

શાળિયારાગી

ગુજરાતી શબ્દકોષ.

વલ્લભાઈ શા. શેઠ

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગન્ધર્ભ કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૨૩૮૨ વર્ગિક

પુસ્તકનું નામ ગુજરાતી શાસ્ત્રોત્તર

વિષય જ-૪૨

શાળોપયોગી
ગુજરાતી શબ્દકોષ.

લખનાર
લલુભાઈ ગોકળદાસ પટેલ.

ધી પોષ્ટ ગુજરાતી ઈમેલ ડીક્ષનેગી, ધી સ્ટાગ ઇમેલ
ગુજરાતી ડીક્ષનેગી, રાણી સુભદ્રા, મણી-મોહન
બાપાગવળ, ગણા હમીરનો ભાગ્યરતિ,
'નેગ અને તેનો ઉપાય,
ગુજરાતી શબ્દકોષ, ઈં

(કલકત્તા-૨૦૦૦)

અમદાવાદ
“સર્વપ્રકાશ” પ્રેસમાં છાપ્યા
(સવ હક સ્વાધીન)
૧૯૨૫

કિંમત રૂ. ૬-૪-૦

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ
ગુજરાતી કોપીરાઈટ સંઘ
૧૨૩૮૨

૭૧
'આ પ્રભુ' ઉ જ જગતનો, સમર્થ સજ્જનહો,
આત્મથી ગુજન નમુ, ઉ જ મેહારી નાન

—
'અમો મિથ્યા જગ, પ્રભુ કહી કરો ન અન-યા'

જય સરસ્વતી '
મુદમાન નન્દિની
મલકની મનસિનની '
૭૦ મઃ વિદ્યાસીની

* * * *
દેવગુરી ' નન્દનની ઉ'મા '
જયારિ આમ ઉત્તર '
પ્રાણ પ્રણા ' પ્રણય-પ્રયા --
રિષ્ણ ભત ગુજ યાર '

* * *
જય નન્દનની '
મલકની મહાલતી-
ઉમગ આરા સિનની-
પ્રભુ-પદ સહચરી ' '
અસિત

મજન્ટ—એસ બી ગાહનો કંપની—અમદાવાદ
ધી ગુજરાત બુક ડીપો—નડીઆદ

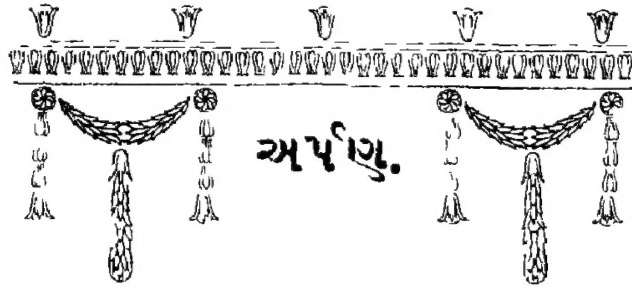

૧૫ બતમય પ્રતિમા પ્રતિવાજા જગમા નિલક્ષણ લેખા,
મનાદિ ૧૫૬ પ્રતિમા અથ રૂપરેષે વિકારહીન પેખા

૧૯૧૧ ૧૧ — ૧૯૭૦

સ ૧૯૧૬ વે સુદિ ૩

લ. ગો. પટેલ

સર્જન મુદ્રિત શ્રીયુત કૃષ્ણલાલ સૂરજરામ વકીલ.

એમ ઇ ડી આઈ ઈ એમ

એન્યુકેશનલ ઇન્સ્પેક્ટર સાહેબ (ઉત્તર વિભાગ)

અમદાવાદ

આપશ્રી ગુજરાતના ઉચ્ચ સાહિત્ય-સેવકો અર્થે સકારુભૂતિ દર્શાવે છે,
કેળવણીના પ્રચાર માટે ખાસ ખતથી સતત પ્રયાસ કરી
રહ્યા છે; અને આપના સમાગમમાં આવનાર સર્વ
મનુષ્યો પ્રત્યે સમાન પ્રેમભાવ દર્શાવે
છે, એ સદગુણોથી આકર્ષિત આ
પુસ્તક સાથે આપનું નામ
ઝોડી કૃતાર્થ
થાઉં છું

આપનો સેવક
લલુભાઈ ગા. પટેલ

પ્રસ્તાવના.

કોષ એટલે બહાર-નિષિ પછી તે લક્ષ્યનો હોવા શબ્દનો હોવા બોલવા એ અભલ પ્રાણી માત્રને, જાતના બીજા વ્યવહારોમા જેમ દ્રવ્યબહારની ક્ષણે ક્ષણે જરૂર પડે છે, તેમ વાક્યવ્યવહારમા પ્રતિ પણ શબ્દાર્થ જ્ઞાનનું કામ પડે છે જેની પાસે જેટલો ને જેવો દ્રવ્યબહાર, તેટલો અને તેવા બાહ્ય સુખભોગો ધણી સહવાદથી તે મેળવી શકે છે, તેમજ જેની પાસે જેવું અને જેટલું વધારે ગદ્ય જ્ઞાન, તેવા ને તેટલો તે પોતાના વિચાર વધારે સહેલાઈથી ચર્ચાર્થ બહાર પાડી બીજાના મનમાં ઉતારી શકે, એટલુંજ નહિ પણ તેટલો અર્થ પણ તે દ્વારાએ વધારે સપાદન કરી શકે છે દ્રવ્ય સપાદન કર્યા પછી તે સભાજવાને માપ-તિજોરી-પહેરો વગેરે અનેક પ્રકારની શારીરિક અને માનસિક ચિતાઓ ભાગવતી પડે છે, પણ જ્ઞાનરૂપી માપ સપાદન થી વધી ને સાચવવાને એકલી મનમાં મટકી માત્ર બમ થાય છે.

ગદ્યનું મૂળ અસર છે અને અસર એ ઉચ્ચારના ચિહ્નનો છ ઉચ્ચાર માત્રના વ્યક્ત કે અવ્યક્ત કરીને જ એ અર્થ તો રહ્યોજ હોય છે ભાષામા ગદ્યોની સખ્યા વધાઈ કરે, તેમ શબ્દોના અર્થ સમજવાને મુશ્કેલી પડે એ સ્વાભાવિક છે અર્થ જાણ્યા સિવાય માત્ર વિરા ભાવનાથી - વાચી જવાથી કંઈ લાભ થતો નથી એ મુશ્કેલી ટાળવાનું સાત્ર માત્ર ડોષજ છે.

પહેલા આચાર્યશ્રી સરસ્વત ભાષાજ વ્યવહારમા હાલી એટલે મર્ષ અથો એ યિગમાજ વ્યાયા તે સમયમા બાપખાના એ લખવાનો રિવાજ ન હોવાથી મુખ પાડજ હતો ને ગત કરતા પત્ર સહેલાઈથી ચાલુ રહી શકે માટે સત્ર અથો પરમાજ વ્યાયા તે સમયમા આર્યો ભૂમણના અન્ય જનો કવતા વિશેષ બળવાન, ચતુર, કળાકૌતુહલના અતિ નિરુણ, સારી રાજ્યવ્યવસ્થા રાખનારા તેમજ દેશના લાલાલા સમજનારા હોવાથી પગજનોને કાવવા નેતા નહિ પાછળથી વિદ્યાભ્યાસ વટતો ગયા, અને એશઆરામી થયા સરસ્વત બોલવા તથા લખવામા કાળે કરી ફેર પડવા લાગ્યા ગદ્યો અપભ્રંજ થઈ નવા ભાષાઓ તથા અક્ષરોના વલણની નવી અને ફાવતી લીપિયો થઈ પરંતુ મૂળ સરસ્વત ભાષા વિદ્વાન ગણાવાની ખાતર લખવી પડતી એટલે વિદ્યાર્થિ એકની બે ભાષા શીખવાની થઈ આર્ય પ્રજાનું બળ વટતુ ગયું પરદેશીઓ ફાળ્યા નવા નવા રાજ્યા થયા તેમની ભાષા અહિની ભાષા માથે લળતી ગઈ એટલે મૂળ ભાષા જાણનારને રાજકીય ભાષા પણ શીખવાની જરૂર પડી હરકોઈ ભાષા બહાવા તેની સાથે તે ભાષાના વ્યાકરણ અને ગણની જરૂરજ પડે, કેમકે તે વગર તે ભાષાનું શુદ્ધ તથા સંપૂર્ણ અર્થ સહિતનું જ્ઞાન થતુ નથી આમ આપણી ગુજરાતી ભાષા પણ માત્રા સરસ્વતમાથી ઉતરી આવેલી ભાષા છે.

ગુજરાતી ભાષાની સમૃદ્ધિ તથા શબ્દોની લક્ષણ-તાજિનો પરિચય પડિતો કરતા સામાન્ય માણસોમા વડુ જલાય છે પરંપરાના ગદ્યોને ધરોબર બધેએસતા ગુજરાતી શબ્દો તેઓ મહેલા લાઈથી મેળવી શકે એ આપણા સાક્ષરો તો પોતાની ભાષામા ભારોભાર સરસ્વત શબ્દો અથવા તો સરસ્વત ગાંધી મહર્ષી પરિભાષા બેબેબેબે ધડી કાઢે છે, જ્યાં વખતે તેજ શબ્દો માટે ધણા ગુજરાતી શબ્દો મળી આવે પરંતુ જેમ સરસ્વત શબ્દો વધારે આવે તેમ ભાષા ઉત્તમ એ તેમનો નિશ્ચિત ખ્યાલ હોય છે, તેથી અમુક પરિભાષાનો શબ્દ દર્શાવવાને માટે તેમને અજાણ્યો સરસ્વત શબ્દ વધારે પસંદ પડે છે ધણી વખત તો સામાન્ય બાબતમા પણ સરસ્વત ગદ્યને વધારે ને પ્રથમ પમદશી આપવામા આવે છે ગુજરાતી કદી પ્રયોગો ને કહેવતો સુદ્ધા બદલી નાખવામા આવે છે.

જેણી માટે ગુચવારો પણ જેમનો તેમ કાયમ છે દરેક લેખક પોતાની મશ્જમા આવે તેમ જેણી કરે છે જેમ સાક્ષરો વધ્યા તેમ નવી નવી રીતે જેણી લખવી શકે થઈ એટલે સમજા કરને પોતાના સમજમા કદી જેણી રાખવી તેની મુશ્કેલાઈ કહી થઈ દરેક લેખક પોતાના સિદ્ધા

તને અમલમાં મુકવા પોતાના લેખમાં તેથી જોડણી લખતા ગયા થયું એમને દરેક સાલ ની જુદી ગીત એટલે એક રાખ્દ છે ત્યાર રીતે ગુજરાતીમાં લખી શકાય એમ થયું વળી મુખ્ય દલીલ એવી આવી કે બોલવું તેજુલ લખવું પરંતુ એ પણ શાવા જારી ગણાઈ બોલવા પ્રમાણે લખવાથી ઉચ્ચાર મૂલ્યક ચિહ્ન ચળવું મુશ્કેલ છે અમુક ચિહ્નથી અમુક ઉચ્ચાર (પહોળો + આકડો) થાય તે પણ મક્કી થયું જોઈએ દરેક ગુજરાતી રાખ્દ ખનના સુધી શુદ્ધ સ્વરૂપમાં લખાવો જોઈએ

ગુજરાતી ભાષામાં સાંઠેક વર્ષ પહેલા માત્ર નર્મકોષ હતો ત્યાર પછી નવિન રાખ્દોનો પુષ્કળ વપરાશ થયો છે કવિશ્રી નર્મદાશકલ્પભાઈ જે હયાત હોત તો તેઓ તેમાં આ રાખ્દો ઉમેરી એક મારો ગોષ રચી શકત

એ મહાન નરરતનના પગલે ગુજરાતી ભાષામાં લગભગ વીસ વર્ષ ઉપર (અને ૧૮૦૫ માં સ્વરૂપ વિભાગ) ‘ ગુજરાતી રાખ્દકોષ ’ એ નામનો એક કોષ તૈયાર કર્યો જે વિદ્યાભિજ્ઞાની મળ્લનોને, આચારોને અને વિદ્યાર્થીઓને પ્રિય થઈ પડ્યો છે ભાષા એ સમૃદ્ધ છે, એને મથન કરવું સહેલું નથી છતાં પણ મથન કરતા જે મળે તેમાં સતોષ માનવો પડે છે અચેજ ભાષામાં પણ સને ૧૭૫૫ માં પ્રથમ કોષકાર ડૉ. જોનસન હતા ત્યાર પછી તેની દૃષ્ટિનું અનુકરણ, વિવેચન અને પૃથક કરણ કરનાર તથા તેમાં સંસોધન અને ઉમેરણ કરનારા ઘણા જણે એ ભાષાને ઉત્પાદક ભૂમિએ જન્મ આપ્યો અને દોઢસો વર્ષમાં તો જુદા જુદા રચણે અને જુદા જુદા વાસ્તવ ઉપર ઇપાયલા પુષ્કળ કોષો જોવામાં આવે છે. અને તેમાં વેબસ્ટર ડીક્ષનેરી સારી પડ્યાતી પામી. તેમ ગુજરાતી ભાષામાં કોષકારનું પ્રથમ માન કવિશ્રી નર્મદાશકલ્પે છે અને ૧૯૦૮ સુધીમાં કોષ માટે પ્રયાસો થયા હશે પણ વેબસ્ટરની પદ્ધતિ ઉપર એટલે અલગલગ, ઉદ્દિગ્ધેશ, કહેવતો આદિ એકઠા કરી અને ૧૮૬૩ થી શરૂઆત કરી ગોષ વર્ષે તે પ્રબલ સમય મૂકાયો અને તેમાં પણ અત્યાર સુધીના નવા ગખ્દો, ઈંગ્લેંડ ઉમેરી દ્રી છપાવવા તૈયાર કર્યા છે

ડૉ. સેમ્યુઅલ જોનસનની ડીક્ષનેરી જે ૪૦ સને ૧૭૫૫ માં છપાઈ હતી તેના ઉપોદ્ગાતના રાખ્દો કેટલાક અને લાગુ પડતા હોવાથી ટાકુ છુ કે “ In this work, when it shall be found that much is omitted, let it not be forgotten that much likewise is performed. It may repress the triumph of malignant criticism to observe that if our language is not here fully displayed, I have only failed in an attempt which no human powers have hitherto completed ”

એ ગુજરાતી રાખ્દકોષની આ નાની આવૃત્તિ છે યુનિવર્સિટી પત્રિકામાં ગુજરાતીને સ્થાન આપાય છે તેથી વિદ્યાર્થીઓ તેમજ અન્ય વાચકોને વડુ ઉપયોગી થઈ પડે તેવા હેતુથીજ અસલ કાષના ગખ્દમમૂલમાં થોડા નવા ગખ્દો ઉમેર્યા છે અને જરૂર પડતા અવતરણો રાખ્યા છે, તેમ ટાકપો મોટા રાખ્યા છે મૂળ પુસ્તકની માફક આ આવૃત્તિ પણ પૈસા કમાવાની લાલચથી, કે મહાન વિદ્વાનના બપવાની અભિલાષાથી પ્રમિદ્ધ કરાચકી નથીજ, પણ પ્રવૃત્તિનાથી તેમજ આશ્રય વિનાની મિથિતામાં પણ ઉત્સાહના ઉલ્લુક્તપણાથી આ કામ પાડ લખાયું અને ઇપાયે છે

‘ ગુજરાતી રાખ્દકોષ ’ મુદ્દાઈ ઇલાકના મરહૂમી કળચણીખાવાની કમિટિએ પ્રાગ્ભરી અને સેક ડકી સ્કુવોની તેમજ કોલેજની લાયબ્રરી સહિ મળ્લર જર્મો છે અલ માટે તે કમિટિનો હુ ઉપકાર મળુ કે તે પુસ્તક દ્રી છપાવવા ઇચ્છા ગખી છે જેનું ડા આ પુસ્તકના કદથી બેલકુ થશે વિદ્યાર્થીકનો સમિતિએ તેમાં નવા રાખ્દોનો એકઠો કરવો નમુહ આપવા અને સુવાગવા કબુલ કર્યું છે એટલે જે રાખ્દો અને જે બડોળ હાલ છે તેમાં પણ ઘણ વધશે એમ લાગે છે પરંતુ તે છપાઈ રહેતા હજુ બે વર્ષ લાગશે એટલે જેવો જોઈએ તેવો ગુજરાતી ભાષામાં ગખ્દકોષ નથી’ એ જાત નાચ મુલા, જશે એ જો પગમાતમાની ઇચ્છા ઉપરજ આવાર છે

આ કાષ્ઠમા બદલી ઉપર બનતા મુધી રુઝળી યાન આપ્યું છે, અને તે માટે નવિન વાચનમાળા,
ગુજરાત સાહિત્ય પરિષદ મહાના તેમજ ગુજરાત વિદ્યાપીઠના બેઠાણીના નિયમેનિ અનુસરવામા
આવ્યું છે, છતાં ગદી ગયેલી શ્રીમાદે-પ્રેસદોષ કે પ્ર-દેશ માટે અમાની યાચના કરી અતમા પ્રભુ
પામે માગુ રુ ઝ —

નાગાવાગ મુગ વ્યગ અતિરો, ધારો ગીરા ગુર્જની,
પાદોપાદ રમાળ ગુણવતી, થાઓ સખી ઉપગી
જે ગિર્વાણ ગિરા ગણાય ગણના, તે સ્થાન એ દયો પરા,
થામે શ્રદ્ધ સહુ સખી જન થકી, એ આગ પુરો હરી ' '

* * * *

ભાષા ગુજરી આર્યવર્ત અખિલે, ફેલાય નાલી વણી,
નવ દેગરિદેશ ગર્જા ગિરા, મોહાય સોહામણી,
વાગી સસ્કત મૃત્યુપ્રાય ચ, છ, આ થાય ગિરોમણી,
અપો તો ત્રિલુ એજ અર્પણ કરો, એ આગ પ્રેમી તણા ' '

આશ્વિન શુદ્ધિ ૧
૧૯૮૧
નરિયાદ-લખાનાડ

}

લ. ગા પટેલ

આ કોષમાં વપરાયેલા ટુંકા અક્ષરોની સમજ.

મં મન્મૃત

મં મરાડી

હિં હિન્દી

કાદિં કાદિયાવાડી

ફાં ફારસી

આં આરબી

અં અંગ્રેજી

પોં પોર્ટુગીઝ.

તેતું તેતુગુ

તુડં તુડ

પું પુલિંગ, નરન્નતિ

જીં જીલિંગ, નારીન્નતિ

નં નપુસ લિંગ ન ન્યતરન્નતિ

સં સર્વનામ

ત્રિં વિશેષણ

અં અવ્યય

કિં અં ક્રિયાપદ અકર્મ-

ક્રિં મં ક્રિયાપદ સકર્મક

શાળોપયોગી

ગુજરાતી શબ્દકોષ.

અ.

અ

અ, (સ) દેવનગરી તથા ગુજરાતી લિપિનો પ્રથમ કંઠસ્થાની હ્રસ્વમૂળાક્ષર ર વ્યંજન વર્ણથી આરભાતા શબ્દની પૂર્વે જોડાયાથી નિષેધ-અ ભાવ-થોકુ-નહિ-વિનાનો એવો અર્થ રાખે છે (અજ્ઞાન, અમોહા, અવાવર, અકર્મા, ઇં.) વર્ણસાથે જોડાય છે સારે અન્ પ થાય છે, (અનન્ત, અનાદ્યા, અનાદર ઇં) ૩ કેટલાક શબ્દમા અ, નિરર્થક વધેલો છે (અલોપ, અવસ્થા) ૪ વધારેના અર્થમા પણ વાપરે છે અગ્રે ૫ વિષ્ણુ ભગવાનનું નામ, આમમા પ્રથમ અક્ષર અ+ઉ+મ=ઓમ્ (ૐ)

અ, અઠ બેદરગરી, તુચ્છગર, ક્રોધ, અને ખુ મારીનો ઉદ્ગાર ૨ વારસ્તો, ઠીક

અંશ, પુઠ (સં અશ-ભાગ પાડવા) ભાગ, હિસ્સો, વિભાગ, અવયવ, કળા ‘અદ્વાશ, જવરાશ.’ ૨ જે ઈશ્વરી ગુણુ ત્રાસ થયો હોય તે, પ્રસાદ, મસ્કા “ જે કાંઈ પ્રેમઅંશ અ વતરે, પ્રેમરસ તેના ઉરમા ઠરે ” (દયારામ) ૩ ગોળાનો ૩૬૦ મો ભાગ (અક્ષાંશ, રેખાંશ ઇં) ૪ અપૂર્ણાકમા લીટીની ઉપરનો જે અક તે, ક્રે એમા ત્રણ એ અંશ, ને ચાર એ છેદ પ. લેશ, અસર, ભેગ. ૬ રાશીચક્રનો ૩૦ મો ભાગ ૭ વિષય

અંશક, વિઠ (સં) વારસ, પિતરાઈ, ૨ ભાગીઓ, ભાગ પડાવના

અ શાવતાર, -પુઠ (સં અશ+અવતાર) જેમા ઈશ્વરના થોડા ઘણા અશ હોય તેવો અવતાર

અશી વિઠ(મં) અશવાળુ, સસ્કારી, ર.ભાગીઉ

અશુ, પુઠ (સં અશ-ભાગ પાડવો,) કર;

અશુમાન, પુઠ(સં) સૂર્ય, ભાનુ, રવિ [કિરણુ અર્થ, અં પેલુ, ઓ, પલે

અડે, તં (સં અહિ) કરડે એવું જીવકુ, ૨ એર ૩ છોકરાને ડરાવવાનું એક કાવ્યનિક રસપ ૪ અડણુ, ખાઉણુ

અઝણુ, વિઠ [સં] જેને ઝણુ-કરજ ન હોય તે, જે દેવાદાર ન હોય તે, ખીન કરજ.

અક, તં (સં) દુખ, પીડા ૨ પાપ

અકચન, વિઠ ગરીબ, કગાળ, દીન.

અકજ, વિઠ અકાય, નકામુ. [છેલ, બાકરાવ

અકડખાજ, પુઠ અકડ, ફાકડો, વરણાગિયો,

અકડાઅકડી, સ્ત્રીં સરમાઇ, હોસાતોસી, ચ હાયલી, કસાકસી, ચડસાયડસી અકડાઅકડીનો વખત-મુશ્કેલાર્થ બરેલો વખત, બારીક સમય, કસાડસીનો સમય, અકડાઅકડી ઉપર આવવું -હોસાતોસી કચી, સરસાઇમા ઉતરવું

અકડાક, સ્ત્રીં બેડસાઇ, પતરાજી, મગજખીમા રહેવું તેર હુપદ, મમત્વ ૩ છેલાણીપણુ ફાકડાઇ અકડાણુ, કિં અં તોરમા રહેવું લાલ્લા ચઇ લલકામા ફરવું-મરડાવું ૨ રહી જવું; સાધાનું જડ થઈ જવું, લોહીનું ફરવું એકાએક બધ થવું “ માગ પગ અકડાઇ ગયા.”

અકતો. પુ० (સં० અ+કૃત) ડરીગર લોકોની
રખતો દિવસ પાળી, છુડી, અણોળો, પાકી
અકથનીય, વિ० (સં० અ+કથ-કહેવું) ૧
કહેવા ભોગ, ન ખોલવા ચેષ્ટ
અકબરી, વિ० (આઠ) અકબર ખાદશાહે કા-
હેલુ, (સિક્કો-કાયદો) ૨ અકબરના સમયનું
અકબચ, વિ० વગર ખોલેલું જેમનું તેમ,
આખું તે આખું, સીનસિક્કાબધ
અકરમણુ સ્ત્રી०અકર્મી, અભાગિયણુ [ઉધરાવેડા
અકરાતીઆવેડા, પુ० (સં० અનિ+ક્રમ) ખા-
અકરાતીઉં, વિ० (સં०) ખાતા-પીતા અક
ળાય તોપણ ખાયા ડરે તેવું, ખાતા ધરાયજ
નહિ તેવું, ગળાસુધી ખાખા ડગનાર ખાઉધર
અકરાકેર, પુ० ઘણો જીવન, (ત્રાસ ભરેલું મરણુ
થાય છે ત્યારે અકરાકેર થયો તેમ કહેવાય છે,)
સીતમ,ગજમ ૨ ભયકર નાશ, મહાર; ઋત્ય
અકરાલવિકરાલ, વિ० (સં० અ-નહિ+કરાલ-
ભયાનક+વિ-વધારે) અતિભયાનક, ભયકર
ખીલામણુ, ડરામણુ, ઉમ, દારણુ
અકરણુ, વિ० (સં०) નિર્દય, કુર, દયાહીન
અકર્મક, વિ० (સં०) જેમા કર્મ ન હોય તેવું
(ધાતુ-ક્રિયાપદ), કર્મ રહિત
અકર્તુમ, (સં० અ-નહિ+કૃ-કરવું) ન કર-
વાનું 'કર્તુમ અકર્તુમ સમર્થ શ્રીહરિ'-પ્રેમાનંદ
અકર્મ, ન૦ (સં० અ+કર્મ-કામ) ખરામ
કૃત્ય, દુષ્કર્મ, કુકર્મ ૨ ચુનો, અપરાધ
અકર્મી, વિ० (સં०) અભાગીઉ, ખેનમીય, કમ-
ભાગી ૨ દુરાચારી, દુષ્ટ, પાપી, ૩ બુદ્ધિહીન, કોડ
અકર્મીના પડિયા કાણા-ભાગ્યહીનને જે મળે
તે પણ નકામું મળે અકર્મી નિશાળિયાને વત
રણા ઘણા-ખરામ કારીગર હથિયારનોજ વાડ
અકલી, વિ० (ફાં) અક્કલવાળું, બુદ્ધિમાન,
તર્કી ૨ સમજી, શાણું ૩ ઝીણું, ડસખી
અકલિપન, વિ० (સં० અ+કલિપ) બનાવટનું
નહિ તે, ક્ષાણુ, અકૃત્રિમ ૨ મૂળ, અમૂળ ૩
નહિ ધારેલું, અક્રમાન, એકાએક, એચીતું.
અકલ્યાણુ, ન૦ (સં० અ+કલ્ય-શુભ કરનાર)

લુક, માકુ, નકાર, અશુભ, ખુર અમગળ
અકસ, પુ० (ફાં) ખાર, અટસ, દ્રેષ
અકસખોર, વિ० ખારીલું, દ્રેષી
અકસર, અઠ (આઠ અકસર-બહુ ડરીને)
વિશેષે, મુખ્યત્વે ઘણું ખર; ઘણું કરીને, ૨ ક-
દાખી, વખતે, કદાચ
અકસીર, વિ० (આઠકસીર) આખાદ તાણુ
પડે-અસગ કરે તેવું, ગુણુદારી, રામચાણુ,
અકસીર સ્ત્રી० હવકી ધાતુનું સોનું બનાવન ૨
જે રસાયણુ તે (પારમખણુ)
અકરમાન, અઠ (સં०) એકાએક, અચાનક,
એચિતું, સહસા
અકળ, વિ० (સં०) ડળી-સમજી ન સકાય
તેવું, ગહન, ગૂઢ [૨ કુદરત
અકળકળા, સ્ત્રી० મર્મ, ભેદ રહ્યા, કોયડો
અકળવિકળ, વિ० ગભગએલું, બહાવર
અકળાવવું, કિં० સં० ગભરાવવું, કાયર કરવું,
ગુચરી નાખવું ૨ પીડાવવું, -દુ ખી કરવું
અકળામણુ, (સં०આકુલતા) મનનો ગભરાટ
૨ ગભરાટથી થતું દુ ખ, શુચવાટ, અમુઝણુ
૩ ખેચેની, રૂધામણુ
અકળાનું, કિં० અઠ ગુચરાવું-ગભરાવું અ
મુઝાવું ૨ દુ ખી થવું, પીડાવું ૩ કટાળવું
અકળિન, વિ० (સં० અ+કલ્-નણવું) ન
સમગ્રયુ-ગણાય હોત તેવું, ન ધારેલું ૨ કળ
તર-અકમટ વગરનું (ઉભોપાડ).
અકાજ, વિ० (સં०) નકામું, નિરર્થક
અકાખર, પુ० (આઠ) હોદ્દાર, અમથદાર
અકાય, વિ० (શાં) શરીર વિનાનું, નિરાકાર
અકાર, પુ० (સં०) અ નો ઉચ્ચાર. ૨. અઠ
કાગણુ વગર, અમયુ, નકામું
અકારણુ, વિ० વિના કાગણુ, ફોગટ, અમથુ.
અકારત, વિ० મિથ્યા, વ્યર્થ, નિષ્ફળ ૨. અન-
દિત, નાકાયક, અકારત જવું-નકામું થવું
અકારાત, વિ० (સં०) અતે અ હોય તેવું
અકાર, વિ० અણુગમતું, અળખામણુ, અપ્રિય
અકાર્ય, વિ० (સં०) ખરામ કૃત્ય, કુકર્મ

અક્ષરિક, વિન્નાનકે ન્યાપેલા ઉદામીષ થને લગતું
અક્ષરિક-લીન, (સ૦) કવેળાતુ, કમોસમતુ,
સમય વગરનું, મમયની આગળ પાછળનું
અક્ષરિક, વિન્ (સ૦) સમય વગરનું, અપ્રશસ્ત
સમય, કવખતનું ૨ પુન્ કમોસમ, ડરત, કવેળા
અક્ષરિક મૃત્યુ-ગે વખતે થતું ન જોઈએ તેવું
મૃત્યુ, જીવાન વયમા થયેલું મોત અક્ષરિક વૃષ્ટિ
-કરતે થયેલો વરસાદ, માવડું

અક્ષરિક, વિન્ (સ૦) કરતનું, કમોસમતું
અક્ષરિક, વિન્ (સ૦) દરિદ્રી, કગાલ
અક્ષરિક, પુન્ (આ૦) એક જાતનો ચળકતો લીમો
૨ ગીન પત્થર, કાયમણ, ખોટો હીરો
અક્ષરિક સ્ત્રી (સ૦) અપજશ, બદનામ, નિંદા,
કલક, બદબોધ

અક્ષરિક, વિન્ (સ૦) નીચા કુળનું, કુળહીન,
અક્ષરિક, વિન્ અણકસખી, બોથડ
અક્ષરિક, પુન્ સમુદ્ર, દરિયો
અક્ષરિક, ન૦ (સ૦ અ + કૃ-કરવું) પાપ, ખરાબ
કૃત્ય, ૨ વિન્ ન કરેલું, ન કરવા જેવું
અક્ષરિક, વિન્ કૃતખી, બેવફા, કરેલા ઉપકારને
ન જાણનાર-ભૂલી જનાર

અક્ષરિકતા, સ્ત્રી૦ બેવફાઈ, હગગીપણ, કૃતખતા
અક્ષરિક, ૦ કમનસીબ, હીણભાગી
અક્ષરિક, વિન્ (સ૦) અસહ, સ્વાભાવિક,
કુદરતી, નૈસર્ગિક ૨ સાચું, ખરેખર
અક્ષરિક, સ્ત્રી૦ ઈતરાજ, ઝેરમહેરવાની
અક્ષરિક-કુ, વિન્ દરેક, પ્રત્યેક
અક્ષરિક, પુન્ સોપારીનું ઝાડ ૨ સોપારી
અક્ષરિક, સ્ત્રી૦ સ્ત્રીઓના કાનનું સોપારીના
ઘાટનું ઘરેણું, ઝુમખાવાળું લોળિયું

અક્ષરિક, વિન્ (હિં૦) ટટાર, કડક, નહિ વળી
જાય તેવું ૨. ગર્વી, તોરી, મિજસી
અક્ષરિક, વિન્ વરણગિહિ, ફાકડું લાલ
અક્ષરિક, વિન્ અણધાર્યું, એકાએક
અક્ષરિક, વિન્ અકર્મા, કમનસીબ ૨ બુદ્ધિ
વિનાનું, ઠાંડ અક્ષરિક નિશાળીઆને વતરણું
ધણી-આવડ નહિ ને ઠાંડ બહુ

અક્ષરિક સ્ત્રી૦ (આ૦ અક્ષરિક) બુદ્ધિ, સમજ,
૨ શાણપણ, ડહાપણ ૩ તર્ક અક્ષરિક ચલા-
વવી-વિચાર કરવો અક્ષરિક અધારે વહે-
ચાણી છે-બુદ્ધિ કાઢના બાપની નથી, અક્ષરિક
ખડી કે ભે સ-બલથી ન ચાય તે કળથી ચાય.
અક્ષરિક કૃતવી-બુદ્ધિનો બસ થયો, ચિત્ત ઠેકાણે
ન હોવું, અક્ષરિક મારી જવી-અક્ષરિક ન ચા-
વવી, બુદ્ધિ ખરાબ થવી અક્ષરિક વેચાતી લેવી
-ધણા અનુભવથી શીખવું, શીખામણ લેવી,
બોધ લેવો અક્ષરિક વેચી ખાવી-મૂર્ખ જાનવું
અક્ષરિકને અને એને અક્ષરિક ગાઉતું છેડું છે
-બેવફૂર છે અક્ષરિકનો આગળો-મૂર્ખ અક્ષ-
રિકનો આંખો-મૂર્ખ, અણસમજી બેવફૂર
અક્ષરિકનો આથીમીર-મૂર્ખ, બેવફૂર, વિવા-
હની વરશી કરે એવો અક્ષરિકનો ખાં-મૂર્ખ,
બેવફૂરનો પાદશાહ, અક્ષરિકનો દુરમન-મૂર્ખ,
અણસમજી, બેવફૂર અક્ષરિકનો બારદાન-અ-
ક્ષરિક શત્રુ, મૂર્ખ, અક્ષરિકહીન, બેવફૂર અક્ષરિકનો
ખુદા પિછાનો-જરા અક્ષરિક તો લાવો-વાપરો

અક્ષરિકગરો, પુન્ (આ૦) મોમો રવરવાટ કરે
તેવું એક જાતના છોડનું મુળિયું
અક્ષરિકખાજ-મદ-વન્તા-વાન, વિન્ અક્ષરિકવાળું,
બુદ્ધિમાન ૨ ડાહ્યું ૩ તર્ક ઉઠાવનાર ૪
હોશિયાર, ખમરદાર

અક્ષરિકહોશિયારી, સ્ત્રી૦ (ફા૦) (એ બે શબ્દો
એકજ અથવા સંબંધી અર્થમાં વપરાય છે
ખતમા લખાય છે) સાવધગીરી, ફામ, ભાન, શાત
મનથી અને ખરા વિચારથી

અક્ષરિક-કુ, વિન્ પ્રત્યેક દરેક ૨ એક પછી એક
અક્ષરિક સ્ત્રી૦ મા, માતા ૨ મિત્રાઈ તુટવાની
નિશાની, મિત્રાઈની તૂટ

અક્ષરિકબર, પુન્ (અ૦ આક્ષરિકબર) અક્ષરિક વ
ર્ષનો દશમો મહિનો-એકતિસ દહાડાનો (આસો)
અક્ષરિક, વિન્ (સ૦) દયાળું, માયાળું ૨ પુન્
શ્રીકૃષ્ણનો પીતરાઈ કોકો

અક્ષરિક, પુન્ (સ૦) રમવાના પાસા. ૨ માણાનો
મણુજો, પેર ૩ લીલામાનું ઝાડ, ૪, પૈડાંની

ધરી પ અક્ષરત ૬ આખ (કવિતામા)

૭ ખેડાનુ ઝાડ

અક્ષરિક, વિં હમેશનુ, સ્થિર નિશ્ચય

અક્ષત, પું (સં) છાંડાવાળા ચોખા, ડાંગર, જવ ૨ સેકેલુ અનાજ ધાણી અક્ષત છાંડવા - સાક્ષણે આશીર્વાદ લણી યજમાન ઉપર ડાંગરના દાણા નાખવા તે અક્ષત ઉતારવા-ખૂત, નજર વગેરેનો વહેમ આવ્યાથી શુ થયુ છે તે જાણવા માદા માણસના માથા ઉપર લુગડુ રાખી અનાજના દાણા સાતવાર ફેરવવાની ક્રિયા તે

અક્ષત, વિં (સં અ+ક્ષત) નહિ-ભાગેલુ, નુકસાન વગરનુ, સલામત સાચુત ૨ આખુ, અખોવન, અખડ [અરૂંધતી, વશિષ્ઠપત્ની અક્ષમાલા, સ્ત્રી (સં) રૂદ્રાક્ષની માલા, ૨ અક્ષય, વિં (સં અ+ક્ષિ-વસાવુ) નાશ ન પામે તેવુ, અભગ હમેશ રહે તેવુ, અખુટ

અક્ષયવૃત્તીયા, સ્ત્રી (સં) વૈશાખ સુદ ત્રીજ, અખાત્રીજ [અખેનોમ

અક્ષયનવમી, સ્ત્રી (સં) કાર્તિક સુદ ૬ અક્ષયવામ, નં મોક્ષ, નિર્વાણ મુક્તિ

અક્ષયપદ, નં (સં) મોક્ષ, નિર્વાણ મુક્તિ

અક્ષયપાત્ર નં (સં) જેમાની વસ્તુઓ કદી ન ખૂટે તેવુ વામણ (અખો પાત્ર)

અક્ષર, પું (સં અ+ક્ષર-વહેવુ) મોમોથી નીકળેલો સ્વર-અવાજ, વર્ણ ૨ વાણી, વચન ભાષણ ૩ દમ્કત, હરફ ૪ (વ્યાકરણમા) સ્વર, અથવા સ્વરયુક્ત વ્યંજન-મળાક્ષર, જોડાક્ષર પ. વિવિના લેખ, છટ્ટીના લેખ, કર્મના લેખ ૬ લાણુવા ગણવાની વિધા - 'શસ્ત્ર અક્ષરમા પુરો' ૭ મહેણુ, ભાર ૭ અવિનાશી ઇશ્વર, ક્ષત્ર અક્ષર ઉતારવા-મહેણુ ટાંગવુ અક્ષર કાઢવા -સભાળી પૂર્વક લખવુ ૨ કોપી છુટની ૩ લખેલુ ભૂસી નાખવુ (રખમગથી) ૪ ખોલવુ, ઉચ્ચારવુ અક્ષર પાડવા-ઠાપવુ ૨ લખવુ

અક્ષરગણિત, નં (સં) અક્ષરો માડીને હિ-સાખ ગણવાનુ જે શાસ્ત્ર ને, ખીજગણિત

અક્ષરછંદ, પું (ગુજરાતી પિંગળમા) અક્ષરની ગણતરી કરીને કવિતા બનાવવાની રીત

અક્ષરધામ નં (સં) મોક્ષ, નિર્વાણ

અક્ષરપદ, નં (સં) અક્ષયધામ, જુઓ

અક્ષરન્યાસ, સ્ત્રી (સં) લીપી, અક્ષરોની રચના [ક્ષત્રિયાન, તત્ત્વગાન

અક્ષરત્રિધા, સ્ત્રી. અક્ષરશાસ્ત્ર, વિદ્યા ૨ અક્ષર નિન્યાસ, સ્ત્રી (સં) શુદ્ધલેખન વિદ્યા, જોડણી

અક્ષરશ, અં (સં) અક્ષરેઅક્ષર, અધુજ, એક પછુ અક્ષર મૂકી ન દેતા

અક્ષરશત્રુ, વિં (સં) અલણુ, લખતા આ-વડતુ નથી તે, વિદ્યા સાથે વરવાળો, મૂર્ખ, ૬

અક્ષરશૂન્ય, વિં (સં) જેને કંઈજ લાણુતા લખતા આવડતુ નથી તે

અક્ષરાતીત, નં (સં) પરબ્રહ્મ, પરમાત્મા. ૨ વિં વાણીથી વર્ણની ન શકાય તેવુ.

અક્ષરી, વિં (સં) અક્ષરનુ-વાળુ

અક્ષરેઅક્ષર, અં શબ્દેશબ્દ, જેવુ હોય તેવુ

અક્ષરવિદ્યા, સ્ત્રી જુગાર, પાઠ રમવાની રમત

અક્ષરવૃત, નં (સં) પૃથીના પૃથ ઉપર દોરેલી જે ગોળ લીટીથી અક્ષાંશ જણાય છે તે

અક્ષાંશ, પું (સં) પૃથીના પૃથ ઉપર ઉત્તર દક્ષિણ દુનથી મધ્યભાગે પૂર્વ પશ્ચિમ દોરેલા જે ગોળની ઉત્તર દક્ષિણ દિશાએ હમકાર્ધ જગાનુ જે અન્તર તે ગોળ વતુલના પરીમનો ૩૬૦ મો ભાગ

અક્ષાંશવૃત, નં અક્ષરવૃત, જુઓ [નો સંકિત.

અક્ષિ, સ્ત્રી (સં) આખ, નયન. ૨ ખે

અક્ષિક, સ્ત્રી (સં અક્ષીવ) જે ભરમ-ખાખ, ગાળેલી હવડી ધાતુને સોનુ-રૂપ બનાવે

અક્ષિકેશ, નં આખનો ગોખલો [છે તે

અક્ષોહિણી, સ્ત્રી (સં) ૧૦૬૩૫૦ પાયદળ, ૬૫૬૧૦ ઘોડા, ૨૬૮૩૦ રથ તે ૨૧૮૭૦ હાથી

વાળુ ભરદર

અખડ વિં (સં) અવડ અવાવડ ૨. વાઝીહુ.

અમરુખખડ, વિં (સં) ખાડાખેયાવાળુ,
ઉચુ નીચુ [રાવાળુ
અમરુખખડી, વિં ઉચુ નીચુ, ટિ બાટેક
અમરુખડ, અંડીં ટીચાવુ ર ધમાધમમી થવી,
સામાસામી કુટાવુ ૩ લઠી પડવુ ૪ લગડાવુ
અમરુ (અમરુખડ), વિં (સં) આખુ, પ્રણી,
સળગ, ભાગેલુ નહિતે ર સર્વ કાળ સરખુ, હમેશ
અમરુ સોભાગ્ય, નં (સં અમરુખડ-ભાગ, +
સુ-સાર+ભાગ્ય) જોતુ સૌભાગ્ય, હેનાતન
અમરુ સોભાગ્યવતી, સ્ત્રીં (સં) સોવાશણુ,
સુહાગણુ, અમરુ હેવાતનવાળી
અમરુ ડાનદ, વિં સદા આનદ વાળો ૩ પું
મુક્તિ, મોક્ષ [આખુ, મપૂર્ણ
અમરુ ડિત, વિં (સં) ખાડુ ન થએલુ તે,
અમરુતર, વિં નકાર, ખરાય
અમરુતરો, પું (કાં ઇખતિ+આર) નવુ જા
ણવાને-શોધવાને જે કાંઈ યુક્તિ કરેની તે, પ્ર-
યોગ, અજમાયેશ, અમરુતરો કરવો-પ્રયોગ કરવો
અમરુતર, વિં મેલુ, ગદુ, નકારે ર બહુ જ
અમરુતરડાણુ, વિં દોઢ ડાણુ, ચાવળ
અમરુત્યારપત્ર, પું મુખત્યારનામુ, સનદ
અમરુત્યાર પું (આં) અમુક કામ કરવાની
મળેલી સત્તા, અધિકાર ર મરજી, ખુશી ૩ હક,
ભોગવટો ૪ બળ, તાકાદ અમરુત્યાર લેવો-
સત્તા લેવી, જોધવે ચઢવુ અમરુત્યાર લઈ
લેવો-સત્તા છીનવી લેવી
અમરુત્યારી, સ્ત્રીં મળેલી સત્તા-શૂટ, અધિકાર
અમરુતર નં ભૂત, મેલુ 'કાંઈ કહે અમરુતર
વળગ્યુ"
અમરુખાર, પું (આં ખબરનુ બહુઅન)
વર્તમાન પત્ર, છાપુ, સમાચાર પત્ર
અમરુખારનવીશ, પું (આં અખબાર+નવિ
ત્તન-લખવુ) વર્તમાનપત્રનો અધિપતી, ર
ખબરપત્રી
અખમ, વિં (સંઅ+ક્ષમ) અસમર્થ, અશક્ત
ર નાજુક, તકેલેદી
અખર, સ્ત્રીં પડતર જમીન, ચરો

અખર, વિં (સં) અઠલ, ખમ્મીન શકાય તેવુ,
અખરોમણુ, નં દૂધ જમાવવાની ખટાશ, મો-
ગવણુ, અમ્રકણુ, મેળવણુ
અખરોટ, નં (સં અક્ષોટ) અખોડ
અખાજ, વિં (સં) ન ખાવાલાયક, અભક્ષ્ય
અખાડ, પુંવિક્રમ સવતનો નવમો મહિનો અખાડ.
અખાડા, પું ઉડાવવુ તે, ધ્યાનમા ન લેવુ તે,
સાલજ્યુ ન સાલજ્યુ કરવુ તે, ન ગણુકારણુ-
લેખવવુ તે આખ આડા કાન કરવા તે
અખાડો, પું (હિં, સં અક્ષવાટ) ક્ષરત-
શાળા, વ્યાયામશાળા ર વસતીઓને વ્યસન ક-
રવા મળવાનુ સ્થળ ૩ બવાસાધુઓનો આશ્રમ
અખાત, પું મમુદનો જમીન તરફ લાખો ગ-
એલો કાટો ર વ્યાભાવિક ખોદાએલુ મોટુ ત-
ળાવ, સરોવર
અખાત્રીજ, સ્ત્રીં અક્ષયતૃતીયા, જુઓ
અખાત્ર, વિં (સં) ખાઈ ન શકાય તેવુ,
અભક્ષ્ય
અખિલ, વિં (સં) આખુ, સપૂર્ણ, સધળુ
અખુટ, વિં ખૂટે-ધટે નહિ તેવુ બેશુમાર, અપાર
અખેનોમ, સ્ત્રીં (મં) અક્ષયનવમી, કાર-
તક સુદ ૯
અખેપાત્ર, નં અક્ષયપાત્ર, જુઓ
અખોડ, નં એ નામનુ કાડ ર અખરોટ
અખોવન, વિં જેવુ એક પણ છોકરે મરી ગયુ
ન હેય તેની સોવાશણુ સ્ત્રી, ર આખુ, અ-
ખ ડિત, અણીશુદ્ધ
અખખઈ, અં હમેશ, રોજ ર આખાદ, સ-
લામત અખખઈ રહેલુ-સહીસલામત રહેવુ
અખ્યાણુ, નં હરેક શુભકામના આરભમા
જોષી-ગોર-મહેતાજી, માળી, હજમ, ઇ, ને અ-
પાતી બક્ષીસ તેમા દાણા, નાળિયેર, સોપારી અને
પંસા હોય છે
અખ્યાતિ, સ્ત્રીં (સં) અપયશ, અપકારિતિ,
બદનામ નિંદા
અખ્યાનુ, વિં (સં અ+ક્ષત) સહીસલા-
મત, સુખી આરોગ્ય ર જેમનું તેમ, અવિ-
ચિન્ન, અરખસિત

અગ, પુ. (સં. અગમ-જનુ) પ્રહાર, પ.
વંત ૨. વૃક્ષ; ઝાડ. ૩ સાતની સગા
અગડ-અગડ, પુ. (સં. અગડ) સાં-
ભાગીનું મેદાન, અખાડો ૨ સોગન (કાઠી)
અગડ, વિ. નિશ્ચલ, દઢ, ન ડગે તેવું
અગડધૂત, પુ. લકપક બાવો, અવધૂત
અગડભરખ, વિ. (સં.) બેઠી બાધણીનું પશુ
મગીન, અતિસ્થુલ, ફાદવાળું ગોળમટોળ
અગડમખગડમ નં ભલીવાર વિનાનું ૨ ગ
રખડસરખડ, સેળભેળ, ગોળોપિડો વાળ્યો હોય
તેવું, અરપટ, ખરૂં ખોડું, જેમ ફાંચુ તેમ
અગણિત, વિ. (સં.) અસખ્ય, પુષ્કળ, બે-
શુમાર, “ ગુણ અગણિત છે ગાયમા ”
અગણ, વિ. ગ્રીષ્મ “અગણ તે મગળવરતીડો”
અગણોતરો, પુ. સવત ૧૮૬૯ માં પડેલો
મોટો દુકાળ
અગણોતર, વિ. (સં. એકાનસપ્તતિ) સિતો
મા એક આછો ૬૯
અગણ્યાશી, વિ. (સં. એક ઉત્તર એશી) ૭૯
અગત, સ્ત્રી. જરૂર, ગરજ દરકાર, તમા
અગતસર, અં. જરૂર ને લીધે
અગતિ, સ્ત્રી. (સં. અગતિ) અવગતિ,
અમદગતિ, નડમા પડવું તે
અગતીઓ, પુ. ભીંગારો, લીલો ચળકતો ને
ઉડતો એક જવડો
અગત્ય, સ્ત્રી. (સં.) જરૂરિયાત ગરજ,
પ્રયોજન, ૨ દરકાર, તમા ૩ લેખુ, વજન,
ભારભોજ
અગત્યનું, અં. જરૂરનું, કામનું, ઉપયોગી
અગચિયો, પુ. એક જાતનું ઝાડ એના રૂલો
શાદમા ઢામ આવે છે, ને સીંગોનું અચાણુ-
શાદ થાય છે (દવામાં વપરાય છે)
અગન, સ્ત્રી. (સં. અગ્નિ) ગરમીથી થતી
અસર, બળતરા, આગ, લાલ્લ, અગન ઉડવી-
બળતરા બળી, લાલ્લ લાગતી ૨ દેખ આવવો
અગનગાડી, સ્ત્રી. વગળથી ચાલતી ગાડી,
• આગગાડી, રેલવે

અગમ, વિ. (સં. અગમ્ય) જવાય નહિ તેવું,
ગહન, દુપ્રાપ્ય, મળે નહિ એવું, બે લાગ
અગમ, સ્ત્રી. (સં.) ભવિષ્ય, ભાતી, હોનાર,
થવાનું તે
અગમચેતી, પુ. (સં.) હોનાર વિષે આગળથી
ચેતવાની શક્તિ-સમજ, ભવિષ્યવાણી, દૂર
અદેશો, દીર્ઘદષ્ટિ
અગમદારો, પુ. (સં. અગ્રિમન્દારો) મવા-
રીના ઘોડાનો બનાતની બેસેરી ચીપનો જે
શણુગાર તે . તિ, આરભ ને અતનું તે
અગમનિગમ, સ્ત્રી. (સં.) આગળ પાછળનું
અગમનીય, વિ. અગમ્ય, દુરગમ્ય
અગમપચ્છમ, સ્ત્રી. અગમનિગમ, જુઓ
અગમચુદ્ધિ, સ્ત્રી. (સં. અગમ્ય+ચુદ્ધિ) આ
ગળથી ચુદ્ધિ ચલાવવી તે, દૂરદર્શિપણું [નાર
અગમચુદ્ધિ, વિ. આગળથી જાણનાર-વિચાર-
અગમલાખી, પુ. (સં. આગમ+ભાષ્+ભા-
લવું) ભવિષ્યવેત્તા, દૈવજ્ઞ, જેથી [ભવિષ્ય
અગમવાણી, સ્ત્રી. વેદના સૂત્રો-શબ્દો ૨,
અગમો, પુ. અણુગમો, અભાવ, ડટાળો, અપ્રીતિ
અગમ્ય, વિ. (સં. અગમ-જનુ) ન જ-
વાય-સમજાય તેવું, ગહન, ગૂઢ ૨ અપ્રાપ્ય,
અવમ્ય, દુ સાધ્ય
અગમ્યાગમન, નં. (મં.) સોખત ન કરના જેવી
ની સાથે જે સોખત કરતી તે, આડો વ્યવહાર,
બાલિયાર
અગર, નં. (સં. અગર) ઝોડ જાતનું
હલકું સુગંધિવાળું લાકડું સુખડ ૨ મોયનું નાકું
અગર, પુ. (સં. આકર-ખાણું) મીકું પકવ-
વાની દગિયા ઢાંકાતી ખારી જમીન, મીકાની
ખાણ, મીકા ખળી ૨ અતિ ખારૂં તે
અગર, અં. (ફાં) જો, કદાપી ૨ અથવા કે
અગરચે-જો, અં. (ફં) જો, જોકે, જોપણું
અગરખતી, સ્ત્રી. (સં. અગર+વર્તિ-વાટ)
અગર, કપૂર અને બીજા સુગંધી પદાર્થના ભૂકા-
વાળી સળી, ધૂપમળી,

અગરાજ, વિં (સં અગ્રાજ) લેવા લાયક
 ન હોય તેવું ૨ પું પર્વતનો ગજ, હિમાવય
 અગરાડા, પું નરનાજરીના લીલા સાકા
 (સુકા તે કડળ) [અગરિયાની સ્ત્રી, અગરી
 અગરિયો, પું મીઠું પડવનાગ અગરિયણુ-
 અગર, પું (સં) સીમમતુ ઝાડ ૨ સુખડ
 અગલ, સ્ત્રી ગીલીદડે અથવા લખોડીથી ૨
 મવાને જમીનમા કરેલો જાછરો આડો કે ગોળ
 ખાડો, બદી, ગખી
 અગવડ, સ્ત્રી સકડાશ, અડચણ ૨ મુસી-
 બન, કડાકૂટ, આપન
 અગવાકુ, નં ધરતો આગલો ભાગ ચોડ,
 આગળુ ૨ વિં આગલુ આગળના ભાગતુ
 અગવાડો, પું અગવાકુ ૨ દ્રવ્યળી-અગરખા
 નો આગલો ભાગ
 અગવો, પું રસ્તો દેખાડનારો, ભોમીઓ
 વળાવો, વરતણીઓ ૨ આગેવાન
 અગસ્ત, પું (સં અગસ્તિ) એ નામના
 એક ઋષિ ૨ એ નામનો તારો ૩ એક
 જાતનું ઝાડ-અગથિયો અગસ્તના વાયદા-લાઓ
 ખોટો વાયદો
 અગાઈ, સ્ત્રી (હિ) લવિખવાણી, આગાહી
 ૨ સાવચેતી, ચેતવણી [અસલ, પ્રાચીન
 અગાઉ, અં (હિં) આગળ, પૂર્વ, પેહેલા,
 અગાઉથી, અં ઠેરવેલા વખતની પેહેલા આ-
 ગમચથી ૨ આરભથી પ્રથમથી, અસલથી
 અગાડી, અં ગયા વખતમા, પેહેલા ૨ પ્ર
 થમ, આગળથી ૩ પાસે, નજીક ૪ વધારે,
 દૂર, આગળ ૫ આવતો કાળ, લવિખ
 અગાડીપછાડી, સ્ત્રી (સં અગ્ર+પશ્ચાત્) પોડાને
 ગળે ને પગે બાધવાના દોરડા
 અગાડીપછાડી, અં મામે ને પૂઠે, આગળ ને
 પાછળ, ચારેબાજુ આમપાસનું, બેઉ બાજુએ
 અગાધ, વિં (સં અ+ગાધ-જાછર) તળીઉ
 માલમ ન પડે તેવું, અથાગ, ધણુજ ઊંડું,
 અમાપ, અપાર, ગહન
 અગાર, નં (સં આગાર) ધર, મુકામ, મકાન

અગાસિયા, વિં (આકાર-આકાશિયા) કુવા
 તળાવના પાણી વગર માત્ર સ્પર્શથીજ પાક
 થતો હોય તેવી જમીન
 અગાસી, સ્ત્રી (સં આકારિકા) ધરના ઉ-
 પના ભાગમા ડરેલી ખુલ્લી છામધ ભોય,
 ધાણુ, ગચ્છી [કણુ ન હોય તે
 અગાસુ, વિં ખુલ્લું, ઉઘાડું, જેની ઉપર લા-
 અગાહી, સ્ત્રી લવિખમા થવાનું તે કહેવું તે,
 ભાની ૨ ખખર, સાવચેતી [એક, ૧૧
 અગિયાર, વિં (સં એકાદશ) દશ ને
 અગિયારમું, નં મરણ પછીનો અગિયારમો
 દહાડો ૨ જે દિવસે મરનારની પછવાડે ક્રિયા
 કરવામા આવે છે તે અગિયારમું સરાવલુ-
 મરનારની ૧૧ મે દિવસે કરવામા આવતી ક્રિયા,
 કાયડું સગવડુ તે
 અગિયારસ, સ્ત્રી (સં એકાદશી) ૫૫વા-
 વાડિયાનો અગિયારમો દિવસ - એ દિવસે
 પાળવાનું જે વ્રત તે અગિયારશ ઉજવરી-
 અગિઆરસના ઉપવાસનું ઉઘાપન કરવું તે
 અગિયારા, પું અગિઆરથી વીસ સુધીના આ-
 કમાનો એક, વડો એકા અગિયારા ગણવા-
 નાસી જવું-સદકી જવું, પલાયન કરવું
 અગિયારી, સ્ત્રી (સં અગ્નિ+આગાર) પાર-
 સીઓ જે મકાનમા તેમનો પવિત્ર અગ્નિ હમેશા
 સતત જળતો રાખે છે તે સ્થળ ૨ (આક)
 ૧૧ x ૧૧-૧૨-૧૩ ના ગુણાકાર બતાવનાગ
 કોષ્ટક-ધડીઆ તે
 અગુણી, વિં (સં) ગુણુ-પાડ ન માને તેવું,
 અનુપકારી, કૃતક્ષી ૨ જેનામા ગુણુ ન હોય
 તે, મર્ખ
 અગુવો, પું (સં અગ્ર+વહેવું) ભોમીઓ વ-
 ળાવો ૨ નાયક, આગેવાન
 અગોચર, વિં (સં અ+ગો-ઇન્દ્રિય+ચર-
 જવું) ઇન્દ્રિયોથી પહોચી ન વળાય તેવું, ન
 જોવાય તેવું ન સમજાય તેવું, અદૃશ્ય, અસંપ્ર-
 અગોપ, વિં (સં અ+ગુપ્ત) ગુપ્ત, અતપ્પાન,
 અલોપ

અગ્નિ, પુ૦ (સં૦) જે વસ્તુમાથી પ્રકાશ તથા ઉજ્જ્વલતા દેખાય છે તે, દેવતા, વહ્નિ, આતસ ૨ પ્રકાશ-ઉજ્જ્વલતાનો અધિષ્ઠાતા દેવ ૩ જ-હરામિ ૪. ૫ અ મહા તત્વમાંનું તેજતત્વ ૫ પૂર્વ-દક્ષિણ વચ્ચેનો ખૂણો ૬ અગ્નિકાણનો અધિષ્ઠાતા દેવ ૭ ત્રણનો સંકેત ૮ જુસ્સો, આવેશ અગ્નિ ઉઠવો-લાય બળતી, રીસ ચ-હવી, બળતગ થતી. અગ્નિમાં પડવું-દેવતામાં પડવું ૨ સતિ થવું. અગ્નિ ને ઉઘે ન વળગે-ખરૂ હોય તેને ડાવ ન લાગે, સત્યમેવ જયતે. અગ્નિ આગળ ધી-દાર ને દેવતા અગ્નિકાષ્ટ, પુ૦ (સં૦) બાળવાના લાકડા ૨ યજ્ઞમાં જે લાકડામાંથી અગ્નિ ઉત્પન્ન થાય છે તે અગ્નિકાષ્ટ દક્ષિણ કર્ણ-ચેતા ખડકી બળી મરવું [કરેલો ખાડો, વદી અગ્નિકુંડ પુ૦ (સં૦) યજ્ઞ-હોમને માટે ચણીને અગ્નિકુમાર, પુ૦ (સં૦) જઠરામિ ગ્રહિત કરનાર એક રસાયણ-ઓષધ અગ્નિકેણુ, પુ૦ (સં૦) દક્ષિણ ને પૂર્વ એ બેની વચ્ચેનો ખૂણો અગ્નિજવાળા, સ્ત્રી૦ (સં૦, દેવતાનો લડકો, બાળ, લલુચ [અગ્નિમરડાર અગ્નિદાહ, પુ૦ અગ્નિથી મુડદાને બાળવું તે, અગ્નિપુરાણ, નં ૧૮ મુ પુરાણ અગ્નિપ્રદ, વિ૦ પાયક, અગ્નિવર્ધક, પૌષ્ટિક અગ્નિપ્રવેશ, પુ૦ (સં૦) સ્ત્રીએ ધણીના શ-મની સાથે એકજ ચેહમાં બળી મરવું તે, સતિ થવું તે [વતું બાણ અગ્નિબાણ, નં હવાઇ, અગ્નિ વરસા-અગ્નિરથ, પુ૦ (સં૦) દેવતાના બળે ચાલતું યાન, આગગાડી અગ્નિસંસ્કાર, પુ૦ અગ્નિની વિધિયુક્ત સરનાવ કરવો તે ૨ મુડદાને બાળવું તે, અગ્નિદાહ અગ્નિહોત્ર, નં (અગ્નિ+હુ-હોમ કરવો) પરણેલા બ્રાહ્મણે જીવતા સુધી નિરતર અગ્નિને સતેજ ગાખી પત્ની સાથે તેમાં નિત્ય હોમ કરવો ને

અગ્નિહોત્રી, પુ૦ (સં૦) અગ્નિહોત્ર રાખનારો ગૃહસ્થાશ્રમી બ્રાહ્મણ અન્યત્ર, નં (સં૦ અગ્નિ + અત્ર) જે અત્ર સુક્રવાથી અગ્નિ વરસે ને જેનાપગ પડે તેને બાળી નાખે તે, બદુક, તોપ, હવાઇ, વગેરે અગ્ન, નં (સં૦) છેક ઉપરનો ભાગ, ટોચ, છેડો અણી ૨ વિ૦ મુખ્ય, પહેલું, પ્રધાન, આગલું, બહાર પડતું, ૩ ઉત્તમ, અધિક અગ્ન, અં આગળ, મોખરે, પહેલા અગ્નગણ્ય, વિ૦ આગેવાન, અગ્નેસર, મુખ્ય, પહેલા નખરતું, ગણતરી કરતા જે પહેલું આવે તે અગ્નગામી, વિ૦ અગ્નેસર, મુખ્ય, આગેવાન અગ્નજ, વિ૦ (સં૦ અગ્ન + જ-જન્મેલું) પ્રથમ જન્મેલું, સૌથી વડું. ૨ બ્રાહ્મણ અગ્નજન્મા, પુ૦ (સં૦) બ્રહ્મા, પ્રજાપતિ અગ્નજ, સ્ત્રી૦ (સં૦) પ્રથમ જન્મેલી છોડી, મોટી બેહેન અગ્નધાન્ય, નં (સં૦) વર્ષનો પહેલો પાક, વરસાદ મધ થયો કે તરત ઉતરતો-લેવાનો પાક, ખરીફ (બાજરી, ઇં) અગ્નભાગ, પુ૦ (સં૦ અગ્ન + ભજ-ભાગવું) મુખ્ય ભાગ, મોઢું ૨ શરૂઆત ૩ આગલો બહાર પડતો ભાગ, હરોળ ૪ અણી, શિખર “મૈત્ર્યનો અગ્નભાગ તે હરોળ, સોયનો અગ્ન-ભાગ તે અણી અને પર્વતનો અગ્નભાગ તે શિખર કહેવા છે” અગ્નવાદો, વિ૦ પ્રથમ વાદ કરનાર ૨ વાદમાં આગળ પડનાર ૩ ફરીયાદી, વાદી (કોટ) અગ્નહ, વિ૦ (સં૦) ધગ વગરનું ૨ નહિ પ રણેલું, બ્રહ્મચારી, મન્યાસી અગ્નહણીય, વિ૦ (સં૦) ગ્રહણ ન કરવા યોગ્ય અગ્નહાયણ, પુ૦ (સં૦) માર્ગશિર્ષ મહિનો અગ્નહાર પુ૦ (સં૦) બ્રાહ્મણને દાનમાં આપેલું ખેતર, જમીન, ગામ તે અગ્નહા, વિ૦ (સં૦ અ + ગ્રાહ) ન લેવા ભોગ, અગગજ, અમાન્ય અગ્ને, અં મોખરે, આગળ ૨ છેડે, અંતે, કારે.

અમેસર, વિં (સં અથ - સર-જનાર) આ-
 ગેવાન, પહેલ કરનાર, દોગનાર, સરદાર, રસ્તો
 ખતાવનાર, મુખી, નાયક [મલિનના
 અથ, નં (સં) પાપ, દોષ, અપરાધ ર
 અથઓક, સ્ત્રીં (અથવુ + ઓઝવુ) ઝાડા, ઉ-
 લટી, ફાલેરા
 અથઓથ, પું (સં + ઓવ-ઢગલો) પાપનો
 ઢગલો “અથઓતણા અમાર કર્યા”—પ્રીત
 અથટતું, વિં (સં અથટિત) ઘટતું નહિ તે,
 અયોગ્ય, નાલાયક ર ન બને તેવું, શોભે નહીં
 તેવું, અથટિત
 અથટના, સ્ત્રીં (સં) સારી ગોઠવણું નહિ તે
 અથટમાન, વિં (સં) ન બને તેવું
 અથટિત, વિં (સં) નાલાયક, અયોગ્ય, ગેર
 વાજખી, અયુક્ત
 અથડ, વિં અણુથડ, મૂર્ખ, અનુભવ વગરનું
 અથડ, પું ધરો, ઉંડો ખાડો, (તળાવ-નદીમાં)
 અથણુ નં અથવુ ર અપદાર [નર્કકુડ
 અથણુખાડ, પું [અથવુ+ખાડ] અવવાનો ખાડો
 અથન, વિં ખુલ્લું, ઉધાકું
 અથનાશક, વિં (સં અથ-પાપ+નાશક)
 પાપ દૂર કરનાર પાપ નાશ કરનાર
 અથનાશન, પું (સં) પાપ નાશ કરનાર, પરમેશ્વર
 અથવવુ, કિં (સં) અથવાની ફરજ પાડી
 ર હેરાન કરવું થકવું ૩ નેરજીવમયી ક
 ઢાવવું (નાણા, ઇં)
 અથરણી, નં (સં અનગ્રહણી-ધરની મા
 લીક) જીનિ પહેલવહેલો ગર્ભ ગહેવો તે, સી
 મન્ત ર પ્રથમ ગર્ભ રહ્યો હોય ત્યારે સાતમે
 મહિને સાત્ર પ્રમાણે કરાવવામા આવતી ક્રિયા
 અથરાજે, પું ખરેટો, ડાથો ઓવરાજો (શ-
 રીર-વસ્ત્રણ ઉપર) ર ગદવાડ
 અથર, વિં (સં અ + આહ-લેવાય તેવું)
 અમથી થાય-મળે તેવું, મુશ્કેલ, કંઠણું દુર્લભ
 ર ગૂઢ, ગહન અથર પડવું-કંઠણું લાગવું
 અથરા અમ ખાવા-આકરા સોગન ખાવા,
 ન બની શકે તેવું પણ ચેતુ

અથવાટ, સ્ત્રીં (સં અથ-પાપ+વાટ) પાપી
 રસ્તો ર અપદાર, અવવાનો રસ્તો
 અથવાડ, સ્ત્રીં ગદવાડ, મલિનપણું, એકવાડ
 અથવાન, વિં (સં) પાપી, વાતકી, પાપાત્મક
 અથવુ, કિં અં પેટમાનો મળ ગુદાવાટે બ-
 હાર કાઢવો, ઝાડે જવું, દિશાએ જવું, જગત જવું
 અધીજવું-કગશિયે જવું(મેલાનમા) ર ખીવું
 અથહારી, પું (મં અથ+હર-લેવું) પાપ હરણું
 કરનાર, ઇશ્વર
 અથાઠ, વિં ધણીપણાના હક સાથે (દસ્તાવં-
 જમા લખાય છે) ર પારવિનાનું, અપાર
 અથાટ, પું વેચેલી-ધનામી જમીનની પાસે તે
 મતમનો કોતરેલો જે શિલાલેખ તે ર ઇનામી
 જમીન ૩. ઓવારો, પગથીયા
 અથાટીઉ, નં હડ ઉઠાવી લઈ ખેતર-જમીન
 ખીજને વેચાણુ આપેલી તે વચાણીઉ. ર ઇ-
 નામી જમીન ૩ વિં નિમકહરામ
 અથાડવુ, કિં સં અથવા લઈ જવું ૨. કઢા-
 વવું, આપનાની ફરજ પાડવી [વાવડીંગ]
 અથાડો, વિં જીનો, અગાઉનો “ગોળ અથાડો
 અથાણુ, નં પેટનો મળ, ઝાડો ર અવણું
 અથાજી, વિં અથવાની હાઝતવાળું
 અથાત, વિં ગહન, મુશ્કેલ. ર ધણું, અપાર,
 અથામણુ, સ્ત્રીં વારેવારે ઝાડો થાય તેવો રોગ,
 ઝાડો લાવવો તે, પેટ છુટી જવા તે, છેરાકું,
 અતિસાર ર રોજનું થઈ પડેલું દુખ પીડા
 અથામુ, વિં મુશ્કેલ, કંઠણું, અથર
 અવાર, સ્ત્રીં ૫ ખીની વિષ્ટા, છેર કેટલાએક જિ-
 વડાનો મળ પણ અધાર કહેવાય છે “અળશિ
 યાની અધાર”
 અથાવવુ, કિં સં અથે તેમ કરવું ૨ છોડી
 દેવરાવવું ૩ દુખ દેવું, મહુ સતાવવું ૪ ઓ-
 કાવવું, પાણું કઢાવવું
 અથા જવું કિં સં ઝાડા થઈ જવો, ધોતીઉ
 બગડવું ૨ ખી જવું ૩ લય-દમાણુથી કહી દેવું
 અથેડો, પું ભીની જગાએ ઉગતો જમીન ઉપર
 પથરાતો એક વેલો, અથેડો,

અધોક, સ્ત્રી૦ વારેવારે ઉલટી ઝાડો થાય તે,
દાગળિયુ, કોલેરા

અધોર, વિ૦ [સ૦] ઘણુજ લય કર, મિઆ-
મણુ ૨ ખેલાન ૨ અતિ દુષ્ટ, ધાતકી ૩
ઘણુજ ગાઠ ૪ ત્રાસજનક, કટાળો ઉપજવે તેવું
અધોરપથ, પુ૦ મેલી સાધનાવાળા બાવાઓની
એક જાન અધોર મત્ર-મેલી સાધના કરવાનો મત્ર
અધોરી, વિ૦ જેને અથવા જેના કર્મને જોઈ
ત્ય લાગે-ચિત્તળી ચટે તેવું (માણસ) ૨ અ
ધોર કર્મ કરનાર ૩ એદી, આળસુ, ઘણુ જ
ઉધનાર ૪ ગદુ

અધોરી, પુ૦ અધોર મત્ર સાધનાર બાવાઓની
એક જાત ૨ અર્તિ લય કર કામ કરનાર

અધોપ, પુ૦ (સ૦) ધુધૂ-તાણીને બોલવું ઉડા
ઉચ્ચાર વગરના શબ્દો ૨ વિ૦ અવાજ વગરનું,
ગડગડાટ વગરનું, શાન

અધુ (અક, પુ૦ [સ૦] અધુ-ચિહ્ન કરવું)
ચિહ્ન નિશાની, ૨ મખ્યાનુ ચિહ્ન, આક,
આકડો ૩ ખોળો, ૪ (નાટકનો) ભાગ, પ્રકરણ
પ સ્ત્રી૦ બાથ, આલિંગન ૬ ટેક, વટ, “વરણ
મહુમા ૨ક, અક રાજથી ઝાઝો” ૭ સોડિયુ
સ્ત્રીના વસ્ત્રનો ભાગ ૮ લમણ

અકગણિત, ન૦ [સ૦] આકડાઓથી ગણ
તરી કરવાનું શાસ્ત્ર

અકાષ-મણુ-છી સ્ત્રી૦ (સ૦ અક) આક
વાની રીત ૨ આકવાની કીમત-મજુરી

અકાવલુ, કિ૦ સ૦ પરખાનવું કમાવવું કમોટી
ઝાઝી, મલ કરાવવું ૨ લીટીઓ દોરાવવી

અકિત, વિ૦ (સ૦ અક) નિશાની હોય તેવું
છાપવાળું ૨ કર્મ ઈ૦ થી પ્રમિદ્ધ થએલું
ઓળખાએલું ૩ તામેર, આધીન

અકી, વિ૦ (સ૦ અક) અકવાળું, ભાગવાળું

અકુર પુ૦ (મ૦ અક) ખીનો ભોલમથી
ડીનીડળેનો અનયવ તે, ફણુગો, મૂળ ૨ હેતુ
મર્મ ૩ ઝીણા નિમાળા, રોમ, રૂવું ૪
ઉમળકો, હોમ ૫ લોહી પાણી “તેનામા ક્ષ
ત્રિય અકુર જીવું છે” ૬ રૂઠ (વાની)

અકુશ, પુ૦ (સ૦ અક-ચિહ્નક રતુ) હાથીને-
હાકવાની આકડ ૨ અટકાવ, દામ, ધાક, ખીક
અકે, અ૦ આકડાની મખ્યા અક્ષરે લખતી તે
૨ ખાતરી કરતી

અકોડાખ વ, અ૦ અકોડા એક ખીજા માથે
વળગાડેલા હોય તે પ્રમાણે ૨ હારફોર હારો-
હાર, કડીમધ ૩ પાકું, સજ્જડ [કડી ૩ ગળી
અકોડી, સ્ત્રી૦ આકડી ૨ આકડો ધાલેલી લા-
અકોડો, પુ૦ પકડ, સાણસો ચિપીઓ ૨ ખેડ
છેડે વાળેનો સળીઓ [ધાનુ મટવું તે

અકોર, પુ૦ અકુર, ફણુગો, મૂળ ૨ રૂઠ,

અકોલ, ન૦ એ નામનું ઝાડ અને તેનું ફળ

અગ, ન૦ (સ૦) શરીર, કાયા, જાત, તન

૨ માયુ અને ટાટિયા એ બેની વચ્ચેના શરીર

૩ એકાદો શરીરનો ભાગ, અવયવ, તેમાનું

અકેકું ગાત્ર ૪ સાધન, મદદનીશ ૫ છ નો

સંકેત ૬ તળ બગાળાનું નામ ૭ મમધ, સગ-

પણુ “અગ વિના કામ નહિ” ૮ અથ,

ભાગ, અગ ઉપર આપવું-પતીત ઉપર આપવું,

અગ ભરાવું-તાવ આવવો અગ ઉપરથી

ઉતારી નાખવું-જવાબદારી માથી નીડળી જવું

અગ ચોરવું-મકાચવું ૨ આળસુ થવું અગ

રહી જવું-લકવો થવો અગનું કામ-અગને

લગવું કામ ૨ ખાનગી કામ અગનું માણસ-

ખાનગી માણસ વિશ્વાસ

અગઉતાર, વિ૦ (સ૦ અગ+ઉત-ઉપર+ધૂ

લેવું) વચન-શાખ ઉપર કે ચિકીલખાની લખતે

ધીરેલું, બ્યાળું, એ શબ્દ નાણાનેજ લાગે છે,

અગઉમગ, પુ૦ મનની ઉનટ હોગ

અગકાઠી, સ્ત્રી૦ શરીરનું વાન, માથો

અગચાપલ્ય, ન૦ (સ૦) શરીરની ચપળતા,

જાન હુસિયારી [કરો, પુત્ર

અગજ, પુ૦ (સ૦ અગ+જન-જન્મેલું) છા-

અગજ, સ્ત્રી૦ (સ૦ અગ+જન) છાકરી, પુત્રી

અગજોર, ન૦ શરીરનું બળ

અગજાન, ન૦ (સ૦) સ્વાભાવિક જ્ઞાન, પ્રેરણા
શુદ્ધિ, સ્પર્શ જ્ઞાન

અગદ, પુ૦ (સ૦) કડુ બાળુમધ ર એ ના
મતો એક વાનર રાજ
અગદનીતિ સ્ત્રી૦ અગદે રાજ રાવણને જે
નીતિ સમજવેલી-કહેલી તે
અગ વિષ્ટિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) સમાધાની માટે અ-
ગદે કરેલી વધીજાન, અગદનુ દૌલતમ
અગદશિષ્ટાધ, સ્ત્રી૦ (સ૦) અગદશિષ્ટાધ-
કામ કાઠી લેવાની ચતુરાઈ) દૂતચાતુર્ય ર
શિષ્ટજનતા, વિવે- [સુદરી કામિની
અગના, સ્ત્રી૦ (સ૦) પોતાની સ્ત્રી વહુ, ર
અગનુ, વિ૦ જાતનુ, ગાઠનુ ર ખાતરી-પતિ
જનુ, ખાસ, અગનુ
અગમળ, ન૦ શરીરનુ બળ, કૌવત
અગભૂત, વિ૦ સામન, મગ મુદ્રો
અગમર્તન ન૦ (સ૦) શરીરની ચપી
અગમકેનત, સ્ત્રી૦ જાતમહેનત, શારીરિક પ
રિશ્રમ [પહેલા થતી ક્ષાત્ર્યુમની અમગ
અગમોડા, પુ૦ (મ૦) કસમોડા, તાવ આવતા
અગરક્ષક, પુ૦ (સ૦) હજુરીઓ, પ્રાણુ ક્ષક
અગરખુ, ન૦ (સ૦) અગરક્ષક) પુરુષને શરીરે
પહેરવાનુ વસ્ત્ર-કસો બાધવાની હોય તેવો ડગલો,
નાના છોકરાનુ અગરખુ તે અગરખી
અગરસ, પુ૦ કળકળાદિતો પાણી નાખ્યા
શિવાય દબારીને કે કચરીને કાઢેલો રમ
અગરગ, પુ૦ (સ૦) શરીરનો વર્ણુ ર ચહેરો,
કાતિ ૩ આદ, હોમ, ઉમગકા
અગરાગ, પુ૦ (સ૦) શરીરે ચદનાદિતો જે
લેપ કરવો તે
અગરેજ, પુ૦ ઇચ્છાડ દેશનો વતની
અગરેજ, વિ૦ ઇચ્છાડ દેશ મળ'વી ર અ-
ગ્રેજનુ રાજ-સાધા, ઇ૦, શ્રિદિશ
અગરેગ, પુ૦ (સ૦) અગવિકાર, શારીરિક વ્યાધિ
અગવમ્, ન૦ (સ૦) ઓઢવાનુ વસ્ત્ર, પિઠોડી,
ખેસ, ઉપરણો ર સુતી વખતે ઓઢવાનુ વસ્ત્ર
૩ ઉપપત્તિ, રાખેલી સ્ત્રી
અગવિકાર, પુ૦ શરીરે થએલુ દુ ખ, ર અગરો
અગાઉ, વિ૦ જાત ઉપરનુ પોતાનુ, ખાનગી,

આગનુ, માલકીનુ [એલી ભાખરી, ખાખરો
અગાખડ, ન૦ અગારામા સેજાઈને ખરી થ-
અગાર, પુ૦ (સ૦) લાળો, બળતો કાયલો,
અગારો ૨ મગળનો, ગ્રહ ૩ બળતરા, લાય
અગારણુ, કિ૦ સ૦ અપવિત્ર વાસણને પવિત્ર
કરવા માટે અગારામા તપાવવુ ર અગારા-
વતુ, ચેતાવતુ
અગારિયુ, ન૦ કાજળી પડેલો જરતો છોડ
આજિયુ ૨ અગારામા સેકેલુ ધાન્ય, પો
૩ વિ૦ બળી ગએલુ, અગારા જેવુ થએલુ
અગારી, સ્ત્રી૦ અગારા હોય તેવી શગડી,
ભડી ર ચીનગારી
અગારો, પુ૦ (સ૦) જાતો કાયલો, ધગધગતો
અગિ, લાળો ર ઝૂપૂત ૩ કળળી ગયેલો જ
રતો દાણો ૪ બળતરા, લાગણી અગારો
ઉઠવા-કળળુ બળતુ અગારો ઉઠવો-(કળમા),
કળને કલક લાગે એવો પુત્ર થવા
અગિયુ, ન૦ માળકને પહેરવાનુ દુરી બાયનુ
પહેરણુ-ઝભલુ
અગિયો, પુ૦ (સ૦) અગિકા) બાય વગરનો
કેડ લગી આવતો સ્ત્રીએને પહેરવાનો કમજો, પેટી
અગી, વિ૦ (સ૦) પોતીકુ, મળધી અગિત
ર સ્ત્રી૦ અગિયુ ઝભલુ અગરખી
અગીકાર, પુ૦ (સ૦) પોતાનુ કરવુ તે, ખો-
તીકુ માની ગ્રહણ કરવુ તે ર સ્ત્રીકાર, અનુગ્રહ
અગીકૃત, વિ૦ (સ૦) સ્ત્રીકારેલુ, કળુન કરેલુ
અગીડી, સ્ત્રી૦ (સ૦) અગિત-ચાન) સોનીની
શગડી ર પોક પાડવા જમીનમા ખોદેલો ખાડો,
૩ લાય, ઝાળ, અગિ
અગીકુ, ન૦ અગીરી, સોનીની શગડી
અગીભૂત, વિ૦ (સ૦) અમુકને લગતુ, અગનુ
અગુચો-અગુછો પુ૦ (સ૦) અગલુ-
જવાનો કકડો, દુવાલ, રમાલ ર પચીઉ
અગુહાદાય, પુ૦ કુસ્તીનો એક દાવ
અગુડી, સ્ત્રી૦ સોય ન વાગે તેને સાડ વચલી
આગળીએ ઘાલવાની ધાતુની ખોળી ર વીંટી, છલો
અગુઠો, પુ૦ (સ૦) અગુષ્ઠ) હાથ પગની પ-

હેલી જાડી આગળી અંગુઠા પકડવા-પગના અંગુઠા પકડી વાકા ઉભા રહેવું, નશીઆત લેવી અંગુઠાનો રાવણ કરવો-વધારી વધારીને કહેવું, રજનું ગજ કરવું અંગુઠે કમાડ ઢેલવું-ખીજાને માલમ ન પડે એવી રીતે કરવું ૨ પોતાને કરવાનું ખીજાને લાગવું અંગુઠો ખાવાવો-ના પાડવી, ના કહેવું ૨ ડામ દેવાનું કહેવું અંગુઠીયા, વિં અંગુઠાની જાડાઈ જેટલું અંગુર નં (સં અંગુર) ની ચામડી, ભોય-રૂઝ ૨ સ્ત્રી (ફાં) લીલી દ્રાક્ષ અંગુલ, નં (સં) આગળું, આગળપુગ અંગુઠ, પું (સં) અંગુઠો અંગે, અં શરીરે અંગેડી, સ્ત્રી અંગીડી, ભુઓ અંગાઅંગ, અં અન્યથે અવયવ રૂવેરૂવે, શરીરમા સર્વત્ર અંગામ, પું (ફાં અંગામ) કામ ધધાતી ધામધૂમ, ગરબડ “લગનનો અંગામ” ૨ બળવો, હુલડ, મસ્તી, તોફાન અંગામો, પું ૨ મસ્તી તોફાન, ગરબડ અંગેડો, પું એક જાતની વનસ્પતિ તે દવાના ઝામમા આવે છે અંગોળી, નં નહાવું તે સ્નાન અંગોળડી, સ્ત્રી ૧૭-૬૦નાં સ્નાન કરાવતા ગાવાનું ગીત ૨ વગે નવડાવનારી સ્ત્રી ૩ નાનું અંગોળિયુ ૪ નાવાની ઓગડી અંગોળવું, કિં અં નહાવું સ્નાન કરવું અંગોળિયુ, નં જે માટીના વામણમા નહાવાને માંડ ઉનું પાણી કંવામા આવે છે તે, ઉના માણુ ૨ નહાવા બેમવાનું લાકડું અંગોળિયો, પું સ્નાન કરાવનાર ચાક ૨ ઉનામણું [ઠેમ અટકણુ ખોમણુ ખીલી અચક, સ્ત્રી ગતિને અટકાવવા મહેતી આડ, અચકડું નં ગળા, કંપણ સાબરી આવનારી છાતીમા ભગઈ આવતો દુમે અચકમચક, અં અર્ચાઉ, એકદમ અચકવું-કાવું, કિં અં અટકવું, એકદમ બધ

પડવું, અચકો ખાવો, લડચડવું, ખમચાવું અચકામણુ, સ્ત્રી અંતરાય, હરકત, નકતર ૨ એકદમ અટકવું પડે તેવું કારણ અચકારા, પું ધક્કો, હડમેલો, આચકો, ધસારો અચકોમચકો, પું અંગેષ્ટા, ચાળા, હાવભાવ, આભનય આચકો ને લહેકો અચપચુ વિં (સં અર્ધ+પચ-પચવું) છેક કંણુ તેમ છેક પાણી જેવું નહિ તેવું, લોદા જેવું ૨ અચર, કાચુ પાકુ અચબુચ, અં અચાનક, ઓચિતુ અચબો પું (સં આશ્ચર્ય + ભૂ) અતિ આશ્ચર્ય પમાડે તેવો અનભવીત બનાવ, અદ્-ભુતતા, તાબુખી, વિચ્છેદતા અચબા ભરે-લું-તાબુખ પમાડે તેવું, અચબો લાગવો-નવાઈ લાગવી, ચમત્કાર જણાવો અચબો થવો-આશ્ચર્ય પામવું [નહિ તેવું, સ્થિર, અચલ અચર, વિં (સં અ + ચર-જવું) ચાલે અચરકો, પું આચકા, ધક્કો અચરજ, નં (સં આશ્ચર્ય) કોતુહ, નવાઈ, ચમત્કાર, ૨ આશ્ચર્ય, તાબુખી અચરત, નં આશ્ચર્ય તાબુખી, નવાઈ અચરતી, સ્ત્રી અચરજ, ભુઓ અચરપચર, નં કાચુકોર, જે આગ્રુ તે ૨ અંગમે તેમ પચે કે ન પચે તેમ, રૂડી રહીને અચરે અચરે રામ, વિં પોપટને શરૂઆતમા ખોલાવવાનો ઉચ્ચાર ૨ મમજ્યા વિના ગોખ્યા કરે એવું પોપટીઆ પડિત અચન, વિં (સં અ + ચન-જવું) ખમે-ચાલે-ફરે નહિ તેવું સ્થિર, દં, સ્થાયી ૨ જડ (૩) પું પર્વત, કુગર અચંચુ, વિં (સં અ-નહિ + ચર્-ચાવવું) ન કહેલું, ન વર્ણવેલું ૨ ન ચાલેલું-ચાખેલું અચલા, નં પૃથ્વી, ધરા, ધરતી અચળ, વિં અચલ, ભુઓ અચળપદ, નં (સં અ + ચન + પદ-જવું) નિલ એક સરખી રહે તેવી સ્થિતિ, પરમપદ, મુક્તિ, મોક્ષ ૨ નિલતા [હિમાલય પર્વત અચળપતિ, પું (સં અચલ-પર્વત+પતિ)

અચળિત, વિં (સં) અચળ, સ્થિર
 અચાનક, અં (હિં) એકાએક, ઓચીતુ
 અચાર, નં (અ + ક્ષી) ચાર-ઉપાય) અચાણુ
 ૨ ચટણી (પારસીઓ આ જન્મ વાપરે છે)
 અચાલ, પું (સં અ + ચલ-જનુ) હરકત,
 અડચણ ૨ અગચ ઓપટી જ.૨, ન ચાલે તેવું
 અચિકિત્સનીય, વિં (સં) પરખાય-લક્ષણ
 જણાય નહિ તેવું ૨ ચિકિત્સા કરવા યોગ્ય
 નહિ તેવું અસાધ્ય રોગનાળું [અકાપનીય
 અચિન્તનીય વિં તર્ક ન થઈ શકે તેવું ગહન
 અચિન્તિત, વિં ઓચીતુ નહિ ચિતવેલું અતર્ક્ય
 અચિર, વિં (સં અ + ચિર-વાણુ) ટુંકું
 ક્ષણભંગુર, ૨ અં ઉતાવળથી, શીઘ્ર, ઝટ
 અચીતુ, અં (અચિન્ત્ય) આગળથી ન ધારેલું
 તેવું, એકાએક, અચાનક
 અચૂક, અં (સં અ + ચુ-પડવું) નિશ્ચય-
 પૂર્વક, ખામખા, અવશ્ય, ભૂલી ન જતા ૨ વિં
 ચૂક-ભૂલ વગર, જરૂર ૩ અચીત
 અચૂકપણું, નં અચીતપણું ભૂત ન થવાપણું
 અચૂકખાણું, નં ખાની ન જાય તેવું ખાણું
 રામખાણું ૨ અં નક્કી, મહેલગર જરૂર
 અચેત-અચેતન, વિં (સં અ + ચિત-જા
 ણવું) શમ જેવું જીવવગરનું, જડ, મના ગહિત
 ૨ મર્છિત બેભાન
 અચેતનતા-ના, સ્ત્રીં (સં) મર્છા બેભાનપણું,
 જડતા, મર્યા રહિતપણું [૨ જડતા
 અચેતન્ય, નં (સં) બેભાનપણું, મર્છા
 અચો, પું (સં અ + ચર-જનુ) ભીડ, જ-
 માવ ૨ ગદડી, કચરો ૩ અણોખો, અકતો
 અચૂત, અં એકાએક, અચણુય ૨ તગી,
 અજી ૩ ઉધાકું, ખુલ્લું
 અચૂટા, અં (હિં) ઠીક બહુ સારું
 અચિહ્ન, વિં (અ+હિં-કાણું) અખડિત
 ૨ છેતરહિત ૩ મનત
 અચી, અં કૃત્રિમ હીંકવું તે
 અચુ અં વાર, માડ ઠીક [જેવું સુદર
 અચુ, વિં (સં અચ-અચ-અચ) સાર, મ

અચ્છેર, વિં અડધો શેર (માપ)
 અચ્છેરિયુ, નં અચ્છેર માપ તેવું કામ-માપ
 અચ્છેરો, સ્ત્રીં અડધા શેરનું કાટલું-માપ
 અચુત પું (સં) અવિનાશી ૨ વિષ્ણુનું એક
 નામ ૩ વિં ન પિંગળે તેવું ૪ સ્થિર
 અચુતાનંદ પું (સં) જાન્યુનો આનંદ ૨
 જે હમેશા આનંદ બોગવે છે તે, પ્રહાનંદ આત્માનંદ
 અચકલું વિં ઓગ પેટનું, હલકું જગરા મનનું
 અજન સ્ત્રીં થોકું હોતું તે, તગી, તાણું
 અજા, અં એકાએક, ૨ નહિ તે છતાં
 અજતું વિં ગુપ્ત, જતું-પ્રકટ નહિ તેવું
 અજત, વિં (સં હિં-ઢાકવું) જતરહિન, માથે
 વડિય ન હોય તેવું, નમાપુ અનાથ ૨ ગજબ્રજ.
 ૩ ઉત્તર ઢાકણું વગરનું
 અજમડા, પું સેયડ, જેમા ચામડી ઉપર નાની
 મોટી પણ છટી ને આછી કોલીઓ થાય છે
 તેવો ગરમીનો રોગ
 અજરતું, વિં ઉપર ઉપરથી અડક્યું હોય તેવું
 ૨ જલદાર્ઢ જતું
 અજવાલું કિં અં (સં આ-આસપાસ +
 જડ-જાવું) વણજાથી કરમાઈ જતું, ઓછું ઉતરવું
 અજાડપણાડ, સ્ત્રીં (કાંઈ વસ્તુ) અહીં તહીં
 ફેકવું-ઉશેટવું તે ૨ ધાધલ
 અજાનું, વિં (અ+જડ-ઢાકવું) ઉત્તર ખુલ્લું
 અજાવલું, કિં સં નવું વાસણ વાપરવા કાઢવું
 અજાળવું, કિં સં વાસણ ઉચું નીચું કરી
 તેમાની વસ્તુ તળે ઉપર થાય તેમ કરવું ઉ-
 જાળવું, ઉચલાવલું [તે, અખડિત, સતત
 અજિન, વિં (સં) છેદાએવું કે તુટેલું નહિ
 અજિનવારા, સ્ત્રીં અભિષેક કરવાનું ઝિદનાળું
 પાત્ર, જળાધારી ૨ સતત ધાગ પડતી તે
 અજેઘ, વિં (સં) છેદાય નહિ તેવું, ન છેદવા યોગ્ય
 અછોઅછો વાનાં, નં ઉમળકાનો આદરસંતકાર,
 લાડ લગાવવા તે અછોઅછો વાનાં કરવા-
 પ્રેમપૂર્વક આદર સતકાર કરવા. ૨ લાડ ગવા
 અછોડો, પું (સં અ+ સૂચ-છોડવું) બળદને
 નાથે બાધવાનો દોર, ગાગ ૨ છોડો, સાકળી,

ધડિયાળ, ઇં નો ૩ સોના રૂપાની ગળામા
નાખવાની માળી. અછોડા વા-અછોડાની
લ ગાઇ જેટલે (દર), રાશવા
અજ, પુ૦ (સ૦ અ+જ-જ-મેલુ) નહિ જ-મેલુ
તે, પરમેશ્વર, બ્રહ્મા ૨ બકરો ૩ રધુરાળનો
પુત્ર ૪ ચક્ર ૫ કામદેવ
અજગર, પુ૦ (સ૦ અજ-ગરો, ગન-ખાતુ)
એક જાતનો મોટો બિહામણો સાપ (અજગર
બકુ જાડો અકરાનીઓ અને આળસુ હોય છે નેથી
ભારે શરીરવાળા માણસને નેની ઉપમા આપે છે)
અજગધા, સ્ત્રી૦ (સ૦) અજમોદ, મરડાશીંગ
અજટા, સ્ત્રી૦ (સ૦ અ+જટા) જેને જટા
ફેલાવો નથી તે વનસ્પતિ, બોયઆબલી
અજતરફ-ફે, અ૦ (ફા૦ અજ-થી+તર્ફ-માણુ)
થી, તરફથી
અજનવી, વિ૦ (આ૦) અજન્ય, પરદેશી
અજનમ, વિ૦ (સ૦) જેને જનમ નથી તે,
સનાતન, નિલ, ઈશ્વર
અજનમા, સ્ત્રી૦ માયા ૨ સીતા
અજપાજપ, પુ૦ (સ૦ અ-નહિ+જપ-મનમા
ખાનવ) શ્વાસોશ્વાસે મોન રહી ઈશ્વરનું ચિંતન
કર્યા કરવું તે, પ્રત્યેક શ્વાસે સોહ સોહ કયા કરવું તે
અજપાદ, પુ૦ (સ૦) રૂપ ૨ પ્રવાહાદ્રપદ નક્ષત્ર
અજખ, વિ૦ (ફા૦ મહુવચન અખયેમ) આ-
શ્ચર્યકારક, વિચિત્ર, ચમત્કારી, વિચિત્ર અ-
ભુત, અલૌકિક અજખ થવું-ચડીત થવું અ-
જખ તમાસો-નવાઇનો-નવો ખેડ દેખાવ
અજખ તરેહનું-નવાઇનું વિલક્ષણ
અજમ, વિ૦ (આ૦) કાઈ મોટા પુરૂષના નામ
પહેના માનાયે મુગતો શબ્દ (ચિટ્ટીમા)
અજમાયેશ, સ્ત્રી૦ (ફા૦ અજમુન્) તપાસ,
અજમાની જેવું તે, પ્રયોગ ૨ અટકળ, શુમાર
અદાજ, અડમટો, આશરો
અજમાવવું, કિ૦ સ૦ (ફ૦ આજમુન્) ત
પાગી જેવું, પ્રયોગ કરી તેના પરીક્ષા કરી
જોતી, નાણી જેવું, શુમાર ગઢવો
અજમાશ, સ્ત્રી૦ અજમાયેશ, ગણના

અજમુદા, પુ૦ (ફા૦) અજમાયેશ, વાપરી
જેવું તે ચોકસાઈ, અનુભવ
અજમો, પુ૦ એક વસાણું, એક જાતના તીખાને
વાસવાળા બીઆ એના ફૂલ એમડમા કામ આવે
છે અજમો આપવો-લાય આપની, અજમો
ફકાવવો-ચૂંક મટાડવી, ધુધરાતાપણુ ટાળવું
અજમોદ, સ્ત્રી૦ (સ૦ અજમોદા) એક જાતની
ઓષધિ એના બી, અજમાથી મોટા તથા ગોળ
ઓગ તીખા હોય છે એની બીજ એ જાત છે
છુવારી અથવા દીવેથી તથા ડમાણી અજમોદ
અજપ-ખ, પુ૦ અશાંતિ, ખેચેનપણુ
અજપો, પુ૦ ખેચેનપણુ, અસ્વસ્થતા, નિરાત
નહી તે, ઉપ ન આવરી તે
અજયા, સ્ત્રી૦ (સ૦ અ+જય) ન જિતાય
તેરી સ્ત્રી માયા, દેરી ૨ એક વનસ્પતિ
અજર, વિ૦ (સ૦ અ+જરા) જેને જરા-વૃદ્ધ-
પણાના ચિહ્ન નહિ તે, અક્ષય
અજર, સ્ત્રી૦ (આ૦ અજર) મિષ, બહાનું
૨ વાર વિચળ
અજરામર, વિ૦ (સ૦ અજગ+અમર) જેને
જરા ને મરણ નથી તેવું અવિનાશી અનશ્વર
અજરાસ, વિ૦ (સ૦) ધણું મોટું, વિશાળ
અજસ સ્ત્રી૦ (આ૦) આખર, અત ૨ મોત
કમોત કાળ અજસમજલ-હેવટની ક્રિયા
અજવાળવું, કિ૦ (સ૦ ઉત્-ઉપર+જવ-મ-
ળવું) વસીને ઉગળું કરવું, ઉટકવું, માજવું,
૨ દીવો કરવો, પ્રગળ કરવો ૩ નામ કાઢવું
આખર વધારતી ૪ (અગમા) બગાડવું, ખગમ
કરવું બદનામી લેવી, અપકીર્તિ વહોરતી
અજવાળી, વિ૦ ચાદરણાવાળી અજવાળાવાળી
અજવાળીડ, ન૦ જેમા ચક્રની કળા વધતી
જાય છે તે પખવાડિયુ ગુલપક્ષ, ૨ અજવાળાને
માટે છાપગમા-લીતમા રાખેલું જાળિયું, બાકું
અજવાળું, ન૦ (સ૦ ઉજવવ) તેજ, પ્રકાશ,
ઉજમ અજનાળું કરવું-નામ કરવું આખર
વધારતી ૨ જ્ઞાતિ દર કરતી ૩ (અગમા)
મદનામ કરવું ૪ નુજમાનમા આવવું-લાવવું અ-

જવાબામા આવવું-ગહેરમા આવવું શુભકર્મથી પ્રસિદ્ધિમા આવવું, અજ્ઞવાળામા મૂકવું-ગહેર કરવું પ્રસિદ્ધ કરવું, અતરમા અજ્ઞવાળું કરવું-જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરવું ૨ ઉપદેશ કરવો, સમ આવવું અજ્ઞવાળું જોવું-જ-મવું, ઉગ્ગશમા આવવું, બહાર આવવું

અજ્ઞશ, પુ૦ (સ૦) અપકીર્તિ, અપયશ
અજ્ઞસ, અ૦ (સ૦) હમેશ, સદેવ, નિત્ય
અજ્ઞસ, વિ૦ વિચ્છેદ ગહિત, સતત
અજ્ઞહૃદસક્ષણ, સ્ત્રી૦(સ૦)દેખાતા અર્થ સાથે તેના સખ ધી બીજા અર્થનો પણ ભાગ થાય તે
અજ્ઞ, સ્ત્રી૦ (સ૦અ+જ્ઞ+જ-મેલું) માયા, કુદરત ૨ બડરી અજ્ઞગણસ્તન-બડરીને ગળે જે આચળ હોય છે તે અજ્ઞગોત્ર-મકરીના બચ્ચા જેવી રીતભાનું

અજ્ઞઅખ, વિ૦ અજ્ઞ જોવું, આશ્ચર્યકારક
અજ્ઞગત, વિ૦ શત્રુ લાગવાથી-પાણીમા કુબ-વાથી થયેલું (મોત), અચાનક થયેલું (મોત)
અજ્ઞચક, વિ૦(સ૦અ+ચાચક)નહિ માગનાર તે
અજ્ઞડી, સ્ત્રી૦ હાથીને પકડના નાર જોદેલો ખાડો-ખાઈ ૨ બેહક બેઠેલા ઢારને ઉભુ રાખવા માટે પગ તળે ખાડો ખોદે છે તે
અજ્ઞણ, વિ૦ (સ૦ અ + જ્ઞા-જાણવું) જાણીતું નહિ તે, અણુવકિક, અજ્ઞાન, મૂર્ખ
અજ્ઞણતા, અ૦ ન જાણતા, ભૂલથી, બેસમજવી
અજ્ઞણપણ, ન૦ અજ્ઞાનતા, ગેરમાહિતી
અજ્ઞણે, અ૦ અજ્ઞાનપણામા, બેસમજમા
અજ્ઞણ્યુ, વિ૦ (સ૦ અજ્ઞાત) જેને વિષે કંઈ જાણવામા નથી તેવું, જાણખાણ વગરનું અ પરિચિત બે માલુમ ૨ જે જાણતું નથી તે,અજ્ઞણ
અજ્ઞતશત્રુ, પુ૦ (સ૦ અજ્ઞત-નહિ જ-મેલું + શત્રુ) જેને કદિ કોઈ શત્રુ ન થયો હોય તે, સર્વત્ર પ્રિય અને મિત્ર જેવો માણસ ૨ યુધિષ્ઠિર
અજ્ઞબી સ્ત્રી૦ (ફ૦ હજબી) જુગો
અજ્ઞચેખ, વિ૦ અજ્ઞ, જુઓ [રમત)
અજ્ઞરીખજરી, સ્ત્રી૦ ખારોપાટ, (એક જાતની અજિત વિ૦ (સ૦ અ + જિ-જીતવું) અપરા

જિત, કોઈથી જિતાય નહિ તે
અજિન, ન૦ (સ૦) હરણનું ચામડું
અજિનપગા, ન૦ (સ૦) ચામાચીડીઉ
અજ્ઞવાડ, પુ૦ એક પડેલું હોય તેવું ૨ એક વાસણ ૩ ગદ્ગદી, ભજવાડ
અજ્ઞુ, વિ૦ (સ૦ જુષ્ટ-જમતા વધેલું) જ મવાના લાણામા જમતા વધેલું તે, એકું, આસ-પાસ જે વેરાયલું હોય તે ૨ એકું ધાન્ય જ્યા પડ્યું હોય તે ઠેકાણું ૩ પાણીથી રાધેલું અજ
અજર, સ્ત્રી૦ (સ૦) પરસાળ, આગણ, ૨ વિ૦ ઉતાવળે ચાવનાર
અજરણ, ન૦ (સ૦ અજરું) ખાધેલું ન પચવું તે, અપચો, બદહજમી
અજરું, વિ૦ (સ૦ અ+જરું-જીવું) નવું, જીવું-જીવું નહિ તે ૨ ન૦ અજરણ, અપચો
અજરૂંશ, પુ૦ (સ૦ અજરું+અશ-ભાગ) થોડુંક અજરણ અપચો
અજગત, વિ૦ (સ૦ અ+યુગ્મ-જોડવું) અ ઘટિત અયોગ્ય, નાવાયેક
અજેખણી, સ્ત્રી૦ (સ૦ અ-નહિ+જુપ-પ્રકા-નવું) કાટા ખેચી લાનવાની આકડીવાળી લાકડી
અજેગ, વિ૦ (સ૦અ+યોગ) નહિ સારો યોગ-વખત તે, કસમો [પુર ન કરેલું તેવું
અજેળી, વિ૦ અતગિયાળ, અધવચ, લટકતું, અજજુ-જ્યુ, ન૦ ખારાખડીમા ઇ, ઈ માટે વ્યજનને લગાડવામા આવતું િ, ૧ નુ ચિહ્ન
અજજુકા, સ્ત્રી૦ (સ૦) વેશ્યા (નાટકમા)
અજ્ઞ, વિ૦ (સ૦ અ+જ્ઞા-જાણવું) બુદ્ધિહીન, અજ્ઞ, મૂર્ખ બેવકૂફ
અજ્ઞાત, વિ૦ (સ૦) જેણે જ્ઞાન પ્રાપ્ત કર્યું નથી તે અજ્ઞ, અજ્ઞાત નિરક્ષર.
અજ્ઞાતયૌવના, સ્ત્રી૦ હલેતી જુવાન સ્ત્રી, યૌન પ્રાપ્ત થયું છે એવા અનુભવ વગરની નાચિકા, મુઝા
અજ્ઞાતવાસ, પુ૦ (સ૦) કોઈને માલુમ ન પડે તેમ રહેતું તે, છુપુ રહેતું તે
અજ્ઞાન, ન૦ (સ૦) જ્ઞાન નહિ તે, અજ્ઞણપણ ૨ અવિદ્યા, પદાર્થનું મિથ્યાજ્ઞાન.

અજ્ઞાન, વિ(સં) જેને જ્ઞાન નથી તેવું, મૂખ,
અભણ, અણસમજી અજ્ઞાની
અજ્ઞાની, વિં નહિ જે જ્ઞાની તે મર્મ, મદ
અજ્ઞેય, વિં ન સમજાય તેવું, અકળ, ગૂઢ
અચ, સ્ત્રીં આચ

અચલ, પું (સં અચ-જવ) છેડો, પ્રદર, પક્ષો
અચળવો, પું (સં અચ-જવ) આખે
ઝોક ઉતારતા દોરડી તેલમા બોળી બાળી મુકરી
તે ર દુવાલ રૂમાલ ૩ અચળો, લગોટી
અચળો પું (સં અચલ) લગોટી મારવાનો
કપડાનો કડકો, ખભે રાખવાનો કાપલો, ૩
માલ, દુવાલ

અજન, નં (સં અજ-ચોપડવ) આજવું
તે, ર મુગ્ધો, કાળજી, મેશ [સાની શણી
અજનશલાકા, સ્ત્રીં અજન આજવાની સી-
અજની, સ્ત્રીં (સં) શરીરે સુખડ ચોપડેલી
હોય તેવી સ્ત્રી ર હનુમાનની માતા

અજળ, નં (સં અજ + જળ) દાણોપાણી,
લહેણુ હહેણુ, અજળ મૂકવું-ખાવાની ના પાડવી
૨ મગવાની તૈયારી પર હોવું અજળ ઉઠવું-
જગા છોડવી પડવી

અજળપાણી, નં (અહુવચનમા) ભાગ્ય નમીમ
સંજિત ગજક, દાણોપાણી

અજળી, સ્ત્રીં (સં) ખે હાથની હથેલી સાથે
રાખવાથી જે મપુટ આકાર થાય તે ખોખો, પોશ
૨ ચાગળ અજળી આપવી-અર્ચ આપવા
અજળવું, કિં સં બીજ પામે અજન કરા
વવું ર જાણ પાડવું, આજ નાખવું, સહે પાડવી
અજળવું, કિં અં ચોપડાએલું થવું ર સા-
માના કરતા રપણુમા કમી ઉતર્યાથી એકાએક
ઘરમિન્દા થવું ૩ છેતરાવું, ડગાવું દબાઈ
જવું, લેવાઈ જવું

અજર નં (સં) એ નામનું એક જી-મેના
અજરી, સ્ત્રીં અજરનું ઝાડ

અજનીઆ વિં પેરા લાલગળ

અજનુમન, સ્ત્રીં (આં) એક જ ધર્મ માનવાગની
[સા મળી જમાન પચ પચાનેન

અટક, સ્ત્રીં (સં અટ-ભમવું) રોધન, અટ-
કાવ નડતર ૨ વહેમ, ખતરો ૩ (સં અ-
વટક) ગુણકર્મ ઉપરથી કુટુંબ કે વશનું રાખ
વામાં આવેલું નામ, અડક, ઓખર, ગોત્ર નામ,
૪ સિંધુ નદી ૫ મહાપ, પ્રતિજ્ઞા ૬ અટકણ, ઠેસ

અટકચાણું, નં ચિડવવા કાઠની છેડ કરવી તે,
અડપણું, ચ દત્ત, સળી કરી તે ર વિં તોફાની,
ટીખણી, ઉપદ્રી, નુકશાનકારક

અટકડી, સ્ત્રીં છાતીના પડદાની અદરના વાયનું
થોડી થોડી વારે ચઢી ડચ દઈને બહાર નીકળવું
તે, વાઘણી, હેડકી

અટકણું નં જેથી ગતિ બધ પડે તેવી વસ્તુ
ઠેસ ચપ ૨ અડચણ ૩ ટેકા અડીગણું

અટકણું, વિં અટકી જાય તેવું અટકણું ટકું-
અધવચ અટકી જાય તેવું, પાર-સાગોપાગ ન

અટકણિયું, નં અટકણું, જુઓ [ઉતારે તેવું
અટકવું, કિં અં ગતિ કે પ્રવૃત્તિનું બધ પડવું,

ઉભું રહેવું, થોભવું ૨ લાગવું, અડકવું

અટકળ, સ્ત્રીં (સં ઉત-ઉપર+કલ-જાણવું)

કઈક આધાર ઉપરથી જાણવું તે ૨ કરપનાથી
ગણેલું તે, આશરો, અડમટ્ટો ૩ ઝિસબ રમી
રહેવા તે, અખ્યાસ, મહાવરો ૪ તર્ક, કરપના,
ખ્યાય પચુકિત, કળ અટકળ કરવી-આશરો
દાદવા તર્ક બાધવો

અટકળખાજ, વિં અટકળ બાધવામાં ચાલાક,
અનુમાન કરનાર [કરવું તર્ક બાધવો

અટકળવું, કિં અં શુમાર કાઢવો, અનુમાન
અટકામણું, સ્ત્રીં હરકત અડચણ ૨ મુશ્કેલી

૩ ઓપટી, અટકાવ

અટકાર, પું ઓડકાર

અટકાવ, પું (હિ) જેથી અટકી પડાય તે,

પ્રતિબંધ ૨ બાધા, નિયમ ૩ સ્ત્રીને ઋતુ
આવવા તે ૪ અડચણ, વિન્ન, અતગાય

નડતર અટકાવ આવવા-અજાણ બેસવું

(સ્ત્રીએ) અટકાવ કરેલા-હરકત કરવી, અડ-

ચણ લેતી રાકવું અટકાવ નાખવો-(કંઈ

વાનમાં) પથરો તાપવો આડખીલી કરવી

અટકાવવું, કિં સં બધ પાડવું, રોકવું, અટકે તેમ કરવું ૨ વાસવું બધ કરવું, ઢાકવું
અટકાવું, કિં અં સ્ત્રીને ઝડતું આવવો,
અભડાવું ૨ રોકાવું
અટકી પડવું, કિં અમુક કામ કે પ્રવૃત્તિનું બધ પડવું, અચકી જવું, ૨ ખોટી થવું ૩ અશક્ત -નિર્બળ થઈ જવું અટકી રહેવું-અમુક વગર ન ચાલવું, -ખોટી રહેવું.
અટકીમટકી, સ્ત્રીં છોકરીઓની એક રમત
અટકું લટકું, નં ડોકિયું
અટકો, પું ત્રાપાનાણું, પૈસો, કાવડીઉ અટકા-નો ઘોડો-નજીવું, તુચ્છ
અટકોમટકો, પું સ્ત્રીનો ચાલવાનો તથા અગ મરડવાનો ચાળો, લટકોમટકો
અટગ, અં તદ્દન, હાડેહાડ ૨ પાગળ
અટજ, નં (સં અટ-રખડવું) લમવું, રખ-ડવું તે, ભ્રમણ ૨ મુસાફરી, પ્રવાસ
અટણી, સ્ત્રીં (સં) બ્ધા દોરી ચઢાવાય છે એવો ધનુષ્યનો કાપવાળો છેડો ૨ કામડાનો કરો, તટી
અટન, નં (સં) મુસાફરી, પ્રવાસ ૨ ફેરણી
અટપટું, વિં ગુચવણવાળું, ન સમજાય તેવું, ગુચવાડા ભરેલું ૨ આડાઅવળા આટાવાળું.
અટપવું, કિં આટોપવું, જુઓ
અટલ-અટલ, વિં સારો હોશિયાર, પકો, પ્ર-વીણ ૨ બહુજ, અઠગ [જળમા ફસાઈ પડવું.
અટવાણું, સ્ત્રીં પટાનું ગુચવાઈ જવું, દોરી-અટવાણું, વિં ઉધાડે માથે, પાધડી વગર
અટવામણું, સ્ત્રીં ગુચવણું, ગભરામણું, નડતર
અટવાવું, કિં અં છુટાઈ એક રસ થવું, મળી લળી જવું ૨ મનમાં મુઝાવું, ગુચવાવું ૩ ગુચાઈ જવું ૪ કાયર થવું
અટવિ-વી, સ્ત્રીં (સં) વન, અરણ્ય
અટવું, કિં સં (સં અટ-રખડવું) રખડવું, લટકવું, લમવું, ફરવું
અટવું, વિં (સં અટગવું) છુટા ન પડાય-ફર ન કરી શકાય તેવું, અનિવાર્ય

અટા, સ્ત્રીં (સં) રઝળવું તે, મિથ્યા ભ્રમણ ૨ મેડી, ૩ અં આડું અવળું.
અટાઉ, સ્ત્રીં ઠગાઈ અટાઉનો માલ બટાઉ (વટાવ માં જાય-આણુની કમાઈ જાયુમા જાય.
અટાટ, વિં નકામું, ખાલી, બ્યર્થ ૨ અં ખોટી રીતે, અન્યાયે. [ડાઅવળા પટા
અટાપટા, પું લાખા પહોળા રંગીન લીટા, આ-અટામણું, નં રોટલી કરતી વેળા લુવો ચોટી ન જાય તે સારૂ જે ફારો લોટ લુવાને લગાડવામાં આવે છે તે ૨ (લાક્ષણિક) નકામું જવું ૩ સામાન્ય ખરચ
અટાર, સ્ત્રીં રેતી, ધૂળ, રજ
અટારી-લી, સ્ત્રીં (સં અટાલિકા) ઉચી મેડી. ૨ ઝરૂખો, ગોખ, છજી
અટાર, વિં તોફાની, ધાધળીઓ, ચાદવું
અટારો, પું ઉચાળો, સરસામાન, ખટલો(ધરમનો)
અટાવું, કિં અં છુદાઈને લોદો થવો કચરાવું ૨ લગર કારણે વટાવું ૩ રધાવું
અટિ, સ્ત્રીં મહોરમમાં હાથીની આસપાસ ૨-ગિત દોરી વિટાળવામાં આવે છે તે અટોનો કરાર-સખત બધનવાળો કરાર.
અટિખર, પું (સં આ + સ્ત્રીં-ઉણ ૨-હેવું) એકઠું થવું તે, ઢગલો, ટિંઓ
અટીપટી, સ્ત્રીં એક જાતની રમત, ખારોપાટ
અટીસોમટીસો પું છોકરાની એક રમત, સતાકુકડી.
અટેરણું, પું સુતરની આડીઓ બનાવવાનો એક યત્ર-ફાળકો
અટેરણું, કિં સં (સં આ-આસપાસ + ટે-રવું-આગળીનું ટચકું) કાતેલા સુતરની આડી બનાવવી, ઓવાળવું ૨ આગળી કરીને બતાવવું
અટોપવું, કિં અં આટોપવું, જેમ તેમ એકઠું કરવું, સમેટવું ૨ પુર કરવું, બધ કરવું
અટ, પું ઝરૂખો, અટારી ૨ કિલ્લા ઉપરનું સૈન્યગૃહ. ૩ મહેલ ૪ પ્રહાર
અટલ, વિં અટલ, જુઓ ૨ વાજખી, ખરૂ.
અટલસ, નં, (સં અટ-મોટું+હાસ-હસવું) ખડખડ હસવું તે, ધણું હસવું તે ૨ તોર-મસ્કરીમાં હસવું તે

અક્ષ, પુ (સં અક્ષ-દાર) દાર, દરવાજે
 ૨, ડહેલી, ઓસરી, પહોળી માડી અક્ષાબ વ
 કરેલા-મોલતા બધ કરવું, આજ નાખવું, હરાવવું
 અક્ષ, વિ (સં અક્ષ) આં, ૮
 અક્ષમ, પુ એકી વખતે ત્રણ ઉપવાસ કરવા
 તે (શ્રાવકામા)
 અક્ષુર્ષ, સ્ત્રી આં દિવસના ઉપવાસનું વ્રત
 અક્ષુજી, વિ (સં અક્ષ+નવતિ-નેવું) નેવું
 ને આં, ૬૮ ૨ બે ની સત્તા
 અક્ષુખ, વિ સોકતાની રમતમા અક્ષા ઉપરની
 સોકડી ન મરાય તે
 અક્ષુવન, વિ (સં અક્ષ+પચાશત-પચાસ)
 પચાસ ને આં, ૫૮ [આં ૨૮
 અક્ષુવીસ, વિ (સં અક્ષ+વિશતિ) વીસ ને
 અક્ષુશીઆનં સ્ત્રીઓના પગનું એક રૂપાનું ધરેણું
 ૨ ઠાસીને ટાટ કરેલા ન હોય તેવા સાકળા તોડા
 અક્ષુસો, વિ (સં અક્ષ+અશીતિ) એસી ને
 આં ૮૮
 અક્ષે, અં (સં અત્રે) અહીંઆ, આ સ્થળે
 અક્ષો, પુ બાજના અક્ષે છેડે ત્રણ ખાના હોય
 છે તે ૨ ગજીના કે ખીજ કોષ પાના ઉપર
 ચિતરેલા આં દાણાનો સમુદાય તે ૩ આંની
 સખ્યાનો પાસે ૩ વિં પહોચેલું, પકકું
 અક્ષુયોતેર, વિ (સં અક્ષ+સપ્ત+તિ) એશી-
 મા બે આજી ૭૮ [સાત રાતનો જે કાળ તે
 અક્ષવાડિયુ વિ (સં અક્ષ+વાર) સાત દિવસ ને
 અક્ષવાડીક, નં (સં અક્ષવારિક) સાપ્તાહિક,
 દરેક આઠમે દિસે પ્રગટ થવું એવું
 અક્ષક, સ્ત્રી નાક, ધાધરા-ચોરણની દોરી
 અક્ષવાડુ, નં (સં આ+વૃત્-કેરવવું) એક
 હાથના માપનો ગજ કે સોડી ૨ દોરડાને
 વળ દેવાનો લાકડાનો કડકો, ચકરડી, ફરકડી
 અક્ષર્ષ, સ્ત્રી એકી સાથે ૮ ઉપવાસનું વ્રત
 અક્ષર્ગણ, નં ટંકા, તકીઓ
 અક્ષર્ગણુ, કિં સં શરીરને આરામ આપવા
 ટંકા-તકીઆ ઉપર પડવું ન ખાવું અક્ષર્ગણુ
 મૂકવું—તકીઓ મૂકવો ૨ અટકણુ મૂકવું

અકે, અં (સં અત્રે) અહીંઆ, આ જગાએ
 અકે દારકાં—અહીંજ દારકા, (લાંબા વખત
 સુધી ધામા નાખતા વપરાય છે)
 અકોટી, સ્ત્રી કળા, કસબ, મહાવરો ૨
 ગોળની કડાઈમા બાફેલું આદું
 અડ, સ્ત્રી (હિં) હં જી ૨ હરકત, અડ-
 ચણુ ૩ આટ, કસ ૪ અં પાસે, નજીક
 અડક, સ્ત્રી અટક, ઉપનામ
 અડકણુ, નં અટકણુ, ઠેસ ૨ વિં અટકી પડે
 તેવું (પ્રાણી)
 અડકતું, કિં અં વચ્ચે કંઈ પણ અંતર ન
 રહે તેમ હોવું, કોઈને સ્પર્શ કરવો, અડવું ૨
 હાથમા લેવું છેડવું ૩ મારવું
 અડકાડવું, કિં સં અડકે તેમ કરવું, સ્પર્શ
 કરવો, લગાડવું ૨ બધ કરવું, વાસવું, દેવું
 અડકાવ, પુ સ્ત્રીને ઋતુ આવવો તે, અટકાવ
 અડકાવવું, કિં સં બધ કરવું, વાસવું
 અડકાણુ, કિં અં બધ થવું, વસાવું ૨
 અડકાથી અણુ થવું ૩ અટકાવ આવવો (સ્ત્રીને)
 અડકોદડકો, પુ (અકુક દકુકિયુ) એક જાતની
 છોડીઓની રમત
 અડખેપડખે, અં આજીબાજી, આસપાસ, ચોતરફ,
 ખુણેખે ચરે, અડખેપડખે તપાસવું—ખુણાખો-
 ચરા શોધવા ૨ પોતાની સ્થિતિથી વાકેફ થવું
 અડગ, વિ બેધડક, નિર્ભય, હિમ્મતવાન ૨
 દં, ખસે ડગે નહિ તેવું
 અડગ્રી, સ્ત્રી ઓડકાર, હેડકી
 અડગ્રો, પુ ભોગમ, આગળો, અડગરો
 અડઘોદડઘો, પુ બેસતે વરસે મળસ્કામા ઉડીને
 કચરાથી ભરેલું હાટલું ચકલે જઈ ફોડી નાખ-
 વાની વહેમ ભરેલી જે રૂઢિ તે ૨ દોષ-કપ-
 કાનો ભાર ૩ ધધામા ઘોટાળો કરવો તે, કામ
 ગુચવી નાખવું તે
 અડગો, પુ કામ પુર થયેજ ખસવું એવી હં,
 ધામા ૨ (કુસ્તીમા) પગનો એક દાવ ૩.
 લાધવું તે
 અડચણુ, સ્ત્રી હરકત, નડતર, રોઝાણુ, વધિ.
 ૨. ગભરાટ, સકટ. ૩. ઓપટી, અડકાવ.

અડધું, વિં અછરતુ, અડધુ પડધુ જણાયલુ
અડધુ, નં ગાય, બેસ, ઇં નુ ખાવલુ, આ,
ઔલુ ૨ વિં અડીઅલ, અટકી જય તેવુ
અડતલુ, નં ઓથ, ઓડુ ૨ આનાકાની, ફાફા
૩ અનુમાન, અડસદો ૪ ખુણો, આશ્રય સ્થાન
અડતાલીસ, વિં (સં અષ્ટ+ચત્વારિશત)
ચાળીશને આઠ, ૪૮

અડતાળો, પું મવત ૧૮૪૮ મા પડેલો મોટો
દુકાળ. ૨ જોખનું એક માપ, (ગોળમા)
અડતું, વિં અડકતુ, પાસેનુ, સરસુ, નજીક, પાસે
અડત્રીસ, વિં ૩૮ ત્રીસને આઠ
અડથલ, વિં કામ કરવામા હડે નહિ તેવુ,
જખર ૨ કદાવર, લઠ્ઠ ૩ ટીચાએલુ, ઘડાએલુ
અડથળો, પું મોટી અડચણ, રોકાણુ ૨
ઑડુ, આડ

અડદ, પું (સં ઉડિદ) એક જાતનુ કઠોળ, અડદ
મગ ભરડી દેવા—જેમ આવે તેમ વિચાર વગર
જોલવુ, અડદીઆ છાટવા—મૂરકી નાખવુ,
અડદ દેખાડવા—નસાડી મૂકવાની યુક્તિ કરવી
અડદાળુ, વિં અડદનુ, અડદના ભેગવાળુ
અડદાળો, પું છુદાયાથી નરમ થઇ જવુ તે,
બેચો, ધાણુ ૨ ખૂબ માર પડયાથી હાડકા
પાસળા નરમ થઈ જવા તે ૩ શક્તિ ઉપરાત
અતિશય કામ કર્યાથી છેકળ થાકી જવુ તે

અડધ, વિં (સ અર્ધ) અડધુ
અડદીઉં, નં અડદના લોટની મિઠાઈ ૨ અડદનુ
ખીઈ ૨ વિં અડદનુ અડદના જેવુ
અડધીઉં, નં અડધુ તે ૨ હમેશ કામ ચલાઉ
પહેરવાની નાની ચૂડી ૩ તાબા પિત્તળની વચલા
વડની પવાલી

અડધી, સ્ત્રીં તાબાનો એક સિક્કો, પૈ, (એ
શબ્દ મુખ્યમાજ વપરાય છે)

અડધુ, વિં (સં અર્ધ) આખી વસ્તુના કરેલા
બે સરખા ભાગમાનો એક અડધો રોટલો—
ખાવા જેટલુ, અડધેથી પડતું મૂકવુ—વચ-
માંથી મૂકી દેવુ અડધો પાયો ઓછા—અક્કલનુ
કમીપણુ, અડધુધેલુ અડધુ મૂકી આખાને ન

ધાવુ મળ્યુ હોય તેમા અંતોપમાનવો, અડધી રાતે-
ગમે તે વખતે, અડી વેળાએ અડધુ અડધું
થઇ જવુ—અતિશય હરખાઇ જવુ, પ્રેમધેલા
ખનવુ અડધુ થઇ જવુ—સુકાઇ જવુ અડધે
મુકને—ડહેતા વાર, વગર વિલંબે

અડધુ પડધુ, વિં લગભગ અડધુ, ૨ થોડુ ઘણું.
અડધો, પું આઠ આનાનો રૂપાનો ચલણી સિક્કો
અડધોઅડધ, વિં બપોરખર અડધુ, સરખા ભાગનુ
અડનું, વિં પાસેનું, નજીકનું [નિશ્ચય, ઠરાવ
અડપ, સ્ત્રીં ધૈર્ય ૨ ખત, ઉદ્વેગ. ૩ આગ્રહ ૪
અડપછડપ, સ્ત્રીં તાત્કાલિક ચોટ, નિશ્ચયાત્મક હક્કો.
અડપલુ, નં અટક્યાળુ, ચાલુ ૨ વિં ચાલાક
૩ તોફાની, ઉછાછળુ, અડપલાં—કરવાં—તો-
ફાન—ટીખળ કરવુ,

અડપવુ, કિં અં વળગ્યા રહેવુ, મચ્યા રહેવુ
અડફટ, સ્ત્રીં (સં આસ્ફાલન) ઝપટ, ધક્કો,
આચકો, અથડામણુ

અડફાઉ, વિં નકામુ, ફાલતુ, અલફાઉ
અડખ ગ, વિં (હિં) કહીએ કઇ તો કરે કઇ
તેવુ, જીદી, જક્કી નાદાન, હડીલુ, મૂર્ખ

અડખડીઉ, નં લથડિયુ, ગોથુ
અડખોથ, સ્ત્રીં (અડ—સાસુ + ખૂટ—કાનની
લાળી) તમાચો, થાપટ, લપડાક ૨ વિં ઠાક,
મતિમદ, મૂખ અડખોથનો ઉધારો શો—જે પ્રસંગે
જે કરવાનુ હોય તે કરીજ દેવુ

અડખી—ખી, સ્ત્રીં મગરખી, તોર, ગર્વ ૨
લપકો ૩ હઠ, મમત

અડવડવુ, કિં અં ગોથુ ખાવુ, ગખડી પ-
ડવુ ૨ રખડવુ

અડવાણુ, વિં અડવુ, ઉવાડુ, પગરખાં ર-
હિત ૨ ન શોભે તેવુ, વિચિત્ર

અડવાળવુ, કિં સં મેળવવુ

અડવું, વિં શણગાર રહિત, નકર, ઉધાડુ

અડવુ, કિં અં અડકવુ, રપશ કરવો ૨
મઠી પડવુ, લાગુ રહેવુ ૩ અટકવુ, ચોલવુ.

અડવો, પું વાણિયો (લવાઈમા) ૨. વિં શ-
ણગાર રહિત, બોડુ

અડસદો, પુ૦ શુમાર, આશરો, અડસદો કાઢવો
—અદાજ કાઢવો [સાકંને આઠ, ૬૮
અડસક, અડસેટ વિ૦ (સ૦ અષ્ટ + પષ્ટ)
અડસન, સ્ત્રી૦ (સ૦ આડ + સર-ખસતુ)
ધરની ગે, પાટડી. ૨ નાની પરસાળ ૩ મોભ
અડા, સ્ત્રી૦ અડવાપણુ, મદદ, ટેકા, આશ્રય
અડાઅડી, સ્ત્રી૦ અણીનો સમય, બારીક સમય
૨ સ્પર્શસ્પર્શ, અડકાઅડકી ૩ જોડાજોડ
અડાણિયુ, વિ૦ ગીરની મૂકેલુ, ગીરો (જમીન માટે
વપરાય છે—સોરઠપ્રાત.)
અડાઉ, વિ૦ વાવેતર કર્યા વિના ઉગેલુ. (નમાર)
અડાડપુ, કિં૦ સ૦ અડકાડતુ, ૨ ઉમેરવુ, હડસેલતુ
અડાણો, વિ૦ (અ + દક્ષ) અસમ્ય, અનાડી
૨ આવડત વગરનું, મૂર્ખ,
અડાણો, પુ૦ એ નામો એક રાગ
અડાળીડ, વિ૦ લય ઉપજાવે એવું મોહુ, અજ-
રાલ ૨ ચોકસ, ખાપણુ વગરનું [ભીંત
અડામી, ન૦ ભીંતમા જડેલી કૂડેતાળ, પાટીયાની
અડાયાં, ન૦ રસ્તામા પડીને સુકાઈ ગએલા ગાય
ભેસના પોદળા
અડાલી, સ્ત્રી૦ લાકડાની નાની થાળી-કથરોટ
અડાવવુ, કિં૦ સ૦ અતિશય ખાવુ ૨ ભળવુ
ઝોડની દેવુ, ધુસાડી દેવુ ૩ દમ ભરાવવો,
ધમકાવવુ ૪ નાડરપણે(ભુકું)કહેવુ ૫ ગોડવવુ,
દાખલ કરવુ ૬ ધુસાડી દેવુ, છાતુમાનુ મૂકવુ
૭ ન કહેવાની વાત કહેની
અડાસિઆ, ન૦ સ્ત્રીનું એક જાતનું ધરેલું,
અડાસે, અ૦ અજીક, પાસે, લગોલગ ૨ પડ-
છાયે, ઝાળે [રાનો ભાગ
અડાળપડાળ, ન૦ મોભની બને બાજુનો છાપ-
અડાળી, સ્ત્રી૦ એકજ ભીંતને આધારે જે
છાપરી બાધેલી હોય તે, ઝોસરી.
અડિયલ, વિ૦ અડી જાય તેવું, હડીલુ, નકાર
હુજતી, જી ૨ માથામાર, ધુસણીલું ૩
છાતીચલુ નીડર ૪. હોશિયાર, ખડતલ, બાહોશ
અડિયુ દડિયુ, ન૦ છોકરાઓની એક રમત
દમદોટીલો

અડી, સ્ત્રી૦ ખોદીને ભાત પાડી હોમ તેવું
સોનીનું એ ઝાંખર, એડી ૨ હડી, દોડ, ચમડી
૩ અણીનો લખત
અડી, વિ૦ જરૂરની, અટકી પડાય તેની (વખત)
અડીઅડી, સ્ત્રી૦ છોડીઓની એક રમત, કાઝ-
ડકુભો, દહીના ઘોડા ને મળતી રમત
અડીઆપડી, સ્ત્રી૦ અણીની વેળા તે અગત્ય
૨ દુખ, આપત્તિ, વિપત્તિ,
અડકદડકિયુ, વિ૦ અહીંથી તહી ને તહીંથી
અહીં દોડનાર, ગડમડિયુ ૨ જે પક્ષમાથી કા-
ઘને પણ જરૂર વખતે મદદ કરનાર, અવેજ
અડકાડ, વિ૦ આધળીઆ કરીને ધસતુ તે
અડેખડે અ૦ રડ્યુખડ્યુ, કદાપિ, કાઘવાર
અડો, (હડો) પુ૦ ગાડાનો આગલો ભાગ
અડોઅડ, અ૦ લગોલગ, નજીક, જોડાજોડ, એક
બીજાને અડકીને રહ્યું હોય તેમ
અડોલી, સ્ત્રી૦ અઢોડો—નેતર ખસી ન જાય
માટે છેડે ભેરવલો પાતળો કડો, માડડી, ગીલોડી.
અડોસપડોસ, પુ૦ પોતાના ધરની સામે-લગોલગ
અથવા આબુમાબુએ જે વસવાટ હોય તે
તથા તેનો જે સંબંધ તે
અડોસીપડોસી પુ૦ પોતાના ધરની પાસે અ-
થવા આબુમાબુ રહેનારા માણસો, પાડાપડોસી
અડોળ, વિ૦, ઝેડોળ, વરવુ કદરૂપુ
અડોલકાટલુ, વિ૦ કામમા ન આવે તેવું, માન
વગરનું ૨ ન૦ ઘાટ-આકાર વગરનો પત્થરો
અડયુ, વિ૦ કર્યા વિના ચાલે નહિ તેવું, જ-
રૂરનું, અગત્યનું
અડા, ન૦ મથુરાના ચોખાઓના ધગ
અડયુખડયુ, અ૦ કદાપિ, કવચિત ૨ વિ૦
ભાગ્યુ તૂટયુ, પડી રહેલું
અઢણુ, વિ૦ બહુજ, વધારે ૨ આખાદ, સાર
અઢવણુ, વિ૦ અડવાણુ, ઉધારે પગે
અઢળ, વિ૦ ઢળી-પડી ન જાય તેવું, અચળ, નિલ.
અઢળક, વિ૦ ઘણું, બહુ, જથાબધ, અપાર.
અઠાર, વિ૦ (સ૦ અષ્ટાદશ) ૧૮, અગદ
અઠારે વાંકાં-દરેક બાબતમા ઉલટું અને વાકું
૨ દોષથી ભરપૂર

અક્ષરબુ, કિંસંઘારને ચરવા મોકલવા, અડાવવું
અઢી, વિં એ અને અડધું, ૨૧

અઢીશેરી, સ્ત્રીં જેનું વળન ૨૧ શેર થાય તે,
અઢીશેરનું માપ

અઢેલવું, કિં અં અડીંગવું, ટેકા દેવો

અણુ, અં(સં અન) નહિ, અભાવ, નકાર-
વાચક ઉપસર્ગ [ટાકોટાડ બારેલ

અણુડીણ, વિં (ઉણ-ઓણ) બહુ, પુષ્કળ,
અણુકમાઉ, વિં બેકાર, નવરૂ, નિરૂઘ્મી, ચા-
કરી-ધધા વગરનું [અનાડી

અણુકસખી, વિં કસખ-કળા નહિ જાણનાર,

અણુકી સ્ત્રીં અણુચ, વાકું બોલવું તે

અણુકૂટ-કોટ, પું (સં અન્ન+કોટ-હગલો)
દેવની આગળ નૈવેદ્ય સારૂ જુદીજુદી જાતના
ભોજન-પદાર્થોનો હગલો રાખેનો હોય છે તે,
મહાપ્રસાદી

અણુખલ, સ્ત્રીં મનમા કષ્ટ કષ્ટિ ખુચ્યા કરવું
તે, ઈર્ષા, ૨. અપ્રીતિ, ૩ નડતર, આડખીલી

અણુખૂટ વિંઅપાર, મેથુમાર, અસ્ય, નખૂટે તેવું
અણુગમ, વિં અસખ્ય, ઘણું, અગણિત

અણુગમનું, વિં નાપમદ, અસ્યવું, અપ્રિય
અણુગમો, પું ન ગમવું-ગોડવું તે, મન ખિન્ન

રહે અને એન ન પડે તે

અણુગળી, વિં ગળેલું નહિ તેવું

અણુગાર પું સાધુ, યતિ ૨ શણગાર ૩ નિયમ

૪ વિં રખડવું, ધર વગરનું

અણુગોડ-ખ, પું (સં અણુ-અન્ન+ગોડ-
ગોખલો) સ્ત્રીઓનું એક વ્રત, (અમુક દિવસોએ
દેવસ્થાનમા કે તુળશી ખીલીના ઝાડ તળે સ્ત્રીઓ
ભેગી મળી કોર કે દૂધનું રાધેલું ખાય છે તે વ્રત)

અણુઘટવું વિં (સં)વટવું નહિ તે, નાલાયક,
અયોગ્ય, અયુક્ત

અણુઘડ, વિં સારી રીતે ઘડેલું નહિ તેવું ૨

ફળવાએલું નહિ તેવું, જગલી, બેવકુફ

અણુચંચુ, વિં કાઠએ વર્ણવેલું-કહેલું નહિ

તેવું ૨ ચાચા વગરનું

અણુચાલો, અં ન છૂટકે

અણુચિન્તુ અં (સં અણુ + ચિન્તુ) આગ-
ળથી ન ધારેલું, એકાએક, અચાનક, ઓચીંતું.

અણુચી-ચાધ, સ્ત્રીં વાકું બોલવું તે, રમતા
રમતા યુક્તિ કરી ફરી જવું તે

અણુછ, સ્ત્રીં (સં અનીચ્છ.)નાખુશી, કટાળો,
તિરસ્કાર ૨ ખો, ટેવ, હેવા

અણુછનું, વિં છાનું, ગુપ્ત ૨ ન હોવું તે, અભાવ

અણુછીડે, નં તુચ્છકાર, છણક

અણુછુટકે, અં અણુચાલે, ન છૂટકે

અણુજાણુ, વિં અજ્ઞાન, જેને જાણુ નથી તે,
૨ નાજાન, અભણ

અણુજાણુપણુ, નં અજ્ઞાનતા અભણ,

અણુતોળયું, વિં તોળ્યા વગરનું ૨ ઉદ્ધડ

અણુદોઠ, વિં ન દોઠેલું, બેયેલું ન હોય તેવું

અણુદોણું, વિં દોહ્યા વગરનું, અટક્યું

અણુધાર્યું, વિં ન ધારેલું, એકાએક બનેલું, અણુચિન્તુ.

અણુનામી, વિં નામ વગરનું, ૨ અપ્રસિદ્ધ,
૩ નનામી, ઠાંડી ૩ પું પ્રણ

અણુખનાવ, પું (સં)ઉચુ મન, સલાહ મંપ,
નહિ તે, દીલ જુદા હોય તે ૨. કજ્જો, ખટ-

પટ, વિરોધ [ખોટયા વગરનું

અણુખોટ, વિં (સં અણુ + જુજ-ખાવું).

અણુખોડાંચું, વિં અણુતેડયું, નોતર્યા-મોઠાવા
વગરનું, ધોલિયું ૨ વગર છેડયું

અણુખોડયું, વિં જવાળ દીધા વગરનું, મુગું;
અવાચક, ચૂપ

અણુભોમિયું, વિં ખીન માહિતગાર, અજણ્યું.

અણુમનું, વિં દીલગીર, ઉદાસ

અણુમાનીતું, વિં મન વગરનું, અળખામાર્જું

અણુમાપ, વિં માપ્યા વગર, અમાપ, અનત

અણુમૂલ, વિં અમૂલ્ય, ઘણું જ કીંમતી, મોઘું

અણુરાગ, પું મેળ-ખનાવ નહિ તે, અપ્રીતિ,
તકરાર, કુસંપ

અણુલિંગી, વિં વિદેહી, મુક્ત.

અણુવટ, પું (હિં) બાળકો અને સ્ત્રીઓને

પગને અચૂંક ધાસવાનું ધુધરીઓવાળું રૂપાનું વરણું.

અણુવર, પું વર અથવા કન્યા પહેલીવાર

સાસરે જાય તે પ્રસંગે સાથે રહેનાર,

અણ્વરી, સ્ત્રીં ક-યાની સાથે જનારી તેની
બેન કે બેનપણી

અણ્વાકેદ, વિં અણ્વળપણુ, અપરિચિત
અણ્વાકેદગાર, વિં અમણ, અપરિચિત, અજ્ઞાની
અણ્વાકેદગારી સ્ત્રીં અમણપણુ, ગેરમાહિતી,
ખીનઅનુભવ

અણ્વાવચાર્યું, વિં સાહસિક, ઉતાવળાઈ, ગાફેલ,
અણ્વિદ્વાસ, પું (સં) ભરોસો નહિ તે,
દગદગો, શકા [-કસાએલુ નહિ તે, શિખાઈ
અણ્વીધ્યું, વિં વીધેલુ નહિ તે ર ધડાએલુ
અણ્વસખડી, વિં (સં) અણ્વ + શુષ્ક-સુક)
કાચુ કેાર, વણુ અણ્વુ, ફરાળ

અણ્વસણુ નં (સં) અન + અશન) ઉપવાસ,
ભૂખ્યા રહેવાનું વ્રત (જૈન)

અણ્વસમજ, સ્ત્રીં (સં) અણ્વ + સમ + જ્ઞા-
નણુવું) નહિ સમજ તે, અજ્ઞાનપણુ, મૂર્ખતા
અણ્વસમજણુ-જી, વિં અજ્ઞાની, નાદાન

અણ્વસરજી, વિં નહિ પેદા થએલુ, અણ્વધારેલુ
એકાએક, અકદિપત અણ્વસરજી પીડા-અક-
સ્માત આવી પડેલુ દુખ

અણ્વસારો, પું (આં) ઇશારહ) જરાક આખ
ફેરવીને કાઢને ચેતાવવુ તે, સાન, સકેત, ઇસારો
અણ્વહુતુ, વિં અણ્વજી, ન હોય અને થવુ તે
અણ્વાવતું કિં સં મગાવવુ, લવરાવવુ
અણ્વિમા, વં (સં) યોગની આઠ સિદ્ધિઓ
પૈકી એક સૂક્ષ્મ સ્વરૂપ લેવાની શક્તિ

અણ્વી, સ્ત્રીં (સં) કાંઈ વસ્તુનો ઝીણો ખુચે
તેવો છેડો, આર ર સકટમા પડવાની સધિ,
લાચારી, બારીક વખત ડ ટોચ શીખર, ડ
અત, અવધિ, અણ્વીનો વખત-બારીક પ્રસંગ
અણ્વી સાચવવી-અકટ વખતે ઉપયોગી થઈ
પડવુ અણ્વી ચૂકવવી-ખરાબ વખત મલાળી
લેવો [છેડાવાળુ

અણ્વીઆળુ, વિં ટોચવાળુ, અણ્વીદાર, તીક્ષ્ણ

અણ્વીદરો, પું છોકરાની એક રમત

અણ્વીદાર, વિં અણ્વી હોય તેવુ, તીક્ષ્ણ, અણ્વીવાળુ

અણ્વીશુદ્ધ, વિં જેની અણ્વી ખડિત-ભુદ્ધી ન
થઈ હોય તેવુ, અખડિત ર સલામત, આરોગ્ય
અણ્વીસું નં એક જાતનુ બી-વસાણુ
અણ્વ, પું (સં) અણ્વ-અવાજ કરવો) ધણું-
જ ઝીણુ તે, અતિ સૂક્ષ્મ અદ્વપ ર જે વિભા-
ગનો નિભાગ ન થઈ શકે તે, રજ, પરમાણુ.
૩ એક જાતનુ ધાન્ય, કાગ.

અણ્વ અણ્વ, વિં અડવાણુ ઉધાડુ
અણ્વદિન, અં (સં) રોજ, હ મેશ, નિલ
અણ્વમાત્ર, વિં જરાકજ, થોડુ, રજ ર કણુ,
પળ ૩ અં જરાક, કિચિત

અણ્વોએ, પું કારીગર લોકોની પાકીનો દિવસ,
રજનો દિવસ

અણ્વોદ્રી, વિં દરરોજ આહાર કરતા કાંઈ
નિયમ બાધી થોડુ જમવાનુ વ્રત (શ્રાવકામા)

અટસ, પું મનમા વેર ઝેરની ઉડી લાગણી
રાખવી તે, કિનો, અદાવત ર વેર લેવાની ભુદ્ધિ
અટવાવુ, કિં અં ઝડપ-અડકટમા આવવુ,
ગુચાવવુ, આટીમા આવવુ, ઠેસવે ચઢવુ અ-
ટેવાગે આવવુ-ચાલતા વચમા અફળાવુ, ઠેસે
ચઢવુ, નકામુ વચમા ટીચાવુ

અટવાળ, વિં આટી, અડકટ, ડહેરો

અટાળ, વિં વગર માપેલુ, આશરાનુ વજન
ર રખડાઈ, ખેકાર ૩ ભારભોજ વગરનુ પ
ધસાઈ ગયેલુ, બરબાદ થયેલુ

અડ (હડ), નં (સં) ખેદુ ઇડુ ર લબજોળ
આકાર ૩ આડવો, વૃષણુ

અડકટાહુ, પું (સં) કટાહુ-પેણી) તાળવુ,
ર બ્રહ્માડ, ૩ તાવડી, પેણી ૪ ઇડાનુ કોટલુ

અડકોશ, પું (સં) દૃષણુ ર બ્રહ્માડ

અડજ, વિં (સં) ઇડામાથી ઉત્પન્ન થયેલુ
ર બ્રહ્મદેવ ૩ પક્ષી, સાપ વગેરે પ્રાણી

અડવૃદ્ધિ, વિં (સં) અડકોષ વધી મોટો
થાય તે રોગ

અડકાર, વં ઇડાના આકારનુ, લબજોળ

અડળ, વિં વગર મહેનતનુ, હરામનુ [ખોલવુ તે
અડળગડળ, વિં ગાડુ ઘેલુ, એકફેલ, ફાવે તેમ

અંકુસ, નં સીતાફળ ૨ પું વૃષણ આડવો
 અંડાળ, વિં (સં આન્દાલ) ડાલતુ, ઝોલા ખાતુ
 અત, અં (સં અતસ-આ) એ માટે, તેથી
 એ ઉપરથી, ૨ હવે પછી, આજથી
 અંત:પર, અં હવે પછી, આજને, આજપછી
 અતએવ, અં (સં) એટલા માટે, તેથી,
 એને લીધે [આડાછં ૩ મગરથી
 અતડાઈ, વિં અતડા રહેવું તે, ભુદાઈ ૨
 અતડુ, વિં કાષ સાથે ભેળાય નહિ તેવું ૨
 તોરી, આડુ ૩ તોછડુ, નહિ ખલતુ વરવું
 અતથ્ય, વિં (સં) જૂડું, ખોટું, ૨ નાપસદ
 અતનું, વિં (સં) જાડું, ખડખડકું, ઘટ ૨
 પું અનગ કામદેવ
 અતમા-મી, વિં અતમા-પરવા વિનાતુ, બેદરકારી
 ૨ દાલિક, શેખીખેર
 અતરંગ, અં (સં) અદર ૨ ઈલાયદુ,
 ભુદુજ ૩ મોળ રહિત, સ્થિર
 અતરડી, વિં કાનસ, રેતડી ૨ વિં આકરી
 અતરડો, પું મોટી દાણાદાર કાનસ, રેતડી
 અતરપી-પું વિં (સં) ધરતુ નહિ તે,
 બહારતુ પરાયુ, ત્રાહિત, પારકું
 અતરે, અં (સં અતર) અહીંઆ આ સ્થળે
 અતકર્થ વિં (સં) તર્ક ન થઈ શકે તેવું
 ૨ અણધારું
 અતલ, વિં અતળ, ભુએ
 અતલગ, વિં નજીકનું, પાસેનું
 અતલસ, વિં (આં) એક જાતનું દાણાવાળું
 રેશમી કાપડ
 અતવસ, નં (સં અતિવિષ) એ નામનું ઝાડ
 અતસી, વિં અળસીના બી ૨ શણનો છોડ
 ૩ સીમળા
 અતળી, નં (સં અતલ) સાત પાતાળમાનું
 પહેલું (અતળ, વિં તળ, સુતળ, મહાતળ, ૨-
 સાતળ, તળાતળ અને પાતાળ) વિં તળીઆ
 વગરનું, ઊંડું
 અતળી, વિં અતુલ, અમાપ ૨. ભારે, ભયકર.
 અતીધ, વિં (આં) ધણુજ બરસ ગાનાર

વગાડનાર, બાહોશ ગવૈયો ગુરુકર્પા વગર શીખેલો
 અતાગ, અં અયાગ ભુએ
 અતાર, પું (આં) અતર, વાનો ઇંસુગ પી વેચનાર
 અતિ, અં (સં) ધણુજ, વધારે, બેહદ
 અતિકાય, વિં (સં) મોટા દેહવાળું. ભારે
 શરીરવાળું
 અતિકાલ પું (સં) ધણુ મોટું, અસુર, ઉત્તીર
 અતિકૃશ, વિં (સં) અત્યંત દુબળું, સૂકું, કૃશ
 અતિકેસર, નં (સં) કંજડો, એ જાતનું ઝાડ
 અતિકંઠ, પું (સં) અતિ+કંઠ' હદ બહાર
 જવું તે, ઉલ્લંઘન, ધસારો, હલો
 અતિકંઠા, નં (સં) ઉલ્લંઘી જવું તે. ૨
 હલો, ચઢાઈ, ધસારો
 અતિકાત, વિં હદબહાર ગએલું, હદ ઉલ્લંઘી
 ગએલું, આગળ વધી ગએલું
 અતિગડ, નં (સં) ૨૭ પૈકી છટો યોગ
 અતિચર, નં (સં) પદ્મ, સ્થળ ક્રમળ, ગુલાબ
 અતિજગતિ, પું (સં) તેર અક્ષરનો 'વૃત્ત'
 અતિત, પું (સં) વેરાગી; બાવો, સાધુ
 અતિથિ, પું (સં) ભિક્ષા લેવા આવેલો જે
 મનુષ્ય તે ૨ મેમાન-પરેણો ૩ યાત્રાળુ, વટે-
 માર્ગી, આગતુક, અભ્યાગત [અગતાસ્વાગતા
 અતિથી પૂજન, નં (સં) પરેણાયાકરી,
 અતિથીસત્કાર, પું (સં) પરેણાગત, બરદાસ
 કરવી તે [તાણી તુસીને વધારવો તે
 અતિદેશ, પું (સં) શબ્દ-વાક્યના અર્થને
 અતિપાન, પું (સં) ઉલ્લંઘન અતિકંઠ. ૨
 અન્યાય, ઉત્પાત. [ગેટી, નામખસા
 અતિબલા, વિં (સં) એક જાતની વનસ્પતિ
 અતિરથ, પું (સં) મોટો શરવીર, મોટો
 પરાક્રમી, યોદ્ધો, લડવૈયો
 અતિરિક્ત, અં (સં) પુષ્કળ, ધણુજ, અ-
 ધિક, ખાલી, શૂન્ય ૩. ઈષ્ટ.
 અતિરેક, નિં (સં) અધિક, ધણુ, અત્યંત.
 અતિરોમશ, પું (સં) જમલી બકરો, મોટો
 વાદરો ૩ વિં ધણુ રૂવાડાવાળું
 અતિવિષ્ણુ-૫, નં (સં અતિવિષા) એક જાતની

ઔષધી, એની કળી બાળકના ઝાડા, ઉલટો, જ્વર અને કૃમી વગેરે રોગ ઉપર વાપરે છે
અતિવૃષ્ટિ, વિં (સં) અત્યંત વરસાદ થવો તે
અતિવ્યાપ્તિ, સ્ત્રીં (સં) જેટલું નીકળે તેના કરતા વિશેષ અનુમાન કાઢવું તે, મરડી મચડીને અર્થ કરેલો તે

અતિશય, વિં (સં) ઘણું, પુષ્કળ, અધિક.
અતિશયોક્તિ, સ્ત્રીં (સં) હોય તેથી વધારીને જે કહેવું છે, રજનું ગળ કરવું તે, અત્યુક્તિ
અતિશાસ્ત્ર, વિં દોઢાશું, ચાપલું
અતિશુદ્ધ, પું (સં) શુદ્ધી પણ જે નીચી જાત તે, ભગી, ચમાર

અતિસાર પું (સં અતિ + સર-જવુ) વારે વારે પાતળો-લોહીનો ઝાડો થયા કરે તે રોગ, મરડો, સગ્રહણી

અતિસારક્ષ, પું (સં) એક જાતની વનસ્પતિ, પીતપાપડા ર વિં અતિસારનો નાશ કરનાર,
અતિહાસ્ય, પું (સં) અદ્દહામ, ખડખડહસવું તે
અતીક્ષ્ણ, વિં (સં) બુદ્ધિ, ધાર વગરનું ર તીખા સ્વભાવનું નહિ તે, સૌમ્ય [વૈરાગી
અતીત, પું (સં અતિથિ) સાધુ-ખાખીમાવો,
અતીત, વિં (સં અતિ+મ-જવુ) બુદ્ધિ પડેલું, છુટ્ટ થયેલું ર વીતિ ગયેલું, પસાર થઈ ગયેલું
અતીન્દ્રિય, વિં (સં) ધંદિયોથી સમજાય નહિ તેવું, અગોચર

અતીવ, અં (સં) ઘણું, અત્યંત
અતીશે, વિં અતિશય, ઘણું, પુષ્કળ
અતુલ-દ્ય, વિં (સં) જેની બરોમરી ન થઈ શકે તેવું, અનુપમ, ર અમાપ અતિશય
અતુલ, પું (સં) તલનું ઝાડ
અતુટ, વિં (સં અ+તુટ) તૂટેલું નહિ તેવું સળંગ, આખું, પૂર્ણ, અખડિત ર ચીવટ
અતુસ, વિં (સં) ધરાયેલું નહિ તે, બૂખડું, અમતુષ્ટ, નાખુશ

અતોલ, વિં (સં અતુલ) જેનું તોલ ન થાય તેવું, અમાપ, અતિશય.

અત્તર, અં (સં અત્ર) અહીં, આ જગ્યાએ.

(અત્તરમતુ-શાખ એ દસ્તાવેજમાં લખાય છે)

અત્તર, નં (આં ધત્ર-સુગંધ) ફૂલ સુખડ વગેરે દ્રવ્યોમાંથી કાઢેલું સત્ત્વ [હાલજ

અત્તરઘડી, અં હમણાજ, અબઘડી, આક્ષણેજ,
અત્તરદાની, સ્ત્રીં (આં) અત્તર રાખવાનું પાત્ર
અત્તરસાહેત-દ, અં આ ઘડીએ, હાલવડી;

આજણે, હમણાજ, અમઘડી, હાલજ

અત્તારી, પું સુગંધી પદાર્થ વચનાર

અત્ય, વિં અતિ (કવિતામાં)

અત્યંત, વિં (સં અતિ+અત) ઘણું,

અપાર, બહુજ, અતિશય

અત્યંત, પું (સં) નાશ, મૃત્યુ ર અતિક્રમ ૩ દુરાચાર ૪ દોષ

અત્યાગ્રહ પું (સં) હડ, જક દઢાગ્રહ, ટેક

અત્યાગ્રહી વિં (સં અતિ+આ+ગ્રહ-યેવુ)

અતિશય આગ્રહ કરનાર, દુરાગ્રહી, જક્કી હડીલું

અત્યાચાર, પું (સં અતિ + આ + ચર-જવુ) ચાલતા રીતરિવાજથી આડું ચાલવું તે, રૂઢિભંગ ર અડપલું, મારફાડ

અત્યાર, સ્ત્રીં (સં અત્રાઘ) આક્ષણ, હમણા

ચાલતો સમય, આક્ષણ

અત્યાચારી, વિં (સં) મારફાડીઓ, અડપલા

કરનાર, ચુનો કરનાર

અત્યાપછી, અં હવે પછી, આજપછી

અત્યારલગો-સુધી, અં આ ઘડી લગી, હ-

મણા સુધી [હમણા

અત્યારે, અં આ વેળા, અધુના, આ વખતે,

અત્યાસક્તિ, સ્ત્રીં (સં અતિ+આસક્તિ-સ્નેહ) અત્યંત લાગ્યા રહેવું તે, લપટપણું

અત્યુક્તિ, સ્ત્રીં (સં અતિ+ઉક્તિ) અતિ-

શયોક્તિ, રજનું ગળ કરીને બોલવું તે

અત્ર, અં (સં) આ ઠેકાણે અહીંઆ

અત્રિ, પું માત્ર ત્રિપિ (ગૌતમ, ભરદ્વાજ,

વિશ્વામિત્ર, જમદગ્નિ, વશિષ્ઠ, કશ્યપ અને અત્રિ)

પૈકી એક, કર્મ ત્રિપિની કન્યા અનુસૂચાના પતિ

અત્રપ, વિં નિર્લજ, બેશરમું

અત્રે, અં આ જગ્યાએ, આ સ્થળે.

અથ, પુઠ (સ૦) આરભ તેમજ મગજવાચક
શબ્દ, પ્રકરણ, વિકલ્પ અને પક્ષાતર દર્શક શબ્દ
અથક્રિતિ, અઠ (સ૦) પહેલેથી તે છેલ્લે સુધી,
શરૂથી આખર સુધી, મપૂર્ણ
અથક્રિમ, અઠ (સ૦) સ્ત્રીકાર બતાવનાર અ-
વ્યય હા તેરી શુ? પછી શુ?
અથકુલ, કિંઠ અઠ (સ૦ આપસ્થલ) રખ
કુલ રજળવું ર ટીચાવું ભટકવું ક લડવું
ખોલામોલી ઝગી [૨ તકરાગ, લડાઈ
અથકામથડી, સ્ત્રીઠ ટિચામણ અફળાઅફળી
અથકાઉ, વિઠ રખકાઉ, ભટકેલ, આથકનાર
અથકામણ, સ્ત્રીઠ આથકાયા કરવું તે, ર માથા-
કુટ, ક રખકપટ્ટી, ટીચામણ
અથકાવું, કિંઠ અઠ બે વસ્તુનું જોરમા એક-
ગીજને ઠોકાવું અફળાવું, ર રખકવું, ભટકવું,
ક ગોળા ખાવા ૪ તકરા-તકાઈ થતી
અથર્વ, પુઠ (સ૦) આર વેદમાનો ચોથો વેદ
અથર્વેદી, પુઠ (સ૦) અથર્વવેદ ભણેલો તે
ર લુગો ક નાસ્તિક ૪ માથા ફેડીઓ, ઠોક
અથવા, અઠ (સ૦) ખેમાથી એક, કિવા, કે, થા
અથવાર, વિઠ હથવાગ, એકનેજ ટેવાયલું
અથક-ગ, વિઠ (સ૦ અસ્થાગ. અસ્થા-
અટકવું) તળિયું ન માનમ પડે તેવું, ઘણુંજ
કિંઠ ૨ પારવનાવું અમાપ
અથેતિ, અઠ (સ૦) શરૂથી આખર સુધી
અથાહુ, નઠ ન બગડે તેમ મસાલામા આથેલા
ફળ, આથણ અચાર અથાહુ ઝરવું-ધાવી
મૂકવું, શેવવું
અથોડી, સ્ત્રીઠ શેરડીના ઉકળતા રસમા પાએલા
આદાના ક ડા ર હાથમા રમી રહેલો કસમ,
ટેવ પડવાથી સહેલાઈથી કરવાની આવડ,
ઢબજમ, રૂઢિ
અથોડો, સ્ત્રીઠ હથોડી; છોક નાનો અથોડો
અથોડો, પુઠ હથોડો લાડાના હાથવાળું
સોની લુહારનું ટીપવાનું એક જોખર
અદ, વિઠ (સ૦ અર્ધ) અડધો-નીમે ભાગ
સચક ઉપસર્ગ [‘અદપાસણી’

અદક, વિઠ અધિક, વધારે ર અડધું, ઓધું
અદકચર, વિઠ જેવું તેવું ખાડેલું અપૂર્ણ ર
ખૂખ મારેલું
અદકજીલું, વિઠ બહુખોલું, વાચાળ, બટકખોલું,
અદકકું, વિઠ અદુકકું જુઓ
અદકપાસણું, વિઠ ન જરૂરી શકે તેવું, વાધુક,
ઉગાજીલું (હજમ માટે વપગએલું વિશેષણ)
અદકું, વિઠ (સ૦ અધિક) વધારે, વિશેષ
અદકેર, વિઠ અધિક, વિશેષ, વધારે
અદખોલું, વિઠ અડધું ઉધાકું, પુર વાસેલું નહિ તેવું
અદગારિયું, નઠ અડધી માટી તથા જાણું
મિશ્રણ તે [ખજેલું નહિ તેવું
અદગંધ, વિઠ (સ૦ અપગંધ-બળવું) દાઝેલું,
અદત્ત, વિઠ (સ૦ અપદા-આપવું) આપેલું
નહિ તે ર કજીસ, કૃપણ
અદત્તા, સ્ત્રીઠ (સ૦) કુવારી કન્યા, કુમારિકા
અદન, નઠ (સ૦ અદ-ખાવું) જમવું તે ભોજન
અદના, વિઠ (આઠ) ગરીબ, નીચી સ્થિતિમા
હોય તે ર નીચ, ક ગાવ ક દીલોખન, નજીકનું
અદપચું, વિઠ (સ૦ અર્ધ+પચ) પાણીપોચું,
મિળયલું નહિ તેવું ર કંજી નહિ તેમ, ઢીલું
અદપડીઆળી, વિઠ (સ૦ અર્ધ+પડ+આળી
-વાળી) અડધી મિચેલી, અદુધાડી (આંખ)
અદખ, સ્ત્રીઠ (આઠ) વિવેક, મર્યાદા, માઝા,
ભારમોજ, માન ર અકશ, તાબામા રહેલું તે
અદખ કરવી-માન આપવું ર બને હાથને
કાણીથી વાળી એક ઉપર એક ચઢવી રાખવા
અદખ રાખવી-મલાઝામા રહેલું [જેમનું તેમ
અદખદ, વિઠ સશયી, અસપૂર્ણ ર મોઢમ, અધુર,
અદખસર, અઠ અદખ રાખીને, મર્યાદાસર
અદભવિષ નઠ (સ૦ અવિષ-જે, નિવિષ) થનાર
હશે તે થશે એમ સમજવું તે, યા નસીબ
અદભાગી, વિઠ મોટા ભાગવાળું, બડભાગી.
અદમુઉ, વિઠ અડધા મરી ગયા જેવું
અદરાવવું, કિંઠ સ૦ સગાઈ-વિવાહ કરવો
અદરસ, પુઠ (સ૦) આદાનો રસ
અદરાવવું, કિંઠ અઠ લખ કરવાને કળુંલ થવું

અદર્શ, વિં (સં અદર્શ) ન દેખાય તેવું
અદર્શન, નં (સં) દર્શનનો અભાવ, ન
દેખાવું તે ૨ લોપ

અદલ, વિં (આં) બરોબર હોય તેવું, પક્ષપાત
વિનાયુ, વાજખી, ખરેખર, સત્ય ૨ પાકુ,
નામીયુ અદલ ઇન્સાફ-એઉ પક્ષને સતોષ થાય
તેનો ન્યાય, ખરેખરો ન્યાય

અદલધાન્ય, નં જેમા ફાડ-પડ ન હોય તેવું અનાજ
અદલઅદલ, અં એક આપીને બીજી તેવુંજ
લીધું હોય તે, મોબદલો કરીને, સાટે

અદલાખદલો, સ્ત્રીં (આં) અદલઅદલ કરવું
તે, ફેરબદલી, સાડું ફેરફાર, મોબદલો

અદલોખદલો, પું અદલઅદલ કરવાનો પ્રકાર,
ફેરફાર, ઉલટ સુલટ, વિનિમય

અદસરતુ, વિં (સં અર્ધ+અસ-ન્મ લેવો)
અડધું સસીગએલ, મરણુનોય થઈ રહેલું, અધમુકિ

અદળ, વિં (સં અ+દલ-પાન) પાન-પાદડા
વગરનું ૨ દળ-ગડાઇ વગરનું ૩ ફાડ રહિત

અદા, સ્ત્રીં (આં) બળવવું-અમલમા આણું
તે “ મારી ફરજ અદા કરી છે ” ૨ આપી
દેવું-ફિદાડવું તે ‘કરજ અદા કરવું’ ૩ વેર,
ઝેર, દ્રેષ

અદાતા, વિં કૃપણ, સૂમ, બખીલ

અદાય, પું છુગ હાલ દુ, ખ, પીડા, બળાપો

અદાર, વિં (સં) વાદો, કુવારો, ૨ રાડેલો

અદાલત, સ્ત્રીં (આં) ઇનસાફ કરવાનું ઠેકાણું,
ન્યાયમંદિર, કચેરી, દરબાર

અદાવત, સ્ત્રીં (આં) વેર, ઝેર, દ્રેષ, દુસ્મનાઇ
અદાવતીઉ, વિં (આં) દ્રેષી, વેરી, અદાવત
ગાખનાર ૨ વર થાય તેવું

અદાદા, વિં (સં અ+દહ-બળવું) સળગી ઉઠે
-બળે નહિ તેવું

અદિતિ સ્ત્રીં (સં) દેવોની માતા, કસ્યપની
સ્ત્રી ૨ પુનર્વસુ (નક્ષત્ર)

અદીઆ, પું બક્ષીમ, ઇનામ, ભેટ

અદીઠં, વિં ન દેખેલું, અગોચર, અદૃષ્ટ

અદુકકુ-બકુ વિં (સં અર્ધ+કટ-માણું)

એ પગ જમીન ઉપર ટેકની અધ્ધર બેઠેલું હોય
તેમ, ઉમડુ, અસ્થિર, ઢળી-ખરી પડે તેવું

અદુઘાડુ, વિં અડધું ઉઘાડું તે

અદુડામદુડા, પું એક જાતની છોકરાની રમત

અદૂષિત, વિં દોષરહિત, બીનગુનેગાર, ચોકખું

અદુશ્ય, વિં (સં અ+દુશ-જેવું) ન દેખાતું,
ગુપ્ત ૨ જોવા લાયક નહિ તે, છુપું

અદુષ્ટ, નં (સં) નસીમ, ભાવિ, કર્મ ૨ વિં
ન દોઢેલું-જણાએલું

અદુષ્ટવશાત્ અં ટેવયોગે, આકસ્મિક

અદુષ્ટવાદ, પું ભવિષ્યના ફળ મળ્યા પછી મત

અદુષ્ટવાન, વિં નસીબદાર, ભાગ્યશાળી

અદુષ્ટવિદ્યા, સ્ત્રીં ભાવિવિદ્યા, જ્યોતિષ ૨
જાદુ, ઇતમ

અદેખાઇ, સ્ત્રીં અદેખું થવું તે ૨ ઝેર, ઇર્ષ્યા,
મત્સર, ઝેર, વેર, ૩ સ્પર્ધા

અદેખીઉ-ખુ, વિં બીજની સારી સ્થિતિ
જોઇ-સાલગી બળ્યા કરે તેવું, ઇર્ષાળું, ઝેરીનું,

દ્રેષી, ખારીલું

અદો, અં (સં ઉદય, ઉત્-ઉપર+ ઇ-જવું)
માતાના મંદિરમા જે ઘાટો ઢાળી જય બોલવવામા
આવે છે તે, જય ઘોષ

અદો, વિં આઘ અદોભવાની-હીઝડો, નપુ-
સક ૨ મદાઇ-હિમત વગરનો માણસ

અદલ, (આં) અદલ, જુઓ

અદભુત, વિં (સં) અલૌકિક, નવુંજ, ચમ-
ત્કારિક, અપૂર્વ

અદભુત, નં નવાઇ, ચમત્કાર

અદભુતરસ પું (સં) કાવ્યશાસ્ત્રમા વર્ણવેલા
નવ રસ (શૃંગાર, હાસ્ય, કરુણા, વીર, રોદ,

અદભુત, ભયાનક, બીભત્સ અને શાત) પૈકી એક
અઘ, અં (સં) આજે ૨ હમણા, અત્યારે.

અઘાપિ, અઘ (સં) આજસુધી, હજીનગી, હજુપણ

અઘક, નં (સં) આદુ લીની સુક

અઘિ, પું (સં) પહાડ, પર્વત, ગિરિ

અઘિજ, પું (સં) ગેર, ૨ શિવાજીત

અઘિજ-દ્રિસુતા, સ્ત્રીં (સં) પાર્વતી, ગિરિજા.

અદ્રિપતિ, પુ૦ (સ૦) હિમાનય પર્વત, ગિરિરાજ
અદ્રિસાર, ન૦ (સ૦) લોખડ, લોહુ ૨
શિલારસ [ખેરખા, નિઠાવાળુ
અદ્રોહી, વિ૦ (સ૦) દ્રોહી નહિ તે, ભરોમાવાળુ
અદ્વય, વિ૦ (સ૦) જીવ અને આત્મા બેને એકજ
જાણનારો ૨ મૌઘ ૩ બેપણાનો અભાવ, એકજ
અદ્વયવાદિ, પુ૦ (સ૦) વેદાતી ૨ એકજ
દેવને માનનાર
અદ્વાતદા, વિ૦ (સ૦) ચદ્વાતદ્રા) નિયમ-ભલી
વાર વગરનું કાટેલું, ઉડેલું ૨ અઠ ગમેતેમ,
જેમ કાચું તેમ, એલફેલ
અદ્વિતીય, વિ૦ (સ૦) જેના સરખું બીજું
કાંઈ ન હોય તેવું, અનુપમ
અદ્વૈત, ન૦ (સ૦) અ+દ્વિ-બે) જીવ અને શિવ
બે એક છે એવી અમે. બુદ્ધિ, અભેદનો અભાવ
અદ્વૈતમત ન૦ (સ૦) જીવ ને ઈશ્વર એ બે
જુદા નથી પણ એકજ છે એવું જે મત તે
અદ્વૈતવત, ન૦ (સ૦) પુરાણમા કહ્યેલું એ
નામનું વન ૨ ન્યાસર્વ હળીમળીને રહે તેવું સ્થળ
અદ્વૈતવાદ, પુ૦ (સ૦) આપુ વિશ્વ એજ ઈશ્વર
એવો મત
અદ્વૈતવાદી, પુ૦ (સ૦) વેદાતિ, એક બ્રહ્મવિના
બીજું કાંઈ છેજ નહિ એવો વાદ કરનાર
અધ કાય સ્ત્રી (સ૦) શરીરનો નાભીની નીચેનો
ભાગ [પડતું તે
અધ પતન, ન૦ (સ૦) નીચે પડતું તે, નર્કમા
અધ પાત, ન૦ (સ૦) નીચે પડતું તે ૨ અધો-
ગતિ, સ્વર્ગમાંથી નર્કમાં અથવા પૃથ્વી ઉપર
આવતું તે ૩ પડતી
અધ ગચ્છા સ્ત્રી (સ૦) નીચે જમીન ઉપર
સુતું તે, ભોયપથારી
અધ, વિ૦ (સ૦ અર્ધ) અડધું ૨ ઓછું
અધકચરું વિ૦ અડધું કચરેલું-છુદેલું, ખોખરું
કરેલું ૨ જરા દબાવ્યાથી રસ નીકળે તેવું ૩
પુરું સેકાયેલું-સીજેલું નહિ તેવું ૪ મોટા કડકા
રહે તેવું ખાડેલું ૫ ભલીવાર વગરનું, થોડું ઘણું
અધકું, વિ૦ વધારે, પુષ્કળ, વિશેષ

અધકોશ પુ૦ (૨૦ અર્ધ+કોશ-ગાઉ) અડધો
કોશ, અદગાઉ [ખવાઈ ગયેલું
અધખાચું, વિ૦ બેજવાળી ધાતુ ૨ અડધું
અવખોખરું વિ૦ અડધું ફૂટેલું, ભાંગેલું અવ-
ખોખરું કરેલું-અડધું થઈ જાય એટલો માર
માગવો, ટીપવું, ઠોકવું-
અધખોલું વિ૦ અડધું ઉઘડેલું, અખોલું
અવગજ, પુ૦ અડધો ગજ, બાર આગળ
અવગાઉ, પુ૦ અડધો ગાઉ
અવગારીઉ, વિ૦ મારી છાણનો ખમાઈ શકે
તેટલો ઉતો કરેલો લેપ, ભોયરમો
અધહુકું, વિ૦ નિરાધાર, ઓઢીંગણું વિનાનું,
ડગમગ થતું, ડગડગે તેવું
અધણિયાતું, વિ૦ ધણીપણા વગરનું, વાલી વગરનું,
નાદાર, નિરાશ્રિત, અનાથ
અધતસુ, પુ૦ અડધો આગળ.
અધધ, અઠ(આશ્ચર્યસૂચક) અહાહા! ઓહોહો!
અધન વિ૦ ગરીબ, નિર્ધન [અડધું પચેલું
અધપચું, વિ૦ અડધું પોચું પાણીપોચું ૨
અધપાલી સ્ત્રી અડધી પાલી, બશોર
અધમળયું, વિ૦ અડધું બળેલું ૨ બળિયેલ,
દાધારયું, અદેખું, કકારીઉં
અધમ, વિ૦ (સ૦) નીચું, હલકું, નકાર ૨
ધિકારવા યોગ્ય, કુત્સિત
અધમણીઉં, ન૦ અધમણું સમાય તેટલું
અધમણીઓ, પુ૦ અધમણનું જે વજન તે ૨
અધમણનું માપ-કાટલું
અધમતા, સ્ત્રી હલકાપણું, નીચતા
અધમાગ, ન૦ કેડની નીચેનો શરીરનો ભાગ
૨ પગ, ચરણ
અધમાધમ, વિ૦ અધમમા અધમ, મહાપાપી
અધમુઉં, વિ૦ મરણુતોલ, થોડીવારમા મરી
જાય તેવું [ઉદ્ધાર કરનારો, ઈશ્વર
અધમોદ્ધાર, પુ૦ (સ૦) અધમ-પાપીનો પણ
અધર, પુ૦ (સ૦) નીચલો હોડ
અધર-અધર, વિ૦ કાંઈ પણ બાજુથી આધાર
-ટોકા ન હોય તેવું, ટગાયેલું, અતરંગ, નિરા-

ધાર, લટકવું અદ્ધર ઉડાવવું—કોમ ન જાણે એમ ઠેકાણે કરી દેવું ૨ ફૂલાવવું, ૩ ભમાવવું અદ્ધરને અદ્ધર રહેવું—ગર્વ ને હુપદમાં રહેવું મગરું હોવું અદ્ધરને અદ્ધર રાખવું—ત્રાસ આપવો, નિરાત વળવા ન દેની ૨. લાડ લાડાવવા અદ્ધર માથું ફેરવું—કોમને ગણ્યકારવું નહિ તે અદ્ધર લટકવું—અતરિયાળ રહેવું, અદ્યદ રહેવું ૨ સ્થિર ન રહેવું ૩ કાસીએ લટકવું અધરકવું, કિં ૨ સં આખરવું, મેળવવું અધરણું, નં આધણું, ગધવા માટે મૂકેલું હિનુ પાણી અધરાત, સ્ત્રીં અરધીરાત, મધ્યરાત્રિ, મધરાત અધરાત મન્નરાત—ગમે તે વખતે, અણી વખતે, અડધી રાતે અધરામૃત, નં (સં અધર+અમૃત) અધર માથી ઝરવું પ્રેમરૂપી અમૃત, સુખનરસ અધરવટ, અં વચમાથી, અતરીઆળ અધરોષ, પું નીચલો હોડ અધર્મ પું (સં) ધર્મ નહિ તે, દુરાચાર, અતીતિ ૨ શ્રુતિ અમૃતિ વિરૂધ્ન કર્મ, કુકર્મ, પાતક, દુષ્ટાચરણ અધર્મ બોલવું—ભુલું બોલવું અધર્મે ચાલવું—અનીતિથી ચાલવું અધર્મ વર્તવો—અનીતિ પ્રમરવી ૨ પાપ કર્મ થવા અધર્માચરણ, નં ખરાબ કૃત્ય, અધર્મ વર્તન અધર્માચારી, વિં (સં) દુરાચારી, અધર્મી અધર્મિષ્ઠ, વિં (સં) અધર્મી, દુષ્ટ અધર્મી, વિં (સં) અધર્મ કરનાર, પાપી, દુષ્ટ અધલું—લો, વિં અડધું ‘અધલી પહેરી કચુકા’ અધવચ, અં અતરીઆળ, અડધેલી, મધ્યે, વચમાથી અધવચ મૂકવું—રખવું—પુરૂ ન કરવું, અધુરૂ છોડી દેવું [દોઢડાહું અધવચરૂ, વિં લટકવું ૨ ઝોઢી સમજવાળું, અધવચાળ, વિં અતરીઆળ, અધવચ અવચાલો, પું ભાડે લઈ જનાર ગાડાવાળો ૨ ઢોંગો વહેપાર કરનાર અધવાર, પું અડધો વાર (માપ) અધવારવું, કિં અં અડધું વીતી જવું ૨ ઝોધું કરવું

અધવારિડ, નં એ જગ્યાએ રહેવું તે, અધવારૂં ૨ ડાગરની ડેડ ૩ વિં અધર્માધર્મ કરેલું હોય તેવું અધવારૂં, નં થોડા વખત રહેવું તે, ઉપરવાડીડું, અડધું વહેચાએલું હોય તે અડધું એક ગામ અને અડધું બીજે ગામ રહેવું તે અધવાલી, સ્ત્રીં વાનવું અડધ, ૧૧૧ રવીભાર. (સોનું રૂપ તોળવાનું કાટલું) અધશેર, પું અડધો શેર, અચ્છેર અધસસતું, વિં અદસસતું, અદમુતું, મેરણું તોલ થયલું [અધાધુધી અધાધધ, સ્ત્રીં અધારૂં, અધાળો, અચાન, અધાધુધ, સ્ત્રીં અધાધુધી, અચાન ૨ અવ્યવસ્થા, ગેરબદોબસ્ત અધાધુમ, વિં નરાતાળ સાવ, તમામ અધાર્મિક, વિં ધર્મ વિનાનું, અધર્મી અન્યામી અધિ, અં (સં) ધણું, વધારે, હદ બહાર, ઉપર, નીચે, પાસે, આગળ, વચમા, ધં, અર્ધ સ્વચ્છ ઉપસર્ગ [વળી, બીજું અધિક, વિં વધારે, વધવું વિશેષ ૨ ઉપરાત અધિકમાસ, પું (સં) પુરૂષોત્તમ માસ, મળ માસ, મહાતિરહિત મહિનો, જે ૩૨ માસ, ૧૬ દિ, ૪ ધડીને અતરે આવે છે તે અધિકતા, સ્ત્રીં અધિકપણું, અતિથયતા ૨ ઉત્કર્ષ, મહતા, ઐશ્વર્ય અધિકતિથિ, સ્ત્રીં વધારાની તિથી, જે તિથિ સૂર્યોદય પહેલા કે સૂર્યોદય થતાજ શરૂ થઈ બીજા દિવસના સૂર્યોદય પછી પૂર્ણ થાય છે એટલે જેમા બે સૂર્ય આવે છે તે તિથિ અધિકરણ, નં (સં અધિક-ઉપર+કૃ-કરવું) જે ઠેકાણે—જેમા એકાદો પદાર્થ રહે છે અથવા એકાદિ ક્રિયા થાય છે તે ૨ (વ્યાકરણમા) સમાસ-સ્થળ બતાવનારો સપ્તમિ વિભક્તિનો જે અર્થ તે ૩ પ્રકરણ, પરિચ્છેદ ૪ આધાર, આશ્રય ૫ હક, અધિકાર [ન્યાયમદીર, અધિકરણમડપ, પું (સં) કચેરી; અદાલત, અધિકાધ, સ્ત્રીં અધિકપણું, મોટાઈ અધિકાગ, નં (સં) વિશેષ અગ તે ૨. બખ્તર ઉપર બાધવાનો પટો,

અધિકારિક, વિં (સં) વિશેષ, મસ, ધણુ.
 અધિકાર, પું (સં) અન્નિ-ઉપર + કૃ-કરવું
 મરકાર દરબારથી પ્રાપ્ત થએલી પદ્વી, હોદ્દો
 ૨. સત્તા, હક ૩ લાયકી, યોગ્યતા ૪ અથ, ભાગ,
 પિંચેદ, પ્રકરણ
 અધિકારી, ૧૫૦ (સં) જેને અધિકાર મળ્યો
 હોય તે, હોદ્દેદાર, ધણી, સ્વામી, માલીક ઉપરી
 અધિકુ, વિં અદકુ, વધારે, પુષ્કળ
 અધિકૃત, વિં (સં) અધિકારવાળું, કોઈ કામ
 ઉપર નીમેલો ૩ ખર્ચઉપજ વગેરે જોનાર, અધ્યક્ષ
 અધિકૃત્તર, વિં (સં) શીરસ્તાથી વધારે, ધણુ,
 ૨ વિવક્ષણ, અતૌકિક
 અનિગત, વિં (સં) પ્રાપ્ત કરેલું, મેળવેલું
 અધિદેવ, પું ઇષ્ટદેવ, ઉપરીદેવ
 અધિદેવત, નં મુખ્ય બળ, પ્રધાન શક્તિ
 અનિદેવિક, (સં) આનિદેવિક, જુઓ
 અધિપ, પું (સં) રાજા, મુખી, માલિક, ધણી,
 પાતક, રક્ષક
 અધિપતિ, પું (સં) ઉપરી, મુખી, રાજા
 ૨ નિયમિતકાળે નીકળતા પત્રો માલીક, મુખ્ય
 લખનાર એડીટર
 અનિર્ણાતિક, (સં) અધિર્ણાતિક, જુઓ
 અધિભાંસ, પું (સં) આખ-દાઢનો એક રોગ
 અધિભાસ, પું (સં) અધિકભાસ, મળભાસ
 અધિયોગ, પું (સં) જ્યોતિષશાસ્ત્ર પ્રમાણે
 એક યાત્રિક યોગ
 અનિયારી, સ્ત્રીં વેડ (કાઠિ)
 અધિધાર, નં જનનવરને પાલવવા ભાગે આપી
 વિચાવાનું થાય ત્યારે ખડી લાવી ભાગ આપવો
 તે ભાગે આપવું તે
 અનિયો, પું જુદીહીણ, ઠોઠ, મૂર્ખ
 અવિરાજ, પું (સં) અધિ+રાજ-હીપવું ચક્ર-
 વર્તિ રાજા, રાજધિરાજ, પાદશાહ
 અવિરૂઢ, વિં (સં) અધિ+રૂઢ-ચઢવું સવારી
 કરેલું, પસાણું કરેલું, આરૂઢ
 અનિવાસ, પું (સં) અધિ+વસ-રહેવું મોટો-
 વામ, પડાવ. ૨ નિવાસ, ઘર. ૩. પહેરેલા વસ્ત્ર
 ઉપર ઓઢવાનું વસ્ત્ર

આધવાસન, નં (સં) પ્રતિષ્ઠા કરવી તે,
 માનથી બેસાડવું તે. ૨. પૂજન પહેલા સામગ્રીને
 પવિત્ર કરવી તે, અભિસિંચન ૩. શરીરે સુગંધી
 લગાવી વસ્ત્ર પહેરવા તે
 અનિવાસર, પું (સં) વાસર-દિવસ) ટાણુ,
 ઓગળવ તહેવાર
 અનિષ્ટાતા, વિં (સં) સ્થા-ઉભા રહેવું મુખ્ય
 કરી થાપેલું તે, નિયામક, પ્રમુખ.
 અનિષ્ટાત્રિ, સ્ત્રીં (સં) સ્ત્રી પ્રમુખ, ૨ કારભારણ
 અધિધાન, નં (સં) રહેવું તે, રહેવાનું ઠેકાણું
 ૨ ઉપરીપણું, સત્તા ૩ પ્રભાવ
 અનિષ્ટિત, વિં (સં) મુખ્ય કરી થાપેલું-મે-
 સાડેલું, ઉપરી થઈ રહેલું, વસેલું
 અધીન, વિં તાબેદાર, પરાધીન, આશ્રિત.
 અધીનતા, સ્ત્રીં (સં) તાબેદારી, પરાધીનતા
 અધીર, વિં (સં) ધીરજવનાનું, આકળું,
 ઉતાવળું ૨ અવિચારી, મૂર્ખ
 અધીર, સ્ત્રીં (સં) અનધૂ-ધારણ કરવું) અ-
 ણુપતીજ, અણુવિશ્વાસ ૨ ઉતાવળ, અકળામણ
 અધીરતા, સ્ત્રીં અધીર, અણુપતિજ, અણુવિ-
 શ્વાસ ૨ ઉતાવળ, અકળામણ ૩ ઉત્કેઠા
 અધીરા, સ્ત્રીં (સં) ધણી આકળી-કોપ કરે
 તેની સ્ત્રી-નાયિકા (કાવ્યશાસ્ત્ર પ્રમાણે અધીરા
 બે પ્રકારની છે મધ્યાધીરા-પોતાના પ્રિયનો
 દોષ જોઈ કઠોર વાણીથી મેણા મારે છે તે,
 અને પ્રૌઢાધીરા- તિગ્રકાર કરી તાડન કરવાને
 તત્પર એવી) ૨ વીજળી
 અધીરાઈ, સ્ત્રીં ધીરજ-સજીરી નહિ તે. ૨.
 અણુવિશ્વાસ ૩ ઉતાવળ, અકળામણ ૪ ઉત્કેઠા
 અધીર, વિં (સં) ઉતાવળું, વ્યથ, અધીર,
 વિશ્વાસ વગરનું [રાજધિરાજ.
 અધીરા-ધીર, પું (સં) મુખ્ય, ઉપરી, રાજા,
 અધુરૂં, વિં અદર, આધારવિના ૨ અદુરૂં.
 અધુરૂં, અં પુષ્કળતા ધણુ, બહુ સચક ઉદ્ધાર.
 અધુના, અં હાલ, હમણા હવે.
 અધુરૂં, વિં અપૂર્ણ, ઓછું, કમ ૨. વદક;
 અસપૂર્ણ. અધુરા પુરા કરવા-પીડવું, રીવાજ.

અધુરે જન્મ-ભાગી પડવું રોજાઈ જન્મ ૨ ક
સુવાવડ થવી, ગર્ભ પડવો અધુરો ઘડો છલ-
કાય—જે પૂર્ણ હોય તે ન કુવાય—છડી ન જાય
અકુરામા પુરૂ—આટલું છે તેમા વધારે
અધેડ, વિં ઉતરતી જીવાનીવાણુ, આધેડ, પ્રૌઠ,
૩૦ વર્ષની ઉપરની વયનુ
અપેલી સ્ત્રીં અડધો રૂપિયો, આડ આના
અધેસો પું અડધો પેસો, અડધો જમ
અરૈય, નં(સં ૦) ધૈય-ધીરજ નહિ તે, ઉતાવળ
અરૈયવાન, વિં અધીર, જીઓ
અધો, વિં (સં ૦ અધ) નીચું, હલકું, ઉતરવું
અધોગતિ, સ્ત્રી (સં ૦ અધ + ગતિ) દુર્ગતિ,
મરણ પછી નર્કવાસ થવો તે, ૨ પડતી હાલત,
અવનતિ
અધોદીર્ઘ નં શેરડીના રસની અડધી કરેલી કેડી
અધોદી, સ્ત્રીં ઉકાળેલો શેરડીનો ઠરવા દીધા
વગરનો રસ [લીકને જે ચામડું આપે છે તે
અધોડું, નં મરેલા ઢોરના બદલામાં તેના મા-
અધોતું, વિં ધસાઈ ગએલું-જીર્ણ પહેગવાનું
વસ્ત્ર, ધોયુ ન ધોયુ હોય તેવું
અધોદ્વાર, નં (સં ૦) ગાડ
અધોદષ્ટિ, સ્ત્રીં નીચી નજ, નીચે જોવું તે
અધોમિન્દુ, નં (સં ૦) આપણા માથાની સીવી
લીટીએ આવતું નીચના જોળાઈમાં જે બિંદુ
તે (એથી ઉલટું શિરોમિન્દુ)
અધોમુખ વિં (સં ૦) ઉંધા મોવાણું ૨ નીચે
જોવું (લાજ વગેરેથી) • ખિન્ન, ઉદાસ
અધોલોક પું (સં ૦) પાતાળવાસી નાગલોક
અધોવાયો, પું ઢોરને વેચવા લેવાનો ધધો
કરનાર ૨ ગાડી ભાડે ફેરવનારો
અધોવાયુ, પું (સં ૦) ગુફાદારે નીકળતો પવન
વાટ, પાદવું તે, અપાન વાયુ
અધોળ, નં એક શેરનો સોળમો ભાગ, સાડ
ચાર પૈસાભાર, અઢી રૂપિયાભાર
અધોળી, સ્ત્રીં અધોળ જેટલું વજન-કાટલું
અધર, અં ૦ આધાર રહિત, અતરચ, હટકતું;
અતરીફ ૨ અનન્ન, દડક અધરઅધરથી

જવાબ દેવો—ગમે તેવો જવાબ આપવો
અધરનેઅધર ચાલવું—કાઈની પણ દરકાર
કયો શિવાય કામ કરવું અધર રકમ રાખવી
—ચોપડામા ન લખતા ઉપર ટપકે ટાકી રાખવું
અધરનેઅધર રાખવું—દમ ખાવા ન દેવું
હેરાન કરવું ૨ ઘણા પ્યારથી ગખવું અધર
લટકવું—આધાર વિના રહેવું ૨ ધધા રોજગાર
વિના રહેવું ૩ અદબદ રહેવું ૪ પડુ પડુ થઈ રહેવું
અધિક, પું (સં ૦ અધિ+અધ-ધરી) ઉપરી-
પણ કરનાર, ઉપરી, પ્રમુખ, નિયામક
અધ્યયન, પું (સં ૦ અધિ+ધ-જવું) ભણવું—
પાઠ કરવા તે અભ્યાસ, પાઠ
અધ્યા, પું (૫૦) અધ્યાય, સર્ગ, પ્રકરણ
અધ્યાત્મ, નં (સં ૦ અધિ+આત્મન) આત્માની
જ્ઞાનશક્તિ અથવા તેનું સાધન તે અધ્યાત્મ-
જ્ઞાન—આત્મજ્ઞાન ૨ બ્રહ્મજ્ઞાન
અધ્યાત્મિક, વિં (સં ૦) આત્મા-પરમાત્મા
મનથી, પારલૌકિક, પરમાર્થિક
અધ્યાપક, પું (સં ૦) અધ્યયન કરાવનારો, ગુરુ,
મહેતાજી, શિક્ષક
અધ્યાપન, નં (સં ૦) ભણાવવું તે, શીખવવું તે.
અધ્યત્વ, પું (સં ૦) અન્યનો ભાગ, પ્રકરણ
અધ્યાત્મ પું (સં ૦ અધ્યત્વ) મહેતાજી, ગુરુ,
શિક્ષક ૨ (પારસીનો) ગોર, મોમેદ ૩ ચત્રમા
વરાએલો બ્રાહ્મણ, ગોર ૪ નાનનું કામકાજ
કરનાર, નોતરીઓ
અધ્યારોપ, પું (સં ૦) એક વસ્તુના ગુણનો બીજી
વસ્તુમા આરોપ કરવા તે ૨ વૃથા ભાસવું તે,
નિમિત્ત, આવરણ ૩ જીડું આળ
અધ્યારોહણ, નં (સં ૦) ચઢાણ, ઉપર ચઢવું તે
૨ ઉન્નતિ, ઉદય, ચઢતી
અધ્યાસ, પું (સં ૦ આધ+અસ—ફે કવું) મિથ્યા-
ભાસ, ભ્રમ ૨ નિરતર જે એકજ ધ્યાન-
લક્ષ તે
અધ્યાહાર, પું (સં ૦ અધિ + આ + હ-હાઈ
લેવું) વાક્યનો અર્થ પૂરો સમજવાને નવો શબ્દ
ઉમેરવો પડે તે.

અન્ધો, પુ૦ (સ૦ અન્ધ.ય) પ્રતરણ, અધ્યાય
અધ્ધકણ, ન૦ મેળવણ આખરણ
અધ્ધણ, ન૦ આધણ, રાધવા માટે ઉકાળેલું પાણી
અધ્ધકલુ, કિ૦ સ૦ આખરલુ, મેળવલુ
અધ્ધુવ, વિ૦ (સ૦ અ+ધ્ધુવ-દઢ) અનિશ્ચિત
૨ ચચળ, અસ્થિર
અધ્ધવર્ચુ, પુ૦ (સ૦) યજમા વરાએનો યજુર્વેદ
જાણનારો મુખ્ય બ્રાહ્મણ ઋત્વિજ
અન્, અ૦ (સ૦) નહિ, વિના, વગર, અભાવ,
નિષેધ કે અલ્પતા સૂચક ઉપસર્ગ
અનકૂટ, પુ૦ અણકૂટ, જુઓ
અનક્ષર, વિ૦ (સ૦) મૂર્ખ, અક્ષરશૂન્ય, બેવકુફ
અનગળ, વિ૦ અનર્ગળ, પુષ્કળ ધણ
અનગાર, પુ૦ (સ૦ અન્ + આગાર-ધર)
ધર વગરનો તે, જાતિ, સાધુ, મુનિ
અનઘ, વિ૦ (સ૦ અન્+અઘ-પાપ) પાપ-
દોષ રહિત ૨ સ્વચ્છ મેલવિનાનું
અનગ, પુ૦ (સ૦ અન્+અગ) કામદેવ, સ્મર,
મદન, જેને અગ ન હોય તે
અનગરગ પુ૦ કામશાસ્ત્ર, રતિ શાસ્ત્ર ૨ કામવ્રતિ.
અનગળ, વિ૦ (સ૦ અન્+અર્ગલ-ઉલાળો)
પુષ્કળ, અપાર અલ્પતા
અનત, પુ૦ (સ૦) વિષ્ણુ રૂદ્ર, બ્રહ્મા ૨ શેષ-
નાગ ૩ આકાશ ૪ જ્ઞેનનો ચૌદમો તીર્થકર
અનત વિ૦ (સ૦) અત-પાર-છેડા વગરનું
અનતચૌદશ, સ્ત્રી૦ (સ૦ અનન્ત + ચતુર-
ચાર + ન્શ) ભાદરવા સુદ ૧૪, શેષયાત્રીનું—
વિષ્ણુ ભગવાનનું એક વ્રત
અનતતા, સ્ત્રી૦ (સ૦) અનન્તપણ નિલતા
અનતદોરો, પુ૦ (સ૦) અનન્તની રક્ષાનિભત
જે ચૌદ ગાઠોવાળો દોરો ભાદરવા સુદ ચૌદશે
જન્મણે હાથે બાંધે છે તે
અનતમૂળ, ન૦ (સ૦) એક જાતની ઔષધિ,
ઉપલસરી.
અનતકોટી, વિ૦ (સ૦) અમખ્ય, બેશુમાર, અલ્પતા
અનતર, વિ૦ (સ૦ અન્-નહિ+અન્તર-છેડું)
અન્તર વનાનું, છેકળ પાસેનું

અનતરાશિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) જેમા ધણા પદ
હોય તે ગણિત
અનતશક્તિ, વિ૦ (સ૦) અનન્ત શક્તિવાળું
અનતશ્રેદી-ણી, સ્ત્રી૦ જેમા એક પછી એક
એમ ચઢતી ઉતરતી ધણી સખ્યાની હારો આવતી
હોય તે જેમા ધણા પ્રમાણ આવે છે તે
અનતા, સ્ત્રી૦ (સ૦) ગળો, પાર્વતી
અનનાસ, ન૦ એક જાતનો ખટમધુરો મેવો.
અનન્ય, વિ૦ (સ૦) બીજું-જુદું નહિ તે, તેજ
એક, એકલો, પરમ અદ્વય
અનન્વય, પુ૦ (સ૦) એક અર્થાલ્પકાર, જેમા
ઉપમેય તેજ ઉપમાન હોય છે
અનન્વિત, વિ૦ સમઘ વગર, છુટું, પૃથક
અનપત્ય, વિ૦ વાઝીલું, છોડરા વગરનું
અનપરાધી, વિ૦ બેશુના, નિર્દોષ નિષ્કલક
અનપેક્ષ, વિ૦ (સ૦) ઇચ્છા વગરનું, લાલસા
ન હોય તેવું, બેતમા, બેદરકાર
અનપેક્ષા, સ્ત્રી૦ (સ૦) બેદરકારી, બેપરવા
અનલયાસ, પુ૦ (સ૦ અન્+અભિ + અસુ-
નાખતું) અભ્યાસ-મહાવરો નહિ ને અણુધડ
અનમડયુ, વિ૦ નાખુશ અપ્રિય, નારાજ
અનમનું, વિ૦ શોકાતુર દિલગીર, ઉદાસ, ખિન્ન.
અનમી, વિ૦ (સ૦) કાળને નમે-પત કરે નહિ
તેવું અજીત
અનમોલ, વિ૦ કિમતી, જેનું મલ ન થાય તેવું
અનમ્ર, વિ૦ મિનજી, ઉદ્ધત ઉગ્ર આગ્ર
અનર્ગળ, વિ૦ (સ૦) પુષ્કળ, અપાર, ધણ
અનર્ગળ, વિ૦ (સ૦) બધ ન પડે તેવું અટકે
નહિ તેવું પુષ્કળ, ધણ, અત્યંત
અનર્થ, પુ૦ (સ૦) ખોટો-ઉલટો અર્થ ૨
આપતિ, મોટી આફત ૩ અધર્મ; અત્યાચાર,
જીવમ ૪ નાશ, હાનિ, દુખ, ગજબ ૫ અ-
ચોગ્ય કામ, અધર્મ, ભુલ, ખોટું
અનર્થક, વિ૦ અર્થ વિનાનું, નકામું ૨ હાનિકારક.
અનસ, પુ૦ (સ૦) અગ્નિ, દેવતા ૨ જુસ્સો
૩ એક કલ્પિત પક્ષી
અનવટ, ન૦ અણવટ, જુઓ. [ન ખાકું તે

અનર્શન, ન૦ (સ૦ અર્શન-ખોરાક) ઉપવાસ,
અનસૂયા, સ્ત્રી૦ (સ૦) કર્દમ મુનિની કન્યા
અને અત્રિ ઋષિની પત્ની

અનહુદ, વિ૦ (સ૦ અન્ + હુદ) હૃદયગ
રત્ન, પારવિનાતુ, અનત, અપાર ૨ શ્વાસોચ્છ-
વાસને લીધે અતરમા સોહમ સોહમ એવો જે
ચાલુ ધ્વનિ થાય તે

અનહિત, ન૦ (સ૦) અકલ્યાણ નરસુ, માહુ
અનાગત, વિ૦ (સ૦) પુર્વે ન આવેલું ૨ ભવિ-
ષ્યમા થનાર

અનાચાર, પુ૦ (સ૦) અનીતિ, કુચાલ ૨ અ-
ભિચાર, બદ્ધેલી [અભિચારી

અનાચારી, વિ૦ (સ૦) દુરાચારી, દુરાત્મા,
અનાજ, ન૦ (સ૦ અન્ન) ધાન્ય દાણા, કણ
અનાડ, પુ૦ નુકશાન, હાનિ, ખરાબી, નાશ
અનાડી, વિ૦ અણુધડ, જગલી, ગમાર, જડ
અનાડીપણુ-વેડા, ન૦ જગલીપણુ, મૂર્ખતા
ગમારપણુ, જડતા અનાડીવેડા બહુવચનમા
જ વપરાય છે

અનાથ, વિ૦ (સ૦) જેને માથે ધણી-આશ્રય
આપનાર નથી તે રક્ષક ન હોય તેવું, દીન,
નિરાધાર, લાચાર ૨ દરિદ્રતા, દૈન્ય

અનાથાલય-શ્રમ, ન૦ (સ૦) અનાથ—નિરા-
ધારોને રહેવા ખાવાનું સ્થાન

અનાદર, પુ૦ (સ૦ અન્-નહિ+આદર-માન)
અપમાન, તિરસ્કાર, અવગણના ૨ અભાવ,
અપ્રિતિ

અનાદિ, વિ૦ (સ૦ અન્+આદિ) જેનો આરભ
કે ઉત્પત્તિ નથી તે, જેને મૂળ-જન્મ નથી તે,
અનાદિસિદ્ધ-કયાથી ને કયાથી આરભ છે
તે ન સમજાય તેવું ઈશ્વર, અનાદિપરંપરા—
વર્ણના વર્ણ પેઢી દર પેઢી

અનાધનત, વિ૦ હમેશનું, નિત્ય, અત અને આદિ
જેને નથી તે, અમર, અવિનાશી હોવાપણુ
અનાધનત્વ, ન૦ (સ૦) આરભ કે અન્ત ન
અનાધાર, વિ૦ આશ્રય-ટેકા વગરનું, દીન, લા-
ચાર, ગરીબ

અનામ, પુ૦ પ્રભુ, ઈશ્વર, જેને નામ-ચિહ્ન
નથી તે “નામ અનામ સદ્ગુરુ બનાવ્યું”

અનામ, ન૦ ઇનામ, પારિતોષક
અનામ, વિ૦ ઇનામ આપવા લાયક, ઉત્તમ, મેશ
અનામત, વિ૦ (આ૦) જેમનું તેમ રાખી
મૂકવું તે ૨ સલામત, થાપણુ

અનામત-તી, સ્ત્રી૦ નિક્ષેપ, થાપણુ ૨ ગીરો
અનામિક, વિ૦ (સ૦ અ + નામ) નામ દેવા
જોગ નહિ તે, નનામુ ૨ પુ૦ અતિશુદ્ધ, દેડ, ભગી

અનામિકા, સ્ત્રી૦ (સ૦) દયલી આગળીની
પાસેની જે આગળી તે ૨ દેવડી, ભગિયણુ
અનામિષ, વિ૦ (સ૦) માસ વગરનું, દુર્બળ

૨ લાભ વગરનું, જેમા ફાનદો ન હોય તેવું
અનાયાસ, પુ૦ (સ૦) જેમા મહેનત નથી તે
૨ આળસ, નિરૂઘોગ ૩ ડરાગ, આરામ, સ્વાસ્થ્ય

અનાયાસે, અ૦ મહેનત વગર, સહજ, સહેજથી
અનાર, ન૦ (ફા૦) દાઢમજા ૨ આતસખાજમા
છોડવાની ડોડી

અનારત, વિ૦ (સ૦) નિરતર, હમેશ, કાયમ
અનાર્થ, વિ૦ (સ૦) આર્થ નહિ તે, દત્ત્યુ,
યવન, ભિલ્લ તે [દુષ્ટ સ્ત્રી, પાપી સ્ત્રી

અનાર્થા, સ્ત્રી૦ આર્થ સ્ત્રી નહિ તે, બીનડી ૨
અનાસાપ, પુ૦ (સ૦) મૌન્ય, અખોવા
અનાવૃત્ત, વિ૦ (સ૦) ઢાકેલું નહિ તે, ખુલ્લું

૨ અરક્ષિત, નિરાધાર અનાથ
અનાવૃષ્ટિ, સ્ત્રી૦ (સ૦ અન્ + આ + વૃષ્ટ-
વરસ) વૃષ્ટિ ન થવી તે ખરડીઉં, ટિપણી મુડવણુ

અનાશ્રિત, વિ૦ (સ૦) લાચાર, નિરાધાર
અનાસર, ન૦ (આ૦) આરમ શાસ્ત્રના ચાગ
તત્વો (આતસ, પાણી, પનન ને જમીન)

અનાસ્થા, સ્ત્રી૦ (સ૦) આગ્થા નહિ તે, બે-
ઇતખાર, અણુભરોસો

અનાહુત, વિ૦ (સ૦ અન્ + આ + હુન્-
મારવું) ન પહેરેલું, ન ફાડેલું નવું ૨ ખખ
ડાવ્યા વગર અનાહુતધ્વનિ-કંઠમા થતો ગણુ

ગણાટ [વાસ, લાધણુ
અનાહાર, પુ૦ (સ૦ અન્ + આહાર) ઉપ

અનાદુત, વિ० (સં અન્ + આદુત-મોક્ષા-
વેલ) વગર તેડેલુ-મોખાવેલુ ૨ જૂઠું
અનિચ્છ, વિ० (સં અન્ + ઇન્ ઇચ્છતુ)
જેને ઇચ્છા નરી તે, નિરપૂઠ, બેપરવા
અનિચ્છપ્રારબ્ધ, નં (સં) વગર ઇચ્છાએ-
પ્રારબ્ધથી બનતુ તે (સ્વેચ્છાપ્રારબ્ધ ને પરેચ્છા
પ્રારબ્ધ બે કહેવાય છે)
અનિચ્છ, વિ० (સં અ + નિચ્છ) ક્ષણિક,
ક્ષણભંગુર, અનિશ્ચિત ૨ મિથ્યા, અસત્ય જુદું
૩ અશાશ્વત, નાશવત
અનિન્દિત, વિ० (સં) નિંદાએલું નહિ તે,
પમદ કરાએલું, વખણાએલું [નિર્દોષ, સુદ
અનિન્દ્ય, વિ० (સં) નિન્દવા યોગ્ય નહિ તે,
અનિપુણ, વિ० (સં) અપ્રીણ, અણુધડ, અજ્ઞાન.
અનિમિષ-મેષ વિ० (સં અ + નિમેષ-પ-
લકારો) જેની આખ ઉપડે કે મીચાય નહિ તે
(ઇન્દ્રાદિ દેવ-માછલ, ઇં)
અનિયત, વિ० (મં) કરેલું નહિ તે, અચળ,
અસ્થિર ૨ અનિયમિત ૩ અનિય
અનિયમિત, વિ० (સં) નિયમ પ્રમાણે નહિ
તેવું, અવ્યવસ્થિત
અનિર્વચનીય-વાચ્ય, વિ० (સં અ + નિ
+ વચ્-બોનતુ) વર્ણન ન કરી શકાય તેવું ૨
બોતવા યોગ્ય નહિ તેવું, અવર્ણ્ય, અકથનીય
અનિલ, પુ० (સં) વાયુ, પવન, વા
અનિવાર, વિ० (સં) દૂર કરી-ટાળી શકાય
નહિ તેવું ૨ અતિશય, ઘણુંજ, અપાર
અનિશ્ચિત, વિ० (સં અનિસ્ત+ચી-એકકુ
કરતુ) નિશ્ચય વગરનું, મોઢમ અદબદ
અનિશ્ચિતપણું, નં (સં) અનિશ્ચિતતા મો-
ઢમપણું ૨ આનાકાની ૩ શકા, સંદેહ
અનિષ્ટ, વિ० (સં) અપ્રિય ૨ દુર્ભાગ્ય ૩
નુકશાન હાનિ ૪ અપરાધ ૫ દુષ્, પીડા
અનીક નં (સં) સૈન્ય, ફોજ, લશ્કર ૨
મોડાનો-આગલો ભાગ ૩ યુદ્ધ.
અનીક, વિ० નીકે-ધટે નહિ તેવું, અપાર ૨ અશુભ
અનીત, વિ० (સં) હમેશ નહિ તેવું, ક્ષણિક
૫

અનીતિ, સ્ત્રી० (સં) નીતિ નહિ તે, દુર્ચ્છા,
આવેક ૨ વ્યભિચાર, પાપ, દુષ્ટતા
અનીતિવાન, વિ० અનીતિવાળું, વ્યભિચારી,
અન્યાયી, અપ્રમાણિક
અનીચ્ચર, પુ० (સં) ઇચ્ચર નહિ તે ૨ જગ
કર્તા કોઈ ન હોવો તે ૩ વિ० ઇચ્ચરની હયાતિ
ન માનનાર [નાસ્તિકતા
અનીચ્ચરવાદ, પુ० ઇચ્ચર નથી એવું માનતું તે,
અનીચ્ચરવાદી, વિ० ઇચ્ચર નથી એવું માનનાર,
નાસ્તિક, ચાવાક
અનીસુ, નં એક જાતના અજમાને મળતા બી.
અનુ, અં (સં) પછી, પછવાડે, સાથે, તેમજ,
સરખું, નીચું, ઉતરતું, ભાગમા, દરેક, પાસે,
નિયમસર, એવા અર્થસૂચક ઉપસર્ગ
અનુકંપ, પુ० (સં) કપારી, ધજારી, કપ
અનુકંપા, સ્ત્રી० (સં) દયા, કૃપા, કરુણા
૨ અનુગ્રહ [રતું તે, ઉતારો, નકલ.
અનુકરણ, નં (સં) એકના જેવું બીજું ક-
અનુકાક્ષા, સ્ત્રી० (સં) ઇચ્છા, અભિલાષ ૨
આશા, મુરાદ, ઉમેદ
અનુકૂળ, વિ० (સં) મળતું આવતું તે, સ-
રખું હોતું તે ૨ સ્થિતિ-સમય પ્રમાણે બધ
બેસતું ૩ ગમતું, પસંદ પડતું
અનુકૂળતા, સ્ત્રી० (સં) અનુકૂળપણું, સવળતા
અનુકંમ, પુ० (સં) એક પછી એક એમ
આવતો જે સબધ તે, પરપરા, શ્રેણી, હાર ૨
પદ્ધતિ, રચના ૩ એક અર્થાક્ષકાર ૪ વ્યવસ્થા,
નિયમ ૫ કાયદો, ધારો ૬ આચાર, રિવાજ
અનુકંમણિકા, સ્ત્રી० (સં) અથમાની બામત
સચવનારી-દેખાડનારી જે ટીપ તે, સાકળીડ,
અનુકેશ, અં ક્ષણેક્ષણે, પળેપળે [સૂચિપત્ર
અનુબળ, પુ० ઉત્તરબળ, ખાડણીઓ
અનુબુ, વિ० અસવ હોય તેથી જુદું, નોખું
અનુગ, પુ० ચાકર, નોકર, અનુચર
અનુગમન, નં (સં અનુ + ગમ-ગતુ)
પાછળ જતું તે ૨ સ્ત્રીએ સતી થઈ ધણી સાથે
બળી મરતું તે, સહગમન.

અનુગામી, વિં (સં) પાછળ રહેનાર ૨
અમુકની ઈચ્છા પ્રમાણે વર્તનાર ૩ આશ્રિત,
અનુસરનાર
અનુગ્રહ, પું (સં) દેવ-ગુરૂએ કોઈના ઉપર
પ્રસન્ન થઈ તેને પોતાનું કરવું તે, સ્વીકાર, કૃપા,
હાથ ઝાનવો તે ૨ વરદાન આપવું તે ૩ સ
હાય ૪ માફ કરવું તે
અનુગ્રહી, વિં (સં) જેનો અનુગ્રહ થયો હોય તે
અનુગ્રાહક, વિં (સં) અનુગ્રહ કરનાર
અનુગ્રાહી, વિં (સં) મહેરબાની કરવા બેગ
અનુચર, પું (મં) અનુ + ચર (જવું) સેવક,
દાસ ૨ સહચર, ભ્રમ
અનુચરી, સ્ત્રી (સં) સખી જેવર ૨ દાસી, ચાકર
અનુચિત, વિં (સં) અયોગ્ય અવસ્થિત
અનુચિતન, નં (મં) વારે વારે ચિતન કરી
અનુક્ર, નં સીતાદ્રુગ [કરવું તે મનન
અનુક્રી, સ્ત્રી સીતાદ્રુગી
અનુજ, પું (સં) અનુ + જન્-જન્મવું નાનો
ભાઈ, કનિષ્ઠ બધું અનુજ-નાની બેહેન
અનુક્રી, વિં (સં) કોઈના આધારે જીવનાર
તે, પોષનર્થ ૨ આશ્રિત ૩ ચાકર, સેવક
અનુજ્ઞા, સ્ત્રી (સં) આજ્ઞા, હુકમ, ૨ અનુ
મતિ, પરવાનગી ૩ એ નામનો એક અક્ષર
અનુતાપ, પું (સં) અનુ + તપ પશ્ચાતાપ, પ-
સ્તાવો, જીવ પાપ કરવો તે ૩ રોક, ખેદ, દીવંગીરી
અનુત્તમ, વિં (સં) શ્રેષ્ઠ ઉત્કૃષ્ટ, સૌથી નરસ
અનુત્તર, વિં (સં) ઉત્તર આપવાને અશક્ય,
નિઃત્તર ૨ ઉત્તર ન આપી શકાય તેવું ૩
જેના સરખું બીજું ન હોય તે, શ્રેષ્ઠ
અનુત્સાહ, પું (સં) ના મેદી
અનુદાત્ત, વિં (સં) નીચે ન્ચે બોલાવું
અનુદિન, અં (સં) પ્રતિદિન, રોજ, હમેશ
અનુધમ્મો, વિં (સં) આળસુ, નરસ, બેઝાર
અનુચિત, સ્ત્રી (સં) રણકો, ગણગણાટ
અનુનય, પું (સં) કાનાવાકા પ્રશ્નિપત, પ્રાર્થના
અનુનાસિક, વિં (સં) મુખ તથા નાસિકા
એ બેથી જેનો ઉચ્ચાર થતો હોય તે જ્, જ્,
જ, ન, મ

અનુપ, વિં અનુપમ, અતુલ્ય
અનુપકારી, વિં (સં) ઉપકાર કરી જાણે
નહિ તે, કોઈનું સાર કરવાની જેને વૃત્તિ નહિ
તે ૨ થએલા, ઉપકારને ભૂતી જનાર અવગુણીક,
કૃતદ્રી, નિમકહરામ
અનુપમ, વિં (સં) જે બીજા કોઈ સાથે
સગખારી શકાય નહિ તેવું સર્વોત્તમ, નિરુપમ
અનુપમેય, વિં (સં) અતુલ્ય અપ્રતિમ
અનુપયોગી, વિં (સં) નહિ ઉપયોગી,
વ્યર્થ, નિરર્થક નકામું, અમથુ
અનુપસ્થિત, વિં (સં) વિસ્મરણ થએલું
અનુપણ, નં (સં) પળનો સાકમે ભાગ, વિપળ
અનુપાન, નં (સં) જે વસ્તુની સાથે એસક
ખાવાનું હોય તે ૨ કરી, પરેજી
અનુપાય, અં (સં) નિરૂપાય, ઉપાય રહિત
અનુપ્રાસ, પું (સં) અનુ + પ્ર + અપ્ ના-
ખવું શબ્દાવકાર, એકસરખા વર્ણની જે આ-
વૃત્તિ તે, એના પાંચ ભેદ છે-છેડાનુપ્રાસ વૃ-
લનુપ્રાસ, શ્રુલનુપ્રાસ અત્યાનુપ્રાસ, વાટાનુપ્રાસ
અનુમધ, પું (સં) એક બીજાની જુદું ન
પડે તેવા સબધવાળું, સબધ, બધન
અનુસર, પું (મં) અનુ + ભૂ-ચવું અભ્યા-
સ-અવલોકન-નિરીક્ષા અથવા પરિચયથી જે
જ્ઞાન મેળવેતું તે, વીતક ૨ અજમાસ, પ્રયોગ
૩ અભ્યાસ, મહાવરો, ટેવ ૪ ઉપયોગ
અનુભવવું, વિં (સં) અનુભવ કરી લેવો, જાતે
જ્ઞાન લેવું વેકવું ૨ ભોગવવું
અનુભવસિદ્ધ, વિં અનુભવથી સિદ્ધ કરેલું એવું
અનુભવી વિં (સં) જેને અનુભવ થયો હોય
તે, પાવગધુ, ઘડાએવું ૨ જ્ઞાની, સમજી ૩ મોખી
અનુભાવ, પું (સં) મહત્વ, પ્રભાવ ૨
સત્તા, ઇંથી મળેનો જે અધિકાર તે ૩ રસનો
જે અવિભાવ તે (મુખ, નેત્ર, રોમાચથી
જણાતો) [સમજાએવું, વીતેલું
અનુભૂત, વિં (સં) અનુભવથી જણાએલું,
અનુમત, નં (સં) અનુમોદન, એકના મત
સાથે મળતું બીજાનું મત તે ૨ વિચાર, કરાવ હુકમ.

અનુભતિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) અનુમોદન, સમતિ,
(કાટ-પચ ધ૦ ની) ૨ ચૌદસ ઉપર પૂનમ,
જે પૂનમે ચંદ્રમા સાફ દેખાતો નથી તે પૂનમ
અનુમાન, ન૦ (સ૦ અનુ + મા-માગલુ) વાદ
કરવો તે ૨ નિર્ણય, પરિણામ, ઉપસહાર ૩
અટકળ, શુભાર, તર્ક, કલ્પના ૪ એ નામનો
એક અર્થાનકાર અનુમાન કરવું-ઉટાગ બા
ધવું, કલ્પના કરવી

અનુમાનિક, વિ૦ અનુમાન ઉપરથી માનેલું
અનુમોદન, ન૦ (સ૦) પ્રસન્ન થઈ સન્ન થવું
તે, મમતિ આપવી, ટેકા આપવો, ઉનેજન
સતોષ પ્રમત્તતા ૨ મમતિ, રમ, પરવાનગી
અનુયાયી, વિ૦ (સ૦) પાછળ પાછળ આદ-
નારા ૨ એવા, શિષ્ય, સાથી, પરિજન

અનુયોગી, વિ૦ (સ૦ અનુ+યુજ-જોડવું)
આગલું પૂર્વગામી મુખ્ય 'આગળીનો નખ,'
એમા આગળી અનુયોગી અને નખ પ્રતિયોગી
અનુરક્ત, વિ૦ (સ૦) આસક્ત, અલત લીન,
તલીન [ડરનાર
અનુરજન, ન૦ વિનોદ, વિહાર, ૨ ખુશ
અનુરાગ, પુ૦ (સ૦) પ્રીતિ, આમંત્રિત રદ, નેડો
અનુરાગી, વિ૦ (સ૦) પ્રેમધેલું, પ્રીતિ યુક્ત,
અનુરક્ત, સ્નેહાળ

અનુરાધા, સ્ત્રી૦ (સ૦) ૨૭ પૈકી ૧૭મું નક્ષત્ર
અનુરૂપ, વિ૦ (સ૦) સરખે સરખું મળતું
આવતું સદશ ૨ પ્રમાણે, મુજબ, યથાયોગ્ય
અનુરોધ, પુ૦ (સ૦) ઉપરોધ, હરકત, અટકાવ
અનુલક્ષીને, અ૦ (સ૦) આગળથી વિચાર કરીને
અનુલોભ, વિ૦ (સ૦) યથાક્રમ ૨ અનુકુળ
અનુલોભ-જ, વિ૦ (સ૦ અનુ+લોભન-
વાળ) ઉચ્ચી જ્ઞાતિનો પુરૂષ ને ઉતરતી જ્ઞાતિની
સ્ત્રી એ તેના સખધીથી ઉત્પન્ન થએલું તે
(બ્રાહ્મણ ને ક્ષત્રાણી, ક્ષત્રી તથા વૈષ્ય સ્ત્રી અને
વૈષ્ય અને શુદ્ર સ્ત્રી તેથી થએલા છોકરા તે)
અનુવર્તન, ન૦ કાઈનું જોઈ તે પ્રમાણે વર્તવું
તે; નક્ક કરવી તે અનુસરણું
અનુવાદ, પુ૦ (સ૦) બાબાતર, તરજુમો ૨
કહેલાને ફરી કહેવું તે.

અનુવૃત્તિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) એકાદા સૂત્રને જ્યાં
જ્યાં લાગુ પડતો હોય ત્યાં લાગુ પાડી આપવો
તે ૨ વડીલોનાજ ધધામા ગુજરાન કરવું તે
અનુશય, પુ૦ (સ૦) પસ્તાવો, અનુતાપ, ૨
અતિ દેવ, લાલુ વેર

અનુશાસન, ન૦ (સ૦) નિયમ, ધાગ, ૩ આદેશ;
આજ્ઞા ૩ સંજ્ઞ ચતાવવું તે, અનલ કરવો તે
અનુકૃપ, પુ૦ (સ૦) આઠ આઠ અક્ષરના
ચાર ચરણવાળો એક છંદ

અનુકાન, ન૦ (સ૦ અનુ+કા) મચ્છેલું
પ્રાપ્ત કરવા માટે દેવ અથવા દેવીની જે સાધના
ડરવી તે, વિધાન એવી સિદ્ધિને માટે જે ક્રિયા
કર્મ તે, હોમ, જપ, પૂજન, ધ૦

અનુસંગી, વિ૦ (સ૦ અનુ+સંગ-જવું)
નમ'તી, સાતી 'ર સાથે આવતું, દરેક શબ્દમા
અ અનુમંગી કહેવાય છે

અનુસવાન, ન૦ (સ૦ અનુ+સમ+ધા-મૂકવું)
સાધણ સખધ ૨ સમધપૂર્વક રચના ૩ ધ્યાન,
૪ લગાડવું, જોડી દેવું તે [આવવું તે

અનુસરણું, ન૦ (ન૦) પાછળ જવું તે, મળવું
અનુસરવું, ક્રિ૦ અ૦ (મ૦ અનુ+સૃ-સરવું)
પાછળ જવું ૨ મળતા આવવું, વર્તવું નક્ક કરવી
અનુસાર, વિ૦ (સ૦) પ્રમાણે, સંગ્રહ, તેવું ૨
અ૦ અનુક્રમે

અનુસ્વાર, ન૦ (સ૦) જે અક્ષરનો ઉચ્ચાર
નાકમાથી નીડળે છે, અને અક્ષરની ઉપર મીડ
મકી બતાવવામા આવે છે તે

અનુહત, વિ૦ (સ૦) અખડ, અભય, અતૂટ.
અનૂહ, વિગ(અન+હીક) વાહું, છડું

અનૂહા, સ્ત્રી૦ (સ૦) કુવારી, કુમારિકા, કન્યા.

અનૂપ, વિ૦ (સ૦) જળમય, પાણીવાળું

અનૂરી, સ્ત્રી૦ (સ૦) સીતાફળીનું ઝાડ

અનૂર, ન૦ સીતાફળ. ૨ સૂર્યનો સારથી, અરુણ.

અનૂત, ન૦ (સ૦) જુહું, અસલ, ખોદું, મિથ્યા.

અને, અ૦ એ વાક્યને જોડનારો અભ્યય, ને, તથા

અનેક, વિ૦ (સ૦) એક નહિ તે, વધાર, વધ્યા

-સખ્યાખધ

અનેકધા, અ૦ (સ૦) બહુધા ધણી પ્રકારે,
ધણી રીતે

અનેકવચન, ન૦ (સ૦) (વ્યાકરણમા) બહુ
વચન, એક નહિ પણ ધણી વસ્તુઓ છે એવો
અર્થ સુચવનાર તે

અનેકવર્ણસમીકરણ, ન૦ (સ૦ અનેક+વર્ણ
+સમીકરણ-સમાનતા) જે સમીકરણમા એ
અથવા વધારે બીજા અક્ષરો હોય તે (બીજા ગણિત
અનેકાર્થ, વિ૦ (સ૦ અનેક+અર્થ) જેના
અનેક અર્થ હોય તેવું. અનેક અર્થવાળું દ્વીઅર્થી
અનેનાસ, ન૦ એક લીલો મેવો, અનાસ.

અનેક, વિ૦ બીજું, અન્ય, અવર ૨ વિચિત્ર,
અલૌકિક [વિરોધ

અનેકય, ન૦ (સ૦) જુદાઈ, અણુમનાવ, કુઅપ,
અનૈયુ વિ૦ વાકું બોલનાર, અન્યાય કરનાર,
અનૈધર્મ, ન૦ (સ૦) ઈશ્વરપણું ન હોતું તે,
અધર્મનો અભાવ

અનોખું, વિ૦ (હિ૦) અજાયબ જેવું, અપૂર્વ,
અદ્ભુત. ૨ મઝીઆર. [ધાપટ

અનોડી, સ્ત્રી૦ આગળથી તાળ આપવો તે,
અનોરસ, વિ૦ (સ૦ અન+ ઉરસ-ઝાતી)
વાઝીલ, અપુત્ર ૨ પુ૦ આગળીઆટ, દત્તક,
કરી લીધેનો પુત્ર

અત પુ૦ (મ૦) છેડો, છેવટ, સમાપ્તિ ૨
મર્યાદા, સીમા, હદ ૩ મોત, કાળ વિનાશ,
૪ (ગણિતમા) ઐદીનું છેલ્લું પદ ૫ પન્નિ-
જ્ઞામ, ૬ જીવ, દમ “ હવે શું અત લેવો છે ?
૭ શેષ અત લેવો-જીવ લેવો, પાછળ પડતું,
મતાપત્ર [અંદર,

અત., અ૦ (સ૦) લગ્ન, સુધી- ૨ માહે,
અત કરણુ ન૦ (સ૦ અત-અંદર+કૃ કરતું
જીવ, આત્મા ૨ વિચાર સ્થાન, મન, હૃદય
અત કરણુ ચતુષ્ટય-મન, બુદ્ધિ ચિત્ત, અહ
કાર. અત કરણુ ૫ ચક્ર-અત કરણુ, મન, બુદ્ધિ,
ચિત્ત, અહકાર (મન બુદ્ધિ, ચિત્ત, હૃદય, જીવ,
આત્મા એ એકજ અર્થમા વપરાય છે) અત-
કરણુ શુદ્ધિ-મનમા મેલ ન હોવો તે દીક્ષ

સાફ રાખતું તે અત કરણુનો ધક્કો-ભારે
ધોક્કો (મોટા કુ ખનો) અત કરણુના ભાગો
—અતરની ગુપ્ત ચિંતા, અતિશય થતો બળાપો
અતઃકુટિલ, વિ૦ (સ૦+કુટિલ-વાકું) અતરનું
દુષ્ટ, પ્રપચી, ઝેરીલું ૨ શખ

અતપટ પુ૦ (સ૦) બે વસ્તુઓની વચમા
રાખવામા આવતો આડો પડવો, આડ, અંતરપટ
અતપુર, ન૦ (સ૦) સ્ત્રીઓના ઉપયોગનો
ઘરની અંદરનો ઓરડો, જનાનખાનું, રણવાસ
અંત+પ્રકૃતિ, સ્ત્રી૦ (સ૦ અત+પ્રકૃતિ)
ખાનગી મસજીતમા ભાગ લેનાર-મડળ ૨
મૂળ સ્વભાવ, હૃદયનું વલણ

અતંક, પુ૦ (સ૦ અત-નાશ+કૃ-કરતું) કાળ
મૃત્યુ ૨ ધાતક, મારો, ફાંસી દેનાર

અતકાળી, પુ૦ (સ૦) આખરનો વખત, છેલ્લો
સમય, મોત, મરણ

અતર, અ૦ (સ૦) અંદર, ભિતર

અતર, પુ૦ (સ૦) છેડું, તફાવત, અવકાશ ૨
જુદાઈ, બેદ ૩ ફેર, ફગ્ક, ૪, બેદ, ભિન્ન-
ભાવ. ૫, અત કરણુ, મન, દીન ૬ જીવાતમા
૭ (ગણિતમા) બાકી રહેલી સખ્યા અતર
બોલતું-મન મૂકી વાત કરવી અતર પડતું-છેડું
પડતું ૨ તફાવત રહેવો અતરનો ઉમગકો
—મનની લાગણી, હૃદયનો પ્રેમ અતરનીલાઝ
—ખરેખરી લાગણી અતરનું સગું-ધણુ જ
પામેનું મન ધી ૨ નુકશાન થવાથી જેના મનને
લાગે તેવો સખ ધી અતરવાસો કરવો—શુભ
કાચમા પૂજન કરતા પાશ્વરીનો છેડો કાઢવો તે
અતરગળી, પુ૦ (સ૦ અત-આતરકુ+ગલ્-
ગળતું) વૃષણનું વધતું તે, વધરાવળ

અતરગ, વિ૦ (સ૦) નજીકનું સગું, આત્મીય
૨. વ્યાકરણની એક પરિભાષા ૩ લટકવું, ખૂનતું,
વા ખાતું. ૪ અસ્થિર, ચચળ

અતરછાવ, સ્ત્રી૦ ઝાડની અંદરની કમળી મારીક
છાન, ત્વચા [સાત્રીમૂત આત્મા, પરસ્પર
અતરજમી, વિ૦ પુ૦ (સ૦ અંતર્યામી)
અતરપટ, પુ૦ (સ૦ અંત+પટ) વચમાં આડું

રાખેલું વસ્ત્ર, પડોડો, ચક્ર, કનાત ૨ હાથે વાળો મળે ત્યાં સુધી વરડાની વચમાં જે વસ્ત્ર આડું રાખવામાં આવે છે તે ૩ ફૂટેતાળ [મળવું તે અંતરમેળ, પુ૦ (સ૦)] બનેના અંતરણું અંતરવાસીઉ, વિ૦ (સ૦+વાસસ્-કપકુ) શાહ સરાવતા ખભા ઉપર નાખવાનો લુગડાનો કકડો

અંતરશત્રુ, પુ૦ (સ૦) ગુપ્ત દુશ્મન, હાડ વરી, અંતરચેલ, સ્ત્રી૦ સોનેરી દોરા જેવો પાનળો તથા વળવાળો એક જાતનો છોડ, અમરવેન, આકાશવેલ

અંતરસ, અ૦ (સ૦+અંતર+અશ્-ખાવું) ઉતાવળમાં ખાવા પીવાથી ઉચે ચઢી જઈ નાન્દારા બહાર નીકળે છે તે

અંતરસાક્ષી, વિ૦ (સ૦ અંતર+સ+અક્ષિ-આખ) અંતર એજ સાક્ષી તે, મન, આત્મા

અંતરસ્થ, વિ૦ (સ૦) અંદર રહેલું, અંદરનું અંતરાત્મા, પુ૦ (સ૦) જીવાત્મા

અંતરાઈ, પુ૦ (સ૦+અંતર+ઈ-જવું) જુદાઈ, ભિન્નભાવ ૨ છેડું અંતરાઈ જવું -ધેરાઈ જવું, નાસવાનો લાગ ન હોવો

અંતરાય, પુ૦ (સ૦ અંતર+ય-જવું) હરકત, અડચણ ૨ ભેદ, તફાવત ૩ જુદાઈ ૪, આતરો, છેડું

અંતરાયી, વિ૦ આડે આવવું, અડચણ કરવું

અંતરામણ, સ્ત્રી૦ અડચણ, બાધ

અંતરાવું, કિ૦ અ૦ રોકાવું, સપડાવું, ન નાસી -છટકા જવાય તેમ હોવું

અંતરાવણું, કિ૦ અટકાવણું, ખગાવણું, ધેરાવણું અંતરાળી, ન૦ (સ૦) જગા, અંતર, ગાળો, અવદાર [ન૦ આકાશ, ગગન

અંતરિક્ષ, અ૦ (સ૦ ઈક્ષ-જેવું) અંદર, ઉચે અંતરોઆળી, અ૦ અધવચ, વચગાળે

અંતર્ગત, વિ૦ (સ૦) અંદરનું મનનું, હૃદય માનું, પ્રિય

અંતર્ગાળી, પુ૦ (સ૦) સપાટીની અંદર પડતો ગોળ આકાર તે, ધુમટદાર

અંતર્ચક્ષુ, ન૦ (સ૦) અંત કરણને જોઈ શકે તેવા જે ચક્ષુ તે પ્રગ્ન ચક્ષુ

અંતર્જ્ઞાન, ન૦ (સ૦) અંદરનું જ જ્ઞાન તે, સાહજિકજ્ઞાન અંતર્જ્ઞાની-હૃદયના ઉકેલવાળું

અંતર્દર્શા, સ્ત્રી૦ (સ૦) અંદરની ખરી હાલત, મનુષ્યના મનની સ્થિતિ ૨ (માણસની સ્થિતિ ઉપર) એક ગ્રહની મહાદશામાં આવતી બીજા ગ્રહોની ટુકી જે દશા તે (જ્યોતિષ)

અંતર્દાહ, પુ૦ (સ૦) અંદરની ગરમી (તાવ-કામ, ઇં ની) ૨ પીડા, વેદના, મળાપો, ખેદ, ઉદ્વેગ

અંતર્દૃષ્ટી, સ્ત્રી૦ (સ૦) મનની સમજ, ઉંડી નજર અંતર્દાર, ન૦ (સ૦) માહેલું બાગણ, ખડકી, ગુપ્તદાર

અંતર્દાન, ન૦ (સ૦) કોઈ ન દેખે તેમ પોતાને અદૃશ્ય રાખવું તે, અલોપ-ગેમ ચર્ધ જવું તે ૨ નાશ, હણ ન હણું થવું તે

અંતર્યાન, ન૦ (સ૦ અંતર+ધ્યૈ-ધ્યાન કરવું) મનમાં ધ્યાન ધરવું તે, ધ્યાન, સમાધિ

અંતર્યાયી, અ૦ (સ૦ અંતર+અહિસૂ-બહાર) અંદરને બહાર, સર્વ દિશાએ, ચારે પાસથી

અંતર્યાવ, પુ૦ (મ + ભૂ-થવું) અંદર સમાવેશ થવો-હોવો તે, અંતર્ગણના ૨ મનનો ભાવ, અભિપ્રાય [ઉત્પન્ન થયલું

અંતર્ભૂત, વિ૦ (સ૦) મધ્યે રહેલું, અંદરથી

અંતર્ભેદ, પુ૦ (સ૦ અંતર્ભિદ્-ભાગવું) હૃદયની છુપી વાત, મર્મ, રહસ્ય ૨ વિરોધ, ઉંચું મન,

અંતર્ભેદી, વિ૦ અંતર ચીરી નાખે તેવું ૨ મન સમજ જનાર [અંતરનું જાણનાર

અંતર્ભેદુ, વિ૦ (સ૦ વિશ્વાસઘાતી, દ્રોહી

અંતર્થ મી, વિ૦ (સ૦ અંતર+યમ-યોજવું) સાક્ષીમૂત આત્મા, ઈશ્વર, ૨ મન જીવાત્મા

અંતર્લાપિકા, સ્ત્રી૦ (સ૦ અંતર+લપ્-કહેવું) એકાદ વાક્યમાં કે કવિતામાં નામ નીળે તેમ

અક્ષરો ગોઠવવાની યુક્તિ ૨ શમશ્યા, ઉપાણ્ડો

અંતર્વર્તિ, વિ૦ (સ૦) અંદરનું, માહેનું

અંતર્વાણી, પુ૦ (સ૦) હૃદયમાથી જે ઉદ્ગાર નીકળે તે

અતર્જિતિ, સ્ત્રી૦ સ૦) અન્તભાવ હૃદયભાવના
અતર્વેદી, સ્ત્રી૦(સ૦) ગગાને જમનાની વ-
ચમાનો પ્રદેશ, દુઆમ
અતર્વેધ, પુ૦ (સ૦) તીક્ષ્ણ, તીવ્ર, માર્મિક
૨ ધર બાધવામા સામસામી બારણા મુકવામા
આવતો વાધો
અતવેગી, અ૦ છેવટની ધડી આખર વખતે
અતશય્યા સ્ત્રી૦ (સ૦) મરણ પથારી, ચોકો,
અતમકરણ, ન૦ અત્ કરણ, ભુઓ [ચિતા
અતસ્થ, વિ૦(સ૦) છેડે રહેલું, છેલ્લું ૨ ગુપ્ત,
છાનુ, ખાનગી ૩ ય, ર, સ, વ, અસરો(એ
અર્થો સ્વર ને અર્થો વ્યજન જેવા છે)
અતાક્ષર, પુ૦ છેવટના અક્ષરો
અનિક, અ૦ (પ૦) પાસે, નજીકનું
અતિક, પુ૦ પાસે ગહેનાર નોકર, હજુરીઓ,
ખવામ, ૨ પ્રાણરક્ષક
અતિમ, વિ૦ છેવટનું, આખરનું, અતનું
અતીડિ, વિ૦ અત્યંત ચિડાએલું, ગભગાએલું
અતીપતી સ્ત્રી૦ છોડરાની એક જાતની રમત
અતે, અ૦ છેલ્લે, આખરે, છેવટે
અત્ય, સ્ત્રી૦ (મ૦) એક ડગડને દશ કરોડે
ગુણ્યાથી જે મળ્યા આવે છે તે ૨ વિ૦ છે-
વટનું આમરનું અતિમ ૩ ઉત્તરણ, હાકું
અત્યદિય ન૦ (સ૦) દહન ક્રિયા, છેલ્લી
ક્રિયા અતેડિ [અતિગદ-ભગી વગેરે
અત્યજ, વિ૦ (સ૦) અન્ય+જ(છેલ્લે જન્મેલું
અત્યજતિ પુ૦ ગદ-આડા ૧ વગેરે, હવડી વર્ણના
અત્યાક્ષર, પુ૦(મ૦) કેલો અક્ષર-વર્ણ [લોકો
અત્યાવસ્થા, સ્ત્રી૦ (સ૦) આખર અવસ્થા
અત્યાશ્રમ, પુ૦ (સ) કેવટની અવસ્થા તે
છેલ્લો આશ્રમ મન્યામાશ્રમ
અત્યુ, વિ૦ જી ઉપર આવેલું, મરવા તૈયાર
થએલું મરણીક, પ્રાણનું એ દગડર, સાહસિ-
અત્યેષ્ટિ, સ્ત્રી (સ૦) મુએવાનું ક્રિયા પ્રેતકર્મ,
અત્ર, ન૦ (સ૦) આનરકું તાડી [ઉત્તરક્રિયા
અત્રમ-ત્રાસે, અ૦ અત્રસ, ભુઓ
અત્રો પુ૦ ગાયન-ગીતને, આગ ભે ગાવાનો

જે ભાગ તે સિવાયનો બીજો તે (મોરો અ-
સ્તાર્ધ અને અત્રો) ૨ આતરો, આડ. ૩
ભુદાર્ધ, ભેદ માગ છેડું, અતરાય
અદર, અ૦ મા, વચમા, મહી
અદરખાને, અ૦ છુપી રીતે, પડદા પાછળ,
છાનુમાનુ ગુપ્તપણે ૨ ખાનગીમા, પોતપોતામા
અદાજ-જો, પુ૦ (ફા૦ અદાજ)માપ, પરિમાણ
૨ પ્રમાણ, શુમાર ૨ હદ મર્યાદા અદાજ
કાઢવે -શુમાર કાઢવો, માપનો અડસટો કાઢવો
અદાજ લેવો-અજમાયશ કરવી
અદુક, સ્ત્રી૦(સ૦)હાથીને પગે બાધાની સાકળ
અદેગી, પુ૦ (ફા૦) ચિતા, ફિકર ૨ શકા,
મદેહ અણપતીજ શક
અદાવત, પુ૦ (સ૦) હીચકો, હિદોળો, ઝોલો
અદાગત, કિ૦ સ૦ દિયકો નાખવો, હિદોળવું
અધ, વિ૦ (સ૦) આધણું ૨ અચાની, હૈયા-
કુટ ૩ વિવેક શૂન્ય
અધક, વિ૦ (૧૦) ઝાણુ, આણુ અજનાણું
હોય તેવું ૨ આણુ ફિક્કું (૨ગ)
અધકાર, પુ૦(સ૦)અધાર તિમિર ૨ કાળાશ,
શામતા ૩ છાનુ રાખવું ને, પડદો ૪ અચાન
અધરપ, પુ૦ (સ૦) અધારો કુવો છુપો કુવો
અવત્ર, સ્ત્રી૦ (સ૦) આધળાપણું અધાપો,
૨ અચાન ॥ [અવિચાર
અવત્ર, ન૦ (સ૦) અધાપો ૨ અચાન,
અધરપરા, સ્ત્રી૦ (સ૦) અવ + પરપરા-
હાર)આવળાઓની હાર ૨ વગર વિચારે જેમ
ચાવતું હોય તેમ ચાવતું તે, ગારિઓ પ્રવાહ
અવરાણુ, કિ૦ અ૦ વાદળા ચડી આવવા, ઘે-
રાવું, ઘોર ભાવું [ગિરમદોમુક્ત ૨ આધી
અવાધુદ-૧, સ્ત્રી૦ અરાજકતા, અવવસ્થા, અધેર,
અવાપો, પુ૦ આખે ન દેખતું તે, અધત્વ
અવાર, વિ૦ જેથી કંઈ ન સૂઝે તેવું ૨ મો-
હિની ૩૫ મુગ્ય બનાવી દે તેવું
અધારકોડો, સ્ત્રી૦ કેખાનુ, ઝારાચહ ૨ ઘણું
અધાડ હોય તેની ઝોરડી
અધારપટો, પુ૦ આખે બાધવાનો હુગડાનો

પો, અધારી ૨ છોકરાની એક જાતની રમત જેમા આખે પાટા બાધવામા આવે છે તે અધારપિછોડી, પુઠ જે આદવાથી કોઈ દેખી શકે નહિ તેવું કપડું, અધારી, મોહિની, ભૂગ્ધી નાખવું તે અધારપિછોડા એવાદેવો-ઉધા અવળા પાટા બાધવા, આડે રસ્તે ચઢાવવું અધારવું, કિંઠ અઠ વાદળાથી ઘેરાવું, છવાવું, ઘેરભાવું

અધારા, નં (સં અન્ન-આધના થવું) એકાએક આખે દેખાત નહિ તેવું ચંદ્ર આવે તે, ફેર, ચક્કર, તન્મર [૩ આધળી

અધારો, વિઠ કૃષ્ણપક્ષની ૨ અચાર હોય તેવું અધારો, સ્ત્રીઠ અધારા, જાખ ૨ દષ્ટિને અટકાવ કરનારી વસ્તુ આખ દાણીઓ, પડદો (ઘોડા-બગદની આખ જે બધાય છે તે) ૨ સો નીઓનું એક જોખન ૩ મોહિની, ભૂગ્ધી અધારોનાખવો-ભૂગ્ધી નાખવું પોતાને જાણીએ તેમ કરવું

અધારીઉ, નં જેમા ચંદ્રની કળા ઓળી થતી જાય તે પખવડીઉ વદ, કૃષ્ણપક્ષ ૨ જેથી અધાર થાય તે

અધારોઉ અન્નપાણીઉ, નં એક જાતની છોકરાની રમત તલકચાયડો

અધાર, નં પ્રકાશનો અભાવ, તિમિર તમ ૨ અજ્ઞાન ૩ અધેર, અવ્યવસ્થા, દીવા પછવાડે અધાર-નામાકિત પુરૂષની પાછળ તેનો વારસ નશરો નીકળે તે અધારે કુટાવું-વગર સમજે મહેનત કરતી અધારામા જવું-અજાણુપણામા જવું સો મણુ દીવેને અધાર-વણુ જણુનો કારભાર, સાધન છતા કાર્ય ન થવું અધારે અક્કલ વહે ચર્ધ છે-પાત્રાપાત્ર જોયા વગર થએલું કામ અધારે કોળિયા મોમાંજ જાય-અજ્ઞાની પણ સ્વાર્થ તો સમજેજ અધાર ઘોર-છેકજ ગેરબદોમસ્ત, ૨ તદ્દન અધાર

અધુ, વિઠ આધળું ૨ અજ્ઞાની અધેમૂલ, વિઠ હૈયાફટ, કમઅક્કલ મૂર્ખ અધેર, નં ગેરબદોમસ્ત, અવ્યવસ્થા ૨ અધાર

૩ વિઠ અવ્યવસ્થિત, અરાજક, સનોમત અધેર કારખાનું-નિયમ વગરનું ખાતું અધેર નગરી-જેમા વ્યવસ્થા બરાબર ન હોય તે, સારામાગ ના મિચાર વગરનું [મોહિત

અધો પુઠ આવળું ૨ એકજ લક્ષવાળું મુઘ્ધ અધ્યાર, પુઠ (સં અધ્યર્થ) ગોર પુરોહિત ૨ પારમીઓનો ગોર મોમેદ ૩ ગુઠ મહેતાજી અધિ પુઠ પગ, ચરણ,

અન્ન, નં (સં અન્ન-આતું) અનાજ, ધાન્ય, દાણો ખોગડ અન્ન ભેગું થવું-ખાવા પામવું, ધણી મહેનત કર્યા પછી-વખત થઈ ગયા પછી ખાતું તે અન્ન તેનું પુન્ય ને સંધનારીને ધુમાડો-જેવું વરે તેનાજ જશ ગવાય અન્ન આહારે અન્ને ધી વ્યવહારે-ચટું હોય તેમ કરવું અન્ન પારકું છે કર્ડ પેટ પારકું છે. મદનતું હોય પણ ગળ પ્રમાણેજ લેનાય અન્ન તેવો ઓડકાર-જેવું કાય તેવું ફળ અન્ન પાણી ઝેર થઈ જવા-ખાતું પીવું ઝેર જેવું-અન્ન લાગવું

અન્નપૂર્ણ, પુઠ (સં) અણુફટ, જુઓ, અન્નપૂર્ણ, (સં અન્ન+સન્ન) વટેમાર્ગ, સન્ન-સીઓ, ઇં ને ખાવાનું આપવાનું જે સ્થાન તે, સદાનત [નસીમ, ભાગ્ય, રજક

અન્નજળી નં (સં) દાણોપાણી, અન્નોદક ૨ અન્નદાતા, પુઠ (સં અન્ન+દાન-આપનાર) અન્ન પુર પાડનાર, શેક સ્વામી, આશ્રમ આપનાર, હિમાયતી, મદદગાર, પોષક, મુગ્ધળી

અન્નદાન, નં (સં અન્ન+દા) ગરીમને અન્નનું દાન આપવું તે (રાધેલું કે કાચું)

અન્નદેવતા, સ્ત્રીઠ (સં) અન્નની અધિ દેવતા, અન્નપૂર્ણા

અન્નદેવ, પુઠ (સં) અન્નદેવતા જુઓ ૨ અન્ન અન્નપાણી, નં ખાવા પીવાનું, અન્નજળ ૨ નસીમ, મચિત, નિમોણ,

અન્નપૂર્ણા, સ્ત્રીઠ (સં+પૂર્ણા-ભગનારી) અન્ન પુર પાનારી દેવી ૨ અન્ન ભરપૂર રાખનારી દેવી શક્તિ

અન્નપ્રાશન, ન૦ (સ૦ અન્ન+પ્રા ૧૧) પોટલુ,
બાળકને ઝૂકા અથવા આડમા માસે પહેલવહેલું
અન્ન ખવરાવવાનો જે મસ્કાર તે
અન્નમય, (સ૦) અન્નુનુ, અન્નથી ભરપુર-
બનેનું (શરીર). ૨ ધાનાંઉ
અન્નમયકોશ, પુ૦ (સ૦) અન્નનીજ બનેતો
કોશ, સ્થૂલદેહ (આનદમય, વિજ્ઞાનમય, મનો-
મય, પ્રાણમય, અન્નમય, એથી શરીર બનેલુ છે)
અન્નરસ, પુ૦ (સ૦) અન્નનો રસ-સત્વ
અન્નવસ્ત્ર, ન૦ (સ૦) ખાવાનું અને પહેરવાનું,
ભરણપોષણ, ખોરાકીપોષાકી,
અન્નવિકાર, પુ૦ (સ૦) અપચો થવાથી પેટમા
થતો ખરભડાટ, મુચ્છો ૨ અપચાનો પેટમા
વિકાર થવો તે
અન્નાશય, પુ૦ (સ૦) હોજરી, પેટ, ઉદર, જંકર
અન્નોદક, ન૦ (સ૦+ઉદક-પાણી) અન્નજળ,
ખાતું પીતું ૨ મચિત
અન્ય, વિ૦ (સ૦) બીજું ૨ જુદું (સિન્ન
અન્યગામી, વિ૦ પરસ્પરપટ, બલિચારી
અન્યત્ર, અ૦ (સ૦) બીજે ઠેકાણે, બીજે કંઈ
૨ નહિતર, સિવાય
અન્યથા, અ૦ (સ૦) બીજે પ્રકારે, જુદી રીતે
૨ આકુ, ઉલટું, વિપરિત ખોટું
અન્યભૂત-તા, સ્ત્રી૦ (સ૦ અન્ય + ભૂત-
પાણેલું) કાચલ, કોકિલા
અન્યા, પુ૦ અન્યાય, ગેરવાજમીપણ
અન્યા, સ્ત્રી૦ બીજની સ્ત્રી, પરસ્ત્રી (કાવ્યશા-
સ્ત્રમા ત્રણ ભેદ છે-અન્યા, સ્ત્રીયા અને સામાન્યા)
અન્યાય, પુ૦ (સ૦ અ + ન્યાય) ન્યાય-ધન-
સાફ નહિ તે, અનીતિ, અધર્મ દોષ, પાપ,
વાડ, ગુન્હો
અન્યાયી, વિ૦ (સ૦) અન્યાય કરનાર, અપ્ર-
માણિક અધાર્મિક
અન્યારો, સ્ત્રી૦ બાળવાના લાકડાની હેલ-ગાકુ
અન્યેપન્યે, અ૦ ગમે તેમ કરીને, એક અથવા
બીજી ગીતે
અન્યેષ્ટિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) હોય તેથી જુદું બો

લતુ તે ૨ એકને ઉંચીને બીજાને કહેવું તે
૩ સ્તુતિના શબ્દોમા નિમ્ન અને નિદાના શ-
બ્દોમા સ્તુતિ જણાવરી તે અર્થાનંદાર
અન્યોન્ય, વિ૦ (સ૦) પરસ્પર, એકમેક અ-
રસપરમ ૨ એક જાનનો અર્થાનંદાર
અન્યથ, પુ૦ (સ૦ અનુ + ઈ-જતુ) સમધ
૨ (વ્યાકરણમા) ક્રિયાપદ, કર્તા, કર્મ, વિશેષણ
સાથે જે સમધ બતાવવો તે ૩ પ્રતિજ્ઞા-અ-
નુમાનનો જે નિયમસર સમધ તે ૪ વશ,
કુળ, ૫ ધોરણ, આશય ૬ ભાવાર્થ, વૃત્તિ,
અભિપ્રાય ૭ તાત્પર્ય, અર્થ, હેતુ
અન્યયી, વિ૦ (સ૦) સમધરાખનાર, વશવાળુ
અન્યાસન, ન૦ (સ૦) ઉપાસના ૨ પસ્તાવો
દીતગીરી બતાવરી તે ૩ વિદ્યાર્થીઓનું સ્થાન
અન્યેષ, પુ૦ (સ૦ અનુ + ઈ) શોધ ૨
સાધણ, અનુસધાન
અન્યેષણ, ન૦ તપાસ, ચોડસી, શોધન પડપૂજ
૨ જીજાસા ૩ અનુસધાન
અપ, અ૦ (સ૦) નીચે, દૂર, જુદું, અના-
દર, ઇ૦, બતાવનાર ઉપમર્ગ
અપ, વિ૦ નીચ, અધમ નંકાર ૨ ઉલટું
અપદ્ધ, વિ૦ જાણીતું, સમજાય તેવું
અપકર્મ, વિ૦ દુષ્ટ પાપી કામ [પડતી, ઘટ
અપકર્ષ, પુ૦ (સ૦) પાછા પડવું તે, અવનતિ,
અપકાય, સ્ત્રી૦ (સ૦) પોરા, પાણીના જીવ (જૈન)
અપકાર, પુ૦ (સ૦ અપ + કર-કરવું) સારાના
બદલામા નરસુ કરવું તે ૨ નુકસાન, હાનિ,
ઉપદ્રવ, ઇર્ષ, ઘોઠા, અન્યાય ૩ દ્રોહ અનુપકાર
અપકરક, વિ૦ (સ૦) અપકાર કરનાર દ્રોહી
અપકીર્તિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) મેષજત મદનામી, અપજશ
અપકવ, વિ૦ પાંચું નહિ તે કાચુ
અપક્ષ, વિ૦ (સ૦) પાખ વિનાનું, સહાય વિ-
નાનું, એકવચા
અપક્ષપાત, પુ૦ તરફદારી નહિ તે, સમભાવ
અપગા, સ્ત્રી૦ નદી મરિતા
અપગ, વિ૦ જેને એક અથવા વધારે અંગોની
ખોડ હોય તેવું, ખોડીલું, ખોડવાળું

અપચિદ્ધન નં નહારા ચિદ્ધન, અપલક્ષણ
 અપચ્છે, પું (સં અ + પચ્-રાધતુ) ખાધેલું
 ન પચવું, અછરણ બંધકર્મી
 અપચ્છરા, સ્ત્રી (સં) અંસરા, જુઓ
 અપચ્ચય, પું, (સં) પરાભન, પરાજય, હાર
 અપચ્ચશ, પું (મં) મે આપરૂ અપમાન, મદનામી
 અપચ્ચશીયુ, વિં અપચ્ચશવાળું, નામોશી ભરેલું,
 અપટ, વિં સમજાવનાનું, અડાણી, હડીલું [નિઘ
 અપટ, (અપટ) અં હમેશ, રોજ, સતત, સેવ
 અપત, વિં (સં અપત્ય) કષ્ટજ સમજે નહિ
 તેવું, છેક નાનું [કુલટા, ઊનાળ, બ્યલિચારોણી
 અપતિત્રતા, સ્ત્રી (સં) પતિવ્રતા નહિ તે
 અપતીજ, સ્ત્રી (સં અપ્રતીતિ) અણપતીજ
 ખાતરી નહિ તે, અણવિશ્વામ
 અપત્ય, નં (સં) મતાન દરજદ, માગક, ડોકર
 અપથ, પુ. (સં) કુમાર્ગ, અનીતિનો માર્ગ
 અપથ્ય, નં (મં) પથ્ય નહિ તે, અવગુણી, અહિન
 રૂચરું નહિ તે [વસ્તુત ન હાંતુ તે
 અપદાર્થ, પું (સં) (ન્યાયશાસ્ત્રમા) અસાન,
 અપદેશ, પું (સં અપદેશ) બહાનું, મિષ
 ર યુક્ત, છગ્નેત્ ૩ વેશ બદલી ગુપ્ત રહેવું તે
 ૪ ખગમ દેશ-સ્થાન
 અપદ્વાર, નં (સં અપ-નીયુ + દ્વાર) ગાડ
 ર ગુપ્ત દ્વાર, પાણી બારણું
 અપદ્વંસ, પું (સં) પાત, નાશ ર અધો-
 ગતિ, ઉતરી પડવું તે [પ્રાદૃત ભાષા
 અપદ્વંશ, પું (સં) ભાષાનું અશુદ્ધ રૂપા તર
 અપમાન, નં (સં) માન નહિ તે, અપ્રતિષ્ઠા
 અનાદર, નિરસ્કાર [માજવું તે
 અપમાર્ગ, પું (સં) ખરામ-અવળો રસ્તો ર
 અપમૃત્યુ, નં (મં) ક્રમોત, અકાગ મરણ
 અપયગ, પું (મં) ક્રમેતી અકીર્તિ, બદનામી,
 નામોની [૩ પડીતું ૪ ઓરમાન, અવર
 અપર, વિં (સં) ભિત બીજું ર પાછો ભાગ
 અપરંચ, વિં (સં અપરંચ-અને) બીજું
 એક, વિશેષ; વધારામા (કાગળમા લખાય છે)
 અપરમ, વિં સાધારણ ર વિશેષ, બહુ વધારે

અપરમા-તા, સ્ત્રી ઓરમાન મા, શાવકી મા
 અપરપાર વિં પારવિનાનું, બેહદ, અનંત
 અપરરાત્ર, સ્ત્રી રાત્રિનો શેષ ભાગ મસળતું
 અપરસ્વસ્તિક, નં (સં) ઋગતલીટીનું પશ્ચિમમિદુ
 અપરાજિત, વિં (સં અ + પરા-મામુ +
 જિ-જતવું) નહિ જતાએલું પગભવ ન પામ્યું
 હોય તેવું, અજિત ર પું શિવ, વિંજી
 તે નામના એક ઋષિ [તક્સીર, વાડ
 અપરાધ, પું (સં અપ + રાધ્) દોષ, ગુનો,
 અપરાધણ, સ્ત્રી ગુનેગાર, દોષિત પાપિણી
 અપરાધી, વિં (સં) અપરાધ કરનાર, ગુને-
 ગાર, અધર્મી, દોષી, પાપી
 અપરાધીનતા, સ્ત્રી અપરવશતા ર પગધીનતા
 અપરાહન, પું (સં અપર + અહન-દિવસ)
 પાછો પહોર, સાજનો વખત
 અપરિચ્છે, પું પરિવાજક, સંન્યાસી ર દાનસ્થાગ
 અપરિચ્ચ, નં વગર ઓળખાણનું સંબધ વગરનું
 અપરિચ્ચત, વિં (સં) અગ્નિયુ, એમાનુષ
 અપરિચ્ચિન્ન, વિં (સં) સીમા વગરનું
 ભાગ વગરનું
 અપરિમિત-માણ, વિં (સં અ + પરિ +
 મા-માપવું) મપાએલું નહિ તે વિશાળ, બેહદ
 અપરોક્ષિત, વિં (સં + ઇક્ષ્-જેવું) તપા-
 સેલું નહિ તે, પારખેલું નહિ તે
 અપરોક્ષ, વિં (સં) આખ આગળ બન્યું
 હોય તેવું, સમક્ષ, પ્રલક્ષ [મેશુમાર
 અપર્યાપ્ત, વિં (સં) મીમા વગરનું, અસત,
 અપલક્ષણ નં (સં અપ + લક્ષ્-જેવું)
 નહારા લક્ષણ દુર્ગુણ દોષ
 અપલક્ષણ, વિં અલક્ષ્યાળું, ચાન્દુ એમરાળું,
 અપદ્યા, વિં કમજોર, દુર્મણી ર ગદી, દુર્અડ
 અપવર્ગ, પું (સં અપ + વર્જ-જતું) મોઝ
 મુક્તિ ર સમાપ્તિ, પુરૂ થઈ જતું તે
 અપવાન, પું (સં અપ + વ-મોવવું) જુડું
 આળ, દોષારોપ ર રદીઓ, તોડ, જવામ, દલીન
 ૩ નિદા અપમાન, અપકીર્તિ ૪ હુકમ, આદેશ
 અપવાસ, પું (મં) ઉપવાસ, જુઓ

અપવાસી, વિ० બ્રૂચુ, કુધાર્ત, ઉપવાસી
 અપવિત્ર, વિ० (સ૦) શુદ્ધ, મલિન, નાપાક, દૂષિત
 અપવિત્રતા સ્ત્રી० (સ૦) અશુદ્ધપણ, નાપાકી
 મલિનપણ [ર. ગાળ, અત્રિત શબ્દ
 અપશબ્દ, પુ० (સ૦) અશુદ્ધ શબ્દ, અપભ્રંશ
 અપશુકન, ન૦ (સ૦) કૌં શયન-એક પક્ષ)
 ખરાય શુકન, અશુભ ચિહ્ન અપશુકન થવા
 -ખોટા ચિહ્ન જણાવા અપશુકન કહેવું-
 અમગળ પ્રભ કરવો ૨ ગાળ લાડી
 અપશુકનિયાળી, વિ० અશુભ, અમગળ, અભદ્ર
 અપસવ્ય, વિ० (સ૦) જમણ ૨ પ્રતિકૂલ,
 ઉલટું, વિપરીત
 અપરેમાર, પુ० (સ૦) મૃગી, ફેફડ, વાઈ
 અપહરણ, ન૦ (સ૦) અપ+હર-તર્ષ જવું)
 નસાડી જવું તે, ચોરી જવું તે, ઝાઢી લઇ જવું
 અપહાર, સ્ત્રી० (સ૦) અપહરણ છીનવી-
 લુટી લેવું તે ૨ વ્યય, અપચય, ખરચવું તે
 અપહુતિ, સ્ત્રી० (સ૦) જાણવામાં છતાં છુપા-
 વવું તે, ચૂકવણી, ઉડાવણી ૨ એ નામનો
 એક અનંતર, જેમાં એક વાત છુપાવી અને
 બીજીનો ખ્વનિ કરાય તે
 અપાદરણ, ન૦ (સ૦) દેવું અદા કરવું તે, ૨
 ખસેડવું તે ૩ નિગદરણ
 અપાગ, પુ० આખનો ખૂણો. ૨ તિલક, ટીકું
 અપાત્ર, વિ० (સ૦) પાત્ર-યોગ્ય નહિ તે ગુણ-
 હીન, કુપાત્ર
 અપાત્રાન, ન૦ (સ૦) અપ+આ+દા-આપવું
 (આદરણમાં) પંચમો વિભક્તિનો કારક (વિજેગ,
 સીમા, ઓકુતન બતાવે છે તે)
 અપાન, પુ० (સ૦) પાંચ પ્રાણાયુમાંનો એક,
 ગાડ વાટે જે વા છટે છે તે, પા
 અપામર્ગ, પુ० (સ૦) એક જાનનો છોડવો
 ઝંઝેટો, અરેડો
 અપાય, પુ० (સ૦) અનિષ્ટના કારણરૂપ જે
 સબધ તે, નાશ, હાનિ ગેરફાયદો ૩ મતાપદુ ખ
 ફાગડો, પીડા, 'યાગનગની કુમળા બાળકોને
 અપાયમાં નાખે છે " ૪ વિયોગ, છૂડું પડવું તે

અપાર, વિ० (સ૦) અ+પૃ-ભરવું) અત્યંત,
 ધણ, પાર વિનાનું
 અપારદર્શક, વિ० (સ૦) અ+પાર+દર્શ-જેવું)
 જેમાંથી આરપાર દેખાય નહિ તેવું, અસ્વચ્છ,
 આ'રણું
 અપાવવું, ટિંક૦ સ૦ આપે તેમ કરવું દેવરાવવું
 અપાશરો, પુ० (સ૦) ઉપ+આ+શ્રિ-જવું) ગોર-
 જીઓને રહેવાનું ઠેકાણું (જૈન)
 અપિ, અ૦ (સ૦) પણ, વળી, અને,
 અપીલ, સ્ત્રી० (અ૦) નીચલી કોરટના ફેસવા
 ઉપર વિચાર કરવા ઉપલી કોરટને જે અરજ
 કરવી તે
 અપુચ્છ, વિ० (સ૦) પુછડા વગરનું, બાકું
 અપુત્ર, વિ० (સ૦) જેને સતાન ન હોય તે,
 વાઝીઉં, પુત્ર વગરનું
 અપૂજ, વિ० પૂજા ન થતી-કરી હોય તેવું (દિવ)
 અપૂજ્ય, વિ० (સ૦) પૂજવાને યોગ્ય નહિ તે
 અપૂપ, પુ० માલપૂડો, પુરી
 અપૂર્ણ, વિ० (સ૦) પૂરું નહિ તે, અધુરું, ઓછું
 અપૂર્ણકાળ, પુ० અધુરો કાળ બતાવવાની રીત
 અપૂર્ણતા, સ્ત્રી० (સ૦) અધુરાપણ, ઓછપ,
 ખૂટ, ન્યૂનતા
 અપૂર્ણતા, ન૦ (સ૦) અપૂર્ણ અકથી હિસાબ
 ગણવાનું જે ગણિત તે ૨ નહિ જે પૂર્ણ અક
 તે (એની ચાર જાત છે વ્યવહારી, સમ, વિષમ,
 અને દશાશ અપૂર્ણક)
 અપૂર્વ, વિ० (સ૦) અ+પૂર્વ-પહેલા) પૂર્વે
 ન જન્મ્યું હોય તેવું, અત્રનવું ચમત્કારી, વિચક્ષણ,
 અરજુન, ૩ નવન, નવું [કાઠી નાખવો તે
 અપૂર્ણ, સ્ત્રી० દોટા ૨ થકરી નાખવું તે દમ
 અપૂર્માન, ન૦ (સ૦) ભોજનને આરભે ને
 અતે જે આચમન કરવું તે
 અપેક્ષા, સ્ત્રી० (સ૦) અપ+પ્ર-જેવું) ઉચે
 જોઈ રહેવું તે, આશા, ઉમેદ ૨ ગરજ, અગત્ય,
 પરવા [ગરજાઉં, આતુર
 અપેક્ષિત, વિ० (સ૦) ઉમેદવાળું, આશાવત,
 અપેક્ષ્ય, વિ० (સ૦) ઇચ્છા કરવા યોગ્ય

અપેલંટ, વિં (અં એપેલંટ) અપીન કરનાર
 અપેશન, નં અપૂસાન, ભુએ
 અપેટ, વિં કમઅક્ષ, બેવકુક
 અપેટ, અં હમેશ રોજને રોજ, નિત્ય
 અપ્રંટ, વિં (સં અં+પ્ર+કટ-માભુ) જાહેર
 નહિ તેવું ગુમ, છાનું
 અપ્રકૃત, વિં(સં)અક્રાઉ, અપ્રાગિક, ચાપુ
 બાનત-વિષય સાથે જેને મધ ન હોય એવું
 અપ્રગદ્ધ, વિં (સં) ન કળવાએલું ર નત્ર,
 શરમાળ, હલેતુ
 અપ્રણીત, વિં (સં) અકૃત, સસ્કારહીન
 અપ્રતિકૂલ, વિં (સં)અનુકૂળ, ગમતુ,ગોડતુ
 અપ્રતિભ, વિં (સં) જેના સરખું ખીજી
 નહિ તે, અનુપમ, અદ્વિતીય
 અપ્રતિષ્ઠા, સ્ત્રી(સં)અપમાન, નામોશી, કજેતી
 અપ્રતિહત, વિં ચાલુ, બધ ન રહે તેવું
 અપ્રતીજ, સ્ત્રી(સં) અણુપતીજ,
 અપ્રતીત-તિ, સ્ત્રી(સં)અણુપતીજ, વિધા-
 સનો અભાવ [ઉતરતુ
 અપ્રધાન, વિં (સં) મુખ્ય નહિ તે, ગોણું
 અપ્રમાણ, વિં(સં) પ્રમાણ-પુગવા વગરનું
 ર અસલ, મીઠ્યા ૩ અપ્રાપ, અપરિમિત
 અપ્રમાણિક, વિં (સં) પ્રમાણિક નહિ તે,
 બેધમાન, લુચ્ચુ, દગાબોર, દગલબાજ
 અપ્રમાણિકતા, સ્ત્રી બેધમાની, દગલબાજ,
 લુચ્ચાઇ, ફટિયતા
 અપ્રમાદ, વિં (સં) સાવધ, હોશિયાર, ચાત્રાક,
 આગસરહિત, જાગ્રત, લાસરીઆપણું નહિ તે
 અપ્રમિત, વિં અમાપ બેહદ, અથાગ ર
 માખીત ન થએલું તે
 અપ્રમેય, વિં અમાપ, અપાર, બેહદ
 અપ્રયોજક, વિં(સં) નકાસ, ફોગટ, નિર-
 થક, બ્યર્થ, નિષ્ફળ
 અપ્રવાહી, વિં જડો રગડો, ઘટ, ઘાકુ
 અપ્રવૃત્ત, વિં (સં) નિવૃત્ત, ર આજાસુ સુસ્ત
 અપ્રશસ્ત, વિં (સં) મોડું નહિ તે, વિસ્તાર
 વચરનું ર વ્યવહારમાં ચાલેલું નહિ તેવું, નિષ

અપ્રમન્ન, વિં (સં) પતિકૂળ, વિપરીત ર
 પ્રસન્ન નહિ તે, નાખુશ, ગમગીન
 અપ્રસન્નતા, સ્ત્રી(સં) નાખુશી, ઇતરાજી
 અપ્રાદ, પું (સં અં+પ્ર+મદ-એસવું) પ્રસાદ
 નહિ તે, અકૃપા નાખુશી ર ગેરમહેવાની
 અપ્રસિન્ન, વિં (સં) અપ્રકટ અવિખ્યાત,
 અગણ્ય
 અપ્રસ્તુત, વિં (સં અં+પ્ર+સ્તુ-વખાણવું)
 અનિષ્પન્ન અક્રાઉ, અપ્રાગિક, કાર્ય સાધવામાં
 તરત જરૂર નહિ તેવું
 અપ્રાકૃત, વિં (સં) અસાધારણ, અવૌકિક,
 વિચક્ષણ ચમત્કારોક
 અપ્રાસ, વિં (સં) મજેલું, મળી શકે નહીં તેવું
 અપ્રાસકાળ, વિં અકાલિક, કમોસમ, કવખત
 અપ્રાસિ, સ્ત્રી(સં) ન મળવું તે, તુકસાન, ગેરલાભ
 અપ્રાસનિક, વિં અકાલિક, કવખતવું, ર
 નવામું, લાચુ ન પડે તેવું
 અપ્રિય, વિં અણુગમતું, નાપ્રસદ, પ્રતિકૂળ,
 અન્યિકર [કટાળો
 અપ્રીતિ, સ્ત્રી(સં) પ્રીતિ નહિ તે, અભાવ,
 અપ્રસંગ, સ્ત્રી(સં) અપ-પાણી, +સુ-જવું
 સ્વર્ગમાં ઇદ્રની સભામાં ગાયન કરનારી સ્ત્રી,
 દેવાગના, પરી ર ઘણીજ ખુબસુરત સ્ત્રી પકાણું
 અપ્રધાન, પું (આં) અપ્રધાનીસ્તાનનો રહીશ,
 અપ્રર, અં અચળ, નક્કી, ખચીત, મુકર
 અપ્રનાતફરી, સ્ત્રી(સં) (આં ઇરાત-વધારે+
 તફરાત ઓણું) અહીંનું તહીં ને તહીંનું અહીં
 એમ થએલું તે, ફેરબદલી, ઉચલપાથલ
 અપ્રનાતુન-લાતુન, વિં (આં) (એ નામના
 એક ગ્રીક ફિલસૂફ 'પેટોના' નામ ઉપરથી) સરસ,
 સર્વોત્તમ
 અપ્રવા, સ્ત્રી(સં) (આં અપ્રવાહ, ફેવડું-મોનું
 બહુવચન) ઉડતી ખખર, ગપ, લોકવાયકા
 અપ્રસોસ, પું (ફાં) શોક, હાય, દીલગીરી,
 પસ્તાવો ર અં ! અરે ! [કરવો તે, શોચ
 અપ્રસોસી, સ્ત્રી(સં) દીલગીરી, પશ્ચાતાપ
 અપ્રેળ, વિં (સં અં+ફેલ) નિષ્ફળ, અર્થ ફોગટ

અફળા, સ્ત્રી (સ૦) જેને ફળ આવતા નહોય
તે વનસ્પતિ, કુવા
અફળાટ, પુ૦ અફળાવું તે ૨ અફળાવાથી થતો
અવાજ-રણકો ફિક્કું
અફળાવવું, ક્રિ૦ સ૦ પગડવું, અથડાવવું, જેરથી
અફળાવું ક્રિ૦ અ૦ ડીચાવું, પછડાવું
અફળાકુટ, સ્ત્રી૦ અફળાવું તે ૨ માથાફોડ
અફળાવું, નિ૦ સ૦ અવાજ થાય તેની રીતે
ફિક્કું-પગડવું, ડીચવું
અફીણ, ન૦ (સ૦ અહિરેન, આ૦ આફઅન)
ખસખમના દોડામાંથી નીકળતો ચિકણો રસ તે
અફીણ ખાવું-આપવાન કરવા
અફીણી, વિ૦ અફીણના બધારણવાળું-વ્યસની
૨ સુસ્ત, આગમુ, એદી
અખખોરો, પુ૦ પડવીવાળું પહોળા મોનું પાણી
પીવાનું નાનું પાત્ર-ટોપની
અખખરવું, ક્રિ૦ સ૦ ફાયદો કરવો, ઉપકાર કરવો
અખખાર, પુ૦ ખાતી વ મને ઘી ખીરમવું તે (કાઠી)
અખચડી, અ૦ હમણા આ પળે આ ઘડીએજ
અખમ, વિ૦ (સ૦) સો કરોડ
અખમગીરી, સ્ત્રી૦ (ણ૦ અખમગીર - છત્ર
આફતામ-તડકા + ગીર-રોકનાર સ૦
બ્રહ્મ-રોકવું) ગમ્મ, મને મોટા માણસોને માથે
મુઠ્ઠા ગોળીનું ૦૧ ધગવાગા આવ છે તે, ૭ત્ર
અમનુત, પુ૦ (સ૦ અવ+ન-ખ ખેરવું) ખેગી,
ખાવો વેગાગી
અમદ્દ, વિ૦ (મ૦ અ+મ-માધવ) બાધેલું
નહિ તે શકું, સ્વતંત્ર હાથડા વગરનું
અમનાસ, સ્ત્રી૦ (ફ૦) તગવારની મુક આગળ
અને મ્યાનના છેડે મીનાતો જે સણગાર તે
અમનુસપાન, ન૦ (તેડીયું) ડીમર, ડીમગ્ગો
અમલ ન૦ ગમ્મડ ગોટાળો અજાનતા
અમરક, પુ૦ (સ૦ અમરક) એક જાતની
ચળકતી, પાદર્શક ને પતરીદાર ધાતુ (સફેત,
પીળે, રાતો અને કાળો એવી ચાર જાત છે)
અમર, સ્ત્રી૦ (ફ૦ અમુ) ભ્રમર બુકુડી
અમલક, વિ૦ (આ૦) ચિત્રચિત્ર, કાચર
ચીતર શબ્દ,

અખ ડી, વિ૦ કાચરચીતર, પચગી
અખળ, વિ૦ કમજોર દુર્બળ, નમળું
અખળા, સ્ત્રી૦ (સ૦) સ્ત્રી નારી
અમા, વિ૦ (સ૦ અ+ખા-અડચણ કરતી)
બાધ વગરનું ૨ નિર્દોષ
અમારિત, વિ૦ (મ૦) માવગહિત, કથા પણ
વાધા વચડા વગરનું અડચણ વગરનું ૨
દોષ વગરનું
અમામ, પુ૦ રીત પુસ્ત, કરકરિઆવ
અમાર, વિ૦ અધાધુધ, જેમા વહાર ફરિયાન ન
હાય તેવું, અવવસ્થિત
અખી, અ૦ હાન, હાન તુરત હમણા
અખીર-સ, ન૦ (આ૦) એક તરફતો ખુશમો-
દાર કાખો કાળો અથવા સફેત ભમરો બૂકો
અખુ, વિ૦ (સ૦) મૂર્ખ ખેનકુફ અજ્ઞાની,
દાધારયુ [એક જાતની રમત
અખુનોહળુનો, પુ૦ નદી તળાવમા રમવાની
અખુવો, પુ૦ એક જાતનું કપડું ૨ એક જાતની
ફાકડાસોંગ સિમજી, ૦ મૂર્ખ ખેનકુફ, મદ
અમઝ, વિ૦ (સ૦ અ+મુ-જાણવું) અણ-
અખે, અ૦ અરે, એ
અમેતમે, વિ૦ જેમા અમેતમે વપરાય એની
અખોખા, પુ૦ અમાનો અપ્રીતિ, અરુચી અ
ખોખે પડવું-અભાવ થવો અરુચિ થવી મનથી
ઉતરી જવું, ન ભાવવું
અખોખા, પુ૦ કન્યાવાળા વરવાળાને લા લમને
દિવમે મોણિયામા (નાના ટાચ-નામા) પ્રથમ
પાણી લઈ જઈ વરને નવરાત્ર્યા પછી બીજી
વાર ખાતું ને ખાડ ખવરાવવા લઈ જાય છે તે
અખોટ, ન૦ (અ+ખુ-ખાવું) જાણ માટીની
પાતળી લીપવું તે ૨ જમવાને સારૂ નાહ્યા
પછી, વગર નાહેનાને કે સૂતર વગેરેને ન અડ-
કાય એની જે સ્થિતિ તે ૩ જ્યાં નાહ્યાવિના
જવાય કે અડકાય નહિ તે ઠંડાણ
અખોટીઉ ન૦ જમતીવેળા પહેરવાનું એક
રેશમી વસ્ત્ર
અખોલ, વિ૦ (અ-નહિ+ખોલવું) ખોલવું
નહિ તે, ચૂપડી ૨ ખેલાન, સંચારહિત,

અમોલક, પુ૦ અમોલ (વિતામા)
 અમોલ પુ૦ જેના ઉપર રીમ હોય તેની સાથે
 લાપણુ ન કરવું તે રૂપણુ મૌન્ય
 અમોલ્યુ વિ૦ મોલીને કરી જવું તે નમોનેલુ
 અમળ, ન૦ (સ૦) ડમળ ૨ સો ડરોડ જેટલી
 સખ્યા તે ૩ સખ ૪ ચદ્ર [નાગરમોય
 અમળ, ન૦ (સ૦) વાદળ ૨ વર્ષ સાન
 અમળસાર, પુ૦ (સ૦) કપુર
 અમળુર્ગ, પુ૦ (સ૦) ચાગે તરફ પાણીવાળો
 ઝિના [વક્ષમી
 અખિવ, પુ૦ (સ૦) સમુદ્ર, સાગર અખિવજા-
 અલક, સ્ત્રી૦ એલક હમક
 અલકત, વિ૦ (સ૦અ+અજ-અજવ)લક્તિ
 વગરનું ૨ ન વહેયેલું જુદું ન પડે
 અલકિત, સ્ત્રી૦ અવિશ્વામ, લક્તિનો અભાવ
 અમક્ષ-ક્ષય, વિ૦(સ૦ અ-નહિ+અક્ષ-ખાતુ)
 ન ખાવા જેવું ખાના લાયક નહિ તે
 અમક્ષ્યાલક્ષ્ય, ન૦ ખાના લાયક અને ન
 ખાવા લાયક.
 અભગ વિ૦ (સ૦) ખડિત નહિ તે, આખુ
 પુ૦ મરાઈ કવિતાની એક દેશી
 અભાઉટ, સ્ત્રી૦આભાઉટ અડકાઅડગનો દોષ
 અભાઉમોગો, પુ૦અડકાઅડકીથી થતી આભાઉટ
 અભાડવા જવું, ડિ૦ અ૦ જના મળ્યું થયું
 હોય ત્યાં ગેના ફટવા સાર જરૂ
 અભાડાયલું વિ૦ અટકાવવાળું, ઝડપવાળું
 અપવિત્ર સ્નાનવાળું, નહાવાનું હોય ત
 અભાડાયલું, ડિ૦ સ૦ અર્પાવત્ર કરવું
 અભાડાયું, ડિ૦ અ૦ અપવિત્ર થવું નહાવું પડે
 તેવું થયું, ૨ (સ્ત્રીએ) અગચ્છ એસવું, માથે આ
 વતું ઝડપવાળું થવું
 અભક્ષુ, વિ૦ ભણેલું નહિ તે અક્ષરશૂન્ય
 અભદ્ર, ન૦ (સ૦) અકલ્યાણ, અમગળ,
 અભનલુ, વિ૦નલુ, અભ્યએમ જેવું, ચમત્કારિક
 અભય વિ૦ (સ૦) નિર્ભય, નિડર, ૨ ભય
 ખીક વગરનું [રક્ષણ, જીવતદાન
 અભય, ન૦ (સ૦) ભય નહિ તે ૨ આશ્રય

અભયડિડિમ, ન૦ એક જાતનું લઢાઇનું નગાર
 ૨ ઢેરો [નો ભય ન રહે તે
 અભયદડ, પુ૦ જે દડ હાથમા હોવાથી કોષ-
 અભયદાન, ન૦ (સ૦) અભયનું દાન આપવું તે,
 મલામતી બક્ષી તે
 અભયપદ, ન૦ (સ૦) મુક્તિ, મોક્ષ
 અભર્તુકા, વિ૦ વિધવા ૨ કુવારી
 અભયા, સ્ત્રી૦ (સ૦) દુર્ગા દેવી ૨ હરડે
 અભર, વિ૦ભરેલું નહિ તેવું ખાલી ૨ ગરીબ, દીન
 અભરખો, પુ૦ ભાવ, ઉમળકા, અભિવાષ
 અભરાઇ, સ્ત્રી૦ (આભ+રાજી-હાર) ઉચે
 ભીત સાથે ટોલા ઉપર જડેવું પાટીઉ, જાજલી
 અભરાભરણુ, ન૦ (અભર-દીન+આભરણુ-
 ભરનાર) અનાથનો નાથ, ગરીબ ના પાળનાર
 દીનદયાળ
 અભરામ, વિ૦ બ્રમ વગરનું, અચીત નક્ષી
 અભરામનદાવા, વિ૦ હવે કોઈ રીતનો દાવો
 ડગાય નહિ એવા અર્થમા દસ્તાવેજમા લખાય કે
 અભરેભરવું, ડિ૦ સ૦ પુજળ આપવું સમૃદ્ધિ-
 વાળું કરી નાખવું ૨ અનાથનું રક્ષણ કરવું
 અભસેખ, પુ૦ અભિલાષા કોડ હે/સ
 અભવ, પુ૦ (સ૦) મોક્ષ સદ્ગતિ ૨ વિનાશ
 અભાગણી, વિ૦ (સ૦) જેવું ભાગ્ય સાડ ન
 હિ તેની સ્ત્રી, હીણભાગી, કમનસીમ, ભાગ્યહીન
 અભાગોઉ-ગી, વિ૦(સ૦ ભાગ્યહીન, દુર્ભા-
 ગી કમનસીમ, અકર્મા
 અભાવ, પુ૦ (સ૦ અ+ખૂ-થવું) ન હોવું-થવું
 તે અવિદ્યમાનપણું, નાસ્તિત્વ ૨ અપ્રીતિ
 ૩ અણુગમો અરુચિ
 અભાવા, પુ૦ અભરખા વિવિધ વસ્તુઓ ખા-
 વાની જે ભાવના તે, દોહદ
 અભાવો, પુ૦ અભાવ જુઓ
 અભિ, અ૦ (સ૦) પ્રતિ, તરફ, સામુ, ચારે
 મેગ, સરખું, સાથે, જુદું, પાસે, આગળ, નજીક
 એવા અર્થસૂચક ઉપસર્ગ
 અભિકાંક્ષા, સ્ત્રી૦ (સ૦ અભિ+કાંક્ષ) ઇચ્છા
 મનોભાવ, અભિલાષા ૨ લોભ.

અભિક્ષમ, પુ૦ (સ૦ અભિ + ક્ષમ-જવુ) આ-
રલ શરૂઆત ૨ શત્રુની સામે જવુ તે, ચઢાઇ
અભિગમન, ન૦ (સ૦) પાસે-સામે જવુ તે
પાછળ જવુ તે

અભિગ્રસ્ત, વિ૦ (સ૦ અભિ + ગ્રસ-પકડવુ)
ઘેરાએલુ સપડાએલુ ૨ કાગિયો કરેલુ

અભિગ્રહ, પુ૦ (સ૦ અભિ+ગ્રહ-પકડવુ)
હુમ્લો હલ્લો ૨ મોટાઈ, ગારવ ૩ શત્રુથી
પકડાએલુ તે, ખાન

અભિચર, પુ૦ (સ૦ અભિ + ચર્) દામ,
ચાકર, નોકર, સેવક

અભિચાર, પુ૦ (સ૦) મારણપ્રયોગ, હિંસાકર્મ
અભિજન, ન૦ (સ૦ અભિ + જન્-જન્મેલુ)

કુળ વશ રમખાનીજન ૩ જન્મમૂર્તિ વતન
અભિજા, વિ૦ (સ૦) ખાતમાન, ઉચા કુળનું,
કુળવાન, કુલીન ૨ શ્રેષ્ઠ, મનોહર

અભિજિત, ન૦ (સ૦ અભિ+જિ-જિતવુ) ૨૧
મા નક્ષત્રનો ચોથો અને ૨૨માનો પદરમો ભાગ
મળી થતો જે કાળ તે એને જુદું નક્ષત્ર ગ-
ણવામા આવે છે સારે ૨૮ નક્ષત્ર થાય છે
૨ વિસતુ આઠમુ મુહૂર્ત

અભિજ્ઞા, વિ૦ (સ૦ અભિ+જ્ઞા-જાણવુ) ઘણું
વાચેલું તે અવલોકન કરેલું હોય તે ૨ પડિત,
નિપુણ, કળાકુશળ, કામેન, હોશિયાર, શાણું

અભિજ્ઞાન, ન૦ (સ૦) સ્મરણ, પ્રતિજ્ઞાન, સ્મૃતિ
૨ ચિહ્ન લક્ષણ

અભિજ્ઞાન, ન૦ (સ૦) નામ ૨ ઓળખને માટે
કરેલી મજા ૩ ઉપનામ, અટક

અભિનદન, ન૦ ધન્યવા , મુમારકમાદી

અભિનય, પુ૦ (સ૦) (કાવ્ય નાટકમા) મનો
ભાવ પ્રગટ કરનાર હાવભાવાદિ કર્મ, લટકો,
લહેકો, નખરા ૨ નમ્રતા, મધ્યના માણસાઈ,
મૌજન્ય, વિનય

અભિનય, વિ૦ (સ૦) નવું નૃતન, તાણું

અભિનિવિષ્ટ, વિ૦ (સ૦) આગ્રહી નિશ્ચયવાળું

અભિનિવેશ, પુ૦ (સ૦) કડ, આગ્રહ, આમાકા,
૨૬

અભિજ્ઞ, વિ૦ (સ૦) જુદું નહિ તે, એકલું
અભિપ્રાય, પુ૦ (સ૦ અભિ+પ્ર+ધ-જવુ)
ધારણા, મતજન્ય, હેતુ ૨ મનસુમો, ધરાદો
૩ મત, સલાહ

અભિમત, વિ૦ (સ૦) માનેલું સીકારેલું

અભિમત્ર, ન૦ (સ૦) મત્ર ભણીને પવિત્ર
કરવું તે ૨ મસનન-વિચાર કરવો

અભિમાન, ન૦ (સ૦ અભિ+મત્ર-નિચારવું)
અહકાર, છાક, ગુમાન, હુપદ, ગર્વ ૨ મમતા
૩ પ્રણય [૨ છોકરું તોરી

અભિમાની, વિ૦ (સ૦) અહકારી, હુપદી, મગર

અભિમુખ, વિ૦ (સ૦) સામું, સન્મુખ ૨
તરફ પ્રતિ [૨ ફરિયાદ ૩ હુમલો

અભિયોગ, પુ૦ (સ૦) પેગલી વેતરણ ઉદ્યોગ

અભિયુક્ત, વિ૦ (સ૦ અભિ+યુજ્-જોડવું)
શત્રુથી ઘેરાએલું ૨ પ્રતિવાદી

અભિરામ, વિ૦ (સ૦ અભિ+રમ-રમવું)

સુદર મનોરજનક મનોહર, આનંદ પમાડે તેવું
અભિરુચિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) મન, ભાવ, પ્રેમ પ્રીતિ
૩ કોડ ૪ ખુશી

અભિરૂપ વિ૦ રૂપાણું, સારું સુખરૂપ

અભિસાખ, પુ૦ (સ૦) મનોરથ, ભાવના, કોડ

૨ લોભ, તૃષ્ણા ૩ કામના, ઉમેદ ૩ હોસ, ઉત્સાહ

અભિસાધી, વિ૦ (સ૦ અભિ+સાધ-ધ્વજવું)

હોસીનું કોડીલું ૨ આતુર, ઉત્સાહી. ૩ ઉમેદવાળું,

અભિવચન, ન૦ (સ૦) કોન, પણ, પ્રતિજ્ઞા

અભિવદન, ન૦ (સ૦ અભિ+વદ-વદવું)

નમતું પ્રણામ, નમન ૨ આમકા

અભિવાદન, ન૦ (સ૦ અભિ+વદ) નમસ્કાર

કરવા તે, પ્રણામ, પગે લાગણું

અભિવાદ્ય, વિ૦ (સ૦) વદનીય, પૂજ્ય

અભિવૃદ્ધિ, સ્ત્રી૦ ઉત્તરોત્તર ચઢતી, ઉન્નતિ

અભિશકા, સ્ત્રી૦ (સ૦) શક, સશય, ભ્રમ

અભિશાપ પુ૦ (અભિ+શપ) ખોટું આળ,

આરોપ, બદલવા, શ્રાપ,

અભિષેક, પુ૦ (સ૦ અભિ+સિચ્-છાટવું)

દેવ અથવા નવા રાજા ઉપર મન ભણના પાણી

ની ધારા કરવી તે, દ્વિ વગેરેવી સ્નાન કરાવવું તે શાન્તિસ્નાન ૩ તપ્તનશીન કરવું તે, સ્થાપન કરવું તે

અભિષેકપાત્ર નં ઝરી

અભિસરણ, નં(સં અભિ+સૃ-સરવું) પાછળ જવું, તે પ્રતિગમન, અનુસરવું તે

અભિસાર, પું મકેત સ્થાનમા જવું તે, ગમન

અભિસારિકા, સ્ત્રીં (સં) મકેત સ્થાનમા નાયક નાયિકાનું જવું તે

અભિહિત, વિં કહેલું કથેલું, વર્ણવેલું

અભીક, વિં કામી, ૨ નિડર

અશ્મિસત, નં(સં) ધ્મિષ્ઠિત, ચાહેલું, મનગમતું

અભીષ, વિં (સં) ધ્મિષ્ઠેલું વહાલું

અભુક્ત, વિં (સં) અ+ભુજ્-ખાવું) અભુ-ખોટ, અખોવન ૨ ઉપવાસી

અભેદ, વિં(સં) આખું, અવિચ્છિન્ન અત્રેત

અભેદાન, નં અભયદાન

અભેદ, વિં (સં) ભુદુ-ભેદ પડાય નહિ તેવું, દુર્ગમ, કઠણું, મજબુત

અભેવ, વિં અભય (કવિતામા)

અભોક-ખ-ગ, પું વાળવું, પુર કરવું ને ૨ ધ્રુવદ ગાયનનો ત્રીજો-કેલ્લો ભાગ

અભોગ વાળવો, કિં સં કવિતાની છેલ્લી કડીમા કવિએ નામ રાખવું તે

અભોજ્ય, વિં (સં) નહિ ભોગવવા લાયક

અભોજ્ય, વિં (સં) જેનું ખવાય નહિ તે અભક્ષણીય, અભક્ષ્ય, ન ખવાય તેવું

અભ્યગ, પું (સં) શરીરે સુગંધીવાળું તેજ ચોળવું તે, મર્દન

અભ્યંગસ્નાન, નં શરીરે સુવાસિત તેજ ચોળાને નહાવું તે

અભ્યતર, નં (સં) અભિ+અન્તર) અંદરનો જે અતગમ્ય તે, વચ્ચેનો આતરો ૨ મન, અત કરણ ૩ ઉકું, માહેનું અતરનું

અભ્યર્થના, સ્ત્રીં(સં) પ્રાર્થના, વિનતી ૨ માગણી, યાચના

અભ્યાસન, નં (સં) અભ્યાસ, ટેવ, આદત

અભ્યાસવું, કિં સં અભ્યામ કરવો

અભ્યાગત, પું (સં) અભિ+આ+ગમ-જવું)

એકાએક લિપ્તા લેવાને આવેલો તે, અતિથિ પરોણો, મેમાન ૨ સાધુ, લિપ્ત, અતીત, કાષ્ઠ પશુ આગતુંક

અભ્યાસ, પું (સં) વારે વારે તેનું તેજ કરવું

તે, મહાવરો, ટેવ ૨ અભ્યયન, ભણવું તે, ચિતન ૩ પુનરુક્તિ અભ્યાસ કરવો—ખત-

વીમણવું, શીખવું ૨ મનન કરવું, અનુભવ કરવો

અભ્યાસ પડવો—ટેવ પડવી, મહાવરો થયો

અભ્યાસ હોવો—ટેવ હોવી

અભ્યાસી, વિં (સં) ટેવવાળું ૨ મહેનતુ,

ઉઘોગી, ખતીલું, ૩ વિદ્યાર્થી

અભ્યુત્થાન, નં (સં) પરોણાને લેવા માટે આસન ઉપરથી ઉઠવું તે

અભ્યુદય, પું (સં) વૃદ્ધિ, સારો વખત, આપાદાની ૨ ક્રેય, શુભ

અભ્ર, નં (સં) વાદળું, મેઘ ૨ આકાશ

અભ્રકં, સ્ત્રીં (સં) અમરક

અભ્રચના, સ્ત્રીં અપ્રીતિ, કટાણા

અમ, (સં) અમે (કવિતા)

અમકકુ, વિં (સં) અમુક અમુક, ફલાણું

અમગળ, વિં અશુભ, અપસુકનીકિ ૨ અપવિત્ર

અમથુ, વિં ફોગટ, નકામું, સહેજ, નિરર્થક ૨ મક્ત

અમત્યાદી, વિં અમતવાદ સખધી

અમનચમન, નં (આં) મોજગોખ, ચેનમાજી

અમર, વિં (સં) અ + મૃ-મૃતું) મરે નહિ તેવું, ચિરજીવી ૨ નિત્ય સ્થાયી

અમર, પું (સં) દેવ, દેવતા, સુર ૨ એક જાતનો સુગંધી પદાર્થ

અમરદાર, નં (મં) દેવદારનું ઝાડ

અમરત, નં (સં) અમૃત સુધા. ૨ વિં મીઠું

અમરપટો, પું અમર રહેવાની ખાતરી, અમર-પણાનો લેખ

અમરલોક, પું સ્વર્ગ ૨ દેવલોક

અમરવેલ, સ્ત્રીં એકજાતનો વેલો, અમરવૃક્ષી,

અમરો, સ્ત્રી (સ૦) ગળો ધો ર દુટીનો નાળ
અમરોઈ, સ્ત્રી (મ૦) આમ્ર-આમો + રાજિ-
હાર) જે જગાએ ધણા આપાના ઝાડ હોય
તે, આપાનાડીકે

અમરાવતો, સ્ત્રી (ધૃ) ની નગરી, સ્વર્ગની નગરી
અમરીઅમરો, સ્ત્રી (સ્ત્રી) આને માથે ધાવવાનું
ફાળું ધરેલું

અમર્યાદ, વિ (સ૦) હદ બહાર ગયેલું બે
અદ્ય, તોડું અસભ્ય [અસભ્યતા

અમર્યા, સ્ત્રી (સ૦) બેઅદબી, તોછડાઈ,
અમર્ષ, પુ (સ૦) અ + મર્ષ-નીરજ) ક્રોધ
રીસ ર કાવ્યશાસ્ત્રમાના ૩૩ વ્યભિચારી ભાવ
પેટી એક

અમલ, પુ (આ૦) સત્તા, અખત્યાર, હુકમ
૦ રાજ્ય, વહીવટ, કારકિર્દી ૩ કેફ ખુમારી
૪ શુમાર, આશરો અમલ કરવો—કેફ કરવો,
સત્તા ચલાવવી અમલ થવો—રાજ્ય થવું
ર શુમાર થવો, આશરો હોવું અમલ અખ-
વવો—સત્તા વાપરવી અમલમા મૂકવું—ચાલુ
કરવું, કરવા માડવું

અમલ વિ (સ૦) ચોકખું નિર્મળ
અમલદાર, પુ (આ૦) અધિકારી અમલવાળો
અમલદારો, સ્ત્રી (આ૦) અધિકાર
અમલપાણી, ન૦ કેફ કરવો તે નીચો
અમલી, વિ (સ૦) કરનાર વસતી, બધાણી
ર સુસ્ત એદી

અમનો, પુ (આ૦) અનીકારીને ખેસવાની
જગા ર ઇમારતનું બાધકામ, મજબો

અમસ્તુ, વિ (સ૦) અમયુ નડામું

અમળ, વિ (સ૦) નિર્મળ, સ્વચ્છ ર નિર્દોષ
અમળ, પુ (પેટ) મા ચૂકાતું તે આડડી ચૂક
અમળાવવું, કિ (સ૦) આમળા પાડવા મચડવું
વળ ચઢાવવો

અમળાવું, કિ (સ૦) આમળા પાડવા, વળ ચ
ઢવો ર પેટમા દુખવું, ચૂાવું ૩ અતડા
ગહેવું, ડરમોડાવું, ચડાવવું

અમા, સ્ત્રી (આ૦) ડાશીમા

અમાત્ય, પુ (સ૦) પ્રધાન મંત્રી, દિવાન વજર
અમાનન, સ્ત્રી (આ૦) અનામન, જુઓ
અમાનદાની, સ્ત્રી (વાલી) પણ, પાનકપણ ર.
શાખ, વિશ્વાસ, પ્રમાણિકતા

અમાનીતું વિ (સ૦) અખખામણું અણગમતું નાપમદ
અમાનુષી, વિ (સ૦) દેનનાઈ, દૈવી, દીવ્ય
ર ફર, જગલી ધાતકી

અમાન્ય, વિ (સ૦) અમાનનીય, નાકબુલ
અમાપ, વિ (માપ) વનાનું ધણુંજ, બેહદ

અમાર, સ૦ (અસ્મૃ + કેટ) મારનું બહુવચન
અમાવ સ્થા, સ્ત્રી (સ૦) વદ પડ્ડનો છેલ્લો દિવસ
જે રાતે ચંદ્ર સમળ્યો ઉગતો નથી તે દહાડો

અમાસ, સ્ત્રી (અમાવાસ્યા) [મપાએલું, અમાપ
અમિત, વિ (સ૦) અ + મ-માપવું) નહિ
અમિત, વિ (સ૦) મહાના વગરનું મિષ વગરનું
અમી, સ્ત્રી (અમૃત, સુખા ર દયાળુતા ૩
મિડાશ ૪ મુખની લાળ

અમીન, પુ (આ૦) મધ્યસ્થ, તિરાહિત લવાદ પચ
અમીનાધ, પુ (અ + ધ) સુધાકર ર અમૃતનો દેગીઓ
અમીની, સ્ત્રી (અમીનનો દગળો ર અમીન
પણાના બદલામા મળતું સાલીઆણું

અમીર, પુ (આ૦) ઉમરાન, સરદાર
અમીઈ-રો, સ્ત્રી (અમીરનો જે ઢારભાર-
દરજો તે ર અમીરના જેવું ઉમર

અમુક, વિ (વિશેષ) અથમા મુદરર ડરેલું તે,
એકાદુ ચોકમ ફવાણું

અમુકમુક, વિ (કનાણું ફવાણું, ઢીંકણું
અમુકાવિ (મ૦) છુટું નહિ તે, બધાએલું મહ
અમુકલું, સ્ત્રી (કઈ) સૂત્રે નહિ તે ગભરામણ
થાય તેની ગિથિ, મુઝવણ, ગઝરાટ ર આવું
ગતા ૩ છૂટી થાય લેવાય મકાય નહિ તે

અમુકાવું, કિ (સ૦) મનમાને મનમા સીતવું,
ગુગળાવું, મુઝાવું ર અકળાવું ગભરાવું

અમૂલ્ય, વિ (અનંત, કીમતી ર જેની કીમત
ન થાય તેવું, સંવેતમ શ્રેષ્ઠ

અમૂલિક, વિ (કીમતી ભારે, મોઢું

અમૂલ્ય, વિ (સ૦) જેની કીમત ન થાય તેવું,
અણમોલ, બહુજ કીમતી

અમૃત, ન૦ (સ૦) જે પીવાથી ઘડપણ અને મોત ન આવે તેવો એક રસ, સુધા, પીયૂષ ર દેવ, આત્મા
અમૃતચોષડીઉં—શુભ સમય, શાગ અમૃત-
જડી—જે મૂળાઉં ખાવાથી અમર થવાય તે
૨ જે ખવરાવવાથી મૃત સજીવન થાય તે અ-
મૃતપાક—એક જાતની મિઠાઈ, (વ્યગમા) માર
અમૃતસિદ્ધિયોગ—ગ્રહોનો સુમેળાપ
અમૃતચારા, સ્ત્રી૦ અમૃતનો રેલો ૨ જીભ ઉપર
તાળવામાંથી જે થુક આવે છે તે
અમૃતવતા સ્ત્રી૦ (સ૦) અમરવેલ, ગળો
અમૃતસાર, ન૦ (સ૦) ઘી
અમૃતા, સ્ત્રી૦ (સ૦) ગળો ૨ અતિવિષની કળી
૩ આખલી ૪ હૃડે
અમે, સ૦ (સ૦ અરમદ) હું નુ અનેકવચન ૨
બોલનાર અને જેને માટે બોલાય છે તે સઘળા
એકઠા ૩ રાજ ધ૦ પણ હું ને બદલે અમે બોલે
છે ૪ પત્રનો અધિપતિ હું ને બદલે અમે લખે છે
અમોઘ, વિ૦ (સ૦) નિષ્ફળ ન જાય તેવું,
સફળ, અસરકારક,
અમાલ, ૧૦૦ અમર, જુઓ
અમ, ન૦ (સ અમુ) જળ, પાણી [વાળુ
અમટ, વિ૦ (સ અમટ—ખાટું) ખાટું, ખટાશ-
અમર, ન૦ (સ૦) એક જાતની સુગંધીદાર
વસ્તુ ૨ આકાશ, વ્યોમ ૩ પોશાક, વસ્ત્ર ૪
કસમી ઝીણા બુદ્ધિવાળુ લુગડુ
અમરીષ, પુ૦ (સ૦ અમૂ—જનુ+અરિષૂ)
સૂર્ય ૨ એ નામનો એક રાજ
અમળાવવું, કિં૦ સ૦ મરડી મચરડી ન ખા-
વવું, વળ દેવરાવવો ર ચોળાવવું [૩ અબાજી
અબા, સ્ત્રી૦ માતા મા, જનુની ૨ દેવી, શક્તિ
અબાડા, ન૦ એક જાતના ખાટા ફળ.
અબાડી, સ્ત્રી૦ (અબા અમારી) હાથી ઉપર
બેસવા સાર બનાવેલી બેઠક, હોદ્દો
અબાડીઉં, ન૦ જાણીનો ઢગલો મોઢવું.
અબાર પુ૦ ઢગલો ઢગ
અબાલિકા સ્ત્રી૦ (સ૦) પાકુરાળની માતા
અબાવું, કિં૦ અ૦ ખાટું ખાવાથી અસર
થવી, ખટાવું. ૨. દીલુ પડી જવું

અબિકા, સ્ત્રી૦ (સ૦) ધૃતરાષ્ટ્રની મા ૨ દુર્ગા
અબિકેય, પુ૦ (સ૦) ગણપતિ ૨ ધૃતરાષ્ટ્ર.
અબુ, ન૦ (સ૦) પાણી, જળ
અબુજ, ન૦ (સ૦) કમળફૂલ, પોપણ, પઘ.
૨ પાણીમાં પેદા થનાર જીવ
અબુદ, ન૦ (સ૦) મેઘ, વરસાદ, વદ્યુ.
અબુધિ, પુ૦ (સ૦) સમુદ્ર, સાગર
અબોડિયાં, ન૦ મીઠામાં આથેલા કેરીના કકડા.
અબોડી, સ્ત્રી૦ નાનો અબોડો.
અબોડો, પુ૦ સ્ત્રીઓ માથાના વાળને હોળીને માથા
પછવાડે જે ગાંઠ વાળે છે, તે, કેશપાથ, વેણીચુક
અબોરડો પુ૦ અબોડો વેણી (કવિતા)
અબોળવું, કિં૦ અ૦ ઉમેરવું, વધારવું [અમર
અમમર, ન૦ સ્ત્રીઓને પહેરવાનું એક કસમી વસ્ત્ર,
અમલકેશર, ના૦ (સ૦) ખીખેર
અમલતા, સ્ત્રી૦ (સ૦) ખાટાપણું, ખટાશ
અમલપિત્ત, ન૦ (સ૦) એક જાતનો પીત્તરોગ
અમલસાર, પુ૦ લીંબુનો ફાર ૨ લીંબોષ ૩ હડનાલ
અમલ્લાન, વિ૦ તેજસ્વી, નહિ કરમાએલું, પ્રફૂલ્લ
અમ, ન૦ (સ૦ અમસ) લોહું, લોખંડ ૨
પાસા (જુગડું રમવાના) ૩ અ૦ અરે, હો
અમન, પુ૦ (સ૦ ઈ—જનુ) માર્ગ, રસ્તો. ૨.
સૂર્યનો જ મહિના સુધી ફરવાનો જે માર્ગ તે,
જનુ તે, ગતિ. (ઉત્તરાયન—સૂર્યનું ઉત્તર તરફ
ફરવું તે દક્ષિણાયન—સૂર્યનું દક્ષિણ તરફ ફરવું તે)
રામાયણ—રામચંદ્રજીનો પ્રવાસને પરાક્રમના વર્ણ-
નનું પુસ્તક
અમનવૃત્ત, ન૦ [સ૦] સૂર્યનો વાર્ષિક માર્ગ
ખતાવનારી રેખા, રવિમાર્ગ, ક્રાંતિવૃત્ત
અમનનાંશ, પુ૦ (સ૦) બંને અયન વચ્ચેનું
અંતર ખતાવનાર વિભાગ
અમયાચક, (સ૦ ચાચુ—માગવું) યાચના ન કર-
નાર, બિશ્વાવૃત્તિ ન હોય તે, જે માગે નહિ તે
અમયાલ, સ્ત્રી૦ (ફા૦ ચાલ) સિંહ, ઘોડા ધ૦ન્વી
ખરદન ઉપર જે વાળ હોય છે તે, કેશનાળી
અમ્મિ, અ૦ અરે ! હે !
અમુક્ત, વિ૦ (સ૦ અ+મુક્—જોડવું) જોડા-

એલું નહિ તે છુટું પડેલું ર અવટલું, નાવાયક
 ૩ યુક્તિ વગરનું
 અયુત, વિં (સં) દશ હજારની મંખ્યા
 અયે, અં અરે, અહો, હે
 અયોગોલક, પું (સં) લોહાનો ગોળો
 અયોગ્ય, વિં (સં) અટલું અપાત્ર, ખોટું,
 અનુકુલ, ગેરવાજગી
 અરક, પું (સં) અર્ક, જુઓ
 અરકાડલું, વિં સં (સં) અડકાડલું, વગાડલું
 અરક્ષિત, વિં (સં) સભાળવિનાનું, રક્ષણ
 ન કરેલું, ર ઉતારું ખુલ્લું
 અરગળે, પું (હિં) વણો જાતની સુગંધી
 વસ્તુઓ મિથ પીગો ભૂકો
 અરઝ, પું (સં અર્ઝ) અર્ઝ, જુઓ
 અરઝલું, કિં (સં) પૂજવું સેવા કરી
 અરઝીકું, નં જે પાત્રરૂં અર્ઝ આપવામાં
 આવે છે તે (ગ્રીષ્માનીના ઘાટનું)
 અરઝલું, કિં સં (સં) પૂજ કરી અર્ચન કરવું
 અરઝ, સ્ત્રીં અમાવા દોહડું (મં અર્ઝ)
 કાર્ધ પશુ કામ સાર નમ્ર પાર્ધવી હડીત કહી
 વિનંતિ કરી તે, પ્રાર્થના, ર ફરિયાદ
 અરઝદાર, વિં અરઝ કરનાર, માગણી કરનાર
 અરજી, સ્ત્રીં જેમાં અગળ લખી હોય તે જાગગ
 અરજોગ, અં રખડલું અલવચ [ઓગળો
 અરજોગો, પું કડીઆ સુધારનું એક હથિયાર
 અરહુસી, સ્ત્રીં એક જાતનો વનસ્પતિ છોડ એના
 પાન ફૂલ દવામાં વપરાય છે
 અરહુસો, પું એક જાતનું ઝાડ
 અરજી, નં અગણ્ય, જુઓ ર એગળ
 અરજીવ, નં અર્જુન સમુદ્ર, દરિયો
 અરજી, સ્ત્રીં (સં) એ જાતનું ઝાડ એના
 લાકડાને એક બીજ સાથે સમાવી અગ્નિ પેદા
 થાય છે
 અરજીવામી, વિં વનવામી ર જંગમી
 અરજી, નં [મં] જંગમ રાત, વન [નામન]
 અરજીવાસ, પું વનવાસ; જંગમવારું તે, વિ
 અરતિ, સ્ત્રીં અભાવ, અપ્રીતિ,

અરથ, પું (સં અર્થ) અર્થ, માયનો ર
 મતલબ, હેતુ ૩ ફળ, સાર ૪ ધન, પૈસો
 ૫ વસ્તુ, વિષય ૬ જરૂર, અગલ
 અરથારત, અં અર્થારત, જુઓ
 અરથ, અં વાસ્તે, કાળે, મોટે,
 અરદાસ, સ્ત્રીં વિનંતિ, અરજ પ્રાર્થના
 અરદિયેહુરત, પું (ઝં) અમિ, દેવતા ર
 પારસી વર્ષનો ત્રીજો માસ
 અરથ, વિં અડધું
 અરથાગ, સ્ત્રીં પુરુષનું જે અડધું અગતે, સ્ત્રી, પત્ની
 અરથિયું વિં અડધું અડધા ભાગ જેટલું, નાનું
 અરથિયું, નં અડવી ચુડી ર નાની પીતળ-
 તામાની પવાલી ૩ અડધો રૂપિયો
 અરધી, સ્ત્રીં એક પાઈ (દુકાનીનું અડધું
 મુનાઈમાજ બહુધા વપરાય છે)
 અરડું, વિં અડધું,
 અરડું પરડું, વિં લગભગ અડધું
 અરપણું, નં અર્પણું, જુઓ
 અરપણું, કિં સં અપાત્ર અર્પણ થતું
 અરપણું, કિં અ- અપાત્ર અર્પણ થતું
 અરડું, સ્ત્રીં અડકટ, ધક્કો, આચકા
 અરખ, પું (આં) આરખ, જુઓ અરખા
 ઉડવા-ગુસ્સાથી કાંઈની સામે થતું (અરખા-
 આગમોની લઘાઈ) અરખા પીતે જલુ-હિમ્મત
 -સામર્થ્ય ટંગારી રાખવું
 અરખી, વિં આગળનું, અરખસ્તાનનું
 અરખમી સ્ત્રીં અજોકકકું ર વિં આરખનું
 ૩ અગળસ્તાનનું
 અરસક, પું બાળક, બચ્ચુ છોકરો
 અરમાન, સ્ત્રીં (ફાં) ઇચ્છા, ઉમેદ, હોસ
 અરમાર, સ્ત્રીં (પોટું) નૌકા, દરિયાર્ધ કાફલો
 અરમારી, સ્ત્રીં ભોતમાનું કમાટ, હાડીઉ,
 દોનાય, સય
 અરર, અં બીક, ગુસ્સો અથવા ગોકથી એકા-
 એક નીચળો શબ્દ, રે! હો! અરર!
 અર્વિદ, નં (સં) કમળ (ગળું)
 અરસ, વિં રસ વગરનું મોણું, શીકું.

અરસદરસ, પુ આરસી, દર્ષણ ચાટલુ
 અરસિક, વિં [સં] રસિક નહિ તે, ની સ,
 અસાર, નિ સત્વ
 અરસો, પું [આં અરસ] કાળ મુદત ર
 અવકાશ, વચ્ચાનુ છેદુ, અતર, ડાણુ, અવસર
 અરસપરસ, અં એકબીજાનુ ર સાટોસાટ,
 સામસામી
 અરખડુ, નં સળ, ભાત, ચિહ્ન, રેખા આકૃતિ
 અજક, નં [સં] રાજ ન હોવો તે ર
 અધાધુધી, અવ્યવસ્થિત
 અરાડવુ, કિં સં અડકાડવુ આરડવુ, ખરાડવુ
 અરાહ, વિં દશને આહ (૧૮)
 અરાપરા, અં પાસે, અહી તહીં
 અરાખો, પું [કાં] સમારખલો, કુટુબ પરિવાર
 અરિ, પું (સં) શત્રુ, વેરી, દુશ્મન, ર હરીફ
 અરિષ્ટ, નં [સં] સકટ, ઉત્પાત દુખ, પીડા,
 ર મોત, કળ ૩ વિં, અશુભ, અમગળ,
 અનિષ્ટ, ૪ મરણ ચિહ્ન
 અરિહુત, પું [સં અહ્-પૂજવુ] શત્રુને માર-
 નાર ર સૂર્ય ૩ એક જૈન આચાર્ય
 અરિહા, પું [સં અરિ+હન્-મારવુ] અરિ
 હતર સૂર્ય ૩ વિં શત્રુને મારનાર
 અરીઠા, નં [સં અરિષ્ટક] એક ઝાડના
 ખોર જેવા ફળ-લુગડા ધોવાના અને ચોટલા
 યોગવાના કામમા આવે છે
 અરીઠી, સ્ત્રીં જેને અરીઠા થાય છે તે ઝાડ
 અરીશ્યા, સ્ત્રીં [સં ઇર્ષ્યા] અદેખાઈ, ઝેર,
 ઇર્ષ્યા, ખાર [રસી, આયતો
 અરીસો, પું મો જેવાનો તકતો, મોટી આ
 અરૂં અં ઓર, પાસે, નજીક ર આમ, આનરક
 અરુચુ, વિં નાપસદ, નહિ ગોડવુ
 અરુચિ, સ્ત્રીં [સં અ+રુચ-પસદ પડવુ] નહિ
 રુચિ તે, અભાવ, અપ્રીતિ, ખેચની
 અરુચિકર, વિં [સં] અપ્રિય, અભાવ કરાવે તેવુ
 અરુણ, પું [સં] સૂર્યનો સારથી. ર પ્રાત-
 કાળ; ભોર, વહાણુ, ખામદાદ ક્રિપિક, પિંગળ
 અરુણ, વિં ઉગતા સૂરજના રંગ જેવુ રાતુ,

અરુણા, સ્ત્રીં [સં] નસોતર, ર મજાક ૩ ચણોડી
 અરુણોદય, પું [સં અરુણ+ઉદ+ઇ-જવુ]
 સૂર્ય ઉદયની ત્રણ ધડી અગાઉ પૂર્વમા જે પ્રકાશ
 દેખાય છે તે ર ભળભાખળુ, પ્રભાત, પ્રાત કાળ
 અરુણતી, સ્ત્રીં [સં અ+રુણ-હરકત કરવી]
 એ નામનો આકાશમા દેખાતો એક તેજસ્વી
 તારો (સમન્વિતી સાથેનો) ર વશિષ્ઠની પત્ની
 અરૂપરૂ, નં આમતેમ, અહીતહીં,
 અરૂભરૂ, અં રૂમ, સમસ હાજરીમાં
 અરૂપ-પી, વિં [સં અ+રૂપ-આકાર] જેને
 રૂપ ને આકાર નથી તેવુ, નિરાકાર
 અરે, અં [સં] ઉતરતા દરજ્જાના માણસને
 ખોતવાનો શબ્દ ર ન ખમાતા દુખને અથવા
 ગુસ્સાને લીધે નીકળતો શબ્દ, ઓ! રે! અરે!
 અરે સ્ત્રીં કાળજી, ચીવટ, શીઝર, ચિતા ર
 દયા ૩ દુખનો પોકાર, હાય
 અરેરે, અં [સં] શોક અથવા ભયથી એકા-
 એક નીકળતો ઉદ્ગાર ર થએલી ભૂલ સાભરી
 આવવાથી નીકળતો જે ઉદ્ગાર તે
 અરેવાળુ, વિં દયાપાત્ર, દયાળુ + કાળજીવાળુ
 અરોગ-ગી, વિં તદુરસ્ત, નીરોગી, આરોગ્ય
 અરોટ, પું રેટિયો, સૂતર ગતવાનો ચરખો
 અરોહ, નં ગયા વરસના કપાસનો છોડ ફરીથી
 પાલોવાઈ તે ઉપર થએલો કપામ
 અર્ક, પું [સં] ગરમીના ભેસથી યત્રની માર-
 ફતે કાઢેલુ સત્વ, કસ તેજમ ર સૂર્ય ૩ આકડો
 અર્ગલિ-લા, પું (સં) અગળો, નાની લુગળ
 અર્ધ, પું (સં અર્હ-લાયક થવુ) વિધિપૂ-
 વર્ક પૂજ કરવાની એક રીત, આદરમતકાગની
 એક રીત ર ચોખા, દુર્વા, ફૂલ, પાણી, ઇં
 સામાન પૂજમા વપરાય છે તે
 અર્ધપાદ, નં (સં) હાથમા અર્ધ આપી પાદ
 પૂજન કરી ચદન ફૂલ જે પૂજ કરવી ને, કાંઈ
 મોટા પુરૂષને આદરસત્કાર કરવાની એક રીત
 અર્ધ્ય, વિં [સં] પૂજવા યોગ્ય, પૂજ્ય, યજ્ઞ, યજ્ઞ
 પૂજનીય, આદરણીય
 અર્ચન, નં (સં અર્ચ-પૂજવુ) દેવ, અશ્વ

પૂજ્યજનની જે સેવા તે, પૂજન, પૂજ
 અર્થનભક્તિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) નવ પ્રકારની ભક્તિ
 પૈકી એક, સેવા
 અર્થના, સ્ત્રી૦ [સ૦] પૂજ, સેવા
 અર્થનીય વિ૦ (સ૦) પૂજ્ય, માન આપવાળેગ
 અર્થા, સ્ત્રી૦ (સ૦) ચદન ફૂલ વગેરેથી પૂજ
 કરવી તે, સેવા ૨ આખે કપાળે ચદન લગાડતુ
 તે, આડ, પિયેળ [જોત, જ્વાળા, ભડકા
 અર્થિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) અર્થ-પ્રકાશતુ) જ્યોતિ,
 અર્થિત, વિ૦ (સ૦) પૂજેલુ, માન પામેલુ
 અર્જન, ન૦ (સ૦) અર્જ-રણતુ) લાલ,
 પ્રાપ્તિ, કમાઇ [૨ વિ૦ ધોળુ, સફેત
 અર્જુન, પુ૦ (સ૦) એ નામનો એક પાડવ
 અર્જુની, સ્ત્રી૦ (સ૦) ઉષા ૨ એક વેલી
 અર્જા, વિ૦ (૬૦) સસ્તુ, સોધુ, રેલછેલ
 અર્જુવ, પુ૦ (સ૦) દરિયો, સમુદ્ર, સાગર
 અર્થ, પુ૦ (સ૦) અર્થ-માગતુ) સમજણ મા
 યનો ૨ ધારણા ઉદ્દેશ, હેતુ ૩ પૈમો, નાણુ
 ધન ૪ વસ્તુ, વિષય ૫ સાર, તાત્પર્ય, ફળ
 ૬ જરૂર ૮ કારણુ નિમિત્ત [ખેશક, ખચિત
 અર્થત, અ૦ (સ૦) અર્થ પ્રમાણે ૨ ખરેખર,
 અર્થદાસ, પુ૦ પૈમાનો પૂજારી
 અર્થપ્રાપ્તિ, સ્ત્રી૦ ધનપ્રાપ્તિ, લાલ, કમાઇ
 અર્થબુદ્ધિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) સ્વાર્થબુદ્ધિ, પૈસા ઉપ-
 રજ જેની દષ્ટિ તે
 અર્થવાદ, પુ૦ નિદવા કે તારીફ કરવા લાયક
 ગુણ મળધી કહેતુ તે ૨ અર્થ વિષયક ચર્ચા
 અર્થવિજ્ઞાન, ન૦ (સ૦) બુદ્ધિના આડ પ્રકાર
 પૈકી એક ૨ અર્થશાસ્ત્ર
 અર્થવૃદ્ધિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) ધનનો વધારો
 અર્થવ્યય, પુ૦ ધનનો ઘટાડો, ખરચ, ધન વિનિમય
 અર્થશાસ્ત્ર, ન૦ (સ૦) પોતાની અથવા દેશની
 દોલત ઉભી કરવા અથવા વધારવા મળધી
 જે શાસ્ત્ર તે, નપતિ સમધી જે વિચાર તે
 અર્થસ શ્રદ્ધ-સચ્ચ, પુ૦ (સ૦) આતો-ધનનો
 સવરો, ભડાર, ખળનો, નિધિ [પડી તે
 અર્થસિદ્ધિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) ધારેલી મનનમ પાર

અથ ત, અ૦ (સ૦) એ કારણસર, એવુ છે
 માટે, તાત્પર્ય, વસ્તુ, વાસ્તવિક રીતે
 અર્થાસકાર, પુ૦ (સ૦) શબ્દનો નહિ પણ
 અર્થનો જે ચમત્કાર તે, અર્થ ચમત્કૃતિ, અર્થ
 વડે કાવ્યમા જે રસ લાવવામા આવે છે તે
 અર્થી, વિ૦ (સ૦) માગનાર, પાયક ૨ મન-
 લખી, ગરબુ, અર્થવાળુ [વિભક્તિનો પ્રત્યય)
 અર્થે, અ૦ વાસ્તે, કાળે, સાર, માટે (ચતુર્થી
 અર્થ, વિ૦ (સ૦) અર્થ) આખાના બે મરખા
 ભાગમાનુ એક તે, અડધુ
 અર્થગોળ, પુ૦ (સ૦) અડધુ જે ગોળ તે
 અર્થચદ્ર, પુ૦ (સ૦) અડધો ચદ્ર સાતેમનો
 ચદ્ર ૨ ગડગડીઉ, શ્રીફળ [મરાઠી]
 અર્થરાત્ર, સ્ત્રી૦ (સ૦) મધરાત, અડધીરાત
 અર્થવિરામ, ન૦ (સ૦) જે ચિહ્ન આગળ
 જરા અટકવાનુ હોય તે, ()
 અર્થવર્તુળ, ન૦ (સ૦) અર્થગોળ અડધો પરીવ
 અર્થસ્વર, પુ૦ (સ૦) અત્યથ
 અર્થાગ, ન૦ (સ૦) અરધુ અગ-શરીર તે ૨
 સ્ત્રી, પ્રિયા ૩ રોગથી અડધુ અગ રહી જાય
 તે, પક્ષાવાત ૪ મિત્ર
 અર્થાગના, સ્ત્રી૦ પરણેલી સ્ત્રી પત્ની
 અર્થાગવાયુ, પુ૦ પક્ષાવાત, લકવો
 અર્પણ, ન૦ (સ૦) અર્પ-આપતુ) આપી દેતુ
 તે, દાન ભેટ ૨ ભોગ આપવો તે, બળિદાન
 અર્પણપત્રિકા, સ્ત્રી૦ (સ૦) અર્પણપત્ર, ચાર્પણ
 અર્પણ, કિ૦ સ૦ આપી દેતુ, ભેટ કરવી ૨
 ભોગ આપવો
 અર્પિત, વિ૦ આપેલુ આરોપિત, અર્પણ કરેલુ
 અર્પુદ, વિ૦ (સ૦) દશ કરોડની સંખ્યા ૨
 પુ૦ આશુનો પહાડ [અ્યુ, છોકરું
 અર્ષક, ન૦ (સ૦) અર્ષ-માળક) બાળક, બ-
 અર્ષકી, સ્ત્રી૦ બાળકી, છોક નાની છોકરી
 અર્વાચીન, વિ૦ (સ૦) હાલના વખતનુ, હમ
 શુનુ તાજુ, નવુ (પ્રાચીનથી ઉલટુ)
 અર્ગ, પુ૦ (મ૦) હરમ, મસા [પામેલો જ્ય.
 અર્હુ, પુ૦ (સ૦) જૈનમતવાદી પરમ સાધુ, મોક્ષ

અલક, પુ૦ [સ૦] કપાળ ઉપર નિમાળાનો ગુ-
ચ્છો, વાળની લટ ર ફેશપાસ, ચોટલો, અમેઝો
અલકનંદા, સ્ત્રી૦(સ૦) ગંગા,લાગીરથી (ટમેટ)
અલકપ્રભા, સ્ત્રી૦ (સ૦) કુબેરની નગરી
અલકા, સ્ત્રી૦ (સ૦) આઠથી દશ વર્ષની કન્યા
ર કુબેરની નગરી

અલકાધિપ, પુ૦ [સ -] કુબેર, ધનાધિપતિ

અલકત, પુ૦ લાખનો રસ, અળનો

અલકામ, પુ૦(આલકામ)ખિનામ, ઇલગમ

અલકાવત્રી, સ્ત્રી૦ (સ૦) રણી ચોટલાની લટ

અલક્ષ, ન૦ (સ૦) ગફવત, ખેતરત

અલક્ષિ, વિ૦ (સ૦) લક્ષ્મી નહિ તે, ધ્યાન
ખહાર ર ચિહ્ન-મારફો ન કરેલું

અલક્ષ્ય, વિ૦ (સ૦) ધ્યાન-ખ્યાલમા ન આવે
તે, અગોચર ર અલ્પ

અલખ, પુ૦ (મ૦ અલક્ષ્ય) અલ્પ, પરમાત્મા,
શિવ (ગોસાઈ બાવાઓ બીખ માગતા એ
શબ્દનો ઉચ્ચાર કરે છે)

અલખત, સ્ત્રી૦ દોલત, માલમિલકત, ધન

અલગ, અ૦ (સ૦ અ + લગ-ચોટવું) આ-
ધાર રહિત ર દૂર, છેટે ૩ જુદું, ન્યાર, પૃથક

અલગત, સ્ત્રી૦ અગત્ય, જરૂર ર દાખલારૂપ,
દષ્ટાંત જેવું ૩ સાધારણ, સામાન્ય

અલગુ, અ૦ અનગ, ભિન્ન ર વેગળું, આધુ

અલગોળ, ન૦ (આ૦) પીપી, સરણાઇની જા-
તનું મોથી વગાડવાનું વાજી

અલગાર, સ્ત્રી૦ હાર, ઝોળની ઝોળ ર પુ૦
વભો, વૈભોગ મોભો

અલકા, પુ૦ (સ૦ અલમ-સાર + કૃ-કરવું)
શોભા શણગાર, ભૂષણ ર ચમત્કૃતિ, કાવ્યની
જે શોભા તે

અલકારશાસ્ત્ર, ન૦ શબ્દાર્થચમત્કૃતિ સમધી
જ્ઞાન આપનાર જે શાસ્ત્ર તે [ભૂષિત, શોભિત

અલકારી, વિ૦ (સ૦) અલકારવાળું ર આ

અલકૃત, વિ૦(સ૦)અલકારવાળું, શણગારેલું ભૂષિત

અલજ, અ૦ દૂર, છેટે

અલંગ, સ્ત્રી૦ બાળુ હાર અલગપર-તૈયારી
ઉપર, સરાણે-થાણમા

અલધ્ય, વિ૦ (સ૦) ઝોળ ગાય નહિ તેવું-
અલચ્છ, સ્ત્રી૦ સ૦) ગરીબાઈ, દરિદ્રતા, નિ-
ર્ધનતા ર અ૦ ધ્યાન મહાર, અલક્ષ્ય

અલપતુ, વિ૦ આલાપ કરતું ર ઉઘાડું, ખુલ્લું

અલપવુ, કિ૦ સ૦ ગાતું આનાપતું ર અદ્ભ્ય થવું

અલપાવુ, કિ૦ અ૦ મતાવું, અલોપ થવું ર ગવાવું

અલકાઉ, વિ૦ ન વપગાવું, અડકાઉં, નકામું

અલખત, અ૦ (આ૦) ખરેખર, ખચીત, ખેશક

અલખેલુ, વિ૦ અલખેલું (કવિતામા)

અલખેલું, વિ૦ અદ્વિતીય, ફાકડું, કુટકું ર

ઇશકી, છેત તિતું ર અછત હાથ તેવું

અલખ્ય, વિ૦ (સ૦ અ + લખ) મળે નહિ

અલમસ્ત, વિ૦ (આ૦ અલ + ક્ષ૦ મસ્ત)

જોર વર, લક, ઉશ્કેરાએલું મન્માતું ૩ પુટ, જડું

અલમ, અ૦ (સ૦) ખસ, થયું હવે

અલક, પુ૦ ગાડો કુતરો

અલવણ, વિ૦ મીઠા વગરનું, મોળું

અલવાન, ન૦ (આ૦ લખન-રંગ)કાર વગ-

રની સાન, કામળ

અલસ, અ૦ (સ૦) ધીર, સુસ્ત, થાકેલું, મદ

અલસાવું, કિ૦ અ૦ (સ૦ અ+લસ-ઇચ્છવું)

અળમાવું, થાકી જવું ર નિદ્રાળું થવું, પેનાઇ જવું

અલા, સ્ત્રી૦ (આ૦ આલા-દ્રવ્ય) સમૃદ્ધિ, ધન.

ર સુભાગ્ય [ર નિર્દોષ, રાક ૩ અલ્લાઈ

અલાઇ, નિં અશક્ત, લાચાર, અનાથ, નબળું

અલાઉ, વિ૦ ઇલાહિદુ, જુદું, નિરાળું ર અગમ્ય

અલાકો, પુ૦ (આ૦ ઇલાકહું) સમધ, વહેવાર

૭ હક, દાવો, સત્તા

અલાણુવું, કિ૦ અ૦ જાંટનું ખરાડવું-ધાધરડવું

અલાહ, વિ૦ (આ૦ અલાહ) ગરીબ, નિર્ધન

અલાપ, પુ૦ (સ૦ આલાપ) રાગ રાગણીનું

સ્વરૂપ દેખાડવાને અર્થ વિનાનું આ આ તન-

નન વગેરેનું ગાયન તે ર સ્તુતિગાન

અલાપવું, કિ૦ સ૦ ગાવું, આલાપવું

અલાખલા, સ્ત્રી૦ ભૂતપ્રેત, ઝોડઝપટ ર સંકટ,

અલાખુ, ન૦ પુખ્ત [વિષ

અલાલ, પુ૦ ખેટ, તુકશાન, હાનિ.

અસાયચી, સ્ત્રીં ડાગરની એક જાત ર એ-
લચી, ઇસાયચી
અસાયચો, પું એક જાતનું ધાધરા માટેનું કપડું
અસાયત, સ્ત્રીં (આં) નિશાન, ચિહ્ન
અસાયો, વિં આંકેનો, હરાયો ર પું ઓળેયો
અસાવડાખોર, વિં ઠેરઠેર વાતો કરનાર, ધા
પથા કરનાર મીકડું
અસાવડું, વિં ખુશામતખોર, મીકડું, ધાપલા
કરનાર ર યુગલખોરીઈ, સાચાજીડી
અસાવો, પું (ફાં) મહોરમના દહાડામાં
એક ખાપમાં સળગાવેલા દેવતાની આસપાસ
મુમવમાનો નાચે છે તે [ભિન્ન, નોખુ, અલગ
અસાહિદું, વિં (આં અસાહિદું) જુદું,
અસિ, પું (સં) એક જાતની કાળી મોટી
માખ, મધમાખ ર ભમરી
અસિગિ, વિં (સં) વિદેહી ચિહ્ન વિનાનું
અસિદ, પું (મં) બાળા પામેનો ચોક આગળ
અસિજહા, વિં (આં આસી-ઉચુ+અડ્-
પ ણી) આસીજાડું, જુઓ
અસી, સ્ત્રીં (સં આસી) સખી, સાહેલી, મેનપણી
અસીક, વિં (સં) ખોડું, કૃત્રિમ ર અપ્રિય
અલુખડું, નં અજોડકડું, જુઓ
અલુરાઈ, સ્ત્રીં હુલ્લડાઈ
અલુણા, નં મીઠા વગરનું જે ખાવું તે
અલેક, વિં સુઝાનને સીંધું રાખવું તે વિં
અલેકગીરનારો, વિં ખાખી માવો ભિખારી ર નિ-
અલેખુ, વિં ગણતરી વગરનું, શુમાર હિસાબ
વગરનું અક્ષય નગમું
અલેખેવ, અં આ ફેરે, આ વખતે
અલેચો, પું એક જાતનું રેશમી કપડું
અલેઠવું, કિં આળોટવું, આરામ લેવો, ટેકવું
અલેણું, નં બેણું નહીં તે અણમનાવ, નહિમજતાપણું
અલેનું, નિં અણસમજી હોતું
અલેવ, વિં (આં) હિસાબ નિયમ વિનાનું
ર અધેર ઉપરટપકે, અદ્દર
અલેસપ્પુ વિં અટકળથી ઠોકનાર, આસરાથી
કહેનાર ર રગડદગડીઈ

અલૈયાઅલૈયા, નં ઓવારણા [અતિ તેજસ્વી
અલોક, પું અલૌકિક, અદ્ભુત, વિચિત્ર ર
અલોપ, પું [સ] ન દેખાવું તે, અદૃશ્ય થવું
તે, જેમ થઈ જવું તે
અલાકિક વિં (સં અ+લૌકિક=દુનિયા) લોક
વ્યવહારમાં ન હોય તેવું, વિચિત્ર, અસાધારણ
અદ્ભુત
અદપ, વિં (સં) નાનું, લઘુ ર કિચિત, જરા
અદપપ્રાણ, પું (સં) જે અક્ષરનો ઉચ્ચાર
કરતા થોડું જોર પડે છે તે
અદપભાષ-પી, વિં (સં) થોડાખોલું સુમકું
અદપવિરામ, નં વાચતા લખતા થોડીવાર અ
ટકવું પડે તેવું ચિહ્ન
અદપાયુ, વિં થોડા આવરદાવાળું, ટુંકી જીંદગીનું
અદપાત્રું, કિં અં ઓછું થવું ઘટવું, શોષાવું
અદયા, પું સરખી વધના-નાના કે ઉતરતા
દરજાવાળાને બોલાવવાનો ઉદ્ગાર
અદલક દલક વિં નિરાધાર ર સ્ત્રીં બાળ-
કાની એક રમત
અદલા પું (આં અદલા) પરમેશ્વર, પરમાત્મા,
ખુદા અદલા એક બદામ-છેકજ ગરી માવસ્થા
અદલાની ગાવડી-સાલસ, ગરીમ અદલા
ચોરે ઊંડે ને મિયા ચોરે મુઠે—વાણિયો
માયે પળી પળી, ને રામ ઉડાવે કુપ્પા અદલાને
ખનાયા જોડા, એક અધા ઓર દુસરા
ખોડા-જેને જેવું જોઈએ તેવું જ મળે છે
અદલાઈ-હી, વિં અદલાને લગતું ઈશ્વરી ર
રાક, સાવસ, નિષ્પાપ, નિરપદ્મની અદલાઈ
કારખાનું-વગર નિયમે પણ પ્રમાણિકપણે ચા-
લતો વહીવટ
અદલાચોટી, સ્ત્રીં બાધાવાળા છોકરાને હજી-
મત કરાવતા જે થોડા વાળ આગળ અથવા
ખોચી ઉપર રાખે છે તે
અદલાયો, પું પૂણેક આગળ જે ચિહ્ન કર-
વામાં આવે છે તે, ઓળાવો [ચાલતું,
અદલે, વિં ખોડું, ધીમે ધીમે પણ પ્રમાણિકપણે
અદલોક, અં (અલખ-પરમેશ્વર) બાવાઓની
શીખ માગવાનો પોકાર.

અદ્દહ, વિં દુનિયાદારીના અનુભવ વગરનું,
અણુસમજી ૨ ઉચ્છ્રુકળ
અદ્દહેતુ, વિં અણુસમજી, અજ્ઞાન, કમઅક્ષય
અવ, અં (સં) નીચું, ઓછું, અવળું, નિશ્ચય,
અનાદર, ઇં બતાવનાર ઉપસર્ગ
અવકળા, સ્ત્રીં (સં) નકાંચ ચિહ્ન, નુકશાન,
ગેરલાભ ૨ અવરવસ્થપણ
અવકાત, સ્ત્રીં (સં) ઈલાજ ૨ જો
અવકાશ, પું (અં) મે વસ્તુની વચ્ચેમાનું છેદું,
અતર, માગ ૨ કુરસદ, નવરાશ, ૩ વાચતા
લખતા અટકવાની જે ટાપ તે, વિરામ ચિહ્ન
અવક્રપા, સ્ત્રીં જેમદેરખાની, ઇતરાજી, કરડી નજર
અવક્રિયા, સ્ત્રીં (સં) હાનિ, નુકશાન ૨
ખગાડ, વિકાર, અવગુણ ૩ ઉલટું પરિણામ
અવગણ, નં અવગુણ, જુઓ
અવગણના, સ્ત્રીં (સં) અનાદર, ન લેખ
વવું તે, નિદા, તુચ્છકાર ૩ ઉપેક્ષા
અવગણવું, કિં સં ન લેખવું, અનાદર કરવો
અવગતિ, સ્ત્રીં (સં) અવગમ-જવું અવ
દશા, અધમગતિમા જવું તે પડતી, પાયમાલી
અવગતીઉં, વિં જેની અવગતિ થઇ હોય તે
૨ મેલું [અદર પેસવું તે, પ્રવેશ કરવો તે
અવગાહું, પું સ્નાન, નહાવું તે, અધોળા, ૨
અવગાહવું કિં અનનહાવું, તરવું, હુમકી મારની
અવગુણ, પું (સં) અવગણ ગણવું નકારો
ગુણ-સ્વભાવ, એળ, દોષ ૨ ગેરફાયદો, નુક-
શાન, ખોટ, ટોટો ૩ ખામી, ખોડ
અવગુણીઉં-ગુણી, વિં નકારા ગુણનું, અની
તિમાન, દુર્ગુણી, દુરાચારી, ૨ નુકશાન કરનાર,
“અવગુણીયાને ગુણ કરે, તે આટાજૂથમા મળે”
અવગ્રહ, પું (સં) અનાદર, ૨ નિગ્રહ ૩
પ્રતિબંધ નડતર ૪ સ્વભાવ [અણુધડ
અવગ્રહ, વિં મુશ્કેલ, અધર, કઠણ, વિકટ ૨
અવધાત, પું (સં) અવગ્રહનું મારી ના
ખવું તે, ઠોકવું, આધાત
અવધોષણા, સ્ત્રી (સં) ટેરો, બહેરાત
અવધિહન, નં (સં) અપશુકન, અશુભસૂચક ચિહ્ન

અવધિહન, વિં જુદું પડેલું ૨ મર્યાદિત
અવચ્છેદ, પું (સં) અવ+છેદ-કાપ) છેદન
૨ કાપ ૩ ફરક ૪ હદ, સીમા ૫ જુદું
પડે છે એની સૂચક નિશાની, ૩, ૧૧, *
અવજોગ, પું (સં) ખરાબ વખત, કમહૂરત
અવજા, સ્ત્રીં (સં) અવ+જા-ગણવું) અપ-
માન, અનાદર, બેઅબ્બી ૨ આજ્ઞાભંગ
અવટાવું, કિં અં ગુચવાવું ૨ ગાયર થવું,
થાડી જવું ૩ એકાકાર થવું ૪ ચૂકઆવી
અવડ-ઠ, વિં અવાવડ ન વપરાવું
અવતસ, નં (સં) અવ+તસ) કાનનું ઘ-
રેણું, એરીંગ ૨ અનદાર, શિરોમણિ
અવતરણ, નં (સં) અવ+તર) અવતરવું તે,
અવતાર, જન્મ ૨ ઉતારો ૩ ઉતાર
અવતરવું, કિં અં જન્મવું, ઉત્પન્ન થવું
અવતાર, પું (સં) અવ+તરીયે+ત-ઓળગવું
જન્મ, દેહધારણ, ઉત્પત્તિ ૨ જનન, જન્મ
અવતારો, વિં (સં) અવતાર સમધી ૨
અસાધારણ ૩, અશીજન [દુખ
અવદશા, સ્ત્રીં (સં) પડતી, દુર્દશા, વિપત્તિ,
અવદાત, અં શુદ્ધ, સ્પષ્ટ ૨ સુદર, નિર્મળ
અવદાત, વિં ધોળું
અવદાન, નં (સં) અવ+દા) અપદાન, દેવતા
જમાડવો તે ર ગળવું, ગટ-ઓહીયા કરી જવું તે
અવદાહું, પું (સં) વિધિ પ્રમાણે અગ્નિ સ-
સ્કાર ન થવો તે, વગર ક્રિયાએ બળ્યું ન બળ્યું
કરવું તે [આહ્વાણોની એક જાન
અવદીચ, પું (સં) અવદીચ) ગુજરાતના
અવધ, સ્ત્રીં (સં) સમાધી, અત, ૨ હદ
છેવટ, છેડો ૩ મુદત, વેળા
અવધાન, નં (સં) ધ્યાન, લક્ષ ૨ સાવ-
ધાની, ચોક્કમાઇ ૩ કાળજી, મલાજી ૪ સમાધિ
૫ ઉદ્દેશ, ધારણા, વલણ
અવધારણ, નં (સં) નક્કી કરવું-ઠેરવવું
તે, નિશ્ચય, ખાતરી ૨ અવધાન,
અવધિ, પું સ્ત્રીં [સં] છેડો, સમાધિ ૨
હદ, મર્યાદા, સીમા ૩ છેવટ, અત ૪ ટોચ,

શિખર ૫ વેળા, મુક્ત, દરમિયાન ૬ ધોરણ,
મુખ્ય પ્રમાણ ૭ પ્રારભ અથવા અત ૮
પરાકાષ્ઠા, હૃદયી ગદે ૯ અં સુધી, લગણ
અવધૂત, પું (સં) અખધત, સન્દારી
અવધ્ય, વિં (સં અવધ્ય મારવુ) વધ કર-
વાને-ભાગ આપવાને યોગ્ય નહિ તેવુ
અવનવુ, વિં વિશેષે કરીને, નવુ, અન્નઅન્ન
જેવુ, અલૌકિક [જમીન, ૩ અવતાર, જન્મ
અવનિ, સ્ત્રીં (સં) પૃથ્વી, દુનિયા ૨ ભોય,
અવનિત, વિં કાષ્ઠના વનો-ચાકરી કરે નહિ
તેવુ ' અવનિત એલો "

અવનિતળ, સ્ત્રીં પૃથ્વીની સપાટી, જુના
અવનિપતિ, પું રાજ, પૃથ્વીપતિ
અવનીશ, પું પૃથ્વીનો રાજ ૨ ધણી, પ્રભુ
અવનિ પું માગના દેશ, ૨ ઉજ્જનશહેર
અવમોહ, પું (સં અવમુહ) જ્ઞાન પ્રમોહ
અવમૃથ, પું (સં અવમુ-ભરવુ, દિક્ષાત
યજ્ઞ, યજ્ઞની પૂર્ણાહુતિ ૨ યજ્ઞને મ્નાન કરવુ તે
અવમાન, નં (સં) અપમાન, અનાદર, તિર
સ્કાર અવમાત

અવયવ, પું (સં) આ મી વસ્તુનો અમુક
વિભાગ તે, અગ ૨ અરા, ભાગ ૩ મૂળ
તત્વ ૪ ધાતુ [અશી
અવયવી, વિં (સં) જેને અવયવ હોય તે,
અવયોગ, પું [સં અવયોગ-વખત] ખરામ
વખત, કમુહર્ત, અનજોગ

અવર, વિં (સં અવર-ખીજી) ખીજી, અન્ય
૨ કનિષ્ઠ, અધમ, છેલ્લું,

અવર, પું (અં) કલાક, અઢી ઘડીનો સમય
અવરજ, નં આપણી પાછળ હવે થશે તે, છોકગ
' આપણે તથા આપણા ઉત્તરજ ના અવરજ
અવે પાછા ઉદયના ક્ષિતિજમા ધીમે-અસ્તોત્ય
અવરજવર, સ્ત્રીં વાર વાર આવવુ જવુ તે
આવણ, હીનચાવ, હરફ

અવરણ, વિં હવડી જાનવુ, અવર્ણ શદ્
અવસ્થા, અં, વિં (સં અવસ્થા) ફોગટ,
મિથ્યા વ્યર્થ ૨ નિર્ગર્થક, નડામુ, નજીવુ

અવરાઈ, સ્ત્રીં અભરાઈ, જુઓ
અવરાવવુ, કિં અં ૬ કાવુ, રોકાવુ
અવરેજ, પું (અં અવરેજ) સરાસરી,
આવરેજ

અવરોધ, પું (સં અવરોધ) અટકાવ, નડ
તર, રોકાણ, પ્રતિબંધ બાધ ૨ જનાનખાતુ,
અત પુર

અવરોધ, નં (સં) હરકત, પ્રસનાય
અવરોહ, પું (સં અવરોહ) નીચે ઉતરવુ
તે ૨ સ્વર્ગ ૩ લતોદગમ, ફણગો, નડવાઈ
૪ દોળાવ, ઢાળ ૫ ગળો

અવરોહી, વિં ઉતરતુ ૨ (ગાયનમા) છેક
ઉચા મુરથી ઉતરતા નીચા મુરે આવતુ, હવડી
હલકતુ ૩ ઝટ અકર-મળ ફટે તેવુ

અવર્ગી, વિં (સં) વર્ગનું નહિ તે ૨ અવર્ગનું
અવર્ણ, વિં (સં) રગવગરનું ૨ જાત વગરનું
નીચુ, હવડુ, ઝગત ૩ અ આદિ અમુરો તે
૪ અપવાદ [૨ વર્ણનને અયોગ્ય, અકથનીય
અવર્ણ્ય, વિં (સં) વર્ણી ન રાગય તેવુ
અવર્થ, વિં (પં) ઝનિટ નીચુ ઉતરતુ, હવડુ
અવસ, વિં (સં) પડેલુ મુખ્ય ૨ ધજ, તોફા
અવસઅરજી, સ્ત્રીં (કાયદામા) દાવા અરજી,
ફરીયાદ, પ્લેઇન્ટ (અં)

અવસઆખર, અં (આં) પહેલેથી છેડા
સુધી, અર્થાત, ઠેક સુધી

અવસક્ષણ, નં (સં) અપવક્ષણ
અવસથી, અં પહેલેથી, અસલથી

અવસમજલ, સ્ત્રીં (આં અવસમજલ-
મુમાફરી) શમને દાટવા-માળવાની જગા તે,
સ્મશન, પાયદંત, શમની જે છેલ્લી ક્રિયા
કરતી તે

અવસખન, પું (સં અવ-નીચે+લખ-લટ-
કવુ) આશ્રય, આધાર, ઓથ ૨ પગ મૂકવાની
જગા, ટેકા

અવસસાલ, નં (સં) પહેલું વર્ષ, એસતું વર્ષ
અવનેપ, પું (સં અવ+લિપ-લીપવુ) ચોપ-
ડવુ તે, લેપ, ખરડ, પ્લાસ્ટર (અં) અહ કાર

અવલોકન, પુ૦ (સંઽઅવ+લોક-ચાટવુ) ઓપ-
ધિનો ક્વાથ બનાવી, ફરી ઉઠાળી કરેલો ઘટ
પદાર્થ તે, આગળીવતી ચટાય તેવું કરવું તે,
ચાટણું, ચાટો

અવલોકન, ન૦ (સં ઽઅવ+લોક-જેવુ)
તપાસવું, જેવું તે, ચોકશી, પરીક્ષા
અવલોકવું, ક્રિ૦ સં ઽઅવલોકન કરવું, જેવું,
ધારીને જેવું ર તપાસવું, ચોકસી કરવી ૩
પરીક્ષા કરવી

અવશ, વિ૦ (સં ઽ) જે તાબે નથી તે, ૨
સ્વતંત્ર, આપઅખત્યાર, ૩ પરાધીન

અવશિષ્ટ, વિ૦ (સં ઽ) બચેલું, વધેલું, એક, શેષ
અવશ્યકન, પુ૦ અપશ્યકન, અશ્યમ ચિહ્ન.

અવશેષ, વ૦ (અવ-નીચે+શિષ્-રહેલું) બાકી,
શેષ, સિલક

અવશ્ય, વિ૦ (સં ઽઅવશ) વશ ન થાય તેવું,
અડીએલ, હડીલું, ઉચ્છ્રખલ

અવશ્ય, અ૦ (સં ઽ) જરૂર, ખચીત, નક્કી,
ખરેખર, અલબત

અવશ્યમેવ, અ૦ જરૂરજ, નક્કી, નિ સંદેહ

અવસર, પુ૦ (સં ઽઅવ+સ-સરવું) જોગ-
વાઈ, તક, લાગ, પ્રમંથ, તાકડો ૨ દાણું, પ્રસ્તુત
અવસાત, અ૦ હમણાં, હાલ, આટલે-ર ઓચિંતું,
એકદમ.

અવસાન ન૦ (સં ઽ) મોત, આખર ધડી, અત
૨ અટકવાની ટાપ, યતિ, વિરામ ૩ બધ
પડવું તે ૪ હદ, સીમા. ૫ બારીક વખત

અવસાય, પુ૦ (સં ઽ) સમાપ્તિ, છેડો, અત ૨
નિશ્ચય ૩ શેષભાગ

અવસ્થા, સ્ત્રી૦ (અં ઽ) પારસી લોકોનું અસલ
ધર્મ પુસ્તક ૨ હાલત, અવસ્થા

અવસ્થા, સ્ત્રી, (સં ઽઅવ+સ્થા) હાલત, હાલ,
દશા, સ્થિતિ ૨ આયુષ્યના અમુક મુદતના જે
ભાગ તે (પૂર્વાવસ્થા, ઉત્તરાવસ્થા) તથા પેટા
ભાગ (બાળ અવસ્થા, પૌત્ર ૩ અવસ્થા, કિશોર
અવસ્થા, યૌવન અવસ્થા પ્રૌઢ અવસ્થા, અને (જૂઠું
અવસ્થા.) ૩ જીવની જે હાલત તે. (અત્રત,

સ્વપ્ન અને સુષુપ્તિ અવસ્થા). ૪ જીવની
સ્થિતિ-સુખ અને દુઃખ ૫ જરા, ધરડપણું

અવસ્થાન, ન૦ રહેઠાણ, મુકામ

અવસ્થાંતર ન૦ [સં ઽઅવ+સ્થા + અતર-
બાણું] સ્થિતિનો ફેરફાર થવો તે, રૂપાંતર, વિકૃતિ

અવહાર, પુ૦ થોડા વખતની બુદ્ધ વિશ્રાંતિ, સધિ.
અવહાસ, ન૦ [અવ+હસ] ઉપહાસ, હાસ્ય,

મસ્કરી, મળક

અવહિત્ય, ન૦ [સં ઽ] ખોટો દેખાવ; ઢોમ. ૨
કાવ્ય શાસ્ત્રમા ૩૩ વ્યભિચારી ભાવો પૈકીનો એક

અવળચંદુ, ન૦ અડપણ, ચાદવું, છેડતી.

અવળચંદુ, વિ૦ [અવળું-ઉલટું+ચંડ-ગરમ]
અટક્યાળું, કહેવાથી ઉલટું ચાલનાર ૨ ચાદવું,
છેડતી કરનાર ૩ ઉલટું, વિરૂદ્ધ.

અવળચવળ, વિ૦ આડુઅવળું, અવળસવળું,
ખરે ખોટું ૨ અં ઽઉલટસુલટ, ફાવ્યું તેમ,
જેમ આવે તેમ

અવળપચક, ન૦ [અવળું+પંચ-પાચ]
વાકાપણું, આડાઈ, વક્રભાવ, વિપર્યય. અવળ
પચક થવું-[ધનિષ્ઠાના ઉત્તરાર્ધથી તે અધિ-
નીના પૂર્વાર્ધ લગીના જે પાચ નક્ષત્ર તે.તેમા
પરદેશ જવાનો તથા ધાસ લાકડા વહોરવાનો
નિષેધ કલ્પો છે, વળી પચક ખેસતા કષ્ટ અવ-
ળું-ખોટું થાય તો તેવુંને તેવું પાચ વખત
થાય એમ કહેવાય છે-અચોતિષ્ય) સાર કરવા
જતા માહુ થવું તે, સવળું કરતા અવળું થઈ
જવું, ઉંધું ખણાઈ જવું.

અવળવાણી, સ્ત્રી૦ અવળું ખોલવું તે ૨
અવળું ખોલે ને સવળું થાય તેવી ખોલી. ૩.
અશુભ વાણી; કવરધી ખોલ ૪ પ્રસંગથી
ઉલટું ખોલવું તે

અવળાઈ, સ્ત્રી૦ આડાઈ, કહે તેથી આડુ અ
થવા ઉલટું કરવાની જે હડીલી ટેવ તે ૨ જીંદી
પણ, હડીલાઈ

અવળું, વિ૦ ઉલટું, ઉંધું, વિરૂદ્ધ ૨ બાકુ,
પ્રતિકૂલ ૩ આડુ, સન્નુખ નહિ હોય તેવું.
અવળું કરવું-ઉલટું કરવું ૨. ફેરવવું, ૩.

ખગાડવું, નુકશાન કરવું પ્રભુને અવળા હાથે
 પૂજવા છતી હથેળી રાખીને પૂજવાને બદલે ઉધી
 હથેલી રાખી પૂજવું-ચુનો કરવો, પહેલાના
 જન્મે પાપ કરવું) અવળો મોઢે પડવું-(છતા
 નહિ) ઉધે મોઢે પડવું ૨ માદા પડવું, અ
 વળું મો કરવું મો ફેરવવું ૨ રિમાવું
 આડું ને અવળું-જતા ને આવતા અવળા
 પાટા દેવા-ઉલટે રસ્તે ચઢાવવું, ખોટું સમજાવી
 ભ્રમાવવું, અવળા પાસા પડવા-કરેલી યુક્તિ
 નિષ્ફળ જવી, ઉલટું થવું તે અવળા હાથે
 પૂજેલું-કમને કરેલું અવળી પાઘડી મૂકવી-
 દેશળું કાઢવું ૨ વચન ન પાળવું, બોલ્યું
 અબોલ્યું કરવું ૩ પક્ષ-બાળું બદલવી
 અવળાસવળી, સ્ત્રીં એક જાતનો છોડ છે,
 એના પાદડા બાધવાથી ગ્રુમકું પાકે અને રૂઝાય છે
 અવળાસવળી, અંબ ઉભું અને આડું, ચોકડી
 પડે તેમ, ઉલટમુલટ, ૨ અટપડું ૩ ઉધું
 છતું, ઉથલપાથલ
 અવળો, સ્ત્રીં (સં અવ + લેહું સુવાવડીને
 માટે વણા વસાણા ખાડી બનાવેલો ડગાથ બતરીસું
 અવ ધ, સ્ત્રીં ઉડયીખબર, અરના, લોકવાયકા
 અવાક, સ્ત્રીં વાક-મિઠં શ વગરનું
 અવાચક, વિં [સં અ+વચ્-મોનવું] મુગુ,
 ટુંકી જીમ વાગુ બેસાત, મરના પડેલું
 ૩ વાચા રહિત
 અવાચી, સ્ત્રીં હેડડી, વાધણી, ડચગરી
 અવાચ્ય, વિં [સં] મોલાય-બ્યાન કરાય નહિ
 તેવું, અકથનીય
 અવાજ પું [ફાં અવાજ] જે ડઘ સહળાય
 તે, ઘોષ, ધ્વની, શબ્દ ૨ ધાટો, નાદ
 અવાજ, પું અવાજ થવા તે, બહાર, ધડાકા
 અવાજ, વિં અવાજવાળું, વાગતું
 અવાડું, નં ઔ, અડણું, ઔલું
 અવાજો, પું અવાજ, ધ્વનિ, શબ્દ, ઘોષ
 અવાડો, પું ઢોરોને પાવા માટે કરેલો ચુના
 અધીનો ડુવાને લગતો ઉડો ખાડો, ચણેલી
 ટાકી, હોજ

અવાટ, વિં વાટ નહિ તે, ઉજડ રસ્તો ૨
 સ્ત્રીં કુમાર્ગ, અતીતિ
 અવાણ, નં હીડછા ચાલવાની ઢબ, ચાલ ૨ ગુણ
 અવાતર, વિં [સં અવ+અતર-છેડું] માહેતું,
 અદરતું ૨, વચ્ચમા આવેલું ૩ આડકતર, ગૌણ
 અવાર, વિં [સં અ + વારવું-ફેર કરવું] અ-
 નિવાર્ય, ફેર ન થઈ શકે તેવું, આવશ્યક
 અવારનવાર, અં કોઈ કોઈ વાર, વારાફરતી
 ૨ વખતો વખત, કદી કદી
 અવાણુલું, કિં અં તપાસતું, નાણી જેવું,
 અવાવર, વિં [અ+વ્યાપૃ] વાપરવામા ન
 આવતું, અવાવર, અવડ
 અવાસ, પું (સં આ+વસ-હેતું) રહેવાની
 જગા, રહેણાણું, મુકામ, ઘર
 અવાળું, નં ફાતના પારા, પીડિયા ૨ લાળ
 ઉત્પન્ન કરનાર માસપિંડ [રહિત તે
 અવિકાર, પું (સ-અ+વિકાર-ફેરફાર) વિકાર
 અવિકળ, વિં ગાભરૂ ન થએલું
 અવિકાર, પું વિકાર-મગાડ નહિ તે ૨ વિં
 નુકશાન ન કરનાર
 અવિકારી, વિં ફેર નહી તેવું, નિર્વિકાર, ૨
 ભગેષણનો એક પ્રકાર (વ્યાકરણ) જેને જાતિ
 વચન અને વિભાક્ત ન લાગે તેવું ૩ નિરૂ
 પદ્ધતી, નિર્દોષ, ૪ અમાત્રક નિર્બાધક
 અવેગન, વિં (સં અ+વિ+ગમ-જતું)
 છૂટું પડેલું, મયુક્ત ૨ નિસ (બલ)
 અવગત, વિં આશકે રોકેલી, અજ્ઞાતયોવના
 અવિચળ, વિં (સ અ+વિ+ચલ-જતું)
 જેનો ફેરફાર ન થાય તેવું, ન્યાયી, સ્થીર, ડાયમ
 અવિચાર પું (સં અ+વિ+ચાર-ચાલવું) વિ
 વક વિચાર રહિત, અન્યાય, અવિવેક
 અવિચારો, વિં (સં) અવિવેકી, પ્રમાદી,
 મૂર્ખ, વિચારશૂન્ય, અણુસમજી
 અવિચિન્ન, વિં (સં અ+વિ-છિદ્ર-ડાપવું)
 જીદું પાડેતું નહિ તેવું, અખડત, અખડ, અસ્ખલિત
 અવિચિન્નચારો, સ્ત્રીં અભિષેક, ધારાવાડી
 અવિદ્યોની, વિં (સં) પતિ મગ થયો ન
 હોય તેવી (સ્ત્રી)

અવિધમાન, વિ૦ (સં અ+વિદ્-હોવુ+માન+વાણુ) જીવતુ ન હોય તે મરી ગએલું, નાશ પામેલું ર અપ્રલક્ષ

અવિધા, સ્ત્રી૦ (સં અ + વિધા-જ્ઞાન) જગતની જુડી માયા,અજ્ઞાન,ર વિદ્યાનો અભાવ અવિધ, વિ૦ વિધેલું નહીં તે, વેહ રહિત ર ન પલોટાએલું

અવિધાર, અ૦ નક્કી,ખચીત,

અવિધારલુ,કિ૦ સં અવસ્થ માનવુ,ધારવુ મમજવુ

અવિનય, પુ૦ (સં) એઅપ્પી, અસબ્યતા ર ગુનો, દોષ

અવિનયી, સ્ત્રી૦ અસબ્ય, એઅદમ્ય, ઉદ્ધત

અવિનાશ, વિ૦ (સં અ+વિ+નશ) જેનો

કદી નાશ નથી થતો તે, અક્ષર, અજર, નિલ

અવિનાશી, વિ૦ (સં) નિલ-હમેશ છે તેવું,

અમર, અક્ષય, ર પુ૦ પરમાત્મા, બ્રહ્મ

અવિનીત, વિ૦ અનન્ન,ઉદ્ધત અધ્ધક ર જગલી

અવિપક્ષ, વિ૦ (સં) શત્રુરહિત સામાવાળીઆ વગરનું [ન થાય એવો એક રોગ

અવિપાક, વિ૦ (સં) જેમા ખાધેલું હજમ

અવિભક્ત,વિ૦(સં)નહિ વહેયાએલું, મજાઆર

અવિભાજ્ય, વિ૦ (સં) જેના વિભાગ ન

થઈ શકે તેવું,ભાગી ન શકાય તેવું

અવિમળ, વિ૦ (સં) અસ્વચ્છ, મેલું

અવિરત, અ૦(સં)વગર અટકે,ચાલુ, નિરતર

અવિરલ, વિ૦ (સં) ભરચક, ભરપૂર,પુષ્કળ

ર ધાકુ ૩ વન નક્કર ૪ અટકે નહિ તેવું

અવિવક્ષિત, વિ૦ (સં) ખામુખા બોલવું જ છે

એવો વિચાર ન હોય તેવું ધારેલું નહિ તેવું

અવિવાહિત, વિ૦ (સં)અ + વિ+વહ-લધ

(જવું) વિવાહ સરકાર થયેલો નથી તેવું, કુવાર

અવિવેક, પુ૦ (સં) વિવેક નહિ તે, અવિ-

ચાર ર દોષ

અવિવેકી, વિ૦(સં)અ+વિ+વિજ્-ઓળખાવું

અવિચારી, અસબ્યતા, અમર્યાદ, એઅદમ્ય

અવિશ્વાસ, પુ૦ (સં) અણુભરોસો, ખાતરી

ન થવી તે

અવિશ્વાસી, વિ૦(સં)નાસ્તિક ર બેધમાન; દગાખોર, બેવચની

અવિશ્વાસનીય, વિ૦ અણુભરોમાવાળું

અવે, અ૦ હવે, આવું છે ત્યારે

અવેક, પુ૦ અવિવેક, ગેરવર્તણૂક

અવિરોધી, વિ૦ દ્વેષી નહિ તે, મપીલું

અવેજ, પુ૦ (આ૦ ઇવજ) માલ સાટે માલ

આપવો લેવો તે, સાટાપારી, બફલો ર નાણું

ઉત્પન્ન, કિમતીમાન ૩ નફો, મુડી

અવેર, પુ૦(સં આ + વૃ-ઢાકવું) દેખરેખ

દાખમા રાખવાની મત્તા, કાચુ ર વિવેકથી

ઉપયોગ કરવો તે,ખર્ચા જાણવું તે ૩ કરકસર

કરની તે ૪ સમેટી લેવું, એકડું કરવું

અવેરલું, કિ૦ સં સાચવી રાખવું,ઉગારવું ર

જતન કરવું,જાળવવું ૩ કરકસર કરવી,અવેર કરવો

અવેર, અ૦ વખત બેવખત, ગમે તે વખતે;

કાઈ પણ સમયે ર હલેલું

અવેવ, પુ૦ અવયવ, જુઓ ર અવેર, વ્યવસ્થા

અવેળા, સ્ત્રી૦ કવેળા, વખત બેવખત

અવેળી, સ્ત્રી૦ધજીના લોટને વૂગડે ચાળી ધીમા

શેકી સાકરના પાણી સાથે ચટાય તેમ કરવું તે,

મેદાનો શિરો (જેન) [ખુલ્લું-ઉવાડું નહિ તે

અવ્યક્ત, વિ૦ (સં અ+વ્યક્ત-સ્પષ્ટ) ગુપ્ત,

અવ્યક્ત, પુ૦ (સં) આત્મા, ઈશ્વર ર.

માયા ૩ મખ્યા, પદ (ખીજ ગણિતમા). ૪

ખનિ, અવાજ (સાખ્યમા); ૫ પ્રકૃતિ કુદરત

અવ્યય, પુ૦ (સં) વ્યાકરણ પ્રસિદ્ધ અવ્યય,

સર્વ વિભક્તિમા અને સર્વ વચનમા એક રૂપે

રહેનાર શબ્દ, જેને લિંગ,વચન, અને વિભક્તિ

લાગતા નથી તેવો શબ્દ એની ચાર જાત છે

શબ્દચોગી, ઉભયાન્વી, ક્રિયાવિશેષણ અને કેવળ

પ્રયોગી

અવ્યય, વિ૦ (સં)અ+વિ+ઇ-જવું) આદિ-

અત વિનાનું, વિકારવિનાનું ર અવિનાશી,નિલ,

અમર ૩ પરમાત્મા, બ્રહ્મ,

અવ્યવસ્થા, સ્ત્રી૦ (સં)અ+વિ+અવ+સ્થા)

ગેરખ દોખસ્ત, બેતાલી, જોટાળો, ગરબડ,

અવ્યવસ્થિત, વિ૦ (સ૦) અવ્યવસ્થા વગરનું,
ખોટાળીલું ૨ કોઈ પણ જાતના નિયમ વગરનું
૩ ચચળ

અવ્યાપ્તિ સ્ત્રી૦ (સ૦) સર્વત્ર લાગુ ન પડે
તેવો અમુક વસ્તુના લક્ષણનો જે દોષ તે; અપ્રાપ્તિ
અવ્યયીભાવ, પુ૦ વ્યાકરણમાં એ નામનો
એક સમાસ, છઠ્ઠી વિભક્તિવાળા નામની પછી
અવ્યય આવે છે ત્યારે વિભક્તિ ઉઠી જઈ નામ
અને અવ્યય જોડાઈ જાય છે તે 'ધોડાની ઉ-
પર-ધોડા ઉપર'

અબહેરાટ, પુ૦ બહાવરાપણું; અચવણ, અમુ-
જ્ય, મજમ, ૨ લજમ, શરમ

અબહેર, વિ બહાવર, ગભરાએલું, વ્યાકુળ

અબહે, સ્ત્રી૦ એક તરેહની આતસમાળ, હવાઈ
અશક, પુ૦ ધશક, જુઓ અશકનો આરો
ગાજરા ખાય—અશકનો આરો ડીકરામાં ખાય

અશકર, અ૦ (ફા૦ આશકાર-દર્શાવતું) ચોક્ષુ,
પ્રુહી રીતે, પ્રત્યક્ષ. ૨ આખરે, છેવટે

અશક્ત, વિ૦ (સ૦ અ+શક્-થકતું) શક્તિ
વગરનું નયણું, કમજોર, નરમ ૨ અસમર્થ,
નાલાયક, દમવિનાનું ૩ દુર્બળ, માદુ, પોચું

અશક્તિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) શક્તિ નહિ તે, અશ-
ક્તપણું નયળાઈ, કમજોરી ૨ મજબૂ નહિ તે
અશક્તિમાન, વિ (સ૦) અશક્ત, દુર્બળ,
અસમર્થ, કમતાકાતવાળું [ભવિત, અસાધ્ય.

અશક્ય, વિ૦ (સ૦) ન બને-થાય તેવું અસ-
અશન, ન૦ (સ૦ અશ-ખાતું) જમવું તે ૨
ભોજન, ખોરાક ૩ અન્ન

અશનિ, સ્ત્રી૦ વીજળી ૨ વજ્ર ૩ કરા પડવા તે
અશરણુ, વિ૦ (સ૦) આશરો ન હોય તેવું, નિરાધાર
અશરણુશરણુ, વિ૦ (સ૦) આશ્રય વગરનાને
આશ્રય આપનાર, પરમેશ્વર

અશરફી, સ્ત્રી૦ (ફા૦ અશર-દશ) મોહોર,
૧૫ રૂપિયાની કિંમતનો સિક્કો

અશરાફ, વિ૦ (આ૦ શફરી-ઉમરાવ) બહુ,
સાલસ, સભ્ય. ૨ પ્રમાણિક, ધમાનદાર ૩
ખાનદાન, કુલીન

અશરાફી, સ્ત્રી૦ (આ૦) બલમનસાઇ, સ-
બ્યતા ૨ ધમાનદારી.

અશર્મ, વિ૦ (સ૦ અ+શર્મ-ખુશી) દુખી
૨ ખેશ્વરમ, નિર્લજ્જ

અશાડ, પુ૦ (સ૦ આષાઠ) હિંદુ કાર્તિકી વર્ષનો
૯ મો મહિનો [માસને લગતું

અશાડી, વિ૦ અશાડ માસની પૂણિમાં ૨ અશાડ
અશાત, સ્ત્રી૦ (સ૦ અ+શમ-શાન્ત થતું) અસુખ,
દુખ, અશાંતિ ૨ ઉદ્વેગ

અશાતના, સ્ત્રી૦ દુખ, લાગણી દુખાવી તે
૨ અપવિત્રતા (જેન)

અશાત, વિ૦ કાલાહલવાળું, ગડબડીલું

અશાંતિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) ચિત્તવિક્ષેપ, શાંતિ નહિ
તે ૨ મખેડો, બડ

અશાતા, સ્ત્રી૦ નિવૃત્તિ-સુખ નહિ તે, અસુખ,
ઉનાપો. ૨ ચિંતા, ફિકર

અશાશ્વત, વિ૦ (સ૦ અ + શાશ્વત-નિત્ય)
નિત્ય-હમેશનું નહિ તેવું, અસ્થિર, ચચળ,
અસ્થાયી ૨ મેઘડીનું, ઘણું જીવન. ૩ નક્કી નહિ તે

અશાસ્ત્ર, વિ૦ (સ૦ અ+શાસ્-અમલ કરવો)
શાસ્ત્રવિરૂદ્ધ, રીતિ વિરૂદ્ધ, વિધિ-નિયમથી ઉલટું

અશિર, પુ૦ (સ૦) રાક્ષસ ૨ અગ્નિ ૩, પવન
અશિવ, વિ૦ અયોગ્ય, અનુચિત ૨ અશુભ, અમંગળ
અશિક્ષિત, વિ૦ (સ૦ અ+શિક્ષ-શીખવતું) નહિ
શિખેલું, ન કેળવાયેલું, અભણ

અશીલ, વિ૦ ગરીબ, શાત, શરમાળ ૨ ખરામ
વર્તણૂકનું, નીચ ૩ હલકું, અકુલીન

અશુચિ, વિ૦ (સ૦) અપવિત્ર, મલિન, ગદુ

અશુદ્ધ, વિ. (સ૦) અપવિત્ર, મલિન, અસ્વચ્છ,
નાપાક ૨ ખોટું, જુકું. ૩ બૂલચૂકવાળું, દોષિત

અશુદ્ધિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) બૂલચૂક; ખોટું ૨ અ-
પવિત્રતા ૩ ચોખવટ નહિ તે

અશુભ, ન૦ (સ૦ અ+શુભ-સુદર) અકલ્યાણ,
માદું, જુકું, અભદ્ર ૨ મરણને લગતું કર્મ તે

અગ્રેષ, વિ૦ (સ૦ અ+શિષ્-માફી રહેવું)
સહણું, સપૂર્ણ, કઈજા બાકી નહિ તેવું [સાક્ષ બી

અશેળીઓ, પુ૦ અસાળીઓ, એક જાતના અપટા

અસો, વિં (૬૧૦) પવિત્ર
 અસોઠ, સ્ત્રીં (૬૧૦) પવિત્રતા, શુદ્ધતા
 અસોઠ, નં (૬૦) શોક નહિ તે, સુખ,
 આનંદ. ૨ બુદ્ધવૃક્ષ, આસોપાલવનું ઝાડ ૩ વિં
 શોક જાય તે આનંદ થાય તેવું
 અસોઝ્ય, વિં (૬૦) નહિ શોક કરવા લાયક
 અસોઝ્ય, નં (૬૦) અપવિત્રતા, અશુદ્ધિ. ૨ સૂતક
 અશકર, અં છેવટ, આખરે અંતે
 અશમર, વિં (૬૦) પત્થરનું, પુંપત્થર, પહાણો
 અશમરી, પું મૃતકૃત્ત, પથરીનો રોગ
 અશદ્ધા, સ્ત્રીં (૬૦) આસ્થા નહિ તે, નાસ્તિકતા
 અશ્રાન્ત, વિં (૬૦) રાફે થાકવિનાનું ૨ અંબગર થાકે
 અશ્રુ, નં (૬૦) આસુ, નેત્રાશ્રુ
 અશ્રુત, વિં (૬૦) જેણે સાબળેલું નથી તે
 ૨ વેદ ન બાળેલું તે [માથી પાણી ટપકવું તે
 અશ્રુધારા, સ્ત્રીં (૬૦) આસુની ધાર, આખ-
 અશ્રુપાત, પું આસુનું પડવું-આસુ વહેવા તે
 અસ્લાધ્ય, વિં (૬૦) વખાણ-તારીફ ક-
 કરવા જોગ નહિ તેવું.
 અસ્લીલ, (૬૦) શરમ આવે તેવું, અશ્વિષ્ટ, છુકું
 અસ્લેષા સ્ત્રીં (૬૦) ૨૭ પૈકી નવમું નક્ષત્ર,
 પાચ તારાનો એક સમુદાય તે
 અશ્વિ, પું (૬૦) ધોડા, હય, તોખાર. ૨
 પુરૂષની એક જાત
 અશ્વિગતિ, સ્ત્રીં (૬૦) ધોડાની ચાલ
 અશ્વિગંધા, સ્ત્રીં એક જાતની વનસ્પતિ, આસધ
 અશ્વિગ્રીવ, પું (૬૦) ધોડાના જેવી ગરદન-
 વાળો એક રાક્ષસ, હયગ્રીવ રાક્ષસ. ૨ વિષ્ણુનો
 અશ્વિતર, નં (૬૦) રોઝ, ખચ્ચર [એક અવતાર
 અશ્વિત્થ, પું પીપળો [યંત્રો પુત્ર
 અશ્વિત્થામા, પું (૬૦) પાડવોના ગુરૂ દ્રોણાચા-
 અશ્વિદૃષ્ટા, સ્ત્રીં (૬૦) ગોખર [એક વૃત્ત
 અશ્વિધાદી, સ્ત્રીં (૬૦) કવિતાનું ૨૭ અક્ષરનું
 અશ્વિપાળા, પું (૬૦) અશ્વ+પાલ-રક્ષણ કર-
 વું) ધોડાનો પાળક, ખાસદાર, ધોડાવાળો, રાવત
 અશ્વમત્ર, પું (૬૦) જે મંત્રથી ધોડા વશ
 થાય અને પવનની માફક ચાલે તે

અશ્વિમેધ, પું (૬૦) ધોડાનો યજ્ઞ
 અશ્વિમેવ, અં (સં) અવશ્યમ+એવ) નક્ષી;
 ખસસ, જરૂર [અને ફળવવાની વિદ્યા.
 અશ્વિવિદ્યા, સ્ત્રીં (૬૦) ધોડાને પારખવાની
 અશ્વિવૈદ્ય, પું ધોડાનો વૈદ, પશુવૈદ્ય.
 અશ્વિશાળા, સ્ત્રીં (૬૦) તખેલો, ધોડાર.
 અશ્વિરોહ, પું (સં) ધોડેસ્વાર [ઘિપર ચઢવું તે,
 અશ્વિરોહ, પું (૬૦) ધોડેસ્વારી, ધોડા
 અશ્વિન, પું (૬૦) આસો માસ.
 અશ્વિની, સ્ત્રીં (૬૦) એ નામનું ૨૭ પૈકી
 પહેલું નક્ષત્ર ૨ ધોડી ૩ સૂર્યની સ્ત્રી, ત્વષ્ટાની પુત્રી.
 અશ્વિનિકુમાર, પું (૬૦) એક અપ્સરાના
 જે જોડે અવતરેલા પુત્ર, જેઓ સ્વર્ગના વૈદ્ય
 ગણાય છે ૨ ધણોજ રૂપાળો પુરૂષ, કુશળ વૈદ્ય
 ૩ એક જાતની ઓસડની મેળવણી
 અષ્ટ, વિં (૬૦) આઠ. ૮
 અષ્ટક, નં (૬૦) આઠનો જે સમુદાય તે
 અષ્ટકા, નં (૬૦) પોસ, મહા અને શાગળ
 વદ ૭ ૮, ૯, ના ત્રણ દિવસ. ૨ તે દિવસે
 થતી એક જાતની માહક્રિયા
 અષ્ટકોણ, વિં (૬૦) આઠ ખુણાવાળું,
 અષ્ટગંધ, નં (૬૦) આઠ જાતની સુગંધિ
 વસ્તુઓનું ચૂર્ણ
 અષ્ટનાતુ, સ્ત્રીં (૬૦) સોનું, રૂપું, તાણું, કથીર,
 સીસું, પિત્તળ, લોહ અને તાણું એ આઠ ધાતુઓ
 અષ્ટનાયિકા, સ્ત્રીં કાવ્યશાસ્ત્રમાં વર્ણવેલી આઠ
 નાયિકાઓ તે (સ્વાધીન પતિકા, ખડિયા,
 અલિસારિકા, કલહાતરિતા, વિપ્રશમ્બા, પ્રેમિત
 ભર્તૃકા, વાસકસન્નમ, અને વિરહોત્કંઠા)
 અષ્ટપદી, સ્ત્રીં (૬૦) જેમાં આઠ પદ-કડી-
 ઓ હોય તેવું ગીત (જ્યેષ્ઠકવિકૃતગીત ગોર્વાદ)
 ૨ શરભ, કરોળિયો.
 અષ્ટપ્રધાન, પું (સં) આઠ જાતના કારભારી.
 (પ્રધાન, અમત્ય, સચીવ, મંત્રી, ધર્મશાસ્ત્ર,
 ન્યાયશાસ્ત્રી, વૈદ્ય, અને સેનાપતિ)
 અષ્ટભાવ, પું (સં) આઠ જાતના ભાવ.
 (સ્તભ, સ્વેદ, સ્વરભગ, રોમાચ, કેપ, વૈવસ્વત,
 અશ્રુપાત, અને પ્રલય).

અષ્ટમ, વિં (સં) આઠમું
 અષ્ટમ, પું ત્રણ ઉપવાસનું એક વ્રત (જૈન)
 અષ્ટમ ગણ, નં (સં) આઠ મગળ ફેરા
 ફરવા તે પુનર્લભ [૨ અમબદ્ધ
 અષ્ટમપષ્ટમ, અન્નમેતેમ, ઉધુ છતુ, આડુ અવળ
 અષ્ટમાસિદ્ધિ, (સં) આઠ પ્રકારની સિદ્ધિઓ
 તે ૨ લીલા લહેર, આનંદ [આઠમી તિથિ
 અષ્ટમી, સ્ત્રી (સં) આઠમ, પખવાડીયાની
 અષ્ટવર્યા, સ્ત્રી (સં) આઠ વર્ષની બાળા,
 ગૌરી [તેવું (મત્ર)
 અષ્ટાક્ષરી, વિં (સં) આઠ છે અક્ષર જેમા
 અષ્ટાગ, નં (સં) આઠ અગ-વિભાગવાળું
 અષ્ટાગપ્રણામ, પું (સં) આઠે અંગે કરીને
 નમન કરવું તે, લાખા થઈ પગે પડવું તે, દડવન
 અષ્ટાગયોગ, પું (સં) આઠે અંગ સહિત
 જે યોગ તે. (યમ, નિયમ, આસન, પ્રાણા
 યામ, પ્રસાહાર, ધારણા, ધ્યાન અને સમાધિ)
 અષ્ટાદશ, વિં (સં) અઠાર, ૧૮
 અષ્ટાવક, પું (સં) એ નામનો એક ઋષિ ૨
 જેને શરીરે ધણી ખોડ હોય તે
 અષ્ટવિવાની, વિં (સં અષ્ટ+અવધાન-
 લક્ષ) એકજ વખતે ધણે ઠેકાણે લક્ષ રાખી
 શકે તેવું ૨ ખટપટી, ચતુર
 અષ્ટાવુ, કિં અં હીઝરાવું, ઓશિયાળા જેવા
 થઈ બળ્યા કરવું, દુમાયા કરવું ૨ પછડાવું,
 ટીચાવું [+શત-સો) એકસોને આઠ
 અષ્ટોત્તરશત, વિં (સં અષ્ટ+ઉત્તર-કેપર,
 અસકામત, સ્ત્રી (ફાં) માલમિલકત, પુણ
 અસખ્ય, વિં જેની ગણતરી થઈ ન શકે તેવું
 અનંત, ધાણજ બેશુમાર [ખ્ય, અપાર
 અસખ્યાત, વિં (સં) અપરિમિત, અસ-
 અસગત, વિં (સં) અયુક્ત, સબધ વિનાનું
 અસગી, વિં અતડુ, જુદું, મગી નહિ તે, લાગી
 અસજ્જન, પું (સં) અસાધુ અસખ્ય, દુર્નન
 ૨ વિં નહાર, દુષ્ટ
 અસત, વિં (સં) જુદું, ખોટું, ૨ અધર્મી,

અન્યાયી, ૩ અફળ, ફેગટ [અનાદર, અપમાન
 અસત્કાર, પું (સં) માન ન બાપવું તે,
 અસતુલ, નં ખેતરની ચારે બાજુની હદ
 અસત્ય, નં (સં) જુઠાણું મલતો અભાવ તે
 અસત્યતા, સ્ત્રી અસત્ય ખોટું, અનૃતતા
 અસત્યવાદી, વિં જુદું બોલનાર, જુદું
 અસદશ, વિં ખરોખર મળતું ન આવે તેવું
 અસમાન [દશને પામવું તે
 અસદ્ગતિ, સ્ત્રી દુર્ગતિ, મૃત્યુ પછી નીચ
 અસદ્ભાવ, પું (સં) અણુગમે અપ્રિયતા
 અસતોષ, પું (સં) મનોષ નહિ તે ૨
 લોભ, તૃષ્ણા
 અસન્માન, નં અપમાન, અનાદર
 અસખ્યા, પું (આં) સામાન, જ ગમમિલકત
 ૨ સાહિત્ય, સામગ્રી (યુધ્ધ સબધી)
 અસખ્ય, વિં (સં) સભામા શોભે નહિ તેવું,
 અવિવેકી, તોછડું, ઉદ્ધત, ખળ
 અસમજ, સ્ત્રી અવાનતા, મર્ખાઈ, નાદાની ૨
 નાદાનીઅત, બાળકભુષિ
 અસમજણ, સ્ત્રી અવાન, ગેરસમજ, નાદાનીઅત
 અસમજણ, વિં નાદાન મૂર્ખ બાળકભુષિ
 અસમજીવ, સ્ત્રી સમજફેર, અણબનાવ કુસપ
 અસમજીવી, વિં ગેરસમજીવી, સમજફેર
 અસમર્થ વિં (સં) મમથ નહિ તે, નમળું
 કમળેર, અશક્ત, દુબળું
 અસમાતુ, વિં સમાય નહિ તેવું, છલકાતું ૨
 તોફાની, સખાણું ન રહે તેવું, અટકચાળું ૩
 હળીમળીને ન ચાલે તેવું
 અસમાન, વિં સરખું નહિ તેવું, નાનું મોટું,
 અતુલ્ય, વિગતિય ૨ અપૂર્વ, અલૌકિક
 અસમાન, નં (ફાં) આગશ, આમમાન. અ-
 સમાની-આસમાની, ભુર
 અસમાનીસુલતાની, સ્ત્રી (કાં) (વેડીકાપઅથવા
 રાજ્યકોપ, આકરમિક વિપતિ
 અસપૂર્ણ, વિં (સં) અધુરું, અપૂર્ણ, જાણું
 અસબદ્ધ, વિં (સં) સબધ વિનાનું, અસગત,
 તૂટક, ૨ એક બીજથી ઉલટું, વિરોધી

અસંખ્ય, પુ૦ સખધ વગરનું, તૂટક, છિન્નભિન્ન
અસંભવ, પુ૦ (સ૦) ન બનવું તે, અશક્યતા,
૨ મળતા ન આવવું તે, અભાવ,
અસંભવિત, વિ૦ (સ૦) ન બને-થાય તેવું,
અશક્ય

અસંભાવના, સ્ત્રી૦ (સ૦) મળતું-એસતું ન
આવવું તે, અધટિપણ, અશક્યતા

અસંભાવિત, વિ૦ (સ૦) દુર્જન, દુષ્ટ, શાખ-
આગર વનાવું, અપ્રતિષ્ઠિત

અસંભાવ્ય, વિ૦ (સ૦) ન બને તેવું, અશક્ય,
ધારી શકાય નહિ તેવું

અસમજસ, વિ૦ (સ૦) મળતું ન હોય તે,
અવટિતપણું ૨ અણુસમજ, અવિચારી

અસંયુક્ત, વિ૦ (સ૦) મયોગ-જોડાણવગરનું,
છુડે, જુદું

અસંયોગ, પુ૦ વિયોગ, જુદાપણું, કુમપ

અસંશય, પુ૦ સદેહવિનાનું, નિશ્ચય

અસંસર્ગ, પુ૦ સખધ-પરિચયનો અભાવ,
અસર્ગરહિત

અસંસ્કૃત, વિ૦ (સ૦) જેને સસ્કાર થએલા
ન હોય તેવું, અશુદ્ધ ૨ પ્રાકૃત

અસંસ્કૃતિ, વિ૦ સંસ્કાર વગરનું, અશુદ્ધ, પ્રાકૃત

અસર, સ્ત્રી૦ (આ૦) લાગણી ૨ ગુણ ૩ ફળ,
હાસલ, પાંગણામ ૪ પાસ ૫ મનમા વાત ઉત-

રવી તે, છાપ [ખાણું ૨ ગુણકારક ૩ પ્રયણ
અસરકારક, વિ૦ અસર કરે તેવું, સચોટ, રામ-

અસરાર, ન૦ ખાનગી વાતચિત, ગોઠ, ગુજ

અનલ, વિ૦ (અ૦) પહેલું, મળતું, પ્રથમનું,
અવલ ૨ જીવ ૩ ખરે, સાચું ૪ ઉચ્ચ

કુળનું, જીવિયાત, ખાનદાન ૫ સારું શ્રેષ્ઠ

અસલી, વિ૦ (આ૦) જીવ અગાઉના વખતનું,
પ્રથમનું, મૂળનું પુરાણ

અસવાર, પુ૦ ઘોડેસ્વાર, સ્વાર, અસ્વાર

અસવારી, સ્ત્રી૦ પ્રાણીની પીઠઉપર કે વાહનમા
બેસવું તે, આરોહણ ૨ બેસનાર, ઉતાર ૩

રસાલો ૪ હુમલો, ચઢાઈ. [નિરાધાર
અસહાય, વિ૦ (સ૦) એકલું, સાથી વિનાનું,

અસહિષ્ણુ, વ૦ (સ૦) અસહ્ય, અક્ષમ ૨ નાજુક
અસહ્ય, વિ૦ (સ૦) ન સહેન થાય તેવું;

દુસહ અક્ષમ [અચળ, ઉતાવળ, ગાભર
અસાસતું, વિ૦ (સ૦) અનિશ્ચિત-દમ લેવો)

અસાચ, વિ૦ (સ૦) અસત્ય, જુદું [પરેશાન
અસાધવી, વિ૦ અસતી, સાધુતા ન હોય તેવી,

અસાધારણ, વિ૦ (સ૦) સાધારણ નહિ તે,
અનૌકિક, અદ્ભુત [અધર્મી, પાપી

અસાધુ, વિ૦ (સ૦) દુષ્ટ, સાધુ નહિ તે,
અસાધ્ય, વિ૦ (સ૦) મેળવી-વશ કરી શકાય

નહિ તેવું, દુષ્પ્રાપ્ય ૨ ઉપાય થઈ ન શકે તેવું

અસામાન્ય, વિ૦ (સ૦) અસાધારણ અનુપમ
અસામી, પુ૦ આસામી ૨ દેણદાર ૩ પૈસા-

વાળો ગૃહસ્થ [વિંખોટું, સાર વિનાનું, નકામું
અસાર, પુ૦ (સ૦) સાર નહિ તે, નિસાર ૨

અસામીવાર, અ૦ (આ૦) જુદું જુદું, વિગત-
વાર, નામવાર

અસારત, સ્ત્રી૦ સાન, ઈશારત [અણસારો
અસારો, પુ૦ રેશમની વણેલી પાતળી દોરી ૨.

અસાવર, વિ૦ (સ૦) સાવધ નહિ તે, ગાફેલ,
ખેદરકાર, બેફિકર

અસાવરો, સ્ત્રી૦ એક રાગિણી શ્રીરાગને કલ્પેલી
સ્ત્રી રાગિણીઓ પૈકી એક

અસાહ્ય, સ૦ (સ૦) અસહાય, જીવો
અસાળીઓ પુ૦ એક જાતની ઓંધળી, એના

ખી રાતા, જરા ચપટા અને લાખા હોય છે
અસિ પુ૦ (મ૦) ખડ્ગ, તરવાર, શમસેર

અસિત, સ૦ કાળું [૩ એક અપ્સરા ૪ નાગણ
અસિતા, સ્ત્રી૦ ગળી ૨ કાળા કેશવાળી સ્ત્રી

અસિવાર, સ્ત્રી૦ તરવારની ધાર
અસિપત્ર, પુ૦ તરવારનું પાનું મ્યાન ૨ શેર-

ડીના પડછા જેવું બને તરફ ધારવાળું ખડ્ગ
૩ શેરડી.

અસિલના, સ્ત્રી૦ (સ૦) તરવારનું પાનું
અસીલ, વિ૦ (આ૦) ઉચ્ચ કુળનું, ખાનદાન

૨ શરમાળ, ગરીબ. ૩ ભણ, સાક્ષિ ૪
વકીલનો ગ્રાહક, કુલ

અસીસું, ન૦ એશીકુ, તકીએ, ઉપધાન.
 અસુ, વિ૦ (સ૦ ઈદશ) એવુ, તેમ (કવિતા)
 અસુ પુ૦ (સ૦) પ્રાણ, શ્વાસ, દમ. ૨ જીદગી
 ૩ શરીરના પાય તત્ત્વે.
 અસુખ, ન૦ (સ૦) સુખ-એન નહિ તે, દુઃખ,
 એએની, અસ્વાસ્થ્ય. [અરપય વૃક્ષ
 અસુદરો, પુ૦ (મ૦ અર્જુનસાદક) એક જાતનું
 અસુર, પુ૦ (સ૦) દૈત્ય, દાનવ, રાક્ષસ
 અસુર, વિ૦ મોકુ, વિલખવાળું
 અસુરી, વિ૦ આસુરી, રાક્ષસી
 અસુર, વિ૦ મોકુ, અધાર, બહુવાર થઈ જવી તે
 અસુયા, સ્ત્રી૦ (સ૦) અદેખાઈ, ઈર્ષ્યા
 અસેમસે, અ૦ બહાના કાઠીકાઠીને, કોષને કોષ
 મિષથી-કળાથી.
 અસો, વિ૦ પવિન, શુભ.
 અસૌમ્ય, વિ૦ (સ૦) બીઆમણ, ઉમ્મ, ઉધ્ધત
 અસ્ખલિત, વિ૦ (સ૦) દૃઢ, વજ્ર સકલ્પી,
 ૨ વગર ખરેલું, ન ખળે એવું, અચળ
 અસ્ત, પુ૦ (સ૦) સૂર્ય, ચંદ્ર, તારા વગેરેનું
 આકાશમા ન દેખાવું-આથમવું તે, નિસ્તેજ થવું
 ૨ નાશ, ઢકાઈ જવું તે (ઉદયથી ઉલટું અસ્ત)
 અસ્તગત, વિ૦ (સ૦) અસ્તપામેલું, આથમેલું
 અસ્તમાન, વિ૦ (સ૦) અસ્તગત, જુઓ.
 અસ્તર, ન૦ (સ૦) આ-આખું + સ્તૃ-ઢાકવું)
 સારા કપડાની અદરની બાજુ જેવી ઢાકવી
 તે, પડ. [સોનાનો સીકો
 અસ્તરિયુ, ન૦ (અ૦ સ્તરલોગ) એક જાતનો
 અસ્તરી, સ્ત્રી૦ ઈસ્ત્રી, જુઓ ૨ સ્ત્રી
 અસ્તરો, પુ૦ અસ્ત્રો, છોર, છર, સર્ગ્યો.
 અસ્તાઈ, સ્ત્રી૦ ટેક, ઢાળ, રાગ.
 અસ્તાચલ, પુ૦ (સ૦ અસ્તનઅનચલ-જવું)
 જે પર્વતની પેલીપાર સૂર્યાદિ ગ્રહો અસ્ત થાય છે
 છે તે પશ્ચિમ દિશામા કદપાએલો એક પર્વત
 અસ્તિ, સ્ત્રી૦ હયાતી, અસ્તિત્વ, વિઘ્નમાનતા
 અસ્તિ, કિ૦ (સ૦) છે
 અસ્તિત્વ, ન૦ (સ૦) હયાતી, હોવાપણું [૨ ભલે
 અસ્તુ, અ૦ (સ૦) થાઓ, હો, બનો, આમીન.

અસ્તેય, ન૦ (સ૦) ચોરી નહિ કરવી તે, ચોરીનો
 અભાવ [ચુથાઈ ગએલું, અંધેર
 અસ્તોવ્યસ્તા, વિ૦ વેરણુ ખેરણુ, અવ્યસ્થિત,
 અસ્ત્ર, ન૦ (સ૦ અસ્-ઈ કવું) દૂર ફેંકવાનું
 હથિયાર, બાણ, તીર
 અસ્ત્રશસ્ત્ર, ન૦ ફેંકવાના તેમજ હાથમા રાખીને
 ઉપયોગમા લેવાના લડાઈના હથિયારો.
 અસ્ત્રી, સ્ત્રી૦ સ્ત્રી, ૨ ઈસ્ત્રી
 અસ્ત્રો, પુ૦ [ફાં ઉત્તરદેશ-મુડવું) મુડવાનું
 હનમનું એળર, છર, સર્ગ્યો
 અસ્થાયી, વિ૦ (સ૦) હમેશનું નહિ તેવું,
 અનિત્ય, ક્ષણભગુર, ક્ષણિક, અસ્થિર,
 અસ્થિ, ન૦ (સ૦) હાડકું, હાડ.
 અસ્થિપજર, ન૦ (સ૦) હાડકાનું પાજર,
 હાડકાનો માળો
 અસ્થિર, વિ૦ (સ૦) સ્થિર નહિ તે, ડગમગલું,
 દોહળું, ચચળ ૨ હાલતું અનિયમિત
 અસ્થિસંચય, પુ૦ (સ૦) શમ બળી રહ્યા
 પછી રહેલા હાડકાના કડકા વીણીને દાટવાની
 અથવા નદીમા પધરાવવાની જે ક્રિયા તે
 અસ્થિસમર્પણ, ન૦ (સ૦) શમ બળી ગયા
 પછીના હાડકા વીણીને પવિત્ર સ્થળે પધરાવવા તે
 અસ્થિસિંચન, ન૦ (સ૦) ચિતા ટાઢી પાડવી.
 અસ્નાત, વિ૦ (સ૦) નાહ્યાવગરનું, અપવિત્ર,
 અશુચિ, અશુદ્ધ
 અસ્પર્શ-સ્પર્શ, વિ૦ (સ૦) અડકાય નહિ તેવું
 ૨ કોર ૩ અનામત, અડકેલું નહિ તેવું
 અસ્પૃષ્ઠવિંસમગળ્ય નહિ તેવું, અવ્યક્ત ૨ ઝાખું
 અસ્ફુટ વિ૦ (સ૦) અસ્પૃષ્ઠ, અવ્યક્ત, ગડ-
 બડીલું. ૨ તોતળું
 અસ્માન ના૦ (ફાં) આકાશ, આરમાન
 અસ્માની, વિ૦ (ફાં) આસમાની, બહુ ૨ મનુ
 ૨ આસમાન મળધી
 અસ્માનીસુલતાની, સ્ત્રી૦ સુખદુઃખ, નવા-
 જીનો ધક્કો, છપ્પનનો ફેરો ૨ અસ્તોદય ૩
 ઈશ્વરનો અથવા ગભ્યકોપ
 અસ્વતંત્ર, વિ૦ (સ૦) પરવશ, પરાધીન

અસ્વતંત્રતા, સ્ત્રી ૦ પરાવીનતા, અનીનતા
અવસ્થાતા, સ્ત્રી ૦ અનારોગ્યપણું, અનીનતા
અસ્વાર, પુ ૦ (ફા ૦ સ્વાર) ઘોડા, હાથી,
અથવા જીટ ઉપર બેઠેલો માણસ, સવાર ૨
લશ્કરી ઘોડેસ્વાર ૩ વિ ૦ ઉપર બેઠેલું, ઉશ્કે
રાએલું, ચઢેલું

અસ્વારી, સ્ત્રી ૦ (ફા ૦ સ્વારી) ઘોડા ઉપર
બેસી ફરવું તે ૨ ઘોડા, હાથી, જીટ, વાગ
સાથે મોડી ધામધુમથી ફરવા નીકળવું તે, વર-
ઘોડો, સગમ ૩ પ્રયાણ, ૪ ખટલો, રસાલો
૫ ઉતાર, બેસનાર

અસ્વીકાર, પુ ૦ (સ ૦) ન કબુલ કરવું તે
મજબૂર ન રાખવું તે, ગ્રહણ ન કરવું તે
અહુ, પુ ૦ (સ ૦) દિવસ દહાડો ૨ અહો, અહહ
અહુક, વિ ૦ ગેરવાજબી, હક વગરનું
અહુકાર, પુ ૦ (સ ૦) હુંપણું-પદ, અહ ભાવ,
ઈશ્વર થકી હું જુદો છું તે હુંજ સવળું કરું છું એવી
જે સમજણ તે ૨ અભિમ ને, ગર્વ, ગુમાન
અહુકારો, વિ ૦ મગજબ, ગર્વિષ્ટ, અભિમાની, તેરી
અહુકૃતિ, સ્ત્રી ૦ (સ ૦) અહુકાર, જુઓ
અહુન, વિ ૦ ભાન વગરનું, દોર જેવું, મર્ખ
૨ પુ ૦ (સ ૦) દિવસ દહાડો

અહુનતા, સ્ત્રી ૦ (સ ૦) હુંપણું, અભિમાન, ગુમાન
અહુમ, સ ૦ (સ ૦) હું

અહુમેવ, પુ ૦ (સ ૦ અહુમ+એવ-) હુંપણું
અહુકાર, અભિમાન ૨ પતરાણ, બડાઈ, બેડશાઈ

અહુમ્મ, પુ ૦ ઉતાપો, અજાણ ૨ બેસ

અહુભાવ, પુ ૦ (સ ૦) હુંપણું, અહ તા

અહુર પુ ૦ (સ ૦) દિવસ, દહાડો

અહુરહ, અ ૦ રોજ, પ્રતિદિન, નિલ [નિલ, રોજ

અહુર્નિશ, અ ૦ (સ ૦) રાત દહાડો, હ મેશ,

અહુલ્યા, સ્ત્રી ૦ ગૌતમઋષિની પત્નિ

અહુસાન, ન ૦ (આ ૦) ઉપકાર, આહાર.

અહુહ, અ ૦ હોહો, અહાહા

અહા, અ ૦ અહાહા ! અરેરે ! આશ્ચર્ય, ઉત્સાહ,

વિસ્મય ને દુઃખ દર્શક ઉદ્ગાર

અહાર, પુ ૦ આહાર; ખોરાક

અહિ કણ, અ ૦ અહીં કો, આણીપાસ, અહીં આ
અહિ સક, વિ ૦ (સ ૦) હિંસક નહિ તે, નીહ
ફાડી ખાનાર

અહિ સા, સ્ત્રી ૦ (સ ૦) હિ મા ન કરવી તે
અહિ, પુ ૦ (સ ૦) સાપ, ભુજગ, વ્યાઘ્ર ૨ મુસા
ફર, પથિક ૩ ખલ, ધુતારો

અહિત, ન ૦ નુકસાન, હાણ, બગાડ ૨ વિ ૦ નુકસા-
નકારક, હાનિકારક ૨ અપથ્ય

અહિપતિ, પુ ૦ શેષનાગ ૨ ખળ, ધુતારો.

અહિફેન, સ્ત્રી ૦ (સ ૦) સાપની ફણા ૨ અશીણ
અહિરીપુ, પુ ૦ (સ ૦) નોળાઓ ૨ મોર કે
ગરડ ૪ શ્રીકૃષ્ણ

અહી, અ ૦ આ ઠેકાણું-જગાએ, આ તરફ
અહી આ, અ ૦ આ સ્થળે આ જગાએ આ તરફ
અહીંતહી, અ ૦ આ ઠેકાણું ને પેલે ઠેકાણું,
ગમે ત્યા આમનેમ

અહી થી, અ ૦ આ ઠેકાણેથી જગાથી
અહીર, પુ ૦ આહીર, ભરવાડ ૨ વિ ૦ માત્ર
અહુણ, અ ૦ હમણા, હાન [વગરનું, નિર્માલ્ય
અહેડી, પુ ૦ શિકારી, આખેડી

અહેતુક, વિ ૦ (સ ૦) હેતુ વિનાનું

અહો, અ ૦ આશ્ચર્ય અને ઉત્સાહનો ઉદ્ગાર
અહોનિશ, અ ૦ અહનિશ, રાતદિવસ ૨ વાર વાર

અહોરાત્ર, અ ૦ આખો દહાડો ને આખી ગત,
મોવીસે કક્કાક, રાતદિવસ ૨ નિત્ય હ મેશ ૩
અગર્હ, સ્ત્રી ૦ અગાધ જુઓ [વાર વાર.

અગર્હ, ન ૦ એક જાતનું કુચરી ઝાડ, ઓવી
અગખત, સ્ત્રી ૦ સમૃદ્ધિ, અત્યંત ઊંચ

અગખામણ, વિ ૦ (સ ૦ અ+લક્ષ+માન)
અણુગમત, નાપમદ, જેનાપરથી પ્રોતિ ઉઠી
ગઈ હોય તે, અપ્રિય [કાવ, ઝડતું

અગળુ, ન ૦ (સ ૦ અ+લગ-લાગવું) અટ-

અગળું, વિ ૦ ફર, છેટે, આધે ૨ નિરાણ, અતડું

અગછ, સ્ત્રી ૦ નિર્ધનતા, દારિદ્ર્ય ૨ કચરોપુજે.

અગતી, સ્ત્રી ૦ પરાણને ખીજે છેડે તવેથાના
જેવું જે ચપડું ફળું હોય છે તે

અગતો, પુ ૦ (સ ૦ અલક્ષક) ઉકાળેલી લાખ-

માથી બનાવેલો રંગ સાહીને ઠેકાણે વપરાય છે
અળાપ, કિંમત અંત ગળ ઉપરાંત કામ કરતા
થાકી જવું પિલાવું
અળપ, વિંમ આદુ અટક્યાળુ ર વાતોડું
લપવપ બોલયા કરતું

અળબો, પું (સં ભૂછત) મિલાડીનો ટોપ,
કુતરાનો કાન

અળવી, સ્ત્રી (સં આહુ) એક જાતનું કદમળ
અળવીતર, વિં અડપલું, અડચણું આદુ
અળસાલુ, કિંમત અંત આગસી જવું ર અટકી
જવું, બધ પડવું ૩ ઉવ આવી

અળસીડે નં ચોમાસામા લામા ને પાનળા
નાના સાપના જેવા જવું થાય છે તે

અળસી, સ્ત્રી (સં અતસી) એક જાતના
તેલી બીજ એ ચપટા, લીમા ને રાતા થાય
છે તેનું તેલ નીકળે છે, ને તેના છોડા-
માથી શણ બને છે

અળાધ, સ્ત્રી ગરમીને લીધે શરીર ઉપર જે
જે કીણી કીણી ફેાધીઓ થાય છે તે

અળાચો, પું અલાચો ઝાળાચો ર ઝાળ મો
અળાવો, પું ફાસો, ગાળો ર ઉપકાર

અળાવા તમે આવવું-ઉપકારના બધન તળે
આવું, ગોશિયાળા બનવું

અળુ, પું (સં અલુક મં અળુ) અળી,
એક જાતનું કદમળ [તે ર અળોકડા

અળુખડા, નં અળી જે નાની નાની ગાંઠ
અળોકડા, નં એક જાતનો કદ, બટાગો અગમ્મી

આ

આ, પું (સં) સ્વગદિ પૈકી બીજો કંકરથાની
દીર્ઘ અક્ષર, બીજો મળાક્ષર

આ, અં (સં) ઝોણુ, વિસ્તાર, હં-સીમા,
પામેપાણુ, વગેરે જાતનાં ઉપમર્ગ

આ, અં હા ઝો ર નાર પઞી ભવેડીક
ર ઉતેજકનો ઉદ્ગાર

આઈ, અં અહા, અહીંઆ

આઉ અં બમ, થયું ર વાર

આઉસ, પું (અં) અઠી તોનાનું અગ્રેજીવન

આક, (સં અક્-ચિહ્ન કરવું) મખ્યાની નિ-
શાની, આકડા ર મખ્યાના ગુણાકારના વર્ગ,
વીસ આક” ૩ લાવ મૂન મખ્યા ૪

નિશાની, ચિહ્ન ૫ અદાજ અડસદો અટ-
કળ, ૬ સીમા હદ ૭ (સં અક્ષ) આસ,

ગાડાની ધરી ૮ કાણુ, છિદ્ર ૯ મલ કીમત
આક પાડવો—મૂલ નક્કી કરવું, કીમત મૂકી

આકચાગણી, સ્ત્રી ચાળવા સાર કીણા કાણા
વાળી થાળી અંકગણિત

આકડી, સ્ત્રી એક અથવા બે છેડે વાળેલો
સળીઓ, ડડી, હુક, ગલ ર ચૂક, અમળાટ,

મૂળ ૩ તાણનો રોગ ૪ અણુગમો અરચતું
આકડો, પું મખ્યાની નિશાની ર ગણતરી, મૂલ

(મખ્યા રૂપે) ૩ લેણુ દેણુ સમધી નક્કી કરેલો
હિસામ ૪ છેડેથી વાળેલું જે કંઈ તે ૫

ડખ, ચટકા ૬ વળ (મુછનો) ૭ પકડ,
સાણસી ૮ તોર, અહકાર, અકડાઈ, ગર્વ

આકણુ, સ્ત્રી અપણતા સાર અનાજ એક-
કારે ડરવું તે

આકણી, સ્ત્રી લાકડા ધાતુની ચપટી અથવા
ગોળ લીટીઓ દોરવાની લાકડી ર આડવાની

જે મીત તે ૦ આખ્યાનનું કડવું ૪ ટેક
દાળ, દાળના આરબની ટુક ૫ કસોટી,

૬ જમાબધી

આકણુ નં આકવાનું ઝોળર (મુતારનું)

આંકવું, કિંમત સં મલ ઠેરાવવું, કિમત કરી
ર અટકળવું ૩ કસ કાઢવું ૪ લીટીઓ

દોરી-પાડી ૫ નિશાની કરી આંકેનો
ગોઘો-કોઈ ખાસીન કરે માટે ડામીને નિશાની

કરેલો આખલો, મહાજનીઓ

આકાદોડી, પું નં એક જાતનો વેલો, અને
તેનું ફળ ર આડાનું ફળ, રવિફળ (આડાદોડી),

આહ, પું (સં અંશ) દામ, અટકાવ મધન
આંકો, પું લીટા નિગની સળ, ચિહ્ન ર

ધોગણુ નિયમ ૩ હદ છડો
આકોશીઆ, નં પાસળા, જાતીના હાડકા

આખ, સ્ત્રી (સં અક્ષ) જેવાની ધ્રિય

નયન, નેત્ર, નેન, ચક્ષુ, લોચન, અક્ષિ, ર
જોવાની શક્તિ, નજર ૩ ઉદ્દેશકર, ઉત્પાદક
ગાઠ (શેરડીની) ૪ નિવા, પ્રેમદષ્ટિ ૫ દેખ
રેખ, તપાસ ૬ નાનું કાણુ, વેહ, ઊંઘ, આ-
ખ આડા કાન કરવા—દીકું ન દીકું કરવું
ન ગણકારવું, બેદરકાર રહેવું આંખ ઉઘા-
ડવી—જાગૃત થવું ૨ અક્ષત સૂઝી, શુદ્ધિ-
પર આવવું આખ ઉઘાડીને જોવું—શુદ્ધિ
પુર સર વિચાર કરી આખ ઊંચી કરવી-
સામું જોવું ૨ સામે થવું ચઢી આવવું આખ
કાઢવી—ડોળા કાઢવા ખીવડાવવું આખ ઠર-
વી—સંતોષ થવો, આખ તમે આવવું—ન
જરે ચઢવું ૨ પસદ પડવું આખ દબાવ
જવો—મરી જવું આખ દેખાડવી—ધમકી
બતાવવી આખ ફગડી—આખના પોપચાએ
રહી રહીને ધૂળવું (પુષ્પની જમણી અને સ્ત્રીની
ડાબી આખ ફરકે તે શુભ, અને તેથી ઉલટું
પુજાર્થની ડાબી અને સ્ત્રીની જમણી આખ
ફરકે તે અશુભ ગણાય છે) આખનું ટુટેલું—
અવિચારી, મૂર્ખ, આખ ફેરવવી—ગુસ્સે
થવું, કરડી નજર કરવી આખ મીચાઈ ને
નગરી લુટાઈ—આપ મર્યા પિછે દૂબ ગઈ
દુનિયા, આખ ડાડવી—ધ્યાન પૂર્વક વાચવું
'વાચ આ અત દાડ આખો' આખ મળ-
વી—જાણવું, જાણની લહેરમાં આવવું આખે
આખ મળવી—એક નજર થવી, આખ મા-
રવી—છશારન કરવી, ૨ કટાક્ષ ફેકવા, આખ
મીચાવી—જાણવાની તૈયારીમાં હોવું ૨ મરી
જવું આખ મીચીને,—આગળ પાછળનો વિચાર
ક્યાં વિના આખ હોની—મહેરમાની હોની,
દેખરેખ હોવી. આખની કીકી—ધણજ વહાલું
આંખનો પાટો—અણગમતું, અળખામણું આખ
મા આગળીઓ ધાવવી—છેતરવું, ઠગવું (સામે
માણસ દેખે—જાણે તેમ) આંખમાં આજવું—
છેતરવું, ફસાવવું ૨ શરમીંદું પાડવું, પાણી
ભરાવવું, ઢાકી નાખવું, આંખમાં આનવું—

છળ્છા થવી, કોઈનું સારું દેખી ન ખમકવું આં
ખમાં કમગો હોવો—અદેખાઈ થવી તે
આખમાં કુવા પડવા—આખો ઉડી પેસી
જવી આખમાં ખુવસ આવવી—આખમાં
ખુન ભરાવું આંખમાં ખૂચવું—અદેખાઈ લા-
વવી, ખટક્યા કરવું (આખો બળે છે તેમ) અ-
દેખાઈથી ખીજનું સારું જોઈ બળવું સામાનું
સુખ જોઈ તેવું સુખ પોતાને નથી એમ ધારી
મનમાં બળી ઉઠવું (સ્ત્રીઓ વાપરે છે) ૨
માઠું લાગવું આખમાં ધૂળ નાખવી—ભૂલ
થાપ આપવી, મામો માણસ છેતરાય એમ
કરવું આખમાં પાણી આવવું, —રડવું, આસુ
આણવા ૨ આખમાં ઝળઝળાયા ભરાવું ૩
ગળગળ થવું, હૈયું પીગળી જવું આખમાં
મીડું પડવું—અદેખાઈથી બળવું આખમાં
લાહેર આવવી—ઉઘની અસર થવી, નિશાના
જોરથી આખ જરા જરા મીચાવા માડી
આખમાં શનિશ્ચર હોવો—વકદષ્ટિ હોવી
જેનું તેનું ખોટું કગવાની વૃત્તિ હોવી. આખે-
આખ મળવી—દુષ્ટિ એક થવી, મીટ મળવી
આખો ખોચીએ જવી,—તોરમાં રહેવું
આખચાલો, પુ. ૩૩ અવસરે સ્ત્રીઓને કપાળે
ને ગાલે સુદર ચિત્રો કાઢી તે ઉપર ટીપકી
કટોરી શોભા માટે ચોદે છે તે
આખલડલી, સ્ત્રી. આખ (કવિતામાં)
આખડી, સ્ત્રી. આખ (કવિતામાં)
આખનીઆડ, સ્ત્રી. ગિલ્લી દડાની રમતમાંનો
એક દાવ. આખ ઉપર ગિલ્લી મૂકી દડો મારી
ઉરાડવી તે
આખફટામણી, સ્ત્રી. હાલવાડણીનો વેલો
આખમિચકારો, પુ. આખના મિચવાથી થતી
સજા, સમસ્યા ૨ આખનો રપદ ૩ આખ
બધ ઉપડ થતા લાગનો સમય, પગ, સેકડ
આખમિચામણું, ન. છશારત કરવી તે, સાન
૨ એક જાતની રમત ૩ આખઆડ કાન કરવા તે
આખડી, સ્ત્રી. આખ (કવિતામાં)
આખીઓ, ન. મૂર્ખા, બેશુદ્ધિ ૨, એક ટસે

નેઈ રહેવાથી ભરાઈ આવતા ઝળઝળાયા
આંગ, નં (સં અ ગ) શરીર, દેહ, બદન
આંગ પર આવતું—સાનમાં કાંઈ રાખ્યા વગર
રોકડ નાણું આવતું તે આંગપર આવતું—શરીર
ઉપર ધમારો—હુમલો કરવો દિશનો રહેનાર
આંગ, વિં (સં) અંગ સમૂહી ર અંગ
આંગડ, સ્ત્રીં દાગીના, રોકડ, ઇં કિમતી વસ્તુ
વિશ્વામુ નોકરને અંગે બધાની બીજે ઠેકાણે
મોકલવી તે

આંગડી, સ્ત્રીં નાના છોકરાનું ઝલકું, અગરખી
આંગડીઆ, પું એક ઠેકાણેથી બીજે ઠેકાણે
આંગડ (કિમતી વસ્તુઓ) લઈ જનારો હથિ
યારવાળો પુરૂષ ર વિં વિશ્વામુ નોકર

આંગણુ, નં વગના બારણા આંગળી ખુત્રાજગા
આંગણુલુ, નં આંગણુ, (ઝવિનામાં)

આંગખા, નં શરીરનું કૌવત, સામર્થ્ય, કૌવત
આંગમણુ, નં કૌવત, બળ જોર ર ચૂનાની
બહાર દેવના છાટવા માટે કરેલો ભાગ તે

આંગમણુ, કિં અં માથે લેતું વહોરી લેતું

આંગડું, નં નાના બાળકનું ઝસલું

આંગળી, નં (સં અ ગુણિ) આંગળી ર આંગળીની
લબાઈનું માપ તે, તસુ યમુકનો ચોથો ભાગ

૩ વેપારીઓમાં ૦ ની સદા [તેનો જીરડો]

આંગળીતોડો, પું પાણીમાં રહેનારો એક જા-

આંગળીઆટ, નં નાનરાની ઝેરી તેના આ-
ગલા ધણીથી થએલું છોકક નવા ધણીને ઘેર
સાથે લેતી આવેલી હોય તે છોડર

આંગળી, સ્ત્રીં (સં અ ગુણી) હાથના પ-

જના હથેલી સિવાયના પાંચ જૂટા અવયવોમાંનો

એક એક તેર અંગુઠા સિવાયના જે ચાર અ

વયવ તે દરેક અંગુઠા આંગળી કરડવા—

પસ્તાવો દર્શાવવો ર આશ્ચર્ય પામતું આંગળી

આપવી—ઉશ્કેરવું ર ઇસારો કરવો, આ-

ગળી કરવો—ફાંટી કરવી ર અટક્યાળુ -ચા-

દત્ત ઝરી ચીઢવવું, ૩ લઘાઈ કરવી ૪ નિદા

કરવી આંગળી ખુપવો—ફાંટી જવું ર

પગપેસારો થવો આંગળીના ટેરવે-ગણગણકું

આંગળી, નં આંગળી ર તસુ, ઇંચ
આંગિક, વિં (સં) મૂંચ વગાડનાર
આંગી, સ્ત્રીં જાડા કાગળ ઉપર રંગ રંગના
ધાતુપાના લગાડીને બનાવેલો ઘાટ જે માતાના
સ્થાનક—ગોખમાં ચોઢેલો હોય છે તે ર ની
ખાંચા વિનાનું, કોરે માત્ર દોરાભરી સીરી લી-
ધેલું (ચોટયા વગરનું) મોસાળથી આવેલું જે
વસ્ત્ર પરણનાર પુરૂષ પહેરે છે તે ૩ હનુમા-
નની મૂર્તિ ઉપરનું તેલ સીંદુરનું પડ ૪ પવ-
નથી ઉડેલી ધૂળ

આંધોળ, નં સ્નાન, અધોળ, નાહવું તે

આચ, સ્ત્રીં ભડકો, ઝોળ, ઝાળ, ભલુકો ર

ગરમી આપવી તે, ઉતું કરવું તે ૩ ધમકી, દમ

ભરાવવો તે ૪ જોખમ, હરકત પ ભય, ખીક

આચકી, સ્ત્રીં તાણુ, ખેચ, આકડી ર હે

ડકી, પ્રાણુ ભાગની વખતે ડચક, ડચક થઈ

શરીરનું રહી જવું તે

આચકો, પું (મં આચકા) આચકો ર ધકો

હડસેનો ૩ ખમચાનું તે શરમાવું તે ૩ નુકસાન

આચળી, નં (સં અ ચલ છેડો) માદા જે

અવયવ વડે બચ્ચાને ધવરાવ છે તે, સ્તન થાન

આચણી, સ્ત્રીં અસ્તાર્ધ, મોરો ટેક ર બો

લતા અચકાવું તે ૩ વાત કળા વચમાં વચમાં

એકાદ નિરર્થક શબ્દને બોલવાની જે ટેવ હોય તે

આઝ, સ્ત્રીં ઝાખ, છારી

આઝણુ, નં (સં અ ઝ-આઝવું) આખે

આઝવાનું તે, કાઝગ સુરમો, ઓમડ ર ઝેન-

પડી, છગ [થતી ગતી ફાંટી તે

આઝણી, સ્ત્રીં (સં) આખતી કોરણુ ઉપર

આઝણુકિંસં (સં અ ઝ-ચોપડવું) અજન ક-

રવું ર છોરવું ધતવું, કંગવું ૩ ભોળી ના-

ખવું ૪ શરમીંદુ પાડવું, ઝાખું કરવું, પાણી

ભરાવવું ૫ થાપ દેઈ ઉરાડવું, નજર ચૂંકાવવી

આઝડે, નં જુવારમાં થતો એક જાતનો શેગ,

કણસવામાં કાઝગી વળી જાય છે તે, અગારો

આટ, સ્ત્રીં (સં આ + વર્ત) ગાઠ, આટી

ર હથેલી, ટેવ, બખ ર રીત, પદ્ધતિ ૪

કાનો, વેર પ વટ, શાખ, શાહુકારી, આખર
૬ ચપળતા, હોશિઆરી ૭ યુક્તિ, ઝીણવટ
૮ ક્ષમ ઝાલીને લખાય છે તે ત્રણ આગળી-
ઓનો ભગ

આંદોલ, નં સખત દબાણથી કે ધસારાથી આ-
મડીનું કંઠણ થવું તે, ગુજ ક્ષત

આંદોલ, કિંમત અં ઉતરવું નહિ તે, ટપી જવું
તોફે હોવું તે ૨ ધારવું, નિશાન માડવું

આંદો, સ્ત્રી ગૂચ, વળતી ગાડ ૨ મડી ગડ
૩ રેડીઆ ઉપર કાતેલું સુનર ઉતારી લે છે
તે, ફાળકો ૪ વેર, કિન્નો, મનમા ગાડ વાળતી
તે પ ફાસો, પેચ ૬ કાપડો, ગુચવણની વાત
૭ યુક્તિ પ્રપચ [પ્રપચ

આંદોલુટી, સ્ત્રી પેચ, ગૂચવણ ૨ કુડકપટ,
આંદો, પું (સં અવર્ત) ચક્રાવે, ફેર ૨
પેચ, વળ ૩ ફરી આવવું તે, ફેરો, ધક્કો પ
વેર, અદાવત

આંડ-વો, પું (સં અવર્ત) વૃષણ, ગોળી
આણુવું, કિંમત આણુવું, ભુઓ

આંડ, સં આણુ, ભુઓ

આંદર, વિં (સં અંતર) અદરનું, માહેલું
આંદરડી, સ્ત્રી દીન, હૈયું ૨ નાનું આંતરડું
આંદરડું, નં (સં અંતર) પેટના ડાબા છે
ડાથો તે ગાડની કુન્થી લગીની જે નળીમા નર્ક
રહે છે અને જેમાથી તે નીચ ઉતરે છે તે.
આંદરડાં ઉંચા અવર્ત—ચૂં મહેનત પડતી
આંતરડાંની દાઝ—ખરા મનની લાગણી,
અન, કરણની ઉડી દાઝ

આંતરવું, કિંમત પડેલો ભરવો, બેને ભુદા
પાડવા ૨ ઘેરી લેવું, રોકવું ૩ અટકાવવું ૪
નિરૂપાય બનાવવું

આંતરસીઓ, પું સીવેલા લુગડાને બરોબર
બેસવું કરવા સાફ અદરથી જે સીવી લેવામા
આવે છે તે

આંતરી, સ્ત્રી ધોતિયું બેસ વગેરેના વગર
વણેલા છેડા, દુવાવના છેડાના રેસાઓને વણીને
બનાવેલી ખૂસ. ૩ કોર, છેડો, પાસવ ૪

ગરમ કપડા કરડી ખાનાર જીવડા

આંતરે, અં વચમા કઈ રાખીને, અંતરે, બાળે.
આંતરો, પું અંતર, છેડું ૨ વચમા ભરી
લીવેલો જે પડેલો તે, અંતરપટ ૩ ભુદુ પા
ડવાની રેખા-નિશાની ૪ ફેરક, ગાળો પ. ભુ-
દાઈ, બેં ૬ અવકાશ અવધિ ૭ ધૂપદનો ટેક
આંદેલન, પું (સં) હિચકો, ખૂલો, ખૂલન,
હિદોળાવું તે ૨ અનુસધાન, આલેચન. ૩
ધડીઆળવું લગર, પેન્ડયુલમ ૪ ખળખળાટ,
લોકમા હોહા થતી તે

આંતો પું ત્રણપેરી દોરી ભાગતા બે વણેલી
દોરી ઉમેળા તેમા ત્રીજી સેર મેળવતી તે

આંતીંગી, નં સાહસ, આખો મીચીને પડવું તે
આંતીંગી ખિસ્કોલી, સ્ત્રી એક જાતની રમત,
દહીનો ઘોડો

આંતળી ચાકણ સ્ત્રી બે મોનો સાપ તે
આંધળો હોય છે તે બંને તરફથી ચાલે છે

આંતળી પીંગી, સ્ત્રી એક જાતની હોકરાની રમત
આંતળી, વિં (સં અંતર) અંધ, ન દેખવું

૨. લેવા કુટ અગાં આંતળા પાટા આંતવા-
ભરમાવું, મોળતી નાખવું આંતળાની આખ
—વચ્ચ વહાવું અને જરૂરનું આંતળાને સૂએ
એવું—સ્પષ્ટ, ચોખ્ખું આંતળી આંતરવાં—
સારા માડાનો વિચાર ન કરતા એકદમ કૂદી
પડવું યાદોમ કરીને ફૂગ પડવું આંતળું ભોંત
—પિયારરહિત દિગમ્બ આંધળો ધ ધો-નફો તોડો
સમજાય નહિ તેવું કામ આંતળું ગુમડું—વણું
કંઠણને મો-છિદ્ર વગરનું ગુમડું આંતળામા કણો
રાખીઓ—ઉજડ ગામમા એરડો પ્રધાન
આંતળાની આગળ આંતસી—જેને જેનો
ઉપયોગ નહિ તે તેને નકાસું

આંધળો પાટો, પું નજરબંધી ૨ એક રમત
આંતી, સ્ત્રી વ ટોળિયો, વાવાઝોડું

આંફ, સ્ત્રી છાતી રૂધાય ને દમ ભરાઈ જાય
તેવો રોગ, હાફ ૨ આસોઆસ. (મરતી વેળા)

આંફલું ફાંફલું, પંચમાવડું, મહારાએલું, બેખાકળું.
આંફો જલું, કિંમત અં ચાકી જલું. ૨ હારી

જવુ ૩ આસ-દમ ભરાઇ જવો
 આખ, વિં ખાડુ ખટાજદર
 આમચુ-આમચુ, નં એક જાતના ઝાડનુ ખાડુ
 ફળ, કોકમ
 આખડ, વિં ખાડુ (સવાદમા)
 આખફળ, નં ફેરી
 આમલી, સ્ત્રીં (સં અમ્લિકા) આમલી
 આમલુ, કિં સં લગાવવુ-સૂરી પડોચવુ
 વિસ્તારવુ ૨ અડકવુ
 આખળુ, નં આમળુ, જુઓ.
 આખળસારો, વિં શુદ્ધ નિર્મળ. (ગધક)
 આખા, પું ફેરીઓ. ૨ આખાના ઝાડ
 આખાગાળો, પું ફેરીગાળો ફેરી ઉતરે તે મોસમ,
 ફેરી વેડવાનો સમય
 આખામોર, પું ચોખાની એક જાત ૨ આ
 ખાના ઝાડને જે ફૂલ આવે છે તે.
 આમાવાડીઉં, નં પુંડગ આમાનુ વન, અમરાઇ
 આમાવડી, સ્ત્રીં આમાઓનુ વન, અમરાઇ
 આખાશાખ, સ્ત્રીં ઝાળ ઉપર ગળવા આવેલી ફેરી
 આખાહાદર, સ્ત્રીં (સં આમ્હરિદ્રા વ
 નહરિદ્રા, આમાના વાસવાળી એક જાતની હાદર
 આખેન, નં આમળ ૨ એક ટક લુખુ જ
 મવાનુ વ્રત (જૈન)
 આખો, પું (સં આમ્) એક જાતનુ ઝાડ,
 એ ચૈત્ર પૈશાખમા ફરે છે એના ફળને ફેરી કહે છે
 આમા ગોદો નાખવા - જે થાય તે કરી લેવુ
 આખો લેવો-ફરતા ભમરડાને દોરી વડે
 ઉછાળી ઝીલી લેવો
 આખોઈ સ્ત્રીં દુટી નીચે રહેવી રંગોળ ખ-
 ધારભૂરપ લોહી ભરી ગાક, પેચોટી આખોઈ
 ખપવી-દુટી નીચે દુખ થવુ, પેચોટી ખમરી
 આખોળિયા, નં કાચી ફેરીના સુકવી રા-
 ખેલા કકડા,
 આખોસા, પું સૂકા આનુ સૂકી દ્રાક્ષ
 આમલી, સ્ત્રીં એક જાતનુ ઝાડ અને એના ફળ
 આમળુ, નં (સં આમ્લક) આમળી ન મના
 ઝાડનુ મેપારી જેવડુ ગોળાકાર ખાર જેવુ પીળુ

ખાડુ ફળ, ખારીક રેખાથી નેના ફ ભાગ જણાય
 છે, અને તેમા એક બી હોય છે તેના ઉપર
 પળુ ઉભા ફ પટા જેવામા આવે છે તેનો
 મુગ્ધો થાય છે અને માયુ યોગનાના કામમા
 આવે છે પાણીમા યોગવાથી ઘણુ શીજી થાય છે
 આય, અં અહીં, આ ઠેકાણે આયકણે, -
 આ ઠેકાણે

આસ, નં જેની ઉપર ને જેને આધારે પૈડુ
 ફરે છે તે આક, ધરી ૨ પરિવ વચ્ચેથી
 પસાર થતી લીટી

આસુ નં (સ અશુ) શોક કે હર્ષથી આખ-
 માથી જે ખાડુ જિનું પાણી નીકળે તે આસુ
 નિગાળવા-ગડવુ આસુ પાડવા-રડીને
 આસુ ઢાઢવા આસુ લોવા-શાન્ત પાડવુ
 ૨ દયા ખાની

આસુડાં, નં આંસુ (કવિતામા)

આમુઠાળ, વિં જે ધોડુ ઉભુ રહ્યા પછી આખ
 મીચે અને તેની અદરથી પાણી ઝરે તે

આહાનુશ, સ્ત્રીં આનાકાની, હા ના

આહા, અં નકાર ખતાવનાર અવ્યય

આ, સં અમુક જગા, વખત અને વસ્તુદર્શક

જે શબ્દ તે ૨ વિં અમુકજ, પાસેનુ, નજીકનુ

આ, સ્ત્રીં (સં આર્થા, મં આર્) મા,
 માતા, જનની ર દેવી, માતા ૩ આ (કવિતામા)

આર્જી, સ્ત્રીં સામુ, ખાઇજી

આર્હિતવાર, પું રવિવાર, આદીતવાર

આમ્નુ, વિં (સં આયત્ત+ન્વ) નૈવાર, તૈવાર
 થયેનુ ૨ મફત મહેનત વગર મળેલુ

આમ્ન, પું (ફાં) કાયદો, ધારો ૨ ગિવાજ
 ગમમ ૩ સુદર, સુશોભિત ૪ દર્પણુ

આમ્ન, નં (સં રક્તામ્ન) એક જાતનુ ઝાડ.

આર્હિસ, નં (અં) અતિગય ટાઢ પડવાથી
 નદી સરોવરનુ પથર જેવુ સખત બંધાઇ ગયેલુ

પાણી, બફર ઇથગથી કઠણ બાધેલુ પાણી તે

આર્હિસકોમ, નં (અં) બરફથી ઢારેલા દૂધનો
 ખાવા લાયક પદાર્થ

આઉ, પું અઉ, કરડે તેવો જીવડો ૨ હાઉ.

૩. નામનુ વિશેષણ બનાવનાર પ્રત્યય (નગડાઉ).
 આએપત-યપત, સ્ત્રી૦ પેદાશ, કમાઈ, આવક
 આયપત વેરો—પેદારા ઉપર લેવાનો કર
 આક, પુ૦ આકડો, જીઓ
 આડડીકે, ન૦ આકડાનુ રૂ, તૂર ૨ આકડાનુ
 દૂધ ભરવાનુ શીગડુ
 આકડો, પુ૦ (સ૦ અર્ક) એક જાતનો છોડવો
 એના ફૂલ ધોળા અને રાતા થાય છે તેને
 રવૈયા કહે છે ડાળી અથવા ફૂલ તોડવાથી
 ચિકણુ દૂધ નીકળે છે એની દોડીમાંથી ઝીણુ
 રેશમ જેવુ રૂ ઉડે છે જેને તૂર કહે છે આકડા
 વાવવા—ટેકોકાણે વેર કરવુ આકડાના તરની
 માફક ઉડી જવુ—જેતજેતામા ખરાબખરાત
 થવુ, પાયમાલ થઈ જવુ, ર ગુમ થવુ, મરી જવુ
 આકપિત, વિ (સ૦ આનકપ) હાલતુ, કા
 પતુ ધ્રુજતુ [સમુદાય, સમહ
 આકર, પુ૦ (સ૦) ખાણ મોટો ખાડો ૨
 આકરણુ, ન૦ ખૂમ પાડવી તે ધાટો કાઢી બોલાવવુ તે
 આકર, અ૦ ગગા સુધી, બહુજ
 આકરસણુ, કિ૦ સ૦ (સ૦ આનકર) મો-
 હિત કરવુ, આકર્ષણુ કરવુ, ૨ ખેંચવુ, તાણવુ
 ૩ મનહરણુ કરવુ ૪ મોકાયવુ
 આકરસણુ, કિ૦ સ૦ ખેંચાવુ, તણાવુ ૨ સ
 કોચાવુ મોહિત થવુ
 આકર, વિ૦ બરડ તીવ્ર ૨ કંકણુ, ૨ ખામોશ
 ન ખાઈ જાય તેવુ આકળુ, મિજાજ ૩ ઉતાવળુ,
 અધીર, ૪ ભાવમા વધેલુ મોવુ ૫ ભેગવાળુ
 આકર્ણુ, અ૦ (સ૦) કાનસુધી, કાન પર્યંત
 આકર્ષ, પુ૦ (સ૦ આનકર્ષ-ખેંચવુ) ખેંચ,
 તાણુ, આકર્ષણુ ૨ કસોટી ૩ જીગાર જીગડુ
 આકર્ષક, વિ૦ (સ૦) ખેંચનાર, તાણનાર ૨
 લોભાવે તેવુ, મોહક
 આકર્ષણુ, ન૦ (સ૦) ખેંચાણુ, તાણુ ૨
 મકાચાવુ તે ૩ ખેંચવાની જે શક્તિ તે, ખે-
 ચવાનો જે ધર્મ તે ૪ મો કયુણુ વશીકરણુ
 એના પાંચ પ્રકાર છે—ગુરૂવાકર્ષણુ, રતેહા
 કર્ષણુ, રસાયનાકર્ષણુ, લોહચુમ્બનાકર્ષણુ,
 અને વેદુતાકર્ષણુ,

આકર્ષણી, સ્ત્રી૦ (સ૦) ફળ ફૂલ વગેરે ઉતા-
 રવાની એક જાતની આકડાવાળી લાકડી, આકાડી
 આકર્ષણુ, કિ૦ સ૦ ખેંચવુ, આકર્ષણુ કરવુ
 ૨ લલચાવવુ મોહ પમાડવો
 આકર્ષિત, વિ૦ (સ૦) ખેંચેલુ તાણેલુ ૨
 મોકાચાયેલુ મોહ પામેલુ
 આકર્ષિત, વિ૦ (સ૦ આનકર્ષ) રૂધાએલુ કેદ
 થએલુ ૨ મમાએલુ, અંદર આવેલુ ૩ સમજાએલુ
 આકર્ષ અ૦ (સ૦) એક કલ્પ સુધી ચારેયુગ
 આકસઆકસ, ન૦ આ તે જે તે, મમે તે,
 પરચુરણુ ૨ કાચુ કોર
 આકષ, પુ૦ (સ૦) કસોટી ૨ દાખ, આકહ
 આકર્ષિત, વિ૦ (સ૦) એકાએક, અચાનક,
 ઝોચીતુ, અણુધાર્યુ
 આકર્ણવિકર્ણ વિ૦ (સ૦ આકુલ-અચાકુલ)
 ગભરાએલુ, ખાવર, આઝળુ, ઉતાવળુ.
 આકળુ, વિ૦ અધીર, ઉતાવળુ ૨ ગુસ્સે થઈ
 જાય તેવુ તાતા-ગરમ સ્વભાવનુ
 આકળાશ, સ્ત્રી૦ ઉતાવળાપણુ, અધીરાઈ
 આકાક્ષા, સ્ત્રી (સ૦ આનકાક્ષ-ઈચ્છવુ) ઇચ્છા,
 ઉમેદ, આશા
 આકાક્ષિત, વિ૦ (સ૦) ઉત્ક્રિષ્ટ, આતુર, ઇતેજાર
 આકાક્ષી, ન૦ આકડાનુ ફળ, આકડીઉ.
 આકાર, પુ૦ (સ૦ આનક-કરવુ) આકૃતિ ધાટ,
 રૂપ ૩ દેખાવ, ડોળ ૪ નિશાની, લક્ષણુ ૫
 ધાટ, મૂર્તિ, ૬ શુમાર, અડસદો ૭ જમા-
 બધી, વિરોટી
 આકારણી, સ્ત્રી૦ (સ૦) સરવૈ, આકણી, જ-
 મામધી ૨ કિમત કરવી તે, દર કરાવવો તે
 ૩ આક પાડવાનુ ઓળાર
 આકરણુ, કિ૦ સ૦ નામે લખવુ, ઉધારવુ ૨.
 જમીનની માપણી કરવી ૩ અડસદો કાઢવો
 ૪ મલ-દર કરાવવુ
 આકાશ, ન૦ (સ૦ આનકાશ+પ્રકાશવુ) જેમાં
 કઈજ નથી તે, પોવાણુ, પોકળ ૨ કોઈપણુ
 ખાલી જગા તે ૩ ગગન, નભ ખ, આસ-
 માન ૪ આભણુ, વાદળ આકાશ અહી

આવવુ—રસ્તો ન સહે એવુ સામદુ દુખ
આવવુ આકાશ પાતાળ એક કરવુ—મોટી
ઉચ્ચપાથલ કચી ૨ મહા પ્રયાસ કરવો, આ
કાશ પાતાળ એક થઈ જવુ—પ્રલય થવો,
મોટો ગળખ થઈ જવો, ઘણી મુશ્કેલી પડતી
આકાશ હેઠુ આવવુ—અશક્ય કામ સિદ્ધ
થવુ, આકાશ સાથે વાતો કરવી—વધવુ
બહુ હિયુ થવુ ૨ મોટી મોટી આશાઓ રા
ખવી આકાશમા કેડવુ—અલોપ થઈ જવુ
૨ વ્યર્થ જવુ ૩ કુલાવુ આકાશમા ચઢા
વવુ—વખાણીને કુવાવવુ આકાશમા ચઢવો
બાધવો—મોટી કીર્તિ મેળવવી, દેશેદેશ નામ કરવુ
આકાશકક્ષા, સ્ત્રી (સ ૦) દષ્ટિમ્યાદા, દિગન્ત
લીટી, ક્ષિતિજ
આકાશગંગા, સ્ત્રી (સ ૦) આકાશગંગા—જવુ
આકાશમા રાતે જે લામો સફેત ચળકતો લીસોટો
નદી આકારે દેખાય છે તે, સ્વર્ગસરિતા
આકાશચક્ષી, સ્ત્રી (સ ૦) આકાશને લીધે કોઈ મોટી ચીજ
ઘણીજ નાની દેખાય છે તે ૨ મનનીનીએક રમત
આકાશદીપ—વો, પુ (સ ૦) આસો સુદ ૧૫
થી તે દેવદીવાળી સુધી અગાસીમા ઉચ્ચ થાભ-
લે કે ઝાડ ઉપર જે દીવો રાખવામા આવે છે
તે ૨ અદ્ધર લટકતો દીવો [ગગન માર્ગ
આકાશપથ, પુ (સ ૦) આકાશમાનો રસ્તો,
આકાશભાષણ, નં (સ ૦) આકાશની સામુ
જોઈ ઈશ્વરને ઉદ્દેશીને જે ભાષણ કરવુ તે
આકાશમંડળ, નં બોમ—ગગનમંડળ, ખગોળ
આકાશમાર્ગ, પુ સ્વર્ગમાજવાનો ગગનમાર્ગ
આકાશમુનિ, પુ ૭૮
આકાશયાન, નં આકાશમા જે વાહન જઈ
શકે તે, વિમાન, બનૂન, ગભારો
આકાશવદ્ધી, સ્ત્રી (સ ૦) અમરવેલ
આકાશવાણી, સ્ત્રી (સ ૦) આકાશમાથી જે
બોલવુ થાય તે, અત્રિક્ષથી જે બોલવુ થાય તે,
બોલનાર નજરે ન પડે તેવી રીતનુ બોનવુ
તે, દેવવાણી [શમા રહેનાર, દેવલોક
આકાશવાસી, વિ (સ ૦) વસ્—રહેવુ આકા

આકાશવૃત્તિ, સ્ત્રી (સ ૦) જે આવક નિયમ-
મર આવતી નથી તે, ઈશ્વર જે કંઈ મેળવી
આપે તે ઉપર જીવન ગાળવુ તે ૨ વિ ૦ વગ-
સાદ ઉપરજ જેના જીવનનો આધાર હોય તેવુ
અવકાશવેદ, સ્ત્રી અમરવેલ
આકાશી, વિ ૦ આકાશનુ મમધી, આકાશમા
રહેનાર ૨ સ્વર્ગીય, દિવ્ય
આકાશીઅ, વિ ૦ ધઉતી એક જાન, વગર
પાણે થએલુ અન્ન
આકાશીડિ, વિ ૦ આકાશ ઉપર આધાર રાખનાર
આકીન, નં (આ ૦ ચક્રોન્) ભરોસો, વિશ્વાસ,
પતીજ ૨ આસ્થા, ભાવ
આકીનદાર, વિ ૦ વિશ્વામુ ભરોસા ૧૨, પતીજવાળુ
આકોર્ણ, વિ (સ ૦) એટલું થએલુ, ભરેલુ નામ
આકુચન, નં (૧૦) મડકા જવુ તે, સંકો-
ચાઈ જવુ તે, સોપન, મકાચન
આકુકિત, વિ (સ ૦) જેનુ ગળુ મધ થઈ ગએલુ છે
તેવુ ૨ વાદવિવાદમા હારી ગએલુ ૨ મૌન, લજ્જિત
આકુતિ—દિ સ્ત્રી (આ ૦ ચાકુત—માણેક)
ભાગના ઘી સાથે વસાણાની મેળવણી કરી તૈયાર
કરેલી કેરી દવા
આકુળ, વિ (સ ૦) વ્યગ્ર, ગભરાએલુ ૨ ઉત્સુક
૩ તપી ગએલુ
આકુળવ્યાકુળ, વિ ૦ આકુળનિકળ થઈ ગએલુ
આકૂત, પુ (સ ૦) આકૂત વિચાર) ધરાદો ધમ્મગ,
અભિપ્રાય, ૨ ના જુની, ખબર
આકૃતિ, સ્ત્રી (સ ૦ આનકૃ) મૂર્તિ, ચેહેરા,
૨ આકાર, ઘાટ ૩ અમુક જાતનો જે રેખાકાર
તે ૪ છબી પ્રતિમા ૫ ડોળ, શિકલ
આકૃષ્ટ, વિ (સ ૦) ખેંચેલુ, તાણેલુ, આકર્ષિત
આકેષ્મત, સ્ત્રી (આ ૦ અત, છેડો, ભારી
આકૃટ, પુ (અ ૦ એકટ) કાચો, ધારો
આકૃષ્ટિ, વિ (આ ૦ એકટિંગ) કામ ચ
લાઉ, અવેજ, [વિનાય, કલકલાણુ રૂદન
આકંઠ, નં (સ ૦ આનકંઠ—રોવુ) રકારડ, કપાત,
આકંઠ, પુ (સ ૦ આનકંઠ) પરાકંઠ, ઉ-
ત્કર્ષ ૨ ચઢવુ તે ૩, પગરણુ ૪ આગ્રહ ૫

ધોરણુસર ચાલવાનો માર્ગ [૨ પરાક્રમ, ઉત્કર્ષ
આક્રમણ, નં (સં) સ્વારી, ચઢાઈ, હુમલો
૨. પરાક્રમ, ઉત્કર્ષ
આક્રાન્ત, વિં (સં આનક્રાન્ત) પસાર કરેલું
૨ જીતેલું, વશ કરેલું પરાજીત, હારેલું
આક્રોશ, પું (સં) નિંદા, ગાળ, આક્ષેપ, શાપ
આક્ષિપ્ત, વિં (સં) હરકત ભરેલું, વાધાવાળું,
તકરારી ૨ ખેચેલું
આરોપ પું (સં આનક્ષિપ્) મન્યા-લાગુ
રહેવું તે, અન્યાસ, મહાવરો ૨ મહેનત, ચાનક
૨ તાણવું-ખેચવું તે ૩ વાધો, હરકત ૪
ઠપકો, અપવાદ
આકિસજન. પું (આં આકિસજન) પ્રાણુ-
વાયુ, જેથી પ્રાણી જીવે છે અને દીવા બળે છે તે
ગધ વગરની હવા
આખડવું, કિં અં અહીંથી તહીં ને તહીંથી
અહીં એમ આવવું જવું, ફર્યા કરવું, ગખડવું,
ભટકવું ૨ ઠોકર ખાતી, કેસ વાગતી, પડી જવું
આખડો, સ્ત્રીં કાંઈ પણ ફગની પ્રાપ્તિ સાર
દેવ, પિતૃ વગેરેના બધનમાં રહેલું તે, આડી,
બાધા, માનતા
આખર, સ્ત્રીં (આં આખિર) છેડો, અમાપિ
અંત ૨ મરણ સમય ૩ અં છેલ્લી વારે, છેવટે
આખરેમોસમ, સ્ત્રીં આખર સાવ
આખરેવું, કિં સં અધકવું, મેળવવું
આખરેસાક્ષ, નં વરસેનો છેલ્લો ભાગ, સાલની
આખર ૨ મરણનો સમય
આખરે, અં અંતે, છેવટે, નિરૂપાયે, જરૂર પડે
આખલો, પું (સં અક્ષત-આખ) ખાસી કર્યા
વિનાનો માતેલો અને મોટી ખુધવાળો બેવ, ગોધો,
સાંઘ આખલા ઉંઘામી-તોફાન, ધીંગામસ્તી
આખવું, કિં સંકહેવું, વદવું, લાખવું
આખવો, પું રૂપીઓ (સુરત-ચોધરાલોક બોલે છે)
આખળી, સ્ત્રીં પત્થર ધડવાનું કારખાનું (કાંઠિ)
આખળીઓ પું આડણી
આખા, પું અક્ષત ઉતારવા તે ૨ વિં આખ
આખાખાઉં, વિં (લાચમાં) એકદમ સામદુ

ખાવાની લાલચ રાખનાર, ખાઉધર, લોભીઓ
આખાડ, પું (સં અખાડ) અખાડ મસ.
આખાડભૂતિ વિં આખાડ મહિનામાં થએલું ૨
ધર્મને જહાને ઠગાઈ કરનાર, ધર્મ ઢોંગી
આખાડો, પું અખાડો ૨ વિં અસાડી
આખી, સ્ત્રીં અક્ષત ઉતારવા તે, દાણા વાળવા તે
આખીઅણી, અં સહીસલામત, અણીચુક
આખુ, વિં જેના ભાગ-કકડા નથી તેવું, પુર,
સળગ, અખોવન, તમામ, અખડ
આખુ, પું (સં) ઉદર, મૂષક [અધકચર
આખુ પાખુ, અં મોડુજોડું, છેક કીણું નહિ,
આખુનજી, પું (ફાં આખુન-માસ્તર+જી)
ઉસ્તાદ, શીખવનાર, મહેતાજી, માસ્તર, શિક્ષક
આખેટ, પું (સં) શિકાર, મૃગયા [૨ કુતરો
આખેટક, પું શિકારી, મૃગયા રમનાર, પારખી
આખેપ, પું સફર ૨ ટેવ, મહાવરો
આખેર, સ્ત્રીં આખર, છેવટ, અંત
આખોઘડી, અં વારવાર, ફરીફરીને, બહુવાર
આખ્યા, સ્ત્રીં (સં આ-સુધી + ખ્યા-ક-
હેવું) પ્રસિદ્ધિ, કીર્તિ, ખ્યાતિ, નામના ૨ ઉ-
પનામ, સત્તા, અટક ૩ લોકવાયકા, ગપ, અફવા
આખ્યાયક, પું (સં) કહેનાર ૨ દૂત, કાસદ ૩ વ્યાસ
આખ્યા, નં (સં) કથા, વખાણ વૃતાન્ત, ચરિત્ર.
આખ્યાયિકા, સ્ત્રીં (સં) કથા, વાર્તા ૨
વશાવલીનું વર્ણન
આગ, સ્ત્રીં (સં અગ્નિ) રોશની, જ્વાળા, ભ-
લુકો ૨ આનમ, દેવતા, વસ્તેવ ૩ ગરમી
૪ બળતરા ૫ અપ્રખાઈ, દ્રેષ ૬ ક્રોધ, ગુ-
સ્સો લાગવો તે ૭ લાય, અગ્નિથી બળવું તે
આગ બળવો—બળતરા થતી લાલ લાગવી
આગ લાગવી—જાલ લાગવી, કાંઈ બળવું તે,
૨ દ્રેષ થવો ૩ મોઘુ થવું આગ લાગ-
ડવી—ખાળી મૂકવું ૨ કળઓ કરવો આગ
મૂકવો—અગ્નિમસ્કાર કરવો ૨ ઉપેક્ષા કરી ધિ-
ક્કારી કાઢવું આગ ઉડવી—પાણી ફરવું વ્યર્થ
જવું આગ ફાંકવી—ક્રોધ થવો આગ વર-
સવી—(અતરમાં) બળતરા થવી ૨. આખમા

ઝેર વરસવુ ખુન્નમ ભરાની ૪ મખત તાપ પડવો
આગ, પુઠઆગમન, આવવુ તે ૦ માર્ગ, અવરો,
આવવા જવાનો વહીવટ 'આ ધરનો આગ
પેલી તરફ છે' [વતી ગાડી રેનવે
આગગાડી, સ્ત્રી ૦ વરાળ-આફના જોરથી ચા-
આગત, વિં (સ ૦ આ + ગમ્-જવુ) આવેલુ,
જાણેલુ, મેળવેલુ.

આગતુ-ક, પુઠ (સ ૦) મેમાન, પરોણો, નવો
અચાનક આવેલો માણસ ૨ મુસાફર
આગતાસ્વાગતા, સ્ત્રી ૦ (સ ૦) આપણે ઘેર
આવેલા ગૃહસ્થને-પરોણાને સામા જમ્મ આવ-
કાર સહિત તેડી લાવી સારી રીતે સેવા બરદાસ
કરી તે, પરોણાચાકરી, અતિથિમદાર આદરસત્કાર
આગતુક, વિં (સ ૦ આ + ગમ્) આવી
ચઢેલુ, આવતુ જતુ ૨ પુઠ મુસાફર, અતિથિ
આગ-યા, સ્ત્રી ૦ (સ ૦ આગા) આતા
આગબોટ, સ્ત્રી ૦ (આ ૦ આગ + બોટ—
(અ ૦) હોડી) દરિયામા વરાળના જોરથી ચા
લનાર વહાણ માળખનોકા

આગમ, પુઠ (સ ૦ આ + ગમ્-જવુ) કોઈ
પણ શાસ્ત્ર ૨ ધર્મશાસ્ત્રો, સ્મૃતિઓ ૩ માગ
વેદ, મનશાસ્ત્ર ૪ પ્રારભ, આદિઅવસ્થા પ
આવવુ તે ૬ ખત, દસ્તાવેજ, પુરાવામા આ-
પવા કાયક લેખ [પૂર્વે

આગમચ, અ ૦ આગળથી, પહેલેથી, અગાઉથી
આગમણ, સ્ત્રી ૦ ચૂનાની બેળ, ચૂનાનો આગનો
ભાગ ૨ આય, શક્તિ, આગમણ

આગમન, ન ૦ (સ ૦) આવવુ તે, આવી પહોચવુ તે
આગમનિગમ, ન ૦ વેદશાસ્ત્ર શાસ્ત્રો

આગમનિર્ગમ, પુઠ (સ ૦) શરૂઆત અને છેડો,
આરભ અને અંત, કારણ અને કાર્ય ૨ આ
વવુ તે જવુ તે [શાસ્ત્ર વગરનું

આગમરહિત, વિં દસ્તાવેજ-લેખ વગરનું ૨
આગમવુ, કિં ૦ અંતરણીઆ થવુ સાહમિત થવુ
આગમુ, વિં આગવુ, પોતીકુ

આગમાપાથી વિં આવે ને જાય તેવુ, ઉપજો
ને નાશ પામે તેવુ

આગમાણુ, ન ૦ દાળ ભાત

આગર, ન ૦ ધર, જગા ૨ અગર (મીકાનો)
આગરણુ, સ્ત્રી ૦ લુહાગની ભટ્ટી ઝહોડ ૨ અવાસણુ
આગરવુ, કિં ૦ સંસરખે અતરે બધ-પાટા નાખના
આગર, પુઠ મો ગધાયા કરે તેવો એક રોગ, મુખપાક
આગલુ વિં મુખ્ય, મોખરાનુ ૨ અગાઉ ન
નેલુ, પ્રથમનુ

આગલુ, વિં પોતીકુ, કામનો ભાગ ન હોય તેવુ
આમ, ઈનાયદુ આગલુ ડહાપણુ-માત્રોતાની મતિ
આગવો, પુઠ નેતા, આગેવાન ભોમીઓ

આગસ્થ, પુઠ (સ ૦) ખિસ્તી વર્ષનો ૮ મો માસ

આગળ, અ ૦ (આગલુ) ગએલા વખતમા, અ-
ગાઉ, અમલ ૨ પહેલેથી ૩ પામે, કને, સોડે
૪ મનમુખ, સામે ૫ પ્રથમ, પહેલે ૬ બહાર,

જહેરમા ૭ ભવિષ્યના, હવે પછી આગળ
જવુ—ચઢીઆતા થવુ, વધી જવુ ૨ પાછળ
મૂકવુ હડાવવુ આગળ થવુ—ચઢીને મરી

જવુ ૨ ચઢીઆતા થવુ ૩ પાછળ મૂકવુ
આગળ પડવુ—પહેલ કરી, અગ્રેસર થવુ
૨ પ્રમિદ થવુ આગળ આવવુ—પહેલા આવવુ

આગળીનુ, વિં ગએલા વખતનુ, અમનનુ ૨
પહેલાનુ ૩ હવે પછીનુ ભવિષ્ય સંબધી

આગળપાછળ, અ ૦ ગયા અને આવતા કાળ
પ્રમાણે ૨ આગળ અને પછાડે, ચારેપામે
આજુમાજુએ, ફરતુ ૩ લાગતુ વગગતુ હોય તેમ

આગળી, સ્ત્રી ૦ (સ ૦ અર્ગિસ) ઉવાળી ૨
પડી, ગુમડા ઉપર ચોઢવાની મલમવાળી કાપલી

આગળુ, વિં સર્વોપરી સરસ, શ્રેષ્ઠ, ચઢિયાતુ
આગળો, પુઠ (સ ૦ અર્ગિસ) લાકડાના જે
કડડાની બારણુ ઉઠાડનાસ થાય છે તે, ઉલાળો

આગા, પુઠ (ફાં ૦ આગા-ગૃહસ્થ) સાહેબ, શેઠ
૨ ધરાની, મોગન વગેરે મુસનમાનોનુ ઉપનામ

આગાખાન, પુઠ ખોળ મેમણાદિના ધર્મગુરૂ
આગાખાની, ન ૦ એક જાતનુ ફલેવર સુતરાઉ
કપડુ, જમદાની

આગમિક, વિં આવનાર, આવલુ

આગીદુગી સ્ત્રી ૦ (મ ૦) ખોડખાપણુ, ઊદ્ગ, મૂંચચૂક.

આગામી, વિં (સં આ + ગમ-જવ) આ
વતુ, ભવિષ્યનુ, થનાર

આગાર, પું (સં) ઘર સ્થળ, મકાન, નિ
વાસ, રહેઠાણ ૨. ફટ, મોકળાપણુ (જેનમાં)
આગાહી સ્ત્રીં ભવિષ્યવાણી, ભાવિ ૨ તર્ક
આગીઉ વિં આગર, જલ્દ ૨ તામરી, તીખુ,
૩ અગીડી, આગદાન

આગીઆ, પું એક જાતનો જીવડો જે રાતે
ઉડે છે તારે લીનો ચળકતો દેખાય છે તે, ખ
લોત ૨ જેનો સ્પર્શ થતા અગતે બગતરા
બળે છે તેવો એક છેડવો ૩ એ નામનો એક
વીર અને એનો મત્ર ૪ એક જાતની ઘણી
સફેત જીવાર ૫ એક જાતનું બ્લીસ્ટર મારવાનું
એસડ ૬ વિં અગ્નિ ઉત્પન્ન થાય તેવો (કાચ)
આગુવો, પું ગરનો દેખાડનારો, વળાવો પગી
૨ આગેવાન

આગે, અં (હિં) અગાઉ ૨ પાસે ૩ પહેલાં તો
આગેવાન, વિં આગળ પડનાર, અગ્રેસર, ઉ-
પરી ૨ મુખી, સરદાર

આગેવાની, સ્ત્રીં સરદારી, ઉપરીપણુ

આગેતર, વિં (સં અગતર) આગળનું, અ
ગાઉનું, પહેલાનું ૨ પામેનું [પાડેલો ભાગ
આગેપોઠા, પું અગરખાનો આગનો તથા
આગ્નેય, વિં (સં) અગ્નિકાણુ સખ ધી, અગ્નિનું
અગ્નેયાસ્ત્ર, નં (સં) અગ્નિવડે જેનો ઉપયોગ
થાય છે તેવા હથિયારો, દારૂગોળો

આગ્રહ, ૦ (સં) મનમાં આવ્યું તે કરવુંજ
કરવું એવી જે વૃત્તિ તે, હક, જીદ ૨ અતિશય
કાલાવાલા આજીજી ૩ અવસ્યતા, અગત્ય ૪
કૃપા, મહેરબાની

આગ્રહી, વિં આગ્રહ કરનાર-વાળું, હકીકત જાણી
આઘડુ, વિં આધુ, છેટે ૨ ભલે, છોને, છોરણું
આઘાડો, પું અગેડો

આઘાત, પું (સં આ + હન) અવાજ થાય
તેવું અકળાવું તે, ફટકો પ્રહાર, ઝપાટો ૨. એક
પદાર્થનો ખીખ સાથે અવાજ થાય તેમ અથ
ડટ તે ૩. વધ.

આધુ, વિં (સં અગ્રાહ) દૂર, છેટે હોય-
તેવું (જગામાં અથવા વખતમાં) આધુ આ-
હવું—વાજ કાઢી આધુ કરવું—વાસવું, દેવું
(ખારણ) ૨ દૂર કરવું, તજવું ૩ અગ્રખા-
મણુ કરવું આધુ જગને પાણુ પડવું—બહુ
મહેનત કરી થાકી જવું આધુ પાણુ કરવું—
મતાડવું, છુપાવવું ૨ સકોરવું, ઉમેરવું ૩ ચાડી
ચુગવી કરવી, કાન ભભેરવા ૪ લાય ખાતી
આધુ પાણુ જોવું—ચારે તરફનો વિચાર ક-
રવો ભાવિનો વિચાર બાધવો, તર્ક બાધવો
આધુ પાણુ થવું—મતાવું, ચોરાઈ જવું આધુ
ખેસવું—દૂર ખેસવું ૨ અટકાવ આવવો
(સ્ત્રીને) આધુ પાણુ કહેવું—ખોડ ખરકહેવું
આધુડો, પું છોકરાની એક જાતની રમત
આધુણી, વિં (સં) ધુમતું, ફરતું, ભમરી-
આધે, અં દૂર, છેટે, વગળે ચિકરી ખાતું
આધેર, વિં આધુ (કવિતામાં)

આચકવું, કિં સં (સં આ + કર્) ખે-
ચવું તાણવું ૨ માથે વહોરી લેવું, માથે લેવું
આચકી, સ્ત્રીં તાણ, ખેચ, ફેફર

આચકીલેવું, કિં સં જોરથી પડાવી લેવું
૨ ખેચી લેવું છીનવી લેવું, ઉચાપત કરવું

આચકો, પું એકાએક જોર લાગેથી અમળાઈ
પડવું તે, ધક્કો, હડસેનો ૩ ધાસકો, હપક,
૩ ખોટ, ગોઠો ૪ આનાદાની સકાચ 'આવું
દુ ખ છે તો શા સાર મરવાને આટલો આ-
ચકો ?' ૫ પાણુ હડવું તે ૬ જોલો, હેલો ઝોક

આચમન, નં (સં આ + ચમ-પીવું) જ-
મણી હથેલીમાં થેડું પાણી લઈ પી જવું તે

આચમની, સ્ત્રીં કાઠીના આકારનું ધાતુનું જે
પાત્ર આચમન લેવાને ઉપયોગમાં આવે છે તે.

આચરકચર, નં અનુ-જ નહિ પણ થોડું આ
થોડું પેલું એમ પરચુરણ એવું, કાચુ કોર ૨
ધરનો પરચુરણ સામાન

આચરણ, નં (સં આ + ચર-જવ) ચાલ;
વર્તણૂક, રીતભાત ૨ વ્યવહાર, રીત. ૩ લ-
ક્ષણ, ચરિત્ર

આચરણ, કિં સં કરવું પાળવું, રાખવું
આચરણ, કિં અં ચાલવું, વતવું
આચાર, પું (સં) રીતભાત, રીતી ર શિષ્ટ
અપ્રદાય, વર્તનના નિયમો

આચારજી, પું ગુરૂ આચાર્ય
આચારજી, પું (સં) ગુરૂ, વડો આચાર્ય
આચારબ્રહ્મ, વિં ધર્મચિન્હ વર્તનાર, નીતિથી
ઉત્તરુ ચાલનાર, પતિત થએલું

આચારવિચાર, પું ધર્મ પાળવા તે, વ્યવહાર
રતો જે વિચાર તે ર, રીતરિવાજ, રૂઢિ, વિવેક
આચારી, વિં રૂઢિ-નિયમ પાળનાર, આચારવાળું
આચાર્ય, પું (સં) ધર્મ-અપ્રદાય ચલાવનાર
ધર્મપ્રદા ૨ વેદાદિ વિદ્યા શિખવનાર જે ગુરૂ
તે ૩ મત્રોપદેશ કરનાર, ધર્મગુરૂ ૪ ગુરૂ
મહેતાજી, શિક્ષક ૫ ગોર ૬ વિદ્વાન

આચાર્યના, નં (સં આ+છદ-ઢાકવું)ઢાકણ,
ચાદર ૨ વસ્ત્ર, કપડું ૩ મતાડવું તે
આચાર્યાદિન, વિં (સં) ઢાકાએલું, છવાએલું
આછ, સ્ત્રીં જાણનું નિતરેલું પાણી, પરાજ ૨
ખોટ, ઘટ આછાપણું

આછકલાઈ, સ્ત્રીં ફૂલણીપણું કરવું તે, હલ
કાઈ, જાઠરાપણું [વિવેકી નાદાન
આછકકલું વિં જાઠરા મનનું ફૂલણીજી, અ
આછજીલુંજી, નં ટાપટીપ, શોભા, ઉપરનો
ભાપકો, નવરાવવું-ધોવગવવું, લુગડા લતા ઇં મા
ધણી તજવીજ કરવી તે

આછડવું, કિં સં ખખેરવું ૨ પછાડવું
'જોડી લીધી જોગમાયા, શર્યા સરસી આછટી'
આઝકલાપણું, નં હલકાશ, ખોટી મોટાઈ તે
દેખાવ કરવો તે, જાઠર મન, નાદાની, અવિ
ચારીપણું, અવિચેક

આઝર, સ્ત્રીં ખાશિયું, ગધેડાની ગુણી નીચે જે
ગાદી હોય છે તે ૨ પહેરવેશ, પોષાક ૩
પાથગણું, ખેસવાનું આસન

આઝરવું, કિં અં આસરવું, પાછું હડી જવું
૨ પાથરવું

આછીગર, વિં મલાકાના આંધી નગરનું (મોપારી)

આજી, વિં ભરેલું નહિ તેવું છુટું છુટું ૨ ઝાખું
૩ થોડું ઓછું ૪ પાનળું, છેક ઝીણું ૫ મોકાચાવું
તે 'રાય વળ્યો પાછા, મનમાહિ થયો આજી'
આજી પાનળું, નં થોડું ઘણું, ચપટી ચાગળું
આજીપાનળો લામા મળતર વિનનો. (ધધો)
આજ, સ્ત્રીં [સં અઘ] જે દિવસને વિષે
ખોવવા-વખવામા આવતું હોય તે દિવસ, આ
લનો દિવસ આજજ—આજને આજ ૨ ૫
હેલવડેલું આજ

આજકાલ, અં આજે અને કાલે, હમણા અને
પછી ૨ થોડા વખતમા, હમણા આજકાલનો
જોગી ને છુટણું લગી જટા-વરતુ નાની ને ડોળ-
દમામ બહુ આજકાલ કરવી—વાયદા કર
વા આજની ઘડી ને કાલનો દહાડો-કદી નહિ
આજકાલનું, વિં થોડી મુદતનું થોડા વખતનું
૨ નવું, તાજું ૩ અણસમજી, હલેતું ૪ નાનું
આજદિન, પું આજ, આ દહાડો ૨ અં
ચાનું વખત સુધી

આજનમ, અં (સં આ + જન્-જનમવું)
જન્મથી માડીને, જન્મથીજ ૨ જન્મથી તે
મરણ લગી, જન્મપર્યંત [સુની, જી દગીભર
આજનમાત, અં (સં) જન્મથી તે મરણ
આજપછી, અં હવેપછી, હવેથી, અત પર
આજપર્યંત, અં આજ સુધી

આજમ, વિં (આં આજમ) મોટું, માન
વતું (સરકારી કામદાર કે મોટા માણસના ના
મની આગળ માન ખાતર લખાય છે)

આજલગી-સુધી અં આજ સુધી, અસાર સુધી,
ચાનું દિવસ સુધી [મોડળું, બધનરહિત

આજા, વિં (ફાં આજા) છૂટું, ફારગત,
આજનઆડું, વિં (સં) જેના હાથ દીયણું
સુધી પહોંચે તેવું લામા હાથનું

આજનુ, અં (સં આ + જાનુ-દીંચણું) દીંચણું
સુધીનું

આજર, પું (ફાં આજર) રોગ, વિકાર, મ
દવાડ ૨ ઉપદ્રવ, મરજ

આજરી, વિં રોગી, દરદી માદું, ૨ દુ ખી ૩ પીડિત

આજીજી, સ્ત્રી૦ (આ૦ આજીજી) કાવાવાસા,
યાચના, વિનતી, કરગરવુ તે

આજીવિકા, સ્ત્રી૦[સ ૦] ગુજરાન, ભગણપોષણ,
નિર્વાહ, જીવનરૂતિ

આજીકું, વિ૦ આજનુ

આજીઆજી, સ્ત્રી૦ ચારેબાજી ફરતુ, ચેતગ્ધ
આજીઆજીએ, અઠ્યારે પાસ આસપાસ, ગોળ ફરતુ

આજો, પુ૦ [સ ૦ આર્ય] માનો બાપ, વડા, દાદો
અજો પડવો, પુ૦ (સ ૦ આર્યક + પ્રતિપદા)

આસો શુદ્ધ પડવો (માના બાપની શ્રાદ્ધની તિથિ)

આજ્ઞા, સ્ત્રી૦ [સ ૦ આ + જ્ઞા-જણવું] આ-
દેશ, હુકમ, ફરમાન ર શાસ્ત્રમા પાળવાની જે

વાત લખી હોય તે ૩ રજા, છૂટ, પરવાનગી
આજ્ઞાકિત, વિ૦ (મ ૦ + અજ્ઞ-નિશાન કરવું)

તામેદાર, કલ્યાગર, આજ્ઞાધીન

આજ્ઞાધારક, વિ૦ આજ્ઞાકિત, આજ્ઞાપાલક

આજ્ઞાનુયાયિ-સારી, વિ૦ (સ ૦) હુકમ માન
નાર, તામેદાર, આજ્ઞાકિત

આજ્ઞાપક, વિ૦ (સ ૦) આજ્ઞા આપનાર-કરનાર
આજ્ઞાપાત્ર, ન૦ જેમાં એકાદો લેખી હુકમ હોય

તે કાગળ, પરવાગ, સનદ, ફરમાન

આજ્ઞાપન, પુ૦ [સ ૦] હુકમ, ફરમાન, વર્ધા
આજ્ઞાલગ, પુ૦ (સ ૦) હુકમ તોડવો તે, નાફરમાની

આજ્ઞ્ય, ન૦ (સ ૦) થી, તપ

આઝા, સ્ત્રી૦ ઈજા, હરકત, નુકશાન

આઝો, પુ૦ નિશ્વાસ, શ્રદ્ધા, આજીન, ઈતબાર
ર દમ, હામ, હિમત

આઠ, પુ૦ સ્ત્રી૦ વણુડરનું ઓળર ર સ્ત્રી૦
રસોઇ માટે છાણાનો ગોઠવી કરેલો ઢગલો,

આગ, ઉપાગો [વાગવુ પુર કરવું, સમેટી લેવું
આઠપવુ, કિં સ૦ સંકેલવું ર પતાવવું માડી

આઠલામાં, અ૦ (સ ૦ એતાવત) જથ્થો, વિસ્તાર,
મુદત, લાભ, મખ્યા વગેરેનું માપ બતાવનાર અવ્યય

આઠલુ, વિ૦ મખ્યા, ધામ, જગા, વખત વ
ગેરેનું માપ તેમ પાસે થોડું એવો અર્થ બતા-

વનાર શબ્દ આઠલુ બહુ — ઘણું જ, મસ
આઠવુ, કિં સ૦ પાણી જેવા પદાર્થમાં કંઈ

કંઈ વસ્તુને છુદી એકરસ કરી નાખવું, કચરી-
વાડી એક રમ કરવું

આઠાપાણી, ન૦ આજીવિકા કમાણી, રોજી, ખોરાકના
સાધન ર નસીબ, દાણોપાણી, ભાગ્ય

આઠાલુણુ, ન૦ ધૂળધાણી, નકામું જવું તે ર અટામણુ
આઠાપાટા, પુ૦ એક જાતની રમત, ખારોપાટ.

ર ચીથરા

આઠાર, સ્ત્રી૦ રેતી, વેળુ (કચ્છ) [કડકા, લોટીઉ
આટિયું, ન૦ ધડીમાથી લોટ વાળવાનો લુગડનો

આટિયાપાટિયા, ન૦ એક જાતની છોકરાની રમત
(વડોદરા વિભાગ) ૦ જમી કરી પરવારવું તે,

ઢાકીદુકી રસોડું સાફ કરી પરવારવું તે
આઠો, પુ૦ અનાજને દળ્યાથી જે બારીક ભૂકા થાય

તે, લોટ ર ભેચો, છુદો, ઘણું આઠોપાણી—
આજીવિકા, ખોરાક ર નસીબ આઠાલુમાં

ખપવું — નિરર્થક જવું, અર્થ જવું, બર ન આવવું
આઠો ઉડવો—ઘણું-અડદાળો નીકળી જવો,

હાડકા પામળા નગમ થઈ જવા, હેરાન થવું;
પાયમાલ થવું આઠો કાઢવો—થકવું આઠો

નીકળી જવો—ઘણું નીકળવો, દુર્દશા થવી
ર છેકળ થાકી જવું

આઠોપ, પુ૦ (સ ૦) આડબર, શેખી ર દમામ
આઠોપવું, કિં સ૦ એકડું કરવું, મોકેલવું ર બધું

કરવું પાડવું ૩ પુર કરવું, પતાવવું, માડી વાગવું
આઠ, વિ૦ (મ ૦ અષ્ટ) ચાર ને ચાર, ૮

આઠ આની—અડધું, પચાસ ટકા આઠે અંગે
—તદન, પુરેપુરું સર્ગાંગે, સપૂર્ણ ર ખરા અત

કરણથી આઠેપહોર અને બત્રીસે ઘડી—હર-
હમેશ, સદાય, નિરતર [ખાચાવાળી સોટી

આઠણું, ન૦ ભીંડીના છેટાને વળ દેવાની એક
આઠમ, સ્ત્રી૦ આઠેમ, જુઓ દિખાડનાઈ

આઠમું, વિ૦ આઠમા નબરનું, આઠની સંખ્યા
આઠમં—સો, વિ૦ આઠ વખત સો ૮૦૦

આડી, સ્ત્રી૦ છોકરાની એક રમત
આઠીડે, વિ૦ લુચ્ચું, ડગ, પકડું, કાબેલ

આડું ન૦ અડું, એકાના આકાને આડમે પાડો
આઠેક, વિ૦ આશરે આઠ, આઠની લગભગ

આઈઝમ, અં (સં અષ્ટયામ) આઈ પ્રહ
 લગી, દહાડોગત ૨ જે જ વારેમાસ હમેશ
 આઈઝમ, સ્ત્રીં પખનાડિય ની આઈમી તિથિ, અષ્ટમી
 આઈઝય, વિં વ્યાપક, આતપ્રોત ભરતુ
 આઈઝ, સ્ત્રીં ઉભા ઠોડના ડણુમવાને ખ ખે
 રીને કાઢેલી જુવાન
 આઈ, સ્ત્રીં ખે વસ્તુને જુદી પાડનારી વસ્તુ-
 નિશાની તે, અટકાવ હરજત, વાધો રોગણુ
 ૨ વચમા પડી રક્ષણુ કરવુ તે, આથ મલાળ
 ૩ હક, જીં દુરાગ્રહ ૪ આકુ તિલક પિયળ,
 ચંદ્રાગર ચાલો
 આડકતરાતુ, વિં તદન આકુ નહિ પણ વાકુ
 થતુ જતુ ૫ પરાક્ષ, અપ્રત્યક્ષ
 આડકતર, વિં વાકુ, આકુ કાપવુ તે
 આડકથા, સ્ત્રીં એક સુખ્ય કથામા દાખલા અ
 થવા રસપૂતિમાર વચમા દાખન કરેલી નની વાન
 તે ૨ વાત કરતા આકુ કાટવુ તે
 આડખરચ, પું રોગતા ખરચની ઉપગત ખીજુ
 ખગચ થાય તે [માગણુની ભુગમ આગળી
 આડખીસ-લી, સ્ત્રીં હરજત, અડચણુ ૨
 આડખીસ-ગરેણુ, વિં જેને લા એક વસ્તુ ગીંગ
 હોય તેણે તે વસ્તુ ની ખીજનેલા ગીંગ મૂની તે
 આડબોડો, પું રોઝ ૨ નાનો પ્રોડો ટું
 આડણી, સ્ત્રીં રોટલી વણુવની ત્રિપાર્થ
 આડત, સ્ત્રીં ન્યા ધણી ન હોય લા તે ધણીના
 વતીનુ જે કામગજ ચાને તે એજન્સી
 આડતીઓ, પું વેપારીની વતી કામગજ કર
 નારો આડત ચનાનારો, એજન્ટ, પ્રતિનિધ
 આડનીસ-ત્રીસ, વિં ત્રીમ ને આડ, ૨૮
 આડનાગો પું હિમામ કરી જવામ આવે સારે
 તેના જે આકડા મેગવવા તે ૨ (ગણિતમા)
 હિમામ ખરો ખોટો જોનાનો તાગો
 આડત્રાસુ, વિં આકુ ને ત્રાસુ, આકુ અવળુ
 આડપામુ, અં એક બાજુએ, બાજુ ઉપર,
 જતુ નહિ તેમ ઉધુ નહિ તેવુ
 આડફેટ-રોટ, વિં અવળુ, ગનીકુચીન જુ
 ઉવે રસ્તે, આડામો 'આડફેટો ગયો ચાલી,
 સીધો માગ મૂકી કરી'

આડમવ, પું લાકડાનો કદોરો, બાનાઓ મા
 લકડણીના જડા વેનાનો કટિમધ પહેરે છે તે
 આડભોત, સ્ત્રીં પડદાની દીવાલ જીતનો પડદો
 આડખર, નં (સં) લાણુ પહોળુ ફેનાઈ જનાઈ
 ભરાઈ રહેવુ તે, વિસ્તાર, ખટાટોપ ૨ કુલ,
 દિમાડ, ખોટો દેખાવ ડોળ, સુકો ભપકો ૩
 પથારો, કાં ૪ અહ કાર, ગર્વ
 આડર, પું (અં આડર) હુઝમ, વર્ધી ૨
 રળ, પરનાનગી ૩ સતદ, પરવાનો ૪ શાન્તિ,
 મર્યાદા ૫ વ્યવસ્થા, ગોઠવણુ
 આડલુ, નં (સં ફેલકાર્ગીલા) જાકડાના જે
 ડડાવી દોરકુ ભગાય છે તે, આકણુ
 આડસર, પું (આકુ + સરવુ) પાણી અટ-
 કાવવાની પાળ જીનતે, માધ ૨ માલ, આડી પાટડી
 અ ડા, પું હક, રાઢ, જીર
 આડાર, સ્ત્રીં આકુ પડાની-હરકત લેવાની
 જે ટેન તે, હક જડ જીર ૨ વાકાપણુ વિરક્તના
 આડખીનો, સ્ત્રીં હરજત, નડતર, અટકાવ ૨ કાસ
 અ ડા મોડુ, વિં મોડુ બોનનાર વિરક્ત બોનનાર,
 પ્રતિકૂચ બોનનાર
 આડામો, વિં આકુ અડિયન હરીવુ જી
 અ ડોડે, નં મોડુ અર્ધગોળ કરવત, નાકડા
 વડેગવાનુ આકુ કરવત
 આડો, સ્ત્રીં આડે મડવાની જે વસ્તુ તે ૨ હદ,
 મીમા ૩ કુસ્તીનો એક દાવપેચ ૪ આખડી,
 મામા ૫ જડ, હક
 આડોઆડરસયુ, સ્ત્રીં એક જાતની વનસ્પતિ
 આડીઆણુ, સ્ત્રીં કોઈ વાનમા અટકાવ કર-
 નાના જે સમ દેવામા આવે છે તે, શપથ,
 પ્રતિજ્ઞા, ઝસમ [મનારો, નામુ જોનાર
 આડોટ, પું (અં આડોટર) હિમામ તપા-
 આડીત, સ્ત્રીં ખે ગામતી વચમાની નદી કે
 ખાડી ઉતરવાને હોડીમા એમવુ તે
 આડીવાટ, સ્ત્રીં આડો રન્નો ૨ ન જવામ તેવો
 માર્ગ આડીવાટની વૂળ-કંઈજ નહિ
 આડીવાડી, સ્ત્રીં વશપરિવાર, કુટુંબકમિલો,
 અચ્ચાડચ્ચા, પરિવાર, વિસ્તાર

આહુ, ન૦ જે કઈ વચમા પડેતુ તે ૨ અણ-
ગમતી વાત, રીમ ચદે તેવુ ઝામ ૩ ગાડાપર
પાજરી મક્તા જે ઉભા ટેકા સાથે દોરી બાધે
છે તે ૪ મેલુ, ભૂત, પિતૃ સમઘો જે પીડા
તે. અહો ખીલી—નડતર આડી જીલ ક-
રવી—ચમા હરકત નાખતી આહુ અવળુ
લેવુ,—ઉધડુ લેવુ, ઠપકો દેવો આહુ તેડુ
વેતરવુ—ઉધુ છુ ડરી નાખવુ, ઉડુ વેત
રવુ આહુ પડવુ—રીસ ચઢતી, વાકુ પડવુ,
માહુ લાગવુ આડે આવવુ—વચમા પડવુ,
૨ મદદે આવવુ વહારે ચઢવુ ૩ કનડવુ નડવુ
આડે દહાડે—અમુક દિવસ વગર આડે હાથે—
ખોટે રગ્ન અપ્રમાણુકપણે, આડે અવગો હાથ
મારવો—ચોગીછુપીરી કે લાય રશવતથી ખીમુ
ભરવુ અહો આક વાગવો—હદ વાળતી,
તોમા કરાવતી ગજમ કરવો આડીઅવગો
વાનો—ગામગપાટા ૨ મળધ વગરની કુચલી
આડી દોટે ખાતુ—અપ્રમાણુકપણે ધમધોઝર
ધર ભર્યા જવુ
આહુ, વિં જેના એક છેડા નીચે પૃથ્વી અને
ખીજા છેડા ઉપર આકાશ નથી તેવુ લગતપ
ઉભુ નહિ તેવુ ૨ મીડુ નહિ તેવુ, વાકુ, તિકસ,
વળેતુ ૩ વચ્ચે પડવુ હોય તેવુ / હડીતુ, જક્કી
પ અવળુ, એક બાળુ ૬ વાધા પાડીઉ
આહુ અવળુ, વિં આહુ અને ઉધુ-અવળુ
૨ ઉધુચતુ, ખરખોટુ, ગરખડિયુ ૩ ખોટુ, જુકું
૪ ચારે તરફ, બધી રીતે ૫ ઉભુને આહુ
આહુ તેડુ, વિં વાકુચુકું, ઉલડું સુલડું
આહુ ફાટવુ, કિં અં વચમાથી એકાએક
આડે રસ્તે જવુ, આડે માર્ગે ઉતરી પડવુ
ઓચીતા ફરી જવુ
આડે, અં વચમા, સામે, વિરુદ્ધમા
આડેઆવવુ, કિં અં વચમા પડવુ નડતર
કરતી ૨ મકટ સમયે સહાય થવુ મદદે આવવુ,
ખચાવવુ ૩ નડવુ, હરકત કરતી,
આડેદહાડે, અં અમુક દિવસ સિવાય ખીજો
કોઈ વખતે ૨ સપરમા ટાણા—તહેવાર સિવા
ય હરકોઈ દીનસે

આડો, પું હક, ગઢ, જદ
અહોઆક, પું હદ બતાવનાર શબ્દ, ૨ સીમા,
અવધ, તોમા 'તમારાથો તો આડો આક'
આડોખોમે, પુંઅઘો ખોમે, પોશ [રણુ લેવુ
આડો જવો, કિં અં આડાં કરતી, હક કરતી ૨
આડોશીપાડોશી, વિં આમપાસ રહેનાર, વરને
અડમેપડમે ગહેનાગઓ
આહ, પું (સં આહક) ઢગલો, રાશિ ૨ પુજ
આહક, નં એક માપ. ૨ સ્ત્રીં તુવેર
આહવુ, કિં અં (સં આ-સુતીનદોફ-જવુ)
દોર ચગવવુ, રખડવુ, ભટકવુ
આહીઓ પું (મં આહ) ફની વખાર રા-
ખનાર વેપારી ૨ આહવવા જનાર ગોવળીઓ
આહય, (મં) ભરેલુ, ભરપૂર (ધન ઢગ)
આણ, સ્ત્રીં (સં આણા) હુકમ આણા ૨
ઢઢેરો, દુવાઈ ૩ ડોઈનો મફેહ દૂર કરવા અથવા
ધારું ઝામ કરાવના સારું ઇશ્વરની શિક્ષાનુ અથવા
વહાનાના નાશનો ભય દેખાડવો તે, સમ,
સોગન, શપથ, પ્રતિજ્ઞા, કસમ આણુદેવી—શપથ
દેવા સોગન આપવા આણુ ફરવો—ઢઢેરો
પિટાવો, દુવાઈ ફરવી આણુ વર્તાવવી—જાહેર
કરવુ ઢઢેરો પિટાવવો ૪ વિં (સં અન્ય)
ખીજુ (કવિતામા)
આણુદાણુ, સ્ત્રીં અધિકાર, કર વસુધ કરવાની
સત્તા ૨ અમલ, હુકમ
આણુપાણુ, પું આના, પા આનાના હિસામ તે.
આણુદ, પું આનદ, હર્ષ
આણુદકકણુ, નં અનતદોરો, જુઓ
આણુદી, વિં આનદી, હર્ષમય
આણુવુ, કિં (સં આ+ની લઈ જવુ) ફરવી
પાસે આવે તેમ કરવુ, લાવવુ (લાવવુ શબ્દ
ફરતી તેમજ પાસેની વસ્તુઓને માટે વપરાય
છે આણુવુ—ફક્ત ફરતી વસ્તુ માટે તેમજ
જઈને લઈ આવવા માટે વપરાય છે વધુ માટે
જુઓ ગુજગતી શબ્દકોષ)
આણાઆણુ, સ્ત્રીં લાવળ કરવી તે, સધળેથી
એકડું કરવુ તે

આણી, વિં (સંઐવમ) આ રીતે, આમ, આ
આણીઆણી, સં આ, આ

આણીકોર-ગમ-મેર, } અંઆદિશા તરફ-
આણીપાસ-મગ, } ભણી, આ પાસે

આણુ, નં(સં આનયન) ઉમર લાયક સ્ત્રીનું
સાસરે રહેવા જતું તે, તેકું વહુને આણી તે
ર ડન્યાને સામરે વગારતા કરનાની જે રીત
ભાત તે, કઠીઆવર આણુ આવડુ — સાસરેથી
(વહુને) તેકું આણુ આણુ કરવું — તેડના મો
કલવુ આણા સુખડી આપવી-રમ આપની,
વળાવવું જીઆયણાનું આણુ — પહેલીજવાર
બાળક લઈ સામરે જતું તે

આણોતાણે, પું વાણોતાણે

આતક, પું (સં) રોગ, વ્યાધિ [ડરનાર
આતકનિમહુ, વિં રોગને અટકાવનાર, રોગ નાશ
આતતાથી, પું [સં] મહાપરાધી, ધોરકર્મ કરનાર
આતપ, પું [સં] તડકો, 'પ, ર પ્રકાશ ૩ સૂર્ય
આતપત્ર, નં [સં] છત્ર, છત્રી
આતમ, પું આત્મા ચૈતન્ય ર જીવ ૩ અત કરણ
આતવાર, પું આદિતવાર, રવિવાર
આતસ, સં પું [ફાં] અગ્નિ દેવતા ર લાય,
બળતગ ૩ ક્રોધ

આતસબાળ, સ્ત્રીં [ફાં] ફેડવાના દારૂની
બુદીબુદી રીતે ફટે તેની બનાવટો, આગખેત્ર
આતસબહેગમ, પું પારમીઓના પવિત્ર અગ્નિનું
મંદિર

આતસી, વિં [ફાં] આતમવાળું, ગમ, બાળે
તેવું ર જલદ, આડળું, તીખું

આતાળ, પું દાદો, માનો બાપ

આતાપ પું તાપ, તડકો ર ધામ, બફારો
આતિથ્ય, નં [સં] અતિથિ સેવા ર આદર
સત્કાર, આગતાગયાગતા

આનીપોતી, સ્ત્રીં પું, મુડી, થાપણું (થો
ડીપુણ હોય તે યશી બતાવે ત્યારે કહે છે કે-
'આનીપોતી ને ધરમ લગોડી')

આનુર, વિં (સં) નસમા આવડું, આડળું
ર અંતર, ઉતાવળું, તત્પર થઈ રહેવું ૩ હોમીનું

ઉમેદવાળું, આશાભર્યું [ર હોસ, ઉમેદ, ઉત્સાહ
આનુરતા, સ્ત્રીં (સં) નિતાવળ, અધીરતા
આનુરસન્યાસ, નં (સં) મરતી વખતે
અથવા એકદમ સન્યામ લેવા તે [મોટો છોડો
આતો, વિં આત્મા જેવો વહાવો, લાડકો ર
આતમ, વિં (સં) પોતાનું, સ્વીય નિજ
આતમક, વિં (સં) આત્માવાળું, વસ્તુતાવાળું
ર પોતાનું

આતમગતિ, સ્ત્રીં (સં) આત્મ+ગમ-જવું) મરી
ગયા પડીતી આત્માની ગતિ તે

આતમઘાત, પું (સં) આત્મ + હુન-મારવું)
પોતાને હાથે પોતાનો જીવ કાઢવો તે, આત્મ
હત્યા આપનાત [આપનાત કરનાર હત્યારો
આતમઘાતક-કી, વિં (સં) આત્મઘાત કરનાર
આતમપ્રોષ, પું (સં) કાગડે વાયસ

આતમજ, નં (સં) પુત્ર, છોકરો ર કામરેવ
આતમજન, નં (સં) પોતાનું-અગતનું મા-
ણુમ, નજીકનું સગું ર પ્રિયજન

આતમજા, સ્ત્રીં (સં) છોડરી, પુત્રી ર બુદ્ધિ
આતમજ્ઞાન, નં (સં) તત્વજ્ઞાન અજ્ઞાતમ
જ્ઞાન, બ્રહ્મજ્ઞાન

આતમજ્ઞાની, વિં (સં) આતમજ્ઞાનવાળું, બ્રહ્મજ્ઞાન
આતમદર્શન, નં આત્માનું દર્શન ર બ્રહ્મ
સાક્ષાત્કાર થવો તે

આતમદર્શી, વિં (સં) આત્માને જોનાર, મુમુક્ષુ
આતમન, નં આત્મા એજ જેનું ધન છે તે
ર મતાન, પુત્ર

આતમનિદા, સ્ત્રીં (સં) પોતેજ પોતાની નિંદા
કરી તે પોતાનુંજ ખોટું બોલવું તે

આતમનિવેદન, નં (સં) પોતાનું સર્વ ઈશ્વરને
અર્પણ કરવું તે, આત્મામા તત્ત્વીન થઈ રહેવું તે
આતમનિવેદી, વિં (સં) પોતાને હાથે સોંપ
કરી જમનાર

આતમનિષ્ઠ, વિં આત્મામા તત્ત્વીન, બ્રહ્મનિષ્ઠ
આત્મામાજ નિષ્ઠાવાળું, મુમુક્ષુ

આતમપ્રતીતિ, સ્ત્રીં (સં) જાને કરી લીધેલી
જે ખાતરી તે, પોતાના આત્માની પતીજ

આત્મઅર્પણ, પુ૦ (સ૦) આત્માના જે બધુઓ તે, સથ ૨ મામા, માસી અથવા ફેાષનો જે છોકરો તે ૩ સાળો [૨ એકલપેટાઈ આત્મબુદ્ધિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) પોતાપણ, મારાપણ આત્મબોવ, પુ૦ (સ૦) આત્મજ્ઞાન, સ્વરૂપજ્ઞાન ૨ બ્રહ્મબોધ

આત્મભાવ, પુ૦ (સ૦) પોતાના રક્ષણની અને પોતાની ઉન્નતિની ઇચ્છા તે ૨ હુપદ ગર્વ, અહ કાર આત્મભૂત, પુ૦ (સ૦) કામદેવ ૨ પુત્ર આત્મવત, વિ૦ (સ૦) પોતાના સરખુ, આત્મા જેવુ આત્મવિચાર, પુ૦ (સ૦) આત્માનો વિચાર આત્મવિદ્યા, સ્ત્રી૦ (સ૦) આત્મા મળધી જે વિદ્યા તે, વેદાન્ત, બ્રહ્મવિદ્યા

આત્મશક્તિ, સ્ત્રી૦ પોતાનુ બળ ૨ આત્માનુ બળ આત્મશુદ્ધિ સ્ત્રી૦ (સ૦) આત્માની જે શુદ્ધિ તે, મન શુદ્ધિ, દેહ શુદ્ધિ [આત્માભિમાન આત્મશ્લાઘા, સ્ત્રી૦ આપવડાઈ, સ્વપ્રશંસા, આત્મસયમ-ન, પુ૦, ન૦, પુ૦ (સ૦) આત્માને જીતવો તે, મન મારણ, ઇન્દ્રિયનિગ્રહ મતોપ આત્મસતોષ, પુ૦ (સ૦) આત્માને-પોતાને જે સતોષ તે

આત્મસાધન, ન૦ (સ૦) આત્માને પોતાના સ્વરૂપનુ જ્ઞાન થાય તેવુ સાધન ૨ પુણ્યદાન આત્મસુખ, ન૦ (સ૦) આત્માનુ પરમ સુખ તે, સ્વસુખ [આપબડાઈ, આત્મશ્લાઘા આત્મસ્તુતિ સ્ત્રી૦ (સ૦) પોતાની વડાઈ, આત્મહૃત્યા, સ્ત્રી૦ (સ૦) આત્મધાન, જીઓ આત્મહૃત્યાઈ, વિ૦ (સ૦) આત્મવાતક, આપ-ધાતીઈ ૨ પાપી.

આત્મહિત, ન૦ (સ૦) સ્વાર્થ, પોતાની મતલબ આત્મા, પુ૦ (સ૦) આત્મન) બ્રહ્મ, પરમાત્મા ૨ જીવાત્મા ૩ ચૈતન્ય, પ્રાણ ૪ મૂળ સ્વભાવ, પ્રકૃતિ ૫ અતકરણ ૬ બુદ્ધિ ૭ મનુષ્ય પ્રાણી આત્માનંદ, પુ૦ (સ૦) બ્રહ્માનંદ, પૂર્ણાનંદ આત્માનુભાવ, પુ૦ (સ૦) આત્માનો જે અનુભવ તે આત્મારામ, પુ૦ (સ૦) આત્મા પરમાત્મા ૨ જીવનમુક્ત યોગી

આત્માર્પણ, ન૦ (સ૦) આત્મા અર્પણ કરવો તે આત્મિક-ત્મીય, વિ૦ (સ૦) આત્માનુ, મનનુ ૨ પોતાનુ નિજ ૩ નજીકનુ, અગત, ખાસ આત્મોદ્ભાવ, વિ૦ (સ૦) પોતાનુ ૨ પુ૦ કામદેવ ૨ પુત્ર [૩ રાત્રી અડદ આત્મોદ્ભાવ, સ્ત્રી૦ (સ૦) પુત્રી ૨ બુદ્ધિ આથ, સ્ત્રી૦ (સ૦) અમ્-થવુ) પુજી, થાપણ, દોલત આથડવુ, કિં૦ અ૦ (સ૦) અમ્-જવુ) રખડવુ, ભટકવુ, ફાફા મારવા, રઝગવુ, અથડાવુ આથડીઆ, ન૦ અથડાયા કરવુ તે, ફાફા, ભટકા ૨ લથડીઆ, અડબડીઆ, ગોથા આથણ, ન૦ અથાણ, ૨ આથવાની રીત ક્રિયા આથમણ, સ્ત્રી૦ (સ૦) અસ્તમિત-આથમેલું) સૂર્યાદિ ગ્રહ જે દિશામા અસ્ત થાય છે તે, પશ્ચિમદિશા

આથમણી, વિ૦ પશ્ચિમ, પશ્ચિમ તરફનુ આથમણ, વિ૦ પશ્ચિમ તરફનુ આથમવુ, વિ૦ અસ્ત પામવુ, ઉતરવુ, પડવુ આથમવુ, કિં૦ અ૦ અસ્ત પામવુ ન દેખાવુ ૨ પડતી દશામા આવવુ, ઓછુ થવુ

આથર, પુ૦ (સ૦) આસ્તરણ-પાથરણ) ગાડામા જે જાડા કપડા ઉપર અનાજ ભરે છે તે, મોદ ૨ પાથરણ, ધાસનો થર ૩ ચાફર, પછેડી ૪ ગધેડા ઉપર નાખવાની દળી

આથરણ, ન૦ પથારી ઉપર જે પાથરવાનુ તે, ચાદર, ઓછાડ ૨ પથારી ખિસ્તરો આથરવુ, કિં૦ સ૦ (સ૦) આસ્ત-પાથરવુ) પાથરવુ, મિછાવવુ ૨ ગોઠવવુ, મોઢવુ કરવુ, ગળ કરવી ૩ ઢાકવુ, અચ્છાદન કરવુ

આથવુ, કિં૦ સ૦ અથાય તેમ કરવુ, મસાલો ચઢે તેમ કરવુ ૨ ખમીર ચઢાવવુ, આથો-ખટાશ આવે તેમ કરવુ

આથીપોથી, વિ૦ પૈસેટકે અને લુગડેલતે ભરપૂર આથો, પુ૦ વ્યઠીને ખાદુ થએલુ ખીર તે ૨ લાહી આદ, વિ૦ (સ૦) પહેલેથી, અસલનુ, મૂળનુ આદશ, પુ૦ (સ૦) આનંદશ) દશ ૨ દત્ત આદ્યઅંત, અ૦ પહેલેથી તે છેક છેલ્લે સુધી, આદ્ય ત

આદત, સ્ત્રીં (આં) ટેવ મહાવરો ૨ તખી
અત, પ્રકૃતિ ૩ સ્વભાવ, ખાસીયત
આદમ, પું (આં) આ દુનીઆમા સૌથી પહેલા
પેદા થએલા પુરૂષ ૨ માણસ માણસગત ખાવા
આદમ—ધરડો માણસ ખાવા આદમના
વખતમા—વણા બુના વખતમા પ્રાચિનકાળમા
આદમગત, સ્ત્રીં (આં) માણસ ગત, મનુષ્ય
આદમજનો કોરડો, પું (આં) છોકરાની એક
રમત, દો ગોટીલો (વડોદરા પ્રાત)
આદમિઅત, સ્ત્રીં (આં) માણસાઈ, ધન-
સાનિયત ૨ ભલમનસાઈ, સુજનતા, અશગરી,
બુનિઆતી ૩ સમ્યતા, વિવેક
આદમી, પું નં (ફા) બુદ્ધિ અને વાચાએ
કરીને બીજા પ્રાણીથી બુદ્ધ પડતુ જે પ્રાણી તે,
માણસ, જન, મનુષ્ય ૨ નર, પુરૂષ
આદર, પું (સ આં+દ-માન આપવું) સારી
વસ્તુનો મયધ કરવાની જે ઇચ્છા તે ૨ સ-
ન્માન, માન, આમર, ઇજ્જત ૩ તેડવા-બો
લાવા-સ્ત્રીકાર કરવાની જે મારી રીત તે, વિવેક
પ આરભ ૬ અત્ર ૭ હેત પ્રીતિ, ભાવ
'નાથે બોલાવી ડરી આદર, શામાની પહેચી સાદર'
આદરણી, સ્ત્રીં વેવિશાળ થયા પછી વરની
તરફથી કન્યાને લુગડા વરેણા કરવાની જે રીત
તે, વમત ૨ આદરની નિશાની
આદરણીય, વિં માન આપવા લાયક, પૂજ્ય,
સન્માનનીય [આતિથ્ય, સરભરા કરી તે
આદરભાવ, પું (સં) પ્રેમભાવ, આદરસત્કાર,
આદરમાન, નં (સં) આદરસત્કાર, આવકાર
આદરવું, કિં સં (સં આં+દ-માન આપવું)
સ્ત્રીકારવું, પત કરવું ૨ માથે લેવું ૩ માન
આપવું, આવકાર દેવા ૪ શરૂ કરવું, આરભ કરવો
આદરસત્કાર, પું (સં) આદરપૂર્વક જે સત્કાર
કરવો તે, આતિથ્ય
આદરાવું, કિં અં શરૂ થવું ૨ વિવાહ થવો
આદર્શ, પું (સં) દર્પણ, ચાટલું, આગમો
૨ નમનો ૩ ટીકા, ભાષ્ય
આદવેર, નં (સં આદી+વેર) પાકી દુસ્મ

નાઈ, ખરેખરી શત્રુતા, સ્વાભાવિક રીતે જે વેર
તે 'આદ વેર વેશ્યાને સતી'
આ ન, નં (સં) લેવું-કબુલ કરવું તે ૨
પકડવું તે પગખ, નિદાન
આદાનપ્રદાન, નં (સં) લેણદેણ, લેવું આપવું તે
આદાપાક, પું (આદ+પાક) આદાની મેળવ-
ણીનો જે પાક તે ૨ માર આદાપાક આપવો—
માર મારવો આદાપાક ખવગવવો—માર મરાવવો
આદાખ, સ્ત્રીં (આં) સમ્યતા, વિવેક, સૌજન્ય
આમુળી, સ્ત્રીં આદાના નાના ને કુમળા મૂળ તે
આદાય, પું (સં) નફો, લાભ ૨ પેદાશ,
આવક, ઉપજ ૩ વધારો
આદારશીશી, સ્ત્રીં (સં અર્+શીર્ષ) અડધું
માથું—એક બાજનું કપાળ દુખાનો રોગ
આદિ, વિં (સં) પહેલું, મૂળનું, અસલ ૨
અમુક જેમા મુખ્ય છે તે ૩ અં વગેરે, ઇત્યાદિ
આદિ, પું (સં) મળ, મૂળતત્વ, બીજ ૨
ઉત્પત્તિનું મળ, આરભ ૩ સમહત્તુ જે પહેલું તે
૪ બ્રાહ્મણ, બ્રહ્મ [પહેલું અને છેલ્લું
આદિઅત, પું (સં) પ્રારભ અને સમાપ્તિ,
આદિક, વિં અં અને વળી બીજા, વગેરે વગેરે, ઇત્યાદિ
આદિકવિ, પું (સં) બ્રહ્મા ૨ વાતમીડિ ૩
(ગુજરાતીમા) નૃસિંહ મહેતો
આદિકારણ, નં (સં આદિ+કૃ-કરવું) પહેલું
મૂળ, અસલ કારણ ૨ પરમેશ્વર ૩ સાખ્યમત
પ્રમાણે) પુરૂષ અને પ્રકૃતિ
આદિકાવ્ય, નં (સં) પહેલું કાવ્ય, રામાયણ
આદિત્રય, પું (સં) વેદ ૨ શીખ લોકોનું
ધર્મ પુસ્તક, ત્રયસાહેબ
આદિત, પું (સં અદિતિ) કશ્યપના અદિ-
તિથી થયેલા બાર પુત્રો ૨ સૂર્ય ૩ આકડો.
૪ બાગનો મંકેત
આદિતવાર, (સં) રવિવાર
આદિત્ય, પું (સં) સૂર્ય, રવિ ૨ કાશ્યપના
બાર પુત્રો ૨ બારની સત્તા ૩ આકડો
આદિત્યવાર, પું (સં) ગવિવાર, આદિતવાર
આદિદેવ, પું નારાયણ, બ્રહ્મ

આદિનાથ, પુ૦ (સ૦) પહેના જૈન તિર્થંકર
 આદિનારાયણ, પુ૦ (સ૦) ક્ષીરસમુદ્રમા શેષનાગ
 ઉપર પોઢેલુ ભગવત્સ્વરૂપ
 આદિપદ, ન૦ (સ૦) પ્રથમ પદ
 આદિમાયા-શક્તિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) જ્ઞાની જે શ
 ક્તિવડે આ સધળો પ્રપચ રચાવો છે તે, માયા,
 પ્રકૃતિ ૨ દેવી, પાર્વતી
 આદિલકને, અ૦ અમુકને પ્રથમ ગણીને બી
 જાઓ પણ ગણાય તેમ ૨ આદિ
 આદુ, ન૦ (સ૦ આદ્રિક) એક જાતનું જો
 યની અદર પાકતું મળાઉં એ સુગંધ છે ત્યારે
 તેને સુક કહે છે આદુ બાઇને મડતુ-
 જેમભેર કામ કર્યા કરવું, મડયા રહેવું, પાછળ-
 પુડે લાગવું, ખતે પડતું આદાની સુંઠ થવી-
 સકાઈ જવું
 આદે, વિ૦ અ૦ વગેરે, ઇત્યાદિ ૨ અ૦ તોખા,
 આદેશ, પુ૦ (સ૦) આગ્રા, ફરમાન, હુકમ
 ૨ ફેરફાર, એકને ઠેકાણે બીજાનું આવવું તે
 ૩ કાનફટા પથના ગોમાઇઓ એક બીજાને
 “આદેશ” કહીને નમસ્કાર કરે છે તે
 આદો, અ૦ (સ૦) પહેના, આગાઉ, પૂર્વે
 આઘ, વિ૦ આદિ ૨ પહેલાનું
 આઘત, પુ૦ આદિથી તે અત લગી, અથેતિ.
 આધ, વિ૦ અડધું, અર્ધ
 આધણુ-રણુ, ન૦ જે ઉકળતા પાણીમા ચોખા
 દાળ વગેરે ઓરવામા આવે છે તે ૨ આધાર
 આધરકણુ, કિ૦ સ૦ આખરવું, મેળવવું
 આધાન, ન૦ (સ) ધારણુ ૨ ગર્ભાધાન ૩
 અમિહોત્રમા પ્રથમ કરવાનું એક કર્મ (જે લાકડા
 ઘસી અમિ ઉત્પન્ન કરવા સબધી) તે
 આધાપલીત, વિ૦ અર્ધ ગાકુ-ધેલુ દાધારે ગુ
 આધાર, પુ૦ (સ૦) કારણરૂપ સહાયતા, ટેકા,
 મદદ ૨ સાબીતી, પૂરાવો, પ્રમાણુ, સત્તા ૩
 (આકરણુમા) સમમી વિભક્તિનો અર્થ દેખાડે
 છે તે ૪ પાણી રોકવાની પાળ, બાધ
 આધ, પુ૦ (સ૦ આ+ધ્યૈ-વિચાર કરવો) મનનો
 પીઠા, ભય, શોક, ચિંતા, માનસિક દુખ

આધિક, પુ૦ ભૂત-પ્રેત કાઢનાર, ભુવો
 આધિક્ય, ન૦ અધિકપણુ, ઉમેરણુ, વધારો
 આધિદૈવિક, વિ૦ (સ૦ આધિ+દૈવ-પ્રકાશવું)
 ઇન્દ્રિયોના દેવ સબધી, ૨ ઇન્દ્રિયોથી થએલું
 (સુખદુખ) ૩ ભૂતપ્રેત પિશાચ સબધી
 આધિપત્ય, ન૦ (સ૦) અધિપતિપણુ (પટે
 લાઇ-શેઠાઇ), ધણીપણુ, ઉપરીપણુ
 આધિભૌતિક, વિ૦ (સ૦ અધિ+ભૂ-થવું) ઇન્દ્રિયોના
 તત્વ અથવા વિષય સબધી ૨ પચમહાભૂતોથી
 થએલું (સુખદુખ) ૩ શારીરિક પીડા સબધી
 આધિવ્યાધિ, પુ૦ (સ૦ આધિ-માનસિક દુખ
 +વ્યાધિ-શારીરિક દુખ) તનમનની પીડા,
 માનસિક અને કાયિક ઉપાધિ
 આધીન, વિ૦ (સ૦ અધિન) વશ, તાબે, તાબેદાર
 આધીનતા, સ્ત્રી૦ આધીનપણુ, તાબેદારી, પરત્રપણું
 આધુનિક, વિ૦ (સ૦ અધુના) નવું, હમણાનું,
 અર્વાચીન [પાળવા-સાચવવા આપવું
 આધે, વિ૦ અડધું આધે આપવું-અર્ધ ભાગથી
 આપેડ, વિ૦ અધેડ, પ્રોઠ વચનું ૨ સમજી, ઠરેલ
 આધ્યાત્મિક, વિ૦ અધ્યાત્મિક, આત્મા સબધી,
 આત્મતત્વ વિષયક.
 આધ્રકણુ, કિ૦ સ૦ આખરવું મેળવવું
 આધ્રકણુ, ન૦ મેળવણુ, આખરણુ
 આન, વિ૦ અન્ય, બીજું ૨ સ્ત્રી૦ એન, ઇજાત, આખર
 આનન, ન૦ (સ૦) મો, મુખ, વદન
 આનદ, પુ૦ (સ૦ આનન+દ-ખુશી થવું) હર્ષ,
 મોદ, ખુશી હરખ (આનદના પાચ પ્રકાર
 છે આત્માનદ, બ્રહ્માનદ, વિષયાનદ, વિદ્યા-
 નદ, યોગાનદ) ૩ સુખ, દુખનો અભાવ
 આનદકદ, પુ૦ (સ૦) આનદનું મળ ૨ જ્ઞાન, ઇન્દ્રિય
 આનદકારી, વિ૦ આનદ કરનાર-ઉપજાવે તેવું
 આનદધન, વિ૦ (સ૦) આનદથી પૂર્ણ
 ૨ જ્ઞાન, ઇન્દ્રિય
 આનદપ્રભવ, પુ૦ પારો, વીર્ય
 આનંદભેરવી, સ્ત્રી૦ (સ૦) એક જાતની રાગિણી.
 આનંદમય, વિ૦ (સ૦) આનંદવાળું
 આનંદમપકેશી, પુ૦ (સ૦) પચકેશ (અન,

પ્રાણ, મનો, વિજ્ઞાન અને આનંદમય) માનો એક, સત્કર્મના વિચારથી અને સારા કામથી જે સુખ મનોપ થાય છે તે

આનંદવૃત્તિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) રોજ ખુશીમા રહેવું તે, આનંદમા રહેવાનો સ્વભાવ

આનંદા, સ્ત્રી૦ ભાગ [હરખના આસુ આનંદાશ્રુ, ન૦ (સ૦+અશ્રુ-આસુ) હર્ષાયુ, આનંદી, વિ૦ (સ૦) ખૂશમિજાજી, સુખી, મોજી, વિનોદી, હસમુખ ૨ આનંદ કરનાર

આનાકાની, સ્ત્રી૦ હા ના, કોઈ કામ કરવાનો ઠરાવ ન કરના હયુપયુ કરવું તે ૨ મસ, બહાનું આનિયા, ન૦ કોટની કાઠીમા પગવાને બદલે જે પૂતળિયા હોય છે તે

આની, સ્ત્રી૦ એક રૂપિયાનો સોળમો ભાગ, આનો ૨ (ગણવામા અથવા માપમા) એક આખી વસ્તુનો જે સોળમો ભાગ તે [પૈસા, ૧૨ પૈ આનો, પુ૦ એક રૂપિયાનો મોળમો ભાગ, ચાર આન્દોલન, ન૦ (સ૦) હિંચકા-ઝોલા ખાવા તે, આમતેમ ઝુનવું તેર હોહા, હિલચાલ

આપ, સ૦ તમે (માનાર્ય) ૨ પોતે, ખુદ, જાતે આપ, ન૦ (સ૦ અપ) પાણી, જળ ૨ અહ કાર, મગરૂખી 'આત્મા ઓળખી આપ ખોવું' આપ, વિ૦ પોતાનું, પોતીકું, ખુદનું 'આપખુશી' આપઅખત્યાર, વિ૦ (સ૦ આ + અપ) અખત્યાર) જેના ઉપર ખીજ કાઢતો અખત્યાર નહિ તેવું સ્વતંત્ર

આપઅખત્યારી, સ્ત્રી૦ પોતાનોજ અખત્યાર, સ્વસત્તા, સ્વતંત્રતા

આપઆપણું, સ૦ પોતાનું, પોતીકું [માહોમાહે આપઆપમા, અ૦ પોતપોતામા, અદરઅદર, આપકરમી, વિ૦ પોતાનાજ ઉઘમથી-આગ્યથી રળનારો, સ્વપરાક્રમી

આપખુદી, સ્ત્રી૦ (ફા+ખુદ-જાતે) પોતાનીજ ઇચ્છા-સત્તા ચવાવરી તેર ઉદ્ધતપણુ સ્વેચ્છાચાર આપખુશી, સ્ત્રી૦ સ્વેચ્છાપૂર્વક, સ્વતંત્રપણે, રાજી ખુશી

આપગા, સ્ત્રી૦ નદી, સગિતા

આપવાત, સ્ત્રી૦ પુ૦ આત્મવાત

આપણું ન૦ મજર, ચૌદુ ૨ સ૦ આપણે

આપણે, સ૦ હું અને તમે ૨ હું (બગમા) 'આપણે જુદું શાસ્ત્ર ભણ્યા છીએ' ૩ તમેના અર્થમા "ભાઈ, એ તો એમજ હોય, આપણે કારભાર કરો ત્યારે સરત રાખજો"—સર૦

આપત, સ્ત્રી૦ (સ૦) આપત્તિ ૨ કમાઈ, આપ-પત ૩ દુખ, પીડા ૪ મુશ્કેલી

આપતકાળ, પુ૦ (સ૦ આ-સુધી+પદ-જવું+કાળ)

આપત્તિનો સમય, આફતકાળ, મકટ, દૈવકોપ આપત્તિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) દૈવકોપ, હોનારત, કોપ, અકસ્માત બનેનો મોઢો બનાવ, મકટ, આફત

આપત્ય, ન૦ મતાન, ઊંકરે

આપ્ત, સ્ત્રી૦ (સ૦) આપત્તિ, મકટ, વિપત્તિ આપદર્મ, પુ૦ (સ૦) આપત્તિ પડવાને લીધે ન આચરવા જેવા જે કર્મ કરવા પડે તે

આપનાર, વિ૦ દાતા, દેનાર

આપત્ત, વિ૦ (સ૦) જેને માથે મોટું મકટ આવી પડ્યું હોય તે ૨ ધેરાએલું, પ્રાપ્ત થયેલું

આપન્યા, સ્ત્રી૦ (સ૦) પોતાની સ્થિતિનું જાન તે ૨ મનોપ, તૃપ્તિ, ૩ ચિત્તસમાધાન

આપમતસમી, વિ૦ પોતાનોજ ફાયદો વિચારી કામ કરનાર, સ્વાર્થ, સ્વાર્થપરાયણ

આપમતીડિ, વિ૦ પોતાનુંજ ખરું એવા વિચાર પ્રમાણે વર્તનાર, મમતીલુ ૨ ખીજને પત ન કરતા

પોતાનાજ ધાર્યા મુજબ કરનાર, જક્કી, મતીલું આપમુખત્યાર, વિ૦ કાઢતે તામે નહિ તે પોતાનીજ ઇચ્છા પ્રમાણે વર્તનાર, સ્વતંત્ર

આપલે, સ્ત્રી૦ આપવું અને લેવું તે, ધીરધાર, લેણુદેણુ આપવું, કિ૦ સ૦ (સ૦ અર્પ-આપવું) પો-

તાની વસ્તુ ખીજ પામે જાય તેમ કરવું, દેવું આપી દેવું—ખીજને હવાલે કરવું આપશી

તેવું પામગો—જેવું વાવીયું તેવુંજ લણીયું, જેવું કમ તેવું ફળ આપીને માગે તેની અક્કલ

જાય આવે—સ્વાર્થ સુધીજ સારાપણુ આપવા લેવાનાં કારણાં જુદા—મોલવું એક ને કરવું

ખીજ આપી વિસરવું—આપી દેવું, દત્તવું

આપસઆપસમાં, અં આપઆપમાં, અદરઅદર,
આપસમાં, વિં પોતાના જેવું [અરસપરસ
આપસવાર્થ, પું આત્મહિત, પોતીકા સ્વાર્થ,
એકલપેટાપણું [નિષ્ઠ, સ્વાર્થ

આપસવાર્થી, વિં મતવખી, એકલપેટ, સ્વાર્થ—
આપા, પું (મં) લાઇ, લાઈસાહેબ (માન
જરી રીતે બોલાવવામાં વપરાતો શબ્દ વિના-
યકરાવ આપા)

આપોડ, પું માથાનો શણગાર, મુગટ
આપુ, નં આપપણું, હુપણું, મારાપણું ર
સં આપ, બુઓ [આપનાર
આપુસાહુ, પું ગૃહસ્થ, શાહુકાર, દેવ ચુકવી
આપેક્ષા, સ્ત્રીં (સં) ઇચ્છા આશા, ઉમેદ
ર ગરજ, મતલબ

આપિ, પું આપ, પિતા (ભરવાડમાં)
આપોઆપ, અં પોતાની મેળે, સ્વાભાવિક રીતે,
કુદરતી રીતે

આપોઆપ, સં પોતેજ, જાતે, ખુદ
આપોપુ, નં પોતાપણ, આપપણું ર ટેક,
પણું પોત, વજન ૪ અં એનીમેળે, કુદરતીજ
આપોશન, નં જમતા પહેલા પાણીનું આચ-
મન કરવું તે

આપુચ્છા, સ્ત્રીં (સં) વાતચીત, ખબર અતર
પૂછવી તે ર પચવાનગી ૩ પડપૂછ

આપે, વિં (સં) સચુ, સખધી ર વિશ્વાસુ
સ્વીય; અગત ૩ મેળવેલું, પામેલું

આપેજન-વર્ગ, પું (સં) સગાવહાલા-સ
ખધી ર વિશ્વાસુ માણસો, પોતાનું મડળ

આપિ, સ્ત્રીં (સં આપ-મેળવવું) મળવું-પા-
મવું તે ર સખધ, જોડાણ સયોગ ૩ લાલ

આપેસા, સ્ત્રીં (સં) જટા

આપેલીએ, અં પોતાની મેળે; આપે સહજ
ર વ્યર્થ, નકામું જવું ૩ એકદમ, આર્થીતું 'આફ-
લીએ આવી ઉભો રહેશે, વહેલો એ સર્વથી પહેલો'

આફત, સ્ત્રીં (આં) આપત્તિ, સકટ, આપદા,
મુશ્કેલી આફત આવી પડવી—દુ ખ આવવું

દ. આરોપ આવવો આફત ખમવી—દુ ખ

સહન કરવું, જોખમ ખેડવું આફત ટાળવી—

દુ ખ-મકટ વિદારવું, સકટમાંથી છોડાવવું

આફનાખ, પું (ફાં) સૂરજ ર તડકો, તાપ

૩ પ્રકાશ, તેજ

આફનાખગીરી, સ્ત્રીં (ફાં) છત્રી, છત્ર

આફયડું, અં અમથુ, એની મેળે, આફૂં

આફરવું, કિં અં પેટ ચઢવું, આફરો થવો

આફરી જવું, અંરોગથી ફૂલી જવું, ર આફરોચઢવો.

આફરીન, સ્ત્રીં (ફાં) વખાણ, સાબાશી ર

અં સાબાશ! ધન્ય! વા વા! ઠીક કર્યું! ૩

કુરબાન જવું, વારી જવું

આફરો, પું બધકાશને લીધે પેટમાના વાયુનું

ફૂલાઇને ઉચે ચઢવું તે ર મીણો ચઢવો

આફલાતુન, વિં મોડું, ઉત્તમ, સરસ

આફળવું, કિં અં નિષ્ફળ-નકામું જવું ર

વાગવું પછડાવું ૩ પટકાવું, અથડાવું

આફા, અં આણીમેર-ગમ, આતરફ-મેર

આફિડેવિટ, સ્ત્રીં (અં) સરકારમાં સોગન

ઉપર જે પ્રતિજ્ઞા કરી તે, ઇકરાર, કબુલાત.

આફિસ, સ્ત્રીં (અં) કામ કરવાનું ઠેકાણું,

કચેરી, અદાલત ર વહેપારીની પેઢી, દુકાન.

૩ કામ, અધિકાર

આફુસ સ્ત્રીં (પોટું ઓલફેન્સો) એક

જાતની કાપીને ખાવાની કલમી ફેરી

આફુર, સં એની મેળે, પોતાની મેળે

આફુર, અં આફુર, આપોઆપ, વગર પ્રયાસે

આખ, નં (ફાં) પાણી, જળ, ઉદક ર તેજ,

કાંતિ, નર ૩ પાણી, ધાર, તિખાશ ૪ મૂલ,

માલ, દમ

આખકદુખક, પું ગીલીદડાની રમતમાં એક દાવ

આખકારી, સ્ત્રીં (ફાં) બિસ્તીનું કામ. ર

દાર ગાળવાનું કામ ૨ દાર અને ખીજ ફેરી

ચીજો ઉપર લેવાતો સરકારી કર [મોનું વાસણ

આખખોરો, પું (ફાં) પડવીવાળું નાનું પહોળા

આખદા, સ્ત્રીં આપદા આપત્તિ, આફત

આખદાગિરિ, સ્ત્રીં અખદાગિરિ, મોડું છત્ર

આખદાર, વિં (ફાં) તેજસ્વી, પાણીદાર ર મૂલ્યવાન.

આખનુસ, નં (૩૧૦) એક જાતનું લાડકું
આખ ૩, પું પ્રેમ ૨ દહન ૩ નેતર
આખર, સ્ત્રી (૩૧૦ આખ + ર-ચહેરો) લો
કમા પડેલી મારી છાપ તે, માન, પ્રતિષ્ઠા, ઇજ્જત
૨ વખાણ, સામાશી, તારીફ ૩ યોગ્યતા, લા-
યકી આખરના કાકરા—આખરની ધૂળધાણી
ફળેતી, ખેઆમર આખરપર હાથ નાખવો—
કાકરાની આખર લુટવી—લેવી ૨ છિદ્ર ખોલવા
૩ સ્ત્રીના પતિવ્રતનું ભગ કરવું, આખર લેવા તજ-
વીજ કરવી. આખર મળવી—પકાવું, વખણાવું
આખરદાર, વિં (૩૧૦) નામાઝિત, આમ-વાળું,
૨ સાહુકારીવાળું

આખાદ, વિં (૩૧૦) ભરેલું વમેલું બહોળા
વહેપારવાળું (શેહેર) ૨ ખેડાએવું, ફળવત
(જમીન) ૩ સુખી જે જે નોંધે તેથી અનુ-
કૂળ (લોક) ૪ ફતેહ મળી હોવું તેવું (કામ,
ધંધો) ૫ સલામત, નુકમાન ન થએલું હોય
તેવું (જનમાલ, ઇં) ૬ ખુશનુમા, ઝાડ પા-
નથી ભરેલું (વાડી) ૭ અતિશયપણું ધણુંજ,
સપૂર્ણ (જમીનનો પાક) ૮ ચૂક વગરનું-
તાક્યા પ્રમાણે, બરાબર (તીર, ઇં) ૯ કાયમ,
નિલ, હમેશ 'દોલન આખાદ રહે'

આખાદાની, સ્ત્રી (૩૧૦) આખાદી, ચઢતી
દશા, ઉત્કર્ષ

આખાદી, સ્ત્રી આખાદાની, ચઢતી દશા, ઉત્કર્ષ
આખાદવૃદ્ધ, અં (સં, બાળકથી માડીને તે
ધરડા સુદ્ધા સવળા

આખુવો, પું એક જાતનો વેલો, એને વાલોળ
જેવા ફાફડા ફળ આવે છે

આખેહુમ, વિં (૩૧૦ આખ + હ-પેલું) અસલ
હોય તેવુંજ, અસલની ખરી નકલ, “જાણે તેજ-
આમેહુમ ચિતા”

આખોહવા, સ્ત્રી (૩૧૦ આખ + હવા) પાણી
અને હવા હવાપાણી દેશપ્રકૃતિ, મનુષ્યને અ-
નુકૂલ અને આરોગ્યને મુવારનાર જે હવા તે

આભ, નં (સં અભ) આકાશ, ગગન ૨
વાદળ, મેઘ, વરસાદ આભ જમીન એક

થવી—ઉત્પાત થવો, મોટો અનર્થ થવો ૨
ગજબ થઈ જવો, મહા મુશ્કેલી આવી પડવી.
આભ જમીનનો ફેર—ધણેજ તફાવત આભ
તૂટી પડવું—હું ખનું વાદળ માથે આવી પડવું
૨ અતિશય સકટમા ઘેરાઈ જવું, ગજબ થવો
આભના તારા ઉખાડવા—બહુ જોર કરવું,
અશક્યને શક્ય કરવા જેવો પરિશ્રમ લેવો
આભના તારા દેખાડવા—અતિશય હું ખ
પાડવું, વીતાડવું આમ સાથે બાય ભીડવી-
શક્તિ ઉપરાંત કામ કરવા જવું, મોટા સાથે બાકરી
બાધવી—લડવું પાર ન પડે તેવા મનસુખા કરવા
આભડછેટ, સ્ત્રી અડક્યાથી જે અશુદ્ધ થવું તે
૨ અમુકને અડક્યાનો દોષ છે એવો વ્યવહારમા
ચાલતો જે રિવાજ તે ૩ જેવી અભડાવાય તે,
અપવિત્રતા, અટકાવવાળી કે પ્રસૂતાને અડવું તે
૪ રજ, ન અડાય તેવી વસ્તુ તે

આભડવું, કિં અં અડવું, અભડાવું આભ-
ડવા જવું—કોઈ મરી ગયું હોય ત્યાં જવું,
સ્મશાનમા જવું, ડાઘુમા જવું

આભરણ, નં (સં) અલકાર, ભૂષણ, વસ્ત્ર
વરેણા ૨ શોભા, શણગાર

આભડું, નં આભ, વાદળ ૨ આરસી, ચાટલું
આભા, સ્ત્રી કાન્તિ, તેજ, પ્રકાશ ૨ શોભા, સુદરતા
આભારી, વિં (સં આ + ભૃ-ધારણ કરવું)
જેની ઉપર ઉપકાર થયેલો હોય તે ૨ જે
કરેના ઉપકારને સમજવું હોય તે, ઉપકૃત, કૃ-
ત્તી ૩ ઓશિયાળું [ખોટી મોટાઇ

આભાલાડું, પું મોટીવાત, મોટી આશા ૨
આભાવ, પું (સં) વહેમ, મદેહ શકા, ૨
કંપના, ભ્રમ

આભાસ, પું (સં આ + ભાસ) જે વસ્તુનું
સરખું દેખાવું તે ૨ કંપના, ચિત્તમા ઝાંખું
જણાવું તે ૩ ઝાંખો જૂજ પ્રકાશ ૪ દેખાવ, ડોલ

આભોયા, પું આ ભાઈ, આ સખસ

આભીર, પું (સં) ગોવાળાઓ, આહીર, ગોષ
૨ ભગવાડ, રબારી [રબારણું

આભીરી, સ્ત્રી (સં) ભરવાડણું, આહીરડી,

આભુ, વિં (સં અદ્ભુત) ચકિત, દીંગ,
બહાવર, ગભરાએલું, વિસ્મય પામેલું
આભોડ, પું (સં) કબજે, ભોગવટો ઉપભોગ વહીવટ
ર ધ્રુપદના તથા ભાગમાનો છેલ્લો ૩ માડવાળ
આભૂષણ, નં (સં) પુરેણું, શણગાર, અલંકાર
આભ્યન્તર, વિં (સં) અદરનું, માહેલું ર
ખાનગી, દીલનું ર નં અદરનો ઓરડો, ગઘાર
આમ, વિં (આં આમ) સાધારણ, સાર્વજનિક
ર નં લોક, સાધારણ લોક
આમ, અં (સં અદસ-આ) આ પ્રમાણે,
આ રીતે ર આ તરફ, અહીંઆ, આ ઠેકાણે,
અમુક એક બાબુ
આમ, પું (સં) ડાચો મળ, જળસ અતિસાર
જેવો રોગ, મરડો ર એક જાતનો અજીર્ણનો રોગ
આમ, સ્ત્રીં (સં આમ) કેરીનો રસ
આમચું, નં કોકમ (સુઠા) ચૂરાનું અથાણું
આમચુર, નં (સં આમચૂણું) છુદો, કેરીના
આમટ, વિં ખાટું, ખટાશવાળું
આમજ, અંબકી એજ રીતે, એમજ, એજ પ્રમાણે
આમટી, સ્ત્રીં આપલીના પાણીની કઢી
આમણ, સ્ત્રીં આમળ પેટુમાના આતરડા ર
પેડાને લગતો એક લાગ [અરખરસ
આમજુસામણ, અં સામસામા, એક ખીજને,
આમણસારો ગવક, પું (આમળ+સાર+ગ
વક) એક જાતનો આમનું સારણ કરનારો ગવક
આમતેમ, અં અહીંતહી જ્યાંત્યા
આમદ સ્ત્રીં આવક, કમાઈ ર આગમન,
આવવું તે, આવક 'કેરીની આમદ નથી'
આમદાની, સ્ત્રીં (રાં) આવક, પેદાશ, ર આવવું,
આગ ર આપાદી, વિજૂતિ
આમત્રણ, નં (સં +મ ત્ર-તેડવું) ખોલાવવું-
તેડવું તે, તેડવું, તોતર, ધ્રજન ર આણું
આમન્યા, સ્ત્રીં મર્યાદા, માન ર વિવેક ૩ આસા
આમય, પું (સં) રોગ વ્યાધિ
આમરસિયા, વિં કેરીના રસ જેવા રગનું
આમલસાર, પું શિખર ઉપરનો આમળા-
વાળો ભાગ દેવળના આમલસાર, કળશ અને

ખીજા ૬૩ ઉપર અનુક્રમે બે ત્રણ અને ચાર
અવરો કર્યા' - કું પ્રથમ ૧
આમવી, સ્ત્રીં (સં આમ્લિકા) એ નામનું
ઝાડ અને તેનું ફળ એના ખીઆને ચિચૂડા
કે કચુકા કહે છે આમલી ખાટી હોય છે
ચિચૂડાનો લોટ ર ગવાના કામમા આવે છે
આમળીપીપળી, સ્ત્રીં એક જાતની છોકરાની રમત
આમવાયુ, પું અપચાને લીધે થતો સાધાનો રોગ
આમસરા, સ્ત્રીં મહેલો, ફળિયું, પોળની
વચ્ચેની છટી જમીન
આમળ, સ્ત્રીં આતગડાના છેક નીચલા ભાગનું
ગાડની કુલડીની બહાર નીકળવું તે, આમેલ ર
ગર્જા ૥ પડાનું-જનન નાળનું બહાર ધસી
આવવું તે ભાડું
આમળાણ, વિં અમળાણ, ચૂક આવે તેમ
ર વળ દેવું [વળ દેવો, વણવું
આમળણ, કિં સં નેરથી વાકું વાળવું ર
આમાત્ય, પું વજર, દિવાન, પ્રધાન.
આમાતિસાર, પું (સં) મરડો, સગ્રહણી, આમ
આમળ, નં (સં આમલક) એક જાતનું
ખાટું ફળ (એની ત્રણ જાત છે દેવઆમાળાં,
ચારઆમાળાં, અને રાયઆમાળાં) આમળા
જેવડું-મીડું, રદ ખાતલ, ધ્યાયનમ આમળ
કાઢવું-થકવું કાયર કરવું, ખૂબ માર મારવો
આમળીડિં નં બે ત્રણ જાડ તારવાળું વળ
દીધેલું વળ જેવી ભાતવાળું કડું
આમળો, પું ચિહ્ન, નિશાન, વળ ર (મનમ્ર)
ગાંઠ, અદેખાઈ, ટેક, અભિમાન, મરડાટ, દેષ
આમર, પું કેરીનો રસ (આમરસ)
આમરણ-ણાન્ત, અં (સં) મરણ લગી
આમાત્ર, નં (સં) કાચુ અનાજ, સાફ
હોતે આપવાનું કાચુ અન્ન તે
આમિપ, નં (સં) માસ ર લાચ ૩ લાલચ, લોભ
આમીન, અં (આં) હોઆ અસ્તુ પ્રતિ-
શમ, શ્રીસ્તુ પિલી દુનીઆનું
આમુખિક વિં (સં) પરલોક સમીધી,
આમેજ, વિં (રાં) સામેલ, મેળવી દીધેલું.

આમે, અં (આમ+એ) નળી આ પ્રમાણે,
ફાઈ પણ રીતે
આમોદ, પું (સં) સુગંધ, મુનાસ ર હર્ષ, આનંદ
આમ્ર, પું (સં) આમો, કેરી, સહકાર, રસાલ
આમ્રાય, સ્ત્રીં (સં) વિધિ, રૂઢિ, રિવજ ર
વેદ, શ્રુતિ ૩ સપ્રધાય મત
આમ્લ, વિં (સં) ખાદ્ય
આય, સ્ત્રીં શક્તિ કૌવત, બળ
આય, પું (સં) જાલ, આવક, પ્રાપ્તિ, આવ
દાની ર (જ્ઞાનખાનાનો) નાઝ
આયબુ, નં આયુષ્ય, આવરદા
આયડુ, પું ગોવાળીયો, ગોવાળ ર દોરોનું
ચરવા જતું તે [આત્રમ ર દેવસ્થાન, ચૈત્ય
આયતન, નં (સં આ +યત-પકડવું) ઠેઠાણું
આયતુ, વિં વગર મહેનતે મળેલું, મફત, તૈયાર
આયતા પર રાયતુ - તૈયાર પર તાગડધિત્તા
આયદો, પું એક હકદારે બીજા ભાગીદારને
આપવાનો મુકરર કરેલો ભાગ તે
આયના, સ્ત્રીં અદમ્ય, માન, માઝા
આયનો, પું (ફાં) આરમો તત્તો દપણ
આયદે, અં (ફાં આમદન્ આવતું) હવ
પછી, આજે પછી આ પગ ર આખરે, સરવાળે
આયપત, સ્ત્રીં આવક પેગાશ, આમદાની, કમાઈ
આયપતવેરો, પું કમાઈ ઉપરનો કર, ઇન્કમટેક્સ
આયા, સ્ત્રીં બાળક છોકરાને ધવરાવવા અને
ઉઠેરવા માટે પગાર આપી ગયેલી જે સ્ત્રી તે, ધાવ
આયાત, સ્ત્રીં (સં આન્યા આવતું) પરદેશી
વસ્તુનું બદરમા દાખલ થતું તે, આવતું તે ર
આયામ, પું દીર્ઘતા, લખાઈ [વિં આવેલું
આયાસ, પું (સં આન્યમ્-મહેનત કરી)
મહેનત, તસ્દી, વૈતર
આયાસી, વિં (મં) મહેનતુ, ઉદ્યોગી ર દુખ
પ્રદ, કપરે ૩ થાકેલું બેઝર થયેલું ખિન્ન
આયુ, નં (સં) જન્મથી મરણ સુધીનો વખત,
જીવનકાળ, આવરન, આયુષ્ય
આયુધ, (સં આન્યુત્) હથિયાર અસ્ત્રરસ્ત્ર
ર યુદ્ધ સાહિત્ય આયુધ જીવન મનના છે

(જુઓ ગુજરાતી શબ્દકોષ) આયુધ બાંધવાં
— હથિયાર સજવા આયુધ છોડવા — હથિયાર
તજ દેવા, નાસીપામ થતું, વાનપ્રસ્થ થતું
આયુર્વેદ, પું (સં) આર્યોનું વૈદ્યકશાસ્ત્ર
આયુશ, નં (સં) આયુષ્ય, આવરદા
અ.યુષ્માન્-વાન્, વિં (સં) જાત્રા આયુષ્યવાળું,
જાત્રી જીવગીનું (અ શીર્વાદમા) આયુષ્માન
ભવ — ધણું જીવો
આયુષ્ય, નં (સં) આયુ જીવગી, આવરદા
આયુષ્યદારી, સ્ત્રીં (સં) જીવનદારી, જીવગી
આયુષ્યમર્યાદા, સ્ત્રીં (સં) આયુષ્યની હદ,
આર, સ્ત્રીં આણી અણીદાર ભોખડનો કડકો,
રેખ, સોય, અકુશ, પરાણી
આર, પું પાણીનો વોહ, ખેચ તાણ ર (સં
આહાર) આહાર, ખાધ લુગડાને અક્કડ બના-
વના ધોમી જે વડું પાણી વાપરે છે તે, કાજ, ખેળ
આરક્ત, વિં (સં આ-સહેજ+રક્ત) રાતુ,
લાલાશ પડતું ર અનુરાગ
આરગયુ, નં મોચીનું એક ઓળર, આર
આરગન, નં (અં આરગન) વાળુ, કુચી
આપવાથી નાના પ્રકારના મધુર રાગથી વા-
ગતી વાગ્મની પેટી
આરચા, સ્ત્રીં (સં અર્ચ-પૂજવું) આર્ચા, જુઓ
આરજા, સ્ત્રીં (આર્ચા) સસાર ત્યાગ કરી
વિરાગી થયેલી જૈનમાર્ગી સ્ત્રી, ગયણીજી
આરજી, સ્ત્રીં (ફાં-આર્જ-આશા) ઇચ્છા,
મરજી ઉમેદ, આશા, ર ચિંતા, કાળજી, ૩.
આતુરતા, અધીરાઈ
આરજીમદ, વિં (ફાં) આશાવાળું, ઉમેદવાળું,
ર ચિંતાતુર, કાળજીવાળું ૩ આતુર
આરડલુ, કિંઅં (સં અવ-નિચે+રડ-ગાવું)
ગળામાથી ખેચીને અવાજ કાઢવો, ગાધરડલુ,
રેકલુ ૨ મોટાને ખેમરો અવાજ કાઢવો
આરણીકારણુ, નં બહાનું, મિષ, નિમિત્ત
ર અચોક્કસ, દયુપયુ
આરણીઓ, પું આડણી, ત્રિપાઈ
આરણી, સ્ત્રીં (મં આડણી) આડણી, ત્રિપાઈ.

આરત, વિં (સંઆર્ત) દુખી, પીડિત ર
જરૂરનું; ન ચાને તેવું ર સ્ત્રીં હોસ, ઇચ્છા
૩ આરીઓ, કોડ

આરતી, આં (સં આર્તિ) પીડા દુખ,
પીડા, પૂજની સમાપ્તિ પછી કપુરનો દીવા દેવ
સામે રાખી ઉતારવો તે દીપ દર્શન કરાવવું
તે ર જે પાત્રમા દીવો પ્રગટીને ઉતારવામા આવે
તે, ૩ આરતી ઉતારતા જે ભજન ગાવામા
આવે તે આરતી ઉતારતી—હાથે ઝાલીને
વીંછવું, મારવું ર નિર્ઘમી રહેવું, ૩ વખા
ણતા ગીત ગાના આરતી લેતી—દેવની ઉપર ઉ
તારેલા દીવાના ઓવાગણા લેવા—વાદનું

આરતીઉં, વિં દુખી પીડિત ર ગરજાઉં, કારણ,
ગરજા, ૩ આરતી કરવાનું પાત્ર [૨ રક્ષણ
આરથી, પું હાથીના કુલમ્બળનો નીચલો ભાગ
આરદ્રા, નં ૨૭ નક્ષત્રમાનું ૬ કુ નક્ષત્ર
આરપાર, અં એક ઝડાથી ખીજા છેડા સુધી
ઠેક સંગ ૨. એક પારથી ખીજે પાર જવું તે
આરખ, પું (આં અરખ) અરખસ્તાનનો વ
તની આરખની ચોકી—મખત દેખરેખ
આરખી, વિં આરખનું—સખધી (ભાષા વગેરે)
આરખં, વિં (સં) આરખેલું, શરૂ કરેલું
આરખન, નં (સં) કર્મનો એક પ્રકાર (મ-
ચિત, ક્રિયામણુ પ્રારખવ ને આરખં) જે કર્મનું
ફળ તત્કાળ મળે છે તે

આરભટ્ટી, સ્ત્રીં (રાવ્ય શાસ્ત્રમા) રૌદ્ર, ભય અને
ખિલત્સ એ નણુ રમ જેમા આગ્યા હોય તે
આરખી, વિં સરસ, ઉત્તમ

આરભ, પું (સં આ + રમ-રમવું) ર
પ્રારભ, પહેલ શરૂઆત ર મળ, આદિપણુ, ૩
ઉપક્રમ, મગળ કરવું તે

આરભવું, કિં સં આરભ કરવો, શરૂ કરવું
આરભશુર, વિં (સં) માત્ર આગ લ વેળાજ
ઉત્સાહી પણુ પછી નરમ પડી જાય તેવું

આરભાવવું, કિં સં શરૂ કરાવવું, પહેલ કરાવતી
આરવા, પું અત કરણ, મન

આરવે, પું ઘણું જમ્યા પછી થતી અકળામણુ તે
આરસપહાણુ, પું (આદર્શ + પાપાણુ) લીસો
ગળકતો એક જાતનો પથ્થર, સંગેમરમર.

આરસી, સ્ત્રીં (સં આદર્શ) મો જોવનો
કાય, આયનો, ખાપ, દર્પણ, આરીસો

આરસીગરા, પું (ફાં આરસી + ગર) આરમી બનાવનારા

આરસીઝલો, નં જેમા ખાપ જડી હોય
તેની વીટી, આરસી ઠાપા

આરસો, પું તખ્તો, દર્પણ, આયનો આરીસો
ર કાયમા બેમાડેલું, કાયપગ ચીનરેલું ચિત્ર-છખી

આરાંન, નં (સં આ + રાં-પ્રસન્ન કરવું)
ઉપામના પૂજ, સેવા ર ભક્તિ

આરાંના, સ્ત્રીં (સં) પૂજ, સેવા, ભક્તિ

આરાંનું, કિં સં પૂજ-સેવા કરવી, ભજવું
આરાંધ્ય, ૧૫૦ (સં) આરાધનાને યોગ્ય, પૂજ્ય

આરામ, પું (સં આ + રમ-કરવું) બાગ,
ઉપવન, બગીચો

આરામ, પું (ફાં) ફેર પડવો તે રોગ મુક્તિ,
શાન્તિ, આસાએશ, વિશ્રાન્તિ, થાક આવો વ્રે,
નિરાતે બેસવું તે ૩ કુરસદ, નવરાશ

આરામખુરશી, સ્ત્રીં ફગાતપણે સૂઈને વિ-
શ્રાન્તિ લઈ શકાય તેવી ખુરશી

આરામગાહુ ઘા, પું સ્વર્ગે જવું તે, હમેશ માટે
આરામ લેવા જવું તે

આરામિક, પું બાગ સાયવનાગ, માળી

આરાંટ, નં અં એરોંટ) એક જાતનું કદ
આરાંવાદી, પું પૂર્વજના દિવસ, શરાધીઆના
દિવસો

આરાસુરી, સ્ત્રીં (આરાસુર એ આયુતા પ-
હાડનું એક શિખર છે) આરાસુરમા રહેનારી
દેવી, અપ્પા માતા

આરાસ્તગી, સ્ત્રીં (ફાં આગસ્તન-શોભાવવું)
શોભાની તૈયારી, શણુગાર ર યોજના, તજ
નીજ, ગોઠવણુ, વ્યવસ્થા, બદોબસ્ત

આરાસ્તે, વિં (ફાં) તૈયાર કરેલું ર શણુગારેલું
૩ વ્યવસ્થિત, ગોઠવેલું [પાડી નાખવો તે

આરીઆં, નં હોડી વહાણુ વગેરેનો સહ ઉતારી-
આરી, સ્ત્રીં નાનું વહેરવાનું હથિયાર, કરવતી.

૨ મોચીનું લોક પાડવાનું ઓળર

આરીકે નં એક જાતનું શાક, ચીલકુ.

આરીકારી, સ્ત્રીં ચતુરાઈ, કૌશલ્ય. ૨ ઉસ્તાદી;
ચાક્ષાત્રી, દાવપેચ.

આરીસો, પુઠ આયનો, દર્પણ, ચાટલ
 આરુદ, વિઠ ચહેલ, બેઠલ
 આરે આવવુ, કિઠ ગાય ભેસ વગેરેનુ આર્તવે
 આવવુ-ગર્ભાધાનનો સમય પ્રાપ્ત થવો ર કિનારે
 આવી પહોચવુ ડ અમુક કાર્ય પૂર્ણ થવા આવવુ
 આરેકુ, વિઠ (સઠઆ-મહુ+રુદ-રોવુ) બહુ
 રોનાર, કન્યાખોર [થયે, છેવટે, આખર વખતે
 આરેતારે, અઠ પાકવા આવ્યુ હોય તેમ, પૂર્ણ
 આરો, પુઠ જાણુનો ઉપાળો ઠ આવારો, ઘાટ,
 તીર તટ, કાઠો ડ છેડો અત, નિકાન ઠ પૈડામા
 નાભીથી તેના પરીધ સુધી લાકડાના જે ઉભા
 કકડા હોય છે તે પ રેટિયાના ચક્રરનો
 (જેની ઉપર માળ ફરે છે) અકકેકા દારો ઠ
 માર્ગ, માધન, રસ્તો
 આરોગવુ, કિઠ ભોજન કરવુ, જમવુ, ખાવુ
 આરોગ્ય, નઠ (સઠ) સુખાઝારી, રોગથી દુર
 હોવુ તે, તદુસ્તી ર વિઠ કુશળ, નિરોગી
 આરોગ્યતા, સ્ત્રીઠ સુખાઝારી
 આરોગ્યરક્ષક વિઠ તદુસ્તી રાખે તેવુ
 આરોગ્યરક્ષણ, નઠ તદુસ્તીની સાચવણી તે
 આરોગ્યશાળા, સ્ત્રીઠ(સઠ)દવાખાનુ, હોસ્પિટાલ
 આરોતારો, પુઠ એક જાતનુ ઘાસ (એની
 ટોપલીઓ ગુચાય છે
 આરોપ, પુઠ (સઠઆ + રહુ-ચઢવુ) ચઢા
 વવુ તે, જેનામા જે ન હોય તે તેમા છે એમ
 કહેવુ તે, એકનાગુણ દોષખીજને લગાડવા તે ર દોષ,
 દુષણ, તહોમત, આળ, ગુનો ડ કપકાદેવો તે
 આરોપણ, નઠ આરોપવુ તે, પહેરાવવુ તે, ઉભુ
 કરવુ તે
 આરોપવુ, કિઠ સઠ જેનામા જે ગુણ ધર્મ
 ન હોય તે તેનામા લગાડવુ ર આળ ચઢાવવુ,
 તહોમત મુઠવુ ડ ધાવવુ, પહેરાવવુ, ચઢાવવુ,
 આરોપી, વિઠ તહોમતવાળુ, ગુનેગાર
 આરોહ, નઠ (સઠ) ચઢણ, ચઢાવ
 આરોહણ, નઠ (સઠ) ચઢવુ તે, ચઢણ ર ઉદય
 ડ પગથીઉ ચઢાવ ઠ ઉપર બેસવુ તે
 આર્જવ, પુઠ (સઠ) સરળપણ, એકમાર્ગીપણ

ર કાલાવાલા, ખુશામત, હાજી હા
 આર્ત, વિઠ(સઠ)પીડિત દુખી વ્યાકુળ, ગભરાએલુ
 આર્તવ, વિઠ ઋતુ મમધી ર નઠરજ, ઋતુ
 આર્તિ, સ્ત્રીઠ પીડા, દુખ, વિપતિ
 આર્દ્ર, વિઠ (સઠ) ભીનુ, લીલુ, ભેજવાળુ ર
 કુમળુ, મદુ ડ ઢીલુ, નરમ
 આર્દ્રક, નઠ (મઠ) આદુ [કપા ઠ નરમાશ
 આર્દ્રતા, સ્ત્રીઠ ભિનાશ રકોમળતા ડ અનુ
 આર્દ્રા, સ્ત્રીઠ (સઠ) સત્તાતીશ નક્ષત્રો પૈકી છઠ્ઠુ
 આર્ય, વિઠ (સઠ)ઉંચાકુળનુ, કુલીન, ખાનદાન
 ર પુઠ અસઘના સુધરેલા લોકો,
 આર્યપુત્ર, પુઠ પતિ, સ્વામી, કથ
 આર્યધર્મ, પુઠ આર્યલોકોનો ધર્મ, બ્રાહ્મણ ધર્મ
 આર્યસમાજ, સ્ત્રીઠ સ્વામી શ્રી દયાનંદે સ્થા-
 પેવુ ધાર્મિક મઠળ, વેદનેજ મુખ્ય ગણી તે
 પ્રમાણે નર્નનારે મઠળ
 આર્યા, સ્ત્રીઠ(સઠ)(કવિતામા) એ નામનુ એક વૃત
 ર સાસુ ડ બાઈસાહેબ શેકાણી, કુલીન સ્ત્રી
 આર્યાવર્ત, પુઠ (સઠ)આર્ય + આવૃત-ફવુ)
 આર્યલોકે રોકેલો જે દેશ તે, ઉત્તરે હિમાલય
 તથા દક્ષિણે વિખ્યા પર્વતોની વચ્ચેનો ભાગ તે
 આલ, નઠએક જાતનુ ઝાડ ર હડતાલ ડ ટેવ, હેવા
 આલક્ષિત વિઠેખાતુ, જણાતુ ચિન્નીથી ખતાવેલુ
 આલખી પાલખી, સ્ત્રીઠ હાલાર અને લા-
 વનગરમા રમાતી છોકરાની એક રમત.
 આલણ, નઠ ઘેશ, ડખ
 આલપાકો, પુઠ (અઠ) એક જાતનુ ઊંતનુ કપડુ
 આલપાલ, સ્ત્રીઠ ચાકરી, મેવા ડ છોકરાની
 માવજત, મભાળ, સાગવાર [માણસ જાત
 આવમ, સ્ત્રીઠ (આઠ) દુનીઆ, જગત, ર લોક,
 આલમદુનીઆ, સ્ત્રીઠ (આ) જગત, વિશ્વ,
 પૃથ્વી, માણસ જાત ર તમામ દેશ
 આલબ, પુઠ (સઠ)આધાર, ટેકો, આશ્રય, ધારણ.
 આલબન, નઠ(સઠ) મહાય, ટેકો, આશ્રય ર.
 રમ ઉત્પન્ન કરનારી મૂળ વસ્તુ (કાચ)
 આલબવુ, કિઠ અઠ પહોચવુ, ર પકડવુ,
 આધાર લેવો ડ ટગાવુ, ટેકો લેવો

આલેખ, ન૦ (સ૦) ધર, રહેવાની જગા, સ્થાન
 આલેવાલ, પુ૦ (સ૦) કયારો
 આલેવું, કિ૦ સ૦ આપવું [આળસ મદતા
 આલેસ્ય, ન૦ (સ૦ આ + લેસ્-યત્ન કરવો)
 આલેપ, પુ૦ (સ૦ આ + લેપ-ઓળવું) રાગ
 ખેસાડવાને અર્થ વિનાનું આ આ આ, કરીને
 રાગ કાઢવો તે ૨ સ્તુતિનું ગાયન ૩ વાત-
 ચીત. ૪ દોષ, આરોપ ૫ બકવાદ
 આલેપવું, કિ૦ સ૦ ગાવું, રાગ કાઢવો
 આલેખત, સ્ત્રી૦ (આ૦) નિશાની, ચિહ્ન
 આલેલીછું, વિ૦ સુકાયું ન સુકાયું હોય તેવું,
 લીલું સૂકું
 આલિગન, ન૦ (સ૦) બાય, કાઠી
 આલિગવું, કિ૦ (સ૦) ભેટવું, કાઠી કરવી,
 છાતી સરસુ ચાપવું, બાયમા લેવું
 આલી, સ્ત્રી૦ (સ૦) સાહેલી ખેનપણી ૨ ભમરો
 આલીગાર, વિ૦ અટકચાળું, તોફાની
 આલીજાહ, વિ૦ (ફા૦ આલીજાહ-ભવ્ય)
 ઘણું મોટું, ભપકાદાર, ભવ્ય
 આહુ, ન૦ ખોટો આરોપ ૨. એક જાતનું ફળ.
 આહુચન, ન૦ કેથ ખુટવા તે (યતિ-આરજ
 થતી વખતે) [આવે છે
 આહુખુખાર, ન૦ એક જાતનું ફળ તે ખુરખાથી
 આલે, વિ૦ [આ૦, સ૦ આર-લગભગ] સાર,
 શ્રેષ્ઠ, ૨ વધારે પ્રિય ૩ નજીકનું
 આલેખ, ન૦ (સ૦) ચિત્ર, ૨ લખાણ, ખત-
 પત્ર ૩ સનદ, પટો ૪ સિક્કો, મુદ્રા
 આલેખન. ન૦ સનદ-લખાણ કરવું તે, લખાણ
 ૨ ચિત્ર, રૂપરેખા કરવી તે ૩ ખેડવું-ઉખા-
 ડવું તે, કાતરણી [૨ ખોતરવું
 આલેખવું, કિ૦ સ૦ લખવું, ચિતરવું, રંગ દેવો.
 આલેપ, પુ૦ (સ૦ આ + લેપ-લેપવું) લેપ
 કરવો તે, અર્ચા, આડ, કટેવાળો. ૨ મલમ
 આલેખની, સ્ત્રી૦ લેખણ, કલમ ૨ રંગવાની
 પીછી ૩ ટાકણું [તિ, દર્શન. ૨. ચિત્રા
 આલોક, ન૦ (સ૦ આ + લોક-જોવું) જોવું
 આલોક, પુ૦ આ જગત, દુનીયા.

આલોકન, ન૦ ધારીને જોવું તે, તપાસવું તે.
 આલોકવું, કિ૦ સ૦ જોવું, તપાસવું
 આલોચ, પુ૦ (સ૦ આ+લોચ-જોવું) જોવું,
 નિચારવું ૨ દેખાવ, દર્શન ૩ વિવેચન, વિચાર.
 આલોચન, ન૦ જોવું તે, દેખાવ ૨. વિવેચન ૩
 કબુલ કરવું તે, આલોચણ, કબુલાત (પાપની) .
 'તે નરપતિ પોતાના પ્રધાનને લઈ સુર પાસે
 ગયો અને પૂર્વે કરેલા સર્વ પાપોનું આલોચન
 કરું-કું પ્રબધ. આલોચના લેવી-કરેલા
 સર્વ પાપોની પશ્ચાતાપ પૂર્વક મારી માગવી.
 આલોચવું, કિ૦ સ૦ વિચારવું, કલ્પનાથી શોધી
 કાઢવું, ધ્યાનમાં લઈ મનન કરવું
 આલોપાલો, પુ૦ ઝાડના કીણા મોટા પાદમાં,
 મળિયા તે ૨ સાદો ખોરાક. (શાકભાજીનો).
 આલોચણ, ન૦ આલોચન, પાપની કબુલાત,
 આવ, સ્ત્રી૦ (સ૦ યા-આવવું) આવવું તે:
 આગ, આવક, આયાત
 આવક, સ્ત્રી૦ આવેલું તે, આવ ૨ રોજમાર,
 કમાઈ ૩ પેદાશ, આવદાની ૪. આવજન, વા-
 રવાર આવવું તે [હિંચ, પાવતી ૨ ભરતીઈ.
 આવકચિકી, સ્ત્રી૦ માલ મોકલ્યાની રસીદ, પ-
 આવકજા ક, સ્ત્રી૦ આવવું જવું તે. ૨. આ-
 વતા જતા નાણાની-કાગળોની નોંધ તે.
 આવકાર, પુ૦ (સ૦ આ + યા + કૃ-કરવું)
 આવનારને આવો એવો માન આપવાનો સ્વચ્છ
 શબ્દ, સન્માન
 આવચીઆવચી, સ્ત્રી૦ એક જાતનો છોડ તથા
 તેના બી તેને તુકમરીયા પણ કહે છે
 આવજા, સ્ત્રી૦ આવવું અને જવું તે, અવરજવર.
 આવટવું, કિ૦ આ૦ (સ૦ આ + વૃત-વળવું)
 નીવડવું, થવું, ઉદ્ભવવું, નીપજવું ૨ ફેરવવું.
 આવડ, સ્ત્રી૦ આવડવાપણ, આવડત ૨. જ્ઞાન,
 યુક્તિ, કળા
 આ'ડત, સ્ત્રી૦ આવડવું તે ૨ કળા, કિસ્મત;
 કરામત ૩ હિકમત, આશાકી, અતુરખ. ૪.
 સમજણ, જ્ઞાન.
 આવડવું, કિ૦ આ૦ (સ૦ આ + વૃત-ફેરવવું)

હાયમા આવી જવું, હુથોટી ખેસી જવી, મગ-
જમા ઉતરી જવું, જાણવું, સમજવું
આવડું, વિં(સં)એતાવતું આટલું, અમુકજેવડું
આવતું, વિં ભવિષ્યકાળનું, હવે પછીનું ૨
નવું, શરૂ થતું
આવદાની, સ્ત્રીં પેદાશ, ઉપજ, આવક
આવનજાવન, નં આવળ, જુઓ ૨ જન્મવું
ને મરવું તે
આવરફૂટો, પું (સં) આયુષ્ય + ફૂટું-બધ
પહવું આવરદાનો અત; છેડો, મોત ૨ અડ-
દાળો, ભાગીતૂરી જવું તે
આવરણ, નં (સં) આ + વર-ઢાકવું ઢાકણ,
આચ્છાદન, આડર અજાનનું પડ-પડદો ૩ આવૃત્તિ
આવરદા, નં સ્ત્રીં જન્મથી તે મરણ લગીનો
વખત જીવગાની, આયુષ્ય
આવરવું, કિં અં વ્યાપવું, ફેલાવું, છાંછવું
૨ ઘેરી લેવું, ઢાકવું
આવરેજ, સ્ત્રીં પું (અં) અવરેજ સગસરી,
પ્રમાણ, અદાજ ૨ લાગે પડતું આવે તે, ફાળો
આવરો, પું (ફાં) આવર્દન-લાવવું નોંધતે
લગતો ચોપડો, રોજમેજ ઉપરથી કાઢેલી આવક
ભવકની નોંધ ૨ ભલડો, ખાવાની ભાવના તે,
ભરભડટ [અણ ચકરાવો, આટો ગોળ ફરવું તે
આવર્ત, નં (અં) આ + વૃત્ત-ફરવું ચકરી, કુ-
આવર્તન, નં (સં) ફરવું તે, ચકરાવો, વારે
વારે થવું-કરવું તે ફરી ફરી વાચવું લખવું
તે (પાગયણ)
આવર્તવું, કિં અં ફરી વળવું ઢાકવું ઘેરવું
આવર્તવું, કિં સં બાથમા લેવું, આલિંગન કરવું
આવતાક, પું (સં) વાર વાર કરી ફરીને
આવતો આકડો, પુનઃગતર્થ
આવલ, નં (સં) આ-નહિ+વળ તાજું
ચોખ્ખું પીંજેલું ૩ [વીટી શ્રેણી
આવડી, સ્ત્રીં (સં) હાર, પકિત, ઓળ,
આવસાં, નં કોસ, વરત ધત્યાદિ પાણી જે ચ
વાનો ચામડાનો મામાન
આવડું, કિં અં (સં) આ+વા-જવું છેડું-

આણું થવા કોઈ મનુષ્ય, સ્થળ, ઇં તરફ જવું
પાણું ફરવું ૨ નીકળવું, ટવું ૩ જણાવું, અસર
થરી, લાગવું ૪ સમજવું, લાગવું, 'ધ્યાનમા
એમ આવે છે' ૫ બનવું, ઘડવું, બધાવું,
" પાવડી હીક ન આરી " ૬ તૈયારી પર
હોવું ' ધર પડવા આવ્યું છે ' ૭ માફક-
ખેસવું થવું " એને ડમલો આવતો નથી ' ૮.
ગરમીથી સુજવું 'મો આવ્યું' આવી ફેસવું—
આરીને ફેસી પડવું-કમજ થવું આવ્યા તેવા
ગયા—ધારેલા કાર્યની સિદ્ધિ ન થઈ હોય તેવી
સ્થિતિમા પાછા ગયા, નકામો ફોગટ ફેરો ખાધો
૨ આવ્યાને જરા વાર રહી જતા રહ્યા આની
બનવું—છેડો આવવો, મોત આવવું નાશ
થવો, અત આવવો, બાર વાગી જવા, આફત
આની પડતી. આવી મળવું—ઘડાઈને તૈયાર
થવું, યોગ્ય ઉમરના થવું ૩ ટાકણા ઉપર
એકાએક એકડું થવું

આવશ્ય, સ્ત્રીં અવશ્ય, જરૂર, અગત્ય, ખપ
આવશ્યક, વિં (સં) જરૂરનું, અગત્યનું
આવશ્યકતા, સ્ત્રીં જરૂર, અગત્ય, ખપ
આવસથ, પું (સં) આ+વસ-રહેવું) ધર,
આલય, રહેવાનું સ્થળ, ૨ મુકામ, ઉતારો
૩ ધર્મશાળા ૪ અભિહોત્ર શાળા
આવહ, વિં (સં) આ+વ -રહેવું વહન કરવું
તે, લઈ જવું તે 'દુ ખાવહ'
આવહનપત્ર, પું સમન્ન, મોક્ષાવવાનું આજ્ઞાપત્ર
આવળ, પું એક જાતના પીળા ફૂલવાળા નાના
છોડવા તેની સોટી નેનું દાંતણું કરવામા આવે છે
આવળિયો, પું મનની ઇચ્છા, લાલસા, ઓ-
રીઓ ૨ એક જાતનું ઝાડ
આવાગમન, નં આવવું પધારવું ને ૨. આવવું
અને જવું તે ૩ જન્માતર, ચોથોશીનો ફેર
આવાગ, અં આ વખતે, આ વડી, હમણા
આવાસ, પું (સં) અવાસ, જુઓ.
આવાહન, નં (સં) આ+વહ-લવું જવું)
મત્ર લણી દેવને મૂર્તિમા અથવા મનમા પધ-
રાવવા તે ૨ માનથી ઓત્રાવવું તે, આમત્રણ

આવિર્ભાવ, પુ૦ (સ૦) ખુલાખણામા આવતુ
તે, પ્રગટ થવું. ૨. પ્રકાશ, પાદુર્ભાવ
આવિર્ભૂત, વિ૦ (સ૦) પ્રગટ, દેખાઈતું, જીવું, ખુલ્લું
આવું, વિ૦ (સ૦ એતાવત) આ પ્રકારનું,
આ નમુનાનું [આચ્છાદિત
આવૃત્ત, વિ૦ (સ૦) ઘેરેલું ઢાકેલું, છવાયેલું,
આવૃત્તિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) ફરી વળવું તે, ફરીથી
મીજવાર થવું તે.
આવેગ, પુ૦ (સ૦-વિજૃ-ભુદુ થવું) જોસ,
ધક્કો, ૨. ભળ, જોર ૩ આવેશ, ક્રોધ, ગુસ્સો,
ઉભરો ચઢવો તે
આવેશ, પુ૦ (સ૦ વિજૃ-પેસવું) જુસ્સો, ઉ-
ભરો ૨ ક્રોધ, ક્રોધ, ઉત્સાહ, ૪
વેગ, લહેર [ગુસ્સાખોર ૩ વેળી, લહેરી
આવેશી, વિ૦ આવેશવાળું આવૃત્ત, ૨. ક્રોધી,
આશ, સ્ત્રી૦ આશા, ઇચ્છા; લાવ
આશક, વિ૦ (આ૦ આશિક) પ્રેમી, અનુરાગી
આશકમાયુક, ન૦ (આ૦ આશિક+ફા૦ મા-
શુક-પ્રેમવાળી સ્ત્રી) એકમેકને ચાહતા એવા સ્ત્રી
પુરુષો, જોર જોરથી, લાલ અને લલના,
આશક, સ્ત્રી૦ દેવને ઉતારેલી આરતીની ઝોળનો
હાથે સ્પર્શ કરી આખે દાખવો તે
આશકાર-રા, વિ૦ (ફા૦) ઉધાકું, ખુલ્લું,
સ્પષ્ટ, જાણીતું, જાહેર. [અનુરાગ, રતિ
આશકી, સ્ત્રી૦ (આ૦) પ્રીતિ, પ્રેમ, ચારી,
આશકં, પુ૦ આચ્છાદ ખટકો, આશન ૨
લજવાવું તે શરમાવું તે [વિશ્વાસ, અપતીજ
આશકં, સ્ત્રી૦ (સ૦) શકા, વહેમ, મહેલ, અણુ-
આશના, વિ૦ (ફા૦) દોસ્ત, સખી, માથક
આશનાઇ, સ્ત્રી૦ (ફા૦) સ્નેહ, ચારી, પ્રીતિ
આશાય, પુ૦ (સ૦) મનની ધારણા, ઇગ્દો,
ઉદ્દેશ; હેતુ, અભિપ્રાય, ૨ સ્થગ, સમાવવાની
જગા. 'જલાશય, મૂલાશય'
આશરવાદ, પુ૦ આસીર્વાદ જુઓ [રહેલું
આશસગતીઉ, ન૦ શરણાગતીઉ, આશ્રય આપીને
આશરે, અ૦ પ્રમાણે, લગભગ, શુભારે.
આશરવું, વિ૦ અનુસરવું, આશ્રય લેવો તે

આશરો, પુ૦ (સ૦ આશ્રય) શુભાર; અશ-
સદો, અટકા, ૨ આધાર, ટેકો, આશ્રય.
આશા, સ્ત્રી૦ (સ૦) ઉમેદ, કાલા, ઇચ્છા, વાચ્છ
૨ વિશ્વાસ, આસ્થા
આશાપુરી, સ્ત્રી૦ આશા પુરનારી દેવી
આશાડ, પુ૦ (સ૦ આશાડ) આષાઢ, જુઓ
આશાખંધ, વિ૦ આશાવાળું; ૨ વિશ્વાસુ.
આશાખંધી, વિ૦ આશાવાળી, સગર્ભા સ્ત્રી મર્ભિણી
આશાલગ, વિ૦ (સ૦+લગ-ભાગવું) આસા
તૂટી જતી તે, નાઉમેદ, નિરાશ.
આશાયુક્ત, વિ૦ (સ૦) આશાવાળું-સર્વ.
આશાવરી, સ્ત્રી૦ અસાવરી એક, જાતનો રામ.
આશિષ સ્ત્રી૦ પુ૦ (સ૦ આ+શાસ-ઇચ્છવું)
તુષ્ટિચન આશીર્વાદ દુવા
આશી, સ્ત્રી૦ (સ૦ આ+શૃ-મારી નાખવું.)
સપ ની દાઢ જીવલેણુ ઝેર ૨ એક જાતની ઔષધિ.
આશીનાશી, અ૦ મતોષપૂર્વક, મનમાનવી રીતે.
આશીર્વાદ, પુ૦ (સ૦) વર, દુવા [ર્વાદના કારણે
આશીરવાદાર્થ, અ૦ આશીષ દેવાને, આશી-
આશુ, વિ૦ (સ૦) ઉતાવળું, શીવ.
આશુતોપ, પુ૦ (સ૦ આશુ-તોષ-આનંદ)
મહાદેવ, શકર, શિવ
આશૌચ, ન૦ (સ૦) અશૌચ; સતક, અસ્વચ્છપણું
આશ્ચર્ય, ન૦ (સ૦ ચર-જવું) અચરજ,
[સ્તમય નવાઈ, અચ્ચો
આશ્ચર્યકારક, વિગ્નવાઈ પમાડનાર, વિસ્મય-
કારક, ચમત્કારિક અદ્ભુત.
આશમ, પુ૦ (સ૦) પત્થર, પહાણ.
આશમરિક, પુ૦ (સ૦) પથરીનો ગંગ, મૂત્રકચ્છ.
આશ્રમ, પુ૦ (સ૦ આ-સામ+શ્રમ-થાકેલું)
જીવગીતી મજલ (શ્રદ્ધાચર્ય, ગાહૃદય-ચર-
સ્થાશ્રમ, વાનપ્રસ્થ અને સન્યાસ) ૨. આ-
રામ લેવાની જગા ૪ ઋષિ મુનિઓને રહેવાનું
સ્થાન, તપોવન, પલુકુટી, મઠ, ઇ૦
આશ્રય, પુ૦ (સ૦ આ+શ્રિ-વસવું) આશરો,
આધાર એકો, યોથ
આશ્રિ, વિ૦ (સ૦) જેને આશરો આપેલો છે
તે, શરણાગત ૨ આધીન.

આધાસન, ન૦ (સ૦) સાતના ધીરજ આપની તે
 આધાસવુ, કિં૦ સ૦ ધીરજ આપની, આશા-
 અભય આપવા આસનાવાસના કરવી ર આશરો
 આશિન, પુ૦ (સ૦) આસો માસ [આપવો
 આપાડ-૬, પુ૦ (સ૦) મવત વર્ષનો ૬ મો મહિનો
 આપાદી, વિ૦ આપાદ મામ મયધી
 આસક, સ્ત્રી૦ દેવને ચઢાવેલી વસ્તુનો કંઈક
 ભાગ લઈ કપાળ તથા આખને લગાડવો તે ર
 એની લગાડેલી વસ્તુ
 આસકા, વિ૦ (સ૦) પ્રીતિથી કોઈની પછ-
 વાડે લાગેલું, અનુરક્ત [રાગ, વળગણ
 આસકિત, સ્ત્રી૦ (સ૦) અતિ સ્નેહ, અનુ-
 આસંગ, પુ૦ (સ૦) પાછળને પાછળ લાગવું-
 ભગ્યા કરવું તે, વળગ્યું રહેવું તે ર સમાગમ, સભોગ
 આસંગો, પુ૦ અનુરક્તતા, પ્રેમપરિચય, પ્રી-
 તિથી કોઈની પાછળ ગતદિવસ લાગ્યા ને લાગ્યા
 આસતે, અ૦ ધીમે ધીમેથી [રહેવું તે
 આસન, ન૦ (સ૦) આસ-એસવું) એસવાનું
 ઠેકાણું, એકંડ, પાટલો, ગાદી, ખુરસી, કોચનું એ
 સણું તે ર બેઠ, દર્જ, ઇ૦ નું જે એમણું તે ૩
 એસવા, બેઠા રહેવા, સવારી જે અમુક પ્રકાર-
 ની રીત તે ૪ ચોપડી અથવા પત્રમા પા-
 ડેલો જે કોડો તે, ખાનુ ૫ એમવાનું ઠેકાણું
 જગા ૬ ચાદા-વારા ઉપર માખી બેમી તેમા
 ઇડા મકે છે તે ૭ [સ૦ અશ્વગધા] એક ઔષધિ
 આસનકેદ, સ્ત્રી૦ [એહસાન+કેદ] સાદી કેદની
 સજા-મહેનત કરવાની નહિ તેની સજા
 આસનાવાસના, સ્ત્રી૦ (સ૦) આસના-મેમવું+
 વાસના-ઓવું) ગભરાઈ ગએવાને જે આશા-
 દીવાસાથી ધીરજ આપી સમજાવું તે
 આસનિયુ, ન૦ (સ૦) આસન) બેઠ, દર્જ, ઇ૦
 વસ્તુનું બનાવેલું આસન
 આસની, સ્ત્રી૦ ઠેક નાનું એસવાનું આસન
 આસત્રો-દ્રો, પુ૦ એ નામનું ઝાડ જેના પાદડા
 પીવાની ખીડીઓ વાગવાના કામમા આવે છે
 આસવ, સ્ત્રી૦ એક જાતની વનસ્પતી, અશ્વગધા
 આસત્ર, અ૦ (સ૦) પાસે, નજીક, સમીપ

આસપ સ, અ૦ ચોતરફ, ચારે બાજુએ
 આસમાસ, અ૦ પાસે ર ખામુખા, જાણીને ઇતે.
 આસમાન, ન૦ (ફા૦) આકાશ, ગગન
 આસમાની, વિ૦ આસમાન સબધી, ર આ-
 કાશના રગ જેવું-લગતું, વાદળી રગનું આસ-
 માની આફત-દૈવકોપ
 આસરડવું, કિં૦ સ૦ હમડક હબડક ખાતું,
 ખાતી વખતે મોથી મોટો અવાજ કરવો, ર.
 ઉસગડવું સાબરી લેવું
 આસવ, પુ૦ (સ૦) આ+સુ-એચવું) ચત્રથી ખે-
 ચેલો અર્ધ, સત્વ ર મધ, ગાળેલો દારૂ
 આસવતું, વિ૦ કામગર, રોડાએલું
 આસાએશ, સ્ત્રી૦ (ફા૦) આરામ, નિવૃત્તિ,
 વિસામો, નિગત, વિશ્રામ
 આસાન, ન૦ આભાર, ઉપકાર, પાડ, એહસાન.
 આસામી, પુ૦ સખસ, અમુક માણસ. ર. પુરૂષ,
 માણસ (સામાન્ય રીતે) ૩ દેણુદાર ૪ પૈસાદાર,
 ગૃહસ્થ ૫ ધરાક, ગ્રાહક ૬ અસીન, કુલ, -
 આસામીવાર, અ૦ દરેક આસામીનું-લગતું હોય તેમ
 આસાર, પુ૦ (સ૦) ફાળકો. ર. ઝાપડું, ઝપાટો.
 આસીસ્ટન્ટ વિ૦ (અ૦) મદદનીસ, સહાયક
 આસુર, વિ૦ રાક્ષસ સબધી ર તામસી, જલદ,
 ૩ જગલી, મનુષ્યને ન શોભે તેવું
 આસુરવિવાહ, પુ૦ (સ૦) જેમા કન્યાને જોર-
 બુનમથી ઉપાડી જાય છે તે
 આનુરી, વિ૦ અસુર સબધી 'દૈની અને આસુરી'
 આસેર, પુ૦ (સ૦) કેદ, પ્રતિબંધ, અટકાવ
 આસો, પુ૦ (સ૦) અશ્વિન) ચિકમ વપનો
 બારમો-ઢેરનો માસ [આંધ્રિ
 આસોદ, પુ૦ [સ૦ અશ્વિન+વા) એક જાતની
 આસોદરો, પુ૦ [સ૦ અશ્વિન+તક) આસત્રો, આશિદ્રો.
 આસોપાસવ, પુ૦ [સ૦ અશ્વિન] એ નામનું
 ઝાડ તેના પાદડા આમાના જેવા પણ કરચ-
 લીવાળા હોય છે એની છાયા ઘટ્ટ હોવાથી ઘણી
 સારી હોય છે [હાથી, ધસારો.
 આસ્કદ, પુ૦ એક જાતનો કદર. તિરસ્કાર. ૩.
 આસ્તર, ન૦ (સ૦) ઢાંચું, ચોખાડ, પાંચડું

આસ્તિત્વ, નં [સં આસ્તિ-પાથરુ]
પાથરુ, પિછાનું ર ઓઢો ૩ ઢાકણ ચાદર
આસ્તિક, વિં [સં અસ-યવુ] જગતનો
નિયતા ધર્મ છે એમ માનનાર ર પર-
મેશ્વરને માનનાર

આસ્તિક્ય, નં (સં) આસ્તિકપણુ, ભાવ, શ્રદ્ધા
આસ્તે, અં (ફાં આહેસ્તે) હળવે, ધીમે,
ધીરજથી, ઘણી દોડથી નહિ તેમ

આસ્થા, સ્ત્રીં (સં) આસક્તિ, પ્રેમથી વળગી
રહેવું તે ર ભાવ, વિશ્વાસ, શ્રદ્ધા ૩ મુડી,
પુછ "એની પાસે કંઈ આસ્થા છે ?"

આસ્થિક, વિં (સં) આસ્થાવાળુ, ભાવિક
આસ્પદ, નં (સં) જગા, ઠેકાણુ, સ્થાન ર
પર્વ, હોદ્દો ૩ વિં ઉપજવનાર

આસ્ફાલન, નં [સં] પછાડવું તે, અફાળાવું
તે અફાળ, અથડામણ

આસ્ફોટન, નં ચાળડવું તે, પોલા હાથે ઠોકવું
ર ઉપણવું તે ૩ પ્રગટ કરવું-જાહેર કરવું તે
૪ ભડાકો, ધડાકા સાથે ફૂટવું તે

આસ્થ, નં [સં] મુખ, વદન, મોર ચહેરા
આસ્વાદ, પું [સં] રુચિ, સ્નાદ ર ગળકો,
રસ ૩ ચાખવું તે

આહર, અં આખરે, છેવટે 'ભાથી ભૂપ
સરીખડો, આહર ભીનની જાત'

આહવ, નં (સં) રણસેન, લડાઈનું મેદાન
આહા-હા, અં આશ્ચર્ય, દુ ખ, ઇં સૂચક ઉદ્ગાર
આહાર, પું [સં] જે ખાવાનું તે, ભોજન,
ભક્ષણ ર ખાવાનું માપ

આહારવિહાર, પું [સં] ખાવા પીવા અને રહે-
વાની પદ્ધતિ તે, ચર્ચા [અકગતીઉ]

આહારી, વિં [સં] આહાર ગ્રાપનાર,
આહીર, પું [સં આહીર] ગોવાળીયાની
એક જાત, ગાય; ગોપ, ભરવાડ

આહીરડી, સ્ત્રીં ભરવાડણુ, ગોપી, રચાણુ
આહુતિ, સ્ત્રીં [સં આહુ-હોમવું] હોમવું
તે ર અગ્નિમા હોમવાની વસ્તુ, અગ્નિદાન, દ્રવ્ય,
અભિ; ભોગ, આહુતી આપવી-હોમવું ર ભોગ
આપવો, ઝં પજાવવું [ધીની સ્ત્રી]

આહુડી, સ્ત્રીં પારધી, શિકારી ર ભીલડી, પાર-
આહેરડી, સ્ત્રીં આહુડી, ભિલ્લની સ્ત્રી ર
ગોવાલણી, ભરવાડણુ

આહોડ, સ્ત્રીં તરતની ખેડાએલી જમીન ર
તરતનું વાવેતર (કાઠિં)

આહોતું, નં રોજનું કામ, નિત્ય નિયમ

આહુનિક, નં [સં અહુન-દિવસ] ધર્મ સંબંધી
કરવાનું નિત્યકર્મ

આહુલાદ, પું [સં આહુલ-પુશીયવું] રાજ્ય-
રાજ્ય થવું તે, આનંદ, પુશી ર હરખનો
શબ્દ, કલોલ

આહુલાદક, વિં રમણીય, આનંદકારક

આળી, નં [સં આ-વણુ+લગ્ન-લાગવું]

વાક ન છના તે છે એમ કહેવું તે, ખોટો આ-
રોપ ર તોહમત, દોષ, બદ્દો ૩ બહાનું,
નિમિત્ત, એકું ૪ વિંબવાળુ, ભરેલું. 'લોહીઆળ'
આળપ'પાળ, વિં મિથ્યા, ફેગટ, એલફેલ, કાલુ-
ધેલુ, ર ગદા તણા, ગરબડ સરબડ પટામ-
ણીઉ ૩ નં ભૂત પ્રેતાદિ ૪ આશાસન

આળવાળ, પું કચારો

આળસ, નં [સં આલસ્ય] ઉલ્લેગ કરવાનું
મન ન થવું તે ર મદસ્થિતિ, સુસ્તી

આળસવું, કિં અં અળસી જવું, મદ પડી
જવું ર બધ રહેવું, અટકી પડવું ર જવું
રહેવું, મટી જવું

આળસુ, વિં આળસવાળુ-થી ભરેલું, ર એદી,
નિરુલેખી ૩ ધીર ધીમુ, સુસ્ત

આળાલુ ખે, પું સસારની આશા-નૃણા,
લાલસા, લાલચ, આશાએ ને આશાએ કામ કરવું તે

આળી, સ્ત્રીં સોનીની અગીડી મૂકવાની માતાના
ગોખલા વાળી ઉંચી ઓટલી

આળીગાળુ, વિં અટક્યાળુ, ચાદુ

આળીએ, પું કુવામા પડેલી બબેલ-ખાડો

આળું, નં જુતાનું, તહોમત આળ. 'છોટો સરખો
છોકરો, આળું નાખે છે આવી'-અહાં

આળું, વિં વાળું, ભરેલું 'સુખાળું' ર. જરા
અડક્યાથી પણ દુ ખ થાય તેવું થઈ ગયેલું

સુવાળુ ૩ લીલુ, લીનુ આળુ ચામડુ—કાચુ ચામડુ, જનાવર ઉપરથી તરતનુ ઉતારેલુ હોયતેવુ આળુ ઓઢવુ—મદનામી લેરી ફજેત થવુ (અસનના વખતમા બે ગામના સીમાડાની હદની તકરારમા એડ જણુને અળુ ચામડુ ઓઢાડી સીમાડે લઇ જતા ને તે જના સુધી ગય ત્યા સુધી તેના ગામનો સીમાડો મુકરર ઢરનામા આ વતો, આથી ઓઢનાર વગોવાતો પણ ગામને ફાયદો થતો તે ઉપરથી)

આગે, ન૦ આસય (ઝવિતામા)

આળેખવુ, કિં ૨૫૦ આડવુ, ચિતરવા—ભરવા માટે ઓડુ કરવુ સાદુ ચિતરવુ, બીનાથી જાપવુ ઓળોટણુ, ન૦ ઓળોટવુને, લોટણુ લોટવાની તથા આળોટવુ, કિં ૨૫૦ [સ૦ આપસુટ-લોટવુ] સુતા સુતા એડ ઠેકાણેથી બીજે ઠેકાણે એમ ગળડયા કરવુ લોટવુ ગમડીઆ ખાવા, લોથવુ “આળોટી અવની પડે, વળી બેઠો થાય”—પ્રેમાનંદ

આળોવણુ, ન૦ કરેલા પાપ કર્મના પ્રક્ષાલન માટે કરવાનુ વ્રત ને, ક્ષમાવ્રત [શ્રાવકોમા]

ઇ

ઇ, સ્ત્રી (સ૦) ત્રીજે તાળુસ્થાની હસ્ત મૂળા-ક્ષર ૨ નારી જાતિનો પ્રલય ૩ ક્રોધ, નિદા, દયા, દુઃખ, દાઝ અને નિરમય મૂલ્ય ૪ ચીતડા ૪ કરનાર અને વાળુ અર્થ દર્શક પ્રલય, એ લ ગાડવાથી નામનુ વિશેષણ થાય છે

ઇચ્છુ, કિં ૨૦ ઇચ્છુ, જુઓ

ઇટ, સ્ત્રી (સ૦ ઇટિકા) માટીનુ લબચોરસ પકવેલુ ચોસલુ

ઇટવાડો, પુ૦ ઇટો પાડવાની અને પડવવાની ભદ્રી, પાકેલી ઇટોનો ઢગલો

ઇટવાળો, પુ૦ કુભાર

ઇટાળો, પુ૦ ઇટનો ઝકડો, રોકુ ૨ ઇટ બનાવવાનો મયો-ઓળર [રગનુ]

ઇટેરી, વિ૦ ઇટોથી ચણેલુ-ખનાવેલુ ૨ ઇટના

ઇટો એ ઇટો, સ્ત્રી એડ જાતની છોડરાની રમત (કડીપ્રાત)

ઇ, વિ૦ (સ૦ ઇદમ) એ, તે, આ. (કાઠિં) ઇએળ, સ્ત્રી૦ ખયળ, લાભો પાતળો ને લીલો એક જીવડો, કીડો

ઇકડ, સ્ત્રી૦ તુવેર અને શણુની જાનનો એક છોડ એની સોડીઓના છોકરા મેરમેરાયા કરે છે ઇકખાવ, ન૦ (આ૦) નસીબ, લાગ્ય, આપાદાની, કિસ્મત

ઇકરાર, પુ૦ (આ૦) જેવુ હોય તેવુ ખરેખર કહેવુ તે, કચુલાત, એકરાર, ખાતરીથી બાલવુ તે ૨ સોગત લઇને જે કહેવુ—સાક્ષી આપવી તે

ઇકરારનામુ, ન૦ લેખી કરાર, કચુલાતનામું.

ઇકોતેર, વિ૦ સિતેર અને એક. ૭૧

ઇક્કડ, સ્ત્રી૦ એક જાતનો છોડવેદર વિ૦ લાગણી-દયા રહિત, અનુકંપા વગરનો, નિર્દય, કંઠણુ હૈયાનુ

ઇક્કુ, સ્ત્રી૦ (સ૦) શેરડી, ઉસ

ઇદવાકુ, પુ૦ (સ૦) સર્વવંશનો આદિ રાજા ૨ સ્ત્રી૦ કડરી તુખડી

ઇખતેઆર-ખિતયાર, પુ૦ (આ૦) અખતીઆર.

ઇખવાક, પુ૦ (ફા૦) સારો સ્વભાવ, ગુણ

ઇખસાસ-ખસાસ, સ્ત્રી૦ (આ૦) અતિશય મેળાપ વણીજ દોસ્તી, પરમમિત્રતા, ધરોબો

ઇખતેસાર, પુ૦ (આ૦ ખસર) ટુક ૨ સારાશ, સક્ષેપ, મુખતેસર હેવાલ, ટુકા સાર

ઇગલીલીગલી, સ્ત્રી૦ છોકરાની એક રમત (સોરક)

ઇગળા, સ્ત્રી૦ ઇડા, પિગળા નામની નાડી.

ઇગર, સ્ત્રી૦ ઉની રાખ, અગાર, અગારો. ૨ લાય.

ઇગિત, ન૦ (સ૦) ચિહ્ન, નિશાની ૨ હદમ-ભાવસૂચક અગસ્તુરણુ, શરીરનો ચાળો, ઇસારો, અણુસારો ૩ સકેત, વ્યગ ૪ સેના, ફોજ.

ઇગ્રેજ, પુ૦ (અ૦) અગ્રેજ

ઇગ્રેજ, વિ૦ (અ૦ ઇંગ્લીશ) અગ્રેજ લોકોનુ સબધી (ભાષા, રીતભાત, ઇ૦) ઇંગ્લાડ દેશના વતનીનુ [લોકોનુ વતન, વિશ્વાયત

ઇંગ્લડ, ન૦ (અ૦ ઇંગ્લડ) ઇંગ્લાડ દેશ, અંગ્રેજ

ઇંગ્લિશ, વિ૦ (અ૦) ઇગ્રેજ, જુઓ

ઇગારી, સ્ત્રી૦ (સ૦ ઇંગ્લી) એ નામનુ ઝાડ, એના ફળને ઇંગોર કહે છે.

ધ્યક્ષાંકી, સ્ત્રી ૦ છોકરાની એક રમત
 ધ્યક્ષ, કિં ૦ સં (સં ૦ ધ-ખાતુ) ખૂબ ખાતુ,
 અકરાતીઆ થઈને ખાતુ, ગળચ્ચુ ૨ રમ-
 તની શરૂઆત કરવી, નાખતુ, ફેકતુ ૩ ઓકા
 વતુ, હોમવુ ૪ હાંચિવુ
 ધ્યક્ષક, વિં (ધ-ધ્યક્ષવુ) ધ્યક્ષનાગ 'શુભેચ્ચ'
 ધ્યક્ષલું, કિં ૦ સં (સં ૦ ધ્યક્ષ-ધ્યક્ષવુ) ધ્યક્ષ
 કરવી, ચહાવુ ૨ આશા રાખવી, ઉમેદ બાધવી,
 વાચ્છા કરવી ૩ માગવુ ૪ વિનતી કરવી,
 પ્રાર્થના કરવી ૫ ગમવુ, પમદ પડવુ
 ધ્યક્ષા, સ્ત્રી ૦ (સં ૦ ધ્યક્ષ-ધ્યક્ષવુ) કંઈ ભોગવ-
 વા-મેળવવાનો જે ભાવ તે, વાચ્છા, ચાહના,
 ખુશી, કામના, વામના, રૂચિ, શોખ ૨ અભિ-
 લાષ, ભાવ, ઉમેદ ૩ આશા, મુરદ
 ધ્યક્ષાંક, પું ૦ ધ્યક્ષલો આંકડો તે ૨ ત્રિરાશીમા
 ત્રીજો આંક, જે આંકડાની માગફતે જવાબ
 કહાય છે તે [સ્વતંત્ર, સ્વચ્છદી
 ધ્યક્ષચારી, વિં (સં ૦) મરજી મુજબ કરનાર;
 ધ્યક્ષાપૂર્વક, અં ૦ ધ્યક્ષથી, હોસભેર, રૂચે તેમ
 ધ્યક્ષાનુસાર, અં ૦ મરજી મુજબ.
 ધ્યક્ષાવિત, વિં ૦ ધ્યક્ષ-વાસમાવાળુ, આશાભર્યું
 ધ્યક્ષાપુર સર, અં ૦ ધ્યક્ષથી, ધ્યક્ષા હોય તેમ
 ધ્યક્ષાપુરતું, વિં ૦ ધ્યક્ષમા આવે તેટલું, બેઠાએ
 તેટલું, રૂચિ પ્રમાણેતુ ૨ પુષ્કળ
 ધ્યક્ષાફળ નં ૦ ધ્યક્ષલું જે ફળ તે, ધ્યક્ષા પ્રમાણે
 મળવુ-થવુ તે ૨ ત્રિરાશીમા આપેલી ત્રણ
 સંખ્યા ઉપરથી જે ધ્યક્ષિત ચોથી સંખ્યા કા-
 દવામા આવે છે તે
 ધ્યક્ષાભોજન, નં (સં ૦) મન સતુષ્ઠ થાય તે-
 ટલું જમવુ તે-તેવુ ભોજન, ગમતું ને ભાવતુ ભોજન
 ધ્યક્ષાવર, પું ૦ પસદ કરેલો જે વર (કન્યાએ)
 ધ્યક્ષાશક્તિ, સ્ત્રી ૦ ભનોબળ, હૃદયબળ, ભાવનાબળ
 ધ્યક્ષિત, વિં (સં ૦) ધ્યક્ષલું, ધરિલું
 ધ્યક્ષુ-ક, વિં (સં ૦) ધ્યક્ષનાર ઉત્ક્રિષ્ટ, અ-
 ભિલાષી, આકાંક્ષી
 ધજત, સ્ત્રી ૦ (આં ૦) આખર, માન, પ્રતિષ્ઠા,
 વચ્ચો ૨ ખ્યાતિ, નામ, કીર્તિ ધજતનાં કા-

ડરા—આખરની ધૂળધાણી, ફળેલી, બે આખર
 ધજત લેવી—આખર લેવી ૨ બળાતકાર કરવો.
 ધજતઆસાર, વિં (ફાં ૦) પ્રતિષ્ઠિત, આખરદાર
 (માનાર્યે વખવામા આવે છે)
 ધજતદાર, વિં (આં ૦ ધજત + ફાં ૦-દાર)
 આખરવાળુ, નામીયુ, સભાવિત પ્રતિષ્ઠિત
 ધજતવાળુ, વિં નામીયુ, સભાવિત, શિષ્ટ, આ-
 ખરદાર, પ્રતિષ્ઠિત
 ધજન, નં (આં ૦) નોતરું, આમંત્રણ, નિમંત્રણ
 ધજલાસ, સ્ત્રી ૦ (આં ૦ જલસ) બેઠક, એકઠા થવું તે
 ધજલાસનિરાન, પું (આં ૦) સભાસદ (સામંત
 અને નવાખને પત્ર લખતા માનાર્યે લખાય છે)
 ધજા, સ્ત્રી ૦ (આં ૦) દુખ, શારીરિક વેદના, પીડા
 ૨ હરકત, હાનિ ૩ સીતમં, જુલમ, કુરતા કરવી તે
 ધજાફત, સ્ત્રી ૦ (આં ૦ ધજા-તેલું કંઈ) વધારો 'ઉમેશ
 ૨ બે શબ્દને જોડવા તે, સમાસ ૩ જીદી વિભક્તિ
 ધજાફત ગામ-વતન ધનામમા અપાએલું ગામ.
 ધજાફતખાતું-નજરાણા ને બેટ સોજાતુ ખાતુ
 ધજાર, સ્ત્રી ૦ (ફાં ૦) પથથી તે કેડ સુધી પહોંચાય
 તેવું અને ખુલ્લું સીવેલું રેશમી-સુતરાઉ કપડું;
 એક તરેહનો લેઘો, ચોરણો, પાવળમો, સુરવાળ.
 ધજારદાર, વિં (આં ૦) ધજાર-નુકશાન) ધજારો
 રાખનાર, કદાકટર [કદાકટથી, ઉધડસીતે
 ધજારે, અં ૦ ધજારો અપાતો-લેવાતો હોય તેમ;
 ધજારે, પું (આં ૦) ધણી અથવા સરકારને જ-
 માની દાખલ કેટલુંક દ્રવ્ય ભરવાનું કબૂલ કરી
 નફો નુકસાન પોતાને માથે વહોરી લઈ જે વહે
 વાર ચલાવવો તે. ૨ માત્ર અમુકજ વલિવટ
 કરે તેવો સર્નદી હક, પટો, મકતો, કરાર, ઠરાવ
 ધજજત, સ્ત્રી ૦ ધજત, જુઓ
 ધજરાવુ, કિં ૦ અં ૦ મનમા બળ્યા કરવું, મુઝાવુ,
 મનમા સોસાવુ-સીદાયા કરવુ
 ધજ, પું (અં ૦) કુટનો બારમો ભાગ, એક આગળ.
 ધજનેર, પું (અં ૦) હિસાબ, સચા, અને નક્કા
 સળધી જેને માહિતી હોય તે શિલ્પશાસ્ત્રી.
 ધજનેરી, વિં (અં ૦) એન્જનીયરીંગ) વાનિક,
 શિલ્પી.

ધંજીવું, કિં સં અર્પણ કરવું, આપી દેવું ર
અગિઆરીમા અગ્નિ સ્થાપન કરવો તે, મસ્કા-
રવું ૩ આજવું, ઉંજવું ૪ અભિષેક કરવો
૫ પ્રસન્ન કરવો

ધંદી, સ્ત્રીં દોસ્તી તોડી તે, ઉચ્ચ મન કરવું,
કદી. ધંદી કગી-રમતમાથી છૂટા પડવું
ધંદોતેર, વિં (સં અષ્ટસમિતિ) સિતેર અને
આઠ, ૭૮ [એસીને આઠ

ધંદ્યાસી, વિં (સં અષ્ટાશીતિ) ૮૮
ધંડરીઓગઠ, પું ધંડરનો સહેલાઈથી ન જીતી
શકાય તેવો કિલ્લો તે (ઉચ્ચ પહાડ ઉપર
આવેલો છે તે ઉપરથી) ૨ વિં, મુસ્કેન, અવર
ધંડરીઓ ગઠ જીતવો—જેર મારવું, નિરાશ થવા
જેવા ભારે કાર્યમા કૃતેહ મેળવવી

ધંડા, સ્ત્રીં (સં) યુદ્ધાથી તે માથા લગી પવનને
જવા આવવાની જે એક નાડી તે શરીરમાની
મુખ્ય ત્રણ(ધંડા, પિંગલા, સુષુમ્ણા)નાડી પૈકી એક
ધંડીપીડી, સ્ત્રીં(સં ધંતિ-આકૃત+પીડા-ફુળ)
ભીંની રાખોડીની ગોળીઓ વરવહુના ઉપર નજર
ન લાગે તે માટે ઉતારી આજીમાજીએ કંકડી
દેવામા આવે છે તે

ધંત, અં અહીંયા, અત્રે, આ જગાએ, આ બાજુ
ધંતખાર, પું (આં ધંતિયાગ) ભરોસો, શ્રદ્ધા,
વિશ્વાસ, ખાતરી

ધંતખારી, વિં (આં) ધંતમારવાળું, ભરોસા-
દાર, વિશ્વાસુ, ખાતરીનું ૨ સાચું, પ્રમાણિક, ધમાની
ધંતમામ, પું (આં) ખટલો, માનમરતયા
પ્રમાણે સાથે રાખેલા માણસ, ઘોડા વગેરે,
અસળાય, સરસરજમ [૩ ત્રાહિત

ધંતર, વિં (સં) બીજું, અન્ય ૨ જુદું, દુરનું
ધંતરડી, સ્ત્રીં ઢોરના શરીર ઉપર થતો એક
જતું ૨ અતરડી, જાનમ

ધંતરત, અં (સં) બીજેથી, અલગ રીતે
ધંતરાધ, સ્ત્રીં રીતભાતથી વધારે પડતું કરવું
તે, આછુંલાઇ, મોટાકનો દેખાવ

ધંતરાજ, વિં (આં અરજ-૧૨થે પડયું) ના-
ગજ નાખુશ, યુક્તે થએલું [નજર, અવકાપા

ધંતરાજી, સ્ત્રીં (આં) નાખુશી, અપ્રીતિ, કરડી
ધંતરાણુ, કિં અં દેખાડો કરવો, ફૂલ દેખાડવી
ધંતરેતર, વિં એક બીજનું, પરસ્પરનું ૨ અં
પરસ્પર, અન્યોન્ય

ધંતલાખ, વિં (આં) જુદું, જુદું (આ શબ્દ
ફોજના સિપાઇને લાગે છે ધંતલાખ સિપાઇ
અને સરજામ સિપાઇ ધંતલાખ સિપાઇઓને
સરકારી ખરચે સરદારો પોતાની પાસે રાખેછે
સરજામસિપાઇઓ તેઓને જીવાઈ તરીકે
આપેલી જમીનની પેદાશમાથી પોતાનું ખરચ
યુજીરાન ચલાવે છે)

ધંતસ્ત, અં અહીંતહી, જેમતેમ

ધંતિ, અં (સં ધંતમ-આ) એ પ્રમાણે
પૂરું થયું-છેડો આવ્યો એવું સૂચક શબ્દ, સમાપ્તિ-
બોધક શબ્દ ધંતિશ્રી થયું-સમાપ્ત થયું છેડો આવ્યો
ધંતિકર્તવ્ય, અં (સં) એજ કરવા જેવું તે
ધંતિકર્તવ્યતા, સ્ત્રીં એજ જામ, કરવા જેવું
હોય તે કરું એવું બતાવનારો શબ્દ

ધંતિકાક, પું (આં) કોઈ વસ્તુનું બનવું તે,
બનાવ, સંજોગ [વૃત્તાત, ઇતિહાસ-

ધંતિવૃત્ત, નં (સં ધંતિ-આવુ+વૃત્ત) યથા
ધંતિશ્રી, સ્ત્રીં (સં) સમાપ્તિ સૂચક લેખ,
લેખને અતે સમાપ્તિ માટે લખાતો શબ્દ

ધંતિહાસ, પું (સં ધંતિ-આ પ્રમાણે+હ-ખરેખર
+આસ-હતું) દેશ, રાજ્ય, અને લોક ઉપર પાછલા
વખતમા અનેલા બનાવોની લખેલી અથવા વશપ-
રપરા મોઢે ચાલતી આવેલી-કથા-હકીકત
વર્ણન, તવારીખ, ખખર, ખ્યાન, વૃત્તાત ૨
કોઈપણ બાબતનું વિગતવાર કહેવું થાય તે

ધંતિહાસરૂપ, વિં (સં) ઇતિહાસના આકા-
રમા હોય તેવું, ઇતિહાસ સરખું

ધંતિહાસીક, વિં ઐતિહાસીક, જુઓ

ધંતિભૂત, અં જેમ બન્યું હોય તેમ વિગતવાર

ધંત્યર્થ, નં હકીકત, મતલબ, સાર, હેતુ

ધંત્યલમ, અં (સં ધંતિ+અલમ-અસ) બહુ
થયું, બસ છે, આટલું પૂરતું છે

ધંત્યાદિ અં આ પ્રમાણે બીજા પણ, વગેરે

ધત્યાદિક, અં (સં) એ પ્રમાણે ખીજ પશુ,
નગેરે, એ આદિ લખને
ધકુ, નં ઠેકણુ, એક જાતનો ખાવાનો પદાર્થ
ધદમ સં (સં) આ, એ
ધદમતૃતીયમ નં આ ત્રોજુ, અણુચારી નવીજ
જાળગડ, ધતિગ, કઈ નવુ નીકળી આવે તે
ધદર, અં (હિં ઉદર) અહીંઆ, આ ઠેકાણે
ધદસ્તિદર, અં (હિં) અહીંતહીં, ઠેકાણા
વગરનું તે [નિષેધ
ધનકાર, પું (આં નકાર) ના પાડવી તે, ના,
ધન મીન ને સાડતીન, અં (હી-મારી સ્ત્રી+
ન-અને + મી-હું + ન-અને, એક છોકરા તથા
એક છોકરી અડધી) મોટું કામ કરવામા ધણાજ
ઓછા માણસ હોય ત્યારે એમ બોલાય છે, તથા
ચારથી વધારે નહિ તેટલા માણસ ૨ ધણાજ
થોડા, જુજ, જોધએ તે કરતા ઓછા
ધનશાસ્ત્રીશાસ્ત્રી, (આં) જેમ જુલદ ખુદાની
મરજી હોય તેમ, ધનચરેચ્છા [માણસ, માણસજાત
ધનસાન, નં (આં ઉનસ-પ્રેમ કરવો) આદમી,
ધનસાનિયત, સ્ત્રીં (આં) માણસાઇ, જનમન-
સાઇ, વિરેક
ધનસાફ, પું (આં નસફ-તે વચમા અટકયો)
ચુકાદો, અને પક્ષની હકીકત સાલળી લઈ જે
સત્ય હોય તે કહેવું તે, ન્યાય, ૨. ફેસલો ધન-
સાફ માગવો-દાદ માગી ધનસાફ આપવો
ચુકાદો સલળાવવો ન્યાય કરવો, ૨ ધનસાફને
હાથ પગ નથી-ન્યાય આધળો છે
ધનસાફી, સ્ત્રીં (આં) ન્યાયી, ધનસાફ મળે તેવું
૨ ધનસાફ કરવાની રીત-પદ્ધતિ. ૩ કચેરી, અદાલત
ધનામ, નં (આં નઅમ) [અદલાની આશા
રાખ્યા વિના] ખુશી થઇને જે કાંઈ આપી દેવું
તે, બક્ષીસ; પારિતોષિક ૨ શાગ્યાશી, બદલો,
પ્રતિકૂળ ૩ લાય, રૂશવત ૪ નશીઅત, શિક્ષા
ધનામધનકૃત, નં આપેલા ધનામમા વધારો
કરી આપવો તે [આપેલાનો કાગળ
ધનામચિહ્ની, સ્ત્રીં ધનામની સનદ, ધનામ
ધનામચોથાઈ, સ્ત્રીં ધનામીવતનની ઉપજનો

ચોથો ભાગ જે સરકારમા ભગવો પડે તે.
ધનામદાર, વિં જેને ધનામ મળેલું હોય તે,
ધનામનો ભોગવટો કરનાર
ધનામપટો-પત્ર, પું ધનામી વસ્તુનો લખી
આપેલો દસ્તાવેજ-લખત, સનદ, બક્ષીસનામ.
ધનામફૈજખી, સ્ત્રીં ધનામી જમીનની ઉત્પજનો
ત્રીજો ભાગ સરકારમા ધનામદારે જે ભરવો પડે
છે તે, ધનામસલામી [દાખલ આશય
ધનામી, વિં ધનામ તરીકે અપાએલું, ધનામ
ધનાયત, સ્ત્રીં (આં) મહેરબાની, કૃપા. ૨.
પ્રીતિની નિશાનીમા આપેલું જે બક્ષીસ તે, અર્પણ
ધન્કમટેક્સ, પું (અં) ઠમાઇ ઉપર સરકાર
જે ડર લે છે તે
ધડાદાગ પું છોકરાની એક રમત.
ધડાળી, ૧૦ (સં અપડ+આવલિ) ધડાવાળી
કીડીઓ દાર ૨ વજા ધડાવાળું ૩ છોક-
રાનીધાડ-જુજરવાડ (બગમા) ધડાળી ઉભ-
રાવી-લાજ મેળવવાની આશાએ વજા લોકનું
બેચુ થવું
ધડિયન વિં (અં) હિંદુનું, હિંદવાસી, હિંદી.
ધડિયા, - (અં) હિંદુસ્થાન, ભરતખડ
ધકુ, નં (સં અપડ) પક્ષી અને ખીજ કેદ-
લાક પ્રાણીઓની માદા અર્ધપકવ મર્જાવળો
લખગાળ પદાર્થ જણે છે તે, જે સેવવાથી
ખચ્યુ નીકળે છે, ખેદુ ધકુ ચઢાવવું-(દેવાલય
ઉપરનું શિખર અડાકૃતિનું હોય છે તે ઉપરથી)
શિખર ચઢાવવું, મોટું પરાક્રમ કરવું
ધઢાણી સ્ત્રીં ઢઢાણી ઉદરણી
ધતિખાખ, પું (આં) સાર, તાત્પર્ય, ટુકામા
જે મતલબ તે ૨ વિગતવાર હેવાલ, ખ્યાન. ૩.
ખરી નકલ [મદ, ધતેજર.
ધતિજર વિં (આં) આતુર, અધીર, આરજુ.
ધતિજરી, સ્ત્રીં આતુરતા અધીરાઇ,
ધદરજવ, પું ધન્દરજવ, જુઓ
ધદિરા, સ્ત્રીં (સં ધન્દ-મોટું થવું) લક્ષ્મી.
ધદિરાવર, પું (સં ધન્દ+વર-વણી) ધદિરા
-લક્ષ્મીનો ધણી, વિષ્ણુ, નારાયણ

ઇદીવર, ન૦ (સ૦) કાળુ કમળ, નીલકમળ
 ઇદુ, પુ૦ (સ૦) ઇન્દ-બીતુ થતુ) ચન્દ્ર, ચાદો,
 શશી ૨ એન્ની સત્તા, ઇન્દુકલા-ચન્દ્રજા, ચન્દ્રનો
 ૧૬ મો ભાગ ઇન્દુસુત-ચન્દ્રનો છોકરો, બુધ ગ્રહ
 ઇન્દુકાતા, સ્ત્રી૦ (સ૦) રાત, રાત્રિ. ૨
 ચૌહિણી નક્ષત્ર ૩ હળદર
 ઇન્દુમતિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) પુનમ
 ઇન્દુમુખી, વિ૦ (સ૦) શશિવદની, ચન્દ્રમુખી
 ઇન્દુમોલિ, પુ૦ (સ૦) મહાદેવ, શિવ
 ઇન્દુવદ્ધી, સ્ત્રી૦ (સ૦) સોમવદ્ધી
 ઇન્દુવાર, પુ૦ સોમવાર
 ઇન્દુવ્રત, ન૦ (સ૦) ચૌદાસણ વ્રત
 ઇન્દુશેખર, પુ૦ (સ૦) મહાદેવ, શકર
 ઇન્દુર, પુ૦ (સ૦) ઉદર.
 ઇન્દ્ર, પુ૦ (સ૦) દેવતાઓનો રાજા, સ્વર્ગનો
 અધિપતિ, ૨ રાજા, મુખ્ય 'મૃગેન્દ્ર, કપીન્દ્ર'
 ઇન્દ્રગોપ, પુ૦ (સ૦) પહેલે વગસાદે જે રાતા
 રંગનાં જીવડા થાય છે તે, ગોકળગાય, પરમે-
 શ્વરની ગાય
 ઇન્દ્રચાપ, ન૦ (સ૦) મેષધનુષ્ય, મન્દ્ર
 ઇન્દ્રજવ, પુ૦ (સ૦ કલીંગ) એક જાતના લાખા
 વચ્ચે ખાડાવાળા ડડવા ખીયા, ડડુ નામના ઝાડના
 ખીયા તે ઇન્દ્રજન, જુમાનદુનીડ (ફૅ૦)
 ઇન્દ્રજાગ, સ્ત્રી૦ (સ૦) ઇન્દ્ર+જાગ-ફાસો) ન હોય
 તેવું દેખાય ને હોય તેવું ન દેખાય તેવો ચમત્કાંઠ
 બતાવનાર મત્રવિદ્યા, જાદુ, નજીબધી ૨ હાથ
 ચાલાકી, મોહક દેખાવ તે ૩ ગવતર દગો, કપટભાગ
 ઇન્દ્રજાલિક, વિ૦ બ્રાતિગરજ, માયિક ૨ કેપટી,
 પ્રાપચિક ૩ બનાવટી
 ઇન્દ્રાઈ, પુ૦ દેવદારનું ઝાડ
 ઇન્દ્રાનુષ્ય, ન૦ (સ૦) વરસાદની ફરફરમા સૂર્યનો
 પ્રકાસ પડવાથી આગશમાં જે રંગીન ડમાન
 દેખાય છે તે, મેઝ ધનુષ્ય, મન્દ્ર
 ઇન્દ્રનીલ, ન૦ (સ૦) નીલમણી, પાનુ, શનિ
 ૨ વિ૦ ગળુ [મુશોલિન ધર
 ઇન્દ્રજીવન, પુ૦ (સ૦) ઇન્દ્રનું જીવન ૨ ધણુ
 ઇન્દ્રવજા, ન૦ (સ૦) અગિયાર અક્ષરનો એક છંદ

ઇન્દ્રવશા, સ્ત્રી૦ બાર અક્ષરનો છંદ
 ઇન્દ્રવધુ, સ્ત્રી૦ ગોકળગાય
 ઇન્દ્રવાયકુ-વારણ, ન૦ (સ૦) એક જાતનું
 બહારથી નારંગી જેવું સુદર દેખાતું પણ અતિ-
 થય ડડવું ફળ ૨ પુટકું પણ દુર્ગંધી માણસ,
 બહારથી દેખાતું સારું પણ અંદરથી કેપટી જન.
 ઇન્દ્રવિજય, પુ૦ (સ૦) દરેક લીટીમાં સાત
 ભગણ અને બે ગ આવે તેવો ચાર લીટીનો
 મનોક, ૩૩ અક્ષરનો ગણમેળ ને માત્રામેળ છંદ
 ઇન્દ્રાણી, સ્ત્રી૦ (સ૦) ઇન્દ્રની સ્ત્રી, શચી ૨.
 મોટી ઇલાયચી ૩ સુદર અને વૈભવ સપન સ્ત્રી.
 ઇન્દ્રાયુવ, ન૦ (સ૦) વજ્ર, ઇન્દ્રનું જે હથિયાળ તે
 ઇન્દ્રાસન, ન૦ (સ૦) ઇન્દ્ર + આસ-મેસવું) ઇન્દ્રનું
 સિંહાસન-રાજ્ય ઇન્દ્રાસન માત્ર એક હાથ
 આવું છે—સુખમાં અભિમાની થઈ જતું તે
 ઇન્દ્રિય, સ્ત્રી૦ (સ૦) જે વડે બહારના પદ્મ
 થઈ જાય જ્ઞાન થાય છે તે (ઇન્દ્રિયોના બે પ્રકાર છે.
 જ્ઞાનેન્દ્રિય, અને કર્મેન્દ્રિય-જ્ઞાનેન્દ્રિય-જ્ઞાન આપ-
 નારી-ત્વચા, ચક્ષુ, શ્રોત્ર, રસ (જીભ) અને
 નાઠ) કર્મેન્દ્રિય-કામ કરનારી-વ્રત્યા (મુખ),
 હૃન્ત, પાપ, અપહાર, અને ઉપસ્થેન્દ્રિય)
 ઇન્દ્રિયગમ્ય, વિ૦ (સ૦) ઇન્દ્રિયગોચર ઇન્દ્રિયોથી
 જણાય એવું [ઇન્દ્રિયથી જાણી શકાય તેવું, ખુલ્લું
 ઇન્દ્રિયગોચર, વિ૦) ઇન્દ્રિયથી સમજાય તેવું,
 ઇન્દ્રિયજિત, વિ૦ (સ૦) ઇન્દ્રિયોને જીતેલું, મન
 મારું હોય તે [જરૂરી તે, સયમ
 ઇન્દ્રિયદમન, ન૦ (સ૦) ઇન્દ્રિયને જીતવી-વશ
 ઇન્દ્રિયનિગ્રહ, પુ૦ (સ૦) ઇન્દ્રિયદમન, સયમ
 ઇન્દ્રિયસયમ, પુ૦ (સ૦) ઇન્દ્રિયનિગ્રહ, ઇન્દ્રિયો
 ઉપરનો ગણુ તે
 ઇન્દ્રિયાતીત, વિ૦ (સ૦ ઇન્દ્રિય + અતિ +
 ઇ-જવું) ઇન્દ્રિયોને ન જણાય તેવું, ઇન્દ્રિયોથી
 પહોંચી ન વળાય તેવું
 ઇન્દ્રી, સ્ત્રી૦ [સ૦ ઇન્દ્રિયો ઇન્દ્રિય ૨ જનનેન્દ્રિય
 ઇન્દ્રીજીલાખ, પુ૦ (ઇન્દ્રિય + જીલાખ-રેચ)
 વારેવારે અને ધણુ મૂંઝાય તે ૨ વારેધડીએ
 ધણો પેશાય થાય તેવું જે ઓસડ તે

ધર્મશાસ્ત્ર, નં (સં ૦ ધર્મ-આગતુ) આગવાના
લાકડા, એ ધર્મશા, કાંડી

ધર્મશાસ્ત્રી, વિં (સં ૦ ધર્મ + ધર્મી - વહનાર) મળ-
દીઓ ૨ મૂર્ખ ૩ ભાર વહેનાર ૪ હિંસુકમાઉ.

ધર્મશા, નં આગવાનું લાકડું

ધર્મશા, નં (સં ૦ ધર્મ-આગતુ) ધર્મશા, જુઓ

ધર્મશાસ્ત્ર, પુ (અ ૦) તપાસ કરનાર, ઉપરી

ધર્મશા, અં (ધ + પાસ) આ તરફ આશીર્ભર

૨. અહીં, અહીંઆ [નામ. ૨ નકારો, કળઆખોર

ધર્મશાસ્ત્ર, નં (આં) મુસલમાનોના ભૂતનું

ધર્મશાસ્ત્ર, સ્ત્રીં (આં અખદ) પ્રાર્થના, ભજન,

બદ્ધી [વાની ગીતિ-દમ તે રૈલી, પ્રગર

ધર્મશાસ્ત્ર, સ્ત્રીં (આં અખદ) બોલવા લખ-

ધર્મશા, પુ (સં ૦) હાથી, ગજ

ધર્મશા, અં એમ એ રીતે, એ પ્રમાણે [પ્રાધકામ

ધર્મશા, પુ અમલો, મજલો, જમીન ઉપરનું

ધર્મશા, નં (આં અમન) ભાવ, વિશ્વાસ,

ધર્મશાસ્ત્ર, ને આસ્થા તે ૨ ધર્મ, દીન ૩

સાચવટ, પ્રમાણિકપણું, નેકી [પણાનો ભરોસો

ધર્મશાસ્ત્ર, પુ સાચો વિશ્વાસ; પ્રમાણિક-

ધર્મશાસ્ત્ર, વિં ધર્મશાસ્ત્રી વહેવાર ચલાવનાર,

પ્રમાણિક, નેક નિષ્કપટી [હલાલી

ધર્મશાસ્ત્ર, સ્ત્રીં પ્રમાણિકતા, સાચવટ, નીમડ-

ધર્મશાસ્ત્ર, વિં ધર્મશાસ્ત્રી ઉપર રહેનાર, વિશ્વાસ,

સાચુ, નેક, ન્યાયી [કાજ, મુત્તા

ધર્મશા, પુ (આં) ધાર્મિક કામોનો આગેવાન,

ધર્મશાસ્ત્ર, પુ ધર્મને નામે લુચ્છાઈ કર-

નાર, ધર્મની પણ તમા ન રાખતા અતિશય

પાપકર્મ કરનાર, ધર્મદોષી

ધર્મશાસ્ત્ર, સ્ત્રીં (આં) રહેવા માટે બાધેલું

મકાન, હવેલી, મહેલ, ગૃહ. ૨ યુક્તિ, તદ્દખીર

ધર્મશાસ્ત્ર, વિં ધર્મશાસ્ત્રના કામમા આવે તેડું,

(લાકડું) ધર્મશાસ્ત્રને લગતું [રીક્ષા, તપાસ

ધર્મશાસ્ત્ર, સ્ત્રીં (આં મહન-તપાસ) ૫

ધર્મશા, સ્ત્રીં એક જાતનો ઝીણો લાખો લીઓ

કોડો (અનાજ શાક વગેરેમા હોય છે)

ધર્મશા, વિં એટલું. અમુક માપનું જેટલું

ધર્મશા, પુ (આં) દરિયાકાંઠાનો મુલક (જહીર

અને યુરેટીસ એ નદીઓ ઉપરના કાંઠાનો મુલક)

ધર્મશા, અં યા, અથવા ધર્મશાસ્ત્ર-યાને, જુઓ

ધર્મશા, સ્ત્રીં યાદ, જુઓ

ધર્મશા, સં (ગું એઓ) આ (કાર્ડિં)

ધર્મશા, સ્ત્રીં (સં ૦ ધર્મશા) ધર્મશા, અદેખાઈ, દેખ

ધર્મશા, પુ (આં રઉદ) મનની ધારણા, મન-

સુખો, વિચાર, ઉદ્દેશ, હેતુ આશય [નનો રૂઢીશ

ધર્મશા, વિં (કાં) ધર્મશાસ્ત્ર ૨. ધર્મ-

ધર્મશા, પુ (આં લકમ) કાગળપત્રમા

લખવાનો એકાદ ગુણવાચક માનનો શબ્દ,

ખિતાબ, યોગ્યતા, માન ભરેલી પદવી (રા

ખં, રા સા; ખાન સાહેબ, સી અંક ધર્મ)

ધર્મશા, પુ (આં ધર્મશા-વિદ્યા) હુકાઈ વિદ્યા,

શાસ્ત્ર, કમા ૨ મેલીવિદ્યા, ગદુ ૩ ધર્મશા, તજવીજ

ધર્મશા-ધર્મશાખાજ, વિં ધર્મશા જાણનાર, કામેલ,

હોશિયાર ૨ જુઓ, ગુણી ૩ કળાવાન

ધર્મશા, સ્ત્રીં (સં ૦ ધર્મશા) પૃથ્વી, ભૂમિ,

વસુધરા ૨ ગાય ૩ વાણી ૪ વૈવસ્વત

મનુની કન્યા ૫ અં, (ધર્મશા-હે પ્રભુ)

ધર્મશા હેરાન કરતું તે, તોખા ધર્મશા-તોખા

તોખા "આ છોકરાએ તો મને ધર્મશા પોડરાવી"

ધર્મશાસ્ત્ર, વિં પ્રાતિક, પરગણાનું ૨ તાખાનું,

જે ઉપર સત્તા ચાલતી હોય તેવું

ધર્મશા, પુ (આં અલક-વળગ્યું) એક ગવ-

રનરના તાખાનો મુલક ૨ ધર્મશા જહા અથવા

પ્રાતનો સમહ ૩ રાત્રીકારભાર કરવો સુગમ

પડે માટે પાડેલો રાત્રીનો વિભાગરૂપ પ્રદેશ

ધર્મશા, પુ દાવો, ધર્મશા, હક ૨ મળક,

લાગતું વળગતું, લગવાડ (દમ્તાવેજમા લખાય છે)

ધર્મશા, પુ (આં અલક-જાત્યું) ઉપાય,

તજવીજ, જેથી કંઈ કામ પાર પડે તે રીત,

તદ્દખીર, સાધન ૨ ઓસડ, દવા, ઉપચાર

ધર્મશા, સ્ત્રીં એલચી, જુઓ

ધર્મશા, પુ એક જાતનું ધાધરા માટે વખ-

રાતું ગર્મ સુતગઉ કપડું ૨ એક જાતની કાચર.

ધર્મશા, વિં જુડું, અલાયડું, અલગ, ભિન્ન

૨ બધાથી જુડું એવું

ધલાહી, વિં (આં) વદનીય, પૂજ્ય [વિનતી, અરજ
 ઇલિભાસ, સ્ત્રીં (આં લમસ-અરજ કરી)
 ઇલેન્દ્રિક ટેલીઆફ પું (અં) વિજ્ઞાની
 મારફતે મદેશ મોકલવાનું યત્ર, તાર
 ઇલેન્દ્રિકસિદિ, સ્ત્રીં (અં) વિજ્ઞાની, વિદ્યુતશક્તિ
 ર વિજ્ઞાની થતા કાર્યોને લગતું જે વિજ્ઞાન તે
 ઇલાવૃત, પું પ્રાચીન આર્ય ભૂગોળ પ્રમાણે
 નવખંડ પૃથ્વી છે તેમાનો એ નામનો એક
 ખંડ-દ્વિપ [રમાતી] છોકરાની રમત
 ઇલ્લી, સ્ત્રીં બમચીકુડા જેવી (ડોમોઈ તાલુકામા
 ઇવ, સ્ત્રીં (હિહુ) આદિ સ્ત્રી, આદિ માતા
 ઇવ, અં (સં) જેવું, પ્રમાણે સરખું
 ઇશક, પું (આં ઇશક) એકાદી વસ્તુ ઉપર
 અતિશય પ્રીતિ-આશક્તિ તે, પ્યાર
 ઇશકખાજ, વિં (+ ફાંખાજ-રમત) ઇશકમા
 રમનાર, પ્રેમમા મશગૂલ ર હિનાગવો, રડીયાજ
 ઇશકખાજ, સ્ત્રી પ્રેમાસક્તિ, રતિલીનતા ર રડીયાજ
 ઇશકી, વિં સૌંદર્યભોગી, શોખી, કાડીલુ ર
 છેલ, ફક્કડ ડ પ્રેમી, આસક્તિવાળું, કામધેલું
 ઇશતેહાર, વિં (આં શહેર) જાહેરનામું
 ઇશારત, સ્ત્રીં (ફાં) જાના યાજા-નિશાનીથી
 અમુક ગમ માટે ચેતવવું તે, સંકેત, સાન ર
 ચિહ્ન, નિશાની, સંજ્ઞા
 ઇશારો, પું (ફાં) મંકેત, સંજ્ઞા, સાન ર મક્કે
 પમા મર્મ જણાવવો તે, સંચના, સારો (ભાલમા)
 ઇશયુ, પું (અં) તકગર ચલાવવાના કારણો,
 મુદો ર ફણગો, ઉદ્ભવ, પગિણામ ડ સ-
 ઇષુ, પું (સં) તીર, બાણ [તાન, પ્રગ્ન
 ઇષ્ટ, વિં (સં ઇષ્ટ-ઇષ્ટવું) વહાલું, પ્યાર
 ર ઇષ્ટેલું, ધારેલું, વાચ્છિત ડ અનુકુળ,
 મનગમતું [તિ, કુળદેવ
 ઇષ્ટદેવ, પું (સં) જેનીપર આસ્થા ખેડી હોય
 ઇષ્ટમિત્ર પું (સં + મિદ્-ચહાવું) પ્રિયમિત્ર,
 પરમસ્નેહી, અતરનો દોસ્ત
 ઇષ્ટરાશિ, સ્ત્રીં (સં + રાશિ-જથો) ખોટી
 ધાગેલી-કપેલી સખા ઉપરથી ખરો ઉત્તર
 કાઢવાની રીત (ગણિત.)

ઇષ્ટા, સ્ત્રીં વહાલી સ્ત્રી, પ્યારી ર ખીજડાનું ઝાડ
 ઇષ્ટાપતિ, સ્ત્રીં (સં) ઇષ્ટેલું પ્રાપ્ત થવું તે
 ઇષ્ટિ, સ્ત્રીં (સં) હોમ-યજ્ઞ કરવાની અથવા
 બલિદાન આપવાની એક રીત ર અભિલાષ
 ઇસપગોળ, { પું (ફાં અસ્પ-ઘોડો +
 ઇસપગોળ, { ગૂલ-કાન) બીટીઉ છર
 ઇસમ, પું (આં) માણસ, પુરૂષ વ્યક્તિ
 (આ શબ્દ સ્ત્રી પુરૂષ બંનેને માટે વપરાય છે)
 ઇસમવાર, અં નામવાર, એક પત્રી એક,
 અનુક્રમે, માણસ દીક
 ઇસવી, વિં ઇસુ સ મધી, ઇસીસનનો આગ લ
 (ઇસુ ચાર વર્ષનો હતો ચારથી એ સવત્સર
 ગણાય છે)
 ઇસાપેગબર, પું (આં) એ એક મોટો પેગ-
 બર હતો, તેની માતાનું નામ મરિયમ ખીખી હતું
 ઇસારત, સ્ત્રીં ઇશારત, જુઓ
 ઇસારો, પું ઇશારો, જુઓ [આવો
 ઇસી વિં એની આની ઇસો-આના જેવો,
 ઇસેસ, પું માલેડા વૃક્ષનો ગુદર એ પ્રમેહમા
 વપરાય છે એનું નામ શેરાગુદર અથવા કેદર છે
 ઇસ્કેક, પું (અં) ગોળ ફેગવાતો જે ખીલો
 તે, પેચ ર ચાપવા-દાખવાનો જે સાચો તે,
 ચાપ, દાખ ઇસ્કેક ફેરવવો-વળ ચઢાવવો, ઉસ્કે
 રતુ ર વિચાર ફેરવવો ઇસ્કેક દાખવો-છુપા રહી
 ખીજની મારફતે ગમ કઢાવવું, સળી સચો કરવો
 ઇસ્કામત, સ્ત્રીં (ફાં) મીલકત, પુણ, માલમતા.
 ઇસ્કોતરો, પું (ફેન્ચં ઇસ્કીટોઇર) ખાના-
 ખાનાવાળી લખવાની પેટી
 ઇસ્કોલ, સ્ત્રીં (અં સ્કૂલ) નિશાળ, શાળા
 ઇસ્કર, વિં એપ્રિલમાસમા આવતા ગુડફ્રાઇડના
 તહેવારો
 ઇસ્થાકિ ગ, નં (અં) પગે પહેરવાના મોજા.
 ઇસ્થેટ, નં (અં) સ્થાવર મીનજત-ચર જમીન,
 ઇં, વતન જાગીર [મજવા જવું તે
 ઇસ્તકખાલ, નં (આં) સામા તેડવા-
 ઇસ્તિલાહ, નં (આં) રૂઢિ પ્રમાણે-વિવેકસર
 બોલવું-ભાષણ કરવું તે, સમ્મતા ર મિસલ,
 ઉપમા

ધસ્તેહાર, ન૦ (આ૦) જહેર-મશહુર થવું તે
ધસ્તી, સ્ત્રી૦ જળાવાળી લોહા-પિત્તળની જે
પેટી દેવતાભરી આર ભરેલા લીલા કપડા પર
ફેરવવાથી કપડા ઉપર સફાઈ આવે છે તે
ધસ્તિપતાલ, સ્ત્રી૦ (અ૦) જ્યાં દરદીને તપાસી
દવા મળે છે અને તેને ગ્રહેવા વગેરેની ગોઠવણ
થાય છે તે ઠેકાણું, દનાખાનું, ઔષધશાળા
ધસ્લામી, વિ૦ ધસ્લામધર્મનું, મુસલમાની
ધહ, અ (સ૦) અહીં, આ લોકમાં, આ જગતમાં
ધહલોક, પુ૦ આ દુનિયા, મૃત્યુલોક
ધહલોક, પુ૦ સ્ત્રી૦ હિન્દુરાવાપણું, અફસોસ,
ભય, ત્રાસ
ધહાં, અ૦ અહીંયા, આ જગામાં, આ તરફ

ધ

ધ, પુ૦ (સ૦) ચોથો તાળુસ્થાની દીર્ઘ મૂળાક્ષર
ર સ્ત્રી૦ લક્ષ્મી, સપત્તિ
ધ, અ૦ તિરસ્કાર ને મુસ્સાનો ચિત્કાર
ધક્ષ, કિં૦ સ૦ જોવું, દેખાવું
ધક્ષક, વિ૦ જોનાર, દેખનાર ર તપાસનાર
ધક્ષણ, ન૦ (સં૦ ધક્ષ-જોવું) જોવું તે, દષ્ટિ,
નજર. ર આખ, ચક્ષુ, નયન ૩ દેખાવ,
તમાસો. ૪ ચોક્સી, નિષેધાની
ધક્ષિત, વિ૦ (સં૦) જોએલું, દોડેલું ર અનુભવેલું.
ધડા, સ્ત્રી૦ (સ૦) વખાણ, સ્તુતિ, પ્રાર્થના.
ધતિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) આપત્તિ, મકટ, ઉપદ્રવ
ધદ, સ્ત્રી૦ (આ૦) મુસલમાનનો મોટો તહેવાર
ધદશ, વિ૦ (સ૦ ધદમ્ + દશ) એવું, એ
પ્રમાણું, આના સરખું
ધનમીન, વિ૦ (ધન + મા-માપવું) જૂજ,
થોડાકજ પરિમિત ધનમીનસાડેતીન-ધણાજ
થોડા, ત્રણ ચારથી વધારે નહિ તેટલા (માણસ)
ધપ્સા, સ્ત્રી૦ (સ૦ ધપ્-ધમ્જવું) ખાએશ,
ધમ્જા, વામ્જના ર આશ લાલસા, ઉત્કંઠા
ધપ્સિત, વિ૦ (સ૦) ધમ્જેલું, વાંછિત, ચાહેલું
ર. મેળવેલું, પ્રાપ્ત કરેલું ૩ લાવવું, મનગમવું.
ધપ્સુ, વિ૦ (સ૦) ધમ્જાવાળું, ઉમેદવાળું.
ધર્ષ, સ્ત્રી૦ (સં૦) ખીજથી ચઢિઆતા થવાની

જે લાગણી તે, સરસાઇ, સ્પર્ધા, ચડાચડી. ર
મત્સર, અદેખાઇ, રીસ, ખીજનું સાડ દેખી
ખમાવું નહિ તે
ધર્ષાળું, વિ૦ દેખી, અદેખું, ઝેરીલું, ધર્ષાખોર,
ખીજનું સાડ જોઇ બળાપો કરનાર
ધર્ષ પુ૦ (સ૦) મોટો વણી, સાહેબ, શેઠ,
સ્વામિ ર રાજ ૩ ઉપરી ૪ ધંધર, પ્રભુ.
૫ અગીઆરની સત્તા ૬ શિવ, શકર.
ધર્ષાન, સ્ત્રી૦ (સં૦ ઐશાની) ઉત્તર અને
પૂર્વ વચ્ચેની જે દિશા અથવા ખુણો તે
ધર્ષાન, પુ૦ (સ૦ ધર્ષ-રાજ્ય કરવું) રૂદ્ર
શિવ, શકર [જાને લગતું
ધર્ષાની, વિ૦ (સ૦ ઐશાની) ધર્ષાન ખુ-
ધર્ષાની, સ્ત્રી૦ (સ૦) દુર્ગાદેવી, પાર્વતી ર
ન ખીજડાનું ઝાડ
ધંધિર, પુ૦ (સ૦ ધર્ષ-રાજ્ય કરવું) જગતકર્તા,
પ્રભુ, પરમેશ્વર ર મહાદેવ, શકર, શિવ ૩.
શેઠ, સ્વામિ, ધણી ૪ રાજ ધંધિર ઉપર
ચિહ્નો—પરમેશ્વરનોજ આધાર, દેવાધીનતા ધં-
ધિરકરેને—ધંધિરી સત્તાથી, ધંધિરની મરજીથી
ધંધિર માથે રાખીને—ધંધિરનો ડર રાખીને;
ખરાખોટાનો પૂછનાર ધંધિર છે એમ સમજીને.
ધંધિરના ઘરની દોરી—આયુરદાની દોરી ધંધિ-
રના ઘરનું—ધંધિરી, કુદરતી ર ભોળું, નિખા-
લસ ધંધિરના ઘરનું આવવું—મોત આવવું,
મૃત્યુ પામવું ધંધિરના ઘરનો ચોર—ધંધિરનો
અપરાધી, પાપી ધંધિરનું નામ—ધંધિરના
નામ સિવાય ખીજી કાંઈ નહિ, “ઘરમાં ધાતુ-
પાત્ર તો ધંધિરનું નામ” ધંધિરને ખોગે—
નિર્ભય ધંધિરના ઘરના ખેલ—ધંધિરી માયા,
કુદરતી બનાવ
ધંધિરધંધિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) પ્રભુની મરજી, સાડ
ખોટું જે થાય તે પ્રભુની ધંધિ એમ જાણી
સહન કરવું અને મન વાળવું તે
ધંધિરકંઠ, સ્ત્રી૦ (સ૦) પ્રભુની મહેરબાની—દયા
ધંધિરકર્તૃત્વ, ન૦ (સ૦) ધંધિરનું જે કર્તાપણું તે
ધંધિરકૃપા, સ્ત્રી૦ પ્રભુની મહેરબાની

ધંધરતા, સ્ત્રી૦ પ્રભુપાણુ, મોટાઈ, પ્રભુતા, શ્રેષ્ઠતા
 ધંધરદત્ત, વિ૦ કુદરતી, જન્મથી મળેલું
 ધંધરનોલાલ, પુ૦ પ્રભુનો પરોપકારી ભક્ત દયાળુ
 ધંધરપ્રેરણા, સ્ત્રી૦ (સ૦) આતરજ્ઞાન, પરમે
 શ્વર તરફનું સૂચન તે [ગાવા તે
 ધંધરસ્તુતિ, સ્ત્રી૦ પ્રભુપ્રાર્થના ધંધરના ગુણ
 ધંધરી, વિ૦ (સ૦) ધંધર-સખી
 ધંધરી, સ્ત્રી૦ (સ૦) શક્તિ, માતા, આદિ દેવી
 ધંધરીકળા, સ્ત્રી૦ પ્રભુની અક્ષલ, તેનું રમેલું કૃત્ત
 ધંધરીન્યાય, પુ૦ (સ૦) ખરેખરો ધનસાદ, (જાણે ધંધરેજ કયો હોય તેવો)
 ધંધરીપુરૂષ, પુ૦ (સ૦) ધંધરના જેવા ગુણો
 હોય તે, અવતારી-અશી પુરૂષ ૨ ભોળો;
 ઓલિયો, નિખાલસ [રચના, કુદરત
 ધંધરીમાયા, સ્ત્રી૦ (સ૦) જગતની વિચિત્ર
 ધંધરેચ્છા, સ્ત્રી૦ (સ૦) ધંધરની જે ઇચ્છા
 તે, પ્રભુની મરજી, પ્રભુને ગમે તે ખરૂં એવી
 જે શ્રદ્ધા તે [વાચ, કામના ૨. લાલ
 ધંધણ, સ્ત્રી૦ (સ૦) ધંધુ-ધંધળું ધંધણ, આશા,
 ધંધત, વિ૦ (સ૦) અત્પ; થોડું કિંચિત
 ધંધ, પુ૦ (સ૦) વસતત્તુ [લાકડું
 ધંધા, ન૦ હળનું એક લાકડું ૨ ગાડાનું લાણુ
 ધંધ, સ્ત્રી૦ (૧૦ દે૦ ધંધ) ખાટલાના બે લાખા
 લાકડા તે
 ધંધોટો, પુ૦ (ધં + ધોટો-નાકડી) લાકડાની
 નિસરણીનું અકેકું પામુ જેમા પચથીઆ ધાસેના
 હોય છે તે [કિદર, શેશ ગુદર
 ધંધેસ, પુ૦ એક જાનનો ગુદર, સેગી લોખાન,
 ધંધા, સ્ત્રી૦ (સ૦) ધંધુ-ચાહતું) અભિનાન,
 ધંધા, ૨ ઉવમ, ધંધો ૩ આશા, ઉમે
 ધંધામૃગ, પુ૦ નાટકનો એક પ્રકાર ૨ મૃગ જેની
 અનન્ય નાચિનને ધંધના નાચ

ઉ.

ઉ, પુ૦ (સ૦) પાયમો ઓગ્રાયાની મળાક્ષર,
 ત્રીજો હસ્તર
 ઉ, અ૦ દુ ખ, ગરનો એ- ઉગાગ, ગિહ

ઉંઆં, અ૦ તરત જન્મેવા છોકરાઓનું જે રડવું
 તે “ ઉઆ ઉઆ ”
 ઉંખ, સ્ત્રી૦ ધંધા, હોમ, મરજી.
 ઉંખણ, પુ૦ (સ૦ અજન) અજન ઉજવું
 તે ૨ પૈડામાનો કાળો કચરો, મળી
 ઉવટીઉ-જુસી, વિ૦ ધણુજ બિધનાર, બિધા-
 જવું ૨ એદી, સુસ્ત, આળસુ
 ઉંચ, સ્ત્રી૦ ઉચાર્થ [ઉપાડવું
 ઉંચકવું, કિં સ૦ નીચેથી ઉંચું કરવું, બેઠાવવું
 ઉંચકાર્થ-મણ, સ્ત્રી૦ ઉપાડવાની મળુરી, હેલ, મળુરી
 ઉંચકામણી, સ્ત્રી૦ ઉપડામણી, હેલ, મળુરી
 ઉંચકી જવું, કિં ઉપાડીને લઈ જવું, છુપી
 રીતે કે બળાટારે ઉપાડી લઈ જવું
 ઉંચાર્થ, સ્ત્રી૦ સપાડીની ઉપરની જે ઉભી થ-
 બાર્થ તે, ઉચાપણ
 ઉંચાણ, ન૦ ઉચાર્થ ૨ ઉચી જગો, ટેકરી
 ઉંજણ, ન૦ (સ૦ અજન) આજવું તે ૨.
 ગાડીના પૈડામા જે ચીકણું પદાર્થ ધાલવામા
 આવે છે તે. ૩ ગાડાના પૈડામા ધાલવાની
 દીવેનવાળી લુગડાની ચીંદરડીઓ ૪ ઉજણી
 નાખી તે, સવાહન. [૩. ઉ જણ
 ઉંજણી, સ્ત્રી૦ ઉજવું તે ૨ ઉજવાની રીત-
 ઉંજવું, કિં સ૦ ચીકણી વસ્તુ ચોપડની, તેલ
 આજવું ૨ મંત્ર લણી પીટી કે ડપડાથી વા
 નાખવો, ઉપર હેડળ ઝાપટવું ૩ મંત્ર લણી
 દરદ ઉપર લોટું ફેરવવું (ધાવર ઉજવું.)
 ઉંડાંટીયું, ન૦ બાળકને આકડી તે ઉધરસ આવ્યા
 કરે તે રોગ, સસણી [જેટલી વસ્તુ માય તે
 ઉંડળ, સ્ત્રી૦ બાથ ૨ પહેળા બે હાથમા
 ઉંડળનું ડળ, ન૦ ગોળાપિડાળો, ગોટાપોટો, ૨
 પેટમા અમળાટ થવો તે, ચૂડ આવવી તે ૩
 ગમેતેમ સમજ્યું ન સમજ્યું બોલવું તે
 ઉંડું, વિ૦ સપાળીથી નીચે ઉતરવું, નીચું ૨
 લાણુ, ધણુજ અદર ૩ અગાધ; ગદન, ગભીર,
 ભેલવાળું ૪ કારસ્થાની, ધૂન, પકડું, પ થાડું,
 થટ, ભરચક “ ઉડુ જગલ ” ૬. ન સમજ્યું

તેવું, 'એતો ઉડી વાત છે.' ઉડા ઉતરવું—ધણે
વિચાર કરવો, અદર જવું સારતું શોધન કરવું
૨ જોખમમાં જવું 'એ ધધામા ઉડા ઉતરવા
જેવું નથી' ઉડા, પેમવું—જોખમ વહેરવું ઉડાં
મૂળ નાખવા—પાકું ચણવું થવું, ન ખસાય તેવા
મજબુત થવું, કાયમના ચોટી જવું

ઉડળાનું ડાળ, વિંઉલડુસુલડુ, ગડબડીઉ, ઉધુ ચવું.

ઉડાઇ, સ્ત્રીં ઉડાણુ, ઉડાપણુ.

ઉડાણુ, નં. ઉડુ તે, ઉડાઇ.

ઉડણુ, નં. ઉડણુ, જુઓ [માથાને ઉપસેલો ભાગ.
ઉડણિયાં, નં. જ્યાથી શિંગડા કુટવાના હોય તે
ઉંણુ, અં. ઓણુ, આ વર્ષ

ઉંદર, પુ. (સં.) એક જાતનું ચારપગનું પ્રાણી,
આખું, મધક ખોદે ઉદર ને ભોગવે ભોરીંગ—
ખાય તેતર ને ગવાય હુડા ઉંદર બિલાડીનો મેળ
—અસ ભવિત વસ્તુ

ઉંદરકણી, સ્ત્રીં ઉડરીઉ, ઉડર પકડવાનું પાજરૂ
ઉંદરકરણી, સ્ત્રીં (સં.) ઉડરના કાન જેવા
પાનવાળી એક વનસ્પતિ.

ઉડરડી, સ્ત્રીં ઉડરની માદા ૨ નાનો ઉડર
ઉંદરડા, પુ. મોટો ઉડર.

ઉંદરવાઇ, સ્ત્રીં ઉડર પકડવાનું પાજરૂ, કાળવાઇ
ઉંદરી, સ્ત્રીં માથામા થતો દાદર જેવો રોગ.
ઉંદરીઉં, નં. ઉડર પકડવાનું પાજરૂ ૨. ઉડરનું દર
ઉંધખોદીઉં, વિં ઉધુ—અવળું કામ કરનાર,
અક્કરમી [કચરો ઉરાડી મૂકવો

ઉધણુવું, કિં. અં. ઉધણુવું પવનથી અનાજમાનો
ઉંધાંધણું, વિં આખું, નિસ્તેજ ૨ ટુકડી નજ-
ગું, ચુખળું, આધામીચું ૩ મૂર્ખ, ખેવકુંક
૪. ઉડાઉ, હાથનો પહોળો (કાઠિ)

ઉધીપુતળીનું, વિં ઝીણી આખોવાળું, ટુકડી
નજરનું, ચુખળું [જે લાકડું તે

ઉંપરો, પુ. ઉપળું, ખાટલાનું ઓસિકા તરફનું

ઉંધિયું, નં. ઉધાડિયું, જુઓ

ઉંદ, સ્ત્રીં હુંદ, જુઓ

ઉંદાયણું, વિં જરીક ગરમ, સસેકું.

ઉંદાણું, વિં ઉંદવાણું, જરા ગરમ હોય તેવું.

ઉંબર, પુ. (સં. ઉડુમ્બર) ખારણાની જે
સાખો વચ્ચેનું જમીન સથે ખેસાડેલું જે લાકડું
તે ખારમાખનો તળવટ ૨ આગણું, ધરનો
આગલો ભાગ ૩ ઉમરડાનું ઝાડ, ધુલ્લર, જગલી
અજીરનું ઝાડ.

ઉંબરી, સ્ત્રીં (સં. અબુર) ઉબરને ખે
છેડે ખારમાખની નીચે જે ટાંલાને આધારે
નાનો લાકડાનો કટકો ખારમાખનો ભાગ હોય
છે તે, નાનો ઉબરો ૨ ઉમરડાનું ઝાડ

ઉબરૂ, નં. ઉમરડું, ધુલ્લર ઉંબરો, ઉમરડો.

ઉંબાડું, નં. ખોયણું, મળતું લાકડું.

ઉંબી, સ્ત્રીં જેમા ધઉ ડાગેર ચાપ છે તે
ચમરી—પ્રમતી, કણસણ, કટી

ઉમર, સ્ત્રીં ઉમર, જુઓ [ચિરજીવી.
ઉમરદરાજ, વિં (આં. ઉમર + દરાં દરાજ)
ઉરૂ, નં. કાસ ખેચનારા બળદોને ઉતરવાનો
ઢાળ પડતો ખાડો.

ઉહુ, અં. હુ ખ—અભિમાનનો એક ઉદ્ગાર.
ઉંહુકારો, પુ. દીર્ઘ નિશ્વાસ, નિશ્વાસો, હુ ખનો
ઉદ્ગાર ૨ ફૂલ ૩ હા, હા, ચક્ષાવો એવો ઉદ્ગાર

ઉહું, અં. ના, નહિ, છટ. ૨ નહિ માનવું તે, જાક.
ઉકટવું, કિં. સં. માજવું, ધસવું, માજીધસી સ્વચ્છકરવું
ઉકટો, પુ. (સં. અજ—આજવું) લીંણ, કટ-
કડી, રસવતી ધં, હુ ખતી આખની આસપાસ
ચોપડવું તે, ખરડ, લેપ.

ઉકડો, પુ. વરસુદ, ઉચકો અચુક મુદતે એકઠાં
નાણા ચુકવી આપવાના દરાવથી રોજ વસ્તુ
લેવાનો કરેલો બદોખસ્ત, રાતબ

ઉકણવું, કિં. અં. નાસી જવું, અગિયારા ગ-
ણવા, સડી જવું (સોરઠ) [જવું.

ઉકણાવણું, કિં. સં. એરવું, સંટોરવું, ડાનુમાનું લઈ
ઉકન, વિં તૈયાર, હાજર

ઉકરડી, સ્ત્રીં નાનો ઉકરડો, કચરા પૂળની
નાની હગલી ૨ મલિન જગામા રહેલી એક
મલિન દેવી. ઉકરડી નોનરવી—અજી મસેજે
ધર બહાર સમડીના ડાળનું પૂળન કરી રોષે છે તે
જ્યાં કચરો પૂળે તેટલો સમય નાખે છે તે.

ઉકરડો, પુ૦ (સ૦ ઉકર) ઊણુ પૂજનો દગલો,
જ્યારનો દગ ૨ ગધ-વાસ મારતુ ડેકાણુ
ઉકરડાની ભત-ભી, છોડી “ઉકરાની ભ-
તને વધતા વાર શી ?”

ઉકરાંટો, પુ૦ ઉકરણી, ઉતેજન, ૨ તાલાવેલી,
વિહ્વળતા, આવેશ

ઉકલવુ, કિં ૨૦ (સ૦ ઉત્ + કલ-ગણવુ)
ઝોળખવુ, વચાવુ, ખેસવુ, સમન્નય તેવુ હોવુ
‘અક્ષરે પુરા ઉક્લતા નહોતા’ ૨ ગુચ નીકળવી,
છુટુ થવુ ૩ સૂઝ પડવી, ગમ પડવી, આગળ નજર
પહોચવી ૪ ખૂટવુ, નીકળવુ, ૫ ઉભળવુ, વળ નીકળવો
ઉકળતુ વિ૦ ઉતુ, ખળખળતુ

ઉકળવુ, કિં ૨૦ (સ૦ ઉત્ + કવથ્-ઉતુ
કરવુ) પાણી અને પ્રવાહી પદાર્થોનું ગરમીથી
ઉછળવુ, ખળખળાવુ ૨ ખનવુ, થવુ ૩ ગુસ્સે થવુ
ઉકળાર, પુ૦ ૧ ની-તાપથી થતી જે અકળા-
મણુ તે, બકાર્દ જવુ તે, ધામ, કહારો ૨
ઉતાપો, ગુસ્સાવી થતો કલેશનો ઉતાપ ૩
ગુસ્સો ૪ શીકર, મતાપ

ઉકાચળી, વિ૦ કાચળી વગર, કાપકુ પહેર્યા
વગર ‘કાચળી વગર ઉકાચળી ફરશે ઋષિ
સધાનાની ગડો રે-’દલ

ઉકારો, પુ૦ ઉકારો, જુઓ ૨ કમકમી, અભાવની
લાગણી ૩ ઉઠાણા, બકારી ૪ ન વપરાતો
કિનારો ૫ ઉકઠા, આરત

ઉકાં નણુ, ન૦ ઉકરણી ઉતેજન દિરતુ
ઉકાસવુ, કિં ૨૦ ઉકરવુ, ચઢાવવુ ૨ ખ્યાન લક્ષ
ઉકા, પુ૦ (સ૦) ઉ, અક્ષર, ૨ ઉ, જેવો ઉચ્ચાર
ઉકાડા, પુ (મ૦) ઉકડો, જુઓ ૨ આજવીનો ઉકાળો
ઉકાળ, પુ૦ મુકાળ, આપાદાની, ચઢતી
ઉકાળવું, કિં ૨૦ ઉકળે તેમ કરવુ પ્રવાહીને
ખળખળ થાય તેવુ કરવુ ૨ ફાયદો-લાભ
કરવો સાર કરવુ ૩ તૈયાર કરવુ, કામ પાઠ
પાડવુ, ૪ બગાડવુ, ખરામ કરવુ

ઉકાળો, પુ૦ ઓમડનો કાવો-કવાથ ૨ કાળી
પડેલી ધાતુને ઉર્જા કરવા આપલી ધ૦ મા
ઉકાળે છે તે ૩ બાફ, ધામ ૪ ડહાપો [પીયા

ઉકીર, પુ૦ (મ૦) ખોદેલી માટીનો દગલો ૨ આખના
ઉકેલ, પુ૦ સૂઝ, સમજ, ૨ નિકાલ, ફડચો

ઉકેલવુ, કિં ૨૦ (સ૦ ઉત્ + કીલ) ઉકેલે તેમ
કરવુ, વાચી શકવુ ૨ ગૂચ કાઢવી, ઉખેળવુ
૩ સહેલથી કરી જવુ, ૪ પુર કરવુ, નિકાલ
આણવો, દુકુ કરવુ ૫ વળ કાઢવો ૬ પીજણુ
કરવુ એનુ એ ફરી ફરી ડહેવુ ૭ ખરો જવાબ
આપવો ૮ ખુલાસો કરવો ‘તણુ દિવસની આટી
ઘૂટી આજ ઉકેલો જાણુ-’ દયા

ઉકેલાવુ, કિં ૨૦ ઉકેલવુ, જુઓ

ઉકેલો, પુ૦ નિકાલ, ફડચો

ઉક્ત, વિ૦ (સ૦) કહેલુ, બોલેલુ, યથિત

ઉક્તિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) વચન, કથન લાપણુ,
બોલી, જખાન ૨ શબ્દલાલિય વાક્યાતુર્ય,
૩ સરકારી ઠરાવ કરતા ઝોજા દગની જમીન
સાથે આપેલી જમીન

ઉખડવુ, કિં ૨૦ (સ૦ ઉત્ + ખન) અદ-
રથી બહાર નીકળી આવવુ, છુટુ પડી જવુ,
પોપડા નીકળવો ૨ ધળધાણી થઇ જવુ પાય-
માન થવુ, નિર્મશ થવો ૩ વહી જવુ, વડી જવુ
ઉખડેલુ, વિ૦ છુટુ પડેલુ ખોદાએલુ ૨ વહેલુ, ખેલેલુ
ઉખદ, સ્ત્રી૦ નવાઈ, આશ્ચર્ય [ઉખડ

ઉખર, વિ૦ ખારવાળુ, જુણાળુ ૩ ખરામો પડતર,
ઉખરડા, પુ૦ સરવાળા નામનું ઘાસ, કુતરી ઘાસ
ઉખરવમુ, ન૦ મસ્થાન

ઉખળ ન૦ સ ઉખખ) સામેનુ, નાનુ મુગળ
૨ પહેલવહેલી જમીન ખેડતી તે ૩ ખાડણીઓ ૪
ચોક્કી આગાડમા આગના મે બળ-ને ખેડવાનું પુમર
ઉખળી, સ્ત્રી૦ ઉભા લાડાડી ખાડણી (ગોનાની)
ઉખળુ, ન૦ (સ૦ ઉખખ) ખાયળી ર મગદનુ
ચોકિયુ ૩ સામેલુ ૪ વિ૦ ઉનેર, જેની વધ
વવારે હોય તેવુ

ઉખળો વિ૦ વળના પ્રમાણમા ધણુજ ઉચુ
વંચીગએલુ ઉર ૨ પુ૦ (સ૦) ખાણીઓ ઉખળ
ઉખાગવુ, કિં ૨૦ આરડવુ, મરાડવુ (ગોધાએ).
ઉખાણું-સુ, ન૦ (સ૦ ઉખ-નાનુ + આખ્યાન
—વાત) વસ્તુ ઝોળખવા માટે તેને મળવું

આવતું સમસ્યા રૂપ કથન તે, ફટાર્થ વાક્ય,
શમસ્યા, કોયડો, ૨ કહેવત, લોકાકિત, દષ્ટાત.
ઉખાલપખાલ, સ્ત્રી૦અધ્યોક,ઉલટો ને ઝાડે
ઉખેડ, પુ૦ ઉખાડ, પોપડો ૨ વિ૦ અણખેડ,
ખેડવા લાયક નહિ તેવું ઉખડ
ઉખેડવું,કિ૦સ૦(સ ઉત્+ખન)કેખડેતેમ કરવું,
ઉખાડવું,ખોતવું ૨ પાયમાલ કરવું નિર્મૂળ કાઢવું
ઉખેળવું, કિ૦ સ૦ ઉકેલવું, જુઓ
ઉગટ,સ્ત્રી૦(સ૦ઉજ્જતિ)ગાડીના પૈડા સરી જતા
અટકાવવા ટેકણ મૂકે છે તે ૨ પીરી ચોળવી તે ૩
અકીક વાળાકુચી ધસી ચળકાટ લાવવો તે
ઉગટાણું, ન૦ પીડી
ઉગતુશર, ન૦ એક જાતની ઓષધિ
ઉગમ, પુ૦ (સ૦ ઉદ્ગમ) મૂળ, ઉત્પત્તિસ્થાન,
શરૂઆત, આરભ, જન્મ ૨ ઉદય
ઉગમણ, સ્ત્રી૦ પૂર્વદિશા,
ઉગમણ, વિ૦ પૂર્વદિશા તરફનું, પૂર્વનું
ઉગરવું, કિ૦ અ૦ (સ૦ ઉદ્ + ગિર-ઉલટી
કરવી) બચી જવું, રહી જવું, ૨ જીવવું,હયાત રહેવું
'મરતા ઉગર્યો' ૩ વધવું, અવશેષ રહેવું, બચવું
ઉગવવું, કિ૦ સ૦ સુકવવું ૨ ઉગે તેમ કરવું
ઉગવું, કિ૦ અ૦ (સ૦ ઉત્+અમ) જમીન-
માથી બહાર વધી આવવું, ફટી નીકળવું, ૨
દેખાવું, જણાવું ઉદય થવો ૩ ઉદ્ભવવું, ઉ-
ત્પન્ન થવું ૪ સફળ થવું, કલ્યાણ થવું, ફળવું
ઉગાડવું, કિ૦ સ૦ ઉગવવું ઉગે તેમ કરવું
ઉગામવું,કિ૦સ૦ મારવા સારું ઉચકવું, ઉપાડવું
ઉગાર, પુ૦ બચાવ, બચત, અપતા બાકી રહેલું
તે ૨ ફાયદો, લાભ, ઉગારો
ઉગારવું, કિ૦ સ૦ સકટ-દુ ખમાથી બચાવવું,
રક્ષણ કરવું ૨ બાકી રાખવું, વધારવું
ઉગારો, પુ૦ ઉગાર, જુઓ ૨ વરસાદ પાણીથી
ઉગેલા નાના છોડનો સમુહ તે
ઉમ, વિ૦ (સ૦) કડું, આકર, જલદ ૨ કોધી,
તામસી ૩ બિહામણ,ભય કર ૪ વિશાળ, મોટું
ઉમગધા, સ્ત્રી૦ એક જાતની બહુ વાસવાળી
વનસ્પતિ ૨ હિંગ.

ઉમતા, સ્ત્રી૦ (સ૦)ઉમપણું, કરડાશ,સખ્તાઈ
ઉમલાગી, વિ૦ નસીબદાર ભાગ્યશાળી
ઉઘડવું, કિ૦ અ૦ (સ૦ ઉદ્ + ઘટ-ખુલવું,)
ખુલવું, ઉઘાડું-ખુલ્લું થવું ૨ ઉતરી જવું, પ્રકાશ
પડે તેમ થવું, વેરાઈ જવું, વાદળા ખસી જઈ
સાફ દેખાવું 'વરસાદ ઉઘડ્યો છે' ૩ સ્પષ્ટ
દેખાવું, પ્રકટ થવું 'હવે રંગ ઉઘડ્યો' ૪
ખીલવું, પ્રકુલ થવું 'ફૂલ ઉઘડ્યું' ૫ કલ્યાણ થવું,
સારું થવું, અર્થ સરવો 'નસીબ ઉઘડવું' ૬ કુટવું,
ખુલ્લું થવું 'છુપીવાત ઉઘડવી' ૭ માન થવું,
સમજ પડવી 'આખ ઉઘડવી'
ઉઘડું, વિ૦ ખુલ્લું, ઉઘાડું
ઉઘરાણી, સ્ત્રી૦ (સ૦ ઉત્+અહ-લેવું) ધીરેહ
લેવા માગણી કરવી તે ૨ પાછું લેવાની વારે-
વારે થતી માગણી, તકાળે ૩ લેણું એકઠું
કરવાનું કામ તે ઉઘરાણીપુઘરાણી-બહણ વસુલ
કરવા સંબંધી કામકાજ
ઉઘરાણું, ન૦ ધણા માણસો પાસેથી ઉઘરાવી
એકઠું કરવું તે, લખણી, ટોપ
ઉઘરાત, સ્ત્રી૦ તેહેસીલ, વસુનાન, મહેસુલ
ઉઘરાતદાર, પુ૦ ઉઘરાતનું કામ કરનાર, કામ-
દાર,તેહેસીલદાર ઉઘરાવનાર
ઉઘરાવવું, કિ૦ સ૦ (સ૦ ઉત્+અહ-લેવું)
જુલેજુલે ઠેકાણેથી વસુલ કરી એકઠું-ભેગું કરવું,
૨ માગી લાવીને એકઠું કરવું
ઉઘરાગો, પુ૦ ઓઘરાગો, જુઓ ધોડે ચઢવું
ઉઘલતું, વિ૦ જલકાવું, ઉઘરાત ૨ પરણવાને
ઉઘલવું, કિ૦ અ૦ જલકાવું,ઉઘરાઈ જવું ૨
પરણવાને ધોડે ચઢવું [વવું, ધોડે ચઢાવવું
ઉઘલાવવું, કિ૦ સ૦ જલકાવવું. ૨ પરણા-
ઉઘલાવો, પુ૦ ઉમળકાનો અને આનંદનો ઉ-
ભરો, ઉછાળો ૨ વરતું ધોડે ચઢી સરખસ
સાથે પરણવા જવું તે
ઉઘાડ, પુ૦ (સ૦ ઉદ્ + ઘટ-ખુલવું) ઉઘડી જવું
તે, ખુલ્લું થવું તે ૨ આકાશનું નિર્મળ થવું તે,
ખુલ્લા તડકાવાળો દિવસ ૩ ઉદય, લાગણી
ઉઘાડખાડ,ન૦નાસીબદારનારનો, નાકા ખાસી
૨ વિ૦ ખુલ્લું, ઉઘાડું

ઉધાડવુ, કિં સં (સં ઉદ્ + ઘડ) ખુલ્લું કરવું, ખોલવું ૨ લાભ કરવો, કલ્યાણ કરવું ૩ પ્રગટ કરવું, જાહેર કરવું ૪ સમજાવવું, ખરી વાત જણાવવી આખરે ઉધાડવી—પોત ઉધાડવું, ફળેત કરવું પાનું ઉધાડવું—નશીબ ખુલવું ૨ વાતનો વિષય હોવો કાન ઉધાડવા—જાણીતું કરવું

ઉધાડુ, વિં ટાકેલું નહિ તેવું, ખુલ્લું ૨ પ્રકટ, આસન, ૩ શરીરે વસ્ત્ર ધરેણા વિનાનું, નાગ ૪ અરક્ષિત ઉધાડુ પુગાડું—શરીર ઉપર ભેષતા લુગડા લતા વનાનું ૨ નાગ ઉધાડુ ઢાક્યુ આપવું—જાનું કે ઉધાડુ કાંઈ આપવું તે, (ભાણું -પીરસ્યુ વગેરે ઉધાડુ થવું—તુકશાનીમા આવી પડવું ઉધાડુ ખોલવું—ભુડુ—અસભ્ય ખોલવું ઉધાડુ ઝહેવું—વગર શરમે ખુલ્લેખુલ્લું કહેવું ઉધાડુ માથું—મેશરમુર ખુલ્લું ઉધાડેછોએ—છયોક, જાહેર રીતે ઉધાડો હાથ—ખુલ્લી સહાયતા

ઉચક, વિં ઉષડ, ઉષકુ, સામટું

ઉચડવું, કિં અં ઉચકવું, ભુઓ

ઉચકાવવું, કિં સં ઉપડાવવું, લેવરાવવું ૨ ચઢાવવું, ઉચકવામા મદદ કરવી

ઉચકી, સ્ત્રીં (મં) વાધણી, હેડકા

ઉચકું, વિં ઉછીનું, ૨ દેવાળીઉં, નાદાર

ઉચકો, પુંકામના ખંડામા એકસામટી આપવાની કરાવેલી રકમ ૨ કંકડે કંકડે નહિ પણ બાધી રકમ આપવી તે, ઉષકું [દગો, ઠગાઈ

ઉચકો, પું ડાડ, ફાટેલો, છકી ગયેલો ૨ (મં)

ઉચણવું, કિં સં (સં ઉદ્ + ચિ—ગોઠવવું)

ઉચણવું, ભુડું પાડવું, ગુચવાએલું ભુડું કરવું

ઉચરવું, કિં સં ખોલવું વધવું, કહેવું

ઉચલખાંગડી, સ્ત્રીં (મં) ટાગટોળી [જતા રહેલું

ઉચલવું, કિં સં ઉચકવું, ઉપાડવું ૨ ઉચાળો ભરવો,

ઉચલાઉચલ, સ્ત્રીં (મં) હાથોહાથ વસ્તુ ઉપાડી

લેવી તે ૨ હાથઝલ્લક, ખાજલખાટ, અજાનતા

ઉચલાવવું, કિં સં ઉચકાવવું, ઉચાળા લગાવવા

ઉચવડું, કિં અં આપવું (વેપારીનો સકેન)

ઉચવું, કિં અં દૂધ ઉડી જવું, દૂધ દેતા બધ થવું

ઉચાકર, વિંખરતરક, નોકરી ઉપરથી રળ મળવી ઉચાટ, પું (સં ઉત્ + ચિત્) ચિતા, શીકર, મન ઉચુ રહેવું તે ૨ ગભરાટ, અકળામણ, અધીર ઉચાટીઉં, વિં અધીર, ઠિતાવળીઉં, ઉત્કંઠિત, વ્યાકુળ, આતુર

ઉચાપત, સ્ત્રીં કાઈની મીલકત કે સોપેલી ચીજ માથી કેટલુંક જાની રીને લીધેલું હોય તે

ઉચારવું, કિં સં ખોલવું, વધવું

ઉચાગવું, કિં સં છોડાવવું, ખાલી કરાવવું

ઉચાળો, પું (સં ઉત્ + ચલ) ધરવાખરો ધરને લગતો સરસામાન ઉચાળો ભરવો—સર સામાન ઉપાડી લઈનેજવું, ધરવાખરો ઉપાડીજવો ઉચિત, વિં (સં) યોગ્ય, ઘટતું, ઘટિત, યથા યોગ્ય, બરોબર

ઉચીજવું, કિં અં ઉચવું દૂધ દેતા બધ થવું

ઉચેડવું, કિં સં ઉખાડવું, જાલ કાઢી નાખવી, ઉચરડવું

ઉચેલ, પું પાલવ. ૨ કડીનો છેડો, મોડીઉં

ઉચેલવું, કિં સં ગટર, ખાળકુનો વગેરેમા માથી પાણી કચરો કાઢી નાખવો, ઉલેચવું

ઉચ્ય, વિં (સં) ઉચુ, મોડું મોઢું ૨ ઉમદા,

ઉચ્યક, વિં ઉચક, ભુઓ [શ્રેષ્ઠ, ચઢિયાતું

ઉચ્યાટ, પું (સં ઉચ્યાટન) મનમાની અ-

ભુખત, અધીર, અકળામણ ૨ ચિતા, શીકર

ઉચ્યાટન, નં (સં ઉત્ + ચટ મારવું) ઉચ્યા-

ટથી હેરાન થવાય તેવી રીતનો અભિચાર (એની ત્રણ જાત છે—મારણુ જરણુ અને ઉચ્યાટન)

ઉચ્યાર, પું (સં) અવાજ, ખોલી વાણી, ખો-

લવાની ઢબ, ખોલવું તે

ઉચ્યારણુ, નં (સં) ઉચ્યાર કરવો તે ૨

કથન, કહેલું તે, ઉદ્ગાર, વચન ૩ ખોલવાની ઢમછમ

ઉચ્યાલન, નં યુક્તિથી ઉચુ કરવું તે, ૨

કપ, ધનરો,

ઉચ્યારવું, કિં સં ઉચ્યાર કરવો, ખોલવું, વધવું

ઉચ્છણ, નં ઓઢવાનું લુગડું ઓઢણું (કચ્છ)

ઉચ્છિન્ન, વિં (સં) મૂળથી ઉખેડી નાખેલું,

નિર્મળ કરેલું

ઉચ્ચાર, (ઉચ્ચાર) વિં (સં ઉત્ + શિષ્ટ)
 જમતા વપેલું, ખાતી રહેયુ એક, છાડેલુ ૨
 ખોટેલુ, અશુદ્ધ થયેલુ ૩ નં છાડેલુ
 ઉચ્ચાર, વિં (સં ઉત્ + યુ ખલા) ઉચ્ચાર,
 અવિવેકી નિર્નજ, ખેશરમ, ઉદ્ધત
 ઉચ્ચાર, સીં (સં) ઉદ્ધતાષ, વહેલવેડા
 ઉચ્છેદ, પું (સં) સમજો નાશ તે, જડમળથી
 ઉખેડી નાખવુ તે, થડમળથી જાપી નાખવુ તે
 ઉચ્છેદક, વિં (સં) ઉચ્છેદ કરનાર, નાશ કરનાર
 ઉચ્છેદનુ કિં સં નાશ કરવો, નામ નિશાન
 ન રહે તેમ કરવુ
 ઉચ્છેદીઉં, વિં જોના વશમા કોઇ રહ્યુ ન હોય
 તેવુ, નામ નિશાન રહ્યુ ન હોય તેવુ ૨ અ
 ધણિયાવુ, નવારસીઉં
 ઉચ્ચવાસ, પું (મં) શ્વાસ-દમ લેવો તે, દમ,
 શ્વાસોચ્ચવાસ ૨ આશા, ઇચ્છા, ૩ વિભાગ,
 પ્રકરણ, બાળ
 ઉછગ, પું (સં ઉત્સંગ) ખોળો, જોદ અંક
 ઉછરગ, પું (સં ઉત્સાહ+રંગ) ઉમંગ,
 ઉત્સાહ, ખુશાલી
 ઉછરગી વિં આનદી, ઉમગી, હર્ષયેલુ
 ઉછરવુ, કિં અં પોષણ અને સલાળથી શ-
 રીરનુ મોડુ થવુ-વધવુ ૨ જગવુ, વધવુ ૩
 નીપજવુ, પેના થવુ ઉપજવવુ, ઉછરેલ પાછરેલ
 -મોડુ થયેલુ, બાળ રોગમાથી બચેલુ
 ઉછળવુ, કિં અં ઉચ્ચ થવું, ઉચ્ચે ફેંકાવુ,
 જોરથી ઉચ્ચ થવુ ૨ ઉછળા મારવા ૩ ૧-
 દકાભેર ચાલવુ, છોળો આવતી હોય તેમ ચા
 લવુ ૪ જલગ મારવી, ફેંદવુ ૫ ધાટા કાઢી
 ને ખોલવુ ૬ એકદમ વધી જવુ 'લાવ ઉછળી
 ગયો' ૭ ખાખડ થવુ ઉચ્ચ ચઢવુ ૮ વપરાવુ,
 ચાલવુ, પ્રવર્તવુ 'પછી તો તરવારો ઉછળી'
 ઉછળી ગુડા ભાગવા-ભણી જોઇને આપત્તિ
 વહોરી લેવી, સાહસ કરી પાછળથી પસ્તાવુ
 ઉછળી ભાગવુ-ઉદ્ધતાષ કરવી
 ઉછામણી, સીં સ્પર્શથી વેચવુ તે, કિમન
 અઢાવરાવીને વેચવાની એક રીત, લીલામ, હરાજ
 ૨, સ્પર્શ, હરીકર્ષ

ઉછાંછળુ, વિં અવિચારી, ઉદ્ધત. ૨ છાછર
 પેટનું ૩ સાહસિક ૪ મસ્તીખોર, દીખળી, ઉપદ્રવી.
 ઉછાગણી, સીં ક્રમત ઉછળાવીને વેચવુ તે,
 લીલામ, હગજ ૨ સ્પર્શ, હરીકર્ષ ૩ ઉછાળી
 નાખવુ તે
 ઉછાળવુ, કિં સં ઉચ્ચે ફેંકવુ ૨ તળેનુ ઉ-
 પર અને ઉપરનુ તળે આવે તેમ કરવુ, ૩ ઉ
 ડારી દેવુ, ફેંકફેંક કરવી ૪ વાવરવુ, વાપરવુ
 ઉછાળિયોદા-દાવ, પું ગીલીદકાની એક રમત.
 ઉછાળો, પું ફેંકો, જલગ, થેકડો ૨ હુમલો.
 ૩ આવેશ (ગુસ્સો, પ્રેમ, ઇંતો) ૪ ઉછડી થવી
 તે, ઉછડો, બકારી ૫ એક વખત મટયા પછી
 ફરીથી થવુ તે, ઉચ્ચલો,
 ઉછેદવુ, કિં સં ઉખેડી નાખવુ, જડમળથી કાપવુ
 ઉછેદીઉં, નં નિર્વંશ માણસની મીઠકત
 ઉછેદીઆ, પું મૈરાની એક ગાળ. ૨ જેનુ કાઠ
 વાલી વારસ ન હોય તે
 ઉછીતુ-નુ, વિં વગર બ્યાજે થોડી મુદત માટે
 મળેલુ, વાયદે મેળવેલુ
 ઉછર, પું મોડુ કરવાપણુ ૨ વિં ઉછરેલુ
 ઉછરવુ, કિં સં (સં ઉત્તમ-શ્રિ-વધવુ) ઉછરે
 તેમ કરવુ, મોડુ કરવુ, સલાગ લેવી, ૨ શી-
 ખવવુ, ફેળવવુ, તાલીમ આપવી.
 ઉછરાવુ, કિં અં એત્રી મેળે મોડુ થવુ
 ઉજડ, વિં મનુષ્ય પ્રાણીની વસ્તી વિનાનુ
 નિર્જન ને વેરાન જેવુ, જ્યાં ઝાડ માણસ કંઈ
 ન હોય તેવુ, ખેતી ને થતી હોય તેવુ ઉજડ
 ખાખ-સાવ નિર્જન નિર્જન હોય તેવુ, પાધર
 મેદાન ઉજડ થવુ-ખેદાન મેદાન થઇ જવુ તે,
 ઉજડ ગામમા એરેડો પ્રધાન-સો કાગડામા
 બગલુ રાજ, આધળામા કાલો રાજ્યો ઉજડ
 કરવુ-ધુળધાણી કરવુ, પાયમાલ કરવુ
 ઉજડનોમ, સીં અચ્છાડ સુદ નવમી, બડળી નોમ
 ઉજડુ, નં ઝાપુ અજવાળુ, ઝળઝળુ ૨ પ્રભાત
 ઉજમ, પું ઉત્સાહ, ઉલટ, ઉત્કંઠા ૨ હર્ષ,
 આનંદ ૩ ઉમંગ, હોસનિતાઉં ઉજવવાની ક્રિયા તે
 ઉજમણી, સીં ઉજણી, જાફત; મીજખાની. ૨,

ઉજ્જવલ, નં વૃત સમાપ્તિ વખતની ક્રિયા તે,
ઉજ્જવલ (જૈન) [હરખે ભરાવુ
ઉજ્જમાવુ, કિંઅં ખુશી થવુ, આનંદ પામવો,
ઉજ્જમાવુ, વિં ઉઘમી, હોસથી પોતાનું કામ
ઝડપથી કરીને પરવારી લેનાર ૨ સુદર ઉ
ત્તમ ૩ ઉમગી, હોમીયુ

ઉજ્જરુ, નં અજવાળુ ભરભાખળુ
ઉજ્જવલી, સ્ત્રીં ઉજ્જલી (કચ્છ) ૨ ઉજ્જવલ
ઉજ્જવલ, નંજૈન ધર્મનું પ્રદર્શન, ઉજ્જમલ
ઉજ્જવલ, કિંસં ઉજ્જવલ ૨ મુકી દેવુ, તણ દેવુ
ઉજ્જવુ, કિં સં દોડવુ (કાર્કિં) ૨ ઉજ્જવુ
ઉજ્જવાધ, સ્ત્રીંઉજ્જળી હાવન, સ્વચ્છતા, ઉજ્જ-
શ ૨ ખાનદાની

ઉજ્જમામલ, સ્ત્રીંસ્વચ્છતા, સફાર્ધ ૨ ભલકો,
ઝલે ૩ ચળકાટ, તેજ ૪ પૈસે ટકે સુખનો
દેખાવ મોટામ.

ઉજ્જમાશ, સ્ત્રીંચળકાટ, ભપકો, તેજ ઝલે
ઉજ્જળુ, વિં (સં ઉત્તમજવલ) સફેત, ધોળુ
૨ ચળકતુ, ચઝચકતુ, તેજસ્વી ૩ સાફ કરેલુ,
સ્વચ્છ ડાવ વગરનુ, નિર્મળ ૪ રીતભાતે
મુત્તડ, ખગ્યખૂટણુ કરવે સાર-બહાર પડતુ પ
કલક વગરનુ કં ટાપટીપીઉં સુખી, પૈમાવાળુ
ઉજ્જમા પગનું-સારા પગવાનુ, ૨ (વ્યગમા)
નકાગ પગલાનુ ઉજ્જળે લુગડે-કલક કે હાની
થયા સિવાય, આગ ૩ જાળવીને ઉજ્જળો દહાડો—
શુભ અનસર, રડો દહાડો ઉજ્જળો બગ-બહા-
ગથી દેખાતો ભલો પણ અદરખાને કપટી

ઉજ્જગર, વિં સુદર ભપકાદાર
ઉજ્જગરે, પું બધવુ નહિ પણ જાગ્યા કરવુ
તે, જાગરણુ ૨ ચિના, શીકર ૨ ધાસ્તી ભય
ઉજ્જડ, સ્ત્રીં ઉજ્જડપણુ, પાયમાલી
ઉજ્જડણુ, વિં ઉજ્જડ કરનાર, પાયમાલ કરનાર,
અપશુકનીઉ, નકારા પગલાનુ
ઉજ્જડવુ, કિં સં પાયમાલ કરવુ, ઉજ્જડ કરવુ,
રમણભમણુ કરી નાખવુ

ઉજ્જણુ, કિં અં જડુ, ચાવવુ 'રાજ તણા
અથ આગળ થઈ, ઉજ્જણો તતખેવલ'—અથ

ઉજ્જણી, સ્ત્રીં ઇષ્ટમિત્રોને કાર્ધ આનંદના પ્ર-
મ્ને સુદર દેકાણે લઈ જઈ ભોજન આપવુ તે
મફત મીજબાની

ઉજ્જર, વિં ઉજ્જળુ, ઉત્તમ, સુદર
ઉજ્જરો, પું અજવાળુ (કચ્છ)

ઉજ્જવુ, કિં અં ઉમગમા આવવુ, હરખાવુ
ઉજ્જગવુ, કિં સં અજવાળવુ શોભાવવુ ૨
પ્રતિષ્ઠા વધારી, તારવુ ૩ સાર કરવુ, કલ્યાણ
કરવુ ૪ ઝવઝઘાટ કરવુ

ઉજ્જશ, પું થોડુ થોડુ અજવાળુ, ઝાપો પ્રકાશ,
આભાસ ૨ તેજ, ચળકાટ, રોશની

ઉજ્જડુ, વિં ઉત્સાહી, પ્રકાશમાન

ઉજ્જેશ, પું અણુપ્રકાશ ઝાપો પ્રકાશ ૨ તેજ,
ચળકાટ, રોશની

ઉજ્જેશકાર, વિં દેદિ'યમાન ઝગાઝગા થઈ પહેલુ.

ઉજ્જલ, વિં (સં ઉત્તમજવલ-અળવુ) ઉ-
જ્જળુ, પ્રકાશિત ૨ ખાનદાન, કુળવાન, શુણવાન,
પ્રતિષ્ઠાવાળુ ૩ પૈસે ટકે સુખી

ઉજ્જત, સ્ત્રીં (આં હુજત) જુદ, હક, જક,
દુરાગ્રહ, મમત, બાહોશ

ઉજ્જતી, વિં જુદી, તકરારી

ઉજ્જરડવુ, કિંસં સોરવુ, નખથી ઝોલવુ, ઉતરડવુ

ઉજ્જરડાવુ, કિં અં છોલાવુ, સોરાવુ

ઉજ્જરડો, પું ચામડી ઉપર નખ, કાટો વગેરે
વમાયાથી જે લીમોટો પડે છે તે, ઉજ્જેડો ૨
નખોરીઉ, કાપો, ઘસારો

ઉજ્જવનાર, વિં ઉજ્જવવાની ક્રિયા કરનાર

ઉજ્જવલુ, કિં સં વિધિસર સમાપ્ત કરી બ-
ધનમુક્ત થવુ ૨ મુકી-છોડી દેવુ, ઉચુ મુકવુ,
લાગ કરવા ૩ મુએવાની પાછળ મારી રીતે
ક્રિયા ખરચ કરવો

ઉજ્જડવું, કિં સં નખ દઈ ઉખેડવુ, વલુરવુ,
વતરડવુ, સોરી નાખવુ, જોરથી ખજવાળવુ

ઉજ્જડત, સ્ત્રીં (આં) ઉજ્જત, જુઓ

ઉજ્જડતી, વિં તકરારી, જિદ્દી

ઉટ, નં ઘાસ, તણુ, ૨ પાન, પાદુ

ઉટકવુ, કિં સં (સં ઉત્તમ + ટક) સાફ
કરવુ, માજવુ, અજવાળવુ [ઉટકામણુ

ઉત્કાર્થ, સ્ત્રીં માળવાની મહેનત મજૂરી,
ઉત્કામણ, સ્ત્રીં માળવાની મજૂરી, મળમણ
૨ માળવામા વપરાતી ચીજો

ઉટ ગ, નં (સં ઉત્ + તર ગ-લહેર) અટ
કળ, અનુમાન, આશરો, અડસટ્ટો ૨ ગપ, ગપાટો,
અધ્વા ૩ આધાર વિનાની વાત ૪ કટપના, બુટ્ટો
ઉટગી, પું વિં ગાંપીદાસ ૨ વિં આશરો
પડતુ બોલનાર, ઉટગવાળુ

ઉટજ, સ્ત્રીં કુપડી, વર્ણશાળા

ઉટજી, નં (મં) શરીરે ચોળવાની ખુશબોદાર
ચીજોની જે મેળવણી તે, ઉટવાણુ

ઉટવાણુ, કિં અં ચોળવુ મર્દન થવું ચોપડાવુ
ઉટાંકવુ, કિં સં તોળવુ, જોખવુ, વળન કરવુ
ઉટાકો, પું (સં ઉત્ + તર ગ) અદાજ, અડસટ્ટો
ઉટાગ, નં આધાર વિનાની વાત, થડ મળ વગરની
ગપ ૨ કટપના, અટકળ સુમાર

ઉટાંટીઉ, નં મોટી ઉધરસ

ઉટાકૂટો, પું ઝાડકણુ, ઝડકામણુ, કુશકા.

ઉઠ, વિં સાડાતણુ

ઉઠતાબેસતા, અં વારેધડીએ, વારેવારે, ક્ષણેક્ષણુ
ઉઠબેઠ-સ, સ્ત્રીં વારેવારે ઉઠવુ અને બેસવુ તે
૨ વિદ્યાર્થીઓને શિક્ષા કરવાની એક રીત ૨
તાલીમમા જોર કરવાની એક રીત ૩ અજ પો,
પ્રસૂતિની ગભરામણુ

ઉઠમણુ, નં બેસણુ, માણસના મરી ગયા પછી
તેના શોકને વાસ્તે ધગ્ના તથા બહારના લોકોનું
એકદુ મળવુ તે, પાથરણુ

ઉઠવાણુ, નં ઉઠમણુ જુઓ

ઉઠવુ, કિં અં (સં ઉત્થાન) પગ ઉપર
ભાર દઇ થોડુ અથવા પૂરે ઉભુ થવુ, ઉભા
ટટાર થવુ [મુતેલાએ બેસવુ અથવા ઉભુ થવુ
તે] ૨ જાગવુ, શુદ્ધિમા આવવુ, સાવધ થવુ
૩ નીકળવુ, પેદા થવુ ૪ કોઈ પણ કામ કર
વાની તૈયારી કરવી ૫ કામ બધ કરવુ, વેરાઇ
જવુ ૬ એકાએક થઇ આવવુ ૭ (નકાર-
સાર) નીવડવુ ૮ ખમીજવુ, ઉતરીજવુ ૯ ખીણ
પકડુ ૧૦ બહાર જણાવુ, ઉપસવુ—“ ફોફલો

ઉઠ્યો ’ ૧૧ મરણથી બચવુ “તે મરતો ઉઠ્યો.”

૧૨ પડતી દશા આવવી “તેનો દી ઉઠ્યો છે ”

૧૩ છોડી દેવુ, બધ કરવુ “ છોડો નિશાળેથી

ઉઠી ગયો ’ ૧૪ ખીલવુ, “રગ સારો ઉઠ્યો છે ”

૧૫ વહીજવુ, બગડીજવુ ઉઠી જવુ—ચિત ન
લાગવુ ૨ પાયમાલ થઇ જવુ ૩ મરી જવુ, જતા
રહેવુ દી ઉઠવો—બગડવાકાળ થવો, બગડવુ
ઉઠવેઠ, સ્ત્રીં ઉઠવા ઉઠાડવા અને બેસવા બેસા-
ડવાની જે મહેનત તે, ઠસઠ. ૨ સલાળ લેતા
જે દુ ખ પડે તે

ઉઠા, નં સાડાતણુના આક, ઉઠાના ધડીઆ.

ઉઠાઉગીર, વિં બુતાર, દોગ, ખરેખરો ગદીછોડ

ઉઠાડવુ, કિં સં ઉઠે તેમ કરવુ. ૨ જગાડવુ,
જાગ્રત કરવુ ૩ કાઢી મકવુ ૪ છોડાવવુ ૫
ખીજવુ છડવુ ઉઠાડી મેલવુ—કાઢી મકવુ
ઉઠાડી લેવુ—ઝાડાવવુ

ઉઠાંતરી, સ્ત્રીં ઉઠવુ તે ૨ ખીજે મુકામે જવાને
ઉપડવુ તે ૩ હોય તે જગા છોડી દેવી તે

ઉઠામણુ, નં ઉઠમણુ, જુઓ.

ઉઠાવ, પું ઉત્કાર્થ જવુ તે, ખપ માગણી,
વાપર, ઉપાડ ૨ નુકશાન કરવાની મતલબથી
તૈયારી કરવી—ઉભા થવુ ર. ચઢાન, ચઢાઇ ૩ કદ,
વધ ૪ ઉપસવુ—ફૂલવુ તે ૫ વધારો ચઢાવો
[રિગનો ઉઠાવ] ૬ દેખાવ, ઉપડી આવવુ તે, ભભક
‘ છખીનો ઉઠાવ ’ ૭ ચઢાવો, ઉશ્કેરણી ૮
કટપના, બુટ્ટો, ‘ આ મનનો ઉઠાવ છે ’

ઉઠાવણી, સ્ત્રીં ચઢાર્થ, ૨ ઉશ્કેરણી

ઉઠાવનાર વિં ભપકાબધ, અસરકારક, મનમા
ઠસે તેવુ ૨ ઉઠાવો—કલ્પનાઓ કરનાર.

ઉઠાવવુ કિં સં નીચે હોય તે ઉપર આવે
તેમ કરવુ ઉચકવુ, ઉપાડવુ ૨ આશરો—ટંકા
આપવો ૩ લઇ જવુ ખસેડવુ ૪ બળવવુ,
કરવી ‘ હુકમ ઉઠાવવો ’ ૫ માથે લેવુ, ઉપાડી
લેવુ ‘ નાની વહુએ ધરકામ ઉઠાવી લીધું ’ ૬.
જમવુ ઠાસીને ખાવુ ૭ ચોરવુ, છાનુમનુ
ઉપાડવુ ૮ જગાડવુ, ‘ બડ ઉઠાડવુ, ’

ઉઠાવે પું કલ્પના, તરંગ, મનની બંધનટો ૨.

કસ્તિવ વાત; જોડી કાઢેલી વાત.
 ઉડકણ, કિંટસં માજવુ, અજવાળવુ, સાફ કરવુ
 ઉડકાવણું, કિંટ સં અજવાળાવણું; મજાવવુ.
 ઉડમણ, પું (સં ઉડ-તારા + મણ-જ્યેષ્ઠ)
 નક્ષત્રમણ તારા. ૨ પરિવાર, મડળ.
 ઉડણ, વિં ઉડે તેવુ, ૨ ચચળ, તુરંગી, વાચલ.
 ઉડણધો, સ્ત્રીં એક જાતનું મચર જેવુ કાચ-
 ડાના વગનું પ્રાણી, ચદ્વ ધો.
 ઉડણધોડા, પું હવામા અદ્ધર ઉડે તેવો ધોડો.
 ૨ ધણેજ ઝડપી ધોડો. ૩ પવનપાવડી.
 ઉડણદડ, પું ઉડવાની તેમજ ખીજને ઉડાવી
 લઇ જવાની શક્તિવાળો એક જાતનો તાવિક દડ.
 ઉડાળીસ, વિં (સં અણ + ચત્વારિંશત)
 ચાળીસ ને આઠ, ૪૮
 ઉડતુ, વિં ઉડે તેવુ, હવામા અદ્ધર રહેનાર
 ૨. આધાર વગરનુ, ખોટુ, લોકમા સજાળાતુ
 “ ઉડતી વાત ” ૩ અસ્થિર, અલિત ફેરવદલ
 થાય તેવુ ૪ એક ઠેકાણેથી બીજે ઠેકાણે ઉડી
 જવાની શક્તિવાળુ પ. ચેપી. ૬ ચતુર, ચળરાક
 ઉડઠ, પું અડઠ [ધાર્યું કરનાર, ઉડેલ.
 ઉડખંગ, વિં અડખંગ, અનાડી, પોતાતુજ
 ઉડમુડ, અં અં જાનુમાનુ, એકાએક ૨. એક ઇ-
 દ્રિયના જાનવાળુ, સારાસારના વિચાર વગરનુ
 ઉડવુ, કિંટ અં (સં ઉત્ + ડી) પાખની
 મદદથી હવામા ચાલવુ, વાને જોરે તણાવુ
 ‘પક્ષી ઉડયુ’ ૨ હલકી વસ્તુનું પવનને જોરે
 હવામા ઉડ્યુ જવુ, ચગવુ, “પતંગનુ ઉડવુ”
 ૩ કાષ્ઠપણ રીતે જોરથી હવામા જવુ, ઉછળવુ,
 ઉડી પડવુ ૪ જોરમા ચાલવુ, દોડવુ ‘ધોડો
 ઉડયો’ ૫ એક ઠેકાણેથી બીજે ઠેકાણે આવવુ
 “થુક, રોગ, ખસ ઉડશે” ૬. નાસી જવુ,
 પોતારા ગણવા. ૭ માથે આવેલો દોષ જવો,
 ‘તહોમત ઉડી ગયુ’ ૮ એકદમ કુલાઈ જમને
 અથવા શુરમા આની કામ કરવુ ૯ ફૂંદવુ,
 હાલ-હેકડો મારવો ૧૦ ચઢવુ ધસારો કરવો
 ૧૧ રીકુ પડવુ, જતું રહેવુ, ઝાપુ થવુ ‘રમ
 ફેડી ગયો.’ ૧૨. ભાગવુ, અદ્ધર થી. ‘અજો

ઉડયો.’ ૧૩ વધરાઈ જવુ, અપી જવુ ૧૪.
 નપાસ થવુ “ તે અસ્થિતમા ઉડયો.”
 ઉડાઉ, વિં ખરાબ માથે ધન ઉડાવી દેનાર;
 ખરચાળ ૨ ખુલા હાથનું
 ઉડાઉડ, સ્ત્રીં દોડાદોડ, ધણીજ ઉતાવળ. ૨
 અવવસ્થા, ગેરબદોષરત
 ઉડાઉડી સ્ત્રીં તોફાન, મરખડ, અધાધુધી.
 ઉડાડવુ, કિંટ સં ઉડાવવુ, જુઓ
 ઉડાણુ-ન, નં ઉડવાની રીત, ઉડવુ તે ૨
 તેજ, ઝડપી [ધોડો]
 ઉડાનસેહ, સ્ત્રીં સેતરજની રમતમા બાદશાહને
 રોકવાનો સેહ આપવાનો એક દાવ, વચમાનુ
 પોતાનું મહોર ઉડાવી પોતાના ખીજ મહોરાથી
 સામાવાળાના બાદશાહને સેહ આપવી તે
 ઉડાડવુ, કિંટ સં ઉડે તેમ કરવુ ૨ ખર ન
 કહેતા આમતેમ વાત કહીને ભગાવવુ ૩. વાપરી
 નાખવુ, બહોળે હાથે ખર્ચવુ ૪ સારી પેઠે
 ખાવુ ૫ ચઢાવવુ, ચગાવવુ ૬ મળક કરવી
 ૭ ફેલાવવુ, ‘વાત ઉડાવવી’
 ઉડુ, પું (સં) નક્ષત્ર, તારા, ગ્રહ
 ઉડુપતિ, પું ચદ્ર, ચદ્રમા, શશાક.
 ઉડેલ, વિં અસ્થિર મનનુ, ચચળ વૃત્તિનુ ૨.
 કાઢેલુ, ૩. નકાર, ઢોર પણ ન ખાય તેવુ બગડી
 ગયેલુ (ઘાસ)
 ઉઢણ, નં માથા ઉપર ભાર લેતા લુગડાનો
 કડકો જોળ વિટાળી મૂકવામા આવે છે તે, ઉઢાણી.
 ઉઢરણી, સ્ત્રીં નાનુ ગુથેલુ ઉઢણ
 ઉઢાણી, સ્ત્રીં ગુથેલુ ઉઢણ
 ઉણપ, સ્ત્રીં (સં ઊન-ઓણ) ઓછાપણ,
 ખૂટ, ઘટ, કસર ૨ ભૂલ, ચુક, ખોડ ૩. હસ-
 કાચ, નીચપણ.
 ઉણમ, સ્ત્રીં ઉણપ, ઘટ, કસર ૨. ખોડ.
 ઉણશ, સ્ત્રીં ઉણપ, ઉણમ.
 ઉણું, સ્ત્રીં (સં ઊન-ઓણ) ન્યૂન, કમીપણ.
 ૨ વાધો, વાક
 ઉણુ, વિં અપૂર્ણ, જન. [આવતો ઉપસર્ગ.
 ઉત્, અં (સં) નાચ અને વિશેષણ પહેલા

ઉત્કલ, પુ. (સં. ઉત્કલ) કાટાવાળા ફળનો
 છાડ, કાટાસળીઓ [આકાશમા હોય તેવું
 ઉત્કલ, વિ. (સં. ઉત્કલ + તગ-ઉચ્ચ) ઉચ્ચ, ઉભેર
 ઉત્કલ, કિં. સં. (સં. ઉત્કલ + તડ-ચીરવું) એવી
 તોડી નાખવું, ઉખેડવું સીનેલું ખોલી નાખવું
 ઉત્કલ, વિ. જન્મેલું, પેદા થયેલું
 ઉત્કલ, કિં. અ. નીકળી પડવું, ચાલવું થવું, જવું
 ઉત્કલ, નં. (સં.) કમળ
 ઉત્કલ, સ્ત્રી. વાર વાર ઉતરવું અને ચઢવું તે
 ઉતરડ, સ્ત્રી. એક ઉપર એક મોટા નાના એમ
 વાસણની જે ઉભી ગોડવણુ તે, ચઢતા ઉતરતી
 વાસણની ગોડવણી
 ઉતરડવું, કિં. સં. સીવેલું લુગડું ઉખેડવું, સીવણું
 તોડવી, તોડી ચીરી નાખવું ૨ સોરી નાખવું
 ઉતરણું, સ્ત્રી. (સં. અવ + ત) ઉતરતી જતી
 એવી જે જમીન તે, ઢોળાવ ૨ ચાલીને જનાય
 એટલું જે પાણી હોય તે, ઉતાર, પાર ૩ ઉત-
 રાયણ ૪ ઉતરડ, એક જાતનો વેલો
 ઉતરતી, વિ. મૂળ મખ્યા ઓછી થતી એવી
 ૨ પડતી, ધસાતી નખણી (ફશા) ૩ ધડપણવાળી
 ઉતરતી ભાંગણી, સ્ત્રી. ભારે હમતની મખ્યાને
 ઓછી કિમ્મતનું રૂપ આપવાની રીત તે (ગણિત)
 ઉતરતી શ્રેણી, સ્ત્રી. જે હારમા એક પછી
 એક ઉતરતી મખ્યા આવે છે તે
 ઉતરતું, વિ. હવકું, ઓછું, નીચ, નરસુ (ગુણ-
 કિમ્મતમા) ૨ ઘટવું, ઓછું થવું ૩ નિચાણ
 તરફ જવું, ઢળવું ૪ અસ્ત થવું
 ઉતરવું, કિં. અ. (સં. ઉત્કલ + ત-મહાર આવવું)
 ઉપરથી નીચે જવું ૨ ઓછું થવું, ઘટવું ૩
 મુકામ કરવો, વાસો કરવો, પડાવ નાખવો ૪
 પહેલ કરવી, આગેવાન થવું ૬ ઓગળવું, પાર
 કરવું 'નદી ઉતરવી' ૭ બરાબર થવું 'શેરના દશ
 ખટાકા ઉતર્યા' ૮ ઘટવું, નરમ થવું 'શેરના
 ભાવ ઉતર્યા છે' ૯ ભોરસો-આવેશ નગમ
 પડવો 'ભાગ ઉતરી' ૧૦ સમગ્રવું, ધ્યાનમા
 આવવું, ખમંદ પડવું, કેસવું 'મનમા ઉતરે તો હા
 કહેજો' ૧૧. ઉગવું, ઉત્પન્ન થવું, આવવું, 'રોજ એ
 ૧૫

ટોપલા ફૂલ ઉતરે છે " ૧૨ એકપરથી ખીન્નું
 થવું, આમેલું નકલ થવી " નકલ ઉતરવી. " ૧૩
 ઘડાવું ખનવું "ચુડી સારી નથી ઉતરી." ૧૪
 ઘટવું, જવું રહેવું "તાવ ઉતર્યો" ૧૫
 તૈયાર થવું ખનવું 'ધુપેલ કટલું ઉતરું' ૧૬
 અસર ઓઝી થવી, જવું 'હવે રાહની દશા
 ઉતરી' ૧૭ બગડી જવું, ફીકું થવું 'ફરીઓ
 ઉતરી લઇ' ૧૮ નીકળી પડવું, ખરવું, ફીણ
 થવું " માથેથી વાળ ઉતરે તે અર્થક્રિયાની નિ-
 શાની " ૧૯ અપ્રિય ચર્ચા પડવું 'એ મનથી ઉતરી
 ગયો' ૨૦ ગુસ્સે થવું "એનો જરા જરામા ઉતરી
 નય છે" ૨૧ ઝેરી અસર કમતી થવી 'સાપ
 ઉતર્યો' ૨૨ ઉડવું કમી થવું-તેજ હીન થવું (રંગ)
 ઉતરાણું, સ્ત્રી. (સં. ઉતર + અયન) સ્વર્ણનું
 મઝરાશિ તરફ જવું તે, મઝરાસર્કાતિ ૨ એ દિવસે
 પાળનામા આવનો તહેવાર ૩ નં. ઉતાર, ઉતરણું
 ઉતરાનું, વિ. (સં. ઉતરત) ઉતર તરફવું.
 ઉતરાવવું, કિં. સં. ઉતરે તેમ કરવું ૨ લખા-
 વવું, નકલ કરાવવી ૩ ઘડાવવું, ઘાટ કરાવવો
 ૪ ડઢાવવું, મુડાવવું ૫ નીચે લેવરાવવું, પડા-
 વવું ૬ ઓછું કરાવવું [ગળામા નાખવાની કડી
 ઉતરી, સ્ત્રી. (સં. ઉતરીય) સોનાની ગુથેલી
 ઉતરી જવું, કિં. અ. બગડી જવું ખેસવાદ થવું
 ૨ ખમી જવું ૩ ગુસ્સે થવું. ૪ શીકું પડવું
 ઉતરેડ, સ્ત્રી. વાસણની ચઢતા ઉતરતી ગોડવેલી હાર.
 ઉતર્યું પાતર્યું, વિ. ઉતરેલું જીર્ણ થયેલું, ધસાયેલું
 ઉતળકો, પુ. એક જાતનો શેરડી, ધઉ વગેરેમા
 થતો ગેગ [તેવું જિદ્દુ, જીર, જાલકું.
 ઉતળું, વિ. (સં. ઉત્કલ + તળ) ઉડું નહિ
 ઉતવું, કિં. અ. મગડવું, પાણી કે હવાથી વળી
 જવું-નાકુચકું થઈ જવું 'લાકડું ઉતી ગયું'
 ઉત્તાપ-પો, પુ. (સં. ઉત્તાપ) તાપ, ધામ;
 બફારો ૨ આવેશ, તાલાવેલી, વિવ્વળતા ૩.
 શીકર, કાળજી ૪ સતાપ, પીડા ૫. કઢાવો, બળાવો.
 ઉતાર, પુ. સં. ઉત્કલ + ત-ઉતરવું) પાણીનું
 ઉતરી જવું-ઓછું થવું તે ૨ પ્રતિક્રિયા, ઉભરી
 અસર કરવાનો જે ગુણ તે, વાળણું ૩ માથેથી

ઉતારી ક્રુકલુ તે ૪ પાગ ઉતારવાનું બાકુ તે
 ૫ નદીમા પએ ચાલીને જવાય તેવો રસ્તો,
 ઉતરણ, પાગ ૬ દરદ વગેરેનું કમીપણુ થયું ને
 ૭.નપાટ,હલકટ,કુટ 'એ તો ગામનો ઉતાર છે
 ઉતારણ, વિં ઉતારે તેવું, ઉતારનાર [તરીકે
 ઉતારત, વિં અગગતનું, સાધારણ રીતે,દાખલા
 ઉતારનું, કિં સં ઉતારે તેમ કરવું,નીચે આ-
 જીવું ૨ એક ઉપરથી બીજી લખવું, નકલ કર-
 વી ૩ ધડવું, ધાટ બનાવવો ૪ કાઢવું,મુઝા
 વવું ૫ ફેરવવું (દાણા-આરતી) ૬ હેડે નાખવું,
 ભેથે નાખવું ૭ પાર લઈ જવું ૮ ઓણું ક-
 રવું, ઘટાડવું ઉતારી પાડવું-કોઈનું બોલવું
 તોડી પાડવું ૨ કોઈનું ખગળ બોલી તેના
 માનમા ઘટાડો કરવો, માનભંગ કરવું હલકું
 પાડવું. ૩ નીચેની પાયરીમા નાખવું
 ઉતાર, પું એક ટેકાણેથી બીજે ટેકાણે જનાર,
 મુસાફર, પ્રવાસી જનાર આવનાર
 ઉતારે, પું એક ઉપરથી બીજી થએલું લખાણ
 તે, નકલ ૨ મુકામ, પડાવ ૩ સ્થળ
 ઉતાવળ, સ્ત્રીં (સં ઉત + તાલ-મૃદગ ઉપ-
 ગ્નો ટોક) તરા, તાગીદ, ઝડપ, વેગ ઉતાવળ
 કરવી-ઝડપ કરી, તાકીદ કરી
 ઉતાવળીડ, વિં ઉતાવળે કામ કરનાર, ઝડપી
 ૨ આતુર ૩ ગાલર, અહાવડ
 ઉતાવળુ, વિં ઉતાવળવાળું અધીર, આતુર
 ૨ સત્વર ૩ આવડ, ગાલર ૪ જલદ રીત
 ઉતેડવું, કિં સં નીચેલું ઉમેડી નાખવું જુડું
 પાડી નાખવું
 ઉતેડ, વિં વિષમ ૨ ઉગ્ર,તીવ્ર ૩ જલદ, પ્રયત્ન
 ઉતેડારો-તેડો, પું (સં ઉતેડ) એક જાત
 નો એ હાથેક ઉચાઈ વાળો ઝોડ એના ફળ ગોળ
 ઝાટાવાળા હોય છે [અરીગમ ૨ અભિનાયા
 ઉતેડાં, સ્ત્રીં (સં) અતિશય ધ્રુજા, આતુરતા,
 ઉતેડિત, વિં (સં) ઉતેડાવાળું, આતુર, હાલમનું
 ઉતેડિતા, સ્ત્રીં (સં) અજનાયજમાની એક,
 પતિને માટે અલ્પત આતુર સ્ત્રી, અત્રીગી
 ઉતેડપ, પું ધ્રુજારી, કપારો

ઉતેડપ, પું (સં ઉત + કર્-એ ચવું) અભિ-
 શક્તિ, ચઢતી, આપાદાની ૨ અતિશય [ઓઢીઆ
 ઉતેડલ, પું (સં) એ નામનો એક દેશ, હાલનો
 ઉતેડુ, વિં (સં) સાર, સુદર
 ઉતેમ, પું (સં) નિયમનું જે ઉત્તમન તે, અ-
 તિમ, ઉલટી રીત
 ઉતેતા, વિં (સં) બહાર ગએલું, વહેલ
 ઉતેતાત, સ્ત્રીં બીલવણી, પ્રકટીકરણ, વિસ્તાર
 થ ઓણ, પરપરા, કમ
 ઉતેપણ, નં (સં ઉત+પણ ફેકવું) ઉમેડી
 નાખવું તે, ફેકી દેવું તે ૩ વિઝણા, પખો
 ૪ ઉમેપણ, ઉપણવું તે
 ઉતમ, વિં (સં) સઉથી સાર, સગસ, શ્રેષ્ઠ
 ઉતમગતિ, સ્ત્રીં (સં) મુવા પછીની સારી
 સ્થિતિ તે મદગતિ, મુક્તિ મોક્ષ [૩ ગ્વર્ગ
 ઉતમપદ, નં મુક્તિ ૨ ઉચી પદ્ધિ, શ્રેષ્ઠ-ધ્યાન
 ઉતમપુરુષ, પું (સં) પ્રથમ પુરુષ સર્વનામ
 ૨ જે પુરુષમા ઉતમ તે, શ્રેષ્ઠજન
 ઉતમા, સ્ત્રીં ધણીજ ખુબમુગ્ત સ્ત્રી ૨ એ
 નામનો એક નાયિકા
 ઉતમાગ, નં (સં) મગ્તક માયુ, ૨ મુખ
 ઉતમાત્તમ વિં [સં] વણુજ ઉતમ, સર્વોત્કૃષ્ટ
 ઉતર, સ્ત્રીં (સં) સૂચની સામા ઉભા ગહેતા
 યાયા હાથ તરફની જે બાજુ તે, ઉતર દિશા
 ઉતર, પું (સં) કંઈ પૂછે તેને સામું જે કંઈ
 કહેવું તે, જવાબ, પ્રતિવાક્ય-વચન ૨ પોતાના
 બચાવ-પૂગવામા જે કંઈ કહેવું તે ૩ ગમ્મ
 બોલ વાક્ય વચન ૪ (ગણિતશ્રેટીમા)મે મખ્યા
 ની વચમાનું જે અતર તે
 ઉતર, વિં વધવું, વધારે, 'અષ્ટોત્તરશત-સા ઉ-
 પગ આડ' ૨ બાકીનું, પાછલું 'ઉતરાઈ' ૩
 પછી 'જેઠોતર લસ નથી' ૪ ડાણું
 ઉતરઅક્ષાગ, પું વિરુદ્ધતતી ઉપરના જે અ-
 ક્ષાય તે, ગોળાની મધ્ય રેખા ઉપરના વિભાગ ને
 ઉતરકથા, સ્ત્રીં કથાનો છેલ્લો ભાગ તે, ઉપમહાર
 ઉતરકાળ, પું ભવિષ્ય, આવતો વખત તે ૨
 ધડપણ, જોશી, શક્તિ-સ્થા

ઉત્તરક્રિયા, સ્ત્રી૦ (સ૦) મરણ પછી મરનારની
જે આદ્યાદિ ક્રિયા કરવામાં આવે છે તે
ઉત્તરદિશા, સ્ત્રી૦ ઉત્તર, દક્ષિણની સામી બાજુ
ઉત્તરધ્રુવ, પુ૦ (સ૦) પૃથ્વીના આસનો ઉત્તર
તરફનો છેડો તે ૨ પૃથ્વીની ઉત્તરમાં આવેલો
સ્થિર દેખાતો તારો

ઉત્તરપક્ષ, પુ૦ પ્રતિવાદી પ્રતિપક્ષી, સામો જ-
વાળ આપનાર ૨ પ્રતિવાદીનો જવાબ, અવાવ,
૩ વર્ષપક્ષ, અધારીઉ [ચણતર તે
ઉત્તરપદ, ન૦ સમાસ વગેરેમાં છેલ્લું પદ, પાછલું
ઉત્તરપૂજા, સ્ત્રી૦ (સ૦) દેવ વગેરેનું વિમર્જન
કરતી વેળા જે છેલ્લી પૂજા કરતી તે

ઉત્તરભાગ, પુ૦ પછાડેનો-છેવડનો અવશેષ ૨
હેલો ભાગ તે

ઉત્ત.ભાદ્રપદ, ન૦ ૨૭ નક્ષત્રમાનુ એક
ઉત્તરમીમાસ, ન૦ વેદવ્યાસપ્રણીત વેદાત્દશનનું
શારીરિક શાસ્ત્ર [કરણુરસ પ્રાધાન્ય નાટક
ઉત્તરરામચરિત, ન૦ ભનુનિપ્રણીત તે નામનું
ઉત્તરરાગિણી, સ્ત્રી૦ (સ૦) પાછની ગને ગાવાનું
જે ગાયન તે

ઉત્તરરાત્ર, સ્ત્રી૦ (સ૦) મધરાતથી તે વહાણ
થાય ત્યાં સુધીનો જે વખત તે, પાછની રાત
ઉત્તરવય, ન૦ (સ૦) ધડપણુ વૃદ્ધાવસ્થા, ઉ-
ત્તરાવસ્થા

ઉત્તરવ્યવસ્થાપત્ર, ન૦ વીલ, વસિયતનામું મૃત્યુપત્ર
ઉત્તરસાવન, ન૦ મરણને માટે અથવા મુઆ
પછીના માટે જે ક્રિયા-પુણ્યના કામો કરવા તે
૨ પાછળથી કામ આવે એવું જે સાધન તે
ઉત્તરા, સ્ત્રી૦ (સ૦) એ નામનું સત્તાસીસમાનું
બારમું નક્ષત્ર ૨ વિરાટ રામની કન્યા ૩
ઉત્તર દિશા [મકાતિ પર્વ

ઉત્તરજી, સ્ત્રી૦ ઉત્તરમાંથી વાતો પવન ૨ મકર
ઉત્ત.જી, વિ૦ ઉત્તર તરફ ૨ ઉત્તરે ૩ ઉત્તરથી
ઉત્તરાધિકાર પુ૦ (સ૦) વારસામાં મિલકત વ-
ગેરે મળવાનો જે હક તે

ઉત્તરધિકારી, વિ૦ વારસો લેવાનો હકદાર વારસ
ઉત્તરદાદુની. ન૦ એ નામનું બારમું નક્ષત્ર

ઉત્તરાભિમુખ, અ૦ ઉત્તર તરફ મો રાખીને
૨ ઉત્તર દિશાનું [નક્ષત્ર

ઉત્તરાભાદ્રપદ, સ્ત્રી૦ (સ૦) એ નામનું ૨૬મું
ઉત્તરાયણ, ન૦ સૂર્યાદિનું ઉત્તર તરફ જવું તે
૨ મકરસંક્રાંતિ ૩ સૂર્યનો ઉત્તર તરફ ફરવાનો
છ મહિનાનો કાળ તે

ઉત્તરાર્ધ, ન૦ (સ૦) પાછલું, ખીણુ અડધું,
(આગલો અડધો ભાગ પૂર્વાર્ધ અને પાછલો
અડધો ભાગ ઉત્તરાર્ધ કહેવાય છે)

ઉત્તરાલકાર, પુ૦ (સ૦) એક જાતનો ભાષા-
લકાર, પ્રશ્નના જવાબમાં કષ્ટપણુ પોતાની તર-
ફનું વિશેષ કહેવું થાય તે

ઉત્તરાપાદ, સ્ત્રી૦ (સ૦) એ નામનું ૨૧ મું નક્ષત્ર
ઉત્તરિય, ન૦ ખેસ પીઠાડી, અગવસ્થ ૨. ઓ-
ઢણી, સ્ત્રીને પહેરેલા વસ્ત્ર ઉપર ઓઢવાનું વસ્ત્ર તે.
ઉત્તરોત્તર, અ૦ (સ૦) વધતા વધતા, આમળ
આગળ, જેમ વધે તેમ, અનુક્રમે, રફતે રફતે
ઉત્તાન, વિ૦ (સ૦) ઉત્તન્ન-ખેચવું) આકાશ તરફ
મો ગાળી સવું તે, ચતુ

ઉર્તીણી, વિ૦ (સ૦) પાર કરેલું, ઓળંગેલું
ઉત્તેજક, વિ૦ (સ૦) ઉત્તેજન આપનાર, ઉશ્કે-
રનાર, દીપક, જલદ.

ઉત્તેજન, ન૦ (સ૦) પ્રેરણા, ઉશ્કેરવું તે ૨
પુટી, ટેકા, અનુમોદન ૩ સહાય, મદદ. ૪. ઉ-
શ્કેરણી, શિખામણી

ઉત્તેજવુ, કિ૦ સ૦ ઉશ્કેરવું, ચલાવવું ૨ બહ-
લાવવું, ફુલાવવું હીમત આપવી.

ઉત્તેજિત, વિ૦ (સ૦) ઉત્તેજન અપાએલું, ચલ-
વેલું, ઉશ્કેરેલું ૨ આશ્રય આપેલું

ઉત્થાન, ન૦ (સ૦) ઉત્તરસ્થા-ઉભું રહેવું) ઉ-
ઠવું-ઉભું થવું તે ૨ ઉઠાવ. ૩. ઉલ્લેગ, ઉલ્લમ.
૪ ટેકા, મદદ ૫ ઉત્સાહ ૬ કારણ.

ઉત્થાપક, વિ૦ (સ૦) ઉત્થાપી નાખનાર, ઉ-
ખાડનાર, ઉચું કરનાર ૨. ઉશ્કેરનાર, ચર્ચા કરનાર.

ઉત્થાપન, ન૦ (સ૦) ઉઠાવવું-ઉભું કરવું તે. ૩
૨. ઓઢી કાઢી નાખવું, ખસેડી ખસવું તે. ૩
અરતરફી, વિસર્જન. ૪. સમ બિઠવું તે. ૨

ઉત્થાપન, કિં અં (સં) જામત કરવું, જા
કાડવું, ઉઠાડી મુકવું, ફરકરવું ઉત્થાપન, ફરવવું
ઉત્પત્તિ, સ્ત્રીં (સં ઉત્+પત્) જન્મવું,
પેદા થવું, નીકળવું તે ૨ જન્મ, પ્રભવ ઉ
ત્તળ, આરભ ૪ પેદાશ, અવિર્ભાવ
ઉત્પન્ન, નં (સં) પેદાશ, ઉપજ, નિપજ ૨
આપવત, ક્રમાઈ ૨ નફો, લાભ, ફાયદો ઉ વિં
પેદા થએલું, જનમેલું, ઉગેલું [૨ ગરીમ
ઉત્પન્નભક્ષી, વિં રજેને ખાય તેની સ્થિતિ
ઉત્પન્નવિનાશી, વિં ક્ષણિક, ક્ષણભયુર
ઉત્પન્ન, નં જમન ૨ પોષણ
ઉત્પાત, પું (સં ઉત્+પત્-પડવું) કુદરતી
નાશકારક બનાવ, અરિષ્ટ ૨ તોફાન, બડા ઉ
મસ્તી, ધાધલ ૪ અભદ્ર, અપશુકન
ઉત્પાતીઉવિંતોફાની, ધાધલીઉં ૨ મસ્તીખોર ઉ
અપશુકનીઆગ, અનિષ્ટસૂચક ૪ ટીખળી, ઉઠાજી
ઉત્પાદક, વિં (સં) ઉત્પન્ન-પેદા કરનાર,
બનાવનાર, નિર્માતા, ઉપજાવનાર ૨ પું જ-
મતકર્તા, ઈશ્વર, સરજનહાર
ઉત્પાદન, નં (સં) પેદાશ, ઉત્પત્તિ, ૨ ફળ
ઉત્પ્રેક્ષા, સ્ત્રીં (સં ઉત્+પ્ર+ક્ષિ-જોવું) એક
સરખા ગુણવાળી વસ્તુઓ ઉપર તર્ક કરવોતે
૨ ઉપમા, સરખામણી
ઉત્પ્રેક્ષિત, વિં (અં) ઉત્પ્રેક્ષા કરી હોય તેવું
ઉત્સર્ગ, પું (સં) ખોળો, અંક, ગોદ ૨ ત
જેડી, કઢણ (પર્વતનો)
ઉત્સર્ગ, નં (ઉત્+સર્જ-તજવું) તજ દેવું તે,
ભાગ ૨ અર્પણ, નિવેદન, સમર્પણ, દાન
ઉત્સર્જન, નં (સં) દાન, અપણ આપી
દેવું તે. ૨ જ મામે કરવાની એક વૈદિક ક્રિયા
ઉત્સવ, પું (મં ઉત્+સૃ-પેદા કરવું) આનંદ,
આનંદનો મેળાવડો ૨ પર્વ, માગસિક ધામધુપ
ઉત્સારક, વિં (સં ઉત્+સૃ-સરવું) ફર કરનાર,
ખસેડનાર ૨ પું દારપાગ, ચોરીદાર.
ઉત્સાહ, પું (સં ઉત્+સહ-ખમવું) ઉમંગ,
ઉલટ, હોસ. ૨ આનંદ, હર્ષ, ઉશ્વસ, ખુશી,
આનંદ, વીરરમનો એક ગ્રંથાથી લાવ

ઉત્સાહભંગ, પુંનાહીંમત, મનોભંગ, નાસીપાસી.
ઉત્સાહવત-વાળું, વિં ઉત્સુક, હોસવાળું, ઉમંગી.
ઉત્સાહી, વિં ઉત્સુક, ઉમંગી, હાસી
ઉત્સુક, વિં (સં) હોસીલું, ઉમંગી ૨ ઉ-
તાવળું, અધીર. [આડે માર્ગે જવું
ઉથડવું, કિં અં અથડાવું, ઠોકર આપી ૨
ઉથમીજીર, નં જીરાતી એડ જાત
ઉથલપાથલ, સ્ત્રીં તળે ઉપર થઈ જવું તે,
ગરબડ, ફેરફારી ૨ ઉલટપાલટ, આદૃત્તિ ઉ પર્વિર્તન
ઉથલવું, કિં અં ઉથ પડવું, ઉલટ થવું, પાછું પડવું.
ઉથલાવવું, કિં સં ઉથ કરવું, ફેરવી નાખવું,
આમથી તેમ ગોલાટ મારી ફેરવવું, તળે ઉપર
કરવું ૨ બદલવું ઉથલાવી નાખવું
ઉથલો, પું પાછલી કડીના શબ્દો બીજા રાગમા
ફરીને લાવના તે (આખ્યાનમા) ૨ જરા આ-
રામ થયા પછી ફેર માદું પડવું તે, ફરદનું ફરીને
ઉભાગવું તે ઉ પ્રત્યુત્તર, સામો જવામ વાળવો
તે, ચટકા લાગે તેવું સામું કહેવું તે, ઉલટાવીને
કહેવું તે, ફરીને એનું એ જ થવું તે [તે, ઉથલો
ઉથાપ, સ્ત્રીં ઉથાપવું ૨ સામી થાપ મારવી
ઉથાપન, પું (સં ઉથાપન) ઉથકવું-ઉલ
કરવું તે ૨ ઉંકવું તે ઉ મદિરમા દેવ ઉં
તે સમયના દર્શન
ઉથાપવું, કિં સં ઉલટાવી નાખવું ૨ ન
માનવું, અનાદર કરવો ઉ સામા થવું
ઉથામવું, કિં સં ઉથવાવવું, આમ તેમ
ફેરવવું, ઉથકવું ૨ મિથ્યા મહેનત કરવી ઉ
ફેરવી ફેરવીને જોવું, તપાસવું
ઉથવા, પું (મં થેખ-ટપકું) ધગના જાપ-
રામાનું કાણું, ઝાઝખાડ (વલસાડ)
ઉથો, પું ડહોલણું, સળો, સડો ૨ લાકડામાનો
મોટો કાડો (કાડી) ઉથોકુથો-નાની મોટી કચુબર
ઉંદ, અં (સં) ઉપર, ઉંચું, બહાર, જુદું,
નકાર, વગેરેના અર્થમા વપરાતો ઉપસર્ગ
ઉંદ, નં (સં ઉંદક) પાણી, જળ, આમ, નીર.
ઉંકવું, કિં અં ઉંકવું, જલગ મારવી, ઠેકડો ભરવો
ઉંદકોદર, પું જળદર, પેટમા પાણી ભરાઈ
રહેવાનો એક રોગ

ઉદ્ધિ, પુ૦ (સં૦) સમુદ્ર, સાગર
 ઉદ્ધાન, પુ૦ (સં૦) પાણી પીવા માટે (જનવરો
 માટે) કુવા પાસે કરેલી કુડી, હવાડો ૨ પરબ.
 ઉદ્ધાતી, સ્ત્રી૦ અગરબત્તી, પસળી
 ઉદ્ધાદ્ય, પુ૦ (સં૦ ઉદ્ધ+પ્રુદ્ધપ્રુદ્ધ-પરપોટો)પા
 ણીનો પરપોટો, બુદ્ધબુદ્ધ
 ઉદ્ધાશ, પુ૦ (સં૦) બ્રાહ્મણોની એક જાત ૨
 ઉબરાનું ઝાડ, ઉમરકુ ૩ ૮૦ રતીના તોલનું
 માપ. ૪ નપુસક
 ઉદ્ધરભરિ, પુ૦ સ્વાર્થી, પેટભર, ખાઉધર
 ઉદ્ધય, પુ૦ (સં૦ ઉદ્ધ+ધ-જવુ) જગવુ તે,
 ઉચે ચઢવુ તે ૨ નીકળવુ-પેદા થવુ તે, જન્મ,
 ઉદ્ધાવ ૩ ચઢતી, અભ્યુદય, ઉન્નતિ, ઉપકર્ષ
 ૪ નદો, કાપદો
 ઉદ્ધકાળ, પુ૦ આબાદીનો સમય, ચઢતીનો વખત
 ઉદ્ધગિરિ, પુ૦ (સં૦)એ નામનો પૂર્વ દિશામાં
 કલ્પેલો પર્વત ૨ ઉચ્ચ ભૂમિ
 ઉદ્ધાસ્ત પુ૦ (સં૦ ઉદ્ધય-ચઢતી+અસ્ત-પડતી)
 અસ્તોદય, ચઢતીપડતી, વારાફેરી, ઉગવું અને
 આથમવું, સુખ દુખ
 ઉદ્ધર, અ.૦ (હિં.) ત્યા, તે જગાએ, તે તરફ
 ઉદ્ધર, ન.૦ (સં૦) હોજરી, પેટ ૨ જઠરાગિન
 ૩ ગર્ભાશય, કુખ ૪ ઉત્પત્તિસ્થાન, મૂળ પગઆરો,
 પોશાણ ૬ મધ્યભાગ ૭ ગુજરાન, આજીવિકા
 ઉદ્ધરમથી, પુ૦ (નં૦) ગુરુમરોગ, પેટમાં ગાઠ
 થાય તેવો એક જાતનો રોગ.
 ઉદ્ધરત્રાણ, પુ૦ કમ્ભરબધ, કમ્ભરપટો, કટીમધ્ય
 ઉદ્ધરણી, સ્ત્રી૦ ગર્ભવતી, બેજીવસોતી, ભારેવાઈ
 ઉદ્ધરનિર્વાહ, પુ.૦ (સં૦ ઉદ્ધર + નિ + વહ) ગુજરાન
 ચલાવવું તે, આજીવિકા, ગુજરા, ખોરાકી પોશાકી
 ઉદ્ધરપેષણ, ન.૦ (સં૦) ઉદ્ધરનિર્વાહ, જુઓ
 ઉદ્ધવસ્ત, વિ.૦ ઉજડ, પાયમાલ, લડ ઉદ્ધવસ્ત
 કરી હરણ વાસુ-શામળ.
 ઉદ્ધાત, વિ.૦ (સં૦ ઉત્ + આ + દા-આપવું)
 આપવે ભેવે ઉદાર મનનું, સખી ખવાસનું, નિ-
 ખાલસ. ૨. ઉચો સ્વર કાઢવો તે, ઉચ્ચસ્વર
 ઉદ્ધાન, પુ૦ (સં૦) ધરીરમાં જે પાચ જાતના

વાયુ છે તેમાંનો જે કંઠ આગળ ઉત્પન્ન થઈ
 મસ્તકે જાય છે તે, પ્રાણવાયુ
 ઉદાર, વિ.૦ (સં૦) કાંઈના લખાને માટે આપ
 તા જે મનમાં આવકો ખાતુ નથી તે, દાતાર,
 સુખી, પરાપજારી, મોટા મનનું ૨ ખુલા મનનું
 નિખાલસ, નિષ્કપટ, સરળ
 ઉદારતા, સ્ત્રી૦ ઉદારવૃત્તિ સખાવત, ઔદાર્ય
 ઉદારથી, વિ.૦ ઉત્કૃષ્ટ બુદ્ધિવાળું મોટા મનવાળું
 ઉદાદ્ય, ન.૦ ખાતી લપકા, મોટાઈનો મિથ્યા
 દિમાક, ખટાટોપ
 ઉદાવર્ત, પુ૦ (સં૦) જેમાં મળખત્ર બધ થઈ
 જાય છે તે રોગ ૨ ભમરો, વમળ
 ઉદાવર્ત સ્ત્રી૦ એક જાતનો ચોનિ રોગ, (સ્ત્રીને)
 ઉદાસ, (સં૦ ઉદ્ધ+અમ્-હોવું) દીલગીર, ગમ-
 ગીન, ગોઠાતુર, ખિન્ન ૨ નાખુશ, દુખી શોઝ-
 ત્ ૩ લાગી, વિરાટવૃત્તિવાળું.
 ઉદાસી, સ્ત્રી૦ શોઝ, દીનગીરી, અસોસ, બળાપો
 ૨ પુ.૦ નાનકેનો એક પથ ૩ વિ.૦ નાનક પથી
 ઉદાસીન, વિ.૦ (સં૦ ઉદ્ધ+અમ્) અનગુ રહે
 નાગ, વેરાગી, ચા પી ૩ શોકાર્ત, ઉદ્વિગ્ન, ઉદાસ
 ઉદાસીનતા, સ્ત્રી૦ (સં૦) ઉદામીનપણ્ય ખિ-
 ન્નતા ગમગીની
 ઉદાસીનપણ્ય, ન.૦ ઉદાસીનતા
 ઉદાહરણ, ન.૦ (સં૦ ઉદ્ધ+આ+દ-લખ લેવું)
 દાખવો સામીની દર્શાવ, પ્રમાણ પુરાવો ૨
 નમુનો, કિતો ઉદાહરણ આપવું-દર્શાવ બતા-
 વવું ઉદાહરણ લેવું દાખલા લેવા, શીખવું, પ્રમાણ
 લવું, ઉદાહરણ તરીકે-નમુના માટે, દાખલાને
 અનુસરીને
 ઉદિત, વિ.૦ (સં૦ ઉદ્ધ+ધ-જવું) ઉદય પામેલું, જોગલું
 ૨ ખીયેલું ફૂલેલું ૨ જામન થયેલું ૪ કહેલું, બોલેલું
 ઉદીચી, સ્ત્રી૦ (સં૦) ઉત્તરદિશા
 ઉદુબર, પુ૦ (સં૦) ઉદયગ, જુઓ
 ઉદે, પુ૦ ઉદય [સૂર્યનો ઉદય થયો હોય તે.
 ઉદેતી, વિ.૦ (સં૦ ઉદય+તિથિ) જે નિશિચા
 ઉદો, વિ.૦ ભુરા રગનું, તપખિરીઆ [જમદ]એ
 ઉદોઉદો, અ.૦ જયજય, ઉદય હો. 'ઉદો ઉદો મા

દ્વિગત, વિ(સં)ગિગેલુ, બહાર નીકળેલુ ર ઉચુ
ઉદ્ગતિ, સ્ત્રી(સં ઉદ્+ગમ-જવુ) ઉદય ર
ઉત્પત્તિ ૩ ઉચે જવુ તે ઉર્ધ્વગતિ
ઉદ્ગાર, પુ(સં ઉદ્+ગર્-અવાજ કરવો)
અવાજનુ બહાર પડવુતે, ઉચ્ચાર, શબ્દ, બોલ
ઉદ્ગીત, વિ(સં) ઉચે ન્વરે ગાયેલુ, મોટે-
થી બોલેલુ

ઉદ્ધાટન ન(સં ઉત્+ઘટ) ઝપટ-ખુલ્લુ ક
રવુ તે, સમજાવવુ તે ર ઉચાડવાનુ સાધન (કુચી,
વગેરે) ૩ રેટ, ધટીયત્ર ૪ ચોક

ઉદ્ધાત, પુ(સં ઉદ્+હત્-માગવુ) પ્રાગભ, શરૂ-
આત ર અથનો એક-નતનો પગિચે ઉપો
દ્ધાત' ૪ મુદ્ગર ૪ ઉચુ

ઉદ્ધોષ, પુ(સં ઉત્+ધુષ-અનાજ કરવો)
ઉચો મોગે અનાજ ધાટો ર બહેરનામુ, ઢંટેરો
૩ ધોવાટ, સોરમકાગ [ચીચીઆરી

ઉદ્ધોષણ, સ્ત્રી(સં ઉદ્ધોષ, ઢંડેરો ર ખૂમ,
ઉદ્ધામ, વિ(સં) આકળુ, ઉચ્ર, ગરમ ર ઉચ્છબળ,
બધન રહિત, સ્વતંત્ર

ઉદ્ધામપક્ષ, પુ(સં) આગળ પડતા વિચાર-
વાળો એક રાજદારી પક્ષ તે

ઉદ્ધાલ, પુ(સં)રાત્રી કાદા ર રાત્રી ઘઉં
ઉદ્ધિષ્ટ, વિ(સં) ધારેલુ બનાવેલુ ૨ ધ
ઝેલુ ૩ ન(સં) બનાવેલુ રૂપ, કેટલામો પ્રસ્તાર છે
તે કહેવાની રીત (પિંગળ શાસ્ત્રમા)

ઉદ્ધોત્ત, ન(સં ઉત્+દી+પ્રકાશવુ) ખૂમ
દીપવુ તે, પ્રકાશન, ખીનવુ તે ર પ્રજનન
૩ ઉત્તેજનાર ૪ પુષ્ટિ, સહાયતા, ઉત્તેજણી

ઉદ્દેશ, પુ(સં ઉત્+દીશ) મુખ્ય ધારણા,
અમન મતનમ હેતુ અભિપ્રાય ધરાવો, આ
શય, મૂળ લક્ષ્ય ૨ દેખડાવવુ તે ૩ ઉપદેશ
૪ દાખલો, દર્શાવ

ઉદ્દેશક, પુ(સં) ઉદ્દેશ મળધી મતલબનુ
૨ દાખલાનુ, ઉદ્દેશ દર્શાવવુ [૨ પ્રયોજન

ઉદ્દેશ્ય, વિ(સં) ધારેલુ, હેતુ-મતલબવાળુ
ઉદ્ભવ, વિ(સં) ઉદ્+હત્-માગવુ) ઉન્નત થઇ
વર્તનાર અમન્ય, તોડકુદ્દરતા વવારે જીટ

લેનાર ર જગલી, બેમર્યાદ, ઉછાછળુ ૩ ધોર
ઉદ્ભવ, સ્ત્રી(સં) અસમ્યતા, તોડકાઇ, અમર્યાદા
ઉદ્ભરવુ, કિ(સં) અ(સં) ઉદ્+વૃ) ચોર્યાસીના
ફેરાથી બચી જવુ છૂટવુ, મુક્તિ મળવી ર ઉ-
ગરવુ, તરી પાગ ઉતરવુ

ઉદ્ધાર, પુ(સં)મુક્તિ, મોક્ષ, તારણ, છૂટકારો
ઉદ્ધારક, વિ(સં) ઉદ્ધાર કરનાર મુક્તિ-છૂટકારો
આપનાર, તારક

ઉદ્ધારણ, ન(સં)તારક, છૂટકો કરનાર ર ઉદ્ધાર મુક્તિ
ઉદ્ધારણહાર, પુ(સં) ઉદ્ધારક, જુઓ

ઉદ્ધારણ, કિ(સં) ઉદ્ધાર કરવો, તારવુ ર
અચાવવુ, ઉગારવુ, ૩ સારી ગિયતિમા આણવુ
ઉદ્ધાર, પુ(સં)ગ, બેઢો ૨ વિ(સં) મહાત્મા,

મહાગય ૨ આગેવાન મુખ્ય

ઉદ્ભવ, પુ(સં) જન્મ, ઉત્પત્તિ, પેદાશ
“વિશ્વ તણો ઉદ્ભવ જે થકી છે” ર બહાર
નીકળવુ તે ૩ બહેર-ખુલ્લુ થવુ તે

ઉદ્ભાવિત, વિ(સં) ઉત્+ભૂ-થવુ) કલ્પેલુ,
અનુમાન કરેલુ, અનાવડી, ઉત્પન્ન કરેલુ

ઉદ્ભિજ્ઞ, ન(સં) ઉત્+મિ+જ્ઞ-જ-
ન્મવુ) ઉગનાર ફૂટી નીકળનાર ૨ ચાર ખાણ
કહેવાય છે તેમાની એક ઉદ્ભિજ્ઞ વિદ્યા-વ
નપસ્તિ શાસ્ત્ર

ઉદ્ભસ્ત, વિ(સં) તોફાની, ફિતુરી ર કામી.

ઉદ્ભત્તી, સ્ત્રી(સં) તોફાન, મસ્તી

ઉદ્ભમ, પુ(સં) ઉદ્+યમ-પાડી લેવુ) કાઇ
પણ કામમા લાગવુ તે, કામ ધધો ર મહે-
નત, તજનીજ, યત્ન ૩ રોજગાર, કમમ ઉ-
દ્યોગ, વૃત્તિ (ઉદ્ભમ અને ઉદ્યોગના તફાવત માટે
જુઓ-ગુજરાતી શબ્દકોષ)

ઉદ્ભો, વિ(સં) ઉદ્ભવ, ઉદ્યોગી, વ્યવસાયી, મહેનતુ,

ઉદ્ભવ, ન(સં) વાડી, ઉપવન, મગીચો, માગ

ઉદ્ભાવન, ન(સં) ઉદ્+યાપ્-મોડનવુ) કાઇ
પણ ધર્મકર્મની સમાપ્તિની વિધિ, વ્રતસમાપ્તિ,
નત વગેરે ઉજવવુ તે

ઉદ્ભુક્ત, વિ(સં) ઉદ્યોગમા લાગેલુ હોય તેવુ,
રોકાણેલુ ઉદ્યોગી, તૈયાર થયેલુ

ઉદ્યોગ, પુ. (સંઉત્ + યુજ્-મડવું) મહેનત, મત્ન કરવા ને, પ્રયામ, ૨ ધધો, રોજગાર, ઉદ્યમ ૩ કામ ૪ શિપાદિ કળાઓને લગત કામકાજ તે.

ઉદ્યોગશાળા, સ્ત્રી. જ્યાં નાના પ્રકારના ધધા શિખવામા આવે છે તે ઠેકાણુ કળાભવન

ઉદ્યોગી, વિ. (સં ઉત્ + યુજ્-જોડવું) હમેશ ઉદ્યોગ કરનાર ૨ ખ્યાન ઝગાડી કામ કયા કરનાર ૩ રોજગાર લાગેલુ રોજગારી, ૪ મહેનતુ, નવર બેસી ન રહેનાર

ઉદ્યોજક, વિ. (સં) સારી યોજનાકરનાર, પ્રવર્તક
ઉદ્યોગ, પુ. (સં + યુત-પ્રકાશવું) પ્રકાશ, તેજ, અજવાળું, જ્યોતિ ૨ આલોક ૩ વ્યાખ્યાન, પ્રકરણ

ઉદ્ઘર્તન, ન. (સં ઉત્ + વૃત-ઉછળવું) શરી રને સ્વચ્છ કરવાનું તેજ, ધંદમ, વિલેપન ૨ ફેદકારો, ઠેડડો, ઉછાળો ૩ ગેરનર્તિયુક

ઉદ્ઘાહ, પુ. (સં ઉત્ + વહ-લઇ જવું) પુત્ર દીકરો સાત વાયુ પૈકી તે નામનો એક ૩ વિવાહ

ઉદ્ઘાહ, પુ. (સં) વિવાહ, પગથિવું તે

ઉદ્ઘાહની, સ્ત્રી. (સં) કાડી વરાટ

ઉદ્ઘ્રિમ, વિ. (સં ઉત્ + વિજ-ખીવું) વ્યાકુળ ગભગમ્બેલું ખિન્ન

ઉદ્ઘ્રેગ, પુ. (સં) ભય, યોડ, ચિતાને લીધે મનમા થતી અકળામણ તે ૨ ચિતા ઝાળજી, શીકર ૩ વ્યાકુળતા, ક્ષોભ

ઉત્, સ્ત્રી. (સં ઉત્ + વહેલું) ધુરા (ગાડીના), પોલ, ધોગીયો, માનદડ [ધોળી કાડીઓ

ઉતર્ધ, સ્ત્રી. સડો કરનારી એક જાતની જીવાત,

ઉતડ-ડુ, વિ. (સં ઉદ્ઘર્ત) ભાન તાલ કે વ- જન કર્યા વગર એમનું એમ જે આપવું લેવું તે, ઉચક, સામક, જથાખધ ઉતડ ભાવ—ઉચક દરાવેલો ભાવ, આખા જથાનો સામટો ભાવ ઉતડ માપ—જેખ્યા વગરનું ઢગલો અથવા જથો જેઈ અટકેલું માપ ઉતડ જમાખધી- મહેસુલી ધળારો

ઉતડડવું, કિં. અ. (સં ઉત્ + ધડકવું-ઉછ-

ળવું) ઝમકવું, ચોકવું ૨ ધબકવું, વધારે જોરથી ધડકવું (ભય, શ્રમથી) ૩ ડપવું ધ્રજવું 'ગાળે મેહ,

ઉધડકે દેહ' ૪ ધુણવું (કાઠ) ૫ ચમકવું

ઉપડીડિ વિ. ઝાળજી વગરનું ઉપર ચોડીઈ ૨

ઉધડ ઠગવી આપેલું, ભાકુતી, ઉધડ કામકરનાર

ઉધડુ, વિ. જથાખધ, ઉધડ

ઉપડુ લેવું, કિં. ધધડાડી નાખવું, ધમકાવવું,

રીસમા ઉતરી પડવું ૨ ઉચક ભાવતાલ દરાખ્યા

સિવાય લેવું

ઉધમાત, પુ. તોફાન, ગળપડ, ઉદ્ઘમાત

ઉધમાતીડિ, વિ. તોફાની, ઉદ્ઘમાતી

ઉધરકવું, કિં. અ. જવમા બડમડવું, લવવું,

૨ ધબકવું, ઉધડવું

ઉધરવું, વિ. ઉછરવું, મોટું થવું ૨ ઉધાર

ખાજીએ લખાવું (નાણું)

ઉધરવું, કિં. અ. ઉછરવું, મોટું થવું ૨ ઉ-

ધાર ખાજીએ લખાવું, નામે લખાવું

ઉધરસ, સ્ત્રી. (સં ઉધર્ + રસ) ગળાની

નળીઓમા ભરાએલા શ્લેષ્મને બહાર કાઢવાને

કામવું તે, ઠાસો, ખોખલો, કફ

ઉધરાવવું, કિં. અ. નામે લખાવવું, ખાતે મડાવવું

ઉધરાવો, પુ. ઝાળજી ચિતા, અપ્વાસ્થ્ય, અમુક

કાય પૂર્ણ થતા સુધી ગહેતો ઉચાટ તે. [ચએલું

ઉધેલું વિ. નામે લખાએલું, ૨ ઉછરીને મોટું

ઉધળવું, કિં. અ. (સં ઉધ્ + હજ્-જવું)

છટકી જવું, નાશી જવું, ૨ ગાળો ભાડવી

ઉધાન, ન. (ઉધ્ + વૃ-પડવું) ઉચે ચઢવું તે

મોટી ભરતી ૨ ત્રણની મખ્યાનો સંકેત (વે-

પારીમા) ૨ જતાવગેમા મમેગેગ ૪ દમ

આસ ૬ ઉધરમ અને ઉઠાડીઆની કળ ચઢવી તે

ઉધાનપડી, સ્ત્રી. તેરની મખ્યાનો સંકેત

ઉધાનપાયા, વિ. ત્રણ પાયાનું, વલવલવું, અદક

પાસળું, ઝોઘી અક્ષરવું

ઉધામો, પુ. (સં ઉત્ + વૃ) ઉભા થવા જેવા જે

ચત્ન તે, તરફડીયા, તરફડાટ ૨ પ્રયાસ, પ્રયત્ન.

ઉધાર, વિ. (સં ઉદ્ઘાર-ઉચ્ચ કરવું) પતીજ

ઉપર આપેલું, જમા ન થએલું, અગપાર્થિયએલું

ન હોય તેવું, ઉછીનું ઉધાર આપવું—ધીરવું,
ઉછીનું આપવું ઉધાર લેવું—પોતાની સાથે
ઉપર લેવું ઉધાર આપ ને ખરૂં જોખ-ધમની
ગાયના દાત જોવા

ઉધારપાસુ, નં ઉધાર આપેલું હિસામની ચો
પડીમા જે બાળુએ લખાય તે બાળુ ન ખરચ
અને ધીંગલુ જે કાઢ હોય તે

ઉધારવું, કિં સં ઉધાર બાળુએ-નામે લખવું
ઉધારીઓ, પું ઉધાર લેનાર, રોડકુ ન આ-
પનાર ૨ ઉધાર આપવાનું તે

ઉધારો, પું લેવા આપવાનું મારી ગખવું તે
૨ વાયદો, વાર, વિલંબ ૪ ખોટ, સાસા અ
નપાણીના ઉધારો—ખાવાના માસા

ઉધેઈ, સ્ત્રીં જાગળ જુગડામા જે ધોળુ લીસુ
જવડુ થાય છે તે, એક જાતની ધોળી કીડી

ઉધેડવું, કિં સંખાલ જાટની ઉઠડવું, ઉનેડવું
ઉઠડ, વિં ધડ વગરનું, ઠરીકામ વનાનું, ઉઠડ

ઉઠડોએશી, વિં ઠેઠાણા વગરનો જેમ તેમ ગાડુ
ગખડાચા જાય તેવા [૨ વિં ઓછું

ઉન, નં (સં ઉન) ઘેટાના નિમાળા-વાળ
ઉનઈ, વિં ઓગણીસ

ઉનક, વિં રખડવું રજળવું, રખડલ, ર આળસુ
કામનું ચોર, આખા હાડકાનું, હગમી, હુચ્ચુ

ઉનમ, સ્ત્રીં-નૃનતા, ઓઠ, હિણપત, નાનમ, લાચન
ઉનવા, પું વારે વારે પિશાબની હાજત થાય

ને થતા આગ બળે તે રોગ
ઉનાખદાણા, પું ગાધીને ખેર મળતી એક ઓપધિ

ઉનવાવું, કિં સં મનમા ખાત્યા કરવું, ઇઝરાવું
ઉનામણીઉં, નં (સં ઉણું + માણું) પાણી

ઉનું મૂકવાનું વામણું
ઉનામણીઓ, પું પાણી ઉનું કરવાનો દેવડો

ઉનામણું નં ગરમ પાણી કરવા સાડ વપગવું
ધાતુ-માટીનું વામણું દેવડી

ઉનામણો, પું ઉનામણીઓ, દેવડો
ઉનાગો, પું (સં ઉણુંકાલ) ગરમીની ઋતુ

ગ્રીષ્મ ઝાળ, ૧૧ના મુખ્ય ત્રણ ભાગમાનોએક
ઉનેવાળ, પું આલણોની એક જાત

ઉનાવું કિં અં ઇઝરાવું.

ઉત્ત્રા, વિં (સં ઉદ્ + નમ્-નમવું) ઉચ્ચ,
પ્રોઠ, મીધુ, ઉચ્ચ ૨ ટટાર, ઉમેડું,

ઉત્તિ, સ્ત્રીં મોટાર્ક, મહત્તાર આપાદી, ચઢતી
ઉન્મત્ત, વિં (સં ઉદ્ + મત્-ગાડું) તાતા

મિતજનું, કોઈને પત ન કરે તેવું ૨ અવિ
નથી, ઉદ્ધત ૩ વ્યસની, કેરી, અમલી, છાટકું

૪ અભિમાની, મગર ૫ ગાડું, ભાન વગરનું
ઉન્મત્તવાયુ, પું ઘેલછા, ચિત્તભ્રમવાયુ

ઉન્મત્તાર્ક, સ્ત્રીં ઉન્મત્તપણું, ઘેનછા ૭ મદ,
જીદ મગર, ૩ ઉદ્ધતાઈ

ઉન્મન, નં (સં) અભાન, અપ્રીતિ
ઉન્મનું, વિં ખિન્ન અપ્રસન્ન, દીલગીર

ઉન્મની, સ્ત્રીં (સં ઉદ્ + મનસ્-મન) મા-
યાથી મુક્ત થઈ બ્રહ્મા સમાધિ રહેવું તે, મનની

એક જાતની અવસ્થા મુએવા જેની પાય અ-
વસ્થામાની ડેલી (જગત, સ્વપ્ન, સુષુપ્તિ, તુરીયા

ને ઉન્મની) [અનીતનો રસ્તો,
ઉન્માર્ગ, પું (સં) અવળો-ઉલટો માર્ગ,

ઉન્માદ, પું (સં) તોગ, મદ, મમત, અહકાર,
અભિમાન ૨ ઘેવાપણું, ઘેલછા, ચિત્તભ્રમ,

ગાડછા, ભૂતપ્રેત, ઇં ના જાગણથી વાયુ થવો
તે, એક પ્રકારનો સન્નિપાત, મૂળી, વાઢ

ઉન્મીલન, નં (સં ઉદ્ + મીલ્-મળવું)
ફૂલવું, ખીલવું, વિકાસ પામવું તે (ફૂલ) ૨

ઉડડવું (આખ) ૩ જડવું, મુક્ત થવું (મહણું)
ઉન્મીલિત, વિં (સં ઉદ્ + મીલ્-મળવું)

ઉડડલું વિકાસેલું, પ્રફુલ્લ
ઉન્મુખ, વિં (સં) ઉચ્ચે જોતું હોય તેવું ૨

આતુર, ઉત્સુક ૨ પ્રતિજ્ઞા, ઉલટું ૨ તૈયાર
તત્પર, ' મરણોન્મુખ' [મૂળ ખોદી નાખવું

ઉન્મૂલન, નં (સં) મૂળથી ઉખેડી નાખવું તે,
ઉન્મેય, વિં (સં) માપવા-વજન કરવા

લાયક, તોળવા યોગ્ય [કારો, સ્પદ.
ઉન્મેય, વિં (સં ઉદ્ + મિય્) આખ પક્ષ-

ઉપ, અં (સં) પામે, નિષ્ટ, ઓછું, ઉતરડું,
અતિશય, મગખાપણું, ઇં સૂચક ઉપમાર્ગ.

ઉપઆનો, પુ૦ (સં ઉપ-ઉતરતુ + આનો)

એક આનાનો મોળમો ભાગ, બા પાછ

ઉપકઠ, વિ૦ (સં ઉપ-પાસે + કઠ ઝાંઝા)
પાસેનું, નજદીનું ૨ કિનારા પાસેનું ૩ કઠે,
કઠની આમપામ-પાસે / પુ૦ ગામ-શહેરની
પાસેનો ભાગ પગપાડ પતંગેની ઘેડાની એક
ખતની ચાથ [હથિઆર, ઓખર

ઉપકરણ, ન૦સાહિત્ય સામગ્રી જોઈતા સાધનો-

ઉપકરણ કિંસંબંધીય કાચ કવચ ઉપકાર કરવો

ઉપકાર, પુ૦ (સં) કોઈનું માર-કટ્યાણ કરવું

તે, પાડ આભાર ૨ રૂપા, મહેરબાની

ઉપકારક, વિ૦ પરોપકારી, આભાર કરે તેવું, ઉ

પકારી, મહેરબાન

ઉપકારી, વિ૦ (સં) ઉપકાર કરનાર, મહેર

બાન, ૨ ઉપકાર ભણનાર, રૂતરી, જેમા કો

ધનાપર ઉપકાર થયો હોય તેવું

ઉપકૃત, વિ૦ આભારી, ઉપકારી ઓળીયણ

ઉપક્રમ, પુ૦ (સં) આરભ, મડાણ, શરૂઆત,

૨ ઉત્તોગ, ધધો [પયોની જે વિનત તે

ઉપક્રમણિકા, સ્ત્રી૦ (સં) પ્રસ્તાવના ૨ વિ

ઉપગતિ, સ્ત્રી૦ (સં) પ્રાપ્તિ, લાભ ૨ ની

કાર ૩ નજર જતું તે પાસે આવતું તે

ઉપગમન, ન૦ (સં) ઉપ + ગમ-જતું/પમે

જતું તે, મળવું તે ૨ જ્ઞાન ૩ સીકાર

ઉપગીતિ, સ્ત્રી૦ (સં) ઉપ + ગીત, ગ-ગાવું)

આર્યા અને ગીતિને મળવું એક માનાત્મ

ઉપગૃહ, પુ૦ (સં) વડા ગુરુગ્રન્થ-મહેતાજના હાથ

નીચેનો શિક્ષક, ઉપશિક્ષક

ઉપગ્રહ, પુ૦ (સં) ઉપ+ગ્રહ-તારો) નાનો ગ્રહ,

ચંદ્ર (મોટા ગ્રહને એક અથવા વધારે ઉપગ્રહો

હોય છે ગ્રહ, સૂર્યની આસપાસ ફરે છે પૃથ્વી

ગ્રહને એક ઉપગ્રહ છે જેને ચંદ્ર કહે છે

ઉપંગ, ન૦ એક ભતતું વાઘ

ઉપચક, ન૦ (સં) એક ભતતું પક્ષી જે ગોળા

કાર ઉડીને ઉપર ચઢે છે ૨ નાનું ચાક-પૈકું

ઉપચક્ષુ, ન૦ (સં) ચરમા, ઉપતેજ

ઉપચય, પુ૦ (સં) વૃદ્ધિ, ઉચાર્થ લાભ ૨

લગત કુડળીથી ૩, ૮, ૧૦ અને ૧૧ મુ સ્થાન
(જ્યોતિષશાસ્ત્ર) ૩ ટગમો.

ઉપચાર, પુ૦ (સં) માર કરવા જે ઉપ કરવા
તે, મારનાર, માવજત, મેગ ૨ ઉપાય, ક્રિયા
તજનીજ ૩ સાધન, મામગ્રી ૪ માર્ગન, મસ્કા
પ ઉપમા ૫, મહાગ્નો વિનય, “મને બોલાવતી
વેળા ગમભદ્ર એ ઉપચારજ સારો રોમે છે ”

ઉપચારક, પુ૦ (સં) ચિકિત્સક, સારવાર કરનાર
૨ દાસ સેવક

ઉપચારિકા, સ્ત્રી૦ દાસી સાગ્યાર કરનારી સ્ત્રી

ઉપચર, સ્ત્રી૦ (મ રેવડેલ, ધણી છત

ઉપજ, સ્ત્રી૦ (સં) ઉદ્ + પ-ગિગવું) ઉત્પન્ન

થતું તે નિપજ પેદાશ આવડ ૨ જન્મ, મળ,

ઉત્પત્તિ ૩, નજા, લાભ ફળ

ઉપજનીજ, સ્ત્રી૦ (સં) ગિગવું અને વધતું

તે પેદા થતું તે ગહેતું તે, આવડ પેદાશ ઉપજ

૨ ચોખ્ખો નફો

ઉપજવું, કિં અંઉત્પન્ન થવું, જન્મવું ઉદ્-

ભવવું ‘ગ્રહમા મનમા ઉપજયો રતેહ’ ૨ ફળ

-પ્રાપ્તિ થવી, મળવું ૩ નીવડવું, થતું ૩ આત્મા

માનની કલ્પ થવું

ઉપજવેરો, પુ૦ આયપતવેરો, કમાણીવેરો

ઉપજાતિ, પુ૦ (સં) એક ભતતું ૧૧ અક્ષર

નો ગણમેળ છઠ (પિંગળ) એમા ચાર લીટી

હોય છે અને ધ્રુવજા અને ઉપેન્દ્રવજાના ચરણો

મિશ્ર હોય છે

ઉપજિહવા, સ્ત્રી૦ (સં) પડઝલ નાની જીભ

ઉપજવવું, કિં સં ઉત્પન્ન કરવું પેદા કરવું,

અનાવવું, કરવું, ધડવું [યુજરાન

ઉપજવેકા, સ્ત્રી૦ આજીવિકા જીવિગ, રૂતિ

ઉપજવી, વિ૦ ઝાંઝાના ઉપર આધાર ગામી

જનનાર, આશ્રિત [જ્ઞાન, પ્રેરણા જ્ઞાન

ઉપજા, સ્ત્રી૦ (મં) ઉપદેશ વિના પ્રાપ્ત થએલું

ઉપટ, સ્ત્રી૦ ઉગટ, જુઓ ૨ ઉપાડ, દેવું

ઉપટણ, ન૦ નહાતા પહેલા શરીરે ચોળવાનું સુ

ગધીદ્રવ્ય, પીડી [જવું, કોકું પડવું ઉડીજવું (૨ મ)

ઉપટવું, કિં અં (મં) ઉત્ + પદ્ - જતું) ઉપડી

ઉપદામણ, સ્ત્રીં વગરોડાના માડવાને દિવસે કન્યાના સગાનો જે સખધપટ પહેરામણી વખતે વહેવાઇની આગળ વાચામા આવે છે તે (સુરતના નાગરોમા) ૨ લક્ષમ્પત-હસ્તાવેજ ઉપદેશ, પુઠું દુખતી આખની આસપાસ જે દવા ઓપડવામા આવે છે તે ઉડેટા

ઉપડતું, વિં તરતુ ઉપર આવતુ, ઉપમતુ ઉપડતુ, અં એકદમ, ઓચિંતુ, અચાનક. “ઉપડનાને થાપડ મારી”

ઉપડતુ, કિં અં (સં ઉપ+પત) ઉપસી આવતુ બહાર નીકળી આવતુ ૨ ફૂટતુ ઉપસતુ ૩ પાયમાલ થઇ જતુ, સલાનાશ જતુ ૩ ઉપર આવતુ, દેખાતુ “અક્ષર ઉપડયા નથી” ૪ આચકો બાધા વગર બોલ્યા જતુ ૫ ચાલતુ થતુ, આગળ વધતુ હકારાતુ “વહાણુ-ગાડી ઇ” ૬ અદશ્ય થતુ

ઉપડામણ, નંઉચડવાની મજુરી, વૈનડ ઉપડાવતુ, કિં સં ઉપડ તેમ કરતુ, ઉચડાવતુ ઉપણુ, કિં સં (ઉપ+પૂ-ગુહ કરતુ) ઉચે ઉભા ગી સુપડામાથી દાણા ધીમે ધીમે નીચે નાખતા જઇ પવનની મામી કુકે છોડા ઉગડવા, ઝાટડતુ માક કરતુ

ઉપણાવતુ, કિં સં ઝાટડતુ ઉપણુમામા મદદ કરી [માધતો તે

ઉપણીઆ, નં ઉપણુનાના ટોપના-સુપડા, વગેરે ઉપણુ, નં ઉપણુ

ઉપતાપ, પુઠું (મં ઉપ-ઉત્તરુ+૧૫-તપતુ) ઉતાપો મતાપ, દુખ પીડા બેદ ક્લેશ ૨ ઉતાપળ ઉપદેશ, પુઠું (સં ઉપ+દ ૧-ડગડુ) ડગડુ તે ડખ દમ ૨ ચાલી ટાની

ઉપદાન, પુઠું (સં ઉપ+દા-આપતુ) નાજરા કુ ભેટ ૨ વાચકશનત ૨ ચોકુ દાન આપતુ તે

ઉપદિષ્ટ, વિં (સં) જેને આદા-ઉપદેશ થયો હોય તેવુ

ઉપદેશ, પુઠું (સં ઉપ+દિશ-લીખતુ) મોધ, શિક્ષા ૨ નિનામણુ જ્ઞાન, દિનવાદ ૨ મનાહ, સ્વચના, ૨ ચેતવણી, ખાત્રા પ મત્રાન, નિયા

ઉપદેશક, વિં (સં) ઉપદેશ કરનાર, ગુરુ ઉપદેશયુ, કિં સં કઈ કામ કરવાની સલાહ આપી બોધ આપેના, ઉપદેશ કરવો, પ્રેરતુ, ગોદતુ ૨ ચેતવણી આપી, શિખામણુ દેવી આદા કરવી

ઉપદ્રવ, પુઠું (સં ઉપ+દ્રુ-પીડતુ) જેથી ખીખે પીડા થાય તે, ઇખ દુખ. ૨ મંતાપ, ઉપાધિ ત્રામ ૩ આપદા, જળગ ૪ જુલમ

ઉપદેશ, પુઠું (સં) ઉપદેશકતા, આચાર્ય, ગુરુ ઉપદેશ, વિં (સં ઉપ+દુ+ઇ) પીડકાગક ઉપચાતુ, સ્ત્રીંમિશ્ર ધાતુ ૨ હક્કી-ગોણુ ધાતુ ઉપચાન, નં (સં + ડા-મૂડતુ) ઓસીકુ, તરીઓ ઉપચાન્ય, નં હલકી જાતતુ અનાજ, ખડધાન્ય (કાગ, બડી વગેરે)

ઉપધારણા, સ્ત્રીં (સં ઉપ+ધૃ-ધરતુ) ચિત્તને એજ વિષય ઉપર રિથર કરવા માટે યોગમા કહેનો એક વ્યાપાર

ઉપનયન, નં (સં ઉપ+ની) પ્રાણણુ, ક્ષત્રી અને વૈશ્યના છોડરાઓને આક્રમે વર્ષે વેદનાં અધિકારી ડગના જે સન્કાર કરવામા આવે છે તે, જનોઇ દેવુ તે, ઉપનીન સરકાર, સોગ મન્કારમાનો એક ૨ જનોઇ, ઉપનીત, બટકરણુ

ઉપનયુ, કિં અં ઉપનયુ, જનમતુ

ઉપનામ, નં (મં) સુખ્ય નામની માથે ખીજી દુન નામ તે, ડુળ નામ, અટક, ઓખગ આડનામ

ઉપનિષદ, નં (સં) વેદાનરાત્ત, અલ્લવિદ્યા, અલ્લવિદ્યાનુ પ્રતિપાદન ગના એક જનનો અથ ઉપનિષદો વગલગ ૧૦૮ ઉપનામ છે

ઉપનેત્ર, નં (સં) અખે મરોયર ન દેખા મારી જે નયોની મન લેવી પડે છે તે, ચક્ષમા, ઉપચતુ

ઉપન્યામ, પુઠું (સં ઉપ+નિ+અ+૧-મૂડતુ) ખુતુ-ખડેગ-પ્રસિદ્ધ કરતુ તે, ૨ ટીકા, ખ્ય, ખ્યાન, વિનગણુ ૨ પન્નાના, ઉપોદવાન, ઉપક્રમ ૮ નિચાર ૫ આખ્યાન, કથાનક

ઉપપત, પુઠું (સં) ચાર, આશક ૨ દીઅર, દેવગ ઉપપત્તિ, સ્ત્રીં (સં) મામીનીમાં પ્રમાણુ અને

દાખલા બતાવવા તેર સિદ્ધિ, યુક્તિ ૩ પુગવા,
પ્રમાણ ૪ ઉપાય, સાધના, ઇલાજ

ઉપપત્તી, સ્ત્રી (સં) બીજી સ્ત્રી ૨ ગામ
૩ દાસી, હુડી

ઉપપદ, નં (સં ઉપ-પામે + પદ-શબ્દ)
બે સંયુક્ત શબ્દમાનો પ્રથમ શબ્દ, સમાસનું
પહેલું પદ ૨ ઓળખ, અવટક,

ઉપપત્તિ, વિ (સં) મિદ્ધ, સાખીત-પુરવાર થએલું

ઉપપાદન, નં (મં) કહેવું-મનાવવું તે ૨
સાખીતી-ખાતરી કરવી તે ૩ મપાદન, સમ્રહ

ઉપપુરાણ, નં (સં) મહાપુરાણથી ઉતરના
નાના પુરાણ (એ અરાઠ છે)

ઉપપ્રદાન, નં ભેટ, નજરાણો ૨ લાચ, ડગવત

ઉપપ્રલવ, પુ (સં ઉપ+રુ-કુદી જવું)

પીઝ, બુલમ ૨ આક્રમણ, ઘેરા ૩ ઉત્પાત,
આક્રાંત, ૪ પ્રહણ થવું તે, વિલવ

ઉપભોક્તા, પુ (સં ઉપ+ભુજ-ભોગનું)

ભોગવટો કરનાર, ભોક્તા માલીક ૨ વારસ

ઉપભોગ, પુ (સં) વહિવટ કરનાર તે ભોગ
વટો ૨ અનુભવ, લાવો ૩ સુખ લેવું તે, ભોજનમા,

ઉપમર્દ, પુ અવગણના ૨ નાશ, ધાણું

ઉપમા, સ્ત્રી (સં ઉપ + મા-માપવું) બે

પદાર્થનું એક બીજાને મળતાપણું બતાવવું તે,

૨ સરખામણી, સાદખ્ય, દષ્ટાન્ત, નિદર્શન,

ઉત્પેક્ષા ૩ અલકાર “ભાઈ, તેનું પેટનો દરીઆ

જવું છે” ઉપમા આપવી—સરખાવવું, આ

ખરૂં વધારવી ઉપમા કરવી—આખરૂં વધા

રવી, સ્તુતિ કરવી ઉપમા લેલી-માન ખાટવું

૨ દાખલો લેવો ઉપમા પામવી-આખરૂં મળવી

ઉપમાતા, સ્ત્રી (સં ઉપ+માતા) ધવરાવનારી

મા, દાઇ, ધાત્રી ૨ ઓરમાન મા, સાવડી મા

ઉપમાન, નં (સં ઉપ+મા-માપવું) જેની

સાથે સરખાવવું હોય તે ‘ તેનું સુખ ચક્ર

સરખું છે ” ૨ સરખામણી, તુલના, સુખબલો

કરવા લાયક, સરખાવવા યોગ્ય.

ઉપમેય, વિ (સં) સરખાવવા લાયક

ઉપયુક્ત, વિ (સં +યુજ-મેડવું) ઉપયોગી,

કામનું યોગ્ય, ઉચિત ૩ મધ્યસ્થ આવે તેવું.

ઉપયોગ, પુ (સં +યજ-મેડવું) કાષ્ટ વસ્તુને

પોતાના કામમા લેવી તે, કાષ્ટ વસ્તુનું કાર્યમા

આવવું તે ૨ કામ, વાપર, ખપ ૩ જરૂ-

રિઆત, દરદાર

ઉપયોગિતા, સ્ત્રી (સં) પ્રયોજન, અગત્ય, જરૂર

ઉપયોગી, વિ (સં) અગત્યનું, જરૂરનું ખર્ચનું,

કામનું, ૨ લાભકારી હિતકર

ઉપર, અં ઉચે, પર ‘પુરસી ઉપર.’ ૨. પેલી

પાસ, વધારે, ‘સો ઉપર દસ’ ૩ પગી તેના

ગયા ઉપર વિચાર’ ૪ આગળ ‘સુગત મુખા-

ધથી ઉપર છે’ ૫ ગુણમા વધારે ‘તે તેની

ઉપર છે’ ૬ નં પક્ષ, ઉપરાણ, મદદ, વહાલ,

‘માઝ ઉપર કાણુ કરે, એને સર્વ સાથ-મા

લણુ’ ઉપર આભા જે નીચે ધરતી—અ

તગિયાળ, નિગધાર, નિગમિત ઉપર ઉપ-

રથી બેવું—નજર ફેરવી જવી, ઉપરચોટીઉં

બેઠ જવું ઉપર કરવું—ચઢવું ગણવું, બઢા-

વવું ‘તું વૈષ્ણવનું ઉપર કરીશ, મંસાગ સાગર

તું તેણે તરીશ—હારમાળા’ ઉપર ટપકે—

ઉંડા ઉતર્યા વિના, ૨ જમા ઉધાર કર્યા વગર

ઉપર થકને કરવું—મંમતિ મિવાય નાકલા

છતા કરવું તે પોતા બેખમે કરવું ઉપર નીચે

થવું—આતુર-અધીગ બનવું, અનુક ઇચ્છા કે

કે વસ્તુને માટે ઉવાવળા થવું, ‘ગોમતી ગરીબ

સ્ત્રીઓ x x x ખાતર કરવા ઉપર નીચે થઇ

ગઈ હતી—સરસ્વતી.” ઉપર-પગ મૂક-

વો—અનાદર કરવો, ન લેખવડ, બેદરકારીથી

ન માનવું, “ એવું કેવું અગત્યનું કામ છે જે,

હજુર શ્રીના હુકમ ઉપર પગ મૂકે?—મુદ્રા

રાક્ષસ’ ઉપર રહીને—જાતી દેખરેખ નીચે,

પાસે ડિલા રહીને ‘ તે આવી પોતાને હાથે

ઉપર ગઈ પીગસાવશે x x x તો જ સુખમા

ગ્રાસ મૂકીશ—પ્રતાપ ઉપર હાથ રાખવો-

ચઢીઆતાપણું ભોગવવું, સત્તા મલાવવી, નહિ ન

આપવી ૨ પોતાનું ધારેલું બોલેલું ખરૂં પ્રાપ્ત-

વાનો ટેક રાખવો ‘દરેક આજ્ઞામા તારો ને

તારોજ ઉપર હાથ રાખે છે ' ઉપરનું ઉપર રાખવું—નીચું પડવા ન દેવું બોલેલું વ્યર્થ બધું તેમ ન કરવું, માનભંગ થવા ન દેવું રાહમા હુલાવી ફુલાવીને રાખવું ઉપર અંજીને નીચે દંડે ઉપર આમ ને નીચે જમીન ઉપર વાગા, માહે ગા

ઉપરઉપરથી, અં એક અંદરનું સમજેલું હોય તેમ નહિ પણ ઉપરથી દેખાએલું હોય તે પછી, ઉપરથી, ઉપરથી

ઉપરથી, પુ. (સં) હજુરીઓ, પ્રાણુરક્ષક, મોડીગાર્ડ ઉપરથી, વિ. ઉપર ઉપરથી જણાય કે થાય તેટલું ઉપરથી, જેવું તેવું થોડું

ઉપરથી, વિ. ઉપરનું, ઉપરથી, થોડું થાય ઉપરથી, અં એપડામા નોંધેલું નહિ પણ

જુદું લખી રાખેલું હોય તેવું અંદર ટપકાવેલું હોય તેમ, ૨ ઉપર ઉપરથી, આશરે, અડસદે

ઉપરથી, નં એલોડો, ખેસ, પાંછોડી, પ્રમાદીમા ઉપરથી, પુ. ઉપરથી, ખેસ [મળેલું વસ્ત્ર

ઉપરથી, સ્ત્રી (સં ઉપ + રમ-રમવું) શાંતિ, બં પડવું તે, વિગતિ વિરામ, રાગ્ય ૩ નિવારણ

ઉપરથી, નં (સં ઉપ-ઉપર+દગ) અમલો, જમીન ઉપર કરેલું બાધકામ 'ઉપરથી તમારે

લેઈ લેવું એ સરને જમીન આપી છે "

ઉપરથી, સ્ત્રી લક્ષમા ન લેવું તે ૨ ઉપર નં ઉપરથી, અં ઉપર વિરહ, મરણ ઉપરાત,

ના કલ્પા છતાં, ઉપર વન કરીને 'ઝોડરાએ મા-આપના ઉપરવટ થઈ કંઈ કરવું નહિ'

ઉપરથી, વિ. એકે તેવું સરસ, ચઢિઆતુ ઉપરથી, પુ. બધા ઉપર વાટવાનો પથર જાતો

ઉપરથી, સ્ત્રી નજીકનો ભાગ (ધગ, પોળ કે ગામતો), ઉપર

ઉપરથી, પુ. ગામ, ઇં ની નજીકનો રહે નારો, બહારના વાસમા રહેનારો, ગામ પાડોશી

૨ વસાવેનો, આશ્રિત એક ગામને લગતુ ખેતર તે ગામતો ખેડત ન ખેડે પણ બીજા ગામતો ખેડત ખેડે તે

ઉપરથી, અં વાડ, વડી અથવા બીજાની

બાજુએ ઉભા રહી બીજાને બોલાવવું અથવા આપવું લેવું તે, પાછલે બારણે પછવાડેથી "ઉપરવાડે સૈયર કરે છે સાદગે " [વાસ કરવો તે

ઉપરવાસ, પુ. ઉપર રહેવું તે, માળ પર-મેડે ઉપરવાસીઓ, પુ. ભગી, વાળનાર, ઝાડુ મારનાર

ઉપરઉપરી, અં એક પછી એક એમ માથેનું સાથે ઉપરાજાપરી લાગનાર

ઉપરાજાપરી, અં ઉપરાઉપરી જુઓ. ઉપરાડ, વિ. બાજુ, આડેડું ૨ બાજુ તરફ,

ઉપર 'નાખે પાડુ પગ ઉપરાટે'—પ્રેમાં ૨ ઉભુ, પાસામેર, ઉભેડું

ઉપરાજા, કિં અં ઉત્પન્ન-પેદા કરવું ઉપરાજા, નં ખેતી લગા મા એકનો પક્ષ લઈ

તેની મદદમા રહેવું, કુમક, સહાય ઉપરાંત, અં (ઉપર+અત-હા) વધારે હોય

તેમ, વિશેષમા, વધારે, ૨ મિવાય, વળી બીજી ૩ પછી, પછવાડેથી, ઉપરથી

ઉપરામ, પુ. (સં ઉપ + રમ-રમવું) મૃત્યુ, મોત, આરામ ૨ મન્યાસ ૩ વિગમ, નિષ્વાત

૪ બધ પડવું તે, અટકવું [જે તકાવત તે ઉપરામણી, સ્ત્રી વધારો, એ વસ્તુની કિંમતમાનો

ઉપરાણ, નં ઉપગણ, પક્ષ, સહાય ઉપરી, વિ. હરકોઈ કામ ઉપર તપાસ રાખવા

જે નિમાએલું તે, ચોકસી-તપાસ-નિધેયાની કર નાર, ઉપરથી જોનાર, મુખી, મુકાદમ, અધિકારી

ઉપરી, અં ઉપર ઉપરીપાડ, નં ઉપરી તરીકેની જે સત્તા તે,

વડપણ, ઉપર દેખરેખ રાખવાપણ ઉપર વિ. ઉભુ, ઉડર પાસામેર, ઉભુ કરવું તે

" ખાટલો ઉપરો કરો "

ઉપરોવ, પુ. (સં ઉપ + રૂ-રોકવું) અટકાવ, રોકાણ, પ્રતિરોધ ૨ આવરણ ૩ ધેરો.

૪ પીડા, દુખ. ઉપર, પુ. (સં) પથર, શિલા " પેલી ઉપરની

સ્ત્રી થઈ, પદસ્પર્શથી રહુનાથના. " ર.કાદરો. ૩ રેતી ૪ રતન

ઉપસંક, વિ. (સં ઉપ+સં-રંટવું) ચોપ-

ગામ નોધેલુ નહિ તેવુ ૨ ઉપરઉપરનુ, કાલતુ, વધારાનુ ૩ બાળી, વધેલુ ૪ અધિગ, બરતી ૫. ઉપરચોટીક

ઉપસંગીહ, વિં ઉપરઉપરની ઉડાવનાર ૨ અપ્પત, અનિપુણ ઓછા જ્ઞાનવાળો ૨ ઉપર ઉપરથી કામ કરવાની ટેવવાળુ, ઉપરચોટીક ઉપરઉપરનુ, ૪ ચચુપ્રવેશી ૫ તકવાદી ઉપસક્ષણુ, નં (સં ઉપ+લક્ષ-જેવુ) ચિહ્ન, ધમાગત, નિશાની ૨ લક્ષણા, આખાનુ તેના ભાગથી જે વર્ણન થાય તે, એક જાનનો અલકાર ઉપસક્ષય, વિં યોગ ઉપરથી રણુ સમગ્રય તેવુ ૨ નં આશ્રય, અવતબન

ઉપસંગ, વિં ઉપસક, ભુઓ [મેળવેલુ, જણેલુ ઉપસબ્ધ, વિં (સં ઉપ + સભ-મેળવવુ) ઉપસબ્ધ, સ્ત્રીં નફો ૨ જ્ઞાન, મતિ ઉપસલ્કય, વિં (સં ઉપ+સલ) પામવા-મેળવવા યોગ્ય, જણવા યોગ્ય

ઉપસલસરી, સ્ત્રીં (સં સારીવા) એક જાતની વનસ્પતિ-ઓપધિ એની ડાળી અને સફેત બે જાતની વેન કાઢીમા થાય છે એને ઉપટ મુળી, નાના કાવળી, સેત, ડાવળી, જોબવેન, ચ્યામી પથુ કહે છે એ શીતળ, મધુર, કદ નાશક છે

ઉપસાહુ, વિં ઉપગાળુ, ઉપરનુ

ઉપસોહિં નં ઉટાટીક, ભુઓ

ઉપસી, સ્ત્રીં જમીનમા દોરેલી ખાયણી

ઉપસુ, વિં ઉપરનુ, આગળ જણાવેલુ તે

ઉપસા-દ્યો, વિં ઉપરવાળો, (લાક્ષણિક અર્થમા ધ્રુવર) 'કાણુ જાણુ બા, ખર હશે કે નહિ તે તે ઉપસ્યાને ખખર"—યોગિની

ઉપસેટ, નં (સં કુષ્ટ) એક જાતની વનસ્પતિ ઓપધિ છોડુ મુળ

ઉપસેપ, પું (સં) લીપણુ ૨ લેપ.

ઉપસન, નં (સં) વાડી, બાગ, ઉદ્યાન, બગીચો ૨ આગમ [કહેતી તે

ઉપસવર્ણન, નં (સં) ઉપરઉપરથી હકીકત

ઉપસસ, નં અગવસ, ખેમ, ઉપરણો

ઉપસાત, પું વામુ પવન. 'નર શિર થકી લઈ

કુસુમ ઉચા, ઉડાડે ઉપવાત-પ્રાં કાં'

ઉપવાસ, પું (સં ઉપ+વસ્-રહેવુ) ભૂખ્યા રહેવુ તે, અન્ન અથવા ફળ ખાધા વગર ચનાવવુ તે, અપવાસ ૨ મત, નિયમ

ઉપવાસી, વિં (સં) ઉપવાસવાળુ, અપવાસી, ભૂખ્યુ

ઉપવિદ્યા, સ્ત્રીં (સં) નાટકચેટકાદિક જે વિદ્યા તે, મોટી ચૌદ વિદ્યા કહેવાય છે તેથી જે ઉતરતી તે. ૨ માધ્યમજ્ઞાન, ગૌણવિદ્યા ૪ છત્રે પળે, પેચ ઉપવીત, નં (સં) જનોઇ, યજ્ઞસૂત્ર

ઉપવેદ, પું (સં) મુખ્ય આર વેદ વગરના ગૌણવેદ-આયુર્વેદ, ધનુર્વેદ, ગાધર્વવેદ, આપત્યવેદ અને અર્થવેદ તે

ઉપશમ, પું (સં + શમ-શાત પડવુ) શમતા,

વિરાગ, નરમ-શાત પડવુ તે, શાંતિ, શમન, શાત્વન

ઉપશમન, નં (સં) શાત પડવુ, વૈરાગ્ય, શાંતિ

ઉપશાંતિ, સ્ત્રીં (સં) પાછળથી નરમ પડવુ તે, ક્રોધનો ઉતાર, શાંતિ, શાત્વના

ઉપશાખા, સ્ત્રીં (સં) પાખડુ, ડાળુ ૨ છાડવુ મુળ ૩ તાખાનુ ખાવુ

ઉપશાસ્ત્ર, નં (સં) ઉપનિષદ, નાનું શાસ્ત્ર

ઉપશિક્ષક, પું (સં) મોટા મહેતાજનો મદદનીસ

ઉપસર્ગ, પું (સં ઉપ+સર્જ-ખનાવવુ)

શબ્દને આરભે આવી તેના મુળ અર્થમા ફેરફાર કરનાર શબ્દ, પૂર્વગર દુખ, પીડા, ઉપદ્રવ ૩ અપશુકન, ૪ એક જાતનો રોગ

ઉપસહાર, પું આરંભેલો વિષય સમાપ્ત કરવો તે, અત, છેડો, છેવટનુ લખાણુ તે ૨ દુકાસા આટોપવુ તે, સારાશબ્દકુ બ્યાન કરી સપુર્ણ કરવુ તે.

ઉપસપ્ત કિંચં (સં ઉપ + સ્પૃ-વધવુ) ફૂલવુ, હોય તેથી કદ-વિસ્તારમા વધવુ-વધન લરાધને ચઢવુ, સુજવુ ૩ ઉખડવુ, પેટ નીકળવુ

ઉપસાગર, પું મોટો અખાત

ઉપસાદ, નં સોળો, પુલાવો. ૨ વધારો

ઉપસાવતુ, કિંચં સં ફૂલાવતુ, ઉપસે તેમ ક્ષવુ ૨, સર ધીમે ધીમે બેચવો.

ઉપસાહુ, કિંચં અંચ ફૂલવુ, ઉપસવુ, સુજવુ.

ઉપસ્કર, પુ૦ (સ૦) મુખ્ય વસ્તુને લાગતી વળગતી જે વસ્તુ તે, સાહિત્ય, સામગ્રી ૨ ઘરખટલો
ઉપસ્ત્રી, સ્ત્રી૦ (સ૦) પગલેની નહિ પણ ગાંધેલી સ્ત્રી, રાખ

ઉપસ્થ, ન૦ (સ૦) સ્ત્રી પુરુષ જેથી ઓળખાઇ આવે છે તે ચિહ્ન, ગુણેન્દ્રિય

ઉપસ્થાન, ન૦ (સ૦ ઉપ+સ્થા-ઉભા રહેવું) ઉભા થઇ હાથ ઉચ્ચા ગાંધી મત્ર લણી દેવની જે સ્તુતિ કરી તે

ઉપસ્થિત, વિ૦ (સ૦) પાડે-મોઢે હોય તેવું, શ્વાસે હોય તેમ ૨ પાસે આવેલું-ઉમેડું

ઉપહાર, પુ૦ (સ૦ ઉપ+હ-ઝડ જવું) પૂજનો સામાન માહિત્ય ૨ ખસિસ, ભેટ દાન ૩ લવાજમ

ઉપહાસ, ન૦ (સ૦) મસ્કરી, પરિહાસ ૨ ટોળ, મજાક ૩ મસ્કરીમા ઉઝાવવું તે

ઉપહાસ્ય, વિ૦ (સ૦) હમી કાઢવા જેવું, હાસ્ય-જનક, મસ્કરીવાળું

ઉપશુ, ન૦ ખાટલાને પહોળું રાખનાર જે લાકડું તે, ઉંચું લાકડું તે ઇસ અને આકૃતે ઉપશુ

ઉપાકર્મ, ન૦ (સ૦) જનોઇ ધારણ કર્યા પછી દર વર્ષે કરવાનું એક કર્મ, શ્રાવણી ૨ વેદાધ્યન શરૂ કરતા પહેલા કરવામાં આવતી એક ક્રિયા

ઉપાખ્યાન, (મ૦) કથા, દનકથા લોકમાચારતી વાન, ૨ આડકથા, કહાણી, ૩ મહેલું

ઉપાગ, ન૦ (મ૦) અપ્રધાન ભાગ, વધારો, પરિશિષ્ટ, પુરવણી ૨ નાનું-ઉતરતું અગ્ર ભાગ ૩ તિરક, ટીકું.

ઉપાડ, પુ૦ ચઢતી, તેજ, વધારો, ૨ ઉઠાવ, ખપત, ખપ ૩ માગણી, વરાણી ૪ ઉપમાટ સોને પ ઝનુન, ઉન્માદ, આવેશ, ૬ શરૂઆત ૭ કાશીયા, મહેનત, પ્રયામ ૮ નાણા લેવાને ૯ વાપર, ઉપયોગ

ઉપાડવું, કિ૦ સઠ (સ૦ ઉપ-કે + વ) નીચેથી ઉચે લેવું, ઉચ્ચવું. ૨ લઇ લેવું, ચોરવું ૩ મળતી ઉમેડવું ૪ માથે લેવું વહોરવું ૫ ચઢાવવું, શરૂ કરવું માડવું ૬ ખમેડવું, સન જવું

ઉપાડીજવું, કિ૦ ઉઠાવી જવું ખેતી વધ જવું ૨ ઓગી જવું ૩ સન જવું ઉચ્ચ જવું

ઉપાડો, પુ૦ ખપ, ઉઠાવ ૨ સળ ૧૫૨ લેવાય તેડલો કાટા-ધામ-ઝરડા વગેરેનો જથ્થો

ઉપાદાન, ન૦ (સ૦) કથન કરવું તે, અગીકાર, સીકાર ૨ હેતુ પાસેનું કારણ

ઉપાદિ, પુ૦ (સ૦) પીડા, આપદા, દુખ, મંકટ ૨ પચાન જળાળ, ચિતા ૨ અટક, ઉપનામ, પદની, ખિતામ, શુદ્ધ અરૂપને ખીને મંમલ લગાડવો તે, ઇયકાળ

ઉપાધ્યય, પુ૦ (સ૦ ઉપ-પાસે + અન્નિ+ધ-અભ્યાસ કરવો) દરેક કુટુંબમાં શુભ અશુભની ક્રિયા કગવનારો બ્રાહ્મણ, કુળગોર પુરોહિત ૨ મહેતાજી, અધ્યાપક

ઉપાધ્યો, પુ૦ ઉપાધ્યાય, જુઓ

ઉપાન, ન૦ (સ૦ ઉપાનહ) ખામડા, લોડો, પગખાં

ઉપાન્ત, અ૦ (સ૦) પાસે, સમીપ, નિકટ

ઉપાન્ત્ય, વિ૦ (સ૦) ડેલાની પૂર્વેનું ઉપાન્ત્યા ક્ષર-ડેલા અમ્મની પહેવાનો જે અમ્મર તે ઉપાય, પુ૦ (સ૦) દુખમાં છુટવાને જે કઇ કરવું તે, તજીજ, યુક્તિ, ઇલાજ, ૨ રસ્તો, સાધન (એ ચાગ છે સામ, દામ, ભેદ, ને દં) ૩ ઉપચાર, પ્રયોગ ચિકિત્સા

ઉપારભ, પુ૦ આરભ, શરૂઆત

ઉપાર્જન, ન૦ (સ૦) મગ્નહ મયય ૨ કમાઈ, પ્રાપ્તિ, લાભ, નફો ૩ કમાઈસાર જે સેવા ચાકરી કરી તે, નોકરી, ચાકરી

ઉપાર્જના સ્ત્રી૦ (સ૦) કાવાનાયા ૨ આજીજી ૩ ઉપાર્જન, કમાઈ, રગતર, પેદાશ

ઉપાર્જિત, વિ૦ (સ૦) કમાએલું, પ્રાપ્ત કરેલું, મયય કરેલું 'વડીનોપાર્જિત'

ઉપાલભ, પુ૦ (સ૦) ઠપકો, મહેલું, કામને શીખામણ કે ખીજી રીતે કેઇ કહેવું તે

ઉપાશય, ન૦ ઉત્તેજન, ઉત્તેરણી ૨ બહાનું, મિષ ઉપાશય, પુ૦ (સ૦) અપાશરો (આવના) ૨.

આગરો, આશ્રય, સ્થાન [શ્રિત, આશ્રયાળ

ઉપાશ્રિત, વિ૦ આશ્રય લીરો હોય તે, આ.

ઉપામક, વિ૦ (સ૦) ઉપાસના-સેવા-મંજિ કરનાર સાધન કરનાર ૨ શ્રદ્ધ ૩ ભક્ત, સાધક.

ઉપાસંગ, પુ૦ (સ૦ ઉપ + આસ + જા) સાવો, તીર રાખવાનું પાન.

ઉપાસન, ન૦ (સ૦ ઉપ + આસ-એમનુ) સેવા, ભક્તિ કરવી તે ૨ મળી કરવી તે ૩ કંઈ કામ કરવા શરૂઆત કરાવવી-ગતગૃતિ આણવી તે ૪ ઉપાસના પ. (ઉપ+અસ-ફેડવું) બાણ ફેડવાનો અભ્યાસ કરવો તે

ઉપાસના, સ્ત્રી૦ (સ૦) કાષ્ટ દેવને ભક્તિ, પૂજા, હોમ, જપ, ધ૦ થી સેવવું તે, પૂજા, પૂજન, સેવા આરાધના, (ઉપાસના ત્રણ પ્રકારની છે આત્મોપાસના, કર્મોપાસના અને જ્ઞાનોપાસના, અથવા, ધ્યાન, અનુશાન અને જ્ઞાનથી સ્વરૂપ ઝોળખવું તે) ૩ વેદપ્રતિપાઘ ધર્મના ત્રણ અંગમાનું બીજું (કર્મ, ઉપાસના અને જ્ઞાન)

ઉપાસરો, પુ૦ અપાસરો, ઉપાસ્રય

ઉપાસવું, કિ૦ સ૦ સેવવું ઉપસના કરી આગવું

ઉપાસિત, વિ૦ જેની ઉપામના કરી હોય તે

ઉપાસી, વિ૦ ઉપામના-સેવા કરનાર, ભક્ત

૨ ઉપાસી, ભૂખ્ય [આગ્રહ્ય, પ્રત્ય

ઉપાસ્ય, વિ૦ (સ૦) ઉપામના કરવાને યાગ્ય,

ઉપેક્ષક, વિ૦ બેગકાર, બેતમા

ઉપેક્ષણ, ન૦ જતું કરવું તે, આખઆડાન કરવા તે

ઉપેક્ષા, સ્ત્રી૦ (સ૦ ઉપ+ક્રક્ષ-જેવું) બેતમા

બેગવાઈ, બેગકારી, અનાદર, દરકાર ન કરવી તે

ઉપેન્દ્ર, પુ૦ (સ૦ ઉપ+ક્રન્દ્ર) નિષ્કલ્પ ભગવાન

ઉપેન્દ્રવજ્ર, ન૦ (સ૦) અગિયાર અક્ષર આવે

તેવું એક જુલ 'જને જુલે ગાઠ જણો જમાને,

ઉપેન્દ્રવજ્ર વૃત્તમા લખાણે (પિંજળ)

ઉપેય, વિ૦ (સ૦) ઉપાય કર્યા લાગ્ય, માનના વાન

ઉપાક, વિ૦ (સ૦ ઉપ+નક) પગલેયુ

પાસેનું, નકલનું

ઉપોદિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) એક જાતનું શાક

ઉપોદિદા, સ્ત્રી૦ પોથી દાત ૨ ગવાનો ગગર પોષ

ઉપોદ્ધાત, પુ૦ (સ૦ ઉપ+ઉત્+દા-મારવું)

ઉપક્રમ, પ્રવેશ, પ્રથમા ગો નિપય છે તેવું

આરંભમા જે દર્શન કરાવવું તે, પ્રતાવના,

દિશાઓ, ૨. વાદનો વિષય, પૂર પક્ષ પર અપોગણ

ઉપાસણ, ન૦ (મ૦) ભુખ્યા રહેવું તે, ઉપવાસ, ઉદ્દેશ્ય, સ્ત્રી૦ મમત્વ, મોટાઈ, બડાઈ ૨ કાકો, તોર, ગેખી

ઉદ્દેશ્ય, કિ૦ અ૦ વધવું (છોડવા, ધ૦) ૨.

ઉપમવું, સુઝવું ૩ ફદફદી જવું, કાઢી જવું

(ફળ ફળાદિ) ૪ મદમા મહાલવું ૫. ઉપણવું

ઉદ્દેશી, ન૦ લખેલા કાગળની સામી બાજુ (કાઠ)

ઉદ્દેશ્ય, કિ૦ અ૦ ફેરવવું, પાસું બદલાવવું.

ઉદ્દેશ્ય, વિ૦ પાસાભર, કનેડો, પાસવે 'તેને

થાવા ન દે ઉદ્દેશી' ૨ અવળું, ઉંડું.

ઉદ્દેશ્ય, વિ૦ પાસાભર, ઉભું ૨ વધારામા ૨.

ઉદ્દેશ્ય 'એ ઉકડ જે સાધન કરો, તે તો આગ

પ પાળ' ૪ શ્રેષ્ઠ, ૫ ઉપરાત, ઉપરનું ૬. ઉધાકું

ઉદ્દેશ્ય, પુ૦ ઉભરો, જોમ (કાઠિ૦)

ઉદ્દેશ્ય, ન૦ ઉડળાને ઉભા રહે તે, ઉભરો, જોમ,

ઉદ્દેશ્ય, સ્ત્રી૦ ઉડાઉપણું ૨ હુપદ, અહકાર,

મદ, ૩ ખાતી કાઠ કરવો તે, ગળા ઉપરાત

અગ્ય કરીને ખોટો ડોળ દેખાડવો તે

ઉદ્દેશ્ય, સ્ત્રી૦ ઉકાત, જુઓ ૨ અનીતિ ૩.

તોક ન મસ્તી [જેવું જાગી નીડળવું તે

ઉમ, સ્ત્રી૦ ફૂગ કહોણણુ થઈ ધોળું મવાળા

ઉમક, સ્ત્રી૦ (સ૦ ઉમ + વમ-ઉતરી થવી)

ઉછાળો, ખડારી, ઉલટી થવા જેવું તે.

ઉમટ, વિ૦ (મ૦) ફેરાએણું, ઉભવાળું ૨ ખોડ

કાઢેલા જેની વામ મારવું, ૨. ઉતરી ગયેણું

ઉમટાણું, સ્ત્રી૦ ઉતરી ગયા જેની વામ, ખોરાશની

ગધ ૨ ૩

ઉમટું, વિ૦ ગ વળી હાથ નેવું, વાલી દાડું

ઉમડિયું, ન૦ પાપડી વગેરેને માટલામા ઘાલી

પાકવી તે, ઉધિયું

ઉમડું, વિ૦ અહુકું અહર ખડેણું

ઉમડક, વિ૦ ઉપવડ, જુઓ

ઉમડું, કિ૦ અ૦ ફૂગાવું ઉમ-ફૂગ ચઢવી, ઉતરી

જવું, ખોડ થઈ જવું

ઉમળા, પુ૦ (દારક વણન) અવળો વળ આપવાનો.

ઉમળાણું, કિ૦ અ૦ ઉભાવવું, વળી ઉલટી જવું

૨ કરીને થઈ આવવું (રોગ).

ઉભાડીસાં, નં વારે વારે સળગાવવું અને હો-
લવવું તે ૨ ખોયણું, સળી-સળેકડું સળગાવી
હાથમા રાખવું તે

ઉખાણું, અં (ઉડ + ખાણું-નિશાન) ચીલે
અથવા પડેલા રસ્તે ન જતા આડક ટા રસ્તે ચાલવું
તે, ઉ-માર્ગ ૨ ખાણું, હદ બતાવનાર નિશાન

ઉમાન, વિં છાતીવાળું, નિર્ભય, બહાદુર

ઉમારો, પું (મં) ઉમાળો, જુઓ ૨ માલ-

મતા, ધરખટલો ૩ ગમારો,

ઉમાળું, નં ગુમડું

ઉમાળો, પું છાણાન કડકા, સરોડા, ઇં સરે-
લાઈથી સળગે એમ ચુલામા ગોડવવું તે ૨ કલો
હાથમા માથે તેટલું 'એક ઉમાળો સળગાવો
એટલે ઉધીઉ થશે' ૨ ગગબડ, તોફાન ૩

હોહા, ચર્ચા ૪ બાક ૫ ઉભરો

ઉમેતર, નં ઉનાળામા કુવાનું પાણી પાછું ડરેલો
પાક ૨ લમ પ્રસંગે આવેલા માણુમોને ૨મ
આપવી તે, વિદાયગીરી

ઉમેર, સ્ત્રીં હળમા કાશને અખત એમાડવાને
બાલવામા આવતી કાચ

ઉમેલો, પું ઝાડે કરવા જવાની હાજત, અ
મળાટ, ચૂક

ઉમેળવું, કિં અં ઉમેળવું, એક વ મત વાવવું
ઉમેડી નાખવું ૨ વળ ઉકેલે તેમ કરવું ૩ ફરીથી

ચાવ તેમ કરવું, શાત હોય તે તાજું કરવું

ઉભટ, વિં જગક ઉચું હોય તેવું, ઉબું

ઉભડ, પું મળુ, ૨ સ્થાયી કામ કરનાર નહિ
તે, ઉપડીઓ, દાડીઓ

ઉભડ, અં અસય સ્થિતિમા, જેવું હવું તેવું (કાં)

ઉભડું, વિં ગાયમ, સ્થાયી

ઉભણી, સ્ત્રીં ધરના પરચાગ્યી તે મેડા સુધીની
ઉચાઈ ૨ ધરની એસણી

ઉભય, સં (સં) બંને, બેઉ

ઉભયચર, વિં (સં) ઉભય-બંને + ચર-જવું
જમીન તથા પાણી બંનેમા ફરનાર-રહેનાર,

ઉભયત, અં બંને બાબુથી [ભુજગચર

ઉભયતાં, વિં બંને માણુ બંને ભાગમા-નગક

ઉભયથા, અં બેઉ રીતે, બંને રીતે

ઉભયપક્ષ, પું બંને પક્ષવાળા, બેઉ પક્ષ

ઉભયલોક, પું બેઉલોક, આલોક-ને પરલોક

ઉભયવિધ, વિં (સં) બેઉ પ્રકાર-રીતનું ૨

જે ધાતુ, અકર્મક ને સકર્મક બંનેમા વપરાય

છે તે 'તે હસે છે, તે તેને હસે છે' તેમા

હસ ધાતુ એ ઉભયવિધ છે ૩ બે બોલુ આમ

ને તેમ બોલનાર ૪ ઢોળી, કપટી

ઉભયાન્વચી, વિં (સં) બે પદ અથવા વાક્યને

જોડનાર, અને, વળી, ને [એલું મધાએલું

ઉભયાન્વિત, વિં (સં) બે તરફથી જોડા-

ઉભયાર્થ, વિં (સં) બે અર્થવાળું, અસ્પષ્ટ,

અવ્યક્ત, દ્વીઅર્થી, બે રીતે કામ લાગે તેવું

ઉભયાલકાર, પું (મં) જેમા શબ્દાલકાર

તેમજ અર્થાલકાર ૫ ને આવેલા હોય તેવો અલકાર

ઉભરણ, નં ઉભગવું તે, જોસ-આથો ચઢવો તે

ઉભરામણ, નં (સં) ઉફ+ભૂ-ભરવું) ઉભરો,

જોસ ૨ ઉભરાઇને બાગ નીડળી ગએલું તે

ઉભરાવું, કિં અં ઉભરાઇ જવું, અપખંડવું,

ગગમીના જોગ્યી ઉચું આવવું ૨ ઉકળવું

ક ન માવું, ન મમાવું 'કીડીઓ ઉભરાઇ છે'

ઉભરો, પું ઉચું આવવું તે, ઉભગણું ૨ જોસ

ગુસ્સો, ઉગળો ઉભરો આવવો-અપખંડવું

૨ લાગણી થઈ આવવી, મનનો જી સો ઉક

ળવો ઉભરો ખેસવા-ઉભગવું શમી જવું ૨

શાત થવું જુસ્સો નગમ પડવો, ઉભરો કાઢવો

-જેટલું કહેવા લડનાનું હોય તે કહી શાત પડવું

ઉભગવું, કિં અં વળી પાછું ખીજનાર થવું

(રોગ) ૨ અડગ્યી પાછું મકાર આવવું, નીકળી

આવવું ૩ ઉમળવું

ઉભા ઉભા, અં તુગતાતુરત, તાકાદે, ઝટ, એકદમ

ઉભાઉભ, અં ઉમાઉના, એકદમ, ઝટપટ ૨

ખડેપગે હોય તેમ, અવિશ્રાત

ઉભાર, વિં વજનમા થોડું છતાં દેખાવું ઘણું

તે, બહારનો દમામ ઢોગ, બોડુ મોટાપણું '૩

વામનું વજન થોડું પણ ઉભાર ધણો' ૨ ઢોકોનો

દેવના ઉવાડો ને

ઉભરીઓ, પુઠા મળ્યા વગરની પોલી ધુવગીઓ
 ઉભળ, વિં ઉભેડ, ઢાળ પડતુ
 ઉભી ય, સ્ત્રી (મં) ખેનમાનો વડેગ
 વગરનો ખડકી મૂકેલો કણમના સોનો પાક
 ઉભેડ, વિંઉભુ હાથ તેડુ, ઢાળ પડતુ નહ તેડુ
 ઉભેતાં, અં ઉભયના, મહિ નગ
 ઉભેળવુ, કિં અં ખેતરમા અનાજ ઓર્ધા પછી
 ફરીયા ખેડી તેમા પીછાર અનાજ ઓરવુ તે
 ઉભેળવુ, કિં સં કરડ કરી ૨ વણેનુ ઉકે
 લવુ ૩. દયાપ ગમેલી વાન પાળી ચર્ચની ગાંઠી
 ૪. ભેળવવુ, ઢોરો પાસે ખવરાવી મૂવુ
 ઉભેળો, પું અડ'ની ખડાએલી ડાગર, કરડ
 ઉભમવુ, કિં અં ઉરભવતુ, ઉત્તમ થતુ
 “આનંદ ઉભગ્યેરે, નમા મુ મ મ રામે રામ”
 ઉભંગ, પું (સં) આનંદ, હા, ખુશી ૨
 હાંસ, ઉદટ, ૩ ઇચ
 ઉભંગી, વિં ઉમગનાડુ, હોસીનુ ઉત્તુક, આતુ
 ઉમટવુ, કિં અં ફળવુ ઉતરવુ
 ઉમડ મડ, અં ધુમટ જેવુ જવાઈ નહેલુ
 ઉમડીઉં નં ઉમડીઉં. [વગરનુ, સુદર
 ઉમણુ, વિં (સં) ઉફ-ઉચુ + મણા-ભણ) મૂલ
 ઉમડું વિં (આં) ઉત્તમ, શ્રેષ્ઠ, સૌથી સગસ,
 તોફે, ધન
 ઉમયા, સ્ત્રી ઉમા પાર્વતી, જગદા
 ઉમર સ્ત્રી (આં) ઉમર, વય
 ઉમર, પું ઉમરો ૨ ઉદુમર
 ઉમરખ, પું અભિલાષ, હોસ, ખુશી
 ઉમરડો, પું ઉદુખરનુ વક્ષ, ઉમરો [મરદા
 ઉમરાવ, પું (આં) અમીર, શ્રીમન્ત, મોટા લોડ,
 ઉમરાવખાદી સ્ત્રી અમીરની દીકરી-કન્યા
 ઉમરાવખાદો, પું અમીરનો ડાડરો, મોટો માણુમ
 ઉમરો, પું (ઉદુ) ઉમરડો ૨ આગણુ
 ધરનો આગલો ભાગ ૩ બારણાની મે સા પ
 સાથે જમીનમા ખેમોડેલું લાન્ડાન ગચ્ચુ-પાટીકે
 ઉમરો ઝાળખવો—ધરની બહાર જતુ ૨
 પરદેશ જતુ. ઉમરો ઠંકવા—(વગર કામે) ધે-
 ધેર બટકું. ઉમરો ઉખડી જવો—વાજા આ મડ,

વથ જવો ઉમરો ખોડી નાખવો—વાર વાજા
 આવવુ ઉમરો તજવો—આવવુ બધ કચુ
 ઉમસવુ, કિં અં (સં) ઉ + મીડ મળવુ)
 વિવાતાનો સમન થવો (ઢોરને) ૨. ખીલતુ,
 ઉડતુ (ફૂલની કળી) ૩ ભૂકો થવો, પીગ
 બતુ (ખાચુનો)

ઉમલેડીઆ, પું ચીમડીઓ ચુડીઓ ૨ મલી-
 પચી કરતી તે (કઠિ)

ઉમસ, સ્ત્રી મૂર્છા, વાઈ ફેફફે (મારક.)

ઉમગકે, પું પ્રેમનો ઉમગ, હેનનો અવેશ.

દુડીનો ઉમગકે—ખરો પ્રેમ ઉમગકો અ-
 વેશ—પ્રેમનુ ઉમરાતું હેનનો ઉજાનો આવવો

ઉમા, સ્ત્રી (મં) શિવની પત્ની પાર્વતી ૨

ગાંત ૩ કીર્તિ [ઉમાડીકે, અમિત્રા

ઉમાડ, પું (સં) ઉડેડુ) મળતું લાડુ; ખોયણ;

માડા, વિં મોના મોના, ચીટાવ “લુખ્યા

અથવા ઉમાડા જેવા ગ્રહક કરતા ખીજુ કાઈ

ખરામ નથી”-૩૦ ૬૦

ઉમાડાઉ નં ખોયણ બળતુ લાકડું.

ઉમાપ, વિં ધણુ ૧મર માપે

ઉમાર્ગ, પું અવળો—અતીતનો માર્ગ કુમાર્ગ.

ઉમામાહેશ્વર, નં (મં) મરી ગયેલાને નામે

સ્ત્રીપુરુષના જોડાને જે જોડો લુગડા દાન આપ

વામા આવે છે તે [૨ ઉમગી હોસી

ઉમાસો, વિં ઉદાર, સફરી, ખરયાળ, લહેરી.

ઉમેદ, સ્ત્રી (ફાં) આશા ઇચ, હોશ ૨.

ભરોસો ઉમેદ બર આવવી—ઈચા ફળીમૂત

થી, વાંચેલુ મળતુ ઉમેદ રાખવી—આશા

કરવી, ઇચ કરવી—સખવી. ઉમેદ લાસલ થવી

—ઇચા પૂરી પડવી

ઉમેદવર, પું (ફાં) ઉમેદ રાખનાર. ૨ માન- નોક-

રીની આશાથી કામ કરનાર. નવો કામ શીખનાર.

ઉમેદવાનો સ્ત્રી ઉમેદ રાખતી તે ૨ આશાએ

કામ કરતુ તે ૩ નોકરી માટે શીખતુ તે.

ઉરચુ, નં ઉમેરો, વધારો ૨ મેગવણ, જે

(મેરણનુ હોત તે. [૩ ચલવો, ઉમેરવી

ઉમેરણી, સ્ત્રી વધ; વધારો. ૨. ભેગ; મેગવણ.

ઉમેશ્વર, કિં સં (સં ઉત્તમી) ને હોય
તેમા ખીજી મુકતુ, વધારતુ, મેળવતુ ર ઉરકે
રતુ, મહાવતુ. [૨ મેળવણી, પુરતી
ઉમેરે, પું ઉમેરે વગરેતુ તે, વધારો, વધ
ઉર, નં (સં) હ ૧ જાતી, દીન - લક્ષ
ખ્યાન ૩ કાળજી

ઉરગ, પું (સં માપ સર્પ 'ભાગ્યેતે પેર,
વાટ પેલી જીવે છે, દેખી મારે અતર ઉરગ ડમે છે'
હથ ૨ એક ભાનો કીડો ૩ અંગેપા નક્કર
ઉર, નં (સં) ઉગ્ર-ગ્રામી-૪૧-૪૨-મતુ)
હન. ૨ જાતી સ્ત્રી, ૨૧૧ ૩ મપે
ઉરજીવ, કિં અગ લટકતુ 'અગ અગ ઉગ્રો
અમળાને આગ્રજી દિવ દુકુળ'

ઉરજીવ, કિં અં ગુચાતુ મુકાતુ
ઉરજીવ, વિં ગુચુ ઓશિગચુ અચમુખ
ઉરજીવ, વિં હિદી અને ફારસી ભાષાના નિષ્કળ
વાગી ભાષા, મુમનમાની ભાષા

ઉરરે, અં (આં ઉર્ફ, ખીજેનામે, અથવા તો
૨ અગર, કિવા

ઉરમંડળ, નં (સં) જાતી, વક્ષસ્થળ, હૃદય મંડળ
ઉરમાળ, સ્ત્રી (સં , જાતી ઉપા લટ-તી
માળા, ફક્તો હાર [૧૪૬]

ઉરરાગ, પું (સં) મનને પ્રેમ, હૃદય ભાવ,
ઉરવર, નં (સં) ઉર્ધ્વ કમગતડી
ઉરવરો, સ્ત્રી નાભીની ઉપર જતી કાંચી
ફાગાની જે વેવ ફાંઈ હાર તે રતિજની પેટ
પર પડતા ચામડીના વાટા

ઉરવા, પું બદનામ, બદામોષ નામોશી ગીમન
ઉરસ, પું ઓરસ, પરણેની સ્ત્રીનો પુત્ર ૨ ઓરમ
ઉરસ નં જાતીનું બખતર

ઉરાડતુ, કિં સં ફેડતુ ઉજળતુ ૨ હવામા
તરાવતુ, ચગાવતુ (પતંગ) ૩ છટકાની દેવ
કાપી નાખતુ "ઉરાડી મુકયા થોઈ દિગજા, જેમ
વાવ બોકડા હણે"—પાણીપત ૪ અનેપ
કરતુ, જેમ કરતુ પવેડી નાખતુ, ખરચી નાખતુ
વાપરતુ ૬ ચાપીને ખાતુ, ૭ પાયમલ કરતુ,
તોડીડી ભાગી નાખતુ ૮ ખમેડતુ, ફાંડતુ

ઉર, વિં મોટુ ૨ વિશાળ ૩. ધણુ, ઝાંઝુ.
ઉરખર, અં (ફાં ૩-મોનઅ-સુ'તી) સામે,
હજુરાહજુર, સન્મુખ, સમક્ષ

ઉરોજ, નં (સં) સ્તન
ઉર્ધ્વ, સ્ત્રી (સં) કાકડી [મધ્ય ભાગ
ઉર્ધ્વ, સ્ત્રી (સં) પૃથ્વી, ભૂમિ ૨ જાતનો
ઉર્ધ્વ, સ્ત્રી એક જાત ઉપરનો વાલી મેન.

ઉર્ધ્વ, સ્ત્રી ઉલટી, વમન ૨ ઉર્ધ્વ
ઉર્ધ્વ, નં એકાદો મોટો ઉત્પાત જેવી ઓ-
ચીતા દોડાદોડ કરી ગગનપ ઉપર તે
ઉર્ધ્વ, પું અગ્રથ માત્રી કાઠી સાફ કરેતુ
જે સુત નાગિએર તે ડોળ

ઉર્ધ્વ, વિં (પં સં ઉર્ધ્વ) ઓળંગ
ફાળી જતુ ઉર્ધ્વ નં કરતુ નાખતુ અના ૨ કરવો
ઉર્ધ્વ, સ્ત્રી ઉમેર, હોમ આગુતા ૨ ઉર્ધ્વ
"એમ કહી રાત્રી નીમરો, ઉર્ધ્વ ન માપ અગ"

૦ પાતુ ફરતુ તે, ઉર્ધ્વ તુ તે

ઉર્ધ્વપાત, સ્ત્રી ઉર્ધ્વપાથ અવળામળી,
૦ અવળામળી, મોટાળો [દેરદેર ઉર્ધ્વપાત

ઉર્ધ્વપાત, વિં આડુ અવળ, ઉર્ધ્વપાત, ૨ આમનેમ
ઉર્ધ્વપાત, અં હોસથી ઉર્ધ્વપાત ખુલીથી

ઉર્ધ્વપાત, કિં અગ્રવળ થતુ ૨ જોનમા ધળી
આવતુ મડી પડતુ ૩ સામાયતુ, મારવા મડતુ

ઉર્ધ્વપાત, પું ઉર્ધ્વપાત મગન પૂગા તે
તપામળી, સામાવાળાના વડીની તપામળી

ઉર્ધ્વપાત, વિં ઉર્ધ્વપાત, અવળામળી
ઉર્ધ્વપાત, સ્ત્રી અર્ધની બાજુનું ચામડું બહાર

લાવવાનું મોચીનું ઓળર

ઉર્ધ્વપાત, કિં સં હોત તેને ફેરવતુ, ઉર્ધ્વ કરતુ
૦ ધમારો કરાવતો ૨ ફેરવી નાખતુ ૩ બદલતુ,

ઉર્ધ્વપાત, સ્ત્રી ઓનારી, વમન [ફરી કરતુ
ઉર્ધ્વપાત, વિં અગળ, ઉર્ધ્વ ૨ આડુ ત્રિપરીત

૨ મોટુ, જુડુ ૩ મામુ 'ઉર્ધ્વપાત ચોરકાટવાળો
દડે' ૪ બીજી તરફનું સામા પડતુ, વિરુદ્ધનું

ઉર્ધ્વપાત ગગા વહે છે—અન્યાય થાય છે
ઉર્ધ્વપાત, સ્ત્રી (આં) ખ્યાર, દોસ્તી, મોહબત,

ધામધાસ

ઉલ્લાસ, કિંમ્ અન્ન ઉત્તમ જનુ, નમી જનુ, ઉભયનુ,
આગલી બાજુથી ઉત્તમ જનુ ૨ બધ પડનુ,
કમી થનુ, ખૂરી જનુ

ઉલ્લાસ, કિંમ્ અન્ન (સન્ન ઉત્તમ+નન્ન-નાયનુ)
ઉત્તમથી ઉત્તમ જનુ હરખાનુ ૨ ખીનનુ પ્રતન
થનુ વનનુ ૩ પુનુ, ૪ પ્રાગનુ પ્રતન થનુ

ઉલ્લાસ, કિંમ્ અન્ન પાગળ ભાર વધારે થનારી
આગળથી ઉત્તમ થનુ નથી જનુ ઉત્તમ ઉત્તમ
૨ ઉત્તમ ઉત્તમ મારેનો ૩ જનુ રહેનુ નાગ પામનુ
'મારે જોવાનુ સુખ ગયુ ઉત્તમીરે,'-દયાન્

ઉત્તમ, પુન્ન આયોધ્ય ધક્કો [ઉત્તમ તે
ઉલ્લાસ, સ્ત્રીન્ન આગળનુ તે ૨ ઉત્તમ વળી જનુ તે,
ઉલ્લાસગુણ, સ્ત્રીન્ન એક જાતની કમળની રમત
૨ ઉત્તમી ગોથ

ઉલ્લાસ, નન્ન સમનોત્ત ન રહેતા ઉત્તમ રહેનુ તે
એક તરફના વધારે વળનથી નમી પડનુ હોત
તેનુ, ઉત્તમ

ઉલ્લાસ, પુન્ન અધારો, વધારો કપીઆનો આકડો
લખ્યા પછી) કરી આના લખાય છે તે, ૩)જ

ઉલ્લાસ, કિંમ્ સન્ન ઉત્તમ કરનુ ઉત્તમ તેમ
કરનુ આગળથી ઉત્તમ કરનુ ૨ બધ કરનુ
કાઠી નાખનુ "દુકાન ઉલ્લાસી મૂરી"

ઉત્તમગુણી, સ્ત્રીન્ન લોહાનો એક છેડેથી વાળેનો
મોટો આકડો, જેથી મારણનો ઉત્તમો ભરાઈ
ઉત્તમો થઈ બારણ ઉત્તમ છે તે

ઉલ્લાસીઆ, પુન્ન ઉલ્લાસ. ૨ સ્ત્રીઓનુ એક
જાતનુ ધરેણુ (કાઠિન્ન) ૩ કુદકો (લાવનન
ઉલ્લાસી, પુન્ન (ધન્ન દન્ન ઉલ્લાસી) આગળો,
અટકણીઆ, બાગણ બધ કરવાનો લાકડાનો
ખીલો ૨ ઉત્તમો, વળણ ૩ ઉત્તમી, ઉત્તમો, ઉત્તમો

ઉત્તમ, નન્ન (સન્ન) સુવડ

ઉત્તમ, પુન્ન ખાડણીઆ ૨ ગુગળ

ઉત્તમ, પુન્ન ટાઢોડીઉ, રમાલ

ઉત્તમ, કિંમ્ મન્ન ઉત્તમ, ઉત્તમ, ઓણુ કરનુ

ઉત્તમ, પુન્ન વડે પાણી બહાર કાઢી નાખા તે

ઉત્તમ, પુન્ન ચદરવો, જન

ઉત્તમ, વિન્ન ઉત્તમ વધવાના લક્ષણવાળુ, ઉત્તમ

ઉલ્લાસ, સ્ત્રીન્ન રેખાના આકારે પડતો તેજમેલ-કમલો;
આકાશ અગ્નિ ૨ મશાલ, કાકડો; ઉલ્લાસીઉ.
૩ ખરતા તારાનુ તેજ

ઉલ્લાસ, પુન્ન (સન્ન ઉલ્લાસ+પન્ન પડનુ) એકાદ
મોટો અનર્થ, ઉત્પાત

ઉત્તમ, વિન્ન ઉત્તમ વધવાપણું ઉત્તમ

ઉત્તમ, નન્ન (સન્ન) આગળનુ તે કુદીને-ઉત્તમ
થઈને જનુ તે, અતિથ ૨ ન માનનુ તે, અનાદર
કરેનો તે ૩ આડે રસને જનુ તે ૪ અપરાધ,
દોષ અયાન [૨ ખીનનુ, પ્રકાસનુ].

ઉત્તમ, કિંમ્ સન્ન ઉત્તમ પામનો, હરખાનુ
ઉત્તમ, નન્ન મનોન ન રહેનુ, નમેણુ ઉત્તમી જન
તેનુ ૨ ગાડા ઉત્તમી જન તેનો ઢોળાવ.

ઉલ્લાસ, પુન્ન (મન્ન) હર્ષ, આનંદ મનોપ ૨. કોડ.

ઉલ્લાસી, વિન્ન ઉત્તમવાળુ, આનંદી કોડીક.

ઉલ્લાસ, વિન્ન નન્ન ઉત્તમી નમી જન તેનુ.

ઉલ્લાસ, કિંમ્ અન્નનીયુ નમી જનુ લચી જનુ
૨ મ વ પડનુ કમી થનુ 'હવે કેરીઓ ઉલ્લાસ મળ'.

ઉત્તમ, વિન્ન મર્ષ, ગમાર, એનકુદ અડમર્ષ.

ઉત્તમ, પુન્ન (મન્ન) કહેનુ તે, વર્ણન વિવેચન.
૨ પ્રાગ, પ્રમાણ નિયમ ૩ એક જાતનો અપદર.

૪ લખાય લેમ, લખન [રિવુ; નમ્મુ

ઉલ્લાસ, કિંમ્ સન્ન લખાય કરનુ, ૨. કાત-

ઉલ્લાસ, કિંમ્ સન્ન ખુશીમા રાખનુ, એજ
કરાવની, લગવનુ ૨ જુનાવનુ

ઉત્તમ, સ્ત્રીન્ન આપણ, પીડા ૨ અડચણ, સુરકેથી

ઉત્તમ, નન્ન સુગંધી પદાર્થ શરીરે ચોળવો તે
૨ શરીરે ચોળવાના સુગંધી દ્રવ્યો

ઉત્તમ, પુન્ન નિશા ઉપગો પત્થર, ખતોર ઉત્તમ
કવામા વપરાતી ચીજો ૩ શરીરમર્દન માટેની દ્રવ્યો

ઉત્તમ, નન્ન અનજો માર્ગ, આડો રસ્તો.

ઉત્તમ, પુન્ન અનાદર, ઉપેક્ષા

ઉત્તમ, કિંમ્ સન્ન (સન્ન ઉત્તમ+ઉત્તમ-પ્રકાસનુ)

ઉત્તમ, ઉપાડનુ ૨ ઉપેક્ષા કરતી, દરકાર ન
કરતી 'હમે તે વાડ વર વધી, અર્થ કુળકુળ

ઉત્તમીરે' -ગીત. ૪ હસકુ ચણકુ, ઉત્તમીરે

"પ્રભુને જાગે પશુ પતિને ઉત્તમી, તે -સીતે

“જન્મ જન્મ એસેજે” પ સાખવુ ખમવુ ‘કાના
વાલા કોડ કરાવે, ઉવેખી કેમ જાએ ” ૬
સોપવુ, અનાદર કરવો, ન ગણુગારવુ “ વચન
હિવેખુ તાતનુ, ધિક પડ્યો અવતાર ’ ૬ આ
ગળ ધરવુ સુવાસ પ્રસારવો “ કસ્તુરી કેશર
છટાણા અગર ધૂપ ઉવેખાણા ”

ઉશાપ, પુઠ શાપને બદલવો તે, અનુગ્રહ કરવો તે
ઉશોક, નઠ (ઉત્ + શિર્) માયા નીચે મૂક-
વાનો તકીઓ, ઓસીકુ

ઉશીઉં, નઠ દાનરકુ

ઉશીર, પુઠ (મઠ) વીરજીના વાળા

ઉગેટવુ, કિં સઠ ફેકી દેવુ નાખવુ

ઉશકેરણી, સ્ત્રીઠ ઉત્તેજન, સિખવણી, પ્રેગણા
સળી ૨ મદદ, સાસણી

ઉશકેરવુ, કિં સઠ સિખવણી કરવી સળી કરવી
પ્રેરવુ ઉત્તેજન આપવુ, ચદાવવુ

ઉધાસ, પુઠ (સઠ) આમ ઉદ્ગ્રામ

ઉદઃકાળ, પુઠ (મં) ઉદ્-મળવુ + (મ) પ્રમા
તનો સમય, અરણ્યોદયનો મમય પરાદ

ઉધા, વિઠ (સઠ) મળમકુ, પરાડીઉ, પ્રા
કાળ, પ્રમાન જે વખતે નક્કર ॥ કાંત કાણ
થાય છે તે કાળ ૨ ઉધા ભોવ, ખાગી જમીન
ક આય ૪ મતાર, મધ્યાન અને માગ એ
ત્રણ મધ્યા પ બાણાસુરની પુત્રી ઓખા

ઉખુ, વિઠ (સઠ) ગરમ, તપેડુ

ઉખુકંઠમધ, પુઠ (સઠ ઉત્તેજન + કંઠ-કેડ +
ખુવિપુત્તથી રગા અથ ઉપર ને રગા અથ
નીચેનો પ્રદેશ નેર એ પ્રદેશની પેની આજી સર્વિત્ત
કમણ નથી એ ઉગણે જેટલો તાપ પડે છે તેટલો
પૃથ્વીના બીજ કોઈપણ ભાગમા પડેના નરી
ઉખુના, સ્ત્રીઠ (સઠ) ગમી, તાપ, ધામ ૨
અગન, બળતરા તપારો

ઉખુતામાપક વિઠ (સઠ) ગરમી માપનાર
ઉખુશુ, પુઠ (સઠ) સૂર્ય, જેનાં કિરણો ગરમ છે તે
ઉખુકંઠ, નઠ ઉત્તેજન પાણી

ઉસ, સ્ત્રીઠ સેવડી ૨ પુઠ હુગડા ધોવાનો ખાગ
ઉસ-કંઠ, કિં અઠ ઉસેડવુ, જુઓ

ઉસપવુ કિં સઠ હોડીમાથી પાણી ઉલેચવું
૨ (મઠ) ખાલી કરવુ, ૩ મ્યાન કંઠવુ

ઉમરડવુ, કિં અઠ ઉસેડવુ ભેગુ કરવુ સાબ-
રવુ ૨ ઉલેચવુ ૩ વાળીઝાડી સાફ કરવુ [ટાડો]

ઉસરણુ, નઠ (ઓસરવુ) ઓછુ થવુ તે, ઉતારો, ધ-

ઉમરપાગી, પુઠ પાપમાલી, નાશ, લપ, વિનાશ

ઉસરવુ, કિં અઠ નાશ થવો, પાપમાન થવુ.

૨ ઓમરવુ, ઓછુ થવુ ઉતરવુ ૩ કમી થવુ,
ધરી જવુ ૪ ટળવુ જતા રહેવુ

ઉસવડું, નઠ ખારવાળુ પાણી (ધોવામાવપરાય છે)

ઉસારવુ, કિં સઠ ઉપાડવુ ધસીને ઉપાડી
લેવુ “ ચદન ઉમાગવુ ”

ઉમગીખેડુ, પુઠ ઉપરવાડીઓ-આકુતી ખેડુ
ઉસેડવુ, કિં મ ભેગુ કરવુ, સાબરવુ, એકકુ

કરવુ “ મને આડે હાથે પસા ઉમડવા પનડ
ન હતા ” ૨ સાસરી ફેકી દેવુ એડવાડ, કચરો

વગેરે) ૩ મળુ ખાઇ જવુ
૪ નવચુ, નઠ ઉમવકુ, જુઓ

ઉસેવુ, કિં અઠ સુનગને ખારવાળા ઉક-
ળતા પાણીમા ધોઈ નાખવુ બાફ આપવો ૨

વવાગનુ પાણી કાઢી નાખવુ (જાન સેવો, ઇન્નું).

ઉસેવુ, વિઠ (કં) જોગાર, મળજીનું વાદવિ-
ચા મા ફરે નાહ તેવુ દ્રઢ, ૩ છાતીવાળુ

ઉસેવાગી, સ્ત્રીઠ મળજીતી કીવત ૨ દદતા

ઉસેવુ પુઠ (ગઠ) મહેતાજી, શીખવનાર, ગુરુ ૨
કામેન નિપુણ પડોચલુ પકકુ, ખધુ.

ઉસેવાગી, સ્ત્રીઠ શિક્ષકપણ ૨ કામેસિઆન, નિપુ
ણ ॥ ચતુગઠ ૩ પક્કાઈ, ખદાઈ ૨ યુક્તિ,

કાગીગરી દાવપેચ ચનાવનાપકુ. [શિઓ.

ઉગુખણુ, પુઠ (સઠ ઉત્તેજન) ખાડણીઓ, ખા-

૩

ઉ, પુઠ (સઠ) હટો મળાસર, ત્રીજે ઓજ-

સ્થાની દીર્ઘરાગ ૨ સ્ત્રીઠ (મઠ) જુ

ઉંમ, સ્ત્રીઠ પ્રાણી માત્ર કામકાજથી થાડી જઠ
બદારનો વ્યભાષ હોડી દઇ આખો મીચી જે
આરામ લે છે તે, અને પોતાની આસપાસ શું બને

છે તેનું તેને જ્ઞાન નથી હોતું તે સ્થિતિ, નિદ્રા
જિંદગી શરીર તથા મનનો થાક ઉતરી જાય
છે અને સુખ થાય છે, તેમ તાજા ને શક્તિ-
વાન થવાય છે જિંદગી આહાર ને આગસ એ
વધાર્યા વધે છે ૨ અજીવપણું અજ્ઞાન, ૩
અંધાર ૪ આગસ ૫ જપ ઊંઘણી જવુ-અ-
જીવપણીમાં ખોલુ, ગદ્ગત થવી, નિર્ધાર જવુ
જિંદગી જિંદગી-(તદ્દન) અજ્ઞાનપણીમાં રહેતું
જિંદગીથી જિંદગી-જગતુ ૨ જીવિતા થતું ૩ અજ્ઞા-
નપણું તજવું જિંદગીનો પાડો ને જગતની પાડી
—સાવચેત નર સદા સુખી, સાવધાનીના ફળ સારા
ઉંઘણી, વિંડો લાગા વખત સુખી જિંદગી,
જિંદગી ૨. સુસ્ત, આગસ, એકી
જિંદગી, કિંચિત્ નિદ્રા કરવી જિંદગી લેવી, આરામ
કરવો ૨ આગસમાં-અજીવમાં રહ્યા કરવું
જિંદગી, કિંચિત્ સંજો તેમ કરવું, જપાડવું
૨ પડવું મૂકવું શાત પાડી દેવું
જિંદગી, વિંડો વજીસી સહેજમાં જિંદગીનાર
જિંદગી, વિંડો જિંદગી
ઉંઘી, જ્ઞાન જે તારના જ્ઞાન સામસામા સાથે
મૂકી જે આમજો વાળેલો તે (તાણીઆના કામમાં)
ઉંઘી, વિંડો (સંજો ઉંઘી) માધારણ સપાટીથી
ઉજા આકારમાં ધણુ લાણુ હોય તે (નીચાથી
ઉજા). ઉંઘી નીચા પાસા નાખવા—આકુ
સમજવી જામરવું, છકો પડો રમવો. દાવ
પેચ રમવો ઉંઘી આખ કરવી—આખ ઠેર-
વીને મામુ જોઈ શકવું ૨ સામે થવા હોમત
ધરવી ઉંઘી મૂક ૨ ખતી—ગર્વ ધનવો, ટેક
રાખવો, ૨ ઉપર હાથ રાખવો ઉંઘી આ
વવું—ચઢવું, ફાણવું ૨ આપાદ થવું ખીજ
ઠરના વિશેષ ચઢીઆતુ થવું, ઉંઘી ચઢવું—
ઉંઘી પાપરીએ ચઢવું ૨ ફાણવું મમરૂ થવું
ઉંઘી ઉંઘી ચાનવું—જાસટામાં ચાનવું ૨
રોફોર ચાનવું ઉંઘી નીચું થવું—તલપા
પડ થવું—અધીરા થવું ઉંઘી માથું કરવું—
પદ્મિ—સુખમાં ચઢીઆતાપણું જણાવવું, સારી
હાલતમાં આવવું ૨ કામમાંથી ફરામત થવું

ઉંઘી મૂકવું—કોરે મૂકવું, સતાડવું. “ તેણે
અડધોઅડધ માલ ઉંઘી મૂક્યો છે ” ૨ ચોરવું, છપા-
વવું ૩ વિસારે મેલવું ‘તેણે જાણવાતું ઉંઘી
મૂક્યું’ ૪ અનાદર કરવો, ન ગણકારવું ઉંઘી
નીચો હાથ પડવો—ચોરીથી મેળવવું, ઉધાચતા
કરી સારી પેઠે કમાવું

ઉંઘી, નં (સંજો ઉંઘી) લાખી ડોકવું ને પીઠપર
ઢેકવાળું એક ભારખરદારી ચોપણુ પ્રાણી
રેતીના રણમાં એજ પ્રાણી ચાલી શકે છે. (નર
ને જિંદગી, ને માદા ને જિંદગી—સાદણી કહે છે)
ઉંઘી મેલે આડો ને બકરી મેલે કાકરો—જે
મળ્યું તે ખાવું, જે આવ્યું તે ખાખા કરે
તેવું ઉંઘી ચઢી ગમે તે વખતે, બધાના દેખતા
ઉંઘી ચઢીને જોવું ને મસારીને નામુ લખવું—
એ જે મૂર્ખાઈનું કામ છે ઉંઘી ડોકી તરફ
ખેસશે—પરિણામ શું આવશે ? કેવું ફળ નિપ-
જશે ? ઉંઘી કર્યા ઢેકા તો માણસે કર્યા કાંકડા—
સીદ્ધી રીતે ન મારનારને આડી રીતે મનાવવા
જે ગોડવણ કરી તે ઉંઘી મરે ત્યારે માગવા
(મારવાડ) સામુ જુએ—જુએ ધુણે લારે ધર
તરફ નાળિયેર નાખે ઉંઘી આગળ કરવું—
(કિલ્લો કે ગઢ લેતા જિંદગી આગળ રાખી હાથી
પામે ધક્કો મરાવે છે જેથી જિંદગી મરી જાય
છે અને હાથીના ધક્કાને જોરે કિલ્લાના બારણા
દૂરી પડે છે તે ઉંઘીથી) કંઈ કામ હોય તો
ખીજને આગળ કરવો.

ઉંઘી, પુવ(સંજો ઉંઘી)એક જાનની વનસ્પતિ
જિંદગી, જ્ઞાન—સાદણી, જિંદગી માદા ૨ સોનીનું
એક ઓળર

ઉંઘી, નંજેઆગ વૈષ ઉંઘી—રાક્ષસી દવા.
જિંદગી, પુવ જોરે વજન ઉંઘીવાતો, ઉતારવાતો
અને ખસેડવાતો મંચો, ફેન ૨ નર જિંદગી ૩
હડો ૪ ઉંઘી માણસ ૫ ટેકો

ઉંઘી પુવ(સંજો)જેવો જિંદગી તે ૨ સમત માણસ,
મૂખ. ‘ઉંઘી ન શકે રે, એક જિંદગી, બહુ ઓછામાં
ખાજ દણ’.

ઉંઘી, નં એક જાતનું છાંયું, જોખમી છાંયું

હિહ, અં ૬ ખ અને ગર્વનો એક ઉદ્ગાર
 હિહ, અં નકારસૂચક ઉદ્ગાર
 હિહ, નં મમત્વ, અભિમાન ર આડાઇ, હકિવાદ
 'કલુષી કેડે કોડ, પણ બહુનુ ઓમડ નહિ'
 હિખર, વિં (સં હિર) ખારવાળી, ખારી
 (જમીન 'વ'થા નર વાળ્યા પાડા, હિખરના
 ખેડીઆ—વક્ત્રમ'
 હિચત્તવુ, હિં અં (સં હ+ત્ત+હરખાવુ)
 ઘોડે ચડી પગથવા જવુ તે ૨ ઉધામમેર—
 હરખાતા રસના નીડળવુ ૩ જનકાવુ, ઉપર
 ચઢને નીડળી જવુ
 હિચત્તવવુ, કિંમતપરચાવવુ ૨ જીએનેમ કરવુ
 હિચત્તવો, પુઠ પગચારને ધામધુમ સાથે ઘોડે
 ચઢાવો તે [જવુ દ્વિ આવતુ મધ થવુ
 હિચીજવુ, હિં દ્વિ દેતા બધ થવુ, દ્વિતુ બીડી
 હિં, વિં સાગતથ
 હિવુ, હિં અં હિવુ, જુઓ [માથાકુટ, પંચાની
 હિવેડ, સ્ત્રીં ચાકરી મેરા માગાર ૨ મહેતા,
 હિવ, નં વીમ આડમાનો માગતથુનો એક આક
 હિડાડવુ, હિં સંજન કરવુ હેં તેમ કરવુ
 હિડુ, વિં હડુ ૨ હજગતર ફૂંદનાર ૩
 હવામા ચાનનાર જેવી આકાશમા ફરાય તેવુ
 હિડુરોગ, પુંહિડીને બીખને થાય તેવો વ્યાધિ
 હિડુ, હિં અં હડુ, જુઓ
 હિહ, વિં (મં) પરણેવુ
 હિહ, વિં (સં) પરણેલી નવોહા—નવી પરણેલી
 હિહનાર, વિં તુનવાનુ કામ કરનાર તુનારો
 હિહુપ, સ્ત્રીં કમીના, કસર, ધ', ઓછ ૨
 હવકાશ, ગોણતા ૩ બૂલ, ચૂક
 હિહુમ, સ્ત્રીં હિહુપ, જુઓ
 હિહુવુ, હિં સં (સં હિન) તુનવુ, તાથા
 વાથાના તૂટી ગએલા તાર મેળવી વણાટ જેવુ કરવુ
 હિહુશ, સ્ત્રીં ઘટ, કમીપણ, કસર,
 હિહુ, વિં (સં હિન) ઓહુ, કમી, નૂનર અધુર
 હિર, નં કુવાને લગતો ખાડો, ઓહાણુ
 હિર, પું ગાધ, સાથળ, જનું
 હિર્ષ, નં નવુ, જામ

હિર્ષનાભ, પું (મં હિર્ષ—જન+નાભિ.)
 કરોળીઓ 'હિર્ષનામ જેમ હિર્ષ મૂકે, મૂકે તે પાડી
 ભમે'—અખેગીના
 હિર્ષુધિ, પું કરોળીઓ
 હિર્ષ, અં હિર્ષ જુઓ 'અહ બર્ષ દડો ઉઠાગે,
 તેહ મગ ચપળ દગ ચાને'
 હિર્ષ, અં (સં) ઉપર, ઉચે આકાશ તરફ
 હિર્ષેહ, પું (મં) મરણ પડી ચનારો દેહ
 હિર્ષુ, નં (સં હિર્ષ—ઉચુ+પુર્—ટીડું)
 ઉચુ તિલક—ટીડું, (રામાનુજ લોકો કરે છે તેવુ)
 હિર્ષ માડુ, પું (સં) જેણે ઉંચા હાથ
 રાખ્યા છે તે તપસ્વી
 હિર્ષાગ, પું ઉપરનો ભાગ, ઉચેનો ભાગ
 હિર્ષજોડ, પું સ્વર્ગ
 હિર્ષ, સ્ત્રીં (સં) પાણીમા થતી લહેર,
 મોળે તરંગ, લોહ ૨ એકાએક જે પ્રેરણા
 થઇ આવે તે, ઉમળકા ઇચા (હુરા તૂટા
 શીત ઉચુ, હર્ષ શોક એ ૭ હિર્ષ દહેતાન છે)
 ૪ વેગ પ પીડા ૬ એક જાતની મોડાતી ગતિ
 હિર્ષ, સ્ત્રીં (મં) સેવડી
 હિસ, પું (સં હિર્ષ—ખારવાળી જમીન) પ્રેક
 જનનો ખાર, જે લુગડા ધોવાના કામમા આવે છે
 હિહાપોહ, પું (સં) તકરાગ, વાદ

ઝડ.

ઝડ, પું (સં) મૂળાક્ષરનો સાતમો મૂર્દસ્થાની
 હ્રસ્વ સ્વર
 ઝડ, પું (સં) ઝગ્ગેદ, ૨ વેદમત્ર, ઝચા
 ઝડ, નં (સં) રીંછ, ૨ તારો, નક્ષત્ર ૩ બીનામુ
 ઝગ્ગેદ, પું (સં) ચાર વેદોમાનો પહેલો વેદ
 ઝગ્ગેદી, પું ઝગ્ગેદ ભણનારો, ઝગ્ગેદ ભણેલો
 ઝચા, સ્ત્રીં (સં) ઝગ્ગેદના મત્રનો એક ભાગ, પદ
 ઝહુ, વિં (સં) સરળ સરખુ ૨ અનુકૂળ ૩ નરમ
 ઝહુ, નં (સં) દેવુ, કરજ, દેણુ, ૨ બધન
 (ઝણ તણ પ્રકારના છે—દેવઝણ, ઝપિઝણ,
 પિટઝણ) ૨ (ઝણિતમા) બાદ કરવાનો આકડો
 ૩ બાદ કરવાનું ચિહ્ન.

મહાકવિ, વિં (સં) દેનાથી મોકળ

મહાકવિ, નં (સં) મહાકવિ+અનુ+મ+વ-
(બાધતુ) દેવાનુ-કરનુ બાધન, લેણાદેણી, સખ ધ.

મહાકવિ, વિં (સં) દેણાદાર, કરનદાર દેનાદાર

મહા, પું (સં) એ મહિનાનો જે ગણ તે,

મેસમ, કાળભે (નર્ષની છ મહા છે વનત, ગ્રી

ખમ, વર્ષા, શરદ, હેમત અને શીશીર)

૨. સ્ત્રીઓને મામિક અટકાવ આવે છે તે, રજ

પ્રાપ્ત થતુ તે, અટકાવ, અગત્ય ૩. જનાવરોની

માદાઓને આવતો આધાન ગાળ

મહાકાળ, પું આધાનગાળ, પ્રજોત્પત્તિનો સમય

મહાકરન, નં (સં) મહા+કર-મેતુ)અગત્ય

એસતુ ને, અટકાવ જણાવો તે

મહાકરન, સ્ત્રીં (સં) મહાકવિ આવતુ ને અ-

ગત્ય એમવુ તે. [ફેરફારી

મહાકવિ, પું મહાકવિમા થતા ફેરફાર મોમમની

મહાસંહાર, નં એ મહાકવિ વર્ણનવાળુ કાવ્ય,

મહાવર્ણન કવિ કાવિનિયમનુ લખતુ તે)

મહામતી, વિં (મં) અટકાવવાળી, અટકાવેલી સ્ત્રી.

મહામતી, પું (મં) અટકાવવાળી, અટકાવેલી સ્ત્રી.

મહામતી, વિં (મં) અટકાવવાળી, અટકાવેલી સ્ત્રી.

મહામતી, પું (મં) અટકાવવાળી, અટકાવેલી સ્ત્રી.

મહામતી, સ્ત્રીં (સં) અટકાવવાળી, અટકાવેલી સ્ત્રી.

મહામતી, પું (મં) અટકાવવાળી, અટકાવેલી સ્ત્રી.

મહામતી, વિં (મં) અટકાવવાળી, અટકાવેલી સ્ત્રી.

મહામતી, પું (મં) અટકાવવાળી, અટકાવેલી સ્ત્રી.

મહામતી, સ્ત્રીં (સં) અટકાવવાળી, અટકાવેલી સ્ત્રી.

મહામતી, પું (મં) અટકાવવાળી, અટકાવેલી સ્ત્રી.

મહામતી, વિં (મં) અટકાવવાળી, અટકાવેલી સ્ત્રી.

મહામતી, પું (મં) અટકાવવાળી, અટકાવેલી સ્ત્રી.

મહામતી, સ્ત્રીં (સં) અટકાવવાળી, અટકાવેલી સ્ત્રી.

મહામતી, પું (મં) અટકાવવાળી, અટકાવેલી સ્ત્રી.

મહામતી, વિં (મં) અટકાવવાળી, અટકાવેલી સ્ત્રી.

મહામતી, પું (મં) અટકાવવાળી, અટકાવેલી સ્ત્રી.

મહામતી, સ્ત્રીં (સં) અટકાવવાળી, અટકાવેલી સ્ત્રી.

મહામતી, પું (મં) અટકાવવાળી, અટકાવેલી સ્ત્રી.

મહામતી, વિં (મં) અટકાવવાળી, અટકાવેલી સ્ત્રી.

મહામતી, પું (મં) અટકાવવાળી, અટકાવેલી સ્ત્રી.

એ.

એ, પું (સં) મૂળાક્ષરનો કંઠાળુસ્થાની આકર્ષ

સ્વરદીર્ઘ અક્ષર અ+ધ, મળાને એ થયો છે

પરમ+ધિગ=પરમેધર

એ, અં અરે, એ, હે ૨ પણ “ચરી ગહીને

મેહી છે, તોએ મો હલાવે છે ”

એ, સં આ ૨ તે પેલુ ૩ બોલનાર દષ

માથી એક (હિંદુઓમા સ્ત્રી કે પતિ એક બીજાનું

નામ દેતા નથી તેથી એ શબ્દ વાપરે છે)

એ, અં એકવાર ન નમળાયાને લીધે કે ન સમ-

ળયાને લીધે ફરીથી સાળગવા માટે કરવામા

આવતો અવાજ ૨ હા પછી ૩ ધમકાવવાનો

શબ્દ ૪ આચર્ય-મેદ સૂચક ઉદ્ગાર

એ યમ મે ચા, સ્ત્રીં એ ચામેચી તાણાન'શુ

૨ નાખાનાખ ફકાફકી (પથરીઓની રમ-

તમા) ૩ હોવાતુ ઠી

એ ચક્ર કિં:સં એ ચક્ર તાણુ કનકો એ ચક્રો

વિચકાખાન, હીચકુ ૩ નાખતુ ફેકતુ (નખોટી)

એ ચાતાણુ, વિંદુરી દટિન, તાસી નગરવાળુ

એટ, સ્ત્રીં ટેક, વટ, આટ ૨ ધીર, સાડકારી

૩ મમત આગ્રહ, છં

એ ટાળ, વિંદુરી મમતી ટુચી “રાયરી જાકો

એટો, વિં એટવાળુ, ટેકો ૨ મમતીનુ છી

એ સી, વિં (મં) અશીની ૮૦ [ન પેના

એકે, સં માતાર્ય બહુવચનમા બોલાનો શબ્દ

એએ, સં તેઓ, પેલા

એક, વિં (સં) પડેલી જે સખા તે, પડેતો-

આક, ૧ ૨ જેની જરામરી કરનાર બીજુ

નથી તે મુખ્ય ૩ કાષ્ઠ પણ એક, ચોક્કમ, અમુક

૪ ફલાણા ૫ સરખુ. મળતુ અમે “તમે

અમે એકજા છી મે ” ૬ આમરે, લગભગ શુભારે

‘સાએક કદમ’ ૭ તેજ ફરે નહિ તેજુ ‘વચન

એક” ૮ પ્રથમ પહેલુ ‘એક સુખ તે જાને

નયો, બીજુ સુખ પેટ દીકરા ” ૧૧ વધારે,

એક બીજો (એ અર્થમા) ‘એક વર્ષાદ પડ્યો

હોત તો લીજા લહેર થાત’ (રેડી પ્રયોગ માટે

બુઓ ગુજરાતી શબ્દકોષ.)

એકાએક, વિં ૨ એક, જુદાજુદા ગણના એક, અનુક્રમ. [સમકાલીક
એકાલીક-લી, વિં એકજ કાળ-વખતનું
એકકું, વિં એક એક હોય તેવું એક પછી એક
એકકેરે, અં એકતરફ એક બાજુએ, એકમમ
એકચક્ર-કે, અં સર્વોપરી રીતે, એકછત્રે,
એકજ ચક્રમા [છે જેવું તે, તક્ષીન
એકચિત્ત, વિં એકજ વાતમા ચિત્ત-ધ્યાન મન
એકચિત્ત, નં લક્ષ, ધ્યાન, એકતાર,
એકછત્રે, અં ધણા મોટા પ્રદેશ ઉપર એકજ
જથ્થુનું રાજ્ય હોય તેમ, એકજ રાજની સત્તા નીચ
એકજ, ૧૦ માત્ર એક, કેવળ એક
એકજણ, નં એક માણસ, અમુક એક જથ્થુ
એકજથા, અં એક સાથે, એક ઠેકાણે એકકું કરવું તે
એકજાતિય, વિં એકજ જાતનું, સમાન ધર્મ વાળું
એકજીવ, વિં એકરૂપ, આબજ તન-મય, અભેદ
એકગોઉં, વિં એક પગ હોય તેવું
એકકું, વિં જુદેજુદે ઠેકાણેથી લાવીને એક
ઠેકાણે ભેગ કરેલું તેવું, જુદું હોય તેને ભેળી
નાખી એક કર્તું હોય તેવું સચુકત, એકત્ર, મિશ્ર
ભેગશેળ, મિશ્રિત. એકકું થવું-જોડાવું, મળી
જવું, ભળવું ૨ મળવું, ભેળા થવું “મને રસ્તામા
એકકો થયો” ૨ સમાધાન થવું, ભેળ-સપ થવો
એકકું મળવું-જોડાવું ૨ ભેળા થવું, ટોળે થવું
એકકેએક, પું એકથી તે મો લગી બોલવા
લખવાનો એક આક ૨. એક સખ્યાચિન્ન
એકકેએક-પહેલેથી, શરૂથી, એકકે એકથી
એકકો, પું એકનું ચિહ્ન-અક્ષર તે, આકડો ૨
જ્યુલાતની નિશાની ૩ જથ્થો, ટોળું, અમુક
રીતરિવાજને અનુસરનારો સમૂહ-જથ્થો તે
એકકો કરવા-કણનાત આપવી, સડી કરવી
(સમતિ આપના) એકકો લેવો-કાઠની કણનાત
લેવી, સડી લેવી એકકો વગરનું મીકું ગણનારી
વિનાનું નેખામા નહિ એકનાવડ વગરનું સત્રનું
નનમું • પાયા-આચાર વિનાનું એકકે કાઠી
નાખવો-નુચ્છગી નાખવું કસાલે મામા નમચું
૨ એકકો કાપવો સમૂહમાંથી દૂર કરવું, નામ
તજવો.

એકકાળીઉં, વિં એકજ દાળ હોય તેવું (જાપરું)
એકતર, વિં (સં) બેમાંથી એક ૨. બે વસ્તુનું
મળી જઇ એક થવું તે
એકતત્રે, અં એક જથ્થે, એકકો મળીને, સંમ-
તિથી ૨ દૂટ પડ્યા વગર, લાગુ રહીને
એકતરફ, અં એક બાજુએ, એકકોરે, એકલાથપર,
એકતરફી, વિં બન્ને બાજુ બરાબર બેખા વચ્ચે
રતું, એક પક્ષ ખેંચો હોય તેવું (ધનસાક) ૨
એકનુજ, એકબાજુનું
એકતા, સ્ત્રીં (સં) એકય, એકપણું.
એકતાન, નં અડ ઠેકાણે ચિત્તાગુ, એક વિષય
ઉપર મનવાળું ૨ પું એક જાતનો સ્વર
એકતાર, વિં (સં એકનાતાર-ટોરા.) પડેલેથી
હેવટ સુધી એક સરખું હોય તવું, સમાન એકા-
દાર, અનુનાધિક ૨ તક્ષીન, મળી મએલું ચુલ-
તાન ૩ એક તારનું, એકતારવાળું, ‘અગરખુ
એક તારે, બનાવ્યું બહુ જુગતે કરા-રણુ છે.ડ’
એકતારો-રી, પું જેને એકજ તાર હોય તેવું વાળું.
એકતાલ, પું ગાયનમા તાલ લેવાનો એક ભેદ
૨ એકજ તાલનો રાગ ૩ એકય
એકતાળીસ, વિં ચાળીસ ને એક, ૪૧
એકત્ર વિં એકકું મિશ્ર, ભેગ ૨ ભાગમા-
પલાળામા હોય તેવું ૩ સરખું
એકત્રતા, સ્ત્રીં એકકાપણું, ભેળ, સંપ, ભેળાપ.
એકત્રીસ, વિં ત્રીસ ને એક, ૩૧
એકતવ, નં (સં) એકપણું, એકયતા, એકતા
૨ સંપ ૩ ભેળ, મળતાપણું
એકકડિઉં વિં (સં એક + કડ-લાકડી)
એક લાકડા ઉપર ઉજી હોય તેવું, જેને એકજ
ચાલવો હોય તેવું એક દડીઓ મહેલ-એક
થ બલા ઉપર બનાવેલું રહેઠાણું, બ્યા રાજઓ
અણમાનીની રાગીઓને રાખતા એવી દતકથા
છે એક દડિઓ શ્વામ-આખર વખતનો શ્વાસ,
મરણ થતા પહેલાનો જે શ્વાસ તે
એકકડો, પું મરતીવેળા જે શ્વાસ-દમ ચાલે છે તે
એકકન, પું ગણપતિ, ૨ એક દાતવાળો હાથી.
એકદમ, અં એક દમે-એકજાસે, એકરૂસે ૨.

સામકુ. ૩ તરતજ, તાપીદથી, તામડનોમ, જલદી
એકદથી, ન૦ (સ૦ એક+દલ-પાદકુ) એક
પાંખડીનુ ર દાગ વગરનુ પડ કે દૈત ન હોય તેવું
એકદા, અ૦ એક વખત, એક સમયે, એકવાર,
૨. કદાપિ, ૩ પૂર્વે, પહેલાં.

એકદાથી, વિ૦ બધા દાણા એક સરખા હોય તેવું
એકદાથી, ન૦ એક સરખા મણકાની કડી,
મગગ સતર

એકદોલ, ન૦ (૧૧૦) ભુગામ નહિ તે, એકમન
એકદોલ, સ્ત્રી૦ મપ, મેગ, એકય, મનની એકતા.
એકદોલ, સ્ત્રી૦ (સ૦) એકજ આસપતા-હેતુના,
એક નજર ૨ વિ૦ એક નજરવાળુ, કાળું.

એકદેશી, વિ૦ (સ૦) એકજ દેશનુ ૨ કોઇ
આખા વર્ગને લાગુ પડે તેવું નહિ, પણ તેના
કોઇ ભાગને લાગુ પડતું, એક માણુ-પણુ હોય
તેવું (ભાષણ વાદ) ૩. અધુર, એકજ વાન
જણનાર, એક તરશી

એકદા, અ૦ એક પ્રકારે, એક રીતે,
એકધારી, વિ૦ (સ૦ એક+ધારા) એકજ-
સરખી ધારવાળુ (હથિયાર, એક બાલુજ ધાર-
વાળુ ૨ સરખુ, સમાન.

એકધાર, વિ૦ (સ૦) એક સરખું. ફેરફાર
વગરનું, બદલાય નહિ તેવું

એકનજર, સ્ત્રી૦ બને જણે સામસામ્ય જેવું
તે નજર, મેળાપ ૨ એક દષ્ટિ ૩ એકજ
વિચાર, સામાન્ય હેતુ [આમલી

એકનસીડું, વિ૦ આકુ, હડીકું, મમતી, જુદો,
એકનિશ્ચય, પુ૦ (સ૦) ફરીથી કદી બદલાય
નહિ તેવા જે કારણ તે

એકનિષ્ઠ, વિ૦ (સ૦) અચળ ૨ વિશ્વાસ, આસ્તિક
એકનિષ્ઠા સ્ત્રી૦ (સ૦) એકના ઉપરજ જે
વિશ્વાસ તે, અડગમદ્દા. ૨ વફાદારી [તેવું

એકનુ એક, વિ૦ તેવું તેજ, એકજ, બીજું નહિ
એકંદર, વિ૦ (સ૦ એકજ. ફાં. અંદર-મા)
એકડું, સરવાળામા ગણેકું, એકદર (સધળું)

આવી જાય તેવું,

એકપક્ષી, વિ૦ એકતરશી, એક બાજુનું.

એકપાડી, વિ૦ એકજ વખત વાયે અથવા સાંભળે
તો યાદ રહે તેવું [(જમીન)

એક ફસડી, વિ૦ એકજ પાક આપે તેવું,
એકખારગી, અ૦ એક રીતે, એક પાસથી જોતા,
એક લેખે ૨ એકવાર

એકમાન, ન૦ (અ. ૦ ઇ. ૦) નસીમ, ઇક-
બાલ, રિખત. ૨ આમા ની, યદની.

એકભાવું, વિ૦ એકજ ભાવનું, સરખી ક્રિયતનું.
એકભુત, વિ૦ એક વખત ખાનાર
એકમજલી, વિ૦ એક માળનું (ઘર)

એકમ, સ્ત્રી૦ પડવો પપચાડીઆનો પહેનો દિવસ.
૨ એક ૩ પહેલું

એકમગ, અ૦ એક બાલુ કોરે, એક તરફ
એકમત, વિ૦ (સ૦) એક વિચાર, એક દિલ.
એકમતોડું, વિ૦ મમતી, હડીનુ, જુદો, આમલી,

એકમન, ન૦ (સ૦) મેળ, સલાહ, એકમત ૨.
એકયતા, રાગ, સપ. [ચિકુક

એકમાવા, સ્ત્રી૦ (સ૦) એક પાણુ. ૨. અ. ૦. ૨. ૬.
એકમાર્ગી, વિ૦ (સ૦) સીધું, સીધે રસ્તે જનારું;
સરળ, એકજ માર્ગનું

એકમેક, અ૦ એક બીજાને, પરસ્પર, અપરસ્પ-
રસ, અન્યોન્ય ૨. વિ૦ એકતાર, એકરસ.
એકમેર, અ૦ એક બાલુએ, એક તરફ, એક કોરે.

એકર, પુ૦ (અ૦) જમીન-ખેતરનું એક માપ.
૪૮૪૦ ચોરસ યાર્ડ અથવા ૧૧૧૧ વિધાનુ માપ
એકરંગી, વિ૦ એકજ રંગનું. ૨ સંપીણુ, એક-

તાલી, એકજ રંગ-વિચાર તર મવાળું
એકરસ, વિ૦ ભુલપણુ ટળી જઈ એકપણુ થઈ
રહ્યું હોય તેવું, અટવાઈ મળી ગયેલું. ૨ એક

રાગ વાળું, યુક્તતાન, એકતાર.
એક રાગ, પુ૦ મપ મેળ, એકમત.

એકનાર, પુ૦ (આ. ૦ ઇ. ૦) ઇકનાર, ભુખા;
કણસાત. [ન લખાણુ, એકિડવિટ.

એકનારનાખું, ન૦ આ. ૦) જેમા એકનાર હોય
એકનાસ, વિ૦ (સ૦ એ. ૦ નરિસા ' ૩૫ યુલ
વગેરેમા સરખું હોય તેવું, એક જાતનું. ૨.

એકડું કરેલું, એકદર. ૩. સ. પ. એકડું આપવું તે.

એકરૂપ, વિં (૩૦ એક+રૂપ-ભેતુ) એ જ દેખાવનું એક સરખું હોય તેવું, સમાન, એકરસ એ.લ, વિં એકલ
એકલક્ષ, વિં એકળ લક્ષવાળું, એકતરફજ ધ્યાન વાળું [વધો, સતાવરી
એકલકટે, પું એક જાનનો બહુ થુ જાવાળો
એકલકુ, વિં એકલ (નિતામા)
એકલકોડલ, વિં એકલ એકલ અડતુ છડ
૨, એકજ સાથે હોય તેવું 'વખત એટલો ના બાનેક હનો કે ગામેનર કરવું હોય તો એકલ ડોડલયા થઈ શકે નહિ' એ.લેડોકલ અલ્લા બેલી—ગરીબની વહારે પરમેશ્વર છ જેને કોઈ મદદ કરવું નથી તેને હથર મદદ કરે છે
એકલપદ, વિં (સં એ +પદ) આત્મ ભરી, પોતાનુંજ મત્ર પેટ ભરે તે, સ્વાર્થો, આપમતનખી
એકલમલ, વિં વરલ, નાર, કોષકળ, જવલે મળી આવે તેવું ૨ એકલકોડલ ૩ એકો ૪ એક માર્ગો
એકલવાધ, સ્ત્રીં વાકુ વાળવાનું સોનીનું એક ઓળર ચીલામા એક બાજુ પડેલો ઉડા ખાડો
એકલવાયુ, વિં એકલ, સોળતી વિનાનું ૨ આશ્રય વગરનું, લાચાર ૩ એકલ, પુત્ર પગિવાર વગરનું
એકલશરો, પું (સં એક+સર-અવાજ) પાણીઆગનો મુનશી, જેને એકલાંજ રહેવું ગમે ૨ એકલપેડો, સ્વાર્થો
એકલુ, વિં બીજુ કોષ સાથમા ન હોય તેવું, સાથી વગરનું, માત્ર એક પોતેજ, છડું, જાને, પડે ૨ એકનું એકજ, ફક્ત, માત્ર ૩ અલગ, એકાન્તમા હોય તે એકલે હાથે-બીજા કોષની મદદ સિવાય, પડે, કોષની સહાય વગર, બીજાનો હાથ ન હોય તેવી સ્થિતિમા
એકલા, વિં અગીબાનો મકેત ૨ જાતે પોતે
એકવખત, અં એકવાર, પહેલા, એકદા
એકવગુ, વિં એકદમ, એકીવારે, એકેકેરે, સામડું, સાથે લાગુ ૨ એકજથે, એક બાજુએ, કમે
એકવચન, નં ફરે નહિ તેવું વચન-મોવ ૨ એકજ વસ્તુને જે બોધ તે, જેમા એકપણ હોય તે (આકન્થુમા)

એકવચની, વિં એક વચનવાળું, બોધ્યુ પાળે તેવું, પ્રાગાણિક, વચન પાળનાર સસાળી
એકવડોડ, વિં પાનળુ નમળા-નાજુડ માધાનું અંકુડ વિં પાનળુ દમ વગરનું, નાજુડ માધાનું ૨ ઉપરાઉપરી પડ ન વાળ્યા હાત તવું એક પડાગુ [પાનનું
એકવર્ણ, વિં (સં) એ જ ધર્મ કે એ જ એકવર્ણ સમોકરણ, નં બીજગાણના જે સમીકરણમા માત્ર એ.જ અવ્યક્ત પ હોત તે એકગર, અં એક વખત એક સમયે, એકદા
એકવારોઉ, વિં એક વખતનું એ.જ વખત થાય તેવું, * એક વાગ-વાડના પનાળુ ૩ નં એક વખત ખાડેલી ડાગ ૨
એકવિચાર, પું (સં) મળતા આવત તે, ફરે નહિ તેવા જે વિચાર તે ૨ ઘણા જણનો વિચાર જુદો ન પડતા મળતો આવતો તે
એ-વીસ, વિં વીસને એક ૨૧ ૨ નં પત્ર ગની દોરીનું માપ
એકવીસા પું આકમાનો એકીસનો પાડો
એકસટ, વિં (સં એક+પટ્ટિ-માઠ) સાઠ અને એક ૨ (અં સેટ) એક આખો જથો તે
એકસપ, વિં એક બીજ સાથે મળી જવું તે, મળતા થઈ એકત્ર થવું તે, એકમત ૨ એકયત્રા, મપ, એકો, ૨ મેળાપ મેળ
એકસરખુ, વિં રૂપજુ વગેરેમા મળતું આવતું, જુડું ન પડતું, એકતાર સમાન, એકરૂપ એકાકાર
એકસાન, વિં એક સરખું, એકરૂપ, એકાકાર
એકસેર, વિં એક સેરનું [તે ૨. સો, ૧૦
એકસો, વિં સો સોની ગણતરીમા પ્રથમ સો
એકહાથું, વિં (સં એક+હાથ) એકજ જથુથી થએલું (કામ) ૨ એક હાથ વાળું
એકહાથે અં એકજ માથુસના હાથથી કાષ ચાલતું હોય તેમ, કપવ વગરનું
એકક, વિં (સં) એક અંકવાળું
એકાગ, વિં (સં) અપગ, હીન અગ
એકાએક, અં અણધારું, ઓચીનું; આકસ્મિક, સહસા; અચાનક.

અકાર, પુ (સં) જુદીજુદી વસ્તુઓનું એક થતુ તે, સામ્ય, મિશ્રણ, મકરત્વ ૨ વિં એક આકારનું, એકરૂપ એકતા, ગેળગેળ.
અકારી, વિં એકલ, સાથ વગરનું 'એકારી, નિર્ભય થઇ વિચરે વનમાં' ૨ નિગધાર ૩ એકદમ, ઓચીતુ [એક આખવાળું
અકાર, પુ (સં) કાગડો ૨ વિં કાણુ, અકારી, વિં એકજ અક્ષર હોય તેવું (મત)
અકાર, વિં (સં એક+અ+એક) એકજ વસ્તુ ઉપર લાગેલું-ચોટેલું (ખાન, મન, પ્રીતિ, ધન); તદ્દલીન.
અકાર, પુ (સં એક+આ-સુધી+અર્-જતુ) એક આચાર-ધર્મ ૨ વિં એક સરખી રીતસાતનું, સમ આચારવાળું
અકાર, વિં નેતુ ને એક, ૬૧
અકાર, વિં (સં એ + આદિ) કાંઈ એક, એક અથવા બે ૨ એકાદુ, એકજ
અકાર, વિં (મં) અગિયાર, જુ મો
અકાર, સ્ત્રી (મં) અગિયાર, જુ મો
અકાર, સ્ત્રી (સં) અગિયાર, જુ મો
અકાર, વિં કાંઈ એક, એક વા મે ૨ લાગે એક
અકાર, વિં ઓચીતું તામડનોમ
અકાર, નં (સં) જ્યા પ્રાણી-વસ્તુની બીડ ન હોય તેવું કેમકે નિરાતલી જગા, આગતા ૨. ખાનગી બેઠા-મનમત ૩ અં ખાનગી-જુ પી રાતે ૪. જ્યા બીજી કાંઈ ન હોય તેવે કે ૧૭
અકાર, પુ અકાર દહાડાને અતરે જે ભોજન કરતુ ને લામટ નાહ તે [આવનો તાવ
અકાર, વિં એકએક દહાડાને આતરે
અકાર, પુ (સં) અકારમાં વાસ કરવો તે
અકાર, અં વયમાં એક મુઠી દઈને પડી ત્રીજી હોય તેમ એકનો આતરો હોય તેવું, અચાર નવાર, ચારાફરતી થતુ-આવડ, એક પડી એક
અકાર, વિં પચાસ ને એક, ૫૧
અકાર, પુ (સં એક+આ+સિ+હાર-કદી) એકજ સેરનો પચ્ચ ભારે મુઠનો હાર
અકાર, સ્ત્રી (સં) એક સેરનો હાર ૨.

તે નામનો એક અર્થાલકાર
અકાર, નં (સં એક+અ+ન-ખાતું) દિવસમાં એક વખત ખાતુ તે [૨ ધણુએ, અનેક
અકાર, વિં (સં એકારી) એકી ને એક
અકાર, અં એકએક; બધું; દરેક, સઘળું
અકાર, સ્ત્રી ને સખ્યાને બેએ ભાગતા બાકી કંઈ પણ વધે તે. ૨ પિશાચ કરવા જવાનો સંકેત, એક આગળી બતાવતી તે ૪ સપ, એક, એકો 'ધન વડે ધર્મ થાય, કુડા કર્મ નાશી જાય, એકી એ બેની ગણાય, કારણ કે વાયછે' - વણી.
અકાર, નં એક કરતુ તે, મેળવલું-સમેલન કરતુ તે
અકાર, નં આકીન શ્રદ્ધા, વિશ્વાસ.
અકાર, સ્ત્રી વસ્તુની સખ્યા એકી છે કે બેકી તે અટકળવાતી રમત.
અકાર, અં એકી વખતે, સામડું, મધે લાગુ. 'એકીવારે હણી નાખ, દયા પ્રભુ, શી-અદાપે છે'.
અકાર, વિં કાંઈ એક, એકાદુ
અકાર, વિં એકપણ કાંઈ નાહ 'એક એવો ન હતો કે જે પ્રભુથી ડરે' એક કાગડો કાચી ન રહેતી-તીનવાનું વીલી જતું બધી તરફના વાયગ વાંધ ચૂક્યા એકે કોર કાચી ન રાખતી-મણા ન ગાખતી, ઉપ ન રાખતી (દુખ દેવામાં, પ્રયત્ન કરવામાં)
અકાર, વિં એક એક એમ ગણતા જેટલા હોય તેટલા, સંખ્યા, બધાય ૨ દરેક, પ્રત્યેક
અકાર, અં એક પડી એક એમ, દરેક ૨ વિં એક એક ૨ છૂંકું નોખું; અલગ
અકાર, વિં એક પડી એક, વાગ ફરતી દરેક
અકાર, અં એક પડે ઉણુ હોય તેવી સ્થિતિમાં ૨ આતુરતાથી, ઉત્ક્રાંતી દરેક, પ્રત્યેક
અકાર, અં એક પડી એક, વાગ ફરતી ૨
અકાર, પુ એકને એક, બેને બે, ગુણવાતી જે ગુણકાર આવે તેના ધડીઆ ૨ એકો ૩ વિં એક પણ, એકજ, એકએક. ૪. (નકારમાં) એક-પણ નાહ, કાંઈ નાહ. [કરેલું જે આદ તે
અકાર, વિં (સં) એકલા એવો. ઉદેશીને

એકો, વિં સવગામા એકજ હોય તેવું: ઉત્તમ.
 એટ, સર્વોપરિ ૨ એકજ, એક એજ
 એકો, પું જે રમવાના પાના-પાસામા એકજ
 નિશાની વાળુ જે હોય તે ૨ એક બળદ જે
 ડાતો હોય તેવી ગાડી, ડમણી ૩ સપ, એકય,
 એકમત થવુ તે
 એખરો, પું એક જાતની વનસ્પતિ-ઔષધ ૨
 બાતલ કરેલો-નકામો રહેલો માલ.
 એખલસ, સ્ત્રીં ઈખલાસ, જુઓ.
 એજ, અં નક્કી એ
 એજન, અં ઉપર પ્રમાણે, તેજ.
 એજંટ, પું (અં) આડળીઓ, પ્રતિનિધિ
 ૨ અમુક તરફથી કામ કરનાર
 એજ્યુકેશન, નં (અં) કેવળજી
 એજ્યુકેશન, વિં (અં) કેળવણીને લગતું,
 કેળવણી સંબંધી [ગણતરી બતાવે છે
 એટએટલુ, વિં એટલું બધુ (અમુક અમુક એમ
 એટલામાં, અં એ વખત-દરમિઆનમાં, થોડા
 વખતમાં, તરતજ
 એટલામાટે-સારૂ, અં ઉપર કહ્યું તે પ્રમાણે
 હકીકત છે વાસ્તે, તે ઉપરથી, તેથી, તે કારણપર
 એટલું, વિં (સં) એનાવળ) આટલું, જરાક,
 થોડુક, અમુક માપનું તેટલું
 એટલે, અં ફલાણીનો અર્થ આ છે એમ જણા-
 વનારો શબ્દ, બીજી રીતે ૨. એ ઉપરથી, એટલા
 માટે ૩ પડી, સારે એટલે કે-કહેવાનું કે,
 મતલબ કે
 એડ, સ્ત્રીં એકવાડ, અજી ૨ વિં ખરામ,
 તુઝ, નિલ ૩ હડામણ, સકાત ૩ કટાળો
 આપે તે', પીડા.
 એકવાડ ડે', પું (મં ઉચ્છિષ્ટ) જેમાં ખાધુ
 હોય તે અજીકા વાસણો. ૨ અજીકુ, એકુ ૩
 ગદાડ, મલિનતા
 એકું, વિં નં અજીકુ ૨ ફેલુ. રીસાએકુ
 ૩ હાડયુ સકાત ૪ રાવેલું અજ.
 એકુજીકું, નં વધેલુ રાધેલુ ધાન્ય અને વાસણો
 એડ, સ્ત્રીં એડી ૨ થોડાને મારવાનો એડીમાં

બેરવેલો જે ખીલો તે કાટો, ૩ ખેતી ખેડ.
 એડ, સ્ત્રીં હેડ, જુઓ ૨ બગરોતો કાફલો
 એડવુ, કિં સં અડાવી દેવુ ધુમાડુ, સામેલ
 કરવુ, જોડુ, લાય પાડવુ.
 એડીટર, પું (અં) વર્તમાન પત્રનો મુખ્ય લખ
 નારો, તત્ત્વી મત્રો ૨ અથો છપાવનારો, પ્રકાશક
 એડી, સ્ત્રીં પગની પાટલીનો પાઠનો ભાગ તે
 ૨ સોની લુહારનુ એક ઓળર, આકૃતિ-આન
 ખોદેલા હોય તેવુ બીજુ ૩ અક્ષર ૪ લોહાની
 નાળ. (બૂટે ચોઢવાની) ૫. ધડીની માડી
 એડો, પું અતિશય પ્યાર, લગવાડ ધણોજ
 સંબંધ ૨ બચ્ચાનો ને માનો સ્નેહ સંબંધ ને
 'છોકરાને એની માનો બહુ એડો લાગ્યો કે'
 એડી, સ્ત્રીં બરોમરીઓ, ધગકદર, કાડાવડોડ.
 ૨ પરપરા, પેડીનો ઉતાર
 એજુ, નં એક જાનનું હજુ
 એતદેશી, વિં આ દેશનું મંબંધી
 એથી, અં તેથી, એ કારણે
 એટી, વિં (આં) આગમ, મદ, પ્રમાની ૨
 ધીરં, ટાહુ, ધીમુ ૩ વ્યસની, ૪ ગદુ મનન
 ૫ નિર્ભયી [તેનું સ્થળને
 એટીખાનુ, નં આળસનું સ્થળ કચગે પુ જે ફોર
 એનગાં, નં (સં ઈન્નન) યાગવાના લાકડા,
 વસ્તેવ
 એપ્રાણુ-જી, સ્ત્રીં (સં અપિનવા-પ-ડવુ)
 નિશાની, ચિહ્ન ૨ દાખલો ૩ ઓગખ, યા..
 એન, નં એક જાતનું લાકડું
 એન, સ્ત્રીં ટાકણુ, અશીનો વખત ૨ આખર,
 શાખ, વટ ૩. ટેક ૪ નાડ, શેલા
 એન, વિં સરસ, સુન્ ૨ અમત પ્રથમ જેવુ
 ૩ નક્કી, ખરૂ, આપાદ ૪ જમીનનુજ ખામ
 એનઉપજ, સ્ત્રીં જમીનના પાડની ઉપજ તે,
 મહેસુલ
 એનકરજ, નં મુદન કરજ, અસત દેવુ
 એનકિમન, સ્ત્રીં અસલ-ખાસ કિમન, પડતર
 કિમત, એકદર ખરચ [ખરચ.
 એનખરચ, પું ખાસ ખરચ ૨ જમીન સંબંધી

એનધેન, સ્ત્રી (આં એન-આપ+ગેન-વાદ્ય) છોકરાઓની એક રમત [આવવાનો વખત એનથોમાસુ; નં ભર થોમાસુ, ધણો વરસાદ એનજમીન, સ્ત્રી વાવેતરવાળી જમીન, ર કિતામા જનાવવામા આવેલી જમીન હોય તે એનજમા, નં મહેસુલની વસુલાત, જમીનના કરની આવેલી ઉપજ તે એનજન, નં (અં) વરાળ યંત્ર એનજુવાની, સ્ત્રી ભરજુવાની એનવાવેનર, નં કિતામા જતાવેલી જમીન, વાવેતરવાળી જમીન (પડતર નહિ) [દાકણ, એનવેલપ, નં (અં) પરખડિડ, ખીડો, વેળન, એનવેળા, સ્ત્રી કવેળા એમડીનો વખત એમિસ, પુ (અં) અંગ્રેજ વરસનો ચોથો મહિનો. [આળ, કલક. એમ, સ્ત્રી (આં) ખોડ, ખામો, અપવાદ, એ રાર, રિ ખોડ ખાપજુવાળુ, લાઝનવાળુ, દોપવાળુ, એમવાળુ એમિઅલ, વિં ખામોવાળુ, દુર્ગુણી, કલકિ. ૨. અશુભકારક એક, સ્ત્રી (આં હુથમત) અચાનક ભય-માદા સમાચારથી ચિત્તનું એકદમ સકાચાઇ જવું તે, કાળ, ક્રાંતકો, હમક એલકાવવુ, રિં સં છક્ક કરી નાખવું, મન ઉપર એકદમ ખગમ અસર કરવી એમ, અં (સં એવમ) એ રીતે, એ પ્રમાણે એમાન, નં (નં આમા) મરણ પથારીપર પડેલા માણુ પામે કાચા અલનુ દાન અપાવવું તે એરેરિથાજમીન, સ્ત્રી જે જમીન ઉપર સરકાર હક લેવાતો નથી અથવા થોડોક લેવાય છે પણ સરકાર માલીકની નહિ તેવી જમીન ખામલી જમીનનો એક ભેદ, દમાલી-ઇનામી જમીન એરજ, સ્ત્રી સોની લુહાર વગેરે જે ચોરસ ગચીઆ ઉપર હથોડા મારી ઘાટ ધડે છે તે એરજકાકા, સ્ત્રી એક ભતનું ફળ, પર્વુ એરંકુ, નં એરંકાનું મળ. છિ તે એરંડી, સ્ત્રી એરંકાના બી, જેનાથી દીવેલ નીકળે

એરંડી નં દીવેલ. એ-ડા, પુ (સં એરંડ) એક ભતનું ઝાડ-જેના બીમાથી દીવેલ નીકળે છે તે (એ બે ભતના થાય છે. મળ એરંડ અને વર્ષાથી એરંડ મળ એરંડ પાચ દસ વર્ષ સુધી ટકે છે જરાયતિ એરંકાના બી ખારીક હોય છે પરંતુ તેમાંથી વધારે તેલ નીકળે છે [કાંઈક મોડું ઝાડ એરમડી, સ્ત્રી અણી બોરડીને મળતું પણ તેનાથી એરમડું, નં એરમડીનું ફળ ૨ અમોટમાં પહેરવાનું સજ્જન બહુ વસ્ત્ર. ચિટો એરા, પુ કબજો, પહેાચ. ૨ પકડ, ચાપ એરાફેરા, પુ અણી આવ બ કરવી તે ૨ અરતોદય એરં, અં (મં એ) આ તરફ, અહીં, એરં એરં, પુ સાપ પચકુ ૨ ભેદ એરં, પુ આવળવ, પગરવ અચરજવર ૨ હવાડો. એગેખરો, પુ સોનારપાનો ભગાર એલકાળ, પુ ખિતામ, ઇલકાળ એલચી, પુ (તુરડી એક રાગનો પરરાખમાં મોકલેલો કાગમીરી તે, રાગની તરફનો વકીત ૨ દૂત, સદેશો લઇ જનાર. એલચી, સ્ત્રી (સં એ-૧) ઇલાચચી એલતેમસ, પુ (આં ઇલ્તિમાસ) અંગ, વિ નતી ૨ ફરમાસ. ૩ ઇજા એલકેલ, વિં (આં ફિઅર-કામ) વગર વિચારનું, અસભ્ય, લાંડ જેનું, અસ્તીન ગમે તેમ એલકેલ, નં (બહુવચનમાં) મર્કટ મેષ્ટા; અસભ્ય ચેન ચાળા, નખરા એલગવું, રિં અં વાતાવરણમાં બીનાશ આ-આવતા ખારવાળી વસ્તુઓનું બીનું થવું એમ-ળવું, પાણી થવું એટી, સ્ત્રી હેલી, ભુઓ એટીવાર, અં એણ, આ વર્ષ, આ વખત એટો, પુ આચકો, ધકો. એટોએલો, પુ એક ભતની રમત (લાવનઅર) એવ, અં નિશ્ચય નક્કી. [મધુ; બહુજ. એવડું, વિં આલકું (કદમાં); એવ. ૧. એટલુ એવણ, સં તે, એ.

એવા, પુ૦ હેવા, ટેવ, અભ્યાસ, મહાવરો
 એવાતણુ, ન૦ સ્ત્રીની પરણેલી હાલત, સૌભાગ્ય,
 સોવાશણપણુ
 એવાનાં, અ૦ એટલામા, એ દરમ્યાન, તગતજ પછી
 એવુ, વિ૦ એરીતનુ-પ્રકારનુ ૨ એના સંરખું-જેવુ
 એશ, સ્ત્રી૦ (આ૦ એશ) મોજમજા, ૨ ગયાજી,
 ચમનયાજી અશઆરામ-તાગડધિના કરવા
 તે ૨ મોજમજા ૩ વિષયભોગ, કામાભિલાષ
 એશિયા, પુ૦ પૃથ્વીના પૂર્વ જોળાધર્મમાનો એ
 નામનો ખડ [એશિયાનુ વતની
 એશા ૧૧૬, વિ૦(અ૦) એશિયાખડ સખધી,
 એસણુ, ન૦ સોનીનુ નામ અગીકુ, સવડી
 એસ્તેકમ સ, પુ૦ (અ૦ ઇસ્ટિકમાત્ર) મેમા-
 નને આદરમાનથી સામા જઈ તેડી લાવતુ તે,
 સામૈયે જતુ ને
 એન્ટિમે, પુ૦ અ૦) અડસદો, અટકળ ૨
 શુમાર, ગણતરી ૩ કિમત, આકણી.
 એકુ, સ૦ એ, તે કાવતામા) કાંડ, મહ
 એકુમ, વિ૦ (અ૦ અકુમ) એવકુક, મર્ખ
 એકુ વુ, વિ૦ મ૦ (સ૦ અપન કુ-મગ્રુ)
 પાળી થતુ, ભીગતુ ભીમશ આપી, પાણી છટતુ
 (હાથ, પગ મીકુ છ) ૨ એસરતુ ઉતરતુ
 એહવાય, પુ૦ (મ૦) હડિત, વર્ણન, કથા
 ૨ અવધા, લાતન, ચિતિ [રૂપા, મહેરમાતી
 એકુ માન, ન૦ (મા૦ ઇહુ માન) ઉપગ્રા આમાર
 એકુ માનમદ, વિ૦ (આ૦) આમારી, ઉપગારી,
 આશિઆણુ
 એમ, સ્ત્રી૦ ઇયમ, જુઓ [ગધીદાર તેમનો
 એમથી, સ્ત્રી૦ (સ૦ એના) એક જનનો સુ
 એમવતુ, વિ૦ સ૦ એ મેન્ને બને-શવે-ગોડે
 તેમ ડરતુ હળાવતુ, સહવાસ કરાવવા ૨ ટેવ
 પાડવી કેળવતુ
 એળીઓ, પુ૦ (સ૦ એકય.) કુવારનો સુ
 ડવેનો રસ, એક જાતનુ ગરમ કડતુ આપધ
 એળે, અ૦ ફોગટ, મિથ્યા, વધા, નકામુ. ૨ સ-
 હજમા, ઝટ, થોડા થમે 'એવુ અહળદ એળે જ-
 ડયુ'—અખો.

એ

એ, સ્ત્રી૦ મૂળાક્ષરનો નવમો કક અને તાણુસ્થા-
 ની દીવસ્વર-અક્ષર ૦ ઓ, પણુ
 એઆમ, પુ૦ (ફા૦ થોમ-દિવસ) વખત, ટાકણુ
 સધિ ૨ ઝંતુ, હવા, મોસમ
 એકાતિક, વિ૦ એકાતનુ, જ્યા કોઇ આવતુ જતુ
 ન હોય એવુ, માત્ર પોતાનેજ લગતું
 એક રાંત, વિ૦ જેને છેડે 'એ' હોય તેવુ
 એકય, ન૦ (સ૦ એક) એકત્વ, એકપણુ, એકતા.
 ૨ ઘણાઓએ એકવિચારના થવુ તે, મપ
 એચ્છિક, વિ૦(સ૦)અ પ ખુશીનું, મરજીમા આવતુ
 એડ, વિ૦(આડા ઉપરથી) કોઠનુ કથુ ન માને
 તેવુ આકુ, જકી, જી.
 એનિહાસિક, વિ૦ (ન૦ ઇતિ+ક+અસ) ઇતિ-
 હાસ સખધી ઇતિહાસને લગતુ.
 એફમલિ, વિ૦ (સ૦) માયાળી જાદુઈ ૨
 ચમત્કારો ખેન કરનાર નજરગવી કરના
 અરિયક, વિ૦ (સ૦) ઇદ્રિય ગ્રાહ્ય, પ્રત્યક્ષ
 એફિ, સ્ત્રી૦(મ૦)શયી, દ્રાણી, ૦ પૂર્વ ગિા
 એમ, ન૦(મ૦)મરસ્વ પીને આગધવાનો ખીજમત્ર
 અમે, વિ૦ આ, પેતુ
 એરવા, પુ૦ ઇતો ધોળો ને મોટો હાથી 'આ
 ઇતો થુ એરવા આપીમે છે, કે આદી ચમ
 કનો હગનો કર્યો છે" ૨ ઇન્દ્ર ધનુષ્ય
 એનાની, વિ૦ ઇશાનનુ ઇશાન મપધા એનાળી
 વિજળી-વરસાનુ ખાનગીમધ ચિહ્ન
 અધર્થ ન૦ (સ૦) ઇશ્વરપણુ પ્રમુત્તર મો-
 ટાઇ, શ્રીમાનપણુ, સાલ્મી ૩ મપત્તિ વિમુત્તિ
 આપાદી [ચણુ, સાલ્મી ૧૧૫
 એધર્થશાળી, વિ૦ ધન, વલ્લભ, આ મોટાન-
 એહિક, વિ૦ અગીનુ આ સમારતુ, આ લોકનુ
 એકામુનિક, વિ૦(સ૦) આ લોક અને પરનો
 કનુ સાસારિક અને પારલૌકિક.

ઓ.

એ, પુ૦ મૂળાક્ષરનો દશમો કક અને ઓસ્થાની
 દીર્ઘસ્વર અક્ષર. અનંત મળીને ઓ થાય છે.

એ, અઠકાઈને મોન વના વપરાતો શબ્દ, અરે, હે
૨. પછે, પેલી બાજુ મેં ૩ અરેરે, આરે ૪ કેમ ? ૫ ઇ
બાકાંવ તેને પ્રત્યુત્તર આપતા એ વપરાય છે, હા
એ, સં પેલું, તે

એ ડો, અં આશ્ચર્યથી નીકળતો શબ્દ
એ ધ્યાં, અં મેં હામાથી નીકળતા વાયુનો થતો
અવાજ. . . યથેચ્છ ખાધાથી નીકળતો સ્તોષ
સૂચક શબ્દ આધ્યાં કરવું-ખાઈ જવું ગટકરી
જવું, પચાતી જવું, દબાતી પડવું, ઉઘાતી દેવું
ઉચાપન કરવું

એ, એં એડવું તે, એ ાગી, ઉલટી, વમન,
૨ વર વતન, રહેલાય ૩ નં એડ નામનું
એક ઝાડ (યુરોપમાં થાય છે)

એ વુ, ડિં સં ના મવું ઉલટી કરતી, વમન
થવું ૨ લીવેલું પાકું આપવું એકો - ૧૨-વુ-
ઉલટી કરતી ૨ વાત બહાર કહી દેતી ૩
(લાય લોધેલું પાકું આપવું એ કયા બાન્ય
જેવું-એકેલું જોઈ ચીત્રિ ચઢે છે તેવું) અણુગ-
મવું, અણુખામણું, જોતાજ કટાણો આવે તેવું
એકળી, સીં (સં ઉત્કલિંગ) લહેરીઆ, પાણી
ઉપર જે કુડાળાં થાય છે તે, લહેર, લીંપણમાં
અગ્રાથી પાડેલી એક તરેહની નકશી

એહાર પું એ અક્ષર, અથવા તેવો અવાજ
એકારી, સીં એકવું તે, ઉલટી, વમન ૨ ઉલાળો
૩ ઉલટી કરેલી ચીજ

એહારો, પું ઉલાળો, બકારો ૨ હોકારો
એહાવવું, ડિં સં એકે તેમ કરવું ૨ કહા
વવું, પાકું આપવું ૩ કહી દે એમ કરવું, કહેવરાવવું
એકિસજન, પું (અં) પ્રાણુવાયુ, જોનાથી
પ્રાણીમાત્રનું જીવન પોષાય છે તે વાયુ

એખંડ નં એસડ; ઔ ધ, દવા. ૨ એગઠ
એખણવું, ડિં અં (સં + ખન-ખણવું) ખાડવું,
પીડવું, હેરાન કરવું, પજવવું ૨, ગીબત કરવી,
ઠોપ કાઢવા. પત્તર એખણવો પજવવું, હેરાન
કરવું પેલી એખણવો-પેલીનો ઇતિહાસ ઉક-
લવો, જુલો અથવા ખોટાં કૃત્રો જહેરમાં લાવવા
એખડ-હાંઆં, નં ઔષધ; એસડ.

એખર, સીં ઉપનામ, અટક ૨ નં (ઉપર ખારી
જમીન) જગતમાં પડેલી વિશા નરડ, ગદવાડ
એખરવું, ડિં સં એખર કરવું, મળ વગેરે
કચો ખાવો (ગાય, ઇં એ)

એખનાડો, પું ગદવાડ, મેલ. ૨. ઉડગો, અગ
પૂજનો દગલા [કરવું, ભેગું કરવું
એખવવું, ડિં સં છોલવું, ઉખડવું ૨ અડકું
એખાંગવું, ડિં અં (આખાં એ) દરાજને
ખુખારવું, ખગડવું

એખાણ, નં (સં ઉપખ્યન) ઉખાણ, મમ-
શ્યા ભેદ ભરલો પ્રમ, ડાયડો

એખાન, -દ, સીં ગજુ વક્ષર મગદૂર, તાન-
' એની તી એખાન કે સામુ મોલે. ' ૨ મામલત,
વિમાન, કાયનાન, માન 'એમા શી એખાન છે'
એખી, સીં જામનમર અને જુ ૧૪૦ રાજામાં
આવનો એક જાનનો સિકો દિનું ગડયુ નાસ
એગટ-દ, નં એવાસ દોરતે ખાતા વેલેલું નાસ,
એ ગણુચા ગીસ, ચિં ચાળ સમા એક એકો, ૩૯
એગણુચીસ વિં (સં એ. + ઉં + ચાળ) ૧૫
ત્રીસમાં એક એકો ૨૯

એ ગણુપચાસ, વિં (સં એક + ઉં + પચા-
શત-પચાસ) પચાસમાં એક એકો ૪૯

એગણુપડાયો, પું એમ પ્રણવ
એગણુસાઠ, વિં (સં એક + ઉં + પછિ-
સાઠ) સાઠમાં એક એકો ૫૯

એગણુ, પું (સં ઉં + ગર-ગણવું) અના-
જના શેકાતા દળાતા રહી ગએલા આખા
દાણા તે, ગાગડ, ડોળ (બહુ વચનમાજ વપરાય છે)
એગણીસ, વિં (સં એક + ઉં + વિ-
શતિ-વીસ વીસમાં એક એકો ૧૯

એગણુએસી, વિં એક + ઉં + અ-
શીતિ એ સી) એ સીમાં એક એકો ૭૯

એગણિયાં, નં એક જાતનું કાનનું ધરણું.

એગરગો, પું (સં અખ + વૃ-જાડવું + આ-
લથ) એધરાળો, ટુકા દાડાની અને પહોળા
મેઠાની દ્વપાક વગેરે પ્રવાહી પીરસવા રેડવાની
કડછી; ડુધો ૨. અણકા રેલાના ડાખાં

ઓગલો, પુઠ રાધવા મુકેલા વાસણના એક ખુણાપર કાચુ રહેલુ જે અનાજ તે.

ઓગાળવુ, કિંઠ અઠ (સં ૦ ઉત્ + જૂ-ગળવુ) પ્રવાહી થવુ, પીગળવુ, ગળવુ ૨ સુકાવુ, સોસાઇ -કરમાઇ જવુ 'તે ધણો ઓગળી ગયો છે' ૩ દળા આવવી, દવાઈ થવુ 'એટલુ છતાંએ તેનુ મન ઓગળ્યુ નહિ'

ઓગાટ, પુઠ ઓગટ, બુઓ

ઓગાન, પુઠ મોગુ, છાળ, તરગ

ઓગાળ, સ્ત્રીઠ એક વસ્તુ ચાવવાથી તે વસ્તુ અને લાળનો જે એક રસ થાય છે તે, એ રસનુ મુખમાથી ટપકા પડવુ તે ૨ વાગોળ, (ઢોર) ચાવીને પાછુ ટાહેલુ તે, થુકની સાથે લળેલો ખાધાનો કુઓ ૩ ઓગડ, ઓગાટ ૪ ચિંતન, મનન, નિર્દિષ્ટાસન "ઓગાળ લીધે તમે હરિ ઝટ પામે, અલ્યા એતો જૂટો છે દાવ દાવમેરે"

ઓગાળવુ, કિંઠ સં ૦ રસ જેવુ થાય તેમ કરવુ. પીગાળવુ, ગાળવુ ૨ દયા ઉપજાવવી

ઓઘ, પુઠ (સં ૦) પાણીનો વગ, પ્રવાહ, રેલો, ૨ જથો, ઢગલો, રાંધ ૩ છટ ધોધમારપણુ.

ઓઘડ, વિઠ અણુધડ જેવુ, લગણી વગરનુ, સુખદુ ખના જાન વગરનુ

ઓઘરાણુ, વિઠ પાણીના રેલાવાણુ, મદુ, અસ્વચ્છ

ઓઘરાળો, પુઠ ઓ રાળો, બુઓ

ઓઘરી, સ્ત્રીઠ વસ્ત્રને છેડે જે છટા રહેલા તાર તે, આતરી, ખૂલ

ઓઘલો, પુઠ ઓગલો ૨ કાણુ, બાકુ, મો (ન્યાયી ચીજ લેવાય અને મૂકાય તે) ૨. ઓધો, ગજી

ઓઘવુ, કિંઠ સં ૦ કુડા સહિત પુળાનો ઉભો ઢગલો સીંચવો, ઓરો વાસવો

ઓઘાલુ, કિંઠ અઠ અમુઝાવુ, ગભરાવુ ૨ પીડાવુ, દુખી થવુ [રહેલુ ધામ, ઓગડ

ઓઘાસ, નં ઢોર વગેરેને ખાતા બાકી પડી

ઓધો, પુઠ (સં ૦ ઓઘ) ઓવલો, ગજી ૨ વણા લોકોનુ માથે જમવાનુ તે ૩ લાઝી

સાથે ગુથેલી જતીની જનના દોરાવી સાવરણી. ૪. માથા ઉપગના ફગફગતા વાળનો જથો.

ઓધો બાળવો—ઓધાને બાળવો ૨ છાની વાત ઉધાડી પાડવી, ભેદ ભાગવો, ભોપાળુ ઉધાકુ

પાડવુ ઓધા ભેગી ઉડણુ-હાથી સાથે અકુશ ઓધોડોધો, પુઠ એક જાતની રમત અડધો દડધો

ઓચર, નં (અઠ વાડિચર) જેથી કંઈ સાખીત થાય તેવી ચોપડી, કાગળ, દસ્તાવેજ, પ્રમાણ પત્ર

ઓચરવુ, કિંઠ સં ૦ (સં ૦ ઉત્ + ચર-મોઘવુ) ઉચ્ચાર કરવો બોલવુ વદવુ કહેવુ 'નારદ ઝાપ

તવ એત્યર્થા, એમ ન કીજે ભૂપ" ૨ અવાજ રવો ઓચરિયાં, નં (અઠ વાડિચર) જે કાચ-

ળમા કાંઈ પણુ વાતની કળહાત થઇ હોય તે, દસ્તાવેજ, લેખ, પાવતી, પ્રમાણપત્ર

ઓચિતુ-ચીતુ, અઠ અચાનક, એઠાએક ઓચ્છવ, પુઠ (સં ૦ ડિ.સવ) મોટી પુરાલી,

આનદનો દહાડો, માગલિક દિવસ, રુ ટાણુ, પર્વણી, તહેવાર ૨ કલહ, કટાસ ધણુધણાટ

ઓઝ, સ્ત્રીઠ (સં ૦ અચ્છ-પાતળુ) ખામી, ઉણપ, બાકી, કમી, ગિણુ, ડસર

ઓઝગ, પુઠ (સં ૦ ઉત્સગ) ઓળો, ગોદ.

ઓઝપ, નં ઓઝાપણુ, ઓઝ, ગિણમ

ઓઝાડ, પુઠ તળાઈ ઉપર પાથરવાનુ લગકુ, ચાદર ૨. ઢાકણુ, છાયો ૩. ઓળો, ઓઝટ

૪ ગલેક, ઓઢો [ઢાકવુ ૨ છાવુ

એઝાડવુ, કિંઠ સં ૦ ઓઢાડવુ, ઉપર પાથરવુ,

ઓઝાપણુ, નં ઓઝપ, બુઓ

એઝાયો, પુઠ (સં ૦ અપચ્છાયા) છાયા, ઓળા;

પડછાયો, વણુછો, ૨ આશકા, જાજ

ઓઝાવુ, કિંઠ અઠ ઓઝુ થવુ, હલકુ થવુ

૨. મકાયાવુ, શરમાવુ, લજવાવુ

ઓઝાશ, સ્ત્રીઠ કમીપણુ, ઓઝપ

ઓઝીઆં, નં લાડ, અછાઅછાવાના કરવા તે

ઓઝુ, વિઠ જોઇએ તેથી થોડુ, કમ, ગિણુ. ૨

હલકુ ૩ ઉતરવુ ૪ બાકી, રોષ રહેલુ,

અધુર ઓઝી પાસળી—જરાક ઘેલજા, અદ-

કપાસળી ઓઝુ આવવુ—મનમા દુખ લાવવુ,

દીલગીર થવુ હીજરાવુ—ગળગળા થવુ 'ઓઝુ

ન આણેરે મારા માતાજી રે, રાખો નાથજી

શુ નેહ-હારમાળા. આહુ થવુ-કાશ ગર્ભ,
પચાત મટી, દીપ્તુ રહે આહુ લાગવું—
રિસાવુ, હુ ખ લાગવુ

આહુપાત્ર, વિં પેટમા વાત ન રહે તેવુ,
ઊતરતી ચોખ્ખતાનુ, હલકા કુટુંબનુ “આહુ
પાત્રને અદુ ભાળ્યો, વહોણી વહુએ દીકરો જણ્યો.”
આજ, નં સીં (સં આજમ્-મળ) ચૈતન્ય,
શક્તિ, પ્રભાન, પરાક્રમ

આજનર, નં (આં વિજ્ઞ-હથિયારનુ બહુવચન)
જેથી કંઈ કારીગીરી થાય-વાટ બને તેવુ સાધન,
વતરણુ, રાય, હથિયાર (હથિયાર, આજનરને
માટે વાપરી શકાય પણ બધા આજનર તે
હથિયાર ન કહેવાય)

આજ, સીંકુ ભારણુ, આજની વહુ પ્રગપતિ
આજે, પું કુભાર, માટીનો ઘાટ બનાવનાર,
આજ, સીં બધા મોમાથી જે લાળ ગળે છે તે
આજ, સીંકુ પડકાર ૨ ઝપટ, અડકોટ, પડખો.
આજ, નં (સં આજસ્) કન્યાદાનમા
મળેલું ધન, દાયજો, પહેરામણી

આજપવુ, કિં અં શરમાવુ, લજવાવુ
આજમ, પું (આજ) ભૂત પ્રેતની બીક-ભય
આજપો, પું આશ કાવુ તે, શરમ, સંખાવો ‘મને
સા એકલા જતા આજ પો આવે છે’ ૨ અજ પો.

આજમ, પું વણુહો, હાયા
આજરી, સીં જર, અન્નાશય, હોજરી
આજર, નં પેટ, આજરી; ઉદર, અન્નાશય
આજલ, સીં અત પુર, જનાનો, જનાનખાનુ
આજા, પું એક અટક, ઉપનામ. ૨ કુભાર
આજાડ, પું જાયો, જાયડો. [સામાન તે ૨. કુભાર
આજો, પું ભાર, બોળે, માથે ઉચકવા જેટલો
આડ સીં (સં અવવૃષ્ટ) ભરતીના પાણીનુ
ઊતરી જવુ-આહુ થવુ-ઘટવુ તે. ૨. પડદો, અત-
રાય. ૩ ઊતરતી હાલત, કષ્ટ, ઊતરતા પાણી.

આડકાર, પું આડકાર, જુઓ
આડણુ, નં બખીઆ, આડણી,
આડણી, સીં આડણુ. ૨. આડવાની મજુરી.
આડલી, સીં નાનો આડલો

આડલો, પું (સં આડલ) ધરને લક્ષ્મી
પણ બહાર પડતી ઉંચી બનાવેલી બેઠક, ચોતરો,
ચોરો આડલે બેસવુ—નિરાધાર થવુ, ધર-
બાર વગરના થવુ, કંગાલ થઈ જવુ. ૨ લાજ
શરમ મૂકવી આડલો લસી નાંખવો—ખા-
રણુ તોડી પાડવુ, ખૂબ ખુશામત કરવી. આ-
ડલો બેસવો—વણુ નુકશાન થવુ; પડી ભાગવુ,
દેવલી બેસવી ૨ નસતાન જવુ, આડલો લખવો
—વણુ નુકશાન થવુ, ભુરં થવુ, છેક દુર્દશમા
આવી જવુ આડલો વાળવો—વણુ નુકશાન
કરવુ, આડાઆક વાળવાં, છોફેરવની.

આડવુ, કિં સં આડી દઈ ઝીણુ સીવવુ,
બખીઆ દેવા ૨ એકત કરવુ; મેળ ખવરાવવો.
આડાઈ-મણુ, સીં બખીઆ દેવાની મજુરી.
૨ આડણી; બખીઆ “આ લુગડાની આડાઈ
ધણી સારી છે” દિવડાવવા.

આડાવવુ, કિં સં આડવા આપવુ, બખીઆ
આડી, સીં ધનર અથવા પ્રોતીઆની કમ્પર
આગળની બાબતુ જે પડ તે આડીમાં લાવવું—
કડની આસપાસ પ્રોતીઆની વળેલી પટીમા બેસવુ.
૨ કબજે લેવુ આડીમાંનો હારે ને મુઠીમાંનો
જીતે—રોકડીઓ જીતે ને ઉધારીઓ વા આપ.
આડીવાર, વિં વાતોડું, બહુબોલ; બડબડીઉં, વાચાળ.
આડો, પું આડલો (કચ્છ)

આડ, પું (સં આડ) મો ઊપરનો અને નીચેનો
બહાર પડતો ભાગ. આડ બહાર તે કોટ બ-
હાર—મોમાથી નીકળવુ તે જગલકર થાય જ.
આડ ઉઘાડવા—મોલવાની શક્તિ આવવી.
આડ કરડવા—પસ્ત્રવો કરવો. આડ પીસવા—
ગુસ્સાનો અભિનય કરવો, કોષ કરવો.

આડવવું, કિં સં આડવી દેવુ, ગોડવી દેવુ,
૨ લાલમેલ કરવી, બદલે મૂકવું. આડીને પાવુ.
આડીંગણુ, નં આડીંગણુ, જુઓ.

આડુ, નં (સં અવવરવું-હાકવું) ખમ્મ,
પડખો, આથો, વણુહો. ૨. ડાથો, કપડો. ૩.
બહાનુ; મિષ, મસ; જુકું કારણ. ૪. નસુનો;
બીણુ. ૫. મૂર્ખ, નામનું કરવું. અડાણું મા-

જુસ, પુતળુ ૬ ગમે નહિ તેવું તે, ધામા
સરખું તે ૭ અધાર, ઓળો ૮ આશ્રય; અડતલો
ઓહું, વિં ભોહું ૨ બાજુ, કોર
ઓડ, સ્ત્રીં માટી ખોદનાર અને માટી થાપી ધર
બાધનારની એક જાત, વડારી લોકો ૨. પવન
આવતો બધ કરવાનો પડકો ૩ ગળાની પાછલી
બાજુ, બોચી અને તે ઉપર નીચેનો ભાગ ૪ વિં
(ફાં ઓર) વિચિત્ર, અભયમી ભરેલું એસડું
ચોડ વેતરવું-કંઈનું કંઈ કરવું, કામકાજ બગાડવું
ઓડનું ચોડ કરવું-અવળાનું ચવળ કરવું
ઓડકાર, પું વાણુ મો વાટે અવાજ સાથે બહાર
નીકળવું તે, ધરાયાની નિતાની, ડકાર
ઓડવું, કિં સં ધગવું, ધારણ કરવું; રાખવું
૨. રજી કરવું, સન્મુખ ધરવું ૩ કપડાથી ટાકવું
ઓહવું ૪ રોકવું; ખાળવું
ઓડવું, નં (હોડકું) નાની હોડી ૫ એક
જાતનું ફળ, કરપટીના ઝાડનું ફળ, કરપટું (ઝેનું)
શાક તથા અથાણું થાય છે
ઓડામણ, વિં દાતાર, સહાયક, મદદગાર 'હાય
ઓડામણ હળપતિ, સૌ દાતા માહે સમાય' -શામળી
ઓહાવું, કિં અં ધચ્છવું, ચહાવું ૨ ખે ચાવું
ઓડો, પું માડવો (પચમહાલ) ૨ કા લે-
વાને ઠેકાણે, જતા વાહનને અટકાવવા આડો
નાખવાનો મોભ (કાર્ડિંગ) ૩ કર લેવાની જગા,
ચોડી ૪ ઓહો, પશુઓને ઓહવાનું વસ્ત્ર.
૫ ચાડીઓ (કચ્છ)
ઓડો, અં ઓરો, નજીક (કચ્છ)
ઓડ, નં (ઓહું-આધાર) ઓહો ધરવાને
કામ આવે તેવું, માત્ર દેખાવનું ૨ ગતાગમ
વગરનું, અણસમજી. ૩ રમકડું, પુતળું ૪ અવેળ
ઓડય, સ્ત્રીંડોક, ગરદન, કાધ
ઓહ, સ્ત્રીં વલણ, વૃત્તિ
ઓહણ, સ્ત્રીં ઓહણી, ઓહવાનું વસ્ત્ર
ઓહણી, સ્ત્રીં ઓહરીઓને ઓહવાનું જે લુગડું
તે ૨ ભરેલી કારવાળું રેશમી વસ્ત્ર
ઓહણું, નં ઓહણી ૨. ઓહવાનું વસ્ત્ર, ઉતરીય.
ઓહવું, નં અથાણામા નાખવાનું ફળ, ઓડવું

ઓહવું, કિં સં (સં અવઢેકન) શગેર માથું
ઢાકવું ૨ પહેરેલું હોય તે ઉપર ખીજી નાંખવું.
૩ જોખમ લેવું, વહોરવું, માથે ઓહવું-અદબસર
રહેવું લાજ ગઢરી ૨ જોખમ લેવું ૩ દેવાળું કાઢવું.
ઓહાડવું, કિં સં ઓહો તેમ કરવું ૨ જોખમ
નાખવું આદર ઓહાડવી-ગાડું કરવું ૨ ભમા-
વવું ૭ પોતાના કમળમા લેવું ૪ પાવ-
માલ કરવું, નુકશાનમા ઉતારવું ૫ વગાડવું,
બચાડવું, ૬ મુડવું, ચેનો કરવો ૬ વારસ
નીમવો. (મંદિર, ધં મા) ૭ દેવાળું કાઢવું.
ઓહો, પું ધ પશુ વસ્તુનું ઢાકણું તે, આચ્છાદન.
૨ જનાવરને ઓહવા સાક સીવેલું કપડું તે
ઓણ, અં (સં અધુના) ચાલુ સાલમા, ચાલુ
વગસમા ૨ અર્ચાચીન કાળમા, ચાલુ સમયમા
ઓણકું, વિં આ સાવનું, ચાવું વર્ષનું, હાલનું
ઓણી, સ્ત્રીં ઓરણી ૨ ઓહણી
ઓતણી, સ્ત્રીં ધાતુ ગાળીને ઓતવું તે ૨
ઓતવાની જે રીત તે, ભગતકામ
ઓતપ્રોત, પું (સં આ+ઉત (વે-વણુ))
વણેલું) તાણાવાણાની માફક વ્યાપી રહેલું,
સર્વત્ર ભરેલું, એક ખીજ સાથે વણાઇ ગયેલું.
'થાય ભાત પણ સામગ્ય પોત, એમ અખ
જાણુ ઓતપ્રોત'
ઓતરગ, પું (સં ઉત+અગ) બારણાની
ઉપરનો ભાગ, સોભાગવટા ઉપર જે ખીજી આકુ
લાકડું હોય છે તે (બાગસાખની ઉપર)
ઓતરાતુ, વિં ઉતર તરફનું-માણનું
ઓતરું કિં સં દોષ ખીમા-ઓડામા રેડવું
૭ ધાતુનો રસ બનાવી તેનું ખીજી પાડવું
ધાતુનું ભરતકામ કરવું
ઓતગવું, કિં વીસગવું, જૂલવું ૨ ગૂમ થવું
ઓતાડું, વિં આડફેડું, આડી બાજુનું, અપરિચિત.
ઓતાર, પું ધ્રુગટ, કપર ઉતાર
ઓતારી, પું ઓતનાર, ઓતવાનું કામ કરનાર
ઓતર, વિં ઉતર
ઓતો, અં પણે, ખીજો ઠેકાણે
ઓતારી, અં ઓહો! વાહરું! (બાળકો

ઉત્તરના ઉદ્ગાર) [૨ મહત; આશ્રમગુરુ
ઓત્તીઆરી, પુ૦ ઉપરી, ઉપરી અધિકારી
ઓથ, સ્ત્રી૦ મદદ, સહાય ૨ આચરે, ચરણ
'મારે ઓથ નથી કાઢીજી, અવસર ચૂકશેમા.'
-દયા૦ ૨ ટેકા, ટેકણ. ૩ ઓથે, જાયડો
ઓથમીજી, ન૦ ઇસખગોલ, બીડીજી ૩ ઓ
મરડ તથા ઝાઝમા સાકર દહીં સાથે ખવાય છે
ઓથરવું, ક૦ અ૦ ભયકર સ્વપ્ન આવવું,
સ્વપ્નામા જણાવેલી આક્રમથી ગભરાઈ જવું
ઓથાર, પુ૦ ચત્તા સુવાથી અને જાતી પર હાથ
પડવાથી જાતી બધ થઈ જાય છે, અને તેનાથી
ઉડી થકાતુ નવી એવી જે સુનાગની સ્થિતિ
તે ૨ સ્વપ્નામા પડેલી આક્રમથી ગભરાઈ જવું
તે 'આવડી ઓખા થુ કાપી, શકે ઓથારે
તુજને આપી.'

ઓથું, ન૦ ઓહુ, જુઓ, ઓથો
ઓથો, પુ૦ વ્યવહાર, વચમા જે ઉભુ પડેલું
તે ૨ પડેલો ૩ જાયો. ૪ સહાય મદદ, ટેકા
ઓદન, પુ૦ (સ૦) રાધેલા ચોખા, ભાત ફર.
તે મધ્યે પુરો પ્રેમથી, પરમ ઓદનકાટ, દારકા
ઓદા, સ્ત્રી૦ દરકત, અડચણ, (કાઠિં) ૨ ગા-
ડના બીલામા પડેલા ખાસ
ઓદારવું, કિં સ૦ (અવ-નીચે-દ-ભાગવું)
ખેડવું, જમીનમા ચાસ પાડવા ૨ ચીરવું, ફાડવું
ઓદીચ, વિ૦ ગુજરાતી બ્રાહ્મણોની એક જાત
ઓધ, સ્ત્રી૦ (ઓધાન) વચ, કુળ, વેલો ૨
વારસો. ઓધે ઉતરવું-વારમામા-વચ પરપરા
ચાલ્યુ આવવું

ઓધરવું, કિં અ૦ ઉદ્ધાર થવો ૨ ઉછરવું
ઓધવાડા, પુ૦ ઓષાદ, સંતતિ, પ્રભ. વચ.
ઓધવું, કિં અ૦ ગમવું, ગોઠવું, મન મળવું
ઓધાન, ન૦ ગર્ભ રહેલો તે, દહાડા ચઢવા તે.
ઓધાર, પુ૦ ઉદ્ધાર, જુઓ
ઓધારવું, કિં સ૦ ઉદ્ધાર કરવો. [લાગ, સમય.
ઓધીઓ, પુ૦ (સં. અવધિ) વખત; તાકડો,
ઓધેલેવું, કિં સ૦ (ખસેડવાને) ખાંધ દેવી,
ખસે. લેવું, મદદ કરવી, ટેકા આપવો.

ઓધવાળું, વિ૦ જેને ઓધો હોય તેવું.
ઓધેદાર, વિ૦ જેને ઓધો હોય તે, અમલ-
દાર, અધિકારી.

ઓધવા, પુ૦ (આ૦ ઉદ્ધાર) અધિકાર; પદવી.
દરજો, ૨ હાથી-ધોડા ઉપરથી નાના જોકરા
પડી ન જાય તેની રીતની કરેલી બેઠક તે, અંબાડી.
ઓનાળવું, કિં અ૦ દાણાને પાણીમા તરતા
રાખી ધોવા તે, તારવવું (કાઠિં)

ઓપ, પુ૦ (સ૦ આપ. ફાં આપણ) ઓપવું
તે ૨ ચળકાટ, તેજ, કબેહ, ૩ સફાઈ, શોભા.
ઓપટી, સ્ત્રી૦ (સં. આપત્તિ) જરૂરીઆત;
અગસ. ૨ અટકાવ, રૂતુ ૩ અણીને વખત, મુશ્કેલી.
ઓપણી, સ્ત્રી૦ ઓપ ૨ જેથી ઓપ ચડે તે ઓખર.
ઓપવું, વિ૦ ચળકવું, શોભવું, ભભકાદાર.

ઓપદાર, વિ૦ ચળકાટવાળું; ઝળઝળવાળું.

ઓપવું, કિં સ૦ માણ બસીને ચળકે તેમ
કરવું, ૨. શોભવું. ખસવું [મ જાવવું ૨. શોભાવવું.
ઓપાવવું, કિં સ૦ ચળકાટ આવે તેમ કરવું;
ઓખલો, પુ૦ ઓખીઓ, મુઝા. 'ધન ઓખલો એક
તારી મૂછનો, તાખ્યા મૂછ પર હાથ' -નરમે.

ઓખળાહું, ન૦ જ્યાંસુ [૨ ન૦ બળતણ
ઓખાળ-ગો પુ૦ નદીમા કરેલો કચરો-સાફી.
ઓખા, સ્ત્રી૦ આપણ, પચાતી, પીડાર સાથ;
ફાસ. ૨ તાણ, તગી. એક દિવસની શોભા જ.
-મારાની ઓખા-મરીતુ સખ તે જ-મારાતુ કુખ.
ઓખામણ, સ્ત્રી૦ ખટપટ, પચાતી, મુઝવણ.
ઓખાણું, કિં અ૦ અમુકાવું; સઘવાવું, પીડાવું,
પીડામાથી છૂટવાને ફાફા મારવા તે

ઓખ, પુ૦ (સં. ઓ) વેદનો પવિત્ર અને
પહેલો ઉચ્ચાર, પ્રણવ. (અ+ઉ+મ. ઉત્પન્ન.
કરનારી, પાલન કરનારી અને સંહાર કરનારી
શક્તિઓ મળી થયો છે)

ઓચ, અ૦ આચર્ય અને શોકદર્શક શબ્દ, અરે; હાથ
ઓચણ, ન૦ ઓહણ ૨. ઓરણ; ચાગણ, પટીચા
એક વખત ઓરાય તેટલું. ૩. ખાવાનું, ચર્ચણ.
૪ જે કંઈ ઓરવાનું તે.

ઓર, વિ૦ તરેહવાર, વિચિત્ર. 'એનો વળી ઓર

સ્વભાવ છે' ૨ બીજી અન્ય. ૩ સાચુ, હિસાબ
૪ વળી. ૫. તરફ, બાજુ
ઓર, સ્ત્રી ૦ ચડસાચડસી, દેખાદેખી, હરિદાષ
૨. મહા રક્ષક આવરણુ તે, જરાયુ ૩ કેરીને
પાકચા નાખતી તે
ઓર, પુ. ઓટ, પાણીનું હડી જવુ તે (કમ્બ)
૨ પાક, છોડવાની ફરતી માટી ચઢાવતી તે.
ઓરગાણુ, પુ. ભગિયો
ઓરજી, નં. ઓઢણી. ૨. એક વખતે જેટલા
દાણા ધડીયા નાખવામા આવે છે તે.
ઓર એ, પુ. કુસ્તીનો એક પેચ-દાવ. ૨ તર મળુદો
ઓરડી, સ્ત્રી ૦ નાનો ઓરડો ૨ ખોલી, કેટડી
ઓરડો, પુ. ધરનો ઉડો બધિઆર એવો જે
કોઈ ભાગ તે ઓરડો કરવો ઉમ્મરે આવેલા
વરવડને સાથે રાખવા. ૨. મકાનનો કોઈ પણ
ખડ, વિભાગ. ૩ અત્ત પુર, જનાનો. ૪
ગળુ, સંપત્તિ; શક્તિ ઓરડા સાચુ જેવું
-ધરની મિથિત તપાસતી, દ્રવ્ય સંચયી હાલત
વિચારવી ઓરડે અજવાળુ હોવું-દ્રવ્યવાન હોવું,
ધનવાન-યવુ ૨ છોકરા જન્મવા ઓરડાને
પૂજવું-પોતાનું ગળુ જેવું-ધરની સ્થિતિનો વિચાર
કરવો ઓરડે ખેસવું-વિચવા ચવુ, ખુણા પાળવો
-સેવવો. ઓરડો વસાવો-ઓરડે તાળા દેવાવા,
નમ્રતાન ચવુ, વશ જવો, ધરમા વસનાર-સસાર
ચલાવનાર કોઈ ન રહેવું
ઓરણી, સ્ત્રી ૦ ખેતરમા અનાજ ઓરવાનું જે
કામ તે, પેરવું તે, ઓરવાનો વખત ૨ ઓરતી
વખત જેમા દાણા નાખે છે તે કાણાવાળુ લાકડું,
ચાવળ ઉપરનું ચાકુ ૩ ધડીમા અમુક દાણા
નાખવા તે. ૪ ઓઢણી ૫ ખાખા કરવું તે
ઓરજી, નં. ઓઢણી ૨ ઓરવાના બી-અનાજ
તે ૩ ઓરજી. ૪ ખાવાનું, ખોરાક ૫ ચાવ
ળનું ચાકુ
ઓરત, સ્ત્રી ૦ (અનં અવરત) સ્ત્રી, ખાવડી
બેરી ૨ ધણીઆણી, વડુ, પત્ની.
ઓરતો, પુ. (સ આરેકત) આવ, હોસ, લાવો
ઓરીઓ, અભિલાષ ૨ દાંતે રંગ લગાડવો તે

ઓરમાઈ-યું, વિ. (સં અપરંખમાનું) બીજી
માતાનું, શાવક
ઓરમાન, નં. શોકના છોડરા, શાવકા, ઓરમાઈ.
ઓરમું, નં. જાડા લોટનો સાતળોને કરેલો
કસાર, તણધારી લાપસી [અથવા દોરી, વળગણી.
ઓરવણી, સ્ત્રી ૦ લુગડા સુકવવાને લટકાવેલો વાસ
ઓરવવું, કિં. સં (સં અર્ધ-બીનું) કંઈ
જમીનને પાણી પાડને ખેડવું તે ૨ કરમોવવું
ભીંજવું ૩ છટું છટું કરીને સુકવવું
ઓરવું, કિં. સં આધરણુમા અનાજ નાખવું
૩ ખેતરમા અનાજ-બી વાવવું ૪, ખા ખા કરવું
ઓરવો, પુ. વહાણુ લગરવાની જગા, ગોદી
ઓરસં, નં. કાસ ને વરત એ બેને જોડનાર
લાકડાનો કડકો [આગળ ભરાતો વાષિક મેળો
ઓરસ, પુ. મુસલમાન ઓલિયા-પીરની કબરો
ઓસરડી સ્ત્રી ૦ નાનો ઓરસીઓ
ઓરસીઓ, પુ. સુખડ વજેરે ધસવાનો પથ્થરનો
ગોળ બરસટ કડકો ઓરસીઆ જેવું કપાળ-
દીધુ-સાક્ષા વગગનું, મો ઉપર તેજ ન હોય તેવું
ઓરાકવું-ડવું, કિં. સં ખમડવું, માથે મારવું,
બેરતી દેવું, પહેરાવવું ૨ ઉપગ્રી લાકડું ચાદર
ઓરાલવી-(મદિર, મકાના) મહતે વારસ તીમવો
૨ કોઈનું જે કઈ હોય તે લુટી લેવું ૨ નુક
શાનમા આણવું ૪ જાડું કવું
ઓરિઓ, પુ. ગમતી વસ્તુને ઉપભોગ કરવાથી
ઉપજતું જે સુખ-આનંદ તે લહાવે, હોસ.
૨ આશા, ઉમેદ ૩ કાડા ઉપરનો કુવો ઓરિઓ
વીનવો-ઉમેદ બર આવતી, સંતોષ થવો, ધચ્છીત
કાડ-આનંદનો ભોગવટો કરવો
ઓરી, સ્ત્રી ૦ છેક નાના સૈયડ, ઝામડ
ઓરે, અ. પાસે, નજીક, ચડમા
ઓરે, અ. અરે, અરેરે. (કુ ખનો ઉદ્ધાર)
ઓરે, પુ. ઓરનાર અ. પાસે, નજીક, આતરફ.
"ઓરો આવરે સલુણા પ્રભુ શામળા જો."-કથા ૦
ઓલ, સ્ત્રી ૦ ઉલ્લ, જામ ઉપર વળગેલું વાસી થૂક.
૨ શત્રુના તરફનું અણસ, જમીનગીરીમાં
સ્વાધીન રાખવું તે.

ઓસલો, પુ. એક જાતનો રંગ, અળનો
ઓસાં, નાં કરા, ઈમ
ઓસાંડું, કિં અં ઓળખતુ, ઉદ્ધવન કરતુ
'સામાટે તે મુરખ મારી, મર્યાદા ઓસાડી.'
ઓસા, પુ. આળુ ચામડું, તાજ ખાલ
ઓસાણુ નાં કુવામાથી દાસ ખેચવા બળદને
ચાલવાનો ઢળનો ખાડો, ઉંડું ૨ ઓસાજ જતુ
તે, દેવતાનું ડગી જતુ તે.
ઓસાદ, સ્ત્રી (કાં) કુળ, વશ ૨ વર્ણ; જાત
૨ પેદા થએલા છેકરા, વશજ
ઓસાહો, પુ. જાયડાવાળી જગા, માંડવો, મડપ
'જિનાગાના દિવસમા દોરને ઓસાહો જોઈએ'
ઓસીઉં, વિં બોળુ, સાદુ, ઉદાર, નિખાલમ,
ઉડી સમજ વગરનું [છે-પેલે છેડે.
ઓસું, સં પેલું, તે ઓસીમેર-ને તરફ ઓસે
ઓસુંદોસું, વિં બોળું અને ઉદાર, ઓસીઉં
અને નિખાલસ, નિષ્કપટી [વાસ
ઓવારણુ, સ્ત્રી વળગણી, કપડા સૂકવવાની દોરી-
ઓવારણાં, નાં (સં અવ+વાર-અચાવતુ)
કડવાણુ ધરતુ, દુ ખડા લેવા, ઉપરથી વાળી લેવું
તે ૨. માન, રનેહ અને વિનય સૂચક એક ચાલ
ઓવારવુ, કિં સં ઓવારણા લેવા, ઉતારવું
રેડીયાની ત્રાકપરનું સુતર, ફાળકા ઉપર વીંટા-
વવું ૩ અર્પણ કરવું બળિદાન-આહુતિ આપવી
ઓવારો, પુ. કિનારો, માણુ ૨ ધાટ
ઓવાળણુ, કિં સં દુ ખ-અંકટ નિવારણાર્થે
ચાળીમા સળગતી દીવેટો તથા પેંમે મુઠ્ઠી માણુ-
સના માથા ઉપર ઉતારવું ૦ આગતી ઉતા
રવી ૩ અર્પણ કરવું
ઓવી, સ્ત્રી એક જાતનો છદ
ઓવે, અં વારડીક ૨ તો, એમ શું? ૩ હા
ઓરા, પુ. (સં ઉરસ-જાતી) જાતી.
ઓરાંકવું, કિં સં (સં અવ + સદ-એસવ)
શરમાવું, શરમિદા પડવું, ઓશિયાળું પડી જવું
ઓરાંકાવું, કિં અં શરમાવું, સંકેતવાવું, પગ
ન ઉપડવો, પાછા પડવું
ઓસલો, પુ. જાતી કુટુંબી તે. ૨ રોહલો-રસોઈ.

'એને કાણુ ઓસલો કરી આપનાર છે'
ઓસિ ગણુ, વિં ઉપકૃત, આભારી, ઝણુ.
ઓસિઆણું, નાં (સં અવશ-આચાર+આણું)
પાડ, ઉપરકાર, ઉપકારથી મળેલું બધન રવિં
તામેદાર, દમાએલું ૩ આભારી, ઓશિ ગણુ.
૪ શરમીદું, ભોડું
ઓઠ, પુ. (સં) ઓઠ, અંધર
ઓઠ્ય, વિં (સં) ઓઠ સમઘી, ઓઠ્ઠધાની.
ઓસ, પુ. ઝાકળ, કાર, તુષાર ૨. મુગજળ, ઝાઝવા.
ઓસક, નાં (સં ઔષધ) ઔષધ, દવા. ૨
તજવીજ, ઉષાય, ઓસડ કરવું-શિક્ષા કરવી;
કાસલ-કાઠવું ઉડારી દેવું. ૨. દવા કરવી, મટે
તેમ કરવું
ઓસડવેસડ, નાં દવાદાર
ઓસડીઆં, નાં ઓસડ તરીકે વપરાતી ઓઝો,
ઔષધિ, વનસ્પતિ, જડીભુટ્ટી.
ઓસણી, સ્ત્રી ઓસવવાનું જે કામ તેર ઉસવણુ.
ઓસરવું, કિં અં (સં અવ+સર-સરવું.)
ધરી જવું, ઉતરવું ૨ સંકેતવાવું, પાણુ હડવું.
૩. ઝોડવું (કચ્છ) ૪. લજવાવું, શરમાવું,
આશ કાવું "અંજારાથી કા ઓસરો." ૫ ખૂટવું;
ઓસુ થવું "વાટ ઓસરી" ૬ જૂલવું "વાતોમા
તે કામ ઓસરી ગમે. ૭ દુખણું પડવું, સુકાવું.
ઓસરી, સ્ત્રી [વિંદેં ઓસરિય સં ઉપ-
પાસે+સરવું] ખડકી અથવા ધરમા પેસ-
વાની ચાલ, અડાળી, માડવી.
ઓસલો, પુ. [સં ઉરસ-જાતી] ઓસલો.
ઓસલો કુટુંબી-જોરથી જાતી કુટુંબી, બદલુવા
દેવી; ૨. રોહલો. (સુરસામા) ઓસલો ધડવો-
મારી મારીને રોહલો કરી નાખવો, ખૂબ મારવું.
ઓસવણું, કિં સં વધારાનું પાણી કાઢી ના-
ખવું, નિખાળવું, નિતારી લેવું.
ઓસવાણું, કિં અં અંજિયાવું ૨ દુખણું પડવું.
ઓસવાળી, વિં કાવડની એક જાત.
ઓસવું, કિં સં અંબીડીમાંના આગની અંદર
જાણું ઓસવા, (એ સંજ્ઞા ફક્ત બુધ્ધારને જ
લાગુ પડે છે)

ઓસવું, કિં અં નીગળવું, ટપકવું ૨. વરાળનું પાણી થવું [હામ હીમત ૨ હોસ ૩. નિશાન ઓસાણ, નં [સં અવં+સી-કાપવું] ધર્મ, ઓસામણ, પું ભાતમાથી કાઢી નાખેલું વધારાનું પાણી ૨ દાળના પાણીને મસાલો નાખી ઉકાળેલું તે

ઓસાર, પું પાણીનું ઉતરી જવું-થટવું તે, ઓટ ૨ ભીતની નળાઇ, ભીતનું દળ. ૩ મદદ, સહાય ઓસાવવું, કિં સં ઓખા, ધં ને બદાતા વધેલું બિન પાણી કાઢી નાખવું. નિમાળવું ૩. રાધવું ઓસીકું-સુ, નં સુતા માથા નીચે રાખવાનો તકીઓ, ઉપધાન ૨ માથા ભણીની દિશા-માણ ઓસીજળું, વિંવાપગવામા આવતું ન હોય તેવું, ઓસીસડું, નં ઓસીકું (કવિતામાં) [અવડ ઓહીઓ, પું [સં અવં+હન-મારવું] દાતરડું ઓહો, અં આશ્ચર્યસૂચક શબ્દ, અહો ૨ એમા શુ ? એવા તુચ્છકારના અર્થમાં પણ વપરાય છે ઓળ, સ્ત્રી (સં આવલી) હાર, પકિત, વર્ગ, શ્રેણી ૨ લીટી ૩ ભાડું, અખાતના મો આગળ પુકાયેલો દંડ

ઓળખ, સ્ત્રી (સં અવં+વક્ષ) ઓળખાણ; સમઘ ૨ અટક, અડક ૩ નિશાની, ચિહ્ન ઓળખપાળખ, સ્ત્રી ઓળખાણ પાળખાણ ઓળખવું, કિં સં જાણીતા થવું, પિછાણવું ૨ પારખવું, પરખી કાઢવું (ગુણુર્મ ઉપગમી) ૩ નોખું પાડવું જુદું પાડવું

ઓળખાણ, સ્ત્રી પિછાન, માહિતગારી ૨. જાણ, સમજ ૩ પરિચય, સમઘ. ૪ જામીનગીરી, ખાતરી ઓળખાવવું, કિં સં મુલાકાત કરાવવી, પિછાણ કરાવવું ૨ નિશાની કહી જાણીતા કરવું, યાદ કરાવવું ઓળખાવું, કિં સં ઓળખે તેમ કરવું જણાવવું ૨ જાહેર થવું, નામ કાઢવું ૩ પરખાવું ઓળખીતું, વિં જાણીતું, ખરિચિત ઓળખીતો સિપાઇ હેડમા પુરે-ઓળખાણવાળો વધારે કનડે ઓળગ, સ્ત્રીંદુવા, આશીશ્વ ૨ માનનાના દિવસે નિયમસર દેવ દેવીની પૂજા કરી પગે લાગવું તે. “બળિયા કાકાની ઓળગ” ૩ કેરાઆટા ખાવા તે,

ઓળખવું, કિં અં આટા ફેરા ખાવા. ઓળગાણી, સ્ત્રીં ઓળગાણીની સ્ત્રી, ભગડી. ઓળગાણો, પું ભગીની એક જાત, અડાળ. ઓળગવું, કિં સં પેલે પાર જવું, પસાર કરવું, ઉતરવું ૨ ઉત્તવન કરવું, લોપવું, તોડવું. ઓળખો, પું ચણેલી ભીતનું સીધાપણુ જોવા માટે બિચેથી લટકતો રાખેલો દોરીને છેડે બાંધેલો ધાતુનો ભમરડાના આકારનો કડકો ૨ ઓળખો ઓળખો, પું ઓળખો. ૨ મચકરી, ટેચ કડો ૩ હાથ હલાવી ફેંકડા મારતું મગફરીમા ચાલતું તે. ‘મોઢા ઉપર ગોરસ લોપુ, ઓળભા લેની ચાલીજો’-દયાં ૪ ફરીયાદ, રાવ, ઠપકો ‘લાડ કડા નવ લાવીએ, ઘેરે ઓળભા ઝાઝા-અલાનદ ૪ પડગયો, ઓળો, આઝાસ ઓળવવું, કિં સં છુપી રીતે ખાઇ જવું, ઉડાવવું ૨ સંતાડવું, છુપાવવું ૩ ગુમાવવું, ખોટું ઓળચાવું, કિં અં મતાવું છુપાવું, ઓડે ભરાઇ રહેવું.

ઓળવું, કિં સં કાસકીથી વાગ સાફ કરવા. ઓળવો, પું ઘર ઓળાઓળ, અં હારમઘ, એકજ ઓળમા ૨ સીંધી લીટીમા ૩ હાંગેહાંગ, પાટોપાટ ઓળાયો, પું ઓલાયો, જુઓ [] ઓળા, પું લીલા ચણાના પોપટા ઓળાંસવું, કિં અં ખુશામત કરી ૨ કાકાવાલા કગવા, (ધણ) મમજવવું ૨ માલેસ કરવું, ઓળવું ઓળીઆ, પું એક જાતનું કડોળ-વાલ, ઝાલુ ઓળીઆપટ્ટી, સ્ત્રીં દાટાને વિંટાળેલી લુગડાની જે પટી તે [લામોઓળ વિંટાળેલો કાગળ ઓળીડે, નં ટીપણું, પચાગ ૨ જુગળીઉ, ઓળો પું પડગયો જાયા, જાપડો. ૨. આશ્રય ૩ લીલા સેકેલા ચણા ૪ શરણ, રક્ષણ ઓળેછાળે, વિં પુકળ, અપાર, સપડે ને ટોપલે.

ઓ.

ઓ, પું (સં) મૂળાશ્વરનો ૧૧ મો કઠોળાની દીર્ઘ અશ્વર-અવર.

ઐ, ન૦ ભુઃ જીવુ (નાના છોકરાને માટે વપરાય છે) ૨. બાઉલું, ઔલું, અડલું. ૩ પૃથ્વી ઐશિત્ય, ન૦ ઉચિતપણું, ઘટિતપણું ૨ વિવેક; વિચાર

ઐશ્વર્ય, ન૦ (સ૦) મળ, તેજ; જન્યમાનપણું ઐશ, વિ૦ માણસપણું [૨ તાવાવેલી, આગુરતા ઐત્યુકય, ન૦ (સ૦) ઉત્સુકતા, ઉત્સાહ, ઉત્ક્રાંતિ ઐશ્વર્ય, ન૦ (સ૦) ઉદારતા, સખાવત ઐશ્વર્ય, ન૦ (સ૦) બેપરવા, બેતમાપણું ઐશ્વર્ય, ન૦ (સ૦) ઉદ્ધ + આસ્-એસતુ) ઉદારતા, બેપરવાઈ

ઐશ્વર્ય, પુ૦ [સ૦] ઐશ્વર્ય, આશ્વર્યની એક જાત ઐશ્વર્ય, વિ૦ છાતી સમધી ૨ ખડ, અસત્ ૩ પરબ્રહ્મ સ્ત્રીથી ઉત્પન્ન થયેલું (બાળક.) ઐશ્વર્ય, વિ૦ મુએલાની પાછળ થતી ઉત્તરગતિ સમધી

ઐશ્વર્ય, ન૦ ઐ, અડલું, બાઉલું, બધસ ઐશ્વર્ય, સ્ત્રી૦ (સ૦) પખા-ચમરીનો દાડો ૨. ઉશ્ચીરનો લેપ.

ઐશ્વર્ય, ન૦ (સ૦) એસડ, દવા, ઇલાજ ઐશ્વર્ય, સ્ત્રી૦ (સ૦) રોગીઓની સારવાર કરવાનું અને તેમને દવા આપવાનું સ્થાન, મોડું દવાખાનું, હોસ્પિટાલ. [૨ દવા એસડ.

ઐશ્વર્ય, સ્ત્રી૦ (સ૦) વનગપતિ, જડીબુટ્ટી. ઐશ્વર્ય, સ્ત્રી૦ એસડ તૈયાર કરવાની વિદ્યા ઐશ્વર્ય, વિ૦ (સ૦) જીટ સમધી, જીટને લગતું ઐશ્વર્ય, વિ૦ (સ૦) ઐશ્વર્ય, હોડવતી બોલાવું,

ઐશ્વર્ય, સ્ત્રી૦ બોલાતા અક્ષરો, ઉ, પ, ફ, બ, ભ, મ, ઐશ્વર્ય, ન૦ [અં] એક રતલનો સોળમો ભાગ, અઢી રૂપિયાભાર જેટલું વજન, અધોળ.

કં.

કં, પુ૦ (સ૦) મૂળાક્ષરનો બારમો અક્ષર, મહેલો કંઠસ્થાની બજન વર્ણ, ૨ વિષય ૩ કામદેવ ૪ અગ્નિ. ૫. સૂર્ય.

કં, વિ૦ [કં] અગ્નિ, નકાઠ. "કપૂત,

કળત, કળેડુ ૨. વાળુ, નું 'પચભૂતાત્મક' ૩ સહિત, સાથે ૪ પ્રત્યય રૂપે આવે તો નાનું, સરખું, કરનાર, લાડકું એવો અર્થ સૂચવે છે 'બાનક, પુત્રક, દડક.' ૫. જે શબ્દ સાથે જોડાય છે તેમા તે અર્થની મર્યાદા-હદ બતાવે છે 'જરાક,' થોડુક

કંઠ, વિ (સ૦ કિમિત) થોડું, જગા, લગાર. ૨ અમુક. ૩ કથુ. 'એમનાથી કંઠ થવાનું નથી.' કંઠ, સ૦ (સ૦ કિમિત) કોષ એક, કોષ, કેટલાએક 'હું નીચું જન નીચ, કષ્ટ તું કંઠના કાપે-' શામળ ૨ એ શબ્દ વગર અર્થનો, પણ વિગ્રમ્ય દર્શક કે પાદપૂર્તિ અથવા પ્ર-ભાવે વપરાય છે

કંઠએક, વિ૦ કેટલાએક, ઘણાક ૨. લગારેક. કંઠક, વિ૦ થોડુક, જરાક. ૨ કોષકોષ, કહીંક કંઠકંઠ, અંકકંઠ કહીં, કોષ કોષ સ્થળે. ૨ કથુક કથુક ૩ કેટલીક, બુદ્ધિબુદ્ધિ. 'કંઠકંઠ વાતો કહી.' કંઠનહિ, અંક થોડું પણ નહિ, જરાએ નહિ, એક પણ નહિ ૨. શીકર નહિ, હરકત નહિ, હગે. કંઠપણુ, અંક જગા, વધારે નહિ પણ કંઠક તો ખરૂં, નામનું પણ જરા (જોષએ, નજ આલે, એવા અર્થમા) ૨ નામે, કથુ પણ કંઠની, અંક કંઠ-પણુ, જગાએ, લગારે.

કંસ, પુ૦ યજુત એક ગોળ પાત્ર. ૨ શ્રીકૃષ્ણનો મામો, મથુરાનો રાજા

કંસાર, પુ૦ ધડિલા લોટને ગોળના પાણીમા બાંધીને કરેલો ખોસક, લાખસી. [૨. કંસારાની સ્ત્રી

કંસારી, સ્ત્રી૦ ઉધધની જાતનું કપડા ખાનાર જીવડ કંસારો, પુ૦ ધાતુનો ઘાટ ધડનાર

કંક, વિ૦ ઘણાએક, કેટલાક, કોષ એક.

કંકડ, સ્ત્રી૦ (સ૦ કંકડ) અથોગ વખત, કમોસમ, અસાધારણ કાળ

કંકડડું, વિ૦ (કળકળાવું-બડાવવું) ઉકળવું,

ધણુ મગમ, તાણુ ૨ મુળવે તેવું, આકર સખત (ટાં.) ૩ ઇસ્ત્રીવાળું; ખડખડ (કપડું.)

કંકડવજ, વિ૦ (સ૦ કંકડવજ) મળખત; ટટાર; નરમ ન પડેલું; અક્કડ, હોશિઆર, જલ્દ

પણ જીવાન જેટલુ કામ કરનારને આ સ્ખન્દ લગાડાય છે 'સાંક ઉપગત વર્ષ થયા પણ ડોસો તો એવો કંકડવળ હતો કે કંઈ પૂછ શોજ નહિ' કંકડવુ, કિં અં મૂળતા કંકડ અવાજ થવો, મૂળવુ, હાથવુ ૨ ઉકળવુ, ધણુ ખરમ થવુ. ૩ નોકાયાવુ ૪ ખડખડવુ

કંકડાટ, પું ખડખડાટ, કંકડવુ તે કંકડાવવુ, કિં સં ખડખડાવવુ, કચરડવુ, પીસવુ (દાંત) ૨ ઉકાળવુ, બહુ ગમ કરવુ કંકડી, વિં જરા, કરચ, છેક નાનો કંકડો કંકડીક—બહુ જ થોડુ

કંકડીને, અં ધણા જોસથી—જોરમા, અત્યંત કંકડેકંકડા, પું બુકા, ચુરો [૨ બચકેબચકે, ટુકડેટુકડે કંકડેકંકડે, અં થોડેથોડે, ગહીરહીને, હપતાથી. કંકડો, પું (સં કૂત-કાપવુ) કંકડો, કરચ, આખાનો એકાદ ભાગ, તકડો કંકડાએ નહિ—જરા પણ નહિ, સમૂળવુ નહિ કંકડેબચકે—જરાજરા, થોડેથોડે

કંકડોકોર, વિં નાનો સરખો કંકડો અને બુકો હોય તેવુ થોડુ ધણુ કંકડાની કોર જેટલુ

કંકણાટ, પું કણુકણો, કંપ, મૂળરો, થગથગટ, જાત્રભગ ૨ કટાળો, ત્રાસ

કંકણારો, પું કંકણાટ, કણુકણો ૨.ક.પ.૩ કટાળો કંકરાવવું, કિં સં કરકર કરવુ ૨ રેતડીથી વસી તીણુ કરાવવુ “આડીઈ કરાવવુ” ૨ કચરડવુ, ખડખડાવવુ, પીસવુ દાંત કંકરાવવા—દાંત કચરડવા ૨ ગુસ્સે થવુ

કંકર, વિં (સં કકર) ખરખચકુ, બહુ. ૨ ધણુજ ઉતુ ૩ કંકરવાળુ ૪ તીવ, ચચળ, આકરા સ્વભાવનું

કંકળવુ, કિં અં રીસમા બડમડવુ, ટીટિઆરો કંગો, શોક-કલેશ કરવો, રોદણા રોવા ૨ ઉતું થવુ, ૩ ખળભળવુ ૪. કીણો અવાજ કરવો, બોલવુ ૫ કટાળવુ, મનમા દાઝવુ, ચણુચણુવુ

કંકળાટ, પું ટીટિઆરો, ટીકરીક કરવુ તે, ખડખડાટ ૨ કોલાહલ, સોરખકોર, ખૂમરાણુ ૩ ખેડ્યુક્તક્રિયા, કલેશ, કાસ ૪ રડારોજ, હાથપીટ.

કંકળાણુ, નં રડારડ, વિવાપ, આકદ, કદપાત, ખૂમ પાડીને રડવુ તે ૨ મોરખકોર ખૂમરાણુ, ગરબડ કંકાડીઓ, પું ચક્રમક [શખ્દ, બહુડો કંકડો, પું નાના છોકરાને લાડથી બોલાવવાનો કંકુભ, સ્ત્રીં [સં] વીણાગ, તથુરાનુ તથુ ૩ એક જાતની રાગિણી

કંકો, પું વર્ણમાળાના અક્ષરો ૨ કોઈ પણ ભાષાની શરૂઆત ૩ મૂળતત્વ, શરૂઆતનુ યાન તે કંકેથી માડીને—શરૂઆતથી, પહેલેથી; આગળથી. કંકો કાઢવો—લખતા શીખવુ કંકો ફૂટી મારવો—વાચતા લખતા ન આવડવુ, નિરક્ષર હોવુ કંકો ખરો કંગવો—પોતાનાજ મતને હકથી વળગી રહેવુ, પોતાનુજ કહેવું ખરૂં કહેવગવવા ટકર લેની

કંક્ષ, પું (સં) કાખ, બગલ ૨ બાળુ, તરફ ૩ કંકોરો કંક્ષા, સ્ત્રીં (સં) માર્ગ, માર્ગરેષા (આગળમા ગ્રહોને ફરવાની) ૨ કંક્ષ ૩ કાઢી “કંક્ષા છૂટા નર થકી, મરે જેમ કંક્ષા થકી.” પ્રેમાં કંક્ષાપટ, પું (સં) લગોટ, લગોટી કંક્ષાંશ, પું સૂર્યાદિ ગ્રહોની માર્ગરેષા ઉપરના અતઃ સૂચક અથ—ભાગ તે.

કખ, સ્ત્રીં બગલમા થતો ઝીણી ઝીણી ફાક્ષાઓનો રોગ. ૨ તળણુ, સળી

કખડમાકડી, સ્ત્રીં એક જાતની ખડમાકડી, જીવકુ કખાય, પું (સં) કખાય—ઉકાળો) કખાય, ઉકાળો, કાઢો, કવાય. ૨ ભગવો રગ, ગેરુનો રગ ૨ વિં કસાણુ, તુરુ ૨ ભગવુ કખાય, સ્ત્રીં કોષ, લોભ, મોહ, માન એ ચાર—માનુ દરેક (શ્રાવકોમા)

કગ, અં કંઈ, કંઈ પણ, કથુએ “કરતા હોયસો કીજીએ, અવગ ન કીજે કગ”

કગરવુ, કિં અં કરગરવુ, આજીજી કરવી, કાલવાસા કરવા [જગજી, દાણો.

કગરસ, સ્ત્રીં તાજની રજ—છાવ, કરગસ ૨ કંક્ષા, પું (કુક્ષાત) નકારો—ન રજો તેવો ધા. ૨

કંગેળાનો ધા ૩. અડચણુ, અંતગાય. ૪ કંજગાનો ધા કંક, પું (સં) બગલો. ૨. એક જાતનુ પક્ષી

જેની પાખના શરપખ થાય છે. ૩. પીંછા

લગાડેલાં તીર. ૪ નામધારી આઠણુ
કંકણ, નં (સં) કાચની કાગરાવાળી પાતળી
અપટ્ટી બમડી, કાકણુ ૨ વણ્ણીમા વસાયલા
આઠણુને હાથે જે નાકુ બાધે છે તે ૩ સોના
રૂપાનું, કાકા ઉપર પહેરવાનું કાગરાવાળુ ધરેણુ.
૪. હસ્તસૂત્ર ક્રિયા કરતી વખતે જે હાથે લાલ
ઢોરો બાધે છે કંકણુ વેચીને શેઠાણી કહેવ-
રાવણુ—ટકો પૈસો આપી બાપા કહેવરાવણુ”
કંકણુકાર, વિંમડલાકાર વર્તુલાકાર, વલયાકાર
કંકણી, સ્ત્રી ૦ થરથરાટ, કપારી, કમકમી ૨
ધુધરીઓવાળો કઢોરો, કાચી ૩ હાથની સોના
રૂપાની કે કાચની કાગરા કાગરાવાળી બમડી, કાકણી
કંકર, પું (સં) કાકરો ૨ કાકરી (રેતી સાથે
બળેલી) ૩ નાના પત્થર
કંક ‘આં, નં કાકરા ૨ કાકરાની રમત [સાપ.
કંકણુ નં (સં) કંક-બગલુ] એક જાતનો પાણીનો
કંકાલ, નં (સં) આમડી, માસવિનાનું
હાડપિંજર ૦ કોકાલ. [વાળી વનસ્પતિ
કંકાલી, પું શિવ, કપાલી. ૨ કાકાલ, કાટા-
કંકાવટી, સ્ત્રી ૦ કંકુ ધાસરાની બેસણીવાળી
લાકડાની પાલી. ૨ ગાળે કુંકવાની ચલમ
કંકાસ, પું (ફાં) કંકાશ) અણુબનાવ, કળઓ,
બોલાબોલી, લગાઇ, તકરાર કાઝે કંકાસે ગો-
ળાનું પાણીએ નાસે—કમનસીબનું મૂળ કળઓ
કંકાસીઅણુ, સ્ત્રી ૦ કંકાસ ક્યાં કરનારી, કલેશી,
કળઆખોર
કંકાસાઉં, વિં કલહકારી, કળઆખોર, તકરારી
૨ રાતડું, મિથ્યાકલેશ કરી રો રો કરનાર.
કંકુ, નં (સં) કુંકુમ) હળદર, ફટકડી, સોણુ
વએરેની મેળવણીથી ચએલો લાલ જુકો, આલો-
ટીલું કરવાનું રાતું ચૂર્ણ કંકુમા કરવા—આ
નંદ મગજ કરવા, ફટેહ કરવી, જશના કરવા
કંકુ છાંટવું—શુભ છે એમ જાણાવવું કંકુનાં
પગલાં—શુભ પગલા, ઉત્તરિનાં ચિન્ન. કંકુને
પગલે—આદર—માન સહિત; શુભ શુકનથી, માન-
બેર. કંકુનો આલો—ફટેહ, યશ,
કંકુકે, પું કનકવો, પતંગ.

કંકોડી, સ્ત્રી ૦ કંટોતાની વેદ. ૨ એક જાતની
સુગંધવાળા મૂળિયાં, કપૂરકાચથી ૩ માથુ ધોવામાં
વપરાતો સુગંધીદાર બૂકો. [કંકોડીનું ફળ.
કંકોડુ, નં એક જાતનું કાકરવાળું. ફળ, કંટોલુ,
કંકોતરી, સ્ત્રી ૦ (સં) કુંકુમ+અંધિકા) કંકુના
છાટાવાળું શુભ વર્તમાનની પત્રિકા, લમ પ્રમખની
આમત્રણ પત્રિકા ‘કંકુ છાટી કંકોતરી મોકલી.’
કંકોવ, નં (સં) કંકોવ) ચિનીકબાદા.
કંગણુ, નં (સં) કંકણુ) કાગરાવાળું સોના
રૂપાનું કાકા ઉપરનું જે ધરેણુ તે
કંગણી, સ્ત્રી ૦ કંગણુ કમની
કંગન, નં (હિં) કંકણુ, વલય, કટક.
કંગનવા, પું (હિં) કાસકો, દાતીઓ. ‘કંગ-
નવા મોરા કરસે સરક ગયો રે.’
કંગની, સ્ત્રી ૦ (હિં) કાસકી, ઝોળણી
કંગાલ, વિં (ફાં) દીન, છેક ગરીબ, અનાથ
૨ સત્વહીન, તુચ્છ. ૩ દરિદ્રો, માલ વગરનું ૪.
અફળદ્રુપ, રસકસરહત.
કંગાલિઅત, સ્ત્રી ૦ કંગાલ હાલત, નિર્ધનતા,
ગરીબી, ૨ હાથહવાલી; બિમાર હાલત
કંગુરો, પું (ફાં) મીનારા ઉપરની જે નક્સીતે, કાગરો
કચ, સ્ત્રી ૦ (સં) કચ—બોલવું) કચકચ, ટકટક.
૦ કળઓ તકરાર, હક, જલ ૪ પું માયાના
વાળ; કેશ, ચોટલો.
કચકચ, સ્ત્રી ૦ વગર મતલબનું બોલબોલ કરવું
તે, બડબડાટ. ૨ માયાફોડ, તકરાર, પચાત
૩. પક્ષીનું બોલવું
કચકચવું, હિં અંધ કચકચ કરવી ૨. કસવું,
ધણ સખત-જોરથી બાધવું ૪. દાત કસવા. (રાપમા).
કચકચાટ, સ્ત્રી ૦ કચકચ કરવી તે, બડબડાટ,
લવારી ૨ ગરબડાટ; સોરબકાર. ૩ અંધ કચકચ
ચાય તેમ તાણીને; સજ્જડ, ખેચીને (બાંધણ)
કચકચાવવું, હિં સં જોરથી ખેચીને બાધવું
કસીને બાધવું ૨ કચકચે તેમ કરવું ૩ દાત
કકચાવવા. ૪ ધમકાવવું. ધમકાવવું. ૫. હાથાવવું.
૬ હેરાન ચાય તેમ કરવું. [જકી, હકીલ
કચકચીડ, વિં કચકચ કરનાર, માયા ફોડીડ,

કચ્છિકું, ન૦ (સં૦ કચ્છપ + કું) કચ્છાની પીડનું ભીગડું.

કચ્છિકચ્છ, અ૦ એવો અવાજ થાય તેમ, રેતી જેવો પદાર્થ દબાયાથી જેવો અવાજ થાય તેવું કચ્છડું, કિં૦ સ૦ (સ૦ કૃષ્) દાખી નાખતું, છુદતું, ચગદતું, ચાપતું [ભીડાભીડ.

કચ્છડાકચ્છડી, સ્ત્રી૦ પુરતો સમાસ ન હોવો તે, કચ્છડાવું, કિં૦ અ૦ દબાવું, ચગદાવું ૨. છુદાવું, કચ્છડો, વિ૦ કુમળો, સુકુમાર [ભગાવું કચ્છપચ, સ્ત્રી૦ ધણા માણસથી ભીડ તથા તેથી થતો કલ્પનાટ, ખોલચાલ ૨. તકરાર, ખટપટ ૩ કચ્છચ, ટકટક,

કચ્છપચીડે, વિ૦ ટકટકીડે, ચાકણું, ધીરે ધીરે વાત કર્યા કરનાર ૨ ખેલકણું [પકવ કચ્છરપચર, અ૦ઉપરાઉપરી, રહારહીને ૨ અપરિ કચ્છખડું, ન૦ ફેરીનું ગાળચું ૨. કાચમાનું હાડકું. કચ્છરવાણું, પુ૦ કચ્છરાધ—છુદાઈને થએલો નાશ-પાયમાલી તે કચ્છરવાણું વળવેલું—કચ્છરાઈ છુદાઈ જતું, છુદાઈ મરી જતું, ચૂરો થવો

કચ્છરવું, કિં૦સ૦(સ૦કૃષ્—ખેચવું) કચ્છડતું, ચાપતું, છુદતું વાટવું કચ્છરો ધાલવું—છુદી નાખતું, ચગતું, જોરથી દાગતું ૨ કે. કરતું ૩ મારી-જૂડીને નરમ કરતું, જોરથી તામે કરતું કચ્છરો મારવું—દુર્દશામાં આણવું હેરાન કરવું, રગડવું પીડતું કચ્છરો નાખતું—ચગદી નાખતું, નરમ પાડતું, ફરીથી ઉભું ન થાય તેમ કરવું

કચ્છરાપડી, સ્ત્રી૦ ગાડું પુખ્તે કચ્છરાપડીખાતું—સુધરાઈ ખાતું, મ્યુનિસિપાલીટી

કચ્છરાવું, કિં૦ અ૦ દબાવું ચગદાવું, છુદાવું કચ્છરીઉં, ન૦ ધાણીમાં પીનેનો તેજવાળો લોચા જેવો પદાર્થ ૨ ફેરીનું કચ્છમગ—કુરો ૩ માર ૪ વિ૦ કચ્છરાએતું

કચ્છરો, પુ૦ (મ૦ કચ્છર—ગદુ) કૃષ્, મેન, તરખલા, વગેરેનો ભંગ, કરનાર, પુખ્તે ૨ વસ્તુમાંનું વીણામણ ૩ કાંચ, કીચડ, ૪ ચણવાના ઢામમાં આવતો ગારા, માટી પ ખરામમાં ખરામ તે ઉનાગ 'એતો ગામનો કચ્છરો છે'

કચ્છરો કાઢવો—વાળવું, સાફ કરવું ૨ ખરામ હોય તે દૂર કરવું કચ્છરાની ટોપલીમાં નાખતું—ગદુ કરવું, ફેંકી દેવું, નકામું ગણી ઉછેરી દેવું કચ્છરે કચ્છરો વધે—જર જરને તાણે. કચ્છરો વાળના જનમ ગયો, ને ભાભાજી ઉકરડો કચ્છો—ધાચીની છોકરી ખોગતું નામ જૂની ગર્ધ હમેશની ગણીતી ખામનમાં પૂઠનાર માટે વપરાય છે.

કચ્છચાડ, પુ૦ ચુથારો, ગમરાડ, જીવ ધોળાએ તે ૨ ઉંચું મન, અચુમનાવ, ખગાડ, ૩ ગરમક ખોનામોલી, કચ્છવાટનું કારણ

કચ્છવાણું, સ્ત્રી૦ ચુથાઈ—મગડી જતું તે, બેળ-સેળ, ખરામી ૨ ગમગાડ, ઈળ, મુખીમન ૩ મનની ધારણાને ધક્કો લાગેલો તે મનદ ખાતું તે, મુઠમણ, દુલણ ૪ વચમાં ધૂમતું તે અણ ખોનાવ્યા ખોતવું તે [કુખાવતું

કચ્છવાવતું, કિં૦ સ૦ કચ્છરાય તેમ કરતું, હીત કચ્છવાવું, કિં૦અ૦મન દુખાવું નારાજ થવું પુચાડું, હીતગીર થવું

કચ્છવું, વિ૦ સફાઈ વિનાનું, ભેગસંગવાળું ૨ મદુ કચ્છટ, સ્ત્રી૦ ટકટકાંગે, મકમક, કચ્છકચ ૨. જીક કચ્છાડીડે, વિ૦ કચ્છકચ કરનાર જીકો, કચ્છચીકે. કચ્છારો, પુ૦ (કૃષ્ચાવતું) ખગામ રંગનું, આશ્ચર્ય કચ્છાચ સ્ત્રી૦નકારી ચાત મઠ્યાન, ગેરવર્તણૂક કચ્છાલે, અ૦ ન છૂટકે, નિરુપાયે.

કચ્છાશ, સ્ત્રી૦ અપકવપણું ૨ કોનાડ, નૂનન, કચ્છિઆણું, ન૦ભીડ ગરની [વટ, કમગ, ખાની કચ્છિઆરો, વિ૦ કાચુ અને અપકવ, અનપૂર્ણ, નાનું ૨ (કાચી ઈંટો) [અગોમન

કચ્છિતું, વિ૦ ચુથી નાખેતું ભેગસેળ, ૨. મદુ, કચ્છીડે, વિ૦કચ્છકચ કરનાર કચ્છાડીડે, તકરાસી ૨ હડીતું, જીકો ૩ ન૦ કાચકું

કચ્છુદતું, કિં૦ મ૦ અન્ન પાણી નાખીને ચોળતું ડહોળતું ચુદતું કમણતું

કચ્છુકો, પુ૦ ચિચુડો, આમ પીને કળીમો

કચ્છુડ—કચ્છુડ, અ૦ ચીંચી અવાજ કરતું, હીંચ-કાનાં યુવનાનો અવાજ કરતું.

કચ્છુડો, પુ૦ હીંચકો, યુલો

કચુ'મર-ચુ'મર, સ્ત્રી. ઓછેક ગ્રીષ્મી પાતળી કકડીઓ તે. 'કેરી-આ-તી કચુ મર' ૨ મેળબેળ, ખચાડ કચુરે, પુ. (સં. કચોર) એક જાતની ઔષધિ કચેરી, સ્ત્રી. (હિં. ૦) મરકારી અમદારને ખેસવાની જગા-કામ કાજ કરવાનું ઠેકાણું, કોરટ, ઓશીસ ૨ દિવાનખાનું, ખેડકનો ખડ (કચેની, કોરટ અને ઓશીસના રપટીકરણ માટે જુઓ શુજરાતી શબ્દકોષ) કચેરાંએ ચઢવું-દાને બાધવો, ફરિયાદ કરવી

કચેરાં, સ્ત્રી. એક જાતનો પદાર્થ

કચોડું-ળુ, નં. એકકવાળું નક્સીદાર પ્યાડું, ચાણ ૨ કકાતી.

કચ્યર, વિ. ચમદાઇ ગયું હોય તેવું, કચરાએડું 'રૂંધર આશુ મુખ થડી, કચ્યર થયો નિર્ધાર'

કચ્યરવાણુ, પુ. કચ્યરવાણુ, જુઓ

કચ્યા, વિ. કાચુ, અપકવ. ૨ અનુભવ વગરનું અકસણ કચ્યા બાર પાકું-ઢેવટનું નહિ એવું (પાસાની રમતમાં ૬, ૫, ૧, એમ દાવ પડવા તે)

કચ્યાં બચ્યાં, નં. નાના છોકરા, યૈયા છોકરા, બુડકસ, જગધા.

કચ્યાઈ, સ્ત્રી. કાચાપણ, કચાશ ૨ અકુશળતા

કચ્યું, વિ. (હિં. ૦) કાચું ૨ અનુભવ વગરનું કચ્યું, નં. કાચક

કચ્છ, પુ. (સં. ૦) કાછોટો, કછોટો ૨ લગોટો ૩ એ નામનો એક દેશ ૪ જે દેશે હમેશા પાણી રહે છે તે ૫ કાચમે.

કચ્છપ, પુ. (સં. ૦) કાચખો ૨ અર્ક કાઢવાનું એક યત્ર. [ખસનો રોગ

કચ્છપી, સ્ત્રી. (સં. ૦) કાચખી ૨ એ નામનો કચ્છાવતાર, પુ. (સં. ૦) ઈશ્વરના ૧૦ અવતારો પૈકી એક.

કચ્છી, વિ. (સં. ૦) કચ્છેસન

કચ્છા, પુ. કચ્છ, લગોટ ૨ કાછડી, કાછોટો કચ્છું, કિં. સં. કછોટો બીડવો-વાળવો, કાછડી વાળવી [અવયવ તે

કછોટી, સ્ત્રી. લગોટી ૨ કચ્છમાં આવતો કછોટી-મધ, વિ. જનોઇ દીઠ, રક્ત પુરૂષ હોય

તેવું (નોતર) ૨ જેની કછોટી છૂટી ન હોય તેવું, અલચારી [આવતો અવયવ તે.

કછોટો, પુ. કચ્છ, લગોટો, કાછડો ૨ કચ્છમાં કછોટ, નં. નકાર-ખગમ છોકર ૨ વિ. ખગમ, દુષ્ટ. "છોકરુ કછોકરુ થાય પચુ માખપ કછોકરુ ન થાય" [સોકટાની એક રમત.

કજલ, સ્ત્રી. યુક્ત, તંબીર, કરમત. (કર્કિં. ૦) ૨.

કજલી, સ્ત્રી. (સં. ૦) કજલી) પાગમધકનું મિશ્રણ

કજલો, પુ. (સં. ૦) કજલ) એક જાતનું પક્ષી, કીર્પજલ

કજળીયું, કિં. અં. સોકટાની રમતમાં માયાના

નકી કરેલા ઘરમાં પહેલું જુગ થયું ૨ છાર-

ગખચી ઢકાવું, કુપડી જવું દેવતા કાજગી ગયો

કજ, સ્ત્રી. (આં. ૦) કઝા) સર્જિત, નસીમ. ૨.

મોત, મૃત્યુ ૩ આકૃત, હાણુ. પ્રજા ફેરી કમ

લાળો, સગ થઇ માને સર્વ"-વટુલા

કઝાન, વિ. નકારા ગુણનું ૨ અવિવેકી, ઉદ્ધત

૩ નીચ તુખમનું, હવકા કુળનું ૪ નીચ, ખરામ.

કઝરજ, સ્ત્રી. (આં. ૦) રાજકૈવલ્ય, દેવકોષ

કઝરજએ-નકારા લાગ્યને લીધે ૨. મરણ

થએથી, મોતથી ૩ હાણુ આકૃત, વેવકોપથી

કજઆખોર, વિ. (આં. ૦) કઝા) -તકારાગન્ધાં

ખુદ્દનખાવું] કજઆ કપા કરે તેવું, તકારારી,

ટટાખોર ૨ કલેસી, કકાસીલિ

કજઆદસાલ, પુ. કજઆ કરનારાઓનો મધ્ય-

સ્થ, ઘરો લઢવાની ગોઠવણ કરી આપનાર

૨ લઢાસી મારનાર

કજઆ રજઆ, પુ. કજઆ કંકાસ, લઢાઈટટો

કજઆ, પુ. (આં. ૦) કઝીય) રાઢ, બોલચાન,

ટટો ૨ કલેસ, કકાસ ૩ તકારાર, વાલો, ૪.

ઇનસાફ કરવાની બાબત [જોડીનું નહિ તેવું

કજોડ, વિ. રૂપ, રમ, કદમાં સરખું નહિ તેવું

કજોડું, નં. નાનો વર તે મોટી વહુ એ ખેનું જે

જોડુ તે, અથવા તેથી ઉલટુ જોડુ તે, હિણવર.

૨ સ્વભાવ-રૂપમાં મળતું ન આવે તેવું જોડું

કજજલ, (સં. ૦) કાજળ, મેશ, મસી. દિલ્લત, લક્ષ્મી

કંચન, નં. (સં. ૦) ચોખ્ખું સોનું, હેમ. ૨ ધન,

કંચની, સ્ત્રી. (હિં. ૦) ચાઇ બખચી ગુજરાન

કરનાર સ્ત્રી, રામજલ્લી, કલાવતી, ગંજુકા
કચ્છો, પુઠ કમખો, કાયળી, કાપકુ, ચોળી
કચ્છાતુ, કિં સઠ ખમતુ હેરાન થતુ, પીઝતુ,
કચ્છાતુ. [કાયળી ૧ અખ્તર
કચ્છુક, સ્ત્રી સો સાપની ઉતારેનાં કાયળી, ૨ કચ્છુકી,
કચ્છુકી, સ્ત્રી (સઠ કચ્છુક) કાયળી, ચોળી,
કમખો, તુડ ટોપીની કચ્છી મારો કચ્છુકી માટેલાવો
કચ્છુકી, પુઠ (સઠ કચ્છુકિન-અભાવાળો) જનાન-
ખાનાનો ચોપદાર, અતપુર રક્ષક. [સઠકચ્છોરા
કચ્છો, નં એક જાનની સુમધીદાર વનસ્પતિ,
કચ્છન, પુઠ કામદેવ, મદન. "કચ્છન ગચ્છન જાણુ
અભોલા"-વલ્લભ ૨ સ્ત્રી મેના ઉદર ૪ ઝાડ.
કચ્છર, પુઠ અલ્લદેવ, અલ્લા. ૨ હાથી. ૩ નં પેટ,
કચ્છરી, સ્ત્રી ઝાંઝ, ખજરી ૨ એક જાતનું
પક્ષી. ૩ એક ઝાડ. ૮ કાયળી, કાપકુ (કચ્છ)
કચ્છુસ, વિઠ જેના હાથે વાપરી ન શકાય તેવું
ખખીત, સુમ, કૃપણ
કચ્છુકા, સ્ત્રી મખીસાઈ, કૃપણતા, કરકસર
કચ્છી, સ્ત્રી લામી ડોકનું કામરચિત્ત પક્ષી
કચ્છ, સ્ત્રી (સઠ) કટિ, કમ્બર, કેડ ૨ ચટાઈ,
ધાસની સાદડી ૩ ધાસનો ખનાવેનો પડદો ૪
આમલીના પાણીની કદી પ. મહેનન, મજુરી
૬ એક મી, એકન. ૭ કકુ, કકચ્છ ૮ હાથીનું
ગડચળ. ૯ અઠ એવો અવાજ થવો તે
કચ્છ નં (સઠ) લક્કર, સૈન્ય, ફોજ ૨ ચઢાઈ,
કુમનો "કીડી ઉપર કચ્છ" ૩ કચ્છુ કકુ ૪
લક્કરી જાવળી ૫ કાટકુ, ખોખુ, ધર
કચ્છક, સ્ત્રી કચ્છક, કચ્છક, ટોકચ્છી ૨ કચ્છો, ટટો.
કચ્છક, કિં અઠ કચ્છક એવો અવાજ થવો,
ખડખડતુ [કાઠી ટોકટોક કરનાર
કચ્છકીડિ, વિં તકરારી, ટકટકીડ, ખોતરણા
કચ્છકીઆપકુ, નં ચીઢિઓ સ્વભાવ, ટકટક
કરવાની ટેવ હોતી તે
કચ્છક, વિં જલ્લદીથી ભાગીજાય તેવું, બરડ
કચ્છકીડિ, નં ખપરી ૨ માગ ૩ વિં બરડ, બટકચ્છ
કચ્છ, નં ખાનાનો કકડો, નાનું ખેતર. ૨ લક્કર, સેના
'રામ પગનાપથી કામ એતો કરે, કુભકરણ તણા

ફોડુ કટકા'—ખેમાઠ
કચ્છકો, પુઠ (સઠ કર્-કાપતુ) કકડો, કકડો,
તૂડો "કકચ્છ થયા માધવ મયુરા જઈ, કાગળ
ન લખીઓ કચ્છકારે"—મીરા
કચ્છકો, પુઠ પીયદાની
કચ્છ, નં કુદુખ, જુઓ
કચ્છ, સ્ત્રી એક જાનની જલ્લદી ચાલનારી તાડ
ખજુરીના લાકડાનો હોડી [નાનનું નાનું કુપકુ
કચ્છુ, નં કરાડીનો ખપેડો-કમાડ ૨ કરાડી-
કચ્છુ, કિં અઠ ચુસે થતુ. કચ્છુ ૨ ખાડુ થતુ
કચ્છક, સ્ત્રી તકરાર, મારામાર, ૨ હારકાઈ
કચ્છકટી, સ્ત્રી ધણીજ દુશ્મનાઈ, શત્રુવટ ૨
મારામારી, કાપાકાપી ૩ અણીનો-ખારીક સમય
૪ કસાક્સી
કચ્છક, સ્ત્રી (સઠ) માવ કે સંકેત દર્શક આખથી
સાન કરતી તે, નેત્રમંદા ૨ કડી નજર, કરડાની
કચ્છક, વિં તકરારી, કચ્છાખોડ
કચ્છક, વિં (સઠ કચ્છક) ધાતુના કાટને
લીવે બે સ્વાદ થએલું કચ્છકો ૨ કચ્છાગા મરતુ,
ખખ, અચ્છુ ૩ નં કચ્છખ
કચ્છક-ડી, સ્ત્રી (સઠ કચ્છક) બેપાસ ધાર
અને છેડે અણીસાણુ હથિઆર, ૨ વર્તમાન પત્રનું
કાવમ, હાર, ઓળ ૩ કચ્છક
કચ્છકડો, સ્ત્રી (સઠ કચ્છક) વઠા. વાક ૨
નાની કચ્છક ૩ કચ્છક, નેત્રવિશેષ નેન કચ્છ
રડી-વાયર કરે તેવું આખનું જોતું તે
કચ્છક, પુઠ કટિખ, એક જાતનો પદમધ-રાગ ૨
પતાની રમતમા અકર ગના પાના ન હોવા તે
કચ્છકવુ, કિં સઠ કાટ ચઢે તેમ કરવું ૨ કપા-
વતુ, વઢાવતુ [ચઢવો. ૩ કચ્છક થતુ.
કચ્છક, કિં અઠ કપાવુ, વઢાવુ, છેઢાવુ ૨. કાટ
કચ્છક, નં (સઠ કચ્છક-આસન) ધિર ભજન
કરતા જે ચોરસ બિનનો કકડો બેસવા પાથરે
છે તે (જેન). ૨ ધાસ-દર્બનું આસનીઈ
કચ્છક, પુઠ (સઠ) કાયખાની પીકના હાડકાનું
કાટકુ, ઢાલ. ૨ સ્ત્રી પેણી, તાવડી
કચ્છ, સ્ત્રી (સઠ) કમ્બર, કેડ, કચ્છરીનો મુખ્ય ભાગ.

કટિયાણ, ન૦ કમરે પહેરવાનુ નાની ધુવગીઓ
વાળુ આણુપણ, કટિમેખલા ૨ કોડે બાધવાનુ
વસ્ત્ર, કમરમધ, કમરપટો

કટિમધ, પુ૦ (૧૦) કમરપટો, કદોરો.૨ કટાવ,
૩.૫૨નીના ગોળાપ૦ ગોળ લીંગીઓથી પાડેના જે
ભાગ તે. 'શીન કટિમધ' ૪ વિં બાધવારી
કટિમેખલા, સ્ત્રી૦ (સ૦) સ્ત્રીઓનુ કમરે પહે-
રવાનું ધરણું, ગણના, કાચી કમરપટો, કદોરો
કટિશુભ, ન૦ કડમા આવતો વાનો સણકા.

કટિસ્નાન, ન૦ પગથી તે કમર લગીજ માત્ર
નહાતુ તે. [લાગે તેવુ, તિલણુ, ૩ તીપુ
કંદુ, વિં (સ૦) કડતુ ૨ અપ્રિય, નમ્મે-ખોડ
કંદુક, વિં (સ૦ કંદુ)સડેજ કડતુ,જરા કડવાશ-
વાળુ. ૨ નિખાશપર [૩ ખાર,ઝેર,નકારાપણુ
કંદુત્પ-તઇ, સ્ત્રી૦ (સ૦) કડવાશ. ૨ નિખાશ
કંદુપત્ર, ન૦ (સ૦) પિત્તપાપડો.

કંદુફી, ન૦ (સ૦) કારેલીનો વસો, કારેલુ ૨
કાચકુ. ૩ ઇદરવાણુ ૬. ઝેરી નાળિયેર
કદોરો, પુ૦ હદને સારુ લાકડા કે લોહાના સળિયા
-ગળ ધાનેના હોય છે તે, કદોરો ૨ ગ્રામ;

કાર, કિનાર ૪. માવ ભરવાનુ મોડુ ગાડુ
કદોરો, સ્ત્રી૦ વાડકી, પ્યાલી, જમ ૨ ચલાણું
૩ સોના રૂપાના અથવા પિત્તળના પતરાની
બનાવેલી તુવેરની દાળ જેવડી ટપકી, તારાટપકી,
ટીકી. ૪ કાપડનુ તાલુ. [પાત્ર, પ્યાલો, વાડકા
કદોરો, પુ૦ (હિં ૦) પહોળા મોનુ પડવીવાળુ
કટા-ટો પુ૦ ભાષન ધી હોડવાની નિશાની,સંગ ધ
ભગ. કદા કરવી-દોસ્તી તોડવી, છુટા પડતુ
કંદુ, વિં વેર લેવાને આતશય આતુર હોય તેવુ.
ધણુજ ખારીણુ, સખત.૨ આકરુ, કારી, પૂરેપૂરુ
કંઠ, પુ૦ સાદગ-જનનાની યુયુ ૨ ગોળ આમલી
ને બાફેલી ફેરી ઉકાળી કરેલી કઠી, કટ ૩
ઉકળાટ, ધામ, કદારો.૪ અદરથી ધણુ દુખતુ
તે, આતરપીડ

કંઠણુ, વિં (સ૦ કંઠિન) જેને કાપતુ કે જેમા
ધાણનું અથરુ ઘસ પડે તેવુ. પોચુ નહિ તે,સખત.
૨. મજબુત; સંગીન. ૩. સમગ્ર-કરોય નહિ

તેવુ,અવરુ (અથ,કામ)૪. ઉપાય ચાલે નહિ તેવુ:
મુશ્કેલ, અશક્ય " તે બચેના કંઠણુ છે " ધ.
અમર ન થાય તેવુ નિર્દય, "કંઠણુ છાતીનું"
ક નખૂચે તેવુ,નમ્મ-પોચુ નહિ તેવુ.'કંઠણુ પથારી'
૭ કપરુ, આકરુ, બારીક. " હવે કંઠણુ વખત
આયો " ૮ દુખ લાગે તેવુ કડતુ (ભાષણુ)
કંઠણાડ, સ્ત્રી૦ કંઠણુપણુ, મજબુતાઇ ૨. સગી-
નપણુ ૩ આકરાપણુ. ૪ નિર્નયતા,સખનાઇ ૫
કંઠણારા, સ્ત્રી૦ કંઠણાઇ, જુઓ. [મુશ્કેલી.
કંઠરાક, સ્ત્રી૦ (સ૦ કંઠર) અકળામણુ,અમુકચ.
કંઠલો, પુ૦ ધરનો સરમામાન, ધરવાખરો. ૨
ધરના માણસો, ખટલો

કંઠતુ, કિં અ૦ (સ૦ કં-દુ ખ ધતુ)વજીજ
ખરમી પડતી, ઉકળાટ થયો ધામ થયો.૨ અમુ-
કચ થતી, બેચેની થતી, પેટમા નડતુ

કંઠવે,પુ૦ કુવામા બેંકુ ખોદી લાકડાનો જે ગોળ
કદારો ધાલે છે તે ૨. થી તેજ ભરવાનો ગાડવો
કંઠવો, વિં નડનાર, ડખનાર. (ખેડો.)

કંઠામ, ન૦ કંઠાણુ શરીરનો બતાવતા શરમ
આવે છે તે ભાગ 'કંઠામ યુમકુ ને સસરો વેદ.'
૨ ખરાબ-અસ્વચ્છ જગા [૨ કંઠોડા.

કંઠારો, પુ૦ (સ૦ કં) ધામ, ઉકળાટ,ઉતારો.
કંઠિન, વિં (સ૦) કંઠણુ, સખત,મજબુત.

કંઠિઆરણુ, સ્ત્રી૦ (સ૦ કાષ્ટ+કાર,) લાકડા
ફાડીને વેચવાના ધ ધાવાળી સ્ત્રી, કંઠિઆરાની સ્ત્રી
કંઠિઆરી,સ્ત્રી૦કંઠિઆરણુ. ૨. કંઠિઆરાનુ કામ.
કંઠિઆરો, પુ૦ (સ૦ કાષ્ટિક) લાકડા કાપી વેચ-
વાનો ધ ધો કરનાર.

કંઠિઓ, પુ૦ પેસો, દોડિયુ (સંકેતાર્થે)

કંઠેકાણું,ન-ધણુજ કુમગી જગા, (શરીરની)જાની
લાકી રાખવાની જગા, ૨ ખરામ જગા, કુસ્થાન.
કંઠોડા, પુ૦ કંઠોરો; અગાસી, બારી ઘંટર, ધ૦
ઠેકણેથી પડી ન જવાય માટે કરેલી આડ, હૈયા-
રખી,ધોરો.૨ ખટારો, મોડુ ગાડુ.૩ ગ્રામ, અંધખો.

કંઠોરો, પુ૦ કંઠોડા, જુઓ

કંઠોડી, સ્ત્રી૦ નાનું કંઠોડું. [ખરવાની, પેટી.

કંઠોડું, ન૦ એક અથવા વધારે ખાનાની મસાલો

કોડો, પુ. ગોખ, કોરો ૨ વહાણનો પાછલો ભાગ
કોદર, નં. (સં. કષ્ટ+ઉદર) પેટમાં થતી એક
ગાઠ ૨ જાદર

કોદર, વિ. (સં.) કડણ કડવું, ડકંથ, સખત
લાગે તેવું (ભાષણ) ૨ નિર્ધન, જરાએ અસર ન
થાય તેવું, કડક

કોદરતાપણ, સ્ત્રી. કડણપણ નિર્ધનતા

કોદળ, નં. જે અનાજની દાળ-ફાડ થતી હોય
તે, હિદલ ધાન્ય

કડ, અ. એવો થતો અવાજ

કડ, સ્ત્રી. કડ, કમ્બર. ગણનરી મધવંચાતી
વસ્તુના સેડા ઉપર ખરીદનારને જે જાસ્તી
મળે છે તે ૩ કડ, એકવાર ખાડેની ડામર
કડક, વિ. કાચુ પૂર બધાએલું નહિ તેવું 'લાન
કડક છે' ૨ જેની પામે કષ્ટ ન હોય તે, ખાની
ગરીબ, નિર્ધન "કડકમ ગણી" ૩ બૂખ્યું ઉપ-
વાસી ૪ આકર, ગરમ, તાતુ પ તરત ભાગી
જાય તેવું, જરડ. ૬ મિઝાજ, તોરી "મઝ-
જનો કડક" ૮ સખત, તીક્ષ્ણ, કડો (ભાષણ)

કડક, નં. કાનના વાળા ૨ બાગીની ફરેડી, તખની
કડક, સ્ત્રી. ગરીબાઈ [સપાટામધ

કડકડ, અ. એવો થતો અવાજ. ૨ કટકડ,
કડકડલું, કિ. અ. કડકડ અવાજ થતો ૨ ઉક-
ળવું ૩ ધ્રુવું હાથવું ૪ ખડખડવું

કડકડવું, વિ. કડકડ અવાજ કરતું ૨ ઉકળવું,
ધણ તપી ગયેલું, તાતુ ૩ આતથય, સખત,
ધણજ (ટાઠ)

કડકડાટ, અ. સફાઈથી, વમર આચકે, એક
સરખી ગેને ૨ જેસમેર, સપાટામધ

કડકડાવવું કિ. સં. કચરડવું, ખખડાવવું, પીમવું
(દાત) કડકડ અવાજ કરવો ૨ ખૂમ ઉઠાવવું
કડકડિત, વિ. સફાઈથી-અધ ઇચ્છી કરેલું ૨ ધણજ
ગરમ, તાતુ [અધ. ૨ કડકડ થઈને.

કડકડીને, અ. ધણજ જેરથી, જેસમા, સપાટા-
કડકડું, વિ. કરડવું, કરડવાની ટેવવાળું

કડક ખાલી, વિ. ભપકામાં રહેનાર પણ ખીમાનું
ખાલી, ૨ ધનહીન આડજરો

કડકા, પુ. પાણી ઉકળના જે જેસથી ઉઠાળા
આવે છે તે, કાકડા.

કડકી, સ્ત્રી. નાનો કડકો, કરચ, રેખ

કડકીડું, નં. મરત્તે-કાને પહેરવાનું મોતીનું
ધરણ, કાન નોવાળો કડકીયાં-કાનની આગળ
પાછળ આપી રહે તેની મોતીવાળી કડી

કડકો, પુ. કડકો, ભાગ, હિરસો, કટકો ૨ પચકુ, કાળીઓ

કડકો, વિ. જરા જેટલું ૨ કોડો, ખાલી ભપકાવાળો
કડકોકોર. સ્ત્રી. સહેજસાજ, કડકો અને બુકો
કડકોચલી, સ્ત્રી. કરચની, કરચોલી

કડખા, સ્ત્રી. એક રાગણી

કડચ, સ્ત્રી. કરચ, કડકી

કડચડો, સ્ત્રી. કરોચળી, કરચલી, વળાઉં

કડચડો, પુ. દરીઆમાં થતું ધણા પગવાળું
કાચમાં જેવું એક પ્રાણી

કડછી, સ્ત્રી. હવાવવામાં અને પીરમવાના કા-
મમાં આવતું, છેડે વાડીવાળું લાખી દાડીનું વાસણ.

કડછા, પુ. [ધં. હં. કડુચ્છએ] મોટી કડછી.

કડડડ, અ. ધર-જાડના પડવાથી થતો અવાજ
૨ ઉપરાઉપરી જે ગર્જના થાય છે તે

કડલું, સ્ત્રી. ખડકની કોર કડલું, કરાડ ૨ ટેવ,
આદત ૩. કોસની કાખી

કડતલ, સ્ત્રી. નકામી કુચલી ૨ કરતાલ

કડદો, પુ. [સં. કટ + દાય-ભાગ] ઓછું

આપવું તે, ઘટાડો, કાટલું, ઘટ આપતી તે ૨.
મિશ્રણ, ભેગ ૩ કચરો, અવશેષ, કિટું કડદો

કરવો-ભેળવવું, મિશ્રણ કરવું ૨ કાટલું કરવું
કડદો ઉતારવો-ભેગ ધોઈ નાખવો. [૨ કડખ.

કડપ, પુ. (આ. કરમ્-દાળ) હાક, તાસ, કરપ.

કડપલું, નં. કોડાળના છોડ કે કપાસની કરાઈઓ
કાપી ખેતરમાં થોડે થોડે અંતરે જે દમલીઓ
કરવામાં આવે છે તે ૨ ચોટલો ભાત કે ખીચડી-
નો પોપડો-કપોટી

કડચ, સ્ત્રી. (હિં. હં. કડપો) એક જાતનો
ઠોરનો ચારો, જુવાર બાજરીના છુકા સાંધા,

રાડા ૨ (આ. કરચ) કરચ, હાક, ધાક
કડલી, સ્ત્રી. નાનું ને પાતળું કણું ૨. કહી.

કડવાડ, સ્ત્રી ૦ કડુતા, કડવાપણું, ૨ અંટમ, ખાર, દ્રેષ
 કડવાડું, કિં ૦ ૫૦ કડવું ઓસડ પાત્ર
 કડવારા, સ્ત્રી ૦ કડુતા, કડવાપણું
 કડવી, સ્ત્રી ૦ એક જાતનો વેલો, ગળા
 કડવું, નં ૦ એક આખ્યાનનો અંકકેકો ભાગ, પ્રકરણ
 કડવું, વિં ૦ (સ ૦ કડુ-કડવું) એળાઓ, અથવા
 કરીઆતાના સ્વાદ જેવું, કડુ ૨ અપ્રિય, પમદ
 ન પડે તેવું (ભાષણ) કડવા હોય લીંબડા, મીડી હોય
 ખાય, પધ હોય ખોલકણા, તોય પોતાની બાલ
 કડવી આખ-ખારીલી-રેપી નજર કડવી જીભ-
 કડવા વેણ કડવું જેવું જેવું જેવું અળખામણું,
 અકાર, કટાળો ઉપજવનાર, ધણજ અપ્રિય
 કડવું, કિં ૦ ૨૦ કડવું, બચકુ ભરવું લોથીઉ લેવું
 કડવો, પુ ૦ તાખાનો નાળચાવાળો લોટો કડવો
 કડસલો. પુ ૦ પડભીતીઉ.
 કડા, પુ ૦ એક જાતના ચોખા
 કડા, નં ૦ દંદ્રજવના ઝાડના ફૂલ (કઠીમા નાખ-
 વામા આવે છે) કડાઝલ-દંદ્રજવના ઝાડની
 છોલ. ઓસડના કામમા આવે છે
 કડા-કં, સ્ત્રી ૦ (સ ૦ કડાહ) શેકવા-તળવાના
 કામનું રસોઇનું વાસણ, પેળી, તાવડી.
 કડાક, અ ૦ એવો થતો અવાજ
 કડાકડ, અ ૦ કડાક કડાક એવો થતો ઉપરા
 ઉપરી અવાજ. ૨ સ્ત્રી ૦ મારામાર, તડાતડી
 કડાકડી, સ્ત્રી ૦ એક ખીજથી સરસ થવાનો જે
 જુરસો તે, હોસાંતોસી, અડસાચડસી, હરિકાઈ,
 સ્પધો. ૨ કડાજુડી, તડાતડી, ધડાધડી, ધમાધમી
 ૩. દુશ્મનાઈ, શત્રુવટ. ૪ મારામારી, કતલ
 પ નકારડો અપવાસ, લાધણ કડાકડીનો વખત-
 મરસાઈનો વખત લદાઈનો પ્રમગ ૩ અણીનો વ
 કડાકુટ, સ્ત્રી ૦ માથાકુટ, માથાફેડ કરવી પડે
 તેવું કામ, પચાતી, પીડા
 કડાકુટીડું, વિં ૦ માથાફેડીઉ, કડાકુટવાળું,
 કંટાળા ભરેલું, ત્રાસદાયક
 કડાકો પુ ૦ એકાએક મોટો કડાક એવો અવાજ
 થવો તે. ૨. આખો દહાડો જૂખા રહેવું તે,
 ઉપવાસ, લાધણ. કડાકો કોડવા હાથ પમની

આગળીઓ ખેચી કડાક અવાજ બોલાવવો તે
 કડાકો થવા-વાદળનું ઝાંજવું ૨. ઉપવાસ થવા.
 કડાકુડ, અ ૦ ધમધોકાર, કડાખીડ, તુમુલ, ખા-
 ટાચર. [સંજ્ઞા ૩.
 કડાખીડ, અ ૦ ધમધોકાર, બેસમા, સપાટાખધ;
 કડાખીન, સ્ત્રી ૦ ઘોડેસ્વારની નાની બહુક
 કડાચુ, નં ૦ મોટી ડહાઈ, પેણ, કહાઈ,
 કડાણુ, કિં ૦ અં ૦ ચિહાવું, ખીજવું
 કડામન, નં ૦ (સ ૦ કડ + અપસન) દર્ભનું
 આસનીઉ, ધાસની ચટાઈ
 કડાર, વિં ૦ (સ ૦) મજર ૨ ગવિષ્ટ-અહકારી.
 કડીખત, વિં ૦ જેમા કડીઓ એક પછી એક
 વળગાડખી હેંય તેવું, હાર પ્રમાણે.
 કડીઅણુ, સ્ત્રી ૦ કડીઆની સ્ત્રી
 કડીઅ કોટ, પુ ૦ મોઈ દડાની એક રમત
 કડીઓ, પુ ૦ (હેં ૦ દેં ૦ કડકઓ) ચૂના માટીથી
 ભીત ચણનાર ૨ ચણવા છોવાનું કામ કરના-
 રાઓની એક નાત [છાંવા ચણવાનું કામ.
 કડીઆકામ, નં ૦ કડીઆએ કરવાનું જે કામ તે;
 કડો, સ્ત્રી ૦ (સ ૦ કડક-કડુ) ધાતુનો વાળેલો
 પાતળો કકડો આકડી ૨. કોઈ પણું જાતની
 સળીનો ગોળ વાળેલો આકાર, નાતું કડુ ૩
 ઝવિતાનું પદ, ચરણુ ટેક ૪ બેડી, હેડ, જીજર.
 ૫ ઓળ, હાર ૬. વાળી
 કડીતોડ, વિં ૦ કડી-સાકળને એક સપાટે તોડી
 નાખે તેવું ૨ મજબુત, અ કોડાખધ [૨. વિં ૦ કડગ.
 કડુ, નં ૦ (સ ૦ કડુકી) દંદ્રજવના ઝાડની ડાખળી.
 કડુખલો, પુ ૦ (સ ૦ કડ + અજ) સાકડી
 બાળુની જમા, ખુણ, થોડો ભાગ, કોલો.
 કડચુ, વિં ૦ (સ ૦ કડુ + કાં ૦ ચેહ) સહેજ
 કડવું, કડવાણવાળું ૨. કસાણું, બેસ્વાદ
 કડુ, નં ૦ ધાતુનો કે કોઈ ખીજ વસ્તુનો ગોળ
 વળેલો આકાર, મોટી કડી. ૨. કકણું, વલય.
 કડે, અ ૦ પાસે, સોડે કને. ૨. તરફ, બણી.
 કડેડાદ, અ ૦ કડકડાટ સપાટાખધ અચળા વમર.
 કડેજડે, અ ૦ ખબડદારીથી, ધમધોકારે, બહુસારીરોતે.
 કડો, પુ ૦ (સ ૦ કડજ) દંદ્રજવનું ઝાડ

કડોલક, પુઠ્ઠેવતા પાડવાનું કડુ તથા સતરની દોરી.
કડોળ, વિં કદરૂપુ બેડોળ, બદસુરત
કઠંગ, પુઠ કુચાલ ગેરવર્તણુક
કઠંગુ, વિં વિશ્લેષણ તરેહવાર, ૨ આકું અવળુ,
નિયમ વગરનુ, ૩ બેડોળ, બદસુરત, કદરૂપુ.
કઠણ, સ્ત્રીં પહાડ, ખડકની સીધી કોરણુ ધાર,
કરાડ, કડણુ આદત, ટેવ લઢણ ૩ ચિડીઓ
સ્વભાવ ૩ કોસને બાધેલુ લાડાનુ જોગ ચક્કર
૪ છેડે ખાપાવાળી લાકડી અ કોડી (સુરત)
કઠણ, વિં ચિડીઉ, કઠાપીઉ ૨ નં મસાલા
સાથે ઉકાળેલુ દાળનુ પાણી, ઓસામણ
કઠપુ, કિં સં (સં કવચ-ઉકાળનુ.) ખૂબ
ઉકાળનુ ઉકાળી બહુ ધટ કરવુ ૨. કઠાપો કરવો.
કઠા-કઠ, સ્ત્રીં કડા, જુઓ
કઠાણુ, વિં કઠાએલુ, બહુ ઉકાળીને બહુ કરેલુ
કઠાપો, પુઠ બકારો, ધામ, ઉતારો. ૨ ચોક,
દીલગીરી, ગુસ્સો કરી લોહી તપાવવુ તે ૩ કઠી.
કઠામ, નં બળદ-ચોડાને પલોટવ નુ વગર પૈડાનુ
જમીનને ધસાતું તણાય તેવુ ત્રિકાણાડા લાકડાનુ
કઠાયુ, નં કડાયુ, તાવડો, પેણો [ચોન્ડુ
કઠાર, નં નીચી ઉતારેલી ઓસર, પગારી,
દેર બાધવાનુ નાનુ ધર, કોઢીઉ
કઠારે પુઠઉધ ઈંબરો, ઉચક વસ્તુ લેવી દેવી તે
કઠાવણુ, કિં સં ચીડવણુ, કઠાપો કરાવવો
૨ ઉકાળવુ ૩ દાઢી મુકે એમ કરવુ ૪
ખેચાવવુ [ખોડીખાર
કઠાગી, નં ખેતરમા જવા વાડમા રાખેલુ ઈંકુ,
કઠિયલ, ૧૫૦ બહુ ઉકાળીને બહુ કરેલુ, કઠેલુ.
' કઠિયલ દ્વધ તે કાણુ પીજે ? '
કઠી, સ્ત્રીં (સં કવચ) ચણા કે ખાજરોનો
લોટ મેળવી મસાલા સાથે ઉકાળેલી જાણ
કણુ પુઠ (સં) અનાજ, દાણો. ૨ કરચ,
કઠડી, રજ, પરમાણુ ૩ પ્લાસ્ટ, બીખારીને જે
લિહાનઆપવું ૪ ટીપુ, ટપકુ પવળ, આટણુ,
સળ 'ભુજ પાળે બીડતા કણુ કણુ ગડિયારે'-
દયાં ૬ કોગરો, શિખર ૭ ભાત, તરેહ.
કણુક, સ્ત્રીં કણુક, રોટલી કવવા બાધેલો લોટ

૨ કણુ; ભિક્ષાન માટે આપવાનુ અન કણુકમાં
પાણી પડયુ તે પડયુ-થયુ તે થયુ, બન્યુ તે બન્યુ
કણુકણુ, અં એવો થતો અવાજ
કણુકણા, પુઠ બય શોડ વગેરે અથવા વિક્રિયાથી
રોમાય સાથે ઓચિતી જે ધૂળરી થઇ આવે
છે તે થરથરાટ, ધૂળરી, થરેરી ૨ કટાળો
કણુકણાટ, પુઠ કણુકણુ એવો થતો અવાજ ૨.
કટાળો, ધૂળગે [લાગણી
કણુકણી, સ્ત્રીં ધૂળરી, કપારી ૨. કટાળાની
કણુકણા, પુઠકપ, થરથરાટ ૨ ટાઢિયા તાવનો
શરીરમા પ્રવેશ થવો તે
કણુકી, સ્ત્રીં કાગે ખાડતા લાગી ગએલા ચોખાનો
જે બૂધ તે, ચોખાનો લગાર [બીનુ તેલ
કણુજીયુ-ઝયુ, નં (સં કરંજ) કણુજના
કણુજ-ઝી, સ્ત્રીં (સં કરંજ) એક જાનનુ ઝાડ
કણુજ, સ્ત્રીં કરાજ, મળેત્સયને માટે આતર-
ડાને ગેર આવવુ તે, ઉ મલો
કણુદાર, વિં દાણાદાર, કાગરીવાળુ
કણુદીઓ, પુઠ કાગરીવાળુ સીઓને હાથે ધાલ-
વાનુ ધરેલુ [તે, દાણાખળર
કણુપીઠ, સ્ત્રીં જે ડેકાણે અનાજ વેચાતુ હોય
કણુખણુ, સ્ત્રીં કણુખીની સ્ત્રી
કણુખી. વિં (સં કલમ-ચોખા, અથવા,
કુલાવલંખિન) કુકમ-કુળ ઉપર ઝંઝુમનાર
ખેતીનો ધધો કરનાર એક જાન ૨ ખેડુન
૩ તામેદાર, મેવક, વસાવેતા, જાતવધ મનુષ્ય
'અમે કઈ તમારા કણુમી નવી'
કણુમણુવુ, કિં અં નાખુશ થવુ, બડબડવુ
કણુમણાટ, પુઠ કણુકણાટ, બડમડાટ, અમનોખ
કણુવટ-ટિયુ, નં (સં કણુ + વૃત્તિ) ભિ-
ક્ષામા આવેલુ અનાજ, એકડુ થઇ ગએલું
જુદી જુદી જાતનુ અનાજ ૨ કણુકણુ કગીને
એકડુ કરેલુ અન્ન
કણુવતીકે, વિં ભિક્ષા માગીને જીવનાર, ભિ-
ક્ષુક, માગી ખાનાર 'એ કપ, દોણને અથત્યામા,
શુ વદ કણુવતીઆ' —પ્રેમાનંદ.
કણુવીર, નં એક જાતનું ફલઝાડ, કણુર.

કચ્છ, કિં. અ. ૬ ખના જોરથી ઉડે ઉડે
કરવું. ૨. ચૂણુ, દાણે દાણે વીણુ
કચ્છ, નં (સં ૦ કચ્છી) અનાજના સાંઠા
ઉપરનો કચ્છ ભરેલો દોડો, કચ્છસલ, કુંડ
કચ્છસલ, નં કચ્છ, અનાજનું કુંડ
કચ્છસાંઠ, પુ. ૦ કળીદાર ચણાનો લાકડા, કળી છુ દીનોલાકડ
કચ્છસારી, સી. ૦ એક જાતનું જીવડું ૨ કચ્છસારાની સી
કચ્છસારે, પુ. ૦ (સં ૦ કાંચકાર) તાણ, પિત્તળ
વગેરે ધાતુઓના ધાટ ધડનારો-વેચનારો
કચ્છસુ, નં કચ્છસલ; કુંડ [નાના નાના બચ્ચા
કચ્છા, સી. ૦ કરોડના મણકા, અંકોડા ૨ સાપના
કચ્છા, પુ. ૦ (સં ૦) સોની ૨ એ નામના એક કાષિ
કચ્છાચતુ, નં ૬૨ મહિને પમારમા દાણા આપવા
તે. ૨ વિ. ૦ મહેનતના બદલામા પેટીઉ-અનાજ
મળતું હોય તે [૩. કુંડ, કચ્છસલ ૪ બિહુક
કચ્છિક, સી. ૦ (સં ૦) કીણો દાણો. ૨. કચ્છક.
કચ્છિકા, સી. ૦ (સં ૦) છેક કીણો કચ્છ, બારીક
કરચ ૨. આટણ [રજ હોય તેવું ૩ કચ્છોજી
કચ્છીઉ, નં ૦ ગોદડુ ગાદલું ૨. વિ. ૦ જેમા કીણી કાકરી-
કચ્છીઓ, પુ. ૦ અનાજનો ધધો કરનારો, ફડીઓ
કચ્છી, સી. ૦ છેક કીણી રજ; કચ્છ, કરચ. “ ખાલી
જમા ખોળાએ, કચ્છી મૂક્યા કામ. ” ૨ તેલ
લીમા કમ તળ્યા પછી જે અદર કીણી છુડી
રહે છે તે, કચ્છી. ૩ કાંટો વાગવાથી ચામડી કંઠણ થઈ
ગરગોલી જેવું બાકે છે તે, કપાસી ૪ આટણ
કચ્છ, પુ. ૦ કચ્છ; અણ, કીણી રેખ ૨ આટણ
કચ્છ, સી. ૦ કચ્છ ૨ બિખારોને અપાતું અજ
૩. બારસ અમાસ ઉપર મહેતાજીને જે દાણા
આપે છે તે. [અમલેતન, પેટીઉ
કચ્છવું-ચાચવું; નં ૬૨ માસે મળતા દાણા,
કચ્છેર, સી. ૦ (સં ૦ કચ્છીકાર) કચ્છીર, એક
જાતનું ફલકાડ, કરેલો
કચ્છો, પુ. ૦ થોડા દિવસનું જન્મેલું, વેત દોઢ
વેતનું લાજ પાતળ સાપનું બચ્ચુ ૨. માથે
બાંધવાનો ફેટો; મોળાઉ
કચ્છોજી, નં ૦ કાંદાનાં બી.
કંઠક, પુ. ૦ (સં ૦) કાટો. ૨. ફુમન, વેરી. ૩.

નડનાર, ખટકે એવું તે, ફાસ. ૪ આકડો, બડિસ;
ગથ. (માછલા પકડવા માટે) ૫ રોમાચ, ચરીર
ઉપરના વાળ ૬ હરકત; અલેલ, ડખલ.
કંટલ, વિ. ૦ કાટાવાળું, કટાળી ૨ પુ. ૦ બાવળ.
કંટવાડ, સી. ૦ કાંટાળી વાડ.
કંટારીઉ, નં ૦ મડદા ઉપર ઓસડેલું કપડું, કાંટીઉ.
(સળ ઉપરથી કાઢી કાટા કે વાડ ઉપર નાખે છે
કંટાળીવું, કિં. અ. ૦ ત્રાસવું, અકળાવું, અમુગાવું
૨ કાપર થવું ૩ ચાકી જવું, હારી જવું.
કંટાળી, વિ. ૦ કાટાવાળી ૨ સી. ૦ હાથીઆથોર.
“ બાવળીઆ બિહામણ, કટાળીને થોર ”-એમા
કંટાળું, નં (સં ૦) રીંગણી. ૨ કાટાવાળું અંક.
કંટાળો, પુ. ૦ ત્રાસ, અરચિ, ચીઢ, અણગમો;
અપ્રીતિ ૨ સૂચ, ધિકાર.
કંટીઆ, પુ. ૦ જમી આગ્યા પછી બીજે દહાડે
નકોડો ખેચી કાઢવો તે, લાધણ.
કંટી, સી. ૦ અનાજનું કુંડ, ડોડો, ઉખી, લોળાઉ,
લટર ૨ લીલી-તાજી ડાગર. “ કંટીના પીઆ. ”
કંટીઉ, નં ૦ દોડો લોળાઉ, કુંડ.
કંટાવાળો, પુ. ૦ રાધવાના વાસણ નીચેથી બળી
ન જાય તે માટે તેને દબાડેલો માટી-રાખનો લેપ
કંડું, નં વીઆયા પછી ગાય, ભેંસનું બે ત્રણ
દિવસ લગી નીકળતું જીવડું દૂધ તે, ખરેડુ.
કંડું, વિ. ૦ કડક, ઉમ, મિમળ [જેવડી કાંટી.
કંડુડિયા, સી. ૦ બાજકને રમવાની નાની કુલી
કંટેવાળો, પુ. ૦ કડીવાળો, જુઓ.
કંટેસરી, સી. ૦ એક જાતની ગળે પહેરવાની
સેર, એકાવળી હાર ૨. કાટાસળીઓ.
કંટોડીઉ, નં ઉકરડાનો ખાડો, હગણખાઇ.
કંટોલી, સી. ૦ એક વેલો, જેને કટોલા થાય છે.
કંટોલું-જી, નં એક જાતનું ફળ, કંકોડુ.
કંઠ, પુ. ૦ (સં ૦) બે ખલાની વચમાંનો, ચરી-
રનો અવયવ જેમા ખોરાક અને હવા આવ-
વાની નળીઓ છે તે, ગળું, ડોક, કાટ. ૨.
ધારી, હડિયો ૩. સાદ, અવાજ, સૂર, ખૂનિ;
ચખ્ખ, ધાટો. ૪ કાંભો. (પડા-લોટાનો) ૫.
કિનારો; તીર; કાંઠો. કંઠ જે સી. ૦ જો-મરવાની

તૈયારી થતી ૨ ઝીણો ઘાટો નીકળવો નહિ તે
કંઠ ફૂટવો-ઘાટી ફૂટવી ૨. પક્ષીને કંઠલો
આવવો કંઠ ખેંચ થવો-કંઠ રૂધાવો. ૨ તક-
સારમા હારવું, મો બધ થવું કંઠે કરવું-મોઢે
કરવું, ગોખીને તયાર કરવું કંઠે કાંટા પડવા-
(તરસથી) કંઠ સુકાઈ જવો. ૨ અવાજ ખો-
ખરો થઈ જઈ ગળામા દુખવું કંઠે પ્રાણ આવવો
—ન ચાલે સારેજ કરવું ૨ અત આવવો, આતી
ખનવું ૩ કંઠે પ્રાણ આવવા જેવી દશા થતી,
છેકજ ગભગાઈ જવું ૪ ઘણીજ મુશીમત પડવી
કંઠનીલક, પુઠ (સં) મોટો દીવો, મથાક
કંઠપાશ, પુઠ (સં) ફાસો, ગળે બાધવાની
દોરી ૨ કોટી કરવી તે
કંઠમણિ, પુઠ (સં) કંઠીમા ઘાલેલો હીરો
૨ ઘાટી, હડિયો ૩ ઘણીજ વહાણી વરતું
કંઠમાધુર્ય, નઠ (સં) સરની-અવાજની મિઠાશ
કંઠમળ, સ્ત્રીઠ (સં) કોટમા ઘાલવાની જે
માળા તે. ૨. ગળા ઉપર એક જાતનું દરદ
સાપને આકારે થઈ આવે છે તે
કંઠસ્થ, વિઠ (સં) મોઢે, કંઠાચ ૨ કંઠથી બોલાતું
કંઠસ્થાની વિઠ (સં) કંઠ છે સ્થાન જેવું
તે, કંઠથી બોલાતું, અ, ક, ખ, ગ, ઘ, હ અને વિસર્ગ
કંઠસ્થાન નઠ (સં) ગળા સુધી નહાતું તે
(માથે નહિ.) ૨ દરદસ્થ.
કંઠમ, અઠ (સં) મોઢે, પાઠે
કંઠાસરણ, નઠ ગળે પડેરવાનું ધરેણું ગળાયવો, છડો
'કંઠાસરણ હીરે જડન' [યુદ્ધ ૪ કંઠલ
કંઠાસ, નઠ (સં) સ્વચ્છ ૨. કોઠાળી ૩ લડાઈ,
કંઠાર, સ્ત્રીઠ (સં) દરીઆ કાઠો
કંઠાવરોય, પુઠ (સં) કંઠનું બધ થવું તે,
રૂધણું, શ્વાસાવરોય
કંઠાળ, સ્ત્રીઠ (સં) વાસણું ભરવાનો દોથળો
૨ ઘોડા ગધેડા ઉપર બાર નકવાની બેસડી
ગુણ ૩ કમઠાળ, કાય, ચિનાળ
કંઠી, સ્ત્રીઠ (સં) કંઠ-ગળું) ડોકનું ધરણું
૨ ગળા આગળના ભાગ ઉપરની ગોખીની
સીવણું 'કંઠીદાઝ અંગરખું' ૩ ગુરૂએ ઉપ-

દેશ કરી બાધેલી માળા કંઠી બાંધવી-શિખ
કરવો, ચેલો મુડવો ૨ ભણાતી મૂકવું બોધ
આપવો કંઠી બધા-એક ધર્મની જેઓએ
કંઠી બાધી છે તે બધા, (ઘણું ખરૂં વૈષ્ણવો.)
કંઠીઉં, વિઠ ગળું પકડે એવું, લુખું, રક્ષ
કંઠો, પુઠ હાર, મોટા મણકાની માળા
કંઠય, વિઠ (સં) કંઠ સબધી, ગળામાથી
જેનો ઉચ્ચાર થાય તેવું
કંઠ, પુઠ (સં) કુંડ) ચતુષ્કાણાકૃતિ ક્ષેત્ર, કુંડ,
ખણી બાધીને બનાવેલો ખાડો ૨ કુવો ચણ-
વાની વાકી ઘટો
કંઠીઆ, પુઠ (સં) કંઠ રડક) વાસને તરવરેનો બનાવેલો
ઢાકણાવાળો ઉભો દાખડો ૨ વાકી ધટો એ ચણેલો કુવો
કંઠીલ, નઠ (આઠ કંઠીલ) દીવો કરવાનો
કાચનો ખાલો ફાનસ [દીવા દાડી
કંઠીલીઉં, નઠ (આઠ કંઠીલ+આલય)
કંઠી, પુઠ સાપ રમાડનાર, વાદી
કંઠ, સ્ત્રીઠ (સં) એળ, ખરજ, ખસ, ખંજવાળ
કંઠ્યન, નઠ ખંજવાળવું તે, ખણજ [એક મુનિ.
કંઠ્ય, પુઠ કંઠ્યપવશી એક રાજા ૨ એ નામના
કંઠ, સ્ત્રીઠ (આઠ) કંઠમને જે વાંકો કાપ મુકાય છે તે
કંઠક, નઠ (સં) એક જાતનું ઝાડ-ફળ, નિર્મળી.
કંઠકું, નઠ (આઠ કંઠ) ભાગ ખાડવાનો લાક-
ડાનો હાથે ૨ ટુંકું જુધું, ધોયજણું
કંઠરણી, સ્ત્રીઠ (સં) કંઠનિ) ધાતુના થવા
કાપવાનું ઓળર (સોની-નુલાર), કાંતર.
કંઠરજોડ, વિઠ દાધારણ, ઘણું આકુ, વળગ્યું
છટે નહિ તેવું, જીદી.
કંઠરવેધીઉં, વિઠ પોતાનાને પહેલું તે સારું
અને બીજાને પછી તે રહ્યું સહુ આવે તેમ, વર્ગી.
કંઠમા, પુઠ (આઠ) લવા નમ, પચાનનામું.
કંઠરાં, પુઠ આખરે, દેષ ૨ વિરુદ્ધતા એક.
કંઠનાડ, વિઠ વાકુ, ત્રાસ ૨ નિર્બંધ. આઠ
જતું ૩ ઉપકુ, પ્રતિદન
કંઠરવું, કિંઠ અંઠ કોઈ કાંતરતું હોય તેવું થવું,
કપાઈ જુદું પડવું ૨ આકુ જતું, વિરુદ્ધ ચાલવું.
કંઠલ, સ્ત્રીઠ (આઠ) નિર્દયપણે કાપી નાંખવું તે;

કાપાકાપી, ખુનરેજી ૨. મોટોનાશ, ધણુ જીવનીલાત
કલસનીરાત-કટાકટીનો સમય, મહા દુ ખની
ધડી, અતિ ધમાસનો વખત ૨ હસન અને
હુસેનનીવરસીનો દિવસ તાણતનો આગલો દહાડો
કતલોઆમ-વર્ણુ-જાતિ ન જોતા સર્વને કાપવા તે
કતાવ, સ્ત્રી (આં તિાર) હાર, પરપરા,
પાતિ, ઓળ ૨ (આં કિતાલ) કલલ, કાપાકાપી
કતાલ-જ, સ્ત્રી (સં કુ+તાલ) કજીઓ, કસેશ,
રડારોળ, અસોસ 'પ્રાણુ ગયા પછી પળ ન
રખાયે, ફોગટ કરે કતાળ' - મં ૨ વામી
કતોદય, પુ (સં કૃત+ઉદય) કિરમત, કમ
ફળનો ઉત્થ, નસીળ
કતોદિયો, પુ (હુટારો (આલાવાડ),
કતા, સ્ત્રી (હેંદેં કતા-કોડી) કોડી ૨ કુકો
કર્તિ, પુ કાતક મહિનો. (કચ) કિતો
કતો, પુ (આંકત) જાડા કતવાળી કલમ,
કથક, વિ (સં) કથા કરનાર, પુરાણી ૨
જાહેર ભાષણ કરનાર ૩ હાવભાવથી ગાના
નાચનાર, નાટકી ૪ નં કહેવત, કહેણી
કથણી, સ્ત્રી (કહેણી, કહેવત. ૨ કથાકહેવાનીધ્રાડી-દમ
કથન, નં (સં) કથા-વાત કરવી તે, કહેવુ તે ૨
વચન, ખોલ ૩ નિરુપણ, વિવેચન ૪ કહેવત, કહેણી
કથની, સ્ત્રી (સં કથ-કહેવુ) વાત, કથા ૨
કહેવાની ધ્રાડી-રીત ૩. ટાહેલુ, કુચલી, નિદા
કથનીય, વિ (સં) કહેવાને યોગ્ય, કહેવા જેવું
કથરોડ, સ્ત્રી (હાકડાનુ અથવા ધાણુનુ ઉચા-
કાનાવાળુ જોળ હાજર વાસણુ મોટો માળો
કથલુ, કિં સં (સં કથ-કહેવુ) કથા વાત
કરવી. ૨. ભાષણ કરવું ૩ કહેવું, વદવું ૪
વિવેર કરવું નિરુપણ કરવું, ટીકા કરવી
કથજલુ, કિં સં ચુયાઈ જવું, બગડવું, ફરી
ટેકણુ ન આવવું, હાથથી જવું " ખેતી ખેડત
કરે વરસ કથજે અણુધારું " ૨ કિતરી જવું (હાડકું).
કથા, સ્ત્રી (સં કથ-કહેવુ) જોડી કાઢેલી-
કલ્પિત વાર્તા, હેવાલ; કહાણી. ૨. ધરના
શુભ સંજ ધી દષ્ટાંતો સહિત જે ભાષણ-કીર્તન
તે. ૩. નામકિત પુરોનાં ચરિત્ર, દષ્ટાંત. કથા-

કથ-ગાઇ વગાડી કથા-વાર્તા કરનાર
કથાનક, નં (સં) કથાનો ભાગ ૨ આડકથા,
નાની વાત, કહાણી; કિસ્સો
કથાનાયક, પુ (કથા, વાર્તાનું શુભ્ય પાત્ર-જેના
વિષે કથા વાર્તા થઇ હોય તે.
કથાનુસંધાન, નં (સં) વાત-ભાષણના ભાગોનો
પરસ્પર જે સંબંધ તે ૨ મોટી કથામા જે
આડકથા હોય તે
કથાંતર, નં (સં) વાતમા બીજી વાત, પેટા
કથા-૨ કહેવાનું રહેવા દઇ ન કહેવાનું કહેવું તે
કથાશીલ, સ્ત્રી (સં) કથાના ઝસ્તાવચ્ચક
આમુખ, અવતરણિકા, પ્રસ્તાવના.
કથાપ્રજ્ઞ, પુ (સં) કથા-વાતની રચના તે
કથાપ્રસંગ, પુ (સં) કથા-વાર્તામાં અંગેલી
અનુકૂળ સમય, દષ્ટાંત કહેવાનો તાલ
કથામુખ, નં (સં) કથાની સરજાતનું જે
લખાણુ તે, ઉપોદ્દાત, પૂર્વપીઠિકા, વાર્તાંરભ
કથામૃત, નં (સં) કથાશી અમૃત, વાર્તાંરસ.
કથાયોગ, પુ (સં) કથા-વાર્તા માટેનો સમય
કથારસ, પુ (સં) વાર્તાની સરજાત, કથાએ ડાણુ
કથાળાનું, કિં અં બગડવું; ચૂંચી નાખવું
કથિત, વિ (સં) કહેલું, ભાષેલું, વર્ણવેલું
કથિતપાઠ, પુ વસ્તુ દેખાડી મોઢેથી તેના સંજ ધી
શિક્ષણુ આપવું તે.
કથીર, નં (મં કથીલ) કલધ અને સીસાની
મેળવણીથી બનાવેલી ધાતુ, જસત એ જાલ-
દીથી કાળી પડી જાય છે અને તાપથી પીગળી
જાય છે તેથી તે ધણી હલકી કિમતની ધાતુ
ગણાય છે. ૨. નકાર, હલકું ૩ હલકી વસ્તુ, તુરં
ચીજ 'સોનું જાણીસંગકર્મોને કર્મ ચીજનું કથીર'
કથીરી, સ્ત્રી (કુતરાને કાપીપાડેલો કોળાનો અંબ.
કથીરો, પુ (કથીરીથી મોટો) કપડો.
કથોલ, વિ (કથોલું), ભુઆ
કથોલું, વિ (અગવડ ભરેલું; અગમ્યવાળું ૨.
કથોણુ, કથાડું, સામ-વિનાનું.
કથવિ (સં) કથવાને યોગ્ય; કહેવા જેવું
કં, નં (આં કં) જાડાઈ, ઉચાઈ, ને લાંબાઈ

માથે જે આકાર તે, આકૃતિ, વિસ્તાર, ૨. જીઆઈ, દિનતપણુ, ૩ મોટાઈ, માન, ભારખોજ વજન, માપ ૪ રેશમી મુગટો ૫ પદ, ચોખ્ખતા કદબલાઈ, સ્ત્રીં લુઆઈ, બખીલાઈ, સકંતા કદબલીઉ, વિં લુઆયુ, ધર્ત, કપટી, સઠ. કદખોળ, સ્ત્રીં બદખોઈ, નિદા, ગીબત. કદડો, પું રેશમ-સુતરનો કદોરો (બીજ). કદન, ન (સં કદ-મારવું) કતલ, હિસા, વધ 'મદન ! કદન તારુ શબ્દથી જે થયું છે એમાર પાપ. કદમ, નં (આં) બે પગલાની વચમાનું જે છેડું -અતર તે, પગલુ, કગલું ૨ પગલુ ભરવાની જે રીત-લદણુ તે, હોંડણ ૩. કદબ કદમનિવાજ, વિં મહેરખાન, ધણુજ કૃપાણુ, દમાણુ કદમખાજ, વિં લાખા પગલાનું, ઉતોવળે ચાલનાર કદમખોસ, વિં ખેસી, માનીતો સેવક કદમખોસી. સ્ત્રીં (આં કદમ+ફાં ખોસીદન -અચ્છી કરવી) મોટા માણસને માન આપતી વેળા તેના પગને ચુબન કરવું તે, પાદ ચુબન. કદમી, વિં અસલી, જુનું, પ્રાચીન કદંબ, નં (સં) એક જાતનું ફૂલઝાડ. કદર, સ્ત્રીં (આં) સમજને કિમત કરવીતે, ગુણ, રસ ખૂબીથી જાણીતા થવાની સજિત, ખૂજ, તુલના, લેખ ૨ દયા, દિલસેજી કદરજ વિં (સં કદર્થ) કજુસ, કૃપણ કદરનાન, વિં (આં કદર+ફાં દાનિસ્તન-જાણુ) ખૂબી સમાજનાર, ખૂજ જાણનાર. ૨. ગુણ, કિમત કરી બદલો આપે તેવું કદરણુ, કિં અં બુઝાવું હોવાનું કદરી, વિં (સં કદર્થ) કૃપણ, કજુમ, ખખીલ કદરપુ વિં (સં કદ+રપ) બદસુગત, બેડોળ, વગવું કદવા, સ્ત્રીં (ક+ફાં) દુઆ-આશિય, શાપ, હાપ, અંત કરણથી ભુરુ ધમ્મજી તે કદરાના, સ્ત્રીં (સં કદ+અશજા) દરકાર, કાળજી, ચટ, ખ્યાન ન આપવું તે. ક દહાડે, અં અધિત વખતે, ખરાબ દિવસે ૨ સુખે, કમોસમે. 'ક દહાડે કહોડા.' કદળી, સ્ત્રીં (સં કદલી) કબ, સોનેરી કેળાનું

આડ.૨. કેળના પાનના આકારની ધબ-પતાકા. ૩ હાથી ઉપરનો જરીનો પટકો [સોડો કદળીનાળ, સ્ત્રીં કેળનો ગાભો, કેળનો મરૂપી કદળીપુખ, નં કેળનું ફૂલ [કેળોનો સમૂહ. કદળીવન, નં કેળો ધણી હોય તેવી જગા ૨ કદળીસ્તલ, પું કેળનું થડ [વાગ, કદાચ, કદાચિત્ કદા, અં (સં કિમ) કમારે, કમી વખતે, કોઈ કદાગરો, પું કજીઓ ૨ અટસ, અદાવન કદાચ, અં કદાચિત, કદાપિ, વખતે કદાચિત, અં (સં) કોઈ વખતે, કદી, વખતે. ૨ જો, એમ બને-હોય તો કદાપિ, અં (સં) ભોગભોજે, કોઈ વાર, કદાચ. કદાવર, વિં (આં કદ+ફાં આવર્ડન) કદમા મોડું, જલ્દુ અને ઉચું, જાગરમાન, દેખાવડું, બચ, પ્રોં. કદાસણુ, સ્ત્રીં કકાસિઅણુ કદી, અં કોઈ દહાડો, કોઈ વેળા ૨ કોઈ દહાડો પણ. કદીમદી-કોઈ વેળા, (ક મેશ નહિ) કદીક, કચિત્ 'કદીમદી મિયા ચાલ્યા નદી' કદીક, અં કદી, જુઓ. કદીમ, વિં અસલી, જુના જમાનાનું, પુરાતન. ક-દૃષ્ટિ, સ્ત્રીં બનારી-બદ નજર. ૨ જરમહેરખાની, અવકૃપા કદું, પું (ફાં) કહોળું ૨ કુકો જાડોને મજ. જીત લાકડાનો દડો, જીતો ૩ ધોયકણું, જુમણું. ૪ પુરપનોગ્રમ અથવા દૂધમાં કદું ઓરવું-કાસમારવી. ક ધાન નં (ક+ધાન) હલકી જાતનું-ખડધાન. 'કોદરા, બટી ધં' ૨ બમડેલું અનાજ. "ક-ધાનને કેળવીને ખાતું" ક ધોટું, વિં ક ધોણુ. કધોણુ છી, વિં રોજ બરોબર ન ધોવાયાથી બહુ મેલું થયા પછી ખૂબ ધોવાયી પછસાફન થાય તેવું. કનક, નં (સં) સોનું રંધન, કોલત ૩ ધંતુરો. કનકફલ, નં કનકજ; એરીંગ ૨ ધંતુરાનું ફૂલ. કનકવી, સ્ત્રીં નાનો કનકવો, નાની પતંગ. કનકવો, પું એક ઉભી તથા આડી કમાનદાર કામડીના આધારે ચોખડો કામજ વચમાંથી ફોરી

ખાંધી આમલમાં ઊરાડવામાં આવે છે તે, પતમ,
 કનકકુડો, પુ. પતમ; કનકવો
 કનકર, સ્રી. કુદિ [પીડા
 કનકમત, સ્રી. હરકત, રગડાટ ૨ કુ. ખ. સંકટ,
 કનકડું, કિ. સં. કુ. ખ. દેવ, હેરાન કરવું, પજ-
 વડું, પીડવું, સંતાપવું
 કનકડાટ, પુ. કુ. ખ. રગડાટ, પજવણી, કનકમત.
 કનકફલ, નં. સ્રી. આના કાનનું ધરેલું, એરીંગ
 કનકવાર, સ્રી. (મં. કેવાર) પચાત, હરકાર
 ૨. ખલુખોજ; કાળજી, લક્ષ.
 કનાત, સ્રી. (આ. કનાત) તણની કપડાની
 બીંત. ૨. જડા કપડાનો કરેલો પડદો
 કનકતર, નં. (અ. કેનિસ્ટર) નેતર, ધાસ
 કે વાસની ચીપોની ગુણ કડીઓ ૨ / પડી-
 આની) સીકી, પડો. ૩ દીનના પતરાનો દાખડો
 કનિષ્ઠ, વિ. (સં.) ઉગરમા સૌથી નાનું ૨
 ગુણ કનિષ્ઠા ઉતરતું-ઓષ્ઠ ઉતમ, મધ્યમ અને
 કનિષ્ઠ. (મુકાબલામાં) [હલકી રીત
 કનિષ્ઠપક્ષ, પુ. (સં.) નાનો-ઉતરતો પક્ષ-પાયરી
 કનિષ્ઠિકા, સ્રી. (સં.) સૌથી નાની આગળી,
 ટચલી આગળી. ૨ વિ. નાની (બેન).
 કની, અ. (કં. કિં. ન) નહિ, અથવા નહિ
 કનીનિકા, સ્રી. (સં.) આંખની કીકી, આખના
 ડોળામા રહેલો ગોળ કાળો તારો, આખની પુતળી
 કને, અ. પાસે, સોડે, નજીક ૨ કળજે, તામે
 કનેરા, સ્રી. (સં.) કસબજી, વેશ્યા ૨ હાથણી
 કનેરી, સ્રી. (મં. કણ્ઠેરો, સં. કણ્ઠ+આહાર)
 કાજી, આગરી માણસને પાવા સાર ચોખાને
 શેકી વાટી બનાવેલું પેય તે. ૨ કરાની બે
 પાસ ફળતી કારણ-કાગરી, ધાર, પાળ ક કાર,
 કારણ. (સોના રૂપાની) કાગરી. ૫ એક જાતની
 પુરી, આરાપુરી. ૬. એક જાતનું પક્ષી.
 કનેથો, પુ. ૨ ગીલો-છેલ જીવાન, લાલ ર. નાનો
 ૨ ગીલો દિવેર.
 કનેચાં, નં. કાનની લાળાનો નીચલો ભાગ; ચક્ર.
 કનેચા, પુ. આલણની એક જાત.
 કંત, પુ. (કં. કાન) સ્વામી; કંઠ; પતિ. ૨

મન મમતો, છબીઓ, વલ્લભ.
 કંતરાણુ, નં. (કાં. કં. તાન) કેનવાસ, શણુનું કપડું
 કંતરેહ, પુ. અણુબનાવ, બગાડ, ખટપટ
 કંતાક, સ્રી. કં. તામણુ ૨ કાતવાની પદ્ધતિ-દબ-આવડ.
 કંતાએલું વિ. કાતેલું. ૨ દુર્બળ-મેહાલ મએલું
 કંતાણુ-ન, નં. (કાં.) શણુનું બનેલું બાકુ
 કપડું, કેનવાસ, ૨ શણીઉં, કંતરાણુ.
 કંતામણુ, નં. કંતાક, કાતવાની મળુરી.
 કંતાલું, કિ. સં. સુકાક જવું, દુબળું પડવું.
 ૨ ધસાઈ હાલકવાલ થઈ જવું ઠ. વળ સાથે
 તાર નીકળવા. કંતાક જવું-દુબળું પડવું, સુકાવું,
 હાલકવાલ થઈ જવું, ધસાઈ જવું, ખેંચાઈ જવું
 કંથ, પુ. (સં.) સ્વામી, ભરચાર, કાન, ધણી, વર.
 ૨ વલ્લભ, પીઉં
 કંથડો, પુ. સ્વામી, ધણી, પીઉં.
 કંથવો, પુ. (સં. કંથા-ગોદડી+વહુ-વહેનાર)
 નિર્ધન મનુષ્ય, ગરીબ માણસ, દીનજન 'દીનદુર્બળ
 હું કંથવો, કૃપા કરી પ્રભુ સંમુખ ભુવો." ૨
 ચોમાસામા થતો વાળ કરતા પશુ ઝીંજો એક
 જાતનો જીવડો ૩ સાધુ, બાવો, વેગમી, કંથાધારી.
 કંથા, સ્રી. (સં.) ધણી વસ્ત્રના કડકા સીવી
 કરેલી ગોદડી, ફાટેલી મેલી ધાવળી, કામળો. ૨ ધીંગ-
 ડાવળો કબજો ૩ કંથ, પતિ, કંથનું સંબોધન
 "કંથા ! ન કરીશ કાસકુ, જીવડો લેવો ભાર;
 તેથી જીવ જાયવું. સુમને કહેવો દાતાર"
 કંથાર-ગ, સ્રી. કંથેર, કંઠેર. (કંથ)
 કંથારો, નં. કંથારનાં ફળ.
 કંથાળ, સ્રી. ગધેડાં, ખચ્ચર, જિટ વગેરે ઉપર
 લાદવાની બેવડી ગુણ, ખડીઓ, ઝોળી.
 કંથેર, સ્રી. તીક્ષ્ણ કાટાવાળો એક જ ગધી છોડ,
 કંથાર. કંથેરમાં કંઈ હાથ ન બાલે-વસમાને
 કાંઈ ન છેડે.
 કંઠ, નં. (સં.) ખાવાનો ગર હોય તેવું મૂળ.
 ૨ મૂળ, કારણ, સ્થાન સચક શબ્દ. (સમાસમાં).
 કંઠમૂળ, નં. જુદીજુદી જાતનાં ખાવાલાવક મૂળોમાં.
 કંઠસ, સ્રી. (સં.) ગ્રાહ; ખેડ; બળોલ.
 કંઠર્ષ, પુ. (સં.) કાચકેવ, મકન, અર્ધક, કંઠર.

કંદીલ, ન૦ કંદીલ, કાનસ
 કંદુક, પુ૦ રમવાનો દડો, ચેકુ [સુખડીઓ
 કંદોઇ, પુ૦ મિઠાઇ બનાવનાર-વેચનારો, હવવાઈ,
 કંદોરાખ ધ વિ૦ કંદોરો પહેરનાર, પુરૂષ
 કંદોરી, સ્ત્રી૦ કમરનો દોરી, રશના, કાચી, સેર
 ૨ ભીતની કિનારી ૩ ચિહ્ન, રેખા
 કંદોરો, પુ૦ કમરનો દોરો, કમરખંધ, સેર,
 રશના ૩ ભીતમાં ચણેલી ઇટની કિનાર ૩
 ચિહ્ન, લીટી [કંદ્રપના શરૂ વાગીઆરે ”
 કંદ્રપ, પુ૦ (સં૦) કામ, કાર્ય “કાળજી કારાણા,
 કંધ, સ્ત્રી૦ સં૦ સ્કંધ) ખાધ ૨ નાગરમોઘ
 કંવરા, સ્ત્રી૦ (સં૦) ડોક, ગરદન, ગ્રીવા
 કંધોયો, પુ૦ કંદોઇ, સુખડીઓ (કંદોઇ)
 કંધોડું, ન૦ સરત ડગી ખેડવાને દોર લાડેરાખવું તે
 કંધોલ, સ્ત્રી૦ (સં૦ સ્કંધ) ખભો, ખાધ ‘તેને
 પોતાના કંધોવા ઉપર નાખી લઇ ગયા’
 કન્ના, સ્ત્રી૦ કનકવાનો ધદ્ધો અને કમાનના
 સાધા આગળ પતંગ સમતોલ રહે એમ, બે
 સામસામેના ખુણાને બેડનાર લીટી, કર્ણ રેખા
 કન્ની, સ્ત્રી૦ ઉડતા પતંગની નમતી બાબુને
 સમતોલ રાખવા સારૂ તેની સામેની બાબુએ જે
 ચોંદરડી બાધવામાં આવે છે તે ૨ પતંગ
 કન્યકા, સ્ત્રી૦ (શં૦) કુમારિકા છોડી, છોકરી
 કન્યા, સ્ત્રી૦ (સં૦) કુવારી છોડી કુમારિકા,
 કન્યકા ૨ પુત્રી, દીકરી ૩ બાર રાશિ પેટી છટ્ટી
 રાશિ ૪ દુર્ગદેવી, પાર્વતી ૫ મોટી એલાયચી ૫ કન્ના
 કન્યા કલક, ન૦ (સં૦) કુમારિકાનો દોષ, કુવાગ
 અવસ્થામાં લાગેલું લાજન
 કન્યા કાળી, પુ૦ (સં૦) કન્યા મટીને સ્ત્રીત્વ
 આવવાનો સમય, કન્યાને પરણાવવાનો સમય
 કન્યા કુખજ, પુ૦ (સં૦) કનોજ પ્રાત
 કન્યાકુમારી, સ્ત્રી૦ (સં૦) કોમોરીન બૂધીર,
 હિંદુસ્થાનનો દક્ષિણ છેડો [કરવું તે’ પરણવું
 કન્યા મહણ, ન૦ (સં૦) લમ, પાણી મહણ
 કન્યામત, ન૦ (સં૦) સ્ત્રી ધન, પદ્મુર. કન્યા
 રાશિમાં આવતું તે [નિનકરવું તે] પરણાવતી તે
 કન્યાદાન, ન૦ (સં૦) શાસ્ત્ર વિધિપૂર્વક કન્યા

કન્યાદોષ, પુ૦ (સં૦) કન્યા સ બધીજોડખાપણું તે
 કન્યાધન, ન૦ (સં૦) સ્ત્રી ધન, પદ્મુર ૨ કન્યા રૂપી
 જે ધન તે ‘આખરે કન્યા ધન પારકું છે’
 કન્યાપુત્ર, પુ૦ (સં૦) કુવારી છોડીને પેટ પેદા
 થયેલો પુત્ર, કાનીન ૨ ભાણેજ, દોહિત્ર.
 કન્યારત્ન, ન૦ (સં૦) કન્યા રૂપી જે રત્ન તે
 કન્યારાશિ વિ૦ (સં૦) સ્ત્રીના જેવા ચાળા
 અને ચહેરાવાળો પુરૂષ, ખામલો, જનાની.
 કન્યારાશિ, સ્ત્રી૦ (સં૦) બાર રાશિઓ પૈકી છટ્ટી
 કન્યાવિકેધ, પુ૦ (સં૦) દીકરીનું વેચાણ, વર
 પામેરી કન્યાના બાપે બદલો લેવો તે
 કન્યાશાળા, સ્ત્રી૦ ફક્ત બાળાઓને ભણાવવામાં
 આવતી હોય તેવી નિશાળ [ઉપાડી જતી તે.
 કન્યા હરજ, ન૦ (સં૦) કન્યાને બગાડકારે
 કન્યાળું, ન૦ વગર ચણેલો કુવા જેવો ખાડો, વરીડો
 ‘નદીનાળા કન્યાળા, દીકવામાંથી પાણી લે.-હું ૬૦
 કનહૈયા, વિ૦ મોળ, લહેગી, વિલાસી “કાન
 કન્યા માથે રંગે ગુલુ, પ્રેમથી ઉવટ આણીરે”
 કપ, પુ૦ ચક્રમકને લોહથી પડેલો તણખો કીલ-
 વાની સુતર મુજની દોરી, જમગગી, કક ૨
 (અં૦) પ્યાલો ૩ કાપ, ચીકણી કાળી માટી
 કપચી, સ્ત્રી૦ સડક પુરવાનો પથ્થર, તાસ, મેટલ
 કપર, ન૦ (સં૦) પુચ્ચાઇ, ઠગાઇ, જળ પ્રપચ
 ૨ ડાળ, ઢોળ, કપર કરવું-છેતરવું, જળ કરવો
 કપર તેનું ચપર - જળનું પગિણામ વિનાશ
 કપરકોટ, પુ૦ ઢોળનો પડો, જળ, બનાવટ, કપરબાજ
 કપરનિદા, સ્ત્રી૦ છેતરવાને કાંઈની નિદા કરતી તે
 કપરતા, સ્ત્રી૦ (સં૦) ઢગાઈ, જળ.
 કપરબાજ, સ્ત્રી૦ ઢગાજ, ધૂર્તતા, પ્રપચ.
 કપરભાવ, પુ૦ [સં૦] બનાવટી પ્રેમ, પ્રેમ
 બતાવી અદરથી છેલ દેવાની ભાવના.
 કપરરૂપ ન૦ બનાવટી, છેતરવાને બનાવેલું
 કપરવિદ્યા, સ્ત્રી૦ જગાવણા [કાવામાજ
 કપટી, વિ૦ ધૂર્ત, ઢગલમાજ, પ્રપચી, ઠગાર,
 કપકાળ, સ્ત્રી૦ ચીતાળ, કમઢાળ
 કપડાણ, વિ૦ કપડાથી આગેલું ૨ કપડું વિ-
 ટાળી ઉપરથી બાજુમાં ટી ચોપડેલું.

કપડું, ન૦ (સં૦ કપડું) રેશમ, ૪૦ ના તારને વણી બનાવેલો ઘાટ લુગડુ, કાપડ ૨ પોશાક, વસ્ત્ર, વસન, ચીર

કપડાંલિતાં, ન૦ પહેરવાના લુગડા

કપટરૂં, ન૦ ફેરી, કાળુ દુધી વગેરેની કાપેલી જે જાડી હાથ તે, ગામચુ

કપતાન, પુ૦ (અ૦ કેપટન) વહાણ-આગમોટ ઉપરના ખલાસીઓનો ઉપરી, નાપુદા, નૌકાધ્યક્ષ, ટ'ડેલ. ૨ પદ્મટણનો ઉપરી-નાયક સરદાર ૩ મુકાદમ, આગેવાન

કપરું, વિ૦ (વ૦ દે૦ ખપરું) અધરુ, મુસ્કેલ, કંઠણ " ફેરી કપરી સરત " ૨ આકરુ, જલ્દ ઉમ સ્વભાવનું, કોંધી ૩ કામેલ, કાષ્ઠથી ગાળ્યું ન જાય અને નીચેનાં સેહમા રાખે તેવું

કપરોડ, સ્ત્રી૦ (કુપ + અ૦ રોડ) ખાડાની કે કુવાની અંદરનું આડું પોશાણ, ખખોલ

કપર્દકા, સ્ત્રી૦ (સ૦) કોડી, છેકળ હથકી કિમતનો સિક્કો, દમડી [તે ૨ કમાટ

કપાટ, ન૦ (સ૦) આરણ્ય, ઉધાડવા દેવાનું જે પાટી ઉ કપાણ, ન૦ મુરજના તડકાની આળ લ [નકાર

કપાતર, વિ૦ (સ૦ કુપાત્ર) તાડ, વઢકણ ૨ ખગમ, કપાણ, ન૦ (સ૦) ખોપરી; માથાનું તાવડું

૩૬ ૨ ખપર ૩ ઠીંગ, સંકાર કપાલકુટાઓ, વિ૦ માથ ફોડીઓ, ટકટક કરનાર

કપાલી, પુ૦ (સં૦) મહાદેવ, શિવ ૨ ખોપરીનો હાર રાખનાર, શિવલક્ષ્મી ૩ અધારી બાવાઓનો

એક વર્ગ [જુદું પડાવું, બાતલ કરવું કપાવડું, કિં૦ અ૦ ઉદાવડું, વઢાવડું, કટકા કરાવવા

કપાલુ, કિં૦ અ૦ કોઈ કાપડ હોય તેવું થવું, વઢાવડું, અંદર અંદર દેખથી ઉદાવડું ૨ કણઓ-કાસ કરવો, લઢવાડ-મારામારી કરવી

કપાસ, પુ૦ (સં૦ કાપાસ) રૂના છોડ, વણ. ૨ કપાસીઆ સંહત ૨ ૩ કપાસીઓ

કપાસી, સ્ત્રી૦ કણી, આટણ ચામડી માધાની પડેલી ગાંઠ કપાસીઆ, પુ૦ રૂનું બી ૨ માસના લોઆ (માથામા

કપાળ, ન૦ (સં૦ કપલ) બે પાપણની ઉપરનો માથાનો વાળ વગરનો ભાગ, ચહેરાનો

ઉપલો સપાટ ભાગ, લલાટ, ભાલ. ૨. નસીબ; ભાગ્ય ' ઢાક્યા કપાળની ખબર પડતી નથી ' ૩ કંઈ નહિ, ધૂળ " તે શુ શિખવાનો છે કપાળ. "

૪ મગજ, મસ્તક ' કપાળે કપાળે જુદી મતિ ' કપાળ ફટવું—અત્યંત નિરાશાને લીધે હાથથી

માથામા મારવું ૨ માથાફોડ કરવી ૨ પસ્તાવો કરવો કપાળ ફટવું—ધણ્યું નુકસાન થવું, મોડું

દુખ આવી પડવું. કપાળમા ચાંદણો કરવો કંઈ ન આપવું કપાળમા ડામ—આપવાનું

કંઈજ નથી (તિરંગારમા) કપાળે ચોટવું—નસીમે લખાવું, પાલવે પડવું, માથે ભાગવું

કપાળે લખેલું—નસીમદેવીએ નિર્માણ કરેલું કપાળે હાથ દેવો—શોકમા) કપાળે હાથ દેવા

જેની દશા થતી, આશાભગ થવું, નિરાશ થવું કપાળે લખાવી લાવવું—ભાગ્ય લઈને આવ-

તરવું, નિર્માણ થવું [રૂચી તે, મગજમારી. કપાળફટ, સ્ત્રી૦ માથાફોડ, તેની તેજ મહેનત

કપાળકુટીઉં, વિ૦ માથાફોડીઉં, ટકટક કરે-કરાવે તેવું ૨ ઘણી મગજની મહેનતવાળું.

કપિ, પુ૦ (સ૦) વાનર, વાદરો; મર્કટ કપિજલ, ન૦ (સ૦) એક જાતનું પક્ષી, તેતર

કપિતાન, વિ૦ (સ૦) સેતાન, તોફાની, વાદરા જેવું કપિમુખ, વિ૦ (સં૦) વાનરમુખ, વાનરના

જેવા મો વાળ [બિદામી રગનું કપિલ, વિ૦ (સં૦) પીળાસ મારતું કાળ,

કપિલ, પુ૦ સાખ્યશાસ્ત્રના કત્તો, એક ક્રાંપિ કપિલા, સ્ત્રી૦ (સ૦) તદન એકજ રગની

ગાય ૨ દક્ષરાજની કન્યા ૩ એકજાતનો લાલભૂકો કપિલા પછી, સ્ત્રી- (સ૦) જે દિવસે છ યોગ

એકઠા આવે તે-ભાદ્રપદ માસ, કૃષ્ણપક્ષ, હસ્ત ક્ષત્ર, વ્યાતપાત યેગ, મગવાર અને છઠ્ઠ એ

બારવર્ષે એક વખત આવે છે કપી ત્ર, પુ૦ (કપિત્ર) એક જાતની વનસ્પતિ.

૨ એકજાતનો વાઘ ભૂકો જે ખુજળી પરકામ આવે છે. કપુર, ન૦ (સં૦ કપૂર) સુગંધીવળો તરત

સળગી ઉઠે એવો ઝાડમાંથી મળતો એક પ્રકાર. કપુરનું વૈનર—આવંદ ઉપર એવી મહેનત.

કપૂરકાચલી, સ્ત્રીએક જાતનું સુગંધીદાર મૂળિયું
કપૂરચીની, સ્ત્રી એક જાતની ઓષધી. ૨
ચિનાઇ સાકર

કપૂરી, વિં ખાવાના પાનની એક જાત.
કપૂરોઆં, નં કાચી કેરીના લાખા ચીરીઆ.
કપૂર, પું (સં કુ + પૂર) નામ બોળુ છોકરો,
કુળને લાજન લગાડે તેવો છોકરો
કપેચાં, નં એક જાતનું વસાણું.
કપેચું, વિં આટીધુડીનું, કંણ, અટપડું
કપોટી, સ્ત્રી પોપડી [રોટલા, રોટલીની], ૨.
પાતળી જાલ, ઝીણું પડ.

કપોટું, નં પોપડો, ભીંગડું, છોડું, પોડું.
કપોત, પું, નં (સં) ડોકે રંગી જાટ હોય
તેવું કણ્ઠર, પારેવો હોલો.

કપોતક, નં સુરમો, ૨ સાજાખાં ૩ નાનો હોલો
કપોતરું, નં (સં કુ + ફોતરું) જાડી જાલ;
જાખસુ ૨ ભીંગડું ૩ કાગળીઉ

કપોતી, સ્ત્રી હોલી [૩ વાણીઆની એક જાત.
કપોલ-ળ, પું (સં કપોલ) ગાલ ૨ ગડ
કપોળ-કલિપત, વિં (સં) બનાવટી, મનથી
ગાંધેલું, પ્રમાણ વગરનું. કલિપત.

કપડ, નં કપડું, વસ્ત્ર, કાપડ [વસત્ર, આકર
કપર, સ્ત્રી ભેખડ, નિહિની કરાડર વિંકયરુ,
કપા, પું જાત સાદાના ગૂંથેલા કાથળા, ગુણુ
કપી, સ્ત્રી ગરગડી, ગરેડી ૨ થીંગડું ૩ કુલ્હી.

૪ શીશી [ગરગડી ૨ સીમો, કુપો
કપો, પું સહેલાઈથી ભાર ઉચકાય એવું પત્ર,
કફ, પું (સં) જાતી, ગળાને રુધતો એક
રોગ, ઠાસો, ઉધરસ, ખામી, બોખલો ૨ રસ
સ્લેખ. ૩ બળગમ, ગળફો, બળખો, ૪ ચક્રમક
સ ગાવવામા વપરાતું રૂ, ગુલ, કપ, જામગરી

કફ જવર, પું [સં] કફથી આવતો તાવ ને
કફન, નં (આં) મુઝદનિ આરાડેલું લુગડું, જાનને
ઢાકવાનું વસ્ત્ર ૨ સળ મૂડવાની પેટી
કફની, સ્ત્રી [આં] કુટી બાથનું કુટી સુનીની
લ બાઈનું જે પહેરણુ તે

કફલાત, પું સુનાનો ગિલાવો ૨ મરામત

કફો, વિં નારાજ, નાખુશ
કફોત, સ્ત્રી [આં કફોત] નુકસાન, મેર-
બાલ, હાનિ. ૨ કણ્ઠો, ટટો.

કફોડું, વિં અધરું, મુરકેલ, કંણ, ૨ કલાગુ, કદમું.
કફોદર, નં કફ દોષથી થતો પેટનો એક રોગ.
કખજ, વિં [આં કખજ] કખજમા હોય
તેવું, રોકાએલું. છટું ન હોય તેવું ૨. ઝાડો ન
આવતો હોય તેવું “ પેટ કખજ છે, ” કખજ
કરવું—પડડું, કખજો લેવો. ૩ જમ કરવું.
૪ કેદ કરવું કખજ રાખ મુલક ટેંટે—
ધણી હાથમા તો બીજા શુ કરનાર ?

કખજાન, નં કખજો, હવાલો
કખજિઆત, સ્ત્રી કખજ હોય તેવી હાલત,
અટકાવ, રોકાણ ૨ બધકાશ, મળાવરોધ.

કખજેદાર, વિં જેના કખજમા હોય તે, ભોક્તા.
કખજો, પું [ફાં] ભોગવટો, ઉપભોગ, માલકી,
હવાલો, તામો ૨ દમાણુ, સત્તા. ૩ બાય વ-

ગરનું બદન, કુડનું કખજો કરવો—તાખામાં
લેવું કખજો મેળવવો—કાઈ તરફથી કાપડેસર
ભોગવટો લેવો, તામે લેવું કખજો છોડવો—સત્તા

ખોરી, કાપ યીજની માલકી છોડવી. કખજો
આપવો—હવાલો કરવું, સ્વાધીન કરવું કખજો
રાખવું પોતાની સત્તામા રાખવું, કેખરેખ રાખવી

કખડાણુ કિં અં માદા પડવું, શરીર બગડવું,
કથળવું [રાફ ૩ એક રાફસ.

કખધ, નં (સં) ધડ, માથા વિનાનું શરીર ૨.
કખર, સ્ત્રી [આં કખર] દાટેલા માણસના
ખાડા ઉપર કરેલું ચણ્ઠર, ધોર, દેરડી, સમાધ

કખરેસ્તાન, નં [અં કખર + ફાં સ્તાન]
જ્યા કખરો હોય તે ઠેકાણું, મમશાન, કખમું
કખરી, સ્ત્રી વાજની લટ, ચોટલો, વેણી.

કખાણ, સ્ત્રી (સં કુ + ફાં બાખતન—
રમત) ખોટનો ધધો, ખૂપાઈ બરેલું ફૂલ.
કખાટ, તં (સં કખાટ) સામાન ચકવાનો
ખાનાવાળો ઉભો ઘાટ. ૨. હાટિયું.

કખાડ, વિં ખરાબ, તરેહવાર, ઘાટ-ડોળ વગ-
રનું (લાકડું, માણસ, વગેરે); નકાર. ૨. પુઠ

ભાર; એક ગાડાનો ભાર, (ધાસની) ગજ
૩. ઇમારતી લાડુ [અનાવડની મહેનત
કળાડક, સોં હલકી મળુગી, ગદાવતર,
ક નાડી, પું ઇમારતી લાડકા વેચનાર ૨ કઠિ
આરો ૩ લાડકા કાપનાર (સોરઠ,) ૪ ગેર-
વર્તણુક, નકારી રીતભાતે ચાનવુ તે

કળાડી, વિં કળાડ કરનાર, ધૂર્ત, કુલાડી
કળાડી, વિંબળુ તે જોવાળુ ૨ તરકટી કુલાડી
કળાડું, નં ખોડુ કામ, કુકર્મ, સાઈ ન કહેવાય,
તેવુ કામ. ૨. વ્યભિચાર, અનીતિનુ કૃત

કળાડું, વિં નકાર, નમળુ, ખોડું, અસત્ય
કળામ, પું કલામ, જુઓ
કળામચીની, સોં (કાં) ચીનીકળાલા
કળાલો, પું (અં કળાલુ) અમુક વસ્તુ
આપવા લેવા સંગથી કરાર, સાટાખત.

કળી, અં (કાં) કદી, કદાપિ, કાષ્ઠવાર
કળીર, પું (આં કળીર-મોટા) ભાટ, કવિ

૨. એ નામનો ધર્મ સ્થાપનાર મૂળ પુરુષ.
કળીરધથી વિં(આં)કળીરના મતને માનનાર
કળીલદાર, વિં કુટુબવાળો. ગૃહસ્થ, પરણેલો
કળીરો, પું(આં) મોતુ ભિક્ષાપાત્ર, શરોર. કટોરો
કળીલો, પું(આં) ગૈરા જોકરા, કુટુમ, પરિવાર
કળુદિ, સોં કુલુદિ, જુઓ.

કળુદિલુ, વિં મૂર્ખ, અવળી મતિનુ, કુલુદિવાળુ
કળુ, અં [હિં] કદી, કદાપિ, કાષ્ઠવાર

કળુતર, [સં] અણુતર; પારાવત

કળુતરખાનુ, નં(કળુતરનો)માલો. ૨. મેલીગદી જગા

કળુતરો, સોં કળુતરની માદા. ૨. અગસરત

કરનારી નટકી. [કરેલુ-માનેલુ, માન્ય, સ્વીત

કળુલ, વિં [આં કમલ] મળુર. નક્કી

કળુલનું, કિં સં કળુલાત આપવી, વચન આપવુ,

હા પાડવી, માનવુ.

કળુલાત, સોં [આં] ખાતરીથી કહેવુ-કાપી

આપવુ તે; ઇકરાર, કરાવ, કાલ, સ્વીકાર, નક્કી હા

કળુલાતનામું, નં [આં] લખાણથી જે

કળુલાત તે; ઇકરારનામું, કરારનામું.

કળુવાવવુ, કિં સં કળુવ કરાવવુ; મનાવવું

હા પડાવવી ૨ ખાતરી આપાવવી, જામીન આપવા.

કમેલુ, નં [મંકેલ] મોડુ કાગળ ૨ મનુ નળીલું;

મોભારીલ ૨ શ્રાદ્ધ વગરનુ કીકરું ૩ ખેડોળ કીચ.

કમેલ, નં ખરામ શબ્દ ગાળ ૨ મહેલુ. દાલો

કલા, પું [અં કેલા] જરિયલ જામો, વાલો

કલાય, પું(અં)મો વધો ' કલાય કોને પામરી પટકા,

નામ નળયે ગણિયાળુ ' -પ્રેમ ૨૨. આદો. ૩. સોં

બાય. ' મોટી કલાય કરો ખેલવી, લેટે લાં દો

દોરો ' -પ્રેમાં

કલારજ, સોં (સં કલારા) કાસણી કુલણી સો.

કલાવ, પું [સં કલાવ -] ધિકાર, અપ્રીતિ, કમન.

કલી, અં કદી, કદાપિ

કમેલું, વિં મેલુ, ધામાવાળુ.

કમ, વિં [કાં] આલુ, થોડુ, ઊલું, અલ્પશ્વક

ઉપસર્ગ ૨ ખરાબ, હીલુ.

કમ અક્ષલ, વિં [કાં] આંછી ભુદિનું, મૂર્ખ, અજ્ઞાન.

કમઅસલ, વિં(કમ)મત; રાડના પેટનું; નીચ કુળનું.

કમ-કદર, વિં [કાં કમ+આં કદર] કદર

વગરનુ, અણુલ.

કમકમલુ, કિં અં મૂલું, ચરચરવુ, કાંપનું.

૨ કળુકળા આવવા; ક દાલો આવવો, ત્રાસવુ, ડરવું.

કમકમાટ, પું કમકમલુ તે; ચરચરાટ; કંપ. ૨.

કટાલો, ત્રાસ.

કમકમાટો, સોં ત્રાસ, ક પારી, સૂચ. જુઓ સા

૨ ક પારો, ચરચસટ, કમકમી, અં(કં)પ.

કમકમી, સોં ક પારી, મૂળરી, સૂચ. [સકિતવાળું

કમ-કોવત, વિ. નળણું, કમલોર દુર્મળ, અસક્ત; આંછી

કમખો, પું (સં કમખા મ) કાચળી, કપડું, ચોળી.

કમખોરાક, પું આંછો ખોરાક હોવો તે.

કમચી, સોં (તુકિં કમચી) ચાલુકને છેડે

જે દોરી હોય છે તે ૨ ચાલુક કોરડો.

કમજમા, વિં(કાં)કમ+માન)ધોડું ખેલનાર.

અલ્પગામી ૨ તોતકુ અટકતી જામવાળુ. ૩.

જુ કમોલું ૪ જુડુ બાપલુ સોંગાળ, અપસબ્દ.

ક મજરે, અં (કાં કમ+મજરા) એલે;

નિરર્થક, બરબાદ.

ક્રમજાત, વિં (ફાં) ક્રમજાત (હયા) કુટુંબનું,
અકુલીન, નીચા કુળનું, ૨ અધમ, વર્ણુશ કરે,
તુકમફેર ૩ લુચ્યુ, હરામી
ક્રમજાત, વિં ઓહુવતુ, કમીજસ્તી [મયર
ક્રમજાત વિં ઓગી હિંમતનું, અસક્ત ૨ હીચકારુ,
ક્રમ જોર, વિં અચક્ત, નખળુ, કમનાકાત
ક્રમજોરી, સ્ત્રીં અસક્ત, દુર્બળતા
ક્રમકે, પું (સં) કાયમો, કચ્છપ. ૨ વિષ્ણુનો
અગિયારમો અવતાર ૩ મુનિનું જળપાત્ર ૪ વાસ
ક્રમકાજુ, નં ૩૮ વ્યવસ્થા થઈ ન શકે તેવો
મેટો ખટલો, રસાલો ૨ વાખરો, સરસામાન
ક્રમકાયો, પુંથીદર્પાવણ પ્રમાણે સાગે માહીતગાર
માણુમ, શિદ્ધી, [મસ્તી
ક્રમકી, સ્ત્રીં (સં) કાયમી [અમતોષ અતાવવે
ક્રમજુલુ, કિં અં [ક્રમન] કયવાતુ, કણુકણુ
ક્રમ હળ, નં (સં) ક્રમ હળુ) લાકડા અથવા
ધાતુનું મન્યાસીનું પાણી પીવાનું નાળચાનાળું પાત્ર
ક્રમ હળું, નં (સં) કડવા નાળચેરના ખોખાનું
મન્યાસીનું પાણીનું પાત્ર
ક્રમતર, વિં (ફાં) ઓહુ, થોડું ૨ હલકું, નમળું
ક્રમતરોન, વિં (ફાં) પામર, ૨ ક, ગરીમ
દાસાનું દાસ “ લીં તમારો ક્રમતરીન સેવક ”
૨ તુચ્છ, હીણુ. ૩ બહુજ ક્રમ-ઓહુ
ક્રમતી, વિં (ફાં) ઓહુ, થોડું, કમી
ક્રમન, નં (સં) ક્રમન (સં) નાખુશી અમતોષ
કટાળો, અમાવ અપ્રોતિ ક્રમનનું-મન વગરનું
ક્રમન, વિં ખુશસુરત કામુક ન ગમતું]
ક્રમનસોબ, વિં નિર્ભાગી, અકર્મા, અસાગીકે,
૨ નં દુર્ભાગ્ય. [૨ સુદર, ૩ રાળુ, મોહક
ક્રમનીય, વિં ચઢાવા યોગ્ય ધચ્છવા લાયક
ક્રમપેશ, વિં (ફાં) ઓહુવતુ
ક્રમખાપત વિં (ફાં) ક્રમનીય ભાગ્યહીન
૨ ખધું લુચ્યુ, કમ [મોગ ૨ ધૂર્તતા કમવિદ્યા
ક્રમખખતી, સ્ત્રીં (ફં) દુર્વ, વિપત્તિ, દુર્દેશા,
ક્રમર (ક્રમર), સ્ત્રીં (ફાં) કેડ કટી ક્રમર
કસતી-માધરી-ક્રમરે તાણીને પટકો બધવો ૨
હામ ભીડતી, તૈયાર થઈ જતું ક્રમરે ભાગી જતી-

આશા ભગ થતુ ક્રમરે તોડતી-ધણી સખત
મહેનત કરવી
ક્રમરકસ, નં (ફાં) ક્રમરમા કસ આવે તેતુ
ઓસડ ૨ વિં ક્રમર કસનાર, શર
ક્રમરખ, નં એમ જાતનું ખટમધુન ફળ
ક્રમરપટી, સ્ત્રીં ક્રમરે બાધવાની પટી ૨ કાઈ
વસ્તુનો લામો ને લામો ચીયરવટો
ક્રમરપટો, પું ક્રમરે બાધવાનો પટો, ક્રમરખધ,
પટો ૨ ક્રમરનું ઘરેણું, સેર, મેખવા, રમના
ક્રમરખધ, પું (ફાં) ક્રમરપટો વિં તૈયાર,
સજ્જ ૨ સાવધ, સાવધાન, તત્પર
ક્રમરીક, નં એક જાતનું લુગડું
ક્રમસ, નં (સં) ક્રમજાત લુગો
ક્રમસજ, વિં (સં) ક્રમજાત જન્મેલું [ક્રમજા
ક્રમસજ, પું (સં) ચતુરાનન, બહા, ક્રમજાત-
ક્રમસા, સ્ત્રીં (સં) ક્રમજા, લક્ષ્મી, ૨ સુંદરસુભાગી સ્ત્રી.
ક્રમસાકર, પું (સં) ક્રમજાનો સમૂહ જથો ૨
ક્રમજોવાળું સરોવર
ક્રમસાપતિ, પું (સં) વિષ્ણુ લક્ષ્મીપતિ
ક્રમસિની, સ્ત્રીં (સં) ક્રમજાની વેલ-જેના ફૂલ
સૂર્યને જોઈ ખીલે છે તે
ક્રમસોદલન, પું (સં) ક્રમજામાથી ઉત્પન્ન
થએના તે, સલા, પ્રજાપતિ [ઓગી અક્રવનું,
ક્રમમમજ, સ્ત્રીં ઓગી અક્રવ ૨ વિં નાદાન;
ક્રમજી, નં (સં) ક્રમસ) પાત્રીમા પેદા થતું
લાત્રી દાડીનું એક ફૂલ અણુજ, પદ્મ ૨ ગર્ભ-
સ્થાન ૩ ક્રમજાકાકડીનું ફૂલ
ક્રમજાકાકડી, સ્ત્રીં ક્રમજાનું બી, એક ઓધી; કિરાર
ક્રમજાકેશ, પું (સં) ક્રમજાનો કોડો, ક્રમજાની ન ફૂલેલી કળી
ક્રમજાતુ, પું (સં) ક્રમજાતની અ-રના રેસા
ક્રમજાનાળ, સ્ત્રીં ક્રમજાની પોલી દાડી
ક્રમજાબૂ, પું (સં) બહા
ક્રમજા પૂજા, સ્ત્રીં ક્રમજા ચઢાવી કરવાની પૂજા.
૨ માથુ કાપી દવને ચઢાવવું તે
ક્રમજાપુખી, વિં ક્રમજાવદના; ક્રમજાજેવા ખુખવાળા
ક્રમજામુના, સ્ત્રીં દેવસેવા કરના ક્રમજાના જંવો
આગળનો આકાર કરવો તે

કમળ લોચના, વિં (સ૦) કમળના જેવી
આખવાળી, કમળનયની મિવાળી કમળમુખી
કમળવન - ની, વિં (સ૦) કમળના જેવા
કમળાસન, પું બહા (જેમનુ આમન કમળ છે)
કમળો, સ્ત્રી૦ કમળના જેવા વાળી રંગના એક
જાતના ફલ ૨ પિતાશયના વિકારથી થતો
એક રોગ, કમળો
કમળો, પું લોહી અને શરીર પીળું થઈ જાય
અને રોગી બધી યીજ પીળીજ દેખે તેવો પિત્ત
વિકારથી થતો રોગ ૨ દેવ, અદેખાઇ, ઇર્ષ્યા
કમા, સ્ત્રી૦ (સ) શોભા, સુદરપણું, પ્રમસુરતી
કમાઈ, સ્ત્રી૦ કમાતુ તે ૨ પ્રાપ્તિ, પેદશ, ઉત્પન્ન,
નફો, લાભ ૪ રોગો રળાઇ, કમાણી
કમ ઉં, વિં કમાતું હોય તે, પેદાગરુ, રળતુ ઉલ્લખી
કમાડ, ન૦ (સ૦ કપાટ) વાસવા-બધ કરવાનું
દાકણું, બારણું, બાર કમાડ લાગવાં—ઉમરો
ધસી નાખવો, તગાળો કરવો પગે કમાડ ઠે-
લવાં—છુપા ગોળા ગગડાવવા કમાડ કરતા
ઉલ્લાગો બારે—માથા કરતા મનોહર મોટું
કમાચણું, સ્ત્રી૦ (સ૦ કામચારી) અનીતિએ-
ચાલનારી સ્ત્રી, ગુણકા, વેશ્યા
કમાડું, ન૦ ખેતરમાં દરેક ક્યારામાં પાણી જવા
માટે ક્યારાની પાળ તોડવા બાધવામાં આવે છે તે
કમાણી, સ્ત્રી૦ કમાતુ તે, કમાઇ, પેદાશ, ૨
નફો; આવક ૩ સંચલ, સંચય
કમાન, સ્ત્રી૦ ફાં ૦ કામડું, ધનુષ્ય ૨ કડીઆ
સુતારે બનાવેલો ધનુષ્ય આકાર તે, આકું, મહે-
રામ ૩ મેરધનુષ્ય, મચ્છ ૪ ધાડયાળ, ગાડી
કોચ વગેરેમાં સ્થિતિસ્થાપક ગુણ રાખનાર
પોદાદનું ગુણ
કમાનદાર, વિં (ફાં ૦) કમાન-મેહેરામવાળું,
કમાનાર, વિં રળનાર, પેદા કરનાર, મેળવનાર
કમાણ, વિં (આ૦) પ્રમસુરત, સુદર ૨ ધણું
સારું, ઉત્કૃષ્ટ ૩ સપૂર્ણ, આપું
કમાણીઆ-ળીઆ, પું બહુચરાણને માન-
તામાં પોતાનું જીવન અર્પી સ્ત્રી પોશાકમાં ફ-
નાર પુરુષ. ૨. હીજડો, નપુસક; ફાતડો, બડાજી.

૩ ખેશરમાળ સ્ત્રી ૪ પુરુષના જેવી જંગી ને
સુદરતા રહિત સ્ત્રી [અધિકારી
કમ નિસદાર, પું મામલતદાર, પ્રગણનો ઉપરી
કમાતુ, કિં સ૦ કંઈક નવું પ્રાપ્ત કરવું, મેળ-
વવું, પેદા કરવું રળવું ૨ નફો—લાભ મેળવવો
૩ મંચવું સંગ્રહ કરવું
કમિટી, સ્ત્રી૦ (અ૦) કોઇ કામનો વહીવટ
કરવા જે નિમેના માણસો તે, કાર્ય કરનારી સભા,
મડળી, પચાએત
કમિશન, ન૦ (અ૦) નિમેશ માણસો, નિયુ-
ક્તજન, પચ, અમુક કામ માટે અખતવાર
આપો હોય તે પુરુષો. ૨. અખતારનામુ, નનદ,
શાસન પત્ર ૩ સોપરત, ભાળવણી, નિલેપ. ૪
અખતાર અધિકાર ૫ કોર્ટમાં હાજર ન થઈ
શકે તેવા માણસની જુગ્યાની લેવા જે માણસને
સત્તા આપેલી હોય તે ૬ અગલના પ્રશ્નની તપાસ
માટે નિમાએલું પચ ૭ આડત, હકસાઇ, વળતર
કમિશનર, પું (અ૦) જેને કોઇ કામ કરવાની
સત્તા હોય તે ૨ સરકારી કોઇપણ મોટા ખાતાનો
ઉપરી અધિકારી [બાકી, અધુરું
કમી, વિં (ફાં ૦) ઓછું, કમતી ૨ ઊલું,
કમીજરતી, સ્ત્રી૦ ઓછું વતું કેટલું તે બાળતની
તપસીન—હિસાબની જે વિગત તે, વધધટ
કમીટ કરવું, કિં સ૦ સાપવું, હવાલે કરવું,
ભાળવવું. ૨ ખીજ ન્યાયાધીશ પાસે મનસાફ માટે
કમીન, વિં (આ૦) કપડી, હેવામેલું [મોઢલું
કમોના, સ્ત્રી૦ (ફાં ૦) ઓછાપણું, તાણું, બિજુપ.
કમોનો. વિં (ફાં ૦) છેક હલકો, પામર; ક ગાલ.
કપુરતાં, ન૦ જે સમયમાં શુભકાર્ય માટેના મુદ્દતો
ન આવે તેટલો સમય તે
ક મોત, ન૦ (સ૦ કુન્નૃત્ય) કુદરતી રીતે મોત
ન થવું તે અકાગમૃત્યુ (ખૂન, કુચ્છ વગેરેથી
જે એકાએક મોત થાય તે)
કમોદ, સ્ત્રી૦ (સ૦ કુમુદ) એક જાતના પ્રુષ-
ભોદાર ઉત્તમ જાતના ચોખ્ખા.
ક મોસમ, સ્ત્રી૦ (સ૦ કુન્નૃત્ય આ૦ મહાસિમ-
જતુ) મોસમ નહિ તે, ક હલકો; કરત.

કંપ, પુઠ (સં) હાલતુ તે થરથરાટ, ધુળરો,
કપારો ૩ કણકણો કટાણો
કંપન, નં [સં] હાલતુ-ધૂળવુ તે થરથરાટ.
કંપની, સ્ત્રી (અં) મડળી, ટોળી. મલા
૨ ભાગીદારોનુ મડળ પેટી પંચાળુ ૩ મગત
સોખત, સહવાસ કંપની સરકર ઇસ્ટ ઇડિયા
કંપની, જે સને ૧૮૫૮ પડુલા હિંદનો રાજકારભાર
કરતી હતી તે
કંપવા-વાયુ, પુઠ (સં) શરીર કંપ્યા કરે
એવી જે વાતવિકૃતિ તે, લકવો
કંપવુ, કિંમત અઠ (સં) ધૂળવુ થરથરવુ ૨
હાલતુ, ચળવુ ૩ ડગવુ, ખીડ
કંપાકિડ, પુ-અઠ (અં) ધગતી આમપામની આતરી
લીવેલી છુટી જમીન, ચોકકુ, વાડો, ચોગાન.
કંપણુ, નં (સં) કંપન કાટો ટુના
કંપાણી, વિઠ તોળાટની એક જાત, કપાણુ
રાખનાર, કાટાવાળા, મપારા [અક્રિયર
કપાયમાન, વિઠ (સં) ધૂળવું, કાપતુ હાલતુ
કંપારી, સ્ત્રી ધુળરી, થરેરી, ગાતમગ કપ
૨ ચીતરી ચઢતી તે, કમકમાડી; અમાન
કપારી, પુઠ થરેરાટ, ધુળરો. (તરસકાર પિકાર
૩ ચીતળી ચઢતી [ચગાવતુ ૩ ડરાવતુ, મીવરાવતુ
કંપાવતું, કિંમત ધુળવતુ ૨ ડગમગાવતુ
કપાસ, પુઠ (અં) કેમ્પાસ) હોકાયત્ર, મત્તય-
યત્ર, દિગ્નિર્ણય યત્ર, દિશાસૂચક યત્ર ૨ અતર
તપાસવાનુ યત્ર, ગોળ કાઢવાનુ યત્ર, કૈવાર,
કર્કટ ૩ કાટો, ટુના
કંપિત, વિઠ (સં) કાપતુ, હાનનું, ધુળવું
કંપુ, સ્ત્રી મુકામ, હાવણી, ૨ લશ્કરની ટૂંકડી,
૩ ટોળુ, જૂથ
કંબલ, પુઠ (સં) કામળો, ધામળી. ૨ ગાય
બગદી બરદન નીચે જે જાડી ચામડી લમડે
છે તે, જોડી [સુતારનો વાસનો ગજ
કંબા, સ્ત્રી (સં) કંબી) વાસની ચીપ ૨
કંબુ પુઠ (સં) થાખ. "કમ્બુ સરખા કકમા."
૨. દશલાખની સંખ્યા. ૩. થાખની બગડી, વલય.
કંબુક ઠી, વિંશ થાખ જેવી તથા આવલીની ડાકવાળી

કંબુમોવા, સ્ત્રી સખ જેવી તથા રેખાવાળી એક
કંબુજ, પુઠ થાખ
કંબુ, વિઠ ચોર, ચોરકું.
કંમે ઇ, સ્ત્રી એક જાતનો હોઠલો, જેની સોટી-
ઓનુ દાંતણુ કરવામા આવે છે
કમ્મર, સ્ત્રી કમર, કેડ. [કરડો, ભુઓ.
કથરો, પુઠ કનકવાની ઉભી કામડી-સળી. ૨.
કથું, સં (સં) કિમ) થા, કાણુ
કર, પુઠ (સં) હાથ; હસ્ત ૨. (કાષીની) સુદ.
૩ કર, દાણુ, જમાન, મહેસુલ. ૪. સરકાર વેસ,
અપો પ. લાઓ ૬ રક્ષિ, કિરણ. "સશિકર"
૭ કરનાર, એવે અર્થ સૂચક પ્રત્યય. ૮. જેની
મઠા ૬ રડેનાર, વસનાર એ અર્થ સૂચક પ્રત્યય.
દેવચાલીકર ૧૦. અપવિત્ર દિવસ, મહાજનો ખીજો
કરકચ, પુઠ એક યોગ (જ્યોતિષ) દિવસ.
કરકડી, સ્ત્રી કાઠડી, ખાટલી જનાળો; નનામી
કરકઠોળી, નં પરચુરણ કઠોળ
કરકડ, અઠ હટામધ, વગર અચકે, ઝપાટામધ
કરકડાટ, અઠ સપાટામધ, સડસડાટ
કરકર, સ્ત્રી કણીઓ, કરચો, ઝીણી કાકરી. ૨
ઝેર, દ્રેષ, ઇર્ષ્યા, ખાર ૨ અઠ કાષ વસ્તુ કપાતા
થનો અત્રાજ
કરકમગ, પુઠ હસ્તકમળ.
કરક રેખાવર, પુઠ કન્યાના લમ પ્રસંગે કરેલો
આપવા લેવાનો કરાવ, પહેરામણી રીત.
કરકર, વિઠ (સં) કરકર) એક મેદા જેવુ લીસુ
નહિ તેવુ ઝીણી કાકરી જેવુ લામણું જાડુ;
ખરમચકુ ૨ તીવ, ચચળ, આકરા રવમાવતું
કરકલગ, પુઠ (સં) ખોખો અજલી.
કર-શ, વિઠ [નં] નગરા સ્વમાવતુ ૨. કડવા
ખોડું ૩ કઠોર, કઠણ, સખત. [શબ્દ]
કરકશા, સ્ત્રી [સં] કરકશા] વલચાલીઅણુ
કઠોર ભાષણ કરનારી, નિર્દય. 'ખત ખન રેખરેષ
તારે ભાગ્ય, કરકશા નારે મળી.'
કરકસર, સ્ત્રી [સં કરકશ] સભાગીતે જરૂ-
રનું ખરચ કરવુ તે, ત્રેવડ, મિતબચ; કાસર,
હાથ ખેચીને વાપરવુ તે. [કલ્પમાધ અને કર-

કરના બેઠ માટે જુઓ યુજ્જ્ઞાતી શાબ્દોક્તિ] કરકસરીઉં, વિં મિત્રવ્યયી, કાસરીઉં, સંભાળીને ખરચ કરવાની ટેવવાળુ, જેવીઉં
કરકસરીઉં, નં બેશી બોનુ જોગાકૃતિ કલવાનુ ઓળર કરકાદીઉં, વિં કલ કાડકા ચામડી રહેલા હોય તેવુ, છેક પાતળુ, સુકલકડી.
કરકાચલી, સ્ત્રીં કરચેલી, કરચલી [કારી ખાતુ. કરકાલણુ, કિં સં ધીમે ધીમે ખોતરી ખાતુ. કરકાસર, સ્ત્રીં કરકસર, જુઓ
કરકાચ, પું અજળી; અંકુટ. [મુશ્કેલી કરચ, પું [સં કૃષ્] કુ ખ, રેમક. ૨ તાણુ, કરચી, પું [સં કૃષ્] ખેડુન, કણમી.
કરગર, સ્ત્રીં કરકર, જુઓ.
ક મંત્રુ, કિં અં અંકુષીજ મરીખાસથી રડવા સરખુ મો કરીને કાલાવાલા કરવક, કાચના કરવી, આજીજ કરવી, દાકીમા કાચ કાચવા
કરગવાડ, સ્ત્રીં આજીજ, કાલાવાલા
કરગસ, સ્ત્રીં કરગ ૨ મેલ, રજ, કસ્તર [આપણે તે કરમહ, પું (સં) લમ, પાણિયહણુ ૨ આશ્રય કરચ, સ્ત્રીં [સં કર્ત્-કાપતુ] છેકજ નાની પાતળી કકડી, નાતો કકડો, રખ
કરચલી, સ્ત્રીં કાચ સુવાળી-સાફ વસ્તુનું મોકાસતુ વળે જવુ તે; વળીઉં, કરચોલી ૨ કરચલાની માદા કરચણુ, નં પાણીમા થતું એક અણુપણુ જળચર કરચવણુ, કિં સં ચીકવણુ, ખીચવણુ ૨ કરચા રહે તેમ કપાવણુ.
કરચો, પું સાફ ન મુડાપાથી આઠા ફેસ રહી જાય તે, ખુપરો "અનુડીકળમે કરચા રાખ્યા" ૨. અક્ષર વચર, મૂર્ખ, બેવકુફ, અભણુ ગમડીઓ કરચોડો સ્ત્રીં કરચલી, વળ, સળ, વળીઉં
કરજ, નં [આં કરજ] કાકાની પ્રાસેથી બાળે લીવેલું નહું દેતુ જણુ, દેણુ. કરજે કલકલું -નાણા બાળે લેવા
કરજનાર, વિં કરજ, દેવાદાર, દેણુદાર
કરજણી, વિં કરજે લીધેલું. બાણુ ૨. દેવાદાર કરજણી, સ્ત્રીં [સં કરજણ+બાણુ] મેથ પાડવાનું કોડીઉં. ૨. કુમાડીઉં, ચીમની.

કરજ, વિં જણી, દેવાદાર, કરજદાર
કરજ, નં [સં] એક જાતનુ ઝાડ.
કરજો, પું [કિં] કુવારો, કુવારાનાં જાહેરજમા.
કરડ, સ્ત્રીં [કરડ] એકવાર ખાડેલી કામર ' કરડના ચોખા ' ૨. ચુલાની અદરની બેઠેલી માટી ડેરી, ફળા, પાસ વગેરે ખરીદી કરનારને સેકડા ઉપર જે પાય, દશ જાતની મળે છે તે ૨ ડખ
કરડકણુ, વિં કરડવાની ટેવવાળુ, કરડે તેવુ. કરડણુ કુતરાને હડકવા હાળ્યો-મૂળ વાદરેને તેમજ દાર પીધો, કાણુ ધોડુ ને કરડકણુ.
કરડ પાંચમ, સ્ત્રીં આવણુ સુ- પાયમ. એ દહાડે સ્ત્રીઓ કરડની ખીચડી ખાઈ મન કરે છે
કરડણુ, કિં સ [૫૦ કર] દાવથી કાપતુ ૨. ૫ ખતુ, આકડો મારવાં ૩ મયકુ ભરવુ, કરડી ખાતુ. કરડવા ધાતુ-ચીડીયા કરવા, ખાવા ધાતુ
કરડકણુ પણુ, નં કરડવાની ટેવવાળુ. ૨. તાતો મિજબજ, કરડાકી
કરડાકી, સ્ત્રીં મર્મવચન, વિપરીત બાપણુ વકો- કિત, અવળીમોલી "હુ મરખીની ક્ષેત્રી સાવિત્રી, કરે મારી કરડાકી-ચોખાં ૨ છેલાઇ, અકડાઇ.
કરડાગી, સ્ત્રીં કરડાકી, મર્મ વચન, વકોકિત.
કરડાપાટી સ્ત્રીં સોનીનુ એક ઓળર
કરડો-નજર, સ્ત્રીં જીક લાયે લેવી-આકરી નજર ૨ ગુસ્સો ૩ ગેરજહેરનાની, અવકૃપા, ખફા
કરડ, વિં (કં ડરકા) આકર, સખતકડક 'કરડો તામ ' ૨ ફૂર, નિર્દય ૩ સડેજ કડવુ, કપાય.
કરડો, પું આગળીએ કાલવાતો સોના રૂપાનો આમળા વાળો વીંટલો ૨ સોનીનુ એક ઓળર
કરડ, નં [સં] કાષપણુ કિયાનુ જે સાધન તે જે વડે, જેની મારફતે કષ કામ થાય તે, કારણુ, હેતુ સખમ. ૨ સાધન, ત્રીજી વિભક્તિનો અર્થ તે ૩ ત્રીસ ધડીનો જે કાળ તે [૫ ચાય] ૪. કરવુ તે, કર્મ. ૫ કિરણુ. ૬ એક કૂલમાડ
કરજાડ, નં કાનના ધાતુ વાગુ કેજાડ, મોટું તાલું
' જોડુ કુલ [કા શ ખનણા સ્વર, કરણી રણુદાર ' કરણી, સ્ત્રીં [સં] જે પ્ર-ારે કરે કરવા તે. કરડું-કરેલું તે, કિયા, કરું કરવાનું કરે. કરીં કરી

થાપી. ૩ જેનું નિ શેષ મૂળ ન નીકળી શકે તેવી સખ્યા ૪ ગુણુ લાયકી, યોગ્યતા ૫ જાદુ કરંજીકા, સ્ત્રીં કૂલની અદરનો બાવાળો ભાગ કરંજીય, વિં [સં] કરવાને યોગ્ય, કરવા જેવું કરંડો, પું [નં કરંડ] કર ડોર ચક્રવાત પક્ષા કરંત સ્ત્રીં કમોમમ, નકારી ઋતુ [પળનુ તળુ કરંતલ, નં [સં] હાથેળી, હાથની સપાટી કરંતલ (લક્ષા, સ્ત્રીં હાથેળામા જેટલું માય તેટલું લેઈ લાજ ખાવું એવું જે વન તે કરંતલી, સ્ત્રીં હાથેળી, કરંતલ [૨ જાદુ કરંતલ, નં [સં કરંતલ] કરવાનું તે, કૃત્ય કરંતાં, અં બે વસ્તુનો મુકાબલો કરતી વખત એક બીજાના ગુણુ-અખ્યામા કમી જાણતીપણુ જતાવવાને જે શબ્દ વપર ય છે તે, થી, થકી “ પરમાર્થ કરતા બીજું મોટું પુરુષ કંઈ નથી ” ૨ છે તોપણ, છતાં ૩ વળા, વધારામા કરંતાલ, સ્ત્રીં [સં] હાથવડે તાલ આપવી તે ૨ તાલ આપવાનું જે સાધન તે, કાસીઆ, ઝાઝ, કાસીજોડા કરંતુ, નં [સંં કૃ] કૃત્ય, કરં. કરંતુક, નં કરંતલ, કરં. ૨ આચરણુ, વર્તણુક કરંદમ, પું કરંદમ, માટી “ રમતા આગભૂરે, કરંદમ વળગ્યો છે શ્રી અજે,—દયાં કરંતાર, નં જે કંઈ કામ કરે તે, કરંતાં કરંનાર, વિં ક્રિયાકાંક, કરંનાર કરંન્યાસ, પું [સં ન્યાસ-મુકતુ] આગળીઓ અને બીજા અવયવો ઉપર જુનાં. દેવનું સ્થાપન કરંતુ તે કરંપ, પુંદાબ, રોડ, ધાક, ગેહ “ પડ્યાનો કરંપ ભારે હતા અને એજ કારણથી તે વખણાનો ”—હં ૬૦ કરંપદ, નં એડતુ, એક જાતનું ફળ. ૨ હાકોરો. રૂઆમ ૩ ભાર, વજન કરંપતુ, નં ઉડગ, બે હાથ ઉપર જેટલું માય તેટલું [ભાલ] [રૂપી જે પછત તે કરંપછત, પું [સંં] પળે પાચો ૨ હાથ-કરંપછતી, સ્ત્રીં હાથની આગળીના ચાળાથી સંકેતમા વાત કરવાની રીત, હાથવડે સમજવાની

ભાષા, બહેરાંમુમાને સમજાવવાની રીત ૩. હા-થનો ઇસારો કરંપતુ, કિં સં મરનારના પુન્યારે પહેલી ઉતરાણુ ઉપર અને ધરો આડમન દિવસે આઠાં જીને દાન આપતુ [થોડું કરંડતુ ૨ કોનરતુ. કરંપતુ, કિં સં [સંં કરંપ-કાપતુ] થોડું કરંપા, પું કરંપો, ગરંજો, ખુપરો કરંપો, સ્ત્રીં રાપડો, કળપી, રાપ કરંપી, વિં [સંં કૃપતુ] કળમ મખીત, જેના હાથેરી કંઈ જોડે નહિ તેતુર કમકમારી ભરેલું નિર્દય કરંપુક, પું [સંં] જોમો બે હાથના પળઓ જોડાથી થનો પડીઆ જેનો ભાગ પસલી કરંપો, નં ખેતરમા કરેલો માળો. (કરંકિં) કરંપ, પું [આં] હાક કરંપ ૨ કરંપ સુક વસ કરંપડો, સ્ત્રીં ખલુનર, ચક્રા વગેરે પક્ષીઓને માટે ચણુ નાખવાનું મારીએ લટકારી રાખવાનું શીકું ૨ કળપી, રાપો કરંખાલ, પું નખ ૨ ખડગ, તલવાર કરંખોર, નં (સંં કરં + ખર) બરની જાનનું જાડું ઘાસ, જેની કલમ થાય છે કરંમ, પું (સંં) નાનો-જીવાનહાથી ૨. કોણીથી કાડા સુતીનો ભાગ તેડ ૩ હથેળીનો પાછોનો ભાગ ૪ ઉડતું મચ્ચુ કરંભાગ, પું (સંં કરં-ખડણી) ધામ-જાણો, રાજ રેવત પાસેની ઉપજનો ભાગ કરંતરીકે લે છે તે કરંભી, સ્ત્રીં સાદ, ઊટડી ૨ હાથણી કરંભીર, પું સિંહ, કેસરી, વનરાજ કરંભૂ, જા, નં હાથનું વરેણું, કાકણુ કકુ, ચુડી ૨ પતિ ૩ દાન કરંમ નં (સંં કરં) કાઈ કરંતુ તે, કામ, કરં ૨ નસીમ, પ્રારબ્ધ, આગ્ય, ૩ કપાળ ૪ વિધાના, ‘ ચાપે પનોતી ચરણુ, કરંમ કરંજોડ કહે છે ’ ૫ ધાતડી, નિંય કામ “ અરેરે । શુ કરંમ છે । ” ૬ બે કદમની રસ્તો માપવાની લાકડી. ૭. કરંમીઆ, પેટમા થતા લાખા ધોળા જીવ તે. કરંમ ઉવડતુ—નસીમ ખુલ્લું કરંમ કુટથો—આભાગીઓ કરંમ કરંતુ—ખરામ કામ કરંતુ.

કરમનો આગળો-કમનસીબવાન કરમ જાણવા-
પ્રાપ કરવા કરમના ભોગ-નસીબના-સર્જિત
દુખ કરમ કંઠ્યુ ને કાયા સુવાળી-કરમ કઠિ-
યારાનું ને શરીર રાખનું માર મળે નહિ ને
ખોદુ ગમે નહિ, કરમ કથીર ને દેહ સોનાની
કરમ વગરનો ખેતી કરે, બગદ મરે કે સુકવણ પડે
-દુખ ભાગ્યેજ એકલુ આવે છે જ્યાં જ્યાં લા
કરમ આગળનું આગળ-નસીમ બે ડગલા આગળનું
કરમ કથા, સ્ત્રી ૦ લીનક વાત દુખનુવર્ણન [આગળ
કરમજ, સ્ત્રી ૦ કિરમજ, જુઓ
કરમજીવુ, કિં ૦ અં (સં ૦ કુ + મન.) કયવાતુ,
કલુમજીવુ "કરમજીવી બોલી કામિની"-શામળ
કરમજૂંક, સ્ત્રી ૦ (મં ૦) રમત, લીના, વિનોદ
કરમદી, સ્ત્રી ૦ (સં ૦ કરમદી) કરમદાનું ઝાડ
કરમદુ, નં ૦ કરમદીનું ફળ એવું આગળમાં થાય છે
કરમદુટ, સ્ત્રી ૦ ખોટી માથાફોડ, નકામી પચાન
૨ વેક, પૈતર ૩ નિત્યકમ, એકની એકજ વાતનું
પિજીવુ તે ૪ વિતડા
કરમ બખ્ષેસ, સ્ત્રી ૦ (ફાં ૦) બાગ્યશાળીપણુ, સાર
નસીમ ૨ ક્ષમાલીલતા, રહેમિયત ૩ સખાવત
ઉદારતા.
કરમજે, પું ૦ સાથરો, કુયેર ૨ કરમો, દહીં ભાત ફૂર
ને કરમજો શે ન શિરાવતો "નર ૦ મહેતો.
કરમવેરો, પું ૦ માથા વેરો માણસ દીક લેવાનો
કર, જીજ્યો ૨. નસીમમા લખાવેલી વેક વિસાણુ.
કરમાણી આજમો, પું ૦ (ફાં ૦) એક જાનનું કડવું
કરમાધર્મી અં ૦ (સં ૦) કર્મ કર્મ પ્રમાણે નસી
બાનુમાર "સોદો તો કર્યો, કવે નફો કરમાધર્મી છે"
કરમાવું, કિં ૦ અં ૦ તેજ-રસવિનાનું થવું, વિલાતુ
ચીમળાવું. ૨ મંકાયાતુ મિડાતુ, ૩ મ્હાન થવું
શિવિય થવું ૪ સુકાતુ
કરમાળા, સ્ત્રી ૦ (મં ૦ કરમાળા) આગળીના
કાપા મણીને જપ કરવાને ૨ માળા, ખેરખો તસમી
કરમી, ૧૦ (સં ૦ કરમ + ૫) નસીમ ૧૨, બાગ્યશાળી
ધનાદય, ધની. ન ગમ્યો કરમી કોઈ, ગમ્યો નહિ
સામદ શરો, -ગામગી [જાતના જ તુ
કરમીઓ, પું ૦ (સં ૦ કુમિ) કરમ, પ્રેમમા થવા એક

કરમો, પું ૦ રાધેલા ભાતમા દહીં, જીરૂ, મીઠું નાખી
માતાને જે નૈવેદ્ય ધરે છે તે
કરમોડ, પું ૦ મોચ, લયક, મરડાઈ જવું તે.
કરમોડવુ, કિં ૦ સં ૦ મોવું ચોળવું. મસળવું
કરમોડાવું, કિં ૦ મરડાવું લયકાઈ જવું, મોચ ખાવો.
કરમોડીઓ, પું ૦ દોરને થતો એક રોગ,
કરમોવું, કિં ૦ સં ૦ કરમોડવું મોવું પટવાળું કરવું
કરમ, નં ૦ (સં ૦) કોડીનું ઝાડ ૨ ચીકણી કંઠ્યુ માટી.
કરવડો પું ૦ ધાતુ અથવા માટીનો કુકા નાળીયા-
વાળો લોટો, વાઠી, ઝારી
કરવત, નં ૦ (સં ૦ કરવત) લાકડું વહેરવાનું
સુતારનું દાતાવાળું એક ઓળર. કરવત મુકાવતુ -
મોક્ષ મેળવવા તીર્થસ્થાનમા કરવતવડે વહેરાઈ
મળ્યું પામવું ધિાડામાડી ૩ આરી, નાનું કરવત.
કરવતો, સ્ત્રી ૦ સોનીનું એક ઓળર ૨ એક જાતની
કરવતોઓ પું ૦ વહેરનાર, કરવતવાળો વેરણીઓ.
કરવતીકોર, સ્ત્રી ૦ કરવતના જેવા દાતાવાળી કોર
તે, કાગરીદાર-શિમોડા કોર
કરવતીદાવ, પું ૦ કુસ્તી કરવાનો એક પેચ.
કરવડ, વિં ૦ ઓળ પાકવાળું, ખરડીડિ.
કરવસા, પું ૦ (મં ૦) સાળા ૨ દિયેર, જેક
કરવતો, સ્ત્રી ૦ (મં ૦) સાળા ૨ દેરાણી, જેકણી
કરવાસ, સ્ત્રી ૦ (સં ૦ કરવાસિ) ઠેરવાગ, ખડ્ગ.
"ઉંચા આયુષ કરી રખવાળ સનાહ પહેવો કરવાસ."
કરરીર, નં ૦ (સં ૦) ધોળા કરેણુનું ફૂલ
કરવુ, કિં ૦ સં ૦ (સં ૦ કુ) હરેક વતુ ધારેલી
હાતત પર લાવવા મહેનત લેવી, ધારું કામ પાર
પાડવું ઉલુ કરવું પૂર્ણ હાલતમા લાવવું, મળ-
વતુ ૨ નવું ઉપજાવવું ઉલુ કરવું, બનાવવું ૩.
ધડવું પાળવું વ્રત દીખસ કરવું "તે મ ગળવાર
કરે છે" અછો અછો કરવું લડાવવું, ધણી
બરદાસ કરવી. કરી લેવું - પોતાનું કરવું, વથ
કરવું. કરતો કારવતો-મુખ્ય આગેવાન. કરવું
તેવું પામવું-જેવા કર્મ તેવું ફળ. કરતા હોય
સો કરીએ ને જાણતી દોહણી બરીએ-કરવાનું
હોય તે કરીએ ખીજમા માથું ન મારીએ. કર્યું
તે ખરું, ને કરીશું તે ખોટું, આજની વાત કંઈ

ઉપર ન રાખતી કરના સો ડરના નહિ, ડરતા
સો કરના નહિ હિમ્મત સો હથિયાર
કરશણ, ન૦ (સ૦ કર્જી) કુક કણસણ ૨
ખેતી ૩ વાવેતર, મોન “ઓણ કરશણ માર છે”
કરશણી, પુ૦ (સ૦ કર્જી) ખેડુત, ખેડનાર
કરગણો, સ્ત્રી૦ (સ૦ કર્જી) ના. કળશીખો,
નાનો લોટો, ટોપી [રેશમનો કુચો ૨ ચીથરા.
કરસફ, પુ૦ (આ૦) ખડીઆમા ધાતવાનો સુતર
કરમપુટ, ન૦ (સ૦) ખેડેતા હાથ
કરો, ન૦ (સ૦ કર્જી) હવામા મધાઇ બરેલું
પાણી જે પત્થરના આકારમા વરસે છે તે, એક
પ્રકારનો બરફ, બરફના કાકરા
કરોડ, પુ૦ વહેરનાર, કરવતીઓ ૨ સ્ત્રી૦ પરોડિ, કોશ.
કરોંશો, સ્ત્રી૦ સુતારનું એક હથિયાર
કરોંજલુ, કિ૦ અંક ઝાડે ફરતા પેટને ભેર આપવું
૨. ધણા ભેરવી બોનવું
કરોંડી, સ્ત્રી૦ કપામ તુવેગની સુખી ડાળીઓ-સોડીઓ
કરોંડુ, ન૦ તુવેર વહેરેનું સુકું ડાળું
કરો મો, સ્ત્રી૦ કાપડામાનો કાખ-જમણ આગળનો
ત્રિકાણાગર ભાગ, કાખનું ઢાકણ
કરોડ, સ્ત્રી૦ (સ૦ કર્જી) ખડક, ઉડા ખાડાની
ઉભી કાગચું ૨ પતનની બો-મોટો ચીસે ૩
ઉચુ ચિખર ભેખડ, કિનારો, કાતરની ઉભી બાજુ
કરોડી, સ્ત્રી૦ પતનની સાકડી અને ઉડી ફાટ
બો. ૨ નીમા ખાડાને લીધે જ્યા ધણું પાણી
ભરાઇ રહે છે તે, ધગે ૩ સોનીનું એક ઓળર
કરોડીઓ, પુ૦ કરોળિઓ.
કરોડો, પુ૦ ઉચો અને છેક સીધો કિનારો, ભેખડ
૨ કરોડ; ખડક ૩. જે આડાકાકા ઉપર વહેરવાનું
લાકડું મૂકે છે તે ૩ કાવાડો
કરોણી, પુ૦ વહાણના માલિક તરફથી વહાણમા
તપાસ ગખવાને નિમાએયો માણસ એ વહાણની
દરેક સફરે સાથે જાય છે ને આવે છે ૨ વહાણનો
હિમામી કારકુન-માસ્તર
કરોમણ, ન૦ કરવાની મળુરી-જવાળમ. ૨ કરવાની
આવડ-ખુમી ૩ કળા ૪ ચુકિત, કૌશલ્ય ૫.
ખુકિ. ૬ જાદુ, મોહિની કરોમણી-કરોમણ

કરોમન, સ્ત્રી૦ (આ૦ કરોમન) ચુકિત; કળા
૨ કિસમ, કુતર ૩ જાદુ, ચમત્કાર ૪ હોશિ-
યારી, ચતુરાઈ, ખુમી ૫ બનાવડ.
કરોર પુ૦ (આ૦) કબુલાત. પરમપરમનો કરોવ.
૨. કરોવ, બોલી, સાદુ સરત. ૪ ચ ન, નિરાત,
આશાએશ “હવે મારા જીવને કરોર વળ્યો”
૫ રોગથી દૂરું-સારે થવું, આરામ “શ્રોકણ
કરોર એ કરે” કરોર કરવો-કરાવ કરવો,
સરત-મોલી કરવી, કરોર થવો-આરામ થવો,
તપીયત સુધરતી; રોગ મટવો [અવધાની
કરોમતિ, વિંચુકિતવાણુ, ચતુર ૨. કુભરી, કિસમી.
કરોરદાહ, પુ૦ (આ૦) કબુલાતનો કાચગ ૨. સુલેહની
અરજ
કરોરનામું, ન૦ જે કાગળ ઉપર કરોર-સરતો
લખાએલી હોય છે તે, કરોવપત્ર; દસ્તાવેજ, લખત.
૨. સધિપત્ર [હજો તે ખરે ખર કહીસ
કરોરે, અંક બેલાશક ખુશીથી ‘કરોરે પૂછને, જે
કરોડ, વિં (સ૦ કરોડ) [વકરાળ, ભય કર,
ખિહામણું; ૨ ઉત્ર, તીવ ‘રંગેરંગ પ્રસરી મઠ,
કર્ણને ઝાળ કરાણ’ ૨ ઉચુ “ભાલચદ્ર કરોડ
શોભિત, શિર સુકુટ ઝળકાર”
કરોવણુ, કિં ૨ કોષ કરે એમ કરવું. ૨.
બનાવરાવવું. (કરવું કિંપાપદનો પ્રેરક ભેદ)
કરોવોલેવું, કિં ૨ સ૦ બનાવરાવવું. ૨ સમજાવી
પટાવીકામકાદી લેવું ‘આજેખરનુંખત કરોવીસ પુ.’
કરોવું, કિં ૨ બનવું ઉપજવું, થવું
કરોમ, પુ૦ કસ્તુરિયો મૃગ. સ્ત્રી૦ કાળી તુળશી
કરોમ, વિં કરોવ, જુઓ [વાસણ વેચનાર
કરોમીઓ, પુ૦ (સ૦) કુલાલ કુંભાર) માટીના
કરિણી, સ્ત્રી૦ (સ૦ કરિન હાથી) હાથથી
કરિયાણું, ન૦ (ફાંત કરિયા-ભાડે) ગાધીનેથેર
મળતી ઓસડ, મસાલા વગેરે ચીજે ૨ માલિઆદુ.
કરિયાનું, ન૦ (સ૦ કરિયાત. એક જનનીકડવી
વનસ્પતિ, એ તાવ ઉપર આપવામા આવે છે
કરી, પુ૦ (સ૦ કરિન હાથી.) હાથી
કરી, સ્ત્રી૦ અણોળો, છગી ૨ બધી, પહેરણ, પથ
કરિઆવર, પુ૦ દીકરીને પરણાવ્યા પછી જે

કષ આપવું મેલવું તે, રીતભાત.
 કરી-ને, અ. થી, લીધે, વડે ર ધારીને, વિચારીને
 કરીમ, વિ. (આ. ૦) મહેરબાન, સખી, ઉદાર, દયાળુ
 કરીર, ન. (સ. ૦) કરાનું ઝાડ, કરડો. [ભરેલું
 કરેણું, વિ. દયાવાળું, દયાળુ ર દીન, ક ગાય દયા
 કરેણા, સ્ત્રી. (સ. ૦) પારકાનું દુ ખ જેવાથી
 થતી લાગણી, દયા, કૃપા, અનુકંપા કરેણા કરવી
 -દયા લાવવી, રહેમ નજર રાખવી
 કરેણાત્મ, વિ. દયાવાળું, દયાથી ભરપૂર
 કરેણાનિધિ, પુ. દયાનો ભંડાર, કરેણાનિધિ (ઈશ્વર)
 કરેણાકર, વિ. દયાની ખાણ, દયાનો ભંડાર,
 દયાનિધિ (ઈશ્વર)
 કરેણાપાત્ર વિ. દયા કરવાને યોગ્ય, અનુકંપનીય.
 કરેણામય, વિ. દયાળું, કરેણાળું, સહૃદય
 કરેણારસ, પુ. (સ. ૦) (કાવ્યશાસ્ત્રમાં) નવરસ
 પૈકી એક, જેથી શોક થઈ દયા ઉપજે તે, દયા
 વૃત્તિ, કારુણ્ય
 કરેણાઈ, વિ. કરેણાવડે બીનું થયેલું દયાયુક્ત
 કરેણા સામર-સિંધુ, પુ. કરેણાનિધિ (ઈશ્વર)
 કરેણાળું, વિ. કરેણાથી ભરેલું, દયાળું કૃપાવત
 કરેપ, વિ. (સ. ૦ કુપર) બદસુરત, બેડોળ, વરતું
 કરેવર, અ. ફટફટ ફરતું તે, બહુ કહે કહે કરતું તે,
 “ ધરના બધા મને કરેવર કરે છે ”
 કરેડું, ન. કરેડું, ખરેડું ર માતા-દેવીને વાર્ષિક બેટ
 આપવી તે ૩ ધીમાની જાશ
 કરેડી, સ્ત્રી. કળોડી. ર કરાડી
 કરેડું, ન. ગાય-ભેસનું વિચાયા પંડીનું તરતનું
 દૂધ, ખરેડું. ર વિંધનારાની સોયનો હાથો
 કરેડું, વિ. (સ. ૦ કપાય, બે સ્વાદ, કપાય, આકર
 કરેડો, પુ. રેડીઆનો ઉભો થાભલો
 કરેણું, સ્ત્રી. (સ. ૦ કણ્ઠિકાર) એ નામનું ફૂલઝાડ
 કરેણું, સ્ત્રી. (સ. ૦) હાથણી. ર એક જાતનું ફૂલ
 કરેણું, પુ. કરેણુંનું ફૂલ અથવા ઝાડ
 કરેપ, સ્ત્રી. એક જાતની ચિનાઈ રેશમી સાડી,
 જેમાં હીરાકણીની ભાત હોય છે તે
 કરેળી, સ્ત્રી. (સ. ૦ કરાણ) મોટી ખમ્મ, ચીચિ-
 આરીઆ પાડીને રોકકળ કરતું તે, કાંકિઆરી.

ર ગુસ્સો, રોષ ‘તું સરખો નોદો થયો રોગીઆ,
 દેખી મને ચઢે છે કરેળીજી’-પ્રેમા. ૦
 કરૈ, પુ. પાટિયા ઉતારવા સાથે કરવતથી જેઆ
 નાકડા વહેરે છે તે [કરાનું ચણતર તે
 કરૈયાં, ન. મોભારાથી બને બાબુએ ઢાળ પડતું
 કરો, પુ. ધરની બાબુની દિવાલ [ચરી ગયોજી] (જેન)
 કરોચ, પુ. હસ, ખગલુ ર તિતર. ‘કરોચ જવલા
 રોચની, સ્ત્રી. કરચલી
 રોટી, સ્ત્રી. (સ. ૦) માથાની ખોપરી તાલકું
 કરોઠ, સ્ત્રી. શરીરનું પાસું
 કરોઠું, ન. ધર્મ, કર્મ ત્રત પાળવાનો ચાલતો
 આવતો ધારે, રીત, પર પરાથી ચાલતો આવેલો
 રિવાજ, નિયમ ૨. વિ. વાકું, આકું
 કરોડ, સ્ત્રી. (સ. ૦ કોટિ) ખગડનું ઉભું હાડકું
 ર વાસો, ખરડો ૩. સો લાખની સખ્યા.
 કરોડપતિ-કાષિપતિ, વિ. કરોડ રૂપિયાનો ધણી,
 ધણોજ પૈસાદાર, તાલેવત
 રોગીઆ, પુ. (સ. ૦ કૌલિક-વણકર.) એક
 જાતનો જીવડો, જે પોતાના શરીરમાંથી લાળ
 કાઢીને જાળા બાધે છે ર શરીરના એકાદ ભાગની
 ચામડી ઉપર જે આજા સફેદ ગ્રંથ જેવું થાય
 તે (એક રોગ,) ૩. માટીના વાસણ વેચનાર. ૪
 એક જાતનો વેનો જે તેના બી. એ બી ચણીકીના
 જેવા પણ કાળા ને મો ધોળું, એવા થાય છે
 કર્ક, પુ. (સ. ૦) કરચલો, ખેકલો ર ધોળો ધોડો.
 કાટો ૪ સ્ત્રી. (સ. ૦) બારરાશીમાની ચોથી રાશી,
 કાચમાના આકારનું તારાનું જુમખું
 કર્કટ, પુ. કરચલો. ૨ ખીટીનું ઝાડ. ૩ કર્ક રાશિ.
 કર્કટિ, સ્ત્રી. કાકડી. ૨. નનામી, કાકડી ૩ ખેકડી, કરચલી
 કર્કજીવ, ન. (સ. ૦) કર્કરાશિના મંડળનો માર્ગ
 કર્કશ, વિ. (સ. ૦) કોર, આકર, સખત, કહણ
 ર કડવાંબોલ. ૩ ચીટીઉં ઘાતડી, નિદય.
 કર્કશા, સ્ત્રી. કોર બોલનાર નંદોર સ્ત્રી, કડવાંબોલી,
 ટંટાખોર, લડવાડીઆ સ્વભાવની, ચીટીઅણ.
 કર્કર્ક, પુ. (સ. ૦) કર્ક રાશિનો સર્પ.
 કર્કટિ-કર્કટક, પુ. (સ. ૦) આઠ નામનાયક મહેસો
 એક નામ, નામની એક જાત.

કર્ણ, પુ. (સં.૦) જ્ઞાન, સાલગવાની હૃદય, શ્રવણ
૨ કર્ણનું ગોલક ૩ ડાટખુણા ત્રિકોણમા કાટ
ખુણાની સામેની જે બાજુ તે, એ સામસામા ખુણા
જેડનાં લીટી ૩ વહાણનું સુકાન ૪ કુમાર-
કાવસ્થામા સૂર્યથી ૩૦૦ પેટે પેદા થયેલો પુત્ર
કર્ણકંઠાર, વિ.૦ જ્ઞાનને સાલગતા ખરામ લાગે
તેવું, આકરુ આપ્રય

કર્ણધાર, પુ.૦ વહાણનો સુકાની, વહાણ ચલાવનાર
કર્ણપિશાચ, પુ.૦ (મં.૦) મત્રથી વશ થતો એક
પિશાચ. એમ હજેવાય છે કે એ જો તામે થયો
તો તે જીવ-વર્તમાન કાળની તેમ ખીજની વાતો
ઉપાસકના જ્ઞાનમા અદૃશ્ય રૂપે કહે છે ૨ લોક
વાયકા, ગપાટો ૩ ભભેરણી

કર્ણફલ, નં.૦ જાને ધાવવાનું આયોનું ધરેલું
કર્ણરેખા, સ્ત્રી.૦ કાટખુણા ઉપરની લીટી
કર્ણલીટી, સ્ત્રી.૦ કર્ણરેખા, જુઓ

કર્ણવેધ, પુ.૦ જ્ઞાનનું વિધવું તે
કર્ણરાગ, નં.૦ જ્ઞાનમા યસકા-શળ મારે તેવો રોગ
કર્ણકર્ણી, સ્ત્રી.૦ કહેતાકહેતી, કાનોજ્ઞાન [વાચન
કર્ણટ, પુ.૦ જ્ઞાનના આકારનું મોટા અવાજ આપવું
કર્ણિકા, સ્ત્રી.૦ હાથીની સુદની અણી ૨ લેખણ
૩ વચલી આગળી ૪ ખીજકોષ, કળી, મીજ
કર્ણદ્રિય, સ્ત્રી.૦ (સં.૦) જ્ઞાન, શ્રોત્ર

કર્તરિપ્રયોગ, પુ.૦ (સં.૦) જે પ્રયોગ કરતા કર્તાના
લિંગ વચનનો મળવ ક્રિયાપદ સાથે થાય છે તે
એ ત્રણ છે અકર્મક કર્તારિ, સકર્મક કર્તારિ અને
ભાવ કર્તારિ [યોગ્ય-વાયક

કર્તવ્ય, વિ.૦ (સં.૦ કૃ-કરવું) કરના જેવું, કરવા
કર્તવ્ય, નં.૦ (સં.૦) કામ, કર્મ ૨ ફરજ, ધર્મ
૩ વર્તણૂક, વર્તન [ફરજ, ધર્મ

કર્તવ્યતા, સ્ત્રી.૦ (સં.૦ કૃ-કરવું) કરવાપણું ૨
કર્તવ્યપરાયણ, વિ.૦ ચુસ્ત, કર્તવ્યનિષ્ઠ

કર્તા, વિ.૦ (સં.૦ કૃ-કરવું) કરનાર, બનાવનાર
૨ મતા ધગવના, માલેડ, ધણી ૩ ક્રિયા કરનાર
૮ આદ્યપુરુષ મ્યાપડ ૫ પરમેશ્વર

કર્તારિ, પુ.૦ કર્તા, કરનાર, સરજનહાર
કર્તારિહત્તારિ, વિ.૦ (સં.૦ કૃ+દ-કરવું) ઉત્પન્ન

કરી જાણે તેમ હરી જાણે તે ૨ કરવા ન કરવાની
જેનામા સત્તા છે તે ૩ મુખ્ય ધણી, કાગભારી
કર્તૃવ, નં.૦ (સં.૦) કરવાની જે શક્તિ તે ૨ કર્તાપણું.
કર્તૃવાચ્ય, (સં.૦) કર્તાનું પ્રાધાન્ય હોય તેવું (વાક્ય).
કર્તૃક, નં.૦ કરવુંક. પાપ, નકારા કામ દુષ્ટત્વ.
૨ ખટપટ, પ્રપચ

કર્દમ, પુ.૦ (સં.૦) કાદવ, કોચડ, ગારો, પક
કર્પર, નં.૦ (સં.૦) માથાની ખોપરી ૨ રીબ, ડીકર, કબેલું
કપરો, સ્ત્રી.૦ ખાપરીયું (એકદવા) ૨ ડીકરી, કલેડી.
કપાસિ, પુ.૦ (સં.૦) કપાસ ૨ વેણું

કર્પૂર, નં.૦ (સં.૦) કપુર, જુઓ
કર્પૂરગૌર, વિ.૦ કપુરના જેવું ગોઝ ધવલ ૨ પુન્શિવ
કર્મુર, વિ.૦ (સં.૦) કાચર, કાચગીતર

કર્મ, નં.૦ (સં.૦ કૃ-કરવું) કાર્ય પણ કામ, કાર્ય
(કરવાનું-કરેલું તે) ૨ વ્યાપાર, ક્રિયા ૩ ધર્મ
સબધી ક્રિયાઓ. ૪ ચાલ, આચાર, વર્તણૂક
૫ મન્કાર, મસ્કણ ૬ ફરજ, ધર્મ ૬ કર્તાની
મહેનત જેના ઉપર રહે છે તે (વ્યાકરણમા)
૭ નરસા-અનીતિના કામ ૮ નસીબ, ભાગ્ય,
ભાવિ દ, પૂર્વ જન્મે કરેલા નકારા કામ, પાપ.
કર્મના ભોગ—દેવયોગ, માકી દશા, કર્મ બાધવા
—પાપ કરવા, પાપના પોટલા બાધવા કર્મનાં
કાળા-નશીબના ભૂડા લેખ

કર્મકાર, પુ.૦ કુવાર ૨ બળદીઓ
કર્મકાંડ નં.૦ (સં.૦) વેદના જે ભાગમા કર્મ
મળધી શિક્ષા છે તે, ક્રિયા વિધિનો ભાગ ૨
બ્રાહ્મણોએ કરવાના કર્મો

કર્મગતિ, સ્ત્રી.૦ પાછલાં કૃત્યોનું ફળ, નસીબ, ભાગ્ય
કર્મચડાળ, વિ.૦ હલકા કૃત્ય કરનાર, અધર્મી,
કર્મે કરી ચાડાલ જેવો, દુરાચારી

કર્મક, વિ.૦ આનંદકર્મમા ચુરત, કર્મકુશળ, કર્મનિષ્ઠ
કર્મલિદ્ધિત્રીયા, સ્ત્રી.૦ (સં.૦) કર્મ અર્થે અથવા
કર્મરૂપ જે દ્વિતીયા વિભક્તિ તે (વ્યાકરણમા)

કર્મણિપ્રયોગ, પુ.૦ (સં.૦) જે પ્રયોગમા કર્મના લિંગ
વચનનો મળવ ક્રિયાપદ સાથે થાય છે તે [લેનાર
કર્મણિવાચ્ય, વિ.૦ (સં.૦) કર્મ પ્રમાણે ભક્તિ વચન
કર્મનિષ્ઠ, વિ.૦ (સં.૦) કર્મ ક્રિયા ઉપર આસ્થાવાળું -

ચુસ્ત. ૨ કામમા આસક્તિ નસીય ઉપરનો વિશ્વાસ
કર્મનિષ્ઠા, સ્ત્રી ૦ કામમા આસક્તિ-પૂર્ણ શ્રદ્ધા ૨
કર્મન્યાસ, પુ ૦ ઈશ્વર પ્રત્યર્થ કરેલા કર્મ, કર્મફળ
ઈશ્વરને અર્પણ કરવું તે

કર્મપાશ, પુ ૦ કર્મબંધન, કર્મની જાળ, કર્મનીમેડી
કર્મબંધ, પુ ૦ કર્મપાશ, કર્મબંધન

કર્મફલ, ન ૦ ફલોનું પરિણામ, ફળ
કર્મભૂમિ, સ્ત્રી ૦ આર્થાવર્ત, ભરતખર

કર્મજીવ, વિ ૦ (સ ૦) કર્મમા ફરમાવેલા કામ ન
કરનાર, કર્તવ્ય કર્મથી વિમુખ, કર્મચ્યુત

કર્મમાર્ગ, પુ ૦ (સ ૦) કર્મકાંડ, કર્મ કરવાથી
ન ક્ષેપસ પ્રાપ્ત થાય છે એવું જે મતવ્ય તે
(જ્ઞાનમાર્ગ નહિ) [ભાવિયોગ ૨ કર્મસાધવા તે

કર્મયોગ, પુ ૦ (સ ૦) નસીયનો ભેગ, બનાવ
કર્મરો, સ્ત્રી ૦ (સ ૦) વશીકાયન

કર્મરેખા, સ્ત્રી ૦ નમીય, કર્મગતિ ૨ ભાવિમૂલક
રેખાઓ-આકાશો

કર્મવાદ, પુ ૦ પ્રારબ્ધવાદ, દૈવવાદ ૨ નસીયમા
બળેલું મિથ્યા યનાર નથી એવો જે મત તે
કર્મવાદી, પુ ૦ પ્રારબ્ધવાદી, નસીયને માનનાર
કર્મવિપાક, પુ ૦ (સ ૦) કર્મનું શુભાશુભ ફળ
કર્મસંભેગ, પુ ૦ (સ ૦) અચાનક મળવું તે,
નસીયનો તાકડો

કર્મસંન્યાસ, પુ ૦ કર્મનો ત્યાગ તે

કર્મસંન્યાસી, પુ ૦ (સ ૦) વિધાનવડે કર્મયાગ
કરનાર સંન્યાસી, પરમહંસ ૨ કર્મફળનો ત્યાગી
કર્મસંગ, પુ ૦ (સ ૦) કર્મમા આસક્તિ, કામમા
મન ચોટાડવું તે

કર્મસાક્ષી, પુ ૦ (સ ૦) ફલો જે ૧૨ (એ નવછે સૂર્ય
મંગળ, ચંદ્ર, કાળ, પૃથ્વી જળ, તેજ, વાયુ અને આકાશ)

કર્મસાધન, ન ૦ (સ ૦) જેણે કરીને કર્મ સિદ્ધ થાય તે,
કર્માનુષ્ઠાન

કર્મસિદ્ધિ, સ્ત્રી ૦ (સ ૦) કર્મ ફળની પ્રાપ્તિ
કર્મસ્થાન, ન ૦ (સ ૦) લક્ષ્યની દશમું સ્થાન. (જ્યો-

તિષમા.) ૨ કર્મ કરવાનું સ્થાન, કાર્યાલય ૩ મસાર,
જગત. ૪ દેહ

કર્મહીન-હુ, વિ ૦ અભાગીઈ, કમનસોબ. ૨ કર્મજીવ

કર્મતીત, વિ ૦ કર્મથી પણ પહોંચાય નહિ તેવું,
કર્મથી પર-જુદ

કર્મવર્મી, વિ ૦ કર્મમાધર્મી, જુઓ [કર્મવશ, દૈવાધીન
કર્મધીન, વિ ૦ કર્મ ઉપર આધાર રાખનાર,
કર્મનુસાર, અંત કર્મ-ભાવિ પ્રમાણે. ૨ કરેલા
કર્મ પ્રમાણે ["બુદ્ધિકર્મનું મારિણી."

કર્મનુસારી, વિ ૦ કર્મ પ્રમાણે, કર્મને અનુસરવું.
કર્મનિર્તર, ન ૦ સસ્કાકાદિ ક્રિયા, કર્મનો વિધિ
કર્મિષ્ઠ, વિ ૦ કર્મક, કર્મ કરવા ઉપર પ્રીતિવાળું

૨ કામમા હોશિયાર [કર્મી કાષ્ટ-શામળ. ૨ ઉલોગી
કર્મી, વિ ૦ કર્મવાળો, વેલની, સુખી. 'ન ગમ્યો

કર્મેન્દ્રિય, સ્ત્રી ૦ (સ ૦) જે ઇન્દ્રિયે કરીને કર્મ થાય
છે તે એ પાત્ર છે (હસ્ત, પાદ, ગુદ, ઉપસ્થ અને વાયા.)

કર્મ, પુ ૦ તોલો, રૂપિઆભાર [૩ કરણ, તુલ્ય.
કર્મણ, ન ૦ (સ ૦) ખેડવું તે, ખેતી, ખેડ. ૨ ખેત, તાણ.

કલ, પુ ૦ (સ ૦) કીણો શબ્દ, ગુજન, કલરવ. (પક્ષીનું
ગાનું ભમરાનું ગુણગુણ કરવું વગેરે) ૨ વલણ ઇચ્છા

કલકલ, સ્ત્રી ૦ કલાક, બગ
કલકલ, પુ ૦ માણસ, પશુ, પક્ષી વગેરેનો મિત્ર શબ્દ,

ધોવાટ ૨ ગુજરવ, ગણગણાટ ૩. અપૂર્ણ ખીચી
રહેવું તે

કલકલવું, કિં ૦ અંત કલકલવું, જુઓ.
કલકલાટ, પુ ૦ ધોવાટ, સોરખકાર, હોહો [રડાપીટ

કલકલાણ, ન ૦ ધોવાટ, સોરખકાર ૨ રડારોળ
કલકી પુ ૦ કલ્ક, જુઓ.

ક લક્ષણ, ન ૦ (સ ૦) કુલક્ષ-જોવું) ખરાબ ચિન્હ-
નિશાની ૨ કટેવ, અપલક્ષણ, બદલાવ, કુચાલ.

ક લક્ષણ, વિ ૦ દુરાચારી, અપલક્ષણ ૨ અજ્ઞા-
ગીઈ ૩ જેમા નહારા લક્ષણ હોય તેવું

કલખાપકા, સ્ત્રી ૦ (સ ૦) કલ+ખર્પર-કીમ.)
યુક્તિથી પકવેલી માટીની એક વસ્તુ એ દવાના

કામમા આવે છે
કલગી, સ્ત્રી ૦ (ફાં) ઝોણ, મજરી, મુગટ ઉપર

ખોસેલું જે મોગપીછ વગેરે તે માટે સ્વામી
બનો ફસરી, કરી, જાત ઝટ અહિ આવો,

તુર્ક રોપીની કલગી, મારી કચુકી મટે ભાવો.
પાણીપત. ૨. ધોડાના માથે સોભા માટે ચૂકેલો

પીંજાનો તોરો. ૩. ફૂલનો જોટો ૪ શક્તિને ગાના
રાઓની લાવણી કલમીવાળા ને તોરાવાળા
કલમીદાર, વિં કલમીવાળુ, છોગાળુ
કલગેર, સ્ત્રીં સ્ત્રીઓને પહેરવાનુ એક જાતનુ
રેશમી કિમતી લુગડુ, બાટ, ધરચોળુ
કલક, નં (સં) નઠાર કાર્ય કરવાથી થતી બેઆ
ખર, બદો ૨ આળ, તહેામત, અપવાદ ૩ અધ,
લાજન (ચંદ્રમિજમા)
કલકી, વિં (સં) અધ-લાજન હોય એવુ બદો-
વાળુ, લોકાપવાદવાળુ, આળવાળુ
કલકી, પુંકલિક, જુઓ [હકીલ, લઝકલ ૩ દુષ્ટ
કલઠ, વિં (કુન્સાંઠ) તોફાની, મસ્તીખોર ૨
કલત્ર, નં (સં) સ્ત્રી, પત્ની, ભાર્યા, વહુ [રૂપીઓ
કલદાર, વિં કળાવાળુ ૨ શ્રિદેશ રાજ્યનો સિક્કો,
કલજીગ, પુંકલિયુગ, જુઓ [તેવી ધાસવાળી જમીન
કલજી, સ્ત્રીં (સં) કલ-જીવુ] પક, પોચી ખુ પી જવાય
કલતર, નં કળતર, જુઓ [૨ પિજાન, તુલના.
કલના, સ્ત્રીં (સં) કલ-જીવુ] અડસટો, શુમાર
કલથી, સ્ત્રીં (સં) કલિત્થ) એક જાતનુ હલકુ કટોળ.
કલદર, પું (સં) વર્ણુ શ કર, મિશ્રજાતિનો પુરૂષ,
પ્રાણીઓને કેળવી ખેલ કરનાર, વાદી, મદારી
કલધર, વિં કલક ધારણ કરનાર (ચંદ્ર) ૨ ખેલ-
રમુ, ઉચ્છમ્મ
કલપ, પું કલેફ, વાળ કાળા કરવાનો રંગ
કલપલુ, કિંચ્ચંદ્રુરવુ, પુવાવુ, દુ ખથી ગભરાવુ
૨ રહુ કિંચ્ચં સં મારવુ, ઉત્સર્ગ કરવો. ૨ ધારવુ,
અટકળવુ
કલફ, પું (આં) વાળને રંગ આપવાનો ખરડ
કલમલ, સ્ત્રીં કલ્કલ, ધોધાટ, સોગમકાર, ન
મમજય તેવુ ઉતાવળુ બોલવુ ને
કલમલાટ. પું કલમલ, કલ્કલાણુ, વાવાટ
કલમ, સ્ત્રીં (સં, આં કલમ) જેથી લખી
શકાય છે તે, લેખણુ, લેખિની ૨ અક્ષર, દસ્કત
૩. ખોલી, બાધા. “ તે દશ કલમ જાણે છે ” ૪
ચોતરવાની ગીત-છટા, પિછી ૫ કાષ્ઠ લાખા
લખાણુ-વિપયનો નાનો ભાગ, પેરેઆફ, પ્રજ્ઞણુનો
વિભાગ-જાપદામા બામ, કલમ, અને રકમ એમ

હોય છે ૬ ઝાડની ઝાળોને કલમની પેઠે ત્રાસી
છરતી કાપી, જુદી રોપવી તે ૭ કરારની સરત.
કલમ કરવુ-(ઝાડની કલમ કરવામા આવે છે
તે ઉપરથી) કાપી નાખવુ ખડિત કરવુ ‘હાથને
કલમ કરવાનો મારો હુકમ કહી સંભળાવો ”
અંનાં કલમ કાપવી-હક-દાવો કાઠી નાખવો,
ખરતરફ કરવુ, નોકરીથી રદ કરવુ, ફરીથી કાષ્ઠ
દાખલ ન કરે એવી રીતે નોકરીમાંથી રજા આપવી
કલમ કરા વિં (આં કલમ-લેખણુ + ફાં
કલમ-ખેચનાર) કલમી, સુદર રીતે લખનાર
૨ સુસદી, લખાણુમા પાછો ન પડે તેવો
કલમ તરાશ, પું [ફાં તરાશીદન-કાપવુ]
કલમ ઘડનાર ૨ ચંપુ, ચાકુ
કલમત્રાંસ, વિં કલમ માફક વાકુ
કલમદાન, નં (ફાં દાન-જગા) કલમ રાખ
વાની પેટી-ધર, કલમદાનીઉં
કલમખદી, સ્ત્રીં (સં) ખવ-ખાધવુ) ટાય,
જમિ ૨ કાષ્ઠ પણુ ભાગની વ્યવસ્થા તથા
કામકાજનુ ધોરણુ બતાવનાર લખાણુ-લેખ
૩ જુદીજુદી કલમો પાડીને લખેલું, લખાણુ
કાચી કલમખદી હુકમનામુ થતા પહેલા સરકારના
કબજમા રાખેલી મિલકત. [વિં કલમ કરી ઉછેરેહુ
કલમી, સ્ત્રીં વવહાણુની ડાલ-કાડી, નાનો શદ. ૨
કલમો, પું (આં કલમ) કુરાનનુ વાક્ય-ટૂક,
આદા સજ્જ ૨ ઉપદેશ વચન, દીનનું દરમાન.
કલરવ, પું (સં) કલ-અસ્કુટ+રવ-ધ્વનિ.)
મધુર અસ્કુટ ધ્વનિ, કુમળો મધુરો સ્વર
કલવાર, વિં દૂધીઆ સોપારી, ચેળ સોપારી
કાહેલી-કાજળીવાળી સોપારી (સુરતં)
કલવો, પું પરજીનાર વરને ખાવા માટે ઉષ્ણા
પહેલા કન્યા પક્ષ તરફથી જે ખાવાનુ મોકલે છે તે.
કલસ, પું કળય, જુઓ
કલહ, પું (સં) કલેશ. કળઓ, ૪ કાસ, લાગ. ૪
“નાગને કલહની ટેવ, ગયા સ્વર્ગ જ્યા બેસા દેવ.”
૨ બોનાબોલી, ગ્રંથડો [રનાર, નારદ.
કલહમિત્ર, પું સાચા જુઠા કરી લડાની મા-
કલહાન્તરિતા, પું (સં) ધણી સાથે કંઠાસ-

ઝપડો કરી રૂથણ લઈ બેઠેલી સ્ત્રી ૨ કાવ્યશાસ્ત્ર
પ્રમાણે પતિનો અનાદર કરી રિસાઇને પછીથી
શોક કરતી નાયિકા અભિસંધિતા
કલાંકલાં, અં ૦ મપૂર્ણ રીતે ખીલેલું, વિકસાયેલું
“ખેતરમાં બાજરી કલાકલાં કરી રહી છે.
કલાંકી, સ્ત્રી ૦ (સં ૦ કડ-કડ) શરીરની પાસળી
કલા સ્ત્રી ૦ કળા, જુઓ
કલાઈ, સ્ત્રી ૦ કલઈ, કલે, બ ગ, ધોળી ને ઝટ ઓગળી
જમ તેવી એક ધાતુ કલાઈ કરાવવી-માથુ મુઝાવવું
કલાઈગરો, પુ ૦ વાસણોને કલઈ કરનારો
કલાઈસમેતો, પુ ૦ કલાઈની રાખ. એ કાઠ, ધારા
આદા ઉપર લીમા મેળવી ચોપડાય છે
કલાકં, પુ ૦ (અ ૦ એ કલાકં) ઘટા, તાસ,
અવર, રા ધડી જેટલે કાઠ તે
કલાકેલિ, સ્ત્રી ૦ [સં ૦] રમતગમત, કળાવાળી રમત.
કલાયુ, વિ ૦ (સં ૦ કુ+સામવું) કથોલ, કમોપુ
કલાદ, પુ ૦ સોની, હેમકૂટ. [કરનાર, ચદ્ર
કલાવર, પુ ૦ (સં ૦ કલામૃ) કળા ધારણ
કલાનિધિ, પુ ૦ (સં ૦) ચદ્ર શયિ
કલાપ, પુ ૦ સમૃદ્ધ, જ્યો ૨ મોઝા પીછાનો જુડો ૩
બાણ રાખવાના બાથો ૪ ધરેણું, બૂપણ, પ ધર, માન
કલાપી, પુ ૦ (સં ૦) કલાપક્ષો મોર “ક્યારે
કલા કરિ કલાપિ પ્રતાપિ ડાલે-કાવ્ય કૌસ્તુભ
કલાપીટ, સ્ત્રી ૦ રંગરોજ, રોકકલાયુ, રડી કૂટી
ધોખાટ કરવો તે ૨. તોફાન, ધોખાટ, સોરજકોર
કલાફૂલ, ન ૦ (સં ૦) એક જાતનું સ્ત્રીઓના કાનનું
ધરેણું “કાને કલાફૂલ ઝાલ ઝૂકે”
કલાખત, પુ ૦ (ફા ૦ કલાખતુન) રેશમના દેરા
ઉપર વિટાળેલો સોના રૂપાનો તાર, કમળ
કલાઓ, પુ ૦ (ફા ૦) બાયનો કાપ
કલામ, સ્ત્રી ૦ [આ ૦] બાપા, બોલી ૨ વાક્ય
રચના, લખાણ ૩ ફકરો, વિભાગ
કલારે, પુ ૦ એક જાતનો નાનો છોડવો ઉધિયુ
કરતાં વાસણનું મો બધ કરવામાં વપરાય છે
એના લાકાફૂલ શિવને ચઢે છે
કલારેસ, પુ ૦ (સં ૦ કલાનરસ-) સુદર ધરીગરી
જોઈ થતો આવ-રસ પ્રેમ તે; ખૂણીઓના આવવાદ

કલાલ, પુ ૦ (આ ૦; સં ૦ કલ્યા-મધ+પાલ) દારૂ
ગખનાર, ગાળનારો અથવા વેચનારો, પીકાવાળો.
કલાવની, સ્ત્રી ૦ સં ૦) એ નામની એક વીણા, તુબર
નૃત્યાદિ કળા જાણનારી ૩ વિ ૦ કળા-કાલિવાળી.
કલાલખાનું, ન ૦ દારૂનું પીકું, દારૂની દુકાન
૨ વ્યસનીઓને ભેગા થવાનું સ્થળ
કલાલણ, સ્ત્રી ૦ કલાલની સ્ત્રી
કલાલી, સ્ત્રી ૦ દારૂ વેચવાનો ધંધો
કલાવતી, સ્ત્રી ૦ નાયનારી, નર્તકી
કલાવવું, કિ ૦ અં ૦ સમજાવીને પૂછવું, ભોળવવું,
મમજાવવું ૨ પટાવવું, ચઢાવવું
કલાસ, પુ ૦ (અં ૦ કલાસ) વર્ગ
કલિ, પુ ૦ (સં ૦) કળાજુગ જુઓ ૨ કલહ, કજીઓ
૩ ચુદ્ધ, લડાઈ ૪ નકાર, ખોટારૂ
કલિગડું, ન ૦ (સં ૦ કલિ ગ,) કલિંગડું જુઓ.
કલિત, વિ ૦ [સં ૦] જાણેલું, સમજેલું
કલિઆર, પુ ૦ હજીના ટાંગામાં શીમડાવાળો
મુખી હરણ તે, હરણો
કલિમુગ, (સં ૦) કળામુગ, જુઓ
કલીમલ, ન ૦ (સં ૦ કલિમલ) કલિયુગની ખરાબ
અસર તે, અસદ્વાસના “એ તાપ કલીમલ કાપ”-સુ.
કલુષ, ન ૦ (સં ૦) પાપ, અપવિત્રતા, મહિનના
“શ્રુતિ થકી શાત થયા સકળ કલુષ જેના”-કાદબરી
કલુષ, વિ ૦ કાદવવાળું; ગદુ ૨ દુષ્ટ, ધાતકી ૩ પાપી
કલુષિત, વિ ૦ દુષ્ટ, ધાતકી ૨ મેલુ ગદુ ૩ પાપી.
૪ કચવાએલું, રિસાએલું
કલુષી, સ્ત્રી ૦ (સં ૦) મેસ, મહિષી ૨ વિ ૦ પાપી.
કલેકટર, પુ ૦ (અં ૦) જીલ્લાનો મહેસુલી અમલદાર
કલેજી, ન ૦ (સં ૦ કાવચ) કળજી; હૃદય ૨
મન, અંત કરણ
કલેડી, સ્ત્રી ૦ વેતર ન થયું હોય તેવી ગાય-લેસ.
કલેડું, ન ૦ (લે ૦ લે ૦ કાલેલિ) માટીની લોઢી,
ઘીસનો તવો ૨ ધાણીયણા શેકવાની ઠીળ, સાસુ
બાળે તે કલેડાને વહુ બાળે તે કીકરા-મોટા માણસો
જૂલ કરેજ નહીં કલેડા વગર શું શ્રાદ્ધ અ-
ટકે ?-નજીવી ચીજ માટે કઈ કામ અટકે ? ૨ એક
નહીં કરે તો એથી અટકી પડશે ?

કલેવરં, નં (સં૦) ચૈતન્ય વિનાનું શરીર, દેહ,

૨. હાડપિંજર, ખોળાઉ

કલેશ, પું કકાસ, ટુચ્છો

કલૈ, સ્ત્રી૦ કલાઈ, જુઓ

કલૈગરો, પું વાસણોને કલાઈ કરનાર

કલૈ સપેતો, પું કલાઈની રાખ

કલોડુ, નં સાંઠા, રાક, કરોડુ

કલોડી, સ્ત્રી૦ વાઝી, નાની આય, રેઘી

કલોલ પું (સં૦ કલ્લેલ) મોટો લોહ; મોન્ને, તરંગ.

૨ આનદથી ઉભરાવુ તે, હર્ષથી રમ્મુ ખેલવુ તે

કલ્ક, વિં (સં૦) પાપી, પાતકી, પાપાશય

કલ્ક, પું પાપ, પાતક ૨ કીચડ, પક, કચરો

૩ ચટણી જેવો વાટેનો અથવા ઘુટેલો પદાર્થ

૪ દહા, આડબર, ઢોંગ પ કાનનો મેલ.

કલ્કિ, પું (સં૦) વિષ્ણુ ભગવાનનો દશમે

અવતાર જે હવે થનાર છે તે.

કલ્પ, પું [સં૦ કલ્પ-બનાવવું] બ્રહ્માનો એક

દહાડો, જગતની ઉત્પત્તિ અને તેનો નાશ એ

બેની વચ્ચેનો કાળ. ૨ છ વેદાગ ગણાય છે

તેમાનું એક, ૩ અમલ, સત્તા. ૪. રૂઢિ, રીત-

ભાત. ૫ ધર્મકાર્યનો વિધિ, નિગમ.

કલ્પક, પું (સં૦) વનસ્પતિ કચુરો ૨ વિધિ,

આચાર ૩ વિંશોષક, તર્કબાજ, કલ્પના કરનાર

કલ્પતરુ-દ્રુમ, નં ધડેલું આપે તેવું સ્વર્ગનું ઝાડ.

એવા પાય છે-પારિભદ્ર (લિંબ), મદાર, પા

રિજનક, સત્તાન, અને હરિચ દન ૨ જે ઝાડને

ધણે ફાલ આવતો હોય તે ૩ જે ધધામાથી ધણો

લાભ થતો હોય તે

કલ્પના, સ્ત્રી૦ (સં૦) હરેક વાતની મનમા પહેલી જે

રચના થાય તે મનમા જે પ્રથમ વૃત્તિ ઉઠે તે,

ધારણા પ્રથમ વૃત્તિ ઉપરથી બીજી નવી વૃત્તિ

ઉત્પન્ન થાય તે, તર્ક, તુરંગ, બુદ્ધિ ૩ કોઈ વાત

કરવા મળેલી મનમા જે રચના કરી-ધાટ ધડ્યો

હોય તે, યુક્ત કળા, નિશ્ચય ૪ મનમા ધારેલી

મૂર્તિ ૫. અટકળ, સુમાર, અનુમાન.

કલ્પનાશક્તિ, સ્ત્રી૦ (સં૦) કલ્પના કરવાની

જે શક્તિ તે, તર્કશક્તિ.

કલ્પનાશ્રુષ્ટિ, સ્ત્રી૦ (સં૦) કલ્પનાથી જે કંઈ

મનમા ઉત્પન્ન થયું હોય તે, મનની બનાવટ,

નવા નવા તુરંગ ઉદ્ભવીને રચેલી રચના તે

કલ્પનીય, વિં કલ્પના કરવા જેવું

કલ્પસત્તા, સ્ત્રી૦ [સં૦] મનોવાચ્યત વસ્તુ આ-

પનારી વેદી, સ્વર્ગની એક લતા.

કલ્પસુ, કિંસં૦ કલ્પના કરતી, તર્ક કરવો, ધારવું,

ચિંતવું ૨ યુક્તિ કરતી, અવનવો બુદ્ધિ ઉદ્ભવો ૩

અનુમાનવું, અટકળવું

કલ્પવૃક્ષ, નં કલ્પતરૂ

કલ્પસૂત્ર, નં (સં૦) કર્મકાંડને લગતા નિયમોનું શાસ્ત્ર.

કલ્પાત, પું (સં૦) કલ્પનો અત-ઠેડો, જગ-

તનો પ્રલય, મોટો નાશ ૩ નં અતિશય રડવું-

કકલવું-શોક કરવો તે

કલ્પાવયું, કિં અં કકળાવવું, શોક કરાવવો,

ટળટળાવવું, ૨ રોવરાવવું, પુવાવવું ૩ સરાવવું

કલ્પિત, વિં (સં૦) કલ્પના કરેલું, બેડી કાંડેલું,

૨ ખોટું, કૃત્રિમ, ઢોંગી, બનાવટી. ૩ અટકળેલું.

કલ્મષ, નં (સં૦) પાપ, પાતક ૨ એ નામનું

એક નર્ક. ૩ કાળપ, કાળાડીલી, લાછન ૪ દોષ,

ગુનો મેલ, મલિનતા [ધર્મ પુસ્તક

કલ્મેશરીફ, નં (અં) કુરાન, ઇસ્લામીએનું

કલ્યાણ, નં (સં૦) સારું થવું-હોવું તે, કુશળ

ક્ષેમ, સુખ, શુભ, મગળ ૨ એ નામનો રાગ.

એ રાગ દીવા થયા પછીથી ગવાય છે ૩ સૌખ્ય,

ચઢતી, આબાદી, શ્રેય ૪. વિં બહુ, શુભ, સારું

કલ્યાણકરવું-બહુ કરવું, ૨ તારવું, ઉદ્ધાર

કરવો કલ્યાણ ઈચ્છવું-સારું ચલાવું, સારું થાય

એમ ઈચ્છવું કલ્યાણમસ્તુ-સારું થાઓ.

કલ્યાણકારી, વિં શુભ-મગળકારી ૨ ઉદ્ધા-

રણ-તારણ કરે તેવું

કલ્યાણી, સ્ત્રી૦ કલ્યાણવતી, કલ્યાણ કરનારી દેવી,

મગળ મૂર્તિ ૨ સોહાગણ સ્ત્રી, સૌભાગ્ય સુંદરી

“પીડી ચોગેરે પચ કલ્યાણી.” સ્ત્રીગીત. ૩ ઘેર

ઘેર નકામી બટકનારી સ્ત્રી બાઈ કલ્યાણી-

સ્ત્રીવશ, સ્ત્રી કહે તેમ વર્તનાર, બાયલો. બાઈ

કલ્યાણીકરવી-આજીજી કરવી; ખુશામત કરવી.

કલ્પા, પુનઃ[હિં]લમણા અથવા ગાલ ઉપરના
વાળના ગુચ્છ, જૂલફા
કલ્પી, સ્ત્રીં હાથને કાંડે ધાસવાનુ સોનારૂપાનુ
પાતળ કુટું ૨ ચાર આગળા અને અગુલા વડે
વાળેલી લુગડાની ગડી તે, પાટલી “ધોતીયાની કંઠી”
કલ્પુ, નંપગને કાંડે ધાસવાનુ નકર-પોલુરૂપાનુ કુટું
કલ્પો, પુન (સં ૦ કવલ) જૂમ, ધોધાટ ૨
મુઠીમા સમાય તેટલો ધાસ વગેરેનો જથ્થો તે,
કોળો, કોળીઉ. ૩ જથ્થાનારીની ઓર બહાર
નાકળતા પાકી ચઢી ન જાય માટે તેનુ પેટ
જોરથી પકડી રાખવુ તે ૪ ભરાવ, ભુડો (મુછનો)
કલ્પોલ, પુન (સં ૦) પાણીનુ ઉંચુ નીચુ થવુ
તે, મોર્ન, તુરગ, ધોડા, ૨. ખુશીનો અવાજ;
હરખમા ગાવુ પોકારવુ મજો કરવી તે, આનંદ
‘બાગકો કલ્પોલ કરી રજા છે.’
કલ્પાર, નં (સં ૦) સુગંધ આપતું એક સફેત કૃત્ર
કવ, અં ૦ ક્યારે, કે દહાડે
ક વખત, પુનક સમય, ક જમતુર વખત બે વખત
૩ અનુકૂળ ન હોય તેવા સંજોગો [કલાગુ
કવગુ, વિવગવગરનુ ૨ ક દેકાણે હોયતેવુ, કથોલુ,
કવચ, નં (સં ૦) શરીરનું રક્ષણ કરવા સારૂ
કુદરતી અથવા બનાવેલું જે ઢાકણુ તે (ઝાડની
છાલ અથવા અગરખુ) ૨ અભ્યસન્ના રક્ષણ
માટે લોખંડ-ચામડાનુ બનાવેલું પહેરણુ, વર્મ,
બખતર, ચિલખત. ૩ જૂત, પિશાચ જાદુ ન નડે
તે સારૂ મંત્રેલા રાખવામા આવતા તાવીજ ૪ પીડા
ટાળનાર દેવનો સ્તોત્ર-પાઠ “નારાયણ કવચ ”
કવચ, નં કૌવચ, ભુઓ. બોલવુ તે; મહેલું.
ક વચન, નં અપસંદ, આળ, ૨ કુવચન, નકારૂં
કવચા, નં પૌષ્ટિક અને વાજીકર ગણાતું એક ઔષધ,
કૌચના બી, કાચકા [અટકાવતો સમય.
કવછટ, સ્ત્રીં મહેનત, વૈતર ૨. અતુકાળ,
કવડી, સ્ત્રીં કોડી, એક જાતનુ દરિઆઈ જીવ-
ડાનું ધર ૨. એક જાતનું ચલણી નાણુ “કવડી
કવડી માયા જોડી, લાખ કરોડો લાખ્યા” કબીર.
૩. મોઢ દાની રમત (રેવાકાંઠા)
કવણ, વિં (સં ૦ કવણી) નીચુ; હલકું. ‘ગરજ

ગળી સાકર થકી, કવણને કાકા કહે-શં ૦ [નામ. ”
કવણ, સં ૦ કાણુ “કવણુ સમતી દોકરીને કવણુ તેહનુ
કવણુ, નં કહેણુ, કલક, બદનામી
કવન, નં (સં ૦ કુ-કહેવુ) કવનું, કવિતા જોડની
તે ૨ કવિતા, કવિત, કાવ્ય.
કવની, પુન કવિતા કરનાર, કવિ, ૨ બાટ. ૩. કહેલી,
કહેવાની દબ
કવર, નં (અ કવર) પરખીડીઉ. ૨ પુંકું ૩
ઢાકણુ, અગદન, ચાદર ૪ મીડુ; લવણુ
પુન (સં ૦) પાકક, પઠ કરનાર
કવરક, પુન (સં ૦) બંદીવાન, કેદી
કવરકું, વિં (સં ૦ કું + વૃધ્-વધવુ) વાકું, આકું,
સખત, કડવું ‘કાણે વચન કંઠુરે કવરકું-ત્રેં
કવરાવવુ, કિં ૦ અં ૦ કાયર કરવું, હેરાન કરવુ,
સતાવવુ ૨ વર્ણન કરાવવુ, કવિતા કરાવવી
કવરી, સ્ત્રીં ચોટલાની લટ, કેશપાશ.
કવર્ગ, પુન (સં ૦) ક, ખ, ગ, ઘ, ઙ એ પાચ અક્ષરોનો
જે વર્ગ તે, કલ્પસ્થાન
કવણું, સ્ત્રીં કુવણું, કુળાતિ, અકુલિન. ‘ગરજો
કવણુંને કાકા કહે ’ ૨ ક વર્ગ.
કવલ, પુન (સં ૦) ક્ષણીઓ, ત્રાસ.
કવલાં, (મં કૌલ) નળ્યા, નળીઆની હારો.
કવણું, કિં ૦ સં ૦ કવિતા કરવી, બ્યાન કરવુ
“કવુ કવે તે ગેનો કવિ, અને શિખી વાત તે
શેની નવી ” ૨ કહેણુ, કથન.
કવર, સ્ત્રીં ઓપડી: અગલ, જરૂર, અડચણુ.
૨ વિં તાબેદાર, અશ્રિત, પરાધિન.
કવા, પુન (આં ૦) કેદીનો ઉકાળો, કાવો, કાઠો
૨ વહાણુને પ્રતિકૂળ જવન, કાર્યને પ્રતિકૂળ સમય,
એક જાતનો રોગ. લાણુ, બગાડ ૩ પ્રતિકૂળ
હાલત, ઉલટો વખત-વાતાવરણુ. ‘એકલો જીતીને
આવે, લે સવા કવાને’-વલ્લભ.
કવાચત, સ્ત્રીં (આં ૦ કવાચેત) મુઠકળા. સૈ-
નિક સિલ્લણુ ૨ કળા, યુક્તિ, તરતીબ.
કવાચતી, વિં ૦ કળવાએલુ, સુધરેલું. ૨ લગ્નકની
કળવણી પામેલુ, રણ્યતુર.
કવાડ, સ્ત્રીં (સં ૦ કું + વૃધ્) નરસો સાર્વ-રસો

૨. નકારી-વિપરિત રીતભાત.

કવાણુ, નં બોડ, ખાપણુ, લાજન; કહેવાપણુ.
“એમા કંઈ કવાણુ છે ?”

કવાળ, પુ૦ (ફા૦) છુદો, માસની એક બનાવટ.

કવારી, સ્ત્રી૦એ આનંદ, અપકીર્તિ, ઉરવા

કવાણ, પુ૦ (આ૦) ખ્યાલ ગાનારા ગવૈયો. ૨. ખ્યાલ.

કવાલી, વિ૦ ખ્યાલપાનુ(ગાણુ), કવાણ ગાનાર

કવાણુ, કિંઁઅરોગ થવો, કથળવુ, બગડવુ ‘જેવુ

કવાણુ વાદળુ, તેવુ મિથ્યા શરીર’ ૨ વગેવાવુ,

નિંદાવુ ૩ ગવાવુ ૪ ઉચી જવુ, દૂધ દેવુ બધ થવુ

કવાયે કાંકરા-કાકસથી કવાના પાણી ખૂટે

કવિ, પુ૦ (સં૦કુ-સ્તુતિ કરવી) કવિતા-કાવ્ય

કરનાર, શાયર. “ જ્યા ન પહોચે રવિ ત્યા પહોચે

કવિ ” ૨ વૈષ્ણ ૩ વિદ્વાન, પડિત, ૪ વિંડાણુ શાણુ

કવિત, નં (હિં૦) એક જાતની કવિતા એમા

૩૧-૩૨ અક્ષરોનુ દરેક ચરણુ હોય છે, મનહરછંદ

(ભાટ લોકાના કવનો કવિતમા હોય છે)

કવિતા, સ્ત્રી૦ (સ૦) રસ ઉત્પન્ન કરનારી વાણી

અર્થ, રસરૂપી જીવવાળી અને અક્ષર-માત્રા તાલના

નિયમથી કરેલી જે શબ્દ રચના તે, કાવ્ય, શાયરી

૩ નિયમવાળી શબ્દ રચના, પદ્ય બધ ૪ કવિતા

કરનારો, કવિ “ કહે કવિતા કરજેડ-” શામળ

કવિનાઈ, સ્ત્રી૦ કાવ્ય કરવાનો ધધો, કવિપણુ

‘સવિતાઈ સેવકથી, કવિતાઈ કા કરત, પિતૃ-

તાઈ પામી પ્રેમે, વેષતાઈ વામણે-વણ્ણ ૨

વિં કવિતા સખ ધી શક્તિ ૨ દવિની ચતુરાઈ

કવિતાશક્તિ, સ્ત્રી૦ કવિતા કરવાનો જુસ્સો-

કવિત્વ, નં (સ૦) કવિતા કરવાની શક્તિ ૨ કવિપણુ

ક વિદ્યા, સ્ત્રી૦ (સં૦કુ+વિદ્યા) મત્ર-તત્ર વિદ્યા

મેલીવિદ્યા ૨ હગાઈ, હુઆઈ, જળવિદ્યા

કવિરાજ-વર, પુ૦ સ૦ કવિ+રાજન) કવિ

ગોમા ગળ-ઉત્તમકવિ

કવીન્દ્ર, પુ૦ કવિઓમા જે ધંદ્ર-શ્રેષ્ઠ તે [સર્વોપરી ૨

કવીશ્વર, પુ૦ (સં૦) કવિઓમા જે ઈશ્વર-

કવે, અં ક્યારે. “ હવે મળશે તે કવે રે, વેરણુ

પડતી ન જાત. ” દ્વારકાંદાસ

કવેણુ, નં કવેણુ, અપશબ્દ, ગાળ

ક વેળા, સ્ત્રી૦ ક વખત, કરત, અશુભ સમય.

કવ્ય, નં (સં૦) પિતૃને પિંડ, ભોજન, વગેરે

આપવુ તે (અગ્નિના બલિદાનને હવ્ય કહે છે)

કશ, સ્ત્રી૦ નરાજ, ક્રોધ, ૨. વરત

કશાણુ, નં કણુસુ, કુકું. (અનાજનું)

કશલી, સ્ત્રી૦ નાનો કળશીઓ, લોટી [પડે છે’

કશાલો, પુ૦ અચો, કડાકુટો. ‘કામનો કશાલો બહુ

કથુ, વિં (સં૦ કિમ્-થુ+દશ-પેઠે) કાઈ, કંઈ

પણુ, જરાએ. “ જેનાથી કથુ સભળાવુ નથી,

તેને બહેરો કહે છે ” ૨ શેનુ, કયાથી ‘નીર-

જુદિ જેને મનવશી, લાજ મર્યાદા તેને કશી’

૩ કેવુ, કંઈ જાતનુ

કથુએ, વિં કથુ, કંઈ પણુ, કાઈપણુ

કશ્મલ, નં (સ૦) પાપ, દુ ખ ૨ મોહ, માકુ

કયાથી કશ્મલ લાગ્યુ આ, કવેળાએ તને અહીં’

કશિચિત, અં (સ૦) કામ એક દાનવોના પિતા

કશ્યપ, પુ૦ (સં૦) કાચઓ. ૨. એક ઋષિ, દેવ

કષાય, પુ૦ (સ૦) કાવો, ઉકાળો, કાદો ૨. કટાણો-

કકુચો સ્વાદ ૩ ગેર જેવો ૨ ગ, ભગવો ૨ ગ ૪

પાપ ‘જે ઈન્દ્રિયે કષાય કર્યુ, તેથી કામ ત્યા તેવુ સર્વ’

અખો. ૫ કાટ, મેલ, કાળકં દોષ. ‘અખા કૃત્વનો

ચઢશે કષાય’-અખો ૭ વિં ૨ ગેલુ, ભગવુ મલિન

કશ્મર, પુ૦ (સ૦) કાશ્મીર દેશ ૨ કેશર ૩

કાશ્મીર (લુગડુ)

કષાયિત, વિં (સં૦) ૨ ગેલુ, ૨ ગવાળુ થએલુ

૨ કસાણુ, ખેસ્વાદ, કટાણુ ૩ મેલુ મલિન

૪ દુભાએલુ, રિસાએલુ

કષ્ટ, નં (સ૦) મહેનત, શ્રમ ૨ દુ ખ, પીડ,

વેદના, સતાપ, સકટ કષ્ટ પડવું-શ્રમ દુ ખ પડવુ

કષ્ટ થવુ-પીડા થવી, ઝઘ ખમવુ-પીડા દુ ખ

ખમવુ, કષ્ટ દેવું દુ ખ દેવુ, મતાવવુ કષ્ટકરવું-મોક્ષ

મેળવવા શરીરને દુ ખ દેવુ કષ્ટરિપુ-વણાળ

પ્રયાસથી સાધી લેવાય તેવો શત્રુ કષ્ટ સાધ્ય-

ધણીજ મુસ્કેલાઈથી મટે તેવુ કષ્ટમોચન-

દુ ખનો છટકારો કષ્ટહારી-દુ ખ ફેડનાર કષ્ટકારક

-પીડા કરનાર, દુ ખ ફેડનાર, દુ ખ દૂર કરનાર.

કષ્ટનષ્ટાક, નં (સ૦ કષ્ટ+નષ્ટ+અષ્ટક-આહ

પદવાળું કુખનાય કરનાર આઠ પદનું સ્તોત્ર-સ્તવન
કષ્ટાત્, કિંમ્બંજલતા પહેલા પીઠાતુ, (શ્રીને
જનન પીઠ થી ૨ કુખ પામતુ
કષ્ટિત, વિં કુખી, પીઠિત ૨. અમ્થી પ્રાપ્ત થતું
કષ્ટી, સ્ત્રી (સં) કુખ, પીઠ; આપદા, તરદી.
૨. વિં કષ્ટિત, કુખી.

કષ્ટા, સ્ત્રી. લેણદારના લેણા પેટે આપવાની
ચક્રની ઠરાવેથી મુદત, કાષા, હપતા
કસ, પું (સં કષ) કસોડી ઉપરથી નક્કી
કરેલી સોના રૂપાની પરીક્ષા ૨. કસોડી ૩ સાર,
સત્વ, તત્વ, ૪ બળ, જોર ૫. લાભ, માથ,
ફાવદો "વેપારમા કષ્ટ કસ નથી."

કસ, સ્ત્રી અંગખા, કાચળી વગેરેનો બંધ
કસકસતું, વિંમેસતું, સળજડ, તમ, બીડાતું; તથાતું
કસકસતુ, કિંમ્બંજલ (સં કષ-પસતુ) સખત
સળજડ બાધતુ ૨ ખૂમ ધસતુ-ચોળતુ ૩ પરીક્ષા
જોવી ૪ પરાણે બરોબર થવું

કસકસાવતું, કિં સં ખૂમ તાણતુ-ખેચતુ,
જોરથી બાધતુ ૨ તાવતુ, પરીક્ષા કરી જોવી
કસટીએ, પુઠ સવૈનો ધધો કરનાર; માથ ધરાણે
રાખી પૈસો ધીરનાર, એકના સવાયા કરનાર.

કસડા, પું કદોરો, કમરખ ધ.

કસણુ, સ્ત્રી કસોડી, ખેચતુ તે. "કસણુ કસ્યા
વિનારે, સાથી રૂપ પ્રકાશે" પ્રેમા.

કસણુતુ, કિં સં (સં કષ-ચોળતું) બેળ-
વતું, મેળતી હેતું, જરા જરા ચોળતા બેચ
કરતુ; ચૂદતુ, કળવતુ

કસણી, સ્ત્રી ભાર-મોજે બાધવાની દોરી-
દોરકું, બધિયા. ૨ લાંબી ને સાકડી પૈસા
જારવાની ચેલી, વાસળી ૩ કસોડી, આપતિ,
પીઠા: કુખ. "આવી કસણી ન દેજો કાષને રે
સ્વામી એ માગું વરદાન—સોજોજમત. ૫
(સં કાસ-કસ) નાનાં જોડરને થતી સેવ.

કસણું નં કષુસણું કું

કસણું, વિં જોણુ, કુખું જણું: તથાતું: કમ
રહેતું. "આમની સાડી, કષ્ટ કસણું લેવાની સાડી.

કસણું, પું (આં) વિનાર, કષ્ટા: પ્રકાશે:

હેતુ ૨ કાશિય; પ્રમત્ન.

કસઠાર, વિં કસવાળું; જીવવાળું, સત્વવાળું;
૨ કસોડીમા બસેમર હિતરે તેતુ ૩ રસાય,
ફળદુપ ૪ ચચળ; તેજસ્વી ૫. ચીકણું ૬
વાંવાળું, લુપ્ત નહિ તેતુ. ૭ સારી રિશ્તિતું
કસમ, પું (આં) રેશમ સાથે વણેલા સોનારૂપાવા
તાર, જર ૨ ધધો રોજગાર, ૩ અનીતિતું કમ
૪ હુનર, કળા, કારીગરી ૫. લુચ્ચાઈ; કમ્પાઈ.
૫. હોશિયારી નિપુણતા

કસમચોર, વિં પોનાનો હુનર જીજને મુશ
ન દેખડાવે તે, આવડ છુપી રાખનાર ૨. ધધાઈ
ઠગાઈ કરનાર

કસમચોરી, સ્ત્રી કમળ ચોરતુ જે કમ તે.
કસમણુ, સ્ત્રી અનીતિથી મુશરાન ચલાવનારી
સ્ત્રી, વેસા, પાતર, રાડ

કસમવાણુ, સ્ત્રી કસમાતીની સ્ત્રી પાતર, વેસા.
કસમાતી, વિં કસમને લગતું ૨ પું કસમાને માલીક
કસખી, વિં હુમરી; કળા બલુનાર, કરીબર.
૨ હોશિયાર, ચાલાક, નિપુણ ૩. કસમનું, જરીનું.
કસખે-રખો પું (આં કસમ-ડું) મોટું આચ;
મુસલમાની સિપાઈઓની વસ્તીવાળું ગામ. ૨.
તાલુકો (ગામકુ, માથ, કસચો, સહેર એમ
ચદતા હિતરતી અનુક્રમે છે. એદ માટે જુઓ
જુજસાતી સમ્બંધકોષ.)

કસમ, પું (આં) સમ, ચપચ, સોમન;
કસમજ, સ્ત્રી આમળાસમજ, આગક જુલિ; જોરસમજ
કસમનામુ, નં એકરાદનામુ, સોમનનામુ.
કસમો, પું (કુ+સમ+ક-જડું) કવેળા; નડાસો
સમન, અવદિત કામ.

કસમોડા, પું (સં કસ-જોર+મં મોડકું)
થોડુથોડુ કુખ તથા આકષણુ થવા કરતુ તે
"જલુવાના કસમોડા." ૨ કણુણા, આકા
આવવા તેમજ વારવર મરોડતુ તે. "તાકાક
કસમોડા." [તથાતુ. ૨. વચકુ, જાણુકું]

કસમોડાતું, કિં આં કસમોડા આચવા આચ
કસર, સ્ત્રી (આં) આણુ-તે; કસરોડા
ખૂટ; ખોટ ૨. કુનો; જુલેજી, જુલેજી, જુલેજી

કર્પા વિના નજ ચાલે તેથી પશુ ઓઠો ખરચ કરવો તે, કૃપણતા, કળુસાઈ, ૪ અપચો, અજ રજુ, ૫ રોગનું કષ્ટ બાકી રહેવું તે, કચાશ, અપૂર્ણતા. ૬ ખોટ, નુકસાન

કસવત્ત, સ્ત્રી (આં) અબ્યાસ, મહાવરો ૨ શરીર કસવાની ક્રિયા, વ્યયામ, તાલીમ, અમના અભ્યાસનથી રમત, ખેલ

કસરત બાજુ, વિં તાલીમવાળો, કસરતી કસરતશાળી, સ્ત્રી ૦ કસરત કરવાનું ઠેઠાણું, અખાડો, વ્યયામશાળા. [કસરતી રહેનાર કસરતી, વિં કસર કરનાર ૨. કળુસ, મખીસ, કસલી, સ્ત્રી ૦ કશલી, ટોયલી

કસલીઉંબળગળીય થયા પછી જે આરામ થાય તે કસીય, નં (સં ૦ કસ-સત્વન-સ-રનો) ધાણીમાનુ આટાવાળું થોકડું, જેમા થઈને તેલ વાજર આવે છે તે

કસીયડો, પું ૦ લાકડાની લાળી જેમ જે હળપૂણી તથા ચવડાના લુખાની નીચે ઢોલી ખેસાડવામા આવે છે તે

કસજણ, નં (સં ૦ કુન્સવાણ) માદગી, એચેની કસવું, કિં ૦ સં ૦ (નં ૦ કૃષ્-ચોળવું) ખૂમ જે ચવુ, સખત બાધવું, તણવું ૨ કસોડી કરી તપાસી જોવું, પરીક્ષા કરવી, કેળવવું ૩ મહેનત આપવી, કચકચાવવું ૪ પીવવું, દાખવું, ખૂમ હેરાન કરવું; સતાવવું ૫ ખેડવું. ૬ રગડવું, કસવું ૭ અજમાવવું ૮. તજવાના પશુનું ઉશું નીચું જવું, ધટવું, ઓણું રહેવું શરીર કસવું-સખત કામથી શરીરને કઠણ-મજબુત બનાવવું કેડ કસી-કેડ બાધવી, તૈયાર થવું ૨ મનથી કામ કરવું, કસીને કામ લેવું-સખતાઈથી-ચાપીને કામ કરાવવું

કસોઈ, પું (આં) પશુઓને મારી માસ વેચવાનો ધંધો કરનાર ખાટકી. ૨ ખુની, મજકદો

કસોઈ, વિં નિર્દય, હાતકી, કૂર, હિસક

કસોઈજી, નં (સં ૦ કાસજી-અજન) કાસાના ચામચા બનાવેલું અજન

કસોઈજોડો, પું ૦ કસોઈ મહોલો, ખાટકીવાડો

કસાકસ-સ્ત્રી. સ્ત્રી ૦ ચગાચી રસાકમી સ્પર્ધા

ચકસાચડસી, હરિકાષ.

કસાણું, વિં કટાણું, જે સ્વાદ, કષાય.

કસાતું, વિં કસતું, જે ચાતું, કમ.

કસાચેલું, વિં અનુભવી, પલોટાયેલું ૨ કટાયેલું

કસારો, સ્ત્રી ૦ કસારી, જુઓ.

કસારો, પું ૦ કસારો, જુઓ [ખાવવું કસ કઢાવવું.

કસાવણું, કિં ૦ સં ૦ કસોડી-પરીક્ષા કરાવવી, પરં

કસાવું, કિં ૦ અં ૦ કસાચેલું થવું, પલોટાવું ૬ ખ

મહેનત ખમી મજબુત થવું, અનુભવી થવું

કસીદો, પું (કાં ૦ કસીદન-એ ચવું) કસાનું

ભરત કામ, ચીકનનું ભરત, કારચોખ ૨ ઇંદ

અથવા નળીઆને ભઠ્ઠીમા તાપ લાગ્યાથી તેના

રસનો જે ગરો બાકે છે તે, જાગળ કોટો. [અનાનક

કસુજી, સ્ત્રી ૦ કમ-ઓળી સૂઝ પડી તે બોલી સમજાવું,

ક સુતર, વિં (કુન્સુતર) સહેલું નહિ તે, અત્રિ;

મુશકેલ, વસમુ. ૨ સરસાડ ન ચાલે તેવું, મમટી

ગયેલું “ગાડું કસુતર ચઇ ગયું.” ૪ સીધું-પાપડું

નહિ તેવું, આડું, વાકું, ઉલટું “આ છોકરો

ખટું કસુતર છે”

કસુતરું, વિં કસુતર, જુઓ

કસુબલ, વિં કસુબી ૨ ગનું, લાલ

કસુખી, સ્ત્રી ૦ કસુબાના ફલનો ૨ ગ ૨ વિં

કસુબાના ૨ ગનું, રાતું, લાલ

કસુબો, પું (સં ૦ કસુબ) કાસમ નામનાં

સત્તાં ફલમાથી નીકળતો લાલ રંગર કસુબીયો

છેડ-ફલ ૭ કસુબી ૨ ગનું કપડું ૪ પાણીમા ધોળેલું

અરીણું કસુબો પીવો-સલાહ કરની, સપ કરવો.

કસુર, સ્ત્રી ૦ (આં) ચૂક, બૂલ, ખામી, ખેડ

૨ વાક, તકસીર, ચુનો

ક સુવાવડ, સ્ત્રી ૦ (સં ૦ કુન્સ-ગળવું) અધુરું મહિતું

-કાચો ગર્ભ પડવો-ગળવો તે ૨ એમ થયેથી

શરીરને જે નુકસાન હોતુ તે

કસોજ, વિં બગડી ગયેલું, કસુતર.

કસોજણ, નં ૦ ઝટકામણ, કસુતર; ઉપજામણ

કસોજી, વિં ૦ રજ, કરકર, કસુતરવાળું સોજી નહિ લે;

અસ્વચ્છ ૨ કડવું, આકડું, ‘તારી જઇ કસોજી છે.’

કસોડી, સ્ત્રી ૦ (સં ૦ કસ+વૃત્તિ) સોનારપાનો કસ

જોવાની પથરી ૨. તપાસ ૩ કસ કાઢવાની રીત, પરખ
કચ્છ ૧૦ કસારા, ભાખાતુટયા વાસણ સાધના જે
લેખ કરે છે તે ૨ ઝીણા તખલા ૩ ઝીણા બૂકા,
૨૪ કચ્છ, કચરો

કચ્છી, સ્ત્રી ૦ પારસીઓમાં પુરુષ તેમજ સ્ત્રીની
કચ્છર દીનના ફરમાન મુજબ ત્રણ આટાની
બિનની ફોરી જેવી પટ્ટી રાખે છે તે, જનોઈ
(બાહ્ય, કમી, રૂપની ખાધે જનોઈ અને પારસીની
કેડે કચ્છી)

કચ્છી, સ્ત્રી ૦ (સં, તીક્ષ્ણ સુગંધી આપતી
કાળા ભુરા રંગની એક વસ્તુ એ, એક ભતના
ત્રણ ફટ લાખા હરણની દુટીમાંથી મળે છે, એ
ધણીજ કમતી ગણાય છે, તે ઔષધ તરીકે અને
કપાળે બિદી કરવામાં વપરાય છે એ ધણીગરમ છે
કચ્છી સે બોમાં પુઠ એ નામનો કર્તરીના જેવી
સુગંધતળો છે. એ વા ઉપર બહુ ઉપયોગી છે
કચ્છીરોમૃગ, પુઠ જે હરણની (નરતી) દુટીમાંથી
કચ્છી મળે છે તે એને સિઝડા હોતા નથી પણ
જોની મહાર નીકળતા એ અણિયાળા દાત હોય
છે (માદાને હોતા નથી) એના આગળ પગના
ધુટણને સાધા હોતા નથી એ ત્રણ ફટ લખા
ધનુ હોય છે

કચ્છાનજ, સ્ત્રી ૦ પાતર, વેશ્યા. ૨ કર્ણાતીની સ્ત્રી
કચ્છાતી, પુઠ કર્ણાનો ધણી, ગામધણી, મુસલ-
કચ્છો, પુઠ કસમો, ભુઓ [માન ગરાસીઓ
કહાસાર, ન૦ સફેદ સ્વાદિષ્ટ કમળ ૨ એક ભતનો
કહાડવું, કિં ૨૦ કાઢવું, ભુઓ [ફલ છે. એ
કહાણી, સ્ત્રી ૦ વાર્તા, કહેવત દતકયા, અફસુત
વાત ૩ કહેણી, કહેતી

કહાર, પુઠ ભોષ, મ્થાનો પાસખી ઉચકનાર
કહાવવું, કિં ૨૦ સંદેશો મોકલવો કહેવરાવવું.
કહી, અં (સં) કર્મિન) કપાક, કોષ કોષ રથને
કહીકહી, અં ૦ કટલીક જગાએ, કોષ કોષ રથને
કહેણ, નં તેડ, સંદેશો ૨ નોતરે, આમ ત્રણ
૩ વેણ, વચન. ૪ હુકમ, ફરમાન

કહેણી, સ્ત્રી ૦ કહેણું તેર કહેવાની રીત-ખખા-
રત ૩. કહેવત; કહેતી, કહાણી ૪ બદનામી;

લોકાપવાદ 'તેને માથે કહેણી આવી.' પ વાર્તા;
દષ્ટાત 'શુકે પછી એક કહેણી કહી'

કહેવન, સ્ત્રી ૦ નીતિવચન. ૨. લેખિકિત, કહેણી
૩ ઉખાણો, ફૂટાર્થ વાક્ય, કાયડો, સમસ્ત્યા
૪, દષ્ટાત, ઉત્તરણ દાખલો. ૫. બદનામી, કથક.
કહેવત સમહ-ઉખાણોનો સમુદાય-સંમહ.
કહેવરાવવું, કિં ૨૦ મરેશ મોકલવો; હુકમ
કગવવો, જણાવરાવવું

કહેવાનું, વિં કહેવા મોખ, જણાવવાનું, કથનિય.
કહેસવું કિં ૨૦ બેઠાવું, વાત થવી. ૨. જાહેર
થવું, લખાવું, નામ પડવું ૩ લોકાપવાદ અપવાદ;
ખોડુ બોલાવું

કહેવું, કિં ૨૦ બેઠાવું; ઉચ્ચારવું ૨ જણાવવું,
સમગ્રવત્ત ૩ શિખામણ દેવી ૪ દપકે દેખો
૫. આજ કરવી, હુકમ કરવો. 'કું કું કું કે
તું બ'ં. આમ ત્રણ દેવું, મેહારવું કહેણું કથ
ને કરવું કઈ-ભતાવે એક અને કરે બુદ્ધ. કહેણ
કચ્છા કરવું બહુ-કહી જતાવજ કચ્છા કરી જતા-
વવું સાર કહેણું નવાખ તો કહે નક્કર-
જોની પટ્ટીએ બેસીએ તેના મીત માખએ;

કહેણ, પુઠ કોઠ; ગડમુકડ, સંકે, વિહાર
કહેણ, સ્ત્રી ૦ કારોગરને કથ કરવા બેસવામી
જમા ૨ ઠોર બાધવાનો વાડો, ગમાજ
કહેણીકે, નં ઠોર બાધની જમા; કહેણ
કહેણજ, નં કહેણેણ તે, સંકે, જમા; વિહાર.
કહેણરામણ, નં જહી, સંકે, સંકે તે.
કહેણાણ, નં સંકે, બધાકર કહેવાની કિયા, કહેણક.
કહેણું, કિં ૨૦ સંકે, બદમણું; વિહિયા મમી.
કહેણાર, વિં હુકમ પ્રમાણે ચાલનાર, તાલેદાહ,
વિનીત, આજ્ઞાકિત

કહું, વિં કહેણું જણાવેણ, સુચવેણ. ૨. નંકેણ
૩. વચન, શિખામણ. કહી આપવું-તત્કાળ આપવું
કરવી. (દવાએ) કહું ન કરવું-અકલ ન આપવી.
સમજણ ન પડવી (મોસવું અને કહેણું નો નંકે
માટે ભુઓ ગુજરાતી અબકોખો).
કયા, સ્ત્રી ૦ (સં કલા) પેટી વાળેણ, કહેણ
સંકે જમા કુમી ફરવેણી પેટી, કં કહેણું છે

ને વસાય છે, ચત્ર, કરામત ૨. તાણુ, આકડી, ચીપ ૩ કળા હુનર ૪. યુક્તિ, ઉપાય ૫ એકાએક વાગવાથી દુ ખ યર્ષ બેડોશ થઇ જવાય તે તમર “તેને કળ ચઢી છે” ૬ ચિકણો કાંદવ, ગારો તરીની પોચી જમીન ૭ અથોળી, અટકળ ૮ નીરાત, ટાઢક, ચેન. “તેને હવે કળ વળી.”

કળકળ, સ્ત્રી ૦ માથાઝીક, પચાતી ૨ કટકટ, ટીટિઆરો ૩ કતગવ

કળકળીયુ, કિં અં કલેશ કરવો, ટીટિઆરો કરવો, બડમડુ ૨ કકલ્લુ ગણુગણુ ૩ ખળખળુ

કળજીમ, પુઠ ચાર યુગમાતો છેલ્લો યુગ (સત, ત્રેતા, દ્વાપર ને કલિયુગ) એવું પ્રમાણ ૪૩૨૦૦૦ વર્ષનું ગણાય છે ૨ અધર્મનો સમય ૩ દુર્ગુણી મનુષ્ય, અધર્મીજન. “તે કળજીમનું માણસ છે” કળજીમ આપો-દુર્ગુણ ભરાવા, દોષ આવવા કળજીમનું માણસ કળિના જેવું પાપી, અધર્મ માણસ, કળજીમનો પોરો-અસતનો જમાતો હાહાકારો કળજીમ-વણા અજીમતો બનાવ બને તેવો સમય

કળકળાટ, પુઠ જૂમરાણુ, સોરબકા ૨ ૨ હાયપીટ, કલેગ, કકામ ૩ ટીટીક કરવું તે, ટીટિઆરો, કટકટ કળકળાણુ, નં જૂમરાણુ [મનાવ, કલહ કળકા, સ્ત્રી ૦ તડાર, કળઓ ટટો ૨ અણુ-કળણુ, નં યાન, બણુવું તે, બણુવાપણુ ૨ અદર ગળી જવાય તેવું કાંદવાળું સ્થાન કળણુ, સ્ત્રી ૦ કલ્લના સમગ્ર યાન

કળનર, નં શરીરી શરીની અદર થતી પીડા, દુ ખ ૨ યુમક પાત્તા જે ન ૨ દુ ખ થાય છે તે ૩ ઉભા અનાજની અજમાશ-અટકળ-શુમાર કાઢવો તે ૩ કલણુ ૪ કોસના સાધનો (વરત, ચાક, ધં)

કળતાણુ, નં સુખાક થયે ૧૦ બેકુતને જે રહેમ મળે છે તે ૨ કળન કરવાનું લવાજમ કળવી, સ્ત્રી ૦ એક જાનનું ધાન્ય, કઠોળ કળપવું, કિં સ મુએનાને નામે કાષ વસ્તુનો દાન તરોક ઉત્તર્ગ કરવો, સંકલ્પ કરી બાંધણુને

દાન આપવું ૨ ખેતરમા રાપડી ફેરવવી. કળપવું, કિં અં ખપવું, ઉપયોગમા આવવું “મારે કદમૂળ કળપવું નથી” (જૈન) ૨ તમસવું, ચૂરવું કળપી, સ્ત્રી ૦ રાપડી, દતાળી, કોટિય કળખ, સ્ત્રી ૦ મોટી કળપી, દાતાળો.

કળખવું, કિં સં ખેતરમા કળમ ફેરવવો કળવકળ-વિકળ, સ્ત્રી ૦ (સં કલ્લવિકલ) કળા, યુક્તિ, તદબીર ૨ યુક્તાયુક્ત વિચાર ૩ સમજ, સજ, ગમ ૪ ચેન, શાતા.

કળવકળીડે નં તલ્લી થી કામ કાઢી લેનાર યુક્તિ પ્રયુક્તિ બળુનાર

કળવું, કિં સં બણી જવું, સમજ જવું “ હું તારી વાત કળી ગયો ” ૨ અટકળ કરવી ૩ દુખવું, પીડા થવું ૪ કાદવમા ગળવું, ઉતરી જવું કળ ૫, પુઠધાતુનું ગોળ વાસણ ૨ દહેરા ઉપર ધડાના આકારનું ધાતુ-છાનું શિખર તે, ધુમટની ટોચ.

કળશી-સી, સ્ત્રી ૦ સોળ મણનું માપ

કળશીઓ, પુઠ પાણી પીવાનું ધાતુ પાત્ર, લોટો કળશીએ જવું ઝાડે ફરવા જવું કળશીઓ થવો-ઝાડો થવો, લોટો થવો. [અણુધ.

કળહોણુ, વિં કળહીણુ ૨ કળાહીણુ નિર્માલ્ય, કળા, સ્ત્રી ૦ સં કલા) મહેનત અને ચપળતાથી થતું ચમત્કારિક જીવતીવાળું જે કામ તે, ઈલમ, હુનર, કિસમ, કારીગરી, વિદ્યા (પુરુષને બણુવા ભેગ ૧૪ હુનરો છે જીઓ-ગુજરાતી શબ્દકોષ) ૨ તર્કશુદ્ધિ, યાન, તદમીર ૩ યુક્તિ, હિકમત, કરામત ૪ બનાવટ, ઇલાજ, ઉપાય. ૫ ચંદ્રના વ્યામના અશો, ચંદ્રખિબનો સોળમો ભાગ. ૫. સોળનો ગુકેત

૬ આક સેકડ જેટલો કાળ ૮ એક અશનો સાકમો ભાગ ૯ લેશ, છેક નાનો ભાગ, અણ ૧૦ કાન્તિ, તેજ, ૧૨, શોભા ૧૧ માત્રા, ઉચ્ચ રણુકાળ (કવિતામા) ૧૨ પક્ષી પોતાના પીંછા ઉભા કરી રાખે તે “ મોર કળા ” ૧૩ ગો-કરી કાઢવું તે, ચોજના, કરામત, હિકમત કરવી તે કળાકર, પુ, મોર, મૂર.

કળાકૌશલ્ય, નં હુનર હોશિઆરી કસબની

મ્હાલતી; કુનર ઉલોગ, વિદ્યાઓમા નિપુણતા.
 કળાણ, નં ૦ પોચી જગા, કળાણ
 કળાનિધિ, પુ૦ (સ૦) ચંદ્ર, ચંદી [કલસુ તે
 કળાપો, પુ૦ આકન્દ, રચારાળ ૨. કલાપો, રોજ
 કળાયલ, વિ૦ કળા કરેલી છે એવું શોભાયમાન,
 બપકાદાર “કામની જાણે કળાયલ મોર તેવી
 રામા લક્ષ્મણી, ‘ચોર’-શામળી ૨ કલગીદાર.
 “અટપટી પાધડી કેસરીઓ વાધો, માથે
 કળાયલ મોળ છે રે, બેની” —૧૦ મહેતો.
 કળાવત, વિ૦ [સ૦] ડળા-કાન્તીવાળું, ચક્કાદાર
 ૨ અનેક ડળા-ખેલ જાણનાર, કારીગર ૩ ગાનાર,
 ગાઇ વગાડી જાણનાર [સ્ત્રી, રામજણી, તાયફા
 કળાવતણી-ન્તી, સ્ત્રી૦ ગાયન નૃત્ય કરનારી
 કળાવાન, વિ૦ કળાવાળું, કુનરી, યુક્તિયાજ
 કળાહીણ, વિ૦ કળા વગરનું, અકુશળ
 કળાહોળ, પુ૦ કલાબકાર, ધોધાટ, કોલાહલ.
 કળિંગડું, નં ૦ એક જાતનું ફળ, તડબુચ
 કળિત, વિ૦ (સ૦) જાણેલું, સમજેલું
 કળી, સ્ત્રી૦ (સ૦ કલિકા) કૂલની ખીલ્યા વગર-
 ની જે રિવાજ તે, ન ઉધડેલું ફૂલ, મુકલ ૨
 ચણાના લોટની કળીના જેવી જે સેવ તે ૩
 જુદી. ‘કળીના લાકુ’ ૪ ત્રિકાષ્ણકાર જે લુગડાનો
 કડકો, કરાખી. ૫ જુવાનીના ચિહ્ન ૬ કલિયુગ.
 કળી ખીલવી જુવાનીના ચિહ્ન જણાવા. ૨
 શોભવું, દીપવું. ૩ ખુશ થવું લહેરમા આવવું
 કળીચુનો, પુ૦ લીસા પત્થરને બાળી બનાવેલી
 રાખ. ૨. પાનમા ખાવાનો ચુનો
 કળીજવું, કિ૦ અ. સમજી જવું ૨ કીચડમા
 દટાઇ જવું, ગક થવું. ૩ ધણીજ શરદી થઈ
 જવી. ઠીંગરાઇ જવું.
 કળુકું, વિ૦ (સ૦ કળ-માટી) માટીવાળું, કચરાળું.
 કળેવમે, અ.૦ તળવીજથી, તળવીરથી, યુક્તિથી.
 કળો, પુ૦ (કલહ) કલેશ, કલહ, કલડો ૨ કલાપો,
 ઉદ્વેગ ૩. સ્ત્રી૦ [કળ-દુખ] આવેશ, વીળ,
 આક્રમી ગુલાટ, ઉચલો. ‘કળો ખાઇને રોવું’
 કળોટી-કી, સ્ત્રી૦ એક જાતની રેતી એ સેકાયા-
 થી ઉજળી થાય છે અને સાથિયા પ્રવાના

કામમા આવે છે
 કળોઠ, નં ૦ પાસુ, બાળુ
 કાં, અ.૦ (સ૦ કિમ્-શુ) (પાઇની સાથે ખાત
 કરતા વપરાય છે) કેમ “કા ભાઇ સીદ જશી ૩”
 ૨ શા સારુ, શા માટે, શા વાસ્તે; કેમ. ‘તેનો
 તું તૈયાર કર, કા કરી આપે કાવ ?’ —૬૬૦
 કાંઈ, વિ૦ કઇ, કાક
 કાંઈએક, વિ૦ કાઇ- કાઇક-થોડું થવું.
 કાંઈકાઈ, સ.૦ કઈક ૨, ન કહેવાય-બરોબર ન
 સમજાય તેવું કઈક, કશુંકશું “લાલતમાયે લા-
 ડકવાયો, મુને કાઈકાઈ કહે છે રે.” —૬૬૦ ૩.
 વિ૦ જરા, થોડું લગાર કાંઈનું કાઇ થવું—
 ખારવા કરતા ઉલટું થઇ જવું કાંઈને કામ-
 કઇ-કશું પણ નહિ
 કાઉ, અ.૦ શા માટે, કેમ
 કાંક, સ.૦ કઇક ૨ જરા, થોડું
 કાકડ, નં ૦ એક જાતનું ફળ
 કાકણ, નં ૦ કકણ બગડી, વલ્લ્ય.
 કાકણદોરો, પુ૦ વરક-યાને પરણતી વખતે હાથે
 જે લાલ સુતરનો દોરો બાંધે છે તે
 કાંકણી, સ્ત્રી૦ સ્ત્રીઓનું કામરીવાળું ધરણું.
 કાંકરી, સ્ત્રી૦ (સ૦ કકર) નાનો કાકરો, ઝીણો
 કણ, રજ, અણ.
 કાંકરીચાળો, પુ૦ છેડતી, અડપણ, ચાંદવું.
 કાંકરીદાવ, પુ૦ છોકરાની એક રમત [રમક-ચર
 કાંકરેટ, નં ૦ (અ.૦) મુનો કાકરા વગેરેનો ચાપ-
 કાંકરે, પુ૦ (સ૦ કકર) પત્થર-મટોડીનો નાનો
 કકડો, ગાગડો ૨ કસ, નડતર; કંટક ૩ સંદેહ,
 શક, શંકા ૪ ખટકો મનની લાગણી. ૫.
 ખીલ, પોપચામા થતા લોહીના નાના નાના મધ્ય
 તે ૬ પેન (લાવનગર). [જાત.
 કાંકળ, સ્ત્રી૦ કાટાકાટા વાળી એક જાતની ચોરની
 કાંકીડો, પુ૦ એક જાતનું પ્રાણી, સરડો, કાચડો.
 કાંકે, અ.૦ કારણ કે, એમ છે માટે, કેમકે. ૨.
 રીસમા, ગુસ્સામા (સુરત.)
 કાંકેલ, પુ૦ કાકળ.
 કાંકા, સ્ત્રી૦ (સ૦) ઇચ્છા, રૂપક; લાલના

કાંગ, પુ. (સ. ૦ કચુ) એક જાતનું પીળું ધાન્ય
કાંગડ, પુ. કાઠલો [જે દાણા તે
કાંચડું-(કાંચડું), પુ. કઠોળના ન બકાય તેવા
કાંચડી, ન. એક જાતનું સુતરાઉ લુગડુ
કાંચરું, કિ. ૦ અ. ૦ ગુસ્સે થવું (કાંચવાડ)
કાંચરી, સ્ત્રી. ૦ નાનો કાગરો, કિનારી, કાર, ધાર
કાંગર, પુ. (અ. ૦) કાંગર એક ચોપણ જનાવર
કાગરો, પુ. ૦ મેગરો, દાતો, ૨ ભરતની એક
તરેહ ૩ શિખર, સૃગ દિવાના કામમા આવેછે
કાંચસી, સ્ત્રી. ૦ એક જાતનો છોડ, કાસકી એ
કાંગાચેક, પુ. ૦ કાંગાધ, કાંગાપણ, રોતડાપણ
કચુ, વિ. ૦ નાકોવતી દેખડાવતું, નાજુક, કાવડુ,
રોતડુ, બીકણુ, રોગી કે નિર્બળ નહિ પણ
સ્વભાવે ગરીબ

કાંચન, ન. ૦ (સ. ૦) સોનું, હેમ ૨ ધન, દોલત
કાંચનાર, ન. ૦ (સ. ૦) એક જાતનું ઝાડ, અને
એનું ફલ ૨ વિ. ૦ છેતરનાર, બદકામ કરનાર
કાંચવું, કિ. ૦ સ. ૦ ડાળવું, ડાળવું ૨ ભોળ-
વજુ, જેનું કમવું ૨ શુદ્ધને અશુદ્ધ કરવું, આણવું
કાંચળિયાપંથ, પુ. ૦ નીચ વરણના લોકમા એક
જાતની ધર્મ શ્રેણીનો માર્ગ એ પથના સ્ત્રી
પુરુષો અમુક તહેવારને દિવસે આચાર્યને લા
એકડા ઉભાણી જમે છે લા અવન રો સવળી
ત્રીએની ઉતારેલી કાંચળીઓ એક વાસણમા
એકડી મુકી સેળાળેજ કરે છે, પછી તેમના મહત્ત,
મત્ર બાણીને અકેડી કાંચળી લઇ અકેડા પુર-
ણે આપે છે જે સ્ત્રીની કાંચળી જે પુરુષને
સમીપે આવે તે સ્ત્રીની સાથે તે પુરુષ તે રત
સ્થે છે ૨ બીજાપથ

કાંચળી, સ્ત્રી. ૦ (સ. ૦ કચુ) સ્ત્રીઓને છાથીએ
પહેરવાનું બેસતું-તમ સીવેલું કપડું, કમખો,
કચુડી, કામડું, ચોળી ૨ ખોલ કાંચળી પહે
રવી-સ્ત્રીના રૂપમા આવવું, ૨ સ્ત્રીનો વેશ લેવો.
કાંચીડા, પુ. ૦ સરડો, કાંચડો, કાંચીડો.

કાંચ, સ્ત્રી [હિ. ૦] રાખ ક્ષેરો, રાખડી, પે. ૦
૦ ચોપડવાની લાહી ૩ આર, ખેળ. (કપડા માટે)
કાંચે, અ. ૦ કાંચે, કારણ કે, કેમકે

કાટલી, સ્ત્રી. ૦ (સ. ૦ કાટલી) સ્ત્રીઓની કાટે
ધાલવાનું ઘરેણું, મહેર પુતળિયા હાર
કા. નો, પુ. ૦ ગળાને બેસતો આવનો અગરખાનો
જે કાપ ૨ પોપટ વગેરેની ડાંના પોખાને જે
નવો રંગ આવે છે તે ૩ ધડા ગગેર વગે-
રેના પેટાની ઉપગનો જે ભાગ તે ૪ વણ-ગનું
વાણો નાખવાનું જે ઓખર તે [ઝડીનું કુકર
કાટાસગિયો, પુ. ૦ એક જાતની વનસ્પતિ ૨
કાટી, સ્ત્રી. ૦ એક જાતની માછલી

કાંચી, સ્ત્રી. ૦ (સ. ૦) મેખળા, રસના, સેર, કઢિરો
કાટું, ન. ૦ બટનનું કાણું, નાકું ૨ દાગીનામા
ચુની જડવાનું ઘર ૩ સોદો, માલ આપવા લેવાનો
કા. ૦ ૪ જોતર, કઠોળના પાદડા ડાખ્યા વગેરે તે

કાંગ, પુ. ૦ (સ. ૦ કટક) ઝાડની ડાળીમાથી નીક-
ળેલો જે સખત અણીદાર ફણગો તે, અકુર ૨ ઝાલ,
અથવા ચામડી ઉપરની કઠણ ખુચતી રવાડી વળ,
૪. ૦ ૩ જેણેવતી વસ્તુ તોળાય છે તે, કપાણુ ૩
દાડીની વચ્ચેવચની મોય ૪ ત્રાજવું ૫ (ધડીયાળ
-હોકાયત્રનો) ધાતુની સળી, સોયે. ૫ કોઈ પણ
દુ. ખ દેતું-વચમા હરકત કરતું, નડતર ૬ બગડાનું
હાડકું, કરોડ ૭ વાકી અણીદાર પડડ આકડી (ઠરી
કાટો) ૮ સવારીના ધોડાને માગવાનો પગની એડીમા
ભેરવેલો ખીલો ૯ જનાવરના શરીરનો ખુચનો
અણીદાર ભાગ, ૩ ખ (વીડી, ભમરી વગેરેનો) ૧૦
સ્ત્રીઓને નાકે પડેગવાનું ઘરેણું, ચુક, ચુની ૧૧
તીણી ધારવાળું હાડકું ૧૨ વાકા અને અણીદાર
અકાડો, મકાડો ૧૩ અટકણ ઠેમ ૧૪ ગુણાકારનો
તાળો મેળવતા આવો x જે આકાર પાડે છે તે,
તાળો ૧૫ ધોડાના તગમાની કડીમા જે ખીનો
જડેલો હોય તે ૧૬ શરીરમા જે એકાએક કપ રી
થઇ આવે તે, ડણકણો ૧૭ ટાઢ અથવા રોગથી
શરીરના, રવા ઉભા થઇ બડબડ જેવા લાગે તે.
૧૮ દુ. ખ દેતા છતા પણ મીડી લાગતી એની
વસ્તુ “ત્રેમનો કાટો” ૧૯ ધોડાની લગામના
ચોકડામાનું ગોખર ૨૦ રીસ, કિનો ૨૧ માછલી
પકડવાનો ગન ૨૨ શૌર્ય, જુસ્સો, પાણી, નૂર
૨૩ ટેક, મતમ, મદ, ૨૪ વહેમ, શકા, ખતરો ૨૫

કાંદલામા તાર ન હોય ભારે સાળને બધ રાખનાગ
અટકાવનાર ૨૬ પોપટને થતો એક જાતનો રોગ
કાંદીઉં, નં ૦ વાડો, સડાસ, જાગડ ૦ મડદા
ઉપરનું કપડું

કાંદલી, સ્ત્રી ૦ કાંદલી, જુઓ

કાંદલો, પુ ૦ કાંદલો, જુઓ ૨ વમન, કન્યાને
પરજીતા પહેલા થોડુંક જે ધરેણુ આપવું તે,
આદરણી ૨ હાસરી ૩ કિનારો, તટ, ઘાટ
કડો, પુ ૦ નદી, દરિયા, મરોવર વગેરેના પાણીને
હગતો જમીનનો ભાગ, કિનારો, તટ, ઘાટ ૨
કુવાનું થાળું ૩ ધડા ગાગેર વગેરેના કાંદો,
કાનો, છેક મો પરનો ભાગ ૫ ચારણા વિગેરેનું
ગોળ લાકડું, અથવા ધાતુનું પતર, ગોળ કમાન
૬ બરકાના હાડકાની કરોડડ છેડો, અત “તેના
દુ ખતો કાઠો નથી.” ૮ ગળું, કઠ [૯ તીર, શર
કાડ, પુ ૦ પ્રકરણ, ભાગ, વિભાગ ૦ પેર, કાતળી
કાડડું, કિ ૦ સંદુ ખ દેવું, સતાવવું,

કાંડા વછોડ, વિ ૦ જોરાવર, મજબૂત, ૨ ધરકદર
૩ ખોટી હાસાતુસી ૪ કાડાબળની એક રમત
કાંદીઉં, નં ૦ સ્ત્રીઓએ કાડે પહેરવાનું ધરેણું, વણ્ય
કાંડી, સ્ત્રી ૦ દીવાનળી

કાંડું, નં ૦ (સં ૦ કાંડું) હાથના જે સાધા આ
ગળ પાંચે પૂરા થાય તે, પહોચો કાડું કાવવું-
પહોચેથી પકડવું ૨. દાવમા લેવો ૩ હાથ
જાલવો, પરજીવું ૪ આશ્રય આપવો ૫ નિ-
ભાવી લેવાનું માથે લેવું ૬ મુદામાલ સાથે
પકડવું કાંડું કાપી આપવું-સહી કરી આપવી,
મતુ મારી આપવું, કણવાત આપવી [ગોળમાટડું
કાંજાકોડી, સ્ત્રી ૦ બાળકને ગમાડવાની એક રીત,
કાંજું, નં ૦ કાંઈ પણ વસ્તુમા જાણો આરપાર
ખાડો, દર, વેહ, ૨ હિંદ્ર, નાક, સુરાખ, ૩
માકું, ભગદાળું, બાકોઈ, ૪ ભોક, શાર પ દોષ,
ખાડ ૬ દાર, રસ્તો (શાર, હિંદ્ર અને કાણુ એના
અર્થ ભેદ માટે જુઓ ગુજરાતી શબ્દકોષ.)
કાંકું, વિ ૦ જેમા કાણુ હોય તેવું હિંદ્રમય
કાણાવાળું (વાસણ) ૨ આરપાર આવકાશ
હોય તેવું, એક બાજુએથી પેસી બીજી બાજુએ

નીકળાય તેવું (ધર) “ધર કાણુ છે.” ૩. રોમો કાંડી
જવાથી અથવા ફૂલ પડવાથી એક આખે દેખાણુ ત
હોય તેવું, એકાદ. ૪, અપકાણુ, ખોડાણુ-
કાંન, સો ૦ રેડિયાની તરાકર. એકાદ.

કાનણી, સ્ત્રી ૦ કાતવાની રીત-૬૪. ૨. ૩ તામણુ
કાનપાણુ, પુ ૦ (સં ૦) નકમકર. કાંડુ બક
કાનવોડું, નં ૦ લોહનું બક, અચસ્કાત

કાંતવું કિ ૦ સં ૦ સુતર, ઉન, વગેરેના ખેત્રોને
વળ દઈને દોરા બનાવવા ૨ પાતણુ કરવું ૩.
ઝીણાશથી કામ લેવું, હુંકું કરવું, બાદકું ૪.
લખાવવું, ગુથવું કાંતવું પિત્તલ કપાસ ચતુર્તકલે
કારવું ધૂળ મળી જવું મહેનત ધૂળધાથી થઈ
કરેલા કામને બગાડવું કાંતેલાને કાતવું—જોલને

દળવું ઝીણું કાતવું, કબુમાઈ કરવી [૨ લોહનું બક.
કાંતિલોહું, નં ૦ કલાઈ ચઢાવેલા લોહના ખારા

કાંતો, અં ૦ અથવા, કિંવા, અગર ‘કાંતો તારી
કુભાર-ન, કાંતો કથ ગમાર’ [રહે છે તે અચરખું.

કાંડું, નં ૦ રેડીઆની તરાકના ખે છેડા જેની અદર
માગ, પુ ૦ (સં ૦) કાંડું એક જાતનો ધણુ પડવાળો કદ.

કુગળી, પ્યાજ ૨ કદ, હરકોઈ વનસ્પતિના જળની
ગાડ-જડ ૩ કાપદો, લાજ નફો કિસરાનું અંદાણું.

કાંધે સ્ત્રી (મં ૦ સં ૦) ખાંધ ખતો ૨ ગળું, ખાંધ. ૩.
કાંધીઓ, પુ ૦ ખેલ, બળદ ૨. મડદાં ઉચક-
વાનું કામ કરનાર, પ્રેત ઉચકનાર ૩ હફને

હફને નાણા ભરવાની સરતે નાણા ધીરનાર ૪
સાથી, સાગરી, ઉતેજક

કાંધું, નં ૦ હફતો, આખી રકમનો દુકા બાગ
કાંધેલી, સ્ત્રી ૦ ઝુસરી, ધુસરી, ખાંધ [અમલદાર.

કાંધેવળિયો, પુ ૦ નાકવાળો દાણુઓની ઉપરનો
કાંધો, પુ ૦ કીચડ, કાદવ ૨ અથાણાનો રસો.

કા ૧, પુ ૦ રેલ આવવાથી તણાઈ આવેલું મટકું,
તરી ૨ પતંગનો ઉભો સળીઓ. ૩ કપાઈ,

ધૂજ ૪ (અં ૦) લશ્કરી પગ
કાંપવું, કિ ૦ અં ૦ હાલવું ધૂજવું ૨. ખીંડવું.

કાપી, પુ ૦ ખે હાથ લાખા કરી તે ઉપર માથ
તેટલું લેવું તે, ઉડળ, ભારો. ૨. એક જાતની

ઉપાડી શકાય તેટલો ભાર; બોજ

કાંબ, સ્ત્રી (સં કા) વાસની પડી ર સુતા
રનો ગજ, આકણી
કાંબડી, સ્ત્રી વાસનુ ચિપારીઉ-ચીપ ર ઝેડણ
કાંબલેટ, સ્ત્રી ઉચુ બિનનુ કપડુ
કાંબળી, સ્ત્રી (સં કા) બિનનુ આણુ વણેડુ
કપડુ ધાખળા.

કાંબળો, પું જડી કાંબળી, ધાખળો
કાંબી, સ્ત્રી (સં કા) સ્ત્રીઓના પગનુ
રૂપાનુ ધરેણુ જે કલાની નીચે હોય છે તે ૩.
ચામડાની બોખ, ડાન ૪ ફાસના મો ઉપરનો
કાંકલો પ સારણુકાને દમાવવાકેડે પહેરવાનો પટો
કાંચ, અં કમ શા માટે ર કથુએ, કમપણુ
કાંચે, અં કમરે, શા સાં
કાંસ, પું નદીમાંથી ખેતરમાં પાણી જવાની
કરેલી નીક નહેર ર ગામનુ પાણી વહી જવાને
કરેલી નીક, ગટર.

કાસડી, સ્ત્રી એક જાતનો છોડ, કાગસી ૨
વાળ હોજવાનો દાતાવાળો એક ઘાટ, કગની
કાંસકો, (કાશકો) પું મોડી કાસડી, દાતીઓ
કાંસલું, નંકાસાનુ કઢાઇ જેવુ વાસણુ ર તાસણુ
કાંસલું, કિં અંકાકુ ફે ફે કરવુ ર ખોખાગવુ
૩ કાસલુ, ચગદીને ભરવુ (મુરત)
કાંસા, નં કાસીએડા, ઝાઝ ર નીંણુ
કાંસાકુટ, સ્ત્રી કાસાના વાસણુનો ખડખડાટ
ર કાસાનો ભગાર

કાંસિયો, પું તામણુ, કાસાનો વાડકો
કાંસીએડાં [કાશીએડાં], પું કામાની બનાવેલી
મોડી ઝાંઝો, કીર્તીઆ, જમ જમીઆ કાસીએડા
વગાડવા-માગી ખાવુ [સાધુ વેરાગી લોકો વગાડે
છે તે ઉપરથી] [કલ્પાઈ એની મિશ્રણ ધાતુ
કાંસુ, નં (સં કા) તાણુ, જસત, અંતે
કાંઈ, સ્ત્રી [સં કા] (ચામડી જેવુ) પાતણુ
પડ, અહતા, આચ્છાદન “ઝમ, કોધ, મદ
મોહમાં માલો, ચઢીરે કર્મચરી કાંઈ”-સોજો.
કાંઈજવુ, કિં અંકાયર ચવુ કટાળીવુ ખીદી
ખીદી ચઇ જવુ “હુ તાગથી કાંઈ ગયો.”
કાઉરસગ, પું [સં કા] [સં કા] જેનો ઉત્તર તે,

જૈનનો એક સમાધિ
કાઉસ, સ્ત્રી સેગડીના રસની મોડી કઢાઇ
કાઉ, પું કગ, કાગડો
કાઉકા, અં કાગડાની વાણી જેવુ ન સમજાય
તેવુ બોલબોલ કરવુ તે ર એક સામદુ ધણા
માણસોનુ બોલવુ, ધોવાટ તિરસ્કારયુક્ત કલખલાટ
કાક, પું (સં) કાગડો, કાગ ર (અ) કાક, ચકલી
કાકચાં, પું કાચકા
કાકચી, સ્ત્રી કાચકી, જુઓ
કાકડ, નં (સં કડ) કાકડી ચીભડુ
કાકડકુલો, પું છોડારાની એક જાતની રમત
કાકડાસીંગ, નં એક જાતની નૈષધિ
કાકડી, સ્ત્રી [સં કડડી] નાનુ કુમળુ આરિયુ,
ખીરુ, ચીભડુ [સં કાર્પટ-ચિયરુ] ચિય-
રાને વળ દેઇ બનાવેની લામી દિવેટ
કાકડીઉં, નં એક જાતનુ રેશમ
કાકડો, પું ચિયરાની કરેલી મોડી જડી દિવેટ
ર દીવા બત્તીની જડી વાટ ૩. ગજાની બારી
આગળ લટકેનો માસનો લોચો તે, પડજી.
૪ ચોરીઆ, જીભના મૂળ પાસેના કાકડા જેવા
અવયવ પ નાનુ નાળિયેર કાકડા નાખવા-
છોડારાની એક જાતની રમત.
કાકડાદીય, વિં (સં કા-કાગડાના-તાલ-
તડ) એકજ ક્ષણે બે બનાવ બન્યા હોય તેવુ,
ક્ષણમા-તગજ થએલુ, ઓચિયુ, અણુધારુ
કાકડદિંટ, સ્ત્રી (સં) ચચળ દષ્ટિ ર યોષ-
છિદ્રજોધક દષ્ટિ, નકારી પાપી નજર
કાકડનજ, પું (સં) સમુદ્રની ગરમી, વડવાનજ
કાકડાસા, સ્ત્રી (સં) નસોતર ર કાગનુ ઝાડ.
કાકડપક્ષ, પું કાનછેરીઆ, યુવક [નિશાની હસપદ
કાકડપત્ર, નં (સં) કાગડાના પગ જેવી
કાકડપદ, પું (સં) એક જાતનો રતિપદ
ર કાકડપત્ર, દસપદ [રસો, શીરો
કાકડ પું ગડાકુ બનાવવાનો મહુડા જોળનો
કાકડ, પું અંકેજ કાચો પાતળો શેગડીનો જોળ.
કાકર, પું કરવતનો દાતો ર ચામડીનો ખુ-
પરો ૩ કળાઓ ૪ કાકરો

કાકરી, સ્ત્રી બધા ઝીણા પાતાની ધાર
 કાકરી, સ્ત્રી રેતડી, કાનસ, અતરડી [સોરઠ]
 કાકરીવું, કિં સં નતાને ધાર ચઢાવની ર
 કરવતને તીર્ણ કરવું ૩ ગુસ્સામા દાત કચ
 કચાવવા ૪. ઉસ્કેરવું, ચઢાવવું, આવેશ ચઢે તેમ
 હલકાવવું ૫ ખોતરવું
 કાકરીઆકુંભાર, પું એક કાખરચીતર પક્ષી
 એને માથે લાખી ચોટલી હોય છે
 કાકરીઉં, વિં કાકરીવાળું, જેમાથી મરડ-કાકરા
 નીકળે તેવું (ખેતર, જમીન, છં)
 કાકરા, સ્ત્રી કાકરી, જુઓ
 કાકલી, વિં મૃદુ, કોમળ ર દયામણું, કરુણ
 કાકલીઆ, પું બળીઆ, સૈયડ શીતળા
 કાકલુંદી, સ્ત્રી આજીજી, કાચાવાના કાકલુંદી-
 વેડા-કાલાવાલા કરવા તે, આજીજી કરવાની ટેવ તે
 કાકલુંદા, સ્ત્રી એકજ વખત ફળતાર, જેને એકજ
 છોકરું થયું હોય તેવી સ્ત્રી “દમયંતીની જ ધા દેખી,
 કેળ રહી કાકલુંદા”
 કાકવી, સ્ત્રી ગોળની રસી
 કાકા, પું કાગડાનો સ્વર ર બાપનો ભાઈ ર કોષ
 વૃદ્ધ પુરુષને બોલાવવાનું માનાર્થ સંબોધન.
 કાકાકૌઆ, પું માથે કલગીવાળો કાખરચીતરો એક
 જાતનો પોપટ એને લોકો પોપટની પેઠે પાળે છે
 કાકાજી, પું સસરાનો ભાઈ એ શબ્દ સ્ત્રીઓ વાપરે
 છે (પારસીઓમા કાકા માટે વપરેય છે)
 કાકાપુરી, વિં ચોડીવાર ટકે તેવું, તકલેદી ર
 ધીનાળના પેટનું, જરજ
 કાકાખળીઆ, પું સયડ, શીતળા [જાતનું મોતી
 કાકાખાસી, નં હલકા પાણીનું એવવાળું એક
 કાકિની, સ્ત્રી (સંકંકુણી) ધુધરીઓવાળી કંઠી
 કાકી, સ્ત્રી કાકાની સ્ત્રી ર વૃદ્ધ સ્ત્રીને (માનાર્થે)
 બોલાવવાનો શબ્દ
 કાકીજી-સામુ, સ્ત્રી કાકાસસરાની વહુ, કાકીજી
 કાકું, પું કાકરો, કાકા, ગંગા
 કાકો, પું કાકા, જુઓ ર જે માણસની થીક જાગતી
 હોયતે, દુસ્મન, વેસી “પેલો કાકા આવે, જુઓ કાકા”
 કાકેશ, પું (સં) સાપ, સર્પ.

કાકોસસરો, પું સસર નો ભાઈ; કાકાજી
 કાખ, સ્ત્રી (સં કક્ષા) ખાતી નીચેનો ખાડો;
 બગલકાખમા રાખવું-મગલમા મેતાડવું ર ચોતા-
 ના આશ્રમા રાખવું ૩ મલાળવું સાચવવું [પાક
 કાખખલાઈ, સ્ત્રી બગલમા મળુ મુ મકું બગલનો
 કાખખિલાડી, સ્ત્રી બામલી, બામણી,
 કાખલી, સ્ત્રી બગલ કાખ લી કૂટલી-ખુસ થવું;
 હરખવું કોઈની મસ્કરી કરીને હમવું [ગન કળી.
 કાખી, સ્ત્રી અગરખા-કાચળીની બગલ આગ-
 કાખાઈ, સ્ત્રી કાસકી (બીન)
 કાખોલાઈ, સ્ત્રી બામલી, બામણી
 કાગ, પું, સં કાક) કાગડો, કાક, વાયસ કાગનો
 વાન કરવો-રજનું ગજ કરવું, તરણનો મેરુ કરવો,
 અગુડાનો રાવણ કરવો,
 કાગજ, પું (ફાં) કાગજ, તાવ ર લખેવો કાગજ; પત્ર.
 કાગજ, પું (ફાં) કાગજ ર લખેવો કાગજ
 કાગડા કામડી, સ્ત્રી કામડી) ધતરાજી, ખેડીથી;
 નાખુશી ર અણુવિશ્વાસ
 કાગડાકેરી, સ્ત્રી આકડાના ડોડવા, [વાળી ટોપી
 કાગડાટોપી, સ્ત્રી કાગડાના આકારની લાખી પુઝડી
 કાગડા સાણસી, સ્ત્રી કાગડાની ચાચ જેવી ધાતુ
 ગાળવાની કુલડી ઉપાડવાની સાણસી
 કાગડીઆ, પું પતંગ, કનકુડો
 કામડી, સ્ત્રી ગાડાની બે ઉંધોની પિતંગ જડેલી
 અણી ર કાગડાની માદા, ૩ વિં ચકોર.
 કાગડો, પું (સં કાક) કાક, કાળા ર ગનુ કા કા
 કરતુ એક પક્ષી, વાયસ. ર ચકોર પુરુષ ૩ પતંગ,
 કાગડા ઉડવા-નમતાન જતું, ઉછેદિયુ થવું કાગડા
 કળકળવા-સભાનાશ જતું, ખરાખી ચાચ એવા શુકન
 થવા કાગડો છે-ચાનાક છે, છેતરાય તેમ નથી.
 કાગડાની નજરે જેવું-ચેતતા રવું કાગડાની
 કોટે રતન-અપાત્રે દાન કાગડું ખેસવું તાડવું પડવું
 -અણુચિત્યુ; અચાનક, વયોગે કાગડો દહિયર લાઈ
 ગયો-સારીવસ્તુ નડારાના હ થ જની, છેતરી જેવું
 કાગડોળ, વિં બદસીકલ, વરવું વિં એકાક્ષી, કાણું.
 કાગડોળીઉં, નં એક જાતની રેશ્મક વનસ્પતિ. ર.
 કાગડ, પું કાગજ; કાગળ.

કાગદી, પુઠ (ફાં)કાગળ વેચનારે, ચોપડા બાધ-
નારો. ૨ કાગળ બનાવનાર ૩. વિઠ પાતળી છોલ-
વાળુ (એલચી, લીચુ વગેરે) ૪ નાણુક, તકલદી,
કાવળુ. [કામ ન થઈ થઈ શકે તે.

કાગદીબુવાન, પુઠ ઘણા નાણુક, કાવલુ (પુરૂષ -
કાગમાળી, વિઠ આખા વીખી, નિર્મલ્ય.

કાગમાળો, પુઠ કાગડાનો માળો. ૨ માલ વગરનું,
નિર્મલ્ય ૩ કામ ચલાઉ

કાગમુ, નં હડા આગળનું લાકડું આડી.

કાગવધ્યા, સ્ત્રી એક છોકરે થયા પછી દહાડા ન
રહ્યા હોય તે સ્ત્રી. ૨ કુળ.

કાગવાસ, પુઠ (સં કાક+વાસના) કાકબલિ પિતૃ
નિમિત્ત કાગડાને બળિદાન આપવું તે

કાગવિદ્યા, સ્ત્રી પશુ પક્ષીની ભાષા સમજવાપણું
તે, પક્ષીની બોલી ઉપરથી ભવિષ્ય કહેવું તે,

કાગળ, પુઠ (ફાં) ચિંથરાને પલાળી કુટી બનાવેલું
સફાઈદાર પાતળું પત્તુ, તાવ, તાર ૨ પત્ર, ચિટ્ટી, પ

ત્રિકા, સમાચાર પત્ર કાગળ લખવો-સગા સ્નેહીને
ખબર અતર લખવી “ કંઠે થયા માંધવ મથુરા

જઈ, કાગળ ન લખીઓ કટકા રે.”-દયાં કાગળે
ચઢવું-જહેરમા આવતું, ગવાયું. ૨ કાટું જતું. ૩.

મરી જતું કાગળની કાચળી-ઘણું નાણુક કામ-
ળની કાચળી જેવું, કોમળ, તકલેદી

કાગળપત્તર-ત્ર, પુઠ વહેવારો પયોગી લખાણુ, ખત,
દસ્તાવેજ ૨, પત્રવ્યવહાર [(લખેલા.)

કાગળીઆં, નં કામકાજના ઉપયોગી કાગળો
કાગળીઓ, પુઠ ટપાલ લઈ જનાર, કાસદ.

કાગારોળ, પુઠ (સં કાક + આરાવ) રડાપીટ
૨ ઘોઘાટ, રડારોળ, કલકલાણુ, વિલાપ

કાચ, પુઠ (સં) રેતી ઓગાળીને બનાવેલો લીસો
ચળકતો પદાર્થ તે એની મુખ્ય ત્રણ જાત છે-

બિલોરી, ચિનાઈ, અને સાદો કાચ ૨. દર્પણુ,
આરસો ૩ પાસાદાર ચળકતી મિશ્ર ધાતુ કાચનો.

કુપ્પો-જેતજેતામા નાશ પામે એવું, જરાકજેરથી
લાગી જાય એવું

કાચએળીઓ, પુઠ કાચ જેવો સ્વચ્છ એળીઓ.
કાચકી, સ્ત્રી એક કાટાવાળું કાચકાં સાય છે તે

કાડ ૨ ગળાની મારી આગળ થતો એક રોગ. ૩.
સંકડામણુ, ગુચવણી. [અપાય છે

કાચકું, નં કાચકીનું કુળ. એનો મર્બ પેટના દરદમાં
કાચડ, સ્ત્રી ગુમડાની આસપાસની સુજેલી જગા,

કાચડો, પુઠ કાંકીડો, બુઓ [દડણુ.
કાચળી, સ્ત્રી ગળે કપ ઉતરે નહિ તેવો એક

રોગ, કાચકી ૨ કાચબાની માદા
કાચળો, પુઠ (સં કચ્છ) પાણીમાં રહેતું એક

પ્રાણી એની પીઠની ઢાલ અને કચકડા બને છે કાચ-
બાની આખ-ચચળ આખ.

કાચર, સ્ત્રી કકડી, કચર, કરચ
કાચરકચર, નં આકસ બાકસ, પરચૂરણુ, પચરાઈ.

કાચરો, સ્ત્રી મીઠાની અદર આવી સુકવેલા કુળ,
શાકના કકડા, સુકવણી. [બગીખાર

કાચલવણુ, નં કાચ બનાવવામાં વપરાતો ખાર,
કાચડી, સ્ત્રી નાળિયેરનો ભાંગેલો કકડો-ટોપરા

સાથેનો અથવા ટોપરા વગરનો. ૨ શાકની સુકવણી.
૩ કોડીમડાના કડકા ૪ કડવા નાળિયેરનું કોટલું

કાચલું નં કોપર, અથવા મીઠા કાઠી લીધા પછી
રહેલું કંઠુ છોડું ૨ ઠીબ, ઠીકરું ૩. કપાળ

કાચલું, નં (સં કચ્છ) નદીના ભાડામાં ખેડેલી
જમીન (તડથુચ, સકરેટી માટે)

કાચાઈ, સ્ત્રી કચાચ, અપ્રવીણતા
કાચિડો, પુઠ કાચડો

કાચીકેદ, સ્ત્રી પહેરામાં રાખવું તે, નજરકેદ.
કાચીજપતી-સી, સ્ત્રી હુકમનામાની પહેલા સરકા-

રમાં માલ અનામત રાખવા સાર કરેલી જપતી
કાચી જમાખંદી, સ્ત્રી પેદાશની કાઢેલી અજ-

માયશ, ઉપર ઉપરનો અડસટ્ટો
કાચી નોંધ, સ્ત્રી ખરડો, ઉપર ટપકે પાકી લખી

રાખેલું તે. પાકી નોંધ નહિ તે
કાચી બુટ્ટી, વિઠ ગાફેલ, બોચડ, બોળ.

કાચી બુદ્ધિ, સ્ત્રી નાદાની, બેસમજ, બાળકબુદ્ધિ;
છાકરવાદી

કાચી મુદત, સ્ત્રી જખત થયો નહોય તે, મુદત પહેલાં.
કાચુ, વિઠ પાકુ ન થયું હોય તેવું, અપકવ; લીલું

૨ પૂરું બકાયેલું નહિ તેવું, કકક, (ચોખા કાળ

૪૦) ૪ રાધેલું નહિ તેવું (અનાજ) ૪. વિદ્યા, સુધુ,
૪૦માં અપૂર્ણ (માથુસ) પનક્કી નહિ તેવું; અદબદ
(કાચો સોદો . ૬ ઉડી જાય તેવું. (કાચો ૨ગ.) ૭
મપ ગજીતરીમા નાનું (કાચા મહિ.) ૮ થોડીવાર
ટકે તેવું, અદદ. ૯ પર ન થયું હોય તેવું. (ચુમકું)
૧૦ જેવું જેમણે તેવું તૈયાર ન થયેલું, અધર કાચ
૧૧ થોડી આવડાનું, બીનઅનુભવી, હેલડ, નાદાન
૧૨ નવું, તાજું “આ નિશાળીઓ હજી કાચો છે”
૧૨ પોચું, નરમ (હેયુ) ૧૨ અદદ, ફરે તેવું. ‘કાનતો
કાચો” ૧૪ આજી, અપકવ, લીલું “કાચુ અમકુ”
૧૫ ગાળી શુદ્ધ કર્યા વગરનું “કાચી ધાતુ” કાચુ
કપાવું-ખરાબ થયું, બગડવું ૨ ખાનગી વાતો ફટવી
૩ બળવું (મનમા) કાચે કપીલો-ખચરવાડ સસાર,
નાના છોકરાંવાળું, કાચુ કચિઆર કાચુ હૈયું-
ઝટ પીગળે તેવું. ૨. હિમત વગરનું કાચે લાતણે
બંધાવું-તાબે થયું, કાચા કાનનું-ભોળું, વિચાસ;
અદાળું, તરત માની દે તેવું કાચું કઠાવવું-ઢેવાળું
કઠાવવું, ડુકાવવું કાચું સોનું-ફળદુપ, રક્ષાળ. ૨
બહુજ ઉત્તમ, ખરુ કિમતી. કાચે થડે પાણી ભરવું
-મિથ્યા પ્રયાસ કરવો, મહેનત બર્થ જાય એવું
કાચ આદરવું [વાડ; કાચુકચિઆર
કાચુંકુંવારું; વિંડ પરણા વગરનું, નાનું ૨ બચર-
કાચુંકુંવારું; વિંડ રાધેલું નહિ તેવું, શેફલું, કેરુ અને
હુણુ આચરકુચર.

કાચુંકુંવારું, વિંડ ચઢ્યું ન ચઢ્યું એવું [કાચળ
કાચુંકુંવારું; વિંડ ચઢ્યું, હેલડ; અપાવરધુ. ૨ નરમ,
કાચ, પુંડ કાચડો, કાચોડો: કચ્છ [ખેડેલી જમીન
અકચ, સીંડ (સંડ કચ્છ) બાકુ, નદીના ખેડમા
કાચડી, સીંડ (કચ્છ) પહેરેલા પિત્તિયાનો છેડા
તરફનો ભાગ જે પાછળ ખોસવામા આવે છે તે.
કાચડી ફટી જવી-ડરી જવું, હોશકોશ ઉડી જવા
કાચડી અલી દોડવું-ખાવડું જનવું; લે મેલ થવી
કાચડીફટ, વિંડ પરઓશ પડ, બળિયારી, લ-
ફ ઓ, હુચ્ચો.

કાચોડો, પુંડ પિત્તિયા સાડીની પાટથી પાછળ
ખોસેલી તે; અકોડો. કાચોડો વાગવો-કચ્છ લીડવો.
કાચરે, વડાએક જાતનું અકચરકું કાસ.

કાચિઆણુ, સીંડ કાચિયાની સી
કાચિઓ, પુંડ (સંડકચી) શાક બાજી વેચનાર.
કાચોડો, પુંડ કચ્છ, કાચોડો.

કાચ, અંડ માટે, સારું, વાસ્તે, અર્થે.

કાચ, નંડ [સંડ કાર્ય] કાચ, કાર્ય

કાચકાર, નંડ (સંડ કાર્ય-નકર્તા) કાચેલ, કાચિ-
વાન, બુદ્ધિશાળી, લાયક ૨ કાચગરો કાચ કરનાર.

કાચગરું, વિંડ જીવાન જોષ, નવલોહીઉં, તરુણ
૨ ધણુ પ્યારું, અતિપ્રિય. ૩ લાડકું, માનીવું ૪
નાજીક, તકલદી પ. સકિતવાળું, કાચેલ.

કાચળ, પુંડ (સંડ કાચળ) મેલ, દીપકીટ ૨.

કાજી અજન. કાજીળની કાટડી-મેલનું ધર. ૨

એબ-લાઠન લાગે તેવું સ્થળ [વાઈ જવું

કાજીળવું, કિંડ અંડમેલ પડવી, કાજીળ જવું, એલ-

કાજીળી, સીંડ છારી, મેલ, કાજીળ ૨ રાખનું પડ.

૩. કાજીળ પાડવાનું કાટીઉં ૩ સીંચોનું એક વત.

૪ ફળફળાદિ બગડી જતા અંદરથી નીકળતી ફગ.

કાજી, પુંડ કાચ, કાજ, કાર્ય ૨. કાર્ય પદ્ધતિ, કાચકા-

કાજીગરી, વિંડ લાલ કારક, કાચગરું [જની રીત

કાજી, પુંડ (આંડ કાજી.) કુરાનના ફરમાન મુજબ

કનસાફ કરનારો અમલદાર, મુસલમાન ન્યાયા-

ધીશ ૨. પડિત, વિદ્વાન કાજીની કુતરી-

મોટાની હલકી વસ્તુ પણુ મોટી. કાજીવિના

હલાલ ન થાય-તીથેજ મુકાય.

કાજી, વિંડ સારું, રડું, ખાસ, ઠીક. (કાંડ)

કાજી, નંડ એક જાતનું તેલી ફળ

કાજી, અંડ (સંડ કાર્ય) વાસ્તે, માટે, અર્થે, સારું

કાજી, પુંડ પુ જો, કચરો, કસતર; વાસીડું

કાજીમે, સીંડ રેન, લગ મ

કાટ, પુંડ ધાતુઓનો મેલ, કપાય, ધાતુનો વિકાર

૨ (સંડ કટક) નડતર; આડ. ૩ ઈમારતી લાકડા;

લાકડાની જો. ૪ નાસ; ધાણુ. ‘માધાતાને મારો

આપણુ, પછે કાચો સેનાનો કાટ”

કાચકૂટ, સીંડ ધરવા ખરો; સરસામાન ૨ કાપવું તે

કાચકો, પુંડ મોટો અવાજ; ભારે ગર્જના.

કાચકોણુ, પુંડ એક આડી સીંધી લીટી કોપર બીજી

ઉભી સીંધી લીટીથી કાપતા ૯૦ અંસનો જે ખુણા

થાય તે ર કાટખુણો બરોમર છે કે નહિ તે તપાસવાનું સુતાગુનું એક સાધન [સરખા હોય તે કાટખુણ ચોખુણ, પુઠ જે આકૃતિના ચારે ખુણા કાટખુણત્રિકોણ, પુઠ ત્રણ ખુણાની જે આકૃતિમાં એક કાટખુણો હોય તે

કાટપીટિયો, પુઠમારતી લાકડા વચનારો કાટરડો, પુઠ પ્રવાહી વસ્તુનો મેલ-ડચરો. ૨ કટાઈ-બગડીને બરાબ થઇ ગયેલો માલ.

કાટ ૧, નંબ વળન, જોખ

કાટલાદાસ, પુઠવચમા પડીને ઓછુ-કાટલું કરનાર કાટલિયો, પુઠઅગિયારમું સરાવનારો; કાયટીઓ કાટલું, નંબ જોખ, વળન ૨ ખોટ આપરી તે, ઓછુ ડરતુ તે ૩ ધડી-ટીપી નાખતુ તે ૪ મારી નાખતુ ફાસ કાઢી નાખતી તે ૫ સદતર પાયમાલી કરતી તે ૬ કાશ, બધા, પાપ. ૬ સુવાવડમાં સ્ત્રીઓને ગુદગના લાકડા વગેરેનું જે ખાવાનું આપવામાં આવે છે તે કાટલું કરતુ—નુસાન કરતુ, ઓછુ કરતુ, કાપતુ. ૨ મારી નાખતુ (જીવંતી)

કાટલું, વિઠ કાટના રંગ જેવું

કાટલું, કિંઠ સં [સં કર્ત-કાપતુ) કાપતુ, છેદતુ ૨ કરડતુ ૩ વેતરતુ

કાટવો, પુઠ એક જાનનો ઔષધી ઢોડવો

કાટાકાટ, સ્ત્રીઠ કાપાકાપી, સહાર, કતલ ૨ અટસ, અદાવત

કાટોડો, પુઠ ચક્રમકર કાટરડો, જુઓ.

કાટી, સ્ત્રીઠ કાયદું ૨ કાયટીયો

કાઠ, સ્ત્રીઠ હેડ, લાડકાની ખેડી (કચ્છ) ૨ લાકડા કાઠ, પુઠ (સં કાપટ) કાટ, જુઓ ૨ વિઠ ધર્ત, પહેચેલો

કાઠડી, સ્ત્રીઠ ઘોડા અથવા જાટ ઉપર ખેસવાનું કઠેરાવાળું ખેસણું ખોગીર ૨ ઘોડાની પુઠનો તગ. કાઠડો, પુઠ ખોગીર, કાઠડી. ઉંટ કયાં ઢેકા તો માણ્યમે કયાં કાઠડા-થાન તેવા થઇએ તો ગામ વચ્ચે રહીએ, આડે લાડડે આડો વેલ.

કાઠલો, પુઠ ડન્યાને આપવાનું ધરેણું, વમત, રીતનું ધરેણું

કાઠલઈ, પુઠ એક જાનના કાઠણ-લાલ ધર્ત, લાલીઆ ધર્ત. [નાખવાની જાનની ધાખળી દળી. કાઠડલી, સ્ત્રીઠ (કાઠડા+દળી) કાઠડા ઉપર કાઠાળુ, વિઠ (કાઠું+વાળુ) મળખતને ઉચાખાવાનું કાઠિઆવડો, વિઠ [કાઠી-એક જાત + વાટ-દેશ] કાઠિયાવાડનું સખધી

કાઠિન્ય, નં [સં] કાઠણપણું, કાઠણખં, કઠોરતા. કાઠી, સ્ત્રીઠ (સં કાપટ) લાકડી, સોટી ૨ જડી, વેત, રાજદડ ૩. વાવટા-નિશાનની લાકડી, રતલ ૪. બાળવાના લાકડા, બળતણ પવાસ, ૬. ૩૫ સુડી ૧૬૧૧ કુટનું માપ ૭ એક વીધાનો ૪૦૦ મો ભાગ, હાથ ૮ તળ કાઠિયાવાડના અસલ રહીસોની એક જાત ૯ શરીરનો બાધો-ઘાટ, કલેવર [લાકડાનો સામાન

કાઠીઓ, પુઠ [સં કાપટ-લાકડું] ગાડાનો કાઠું, નં શરીરનો ઘાટ, બાધો, કલેવર, શરીર, પિંજર ૨ હવાના, ચારણા, ૩૬ વગેરેનું ખોખું ૪ કાઠડો, ખોગીર ૪ ખોખું, આકાર પ. વિઠ કડક, કાઠણ ૬ આકરું, મિળજી. ૭ કજીસ, કૃપણ, ૮ ઉતરતું બરાબ.

કાઠણ, કિંઠ સં [સં કૃપ-ખેચતુ] અદરથી બહાર ખેચી લેતુ, બહાર લાવતુ ૨ ખસેડતુ, દૂર કરતુ ૩ લખતુ, આવેખતુ, ચીતરતુ ૪ યુક્તિ રચતી બનાવટ કરતી ૫ ખાતલ-રદ કરતુ ૬ સારાશ લેવો, ફળ-હાસન જેવું ૭ સહન કરતુ, સહેતુ, (ધણે દુખે) નિભાવતુ ૮. અવાજ-સાદ મોટો કરવો ૯ ઉપખવતુ, બનાવતુ ૧૦ વણતુ ૧૧ કાટલું, તાર કાઠવો. ૧૨ લખાવતુ, વાયદા કરવા ૧૩ ગાળતુ, છુટતુ 'રંગ કાઠવો' ૧૪ ઉપાડતુ, જણતુ 'વાત કાઠની' ૧૫ ફેસલાતી લખ જતુ નસાડી લઈ જતુ ૧૬ ગણતુ (બાજ) ૧૭ વાળતુ, વેર લેતુ દહાડા કાઠવા-વખત ગુમાવવો ૨ મુશ્કેલીથી ગુજરાન ચલાવતુ વાત કાઠની—ઢોષ વિષય ઉપાડવો. કાઠી નાખતુ—રદ કરતુ, ખાતલ કરતુ ૨ ખર્ચ રદ કરવો ૩. નપાસ કરતુ. 'તેને અજિતમાં કાઠી નાખ્યો' કાઠી ચકતુ—રજા આપવી. ૨ કાઠી

કાલુ. ૩. ઉત્તારવુ (જુગડુ) ૪ ઝટ જડે તેમ મૂકવુ; જેનાળું કાલવુ—લીધેલા પૈસા ન આપવા સાર કાલવો—મતલબ શોધવી. ૨ સત્વ ખે-ચવુ. ૩. નફા મેળવવો. સાદ કાલવો—મોટેથી ખોલવુ, ધારો કાલવો. શોધી કાલવુ—ખોળવુ ઉત્પલ કરવુ, ચિત્રામણ કાલવુ—લીટા લીટા કરવા, ખે દરકરીથી જેમ તેમ ધસડી કાલવુ ચિત્ર કાલવુ—ચિતરવુ અક્ષર કાલવા—કાપી લખવી. ૨. લખવુ ૩. રખવુ, ઈં થી લખેલુ જુસી નાખવુ નામ કાલવુ—કીર્તિ, આમર વધારવી. દાત કાલવા—હસવુ, મસ્કરી કરવી મૂળ કાલવુ—છેદન કરવુ, ઉખેડી નાખવુ ઉ ભરો કાલવો—ઉચ્ચારવુ, મનમા ભરાઇ રહેલુ બહાર પાડવુ. પોતીઉ કાલવુ—ખીવુ, ખાયલા થવુ કાલવુ ક્રિયાપદ આ ઉપરાંત જુદાજુદા સંખ્દો સાથે જોડતા જુદાજુદા અર્થો જણાવે છે કાલો, પુ. (સ. ૦ કવાથ) ઉકાળો, કવાથ, કાવો ૨ વરસાદનુ પાણી ખેતરને ખોદી નાખે માટે કરેલી નીક—મટર તે ૩ તડકા, મરમી [કચ્છ] કાણુ, સ્ત્રી. ૦ મરણ પછી ચેવુ ને શેક કરવો તે કાણુજવું—પરગમથી રોવા કુટવા જવુ ૨ નુકશાન થવુ. કાણુખાંડવી—રોવુ કુટવું કાણિયાં, ચિંકાણે આપનાર, શેક કરનારા કાણું, ન. ૦ છિદ્ર, વેક, બાકુ, ગાબકુ, શાર ૨. બખાઈ, રસ્તો, નાકુ કાણુ, ચિ. ૦ છિદ્રવાળું, રધવાળુ ૨ એકજ આખે દેખતું હોય તેવુ ૩ ચાડિયુ ૪. બેદ—કુમંપવાળુ; પોલું ‘ધર કાણુ છે’ ૧૮, સ્ત્રી. ૦ દુડીની નીચેનો ભાગ, પેદુ ૨ આય, રામ, કૌવત; હોમ, ૩ (સ. ૦ કર્તની કૃત—કાપવુ) સોનીનુ કાપવાનું ઓળર, કાપણી કાતણુ, સ્ત્રી. ૦ કરોળીઆ જેવુ એક જીવકું કાતણી, સ્ત્રી. ૦ કનિજા મુત્તરની ઠાકડી (ઝાલો) કાતર, સ્ત્રી. ૦ [સં. ૦ કર્તની] જનાવરોમા વાળ ઉતરી જવાનો એક રોગ કાતરની પેટે કાપી નાખે તેવી ધાર વાળી ઠીકરી ૩ હાથની હથેળીમાં જે લીટીઓ વચ્ચેનો ત્રિકોણાકાર ભાગ

૪ લુગડા, વાળ વગેરે કાપવાનું બે પાખીઆં-વાળુ ઓળર, કાપણી કાતર મૂકવી—કાપી નાખવુ, ખનામ કરવુ, ૨ નુકશાન કરવુ, જન કરવુ, ૩ રદ કરવુ ૪ કમી—ઓછુ કરવું ૫ દગો દેવો, વિશ્વાસવાત કરવો ૬. બિધુ બોધવુ. કાતર, ચિ. ૦ બીકણુ, બીરુ ૨ દુખી ‘નિજ ભક્ત વિગહે કૃણુ કાતર,’ ૩ અખીર, ના હિમ્મત. ૪ કતરાતુ, વાકુ કાતરણી, સ્ત્રી. ૦ કાપણી ૨ કાપવાલી રીત ૩ કાતર ૪ ખળીમા સાહસોને જે વર્ષણ આપે છે તે. કાતરવુ, કિં. ૦ સં. ૦ કાતરથી કાપવુ ૨. કમી—ઓછુ કરવુ ‘કાતરક કાતરે’ ૩ ખોતરવુ, ખણવુ ૪ ધસાતુ બોવવુ કાતર, પુ. ૦ ચીરા, લીમોટા, કાપા, વાડીઆ. (જીભ હાથ વગેરે ઉપર પડતા) ૨. પાતળા ચપ્રાકાર કડકા ૩ એક જાતની આતસખાણ ૪. વાકી ચપરી શીંગો જેવા ફળ (આમલી ધં ના). ૫ ચોમાસામા થતા રવાડીયાળા જીવડા. કાતરીઉ, ન. ૦ ધરનો છેક ઉપરનો ઊપરાંતે લગનો નીચો મેડો તે ૨ એક જાતનુ લાકડાનું બને બાજુએ ધારવાળુ હથિયાર ૩ બે ચુડીની વચ્ચેમાનુ પાતળી ચીપનુ કકણુ ૪ બેજી, મગજ પ કટાક્ષ, રીસમા કરડી આખે બેવુ તે કાતરી, સ્ત્રી. ૦ પાતળી કકડી, છોલ. કાતરેલુ, ચિ. ૦ કરડેલુ, વેતરેલું, કાપેલું. કાતરો, પુ. ૦ શીંગ જેવુ લાલુ વાકુ ફળ કાતળ, પુ. ૦ અફવા, ખોટી ખબર, ચપ. કાતળી, સ્ત્રી. ૦ વાસ, શેલડીની બે ગાંઠ વચ્ચેનો કડકો પેરાઇ ૨ ચીર ૩ કાતરી કાતળીઆ, પુ. ૦ એક જાતના ઉત્તમ ચોખા. “આજ મે રાખ્યો કુતર કાતળીઓરે, કૃણુ પાત-ળીઆ મારો પરાણે ૨”—ભાવણુ. કાતળું, ન. ૦ શેલડીના ગોળ નાના કડકા, ખેડેરી ૨ જડુ ગામચુ, જડી છોલ—ચીરી કાતી, સ્ત્રી. ૦ જુડી પાળી, મોટી ઠીર ૨ શક્તી, કાપવાનો દાત ૩ દગો, પેટમા છરી—મેલ; કૃષ્ટ વૃત્તિ. ‘પેટમા જખરી કાતી, મીકુ મીકુ મુખે વેડે’

કાંતુ, નં ૦ જુડી પાળી, ધાર વગરની છરી ૨
 ઈ. ૩. ધાર વગરનું—સુકુ હથિયાર (તિરસ્કારમા)
 કાંત્યાયન, નાનિકાલ, કાશ કાઢવી તે, નાશ કરવો
 'એનું તે કાંત્યાયન કાઢેજ છૂટકો'—કુસુમાવળી.
 કાંત્યાયન, પું એ નામનો એક ઋષિ
 કાંત્યાયની, સ્ત્રી ૦ દુષ્ટિની ૨ આધેડ ઉમરની
 કાંતવા પ્રત્યધારી વિધવા

કાંથ, પું ભેર, નર, પાણી ૨ દૈવત, કૌવત 'લુગ-
 ડામા હવે કાંથ નથી' [કજીઓ, તકરાર
 કાંથાકાંથા, પું કુચલી, નકામી ભાજગડ, ધળનો
 કાંથા ગોળી, સ્ત્રી ૦ મસાલા બેળાને બનાવેલી
 જાળીઓ (પાનમા ખાવાની) દિારી, રસી, કાંથી
 કાંથાદારી, સ્ત્રી ૦ નાળિયેરના છોડાની બનાવેલી
 કાંથીડું, વિં કાથાના રગનુ, ૨ કાંથીનું દોરકુ
 કાંથી, સ્ત્રી ૦ નાળિયેરના છોડાની દોરી, કાંથો
 કાંથે, પું નાળિયેના છોડાની દોરી-દોરડા ૨
 ખેરની જાલમાથી કાઢેલો અર્ક જે પાનમા ચુના
 સાથે ખવાય છે

કાંકણ, પું [સં ૦ કંઈમ.] પાણી મળવાથી
 ધૂળ મટાડી મળી જે ગારો થાય છે તે, કીચડ,
 મક્ક કાંકણ ફેંકવો—અપજ્ઞ મળે એવું કામ
 કરવું કાંકણ ખુલ્લો નફા વગરનો વેપાર કરવો
 કાંકળરી, સ્ત્રી ૦ કાંચલ, કાંકિલા. ૨ સરસ્વતી
 ચારદા ૩ મેના ૪ બાજુભટ્ટે રચેલી એક વાર્તા
 કાન, પું (સં ૦ કર્ણ) સાંભળવાની ઇન્દ્રિય,
 કર્ણ, શ્રવણેન્દ્રિય ૨ લક્ષ, ધ્યાન ૩ સાર અ-
 સાર સમજવાની શક્તિ 'મૂરખને કાન હોય'
 ૪. નાકુ, કાણુ, ઈન્દ્ર. કાન ઉઘાડવા—સમ-
 ભવવુ, ચેતવવુ, કાન કરડવા—ગુપચુપ વાતો
 કરવી, મસલત કરવી, કાન કાપવા—છેતરવુ,
 ક્રમવુ, ૨ જીતવુ, ટપી જવુ કાન ધરેણે મૂકવા-
 —જાણી જોઈને બહેરા થવુ, બે દરકારીથી—મફ-
 લતથી ન સાંભળવુ ૨ મગફળીની સાંભળવુ
 નહિ, અહ કારમા લક્ષ ન હેવુ કાન તળે કાઠી
 નાખવુ—ન બેખવવુ, ન ગચુકારવુ, ઉપેક્ષા કરવી
 કાનપટ્ટી પકડાવવી—ભૂલ કબૂલ કરાવવી, કાન
 ફાંછી નાખવા—બહેર કરવુ (ધોધાટથી) કાન

ઝાલવા—ભૂલ કબૂલ કરવી કાન દેવા—ધ્યાન
 પૂર્વક સાંભળવુ, લક્ષ હેવુ કાનપર હાથ દેવા—
 ઉડાવવુ, ૨ અસ્વીકાર કરવો, ૩ ના કબૂલ કરવુ.
 કાન કુટવા—બહેરા થવુ. કાન કુકવા—મન
 આપવો, ઉપદેશ કરવો, ૨ ચેતાવવુ ૩ ઉશ્કે-
 રવુ કાન જાહેરવા—ભાગવત ૨ ઉશ્કેરવુ
 કાન વિનાનું—બહેર, શત્રુકાર કાન ફેંકાવ-
 વા—સુસ્તી ઊગડવી (કુતરાએ) કાને ધરવુ—
 લક્ષ હેવુ, સાંભળવુ કાને હાથે દેવા—અખાડા
 કરવા, ન સાંભળવુ; બહેરા થવુ (જાણી જોઈને),
 ન ગચુકારવુ કાને નાખવુ—સંભળાવવુ, ખબર
 આપવી—કહી છૂટવુ જણાવવુ કાનની ખૂટ
 પકડવી—શીક્ષા લેવી, બોધ લેવો કાનનું કાનુ
 —થોડું બહેર ૨ બોળુ, બોરાસાવાળુ, બોળ-
 વાઇ જાય તેવું. [લાળો જ તુ

કાનખજુરે, પું ધણી પગવાળો ચપટો વેતેક
 કાનચિમડીડું, નં ૦ વાગોળ. ૨ ચામાચિડીડું.
 કાનચિમોરી, સ્ત્રી ૦ વાગોળ

કાનછેરોઆં, નં ૦ કાન ઉપરના વાળના ગુચ્છ,
 કાકપક્ષ (બહુવચનમા વપરાય છે). કાન છેરીઆ
 અમળાવા-રુ કેરુ વા ઉભા થવા, રોમાય ખડા થવા
 કાનટોપી, સ્ત્રી ૦ કાન ઢાંચ તેની ટોપી.

કાનડી, વિં કર્ણાટકની જાણ.

કાનડું, પું વચુકરનું એક ઓળવર

કાનડો, પું એક રાગ.

કાનઠાંકણી, વિં કાનટોપી

કાનન, નં ૦ [સં ૦] વન, અરણ્ય

કાનપટ્ટી, સ્ત્રી ૦ કાનની લાળી—ખૂટ. કાનપટ્ટી

પકડવી—કાન પકડવો ૨ જીતવુ; છેતરવુ

કાનપટો, પું કાને બાંધવાનો પટો—ફટકો

કાનફટો, પું કાનને વીંધીને અંદર મોટી મુક્ક-
 કડી પહેરનાર સાધુ, ગેરઅપથી વેરાગીઓ

કાનકુસિડું, વિં ચાંડીઉ, નિંદાખોર, કાનમસ્-
 નાર ૨ નં ૦ યુગથી, નિંદા

કાનમૂળીડું, નં ૦ કાનના મૂળ પામે થતું ગુમકું.

કાનશિખાળી, સ્ત્રી ૦ કાનસાર, એક જાતનું કાન-
 ખજુરા કરતા નાનું જીવકું. [પડતો ભ્રમ, કાનનું મોં.

કાવ્યસર, પુ૦ (મ૦) કાનનો પોલો ને બહાર
કાનન, સ્ત્રી૦ ધાતુને ધસી સાફ કરવાનું તીખા
લેહાનું શ્રીષ્ટા ઘાતાનુ ઓળર, રેતડી
કાનસીઆં પુ૦ વ્રકપણ કાનહેરીઆ “દીક-
રીઓના કામ, હાથે લાંબા રમિયા, કરે કારમા
કામ, કેશ ધરે કાનસીઆ”-કૃષ્ણારામ
કાનીન, પુ૦ (સ૦) કુવાસીનો છેકરો, કન્યાપુત્ર
કાનું, ન૦ એક પ્રકારનું વાળુ.
કાનુડા, પુ૦ શ્રીકૃષ્ણ, યશોદાનો બાળપુત્ર
કાનુન, પુ૦ (આ૦) કાપદો, ધારો. ૨ રિવાજ, પ્રથા, રૂઢી.
કાનો, પુ૦ (આ૦) સ્વરની નિશાની, ૧, અક્ષરની
પાસે મુકાતો જે ઉભો લીટા તે ૨ વાસણની કોર
કાનોકાન, અન્નતે, પડે. ૨ પર પરા, એકકાનથીબીજે
કાનોમાત્રા, ન૦ ઓનું ચિહ્ન, કાનો અને માત્ર (૧)
કાન્ત, પુ૦ (સ૦) કમ-ચઢાવુ વર, પતિ, સ્વામી,
નાથ ૨. શ્રીકૃષ્ણ ૩ પ્રિય, વૃક્ષ, ૪ ચદ્ર, પ. ન૦
કુંડ ૬ ખરે લોડુ ૭ લોહયુ બક. વિ. ૮ દેખાવકુ, સુદર
કાન્તપક્ષિ, ન૦ મોર. [લલના.
કાન્તા, સ્ત્રી૦ (સં૦) પત્ની, સુદર-રૂપાળી સ્ત્રી,
કાન્તાર, ન૦ મોડું અરણ્ય; વન, કાનન. ૨.
દુર્ગમ માર્ગ. [શિખા, પ્રભા, સૌ દર્શ.
કાન્તિ, સ્ત્રી૦ (સં૦) તેજ, ચળકાટ, નર. ૨.
કાન્તિદાયક, વિ. (સં૦) શોભાઆપનાર, તેજવાળું
કાન્દુમ, સ્ત્રી૦ કાળી જમીન. મહિ નર્મદાવચ્ચેનો મુલક
કાન્દોઆ, પુ૦ (મ૦) (દક્ષિણમાં) મૂતનું નાથ છે.
કાપ, પુ૦ કાપવું તે ૨ કાપો, ચીરો, છેદ આકા.
૩. કાપલી, કડકો, ચીર. ૪ સ્ત્રીઓના કાનનું
એક ધરેણું. ૪ આકાર, ડોળ, ધાટ. ૬ વેત-
રવાની રીત, વેતરણ. [પટાડો, કપાત, ઘટ.
કાપકુપ, સ્ત્રી૦ કાપવું ફાડવું તે. ૨ કરકસર,
કાપટય, ન૦ (સં૦) દગો, કપટ, પ્રપચ, છળ.
કાપડ, ન૦ (સં૦) કપડો કપડું, લુગડું, વસ્ત્ર.
કાપડીઓ, પુ૦ કાપડ વેચનારો વેપારી.
કાપડી, પુ૦ (સં૦ કાપાલિક) સંન્યાસી, જોગી. ૨
એક જાતના માથણ. ૨. સ્ત્રી૦ નાનું કાપડું, (નાની
છોડીનું). [ચળી, ચોળી.
કાપડું, ન૦ સ્ત્રીઓને છાતીએ પ્રહેરવાનું વસ્ત્ર, કા-

કાપણી, સ્ત્રી૦ પાકિયા અનાજને કાપી લેવું તે.
૨ અનાજ ઢાળવાનો વખત. ૩ ધાતુના પતરા.
કાપવાનું હથિયાર, કાતર ૪ કાપવાની દબ-રીત.
કાપડી, સ્ત્રી૦ કાપવાથી પડેલી ચિદરડી, કામ-
ળ-કપડાનો કટકો.
કાપનો પુ૦ મોટી કાપલી, છોમલો.
કાપવું, કિં૦ સં૦ વાઢવું, હથિયારથી ભાગ કરવો;
ચીરવું, ખડિત કરવું ૨ ઘડાવવું, ઓછું-કમી
કરવું ૪ દૂર કરવું, ફેડવું (ફા). ૫ ભુલું જા-
ડવું, ખાતલ કરવું ૬ છેડો આણવો; વડાવવું.
૭. કતલ ચલાવવી ૮ કુકમ કરવા પાના-
પત્તા ઉપાડવા નોતરું કાપવું-નહિ નોતરવું;
ન્યાત બહાર મૂકવું રેતો કાપવો-માર્ગ ઓછો
કરવો ૨ દૂર જવું, ખસવું (તિરસ્કારમાં)
કાપા, પુ૦ લીસોટા, આડા અવળા લીટા, રેખા.
કાપાકાપ-પી, સ્ત્રી૦ હથિયારથી કતલ ચલાવવી
તે, મારામાર, ખુનરેણ, કતલ ૨ અદાવત.
કાપાકુપ, સ્ત્રી૦ વધવટ, ઓછું કરવું તે. ૨ કાપાકાપ.
કાપાલિક, પુ૦ અધોરી, ખોપરીઓ રાખનાર
શિવ ઉપાસક સાધુ.
કાપાલો, પુ૦ શિવ, શકર.
કાપુસ, ન૦ (મ૦) ૩, કપાચ
કાપો, પુ૦ લીટો, લિસોટો, છેકર. ૨. ચીરો, કાપ.
કાફર, વિ. (આ૦) દીનનો ફરમાન ન માનનાર;
નાસ્તિક, અધર્મી ૨ લુચ્ચુ, દોચુ, ખમ્મ, હરામખોર.
૩ જગલી ૪ પુ૦ આફ્રિકાના ધર્મહીન જંગલી લોક.
કાફરી, વિ. (આ૦) આબિસિનિયન, હબસી, સીધી.
કાફરો, પુ૦ (આ૦) સમુદાય, સંધ, ટોળ ૨.
અરમાર, લગાયક વહણુનો જથ્થો, લશ્કરી માણુ-
સોનો સમૂહ, દૂકડી.
કાફિયો, પુ૦ (આ૦) અનુપ્રાસ. [૨. એક રાત્રિથી
કાફી, સ્ત્રી૦ (અ. કાફી) ભુદ, ૨. ભુદ ઢાણાનો ઉકાળો.
કાખર, સ્ત્રી૦ મેના જેવડું કાળા ભુખરા પશુ ચાચને
ગળા આગળ પીળા રંગનું એક પક્ષી.
કાખરચીતરું, વિ. (સં૦ કાખર) તરેહવાર ૨ ચનું-
ચિત્રવિચિત્ર, બહુરંગી, રમણ
કાખરીઉં, વિ. કાખરચીતરું.

કાબરી, સ્ત્રી ૦ કસુખીના બી ૨ ધોળાકાળાર ગની તલી
કાબરુ, વિ ૦ (સ ૦ કબુર) કાબરચિતરુ.

કાબસ, પુ ૦ તેલનો કચરો.

કાબા, પુ ૦ (આ ૦ કર્મર-વાન) ચાચિઆઓની

એક જાત એ ઓખામડગમા રહે છે [વતની
કાબુલી, વિ ૦ (આ ૦) કાબુન સમધી ૨ કાબુનનો

કાબુ, પુ ૦ (આ ૦) સત્તા, અપસાર, હુકમ ૨
અકુશ, ૩ વજન, વગ, ભાર ૪ કમળો

કાબુદાર, વિ ૦ (આ ૦) સત્તાવાળુ, ભારમોજવાળુ,
વજનદાર, વગવાળુ

કાબુલ, ન ૦ અફઘાનીસ્તાનનો એક પ્રાત-પાટનગર

કાબેલ, વિ ૦ (આ ૦ કાબિલ) પ્રીણુ, નિપુણ,
હોશિયાર, પ્રયત્ન, વિચક્ષણુ, ખડુ

કાબેલિઅન, સ્ત્રી ૦ નિપુણના, હોશિયારી, મા-
હોશપણુ ચતુરાઈ, ખ ધાર્ષ

કાબે, વિ ૦ ચાલાક, વિચક્ષણુ, કાબેલ,

કાલા, સ્ત્રી ૦ કુભારજી

કામ, ન ૦ (સ ૦ કમ) જે કંઈ કરવાનું-કરેલું

તે, કાર્ય, કૃત્ય ૨ વ્યાપાર, ધ ધો, રોજગાર ૩ ખામત,
વિષય, પ્રકરણ ૪ કારભાર, દરજો ૫ જરૂર

અગત્ય. “મારે તેનું ધણું કામ છે” ૬ ઉપયોગ,
પ્રયોજન, માફક આવવું તે “તેમને ધણું કામ

લાગે છે.” ૭ જરૂર, ધર્મ ૮ ઇચ્છા, અર્થ, મતજબ
કામ પડવું—જરૂર પડતી, પરિચયમા આવવું

કામ પડવું—અનુમત લેવો, મળ ધમા આવવું

કામમાં આવવું—કામ લાગવું ૨ મરી-ખપી જવું

કામ કરું તેણે કામણું કરું-વતો વેરીને વશ કરે

કામ એટલોજ અર્થ—જરૂર તેટલોજ મમ ધ

કામ કામને શીખવે—અનુભવથી સૌ થાગ કામ

કરે તો મામ મળે-મહેનત કરે તો ભાખરી મળે

કામ કાઢી લેવું-સ્વાર્થ સાંપી લેવો

કામ, પુ ૦ (સ ૦) ઇચ્છા, અભિનાય, પ્રીતિ, યાર

૨ કામદેવ, મદન, રમગ, અનગ મ-મથ. ૩

હિત ૪ અનુમતિ ૫ મનોરથ ૬ કોઈ પણ હૃદય

ભોજ, વિષય વાસના ‘ધર્મ, અર્થ, કામ તે મોક્ષ’

૭ કૃષ્ણનો દીકરો પ્રહુમ્ન ૮ અગ વાસ્તે કાજે,

માટે, સાર ૯ સ્ત્રી ૦ પત ગતી વાળેલી કામડી

કામકળા, સ્ત્રી ૦ કામની કળા, ૨ રતિ, કામદેવની
સ્ત્રી ૩ યુક્તિ, હોશિયારી.

કામકેલિ, સ્ત્રી ૦ (સ ૦) મૈથુન, મંભોગ, રતિરમત

કામકીડા, સ્ત્રી ૦ (સ ૦) કામકેલિ, રતિકીડન

કામકાજ, ન ૦ કોઈ પણ કામ ૩ ધ ધો, રોજ-
ગાર, વેપાર, વ્યવસાય

કામગરુ, વિ ૦ કામવાળુ, કામમાણુ થાયલું, પ્રમાણી.

કામગીરો, સ્ત્રી ૦ નોકરી, ચાકરી ૨ અધિકાર,

સત્તા ૩ નોકરીને અંગે કરવાનું જે કામ તે કામ-

ગરીથો ઉતર્યો કોડીનો—ગાદીનુજ માન

કામચલાઉ, વિ ૦ કામ પુરતું હગમી સાધાગણુ,

૨ કોઈની ગેરહાજરીમા કામ ચલાવવાને રાખેલું,

એકટીંગ [કાનો આખો ૨ કસબચોર

કામચોર, પુ ૦ કામ વખતે ખસી જનાર, હાડ-

કામજોગ, વિ ૦ કામ પુરતું, કામ જેટલું.

કામજવર, પુ ૦ (સ ૦) કામના આવેશનો જે

તાવ-પીડા તે, મદનસંતાપ

કામક, પુ ૦ (સ ૦) કાચમો

કામડી, સ્ત્રી ૦ નાનું કામકું, સાદું ધનુષ્ય, ૨ કામ-

ડીવાળા માણસો, ભિક્ષુ

કામડીઓ, પુ ૦ તીર મારનાર, તીર દાજ, ધનુધારી

કામકું, સ્ત્રી ૦ વાસ છોલી કરેલો-વાળેલી કામડી

જે વડે તીર ફે કાય છે તે, ધનુષ્ય, કોદડ, શરાસન

કામકોડીડિ, વિ ૦ (સ ૦) કમક-વાસ+કોટ-કોટ)

કામડાનું કરેલું (ધર)

કામડી, સ્ત્રી ૦ વાસની ચીપ, પાતળો વાસ.

કામકું, ન ૦ કામડી વળે તેવો પાતળો વાસ.

કામણુ, પુ ૦ વશીકરણુ, મોહ ઉપજાવવાપણુ, મો-

હિની, “કામણુ દીસેછે તારી આખમારે”—દયા ૦

૨ ઇશ્વર, ધ તરમતર, ચેટક, દૂચકા

કામણુગારું, વિ ૦ મોહક, વશ કરે-ભોળવી નાખે

તેનું, “કના તારી કીકી કામણુગારીરે”—દયા ૦

૨ સુદર, કમનીય [વશીકરણુ, બદુ.

કામણુકુંમણુ, ન ૦ કામણુ અને ખીજા દુચકા,

કામણુકુંમણિપુ, વિ ૦ બદુ કરનાર, વશીકરણુ કર-

નાર, ચેટક કરનાર

કામતાઇ, સ્ત્રી ૦ (સ ૦) લ પટાઇ, વિષયાસક્તિ

કામતાઈ કેલિ ચહે, દામતાઈ દમે રહે, નત્રતાઈ નામ
તે શુ ? શમતાઈ શા મણે ?'—વલ્લભ

કામત્વ, ન૦ (સ૦) કામપણુ, કામુકપણુ.

કામદ, વિ૦ (સ૦) ઇચ્છા પુરનાર, મનકામના
પૂર્ણકરનાર ૨ પુ૦ ઇશ્વર કાર્તિક સ્વામી

કામદશા, સ્ત્રી૦ કામ ઉત્પન્ન થવાથી જે સ્થિતિ
થાય છે તે (અભિલાષ, ચિંતા, ઓદિત, ગુણુ કથન,
ઉદ્વેગ, પ્રલાપ, ઉન્માદ, રોગ, જડતા, મરણુ એ દશ
કામ દશાઓ કામ્યશાસ્ત્રમા કહેલી છે)

કામદા, વિ૦ યથેચ્છિત વસ્તુ આપનારી

કામદા, સ્ત્રી૦ કામધેનુ ૨ નાગરવેલ, નાગવલ્લી

કામદાર, વિ૦ કામ કરનાર—અધિકારી વર્ગ ૨
પગાર લઈ કામ કરનાર, ચાકરીઆટ

કામદુર્ગા, સ્ત્રી૦ કામધેનુ

કામદૂતી, સ્ત્રી૦ (સ૦) કાયલ, કાકિલા, મદનદૂતી

કામદૃષ્ટિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) કામની ઇચ્છાવાળી દૃષ્ટિ,
વિષયવાસના [રતિપતિ, પદ્મન્ન, કેતન

કામદેવ, પુ૦ (સ૦) કંઈક દર્પ, અનગ, મન્મથ, સ્મર,

કામંધે ધો, પુ૦ ધ ધો, રોજગાર, ઉદ્યોગ

કામધેનુ સ્ત્રી૦ (સ૦) મનકામના પૂર્ણ કરનારી

સ્વગની ગાય ૨ જેમાથી મુરાદ હાસલ થાય તે,

કામના, સ્ત્રી૦ (સ૦) ઇચ્છા, મુરાદ, ઉમેદ, અભિ

લાષ, વાસના [“કામની કામની કામની રે”

કામની, સ્ત્રી૦ કામિની ૨ અન્નરૂરની, ઉપયોગી

કામખાણુ, ન૦ કામરેવનુ તીર એ પાચ છે (રાત્રુ

કમળ, કાળુ કમળ, આસોપાદવ, આંખો અને

મોગરો) ૨ કટાક્ષ

કામભાવ, પુ૦ પટપણુ, કામની અભિલાષા

કામરૂપ, વિ૦ ઇચ્છામા આવે તે રૂપ ધરનાર

૨ ખુશનુમા, સુદર, મનોહર

કામલેટ, સ્ત્રી૦ એક જાતનુ જીનનુ કપડુ

કામવાસના, સ્ત્રી૦ (સ૦) ઇશકની ઇચ્છા, વિષયેચ્છા

કામવિકાર, પુ૦ (સ૦) ઇશકથી થતો વિકાર—આગર

કામવૃદ્ધિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) કામનુ વધવુ તે, વિષય

વાસનાનુ વધવુ તે

કામશાર, ન૦ (સ૦) કામખાણુ.

કામશાસ્ત્ર, ન૦ (સ૦) ઇશક—વિલાસ કરવા

સખ ધી રીતભાત, કાકશાસ્ત્ર, અનગર ગ

કામસ, સ્ત્રી૦ શેલડીના રસનો મેલ, મોળનો કચરો.

કામસર અ૦ કામ માટે, કામાર્થ, કામને લીધે.

કામસાધુ, વિ૦ સ્વાર્થ ઉપરજ નજર રાખનાર,

આપમનલખી, સ્વાર્થ

કામસૂત્ર, ન૦ વાત્સાયન મુનિએ બનાવેલ કામ-

દેવના વ્યાપારનુ વર્ણન કર ૥૩ શાસ્ત્ર

કામહીણુ, વિ૦ (સ૦) નપુસક, હીજડો, નામદ

૨ અશક્ત, નિર્બળ

કામળી, સ્ત્રી૦ (સ૦ કબલ) કામળી.

કામળીઓ, પુ૦ ચોમાસામા થતો એક જાતનો

કાળો રુવાવાળો જીવડો.

કામળી, સ્ત્રી૦ હલકા જીનનુ વણેલુ કપડુ, ધાવળી

કામળો, સ૦ (સ૦ કબલ) મોટી જે પટની

કામળી, ચુમાળો ૨ કામળીઓ જીવડો

કામા, સ્ત્રી૦ (સ૦) સ્ત્રી, વામા, સુદરી

કામા, પુ૦ હગ 'તેનામા શુ કામા બળ્યા છે.' ૨.

(અ૦ કામા) અલ્પ વિરામ, મિસલો (.)

કામાક્ષી, વિ૦ (સ૦) વિષયી આખવાળી સ્ત્રી ૨

એક તાત્રિક દેવી.

કામાગ્નિ, પુ૦ (સ૦) કામાનળ, કામ રૂપિ અગ્નિ.

કામાટી, વિ૦ (મ૦ કામટી) એ નામની એક જાત

—એ લોક મજૂરી અને ખેતીનો ધ ધો કરે છે

કામાતુર, વિ૦ (સ૦) કામવદ્વલ, ઇશકના જુસ્સાથી

અધીર થયેલુ

કામાદાર, પુ૦ કામદાર; કારભારી

કામાધ, વિ૦ (સ૦) કામથી આધળુ; કામ વ્યાપ-

વાથી કર્તવ્યશન્ય.

કામાનલ, વિ૦ (સ૦) કામ રૂપી જે અગ્નિ તે, કામાગ્નિ

કામાર્થુ, વિ૦ (સ૦) જેને ધણુ કામકાજ હોય તે

૨ ઉલોગી, ઉલમી, પરિશ્રમી [તલખ

કામાવેશ, પુ૦ (સ૦) કામનો જુસ્સો, વિષયની

કામાસન, ન૦ (સ૦) કામ મર્દન કરવા—દાખવા

માટે એક આસન—એસવાની રીત.

કામાસ્ર ન૦ કામખાણુ, જીઓ.

કામિની, સ્ત્રી૦ (સ૦) પ્રેમ—ફેત સખનારી સ્ત્રી;

કામી—વિલાસી સ્ત્રી, ૨. કામની; સ્ત્રી, સુદરી ૩ મુશ;

મદિરા [કામુક, ઇશકી, રસિક, વિલાસી
કામી, વિં (સં કામિન) ઇશકના જુસ્સાવાળુ,
કામુ, નં કામ, કૃત્ય, વ્યાપાર, ક્રિયા, કાર્ય “સેવકને
સન્માન કરીને સોપો કામુ”-કૃષ્ણાં કામુ કામને
શીખવે-અનુભવ એ મોટો શિક્ષક છે
કામુક, વિં (સં) કામાસક્ત, કામો, વિલાસી, રસિક.
“કામુક આવાજ તર્ક વિર્તક કરે છે”-પ્રેમાનંદ
૨ ઇચ્છાવાળુ, ભાવનાવાળુ ‘એની ઉપકાર વૃત્તિ
વધારે ઉપકારના ભોગની કામુક બની”
કામુકા, સ્ત્રીં વિલાસિની, રસિક, બહુ કામવાળી સ્ત્રી
કામેચ્છુ, વિંકામની ઇચ્છાવાળુ, વિલાસી, કામી
કામેટી, સ્ત્રીં (અં કમોટી) વહિવટ કરવા
નિમેલા માણસો, પચ, મડળી, પચાએતર તપાસ
કરનારી મડળી, ૩ પરિક્ષા, તપાસ
કામેશ્વર, પું (સં) શિવ ૨ કામ ને જીતનાર.
કામેશ્વરી, સ્ત્રીં પાર્વતી, દુર્ગાદેવી
કામે, પું બહાદુરીનું કામ, પરાક્રમ, શર કર્મ (કર્મ)
કામેદય, પું કામના જુસ્સાનું ઉભરાવું-અગત
યવુ તે, તારુણ્યનું આવવું તે,
કામેરો, પું કામદાર, જુઓ (હાસાર)
કામ્ય, વિં (સં) રમ્ય, મનોહર, ખુશનુમા ૨
લાજ મળવાની ખાતરજ કરેલું, બદલાની ઇચ્છા-
વાળુ ૨ સુદર [ઇચ્છાથી કરેલું શ્રાદ્ધ
કામ્યશ્રાદ્ધ, નં (સં) અમુક મનોરથ ફળવાની
કાય, સ્ત્રીં (સં) શરીર, ગયા
કાયકષ્ટ, નં (સં) શારીરિક શ્રમ, મહેનત ૨
શરીરની પીડા ૩ દેહને તપ વ્રતાદિથી દમવો તે
કાયચિકિત્સા, સ્ત્રીં (સં) શારીરિક પરિક્ષા,
અને રોગ મટાડવાની જે સારવાર તે
કાયદીઓ, પું અગિયારમું સરાવનાર બ્રાહ્મણ.
કાયદું, નં (સં) કરેલું અગિયારમાના દીવસે
ભોજન આપવું તે અગિયારમું ૨ મરનારની
અગિયારમા દિવસે કરવામા આવતી ક્રિયા, શ્રાદ્ધ
કાયદાસર, વિં કાયદા પ્રમાણે હોય તેવું, કાયદાને
અનુસરવું. ૨ નિયમસર, ધારા મુજબ
કાયદેસર, અં કાયદા પ્રમાણે, કાયદા રીતે
કાયદો, પું (અં) નિયમ, ધૈર્યજીવન, ધારા ૨

શાસ્ત્ર ૩ હુકમ, આજ્ઞા. ૪ ધોડાના ચોકડા સાથે
સબ ધ રાખતી દોરી, જે તેની ડોકની હાસડીના
આકડામા ભરવામા આવે છે [હીર, ૧૨
કાયનાત, સ્ત્રીં કિમત, વિસાત, માલ ૨ બળ, સત્તા,
કાયફળ, નં ઔષધિમા કામ આવતું એક ફળ.
કાયમ, વિં (અં) સ્થિર, અચળ, નિચ, ટકી
રહેનાર ૨ બહાલ, મજબૂત, મુકરર કાયમ કરવું-
બહાલ કરવું, નક્કી કરવું કાયમ રાખવું-રહેવા
દેવું, ફેરવવું નહિ તે, જેમનું તેમ રાખવું
કાયમ ખરડો, પું ખેતરનું નામ, ખુટ, માપ,
દર તથા ઝાડ કુવા વગેરેની તપસીત ખેડતના
નામ સાથે હોય તેવું તક્કારીનું વિગતવાળું લખાણ
કાયમદાયમ, વિં હમેશનું, નિત્યનું
કાયર, વિં (અં) ચાકી-કટાળી ગયેલું ૨ ના
હિમત, હીચકાર, ડરકણ ૩ કટાળેલું, હેરાન
કાયરતા, સ્ત્રીં ભીરતા, હીચારાપણ, કાયરપણ
કાયરોગ, પું (સં) શારીરિક વ્યાધિ, દેહરોગ.
કાયદી, વિં માદુ, આજ્ઞી ૨ રોગથી કાયર તે
કાયા, સ્ત્રીં (સં) દેહ, શરીર, જાત ૨ જનને દ્રિય.
કાયા વણસવી-શરીર ઘટવું ૨ રોગ થવો કાચી
કાયા-સજ્જલ શર દેહ, નાશવત શરીર
કાયાકષ્ટ, નં કાયાને જે કષ્ટ આપવું તે, દેહકષ્ટ.
કાયાકુટી નં એક જાતની ઔષધિ, તેનું તેલ તે
કાયાકુટીનું તેલ (શરીરની કળતર ઉપર ચોપડે છે)
કાયિક, વિં (સં) દેહ સમધી, દૈહિક, શારીરિક
કાયો, પું એક જાતની પીળી મારી (આસાવાડ)
કાર, અં (સં) ઈર્તવવાચક ‘પ્રત્યય’ અચકાર
૨ પણ સૂચક પ્રત્યય ‘અધકાર’ ૩ અક્ષર-ઉચ્ચાર
સૂચક પ્રત્યય ‘અકાર, ચકાર’ ૪ ઉચ્ચ, ધ ધો, ઉચ્ચો.
‘કમાઈ નહિતો શાનો કાર’ ૫ આખર, શાખ.
“આવના રખે વાર લગાડો, ઘટશે વેપારીમા કાર”-
શામળા ૬ માન, પ્રતિષ્ઠા આખર ૭ ભારમેળ,
વક્ર ૮ ક્રિયા, કાર્ય ૯ અબધ ૧૦. નિશ્ચય. ૧૧.
ફેરફાર ૧૨ ભોજ, પાશખી ઉચ્ચકનારી એક જાત.
કારક, પું (સં) વાક્યમા ક્રિયા પ્રયોજક ૨. વિભ-
ક્તિઓના જુદાજુદા અર્થ બતાવનાર, કર્તા, કર્મ,
કરણ, સંપ્રદાન, અપાદાન અને અધિકરણ દર્શક

મસય. (છઠી વિભક્તિ સિવાય બધી વિભક્તિના અર્થ બતાવે છે)

કારકિર્દી, સ્ત્રી (ફાં) કારભાર ચાલુ હોય ત્યાં લગીનો વખત, અમલ ર વહીવટ, અમલ દરમિયાન કરેલું કામકાજ તે [નાર, મહેતો, ગુમાસ્તો કારકુન, પુ (ફાં) દફતર-હિસાબ-કાગળો લખ કારકુની, સ્ત્રી (ફાં) કારકુનનું જે કામ તે, મહે-તાગીરી, ગુમાસ્તી ર લખનારની ચતુરાઇ-આવ-ડત. ૩ હુચ્ચાઇ, પેચ

કારખત, સ્ત્રી મહેનત, તસ્દી

કારખાનું, નં (ફાં) મોટું કુન્નરી કામ ચાલતું હોય તે ર કોઇ પણ મોટા કામકાજનું ખાતું, મોટા પાયાપર કોઇ વસ્તુ બનાવવા કરવાનું ખાતું કારગન, સ્ત્રી શક્તિ, કૌવત ર વગ, ચલણ. ૩ કામ, અર્થ ૪ કામમા આવવાપણું, અસર

કારચખી-ચોખી, સ્ત્રી રેશમી કાપડ ઉપરનું જરીનું ભરતર સુખડ ઉપરનું કોતર કામ

કારજ, નં (સં) કામ, કાર્ય ર વિવાહ અથવા મૃત્યુ સબધી અવસર

કારજકારી, વિં ગુણકારી, પરોપકારી, કાર્ય કરનાર કારજ-એ પુ કુવારો, હોજ, ટાકી

કારડો, પુ (સં) ક્યારડો, પાણી ભરાઈ રહે તેનું ખેતર ર કરવડો. “કરમા આપ્યો કારડો”

કારણ, નં (સં) આત્માર, હેતુ, નિદાન. ર ઉદ્દેશ, હેતુ, અર્થ ૩ ગરજ, જરૂર ૪ જેથી કાર્યની પ્રવૃત્તિ થાય તે, મૂળ, ખીજ કારણના ત્રણ ભાગ છે સ્વાભાવિક (કપડામાના તાર) અસ્વભાવિક (તારનું જોડાવું), અને કારણ રૂપ, (સાળ). ૫ સાધન, ઇલાજ. ૬ કરનાર, ઉપજાવનાર ૭ નાટક અથવા કોઇ વતની વસ્તુ ૮ કાર્ય ૯ જેને લીધે સારો ખોટો વિચાર બંધાય તે. ૧૦ જૂતમેત, વશીકરણ, મુઠ ઇની જે વ્યથા તે. [ખાતર; માટે

કારણ, અં કેમકે, ખેટલા વાસ્તે ર વાસ્તે, અર્થે, કારણ અવતાર, પુ (સં) ખાસ કામને માટેજ લીધેનો ઇશરી અવતાર

કારણ કે, અં કેમકે, કાને, તેથી.

કારણદેહ, સ્ત્રી (સં) જીવને, અવિદ્યાનું જે વેજન

તે; હ, સ્થૂલ દેહથી જુદો છુ પણ કયા રૂપે છુ તેનું જે અજ્ઞાનપણું તે, માયિક સ્વરૂપ. (વિદ્યાન્ત).

કારણભૂત વિં (સં) સાધનભૂત, પ્રયોજક, સહ-કારી ર કારણ ચર્મ પડતું તે

કારણ શરીર, નં લિ મહેલ, સફમ શરીર. [સખએ કારણસર, અં કામને અર્થે; જરૂરને લીધે, મતલબે, કારણી, વિં યોજનાર, બનાવનાર (સ્ત્રી).

કારણોત્તર, પુ (સં) જવાબ, પ્રત્યુત્તર કાર ઉવ પુ એક જાતનું જળચળ પક્ષી, બતક કારેડ વ્યૂહ, પુ બૌદ્ધ સાધુ ૨. બતકના આકારની સૈન્યરચના

કારતક, પુ (સં) સવત વર્ષનો પહેલો મહિનો. કારતક સ્નાન-આસો સુદ ૧૧ થી તે કારતક સુદ ૧૧ સુધી સવારમા કૃતિકા નક્ષત્ર અસ્ત થાય તે પહેલાં નદી તળાવમા નહાવાનું એક વ્રત કારતકી. વિં કારતક સબધી કાર્તિકી પચામ-કાર્તિક માસથી શરૂ થતું પંચામ. કારતકી પૂનેમ-કાર્તિક મહિનાની પૂર્ણિમા

કારતુસ, નં (અં કારુદ્રીજ) આમડા, કલાઇ કે કાગળની જે પેટીમા દારૂ ગોળી ભરે છે તે. ર બદુકની દારૂગોળી સાથે તૈયાર ટોટી.

કારદાન, નં કળા, યોજના, રચના ૨. લીકમત, તદખીર, યુક્તિ

કારભાર, પુ (ફાં) એકાદુ મોટું કામ કરવાનો વ્યવસાય. ર વહીવટ, વ્યવસ્થા, કારકિર્દી, ખટપટી કામ ‘રાજકારભાર’ [સ્ત્રી

કારભારણ, સ્ત્રી કારભાર કરનાર સ્ત્રી, કારભારીની કારભારી, પુ વહીવટદાર, વ્યવસ્થાપક ર દિવાન, રાજ્યના વતી કામકાજ કરનાર

કારભારું નં કારભાર કરવો તે, વહીવટ, અમલ બજવણી (કારભાર તિરસ્કારમા વપરાય છે)

કારણ, વિં ચમત્કારિક, અદભુત, નવાઇનું ર કામ-રૂપ દેવી; મુદર. ૩ ભયકર, બિઆમણ

કારમોક, અં એક દમ, એચિંતું [સાખ, પ્રતિજ્ઞા.

કારવહેવાર, પુ વ્યવહાર-રીતભાત. ૨ આવડ, કારવ, પુ (સં) કામડો, વાપસ.

કારવી, સ્ત્રી (સં) કામડી. ર અજબ બધાં ૩ મેથી

૪. કારેલીનો વેલો.

કારવો, પુઠ એક તરેહનો ફેરબો ર વખત, તક
કારસાળ, સ્ત્રી(ફાં) કારસાજ)અવેજ,અનામત,
મુડી [આકડો-કડુ

કારસીઓ, પુઠ હિચકાની સાકળ ભરવવાનો
કારસી, સ્ત્રી(ફાં) કારસાજ)અવેજ,અનામત,
કારસો, પુઠ યુક્તિ,કળા, હિકમત ર.એત,મખ ધ ૩.
મનસુઓ, ઉઠાવ

કારસ્તાન, નં લુચ્યાઇનુ કામ,કાવતર, પ્રપચ,
ફદ ર મસલત ૩ મસ્તી,તોફાન.

કારસ્તાની,વિંકારસ્તાન કરનાર,તરકટી ર તોફાની
કારાખડીઓ,પુઠ અશુભ ખબર લાવનાર,કાળો-
કારાગાર, નં બદીખાનુ, કેદખાનુ [નરીઓ
કારાગૃહ, નં બદીખાનુ, કેદખાનુ, તુરગ
કારાપારા, પુઠ ગુથાયુથ, સાચા જુકા ર જાણી
જોઇને દોષ કાઢવો તે, વાધા પાડવા તે,યુથણા.
કારિકા, સ્ત્રી(સં) સમજણ-ખુલામો હોય
તેવુ લખાણ,ટીકા, વિવરણ, ટુકામા ધણો અર્થ
ખતાવનારખાણુ ર ભોયરીગણી ૩ જીટડી ૪ નટી
કારિપેરી,સ્ત્રી(ફાં)દિઅર્થો બોલી ર જ્યા એક જવાબ
જોઇએ લા બે જવાબ હોવા તે

કારો, વિં(ફાં) ત્રાસદાયક,દારણુ ર ઉકુ, પ્રાણ
ઘાત 'કારીવા' ૩ અગત્યનુ હોય તેવુ જીવાનનુ,
'કારી મરણુ' ૩.અજબ,વિચિત્ર, ભારે પ કરનાર
'ગુણકારી'

કારીગર, પુઠ (ફાં) કારીગરીનો ધંધો કરનાર,
ઝીણુ અને નાજુક કામ કરનાર ર કસખી,હુન્નરી
કારીગરી,સ્ત્રી(ફાં)કમળ,કરાવત,ચાલાકી, હીક
મત ર ઉસ્તાદી,ચતુરાઈ ૩ કળાકૌશલ્ય

કારીપારી, સ્ત્રી(ફાં)વાધાવચકા પાડવા તે,કારાપારા
કારો, પુઠ કારાગરીના કામ કરી આજીવિકા ચલા-
વનારી એક જાત,શિષ્યકામ કરનાર

કારણિક, વિં(મં)દયાળુ,કરેણાવાળુ ર દયા
જનક,દયા ઉત્પન્ન થાય તેવુ [થતી લાગણી
કારણ્ય,નં(સં)કરણ્યા,દયા,પારકાનું દુખ જોઈ
કાંચે, અં ક્યારે, કષ્ટ વખતે

કારેલી, સ્ત્રી(ફાં) એક જાતનો શાકનો વેવો
કારેલુ, નં કારેલીનુ ફળ ર લિંગ, તુચ્છ વસ્તુ

કારોખાર,પુઠ (ફાં) કારભાર કારોખાર મડળી-
કારભાર કરનારી મમા, વ્યવસ્થાપક મડળ, મેને-
જીંગ કમીટી

કાર્ડ,નં(અં)ગજીજાનુ પાનુ,પતુ ર જાડો કાગ
ળનો કડકો ૩ ટપાલનો કાગળ ૪ પિજવાનુ યત્ર
કાર્ડર, પુઠ(અં)પિજારો ર પતા રમનાર

કાર્તીક, પુઠ(સં)જોષી,જ્યોતિષી
કાર્તિક,પુઠ(સં)વિક્રમસવત વર્ષનો પહેલોમાસ,
કૃતિકા નક્ષત્ર યુક્ત પૂણિમાવાળો મહિનો

કાર્તિકેય,પુઠ(સં)કાર્તિકસ્વામી,પદાનન શિવના
પુત્ર અને યુદ્ધના દેવ એ મહા બળવાન અને સદા
અભયારી હતા [વિં ક ગાલ, દીન,ગરીબ

કાર્પટ, નં(સં) જીનો કાપલો,જીર્ણ વસ્ત્ર ર.
કાર્પટિક વિં ચિથરેહાલ,કગાલ ર પુઠ યાત્રાળુ,
કાપડી,સાધુ ર કર્મક

કાર્પણ્ય,નં(સં)કૃપણતા, ન્ય,ગરીમાઇ,દીનપણું
કાર્પન,પુઠ(અં) લાકડુ બળી જે કાપલો રહેછે
તે, મેશ [૩ વાસ, કીચક

કામુક, નં(સં)ધનુષ્ય,કામકુ, બાણુ.ર ધનરાશિ
કાર્ય, નં(સં) હેતુ,ઉદ્દેશ ર પ્રયોજન ૩ નિમિત્ત,
સખખ ૪.કામ,કૃત્ય પ કુડળીમા દશમુ સ્થાન

કાર્યકારણુ, નં નૈમિત્તિક હેતુ આશય,મૂળઉદ્દેશ
કાર્યકુળ, વિં કામમા હોશિયાર, કાર્યનિપુણ,
કારીગર [ગોઠવણુ,યાદી

કાર્યક્રમ,પુઠ(સં)કામ કરવાની કરેલી અનુક્રમવાર
કાર્યપ્રયોજન,નં(સં)નમ વગેરેનો રૂડો અવ
સર,પગરણુ ર મતલમ,કામ

કાર્યભાર, પુઠ(સં)કારભાર,કારોમાર,વહીવટ
કાર્યસાચક, વિં કામ કરી લેનાર [વિજય
કાર્યસિદ્ધિ,સ્ત્રી(સં)કામ પાર,પડતુ તે,ફતેહ,

કાલ,પુઠ(સં) કાળ,સમય,વેળા,વખત ર મૃત્યુ,
નાશ ૩.અત,છેડા ૪ મોસમ,ઋતુ

કાલ,સ્ત્રી(ફાં)ચાલતા દિવસની આગળ પાછળનો દિવસ
ર હમણા,ચોડા દિવસ ઉપર કાલ ઉપર રાખવું-
મુવતરી રાખવું કાલ ઉડીને-અવિષ્યમા

કાલકલાઇ સ્ત્રી(ફાં)બચણ,નાનપણુ
કાલકૃત,નં(અં)જીજાની એક જાતનું ઝેર ર, અરીણુ.

કાલિકામણી, નં ૦ વખતનું જુલુ તે ૨ સલાટ
 કાલિખ ડ, પુ ૦ જમણી કુખમા રહેલો માસલ અવ-
 કાલિચક્ર, નં(સ ૦) મોગી આકૃત [યવ, યજ્ઞ
 કાલિજ્ઞ, વિ(સ ૦) જોશી ૨ વખત વિચારીને કામ
 કરનાર [ખનુ તે ૩ મૃત્યુ, અવસાન
 કાલિવર્મ, પુ ૦ (સ ૦) મનુ, મોમમ ૨ સમય પ્રમાણે
 કાલિભુટ, નં ૦ જોડાની અંદર ઠોકવાનું જોડાના
 અથવા પગના આડાગનું લોકકુ ૨ સાચો, ઘાટ, ખીણ
 ૩ મળ પાયો, ઓહું (કણઆનું)
 કાલિવનુ, કિં(સ ૦) કલ્-જુ(કાષ્ઠ) પથ્યુ લુકામા
 ચીકણી પાણી જેની વસ્તુ ધુ ટીને મેળવવું, એકતાર
 કરી દેવું.
 કાલિાં, નં ૦ કપાસના ખીલી ફાટેલા સુકા જિડવા
 કાલાવાસાં, પુ ૦ યાયના, આજીજ, કરગરવું તે
 કાલાપ્રમી, સ્ત્રી(સ) મૃષ્ટ્યુપક્ષની આઠમ, વદઆઠમ
 કાલિકા, વિ(સ ૦) વખતને લગતું, યથાકાળ
 કાલિકા, સ્ત્રી(સ ૦) દુર્ગાદેવી, અખિકા ૨ મેઘવટા
 કાલિ ગુફ, નં ૦ તડયુચ, ખડયુચ
 કાલિ ગડો, પુ ૦ (સ ૦) કાલિ ગા) એક જાતનો ગગ
 કાલિ ગી, સ્ત્રી(સ ૦) એક વેણ, કાકડી
 કાલિ દી, સ્ત્રી(સ ૦) જમના નદી, યમુના.
 કાલિમા, સ્ત્રી(સ ૦) કાળાશ ૨ ઝાખ ૩ લાજન.
 ૪ અધાર
 કાલીન, વિ(સ ૦) સમયનું, કાળનું
 કાલુ, વિ(સ ૦) કલ-તોતળું) અણુસમણ, ગાકુ-
 થેલુ, આલીશ ૩ ૨-૨ ઉપજાવે તેનું અને કુમળું,
 અરુપજ અને તોતળું “કાલુ કાલુ જોડવું”
 કાલું, નં ૦ જે ડોડવામાંથી કપાસ નીકળે છે તે
 કાલું, પુ ૦ એક જાતની માછલી ૨ મોતી બનાવનારી
 માછલી એના ફાટલાને ડીપ કહે છે ૨. દરિઆમાં ખડક
 કાલેરો, પુ ૦ એક જાતનો રાગ, કાલિ ગડો.
 કાલ્પનિક, વિ(સ ૦) કંપનાથી ઉત્પન્ન કરેલું,
 કલ્પિત, બનાવટી, કૃત્રિમ, શોધક
 કાવડ સ્ત્રી(સ ૦) ખાધે જોળે ઉપાડવાને બનાવેલી તુલા,
 વચમા કામડી તે જે છેડે શિકા હોય છે તે જેમા
 બાર મૂકે છે તે
 કાવડીઆ, પુ ૦ કાવડ ઉચકનાર [કાકડું, કાસડું.

કાવડુ, વિ(ધુર્ત, શક, ખળ, કમારુ. ૨ નં ૦ કાવડનું
 કાવડનાં ખોર-ખાજ, વિ(સ ૦) કવતરુ કરનાર, કાવા-
 બાજ, કપડી, કારસ્તાની
 કાવડરૂ, નં ૦ કપટ દગો, છબ, કારસ્તાન.
 કાવરી, સ્ત્રી(સ ૦) કાચની બગડી (સુરત)
 કાવરુ, વિ(બાવરુ, બેમાકળું, આકુળ, આકુળ, આભરુ,
 કાવલુ, વિ(સ ૦) કાલુ નાજુક ને સોભીતુ, પથ્યુ તકેદી,
 જાવળું
 કાવળી, નં ૦ કૂડ કપટ, જળ, પ્રપંચ. [પાતળું પડ
 કાવળી, સ્ત્રી(સ ૦) બગડી ૨ પાણી, દૂધ, ધં ઉપર લરવું
 કાવશ, અં ૦ ખાલી, પોકળ, આકાશ ૨. કથુ નહિ.
 લગારે નહિ ૩ પાધર, ખાલી ખમ
 કાવા, નં ૦ અપરાધ નળિયાની અકેકી-ઓળ તે.
 કાવાદાની, સ્ત્રી(સ ૦) ઝંરી-ચા-સુન્નો કાવો
 કરવાનું વાસણ, ચાદાની
 કાવો, પુ ૦ ધોડને જોળ ચક્રમા ફેરવવો-પલોટવો
 તે ૨, પ્રપંચ, જળ ૩ જુનલજાનો ઉઝળો, કાદો
 કાવોદાવો, પુ ૦ જળ, ભૂલયાપ આપવી તે, કપટ ૨
 નિમકહરામી, લુઆપ ૨. ઉધાજતા કરવા તે
 કાવ્ય, નં ૦ (સ ૦) કવિતા ૨ કાવ્ય શાસ્ત્રમાં કહેવા
 રસાલ કારવાળી ઉત્કૃષ્ટ કવિતા.
 કાવ્ય ચોર, વિ(સ ૦) ખીજના લખાણમાંથી અર્થભાવ,
 વાક્યોની ચોરી કરી પોતાને નામે આડવી દેનાર
 કાવ્યચોરી—ખીજના લખણની જે ચોરી તે,
 તકડામચી
 કાવ્યરચના, સ્ત્રી(સ ૦) કવિતાની બનાવટ, શાચેરી.
 કાવ્યરસિક, વિ(સ ૦) કાવ્યનું શોખીન, કવિતાના
 રસને જાણનાર
 કાવ્યરૂપ, વિ(સ ૦) કવિતામય, પદ્યરૂપ
 કાવ્ય શક્તિ, સ્ત્રી(સ ૦) કાવ્ય બનાવવાની આવડત.
 કાવ્યશાસ્ત્ર, નં ૦ (સ ૦) પિ મળ, કવિતા, તેના રસ.
 અથ કાર વગેરે વિષે જેમા લખેલું હોય તે મથ.
 કાશ-સ પુ(સ ૦) કુસ) એક જાતનું પાતળીસળીનું
 ધાસ, કસાડો
 કાશ, સ્ત્રી(સ ૦) નડતર, પીડા ૨. સાલ, કટક, આડ. કાશ
 કાઠવી-નડતર દૂર કરવું; પીસ ટાળવી. સિદા.
 કાશાંદ્રી, સ્ત્રી(સ ૦) એક જાતનો મોટો પેટનો પડખીવળો

કાશલ સ્ત્રીં નડતર, પીડા, કાસ, સાલ કાશળ
કાલુ-હમેશને માટે દૂર કરવું, સાલ કાલુ, મારો
ન આવવું

કાશ્મીર. પું [સં] એ નામનો એક દેશ
કાશ્મીરી, સ્ત્રીં એક જાતનું જીનનું કપડું ૨. વિં
કાશ્મીરનું, કાશ્મીરને લગતું [પ્રજા
કાશ્યપી, સ્ત્રીં ભૂમિ, પૃથ્વી ૨ કશ્યપની સ્ત્રી. ૩
કાષાય, વિં(સં) લગતું, ભુખરું ૨ કટાણુ ખેડવાદ
૩ રંગીત. [કાટ લક્ષડ.]

કાષ્ટ, નં(સં) લાકડું ૨ કાડી, ધણણું, બળતણું ૩
કાષ્ટકીટ, પું(સં) ભમરો, લાકડા કારનાર જીવડો
કાષ્ટઘટા, સ્ત્રીં(સં) લાકડાની ઘટડી ૨ ઢોરને
નાસી જતા રોકવાને મળે બાધવાનું લાકડું, હેરો,
આડી, ડણુ, હેડ કાષ્ટઘટા વિટ બણા-શોભાને
બદલે ઓભા

કાષ્ટમય વિં(સં) તદન લાકડાનું ૨ લાકડા જેવું,
સોસાર્થ મએલું, મુકું ૩, કકણું નિર્દય, અસર રહિત
૪ મજબુત. [જોડવું એવું જે મન તે.

કાષ્ટમૌન, નં(સં) તદન ગુમા રહેવું તે, કશ્યપે ન
કાષ્ટાવૃત, વિં(સં) લાકડાં જેવું

કાષ્ટા, સ્ત્રીં(સં) દિશા, હદ, મર્યાદા, સીમા ૨ સ્થિતિ,
અવસ્થા પરાકાષ્ટા-અતિશયતાની હદ, આડોઆક
કાષ્ટૌષાધ, સ્ત્રીં(સં) વનસ્પતિની દવા, જડીયુટી
કાસ, પું(સં) કફ, ઉધરસ, ખાસી, કાસો

કાસકદ, પું એક જાતનો આલુ

કાસદુ, નં કાચડું

કાસદ, પું(આ) સદેસો લાવનાર લાઇ જનાર
દત, ખેપીઓ, હલકારો, કાગળો પહોચાડવાનું કામ
કરનાર

કાસદીઉં, નં કાસદનું કામ, કાસદું

કાસદુ, નં કાસદનું કામ, કાગળ પતર પહોચાડ-
વાનું કામ 'કયા કરીશ ન કાસદું, તેથી જુડે બાર'

કાસની, સ્ત્રીં એક જાતની ઔષધિ

કાસન્દ્રી, સ્ત્રીં મોગ પેટનો પડવીવાળો લોટો, ગડું

કાસર, પું(સં) પાડો. કાસરી-ડાણુ, બેસ

કાસવાસ, પું દમ, શ્વાસ

કાસળ, નં કાશલ, જુઓ

કાસાર, નં(સં) સરોવર, તળાવ

કાસીઉં, નં એક જાતનો છોડ.

કાસીદારીઓ, પું એક જાતનું સુતરાઉ કાપડ

કાસુદરો, પું એક જાતનો છોડ, સમ દરસેણું

કાહળ, નં(સં) એક જાતનું શીંગડાના આકારનું

વાળું, રણુશીંગું, નતુકું ૨ ગાયનું શીંગડું

કાહિલી, વિં(ફા) કાયલી, આળરી, માદું ૨
કાયર, આળસુ ૩. ત્વચાગરમી.

કાળ, પું(સં) જરી રહેવું તે, ચાલ્યાજ કરવું તે
વખત, વેળા, સમય; એવા કાળ ત્રણછે (ભૂતકાળ,
વર્તમાનકાળ અને ભવિષ્યકાળ) ૩ નાશ, મૃત્યુ ૪
યમ, યમદત ૫ જેથી મોત થાય તેવું જે તે ૬ દુકાળ
(લીલો કે મુકો) ૭ દુર્દશા, આફત ૮ સહારક શક્તિ,
શિવ દ મોતની અણી, છેલ્લો વખત, જીવ જવાનો
સમય ૧૦, જમાનો, વખત કાળ આવવો-ગુસ્સો
અલવો, અત આવવો કાળ કરવો-શરીર ઉતરવું,
દેવલોક પામવું કન્યા કાળ-કુમારિકાને પરણાવ-
વાનો જે સમય તે કાળે કાદરા મોઢા-દુકાળના
સમયમા માલ વગરની ચીજનો પણ ભાવ આવે
કાળમા અધિકમાસ-દુ ખ પડે ત્યારે ત્યારે બાળુથી
આવે, પડે ત્યારે સદવકું પડે કાળ જાય ને કહેણી
રહે-વખત જાય પણ બદનામ ન જાય

કાળક, સ્ત્રીં કળપ, કાળાશ ૨ કલક

કાળકરાળ, વિં કાળ જેવું ભય કર ૨ પું મૃત્યુ

કાળકા, સ્ત્રીં(સં) એ નામની એક દેવી, દુર્ગા,
ચીત્રીનું એક ભય કર રૂપ [વજનાગ

કાળકૂટ, નં(સં) તિવ્ર ઝેર, હળાહળ ૨ અશીષુ,

કાળકમણ, નં(સં) વખત-કાલો ગુજરવો તે

કાળકેપ, પું(સં) નિરર્થક કાળ ગુમાવવો તે,
વિલબ, રામાટામા કરવા તે

કાળગતિ, સ્ત્રીં(સં) ભાવી, સમયનું બદલાઇ જવું
તે, કર્મ વિપાક 'નર શીટી નારી થયો, કાળગતિ
કહેવાય'

કાળચંક, નં(સં) કાળનું ફરવું ફરવાર થયો તે,

જીવનીની સ્થિતિનો ફેરફાર તે ૨ નાશ, આફત

કાળચંદ્ર, પું જે રાશીનોનો ચંદ્ર નુકસાનકારક
ગણાતો હોય તે, ઘાત ચંદ્ર. (બયેલિય)

કાળચોધડીઉં, નં અક્રેક વારનું અક્રેક વારને
નામે ઝોળખાતુ અક્રેક ચોધડીઉં, ને એ સાતે
વારોના ચોધડીઆમા શનિચરનું જે ચોધડીઉં તે
કાળચોધડીઉં

કાળજ, નં કાળજી, હૃદય, જાતી

કાળજક, નં કાળજી, જીવો (કવિતામા)

કાળજી, સ્ત્રીં કાષ્ઠ કામના પરિણામ માટે થતી
લાગણી તે, ધખનાર ધ્યાન, લક્ષ ૩ ધાર્તી ભય,
ખીક ૪ ક્રિકર ચિતા, સજાળ, હોશિયારી, સાવ
ચેતી ચાનક, ખત

કાળજીજી, વિં અશુભ મોચું, અમ ગળવાણીવાળું

કાળજીવર, પું મરણ લાવે તેવો તાવ

કાળજી, નં જમણા પાસામા આવેલો માસલ
અવયવ, જે લોહીને શુદ્ધ કરે છે ને પિત ઉત્પન્ન કરે
છે, પિતાચય, યકૃત ૨ ન્યા પ્રેમ, શોક, ભયની, અસર
થાય છે તે ભાગ. ૩ હૈયુ, અત કરણ, કાળજીં ચક્ર
થવું-સંતોષ થવો. કાળજીં બળવું-દિલગીરી થવું
કાળજી કટકી જવું-ધેલા થવું કાળજી કોરાવું
-હૃદય વિધાઈ જવું, મનમા દુખ થવું કાળજી
વિનાનું-મોચડ, ઉદ્ધત ૨ સાહસિક કાળજીની કોર
-ધણ જ વહાલું, અત્યંત પ્રિય, હૈયાનોવાર કાળજીમા
કોરી રાખવું યાદ રાખવું, ન ભૂલી જવાય એમ
કરવું, કાળજીનો ડખ-કારી ધાર કટી દુશ્મનાઇ
કાળજી કરવું-સંતોષ થવો, નિરાત વળતી.

કાળજી કા, સ્ત્રીં મરણ રૂપ જે ઉધને, મરણ,
અધારનિદ્રા, ગાઢ નિદ્રા, સુત્રિ.

કાળજ, નં કાળાપણુ મેજ, કાળાશ

કાળજરત્વે, અં વખત પ્રમાણે, સમય જોતા.

કાળપુછી, વિં પુછડાના વાળ બધાજ કાળા હોય
તેવી (ભેસ)

કાળપ્રસંગ, પું જોગવાઈ, જેવો સમય તેવું કામ
૨ મરણુવેળા, નાશનો સમય. [બંધન

કાળપાશ, પું(સં)યમનો ફાસો, જોત, મરણ, યમ

કાળભરવ, પું(સં)શિવ, સકર, મહાદેવ

કાળમીઠ, પું એક જાતનો ધણો કકણકાળો પત્થર.

૨ મિંઘણ જ કાળુ ૩ નિષ્કર અત કરણું

કાળમૂર્તિ, પું(સં)જયંકર આકૃતિવળો પુરૂષ.

વિકાળ પુરૂષ, ભયાનક જન.

કાળમાન, નં (સં)વખતનું માપ ૨ વખતને
માપવાનું યત્ર. 'ધડિયાળ, વગેરે.' [યત્ર]

કાળમાપક, વિં વખતનું માપ કરનાર-દેખાડનાર
કાળમુખુ, વિં કાળના જેવા મોવાળું, જેનું મો
જેવાથી અમ ગળ થાય તેવું ૨ કાળજીં ડ.લા.મન
-કલ કવાળું

કાળયવન, પું કાણુલના તાલજ ધ રાગનો પુત્ર,
અને જરાસઘનો મિત્ર. જે કૃષ્ણ સાંઘા મુદ્ધ મારે
આવ્યો હતો તે.

કાસ્યાનના, સ્ત્રીં(સં)મરણ સમયનું દુખ. ૨
યમ તરફથી થતી શિક્ષા [સંવત્સર

કાળયુકત, પું સાડ સવત્સર પૈકી તે નામનો એક
કાળયોગ, પું કાળનો સંધિ, સંજોગ.

કાળરાત્રિ, સ્ત્રીંદરેક સિતોતેર વર્ષે આવતી આસો
સુદિ આઠમની (અથવા શ્રાવણ વદિ આઠમ) રાત
તે, કાળીની જન્મરાત્રિ ૨ કલ્પની છેલ્લી રાત, પ્રલય
રાત્રિ. ૩ ઘોર અધારી રાત ૪ કાળી ચૌદશની રાત.
૫.યમરાત્રી બહેન.

કાળવેલીઓ, પું ભુરકી નાખનારો, છોકરા-ચોર
ધુતારો બાવો, બદુગારો [સંખ્યાકાળ.

કાળવેળા, સ્ત્રીં નકારો વખત, કુવેળા ૨. સમીસાજ,
કાળવૃદ્ધિ, સ્ત્રીં(સં) માસિક વ્યાજ.

કાળસ્વરૂપ, વિં કાળ જેવું, યમના જેવું ભયકર

કાળાંજન, નં(સં) કાળજી, સુરમે

કાળામરી, નં એક જાતનો વેલો અને તેના દાણા
જેવા ફળ એ મસાલાની ગણતરીમા આવે છે એનો
સવાદ તીવ્રો હોય છે

કાળા, પું નકારા લેખ, દુર્ભાગ્ય. "પણુ દયો કહે, જેને
ભકિત ન ભાવી, તેને લલાટે લખિયા છે કાળા રે."

કાળાક્ષર, પું લખાણુ ૨ મીઠા કાળા અક્ષર કુટી
મારવા-લખતા ન આવડવું, અક્ષરશૂન્ય હોવું

કાળાં, નં ઉધામતા, કુકર્મ. કાળાં ધોળા કરવા-
તરકલ કરવા, પાપ કરવા

કાળા, સ્ત્રીં કાળાપણુ, કાળાશ. (ગિરાદનું ઉલ્લુ)

કાળાતક, પું કાળા રંગના તલ. ૨. શરીરની આમડી
ઉપરનાં કાળાં તલ જેવા કાંધ તે, નાનાં કાળાંકાંધ.

કાળા તલ ચોરવા-નકારા કૃત્ય કરવા, જેનું કળ
નકાર મળે તેવા કુર્મ કરવા
કાળાંતરે, અં કાળના કાળ વહી જાય તોએ ર.
કો કાળે, કટલોક કાળ વીત્યા પછી, ઘણે વખતે ક
કદી નહિ [પણુ ૨ કાળાટ, કાળપ
કાળાસ, સ્ત્રીં કાળા ૨ ગેનો અશ-લેશ, થોડુક કાળા
કાળીઉં, વિં કાળા ૨ ગનુ, કાળુ
કાળીઉં નં અશીલુ ૨ કીડીઆની સેર કાળીકડી
કાળીઆસરસ, પું એક જાતનું ઝાડ એને ઘોળી
કાકડા જેવી શીંગો થાય છે
કાળી, સ્ત્રીં(સં કાલિકા) કાળકા, જુઓ
કાળી કંઠી, સ્ત્રીં કાળીઆ સેર, દાણીઉં મ ગળસુતર,
કાળીઉં
કાળીગાંડી, સ્ત્રીં સ્ત્રીની કોટનું એક ધરેણુ, બલગીરી
કાળીચૌદરા, સ્ત્રીં (સં કાળ+ચતુર+દશ)આસો
વદિ ચૌદસ, દિવાળીની આગલી ગત્રિ, નર્કચતુર્દશી
કાળીજીરી, સ્ત્રીં એક જાતના કાળા ઝીણા કડવાં
ખી જે કૃમિ અને તાવ ઉપર વપરાય છે
કાળીટીલી, સ્ત્રીં(સં કાલ+તિલક)બદનામી,
લાજન; દોષ, કલક
કાળીદશખ, સ્ત્રીં કાળા ૨ ગતી બીવાળી દરાખ.
કાળીદશખ, સ્ત્રીં ચામડીપર થતો એક રોગ
કાળીનામ, પું કાળા ૨ ગેનો સાપ, એક નાગ.
કાળીપરજ, સ્ત્રીં-ફળના વગેરે હવડી જાતના લોકો
કાળી મુસળી, સ્ત્રીં એક ઔષધિ
કાળી પહાડ, સ્ત્રીં એક જાતનો ઔષધિ વેલો
કાળી ગાત, સ્ત્રીં મધ્ય રાત્રિ, અધારી રાત ૨
વદિ આઠમની રાત
કાળી રોટી, સ્ત્રીં માલપુલા
કાળુ, વિં (સં કાલ) કાળજના જેવો રંગ,
સ્વામ, કૃષ્ણ ૨ પાપવાળુ, ધોર, અતિ દુષ્ટ(કામ)
કાળામાથાનું માનવી-માણસ જાત, મનુષ્ય કાળી
નાગણુ-વણીજ હિંડા ઝેરવાળી, હસે તો જીવ લે તેવી
કાળે પાણીએ કાઢતું-સમુદ્રપાર ડરતું, દેશનિકાલ
કરતું કાળો ચાલ્લો-કલક, બદનામી, અપજય,
કાળા ટીલી. કાળુ કરતું-કાળા ૨ ગથી રંગતું ૨
જતા રહેતું, ખસતું જતું શરમના માર્યા મો સતાડતું,
દૂર જતું

કાળુખડો, પું એક જાતની વનસ્પતિ
કાળોકહેર, પું ત્રાસદાયક-અતિભય કર બનાવ,
મોટો જીલમ નાશ, જાળ
કાળોકોપ, પું મોટો જીલમ, સીતમ ૨ મોટો અનર્થ,
ગજમ, કહેર ૩ દૈવકોપ
કાળોચોર, પું કાળા વેશમાં અધારામાં ચોરીનું
કામ કરનાર, પાકો ચોર, પ્રસિદ્ધચોર, લુચ્યો
કાળોવાળો પું એક જાતના કાળા મૂળીઆ
કાળોસરસ, પું એક જાતનો સરસ ૨ કાળીઓ સરસ
કાળો સોમસ, પું એક જાતનું ખનીજ ઝેર
કિકર, પું(સં ચાકર, દાસ, ગુલામ.
કિકરી, સ્ત્રીં (સં) દાસી, ચાકરી ગુમાલડી
કિકિણી, સ્ત્રીં (સં) નાની ઘટડી ૨ ધુવરમાળ.
૩ ધાધરાનું નાકુ ૪ કદોરો, ઝમી પ ધુધરી (ઝાઝર,
ધં ની) ૬ કકણી
કિંગલાણુ, નં અતિ આનંદ, મલકાટ કિંગલાણુ
ચઢતું-ધણા હર્ષમાં આવતું, લહેરે ચઢતું
કિંગલાણુ, કિં અં હર્ષ થવો આનંદ પામતું,
ધણુ ખુશી થતું.
કિશુક, પું ખાખરો, પલાશ
કિવા, અં (સં) અથવા, વા, યા.
કિચ કિચ, સ્ત્રીં ચેચે, બબડાટ ૨ કચપચ,
કિચકિચાવતું, કિં સં ભયરડાય તેમ કરતું,
તાણીને બાધતું, હસતું ૨ દાત પીસવા [૨ ચકડાળ
કિચોડો પું આમલીનો કળીઓ ચીચોડો, કચુકો
કિચન, અં કાગારેક, થોડુક, જગપણુ લેશ, તવ.
કિચિત-ગાત્ર, અં (સં) થોડુક, કંક, જરા,
કિટલી, સ્ત્રીં(અં કેલ) ચા-કાશી ઉકાળવાનું
વાસણુ, ચાદાની
કિટોડો, પું કચરો ૨ ગાંઠાવાળુ લાકડું (કાડતા
વધેલું) ૩ સખત તાપથી નળિયા, છટાનો બાઝેનો
ગઠો ૪ ધાતુને ગાળતા થએલો કાટ કચરાનો ગઠો
કિટખડુ, વિં મળી ગયેલું, ઉધછ ખાધેલું.
કિટ્ટ, પું (સં) કચરો, કાટ, મળ, બગાડ
કિતવ, વિં જુગારી ખેનાડી, ખજ. ૨ કગ, ધુતારો,
ધૂત "કિતવ જ્ઞાનની કીર્તિ કરતી લાજતી નથી
લગાર"—રેવાં

કિતાબ, સ્ત્રી (આ) ચોપડી, પુસ્તક, અથ
 કિતાબ, પુ (આ) ખિનામ, ઇલકામ, પદવી
 કિતાબખાતું, નં પુસ્તકાલય, લાખચરી ૨ ચોપ-
 ડીઓ વેચનાગની દુકાન ૩ ચોપડીઓની વખાર
 કિતિએક, સં કેટલીક, કેક, કેટલાએક
 કિતો, પુ (આ) જડા કાપની કચમ ૨ સારો
 લખેલો ખરડો, નમુનો ૩ ખેતરનો કંડો, વિભાગ
 ૪ અક, ચિહ્ન ૫ અંક એજન, એનુ એચ, સંસ્કૃ
 કિતખાપ-મ, પુ (૨૦ કિમખાપ) જરીભુગના
 વણાટનુ રેશમી-સુતરાઉ વસ્ત્ર, કારચોખી ૨ કસમ
 કિતરી, સ્ત્રી (સં કિતરી) એક તરેહની સારગી
 કિનાર, પુ (૩૦) બાજુ કાર, કાર ૨ કાઠો, તટ
 કિનારી, સ્ત્રી (૩૦) કસમ અને રેશમની વણેલી
 પટી, શીત, કાર ૨ કિનાર
 કિનારો, પુ (૩૦) કાઠો, પાર, બાજુ (દરિયાનો)
 ૨ ઓવારો, તીર, તટ કિનારે આવેલું વહાણ કુચ્છ
 નજીક આવેલું સુખ ગુમ થઇ જતું
 કિન્ડર ગાર્ડન, નં (જર્મન) શિશુ શિક્ષણ
 કિંતુ, અં (સં કિમ+તુ) પણ, પરતુ, તોપણ
 કિતર, પુ (સં) સ્વર્ગનો ગધર્વ, દેવની એક
 જાત, એનું મુખ અથ જેવું હોય છે સ્વર્ગના ગર્વેયા.
 કિતરી, સ્ત્રી (સં) કિતરની સ્ત્રી ૨ સારગી
 કિત્રાખોર, વિં જેરીલુ, દેખી, અટસ રાખે તેવું
 કિન્નો, પુ (૩૦) દેખ, જેર ૨ વર, દાઝ
 કિફા, અં કેળીગમ-પાસ. [પડતું
 કિફાયન, સ્ત્રી (૩૦) નફો, લાખ ૨ વિંસત્તું, ફાપ
 કિફાયતી, વિં સત્તુ, સોલુ, થોડી કિમતનું
 કિમ, સં (સં) થુ, કેમ [ગપગોળો
 કિવદતી, સ્ત્રી (ગિમવદન્તી) જનશ્રુતિ, લોડવાયત,
 કિમ બહુના, અં વિશેષ થુ?, બસ, એટલુંજ
 કિમન, સ્ત્રી (૩૦) પદ્મ, દામ ૨ દર, ભાવ ૩
 હિસામ, માન. ૪ કદર, ખૂજ, લેખ આકળી
 કિમતગાન, વિં મલ્કયાન, કિમતી, મોધુર કામનું.
 કિમતી, વિં કિમતગાન, જુઓ. [ઉપયોગી.
 કિયત, વિં (સં) કેટલું, કેવડું, કેવું
 કિયુ, સં કયુ, કાણુ કિયે મોડે-થુ મોડું લખને
 કિરમલ, વિં પરચૂરણ છટક છટક, નાનાવિધ.

કિરણ, નં (૫૦) સીની લીટીમા પડતો વેગ
 પદાર્થનો પ્રગટ તે, રશ્મિ, કર, મરીચિ, તેજ
 કિરણલેખ્ય-કળા, સ્ત્રી તેજની જાણ લખ જમી
 ઉતારવાની કળા, ફોટોગ્રાફી
 કિરત, સ્ત્રી કીર્તિ, યશ
 કિરતનિયાં, નં કીર્તન વેળા વગાડવાના ઝાંઝ
 ઝક, ખજરી, તાલ ઇં સાહિત્યો ૨. કીર્તન
 કિરપા, સ્ત્રી કૃપા, જુઓ.
 કિરમજ, પુ (આં કિરમિઝ) એક જાતનો
 ઝીણો કાપડો. એ કાપડાની માદામાવીજ સાડો ૨ ગ
 નીકળે છે એ કાપડાને એ-ઠા કરી વાસણમા
 નાખી નીચે ગરમી આપવાથી કાપડ મરી જાય છે
 ને પડી તે, ગ અને દવાના કામમા આવે છે.
 કિરમાણીઅજમો, પુ અજમાનેમળતા ઔપચિમી
 કિરાન, પુ (સં) ભીવની એક જાત ૨. જગલી-
 પહાડી જાત, નિષાદ, કાળી ૩ સસ્કૃતમાના મોટા પાંચ
 કાળો ૪ મહા કવિ ભારવિ પ્રણીત ૧૮ સર્વ-
 વાળુ તે નામનું મહાકાવ્ય
 કિરાતિની, સ્ત્રી (સં) જટામાસી. [સ્ત્રી, ભીવડી
 કિરાતી, સ્ત્રી (સં) પાવતી દુર્ગા. ૨ ભિલ્લી
 કિરાયાદાર, વિં (૩૦) ભાડે રહેનાર, ભાડુત-
 કિરાયુ, નં (૩૦) ધર-જમીન વગેરેનું લવાજમ
 કિરિ, પુ (સં) કુકર; જુડ. [ભાડું, મણેલ, પેતન
 કિરિયા, સ્ત્રી (સં) કિયા, જુઓ.
 કિરેઆલુ નં (૩૦) કરીઆલુ, જુઓ.
 કિરોટ, પુ (સં) મુગટ, તાજ.
 કિરોટી, પુ અજુન. ૨ વિં મુગટ ધારણ કર-
 ના, તાજવાળુ [નિબિડ ૩ વાસની ઝાડીસળુ.
 કિર, અં પક્ષીનો અવાજ, મુજરવ. ૨ વિં મીચ,
 કિસ, અં નિશ્ચય, નક્કી.
 કિચકાર, પુ ચિચિઆરી; તીણી ખૂમર કમાહોર
 સોગમકાર કાલાહોલ. ૩ મશ્કરી, થેકડી.
 કિલકરી, સ્ત્રી કિલકર, મજાક, મશ્કરી [નદ.
 કિલકિલાલ, સ્ત્રી (સં) હપનો ઉભાચે, આનંદને
 કિલકિલાલાર, પુ સોરખકાર, કેલાલક "કેલ
 બોનાવે તો કરે કિલકિલાકાર બે"-દયાળુ [જાણી
 કિલલો, પુ (સં) કિલલક) કિલકર, ખજમચી

કિલામના, સ્ત્રી પીડા, દુખ (આવકોમા)
 કિલાવો, પુ (હિં) હાથીને ગળે નટકુ દોગડુ
 (માવતને ચઢવા ઉતરવા માટે)
 કિલ્લી સ્ત્રી (સં કીલ) કુચી ચારી, કા
 ઉધાડવાસ કરવાનું આગર
 કિલ્લુ, નં (સં કીટ, અનાજમા થતુ એક
 જવડુ, ધનેર, ભોટુ [નાર અમનદાર
 કિલ્લેદાર, વિ [ફાં] કિલાતી મસાળ ગાખ-
 કિલ્લેખંધ, નં ચતુના હુમનાથી રક્ષણ થાન
 એવું જે બાધકામ તે
 કિલ્લો, પુંદુસ્મનથી ઝટ ન આવી શકાય તેવો આ
 સખસ ખાઈવાળો મજબુત કોટ, ગઢ, દુર્ગ
 કિલ્લિય-લિમ્પ, નં (સં) પાપ, પાતક, 'દીન
 દયાળ કૃપા કરી માગ, કિલ્લિય સર્વ નિરા ૧'-
 પ્રાં માળા ૨ મળ, દોષ, અપરાધ
 કિશોર, પુ [સં] ૧૫ વસની ઉમરચુકીનો
 છોકરો, તરુણ, જુવાન (પાંચ વર્ષનો કોમાર,
 દશનો પૌગડ, ને પદર વર્ષનાનો કિશોર કહે છે)
 ૨ નાની ઉમરનો (કાચદામા)
 કિશોરી, સ્ત્રી [સં] જુવાન છોડી, બાળા,
 કુમારી, કન્યા ૨ વછેરી
 કિરત, સ્ત્રી [ફાં] પરાજય, શેહ ૨ ખેતી કૃષિ
 ૩ મહેસુલ, સરકારભરણુ ૪ ખડગી, ચાથ પત્રક
 કિરિત, નં [ફાં] જહાજ, વદાણ
 કિષ્કંધ, પુ એ નામનો એક દેશ પર્વત
 કિસ, વિં (સં) કીદશ] શુ ૨ કટલુ ૨ જરા
 કિસ ગણતરીમા—રો હિસામ ૨ શા લેખામા
 કિસમ, સ્ત્રી ગત, તરેહ, પ્રકાર, ઢબ, વિધ, રીત
 કિસમીસ, સ્ત્રી ગી વગરની ધોળી દ્રાક્ષ [ક પગ, પવવ
 કિસલય, નં [સં] નવાકુમળા પાનનાળી ડાળી,
 કિસ્મત, સ્ત્રી કસમજી, વેસ્થા ૨ કળાવતી
 કિસ્મત, સ્ત્રી મસકતી નીચે રાખવાનું ચામડું
 કિસ્મત, નં [આં] નસીમ, ભાગ્ય, તકદીર
 કિસ્મો, પુ (આં) કલ્પિત વાતા, ગથા, કહાણી
 દાસ્તાન, હિકાયત ૨ યુક્ત હીકમત, છુટો
 હી, સં કંઈ, કચી
 હી, સ્ત્રી (અં) સમજ, ખુનામો ૨ કુચી

કીકરો, પુ પરાણો, મહમાન (ભિલ્લ) ૨ ફરશી
 વિધાણ (સુતારનું) ૩ અખ્યાગત, આગતુક (સુરત)
 ૪ કાકરો, મરડિયો [ચીમો પાડતી તે
 કીકિઆણુ, સ્ત્રી કપાત, કળાહોર, કકલાણુ
 કીકિઆરી, સ્ત્રી તીણી ખૂમ, ચીસાચીમ કરવી
 તે, સામટો ધણા માણસોનો અવાજ
 કીકી, સ્ત્રી બાળક છોકરી તે, કીલી ૨ અણુ-
 સમજી, બાળકી ૩ આખના ડાળાની અદરની
 ગોળ કાળી ડીપડી, પુતળી 'કહાના તારી કીકી
 કામણુગારી રે'—દયાં [૩ અણુસમજી
 કીકો, પુ બાળક છોકરો ૨ લાડકો છોકરો.
 કીચ, પુ ગદવ, ગારો, કીચડ, પક
 કીચક, પુ પોલો વાસ ૨. વિરાટ રાખનો સાળો
 અને સેનાધિપતિ એ દ્રૌપદી ઉપર મોહાધ થતી
 બીમે (દ્રૌપદીના વેશમા) મધ્યયુદ્ધ કરી તેને મારી
 કીચડ, પુ કીચ, કાદવ, ગારો [નાખ્યો હતો
 કીચુકો, પુ કિચોડો, કચુકો, ચચુકો
 કીચુડો, પુ નાનો ચકડોળ
 કીજ, અંવાસ્તે, માટે ૨ કરીને (કવિતામા)
 કીટ, પુ [સં] કીડો, જવડો ૨ મેવ, કાટ
 ૩ કસ્તર, કચરો ૪ ગાંઠો, ગુજ પ અંતેયાર, મે ઢે.
 ૬. વિંકામેવ, પૂર માહિતગાર, પ્રતીજી હેશિયાર
 કીટનાં લાકડા—ગાંઠો ઘણી હોય તેવા લાકડા,
 એનો તાપ ધણો સખત થાય છે
 કીટાયેલુ, વિં કાટવાળુ [ચીપ.
 કીટીડે, નં લાકડાનો પાતળો કડકો, લાકડાની
 કીટીડે, વિં જાગવાળુ (લી) ૨ કપાસના પાદ
 ડાળી ગજવાળુ (૩)
 કીટો, સ્ત્રી પાંડી, કપાસના પાંડાની રજ ૨
 ખાળ તળતા તાવડીમા ખરેલો જુદા.
 કીટુ, નં ઘીને તાન્યા પછી નીચે જે કચરો
 જાય રહે છે તે, કચરો, મેવ, કસ્તર ૨ વિં
 કાટવાળુ, કપાય
 કીટો, પુ માટીના નળીઆ ધટ પાકતા ધણા તાપને
 લીધે માટી ગળી જમને ગડો થઇ જાય તે (દ-
 યિયાર ધસવાના કામમા આવે છે) ૨ ધાતુનો
 રસ વિકાર ૩ ગાંઠોવાળા લાકડાના કડકા, ગડેરી,

વેલા ૪ બગાડ, કચરો [જવાળ, ચેળ
કીક, પું કીટ ૨ ઉધઈ, સડો ૩ ખગજ, ખ-
કીડી, સ્ત્રીં [સંકીટિકા] એક કીણો જીવ એ
એ જાતની હોય છે કાળી ને લાલ લાલ કીડીનો
ચટકો વધારે હોય છે [હિલરણ
કીડિઆર, સ્ત્રીં કીડીઓનું દર ૨ કીડીઓનું
કીડિઆસેર, સ્ત્રીંકીડીઆની કડી, કાળા મણ
કાની કડી. [રસથી કીડા મરે છે
કીડામારી, સ્ત્રીં એક જાતની વનસ્પતિ એના
કીડીઉં, નંકાયનો ગોળ કાણાવાળો દાણો
કીડી ક થવા, નંકાના નાના અનેક પ્રકારના જીવ
કીડીમકોડી, સ્ત્રીંકીડી મકોડી વગેરે નાના જીવ
કીડા, પું [સંકીટક] પેટે ચાલનારો નાનો જીવ
કીડા પડવા - સડવું
કીધ-ધુ, કિં કયું. કરવું ક્રિયાપદનો જૂતકાળ
૨ કહેવું એનો જૂતકાળ, કયું (કાકિં)
કીમતી, સ્ત્રીં કિમતવાળું મૂલ્યવાન.
કીમીઆગર, પું [સં] કીમીઓ કરનાર, રસા-
યણી ૨ કળાખાજ. ૩ ધુતારો
કીમીઓ, પુંહલકી ધાતુને કીમતી બનાવવાની
કળા તે, રસાયણ રસસિદ્ધિ ૨ યુક્ત ૩ સહે-
જમા ધણુ દ્રવ્ય મળે તેની ક્રિયા-ધ ધો
કીંમત, સ્ત્રીં મૂલ્ય, વેચાવું લેતા જે નાણુ આ-
પવું પડે તે ર કદર, ખૂજ, તુલના
કીંમતવાર, અં વસ્તુ અને સામે તેની કીંમત
એવી દરેકની યાદી હોય તેમ, મૂલ પ્રમાણુ
કીર, પું [સં] પોપટ, શુક
કીરત, સ્ત્રીં કિર્તિ, આગરુમાન [ભજન
કીરતન, નં કીર્તિનું ગાયન, ગુણુ-મય વર્ણન,
કીરતનીઆં, નં કિરતનિયા, જીઓ
કીરતાર, પું કર્તા, ઈશ્વર, પ્રભુ [વેર
કીરમજી, વિંઆંકિરમજમાથી બનેલું, લાન-
કીર્તન, નં [સં] ઈશ્વરનું યશોમાન, ગુણુવર્ણન
કીર્તનભક્તિ, સ્ત્રીં (સં)કીર્તનદારા જે ભક્તિ
તે, નવધા ભક્તિમાની એક
કીર્તિ, સ્ત્રીં [સં] ગુણુ કં ઉપરથી જે વાહવાહ
બોલાવી તે, ખ્યાતિ, નામના, કીર્તિકાંટ, પ્રશસા,

વાહવાહ [આગરુમાન
કીર્તિમાન, વિં [નં] કીર્તિવાળું, નામાંકિત;
કીર્તિવત, વિં [નં] કિર્તિવાન, નામાંકિત.
કીર્તિચલ, પું [સં] મોટા જયવિજયતી
યાદગીરી માટે બધાવેલો મિનારો.
કોલ, પું ગાડાના પેડાની અદર તેલ ઉત્પન્ન
પગી જે કાળો મળ થાય છે તે, મળી, ઉગર. દોર
બાધવાનો ખીલો ૩ મેખ, ખુટો, ખીલો.
કોલકારી, સ્ત્રીં મળક, મરકરી, મલકાટ.
કોલો, સ્ત્રીંકીડી, બાળક છોકરી. ૨ કુચી
કોલીદાર, પું તીંગેરીવાળો, ખળનચી
કોલો, પું કીકો, જીઓ
કીરા, પું [સં] વાનગ, વાદરો ૨ સૂર્ય
કીહારે, અં કયારે કયે વખતે.
કીહા, અં કયા, કયે ઠેકાણે
કુંકણી, વિંકોડણુમા થતું, કોકણુનું. 'કુંકણીકળા.'
કુંકણીકેળાં, નં કળાની એક જાત, સકલેશા કેળા
કુંકરી, સ્ત્રીંકાકરી ૨ સોગડી (બાજમા)
કુંકરીદાન, પું કાકરીદાન.
કુંકરો, પું ક કરો ૨ ખાગડો, કુંકો. ૩ ઇંખલા
કુંકાપગુ, વિં શુભ યગલાવાળું, કુંકા પગલાવાળું
કુંકાવટી, સ્ત્રીં કકાવટી [શુકનિયાળ
કુંકાવટો, પું ચદન કકું વગેરે પૂજનો સામાન
ભરવાનું ખાનાવાળું પાત્ર
કુંકાવરણુ, વિં કકુંચું, રાત્ર
કુંકુમ, નં [સં] કકું, જીઓ
કુંકો, પું કકરો
કુંગરો, પું કાંકરો, જીઓ.
કુંચડી, સ્ત્રીં [સં કૂટ] પિંછી, કુંચડી.
કુંચડી, સ્ત્રીં (સં કચુક-ગંગો) ધુગડી,
ધૂમડી, ધાગળા-ખનાતને એક છેડેથી કરચલી
વાળી સીની લઈ માથે બોંદે છે તે, બોચલો.
કુંચવાવું, કિં અં મોકાચાવું; આનાકાની કરવી
અચકાવું, કચવાવું, ક મને કરવું
કુંચી, સ્ત્રીં, ચાની, કિંચી. ૨ પિંછી, કુંચડી.
૩ ભેડ, રહન, મખં. ૪ ઉપાય, રસ, જી. કી,
સમગ. "કુંચાની કુંચીઓ."

કુંધો, પું કુધો, કુયડો

કુંજ, સ્ત્રીં [સં]વેતા ઝાડ વગેરેથી આગ-
દન પામેલુ સ્થાન, લતાગૃહ, માડવો, ગુફા

કુંજ, પું મગળનો ગ્રહ

કંજ કુટીર, નં [સં] લતાગૃહ

કુંજગલી, સ્ત્રીં અને બાજુએ ઝાડ એકબીજાને
મળી ગયા હોય તેની ગલી, સાકડો ગીચ વનમાર્ગ

કુંજડા, પું યાક લાજી વેચનારો, કાઝીઓ ૨ માળી.

૩ કળુમ, કૃપણ [૨ કૃષ્ણ

કુંજભિહારી, પું [સં] કુજમા રમતકીડા કરનાર

કુંજર, પું [સં] હાથી, ગજ ૨ હસ્ત નક્ષત્ર

૩ વિં મોડુ ઐટ [પિપર, ગજપિપર

કુંજર પિપર, સ્ત્રીં [સં] લાખી મોટી તીખી

કુંજરાએલુ, વિં ટાઢી કે વણછાથી વધવા-

ખીનવા ન પામેલુ, કુજરાઇ ગએલુ ૨ બળિ-

યય, ધુમગએલુ [૨ ધુમરાલુ સિઝાઇ જલુ

કુંજવાલું, કિં અગ્નિકાશ ન પામલુ, ન વધલુ

કુંજસદન, નં લતા અને વૃક્ષોને મડપ

કુંજર, વિં પ્રયુન, કચકલ થઇ રહેલુ

કુંજો, પું કુંજો, ચણુ મોટવો

કુંઝડો, પું [સં કુખજ] ચેતા મોનો તે, ગુસ્મે

થએલો હો તે [ખાકુ ૩ અટકી ગએલુ

કુંઝિત, વિં જડાઈ ગએલુ, રુધાએલુ ૨ જુકુ,

કુંડ, પું [સં] જમીનમા ખોદી કોઈ આકૃતિમા

બાધેનો ખાડો, (યજ માટે) વેદી ૨ પાણી

માટે કરેલુ ખુણાઓવાળુ જળાશય, હોજ ૩

કુંડના આકારનુ પાત્ર ૪ બળી આપવાની જગા,

ચેલ પ કુંડી નાનો હવાડો ૬ ખાડો, ગર્ન, 'નર્કકુંડ'

કુંડકુંવર, પું અભિચારથી થયેલો પુત્ર [ચોકકું

કુંડા, નં (સં) કાનનુ મોટાવાળાવાળુ ધરેલુ

કુંડળીઓ, પું [હિ] એક માત્રામેળ છદ

કુંડળી, સ્ત્રીં [સં કુંડલી] નાનું કુંડાળુ, વ-

તુંલ. ૨ જે ચોકડીમા બાર ગણિના બાર ધર

પાડયા હોય તે, ગ્રહના ગ્થાન બતાવનાર્ક કુંડાળુ

(જ્યોતિષ) ૩ હરવ ઇ, અજ્જ

કુંડાળી, સ્ત્રીં કુંડાળી, વર્તુ ન

કુંડાળું, નં ગોળ અદૃતિ, ચક્રકું વર્તુલ, મોળ

૨ ટોળુ, ગુછળુ, ગોળ એટની હાર કુંડાળું

વાળવું—દેવાળુ કાઢવું, ૨ મીકું વાળવું ૩ બ-

સીને ના પાડવી કુંડાળી કરવા—ગરબડગોટો

કરવો, લોચા વાળવા

કુંડી, સ્ત્રીં (સં કુંડ-હોજ)તળિયુ નાનું અને

મો ધણુ પહોળું એવું વાસણ, તાપ્પાકુંડી ૨

ઘી ભરવાનું ચામડાનું ઉભા મોનું વાસણ દબડી.

૩ દોરને પાણી પીવા માટે કરેની હવાડી, ટાકી,

ટાકલી. ૪ વીસની મખ્યાનો મંકેત, કોડી ૫

સોનીનું પાણી ગખવાનું વાસણ ૬ ગખ્ખી ખદી

કુંડોદા, પું એક જાનની ભમરડાની રમત

કુંડાતરો, પું કામડાની ટટીનો આતરો 'શિય-

ળતરતે કુંડાતરે રહેલું નહીં' (જૈન ગીત)

કુંડ, નં માગીનું પહોળા મોનું વામણુ ૨ કૂલ

છોડ વાવે છે તે ૩ ઘી ભરવાની મોટી કુંડી, દબડું

૪ કુંડાળુ, ચક્રકું કુંડે નાખવું-ગોળ ફેર-

બ્યાજ કરવું ૨ આડે રસ્તે દોરવું કુંડે પાડવું-આડે

રસ્તે દોરવું, છેતરવું ૨ ઠેકાણે લાવવું

કુંજ, વિં કુંજ, તાળુ, પાકી ન ગએલુ

કુંદન, નં ચોકખુ સોનું, કાચન.

કુંદસ, પું (સં) કેશ, વાળ, લટ ૨ હળ.

કુંદય, પું કુંદીના પુત્રો [કુંદીને ઉઘેરી હતી.

કુંદિસોજ. પું કુંદી દેશનો યાદવ રાજા, જેણે

કુંદી, સ્ત્રીં સુરસેન નામના યાદવ રાજાની પુત્રી

પૃથ્વા જે કુંદિસોજ રાજાના આશ્રયમા ઉઘરી

હતી પાડવોની માતા, [જડવું ૨ કુંદી કરવી

કુંદલુ, નં લાસની ગજ ૨ કિં સં કુંદનથી

કુંદી, સ્ત્રીં ધોએલા અને આરવાળા લુગડાની

સકાઈ લાતી ગડી બેમાડવાનું એક બોળર, લાક-

ડાની મોગરી, ટીપણી ૨ ધોમીનું એક બોળર

કુંદીપાક, પું માર, ઠોક [મોગરો, ધોઢા

કુંદો, પું લાકડાનો દડકો ૨ બધુકનો હાથો ૩

કુંધવું નં લાકડાનો ઢગનો ૨ લાસની ગજ

કુંપળ-ગીઉ, નં આડને કુંદતી કુંમળી નથી ડાગી

જેવું પાદકું, નવપલ્લવ, નવાકુર.

કુંપી, સ્ત્રીં સાકડા મોની કાચની શીસી ૨ કૂલી

કુંપો, પું (સં કુંપ) મોટો શીસો; માટલો 'કાચા

તારી કાચનો કું'પો'—દયા ૦ ૨ કુલ્યુ
 કું'ભ, પુ૦ (સં૦) વડો, ઘટ ૨ બાર ગણિ પૈકી
 અગિઆરમી રાશિ ૩ હાથી, જિટ, આખલો, છઠ
 ની ગરદન ઉપરનો મામ પિક, ખુંધ, ગડચળ
 ૪ માણામાનું એક અગ ૫ ચૌદ મેરનું એક
 વજન-માપ કું'ભ મુકવો નવા ધરમા વાસ કરતા
 પહેલા સાથીઓ પૂરી તે ઉપર ધડો, નાળિયેર, મુકવા
 તે ૨ માતાના કું'ભનુ સ્થાપન કરવું [મંડચળ
 કું'ભસ્થળ, ન૦ (સં૦) ખુંધ, ખાધ, સ્ક ધ, ઉંચા
 કું'ભકરણ, પુ૦ એક ભવાનક ઉધણસી એ નામનો
 રાક્ષસ અને રાવણનો ભાઈ ૨ ઘણ ઉધનાર
 કું'ભજ, પુ૦ (સં૦) કું'ભમાથી ઉત્પન્ન થયેલુ તે
 'અચસ્ત્ય મુનિ' [જેવડા તુંગડ થાય છે
 કું'ભનુ બી, સ્ત્રી૦ એક જાતનો વેલો, જેને ઘડા
 કું'ભયોની, પુ૦ (સં૦) કું'ભજ, જુઓ
 કું'ભલગન, ન૦ (સં૦) દિવસના જે વખતમા કું'ભ-
 રાશી ક્ષિતિજ ઉપર ચઢે છે તે
 કું'ભાર, પુ૦ (સં૦) કું'ભકાર) મટોડીના ઘાટ બના-
 વનાનો—વેચવાનો ધંધો કરનાર, ઓઝો, પ્રભપતિ.
 ૨ મૂર્ખ, અણુધડ, રાજો કું'ભાર જેવો—મૂર્ખ, આવડ
 વગરનો કું'ભાર કરતા મધેડા ડાહ્યા—શૈક કરતા
 વાણેતર ચઢે કું'ભારને ચાકિ પેડો, ધડો ઉતરે
 કે ગાગર—થુ ધરો તેની કાઢને ખચર નથી; ન બને
 જનકી નાથ, પ્રાત કાળે કિમ્ભ ભવિસ્તિ.
 કું'ભારણ, સ્ત્રી૦ કું'ભારની સ્ત્રી
 કું'ભારવાડો, પુ૦ કું'ભાર લોકોની વસ્તી હોય તે ભાગ.
 કું'ભાનીઉં, વિ૦ કું'ભાગના જેવું ૨ એડોળ; ખરાખ.
 ૩ મારીથી થાપેલું, પિદરિયુ
 કું'ભારીઓ, પુ૦ કાકરીઓ કું'ભાર, જુઓ
 કું'ભારોણ, સ્ત્રી૦ ધ૦ બનાવનાર ભભરી.
 કું'ભી, સ્ત્રી૦ થાભલા નીચેની ખચર—ભાડડાની
 ખેસણી તે ૨ સ્ત ભ, થાભસો
 કું'ભીપાક, પુ૦ (સં૦) એ નામનું નર્ક. ૨. માર
 કું'ભુ, ન૦ જમીનનું એક પાપ; ૧૫ વીધુ, અથવા એ
 વીધામાં એક વસો ઓણુ (લગ્ન)
 કું'ભેક, પુ૦ (સં૦) કું'ભાર) દીકરો એડો; પુ. ૩. કસે.
 ૨. રાજકુમાર, લાહલો. ૩. મારીતો—કાકરી એડો.

કું'વરી, સ્ત્રી૦ (સં૦) કું'ભારી) દીકરી, બેટી; કન્યા
 ૨ રાજકુમારી, રાજકુંવરી, રાજપુત્રી, શાહમી
 'કહેા કું'વરીનો જયજયકાર, જીવો વિકટો 'આ'દ૦
 કું'વળ, ન૦ ધર્મનું ધરાળ
 કું'વાડીઓ, પુ૦ મોમાસામા થતી એક વનસ્પતિ
 એની શંખિનું શાક થાય છે તે બી દોરને ખવરાવે છે
 કું'વાર, સ્ત્રી૦ એક જાતનો કડવો છોડ એના રમનો
 એળિયો બને છે એના પાદડાને પાકું કે લાખુ કહે છે
 કું'વારકા, સ્ત્રી૦ કું'વારી છોકરી, કન્યા
 કું'વારકું, ન૦ કું'વાગ નાના બાળકના મરણને
 મોથે દિવસે નાના છોકરા ખવરાવવા તે, મોથીઉ
 કું'વાર, વિ૦ પરણેલુ નહિ તે, અવિવાહિત ૦ વાદુ
 કું'વારીને છોકરા જણાવવા—મોટા ને મોટા
 તક્ટ ઉભા કરવા, રેતીમા વહાણ ચનાવવું
 કું'વારો કોડે મરે—અનુભવ વગરની લાવના
 કું'બુ, વિ૦ કું'બુ, તાબુ
 કું, અ૦ [સં૦] ખરાખ, હથકું, નિદિત, સૂચક
 ઉપસર્ગ 'કું'બુણ, ગુજરાતીમા કુંનો ક થાય છે
 'કું'બુણ', કમલ. ૨ સ્ત્રી૦ પૃથ્વી
 કું'ધ, સ્ત્રી૦ નાનો કું'ઓ, ટાકલી, વરીડો
 કું'ઓ, પુ૦ કું'વો, જુઓ.
 કુંક, ન૦ કુંકડાનું બોલવું, ૨ અમળણના એક એક
 બાળક છોકરાને રમાડવા—ખીરડાવવાનો અવાજ
 કુંકડવેલ, સ્ત્રી૦ એક જાતની વેલ એના ફળને કુંક-
 ડપાડા કહે છે આજો વેલો ધણોજ કડવો હોય
 છે હવા તરીકે ખરડ, ધ૦ના કામમા આવે છે
 કુંકડો, ન૦ કુંકડો કુંકડી, મરથા
 કુંકડી, સ્ત્રી૦ કુંકડાની માદા, મરથી ૨ રાવણનાં
 ફળ, કાકડી કુંકડીનું મો દેકલે—મરીખ માણુમ
 મોડાથી રાજ થાય.
 કુંકડેક, ન૦ કુંકડાનું બોલવું તે
 કુંકડો, પુ૦ (સં૦) કુંકડ. ૨) એક જાતનો પક્ષી,
 મરથા. કુંકડો હરી લાજ વહાણુ વારો—અમુક
 હરી તોજ થશે ૨ એના વગર નહિજ ચાલે ૨
 કુંકર, પુ૦ કુંતરો [હળમા મારેલી ફાચર
 કુંકરી, સ્ત્રી૦ રમવા માટે ધસેલો જોળ કુંકા ૨
 કુંકરો, પુ૦ મરડિયા; મળામોનું સંકુ આકારનું

બહાર દેખાવ હાડકુ, જે પુખ્ત ઉંમરે આવતા દેખાય છે [ન્યાય, પાપ, અધર્મ]
 કુકર્મ, નં (સં) નહાર કર્મ, દુરાચરણ, અ
 કુકર્મી, વિં કુકર્મ કરનાર, દુરાચારી ૨ પાપી,
 અધર્મી [કલ્પના]
 કુકલ્પના, સ્ત્રી (સં) ખરાબ વિચાર, નહારી
 કુકલા, પું આનાકાની કર્યા કરવી તે, ટટળાવવું તે.
 કુકલે, પું મરી ગયેલાને નામે જૂમ પાડીને
 રડવું તે ૨. અવસરે ખરચ ન કરવો “ એ તો
 ખાપને નામે કુકલે કરશે ”
 કુકો, પું ખાગડો, ઠીકરાનો ગોળાટ ૨. સિંધો, રૂપિયો.
 કુક્ષિ, સ્ત્રી (સં) કુક્ષિ) કુખ, પેટનું એક પડખું,
 ૨. ઉદર, પેટ, જઠર ૩ ગર્ભસ્થાન
 કુખ, સ્ત્રી (સં) કુક્ષિ, ભુઓ ‘રખે લજવતો
 કુખ માહરી, રખે રણે કાળુ કરતો’—હંદંદં કુખ
 કાટવી—ઠોકરા થરા, સંતતિ થતી કુખ લજવતી
 —માને એમ લગાડતી કુખમા ચુટી લેવી—સમ-
 જણની બે વાત કહેવી, સમજાવવું
 કુગતિ, સ્ત્રી (સં) અસદગતિ, અવદયા,
 નર્ક પામવું તે
 કુક્રામ, નં (સં) નાનું ગામકુ, જ્યાં જરૂરીયા-
 તની ચીજો મળી શકતી નથી તે ગામ
 કુચ, સ્ત્રી એક સરખા પગ મૂકીને ચાલવું તે (લશ્ક-
 ગના માણસોએ), પ્રસ્થાનર મજલ, મુકામ
 કુચ, પું [સં] મ્તન, યાત્રા, પયોધર
 કુચકુચ, સ્ત્રી ગુચપુચ, કાનમા વાતો કરવી તે.
 કુચડી, સ્ત્રી (સં) કુચી) કણ વાગતી પિછી,
 વાળાકુચી ૨ ચિતારાની પિછી
 કુચડો, પું સાવરણી, ધાસના ગેસાનું જુડી બાધી
 બનાવેલું રંગવાનું—ચૂનો ધોળવાનું એક સાધન
 ૨ વામણને અદરથી સાફ કરવાનો લીલા વાસનો
 એક છેડેથી છુટેલો કડકો ૩ કુખો, બોટવો, ચણ
 કુચાલ, સ્ત્રી (સં) અયોગ્ય વર્તણૂક, મદ્યાલ,
 ૨ અનાચાર, ખોટી રીત, ગેરવહીવટ
 કુચેષા, સ્ત્રી (સં) જેથી કાંઈનું મન કુખાય
 તેથી મજાક—મજકરી
 કુચો, પું કુચડો ૨ પ્રવાહી નીચે કરેલો કચરો,

૨મ—સત્ત્વ લીધા પછી રહેવું તે ૩ નિદાકર્મ કરવી
 તે, ભુકુખોલવું તે. ૪ છુટો, અમકચરાપણું પ ખોખું
 કુક, અં [હિ કુક] જરા, કષ્ટ, થોડુંક
 કુકલ, પું [સં] ખરાબ લત, અસફા, વ્યસન,
 નાદ, આડે રસ્તે ચાલવાની હેવા [વાની ટેવ]
 કુકલક, સ્ત્રી ખોટી લત, આડે રસ્તે ચાલ-
 કુકલદી, વિં કુકલ દવાળું, દુરાચારી, લપટ, વ્યસની
 કુખો, પું ચણ, બોટવો
 કુર, સ્ત્રી (સં) કુર—ભાગવું) ભગાર, ભાગ્યા-
 ગુટયા વાસણો ૨ માથાફાડ, ભાજગડ, પનાતી.
 ૩ કુટણી ૪ ચચવણું [૨ માથાઝીક, કડાકૂટ
 કુટણી, નં કુટલી વખત બોલવાના બોલ, રાગઆ.
 કુટણી, સ્ત્રી (સં) કુટિની) જે ભો નાણુ લઈ
 સીપુરોનો મેળાપ કરાવે છે તે, ભડવણુ, ફતી
 કુટણુ, નં કુટવું તે ૨ ભડવાઈ
 કુટણો, પું ભડવો, દલાલ.
 કુટખ, નં કુકુખ, ભુઓ
 કુટવું, કિં સં [સં] કુટ) મુએલાને નામે કુટ-
 કુટ કરવું તે, નેરથી છાતી ઉપર હાથ મારવા તે
 ૩ ઠોકવું, મારવું ૪ ખાડવું [૨ ઠોકાઠોક, ગરમડ.
 કુટાકુટ, સ્ત્રી છાતીનું જળખર કુટણું ચાલવું તે.
 કુટારો, પું ખટખટારો, માથાકુટ, ખટખટ
 કુટાવું, કિં અં ખડાવું ૨ માર ખાવો, પીટાવું.
 ૩ અથડાવું, ટિચાવું ૪ અફળાવું, પઠડાવું
 ૫ ગોદા ખાવા [રાધી બનાવેલો ખોરાક.
 કુટિય, નં માર, ઠોક ૨ બાજરીને ખાડી
 કુટો, પું માર, ઠોક ૨ કચરાયેલું—ખડાયેલું તે ૩ ખૂંકો
 કુટિલ, વિં (સં) વાકુ, વળેલું ૨ લડીલું, જાકી,
 ૩. કપડી, ખળ
 કુટિલા, સ્ત્રી (સં) કુટિલપણું લુચ્ચાઈ
 કુટી, સ્ત્રી (સં) ગુપડી, ઉટજ.
 કુકુખ, નં (સં) એક પુરુષથી ચાલેલો જે વેલો
 તે, વચ ૨. સ્ત્રી છોડરા વમેરવાનો સર્વ પગિવાર તે.
 ૩ વરના માણસો
 કુકુખકલક, પું (સં) કુકુખમાં જે કલક—કલક તે.
 કુકુખપરિવાર, પું (સં) મેરી છોકરા, કુક-
 ખમા થયેલા માણસોનો સમુદાય.

કુટુંબી, વિં કુટુંબનુ, પિતરાઈ. ૨ ઝીરી ઠોકરા
વાળો, યજ્ઞસ્થ, કમીસદાર, બચરવાડ,
કુટુંબ, વિં [સંકુર-ભાગવુ] ધડાએલુ, અનુ-
ભરી, હોશિયાર
કુટુંબ, સીં [મં] નદારી ટેવ-આદત
કુટું, પું છુદો, બગાર, ક્યુબર
કુટામ, નં નકારો ઠેકાણુ, કુસ્થળ, કુટામ
કુટાર, સીં હરશી, કુવાડો, લાકડા ફાડવાનું હથિયાર
કુડ, નં છેતરવાની ઇતિ, કપટ, છળ, કહેવાની-
કરવાની ભુદી ઇતિ તે
કુડતર, પું ભિતનો આતરો
કુડાપાકુ, વિંવાધા વચકાવાળુ, વાકાપાકુ
કુડાપી, પું કડાપો, ભુઓ [ખરાખ-
કુડં, વિં કાવતરાખોર, પ્રપચી, કુટિલ. ૨ ભુકું,
કુણ, સં કોણુ, ભુઓ
કુટકારો, પું ચેકડો, ભુસકો, ફાળ; છલગ
કુટકું, નં વાસનો ભાડો કડકો, ભુકું, દંડુકો
કુટરાની ટાપી, સીં ઉકરડા અથવા બીની
જગામા છત્રાકાર ફૂચ ફૂરી નીકળે છે તે, સિલિંધ્ર
કુટરી, સીં કુટરાની માદાર એક જાનની
વાકા કાટાવાળી વનસ્પતિ, જે કપડાનો ચેદી છે
તે ૩ બકબક કરનારી સી.
કુટરં, નં કુટરો અથવા કુટરી, જાન
કુટરો, પું [સંકુર] એક જાતનો પશુ, ગ્રામસિંહ,
જાન. કુટરાની ઉંચ-જરા ખખડાટ થતા જાતી
જવાય તેવી ઉંચ. કુટરાની પુંડી-કુટરાની
પુંડીના જેવુ વાકુ, સ્વમાવ કદી બદલાતો નથી.
કુટુકુજ, નં (મં) કોતુક વિરમપ, અજગર નરાઈ,
અથબો ૩ હોશ, ઉતકદા, આતુરતા, જિજ્ઞાસા.
કુત્તી, સીં [હિં] કુતરી. એક બિડુ કેરે કારણે,
કુતા કુતી બાઈ 'ગ. દાની, ખાચો
કુતો, પું [હિં] કુતરો, જાન
કુત્ર, અં કપા, કપે ઠેકાણે, કપ આગળ
કુત્સિત, વિં [સં] ધિકારવા જોય; નિહિત;
નીચ, મેલું, મંડુ, તુચ્છ, નકારં.
કુથ, પું [સં] હાથી ઉપર નાખવાની ચૂલ-
૨. વિં મુંદર. [કંઈકં]

કુથલી, સીં નકામું ટાપલુ, નિદા, ચર્ચા,
ખોટી ચકચાર
કુથલો, પું કુથો ૨ કુથલી
કુથો, પું ગરબડગોટો, યુચ, યુચવાડો, ૨ કુથલી;
કડાકુટ. 'મનુષ્ય જનમ પામી, કા પડ્યા કમં કુથો'-
રતનેશ્વર ૩ કુથો, ક્યુબર 'ખટશાસ્ત્ર તણો
કુથો, શાને સમજી કયો રે.'
કુટકારો, પું કુનકારો, ભુઓ
કુટકું, નં કુતક, ભુઓ
કુટકો, પું છલગ, ચેકડો, કુટકારા. ૨ ભુસકો
કુટરત, સીં [આં] ધંધરી શક્તિ ૨. જમતની
લીલા, માયા. ૩ જાતિસ્વભાવ, ખાસિયત, પ્રકૃતિ.
૪ તાકાત, જોર સત્તા
કુટરતી; વિં કુટરતનુ, સ્વાભાવિક; મૂળ પ્રકૃતિનુ,
પ્રકૃતિસિદ્ધ, સ્વત સિદ્ધ, સહજ.
કુટાકુટ, સીં વારે ધડીએ કુછા કરતુ તે. ૨ વલ-
વલાટ, તલપાપડ, દોડદોડ.
કુટાવતું, કિં કુટે તેમ કરતુ. ચેકાવતુ ૨. ખીલવતુ,
ચકાવતુ ૩ ધમકાવતુ, વલતુ. [છે તે
કુટાળિયાં, નં જાનવાને બપોરે દાળ ભાત જમાડો-
કુટળા, સીં [સં] કુટાળા. [ભાવનાથી જોતુ તે
કુટંજી, સીં (સં) ખોટી નજર, દુષ્ટ દાનત, કામ
કુટારો, પું ખરાબ રીત રિવાજ [મએલું અમ
કુવાચ્ય, નં (સં) હલકા પ્રકારનુ અનાજ ૨ જમડી
કુન, વિં નવની સંજા. (વેપારીનો મકેત.)
કુનેહ, સીં હીકમત, યુક્તિ, બાહોશી, ખમડદારી
કુમી, સીં હાલો. (કંઈ) [રસ્તો
કુપધ, પું (સં) અનિતિનો માર્ગ, આડો-ખરામ
કુપધ્ય, નં (સં) પેરેહજી ન પાળતા ગમે તે ખાવુ
પીવુ તે, કપરી ન પાળવી તે
કુપાત્ર, વિં (સં) ખરામ વાસણ ૨ દાનને પાત્ર
નહિ તેવુ, અપોચ, નાકાપક ૩ બે અદબ; વહીંગયેલુ.
કુપુત્ર, પું (સં) કપૂત, નકારો છોકરો.
કુપ્પી, સીં નાનો કુપો, કુષી. ૨ શીશી
કુપ્પી, પું કુપ્પું. ૨ મોટો સીસો, ખાટલો.
કુરં, પું (જાં) કાફર, નાસ્તિક; અનિશ્ચરવાદી. ૨.
મતિપૂજક, અસંધર્મી.

કુદગાન, નં (આં) જુહુ તહોમત, આળ, ધાધલ, તો-
કુમજ, સ્ત્રી (સં) વગી-ગદસુરત સ્ત્રી [ફાન
કુમડુ, વિં (સં) કુમજ] વાસે દેકા નીકલેલો હોય
તેવુ ખુધુ, કદરુપુ વરુ, બરસુરત. 'દાસીરૂપ ધર્મ
દમયતી, કુમડુ થયુ નળ ગાત'
કુમી, સ્ત્રી (અં) કેએજી કાખીજ, એક જાતનું
ફલ એનું શાક થાય છે [લુચ્યાઇ, કપટ
કુમુદિ, સ્ત્રી (સં) નકારી જુદિ, કુમતિર ખધાઇ,
કુમેર, પુંધનનું રક્ષણ કરનારો દેવ
કુમો, પું લાખા પાદડા વાળો એક જાતનો છોડ,
દ્રોણ પુખ્તી, રજનાવરે પોતાને સાર બાધેલો માળો.
૪ ધુમ્મટવાળુ ધાસનુ કુપકુ ૪ (ફાં) કુમહુ) છો
પથગાની તેને દોડાને ખુબ સફાઈથી બેસાડવાનું
ઉભી મોગરી જેવું ઓળખાવ પછેવાળી જમીન, રથડ
કુમોવ, પું (સં) નકારી શિખામણુ ખોડી સત્રાહ
કુમજ, વિં (સં) ખુધવાળુ, ખુધુ.
કુમજ, સ્ત્રી (સં) કસની દાસી, કુમજની સખી ર વિં
કુમડી, ખુધી ર કર્કશા ૩ વરની, કુમડી
કુભા, સ્ત્રી (સં) પુરનીની બાયા [ખોડી બનાવટ
કુભાડ, નં (સં) તર્કટ, વૂત ર જુહુ તહોમત,
કુભાડી, પું (સં) કોગી, દામિક, પ્રપચી, તરકડી.
કુભારજ, સ્ત્રી (સં) કુભાર્યા) નકારી સ્ત્રી, કકા
સપ્તી સ્ત્રી, વર્કશા, કજીઆખોર સ્ત્રી
કુભાવ, પું કુભાવ, જુઓ
કુમક, સ્ત્રી (ફાં) મદદ, દેકો ર પક્ષપાત, ઉપરાણુ
૩ મદદ દાખલ મોડલેલુ લરડર
કુમકુમ, નં (સં) કકુ
કુમતિ, સ્ત્રી (સં) નકારી મનિ, કુમુદિ
કુમળાવુ, કિં અં કરમાવુ, ચીમળાવુ ર તવાઇ
જવુ દય થવુ સુગત.
કુમળાશ સ્ત્રી નાજુલ, કામળતા, મુદ્દતા,
કુમક, વિં (મં) કોમલ) કાંચુ નહિ તે, નરમ,
'માય-ચ માય તેવુ, ર કટ અમર થાય તેવુ, પોચુ,
ટાવુ ૦ નુકમાર, નાજુલ, દયાળુ.
કુમાર, પું (સં) કુમાર-રમણુ પુત્ર, દીકરો, કુવર,
ર પાયવર્ણની ઉમરનો ડોડરો ૩ તરુણ જુવાન.
કુમારિકા સ્ત્રી (સં) કન્યા, કુવાગી ૦ કુવગી

કુમારી, સ્ત્રી વગર પરણેલી કન્યા, બાળા ર
દોડરી, છોડી "ધિકાર છે અપાર જે, કુમારી કેળ
વેયશે" [નાસ્તિકતા ૩ ૩૭૬
કુમાર્ગ, પું (સં) નાગે-અ ડો ગરનો ર અધર્મ,
કુમાવિસદાર, પું (ફાં) મામલતદાર, મહાનકરી
કુમાશ, પું (આં) ઘટપણ પોતર. વણાટની
સફાઇ, ઝલેલ
કુમિત્ર, પું (સં) ખરાબ બાઈબધ, કુછદી મિત્ર.
કુમુદ, નં (સં) ધોણુ કમળાલ, પોચાણુ
કુમુદનાથ-પતિ, પું (સં) શશી, ચદ, ચાદો ર
કપુર [ઉત્પલિની
કુમુદિની, સ્ત્રી (સં) કુમુ ફલનો વેનો, પોપચી,
કુમુદ, સ્ત્રી ખોટો પૈસો, રાતો જ ધર અદામ કાડી.
કુમ્મ, સ્ત્રી (ફાં) કુમક, મદદ, સહાયતા, વહાર
કુયોગ, પું (સં) (અદનો) ખરામ યોગ ર કવખત
કુર, સ્ત્રી વાસની ટદી, જાવળુ
કુરકુર, અં ભોડીવાને બોલાવતા વપરાનો શબ્દ.
કુરકુર કરવુ-મમડુ ર દાત વડે થોડુ થોડુ કરવુ.
કુરકુરીઉં, નં ભોડીવું કુતરાનું નાનું મચ્છુ
કુરકુ પું કુકડો, મરવો.
કુરગ, નં (સં) હરણુ, મૃગ ર તારવોહ
કુરગનયના, સ્ત્રી (સં) હગણુ જેની ચપગ
આખવાળી સ્ત્રી, હરિણાક્ષી, મૃગનના.
કુરખોડી, સ્ત્રી (મં) છોડગાની એક રમન.
કુરતની, સ્ત્રી પતંગની ઢાંગ ઉપરની નાખેડું
ચીજુ કપડુ તે, મચ્છરનાની [કરી તે
કુરનસ-નીસ, સ્ત્રી (ફાં) અદમસર સત્રામ
કુમ્માન, વિં (આં) એક્લીન, પ્રેમથેડું અર્પણુ
કરેલુ એતુર આનીન ૩, દિદા, ખુશખુશ ૪ નં
ભોમ બળી.
કુરમુક, નં વૃક્ષ વિશેષ "કિયુક કુરમુક પૂઠિયા, નં
કહેરે શ્રી હરીની ભાળ" - માલકુ
કુરર, સ્ત્રી (સં) એક જાતનું પક્ષી, દિ રોડી
કુરરો, સ્ત્રી (સં) ડોડી. ર. પી, મેઠી.
કુરાન, નં (આં) મુમત્તમાન નોકનું ધર્મ શાસ્ત્ર.
કુરીઓ, પું જુનાગને ભગીને મારી મનાવેલો
પદાર્થ ર જુવારનો પોક, જુના ડેના ૩ ચોખા.

“સુદામાને દિન દુ ખના દીધા, કર વધારીને કુરીઆ
 કુરીર, નં (સં) મેયુન, સુરત [લીધા’
 કુરપ, વિં (સં) મદસુરત, કદરુપ, ખેડોળ, વરવુ
 કુરરી, સીં (સં) એક જતનું ઘણા તીણા રવ-
 રવાળું પખી [કુળ, વચ ૪ અસીલ
 કુલ, નં ખાનદાની, કુલીનતા ર ટોળ, ૪૬, જુથ ૩
 કુલ, વિં (આં) તમામ, સધળું, જુમલે
 કુલકુલાં, વિં (આં) કુલ અખત્યાર હોય તેવું
 તમામ. ૨ અંગત, ખાસ ‘કુલકુલા દોસ્ત’
 કુલકુલ, નં (સં) અપલક્ષણ, કુટેવ, ખોડ, દુશ્મન.
 કુલકુલ, વિં (સં) ખરાબ ચિહ્નનું ૨ કુટેવ-
 વાળું; દુરાચારી, અટક્યાળ, અવિનીત
 કુલકા, સીં બહિષ્કારિણી સી, હડહટી છિનાળ
 કુલકી, સીં કસલી જેવું માટીનું પાત્ર. ૨ સોનું
 રૂપ ગાળવાનું પાત્ર. ૩ ગાડનો ભાગ
 કુલમ પું એક જતનના ચોખા. ૨. એક ઔષધ.
 કુલાખે, પું [આં] જમીનનો જે ભાગ દરીઆમાં
 લાખે ગયો હોય તે
 કુલાલ, પું [સં] કુભાર રિદાર ધરતું, અસરાદ.
 કુલીન, વિં [સં] ઉચા કુળનું, ખાનદાન, આખ-
 કુલીનતા, સીં કુલીનપણું, ખાનદાની, અસરાશી
 કુલું, નં ગાડની બને બાજુના ઉચા જે બે અવ-
 મવો તે, હમડો, હમર
 કુલે, અં [આં] કલ-બલવું તમામ, બધું ૨.
 એક દર; જુમલે, ટાટલ. [લિટ.
 કુલેર, સીં જોળ અને લીચોલેલો બાજરી ચોખાનો
 કુલું, નં જીતેલ વજેરે ભરવાનું ચામડાનું વાસણ.
 કુલામા હાથ મેલાવવો-લાલચમાં નાખવું મોટી
 આસાઓ આપવી.
 કુવાડી, સીં લાકડાં ચીરવાનું એક હથિયાર, કુહાડો.
 કુવાડો, પું મોટી કુહાડી, કુહાડો.
 કુવાસના, સીં [સં] નકારી ધંધલ.
 કુવેતર, નં વાવણી માટે કુવાના પાણીથી તૈયાર
 કરેલી જમીન, ૨. કુવા ઉપરની જમીન.
 કુવો, પું (સં ૬૫) જમીનમાંથી પાણી નીકળે
 તેવું ખોદેલો ખાડો. ૨. ઉડો ખાડો. ‘ધોડાના
 પેટમાં હાથ હાથના કુવા પડેલા હતા’. ૩. ધરો.

ઉડો ખાડો ૪. વહાણના સડનો થાભવો. કુવામાં
 નાખવું-ખડામાં ઉતારવું, દુર્દેશ કરવી કુવામાં
 ઉતારવું-ફસાવવું કુવો હવાડો કરવો-કુવામાં ખડી
 આપવાત કરવો.

કુરા, પું (સં) એક જાનું કંઠુ શાસ, ડાબ. ૨
 રામચંદ્રના પુત્રનું નામ [આશાદોડ કરવી.
 કુરાકા, પું ડાંગેરના છેડા કુરામાં ખાડવા-ખાલી.
 કુરાળ, વિં (સં) અતુર, હોશિયાર, કસખી, આલાક;
 પ્રવીણ ૨ સુખરૂપ, ક્ષેમ ‘કુગળે કરણાની કુરાળ
 કલ્યાણ, જીવો વિકટોગિયા’-હલોં કુરામાં ઇચ્છું
 -સાર ઇચ્છવું, બહુ તાકત કુરાળ દલિણા-લમ
 પછી બાહ્યને અપાતી બક્ષિસ.

કુરાળતા, સીં કુસળપણું, સુખી હાલત ૨. ચતુરાઈ;
 હોશિયારી, પ્રવિણતા.

કુરાળ પ્રમ, પું ખબર અતઃ, તખીયતના સમાચાર.
 કુરાળ ક્ષેમ, નં આખાદી અને ત-દુરસ્તી.
 કુરામ, નં (સં) કુલનો આગલો ભાગ, દર્શની અણી.
 કુરામબુદ્ધિ, સીં (સં) બુદ્ધિ તિવ બુદ્ધિ.
 કુરં, પું (સં) કાઠ, એક જતનો રાગ
 કુખાંડનવમી, સીં (સં) કાર્તિક સુદિ નવમી
 કુખાંડ, નં (સં) કાળ
 કુસકી, સીં ડાંગેરની કરડ ખાડવાથી જે લોહ
 જેવું પડે છે તે ૨. જમીનનો રસ્તો.

કુસંગ, પું (સં) નકારો સંગ, ખરાબ સોખત.
 કુસંગત-તિ, સીં (સં) નકારી સોખત.
 કુસંગ, પું અણુચનાવ; બિગાડ, વટ; ૬૮.
 કુસુમ, નં [સં] ૫૫, સુમન. ૨. સીનો અટકવ.
 કુસુમબાણ, નં (સં) અનંગ, કામદેવ, મદન.
 કુસુમિત, વિં પુષ્પવાળું, ખીલેલું, પુષ્પિત.
 કુસુમાકર, સીં (સં) સંતતુર. ૨. ભાગ્યજીવો.
 કુસુમાયુધ, પું (સં) કામદેવ; મદન ૨ જેનું
 આયુષ્ય હોય છે તે. [એક વનસ્પતિ.

કુસુખી, સીં (સં) લાલ રંગ આખનારી
 કુસુખો, પું કુસુખીના રૂલનો રંગ.
 કુરતી, સીં (ફાં) જે જમીની એક બીજીની
 ચત્ત પાડી નાખવાની જે કસરતી રીત તે; વહ-
 વુહ. ૨. (ફાં કુસતિ) કસતી, પારસીની જનોઈ.

કુસ્તીબાણ, સ્ત્રી ૦ કુસ્તી ખેલવી તે, કુસ્તીની રમત.
કુસ્તીબાણ, પુ (સં ૦) નહારે સ્વભાવ, ઝાઝી પ્રકૃતિ.
કુહર, નં (સં ૦) ગુફા, બખોલ, ગર્વર
કુહાડી, સ્ત્રી ૦ લાકડા ફાડવાનું એક જાતનું ઓ-
ળાર, નાનો કુહાડો.

કુહાડો, પુ (સં ૦ કુહાર) લાકડા ફાડવાનું એક
જાતનું ભારે મોટું ઓળાર, પરંતુ પગ પર કુહાડો
મારવો-પોતાનું જ ખરાબ થાય તેમ કરવું

કુહું, સ્ત્રી ૦ કોકિલ પક્ષીનો સ્વર-આધાપ, ચાતક-
નો ઉચ્ચાર, 'કુહું કુહું પોકારે બપેયા નાચે
એર ચેયા ચેયા "

કુહું, નં (મં ૦ કુહિ) પાસળાની નીચેની પેટની
ખાભુ "આજ ભેસના કુહા બહુજ તણાયા છે"
ર પેટ ૩ ફડચો, ફણચો "હજુ તો ગેયડીને ન-
વા કુહા આવે છે."

કુળ, નં વચ, વેલો, ઓલસદ, ઓત્ર ૨ ખાન-
દાની ૩ અસીલ, ર, ઝાણુ, સમુદ્ધ; જ્યો "ગોકુળ"
કુળના માર-નામજોણુ, વચને કલકલગાડનાર
કુળમાં દીવો-કુળદીપક; કુળને અજવાળનાર,
કુળધર્મ-કિલસેતર ચાલતો આવેલો રીવાજ, ધર્મ,
૪૦ કુળચુર-વચનો પુરુષોક્તિ, પોતાનો આચાર્ય
કુળદેવતા-પેત્રાનવ લક્ષ્મી જેવેને માનતા હોયતે
કુળકરણી, પુ (આ ૦) તક્ષારી.

કુળકર્મ, પુ ૦ કુળનો ખે-નાશ

કુળતારક, વિ ૦ કુળને તારનાર કુળનો ઉદ્ધાર કરનાર.

કુળદેવી, સ્ત્રી ૦ વંશના લોકા પર પરાધી જે
દેવીને આજ્ઞા આવેલા તે.

કુળકલ્પ, વિ ૦ કુળ લજવાય તેવું

કુળવધુ, સ્ત્રી ૦ (સં ૦) સારા કુટુંબની સ્ત્રી, ઉમદા
ખવાસની વધુ-સ્ત્રી.

કુળવત-વાન, વિ ૦ કુલીન, ખાનદાન સારા કુટુંબનું
કુળદીન, વિ (સં ૦) નીચા કુટુંબનું; અકુળવાન, અજ-
કુળાચાર, પુ ૦ કુળનો આચાર, કુળની રીતભાત
ફેક, નં ૦ કું, જુઓ

ફક્, સ્ત્રી ૦ મુકામ ઉઠારી આગળ ચાલવું તે, ઉપડવું
તે. ફુપી વાત, રહસ્ય, મર્મ ૩ પુ ૦ મોટવો, કુંજો
ફજડો, પુ ૦ માટીના વાસણુ ચેસનાર, ઝગળીઓ

ફજન, નં (સં ૦) પક્ષીઓનું ઝીણું બોલવું તે, મુજન.
ફટ, સ્ત્રી ૦ (સં ૦ ફટ-ઠગવું) કડાકું, માથાકું, માથા-
ફેડ, મુસફેલી મુચવણુ ભરેલો પ્રમ-સવાલ, ફોપડો.
૩ ઉખાણું ૪ સમજવાને મુશ્કેલ એવું વાક્ય-કવન.
પસિખર, અણી, ટેકરી, ફટ માની-ખોરી તકરાર
કરી માની છુ એમ જણાવનારો, દાલિક

ફટવું, કિં ૦ સં ખૂબ ખાડવું, છડવું ૨ ટીપવું, ઠોકવું
૩ બેદરકારીથી વાપરવું અજાણવું ૪ મારવું, ઝાપડવું;
ઠોકવું પછાતી ઉપર હાથ પછાડવા, પીટવું ફ.
સખત શિક્ષા કરવી, ખો બૂલાવવી.

ફટસ્થ, વિ ૦ (સં ૦) એક સરખું, તેજ, એક રૂપતા
વડે ધણા કાળ રહેનાર. [નિયતા, પગમાત્રા
ફટસ્થ, પુ ૦ (સં ૦ ફટ+સ્થા-ઉણ રહેવું) ઈશ્વર;
ફડ, નં (સં ૦ ફટ-કપટ) જળ, કપટ, દબો, પ્રપચ
૨ મેલ, આટી. ૩ વાધો, વચકો

ફડકપટ, નં ૦ ઠગપ, દબો ફડકો, ઠગખાણ

ફજ, પુ ૦ (સં ૦) કુવો.

ફપી, સ્ત્રી ૦ કુલી ૨ શીશી

ફર, પુ ૦ (સં ૦) રાધેલા ઓખા, ભાત.

ફર્મ, પુ ૦ (સં ૦) કાચખો, કમજબ. ૨ વિષ્ણુને
બીજે અવતાર. ૨ સખ્યા કરતી વખતે કરવામાં
આવતી એક જાતની મુદ્રા

ફત, વિ ૦ (સં ૦ ફ-કરવું) કરેલું; બન્યવેલું.

ફત, પુ ૦ (સં ૦) એ નામનો એક મુમ, સલયુમ

૨ કરેલા કર્મનું પગિણામ, ફત. ૩ અસની ગ્રંથા

ફતફતાર્થ, વિ ૦ (સં ૦) યસસ્વી, નસીમવસ્ત; ૨ આ
દુનિઆમાં જે કરવાનું તે કરી ચુકેલું "પામીને
પ્રસાદ, પૂર્ણ, ફતફતાર્થ થાઉ" [ઉતરેલું.

ફતફત, વિ ૦ (સં ૦) ઝામ કરી ખરવારેલું, તરીખાર

ફતમ, વિ ૦ (સં ૦) કરેલો ઉપકાર બૂલી જમાવ.
અનુપકરી, નિમકહરામ, નમણ, નધુરં.

ફતમતા, સ્ત્રી ૦ (સં ૦) ફતમચણ નિમકહરામી.

ફતમી, વિ ૦ ફતમ, હરામી.

ફતમ, વિ ૦ (સં ૦) કરેલા ઉપકારને બજાનાર, ઉપ-
કારી, આભારી, નિકહલાસ; વધાર

ફતમતા, સ્ત્રી ૦ ફતમીપણ, નિમકહરામી; વધાર

ફતમી, વિ ૦ ફતમ, જુઓ

કૃતાનિશ્ચય, પુ૦ (સં૦) ૬૬ હરાવ.
 કૃતયુગ, પુ૦(સં૦) સલયુગ, ચારમાનો પહેલો યુગ,
 ૧,૭૨૮,૦૦૦ વર્ષનો યુગ
 કૃતાંશ્વર, વિ૦ [સંકૃત+અશ્વર] હાથબેડી
 ખોખો-અશ્વરિ કરેલી છે તેવું ૨ બેડેલા હાથનું
 કૃતાંત, પુ૦ [સં૦] યમ, દેવ, ૨ કાળ, નાશ
 કૃતાર્થ, વિ૦ [સં૦] પરવારેલું, તરી પાર ઉતરેલું,
 જેણે જન્મ સાર્થક કર્યો હોય તે, કૃતકૃત્ય
 કૃતાર્થી, વિ૦ કૃતાર્થ, જીઓ
 કૃતિ, સ્ત્રી૦ (સં૦ કરવું) કરવું તે, કાર્ય, કામ.
 ૨. કામએ જે કંઈ કરેલું તે, રચના. ૩ આચ-
 રણ કરણી [બહુલા
 કૃતિકા, સ્ત્રી૦ (સં૦) તારાવાળું એક નક્ષત્ર,
 કૃત, પુ૦ (સં૦) હોમ, હવન [સિદ્ધાંત.
 કૃત્ય, ન૦ [સં૦] કરેલું તે, કામ ૨. કરી બતાવેલો
 કૃત્યા સ્ત્રી૦ (સં૦) કૃ-કરવું. ડાહ્યું, વતરી, ચૂડેશ
 ૨. જાદુ કરનારી સ્ત્રી ૩. શખણી, કર્કશા. ૪
 જાદુની એક દેવી, મેલડી. [ખનાવડનું,
 કૃત્રિમ, વિ૦ બનાવેલું કરેલું, કુદરતી નહિ તે, કૃ
 કૃત, પુ૦ (સં૦) ક્રિયાપદના પાત્રને પ્રત્યય બે
 ક્વાથી જે નવું વિશેષણ-અવયવ પેદા થાય તે
 કૃપણ, વિ૦ (સં૦) બખીલ, કળુસ, સમ, ધ-
 લુજ કસરીલ.
 કૃપણતા, સ્ત્રી૦ બખીલાઈ, કળુસાઈ,
 કૃપા, સ્ત્રી૦ (સં૦) મહેરબાની, મહેર ૨. પ્રસાદ,
 બક્ષીસ, ૩. દયા, અતુક પા, કરેણા
 કૃપાણ, સ્ત્રી૦ (સં૦) તરવાર, ખડગ.
 કૃપાદિષ્ટિ, સ્ત્રી૦ મહેરબાની, મહેર, દયાની નજર
 કૃપાનાથ, પુ૦ [સં૦] દયાર્તનધિ, પરમેશ્વર.
 કૃપાનિધાન, વિ૦ [સં૦] કૃપાનો જાગર, મહેર-
 બાનીવાળો, ઈશ્વર.
 કૃપાપાત્ર, વિ૦ (સં૦) કૃપા કરવા યોગ્ય, કરુણા
 પાત્ર, ૨. જેના ઉપર કૃપા થઈ હોય તે.
 કૃપાવત-વાન, વિ૦ દયાળુ, કૃપાળુ, દયાવત.
 કૃપાસિંહુ, પુ૦ કૃપાનો સાચર, ઈશ્વર.
 કૃપાળ, વિ૦ કૃપાળુ, કરુણ, દયાવાન.
 કૃપાળુ, વિ૦ (સં૦) કૃપાળી કરુણ, મહેરબાન; દયાળુ.

કૃમિ, પુ૦ [સં૦] કીડા. ૨. કર્મીઆદિજીવ.
 કૃશ, વિ૦ [સં૦] પાતળું; નબળું. ૨. વાળુકે; કુર્બજ.
 કૃશાંગ, વિ (સં૦) પાતળા-નાળુકે કરીવાળું.
 કૃશાળુ, પુ૦ (મં૦) અભિદેવતા.
 કૃષિ સ્ત્રી૦ (સં૦) ખેતી, ખેતીવાડી,
 કૃષિકાર, પુ૦ (સં૦) ખેડુત, કૃપાળુ
 કૃષ્ણ, પુ૦ વાસુદેવ અને દેવકીથી ઉત્પન્ન થયેલો
 વિષ્ણુના દશ અવતાર માહેનો આઠમો શ્વીલા-
 અવતાર. એમનો જન્મ દ્વાપરયુગમાં, કર્તવી
 સન પૂર્વે ૨૪૮૫ માં શ્રાવણ વદ ૮ ને જુમવારે
 મધરાતના રોહિણી નક્ષત્રમાં છે. [અધારીલિ.
 કૃષ્ણ, વિ૦ કાળુ, ઘેરા આસમાની ૨. ૨.
 કૃષ્ણચરિત્ર, ન૦ કાળા કર્મકુટ કૃતો ૨. કૃષ્ણલીલા.
 કૃષ્ણસાર, પુ૦ કાળુ હરણ, કાલિઆર, નર હરણ.
 કૃષ્ણવૃક્ષ, સ્ત્રી૦ કાળા પાનવાળી વૃજા.
 કૃષ્ણપદ્મ, પુ૦ (સં૦) જેમાં ચંદની કળા એકી
 થતી વ્યય છે તે પાનવાડીલ, ચંદિ.
 કૃષ્ણલક્ષ્મી, ન૦ સંચય.
 કૃષ્ણવર્ણ, પુ૦ કાળો ૨. ૨.
 કૃષ્ણશૃંગી, સ્ત્રી૦ જેસ, કાળું; ચંદિયો,
 કૃષ્ણા, સ્ત્રી૦ ગળી ૨ કોપલ ૨. એ વામની નહિ.
 ૪. સાટાડી; ઉપલસરી, નચે.
 કૃષ્ણાળુકે, ન૦ કાળી સુખડ, અમરચંદન,
 કૃસરાંશ, ન૦ (સં૦) ખીચડી.
 કે, અ૦ આગળ કારણ લખેલું છે એવી સૂચના
 કરનારો શબ્દ, એ શબ્દની પૂર્વે, કારણ-એક
 કેમ એ શબ્દો જોડાય છે. 'કારણ કે, એમકે
 કેમકે' ૨ અથવા, વા, યા. 'તેકે તું આવેતો ભાઈ.'
 ૩. ખાતરી કરવા પછી વખતે વાક્યને છેડે
 આવે છે ૪ એટલે, તરત; પછી. [કપાશદ
 કેઆમત, પુ૦ છેલ્લો ન્યાય ચૂકવવાનો દિવસ;
 કેળ, સં૦ કમી.
 કેકા, સ્ત્રી૦ (સં૦) મોરનું ખોલવું તે, એરોડકુમર
 કેકર, પુ૦ (સં૦) બાકુત્રાસ; લીરણ; ટેકું.
 કેકાવળ, પુ૦ (સં૦) ઘોડો, બચ; ૨. ઘોડાદ
 ખસાદ, સોરખોર.
 કેકાવળ, પુ૦ (સં૦) મોર; ચમર. કેકાવળી-જેકે

કેડી, પુઠ (સં ૦) મોર, મપૂર
કેડલાંએક-ક, વિઠમણા એક, અનેક મુકરર, એકસ
કેડલું, વિઠ (સં ૦ કિયત) સખ્યા-માપનું પરિ-
માણુ જાણવા એ શબ્દ વપરાય છે 'કેડલાંરૂપિયા'
કેડલી વીસે સો થાય—ધણુ વીતે તારે અનુભવ
આવે.

કેડ, સ્ત્રી (સં ૦ કટિ) શરીરનો વચલો પાતળો
ભાગ, કટિ, કમર કેડનું ભાગલું-કમર લુધી
થયેલી હોય તેવું ૨ સુસ્ત, આળસુ કેડના કકડા
થઈ જવા—સખત મહેનત પડવી, કેડ ફાટવી
કેડના મોકાડા રહી જવા—કેડો બેવડી વળી
જમી, કામ કરી થાકી જવું કેડમાં લાકડું ધા-
લવું-લાકડું ધાલ્યું હોય તેમ નીચું ન વળી શકવું
૨. નખીને કામ ન કરવું, ખડ્ડુ થવું. કેડે લેવું-તેડવું
કેડપૂર-કમર સુધી આવે તેવું કેડવા-કેડસગી, કેડ
સમું ફેડીઈ કરવું—કમર સુધી નહાવું

કેડ, સ્ત્રી પુઠ કેડો, પીછો. કેડ લેવી-પાછળ લાગવું,
ખતે પડવું ૨ પગલે પગલે ચાલવું, પુઠ પકડવી.
કેડાફેડી, સ્ત્રી કળા.

કેડ, અઠ પછી, પાછળથી, વાસે

કેડો, અઠ પછવાડે, પુઠે, પાછળથી, વાસે.

કેડો, પુઠ પુઠ પછવાડે લાગવું તે, પીછે ૨ માર્ગ,
રસ્તે ૨ પાર, છેડો, અત. ૪ સતારણી,
ભુલમ. ૫ કાચડો. (કરક) [કેધપા, કયા
કેણીગમ-મગ, અઠકાઈ નિશાએ, કાઈ બાબુએ,
કેતક, પુઠ (સં ૦) કેવડો ૨ એક જાતનું સ્ત્રીઓને
ચોટલામા ધાલવાનું ધરેલું, ચાક, વેણીનું ફલ

કેતકી, સ્ત્રી (સં ૦) એક જાતનું સુગંધીદાર ફલ
ઝાડ, કેવડો. [કેતન." ૨ ધર, નિવાસ, સ્થાન.

કેતન, નઠ (સં ૦) ચિહ્ન, નિશાન, ધ્વજ. "મીન
કેડ, પુઠ (સં ૦) (ન્યોતિષમા) નવ ગ્રહમાનો એક
ગ્રહ ૨ ધ્વજ, વાવડો નિશાન. ૩ શિખી, ધમ-

કેડુ એ અશુભ સૂચક ગણાય છે [૨ કયા, કયાક
કેથા-થે, અઠકાઈ ઠેકાણે, કોઈ પણુ જગ્યાએ ૨

કેદ, સ્ત્રી (આઠ) સ્વતંત્રતા-છટ બધ પડવી
તે, બધી, અટકાવ, કમળે ૨ એઠ ઠેકાણે ગોંધી
રાખવું. તે, કેદખાનું, બધીખાનું, હેડ

કેદ, વિઠ કેદમા પડેલું-નાંખેલું, કેદી
કેદખાનું, નઠ કેદ રાખવાનું ઠેકાણું, બધીખાનું,
જેલ, તુરગ, કારાગૃહ.

કેદાર, પુઠ (સં ૦) હિમાલયમાનું એક સ્થાન, ૨.
આલપાલ કપારો, ખાલું ૩ ખાડો.

કેદારો, પુઠ એ નામનો એક રાગ કેદારો કરવો-
મોટું જોર મારવું [બધીવાન. ૨ ગુનેગાર

કેદી, વિઠ (આઠ) બધીખાને પડેલું પકડાએલું.

કેનું, સં ૦ કોનું, કયા માણસનું

કેદ, નઠ (સં ૦) મધ્યમિદુ, મધ્ય ૨ નાભી. ૩ લમથી

ચોથું, સાતમું અને દશમું સ્થાન (ન્યોતિષ)

કેદ, સ્ત્રી (આઠ) ઘેન, આળસ, જોમ, બેલજા,

વજોગેની વિક્રિયા થાય તે, માદકપણુ ૨ ઘેન,

સુસ્તી, નીશો : અભિમાન, મદ, ખુમારી, તોર

કેફિઅત, સ્ત્રી (આઠ) હકીકત, વિગત, વ્રતાત, હેવાલ.

કેફી, વિઠ (આઠ) ફિક્કવાળું, માદક (પદાર્થ) ૨

નીસો કરનાર, ઝાકડું, દારૂડીઈ અમલી. ૩

બ્યસની, છદી. [વાની ઓરડી, ખોઢી.

કેખીન, સ્ત્રી (અઠ) વહાણમા ઉતારાઓને રહે-

કેમ, અઠ (સં કિમ) કપી રીતે, શી રીતે. ૨

શાસાર ૩ યુ. યુ છે ૪ કેવું, કેવી રીતનું, ક્યમ.

કેમકરતા-કરીને, અઠકાઈ પણુ રીતે ૨ શી રીતે.

કેમકે-જે, અઠ કારણ કે, સખળ કે

કેમરે, અઠ શા સારું, શા વાસ્તે

કેમે કરતાં, અઠ (સં કિમપિ) કાર્ષ પણુ રીતે.

કેયુર, પુઠ (સં ૦) બેરખો, બાબુખધ.

કેર, પુઠ (આઠ કહર) ગજમ, મોટો નાચ, ભુ-

લમ. ૨ કોષ, ગુસ્સો ૩ જળરાષ, અતિસ

ખતાઈ ૪ (સં ૦ કરી) કરડો. [ઓની હાર

કેરખી, સ્ત્રી કાંગરી. ૨ સોનાની ગોળ ટપકી-

કેરડો, પુઠ કેરાનું બાટવું એનાં ફળ તે કેરા

કેરખો, પુઠ એક જાતનો નાચ. ૨ એ નાચમા

ગવાતી જે ચીજો તે ૩ એ ગાયનો જે રાખમા

ગવાય છે તે, કારણ ૪ ગુલાબદાની (કાચની)

કે ૧, નઠ (સં ૦ કરીર) એક જાતનાં ફળ, જેનું

અથાણુ થાય છે તે કેરખોરા—કેરાં બોરાંમા

જેવું હલકું, લેખામા નહિ એવું.

કેરી, સીં. આખાનુ ફળ, આમફળ.
 કેરીગાળો, પુ. પાકી કેરીની મોસમ; આખાગાળો,
 રસ ખાવાનો સમય.
 કેર, અ. જીવી વિલકિતનો પ્રલય.
 કેલ, વિ. એકની સંખ્યાનો સંકેત (વેપારી).
 કેલ, પુ. છોનો કાલ, કેળવેલો ચૂનો. કેલનો
 પાથો—મજબૂત પાથો, ઉડુ મડાણ.
 કેલપડી, સીં. અગિઆરનો મંદેત
 કેલિ, સીં. (સં.) કીડા, રમત, ખેલ, લીલા.
 કેલિકળા, ખેલ, કીડા, વિલાસ. [રતિ કલહ
 કેલિકલહ, પુ. (સં.) કિડામા કરાતો કલ્પઓ
 કેવડીએકાથો, પુ. કેવડાની મુગધીવાળો કાથો.
 કેવડુ, વિ. (સં.) કિયત્ત) માપ પૂછવામાં વપ-
 રાતો ચબ્દ, કેટલું કેટલું ચબ્દ માપ અને મજમા
 બનેને લાગે છે પણ કેવડું તો ફક્ત માપનેજ
 માટે વાપરે છે [અથવા તેનું ફલ
 કેવડો, પુ. (સં.) કેલકી) એક જાતનું ઝાડ
 કેવલી, વિ. કેવળજ્ઞાનવાળું, યાત્રી, એકમાર્ગી
 કેવળ, વિ. (સં.) કહ પણ ભેગ ન હોય તેવું
 શુદ્ધ, સ્વચ્છ, નિર્ભળ ર એક, છેક, માત્ર, ફક્ત.
 કેવળધામ, ન. (સં.) કાપડ, વાહનમંદન,
 પુરમધામ
 કેવળપ્રયોગી અવ્યય, પુ. ચોતાની મેળેજ
 જે ઉદ્દેશ્ય થાય તે. હર્ષ, સૌક, આશ્ચર્ય, ઇં,
 માટે જે ચબ્દ જોસમા બોલાઈ જાય છે તે, ઓ!
 આહા! અરે છટ! ઇં.
 કેવારે, અ. કપી વખતે, કે દહાડે, ક્યારે.
 કેલું, વિ. કપી જાતનું, કયા પ્રકારનું (રૂપ, રંગ, ગુણ
 સંબંધી પૂછતા એ ચબ્દ વપરાય છે)
 કેશ, પુ. (સં.) પ્રાણીઓની ચામડીમાંથી ફરી
 નીકળેલા કાળા ધોળાત તુનિમાળા; વાળ. ર. ચોટલો.
 કેશ કાપી લેવા—છેતરી જવું ર. નુકસાન કરવું, “એ
 તે શા મારા કેશ કાપી લેનારો હતો ?”
 કેશકલાપ, પુ. (સં.) વાળનો બાધેલો જુડો,
 અબોડો, વેણી. [વેણી.
 કેશપાશ, પુ. (સં.) ચાપાના વાળનો ગુચ્છ; ચોટલો.
 કેશવાળી, સીં. કિંહ વગેરેની ચરદન ઉપરતા

વાળનો ભરાવો, ચાળ
 કેશાકર્ષણ, ન. કેશના જેવી ઓણી નળીઓમાંથી
 પ્રવાહી પદાર્થનું ખેંચાતું તે.
 કેસ, સીં. અગરખા, કાચળી વગેરેનો બધ, કસ.
 કેસ, પુ. (અં.) મુકગદમો, કાયદા પ્રમાણે તપાસ-
 વાની બાબત, કામ ર દરદી. ૩. દરદીની હકીકતનો
 કાગળ. ૪ પત્રક, ફારમ.
 કેસર, ન. (સં.) કમળફૂલના રેસા, એક જાતના
 છોડના ફૂલમાંના તત્તુ, કાસ્તીરજ
 કેસરપરપુ, પુ. દ્રાવિડ દેશનો સાહ્યજી જે ગુજ-
 રાતી લોકોમાં બીખ મામતા અનેક ચાળા કરે છે
 તે ર વિ. સહેજમાં વચકાઈ—રિસાઈ જાય તેવું,
 ગારીલ, વેતા વગરનું
 કેસરી, વિ. કેસરી રંગનું ર પુ. સિંહ, વનરાજ
 કેસરીઆં, ન. મરણીઆ ચર્ષ મુદ્દમાં જતી વેળા
 છેલ્લો કસુઓ પીવો તે ર કેસરી રંગના વસ્ત્ર પહે-
 રવા તે. ૩ આધળીઆં કરવા.
 કેસરીઈ, વિ. કેસરી રંગનું, પીળું ર આનદી,
 ઉમગી. ‘ગોરમાનો વર કેસરીઓ’
 કેસુ—ડા, ન. કેસુડી—ખાખરાના ફલ.
 કેસુડી; સીં. (સં.) કિ શુક) કેસુડાનું ઝાડ, ખાખરો
 કેહેર, પુ. (આંકહર) આવી પડેલી આફત, ભય કર
 ડુ ખ, મોટા નાશ—જુલમ, કોપ, મજબ
 કેળ, સીં. (સં.) કદલી.) મોટા લીલા પાંડાનું
 કેળાનું ઝાડ. કેળના મર્લ જેવું—ધણુ નાણુક કેળ
 સોપારી—અદરથી સફેદ નીકળે અને મીઠી લાગે
 તેવી સોપારી, ઉચી જાતની સોપારી. કેળે કેળા
 અને ફોવએ કોવચ—આપ તેવા બેટા ને વડ તેવા ટેટા
 કેળફૂલ, ન. કેળ ફૂલ; દોડો, કદલી પુષ્પ.
 કેળવણી, સીં. (સં.) કેળવવાની જે રીત
 તે. (ઉછેર, વ્યવસ્થા અને શિક્ષણ) ર વિદ્યા, જ્ઞાન.
 ૩. કેળવવાનું જે કામ તે, શિક્ષા, તાલીમ
 કેળવણીઆતું, ન. જાહેર શિક્ષણ સંસ્થાનાઈ ખાતુ
 કેળવણું, કિં. શીખવવું, લાપક કરવું, લાણુવવું; જ્ઞાન
 શક્તિ વધારવી ર. પલોટવું માલીત કરવું. ૩. મુંદીને
 તૈયાર કરવું. (કલ્પેક કેળવવી.) ૪. પાણી પોષી મોડું
 કરવું; ઉછેરવું. (કેળવણું; શીખવણું; ના અર્થબેદ

માટે જુઓ ગુજરાતી શબ્દકોષ.)
 કેળવાવું, કિંમત ૦ કેળવણી લીધી હોય એવું થવું,
 પલોટાવું, ટેવાવું, માહિતગાર થવું. ૨. ઉછરવું. ૩
 સુધરવું [કાનનું એક ધરેણું (કર્ણિકા)
 કેળીઉં, નં ૦ ચુનો ભરવાનું લોહાનું વાસણું ૨
 કેળું, નં ૦ કેળું જે કૃષી તે. ૨. કર્ષ નહિ, એવા
 તુચ્છગરમા બોલાય છે. ૩. સિ ગ્રંથિકા-સારો લાભ
 કે, વિં ૦ કષ, કયા, કોષ જ્યોએ
 કું, વિં ૦ કેટલાક; કું, કન કરનારી, ક્ય કરનારી,
 કેંક તણા કુળની કરનાર. ૨. કષએક, ભરાક
 'કેક સિમરે.' ૩ આ ૦ ક્યાક, કેર્ષ જગ્યાએ
 કેકેલી, સ્ત્રી ૦ (સ ૦) રામચંદ્રની અપરમતા,
 ભરતની મા, દશરથના પત્નિ.
 કેતવ, નં ૦ (સ ૦) કમલ, છળ; દોમ.
 કેરવ, નં ૦ (સ ૦) પેશણી, કુસુમિની ૨ તલ્લવલી
 કે ૧સ, પુર્વ(સ ૦) એ નામનો પહાડ; હિમાલયનું
 એક શિખર
 કેલાસપતિ, પુ ૦ (સ ૦) શિવ, સહદેવ. ૨. કુબેર.
 કેસાલવાસી, વિં ૦ કલાસ-શિવના ધામમાં વસેલું
 ૨ મરણ પામેલું
 કેવલ્ય, નં ૦ મુક્તિ, મોક્ષ, ઉદ્ધાર, બ્રહ્મપ્રાપ્તિ.
 કેશિકી, સ્ત્રી ૦ (સ ૦) નાટક પ્રસિદ્ધ (કેશિકી, આર-
 ભરી, સાતવતી અને બારેલી, આર પ્રકારની કૃતિ-
 માહેલી એક, જેમા શૃંગાર, હાસ્ય અને ક્રોધ
 એ ત્રણ રસ એકઠા મળ્યા હોય છે તે
 કેયોન, નં ૦ (મ ૦) જુવાની, તારુણ્ય, કૌશલ્ય
 કેસરેહિદ, પુ ૦ (અ ૦) કસર-શહેનશાહ(હિ કનો
 શહેનશાહ, આ ઇલકાબ વિકટોરિયા રાણીએ
 ધાગણ કર્યો હતો ૨ લોકલિતાર્થ જાહેર સેવા
 કરનારોને અપાતો એક ચાદ.
 કો, (સ ૦) કોઈ કાળે કળાપય્ય' ૨ કાણુ. ૩
 પુ ૦ હોવાનો સ્વર હોલો બોલે કો કો ને કો-
 હોલો ખજ કહે છે કે કોઈ ને કોઈ.
 કોઈ, અ ૦ (સ ૦) કોઈ અમુક-ફલાણું નહિ પણ
 ગમે તે. વામ પાડયા વગર જેને વિષે મોક્ષમ
 બોલવું તે ૨. વિં ૦ એકદું, અમુક નહિ તેવું.
 કોઈએક-ક, વિં ૦ અમુક-એકબી નહિ પણ ગમે

તે એક ૨. ફેટલુંક, થોડુંક.
 કોઈકોઈ, અ ૦ કોઈ, એકદું
 કોઈકાળે-સમે, અ ૦ વળે કાળે, એકાદવાર, કવચિત,
 કદી ૨ ધણે વખતે એકાદવાર, કદીબદી.
 કોઈતો, પુ ૦ સરપણના લાદડા ચીરવાનું ચક્ષ.
 કોંક, વિં ૦ કોઈએક, કોઈક, અમુક.
 કોંક, પુર્વ(સ ૦) હોલો. ૨ ચક્ષવાક, સારસ; "આ
 શોકને પીસારે પાડે એવા કેક્કના જોડા કેવા
 વિહાર કરી ગયા છે?"-પ્રેમા ૦ ૩ એક રાજાનો
 વિદ્વાન પ્રધાન, જેણે ગતિસાત્ત્વ લખ્યું છે ૪ રતિ-
 સાત્ત્વ કેલિવિદ્યા.
 કોંક કોંક, અ ૦ કોઈ કોઈ. 'મહાવાયુ વાતો હોય
 સારે કોંક કોંક અલૌકિક ક્રાંતિદ આડલા પહેલા
 જણાય છે, -પ્રેમા ૦
 કોંકડી, સ્ત્રી ૦ શકુના આકારમા વિદાળેલી સુત-
 રની દલી. ૨ કરચલી, વળિયુ. "કોંકડીનાળી
 બોલકેરી." ૩ સુકાયેલી રાખણ.
 કોંકડ, નં ૦ કોંકડી, સુતરનો મોઝવેવોદડે ૨. કમ ન
 પચરાયી થતી વિક્રિયા તે "એકરારને ક્યા દૂધથી
 પેટમા કોંકડા બધાય." ૩ ચામડી વળી જાય-ચાડી
 જાય છે તે, કરચલી વળી તે, મોઝાવતું તે. ૪ સહ,
 જડ, હાલતુ ચાલતુ બધ થઈ જતું તે ૫. ગુચ
 વાઈ જવાય તેવું કામકાજ-રચના.
 કોંકણ, પુ ૦ (સ ૦) કોંકણ. મલાદી પર્વતની પશ્ચિમે
 આવેલો પહાડી દેશ.
 કોંકણી, વિં ૦ કોંકણ દેશનું.
 કોંકનદ, નં ૦ સુવર્ણ, સોનું, હેખ. ૨. કચબ, પોષણ.
 કોંકજ, નં ૦ એક જાતના ઝાડના ખાટા પાકડા અને
 ફળ એ ખટાસ, માટે, ફળ સાકસા ન ખાય છે
 કોંકરવાણી, વિં ૦ સહેજ ઉત્તુ, કુદાણુ, કોંકરવાણુ.
 કોંકરવાણુ, વિં ૦ જગજગ કુતુહલણુ, બીજાણુ.
 કોંકરવું કિંમત ૦ છેતરવું, મીઠું મીઠું બોલી બોલવી
 ઠગી લેવું, પટાવવું [ત્રિભાનું એક ધરેણું.
 કોંકરવું, નં ૦ કાનની નાની પરી. કાને પહેરવાનું
 કોંકર, નં ૦ બકરીનું બચ્ચુ, લવાક
 કોંકલાલી, સ્ત્રી ૦ ભક્ષણ.
 કોંકસાસ, નં ૦ (સં ૦) રતિસાત્ત્વ કેલિવિદ્યા.

કોકા, પુઠ સારા કીમતી કપડા “આજ તો બાઈએ
કોકા પ્રદેશો દેખુ !”

કોકા, સ્ત્રી ૦ બચી, સુ બન, સુ બી, બોકો

કોકિલ, પુઠ (સં ૦) કોયનનો નર

કોકિલ, સ્ત્રી ૦ (સં ૦) કોયલ

કોકી, સ્ત્રી ૦ દખણી પાવડીની ટોચ ૨ ચક્લી (રમકડું)

કોકીઆન, પુઠ સડેલો પદાર્થ, કહોવરામણ;

કોકીલુ, નં ૦ કોકરવણું, હુશાળુ.

કોકીશાં, નં ૦ કામદાના છેડા, બાળીઆ ૨. તીર-
ગોળા મારવાને કિલ્લામાં જે બાકા-નાળચારેકા
બાબોરાં હોય છે તે, ગુ બારીઆ

કોકો, પુઠ કબલુ, બાળક છેકરારને સારૂ નાનું અંજ-
રખુ ૨ (અ ૦ કોકો.) ચોકોલેટ, એક જાતની
પીવાની વસ્તુ ૩ નાળિયેર

કોમળિયુ, નં ૦ અધઓકનો જીવલેણ મરજ, અધોક
કાચેરા, વિષયિકા, ટપકિયુ

કોમળો, પુઠ (સં ૦ કવલો) ભગાય તેટલું પાણી,
હુટડો કોમળો કરવો-મોમા પાણી ભરી પાણુ
કાઢી નાખવું, મો સાફ કરવું ૨ મરનારને ત્યા
શોક દર્શાવવા જવું, રડવા જવું

કોચ, પુઠ (અ ૦ કોચ) અઢેલીને બેસવાનું આસન,
સુઆસન; સોફા [ચોધરી

કોચમીન, પુઠ (અ ૦) માડીવળો, માડી હાકનાર,

કોચરોનીસાલ, સ્ત્રી ૦ એકાદું ચો-સ નહિ પણ
જમે તે જુના કાળનું કોઈ વસ્તુ

કોચર, વિ ૦ હિંદરાળુ, અવાધ મચેલુ, કાણાવાળું
‘દાણો (જુક), કુચડો (મિયડકાકો) કોચરો (હંદ), માકડ
(હનુમાન), બકુક (વામન), બિલાડ (નરસિંહ) એ
સૌ તમ રક્ષા કરો. બાડ (સિવ), હાડ (નાગદ), બર
વાડ (કૃષ્ણ).

કોચરી, સ્ત્રી ૦ સ્ત્રી, (તિરસ્કારમાં-સોરક).

કોચલુ, નં ૦ (સં ૦ કોષ્ટ-અ દરનો બાગ) ફળનું
કંચુ છેકું-કાંચુ કોટલુ. ૨ ચઢી મકાયાઠ વળી મકુ
હોય એવું જે કંઈ તે

કોચલું, કિં ૦ સં ૦ આરપાર બોકવું, વિધવું ચારવું
૨. વારે વારે કહીને સતાવવું, કુ બ હેવું ૩ ખાતર
પાડવું ૪ કાણું ૫ ટે તેમ ખેતરી ખાણુ; બોલિયું.

કોચું, વિ ૦ સડી ગયેલું, કોહેલું, ૨. સત્તવ વગરનું ૩
સુકાઈ સંકોચાઈ ગયેલું.

કોચમરી, સ્ત્રી ૦ (સં ૦ ક-કોણ+અ-ટ-અમવું)
આસો સુદ પૂનમ, માણેકારી પૂનમ

કોટ, પુઠ (સં ૦ કોટ) યતુથી શહેરમાં ન અવાય
તે સારૂ ચારે પાસે ફરતી બાધેલી જે હિંચી મળ-
જીત લીંત તે, કિલ્લાને લગતી જે દિવાલ તે ૨
જેને શત્રુ ન બેઠી શકે અને બચાવી શત્રુના હિપર
ખૂબ મારો ચાલે તેવી સૈન્યવી જે રચના તે; બૃહ-
ચના ૩ કોટની માહેનો જે ભાગ તે ૪ વડો,
કોટકુ પ. (અ ૦ કોટ) ૩ ગલો. ૬. (પાનાની રમતમાં)
એકદમ સાતે હાથ કરી લેવા અને સામાને એકે
જવા ન દેવા તે.

કોટ, સ્ત્રી ૦ (સં ૦ કોટ) કોટ, મરદન, ગળુ ૨ આલિ-
ગન, કોટી કોટ કરવી-એક બીજાની કોટે વળ-
ગીને રડવું કોટે વળગવું-મળે બાજબું ૨ બોળ
૩૫ ચવુ કોટનું માદળિયુ-ધણુજ વહાલું ‘હૈયાનો
હાર ને કોટનું માદળિયું’.

કોટ, સ્ત્રી ૦ (અ ૦ કોટ) કોટ, કચેરી
કોટડી, સ્ત્રી ૦ ઓરડી, બોલી ર કદખાનું, કારામહ
‘નાયકે કાકુને કોરડીમાં પૂર્યો’

કોટક, નં ૦ નાનું ધર, ઓરડી, પીંદરિયુ ધર ૨.
દિવાલ, લીંત, પક્ષીત, કરો ‘કોટકુ ઉલુ છે’ ૩.
પરા “શહેર કોટકામાં વસતી બકુ વધી છે”

કોટલુ, નં ૦ (સં ૦ કોટ) કાચલુ, છેડુ, સાર ન હોય
તેવી ચીજ

કોટવાળ, પુઠ (કે દખલો) શહેર-મામની વસ્તીનો
બદોબસ્ત રાખનાર અમલદાર. શહેર ફોજદાર
કોટવાલી. સ્ત્રી ૦ કાચવાળનું જે કામ તે
કોટાકોટ, અ ૦ કોટ કોટે, ઓળાઓળ, પાટેપાટ
કોટાકોટ, વિ ૦ કોટિપર કોટિ, કરોડો; લાખો
(કોટાનકોટ પણ કહે છે)

કોટિ, સ્ત્રી ૦ (સં ૦) સો લાખની સંખ્યા; એક કરોડ
૨. કોટ; આલિમન ૩ પુઠ કમાનનો છેડો “ધણ
ધણ ધણ ધણને કોટિ એવા ધણથી”-ડિ ૦ ૨૧૦
કોટિયા-મમે તે પ્રકારે, કરોડ પ્રકારે.

કોટિવજ, વિ ૦ (સં ૦) કરોડની સંખ્યા બતાવ-

વનાર નિશાનજેને મદિરે હોય તેવો, કરોડાધિપતી
કોટિયું, નં ૦ હેડ નાની હોડી, હોડકુ; પનાઈ
કોટિયું, નં ૦ ગાય, બેસ, ઇંનેમળે જે જોળ લાકડુ
વાલવામા આવે છે તે ૨ મોઢ દડાની એક રમત
૩ જળર, મડાસ, કોટિયું

કોટિલી, સ્ત્રી ૦ કાળા રંગેલા કપડાપર ઠોકવાનો
લાકડાનો જે ઘાટ તે “છીપાની કોટિલી.”

કોટિલો, પુનતાત ઉપર મારવાનું લાકડાનું ઓળર
કોટી, સ્ત્રી ૦ કોટિ, આલિખત, છાતી સરસ ચાપવું
તે, ભેટવું તે ૨ શકા નિવારણાર્થે જે યુક્તિ શોધવી
અને જોડવાની તે, તક

કોટુ, નં ૦ સામો છેતરાય ને પોતાને ફાયદો થાય
તેવું કાર્ય, વચ્ચે કોઈ પણ ઉભું કરેલું તકરારી-
ખટપટનું કામ ૩ પક્ષીનો માળો. ૪ જળ, ફાસો
કોટોકોટ, અં ૦ કોટોકોટ, જુઓ

કોટયાર્વાઈ, વિં ૦ કરોડો, કરોડે લેખા હોય તેવું
ડાં, પુન (સંકુષ્ટ) એક જાતનો પીઠે આકા ને ધાખા-
વાળો સાપ, ૨ નં ૦ (સં ૦ કોષ્ટ) એક જાતનું
ગોળ ખટમધુર ફળ એની ચટણી થાય છે
કોઠમડી, સ્ત્રી ૦ એક જાતનો વેલો, જેના ફળને
કોડીમડા કહે છે

કોઠલી, સ્ત્રી ૦ નાની કોડી, ટાકલી. ૨ નાનો કોઠાર,
નાનો કોઠલો ૩ પાણીવાળી જમીનમા સાડીઓ
વાલી કરેલો કુવો, ડામર (કાલાવાડ.)

કોઠલો, પુ ૦ માટીનો પટારા જેવો બનાવેલો ઘાટ
૪ કોઠાર, લડા

કોઠાદાય, પુ ૦ (કોટ-કિલ્લો+દાય+રમન) એક જાતની
માત ખાનાની રમત, નિસરણી. (નવસારી)

કોઠાર, (સં ૦ કોષ્ટાગાર) અનાજ રાખવાને જ-
મીનમા કરેલો ખાડો, માટીનો ઉચો ઉમો કરેલો
પટારો, ૨ લડાર, વખાર, ૩ ખજનો

કોઠારીઉં, નં ૦ નાનો લડાર, વખાર ૩ ખજનો
કોઠારી, પુ ૦ કોઠારનો ઉપરી લડારી

કોડી, સ્ત્રી ૦ માટીનું બનાવેલું અનાજ ભરવાનું
ગોળકાર ઘાટ, શીશ ૨ આતસબાજીમા વપ-
ગનો કોળીના આકારનો માટીનો ઘાટ ૩ વખાર,
વેપોગીની પેટી ૪ થોણું, ચોડી ૫ મેક્ષા પાણીનો

ઉડો ખાડો. કોડી ધોષને કાઢવ કાઢવો—મે
કહેવું ને બે સાબળવું. નફાવમરની મહેનત કરી
છુટવી પાકી કોડીએ કાના ન ચઢે—વખત મથા
પછી કરવું નકામું છે

કોઠી, સ્ત્રી ૦ એ નામનું એક ઝાડ. એના ફળને
કોઠું કહે છે.

કોડીમડું, નં ૦ કોઠમડીનું ફળ એની કાચરી થાય છે.
કોઠું, નં ૦ કોઠર મોઢું, ચઢેરો. ૩ પક્ષીનો માળો.
૪ મન, આવકાર. “એને કોઈ કોઠું આપશોજ
નહિ.” ૫. કોઠું, ખટપટ કોઠું આપવું—મન દેખાડવું,
પરવા કરવી ૨. રળ આપવી, કાઠી મૂકવું ૩
નકામું આપી દેવું. ‘તને શું આપે, કોઠું ?’

કોઠો, પુ ૦ શરીર, દેહ ‘કોઠો અપવિત્ર થયો’
૨ ખાનું, ધર, આસન, ૩ મોટી કોઠી, વખાર,
૪ અગરખાનો ગળાની આસપાસનો જે ભાગ
તે ૫. પેટ, જઠર, ઓઝરી ૬. ડબ્બો, હરાયા ઠોર
પુરવાની જગા ૭. બ્યુનિસિપાલીટીનું મકાન—
ઓરીસ. ૮ કોષ્ટક ૯ આકાનો એક પાઠો. ૧૦
બૂહ રચના. “અભિમન્યુનો કોઠો.” ૧૧ મન,
અત કરણ ૧૨ મેટો કુવો. ‘વાવનો કોઠો.’

કોઠ, નં ૦ હોશ, ઇચ્છાનો મલાવડો, ભાવ, ઉત્સાહ.
‘મને મુશ્કેલી કોઠરે—બાળારાજરે.’ કોઠ પૂરવા-
ઇચ્છાઓ પૂરી કરવી, લડાવવું.

કોઠ, સ્ત્રી ૦ ગમાણ, ગાય બેસ બાધવાની જગા,
તમેલો, ‘કોઠ સાફ કરવી’ ૨ કારીગર મોકલોને
કામ કરવા બેસવાની જગા

કોઠ-ક, પુ ૦ (સંકુષ્ટ) ચામડીનો એક રોમ જેમા
ચામડી સફેદ અથવા ગ્તાસવાળી સફેદ થઇ
જાય તે, કોષ્ટ, રગતપીત

કોડા, નં ૦ શખલા, ખાગડા

કોડામણ, વિં ૦ વરણાગીઉં, કુટકું દેખાનું. ૨.
દેખાડવું, રૂપાણું, મનો હર ૩. હોશીલું કોડીલું
૨ એ રૂડો, રૂપે પુરો દિસતો કોડિલો કોડામણ.

કોડીઉં, નં ૦ દીવો કરવાનું ધાતુ—માટીનું ઠામ. ૨ ગાય
બેસ બાધવાની જગા ૩. વિં ૦ કોઠવાણું,
ચટાપટાવાણું

કોડીઆલોખાન, નં ૦ એક જાતનો મુદર—એ

બળવાથી સુગધિ આપે છે
 કોડી, સ્ત્રીં એક જાતના દરિઆઈ જીવડાનું ધર,
 સખલી. ૨ એક જાતનું લણ [૪ હોંશી
 કોડી, સ્ત્રીં ૨૦ વીસની મચા ૨. વિં ૦ વીસ,
 કોડીખર, સ્ત્રીં સફત જીવાગની એક જાન.
 કોડિજી, વિં હોળીયુ ઉમગી ૨ મોજીયુ, લ-
 હેરી ૩ દેખાવડુ, અપાળુ. ૪ કોડીક
 કાકું, વિં એક રીતજાન વગરનું, ૩૫, ૨ ગેને
 આમારે માલ વગરનું 'માઈ આ તે કન્યા કે કોડુ,
 કોડી કૃષ્ણસુ ગિજી બોડયુ'
 કોડો, પુંમે ટી કોડી, એક જાતનો સખ ૨ કુહાડો
 કાઠ, પું કુટ રોગ, એક જાતનો ત્વચા ગંગ
 કોકાફ, નંદોગ બાધવાની જગા, કોડીક
 કોડીકે, વિં કાઠવાણુ, કુટ રોગી
 કોજી સં (સં) ઓળખરા-જયુવાસાર પ્રમાથે
 ચખ્ખ વપરાય છે, કૃષ્ણ કં, કયુ કોજી એ મા-
 જીમ માટે અને કયો-વી-યુ માજીમ અને ચીજ
 બને માટે, અને ચુકકા ચીજ માટે વપરાય છે
 કોજી, પું (સં) ખુણો, ખાંચા વાક
 કોજી, સ્ત્રીં જ્યાંથી હાથ નીચા હયો વળે છે
 તે સાંધા (હાડકાનો), કોપરીક. કોજી વિંચી—
 આગેવાની કરી આજી પડી કામ કરતુ
 કોતક-તુક, નં કોજી 'કાકરે, મે કોતક દીડુ.'
 કોતર, નં (સં) કોટર નદી-ખાડીને કાઠે આવેલા
 ઉડા ખાડાઓ અને બખોલો તે પહાડમાનો
 લામો પહોળો ઉડો ખાડો
 કોતરકામ, નં નક્સી, ખાદકામ, કીજી નક્સી કામ.
 કોતરકું, નં નાનું કોતર
 કોતરકી, સ્ત્રીં કોતરવાનું ઓળખ ૨ કોતરવું
 તે ૩ કોતરવાની રીત-૬ મજમ. ૪. કોતરેકુ તે,
 ખાદકામ, નક્સી ૫. કોતરવાની મજુરી કામ કરતુ.
 કોતરવું, કિં ૦ મં આજી આજી ખાદવું કોતરવું, નક્સીનું
 કોતરવું, કિં ૦ અં ખવાનું, કોરાનું.
 કોતરીખાવું, કિં ૦ સં ધીમે ધીમે કોતરને જીજાય
 નહિ તેમ ખચી ખાવું, નિર્મામ્પ કરી નાખવું
 કોતરક, સ્ત્રીં જીજીમારેલા થોડાઓનું દાર.
 કોતર, વિં કીમ, કું, મુખ્તેસર, અપૂર્ણ.

કોતાર, પું હાથીનો હાકનાર, માવત.
 કોતાર, સ્ત્રીં (કા) તંગી, ખૂટ, કસ
 કોથમી-૨, સ્ત્રીં ધાણાની લાજી એના બીને
 ધાણા કહે છે
 કોથમી, સ્ત્રીં થેલી, ખલેલી, ૨ જેમા અં-
 ગોળા હોય છે તે ૩ હજગની મચા.
 કોથમી સાંથ, સ્ત્રીં જમીનદાર ગગસીઆના જ-
 રણમાથી જે વટાવ આપવામા આવતો તે, મહેસુલ
 વસુલ કરી સરકારને ભરતા મળતો વટાવતો
 કોથળો, પું (સં) કોષ્ટક) ખનાજ, વાસણ વગેરે
 ભરવાનું ટાટ વગેરેનો કરેલો જે ઘાટ તે, થેલો.
 ખડીઓ (ખાલજીનો) કોથળો કંગો—કોથ-
 ળામા મસાનો ભરી વગીમા કે આસપાસના
 ગામડામા કરી વેચી ધધો કરવો તે
 કોદ ૩, નં (સં) ધનુષ, ચાપ, કામદું
 કોદર, પું (સં) કોદર) એક જાતનું ધાન્ય
 એના છોડામાથી જીવ પડેલા દાણા તે કોદરી
 કોદાળી, સ્ત્રીં (સં) કોદાલ) ખાદવાનું એક હથિયાર
 કોદી, અં કોષ્ટ હાડો, કોષ્ટ વાર, કદાપિ
 કોદુ, નં વરડી ભેડાથોડુ દુધ આપતી ભેસ ડોણ
 કોન, પું ખુણે કોણ
 કોનમેસ, સ્ત્રીં (અં) જુદાજુદા ભાગના પ્રતિ-
 નિધિઓઓનું ગજાદારી હકો માટે વિચાર કરવાનું
 જે મંડળ તે, મહાપરિષદ
 કોનસલ, પું (અં) સત્તાહ, મસજત, અભિપ્રાય
 ૨ ધારાનો હિમાયતી, વકીલ, મારિસ્ટ ૩ એજ્યુ
 પ્રતિનિધિ. [લીમનો મિપાઇ, કોટવાગ
 કોન્ટેમ્પ, પું (અં) સુલેહનો અમલદાર, પો-
 કોનફે, નં રતાણ, સરકદ
 કોનુ, સં દેતું કોણનું
 કોષ, પું (સં) કુપ) લય કર-નાશકારક આક્ત,
 ગજમ. ૨. કોષ, ગુસ્સો, રીસ (કોષ, કોષ
 માટે જીઓ ગુજરાતી રાજકેશ)
 કોપટી, સ્ત્રીં પાતળી ખપોટી (કોડિ)
 કોપરબરામ, નં (અં) કોપર + ખાસ) નાના-
 પિત્તળની મિશ્રિત ધાતુ. એના વાસથુ હલકા ને
 ચળકતા હોય કે. ૨. વિં વક્રેદિ ખાદુ, ખોદ.

કોપરાપાક, પુઠ ખાડની ચામચીમા કોપરાની ઝીર
નાખી દારેની મિઠાઈ ૨ માર
કોપરી, સ્ત્રી માથાની તાનગી, ખોપરી
કોપરાંડે નઠ ખુચીકે
કોર, નઠ નાંખેગની અદમો ગર, ટોપર
કોપરેલ, નઠ કોપરાનુ તેન
કોપરું, કંઠઅં(સંઠ) કોપાયમાન થતુ રહેતુ
કોપાયમાન, વિઠ ખજા ગુપ્તે, થમેતુ રહેતુ
કોપીન, નઠ સંઠ જો પી ૧) મન્નામી પી થયો
૨ કોપને લા વગર આમત્રમે પામા નાખ્યા તે
કોરી, સ્ત્રી (અંઠ કોરી) મુ નથા
કે મર, નઠ મ પડાડ વમેતો મન્ડો ગમેતો ખીચુ
નેળ કોનઠ [ક પી ૧૧૧ ડેસ ૨ કોપો
કોમા, પુઠ પાગચાને જગતા કડા માથેના લોખડ
કોમાનાળી, સ્ત્રી કુપો કરનાળી જો
કે મો-૪, સ્ત્રી (અંઠ) એ નાની પાન
ગોરાચાળી શાક આઠ

કોમો, પુઠ જમીન ઉપર છો પાધરી નેતે સાગી
પેટે દોરી મેમાડી દેલી તે, થાપ દેલી તેર બેઠ
વાનુ ઉમી મોગગી જેતુ લાડુ
કોમ, સ્ત્રી (આઠ) એક નામની ઓગખાટ
એકદુ જોડ મડાનેર જુ ૧ જુ ૧ નના-જુ
જુ ૧ જાના લો- 'પાગી કોમ, ૩ ના ૧ ના
કોમગ, વિઠ (મઠ) નાજુક કમળુ કડુ, કડ
માર ૨ સુવાળુ ૩ નાજુ કરણ સક ૧
૪ નરમ પોચુ દીતુ [નરમાન
કોમગી, સ્ત્રી કુમળાનથ નજુ ૧, મુઠા
કોમગી, સ્ત્રી (મઠ કે.મવ) કુમળાપથ, ન
ગમામ ૨ નાજુક
કોચ, સંઠ કાઈ, કાઈ પચુ
કોચડો, પુઠ કોરડો, ચાજુક ૨ (મઠ કડ) આ
મગાની વિગી પકેવામા મુચવચુસાળી મુદિન
૩ માથાકુટી મેમે નેતુ જે કદ ને આડીતુટી,
અટપડો હિમાય ૪ સમસા
કોચલ, સ્ત્રી (મઠ કોરિના) એક મનતુ ઢાળુ
પત્રી કોરિન પચુસા ૨ દાનતુ એ ગમડ
કોચલી, સ્ત્રી ગળામા થતુ ગુમડ

કોચલુ, વિઠ સગેલું, ખગડેલુ
કોચલો, પુઠ (હોટ દેઠ કોરિના) બળેલા લાક-
ડાનો રોપ પડેનો કાળો કકડો કાલમો સમ-
ગનો કોચલો-અગારો, રેવા કોચલા જેતુ-
કાળુ ૨ નકાનુ. ૩ ખગમ, દુષ્ટ
કોચામોલુ, વિઠ ચીપચી પીને મોનનાર, માનોલુ,
વાનને વ માચા કરનાર
કોપુ, વિઠ ચીનથ વાચાગ
કોર, સ્ત્રી ખાજુ, તરફ વિશાળ વખતો ડોડો,
નિનાર, કોરણ ૩ સાડીને ચોઢવાની પગી રીત,
તોઈ કથોડાક લાગ, બૂકો "કડડી કોર"
કોરણુ, વિઠ નિર્નજ, નકટ, કડચ વજ હયાનુ
કોરડ, સ્ત્રી (અંઠ) ધનમાફ કરવાનુ દેકણુ,
નાન મદિર, અનનન કચેરી
કોરડ દાર, પુઠ વડી મીનડો કોરડામોની ગમન
કોરડુ, વિઠ સુઠ, ભીનુ નહિ તેર. ગાગડુ ૩
વગમાન વગરનુ
કોરડો, પુઠ સુતરનો ચામડાનો માટાનો મુથનો
કોર ચાજુક, સાટકો ૨ અમત્ર, કોર, સતા
કોરણુ, સ્ત્રી ખાજુ કિનારી કાર ૨ ડોડો, અત
કોનો મીમા ૨ ધગતુ વાચાજોડુ, અ' પી 'કેડ કોરણુ
કોની ગજ વળી, ઉગતચા પાનજે-પ્રેમાઠ
કોરણી મો, પુઠ કાંતે કરની ખોમસો-ખાચા મો
તેર કોરવાનુ કામ કરનાર ૩ કાડોનો તાવ ધગાગી
કોરણી, સ્ત્રી કોરવાનુ આગર ૨ કોરવાનો
રીત-કાગીગરી, હથોટી
કોરનડમ, પુઠ (અંઠ) મેઠ જનતે પચર જે
કણુ અને લીનાશર હોપ છે, ને તીજુ લોડુ
પાનીય કરવાના કામમા આવ છે ને
કે રણુ, નઠ દામો બૂકો-ચુરા
કે રવકુ, વિઠાગ પડતુ એક માજુએ ઢગતુ
કોરવાજુ, વિઠ સુક સુકચુ
કોરવુ વિઠ સઠ કાજુ પાડતુ લાગતુ વીંચતુર
આજુ ખાતુ કોરવતુ ૩ કોરવતુ "મનિન મપક
મોટો કાગ તેનેજ કા" - ૨૨૦
કે મણી, સ્ત્રી કોરવાનુ ઓ નઠ
કોરાડુ વિઠ કાર, માક.

કેરાળ, નં ૦ કારં સુક, સુકવણ, ૨ કેરાળ, કેર
કેરાળ, નં ૦ (અ) મુસલમાનોનું પવિત્ર ધર્મ પુસ્તક
કેરાળે શરી, નં ૦ (અ) કોગન
કેરાળી, પુ ૦ એક જાતનો બહુ ઝેરી સાપ
કેરાળી, સ્ત્રી ૦ કાઠિયાવાડમાં ચાલતું એક રૂપાનાનું
કેર, વિ ૦ વાપયા વગરનું, નરુ, તાળુ ૨ સુક,
ભીનું નહિ તેવું ૩ લખ્યા વગરનું 'કેરે જાળે
મરુ' ૮ રાત્રેનું નહિ તેવું 'કેરુ કેર ૫ એકલુ,
લુપ્ત 'કેરી કથતીયી સુ થાય'— કથા ૦
કેરે ભેર, અન્નદાન નરુ, મીનકુલ કેર
કેરે, અં ૦ બાજુએ, ધારે ૨ તરફ, અણી કેરે
એમનું—અટકાવ આવવો, અમનનું
કેરે, પુ ૦ (અ) વચન, કથુનાન, ખાતરી ૨
ચુનાની મેળવણીનો કરેલો જે ગારો તે ૩
ગેરડી પીનવાનો મચો ૪ શિયાળ, કોનુ ૫
નં ૦ રમત, "વાલી દેલી કરમા નત, કથ
લવ કરા કોન રે"—રત્નો
કેરકાર, પુ ૦ (મ) વચન માથે કંગેલો જે
બદો મનને, કમાનો, મરત ૨, કથુનાન મોતીયાની
૪ મધિ તલ
કેરકાર, પુ ૦ (મ) કાકડા વગેરે જાતના કન્નો-
મારી નીકળેલા કાળો પ્રવાહી, ચુનો, પ્રવાહી ઝમર,
કોતન, નં ૦ (અ) અર્ધાવરમ ચિત્ત,
કોતમ, પુ ૦ એક જાતના ચોખા, કનમ
કોતમ, નં ૦ (અ) હાટ ઓળ ૨ વિભાગ,
આમન કોડો
કોતમે, પુ ૦ કોપનો, દેવતાનો આજ્ઞાપ ગયેલા અમારો
કોતમ, પુ ૦ (મ) ધોસાટ, ક્ષામકાર, મોટો
ને મરમડીઓ અવાજ
કોતી, સ્ત્રી ૦ (મ) કપિટા) ભુગી ગાય
કોતુ, નં ૦ (સ) કેલ) શિયાળુ ૨ [કેટ હે
કોલુ ખે] ગેરડીનો રસ કાઢવાનું ૫
કોલેસ, પુ ૦ (અ) હમઓક, કોગળીડે, મરડી
ઝેરી જતુઓ ફેલાવાથી આ રોગ ઉત્પન્ન થાય છે
કોલે, પુ ૦ મે વિવાહોની અશ્વમતાને મીલે પડેલો વાક
ખાચો, ખુણો
કોલે, પુ ૦ મુરી આમડીનો પુરુષ, મુરીઓ

કોવાડ, પુ ૦ જે લાકડાને આધારે ઘસતું પૈડું—
ચાડગા રહે છે તે ૨ વિ ૦ બડી બુદ્ધિનો ને
મારકાડીઓ
કોવાડી, સ્ત્રી ૦ કુલાડી કોવાડો-કુલાડો
કોવાસુ, નં ૦ વનસ્પતિ, મડતુ તે સમ
કોવિદ, પુ ૦ (સ) પડિત, વિદ્વાન, યાત્રી
કોલુ, કિ ૦ અં ૦ (ફે) દેં કુલિય) સડતું અમડતું.
કોશ-૧, પુ ૦ (સ) અડાર, ખળેનો, તિજેરી. ૨.
દેહમાં પાય વર કંપા છે તેમાનું એક કોડો
૩ જેમાં ભાષાના અર્થો શરૂનો અર્થ મુદ્દા
અમક કો હોર છે તે અથ, યમ, અમક નિવટ
ફરમ. ૪ તગવા વગેરેનું માન. ૫. કમળ
વગેરે ફળનો જે કુરડી દોડો-મોટો તે. ૬
ફળનો કળી ૭ (૫૦ કો ૧) ગાંડે, કોપ ૮
કુવામાં પાણી કાઢવાનો ચામડોનો કાથળો, કોસ.
૯ કાથળી 'અડકો ૧'
કોપ, સ્ત્રી ૦ (૫૦ કળી) ખોદવાનો અશ્વિદાર
લોહનો ગજ નરાજગ હળપુડી
કોપકાર, વિ ૦ કોપ બનાવનાર
કોરાર, સ્ત્રી ૦ ઝસર, કામ
કેશરીડે, વિ ૦ કરકમરીડે, અમીત કલુષ
કોગાગર, પુ ૦ અંડર, નિ નેગી દુઝગે
કો ૧૧ થેઝરો પુ ૦ દેઝર, ભડગી, તિજેર
કોગાગર, પુ ૦ અમનથી, અડગે
કોગોઆગો, પુ ૦ કાઠ અં ૦ હળતુ લાકડુ એ
મેની વચમાં આવતી કાચા [વત, મહેનત
કોગોશ, સ્ત્રી ૦ (ફ) ઉપામ, ઉવાનો ઉત્તોમ,
કે ગેરો, પુ ૦ ૫૦ હે કોમે કિટવાએડ કોડાઓ
જે પોતાને રહેશ માટે ખારેક જેવું જે વર કરે
છે તે ૨ રેશમતા કીડાનું કોકુ.
કોથ, પુ ૦ ભડગ, ખળો અમક [વનસ્પતિ
કોથ, સ્ત્રી ૦ (સ) ઉપરેડ, એક જાતની
કોટ, પુ ૦ (મ) પેટ ૨ કોડ
કોટક, નં ૦ કોડો ૨ વિભાગ સહેલથી મળુસ સાર
માપ, અંખાનો જે કોડો તે;
કોસ, પુ ૦ (સ) માકે, દોહ મેટ. ૨. (મ) કુવા-
માંથી પાણી કાઢવાનો ચામડોનો કાથળો.

કેસ, સ્ત્રી (સં કુશી) એક પામ જરા ચપટુ
ખોદવાનુ હથિયાર, નરાય ૨ હાપુચી
કેસસુ, સ્ત્રી ૦ કમ, માણુ, પાસળીઓ
કેસ મા, સ્ત્રી ૦ એક જાના હોડ, જેના ફલમાથી
૨ગ નીકળે છે

કેસસુ, સ્ત્રી ૦ મડળી ૨ છુડી વાનચીત [એક પક્ષી
કેસીઓ, પુઠકામે પાણી કાઢનારો, કુવેરી ૨
કેસકુ, ના (સં કુશી) હાપુચી
કેસુ, વિં હાપુ, કાકવણુ
કેસિયા, સ્ત્રી ૦ વેશા

કેસીસુ, નંકોટમાથી બહુક નોપ મારવાનુ બાક
૨. કોટ ઉપર નાના નાના સિખર તે.

કેસુ, નં માજરી, જુવાર, દીના ગાડામાથી ફટેનો
કણુઓ ૨ બાણુનો છેડો [ધીવિકાર

કેહ, પુઠએક જાનનો તયા રોગ, મામ પાક, લો
કેહપણુ, નં ચીની માપણુ ૨ ચીકાશ, દોઢઢાપણુ
કેહમ, હુકાણુ એવા જે જીવે વિચાર કરવો તે
કેહિનુર, પુઠ (ફાં કેહ-પર્વત + નુર-તેજ)

તેજનો પર્વત-મહાર ૨ નજો પ્રગથિત હીરો
એ હીરો જગપ્રસિદ્ધ છે હાલ ખ્રિષ્ટિય તાજમા

કેળ, પુઠ મોટો જાડો ઉદર, વૃક્ષ [જડેયો છે.
કેળસુ, સ્ત્રી ૦ કાળી પી પ્રેરી ૨ દયા રહિત સ્ત્રી.

કેળવાહ, સ્ત્રી ૦ ઉ. ૨-કાળ પડવાનુ પાજર
કેળીડ, ના થોકુક, ઉડગમા માય તેડકુ

કેળીઓ, પુઠ (સં કવચ) મોઢામા સમાઈ
શકે તેનો મોગક, મુડકામે ૨ થોકુક કેળી મો

કરી જયો-ઉચાપન કરુ. ત્યારી પડતુ, એઈઆ
કરી જતુ

કેળી, સ્ત્રી ૦ ગુરુ લોકની એક જાત, કાકરડો, મિ
હી એક જાત ૨ તા ગહિત માણુમ ૩ કો
જાનો વેલો.

કેળોડ, ના ડોનસુ (જ કાં)

કેળીનાળો, વિં કાળી અને તેના જેવી બીજી
જગતી જાતના લોઃ 'કેળીનાળીનો બન ટાળી
મેંસાળી ગમે સંસ્થાન'

કેળુ, નં (સં કુમરુડ) એક જાનુ શાક
કેળેકળ, વિં કુમરુડ, દમ ન માય તેવી રીતે

કેળેકેળો, અઠ (કળ-કુ બ) પુઠકળ, ખડખડાટ.
કૈઓ, પુઠપોપટની જાતનુ એક પક્ષી ૨ કાગડો.
કૈતુક, નં (સં) માથપ, નવાઈ અજમ, અર-
ભુત ૨ મરુરી, ટિખળ, મળ

કેતુકુક, નં (મં) કુતકુક, કોતુક, ૨ અજ
યમી, નવાઈ [ડાનો લાઓ કડકો

કૈપોન, સ્ત્રી ૦ વજોરી, ટિ ૬ કાપ તેડકો લુગ-
કૈસાંડ, નં તરકટ, તન, કાવતર, પ્રપચ

કૈમાર, નં (સં) મયપણુ, શેશવ, નાનપણુ
કૈમાર્ય, નં કુમારપણુ કુમારભાવ

કૈમુલો, સ્ત્રી ૦ (સં) ચલ્લી, ચાદરણુ, ચાંતી
૨ એક મરુત વ્યાકરણુ ગ્રથ

કૈરવ, પુઠ કુરવ શના રાગ

કૈવચ, સ્ત્રી ૦ શરીરને લાગતા ધણો ખજવાળ પેદા
થાય તેવા કાટાવાળો વેનો, કાફડો

કૈવન, ના (આં) ચક્તિ, મળ, જેગર સત્ત્વ, તેજ
ધમક ૩ મજસુતી, ટકાવ, શક્તિ

કૈરાકથ, નં (નં) કશળપણુ, માહિનગારી, આ-
વડ, ચતુગાઈ

કૈરાકથા, સ્ત્રી ૦ રામચંદ્રની માતા

કૈંસ, પુઠ કપન્યાસ ચિહ્ન [()] રત્નમાનુ એક.
કૈરુસ, પુઠ (સં) એક જાનનો મણિ, ચૌદ

કથમ, અઠ કેમ, શા માટે
કથાં, અઠકરે કેકાણે, કથી જગાએ ૨ (સં કુવ) કહી.

કથાર્ક, અઠ કર્કક, કાક કેકાણે કહીક ૨ ગમે લા,
ગમે તે કેકાણે

કથાય, અઠકથા, જુઓ [પ્રથમનો છેડનો દિવસ
કથામન, સ્ત્રી ૦ (આં) છેડા ન્યાયનો દિવસ,

કથારડી, સ્ત્રી ૦ નાનો કથારડો. [રીઆ જમીન
કથારડો, પુઠ પાણી રહી શકે તેવુ ખેતર, ડાગ-

કથારો, સ્ત્રી ૦ નાનો કથારો ૨ પાણી પાતુ પડે
તેરી જમીન ૩, ખેડણુ જમીન ૪ પાણી ભરાઈ

રહે તેરી જમીન [કાઈવાર.
કથારે, અં ૬૦ વખતે, કદા. ૨ કાઈ કાઈ વખત,

કથારાં, પુઠ (સં કેકર) કથારડો. ૨. કાંડ હોડ
વગેરેની આસપાસનો ખાડો

કથાય, પુઠ (આં) કદપા, અટપળ, કાકણા. ૨.

આંકણી;તોણ;જીનના ૩. વિચાર, પરખ
 કંતુ, પુ૦ (સં૦) યદ, યાગ
 કંતુએક, પુ૦ (સં૦) જૈન કદ”
 કંઈન, ન૦ રોતુ, મોટા સાદે બોલાવતુ [“આ-
 કંપ, કિ૦ (સં૦) જતુ, ચાલતુ ૨ (આતિ સાથે)
 ઓળગતુ ૩ (અનુ સાથે) કમવડે જતુ, હાગ-
 અંધ જતુ. ૪ (અભિ સાથે) આગ લ કરવો,
 લદ્દો કરવો ૫ (ઉપ સાથે) ઉદય પામતુ, ઉલટ
 જતુ ૬ (ઉપ સાથે) આગ લતુ ૭ (પરિ સાથે)
 ભમતુ, હરતુ ૮ (વિ સાથે) પગે ચાલતુ
 ઝમ, પુ૦ (સં૦) શ્રેણિ માળા, હાગ ૨. ધારો,
 રિવાજ, રવૈયો. [વધારો, અભિગદ્ધિ
 કંમણ, ન૦ (સં૦) જતુ તે, આટો, ફગતુ તે ૨
 કંમવાર, અ૦ હારખધ નખરવાગ
 કય, પુ૦ (સં૦ ફી) ખરીદતુ તે, ખરીદી
 કર્ચિકય, પુ૦ (સં૦) વેચાણ લેતુ આપતુ તે,
 વહેવાગ તે, વેપાગ
 કંતિ, સ્ત્રી૦ (સં૦ કંમ-જતુ) અપન, ગમનજતુ
 તે; ફગદ, ઉચલપાથલ, પારવર્તન
 કંતિવૃત, ન૦ રવિમાર્ગ, અપનન [રમન.
 કિટ્ટ, સ્ત્રી૦ (અ૦) એક પ્રજાગતી ગેરીદા જેવી
 કિયમાણ, ન૦ (સં૦) કિયાકર્મ, ધર્મકિયાનો વિધિ
 ૨. વિ૦ ગરાતુ થતુ, બનતું
 કિયા, સ્ત્રી૦ (સં૦ કુ-કગતુ) દામ, કાપ ૨ ધર્મનો
 એકાદ સસકાર, વિધિ ૩ કગતુ તે બનાવટ કામ
 કગવાની ગીત, ટૂંત
 કિયાપદ, ન૦ (સં૦) જે શબ્દથી અપદ્ધ કિયાનો
 બોધ થાય તે (ગાકરજુમા) “મેસતુ, બોલતુ, શ-
 ખતુ, છ૦”, કિયા અપિ બતાવનાગ શબ્દ
 કિયાવિશેષણ, પુ૦ કિયાપદના વિશેષણ તરીકે
 વપરાતો શબ્દ, કિયાનો ગુણ બતાવનાગ અભ્યય.
 કિયાસક્તિ, સ્ત્રી૦ (સં૦) કામ કરવાની શક્તિ
 કિચ્ચિયન, વિ૦ (અ૦) ઇસુખિન્નનો ધર્મ માન-
 નાર, ખિસ્તી
 કીડા, સ્ત્રી૦ (સં૦) ગમત, ખેન ૨ મોગ.
 કૂર, વિ૦ (સં૦) માનની. નિર્ગ, બન કર. દયા-
 રહિત; જુલમી

કુસેડ (કુએડ), સ્ત્રી૦ (અ૦) ધર્મની લદાઇ. ધર્મજુદ
 ફેડ, વિ૦ (સં૦ કોટિ) મો લાખ, કોટિ
 ફોલ, પુ૦ (સં૦) ગુસ્સો, ટાપ, રોપ
 ફોલાયમાન, વિ૦ ફોલવાળુ, ગુપ્તે થયેલુ ખદા;
 રોષે ભગએલુ
 ફોલાવેરા, પુ૦ ગુસ્સાનો આવેશ; ફોલનો ઉગળો
 ફોલિષ-ધી, વિ૦ નામસી, જનની, નમોગુણી,
 ફોસ, પુ૦ (અ૦) એક આડી લીટી ઉપર બીજી
 ઉમી લીટી કાટખુણે પડેલી હોય તેસી આકૃતિ;
 આવી આકૃતિનો વધતલ, ખિસ્તીઓનુ પવિત્ર
 ધાર્મિક ચિહ્ન [પીનની સામી અપીલ કરવી તે
 ફોસ અપીલ, સ્ત્રી૦ (અ૦) એક કંગેલી અ-
 ફંચ, પુ૦ (સં૦) એ બાનનુ પક્ષી કક, મગલુ
 ફિલેષ્ટ, વિ૦ (સં૦) ફિલેશ-દુ ખ દેવુ) અમર, ગુ-
 ચવણવાળુ, અમજતા-ભણતા મહેનત પડે તેવુ,
 કાયડા જેવુ
 ફલીમ, ન૦ (મં૦) નપુસક, લીજડે, નામદ
 ફલીમ, ન૦ (સં૦) કામદેવના મનનુ બીજ
 ફલેશ, પુ૦ (સં૦) ખેદ, પીડા, બચા ૨ કુસપ,
 કજીઓ, કલહ, ઝગડો [ટટાખોર
 ફલેશી, વિ૦ (સં૦) ફુ ખી, પીડિત. કજીઆખોર,
 કચચિત્ત અ૦ (સં૦) કદાચ કદાપિ, કદી
 કવાથ, પુ૦ (સં૦) ઉકાળો; કાઢો
 કવોરનદાઈન, ન૦ (અ૦) ગમનાગમન-સસર્ગ
 નિષેધ મેગવાળોને અનય રાખતુ તે
 કિવનાઈન, ન૦ (અ૦) એક વનસ્પતિનુ અભિ
 કગતુ મતન, જે તાવ ઉપર અપાય છે
 કવીન, સ્ત્રી૦ (અ૦) રાણી, રાજપતિ
 કજુ, પુ૦ (સં૦) વખનનુ માપ, એકજુ જુગ વખન
 આખ ઉસાદે કે માપ તેટલો વખન
 કજુભાગુર, વિ૦ (સં૦) કજુ+મજુ) કજુમા નાશ
 પામે તેવુ ફાની, નાશવત, અસ્થિય
 કજુભાર, અ૦ (સં૦) કજુ-પગ જેટલી વાર
 કજુક, વિ૦ (સં૦) કજુભાગુર, ઉત્પત્તિ વિનાથી
 કજુકજુ, અ૦ પળે પળે મિનિટે મિનિટે, વારે
 કજુ, ન૦ કજુ [વારે, ધડિયે ખદા.
 કા, ન૦ (સં૦) વા; જખમ; ધસરદા, નખોરીઈ.

‘કો ક્ષત્ર દાકે ગાથના, કો હૃદયયદ્ર છુપાવતી’
—પ્રેમા ૨ વિં (સં) ધાપત્ર, જખમી.
ક્ષત્રિ, સ્ત્રીં નુકશાન, હાનિર કલંક
ક્ષત્ર, નં (સં) ક્ષત્રિ
ક્ષત્રાણી, સ્ત્રીં ક્ષત્રિની ત્રી ર ગ્જપુતાણી
ક્ષત્રાવઃ, પુંક્ષત્રેા જનનુ અભિમાન
ક્ષત્રિય, પું (મં) ક્ષત્રી
ક્ષત્રા, પુંચાગ વર્ણમાની બીજી વર્ણ, પ્રજાનુ રક્ષણ
કરનારી એક શરવીર રાજવશી જન રજપુત
ક્ષપણ, પું ઉપવામ, અપવાસર લાગી, શ્રમણ
ક્ષપણક, પું ભુક્ષ બૌદ્ધસાનુ
ક્ષપા, સ્ત્રીં ગતિ ગત [૨ યથાર્થ, યોગ્ય
ક્ષમ, વિં (સં) શક્તિ શક્તિમાન, સમર્થ
ક્ષમા, સ્ત્રીં (સં) ક્ષમા—માફ કરવું કોષએ
કરેલો અપગ્રાહ માની રહેલો તે, સકન કરવું તે,
આમોશ, દગુજર, ક્ષાત્રે; ગમ
ક્ષમાવાન, વિં (સં) સામી રહેનાર માફ
કરનાર, સકનશીન, મનમી
ક્ષમાયત, વિં ક્ષમાવાન, ભુએ.
ક્ષમ ક્ષમણ, પું પચાગ નમસ્કાર (જેન)
ક્ષમાશોભ, વિં (સં) ક્ષમાવાળુ
ક્ષય, પું (સં) ક્ષિ—વમાત્રુ) વમાર્જ જતુ તે
ધડાડો, ધમારોર નાશ, મે ક્ષાત્ર ક્ષીર દહાડો
દહાડો વમાત્રુ જા તેણે રોગ, ખત્ર, રાજરોગ
ક્ષયક્રિદિ, સ્ત્રીં ધટવત
ક્ષયો, વિં (સં) ક્ષયવાળુ, નાશવત, નશર
ક્ષયોપશમ, પું નાશ (જેન),
ક્ષર, વિં (સં) નાશવત, નશર, વિનાશ પામે તેવું
ક્ષાત્ર, પું ક્ષત્રિયના, ક્ષત્રિયવત
ક્ષાત્રકર્મ, નં (મં) ક્ષત્રિનું કર્મ તે
ક્ષાર, પું (સં) મીઠું ક્ષરણ, મારગ ખાગ-
પણ, ખાગેચાત્ર ગામ, ભ્રમ ખાખ
ક્ષારમૂમિ, સ્ત્રીં ખારવાળી જમીન, ખારી જમીન
ક્ષાયન, નં (સં) ક્ષય—ધાત્રુ) યોતુ તે, પખાળુ તે
ક્ષિતે, સ્ત્રીં [સં] પૃષ્ઠી, બુમિ
ક્ષિતિજ, નં જે કપિ પ લીંગ, પૃથ્વીનો ઉપનો
ને નીચેનો એવા બે ગોળાઈ દરે છે અને જે,

દેખાતા આકાશને ન દેખાતા આકાશથી ભુક્ષ
પાડે છે તે, દિગત, દષ્ટિમર્યાદ
ક્ષિતિપાત્ર, પું (સં) રામ ભૂમાગ ભૂપ
ક્ષિત, વિં (સં) નાખી-ફેડી દોરેનુ સાગ કરેલું.
૨ ઉમેરેલું, વધારેલું
ક્ષિપ્ર, અં [સં] તુરત જનની, ગીન
ક્ષિપ્રા, સ્ત્રીં [સં] ખીચરી (ક્ષિપ્ર પાન)
ક્ષીણ, વિં [સં] રમા—તારાઈ ગયેનુ મુત્ર તાર
ઉતરી ગયેનુ ૨ દુર્મળ, નમળ
ક્ષીણતા, સ્ત્રીં [સં] અશક્તિ કમજોરી દૃઢતા
દુર્મળતા, ઓછપ, ઘટાડો.
ક્ષીર, સ્ત્રીં [મં] દૂધ ૨ પાણી ૩ મારગ
દૂધ—મ ૪ દૂધપાક [વચ
ક્ષીરોત્ક, નં [સં] એક જાનુ ચોળુ રેણી
ક્ષુર, વિં (સં) હનક, તુરુ, માત્રગતુ
ક્ષુરવંદાળી, સ્ત્રીં કોળી ધુતરી એવાળો કંદોરો
ક્ષુરના, સ્ત્રીં (સં) કનકાન, અવમા નીચા
ક્ષુરા, સ્ત્રીં (મં) ભૂમ, અન્તેચ, ભુમુદા
આકાશ, લાલસા [રહેવું
ક્ષુરાતુર, વિં [મં] ભૂખુ ખાવાને તની
ક્ષુર, પું [સં] ઝર, અત્રો ૨ ખી.
ક્ષુરક, વિં [સં] થોડું જગ ૨ હલક
તુરુ, નજીવું
ક્ષેત્ર, નં [સં] જમીન, ખેતર ૨ જાતનું કોશક
પરિત્ર સ્થળ, ત્રીં સ્થાન, જગા પાત્ર ૪ સ-
રીંગ પજેમા વસ્તુ ઉત્તર કરાવી હોત તે
ક્ષેત્રજ, વિં [સં] કાચું (વેડી, તાલી ચનુર
ક્ષેત્રપાળ, પું ક્ષેત્રનું રક્ષણ કનનાર, રખેસાળ, ખે-
ડનર સ્વામી, ધણી ગામ
ક્ષેત્રકેળ, નં ક્ષેત્રનો વિનાર, ન માર્ગ મકોળાનું
માપ તે, જગાના વિનાગનુ માપ [‘કાળકેત્ર’
ક્ષેપ, પું [મં] ક્ષિપ્ર—ફેંકવું) ગાળવું ક્ષમાવું
ક્ષેપક, પું ઉમેરો, નવારો ઉમેરણ
ક્ષેપણ, નં [૧૦] કનેલુ ૨ માહસાની જાળ
ક્ષેમ, નં [સં] કલાણ, સુરિવિ; નારોગ, શ્રેય
ક્ષેમકર, વિં [૧૦] કનણ્યકરક, સુખી કરનાર
ક્ષેણી, સ્ત્રીં [સં] પૃષ્ઠી, બુમિ.

દોભ, પુ૦ [સ૦] મનનો ગભરાટ, મતાપ, ઉદ્વેગ,
વ્યગ્રતા ૨ દખાઈ જતું તે, મનનું પાછું પડતું તે,
ઝોણુ આવવું-શરમ લાગતી.

દોભિત વિ૦ [મ૦] ક્ષોભ પામેયું

ક્ષોર, ન૦ (મ૦) માયું મુડાવતું તે, મુડન

ક્ષમા, સ્ત્રી૦ (સ૦) પૃથ્વી જામિ, દેશ ૨
એકની મંખ્યા.

ખ.

ખ, પુ૦ (સ૦) તેરમો મળાક્ષર, ખીન્ને કદાચાની
વ્યજનવર્ણ ૨ ગુજરાતીમાં ક્ષ ના અને કોઈ વેળા
પ ના અપભ્રંશરૂપે વપરાય છે 'ખાગ (ક્ષાર),
'ખટ (પટ), ' ૩ ન૦ પોલાણુ, આકાશ, ૪ શ્વેત,
મંડુ પ મીડુ દેખાડનાર મંકિત શબ્દ (ઠવિતમા)
૬ હરકોઈ નક્ષત્રથી દશમું નક્ષત્ર

ખ, સ્ત્રી૦ (સ૦ ક્ષય) શરીર દિવસે દિવસે
અદરથી ધસાડુ બન્ય છે તે રોગ, ધાતુનું ક્ષીણ
થતું તે, ક્ષય ૨ ખાઈ, ખાણું

ખખચો, સ્ત્રી૦ કોદાળી ['ધરડુ ખખ, જુનું ખખ "

ખખ વિ૦ ખગખગી ગએલું, ખોખા જેવું, જીર્ણું

ખખડવું, કિં૦ અંખણુખણુનું ખડખડવું.

ખખાટ, પુ૦ ખડ ખડ એવો થતો અવાજ

ખખડાવતું, કિં૦ સંખખડે તેમ કરતું ૨ આ

પતું 'તગન નાણું ખખડાવ્યા' ૩ ધમકાવતું

ખખરવખર, વિ૦ અવ્યવસ્થિત થએલું, દોદળું

ખખરવું, કિં૦ અં લાગતું બળાપો થતો, સાલવું.

મનમાં ખુચના ૨ ખીન ખુચના ૩ આખમાં

ધગ-કાકરીનું ખુચવું ૪ ખગખર એવું બોલવું

ખખરી જતું-ટકાવસ્થાને લીધે નરમ થતું

ખખરી, સ્ત્રી૦ ગગામાં બોલનો કક્ર, સસણી ૨

દાગજી, ચટપટી ૩ અવાજ, સૂર

ખખરો, પુ૦ મમ દુખતા-શોક દેખાડવો તે

ખે: ૨ શક, મંદેશી ૩ પસ્તાવો પશ્ચાતાપ

ખખરવખર, અઠળનું થવાથી છૂટ પડી ગયેલું

ખખગતું, વિ૦ ધણુઉંનું, ઉકળતું

ખખગવું, કિં૦ અંખણુ ગરમ થતું ઉકળવું ૨

નમગુ-અશક્ત થતું, આધાનું હાલી ઉડતું, જીર્ણું
ખખારો, પુ૦ ખુખારો [ખોખું થઈ જતું
ખગ, પુ૦ (સ૦) પખી, પક્ષી ૨. ગ્રહ, તારા,
નક્ષત્ર ૩ નવ મખ્યાની સગલ

ખગપત, પુ૦ હસ

ખગપતિ, પુ૦ (સ૦) પક્ષીનો રાજા, ગુરુડ [વિખજી

ખગવાહન, ન૦ (સ૦) જેનું વાહન ગરુડ છે તે

ખગાકાર, વિ૦ (સ૦) અગ્નયખીથી ટકટક જોવા

કરે તેવું, આણું, ચકિત. ૨ સુદર, ગોળમટાળ

ખગેશ-ગે-દ્ર, પુ૦ (સ૦) ગરુડ [ગગનમડળ

ખગોળ, ન૦ (સ૦ ખગોળ) આકાશનો ધુમ્મટ

ખગોળવિદ્યા, સ્ત્રી૦ (સ૦) આકાશ નમ ધી મ -

હિતી આપનાર ગાત્ર, નક્ષત્ર, ગ્રહ, ઇં મમ ધી જે

શાસ્ત્ર તે, વેત્તવિદ્યા, જ્યોતિષ્યશાસ્ત્ર [જ્યોતિષ્ય

ખગોળવેત્તા, પુ૦ (સ૦) ખગોળવિદ્યા જાણનાર

ખગોળશાસ્ત્ર, ન૦ ખગોળવિદ્યા

ખગોળશાસ્ત્રી, પુ૦ (સ૦) ખગોળનો માહિત -

ગાર, ખગોળવેત્તા, જ્યોતિષી

ખગ્ગા, પુ૦ ખગ, પખી

ખખાસ, પુ૦ આકાશનો ચેરાચો ચેરાચલો-ઢંકાયલો

લાગ ચઢતું આણું ખિખ ઢકાનું બન્ય છે તે

ખખ, સ્ત્રી૦ બદલો લેવો તે, ચેરની તૃપ્તી કરવી

તે, ખગ, ખરાખી કરવી તે " નાદીગશાહે

દીક્ષીમાં ખખ વાળ્યો "

ખખ, વિ૦ નિર્માલ્ય, સત્તલીન. ૨ ખાલી, પોકળ

ખખરોટવું, કિં૦ સ૦ જરા જગ ચોપડતું, ચો

પડતું ન ચોપડતું કડતું

ખખળાવવું, કિં૦ સ૦ ખખળાવું, જીએ.

ખખાર, પુ૦ ખખારો, ખુખારો ૨ હણુહણુટ

ખખારવું, કિં૦ અં ગળું સાફ કરવા અથવા

કાઢતે ચેતવવા મારૂ ગગામાંથી ધસાનો માદ કા -

ઢવા ૨ હણુહણુટ, ધોડાનું બોલવું

ખખારો, પુ૦ ખુખારો, ખુખારવું તે

ખખાળવું, કિં૦ સ૦ (સં૦ ક્ષાત-ધોતું) ખૂખ

જેરથી ધોતું, ઝમકાળીને ધોતું

ખખેરવું, કિં૦ સ૦ (સં૦ ક્ષર-પડતું) ઉડારી મૂકવું

ઝાટકવું, ખેંચી નાખવું આપડતું. ૨. ધમકાવવું,

ઉવડુ લેવું ૩ જોગથી જોરવું શિષવા તે, અણુખોદ
અખોદ, સ્ત્રીંકાનની પડાડે લાગી તેના દોષ
અખોરવું, કિં સં વેરી નાખવું ગમે લાવું
ગમે લા કગ્ગુ-મેનકુર નમેવની ખાતરવું-ધસવું.
૦ જોગથી જોરવું, દેવના જાગ્રન કરવો

અખોગવું, કિં સં જોગતા એકવેતુ હોય તેમા
ફેરકાર કરી નાખવો, ચુથી નાખવું, ર દુહુ ખુચે
ખાચે જોવવું ૩. બહુ પાણીમા કાપડીને ધોવું

અખોગા, નં અખોગવું તે કાદા માગવા ને
અખોગા, પુગાધવું તે ખોળમખોળા દાદા

અખોગિયાં, નં ખૂમ પાણીથી નહાવું તે. ૨ મા-
જા-ઉપર નવરાના પડી વધેતુ પાણી રેડવું તે

અખ, પુગ વેર લેવું તે, ૨ બદો ખત ખાત
૪ ટગલો, ગણિ પ વિં લગડુ હુડુ

અખાગવું, કિં સં મો સાક હગ્ગુ, કાગળો કરવો,

અચકાવું, કિં અં અચકાવું અટકવું, અમચાવું
૦ પાછું પડવું ૩ મોચવું

અચકો, પુગ જ સપાટી પર પડેનો ખાડો ધોચ

અચખચવું, કિં સં પુગળ-ખીચોખીચ ભરવું

અચખચાવવું, કિં સં ખટખટાવવું હનાવવું

અચરી, સ્ત્રીં અચર-ક્રીમાદા [ખીચોખીચ, તજડ.

અચાખચ, અં અચખચ, કચકચ લચાલચ ૨

અચર, વિં અચર જેવું, બુદ્ધ, વંદુ ૨ બુદ્ધ

દેખાવું, નિર્મળ ૩ નં જુવાનનું મગ્ગુ ૪
નિર્મલ્ય ધોડુ, ૮૬

અચાખચી, સ્ત્રીં બીડ, ગીંદી, ધનમ ધમા કંડેડી

અચિત, વિં જડેતુ મટેલુ ખેમાડેતુ

અચીત, અં અખરખર, નક્કી અંખાત

અચીનાં, સ્ત્રીં નકીપચ નિશ્ચય

અચુકઅચુક, અં અહુકઅહુક ઉછળતુ અને
દેના ખાદને ચાનવું હોય તેમ

અચોખચ, અં ખીચોખીચ, જુઓ

અચર, નં (ફાં) મોડી અને ગમેડાની અથવા

ગનડી અને મોજવી પેદા થયેલું અને ધોડુ થોડું

ગમેને માટમા મળતુમિત્ર નનિવું માણી ૦ જુગી

જુદી જાનના નરમાદાથી પેદા થયેલું જે પશુ તે
અખચાળ, સ્ત્રીં અખચાળ

અખનચી, પુગ (આં) અખનચી) પીવીદાર જામદાર
તિજેર, મુનીમ, કોષાધિપતિ

અખનો, પુગ (આં) નાણુ રાખવાની જગો, જા-

મદારખાનું, મડાર, નિધિ, ૨ ધન, દોનન પંમા

ગર્થ ૩ અંડ જોગી, ધાતુના જમવાનું દમાણુ ૪

ચનમમા તમાકુ મૂકવાનો ખાડો અકકલનો

અખનો—મર્ખ, ખેવકુદ

અખના, પુગ (ફાં) હથિકાળ ભગવાનું નાક વં

અખનો, પુગ મોડાનો કયાગડો, અગર

અખુર, નં (સં અખૂર) ખૂમ પાકેલી ખાર

અખુરી, સ્ત્રીં તાડના જેવું એક જાનવું જાડ.

એના ફળ તે ખારેક-અખુર પાદડાની સાવરણી

અને સાદડીઓ કરે છે ૨ જુવાન ખાજરીના

જણસલામાથી કોડી જેથુ ૦ ખુજગી, ચેગ, અખવાળ

અખુર, નં અખુરીની જાતનું એક નાનું જાડ

અચાવું, કિં અં અચકો ખાસો, અચકાવું, ૨

જમને લીધે પાગ દગ્ગુ લખવાવું આશંકાવું

અખ, વિં (સં) હુતુ ખોડુ, લગડુ

અખન, નં (સં) એક જાનવું પક્ષી એન

લામીને ઉભી છુડી લેય છે તે વાગેવાં હાંપાગ

કરે છે, હીરાગીનો યોનો ૨ હસતા હમના ગાવમ

જે ખાડા પડ છે તે [હથિયાળ જમ્યો

અખર, નં (આં) એક જાનવું જે તન્દ્ર ધારવાળું

અખરી, સ્ત્રીં ધુવરીઓવાળી નગાગી નાની કંક

અખચાળ, પુગ સ્ત્રીં જેમા અણુજ આગ્યા કરે

તેનો રાગ, હખસ, ચુટ ૨ ચેગ વતુર [વતુરવું

અખનાગવું, કિં અં નખથી ચામડી અણુચી,

અખજદ, પુગ એક જાનનો માત્રામેળ ૭૬

અખરી, સ્ત્રીં અખરી, એક દેશી વાઘ

અખેગવું, કિં અં વતુરવું, અણુતુ, પ પાળવું

અં પુગ દગ, લખાડ ૨ સતારે ગાવાનો એક

રાગ ૩ વિં ૭. ૬

અટક, સ્ત્રીં રહી રહીને કાકરીની પંડે ખુચવું તે.

અણુકો, અટકો. ૨. અટકવું ખુચવું, અણુચવું. ૨. અટક

રહી એ મૃગનયનીને ચીજી કુવરને જે અર્પા”
 -વાધજી ર ખન ચાનક [અવાજ
 ખટખટક, અંખટખટ એમ થતુ તે, અથડાવાનો
 ખટકરમ-ડર્મ, નં (સં ૦ પટકર્મ) આલણે કર-
 વાના ધર્મ મંમધી છ કર્મો તે, (યજન, યાજન,
 અધ્યયન, અંગાપન, દાન, પ્રતિગ્રહ) ર ધર્મ સમ વી
 ડરવાના નિલકર્મ
 ખટકવું, કિં ૦ અં કાકરીની પેઠે ખુચવુ, સાલતુ,
 પીડા થવી ર હૃદયમા બોકાતુ, પશ્ચાતાપ થવો,
 લાગણી થવી
 ખટકો, પું ઝાટકો લાગવો તે, સજીરો ર અક-
 ણાયાનો અવાજ ૩ અડચણ, પ્રતિમધ, હરકત
 ૪ જહેમ, શક, શકા દગદગો પ ચાનક, ખ ત, કાળજી
 ખટખટ, સ્ત્રી ૦ સામમામે અથડાતા થતો અવાજ
 ર હરકત, નડતર ૬ પ ચાતી, માથાકુટ, તકરા
 ખટખટારો, પું ખાલી માથાકુટ, કચકચાટ, તકરા
 ખટજી, પું ૦ ખાસીપતો ‘હિલોગ, સાદમ, ચૈર્ષ’,
 બળ, બુદ્ધિ, અને પરાક્રમ”
 ખટચક, નં (સં ૦ પચક) (યોગશાસ્ત્રમા) શરી
 રતી અદર કલ્પેના જે છ ચક્ર તે -એ ઉપરથી
 સધાનો એક જતનો યોગ આધારચક્ર, જિગચક
 નાભચક, અનાહતચક્ર, કંકચક, મૂર્ધચક)
 ખટફરનિ, નં ખટશાસ્ત્ર, જુઓ
 ખટનટ, વિં હગમી, ખરાખ, નટખટ
 ખટપક, સ્ત્રી ૦ ગુચવણ, દાવપેચની જાગ ર જાગા,
 પ ચાતી, હલામણુ કડાકુટ, મહેનત ૩ કજીઓ, અણ
 બનાવ, બમાડ, તકરા ૪ યુક્તિપ્રયુક્તિથી કામ
 કાટી લેવાની હીનચાલ તે, પ્રાપચિક ગોલવણ
 ખટપટવું, કિં ૦ અં ખટપટ થવી, અથડાતુ ગુચ-
 વાતુ, જોસમા વધતુ [સ્તાની, તરકટી
 ખટપટિયુ, વિં ખટપટવાળુ કડાકુટિયુ ર કાર
 ખટપટી, વિં ખટપટિયું કારસ્તાની, નટખટિયુ
 ખટપટ પું, જમરો ૦ જુ
 ખટમધુરું, વિં સ્વાદમા ખાડું અને મીઠું.
 ખટમજ, પું માકણ, ખાટલામા રહેનારો જીવ.
 ર. હિમાયતી, મદદગાર ‘રાણીનો ખટમજ’.
 ખટમાસી, વિં છ માસિક, છ મહિના રહેતું

ખટમીઠું, વિં ખાટા ને મીઠા સ્વાદનુ
 ખટરસ, પું (સં ૦) છ રસ (ખાટો, ખારો, કડવો,
 કટાણો, તીમો ને મીઠો) ર અણુમનાવ
 ખટરાગ, પું (પડરાગ) ૭ રાગ. (ભૈરવ, હિંડોળ,
 મેવ, માલકોશ, દીપક અને શ્રીરાગ, અથવા સંગીત
 ગત્રાકર પ્રમાણે શ્રી, વસન્ત, ભૈરવ પચમ, મેધ,
 પૂહનાટ) ર અણુમનાવ, કજીઓ ૩ જ જળ, ખટ-
 પટ, સસાર ઉપાધિ
 ખટશાગી, વિં જ જળી સાસારિક વ્યવસાયવાળુ.
 ૦ પ ચાતયુ, કજીઆખોર, માથાકુટિયુ
 ખટસો, પું કુટંગ કમીનો, મામાન સરંજમ,
 રસાલી, પરીવાર ર મુકરમો કજીઓ, ફરિયાદ.
 ખટવતુ, કિં ૦ સં ખટાથ ચઢાવતી, ખાડું કરતુ.
 ર રળાવતુ, કમાવરાવતુ
 ખટવુ, વિં સં ખાટવુ, ડમાતુ, લાભ થવો.
 ખટશાસ્ત્ર, નં તત્ત્વગાનના ૭ મંથો તે એ ન્યાય,
 એ મિમાસા, સામ્ય અને યોગ ગૌતમકૃત ન્યાય
 (એમા કાર્યરૂપ જગતથી તત્કારણરૂપ જે ઈશ્વર
 તેનો શોધ છે), કજીકૃત ન્યાય (એમાં, પરમાણું
 વગર ખીજી કંઈ નથી. અતિસૂક્ષ્મ તેજ ઈશ્વર
 તેજ નિલગાપક છે ઇં નુ વર્ણન છે), જૈમિનિકૃત
 પૂર્વમિમાસા (એમા વેદના આધારથી કર્મજ સત્ય
 છે ઇં વર્ણવેલું છે), વેદન્યાસકૃત ઉત્તરમિમાસા
 અથવા વેદાન્ત (એક જ સત્ય છે ને જગત મિથ્યા
 છે એ ત્રિષે વર્ણન છે), કપિયકૃત સામ્ય (પ્રકૃતિ
 અને પુરુષ અનાદિ મિદ્ધ છે તેથી જ જગતની
 ઉત્પત્તિસ્થિતિ અને કાય ઇં કાય છે એવું વર્ણન
 છે), પાતાળજીકૃત યોગ (એમા સર્વશક્તિમાન
 સર્વજ્ઞ જે ઈશ્વર તેની જોડે એકપણ કરતુ ઇં નુ
 વર્ણન છે એ મતમા ઈશ્વરવાદ સિદ્ધ કર્યો છે)
 ખટાઈ, સ્ત્રી ૦ ખાટો રસ ર ખાટાપણુ [શની પેદાશ
 ખટાઉપેદાશ, સ્ત્રી ૦ હરામ દોગની હરાજમાંથી
 ખટાખટ, સ્ત્રી ૦ ખટખટ થતુ તે, ખટપટ,
 ખટાટ પ, પું દલ, ખોટો મોટો દેખાવ
 ખટાપકા, સ્ત્રી ૦ ગરમડ, ખટપટ, કજીઓ, તકરા
 ખટારો, પું ભાર ભરવાનુ મોડું માક, ભારભરેલું
 માકુ ર ધરવાખરો [કમાવરાવતુ. ર. ખટવું,

અડાવણું, કિં સં કાયદો કરી આપવો, રળાવણું,
 અડાણું, વડાવડા આડું થવું, અડાઈ ચઢવી રડમાવું
 અડારા-સ, સ્ત્રીં ખાટાપણું, અટાઇ
 અડું, વિં થોડુંક ખાડું મીડું
 અડું, વિં ખાડું અડું થવું જવું-ખાડું, થઇ
 જવું, ઉતરી જવું, દીવ ઉડી જવું
 અડ, નં ધાસ, કડમ્બ ૨ ચારો, લીલી ચાર ૩
 ખેતરમા ઉગેલું નિરુપયોગી ધાસ નીલામણું ૪
 પું અડડ, લેખ. પ. ખોળ ૬ વિં મોડું, પારસ
 'અડચ પો'ર વડીલ. 'અડદાદો'
 અડક, પું સ્ત્રીં પાણીસા અથવા જમીન ઉપ
 ગ્નો પથ્થરો ટેકરો ૨ ખરામો, ધારદાર ભેખડ
 ૩ રળ, સુકું નાળિયેર (ઝાલાવાડ)
 અડકલો, પું અડકલી વસ્તુઓનો જથ્થો
 અડકલું, કિં સં એકપર એક મકતુ, ઉપરા ઉપરી
 ગોઠવણું-સિયવું
 અડકો સ્ત્રીં નાની શેરી, બે અથવા વધારે ધરોની
 આગળ બાધેલી જે ડહેલી તે ૨ મહોદયો, ફળિયુ
 ૩ ધરના બારણા આગળની બાધેલી છત્રી જગા
 અડકું, નં પથરાતો નાતો અડડ
 અડખડ, અં વસ્તુઓના ટીચાચાથી કે અથડા-
 વાથી જે અવાજ થાય તે "એવે ગરડજી પામે
 આ-આ, અડમડ પાખો વાગી" - પ્રેમાનંદ ૨ અદ્
 હારન ૩ પીડા, ઉપાત્તિ અડખડાટ હામવું-
 પુઝળ હળવું દાનેદાત દાટવા દટાનો પ્રમગ
 અડખડખેગ, પુઝડ કાસ, કજીઓ થાય તેવો સંજોગ,
 અડખડવું, વિં અવાજ ડરવું ૨ સુક (નાળેર)
 અડખડ લાડલાડ, સ્ત્રીં ગડમડ, ખટપટ, વિં મના
 અડખડવું, કિં અં ખ મડવું, અવાજ થવો વાગવું
 અડખડાટ, અં અડખડ ૨ પુ અડખડ એવો અવાજ
 અડખડિયા, નં મુઝીને તળેની પુરી ૨ કેળાના
 તળેલા કડકા ૩ ઝીઝો
 અડખડિયું, નં અડખડે એવું જે તે ૩ સુકું નાળિ
 યેર ૪ ગળ, દખમન પ ઝાઝ
 અડગ, નં મમગેર, તગવાર ૨ ગેડાનું ચિગડું
 અડગ, અં એવો થવો અવાજ
 અડગું, સ્ત્રીં વિવાહની ખતનું એક દિવસ પ્રાણી

અડજી, વિં જાણીજીને કામ ન કરે તેવું, આખા
 અડતર, વિં લુચ્ચો ૨ નકામું [હાડકાનું
 અડતન, વિં (સં કષ્ટાર) દુખ ખમી શકે
 તેવું, ઘડાયેલું સહનશીળ અગવાણું ૨ તગજીને
 તોલે હોય તેવું, તુરં
 અડવાસ, સ્ત્રીં લાન, પાડું ૨ ગાયનમા જે જ તાળ
 તે ઠોક ૩ લાકડાની ફડેતાળ (કાઠિં) ૪ કાસી ખેડા
 અડતાળવું, કિં સં (ખરીન-તાડવું) પગની ખરીઓ-
 થી-જમીન ખોદાવવી (ખેડા, ગધેડા, છાં ની)
 અડદાં, નં ગચિયા, થીજેલા લોચા ૨ ડ્રિ, ખોડ, દોષ
 અડવાન, નં વાગ્યા વગર ઉગી નીકળતું જે અનાજ
 તે, હનકી જાતનું અજ
 અડવામણી, સ્ત્રીં એક જાતનું ઝાડ, મોટી ધામણી
 અડવાયેલું વિં ડીડ લાગેલું, ખવાયેલું ૨ મેડું,
 ઓવગળા વગેરેથી ગદું ૩ ગોમાએડું
 અડવાસ, વિં અવાજ ગયેલું, વસાઈ ગયેલું
 અડપણું, કિં સં ઉમેડી કાઢવું, ખોતરી કાઢવું
 અડપું, નં અડપો, ખરપડી
 અડપો, પું મોટી ખરપડી, ખરપો ૨ તમેથો
 અડમચડું, વિં ખાડાખમચાવાળું, વિષમ,
 ઉચીનીચું, કરકરું, ખાડાખેચાવાળું, સફાઈ વગરનું
 અડખડાટ, પું અવાજ, ખોવાટ ૨ તોફાન, ગડમડ
 અડખા-મુ, નં ચિકણા પ્રવાહીનું મધાર્થ ગયેલું
 ચોમતું જાડું ટુંકું, દડણું [કર્નિગડ
 અડખુચ-મુચું, નં (ફાં ખર્ મુઝડ) તડખુચ
 અડખુચી, સ્ત્રીં અડખુચનો વનો
 અડખડ, સ્ત્રીં ગરમડ, ધાધત ૩ કમિયો, ખોવા-
 ચા ના ખડખડ જોગ-ટટો ફસાદ થાય તેવો મલત
 અડખડવું, કિં અં અડખડાટ થવો, અડખડવું
 ૨ તકરાઈ થવી
 અડખડાટ, પું અખડાટ ૨ ધાધત, અડખડ
 અડખડ, સ્ત્રીં એક ઔષધ વેલો
 અડમાકડી, સ્ત્રીં (સંખડ મકડી) એક જાતનું
 વાસમા થતું વીંતું જીવડું
 અડમામાળ, નં માનુ-આપનું મોસાળ
 અડવહેવણું, સ્ત્રીં વડ વહેવણું, અડવહેવાઈ-વહે
 વાળનો 'પાપ'

ખડશિંગી, નગ (સંખડશિંગી) આ જાડ
ધણજ મોટું થાય છે એને હાથ સરાહાય લાખી
શિંગો થાય છે તેનું શાક અને અથાણુ થાય છે
ખડલું, કિં સંખોપડવું, લેપ કડવો, ખરામ
કરવું ૨ ઉતરી જવું, અખડવું, ઉતરી પડવું ૩
સંકોવવું, આળ મડવું

ખડસડ, પુઠ ધરનો પાથો

ખડસલિયો, પુઠ પીનપાપડો

ખડા, સ્ત્રી પાવડી, ચાખડી, પાદુકા ૨ જોડાનો
પાની આગળનો ઉમો ભાગ

ખડાઈ, સ્ત્રી વાઝરી, રેતી (સોરડી) ૨ શકતા,
જશી જોઈને કામ ન કરવું તે

ખડાઉ, સ્ત્રી ચાખડી, પાવડી ૨ સુકુ ઘાસ

ખડાઉનાર, વિઠ જોડા ઉતારતા વાતજ સીકાગય
તેની (હૂડી), તરત મુદતની

ખડાઉપાડ, વિઠ ઉભા ખડાનો, ખડાફાર (જોડા)

ખડાખડ, અઠ જોડા ખડખડ અવાજ થાય તેમ
૨ ચાપાકીથી, ઉતાવળથી

ખાડાખરડકું, નગ (સંખડકું+અખડકું) અજક
વાળો યોગ, મામી પ્રીત, અણખનાવ, વિરોધ, રાશ
ન આવરી તે જ્યોતિષમા વર અથવા કન્યા એમની
પરસ્પરની રાશી થકી પરસ્પરની રાશી છડે અને
આક્રમે હોય તો તેને ખડાખરડકું કહે છે

ખડવો, પુઠ લાકડાનો જોડા

ખડિયાખડખડ, સ્ત્રી ખિસ્માર હાલત ૨ જ જાળ,
માથાકીક ૩ ભાગીતુડી હાલત ૪ વિઠ ભાગીતુડી
હાલતવાળું, મખગડખગ, મિરમાર

ખડિયુ, નગ ખરડિયુ ૨ જોડકું, જીવાન બેસ

ખડિયો, પુઠ શાકી રાખવાનું પાત્ર, દોર ૨ ધણા
પડવાળી ઝોળી, કાયળો ૩ ખડતો, વાટવો ખડીયા
ભરવા-ઉપડી જવું, ઉચાળા ભરવા, પોટલા બાધવા

ખડિયો કડમ, નંદોવન કડમ, ઘખવાના સાહિસ

ખડિયોખાર, પુઠ એક જાનો ખાચુટંકણખાર

ખડિયોચાક, પુઠ ચિતો દીપડો

ખડી, સ્ત્રી (સંખડિકા) ઉજળી ચીકણી મટોડી,
૨. પથ્થરના નાના નાના કકક. (રસ્તે નાંખવામા
આવે છે તે) ૩ વગર વિખાએશી બેસ, જોડકી.

ખડું, વિઠ ઉભુ, ટટાર ૨ તરપર, તૈયાર, હાજર

ખડું, નગ પાણી ચુનીને તેવું ઇંટનું ટેકું, ડીકું

ખડેવાટ, ત્રિં ટટાર, મગર, અનગ. ૨ ભડીમા

ખાફ્યા વગર ઘોએણું (કપડું) ૩ સજ્જત પર

ખડેચોક, અઠ જોડે રીને, છયોક

ખડજોડે, અઠ ચઢે ઘોડે, આવતાવાંતજ, ઉંઠેઉંઠે

ખડેણું, વિઠ ભાગી ખરી પડેણું

ખડો, પુઠ (ખડું-ઉભું) એડીને લગતો જોડાનો

ઉંચો ભાગ ૨ કુકડા કબુતરને રાખવાનું પાળકું.

ખડું, સ્ત્રી (સંખડું) પગ, કણ જરા વાર

૨ ટેમન-કપાટનું ખાનું ૩ વતુર, ચેળ, ખરજ,

૪ એક જાતની ગરોળી, જે કડવાથી માણુમ

તરત મરી જાય છે (કચ્છ)

ખડુકો, પુઠ રણકો રણકારો ૨ ખટકો, સણકો.

ખડુખણ, અઠ એવો થનો અવાજ, કણકણ.

૨ સ્ત્રી છદ, નાદ, ખંત

ખડુખણવું, કિં અઠ ખણખણ એવો અવાજ

થવા, રણકારો થવો, ખડખડવું

ખડુખણાટ, પુઠ ખડખડાટ, રણકો

ખડુખણતું, વિઠ ખખડતું, રણકારતું

ખડુખોજ-ત. સ્ત્રી ખત રાખી જોવું લે, બારીક

તપામ ખણખોતર ઉકલતસુકલતપાસ, અથેનિપડપૂર

ખડુખોતર, સ્ત્રી ખાખાખોળા, બારીક શોધ

ખડુજ, સ્ત્રી વલુર, ચેળ.

ખડુલુ, કિં સં ઉઠરડવું ખોતરવું ૨. ખોદવું.

૩ તોડવું, ચુટી ભરવી. ૪ વંતુરવું, ખજવાળવું.

ખડુસ-હ, સ્ત્રી (હિં હિં ખણસા) વહેમ, શકા,

સંશય ૨ ચડસ, હંસ, અટસ, ખુનસ, ૩ ખત,

ભાવ હોસ ૪. હાજત ૫ આદત, ટેવ

ખડુસાણું, કિં અઠ દુભાવું, વાંકું પડવું, દાઢે

જળવું ૨ વહેમાવું, ખાલી શકા કરવી

ખણિક, વિઠ (સં કણિક) કણખગર

ખડું, સ્ત્રી કણ, નિમેષ

ખડ, પુઠ (સં ખડ-ભાગવું) ભાગ, કડકો. અ. સ.

૨ પ્રકરણ ખામ. ૩ એક ચોળી-ચિળી કાપ

તેટલું મોળિયાં સાથે વણેલું કપડું, રેળે ૪. ભાત્ર

ખાનું. ૫ ખોરડો; ધરનો એક ભાગ. ૬ પૂર્વાના

મોટા ભાગેમાનો એક (ઓશયા ૪૦) ૭.૮૭૩, ૬.૬
૮ વિં વિભાગી, એક ભાગ હોય તેવું, ખડકાચ
ખંડણી, સ્ત્રીં ઉપરી રાજા તામાના રાજા
૫ સેથી જે ઉપરીપણાનો હિસ્સો લેવો તે, ઘાસ
દાણો, કર, ખિગજ, ચોથાઇ ૨ હિસ્સો, ભાગ.
ખંડન, નં (સં) માગી-નોડી-પાડતું તે, રદિયો,
નિરાકરણ છેદન, પ્રત્યાખ્યાન

ખડાખડી, સ્ત્રીં બીડાબીડ, કચરાકચરી
ખંડતું કિં સં ખડીનેતું, માગના લહેણામા
અમુક કિમતે લેતું આપતું તે કિમત ઠરાવતી.
આકતું ૩ ઉચક-ઉધક સામટું ઠરાવતું
ખંડી, વિંરહેવાસી “વનખંડી” ખડા અપતું
-જ્યામધ માલ ઓળી કિમતે આપવો ૨ દેવાને
પેટે અમુક કિમત ઠરાવીને વસ્તુ આપી પતાવતું
ખડી રાખવું-જ્યામધ માન ઉચક કિમત
ઠરાવીને સામટો લઈ લેવો ૨ માગના પેટે અમુક
માલ ઉચક કિમતે લઈને પતાવતું. માડી વાળતું
ખંડીલેવું-ખડી રાખવું

ખંડાવવું, કિં સંકોષ ખાડે તેમ કરવું, કચરાવવું
ખડાવું, કિં અં ભુખા થવો, કચરાવું ૨ નુક
શાનમા આવવું ૩, પીડાવું, બીડમા હેગન થવું
ખડિત, વિં ભાગેતું ટૂટેલું, ખાડું
ખડિત, સ્ત્રીં (કાચશાસ્ત્રમા) અષ્ટ નાવિકામાની
એક, પોતાનો પ્રીનમ સપત્નીને લા રહી આવેલો
નોંધને મનમા બળી નય તે ધરતું બોખું
ખડિયેર, નં ભાગેલી તુટેલી ઈમારત, પડી ગયેના
ખડિયું, વિં ખંડણી ભરનાર, તામેદાર ૨ ખડિત
ખંડું, વિં ખડિત, ભાગેલું, ટૂટેલું
ખંડર, નં ખડિયેર, પડી ગયેના ધરતું બોખું
ખત, નં (આં) લેખ દસ્તાવેજ, લખાણ ચિહ્નો-
“વેચાણખત, ગીરખત” ખત ફાટતું જોખમ
જતું રહેવું, ખગ્ગમાથી બચી જવું

ખતપતર, નં ખત ને એવા ખીજ કિમતી કાગ-
જિયા, લેખી મુદ્રો [ખતમા, સમાપ્ત
ખતમ, સ્ત્રીં (આં) આખર, છેડો, હદ ૨ અં
ખતરવડ, સ્ત્રીં પુક કાવાનો દૃઢ નિશ્ચય ને, સ્ત્રિયધર્મ,
૨. અં એ સગખા ઉત્સાહથી, આગ્રહપૂર્વક

ખતરાં, નં અડયચુ આફત ૨ ખોડ છિદ્ર
ખતી, પું સત્રી, રજપુત ૨ એક નાન [આચકો
ખતરો, પું (આં) વેહેમ, શક, ડમકા, ૨ ખીક,
ખતણી, સ્ત્રીં ખતવતું તે, રોજમેળ ઉપરથી
જુએ ખાતે ઉતારતું તે [તાર ઉતારતી
ખતવતું, કિં સં રોજમેળમાથી રકમો ખાતા-
ખત-ત, સ્ત્રીં (આં) ઠોકર થાપ, ગોદા
ખતમ, સ્ત્રીં (આં) ભૂન, ખામી ૨ આરોપ,
કુપણ ૩ આપ, બદલવા

ખતો, પું કામગી, ધામગી [યનો અવાજ
ખતમદ, અં ભડા પ્રવાહી પાથનો ઉકળના
ખ ખતું, કિં અં તળે ઉપર થતું ઉકળતું
ખંડતું, કિં સં દાતાવતું તગેડતું, નસાડતું ૨
ખડું મહેનત આપતી [નત્રમી અથડામણ
ખંડામણ, સ્ત્રીં ખૂમ દોડાવતું તે, તગેડ ૨
ખંડકું, વિં ધટ પોતાનું, જડું [ચાંચી થતો અરાજ
ખંડકું ખંડકું, અં થોડાની દોડ, અથવા દોડ
ખંડખંડ, અં તળે ઉપર થતું હોય તેમ, સડતું
હાય તેવું, કીડાઓનું ઉભરાતું તે
ખંડમંડુ, કિં અં સડતું, કહોતું, જીડા પડવા,
ઉભરાઈ આવવું

ખંડુ, કિં અં (સં) ખંડ-દં થતું સાથે સાથે
ચાનતું દોડતું તગડાતું, આગળ વધતું

ખંદિર, પું (સં) ખેરતું ઝાડ.

ખંદિરસર, પું (સં) ખેરમાળ ઝાથો

ખંદિરિકા, ખતીરી, સ્ત્રીં (સં) રીસામશીનો
વેલો, લાગળની વેલ ૨ લાખ

ખંડુશખંડુશ, અં ડુકા પગલે દોડતું તે, ખંડુક ખંડુક
ખંડુતું, કિં સં ખંડુતું, વાર વાર ફેરા આટા
ખવરાવવા ૨ મહેનત કરાવતી ૩ કાઠી નકતું
હાકી કાઢવું

ખંડ, વિં ધટ પોતાનું, ખંડુ ધિયું, જડું
ખંધાન, પું (સં) પતંગિયો ૨ એક જાનો
ચગકનો કીડો આગિયો ૩ તારો, સૂરજ, ઇં
ખતખત સ્ત્રીં શકા, હાઝત ૨ ખત, લાગણી.
ખતી, સ્ત્રીં (સં) ખાણ ૨ ખોદેલો ખાડો.
ખતીજ, વિં (સં) ખાણમાથી નીકળેલું જમી
નમાથી ખોલી કાઢેલું.

ખત, સ્ત્રીં પાછળ લાગ્યા રહેવું તે ૨ કાળજી,
આનક. ૩. છીટ, ચીટ, કટાળો [ખતવાળું
ખતી-હું, ચિં પાછળ લાગુ રહેનાર, આનકદાર,
ખતે પડવું, કિં સં પછાડે લાગવું, કેડો લેવો,
કાયર કરવું, સતાવવું ૨ આનક રાખી ૩ બૂલ
ખોળ્યા કરવી, ખણખોળ કરવી

ખધાઇ, સ્ત્રીં ભુચ્ચ ધ, દોગાઇ, ઠગવેડા
ખધું, ચિં ખધાઇ કરનાર ધન, પકકું, ખળ
ખધાલો, પું (સં રકવ) ખાધ રકવ
ખન્નું, નં અથાણું (લીલું)

ખપ, પું ખખગની માગણી, ઉપાડ, ઉડાવ, ખપત
૨ વાવર, વપરાશ ૩ કામ, ઉપયોગ ૪ તગી,
ખોટ ખપ આવવું-માર્ગો જવું ખપ લાગવું-
કામ આવવું ખપ જમવો-માગણી થવી, રાખવું
૪ સ્ત્રીં ખત, “ખપ કરી ખોળખે”

ખપએગું, વિં જરૂર જેટલું, કામ જેટલું,
ખપત, સ્ત્રીં ઉપાડ, વપરાશ, વાવર, ખપ
ખપતું, ચિં વેચાતું, માગણી જેટલું ઉપયોગી,
જરૂરનું, જોઇતું. ૩ કામનું, ઉપયોગનું ૪ વ્યવ-
હારમા આરતું

ખપરડો, પું વાસની ચીપોની સાદડી, ટટી
ખપરેલ, વિં છાપરે નળિયા ગોડવ્યા હોય તેવું
ખપવું, કિં અંવેચાવું, અપી જવું ૨ વવરાવું,
વપરાવું, ખરચાઇ જવું ૩ અકાવું, મણાવું, ગણ-
તરી થવી. ૪ કામમા આવવું, ધટવું થવું-હોવું
૫ (વરવું) ઇચ્છવું, માગવું ૬ ટળવું, મરવું “તુ
દ્વેષમા કા ન અપી મયો !” અપીજવું-અપવું,
વેચાઈ જવું ૨ પુરૂ થવું, સીલીક ન હોવી ૨
માર્ગો જવું, ભોગ મર્ધ પડવું ‘ખપરમા સૌ
અપી મયા.’ [૨. કામકું. ૩ એક જાતનું કાડ
ખપાડ, પું લાકડાતો વહેરેસો ચીરો, કાટ, ચીપ
ખપારિયું, નં વાસની ચીપ, ખપાટ, કામકું
ખપાડવું, કિં સં અપે તેમ કરવું, વેચવું
૨. વાવરવું, વાપરી દેવું

ખપુકલી, સ્ત્રીં ઝુપડી. ૨ વિં નાણુક.
ખપુલો, પું એક જાતનું સમ “ખપુલા ખજર”
ખપુસવું, કિં સં ખોખર કરવું, મારવું (કાઠિં)

૨ પાછળ પડવું [૨ ઝુઝુ, છોડ, ખોપડો.
ખપેડી, સ્ત્રીં ઉગતા છોડ ખાઈ જનાર એક જીવકું.
ખપેડો, પું અપરડો, ટટી [પડ, કપોટી.
ખપોટી, સ્ત્રીં એક જાતની રેતી ૨ ભિગડું, પોપડી,
ખપોટું, નં પડ, પાતળું છોડું, ભિગડું
ખપ્પર, નં (સં અપ્પર) જેમા આવેલું બધુંએ
અપી જાય તેવું નાશકારક પાત્ર. (દિવીનું) ૨ ઝેરી
નારિયેળનું હોડીના આકારનું ભિક્ષા પાત્ર.
ખપરમા લેવું-ખાઇ જવું, ચૂસી લેવું. ૨ મારી
નાખવા-નુકસાન કરવાને પોતાના કબજામા લેવું
ખરૂગી, સ્ત્રીં ઇતરાજી, નાખુલી
ખરૂગિયું (ફા) ખુસ્સે હોય તેવું, નાખુશ, કોષાયમાન
ખમકાવવું, કિં સં ચોરવું, સટી જવું.

ખમડદાર, વિં (કાં) ચોકસ, સાવધ ૨. બણી
વાતની માહિતી ધરાવનાર, કુશળ, હોશિયાર,
કામેવ ૩ બે પૈસાની પુણવાળું, સંધન

ખમડદાર, અં સાવધાન, સજાળ પૂર્વક.

ખમડદારી, સ્ત્રીં સાવધાની, સાવચેતી, ૨
ક.એલિયત હોશિયારી ૩ સજાળ, છિપરીપણ.

ખમર, સ્ત્રીં (આં) દેશાવરમા બનેલી હકીકતની
જે જાણ્યું તે, સમાચાર વર્તમાન ૨ સંદેશો, કહેણ,
પેગામ ૩ ઉડતી વાત, મપ ૪ જાહેર કરવું તે,
ચેતવણી પ નજર, લક્ષ, મજાળ, નીચા ૫. અત્તરી,
હકીકત. (ધુપી.) ૭ જ્ઞાન, માહિતી ૮, વિં સાલમ,
જાણીતું ખમર આપવી-જાણ્યું કરવી જાણવું.
ખમર રાખવી-ચોકસી-સજાળ રાખવી ખમર
લેવી-મજાળ રાખવી. ૨ મસાચાર જાણવા. ૩
વેર લેવું ખમર કાઢવી-પૂછ પાછ કરવી, સમા-
ચાર જાણવા એ ખમર-અજાણ્ય.

ખમરઅતર, સ્ત્રીં (ફાં) કોઇની તદુસ્તી
સાબી પડવું તે, સજાળ ૨ માહિતી, સમાચાર.

ખમરદાર, વિં ખમડદાર, જુઓ

ખમરદારી, સ્ત્રીં ખમડદારી, જુઓ

ખમાખમ, સ્ત્રીં ધોષાટ, ધાધલ ૨ ધાટાધાટ
તકરાર. (કાઠિં)

ખખુતર, નં (ફાં) એક જાતનું પક્ષી, કચુતર

ખખુસવું, કિં સં અપુસવું, જુઓ.

અમોચિયુ, નં આમોચિયુ
 અભયવુ, કિંઅંઆમ તેમ હાનવુ ર ડહોળાવુ
 (પેટમા) ૩ ઓચીતા ગમરાવુ ૪ ચુર ચુર
 થવુ, ગડગડાટ થવો ઉપર થવુ તે
 અભળાટ, પુઠ અભળાવુ તે ઉચ્ચપાચન, તળે
 અભો, પુઠ (હિં દેઠ અમો) દાયનુ શરો
 સાથે જ્યા જોડાવુ થાય છે તે, અગન ઉપરનો
 ભાગ આધ કાધ અમે હાથ મૂકવા-મોગન ખાવા
 અમો ચદાવવો-ના કહેવો ર શરમાવુ અમો
 ડોકવો-ઉતોજન આપવુ, શાખાશી આપવી
 અભ, પુઠ (સં સ્થભ) કેળો થાભવો
 અમ, સ્ત્રીં ભુજ, બાહુ ભુજનો નીચવો ભાગ
 અમ હોડવી-બાહુ થામડવી (કુસ્તીમા)
 અમઅમવુ, કિં અઠ વાગવુ, અખડવુ
 અમચાવુ, કિંઅં અચ વુ અટકવુ, અચકવુ
 અમભુ, નં લીલાકળનો છુદો, છીર
 અમભુવુ, કિં સં અમશીથો સોરવુ ઊંચુવુ
 અમભી, સ્ત્રીં અમભુગનુ ઓળર, ઊંચી.
 અમનખામભુ, નં માફ માગવી તે (જૈન)
 અમવુ, કિં સં માખવુ, સહન કરવુ વેકવુ
 ભોગવવુ, અનુભવવુ, મોસવુ ર અમભુવુ, ઊંચુવુ
 અમા સ્ત્રીં (સં ક્ષમા) માખી રહેવુ તે, ખા
 મોશ, દરગુજર ર સભુરી ધીરજ અઠ કપ
 દુખ ન થઓ એવા અર્થમા વપરતો ઉગર
 અમાચ-ચી, પુઠરાતે ગાવાનો એક રાગ
 અમાનવુ, કિં અં ક્ષમા કરવુ માફ કરવુ,
 સાખવુ (જૈન).
 અમીર, નં(આઠ) ખટાશવાળુ ઉમગણુ, આથો,
 ઉમરો, ખીટ ર તાઢાન, કમ, જોરવવાની શક્તિ
 અમીરો, વિં ખાડુ, જોમગ
 અમીસા, નં(પોટું કૈનીસ) મોડુ, ખનવુ અને
 બાયે ઢાપવાળુ પહેરણુ
 અપાલી-ગી, સ્ત્રીં ખેડનુ એક ઓળર, પજેડી
 અમ-મ, (સં અભ) થાભના, ખામ
 અભાતી, વિં અભાન ગેહેરનુ અભાતી
 તાળા દેવાવા-નિરંજ જવો
 અમો, પુઠ અમો આધ રકધ

અચ, પુઠ કાય, બુઓ
 અર, પુઠ [સં] ગધેડો, રાસભ ર વિં મૂર્ખ,
 ખેવકુદ ઠોક ૩. ઉનુ, તાડુ, ગરમ. ૪. તીચુ.
 તીક્ષ્ણ ૫ ખોખર
 અરકસો, પુઠ ઢમવો, ગોડવેની વરતુઓનો ઢગ
 અરમખર, સ્ત્રીં સરસમાચાર, હકીકત [એવુ
 અરખડિયુ, નં સુકુ નાળિયેર ર વિં ખડખડે
 અરખર સ્ત્રીં ખર મરી, કફ ર અં એક પડી
 એક ખરતુ હોય તેમ “અરખર આસુ ચાપ્યા”
 અરખરવુ, કિં અઠ અખરવુ જીર્ણ થવુ,
 દર્દળી જવુ ર અરખર પડવુ, ગરવુ ૩ ગળામા
 કફ ખોલવો [અરચ, લાગત
 અરખરાગત, સ્ત્રીં કાષ્ઠ વસ્તુ પાછળ થવુ
 અરખરી, સ્ત્રીં ગળામા ખોલનો કક સસણી
 ર કાળજી, ચટપડી
 અરખરો, પુઠ અખરો, શોક બતાવવો તે ર
 ખટકો, ખેડ, શોચ. ૩ શકા, અરેશો
 અરખસો, પુઠ અગકવો, ઢગલો, ઉતરડ “દાદે
 આપ્યા દાથરિયોના દાન તાવડીઓનો અરખસોરે”
 અરચ, પુઠ [કાં] અરચવુ-વાપરવુ તે, વ્યય.
 ર મય, કિંમત, લાગત ૩. જેમા ખગચ થાય
 તેવુ કાય-અવસર તે અરચ ખાતે લખવુ—
 માડી વાગવુ ર અર્થના હિસામમા લેવુ અરચ
 પાણી-જમણવાર અરચ ખાવા-વગર કા
 ગણે લથ્થા ખાવા [ર અવસરનુ ખગચ, વરો
 અરચખુટણુ, પુઠપરચુરણુ અરચ, ફાલતું અરચ
 અરચવુ, કિં સં અગચ કરવો વાપરવુ ર માગવુ.
 અરચાઉ-ગ, વિં (કાં) અરચ કરે તેવુ હાથનુ છુડ.
 લોતાળ ર અરચ થાય તેવુ ૩ કિમતી, મોખુ.
 અરચી, સ્ત્રીં અરચવાને માટે જોઇતી વસ્તુ
 (અન્ન, નાણું), વાપગવાની રકમ ર ગુજરાનનું
 સાધન, ખાવાનુ અરચીખાવું-વાપરી નાખવુ
 વટાવીને ખાવુ અરચીચુનો-સાધારણ કામમા
 વાપરવાળો ચુનો અરચીપાણી—આજીવિકા-
 ના સાધન, ખગચખુટણુ [જતું, દમત જવુ,
 અરચુ, નં હગચ, ઝાડો. અરચુખડું-ઝાડે ફરવા
 અરચો, પુઠ કાપતા જમીન ઉપર રહેલું કુદું.

આપો. ૨. સપાડી ઉપરનો અકુર, ફણગો, વાળ
ઈન્ના ખાપા ૩. પતરાળા સીવવાની રાડાની છોદ
અરજ, સ્ત્રીંચામડીનો એક રોગ ૨ અજવાળ,
ચેળ, વહુર. ૩ ગાયનમા જે પહેલો (ઢેક નીચો
સ્વર) ધર તે

અરજલું, નંપાણી ઝરપતો ચામડીનો રોગ
અરડ, સ્ત્રીં (ક્ષિત્-ધોવુ) જડા રગડો ઉતો લેપ
અરડકું, નં વહેળાઉં (આલાવાડ)

અરડલું, કિં સંચોપડવું, લેપ કરવો ૨. અરામ
કરવું, બગાડવું ૩ સંડોવવું [વાવું ફમાવું
અરડાવું, કિં અં બગડવું, લપગડાવું ૨ નડો-
અરડિયું, નં ખેડિયું, કરવર વર્ષ, સુકવણું.

અરડો, પું (સં ક્ષર-ટપકવું) નમુનો, છુટવાના
અક્ષરોનો કાગળ. ૨ સુમદો, અસત્ત લખાણુ ડોળિયું
૩ ખેતરો મંમધી હડીકત લખેલી હોય તેવું
તક્ષાટીનું પત્ત ૪ ઉતરાણીની ચાદી, ટીપ
૫. અરડ, લેપ

અરતરમઝ, પું (સં) જૈન સાધુઓની એક જાત
અરતું કરવું, કિં સંઘર કરવું ૨ વહી જવા દેવું
અરપડી, સ્ત્રીં અરપી તમેથાના ખાકારનું
નીંદવાનું હથિયાર [ના પાવડો

અરપડા, પું અરપો ભુઓ ૨ રેલવે એન્જીન-
અરપવું, કિં સં બણવું; ઉખાડવું, સોરવું,
અરપી, સ્ત્રીં અરપડી [નીંદણુ ખણી લેવું
અરપો, પું સપાડીપરથી ઉઝરડીને સોરવાનું
ઓળર, અડપો. ૨ દુધપાક વગેરે હલાવવાનો
મોટો તારેથો ૩ કમઅક્ષત્ર ગામડિયો, ગંમાર
અરબચડું, વિં સપાટ નહિ તેવું, ખાડા ખેલાવાળું
અરમચી, સ્ત્રીં આદત, ટેવ

અરસ, પું (ખલ,) મુસળી, દરતો [મથેલા છોડ
અરવડ, સ્ત્રીં આખલીના ચડના સુકા તરડાષ
અરવાડ, સ્ત્રીં બળા કરવાની જમા, પરવાડ, પાદર
અરવા, પું ઠોરના પગે ચતો એક કીડ રોગ
અરવાણું, વિં સહનથીલ. ચીવટ, કંઠણું કુ ખ
ખમીને રીડું ચએણું

અરણું, કિં અં વળગી રહેલી વસ્તુનું દેડી
જુડું પડવું; ગરવું. સુમધને પડી જવું; ૨

જવું, દૂર થવું ૩ ઉતરી જવું ઉખાડવું, અરતું
ઠગવું — દૂર ઝરવું, પડવું મૂકવું અરતું આપવું-
ખડખડીઉં આપવું, ગળ આપી અરો પડવું-
પડી જવું ૨ વાળ) ઉતરવું, ઉખડી પડવું.

અરસડ, વિં ખડમચડુ અરસડ, અરડ, તક્લેદી કાવડું
અરસડી, સ્ત્રીં ઘાસનું પાનું ૨ ઘોડાને ખવ-
રાવવાનું ઘાસ

અરસલું, નં ઘાસ, ખડ અરસડાનો તાપ ને
મા વિનાનો ખાપ-અરસલીનો તાપ ઘોડી વારખ
રહે છે, તેમ મા વગરના ખાપનું હેત હોય છે

અરસાડી-જી સ્ત્રીં પાન વગરની પાતળી લીલી
ડાખલીઓવાળું ને અદરથી દૂધ નીકળતું એવું
એક ઝાડ, એક જાનની થુવર [વિં અરખર

અરાખર, અં આખર, હદ ઉપરાન, અચી ઉપર
અરાખરી, સ્ત્રીં અરાપણું સાચવટ, સમ્યાષ
૨ અરખર કરાવવું તે, મોઢામોઢ કરાવવું તે,

પુરવારી, સાગીતી ૩ અડી વેળા, આપતકાળ, સકટ
અરાખત, સ્ત્રીં માંડ ઉપરની જે લાગત તે મજુરી

બગાડ, વગેરેનું માલ પાઞજ થવું અરચ તે
અરાડ, સ્ત્રીં ઝોડ, ઝાડ નીચે પડેલા સુકા પાદડા,
ડાખળા તે, ઝર ૨ ખોટ, ઘટ, ધમારો

અરાદ, સ્ત્રીં જે યંત્રથી લાકડું, હાથીદાત, ધાતું
વગેરેની ચીજો ગોળ ઉતરે છે તે, સધેડો, ચઝડી.

અરાદી, પું અરાદ-સ નાડા ઉપર તાટ ઉતારનાર
અરાપકું, નં સમ્યાષ, વાજખોપણું, સલ

ખાખ, વિં આં) સારાનું ઉલટું, ભુડું નડાર,
નરસુ ૨ ઉલટું વિષરીત. ૩ નાપમદ, અરચિકર.

અરામ કરવું — મગાડવું, અનીતિમાન કરવું
૨ નુકસાન કરવું, ૩ પાયમાલ કરવું, ૪ ઉરાડવું

અરામખસ્ટા, વિં ધણું જ અરામ, પાયમાલ
પડતી હાલતમા આણી મૂકેલું

અરાખપોર, પું સૂર્ય ખરોખર માથે આવે તે સમય,
મખ્યાન ૨ પૂર્ણ આમાદાની, અરેખરી ચઢતી
અરાખી, સ્ત્રીં બગાડ નુકસાન, ખેખમ ૨. નાસ.
પાયમાલી. ૩ આપતિ, કુખ. અરાખીનો ખાટલો
— અસત કુખ.

અરામોહાસી, વિં બહુ અરામ હાલતવાળું, મારી

દરામા આવેનુ અવદશાવાળુ
ખરાબો, પુઠ પાણીથી ઢાંચેલો ખડક ર ખેડવા
લાયક નહિ તેરી જમીન [ડરે કહી દે તેવુ
ખરાબોલુ, વિન્સલવાની સાચુ બોલનાર વગર
ખરાવાડ, સ્ત્રીં ગામના પાદરે કરેલી ખળીઓ
ખરાવાદી, સ્ત્રીં સલવાદી સાચુ બોલનાર ર
પ્રમાણિક, સીધુ
ખરી, સ્ત્રીં (સંસ્કૃત-ખુર) વાગેળનારા પશુને
પગના આગળા તે દેશણે જે નખ જેવુ હોય
છે તે, ખુર, સુમ [ગોભીલુ નવસારી)
ખરીખો, સ્ત્રીં એક જનની છોકરાની ગત,
ખરીતો, પુઠ સગકારી કામકાજનો લખોટો, ખજિનો
ખરીદ, વિં (ફાં) વેચાતુ લીવેલુ, ખરીદેલુ ર
સ્ત્રીં ખરીદવાનુ કામ, ખરીદી ખરીદલાન-જે
લાવે લીવેલુ હોય તે મળ કિમત ખરીદ કરવુ-
મૂલ આપીને લેવુ, ખરીદવુ
ખરીદદાર, વિં ખરીદ કરનાર, વચાણુ લનાર
ખરીદવુ, કિં સઠ નાણુ આપીને લેવુ, વેચાતુ
લેવુ, સોદો કરવો
ખરીદો, સ્ત્રીં ખરીદ કરવુ તે ર વેચાતુ લીવેલુ તે
ખગેપટ્ટી, સ્ત્રીં ગામને દેવામાયી મુક્ત કરવા
માટેનુ ઉપરાણુ [ચોમાસુ પાઠ
ખરીફ, સ્ત્રીં (આઠ) ચોમાસામા વચાતા ધાન્ય,
ખર, વિં માયુ, મલ, ડી ફેર ન પડ તેવુ ર
ધણુ શેકેલુ ડ પાકુ મોઢે-પાડે-તૈયાર કરવુ ૪
કડક, તીખુ આઠ ખરા કરવા-મદવાડમાથી
બેસ થવુ, બચી જવુ ખર કરવુ-મોઢે કરવુ
પાડ કરવુ, ખરા પરમેનાનુ-ખગે મહેનતની પેદા
કરેલુ, પરમેગે ઉતારી પેદા કરલુ
ખર, અઠ હા માયુ, ડીઠ, વાર, અનમન
ખરે, અઠ સાચે, નક્કી, ખરેખાત
ખરેખર, અઠ સાચેસાચુ, ખચીત
ખરેખરુ, વિન્સાચેમાયુ ખન જર અનર, સખન
મુકેલ ર કમોટી થાય તેવુ શિરમદાનુ 'ખરે
ખરો ખેન આ નો, ખેલનુ ખાડાની ધારે'
ખરેખાત અનકી ખચીત ર વિન્સાચુ, આમેડુમ
ખરેદા, પુઠ મામણુ ઉપર પડના પ્રવાહીના ગા

ખરેદી, સ્ત્રીં સુકાધ ફાટી ગએલી તરીવાળી જમીન
ખરેદુ, નઠ નરત વિચાયલી ગાય-ભશતુ જાડુ દુધ
ખરેદી, સ્ત્રીં ગરેડી, ગડગડી, ડપી
ખરેરો, સ્ત્રીં ગામા ખાજેયો ચીકણો મળ-કફ
શ્વાસ નળીમા સોજે આવવાથી શ્વાસ લેતાં જે
અનજ થાય છે તે ગળામા ખખખ થવુ તે
ખરેરો, પુઠ ખરેડો, બળદ વોડાના શરી ઉપરથી
મેલ ડાઢવાનુ લોઢાનુ ઓળર હાથિયો
ખરેટો, પુઠ ઓધરાળા, વેલના ડાવર દાઝી
ગયેલા અન્નના પોપડા
ખરેટુ નઠ ખરેટુ, જુઓ ર નાકુ પડવુ, આકુ
પડવુ દેવનુ કામ ડઈ ખરેટુ પડે
ખરેખર, અઠ ખચિત, ખરેખર, અવસ્થ,
ખચે. નઠ (સં) હમર કરેડ ૧૦૦૦, ૦૦, ૦૦૦ ૦૦૦
ખચ, વિં (સં) ડિગણુ, નીચુ, વામન
ખચીટ, નઠ (સં) પવંતની તળેટીનુ ગામ 'ખેટ,
ખચીટ વાટિઝ, વન, અને ઉપવન જાણુ"-રન્નેઠ
ખચ, પુઠ (સં) ખળ, શક, ધૂર્ત, કૃપણ
ખલ, પુઠ ઓસડિયા બુટવાનો વચમા ખાડા-
વાળો પથરો [માણસ જાત, મસાર
ખચક, સ્ત્રીં (આઠ) દુનિયા, જગત, આત્મ ર
ખચતો, પુઠ ખાનાખાના વાળી કપડાની કાચળી,
ખચખતો, પુઠ સુમળી પરાર, દન્નો, ઉપગવટણો
ખચલ, સ્ત્રીં (આઠ) ખલેલ, નડ, હગત
ખચવાડ, સ્ત્રીં ખરાવાડ, ખળા કરનાની જગા
ખચવા, નઠ નાના દમગા વેગચુના ભજિયા
ખચતુ, નઠ ગાડા ઉપરના પાજગ માટે ધાનેલો
વાડાનો દોયો-દડિકા
ખલતુ, કિં સઠ ખનમા બારીક કરવુ, ધુટવુ
ખલવુ કિં અખીલવુ રાલવુ ર નેમનમા આનવુ
ખનાસ, અઠ (આઠ) પુર, મમામ, છેડો આણેયો
ખનાસ, પુઠ ખનાસી, ખારેયો [હોન તેવુ
ખનાસણુ, સ્ત્રીં ખનાસની સ્ત્રી ખારવણુ
ખનાસી, પુઠ (ફાં) વહાણુમા કામ કરનારો
ખાગે, માછી, વહાણુવટી ર છાપરા સચારનાર
ખલિત, વિં [સં ર ખન] ખરેલુ, ગરેલુ, પડેલુ
ખલિતો, પુઠ (આઠ) ખલિતા-નાની કાચળી.)
મ્તાવેજનો ખીડો, પગ મીડિયુ

ખલી, સ્ત્રી૦ ખીસકાલી. ૨ છોકરાની એક રમત
ખલીચક, ન. એક જાતની છોકરાની રમત, ખોભીલુ.
ખલીફ, પુ૦ [આ૦ ખલીફ-જી (૩)] મુસલમાનના
મહમદ પેગંબરના કુટુંબનો ઇસ્લામ ધર્મ રક્ષક
ખલીફાત, સ્ત્રી૦ [આ૦] ખલીફની સત્તા તે
ખલુ, અ૦ [સ૦] નિસ્સે, નકી જરૂર
ખલુલો, પુ૦ છોકરાની એક રમત, ખોભીલુ, ખલી.
ખલેચી, સ્ત્રી૦ ઉપયોગની વસ્તુઓ રાખવાની
ખાનાવાળી કોથળી, ઝોળી.
ખલેડી-રી, સ્ત્રી૦ ખીસકાલી
ખલેલ, સ્ત્રી૦ (આ૦) નડ, હરકત, અડચણ
ખલેલું, ન૦ ખારેક, ખજુર ૨ ખજુરી
ખલેળવું, કિં૦ અ૦ મૂતરવું, પેશાબ કરવો
ખતો, પુ૦ ખાસકું ૨ એક રમત, ખોભીલુ.
ખવડાવવું, કિં૦ સ૦ મોમા ખાવાનું ઘાલવું
જમાડવું ૩ પાળવું, પોષણ કરવું ૪ (જેર)
ખાવામા આપવું ૫. ચટાડવું, લાચ આપવી.
ખવળવું, કિં૦ અ૦ ભોય-બિજાના પર ગળડવું,
આળોટવું ૨ વલુરવું ૩ ખળભળી ઉઠવું
ખવાઇજવું, કિં૦ અ૦ કાટ ચઢી નાશ પામવું,
ક્ષીણ થવું ૨ ખરીને ગરી જવું ૩ જરજર થવું
(લુગડું) ૪ જૂલમા-અગલે ખવાવું
ખવાડવું, કિં૦ અ૦ ખવડાવવું
ખવાખ, પુ૦ સ્વપ્ન, સાણું.
ખવાવું, કિં૦ અ૦ ખાઈ ચકાવું, જમાવું ૨
દુરુપયોગ થવો ૩ કોષ જાતના વિકારથી જરજર
થઈ જવું
ખવાસ, પુ૦ (આ૦) ચીજની ખાસિયત, પ્રદાર્થનો
ધર્મ, સ્વભાવ, પ્રકૃતિ, મિશ્રજ ૩ હજુરિયો,
સેવકોની એક જાત. [દાસી ૨ ખવાસની સ્ત્રી
ખવાસણ, સ્ત્રી૦ હજુરમા રહેનારી, અનુચારિકા,
ખવાસી, સ્ત્રી૦ પરિચારિકા, દાસી
ખવીસ, પુ૦ (આ૦) અવગતીને પામેલો જે જીવ
જૂત થયો હોય તે, જ્યારે ને માથા વગરનો જૂત. ૨
આકૃતિથી ને ભેસાથી બિહામણો પુરખ, શક્ષસ.
ખસિઆણું, વિ૦ ઘરમાઈ-ઝ ખવાઈ ગયેલું, માન-
ભગ્ન થયેલું. છૂલું પડી ગયેલું. ફીકું, ખટ.

ખટ, વિ૦ (સ૦) ઝ ખવાણું, વીલું, છોલું.
ખસ, સ્ત્રી૦ (સ૦) ખરજ, ખુજળી.
ખસ, ન૦ એક જાતના સુગંધી મુળિયા, વીરજનો
વાળો એના પખા તથા ટટ્ટીઓ બનવે છે
ખસકો, પુ૦ ખાચો, ખચકો, ખસરકો.
ખસખસ, સ્ત્રી૦ (સ૦ ખસખસ) જેમાથી અરીણ
ઠાઠવામા આવે છે તે છોડવો ૨. એ છોડના
જીડવામાથી નીકળતા ઝીણા ધોળા ખી તે.
ખસખસિયું, વિ૦ ખસખસ જેવું ઝીણું-ર જનું.
ખસડકુંસડ, વિ૦ ધસડાવું હોય તેવું, તણાવું ૨
ધમડપસડ, લથડવું, જેમ તેમ, રગડગડ.
ખસતું, વિ૦ આણું, દૂર
ખસખો, વિ૦ સ્ત્રી૦ ખુશખો, વાસ, પરિમળ
ખસમ, પુ૦ (આ૦) ધણી, પિયુ, ખાવિદ, મતિ.
૨ રીતભાત, રૂઢિ
ખસર, સ્ત્રી૦ નિશાની, આકો, કાપો.
ખસરકો, પુ૦ લીટો, આકો. ૨. ઉઝરડો, ખસરો
ખસરવું, કિં૦ સ૦ ક્યારા કરવા, ભુકું ભુકું
વાવવા ખેતરમા ભાગ પાડવા. ૨. નિશાની કરવી,
આકો પાડવો
ખસરિયો, પુ૦ (સુતારવું) લીટો પાડવાનું હથિયાર.
ખસરો, પુ૦ નિશાની, આકો, ધસરકો, લીટો.
ખસલત, સ્ત્રી૦ (આ૦) રેવ; આદત ૨ ખાસિયત.
ખસલું, વિ૦ સડેલું; ખસિયલ.
ખસલું, ન૦ ધાસ, ધાસનું પાનું ૨ કસ્તર.
ખસલું, કિં૦ અ૦ સરકતું, દૂર આધે જવું ૨ એક
ઠેકાણેથી બીજે ઠેકાણે જવું ૩ ફાદમાથી નીકળવું.
૪ લપસવું
ખસિયાણું, વિ૦ ઘરમિદુ, છોલું પડેલું, માનભગ્ન.
ખસી, વિ૦ (આ૦) જેના આડ-ટપણ કાપી નાખેલા
હોય તે, ખાસી કરેલું. (ખળદ, ઘોડા.)
ખસિયું, વિ૦ ખસિયલ, ખસવાળું.
ખસુસ, અ૦ (આ૦) જરૂર ખચીત નકી, નિસદેહ.
ખસેડવું, કિં૦ સ૦ દૂર કરવું ખસવું કરવું, ફેરવવું.
ખસોડી, સ્ત્રી૦ કમર આગળના કપડાની જેડમાં
કંઈ રાખવા કરેલી ખોલ; ઝોટી.
ખસોડે, અ૦ ખસોડીમા કેડ, ઝોટીમાં

ખસોરવુ, કિં સં ખસેડવુ, દૂર કરવુ
ખળ, વિં દોગુ, લુચ્ચુ, ઠંગ, કપરી
ખજકવુ, કિં અં શોભવુ, દીપવુ, સારું દેખાવુ
ર અવાજ થવો, ખડખડવુ,
ખજકો, પું ઉચક રકમ, અમુક મપ્યા, ર ખજળ
એવો અવાજ કરીને ધસતો પાણીનો રેલો, પ્રવાહ,
૩ સમઠ- જથો. તિમ
ખજખજ-ગાટ, અં અટક્યા વગર વહેતુ હોય
ખજખજવુ, કિં અં ધણુ ઉકળવુ, ખખજવુ ર
ધસાધ હીલુ થવુ, જલ્લુ થવુ
ખજતા, સ્ત્રીં દુષ્ટતા, લુચ્ચાઈ, ધૂર્તતા
ખજલખજ-ગાટ, સ્ત્રીં ગરખડ, ઘોઘાટ, ધમ્મા
ચકડી, ધમાલ ર મનનો ગભરાટ, ઉદ્વેગ
ખજલખજવુ, કિં અં દુ ખથી પાસુ મરડયા
કરવુ ર જીવને ગભરામણ થવી, ડરી ક પી ઉઠવુ,
ગભરાવુ ૩ તોફાન થવુ, હાલી ઉઠવુ ઉચુ નીચુ
થવુ [૨ ઉચ્છેરણી, ઘોઘાટ, તોફાન
ખજલખજ, પું બાકુળતા, ઉદ્વેગ, મનનો ગભરાટ
ખજવુ, કિં સં અચકાવુ, ચોભવુ ર લાખોટવુ
ખજાવાડ, સ્ત્રીં ખજાઓની જગા, ખરવાડ [વુટવુ
ખજી, સ્ત્રીં ખજુ. ૨. અનાજ મગ્ગ કરવાની
જગા “દાળની ખજા”
ખજું, નં ખેતરમાં કે વાડમાં કણસલામથી અનાજ
કુડવાની જગા, ખજી ર ખજામાં અપાતુ દાન
ખા, પું (ફાં ખાનો) મુસલમાન ગૃહસ્થો અને
અમીરોને ખોલાવવાનો ખિતાબ, સરદાર, શાહજાદો,
સાહેબ ર ખૂમી પિઠાનનાર, સમજુક, કદર
જુજના “એ ભાઈ તો ગાયનના ખા છે”
ખાખડિયુ, નં કદ, ઉધરમ, ઠામે
ખાંખજુ, નં ચોળવાનું એક ઓસડ, વરખડીનું તેલ
ખાખન, સ્ત્રીં યાનક, ખત, ખ્યાન. ૭ છીટ, અણખત
ખાંખની, વિંચાનકવાળું, ખતીયુ
ખખરોડવુ, કિં સં જેવુ તેવુ મોપડવુ, થોડુ
થોડુ ચોપડવુ
ખાખાં, નં કાદા ખાંખાંખોળા-ખુણેખોયરે-
અહીંવહી આમતેમ ખોળવુ-શોધવુ તે ખોનવુ
ખાંખાંખુ, કિં અં હામવુ ધ ખાગવુ ર ઘોઘાટ

ખાખારો પુંખ ખારો, ખુ ખુ ડરવુ ર હણુહણાટ.
ખાંગ, પું ખાગડો, કુકો ર અતિ ગરમીથી
પીગળી ગએલો ઇંડ નાંજવાનો કડકો, ભોલ
ખાગડી, સ્ત્રીં નાનો ખાગડો
ખાગડો, પું સીપ, શ ખલા, કોડી, ઇં જિવડાના
ધર તે ર છોકરીઓને રમવાનો કુકો
ખાગું, વિં જણુએદુ, મગતિયો, અંદરની વાતનો
જણીતો ર (રમતમા) પાસાનું-કોડીનું એક ખાજુ
વાકુ રહેવુ તે
ખાય, સ્ત્રીં (ખાયો) સાકડ, ચુચ, ચુચવચુ ર
ખોટ, ટોટો, નુકસાન. ૩ ખાયો, ખોભણ, ખોસ ૪
હિસામનો તાળો ન મળવો તે
ખાયકો, પું ખાયો ર આયકો, પાછા પડવુ તે
ખાંચખુચ, સ્ત્રીં ઝીણવટ ર જૂલચૂક, વાધો સાધો
ખાચખુચવાળું, વિં ચુચવણવાળું, ગહન, ગૂઢ,
ર વાકુ, ઉચુ નીચુ ૩ ઝીણવટવાળું ઝીણું નમરનું
ખાચડ, સ્ત્રીં ઓટકરીની ખાજુએ આવેલી ગલી, ખીણ
ખાયવુ. કિં સં ખેચીરાખવું, પાછુ હડાવવુ
ખાંચખુચો, સ્ત્રીં ખુણા ખેચરા, ગલીકુચી
ખાયો, પું સાકડો રસતો ગની ર ખુણો, ખોભણ
૩ કોઈ વસ્તુનો વાકો વળેલો ભાગ. ૪ અટકાવ,
ખધી ૫ વાધો, હરકત [વાળું ૨. મુરકેલ, ગૂઢ
ખાચાળું, વિં ખુણા ખોચગવાળું, ગલી કુચી-
ખાજણુ, સ્ત્રીં ન્યા દરિયાનું પાણી આવી
ભરાધ રહેતુ હોય તેની જગા, ભાડાની જમીન
ખાજડ, નં ખુણો, જાહેર નહિ તેવુ સ્થાન. ૨.
કુટણીનું સ્થાન.
ખાડ, સ્ત્રીં શેરડીના રસને ઉકાળીને સ્વચ્છ કરી
રેતી જેવી કરેલી વસ્તુ, શર્કરા
ખાડણિયું, નં સામેલું, મુસળું
ખાડણિયો, પું ખાડવા માટેનું લાકડા-પત્થરનું
ખાડણી, સ્ત્રીં ખાયણી. [ગચિયુ, ખાયણિયો.
ખાંડણ, નં ખાડવાની વસ્તુ “ખાડણ ખાડયું
ખેય જલો રે, દૂઢ કરીને મન”
ખાંડવુ, કિં સં વસ્તુના કડકા કરી ઝીણી થાય
નેમ કરવુ, દૂટવુ, કચરવુ ર કડકેકડકા કરવા
‘અગોક ગરી ખાડી કરી ૩. અકળાવવું’; રમણ.

ખાંડિયું, નળેટકુ નાની ભેશ [૨૦ મથુનું માપ
ખાંડી, સોં (સંખ ૩-૬૭૯૦) એક જાતનું તોલ,
ખાંડાખંધ, વિં પુષ્કળ, ઘણું ૨ અંધ સામકુ,
જ્યાખંધ. ૩ ખાંડીના હિસાબે
ખાંડું, વિં ખાણ પડેલું, ખડિત, ભાગેલું [જન
ખાંડું, નં ખેધારની સીધી તરવાર ૨ વરવગરની
ખાંડેરું, નં જોટ “ચાર હજાર ખાંડેરું મારે,
કહેતા નાવે પારરે” [ખાણ” ૩ લાલસા, રૂપકા.
ખાંત, સોંખત ૨ હોશ, ઉમગ. “ખાંતે સો જન
ખાંત, સોં (સં ૨૬૫.) ખભાનું હાડકું અને
ડોકી એ બેની વચ્ચેના ભાગ, ગરદન ૨ ખુધ
ખાંત દેની-મદદ કરવી, ઉચકાવવું ખાંત મારવું
-ગરદન મારવું
ખાંતિયો, પુંમડકું ઉચકનાર, ખાંતે ઉચકીને લઈ
જનાર ૨ ખુશમતિયો ૩ મદદ કરનાર સાથી
ખાંતું, નં થોડી થોડી મુદતને અંતરે અને કકડે
કકડે નાણું આપવાની ગોઠવણ તે, હકતો
ખાંપણ, સોં ખોડ, ખામી, એખ, દોષ. ૨.
શખ ઉપર ઝોરાડવાનું લુગકું, કંદન
ખાંપવું, કિં સં થોડું થોડું ખોદવું ૨ સોરવું,
ખાંપા કાઢી નાખવા, સાફ કરવું [ખુપરો
ખાંપા, પુંસપાટી ઉપર રહી ગએલો કરચો, ગરજો,
ખાંભ, પું થાભલો; રતભ.
ખાંભી, સોં પાળિયો, ચોતરો ૨. ખોભણ,
પાટિયા ખેસાડવા લાકડામા પાડેલી ખાચ
ખાંભ, નં ખાતરપૂલો નાખવાનો ખાંડો
ખાંખણિયો, પું ખાંખણિયો ૨. ખંખ.
ખાંખણી, સોં ખાંખણી
ખાંસત્ર, કિં અંધધરસ ખાવી, કાસવું, ખુ ખારવું
ખાંસી, સોં (સં ૦ કાસ) ઉધરસ, ઠાસો ૨
વાહરડા વગેરેના રૂપણ કાપવા તે.
ખા, અં જમ, લેતો જા, કાઠ કાઠા (ટાણામા)
ખાધ, સોં (સં ૦ ખનિ) ખાણ. ૨ કોટની
પડખે ખોદેલી ખાડી, નર; પરિખા. ૩. ગામનું
માણી જવા કરેલી ઉડી વાટ, નીક ૪ આજી-
વિકાનું સાધન. ૫. ખાસની ચીજ; ‘અર્ધ વહાલી
કે ખાધ’

ખાઈ જવું, કિં સં ખાવું. ૨. ગદ કરી જવું;
હજમ કરવું, કોઈનું કંઈ લઈને તે પાણુ ન
આપવું ૩ મારવું, સપડાવવું ૪. ન લેખવવું;
દોકાર ન કરવી ૫. સહન કરવું, ખામોશ ખાવી.
૬ લાય લેવી, ૭ પડતું મકવું, છોટી દેવું ૮. કમાઈ
જવું ખાઈ પી લેવું-ભોગવવું, ઉપભોગ કરવો;
ભોજ મઝા માણી લેવી ૨ પરવારવું, સમેટવું.
ખાઈ જગાડવું-ખાઈને ખોદવું, નિમકરારામણવું.
ખાઈને ખોદવું-લુણકરારામ થવું, કૃતમ થવું.
ખાઈ જોવું, કિં સં આખવું, નાણી જોવું
ખાઉ વિં ખાનાર, સહન કરનાર. ‘લાચખાઉ,
મારખાઉ’ ૨. નં ખાવાનું. [ખાઉધર.
ખાઉકડ, વિં ખાખા’ કરનાર, ખાવાની દાદવાણ,
ખાઉકણ, વિં ખાઉકડ, જુઓ
ખાઉકી, સોં લાચ, ફવત ૨ ખાવાનું તે, ખોરાકી
ખાઉવર, વિં ખાતા ધરાયજ નહિ તેવું; અક-
રાતિયુ. ૨ ખાઉકર ૩ લાચીઉ
ખાએશ, સોં (ફાં) મનનું વલણ, રૂચિ; ભાવ,
ઇચ્છા, મરજી ૨ જરૂર, અગત્ય
ખાક, સોં (ફાં) રાખ, ધૂળ ૨. રસાયન, મારેલી
ધાતુ ૩ નાચ, પાયમાલી
ખાકટી, સોં નાની કેરીઓ, ખાટા ચરવા
ખાકસાર, વિં (ફાં) આજ્ઞાકિત, નમ્ર, રાક; વિનયી.
૨ નીચું, હલકું, પામર, અધમ
ખાકાન, પું (આં) સુલતાન, પાદશાહ.
ખાકાની, વિં (આં) પાદશાહી, શહેનશાહી.
ખાકી, વિં મેલું, રાખ જેવા ૨ જનું
ખાખ, સોં (ફાં) જળી ગયાપછી જે શેષ રહે
તે, રાખોડી, શેલી. ૨ ધાતુની ભસ્મ.
ખાખર, પું (સં ૦ ખદિર) એક જાતનું ઝાડ,
ખાખરો, પલાશ એન પાદડાના પડિયા પતરાળા
થાય છે. એના ફૂલને કેમુડા કહે છે.
ખાખરી, સોં નાનો ખાખરો, રોટલી. ૨. તમા-
કુના સુકાઈ ગયેલા કુમળા પાદડા, સુકો.
ખાખરો પું ઉપરીને સારી પેટે સેકાયેલી રોટલી
૨ ખાખર, પલાશ [ચુથાયેલું જિન જિન
ખાખાવીખી, વિં હોરાન, ફુંખી. ૨. ધૂળધણી,

આખી, વિં જેણે આખ-રાખ ચોળી હોય તેવું,
 ૨ જેની પાસે ડહજ ન હોય તેવું, કારકુ ૩
 રાખોડીના રગતુ ૪ પું બેગી ખાવો
 આખીખ ગાલી-ખી, વિં પાસે કંઈ ન હોય
 ને ઇસકી થઈ ફરે તેવું, ફક્કડ, ડાડ, કારડો
 ખાચર, પું કાઠી લોકાની એક જાત
 ખાજ, નં(સં ખાઘ)ખાવાની વસ્તુ, ખાવાનું
 ખસ ૨ ખુજલી (સુરત)
 ખજલી, સ્ત્રીં નાનું ખાણું, જાળીદાર પૂરી
 ખાજલું, નં ખાણું ૨ ચરકડું, કુડાણું
 ખાજવણી, સ્ત્રીં ખજવાળ, ખુજલી
 ખાણું, નં પુસ્કળ મોયણવાળી પૂરી, એક પકવાન
 ખાટ, સ્ત્રીં (સં ખટ્વા) હથકા પેડે લટકાવી
 શકાય તેવો ખાટલો, છપરખાટ ૨ લાલ, ફાયદો
 ખાટકી, પું જનાવરોને કાપી તેના માસને વેચે
 તે, કસાઈ, મૈનિક ૨ વિં નિર્દય, હિસક, ફૂર
 ખાટકીવાડો પું ન્યા કસાઈ રહેતા હોય અથવા
 જનાવરોને કાપતા હોય તે મહોલો, કસાઈખાનું,
 કસાઈવાડો. ૨ ગદવાડો ૩ કલેશ કકાસને માર
 ઝુક થી તે [એક જાતનું ફળ
 ખાટખટુ મડુ, વિં ખાટુ અને મીઠું ૨ નં
 ખાટખટુ મડો, પું એક જાતનો વેલો
 ખાટલી, સ્ત્રીં ઠાકડી, કરડડી, નનાખી ૨ નાનો
 ખાટલો, ઢોલડી, પલગડી, માચી
 ખાટલો, પું (સં ખટ્વા) ચાર પાયાવાળું
 ઉચું સુવાનું પાટી, દોરી ભરેલી હોય તે, ઢોલિયો,
 પલગ ૨ મદવાડ
 ખાટવું, કિં સં કાયદો મેળવવો, કમાવું, રળવું
 ખાટિયું, નં(ખાટું) ટાચી કેરીનું ખનાવેલું પેચ
 ૨ વિં ખટાચવાળું [નારાજ, દીલગીર થએલું
 ખાટું, વિં ખટાચવાળું, આમટ ૨ કચાચેલું,
 ખાટું વડું, નં છોકરો પગપાની નાત, લખના
 આગલા દિવસનું જમણું
 ખટોડી, સ્ત્રીં એક જાતની ખાતી ભાજી
 ખાડ, પું ખાડી, ખાઘ, ખાડો, ખાણું
 ખાડી, સ્ત્રીં નદીના જેટલા ભાગમા ભરતી
 આવે તેટલો ભાગ ૨ ફરિયાનો ભાગ સાકડો

થઇને જમીન તરફ ગયો હોય તે ૩ ચામનું
 પાણી બહાર કાઢવા ખોદેલી નીડ, ગટર
 ખાકુ, નં(સં ખડ-ટાણું) બેસોનું ટોણું, ઠાક.
 ખાડો, પું સપાટી ખોદાઈ થએલું ઉડાણું તે,
 કાતર ૨ નુકશાની, ખોટ
 ખાણું, સ્ત્રીં (સં ખન-ખોદવું) જમીનમાં
 ખોદેલો ખાડો અનાજ ભરી રાખવાને જમી-
 નમા ખોદેલો ખાડો, ભોયરું, કાકલો ૩. જે ઠેકણેથી
 પુઝળ મળે તેવું ઠેકણું, ભડાર, નિધિ, આચાર
 ૪ મૂળ, ઉત્પત્તિ, ચોનિ ૫ ખાકિલ અનાજ, જે
 ઢોરને ખાવાનું તે ૬ (ચપુ કે છરીની) ધાર
 ઉપર પડેલો ખાડો
 ખાણિયું, નં ખાડિયું ૨ ડોણું
 ખાણી, સ્ત્રીં ખાણું, ખાડો ૨ ભડાર, રાશિ
 ખાણું, નં ખાવાનું તે; જમણું, ભોજન ૨ જમ-
 ણવાર ૩ મરણની નાત ખાણું ખરાબ થયું-
 આવે પીવે હેરાન થયું ૨ રોજી દૂટવી
 ખાણ્યાં, નં સામસામા વાતચીત પ્રમાણે ચાપન
 ગાય છે તે, ચખોલા
 ખાત, વિં ખોદેલું ખણેલું
 ખાતમુરત(મુહૂર્ત), નં(સં) વર, હવેલી વગેરેનો
 પાયો નાખવાનું જે રૂકુ મુહૂર્ત તે ખોદકામની ક્રિયા
 ખાતર, નં ઘાસ છાણ વગેરેનો એકઠો થયેલો
 કચરો ૨ પાક સારો થવા ખેતરમા ઘાસ છાણ
 વગેરેનો જે કચરો નાખે છે તે ૩ ચોરનું ભિતમા
 પાડેલું બાકાઈ, ચોરી ખાતર પાડવું-ચોરી કરવી,
 ધર ફાડવું ખાતર ઉપર દિવેલ-દાઝ્યા ઉપર ડામ.
 ખાતર, સ્ત્રીં (આં) આગતા સ્વાગતા, સરભરા,
 બરદામ ૨ તરફદારી, પક્ષ
 ખાતર, અં વાસ્તે, કાજે, માટે
 ખાતરજમા, સ્ત્રીં ખાતરી કરવી તે, સાખીતી સાથે
 મનનું સમાધાન કરવું તે, સપૂર્ણ ખાતરી, પતીજ
 ખાતરણી, સ્ત્રીં ભરેલા છાણા, માલ વગેરે પડી ન
 જાય માટે કરેલી આડ, પાંચરી [ફરકાર.
 ખાતરદારી, સ્ત્રીં તરફદારી, પક્ષ. ૨ શરમ,
 ખાતરનિશા, સ્ત્રીં(આં) ખાતર+ફાં(નિશા-નક્ષી)
 મપૂર્ણ ખાતરી, ખાતરજમા.

આતરપડો. પુઠ ધર કાચી ચોરી કરનાર, ચોર
આતરપાડું; પુઠ ધરફાડુ
આતરપુ બે, પુઠ ધામ જાણ ને વાસીદાનો કચરો
આતરતું, કિંઠ સં જાળ દેવી, ભાડતુ
આતરિયુ, નં ધર ફાડવાનું હથિયાર, ગણેસિયુ
આતરિયો, પુઠ મેલો વિદ્યામા નિપૂણ, ભુવાનો સાથી
આતરો, સ્રીઠ(ફાં) આતરજમા, નક્કી, નિશ્ચય ર
વિશ્વાસ, ભસો, પતીજ
આતરી, પુઠ વણકરની એક જાત.
આતરીદાર, વિઠ વિશ્વાસુ, વિશ્વાસપાત્ર, આતરીનું
આતપીનાં, અઠગજાનકરતા, આજીવિકાયલાવતા
આતાપાતા, નં હિમાય કિતામ, લેવડદેવડ.
આતાખંધી, સ્રીઠઅમુક ખેડુતે સરકારને આટલું
ભરણુ ભરતુ એવી જે જોડવણુ તે, જમાખ ધીની
જોડવણુ ર આતા પાડી આપવા તે
આતાખાડી, સ્રીઠ આતામા જમે ઉધાર બાદ
કરતા જે બાકી રહી હોય તે; બાકી
આતાવહી, સ્રીઠ રોજમેજા જમે ઉધાર થયેલી
રકમો, તિથિ અને મેળના પાના જે ચોપડીમા,
આતાવાગ ટાકવામા આવે છે તે, ખતવણી
આતાવાર, અઠગએકએક આતુ પાડયુ હોય તેમ,
આતાદીઠ
આતુ, નં આતાવહીમા આસામીવાર પાડેલો જમે
ઉધાર હિસાબ તે ર લેણુદેણુનો હિસાબ. ૩. પ્રક-
રણુ, કામ, વિષય ૪ મોટા વહીવટમા કરેલી કામ
કાજની વહેચણુ
આતુ પતુ, નં લેવડદેવડ, લેણુદેણુને લગતુ લખાણુતે
ખાતે, અઠ હિસાબે, નામે, નામ ઉપર
આતુ પોતુ, વિઠ સારીપેટે ગુજરાન કરી શકે તેવું,
સુખી, સાધનસંપન્ન [કપડુ, ઉતરતી જાતની દોરી
ખાદી, સ્રીઠ એક જાતનું ધણુજ જાડું સુતરાઉ
ખાદ, વિઠ ખાવા લાયક. ૨. નં ખાવાનું
ખાદ, સ્રીઠ ખોટ, ટોટા, નુકસાન. ૨ ખોરાક,
ખાવાનું ૩ ખોડ, ખાપણુ. ૪ આહાર
ખાધરો, વિઠ ખાઉધર ખાઉ ખાઉ કરનાર.
ખાધરો, પુઠ ઉડે ખાડો ૨ નુકસાન
ખાધાગમો, પુઠ ખાઉધરપણું. ૨. ખાધા દાદ.

ખાધાવેધ, પુઠ શત્રુવટ, વેર. “છદ્રાય એમ વાણી
બણે, ખાધાવેધ માડી આપણે”-મેમાઠ
ખાધેલપીધેલ, વિઠ સારી સ્થિતિનુંત દુસ્ત, જાડું.
ખાન, પુઠ (ફાં) મુસલમાનમા શાહજાદા, અમીર,
ગૃહસ્થ વગેરેને અપાતુ ઉપનામ; ખા
ખાનગી વિઠ(ફાં ખાને-મગાન) છુપુ, જાહેર-
નહિ તેવું, મનમા રાખવાનું ૨ સરકારી નહિ
તેવું, ૩ ગુહ, અગ્રગટ
ખાનદાન, નં (ફાં) વસ, કુડુ બ. ૨. વિઠ
કુળવાન, બુનિયાત, સારા ઉચા ધરનું, ઉદાગ
ખાનદાની, સ્રીઠ મોટાઇ, કુલીનતા
ખાનખાન, નં ખાતુ પીતુ તે; ખાવાપીવાની તબ્બીજ
ખાતુ, ન (ફાં) વિભાગ, જમા ઠેકાણુ. ૨ ભાગર,
સચય સ્થાન ૩ પડ, ખાતુ, ધર. ૪. કોઠો, ધર, આસન.
૫ ખાણુ, ખાવાનું, જમણુ. ખાને આબાદ-ખાવે
પીવે સુખી. ખાને ખરાબ-ખાવેપીવે હેરાન.
ખાપ, પુઠ સ્રીઠ (સં અર્પર) આટલું, આરસી,
મો જોવાનો કાચ, દર્પણુ. ૨. અખરખનું પડ, સફા-
ઇદાર ચળકતી પતરી. ૩ સ્વચ્છ, નિર્મળ
ખાપણુ, નં ખાપણુ, બુઓ
ખાપરિયું, નં દુખતી આખમા ભરવાનું જસ-
તનું ભરણુ. ૨ બાજકને આપવાનું એક ઓષધ.
ખાપરી, સ્રીઠ બિટનો પોપડો, છોડ, ગુચું
ખાપરો કોડિયો, પુઠ એક ખીજવી ઇમાય નહિ
તેવા ધર્ત ૨ સરખે સરખા હરીફામાનો પ્રત્યેક.
ખાપરો જવેરી, પુઠ મહા ઇમ, બહુ પહોંચેલો
તે પક્ષો ૨ હોસિયાર હીરા પારખુ
ખાપણુ, કિંઠસં(સં) ખુપ ઉપર ઉપરથી છોલવું,
તાસવું, થોડું થોડું ખોદવું, ખોદી એકત્ર કરવું
ખાખડુ, નં નાતુ ખાખોચિયુ
ખાખોચિયુ, નં(સં) ખન-ખોદવું+ફાં(ખોખેહ)
પાણીથી ભરાયેલો નાનો ખાડો, જળાસન, ખાખડુ.
ખાખ, પુઠ ટેકા, સ્તંભ, ચાલેલો. ૨ ખોલો.
ખાખચી, સ્રીઠ (ફાં ખાખો) ગરજ, દરકાર
૨ ખીખોસી, ધૈર્ય
ખાખણિયું, નં વરત; કાસ કાઢવાનો આમણનો દોર.
ખાખણું, નં, પાણિયારોપર અથવા ચોઢાડીની

કાર ઉપર ગોળ તળિયાવાળું પાણીનું વાસણ
મૂકવા સારું કરેલો ગોળ આછો ખાડો ૨ ઝાડની
આગળ પાછળ કરેલો છાછરો ક્યારો, આલવાદ
આમણો, પુઠાનું, ખડર નાનો ઠિંગણો માણસ
૩ લડવો

ખામી, સ્ત્રી (ફાં) ખોડ, કસર, અપૂર્ણતા ૨
કાચી સમજ, મૂર્ખાઈ ૩ ઘટ, ઓછ, ખોટ ૪
ભૂલ, દોષ

ખામુખા, અઠ (ફાં ખાહમખાહ) નક્કી, ખરે-
ખર, ખચીત, નિશ્ચે, ૨ ખસુસ, ખાસ, મુદામ,
શુદ્ધિપુર સર

ખામોશ, સ્ત્રી (ફાં) ખમી-સાખી રહેવું તે,
ગમ, મહશીલતા, ધીરજ, સહુરી

ખામોશી, સ્ત્રી (ફાં) સહનશીલતા, સહુરી
ખાયકી, સ્ત્રી પેદાશ, મળતર ૨ કાર્ખના માલ-
માથી છાની રીતે ખાતું તે, હકતું મળતર નહિ તે
ખાચો, પુઠ અડ, વૃષણ

ખાર, પુઠ (સઠ ક્ષાર) ખારાશવાળો પદાર્થ,
મીઠાના ચુણનો પદાર્થ ૨ વેર, અદાવત, કિન્નો,
દ્રેષ ૩ ઇર્ખ્યા, અદેખાઈ [જમીન, ખારોટ
ખારપાટ, પુઠ ખારવાળી-મીઠું પાકતું હોય તેવી
ખારપાટિયું, વિઠ દ્રેષથી બળનારું, બળજી
ખારભાજી, નઠ અશીયું ખાવા ઉપર જે કુઝો
કરવો તે, મો સ્વાદ કરવાને જે કર્મ ખાવાનું તે
ખારવું, નઠ તળાઈ ગોદડાનું બહુ કપડું, ખોળિયું
ખારવો, પુઠ ખલાસી, નાવિક, વહાણવરી ૨
છાપરા ચાળનારો ૩ ખાગટવાળો ગોળ

ખારવણ, સ્ત્રી ખારવાની સ્ત્રી

ખારાજ, સ્ત્રી ખારાટ, ખારાચ

ખારાટ-શ, સ્ત્રી ખારાપણું, થોડુંક ખાર એવું
ખારિયા, નઠ ચીમડા, કલિ ગણના મીઠામા આવેલા
કકડા ૨ ભુખે મરવું તે લાલણી કરી

ખારીલું, વિઠ ખાર-વેર રાખનાર, ઝેરીલું, દ્રેષી,
ખારી, સ્ત્રી ભરભર મીઠું ૨ ખારા સ્વાદની
ભાજી (ગોરોમા જોડીએ ખાય છે)

ખારી, સ્ત્રી (સઠ) દોઢ મણીકે વજન (ભાલ)
ખારીવણ, સ્ત્રી (સઠ+ફાં બધા) એક જાતનું

પક્ષી એમ કહેવાય છે જે માણસના માથા ઉપર
તે થઈને બેસે તેની પાંખડી બળી બેસે
ખારું, વિઠ ખારો સ્વાદ હોય તેવું, ખારાશ પડતું;
૨ અગ્રિય, અકારું, અણમત ૩ ઇર્ખ્યાનું,
ઝેરીલું, અદેખું ખારી માટી થવી-ખમડનું, નાશ
થવો ખારું ખારું ઉસ-વાણું ખારું

ખારું, સ્ત્રી વિધવાને પહેરવાનું એક વસ્ત્ર.

ખારેક, સ્ત્રી સુકું ખજુર [ખદરી ફળ
ખારેકી ખોર, નઠ ખારેક જેવા મોટા ખોર, મોટા
ખારો, પુઠ સચોરો, પાપડખાર

ખારોડ, વિઠ ખારવાળું (જમીન) [જમીન
ખારોપાટ, પુઠ છોકરાની એક રમત. ૨ ખારી
ખારોલો, નઠ મોળું લોહું (કચ્છ) [છાલ, છોલ
ખાલ, સ્ત્રી (સઠ ખલ) ચામડી, ત્વચા ૨
ખાલડી, સ્ત્રી ચામડી, ત્વચા, છાલ

ખાલપો, પુઠ (સઠ ખલ+પૂ-સાફ કરવું) જના-
વરોની ખાલને સાફ કરનાર, ચમાર, ચામડિયો
ખાલવવું, કિઠ સઠ ખાલી કરવું, ઠાલવવું

ખાલસા વિઠ (ખાઠ) સરકાગના વહીવટનું, સર-
કારી ૨ પોતાની ફૂલ માલગીનું, આગવું.

ખાલી, સ્ત્રી શરીરનું એકાદું અગ દબાણમા
આવવાથી લોહીનું ફરવું બધું થઈ તેનું થોડીક
વાર જે બહેર મારી જતું તે ઝગણી

ખાલી, વિઠ (ખાઠ) બધા કંઈજ ન હોય તેવું
૨ ભરેલું ન હોય તેવું, ઠાલું. ૩ નકાસું, ફેકટ,
અમરતું, વ્યથ ૪ માત્ર, ફક્ત ૫ પૈસા વચરતું
ખાલી કરવું-ઠાલું કરવું ૨ વાત ઉઠાવવો ૩ નિર્ધન
કરવું હૈયું ખાલી કરવું-હૃદય ઉપરનો ભાર
(ખાલીને-રડીને) ઓઠો કરવો ખાલી હાથે જતું-
પૂર્યનો સચય વિના જેવા જન્મ્યા હતા તેવા
મરી જતું ૨ પૈસો લીધા વગર ખાલી ચણા વાગે
ધણો-ખાલી વાસણ બહુ ખખડે

ખાલીખમ, અઠ તદ્દન ખાલી, ઠાલું ઠમ.

ખાલી પડતું, કિઠ અઠ કોઈ ન વાપરે તેવું
હોતું, ન વપરાતું ૨ પુરાયા-ભરાયા વગર રહેતું
૩ શરીરે નબળું થઈ જતું, ન ખાઈ જતું.

ખાલીખીલી, અઠ વગર કારણ, વ્યર્થ.

ખાલું, નં. જોડાનું ઉપલુ ચામડુ ૨ ઝાંઝામા રાખવાનો નેતર કે બરનો કકડો, જોખીન ૪ ખળામા અનાજ ઉપર ઢાંકલું ધાસ તે “ખાલા વાળ્યા” ૫ ક્યારો “તમાકુનું ખાલું” ૬ પડતર રાખેલું ખેતર (ડસ માટે) [વગરનું ખાલેશ, વિં (આં) સાફ, નિર્મળ, કુડકપટ ખાવડો, સ્ત્રીં છોકરાની એક રમત, નિસરણી ખાવડ, પું ખાવિડ, ધણી, સ્વામી. ખાવરો વિં (સં. ખાફ-ખાવું) ખાઉધરુ, જે તે ખાયાજ કરે તે, જોકાદર, ખાવાની વિશેષ લલુતાવાળું [૨ ખોરાક, ખાનપાન ખાવાનું, નં. ખાવાની કંઈ ચીજ, ખાઉ ખાઉ ખાવિડ, પું (આં) માલીક, શેક, સરદાર ૨ ઈશ્વર. ૩ ધણી, પતિ, વર, સ્વામી ખાવું, નં. કાચું કોરે ખાવાનું, ટીમણ, ભાથું ખાવું, કિં. સં. (સં. ખાફ-ખાવું) ચાવી ગળી જવું, જમવું, ભોજન કરવું, (ખાવું અને જમવું એના ભેદ માટે જુઓ ગુજરાતી શબ્દકોષ) ૩. હક વગર છુપી રીતે લેવું ‘લાચ ખાવી.’ ૪. ઉચાપત કરવું ૫. ગેરઉપયોગ કરવો, હિડાવવું (માલમોલકતનો) ૬. વાપગવું, ભોગવવું “ખાપદાદાનું રળેલું છે તે બેઠો બેઠો ખાય છે” ૭ ખરચ લાગવું, ‘ધરે બહુ રૂપયા ખાધા’ ૮ ખમવું, સહન કરવું, વેડવું “માર ખાવો, ખોટ ખાવી”. ૯. ખુદી હવા લેવી “તે હવા ખાવા ગયા છે” ૧૦ મોથી સુકન ખોલવા “કસમ ખાવા” ૧૧ ઓસડ લેવું “તે હવા ખાય છે” પૈસા ખાવા-વગર હકના પૈસા લેવા, લાચ લેવી. થાક ખાવો-આરામ લેવો ગમ ખાવી-માફ કરવું, ધીરજ પકડવી વધામણી ખાવી-ખુશીની ખબર પહેંચી કહેવી, ખુશીની ખબર કહી બહીસ મેળવવી શખ ખાવી-નમ થવું, તાબેદાર બનવું ખાઈ બગાડવું-નિમક હરામ થવું. ૨ માંદાને માંદા રહેવું. ખાઈને ખોદવું-નિમક હરામ થવું ખાવા ધાવું-ભયકર લાગવું, ભય ઉપજાવવો. ૨. ચીઠીઆં કરવા, ધુરકવું, ગુસ્સે થવું. ખાવા લેવું-કં. ના બહે પૈસા લેવા. ખાઈ જવું-ખાવું; ઓહિયા કરવું ૨ ઉચાપત

કરવું ૩ મન ઉપર ન લેવું ખાઈ પીને મડવું- પાછળ પડવું, ખંતથી કરવું ખાચ તેટલું ખાવું નહિ ને બોલાય તેટલું બોલવું નહિ-અતિશય સર્વ અસાર, અતિશે તે થોડા સાર ખાઈ જાણે તે પચાવી જાણે-ખાય તે ધાય. ૨ લાય લે તે સાચવી પણ જાણે ખાનાર લા ધાનાર નહીં ને ધાનાર લા ખાનાર નહીં-ધન ત્યા છોકર નહિ ને છોકરા હોય લા ધન નહિ સાથે ખાવું-આડો વ્યવહાર રાખવો ખાવો, પું ધણા હિડા મૂળવાળું ધાસ. ખાશ, સ્ત્રીં ખાઉકી, ખાવાનો જથ્થો. ખાસ, વિં (ફાં ખાસ્તન) પોતીકુંજ, પોતાનુંજ ૨ અગલનું, મુદાનું ૩ ખર્ચ, અસલ, શુદ્ધ ખાસગત-ગી, વિં (આં) પોતીકુંજ ૨ ખાનગી, ખાસડકુટો, વિં ખાસડા-કપકા ખાયા કરે તેવું ૨ પાછ ૩ માથાકુટનું, કુચાનું ખાસડાખાણ, સ્ત્રીં એક ખીજપર ખાસડા નાખી ગમ્મત કરવી તે, ગદ્દામસ્તી ૨ અસંખ્ય ખોટી લઢાઇ ખાસડાખોર, વિં ખાસડકુટો [ધારી ફળા ખાસડિયકિંગાં, નં. એક જાતના લામા તથા- ખાસડું, નં. જુનો જોડો, જુતી; પગરખું ખાસડાં ખાવા-ખતા ખાવા, ઠોકરો ખાવી. ખાસડાં મારવા-ઠોક દેવા, ડામ દેવા, કદણ વચન કહેવા, ધમકાવવું [ચર. ૨ ધોડાવાળો ખાસદાર, પું સાથે રહેનારો માણસ, સેવક, અનુ- ખાસદોસ્ત, પું ધણેજ વહાલો દોસ્ત, ખાનગી મિત્ર, પ્રિયમિત્ર [ફરનાર ખાસબરદાર, પું સરદારનો હથિયારો લઇ સાથે ખાસાનું મીડું, નં. મદિરમા ઠોકારજીને માટે અથવા મહારાજને માટે ખાસ મનાવેલું ખીડુ તે ખાસિયત, સ્ત્રીં (આં) પદાર્થનો ગુણ-ધર્મ, મનુષ્યનો સ્વભાવ, પ્રકૃતિ ૨ દેવ, આદત ખાસિયું, નં. ગધાડા ઉપરની ગુણ નીચે રાખેલાં જે ગાદલાં તે, આજર ખાસું, વિં (આં) મહેનું, સારું, સુંદર; ખાસું દીવો જેવું-એખખું મદ

ખાસુ, અં વા વા, સાર ૨ સાખાશ 'ભલે'
ખાળી, પું પાણી ઢોળવા માટે કરેલી ચોકડી ૨
ગટર, મોરી, નીક ખાળે જવું-પિશાબ ડરવા
જવું ખાળે ખેસવું-પિશાબ કરવો ૨ ઝાડે
ફરવું(માદા માણસે) [રહેવા કરેલા ખાડો-કુંડી
ખાળકુંડી, સ્ત્રીં ખાળતી પામે પાણી ભરાઇ
ખાળકુંડો, પું જળરૂ-સડાસ માટે કરેલો કુંડો
૨ પાણી ભરાઇ રહેવા કરેલો ખાડો-કુંડો
ખાળવું, કિં સં અટકાવવું, રોકવું, વચ્ચેથી
બંધ પાડવું, થોભાવવું
ખાળુ, નં હામી, જમીનદારી, જમાની, બાહેધરી
ખાળો, પું અટકાવ, રોકાણ ૨ ખોટી થવું તે,
વિલય, વાર ૩ બદર, મુકામ, વિસામો ૪ વિં
રોજનાર, ખાળનાર

ખિચખિચ, અં ખિચાખિચ, જુઓ
ખિચગાદલું નં માત્ર ભરવાનું મોડું ગાડું, ખટારો
ખિચાખિચ-ચોખિચ, અં છેકળ પાસ પાસે
આવી ગયેલું હોય તેમ, ચિકાર, સજડાસજડી ૨
વિં હજોત્તગ, અડોઅડ, ભરચક, ગીચ,
ખિજડો, પું (સં ખદિર) એક જાતનું કાટા-
વાળું ઝાડ, સમડો

ખિદમત, સ્ત્રીં (ફાં) તાખેદારીથી સરભરા કરવી
તે, ચાકરી, સેવા.

ખિન્ન, વિં (સં ખિદ) દીલગીર, મનોભગ
થઇ પાછું પડેલું, નિરસાહ, દુખી, નાસીપાસ
ખિન્નતા સ્ત્રીં નાઉમેદી, નાસીપાસી, નિરાશા
ખિમજી, નં દાગીનામા નગ ખેસાડવાનું ખાનું,
વાળીના ચાપામા જડેલો હીરો-નગ

ખિમા, સ્ત્રીં ક્ષમા (જેન)

ખિયાસા, વિં ખુશ, મત્ત, આનંદી, 'પિયા પિયાલા,
તે હુવા રે પિયાલા' -ભોજે

ખિરોદક, નં એક જાતનું ભાતીગર રેશમી લુગડું

ખિચકોડી સ્ત્રીં ખિસકોલી, જુઓ.

ખિસત, પું (આં) માનતો પે શાક, સરપાવ

ખિલવત, પું (આં) ખાનગી સલાહ, છુપી
મસલત

ખિલાડી, પું રમત કગનાર, ખેલ કરનાર, નટ

૨ વિં મતલબ સાધનાર, ખિલાવીને કામ કાઢી
લેનાર, ચતુર, કિશમી, મુસદ્દા

ખિલાવવું, કિં સં ખીલે એમ કરવું, કુલાવવું,
ચલાવવું, ઉશ્કેરવું

ખિલોડી, ખીં ખિસકોલી, જુઓ

ખિલોજી નં (હિં) રમકડું, નજવી વસ્તુ.

ખિસમિસ, સ્ત્રીં (ફાં કિશમિસ) કળિયા વગર-
ની મુઠી નાની દ્રાક્ષ

ખિસર, સ્ત્રીં સકાત, ઉતરાયન

ખિસવું, કિં અં ખસવું (સુરત) [હસવું તે

ખીખી, અં દાત કાઢીને હમવું તે, ખડખડ

ખીચ, સ્ત્રીં ખીચડી 'કલકર્ણ એક આળસ તજી
ઉકરી, લાખ સવામણો ખીચ ખાતો' -શામળ.

૨ વિં ગીચ, ભરચક, ભરપુર

ખીચડી, સ્ત્રીં ચોખા દાળને એકઠા કરી રાધેલો

પદાર્થ ૨ એકડું કરેલું જુદીજુદી જાતનું અન્ન

૩ સીધું ૪ મિશ્રણ, શેળભેળ

ખીચડીઉં, વિં પચરાઉ, શેળભેળિયું [૨ સીધું

ખીચડું, નં ખીચડીનું તુચ્છ રૂપ, હલકો ખોરાક

ખીચડો, પું આખા મગ ચોખાનો એક પદાર્થ
૨ ગોટાળો, શેળભેળ

ખીચી, સ્ત્રીં બાફેલો જુવારનો ભોટ.

ખીજ, સ્ત્રીં ચીઢ, રીસ, ગુસ્સો ૨. જેથી
કાઇને ચીઢ ચઢે તેવો શબ્દ

ખીજમત, સ્ત્રીં ખિદમત, જુઓ

ખીજમતદાર, પું (ફાં) ચાકર, સેવક, હજુ-
રિયો, ખવાસર હુડો [સતાવવું

ખીજવવું, કિં સં ચીઢવવું, ગુસ્સે કરવું પજવવું,

ખીજવાવું, કિં અં ચીઢાવું, ગુસ્સે થવું ઉશ્કેરાવું

ખોજવું, કિં અં ચિઢાવું, ગુસ્સે થવું, ધમકાવવું,

ખોટલિયાળું, વિં અણીદાર ડરચાઓવાળું,

વિધી નાખે તેવું, કારમું

ખીટી (ખીટી) સ્ત્રીં પાઘડી, લુગડા ઈં ભરવવા

સાર ભિતમા ધાલેલો લાકડા કે લોખંડનો ખીસો,

ભોઢાનો આકડો ખીટીએ પોતીલું-લેવા દેવા

ખીટો પું ખુટો, મેખ, મોટો ખીલો [નહિ તે

ખીડકી, સ્ત્રીં ખડકી. કિતર, ખો.

ખીજી, સ્ત્રીં જે ટેકરીઓ વચ્ચેની સાકડી વાટ,

ખીમો, પુ. (આ.૦) હુદેહુ-ક્યુ મર કરેલુ માસ
ખીર, સ્ત્રી. (સ.૦ ક્ષીર) પાણીમા ચોખા ખારી
તેમા થોકુ દૂધ, ખાડ નાખી બનાવેલો પદાર્થ
ખીરું, ન.૦ પુડા ભજિયા કરવાને તૈયાર કરેલુ
વેસણ, ખમીરવાળો આથો ર એક જાતની કુમળી
કાકડી. ૩. એક જાતનુ જાડુ કપડુ (કાઠીં)
ખીરોદક, ન.૦ ખિરોદક, જુઓ ૨ દૂધ જેવુ
ધોળુ પાણી

ખીલ, પુ. (સ.૦ કીલ.) જુવાનીમા આવતા
મનુષ્યના મોઢિપર થતી જે ફેણીઓતે ૨ આખના
પાળાની અંદર જે બધાય છે તે, કાકરા. ૩
ધરીના હેઠલા પડમા વચ્ચેવચ જે ખીલી હોય
છે તે (ખિલ માકડી) [ડાનો ખીનો.

ખીલડો, પુ.૦ ધરીના નીચલા પડમા આવેલો લાક-
ખીલમાંકડી, સ્ત્રી.૦ ધરીના ઉપલા પડમા ખીલ-
ડાવાળુ જે લાકડુ તે [જે દોઢસાધો કરવો
ખીલવટ, સ્ત્રી.૦ ખીનવણી, ખેડાણુ ૨ કપડામા
ખીલવણી, સ્ત્રી.૦ શોભાવતુ તે ૨. બહલાવતુ તે,
ઉચ્ચેરણી

ખીલવતુ, કિ.૦ સ.૦ ખીલે એમ કરવુ ૨ ચઢાવતુ
પુલાવતુ ૩ ફેળવીને સારુ બનાવતુ ૪ ફાટવુ
સાથે સીવતુ

ખીલવું, કિ.૦ અ.૦ ઉચડવુ, ફેલવુ, વિકસવુ ૨
ગાલવુ, દીપવુ ૩ ખુશીમા આવતુ ગમ્મને ચઢવુ
ઉચ્ચેગવુ, ચઢવુ, ફાટવુ, વિકસવું ૫ ફાટવુ ૬

ખીલાપાટી, સ્ત્રી.૦ પેચ પાડવાનું ઓળર પ્રકારનુ.

ખીલારખુ, વિ.૦ ખીલાએ બાધુ રહેવાની ટેવ-
વાળુ ૨, ખીલારોક

ખીલી, સ્ત્રી.૦ ચુક, મેખ, નાનો ખીલો

ખીલીખરકો, પુ.૦ ખીલી ખુચવા નેટલી જે પીડા
તે, હરકત, ઈજા, અશ્વચ્ચ, નડતર

ખીલીપસિયારાં, ન.૦ જેમા ખીલી રાખવાથી
ઉમાડાસ થાય તેવા ખરડવા.

ખીલો, પુ. (સ.૦ કીલ) ઉપર ચપટુ માથુ અને
નીચે અણી હોય તેવો ધાતુ લાકડાનો કકડો. ૨

ખીસર, પુ.૦ ઠડીનો નિવસ [લાકડાની મેખ.

ખીસાકાતરું, વિ.૦ ખજવાચોર, માલચ ન પડે
તેમ ખીસા કાતરનાર, સાહચોર.

ખીસાખરચ, ન.૦ હાય ખરચી, ખીસામા રાખેલું
જૂઝ નાણુ તે [કમાળ, ભિખારી.

ખીસાખાડી, વિ.૦ પાસે કંઈ ન હોય તેવુ,

ખીસિયાલુ, ન.૦ ખાસિયાણુ જુઓ.

ખીસુ, ન.૦ (ફા.૦ ખનિહ) અગરખા ડગલા,
બદન વગેરેને જે કાચળી ટાકેલી હોય છે તે; અજવુ;
ગુજુ [હણુહણુવુ. (સિડાએ)

ખુ ખારવુ, કિ.૦ અ.૦ ખોખારવુ, ખ ખારવુ. ૨.

ખુ ખારો, પુ.૦ ખ ખારો, હણુહણુટ.

ખુચ, સ્ત્રી.૦ ખાચો, ખુણો ૨. ચીરો, કઈ ભરા-
વાથી ફાટવુ તે ૩. અદાવત, વેર, અદેખાઈ, ખાર
૪ ખારી, ખારીડી (દાયદાની) ૫. ભૂલ, ચૂક, ખોટ.
૬ ખટકો, ગુચવણુ

ખુચખાંચ, સ્ત્રી.૦ ખુચ, ભૂલચૂ, વાધોવચકો.

ખુંચવુ, કિ.૦ અ.૦ (સ.૦ છું) અણીદાર ચીજ
અથવા કાકરી ચામડીમા લાગવાથી દુ ખ ચવુ,
ફળતર થવુ, ખટકવુ ૨ વળગી રહેવુ, “ખોટા
ખેડમા થુ રે ખુચી રહ્યો” ૩ મનમા ખટક્યા
કરવુ, દુભાતુ

ખુચાવવુ કિ.૦ સ.૦ ખુચવી લેવુ, ઝુંટાવી લેવુ.

ખુટ, પુ.૦ હદવુ નિશાન. ૨ અ.૦ બરોબર, માપસર.

ખુંટડી, સ્ત્રી.૦ પગલુ ડેસણુ [ચીપિયો, ચીમટો.

ખુંટણુ, ન.૦ ખુટવાનુ કામ તે ૨ ખુટવાનુ ઓળર;

ખુટડો, પુ.૦ ખીલો.

ખુટવુ, કિ.૦ સ.૦ વીણી વીણીને નિર્મળ કરવુ,

જડમૂળથી ઉખેડી કાઢવુ ૨ ડુપવુ; ચુટવુ.

ખુટાઉ, ન.૦ ખોચણુ, જળતા લાકડાનો કકડો.

ખુટિયો, પુ.૦ સાદ ૨ બાજમર, જડમર, ખેલાડી.

ખુટી, સ્ત્રી.૦ ખીટી, ધોડી ૨ કપાળની જે બાજુ.

એથી વાળ દુપારી કરાવેલો ખુણો ૩. અંમર-

ખાની કળી ૪ લાકડાની મેખ

ખુટુ, ન.૦ ઝાડુ કાપતા રહેલું થડ, કરચો, ફુડું

ખુટો, પુ. (સ.૦ કુટુ-અટકાવવું) ભોયની અંદર

દાટેલી ખીલી, મેખ. ૨ ઝાડનો ભોયમા રહેલો થડનો

ભાગ, ફુડુ ૩ બદરમા વહાણો ઉપર ભેંચાતો

કર. ૫ ધરીનો ખીલડો.

ખુંતલું, કિ.૦ અ.૦ કળવુ, મદવમા ઉતરી જવુ.

ખુદલ, નં આમ તેમ ફૂલતા ફરવુ તે, ધિ ગાણુ.
ખુદલુ, કિં સં(સંસ્કૃત-ખુદલુ) પગ ઉંચકી
ઉંચકીને દાવવુ, ખુદલુ, કચરવુ. ૨ ગાતા ને તાળી
વગાડતા કુદતા કુદતા ફરવુ ૩ હેરાન કરવુ, વિતાડવુ.
ખુદાખુદ, સ્ત્રીંચ દાવુદ, ચગડાયગી ૨ કુ ૧ કુદ
ખુદાખુદ, કિં અં ખાધ પી મોજ મારવી.
ખુધ, સ્ત્રીં વાસે નીકળેલો દેકા
ખુધુ, વિં ખુધ નીકળેલી હોય તેવુ
ખુપ, પું પરભુવા જતા વરનુ માથુ અને
અહેરો દકાય તેવી રીતે નાખેલા ફલ ૧ હાર
ખુપડી, સ્ત્રીં નાની છત્રી, નાનો ખુપડો.
ખુપડો, પું મોટી છત્રી, ટોપ, વગસાદથી બચ
વાને માટે કરેલો છત્રીનો વાટ.
ખુપરે, પું ઝાડ-ઝાડ કાપ્યા પછી રહેલો ઘોડો
ભાગ, ખરચો ૨. ખીલા વગેરેથી લુગડામા જે
ફાટ કે ચીરો પડે તે [હિતરવુ ૨. કળવુ
ખુપડું, કિં સં ભોકાવુ, વાગવુ, પેસવુ, ઉક
ખુપાવવુ, કિં અં ધેચવુ, પેસાડવુ
ખુઆર, વિં ખુવાર, ભુઓ
ખુખલી-ખી, સ્ત્રીં ખરજ, ખસ, લુખસ ૨
વહુર, ચેળ, ધસકાટ, ખજવાળ ૨ ખજળી.
ખુકડો, પું ઘટ, કચર; ખોટ, અપૂર્ણતા
ખુટો, પું બળતા લાકડાનો ભુદો પડેલો ધગ-
ધગતો કકડો, લાળો ૨ ખોચલુ
ખુટવુ (ખૂટવુ), કિં અં (સં કુદ-ખધ
કરવુ) ઓછુ થવુ, ઘડી પડવુ, દાય પડવી ૨
આવી રહેવુ, ખપી જવુ
ખુટાડવુ, કિં સં ખૂટે-નટે તેમ ડરવુ, ઓછુ
ડરવુ ૨ ફાડવુ ફિટાડવુ
ખુટેલ, વિહેવાળિહિ, નામ ૨ ફટેલ, વિશ્વાસવાની
ખુડ, સ્ત્રીં અગમસી ધાણુ (કાઠિં)
ખુડી, અં બાળકને ઉધરસ ચડે ત્યારે વાસે
હાથ ફેરવતા બેલે છે તે.
ખુડ, સ્ત્રીં નિશાની, ચિહ્ન ૨ ખુણો, કાણુ, વિશા.
ખુણિયાળુ, વિં ખુણાવાળુ, ખુણેહાર
ખુણો, (ખુણો) પું ન્યા બે દિશા-લીટી મળતી હોય
તે જગા, ખાંચા ખુણે બેસવું-ખુણો પાળવો, ગડે

લીએ ધરમા રહેવુ ૨ ધરમા ભરાઇ રહેવું.
ખુન, સ્ત્રીં નં હરકત, અડચણ, વાધો
ખુદ, વિં ખર, અસખ, શુદ્ધ ૨ સં(ફાં) પોતે;
જાને ખુનું પોતાનું, નિજ
ખુના, પુ (ફાં) દુનિયાનો માનિક, ઈશ્વર; સર્વ-
શક્તિમાન પરમેશ્વર [મેશ્વર
ખુદાનાસા, પું પ્રભુ, ઈશ્વર, સર્વ શક્તિમાન પર-
ખુદાઈ, વિં ઈશ્વરી, ઈશ્વર સબ ધી, ખુદાનુ. ૨
પવિત્ર, પાક. ૩. કુદરતી; તૈવી ૪ બોણુ, છળકપટ
રહિત [માનનાર પ્રભુપરાયણ
ખુદાખરસ્ત, વિં(ફાં) આસ્તિક, ખુદાને પૂજનાર-
ખુદાવંત, વિં(ફાં) ઈશ્વર તુલ્ય, ખુદા સમાન.
ખુધરાં દાઢવાં, કિં અં ભૂલો શોધી કાઢવી અહે-
ખાધથી), વારવાર તજીવી ભૂલો માટે ચીઢવુ
ખુન, નં ખૂન, ભુઓ
ખુનકી, સ્ત્રીં(ફાં) લહેર, ધેનવાળી આળસ
ખુનખાર, વિં(ફાં) ખૂન+ખાટ-દેધ) લોહી
રેડાય એવું, રક્તઆવી. ૨ ઘાતગ્રી; પ્રાણહારક, કુદર.
ખુનરેજી, સ્ત્રીં(ફાં) ખૂન+રીખનન-રેડવું) કાપા-
કાપી, કતલ, જીવની હાણુ થાય તેવી મારામારી,
પ્રાણહાનિ [કિન્નો.
ખુતસ, નં ખૂન કરે તેવો ગુસ્સો, ઝેર, હાવેર,
ખુનસી, વિં ખારીલુ, દેધી, ઝેરીલુ, કિનાખોર
ખુનામરકી, સ્ત્રીં ખુનરેજી, કાપાકાપી.
ખુની, વિં(ફાં) ખૂન કરનાર, હત્યારુ, ૨ ખૂનના
ભુસ્સાથી બરેલુ, ઘાતકી
ખુમ, વિં(ફાં) બહુ, પુખળ ૨ સુદર
ખુખસુરત, વિં(ફાં) સારા અહેરાવાળુ,
દેખાવડુ, રૂપાળુ, ફટકુ, સુદર, રળિયામણુ.
ખુખસુરતી, સ્ત્રીં(ફાં) સુદરતા, રૂપ, કુટકાપણુ.
૨ ગોબા, સુદરતા, સૌન્દર્ય
ખુમાફાડ, નં સીપો ફાડી ખાનાર એક પક્ષી.
ખુખી, સ્ત્રીં(ફાં) વસ્તુની અદરનો સારો ગુણ;
ગહસ્ય ૨ મઝો, લહેજત ૩ ચતુરાઈ ચુકિત. ૪.
ખાસગુણ, ચમત્કાર, ૫. નેકી, ભલાઈ, સદગુણ
ખુખીદાર, વિં(ફાં) ખુખીવાળુ, ચમત્કારિક. ૨.
ઉમદા, ઉત્કૃષ્ટ

પ્રમથો, પુ. (૩૧૦ પ્રમથેહ) હળતી કારણની
 મોટી ઘણી, ટાટ ૨. ભેટની વસ્તુ
 પ્રમારી, સી. (૩૧૦) કદથી આખમા લહેર આવે
 છે તે, ધેન ૨ અહ તા, ધન નૈજવનો મર્વ
 પ્રમાર, સી. (૩૧૦) મજાના પાનાના ૨ ગળી
 ઝળક ૨ કુમાર.
 પ્રુર, (સં. પ્રુર.) ખરી, હેરના પગનો નખ, કાજલો
 પ્રુરચન, નં. કાચુ કોઈ ખાવાનું તે; થવેલુ. ૨
 ભુકો, દાઝ, ખોપોટી
 પ્રુરહો, પુ. કિમતી નિષ્કાને વડાવી ઉતરતી કિમ-
 તનું નાણુ લેવુ તે. ૨ તોડી ફાડી પુરુ કરવુ તે
 પ્રુરહો કરવુ -વેચીને વાણા કરવા ૨, કાઠી નાખવુ
 પ્રુરમુ, નં. એક જાતની મિઝા, લોથાપુરી "ખામ
 ને પ્રુમા રે, પ્રુમા જોળના છે"
 પ્રુરશદ, પુ. (૩૧૦) સરજ, આફતામ; લાલુ.
 પ્રુરસી, (૩૧૦) ચાર પાયાવાળી અડીસીને ખેસ-
 વાની નેતરની બરેલી બેઠક; ચાચો
 પ્રુરમુ, નં. અમુકીની ઓટલી
 પ્રુરાસા-સાની, વિ. ખેરાસાનથી આવેલુ
 પ્રુર, સાની અજાણ, પુ. અજાણની એક જાત
 પ્રુલુ, વિ. સારું દેખાવુ, શોભાવુ, ઊંચડવુ. ૩. દીલું;
 તમ નહિ તેવુ.
 પ્રુલુ, વિ. અં. શોભાવું, સારું દેખાવુ હીપવુ
 ૨. ઊંચડવુ, પીલવુ. ૩. ખસી જવુ; જવુ રહેવુ,
 પ્રુસાસો, પુ. (૩૧૦) પ્રુલુ ઊંચડુ થઇ જવા-
 પલુ, ભેદ જણાવવો તે, સમજાવુ, ૨ સાર, સાવાથ
 ૩. નિષ્કા, રસ્તો. ૪. મોકળાશ, છૂટ
 પ્રુલુ વિ. (૩૧૦) ઊંચડુ, બોલુ ૨ હુમન
 હોય તેવુ ૩ નિર્મળ, ચોકચુ, (મમ) ૪ નિષ્ક-
 પટી, ભોળુ ઉદાર, ૪ ૨૫૪, સારું સમજાય ને
 સંજાવાય તેવુ (અવાજ) ૬ ન ધેસવેલું; શાફ.
 ૭ હકિલું ન હોય તેવુ, ઊંચડુ, ૮. ભુડુ અ-
 સખ, નાણુ ૯ ખાતરી મૂવક નિઃસંકા.
 પ્રુરામ, પુ. (૩૧૦) ૨૫૪; સાલુર. રાત્રાત્રા
 પ્રુર, વિ. (૩૧૦) હુન્ની કુ ખી, હેરામ, ખેજાર
 પ્રુવારી, સી. (૩૧૦) પ્રાજાણી, હાનિ. ૨. નજા,
 ઘય; હાણુ [પ્રુધી,

પ્રુશ, વિ. (૩૧૦) આનદી, હર્ષિત, આનંદ,
 પ્રુશકી, સી. (૩૧૦) જમીનનો રસ્તો
 પ્રુશખખર, સી. (૩૧૦) પ્રુશ કરે તેવી ખખર, જાણવું.
 પ્રુશામ, વિ. (૩૧૦) પ્રુશ લાગે તેવુ, આનંદ-
 કારક; સુદર; ૨ મણીવ, અનોહર.
 પ્રુશખખલો, સી. (૩૧૦) પ્રુશી મવાનો સખત;
 હાસ્યવિનોદ, હર્ષ [પ્રિમથ.
 પ્રુસથો, સી. (૩૧૦) સુમધી, શાન્તા; સુવાસ,
 પ્રુસમિભાણ, વિ. (૩૧૦) ૨ મીલ, અનદી,
 પ્રુશર, સી. (૩૧૦) મીઝડી [હામુસુ, રમુજ
 પ્રુશામત, સી. (૩૧૦) મતલબને સાધવા મટ
 હદથી જાહે તારીફ કરવી તે, હાજલ, પાજલ; પ્રુશા.
 પ્રુશામતખેર, વિ. (૩૧૦) હાજલ હા કરખર,
 પ્રુશામતિયુ [કરનાર, પ્રિયવદી.
 પ્રુશામતિયુ, વિ. પ્રુશામત કરનાર હાજલ હા
 પ્રુશાલ, વિ. સુખી, પ્રુશી; અનોગ્ય.
 પ્રુસી, સી. (૩૧૦) ચરણ, ધિચ્છ, લાવ, રવિ.
 ૨ આનદ, હર્ષ, રાજપો.
 પ્રુશી, વિ. તંદુરસ્ત, સુખમ, સહ.
 પ્રુસરેખવિગેને મુજબ હોય તે; બહુમુખીઓમાંજા.
 પ્રુસિયો, પુ. જાણુ, રેળિયો, ખાવો.
 પ્રુસ, સી. (૩૧૦) પ્રુસ, પ્રુસો.
 પ્રુટ, સી. (૩૧૦) જાણી નહિ હદ જાણવા હાલો પત્થર.
 ૨. વિ. પ્રુરુર, બેરખર
 પ્રુપ, પુ. પ્રુપ, પ્રુપો.
 પ્રુટ, સી. (૩૧૦) કમી, હાસર, ખેડ; ઘટ.
 પ્રુટકો, પુ. કચી; ખેડ, નૂનતા, અપૂર્વતા.
 પ્રુટલું, વિ. અં. પ્રુટલું, પ્રુપો.
 પ્રુપ, પુ. પ્રુપો પ્રુપો.
 પ્રુપ, અં. (૩૧૦) જાણી ચારી લાખવુ તે
 હાથ, પાત. ૨. મારી નાખનારો જો મુસો. ૩.
 ૩ વેર લેવાથી લગ્ન, એવ ૪. લોહી, રકત; અમિ.
 પ્રુપલું કિં. સં. પેસવુ, અહર લાખલ લાકુ
 ૨ જમાવવુ [પ્રિતલમ; પ્રુપ.
 પ્રુપ, વિ. (૩૧૦) પ્રુપ, અસર. ૨. પ્રુપ.
 પ્રુટકો, પુ. (૩૧૦) કચી; હાથ.
 ખેખલી. વિ. અજાણી, અજા; અહરથી ખેખલી

ગયેલુ, ક્ષયથી ખુ ખુ કરતુ
ખેખે, સ્ત્રીં ઉધરસ આવતા થતો અવાજ
ખેચ, સ્ત્રીં આગ્રહ, તાણુ ૨ ખેચતુ તે, તાણુ,
ખેઆણુ [આગ્રહ
ખેચતાણુ, સ્ત્રીં ખેચાખેચ, બાઝબાઝા ૨
ખેચતુ, કિં સં જોર કરીને પોતાની તરફ
આણુતુ, તાણુતુ ૨ કસતુ, તગ કરતુ (હીલુ
હોય તે) ૩ આકર્ષણ કરતુ ૪ આગ્રહથી
વળગી રહેતુ ૫ શોષી લેતુ, ચૂસતુ ૬ વહેતુ,
વહોતુ ૭ આકતુ, દોરતુ ૮ સત્વ કાઢતુ ૯
તોડતુ, હિખાડી નાખતુ ૧૦ કાઢતુ (પાણી)
૧૧ નિભાવતુ ૧૨ લખાવતુ, મોટેથી બોલતુ
(રાગ) ૧૩ તૈયાર કરતુ, મજ થતુ (તરવાર ધ્વં)
ખેચમખેચા, સ્ત્રીં તાણુતાણુ ૨ તગી બીડ.
ખેતાળાં, કિં અં નાસી જતુ, ભાગી જતુ
ખેચાખેચ-ચી, સ્ત્રીં તાણુતાણુ, સામાસામુ
ખેચતુ તે; ધણા જણે ધણી બાબુથી ખેચતુ તે
૨ તાણુ, બીડ, તગી
ખેચાણુ, પગ આકર્ષણ, આગ્રહ, તાણુ
ખેચતુ, કિં અં ખેચાર્ષ જતુ, તણાતુ
ખે, પું (સં ક્ષય) નાશ, પાપમાલો ક્ષય.
ખેચર, નં (સં) આકાશમા ફરનાર પક્ષી
૨ દેવ જૂતપ્રેતાદિ તે ૩ તારા, ચંદ્ર, વગેરે ૪
વિં ઉડતુ, આકાશ પવી
ખેચરી, સ્ત્રીં સમડી (પક્ષી) ૨ એક જાતની
યોગમુદ્રા, યોગીઓનુ એક આસન ૩ દેવી, જોગણી
ખેટ, પું (સં) ગામ ૨ શિકારી
ખેટક, પું (સં) શિકારી ૨ નં વ્યસન,
ચડસ, ગાડુ, ચોહ ૩ નાનુ ગામડુ ૪ વળગાટ
ખેટકી, વિં શિકારનો ચોહ હોય તેતુ ૨ પું
શિકારી ૩ ખેડતુ [લીટી તે, સેથી
ખેટલી, સ્ત્રીં ગુથેલા ચોટલા વચ્ચેની ખાકી
ખેટ્ટ, નં છેડ, અતર
ખેટે, અં છેટે, દૂર, આધે
ખેડ, સ્ત્રીં ખેતરને ખોદી, ચાસી, સાફ કરવાની
ક્રિયા તે, ખેડતુ તે ૩ ગામ ૪ કાટા વાળો એક રોપો
ખેડણુ, પું ખેડૂત ૨. ખેડતુ તે, ખેડ

ખેડણુહાર, પું ખેડૂત. ૨ હાકેડુ [પડતર નહિ)
ખેડતર, નં ખેતી થાય-ખેડાય તેવી જમીન
ખેડતુ, કિં સં જમીન હળવતી ચાસી ખોદી
પોચી કરતી. ૨ સુધારતુ, ફળવતુ ખીલવતુ ૩.
ધ ધો કરવો ૪ મહેનત લેવી, ચલાવતુ, વહેતુ
૫ સુસાફરી કરવી, સફરો કરવી
ખેડહક, પું ખેતર ખેડવાનો હક (માલકીપણ નહિ)
ખેડાણુ, નં ખેડાતી હોય એવી જે જમીન તે.
૨ ખેડાતુ તે, ખેતી, ખેડતુ તે
ખેડું, નં ગામડુ ૨ ખેડૂત
ખેડૂત, પું ખેડનારો, કૃષીકાર, ખેતીકાર
ખેડા, પું નટ, વેશ લેનાર પાત્ર, ખેળો ૨ છેડો, અત.
ખેડ, નં (સં ક્ષેત્ર) ખેતર
ખેડર, નં (સં ક્ષેત્ર) અનાજ વાવવાને ખેડી
સાફ કરેલો જમીનનો જે કકડો તે ૨ ધ ધો;
જે હિલોગથી રળાતુ હોય તે
ખેડરપડો, સ્ત્રીં ડગાઇ, છળ, છેડરપડી.
ખેડર પાદર, નં (પદ-ગામ) સ્થાવર મિલકત
ખેડરપાળ, પું ખેડરતુ રક્ષણ કરનારો દેવ.
ગામને પાદરે રહેનો દેવ તે, ગ્રામદેવતા [અંતરતુ.
ખેડરના અં (ન વત) ખેડરની લખાઇ જેટલા
ખેડરતુ, કિં સં છેડરતુ, ડગલુ, ફસાવતુ
ખેડરા, નં નાના નાના ખેડરો ૨ ધણા ખેડર
ખેડરાઇ, સ્ત્રીં ધણા ખેડર એક ખીમની સાથે
લગતા હોય તે બધી જમીન પાટ, એક સેઢે
વણા ખેડર હોય તે [જતો. (રસ્તો)
ખેડરાડુ, વિં ખેડર મંબ ધી. ૨. ખેડરમા થઇને
ખેડરામણુ, સ્ત્રીં જુલાવો, છેડરામણુ
ખેટી, સ્ત્રીં (સં કૃષિ) ખેડવાનુ કામ ૨
વણુજ ૩ ખતથી મહેનત લેવી તે
ખેટીવાડી, સ્ત્રીં અનાજના ખેડર અને ફળોની
વાડી. ૨ જમીન ખેડવાનો ધ ધો, ખેડુતનો ધ ધો.
ખેદ, પું (સં) વહાલી વસ્તુના વિયોગથી અ-
થવા અણુગમતી વસ્તુ મળી આવેથી મનમા જે
દુ ખ થાય તે, શોક દીવગીરી ૨. નિરાશા-દુ ખ
ની લાગણી, સતાપ, પસ્તાવો
ખેદન, નં છેદન.

થવુ તે ૨ ખાઈ, ખાડો
ખોડ, સ્ત્રીલેપ, ખરડ ૨ વાસણમાં એટી રહેલી
પ્રવાહી વસ્તુ ૨ થાણી ન પાવુ તે, સફાઈ હેવુ
તે ૨ સુકવણુ, સૂક. ૩ દોરડીને વધે મહાવવાનું
ઝાગર
ખોડિયુ, નં ૦ વરસાદની તાથુ હોય તેવું વર્ષ.
ખેગ સ્ત્રીલેપના લોટનું સત્વ-જાલી, આર, કાંઈ
ખેગો, પુ. નાટક-જવાબમાં વેચાણનારો, ભવાયો,
ભાડ ૨ ભવાયા જેની દેખાવી સ્ત્રી ૩ ખેસ ૪
વિં ૭૫, બુનું [કાઠી ખોડવુ
ખોખારવું, કિં ૨૦ ખંખારવું, ૨ સેરમાં ઘાટે
ખોખારો, પુ. ખંખારો, સંટો
ખોચ, સ્ત્રીલેપ, જીરો ખાડો ૨ કમીયા, કસર
૨ ખોચણ ખાચો ૪ યુ મચણ, મુશ્કેલી
ખોચી(ં) આદત, ટેવ, રસમ ૨ હવસ, પેધુ ૩
અદાવત; વેર ૪ બખેસ, કાતર, ખાડો, યુક્ત.
ખો પુતવશ, મૂળ, 'પંચને ઝડોતો ખો કાઠી નાખ્યો.'
ખો, નં ૦ એક જાતની છોકરાની રમત, ખોલિયુ
ખોલ, સ્ત્રીલેપના મુવાડવાને ઘોડીએ દોરડાથી
બાંધેલો કપડોનો કડકો, ઝોળી, ખોઈયુ
ખોખ, નં ૦ ખખ, બુનું ને ખાલી ખોડુ ખોખુ
ખોખરી, સ્ત્રીલેપ ડાગર (વેપારીઓનો સંકત)
ખોખરાટ, પુ. ખોખરો અવાજ, ખેસરતા
ખોખર, વિં ૧૦૫, ભાજેલુ, ખોડો ને પોલો અવાજ
નીકળે તેવું ખોખર કરવું-મારી હલક કરવું
ખોખડી, સ્ત્રીલેપની શિયાળ. ૨ વિં ૫ડી ગયેલા
દાતવાળી વૃક્ષ [ખળખળી ગયેલો.
ખોખસો, પુ. (મં) ઉવરસ, કંસો ૨. વિં ૧૬,
ખોખાવુ, કિં ૨૦૦૨-અદાવ તરાખવી (કાઠી)
ખોખુ, નં ૦ એકરાની એક રમત. ૨ ભરપાઈ થયેલી
હડીનો કાગળ ૩ ડોળિયુ નમુને, ખીલું. ૪
મુસદ્દો, કાચુ લખાણ ૫ કહેવર, ખોળિયુ, હાડખિંજર
૬ કાગળ અને લુગડુ લાહીથી ચોપડી કળેલો
પાપડીનો આકાર ૭ રસકસ જતો રહ્યા પછીનો
ગહેલો ભાગ તે, કુચો ૮ ગલ કાઠી લીધા પછી
રહેલા છોડા ૯ અદરથી પોલું જે કમ તે
ખોચી, નં ૦ જીવ, ઘોડા ઉપર મૂકવાની ગાદી, ડાળી.

ખોચ ડે, અ. ખુણે, કોકાણે
ખોચર, નં ૦ કાતર; ખો. ૨. બુનો જમાનો.
ખોચરેલ, વિં ૦ ખાડા ખેવાવાળું, ખવાઈ ગયેલું.
ખોચ, પુ. શોષ, ખોળ
ખોચલું, કિં ૨૦ ખતથી શોષવું, ખોળવું
ખે. ખે, પુ. (ફા) લીજડો, અ. ડાળ, ૫૬ કમ્યા
રાશી ૨ જેને અડ ન હોય તે પુરુષ. ૩. હિં ૬ મટી
મુસલમાન થયેલી એક જાત
ખોટ, સ્ત્રીલેપ ચૂક, બુલ. ૨ નુકસાન ટોટો ૩ કમીપણું,
ઘટ, અપૂર્ણતા ૪ અજાત 'ખોટનું જોકર'
ખોટકો, પુ. ખોટ, ખુટકો, ઘટ [અસત્યતા.
ખોટાઈ, સ્ત્રીલેપ આળસાઈ, હરામીપણું ૨ જુઠું છું.
ખોટારો, પુ. ધમધમતા કાપલો, જીવતો લાલો
ખોટારો નં ૦ જુઠાણું, અસત્ય, વરકટ. બનાવટ.
ખોટારો, પુ. ઇલાજો, પોપેયો ૨ લાજો, બળતો
કાપલો [વિ. જમ.
ખોટી સ્ત્રીલેપ વાટ-રાહ જોતા રહેવું તે, દીધ, વાર,
ખોટીલું, વિં ૦ ખોટા હાડકાનું, આળસુ
ખોટું, વિં ૦ ખરાનું ઉત્તર, અસત્ય, જુઠું ૨ જુલ
ચૂકવાળું 'હિસાબ ખોટો છે, ૩, બેચવાળું, શુદ્ધ
નહીં તે, હિં ૬, મિશ્રિત થયેલું 'રૂપિયો ખોટો
છે' ૪ ફરી જાવ તેવું, બેચકા ૫ આળસુ:
'હાડકાનો ખોટો' ૬ નં ૦ માફું, ખરાય
ખોડ, નં ૦ લાકડાનો મોટો કારે કડકો, ગાઠ,
ખોડ, સ્ત્રીલેપ ટેવ, આદત, ખો ૨ કસર, ખામી,
એમ. 'તેને ખોડ છે' ૩ કાચ, કલક, બટ્ટો, લાજન
ખોડખાંપણ, સ્ત્રીલેપ બૂલચૂક, ખામી, દોષ, એમ
ખોડંગાણુ, કિં ૨૦ અંત ખોડાતુ ચાલવું, લગડાવું
ખોડાણુ, કિં ૨૦ અંત ખોડુ ચાલવું, લગડાવું
ખોડીખારો, નં ૦ ખેતરમાં જવા આવવા બે પાખી.
આ વાળુ દાટેલું લાકડાનું જિંડું
ખોડિયું, વિં ૦ ખોડવાળું, અપગ,
ખોડિયોખાડો, પુ. છોકરાની એક રમત
ખોડીખમચી, સ્ત્રીલેપ છોકરાની એક રમત, ખોડ.
ગતા ખોડગતા ચાલવું તે [અસત્યતા.
ખોડુ, વિં ૦ ખોડવાળું, અપગ, ખોલ મળેને
ખોડો, પુ. કાદર કે ઉઠીનો માથાનો એક શેઝ.
૨ કંસાર, બાણ, નાહા.

ખોલ્લું, નળખળતા લાકડાનો કટકો. ૨. કાટખુલો.
ખોતરણાં, નં પાછલી બુલચૂક ખોળવી તે ૧૭૬,
વાક. 'દેવ, એવા ખોતરણા કાઢવાની જરૂર નથી.'
ખોતરણી, સીંઠ કોતરણી, નક્કરી ૨. ખોતરવાની
મજૂરી. ૩ કાંત ખોતરવાની સળી. ૪ ટાકણ,
ખોતરવાનું ઓળખ, ખરપડી.
ખોતરવું, કિં સં ખલુ, ખોલવું, ઉખાડવું, ટાંકવું
૨. મૂળ ખોલી કાઢવું, ઉખાડી ફેંકી દેવું ૩. થોડે
થોડે કરી ખાવું
ખોતરામણ, સીંઠ ખોતરવાની મજૂરી, ખોતરણી.
ખોદકામ, નં જમીન ખોદવાનું કામ તે. ૨ કોતર કામ
ખોદણી, સીંઠ નિંદા, બદખોલ, ગીબત. ૨ ખોદકામ.
ખોદવું, કિં અંબોય ઉખેડવી, ખલુ ૨ કોતરવું,
નક્કરી પાડવી. ૩. લુકુ બોલવું, ખોદણી કરવી.
ખોદા, પું પ્રભુ, ઇશ્વર.
ખોદાઇ, વિં ઇશ્વરી, દેવતાઇ, દેવી.
ખોદાઇ, સીંઠ ખોદામણ ૨ નક્કરી, કોતરણી.
ખોદાણ, નં ખોદાયેલું તે, ખોદકામ ૨ પાણીથી
ખોદાઈ ગયેલી જમીન
ખોદાવવું, કિં સં કોઇ ખોદે તેમ કરવું.
ખોદું-કું, વિં જડા ભારે લાકડાનો કકડો. દિવું
ખોપ, પું (સં) કુખ) નેતર, અફ. ૨ વાઇળ ૩
ખોપકું, નં કુપકું; ખોરકું
ખોપરી, સીંઠ માથાનું તાલકું, ખપર ૨ મમજ.
ખોમસીમાં પવન ભરાયો-મિજબજ વધયો; ફાટી
ખોપર, નં કોપર, ટોપર [જવુ, જાડી જવુ
ખોફ, પું કાં) ગુસ્સો, દેષ કોષ
ખોખલો, પું પોષ; ખોખો.
ખોખો, પું ખે પોષ ખેડવાથી થતો આકાર.
ખોલણ, સીંઠ ખો, ગુદા; ખેખડ. ૨ ખોડો; ખોચો,
દેસ ૩ કોરણી; રેખા.
ખોલરવું, કિં અં અટકાવું, થોભવું; ખોલી થવું.
ખોયણી, સીંઠ વધાર; વધારણી.
ખોયણું, નં બળતુ લાકડું, ખોરણ. ૨ ચાલવું, સળી.
ખોયુ, નં ઝાળી, ખોઇયુ.
ખોરચે, અં ખુલેખોચરે; ઉંચુ. [સિચકે પ્રત્યય.
ખોર, વિં (કાં) લોચકનાર, ખાનાર, ઇં

ખોરકું, નં નાનું ધર, કુપકું, ખોરકું
ખોરવું, કિં સં ખ ખોરવું, સંકેલવું, ખોતરવું.
તળે ઉપર કરવું
ખોરચું, નં તણ પગની ધોડી; ત્રિપાઈ.
ખોરાક, પું (કાં) ખાવાનો પદાર્થ, ખાખ.
ખોરાકી, સીંઠ ગુજરાનની વસ્તુઓ; ખાખનું.
ખોરાકીપાખાકો, સીંઠ (કાં) ખાખનું ને પહે-
રવાનું, અન્નવસ્ત્ર. જવાઈ, આજીવિકા, નિર્વાહ.
ખોરાશ, સીંઠ ખોરાપણું.
ખોરો, વિં સ્વાદ વચરનું અને મંધાણું.
ખોલ, સીંઠ કપડા, ઈં બદાખર ખેસવું ન આવવું
તે, સીવણની ખામી ૨. જીર્ણ ત્વચા, ચામડી
૩ ખોલી, ટોડી ૪ પડ, પુકું
ખોલકી, સીંઠ નાની મધેડી.
ખોલકો, પું મધેડો, ખોલો. ૨ મૂર્ખ, ૬
ખોલણુહાર, પું ખોલનાર. ઉખાડનાર.
ખોલવણ, નં ખેસાડેલા રકુ કાઢવાનું ઓળખ.
ખોલવું, કિં સં ઉખાડવું; ખુલ્લું કરવું. ૨.
સમજાવવું, રપજ કરવું. ૩. ફેડવું, ચીરવું, ૪
પડો ખસેડવો, દેખાય એમ કરવું ૫. કાઢવું,
સ્થાપન કરવું. [ખોરડી ૬. મધેડી
ખોડા, સીંઠ પાતવું જે લાકણ તે. ૨ નાની
ખોડો, પું મધેડો, ખૂર
ખોવરાવું, કિં સં ખોવાય તેમ કરવું
ખોતું, કિં સં માલમ ન પડે તેમ જવું રહેવું;
ગુમાવવું ૨. ખોટ-નુસ્તાન આવવું. ૩ મિથ્યા
જવું, એજે જવું ૪ ચૂકવું, લુલા પડવું
ખોસવું કિં સં ખેચી દાખલ કરવું; બોડવું.
ધોચવું, પેસાડવું
ખોહ, સીંઠ ગુદા, કલ્હ; ખો
ખોહો, પું ભક આજણ માણસ; લઈમિ. ૨. ખોસનારો
ખોગ, સીંઠ પું શોષ, તપાસ તજવીજ ૨.
મલો, પડ, લાકણ.
ખોળ, પું તેથી ખી ને પીજતા કુઓ રહે તે.
ખોળ-ખોળા, સીંઠ શોષાશોષી; ખોળાખેળ.
ખોળખો, પું વાર, વિચંખ; કાળજોષ.
ખોળવું કિં સં શોષવું; તપાસવું; કુંકવું."

ખોળાંખોળાં, નં ખુણે ખોચરે જાની રીતે
જોવું તે, કાકા મારવા તે
ખોળાંખોળાં, સ્ત્રીં શોધમશોધા, તપાસ, તલાસ.
ખોળાંધર, પુંજમીન, હામી, ઝોળખાણુનો માણસ
ખોળાંધરકું, નં ખોળાં ભરવાની ક્રિયા, અધ-
રણી, સીમત. [ખોલ. ૨. દેહ, શરીર
ખોળિયુ, નંતળાઈ વગેરે ભરવાનું બેવડું લુગડું,
ખોળો, પું પલાડી મારી ખેસતા બને બધ
ઉપરનો છુટણુ લગીનો જે લાગ તે. ૨ એ
ઉપર રાખેલું જે વપકુ તે, ઝોળી, અક ખોળે
ખેસાડવું—નિર્ભય કરવું ૨ દત્તક લેવું ખોળો
પાથરવો—આજીજી કરવી, કાલાચાલા કરવા, કરગરવું
ખોખો, અં અસત ભૂખનો ઉદ્ગાર
ખ્યાત, વિં (સં) પ્રસિદ્ધ, નામીયુ, પકાયેલું
ખ્યાતિ, સ્ત્રીં (સં) કીર્તિ, પ્રસિદ્ધિ.
ખ્યાલ, પું (ફાં) વિચાર, ક્યાસ, કલ્પના. ૨
તર્ક ૩ કેડો, પૂક, જાત ૪ ગવૈયાનું એક માયન
ખ્યાલી, પુંખ્યાલ—લાવણી જોડનાગે ૨ તર્કબાજ
ખ્યાલીખુરાલી, સ્ત્રીં (ફાં) નાચરગ, ગાનતાન
ઈં થી ખુશ રહેવું તે, કઠા, મસ્કરી, રાગરગ,
હાસ્યવિનોદ.

ખ્રિસ્તી, વિં ઈસ્રિસ્ત સખધી
ખવાખ, પું (ફાં) સ્વપ્ન, સમણું
ખવાર, વિં ખુવાર, જુઓ.

ગ.

ગ, પું (સં) ચૌદમો મૂળાક્ષર, ત્રીજો કક્ષ્યાની
વ્યજન વર્ણ ૨ (ગાયનમા) ત્રીજો (આધાર સુર.
ગ, વિં (સં) ગમ જનાર, ગતિ કરનાર, 'અગ, ઉરગ'
ગઈ, વિં ગયેલી, ભૂતકાળની, વીતેલી.
ગઈ કાલ, અં અચિર, દમણાજ, થોડા વખતનું
ગઈ ગુજરી, સ્ત્રીં બની ગયેલી હકીકત
ગઉ, સ્ત્રીં ગૌ, ગાય ૨ ગઊ.
ગઉચર, નં દોરને ચરવાની જગા, ચરો, ગોચર
ગઉદાન, નં ગાયનું દાન
ગગડકું, વિં અં ગડગડવું, ગોડીમલા ખાવા
૨ ગાજવું, વાગવું ૩ દિમ્મત ખોરી

ગગડાટ, પું ગડગડાટ, ધડાકો, મળના ૨. મેલ-
નાદ, કડકો
ગગડાવવું, વિં અંગમડાવવું ૨ ગુડગુડ કરવું, પીવું.
ગગન, નં (સં) આકાશ, આબલુ, નભ, ઓમ ગગન
સાથે વાત કરવી—અમુલવિત વાતો કરવી, બડાઇ
મારવી ધણુ ઉચું હોવું ગગનમા ઉડવું—અલોપ
થઈ જવું, અદૃશ્ય થવું ૨ વ્યર્થ જવું ૩ કુલાવું,
આકાશમા ઉડવું ગગનમા ચલાવવું—કુલાવવું
ગગનગાંઠિયા, પું ધઉના લોટના તળીને કરેલા
ગાંઠિયા, એક જાતની મિઠાઈ
ગમરો સ્ત્રીં નાની ગાગર
ગમરો, વિં દાણાદાર, કકર, ભજરુ.
ગમરો, પું પાણી લાવવાની મોટી ગાગર.
ગગળવું વિં અં ગળગળવું, જુઓ
ગમળું, વિં ગળી ગયેલું ઢીલું, નરમ
ગમી, સ્ત્રીં છોડી, દીકરી, પુત્રી.
ગમો, પું છોકરો, પુત્ર, ખેટા
ગમ્મો, પું ગ અક્ષર, ગકાર
ગગ, સ્ત્રીં ગંગા નદી, ગગલી ઘાંચણુ—એ
નામની એક જાદુગર સ્ત્રી
ગગા, સ્ત્રીં ગગા નદી, જહનની ૨. નદી, સસ્તિ.
ગગાગાળી, સ્ત્રીં જે ગાળીમાથી ધણુ જણે
એકજ પાતથી લઈ પાણી પીધું હોય તે ૨
સદા પવિત્ર ગણાય એવું તે.
ગગાજમની, વિં જુદા જુદા ૨ ગની ફારવાણ
ગગાજળ, નં (સં) ગગાનું પાણી, પવિત્ર
પાણી. ૨ વિં શુદ્ધ, નિર્મળ, પવિત્ર
ગગાજળી સ્ત્રીં ગગાજળ ભરી રાખવાનું
પાત્ર, ગાગર. ૨ ઘોડાની એક જાત, ૩. તામાકુડી.
ગગેડી, સ્ત્રીં એક જાતનું ઝાડ
ગગેરીધાન, નં એક જાતના ઘોળા નામરવેલના પાન
ગગેદક, નં ગગાનું પાણી, ગગાજળ.
ગચ, અં પમદ, માફક ૨ વિં સજ્જ, આઝી ગચેલું.
ગચકકું, નં અજીજીનો ખાટો ને તીખો ઓડકાર;
ઉદ્વમન, કકાર
ગચન વિં મસ્ત, મમ, ભરાએલું
ગચરકું, નં ઓડકાર, ઉદ્વમન, કકાર

ગચાગચ, વિં ખિયોખિય, ભરચક, ગીચ.
 ગચિયું, નં ઇંટ, ચુનો ઇં નુ બાકી ગયેલુ
 ઢેકું, ચોસલુ ૨ આડ નડતર, હરકત, પથરો
 ગચેટો, પું ગઠો, બાકી ગયેલુ ઢેકું
 ગચ્ય, અં સખત, સજડ, ટૂટે છૂટે નહિ તેવુ
 ગચ્યી, પું વર્ગ, પ્રકાર ૨ અગાસી, ધાણુ ૩
 કાકરા ચુનાનુ બાકી જવુ તે
 ગચ્છ, પું [સં] પ્રમાણુ અને શ્રેઢીમા કહેલા
 અકોની જે સમુદાય, મખ્યા તે, વર્ગ ૨ સધ
 જથો, તડ, સમહ [જવું-જટકી જવુ
 ગચ્છતી, સ્ત્રીં નાસી જવુ તે ગચ્છન્તિ કરી
 ગજ, પું [સં] હાથી, હસ્તિ, કરી, માત ગ
 ગજ પું [દ્વિ] લબાઈ ભરવાનુ માપ, ચોવીસ
 તસુ ૨ આડી, બારણાની છુંગળ ૩ ધાતુનો
 નક્કર સળિયો ૪ બંદુકનો સળિયો
 ગજકણુ, નં એક જાતનુ રેશમી કાપડ.
 ગજકરણુ, પું દગજ, દાદર
 ગજકરણી, સ્ત્રીં ધણુ' પાણી પી, તેને પાણુ
 વમન ડરવુ તે, નોળીકર્મની એડ ક્રિયા ૨ એક
 જાતની વનરપતિ
 ગજગામા, સ્ત્રીં ગજગામિની,
 ગજગામિની, સ્ત્રીં (સં) હાથીના જેવી લટ-
 કાળા ચાલવાળી સ્ત્રી
 ગજઘટ, પું હાથી આવતો જણાય તે માટે
 તેની બે બાજુએ જે ઘટ બાધે છે તે ઘટ
 વાગે છે તે
 ગજછાયા, સ્ત્રીં(સં) જાદગવા મહિનામા હસ્ત
 નક્ષત્રમા વાદળા થતા હોય એવામા મહાલય શ્રાદ્ધ
 કરવાનુ મોટું મહાત્મ્ય છે, હસ્ત નક્ષત્રના વાદ-
 ળાની યાયા
 ગજદંત, પું (સં) હાથીદાંત, દંતુશળ
 ગજદળ, નં હાથીઓનુ લક્ષ્યર, હસ્તિદળ
 ગજધર, પું દરજી, મેરધ, સૈ
 ગજપતિ, પું મોટો હાથી, હાથીઓમા ઉત્તમ
 ગજપિ પર, સ્ત્રીં એક જાતની ઔષધિ
 ગજબ, પું (આં) મોટો જુલમ, કહેર ૨
 ગજખી, વિં જુલમી, ત્રાસદાયક, ગજબવાળુ

ગજર-ઝર, પું પહોર પહોરને અંતરે ચોકી બદ-
 લાતા ધડીનો જે ટકારો થાય તે, ચોષડિયા
 ગજરાજ, પું (સં) મોટો હાથી.
 ગજરૂ નં ફૂલનો મેરખો, કાંડે ઘાલવાનો ફૂલનો
 હાં ૨ કાંડે પહેરવાનુ સોનામોતીનુ ધરણુ
 ગજરો, પું ગજરુ, ૨ ફૂલનો હારડો.
 ગજલ, (ગઝલ) સ્ત્રીં એક જાતની ફારસી રાગની
 કવિતા એમા પાચથી વધારે બેતો હોય છે
 રેખતા (ઉર્દુમા).
 ગજવદન, પું (સં) ગણપતિ, ગજનન.
 ગજવવુ કિં સં ખૂમ પાડીને કહેવુ, જાહેર
 કરવુ, ૩ કા વગાડવો
 ગજવુ નં ખીસુ, ચુણુ ગજવા ભરવા-લાચુ
 લેવી, બદલાનતથી પુષ્કળ પૈસા એકઠા કરવા
 ગજવાનો વર-પહેગમણીનો વર, કુળવાન.
 ગજવા કાતરુ, પું ખીસાચોર, ગઢિયો.
 ગજવેલ, સ્ત્રીં ખરૂ લોહુ, પોલાદ. ૨ એક જાતના
 ઉચા ચોખા ૩ નક્કર
 ગજનન, પું ગણેશ, ગણપતિ.
 ગજર, (ગાજર) સ્ત્રીં ઓરડાનીડાળીબાજુનોખડ.
 ગજવવુ કિં સં જોષાટ કરી મેલવો, ગજવવુ
 ગજિયાણી, સ્ત્રીં એક જાતનુ ગજ પનાનુ રેશમી
 લુગડુ [જિઝા સુતરનું કપડું.
 ગજિયુ, વિં માપમા ગજ હોય તેવુ ૨. નં
 ગજિયો, પું લોહાનો સળિયો ગજ
 ગજી, સ્ત્રીં એક જાતનુ ગજ પનાનુ રેશમી કપડુ
 ગજી નં શક્તિ, તાકાત, ચુળશ, સામર્થ્ય ૨
 ચોખ્યતા, પહોચ, પાતતા
 ગજેન્દ્ર, પું(સં) સૌથી મોટો હાથી, ઉત્તમ હાથી.
 ગજજર, પું સુતારનો ઉપરી, મિસ્ત્રી ૨ વખત
 સ્વચક ઝંકાર ઘટ તે ૩ સમય, કાળ.
 ગંજ, પું (દ્વિ) દગલો, રાશિ ૨ એકજતરેકનો
 જે જથો તે. 'વાડકીનો ગંજ'
 ગજન, નં (સં) જુલમ, જખરાઈ, પીડન. ૨
 શેહમા ચાપ દર્ષ કામ કરાવી જવુ તે
 ગજવું, કિં સં જુલમ કરવો, ત્રાસ દેવો, પીડવુ.
 ૨ છેતરવુ, ધૂતવુ

ગાંભવર, વિં(ફાં)મોટુ, જામર ર વિસ્તારવાળું
 વિશાળ ૩ અડામીડ, ગરિષ્ટ
 ગાંભિયુ, નં ગજમાનું એક પાત્ર, જાલિયુ
 ગજ, સ્ત્રીં ધાસનો ઢગલો, ઓતલો
 ગજફરાક, પું બિન-સુતરનું ગજેથી પહેરવાનું
 એક જાતનું ગુ થેલું કપડું [રમત
 ગજફે, પું(ફાં)રમવાના પાના, પાનાની એક
 ગજેટી, વિં ગાંભે પીનાર, ગજેરી.
 ગટ, અં (દેં) ધુટ્ટું પીતા થતો અવાજ
 ગટક, અં ગટ લઈને, ઝટ, એકદમ
 ગટકાવવું, કિં સં ખાતું, ઓહિયા કરવું, ગળી
 જવું ગટકાવી જવું-ખાઈ જવું, પચાવી પડવું
 ગટકગટક, અં ઝપાટાખંધ, તરત ર ઉપગ ઉપરી
 ગટગટ, અં ઝપાટાખંધ, ઝટ
 ગટપટ, સ્ત્રીં કોઈ ન સાલજે તેમ જાનીજાની
 વાતો કરવી તે, ગોઠ ર ખાનગી વાતો, ધાલમેલ
 ગટર, સ્ત્રીં (અં) ગદુપાણી જવાની મોરી,
 નીક, ખાળ [આડુ અવળું
 ગટરપટર, સ્ત્રીં ગટપટ ર ઉધુચતુ, ગમે તેમ,
 ગટુચી, સ્ત્રીં એક જાતનો વેલો, કડું
 ગટ્ટ, અં ગટ, ગટક
 ગટ્ટી, વિં મટ્ટું, કિંગણુ, દુકી બાંધણીનું
 ગટ્ટું, વિં કિંગણુ પશુ હાટપુષ્ટ, ગેટકી [લુચ્ચો
 ગઠિયો, પું ગઠિયો ગજવા કાતરું ર વિંઝામેલ,
 ગઠો, પું ધાતુનું બાંત્રી રહેલું ચોગસું, ગચિયુ ર
 લાકડાની ગાંઠ, વેઠો, ગઠિલ ૩ જાડું બાંત્રી ગયેલું
 લોહી, ખડવું ૪ કલઈ સીસું ભરેલી કોડી
 ગડ, સ્ત્રીં (સં અંધિ) ગાંઠ, અધિ ર ગઠ
 ગડગચ્ચો, પું ભેળસેળ થઈ પડેલું એની હાલત,
 ખીચડો, ભીડ, મકડાસ
 ગડગડ, અં એવો થતો અવાજ ર તોપ ટૂટ
 વાથી થતા અવાજ જેવું [ર ગાંજવું, વાગવું
 ગડગડલું, કિં અં ગડગડવું ગોડીમડા ખાવા
 ગડગડાડ, પું ગડગડ થતો જે અવાજ, તે, ગજના
 ગડગડાડ, અં ઝડપ ને જોમ બતાવે છે, સપાટા
 ખંધ, ત્વરાથી, વગર હરકતે
 ગડગડાવવું, કિં સં ગડગડાવવું, ખડખડાવવું

ર ગડગડ થાય તેમ ખેચવું-પીવું
 ગડગુમડ, નં નાના મોટા ગુમડા, ત્વચારોગ
 ગડડગડ, અં અદૃશ્ય થવું તે, અલોપ થવું તેમ,
 ટપ, સપાટાખંધ 'ગડડગડ' ગયા, પહોંચ્યાના
 પરમાણુ કોઈએ મોકલ્યા નહિ [ગડડા મુક્કી
 ગડદાગડદી, સ્ત્રીં ભીડાભીડ ર મારામારી,
 ગડદાપાટું, નં હાથ પગથી પ્રહાર કરવા તે, મુક્કી
 અને લાતનો માર
 ગડદાપેચ, વિં ગડદાના મારથી છેક નરમ થઈ
 ગયેલું, મારથી અધમુલુ થયેલું, શિથિલ
 ગડદામુકકી સ્ત્રીં ઠોસો, મુક્કી, ફટકો
 ગડદી, સ્ત્રીં (ફાં ગિર્દ) ભીડ, ઠંઠ, દટ્ટી
 ગડદો, પું મુક્કો, ધોક્કો, ધીમકો
 ગડબ, સ્ત્રીં ગડ, ગાંઠ, ચોસલું, સોળે
 ગડબડ, સ્ત્રીં અવ્યવસ્થા, ખેતાલહાલત ર ધાલ-
 મેલ, ઉથલપાથલ ભૂલ, અધેર ૩ તોફાન, દગો,
 ૪ માથાફાડ, ખટપટ પ પ ધોવાટ કલબલ
 ગડબડગોટો, પું ગોટાળો, લોચો વાળવો તે,
 અસ્તવ્યસ્ત
 ગડબડલું, કિં અં ગડબડી પડવું, લોટવું
 ગડબડાટ, પું ગડબડ, સોરખકાર, ધોવાટ
 ગડબડ સડબડ, સ્ત્રીં ગડમડગોટો, ગોટાળો
 ગડબડિયું, નં ગોથું, અડમડીઈ, ઝોડું ર વિં
 વાલમેલિયું, ધાધલિયું, ખટપટી, માથું મારનાર
 ગડમલું, કિં સં ઉપરથી દામી દામીને ભરવું,
 ઠાસવું ર મારીને અદમુલુ કરવું
 ગડભાગ, પું વિચારનું અનિશ્ચિતપણું, ઢ્યુપડ્યુ,
 વિચારોની ડહોળાડહોળ
 ગડમથલ, સ્ત્રીં વાલમેલ, ફેરફાર ર ખટપટ,
 યતન, ફાફા મારવા તે
 ગડલું, કિં અં અદર પેસવું-જવું ર ઢળવું,
 ગડબડવું ૩ ગડગડવું, વાગવું 'ગડિયા મારે નિરભેના
 નીશાન'
 ગડવો, પુંનીચે ગોળ ધાટનો મોટો લોટો, ગાડવો
 ગડાકું, પું ગોળ કે મહુડાની રસી ભેળની બના-
 વેલી તમાડ ર અસ્વસ્થ-ખેભાન થવું, ત-મય થવું,
 લોથપોથ બનવું

ગાડારો, પુઠ્ઠોમા શેરડીના ખી રાખે છે તે ખાડો
 ૨ બે ચીલા વચ્ચેની જગા ૩ ઢોંગના શરીરનો
 નીચલો ભાગ, પેટ ને છાતીનો વિસ્તાર
 ગાંડિયુ, નં ૦ તમાકુનો પડો-પડિયુ.
 ગાડી, સ્ત્રી ૦ ગેડ, થર, પડ, ૨ કક્ષી ૩ ગાઠ, આડી
 ૪ ભજિયાની કણી ૫ દક્ષણી ચાકર, ઘાડી
 ગડુચી, સ્ત્રી ૦ ત્રણ પૈયાની ઘોડી ૨ એક જાતની
 વનસ્પતિ
 ગડુકડુ, અં ૦ મોટા અને ભારે અવાજનું અનુકરણ
 ગડો, પુઠ્ઠો મોટો ગાગડો, કાકરો ૨ હાસલ, જકાત.
 ગઠ, પુઠ્ઠો (હું ૦ દું ૦ ગઠો) પહાડ ઉપર બાધેલો
 કિલ્લો ૨ કોટ ગઠ જીતવો-મુશ્કેલ કામ પાર
 પાડવું ગઠ ઉચલાવવો-મોટું પરાક્રમ કરવું, મોટો
 ફેરફાર કરી નાખવો.
 ગઠપતિ, પુઠ્ઠો કિલ્લાનો વડો-ઉપરી, કિલ્લેદાર
 ગઠવો, પુઠ્ઠો ચારણ ભાટ. [માટલુ
 ગઠવું, નં ૦ દાણા ભરવાની કોડી, નાની કોડી,
 ગઠી, વિં ૦ ગઠમા રહેનાર ૨ નાની કોડી, ઘડુ
 ગઠાણ, નં ૦ ન્યા ધાસ થતું હોય તે જમીન, ખીડ.
 ગઠેરો, વિં ૦ મોટેરો, મુખ્ય, વૃદ્ધ
 ગણ, પુઠ્ઠો (સં ૦ ગણ-ગણુ) ટોળું જથ્થો, ગુડ,
 સમુદાય. ૨ જાત, વર્મ. ૩ દેવના સેવકો, દૂત 'શિવના
 ગણ' ૪ ૨૭ ૨૪, ૮૧ ઘોડા અને ૧૩૫ પાય
 દળ એટલું નશકર તે ૫ તારાઓના કુમખાનો
 અકકો (નક્ષત્ર) ૬ ૭૬ શાસ્ત્રમા લઘુ ગુરના
 નિયમથી ત્રણ ત્રણ અક્ષરનું જે માપ તે, વર-
 ન્યાના મહત્ત્વ જે જાતિ તે ૮ (ગણિતમા) તંખ્યા,
 રકમ ૯ ગુણ, લાભ, ફાયદો [વડુ, પત કરવું
 ગણકારવું, કિં ૦ સં ૦ માનવું, માન આપવું, લેખ-
 ગણગણ, અં ૦ માખીની પાખનો અવાજ, બણબણ
 ગણગણતું, વિં ૦ જેમા આનાકાની-હા ના હોય
 તેવું, અસ્પષ્ટ ૨ બડબડવું
 ગણગણવું, કિં ૦ અં ૦ માખી-ભમરાની પાખનો
 અવાજ થવો ૨ નાકમા બોલવું, મનમા બડબડવું
 ૩ આનાકાની કરવી ૪ બડબડવું, બરફડવું
 ગણગણાટ, પુઠ્ઠો ગણગણ એવો જે અવાજ તે ૨
 નારાજ થયા પછી બડબડવું તે, ટીકટીક.

ગણુગારવું, કિં ૦ સં ૦ ગણકારવું
 ગણુગેટી, સ્ત્રી ૦ એક જાતનું ઝાડ. [કામ
 ગણુતર, નં ૦ ગણુવું તે, ગણુતરી ૨ ગણુવાનું
 ગણુતરી, સ્ત્રી ૦ ગણુવું તે ૨ ગણુવાનીરીત. ૩
 ગણુને હિસાબથી કાઢેલી સખ્યા ૪ લેખુ;
 દરકાર, તમા, હિસાબ
 ગણુતી, સ્ત્રી ૦ ગણુતરી, હિસાબ. [લેખુ, હિસાબ.
 ગણુના, સ્ત્રી ૦ (સં ૦) ગણુતરી ૨. માન, પ્રતિષ્ઠા. ૩
 ગણુપતિ, પુઠ્ઠો મહાદેવનો પુત્ર, ગણુશ ૨. જાડો અને
 મોટી દુદ વાળો
 ગણુપતિ ચોથ, સ્ત્રી ૦ (સં ૦) પ્રત્યેક માસની વદિ
 ૪, જે ચોથે ગણુપતિનું વ્રત ચાલે છે તે.
 ગણુરવ, પુઠ્ઠો જાવ, ગુંજન, ગણુગણાટ [કગાર
 ગણુવટ, નં ૦ ગણુત, જમીન ભાડાનો-સાંચનો
 ગણુવું, કિં ૦ સં ૦ (સં ૦ ગણુ-ગણુવું) એક બે
 ત્રણ એમ મખ્યા કહેવી-માડવી ૨. ગણુતરી કરવી,
 હિસાબ કરવો. ૩ દરકાર કરવી, લેખવું ૪. કિંમત
 કરવી ૫ માન આપવું, માનવું ૬ અનુભવી થવું
 ગણુસારો, પુઠ્ઠો અવાજની ચેતવણી, ઇસારો, ભાસ,
 ગણુક, પુઠ્ઠો ન્યોતિષો, બેશી [સાન
 ગણુકા, સ્ત્રી ૦ (સં ૦) ગુણકા, વેસ્યા, પાતર
 ગણુત, નં ૦ (સં ૦) આકાશથી ગણુતરી કરવાની
 વિદ્યા ૨ ગણુલું તે
 ગણુત પ્રમાણ, નં ૦ (સં ૦) ચાર મખ્યાનું પ્રમાણ
 તે એમા ૧ લી ૨ જી ની બાદબાકી ૩ જી ને ૪
 થી ની બાદબાકીની બરોબર હોય છે
 ગણુત શ્રેઢી, સ્ત્રી ૦ (સં ૦) જેમા બળ્યે આક-
 ડાની સખ્યા તેની તેજ આવ્યા કરે તે
 ગણુ, વિં ૦ અમુક જેટલું ગણુત, 'ચારગણુ'
 ગણુશ, પુઠ્ઠો (સં ૦ ગણુ-ટોળું મંદિર-પ્રજા) ગણુપતિ.
 ગણુશ બેસાડવા-શરૂઆત કરવી, આરંભ કરવો,
 ગણુસિંદુ, પુઠ્ઠો ધર ભાગવા-તોડવાનું એક હથિયાર.
 ગણુત, નં ૦ (સં ૦ ગણુ+પત્ર) વજ્ર, સોષ ૨
 જમીનની ભાડા ચિઠ્ઠી, ગણુવટ. [ખાતાદાર
 ગણુતિથો પુઠ્ઠો ગણુને રાખી ખેડનાર, ખેડત;
 ગણુ+ગાંધુ, વિં ૦ જીજ, ઘોડુક, ગણુતરીનું.
 ગાંધુ, નં ૦ ગાંધુ, ગાંધવાની કળા. ૨. ગુચ્છી. ૩

ગુથવાનો દોરો, ગદ્યામસ્તી [લઈ લેવું
 ગઠ્ઠુ, કિં સં ગાઠ્ઠુ, નોડુ, ૨ છેતરી
 ગઠ્યામસ્તી, નંચુથવા-નોડવાથી મળુરી ૨ આધવા
 -નોડવાની કળા ૩ ગુથવાનો દોરો
 ગઠ્યાવડું, કિં સં ગુથાવડું
 ગઠ્યાવડું, કિં અં સાથે ગુથાવડું રહેવું ૨ કઠ્ઠુ-
 સજડ થઈ જવું ૩ નોડાઈ જવું [ધુતારો
 ગઠિયો, પું (સં અથિ) ગઠીછોડો, ઠગ,
 ગઠીછોડો, પું ગઠિયો, ખીસાકાતરુ
 ગઠો, પું (સં અથિ) કોટે પહેરવાનો કઠો
 ૨ દબી વાળાને કરેલો વિંટો ૩ બચકો, ગાસડો
 ૪; આઠ ફૂટની લંબાઈનું માપ ગુઠો
 ગઠોડો, પું સાકળું, તોડો ૨ અકોડો, આકોડો
 ૩ હાથના સોનાના સાકળામાનુ એક. ૪ પેર,
 ગઠો પિપળામૂળના ગઠોડા '૪ એક જાતની મિઠાઈ
 ગડ, પું (સં) વમણો ૨ ખુધ ૩ વિં ગાડુ
 ગડક, વિં ગાડુ ઘેલું ૨ મસ્ત, અધ, બાવર
 ગડમાળ, સ્ત્રી (સં) ગળે ગાંઠો ગાંઠો થઈ હોય
 તેવો રોગ, કઠમાળ
 ગડવો, પું ગાડો ૨ લડવો.
 ગડસ્થળ, નં (સં) હથીના કાનની પામેનો
 ભાગ, બોચી, કુલસ્થળ ૨ ખુધનો ભાગ
 ગડુ, વિં ગાડુ, ઘેલું
 ગડેરી, સ્ત્રી બનાના નાના કડકા (શેરડી, લાકડાના)
 ગત, સ્ત્રી (સં ગતિ) સ્થિતિ, અવસ્થા, હાલત
 ૨ યુક્તિ કળા, ચતુરાઈ, ખુખી ૩ શક્તિ, બળ ૪
 ગગ, ઠાળ, ચાલ ૫ જાતિનો જે સ્વભાવ-ગુણ
 -આસિયત તે 'વાણિયા ગત' ૬ પરિપાક, મુઆ
 પછીની જીવની સ્થિતિ તે ગતે ધાલવું-આદ
 ડરી મદગતિ પહોચાડવું ૨ ઠોકાણે કરવું
 ગત, વિં (સં) ગયેલું ૨ મરી ગયેલું ૩ અં
 મુધી, લગી, "પૈસા પેઢીઆ ગત કોઈના પહોચતા
 નથી" -હું ૬૦ [ટિંખળ
 ગતકડું, નં મશ્કરી, ટોળ ૨ હસવા લાયક ખેલ,
 ગતાગત, વિં આબુ ગયું
 ગતાગમ, સ્ત્રી (સં) સમજણ, જ્ઞાન, સમજ
 ગતાનુગતિક, વિં (સં) પુઠે ચાલનાર, ચીલે

ચીલે ચાલનાર
 ગતિ, સ્ત્રી (સં) હાલત, અવસ્થા, દશા ૨ શક્તિ
 બળ ૩ ભુદ્ધિ, સમજ, મતિ ૪ ચાલ, ગમન, વેગ
 ૫ જીવની મુઆ પછીની હાલત તે, મુક્તિ, મોક્ષ
 'જે વિચારી, જીવ, તારી શી ગતિ થશે'
 ગતિભગ, વિં (સં) શક્તિહીણ, કામ કરવાને
 અશક્ત હોય તે, લગડું [હોય તેવું
 ગતિમત-માન, વિં (સં) ગતિવાળું ગતિમા
 ગતિયું, વિં ગતે ગયેલું, સદગત ૨ ગત રમનારુ,
 યુક્તિ પ્રયુક્તિથી સ્વાર્થ કાઢી લે તેવું
 ગતેગતુ, નં ચરની મૂડી, ધરધરનું "આ વેપાર-
 મા ગતેગતુ થાય એટલે બસ" [દેવું
 ગતે ઘાલવું, કિં અં ઠોકાણે કરવું, દારી-માળી
 ગદ, સ્ત્રી રમતમા હાર થતી તે, હાર ૨ રોગ,
 દુખ ૩ જાની વાત, ગુલ વાત
 ગદકું, નં બહારનું, મિષ, નિમિત્ત
 ગદગદ અં કઠ ભરાઈ ગયો હોય તેમ, ગળા-
 માથી અચકતો ગળતો શબ્દ નીકળે તેમ
 ગદગદુ, વિં અદરથી કાસુ અને પોસુ, પાણી
 પોસુ, ઢીલુ ૨ કહોયેલું
 ગદડપુ, કિં સં ચોળવું, છુદવું, ચરવું ૨ પગ-
 વતી દબાવવું, ખુદવું ૩ હેરાન કરવું
 ગદબદ, વિં પુષ્કળ જીવ પડ્યા હોય તેવું, ખદબદ
 ગદબદિયાં, નં નાણાની રેલછેલ પૈસાની પુરતી
 ગદલું, વિં મેલું, ગદુ, વટાયેલું
 ગદલું, કિં અં ટટાર ઉભું રહેવું ૨ ખુદવું ૩
 ઉતાવળ ચાલવું, દોડવું
 ગદા, સ્ત્રી (સં) એક જાતનું લોહનું આયુધ,
 એને ઉપરથી નાળિયેર જેવું કમરખના જેવા કાગરા
 વાળું માથું હોય છે ૨ ચોસડું, શિક્ષા
 ગદારવું, કિં સં ઉભું રાખવું, ટેકા દેવો,
 ગદાવડું, કિં સં ચકવડું, રેતમા દેડાવડું.
 ગદિયાણી, સ્ત્રી પીળા ફૂલનો એક છોડ, કસકી
 ગદિયાણો, પું અડધા તોલાનું વજન, સોળ વાલ.
 ગદેલું, નં ખૂણ ફવાળું એકલીઉ ગોદકું, જાડી ગાદી
 ગદગદ, વિં (સં) ગદગદ, ઢીલું, પોસું
 ગદ્યામસ્તી, સ્ત્રી હાલો મારી તોફાન કરવું તે,

ધાધલવાળી મસ્તી
ગદ્દાપચીસી, સ્ત્રીં મુખાઇ ને ઉદ્ધતાઈવાળા
કામ થાય છે તે મમય, પુખ્ત વિચાર હોતો નવી
ગદ્દાવૈતરે નં અણુસમજતું ખોદું રૈતરું તિ કાળ
ગદ્દૈયુ, નં ધણામા થતો એક જીવ ર જાડુને
ખેડાળ તે.

ગદ્દો, પું ખર, ગધેડો ગદ્દી-ગધેડી
ગધ, નં (સં) સાદું લખાણુ, ગાથા, નમ
ગધપદ્ધત્મક, વિં જેમા ગધ પદ્ધત્તને હોય તેવું
ગધાદિયુ, નં જે ચપટા અને મોટા લાકડામા
ગાડીના પૈડાના લઠા ધાલે છે તે
ગધેડી, સ્ત્રીં ગધેડાની માદા, ગર્દભી,
ગધેડુ, નં ગધેડો અથવા ગધેડી, ખર, રાસલ
ગધેડા, પું ખર, રાસલ, ગદ્દો ર. સુસ્ત, હડીલો ને
અક્ષત વિનાનો માણસ ૩ મૂર્ખ, ઠોડ ગધેડા
ખનવું-મૂર્ખ ગણાવું

ગધેવાન, પું ગધેડા હાકનાર, કુભાર, ર ગમાર
ગનીમત, સ્ત્રીં (ફાં) ઇશ્વરી કૃપા, સુભાગ્ય,
સંતોષસચક ઉદગાર, ખસ, ધણુએ [શત્રુ.
ગનીમ, પું (આં) મોગલ મુસલમાન ર દુસ્મન,
ગનેસને, અં ગણુસારે, કાનોકાન, ચેચે પેચે
ગદ્દી, સ્ત્રીં કાદવ કીચડવાળી જગા ર ગદ્દવાડ,
વાસ મારતો કચરો [પડેલો જે કચરો તે
ગદ્દવાડ, પું ગદ્દી, અસ્થ જગા, જ્યા ત્યા
ગદ્દુ, વિં ગદ્દીવાળું, અસ્થજી મેલું ગોખર
ગવ, સ્ત્રીં (સં) વાસ, ખો, સોડમ ર ચદન, ચાલ્લો
ગધક, પું (સં) પીળા ર ગની ખરડ અને ગરમીવી
રસ થઇ જાય તેની એક ધાતુ બળતા જવાળા
આસમાની ર ગની અને વાસ આકરી હોય છે
ગધધાણુ, સ્ત્રીં નકારા વાસતું ચોપાસ ફેલાવું તે
ગવપુષ્પ, નં (સં) ચદન અને ફૂલ
ગધરૂપ પું (સં ગધર્વ) ગવૈયાની એક જાત
-એને જનોઇ હોય છે, કિન્નર ર ગધક
ગધર્વ પું (સં) સ્વર્ગનો ગવૈયો, કિન્નર
ગધર્વનગર, નં (સં) ગધર્વનું નગર ર આકા-
શમા ધડીમા દેખાય ને ધડીમા જતું રહે વળી
ખીજી જગાએ દેખાય એવું જે માયાવી નગર

તે ૩ બડી પાતળી હવાને લીવે સૂર્યના કિર
ણોના આડાતેડા પ્રમરણોને લીવે પૃથ્વીપગના
ચિતારો હવામા દેખાય છે તે
ગધર્વવિવાહ, પું (સં) રનેહ લમ, વરકન્યા
અન્યોન્યમા સમજી પરણે છે તે

ગધર્વવેદ, પું (સં) ગાયન શાસ્ત્ર
ગવવા, પું મહવાસ, મોખત, મગ. [અત્ત
ગધસાર, નં સુખડ, ચદન ર સુગંધીવાળી વસ્તુ
ગધાક્ષત, પું (સં) ચદન અને ચોખા
ગવાતું-ચલું, વિં નકારા વાસવાળું, ગધે મારતું,
બદમોવાળું

ગધાર, પું (સં) ગાયનના સાત સૂરમાનો એકસૂર
ગધાવું, કિં અં વાસ મારવી, બદમો નીકળવી
ર કહેવું ૩ મનમાનું મનમા ન રહેતા કઇક વાત
બહાર આવવી. [વાસમાગતું

ગધીલું, વિં ચીકણું, લડકણું ર અદેખું, દેખી. ૩
ગધ, સ્ત્રીં (હિં) ઉડતી-પાયાવિનાની લોકમા
ચાલતી વાત-ખખર, લોકવાયકા, જુમાટો ર જુડાણું,
વાતના ખોટા તડાકા

ગપગપ, અં ટપટપ, એક પછી એક, ઉપરાઉપરી
ગપતાલિયુ, નં ચોરી ર ડગળું, ગચિયુ
ગપસપ, સ્ત્રીં ગપ, નવિન સમાચાર, ટાઢા પહોર-
ના તડાકા

ગપાશ, સ્ત્રીં ખોટી ગપ ર વખત ગુમરવા કે
મનર જન કરવા જે વાત ચલાવવી તે

ગપાગપ, અં એક પછી એક, વગર અટકે, સપાટા
બધ, ગબામબ, ઉપરાઉપરી. [પડેલો તે.

ગપાગપી, સ્ત્રીં ઉપરાઉપરી મુક્કીનો માર
ગપાટો, પું જુમ, ગપ, અફવા [તડાકા, ગપ
ગપાષ્ટક, નં (સં ગપ+અષ્ટક) જુહાને ખોટા
ગપોડુ, નં ગપુ, અફવા

ગપોલિયુ, નં વ્યાખ્યાયાર ર કઇ ભરાઇ બેમતું
તે ૩ ધીમે ધીમે કાણુમા ધાવતું તે

ગપ્પા, નં ગપ, સાધારણ વાતો, પાયાવિનાના તડાકા
ગપ્પાંગાપ્પી, સ્ત્રીં વાતચીત, સાચાણુકા કિસ્સાએ-
કહાણીઓના દાખલાઓ સાથે વાત કરવી તે
ગપ્પી-ગપ્પીદાસ, વિં જુહા તડાકા મારનાર, ગપ

મારનાર,વાતોડિયો
 ગંધુ, નં ગપ, જુઓ
 ગંદલત, સ્ત્રી(આં) બેપરવાઈ કે વિસ્મૃતિથી,
 બરાબર ધ્યાન ન અપાવુ તે, મે દરકારી ર જૂલ, ચૂડ
 ગંદલતી, વિં ગાંદલ, બેદરકાર ગંદલત કરે તેવું
 ર સ્ત્રી જૂલ, સરત ચૂક
 ગંદલુ, વિં સુદર અને હૃદયપુષ્ટ, ગંધર
 ગંદા, સ્ત્રી ગુફા, ગુહા
 ગંદેશ, પું બુકો, મોમા માય તેટલુ, મોટા કાળિયો
 ગંધ, અં ચટ, ઝટ, ઓચિતુ
 ગંધગંધ, અં ઉપરાઉપરી, ગપાગપ ર સ્ત્રી
 કાષ વાત કરવું હોય ત્યા વચમા બોલવું તે
 ગંધડગડ, વિં કાન હોય તેવું, બોળિયું, સાહસિક,
 ગંધડગડ, વિં મલિન, સાંખડોથું ઉદ્ધત
 ગંધડગડ, વિં અં ગોથું ખાતું, તથડગડ ર લોટડ, આળોટડ
 ૩ પેટમા અમળાવું, તળે ઉપર થવું
 ૪ ચાલ્યા કરવું, ગુજરવું 'એમને કેટલાએ દિવસ
 ચંપડયા''
 ગંધડાવવું, કિં અં ગોથું ખવરાવવું ર ફેરવવું,
 ગંધડી, સ્ત્રી એકદમ દોડી જવું તે, નાશી જવું,
 તે સદી જવું તે ર વિં માસથી બરેલું અને
 દેખાવડું ર બરેલું (પૈસા વગેરેથી) ૩ પું
 માસથી બરેલો ગોરો ને કુટડો જુવાન
 ગંધાગંધ, અં ટપોટપ. ર ધોળાધોળ
 ગંધાગંધી, સ્ત્રી મુકામુકી, મારામાર, ધોળાધોળ
 ગંધાર, સ્ત્રી ખાડો ર કપરોટવાળો ખાડો
 ગંધારો, પુંનાતુ વિમાન, હવાઈ, ડાગળની કોથળો
 ગંધી, સ્ત્રી અગલ, બદી
 ગંધોગંધ, અં ઉપરાઉપરી મુકાનો માર પડે તેમ
 ગંધોગો પું ગપગોળો, મોટા જુમાટો ર ફળેતો,
 ગંધમ, અં બેરથી, ધંધળ લઇને [ભવાડો
 ગંધમર, વિં બરેલું, ભગપુર, પૂર્ણ ર તગ, જંધમર,
 સગીન [વિહીન, મૂર્ખ ૪ મુકો, ગોદો
 ગંધો, પું મોટી ગંધી ર શેરડીની ગાંઠ ૩ જુલ
 ગંધરાટ, પું અકળામણ, મનની ગુચવણ સૂઝન
 પડે તેવી સ્થિતિ. ર દુ, ખ, વેદના ૩ દ્રાસકો, દહેશત.
 ગંધરામણ, સ્ત્રી અકળામણ, મુઝવણ, ગંધરાટ

ગંધરાવું, કિં અં ગુચવાવું, બાવરા થવું.
 અકળાવું ર દુ ખી થવું
 ગંધા, પું બળખા, ગળદા
 ગંધાણુ, સ્ત્રી ઢોરના ખીલા આગળ આંડું લા
 કડું મૂકી ચાર નાખવાની જગા, ગંધાણુ ર
 નં ગામને પાદરે આવેલી ગોચર જમીન, ચરો
 ગંધારો, પુંમ દીરની અ દરનો ભાગ, જેમા મૂર્તિઓ
 હોય તે ભાગ
 ગંધ, સ્ત્રી બાણુ, પાસુ, તરફ ર વલણ, પમદ પડવું તે
 ૩ ભાન, સૂઝ, સમજણ ૪ સાખી રહેવું તે ખામોશ
 ૫ શક્તિ, બળ, ૬ (આં) શોક, દીલગીરી, હાથ,
 અફસોસ ૭ અંતરફ, બણી, દિશામા [દુ ખી
 ગંધગીન, વિં (આં) દીલગીર, શોકાતુર, ઉદાસ,
 ગંધગીની, સ્ત્રી દીલગીરી, ખેદ, શોક, ગમ
 ગંધગ્યાં, નં (આં) બોલતા બોલતા અચકાવું,
 આનાકાની કરવી, વિચારી વિચારીને ના મરજીથી
 બોલવું. [રમુજ, વિનોદ, રમત, ખેલ
 ગંધત, સ્ત્રી (ફાં) ખુશીમા વખત કાઢવો તે
 ગંધતયાળ-તી વિં ખુશી કરે તેવું રમુજ
 ગંધતુ વિં પસદ પડવું, ગમે તેવું, રચિકર
 ગંધન, નં (સં) ચાલવું તે, ચાલ, ગતિ
 ગંધનાગંધ, નં (સં) જવું આવવું તે, આવળ
 ગંધવું, કિં અં પસદ પડવું, ભાવવું, મન માનવું,
 ગંધા, પું હાળ, ગાત્ર, શક્તિ ગિહવું
 ગંધાણુ, સ્ત્રી ઢોરને ધાસ નાખવાની જગા ગંધાણુ
 ગંધાણિયું, નં ખીલા આગળ ચાર અને બે સ
 એ બેની વચ્ચે જે આડું લાકડું નાખે છે તે
 ગંધાનક, નં ગવાનિક, ગોઆસ [રામુ.
 ગંધાર, વિં અવિવેકી, અસંખ્ય, જ ગંધી ર ગામડિયું,
 ગંધાવવું, કિં સં ગુમાવવું, જુઓ
 ગંધી, સ્ત્રી દીલગીરી, શોક. ર અં તરફ, બણી
 ગંધે તેમ, અં કાષ પથ રીને, છટા પ્રમાણે મરજી
 મુજબ [મથણુ ર ઉડો વિચાર ૩ ધીર.
 ગંધીરતા, સ્ત્રી અગતતા, ગૌરવ, મહિમા, ભારેખ
 ગંધીરનાઈ, સ્ત્રી ભારેખમપણું મહિમા, અમ-
 સતા, ગૌરવ. ર ધીર ૩ ઉડો વિચાર.
 ગંધીર, વિં (સં) બધ ને આશ્ચર્ય ઉપજાવે

તેવુ મોટુ,મોઢર પુખ્ત,દરેલ,ભારેખમ, (માણસ-
વિચાર).૩ ધીર,સહનશીલ (સ્વભાવ)
ગમ્ય, વિં (સં ગમ)જવાય-સમજાય તેવુ
ગયદેરો,પુંગામનો વૃદ્ધ અને દાખવાળો આગેવાન
ગયંદ, પું હાથી ગતિ ગયદ આપિત અધિક
ગયવર, પું મોટો હાથી [-શામળ
ગર, પું (સં ગર્હ) ફળની અદરનો વ-
ચલો પોચો-રસ ભર્યો ભાગ, અદરનો માવો,
મગજ, ૨ મનનો ભેદ, મર્મ, ભરમ, ૩ ઝેરી
અધાર, ગલ ૪ વિં (ફાં) કરનાર
ગરક-કં, વિં (આં) ડૂબી ગયેલુ, ડૂમેલુ, ૨
લીન, મમ
ગરકલુ, કિં અં કાદવ વગેરેની અદર પેસી
જવુ ૨ ડૂબી જવુ ૩ લીન થઈ જવુ
ગરકાવ, વિં ભરપૂર, ભરેલુ તછીન, મથગલ
ગરગટ, પું ઠંગણો પુરૂષ, વામનજી.
ગરગડલુ,કિંઅંપેટમા અત્રાજ થયો ૨ ગાજવુ
ગરગડી, સ્ત્રીં ગરેડી, નાનુ પૈડુ
ગરચલુ,કિં સં અકરાતિયાની પેઠે ખાવુ,પ્રચલુ.
ગરજ, સ્ત્રીં (આં) ખપ, અગત્ય, દરકાર ૨
અડીવેળા, બીડ.૩.મતલમ, સ્વાર્થ
ગરજલુ, સ્ત્રીં(સં)એક જાતનું પક્ષી, ગડધલુ
ગરજના, સ્ત્રીં જ્વનિ,ગગડટ ૨ હોઝરો,ખરાડો
ગરજવંત-વાન, વિં(આં)સ્વાર્થનિષ્ઠ,સ્વાર્થી
ગરજલુ, કિં અં (સં ગર્હ) ગાજવુ ૨
ગર્જના કરવી, ખરાડુ તડકલુ
ગરજાઉ-જુ, વિં ગરજવાન, જેને ગરજ હોય
તે ૨ આપમતલખી, સ્વાર્થી
ગરજો, પુંપરોહ,અકુર ૨ ખીલો ૩ ઝટો
ગરડગપ-ફ, અં ઝટ દધને,અચાનક, અલોપ
થયેલુ હોય તેમ,
ગરડવું, કિં અં(અક્ષર) છુટવુ ૨ ખેચવુ, તા-
લુવુ ૩ છુરકલુ,લહેકાવલુ,લખાવલુ. 'ગાયે ગીત
ગરડી, અગ મરડી, અગે અનંગ જગડતી' -પ્રેં
ગરડો, પું ખરડો
ગરહ, પું ઘરડ, જુઓ
ગરણી, સ્ત્રીંઝીણાં કાણુવાળી વાડકી, ગળણી.

ગરણીજી, સ્ત્રીં જૈન સ્ત્રી સાધુ,જૈન આરજ.
ગરજુ, નંગળલુ, પાણી, ઈં ગાળવાનું સાધન
ગરજુ, નંએક જાતની ધર્મ ક્રિયા
ગરથ, પું નાણુ, પુજ ગર્થ
ગરદ, વિં (ફાં) સાકડે આવી ગયેલુ, બીડવાળુ
૨ ખૂબ મયેલુ, મસ્ત બનેલુ
ગરદ, સ્ત્રીં ધૂળ, રજ
ગરદન, સ્ત્રીં (ફાં) ગળાનો પાછલો ભાગ,
ખોચી,ડોકી ગળચી ગરદન મારવુ-જીવ લેવો
મારી નાખવુ,૨ ઘણુજી નુકસાન કરવુ
ગરદી, સ્ત્રીં બીડ,દદ,ગીરદી
ગરદો, પું તમાકુના પાદડનો છુકો, જરદો
ગરનાળ, સ્ત્રીં છરાના ગોળા ભરવાની ખાચણી
જેવી તોપ
ગરનાળુ, નં પાણી આવવા જવાને માટે કરેલો
માર્ગ તે, પાણી જવાનો સાકડો બાધેલો માર્ગ
ગરખડ, સ્ત્રીં ગડખડ, જુઓ
ગરખડગોટો, પુંધોટાળો,અંબવસ્થા,
ગરખડલુ, કિં અં ગમડલુ, જુઓ
ગરખડસરખડ, સ્ત્રીં ઉંધુચલુ, ગડખડગોટો
ગરખડાટ,પું ગડખડાટ, જુઓ
ગરખી, સ્ત્રીં સ્ત્રીઓમા લહેકાવીને ગવાતી એક
જાતની દેશી કવિતા
ગરખો, પું મોટી ગરખી,રાસડો ૨ ગાતા અને
સાથે તાળીઓ પાડતા દીવા અથવા માડવીની
આસપાસ ફરવુ તે 'ગરખો ખુદવો.' ૩ નોર-
તામા અથવા માતા વાવે છે તે પ્રમજે જે કાણુ
વાળી માદલીમા દીવો રાખી રાતે ગવરાવલુ તે.
ગરભ, પું (સં ગર્હ)નર માદાના સંયોગથી
માદાના ઉદરમા જે જીવરૂપે પિંડ બધાય
છે તે, હમેલ, દહાડા ૨ જર, મગજ, માવો,
અદરનો કુમળો ભાગ તે.૩ ક્ષેત્રફળ ૪ મખ્ય,વચ.
ગરભાઈ, સ્ત્રીં છરા ભરેલો દારૂનો ગોળાએ
પોલો હોય છે એમા ખીલા, પત્થરા, છરા અને
સળગી ઉઠે તેવા પદાર્થો ઘાલેલા હોય છે તે.એ
ગોળો જ્યા પડે છે ત્યા ધણુ જ્વેરમાં ફાટે છે અને
ઘણુ નુકસાન કરે છે.

ગરભસૂતર, વિં તાણામા રેશમ ને વાણામા
સૂતર હોય તેવા વણાટવાળું

ગરમ, વિં (સં ધમ) ઉનુ, ઉબ્બુ, તપેલુ ૨
જોસમા આવેલુ, આતુર ૩ જલદ, તીખુ ગરમ
કપડા—જીનના લુગડા ગરમ થવું—મીઝજ
ખોવો ૨ તપી જવું, ગુસ્સે થવું ગરમ આગ—
ધણુ જ ગરમ ૨ મહુ તીખુ

ગરમર, નંએડ જાતના મૂળીયા
ગરમમસાલો, પું તજ લવિગ વગેરે તેજનાનો
ભૂકો જે રસોઈના પદાર્થમા નાખવામા આવેછેતે
ગરમાઈ, સ્ત્રીં ઉબ્બુતા, ગરમી [તાણુ
ગરમાગરમ, વિં ઉનુઉનુ, તરતનુ ઉનુ કરેલુ,
ગરમાવો, પું ઉબ્બુતા, ગરમી
ગરમાળો, પું એક જાતની શિંગ (ઔષધિ.)
ગરમી, સ્ત્રીં (ફાં) દાહ, ઉબ્બુતા, ધામ ૨
તાપ, ગરમાવો, ઉતાપ ૪ તોર, જોસ, જુસ્સો મદ,
આનેશ પટાકી પરમિયાનો રોગ

ગરમુ, નંતપેલી જેવું જાછરું વાસણુ.
ગરમેલ, સ્ત્રીં રૂવાડીવાળી એક જાતનો નાનો
છોડ, એના મૂળના લાગનું અથાણુ કંઈ છે, ગરમર
ગરલ, નં વિષ, ઝેર

ગરવ, પું ગર્વ, જુઓ
ગરવુ, વિં (સં ગુરૂ) મોટું, ગારવવાળું, 'ગરવી
ગુજગત' ૨ ભાગે, લપકાવાળું 'અચકે બાધ્યા
વચ્ચને વાગા, વણુ વરેણુ ગરવુ રે'

ગરવું, કિં અંખરી પડવું, ખરવું પડવું ૨
અદર પેસવું

ગગડ, વિં મોટું ૨. પું ખાડો, ચીલો, ઢાળ
ગગડી, વિં વણુજ વ્યમની, વ્યમનમા ચકચૂર
ગગડો, પું ઈમારતનો પાયો નાખવા માટે ખો-
દેલા લાખો ખાડો

ગગમ, પું (સં આસ) ગામનું રક્ષણ કરવાના
મદલામા કાઠી આપેલી જમીન અથવા ઉચક
ગગમ ગુજગત માટે આપેલી જમીન (ગજ્ય-
નાના નુકીઓનો)

ગગમખ-ખી સ્ત્રીં ગરામિયાની સ્ત્રી ૨ ગગ-
મિયા જાનની સ્ત્રી

ગરાસિયો, પું રાજવશી ભાયાત, ગરાસવાળો
ગજપુત, હિસ્સે આવેલી જમીનોની ઉપજ ખાનાર
ગરિમા, સ્ત્રીં (સં) મોટાઈ, પ્રૌઢતા ૨ આંક
સિદ્ધિઓ પૈકી એક

ગરીબ, વિં (આં) નિર્વન, પૈસા વગરનું ૨
ડગાલ, દરિદ્ર, બાપકુ, દુખી ૩ ભલુ, સાલસ,
સહનશીલ, ઠંડા મિમજનું [ભિખારીઓ
ગરીબગર્યા—ગુરમાં, નં કગાલ માણુમો ૨
ગરીબનિયાજ, વિં (૫ ફાંનવાખતન—આપવું)
ગરીમ ઉપર દયા કરનાર, દયાળુ

ગરીબપરવર, વિં (ફાં પરવર—રક્ષણહાર)
ગરીબની સલાજ લેનાર (મોટા દરજ્જા વાળા-
ઓને માનાર્યે એ વિશેષણ જોડવામા આવે છે)
ગરીબી(ગરીબાઈ), સ્ત્રીં નિર્ધનપણું, ડગાલિયત,
દળદર ૨ ભલાઈ, સાલસાઈ

ગરીષ્ટ, વિં મોટું 'આતે ગરીષ્ટ ગિરિ કે ગજ-
ગજ એ છે' ૨ ભારે, સગીન

ગરુડ, પું (સં) એક મોટું માસાહારી પક્ષી
એ બહુ મોટો ને જોરાવર હોવાથી રાજા કહેવાયછે
ગરુડગામી, વિં વિષણુ, ગરુડની સ્વારી કરનાર
ગરુડવજ, વિં જેની ધ્વજ ઉપર ગરુડનું ચિહ્ન છે તે
ગરુડો, પું દેડનો ગુરુ, અલજ ગોર

ગરુર, વિં (ફાં) મગર, અહકારી, મિમજ
ગરુરી, સ્ત્રીં (અં) ગર્વ, મગરૂ પતંગજ
ગરુવુ, નં ગરવું મોટું, સમય

ગરો—ડો, પું ગુરુડો, દેડનો ગોર

ગરોદર, વિં ભારેવાઈ, દહાડાનાળી, ગર્ભવતી
ગરોળી, સ્ત્રીં વરોડી, ચિચી, અધીધુ

ગર્જના, સ્ત્રીં (સં ગર્જ) ગાજતું તે ૨
તડુકવું તે, તાડુકો (સિંહ)

ગર્જ, પું ખાડો

ગર્જ, પું (સં) પમો, નાણું, પુછ

ગર્જ, સ્ત્રીં ઝીણી ધળ રજ છિયાડી

ગર્જલ, પું (મં) ગધેડો ગર્જલી—ગધેડી

ગર્ભ, (મં) ગર્ભ ગામ ઉદગમ ગહેવો જીવ
આગ ૨ ગર્ભ માવો. ૩ રેડ

ગર્ભપાત, પું ગર્ભ પાડવો ને ૨ ગમજાડ, કસુવાવડ.

ગર્ભચાતના, સ્ત્રી (સ ૦) ગર્ભને જે દુષ્ક
સહન કરતુ પડે છે તે
ગર્ભવતી, સ્ત્રી (સ ૦) ભારેવાઇ દહાડવાળી.
ગર્ભવાસ, પુ (સ ૦) ઉદરમા ગર્ભનું રહેતું તે
ગર્ભશ્રીમત, વિ (સ ૦) જન્મથી શ્રીમન્ત,
ધનવાનને ધેર જન્મેલું ગર્ભગર
ગર્ભસ્થાન, ન (સ ૦) ગર્ભ ન્યા રહે છે તે
ઠેગણ, દૂધની અદરનો ભાગ
ગર્ભસ્થાવ, પુ (સ ૦) ગર્ભનું ગળતું તે, અપુરે
જતું, ગર્ભપાત [એ નામનો એક સસ્કાર
ગર્ભર્વાન, ન (સ ૦) ગભનું બી રોપાવું તે ર
ગર્ભશાય, ન (સ ૦) ગર્ભસ્થાન, ગર્ભકાશ
ગર્ભિણી (સ ૦) ગર્ભવતી
ગર્ભિત, વિ (સ ૦) જેમા ડર્બીજ વસ્તુ ઉડાણમા
રહી હોય તેવું ર જેમા અથ-ભાવ ગ્લો હોયતે
ગર્વ, પુ (સ ૦) અભિમાન, અહ ડાર, મગરૂરી
ગર્વિષ્ટ-ર્વી, વિ (સ ૦) અહ ડારી, મગરૂર
ગલ, પુ (માછલા પકડવાનો આકડો ર કુવામા
પડેલી ચીજ કાઢવાને આકડીઓનો જથો તે
ખલાડી ૩ સાપ, ગરોળી વગેરેની ઝેરી અ-
વાર-લાળ ૪ લાય, લાકચ ૫ ગુલબાસ ૬ મન,
૭ બાતમી, ખખર ૮ બજેલી બત્તી, મોગરો ૯
હુકાની ચલમમા બળી ગયેલી તમાકુ ૧૦ ગર,
માવો ૧૧. સત્વ, તત્વ
ગલકી, સ્ત્રી (સ ૦) એક જાતનો શાકનો વેલો
ગલકુ, ન (સ ૦) ગલકીનું ફળ
ગલખોડ, સ્ત્રી (સ ૦) દોરના ગાળીએ, ધાલેલો લાક-
ડાનો કડકા ર નિવેડો, છેવટ
ગલગલિયા, ન (સ ૦) ગલીપચી
ગલગોરો, પુ (સ ૦) એક જાતનો છોડવો
ગલજીલી, સ્ત્રી (સ ૦) એક જાતનો વેલો
ગલત, વિ (સ ૦) પાયાવનાતું, કામ ટેકાણા
વગરનું ખોડું, જુડું
ગલધાણી, સ્ત્રી (સ ૦) ધાણી અને ગોળની સુખડી
ગલધુથી, સ્ત્રી (સ ૦) ગલધુતી, જુઓ [ગલધ-
ગલપટો, પુ (સ ૦) ગલે રાખવાનો ઊનનો પટો,
ગલપાપડી, સ્ત્રી (સ ૦) ગોળની બનાવેલી એક મીઠાઈ

ગલખલ, સ્ત્રી (સ ૦) ડલખલ, ગળામા ખોલે તે
ગલખા, પુ (સ ૦) અંબલખા (કેટાડા, પલીતા, ટેટા
ગલખુ, ન (સ ૦) અફવા, ગપ, ખૂમ
ગલખો, પુ (સ ૦) ગપ ર એક જાતનો ફૂલછોડ
ગલમેદી, સ્ત્રી (સ ૦) એક જાતનો સુગંધી છોડવો.
ગલધુતી, સ્ત્રી (સ ૦) ગોળ+સ ૦ યુતિ (યુ-ટપ-
કતું) ટપકું, અથવા, ગોળ+સ ૦ ધુતિ (ધુ-
અર્પતું) ભોગ) ગોળ, ઘી, તથા પાણીનું તર્પ
જન્મેલા બાળના મોમા મકવાનું મિશ્રણ
ગલાલ, ન (સ ૦) એક જાતનો રાતો બૂકો
ગવાસ, ન (સ ૦) બિલોરી ડાયનો ખાલો
ગલિત, વિ (સ ૦) પડેલું, ટપકેલું
ગલી, સ્ત્રી (સ ૦) રૂપરથી ચામડીને થતી અસર, ચમડ
ગલી, સ્ત્રી (સ ૦) ધોરી રસ્તાપરથી આડી નીકળતી
સાકડી વાટ, સાકડી ગેરી-પોળ, ખીણ
ગલીકુચી, સ્ત્રી (સ ૦) આડાઅવળા ને સાકડા રસ્તા
ગલીચ, વિ (સ ૦) ગદુ, મેલું, ડ્યારાવાળું
ગલીચી, સ્ત્રી (સ ૦) મળ, ગદનાડ, ગદરી
ગલીચા, પુ (સ ૦) ગાલીચો, જુઓ
ગલેડ, પુ (સ ૦) કપડાનું ઢાંચું, ખોલ, પડ.
ગલેડી, સ્ત્રી (સ ૦) એક તરેહના ભાજ્યા
ગલેડું, ન (સ ૦) ગાલની માહેનો ભાગ
ગલેલો, સ્ત્રી (સ ૦) ગાલની અદરનો કુમળો ભાગ
ગલોલ, સ્ત્રી (સ ૦) કાકરા અથવા ગોળા ફેકવાનું
દોરી-ચામડાનું ગુથણ
ગલોલો, પુ (સ ૦) ગોળો, ર ગોળમટોળ
ગલ્લ, પુ (સ ૦) ગાલ
ગલ્લાદલાં, ન (સ ૦) ગાગાતલા
ગલ્લો, પુ (સ ૦) પૈસા-નાણું રાખવાનું કામ,
ખખતો ર દુકાનદારની વકરાના પૈસા નાખ-
વાની પેટી-વાસણ [પેલું લુગડું, બાયલ
ગવન, ન (સ ૦) ગાઉન) સુતરાઉ બારીક બા-
ગવરનર, પુ (સ ૦) ઝાંઝાનો વડો હાકમ.
ગવરનરજનરલ પુ (સ ૦) આખાદેસનો હાકમ,
ગવડાવતું, કિ (સ ૦) ગાય તેમ કરતું, ગાવા લાગવું.
ર નિદા-ચર્ચા કરાવવી [ગોરી ર. ચૌરી, જુઓ.
ગવરી, વિ (સ ૦) ધોળી અને સહેજ લાલ ધાખાવાળી;

ગવડી, પું ગોવાળિયો
 ગવાક્ષ, નં (સં) બાકુ, જળિયુ, વાતાયન
 ગવાનિક, નં (સં ગવાન) જમતા પહેલા
 ગાયને માટે જુદુ કાઢેલુ રાધેલુ અન્ન
 ગવાર, સ્ત્રીં પું એક જાતનો છોડ તેની શિંગ
 ને ખી દોરને ખવરાવે છે
 ગવારફળી-શીંગ, સ્ત્રીં ગવારની શિંગ
 ગવાણુ, કિં અં ચરચાતુ, વગોણુ થતુ, નિદાતુ
 ૨ ગવાય તેમ કરતુ
 ગવાહી, સ્ત્રીં (આં) સાક્ષી, પુરાવા.
 ગવાળો, પું સારો ખોટો તેમ જામનો ને નકા
 મનો સેળભેળ થઇ ગયેલો સામાન રાખવાનો
 કાચળો ૨ ઢાકણુ, આચ્છાદન
 ગવેહ, સ્ત્રીં બકોનો, વેર, ખાર (હાલાર)
 ગવેયો, પું (સં ગાયક) ગાયન કરનારો,
 ગાનારો, ગધર્ [છાણુ, મૂત્ર.
 ગવ્ય, નં (સં) ગાયનુ દુધ, દહીં, માખણુ,
 ગસીયો, પું લોટ સાથે ઘી ગોળ મેળવી ક-
 રેલો ફાકવાનો ખોરાક
 ગસ્ત, સ્ત્રીં (ફાં) રોન, ચોકી, રખવાળી.
 ગહન, વિં (સં) જવા, પહોચવા, સમજવાને
 અધરુ, ગલીર 'ગહન તાહરી છે, પ્રભુ ગતિ '
 ગડ્ડર, નં (સં) પહોડની અદરની બખોલ, ચુકા.
 ગળ, નં ગડ, જુઓ
 ગળકેરી, સ્ત્રીં ગોળકેરી ગોળમા આથેલી કેરી
 ગળકો, પું જાવા સ્વાદ, લળકો, ૨ રચિ, ભાવ
 ગળગળવુ, કિં અં ગળગળુ થતુ, ગળગી જતુ
 ગળગળુ, વિં પાણી જેતુ, દીલુ, નગમ ૨
 દીન, ગરીમ ૩ રડતુ " ગળગળો સ્વર "
 ગળગોઠિયો, વિં ગોળ, ગોળ મટોળ
 ગળચકુ, નં ગચકકુ, જુઓ
 ગળચટ્ટ, વિં જગક ગળ્યુ-મીકુ હોય તેતુ
 ગળચવાં, નં ગળચા, ગમચા
 ગળચવુ, કિં અં ખાતુ, જમતુ, (તુચ્છકારમા)
 ગળચવો, પું પુરતને ગળે પહેરવાનો સોનાના
 તાગનો ગુથેલો બેમેરોનો દોરો
 ગળચિયુ નં ગળચી ડાકી ન કુખતા માણુ-

સતુ ઉપર નીચે આવતુ જતુ તે, ડુબકા ખાવા તે
 ગળચી, સ્ત્રીં ગળાનો પાછલો ભાગ, ડોકી ગઢન
 ગળણી, સ્ત્રીં કીણા ડાણાવાળો વાડકો, જેથી
 ઘી, દૂધ, વગેરે પ્રવાહી પદાર્થો ગાળે છે તે
 ગાળવાનુ સાધન, ગળણુ
 ગળણુ, નં પાણી, ઈં, ગાળવા માટેનો કડકો
 ગળત, વિં ગલત, જુઓ
 ગળતકોડ, પું [સં ગલિત+કુટ-કોડ] એક
 જાતનો લયકર ચેપી રોગ જેમા શરીરની
 ચામડી સડી જઇ આગળા વગેરે ગરી જાય છે પત
 ગળતી, સ્ત્રીં જેમાથી ટીપે ટીપે પાણી ગળ્યા
 કરે તેતુ વાસણુ ગળતી ગોદડીએ-નીલે મોઢે
 લીલે તોરણુ, અધવચ
 ગળથુથી, સ્ત્રીં ગલહુતી જુઓ
 ગળચરી, સ્ત્રીં પિત્ત વિઢારથી ગળામા થતી તિ-
 ખાશની અસર [સ્વાદ, મિઠાશ
 ગળગણુ, નં મિઠાશવાળી ચીજ ૨ ગળ્યો
 ગળશે, પું ઉધરસ ખાતા મોમાથી જે જડો
 ચિકણો પદાર્થ બહાર નીકળે છે તે, બળખો,
 બલખમ
 ગળમાણુ-વાણુ, નં ધઉના લોટને શેરીને તેમા
 ગોળ ખાડતુ પાણી રેડી ખૂબ ઉકાળી કરેલુ પેચ
 ગળવુ, કિં અં [સં ગલ-ગળવુ] વાસણુ-
 માના પ્રવાહી પદાર્થનુ કાણામાથી ધીમે ધીમે
 બહાર નીકળતુ ઝમતુ, નીતરતુ ૨ ચૂતુ ૩.
 ઢીલુ થતુ, પાકતુ (ફળતુ) ૪ ઓગળતુ, પીગ-
 ળતુ ૫ ચઢીજતુ બકાતુ, એક રમ થતુ 'દાળ
 હજુ ગળી નથી ' ૬ સુકાતુ, તવાઇ જતુ ૭
 ડગતુ ઉતરી જતુ ' જાદવમા ગળી ગયો ' ૮
 ગુદ કરતુ, મળ રહિત કરતુ ૯ પીગળતુ, દયા
 આપી ૧૦ કિ સ. ગળામા ઉતારી જતુ 'ગોળા'
 ગળામણુ, સ્ત્રીં ગાળવાની રીત ૨ ગાળવાની
 મજુરી ૩ ગાળતા નીકળેલો મેલ
 ગળાવુ, કિં અં ધાતુનુ અમિથી રસરૂપ થતુ
 ૨ સુકાઇ જતુ, ધસાતુ ૩ ગાળ્યુ હોય, ગાળી
 શકાય તેતુ થતુ
 ગળિયારો, પું ગળાથી કપડા વગેરે ગનારો

ગળિયુ, વિં ઢીલુ, નિર્માલ્ય બેદિલ, વિમુખ
ગળિયેલ, વિં ગળીના રંગનુ, ભુર, નીલુ
ગળિયો, પું કાટાનો જથો-ઉપાડો ૨ કાદવ
કચરાનો પિંડો

ગળી, સ્ત્રીં [સં નીલી] એક જાતની વનસ્પતિ
એના પાદડાના રસમાથી નીકળતો રંગ તે ૨
અવાજ, ઝઠ, હલક, ગળુ

ગળુ નં (સં ગલ્) બે ખલાનો વચમાનો
ભાગ જેની ઉપર મો છે અને જેમા હવા જવાની
અને ખોરાક ઉતરવાની નળિયો છે તે, કઠ, કોટ
ગરદન ૨ સૂર, સાદ, અવાજ ગળાલગી-ધણુ,
પુઠકળ, પૂરેપૂર, સપૂર્ણ 'તારો ગળા લગી ભરોસો
છે' ગળામા જીભ ધાલલી-અથ રહેલુ, બોલતા
અટકલુ, બહુ બોલ બોલ કરી કટાળો આપલુ
હોય ત્યારે તેને કહેજે કે, 'ગળામા જીભ ધાલ
હવે' ગળામા જોતર ધાલલુ-કોઇ નવા કા-
મમા કે જળજળમા પહેલ વહેલુ નાખલુ, પીડા
વળગાડી, પોતાના કામમા કે જળજળમા
પહેલવહેલુ નાખલુ, પીડા વળગાડી, પોતાના
કામમા નડે એવુ બીજુ કોઈ કામ કરાવલુ ગળામા
ટાટીઆ-મળે ટાટીઆ ભરાયા હોય એવી સાકડમા
આવી પડલુ તે, ઘણીજ મુસીજાત, જીવ જોખમાય
એવી સ્થિતિમા આવી પડલુ તે, માથે જોખમ
'ગઢની તમે તો ઉલટા મારે મળેજ ટાટીયા ભરા
બ્યા ને, હુ તમને કહુ છુ, ત્યારે ઉલટા તમે મનેજ
લઇ પડો છો'—મુદ્રારાક્ષમ ગળુ પડલુ-વણ
રડવાથી, પડવાથી કે ગરમીથી બાળકને થતો એક
રોગ ગળેપડલુ-તહોમત મૂકલુ, આળ ચઢાવલુ
૨ કોઇ કામ કરાવી લેવાને બાજી પડલુ ૩
બચાવી પડલુ, પારકુ તે પોતાનુ છે એમ દાવો
કરવો ગળે ધાલલુ બીજને સોપલુ, ઓરાઢી
દેલુ જવાબદારી બીજને માથે નાખવી ૨ ધોચલુ
ગળું ઠરલુ-વિશ્વાસઘાત કરવો ગળુ રહેંસલુ
-ગળુ કાપલુ, ગળુ કરલુ ગળે ઉતરલુ-મ-
નમા વાત દસવી, સમજલુ. ગળે છરી મૂકવી-
નુકસાન કરલુ ૨ વિશ્વાસઘાત કરવો ગળે
ફાંસી આવવી-જોખમા આવી પડલુ, ફસાલુ,

સપડાલુ ગળે હાથ મૂકવો-ગળાના સોગન ખાવા
ગળેપડ, વિં પારકુ પોતાનુ કહી દાવો કરનાર,
બચાવી પડનાર [૩ પાકેલુ, ઢીલુ.

ગળેલુ, વિં અવજ, ચોકખુ ૨ એક રમ થએલુ.
ગળો, સ્ત્રીં (મત્ગુળવેલ) એક જાતની કડવી વેલ.
દેશી પૈલકમા બહુ ઉપયોગી હોઇ એના અર્ક, હિમ,
સત્વ અને ધન ડાઢે છે

ગળ્યુ, વિં મીઠુ, ગળપણવાળુ, ચિઠાસવાળુ

ગાગડી, સ્ત્રીં નાનો ગાગડો, કાકરી, કણુ

ગાગડુ, વિં ઢઢણુ, ન બકાચ, ન ચઢે તેલુ ૨ પું
ડોળ, ન પલળે કે નરમ ન થાય તેવો દાણુ.
ગાંગડો, પું નક્કર વસ્તુનો કકડો ૨ ન ફાટેલુ
રેનુ જીડલુ

ગાંગરલુ કિં અં બરાડલુ, ધાધડલુ

ગાગડુ વિં નખળુ, કાગલુ, માલ વગરનુ, મો
પરથી માખે ન ઉડે તેલુ

ગાંગાતણી, નં હા ના કર્યા કરવી તે, આનાકાની.

ગાગૈડલુ, કિં અં બરાડલુ ધાધડલુ

ગાગુ, વિં રાક, નમળુ, ગરીમ [નારો.

ગાગો, પું ગરીમ, ટાપલામા મૂકી તેલ દિવેલ વેન-

ગાંગલુ, કિં સં [સં ગજ] છેતરલુ ફેસ
લાવલુ, ઠગલુ ૨ હાથ મારી જવો, હરાવલુ
૩ તોડલુ, ખડિત કરલુ 'જેણે શરાસન શણુ
ભાળ્યુ, અલ્પ અખડિત ગાળ્યુ.'

ગાગાખોર, પું ગાળે પીનાર, ગજેરી

ગાળે, પું [હિં] એક જાતનો ભાગના જેવો
છોડ અને તેની કળી

ગાંઠ, સ્ત્રીં (સં મચિ) આટીવાળો બધ ૨
ઝાડને જ્યાથી ડાળા ફટે છે તે ભાગ ૩ લાકડા-
ના થડનો ભમરાવાળો ભાગ. ૪. અંટસ, આંટી,
દુસ્મનાઇ, વેર, કીનો ૫ શરીરમા લોહી મકાઇ
જમ જોળી બાઝવી તે, ગડમ ૬ સપ, એકો
'એની એક માઠ છે' ગાંઠનુ-જાતનુ મડા ગાંઠ-
મડાના જેવી સખત ગાઠ, પડેલી ગાઠ ન છૂટે
તેલુ ગાંઠનુ ગોપીચદન-ખાનગી ખરચ; જરૂર-
યદો. ગાંઠ કરવી-પૈસો એકઠો કરવો ગાંઠ પડવી-
વેર બધાલુ, અટસ પડવો ગાંઠ બાધવી-સ્થર-

જુમા રાખતુ ૨. નિશ્ચય કરવો, નક્કી કરવું
ગાંઠગણેશ, પુ. સશય વહેમ ખટકો
ગાંઠડી, સ્ત્રી. ગાસડી, બચકી ૨ ધન પેમો
ગાંઠડો, પુ. ગાસડો, બચકો
ગાંઠજી, ન. સાધો. ૨ એ તાર જોડાયલા હોય ને ૩
ગાંઠવાના દોરા-તાર તે ૪ ગાંઠવાની રીત-ઢબ
ગાંઠવું, કિં. સં. દોરી તાર વગેરેને એક બીજા
સાથે સાધવા, એક બીજા સાથે ગાંઠ રહે તેમ
કરવું, ગુચવું ૨ તાબે રહીને હુકમ માનવો,
બદલું, પત કરવું, લેખવું ૩ મેળવવું, પ્રાપ્ત કરવું
ગાંઠાણુ, વિ. ગાંઠાવાળું,
ગાંઠિયો, પુ. સુકવેલી હળદરનો લાખો કકડો ૨
ચણાના લોટની તળેલી સેવ ૩ ગાંઠ ૪ ગંઠિયો, ધૂત
ગાંઠિયોતાવ, પુ. ગાંઠ નીકળીને આવતો તાવ
ગાંઠો, પુ. ગાંઠ, વેઠો, પેરાઈ આગળનો ભાગ
ગાંઠ, સ્ત્રી, [સં. ગુદા] ન્યાયી શરીરનો મળ-
નર્ક બહાર નીકળે છે તે, અપહાર ૨ ચપડું તાળયું,
એસણી ગાંઠપર હાથ મકવો-એફિકર-નાચત રહેવું
ગાંઠમા ભરાવું-પ્રુશામત કરી વહાલા થવું ગાંઠ
આગળી કરવી-છેડયા કરવું ચિઠવવું ગાંઠતળે
રેલો ને પાગડી વાત મેલો-પોતાનો દોષ હોય તો
પારકો દોષ ન કાઢવો ગાંઠના વેક લગી ડહાણુ-
દોઢ ડહાણુ, ઝીણું
ગાંઠગમચાં, નં. મરગટ, ચામોદિયા, આનાજની
ગાંઠછા-પણુ સ્ત્રી. ઘેલછા ગાંઠાઈ
ગાંઠાઈ, સ્ત્રી. ઘેલાઈ, ગાંઠપણુ
ગાંઠિયું, વિ. ગાંઠ, પેલું, નાદાન
ગાંઠીવ, નં. અર્જુનનું ધનુષ્ય
ગાંઠુ, વિ. ભેળનું ખસેલું, ગાળી ચમકેલ, ચળેલું,
ઘેલું, દિવાનું, સાડીતણું પામળીનું ૨ એવકુશી ભરેલું
ગેરફાયદો થાય તેવું (કામ)
ગાંઠુઘેલું, વિ. ગાંઠ ૨ સાંઠુ, પદ્ધત વગરનું જેમ
આવડે તેમ. ૩ અતિ આનંદવાળું
ગાંઠુગુર, વિ. ગ્રેમઘેલું, મોહાઈ, બહુજ ગાંઠુ
'દરો, નં. ગામતો ઝાપો, ભાગેળ, પરવાડ
'યાંઠુ, નં. ગાંઠીવડું ૨. ભેજસેળ, ગુચવાડો,
'લ,

ગાંઠિયાણું, નં. કરીયાણું વેચવાનો ધંધો ૨
ગુચવાડો
ગાંઠી પુ. કરિયાણું-વસાણું-ઓસડ વગેરે વેચ
નાગે વેપારી ગાંઠીનો ગાંઠી ને પોડીનો પોડી-
શેઠનો શેઠ ને નોકરનો નોકર
ગાંઠીવડું, નં. ગાંઠીનો ધંધો તે ૨ થોડું થોડું
પણુ બધી જાતનું જ્ઞાન હોવું તે
ગાંઠજો, પુ. હળમ, વાળદ, નાપિત ગાંઠજો જેવો
-એશરમ, અવિનીત ગાંઠજણ, સ્ત્રી. ગાંઠજની સ્ત્રી
ગાંઠડી, સ્ત્રી. ડોકાઈ ચીજોનો બાધેલો જથ્થો, પોટલી,
બચકો ૨ વૃષણ ૩ દત્તો, પુ. "તેનો બાપ
ગાંઠડી મૂકી ગયો છે"
ગાંઠડી પોટલી, સ્ત્રી. વગડા લત્તાની બચકી
ગાંઠડો, પુ. મોટી ગાંઠડી ગાંઠડાં પોટલા બાધવા
-ઉચાળો ભરવો, સ્થાન બદલવું
ગાં, સ્ત્રી. ગાય, ગૌ
ગાંઠ, પુ. (સં. ગચ્છતિ) અતર, છેડું, લ બાધનું
માપ, કાસ, દોઢ માઇલ
ગાંઠર (ગાંઠર), સ્ત્રી. (સં. ગાંઠરી) સાકડા મોનું
માટી કે તાબા પિત્તળનું પાણીનું વાસણુ ગાંઠર-
એડિયું-એ ત્રણ ગાંઠરોની ઉતરડ, બેડું, શિકી
ગાંઠરડી, સ્ત્રી. નાની ગાંઠર
ગાંઠ, પુ. એક જાતનું ઝીણું સુતરાઉ રેશમ
કપડું ૨ બટન-બોગિયું ધાલવાનું ઓટેલું નાકું
ગાંઠ, પુ. (ફાંઠગાંઠર) એક જાતનો છેડ તથા
તેનો કાદો, રાતડીઈ ગાંઠરની પીપી વાગી તો
વાગી નહિ તો કરડી બાધી-નુકશાન જાય કે નફો
થાય એ બનેમા જેને સગ્ગુ છે એવા માટે
વપરાય છે ગાંઠર તાણવું-મોટું ટીકું કરવું
ગાંઠરિયો, પુ. ઉણું મોટું ટીકું
ગાંઠવીજ, સ્ત્રી. ગમડાટ અને વીજળીઓ થવી
તે ૨ ખૂબ ધામધુમ કરવી તે
ગાંઠલુ, કિં. અં. (સં. ગાંઠ) ગરજના કરવી,
આકાશમા ગડગડ અવાજ થવો ૨ મોટી જુમ
પાડવી, તકુકલું ૩ વાગવું, અવાજ થવો ૪
મોટું નામ કરવું ૫. ઘાટા પાડી કપકો દેવો
૬ ધામધુમ કરવી, પુલાવું ૭ તુમાખીમા રહેવું.

ગાજતું વાજતુ માડવે આવશે એની મેળે જાહેર થશે-જાણીશે. ગાજતા મેઘ વરસે નહિ-મોલે તે કંઈ ન કરે ગાજે તેતુ વાજે-મોલે તેના ખોર વેચાય ગાજમરદ, પુઠ (આઠ) બહાદુર લડવૈયો, પહેલવાન

ગાઠવુ, કિંઠ અઠ ગાવવુ, છેતરાવુ ર ધસાવુ ગાઠુ વિઠ ધસાયેલુ, નબળુ પડી ગયેલુ ર આજુ ૩ હારેલુ.

ગાડદી, પુઠ (અઠ ગાડદી) સિપાઈ, પહેરેગીર ગાડર, નઠ (સઠ ગડર)થેડુ, મેડુ

ગાડરિયુ, વિઠ ગાડરા જેવુ, ખીકણુ

ગાડરિયો પ્રવાહુ, પુઠ ગાડરની પેઠે વિચાર કર્યા વિના એકની પાછળ બીજાએ દોરાવુ-ધસડાવુ તે ગાડરે નઠ થેડુ, મેડુ

ગાડલી, સ્ત્રીઠ આગશમા જે છ તારા ગાડીના આકારે દેખાય છે તે, રોહિણી નક્ષત્ર ર ગાડલુ, ગાડુ

ગાડવુ, કિંઠ દાટવુ, ખાડો કરીને મૂકવુ

ગાડવો, પુઠ માટીનુ વડા જેવુ વાસણુ.

ગાડી, સ્ત્રીઠ (દેઠ ગડી, સઠ ગત્રી) જેમા બેસીને દૂર જવાય છે તે વાહન, એ અથવા ચાર પૈડાનુ યાન, રેકો, દમણી, ચારક, બગી, ધંઠ ર રેલવે, આગગાડી

ગાડીત, પુઠ ગાડી હાકનાર, ગાડીવાન

ગાડીવાન, પુઠ ગાડી હાકનાર

ગાડુ, નઠ માલ કરવાની જે મોટી બળદની ગાડી તે ગાડુગરીડુ-ગાડુ અને એવુ બીજુ ગાડુ હાકવુ-વાહન ચલાવવુ ર જેમ તેમ કામ ચલાવવુ ૩ બવહાર ચાલુ રાખવો ગાડે ગાડા-પુજળ, દગલાબધ ગાડાવાટ-ધોરી રસ્તો, રાજ-માર્ગ ગાડે ચઢીને આવવુ-ખુદ્દી રીતે, ઉધાડે હોગે ગાડાના હડા જેવડુ (નાક)-ધણુજ મોડુ ગાઠ, વિઠ (સઠ) ભારી, ધોર, (ઉવ) ર અત્યત, ધણુજ (અધાર્) ૩ અતિથય, છેકળ (અચાન)

ગાઠું, વિઠ ધાડુ, બહુજ

ગાજું, નઠ ગાયન, ગીત

ગાત, નઠ ગાત્ર, શરીર, અંગ

ગાતડી, સ્ત્રીઠઆઠણુ ઓઢી છાતીપર ગાઠ વાળવી

તે, ધાટડી

[બુદ્ધાબુદ્ધ અવયવ.

ગાતર, નઠ (સઠ ગાત્ર)અંગ, શરીર ર શરીરના ગાત્ર, નઠ (સઠ) શરીરના સ્નાયુ 'તેના ગાત્ર શિથિલ થઈ ગયા છે' ર અંગ, અવયવ.

ગાથા, સ્ત્રીઠ(સઠગૈ-ગાથુ)એક તરેહની કવિતા ર કવિતામા લખેલી વાર્તા તે કથા, વાર્તા

ગાઠલુ, નઠ ભારે મોડુ ગોઠડુ

ગાદી, સ્ત્રીઠઉચી બેઠક, જળદાર બિછાનુ ર આસન, તખ્ત, સિંહાસન [૩ વારસ

ગાદીપતિ, પુઠગાદીનો ધણી, રાજ. ર મહત, ઉપરી

ગાન, નઠ (સઠ ગૈ) ગાયન. [ખુશાલી

ગાનતાન, નઠ ગાવુ બજાવવુ તે ર ચેનબાજ,

ગાન્ધર્વ, વિઠ ગંધર્વને લગતુ, ગંધર્વ પ્રમાણેનુ

ગાન્ધર્વ વિવાહ, પુઠ વર કન્યા ખેતાની મેળે લગ્ન કરે તે [કૌરવોની માતા.

ગાન્ધારી, સ્ત્રીઠગન્ધારદેશના રાજની પુત્રી અને

ગારેલ, ૧૪૦ (આઠ)અસાવધ, બેખબર, બેભાન

ગાબડી, સ્ત્રીઠ વાનુ કાણુ, નાનુ ગાબડુ ર કપતર

ઉખેડી ગયેથી પડેલા આછો ખાડો. ૩ એકએક

ગેરહાજર રહેવુ તે, બહાનુ કાઢીને જતુ રહેવુ તે

ગાબડુ, નઠગાબડી, કાણુ બહાર ર સટકી જતુ તે

ગાભ, પુઠગરભ, બુઓ 'આભ, ગાભ ને વર્ષા તારા'

ગાભણી સ્ત્રીઠ (સઠ ગભણી) ગર્ભવાળી

ગાભરે, વિઠ અકળાયેલુ, ચુચવાયેલુ, ચિત્ત શાત

ન હોય તેવુ, બહેબાકળુ

ગાભલુ, નઠ પિજેલા રૂનો ગોટા ર વાદળ જેવુ

તે ૩ નાબુક ને પોચુ એવુ જે તે, કડકો, ગાભો

ગાભાચુ થા, પુઠ ફાટેલા તુટેલા કપડા-કાગળના

ટકડા, મેલાડુચા

ગાભો, પુઠ પાંધડીમા ધાલવાનુ બોતાનું; ચુથરુ ર

મહેલા ધરેણામા તાપ્પા પિતળની જે સળી મૂક-

વામા આવ છે તે ૩ લુગડાનો નકામો કુચો, રફી

કપડુ ૪ ચર ગાભા કાઢી નાખવા-મહાત કરવુ,

આટો કાઢી નાખવો

ગામ, નઠ(સંઠગામ)કેટલાક ધરો અને ધોડીક

વસ્તીવાળુ ગામડુ, બેડુ [આજીવિકા તે

ગામગરાસ, પુઠ માલમિલકત, ગામની આવકરૂપી

ગામગોર, પુ૦ પરોત ગામોટ
 ગામડી, વિ૦ (સ૦ ગ્રામસ્થ) ગામડા સખધી,
 ગામડાની રીતભાતનુ, દેશી
 ગામડિયુ, વિ૦ ગામડાની રીતભાતનુ, જગની,
 સકાષ વગરનુ ગામડી, અણુકિસખી ૩ અમખ્ય,
 તોછકુ.
 ગામડિયો, પુ૦ ગામડાનો રહેનાર, રાચો, રાભો
 ગામડુ, ન૦ નાનુ ગામ [ગ્રામદેવતા.
 ગામદેવી સ્ત્રી૦ ગામનુ રક્ષણ કરનારી દેવી તે,
 ગામપચ, ન૦ ગામના આગેવાનોનુ મંડળ [દુ. ખ
 ગામવખો, પુ૦ ગામથી જુદા પડવુ તે, ગ્રામભાગનુ
 ગામસારણી, સ્ત્રી૦ આખુ ગામ જમવા નોતરવુ
 તે, શબુમેળો
 ગામી, પુ૦ ગામનો માલીક, મુખી ૨. માળી
 ગામો, વિ૦ જનાર 'ક્ષેત્રગામી'
 ગામેતી, પુ૦ ગામનો કાટવાળ, ગામ ધણી
 ગામોટ, પુ૦ ગામડાના લોકને શુભાશુભ કર્મ કરા-
 વનાર, ગામગોર.
 ગામોટુ, ન૦ ગામોટનો જે ધધો તે
 ગામોતર, પુ૦ ગામનો બહારવટિયો
 ગામોતરો, ન૦ (સ૦ ગ્રામાન્તર) પરદેશ ક્યા
 કરવુ તે, દેશભાગ, વિવાસન
 ગામ્ભીર્ય ન૦ (સ૦) ગભીરપણુ, ગભીરતા
 ગાય, સ્ત્રી૦ (સ૦ ગૌ.) જેને ગળે જડી ચામડી
 લખડતી હોય તેવી પશુની માદા, ધેનુ, ગૌ ૨
 સાલસ ગાયના ભાષ જેવુ-મૂર્ખ, જુડથલ, બેલ
 જેવુ ગાયનુ ભેમ તળે અને ભેસનુ ગાય તળે
 સમજ્યા વગરનો ફેરફાર તે, ગગળડ સગળડ
 ગાયક, પુ૦ (સ૦) ગાનારો, ગવૈયો
 ગાયકવાડ, પુ૦ એક રાજવંશી અટક વડોદરાના
 ગામગો ગાયકવાડ કહેવાય છે
 ગાયકવાડી, વિ૦ અધેરવાળુ, સોસજી
 ગાયકા, સ્ત્રી૦ ગાનારી
 ગાયત્રી, સ્ત્રી૦ (સ૦) એક વદનો મંત્ર ૐ
 ત્ર્યમ્બકેતુર્વાજયે । મર્ગદેવસ્ય ધીમહિ । ધિયો યો ન
 પ્રચોદયાત । એ મંત્રનો ઉપવીત દેવાયા પછી બ્રાહ્મ-
 જી, ક્ષત્રિય અને વૈશ્યને રોજ જપ કરવાનો હોય છે

એને શક્તિ (દેવી) રૂપે કહી સ્તુતિ કરે છે ૨
 ચોવીસ અક્ષરનો એક વૈદ્ય છદ એમા છ છના
 ચાર ને આઠ અક્ષરના ત્રણ ચરણ હોય છે
 ગાયન, ન૦ ગાવુ તે, ગીત ગાવાની વિદ્યા-કળા
 ગાર, સ્ત્રી૦ છાણુ માટીનો લીપવાનો ગારો
 ગાર, વિ૦ ગાર જેવુ ૨. ધણુજ ઠકુ ૩ પુ૦
 (કાં) કરનાર, અર્થ સૂચક પ્રત્યય 'મદદગાર'
 ગારદી, પુ૦ (અ. ૦ ગાર્ડ) પહેરેગીર, ચોકીદાર
 ગારવો, પુ૦ ગર્વ, અહ કાર. 'માનવતી મા કુ ગારવો'
 ગારિયુ, ન૦ ગાર ૨ રાધેલા અન ઉપર ઢાકવાનુ
 ટોપલા જેવુ માટીનુ કામ ૩ ગારો વહેનાર મજુર
 ગારુડી, પુ૦ (સ૦ ગારુડિક) બાજુગર, મદારી,
 વાદી, જાદુગર ૨ મેલી વિદ્યા જાણનારો ૩ ચિકિ-
 ત્સક લિપક [ચાલાકી
 ગારુડીવિદ્યા, સ્ત્રી૦ નજરખધી, ઇદ્રજાળ, હાથ
 ગારો, પુ૦ ગાર કાદવ કચરો ૨ પલાળી કમણેલ
 મટોડુ ૩ કાલ, કહોવડાવેલો ચુનો [ગૃહસ્થપણુ.
 ગાર્હસ્થ, ન૦ (સ૦) પરણેલી જીવગીની સ્થિતિ,
 ગાલ, સ્ત્રી૦ જમવા ખેડેલી પગત, હાર, ધાલ
 ગાલ, પુ૦ (સ૦ લલ) ચેહેરાની બાજુનો આખની
 નીચેનો જે ભાગ તે
 ગાલમશુરિયુ, ન૦ (આ. ૦ મશર) ગાલ નીચે મક-
 વાનુ મશરનુ ગોળ નાનુ ઓસીકુ
 ગાલમાર, વિ૦ બઝારખોર, ગપાટા હાકનાર.
 ગાલાવેલુ, ન૦ દાધારેયુ, અડધુ ગાડા જેવુ
 ગાલી, સ્ત્રી૦ મેકુગરો વચ્ચેની જગા, ખીણ ૨ ગાળ
 ગાલીચો, પુ૦ (કાં) ફલ વેલજુદાવાળુ પાયરવાનુ
 બિજાનુ, ઉંચી જાતની સેતર જી
 ગાલ્લી, સ્ત્રી૦ ગાડી, કમણી ૨. ત્રીમણુનુ એક માપ
 ગાલ્લુ, ન૦ મોટુ ગાડુ, બિજગાલ્લુ
 ગાવડી, સ્ત્રી૦ ગાય, ગૌ, ધેનુ [મૂર્ખ
 ગાવદી, વિ૦ ગોળુ, ગદુ ૨ જગલી, અણુસમજી,
 ગાવડી, સ્ત્રી૦ (ગામડી) દલાલી, આડત
 ગાવુ, કિ. ૦ સ૦ (ગૈ-ગાવુ) કાનને પ્રિય લાગે
 તેવો રાગ કાઢવો, અવાપવુ ૨ કવિતા બોલવી
 ૩ કોઈના વખાણુ કરવા, બજાગા ડુકવા, ઉપકાર
 કર્યો હોય તે કહી બતાવવુ.

ગાસ-હ, પુઠાણીની આસપાસનો વટાયલો કચરો,
 ૨ તુવેરો ઈં ના ઝીણા છોડા
 ગાળ, સ્ત્રી (સં ગાવિ)રીસ ચઢે તેવું ભાષણ,
 અપશબ્દ, ભુકુ ભાષણ ૨ પુઠ કુવામાનો ગાળતા
 નીકળેલો કચરો
 ગાળવું, કિં સં કુવા વગેરેમાથી કચરો કાઢવા
 ૨ ધાતુનો આચ દષ્ટ રસ કરવો, ઓગાળવું ૩
 પાણી વગેરેને ગળી શુદ્ધ કરવું, છણવું ૫ ચાળવું,
 નિતારવું ૬ ઘટાડવું, પાતળું કરી નાખવું, સુકવવું
 ૭ વખત કાઢવો ગુળરવું
 ગાળાગાળી, સ્ત્રી અરસપરસ અપશબ્દ કહેવા તે
 ગાળિયું, નં છાશના ટુચા ૨ કામનું બધન ૩
 ગળણી ૪ ઢોરની ડોકમા ધાલવાનો દોગડાનો
 ગાળો ગાળિયું કાઢી નાખવું-વચમાથી છટકી
 જવું, કામમાથી ખસી જવું, બહાનું ડાઢી ન કરવું
 ગાળી, સ્ત્રી ગાળ
 ગાળું, નં વચમાનો વખત, છેદું
 ગાળો, પુઠ ઐરાને પહેરવાનું એક જાતનું કપડું
 ૨ પિંજેલું ૩૩ અવધિ, વેળા, અવકાશ ૪ ફેર,
 વટાવ, વચ્ચેનો તફાવત ૫ છેદું, અતર ૬ આખા
 ધરના લખાણ ભાગમાતો દરેક ખડ, વિભાગ ૭
 મોસમ, રત “લગન ગાળો” ૮ ફાસો, દોરડાની
 સરકાવાય તેની આડી ૯ ઘટીનું મો ૧૦ સાધા,
 શરીરમધ ૧૧ ઓસાર, પહોળાઈ, પનો
 ગિદુ, પુઠ ગેદ, ફૂલનો દડો. [સજડ, ઘટ
 ગિચ્ચ, વિઠ્ઠીડાયલું, સકડાઈ રહેલું ભરપુર ૨ અઠ
 ગિદડ, વિઠ આળસુ, સુસ્ત, પડી રહેનાર ૨ નઠ
 ગિવ, પુઠ ધા, ચોટ ૨ હડસેલો, ધક્કો [શિયાળ
 ગિખ્ખો, પુઠ મુક્કોનો માર તે, ડોસો, ગડડો
 ગિરજા, સ્ત્રી પાર્વતી, ગિરિજા
 ગિરદ, સ્ત્રી (ફાં) ધૂળ, રજ ૨ હવામા ધૂળની
 જે કણો ઉડે છે તે [બોધી, જખાન.
 ગિરા, સ્ત્રી (સં ઉદ્ધગિર) પાણી, સરસ્વતિ,
 ગિરાસ, પુઠ ગરાસ, ભુઓ
 ગિરિ, પુઠ (સં) પહાડ, કુગર, પર્વત.
 ગિરિવર, વિઠ પર્વતને ઉચકનાર, શ્રીકૃષ્ણ
 ગિરિધારી, પુઠ શ્રીકૃષ્ણ.

ગિરિરાજ પુઠ મોટો પર્વત, પર્વતોનો રાજા.
 ગિરિરાગ, નં (સં) પર્વતની ટોચ, શિખર
 ગિરીશ, પુઠ (સં) મોટો પર્વત, હિમાલય પર્વત
 ગિરેમાજ, નં (હિં ગિરના) એક જાતનું ગુલાદ
 ખાનારું કણુતર [ઢોકે તે ભાગ, ગળુબધ
 ગિરેખાન, પુઠ (ફાં) પોશાકનો ડોક ગરદનને
 ગિલાખોર, વિઠ (ફાં) નિંદાખોર, બદખોઈ કર-
 નાર ૨ ચાડિયો [મોજો થાય છે તે, વંજ.
 ગિદલી, સ્ત્રી ગીલી, મોઢ ૨ દરદને લીધે કંકણ
 ગિદલાદડો, પુઠ મોઢદડાની રમેત.
 ગિદલો, પુઠ (ફાં) કાઢની આખર જાય તેવી
 ગાત ઉરાડવી તે, ગીખત, નિંદા,
 ગિસોડા, નં તુગિયા [મથો.—શામળ
 ગિસ્ત વિઠ નકાચુ, ફોગટ ‘તે ગિસ્ત બોલ માર્યો
 ગીગલાવું, કિં અઠ મકળાવું, ગભરાવું ૨ ખુશી
 થવું, કીલકારીઓ ડરવી
 ગીગી, સ્ત્રી કાકી, નાની છોકરી, બાળકી
 ગીગો, પુઠ કાકા, નાનો છોકરો
 ગીચ, વિઠ સકડાયેલું, ભિડાયેલું, ભરચક, ભરપુર
 ગીત, નં (સં) રાગમા ગતાય તેવા પદ, ગાયન
 ૨ ધોળ, ગરબી ૩ ગાણા
 ગીતા, સ્ત્રી (સં) ઉપદેશાત્મક કથા, જેમા જ્ઞાન
 બોધ હોય તેવો ગ્રંથ
 ગીતાર્થ, પુઠ જ્ઞેન સિદ્ધાંતના અર્થ જાણનાર
 ગીતિ, સ્ત્રી (સં) આપો છદનો એક ભેદ. એમા
 પહેલા ને ત્રીજા ચરણમા ૧૨, અને બીજાને
 ચોથો ચરણમા ૧૮ માત્રા હોય છે
 ગીદ, નં ગીવ, ભુઓ. [મોટું એક પક્ષી, ગડધન
 ગીધ, નં (સં ગૃધ્ર) માસ ખાનારું સમડીથી
 ગોની, સ્ત્રી (પાં, અં) સોનાનો એક ક્ષિપ્રિશ
 સિંકો, ૧૫ રૂપિયાનો સિંકો
 ગીખત, સ્ત્રી (આં) બદખોઈ, નિંદા ૨ તહો-
 મત; આળ. ૩ ચાડી.
 ગોખતખોર, વિઠ નિંદાખોર, ચાડીઓ.
 ગીખવું, કિં સં પીટવું, ધીમવું, ગડદા મારવા.
 ગમોગીમ, અઠ ઉપરાઉપરી, ધબોધમ.
 ગીર, અઠ ગોસાઈઓની જાત બતાવનાર પ્રત્યય,

૨ (ફાં) લેનાર, વાળુ, જોનાર, એવો અર્થ
સચક પ્રત્યય ' દસ્તગીર, તમાસમીર ' ૩ નં ગીર-
નારનું જગલ

ગીરદેશી, સ્ત્રીં બલિહારી ખુખી
ગીરદે, પું પ્રવાહીનો ઠરેલો કચરો, માળ, બગદો
ગીરનાર, પું એ નામનો એક પર્વત, ગૈવતાચળ
ગરનારા, પું ગીરનાર પાસે રહેતા બ્રાહ્મણો
ગારફતાર, વિં (ફાં) તક્ષીન ગર્ક થયેલું એકતાર
ગીરફતારી, સ્ત્રીં તક્ષાનતા, એકતારપણું.
ગીરવી, વિં (ફાં) ઘરેણે આપેલું-લીધેલું હોય તેવું
ગીરે, વિં ઘરેણે પાસે રાખેલું હોય તેવું
ગીરેખત, નં (ફાં) ઘરેણિયાત દસ્તાવેજ, સાનખત
ગીરેનું, વિં પોતીકું, પોતાનું, ગાઠનું, ૨ ઘરેણિયાત
ગીર્વાણ, વિં (સં) દેવ સ બધી, દેવતાઇ ૨ સસ્કૃત
ગીલતાન, પું (ફાં) સ્ત્રીતરેલો ચીકલવટ, વોડયાટ
ગીસી, સ્ત્રીં ગલી, કોઇનો હાથ અડતો થતી શરી-
ની ચમક તે ૨ મોઇ

ગીસલુ, નં ધુસરું, જેસલુ (કાઠિં)
ગુ ગણ, વિંનાકમાંથી બોલતું, ગુ ગુ [ગલરામણ
ગુ ગળાટ, પું શ્વાસારોધ, શ્વાસના રોકાણની
ગુ ગળાવું, કિં અં અકળાવું ગલરાવું, શ્વાસના
અટાવથી અમુઝાવું
ગુ ગુ, નંનાડ્ડો જાડામળ, ગુ ગો, સિંટનો લોચો
ગુ ગુ, વિં ગુ ગણુર મુય
ગુ ગો, પુંનાડ્ડો મળનો લોચો, પોપડો, ૨ એક
જાતનો જીવડો ૩ વિંનાકમાં બોલનારો ગુ ગણો
૪ [ફાં] બોળડો.

ગુ ચ, સ્ત્રીં આટી, પેચ દોરાની ગુ ચ' ૨ ખારીકી,
પેચ, આટીધુટી [તિવું જે તે
ગુ ચવણુ, સ્ત્રીં ખારીકી, આટી, પેચ, ઉકેલ ન થાય
ગુ ચવણી, સ્ત્રીં ગુ ચવાડાં, ગુ ચવણ
ગુ ચવણુ, કિં સં અકળાવણુ, ગુ ચાય તેમ
કરવું, પેચમાં આણવું
ગુ ચવાડો-રા, પું ગુ ચવણુ, જુઓ
ગુ ચવાવું, કિં અં ગલરાવું અકળાવું, ચિત્તની
વિજ્ઞતા કરવી ૨ સેળભેળ થવું, ગુ ચાઇ જવું.
ગુ છળી, સ્ત્રીં (સં ગુચ્છ) દોરીની આટી

પતંગની કાચ પાયેલી દોરી, માળો
ગુ છળુ, નં ગોળ આકારમાં વિટેલું હોય તે
ગુ જ, સ્ત્રીં છાનીવાત, છાની અને ધીમી વાતો,
રહસ્ય ૨ ચણોડી ૩ ગાઠ, આટી. ૪ ગુ જરવ
ગુ જવું, કિં સં ગણુગણુ અવ્યક્ત મધુર
અવાજ કરવો તે ૨ ગોટાવું

ગુ જા, સ્ત્રીં ગ્યનોરી ૨ રતિ [૨ ગણુગણુટ, ઝકાર
ગુ જર પું ભમરા-મધમાખની પાખોનો અવાજ
ગુ જરવ, પું ગુ જર
ગુ જરા, નં (ફાં) શક્તિ, સામથ્ય, બળ, ગળુ
ગુ જ્યુ, નં ગજવું, ખીસું ૨ ધુમાતો દેવતા
ગુ જુ, નં ગજવું, ખીસું
ગુ ઠન નં ગુ થણ, ગાંજુ
ગુ ઠો, પું જમીનનું એક માપ
ગુ જુસુ, વિં જાડું ને ઠીંગણું, ગદાલું
ગુ તાવું, કિં અંકામકાજમાં રોકાવું-હોવું
ગુ તો પું અટસ, ગાંક ૨ ગુ ચ, આટી ૩
ડપકો, મમરો શડ

ગુ થણ, નં ગુ થવાની ડગા-કામ તે, ગુ થાવું તે
ગુ થણી, સ્ત્રીં ગુ થવાની મજૂરી ૨ ગુ થવાની
આવડત, ગુ થણું જે કામ તે
ગુ થવું, કિં સં (સં પ્રથ્-વણુ) દોરા અથવા
તારને એક બીજા સાથે બેડી સાકળી-જાળી કરવી
ગુ થાવું, કિં અં ગુ થેલું થવું, જોડાવું, ગાંકાવું ૨
ગુ ચવણુમાં પડવું, રોકાવું, ગુ ચવાવું, ભરાવું
ગુ દ, પું મંગોદ/ગુ દર.

ગુ દડો, પું એક જાતનું ઘાસ [રસ, નિર્ધાસ, ગાળ
ગુ દર, પું જાડની છાવમાંથી નીકળતો ચીકણો
ગુ દરપાક, પું ગુ દરની સાથે મસાલો મેળવી
તૈયાર કરેલો પુષ્ટિકારક પાક તે ૨ ટાઢો માર
ગુ દરિયુ, નં ગુ દર પલાળવાનું પાત્ર [જાણુ
ગુ દવડું, નં એક જાતની ખાવાની ચીજ, ગુલામ
ગુ દવું, કિં સં ગાળી મસળીને નરમ કરવું, ફેળ-
વવું ૨ મારવું ઠોકવું, ૩ ખુદવું, કચરવું
ગુ દાવણું, કિં સં ગદાવણું, ખુદાવણું
ગુ દાવું, કિં અં ગુ દાવું, કચરાવું, ચગદાઈ જવું
૨ હરાન થવું, ગાંકાવું.

ગુદિયું, વિં ચીકણ, ગુદરવાળુ ૨. ગુદરિયુ
ગુદી, સ્ત્રી(એક જાતનું ઝાડ
ગુદીપાક, પું માર ૨ ગુદરપાક
ગુદુ, નંગુદીનું ફળ [જાતનો ગુદર
ગુગળ, પું (સં) બળતા સુગંધ આપતો એક
ગુગળી, પું બાલણની એક જાત ૨ વિંબબીલ,
કજુસ ૩ ગદુ, મેલુ ૪ નં ગુગળનું ઝાડ
ગુચપુચ, વિં ગુમ, જાનમાનું, ધીરુધીરુ ૨
અં ચૂપચાપ, છૂપી રીતે
ગુચ્છ, પું (સં) ગુચ્છા. ગુચ્છદાર-ગુચ્છવાળુ
ગુચ્છા, પું ગોટા, કલાગી, વસ્તુનો સમુદાય ૨
વાળનો જથ્થો, ભુલ્કા [અણ્વીદાર ખીલો
ગુજ, સ્ત્રી(એક પાટીઆ સાધવાનો ખીલો, એ બાજુ
ગુજર, પું ગુજ્જર, ભુએ
ગુજરડા ગોરમટી, સ્ત્રી(અહશાતિ કંગવા સાર
ચોરી કરવા માટે માટી લાવે છે તે
ગુજરડુ, નં ગણપતિની પાસે મૂકવાનું માટીનું
વાસણ, માટીની ગાજર જેવી આકૃતિ
ગુજરવુ, કિં અં (ફાં) ગુઝરનું જવુ, વહી
જવુ, વીતવુ, ક્ષય થવો, વટવુ ૨ નાશ પામવુ, મરી
જવુ ૩ બનવુ, માથે આવી પડવુ
ગુજરાત, સ્ત્રી(ગુજર્+રાષ્ટ્ર) હિંદની પશ્ચિમે
આવેલો ગુજરાનો દેશ
ગુજરાતી, વિં ગુજરાત સમધી, ગુજરાતમા રહે-
નાર ૨ ગુજરાતની ભાષા-લોક સમધી
ગુજરાન, નં (ફાં) નિર્વાહ, જે ઉપર જીવન
નિભે તે, ૨ જેથી જી દગી સલામત રહે તેવી ખોરાકી
પોશાકીની તજનીજ, આજીવકા
ગુજરી, સ્ત્રી(સં) સ્ત્રીને હાથે પહેરવાનું કંકણ.
૨ શહેર-કમ્પામા સાંજ સવાર ભરાતો બજાર
૩ ગુજરાત દેશની સ્ત્રી
ગુજરી જવું, કિં અં મરી જવુ, નાશ થવો ૨
બનવુ વહી જવુ, વિતવુ, વટવુ.
ગુજર ટોદલો, પું મોઢ દડાની એક રમત
ગુજરત, સ્ત્રી(ફાં) સાક્ષી, રખર.
ગુજરવું, કિં સં (ફાં) રણ કરવું દાદ માગવી.
૨. વિતાડવું, ગાળવું, નિર્ગમન કરવું, બરબાદ કરવું.

૩ સતાવવું, પીડવું, પજવવું. બુદ્ધિમ ગુજરવો—
દુ બ દેવું પજવવું દિવસ ગુજરવા-દિવસ બ્ય-
તિત કરવા-ગુમાવવા અરજ ગુજરવી-રોડડાં
રોવા, દાદ માગવી
ગુજરો, પું (ફાં) નિભાવ, નિર્વાહ.
ગુજ્જર, પું (સં) એક જાતનો ગુદર ૨ બા-
વળની એક જાત [બોની બાધેલી ચોપડી.
ગુટકો, પું આડા લખેલા નાના કદના પાનાં-
ગુટિકા, સ્ત્રી(સં) ગોળી, ગરગોલી.
ગુડ, પું (હિં) ગોળ
ગુડવુ, કિં સં કાપવું, વાઢવું, ૨ દાટી બાલવું.
ગુડાકેશ, પું શિવ ૨ અર્જુન
ગુડી, સ્ત્રી(મંબુડ) ખુશીનો કુડો, માણેકસ્તભ.
ગુડી પડવો, પું ચૈતર શુદ્ધ ૧, એસતુ વર્ષ
ગુડો, પું મરનારને રોવા જવું તે, કાણુ. ૨. પગનો
નળો. ૩. બળ, શક્તિ, હાઝા. ૪. વિંબુચ્યુ, શક.
ગુણ, પું (સં) આસિયત તે, ધર્મ ૨ લક્ષણ, શક્તિ,
કામસિયત, ડહાપણ, આચરણ. ૩. કાયદો, લાભ. ૪.
તબિયત ઉપર થતી સારી અસર, અનુકુળ આવવું
પ. આસિયત, પ્રકૃતિ, સ્વભાવ ૬ માણસની પ્રકૃતિના
પ્રકાર (સત્ત્વ, રજ ને તમ) ૭ દોરી, પણુ (ધનુ-
પની) ૮ ગણેલું, ગુણીને વધારેલું “જાતગુણ, અષ્ટ-
ગુણ” ૯. (બૃમિતિમા) કૌસની જમા. ૧૦ ત્રણ
સખ્યાની સઘા ૧૧. દોર, દોરકુ, રસો. ૧૨ સ્ત્રી
જાલકુ, લગકુ ૧૩ કાચળો, થેલો ૧૪ ચાર
મણતુ માપ, ગુણી [કારી, આભારી
ગુણુએશિંગણુ, વિં ગુણુથી દબાએલું, ઉપ
ગુણુક, વિંબેથી ગુણુવું તે, ગુણુગાનાર, આવર્તક.
ગુણુકથન, નં ગુણુ કહેવા તે, વખાણુ, ગુણુનુવાદ.
ગુણુકા, સ્ત્રી(ગણુકા
ગુણુકાંક, પું જે આકાશી ગુણુવાનું હોય તે.
ગુણુકારક, વિં કાયદો કરનાર, હિતકર, ઉપયોગી,
ફળદાયક
ગુણુગાન, નં ગુણુકથન, કથા, આખ્યાન
ગુણુગુણુ, અં ગણુગણુ ૨ બડબડ.
ગુણુગુજ, વિં (સં) ગુણુ બળનાર, ગુણુ;
૨ સ્ત્રી ખ્યાતિ

ગુણ્યાહક, વિં (સં) ગુણ્ય જાણનાર, ગુણ્યલેનાર
 ગુણ્યાહી, વિં ગુણ્ય, ગુણ્યલેનાર
 ગુણ્ય, વિં (સં) ગુણ્ય જાણનાર કદરદાન.
 ગુણ્યનિધિ, પું (સં) ગુણ્યનો ભંડાર, ગુણ્યાગર.
 ગુણ્યાપાટ, નં (સં) તાટ, શણ્ય સુતળીનો વણાટ—તાપકુ
 ગુણ્યાપાડ, પું સપાકુ, આભાર, ઉપકાર
 ગુણ્યવત-વાન, વિં (સં) સારા લક્ષણવાળું,
 ગુણ્ય, ગુણ્યવાળું
 ગુણ્યાવાચક, વિં (સં) જે ગુણ્ય બતાવે છે તે
 ગુણ્યવિશેષણ, નં (સં) ગુણ્ય દેખાડનાર શબ્દ,
 કાઈ વસ્તુ—નામનો સારો ખોટો ધર્મ બતાવનાર
 વિશેષણનો એક ભેદ ‘રાતો ઘોડો’
 ગુણ્યું, કિં સંએક સખ્યાને, બીજી સખ્યાના
 પ્રમાણે વધારવી, એક એકથી વધારવું
 ગુણ્યાગર, પું ગુણ્યનો ભંડાર, ગુણ્યનિધિ
 ગુણ્યાહીન, વિં યોગ્યતા વગરનું, ગુણ્ય વગરનું, નાલાયક
 ગુણ્યાકાર, પું (સં) ગુણ્ય+આ+કૃ-કરવું એક
 સખ્યાને બીજી સખ્યાએ ગુણ્યાથી જે રકમ
 ઉપજે તે ર એક સખ્યાને બીજીએ ગુણ્યાની, ટુકડી
 રીતે સરવાળો કરવાની જે રીત તે, ધાત, ગુણ્યતા
 ગુણ્યાતીત, વિં (સં) અતિ+ઈ-જવું ત્રણે ગુણ્યાની
 કલ્પના રહિત—નિરાકાર ધર્મ તે
 ગુણ્યાન્વિત, વિં (સં) ગુણ્યયુક્ત, ગુણ્યવાળું
 ગુણ્યિયલ, વિં ગુણ્યવત, જુઓ
 ગુણ્યિયો પું મોટો ઘડાર ગુણ્ય, થેલો
 ગુણ્યી, વિં ગુણ્યવાળું, મદગુણ્યી, સદાચારી
 ગુણ્યી, પું ભૂતપ્રેતકાઠનારો, ભુવો ર થેલો, કાચળો
 ગુણ્યીજન, પું મજન, ગુણ્યવાળું માણસ વિદ્વાન
 ગુણ્યાતર, નં એક જાતની બે સખ્યાને પરસ્પર
 ભાગ્યાથી ભાગાકાગની જે સખ્યા આવે તે
 ભાગે આવવું
 ગુણ્યું, નં પાપડનો ડુંબ, ગુણ્ય
 ગુણ્ય, વિં ગુણ્યવાને યોગ્ય
 ગુણ્યાક, પું (સં) જે આકાશને બીજા કાંઈ
 માંથી ગુણ્યને વધારવા હોય તે
 ગુણ્યો, પું કાંઈ મજા, એક હત્યુ વપાગ મકનો
 ગુદસ્ત, નં (સં) ગત પાડવું

ગુદા, સ્ત્રીં (સં) ગુદ) ગાડ, મળદાર
 ગુનેહગાર, વિં (સં) અપરાધી, તકસીરવાન ર પાપી
 ગુનેહગારી, સ્ત્રીં તકસીર, વાક, અપરાધ, દોષ
 સળ, દડ.
 ગુનો, પું તકસીર, વાક, અપરાધ, દોષ
 ગુપચૂપ, અંછાનામાના, કોઈ ન જાણે તેમ
 ગુમે, વિં (સં) જાનું, કોઈ જુવે—જાણે નહિ
 તેવું, છુપાવેલું
 ગુણ્યો, પું કાચળો, ગુણ્ય ર સરસામાન ગુણ્યા
 ભરવા—સરસાસાન લઈ જવું રહેવું, નાશી જવું,
 પોખારા ગણવા, ધર વાખરો ઉપાડી જવો, ખડીયા
 ભરવા ‘અધિકારીની બદલીની સાથે જડભરત
 આશ્રિતોને ગુણ્યા ભરવા પડે છે’—ગર્વવસેન
 ગુમ્મી, સ્ત્રીં (સં) ગુમ્મિ—બચાવ) લાકડીની અંદર
 રહે તેવી બેધારી લોઢાની ચીપ
 ગુફતેજી, સ્ત્રીં (સં) જાની વાત, મસવત, ગુજ
 ગુફા સ્ત્રીં [સં] પહાડમાનું પોલાણ ઉડો—અ-
 ધારો ખાડો તે. [હિંય તેવું ૩ ચકચુર એકતાર
 ગુમ, અં (સં) ચૂપ, સ્તબ્ધ, સજડ ર ખોવાયું
 ગુમજ, પું (સં, મં) ધુમટ) કળસના આકા-
 રની કમાનદાર બાધણી તે, ધુમટ, ઘટાટોપ.
 ગુમક, નં લોહીના બગાડથી થતો કંઈક ફેલો,
 ગોડ ગુમકે ધસી ચોપડવાનું—નકામુર કિંમત
 વગરનું ગુમકુ ફાટયું તે વૈદ વેરી—મગજ સરી
 કે થયા સર્વ વેરી
 ગુમાન, નં (સં) અહંકાર, ગર્વ ર તોર,
 પતરાજ, ફાકો [રાખનાર, ડાળી.
 ગુમાની, વિં અહંકારી, ગર્વિષ્ટ ર તોરી, ફાકો
 ગુમાર, વિં (સં) જ ગલી, ઉદ્ધત, . અણસમજી,
 સમ્યતા રહિત ર ડાચુ, અણચડ ૩ સુસ્ત
 ગુમાવવું, કિં સં ખોટું, પાસેથી જવું રહે તેમ
 કગડું, પાડી નાખવું નકામું કાઢવું, બ્યર્થ જવા
 દેવું ૩ ધનધાણી કરવું, ઉડાડી દેવું, ખગચી નાખવું
 ગુમાસ્તી, સ્ત્રીં (સં) મહેતાગીરી ગુમસ્તાનું
 કામ તે ર પગાર, વેતન
 ગુમાસ્તો પું (સં) વેપારીનો મહેતા, કાગકુન
 આકતિયો, મુનીમ, સોદો દાવનાર તથા હિસાબ
 ગુમ્મા, પું મુચી, ગડો, મુકી [ગાખનાર

ગુરુમંત્ર, વિં (સં ૦ ગુરુ) ગુરુલું, સાકળેલું
ગુરુ, સ્ત્રી ૦ ગર, માવો
ગુરુગુરુવું, કિં ૦ અં ૦ ધુરકવુ, ગુરુકાયુ કરવુ
ગુરુજ, સ્ત્રી ૦ (ફાં ૦) મુદ્ગર, મુચળ, સાગ
ગુરુજી, વિં ૦ પુષ્કળ વાગવાળા ઠિંગણા કુતરાની
એક જાત

ગુરુથમાની, વિં ૦ મૃત, મધુમ, સ્વર્ગવાસી
ગુરુદો, પું ૦ લોહાનો મુગદળ ૨ મૂત્રપિંડ, મૂત્રાશય
ગુરુવુ, કિં ૦ અં ૦ ધુરકવુ, ધુધુ કરવુ
ગુરા, પું ૦ પગ. (બહુવચન)

ગુરાખ, નં ૦ એક જાતનું વહાણ
ગુરુ, પું ૦ (સં ૦) વિદ્યા ભણાવનાર, ઉસ્તાદ,
શિક્ષક, મહેતાજી, આચાર્ય, પુરોહિત ૨ એ નામનો
મહ. એને ચાર ચદ્ર અથવા ઉપગ્રહ છે ૩
(કવિતામાં) બે માનાનો અક્ષર ૪ ઈર્ષાદિ દેવતા
ઓનો પડિત, બૃહસ્પતિ. (દાનવોનો ગુરુ શુક છે)
૫ વિં ૦ મોડું, ભારે, અધરુ ૬ દીર્ઘ

ગુરુગમ, સ્ત્રી ૦ ગુરુ પાસેથી મેળવેલું જ્ઞાન ૨
વિં ૦ ગુરુ દ્વારા પ્રાપ્ત થાય તેવું

ગુરુતત્વપગ, વિં ૦ (સં ૦) ગુરુ + તત્વ-બિંબાનું +
ગમ-જવું) ગુરુની સ્ત્રી સાથે સગ કરનાર 'ચોર,
ગુરુતત્વપગ, મધુપાની'—દયા ૦ [પ્રભાવ
ગુરુતા, સ્ત્રી ૦ ભારેપણ. ૨ મહતા, મહત્વ, ગૌરવ,
ગુરુતાઈ, સ્ત્રી ૦ ગુરુતા. ૨ શિક્ષકપણ
ગુરુત્વ, નં ૦ (સં ૦) ગુરુતા, મોટાપણ ૨ વજન,
ભાર, ભોજ ૨ ગૌરવ, પ્રતિષ્ઠા.

ગુરુત્વમધ્યબિંદુ, નં ૦ [સં ૦] હઠકાઈ ભારનું વ-
ચલુ બિંદુ, જ્યાં સધળો ભાર ઝીલાઈ રહેતો હોયતે
ગુરુત્વાકર્ષણ, નં ૦ (સં ૦) સધળા પદાર્થના વજન
નનું તેના મધ્યબિંદુ તરફ ખેંચાતું તે, નાના
વજનનું મોટા તરફ ખેંચાતું તે, આકર્ષણ શક્તિ
ગુરુત્વરેખા-યા, સ્ત્રી ૦ (સં ૦) આકર્ષણ બિ-
ંદુની લીટી

ગુરુદક્ષિણા, સ્ત્રી ૦ (સં ૦) આચાર્ય દક્ષિણા.

ગુરુદ્રોહ, પું ૦ [સં ૦] શિક્ષકનો અનાદર, ગુરુનો અસત્કાર
ગુરુપત્ની, સ્ત્રી ૦ (સં ૦) ગુરુની સ્ત્રી.

ગુરુમંત્ર, પું ૦ (સં ૦) જાનુમાનું સમજાવતું તે

ધુપી સલાહ આપતી તે, કાન કુકવા તે.
ગુરુખ ધુ, પું ૦ (સં ૦) એકજ ગુરુના શિષ્યોમાંની
દરેક, શાળાનો ગોઠિયો, સહાધ્યાયી
ગુરુમાન, નં ૦ વડીલ પ્રત્યેની અદ્વય ૨ અહંકાર,
માન ૩ પ્રિય પ્રિયાનું લાડમાં એક ખીજા ઉપર
રીસાતું થાય, અને તે રૂશણુ ધણીવાગ ટકી વાકા
વેણુ નીકળે છે તે (કાવ્યશાસ્ત્ર) ૪ વિં ૦ મોડું

ગુરુવાર, પું ૦ (સં ૦) બૃહસ્પતિવાર [ગ્રહીશ
ગુર્જર, પું ૦ (સં ૦) ગુજરાત દેશ ૨ ગુજરાતનો
ગુર્જરી, સ્ત્રી (સં ૦) ગુજરાતજી ૨. ગોવાલણી
૩ એક રાગ

ગુલ, નં ૦ (ફાં ૦) ફૂલ, પુષ્પ ૨ દીવાનો મોમરો,
ખતોની ઉપરનો બળેલો ભાગ. ગુલ ચવુ-ચુખવુ,
હોલાતું ગુલ કરવું-હોલવી નાખવું, વડું કરવું.
ગુલકંદ, પું ૦ (ફાં ૦) ગુલાબના ફૂલ ને સાકરની
એક બનાવટ

ગુલખાર, પું ૦ આસમાની લાલ ૨ ગ
ગુલખેરી, વિં ૦ આસમાની લાલ પીળા ૨ મધું.
ગુલ ગુલાદિયો, પું ૦ કસરતની એક રમત
ગુલકડી, સ્ત્રી ૦ (ફાં ૦) એક જાતનું ફૂલ, ગુલાબનો મોટો
ગુલખર, વિં ૦ (ફાં ૦) સુદર, મનોહર, શોભિતું ૨ પું
વાડી, બાગ, ગુલસ્તાન

ગુલ તરાશ, સ્ત્રી ૦ (ફાં ૦) ગુલ + તરાશ દીવાનો
મોમરો કાતરવાની કાતર

ગુલતાન, વિં ૦ (ફાં ૦) શીન, મસત, રસમમ

ગુલતોરો, પું ૦ એક જાતનું ફૂલવાળું ઝાડ

ગુલદાન, નં ૦ (ફાં ૦) ફૂલ મુકવાનું શોભીતું પાત્ર

ગુલદાવરી, સ્ત્રી ૦ (ફાં ૦) એક જાતનો ફૂલનો છોડ.

ગુલખાન, નં ૦ (ફાં ૦) ગુલાબ] ધોધાટ, શોરબકાર ૨
ગામગપાટા, તડાકા ૩ થેકડીની વાતો

ગુલખાસ, નં ૦ (ફાં ૦) એક જાતનો ફૂલનો છોડ.

ગુલજી, નં ૦ ગપાટો, ગપગોળો

ગુલમેહેરી, સ્ત્રી ૦ એક જાતનું જળચર પક્ષી.

'અજબ ગુલમેહેરી જળ વસે, ૫ ખણી રટે હરિ
નામ'—દયા ૦

ગુલર, નં ૦ (ફાં ૦) ઉમરુ ૨. એક કાનનું ધરણું

ગુલરું, નં ૦ પાપડનો લુલો. ૨ ઉમરુ ૩ ધોડિયે
લટકાવેલું રમકડું

ગુલસ્તાન, સ્ત્રીં (ફાં) ફૂલવાડી, બાગ, ચમન
ગુલાંદ, સ્ત્રીં જમીન ઉપર માથુ ટેકવી પગ
ઉંચા કરી ઉલટાઈ જવું તે, ગોરીમકુ, ઉલટું
ફરી પડવું તે ગુલાટ મારવી-ફરી જવું તિનું ફૂલ
મુલાખ, નં (ફાં) એક જાતનું ફૂલઝડ અને
ગુલાખજળ, નં ગુલાખની વાસવાળું પાણી
ગુલાખદાન-ની, સ્ત્રીં (ફાં) ગુલાખજળ છાટ-
વાની સીસીના આકારની કાણા વાળી ઝારી ર
ગુલાખ રાખવાની છાખ.

ગુલાખી, વિં ગુલાખના જેવા રંગનું (એ
રમ એ જાતનો છે ઘેરો ગુલાખી ને આછો ખુલતો
ગુલાખી, ર મીઠું, ખુશનુમા 'ગુલાખી ઉધ.'"

ગુલાખ, પું (આં) લખતથી બધાયેલો વગર પગા
રનો નોકર ર અધમ-નીચ પુરૂષ ઠ વેસ્યા પુત્ર
ગુલામગીરી, સ્ત્રીં (આં) દાસપણ, લુડાપણ
ગુલામી, ગુલામની જે હાલત તે ર છેકજ હલકી
તખ્તેદારી. ઠ ખુશામત,

ગુલામડી, સ્ત્રીં દાસી, લુડી.

ગુલામડો, પું ગુલામ ર નીચ માણસ. [૩ ખુશામત
ગુલામી, સ્ત્રીં દાસપણ, ગુલામગીરી ર પરાધીનતા
ગુલાલ, નં (ફાં) ગલાલ [ખીલ છે
ગુલાલા, પું એક જાતનું ફૂલ એ માહા-ફાગણુમા
ગુલી, સ્ત્રીં ગળી ર જીવડાનું સફેદ યા કાગરુ
નાનું ધર, ગુલીગાય

ગુલ્દ, સ્ત્રીં છુટી, છુટણુ ર દિચણુ
ગુલમ, નં (સં) પેટમા ગોળો, ગાઠ ર દીમણુ
ગુલ્લર, નં ઉમરડો, ધુલેર

ગુલ્લાલા, પું એક જાતનું ફૂલ, ગલાલા [લુવો.
ગુલ્લુ, નં પાપડ વણવાનો કરેલો લોટનો નાનો
ગુવાર, સ્ત્રીં એક જાતની શિંગ, ગવાર
ગુલ્સે, પું કોઈની મામા થવા અથવા વર લેવાનો
મનમા આવવો ઉભરો, કોષ રોષ, રીસ.

ગુહા, સ્ત્રીં (સં) પહાડનું પોલાણ, ગુફા
ર ઝાંડની બખોલ

ગુહા, નં (સં) ગુહ-મતાડનું જાના રાખવા જેવી
વાત, રહસ્ય, મર્મ, મેદર વિં છુપું, ગુમ, છાનું, ગુદ.
ગુ, નં (સં) વિષા, નક

ગૂઘ, સ્ત્રીં ગમ્પી, બદી [ન સમજાય તેવું, ઉઠું
ગૂઠ, વિં (સં) છુપું છાનું ર અધુરું કંઠણું
ગૂણુ, સ્ત્રીં અનાજ, વગેરે ભરવાનો થેલો, કાથળો,
ગેટ, ઘોડા, ગધેડા ઉપર માન ભરવાનો બે
પાસ મુલતો કાથળો

ગૂસેણુ, નં નર્ક ઉસરડવાનું ઠીકરું
ગૂહ, નં (સં) ધર, રહેઠાણુ, મુકામ, રહેવાનું સ્થાન
ગૂહ પ્રવેશ, પું ધરમા દાખલ થવું તે
ગૂહસ્થ, પું (સં) ધર સંસાર માડીને રહેલો
પુરુષ, સંસારી ર સારાકુળનો પ્રતિષ્ઠિત પુરુષ ઠ.

સજ્જન, નાગરિક ઠ વિં ધનવાન [સંધનતા
ગૂહસ્થામ, સ્ત્રીં ગૂહસ્થપણુ, કુલીનતા, સંખ્યતા,
ગૂહસ્થાવટ, પું ગૂહસ્થાર્થ, કુલીનતા
ગૂહસ્થાશ્રમ, પું (સં) સસારીના ધર્મ. ર ચાર
આશ્રમમાનો બીજો આશ્રમ

ગૂહસ્થી, વિં મૈરી છોકરાવાળું, સસારી
ગૂહિણી, સ્ત્રીં (સં) ગૂહસ્થની સ્ત્રી, ધર ચલા-
વનાર સ્ત્રી, ધરધણીયાણી

ગૂહી, વિં ગૂહસ્થાશ્રમી, સમારી
ગેગટ, વિં મસ્ત, ચક્રચુર, તક્તીન
ગેગાટ, વિં ગેગર મકારરયુ, કેલાહલવાળું
ગેડી, સ્ત્રીં ગેડાની માદા

ગેડો, પું (ધંદે) ગેડ) પગે ખરી છતા વાગોળે નહિ
તેવું, જાડી ચામડીનું, નાક ઉપર એક શિ મકુ હોય
તેવું જનાવર એના ચામડાની ઢાલ અને છે

ગેંણુ-ણિયા, નં નાના ઠિ ગણુ બળદ

ગેદ, સ્ત્રીં (હિં) દડી (ફૂલ-રેશમની) [વતુ લાકડું
ગે, સ્ત્રીં લગ, ધરના છાપરામા અને છતમા આ-
ગેગડુ, નં એક જાતનું ગોળ કંઠણુ ફળ (ઝાલા)

ગેડ, સ્ત્રીં પડ, થર, ગડી ર સળ, આક્રો ઠ બધન
'ગોવિદા ગજરાજ ગુણવત ગડ છોડાવી -મોજો
ગેડી, સ્ત્રીં એક પાસેથી વાકી વાળેલી દડાને
મારવાની લાકડી.

ગેડીદડો, પું એક રમત ર દડો અને ગેડી

ગેણી-ની, સ્ત્રીં (અં) સોનાનો એક સિક્કો, ગીની.

ગેદગ, નં હાથીનું સૈન્ય [જાતનું ધરેણું

ગેન, નં પગની આગળ એ પહેરવાનું રૂપાનું એક

જેખ, વિં (આં) ન દેખાય તેવું, અણુછતુ, ગુપ્ત
 જેખી, વિં (આં) છુપું, ન સમગ્ય તેવું જેખાં
 અવાજ—આકાશ વારી જેમો માર—છુપો
 માર, જણાય નહિ પણ અદર સાલે તેવો માર
 જેખાં ગોળો—ગપ
 જેખર, નં (સં) ઘૂનવર) પરસુદીના લોટને કેળવી
 આસણી પાછ કરેવું પકવાન
 જેય, વિં ગાવા લાયક, ગવાય તેવું
 જેર, (ફાં) નહિ, નિષેવ, અભાવ, સૂચક ઉપસર્ગ.
 જેરઆમર, સ્ત્રીં (ફાં) અપમાન, બદનામી,
 ફળેતી, નામોસી.
 જેરધનસાફ, પું વાજખી ન્યાય નહિ તે અન્યાય
 જેરકાયદે, અં અન્યાયે, કાયદા વિરૂદ્ધ
 જેરખુશી, સ્ત્રીં અરાજ્યો, નાખુશી
 જેરત, સ્ત્રીં આયર રાખવાની સમજ લાજ, શરમ
 જેરફાંદો, પું ખોટ, તોટો, તુકસાન, બગાડ
 જેરખંદોખસ્ત, પું અધેર, અવ્યવસ્થા, ગોટાળો
 ગરબડ સરબડ [રાજ, જેરમહેરખાની
 જેરમરજી, સ્ત્રીં (ફાં) નાખુશી, અપ્રસન્નતા ર ઇત-
 જેરમહેરખાનો, સ્ત્રીં અકૃપા, ઇતગજી
 જેરમાહીત, વિં અજાણ, બીનવાકફગાર
 જેરમીડુતી, સ્ત્રીં અજાણતા, બેખબર
 જેરસ્તે, અં આડે માર્ગે, ખોટી રીતે, બે
 કાયદે, રીતથી ઉલટું
 જેરરીતે, અં જેરકાયદે, નિયમ વિરૂદ્ધ
 જેરવહલે, અં ચાકસ ફેકાણે નહિ પણ ગમે ત્યા
 હોય તેમ, ખોવાયેલું હોય તેમ
 જેરવણું, કિં સંખ્યાડવું, ખ ખેરવું, ગરે તેમ કરવું
 જેરવહીવટ, પું અવ્યવસ્થા, જેખંદોખસ્ત, અ-
 ધેર કારભાર, અરાજકતા
 જેરવાજમા, વિં અઘાટત, અયોગ્ય, અણુઘટવું.
 જેરવાટે, અં આડે રસ્તે, ખોટે—અનીતિને માર્ગે
 જેરવો, પું શિયાળું પાકને થતો એક રોગ
 જેરસમજીત, સ્ત્રીં સમજદાર, ભૂલ, ભ્રમ
 જેરસાવધ, વિં ગાફેલ, ખેદામ, અસાવધ
 જેરસોઈ, સ્ત્રીં અડચણ બરેલું, સોઈ વિનાનું
 જેરશિરસ્તે, અં કાયદા વિરૂદ્ધ, રસમથી—આજતી

રીતથી ઉલટી રીતે; ખેકાપદે [અસાવધ ગાફેલ.
 જેરહાજર, વિં હાજર નહિ તે, અવધમાન. ૨
 જેરહાજરો, સ્ત્રીં હાજર ન થવું હોવું, અપ્રત્યક્ષતા.
 જેર, નં ધડને લાગતો એક રોગ, જેરવો
 જેર, પું (સં ગૈરિક) એક જાતની ગોરમટી,
 લાલ મટોડી
 જેલ, સ્ત્રીં લાડવું તે, લાડ, રમત, ગમત.
 જેલ અં પાછળ. 'આવીશ હું અલખેલડા, વારી
 ગિરધર તારી જેલ.'—અઘાં
 જેસુ—ડી સ્ત્રીં ધળ, રજ (કાઠિં)
 જેહિની, સ્ત્રીં ધરધણીઆણી, ગૃહિણી, ભાયા
 જેર, વિં પહાડમા રહેનાર, પહાડી, ગીરનું
 જેહુ, નં ધર, મુકામ, સ્થાન.
 જેહુપતિ, પું ધરનો ધણી
 ગો, સ્ત્રીં (સં) ગૌ, ગાય. ૨ ઈંદ્રિય,
 ગોકર્ણી, નં (સં) ગાયના કાન જેવા કાળા ફૂલ
 થાય છે તે ૨ ગાયના કાન. ૩ સપ, સાપ. ૪
 એક જાતનો મૃગ
 ગોકર્ણી, સ્ત્રીં એક જાતનો વેલો, દ્વર્ગ
 ગોકળગાય, સ્ત્રીં ચોમાસામા થતું લાલ જીવડું
 ૨ ગાયના જેવા શિંગડાવાળો જીવ, પરમેશ્વરની
 ગાય [જન્મ દિવસ.
 ગોકળ આઠમ, સ્ત્રીં શ્રાવણ વદ ૮ કૃષ્ણનો
 ગોકળિયુ, નં ગોકુળ
 ગોકીલ, પું હળ, ખેતરમા ઢેકા ભાગવાનું મુશળ
 ગોકીરો, પું સોરજકાર, ધોધાટ
 ગોકુળ, નં ગાયોનું વદ—ટોળું ૨ જન્મના નદીના
 કાંઠા ઉપરનો એક પ્રદેશ
 ગોકળપુરી, સ્ત્રીં અત્યાનંદ
 ગોખ, પું (સં) ગવાક્ષ) જીવ, ઝરખો ૨ ગોખલો
 ગોખણપટ્ટી, સ્ત્રીં ગોખી મોઢે કરવું તે ગોખ
 શિયું—ગોખનારૂં
 ગોખર, પું ગાયોમા ઉછરેલો મધેડો
 ગોખરો, નં (સં) ગોખર) ગાયની ખરી જેવો
 એક જાતનો કાટાવાળો છોડર એક તરેહની રીત
 ગોખલી, સ્ત્રીં નાનો ગોખલો
 ગોખલો, પું કંઈ ચીજ મૂકવાને, અથવા ફેવેદો

વગેરેને બેસાડવાને લિતમા જે પોલાણ રાખેલું
 હોય તે, બારણા વગરનું નાનું તાડ
 ગોખવું, કિં સં સ્મરણ રાખવા સારૂ પાઠે
 કરવું, વારેવાર યાદ કરવું, મોઢે કરવું ર માગવું, ધીબવું
 ગોખો, પું પક્ષીનું ઘર-માળો, ગોઠો
 ગોઆસ, પું(સં) ગવાનેક [માતેલું
 ગોઘર, પું મોટો વકરેલો બિલાડો ર વિં બળકું
 ગોચર, નં ગાય દોરને ચરવાને માટે રાખેલો
 જમીનનો કિત્તો, ગોચર. ર વિં ઇદ્રિયગમ્ય,
 ઇદ્રિયોથી સમન્વય તેવું
 ગોચરી, સ્ત્રીં લિક્ષા, મધુદ્રી (જેન)
 ગોચલું, નં ટોળું, ધધોલીઉ ગોચલા ગણવા
 -વામાટામા કરવા
 ગોચલું, કિં સં ખોસવું, બોઠવું, વિંધવું
 ગોળું, વિં ગદુ, ચુચાએલું
 ગોઝાર, સ્ત્રીં ઝોરડા પાસેની નાની ઝોરડી.
 ગોઝારૂ, વિં પાપી, ધાતકી, ખુની ર હલ્લા યઈ
 હોય તેવું, અપવિત્ર
 ગોઝારો, પું ગાયને હણનારો હલ્લારો
 ગોટ, પું છુટડો, એક વખતે-એકજ દમે જેટલું
 પીવામા આવે તેટલું તે ર ગોટો (ધુમાડાનો) ૩
 નાના છોકરાને હાથે પહેરવાનું એક ઘરેણું ૪
 પાણીની છાલકનો જથ્થો ૫ વગ (કચ્છ)
 ગોટપોટ, અં દુટિયા વાળીને માથે મોઢે ઝોઢી
 સુતેલું હોય તેમ [મીજ
 ગોટલી, સ્ત્રીં કળની અદગનો ઢંણ ભાગ, ખીજની
 ગોટલો, પું મોટી ગોટલી ર માસનો સખત
 થયેલો લોચો ગોટલા બાઝવા-પગની ફેચમા
 કળાર થવું
 ગોટાકેર, સ્ત્રીં ગોટા ગોટા ડાઢેલી હોય તેવી કોર
 ગોટાવું કિં અં ગુચાવું ર ગુછળા વળવા, ધુમાવું,
 ૩ ગુગળાવું
 ગોટાગો, પું ગુચવણ, ગરમડ, ભૂલ, ગરબડસરબડ
 ગોટિમઠ-હું, નં ગોડિમઠ, ગુલાટ
 ગોટિયું, નં પાવડીની અદર વાલવાનો કકડો
 ખોતાનું ર ખોચણું, ધુમાડો નીકળતો હોય તેવું
 ઉમાડિયું

ગોટીલો, પું ૩ પિજવાનું લાકડાનું ઝોળર,
 મોગરી. ૨. નક્કર ગોળો દડો ૩ કાઢલો ૪
 કપડાનો વણેલો સાટકો
 ગોટી, સ્ત્રીં કસબ બળ્યા પછી રહેલી ગોળી તે
 ૨. નાની સરખી ગાઠ ૩ નાનો ગોટો. [તેવું
 ગોટોગોટ, અં ઉપરા ઉપરી ધુમાડાના ગોટા થાય
 ગોટો, પું સળી સાથે બાધેલા ફૂલનો ગુચ્છ, તોરો,
 કલગી ર ગલગોટો ૩ ધુમાડાનું ઉપરા ઉપરી
 ઉંચું ચઢવું તે ૪ નાળિયેરમા સુકાઈને દડા જેવું
 થએલું કોપરૂ ૫ ઉંધુચતું કરી નાખવું તે ૬ બોલ-
 વામા લથડવું તે ગોટો ધાલવો-બૂલ કરવી
 ર ઉચાપત કરવું ૩ દેવતા મકવો ૪ પાયમાલ
 કરવું ૫ વચ્ચે ફાસ મારવી, કુમપ કરાવવો ગોટો
 વાળવો-ઉંધુચતું કરી નાખવું, ગોટ બો કરી મકવો.
 ૨ બોલવામા લથડવું
 ગોટોપોટો, પું ગોળોપિ ડાળો, લોચો, ગોટપોટ
 ગોઠ, સ્ત્રીં (સં ગોઠી) છાની વાત, અતરની
 વાતચિત. ૨ ઝોચ્છવ ૩ મિજબાની, ઉગણી ૪
 મિત્રતા, ચારી ૫ ભેટ, ખાનગી મુલાકાત
 ગોઠ, નં ગામ (કચ્છ) “ગામડા ગોઠડા”
 ગોઠડી, સ્ત્રીં ગોઠ, છાનીવાત ગુલ, ગુજ
 ગોઠણી, સ્ત્રીં હાલ્લાની નીચે મૂકવાનું ઉઢણું, સુચિયું
 ૨ ગોઠવણું, ભાજગડ [પર્મદ પડતું
 ગોઠતું, વિં માકડ, અનુકુળ આવતું ૨. ગમતું,
 ગોઠવણું-વણી, સ્ત્રીં ગોઠવવાની રીત તે, રચના,
 વ્યવસ્થા ર સોઈ, સગવડ, તજવીજ, જુક્તિ, ૩
 બદોબસ્ત
 ગોઠવવું, કિં સં વસ્તુઓ પડી ન જાય તેમ
 મૂકવી, બરોબર મકવું ર યુક્તિ શોધી કાઢવી, તજ
 વીજ કરવી ૪ બધ બેમતું કરવું, ટાળો મળે તેમ
 કરી મેલવું ૫ કોષ બામતની વ્યવસ્થા-રચના
 કરવી
 ગોઠવું, કિં અં અનુકૂળ-માફક આવવું, બધ
 બેસવું ૨ એન પડવું, મમવું, કરાર વળવો
 ગોઠાઈ, સ્ત્રીં અનાદર, લોઠાઈ ‘પ્રભુ રધુનાથ ન
 ન કીજે મળતાસુ ગોઠાઈ’-ભાલણ
 ગોડીમઠ, નં માથું નીચું રાખી પગને ઉચા કરી

ફરી જવુ તે, ગુલાટ
 ગોઠિયણ, સ્ત્રી૦ સહીપણી, સાહેલી, સખી
 ગોઠિયે, પુ૦ સાથે ફરનારો, દોસ્ત, સોમતી અતરની
 વાતચીત સાબળનારો
 ગોઠી, પુ૦ જૈન દહેરાસરનો પૂજારી-નોકર
 ગોઠીમડી, સ્ત્રી૦ એક જાતની વેલ એના ફળ તે
 ગોઠીમડા [૨.જપ, નિરાત ૩ પક્ષીનો માળો
 ગોઠો, પુ૦(સ૦) ગોઠ)ગાય ઢોર બાધવાનું સ્થળ
 ગોડ, ન૦ શરીર ઉપર રસ વિકારથી થતી ગાંઠ,
 ગુમકુ ૨ ઠીમણ
 ગોડણ, ગ્રંથ૦ સ૦ તમાકુ, વતાક મરચા વગેરેના
 ક્યારાની જમીન ખોદી પોચીકરવી, ખોદવુ, ખણવુ
 ગોડસારગ, પુ૦સારગ રાગનો એક ભેદ [ગુદામ
 ગોડાઉન, સ્ત્રી૦ (અ.૦) માવ ભરવાનો વખાર,
 ગોડિયો, પુ૦ જાદુગર, મદારી. 'ગોડિયો વશ કરે
 માકડો, રામાથી રાજવી રાકડો.'-શા૦
 ગોડો, સ્ત્રી૦ પાછલે પહોરે ગાવાનો એક રાગ
 ૨ (મ૦) મિઠાશ, મધુરતા
 ગોડીપડવો, પુ૦ચૈત્ર માસનો પહેલો દિવસ, શાલી-
 વાહન શકનો પહેલો દિવસ
 ગોડે, અ.૦ પેઠે માફ, તેમ, મિસાલે, જેવું
 ગોત, સ્ત્રી૦ ખોળ, શોષ ૨ ગોત્ર, કુળ
 ગોતડી, સ્ત્રી૦ કંઠ, વટી, ગળુ [શુકો
 ગોતર, ન૦ કંઠાળની શિંગો અને પાન વગેરેનો
 ગોતરજ, સ્ત્રી૦ કુળદેવી, રત્નાદેવ ૨ કુળમા જ-મેલુતે
 ગોતરી, વિ.૦ એકજ ગોત્રનું, કુટુંબી.
 ગોતવણ, સ્ત્રી૦ શોષ, ખોળ
 ગોતરડાં, ન૦ગોત્રજની પૂજા માટે કરવામા આવતો
 માટીનો એક આકાર ૨ ગોત્ર દેવતાનો પૂજાવિધિ
 ગોતવું, કિ.૦ સ૦ શોષવું, ખોળવું હુલું
 ગોતીત, વિ.૦સમજ બહાર, નૃદ 'મન વાણી ગોતીત
 અગોચર' -ગિરધર
 ગોતુ, ન૦ ઢોરને માટે બાંધેલું ખાવાનું; ખાણ ૨
 વિ.૦ ટાટુંને સ્વાદ નગરનું ૩ છાંડેલું, ગદુ
 ગોત્ર, ન૦(સ૦) ગોત્રમા ઉત્પન્ન થયેલા જે મનુષ્ય
 મધુદાય તે, કુટુંબ, આધવાડો. ૨ કુટુંબની આજખ
 ગૌંધિક નામ [૨ ગોત્ર દેવતા

ગોત્રજ, વિ.૦ એકજ-તેજ ગોત્રમા જ-મેલું ગોત્રી
 ગોત્રખ ધુ, પુ.૦(સ૦) એક ગોત્રમા ઉત્પન્ન થયેલો,
 ગોત્રી, વિ.૦ એક ગોત્રજ, કુટુંબી [પિતરાઈ
 ગોથ, સ્ત્રી૦ (અ.૦) ગોલા-ફળકી મારવી) કનક-
 વાનું ઉધે માથે નીચું વળી જવું-ફરી જવું તે,
 ગુલાટ ૨ ચૂક, જૂલ, થાપ ૩ ચારની સખ્યાનો
 સંકેત

ગાથણ, પુ.૦ ધુસરી નાડવાનો ખીલો.
 ગોથપડા, વિ.૦ ચૌ-ની સખ્યાનો સંકેત
 ગોથુ, ન૦ અથડાવું તે, ફાફા મારવા તે ૨. છેત-
 ગવું, જૂલ કરી તે ૩ ઉધે માથે પડી રહેવું તે
 ૪ ઢોર માથું મારે છે તે
 ગાદ, સ્ત્રી૦(હિ.૦) ખોળો, અ.૦ 'સતી યદ્ય લદ્ય
 પિયુ ગોદમા, મળે લાભ બળિ મરવાનો.'-હૃ.૦૬૦
 ગોદડ, વિ.૦(મ૦) ખડખડ ૨ ઝાવાણું, ગોદડીવાળું
 ગોદડિયું, ન૦ શીતળાની એક જાત [પાથરણ.
 ગોદડી, સ્ત્રી૦નાનું અને પાતળું ચિથરાનું બનાવેલું
 ગોદડું, ન૦ પાથરવા બોલવાનું, કપડાના ખોળ-
 યામા ૩ ભરી કરેલું તે, પાથરણ
 ગોદાટવું, કિ.૦ સ૦ વારંવાર ગોદા મારવા તે,
 ટોકવું

ગોદાન, ન૦ ગોદાન, જુઓ
 ગોદાવરી, સ્ત્રી૦ એકનદીનું નામ છે, જે નાર્મિક પાસે
 વહે છે. ૨ બારની સખ્યાનો સંકેત
 ગોદાવણું, કિ.૦સંધક્ષા ખવરાવવા, અથડાવણું
 ૨ ગોદાવણું, પોચું કરાવણું ૩ સગ કરાવણું
 ઘોદાવું, કિ.૦ અ.૦ ગોદાવું, ગોદાવ તેવી સ્થિતિમા
 હોવું, ગોદાઈ હિંદુ જવું
 ગોદી, સ્ત્રી૦કામ પડે ત્યારે ખાડીનું પાણી અદર
 આવે એવી ગોદવણવાળું વહાણો બાધવા-સમા-
 રવાનું બદર
 ગોદો, પુ.૦ ડાસો, મુકો ૨ આચકો, ધક્કો ૨ બળદને
 જોરથી પરોણો મારવો તે ૩ નુકસાન
 ગોંધણું, કિ.૦સ૦ કંદ કરવું, રોકવું ૨. બધનમા
 -બધ જગામા રાખવું

ગોંધણું, ન૦ ગાયનું ચરવા જતું ટોળું, ગોવાઈ
 ગોંધન, ન૦(સ૦) ગાય, બળદ ફેંપી ધન. ૨. ગાયોનું

ગોધરિયુ, વિંગોધરાથી આવેલુ ગોધરિયુ વાળુ -
નર્ખનુ ટોળુ
ગોધલિયુ, નં નાનો બળદ, વાછરડો
ગોધુલગન, નં (ગો+લુલિ+લગન) ગાયો ચરીને
ઘેર આવે તે વખતનુ લગન, મમી સાજનુ જે લગ્ન તે
ગોવમ, પું (સં) ધંજ
ગોધે આવવુ, કિંઅં ગાયનુ આધાને આવવુ
ગાધો, પું ગાયનો નર સાદ, આખલો, ખાસી ન
કુરેલો બળદ. [એક ધરેલુ, દોરો, ગોફ
ગોપ, પું (સં) ગોવાળિયો ૨ પુરુષની કોટનુ
ગોપકન્યા, સ્ત્રીં ગોપી, ગોપિકા [ખાડો.
ગોપદ, નં (સં) ગાયનુ પગલુ ખરીથી પડેલો
ગાપન, નં (સં) સરક્ષણ ૨ ગુપ્ત રાખવુ તે
ગાપવવુ, કિં સં સતાડવુ, છુપાવવુ
ગોપહાર, પું સ્ત્રીના કોટનુ એક ધરેલુ
ગોપાલ, પું (સં) ગો+પા પાળવુ) ગાય દોર
પાળનારો, ગોવાળિયો ૨ શ્રીકૃષ્ણ ૩ ગળ
ગોપાલિકા, સ્ત્રીં ગોવાલણ ૨ ઉપલસરી (વનસ્પતિ)
ગોપાષ્ઠમા, સ્ત્રીં કાર્તિક શુદ્ધ આઠમ એ દિવસે
કૃષ્ણે ગોવાળનો વેષ લીધો હતો
ગોપિકા સ્ત્રીં ગોવાળણી, ગોપી
ગોપી, સ્ત્રીં ગોવાળણી, ગોપિકા
ગોપીચદન, નં (સં) દ્વારકાની ગોમતી નદિની
પીળાશ પડતી સફેદ અને ચિત્કણી ટીલુ કરવાની
માટી ૨ વિત્ત પૈસો ' ગાઠનુ ગોપીચદન '
ગોપુર, નં (સં) શહેરનો દગવાળો ૨ જીજી, જાળિયુ
ગોપ્ય, વિં (સં) ગુપ્ત રાખવા ભેગ (મત્ર,
વિચાર, ઈં)
ગોફલુ, સ્ત્રીં (સં) ગુરુ-વણુવુ) વયમા ગોળો
ને બે પામ છેડા એની સુતર-ચામડાનાં ગુથેલી
ગોળા ફેકવાની જે દોરી તે
ગોફણી, સ્ત્રીં (સં) સ્ત્રીઓને અંબાડ લટકતુ
રહે તેવુ ધુવરીવાળુ ધરેલુ, ગોફણો
ગોફણ, પું ગોફણી ૨ તુગાની ઉપન જડલા
લાકડાનો એક ભાગ
ગોખર, નં (ગાયનુ) છાણુ કચરો, પું
ગોખર, પું છેક ઝીણા ખિચોખિચ શીતળા

ગોખરુ વિં ગદુ, મેલુ, અસ્વચ્છ
ગોખરો, પું ધુસરી બાધવાની હળની દાડી
ગોખાલુ, કિં અં ગોભો પડવો, ખાડો પડવો
ગોમો-ભો, પું આછો ખાડો, ખાચ ૨. વણુ ચિહ્ન
ગોમ, સ્ત્રીં ખોડ, (ધોડાના) આગલા બે પગ નીચે
તગતળે ભમરી દખાય તે " ગોમ તળવે ભોમ "
ગ આનાકાની
ગોમટો, પું વણુવાના તાર જુદા જુદા રહે તે
માટે દોરાને ગુથી બનાવેલી જાળી, રાચ
ગોમડી, નં પૃથ્વી ચક્ર
ગોમળ, નં (સં) ગાયનુ છાણુ
ગોમાસ, નં (સં) ગાય-બળદનુ માસ
ગોમાયુ, નં (સં) શિયાળ, કોલુ
ગોમુખ, નં ગાયનુ મુખ ૨ એક જાતનુ નગારુ
૩ એક જાતનુ વાળુ [આકારની કોથળી
ગોમુખી, સ્ત્રીં માળા જપવાની ગાયના મુખ જેવા
ગોમુત્ર, નં (સં) ગાયનુ મૂતર
ગોમુત્રિકા, સ્ત્રીં [સં] ગાયના મુતરવાથી જે
આકાર થાય છે તે, લહેર ૨ લહેરના આકાર
રમા રચેલી જે કવિતા તે, એક પ્રકારનુ ચિત્રકાવ્ય
ગોમેદ, પું (સં) પીળા ૨ ગનો હીરો, પોખરાજ
ગોમેત્ર, પું (સં) જેમા ગાયનો ભોગ આપવામા
આવતો હોય તે યજ્ઞ
ગાયણી સ્ત્રીં ગુરુની સ્ત્રી, બાલણી ૨ સૌભા-
ગ્યવતી, સોવાણુ સ્ત્રી, વ્રતનિમિત્ત જન્મનારી સો-
વાસણુ સ્ત્રી
ગોર, પું જાણુનો ભુંકા ૨ કોષ વસ્તુનો ભુંકા
"ગોટનાનો ગોર" ૩ દોરનો સમૂહ
ગોર, પું (સં) ગુરુ) ક્રિયા કર્મ કરાવનારો
બાલણુ, કુળગોર, પુરોહિત ૨ તીર્થક્ષેત્રનો ગો-
રપદ કરનારો બાલણુ
ગોર, સ્ત્રીં (સં) ગૌરી) પાવતી દેવીનુ એક વ્રત
ગોરલ, વિં ગાયનુ રક્ષણ, રખવાળુ ૨ ઇંદિ
યોને વશ ગખની તે ૩ ગાયોથી રક્ષાયેલુ
ગોરખઆમલા, સ્ત્રીં એક જાતનુ ઝાડ
ગોરખપથ, પું શિવમાર્ગ સાધુઓનો એક સંપ્રદાય
ગોરજ, સ્ત્રીં ગાયોના ચાવવાથી ઉડતી ધુળ

ગોરજ, વિં (સં) સમીસાજના મુહૂર્તવાળુ
(લમ.) ૨ ગાયના પગે હોડેલી જવાળુ
ગોરજ, પું (સં) જૈન સાધુ, જૈન ધર્મોપદેશક
ગોરજિયુ, વિં ગોર ગોરડી-ગોરી, ઘઉં વરણી
'ચિત્ત ચોરડી, કે ગોરડી, કે શામળી સોહામણી'
ગોરડુ, વિં ગોર

ગોરડી, સ્ત્રીં ગોરી, ગોરવર્ણની. 'ફટફટ રે ઘેલી
ગોરડી, વિપ્ર ગરીબને કેમ વરે'—શામળ.

ગોરતો, પું સાભાગ્યવતીઓને જમાડવાનું એકવ્રત
ગોરધન પર્વત, પું પર્વત ઔઝારે કરેલો અખનો
મોટો જથ્થો (કાર્તિક શુદ્ધ ૧ ને દિવસે ગોવર્ધન
પર્વતને નિમિત્તે અજના સમુદાયનો ગોવર્ધન
કરી શ્રી કૃષ્ણ પ્રીત્યર્થે ગોવર્ધન પૂજન ગોવાલ-
પૂજનામક મહોત્સવ કરિયે। એવો સકલ્પ
કરી ગોવાળોની પૂજા કરવાની તે

ગોરપદુ, નં (સં) ગુરુપદપજમાનને કમ ક્રિયા
કરાવવાનો જે ધધો તે, ગોરનુ કામ તે

ગોરમટી, સ્ત્રીં લાલ-પીળા મોટાડી

ગોરલાલું, કિં અં રસ્તો ન નીકળે-કામમા સૂઝ
ન પડે તેવી હાલતમા આવવુ ૨ ધુમરાવુ, ધુધ-
વાવુ ૩ વાદળા થવા, વરસાદનું મટી આવવુ
૪ ધુમાવુ. (ધુણીનું) [ચુથાડો

ગોરભો, પું નીકાલ ન થાય ને ખોટી થવુ તે,

ગોરમા, સ્ત્રીં છોકરીઓનું એકવ્રત, જવારા વાવી
જે ગોરી પૂજન કરે છે તે [આપે છે તે

ગોરવ, પું વર અને કન્યાવાળાઓ જે જમણુ

ગોરસ, નં (સં) ગોરસ (ગાયના દૂધનું
દહીં ૨ દૂધ આખરવાનુ પાત્ર, ગોરસુ ૩. હ્રિયનો રસ

ગોરસિયુ, નં ગોરસુ. ૨ વિં ગોરસવાળુ

ગોરસી-સુ, સ્ત્રીં દહોણી, દહિ દૂધ રાખ
વનુ સાધન

ગોરાડ-ડુ, વિં પોચી રેતાળ લાલાશવાળી જમીન.

ગોરાણી, સ્ત્રીં ગોરની સ્ત્રી. [વાળી સ્ત્રી

ગોરદે, સ્ત્રીં (સં) ગોર દેહો ગોરી, ગોરદેહ-

ગોરાશ, સ્ત્રીં ગોરાપણુ. [સુદર રૂપાળી સ્ત્રી

ગોરી, સ્ત્રીં સ્ત્રી, ત્રિયા, ગૈરી ૨ ગોરી સ્ત્રી,

ગોરીલો, પું વાદરાની એક જાત

ગોરુ, વિં (સં) ગોર) ઘોળુ, હિજળુ; ઘઉંવર્ણનું
ગોરુચંદન, નં (સં) ગોરોચના) ગાયના પેટ-
માથી મળી આવતો પીળા ૨ ગનો એક પદાર્થ.

એ ઔષધમા વપરાય છે

ગોલ, પું (સં) ગોળ. ૨ વર્તુલાકાર

ગોલક, પું (સં) લોહા-લાકડાનો જે ગોળો
તે ૨ કન્યા-વિધવાને જરૂરથી પેદા થયેલો
છોકરો તે, ગોલા ૩ ખળનો, ગલો

ગોલણુ, સ્ત્રીં બોલાની સ્ત્રી, બોલો

ગોલદાજ, પું (ફાં) તોપ ભરી ફાડનાર, તોપચી

ગોલવાડ, સ્ત્રીં ગોલાઓનો મહોલ્લો.

ગોલવુ, કિં ૨૦ પગથી છુદવુ-દબાવવુ.

ગોલાં, નં જનનામા નોકરી કરનારા માણસ.
૨ ઘિલોડા [અડધો ગોળ

ગાનાર્જી, પું (સં) ગોળનો જે અર્ધ તે;

ગોદી, પું ગોલણુ. ૨ જનના ખાનાની ચા-

કરડી, દાસી [હરાયુ, પડતું મૂકીને ખાનારુ

ગોલૈયો, પું વર નોતરે જમતો ફરનાર ૨

ગાલોક, પું (સં) સ્વર્ગનો એક વિભાગ,
વિષ્ણુનું નિવાસસ્થાન

ગોલો સ્ત્રીં ગોલણુ ૨ જનનાનો નોકર, કંચુકી.

૨ ડાગર ખાડીને ચોખા કરવાનો ધધો કર-

નારી એક જાત ૩ પાનાની રમતમાનું એક

ચિત્ર, હલકો માણસ ગોલો ગોલી વઢે ને ગધેડા-

ના કાન ચિખોળે-પાડાની લદાર્ધમા ઝાડનો ખોડો,

ગોટાની લડાઈમા નાનાનો મરો

ગોવધ, પું (સં) ગાયનો ધાત કરવો તે

ગોલ્લો, પું વાછડો, રેલ્લો

ગોવરુ, નં ગોમરુ, જુઓ

ગોવર્દન, પું વદ્રાવન માહેનો એક પર્વત

ગોવાગરી, વિં (મં) ગોવેકરી) ગોવા તરફનું, ગોવાનું

ગોવાલુ, કિં અં વગોવાલુ, નિદાવુ ૨ સોધુ

ને સફર વેમાવું.

ગોવાંદરુ, નં ગોદરુ, પાદર, ભાગોળ

ગોવારુ, નં ગાય-ઢોરનું ટોળું, ઠંઠ.

ગોવાળ, પું ગાય-ઢોર ચરાવનારો.

ગોવાળણી, સ્ત્રી૦ ગાય-દોર ચરાવનારી સ્ત્રી,
 ગોવાળની સ્ત્રી [રાની ઝાઝર.
 ગોવાળખડરી, સ્ત્રી૦ છોકરાની એક રમત, બક
 ગોવાળિયો, પુ૦ ગોવાળ, ગાય-દોર ચરાવનાર
 ૨ મૂર્ખ, અજ્ઞાણ માણસ.
 ગોવિંદ, પુ૦ કૃષ્ણ ૨ વિષ્ણુ
 ગોવૃદ્ધ, ન૦ ગાયેતુ ટોળુ, ગોવારુ
 ગોષ્ઠી, સ્ત્રી૦ (સ૦) વાતચીત, મહાપણુ, ગોઠ,
 મસલત ૩ મૈત્રી.
 ગોસ, ન૦ માસ ૨ અ૦ જમણી તરફ
 ગોસાધ, પુ૦ (સ૦ ગોન્દવામી) ખાવો, લાગી,
 વૈરાગી ૨ વક્ષભાસાર્યના વશનો પુરુષ ૩ સસારી
 માયાથી વિરક્ત તે
 ગોહ, સ્ત્રી૦ (સ૦ ગુહા) ખાડો, ગુફા, બખોલ
 ગોહત્યા, સ્ત્રી૦ (સ૦) ગાયને મારવી તે એ
 મોટા પાય પાપમાનુ એક ગણાય છે
 ગોહત્યારુ, વિ૦ (સ૦) હલ્લા લાગેલી હોય તેવું
 ગોહત્યુ, કિં૦ અન્વધારે અથડાવુ, ગુચાવુ
 ગોહોર, પુ૦ (આંગેવર) ઉડો વિચાર, નીધા, મનન
 ગોળ, પુ૦ મડળ, ટોળુ, ૨ કુડાળુ, ચક્કર
 ગોળ, વિન્વચકાર, વર્તુલાકાર ગોળગોળ-મત-
 લખ ન સમજાય તેવું, અડધું પડધું
 ગોળ, પુ૦ (સ૦ ગુડ) શેરડીનો રસ ઉકાળી
 ધાડો-કઠણ કરેલો પદાર્થ ગોળ ખાધા સાથે
 કામ—અર્થની સિદ્ધિ સાથે કામ, કાયદો જેવી
 ચતો હોય તેવું કામ “આપણે ગોળ ખાધા
 સાથે કામ રાખવું”
 ગોળકેરી, સ્ત્રી૦ ગોળની કેરીનું કરેલું અથાણું
 ગોળાગોળ, વિ૦ નરમ પોચું ૨ અનુકૂળ ગોળ
 ગાળ કરી નાખવું—મીઠું મીઠું ખોલી સામાનું મન
 પીગળાવી દેવું, મન પલાળવું, ૨ લલચાવવાને
 મીઠું નીકું લાગે તેવું ખોલવું
 ગોળાણા પુ૦ ગોળ અને ધાણાનું મિશ્રણ
 (વધામણીમાં કે મારા ગર્જના આરભમાં ગોળ-
 ધાણા વહેચવામાં આવે છે) ગોળ ધાણા
 વહેચવા-ગળ્યા મોઢા કરવા, આનંદ દર્શાવવો
 ગોળખાપડી, સ્ત્રી૦ ગોળ ઘીની લોટ મેંડી કરેલી

મિઠાઈ તે [અણસમણ
 ગોળભમરડો, પુ૦ મોટું મીઠું, ખાતલ, ૨ મૂર્ખ,
 ગોળવો, પુ૦ ગોફણે ફેંકવાનો ગોળો ૨ ટુકો
 ગોળ મોલિયાનો કડકો ૩ ગોળો, ગોળ આકૃતિ
 ગોળવા, પુ૦ સ્ત્રીઓને હાથે પહેરવાનું ધરણું.
 ગોળાધ, સ્ત્રી૦ ગોળાકૃતિ, ગોળપણુ [વર્તુલ જેવું
 ગોળાકાર, પુ૦ ગોળ આકાર ૨. વિ૦ ગોળ,
 ગોળાર્ધ, પુ૦ અડધો ગોળ
 ગોળિયાકેરી, સ્ત્રી૦ કેરીની ચાર ફાડ કરી તેમાં
 મસાલો ભરી બનાવેલું અથાણું
 ગોળિયો, પુ૦ ગોળનું માટલું (ખાલી)
 ગોળી, સ્ત્રી૦ (સ૦ ગુટિકા) ગોળ નાની વસ્તુ,
 ગરગોલી, દડી ૨ પિસ્તોલમાં ભરવાની સીસાનો
 ગરગોલી ૩ પાણી ભરી રાખવાનું ગોળ વાસણ
 ૩ દહિ વલોવવાનું પાત્ર ૫ વૃષણુ, આડ
 ગોગો, પુ૦ તોપમાં ધાલી મારવાનો સીસાનો
 ગોળ આકાર ૨ પાણી-અનાજ ભરવાનું માટીનું
 મોટું વામણુ ૩ પેટમાં પવનનું ભરાતું તે, પેટમાં
 કરમનું ભેગું થતું તે ૪ પૃથ્વીનો કૃતિમ ગોલ
 ૫ ગપ, જૂકો ગપાટો “ગોળો ગમડાવવો”
 ૬ ઉધુચતું કરી નાખવું તે ૭ કોઈપણ ગોળ ચીજ
 ગોળો પિડાળો, પુ૦ ઉધુચતું-સથરવથર કરી
 નાખવું તે [ગરીબ-રક્ષણ કરવા જેવું
 ગૌ, સ્ત્રી૦ (સ૦) ગાય ૨ વિ૦ ગાય જેવું, દીન,
 ગૌચર, ન૦ ગામને સીમાંડે દોરને ચરવા સાથે
 રાખેલી જમોન, ગોચર
 ગૌડ, વિ૦ બગાડાનો એક પ્રાન્ત છે તેના રહે-
 વાસી સબધીનું. ગૌડ બગાળી—(ગૌડ અને બ-
 ગાળાના લોકો જનદુષ્ટ કળાને માટે પ્રખ્યાત છે
 તે ઉપરથી) જનદુષ્ટ, ૨ ઝટ ન સમજાય અને
 અચખો લાગે એવી કૃતિઓ જાણનાર
 ગૌડસાર ગ, પુ૦ મારગ રાગનો એક ભેદ
 ગૌડિયો, પુ૦ ગાંડી “ગૌડિયાને વશ વરતે કાષ્ટ
 ની યમ પુતળી”
 ગોલ, વિ૦ (સ૦) મુખ્ય-પ્રધાન નહિ તેવું, ઉતરતું
 ગોતમ, પુ૦ (સ૦) નામનો ઋષિ - બૌદ્ધ ધર્મનો
 મૂળ પુ. ૫

ગૌતમી, સ્ત્રી ૦ પાર્વતી દેવી ૨ ગોદાવરી નદી
 ગૌતરાટ-ત્રાટ, નં (સ ૦ ગાનત્રિ+રાત્રિ) ત્રણ
 રાત પાળવાનું ગાય પૂજવાનું એક વ્રત
 ગૌદાન, નં (સ ૦ + દા-આપવું) ગાયનું દાન
 ગૌધન, નં (સ ૦) ગાયોરૂપી જે મીલકત તે
 ગૌબ્રાહ્મણ પ્રતિપાળ, પુ ૦ (સ ૦) ગૌ બ્રાહ્મણનું ૨
 ક્ષણ કરનાર ૨ હિંદુ રાજાનો એક ઈલકાળ
 ગૌમુખ, નં (સ ૦) ગાયનું મો
 ગૌમુખી, સ્ત્રી ૦ (સ ૦) ગાયના મોના આકારની
 માળા ફેરવવાની કાથળી ગૌમુખો વાધ-ઉપરથી
 દેખાતું ગરીબ પણ્ય અદરથી વાધ જેવું કુર
 ગૌમુત્ર, નં (સ ૦) ગાયનું મુતર તે
 ગૌર, વિ ૦ (સ ૦) ગેરુ, શીકુ રાત
 ગૌરવ, નં (સ ૦) ભારમોજ, મોટાઇ, પ્રતિષ્ઠા,
 ૨. વજન, ભાર ૩ શોભા, આભર, માન
 ગૌરવર્ણ, વિ ૦ સફેદ-હિજો ૨ ગ હોય તેવું
 ગૌરીપુત્ર, પુ ૦ ગણપતિ, ગણેશ
 ગૌરી, સ્ત્રી ૦ (સ ૦) પાર્વતીદેવી ૨ આઠ વર્ષની
 જાળા ૨ સ્ત્રીઓના નામ સાથે માનાર્થે વપરાતો
 શબ્દ 'મોતીગૌરી' ૩ પૃથ્વી, ભૂમિ [અબરખ
 ગૌરીજ, પુ ૦ (સ ૦) ગણેશ, કાર્તિક સ્વામી ૨
 ગૌરીશિખર, નં હિમાલય પર્વતનું હિન્દુ શિખર
 ગૌરાળા, સ્ત્રી ૦ (સ ૦) ગાયો બાધવાની જગા
 ગ્યાસન, નં (અ ૦ ગેલન.) પ્રવાહીનું એક માપ
 ગ્યાસ, પુ ૦ (અ ૦) સ્થિતિસ્થાપક ગુણને વાયુ
 ગ્રથલ, વિ ૦ દિક્મૂલ [રૂપી એક પદાર્થ
 ગ્રથિત, વિ ૦ ગુથેલું, પ્રણીત, રચેલું
 ગ્રથ, પુ ૦ (સ ૦ ગ્રથ-ગ્રથવું) એક બીજની
 સાથે સંબધવાળા વાક્યો અને વિચારોનો જે
 સમુદાય તે, પુસ્તક ૨ પુસ્તકનો એક ભાગ, ખડ.
 ૩ શ્લોક, છંદ 'ભાગવતમા ૧૮૦૦૦ ગ્રથ છે.'
 ગ્રથકર્તા-કાર, પુ ૦ (સ ૦) પુસ્તક બનાવનાર
 ગ્રથી, સ્ત્રી ૦ (સ ૦ ગ્રથ-ગ્રથવું) ગાઠ ૨ સાધો
 ગ્રસવું, કિ ૦ અં ભક્ષ કરી જવું, ગળવું, પકડવું ૨
 ઠાંકવું, આવરવું.
 ગ્રસ્ત, વિ ૦ (સ ૦ ગ્રસ્-ખાવું) ખાધેલું-ગળેલું,
 ગ્રહાયેલું, સપાડાયેલું

ગ્રહ, પુ ૦ (સ ૦ ગ્રહ-પકડવું) રવિ, ચંદ્ર, મંગળ,
 બુધ ગુરુ, શુક્ર શનિ, રાહુ, તે કેતુ એ મુખ્ય નવમાનો
 એકેક ૨ આકાશમા સૂર્યની આસપાસ ફરતા
 તારા ૩ ગ્રહથી માણસની હાલત ઉપર થતી જે
 અસર તે ગ્રહ કંઠણ થવા-પ્રતિકૂળ થવું ગ્રહ
 વાકા હોવા-સિતારો પાધરો ન હોવો, નસીબ
 અનુકૂળ ન હોવું

ગ્રહણ, નં (સ ૦) લેવું તે, સ્વીકાર, અગ્રીકાર
 ૨ ધરવું તે, પકડવું તે ૩ પૃથ્વીની છાયા સૂર્ય ચંદ્ર-
 પર પડવાથી બિંબનો નેટલો ભાગ પ્રકાશ આપતો
 બધ પડે છે તે ૪ સમજવું તે, ધ્યાનમાં લેવું તે
 ગ્રહણ વખતે સાંપ કાઢવો-એક કામ કરતા
 વયમા નવું કામ ઉભું કરવું તે

ગ્રહણી, સ્ત્રી ૦ (સ ૦) મરડો, આમ, અતિસાર
 ગ્રહણી, સ્ત્રી ૦ (સ ૦) ગ્રહની અસરથી થતી ગ્રહણીની
 જે સ્થિતિ તે

ગ્રહભાવ, પુ ૦ (સ ૦) ગ્રહથી થતી અસર, ગ્રહનું કળ.
 ગ્રહશાંતિ, સ્ત્રી ૦ (સ ૦) ગ્રહોની ખરાબ અસર
 દૂર કરવા જે ધર્મ ક્રિયા કરવામાં આવે છે તે
 ગ્રહસંગમ, પુ ૦ (સ ૦) ગ્રહોનું મળવું તે.

ગ્રહવૃ, કિ ૦ સં ગાલવ, ધરવું પકડવું.

ગ્રામ, નં (સ ૦) ગામ, ગામડું ૨ ગાયનમાં સરનું
 એક માપ, સમ સ્વરમાં જે ત્રણ મુખ્ય અવાધ
 તેમાંનો એકેક ૪. (પ્રલય રૂપે સમુદાય વાયક
 અર્થ થાય છે) ગ્રમહ, જથ્થો "ગુણગ્રામ, પુણ્યગ્રામ"
 ગ્રામકંટક, પુ ૦ (સ ૦) આખા ગામને દુખ દેનાર
 માણસ, ગામનું પાપ-ઉતાર.

ગ્રામલુહી, વિ ૦ પ્રધાન, મુખ્ય ૨ ગોરપદું કરનાર
 ગ્રામદેવતા, પુ ૦ (સ ૦) ગામનું રક્ષણ કરનાર દેવ
 ગ્રામસિહ પુ ૦ કુતરો [-દેવી)

ગ્રામાચાર, પુ ૦ ગામના રીતરિવાજ.

ગ્રામાધ્યક્ષ, પુ ૦ ગામનો વડો, મુખી

ગ્રામાન્તર, નં ગામેતર

ગ્રામ્ય, વિ ૦ (સ ૦) ગામ સબધી, ગામનું ૨ જગલી,
 સુધરેલું નહિ તે ૩ ગામઠી, અણધડ.

ગ્રાસ, પુ ૦ (સ ૦) નેટલો ખોરાક એક સપાટે
 મોખા ધાલી કાઢાય તેટલો, કાળિયો, ૨. ગ્રહણને લીધે

સૂર્ય ચક્રના ધિબનો જે ભાગ ઘેરાયેલો હોય તે
આહ, પુ૦ (સ૦) મગર, સસવાટ ૨ પકડ.
આહક-હી, વિ૦ (સ૦) લેનાર, અહણ કરનાર,
સ્વીકારનાર ધરાક, ખરીદ કરનાર ૨ કદર કરનાર,
જાણનાર, સમજનાર “યુષ્ઠ આહક”
આહી, વિ૦ (સ૦ અહ) પકડી રાખનાર, ઝાડને
સરતો બધ કહે તેવું
આહી, વિ૦ (સ૦) અહણ કરવાને યોગ્ય
ઝીવ-વા, સ્ત્રી૦ (સ૦) ગરદન, ગળાનો પાછલો
ભાગ, ડોક
ઝીખ, પુ૦ (સ૦) વૃષભ અને મિથુન રાશિમા
સૂર્ય હોય તેટલો સમય, ઉનાળો
ઝાનિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) દુ ખ, રોગ, મહેનત, શોક,
લાજ વગેરે કારણથી મોતી કાન્તિમા ફેરફાર થવો
તે, નિરતેજપણ, ફિકાસ, ચહેરો ઉતરી જવો તે,
ગ્વાલ, પુ૦ (હિ ૦) ગોવાળિયો
ગ્વાલન, સ્ત્રી૦ (હિ ૦) ગોવાળણ

ધ.

ધ, પુ૦ (સ૦) યુજરાતી ભાષાનો પદરમો મૂળા-
ક્ષર, ચોથો કક્ષાની વ્યંજન વણ
ધર્મ, સ્ત્રી૦. ધાધ, ઉતાવળ
ધઉં, પુ૦ (સ૦ ગોધૂમ) શિયાળામા પાકતું એક
અનાજ એની માળવી, કાઠા, પોપટિયા, વાંજ્યા,
વણુજ, હાસિયા વગેરે જાતો છે ઘઉં-ભરવા
જવુ-માળવે જવુ, મરી જવુ ઘઉંપુર-ધઉંના
એક દાણાના વજન જેટલું ઘઉં એતમા ને બેટા
પેટમા-શેખશક્તીના વિચાર
ધઉં લો, પુ૦ એક જાતનો સુગંધી પદાર્થ એનો
ચદનમા ઉપયોગ કરે છે ૨ ધાસમા ઉગતો એક
જાતનો છોડ ૩ એક જાતનો ધઉંના ૨ ગેનો સાપ
ધઉં વરણ-હુ, વિ૦ ધઉંના રંગ જેવું, ગોરું
ધખવું, કિં ૦ સ૦ (સ૦ ધુધ-ધુમ પાડવી) દપકો
દેવો, ભાડવું, ભઠવું ૨ ધ ઐડવું, મારવું
ધઘો, પુ૦ ધ અક્ષર ૨ ઠોઠ, બેવકુદ, મૂર્ખ ૩
ઝંખો, જામો [માડવું તે
ઘઘરણું, ન૦ નાતર, પુનર્લેખ, વિધવાએ ફરી ધર

ઘઘરવું, કિં ૦ અંબીજી ધર કરવું, નાતરે જવું
૨ ગળામા ધરધર થવું
ઘ ઘોલિયું, ન૦ ખરાબ સ્થિતિ-ધૂળધાણી થઈ
જવું તે ૨ રમતમા નાના છોકરા ધુગડાનું ધર
બનાવી તેમા સ્તાર્ધ રહે છે તે ૨ ઘોઘો, ગંદું
સ્થળ, નાનું માલ વગરનું જેવું તેવું ધર અબ્ધ
વસ્થિત, ૩ મોઢે માથે ઓઢવું તે
ઘચ, અં ૦ બોકાતા અવાજ ચાચ તેમ.
ઘચઘચ, અં ૦ ઉપરાઉપરી, વારા ફરતી
ઘચડવું, કિં ૦ સ૦ કચડવું, ધચરડવું
ઘચડાઘચડી, સ્ત્રી૦ બીડાબીડ ગીરદી
ઘચડાવું, કિં ૦ સ૦ પિલાવું, ભિડાવું ૨ જોરથી
હિંદોળાવું [નીકળતો રોગ
ઘચરકાવિકાર, પુ૦ અપચાના ઓઢકારથી ફટી
ઘચરકું, ન૦ અપચાનો ખાટો તીખો ઓઢકાર તે.
ઘચરડવું, કિં ૦ અં ૦ ઘચડઘચડ હિંદોળવું, બાળ-
કને રોડું ને રોડું હિંદોળવું તે
ઘચુમલ, વિ૦ યુચવાડો હોય તેવું, ભરાવદાર
ઘચુમલો, પુ૦ જમાવ, બેચ થઈ જવું તે, ટાળે
વળવું તે

ઘટ, પુ૦ (સ૦) ઘડો, દોરિયો, કુભ (ધાતુનું અથવા
મટોડીનું વાસણ) ૨ (ધર્મ) ઘડેલા કોઈ પણ ઘાટ
૩ હદય, કોશ, ૪. પાણી ભરીને પૂજેલો ઘડોતે, કુભ
ઘટ, સ્ત્રી૦ તુકશાન, ટોટો ૨ ખોટ, કસર
ઘટ-ઘટ, વિ૦ પાસે પાસે દોરા હોય તેવું જાડું,
ઠાસીને વણેલું (ધુગડું . ૨ જાડું, રંગડા જેવું, ધન
ઘટકું, વિ૦ અખચ રહેનાર, બેને મેળવનાર, સચો-
જક, ધડનાર, રચનાર ૨ પુ૦ યોજક, વિભાગ,
અવસવ, અ શ

ઘટકા, પુ૦ (મ૦) ૨૪ મિનિટ, ધડી ૨ ઘટા. ૩
ઘડી, વખત માપવાનો વાડકો
ઘટકી, સ્ત્રી૦ પાણીનો કામળો, ધુટકો “કરી ચર-
ણમૃત પી ગઈ મીરા, અમૃતકી જેસી ઘટકી”
ઘટકો, પુ૦ સૂળને પાકતા કાટા બોકાતા હોય
તેવું જે રહી રહીને દરદ થાય છે તે, સણુકો, ચટકો
ઘટતું, વિ૦ (સ૦ ઘટિત) લાયક, અધ્યે તેટલું
ને તેવું, ઘટારથ, યોગ્ય, માફક, ૨ અપૂર્ણ, ખૂટકું, કમી,

ન્યૂન. ઘટતું કરવું-જેટલું જરૂરનું હોય તે કરવું
ઘટના, સ્ત્રી (સ ૦) યોગના, એકું મેળવવું તે,
બનાવટ, કારીગરી, બનાવ, પ્રસંગ ૩ બ્યવસ્થા,
ગોઠવણ. ૪ ગણના, ગણતરી 'દેવ જેની અયો-
ગ્યમા ઘટના કરે, તેણે યોગ્ય થવું કયા ઘટારત
છે'—પ્રેમા૦

ઘટપાટ, ન૦ (સ ૦) દહાસન

ઘટમાન, વિ૦ (સ ૦) ક્રિયા ચાલતી હોય તેવું,
બનતું, થતું ૨ બને તેવું, સંભવિત ૩ યોગ્ય, ઘટતું
૪ ઓછું, કમી, ખૂટવું

ઘટમાળ, સ્ત્રી (સ ૦) માટીના ઘડા અથવા 'દોચ-
કાની કુવામા ચક્કરની માફક ગોળ ફરતી જે
રચના તે, રેટ ૨ કમ, પ્રમાણિકા, પ્રણાલિ

ઘટવન, સ્ત્રી૦ વધવટ, વધવું ઓછું

ઘટવર્તુ, કિં૦ સ૦ બેસતું કરતું, ઠીક લાગે ને શોભે
તેમ કરવું ૨ ઘટાડવું

ઘટવું, કિં૦ અ૦ યોગ્ય લાગવું, લાયક થવું ૨, ઓછું
પડવું, કમી થવું, ખૂટવું

ઘટસ્થાપન, ન૦ વાસ પૂરતાં અથવા શુભ કામના
આરંભ પહેલાં પહેલવહેલો ઘડો મૂકવો તે. ૨
નવરાત્રિમા જે કળશ સ્થાપન થાય છે તે

ઘટસ્ફેટ, પુ૦ (સ ૦) મડદાને બાળી ચિતા બાટ્યા
પછી છેલ્લીવારે તે ઠેકાણે મો ફેરવી ઘડો ફેડવો
તે ૨ તોડ લાવી દેવો તે, છેડાછુટકા કરવા તે
૩, છુપીવાત ફેડી દેવી, બેદ લાગવો તે

ઘટા, પુ૦ (સ ૦) વાદળાઓનું છેક પાસેપાસે
આવી જુમી રહેવું તે, વરસાદ ચઢી આવ્યાથી
જે કાળો રમણીય દેખાવ થાય છે તે, ઘટારોપ,
મેઘાડબર. ૨ ઝાકના ડાળાનો ભરાવો ૩. ઘણા
ઝાડનો સમુદાય-ભરાવો. ૪ છાયા

ઘટારોપ, પુ૦ (સ ૦) આડબર, ઘેર મો; ધનઘટા,
ડાળા પાદડાનો ભરાવો તે

ઘટાડવું, કિં૦ સ૦ ઓછું-કમી કરવું ૨ ઉતારી,
તોડી પાડવું (માન) [ઘટ, ખુટકો, ન્યૂનતા

ઘટાડો, પુ૦ ઓછું-થોડું હોવું તે, ખોટ, કસર,
ઘટારત, ત્રિવિધ, ઘટવું; લાયક; વાજખી, શોભે તેવું
ઘટિકા, સ્ત્રી૦ (સ ૦) ઘટ-મડો,) ૧૦ પળ અથવા

૨૪ મિનિટનો જે કાળ તે, ઘડી ૨ ઘડિયાળ
ઘટિત, વિ- (સ ૦) યોગ્ય, લાયક, ઉચિત, ઘટતું
ઘટી, સ્ત્રી૦ ઘડી, ઘટિકા 'ઘટીમા ઘડી બન્ય આ-
યુષ્ય અદ્ય' ૨ પાણીમા વખતના પ્રમાણ મારે
મૂકવાનો વાડકો.

ઘરોય ત્ર, ન૦ ઘટમાળ, રેટ, ઉદ્ઘાટન ૨ ઘડિયાળ
ઘટોત્કચ, પુ૦ ભીમસેન અને હિડબા રાક્ષસીનો
પુત્ર [અગસ્ત્યમુનિ.

ઘટોદભવ, પુ૦ ઘડામાંથી ઉત્પન્ન થયેલું તે,
ઘટ્ટ, વિ૦ ધન, ત્રિગુ ૩ ઘટ, જાડું (પોતમા) ૩.
અ૦ ખીચોખીચ, પાસેપાસે.

ઘટ્ટપણું, ન૦ જાડાઈ, જાડપણું. ૨ ગાદ સ્નેહ, ધરવટ
૨ કબુસાઈ, કૃપણતા

ઘડ, પુ૦ ગદ, જુઓ [થવો

ઘડઘડવું, કિં૦ સ૦ ઘડઘડ વાગવું, ઘડઘડ અવાજ
ઘડતર, ન૦ જે કંઈ ઘડેલું તે; બનાવટ, રચના ૨
ઘડવાની જે રીત તે ૩ ઘડવાની મજુરી, ઘડામજુરી

ઘડનાળું, ન૦ ગરનાળું, જુઓ

ઘડપણું, ન૦ વૃદ્ધાવસ્થા, જરા.

ઘડભાંગ, સ્ત્રી૦ ગડભાંગ, જુઓ

ઘડમાચી, સ્ત્રી૦ પાણીની ગોળા મૂકવાની ધોડી.

ઘડવી, સ્ત્રી૦ ૨૦-૨૫ બેડાની પાણીની ટાકવી,
નાની ફેડી ૨ પુ૦ મઢવી, ચારણ

ઘડવું, કિં૦ સ૦ આકાર લાવવો, ઘાટ બનાવવો,
રૂપ આણવું, ડોળ લાવવો, બનાવવું, રચવું ૨ ઉત્પન્ન
કરવું, સરજવું ધધિરે નાના પ્રકારના ઘાટ ઘડ્યા
છે '૩ ગોઠવવું સકલના કરવી 'તેણે ખરડો ઘડી
કાઢ્યો' ૫ ટીપવું, મારવું

ઘડવો, પુ૦ સાકડા મોના ઘડાના ઘાટનો લોટો

ઘડાબૂડ, વિ૦ ઘડો ખૂડે તેટલું

ઘડામણ-ણી, સ્ત્રી૦ ઘડાઈ, ઘડવાની મજુરી

ઘડાઈ, સ્ત્રી૦ ઘડવાની મહેનત, ઘડામણ ૨ ૨ બનાવટ

ઘપાયેલું, વિ૦ ઠોઠાકરો ખાઈ પાડું થયેલું, કસાએલું
૨ અનુભવી, માહિતગાર

ઘડાવવું, કિં૦ સ૦ બનાવરાવવું, તૈયાર કરાવવું.

ઘડાવું, કિં૦ કોષએ ધડેલું હોય તેવું હોવું, બનવું
૨ ઠોકર ખાઈ ખાઈને ઠેકાણે આવવું, સુધરવું

અનુભવી મનુષ્ય પાકા થયું કે મારખાવો પિટાવું
ઘડિયા લખ, નં ૦ ગમે તે વખતે થતા લખ ૨
એકદમ લખ લેઈ લેવા તે વિવાહ અને લખ એ
બને સાથે થાય તેવું લખ [૨ ધડી ૩ ઝાલર
ઘડિયાળ, સ્ત્રી ૦ નં ૦ વખત જણાવનાર એક યત્ર
ઘડિયાળી, પુ ૦ ઘડિયાળ વેચનાર-દુરસ્ત કરનાર
૨ પાણી ભરવાની છેલ્લ ધડી-ધડી
ઘડિયાળા, નં ૦ અમુક વખત થયો તેમ જણાવ-
વાને વગાડવાની ધાતુની તખતી, ગજરાં બ.વ મા
વપરાય છે) 'ઘડિયાળા વાગ્યા'
ઘડિયું, નં ૦ નાળિયેરી-ખજૂરીની તાડી કાઢવા
સારૂ તેમા છેદ પાડી નીચે લાખી ડોકનું ઢોચકું
બાધી રાખે છે તે. ૨ નાની કોઠી, નાનું ધડું
ઘડિયો, પુ ૦ આકનો પાડો.
ઘડી, સ્ત્રી ૦ (સં ૦ ઘટિકા) દિવસનો ૬૦ મો ભાગ
તે, ૨૪ મિનિટનો કાળ, ઘટિકા ૨ ધાતુની જાડી
તખતી, ઝાલર કે તળે ઝીણા છિદ્રવાળો વખત માપ-
વાનો વાડકો ૪ કાચની રેતી ભરેલી શીશી, ઘડિ-
આળ પ નાનું ધડું કોઠલી ૬ સમય, વખત, તક,
કાળ ઘડીએ. ગણવી-ઘણીજ આતુરતાથી વાટ
જોવી ૨ વખત જોવો કે મરવાની તૈયારી પર
આવવું. ઘડીએ છુટ ભરાય-વિલબ ન ખમાવો
તે ઘડીના છઠ્ઠા ભાગમા-સહજ વારમા, જોતજો
તામા, પત્રકવારમા
ઘડીએક-ક, અં ૦ આસરે ૧ ધડી જેટલો વખત,
સહેજવાર [હજી, રોજ
ઘડીઘડી, અં ૦ વારેવારે, ઘણી વખત નિરતર,
ઘડીતાળ વિં ૦ મરવાની અણીપર
ઘડીભર, અં ૦ એક ધડી સુધી થોડીવાર
ઘડું, નં ૦ મોટી કોઠી, દાણા ભગવાની માટીની કોઠી
૨ ઢોચકું, જાડો બેડાળ ઘડો
ઘડુંકાટ, અં ૦ ઘડુંકું, એવોયતો અવાજ, ઘડઘડયતું તે.
ઘડુલી, સ્ત્રી ૦ છેક નાનો વડો.
ઘડુલો, પુ ૦ નાનો ઘડો
ઘડો, પુ ૦ [સં ૦ ઘડું-બનાવવું] સાકડા મોનું પાણી
ભરવાનું ધાતુનું અથવા માટીનું વામણ, કુભ, ઘટ
અધુરો ઘડો છત્રકાય-થોડું ભણેલો બહુ અભિમાન

રાખે ઘડો ગાગર થવી-સારો નરનો નિકાલ થવો;
આખરનું પરિણામ આવવું ઘડો ફૂટવો-ઘટસ્ફોટ
થવો ૨ ખોટું ઉધાકું પડવું, જાહેર થવું 'પાપનો
ઘડો ફૂટ્યો' કે ખરામખસ્ત થવું પડી ભાગવું,
ધ્યાયનમ થઈ જવું "કે વાગ્યો આજ ખુબ
સુધારા તણો જો, ઘડો ફૂટી ગયો ટપ વધી ભ મતનો
જો" ઘડા જેવડું માથું જોને પણ ચણા જેટલું
નાક ન જશે-આખરુ જાય તે કરતા મોત આવે
તે સારૂ ઘડોલાડવો-પ્રેત શ્રાદ્ધ કર્યા પછી ઘડા
ઉપર લાડવો ચૂકીને બ્રાહ્મણને આપવામા આવે
છે તે, છેવટનું પતાવી દેવું તે ઘડો લાડવો થવો-
મોત થવું, ૨ ખરાબ થવું, મોટી તુકશાનીમા આવી
પડવું, કે પાર પડવું-થવું
ઘડોઘાટ, પુ ૦ નિકાલ, ફેસલો ઘડોઘાટ કરવો-
મારી નાખવું, ઠેકાણે કરી દેવું, નિકાલ આણવો
'એ દુષ્ટરાયને માલમ પડવાથી એનો ઘડોઘાટ કર-
વાનો વિચાર થયો' ૨ આયતુ, તૈયાર માલ.
ઘઢાણ, નં ૦ ઉલુ ઘાસ ગઢાણ
ઘણું, પુ ૦ કાજમા પેદા થતો કીડો ૨ ગ્રહણ કે
મોટો ભારે હથોડો. ૪ લક્ષડ ખોદ
ઘણુઘણુ, અં ૦ ગાડી, ઘટડી વગેરેનો અવાજ, ઠણકણ
ઘણુઘણાટ, પુ ૦ ખણુખણાટ
ઘણાક, વિં ૦ અનેક, કેટલાક
ઘણાખરા અં ૦ બહુધા મુખ્યત્વે કરીને
ઘણાંવાના, નં ૦ ઘણી ઘણીની, બહુ વાના ૨ ઘણી
રીતે સમજાવવું તે, ઘણું કહેવું તે
ઘણાક, વિં ૦ કેટલાક, બહુ [અને સંમ ધ
ઘણાઘણી, સ્ત્રી ૦ ઘણો સ્નેહ હોવાપણ, ઘાઠ મૈત્રી
ઘણું, વિં ૦ [સં ૦ ઘન-જાડું] બહુ, પુષ્કળ,
મસ માપ વજનનું ઝાડું પરિમાણ બતાવે છે.
(થોડાથી ઉતરું) ૨ બસ, પુરતું 'ઘણું થયું'
કે પુષ્કળ, મોટા જથ્થામા.
ઘણુંક, વિં ૦ ઘણાથી જરાક ઓછું.
ઘણુંકરીને, અં ૦ વિશેષ કરીને ઘણું ભાગે, બનતા
સુધી, ખસુસ જરૂર, સોવસા
ઘણુંખરું, અં ૦ ઘણુંકરીને, સાધારણ રીતે જોતા,
બહુધા, મોટો ભાગે. ૨. અવર નવર, કોઈવાર.

૩ સોવસા [તેથી ઝાણુ
ધણુંજ, અં અતિગે, વધારે, બહુજ, જોષએ
ધણુંજ, વિં (કવિતામા) ધણુ, બહુ
ધટ, પું [સં ધટ,] દેવમદિરોમા ઉચે લટ
કનો મિત્ર ધાતુનો જે ધાટ વગાડવામા આવે છે તે,
ચમ ધટ જેવો-પાકુ, શક, ધૂર્ત ૨ બોલકણો
ધરમા ધટ ફરે છે-ધરમા કમ પણુ નથી. ધટ
વાગવો-ખાલી થઈ જવુ, ખપી જવુ સખ
વાગવો. 'તેના ધરમા વટ વાગે છે'
ધંટડી, સ્ત્રીં ધણુંજ નાનો ધટ, ટોકરી, ધટા
ધટરવાળા નં એક જાતનુ શિકારી વાળુ
ધટા, સ્ત્રીં [સં] ધટડી, ટોકરી 'કાષ્ટ ધટા
વિટ બણા' ૨ કષ્ટજ નહિ તે, ધક્કા, ડેચો [ખણિયા
ધટારવ, પું [સં] ધટનો અવાજ-રણકો, ખણુ-
ધટિયો, પું થાળા વગરની છટી ધટી
ધટી, સ્ત્રીં અનાજ દળવાનો પત્થરના બે પડ-
વાળો યત્ર ૨ કોષ પણુ ફરતો યત્ર, ચક્કી ધરના
છોકરા ધટી ચાટે ને ઉપાખ્યાયને આટો-ધરના
બાળક ભૂખે મરે ને પારકાને પકવાન. ધટીના
સો ને ધટાનો એક-સો સાસુના તો એક વહુનો
ધટી પ્રમાણે ઝાંચણુ ને ચુલા પ્રમાણે ખોચણુ-
જેવી જેની શક્તિ તેવુ તેને શોભે ધટી ટકારો
કરેવા-વારવાર ટોક ટોક કરવુ.
ધટીચોર, પું [સં અધિચ્છેદક] ગજવા
કાતરુ ૨ ચાલાક, ચપરાક
ધટુ, નં હાથીનો ધટ
ધડ, પું [સં] ભમરો, ભમર.
ધન, પું [સ] વરસાદ, મેધ ૨ એક સખ્યાને
તણુવાર ગુણુવાથી જે સખ્યા થાય તે (૮ નો ધન
૮ x ૮ x ૮=૫૧૨) ૩ ૭ સરખી ચોરસ
બાણુઓની આકૃતિ
ધન, વિં [સં] ભરેલુ નક્કર, ૨ નિખિડ, ધાડુ, ધણી
ઝાડીવાળુ 'વસને વાસતી કુસુમ ધન વને-ગીન
ગોંડ ૩ ધણુ, પુંકળ, 'અતરનો ઉરે રામ પ્રકાશે
ધેને ધન ધેરાતા-ગીત ગોંડ ૪ લંબાઈ પહો-
ળાઈ અને ઉચાઈવાળુ [ધોરભો.
ધનધટા, સ્ત્રીં વાદળાનો ધેરાવો, મેધાડબર,

ધનધોર, વિં [સં] વરમા ચઢી આવેથી
અધકાર થઈ રહ્યો હોય તેવુ, અંધગણુ
ધનચક્ર, વિં ઉધાનપાયાનુ, વલવલતુ ચરકેલુ.
ધનફળી નં લંબાઈ x પહોળાઈ x ઉચાઈ
અથવા ઉડાઈતુ પરિમાણુ તે [ધનનુ મૂળ.
ધનમૂલ-ળ, નં ત્રિવાતવડે કાઢેલુ મખ્યાનુ મૂળ,
ધનરવ, પું [સં] મોર, મૂર ૨ મેધગર્જના
ધનરસ પું [સં] જળ પાણી ૨ કપુર ૩
સત્વ, સાર, કાઢો.
ધનવલ્લિકા, સ્ત્રીં [સં] વીજળી, વિદ્યુત
ધનવાત, નં [સં] પાતાળ માહેનું એક નક
ધનચામ, પું [સં] વિષ્ણુરામ, કૃષ્ણ ૨ વિં
પાણી ભરી વાદળાના રગ જેવુ, કાળા રગનુ
ધનસાર પું [સં] કપુર ૨ જળ, પાણી ૩ પારો
ધમકલુ, કિં અં ધમધમ થવુ, ધુધરાનુ વાગવુ
ધમકાર-રો, પું ધમકો [કાંક તે
ધમકો, પું ધમકાર ધુધગના અવાજનો દરેક
ધમકારીકિ, નં ખેતરમા જનાવર ઉરાડવા માટે
હાથમા પીંછી પરાવી કરેલુ વાળુ, ખોખરુ નગારુ
ધમકાવલુ, કિં અં ધમધમ થાય તેમ કરવુ,
૨ મારવુ, ઠોકવુ ૩ દબાવવુ
ધમધમ, અં ધમકારાનો પ્રતિધોષ.
ધમધમલુ, કિં અં ખણુખણુલુ,
ધમધમાવલુ, કિં સં જોરથી મારવું, ધબો-
વલુ ૨ ધમકી આપવી
ધમંડ, પું દલ, આડબર, શેખી, પતરાણુ
ધમડી, વિં અહકારી, ગર્વી, દભી, આડબરી
ધમરડીચકરડી, સ્ત્રીં છોકરાઓની એકરમત,
૨ ચક્રર ખવડાવવા તે
ધમરધમર, અં ફેર-પુદડી ફરવી, તે.
ધમસધમા, સ્ત્રીં ભીડાભીડ, ધાધલ, હોસાતુસ
ધમશાણુ, નં ઉધુચતુ-ભેજસેજ કરી કામને
બગાડી નાખવુ તે, ધૂળધાણી કરી મૂકવુ તે, રમણુ
ભમણુ કરી નાખવુ તે ૨ કાપાકાપી, કતલ, નાશ.
ધમાધમ અં ઉપરા ઉપરી મુકાનો માર મારવો
તે ૨ ધમાલ, ધાધલ, ધમમાચકડી
ધર, નં [સં ટૂંક] માણુસ રહેવાને માટે જે

મકાન બાધે છે તે, યુ પકુ, હવેલી, બગલો, મહેલ
૨ ધરના માણસ, કુટુંબ ૩ ડુળ, વશ, ખાનદાન
'ધર સાર છે' ૪ દર, બેડ, માળો ૫ ભુવન
સ્થાન (જન્મ કુડળીમા) ૬ સસારે વ્યવહાર
ચલાવવો તે ૭ મનની હાલત, " તે ઉદાસીના
ધરમા છે " ૮ સ્થાન, ખાનુ (સોગટાનુ ધર)
૯ મૂળ, કારણ, ઉત્પત્તિસ્થાન, 'આળસ દરિદ્રનુ
ધર છે' ૧૦ માલીકી, કબજો, 'મારે નડીયાદમા
ધરનું ધર છે' ૧૧ સૂર-રાગની જાત "તે ધણી
રાગના ધર બોળખે છે' ૧૨ શક્તિ, બળ, સ્થિતિ,
" ધર જોઈ પગલા ભરવા " ૧૩ બચાવ, નીકળી
જવાનુ બાડ " પોતાનુ ધર રાખી વાત કરવી "
૧૪ વાળના સૂરનુ ખાનુ ૧૫ કોષ્ટ ચીજ મૂક-
વાને જે પોલી વસ્તુ તે, માન "ચક્ષમાનુ ધર" ધર
ભરવુ-ખીજની માલમતા, પૈસો, સામાન વગેરે પો
તાના ધરમા લાવવુ ધર આગણુ કરવુ-ધરમા જવુ
ને બારણે આવવુ, કોષ્ટની વાટ ધણીજ અધીરાઈથી
રાહ જોવી ધર ઉપડી જવુ-નખોદ જવુ, નમ-
તાન થવુ, ધર ઉપેડી નાખવુ-પાયમાલ કરવુ
ધર ઉધડવુ-પરણવુ અથવા છોકરું થવુ ૨ દાર
ખુલવુ ધર ઉજળુ કરવુ-ધર શોભાવવુ, ધર ઉજ
ડવુ-ધરનો નાશ કરવો, ધરનુ ધ ધોલિયુ કરવુ
ધર ઉપાડી લેવુ-વર ચલાવવુ, સસાર વહેવાર ચ-
લાવી રૂડી રીતે દહાડા કાઢવા ધર ઉભુ રહેવુ-
ધરનો મોભો જળવાવો ૨ ધણીનુ નામ રહેવુ
ધર કરવુ-રહેઠાણુ કરવુ, નિવાસ કરવો રોજે
શરીરમા ધર ડું 'ર નાતરુ કરવુ ધર કાણુ હોવુ
ધરની વાત ધરનાજ કોઈ માણસે જાહેર કરવી,
ધરની ફટ, ધરકુકડો-ધરમા ભરાઈ રહેનાર ધર
વાલવુ-નુકસાન કરવુ ૨. જોતગમન કરવુ, વિશ્વા-
સઘાત કરવો ધર જમાઈ ચર્ધ પડવુ-ધરમા
મડયા કરવુ, માથે પડવુ ધર તપાસવુ-ઝોરડો
તપાસવો સ્થિતિ જોની ધર ફેડવુ-અટસ કરા-
વવો ૨ જાનીવાત કાઢી લેવી ૪ ચોરી કરવા
પેસવુ ધર બેમવુ-ખોટ નુકસાન આવવુ ૨
પાપમાવી થવો ૪ નિરઘમી થવુ નોકરી ચાકરી
જવી ૪ સ્ત્રીનુ મૃત્યુ થવુ ધર ભરવુ-નાલેવન

થવુ ૨ કોષ્ટનુ લાવીને પોતાના ધરમા એકડુ
કરવુ ૩ ઊંચા છોકરાથી વસ્તાર વધારવો ભાંજુ
પુરુ ધર-સરસામાનથી ભરપુર ધર ૨ આનાદ
કુટુંબ, સુખી ધરનું માણસ-ખાનગી, વિશ્વાસુ
ધરનો સુખી-ગૃહસ્થ ધ-માં આડો વાસ કરવો-
ખાવાપીવાનુ કાઈ ન હોવુ, માલમતા ન હોવી
ધરના બળ્યા વનમા ગયા તો વનમા લાગી
લાલ્ય-કર્મ બે ડગલા આગળનુ આગળ ધર કહે
તોડી જો, ને વિવાહ કહે માડી જો-એ બનેમા
ધાર્યા કરતા ધણુ ખર્ચ થાય છે ધર ધરનો
ઉદર-ધરનો ભોમિયો, ઘેર ઘેર રખડનાર ધરનુ-
ધરમા રહેનાર, પોતીકુ ધરવાળો-વરનો ધણી
૨ વર ખાણી પીને ધર પૂછવુ-વગર વિચારે
કામ કરીને પછી પસ્તાવુ ધર તો ખેરાનુજ-ધર
ચલાવવાની માથાકુટ ખેરાજ કરે ધરના જડીયા
ને ધરના ધડીયા-પરના ભુવાને ધરના જતી
ધરની ગત પરને કહેવી નાહ-વરનુ દુ ખ ખીજને
કહેવુ નહિ, કહેવાથી ઉલટી ફેળેતી થાય ધર
ફૂટયુ તેનુ કરમ ફૂટયુ-ધર ફૂટે ધર જાય ધરમા
અધાર ને બહાર દીવો કરવો-ધરના છોકગ ધટી
ચાટે ને ઉપાખ્યાયને આટો. વરમા બોલે ડોકરા
તો બહાર બોલે છોકરા-આપણુ દેખી આપણુ
છોકરા શીજે [દર નહિ તેવુ, નજીક પાસે.
ધરઆગણુ, નં ૦ ધર અને આગણુ તે ૨ અં
ધર કરવુ, કિં ૦ અં નાતર કરવુ, ખીજવાર લમ
કરવુ (સ્ત્રી પુરુષ) ૨ કાયમના રહેવુ, વાસ
કરવો (રોજે) ૪ અનુકૂળ થવુ
ધરકવુ, કિં ૦ સં ૦ ધુરકવુ, મોટા સાહે કપકો આપવો
ધરકિયુ, નં ૦ ધુરકિયુ, તાકુકો
ધરકામ, નં ૦ કુટુંબનુ કામકાજ, ધર સંબંધી કામ
કામકાજ, ખાનગી કામ
ધરખટલો, પું ૦ ધરને લગતો સરસામાન ૨ સંસાર
ભાર, સંસાર વ્યવહારનુ કામકાજ ૩ છોકરા ઊંચા
વગેરે સમુદાય
ધરખરચ, પું ૦ '૫૨ ચલાવવામા થતો ખર્ચ
ધરખુલિયુ, વિં ૦ ધરમા બેસી રહેનારુ, ૨. ધર
કુકડુ, શગમાળ

ધરખુલ્લે, અં અદર અદર, ખાનગી, માહોમાહે
 ઘરગતુ-થુ, વિં વરમા વપરાતુ સાધારણુ ૨
 ધરાવરાઉ, ખાનગી અકૃત્રિમ [વસ્ત્ર, પીતાબર
 ઘરગોટી, સ્ત્રીં ધરમા જમતી વખત પહેરવાનું
 ઘરઘરથલુ, કિં અં શ્વાસ લેતા મૂકતા અવાજ
 થવો ૨ અતકાળનો શ્વાસ ખેલવો
 ઘરઘરાઉ, વિં ખાનગી, અદર અદરનું, ધરનું
 ઘરઘાલુ, વિં પોતેજ પોતાની આબરૂ બગાડનાર,
 ધરમાને ધરમા દુષ્કામ કરનાર
 ઘરચોળુ, નં સ્ત્રી ઉપખાગી રેશમી કપડું, કલગર
 ઘરજમાઈ, પું સાસરામાજ સસાર માડી રહેલો તે
 ઘરડ, સ્ત્રીં ગાડા ગાડીના અવર જવરથી પડેલી
 ઉડી વાટ, ચીલો, ગરીડો ૨ ધારો, રાહ ૩ આમ-
 લીની સુકી છાલ, ખગવટ
 ઘરડપણુ, નં જરા, વૃદ્ધાવસ્થા ૨ ધરડાપો મોટાઈ
 ઘરડલુ, કિં સં તાણુનું, ખેચનું ૨ નેરથી
 વલુરનું ૩ ધરેડો ખેલવો
 ઘરડાપો, પું દોઢ ડહાપણુ, ધરડાના જેવું ડહાપણુ
 ખતાવવું તે ૨ ધરડપણુ, વૃદ્ધાવસ્થા
 ઘરડું, વિં ઉમ્મરે પહોંચેલું, વૃદ્ધ ૨ જુનું, પુરાણુ
 ૩. વડીલ, મોડું ૪ પાડી ગયેલું, કઠણુ ૫ મોડું,
 મુખ્ય, 'પરડે ઘેર'
 ઘરેડેર, વિં વડીલ, ધરડું, ગુરુજન
 ઘરણુ, નં [સં અહણુ] પૃથ્વીની છાયાથી સૂર્ય-
 ચંદ્રનો પ્રકાશ ઝાખો થવો તે ૨ અડચણુ, હરકત
 ઘરણુયેલું-દાધારેયું, તણુ પાયાનું, અદકપાસણુ
 ઘરણી સ્ત્રીં સ્ત્રી, પત્ની, ગૃહિણી
 ઘરણી, પું ધરનો માલિક, ધરવાળો ૨ ધર
 ચલાવનારો મુખ્ય પુરૂષ ૩ ધણી, સ્વામી ૪ શેડ
 ઘરધણિયાણી-વગની મુખ્ય સ્ત્રી ૨ વહુ, પત્ની
 ૩ શેકાણી
 ઘરવ ધો, પું ધરનું કામકાજ
 ઘરનાળું, નં ગરનાળું, પાણી જવાનું દાર
 ઘરપ્રવેશ, પું ધરમા પેસવું તે ૨, નવા ધરમા
 રહેવા જતા કરાતો વિધિ, વાસ્તુ ૩ પરણીને આ-
 વેલી વહુનું ધરમા દાખલ થવું તે ૪ વગર રજાએ
 કોઈના નરમા દાખલ થવાનો ગુનો તે

ઘરખાર, નં માલમીલકત અને રાયરચિહ્ન વગેરે.
 ૨ કુટુંબ, કુળ, ખાનદાન
 ઘરખારી, પું સસારી, કુટુંબકળીલાવાળો, ગૃહસ્થ
 ઘરખેળે, અં માહોમાહે, અદર અદર, ખાનગી
 રીતે ૨ દોસ્તીની રાહ, ધરનો-પોતાંકા જણીને
 ૩ ખાનગી, ધરમા
 ઘરફાડું, વિં ખાતર પાડનાર, ચોર
 ઘરરખુ, વિં ધર સભાળે તેવું, ધરની લાગણીવાળું
 ઘરવખુ, વિં કુટુંબ ધરની તરફેણ કરનાર
 ઘરવટ, સ્ત્રીં એક ધરને ખીજ ધર સાથે એક
 કુટુંબના હોય તેવો જે સ્નેહ ભરેલો પરિચય તે,
 ગાઢ સ્નેહનો સંબંધ તે ઝાળખાણનો વહેવાર
 ૨ આપલેનો સંબંધ [સરસામાન તે
 ઘરવાખરો, પું રાયરચીહ્ન, વરને લખતો જે
 ઘરવાળો, વિં ધરનો માલિક ૨ પતિ, વર
 ઘરવાળી, વિં પત્ની, વહુ, ધરધણિયાણી [વ્યવહાર.
 ઘરસ સાર, પું ધર તે તેમા રહેતું કુટુંબ ૨ સસાર
 ઘરસ સારી, વિં પરણીને ધર સસાર ચલાવનારો
 પુરૂષ, ગૃહસ્થાશ્રમી ૨ ખચરવાડ
 ઘરસાન્તક, નં ગ્રહશાન્તિ
 ઘરસૂત્ર, નં (ગૃહસૂત્ર) ગૃહસ્થાશ્રમ ચલાવવાનું
 સાધન, પત્ની, ૨ કુટુંબ કળીલો વગેરે
 ઘરાક, નં (આહુક) ખરીદ કરનાર-લેનાર ૨
 ખુખી પિછાનનાર, ગુણુ-રસ સમજનાર
 ઘરાઉ, વિં ખાનગી, ધરધરનું, અદરનું, ધરગતું.
 ઘરાકી, સ્ત્રીં ધણા ઘરાક હોવા તે, વકરો,
 ખપત, ઉઠાવ
 ઘરાણિયું, વિં ધરેણુ-ગીરો મૂકેલું-રાખેલું ૨
 અવેજની આટમા લીધેલું-મૂકેલું તે
 ઘરાણું, નં અનકાર, શણુગાર, ધરેણું, દાગીનો
 ઘરાર, અં સાતફેરા, અમળત
 ઘરુણી, સ્ત્રીં [સં ગૃહિણી] સ્ત્રી, વહુ
 ઘરે, પું ગ્રહ, જુઓ ૨ અં ઘેર, ધરમા
 ઘરેડ, સ્ત્રીં (સં છૂપ-વસત્ર) ચીલો, સાડા જ-
 વાનો રસ્તો ૨ કુવાના મો ઉપર તથા પત્થર ઉપર
 દોરડાના ધસારાથી પડેલો કાપો, આઠાડ, ઝાળખ
 હા ૪ રાહ, ધારો

ધરેડી, સ્ત્રીં નાતો કપો ૨ ધરડધરડ એમ
 બોલતો શ્વાસ, મરતી વખતનો દમ
 ધરેડો, પું મરતી વખતનો શ્વાસ,છેલ્લો શ્વાસથી
 થતો અવાજ, ૨ ચીલો
 ધરેણાઉ, વિં ગીરો સબધી ૨ ગીરો રાખેલુ
 ધરેણુ, નં દાગીના, અલકાર, આભૂષણ ૨
 શાભા, ભૂપણ, શણગાર
 ધરેણુ, વિં આટમા આપેલુ લીધેલુ હોય તેમ,
 ગીરો, જમાનીમા, બદલે [હોય તેમ
 ધરખારે, અં તુડળ કબિલાવાળુ, કર્તો કાવરતા
 ધરોબો, પું ધરવટ,મિત્રાર્થ,એકકુટુબજેવોમબધ
 ધરોળી, સ્ત્રીં ધિલોડી
 ધર્મ પું [સં] ધામ, ગરમી ઉકળાટ
 ધર્મણુ, પું [સં] ધસાવુ તે, ધસારો, ધસરકો,
 ૨ બોલાચાલી, રકકક
 ધલાઈજવુ, કિં અં લેણુ ખોડુ થવુ, નાણુ
 જતા રહેવા ૨ દબાવુ, ફસાવુ (નાણુ)
 ધલાવુ, કિં અં દબાવુ, ન નીકળે તેમથવુ ૨
 પહેરાવુ, પરાવાવુ
 ધલોડુ, નં ધિલોડુ, ટિટોર [ખણવુ
 ધવડવુ, કિં સં નખેવતી ધસવુ, ખજવાળવુ,
 ધવાવુ, કિં અં ધાયલ થવુ, ધા પડવો
 ધસઘસાટ, અં ગાઠ ઉથે, નિરાંતે, નચિતરીતે
 ૨ લસઘસાટ
 ધસરકો, પું બીટો, ઉઝરડો, ધસારો, આકો
 ધસડવુ, કિં અં નિર્જીવ અથવા સજીવ પદાર્થને
 જોરથી ખેંચવો, ધસાય તેમ તાણવુ ૨
 જલદીથી જેમ તેમ લખી કાઢવુ
 ધસડાવુ,કિંઅંપાછળ તણાવુ,ખેચાવુ,૨ જમીન
 સાથે વસાવુ તણાવુ [પહેલ પાડનાર,માજનાર
 ધસનાર, વિં ધસવાનુ કામ કરનાર, ઉતારનાર
 ધસરપસર, અં ધસડાય અને પછડાય તેમ
 જેમતેમ, રડાકુટાએ, પગણે
 ધસવુ, કિં સં [સં ધર્મ-ધમવુ] એક
 વસ્તુને બીજી માથ જોરમા ખેંચી ૨ માજવુ
 ઉટકવુ, ૩ ધાર ચઢાવવી, ઉતારવુ ૪ રગડવુ,
 મોળવુ, મમળવુ ૫ માફ ડગવુ ઉગળવુ,

જેમ તેમ લખી કાઢવુ ૭ કાઢી નાખવુ, ભુસવુ
 ધસીપીવુ નલેખવવુ ન ગણવુ ૨ અદર અદર
 સમજી જવુ ધસીને ગુમડ ચોપડ-અણીને
 પ્રસંગે કામમા ન આવે ત્યારે પડી કામનુ શુ ?
 ધસાઘસ, સ્ત્રીં વારવાર ધસવુ તે ૨ એક બી-
 જનુ ભુડુ બોલવુ તે
 ધસારણુ, નં વસવાથી પડેલી રજ, ધાસ ૨
 ધમારો ૩ ધસાયાની ખોટ, નુકસાન, તોટો ૪.
 ધસારવા, ધસીને પાવાનુ ઓસડ (બાળકોને)
 ધસારવાં, નં નાના બચ્ચાને ધસીને પાવાનુ
 ઓસડ (હરડ, કરિયાતુ, વગેરે)
 ધસારો,પુંનુકસાન,ખોટ,ધાસ ૨ આકો વસાયાની
 નિશાની ૩ ધસવાથી પડેલી રજ, ભુકો,ધામ
 ધસાવવુ,કિંસં મળવવુ,ઉડકાવવુ ૨ માલેસ
 કરાવવુ, ચોળાવવુ ૩ છોલાવવુ ૪ ભુકો પડા-
 વવો, લેપ કરાવવો, ૫ ધાર કઢાવવી, વધારાનુ
 ધસી ઓણુ કરાવવુ
 ધસાવુ, કિં અં ધસારો પડેતેમ થવુ ૨ ધસાર્થ
 ઓણુ થવુ 'સુખડ ધસાય છે, પણ ચોરસિયો
 ધસાનો નથી' ૩ દુબળુ પડવુ, અથકત થવુ
 ૪ પૈસાની ભીડમા આવવુ, ખરચમા આવવુ ૫
 કામમા આવવુ ધસાતુ બોલવુ—બદલે કરવી,
 ભુડુ બોલવુ, ૨ આમરને ધોકો લાગે તેવુ બોલવુ
 પૈસે ટકે ધસાવુ—ગરિયાઈ આવવી
 ધસિયુ, વિં ઉઝરડી લીધેલુ, કરકરુ, ભુકાજેવુ
 ધસિયો, પું બાજરી ધઉ વગેરેનો દૂધથી કર-
 મોની ગેદો લોટ ૨ ધસવાનુ કામ કરનાર
 ધસોટિયો,પુંનંઉના શેફેલા લોટનો,કરેલો પદાર્થ
 ધગકો, પું ગળકો, છૂલ્વા સ્વાદ રાવુ, આરડવુ
 ધાંધરડવુ, કિં અં ભારે ધાટાએ રડવુ, ખૂમ
 ધાઘલુ, નં ઓવારણુ ૨ ગાડા જેવા આચરણુ
 ધાઘરી, સ્ત્રીં એક જાતનુ વાણુ. [જૂત ભરાવુ તે
 ધાધુ, વિં ઉતાવળુ ૨ ગભરાયેલુ, ૩ સાવાતુલુ
 ૪ રોતકુ, ગરીમ
 ધાચ, સ્ત્રીં ખાડો ૨ ચીલામા પડેલો ખાડો.
 ૩ હરકત, અડચણુ, ફાસ ૪ મુશ્કેલી, ગુચવણુ
 ધાગણુ, સ્ત્રીં ધાંચીની સ્ત્રી

ધાંચી, પુ૦ [સં૦ ઘર્ષ] તલ દિવેલી વગેરેને ધાણીમા પીલી તેલ કાઢનારો, ૨ તેલ વચનારો, તેલી ૨ ધાણી રાખનારાઓની એક જાત ધા-ચીની ધાણી જેવું-પણ મેલું, ચીકટવાળું ધાંચીનો બળદ-એકજ રીતે મહેનત કર્યા કરનારો, એકજ ધરડમા નાલનારો, સસારની ધુસરીમા ફસાયેલો પુરૂષ. ધાચી મોચી-ઉતરતી જાતના લોક, હલકાલોક ધાચે, પુ૦ વાસફોડો, ટોપલા સાદડી બનાવનાર ૩ ધાચી (વકોક્તિમા) બોલવું તે, સોરબકાર ઘાંટાઘાટ, સ્ત્રી૦ ખૂમાખૂમ, ધણાનું સાથે જોરથી ઘાંટી, સ્ત્રી૦ ગળાના વચલા ભાગમા નાનું સરખું હાડકું બહાર પડતું દેખાય છે તે, હરડયો ૨ સૂર, અવાજ ૩. બારીક સમય, વિડબના ૪ ઘાત ઘાટી ફટવી-જીવાની આવવી. ઘાંટી આવવી-હરકત નડવી, અડચણ આવીપડવી ઘાંટી વટાવવી-અડચણ દૂર કરવી મરણુની ઘાટી-મૃત્યુનો સમય, ઘાત.

ઘાંટો, પુ૦ ગળામાથી નીકળતો અવાજ, સાદ, સૂર ૨ બરાડો. બરકો, મોટો સાદ ઘાંટો પાડ-વો-બોલાવવું ૨ ખીજવું, ખીવડાવવું ઘાટા કાઢવા-મોટેથી બોલવું ૨ ઠપકો દેવો

ઘા, પુ૦ ઉંચેથી જોરમા પડી અથડાવું તે, પ્રહાર, ચોટ, ૨ જખમ, કાપ, ઝટકો ૩ ચોવીસ તારનો જથ્થો, દસ્તો. (કાગળનો) ઘા પડયો ..અસક્ત થવું ૨ જખમ થવો ઘા મારવો-નુકસાનકરવું ૨ ઝટકાનો પછુ બધ બેસતો બોલ બોલવો ઘા લાગવો-જખરી અસર થવી ઘા ડરવો-હાથયારથી મારવું, ૨ વખતસર કામ કરવું ઘા ખમવો-સકટ-નુકસાન મહન કરવું ઘા ભેગો ધસરકો-એટલું ત્યારે તેટલું [ભીડ ભરાવો

ઘાઈ, સ્ત્રી૦ ઉતાવળ, ત્વરા, દોડદોડી, ધાધલ ૨ ઘાએલ, વિ૦ ધાયલ, જુઓ

ઘાધરી, સ્ત્રી૦ નાનો ધાધરો ૨ વીણા રાખવાની કાચળી. ધાધરી પહેરવી-આપણા બનવું, ચુડીપહેરવી ૨. નર્તક બનવું ધાધરી ફાડવી-ઝાટકીનાખવું, પિંખવું ધાધરિયો વસ્તાર-છોડીઆ બહુ હોય તેવું. ઘાધરો, પુ૦ [હે૦ દે૦ ઘાધર.] સ્ત્રીઓને કેડથી

તે પગ સુધી પહેરવાતું સિવેલું લુગડું, ચણિયો. ઘાટ, પુ૦ [સં૦ ઘટ-મનાવતું] એક જાતનું રેશમી કપડું ગાળો, કલંગે ૨ આકાર, આકૃતિ, ડાળ ૩ મીકલ, સૂરત, ચહેરો, સીનો. ' મોનો ઘાટ ' ૪ જગા, ઓવારો, આરો, તોગ " વાટેને ઘાટે, વળગો છો વાતે ' ૫ માર્ગ, રસ્તો (પહાડી) ૬ પ્રસંગ, લાગ. તાલ ' ઘાટ આવે જજીવાનીશ ' ૭. રીત, રિવાજ, ચાલ ૮ વટ-શાખ ૯ બે દેશની વચમા જે લાખો પડેલો પહાડ તે ૧૦ મહાદ્વિપવતની તળેટીનો પ્રદેશ ૧૧ પહાડ ઉપર ચઢવા ઉતરવાનો રસ્તો " પુનાથી ઘાટ ઉપર ચઢવાને રેલવેટ્રેનને બંધે એન્જીન લગાડે છે " ૧૨ યુક્તિ, ગોઠવણ, તજવીજ, એકાદુ કામ પાર પાડવાનો ઇલાજ ' ઘડીએ મનમા ઘાટતે, જાણે જમનો તાત ' ઘાટ ઘડવો-યુક્તિ-તજવીજ કરી મૂકવી, મનસૂબો કરી રાખવો, તર્ક બાધવો ૨ ઘણું નુકસાન કરવું ૩ મારી નાખવું, ખરાબ ખસ્ત કરવું, પાયમાલ કરવું ૪. આકાર બનાવવો ૫ તક લાવવી ઘાટ ઘાટના પાણી પીવા-ફરી ફરીને દેશ દેશનો અનુભવ મેવો. ઘાટ ઉતારવો-આકાર કરવો ૨ યુક્તિ ટૂચવી, ફતેહમદ થવું ઘાટ રચવો-ઘાટ ઘડવો, યુક્તિ કરવી, મન-સુબો કરવો ઘાટ આણવો-પ્રસંગ લાવવો. ૨. તક લાવવી ઘાટ લાવવો યુક્તિ રચવી, દાવ-આણવો. ઘાટ બેસવો-સરસ યુક્તિ થવી, જોષ્ટું, બનવું ઘાટડી, સ્ત્રી૦રાતા ૨ ગનુ બાધણીની લાતનું રેશમી લુગડું, ચુદડી ૨ સોવાસણ સ્ત્રીના મડદા ઉપર જે લુગડું ઓરાડવામા આવે છે તે ૩ છાતીને પીઠ ઢકાય નેમ લુગડું વિટાળતું તે

ઘાટણ, સ્ત્રી૦ વાટીની સ્ત્રી, ધરનામ કરનારી ચાકરડી ઘાટપોત ન૦ (સ૦ ઘટ+પોત-વણેલું) એક જાતનું હલકું રેશમી કપડું.

ઘાટી, વિ૦ ઘાટમા રહેનાર સખધી ૨ કંઈ, મજબુત મનનું ૩ પુ૦ ઘાટના રહેનાર દખણી શબ્દની એક જાતિ ૪ ધનુ કામકાજ કરનારો ચાકર ઘાટીલું, વિ૦ દેખાવડું, રૂપાળું, ઘાટવાળું.

ઘાટું, વિ૦ ઘાડું ખીચોખીચ. ૨ કંઈ, નિર્દય.

ધાડ, વિં ધાડુ, ગાઠ
 ધાડવુ, નં ગોળ ભરવાનુ માટીનુ ઠામ-માટલુ
 ધાડવો, પું ધી-તેલ ભરવાનુ માટીનુ પાત
 ધાડ, વિંલયકા-માવા જેવુ ર જડુ ઘટ (પોતમા)
 ૩ દુ ખ સહીસહીને કઠણુ (જાતીનુ) થયેલુ, રીઠુ ૪
 ઘટ, ભરાઉ પ ગાઠ, વણુ, અતિ ૬ દળદાર, ભગઉ
 ઘાણુ, પું અમુક જથાનો વિભાગ, ભાગ ર ધૂળ-
 ધાણી, ખરાખી, ભાગી કચરી ભેળસેળ કરી મૂકવુ
 તે. ૩ ધાણીમા પીલવાની હાજતમા આણી મૂકવુ
 તે, કચરી-છુદી નાખવુ તે, સહાર, દાટ ૪ મોટો
 ભારે હથોડો પ. (સં ધાણુ) બદ્ધો, દુર્ગંધ ૬ લાક-
 ઝાને ફેરી ખાનાર એક કીડો ઘાણુ કાઢવો-
 સહાર કરવો ઘાણુ નીકળી જવો-સહાર થવા,
 છુદાઇ જવુ ર નરમ થઇ જવુ (કામ કરીને-માર
 માર ખાઇને) ૩ ખરાબ ખસ્ત થવુ (ખર્ચ-
 કરીને) ઘાણુ પેસવો-રોગનુ ફેલાઇ જવુ, રોગે
 વર કરવુ ઘાણુ વાળવો-નુકસાન કરવુ, ધૂળધાણી
 કરવી ર ભેળસેળ કરી નાખવુ
 ધાણી, સ્ત્રીં (સં વૃણીં) જે ય તથી તૈલી ખી પીલાય
 છે તે ર કઠણુને કટાળા ભરેલુ કામ 'ધાચીની
 વાણી' ૩ સસાર ધાણીમા ધાલીને પીલવુ-
 ધણુજ રીખાવવુ, કનડવુ, મુગોમાર મારવો ૩ સખત
 શિક્ષા કરવી ધાણીનો બળદ-એક માર્ગો ર કઠણુ
 અને કઠાળા ભરેલુ કામ કરનાર
 ધાત, સ્ત્રીં (સં હન-મારવુ) મારી નાખવુ
 -કાર કરવુ તે, હલા, ખૂન ર અગળમૃત્યુ ૩ પું
 ઝટકો, વા ૪ પ્રહાર, ફટકો પ એક સખ્યાને
 તેજ સખ્યાથી ગમે તેટલી વાગ ગુણીને વધારવી તે
 [૪ એનો દ્વિધાત ૪૪૪ ૧૬, ત્રિધાત ૬૪, ચતુ
 વીત ૨૫૬ છે] ૬ અનર્થ, ખરાખી
 ધાતક, વિં ધાત કરનાર ૨ ધાત કરે તેવુ, હાનિ
 કારક ૩ ખૂતી ૪ ફૂર પ પું મારો, જલાદ
 ધાતકી, વિં (સં) વાન કરનાર, ખૂતી, ખરાખી
 કરનાર ૨ નિર્દય, દુષ્ટ, કૂર, કમકમાટી છોટે તેવુ
 ધાતચન્દ્ર, પું (સં) નુકશાનકારક ચંદ્ર, નબળો
 ધાતતિથિ, સ્ત્રીં અશુભ દિવસ [ચંદ્ર
 ધાત નક્ષત્ર, નં હાનિકારક નક્ષત્ર

ધાનવાર, પું અશુભ દિવસ
 ધાનસ્થાન, નં વધભૂમિ
 ધાતી, વિં હિસા કરનાર, પાતકી ર કસાઇ
 ધાતેલ, નં જે તેલથી ધા રૂઝાય છે તે (કારખોલિક
 આઈલ)
 ધાપહાણુ, પું એક જાતનો પત્થર ધા ઉપર મક-
 વાથી ચોટી જાય છે, અને વા રૂઝાયે ઉપર છે તે
 ધાખર, વિં અમુકાયલુ, આકુળવ્યાકુળ
 ધાખાજરિયુ નં એક જાતનુ બાજરીના કુડા
 જેવુ ધા રૂઝવનાર પાણીમા થતી વનસ્પતિનુ કુક
 ધામ, પું (સં ધર્મ) પરસેવો, સ્વેદ ર ઉકળાટ,
 ગરમી, બાફ ૩ તાપ
 ધામછ, નં તડમાથી વહાણુના પેટામા જે થોડુ
 થોડુ પાણી ભરાય છે તે ર પસ્ત્રીનો, પરસેવો
 ધાયપાત, પું એક જાતનો રેમાવાળો છોડ, જેના
 દોરડા બને છે
 ધાયડમલ, વિં બહાદુર, શૂર, પહેલવાન [-દુ ખી
 ધાયલ-ચેલ, વિંધસાયેલુ જખમી, ર કામ પીડિત
 ધાયાબુડયા, વિં ક્રોધે મુએલા, અકાળ મત્યુ-
 વાળા ભાદરવા વદિ ચૌદશે તેમનુ શ્રાદ્ધ થાય છે
 ધાયો, પું ચોવીશ કાળનનો જથ્થો તે, દસ્તો, યા
 ર ધાયલ થયલો તે ૩ હૈયુ ભેદાય-દીલપર અસર
 થાય તેવુ લખાણુ, મકેતનુ લખાણુ
 ધારણુ, નં ગાઠ ઉંધ, ધોર નિદ્રા ર ઉધમા
 ધેરાવુ તે ૩ ઉંચ આવે તેવુ ઔષધ
 ધારી, સ્ત્રીં કાપગને ખાડના પૂરણુ વાળી જડી
 પૂરી, પુરણુ પોળી ર અડદ, મગની દાળનુ વડુ ૩
 ચોટલીની ચારે બાજુએ ફરતા ગખાવેલા થોડા
 થોડા કેશ તે, ધેર ૪ પાણીમા છરતી ઠીકરી માર-
 વાથી પાણી ઉપર ચકરડા થાય છે તેમાનું એકેક
 ધાર, નં રોગથી શરીરમા પડેલુ ઉકુ ડાણુ, નારુ
 ર બકરી, ઘેટીનુ બચ્ચુ, ગાડર, લવાર (કાઠિં)
 ધાલ, સ્ત્રીં જમવા બેઠેલી પગત, ઓળ, હાર ર
 નુકસાન, વલાત, ખોટ
 ધાલખાદ, સ્ત્રીં ધાલ, ખોટ
 ધાલધુસૈડ, સ્ત્રીં વાર વાર ધાલકાઠ કરવુ તે, અબ્ય-
 વસ્થા, ઉચલપાયલ

ધાલણુદાસ, પુ૦ દેવાળિયો, નાદાર
 ધાલમેલ, સ્ત્રી૦ ગોટાળો, ગડમડ ૨ ભેગ, બગાડ.
 ૩ ખલેલ, અવ્યવસ્થા ૪ ઉતાવળ, ધાધળ ૫ ખટપટ,
 પ્રપચ, ૬ આવળ, પેસ નીકળ, આપનેનો સખ ધ
 ધાલમેલિયું, વિ૦ ગરબાડયુ ૨ પ્રપચી, પેચી,
 ખટપટિયુ ૩ ઉતાવળિયુ ૪ ધુસણુદાસ.
 ધાલવુ, કિ૦ સ૦ અદર-માહે મૂકવુ, પેસાડવુ,
 ખોસવુ ૨ ધારણુ કરવુ, વળગાડવુ, પહેરવુ ૩ ખતથી
 મચવુ, માયુ મારવુ “તેણે તે કામમા જખર
 માયુ ઘાલ્યુ છે” ૪ (કોષના નાણા) ખાઈ જવુ,
 લખને પાછુ ન આપવુ, “દલાલ નાણા વાલીને નાસી
 ગયો” ૫ મેળવવુ ભળવવુ “પ્રથ ચછ જેર ઘાલેલી
 મીઠાઈ ખાધી” ૬ પીરમવુ, મકતુ ઘર ઘાલવુ-ખરાગ
 કરવુ દોડી વાલવી-પેઢી સ્થાપવી, પડાવ નાખવો.
 ખોળે ઘાલવુ-આશ્રયે મૂકવુ ૨ ખોળામા નાખવુ
 નાણા વાલવા-દેવાળુ ઝાઢવુ, કુકતુ માથે પાણી
 ઘાલવુ-નહાવુ (મ દવાડમાથી ઉડ્યા પછી) નજર
 ઘાલવી-ખવાન પૂર્વક જોવુ ૨ ખાસ જોવુ માથે
 ધૂળ ઘાલવી-મૂર્ખ બનવુ, ફજેત ચવુ
 ઘાવ, પુ૦ (હિ૦) હથિયારનુ ઘાગવુ તે ૨ જખમ,
 ઘા ૩ કોપડો, સમસ્થા
 ઘાવેડી, વિ૦ ચતુર, ચચળ. (કાઠિ૦)
 ઘાશિયો, પુ૦ સાથરો, ઘાસનો પથારો. ૨ ઘોડાની
 પીઠ ઉપર નાખવાની ડળી ઘાશીઆ ગુડાળવો
 -ઉચાળા ભરવા
 ઘાસ, ન૦ (સ૦) પોતાની મેળે ઉગી નીકળતા
 એક જતના છોડવા, ખડ, ચાર ૨ ચારો જના-
 વરોને ખાવાનો ખોરાક ૩ ઘસારો ઘાસ કાપવુ
 -ન લેખવવુ, ન ગણવુ, ઉપેક્ષા કરવી
 ઘાસચારો, પુ૦ વાસ, ખાણુ વગેરે (જનાવરો માટે)
 ઘાસતેલ, ન૦ જમીનમાથી નીકળતુ વાસવાળુ
 જવાળામીઠી તેલ ઘાસલેટ [ખડણી
 ઘાસઢાણુ, પુ૦ ઘાસ ને દોરને અપાતો ઢાણુ ૨
 ઘાસપુ જો, પુ૦ વાસીદુ, ઓગાટ ૨ જાડણુ
 ઘાસવુ કિ૦ અ૦ ઘસાવુ ૨ તુકસાન બોગવવુ,
 કામ કરી છટવુ [‘ ઘાસિયુ સોનું’
 ઘાસિયુ, વિ૦ ઘાસનુ. ૨ સત્વ રહિત, ઉતરવુ

ઘાસિયો, પુ૦ ઘાશિયો, જુઓ
 ઘાસોટિયુ, ન૦ ઘરમા પહેરવાની ચુડી.
 ઘિમેલ, સ્ત્રી૦ કીડીના આકારના પજુ જગ મોટા
 ને રતાસ પડતા જીવડા [(ગાય-એસ)
 ઘિયાળ, વિ૦ જેના દૂધમાથી ઘણુ ઘી થતુ હોય તેવું.
 ઘિલોડી, સ્ત્રી૦ (સ૦ ગૃહાલિકા.) સરડા જેવું
 પજુ ચપટુ ને રાખના રગ જેવું એક પ્રાણી. ૨
 ઘીયોડાનો વેલો
 ઘિલોડુ, ન૦ ઘિલોડીના વેલાનુ ફળ ૨ સાત,
 ફાસ ઘીલોડુ પેસવુ-મલા વળગવી, પચાતી
 આવી પડવી
 ઘિસલુ, ન૦ છોડે એ પાખાવાળુ બળદ પલોટવાનું
 યાન, જેસયો ૨ છોડરાને રમવાનુ એક રમકડું,
 ઘિસવુ, કિ૦ સ૦ મુકીનો માર મારવો, ધીબવુ
 ઘિસ્સો, પુ૦ માળની દોરી ઉપર જે ઘસારો પડે
 તે, દાતિ ધીસ્સો દેવો-વસરકો દેવો ૨ ચાપ દેવી
 ધી, ન૦ (સ૦ ઘટ) માખણને તાવવાથી જે ચીકણો
 પ્રવાહી નીકળે છે તે, ત્રુત, તુપ. ધી ઢલ્યુ તો
 ખીચડીમા-માહોમાહે લાભ થાય તે તુકસાન ન
 કહેવાય. ધી ફળા-સારો લાભ, પૈસા ટકાની પ્રાપ્તિ
 ધી ગળણી, સ્ત્રી૦ ધી ગળવાનુ બળીવાળુ પાત્ર
 ધી કાંટો, પુ૦ ધીનુ બજાર, જ્યા ધી જોખાતુ-
 વેચાતુ હોય તે સ્થળ.
 ધીચ, વિ૦ ગીચ, જુઓ.
 ધીટ, વિ૦ (ઘટ) બહુ, ઘટ ૨ ગીચ ૩ (સ૦
 ઘૂટ-ઘસેલુ) તફટ નિર્જળ ૪ મહાદ્વર, હિમતવાન.
 ધીટ, સ્ત્રી૦ હિમત, બહાદુરી ૨ નફટાર્ષ, નિર્જળતા
 ધીતાવણી, સ્ત્રી૦ માખણને કકડાવીને ઘી કરવાનુ
 ધીતેલુ, ન૦ પોચણીનુ ફળ [વાસણુ
 ધીમ, પુ૦ વહેગ, શકા (ગોહિલવાડ)
 ધીયો, પુ૦ ધી વેચનારો
 ધીસ, સ્ત્રી૦ (ફા૦ ગસ્ત), તપાસને માટે સિપા-
 ધ્યોએ સાથે ફરવુ તે, રોન, ફેરી ન હોળીનો
 વરઘોડો ૩ માર, ઠોક, કુદી
 ધીસફ, ન૦ ધુસર
 ધીસલું, કિ૦ અ૦ મારવુ, ઠોકવુ
 ધીસાધીસ, સ્ત્રી૦ કનિયા, ઝગડો. ૨. ઉપરાઉપરી

ઝીકા મારી તે, ૩ ધમ્માયકડી [શુરખો
 ધુધર-ટો પુઠ ધુમરા મો ઢાલ તેવો પડે ૨
 ધુધર, સ્ત્રીઠ માથે ઓઢાય તેરી સિવેલી કામળી.
 ધુધર, સ્ત્રીઠ આટી ગુચવણ ૨ ઝટ નિઝલ ન
 થાય તેરી સ્થિતિ તે મુશ્કેલી
 ધુધરવણ, કિં સં ગુચવાય એમ ડરવુ, અકળાવવુ
 ધુધરણ, નં ગુજળ, ગોળ આટાવાળ
 ધુધરણ, કિં અં ગુચવણમા પડવુ, માર્ગ ન
 સૂઝવો ૨ ગુથાઈ જવુ ૩ અકળાવુ
 ધુધરણ, કિં અં (સં ગુજ) ફરતા અવાજ
 ડરવો (ભમરડાએ) ૨ બણબણવુ, ગણગણવુ
 ધુધરણ નં ખીસુ, ગજવુ ધુધરમા મૂકવુ-દરકાર
 રાખતી, ન લેખવતુ ન ગણકારવુ ૨ ધુધરો,
 મમાલાસાગી અર્ધગોળ પૂરી [આવેશ, ગુસ્સો
 ધુધર, પુઠ ધુધરો, ગોટ લોહીનો ધુધર-કોધનો
 ધુધરો, પુઠ એકજ વખત એકજ દમે જેટલુ પીવાય
 તેટલુ, ગોટ, કોગળો ધુધરો ગળી જવો-સહન
 ડરવુ, ખમી ખાવુ ધુધરો ઉતારવો-ગળી જવુ
 ધુધરો લગવો-કોગળો પીવુ
 ધુધરણ, નં (સં વુટિકા) પગનો નળો અને જાવ
 એ ખેતો સાધો, ઢીંચણ
 ધુધરણિયા, નં બાળક છોકરા ધુધરણે ખસી ફરે
 છે તે ધુધરણિયા ભરવા-ભાખોડિયે ચાલવુ
 ધુધરણ, કિં સં (સં ઘણ-ગમડાવવુ) કંઈ
 વસ્તુને ઝીણી કરવા સાડ તે ઉપર ભાર દઈ ઘસવુ,
 ૨ કોઈ વસ્તુ સાફ ઉજળી ચળકતી ડરવા સાડ
 જોરથી ધમતી, ઓપવુ, ઝનહ આણવી ૩ ખરડા
 ઉપર વાગ્યારે લખ્યા ડરવુ, દસ્ત વાળવા ૪
 બહોવુ જશુ પ જોરથી ઓપડવુ, મદન ડરવુ
 ધુધરો, સ્ત્રીઠ પગની પાટલી અને પગના નળાને
 નોડનાર સાધા આગળનુ હાડકુ ૨ ગળથુથી
 ૩ ગુચવણ, મુશ્કેલી ૪ આટી, જાની ગુચ
 ધુધરો, પુઠ લાંબો, અવલેહ ૨ રંગડો ધુધરવાનુ
 ઓખર ખેતો ૩ ઓપ, ઝલેહ
 ધુધરમાળ, સ્ત્રીઠ ધુધરગની માળા
 ધુધરી, સ્ત્રીઠ ધાતુના પતરાનો પોલો ગોળ ખણ
 ખણતો નાનો દાણો તે ૨ રેશમની પાટી ઉપર

ધુધરી જડેલી હોય તે ધરેણુ (ઓના હાથનુ) ૩.
 એક જાતનુ રમકકુ ૪ બાફેલી જુવાર-માજરી,
 ટોહા [(વક્રોક્તિમા) ફોટેલુ
 ધુધરિયાળુ વિઠ ધુધરીઓ હોય તેવુ, ખખડવુ ૨.
 ધુધરો, પુઠ (સં ધુધરો.) ધાતુ, લાકડા વગેરેનું
 પોલુ અને કાકરા વગેરેથી ખખડે તેવુ રમકકુ
 ૨ મોટી ધુધરી ૩ ધુધરીયોનો ઝુમખો ૪ ધુધરાના
 આકારનો ખાવાનો પદાર્થ “માવાનો ધુધરો” ૫.
 દાળ કરવા સાડ પલાળેલુ કઠોળ ૬. છોને વાસ્તે
 પકવેલા મરડિયા. ધુધરીઓ લટકે છે-ફોટેલા લૂગ-
 ડાની ચીંદરડીઓ લટકતી રહેતી હોય લારે મરડ-
 રીમા બોલાય છે કે એને પોતીએતો ધુધરીઓ
 લટકે છે ધુધરો બાધવા-નાચવુ, નિર્ભજ થવુ,
 શરમ મૂકવી ધુધરો મૂકવવા-સુદર બનાવવુ
 ધુધરો બનવુ-રમકકુ થઈ રહેવુ, આધીન રહેવુ
 ૨ તાનમા આવવુ
 ધુધરવણ, કિં અં ગર્જવુ, ગળામાથી અવાજ
 કાઢવો ‘રાફમા સાપજ કુકવે, માહિ ધુધરે ધાય’
 ધુધરવાટ, પુઠ ધુધરુ એવો જોરમા થતો અવાજ
 ૨, બરાડો, ઘાટો, ૩ ધુધરવાનો અવાજ
 ધુધરુ, અં એવો થતો અવાજ દેખાડે છે “દરિયો
 ધુધરુ કરે છે” ૨ હોવાનો ન સમજાય તેવો અવાજ.
 ધુમરો, પુઠ ટોળ, જથો
 ધુમર, પુઠ (ફાં ગુબદ) અઝકૃતિ જેવો ધાબાનો
 આકાર ૨ ગર્ભાગાર, દેરાની અંદરનો ભાગ, ચિખર
 ધુમરો, સ્ત્રીઠ તાડ અથવા ખાખરાના પાદડાની
 બનાવેલી માયુ અને પીઠ ઢાલ તેવી ગુથેલી છત્રી,
 વાસની ચીપની બનાવેલી છતરી ૨ (તાજુતની
 ઉપગનો) ગોળ વુમમટ જેવો આકાર
 ધુમરો, પુઠ ધુધર, લાજ, અદમ દેખાડવાસાડ માથા
 પરનો છોડો ખેચી મોને ઢાકવુ તે
 ધુમડવુ, કિં સં હિંદોળવુ, હિચકા વાલવા ૨
 તળે ઉપર થાય તેમ ફેરવવુ ૩ ચક્રચક્ર ફરે
 એમ કરવુ [મુવાડી હિચકા નાખવા તે
 ધુમડી-જી, સ્ત્રીઠ બાળક છોકરાને ઘોડિયામા
 ધુમરડી, સ્ત્રીઠ હિચકા ૨ ફેર, ચક્ર
 ધુમરાધ, સ્ત્રીઠ મગફરી, ધુમડી, ગર્વ.

ધુમરાયેલું; વિંધુધવાયેલું
 ધુમરાવું, કિં ૨૦ રીસથી મો ચઢવું, યુસ્મામા
 દેખાવું ધુધવાવું ૨ વરસાદનું ચઢી આવવું,
 અધરાવું (આકાશમા) ૩. હોળાવું, વિકારી ચવું
 ધેમરીસી, ૦૧ મળ, લમરો ૨ ધુમણી, ધુમઠી ૩
 માયું ૨૦ તે, ચક્રર, મૂર્છા ૪ ધેરી
 ધુમલડી, સ્ત્રી ૦ હિચકા નાખવો તે, ધુમરડી.
 ધુમાધુમ, નં મહાતામહાલ, હરફર, તોરથી ને
 હોસમા જવું આવવું તે “ પેની વાદળીઓએ
 ધુમાધુમ માડી રે’-નવલં
 ધુમૈડવું, કિં ૨૦ ગોળ ફેરવવું ૨ હલાવવું (જોર
 થી) ૩ (ખાળકને) હિચકા નાખવા
 ધુરકવું, કિં ૨૦ પોપચાન મિચાય તેની રીતે
 ફાટી આખે યુસ્મામા કોષ્ટની સામે જોયા કરવું,
 તાકાને ડોળા કાઢવા ૨ ધુધવાટ કરવો, ડંપકો દેવો
 ધુરકાવવું, કિં ૨૦ ધમકાવવું, ડંપકો દેવો
 ધુરકિયું, નં ધમકી, ખીક, ૨ ધુરકાય
 ધુરધુર, નં યુરયુર અવાજ થવો તે
 ધુલર-ર, નં કાનનું ધુધરીઆવાળું લોળીયું ૨
 ઉમરકું ૩ હાલરું, ખાળકની કાટનું એક ધરેલું
 ધુવડ, નં (સંઉલૂક) રાતેજ દેખે તેવું એક પક્ષી
 ધુસણિયું, વિંવગર નોતરે આવેલું, માયું મારનાર
 ધુસાડવું, કિં ૨૦ ધાલવું કાઠ પણ તલખીરે
 દાખલ કરવું [જે મધ બનાવે છે તે
 ધુસીડિં મધ, નં ઝીણી માખો ઝાડના પોલાણમા
 ઘૂડ, નં ધુવડ, ઉલૂક
 ઘૂમ, અંગર્ક-ફૂળી ગયેલો (તર્કમા) ૨ ખેભાન,
 આધળો ૨ ચકિત, આલો
 ધૂમવું, કિં ૨૦ ચારે પાસ ફેલાઈ ઝીણો ધોર-
 અવાજ કરવો ૨ તક્ષીન થવું; મસ્ત બનવું, મચવું
 ૩ કારભાર કરવો, મહાલવું ૪ ગરબો ગાતા ગોળ
 ફરવું ૪ ગોટાવું, બાપ થઈ રહેવું
 ઘસ, પું ઉદર, કોળ
 ઘસવું, કિં ૨૦ જોરથી અદર પેસવું, માયું મારવું
 ૨. જોડાઈ જવું સામેલ થવું
 ઘસિયું, નં કોળવર્ષ, કોળ પકડવાનું છટકું
 ઘૂણ, સ્ત્રી (સં) નિગગગ ૨ દયા, અનુકપા

ધૂત, નં (સં) ઘી, તૂપ
 ઘેઘત, વિં મસ્ત, તક્ષીન, મમ, ચક્રયુર.
 ઘેશ, સ્ત્રી ૦ જામમા જુવાર-માજરીનો જાડો
 લોટ મીઠું નાખી ઉકાળી જે રામ કરે છે તે ઘેશ
 ખાય તે ઘેતર થાય—પથ્ય ખોરાકથી ફાયદો
 થાય આવડે નહિ ઘેશ ને રાધવા પેસ-સેહેલું
 કામ થાય નહિ તે વળી મોટા કામમા હાથ ધાલવો
 ઘેટી, સ્ત્રી ૦ ઘેટાની માદા, મઠી ૨ વિં જ-
 ડી, માસવ જરેલા શરીરની ડિંગણી સ્ત્રી
 ઘેટું, નં એક જાતનું ચોપણ જાનવર, મેહું,
 ગાડુ ઘેટો-મેટો, મેષ ૨ જાડો ભરાઉ છોકરો
 ઘેડ, સ્ત્રી ૦ નાનો ઘડો, ઢોચકું, લોટું
 ઘેન, નં (ફાં ગેન) આખનું ભારી ચવું-મીચાઈ
 જવું તે, તદ્વાર ૨ ખુમારી, ફક, ૩ સુસ્તી, આળસ
 ૪ મદ, અભિમાન
 ઘેખર-ભર, નં (સં વૃતવર) ગેમર, જુઓ
 ઘેખરિયું, વિં વેભરના જેવું, રસકસદાર
 ઘેર, પું ગોળ ફરતી હદ, પરિધ, ૨ અગરખું,
 ધાધરા, ધં નો છેક નીચેનો ચોમેર ફરતો ગોળ
 ભાગ ૩ ચોટલીની આસપાસના નાના વાળ,
 વારી ૪ ઘીસ, હોળીની ટોળા
 ઘેર, નં ધર, મકાન
 ઘેર, ૨૦ ધરમા, ધર તરફ ઘેર જવું-ઉતારે
 જવું ૨ જવું રહેવું ઘેર કરવું—શુભવવું, હોલ-
 વવું, ઘેર ખેસવું-રોજગારવગર થવું, ચાકરી જતી,
 રળ મળવી ઘેર મૂકવું—પાસે ન રાખવું ન
 લેખવવું ઘેર કાટા પડવા-ધર ઉજડ થવું, ઉછેદીઉ
 થવું ઝાખરા ઝીટાવા ઘેર ગોળી ખેસવી-નુકસાન
 થવું, ઘોઝો પહોચવો ઘેર ખેડા-કામ કર્યા વગર,
 આયતું, વગર મહેનતે ઘેર ખેડા ગગા થવી—
 અનાયાસે લાભ મળવો, સાધન અનુકૂળ થવા
 ઘેરણ, નં ઘેરવું તે, ઘેરો ૨ ધારણ
 ઘેરવું, કિં ૨૦ ચારે તરફથી કળજ કરવું વિં-
 ટાઈ વળવું ૨ ઢાકવું, જાવું ૩ મપડાવવું, ફસાવવું
 ૪ રોકવું આતરવું ૫ ખાગવું અટકાવવું.
 ઘેરાવ-વૌ, પું પરીધ, ઘેર ગોળ ફેરાવો ૨.
 રોકાણ, પ્રાત્ન મધ ૩ વિસ્તાર

ધેરાવુ, કિં ૨૦ સંકટમા આવવુ, અતરાઈ
જવુ ૨ વેરાઈ જવુ, વચમા આવી જવુ
ધેરી, સ્ત્રીંચોટલીની આમપાસના નાના વાળ તે
ધેરુ, વિં ભરપુર ભરેલુ, ગાઢ, પાકુ (૨ગ) ૨
ચકચુર, ખુમારીવાળુ (આખ)
ધેરુ, નંલાકડાનો કીડાએ કારીને પાડેલો લોટ
ધેરધેર, ૨૦ મધળે ધેર, દરેક ધેર, ઠામેકામ
ધેરેયો, પું હોજેયો, ધેરમાનો છોકરો ધેરેયા
ચૌદશ-કાળુ સુદિ ૧૪
ધેરો પું ચારેપાસથી ધેરી લેવુ તે, ૨ વેરાન,
ધેરાવો ૦ રોકાણ, પ્રતિબધ
ધેરલચડુ, નં પેલો, જેની ધેલછા ચંદ્રની વધ-
ધટ પ્રમાણે હોય તેવુ, ગાડુ ને ડાહ્યુ થવુ
ધેલછા, સ્ત્રીં ઉ-માદ, ગાડપણુ ૨ તરગ
ધેલડો, સ્ત્રીં ગાડી, પ્રેમવેલી, હલેતી (લાડમા)
ધેલસ'કુ, વિં (રેલુ+શબ્ધ-ધાસ) ઢગ વગ-
રતુ, ગાડાઈના અશવાળુ
ધેલાઈ, સ્ત્રીં ધેલછા ગાડપણુ, ગાડાઈ.
ધેલુ, વિં ચળેલુ, પાગવ, ગાડુ દિવાનું ૨ મસ્ત,
અધ, ઝનુની, આવેશી ધેલા કાઢવા—ગાડા
ખનવુ ૨ લાડમા પેલાઈ કરવી વેલાં સાથે ધેલુ
થવુ—થાય તેવા થવુ ધેલી સાસરે ન જાય ને
ડાહીને શીખામણુ દે—પરોપદેશે પાડિય
ધોકવુ, કિં ૨૦ કોણી મારવી, મુકી મારવી
૨ મારવુ, જેખવુ
ધોકો, પુંકોણીનો ગોદો ૨ મુકો મોટો અવાજ
ધોંધાટ, પું ડળકળાણુ શોરબકાર, ભેગો થયેલો
ધેઘટ, વિં ચુલતાન, મમ ૨ ધનવોર
ધોંચ, સ્ત્રીંખાડો, ગાડાના અવર જવરથી પડેલો
ખાડો ૨ નુડસાન, “ખિચારાને યોચમા ઉતાર્યો”
ધોચવુ, કિં ૨૦ પેસાડવુ, ભોકવુ
ધોંટવુ, કિં ૨૦ નિંદામા પડવુ, ઉધવુ
ધો, સ્ત્રીં (સં ગોઘા) કાચડાના જેવુ પણુ
ચપટુ એક પ્રાણી એને લિંગડા અને ચાર પગ
હોય છે એનો અવાજ ખિહામણુ હોય છે એની
ખજન છે ચંદનમાં ને પાટલામાં
ધોડવુ, કિં ૨૦ મારવુ ડોડવુ, લડવુ કપડા દેવો

ધોધર, પું બીક આપવાને કહેવેલો એક ખિહા-
મણુ મોટો જડો પુરૂષ, ખાહુક, ખાવો ૨
જગલી ખિલાડો.
ધોધરરાણુ (ધોવો ગણુ) પું ધોવરમા જે મોટો
તે નવરાત્રીમા જે મોટો ખિહામણુ જડો પુતળા
પાસે છોકરાઓ રમે છે તે, માતાનો ધાચી
ધોધરો-ગો, પું ધોટો, અવાજ ૨ ગળાના
હૈડીઆ ઉપરનો ભાગ, ૩ જે ભાગમાથી ધ અ-
ક્ષર બોલાય છે તે
ધોધારી, વિંવોધા બદરતુ-સખધી
ધોધો, વિં અભણુ, મર્ખ, ઢ
ધોચવુ, કિં ૨૦ અદર ધાલવુ, પેમાડવુ, મોડવુ ૨
બળાતકારે અદર નાખવુ “એને ધોડીઆમા ધોચ”
ધોધો, પું મો ને માયુ ઢકાય નેમ આઢવુ તે
ધોટ, પું ધુટડો
ધોટક, પું નાનો વોડો ટટું
ધોડદોડ, સ્ત્રીં ધોડાઓની દોડનાની હરિકાઈ-
સરત ૨ સરતનુ મેદાન ૩ ધમાલ, કિતાવળ
ધોડમહાત, સ્ત્રીં સેતરજમા યોડાની શેઠથી
પાદશાહ મહાત થાય તે
ધોડમુખુ, નં યોડાના જેવુ માં વાળુ
ધોડલી, સ્ત્રીં યોડી યોડવા-યોડો (ઝવિતામા)
ધોડવેલ, સ્ત્રીં યોડાગાડી
ધોડાગાઠ, સ્ત્રીં બેવડી સરકા ગાઠ ૨ મેતરજની
રમતમા બને ધોડાઓએ એક એકના જોરમા
રહેવુ તે
ધોડાગાડી, સ્ત્રીં યોડા જોડાતા હોય તેની ગાડી
ધોડાપૂર, ૨૦ વણુ વેગથી-ઓચિતુ આનવુ,
સપાટાખધ ચઢવુ (પાણી)
ધોડાર, સ્ત્રીં વોડા બાધવાની જગો, અશ્વશાળા
તમેનો ધોડારિયો-કાણિયો [તુ વાળુ.
ધોડાલિયુ, નં બીચ લોકનુ એક જાનનુ વાસ-
ધોડાવેગ, પું વોડાના જેટલી ઝડપ-ગતિ
ધોડાવજ, સ્ત્રીં એક જાનનુ મુળિયુ
ધોડાવાગો, પું યોડાની ચાકરી કરનારો-હાક-
નારા, ચરવાદાર, રાતત
ધોડિયુ, નં સામયામા બચ્ચે પાયા અં ઉપર

એક મોલ એવો લાકડાનો બનાવેલો ઘાટ તે, પાયલુ. એને ખે છેડે બે ડાલણા રાખી ઝોળી બાધી બાળકને સુવાડે છે ૨ તાડજાનો દાડો ઘોડિયામાથી ઝડપાવુ—છેક નાનુ બાળક હોય ભારથી વિવાહ થવો

ધોડી, સ્ત્રીં ધોડાની માદા રુનેના આધારે ત જુરાના તાર ઉચા રાખે છે તે, ટેકણુ ખીટી ૩ ઉચી બેસણી, ત્રિપાઇ ૪. નાની ભારે નિસ રણી ૫ જેના આધારે અદ્ધર રખાય કે ટ ગાય તેવી બનાવટ ચોકડુ 'નિશાળમા પાટિયુ મૂકવાને કે નક્શા ટાગવાને ધોડીએ નથી' ૬ લહેર, ખુમારી ૭ છોકરાના હાથ બાધી તે ઉપર પા-ડીઓ ખડકવી તે ૮. ટેકા મૂકી ચાલવાની લાકડી ૯ લુગડા મૂકવાની ખીટીઓ વાળી બનાવટ ૧૦ સેતર જમા એક મહોર જે અઢી ધર ચાલે છે તે ૧૧ છોકરાની એક રમત 'મિયાલાઈની ધોડી' ધોડી ઉપર ચઢવુ—ખુમારીમા હોવુ, લહેરમા હોવુ કાળી ધોડીએ ચઢવુ—અશીજીની કેફ ચ ઢવી. ધોડી કુદાવવી—લાકડીના ટેકાથી ચાલવુ (લગડાએ) ધોડી પલાણવી—ધોડી પલોટવી ૨ સ્ત્રી સખધ થવો ધોડી છુટી કે ધોડો છુટયો—કોને ખબર છે કે શુ બનશે, સાફ થયુ કે નરસુ થયુ, લાભ થયો કે ગેરલાભ થયો લીલીધો ડી—ભાગની ખુમારી.

ધોડુ, નં નાનો ને દુર્બળ ધોડો અથવા ધોડી, ટંદુ. ૨. ધોડેસ્વાર, હમદળ

ધોડેસ્વાર, પું ધોડા ઉપર સ્વારી કરનાર ૨ ધોડે બેસનાર પોલીસનો અથવા લશ્કરી સિપાઇ ૩. એવા સિપાઈઓનુ લશ્કર.

ધોડો, પું (સં ધોટક) એક સુદર ચોપચુ પશુ, અશ્વ, તુરગ, હય, એને ખરીને બદલે આખો નખ હોય છે એની પીઠ ઉપર સ્વારી થાય છે, તેમ ગાડીમા જોડાય છે ઘોઘા માફી જવા—(ગૂડા=પગ) થાકી જવુ. હારી જવુ આ-ગળ વધવાની હિંમત જતી રહેવી ધોડાપર ધોડા વધવા—આજ ઉપરાઉપરી વધવુ. ધોડાગાંઠ ખડવી—મજબૂત રીતે બધાવુ (ગૂઠમથિ=ખુપી

ગાઠ એ ઉપરથી) ધોડાના ગાઉ-ચાક લાગે એવા લાખા ગાઉ ધોડાની ચાલે-ધોડા જેટલી ઝડપથી, ઉતાવળે ધોડે ચઢીને આવવુ—હૃદયી જરે ઉતાવળમા આવવુ, ઉધાડી રીતે, છ ચોક, ખુદલી રીતે. ધોડો ગંદો—ખની મોઠવણુ—મસલત કરવી ધોડો ચઢાવવો—સજવાના નાથણુને ચઢાવી જેવી વધતુ લેવાય અને ઓછુ અપાય એવી યુક્તિ કરવી ૨. બદુકની ચાપ ચઢાવવી ધોડો, પું નદી દરિયામા આવતો મોળો તરગ લોહ. ૨ ચાર પાખડીનુ કાલુ, કાડીઆવાડમા તેને રૂપીઓ કહે છે ૩ એક જાતનુ રૂપાનુ અગુ-હાની જેડની આગળીએ પહેરાતુ ધરેણુ. ૪ લુગડા ભરવવા માટે લોહાના હુક—આકડો જે ભીંતમા ધાવેલો હોય છે તે પલાકડાનુ ચોકડુ જેને લુગડુ જડી પડદો કરે છે તે ૬ ચાપ, કળ 'બદુકનો ધોડો'

ધોઢલ્યો, પું બળદિયો, સાઢ ધોણુ, પું મોટો હથોડો, ધણુ.

ધોણિયુ, નં બાથુ, ટેકા ધોણિયો, પું મોટી તાબાની વટલોઈ (કાઠિં)

ધોતુ, નં ગોતું, જુઓ ધોઘાવવુ, કિં સં મોઘાવવુ. (કાઠિં)

ધોખો-ભો, પું ગોભો, જુઓ ધોથુ, નં ધા, ખાડો (ભમરડ ઉપરનો)

ધોર, સ્ત્રીં (સં ધોપ.) ઉધમા નાક વાટે આવતા જતા શાસનો જેસથી નીકળતો અવાજતે, નસકોરા બોલવા તે ૨ (ફાં) મડદાને દાટ-વાનો ખાડો, મડફુ દાટી ઉપર કરેલુ બાધકામ, કમર ૩ પું તજુરામા પિત્તળના તારથી જે જડો—ખરજનો સ્વર નીકળે છે તે ૪ (આં) દરિયાકાંઠા, કયાસ ૫ (સં ગણુ) ટોણુ સમૂહ ૬ વિં(સં) બિહામણુ, ભય કર 'ધોર જ-ગલ' ૨ કમકમાટ ભરેલું કૂર, 'ધોર ફૂલ' ૩ ગાઢ, અલત 'ધોર અધાર' [(રાત)

ધોરઅધારી, વિં બિહામણી કાળી અધારી ધોરભાવું, કિં અં અધરાવુ, વાદળા ચઢી આવવા, ધોરાવુ

ધોરતર, વિં ધણ ભય કર [ભોલાવવા
ધોરતું કિં, અં ધસવસાટ ઉધવુ, ઉધમા નાક
ધોરું, અં બળ્યુ, મુઠિ, ઓધુ, ઉધ્યુ
ધોણુ, નં ધિલોડુ ૨ ફાસ, આડખીલી, ડખલ
ધોલેયુ, વિંધોલેયો, વગર નોતરે જનારુ તે (જમવા)
ધોલ્યુ, નં ખાસી ન કરેલો નાનો બળદ
ધોલો, પું વગર નોતરે-તેડે જમવા ખેસે તે
૨ દિવાળીનો એક પક્ષી
ધોષ, પું (સં) ગોખવુ તે, પાઠે-મોઢે કરવુ
તે ૨ ગોવાળિયાનુ રહેકાણુ, આહીરનુ ઝુપકુ ૩
સ્વર, ખ્વનિ, શબ્દ, “ મડપમા વેદ મત્રનો ધોષ
યમ રલો ”

ધોળ, પું ગભરાટ, વવરો, આમ કરવુ કે તેમ કરવુ
એ કષ્ટ સ્થે નહિ તે ધોળ ધાલવો-ડખલ આ-
ણવી ધોળ પડવો-વાધો આવવો

ધોળવું, કિં સં (સં છૂણું-ભમવુ) હલાવી
હલાવીને મેળવવુ, મેળવી દેવુ ૨. જોરથી હલા-
વવુ ૩ (દવા ધં) પીંઝાળવુ, ઓઝાળવુ, ધુટવુ ૪
ચુથવુ, ચક ચાર કરવી ૫ ચોળીચોળીને નરમ
કરવુ “કરી ધોળી ૬ એકનો એક વિચારકર્થો
કરવો

ધોળાધોળ, સ્ત્રીં આમતેમ વિચાર કર્યા કરવો તે,
મકલ્પવિરૂપ ચોળાચોળ, પચાત ધાયમેલ
ધોળાણુ, કિં અં અદરન અદર આમ તેમ
થયા કરવુ, આધુ પાધુ થવુ ૨ વલોવાવુ,
ચર્ચાવુ, ચુથાવુ

ધ, પું (સં) હજુનાર, નાશ કરનાર
ધતિ, સ્ત્રીં (સં) નાક, નાસિકા,
ધાણુ, નં (સં) નાક ૨ ગધ, વાસ
ધાણેન્દ્રિય, સ્ત્રીં (સં) મુઘરાની ઈન્દ્રિય, નાક

૬.

૬, (સં) પાયમે કડ્ડયાની બ્યજનવર્ણુ એ ૬
અથવા અનુસ્વારથી લખાય છે.

ચ.

ચ, પું (સં) સત્તરમે મૂળાક્ષર, છઠો બ્યજનવર્ણુ
ચ, અં (સં) અને, ને ૨ પુન
ચર્ધતર પું સવત વર્ષનો છટો, અને શાલિવાહન
વર્ષનો પ્રથમ માસ.

ચઉટ્ટુ, નં ચૌટ્ટુ, જુઓ

ચઉદ્, વિં દસ અને ચાર ૧૪

ચઉદસ, સ્ત્રીં ચૌદસ [પડો, અતરપટ

ચક, પું (ફાં ચિક્) વાસની પાતળી સળીઓનો

ચક, વિં છક, આલુ

ચકચક, અં ચળકતુ હોય તેમ, ઝગઝગાટ હોય
તેવુ, તગતગતુ

ચકચક, વિં ચીં ચીં કરતુ, ચડલાના જેવા અવાજનુ
૨ ઝગઝગાટ, તગતગતુ ૩ નં વગર સમજે
ખોલખોલ કરવુ તે ૪ ચકલી, ચકલુ

ચકચકતુ, વિં ચળકતુ, ઝગઝગતુ, તેજસ્વી, ઉત્તવલ
ચકચકતુ, કિં અં ચળકાટ મારવુ, ઝળકતુ, પ્રકા-
શવુ ૨ દીપી આવવુ, ૩ ચીંચીં કરવુ

ચકચકાટ, પું પ્રકાશ, તેજ, ઝગઝગાટ

ચકચકિત, વિં ભભકાદાર, ઉત્તવળ, તેજસ્વી ૨
સાધ, નિર્માળ, સ્વચ્છ

ચકચાર, સ્ત્રીં પૂછપાછ કરવાની ટેવ, પડપૂછ. ૨
તપાસ, તળવીજ, ખત

ચકચૂંધ સ્ત્રીં ખાયખૂંચ, ચોળાચોળ, ચામેદી
ચકચૂંધ વિં ગર્ક થયેલુ તલ્લીન, મસ્ત, મગ્ન
ચકડોળ પું પારણા જેવો હિચકો, એક પક્ષી
એક ઉપર નીચે જ આવ કરે તેવો ઝુલો ૨, ભ્રમ,
દેર તમ્મર ચકડોળે ચઢવુ-જીવ ભમતો હોવો,
મન અચિર હોવુ ૨ ખેલાન થવુ ૩ છાકટા
થવુ ૪ ભ્રમિત થવુ, ધેલજા થવી ૫ પાર ન પડવુ
સિદ્ધિ ન થવી ‘એ કામ તો ખે માસથી ચકડોળે
ચઢ્યુ છે’ [પતરી, થીમડી. ૨ કાગલનો કડકો

ચકટી, સ્ત્રીં ગોળ જેવી ચપટી નાની ચીજ; પટી,
ચકતુ, નં ગોળ કે ખુણાદાર પાતળુ ઢેકુ ૨
ચપટુ દળદાર પડ ૩ ચકામુ, ચનોહુ.

ચકતુ, વિં સાવધ, ચોંસ ૨ ચળકતુ

ચકતુ, કિં મુઠ કચાગુ છુટવુ, ચાપનું મનાવતુ,

કમવુ. ૩ દાખીને ધાલવુ, જોરથી પેસાડવુ
 ચકંદ ૧, પુ. ફોલો, ફોલો
 ચકંદુ, વિ. હોશિયાર, ચોકસ, ગાળ્યુ ન જાય તેવુ
 ચકંદા, પુ. સંચો, પ્રેસ (રૂની ગાસડી બાધવાનો)
 ચકબિદુ, ન. છોકરાની એક રમત, ખોબીલુ,
 ચકબૂલ, સ્ત્રી. બેગુદિ. [બમચીકુકુ
 ચકમક, પુ. (ફાં. ચકગાક.) એક જાતનો પત્થર
 એની સાથે લોખડનો કડકા ઠોકવાથી દેવતાના
 તથુખા પડે છે ૨ ટોટા, તકરાર ચકમક ઝરવી-
 તકરાર થવી, ખોલાખોલી થવી
 ચકમ ડળ, ન. (સ. ચકમ ડળ) ચકર ચકર
 ફરતુ જે કંઈ તે ચકોનો સમૂહ. ૨ અતિ ખટ-
 પટથી વધી ગયેલી અવ્યવસ્થા. “ચકમ ડળ પર
 ચડ્યુ રાજ તે, ચકરી ખાઈ પડશે નિર્વાણ”
 ચકચે, પુ. બનાત, જાડુ બિનતુ કપકુ, જે બિનતુ
 કપકુ વરાળની નળીઓ ઉપર બાધવામા આવે છે તે
 ચકર, સ્ત્રી. ફેરકુદી. ૨. ચકર, જુઓ.
 ચકરચકર, અ. ગોળ ફરતુ
 ચકરભર, અ. ચકરની પેઠે ફરતુ હોય તેમ
 ચકરડી, સ્ત્રી. ગોળ ફરે તેવુ કમકકુ ૨ શીરકી,
 નીચે અણીવાળી ફરકડી. ૨ ગોળ ચકરચકર ફરતુ
 તે, કુદડી. ૩ માથુ ફરતુ તે, અધારા આવવા તે,
 ફેર, ચકરી ચકરડી ભરડી-લોલ ખાવા, કુદડી
 ફરવી, છોકરાની એક રમત. ચકરડી ભરડી
 રમાડવી-ચાકી પેઠે ભમાવતુ, ભોળવીને ફસા-
 વતુ, ઉંધુચતુ સમજાવી ફાફા ચરાવવા.
 ચકરડુ, ન. ગોળ આકાર, કુડાળુ, ૨ મીકુ,
 શ. ૩ બપરકુ ૪. વચમા કાષ્ટ હોય નહિ એવુ
 વર્તુલ, ગોળ. ચકરડા જેવુ-ગોળ મટોળ અને મોડુ
 ચકરદા, વિ. હજુ પુષ્ટ-જડો, ઠોલો
 ચકરવકર, અ. આખતુ ડહોળાવુ તે
 ચકરાકાર, પુ. ગોળાકાર
 ચકરાવે, પુ. ફેરાવે, લાખો રસ્તો ૨ પરીધ, ધેર
 ૩ કાઠાયુ, ચકગૂહ.
 ચકરી, સ્ત્રી. ચકરડી, આટો. “ચકરી મારી આવવી”
 ૨. અધારા આવવા તે, ફેર, તમ્બર ૩. ચકર, ઉપરા
 ઉપરી આટા ચકાવેલી પાધડી.

ચકર, ન. જડો રોટલો, રોટલાનો કડકો ૨. આટા-
 દા. પાધકુ [નળની કુચી.
 ચકલી, સ્ત્રી. ચકલાની માદા, ઠોક ૨ પાણીના
 ચકલુ, ન. ચકલો અથવા ચકલી. ૨ નાનું પક્ષી,
 ચલુ ૩ નાકુ, મહોલ્લાની પાસેની છુટી જગા.
 ચકલેકાર પુ. મહોલ્લા-ચકલાની સભાળ રાખ-
 નારો સિપાઇ
 ચકલો, પુ. મહોલ્લાના નાકા આગળની છુટી જગા
 ૨. નાનુ જળર ૩ ચકલીનો નર ૪ જ્યાંથી
 ચાર રસ્તા ફટાતા હોય તેવુ નાકુ ચકલે મૂક્યું
 -ઉંવાકુ પાડવુ, જાહેર કરવુ ૨ ઉત્તર મૂકવો.
 ચકવી, (સ. ચકવાકી) ચકવાની માદા, ચકવાકી.
 ચકજુ, કિ. સ. લણી જવુ, મમજુ જવુ. ૨.
 લાગ જોવો તકાસતુ
 ચકવે, અ. (સ. ચકે) સર્વોપરીપણે, એક હાકે.
 ‘નાગવર્ગને સ્વર્ગ છૂટી, એક ચકવે રાજ કીકુ’
 ચકવો, પુ. (સ. ચકવાક) જળાશય ઉપર રહે-
 નારા ખતક જેવા પશુ હોવા જેવકુ એક પક્ષી,
 ચકવીનો નર આ જોડુ દિવસના સાથે રહે છે,
 પરતુ આખી રાત એક ખીજથી જૂદા રહી સામ
 સામેના કિનારા ઉપર વિયોગમા ગાળે છે ચકવા-
 ચકવી-વિયોગમા ઝૂરતા આસકમારુક.
 ચકક, સ્ત્રી. સરખટ કે સાકાની ચીપો
 ચકાચક, અ. તરખોળ, લચપચ, જાસકિયા.
 ચકાચુ, ન. સોળ, લેલકી બધાઈ પડેલુ ચાકુ
 ચકાચુ, ન. ચામડી ઉપર પડેલુ ચાકુ, ચકાચુ.
 ચકાસણુ, કિ. સ. પ્રકાશવુ ૨ તપાસવુ, અવાજ
 જેવા (જનાવરની) આલ ખોડખાપણુ વચેરે જોવુ તે.
 ચકા, પુ. ચ. એ અક્ષર, અને ઉચ્ચાર. ૨ મોખાથી
 નીકળતો કાષ્ટ પણુ એકાદ અક્ષર, ચુચા.
 ચકારી સ્ત્રી. ચાડી ચુગલી
 ચકિત, વિ. છક થઈ ગયેલુ, આશ્ચર્ય પામેલુ, બાવર
 થએલુ ચોકેલુ, દગ
 ચકતરી, સ્ત્રી. કોડી ગેંઠ (કચ્છ).
 ચકોતર, ન. (ફાં. ચકોતર.) એક જાતનું મોટા
 લીંબુ જેવુ ફળ, મધુકર્ફડી મ તુલગ.
 ચકોર, પુ. (સ.) એક જાતનું પક્ષી (એ તેતર ને

મળતુ પણ નાનુ, લાલ આખ ને લાલ ચાચવાળુ
 હોય છે) એમ કહેવાય છે કે તે ચક્રોરણ પીને
 જીવ છે એ બહુ ચચળ છે ચક્રોરી—ચક્રોરની
 ચક્રોર, વિવ્ય ચળ, ચાલાક, ચપળ હોશિયાર [માદા
 ચક્રોર, નં (સં ચક્ર), લાણુ ગોળ ફરવુ તે,
 આટો ૨ પરીધ ફેર, જે ૩ પૈડુ, પૈડાના આકારની
 ગોળ ફરતી ચીજ ૪ માથુ ફરવુ તે; તમ્મર
 ચાકરી, જીવ ડહોળાવો તે, “કેટલાકને વહા
 છુમા ચક્ર આવે છે” ૫ લોહાનુ ગોળ હથિ-
 ચાર ૬ દુખ, પીડા, દુઃખા “એ ચક્રરમા કય
 મને નાખુ છુ” ચક્રર ફરવુ—ફાતર થવુ, અસ્તો
 દય થવો, સ્થિત્ય તર થવુ ૨ કામ થવુ ૩ ફાવવુ,
 સુતર પડવુ [ચાકી ૨ ધાણી (તેલની)
 ચક્રી, સ્ત્રી ગોળ આકારમા ફરતી વસ્તુ; ઘટી
 ચક્ર, નં (સં) પૈડુ, પૈડાના આકારની ગોળ
 ફરતી ચીજ, ચાક, કુભારનો ચાકળો ૨ દરિયાઈ
 જીવડાનુ ધર, શખ એ વિષ્ણુના ચાર આયુધ-
 ધમા એક છે ૩ ગોળ ચપટુ ધામ્વાળુ લોહાનુ
 હથિયાર ૪ આમળીમોને છેડે ચક્ર આકારની
 જે રેખાઓ હોય છે તે (જેને ઘણા ચક્ર હોય
 છે તે ભાગ્યશાળી ગણાય છે) ૫ ઘણુ મોટુ રાજ્ય,
 મોટો દેશ ૬ ગોળ આકારમા ગોઠવેલુ સૈન્ય,
 ચક્રોરો ‘ચક્રબૂહ’ ૭ શરીરમા આવેલા ૭ મંડળો
 માનુ દરેક ૮ ગ્રહદિકોને જે માર્ગ તે, “રાશ્ત્રિ
 ચક્ર” ૯ વર્ષ, યુગ “કાળચક્ર” ૧૦ છત્રી સદા
 (ગાત્ર ૬ છે અને શરીરમા ચક્ર ૬ કદપેલા છે તે
 ઉપરથી) [તિમ દડ પીલવા તે
 ચક્રદડ, પું (સં) એક જાનની કસસ્ત, શરીર ગેળ વળે
 ચક્રધારા, સ્ત્રી પરિધ ધેરાવો
 ચક્રવર, વિં (સં) ચક્રપ્રાણ કરનાર, વિષ્ણુ
 ચક્રપાણિ, પું (સં + પાણિ-હાથ) જેના હાથમા
 ચક્ર છે એવો જે દેવ તે, વિષ્ણુ
 ચક્રપાદ, પું (સં) હાથી ૨ રથ
 ચક્રવર્તી, પું (સં + વૃત-થતુ) મોટો રાજ,
 શહેનશાહ, વણા રાજ્યો ઉપર રાજ કરનાર, સાર્વ-
 ભોમ રાજ ૨ એક જાતની વનસ્પતિ, જટામાસી
 ચક્રવાહ, પું (સં) ચક્રવા ચક્રવી [ધુદાનુ તે

ચક્રવાત, પું (સં) વટોળિયો, પવનનુ ગોળ
 ચક્રવૃદ્ધિ, વિં (સં) મુદ્દલ ને વ્યાજ એ બેને
 એકા મેળવી તેને નવુ મુદ્દલ ગણી વ્યાજ કાઢવુ તે
 ચક્રવ્યૂહ, પું (સં) ચક્રના આકારમા ગોઠવેલી
 સૈન્ય રચના, કોઠાયુદ્ધ, ચક્રરાવો
 ચક્રાકાર, વિં (સં) ચક્રના જેવા આકારનુ
 ગઠાકૃતિ, વિં (સં) ચક્રના ચિહ્નવાળુ
 ચક્રો, પું સાર્વભૌમ રાજ, શહેનશાહ ૨ વિષ્ણુ
 ૩ કુભાર [સત્ય—નજરે જે જોયુ તેજ સાચુ
 ચક્ષુ, નં (સં) આખ, નયન, નેન ચક્ષુભિ-
 ચક્ષુરાગ, પું (સં) દર્શન માત્રથીજ પ્રીતિ
 થઈ આવે તેવું [છે તે, સાપ
 ચક્ષુશ્રવા, પું (સં) આખો વડેજ જે સાભળે
 ચખ, નં (સં ચક્ષુ) આખ, નયન; ચક્ષુ
 ચખાડવુ, કિંસં સ્વાદ કઢાવવો, ચખાડી જેવુ
 ચખાર, પું હરમખોર ‘ન કરે ચોરી ચોર ચખાર’
 (ચોરની સાથેજ આ શબ્દનો ઉપયોગ થાય છે)
 ચગદલુ, કિંસં ઇંદુલુ, ચાપલુ, ચક્રદલુ, દાખીનેલાલુ,
 ચગદાલુ, કિં અં દબાલુ, ધુદાલુ ૨ ભચડાલુ,
 પિલાલુ, કચરાલુ
 ચગલુ, કિં અં આકાશમા ઉડવુ, ઉંચે ઉડતું
 જણાવુ ૨ સદામા સમજી જવુ; શણુ
 ચગળીલુ, કિં સં પેદાથી દાખી દાખીને ચૂમનુ, ૨
 ધીમે ધીમે મોમા ચાખ્યા કરવુ, મોમા ફેરવવુ ને
 ચગાવવુ, કિંસં જહામા ઉરાડવુ [ચૂસવુ, મમળાવવુ
 ચગીજલુ, કિં અં મંદિતમા સમજી જવુ—ચેતવુ,
 પામી જવુ, ૨ બહેકી જવુ, ફાટી જવુ, વહી જવુ
 ચગુ, વિં ચચળ, ચાલાક ૨ જલદીથી સમજી
 જાય તેવું
 ચગુ, નં રેલ ઉતરી ગયા પછી કિનારાપર ઠરી
 રહેલો કાદવ, ધસડાઈ આવીને ઠરી રહેલી મ-
 ટોડી, કાપ
 ચગ, વિં (સં) સ્વચ્છ, શુદ્ધ, પવિત્ર ૨ આનદી;
 ૨ ગીહુ ૩ તદુરસ્ત, સ્વસ્થ ૪ કનુસ, બખીલ.
 ચગ, પું (ફાં) મોરચગ; મોથી પકડીને વગા-
 ડવાનુ એક વાળુ. ૨ તાળ, વગાડવાની ક્ષિત્ત-
 ળની ચક્રીઓ “વજાડો મડપમા ચંચ નામરી

નાતમા રહેશે રગ ” ૩ પતંગતુ પુછકુ, ૪
ગજીહનો એર રગ પ. પાક, પવિત્ર અં
ડયા, ઘંટ, કર્ષ નહિ

ચંગા, વિં (હિં) ચગ, સ્વચ્છ, પવિત્ર, શુદ્ધ,
‘મન ચગા તો કથરોટમા ગગા’ર સ્વસ્થ, નીરોગ
ચગારી, સ્ત્રીં ચીણગારી, તણખો

ચગી, વિં રાગી, મસ્ત રહેનાર, વ્યસની

ચગુ, વિં નીરોગી, તદુરસ્ત

ચગુસ, વિં ચિગુસ, કલ્પમ, બખીન

ચગોટી, સ્ત્રીં સોડ, સુતા મોઢે માથે લુગડુઢાકવુ તે
ચચણુવુ, કિં અં ચણુચણુવુ, ચામડી ઉપર

બળતા જેવુ દુ ખ થવુ, લાલ લાગવી ર ઢાઢવુ,
ચણુચણુ ચઘ બળવુ, ચોટવુ. “શાક ચચણુ છે”

ચચરવુ, કિં અં ચચણુવુ (ચચરવુ કરતા
ચચણુવામા સખત લાગણીનો અર્થ રહ્યો છે),
ચણુચણુવુ

ચચુકો, -ડો, પું આબલીનો ઢળિયો, ચીચુકો
ચચ્યાર, વિં ચાગ ચારનો જે ચોક તે, ચાર-
ચારનો સમૂહ

ચચ્યોમમ્મો, પું મામેન સમાણી ગાળો દેવી તે
ચચ, સ્ત્રીં (સં ચચુ.) ચાચ

ચંચવાળવુ, કિં સં બજવાળવુ, પપાળવુ
ર હાથમા રમાડવુ, સાચવવુ

ચચળ, વિં (સં) આમતેમ ફરવુ, ડગમગવુ,
અસ્થિર ર હોસિયાર, ઝટ સમજી-ચેતી બપ
તેવુ, તીક્ષ્ણ ભુદ્ધિનુ, ચાલાક, શાણુ ૩ અધી?

૪ ચપળ, ચળ પ ગભરાયેલું ફક્ષિક, ફાની
ચચળતા, સ્ત્રીં ચપળતા, અસ્થિરતા, ચપળપણુ

ચચળા, સ્ત્રીં (સં ચચળા) વિજળી વિછત
ર લક્ષ્મી, ધન ૩ એક જતનુ વૃત્ત કવિતામા)
ચચળાઈ, સ્ત્રીં ચચળપણુ, ચાલાકી, હોસિયારી
ચંચુ, સ્ત્રીં (સં) ચાચ. ર ચપટી ભરાય તેવુ
અણિયુ,

ચટ, પું (સં કટ-સાદી) શ્રાદ્ધમા દેવને
સ્થળે માઠ વાળેલી દર્ભાની જે મળી પૂજે છે તે
ર ખત, કળણ ૩ જિદ, હડ, ખોસ ૪ અ-
ઝટ, રાકીદે. ર ચટ કંઠુ તે, ખાઈ જવુ

“ બહુચગમાત મહાકાળ રૂપે થયા, દુષ્ટનુ સૈન્ય
તે ચટ કાધુ ”-હરિં

ચટ, સ્ત્રીં રૂપી, મઝા ર આદત, ટેવ. ૩. ખાલીખમ.

ચટઈ સ્ત્રીં (ફાં) સાદડી.

ચટક, વિં સ્ત્રીં દીપતુ, સુદર, ચકચક થવું,

‘ચટક મટક તે રાતુ ચટક’ ર સ્ત્રીં લહેઝત
ચટકચાંદની—ઢાકમાઢથી મોઢ ઉપબવે તેવી સ્ત્રી,

ચાદની પેઠે ચમકારા મારતી (સ્ત્રી).

ચટકતુ, વિં બપકાદાર, ચટકદાર “ શોભે

ચટકતી લટકતી, ચટકતી ચાલ ”-કાળીદાસ.

ચટકવુ, કિં અં ૩ ખ લાગવો, ૩ ખ દેવો,

ખુચવુ ર ખુલવુ, દીપવુ, ખીલવુ, “ ચદની ચટકી.”

૩. તૂટવુ, ફાટવુ તરડાવુ

ચટકદાર, વિં ૩ ખતુ, મનમા બળબળ ચાપ

તેવુ ર મોહક, ચિત્તહારક, ૪ રસોત્પાદક, લહેઝતદાર,

તીખુ, રચિકર ૪ ઉચ્ચકેરેતેવુ, લાગણી કરેતેવુ (લખાણુ),

ચટકમટક, વિં ફાકકુ, વણાગિયુ, નખરાબાજ

ર હાવભાવ, નાચનખરા

ચટકાવવુ, કિં સં દશ મારવો, ૩ ખતુ

ચટકી, સ્ત્રીં ચટકો, મહેણાની આકરી લાગણી,

ઝાટકો ર ચુટકી, રીસ ૩ ચુટી, ચપટી ૪ મોહિની

ચટકીદાર, વિં રીસ ચઢે તેવુ ર સુરેખ, મજેતુ

૩ સ્વાદવાળુ, રચિકર ૪ તીખાસ્વાદનુ

ચટકુ, નં ભુદ, છાટો, ટિપુ

ચટકો, પું દશ, ૩ ખ ર મહેણાથી લાગવુ

દુ, ખ, ઝાટકો, રીસ ૪ ડામ ચટકો દેવો—

૩ ખ મારવો ૪ ડામ દેવો ૩ લાગણી ચાપ

તેવુ કહેવુ ચટકો લાગવો—ચચરવુ ર મનમા

બળવુ—ખુચવુ, માકુ લાગવુ

ચટચટ, અં ઝટપટ, ઉતાવળે

ચટણી, સ્ત્રીં (સં ચટ-ચોળવુ) મરચા આદુ

કાથમીર મીઠુ વજેરે ભેગા વાટી બનાવેલો પદાર્થ

ર નાહ જેવો તુચ્છ પદાર્થ

ચટણો, વિં દક્ષણ, ચટણી ખાનારો

ચટપટ, અં તત્કાળ, અવિલંબે, તાબડોતોમ, ઝટપટ

ચટપટ-ટી, સ્ત્રીં કાળજી, ખત ર તાલાવેલી;

ગભરાટ, ઉતાવળ. ૩ અકળામણુ, સંતાપ, તળવળ

ચર્યા, સ્ત્રીં (ફા) સાદડી, તૃણાસન.
 ચર્યાકો, પું ચટકો, તીવ્ર લાગણી ૨ સચિકર
 તેમજ સ્વાદ ઉત્પન્ન કરે તેવું રાધતું, સ્વાદ લાગવો તે
 ચર્યાચટ, અં જલદીથી, ઝટપટ
 ચર્યાડવુ, કિં સં ખાય-ચાટે તેમ કરવું ૨
 લાલ લેવા દેવો ૩ લાય આપવી મો ચર્યાડવુ-
 લાગવું, માથે ચઢાવવું
 ચર્યાપટા, પું ૨ ગમેર ગી આડાઅવળા પટા
 ચર્યાપટી, સ્ત્રીં ચટપટી ૨ ટાપટીપ
 ચટિયુ, વિં જિદ્દી, મમતી, હઠીલું
 ચટક (ચાટક), વિં લાલચુ, બુલ્લુક્ષિત. [ઝપઝપ
 ચડપ-ચડપચડપ, અં જલદીથી, એકે સપાટે,
 ચડપણુ, કિં સં ઝપટવું ઝટ લઈ લેવું
 ચડખડ, સ્ત્રીં બકબક, ટેટે
 ચડભડવુ, કિં અં ગુસ્સે થવું, ઠપકો દેવો.
 વઢવું ૨ લઢી પડવું, બોલચાલ થવી
 ચડભડાટ, પું ગુસ્સાની બોલચાલ, તકરાર ૨
 ફાટકુટ, ખટાપટ
 ચડવો, પું માટીનું નાનું વાસણ, ચરડો.
 ચડસ, પું લલુતા, ભાવ. ૨ ચસકો, લત ૩
 ગાળતો અર્ક ૪ મમત, હઠ, બાહોશ
 ચડસાચડસી, સ્ત્રીં હરિરાષ્ટ્ર, સ્પર્ધા, દેખાદેખી
 ચડસીલું, વિં ચડસવાળું, મમતી, આગ્રહી.
 ચડસુ, નં તળાવનું પાણી ચઢાવવાનો સચો,
 સુપડા જેવી લાકડીની પરનાળ, જે વડે ખેત-
 રમા પાણી લે છે તે, ચોપાલી, ઢેકુડી, ચડીલું.
 ચડીચોટ, અં જલદીથી, ઝપાટામા ૨ એકદમ,
 સપાટામા ૩ લગારે લગાર
 ચડેડાટ, અં ચડડડ અવાજ કરવું, “એવું કહેતામા
 ઝનજુગ નાકો ચડેડાટ ટોડલો ફાટયો”-પ્રેમા
 ચડી, સ્ત્રીં ઝાંગળ દગાય તેવડી પાટલું
 ચઢઉતર, નં ચઢવું ને ઉતરવું તે ૨ વધધટ
 (ભાવમા) ૩ બોલાચાલી, વિવાદ, સામસામ્ય
 વપુઓછું બોલવું તે ૪ વિં એકએકથી ચઢવું
 કે ઉતરવું હોય તેવું, ઢાળપડવું.
 ચઢણું, નં ચઢાવવાનો માર્ગ, ઢોળાવ
 ચઢની, સ્ત્રીં સારી સ્થિતિ, આબાદી, ઉત્કર્ષ ૨

બઢતી, વૃદ્ધિ
 ચઢતું, વિં ઉપર જતું, વધતું જતું, ખીલતું.
 ૧ શ્રેષ્ઠ, ઉત્તમ
 ચઢવું, કિં અં નીચેથી ઉપર જવું, ઉચે જવું
 (ઉતરવાથી ઉલટું) ૨ ધીમેધીમે ક્ષિતિજની ઉપર
 આવવું, ઉદય થવો, ઉગવું ‘ચંદ્ર, તારા વગેરેનું’
 ૩ વધારે વાકું વળવું, નમવું ૪ સુરમા વધારે
 ઉચું થવું-જવું, ખીલવું ૫ ભાવ વધવો, વધારો
 થવો ૬ વધારે માગણી કરવી, ‘હરાજમા
 ચઢવું’ ૭ પૈસા-પદ્ધિમા વધવું ૮ સારી હાલતમા
 આવવું, ઉત્કર્ષ થવો ૯ મમત-મદ વગેરેમા
 વધવું ૧૦ ધેન આવવું, અસર થવી ‘ભાગ
 ચઢી’ ૧૧ કુલાવું, ખીલવું, બડાશ મારવી ૧૨
 બેસતું-માફક આવવું ‘બોડો પગે ચઢતો નથી’
 ૧૩ બેઠાએ તેના કરતા વધારે મુદત થવી.
 “પગાર ઉપર વીસ દહાડા ચઢયા છે” ૧૪
 ઐરાએ મોડું અળગું બેસવું, અટકાવ મોડો આવવો
 ૧૫ દરદનું જોર વધવું “તેને સોળ ચઢયા
 છે” ૧૬ વળગવું, ચોટવું ‘મેલ ચઢવો’ ૧૭
 ધરાવું, અર્પાવું પસંદ આવવું ‘વિષ્ણુને તુલસી
 ને મહાદેવને બીલી ચઢે છે’ ૧૮ પાસ બેસવો,
 રગ આવવો “કપડાને રગ ચઢ્યો છે” ૧૯
 સિઝાવું, પોચું થવું, બકાવું ‘ભાત ચઢ્યો છે’
 ધસવું, સામે થવું, ફૂચ કરવી ‘લસકર ચઢ્યું છે’ ૨૦
 ૨૧ ધેરાવું, ફેલાવું ‘વરસાદ ચઢ્યો છે’ ૨૨
 પીઠ ઉપર બેસવું, સ્વારી કરવી. ૨૩ ગુસ્સે
 થવું, કોવ કરવો ૨૪ મઠોચાવું ધટવું ‘ધોવાથી
 ગરમ કપડા ચઢેજ’ ફરફરવું ‘વાવટો ચઢ્યો’
 ૨૬ ઉચાધમા વધવું “મારાથી બે આગળ ચઢે
 છે” ચઢતા દહાડા—આબાદીના દિવસ, ઉદય
 ૨ (ગર્ભણી સ્ત્રીને) ગર્ભ રક્ષા પદ્ધિના દિવસ.
 ચઢી વાગવું—ગહેડી જવું, ડાકી જવું, કીડીઓ
 ચઢવી—કામ કરવાનું મન ન થવું અભાવ બતાવવો
 ‘તેને કામ કરતા કીડીઓ ચઢે છે’ ચડે ધોડે—
 એક જાસે ને જાસે પાણી ચઢવું—મરતી આવવી.
 ૨ કુલાવું, ઉશ્કેરાવું, ચરાતન આવવું, ચઢે
 તે પડે દરેક બીજને અસ્તોદય છે

ચઢાઈ, સ્ત્રીં લઢાઈની સ્વારી, હુમલો ૨ ચઢાવ
ચઢાઉ, વિનંજરા જરામા કુલાઈ જાય તેવું, કુલજી
૨ ઉદ્ધત, સાહસિક, રીસાળ, ૩ જમીનને
માફક આવે તેવું, ગુણકારી, તેજ ‘ આ કુવાનું
પાણી ચઢાઉ છે ’ ૪ ખેસવા લાયક ‘ વહેરી
ચઢાઉ નથી. ’ ૫ ખીન ઉપયોગી, પડી રહેલું
‘ ચઢાઉ જોડા ’

ચઢાચઢી, સ્ત્રીં સરસાઈ, હરિદાઈ, સ્પર્ધા
ચઢાવ, પું ઉચુ ચઢવાનું હોય એવી જગો ૨
ચઢતી, ઉપાડ

ચઢાવવું; કિં સં ચઢે તેમ કરવું, એકની ઉં-
પર ખીજી મૂકવું, વધારવું, લાધવું ૨ અતિશય
ખાવું પીવું ૩ ઉશ્કરવું, ઉતેજન આપવું ૪
ખીલાવવું, ફૂલાવવું ૫ ખેચવું, તગ કરવું ૬ વધારે
ફૂટ આપવી, બહેકાવું ૭ કબૂલ કરવું, સ્વીકારવું,
“તમારું બોલવું હું માથે ચઢાવું છું ” ૮ અર્પણ
કરવું, ધરાવવું “દેવને ફૂલો ચઢાવ્યા નથી ”

ચઢાવો, પું ઉપાડ, વધારો, વૃદ્ધિ ૨ સ્વારી, ચઢાઈ
૩ ઉશ્કરણી, સીતકારવું તે ૪ ઉલ્લાસો (વરનો)

ચઢિયાતું; વિં વધારે સરસ; ચઢતું, ઉત્કૃષ્ટ

ચણકબાબ, નં ચિનિકલાલા, એક જાતના મરી
જેવા કદના, લીસા અને ડોંટીઆવાળા ફળ

ચણકચીભડી, સ્ત્રીં છોડીઓની એક રમત,

ખેડી કકરી [છોડવા ઉપરથી લીધેલું ઝાકળ

ચણખાર, પું ચણનો ખાર. સવારમા ચણના

ચણગારી-ગી, સ્ત્રીં ચીણગારી, તણખો

ચણણ, અં ચણચણ માય તેવું

ચણચણ, અં તેજપાણીનો પદાર્થ બળતા થતો

અવાજ ૨, ગુમડા ઈં મા ચણ દુખ ૩ સ્ત્રીં

અતં કરણમા થતી પદ્માતાપની લાગણી તે

ચણચણવું, કિં અં ચચણવું, જુઓ

ચણચણાટ, પું ચચણવું તે, બળતરા, દાહ

ચણતર, નં ચઢવાની રીત, ચણવાનું કામ ૨

ચણવું તે, બનાવટ, રચના, કૃતિ, ઇમારત

ચણવું, કિં સં ઈંટ પથરા વગેરેને એકપર એક

ચુના મટી સાથે ખેસતા જોઠવવું, કડીઆ કામ ક-

રડ ૨ નવું ઉઠાવવું, બાંધવું, રચવું ૩ વિણી વિં-

ણીને ખાવું, કણ ચુમવા

ચણા, પું (સં ચણક) કોળની એક જાત

૨ દાળીયા (શેકલા વગર છોડાના ચણા)

ચણાના ઝાડ પરથી ફૂદી પડ્યો-(મશ્કરીમા)

મોઢું પરાક્રમ કરવું વેચીને ચણા કરવા-વેચી

-વટાવી ઉડાવી દેવું ૨ છેતરી જવું ચણા

ચવગવવા-છેતરવું, ઠગવું “તે તને ચણા ચવરાવે

તેવો છે ” ૨ સતાપવું, હેરાન કરવું ચણા લઇ

ખાવા-જવું કરવું, જવા દેવું. પાણીમા ચણો

ઝોગળવો-પાણીમા ચણો ફૂલે તેમ ફૂલવું

ચણાદાળ, સ્ત્રીં ચણાની દાળ [(વિકોક્તિમા)

ચણાપણી, સ્ત્રીં ચણાના છોડની પોપટાવાળી જુડી

ચણાપાપડી, સ્ત્રીં ચણાની દાળમા ચાસણી મેળવી

બનાવેલી મિઠાઈ

ચણિયાર, નં જે ખાડામા બારણા-દરવાજાના

ખુણાનો ચણિયાળો ભાગ ફરતો ગહે છે તે, મિ

જગર, લુઓ ૨ કેન્દ્ર, મધ્યબિંદુ ચણિયારા

ઠેકાણે રાખવા-જીભ વશ રાખવી સલાખીને બો

લવું ચણિયાચારા નચાવવા-કટાક્ષ કરવી, આખ

મારની ચણિયાર ખસી જવું-ગાડા થવું, ડાગ

ળી ખસવી ૨ મીઠાજ જેવો, ગુસ્સે થવું

ચણિયો, પું છોડીઓને તથા બાપડીઓને કમ્મરે

પહેરવાનું વસ્ત્ર, લાધરો.

ચણી, સ્ત્રીં નાના ચણાની એક જાત

ચણીબોર, નં ચણાના જેવડા નાના બોર

ચણા, પું ચણાનો દાણો ૨ આજા પીળા અને

લીસા છોડાવાળું અનાજ

ચણાઠી, સ્ત્રીં એક જાતના વેલાનું રાતું તે કાળા

મોનું ખી, ગુળ ચણાઠી કાળી પણું હોય છે ૨

માસાનો આઠમો, ને વાધનો ત્રીજો ભાગ, રાત્રીન

ચડ, પું એ નામનો એક તૈલ, ભૈરવ રતા

ચડ, વિં (સં) ગુસ્સામા આવી મથેલું, કોધાય

માન, તુન્દમિજીજી, કોધી ‘ યોગી રાવણ ચડ.

યોગી ચમુના, બહોળી દયા વિસ્તરી ’ ૨ હિમ, ગરમ

આકર ૩. ઘોર, કઠોર

ચડાળ, પું (સં ચડાલ) મા પાલણી ને બાપ

ચડ એ થી થયેલી જાતનો પુરુષ ૨ ઠેડ, ભાગી

૩ મારો જલાદ ૪ વિં (નર્દય, ધાતકી ૨ દુષ્ટ, નીચ, પાપી

ચ ડાળચોકડી, સ્ત્રી૦ કાળા કામ કરનારાઓની ટોળી, નહારા પાપી માણસોનું ટોળું

ચ ડાળણ-ણી, સ્ત્રી૦ ચ ડાળની સ્ત્રી, ૨ ધાતકી કામ કરનારી સ્ત્રી, પાપીણી

ચ ડિકા, સ્ત્રી૦ (સ૦) ઉગ્રશક્તિ, દુર્ગા દેવી ૨ બચ કર ધાતકી સ્વભાવની સ્ત્રી, કક શા

ચ ડી સ્ત્રી૦ ચ ડિકા ૨ કર્કશા, તુદ્ધિમળજી સ્ત્રી, અવળચડી

ચ ડીપાઠ, પુ૦ દુર્ગાદેવીનો સ્તોત્ર, સમસતી.

ચ ડુલ, પુ૦ (આ૦ સ દ્રક.) અશીષુમાથી તૈયાર કરેલો રસ દીવાની ઉપર રાખી નળીની મારફતે એનો ધુમાડો ખેંચાય છે ચ ડુલ પીનારને પી તા પીતા લાગ વણી ગળે છે અને પછી તે ધેનમા ખેલાન પડે છે

ચ ડોલ-ગી, પુ૦ એક જાતનું પક્ષી એ કાળા ૨-ગનું ચક્કા જેવડું હોય છે ૨ ચકડોળ

ચતરંગ, પુ૦ એક જાતનું વાળું ૨ એક જાતનું ગીત-રાગ ૩ વિ૦ ચાર ભાગવાળું

ચતાપાટ, અ૦ બરડો જમીન ઉપર હોય તેમ છતે મોઝે

ચતુ-તુ, વિ૦ (વિ૦ દે૦ ચત) વાસો નીચે અને છાતી ઉપર હોય તેવું, પીઠપર પડેલું, છતુ ૨ પાધર, મવળું, ફાયદો થાય તેવું ચતુપાટ-પાટલા જેવું ચતુ

ચતુર, વિ૦ (સ૦) ચાર ૨ સહેજમા સમજી જાણી જાય તેવું, હોશિયાર, કામેલ ૩ આવડતવાળું, કાર્યકુશળ ૪ રમિક, ખુબી પિછાનનાર ૫ પકડું, લુચ્ચાઇ પારખનાર ૫. ધર્ત, ચાલાક ચતુરંગ-ગી, વિ૦ (સ૦) તેને ચાર અંગ હોય તેવું (સૈન્ય-ગાયન) ૨ સેતરજ

ચતુરસીમા, સ્ત્રી૦ (સ૦ ચતુ સીમા.) ચારે બાજુની હદ ચારે બાજુઓ

ચતુરમુખી, વિ૦ (ચતુરમુખ) ચતુર અને વણી ઘણી વાનથી જાણીતું, સમજીત, બુદ્ધિવાળું, વિચક્ષણ

ચતુરા, સ્ત્રી૦ (સ૦) ચતુર સ્ત્રી

ચતુરાધ, સ્ત્રી૦ (ચાતુર્ય) કામેલિયત, હોશિયારી ૨ યુક્ત શોધવાની અને રસ સમજવાની જે શક્તિ તે ૩ પકાઇ, ખપાઇ,

ચતુરાનન, પુ૦ (સ૦ ચતુર+આનન-મો) ચાર મુખ જેને છે તે, બ્રહ્મા

ચતુર્યુષ્ણ, વિ૦ (સ૦) ચોગણ, ચારગણ.

ચતુર્ધાત, પુ૦ કાઇ સંખ્યાને તેજ સંખ્યાએ ત્રણ વાર ગુણ્યાથી જે તરી ચોથી સંખ્યા થાય તે, (૨ એનો ચતુર્ધાત ૨×૨×૨×૨=૧૬)

ચતુર્થ, વિ૦ (સ૦) ચોથો ભાગ ૨ ચોથું.

ચતુર્થાશ, પુ૦ (સ૦) ચોથો ભાગ-હિરસો પાભાગ

ચતુર્થાશ્રમ, પુ૦ (સ૦) ચોથો આશ્રમ, સન્યાસાશ્રમ

ચતુર્થી, સ્ત્રી૦ (સ૦) પખવાડિયાનો ૪ થો દહાડો, ચોથ, ૨ ચોથી વિભક્તિ (આકરણ્યમ)

ચતુર્દશ, વિ૦ (સ૦) ચાર ને દશ, ચૌદ.

ચતુર્દશી, (સ૦) ચૌદશ [ચારગણ

ચતુર્દ્ધિ વિ૦ ચાર પાનનું-પાખડીવાળું. ૨

ચતુર્ધા, અ૦ (સ૦) ચાર પ્રકારે-ચાર રીતથી

ચતુર્ભુજ, વિ૦ (સ૦) જેને ચાર હાથ હોય તેવું (વિષ્ણુ દેવદેવી ધૃ૦) ૨ જેના હાથ પીઠ તરફ બાધેલા હોય તેવું, બદી ચતુર્ભુજ કરવું-કેદ કરવું,

બદીવાન બનાવવું [ચોમાસુ

ચતુર્માસ, પુ૦ (સ૦) વરસાદના ચાર મહિના,

ચતુર્મુખ, વિ૦ ચારમુખને ચારહાથવાળું, ૨ વિષ્ણુ

ચતુર્વર્ણ, સ્ત્રી૦ (સ૦) ચાર જાતના લોક

ચતુર્વેદી, વિ૦ ચારે વેદને જાણનાર.

ચતુર્વિધ, વિ૦ (સ૦) ચાર પ્રકારનું ૨ બહુ પ્રકારનું

ચતુર્કોણ, ન૦ (સ૦) ચાર ખુણા વાળી આકૃતિ

૦ વિ૦ ચોખુણું, ચારસ, ચોખડું

ચતુષ્ઠય, ન૦ (સ૦) ચારનું મુમખું, ચારનો સમુદાય.

ચતુષ્પદ, ન૦ (સ૦) ચાર પગનું પ્રાણી, પશુ ૨ ચાર

ચરણનું વૃત (કવિતામા) ૩ એ નામનું એક કરણ

ચતુર્ભુજ, વિ૦ ચતુર્ભુજ, જુઓ

ચનમનેયાં, ન૦ ગદ્યમદિયા ૨ લહેર, ચેનખાણ.

ચનિક, અ૦ ક્ષણિક “ વળી ધરેણું ધર, ચનિક કરી ચણાવે”-કૃષ્ણ

ચનોઠી, સ્ત્રી૦ ચણોરી

ચન્ત, પુ૦ (સ૦)સ્વામી, પ્રીતમ ર સ્ત્રી૦ ચિતા,
ખાન,કાળી ૩ ન૦ ચિત્ત,ભુઓ “જે સુપ્તેથી
જન દયા પ્રીતમ, દૃષ્ટિપદ રહે ચત”-દયા૦

ચતની, સ્ત્રી૦ વલ્લભા પ્રિયા, લલના ‘ચતની કેગ
ચાર કહેવાણા, તેની માથે ડરો ભાણ તાડો’

ચદ, પુ૦, ચદ્ર,ચાદો ર ચાલ્લો.

ચદ, વિ૦ (કા૦) થોડુજ ભૂજ ર થોડીવારનું
ક્ષણભગુર “જેખન ચદ રોજકા ચટકા”

ચદન, ન૦(સ૦)સુખડનું ઝાડ-લાડડું ર વમેલી
સુખડ ૩ ટીપુ, તિલક ૪ સુગધીવાળો લેપ
ચદનઘો, સ્ત્રી૦ દાનડા જેવું પણ મો પાતળું
ને ઉઠાળીને કરડે છે તેનું જનનવર

ચદનચુડી, સ્ત્રી.પુ૦ નડસીદાર ચુડી

ચદનહાર, પુ૦ એક જાતનું કાટનું ધરેણું

ચદની સ્ત્રી૦ (સ૦ ચદ્ર-પ્રકાશવું) અજવાળું,
જ્યોત્સના કૌમુદી, ચાદરણુ ર ચદરવો વિ
તાન ૫૦ ૩ ચદન ભરવાની કટોરી, તમકડી
૪ બારમાસી લ છોડ

ચદરવો, પુ૦ છતનું ર ગમેર જી જાડું કપડું ૫૦
ચદરવો બાધવો—મહેર કરવું, ચારે તરફ પ્ર-
ખ્યાતિ કરવી, અમુક બાબતની કીર્તિ ગજવી
મંદવી ર ફજત કરવું, ભવાડો કરવા

ચદ્રસ-રૂસ, પુ૦ ચદ્રસ, ભુઓ

ચદા, સ્ત્રી૦ ચદ્રની, ચાદરણુ ૩ ચદ્રના જેવા
દેખાવનું તે, સુદર ગોળ આકાર ચદાવા ચદ-
નુ-કાષ્ઠક અશે વધવું (સરસાર્ધમા) ‘એના કરતા
ચદાવા ચદે એવો છે’ [સ્ત્રી પડવો

ચદાવું, કિંચિત્ કહેવાણું દાગવું સડતો ચા-
ચદી, સ્ત્રી૦ ઘોડા બળદને અપાતો સુંકો દાણો
ચદી ચઢી—બૃષ્ણ ખાઈ પી અવમરત બનવું ર
લાચ મળવી [પામડી, ઈ૦]

ચદરી, વિ૦ એ નામના શેહેરમા બનેલું (માલ,
ચદો, પુ૦(સ૦)ચદ્ર)ચદ્ર, ચાદો ર ધાતુના પતરા
ઉપર લખી આપેલું મક્ષીસનામું ૩ ચહેરો, મુખ-
વડો ૪ ચદ્રમા જેવો ગોળ આકાર ‘શીપીનો ચદો’
૫, મહોર, છાપ, ચાલ્લો

ચદ્ર, પુ૦ (સ૦) ચૂંચ મઠળનો નવગ્રહમાનો
એક શરીર ઉપગ્રહ ગ્રહની આસપાસ ફરનાગ
નાનો ગ્રહ ૨ છુદણુ, ટપકું મિદુ ૩ ચાલ્લો
૪ એકની મર્યા

ચંદ્રક, પુ૦(સ૦)ચાલ્લો, ચાલ્લો ર મોરના પિછાની
આખ ૩ મહોર છાપવાળો સિક્કો ૪ ટીલડો,
બિદુ, ટપકું, કીકી

ચંદ્રગા, સ્ત્રી૦(સ૦)એક ગોળ-બિંમનો સોળમે
ભાગ તે, ૨ સ્ત્રીઓને પહેરવાનું એક જાતનું કાળું
સુતગઉ કપડું ૩ કિંચણુ, જ્યોતિ ૪ ચાક

ચંદ્રકાન્ત, પુ૦ (સ૦) એક જાતનો પત્થર એમ
કહેવાય છે કે તે, ચદ્રના કિંચણું ફરી બધાઇ ગયેથી
બને છે અને તેને ચંદ્રપ્રકાશમા કાવવાથી તેમાથી
પાણી ઝરે છે. [પદ ૨ અક્ષરનું એક વ્રત

ચંદ્રકાતા, પુ૦ (સ૦) ચદ્રની સ્ત્રી ર રાત્રિ ૩
ચંદ્રગણુ, ન૦(સ૦)ચદ્રનું ગ્રહણુ જ્યારે પૃથ્વી
ફરતી ફરતી સૂર્ય ચદ્રની વચમા આવી જાય
છે અને સૂર્યનો પ્રકાશ ચદ્રપર પડતો બધ થાય
છે ત્યારે ચંદ્રગ્રહણુ થયું કહેવાય છે ૨ મુખ ઉતરી
જવું તે, ગમગીનીની છાયા દેખાવી તે

ચંદ્રચૂડ, પુ૦(સ૦) શિવ, મહાદેવ

ચંદ્રજ્યોતિ, સ્ત્રી૦(સ૦)ચદ્રની, ચંદ્રપ્રભા ર બપો-
રિયું, એક જાતની આતસબાળ

ચંદ્રજ્યુતિ, પુ૦ ચદ્રનું, સુખડ ૨ ચદ્રનો પ્રકાશ

ચંદ્રપુત્ર, પુ૦ (સ૦) શુક્ર

ચંદ્રપ્રભા, સ્ત્રી૦(સ૦)ચંદ્રજ્યોતિ, ચદ્રની, ચંદ્રિકા

ચંદ્રબિદુ, ન૦ (સ૦) અનુનાસિક અવાજની
નિશાની ૫, ગોળ ટપકું

ચંદ્રબિંબ, ન૦(સ૦) ચદ્રનું પરિવર ચંદ્રમંડળ

ચંદ્રમણિ, પુ૦ ચંદ્રકાન્ત ર રક્તિકનો મણકા

ચંદ્રમંડળ, ન૦ ચંદ્ર અને તેની આસપાસના તારા
૨ ચદ્રનો આકાર

ચંદ્રમા, પુ૦ (સ૦) ચદ્ર, ચાદો, ચાદ, શરી

ચંદ્રમુખી, વિ૦ (સ૦) ચદ્રના જેવા મોવાળી,

ચંદ્રવદની ૨ ચંદ્રપ્રકાશમા ખીલતા ફલની વેલ

ચંદ્રમૌલિ, પુ૦ (સ૦) શિવ, મહાદેવ, ચંદ્રચૂડ.

ચંદ્રલેખા, સ્ત્રી૦ (સ૦) એક જાતનો છોડવેદર.

ચદ્રની કોર ૩ એક રાગ-વ્રત
ચદ્રવદના, વિં (સ૦) ચદ્રના જેવું સુદર છે
વદન જેવું તે ચદ્રમુખી
ચદ્રવાર, પું સોમવાર [ભાગ,
ચદ્રશાળા, સ્ત્રી અગાશી ધાણુ વગેરેનો ખુલ્લો
ચદ્રશેખર, (સ૦) શિવ, મહાદેવ
ચદ્રસ, ન૦ રાજ, એક ઝાડનો સુગંધીદાર ગુદર
ચદ્રાવળા, પું કપિતાની એક ગચના
ચદ્રાવળી, સ્ત્રી ૭૬, કવિતાની એક ગચના
ચદ્રિકા, સ્ત્રી (સ૦) ચાદરણુ, ચાદની ચદ્રપ્ર-
કાશ ર ટીલડી, કીકી ૩ મોગપિછની આખ
ચદ્રસ, ન૦ (આં સન્દીક) એક જાતના ઝાડનો
ગુદર, રાજ એ પાણીમા ઓગળતું નથી પણ
તેલમા ઓગળે છે [વાળુ રસાયણ
ચદ્રોદય, પું (સ૦) ચદ્રનું ઉગવું તે ૨ પારા-
ચપ, અં (સ૦ ચપ) મુગ્ય ગહે, છાનું ગહે, ન
ખાલ, એમ જે ગહેવું તે ૨ ચૂપ ગહેવાની નાકે આ-
ગળી અડકાડી ગરેલી મત્તા-ઉદ્દગાર [કલુ ચાદતુ
ચપકલુ, વિં માટીની ચાળી-વાટકો ૨ જમ
ચપકાવલુ કિં સ૦ મીણુ વગેરેને ઉતું કરી દામવું
ચાપવું ૨ દાળ વગેરેમા ડડંગી ઉની કરી ખો-
ળી, વધાર કગે
ચપકો, પું ઝામ ર ફટકાનું દુખ ૩ દરા ચાટકો
ચપચપ, અં ઝડપથી, એકદમ, ટપટપ ૨ ખેલગામ
ચપચપુ, વિં ચીકણું ને ભીનું, ગદગદ
ચપટ, વિં ચપટ, ભુઓ ચપટ થવું — ખાઈ
જવું, પડી ભાગવું જમીન દોસ્ત થવું, ખગામ
થવું, પાયમાલ થવું
ચપટલુ, કિં સ૦ સજડ કરવું, ખેસી જાય તેમ કરવું
ચપટાવું, કિં અં દબાવું ૨ નુકમાનમા આવવું
ચપટી, સ્ત્રી (સ ચપેટિકા) અગુઠો અને તેની
પામેની આગળી એ ખેની વચમા દબાયેલું તે, ચમટી
'તપખીરની ચપટી' ૨ એ ખે ભાગની અંદર માય
તેટલું તે, જરાક " ચપટી ધૂળ " ૩ અગુઠા
માથે વચવી આગળીનું ટેરવું દબાવી ધસવાથીજે
અવાજ થાય છે તે ૪. જેટલી વારમા એ અવાજ
અર્ધ જય તેટલો સમય, આખના પોખ્યાનું

હાલતુ થાય તેટલો વખત, પલક પ મુગલ, દાવ
પેચ ચપટીમા-સહજમા, જરા વારમા, ૨ ચુ-
ગલમા ૩ સપાટાખ ધ, સત્વર ચપટીમાં ઉરા-
ડવું — ન લેખવવું, હસી ગાલવું ૨ મસ્કરીમા ગર-
વી પી જવું ચપટી વગાડવી — ઝટપટ કરવા
મત્તા ગરની ચપટીમાં લેવું — કબજે કરવું,
દાવમા આણવું
ચપટીઆગળુ, વિં જરાક, થોડું.
ચપટું, વિં (સ૦ ચપટ) ખેડેલું-દબાયેલું 'ચીના
લોકોના નાક ચપટા હોય છે' [કરવું
ચપડવું, કિં સ૦ (તાર, ધ૦) ટીપી ચપટું
ચપડાલાખ, સ્ત્રી લાખને ગુદ કરી ચપટી લાકડીઓ
ગરેલી તે [ચોરી જવું ૩ ચપડે તેમ કરવું
ચપડાવવું, કિં સ૦ સપાટાખ ધ ખાઈ જવું ૨
ચપડિયો, પું બાદ્ય ચપડનારો સોના રૂપાને
એકડું કરી ટીપનારો
ચપડી, સ્ત્રી લાખ ૨ વિં ચાર પડવાળું
ચપણુ, નં ચપણું ખટેરું, ચપણિયું
ચપણું, નં ખટેરું, મોકામ રામપાતર, ગાલો,
ચપરાસ, સ્ત્રી (ફાં ચપરાસત) બડાઇ, ફલ
પતરાજ ૨ (હિં) સિપાઇના પટાની પિત્તળની
તખતી, પટો ૩ મિજગરું, બરડવું
ચપરાસી, સ્ત્રી બડાઇ, પતરાજ, ફલ ૨ નોકર
પટાવળો, સિપાઈ ૩ ફૂત, કાસદ [મોડું કોડિયું
ચપસવું, કિં સ૦ (ફાં ચપસીદન) સખત
બાધવું ચગદવું, ચાપવું
ચપળ, વિં (સ૦) ચાલાક, ચચળ, તેજ, ઉલોગી
ચપળતા, સ્ત્રી ચચળાઈ, તેજ, ચાલાકી ચચ-
ળતા 'ચપળાની પેડે ચપળતાથી તણે અલોપ
થયા' — પ્રેમા ૦ [ખલા, કટાક્ષ
ચપળો, નં આખ મિયામણા આખના ફરે-
ચપળા, સ્ત્રી (સ૦) વીજ, વિદ્યુત, વીજળી,
દામિની ૨ ચપળ સ્ત્રી ૩ લક્ષ્મી
ચપળાડ, સ્ત્રી ચપળપણુ, ચચળતા
ચપાચપ, અં મુગામુગા પણ ઝટઝટ. ૨ ઝડપથી
૩ અનાજ ન થતો હોય તેની સ્થિતિમા
ચપાટલુ-ટી જલુ, કિં સ૦ સપાટાખ ધ ખાઈ

જવુ, ઝપાટવુ, ખૂબ ખાવુ
 ચપાટી, સ્ત્રીંચાર પડવાળી રોટલી, ભાખરી, રોટલો
 ચપેટી, સ્ત્રીં ઝપાટો, સફ ૨ ધક્કો, નુકસાન,
 આફત, દબાણ ૩ કમળે, ઝપાટો, દોડ, સપાટો
 ચપોચપ, અંબિપગ ઉપરી, મપાટાળ ધ, વારાફરતી
 ચપ, અંચૂપ, ચપ
 ચપ્પટ, અંગાડ ગોઠવી ખુલાસેથી બેઠેલુ હોય
 તેમ, પલાડીવાળીને ૨ દબાઈ ગયુ હોય તેમ
 ચપ્પણુ-શિયું, નંચપણુ, ભુચો કિલ્લમતરાસ
 ચપુ, નં કતમ વડવાની ધારવાળી છરી ચાકુ,
 ચમકવુ, કિં અંચમકવુ ઝમકવુ
 ચમકારો, પું ઝમકારો, ચમકારો
 ચમકાવવુ, કિંસં ડામ દેવો ચોપવુ ચપકો
 દેવો, બાળવુ ૨ ચોટાડવુ, ચોઢવુ ચપકાવવુ
 ચમકો, પું ડામ ચપકો
 ચમડચમડ, વિન્જેમતેમ, વગર વિચાર્યું, ચપચપ
 ચમરડી, (ખી), સ્ત્રીં છમરડી, કાગળનો નાનો
 કડકો, ચિઠ્ઠી [કણુ, વાચાળ
 ચમરાક, વિન્ચપળ, ચચળ, ૨, હોશિયાર બોલ
 ચમ્માં, સ્ત્રીં ભુખાન, શબ્દ, જીભ ચખા ઉપડી
 નહિ—એક શબ્દ પણ બોલાયો નહિ ચમ્માં
 કરવુ—ચે ચુ કરવુ, બોડવુ
 ચખાવણુ, વિં દોઢડહાણુ, ચાપણુ ચિખાવણુ
 ચખુતરી, સ્ત્રીં ભવાયાની એક જાત, એક
 જાતના માગણુ.
 ચખુતરો, પું પોલિસના સિપાઇઓ રહેતા હોય
 તે જગો ચાવડી ગેટ, ચોટી ૨ કર લેવાની ચોટી,
 માડવી ૩ બેકડ માટે કરેલો ઓટલો, ચોતરો ૪
 પરવડી, પરબની બેકડ.
 ચખુરિયો, પું હિંચકો ૨ હિ ચકાવાળી ખાટ
 ચખોલા, પું સામસામા ટાણાના વચન કહેવા
 તે, ધાવ, સમસ્યા, પૂરતીઓ.
 ચખોળવુ, કિં અંચ ગાળો ભાડી ૨ ઝમકોળવુ
 ચભડચભડ, અંચ કણકીદાર વસ્તુ ખાતા થતો
 અવાજ [બોલચાલ થવી
 ચભડવુ, કિં અંચીજવુ, ગુસ્સે થવુ, સામસામા
 ચભડાર, પુંક કાસ લડાઇ, બોલચાલ

ચમક, સ્ત્રીં ચળકાટ, તેજનો ઝખુકો, ઝખકારો
 ૨ એકાએક ધુમ્મરી થવી, સાધા ખેચાવા, દાન
 પિસાઈ જવા, મોઢે શીજી આવા, ઇનોને આ-
 જર તે ૩ ચોટી એકાએક ગભગઈને ઉઠવુ તે
 ૪ ગભરાટ “બાજરાવની ચમક હજી ભાગી ન
 હતી” ૫ ચમક પત્થરની લોઢુ ખેચવાની શક્તિ,
 આકર્ષણનો ગુણ ૬ ફાટ, બહેક, તનમનાટ
 ચમકવુ, કિં અંચભટકવુ, ઝમકવુ, ચોકવુ ૨
 ઝમમગવુ, ચકચકવુ, તેજ મારવુ, ઝખુચવુ ૩ તમ-
 તગવુ પ્રકાશવુ ઝળકવુ ૪ પ્રસિદ્ધિ થવી, વધવુ
 ૫ ફાટી જવુ, દુર્ગુણે ચઢવુ, વડવુ ચિપાકળી
 ચમકળી, સ્ત્રીં સ્ત્રીઓની ડોટનુ એક વરેણુ,
 ચમકાટ, પું ચમકારો, ઝખકારો ૨ ગાડપણુ, ખે
 ભાનપણુ ૩ વડવુ તે, ફાટ, તોગ, તનમનાટ
 ચમકારો, પુંદેખાઈને જતો રહે એવો પ્રકાશ, ઝખ-
 કારો, ઝખકાટ ૨ ચમચમ થતો અવાજ
 ચમકાવવુ, કિં સંબિવરાવવુ, ધમકાવવુ ૨
 માગવુ શિક્ષા કરવી. ૩ ચમકે તેમ કરવુ, ભડ-
 કાવવુ ૪ ફટાડવુ, ચમકી જાય તેમ કરવુ
 ચમકી, સ્ત્રીં છડી, નેતગ
 ચમચક, પું પતંગના એક ખુણે ભુદા રંગનો
 જે ચોખ ડો કાગળ ચોટી યુછડી વળગાડે છે તે
 ચમચમ, સ્ત્રીં ચમચમવુ તે બળતરા, ઝમ
 ઝમ, રવરવ રમેડાનો અવાજ
 ચમચમવુ, કિં અંચ રહી રહીને બળતરા થવી
 ૨ ચમચમ અવાજ થવા
 ચમચમાટ, પું બળતરા દાહ. ૨ ચમચમ થવુ
 તે ૩ તનમનાટ, ચમકાર
 ચમચી, સ્ત્રીં (મંચ ચી) સોપારી, તમાકુ ઇં
 રાખવાની ખાનાવાળી કાથળી, ખલેચી, વાટવો
 ૨ નાનો ચમચો ૩ ચુનો અત્તર ચોપડવાની સળી
 ચમચો, પું (સંચમસ) ધાતુનો—કાચનો ચાકુ
 અને દાડીવાળો એક ઘાટ, નાની કડકી
 ચમટી, સ્ત્રીં ચપટી, ચુટી ૨ ચોટીઝ ચામડી
 ખેપાસના દબાણમા આવરી તે
 ચમટો, પું અચુકો અને તેની બેડેની આમળી
 એ બેથી ચામડી ખેચી આમળવી તે ચુકવો ૨,

વેરાગી લોકોનો લાભો ડીવાળો ચીપિયો ૩ જે
 ઝોળરથી હળમ વાળ કુપે છે તે
 અમરપોસ, નં ચામડાનુ આચ્છાદન-દાકણ
 અમરી, સ્ત્રીં ચામડી, ત્વચા ખાલ
 અમરકાર, પું (સં) આશ્વર્ય નવાઈ, ડોત્તર ૨
 આશ્વર્ય-નવાઈ લાગે તેવો દેખાવ-વિચાર અદ્ભુત
 ણનાવડ વેત, ગુણ, અસર ૪ ડરામત
 અલૌકિક ક્રિયા
 અમરકારિક-રી, વિં'સ ૦) અજમ પમાડે તેવું
 આનંદ ઉપજવે તેવું નવાઈનું, અદ્ભુત અનયેમ
 જેવું, આશ્વર્ય ડાગડ, વિસ્મયોત્પાદક
 અમરકૃતિ, સ્ત્રીં આશ્વર્ય પમાડે તેની રીત-કૃતિ,
 આશ્વર્ય, વિસ્મય [રગરાગ, આનંદ, ચેનખાજી
 અમન, નં (ફાં) આગ, બગીચો, ફૂલવાડી ૨ ખુશાલી,
 અમનખ દી, સ્ત્રીં ખાગાઈત ખાગડમ
 અમર પું અમર, ભુઓ
 અમરકંઠા, વિં જરા ગતા ધોળા (વઉ)
 અમરખુ, નં રેટીઆમા જે ચામડાના ડડામા
 તગડ ચાલેલી હોય છે તે
 અમરખવ-વી, વિં ગરીગ, ચામડાનો પટો ખાધ
 નાં વેચવાન નજડછોટો વાળનાં
 અમરી, સ્ત્રીં (મં) ગેમાવાળી ડલની માજગ,
 મજગી મગઈ, ૪૩ વગેરેના છોડ ઉપર કે તાસ
 ઉપર ડમતી જેવું જે આવ છે તે ૨ ડલ-રેરા-
 મનો બનાવનો વાટ જે હિંડોળા ઉપર લટકતો
 હોય છે તે ૩ અપોડ તાવવાની નાડાડડી ૪
 મજગ વગેરે ઉગડવાની મોડાના વાળની બનાવેલી
 ચામર [પવાશના લાડડાનો)
 અમરા, પું (સં) મામગમ પીવાનો ચાલો
 અમાન, પું (સં) અમકાર) જનાનગની ખાયને
 માક ડગનારા ખાતપો ૨ એક ગદ જન
 અમ, સ્ત્રીં મેના ફોજ, લમક
 અમેલી, સ્ત્રીં ચ પલી, ભુઓ
 અ પક, (સં) ચ પા
 અ પ-વર્ણ, વિં ચ પાના ૨ ગનુ
 અ પત થવુ, ડિં અપ નાસી જવુ, છટની જવુ
 અ પલ, નં એક જનનો નેડો-એને માન તળી

અને અગુડો આગળા ભેરવવાના નાકા હોય છે
 અ પાવરણ, વિં ચ પાના ફલના ૨ ગ જેવું, પિળાશ
 ઉપર ગોરુ ચપકવણ
 અ પાવવુ, કિં સં દખાવવું, ચ પી ડરાવની
 ગુદાવવું, મસળાવવું ૨ પિદાવવું, કચગાવવું
 અ પી, સ્ત્રીં પગ અથવા આખા ગરીરને હાથથી
 દખાવગાવવું તે, ચાકરી, સવાહન
 અ પૂ, નં (સં) લાખા ખાખા પોદ ગલના ફકરા
 અને વચમા વચમા પલ હોય એની જે ત્રય રચના
 તે ૨ ચ પો [ધોળા ફલ અથવા તેનો વેલો.
 અ પેલી-બેલી, સ્ત્રીં એક જાતના સુગંધિવાળા
 ચ પો, પું (સં) અમ્મક) એક જાતનું ખુશબોદાર
 પીળું ફલ બ્રમરો આ ફૂલો ઉપર જતા નથી
 અ યુ, પું (સં) કમ્બૂ) ઉચી માકડી ડાકવાળું
 લેલા પેટનું વાસણ ૨ ભોટવો કુળે
 અ યુડી, સ્ત્રીં નાનો ભોટવા
 અમ્મડ, વિં ચામડા જેવું, ચીકણું, મજબુત
 અમ્મર, નં (સં) ચામર) હિમાલયમા થતી
 એક ગાયના પુછડાના વાળની જે દેવગુરુ ઉપર
 ફેરવવામા આવતી ચમરી તે ૨ મજગ ઉગડ-
 વાની વાળની બનાવેલી ચમરી ૨ હાળ, ગાત્ર
 અમ્મરખવ, પું અમ્મરખવ, પટો ૨ વિં ગરીર,
 કમ્મરે પટો ખાધનાર
 અમ્મરખધી, વિં બહાદુર, ગરીર "અમ્મર-
 ખધીના અમ્મર વછોડી નાખે એવો નાદ"
 અય, પું (સં) દગલો, રાશિ
 અયણવુ, કિં સં ડાણવું, ઉપમા દાત કકડાવવા
 અર, સ્ત્રીં ડિલ્લાની આસ પાસ ખોદેલી ખાઈ, ખાડી
 (પાણી ભરેલું હોય અથવા તેઈએ ભારે દરિયાનું
 પાણી તેમા આવી શક્ય હોય તે) ૨ ભાઈ ૩ ચૂન
 તમાણુ
 અર, નં પદ ૨ ડિ કરતા ડગતા આઠો વધતો
 નિર્દા થવાનું ડાગણું, મધ્ય રેખાથી ચામ્પોત્તર
 અન્તર તે ૨ અન્વાનું તે 'ગૌચર'
 અર, પું હોમ નિમિત્ત ગલેલું જે અન્ન તે ૨
 ફત ખાતમીદાર ચાર
 અર વિં (સં) જવુ કરવું ગમન કરનાર, ફરનાર,

“જલઅર” ૨ જગમ ૩ ચચા
 અરક, નં કોલ, ગેરડી પીલવાનો મચો ૨ સ્ત્રી
 છોકરાની એક રમત, ખોબીલુ, ૨ પક્ષીની હાથ
 અરકલુ, વિં ખીકલુ, અરકી જાય તેવું ડરકલુ
 અરકલુ, વિં વાગે વડીએ અરકે-હથે તેવું સર-
 કલુ, હમાળવું
 અરકલુ, નં ચકલુ ચક્લુ રિહી ગહીને હરવું
 અરકલુ, કિં અં વારવાગ જરા જરા મળ કાઢવો,
 અરકીડો, પું (ફાં) અરખ) અગ્નો ‘સુણ સાહેલી,
 અરકીડો તારો રે રુણકલુ ખોલે’ ૨ મચાડો ૩
 કપામ લોઢવાનો મચો [તીખુ લાગે તેવું
 અરકુ, વિં સ્વાર્માં ખરામ થયેલું કંકુ આડું
 અરખ, પું (ફાં) મચેડો ૨ રેટ
 અરખો, પું (ફાં) અરખ) કપામ પીલવાનો
 રેટિયો ૨ રૂમાથી સુતર કાપડ બનાવવાનો
 મોટો સાચો ૩ ખરાદીનું ચાક ખગદ, મચાડો
 અરખી, સ્ત્રીં નાનો અરખો ૨ પવનચક્કી ૩
 અરચર, અં એવો અવાજ [પરતી, ફરકી
 અરચર, નં બળતરા, ચામડી ઉપર ચતી બળતી
 પીડા ૨ ચિતા, કાળજી ફિડર
 અરચરવુ, કિં અં બળવું બળતરા થરી ૨
 અરચર અવાજ થયે
 અરચવુ, કિં સં (સં ચચ) ચુચવુ, ચહેરવું
 ૨ ચચા કરવી, વાવિવાદ કરવો ૩ ચોપડવું લેપ
 કરવો ૪ પૂળ કરી
 અરચા, સ્ત્રીં (સં ચચા) ઉઠાપોહ, વાર્તાલાપ, ચચા
 સારી પેટે વાત ચાલવી-ચુચાવી તે “આજકાલ
 સ્વદેશી માલના ઉત્તેજનની અરચા ચાલે છે” ૨
 એક ખીજ સાથે સામસામી તકરાર ચાલવી-વાવ
 વિવાદ થવા તે, વાવ ૩ ટીકા, નિદા મીબન
 ૩ લેપ, અચા [નાર, વિવેચક, ટીકાકાર
 અરચાપતરી (ચચાપત્રી), વિં ચચાપત્ર લખ-
 અરચાપત્ર, (ચચાપત્ર), નં ટીકારૂપ લેખ, વિગત
 વાર ઉઠાપોહવાળું વર્તમાન પત્રમા લખેલું લખાણ
 અરચાવવુ, કિં સં ચચા ચલાવવાવરી, ચચા
 થાય તેમ કરવું [ચવી, ગવાવું ૨ ચચા થવી
 અરચાવું, કિં અં લોકમા વગોવાવું, નિદા

અરડકો, પું ફિકર, ચિતા, ત્રાસકો, મનમાં બળે
 તેરી લાગણી, ચૈડમ
 અરડવુ, કિં સં પટે ફાડવું, ચીરવું
 અરડવો, પું માટીનો લોટો, ચૈડવો
 અરડાવું, કિં અં ઉલું પટે ફાડવું, ચિરાઈ જવું
 અરણ, પું (સં) પ્રાણીઓને જે ચાલવાનો
 અવવ તે, પગ, ટાટિયો અરણની રજ-કર્ષ
 લેખામાનહિ તેવું, અધીન, તાખદાગ અરણે લાગવું
 -પગે લાગવું નમન કરવું ૨ કવિતા-શ્લોકની
 ડડી, દ્રક, પદ ૩ ચાથો ભાગ, ચતુર્થાશ અરણે લાગવું
 -પગે પડવું, સાષ્ટાગ નમન કરવું અરણુ સેવવા
 -અરણુની પૂજા કરવી ૨ તાબેદાર ચર્ચ રહેવું
 અરણુવું, કિં સં આકવું, કામવું ૨ ઉનવાવું
 ચચણવું, હુ ખનો ટહકારો કરવો તિ, પાદવદન
 અરણુરપર્ષી, પું (સં) પગે અડી વદન કરવું
 અરણુમૃત, નં (સં) અરણુનું અમૃત-દેવચુરના
 પગ ધોયલું પાણી ૨ દૂધ, દહિ, ઘી મધ અને
 પાણી વગેરેમા મૃતિને સ્નાન કરાવ્યું હોય તે
 અરણુરવિદ, નં (સં) અરણુકમળ, પાદમજ
 “જનક ઋષિના અરણુરવિદમા પડ્યો.”

અરણીઓ-ણો, પું કાધરો
 અરણીદક, નં (સં) પગ ધોયલું પાણી, પાદોદક
 અરંદુ, નં ચોપડું જનાવર, પથુ
 અરપણ, નં ચિકાશ, કૃપણતા. [જેવી શક્તિ
 અરપણવેડા, પું કળુમાઈ, ખખીલપણ, કૃપણતા
 અરપી, વિં કળુસ, ખખીન, કૃપણ
 અરંડાટ, પું ચડલડાટ, જુઓ
 અરખી, સ્ત્રીં (ફાં) પ્રાણીઓના માસમા રહેલો
 તૈલી ચોકટ પદાર્થ, ચિકાશ ૨ મદ, પતરાજ,
 ચામોદી ૩ મેદ. અરખી ચદવી-મદ થવો, ચામોદી
 વધરી ૨ મેદ થવો
 અરભક-ક, નં (સં) તમને ખીજે દિવસે વગ
 કન્યા કસાર જમે છે તે ર હોમ માટે રાધેલું અજ
 વરકન્યાએ એક ખીજને જમાડવું તે
 અરભડવું, કિં અં ચડલડવું, જુઓ
 અરમ, સ્ત્રીં ચચ ૨ પું કરમ, પેદમા થતા જીવનો
 ગોળો ૩ નં મમદળિયો “વળતો ખડગ, અરમ

લેખ દોડિયો, રીસે કાપ્યો છે અલ્પ”-દયા
ચરચર, અં કપક, કાગળ જોરથી ફાડતા થતો
અવાજ ર પ્રેમ શોક, ભય, વગેરેના જોરમાંથી જે
ચિચરવટો પેદા થાય છે તે
ચરવળવુ, કિં અં ચળવળવુ, જુઓ
ચરવાદાર, પું ઘોડાની ચાકરી કરનારો, રાવત
ચરવી, સ્ત્રીં નાનો ચરૂ ર દેગડી
ચરવુ, કિં અં ધામ વગેરે ખાવુ (પશુએ)
ર દાણા ખાવા (પક્ષીએ) ૩ ગુજરાત કવુ, પેદા
કરવુ, રળવુ ‘ફરે તે ચરે’
ચરસ, પું ગાળનો અર્ક ર છદ, અમન, નાદ
ચરસાચરસી, સ્ત્રીં ચડસાચડસી
ચરાઈ, સ્ત્રીં દોર ચારવાની મજુરી ચરામણી
ચરાગ, પું (ફાં) દીવો, બત્તી, ચિરાગ
ચરાચર, વિં (સં) જગમ અને સ્થાવર ર
ચેતન અને જડ
ચરાચર, નં સ્થાવર જગમ રૂપે જગ સૃષ્ટિ
ચરામણી, સ્ત્રીં ચરાઈ [ર ચરાઈ
ચરાણુ, નં (ચાર-ધાસ+અરણ્ય) ચરો, ગોચર
ચરાવવુ, કિંસં વાસ ખવરાવવુ, દોર ચરે તેમ
કરવુ ર આપવુ (લાય)
ચસાળ, વિં જોઈએ તેથી ઘણું જ ઉચુ, ઉભુ,
ટેકુ ર અસર ન થાય તેવું ‘ચસાળ ચામડી’
ચરિત, નં (સં) ચરિત્ર, વર્તણૂક, વૃતાત,
હેવાલ ર કૃત્ય, લીલા [કૃતકૃત્ય, વૃતાર્થ
ચરિતાર્થ, પું (સં) ગુજરાત, નિર્વાહ ર
ચરિત્ર, નં (સં) લખી રાખવા જોગ જે ગુણ
કર્મ તે, આચરણુ, વર્તન ર કપટ, ચાતુરી, પાખ ૩,
જાવાદાવા પેચ, “ઓચિત્ર” ૩ વૃતાત, હેવાલ
ચરિત્રનિરૂપણુ, નં (સં) જનમવૃતાત, ચિત્રાખ્યાન
ચરી, સ્ત્રીં ખેલક ખેલેલા દોરને ઉઠાડવા જે
લાકડા દોગડાની ઘોડી ડરે છે તે ર ડરી, પરહેજ
ચરીતર, નં ચરિત્ર, કાવાદાવા, પાખ ૩
ચરૂ, પું (સં) માત દૂધ, ઘી વગેરેનું હોમદ્રવ્ય,
હવિખ્યાત ર પહોળા મોતુ વામણુ, હાડો, ચરૂડી.
ચરૂડો, પું ચેડવો, માટીનો લોટો
ચરેડાટ, અં ચરગર થવુ તે, ચરૂડો

ચરેડો, પું ચરૂડો, ધાસકો ર ચીરો
ચરો, પું ગૌચર, વાસ ઉગતુ હોય તેવી જમીન
ચરોતર, પું ગુજરાતનો મહી અને માખર વચ્ચેનો
રસાળ પ્રદેશ [દિવળ.
ચર્ચ, નં (અં) ખ્રિસ્તીઓનું પ્રાર્થના મંદિર,
ચર્ચરિકા, સ્ત્રીં (સં) નાટકમાં બે પ્રવેશની વચ્ચે
મુકવામાં આવતા ગાયન
ચર્ચરી, સ્ત્રીં ચિતાની લાગણી, ચરેડો ર આનંદ
ઉત્સવ. ૩ એક છદ
ચર્ચવુ, કિં અં ચરચવુ, જુઓ.
ચર્ચા, સ્ત્રીં (સં) ચરચા, જુઓ
ચર્ચાપત્ર, નં (સં) ચરચાપત્ર, જુઓ
ચર્ચિત, વિં (સં) લગાડેલુ ર ચવાયેલુ ચહે-
રાયેલુ, લોકમાં ગવાયેલુ
ચર્પટ, પું ચાપડ, ધોલ ર વિં અધિક
ચર્મ, નં (સં) ચામડી, ખાલ, ર ત્વચા, અજીન
ચર્મપત્ર, નં (સં) જોળપત્ર, જુઓ પત્ર ૨ ચામડા
જેવો ચીકણો કાગળ
ચર્ચ, વિં કર્તવ્ય, આચરવા જેવું
ચર્ચા, સ્ત્રીં (સં) ચાલવુ રીતભાત, વર્તણૂક,
આચાર ર દેખાય તેવું ચિહ્ન. ૩ ચાલચલગત ૪
મખચર્ચો ચહેરો
ચર્ચણુ, નં (સં) વાગોળવુ તે, ચાવવુ તે ર
ફરી ફરીને કરેલો વિચાર, મનન ૩ ચાવણુ
ચલ, વિંચળ, અચિર ર અં ચાલ, ખસ, ફર થા
ચલકચલાણુ, નં એક જાતની છોકરાની રમત,
ખાઈખાઈ ચાળણી (કાઠિં) [ઝટ કર
ચલચલ, અં જાગ દૂર થા, ખસ ર વહેલો થા
ચલણુ, નં ચાલવુ તે ર જલુ થવુ તે સત્તા,
અ કુશ, દોર ૩ વ્યવહાર, ઉપબોગ, પ્રચાર, ‘કચ્છમાં
કારીનું ચનણુ છે’ ૪ રિવાજ, રીતભાત, રસમ
પ ચાલવુ તે ખેપ
ચલણી, વિં વ્યવહારમાં રોજ વપરાતુ હોય તેવું
ચલન, નં (સં) ચાવતુ તે. ‘ચલનો ભલો ન
કાશકો, દુહિતા ભલી ન એક’ ૨ ગતિ.
ચલનવલન, નં હાલચાલ, ગતિ, હરફર. ‘ખાળકમાં
રાગીને ખીચવા માટે પ્રકૃતિ જે ઉપાય લે છે તે

શારિંગિક ચલનવલન છે' -કેળી.

ચલમ, સ્ત્રી (ફાં) હુકા ઉપરનું માટીનું પાત્ર જેમા દેવતા મૂકે છે તે ૨ ધતુરી

ચલવિચલ, વિન્નસ્થિર, ડગમગતું નિવું ૨ ટકાઉ ચલાઉ, વિન્ન નિબ્યુ જાય તેવું, કામ જોગું, ચાલે ચલાખે, પુન્ન જાડો લુગડાનો ચોખડો કટકો

ચલાણી, સ્ત્રી ડોકરાની એક રમત, આછબાછ ચાળણી ૨ ચલાણુ, જુઓ. [(તેલ ધૂપેલ માટે)

ચલાણુ, નન્ન કાયનો પડઘીવાળો નાનો પ્યાલો. ચલામણી, સ્ત્રી જનૈયાને સગપણ પ્રમાણે કન્યા-

વાળા તરફથી અપાતી બક્ષીસ

ચલાયમાન, વિન્ન (સન્ન) ડગમગ, ચચળ, હાલતુ ચલાવવું, કિન્ન સન્ન ચાલે તેમ કરવું ૨ નિલા-

વતું, આગળ ચાલતું ૩ અમલમા લાવવું " નવો કાયદો ચલાવ્યો " ૪, ગતિમા મૂકવું, ફરે તેમ કરવું

૫ ગુજારો કરવો ૬ ફોડવું, ફેકવું ૭ એકની વતી કામ બીજાએ કરવું ૮ ટકાવતું વ્યવહારમા

મૂકવું ૯ હાકવું (માડી.) ૧૦ ચર કરવું એ ચલાવવું—ગાળ દેવી ૨ ખાવું

ચલિત, વિન્ન (સન્ન ચલ-ચાલવું) હાલેલું, ચળેલું, એક ઠેકાણેથી બીજે ઠેકાણે ગયેલું ૨ વિચાર બદ-

લ્યો હોય તેવું

ચલિતકુડળી, સ્ત્રી (સન્ન) જન્મોત્તરીમા જેકુડ જીમાથી ગ્રહ ચલ્યા કે નહિ એ માલમ પડે છે તે

ચલિયું, નન્ન ચલ્લું, પખેર ચલુડ, નન્ન કચોલું, પ્યાલી. ૨ લોડું.

ચલેધો, પુન્ન કડઠો, તવેધો (સુરત) ચલો, અન્ન ચાલો, ઝટ કરો વહેલા ચાઓ

ચલોઠો, પુન્ન ખેસ, ઉપરણો ચલ્લી, સ્ત્રી ચકલી ચલ્લો-ચલ્લો [અંજળી

ચલ્લું, નન્ન કાષ્ઠપણ નાનું પખેર ૩ (ફાં) ચાગળું, ચલ્લું વિન્ન ચાલું, ચાલતું, જારી

ચલ્લુક, વિન્ન (સન્ન ચુલુક-ચાગળું) હલકું, માલ વખરનું 'ધૃતરાષ્ટ્રે મોક્ષ્યો ઉલ્લુક, તેતો મોલ્યોવાણી ચલ્લુક'—હરિન્ન

ચવ, પુન્ન મોતીનું એક તોલ છે (૧૩૧૧ ટકાની ૧ રતી, ને ૨૪ રતીનો ૧ ટાક. એ હિસાબે મોતીના

દાણાનું જે વજન હોય તેના ટકા કરવા એટલું તે દાણાના ચવ મોતીની કિંમત ચવને હિસાબે

ચાય છે) ૨. હોશ, રામ, સકાર ૨. આવડત, ગમ ૩ ઢગ, ઠેકાણું

ચવચવ, સ્ત્રી પરચરણ, ધુટકળ, ચુટીકાદેલીખાખતો ચવક, પુન્ન એક જાતનો ચવડ વેલો

ચવડ, વિન્ન હવાવાળું, તૂટે ફાટે નહિ તેવું ૨. લાય આપવી ૩ બળાકારે કમ લેવું

ચવડાવવું, કિન્ન સન્ન ચાલે તેમ કરવું, ખવરાવવું ચવડું, વિન્ન ઝટ કડકો ન થાય ને દાંતે ચાવતા

અધડ પડે તેવું ચીકણું, ચવડ ચવડું, નન્ન હળને ભોયમા પેમતો જે દાંતો તે

ચવદાર, વિન્ન સ્વાદિષ્ઠ, લહેજતદાર ચવલ, પુન્ન ડાગેરના છોડમા ચતો રાતા જવડા

ચવલી, સ્ત્રી જે ચાર આનાનો રૂપાનો સિક્કો ચવલીયું, વિન્ન પાપણે વાળ ધોળા હોય તેવું.

'ચવલીઓ બળદ'

ચવલો, પુન્ન જતીની સુતરની સાવરણી, ઓધો, રળેહરણો ૨ શેલડીમા ચતો રોજ

ચવવું, કિન્ન સન્ન કહેવું, વર્ણવું, કથવું 'અબ્યુ ચવે તે જ્ઞાનો કવિ ?—વલ્લભ. ૨ મરી જવું.

(આવકોમા) ૩ પક્ષીઓએ દાણા ખાવા ચવવેરો, પુન્નધર તથા જમીનનો કર ચિવળે છે'

ચવળવું, કિન્ન અન્ન ચળવળવું, ચેળ આવવી 'હાથ ચવળાટ, પુન્નચળવળવું તે, ખજવાળ, ચેળ, તન્નમાટ

ચવાણું, નન્ન ચવૈણું. [વજોવાવું ચાવવું, કિન્ન અન્ન લોકમા નિંદા થવી, ગવાવું,

ચવૈણું, નન્ન (સન્ન ચર્વાણું) કાચુ કોરું સેકેલું ખાવાનું તે, ધાણી, ચણા, મમરા, સેવ, વજેરે

ચવૈયા, પુન્ન ચાળા પાડવા તે છદૈયા ચવો, પુન્ન પગને તળિયે જે ફાલ્લો ચાય તે.

ચવડ, વિન્ન ચવડ ચરમ, સ્ત્રી (ફાં) આખ, નેન, નેત્ર

ચરમપોથી, વિન્ન જાણ્યું અજાણ્યું કરવું, આખ આડા કાન કરવા

ચરમાં, નન્ન (ફાં ચરમ-આખ) જે કાચ વડે આખે વધારે દેખાય તે, ઉપનેત્ર. ચરમાં આવવા-

આખે જાપ મારવી. ૨ મફ ચઢવો ચરમા ફરી
જવા-ગુસ્સે થવું કોપવું ચરમે ધખ-ચરમાસિવાય
ઝમ અટકી પડે તેવું ચરમે સુલાખ-કાણું
ચરમીકોર, સ્ત્રીં લાખી ચોકડી લાતવાળી કોર
ચસ, નં અતિલાવ [ખેચાવું તે
ચસક, સ્ત્રીં વાયવી શરીરમા નસોનું એકાએક
ચસકવું, કિં અં ખસવું, હાલવું, છટકવું ૨
ચસવું ૩ ડાગળી-પાસળી ખસવી, ગાડા થવું
ચસકાવું, કિં અં મોચાવું, મચકોડાવું, લચકાવું
૨ ખોડાવું, લગડુ ચાલવું.

ચસકો, પું સળક, ઇચ્છકો ચસક ૩. ગુમકુપાડતા
થવું દુ ખ ગટકો ૪ ચાળો, નખરાખાણ, અભિ-
નય ૫ (સં ચષ્-પીલુ) ખરો, મગડખી ૬
ચસ્સ, લાવ, છદ વાઢિયો. ૭ લત, ગો, હવસ
ચસચસાટ, અં ખૂખ મક્કમ, ડસડસીને, તગ,
ચસી ન જાય તેવું ૨ મોઢે લગાર ખેચીને
ચસમ, પું રેશમના દોરાની ગુછળી, ઘાસનાતાગ
ચસાચસી, સ્ત્રીં હગિદ્ગાઈ, કસાકસી ૨ ખેચતાણું
ચસવું, કિં અં દખાઈને ખેસી જવું (પુળાડડખ)
૨ મરી જવું, ધમી જવું ૩ ટોટામા આરી
પડવું, કુખવું ૪. ફરવું, બદલાવું ૫ ખસવું ચળવું
ચહટાળીઓ, વિં સવાદીઓ, છા-વા મ્વાદવાળો
ચહા, સ્ત્રીં ચા. જુઓ.

ચહાવું, કિં સં ચાહવું. [પમદગી.
ચહાયના, સ્ત્રીં લાવ, ઈચ્છા ૨ હેત, પ્રીતિ ૩
ચહું, વિં ચાર

ચહુંદા, અં બંધી બાજુએ, ચારે દિશાએ
ચહુંવાણું, વિં રજપુતોની એક જાન-અટક
ચહેખચો, પું હોજની અંગની પાણી ને લીલવાળી
જગા, જળાશય

ચહેરવું, કિં સં છેકવું ૨૬ ડરવું, લીટા ખચવો
૨ ભૂમવું ૩ ડેડવું ચર્ચવું જણવું, ચુચવું
ચહેરચુથ, સ્ત્રીં છેડાછેક ડાવા ચુથાચુથ,
ચહેરો, પું (દાં) મોતો વાટ, મિઝલ સુરત
આદતિ, છમી ૩ ચુથાચુથ ચર્ચાવું તે
ચળ, વિં હાલે તેવું, ડગમગવું, સ્થિર નહિ તેવું
જગમ ૨ સ્ત્રીં ચેળ વહુર ખંજવાળ

ચળક, સ્ત્રીં તેજ, પ્રકાશ ચળકાટ.

ચળકચળક, અં ચળક્યા કરવું હોય તેમ
ચળકતું, વિં ઝળકવું, તેજમારવું પ્રકાશિત
ચળકવું, કિં અં ઝળકવું, તેજ મારવું દીપવું,
શોભવું ચકચકવું

ચળકાટ, પું ઝળકાટ, રોશની, તેજ, પ્રકાશ
ચળકારો, પું ઝળકારો, ભભુકો

ચળકી, સ્ત્રીં તેજ, પ્રકાશ ૨ ઓપ સોભા
ચળવણી, સ્ત્રીં ચાળવું તે, ચાળવાની આવડત,
ફેરફારી [વલવલ. ૨ કાળજી, શીકર

ચળવળ, સ્ત્રીં નિરાત નહિ એવી હાલત, ચટપટી
ચળવળવું, કિં અં કંઈ ડરવાને માટે આમ તેમ
ફરવું, સળવળવું, તલમત્તર સાલવું, મનમા ખુચવું
ચળવળાટ, પું તલપ, આતુરતા ૨ કંકુ, ખજવાળ
ચળવું, કિં અં (સં ચલ-ચાલવું) એક ઠોકાણેથી
બીજે ઠોકાણે ખસવું હાલવું, ડગવું. ૨ વડી જવું,
ફારી જવું, વહી જવું

ચળાચળ, વિં ચળ ને અચળ, સ્થાવર જગમ

ચળાઈ, સ્ત્રીં ચળામણી [રહેલું ભુસું

ચળામણું, નં ચાળવાની મજુરી ૨ લોટ ચાળતા

ચળામણી, સ્ત્રીં છાપર, ઈં ચાળવાની મજુરી.

ચળાવવું, કિં સં ચાળે તેમ કરવું ૨ સચરાવવું

૩ વિચાર ફેરવો, ખસેડવું આડે રસ્તે ઉતારવું

ચળિત, વિં ચલિત ચળેતું, સ્થાનબદ્ધ થયેલું

ચળું કરવું, કિં સં ખાઈને મોઢોવું ચળું પાણી

-એકું મોઢોવાનું પાણી

ચળેલ, વિં જેનું મન સ્થિર નહિ તે, ખસેલું,
ચલિત, ગાડુ ૨ ફાટેલું, વઢેલું

ચળેલું, વિં ચળેલ, વઢેલું ગાડુ

ચાઈ, સ્ત્રીં તિલક, ચાહ્યો, ખિદી

ચાઈ, વિં ખસિયાણું શીકું છોભું, શરમિદું.

ચાકલું, કિં અં ચોકવું, જુઓ

ચાખડ, વિં ગરીમ શીળું (ઝાલાં) ઢામુંદલ.

ચાખડાઈ, સ્ત્રીં ગરીમી, નિષનતા ૨. ગરીમીનો

ચાગી, વિં (દાં ચગા) ઘોડાઓની એક જાત.

ચાગળું, નં ચાર આગળાની અજલી, ચાર

આગળામા માય તેડલું તે.

ચાંગળ, વિ. થોડુંક, જરાક, લગારેક
ચાંચ, સ્ત્રી. (સં. ચ. ચુ) પક્ષીઓનું અણિવાળું
મો, ચ. ચુ ૨ પક્ષીઓની ચાચ જેવો કાઈ વસ્તુનો
અણીદાર ભાગ તે 'ચાણડીની ચાચ' ચાચ મારવી
-ખાવુ ૨ માથુ મારવું, વચ્ચમા પડવું ચાચ
ખુ પવી-પ્રવેશ થવો દાખત થવું ચાચે ચઢવું-
મવાવું, નિદાતું, ચાચમા લેવું-ધ્યાનમા રાખવું,
ચાડાળ, પુ. ચડાળ, ભુઓ. [ડગળમા લેવું
ચાચડ, પુ. દુર્ગંધથી ઉત્પન્ન થતો એક જાતનો
બે આખ, છ પગ અને ૩ ખતી સુઢવાળો જતું
ચાચવેલું, પુ. જાળીન ખોદવાનું ચપટા ફળનું અણિ
દાર હથિયાર, એ હથો એને બેતરફ પાખા હોય છે
ચાચિયો પુ. વહાણને લુટનાર, દરિઆઈ લુટારો
૨ લાખી ચાચની પાવડી પહેરનાર
ચાચુ, નં. કષ્ટપણ બોલવું તે, ઉચ્ચાર 'ચા કે ચુ
બોલ્યો તો તારી વાત છે'
ચાદી, સ્ત્રી. ખાલી બગસ ૨ ચુટી
ચાદ, પુ. ચદ્ર, ચાદો. ૨ ખિનાખ, કીર્તિમુદ્રા,
માનચિહ્ન. [જત, ચદરવો
ચાદની, સ્ત્રી. ચદની. ૨ અજવાળી રાત ૩
ચાંદબીજ, સ્ત્રી. જે સુદિબીજે નવો ચાદ દેખાય છે તે
ચાદરડું - સુ. નં. ચદનો પ્રકાશ, ચાદની. ૨ તારા-
ઓનું અજવાળું ૩ ઝાકળળિયું અજવાળાનું ચાદું
ચાંદરાત, સ્ત્રી. અમાસ પછી જે રાતે નવો ચાદ
ઉગે છે તે, ચાદબીજ. (મુસલમાનો જે દહાડે ચાદ
દેખાય છે તેને બીજે દહાડેથી નવો મહિનો ગણે છે)
ચાદરણી, સ્ત્રી. તારો ૨ ચાદની [આકેલું
ચાદરું, વિ. ધોળા ચાદાવાળું ૨ નિરકુશ, મસ્તાની,
ચાંદલિયો, પુ. ચાદો ચદ્ર ચાંદલિયો ચુટવો-
સારામા સારી ચીજ પસંદ કરવી
ચાંદલો, પુ. સ્ત્રીઓને કપાળે જે જડાવ ધરેલું
હોય છે તે ૨ સ્ત્રીઓને કપાળે કકુ, અમરખ,
વજેરેનો જે ગોળ આકાર તે, ચાંદલો. ૪. શુભ
પ્રસંગે જે ભેટ આપવામા આવે છે તે
ચાંદલું, નં. વિ. અટકચાળું, અડપલું, છેડતી
ચાંદી, સ્ત્રી. ગુહ રૂપ. ૨. ગરમીનો એક જાતનો
રોગ, ટાકી, ઉપદેશ. ૩ ગોળ ચાકું-ચાકું ચાદી

કામ-રૂપાનું નકસીકામ
ચાંદું, નં. દરથી ચામડી જતી રહી માસ દેખાય
તેવું ગોળ ચાકું, વાદ ૨ કલક, લાજન, ડાવ, એળ ૩
દોષ, છિદ્ર ચાંદાં બોળવા-છિદ્ર બોળવા
ચાદો, પુ. ચદ્ર સશી ૨ ચદ્ર જેવો ગોળ આકાર તે
ચાદ્રમાન, સ્ત્રી. ચદ્રથી જે ગણતરી થઈ હોય તે
ચાદ્રમાસ, પુ. ચદ્રની ગતિ પ્રમાણેનો મહિનો
ચાદ્રાચલું, નં. એક જાતનું વૃત્ત. એમા વદિમા
એકેડ કાળિઓ રોજ અનાજ ઓધું કરી શુદ્ધિમા
એકેડ કાળિઓ અનાજ વધારવાનું હોય છે
ચાપ, સ્ત્રી. બહુક પિસ્તોલનો ઘોડો ૨ ડમાન,
જેનાથી વસ્તુ દખાય તે પાઝી આપોઆપ ઉચ
કાય તે, કળ, પેચ, ઉલાળી, કરામત ૩ ડેમી, અટકણ
૪ અટકાવ, લગામ પ દાખ, ધાક, સત્તા પ સાન,
ચેતવણી. ૬. ધ્યાન ખત 'ચાપ રાખવી'
ચાપણ, સ્ત્રી. ચાપવું તે, દાખ ૨ ઉસ્કેરણી, છુપી
મદદ ૩ તાકીદ, સખતાઈ ૩ નં. સાળનો જે ભાગ
નીચે દખાય છે તે ૪ દાખવાનો સ્વયો-લાટ
ચાપણી, સ્ત્રી. ચાપણ ૨ તગદો ૩ દાખવાનું જે
ચાપવું, વિ. આકર, મખન બીડાવું [કામ તે
ચાપણું, વિ. દોઢહાકું, વાતહાકું, ચિખાવણું
ચાપવું, કિં. સં. (ફાંચરમીદન) ધીમેધીમે દાખવું,
ઓળાસવું "પગ ચાપવા" ૨ સારી પેટે-નિરથી
દાખવું, ચુદવું, કચરવું, છુદવું ૩ લાચ-રૂચવત
આપવી, શરમમા નાખવું ૪ સાનમા કહેવું, ચેત
વવું પકુ ગરાવવું, ઉસ્કેરવું ૬ ઠાસવું, દાખીને
ધાલવું, ૭ ડમ દેવો, દઝાડવું ૮ ચાપી બોવું,
કહી બોવું "જરા ચાપી બેભે" ૯ દાખીને ખાવું
ચાંપું, નં. ફણસનો ગોડબીવાળો ગર-પેશી ૨ નાકની
નથમાનો એક ભાગ ૩ માથાના ચાક ઉપરનું
એક ધરેલું. [મગધ.
ચાંદલાવહેવાર, પુ. ચાંદલો આપવા લેવાનો
ચાંદલો, પુ. કપાળમા કંગેલું કકુંતું ગોળ ટપકું,
ટીકું, ઝીણી ટપકી. ૨ વિચાહ કરતા જે રકમ વરના
હાથમા આપે છે તે ૩, મોરપિછનો ચાંદલો. ૪
અપરિપકવ દાણો પ ડમ (તિરસ્કારમા). ૬ ચાંદલો
ચા, સ્ત્રી. (ચિનાઈ) એ નામના છોડના સકેવેલા

પાદડા ચા પીવી-બધ હોવુ, (બડિયાળ)
 ચાઉર, સ્ત્રીં ચાઓળ અનાજ ઓરવાનુ ઓળર
 ચાઉસ, પું (આં) નસ્કરમા ડોકા નિશાન વગે-
 રેતી દુડીનો જમાદાર, સુબેદાર.
 ચા- પું (અં ચાક) એક જાતની સફેત નગમ
 માટી-ખડી સફેતો
 ચાક, નં (સં ચક) પૈડુ, ચક્રર ર ચાકળો, કુલા
 રનો ચાક ૩ સ્ત્રીના અમોડાનુ ધરેણુ ૪ કુદડી,
 ડુમરી વમળ કુવાની ગરેડી ૬ મગણુનુ પૈડુ
 ચાક થવુ-જન્યુત થવુ, ચુસ્તી ઉડી જની ચાક
 ચઢવુ-ફજેત થવુ, ગવાવુ, ર ડામાડોળ થવુ, ડોલવુ
 ચાક, વિં આરોગ્ય, આનદી, તેજ દદ
 ચાકણુ, સ્ત્રીં ચાકળ, જુઓ [નોડર, મેનડ
 ચાકર, પું (દાં) નગુ ડામડાજ કરનારો માણુમ,
 ચાકરડી, સ્ત્રીં વગુ ડામડાજ કરનારી સ્ત્રી, દાસી
 ચાકગિયાટ-ત, વિં નોડરીનાળુ-કરનાર ર ચાકરનુ
 ચાકરિયુ, વિં ચાકરીના બદલામા મળેલુ, ધનામી
 ચાકરી, સ્ત્રીં (દાં) ચાકરનુ જે કામ તે, સેવા,
 ખિત્મત, નોડરી ચાકગની જે હાવત તે, દાસત્વ
 ૩ ફજ, ધર્મ, કર્મ ૪ (માની) માવજત સાર-
 વાગ પ પગાર, મહેનતાણુ. [તરેહ-ભાત
 ચાકલો, પું ડાચળી ઉપર પાડેલી રેશમ-ડસમની
 ચાકળ-ગેલુ, સ્ત્રીં એ મો વાળો આધળો માપ
 ચાકળી, સ્ત્રીં નાની ગાગેર, ઘડુલી
 ચાકળો, પું રોટલી, પુરી, વણવાની એમણી, આખ
 ળિયો, આડણી ૨ રેટ, ચક, મોટી ગગડી ૩
 ચામડાની ગોળ ગાદી, માગામાચી પરની ગાદી
 ચાકી, સ્ત્રીં મખન એસી ગહે એની પેચવાળી ગોળ
 ચકતી ર પટી, ધીંગડી ૩ ચકાકાગ ગોળની ગાસડી
 ૪ કાષપણુ વસ્તુનો ગોડવી કગેલો દગનો, મોઢવું
 ચાકું, નં ચકતુ, ચકામુ, દીમાલુ ર ખજુરનુ વાઢિયુ
 ચકું, પું સ્ત્રીં ડનમ-પેન પડવાની ઝરી, ચપ્પુ
 ચાખડી, સ્ત્રીં પાવડી, ખડા
 ચાખણુ નં અથાણુ, આચાર
 ચાખવુ કિં સં (સં ચા-ખાનુ) જીલયી
 ચાદ લેવો, રસ મમજવો, સ્વાદ લેવો ર થોડક-
 જગ ખાનુ ૨ ચોડા વણુ અનુલવ ડગી લેવો ૨
 દહેજત લેવી [આડણી

ચાખળિયો-ગો, પું ચાકળો. ૨ આખળિયો,
 ચાચર, પું (સં ચાચર) મડપની બહારનો
 ખુલ્લો ચોક, મદિર અગાડીનુ ચોકડું ૨ ચકડું
 ચાચરીયા, નં ચકલાના ગણુ
 ચાચર, નં કપાળ, ભાલ
 ચાચા-ચો, પું બાપનો ભાઇ, કકો
 ચાટ, પું વિશ્વાસુ થઇ હળી જર્મ ચોગી કરનાર
 -કગનાર ૨ વિં શરમિદુ, છોણુ
 ચાટ, સ્ત્રીં કુતરાને ખાવાનુ ઠામ ૨ લપડાડ,
 તમાચો ૩ મહેણુ, ટાણુ ૪ ચસકો, ખાવાનો ગળકો
 કુતરાની ચાટ-નકારી ખરાબ સ્ત્રી કુલટા
 ચાટણુ, નં નાના બચ્ચાને ચટાડવાનો ખોરાક,
 ચાટો [લાવિયુ ૩ ખુશામતિયુ
 ચાટણિયુ, વિં ચાટવા-ખાનાની લવુતાવાળુ ૨
 ચાટકો, પું ચટકો, ટાચકો, માનલ ગની સખત
 અસર ૨ ટાણુ, મહેણુ
 ચાટલુ, નં મો જોવાની ખાપ, આરસી, દર્પણુ
 ચાટલો, પું રૂપિયો (તિગ્ડરમા)
 ચાટલુ, કિં સં દીતા-ગાદા પદાર્થને આગળી
 વતી જીલ પર મૂકવો, જીભે ડરીને રસડસ મોમા
 લેવો ૨ સ્વાદ લેવો, ચાખુ ૩ ખુશામત કરવી
 ચાટવો, પું લાડાનો ડડો ૨ હલેયુ
 ચાટુ સ્ત્રીં પ્રિય લાષણુ ખુશામત, મજાનડા
 ચાટુંક, વિં ડહાપણુ ડોળનાર, દોઢડાલાયુ, ચિ-
 બાવલુ, મવાવડુ ૨ ખાવાની લવુતાવાળુ, લા-
 ચિયુ, ખાધ ૩ કાનમાથી મેવ કાઢવાનુ ઓળર
 ચાટુડી, સ્ત્રીં કાટામા નગ એસાડવાનુ ધર ૨
 ચાટૂકિત, સ્ત્રીં (સં) ખુશામત, મીકુ મીકુ-
 મામાને પ્રિય લાગે તેવુ ખોતવાની આવડત
 ચાટો, પું ચાટણુ ચાટવાનું તે [ચકામુ
 ચાટું, નં (ચામકું) ધા-ચુમડાની ચુજ, ડાધ;
 ચાડ, સ્ત્રીં ખત, ચાનક, ચીવટ, ડાળજી
 ચાડણુ, નં જસુમ, છુપી ખાતમીદાર
 ચાડસરી, સ્ત્રીં તણુ બાંધવાની ખુટીઓ
 ચાડિયુ, વિં ચુગલીખોર ચાડી ચુગલી કરનાર
 ચાડિયો, પું ચાડી ચુગલી કરનાર, ચુમથીખોર
 ૨ મુકલો ને હાડપિંજર જેવો ગિયામણુ લાગે

તેવો માણસ-પુતળુ ૩ ખેતરમા પખીઓને ખીન રાવવા એક ઉખી લાકડીને ખીજી નાની લાકડી આડી બાધી તેને લુગડા વિટાળી માણસનો આક્રમ કરી માથે ચુનાથી ઘોળેલુ માટલુ મૂકેલુ હોય તે ૪ ગામ-મહોક્ષાનો નકારો માણસ તે આડી, સ્ત્રી (સં આટું-પ્રિય) કારણસર અથવા વગર કારણે કોઈનું ભુકુ ખીજની આગળ બોલવું તે ૨ ભુકુ બોલવાની ટેવ ચુગથી, નિંદા, બદ્ધોષ ૩ ગોફણમા ગોળો મૂકવાને સાર છજરા ખાડા વાળો જે ભાગ તે

આડીખોર, વિં આડિયુ, ગીખતખોર

આડુ, નં (ડાચુ) ગોફણની આડી ૨ ખાડાવાળુ દીવાનું માથુ ૩ મો, ચહેરો ડાચુ ૪ ખામાણુ આનક, પું (સં) એક જાતનું પક્ષી બપોયો (એને નિપે એમ કહેવાય છે કે, વરસાદના પડતા પાણી સિવાય ખીજી પાણી પીતો નથી, તેથી એ હમેશનો તરમો કહેવાય છે વળી કોષ કહે છે કે એને કંઈ આગળ કાણુ છે માટે ખીજી પાણી પીવાનું નથી, માત્ર ઉપરથી વગમાનું પાણી પડે તેજ તેના પેટમા જાય છે આતુર માણસને એ પક્ષીની ઉપમા આપવામા આવે છે, તેમા વિર-હિણીની આતુરતાની ચાતકની આતુરતા સાથે સરખામણી થાય છે)

આતરમ, નં ૫ ચાચત, લવાદી ૨ લવાદોનો ચુકાદો આતરવુ, કિં સં ફેરવવુ ચલાવવુ ખમેડવુ આતરી સ્ત્રી (રેટિયાની) તરાક ચાનાકી આતુરી, સ્ત્રી ૩ હાપણ, ચતુરાષ્ટ ૨ ધર્તતા આતુર્મસ, પું (સં) ચોમાસાના ચાગ મહિનાનો કાળ, ચોમાસુ અશાડ સુદિ ૧૧ થી કાર્તિક સુદિ ૧૧ સુધીનો કાળ

આતુર્થ, નં (સં) ચતુરાષ્ટ, ૩ હાપણ [અને શુદ્ધ] આતુર્વર્ણ, સ્ત્રી ચાર જાત, “બ્રાહ્મણ, ક્ષત્રિ રૈશ્ય આતુર્વેદી, વિં (સં) ચાર વેદનો જ્ઞાતા, ચારેવેદનું ચાથી, સ્ત્રી મલમવાળી પટી

ચાદર, સ્ત્રી (ફાં ચાદર) ઓછાડ, ઢાકણ, બિજાના પર પાથરવાનું સફેત કપડું ૨ મડદાને ઓરાઢવાનું કપડું, કકનડ રિથર તે પથરાયેલું દેખાતું

પાણી ચાદર ઓઢાડી-ચાદરની ઢાંતુ ૨ મહત્ત તરીકે આપના ડરની ૩ પાપમાવ ડરનું ચાદર ઓઢની-મધુ ગુમાવવું, રોતું, દેવાળું કાઢવું, ચાદર-મા પાચશેરી વાલી મારવું-ગેખી-ગુમમાર મારવો, ચાદાની, સ્ત્રી ૩ ઉકાળવાનું વાસણ

ચાનક, સ્ત્રી ૩ કાળજી, ખત, ચૈકડો ૨ બોધ શિક્ષા, ચાનકી, સ્ત્રી ૩ નાનો જડી રોટલી ભા મરી.

ચાનકુ, નં ચાનકી ૨ નાનું છોકરું

ચાપ, નં (સં) ધનુષ્ય, કામકું મહેણુ ૩ ચપકો.

ચાપકો પું (ફાં) ચાણક, સાટકો ૨ ટાણો

ચાપચિપ, સ્ત્રી ચાપી ચીપી મરોળગ રાખવાની

ટેવ, ટાપરીપર ચિત્રાશ ૩ માથાફોડ, દોઢડહાપણુ

ચાપટ, સ્ત્રી ૩ તમાચા ૨ ચોપડું ૩ ચપટી ખખટ

ચાપડો, પું સાધા-સાવને સજ્જડ રાખે તેવો

બધ, લાકો, પટો ૨ કણેકના ખે ખુલાને તેવ

દધ ડરેલો મોટો એક લુવો

ચાપલુસી, સ્ત્રી (ફાં) ખુશામત, ચામી, ૨.

પતગણ, ગેખી ૩ દોઢડહાપણુ, ચિખાવલાપણુ.

ચાપાચિપિયુ, વિં ચીપીચીપીને બોલનાર, દોઢ

ચતુર, ચાવળું ૨ કળુમ.

ચાપુ, નં ચાકુ ચપ્પુ ૨ ચાગળું ૨ પાટલી,

આગળા પાસેનો ચપટો ભાગ (હાથ પગના)

ચાખક, સ્ત્રી લાડડી માથે ગુથેલી લાખી દોરી

૨ કોરડો સાટકો ૩ ચાનક લાગે તેવી ચિ-

ખામણુ, ઢોક, મહેણુ ૪ ઉત્તેજન આપનાર વસ્તુ

ચાખખો, પું ચાખડ પ્રિાડને કેળવનાર

ચાણુક, સ્ત્રી (ફાં) ચાખક, બુઓ ચાણુકસ્વાર-

ચામ, નં (સં અમ) ખાલ, ત્રયા, ચામડી.

ચામખેડુ, નં મદારીની ઝોળી, જાદુગની પેટી.

ચામચીમડિયુ, નં વાગોળની જાતનું રાતે દેખતું

કાળું પક્ષી ૨ વિં કળુસ ચીકણુ

ચામચોરી, સ્ત્રી બ્યલિચાર

ચામજી, સ્ત્રી શરીરની ચામડીને ચોટી રહેલી

જૂ ૨ જ્યા ચોટયુ સાથી ઉખડેજ નહિ તેવું

જે તે, ચિગ્વડ

ચામકું, નં ચામડીપર માર પડ્યાથી તે પર જે

નિશાની રહે તે, મારના ધા-નિશાન, સોળ. ૨.

ચાદુ ૩ વિં વાધાખારિયું, ચીકણુ
 ચામડ, વિં ત્રેફેટનેહિ તેવુ ચામડાજેતુ ચીકણુ
 ચામડિયો, પું જનવરતુ ચામડુ ઉકેલનાર, ચમાર,
 ખાલપો ચામડિયેણુ—ચામડિયાની સ્ત્રી
 ચામડી, સ્ત્રીં પ્રાણીના માસ હાડકાને ઢાકનાર
 ઢાકણુ, ત્વચા ૨ ચામડુ, ખાલ ૩ સ્પર્શેન્દ્રિય
 જેથી કાર્ષ અડક્યાનુ જ્ઞાન થાય છે તે ચા
 મડી આવવી—ધાનુ રૂઝાવુ ચામડાની જીભ—ચામ
 ડાની પેઠે જેમ વાળીએ તેમ વળે એવુ ચામડી
 ઉતરડી નાખવી—ચામડી ઉતારની ૨ ખૂમ
 મારવુ ૩ ચાણુકે ચાણુકે ઢોકવુ
 ચામડુ, નં. સં ચમં) પગુ પક્ષીઓની ત્વચા
 ખાલ ૨ ઝાડ, ઈની જાય ઢાકણુ ચામડા ચુથવા
 —વચખા મારવા, સત્વ વગરમા મથવુ ચામડુ
 ખરામ કરવુ—ખૂમ માર માગવો ચામડાનુ તાળુ
 —સખત ચોકી, ધગતુ ધરકુ માણુમ.
 ચામર, નં (સં) ચમરી ૨ એક વૃત—જદ
 ચામરસ, પું ગનિરસ, સ્પર્શદ્વારા મળતો આનંદ
 ચામાચીડિયુ, નં ચામાચીમડિયુ જીઓ
 ચામીકર, નં સોનુ સુવર્ણ હેમ ૨ ધતુરો
 ચામાચેણુ, સ્ત્રીં જીહ્વદર ચેણુ
 ચામુડા, સ્ત્રીં (સં) શમતાહનવાળી એક ઉચ
 દેવી એણે ચડ, મુડ રાક્ષસોને માર્યા છે ૨
 કોધી સ્ત્રી, તામસી સ્ત્રી
 ચામોદિયુ, નં ચાદવુ, અડપલુ ૦ ચેષ્ટા ચાળો
 ચામાદિ, સ્ત્રીં પતરાજ, કુવાશ, મોટાઈ, બડાઈ
 ચિખાવલાપણુ ચાદના કરવાની ટેવ
 ચાયણી, સ્ત્રીં ચારણી, જીઓ
 ચાયના, સ્ત્રીં પ્રીતિ, વહાલ ૦ ઇચ્છા, લાવ
 ચાર, વિં (સં ચતુર) ત્રણુ અને એ ૪ ૨
 તણુ બહુ ૦ થોડુ જૂજ નહિ જેતુ ચારે
 આખો કરી—ગુસ્સે થતુ તપી જવુ ઉતરી પડતુ
 પેનજ થરી (ત્રણુ પ્રેમને લીધે) ચારે દહાડાનુ—
 થાડા વખતનુ, ક્ષણિક ચારે દાણાએ નથી—સાધા-
 રણુ અક્ષય પણુ નથી ચારે માણુસમા માગ મૂકાવે
 એવુ—પ્રતિષ્ઠિત આખરફાર, ચારે હાથ કરવા—
 હાથી જાડે ઉતાવળ કરી ચારે હાથ હેડા પડવા

—આશાભગ થતુ ચારે ચૌદે—પ્રમગ આવે ૨
 જ્યારેત્યારે ચારે હાથ—કૃપાદષ્ટિ, મહેરબાની
 ચાર, પું [સં ચર-જવુ] જામુસ, મેદુ, છુપી
 જાતમી લાવનારો ૨ ખેપિયો, કાસદ ૩ સ્ત્રીં
 લીલુ કુમળુ ધાસ, ચારો ૪ નં આચરણુ
 ગીતભાત ચારક—ચલાવનાર ૨ ગોવાળિયો
 ચારકણુ, નં મોડુ જોડુ, ભરડેલુ
 ચારખાની, સ્ત્રીં એક જાતનુ ચોકડી ભાતનુ કપડું
 ચારખુણિયુ, વિં ચારખુણાવાળુ, ચોખડુ
 ચારગણુ, વિં ચોગણુ ચારવાર વધારે એવુ
 ચારજામો, પું ચાર છેડે કુમતાવાળી દળી
 ચારટ-ઠ, સ્ત્રીં [અં ચેરિઆટ,] ચાર પૈડાનો
 રથ, ચાર પૈડાની મુદર ઘોડાગાડી
 ચારણુ, પું [સં] રાજના આશ્રિત વર્ગમાની
 એક જાત, બદીજન, કીર્તિ પ્રસિદ્ધ કરનાર ભાટ
 ચારણી, સ્ત્રીં [સં ચાલની] લોટ, ઇં ચાળ-
 વાને માટે ખારીક વહેવાળો ગોળ ઘાટ ૨ દોરની
 ચરામણી ૩ ચારણુ લોકની ભાષા
 ચારણુ, પું (ધકું, ચોખા વગેરેની) મોટી ચારણી
 ચારપાઈ, સ્ત્રીં ખાટલો, માચો
 ચારવાલી, સ્ત્રીં ચાર વાવના વજનનુ માપ
 ચારવુ, કિં સં ચરે તેમ કરવુ, દોરને ચારવા
 લઈ જવુર લાય આપની
 ચારસે, વિં ચાર મો, ૪૦૦
 ચારસો, પું ચોરસ સંકેત અથવા રગદાર જાડુ
 કપડુ ચોક્કાળ ૨ વિં ચારસે
 ચારિત્ર-ચ, નં [સં] આચરણુ, વર્તણુક,
 રીતભાત, ચાલચલગત [ભરવાનુ કપડુ
 ચારીયુ, નં લીધુ વાસ કાપી લાવનાર ૨ ચાર
 ચારી, સ્ત્રીં રમોષ કરવા માટે ખેરેલો લાભો
 ચુનો, ચર તમાણુ
 ચારી, વિં [સં] ચાલનાર જનાર [મનોહર
 ચારે, વિં [સં] મુદર, શોભિતુ, રળિયામણુ
 ચાડગાત્રિ, વિં મનોહર સ્ત્રી, મુદરી
 ચારતર, વિં વણુજ મુદર, સારામા સારુ
 ચારેના, સ્ત્રીં મુદરતા, મનોહરતા ૨ તાજગી
 ચારો, નં ખોદીને પડતર રાખેલુ ખેતર ૨
 ચુજ, આટણુ

આરેક, વિં આશરે ચાર, ચારની લગભગનું
 આરેગમ, અં આતરક ચામેર, આમપાસ
 આરેતરક, અં આતરક, યોગમ
 આરેવેળા, સ્ત્રીં દિવસનો છેલ્લો ભાગ ર સમીસાજ
 આરેવેળા, અં સાજે, સનીસાજે
 ચારો, પું વર્તવા-રહેવાની રીત, સબધ 'ભાષ-
 ચારો' ર પશુપક્ષીનું જે ખાવાનું તે, ખોરાક,
 શિકાર. ૩ (દ્રો) ઇલાજ, ઉપાય
 ચારોળી, સ્ત્રીં એક જાતના ઝાડનું ગવાર જેવું
 ચારોળું, નં ધૂળ, રજ, જેહુ [પશુ પોચું બી
 ચાર્વાક, પું નાસ્તિક, અનીશ્વરવાદી
 ચાર્વાક, વિં વાતોડિયો, તડાકી
 ચાલ, સ્ત્રીં [સં ચલ-ચાલવું] ચાલવું તે,
 ગતિ ર ચાલવાની કુદરતે બક્ષેલી અથવા શિખ-
 વેલી પદ્ધતિ-રીત, હિંજી ૩ (નીતિ મયધી)
 આચાર, રીતભાત, વર્તણૂક ૪ પર પરાધીચાલની
 આવેલી રીત, રૂઢી, રસમ, ગિવાજ પડેવ, આદત ૬.
 ધારો કાયદો, પ્રકાર ૭ ધણી નાની ઓરડીઓવાળી
 લાખી ઇમારત, ચાલી, માળો ૮ ઝડપ, વેગ, ગતિ
 ચાલાક, વિં [સં] નિયતા, શાસ્ત્રી, પ્રવર્તક;
 ચલાવનાર
 ચાલચલગત, સ્ત્રીં એક બીજા સાથે વ્યવહાર-
 મા વર્તવાની જે રીત તે, વર્તણૂક, રીતભાત
 ચાલચલણ, સ્ત્રીં રીતભાત, વર્તણૂક, રહેણી
 ચાલચલાઈ, વિં કામચલાઈ, હગામી
 ચાલચલાકી, સ્ત્રીં ઝડપ ર હોશિયારી
 ચાલણુગાડી, સ્ત્રીં નાના બાળકને ચાલતા
 શીખવાની ગાડી, ઠેલણુગાડી
 ચાલતાંલગી-સુધી, અં જ્યાં સુધી નિભાવી
 -ચલાવી શકાશે ત્યાં સુધી, બનશે તેટલું, બનશે તો
 ચાલતું, વિં આપ્યા કરતું હોય તેવું, જારી,
 જારી રહેવું ર હમણાનું, વર્તમાન ૩. કામ
 કરે તેવું, ઉપયોગી ચાલતું કરવું-જારી રાખવું
 ચાલતી ગાડીએ બેસવું-ઉગતા સૂર્યને નમવું,
 મોટાની બાજુ પકડી ર ચાલતા વિચારમા
 બળી જવું ચાલતું થવું-જારી થવું, શરૂ થવું
 ર. જવું રહેવું ખસી જવું ચાલતો બોલતો-
 સાંભળતાં, તદુરસ્ત.

ચાલવું, કિં અં [સં ચલ] એક જગાએથી
 બીજા જગાએ જવું, હિંજી હાલવું, જવું, ર.
 પ્રવૃત્તમાન હોવું, કામ થયા કરવું 'પ્રેસનું કામ
 ચાલે છે' ૩ નિર્વાહ થવો, નભવું-૪. ઝડપ અને
 સફાઈવાળું હોવું 'કલમ ઠીક ચાલે છે' પ.હદથી
 વધારે બોલવું, જ્યારે બડબડવું 'તેનું મો બહુ
 ચાલે છે' ૬ ઉપડવું 'ગાડી ઉપડી' ૭ ટકવું,
 પહોંચવું "એક ધોતી બોડો ૭ માસ ચાલે છે"
 ૮ વહી જવું, વિતવું, યુજરી જવું 'વર્ષના વર્ષ
 ચાલ્યા જાય છે' ૯ વ્યવહારમા હોવું "બા-
 બાશી રૂપિયા ચાલતા નથી" ૧૦ વ્યવહારમા
 માન્ય-કમૂલ થવું ૧૧ અમલમા આવવું "હિંદ-
 ના લોક બડબડતા ભેસી રહ્યા ને કમાઈ ઉપરનો
 કર ચાલવા લાગ્યો" ૧૨ (યત્ર વગરે) ગતિમા
 હોવું, ને જારી રહેવું "ઘડિયાળ ધાલે છે" ૧૩
 સત્તા હોવી, અમલ થવો, ઉપજવું. "મારૂં કંઈ
 ચાલતું નથી" ૧૪ વર્તવું; અનુસરવું ૧૫ મુસાફરી
 કરવી "હું રોજ ત્રણ માઈ ચાલું છું" ૧૬ બસ
 થવું, પુક થવું, મતોષ વળવો. "મને મુકો રો-
 ટલો ચાલશે" (ચાલવું શબ્દ જુદાજુદા શબ્દો
 સાથે જોડાઈ જુદાજુદા વજી અર્થ બતાવે છે)
 ચાલાક, વિં ચચળ, ચપળ, હોશિયાર, ચતુર
 દક્ષ, વર્ત શિર્ષતા
 ચાલાકી, સ્ત્રીં ચચળાઈ, ચપળતા, હોશિયારી,
 ચાલી, સ્ત્રીં ચાલ, માળો
 ચાલુ, વિં ચાલતું, વર્તમાન, હમણાનું, જારી.
 ચાલ્યું અં હશે, નીભશે, મરજી, જરૂર નથી,
 ચાલશે, એવા અર્થમા વપરાય છે
 ચાવડી, સ્ત્રીં પોલીસના સિપાઈઓને બેસવાનું
 ઠેકાણું, ચલુતરો, ચાલુ. ર ચોરો દેવડી વિસા-
 માનું સ્થાન ૩ ચાવડા રજપુતની સ્ત્રી
 ચાવલિયાં, નં દાદ દત્ત, જડબા
 ચાવડ, નં અનાજ વાવવાનું-ઓરવાનું સાધન,
 કડકો ર વિં વાતોડું, વાત ચતુર. [રાન. ૩ લાચ.
 ચાવલું, નં કાચું કારુ ખાવાનું ર ખાવાનું, યુજ-
 ચાવરો, પું માકણ, માકડ. [પ્રેરણી, ચાઉર
 ચાવલ-બી, પું [હિં] ચોખા. ર ચાર રૂળની,

ચાવવુ, કિં સં [સં ચવ્—ખાવુ] મોમો
ખે દાદ તળે વાલી જીમ અમળાવતા દાત વડે ચૂરો
કરવો ર કગડવુ બચકુ ભગવુ ૩ ખ મારવો ૩
નિદા કગરી, ચર્ચવુ એટની એક બાબતપર ટીકા
કર્તા કરવી ચાવી નાખવુ—વગોણુ કરવુ,
ચરચાવવુ ચાવીને કૂચો કરવો—રસકસ ચૂરી
લેવો અનુભવ કરી પુરતી લહેજત મેળવવી
ચાવવુ, કિં સં કથવુ 'ચવ્યુ ન ચવે અખો અળણુ'
ચાવસા, નં લટકા, હાવભાવ નખરા ર. મવાવડા
ચાવળુ, વિં વચ્ચે ચીપીચીપીને બાલનાડ
ચાપલુ દોઢડહાપણિયુ, ચિમાવવુ
ચાવી, સ્ત્રીં કુચી, કીલી
ચાપ, પું [સં] એક જાતનુ લીધુ પક્ષી
ચાસ, પું ખેતરમા હળ કે ચાવળથી પડેલા
લીટાર અનાજના છોડની હાર એળ ૩ સ્ત્રીં
આધુ આપવુ તે ૫૮ ૪ ટોટો નુકસાન
ચાસણી, સ્ત્રીં ગોળ ખાડના પાણીને ઉઝાળી તાર
નીકળે તેવુ જાકુ કરવુ ૨ ચાસવુ તે, ૩ નમુના
માટે જુદુ રાખવુ તે ૪ કમોટ કસ તપામ
ચાસવુ, કિં સં ચાસ પડે તેમ ખેડવુ
ચાહ, પું પ્યાર, હેત પ્રેમ ૨ ઈચ્છા ભાવ
ઉમળકા ૩ આદર ૪ ચા
ચાહક, વિં પ્રેમી ચાહનાર, આગડ
ચાહન, વિં ઉધાકુ ખુણુ પ્રસિદ્ધ
ચાહના, સ્ત્રીં ચાહ પ્યાર હેત ૨ ઈચ્છા
ચાહવુ, કિં સં પ્રેમ કરવો, એહ કરવા ૨ ઈચ્છ
વુ ૩ ગમવુ, પસદ કરવુ [ભાગ-પ્રેર તે
ચાળ, સ્ત્રીં અગરખાનો છાતી નીચેનો પહોળો
ચાળણુ, નં ચાળતા રહેલુ જે કત્તર યુલુ તે
ચગામણુ ૨ મચરામણી [તે ર સચગમણી
ચાળણી, સ્ત્રીં ચારણી જેનાથી લોટ, ધ ચળાય છે
ચાળવણી, સ્ત્રીં ચાળવવુ તે ૨ યુક્તિમગ ફેર
વવુ તે ૩ ફેરફારી, ઉચવપાયલ
ચાળવવુ, કિં સં અવાર નવાર ફેરવ્યા કરવુ
ફેરબદલ કરવુ ૨ સચારવુ (ગપર) ૩ ભરવુ,
ખેલવુ (સોગરી) ૪ ઉચલાવવુ
ચાળવુ, કિં સં જાણવુ, ગાળવુ ૨ અનાજ,

૪ ગરાવવુ ચોડણુ કરવુ ૩ ઉચલાવવુ, મચારવુ,
ચાળા, પું કાંઈની નકલ કરવી તે ૨ લટકા ગેલ,
અભિનય, વિષ્ણુ નખરા ૩ ચેષ્ટા ૭૬ ૪ હા
ના ડહેતા લાડવુ તે ચાળા પાડવા—નકલ કરી
મજાડ કરી ચાળા કરવા—હાવભાવ બતાવવો ૨
ચાળા પાડવા ૩ કામ ન કરવાના બહાના બતાવવા
ચાળાખોર, વિં ચાળા કગનાર, ટિંખળી
ચાળાચસકા પું નખરા લટકો, હાવભાવ ૨
આનાડાની, મગડાટ
ચાળી, સ્ત્રીં બકરી ૨ વિં ૪૦
ચાળીસ, વિં ચાર દસ ૪૦ [ચાળીસમા નયરનુ
ચાળીસમુ, વિં ચાળીસમા દિવસનુ (નહાવણુ)
ચાળુ, નં પેટુ ગાડુ
ચાળો, પું હાવભાવ, અગવિશેષ, અગચેષ્ટા નખરા
૨ આખનુ મિચવુ તે “આ ગો આખલડીનો
ચાળો રે, સાહેલી, આનો કાનુડો કામણુગારો”
૩ હિન્ન, તરેહ, ડોળ “મોનો ચાળો ફૂંચો છે,
માટે હવે ચેતતા રહેજો” ૪ ચેષ્ટા, કિડા ૭૬
૫ ટોળ, નખરા ૬ જાપર મચારનાર
ચિગટ, વિં ડબ્બસર ચીકણુ, ચિયુ ૩ મીઠુ
ચિગારી, સ્ત્રીં તણખો, સ્કુલિંગ ચણુગારી
ચિગાસવુ, કિં અં જાત્રન છતા ઉપમા છે એમ
જણાવવુ, ખોટુ ઉત્તરુ
ચિગુ, વિં બહુ ડરડસરિયુ મખીલ, ચીકણુ ૨ મીઠુ
ચિચ સ્ત્રીં (મં) આબલી [કણુકણુવવુ
ચિચવાવવુ, કિં સં ટટળાવવુ, રગરગાવવુ,
ચિચિ, અં ચડલી વગેરેનો અવાજ, ઝીણો ને
તીણો દુખનો અવાજ ૨ ચુચા કરવુ
ચિત, સ્ત્રીં ચિતા, ધ્યાન
ચિતક, પું (સં) મનન કરનાર, વિચાર કરનાર
ચિચવાવુ, કિં અં ટટળવુ [ફાડવુ ડુ
ચિથરિયુ, વિં માલ વગરનુ, તુચ, નકાચુ ૨
ચિથરી, સ્ત્રીં ચિથરી, કાપલી
ચિથરુ, નં મેલા જુના કપડાનો ડડકો, ફાટયુ
પટયુ મેલુ ધુગડુ, ધાગો
ચિથર, નં ફાટેલા ધુગડાનો કડકો
ચિથરેહાલ, વિં છેડજ ગરીબ કમાલ જેવી

સ્થિતિ તે “ કૈશનેબલ ચીન્મે ઉપર મોહીને, થઇ
ગયા છેા છેકજ ચિથરેહાલ જે ” [૨ લગોટી
ચિદરડી, સ્ત્રી૦ લુગડાની સાડી કાપી ચીર-પટી
ચિદરડુ, ન૦ સાડકો લાખો લુગડાનો પટો-કાપલો.
ચિદરી, સ્ત્રી૦ ચિદરડી
ચિધવુ, કિં૦ સ૦ ફરમાવતુ, કહેવુ સોપવુ ૨
દેખાડવુ, બતાવવુ ૩ જાણવુ, ઓળખવુ
ચિબોળવુ, કિં૦ સ૦ ચીમટી દેવી, આમળતુ (કાન)
ચિકાખાઈ, સ્ત્રી૦ એક જાતની વનસ્પતિ
ચિકાર, અ૦ ભરપુર, છલાછલ, ટાકોટાક, મપૂર્ણ
ચિકારી, ન૦ એક જાતનું વાજી ૧
ચિકાશ, સ્ત્રી૦ ચીકણાશ વળગી રહેવાનો જે
ગુણ તે ૨ બખીજાઈ ૩ દોઢ ડહાપણ
ચિકિત્સક, પુ૦ ચિકિત્સા કરનાર વેદ, હકીમ ૨
પરીક્ષક ૩ વિ૦ ચાલાક, બારીક તપાસી જોનાર
ચિકિત્સનીય, વિ૦ ચિકિત્સા કરવા યોગ્ય, જેની
પરીક્ષા થઈ શકે તેવું ૨ દવા કરના જેવું
ચિકિત્સા, સ્ત્રી૦ (સ૦) રોગની પરિક્ષા-મમજ,
ઔષધોપચાર ૨ ગુણ દોષ પારખવાની જે
શક્તિ તે ૩ ખોડ જોવાની ટેવ
ચિકી, પુ૦ છોડરાઓને ખાવાનો એક પદાર્થ
ચિકુર, પુ૦ (સ૦) કેશ, વાળ
ચિકોટી, સ્ત્રી૦ પહોચાની પકડ, કાડુ
ચિકોર, વિ૦ (સ૦) ઉદ્ભૂત, બટકખોલો કહેવું
ચિકોરવુ, કિં૦ અ૦ ટકોરવુ, ટોકવુ, ફરી ફરીને
ચિકૂખલ, પુ૦ કાદવ, પક, ગારો, કિચ્ચડ
ચિચાડી, સ્ત્રી૦ લયની તીણી ખૂમ, કીકિયારી
ચિગોટી, ન૦ સોડ, મોઢે ને માથા ઉપર લુગડુ ઢાકીને
ચિડિયાં, ન૦ એક જાતના કાચના મોતી સિત્તુ તે
ચિટકી, સ્ત્રી૦ (મ૦) ચપટી
ચિટ્ટી, સ્ત્રી૦ થોડી મતલબનો નાનો કાગળ, ચ-
ખરખી ૨ તરત નાણા આપવાનો દસ્તાવેજ
‘ચિટ્ટી પાટી આપવી’ ૩ નામ નિશાન નજર
વગેરે લખેલું હોય એવી કાપલી, પતાકડુ ૪
દવાનું નામ લખી શીશી ઉપર ચોઢવાની પટી
પ કાઠોતરી, મરણના સમાચારનો કાગળ. ફ.
તેડુ, નોતરું, હુકમ ચિટ્ટી આપવી-ભલામણપત્ર

આપવો શાહુભોગ ચિટ્ટી-હુડી ચીટ્ટીનો ચાકર
-ચીટ્ટી પહોચાડવા જેટલોજ ભોખમદાર ચિટ્ટી
ફાટી જવી-પરણવાનું ખરચ ખચવું (કન્યાના
મગલ્યથી) ચટ્ટીચપાટી-પત્રવ્યવહાર, કાગળપત્ર
ચિટ્ટીપતરી, સ્ત્રી૦ ચિટ્ટી ચપાટી, નાનો કાગળ
ચિટ્ટીદોરો, પુ૦ ભૂત પિશાચ કે કોઈ વળગણુ દૂર
કરવા ગળે કે હાથે રાખેલું મત્રવાળું લખાણ કે
ગાંઠોવાળો દોરો તે
ચિડિયુ, ન૦ ચંદુ, પક્ષી ૨ મણકો.
ચિડડી, સ્ત્રી૦ સ્ત્રીઓને પહેરવાનું કાળું-રાતું
સુતગઢિ કપડું [અને ચીકણું
ચિઠાણું, વિ૦ સાફ ન થઈ શકે તેવું ચીકટવાળું
ચિડાવુ, કિં૦ અ૦ રીંગે ભરાવું, ખીજવાનું ૨ બળવું
ચિના, સ્ત્રી૦ (સ૦) જે ગોઠવેલા લાડા પર
મડદાને મૂકી બાળવામા આવે છે તે, ચેહ
ચિતાર, પુ૦ ચિત્ર, તસખીર, આલોક, દેખાવ. ૨
આમેહુબ વર્ણન [કરનાર
ચિતારો, પુ૦ ચિત્ર પાડનારો આવેખડ, પ્રતિદૃત્તિ
ચિતાળ, સ્ત્રી૦ ચીતળ, કમઠાળ, લાકડાનો ફાડેલો કડકો
ચિત, ન૦ (સ૦) સમજ, જ્ઞાન, ચૈતન્ય, જ્ઞાનરૂપ
ઈશ્વર ૨ અ૦ હરકઈ એવો અર્થસૂચક પ્રત્યય.
ચિત્ત, ન૦ (સ૦) વિચાર કરવાની જે શક્તિ તે,
અતઃકરણ, હૃદય ૨ મકંપ, લક્ષ, ધ્યાન. ચિત્ત
બાલવું-ધ્યાન આપવું, મન દેવું. ચિત્ત લગા-
ડવું-ઝાળણ રાખવી, ચિત્ત પરાવવું ચિત્ત
ઠેકાણે રાખવું-દબ રહેવું, પૂર્ણ લક્ષ રાખવું એક
ચિત્તથી-ધ્યાન પૂર્વક, લક્ષ દર્શને
ચિત્તચોર, પુ૦ (સ૦) ચિત્ત હરણ કરનાર, દિલ
ને ખેંચનાર ૨ મનોહર, ચિત્તાકર્ષક
ચિત્તભ્રમ, પુ૦ (સ૦) ચિત્તનું ફરવું તે, માડપણ
ઉ-માદ, ઘેલછા [ઇચ્છા-વલણ
ચિત્તવૃત્તિ, સ્ત્રી૦ મનની જે હાલત તે, મનની
ચિત્તવિક્ષેપ, પુ૦ (સ૦) ચિત્તની અસ્થિરતા, ચમળતા
ચિત્તવેધ, વિ૦ (સ૦) ચિત્ત વિધનાર દિલ ખેંચનાર.
ચિત્તવેધક, વિ૦ મનોવેધક ૨ કંચણામય, મન
પીગળી જાય તેવું, હૃદયગમ.
ચિત્તહર, વિ૦ (સ૦) મનોહર, સુદર.

ચિંતાકર્ષક, વિ. (સ. ૦) ચિંતન-આકર્ષક] મનોહર
ચિંતો, પુ. વાધની એક જાન
ચિત્ર, ન. (સ. ૦) સપાટી ઉપર લીટી અને છાયા
એ બેથી પાડી બતાવેલો સાદો અથવા રંગ પુરે
લો જે આકાર તે નકશો પ્રતિકૃતિ તસખીર,
છબિ ૨ માટી પથર, વગેરેનો બનાવેલો કોઈ
માણસ જેવો જે આકાર તે, પ્રતિમા પુતળ
બાવલુ ૩ જેવું હોય તેને તેવાજ રૂપ ૨ ગમા બરા-
બર બતાવતું તે ૪ ૨ ગવાળી આકૃતિ ૫ આશ્ચર્ય
ઉપજાવે તેવી ચીજ ૬ આશ્ચર્ય નવાઈ વિસ્મય
ચિત્ર-જાહવુ પાડવુ-ઝબિ પાડવી તસખીર પાડવી
ચિત્ર, વિ. (સ. ૦) અદ્ભુત અજબબ જેવું
ચીત્રકં, પુ. એક વનસ્પતિ છોડવો, ચીતરો
ચત્રકં, ન. પારેવું કબુતર [વાનો હુન્ન
ચિત્રકળા, સ્ત્રી. જમી પાડવાનો હુન્ન ચિતર-
ચિત્રકાર, પુ. (સ. ૦) ચિતારો ચિત્ર કાઢનારો
ચિત્રકાવ્ય, ન. (સ. ૦) ચિત્રમા વચાય તેવી ઝવિતા
ચિત્રગ, વિ. (સ. ૦) ચિત્રવત
ચિત્રગ્રીવ, પુ. (સ. ૦) સારસ પક્ષી [વિચિત્ર પ્રકારે
ચિત્રધા, અ. (સ. ૦) અદ્ભુત રીતે, અજબ રીતે,
ચિત્રપટ, પુ. (સ. ૦) છોટ ચીનરેવું કપડું ૨
ફલક, નાટકનો પડદો
ચિત્રરથ, પુ. (સ. ૦) સૂર્ય રવિ ૨ આકાશ [એક દેવી
ચિત્રલેખા, સ્ત્રી. (સ. ૦) ચિત્રની રેખા ૨ વિધાતા
ચિત્રલોચના, સ્ત્રી. (સ. ૦) મેના સારિકા
ચિત્રવત્, વિ. ચિત્રજેવું ૨ હાલે ચાને નહિ
તેવું, મૃતિમય મ્તખ્ષ
ચિત્રવિચિત્ર, વિ. (સ. ૦) તરેહ તરેહવાર ૨ ગનું
૨ ગબેર ગી ૨ સુદર મનોહર, નકશીદાર
ચિત્રવિધા, સ્ત્રી. ચીતરામણ કાઢવા સખધી
માહિતી તે, ચિત્રકળા [સુ નક્ષત્ર
ચિત્ર, સ્ત્રી. (સ. ૦) સત્તાનીશ નક્ષત્રોમાનું ચૌદ-
ચિત્રાંગ, સ્ત્રી. હડતાળ ૨ હિ ગજોક, ૩ મજક
ચિત્રામણ, ન. નકાઠ ચિત્ર, આડીઅવળી ગમે-
તેમ લીટીઓ દોરીને બનાવેલો આકાર
ચિત્રિણી, સ્ત્રી. (મ. ૦) સુંદર, ચતુર, ગુણવાન
અને મનોહર મુખવાળી સ્ત્રી, સ્ત્રીઓના ચાર પ્રકાર

છે (પદ્મિની, ચિત્રિણી, સખિની અને હસ્તિની)
ચિત્રો, પુ. ચિત્રક, ચીતરો [વર્ણવેના છે તેમાની એક
ચિત્સ્વરૂપ, ન. (સ. ૦) સ્વરૂપ, ઘટઘટ બાપી
ચિડુ, ન. ચિચર
ચિદાકાસ, ન. આકાશ જેવું નિર્વેપ તે શુદ્ધ સ્વરૂપ
ચિદાભાસ, પુ. આત્માનું બુદ્ધિમાં પ્રતિબિંબ,
જીવને બુદ્ધિથી આત્માનો ભાસ થવો તે
ચિદ્ધન વિ. (સ. ૦) જ્ઞાનથી ભરેલું, જ્ઞાનસ્વરૂપ
ચિદાનન્દ, વિ. (સ. ૦) જ્ઞાન અને આનન્દ એજ રૂપ
છે જેવું તે, સ્વભાવ ૨ જ્ઞાનમાં એક તાનતા તે
ચિદ્રૂપ, વિ. મહાજ્ઞાની, સ્વરૂપ [જેનો તેવું
ચિદ્વિભાસ, વિ. (સ. ૦) જ્ઞાનમાંજ વિશ્રામ છે
ચિન, સ્ત્રી. (સ. ૦) નાત, સમજણ, ઓળખ
“ આપ ક્તાકી ચિન ના પાવે, અન્ય દેવને
નમતું ”-નિરાત
ચિના, વિ. ચીનમાં બનેલું, ચીનદેશનું
ચિનાઈ, સ્ત્રી. રેશમી સાડી
ચિનિકંબાસા, પુ. એક જાતના ઓપંદી બી
ચિન્તન, ન. (સ. ૦) વિચારવું તે, ધ્યાન ધરવું તે
૨ યાદ, સ્મરણ ૨ વિચાર, વિવેચના
ચિન્તનીય, વિ. (સ. ૦) વિચારવા મનન કરવા
જોમ, યાદ કરવા-ધ્યાનમાં લેવા જોગ
ચિન્તયન, ન. (સ. ૦) ધ્યાન, વિચાર, ધારણા
ચિન્તવું, ક્રિ. (સ. ૦) ધારવું, વિચારવું, કલ્પવું
૨ મહારવું, યાદ કર્યા ડગવું
ચિન્તા, સ્ત્રી. (સ. ૦) મનનો ગભરાટ, કાળજી,
ફિકર, ચિન્તની અસ્વસ્થતા, બેચેની, ધાસ્તી ૨
વિચાર ધ્યાન, ભાવના ૩ ફિકર, શોચ
ચિન્તાગ્નિ, પુ. (સ. ૦) ફિકર રૂપી અગ્નિ ૨,
ધણીજ ફિકર [ગયેલું, ફિકરમદ
ચિન્તાનુર, વિ. (સ. ૦) ચિન્તાથી ગભરાઈ ગ
ચિન્તામણિ પુ. સ્વગતો મણિ (કહેવાય છે કે
જેની પાસે એ મણિ હોય તેને જે જોઈએ તે મળી
આવે છે) ૨ ઈશ્વર મહાદેવ [નો દરિયા
ચિન્તાણુવ, પુ. (સ. ૦) ધણીજ ચિન્તા, ચિન્તા-
ચિન્તિત, વિ. (સ. ૦) ધારેલું, વિચારેલું, મનન
કરેલું ચિન્તાયુક્ત [લેવા જેવું

ચિન્ત, વિં (સં) વિચારવા લાયક, ધ્યાનમાં
ચિન્ત-માત્ર, વિં (સં) સર્વ પ્રકારનાં એવું,
કેવળ જ્ઞાનજ એવું જ્ઞાનથી ભરપૂર

ચિપાચિપ, સ્ત્રીં ચાપાચીપ, ચિપાસિયાવેડા
ચિપાસિયું, વિં હુસ, ચિયુ ૨ ચીપીચીપીને
લખાયા કરવાની ટેવવાળું ૩ હરેક વાત વિષે વારે
ચિખડી, સ્ત્રીં એક જાતનું પક્ષી [વારે પૂછનાર
ચિખાવણું, વિં હોડહોડાયુ, ચાપણુ, વચમાં હોડાપણુ
હોડાજનાર ૨ છોકરવાદિયુ, બાળક ભુલિનું ૩
હવકું, તુચ્છ, પાછું ૪. ખરાબ

ચિયુક, સ્ત્રીં હડપચીની વચમાંનો છાછર ખાડો,
નવા સ્ત્રીઓ છુદાણુ છુદાવ છે તે 'એક બિંદુ
અનુપમ ચિયુક વિષે, જ્યમ અણુજમા અગ્નિ
સૂતો સુખે'

ચિમોટી, સ્ત્રીં ગળચી, ડોકી, ખેચી, ગરદન
ચિમોડી, સ્ત્રીં એક જાતના વેસાના કાળા છો
ડાવાળા ખી, ચીમડ [કળુસ, લખીત્ર

ચિમ્મડ, વિં તાણુ તૂટે નહિ તેવું, ચીકણું ૨.
ચિર, અં (સં ચિરમ્) સાચત, નિત્ય રહે તેવું

ચિરજીવ-વી, (સં) પુત્ર, દિકરો, બેટો

ચિરંજીવી, વિંધણુ જીવનાર, લાખા આવરદાવાળું

ચિરાઈ, સ્ત્રીં ચિરામણી, ફક્કમણી

ચિરાગ પું (ફાં) ચરાગ, ખસી, દીવો ૨ શગ,
દીવાની જોત [ખો કકડો.

ચિરાડો, પું ચીરો, ફાડ, ઝેડો ૨ કપડાનો લા-

ચિરામણુ, નં લાકડા ફાડવાની મજૂરી, ચિરાઈ

ચિરાયતું, નં કરિયાતું [કાળ જીવનાર, દીર્ઘાયુ

ચિરાયુ વિં (સં) લાખા આવરદાવાળું, બણુ

ચિરોડો, પું એક જાતનો સફેદ પોચો પત્થર.

ચિવડ, વિં ચિમ્મડ, ભુઓ [છીલટા

ચિવડાં, નં રેસા, નાળિયેર ઉપરના તાતણા,

ચિવડું, વિં સુકાઈને ચવડ ચઈ ગયેલું.

ચિહન, નં જોળખાઈ આવે તેની કરેલી નિશા-

ની, ઓઠો, છાપ ૨ બસરકો, ખસરો, રેખા ૩

માન પ્રતિષ્ઠા સૂચક નિશાન, ઉપાધિ. ૪ ખજન,

પતાકા ૫ લક્ષણ ૬ લાખુ, લાજન, ગુજ, ક્ષત

ચિહનિક, વિં (સં) નિશાનીવાળું, અંકિત, લક્ષિત

ચીઉં, નં સિતાઈજનો કળિયો

ચીઓ, પું એક જાતનું ઘાસ જેના મૂળને મોઢ
કહે છે ૨ કાળો કંઠણુ પત્થર

ચીક, પું ઝાડના ફળ, કાખળા વગેરેમાંથી ની
કળતુ ચીકણુ પાણી-દૂધ તે, ચીલ.

ચીકટ, નં વસ્તુનો ચીકણો ગુણ તે, ચીકણુ
એવું જે તે ૨ વિં ચીકણુ, ચોટી રહેવાના

ગુણવાળું, ગુદર જેવું ૩ તેજ ધં ના પાસવાળું

ચીકટપણું, નં મજબુતાઈ, વદપણું ૨ ચોટવાપણું

ચીકટવું, કિં અં ચીકટવાળું કરવું ચીકટાવું ૨

ચોઢવું; ચોટાડવું [ખરડાવું ૨ ચોટવું, ચોઢવું

ચીકટાવું, કિં સં ચીકટવાળું થવું, તેજ, ધ થી

ચીકટું, વિં ચીકટવાળું

ચીકટો, પું શણુકું કપડું-મુગટો ૨ ૫૦ વાર

લાખો કસખી તાર ૩ એક જાતનું ઘાસ

ચીકણુ, સ્ત્રીં એક જાતની કાકડી

ચીકણાઈ, સ્ત્રીં ચીકણાપણું, ચીકણાશ ૨. બ-

ખીલાઈ. ૩ મજબુતાઈ

ચીકણાશ, સ્ત્રીં ચીકણાપણું, ચીકણાઈ

ચીકણું, વિં (સં ચીકણું) વળગી-ચોટી રહે-

વાના ગુણવાળું, ચિબ્બટ ૨ ભાગે તૂટે નહિ તેવું,

ચમ્મડ, ટકાઈ ૩. કળુસ, ફપણુ ૪ ચાપાચિ-

યિયું, હોડહોડાયુ ૫. ચીકણા પદાર્થથી ચીકટા-

યેલું ચીકણુ લાટ-કેમે વછટે નહિ તેવું, બણું જ આ-

ગ્રહી. ચીકણુ વાધર-વણું જ ચમ્મડ. [કાકડી

ચીકન, નં (ફાં) કસીરો, ભરતકામ ૨ કુમળી

ચીચરવટી, સ્ત્રીં જમીનનો સાકડોને લાખો કડકો

૨ તીખી અને કડી વસ્તુ ખાતાપીતા અનનજ-

મા થતી જે અસર તે શેરડો ૩ ધાસકો, ચિતા.

ચીચરવટો, પું ધાસકો, ફાળ ૨ ચિતા, કાળજી,

ચિરાડો ૩ લાખો પટવાળો કકડો.

ચીચરકો, પું પીચકારી ૨. પહિચકો, ચીચવો.

ચીચવાડો, પું ચીસ ભુમાટો, હોકારો.

ચીચવાવું, કિં સ ખૂમ પડાવવી ૨ ચિચવાવું

ચીચવો, પુંઉણુ અણીદાર લાકડું દાટી તે ઉપર

આકુ લાકડું મૂકી જોળ ફેરવવાનું ચત્ર, એક જાતનું

ચકડોળ. ૨ હિંચકો, ચીચુડો.

ચીચીયારી, સ્ત્રીં ચીસ, દુ ખની તીણી ખૂમ
ચીચુડા, પું ચીચેવો ૨ કચુકો
ચીચુ, નંશેલડીનો ટોચ તરફનો છોટાવાળો ભાગ.
ચીચોડો, પું આબલીતો ઠળિયો, કચુકો ૨ કોલુ
ચીચો, પું ધણોજ કઠણ અને કાળો પત્થર
ચીજ, સ્ત્રીં (ફાં) ફાં પણ બનેલો-બનાવેલો
ધાટ, વસ્તુ, પદાર્થ ૨ તરેહ, વાની ૩ જેમા કાંધ
ગુઠ અર્થ રહ્યો હોય તેવું ગાયન. ૪ સામાન, અ-
સગામ [માનમાનું કંઈ પણ
ચીજવસ્ત, સ્ત્રીં સામાન, મુમાફરીના સરસા
ચીટનીસ, પું (મં ચીટનીસ, ચિટ્ટી+ફાં ન-
વીસ-લખનાર) મોટા અમલદારોનો મુખ્ય કાર-
કુન, અનલકારકુન, શિરસ્તેદાર ૨ કારભારી
ચીટનીસી, સ્ત્રીં શિરસ્તેદારી
ચીટુ, વિં ચીકણ, છાશ અને ચીડટવાળું
ચીટિયુ, નં લાકડાની ચીપ ૨ ઇંધન, બળતણ ૩
ચરમા પહેરવાની નાની પટ્ટીની ચુડી.
ચીડા, નં મુખીતે જમીનદારો તરફથી ઉવરાત
માટે અપાયેલું લવાજમ ૨ જમીનદારોએ વેચી
નાખેલા જમીનના ઝકડા ૩ [છર, દોષ ૪, ચીઢિયા
ચીઢ, સ્ત્રીં ગુસ્સો લાગવો તે, ચિઢાવું તે ૨ સ
સહેજ સહેજમા તપી જવાની-ઉશ્કેરાવાની જે
ટેવ તે ૩ બળતરા, કટાળો
ચીઢવવું, કિં (સં) ગુસ્સે ડરવું ખીજવવું, પજવવું
ચીઢવું, કિં (સં) ખીજવું રીસ ચઢાવવી, કટાળવું
ચીઢિયા નં ગુસ્સો બતાવવો તે, દાતિયા
ચીઢિયુ, વિં સહેજ સહેજમા રીસે ભરાય તેવું,
ખિખનાર ૨ નં છલુકો, દાતિયુ
ચીઢિયલ, વિં ચીઢિયુ
ચીલુ, સ્ત્રીં સ્ત્રીની કોટનું એક જાતનું વરેણું
૨. ચાવરાના નેકા આગળની કરચલી ૭ પ ખી
ઓનો ખોરાડ
ચીણ, નં એક જાતનું જમીન ખોદવાનું હથિયાર
ચીણવું, કિં સં ચીણ દેવી ૨ કણે કણે ખાનું
ચુગવું [જાસમા ગંધીતે ખવાય છે
ચીણા, પું એક જાતનું અનાજ એના તાદળા કાઢી
ચીત, નં કુસ્તીનો એક દાવ

ચીતણિયો, પું સોના રૂપા ઉપર ચિત્ર કામ કરનાર
ચીતકુ નં ચિત્ર, મન, લક્ષ
ચીનરવું, કિં સં ચિત્ર કાઢવું-દોરવું, આલેખવું
૨ જેમ તેમ લખી કાઢવું, ધસરડી વાળવું ૩ ધણી
જગાએ કહી વળવું, નોતરવું [ત્રાસ, કટાળો
ચીતરી-ળી, સ્ત્રીં કપારી, કણકણો, મુગ. ૨
ચીતરો, પું વાધની એક જાત, ચિત્તો ૨ ચિત્રક, એક
જાતનો છોડ. [યાદ કરવું
ચીતવું, કિં (સં) ધારવું, કલ્પવું ૨ ઇચ્છવું,
ચીતળી, સ્ત્રીં ચીતરી, જુઓ
ચીત્કાર, પું ચીસ, સીત્કાર
ચીતળ-જો, પું એક જાતનો ચિત્રવિચિત્ર સાપ, જે
થોરનું દૂધ પી રહે છે ૨ સ્ત્રીં ચપડી પહોળી
બગડી પાટલી ૩ લાકડાની ફાયર, કમકાળ ૪.
એક જાતનું સ્ત્રીઓની કોટનું ચીપ જેવું વરેણું
ચીન, નં એ નામનો એક દેશ
ચીનગારી, સ્ત્રીં તણખી, સ્ટુલિંગ ચીનગારી મકતી
-ઉશ્કેરવું, સળગાવવું
ચીનગી, સ્ત્રીં તણખારી, તણખો
ચીનવું, કિં સં ઓળખવું, જાણવું
ચીનાશુક, નં (સં) ચીનનું રેશમી કાપડ.
ચીનીકામ, નં ચીનમા થતું કાચનું કામ. ૨
ચકમક મિશ્રિત માટીનું કામ
ચીનીખાનું, નં ચિનાઈ કામ ભરેલું હોય તેવું સ્થળ
ચીપ, સ્ત્રીં લાકડા, વાસ, ધાતુની લાખી પણ
જરા પહોળી પાતળી પટ્ટી
ચીપડા, પું આખનો મેલ, પિયો
ચીપટી-ટો, સ્ત્રીં, પું ચપટી, ચપટો ૨ ચોમટો
ચીપવું, કિં સં ડપડાની કહી કરવી, પાટલી
ડરવી ૨ ધાર્યા પ્રમાણે થાય તેમ પહેલેથી જોડવું
૩ ચોળી ચોળીતે લાણ કરવું (વાત)
ચીપાસોનું, નં ઉચા ટચનું સોનું, કુંદન
ચીખડી, સ્ત્રીં ચપટા નાકનું એક પક્ષી, ધુવડના
ધાટનું નાનું જાનવર
ચીખડું, વિં ચપડું, ચીણ [હોય તેવું
ચીચુ, વિં જેવું નાક બેસી ગયલું- ચપડું હોય
ચીલકુ, નં એક જાતનું શાક, આરિયુ, મોટી કાકડી.

ચીમટી, સીં ચીપટી, ચુટી, ચપટી
 ચીમટો, પું ચમટો, ચીપિયો ૨ ચુટલો
 ચીમડ, સીં એક જાતના છોડ એની શીંગા-
 માંથી બી નીકળે છે તે ચીમડ (દુ ખતી આખમા
 ભરણુ ભરે છે)
 ચીમડી, સીં જુવાર બાજરીના નાણુક છોડવા
 ચીમની, સીં (અં) ધુમાડિયુ, ધુણી જવાનુ,
 પોણુ ભુંગળુ
 ચીમળાવુ, કિં સં કરમાવુ, નિસ્તેજ થવુ, સુકાઈ
 જવુ ૨ મનમા બળ્યા કરવુ ઠ. ઝુરવુ, તવાઈ જવુ
 ચીમાવુ, કિં અં મનમા બળવુ ૨ છુપાઈને
 તાકાને જોવુ
 ચીરમુઠ, વિં બતી. (સુરત)
 ચીર, નં (સં) બીને પહેરવાનુ ઝીણુ રેશમી લુમકુ
 ૨ સીં ચીરી, કકડી ૩ ફાક, તરડ, ૪ વદકલ
 ચીરડાં, નં ગરાસિયા ફે, પટેલે બીજાને વેચી
 દીધેલા જમીનના કકડા તે પૈસા પડાવવા
 ચીરવું, કિં સં ફાડવુ, કકડા કરવા, ૨ ખૂબ
 ચીરાવવું, કિં અં ફડાવવુ, કપાવવુ ફાડ
 ચીરિયુ, નં અથાણાનો કકડો ૨ ચીરી, કકડો,
 ચીરી, સીં ચીર, નાની ફાડ
 ચીરો, પું મોટો લાખો કકડો, ફાડ ૨ ફાટ, તડ
 ૩ લુગડાનો પટકો ૪ ઘાટ, કિનારો
 ચીલ, સીં એક જાતનો છોડ ૨ સમડી ૩ ચીક
 ચીલખત, નં કવચ, બખતર
 ચીલો, પું ગાડા વાટ, ધરડ ૨ જાહેર માર્ગ,
 રસ્તો, રિવાજ, શિરસ્તો ચીલે પડવુ-રાગે પડવુ,
 રસ્તે પડવુ, રીતમા આવવુ, ધરડમા પડવુ 'હવે
 એ કુટુંબનો સસાર ચીલે પડયો "
 ચીવટ, સીં કાળજી, પરવા ચાનકે [બૌદ્ધ શિક્ષુ
 ચીવર, નં વસ્ત્ર, લુમકુ ૨ ચીર, વસ્ત્ર. ચીવરી-
 ચીસ, સીં તાણીને પાડેલી તીણીખૂણ, કાકિયારી
 ચીસ ખાવી-ખો ખૂલવી, તાસી જવુ
 ચીમું, વિં ચોળા ચોળા-વિચારી વિચારીને કામ
 કરનાર, ચીકણુ, દોઢડાચુ ૨ કબુસ, બખીલ, કપણુ.
 ચુંક, સીં ખીલી, નાનો માથાવાળો ખીલો. ૨
 ચીના નાકનું એક ધરણુ, જડ, ચુની. ૩. ચળ,

ચાકડી, પેટનો દુખારો
 ચુ ખળુ, વિં મદદ દિવુ, ઝાખુ દેખનાર, ચુ બળુ.
 ૨ આધળુ, ધુધળુ
 ચુ ગલ, સીં મડડામણુ, કબજો. ૨ છટકુ. ૩.
 સાણસો, પેચ, સકચે. ૪ પક્ષીઓના લાખા આગળા.
 ચુંગા, પું દાવ, પેચ, કબજો, સકડામણુ.
 ચુ ગી, સીં તમાકુ પીવાની નળી ૨ ચલમ,
 લુખિયુ ૩ કર, મુડી
 ચુ ચળું, વિં ચુ ખળુ, આવાગીચુ
 ચુંચી, સીં ધાધ, ધાન, સ્તન. ૨ સ્તનામ, ડિટડી
 ચુ ચુની, સીં એક જાતની ખાડ.
 ચુ ચુ, નં પક્ષીઓનુ બોલવુ, ઉદરનો અવાજ
 ચુટ, સીં ખરજ, વલુર, ચેળ.
 ચુટણી, સીં પસદગી, વીણી કાઢવુ તે ૨ નિયો-
 જન, પસદગીથી કરેલી નિમણુક
 ચુટલી-લો, સીં ચુટી.
 ચુટલુ, કિં સં વીણુવુ, ઉપાડી લેવુ ૨ તોડવુ,
 ખુટવુ, હુપવુ ૩ પીંજવુ, છુટ પાડવુ ૪ પસદ
 કરવુ, ગોધી કાઢવુ. ૫ સમારવુ, સુધારવુ, ચુ ટી
 ખાવુ—કરડવુ, ચટકા ભરવા ૨ ધણા જણે ઠપકો
 દેવો દુખી ખાવુ
 ચુ ટી, સીં ચીમટી, ચુંટલી
 ચુ થ, સીં ચુથારો, ચેળ
 ચુ થવુ, કિં સં હાથ ધાલી ડહોળી નાખવુ, ચેળવુ
 ફેદવુ ૨ જણવુ ચર્ચવુ ૩ બજ કરવુ. બગાડવુ
 ચુ થાચુ થ, સીં આમથી તેમ ચુ થા કરવુ તે.
 ૨ બારીક તપાસ, ફેદાફેદ ૩ ચર્ચા, વગોણુ.
 ચુ થારો (ડા), પું ચુ થાચુ થ, ડહોળ ડહોળા ૨
 ઘોટાળો, ખીચડો ૩ ગભરાટ, પચાતી. ૪.
 માસપિડમા થતી પીડા, દુખ (હાથ પચમા).
 ચુ થાણુ, નં ચુથારો, જુઓ.
 ચુ થાવુ, કિં અં ચુ થી નાખેલુ હોય તેવુ થવુ
 વેરણુછેરણુ થવુ ૨ પેટમા દુખ થવુ ગભરાવુ.
 જીવ બળવો, અકળામણુ થવી ૩ માસ પિડમા
 કળતર થવુ ૪ આમર જવી (સીની) ૫. ચોળાવુ,
 બગડવુ (લુગડા) ૬ ફેદાવુ, ચીરાવુ (ભાસ).
 ચુ થો, પું ગામો. ૨. લુગડાનો ફાડોવુરો કકડો,

ધાગો [ધરચોળ, કલગર
ચુદડી, સ્ત્રીં ભાતવાળુ રેશમી લુગડુ, ઘાટડી,
ચુવળુ, વિં પચપચી ચુ ખળી આખનુ, ચુ ખળુ
ચુધી સ્ત્રીં ખણુખોદ, ચાપાચીપ
ચુબક, પું (સં) ચકમક, અચસ્કાત.ર કળુસ,
બખીલ, દૃપણુ ૩ વિં ચુ ખન કરનાર, પોતા
તરફ ખેચનાર

ચુખન, નં (સં) ચુમી, ખોડી, બચી, સ્નેહના
હિમળકાથી ચૂચવુ તે ચુખન કરવું—મચી કરવી
ર અડવુ, સ્પર્શ કરવો

ચુખિત, વિં (સં) સ્પર્શ કરવું, અડકેલુ
ચુવાળ, પું ૪૦ ગામોનો જથ્થો તે (અમદાવાદ,
પાટણ અને કડી વચ્ચેનો)

ચુવાળા, નં ચક્ષમા આવવા તે, બહેતાળા
ચુવાળી-સ, વિં ચાળીસને ચાર ૪૪
ચુવાળુ, વિં ૪૪ ગરનો મણુ ગણાય તેવું તોલ.
ચુવાળો, પું મોટો ને જડો કામળો, ધાબળો.
ચુવોતર, વિં સિત્તેર ને ચાર [ર. ૪૪ શેરનું
ચુઓ, પું ઉદર, મ્પક ૨ નાળિયેર, ઈં નો તાપ
દષ કાઢેલો અર્ધ

ચુકતેહિસાખે, અં પુરેપુરૂ, ભરપાએ, બાકીવગ.
ચુકવણુ, કિં સં ભુનવવુ, ગોથુ ખવરાવવુ,
ર ટાળવુ ચોગવવુ, ઉડાવવુ (નજર) ૩ નિવેડો
લાવવો, ફેસયો કરવો, નિકાલ કરવો ૪ નાણા અદા
ઢરવાં લેણુ દેણુ પનાવી દેવું [ફેસલો

ચુકાદો, પું નિકાલ નિવેડો, છેવટ ૨ હુકમનાચુ,
ચુકાવવું, કિં સં ચૂકવવુ, ભુઓ
ચુકો, પું એક જાતની ભાજી
ચુગડી, સ્ત્રીં ચપટી ૨ પગફૂલ, છતીટિયા, જોટવા
ચુગલી, સ્ત્રીં ચ્યાડી, પીઠ પાછળ નિદા કરની તે ર રાવ
ચુગલી ખોર, વિં (ફાં) પુડ પાછળ ચ્યાડી-નિદા
કરનાર, ચાડિયો

ચુડગર, પું ચુડા ચુડી વહેરનાર-ઉતારનાર
ચુડાઉતાર, વિં ચુડીની પેઠે એકથી એક નાનું
હોય તેવું [વાની ક્રિયા તે
ચુડાકરમ, નં પતિના મરણ પછી ચુડો ભાગ-
ચુડાનાન, નં હેવાનન, સોભાચ્ય.

ચુડી સ્ત્રીં સ્ત્રીઓને હાથે પહેરવાનું બલૈયુ. ર.
ગોળ કડા જેવો ઘાટ [ફિડવી તે.
ચુડીકર્મ, નં ધણીના મૃત્યુ પછી સ્ત્રીએ ચુડીઓ
ચુડેલ, સ્ત્રીં ડાકણ, વત્રી, એક ધણુજ બિહા-
મણુ સ્ત્રી ભૂત ૨ દુષ્ટા, કૂર સ્ત્રી ૩ બદશિકલ-
ને ખગાચ સ્વભાવની સ્ત્રી, કુબળ
ચુડો, પું સ્ત્રીઓને હાથે પહેરવાનો ચુડીઓનો
સટ ચુડો પહેરવો—નામર્દ બનવું ૨ સ્ત્રીએ નાતર
કરવું, ધર ઢરવું.

ચુણુ, સ્ત્રીં ખોરાકની શોધ (પક્ષીની)
ચુણી, સ્ત્રીં બાયની કરચલીઓ, ચીણુ
ચુનખડી, પું ચુનો ફેડવાનો કાઢરો, મરડિયા
ચુનવણી, નં ચુનાનું પાણી
ચુનારો, પું ચુનો પકવનાર ૨ ચુનાથી ધોળ-
નાર, કડિયો [નું મજબુત ચણુતર
ચુનાગચ્ચી, વિં ચુનાના ફેલની જમાવટ, ચુના-
ચુનાળવો, પું ચુનો ધાલવાની ડખી.
ચુનાળુ, વિં ચુનો દીધેલુ, ધોળેલુ ૨ ચુનાનું
ચુની, સ્ત્રીં હીરાચ્છી, રત્નકણી ૨ ચુક, નાભુક કાટો
ચુનો, પું સફેદ પત્થરને ભઠ્ઠીમા પકવી કરેલો
ભૂકો ૨ અસત ખાદુ તે

ચુપાચુપ, અં છાનું માનું, ચુપચુપ, છાતપણે, નીરવ
ચુમાવુ, કિં અં ચુખન કરાવવું ૨ મરજી
વિરૂદ્ધ સહેલું, શોધને રહેલું, ચુમાધને-હારીને,
જખ મારીને, ગરબહિ ચધને

ચુમી-મખી, સ્ત્રીં ખોડી, ચુખન
ચુમ્ખોતેર, વિં ૭૪
ચુરાડો, પું ભૂકો, ભગાર, ૨ ચીરો, ફાટ, તરડ.
ચુરી, સ્ત્રીં ચુરો, ભુકી, પિટ.
ચુરેચુરા, અં ભુકા જેવી હાલત, કડકેકડકા
ચુરો, પું (સં વ્યૂર્ણ) ભૂકો, છુદો, જે ભગાર
ચુલડી, સ્ત્રીં નાની ચુલી
ચુલખુલિયુ, વિં રમતિયાળ, મોજાહુ
ચુલાશગડી, સ્ત્રીં ચુલા તરીકે વપરાય તેની
શગડી. ૨ હમેશ જેને માટે સંતાપ થાય તે.
ચુલેતર, નં એક જાતનું પક્ષી
ચુલેતરો, પું મુડો

સુલો, પુ. (સં. ચુલ્લી.) જેના ઉપર રસોઈ કરવામા આવે છે તે ધાતુ-માટીનો બનાવેલો ઘાટ મોટી શગડી, ચુલ્લામા પડવું-દેવતામા પડવું, બળી મરવુ ર કાળુ કરવું, ફાવે તેમ કરવું ચુલ્લામાંથી નીકળી હોલામા પડવું—એકથી બીજી વધારે મુશ્કેલીમા આવવું, ધરના બળ્યા વનમા ગયા ચારે વનમા લાગી લાલ્લ, ચુલ્લા શગડી સળગવી—અત્યંત ચિતા થવી, કાળજી બળવું, ચુલ્લામા નાખવું—દૂર કરવું, દીસ્તું કરવું (તિરસ્કારમા.) ચુલ્લામા પેસવું—રસોઈ કરવી, રાધવું “વહુ તો શ્રીમતની છોકરી, તે વળી ચુલ્લામા પેસવાની કે?” ચુલ્લામા તો બિલાડા આળોટે છે—ચુલો ઠડોજ છે, રસોઈની તૈયારી કંઈજ નથી, ચુલો કુંકવો—રાધવું ચુલ્લા અ બોટ કરવો—એઠવાડ કાઢી ચુલો લીંપી પર વારવું. ઘેર ઘેર માટીના ચુલ્લા—મધે સરખું છે, દરેક જગ્યાએ એવું એજ

ચુવાચ દન, નં. વસેલી ઢીલી સુખડ (ચુવા એ એક સુગંધિત દ્રવ્ય છે તે ચદન વગેરે સાથે વપરાય તે)

ચુલો, પુ. (સં. ચુ—ટપકવું) અપરામાથી પાણીનું ટપકવું તે, જે ઠેકાણેથી પાણી ગળે તે ર નાળિયેરની કાચલીનો કાહેલો અર્ક ૩ તેલ ધૂપેલનો કુંવો, ડહોળો, રગડો. ૪ ઉદર સો સો ચુવા મારી મીનીબાઈ પાટે બેડા—બણા પાપ કરી પછી સાધુતા બતાવવી તે

ચુસ્ત, વિ. (ફાં) કાઈ મતને હકથી વળગી રહેલું, આગ્રહી, પ્રયત્નવાન

ચૂં-ચૂંચૂ, અ. પક્ષીઓનો થતો અવાજ

ચૂક, સ્ત્રી. નાના બીલો “ચૂક મારવી” ૨, એક જાતનો નાકનો કાટો, જડ ૩ આડી સૂળ પેટમા ખુચે એવું જે દુખ થાય છે તે ચૂક આવવી—આનાકાની કરવી, કટાળો થવો, ૨ વાકું પડવું નાખુશ થવું ચૂક મટાડવી—મનકામના પૂર્ણ કરવી

ચૂઈ, સ્ત્રી. ઘાસેદ્રિય ૨ પક્ષીની ચાંચની નીચે લલકારી માંસની ઝુન. ૩. માછલીના દમ લેવાના કલ્પ, કુકો

ચૂક, સ્ત્રી. બૂલ, દોષ, ખોટ. ૨ તકાવત ૩ ભ્રમ, મતિવિભ્રમ, ખોટાણું. ૪ વાક, કસુર, અપરાધ, ૫ અશુદ્ધિ, ગળતી ૬ ગફલત, વિરમરણ

ચૂકણ, પુ. દરજી, સર્પ, મેરાઈ (લાલ)

ચૂકર, પુ. હલકામા હલકો ચાકર; ચાકરનો પણ ચાકર તે “ચાકરને ઘેર ચૂકર બણા ને તેને ઘેર પેજખાના”

ચૂકવવું, કિં. સં. ભુલાવવું ર લેણુ દેણુ પતાવી દેવું ૩ ઉડાવવું, ચોરવવું ૪ નિકાલ કરવો, તોડ કાઢવો

ચૂકવું, કિં. અ. (સં. ચુ-પડવું.) વિચાર હિસાબમા ગફલત કરવી, ભૂલવું, વિસરવું ૨ ફેસલો આપવો, તોડ આણવો, ફડચો થવો ૪ બધામા કસર કરવી ૫ ધારેલા નિશાનથી આધુ પાછું જવું ૬ તક ખોવી ‘અણિ ચૂગો સો વરસ જીવે’ ૭ આડું અવળું ખસી જવું

ચૂગડો, પુ. મોટીની સેરોની પોટલી

ચૂગણી, સ્ત્રી. પક્ષીઓનો ખોરાક, ચણ

ચૂગલ, સ્ત્રી. (ફાં) ચાડી, નિદા

ચૂગવું, કિં. સં. ચાચથી વીણી ખાવું

ચૂટકી, સ્ત્રી. ચપટી, આગળાથી વગાડેલી ટીચ-કારી, ટીચકી. ‘રામ મદીરમા મિરાબાઈ નાચત, તાલ બખવત ચૂટકી’ ૨ લવ ચોડક, ચપટી.

ચૂટકો, પુ. (હિં) ચોપ્રમા બણો મર્મ બતાવ્યો હોય તેવું, ડંકે ભાષણ; ચાખખો ૨ જાદુ, દુચકો ૩ ચોડક, લેહેજો ૪ લવ, જાંટો. ‘રગના ચૂટકા, ચૂડલો, પુ. ચુડો [કુડા ન હોય.]

ચૂડ, સ્ત્રી. ચુડાના ઘાટનું સોનાફાનું વિધવાઓ પહેરે છે તે ર એક જાતની મોટીની ચુડી (છોકરા માટે.) ૩ આટી, બીડ “સાપે ચૂડબેરવી” ૪ ફાસો, ફાદો પેચ

ચૂડગર, પુ. ચુડગર, બુઓ.

ચૂડકર્મ, નં. (સં.) સોળ સંસ્કારમાનો એક, નાના બાળકના વાળ ઉતારવાની જે ક્રિયા તે,

ચૂડકરણ, મુડન [ટાંચ ૩ મસ્તક.

ચૂડા, સ્ત્રી. (સં.) શિખા ચોટલી. રસિખર, ચૂડામણિ, પુ. (સં.) મુગટમાં જડેલો મણી; તર-

સેથીયુ, ૨ સૌથી ઉત્તમ પુરૂષ ૩ કાકમાચીનું
ફલ. ૪ ચાક, વેણીનું ધરેણું [ચુટવુ
ચૂણુ, કિં સં કંઠી કરી ર ચુનવુ ૩ વિણુ,
✓ ચૂત, પું (સં) આખો, ફરી ૨ સ્ત્રીં સ્ત્રીની
મુલેન્દ્રય, ચોનિ.

ચૂતિયુ, વિં ચૂર્ષ, ખેવકુક ૨ હલકુ, માલ વગરનું
ચૂનચુની, સ્ત્રીં એક જાતની સફેદ ખાડ, ભુરુ,
ચુચુની

ચૂનવુ, કિં સં વીણુ, ચુટવુ ૨ પસદ કરવુ

ચૂધડો, વિં બખીલ, સમ, (કચ્છ)

ચૂન, પું ખોરાક ૨. ચુનો (કચ્છ)

ચૂપ, વિં શાન્ત, અવાજ ન સભળાય તેમ

ચૂપ, અં મુગ્ય ગહે, જાનુ રહે, એની મૂચના
બતાવે છે

ચૂપકી, સ્ત્રીં કંઈજ અવાજ કાઢવો નહિ તેની

હાલત, ૨ ચૂકલાન, મૌન, ચૂપકીદી. સ્ત્રીં ચૂપકી

ચૂપચાપ, અં જાનામાના, કંઈ પણ અવાજ ન કરતી

ચૂપવુ, કિં અં ધોચવુ, ખોસવુ, ધાલવુ

ચૂમવુ, કિં સં ખોડી લેની, ચુખન કરવુ,
બચ્ચી કરવી

ચૂર, સ્ત્રીં ચૂરો, ભુકો ૨ વિં તક્ષીન, ગર્દ

ચૂરણુ, નં (સં ચૂર્ણ) હરકોઈ ચીજનો ભુકો
તે, પિષ્ટ, લોટ

ચૂરમુ, નં ભોજનનો એક પદાર્થ, છુટો લાકુ

ચૂરવુ, કિં સં ભચરડી નાખવુ, ભુકો કરવો

ચૂરો, પું નાળિયુ, નહેળિયુ (કચ્છ) ૨ ભુકો

ચૂર્ણ, નં (સં) ભુકો, લોટ, આટો ૨ ચુનો

ચૂર્ણિકા, સ્ત્રીં (સં ચૂર્ણ-લોટ કરવો) જે
ગદ્યમા કવિતાની મતલબ સમજાવી હોય તે,

સાર, મહેપ, નાનુ ભાષ્ય ૨ ભુકો, રજ

ચૂલ, સ્ત્રીં મોટો ચુલો, તમાણ

ચૂલિયુ, નં શાક સમાગવાનું લાડડાનું જડેલું
હથિઆર, નાનો સુડો

ચૂલેતરો, પું ફેરીઓ કાપવાનું ઓળગ, સુડો.

ચૂલુ, કિં અં ટપકવુ, ગળવુ, ઝરપવુ (વાસ
જુમાથી-જાપગમાથી.)

ચૂસણિયુ, નં નાના બચ્ચાનું રમકડું, ધાવણી

ચૂસવુ, કિં સં (સં ચુપ-રસ ખેચવો)

ખેચવુ, તાણવુ, દાંતે પકડી ઓઠ વડે રસ ખેચવો.

૨ ધાવવુ ૩ નરમ કરવુ, તાવી નાખવુ,

ચૂસી ખાવુ—વિત વગરનું કરી નાખવુ, લોહી

ચૂસવુ—પજવવુ, વિતાડવુ

ચે કે ચૂ, નં ચે કે ચા, જરાપણ અવાજ
૨ વિરુદ્ધ કે સામુ ખોલવુ તે

ચે ગટ, વિં (મં) ધીમુ, ઠીલુ, ટાદું, મદ, ૨. ચીકણુ

ચે ચીં, સ્ત્રીં પતરાજ, ગર્વ ૨ વિરુદ્ધતા, આનાકાની

ચે ચે, સ્ત્રીં લવારી, બકબક, ૨, પક્ષીના બચ્ચાનું

ખોલવુ તે [ચે પે ચે વાત ચાલી છે]

ચે પે ચે અં માહેમાહે, કણોપકર્ણ “ગામમા

ચે ચે પે ચે સ્ત્રીં ઢચુપચુ, અચકાઈને ખોલવુ તે.

ચે દુ, પું દડો ૨ હાથીદાંતનો મળે [કરચલી

ચેણુ, સ્ત્રીં છજુદર ૨ ધાવરા અગળાના ઘેરની

ચે પે, સ્ત્રીં ચે ચુ, ગણુગણાટ, બડકાટ ૨ મામે

થવાની હીલચાલ, વિરુદ્ધતા

ચે, સ્ત્રીં ઢગલો ૨ ચેહ

ચેક, સ્ત્રીં (અં ચેક) પેઠી યા સરાફ ઉપર

નાણા આપવાની ચીટો, નાણા મળવાનો રકો, હુડી

ચેટક, નં (સં ચિત-જણવુ) વળગણુ મેલુ

ભૂત ૨ ગાડપણુ, ઘેલુ, તાન ૩ ચાનક, ખ્યાન

ચેટકી, પું જાડુગર, વાદી

ચેટી સ્ત્રીં દાસી, ચાકરડી (અત પુરની)

ચેડા, નં ગાડા, ઘેવાઈ ૨ ચાદવા, અડપણા

૩ છિદ્ર, દોષ

ચેડા, પું થવાની વાતનું આગળથી માનુમ પડવું

તે, ચેતવણી, ચેતા, ભવિષ્ય “મને તે વાતના

ચેડા આગળથી પહોંચ્યા હતા”

ચેણુ, નં ચેણુ, જુઓ

ચેત, સ્ત્રીં જ્ઞાન, મદાર હોશ, સુધ સ્મરણુ

ચેતન, નં (સં) પ્રાણુ જીવ, ચેતન્ય ઓળ, જીવન

શક્તિ ૨ તેજ, વીર્ય ૩ ખાતમી, સમજ

ચેતન, વિં સજીવ જીવવુ ૨ ચેતનાવાળુ

ચેતના, સ્ત્રીં (સં) પ્રાણુ, જીવ, ચેતન્ય ૨.

જુદિ, સમજશક્તિ, સ્મૃતિ ૩ અક્ષલ [જરાયેલુ

ચેતરડ, વિં દાધારેયુ, દગ વગરનું, વેલુ ૨

ચૈતનતા, સ્ત્રી (સં) ચૈતનત્વ, ચૈતન્ય
 ચૈતવણી, સ્ત્રી સચના, ઇશારો, ખબર ર ઉશ્કે-
 રણી ૩ તાકીદ
 ચૈતવણું, કિં સંસગગાવણુ, પેટવણુ ર ઇશારો
 કરવો, ખબર આપવી, સચવણુ ૩ ઉશ્કેરણુ,
 તેજ કરણુ
 ચૈતણુ, કિં અં સગગણુ, લાગણુ, પેટણુ “દેવતા
 ચૈતતો નથી” ૨ ઇશારતમા સમજી જણુ, જણી
 જણુ ૩ હોશિયારીમા રહેણુ, સાવધાન રહેણુ
 ચૈતા, પું ખબર, સચના, ઇશારત. (બહુવચનમા)
 ચૈતાવણુ, કિં સં સગગાવણુ, પેટવણુ ર ખબર
 કરતી, તાકીદ કરતી, ધમકી આપવી
 ચૈન, સ્ત્રી (ચૈતન) આરામ, કરાર, આશાએશ
 શાંતિ, ચિત્ત સમાધાન ર સુખ, આનન્દ, ગમ્મત.
 ૪ કરાર, કળ પ નિશાની, લક્ષણુ, ચિહ્ન
 ચૈનકાં, નં (સં ચિહ્ન) ચાળા, ર ચિહ્ન
 ૩ બહાના [વિનોદ
 ચૈનબાણ, સ્ત્રી મોજમઝા, ગરાગ, વિલાસ,
 ચૈનો, પું અભિલાષ લાલસા, રૂપહા ર કાળજી
 ચૈપ, પું (ફાં ચરપીદન) મગતી, દોષ, સસર્ગની
 અસર, સોખતની અસર ર દગ્દની અદરણુ પાણી,
 પડ, રસી ૩ અડકવાથી એકનો રોગ બીજને
 લાગવો તે ૪ પીડા હરકત, અડચણુ. ચૈપ
 કાઢવો—પીડા ટાળવી, નડતર દૂર કરણુ ચૈપ
 છોડવો—સોખત ટાળવી, છોડી દેણુ
 ચૈપણુ, કિં સં (ફાં) દાખણુ, નિચોવણુ ર
 ખોસણુ, ધોચણુ, રોપણુ
 ચૈપી, વિં ચૈપ લાગે તેણુ, ઉડણુ, ઝટ બીજને
 ચાચ તેણુ ર ચીકણુ, દોઢડહાણુ ૩ કૃપણુ, કળુસ
 ચૈપુ, વિં કૃપણુ, કળુસ, મખખીચુસ
 ચૈર, નં લાકડા ર (અં) ખુરસી
 ચૈરમેન, પું (અં) સભાર્પત, અખ્યક્ષ
 ચૈરચુંથ, સ્ત્રી ડાખા છેકવાથી પડેલો ડાખ, છેકાછેક
 ચૈરાગ, પું દાવો, બતી, જોત
 ચૈરીચેરી, સ્ત્રી કામ કર્યા બદલ ખુશીથી કંઈ
 આપણુ તે, લાચ, બક્ષીસ, પાનસોપારી.
 ચૈલકી, સ્ત્રી નાની હોશિયાર છોડી. ર દાસી.

ચૈલકો, પું નાનો છોકરો. ર ચેલો, દાસ
 ચૈલિયુ, નં તાજવાનુ પદ્મ
 ચૈલી, સ્ત્રી ઉપદેશ લેનારી આરત સાગિદ, શિષ્યા
 ચૈલીઓ, પું દેડનો સુતરનો કંદોરો (કચ્છ)
 ચૈલો, પું શિષ્ય, વિદ્યાર્થી, નિશાળિયો, માગિદ
 ચૈલો મુડવો-શિષ્ય કરવો ર છેતરણુ, ધૂતણુ
 ચૈવલી, વિં કાકણુમા ચૈવલી ગામ છે ત્યાં
 ચૈવણુ, કિં સં સેકણુ, ચપકા દેવાર કાંછણુ
 ખાનગીમા સારૂં યા ભુકુ કહેણુ, ભાંચેરણુ.
 ચૈષ્ટા, સ્ત્રી (સં) મસ્કરી, ઠોઠો, કાંઈ ખીખચ
 તેમ તેના ચાળા પાડવા તે, ટિખળ, હાસ્યવિ-
 નોદ ર નિદા, બદબોધ, અપમાન કરણુ તે
 ૪ સતાવણી, પજવણી ૪ ચાળા
 ચૈષ્ટાખોર, વિં (સં) નિદક, ચૈષ્ટાકરનાર
 ચૈષ્ટાળી, સ્ત્રી મળક, ચેકડી મસ્કરી
 ચૈહ, સ્ત્રી ચિતા, મડકુ બળણુ હોય તે આગ
 ચૈળ, સ્ત્રી ખરજ, ખજવાળ, કકુ. ર ઉતકડા,
 હોશ ૩ અજપો ૪ દાઢ, રીસ
 ચૈળવાળુ, વિં ખુજલીવાળુ ર હોશીલુ
 ચૈડકો, પું (ચરડકો) ફિર, કાળજી ર ખત,
 ચાનક ૩ ચીરો, ફાટ
 ચૈડવો, પું માટીનો લોટો, ઉલેચણુ
 ચૈતન્ય, નં (સં) જીવ, પ્રાણુ ર સમજ, જ્ઞાન.
 ૩. આત્મા ૪ પરમાત્મા બ્રહ્મ ૫ ચૈતના, ચૈત
 નપણુ ૬ બળ, પ્રતાપ, વિક્રમ, હેરાશ.
 ચૈતન્યઘન, વિં (સં) જ્ઞાનનો ભંડાર, અપૂર્વ
 શક્તિનો સમુદાય ર બ્રહ્મ
 ચૈત્ર, પું (સં ચિત્રા) (વિક્રમ) સવત વર્ષનો
 ૬ ફો માસ. (ચાલિવાહન) શાક વર્ષનો પ્રથમ માસ.
 ચૈત્રી સ્ત્રી ચૈત્ર માસનું “ચૈત્રી પૂર્ણિમા”
 ચૈત્ય, નં પાળ, હદ બતાવનાર પથર ૨ મોટો
 પાળિયો ૩ દેવાલય, મક, ૩. શ્રીદ દેરાસર.
 ચૈત્યવદન, નં (સં) દેરામા મૂર્તિની આગળ
 નમણુ તે (જૈન)
 ચૈચું. નં ખાટલાની દોરી-વાણુ.
 ચૈલ, નં (સં) વચ, કપડું.
 ચૈક, સ્ત્રી ખીક-ગભરાટથી એકાએક શરીરમાં

૩૫ થઈ આવે તે, આચકો, ધક્કો, ચમક.
 ચોક્કુ, કિં સં ભડકવું, ખીકથી-માડી ખમ-
 રથી એકાએક નેસમા ચમકવું, આચકો ખાવો,
 ખીવું, ઝમકવું ૨ અગ સકોચાવું, પાછું હકવું,
 શરીર એકાએક મરડાવું, ૩૫વું ૩ નવાઈ જેવું
 લાગવું
 ચોંચલું, વિં ઉજાજી, તોફાની ૨ ચુખળું
 ચોંચલા, નં નખગ, ચાળા
 ચોંટ, સ્ત્રીં [ચોટવું] કાચા અને ચિકણોપદાર્થ
 ખાવાથી અપચો થવો તે ૨ વનુર, ચુટ
 ચોટવું કિં અં ચીકણી વસ્તુએ ખીજ સાથે
 વળગી રહેવું વળગવું, ચોટવું, લાગવું
 ચોંટાડવું, કિં સં ચોરે તેમ કરવું, ચોડવું ૨
 વળગાડવું, લગાડવું [તે, બાચક.
 ચોટીઉં-યુ, નં પોચે હાથે લાડની ચુટિઓ લેની
 ચોંપ, સ્ત્રીં [કાં] ખત, ચાનક ૨ અં ઉતાવળ
 જલદી ૩ ટેસ, કળ ૪ દોલ વગાડવાની સળી, ડકો
 ઘા, સ્ત્રીં રામ, હોશ, સગર, ચવ ૨ લડુતા
 ભાવ આકૃત, અલખરો, ચોહ 'ખીડી પીવાની
 બહુ ચો છે
 ચોક, પું ચોરસ, ચોખ ડી આકૃતિ ૨ વાડા અથવા
 આગણામા થાપી લિ પી તૈયાર કરેલી જગા, આગણું
 ૩ ચોગાન ચોક્કું, વર બહારની ખુલ્લી જમીન
 ૪. ખુલ્લી જગામા-મેદાનમા ભરાતુ બજાર, ગુજરી
 ૫ ચારની સખ્યા એ ગુણવું તે 'છચોક (૬x૪)
 ૨૪ " ૬ ચારનો દાવ ૭ છોબ ધ-ફરસખ-
 ધીની ટાકા કુવાને લગતી જગા ૮ ચાર ટુકોનો
 મમવાય ૯ માથિયા ૧૦ ગ પુરી જે ચિત્રામણ
 ઝાઢવામા આવે છે તે, વેદી ૧૦ ધરચાર, ગભાણું
 ૧૧ દેવળનો ચોક, ચાચર, ૧૨ નિમિષ, પળ, ક્ષણ
 માતીએ ચોક પુરવા-હવાઈ કિલ્લા માધવા ૨
 મગળ કાર્ય કરવું, શુભ કરવું ૩ બહારથી ગોભા
 અથવા સ્નેહ બતાવવો, ઉપલક ભાવ દર્શાવવો
 ચોક, વિં ચોક્કસ, વશ, સ્થિર, દઢ
 ચોક્કું નં (સં ચતુષ્ક) ચાર લાડાનો ખના
 વેલો વાટ જેમા મારણા રહે છે તે ૨ ૩૫ નાટ,
 આકાર, ૩. ખોખુ, ધર 'સ્નેહનું ચોક્કું' ૪

માચો, માચડો, ઘોડી " પેલા ચોક્કા ઉપર ચોખ-
 ડીઓ ચોક્કો " ૫ યુક્તિ કળા, છુટો, ડરામત
 ૬ ચોડ ચોગાન, વર બહારની ખુલ્લી જમીન
 ચોક્કું ખેસી જવું-યુક્તિમર બધ ખેપતુ થવું
 સમય પ્રમાણે વટતુ થવું ૨ અનુકૂળ આવી
 જવું ચોક્કું ખેસાડવું-મધખેસતુ કરવું, ચોક્કી
 દેવું ૨ વિવાહ કરાવવો, મેળ મેળવવો
 ચોક્કા નં પુરૂષના કાને પહેરવાના મોતીવાળા
 વાળા ૨ ચાર ચારનો સમુદાય તે
 ચોક્કિયુ નં ચોક્કી ભાતનું સ્ત્રીઓને પહેર-
 વાનું વસ્ત્ર, (રેશમી અથવા મુતરાઉ)
 ચોક્કી, સ્ત્રીં એક લીટી ઉપર ખીજ લીટી દોર-
 વાથી ચાર ખૂણા પડે તેવી નિશાની x, + કુલી,
 કુદડી ૨ એની પાડેલી ભાત. ચોક્કી ભાતની
 છીટ ' ૩ ચારનો સમુદાય, ટોળી, મડળી ' ચડાળ
 ચોક્કી ' ૪ પાણી ઢાળવાનો પાળવાળો ઢાળ
 પડતો ખાળ ૫ ચાર યુગનો સમુદાય, મન્વન્તર
 'ચોદ ચોક્કી રાજ મિલે પણ તૃણ્યકો નહિ પાર'
 ૬ ભાત, સળ, ૭ ખુણ, ચિહ્ન, નિશાની ચોક્કી
 મૂકવી-ખોડુ ઠરાવવું, રદ કરવું ૨. ગેરહાજરની
 નિશાની કરવી ચડાળ ચોક્કી-લુચ્યાઓની
 ટોળી, સોનેરી ટોળી
 ચોક્કું, નં ઝાને વાલવાનું એક જાતનું વરોણું
 ૨ મોનાની ખેવડી ડડીનો વાળો, કુડળ ૩ ગાડા
 ઉપર માન ભરવા મૂકવામા આવતું લાડડાનું ચોક્કું
 ૪ ઘોડાના મોમા લગામનો જે લોહાનો ભાગ
 ધાલવામા આવે છે તે ૫ લગામ, અકુશ, " એના
 મોને ચોક્કું નથી " ૬ રેશમના ભરતની એક
 તરેહ ૭ ચાગનો સમુદાય, ચોસરિયુ [૨ ચકલ
 ચોક્કવટી, સ્ત્રીં જ્યા ચાર રસ્તા મળે છે તે સ્થળ
 ચોક્કુ, કિં સં ચોક્કુ, ચમકવું, ૨ ભરવું, લાણ
 પહોળું માપવું " માડવો ચોક્કો " ૩ ઉભું
 કરવું રોપવું
 ચોક્કસ, વિં [સં ચોક્ક] નક્કી, ખાતરીનું
 ૨ સાવધાન, હોશિયારીથી વર્તનાર, ચતુર, ૩
 યથાર્થ, બરોમર, ખાસ ૪ નિસશય, નિશ્ચય,
 નિશ્ચયાત્મક ૫ ફલાણુ, અમુક ૬ ખણ ખોખ-

વાળુ ચોકસ કરવું—નક્કી કરવું, ખાતરી કરી
 લેવી ૨ ઠરાવવું ચોકસ કરવું—નક્કી થવું ચોકસ
 રહેવું—સાવચેત રહેવું, જાગ્રતીમાં રહેવું
 ચોકસાઈ, સ્ત્રી૦ બારીક તપાસ, તજવીજ ૨ ત-
 હાસ, ખબરદારી, મલાળ, હોશિયારી
 ચોકસી, પુ૦ સોનારૂપાનો કસ કાઢનાર ૨ સોના
 રૂપાનો ધધો કરનાર [તપાસ
 ચોકસી, સ્ત્રી૦ ચોકસાઈ, સાવધાની, ખબરદારી,
 ચોકીઆટ, પુ૦ ચોકી કરનાર, રખવાળ
 ચોક્યાટી, સ્ત્રી૦ મકતો, દાણુ ૨ રખેવાળી
 ચોકિયું, વિ૦ બે ઉપરાત મળદો વળગાડી બોડેલું
 ચોકી, સ્ત્રી૦ સભાળ, રખેવાળી, તપાસ રાખવી
 તે ૨ જ્યાં સરકારી સિપાઈઓ રહેતાહોયતે સ્થળ,
 ચાવડી, ચણતરો, દેવડી, ગેટ, ફાટ 'તેઓ
 મારામારી કરી ચોકી ઉપર ગયા' ૩ જ્યાંથી
 મધળે દેખરેખ રખાય તેવું સ્થળ, ચાવડી ૪
 એક જાતનું ચોરસ તખતીનું ધરેણું ૫ ટોલ-
 જકાત લેવાનું સ્થળ ૬ નાની બાજક
 ચોકીદાર, પુ૦ રખવાળ, ચોકી કરનાર
 ચોકીપહેરો, પુ૦ પહેરો ને ચોકી કરવી તે,
 જાપતો, સખત તપાસ
 ચોકીવાળો, પુ૦ રખવાળ, શેન ફરનાર સિપાઈ,
 ચોકો, પુ૦ ચાર ખુણાવાળી જગા ૨ રસોઈ
 કરવા માટે જાણુ મટોડીથી સિ પેલી જમીન, રાધ-
 વાની જગો ૩ અખોટ, જાણુ મટોડીથી સિ પી
 જમીન પવિત્ર કરવી તે ૪ મરનારને સુવાડવા
 માટે સિ પી તૈયાર કરેલી જમીન, મરણુ પથારી
 ચોકે નાખવું—મરણુ પથારીએ સુવાડવું, બોચે
 નાખવું ચોકો કરવો—રમોઈ કરવાની જગા કરવી
 ૨ મરનારને સુવાડવાની જગા કરવી ચોકો
 વાળવો—ગોટાળો વાળવો
 ચોખ, સ્ત્રી૦ સ્વચ્છતા ૨ ચોખવટ, સ્પષ્ટતા.
 ચોખડિયાટ, વિ૦ ચોકખુ, ઉત્તમ વર્ણના બાધામાં
 આવે તેવું, વડાળવિનાનું
 ચોખડ, વિ૦ ચારે સરખા બાગવાળું, ચોરસ,
 ચતુષ્કાણુ ૨ વિશાળ, પહોળું ૩ ચારે ખડવાળું.
 ચોખડુ, વિ૦ ચોરસ, ચારે સરખા ખુણાવાળું,
 ૪૨

૨ ચારખડવાળું
 ચોખળું ન૦ આસપાસના ગમડાનો જથ્થો તે
 ચોખવટ, સ્ત્રી૦ સ્પષ્ટતા, ચોકખુ કહી દેવું તે
 ૨ સાચવટ, ધાનતદારી
 ચોખા, પુ૦ (સ૦ ચોક્ષ-ચોકખું) ડાગરમાંથી
 છોડા જઈ બાકી જે ધાન્ય રહે છે તે, તકુલ
 ચોખા ચઢાવવા—સેવા—ખુશામત કરવી ચોખા
 ચોઢવા—ડકુનો ચાલ્લો કરી ઉપર ચોખા
 ચોટાડવા ૨. આશીષ દેવી, બહુ વાંચવું ચોખા
 મકવા—નોતર માગી લેવું ચોખા નાખવા—ના
 તર કરવું ૨. બોળો ભરવો સીમતનો મસ્કાર
 કરવો ચોખાપુર—એક ચોખા જેટલું (વજનમાં),
 ૨ ચોખા જેટલી લબાઈ ચોખાભર—ચોખા
 જેટલું. (વજનમાં) ૨ હમારે ઘેર ઘેર ચોખા
 મૂકવા—ઉમરે ઉમરે ફરવું, વર ઘર ભટકવું ચોખા
 ખાવા—ખારસુ ખાવું (કોળી વાવરીની ગાળ).
 ચોખાની, સ્ત્રી૦ એક જાતનું ભાતીગર લુગડું
 ચોખાઈ, સ્ત્રી૦ પ્રમાણીકપણું, નેકી, સાચવટ, ૨
 સ્વચ્છતા
 ચોખાળવું, કિ૦ સ૦ સાફ કરવું, વીંછળવું, માજવું
 ૨ ચોકખુ કહેવું, ખુલ્લે ખુલ્લું કહેવું ૩ મો સાફ
 કરવું, કાગળા કરવા
 ચોખુણું, વિ૦ ચાર ખુણાવાળું, ચોરસ,
 ચોખુટ, વિ૦ ચારે ખુણા, ચારે બાજુ, દિશા ૨.
 ચારે ખુણા—દિશાની મર્યાદાના નિશાનવાળું
 ચોક્ષાઈ, સ્ત્રી૦ સ્વચ્છતા, સુધડતા, ૨ પ્રમા-
 ણિકપણું, સાચવટ, ધાનતદારી ૩ પવિત્રપણું.
 ચોક્ષુ વિ૦ સ્વચ્છ મેલ—કચરા વગરનું, નિતર,
 નિર્મળ. ૨ ખાધા વગરનું, ૩ નિષ્પાપ, નિષ્ક-
 લક, પવિત્ર ૪. શુદ્ધ, ખોડખાપણું, બુલસુક કે
 દોષ વગરનું ૫ ઉધાડું, ખુલ્લું, સ્પષ્ટ, પ્રસિદ્ધ ૬.
 નિર્વિદ્ધ, અડચણ—હરકત વગરનું, ૭ બેળ વિનાનું,
 શુદ્ધ ૮ ખડ, અસલ. ૯ શ્રેષ્ઠ, ઉત્કૃષ્ટ ૧૦. સાચું
 ૧૨ પ્રમાણિક. ચોક્ષો હાથ રાખવો—પ્રમાણિ-
 કપણું સાચવવું ચોક્ષુ કરવું—સ્પષ્ટ કરવું, ૨
 ગડચો ન રાખવો, પાછળથી બોલવાપણું ન
 રહે તેમ કરવું ચોકેણું રહેવું—સ્વચ્છ રહેવું ૨

પવિત્ર જીવગી ગાળવી ચોક્ષે ચોક્ષુ કહેવું-
જેવું હોય તેવું સાચું કહેવું ૨ ઉધાકું કહેવું
ચોક્ષુ ચણક-સાચું અને ખુલ્લું
ચોગઠ, સ્ત્રી, [ચોર+ગાઠ] ચોરીની આસપાસ
બાંધેલી દોરીની ગાઠ ૨ ચારે છેડે ગઠાવું તે, લગ
ચોગડો, પુ. ચારનો આકડો ૪ [નની ગાઠ
ચોગણ, વિ. ચારગણ, ચારે ગુણીને વધારેણ,
ચોગમ, અ. ચારે બાળુએ, ચારે તરફ [ફરતું
ચોગદમ, અ. [ફાં] ચારે બાળુએ, ચાર પાસ
ચોગાન ન. (ફાંચવગાન) ખુલ્લી જગા, મોડું મેદાન
ચોધડિયું, ન. ચાર નગારાનું વાજું જે ચાગ ચાર
વડીએ રાજમહેલમાં અથવા મંદિરમાં વાગે છે
તે, ટકારખાનું ૨ ચાર ધડીનો વખત, પ્રહર
“અમુક ચોધડિયામાં અમુક ગ્રહ સાર નરસુ ફળ
આપે છે” (અમૃત, કાળ, શુભ, ચળ, રોગ,
લાભ, ઉધોગ એ ચોધડિયાના નામ છે)
ચોધલો, પુ. ગામડાનો અમલદાર ૨ નાતનો
પટેલ, નાયક
ચોળવો પુ. વવિગ, ઇલાયચી તજ ને જયફળ
એ ચાર વસ્તુઓ જવાથી આવે છે તે ૨
ગરમ મમાલો
ચોટ, સ્ત્રી. વા, જખમ ૨ લપટ, ઝપટ, લાગ,
પટક ૩ પેચ, કાદો ૪ લાગ, દાવ પ એક જાતનું
જાડું, મારણ, ઉચ્ચાટન ૬ નિશાન “હજી એકે
મૃગ + + + ચોટમાં આગ્યો ન હતો” ૭ સફા-
ઈની તજવીજ-રીત (આપવા, કાપવા છ ની)
૮ નુકસાન, ટોટો ૯ ભારે ને ચીકણી વસ્તુ
ખાધાથી બાળકના પેટમાં દુ ખ ચાય છે તે ચોટ,
મળવિગર ૧૦ ઠોમો, મુક્કી
ચોટકું, વિ. ચોટી રહે તેવું, ખસે-જાય નહિ તેવું
ચોટણું, વિ. ચીડણું, ચોટી જાય તેવું
ચોટણું, ન. ચીકણું ગદવનાળું તે
ચોટલી, સ્ત્રી. માથા ઉપર વધારેલા વાળ
તે શિખા ૨ વસ્તુનો તતુમય ગુચ્છ તે
“નાળિયેરની ચોટલી” ચોટલી મતરની-છેત
ગુ, ગતુ ચોટલી હાથમાં આવવી-દાવમાં
આવવું, પેચમાં આવવું.

ચોટલો, પુ. આખે માથે વધેલા વાળ તે, વેણી
“સ્ત્રીને ચોટલો ને પુરુષને ચોટલી હોય છે” ચાર
મળે ચોટલાત્યા વાળે ચોટલા-ચાર સ્ત્રીઓ મળે
એટલે એક ખીજના છિદ્ર ખોળી લઈ ઉઠે
ચોટવું, કિ. અ. વળગવું, વળગી રહેવું, બાઝી
રહેવું, ૨ ચોડાવું ઉખડે નહિ તેમ થવું ‘પર-
ખીડીઉં હવે ચોટયું” ૩ લાગવું, નિષ્ઠા ખેસવી,
પસદ પડવું “વૈરાગ્ય ઉત્પન્ન થયા પછી યાત્રીનું
ચિત્ત કોઈ પણ વિષય ઉપર ચોટતું નથી”
ચોટવું, કિ. સ. નિશાન મારવું; તીર આબાદ
ચોટયું [ચોટી જવું
ચોટાવું, કિ. અ. નુકસાનમાં આવી પડવું ૨
ચોટાડવું, કિ. સ. ચોડવું, વળગાડવું
ચોટી, પુ. નિશાન મારનાર, ૨ સ્ત્રી. ચોટલી
૨, નાળિયેર ઉપરના રેસા ૩ રાશ, બળદને
બાંધવાનું દોરડું
ચોટાધ, સ્ત્રી. ચોરી, તરડરી, ચોટાપણું
ચોટું, વિ. ચોરી કરવાની ટેવવાળું ૨ વુચ્ચુ,
ચોડ, સ્ત્રી. ચોડો, વસ્તુઓનો જથ્થો [દગલખાજ
ચોડવું, કિ. સ. ચોટાડવું વળગી રહે તેમ
કરવું, વળગાડવું ‘કાગળ ચોડવો’ ૨ મારવું,
ઠોકવું “માગ દેખતા ખે સોટીઓ ચોડી કાઢી”
૨ ખેસાડવું, જડવું
ચોડાણું, ન. પહોળાણું, વિસ્તૃતતા, પતો
ચોડું, વિ. પહોળું, ૨ વિસ્તીર્ણ ૩ ચોવડું
ચોડો, પુ. એક ઉપર એક એમ મૂકી કરેલો જથ્થો,
ચોડણું, ન. ચાલો, ટીનડી, ટીલી ૨ ખાપ [ખડકલો
ચોડવું, કિ. સ. ચોડવું, જુઓ
ચોતરક-મેર અ. ચારે બાળુએ, ચોગમ, ચોમગ,
ચોતરીસ, વિ. ત્રીસ ને ચાર
ચોતરો, પુ. મોટો ચોટલો, ઉચી કરેલી ખેડક ૨.
પોવિસ ચોટી, ચણતરો, ચાવડી ૩ ચાલવાની
આસપાસ કરેલી ખેસવા જેવી જગા ૪ ૨ ગખૂમિ
પ મંદિરમાં કરેલી ઉચી જગા.
ચોતાર, વિ. ચાગ તારવાળું (વાજા) ૨ ચાર
તારથી વણેલું (ડપડું) [જાડું ડપડું.
ચોતારો, પુ. એક જાતનું ચાર તારનું વણેલું

ચોતાળ, વિં ચાર તાલ-ડોકવાળ (ગાયન)
 ચોથ, સ્ત્રી (સંચતુર્થી) મહિનાની શુદ્ધિ અથવા
 વદિનો ચોથો દિવસ, ચતુર્થી ૨ વદિ ચોથે કર-
 વાનુ વ્રત ૩ ચોથો હિસ્સો, ચોથાઈ ૪ ઉપ
 જનો ચોથો ભાગ, ચોથાઈ [ભાગ તે
 ચોથ, નં પગના કલ્લાનો પખિયારાનો નાનો
 ચોથાઈ, સ્ત્રી ચોથો ભાગ-હિસ્સો ૨ ચોથ, ખડ્ડી
 ચોથિયુ, નં ચોથો ભાગ ' ચોથિયુ રોટલો '
 ૨. નાના બાળકના મરણ પછી ચોથે દિવસે કર-
 વામાં આવતી ક્રિયા તે
 ચોથિયો તાવ, પું દર ચોથે દિવસે આવતો તાવ
 (ત્રીજે દિવસે આવતો તાવ તે એકત્રિયો)
 ચોથુ, વિં ચાર એ સંખ્યાનો ક્રમ બતાવે છે.
 ચતુર્થ ચોથો પાયો ન મળે-દગાધડા વગરનું છે
 ચોદવુ, કિં સં પુરૂષે સ્ત્રી સાથે મગ કરવો,
 બાથવુ, પ્રેરવુ, ચલાવવુ
 ચોદિશ, અં [સં] યોગમ, ચારે તરફ ૨
 વિં ચાર દિશાઓવાળુ
 ચોધરી, પું મુખ્ય ગાડીવાન, સારથી ૨ બગી
 ચારકનો હાકનાર ૨ સીમના રક્ષણને બદલે
 પસાયતુ ખાનાર ૪ ડુગરામાં વસનારી એક જાત.
 ચોધાર, વિં (ચોરધારા) ચારે ધારામાં વહેતુ.
 હોય તેમ ૨ પુષ્કળ, ખૂબ
 ચોધાર, વિં ચાર ધારવાળુ
 ચોધારે, અં સારી પેઠે, પોકપોક મૂકીને
 ચોધ, સ્ત્રી ઇચ્છા, ચાહ ૨. શોખ, ઉમંગ, ઉત્સાહ
 ૩. લાકડી, સોટો, છડી, ચોખ ૪ તથા નો વાસ
 ચોપણું, નં ચાર પગવાળુ ૨ નં જનાવર,
 પશુ, ઘેર [કબાલા
 ચોપચીની, સ્ત્રી એક જાતની ઓપધિ, ચીની
 ચોપટ, સ્ત્રી સોઠાની રમત ૨ સોઠા રમવાની
 બાજી ૩ ખારોપાટ
 ચોપટ, વિં ચારગણું ૨. સ્ત્રી બાજી
 ચોપડ, નં ઘી, તેજ ઇં ચીકણો પદાર્થ
 ચોપડું, કિં સં એક વસ્તુ ઉપર બીજી ચીકણી
 નરમ વસ્તુ લગાડવી. ૨ જિપવુ, ખરડવુ ૩. ચોળવુ
 લપડવુ ૪. ગાળદેવી, ભાડવુ

ચોપડા-ડુ, નં એથી વધારે પડ હોય તેવી રોટલી
 ચોપડી, સ્ત્રી બાજી ઉપર સીવી એકડા રાખેલા
 છાપેલા અથવા કોરા પાનાનો જથ્થો, પુસ્તક,
 વહી ૨ ચાર પડવાળી (રોટલી)
 ચોપડુ, વિં તેલીઉં, ચીકડુ ૨ ચાર પડવાળુ
 ચોપડો, પું લાખી મોટી ચોપડી (હિસાબ માટે
 રાખવામાં આવતી માથે બાધણી) ૨ વહી, દફતર.
 ૩ જમીન ખોતા નીકળતો કાળો ચીકણો માટીનો
 થર [ચુકિત
 ચોપણુ, નં બોય ટીપવાનુ લાકડુ ૨ સ્ત્રી કળ
 ચોપદાર, પું અધિકારીની આગળ છડી લઈ ચાલ-
 ચોપન, વિં ૫૪ [નાર, છડીદાર
 ચોપણુ, કિં સં ધોયવુ, અગુડા વડે કાદવમાં
 દાખવુ, વાવવુ, ખોસવુ ૨ કાંકવુ ૩ ઝુડી
 ખેસાડવુ, ટીપવુ
 ચોપાઈ, સ્ત્રી (સં ચતુષ્પદી) ચાર ચરણુ-
 વાળુ જે વ્રત તે એમાં દરેક ચરણમાં પદર
 પદર માત્રા અને ચાર તાલ હોય છે " જે કરી
 છદ બરામર જોય, અને ચુર લધુ અક્ષર હોય,
 તે તો છદ તણુ આ કામ, ચતુર કહે ચોપાઈ નામ '
 ૨ નં (મં) ગણેણી ૩ નાનો ખાટલો
 ચોપાટ, સ્ત્રી ચોપટ, સોગટા રમવાની બાજી ૨
 સુધારેલી જમીન ૩ અં ચતાપાટ.
 ચોપાનિયુ, નં ચારથી ઓછા નહિ એવા પાના
 વાળુ જે વર્તમાન પત્ર તે માસિક (દિમાસિક
 અથવા ત્રિમાસિક પણ હોય છે)
 ચોપાચા, પું એક જાતનું માત્રાવ્રત. દરેક ચર-
 ણમાં માત્રા ૨૮ હોય છે
 ચોપાચો, પું ખાટલો (સુરત) [ચારેપાસ
 ચોપાસ, અં (સં ચતુરપાસ) ચારેમગ,
 ચોપાળી, સ્ત્રી ક્યારકમાં નાળા કે ખાડામાંથી
 પાણી લાવવા માટે કરેલી એક કળા, એક જાતની
 પરનાળ, નાની ઢેકુડી, ઝીલુ
 ચોપાળો, પું ઝુલતો કડોડાવાળો હિચક; ઝોલો
 ચોફાળ, પું ચાગ ફાળ હોય તેવી પિછોડી, મોટી
 જાડી ચાદર ચોફાળ ચોદવો-પોક મૂકીને રોડુ,
 દેવાળું કાઢવુ

ચોરેર, અમ ચારે બાજુ જાળ, ચોગદમ
 ચોકુલુ, નમ ચોકડી x + *
 ચોકુલો, પુન પાન સોપારીઈમ મૂકવાની દાબડી
 ચોખ, સ્ત્રી (ફાં) નાની લાકડી, દડ ર છડી,
 ધાતુથી મહેલો દડ. ૩. તથુનો વચલો વાસ.
 ચોખલુ, કિંસમ અમતુ (કાઠિં) ર વાવલુ, રોપલુ
 ચોખદાર. પુન (ફાં) છડીદાર
 ચોખો, પુન નગારા અથવા દોલપર મારવાનો
 ડાડિયો, ડડકા ર ડકાના મારથી દોલપર પડેલુ
 નિશાન-સળ ૩ ધિજવાસી બાહ્યણની એક જાત
 ય ડામ, ચપકો પ છુદણુ, કાચવાથી પડેલા ડાધ
 ચોખા દેવા-છુદણુ છુદવા ર ઉના ઉના ડામ દેવા
 “શિલ સતોપના ચોખા દીધા વિના, જન્મ ને
 મરણનો રોગ વાધે”-જોખે [વાધ ગયેલુ
 ચોલીલુ, વિન શરમિદુ ચયેલુ, લુકુ પડેલુ, લજ-
 ચોમગ, અમ ચારે તરફ, ચારેકોર
 ચોમરિયુ, વિન ચારે છેડે પહેરેલુ
 ચોમાસુ, નમ (સ વ્યાતુર્માસ,) વરસાદ આવ-
 વાનો સમય, વર્ષાકાળ (આશાડ, શ્રાવણ, ભાદ્રવે
 ને આસો), ચાતુર્માસ
 ચોમુખુ, વિન ચાર મુખવાળુ ર ચોરસ
 ચોમેર, અમ ચારે તરફ, સઘળી બાજુએ
 ચોયણુ પુન ચોરણુ, લેધો
 ચોર, પુન (સ વ્યુર-ચોરવુ) વગર હકે બીજની
 મિલકત છાનીમાની લઈ જનાર, ચોદો, તરકર,
 દુગો ર પાગકાની વિદ્યાડળા છાનીમાની શીખી
 અને બીજને શીખવે નહિ તે “કસમ ચોર” ૩
 બીજને પટારી ફેસલારી તેનુ દિલ પોતા તરફ
 વાળનાર “ચિત્ત ચોર” ૪. લુટારો પ વિન ચુમ,
 છુપુ ‘ચોર બારણુ’ કાળોચોગ-ચોર કૃત્ય કરનાર,
 કાળુ ઈર્મ કરનાર ચોરનારને ચાર આખ-
 ચોરી કરનાર ધણી સભાળથી ચારે બાજુ નજર
 ગાખી ચોરી કરે છે ચોરનો ભાષ ગડી ચોગ-
 મોટી ચોરી કરનાર નહિ તો ખીસાકાતરુ પણુ
 ખરો ચોરનુ રણુ સીક ન ચડે-ચોરને પોટલે
 ધળની ધળ, ચોરી ધણીએ કરે પણુ પાપને લીધે
 ઉચુ ન આવે ચોરની મા કોડીમા મો ધાલી

રૂએ-ચોરની માથી પોતાનુ દુ ખ ઉઘાડુ ન પડાય.
 જાણીતો ચોર ધર ધાલે-જાણીતો હોય તેજ
 મોટી ચોરી કરે-કરાવે, ધરનો ભેદુજ મોટી ચોરી
 કરે ચોરને પોટલે ધળની ધળ-કગાધનો પૈસો
 ટકમ નહિ ચોર પેસવો-(શેરોગમા) રોગે પ્રવેશ
 કરવો, ધાણ પેસવો
 ચારઆમલી, સ્ત્રી એક જાતની આમલી
 ચોરખાનુ, નમ છુપુખાનુ, સય ર ચોરને ભરાઈ
 રહેવાની જગો
 ચારખાસુ, નમ ચોર મજતુ [દેવાનો આગળો
 ચોરખીલી સ્ત્રી છુપી ચુક-ખીલી ર બારણુ
 ચોરગજલુ, નમ ભાલમ ન પડે તેવુ રાખેલુ મજતુ
 ચોરગલી, સ્ત્રી છુપી ગલી, ચોગખાનુ, ચુમ શેરી
 ચોરગાઠ, સ્ત્રી છુપી ગાઠ, કરામતથી વાળેથી ગાઠ
 ચોરચખાર, પુન ચોર અને એવા જુગ્યા હરામખોર
 ચોરટુ, વિન ચોરી કરવાની ટેવવાળુ, ચોદુ
 ચોરણી સ્ત્રી લેધી, સુધણી [સુધાણુ
 ચોરણુ, પુન ચોયણુ, સાચળ આગળ ખુલતો લેધો,
 ચોરદાનત, સ્ત્રી મૂળથીજ છુપો-ખરાબ વિચાર,
 મનમા કપટ હોય તેવો સ્વભાવ
 ચોરખારી, સ્ત્રી નાની બારી, છુપો રસ્તો
 ચોરવિદ્યા, સ્ત્રી ચોરી કરવાની કુશળતા
 ચોરવુ, કિંસમ વગર હક કોઈનુ કષ લેવુ, હરવુ,
 હરણુ કરવુ ખાતર પાડવુ ર છુપાવવુ ૩ આકર્ષવુ
 ચોરસ, પુન ચારે બાજુ અને ચાર કાટખુણા
 સરખા હોય તેની આકૃતિ ર લખાઈને પહોળા-
 ઈએ ગુણેથી જે મખ્યા થાય તે. હોય તેવુ
 ચોરસ, વિન ચાર બાજુ અને ચાર ખુણા સરખા
 ચોરસો, સ્ત્રી ચોરસ આકારની તખતી ર સુના-
 ગુનુ એક ઓળર. ૩ સ્ત્રીઓને પહેરવાનુ એક
 જાતનુ વરેણુ ચોટી [બાજુનો કંકણ કડકો
 ચોરસુ, નમ ચોખ ડો કડકો ચાકુ, ચોસલુ ર. ૭
 ચોરસો, પુન એક જાતનો જાડો ચોરસ લુગડાનો
 કડકો, અગુચો (કાઠિં)
 ચોરાઉ, વિન ચોરાયેલુ, ચોરાઈ આવેલુ
 ચોરાણુ, વિન તેવુ ને ચાર, દહ
 ચોરાવણુ, કિંસમ કાષ ચોરે તેમ કરવુ, ચોરવામા
 ઉત્તેજન આપવુ

ચોરાણુ, કિંચં ચોરીમા જવુ, ખાતર પડવુ ર
છેતરાવુ, બુલાવો ખાવો, ઠગાવુ

ચોરાસી, વિં એશીને ચાર, ૮૪ ર સ્ત્રીંચોરાસી
જાતનો બ્રાહ્મણોને મમત્ર જમાડવા તે ચોરાસી
આસન-યોગાબ્યાસ સ બધી અથવા સ્ત્રી વિલાસ
સ બધી ૮૪ આસનો ચોરાસીના ફેરો-અવ-
તારોની ઘટમાળ, જન્મમરણનો ફેરો (ચોરાસી
લાખ અવતાર જીવને ધરવા પડે છે એમ કહે
છે તે ઉપરથી)

ચોરિયા, પું ગળાની બારી નજીકના માસપિંડો
ચોરિયુ, વિં હુટાર [દરિયાઈ ચોર, ચાચિયો
ચોરિયો, પું દરિયામા ચાલતા વહાણને હુડી લેનાર,
ચોરી, સ્ત્રીં (સં ચોરી) ચોરવુ તે, સ્તેય,
તપ્કરી ર ચોરનો ધધો ૩ ચોરાવુ તે ૪ ગુપ્ત
કામ, જાનુ-છુ પુ કાર્ય ચોરીનો માલ ચ ડાળે જાય
-ખરાળ રસ્તે મળેલો માલ ખરાળ રસ્તે જાય.

ચોરી, સ્ત્રીં માયર, લગ્ન વેદિકા, વર કન્યા પર-
ણવા જેસે છે તે મડપ

ચોરીચખાડી, સ્ત્રીંચોરી કરી અથવા જબરાઈથી
લઈ લેવુ તે [ચોરીચખાડી.

ચોરી ચખાડી, સ્ત્રીં ચોરવુ ને છિનાવવુ તે,
ચોરો, પું ગામમા સૌને ખેસવાની જગા ર
ચલુતરો દેવડી, ગેટ ૩ મોટો ઓટલો ૪ ખુલ્લી
જાહેર જગા, ચોકડું ૫ પાળિયો 'સતીનો ચોરો

ચોરાસી, વિં ચોરાસી, જુઓ

ચોલ, પું દક્ષિણ હિંદુઓનો એક ભાગ, તાનજોર
ર મછલ ૩ વલ્કલ ૪ વિં ચોળ, ઘણો લાલી-
વાળુ, કસુખી ભલક

ચોલાઈ, સ્ત્રીં ચોળી ર રાતા મળિયાની ભાજી
ચોવટ, નં ચાર રરતા જ્યા મળે છે તે જગા,
મેદાન, ચકલુ ર બજાર

ચોવટિયુ, નં ૫ ચે આપેલો ઠરાવ, લવાદી

ચોવટિયો, પું આજેવાન પુરુષ, લવાદી કરનાર

ચોવડું, વિં ચાર પડવાળુ, ચારધણુ [આસપાસ

ચોવાડ-ટ, અં બારેવાટ, ખુલ્લું, મેદાનમા, ગમે લ્યા,

ચોવાડ, વિં ચારે બાજુએ વાડ વાળુ "જેતર

જેતરે ચોવાડ ને બાજુડી જેતરે કોખાડ."

ચોવાડો, પું જ્યા ઢોર બકરા ચરતા હોય તે સ્થળ.

ચોવીસ, વિં ૨૪, વીસને ચાર

ચોલુ કિં સં ધોચવુ, ખોસવુ, રોપવુ (કાદવમા)

ચોબ્યાહાર, પું સૂર્ય આથમ્યા પછી અન્ન, પાણી

મુખવાસ ને સૂખડી એ ચાગ બધ કરવા તે વૃત

ચોશવુ, કિં અં ચૂસવુ, ખેચવુ, ચોપવુ

ચોશિયુ, નં ૨૪ના દાણા જેટલુ વજન.

ચોસટ-સેટ વિં ૬૪

ચોસર, સ્ત્રીં બાજી, ચોપટ ર ચાર દોરી વાળો

ગળચવો ચોસર ગુથવુ-રજનુંગળ કગવુ, કાગનો

વાધ ડરવો 'સાસુ મારી અર્થ સાપણુ, નજીક નાર

ઠગારી રે, ફલ પહેલા ચોસર ગુ થે, કેડ ન મેલે મારી.'

ચોસલુ, નં ચાકું, ભારે મચિયુ ર ચોરસ ઢેકું,

નકુ ચકવુ

ચોસિયું, નં ૧૬ મણુનું વજન. (ઝાલાં)

ચોહ, પું ચાહ, ભાવ, હવચ, ચડસ

ચોળ, વિં ચોલ, જુઓ

ચોળ, સ્ત્રીં એક જાતની શિંગો. [ચુથ, હિહાપોહ.

ચોળ ચોળા, સ્ત્રીં વાર વાર ચોળવુ તે, ચુથા-

ચોળવચોળ, સ્ત્રીં સંકલ્પ, મનની ચોળાચોળ

ચોળાવુ, કિં સં હાથેવતી ધસવુ, મસળવુ, રગડવુ.

ર ચુથવુ ૩ ચાપવુ, દબાવવુ ૪ બગાડવુ, કરચલી

પાડી ૫ લગડવુ, ચોપડવુ ૬ માલેસ કરવુ ૭

લખાવવુ, ચર્ચા કરવી, પેટ ચોળવુ-પેટ વ્યા-

વવુ-મસળવુ ર નકામો સતાપ કરવો રાખ

ચોળવી-સાધુ થવુ, અતિત બનવુ ર સમજુ બુખારી

ભિખારી બનવુ પેટ ચોળાને પીડા કરવી-દુ ખ

માગી લેવુ

ચોળા, પું (બહુવચનમા) એક જાતનું કઠોળ.

ચોળાઈ, સ્ત્રીં એક જાતની શિંગ, ચોળો

ચોળાચોળ-ળી, સ્ત્રીં હરેક વાત ચોળ્યા કરવી

તે, પિજવુ-ચર્ચાવવુ તે ર ગરબડ, ધાધલ, ચુથા-

ચુથ. ૩ સંકલ્પ વિકલ્પ, ગડભાગ

ચોળી, સ્ત્રીં (સ્ત્રીઓની) કચુકી, બાવવાળો

નાનો કબજો ચોળાઈ

ચોળો, પું અંગરખાનો કોઠો, ર કોષ પદા-

ર્થને પ્રવાહીમા ઉકાળી ચોળી કરેલું પેય, ખાડા

રસ, ખીચડીને પાણી કે દૂધમાં ચોળી કરેલું
પાતળું પેય કે ઉળગરો, ગિન્નાસા, ગભરાટ, ફિકર
ચૌદ, નં ૦ ચાર રસ્તા ઉપરનું બળગ, સોદો
વેચવા લેવાનું બહેર ઠેકાણું ગુજરી
ચૌદ વિં [ચતુર+દશ] ૧૪ ચૌદ ચોકડી રાજ્ય-
સતયુગ, ત્રેતાયુગ દ્વાપરયુગ, અને કલિયુગ,
આ ચાર યુગની એક ચોકડી, એવી ચૌદ ચોકડી
ચાલે તેવું રાજ્ય ચૌદ લુવન એક થવા-ગળખ
થવો, કેરવર્તાવો ૨ મહા મુશ્કિત પડવી, ચૌદ
રત્ન—ચંદ્ર, લક્ષ્મી, સુરા, માત મોનો ઘોડો,
કૌસ્તુભર્માણ, પારીજાતક ઝાડ, કામદુષા ગાય,
ધન્વતરી વૈદ્ય, ઐરાવત હાથી, પાચજન્ય શખ,
સારંગ ધનુષ્ય, વિષ, રત્ના અને અમૃત એ રત્નો
લક્ષ્મી કૌસ્તુભ પારિજાતક સુરા ધન્વતરી ચન્દ્રમા
ગાવ કામદુષા સુરેશ્વર ગજો રમાદિ દેવાંગના ॥
અથ મત મુલો વિપહરિ ઘનુ શલોડ
મૃત જ્ઞાત્રધે રત્નાનાતિ ચતુર્દશ ।
ચૌદમુ, વિં ૧૪ થતુ હોય તેવું
ચૌદમુ રતન, નં ૦ માર, પ્રહાર, શિક્ષા, ૨ અમૃત, સુધા
ચૌદલોક, પું ચૌદલુવન, જુઓ
ચૌદવિદ્યા, સ્ત્રીં વિદ્યાના ચૌદ ભાગ કરેલા છે
તે (ચાર વેદ, છ અંગ, પુરાણ મીમાંસા, ન્યાય
અને ધર્મ શાસ્ત્ર) ચૌદ વિદ્યા ગુણ બળ—સર્વ
ગુણ સંપન્ન
ચૌદ યમ, પું બિડયમ, બાલયમ, કુચરણ યમ,
નલયમ, સોમયમ, ધર્મયમ, મેતુર્યમ, અધકુરભ
યમ, દધિનૈયમ પરમસર યમ, વિકેદર યમ, કા-
લુયમ, ચિત્રગુપ્ત યમ, એમ મલી ૧૪ યમ છે.
ચૌદશ, સ્ત્રીં ૦ ૮ પખવાડીયાની ૧૪મી તિથી તે,
ચૌદક, વિં આશરે ચૌદ [ચતુર્દશી
ચૌર્ય, નં (સં ૦) ચોરી ૨ વિં છુપુ, છાનું
ચૌલ, નં (સં ૦) બાળકને પહેલવહેલા વાળ લેવ-
ગવવાની જે ક્રિયા તે
ચ્યુત, વિં (સં ૦ ચ્યુ-પડવું) પડેલું, ગરેલું, રથાન
બ્રષ્ઠ થયેલું, પતિત પદ ચ્યુ-પડોયી બ્રષ્ઠ થયેલું
અચ્યુત—પડેલ નહિ, નાશ પામે નહિ તેવું
ચ્યુતિ, સ્ત્રીં પાત, પતન. ૨ ખામી, દોષ કે
ડસર, અભાવ, ગળતી

છ.

છ, પું (સં ૦) ૧૮ મો મૂળાક્ષર સાતમો તાળુ
સ્થાની બંજન વર્ણ
છ, વિં (સં ૦ ૫૨) ૬ ૨ નિર્ભળ, સ્વચ્છ, કે
છવાળુ, 'છપગુ, છરસ છ ઝટુ'
છ, કિં અં મસ્ત અમ્ અને હો ધાતુનું વર્ત-
માનકાળમાં વપરાતું મળ છુ, છે, છીએ [ઉદ્ગાર
છ, અં છટ, છિ (અવગણના કે તુચ્છકાર દર્શક
છકડિ, નં છોકર, બાળક
છક, અં દિડમહ, સ્તંધ થયેલું હોય તેમ
છક, પું છકાના આકનો પાડો
છકછકાટ, પું આશ્ચર્ય, તાળુખી, અચબો, અચરતી
૨ ઝક, તોર મદ, અહઝાર, ગરૂરી
છકછકાટ, પું ભલકો, ઠાક ૨ ગર્વ, તન્મનાટ,
તોર, મદ [દેલુ. ૨ તોરી
છકછુછુ, વિં ભેળસેળ કરી ચુથી નાખેલું, ચક-
છકડી, -કુ સ્ત્રીં એક જાતની છવસ્તુનો જથો
છકડું નં જનો જથો જની થોકડી.
છકડો, પું (સં ૦ શકટ-ગાડુ) ગાડુ (ભાર ભરવાનું),
જળણ બેસી ગકે તેવું ગાડુ, ખટારો ૨ જનો જથો
છકબુક, સ્ત્રીં લુટકાટ (કચ્છ)
છકલુ-કી જલુ, કિં અં બહેકી જલુ, વહી
જલુ ન લેખવલુ, ફાટી જલુ ૨ મદથી હદની
બહાર બોલવું કે ધગવું, તૃપ્ત થવું
છકાય, સ્ત્રીં ૦ સાથે લાગા છ દિવસના અપવાસ (જૈન)
છકાય, સ્ત્રીં ૦ જાતના જલ (પૃથ્વીકાય, અપકાય
(પાણીના), તેઉકાય (અગ્નિના), વાયુકાય,
વનસ્પતિકાય, વસકાય -જૈન)
છકિયુ, નં છ બળદ જેડેલું ગાડુ. [મયેલું
છકેલ, વિં ફાટેલું, જકેલું, વહી ગયેલું હાથથી
છકડ, સ્ત્રીં ૦ તમાચો, ધોલ લપડાક ૨ જૂલથાપ,
ઠોકર, તુકસાન, છેતરામણ છકડ ખાતી—ધોલ-
લપડાક ખાતી ૨ ઠોકર ખાતી, ઠગવું, છેતરવું
છકડ મારવી—ધોલ મારવી, ૨ તુકસાનમાં
આણવું, ધાપ મારવી, કે સ્પર્ધામાં ચઢી જવું
છક્કા, સ્ત્રીં ૦ સોકા રમવાની એક રીત-દાવ.

છકો પુ. (સં. પટક-છનો જથો) છ નો સમુદાય, એક જાતના ૬ ચિહ્ન હોય તેવું પાનુ ૨ પાસા ઉપર ૬ દાણા હોય તે છકા છુરી જવાના ઉમેદ થવું, હિમ્મત હારી જવી

છકોપજો, પુ. (સં. પટક+પચક) કાવોદાવો, ભૂલથાપ ખવરાવવાનો દાવ રમવો તે, ફરેખ, દાવ-પેચ, છળમેદ ૨ પાનાની એક રમત.

છખુણિયુ, વિ. છ ખુણાવાળું

છગ, પુ. (સં.) બોકડો, બકરો, જાગ

છગડગ, વિ. ઢ્યુપચુ, અસ્થિર “મારૂં મન જગડગ થવા લાગ્યું”

છગડો, પુ. છનો આડ, છનુ ચિહ્ન તે

છગલ, ન. (સં.) છગ, બકર બોકડો. ૨ ભુરૂ વસ્ત્ર.

છગજી, વિ. છ પટ, છ વખત

છગાર, સ્ત્રી. ટોચ, મથાળું, શિખર

છચેક, અ. ઉધાક, ખુલ્લી રીતે, સૌના દેખતા, જાહેરમાર અમર્યાદ

છચેર, પુ. લુચ્ચો, ડગ, ચોરની છાપવાળો

છછઠ, સ્ત્રી. દરિયા કાઠાની વાવેતર થાય તેવી જમીન

છછણુવું, કિં. અ. અંખમડયા કરવું, ખખડવું, ગણગણવું ૨ છનછન થવું

છછણાટ, પુ. અંખડાડવું તે, તનમનાટ કરવો તે ૨ ધમધમાટ, ખણખણાટ, ઘણી ધુધરીઓનો અવાજ થવા તે [ઉપરછહુ

છછર, વિ. જમજમીલ, ઉતળું, જાહર, ઉત્તાન,

છછુદર, ન. (સં.) છુછુદર) ચેણુ, એક જાતનો આ

ધળો ઝીણી પુછડીનો ભુરો નાનકડો ઉદર, ચેણુ

૨ ફડડુ, દુચક, ચર્યાચાય તેવું ગપ્પુ તે. ૩

એક જાતની આતસબાજી છુંછુદરીના છમે સ

રખા—૩૫ ગુણમા સરખા હોય તેવું, એકેમા

વિણાચુટા ન હોય તેવું

છહુદરી, સ્ત્રી. છહુદરની માફ

છહુદરી, વિ. અટકચાળી, અડપલી, છહુદર જેવી.

છછેકાક, સ્ત્રી. સુધડતા, ચોકખાઈ, ચોખવટ

છછેરી, વિ. આકુલ્લી, છહુકલુ ૨ છોકરવાદ, ૩

છાહરા ન થવાથી નાની, ઉછાછળી

છછાઈ, વિ. છોકરવાદ, નાદાન, બાળકશુદ્ધિ. ન.

રપતિ છછેરા ન થઈએ, પર પાત્ની શુ તલખા—

પ્રેમા. ૨ આછકલુ, છહુકલુ ૩ છછેરા ન થવાથી.

છગવટી, સ્ત્રી વાજટિયુ, જાગનો કહેડો

છજી, ન. (દે. સંજીઓ) ધરની બારીઓની

આગળ-રવેશથી બહાર પડતા, વરસાદનું પાણી

અંદર ન આવે તેવી રીતે, જે પાડીઆ જડેલા

હોય છે તે, વાછોટિઈ ૨ કહેરો, ઝરખો ડાખલી

છછેડાવું, કિં. અ. આગળી ડરવી, અટકચાળું

કગવું, ચિડવવું, ખીજવવું, ઉચ્છેરવું

છછન, અ. ઈસ્સામા ૨ ન. છનછન.

છછનાટ, પુ. ઈમકો, આડખર બરેલી આલ, ઈસ્સો.

છટકાવ, પુ. પાણી જાટવું તે, જાટારૂં જેમીન

ઉપર પડેલું પાણી [આલવવું

છટકોરવું, કિં. સં. જાટવું ૨ પાણી જાટી

છટાવ, પુ. છટકાવ.

છટાવું કિં. અ. જટાયલી સ્થિતિમા આવવું,

પાણી પડયું હોય તેમ થવું ૨ જુઝાવું, હોલવાવું.

૩ કપાવું, છેદાવું ૪ ખરાય સગતનો દોષ

લાગવો, ના જાટા ઉડવા ૪ વેતરે આવવું, સુવાણે

આવવું (ગાય ભેસ, ઇ) ૬ થોડું મળવું,

શાત થનું, ટાઢા પડનું. [પરહરવું

છડવું કિં. સં. છોડી દેવું, તજવું, ત્યાગ કરવું,

છડાવું, કિં. અ. તજવું, ત્યાગ થવો, ૨ છણાવું

છનસાફ થવો ૩ જમતા લાણામા વધવું—માફી રહેવું

છટ, અ. (છ) ટિ, છિટ્ટ

છટ, સ્ત્રી. વાસ, ગધ (કચ્છ)

છટકલું, કિં. અ. સટકલું, નાસી જવું, છટકી

જવું ખસી જવું, ૨ સરી જવું લપસી જવું ૩

ફાસા-પેચમાંથી નીકળી જવું ૪ નિસાન ચૂકવું,

ખાલી જવું ૫ વડી-બહેડી જવું

છટકાવવું, કિં. સં. ખસેડી નાખવું, ચુકવવું, ભુ-

લવવું ૨ નસાડવું ૩ સેરવવું, ચટ દબને પડે

તેમ કરવું ૪ ફટાડવું, ફિટકો. ૨ પેચ; ફાસો.

છટકિયું, ન. ભુગડાનો નાનો કહેડો, દુવાલ; અ. ગુઝો;

છટકી જવું, કિં. અ. જવું, સરી જવું. ૨.

ખસી જવું, નીકળી જવું, વડી જવું; વહી જવું.

છટકું, ન. ફાદો પેચ સટકિયું, સાખળું, આપ,

ચુગલ, ભળ, પ્રપચ
 છટા, સ્ત્રીં શોભા, તેજ, ગતિ, પ્રભા ૨ ઢખ, રીત
 ખૂમી (મોલવા ચાલવાની સફાઈ ભરેલી) ૩
 વક્રત્વ, શબ્દ-વાક્ય ચાતુરી [કરવો તે
 છટા, સ્ત્રીં અર્થા, કપાળ ઉપર ચદન, ઇ, લેપ
 છટાદાર, વિં તેજ જમાનવાળું, સફાઈદાર, અ
 રુખલિત ૨ વિલક્ષણ છટાદાર, તરેહવાર ૩
 સાલકારિક, વાક ચાતુરીવાળું
 છટેલ, વિં છકેલ, ભુઓ
 છટાછટ, અં સડાસડ, છટછટ બોને તેમ
 ઠડારો, વિં ખરામ વાસ આવે તેવું દુઃખમય
 ઠડાંક, નં છ પૈસાભાર છટાકનું વજન
 છઠ, સ્ત્રીં (સંપટ્ટી) પખવાડીઆનો ૧૬૦ દિ-
 વસ છઠની સાતમ કોઈ કરનાર નથી—વિખિત
 કદાપિ કાળે, કાથી મિથ્યા ન થાય
 છઠ, પું બે ઉપવાસ લાગલાગટ કરવા તે (જ્ઞેનં)
 છઠ્યાત, પું બે ઉપવાસ લાગલાગટ કરનારને
 જમાડવું તે (જ્ઞેનં) [આરાધવામા આવે છે તે
 છઠિયું, નં છઠીના દિવસે જે લુગડુ બાળક ઉપર
 છઠી, સ્ત્રીં (સં પટ્ટી) બાળકના જન્મ પછીનો
 છઠો દિવસ ૨ છઠીના દિવસે કરવામા આવતી
 ક્રિયા તે છઠીના લેખ-વિધાતાના લખેલા લેખ,
 બધાયેલું-નિર્માયલું લવિષ્ય 'છઠીના લખીઆ
 લેખ તે કેમ મટશે ૨' છઠીનું ધાવણ કાઢવું—
 ધણી ઉલટી થવી, ધણુ ઓકવું છઠીનો કખ-
 ડેલો—ઉદ્ધત, જન્મથી તોફાની ૨ લુચ્ચો
 છઠું, વિં અનુક્રમે છ ઉપરનું છઠું ખુણું—
 ધણાજ દુરનો અને ખુણા ખોચરાનો ભાગ, ઝટ
 માલમ ન પડે તેની દુરની જગો
 છડ, પું લાખો ખડ ૨ લાલાનો હાથો-લાકડી
 પ્રપચ ૩ વાસ ૪ ઝાડની છાવ, છોડ ૫ તાણ,
 પ્રવાહનું જોર (કચ્છ)
 છડકલું, કિં સં છટકાવ કરવો પાણી, છાટવું
 છડવું, કિં સંખાડવું, કુટવું (ડાગેર, ડોળ, ઇં
 ને) ૨ ઠોકવું, મારવું છડીનાખવું—મારી વાણ
 કાઢવો, ટાઢોમાર મારવો
 છડા, પું (છટા) કુવાળા પખ કરી બારણાની

સાખ, લુગડા, ઇં ઉપર થાપા મારવા તે ૨
 બાળકને પગે પહેરવાના પાતળા કડા
 છડાણુ, નં છડતા નીકળેલો કચરો, કુશકી,
 છડામણુ, નં ડાગેર ઇં ને ખાડવાની મભૂરી,
 ખડામણુ છડયાનું છડામણુ-પાકી મહેનતનો
 બદલો [મરાવવું
 છડાવવું, કિં સંખડાવવું કુટાવવું ૨ ખૂખ
 છડિયા, પું મુસાફરો (ખેલ ગાડીમા જનારો), ઉતાર
 છડિયાત, વિં એકલુ સાથ વગરનું ૨ કુવાડ, ૩
 છડું, છોકરું ટ્રેયું ન હોય તેવું
 છડી, સ્ત્રીં (સં યષ્ટિ) સળી વાળી ઝલગી, ફૂલનો
 ગોટો ૨ એક જાતનું ફૂલ, ચલછડી ૩ સોટી, નેતર
 ૪ લોઢાની ડડીઆ ગુથેલી સાકળ ૫ દડ, રાજ-
 દડ ૬ વિં એકલી, જેની સાથે છોકરું નથી એવી
 છડી પોકારવી—નેકી પોકારવી, રાખ, ઇં નું
 આગમન જાહેર કરવું
 છડીદાર, પું અધિકારીની આગળ છડી રાખી
 નેકી પોકારનાર, ચોપદાર, કચુકી
 છડીસ્વારી, સ્ત્રીં સાથે માણસો અથવા રસાલો
 ન હોય તે, એકલા એકલી જવું આવવું તે, પડોપડ
 છડું, વિં એકલું, સાથ વગરનું ૨ કુવાર ૩
 જેને છોકરું ન હોય તેવું વાઝિયું ૪ સાથે છો
 ડડ ન હોય તેવું
 છડો, પું મોતીનો ડોહો, એકાવળ દાર ૨ છોક-
 રાને કાડે પહેરવાનું મોતીવાળું ધરેણું ૫ પાણીનું
 છાટવું તે, છટકાવ ૬ વાઢો ૫ કાળકા, સૂત
 રની આટી (કચ્છ) ૬ હળના તુગા ઉપર જ
 ડેલો હોય તે. [છલુકા કરે તેમ
 છલુકછલુક, અંછલુછલુટ ૨ વારવાર રીસથી
 છલુકવું, કિં સંછલુકો કરવો, તરછોડવું, ગુ-
 રસામા બોલવું ૨ સુપડાથી લોટ સોવા,
 છલુકપાટું, સ્ત્રીં છલુકા, હરડોડા તરફોડા
 છલુકારવું, કિં સં તરછોડવું, છલુકો કરી દૂર
 ખમી જવું ૨ સુપડાથી લોટ સોવો
 છલુકો, પું [હેં ૬૦ છલુચ] ગરમ તેલમા
 પાણીનો છાટો પડવાથી થનો અવાજ ૨ મિજા
 નથી બોલવું તે ૩ તુચ્છકાર, તરછોડ ૪ ખોટો
 અથવા ખરો ગુસ્સો ૫ ડસ્સો, દમામ

છલ્લુછલ્લુ, અમ બલુબલુ. [છલ્લુકા કરવા
છલ્લુછલ્લુવું, કિં અમ બલુબલુવું ૨ બડબડવું,
છલ્લુછલ્લુટ, પુઠ ઇમછમાટ ૨ ગુસ્સામા બબડવું
તે. ૩. પત ન કરવું તે, બેદરકારી બતાવવી તે
છલ્લુછલ્લુ, અમ બલુબલુ એવો અવાજ
છલ્લુવું કિં સં [છિલ્લુવું] કાષ્ટ પ્રવાહી અગર
ઢીલા પદાર્થને કપડામા નાખી ગાળી કાઢવું ચાળવું
૨ સત્વ કાઢવું, સાર કાઢવો રસ કાઢવો. ૩
બારીકીથી તપાસવું, શોધવું, તદ્વાસ કરવું ૪
બલુનું, નખથી વલુરવું, ચર્ચવું, ચહેરવું. છડવું
૫ ખોતરવું, ઉકેલવું, ‘પાછલી વાતો છલ્લુવામા
માલ નથી’ ૬ બારીક તપાસ કરી સત્ય શોધીકાઢવું
છલ્લુવું, કિં સં ગળાવું, ચળાવું ૨ સોરાવું
છોલાવું, ૩ તપાસવું, સત્ય શોધાવું ૩ ચર્ચાવું
છત, સ્ત્રીં હયાતી, અસ્તિત્વ ૨ ઉત્પન્ન, પેદાશ
૨ વધારો, પુષ્કળપણ, ભરતી સૌ છતના ચાળા
બધી પેદાશ ઉપર ધામધુમ ૩ [સંછત્ર]ચાદની,
ચદરવો, વિતાન ૪ ગૃહસ્થાઈ
છતરાયું, વિં ખુલ્લું, ઉધાડું, ચાહન.
છતરી, સ્ત્રીં (કાં છતર-છત્રી) તડકા વરસાદથી
બચવાને લુગડું, સળિયા ને ઢાડીવાળો બનાવેલો
ઘાટ તે, નાનું છત્ર ૨ પક્ષગતી ઉપરના દાડા જેની
ઉપર મચ્છરદાની નાખવામા આવે છે તે ૩
ગાડી ઉપરનું ઢાંકણ, ધંમણ, આચ્છાદન,
છતરીસ, વિં ૩૬ ત્રીસને છ
છતવાડ, સ્ત્રીં છત, પુષ્કળતા, બહુ હોવાપણ,
છતાં અમ એમછે તોપણ, છતે
છતાળા, વિં છતવાળા, શક્તિવાન, બળવાન “સુણી
વાત એવી આવ્યા, સભા મધ્ય ભીખમ દ્રોણ, જોઈ
રહ્યા રોઈ રહ્યા, છતાળા છછેડિયા”-વદલસ,
છતું, વિં ઉધાડું, ખુલ્લું, જાહેર ૨ સવળું, પાશરૂ ૩
ચતુ ૪ જીવતું, નીભતું વહેતું
છતે, અમ (સંસતે) તથાપિ, તોપણ, છતાં પણ
છતર, નં મોટી અને બારે છત્રી, ટોપ ૨ દેવ
ઉપર રાખવામા આવતી છત્રી તે ૪ આશ્રય,
ઓથ, પ.રક્ષણકર્તા, પાલક મુરખી ૬ ઓઢો, ઢાંકણ.
કાગ છતર-કુતરાની ટોપી, શિલીધ્ર

છત્ર, નં છતર, જુઓ
છત્રચામર પુઠ (સં) છત્રી અને ચમરી (રાજ-
દારી માનની નિશાની)
છત્રપ, પુઠ (સત્રપ) સૂબો, પ્રાન્તનો અધિકારી.
છત્રપતિ, પુઠ (સં) રાજા, શહેનશાહ ૨ છત્રના
અધિકારી.
છત્રઅધ, વિં છત્રીના આકારમા રચેલી કવિતા.
છત્રભગ, નં રાજ્યનું ખોલું તે ૨ પરત્રતતા ૩.
વિધવાપણું
છત્રો, સ્ત્રીં છત્રી, જુઓ ૨ વિં ૩૬. છત્રીસ.
છદ, પુઠ (સં ૦છદ-ઢાંકણ) અક્ષર અથવા માત્રાના
નિયમથી ચયેલી જે કવિતા તે, વૃત, ગત્ર માત્રા-
મેળ અને અક્ષરમેળ એમ બે પ્રકાર છે (જુઓ
પિંગળ અથવા ગુજરાતી શબ્દકોષ) ૨ વ્યસન,
આદત, નકારી ટેવ ૩ ચેષ્ટા, રમ્મ ઢગ્ગ પ્રપચ,
છળભેદ, હીકમત પ, નાદ લત, શોખ ૬ અભિલાષ,
હેતુ, ઇચ્છા. ૭ મરજી મુજબ આચાર વ્યવહાર,
નકારી વાતનો શોખ. ૮ સ્ત્રીઓને હાથે પહેર-
વાનું ધરેણું ૬ ઉમંગ, શરભેર હોવું તે. “છદે મોર-
લી વાજે” છદ લાગવો-લત પડવી, ગળકા લાગવો.
છદ હોવો-શોખ હોવો. “એને કવિતા કરવાનો
બહુ છદ છે” છદે પડવું-પાછળ પડવું, ખોતરણું
કાઢયા કરવા
છદશાસ્ત્ર, નં [સં] વેદના છ અંગ કહેવાય
છે તેમાનું એક ૨ કવિતા કરવાના નિયમોનું
શાસ્ત્ર, પિંગળ
છદી, વિં શોખી, નાદે લાગેલું-પડેલું, જેને લત
પડી હોય તે ૨ કુર્ચસની, છદીકુ, તોરી
છદીલું વિં નાદીલું મોજ ૨ ચાવળું, સ્પર્ધાની
છદોબદ્ધ, વિં [સં] પચરૂપ, શ્લોકબદ્ધ. [ખતવાળું
છત્રાછત્રી, અમ ઉપરાઉપરી, છલ્લુછલ્લુ થતું હોય
તેમ, ખનખન (રૂપિયાનો અવાજ) છત્રાછત્રો
ધર્મ રહેવી-પુષ્કળ પૈસા હોવા.
છન્નું, વિં ૬૬
છપનું, વિં છ પગવાળું, (પ્રાણી, ભમરો, જી).
છપડી, સ્ત્રીં જુઝાર, ડચાઇ.
અપતરું, વિં ૦છાછર, ઉકું નહિ વેતું, ઉક. ચાતળું.

છપતરું, નં છપતરું, ધસાઈને છેડ પાનળ
ચઈ ગએલુ છીજી, અત્યંત ધસાઈ ગયેલો સિક્કો
છપય, પું એક જાતની છ ચરણ કે છ પદની
છપરું, નં છાપરું, મથાળું ર છત્રી કિંવિતા, છપ્પો
છપરપય, વિં ચાલતા જમીન ઉપર આપુ પગલુ
પડે તેવું (અભાગિયાની નિશાની ગણાય છે)
છપરપલગ, પું છાપરખાટ, છત્રીવાળો પવગ
છપરખંધ, પું છાપરું છાજનાર ર વિં છાપરા-
વાળું [પડવું દખાવું (લય-શરમથી)
છપરું, કિં અં છુપાવું, સંતાવું ર શરમાવું, પાછું
છપાંચ ગણવા, કિં અં નાસી જવું, પલાયન
કરવું, અગિઆરા ગણવા
છપાઈ, સ્ત્રીં છાપવાની મળુરી, છપામણી ર
છાપવાની રીત, છાપ, છાપણી
છપામણ-છી, સ્ત્રીં છપાઈ, જુઓ
છપાયુ, વિં છ પયુ ર છુપાયેલું, મતાયેલું
છપાવવું, કિં સં પ્રસિદ્ધ કરવું, જાહેર કરવું ર
છાપે તેમ કરવું [હોય તે
છપોસાત, પું પાસા ઉપર છ અને એક દાણા
છપ્પન, વિં પચાસને છ, પદ ર અં પુન પુન,
ફરી ફરી, વચીવાર વારવાર છપ્પન વખત-
વાર વાર, ફરી ફરીને. છપ્પનનો દેવાળવો-છાપન
જગોએ જેણે દેવાળુ કાઢ્યું હોય તે) હમેશનો
નામીયો દેવાળવો છપ્પનપર ભુગળો વાગવી
-લોકમા મનાય છે કે જ્યાં છપ્પન કાટી
રૂપિયા હોય છે તે ખજાનામાંથી એક જાતનો
ગળી અવાજ નીકળ્યા કરે છે) પુષ્કળ પૈસો હોવો,
અઢળક ધન હોવું છપ્પનમે ખૂણે-જટ જડે
નહિ એવી સ્થિતિમાં, ખોચદે, કાઠક કંકાણે, ખૂણે-
ખોચરે છપ્પન વેપારી-ઉદ્યુક્તપણે ચુકાયેલો,
ધણો વ્યવસાયી, જેને ધણે ઠેકાણે નજર રાખવી
પડતી હોય તે. છપ્પન વખારી ને ભારો કુચીઓ
-કરવું કઈ નહિ ને દમામ ધણો નહિ ત્રણમાં
નહિ તેરમાં, નહિ છપ્પનના મેળમાં-કશી ગણતરીમાં
નહિ, કશામાં ગણના નહિ તેવું, હિસાબ વગરનું
છપ્પનના વિતાડવા-ધણું દુખ દેવું, પળવવું
છપ્પનભોજન, પું પદ જાતની રસોઈ કઠો દાંડો

રજીને ધરાવે છે તે, અનકૂટનો આશ્ચર્ય.
છપ્પય, પું છપ્પો [અરદાની, છત્રી
છપર, નં છાપરું ર શિખર, મથાળું ૩ મ-
છપરખંધ, પું છાપરું છાજનાર ર વિં છાપગવાળું
છપ્પો, પું છપ્પય, જુઓ
છપ, સ્ત્રીં (હિં) છમી, પ્રતિમા, ચિત્ર
છમકછમક, અં પાણીમાં હાથ અફાળવાથી
અવાજ થાય તેમ ર છમછમ થાય તેમ
છમકડા, વિં સુદર; સેહામણ
છમછમ, અં છમકછમક
છમછમાવવું, કિં સં પાણીમાં લુગડુ બોળી
છમછમ થાય તેમ ઘોઈ નાખવું, (ઝીકવું નહિ),
મચમચાવવું
છમછમતું-છમ્મ, વિં થોડું, તળીઉં ઢંકાય તેટલું
છમનરું, વિં છપતરું, વસાયેલું પતરું ર ગદું,
ગોળું, ચુકાયેલું
છમરકી, સ્ત્રીં જાગળતો કડકો, ચમરકી
છમવું, કિં અં પહોંચવું, લાગવું, ઠરવું ર
અડકવું 'જે ઉપજે, તો લલો વૈરાગ, ખીજા કૃત્તનો
ન છમે પાગ' ર છુપાવું, છપવું, મતાવું 'ઓરા
આવોની, ઉચુ લાગોની, ગીના રસમાતા, છમતા-
છમતા શાને પીયુજ, જાઓ લજવાતા રે-દયાં
છાપ, સ્ત્રીં (સં) છવિ) માણસની ચીતરેલી
આકૃતિ, તસરીર, પ્રતિકૃતિ (સાદી અથવા રગીલી)
ર માણસના રૂપ ચુલવું મન ઉપર પડવું ચિત્ર
છપિદાર, વિં સુદર, મોહક, શક્કાદાર, દિખાવડું
છપિલું, વિં સુદર છપી-સુરતવાળું, કુટકું, રૂપાળું,
છપોતરું, નં ધસાયેલું પાતળું પતરું, પાતળું છોડું
ર નાનો નજીવો જાગળતો કડકો
છમ, અં એવો થતો અવાજ (ધુધરીતો, વચારનો)
છમકછમક, અં ચાલતા વુવરીથી અવાજ થાય
તેમ હમકહમક, રમઝમ
છમકલી, સ્ત્રીં દહીં વલોવવાની ગોળા. (કાઠિં)
છમકલું, નં અટક્યાળું, ચાદવું ર જરા સળગી
ઝલકી રહી જતું એવું જે તે
છમકારવું, કિં સં ઠિકરીને તપાવી પાણીમાં
બોળી દેવી "આહુ કુદીનો છમકારીને પી." ર.

વધારવુ, વધાર દેવો
 છમકારો, પુ. ગંધીની છમ એવો થતો અવાજ
 છમછમ અ. એવો થતો અવાજ (ધુધરીનો,)
 છમછમતું, વિ. છમછમ અવાજ કરતું, વાગતું
 ૨ ઉતું, તાલું
 છમછમિયા, ન. કાસીનુંડા ૨ ઝાઝન, ઝાઝરિયા
 છમછરી, સ્ત્રી. સવસરી ૨ પચુસણનો છેલ્લો દવસ
 છમાસી ન. મરણ પછી છરે મહિને શ્રાદ્ધ,
 બ્રહ્મભોજન વગેરેની જે ક્રિયા કરવામા આવે તે
 ૨ વિ. છમાસે થતું “છમાસી પરીક્ષા”
 છર, પુ. બહેકાને ધણુ બોલવાનો જે જુસ્સો તે,
 તાન, મસ્તી, થેલછા, વેળ ૨ મદ, તોર, અભિમાન ૩
 વાદિયો, ચસકો, લલુતા ૪ (સ છુર) અસ્ત્રો, સન્નૈયો
 છર ફેરવવો-બ્રાહ્મણનાશ કરવું, પાળી મકરી ૨
 (નામપર)-કીર્તિ શુભાવવી, આખર ધૂળ મેળવવી
 છર, સ્ત્રી. બઝીની અદરનો રેસો
 છરતું, વિ. જરાતરા અડકાને આડું ઉતરી ગયેલું,
 છોલાતું ૨ આડું કંતરાતું
 છરા, પુ. નાની નાની સીસાની ગોળીઓ (બુદ્ધ
 પિસ્તાલને સાફ), પારો ૨ ખીવા, પથરા, કાઢરો
 વગેરેનો મારો [આવેશ થેલું
 છરાયેલું, વિ. છર આવતો-હોય તેવું, ઉચ્છ્રાબળ,
 છરી, સ્ત્રી. શાક સમારવારનું ઓળર, પાળી ૨
 હૈયામેલ, વેર, કીનો ૩ દગલબાજી
 છરેલ, વિ. છરાયેલું, આવેશથેલું, કોધી
 છરો, પુ. મોટી પાળી, મોટી છરી ૨ એક શસ્ત્ર,
 સીધો જમૈયો ૩ પારો, સીસાની ગોળી
 છર્દી, સ્ત્રી. વમન, ઉલટી, અધઓક
 છવકછોધ્યા, અ. છલકછલક થતું હોય તેમ, છલકાતું
 છલકાતું, કિ. અ. (સર-હાલવું) હાલવાથી પ્રવાહી
 પદાર્થનું ઉછળી બહાર પડતું ‘અધુરો ધડો ઝલ-
 કાયર ન જીરવાવું, ઉભરાઈ જવું “તળાવ છલકાઈ
 ગયું” ૩ કુલાશ મારવી, મિથ્યા ગર્વ કરવો
 છલગ, સ્ત્રી. એક જગેથી ઉછળી બીજી જગ્યાએ
 પડતું તે, થેકડો, કુદકો, ફલગ, ફાળ. ૨ સાહસ કરવું,
 જોખમનું કામ કરવું [છલબલ જવા દેજે”
 છલબલ, ન. પ્રપચ. “જગત બાજીગરીના તુ, બધા

છલર, સ્ત્રી. ‘નો, દરો, દુર્વા.
 છલા, સ્ત્રી. ૧. (સાકતિક) [ભરપુર
 છલાછલ, વિ. છેક મથાળા સુધી ભરેલું; ટાંકાટાક,
 છલાતું કિ. અ. છલકાતું ‘છિલ્લર છલાઈ જાય,
 જળ આવી મળે જ્યારે’-વદલલ.
 છલો, સ્ત્રી. છામડીનો એક રોગ.
 છલુડી, સ્ત્રી. નાની વાડકી-પવાલી, કચોલુ.
 છલ્લા, સ્ત્રી. કાનનો વહે વધારવા જે ધાલે છે તે,
 વાળો, કડી
 છલ્લો, પુ. આગળીએ ધાલવાની આરસી ને ધુવ-
 રીઓવાળી વિ. ટી. ૨. છપેલવાળી ભેવડી વિ. ટી. ૩.
 પૂગના સામાનની છાપડી ૪. વાળો, લોહાની કડી
 છવાલુ, કિ. અ. ઉપરથી ઢંકાવું, ઘેરાવું.
 છવિંદિયાં, ન. સ્ત્રીને પગની આગળીએ ધાલવાનું
 રૂપાનું ધુધરાવાળું ધરેલું, જોટવા
 છવીસ, વિ. વીસ ને છ, ૨૬
 છસે-સો, વિ. ૬ વખત ૧૦૦, ૬૦૦.
 છળ, પુ. (સ. ૦ છલ) છેતરવું તે, કાગાઈ, કપટ. ૨.
 ખોટો વેષ, લેખાસ ૩ બહાનું, મિથ. [ખળકો
 છળકો, પુ. પાણીની છોળ-છાલક, તરંગ, લોહ ૨.
 છળકપટ, ન. દગોઈટકો, છળ પ્રપચ.
 છળકારા, વિ. કપટી, દુ. ખ દેનાર ‘તે ન વિચારી
 અવિચારી તો, નાકો આબો છળકારી’-પ્રેમા
 છળના, સ્ત્રી. દગલબાજી, છેતરપિંડી
 છળભેદ, પુ. ભેદ રાખીને ખોટું સમજાવવું કે
 કરવું તે ‘છળભેદ જાની રીતે છેતરીને છેડે બાપુ,
 છે તે પાપ છોડ્યું કેમ કરી છૂટશે’-દલો
 છળપ્રપચ, પુ. દગોઈટકો, છળકપટ
 છળવિદ્યા, સ્ત્રી. કાગાઈ, કપટકળા
 છહળો, પુ. જાશ દહિનો રગડો, જળો,
 છળવું, કિ. અ. ચમકવું, ઝમકવું ‘છેયો મારો
 છળશે’ ૨ હબકી જવું, ત્રાસથી ચરચરી જવું
 છળવું, કિ. સ. કાગડું છેતરવું, દગો દેવો
 છળો, પુ. પ્રવાહીનો રગડો, ચળો.
 છાંઈ, સ્ત્રી. જાયા
 છાંકું, ન. ખોટી ને મોટી વાતો કરનારો; અખી.
 છાંગળ, પુ. કીટા, ધંટના રસનો ગરો

છાંછુ, વિંછાછુ, ચિખાવલ, ઉદ્ધતર નંછલુકો
છાંછગમંછા, અં ઉપરઉપરનું, ઉપલકિયુ
છાંછુ, વિં છોકરવા, અણુસમજી, આછકલ, હલકુ
છાંછુ, અંમત્ર ભણીને કુક મારવી તે ર વિં
મુજી, આધામીયુ ર ગદ, મેલુ ૩ વગર સમજે
માયુ મારે તેવુ

છાંદ, સ્ત્રીં જીણા જીણા છાટા, ફરફર. ર પીછી
તરછાટીને કપડાપર નાખેલા ર ગના ટપકા તે,
ભાત ૩ ઝડપ, ઉતાવળ ૪ ગપ, અફવા, ગતકડા
કરવાની કળા પ. ગુણપાટની ભરેલી કાચળી છાટ
નાખવી-પાણીના છાટા નાખી શુદ્ધ કરવુ છાંટા
ઉડવા-ડાખ લાગવો, કુસ ગતિનો દોષ ખેસવો

છાંટણા, નં કપડાપર ઝીણી ઝીણી ર ગદાર ભાત
પડેલી હોય તે ર કુકુ-કેસરથી આછુ છાટવુ તે
છાટવુ, કિં સં દેવતા ઉપર પાણી રેડવુ, છીપવુ
૩ ભૂઠા ઉરાડવો-કે કવો “ગલાલ છાટવુ” ૪ આછુ
આછુ પડે ન પડે તેમ નાખવુ ૫ ઉપર ઉપરથી
કાપી નાખવુ “ખરસાણીનું ઝાડ બણુ વધી ગયુ
છે માટે તેને છાટી નાખો” ૬ લાય આપવી “તેને
કઈકે છાટી આવેતો તારી તરફનો ફેસલો થાય
૭ ગપ મારવી, ભૂઠા તડાકા મારવા, હાકવુ

છાંટિયુ, નંસ્તનાન, નહાવુ તે (કાષ્ટદૂરના મરણથી)
૨ છ સેરોવાળુ સ્ત્રીની કોટનુ એક ધરેલુ, મ ગળ
સુતર ૩ ફલઝાડ ઉપર પાણી છીપવાની ઝારો
છાટી, સ્ત્રીં બિદુ, નાનુ ટીપુ ર વરસાદની
ઝીણી ફરફર

છાંટુ, પું ગપમાર, ગપ્પી
છાટો, પું પાણી અને એવા બીજા પ્રવાહીનુ ટીપુ,
ટપકુ છુદ “છાટો ઉડવો” ર ડાખ, કુસ ગતિનો
દોષ, બદનામી, નુકસાન “તેના છાટા મને લાગ્યા”
છાટોપાણી, નં ચાર જણે ખેસીને પુશાલીમા
દાર પીવો તે, ગપાણી

છાડણુ, નં છાડવુ તે ર છાડેલુ તે કચરો, મેલ
છાડવુ, કિં સં તજવુ, છાડવુ, મૂકી દેવુ, બાતલ
કરવુ “આજ કાલ તેણે તેની સગત છાડી છે”
છેડો ફાડી આપવો, તલાક-ફારગતી આપવી, દૂર
કરવુ ૩ જમતા ભાણામા વધે-પડી રહે તેમ કરવુ

છાડેલુ, નં ખાતા વધેલુ તે ર તજ દીધેલુ,
તજેલુ [સકાત, છડામણુ

છાડયુ, નં છાડેલુ-ભાણામા વધેલુ તે, સાફકારી,
છાદવુ, કિં અંમત્ર લિ પવુ, થેપવુ, નેરથી લોચો
મારીને પુરવુ ર છાવરવુ, ઢાકપિછોડો કરવો
છાદો, પું જાડુ લિ પણુ, ગારો ર છડામણુ
છાય, સ્ત્રીં છાયા

છાયડી, સ્ત્રીં નાનો ઓળો, છાયા,
છાયડો-થો, પું છાયા, ઓળો
છાક, સ્ત્રીં દારૂની વાસ, દુર્ગંધ ર નીશા-કેફની
અદર ગમે તેમ એલફેલ બોલવુ તે ૩ મિજાજ,
હેકાર, પતરાજ, મદાધતા ૪ દારૂ તાડી પીધા
ઉપર સવે લેવી તે

છાકટ, વિં દારૂ પીને ઘેલુ બનેલુ, છાક મારવુ,
પીધેલુ, મસ્ત ર ઉછાછળુ, ગમે તેમ બોલે ચાલે તેવુ,
છાકવું, કીજવુ, કિં અં છલકાઇ પુલાઇ જવુ,
૨ બહેકી-વહી-વહી જવુ, ફાટવુ

છાકોટો, પું છાક, ગર્ભવર્ધી ભુરસાદાર જીજી
છાગળ, સ્ત્રીં મુસાફરીમા સાથે પાણી ભરી
રાખવાની ચામડાની બતક, નાની મસક ર બકર
છાગળિયુ, વિં શક્તિ કરતા વધારે ખરચ
કરનારુ, ઉડાઉ

છાછર-ર, વિં (હિં દેં છિ છોલી) જરાક ઉંડું
ને ધણુ પહોળુ હોય તેવુ, ચપટુ તથા પહોળુ ર
ઓછુ, થોડુ, છબ્બળિયુ

છાજ, સ્ત્રીં (સ છફ-ઢાકવુ) ઓરડાની ઉપર પાટિયા
જડેલા હોય તે ર ગામડાના ઝુપડા ઉપર સુંયા-
ડિયા (જાડુ ને લાણુ માસ), ચીપા (કડબના ચિરેલા
સાંઠા) નાખેલા હોય તે. ૩ એક જાતનુ પોલુ ને
કકરે માસ ૪ ઢાકણુ, આચ્છાદન

છાજલી, સ્ત્રીં નાનુ જાણુ “આખની ઉપર કમા-
નના જેવી ભમર છે તે છાજલીનું કામ સારે છે”
૨ જાજ ઉપરની નાની અગાસી, ગોખ ૩ સામાન
મૂકવાને બિંત સાથે જડેલુ પાટીયુ, અભરાઇ ઉપરનુ
પાટિયુ

છાજવુ, કિં સં ઘટાટોપ આવી રહેલુ ર જાવુ,
ઢાકવુ છાયા ફરવી ૩ લાયક હોવુ, ધટવુ, અનુકૂળ

આવવું, ૩ શોભવું, સાડ દેખાવું ૪. ધણીવાર ચાલ્યા કરવું, ટકવું, નીભવું
છાજિયું, નં શોકના ભેરમાં હાથ ઉંચકી ઉંચકીને છાતીપર કુટયા કરવું તે, કુટાણું
છાજી, નં વડી ઉપર જાયેલું તે, ધાસ જવાસાનું ઢાકણ [પહોળો કડકો
છાટ, સીં ટાકાની અદરની છત ર પત્થરનો લાખો
છાણુ, નં ગાય, બે સતો મળ, ગોખર, પોદળો. ૨ હોસ, શૌર્ય, રામ, દમ “એનામાં છાણુ કયા છે ?”
છાણુ પુત્ર-વાસીદુ **છાણુમા** તરવાર મારવી-ખોટી કફાસ મારવી. [ફરીને કરવું, ખ ખોળવું
છાણુવું, કિં અં છણુવું, ૨ એકનું એક ફરી
છાણિયું, નં કાદવ ને છાણુ એકકા કરી ખનાવેલો ટોપલો; દુખો, ગારીઉ એ ઢાકવાના કામમાં આવે છે ૨. વિં પોત્યુ, દમ રહિત ૩ છાણુ ખાઈ રહેનાર.
છાણું, નં ધાસના ભુકા સાથે છાણુ ચોળી ખનાવેલા ચપટા અથવા ગોળ આકાર છાણું ચાપવા-અહોજી જમને દુખ દેવું, માથે ચઢી વાગવું. ન લેખવવું છાણું સંકારવા-મદદ કરવી, પૂર્યવું કર્મ કરવું ૨. ઉસ્કરવું, ચઢાવવું છાણું વિંછી ચઢાવવો-સાસણી કરવી, ઉત્તેજન આપવું ૨ એક ઉપાધિમાં ખીજ અનેક ઉપાધિઓ એકઠી કરવી (ભણી બોધને)
છાતરક, સીં મોટા કુકો, ફાળ, છલગ
છાતરાં, પું છાતરાં, છોડા (સુરત)
છાતી, સીં (સં છાસ) ખભા અને ગળુ એની નીચેનો અને પેટની ઉપરનો શરીરનો ભાગ. ૨ કુચ, સ્તન, ધાઇ, ઉરજ, થાન ૩ પશુ પખીના શરીરનો ગરદન નીચે અને બે આગલા પગની વચ્ચેનો ભાગ ૪ (લાક્ષણિક) અન્ત કરણ હૃદય, કાળજી, હૈયુ, જ્યાં જીવસાની અને લાગણીઓની અસર થાય છે તે પ. હૃદયબળ, હિ મત, હામ, વૈર્ય “વહેવાર કરવામાં છાતીનું કામ છે સરકારની સામે થવામાં અક્ષય બને છાતીની જરૂર છે” છાતી કાઢીને ચાલવું-અક્ષય ચાલવું, ભભકામાં દમામભેર ચાલવું, મરદ છુ એમ ખતાવવું છાતી ચલાવવી-હિંમત રાખવી; હિંમતથી કામ કરવું. છાતી કુટવી-ધણી શોકને લીધે છાતીને હાથેવતી ઠોકરી. ૨ પશ્ચાનાપ

કરવો, છાતી કુટવી-(સ્ત્રીને) જોખન આવવું ૨ આનંદિત થવું, હરખથી ફુલવું છાતી તોડવી-સખત મહેનત કરવી, બહુ વૈતર કરવું ‘તે છાતી તોડ કામ કરે છે’ છાતી ઠોકીને કહેવું-ખાતરીથી-હિ મતથી કહેવું ૨ હિ મત આપવી, ઉત્તેજન આપવું ૩ શાખાશ્ચી આપવી છાતીપર બેસવું-ડુસ્તીમાં હરાવવું, ચીત કરવું ૨ સતાપવું ૪. ચોપથી કામ લેવું, બરામર કામ લેવું ૪. કામ કરતી વખતે કામ કરનારની સમક્ષ બેસવું છાતીપર હાથ નાખવો-સ્ત્રીની આખર લેવા જવું, સ્તન પકડવા, છાતી ભરાઈ આવવી-શોકની ભારે અસર સ્ત્રી, ડીખો ચઢી આવવો, છાતીમાં મુઠવણ થવી. (આણુ આવતા અથવા પ્રમના આવેશમાં) અતીનો આધો-સાહસિક, હિ મતવાન છાતીપર રાખવું-કાળજીપૂર્વક પાસેનું પાસે રાખવું, લાડથી ને બહુ સલાજથી રાખવું ‘છેયા છાતીપર રાખ્યું’ તો એ, ભાભી કહેશે ભુડી”

છાતીચણું, વિં સાહસિક, હૃદય બળવાળું, છાતી-વાળું, હિંમતવાન. [સમણું

છાતીપૂર, વિં છાતી સુંધી આવે તેટલું, છાતી છાતીફાટ, અં છાતી ફાટી જાય તેમ, પુષ્કળ **છાતીભેર**, અં હિંમતથી ૨ ઉભેડું હોય તેમ છાત્ર, પું (સં) વિદ્યાર્થી, શિષ્ય

છાનાછાની, સીં ખાનગીપણું, કામકાજની ચોરી ૨ વિં છાતું હોય તેમાં પણ ગુપ્ત એવું ૪ અં ગુપ્તપણું, ખાનગી રીતે [કામકાજ

છાનાંછપનાં, નં ગોઠ, મત્ર, ગુજ, ગુફતેયુ, ખાનગી **છાનાંમાના**, અં છુપી રીતે, જાણે નહિ તેમ, ગુપચૂપ, મુગ્ધ મુગ્ધ

છાતું, નં ખાનગી-ગુપ્ત વર્તન, એકાંત ચરિત ‘બાઈજી છાના ન જોશો અમારા, રાખો કમક તો બોજ’
છાતું, વિં કોઈ ન જાણે તેવું, ગુપ્ત, ખાનગી ૨ ચૂપ, મૂઝ ૩ ઢાકવું, સંતાપવું

છાપ, સીં વસ્તુ દબાયાથી તેનાપર જે ચિહ્ન, નિશાની, સળ, આકાર, અક્ષર પડે છે તે; સિક્કો; મહોર ૨ જે ખીબાથી છાપ પાડવામાં આવે તે. ૩ કાઈ વસ્તુ વારંવાર જોવાથી તેની જે આકૃતિ.

પ્રતિબિંબ મનમાં પડી રહે તે ૪ અમુક વસ્તુ માટે બધાયેલો અભિપ્રાય પ કવિતાને છેડે બનાવનારે પોતાનું નામ અથવા નિશાની મૂકી તે, અભોગ ૬ શાખ, આખર, પ્રસિદ્ધિ, લોકમત ૭ શેઠ, દામ, અ કુશ, ૮ છાપવાની સફાઈ સુ દરતા ૯ ડામ 'દાર-કાની છાપ' છાપ પડવી-લોકમાં મારો કે નરસો અભિપ્રાય બધાવો તે દારકાની છાપ-ખાતરી લાયક પુરાવો

છાપખાનું, નં (ફાંચાખાના) પુસ્તકો છપાતા હોય તે ઠેઠાણ, મુદ્રાલય, છાપવાનું કારખાનું

છાપગર, પુંકપડા છાપનાર, છીપો, ભાવસાર છાપણી, સ્ત્રીં છાપવું તે, છાપવાની રીત-સફાઈ છાપત, સ્ત્રીં છાપ શાખ, આખર [ઉપરી છાપનાર, પુંછાપવાનું ડામ કરનાર, છાપખાનાનો છાપટ, સ્ત્રીં પાણીની જાલક-છાળ

છાપરિયા, વિં છાપરાના બરનું ૨ છાપરા બાધી રહેનાર ૩ છાપગ જેવું

છાપરી, સ્ત્રીં નાનું છાપર, ઝુપડી મટલી

છાપર, નં ટાઢ, તડકા, વરસાદથી બચાવ કરનારો વરની ઉપરનો ભાગ, ૨ આન્ઝાદાન ઢાકણ ૩ નાનું ઘર, ઝુપડું. છાપર સડવું-માળણું ઢોલવું માળણું આવી રહેવું. છાપરેયદવું-ભાવ પૂજાય ત્યારે માધા થવું મોટાઈ લેવી, ખીલવું, મગર બનવું

છાપવું, કિં સં છુટા પાનારૂપે અથવા ચોપડીના આકારમાં રાખવાનો કોઈ પણ હાથનો લેખ ચત્રના દામથી કાગળપર આણવો, લાકડાના કોતરેલા કડકાઓમાં રંગ ભરી કપડાપર મૂકી ઉપરથી ઢોળી તરેહ-ભાત પાડવી ૩ સિકાપર છાપ મારવી ૪ અમુક આમ છે તેવું ખુલ્લું-ગહેર ડરવું

ઓળખાવવું ૫ મર્મ ઉઘાડો કરી ફજેતી કરવી છાપુ, નં દેશ પરદેશની હકીકતો બાપેલી હોય તે પત્રિકા, વર્તમાન પત્ર ૨ ચામાચેણ અપેલું, વિં અકિત, ચિપ્ન ડરેલું, ગહેર, નામાકિત 'અપેલું કાટલું'

અપો, પું છાપ, છપાવું તે, ૨ વણા માણસે એકઠા એકદમ તૂટી પડવું તે, આચિતો હુમલો "લકરે અપો માર્યો" ૩ તિલક, ચિપ્ન ૪ લાગો, ડર, વરો, દાપુ

છાખ, સ્ત્રીં નીચે પડવીવાળી અથવા વગર પડવીની વાસની ચીપની છાછરી ટોપલી મોસાળાની રીતમાં હુગડા ભરવાના કામમાં આવે છે તે મોટી છાખડી ૨ ધાતુની જાળી થાળી, ટાટ

છાખડી, સ્ત્રીં પડવી વગરની વાસની ટોપલી છાખડું, નં છાખડી 'છાખડે સરજ ઢાક્યો ન રહે' છાયલ, વિં [હિં દેં ઇં] છાયેલ, બુઓ છાયા, સ્ત્રીં (સં) પ્રકાશ-રોશનીના કિરણોનો

અટકાવ થયેથી અટકાવ-બંધ કરનારી વસ્તુના આકાર જેવું જે અધાર પડે તે, ઓળો, પડછાયો ૨. પ્રકાશ-રોશનીને અટકાવ કરનારી વસ્તુનું વચમાં ઝુમી રહેવું તે "વડની છાયા" ૩ નર, તેજ, કાન્તિ ૪ છત્ર, આશ્રય, ઓથ ૫ ભાવ મળતાપણું, ભાસ ૬ શેઠ, દામ, પ્રતાપમાં દબાઈ જવું તે ૭ ચિત્રમાંનો આછી લીટીઓવાળો ભાગ, ઝાખો દેખાતો ઓળાનો આઝાર ૮ ભૂત, પિશાચ છાયાનટ, પું એક જાતનો રાગ

છાયાપુરપ, પું (સં) તડકામાં અથવા ચાદર છામા ઉભા રહીને પોતાની છાયા તરફ વળી વાર જોયા કર્યા પછી એકદમ આકાશમાં જોતા ઉચે જે પુરપાકૃતિ દેખાય છે તે

છાયાચત્ર, નં છાયા માપવાનું ચત્ર. ૨ છાયાના પ્રમાણ ઉપરથી વખત ઝાઢાનું ઓળર ૩ છાયા ઉપરથી ગમિ પાડવાનું ચત્ર

છાયેલ, નં છાપીને રંગ ચઢાવેલો એવું સ્ત્રીઓને પહેરવાનું સુતરાઉ કપડું, સાલોર વિં ઢાકણ, જનાયેલું

છાયો, પું છાયા, ઓળો, પડછાયો, છાયડો

છાર, પું ઇટવાડાનો ભુકો, ખાખ, પાકતા ખરેલો રાખ જેવો ઇટોનો ભુકો ૨ ડુગ ૩ ધળ ૪ રાખે ડી ૫ છારી

છારી, સ્ત્રીં ઝીણી ધૂળનો બાઝેલો થર, છિયા ડીનું પડ ૨ આખના ડોળાપર થતું પાતળું પડ ૩ કેટલીક વસ્તુઓમાં વિકાર થતા ઝીણી રૂવાડી કે મુવાળા જેવું જે બાઝે છે તે ૪ કેટલાક તાળ શાકની ચામડાની ઉપર થતી ઝીણ

છારોડિયુ, વિં વાસી, પિત્તને લીધે તીખું, અને

વિકારી એવું, 'હાગેડિયા ઓઢકાર'

હારંબુ-રી વાળવું,કિંસં માડો-ભુસી વાળવું,
ઢાકી નાખવું, ઢાક પીછોડો કવો ર ઉતુ કરી
પાણીમા ભોળવું,છમકારવું ર હારં વ્યાવવું ૩
ખાખ કરવી [કુચો, કુચડો

હારિયું,નં વાસણ વસવા માટે વપરાતો ધાસનો
હારં, નં ભીત ડરામાથી ઇટ ચુનાનો જે મુકો
ભુકો પડે છે તે, નીમાનો ભુકો ર ધળકાકરીવાળું
મટોડું ૩ બકર,બોકડું ૪ વિં આઝર,કડડ,તીખું
હારોડિયા, નં મગનારના તેરમાને દીવસે ત્રણ
માટીના વડા પીળું વસ્ત્ર ઢાકી ચકલે મકે છે તે
હાલ, પું કેડો, પુદ, હજી હાલ છોડતો નથી
ર મોખત,સગ ૩ ખ્યાલ,એનાએજ વિચાર
હાલ,સ્ત્રીંઝાડ ફળની ચમડી,ત્વચા, ચિઝાશવાળું
ટાણું(સુકાઈ ગયેલી હાલને છોડુ,અને અદરની
હાલને અન્તગજાન કહે છે) [તે, છોળ

હાલક, સ્ત્રીં જોરમા પાણીતુ ઉચુ ચઇ પડવું
હાલકખાજ, સ્ત્રીં જોરથી પાણી ઉરાડી ગભ-
રાવવાની જે રમત તે

હાલકું, વિં હાજર, ઉતળું ર જેના પેટમા
રહે નહિ તે, ખીજને કહી દે તે,હલકું, આછકલું,
ગભીર નહિ તેવું,પુજી નહિતા મોડું ડોળરાખનાર
૩ બેઅદબ ૪ હલકું, પાજી

હાલકું,નંગધેડાની ઉપર નાખવાનો ખુલ્લો કોથળો,
ગુણ, લગડું ર ચાગ મણુનો સતોલો ૩ ફાદ,
કોથળા જેવું ખુલ્લું પેટ

હાલાં, નં છોતરા, છોડા, ફોતરા ૨ બિગડા,
બરછટ ચામડી ઉપરનો ભાગ ૩ અસાર વસ્તુ
હાલા કુટવા—જેમાથી કઈ ફળ-સાગ ન મળે
તેવી ખોટી માથાફોડ કરવી પાણી વલોવવું,
ફોતરા ખાડવા ૩ રેસાવાળા છોડાને ટૂટી રેસા
જુદા પાડવા [હાલ

હાલિયું, નં પતરાની પહોળા મોની વાટકી,
હાલીયું,સ્ત્રીંચુડી,બલૈયું 'આ લે તારી હાલી ને
હું તો મારે ચાલી' ર નાની જીજી વાડકી

હાલું,નં છોડુ-છોતરું,ફોતરું,કુશકા ર ઘટોમાથી
લોટ વાળવાનું નાળિયેરનું છુદેલું છોડું ૩

હાજરી વાડકી

હાવણ, નં જેથી હાવું તે, માળણ, હાજ
હાવણી, સ્ત્રીંચોડા વખત માટે લશ્કરી લોડ,
તાડજા વગેરેથી હાવણ જે મકાનો બાંધે છે તે,
અથવા તણુઓ તાણે છે તે, લશ્કરનો પડાવ ર
લશ્કરનો મુકામ, શિબિર, સૈન્યનું મથક ૩ કોઇ
સમૂહનું કોઇ જગાએ તળ નાખી રહેવું તે
હાવર,પુંઢાડણ,આઝાદન,ઓઢો ર ઢાક પિછોડો
હાવરવું, કિં સં વાક-ગુનો ઢાકવો, ઉપર
ઉપરથી હશે એમ કહી ઉડાવી દેવું ઢાકપિછોડો
કરવો ર કુમક-તરફદારી કરવી, ઉપરાણુ લેવું
હાવું,કિં સં ઉપરથી ઢાકવું,આઝાદન કરવું
હાશ, સ્ત્રીં દહિ મા પાણી રેડી વલોવવાથી જે
ખાટો પ્રવાહી બને છે તે,તક હાશ પીવી-સવા-
રમા શિગમણી ડગી હાશ પીવા ટાણું-સવાર
હાશ બાકળા થઈ ગયા-બગડી ગયું, ખાટું થઇ
ગયું ર વીલું પડી ગયું,શીકું પડી ગયું (મો)

હાસટ, વિં હાસેટ [જીવાર
હાસટિયો, પું જેઠ મામમા પાણી પાઈ ઉગાડેલી
હાસી, વિં હયાસી; ૮૬
હાસેટ, વિં સાક ને છ, ૬૬
હાળ, સ્ત્રીં ૨ છોળ, ઓડો.

છિક, સ્ત્રીં (સં છિકા) નાકમા સળવજાટ
થઇને પાણી અને વાયુનું જોરમા નીકળવું તે,છિકવું
તે છિક ખાવી-છિકવું ર.છિકીને અપશુકન કરવા
છિકણી, સ્ત્રીં તપખીર,સુધવાની તમાકુ, નસ
છિકવું,કિંઅવ છિક ખાવી, નાકમાથી અવાજ
સાથે વાયુ કાઢવો

છિકારડું,નંસરડા જેવું એક પ્રાણી એના છિક-
વાથી ખીજ પ્રાણીને ઝેર ચઢે છે ર નાનું હરણ,
પિયેણ [હરણ, મૃગ.

છિકારવું-ર, નં નાનું હરણ,વાગ વાર છિકનારું
છિક, સ્ત્રીં રગિત ભાત પાડેલું સુતરાઉ કપડું.
છિકલો,પુંકાટાનો ભારો ઉપાડવાનો બે મોવાળો
લાકડી, છેટલો [ગલી, નેવાળા.

છિડી, સ્ત્રીં પછીત તરફનાં નેવા પડવાનો ભાગ
છિડું, નં વાડમા થઇને જવા આવવા રાખેલું

ફાટુ તે, ગોડીયારુ, ઝાપો, ફાટડ ર દોષ, છિદ્ર બહાનુ
 છિપો, પુ. છીપો, છાપવા ર ગવાનુ કામ કરનારી
 એક જાત [ફાટ
 છિપોલી, સ્ત્રી. છીપ, માછલીના કોટલાની એક
 છિ, અ. ચિત્રકાર દર્શક ઉદ્દગાર, છટ ર છિકનો
 અવાજ ર વિ. છી, ગદુ, મેલુ નાના બાળકને
 સમજાવવાનો ઉદ્દગાર ૩ સ્ત્રી. ગૂ, નરક.
 છિટ્છિટ, અ. છટ, છિ
 છિદ્ર, ન. (સ.) કાણુ બાકુ, સુરાખ, વેહ વિધ,
 ર ખોડ, ખાપણુ ૩ દોષ, છાના ઢાકણુ
 છિનાળ, સ્ત્રી. (હે. દે. છિણ્ણાલિ.) બલિયા-
 રિણી, ભરિણી, કુલટા
 છિનાળવાડો, પુ. વેશ્યાવાડો, ભડવાનુ વર [ચારી
 છિનાળવુ, વિ. છિનાળુ—નરકર્મ કરનાર, બલિ
 છિનાળો, સ્ત્રી. છિનાળુ
 છિનાળુ ન. પુરૂષે પરસ્ત્રી સાથે અથવા સ્ત્રીએ
 પર પુરૂષ સાથે મગ કરવા તે, નરકર્મ, બલિયાગ
 છિન્ન, વિ. (સ.) કાપેલુ, જુદુ પાડેલુ, છેદેલુ
 છિન્નલિન્ન, વિ. હાલહવાલ, ભાગીકપાછવેરાઈ ગયેલુ
 છિયાડી, સ્ત્રી. ઉડી પડેલી ઝીણી રજ, છારી, ધળ
 છિયાડા, પુ. વાથી ઉડી પડેલો કચરો
 છિરકવુ, કિ. સ. છાટવુ, છાટી નવરાવવુ “યુવ-
 તીએ જહુપતીને જળે છિરકયા રે”—રત્ને.
 છી, સ્ત્રી. હાથમા લેવી ન ગમે તેવી ગદી ઝીજ,
 નરક, યુ. ૨ લિંટ, લાળ નાના બાળકને મમ-
 જાવનાનો ઉદ્દગાર. છી ડરવી—હગવુ છી ગધાની-
 લિંટ કે લાળ દડડવી, ૨ અણુસમજુ કે બાળક હોતુ
 ‘એને મોઝે છી ગધાય છે, કે તેને સમજાવવુ પડે’
 છી, અ. માલવગગનુ કે ગણતરીમા લેવા જેવુનથી
 એવા રૂપમા નપરાતો ઉદ્દગાર ૨ વિ. મલિન, ગદુ
 છીઝે, કિ. પ્રથમ પુરૂષ અને સ્ત્રીનમા હો ધાનુ
 ગ્વાર્થ વર્તમાન રૂપ “હમે—આપણે છીઝે
 છીછકલુ, વિ. છિછલુ, હલકા પેટનુ, જાછર
 છીછી, સ્ત્રી. ખીચડી. ૨ અ. જટજટ, છિ
 છીટ, સ્ત્રી. તિરસ્કાર, અભાવ, ચીઢ, અણુગમે
 છીટ, અ. જટ, છિ, વતકારી કાઢવુ
 છીટી, સ્ત્રી. જાપેલી નાની પોતડી.

છીછલુ, નિ. તોછડુ, એઅઅ, વિવેક વગરનુ
 ૨ છાકરવાદ, નાનન [છાટવુ
 છીટકોરવુ, કિ. સ. પાણી સીપવુ, ઝારીથી પાણી
 છીટુ, ન. બહાનુ, દલીલ ર બારી, રસ્તો “બોલ-
 વામા છીટુ રાખે છે” ૩, છિદ્ર, મર્મ, દોષ ૪
 રેસાવાળુ છાકુ
 છીકુ, ન. છિકુ, જુઓ છીકુ પાડવુ—જવા આવ-
 વાનો રસ્તો કરવો, માર્ગ કરવો ૨ દોષ કાઢવો,
 વાંકુ પાડવુ ૨. છીડે ચઢ્યો તે ચોર—જે પહેલો
 પકડાય તે યુનેગાર
 છીણવુ, કિ. સ. જણવુ બારીક થઈ ગળેડેલુ
 કરવુ ૨ સમારવુ, મોળવુ (શાક) ૩ છુદો,
 કરવો, ખમણવુ
 છીણી, સ્ત્રી. છીણવાનુ ઝોળર ૨ કાપવાનુ
 લોહનુ વિધાણુ, નાની માથાવાળી ફરશી ૩
 મેખ, ખીલી, ફાયર ફાસ
 છીત, સ્ત્રી. અટ, કટાળો, છીટ, અભાવ [નવેળી.
 છીતરી, સ્ત્રી. મેઘર વચ્ચેની સાકડીગલી, છીડી,
 છીતવુ, કિ. અ. જાછર પાણીમા વહાણનુ ચોટવુ,
 લાધવુ, છીપી જવુ
 છીદરી, (ડી) સ્ત્રી. પોલા દાણાની ભાતવાળુ સ્ત્રી-
 ઝોને પહેરવાનુ એક કપડુ ૨ દાણાનુ વેરાવુ
 તે, દાણાનો દરેડો થવો તે
 છીદર, વિ. જાછર, આછુ ૨. ભભરુ, છુડુછુડુ
 છીદવુ, કિ. સ. છેદવુ, કચરવુ
 છીનવવુ, કિ. સ. ઝૂટી લેવુ, ખુચવી લેવુ
 જોરથી તાણી લેવુ ૨ હરીલેવુ જળકપટથી લપડેવુ
 છીનવુ, કિ. સ. છીણવુ, જુઓ
 છીપ, સ્ત્રી. એક જાતની માછલીનુ કોટલુ, છિપોલી.
 છીપકળી, પુ. એક જાતનો સાપ
 છીપણુ, ન. રામપાતર, મકોર, ૨ પાણી છિપ-
 વાનુ પાન, જાછર, લોટી જેવુ કોડિયુ.
 છીપર, સ્ત્રી. પત્થરની મોટી જાટ, શિલા
 છીપરુ, વિ. ગદુ, ગોળુ મેલુ, ચુથાયેલુ
 છીપવુ, કિ. સ. [સ. સિંચ] પાણીનો જટ-
 ઝાવ કરવો, આછુ આછુ નાખવુ, જાટવુ ૨
 દાણાની ભાત પાડવી.

છીપવું, કિંમત અંસતાવુ, લપાવુ, ૨ શરમાવુ, લજવાવુ ૩ શાતપડવુ, મટવુ 'તરસ છીપવી' છીલકું, નં છોકું, ભિગકું, છોતરુ [ખાખોચિયુ છીલર, નં છાછરુ તલાવકું, આછા પાણીવાળુ છીલવું, કિંમત સ - ૧૩૧ કાઢવા, છોલવુ છીપે, પું કપડા છાપનારો.

છીપોલી, સ્ત્રીં છીપ, માછલીના કોટલાની ફાડ છીપ્પુ, નં તપેલી ઉપર ઢાકવાનુ છાછરુ ઢાકણ, તાસક [વર્તમાનરૂપ.

છુ, કિંમત પ્રથમ પુરૂષ એકવચનમા હો ધાતુનું છુછાં, નં વગર વણેલા તાર, દશી.

છુછુ, નં (નનવરનુ) મો ૨ ચહેરો

છુદણી, સ્ત્રીં છુદવુ તે, છુદવાની રીત, ભાત છુદણુ નં શરીરની ચામડીને છુદીને પાડેલી

ભાત, ટોચણુ, લાજન, ચિહ્ન. છુદણુ છુદવા-

એકનો એક દોષ આગળ લાવીને ટાણો માર્યાકરવો

છુદવું, કિંમત સં [સં છિદ્] સોય કે તેવા

અણીવાળા હથિયારથી ટોચ ટોચ કરવુ ૨ કચ

રવુ, પગતળે દાખવુ-ગદડવુ. ૩ ખૂળ મારવુ ૪.

ખાડી-ફટી લોચા જેવુ કરવુ, વાટવુ ૪ ધા

ઝટકા મારી કડકે કડકા કરવા

છુદાવવુ કિંમત સં કચરાવવુ, ખડાવવુ

છુદાવું, કિંમત અં કચરાવુ, ખડાવુ

છુદો, પું છુદેથી જે હાલત થાય તે કચુબર, ખીમો

છુ, અં કુકતો અવાજ, કુલકર મત્રની કુક, ફર

કરવુ-ઉડાવવુ તે

છુટક, અં જથાળધ નહિ પણુ કકડે કકડે, જેમ

પાલવે ને ખપે તેમ તેમ, પરચુરણ, અકકેકુ

છુટક, વિં ભુદુ ભુદુ, રકુટ, પરચુરણ, વિખ

રાતુ પડવુ હોય તેવુ [છુટકારો, નિકાલ

છુટકખારો, પું અડચણુમાથી ફર મવુ તે, છુટકો,

છુટકારો, પું નિકાલ, તોડ, મુક્તિ, મોક્ષ.

છુટછોડા, પું સ્ત્રીને પ્રસવ થયો તે, માદાએ ગર્ભ

ભારથી છુટા થવુ તે. ૨. છોડો ફાડી આપવો

તે, ફારગતી, તલાક. ૩ ભાગીદારીના કામમાથી

હાથ કાઢી નાખવો તે, મુક્ત થઈ જવુ તે

છુટાપણું, નં છૂટ હોય તેવી હાલત, સ્વતંત્રતા, છૂટ

છુટી, સ્ત્રીં કામ-ખધનથી છુટ પડવું તે ૨ રળ, કામ કરતા વચમા થોડો વખત બધ રહેવું તે, આરામ ૩ નવરાસ, કુરસદ, અવકાશ, પરવાર. ૪ પાકી, અકતો, અણોળો

છુટુ છવાયુ, અં વખતો વખત

છુટુ, વિં બધનમુક્ત, કેદમા ન હોય તેવુ. ૨.

સાધામાથી ભુદુ પડી ગયુ હોય તેવુ, ન જોડા-

યણુ. 'પાટિયુ છુટુ પડી ગયુ' ૩ ગુણવુ, ભટ-

કવુ, પસરવુ " ખેસ ખભાપગ છુટો રાખ. ' ૪.

વચમા વચમા અતર હોય તેવુ, ખુલ્લુ. " છોક-

રાઓ છુટાછુટા બેસજો. " ૪ ભુદુ થઈને પડેણુ

હોય તેવુ, અલગ રહેણુ. ' એક છુટો કાગળ હોય

તો આપો " ૬. કરજ-પાપથી મુક્ત થયણુ ૭.

સખી, ઉદાર, ખરચાળ " તે હાથનો છુટો છે "

૮ કાણુમા ન રહેનાર હદની બહાર બોલનાર,

' તે મોઢાનો છુટો છે, ' છુટુ મેલવુ-ખધનથી

ફર રાખવુ ૨ નજરમા આવે તેમ કરવા દેવુ,

વહી જવા દેવુ ૩ વિખરાવુ-ઉડતુ રાખવુ છુટા

છેડા થવા-માદાએ ગર્ભના ભારથી છુટા થવુ,

૨ અરસ્પરસ સ્ત્રી પુરૂષનો લમનો સળધ તુટવો

છુટે મોઢે -પોકે પોક મૂકીને, ખુલ્લે ઘોટે. છુટો

હાથ-ઉદારતા, સખીલાવ, ખરચાળપણુ. -છુટી

પડવુ-વ્યર્થ જવુ, રદ થવુ, નિરર્થક થઈ પડવુ;

ખરબાદ જવુ " વિલાયતી માલ તકલાદી છે, તે

એક વાર વાપર્યો કે ધોર્યો એટલે પૈસા છુટી

પડે છે "-દે. કાં ઉં

છુપછુપામણુ, સ્ત્રીં છોડરાની એક રમત, સતાકું-

કડી, એણુગેણુ દીવાગેણુ (સુરત.) [છુપ, છાનુ

છુપાછુપ, અં છુપી રીતે, છાનુ માનુ. ૨ છુપુ

છુપાયુ, વિં છાનુ, ખાનગી, ગુપ્ત, ઢોકલ

છુપાવવુ, કિંમત સં મતાડવુ, છાનુ રાખવુ,

ખેમાલમ રાખવુ

છુપાવુ, કિંમત અંસતાવુ, ભરાઈ રહેવું. [રહેણુ.

છુપુ, વિં છાનુ, ગુપ્ત, ખાનગી ૨ સંતાડેણુ, સતાઈ

છુમછુમ, અં એવો થતો છુમ્મરીનો અવાજ-ઝકાર.

છુમતર, પું છાની તાત્રિક વિદ્યા, મચમચોમ;

છુરી, સ્ત્રીં પાળી, છરી. [ખદુમ તર.

જુવાવું, કિં અં અપવિત્ર થવું, અલડાવું
હૂટ, સ્ત્રીં બધી-અટકાવ-દાખ દૂર હોવું તે,
સ્વતંત્રતા ૨ સત્તા, હક ૩ રંગ, પરવાનગી
૪ ઘટાડો, ઓછું કરેલી રકમ, 'તેણે દશ રૂપિયા
છૂટ મક્યા' ૫ મોકળાશ, મગતાશ, છુટી જગા
હૂટવું, કિં અં કોઈપણ બધનથી દૂર-મોકળું
થવું, છુટા થવું, બધન મૂકતા થવું ૨ કાણુ-
છિદ્રમાથી ઝરપી બહાર આવવું "પરસેવો છૂટવો"
૩ જુદા પડવું, અળગા થવું ૪ જોરથી ઉડવું,
ફટવું, બહાર નીકળવું ૫ જનવરે દોડી-નાસી
જવું ૬ જોરમા ઉડવું, બડાકો થવો ફટવું ૭
મળવી, ઘેર જવું

હૂટકારો, પું કોઈપણ બધન-કાસામાથી છુટી
જવું તે, મુક્તિ ૨ પતી જવાથી મોકળું થવું-
છુટું પડવું તે, નિકાલ, તોડ. ૩. છેડો, અત
ફૂપવું, કિં અં બેમાલમ-ગુપ્ત રહેવું ૨ મતાઈ
રહેવું [૨ અલડાવું, સ્પર્શ થવો

હૂવું, કિં સં છોવું, અડકવું, અપવિત્ર કરવું
છેટલો, પું જે સ્ત્રી, કાટાનો ભારો ઉપાડવાની
બે પાખિયાની લાકડી [કરતા અડકીને છેડવું
છેટાવવું, કિં સં છેડવું, ઉશ્કેરવું, કોઈને કામ
છેતાલીસ, વિં ચાળીસને ૭ ૪૬

છે, કિં હો ધાતુનું ખીજ અને ત્રીજ પુરપના
એકવચનનું રૂપ 'તે છે, તું છે' ['છે' 'છે']
છે!, અં ધિકાર-તિરસ્કાર બતાવનાર અન્યથ
છેક, અં છેડાલગી, અત સુધી, ૨ તદ્દન તમામ,
ખીલકુલ, નરાતાળ, નરદમ, ૨ ઘણુંજ, પુબ્ધજ
હદથી જ્યાં

છેકણી, સ્ત્રીં જેથી લખેલું છેકાય-૨૬ થાય તે,
૨ છેકા, ખસરકો, લીટા કરવાનું ઓળર ૩.
છેકજાડ ડરવી તે ૮. ચહેરવાની રીત

છેકવું, કિં સં ૨૬ છે એમ જણાવવાને લીટા
બેચવો, છેકા મારવા ચહેરવું, જુસવું ૨ ૨૬ કરવું
છેકાછેક, અં તદ્દન, સાવ, રેડ સુધી, છેડા-લગી
છેકાછેકી, સ્ત્રીં જ્યાં ત્યાં છેકા-લીટા પાડ્યા હોય
તેવું, ચહેરાચહેર, ચહેરચુથ

છેકો, પું છેકવું તે, લીટો, ખસરો, ૨૬ કરવાનું

ચિન્ન કરવું તે, ૨ લાછન, ડાઘ ૩ ૨૬ કરવું તે.
છેટી, સ્ત્રીં છીટી, નાની પોતડી-મુગટી
છેટું, નં બેજગાની વચ્ચેનું અતર, ટપ્પો, પલ્લો,
ગાળો, "નડીયાદથી બોરીઆવી ચાર ગાઉનું
છેટું છે" ૨ અશ્ચક્યતા "પૃથ્વીમા આના જેવી
અન્ય જોવી, તેના તો છેટાજી" - પ્રેમાં

છેટે, અં દૂર, આંધે, લાંબે, વચમા અતર હોય
તેટલે. છેટે બેસવું-ઋતુ આવવો, અલડાવવું,
અળગું બેસવું [વચમા બેસેલી હોય છે તે
છેડ, સ્ત્રીં લાખી ચપટી લાકડાની પાટલી તુગાની
છેડણી, સ્ત્રીં છેડવું તે ૨ ચાદવું, અડપણ,
અટક્યાળું ૩ વચમા હાથ ધાલવો તે

છેડતી સ્ત્રીં છીડા, દોષ, છિદ્ર છેડતી શોધવી-
છિદ્ર ખોળવા, ભૂલો કાઢવી ૨ અડપણ, અટક્યાળું
છેડવું, કિં સં અડકવું, હલાવવું ૨ વગર
કારણે અડકી ખરાબ કરવું, વચમા હાથ ધાલવો
૩ કોઈની કેડે પડી તે ચિઠાય તેમ કરવું, ચિઠવવું,
વતાવવું. છેડી જેવું-પૂછી સામાનું મન જેવું.

છેડયા કરવું-અટક્યાળું કરવું, રગડવું મતાપવું
છેડગાઠણું-જુ, નં જે લુગડાવતી વરડગ્યાના
લુગડાને ગાઠ વાળે છે તે

છેડામૂટકો, પું છૂટા છેડા, તલ્લાક. [કરવા તે
છેડાછેડ, સ્ત્રીં સતાવણી, પળવણી, અડપલા કર્યા
છેડાછેડી, સ્ત્રીં વરના જમા સાથે વહુની માટ-
ડીની ગાઠ બાંધે છે તે ૨ સતાવણી

છેડો, પું હરકોઈ વસ્તુ-વાત-બનાવનો જે છેલ્લો
લાગ તે, સમાપ્તિ, અવધી, હદ, અત ૨ હદ,
સીમા ૩ મોત, મૃત્યુ, અત. ૪ ટોચ, શિખર
૫ છેલ્લો ઠરાવ, ચુકાદો, નિકાલ ૬ નિદાન,
પરિણામ, ફળ ૭ લુગડાનો પચ્છો, પાલવ ૭ મો
ઉપર લુગડું ઢાડવું તે, મો ઢકાય તેમ ઓઢવું
તે, પડે છેડો તાણવો-લાજ કાઢવી, ધુધટો
તાણવા છેડો છોડવો-પતાવીને દૂર કરવું, ફરીથી
નામ ન લે તેવું કરવું ૨ નિકાલ કરવો છેડો
ફાડવો-રાજ ખુશીથી લગનનો સમય તોડવો;
ફારગતી આપવી, તલાક આપવો. છેડા ઝોડી
નાખવા-હિંમત હારી જવી, આશ્વા મૂકવી. ૨,

તોડી નાખવું, મુક્ત થઈ જવું છેડે ગાઠવાળી-
સ્મરણમાં રાખવું નિશ્ચય કરવો, છેડે બાધવું-
વહોરી લેવું, બેચું કરવું, મચ્ચ કરવો “છેડે બાધ્યું
છે તે પાપ છોડવું કેમ છૂટશે?”-૬૯૦ ૨ (ઉચ્ચાર)
બોલ પાછો બેચી લેવો ૩ (બચન) વળગવું કોઈ
ખરાબ બાબતની આદત પડવી છેડો છુટકો કરવો-
તલાક આપવો છેડો ઝાલવો-પછવાડે લાગવું,
આગ્રહ કરી માગવું, આગ્રહ લેવો, બેડાવું ૩
મુદામાલ સાથે પકડવું છેડો પાથરવો-ઝાલાવાલા
કરવા, આજીજી કરવી છેડો વાળવો-મોઢું ઢાકી
મોટે ઘાટે રડવું, ધુધટામાં રડવું છેડો માથે
નાખવો-લય-લગ્ન દૂર કરવી. છેડો લાવવો-
અત લાવવો

છેતરપિંડી, સ્ત્રી ૦ ડગાઈ; લુચ્ચાઈ, કપટ

છેતરવું, કિં ૦ સં ૦ આડું અવળું સમજાવવું; જુલા
વામાં નાખવું, ગફલત થાય તેમ કરવું, છગવું ૨
ડગવું, ફસાવવું [વચના

છેતરામણ, નં ૦ ડગામણ, ફસામણ, છેતરાવાપણું
છેતરાવું, કિં ૦ અં ૦ ડગાવું, છુટાવું, ધાપ ખાવી,
છેતાલીસ, વિં ૦ ચાલીસ તે છ, ૪૬ [ગફલત ખાવી
છેદ, પું ૦ કાણું, નાકું, છિદ્ર ૨ કાપ, ચીરો, ધાડ બાજક,
જે સંખ્યાએ ભાગવું હોય તે, એક આખી વસ્તુના
અમુક ભાગ કરવા એવું દેખાડનારો અંક તે ૪
નાશ, લય છેદ ઉડાડવો-સંક્ષિપ્ત કરવું

છેદક, વિં ૦ (સં ૦) છેદનાર કાપનાર ૨ બાજક,
છેદરૂપે રહેનાર ૩. દોહી, ધાતક

છેદન, નં ૦ (સં ૦) છેદવું-કાપવું તે ૨ ખંડન,
સામાનુ ખરાબ થાય તેમ બોલવું તે, કાપવું તે
છેદનબિંદુ, નં ૦ જ્યાં બે અથવા વધારે લીટીઓ
એક બીજીને કાપતી-મળતી હોય તે બિંદુ

છેદવું, કિં ૦ સં ૦ (સં ૦) છિદ્ર કાપવું, ચીરવું, ભાગ-
કકડા કરવા ૨ કાણું-છિદ્ર પાડવું ૩. એક બીજીને
કાપવું-મળવું. “એ લીટી એક બીજીને છેદે છે” ૪
છેદ રૂપે થઈને ભાગવું સંક્ષિપ્ત કરવું, ઘટાડવું ૫
નિકેદન કરવું, નાશ કરવો ૬ અટકાવવું. “મારો
લખોટો છેદીશ નહિ.”

છેખાં, નં ૦ છિદ્ર; કાણું (બહુવચનમાં)

છેર, સ્ત્રી ૦ નરમ ઝડો, પાણી જેવું અધાણું, ચરજીલું
તે ૨ કચરો, જેર

છેરટો, પું ૦ અધામણ, પાતળો ઝાડો. ૨ મૂળ, કચરો.
છેરવું, કિં ૦ અં ૦ પાતળો ઝાડો થવો, પાણી જેવું
અડવું, ચરકવું છેરી ભરવું-(કામ) અધુરું-રજાવું
છેરાટો-રો, પું ૦ છેરટો, કચરો પુનું [મૂકવું.
છેલ, પું ૦ અકડખાળ ફાકડો, વરણાગિયો

છેલ, વિં ૦ કાડીલું, રૂપાળા થઈ ફરવાની હોસવાળું
છેલકડી, સ્ત્રી ૦ મોતીની લોલકવાળી કડી, બીખવળી
છેલછબિલું, વિં ૦ વરણાગિયું, ફાકડું ૨. ડુટકું, શોભીતું,
રૂપાળું, સુદર [છેલડો ૨”

છેલડો, પું ૦ છેલ, ફક્કડ ‘મને ભૂલી ગયો છે મારો
છેલપડી, સ્ત્રી ૦ (વેપારીઓમાં) ૧૬ નો સંકેત.

છેલખટાઈ, પું ૦ છેલ અને લુચ્ચાઈ સોદાઈ કરી
જાણનારો ફાકડો ફક્કડ માટીડો, ખુબસૂરત, શરીરે
ભરેલો એવો જુવાન, શોખી જીવડો

છેલાઈ, સ્ત્રી ૦ છેલપણું; વરણાગી, ધસકી; લપકો
છેલાણી, વિં ૦ મોજ, લહેરી, સહેલાણી; સહેલસપાટા
મારવાને ફરવું એજ સમજવાળું

છેલવહેલું, વિં ૦ છેલ્લું, આખરનું પહેલું અને છેલ્લું
છેલારવું, કિં ૦ સં ૦ ચોરવું (સોનીની મચા)

છેલી, સ્ત્રી ૦ છેલાઈ, વરણાગી

છેલો, પું ૦ છોકરો ઠેયો ૨ છેલ જીવાનિયો

છેલ્લીવારે, અં ૦ આખર વખતે, અન્તે

છેલ્લું વિં ૦ છેક પછવાડેનું, છેડાનું, છેવટનું, અન્તનું

છેલ્લા દહાડા-અસવકાળને થોડી મુદત બાકી
હોય તે ૨ જીદગીનો પાછલો ભાગ છેલ્લી ધડી

-મરવાની અણી, અંતકાળ, આખર છેલ્લી-
લાખી ઉધ-મોત છેલ્લી સનદ-ઢેલો જન્મ,

મનુષ્યાવતાર છેલ્લું ઓસડ જાણ-હવે બીજી
કાંઈ ઓસડ કામ નહિ આવે છેલ્લી સલામ-

છેલ્લા રામરામ, છેલ્લા નમસ્કાર. છેલ્લે પગ-
થીએ-છેક નીચી પાયરીમાં ‘હું જન્મ્યો તારે જન

મડળમાં હું છેક છેલ્લે પગથીએ પડ્યો હતો”
૨ અતે, છેવટે પરિણામે છેલ્લે પાટલે બેસવું-

જાત કે સ્વભાવપર જવું, હાડજવું “વંશસ્થા, તેમાં
તે આટલી બધી છેલ્લે પાટલે જઈ થયે છે?”

—પ્રેમાં છેલ્લો અક્ષર—સો વાતની એક વાત,
સારભૂત વચન, છેવટની શિખામણુ ર રામનામ
“તેના શુ તુ મોહી રહ્યો, છેલ્લો અક્ષર બૂલી ગયો”
—મોખે છેલ્લો પેરોણા—મરવાની તૈયારી પર
આવી ગયેલો માણસ છેલ્લો શ્વાસ મૂકવો—છેવટ
નો શ્વાસ મૂકી મરણ પામવું
છેલ્લો સરવાળો, અં. આખરે, છેવટે
છેવટ, સ્ત્રી. આખર, છેડો, અત, છેવટ પરિણામ
છેવાડુ, વિં. છેલ્લુ, આખરનું ર છેક છેડા ઉપરનું,
પરવાડનું [આવેથી શરમાવું—અ ખવાવું
છેવાડુ, કિં. અં. છેલ્લુ આવી પહોંચવું ર છેલ્લુ
દેહ, પું. (હિં. દે. છેલ્લો) દેહો, વિશ્વાસવાત, દોહર
છોડીદેવું—રઝળવું મૂકવું—સ્થાગ કરવો તે ઠ અત,
છેડો, છેવટ. ૪ પુકનો ધા, કાપ, છેદ
છેયુ, નં. છોકરું, બાળક, સતાન છેયો—છોકરો
છો, કિં. અં. દ્વિતીયપુરુષ અનેકવચનનું હો ધાવું
વર્તમાનકાળનું રૂપ “તમે છો.”
છો, સ્ત્રી. મરડિયા પત્થર વગેરેને પકવી ચુના
જેવો પણ ઝાખો જે સંકેત પદાર્થ બનાવે છે તે
ચુનો, કેલર એવું કરેલું બાધ કામ, ‘છોનો કુવો’
છો કરવી—કાલ કરવો ર છોલાણું કરવું ર સખ્યા
છો ફેરવી—છો ફેરવી ઢાકી દેવું, બગાડી નાખવું,
ધૂળ મેળવવું, પાણી ફેરવવું, બર્થ કરવું, બરબાદ
કરવું, નકામું કરી મૂકવું “રે, દી વાળે તે દીકરો એ
કહેવત ખોટી નથી જોટલા આપેલી જીવિકા ઉપર
જીવશે તેમના મતાન બાપ દાદાઓના નામ ઉપર
છો વાળે એવાજ થશે”—પ્રતાપ
છો—છોને, અં. ભલે, ભલેને, જે હાલતમા હોય તે
હાલતમા હોવા દેવું ‘છોને રહે, મારે શુ જવાનું
છે’ છો કરતો—કરે છે તેને કરવા દે
છોઈ, સ્ત્રી. પતરાવળી કરવાની સળી. ર છો ર
ચીપ, છાલ
છોએહુ, વિં. છો દીધી હોય તેવું
છોકરમત-વાદ, વિં. બાળક છોકરાના જેવા
આચરણ હોય તે, નાદાન ર બાળકશુદ્ધિ, બાળક
જેવી હડ—આગ્રહ
છોકરવાદી, સ્ત્રી. મચ્છા જેવું આચરણ નાદાની,

“પ્રિય કુમાર ! ખરેખર તે છોકરવાદી એટલા હતી’
છોકરી, સ્ત્રી. બાળક, બાળકી, (બાર વરસ સુધી)
ર કન્યા, દીકરી, દુહિતા ર. મીકણ, નામદ
છોકરું, નં. અચ્યુ, મતાન, છેયુ, બાળ, ફરજ દ.
છોકરો અથવા છોકરી
છોકરો, પું. પુરુષ બાળક (૧૬ વર્ષ સુધી) ર
પુત્ર, દીકરો ર પુત્ર નહિ પણ કાચા-ફરી બંધ
તેવા વિચારનો નાદાન જીવાન
છોગલો, પું. લુગડાનો કડકો, અગ્રચો ર માથે
છોગા તરીકે ધાત્રવાનો કડકો
છોગાળો, પું. છોગા રાખનારો, છેલ જીવાનીઓ
છેલછખીલો, ફક્કડ તરણ ‘નદના છોગળા’
છોગુ, નં. ફૂલનો લટકતો નાનો ગુચ્છો ર જગા કુદતો
હડતો રાખેલો મોળ-ફાળિયું કે પાધડીનો કસખી
તોરો—છેડો ર કપાળ ઉપર હડતાવાળો ગુચ્છો
છોગલું, નં. છોગ (કવિતામાં.) ‘મૂકી છોગલું
વાસે બાધિશ, પથારીએ રોળીશ સદા’—પાણીપત
છોછ, સ્ત્રી. ચોઈખાઈ કે આચારની ચટ, શકા,
વેહેમ, સંકોચ
છોછત, સ્ત્રી. ખણખોદ, ખાખત, કાળજી
છોછુ, વિં. બહાર પડવું ન હોય તેવું હિતજી,
જાજરુ ર. આછુ, ઉધાડું ‘ઉપમા દીજે તે આછી
રે, થાયે વાણી છોછી રે’—દ્વારકા ર અસહાય,
એકલું ‘કહે દુર્યોધન ખટ રથીને, ભાખ્યો શુ
વિચારો, આવો છોછો નહિ મળે માટે, સર્વ મળીને
મારો’—પ્રેમાં
છોજ, સ્ત્રી. છોજ [(ભિડીતું).
છોડું, નં. છોડું, છોડિયું ર રેસાદાર ફેલું, લટિયું.
છોડું, વિં. (હિં.) નાનું, લઘુ, કનિષ્ઠ
છોડ, પું. રોપો, પીલો પ્રરોહ ર છોડવો, કરસણ ર
ગર્ભનું સુકાઈ જવું તે ૪ નં. નાકનું સુકાઈ
ચોગી ગચ્છેલું લીટ પ. છોડું, છોલ
છોડણુદાર, પું. મુક્ત કરનાર, બચાવનાર.
છોડખા, સ્ત્રી. વારેવારે છોડવું ને બાધવું તે.
છોડવવું, કિં. સં. છોડે તેમ કરવું, છુટે તેમ કરવું,
મુકાવવું, રળ અપાવવી.
છોડવું, કિં. સં. વળગેલું હોય તેને છુટું કરવું,

કાઠી નાખવું ૨ અડચણ—કબજામાંથી છુટું કરવું
 ૩ હાથમાંથી મક્કી દેવું ૪ પાસેથી દૂર કરવું
 સ્થગ કરવું ૫ (છોડવું) સસારના પાસથી ચૂકા
 વવું, મુક્ત કરવું ૬ ફોડવું બહાર કરવો બહવામાં
 ઉરાડવું, મારવું ૮ રહેવા દેવું, જવા દેવું
 છોડવો, પુ. છોડ, રોપો, પીલો
 છોડાવવું, કિં. સં. છોડાવવું, મુકાવવું
 છોડાયું, નં. છાલ, છોડુ ફાતર ૨ અચાણની
 ચીરી ૩ બળતણનો કડકો છોડિયા પાડવા—
 લાકડાની છાલના કડકા પાડવા ૨ દોષ બતાવવા,
 છોડી, સ્ત્રી. છોડરી [સખત ટીકા કરવી
 છોડુ, નં. છાલ, છોતરું, ઉપરનું આચ્છાદન ૨
 ઝાડની સુકી છાલનો કડકો, છોલ
 છોત, સ્ત્રી. છોઠ
 છોતરું, નં. છોડુ, છાલ, ફાતર
 છોતેર-તેર, વિ. સિતેર ને છ ૭૬
 છોતો, પુ. કુચડો
 છોખંધ, વિ. છો અને ઇટથી ચણેલું, છોવાળું
 છોલવું, કિં. અ. જ ખવાવું, ખસિયાણું પડવું,
 ઝોસરવું, શેહ પડવી [શરમિદુ
 છોલીલું, વિ. છોલું પડેલું, ખસિયાણું, ઝખવાણું
 છોલો, વિ. જ ખવાણું, ખસિયાણું “છોમો પડ્યો
 ને પાછો ફર્યો રે, રાણો આવ્યો પોતાને ઘેર”
 છોયલું, નં. સુનાવાળી ઇંટ, ચયિયું
 છોર, પુ. જર, અઓ [છોડી
 છોડ, નં. બચ્ચુ, બાળક, નાનું છોડરું છોરી-છોડરી,
 છોલ, સ્ત્રી. છળની ઉપરનો જે કંઠણ ભાગ તે ૨ છેકળ
 પાતળું ને બારીક છોડુ તે ૩ ઉપરની ચામડી.
 છોલવું, કિં. સં. છોલ કાઢવી ૨ ધસવું, તાછવું
 ૩. નિદા કરવી, પાછળ ખોડુ બોલવું ૪ ઉપરના
 છોડા કાઢવા
 છોલાં, નં. છાલા, છોડા
 છોલાહલું, કિં. અ. ઇપકો દેવો ૨ ગુન્સે થવું
 છોલાણું, નં. છોળ કામ ૨ વિ. છોળ ૫ ધ, છોલાયેલું
 છોલાવું, કિં. અ. છોલેલું થવું ૨ સોરાવું ચામડી
 ઉખાડવી; ધસાવું
 છોપરાવવું, કિં. સં. છો દેવડાવવી, સુનો કરાવવો,

છોવાવું, કિં. અ. અડકાયાથી અપવિત્ર થવું,
 અભડાવું [છો દેવી
 છોલું, કિં. સં. અપવિત્ર કરવું, અભડાવવું ૨
 છોહું, પુ. વિયોગ, ત્યાગ, “રાજા મૃહના સુખ તળ્યા,
 પડ્યો સ્વજનનો છોહ.” ૨ છેહ.
 છોળ, સ્ત્રી. પાણીની મોટી જાલક. ૨ હોડો,
 મોળો, તુરગ ૩ પુષ્કળપણ [કરવી
 છોળવું, કિં. અ. બાળકે ધાવેલું દૂધ કાઢવું; જિલ્લી
 ઔ, કિં. જી. (નાગરો વાપરે છે)

—o—

જ.

જ, પુ. (સં.) ઝોગણીસમો મળાસર, આઠમો
 અનનવર્ણ [વપરાય છે ‘વચ્ચળ’
 જ, વિ. જન્મેલું, ઉત્પન્ન થયેલું પ્રત્યય તરીકે
 જ, અ. નિશ્ચય, આગ્રહ, ઇ. બતાવે છે “તમેજ
 આવજો” ૨ પોતે, એકલું, માત્ર ૩ તેજ એવો
 અર્થ રાખે છે “ચાકર તે ચાકરજ” ૪ પુષ્કળ
 અતિશય “તેને ત્યા બહુજ પૈસા છે” ૫ કામમા
 ન આવે એવો અર્થ રાખે છે “જોડો મારે પગે
 ધણોજ મોટો પડે છે” ૬ ખુટની માત્રા પૂરવાને
 વપરાય છે (કવિતામાં)
 જઈ, પુ. (સં. જયિન) પૈસો, જનાવાદી.
 જઈ, વિ. (ફાં) જલ્દ, ધરડું ૨ નાતવાન, અસક્ત
 જઈ, સ્ત્રી. (આ.) વૃધાવસ્થા, ધડપણ ૨
 અશક્તિ [પચાત, માયાફોડ
 જક, સ્ત્રી. જલ્દ, હડ; બોસ ૨ તકરાર, જાજમડ,
 જકડવું, કિં. સં. એ ચીને પકડવું ખૂબ દાખવું,
 ખૂમ કસીને બાધવું ૨ નિયોવવું, કચરી નાખવું,
 હાલે ચાલે નહિ તેમ અપટ કરો નાખવું
 જકર, સ્ત્રી. જલ્દ, હડ, જકર
 જકાત સ્ત્રી. (આ.) દેશમાં આવતા જતા માલ
 ઉપર સરકાર જે હક્કસાધ લે છે તે, મહેસુલ, નાકા
 વેરો, દાણ, ટોલ ૨ કમાણી ઉપરનો ધર્મ વેરો
 જકાતદાર પુ. જકાત લેનારો અમલદાર; નાકાદાર
 જકાતી વિ. જેના ઉપર જકાત લેવાતી હોય તેવું.
 જકાર, પુ. જ અસર અને તેવો ઉચ્ચાર
 જકૂખડ, વિ. ચીકણું, ચીવટ, ખડતલ, ફાંટીતૂટી

ન જાય તેવું ર જડસુ, વછટે નહિ તેવું
જડી, વિંહક કરનાર, હડીલુ, તકરારી, માથાકુટિયુ
જક્ષ, પું (સં ૦ યક્ષ) એક અર્ધદેવ કહેવાની જાતિ
ગણદેવ ર વિચિત્ર પ્રયત્ન પુરૂષ જક્ષિણી-જક્ષની
સ્ત્રી ર વિચિત્ર ભયંક દેખાવની સ્ત્રી જૂતડી
જખ, સ્ત્રી (સં ૦ જખ) જખ માછલુ જખમારવો
-હારી થાકોને કામ કરવું, ન ઈટકે ડગવું ખાઈને
જખ મારવી-એકવાડો કાઢવા

જખમ, નં [ફાં જખમ] કષ્ટ વાગવાથી ચામડી
તથા માસમા જે કાપ-ચીરો પડે તે, ધા, ઝટકો
ર ઘોંકા, બદનામી, બદો ૩. ન ખવાય તેવું લાગવું
તે, મનદુખાવું તે 'એકના એક જીવાનને ધોંક-
ગના મરણથી તેને મોટું જખમ લાગ્યું છે' ૪
નુકસાની, ખોટ, હાનિ, એકદમ ટોટામા આવી
પડવું તે "તેને શેરના સદાથી મોટું જખમ લાગ્યું"
૫ સળેખમ જખમ કરવું-વાયલ કરવું, લાગણી
દુખવવી જખમ થવું-સળેખમ થવું ર ધા
જખમાયલું, વિં જખમી થયેલું, ધાયલું [વાગવો
જખમી, વિં જખમાયલું ધાયલ ર સખત
લાગણી થયેલી હોય તેવું

જખવું, ટિં અં ખાઈ જવું, ભરખવું
જખખડ, વિં કઠણને મજબૂત શરીરનો પણ
થોડી અક્ષલનો, જડસો

જગ, નં જગત, વિશ્વ, દુનિયા ર જગા (કવિતામા)
જગકર્તા, પું [સં ૦] પરમેશ્વર, જગતનો કરનાર
જગજીવન, નં જગતનું જીવન અથવા જગતને
જીવાડનાર, ઈશ્વર

જગણ, પું [સં ૦] (કવિતામા) આઠ ગણમાનો
એક (વચમા ગુરૂ ને આસપાસ લધુ) "ગણેશ"
જગત, નં (સં ૦) ઈશ્વર જે આ સર્વળું ઉત્પન્ન
કર્યું છે તે વિશ્વ, બ્રહ્માંડ ર પૃથ્વી, મૃત્યુલોક,
મસાર જગત પાણી-ર ગપાણી, ગાળે જગ
તની ગાળ-બદો, બદનામ, કલડ, કહેવત
જગતનો વા વાવો-સુખ દુખનો અનુભવ
થવો, વ્યવહારિક બાબતના ભોમિયા થવું, ચઢતી
પડતી વીતની ર અહ કાર-મમત્વ હોવું
જગતજેતા, પું વિશ્વવિજેતા, ચક્રવર્તી રાજા.

જગતજેતા, સ્ત્રી (સં ૦) જગતને ઉત્પન્ન કર-
નારી જગદંબા [બહેર, નામાકિત

જગતપ્રસિદ્ધ, વિં (સં ૦) જગપ્રસિદ્ધ, જગ
જગતી, સ્ત્રીં પૃથ્વી, દુતીઆ 'જગતી પર
જળધર કંગો, સહિત તરણી તરુરે' -પ્રેમાં
જગત્રય, નં (સં ૦) ત્રણ જગત-સ્વર્ગ, મૃત્યુ,
અને પાતાળ, ત્રિલુવન, ત્રણેલોક

જગતપતિ, પું (સં ૦) જગતનો સ્વામી, પર-
મેશ્વર 'શ્રી જગતપતિ, પ્રભુ આપ સન્મતિ, દેશ-
દાઝ કાર્ય કરવા દે સખળ ગતિ' [ઈશ્વરી.
જગદંબા, સ્ત્રીં (સં ૦) જગતની માતા, દુર્ગા,
જગદીશ-શ્વર, પું (સં ૦) જગતનો ધણી, ઈશ્વર
જગદગુરૂ, પું પ્રાણીઓના મનને જાનથી પ્રકા-
શિત કરનારો, જગતનું કલ્યાણ કરનારો ગુરૂ

જગદાત્મા, પું (સં ૦) જગતનો આત્મા, ઈશ્વર
જગદુદ્ધાર, પું (સં ૦) જગતનો છુટકારો, તારણ,
મુક્તિ મોક્ષ ર તારનારો

જગદ્વન્ધ, વિં જગનમા સૌંએ પૂજના થોગ્ય
જગન, પું (સં ૦ યજ) વૈદિક ધર્માનુસાર દેવોને
મનુષ્ય કરવા હોમ કરવાની ક્રિયા તે, યજ હવન
જગન ભડાકો કરવો-યજ કરી નામના મેળ-
વવી, મોટું યજસ્વી કામ કરવું

જગન્નાથ, પું (સં ૦) વિષ્ણુનો નવમો બુદ્ધાવતાર
ર જગતપતિ, પરમેશ્વર ૩ પૂર્વ તરફ ઓરીસા

પ્રાતમા મહા નદીના મુખ આગળનું જગન્નાથ સ્થળ
જગન્નાથી, સ્ત્રીં એક જાતનું ઝીણું ઘોળું સુત-
રાઉ કપડું, વગર ઘોંએલી મજલીન એના
ઘોંતિયા, સાળું, પહેગણ વગેરે બને છે [એવું.
જગન્નિધિ, વિં સર્વેએ નિદવા ભોગ, સૌથી નિદાવું
જગન્નિવાસ, પું (સં ૦) જગતમા રહેલા છે
એવા પ્રભુ ર જગતનો નિવાસ છે જેમા (જગત
જેવડે ચાલ્યું-નિબ્યુ જાય છે) તે ઈશ્વર

જગન્નિયતા, પું (સં ૦) જગતની વ્યવસ્થા
રાખનારો, સૌને જે જોઈયે તે પુરૂં પાડનારો.

જગન્મિત્ર, પું (સં ૦) જગતબધુ, સૌનો મિત્ર.
જગપતિ, પું (સં ૦) પરમેશ્વર

જગમી, નં અણખેડ જમીન, ધાસ ઊગવું હોય
તે ખેતર, ખીડ, ચરો

જગા (ગા), સ્ત્રી (ફા) ઠેકાણું, કામ, સ્થાન, સ્થળ.
 ૨. એકાદુ કામ, ચાકરી, પદી, હોદ્દો ૩. કારણ,
 પ્રયોજન ૪ બારે રસ્તો, છિંક, માર્ગ ૫
 આસન, ખેસણું. ઉલ્લુ રહેવાની જગા—આશરો,
 આધાર જગે જગે—ઠેકાણું ઠેકાણું
 જગાડવું, કિં ૨૦ જગે તેમ કરવું ઉલ્લાસથી
 ઉઠાડવું ૨ ચેતવવું, જાણ કરવી, સાવધાન કરવું
 ૩ ઉત્કેરવું, મચાવવું
 જગાત, સ્ત્રી ૦ જગાત જુઓ
 જગાવવું, કિં ૨૦ હોકારા પાડી જાગ્રત કરવું,
 ગળવવું “ તે ધણી ધણીઆણીએ મહોલ્લો
 જગાવી મૂક્યો ” ૨ ઉલ્લુ કરવું, મચાવવું, ઉત્કેરી
 સામે કરવું “ બડ જગાવવું ”
 જગ્ય (કે), પુ ૦ ગિફીદડાની રમતમાં એક દાવ
 જગો, સ્ત્રી ૦ જગા, સ્થાન, સ્થળ
 જગધુ, નં નાનું છોકરું બાળક.
 જગન, સ્ત્રી ૦ (સ ૦) જગ, સાથળ
 જગન્ય, વિ ૦ (સ ૦) હલકું, ખરાબ, ૨ પાછળનું
 જગાત, સ્ત્રી ૦ મરી ગયેલા બાળક તથા કુવારા
 પુરુષના શ્રાદ્ધ નિમિત્ત કરાવેલો ભાદવા વદ તેર-
 સોના જે દિવસ તે જગાનિયો—કુવારો, વાઢો
 જખના, સ્ત્રી ૦ જખુ જોવું તે, ડછ ડછ વાદ-
 આવવું-વિચાર થવો તે સ્વપ્ના જેવો ભાસ ૨
 કલ્પના ૩ સ્વપ્ન, સાણ, ૪ ખ્યાન, રટન ૫.
 કાળજી, ખત.
 જખવાઈજવું-જુ, કિં ૨૦ ચહેરો શીકા પડવો,
 ઝાખુ પડવું, લજવાવું, શરમ આવવી
 જખવું, કિં ૦ જખના કરવી, વાદ કરવું, રટવું
 જખાણા પડવું, કિં ૨૦ છોલા પડવું, ભુકા
 પડવું, જખવાવું
 જખાણું, વિ ૦ છોભું, શરમિદું, જખાણું
 જખવાણું, વિ ૦ શરમિદું, લજવાવું, છોભું
 જખ, સ્ત્રી ૦ (ફા) મોટી લડાઈ, યુદ્ધ, સંગ્રામ
 ૨. મોટું ધિંગાણું. જખ મચાવવો—લડાઈ ઉભી
 કરવી, યુદ્ધ કરવું ૨ કકાસ કરવો (ધરમા)
 “ તેણીએ ધરમાં જખ મચાવવા માડ્યો ”
 જખખહાદુર-લડાઈમાં ખહાદુર. ૨ નેપાળના

રાજાઓનો એક પદકાળ.
 જગડિયા, પુ ૦ એક ઠેકાણેથી બીજે ઠેકાણે તિભેરી
 સાચવી લઈ જનારા સિપાઈઓ
 જગમ, વિ ૦ (સ ૦) એક સ્થળેથી બીજે સ્થળે
 ખસેડાય-લઈ જવાય તેવું (ઉલ્લુ સ્થાવર)
 જગમ, પુ ૦ એક પંથના જોગી એ શિવલિંગને
 પૂજે છે અને બ્રાહ્મણોને માનતા નથી
 જગલ, નં (સ ૦) માણસની વસ્તી કે ખેતી
 ન હોય તેવો પ્રદેશ, વન, અરણ્ય, વગેરો
 જગલજવું—ઝાડે ફરવા-દિશાએ જવું, હમવા
 જવું જગલમાંનું રોઝ—(રોઝ મળે તો અમલ
 હીન અને તેમાં પાણુ જગલનું) કંઈ ન સમજે
 તેવું, બુદ્ધિ ને વિવેક વિનાનું જગલ વસાવવું-
 વનવાસ કરવો
 જગદા, ૧૦ જગલનું, અણખેડ ઉગેલું ૨ જેને
 કંઈ સમજ ન હોય તે, ખેસમજ, મૂર્ખ વિવેક
 રહિત, રીત-ભાતથી અણવાકેફ
 જગલીજટ, પુ ૦ વિવેકમાં કંઈજ સમજે નહિ
 તેવું, સાવ જગલી ગામડિયું, રોચું, જડ, અણખડ
 જગલો, પુ ૦ એક રાગ, સરનો ઢાળ
 જગલ, પુ ૦ તાબાનો ખારણ લીલો ને ભૂરા કાટ
 શુદ્ધ કરેલો જગલ ઓસડમાં વપરાય છે, તેમ
 ગમ્મા ઉપયોગ કરે છે ‘જગલથી સરસ ચોસર
 ચિત્રિ જાણે’-જુલાખી.
 જગા, વિ ૦ (ફા) લડાઈમાં ધુમનાર ખહાદુર
 ૨ મોટું, જખર, ભારે ‘જગી ઢોલ’ [બાકાર
 જગી, સ્ત્રી ૦ નાની બારી, કોટની સરીલમાં પાડેલું
 જગોડો, પુ ૦ તગીઓ ‘જધોટા કછોટા કથા
 ગોહડી, શખ ને શિંગી ફૂંકારે.’—નર
 જગોડી, સ્ત્રી ૦ ઈતરડી, નાનો જગોડો. [જવ.
 જગોડો, પુ ૦ દાર કુતરાને કાને બાંહે છે તે એક
 જલ-ધા, સ્ત્રી ૦ (સ ૦) જલ, સાથળ [છે તે
 જલડિયા, નં ચોવડીયાવાળા જે ઢોલકુમકા વગાડે
 જજમાન, પુ ૦ (સં ૦ યજમાન) યજ-હોમ, અનુ-
 ધાન આદિ કર્મનું રૂળ પામનારો.
 જજમાનવૃત્તિ, સ્ત્રી ૦ જજમનો ઉપર જવા-
 ધનો જે આધાર હોવો તે, ગોરપડું, કિંકાકમ
 કરાવવાનો જે ધધો તે.

જનમાનિયું, વિઠ્ઠળમાનવૃત્તિવાળું, જનમાનો
પર આધારવાળું ૨ ભાડુતી
જનિયો, પુ. (ફા. જિજ્યા) શિર ગણતીનો
કર, માથા દીઠ લેવાનો જે વેરો તે, હરડિયા વેરો
જનર, સ્ત્રી. ખાયણીના આકાગની નાની તોપ
જનળી, પુ. (જન + જળ) ધર સસાર ધ-
ધારોજગર મળધી જે ગુચવાડો-ખટપટ-લકર
તે, ઉપાધિ, જળોજથા, પ્રપચ
જનળી, વિ. જેને જનળ હોય તે, મસાર
ઉપાધિવાળું ૨ ખટપટી, બહુ કામના રોકાણવાળું
જનર, ન. સ્ત્રી. (ફા.) સાકળ, ઝાઝરિયા,
ખેડી 'જેર કરીને તોડવા જનાનાની જનર'
૨ ધડીયાળની કમાન ૩ લકર, ઝાઝર ૪
નાની તોપ, મોટી બદુક
જનરો, પુ. (ફા.) પાણીમા બાધેલો કિલો
૨ ટાપુ, ખેટ ૩ પૈડાવાળી નાની તોપ, જલુરો
૪ હનમાનની સાધનાનો મત્ર, જતર ૫ નક
સીદાર કસખી વણેલી કીનાર
જટ-ટલ, વિ. સમજે નહિને હક કરે તેવું, હકીલુ,
અનાડી, માયુ ફેડાવે તેવું. 'જગલીજટ.'
જટા, સ્ત્રી. (સ.) માથા ઉપર ગુથેલી લાખી
લટોના ચુડીકિતાર જે ઉભો આકાર તે, લાખો
ચોટલો 'જટામા ધાકીને કોષ નથી લાવ્યું
નારી'—નરસિંહ, ૨ મરસદ થક એક બીજા
સાથે બાઝી ગયેલા વાળનો જથ્થો તે ૩ વડ
પિંપરના ઝાડના લાખા લટકતા મૂળિયા ૪
વેદના મત્ર લખવાનો એક પ્રકાર (પદ, કમ,
ધન) [મુગટકપ આકાર તે
જટાજુટ, પુ. (સ.) જટાનો બનાવેલો જે
જટાધર-ધારી, પુ. જેને માથે જટાભાર હોય
તે, તપસ્વી ૨ શિવ ૩ વડજી
જટામાસી, સ્ત્રી. (સ.) એક જાતની ઓષધિ,
વજ, વલદ. [નાના જટા વાળ, લટ
જટિયુ, ન. બરસદ વાળ, અખોડો વાળા, ૫-
જટિલ, વિ. (સ.) જટાવાળો, જટાધારી, તપસ્વી,
અલ્યારી "જટિલ જોગી ને ભગ્ન જોગી, દીમતો
અવધૂત"—પ્રેમા.

જડર, ન. પેટ, હોઝરી, ઉદર
જડરામિ, પુ. (સ.) જે ગરમીથી ખાધેલું
પચી જાય તે, પાચન કરનારી શક્તિ
જડ, વિ. (સ.) ભારે વજનવાળું નક્કર, મગીન
૨ હાલે ચાને નહિ તેવું, જીવ-ચૈતન્ય વગરનું
૩ પચે નહિ તેવું, ભારે અપચો કરે તેવું ૪ મુસ્ત,
આળસુ, ધીમું, કંકુ પકમ અક્ષલ, અજાન, જડી
બુદ્ધિનું ૬ ઉદાસી, ગમગીન, ૭ મૂક, મુગ ૮
સ્તબ્ધ, ચક્રિત દૃષ્ટિયો તેજ ન હોય તેવું, બહેરું
જડ, સ્ત્રી. મૂળ, મૂળિયું ૨ ખીલી, ખેખ ૩
નાનો કાટો, ચુની ૪ જડતા "હૃદયા તણી જડ
જડજ, પુ. (અ.) ન્યાયાધીશ [મોડ]"
જડતર, ન. મળતર, પ્રામિ ૨ જડવા-ખેસા
ડવા-મદવાની રીત ૩ જડાવ કામ
જડતા, સ્ત્રી. જડપણ ૨ અજાનતા
જડતુ, વિ. બધેજેતુ લાયક
જડત્વ, ન. (સ.) જડતા ૨ પદાર્થના પાચ
સામાન્ય ધર્મ કલા છે તેમાનો એક (નિર્ભેદતા,
પરિમેયતા, આકાર, વિભાજ્યત્વ અને જડત્વ)
હોય તે સ્થિતિ ન બદલવાનો પદાર્થ માનવો
જે ધર્મ તે, જે હાલતમા હોય તેજ હાલતમા
રહેવું તે
જડત્વકર્ષણ, ન. ગુરુત્વાકર્ષણ
જડનાર-રો, પુ. પચ્ચીગર, નગ ખેસાડનાર
જડપણ, ન. જડત્વ
જડબુદ્ધિ, વિ. મદ્યુદ્ધિ
જડબુ, ન. મોના હાડકા જેમા દાંત હોય છે
તે ડાચુ જડબુ દાંતવું—મો પહેળું થવું ૨
ખોલાવું, જીભ વધવી, હલ ઉપરાંત ખોલાવું.
જડબુ ભાગી નાખવું—ઘોલ મારી ૨ ખો-
લતા બધ કરવું
જડખેમુલાખ, અ. (આ. જળ-મારવું+ખ.)
ચલાક-તમાચા) એકદમ વગરવિલખે, તાપ્પડોખ
૨ (જડ + ખેમુલાખ-કાણું ન દેખાય તેમ)
મજડ, ચપટ, બધખેમતુ
જડભરત, વિ. અણસમજી, જેને કંઈ જાન-
બુદ્ધિ ન હોય તેવું (પુરુષ), મદ (એ નુમ્મો

અપભ્રંશ રાજનો પુત્ર ભરત એક યાત્રી હતો તેની વૃત્તિ ઉપરથી)

જડમૂળ, નં ૦ રોપાના મૂળિના તતુ, જમીનમા ચોટેલા મૂળનો પાતળો છેડો તે જડમૂળથી—આરભથી માડીને તે બધુંજ, તળિયાઝાટક “તેણે તેને જડમૂળથી ઉખેડી નાખ્યો.” જડમૂળ જલુ—સમૂળ નાથ થવો. ૨ ઉખડી જલુ, વશ જલો ‘જુલમી રાજની જડમૂળ ઉખડી, નાદિર સરખા પાખ્યા નાથ’—દલિં જડમૂળ કાઢવું—નિર્મૂળ કરવું, ક્ષય કરવો

જડલુ, કિં ૦ સં સજડ બેમાડલુ—જોડી દેલુ, મહેલુ, લગાડલુ “વીંટીમા નગ જડલુ”

જડલુ, કિં ૦ અં પ્રાપ્ત થવું, મળવું, હાથ લાગવું જડસો, વિં ૦ જડ જેવો ૨ મજબુત પણ મૂર્ખ ૩ ગામડીઓ, વિચાર વિવેક આચાર વગરનો જડાઈ, સ્ત્રી ૦ જડામણી ૨ જડવાની રીત—આવડ જડાડિ, વિં ૦ જડાવેલુ, જડિત્ર ૨ જડવા જેવું જડવાના કામતુ—ઉપયોગી

જડામણ, સ્ત્રી ૦ જડાઈ; જડવાની મજૂરી ૨ જડતર જડામૂળ, નં ૦ જડ અને મૂળ બંને ૨. નખોદ, નમતાન. ૨ અં તળિયાઝાટક. ૩ વિં જડિત જડાવ, પું ૦ રતનજડિત તે, જડવાનું કામ ૨ જડાવલુ, કિં ૦ સં જડે તેમ કરવું, બેસડાવવું, જોડવાવું ૨. મારવું, ચોઢવું, ડોઢવું જડિત, વિં ૦ જડેલુ, મહેલુ, ખાંચત, કુદન કરાવેલુ જડિત્ર, વિં ૦ જડિત, મહેલુ.

જડિમા, સ્ત્રી ૦ (સં ૦) જડતા

જડિયુ, નં ૦ કુમળું મૂળ, જડ

જડિયો, પૂં ૦ હીરા માણક વગેરે જડનારો, પચ્ચીમર જડી, સ્ત્રી ૦ છોડ, ઝાડ વગેરેના મળિયા, ઔષધિ જડીબુદ્ધિ—મૂળિયુ

જલુ, નં ૦ (સં ૦ જન) સખસ, આસામી, માણસ એ શબ્દની સાથે સખ્યાવાચક વિશેષણો બેઠાય છે. “એક જલુ” જલુદીડ—અકેક જલુને.

(જલુ શબ્દ મનુષ્યને માટે વપરાય છે) પ્રિયવ જલુતર, નં ૦ ઓઠાઈ; પરિવાર, છોકરા ૨ જલુવું તે; જલુતી, સ્ત્રી ૦ જન્મ આપનારી, આ

જલુવવું, કિં ૦ સં જલુવવું, જુઓ.

જલુલુ, કિં ૦ સં સ્ત્રીએ બાળકને જન્મ આપવા.

પ્રસવવું ૨ બહાર કાઢવું, પેદા કરવું

જલુશ, સ્ત્રી ૦ (આં જિન્સ) જનસ, જુઓ

જલુશલાવ, સ્ત્રી ૦ દરદાગીના, કિમતી વસ્તુઓ, સરસામાન

જલુવવું, કિં ૦ સં જલુ કરવી, જાણીતું કરવું,

ખખર આપવી, કહેવું ૨. ઇશ્વરત કરવી; ચેતવવું, સૂચવવું ૩ સ્ત્રીને જલુવામા મદદ કરવી

જલુવું, કિં ૦ અં જલુ પડવી, માત્રમ થડવું,

ખખર થવી, સમજવામા આવવું ૨ ઝાપુ દેખાવું, ભાસ થવું, લાગવું, કંઈક કંઈક સમજાવવું

જલુ, અં ૦ (સં ૦ યત્) જેને લખવું હોય અને જે કંઈ લખવું હોય તે બેનો સબ્બ દેખાડનાર શબ્દ, જે, કારણ કે, આથી જાણવું કે, અપરચ ૨ હવે, બીજું

જતન, નં ૦ (સં ૦ યત્) પાળવા, રાખવા, સાચવવા, બચડે કે ખરાબ ન થાય તે માટે તજવીજ રાખવી તે, સભાળ, રક્ષણ સાચવણી

જતરડું—ડો, નં ૦ સેના રૂપા વગેરેના તારને મોટા કાણા વાળી લોખંડની ચીપમાથી બેચી લાભો કરવામા—વધારવામા આવે છે તે

જતી, પું ૦ [સં ૦ યત્તિ.] જૈન સાધુ, જૈન લાગી ધર્મોપદેશક, જોરજી, આત્મચાન લેનારો, મુમુક્ષુ પારકા છોકરાને જતી કરવા ખોટી સલાહ આપતી જતી, સ્ત્રી ૦ કવિતા વાચના વચ્ચે વચ્ચે અટકવાનું ઠેકાણું, વિરામ, વિશ્રામ

જતીમતી, સ્ત્રી ૦ દરેકની જુદી અથવા સામટી જે જવામદારી તે એકાજતી એકામતી—સર્વાનુમતે

જતુ, સ્ત્રી ૦ (સં ૦) લાખ. જતુચુહ—લાક્ષાભવન જતુરસ—અળતો, લાખમાથી બનાવેલો એક રમ

જતુ, સ્ત્રી ૦ (સં ૦) મળાની હાસડી, કાંલેહ

જથરવથર, અં ૦ ઠિકઠાક નહિ પણ જેમ તેમ કહિતું કહિ, અચ્ચવસ્થિત. તેનું લુગડું જથર

વથર, તથા ચોટલો x x હતો.”—કરણુચેલો.

જથા, અં ૦ (સં ૦ થથા) જેમ; જે રીતે, જે પ્રમાણે

જથા રાજ તથા પ્રજા—જેવો રાજ તેવી પ્રજા.

જથાખંધ, અં એકેએકે નહિ તેમ, છુટક નહિ
તેવુ, જથામા, થોકવાર, સામટી રીતે, ટોળાખંધ
જથારથ, વિં (સં યથાર્થ) વાજખી, ઘટવુ,
જોધયે તેવુ
જથો, પું [સં ચૂથ] એકું હોવુ તે, ઢગ,
સમુદાય, સમહ, ર. થોક, ગજ, સટ ૩ ટોળુ,
મડળ, ૪ વર્ગ, પક્ષ [અગરચે
જઠપી-ધપિ, અં [સં યદિ+અધિ] જોકે,
જઠા, અં [સં યદા] જ્યારે
જઠાતઠા, અં કોઈ વખત
જઠુનાથ, પું યાદવપતિ, શ્રીકૃષ્ણ 'સદા શેન
સેવો જઠુનાથ મોટો' [ફાવે તેમ
જઠાતઠા, અં ગમે તેમ, વિપરીત એલફેલ,
જન, નં (સં જન) માણસ, મનુષ્ય. (સ્ત્રી
અથવા પુરુષ) માનવી ૨ રૈયત, પ્રજા ૩ લોક,
જગત, દુનિયા [જનવાર 'હાર્યજનક'
જનક, વિં (સં) પેદા—ઉત્પન્ન કરનાર, ઉપ
જનક, પું બાપ પિતા, તાત ૨ પરમેશ્વર ૩
સીતાજીના પિતા, મિથિલા નગરીનો રાજા
જનકથા, સ્ત્રીં લોકમા પર પગથી ચાલતી આ
વેલી દતકથા, લોકમા ચાલતી વાત [નસીબ કરે
જનત, નં (ફાં) સ્વર્ગ 'બુદા મરહુમને જનત
જનતા, સ્ત્રીં રૈયત સાથેના એકલાવ ૨ લોકપણુ
જનન, નં (સં) જન્મવુ તે, જણવુ તે, વેત
૨ જન્મ ૩ દેખાવ, જન જનનમનજી-જન્મ-
વુ ને મરવુ તે [જણુતી
જનની સ્ત્રીં (સં) મા, માતા, જનમ આપનારી,
જનપદધર્મ, પું (સં) દેશાચાર, દેશ ઝંઢિ
જનપદ, પું દેશ, મુલક "જનપદ હિતકર્તા નૃપ
તેને તજે છે"
જનપ્રવાદ, પું (સં) લોકાપવાદ, વચનીયતા
જનપ્રવાહ, પું (સં) લોકાચાર, ફેરી ૨
માણસોનુ ટોળુ
જનમ, પું (સં જન્મ) જનમવુ-અવતરવુ તે
૨ ઉત્પત્તિ, ઉદય, સભવ, પ્રભવ ૩ જનમારો,
જી દગી, ભવ ૪ જન્મથી મન્જુ સુધીનો વખત,
ફયાતીનો ઝાળ જનમ થવો—અવતરવુ, મહ

વવુ જનમ આપવો-જણવુ, ઉત્પન્ન કરવુ, ઉપ-
જનવુ, પેદા કરવુ જનમની રોટલી-પેદાશ.
જવાઈ (મરતા લગી મળ્યા કરે તેવી) નવો જનમ
થવો-મરતા બચવુ, ધાત જવી પેલે જનમ
—ખીજે અવતારે પુનર્જન્મ—ખીજે અવતાર,
ફરીને જન્મ થવો તે ચોર્યાશનો ફેરો
જનમત, નં પ્રજામન, લોકમા બધાયેલુ મત
જનમવુ, કિં અં અવતરવુ, પેદા થવુ ૨
પ્રગટ થવુ જહેરમા આવવુ, હયાતિમા આવવુ.
જનમગાંઠ, સ્ત્રીં જન્મનો વાર્ષિક દિવસ તે,
વરસગાંઠ, શાલગીરી [જિંદગી (આખો) ભવ
જનમારો, પું જનમથી મરણુ લગીનો ઝાળ તે,
જનમાતરી, સ્ત્રીં (સં જન્મ+આતરી) જે
તિથિ, વાગ, ધડી, નક્ષત્રમા જન્મ થયો હોય
જો ઉપરથી કાઢેલા ઝાળના થોગથી આખી જી-
દગીમા જે લાલ હાનિ થવાની તે જતાવનારી
પત્રિકા તે ૨ આગળથી જાણી લખી કે કહી
રાખેલી વાત, ભવિષ્ય ભાખવુ તે
જનરલ, પું (અં) સેનાનો નાયક, અનીજ પતિ
જનરજન, વિં (સં) માણસો ખુશી થાય તેવુ
જનરીત, સ્ત્રીં લોકમા ચાલતી જે રીત તે લોકરૂઢી
જનલોક, પું (સં) પ્રમલોકમાનો પાયમો, સ્વર્ગ
જનવાદ, પું (સં) અફવા, ગપ ૨ લોકમા
થતી અપકૃતિ [દતકથા
જનવાર્તા, સ્ત્રીં (સં) લોકમા ચાલતી વાર્તા,
જનસ, સ્ત્રીં (આં જનસ) ચીજ, વસ્તુ,
૨ સામાન, માલ, સોદો ૩ દાગીનો, નગ ૪
જમેમાથી ઉધાર બાદ કરતા બાકી રહેલુ તે,
સિલક, અવેજ, રકમ પ ઉપયોગી મલ્યવાન ચીજ
૬ અગીણુ
જનસપડી, સ્ત્રીં વેપારીઓમા ૧૯નો પ્રકેત.
જનસમુદાય, પું લોકસમહ
જનસમૂહ, પું લોકોનુ ટોળુ [ધરેણાહિ.
જનસાહિ, વિં સાનમા જણુશ રાખીને આપેલુ,
જનહિત, નં મનુષ્ય કલ્યાણુ, લોકહિત
જનહિતકારી, વિં પરગણુ, જનહિતેચ્છુ
જનાકારી, સ્ત્રીં (ફાં) જન-સ્ત્રીં જિનાણુ, જન

કર્મ, વ્યભિચાર [વાથી લાગતો થાક તે
જનાબ, સ્ત્રીં સત્વ, બળ, દુષ્ટ ને મહેનત વેક-
જનાબો, પું (ફાં જનઝા)મુમલમાનમા મડદાને
દાટવા લઈ જવાની કાંઠડી, ખાટલી, કર્ડી ર ડાધુ
જનાદી, પું પૈસો, દોઢિયુ
જનાનખાનું, નં (ફાં) સ્ત્રીઓને બેસવા ઉઠવા
નો ખડ, ઓઝલ, અતપુર ર સો વર્ગ,
કુટુબ કપીલો [રાડવુર કાયર, હિમન વગરનું
જનાની, વિં બૈરાના જેવી રીતભાતનું, માયલુ,
જનાનો, પું (ફાં) ઓઝલમા રહેનાર સ્ત્રી વર્ગ
ર ઓઝલ, પડેલો ૩ કુટુબકપીલો
જનાબ, વિં (ફાં) ઉચા દરજ્જાવાળાને મખો-
ધીને વપરાતો માનનો શબ્દ, માનવત, મહેરબાન
જનાબેઆલી જૈં ધણા માનમા બોલાય છે જ
નાબમાં-ખિજમતમા, સેવામા, હબુમા
જનાવર, નં (ફાં જનવર) માણસ સિવાય
ખીજુ જે પ્રાણી તે પશુ, પક્ષી, જીવજન્ત,
ભુદ્ધિ વગરનું પ્રાણી [કાવડિયો
જનાવાદી, પું હલકી કિમ્મતનો સિક્કો, જંઈ,
જનિત, વિં (સં) જન્મેલું, ઉત્પન્ન-પેદા થ-
યેલું, ઉપજેલું, લીધે થયેલું [લાગણીનો જોસ
જનુન, સ્ત્રીં ગાડો જુસ્સો, ક્રોધનો ઉભરો,
જનુની, વિં જનુન હોય તેવું, ક્રોધી, આકળું
જનુની-નેતા, સ્ત્રીં (સં જનની)જણતી મા
જનોઈ, નં બાહ્ય સ્ત્રી ને રૈશ્ય એ ત્રણ
જતિના પુરૂષના ડાખા ખલાની ઉપર અને જ-
મણાની નીચે લટકતો ત્રણ તારનો સુતરનો
તાતલો, ઉપવિત ર. દિગ્ગજ પામવાનો મરઝાર
જન્ત, પું ક્ષુદ્ર જીવ, જીવડો “જીવજન્ત”
જંતર, પું (સં યત્ર) ધાતુ કે લોજપત્ર ઉપર
ખાના અક્ષર વગેરે પાડી લખેલું અમુક સાધના
માટેનું પત્ર
જંતુ, પું નાનો જીવ, ક્ષુદ્ર જીવ, જીવડો
જંત્ર, નં (સં) યત્ર, સાચો ર. ઓજાર, હથિ-
યાર ૩ રચના, ગોઠવણ, યોજના ૪. કોઠો,
કોષ્ટકની તખતી ૫ એક જાતનું તત્તુ વાદ્ય.
‘જત્રની ભુક્તિ જત્રીજ જાણે’ ૬ પ્રખર; તીવ્ર

જત્રી, સ્ત્રીં જત્ર વગાડનાર, ‘જેવો જત્ર
વગાડે જત્રી, તેવો સ્વર નીસરે’-દયાં ૨ જન-
દુગર, ખેલાડી ૩ તૈયાર ગણી ગાખેલા હિસાબની
ચોપડી ૪ તારીજ, ૫ સાકળીકિ, અનુક્રમણિકા.
જદ, સ્ત્રીં સસ્ત્રુતને મળતી અસલ ઈરાની ભાષા,
અવસ્તાની ભાષા [સીઓનુ ધર્મ પુસ્તક
જદઅવસ્તા, નં જદ ભાષામા લખાયેલું પાર-
જદો, પું ફક્કડ પુરૂષ, વિદુષક
જન્મ, પું (સં જન્-જન્મવુ) જનમ, જુઓ.
જન્મકુડળી, સ્ત્રીં (સં) લક્ષ સમયના ગ્રહો
દેખાડનાર બાર રાશિઓનું પત્ર તે, જન્માક્ષર
જન્મચરિત્ર, નં (સં) જીવગીતો હેવાલ, જીવન,
વૃત્ત, વર્ણન
જન્મદિવસ, પું જે દિવસે જન્મ થયો તે તિથિ,
જન્મનો વાર્ષિક દિવસ
જન્મનામ, નં (સં) જન્મ નક્ષત્રના ઉપરથી
રાખેલું-પાડેલું નામ તે
જન્મપત્રિકા-ત્રી, સ્ત્રીં (સં) જનમોતરી, જુઓ
જન્મપ્રભતિ, અં (સં) જન્મથી માડીને
જન્મભાષા, સ્ત્રીં (સં) જન્મથી જે ભાષા
બોલતા હોય તે, માતૃભાષા
જન્મભૂમિ, સ્ત્રીં (સં) જે ભૂમિમા જન્મ
થયો હોય તે, સ્વદેશ, વતન
જન્મસ્થાન, નં (સં) જન્મ થયો હોય
તે સ્થાન ૨ જન્મ કુડળી, લક્ષજીવન
જન્માક્ષર, પું જન્મ સમયે મડેલા ગ્રહોનું ટિપણ,
જન્મપત્રિકા [જન્મ લેવો તે, પુનર્જન્મ
જન્માન્તર, નં (સં) એક જન્મ છોડી બીજો
જન્માંં, વિં (સં) જન્મથીજ આધુનું
જન્માષ્ટમી, સ્ત્રીં (સં) જન્મ સમયની અષ્ટમી
ર કૃષ્ણજયંતી, ગોકુળઆક્રમ
જન્મોજન્મ, અં (સં) એક પછી બીજો, બીજા
પછી ત્રીજો એમ જે અવતાર લેવા પડે છે તે.
ભવોભવ
જન્મોતરી, સ્ત્રીં (સં) જનમોતરી, જુઓ
જન્મ, સ્ત્રીં જન, (કચ્છ) ૨ વિં જન્મેલું; ઉપજેલું
જપ, પું (સં જપ) નામ, મંત્ર, ઇં નુ રટન

તે એકનુ એઠ જપવુ તે, જપ જપ કરવો-
આજસમા વખત યુમાવવો ૨ વાર વાર એકનો
એક વિચાર કરવો, રટન કરવુ ૩ ઇચ્છીત વસ્તુની
આશામા રાહ જોવી
જપત, વિં (આં જમ) માલીકની સત્તા છી-
નરી લઈ સકારે પોતાના કબજામા રાખેલુ હોય
તેવુ જપત કરવુ—સરકારે પોતાની સત્તામા
રાખવુ (થોડીવાર સુધી અથવા હ મેશને માટે)
જપતી, સ્ત્રી જપત-કબજ કરવુ તે ટાય, કલમખંધી
જપમાળા, સ્ત્રી (સં) જપ કરવાનો બેરખો,
માળા, તસખી
જપવુ, કિં સં જપ કરવો, વારે વારે ઇષ્ટનુ
નામ લેવુ, રટન કરવુ, ૨ રમરવુ, યાદ કર્યા
કરવુ, ધ્યાન ધરવુ ૩ ધખવુ ન વિસરવુ
જડા, સ્ત્રી (ફાં) જુલમ, સખતી, જખરજસ્તી
જખર-જખર, વિં (આ જખ-સખતી) બેરાવર,
બળવાન (પ્રાણી) ૨ ધણુ, મોટુ, ભારે ૩
અધર, મુસ્કેલ (કામ) ૪ ધણુજ દુખ દે તેવુ,
રિખાવે તેવુ ૫ કંઠણ, સખત, મજબુત
જખરજસ્ત, વિં બેરાવર, મજબુત, અજરાલ
૨ જુલમગાર, જુનમી, કુ
જખરજસ્તી, સ્ત્રી જખરાઈ, બેર-બળ વાપરવુ
તે જુલમ ગેરખ-સાક્ષી વાપરેલુ બેર
જખરી-રાઈ, સ્ત્રી જખરજસ્તી, જુઓ
જખર, વિં જખર, જુઓ જખર લાકડુ-
મોટોપક્ષ, જખરો આધાર, ટેકા સમળ આશ્રય
' બદલેનને ન્યાયી રીશમા જખર લાકડુ હતુ,
નેયી તે જેમ કરતો તેમ ફાવતો "
જખલગ, અં જ્યા સુધી " જખલગ સામ
તમલગ આસ " [ખોલી ભાષા
જખા-જખાન, સ્ત્રી (ફાં જખાન) જમ
જખાની, સ્ત્રી ખોલીને આપેલી સાક્ષી ઇકગર
સોગન ઉપર ઝહેલુ-લખાવતુ તે
જખાપ, પું જખામ, જુઓ
જખે-હ કરવુ, કિં સં (આં જખાહ)
ઝટકો મારીને ટાપી નાખવુ, કાપીને મારી ના-
ખવુ ૧૦ કરવુ, કનલ કરવુ

જખખર, વિં જખર, જુઓ
જખલો, પું (ફાં જખખા) ઢીલો લાખો ઝુલતો
નુદર ઝગલો. વિદ્વતા અને પદ્ધતીના ચિહ્ન તરીકે
સરકાર તરફથી અપાતો ઝગલો ૨ ખુલતુ ને
બધમેસુ ન હોય તેવુ પહેરણુ
જલકવુ-કી ઉકવુ, કિં અં (ઝડપ ઉકવુ.)
ખીક લાગેથી ચમકવુ, ઝમકવુ, ચમકીને જગી ઉકવુ,
જલકોળીવુ, કિં સં ઝખકોળીવુ, પાણીની અદર
ખોળી ઝાલવુ
જમ, પું (સં યમ) મરણુ પછી જીવતો
ન્યાય કરી શિક્ષા કરનારો દેવ, મોતનો દેવ ૨
મોત, મરણુ, કાળ, અત ૩ બિયામણો-વિકાળ
પુરૂષ ૪ દુખ દેનારો, ત્રાસ આપનારો જમ
જેવો—મજબુત, બેરાવર, ભય કર જમનું તેકુ
સાઃ પણુ કોરડનુ તેકુ ખોટુ—સરકારમા વાગ-
વાર ધક્કા ખાવા પડે તે ખોટુ જમનો દત-
નિર્દય અને કઠોર હોયતો
જમ, અં જેમ (કવિતામા) [માણસ
જમડો, પું જમ, યમનો દત ૨ કૂર મિયામણો
જમણુ, નં જમવાના પદાર્થો ૨ જમાડવુ તે,
નાત, વરો ૩ એક વારનુ જમવાનુ તે "દશ
જમણુ થયા'
જમણુવાર, સ્ત્રી ધણુ લોકને સાથે ખેસાડી
જમાડવા તે, ન્યાત, વરો, ભોજન સમારભ
૨ નાતનો દિવસ
જમણુ, વિં (હિં દેં જેમણુય) પૂર્વ દિશા
સામુ મુખ કરી ઉભા રહીએ તો દક્ષિણ દિશા
તરફનુ, વામેતર, અપસવ્ય જમણુ હાથ—
જે હાથે કામ કરવુ વધારે ફાવે છે તે, મુખ્ય
માણુમ મદદગાર, સહાયક, ખરો મદદનીશ,
જેના વિના કંઈ કામ થાય નહિ તે જમણુ
હાથ તે મો તરફ—જેનુ જે તરફ વલણુ હોય
જમદત પું યમદત, કાળ [તે તરફ
જમરખ, નં એક જાતનુ ફળ, પેર, જમરખ
જમરખડી-ખી, સ્ત્રી જમરખનુ ઝાડ, જમરખી
જમલો, પું જમલો, એકઠો થયેલો જથો, મરાવો
'જમલો છે જેને જમનીશ, તુ પડજો ને તે ઇશ'

જમણુ, કિં સં (સં જમ્-જમણુ) રાધેલ
ખાતુ, ભોજન કરવું, ખોરાક લેવો ૨ ગળવું,
ઉચ્ચાપત કરવું, સારી રીતે હાથ મારવો 'ફરિ-
યાદી અને દાદી મને પાસેથી ખૂબ જમે છે"
જમણુ, કિં અં જમણુ, ધનીકરણ થવું ૨
ઠરવું, બધાવું

જમા, સ્ત્રીં (આાં) આવડ, પેદાશ, વસુલ,ની-
પજ ૨ આવડતું ભરણું જેમા એકું થતું હોય
તે, ભડાર, ખજાનો, તિજોરી ૩ ચોપડામા
આવડ લખવાની બાબત તે, એવી જે આવેલી
રકમ તે ૪ એકું થવું તે ૫ ભેગું, એકું
૬ સરવાળો, ભુમલો, ખેરીજ જમા કરવું—
આવડના ખાતામા લખવું ૨ એકું કરવું
૩ ખાજે રાખવું ૪ અનામત રાખવું

જમાઈ, પું (સં જમાઈ) દિકરીનો વર
જમાઉધાર, નં આરક જમણો રીતસર લખાતો
હિસાબ તે ૨ મેળવવું ને જમાવવું, ભેગું કરવું
ને તેનો વ્યય કરવો

જમાખરચ, પું આવડ ને ખરચ, જમા ખરચ
પાડવું-હિસાબમા ન ગણેલી રકમોની વ્યવસ્થા
કરવી

જમાડવું, કિં સં જમે તેમ કરવું. ભોજન
કરાવવું, ખવડાવવું ૨ લાભ કરાવી આપવો
૩ લાય આપવી, બક્ષીસ આપવી

જમાત, સ્ત્રીં (આાં) જથો, સમુદાય, સમવાય
૨ મંડળ, નાત ૩ નાતના મંડળનું પત્ર

જમાદાર, પું (ફાં) થોડા સિપાઇઓનો ઉપરી,
એક ટોળીનો નાયક [રીપણ, હુકમ બજવણી.
જમાદારી, સ્ત્રીં જમાદારનું જે કામ તે ૨ ઉપ-
જમાન, પું જમીન, ભુમો

જમાની, સ્ત્રીં જમીનગીરી

જમાનો, પું (ફાં જમાન.) લાખો વખત, ભુમ,
એક પેદી જેટલો સમય, કાળ, વખત

જમાબંદી-ધી, સ્ત્રીં સરકારી કરોતી કરાવણી;
કરનો ઉચ્ચક કરાવવો તે. ૨ મહેસુલ વસુલ.
૩. સરકાર માટે પૈત્રમાથી ભરતી કરવાની ગોઠવણ

જમાવગોટો, પું (આાં) નેપાળો. એ, ભુલામ
આપવા દવામાં વપરાય છે

જમાવ, પું એકું-એક જથે થવું તે, બીડ
૨ મેળાવડો, મેળો ૩ ઠંઠ, ટોળું, સમુદાય. ૨
એક ઠેકાણે હોવું તે સંગ્રહ, ઢગ "વસ્તુઓનો
જમાવ." ૩ એક બીજા સાથે મળતું રહેવું તે,
અથવા મળીને ૨ગ ઉપજાવવો તે ૪ એકમત,
મેળાપ, સમતિ.

જમાવટ, સ્ત્રીં મેળવણી, બનાવટ, શોભતે શો-
ભતું આરી રહેવું તે (ગ, અવાજ, ઇં નો)

જમાવસૂલ, સ્ત્રીં (આાં) દેશ-આમોની ઉપજ
માથી જે રકમ સરકારમા ભરાતી હોય તે

જમાવવું, કિં સં એકું-ભેગું કરવું ૨ ભુદી
ભુદી ભતની સામગ્રી એકી મેળવી સાર લાગે
ને મઝા પડે તેમ કરવું ૩ દહિ કરવા સાડ
દૂધમા ખટાસ નાખવી, મેળવવું, અમરવું, આ-
ખરવું ૪ પૈસા ભેગા કરવા. ૫ (કામ ધ ધો)
ખીલવવું, વધારી દેવું, આપવું ૬ મળજીત
ખેસાડવું, દહીકરણ કરવું.

જમી જવું, કિં સં ખાઈ જવું. ૨ બધાઈ જવું
દહિ થવું ૩ એક બીજા સાથે મળી ૨ગ
ઉપજાવવો ૪ અનુકૂળ આવવું, ચોક્કું ખેસી
જવું, બધખેસું આવવું

જમીન, સ્ત્રીં (ફાં) ધરાત, ધરા, ભૂમિ ૨.
પત્રતત્વમાનું એક, પૃથ્વી ૩. નક્કર પૃથ્વીનો
હરકોઈ કારો સખદ ભાગ, ધરાતલ ૪ ભોય
(પથારી ન હોય તે) ૫ પાકને માટે સાફ કરેલી
ભોય-ભૂમિ તે, ખેતર ૬ વિશ્વ, દુનિયા જમત
'જમીનપર જમ્મેલું તે જવાનું જ' ૭ માસ, અં-
કુર. 'જમીન આવશે તેમ તેમ ધા પુરાશે' ૮ તલ,
ભોય, સપાટી 'જમીન ધોળી ને ઉપર ફૂલવેલ
લાલ રંગના કરને' ૯. જમા, આધારભૂત સ્થળ.

આ દુનિયામા હવે મારે પથ મૂકવા જેટલી જ-
મીન રહી નથી' જમીન આવવી-રૂઝ આવવી, મા-
સના અંકુર આવવા, માં પુરાવો જમીન મરવી-
ધા કિંડા જવો' ૨/પાણીનાં વહેણથી આસપાસની
જમીન કંપાવી. જમીન ખજૂવી-હરમાનું, પમાત

પની અસર થવી જમીન માપવી-લપસી પડવું
૨ નાસી-ખસી જવું જમીનમા પેસવું-ભોયમા
હિતરવું ૨ ઠિંગણા રહેવું ૩ છોલા-શરમિદા પ-
ડવું જમીન કરવી-મિલકતમા જમીન રાખવી. ૨
જમીન-ભોય દુરસ્ત કરાવવી ૩ થાપ દેવરાવવી ૪
ધણી મુદતે દરિયાર્થ મુસાફરી કરી બદર કરવું
કાંઠે આવવું જમીન આરમાન એક થવું-પ્રલય
થવો, ગળ્ય થઈ જવો, મોટો અનર્થ થવો, જ-
મીન આરમાન એક થાય તોયે શુ, હવે તે એકનો
બે થવાનો છે? ” ૨ મોટી આકૃત આવી પડવી
“આ કામ કરતા તો જમીન આરમાન એક થશે.”
જમીન આરમાનનો તફાવત-ધણેજ મોટો
તફાવત

જમીનદાર, પુ. (ફાં) જમીનની પેદાશ ઉપર
યુજારન ચાલવું હોય તે, જેની મિલકત જમીન-
ખેતર રૂપે હોય તે, જંગીરદાર ૨ ખેડૂત, પાટીદાર
જમીનદારી, સ્ત્રી. (ફાં) જમીનદારની જે સ્થિતિને
જમીનદારસ્ત, વિ. ભાગી તોડી ભોય ખરાબર કરી
નાખેલ, ફનાફિતિયા કરેલું, જડમૂળમાથી ઉખેડી
નાખેલ, પાયમાલ, હતા ન હતા જેવું

જમે, અ. જમા, જુઓ

જમેકીધાર, વિ. જમા ને ઉધાર કરવું તે ૨ નફો-
તોટો જમે ઉધાર કરવું-ચોકષુ કરવું, પતાવી દેવું
જમેમદ, વિ. બહાદુર, પહેલવાન [વાકે છરો
જમેયો, પુ. (અ.) એક તરેહનું હથિયાળ,
જપ, સ્ત્રી. (સ.) ચમ) નિરાત, નિવૃત્તિ, આ-
રામ, શાંતિ

જપલાવવું, કિં. અ. એકદમ ચાહોમ કરી
ફાં પડવું, વગર વિચારે કરવું, ઝપલાવવું
જપવું, કિં. અ. શાન્ત થવું, નિરાત વાળવી,
વિરમવું ૨ ઉધવું.

જપાપાત, પુ. ફાંકો, ભુસકો, પડવું મૂકવું તે
જખીર, ન. કર્પટીનું ઝાડ, કર્પટા (ફળ) ‘નારિ-
કેલ ફળુસ જખીર ને ફાંકણી રે’-રામાયણ
જખુદીપ, પુ. પૃથ્વીના સાતદ્વીપમાનો એકદ્વીપ
જખુરો, પુ. (ફાં) એક જાનની તોપ ૨ બાજી
ગરનો મદદગાર છોકરો

જખુક પુ. (સ.) શિયાળ, કોલું

જખૂર, પુ. ખીલા ખેચી કાઢવાનું એક ઓળર
જખે, અ. જે અખે, જય જય અખે જખે
જખે કરવું-નાચી ફાંદીને આનંદ મેળવવો ૨
છુટે હાથે વાપરવું ૩ કાખલીઓ ફૂટવી, જવસોઈ
ફૂટવી ને કમાલ મચાવવી.

જલા, ન. (સ.) આળસ આવવાથી મો ઉધા-
ડી જોરથી શ્વાસ મૂકવો તે, બગાડ

જભોર, પુ. (ફાં જહુમર) જમ્મર, ચિતામા
પડી આપધાત કરવો તે, કમકમાટી વધુટે તેવું
મરણ

જમ્મર, પુ. મોટું બ, કાળોકહેર, કમકમી છૂટે તેવું
મરણ, જમોર “કુટનારી કહેતી જમ્મર થયો,
તમે રહો હવે રોષ રે” —આપુસાહેબ

જય, પુ. (સ.) જિ-જીતવું) જીત, ફતેહ, ખીલને
હરાવી નમાવી ચઢિયાતા થવું તે ૨ બઢતી, સૌ-
ભાગ્ય, કલ્યાણ, શ્રેય જય જયકાર-જીતની ખુ-
શાલીનો પોકાર, આનંદ નાદ

જયકામી, વિ. જયની રપૃહાવાળા ૨ કીર્તિલોભી
જયન્તિ, સ્ત્રી. મહાન પુરુષના મમ્મરણ નિમિત્તે
ઉત્સવાદિ કરવા તે ૨ દિગ્વિજય પત્રિકા, ૩
પતાકા, ખજા.

જયમ ગળ, પુ. રાજાને ખેસવાનો હાથી, ઉત્તમહાથી
જયશાલી, વિ. જયવત, ફતેહમદ, જયી
જયાનંદ, પુ. (સ.) જયથી ઉપજેલો જે આ-
નંદ તે [વિજયી ૨ જીતેલું

જયી, વિ. (સ.) જય મેળવનાર, ફતેહમદ,
જર, પુ. (સ.) રેશમ સાથે વણેલા સોના રૂપાના
પાતળા તાર, કસબ ૨ કસબનું વણતર ૩ એવા
વણતરનો પાલવ, તોરણ, ઈ. ૪ (ફાં) પૈસો, નાણું,
દોલત, સોનું ‘જર ચાહે સો કર’

જર, સ્ત્રી. ઝાગ, મેલી ૨. જળો (કચ્છ)

જરકસી, વિ. કસબી, જેમા કસબી ભરત હોય
તેવું, જરોનું “જરકસી સાડી રેશમી, લખો ફાડી
બાર વહુ જી”-મામેરૂ

જરકોસ, પુ. ખોટા કસબની ખનાવટ

જરખ, પુ. ગધેડા જેવું પશુ અત્યંત આળસ

મંદુ એક હિસાબ પ્રાણી, ઘોરખોદિયો, તરસ (મં); લક્ષ્મીવાધ, જરાક (હિં.)
 જરૂર-રિયું, વિં. જીર્ણ, છેકળ ધસાઈ ગયેલું, ખખળી ગયેલું. ૨. ગરગરિયુ, આછા પોતનું, કાકા પુરી, ધસાઈને નીકળી પડે તેવું થયેલું.
 જરૂર-રિયાન, નં. રોકડ, ધન, અને વરેણા ૨ કસળી ભરત. [જે તે જરૂરખમ, નં. જરૂર અને જોખમ, સાચવવા યોગ્ય જરૂર, વિં. જરૂર, વરડુ ૨ મળ્યું; કંઠ, ૩ રીઠું, પાકું જરૂરોસ્તી, વિં. (ફાં. જરૂરોસ્ત) જરૂરોસ્ત પેગખરના ધર્મને માનનાર (પારસી લોક)
 જરૂર, વિં. (ફાં. જરૂર) પીળું, ઝાખું પીળું જરૂરણું, નં. એક જાતનું ફળ [તમાકુનો છુકો જરૂરો, પું. (ફાં.) તમાકુની પતરી; પીળાસ પડતો જરૂરોજ, પું. (ફાં. ઝરૂર) કસળી ભરત કામ કરનારો, જરીવાળો
 જરૂર, પું. (ફાં. જરૂર-મારવું) ભય, ધાડ, દહેસત (મોટપણનો) ૨ માર ૩ દાખ, હાક, ત્રાસ. જરૂરજર, (અં.) જરા, અણ, લેશ. [સિત્તાથી) જરૂરું, કિં. અં. (સં. જરૂર-જુનું થવું) પચવું, હઝમ થવું (ખોરાક) ૨ જીર્ણ થવું, ઓમળી ગળી જવું. ૩. ચઢવું, નરમ થવું ૩ તણાઈને છુકું-તારેતાર જુદું પડી જવું
 જરાજુ, નં. (સં. જરા-ઝોર) મર્જને રક્ષણ કરનાર પાતળી ચામડીનું પડ.
 જરાજુજ, વિં. (સં. જરા + જન) ઝોરમાથી જેનો જન્મ થાય છે તે, જન્મતાજ ચેતનવાળું જરા, સ્ત્રી. (સં.) ધડપણ, જુઠાપો, વૃદ્ધાવસ્થા વૃદ્ધપણામાં થતી કમતાડાત. “ જેમ દેવને જરા ભય, તેમ સતી કૃપાએ થાય. ” ૨ જીર્ણતા, જુના પણું. ૩ સાપની કાંચળી, જીર્ણ ત્વચા
 જરા, અં. (ફાં.) થોડું, લગાર ‘એક કોરે જરા ધાર જેવું’ ૨ થોડીવાર, જરાવાર “ જરા ઉભરહો. ” ૩. સહેજ, કિંચિત્, લગાર [પણું જરાએક, અં. લગાર પણું, થોડુંએ ૨ થોડીવાર જરાજરા, અં. અમથું અમથું; લગારેક જરાતરા, અં. કંઈક, લગારેક, સહેજસાજ

જરાયત, વિં. (ફાં. જરાઅત) વરસાદના પાણીથી જેમા પાક થાય છે તે જેને કુવા વગેરેના પાણીની મદદ નથી તેવી (જમીન), કોરાટ, આકાશિયા (જરાયત ને બાગાયત.)
 જરિયન, વિં. કસળી “કાઠ ધરે જરિયન હીરા-ગળ, કોઈક કથાધારી” [કસળી વસ્ત્રો વગેરે જરિયાન, નં. સોના રૂપાના જડાવ ધરેણા વગેરે, જરી, વિં. અમથી વણેલું તે, કસળ.
 જરી-ક, અં. જરા, લગાર
 જરી જરી, અં. જરાતરા
 જરીપટકો, પું. પેશાના મૈન્યનો જરીનો વાવટો કસળી પતાકા ૨ મોટા લશ્કરી સરદારને કમરે બાધવાનો જરીનો પટકો (પેશાખમા)
 જરીપુરાણ, વિં. જુનું-ફાટીવરી ગયેલું કાઠી નાખવા જેવું [કામ. ૨, માપણી કરનાર.
 જરીફ, સ્ત્રી. (અં. જરીવ) જમીનની માપણીનું જરીફખરડો, પું. માપણી લખેલી હોય તે નોંધ, માપણી પત્રક
 જરીમરી, સ્ત્રી. કાગળીહિ, માતાનું, કોલેરા જરૂરો, પું. ઝરૂરો, જીનું, ડાખલી ૨ બાકું જરૂર, સ્ત્રી. (અં.) જેના વિના નજ ચાલે તે, ધણીજ અગત્ય, ગરજ મતલબ [ખા, અચૂક જરૂર, અં. ગમે તેમ કરીને, ખચીત, નક્કી, ખાસુ-જરૂરિયાત, સ્ત્રી. જરૂર, અગત્ય, આવશ્યકતા
 જરૂરી, વિં. જરૂરનું અગત્યનું.
 જરૂરોયું, નં. જળેણું, જુઓ
 જજર, વિં. જરજર ખખળી ગયેલું, જીર્ણ
 જજરિત, વિં. બહુ જુનું ને જીર્ણ થયેલું, સખળ-ડખળ થઈ ગયેલું
 જલ, નં. જળ, પાણી ૨ ઝલ, વોહો, વહે
 જલજ, નં. (સં.) જલમા ઉત્પન્ન થયેલું તે કમળ, જા ૨ વાદળ, મેઘ.
 જલજા, સ્ત્રી. (સં.) લક્ષ્મી
 જલદ, વિં. (ફાં. જલદ) ઉતાવળ, ચાલાક. ૨. તીખું, તેજ, ગરમ, આકર્ષ.
 જલદ, પું. વરસાદ, મેઘ વાદળ [તે, જળસ્રાવ
 જલદાહ, પું. (સં.) સખતે પાણીમાં નાખવું

જલદર, નં (સંજ્ઞોદર) પેટમા પાણી ભ-
રાયુ હોય તે રોગ
જલદી સ્ત્રીં(ફાં) ઉતાવળ, ઝટપટ, તાકીદ
જલદી, અઝટપટથી, ત્વરાથી, તાબડતોબ, સત્વર
જલધી, પું (સં) સમુદ્ર, દરિયો, સાગર
જલાદ, પું (ફાં) મારો, ગળકટ્ટો, ફાસિયો ર
કસાઈ, જનવર કાપનારો
જલાલ, વિં ઉત્તવળ ઝગઝગતુ 'જહોજલાલ'
જલાલી સ્ત્રીં (ફાંજલાલ-ભપકો) ભભકો,
આજ નાખે તેવી ટાપરીપ ને રોફ
જલેખી, સ્ત્રીં ચાર મોટા પકવાન પૈડીનું એક.
(ખાખ, ગેલર લાડુ (કમીના) ને જલેખી) ચાસણી
પાયેલી એક મિઠાઈ
જલાશય, નં (સં) નવાણુ, જળ રહેવાનું સ્થાન.
જલપ, પું (સં જલપ-બડબડતુ) ગણગણતુ
તે, લવારો, બડબડાટ, અર્થ રહિત બોલ્યા કરતુ
તે ર ચાતુ ધીમે અવાજ ડ બાપણુ
જલપક, વિં બટકબોલુ, વાચાળ, મોછુડું
જલપણુ, કિં અં બડબડતુ, લવારો ડરવો, ગણ-
ગણતુ 'જગા ખગ જલપે બણુ, લેતા વરવર
વાસ'-ગિરધર
જવ, પું (સં ચવ) એક જતનું શિયાળાનું
ધાન્ય, ચવ, સાતુ ર એક જવની લખાઈ જેટલું
માપ તે, આગળીની પહોળાઈ જેટલું માપ. ૩ ત્વરા,
ઉતાવળ " ચોમાસુ તરતનું ગયેલું હોવાથી ચાલુ
કય ધારેલા જવે પ્રયાણુ કરી શક્યો નહિ " ૪
અગુડા ઉપર કુદરતી દોરાયેલો લીટા ૫
જવના આકારનો સોનાનો મણકો, જવલો
જવ, અં (હિ) જ્યારે, જે વખતે (કવિતામા.)
જવઈ, સ્ત્રીં જવૈ ર જવાઈ
જવખાર, પું જવનું ઘાસ બાળી તે રાખને
ગાળવાથી જે ખાર પેદા થાય છે તે
જવન, પું (યવન) વેદધર્મથી ઉલટા ચાલનાર,
અનાર્થ, યવન, જ ગલી ર ખાટકી
જવનિકા, પું પડકો, અતરપટ, ચક ર નેપથ્ય
જવરઅવર, પું આવળ, વાર વાર જતુ આવવું તે
ર પરિચય, એકકઉકક

જવલો પું જવના આકારનો સોનાનો દાણો,
મણકો, નાનો પોટલિયો ર જવના જેવા ખી.
જવલે, અં (ફાં) કોઈક વખત; કદાચ; કવચિત,
ભાગ્યેજ, રડ્યુખડ્યુ.
જવણુ, કિં અં (સં જવ-જવણુ) જવણુ
થવું, રોગ વિકારથી ખરી ન પડતા ખીલી રહેવું,
અને ફળી રહેવું ઉછરવું, બાઝવું "આખે કેરીઓ
જતી" ર ઉત્પન્ન થવું [ખળવાળો પુરુષ, બહાદુર
જવાંમદ, પું (ફાં) જુવાન મરક, હિંમત ને
જવાંમદી, સ્ત્રીં બહાદુરી, પરાક્રમ ર કિંમત
જવાહેણુ, કિં સં જવ તેમ થવા દેવું, જતા ન
ખાળવું, ન અટકાવવું ર છોડી દેવું, મૂકી દેવું,
જવું કરવું ૩ માફ કરવું, ક્ષમા આપવી ૪
રજા આપવી ૫. આખ આડા કાન કરવા, ઉપેક્ષા
કરવી ૬ ન મતાપવું, ન છેડવું ૭. ન ચર્ચવું.
જવાન, વિં જુવાન. જવાન પદો-જુવાન શરીરે
ભરેલો-કદાવર અને છાતીવાળો પુરુષ, મજબુત
બાધાનો.
જવાની, સ્ત્રીં જુવાની, તારૂંચ, જોખન જવાની
આવવી-જુવાનના ચેનચાળા ડરવા (વૃદ્ધ) ર
નવો ઉત્સાહ ઉત્પન્ન થવા જવાનીનું જોર-તોર,
ઉદ્ધતાઈ, અહ કારની મસ્તાની જવાની તે જવા-
ની-યુવાનપણુ જઈ વૃદ્ધવસ્થા આવવાની છે
જવાબ, પું (ફાં) કોઈ કઈ પુછે તો તે
બાબત જે કહેવું-જણાવવું તે, ઉત્તર ' સવાલ
ને જવાબ " ર આડતિયાના ઉપર લખેલા
જે કાગળથી નાણા મળે તે ૩ પડવો, પ્રતિધ્વનિ
જવાબ દેવો-ઉપયોગી થઈ પડવું, કામ આવવું,
ખપમા આવવું „ દુ ખમા કામ પડે તો જ-
વાબ દે એવો આ હાર તમને આપુ છુ " ર
ઉત્તર આપવો ૩ જોખમ ભરી આપવું આખ
લેનો હિસાબ આપવો ૪ સામે ટક્કર ઝીલની, સામે
ઉત્તર દેવો, બરોબર ઉત્તરવું તેનું શરીર જોયું
હોય તો જમને પણુ જવાબ દે એવું હવું. "
"માગજે જમરાજ જવાબ, અસિમા ઉભાડશે."-
ભોજોભક્ત ૪ સાક્ષી આપવી-પૂરવી જવાબ આ
પવા જવું-પ્રશ્નરને ત્યાં જવું, મરી જવું. જ-

વાળ લેવો-ઉત્તર માગવો ૨ જુઓની લેવી,
તપાસ કરવી, નુકશાની લરી લેવી
જવાબદાર, વિં (ફાં) જવામ દેનાર, જોખમ-
દાર, જુએદાર ૨ જોખમ ભરેલું જવાબદારીવાળું
જવાબદારો, જો (ફાં) જવાબ દેવાનું જે
જોખમ તે, ફરજ, જોખમ, જુએદાર.
જવાબી, વિં જવાબ લખ્યો હોય તેવી (હુડી).
૨ જવાબદારી ૩. હાજર જવાબી
જવારઅવાર, જો પરિચય, એકકઉકકનો સંબંધ
જવારા, પું જવ વગેરેના નાના તાળ ઉગેલા
અકુર, જવારા વાવવા-દેવીનું આવાહન કરી
શુભ કામ કરવું તે, માતા વાવવા
જવાસો, પું રેતાળ ને સુકી ગમીનમા થતા કાટા-
વાળા એક જાતના છોડવા એ ચોમાસામા સુકાઈ
જાય છે, ને ઉનાળામા પાલેવે છે, જ્યારે તમામ
વનસ્પતિ સુકાઈ જાય છે જવાસાને તેથી અદે-
ખાની ઉપમા આપે છે
જવાહીર, નં [અાં] હીરા માણેક વગેરે કિ-
મતી નગ ૨ જકાવ, દાગીના, જેવર ૩ કિમ-
તી-એ મુલ ચીજ
જવાળી, જો અગુઠા ઉપરની એક રેખા લીટી.
૨ જવના જેવા સોનાના દાણાની માળા તે.
જવુ, કિં અં [સં જાન.] એક સ્થળેથી બીજે
સ્થળે કોઈ રીતે પહોચાય તેમ થવું, (જવાનું ઉલટું
આવવું એક ઠેકાણેથી જવું. એટલે જ્યાં જઈ
પહોચવું ત્યાં આવવું કહેવાય) ૨ પાસેથી જવું
રહેવું, ખોવાવું, ગુમાવવું “કાલે પાંચ તોટમાંથી
એક ગઈ,” ૩ ગુજરવું, વટવું, વીતવું ‘ખોલવું
હોય તો ખોલી દે, મારો વખત થઈ જશે” ૪
સમાવું, માવું. પ. આડે રસ્તે ઉતરી પડવું, ખરાબ
થવું, પાપમાલ થવું ‘છોડરો હાથથી જશે’ ૬
વાત બનવી; અધટિત કામ થવું (ધણું કરીને
નજર ચૂકવી) ‘મારાથી ખોસાઈ તો મરું’ ૭
ધટવું, બાદ થવું, ખોણું થવું ‘મારમાંથી અઢી
જાય તો દોઢ રહે” ૮. ગુણ અસર-શક્તિ ખોવી
“જોસડનો મુણ જતો રહ્યો છે” ૯. એકપ-
રથી બીજા પર ખેસવું-કોઈની પછવાડે લાગવું.

“હવે તેનું દીક પૈસા તરફ ગયું છે” ૧૦ વચન
તોડાવું-મૂકાવું ‘દેશીઓ’ સ્વદેશી કપડા પહે-
રવા એ લીધેલું શું તમારું પણ જશે?’ ૧૧
ગુલ થવું, ગુમ થવું, ઓલાવું; નદેખાવું “દીનો
ગયો” ૧૨ સગ કરવો, સોબત કરવી. ૧૩. નાસી
જવું, નીકળી જવું ‘પેલી વાણિયેણ મુસલમાન
સાથે નીકળી ગઈ’ જુદા જુદા ક્રિયાપદ સાથે જુદા
જુદા અર્થ બતાવે છે જવાનું-નુકસાન થવાનું. ‘મારું
શું જવાનું છે?’ ૨ મરવાનું ‘જવાનું તો છેસ્તો,
જીવ્યા તે ખરું ‘ગયું તે ગયું-ગઈ ગુજરી તે
પાછી બનતી નથી. જવા ખેસવું-જવાનીતૈયારી
થવી-જવું રહેવું “તેનું હવે સરવસ જવા બેઠું
છે.” જવું, જ્યારે સહાવકારી ક્રિયા બતાવે છે
સારે તેમા ઉતાવળનો અર્થ હોય છે. જવું કરવું-
જાય તેમ કરવું, દીસવું રહે તેમ કરવું જવું
રહેવું-પાસેથી ચાલી જવું ૨ ખોવાવું જવું
-જનાર “જતાના જનૈયા ને વળતાના માઝિયા.

જવેર, નં જવાહિર, ઝવેર, રત્ન.
જવેરાત, નં જવાહિર, જકાવ દાગીના.
જવેરી, પું ઝવેરી, જવાહિર વેચવાનો ધંધો કરનાર
જવૈ, જો એક જાતનો છોડ-એના ખરું, સરિયા
લાલા થાય છે
જશ, પું [સં યશ] મોટું-અધર કામ કરવાથી
જનસમુહમા જે કીર્તિ-આખર મળે છે તે; વખાણ
માન, જાણાશી, લોકમા સારું ખોલાવું તે. ૨
ફતેહ, વિજય, જય.
જશન, પું [ફાં] ખુશીનો દિવસ. [એક ધાતુ
જસત, નં સહેજ ધોળા આસમાની રંગની
જસતા, પું ડાઘા.
જસું, અં (સં યાદશ) જેવું (કવિતામા)
જહુદાજહુદ, વિં જડ ચૈતન્ય.
જહા, અં જે ઠેકાણે, જ્યાં, જહિ.
જહાંગીરી, પું [ફાં જહાન-દુનિયા + ગીર-
જીતનાર] દુનિયાનો જીતનાર, જગતજેતા. ૨.
એ નામનો મોગલ પાદશાહ.
જહાંગીરી, વિં દુનિયાના જીતનારને લાલક. ૨.
સત્તાએ ભરેલું, અહંકારી, કડક, ૩ ખરી સત્તાથી

હુકમ ચલાવતુ ૪ ઉત્પલ, નિર કુશ, અપ્રતિબંધ
જહાંગીરી, સ્ત્રીં બુલમ, નિર્દયતા, જળરહસી,
ડડક અમલ બળવણી, જોહુકમી, સખ્તાઈ જહા-
ંગીરી ચલાવવી-અવળો સવળો, ખરો ખોટો જેમ
આવ્યો તેમ સોટો બળવવો, નિર કુશપણે સત્તા
ચલાવવી, જોહુકમી ચલાવવી (જહાંગીર બાદશાહ
ધણેજ જૂલમી હતો અને હુકમ તત્કાળ ન માન-
નારાઓને ધાતકી સજા કરતો હતો તે ઉપરથી)
જહાંગીરી ફકીરી-દોરી લોટો કે ગાદીતકિયો,
જહાંગલાલીથી રહેવું કે ફકીર માફક રહેવું.
જહાપન્નાહ, વિં [ફાં] ફુનિયાનું મરણ કરનાર
(રાજા અમીરને બોલાવતા સમોષતા વપરાયછે)
જહાલ, વિં ઉત્પલ, ઉદ્ધત, ઉદામ, આકળુ,
તીવ તરવરિયુ.
જહાન, સ્ત્રીં [ફાં] ફુનિયા, વિશ્વ, જગત
જહાનમ, નં [આં] નર્કકુડ, દોજક, જહા
નમમા જવુ-દીરતુ રહે, બળ્યુ, મુર્દ.
જહાજ, નં [અં] મોડુ વહાણ.
જહીં, અં જે ઠેકાણે, જ્યાં.
જહુ, સ્ત્રીં ધૂળ, રેત, જેહુ ૨. રાખ, ભરમ
જહેજ, નં કન્યાદાન દેવું તે
જળ, નં [સં જલ] પાણી, ઉદક, નીર ૨
પણ, નિયમ ૩ પાણી, હીર, બળ ૪, આસુ. જળ
જપવુ -(રાત્રીને સમયે નદી, તળાવ, કુવાના પાણી
સ્થિર થાય છે તે ઉપરથી) રાત્રે કોઈ જગત
ન હોય અને સધળે શાંતિનું સાત્તાન્ય હોય એવો
સમય, ઉધી જવુ જળપોતીઆ કરવા- નાગા
નહાવુ જળ મૂકવું-અમુક કામ ન કરવાનો સક-
લ કરવો, પ્રતિજ્ઞા લેવી, નિયમ લેવો
જળકમળ, નં પાણીમા થતુ સુદર લાલ ધોળી
પાખડીઓવાળુ એક પુષ્પ
જળકમળવત, અં જળમા ઉગતુ કમળ જળથી
જુદુ રહે છે તેમ, જળના સ્પર્શથી કમળ ભિ
ન્નતુ નથી તેમ
જળકુડ, નં આઝ પાણી ભર્યા વાદળથી ઢકા-
યેલા ચંદ્ર અથવા સૂર્યના બિંબની આસપાસ
ફરતુ જે કુડાળુ થાય છે તે ૨ પાણી રેડી કરેલું

વર્તુલ તે ૩ પાણીમા પથ્થર નાખવાથી થતી
ગોળ લહેરીઓ તે
જળકુડી, સ્ત્રીં પાણીમાના જીવડા ખાધને જીવતુ
એક પક્ષી, એક જળચર પક્ષી, બતક
જળકેલિ સ્ત્રીં (સં) જળમા ઉતરી નહાતા
નહાતા સ્ત્રી પુરૂષે રમતગમત કરવી તે
જળકીડા, સ્ત્રીં પાણીમા કીડા રમત કરવી તે
નાના પ્રકારે તરવું-નહાવું-હોડી ચલાવવાની સરત
કરવી વગેરે રમત કરવી તે [ફરતી ઘડી
જળચક્કી, સ્ત્રીં પાણીના જોરથી ચક્કર ફરતા
જળચર, નં (સં) પાણીમા રહેનાર પ્રાણી,
પાણીમા વસનાર
જળજતુ, પું પાણીના જીવ ૨ માછલી
જળજત્ર, પું જળચક્કી ૨ કુવારો “જળજત્ર
ઉરાડે તોય, અબળાના ઉચ્છવ સહુ જોય”
જળજળણ, કિં અં લડકે બળવુ, લાલ યવી,
ચરચરવુ, ઝળઝળાટ દેખાવો
જળજળુ, વિં આસુથી ભરાયલું (આખો)
“જળજળા લોચન જુએ અરૂંપર, માથે બાધ્યુ
ફાટ્યુ ચીથર”-પ્રેમાનંદ [છોડવો
જળજળુવો, પું નદી કિનારાપર થતો એક
જળઝળિયુ, નં આખમા પાણી ભરાય-ઝરી
આવતુ તે, આસુ પડવાની તૈયારી થવી તે ૨
દિનાલ, ઝળઝળુ
જળણ, નં લાકડા, ઇંધન, ૨ બળવુ તે
જળતરંગ પું [સં] પાણીનો ધોડો-મોજો, લોહ,
લહેરી ૨ પાણી ભરેલા પાત્રને ચરકાવી તેમાથી
રાગ-સર નીકળે તેમ કરવુ તે [તિ, જળસમાધ
જળદાહ, પું (સં) મડદાને પાણીમા નાખી દેવું
જળધર, પું મેઘ, વાદળ ૨ સમુદ્ર. ૩. નાગરમોથ.
જળધિ, નં દરિયો, સાગર
જળદર, નં [જલોદર] પાણી ભરાયથી પેટ
મોડુ થયુ હોય તે રોગ
જળનિધિ, પું દરિયો, સાગર, સમુદ્ર.
જળનિવિ, વિં ચારની સખ્યા
જળનીલિકા, સ્ત્રીં (સં) શેવાળ
જળપટલ, પું મેઘ, વાદળાનો ધોર ભો, વાદળાં.

જળપતિ, પુ. વરૂણ. ૨ સમુદ્ર ૩ પૂર્વપાદા નક્ષત્ર
 જળપર્યટન, ન દરિયાની મુસાફરી, સફર, સમુદ્રયાત્રા
 જળપાત્ર, ન. પાણીનું વાસણ
 જળપાન, ન. પાણી પીવું તે
 જળપ્રલય, પુ. મોટીરેલ-પુર [હોય તેવું
 જળમય, વિ. પાણીથી વિટલાયલું પાણી ફરી વળ્યું
 જળમાણસ, ન. પાણીમાં રહેતું વેતિયુ માણસ
 (પાતાળમાં વેત વેત જેટલા પશુ શુદ્ધ માણસના
 આકારના પ્રાણીઓ વસે છે એવું લોકો માને છે)
 જળમાર્ગ, પુ. પાણીનો રસ્તો, વહાણમાં બેસી
 જવાય એવો જે દરિયાનો રસ્તો તે (એનું ઉલટું
 પગ રસ્તો અથવા ખુશ્કરી) ૨ જળને નીકળવાનો
 જળયાન, ન. વહાણ, મછવો. [રસ્તો, નળ
 જળીવું, કિં. અ. (સ. જલ-અળવું) અળવું
 સળગવું, લાગવું ૨ લાગણી થવી. ૩ દાહ ઉઠવો,
 અળવા જેવી પીડા થવી, દાઝવું (ધિકારમાં જળો
 અળો એમ વપરાય છે) અળ્યું જળ્યું—અળેલું
 ને ઝલાઈ ગયેલું
 જળશાયી, વિ. પાણીમાં કુપાડેલું હોય તેવું ૨
 પાણીમાં શયન કરનાર. (બિજી ભગવાન) ૩
 સ્ત્રી. પાણીમાંની શેવાળ
 જળસ ન. મરડો થવાથી ઝાડામાં જે ઘોળો
 ચીકણો, પાચ જેવો પદાર્થ પડે છે તે ન પચેલો
 પડે જેવો ચીકણો મળ
 જળસમાવ-ધિ, સ્ત્રી. જળમાં ઘુડી મરી જવું
 તે, સદાને માટે પાણીમાં વાસ કરવો તે
 જળસોઈ સ્ત્રી. [સ. જળશાયિન] જળવાસ
 કરવો તે, જળમાં છેલ્લું સહ જવું તે જળસોઈ
 કરાવવી—અતની ઘડીવાળા સાધુ સન્યાસીને ગળે
 પથરો ને ચોખ્ખા બાધી પાણીમાં પથરાવી દેવો તે,
 પાણીમાં પથરાવી અત આણુવો તે [ચક્ર ચતુ
 જળહુળી, અ. જવાળા નીકળતી હોય તેમ, ચક્ર-
 જળહુળી, કિં. અ. પ્રકાશવું, ઝળાઝળા થઈ રહે-
 વું, તંત્રકંતવું “તેના વસ્ત્ર રહ્યા જળહુળી, દેખી આજ
 માં પેસે વીજળી ”—નળાખ્યાન
 જળહુળાટ, પુ. ઝળાઝળા.
 જળાઉ, વિ. બાળવાના ઉપયોગી (લાકડા), બાળવા

લાયક, બળતણ તરીકે વપરાતું
 જળાધારી, સ્ત્રી. પત્થર-ધાતુ વગેરેનો ઘાટ, જેમાં
 સિવલિંગ બેસાડવામાં આવે છે તે
 જળાપો, પુ. બળાપો, કઠાપો, સંતપ, દુ. ખ. ૨
 અદેખાઈ, શીકર, ચિતા. [મૃગજલ.
 જળાભાસ, પુ. પાણી છે એવું જોડું દેખાવું તે,
 જળાશય, પુ. (સ.) પાણી રહેવાનું ઠેકાણું (કુંવો,
 વાવ, તળાવ, સરોવર, કુડ, નદિ ઇ.)
 જળો, સ્ત્રી. (સ. જલૂકા) એક જાતનો કાદ-
 વમાં રહેતો જીવડો (નકાર લોહી ચુસાડી લેવા-
 સાર વૈદ એ જાતને દરદ ઉપર મૂકે છે) ૨. એક
 જાતના વેલા
 જળોદય ન. યુગ્મક મરી ગયા પછી જે ચાકું ગહે
 છે તે ૨ બે પીઠપર પાટિયા જડે છે ભારે તેની
 તડ પુરવા સાડ જડવાનું પાતળું ચિપાટિયું
 જળોજ્ઞતા, સ્ત્રી. સસારની ધુંયંવણ—ખટપટ,
 જળજળ ૨ ફાફડફાદા, વીખેરી નાખવું તે.
 જળ્યું, કિં. સ. જળ્યા દર્શન કરવા; થોડું
 ધણું જોઈ લેવું ૨ ઝાણું જોવું, જોવું ન જોવું
 કરવું ૩ ઝીણી નજરે જોવું, બ્હાનથી જોવું. ૩.
 નજર કરવી, સામું જોવું, દર્શન કરવા
 જળાશ, સ્ત્રી. જળાપણ, તેજનું કમીપણું ૨
 મેલાપણું
 જળખી, સ્ત્રી. દર્શન, નજર કરી લેવી તે, દષ્ટિ-
 પાત જળખી જોવું—કૃપા દષ્ટિએ જોવું, સંભાળ લેવી.
 જળ્યું, વિ. બરાબર—સાફ—પુલ્કું ન દેખાતું હોય
 તેવું “ મારી આવે જળ્યું દેખાય છે. ” ૨
 ઉડી ગયું હોય તેવું; તેજીન, શીકું ૩. શરમિ દુઃ
 છાલું ઉતરી ગયેલાં મોતું “ સભામાં તે જળ્યો
 જાંગ, સ્ત્રી. જાલ, જુઓ [પડી ગયો. ”
 જાગડ, વિ. મૂલ્ય આપેલું નહોતું, સોઢો કરેલો
 નહિ પણ જોવા દેખાડવા આપેલું હોય તેવું,
 અદબદ રાખેલું તે
 જાગડ, અ. ખૂબ અવાજથી “ ધળ પતાકા કળ્યા
 બિરાજે, જાગડ, જાગડ દુહિ વાજે — પ્રેમા
 જાગલો, પુ. ગોરી ચામડીનો રોપીવાળો, મુર-
 પિયન ૨, જગથી.

જાગિયો, પુ. તગડી, જાલગી રહેતેવો સુરવાળ
 જાગી, પુ. [જગી] મોડુ ઢાલ
 જાલ, સ્ત્રી. (સ. જલા) કમ્બરનું ઠાકું અને
 પગનો નળો એ બેની વચ્ચેનો જાડો માસવાળો
 ભાગ તે, સાયળ
 જાલિયો, પુ. જાલો દકાય તેવું અને તગબેસતો
 તગિયો, લગોટ [વેલી સ્ત્રી.
 જાદરણી, સ્ત્રી. જાનરડી, વરને પરણાવવા આ-
 જાળુ, ન. (સ. જમ્બુ) કાળું પશુ અદરથી
 લાલ સુરખી મારતું એક જાતનું ફળ ર કાળો
 રતુબડો રગ
 જાળુડી, સ્ત્રી. બાળક છોકરાને હાથમા આપવાનું
 એક રમકડું ર જાળુનું ઝાડ [જાળુના રગનું
 જાળુડો, પુ. જાળુનું ઝાડ ર જાળુડી. ૩ વિ.
 જ્યા, અ. જે ઠેકાણે, જે જગોએ
 જ્યાલગી-સુધી, અ. જગા વખતની હદ બતાવેછે
 જાહે જવુ કિં નાશ પામવું
 જાઆર, સ્ત્રી. જવુ ને આવવું તે, આવજા
 ફેરો આંટો, ધક્કા ખાવા તે ર નકામી મુસાફરી
 ૩ ધાલમેલ, પરિચય, સહવાસ
 જાઈ, સ્ત્રી. (સ. જાતિ) એક જાતની ફલવેલ
 એનેજ મળતી એક બીજી જાત છે તે જુઈ
 કહેવાય છે [જણી ' માજાઈ બહેન '
 જામ, સ્ત્રી. મા, માનુશી ર દેવી, માતા, ૩ વિ.
 જાકડસીકલું, વિ. તકલ્લી-નખળા બાધાનું, દુર્બળ
 વડીમા સાળું વડીમા માદુ, જાવળ
 જાગ, પુ. (સ. યાગ) યજ્ઞ, જગન, હોમહવન
 ર માતા, રત્નાદેવ જાગ વાવવા-માતા વાવવા
 જાગતું, વિ. ઉવમા ન હોય તેવું, જાત્રત, ર
 હોશિયાર, ખબરદાર, સાવધ ૩. તરત પારખી
 બતાવીદે તેવું, હજુરા હજુર 'જાગતી દેવી' ૪
 ચાલાક ઉત્સાહી, તેજદાર જાગતો દહાડો-
 ઉદયનો દિવસ, ભાગ્યોદય ર ખરાબ લડવા-
 ડિયો દિવસ
 જાગડિયો, પુ. જાગરિયા ડાખલું વગાડનારા,
 સાગરીદ, પાવળીઆ "વરના ભૂવા અને ધગ્ના
 જાગરિયા, '

જાગતીજોત, વિ. જેની જ્યોતિ-આખ બંધ
 ન થાય એવી દેવી, તરત પારખી બતાવે તેવી
 માતા. ૨ તરત ફળ આપનાર-ગુણ કરનાર.
 ૩ ઉવતું ન હોય તે ૪ હોશિયાર, સાવધ
 જાગરણ, ન. (સ. જાગૃ) જાગવું તે ર જાગતા
 રહેતું, અને પ્રભુ ભજન કરવું તે
 જાગરણિયો-રિયો, પુ. જાગડિયો, ૨ જાગનાર
 જાગરત-ગૃત, વિ. જાગતું, ઉવતું ન હોય તેવું
 ચાક; હોશિયાર, સાવધાન
 જાગરતી, સ્ત્રી. (મ. જાગર્તિ) જાગતાપણ
 ર સાવધપણ ૩, ખત, ખ્યાન
 જાગર્તિ, સ્ત્રી. સાવધાની, જાગતાપણ
 જાગવું, કિં અ. ન ઉવવું, ન સૂવું. ૨ ઉવ-
 માથી ઉવવું ૩ હોશિયાર-સાવધ થવું, ચાક થવું,
 પોતાના કામપર તત્પર થવું ૮ અજ્ઞાન ટળી
 જ્ઞાન પામવું ૫ દબાર્ધ-ભુલાર્ધ ગયેલું તાજું થવું.
 જાગા, સ્ત્રી. સ્થાન, જગા
 જાગામીડું, સ્ત્રી. ઉધતી જાગતી દશામા થોડું
 જાગતું ને થોડુંક ઉધતું એવું
 જાગીર, સ્ત્રી. (ફા.) લશ્કર રાખવાના અને
 એવા કાર્ધ ખરચ માટે સરકાર જે જમીન ગામ
 બક્ષીસ માટે આપે છે તે ર જમીન, ભોયભાદા,
 વજીફા ૩ કાર્ધ ખાસ કામને માટે ખનામ તરીકે
 આપેલી જમીન તે જાગીરની પેદાશમાથી ખરચ
 કરવાને ફરજ પાડી શકાતી નથી.
 જાગીરદાર, પુ. (ફા.) જેને જાગીર હોય-
 મળી હોય તે ધણી
 જામન, વિ. [સ.] જાગતું ર હોશિયાર, સાવધ
 જામનવસ્થા, સ્ત્રી. જાગતી હાલત, સર્વ વસ્તુનું
 જ્ઞાન થતું હોય તે અવસ્થા
 જાગો, વિ. શુદ્ધ, પૈસાદાર, જાગીરદાર 'જાગો
 મૂંઠે કે નાગો ઘૂંઠે' ર હોશિયાર, સાવધ,
 જાગનાર
 જાનક, વિ. પુ. (સ. યાનક) માગનાર, બીખ
 માગનાર, ભિક્ષુક ર અખ્યાત, અતિથિ, માગણી
 જાનના, સ્ત્રી. (યાનના) માગવું તે, બીખ
 માગની તે, ભિક્ષુકી

જાન્યુ, કિં સં (સં વાચ) માગવું, બિખવું,
બીખ માગવી ર વિનતિ કરવી, માગણી કરવી
જાન્યાવેડા, પું જાન્યાપણું, બિખુકી ર આજીજી,
જાન્યીક, વિં જાન્યડ [ખુશામત કરવી તે.
જાન્યું, વિં બિખારી, બિહુક ર કરગરી-કાલા-
વાલા કરી, આડુ અવળું મમજવી કામ કાઢી
લેનાર, ધાર્યું પાર પાડે ત્યારેજ કોડો મૂકે તેવું,
અત્યાગ્રહી, ૩ ગરીબ, દીન.

જાજમ, સ્ત્રીં [ફાં] ભોયપર પાથરી ખેસ-
વાતું પહોળું જાડુ રંગીન કપડું, સેતરજી, પાથરણું.

જાજરમાન, વિં [સં જાજરવદ્યમાન-પ્રકા-
શતું] જાજર, પરતાવાળું, તરત પારખું દેનાર
“ દેવ દેવી ધં ” ર આકરા મિજાજનું, ગફલ-
તમા ન રહેતા ગફલત કરનારને ધમકાવી નાખે
તેવું, કરડું, તીખું ૩. પરાક્રમી, પ્રતાપી, જોતાજ
શેઠ પડે તેવું, રવાબદાર, ભલકા-દબદબાથી ભરેલું,
૪. પ્રકાશતું, દેદીયમાન

જાજર, વિં [સં જાજર.] અચાર, પામર,
જાવર ‘ જાજરો જીવ જુમત શુ કરે, પ્રકૃતિ પા-
પીણી પૂઠે ફરે ’-અખેલ.

જાજર, નં [ફાં જાજ-જગા + આં જરર
જરર] તાજખાતું, પાચખાતું, મંડાસ,

જાજીલમાન, વિં જાજરમાન ‘ તે કરે સોમવ-
હીના પાન તેજશરી ઋષિ, જાજીનમાન ’-પ્રેમાં

જાટ, પું રજપૂતોની એક જાત છે

જાટ, સ્ત્રીં બકરાના વાળ, જાડું જિન

જાડ-જાડાઈ, સ્ત્રીં જાડાપણું, જાડાશ ર બુદ્ધિ-
માણ, મહતા, અવિવેકપણું

જાડાશ, સ્ત્રીં જાડાપણું ર અવિવેકપણું, અશિ-
ષ્ટતા, જાડય, અજાન.

જાડું, વિં [સં જાડ] અંગે ભરેલું, લોહી
માસવાળું, કુલેલું (માણસ) ર દળવાળું, સ-
ગીન, ભારે હોય તેવું (લાકડું) ૩ ઘટ, ભરેલા
કુમાસનું (કપડું) ૪. ખરબચડું, ખરજક, સફાઈ
વગરનું. ૫. કઠણું સ્થળ ગયલું, (જાડ ધં નું જોડું)
૬ પ્રવાહી પશુ ધણી ચિકાશવાળું, લોખ જેવું
(કૃષિ સિખડ વગેરે) ૭ ખોખર; ભરેલું, ભારે

‘ જાડો અવાજ. ’ ૮ (લાક્ષણિક) જલદીથી
સમજે નહિ-શિખે નહિ તેવું, કમ અકલ, સ્થૂલ
બુદ્ધિનું “ જાડી બુદ્ધિ ” ૯ મમાર, અસભ્ય. ૧૦
અણકસખી, રાનવું, અગિષ્ટ; જમલી, મમાર
જાડો ભમ-બહુ જાડો, જાહ પાતળું-યથામપન
ગળ પ્રમાણે, જેવું મળે તેવું [બુદ્ધિમાણ.

જાડય, નં (સં) જડતા, સ્થૂલતા, અજાન,
જાણું, સ્ત્રીં (સં જ્ઞાન) જાણવું તે ર. ખમર,
જાન, માહિતી ૩ પરિચય, સહવાસ. ૪ વિં
કદર કરનાર, કિંમત કરે તેવું ૫ ભોમિયું જાણીતું
જાણું, પું અજમો (કિંમત)

જાણણહાર-રે, વિં જાણનારો. [દાન; કિંમતવાળું
જાણનાર, વિં જાણતો-સમજતો હોય તે ર કદર-
જાણણું, નં માહિતી, જાણવાપણું. ર આવડ
જાણપિછાન, સ્ત્રીં માહિતી, ખબર ર ઝાળ-
ખાણ, પરિચય

જાણણેદુ, પું અંદરથી જાણનાર, બેઠનો માહીતગાર
જાણવાજોગ, વિં જાણવા જેવું, જાતબ્ય ર
સાભળવા જેવું, સમજવા જેવું, રસિક.
જાણવામા અં નેદલી જાણ છે તે ઉપરથી-તે
પ્રમાણે, સાભળવા-સમજવા પ્રમાણે.

જાણવું, કિં સં [સં જ્ઞા-જાણવું.] હરકોઈ
ચીજ વિષે ગુણ હોય વગેરે સમજવું જાન પામવું.
ર યાદ કરવું, મહારવું, પિછાણવું વિસરી ન
જવું માનવું “ ઉપકાર જાણવો. ” ૩ અનુ-
ભવ હોવો ઝાળખવું ૪ સમજવું, ભણેલા હોવું.
૫ કદપવું ધારવું.

જાણાજોઈ-બુજી, અં ખાતરી હોવા છતા,
પૂરે જાન છતા, ધરાદાથી, બુદ્ધિપુર સગ, વિચાર
પૂર્વક, પરિણામ જાણવા છતા

જાણીતું, વિં જાણવાળું, ર ઝાળખીતું. ર
વિશ્વાકુભરથીખેલું ૩ હોશિયાર, કાખેલ, ભોમિયું
જાણે-કે, અં આમ હોયતી શુ, આમ ધારિયે
કે એ ઉત્પ્રેક્ષા દેખાડનારો શબ્દ છે
જાણે અજાણે, અં સમજીને અમવા વગર સમ-
જમાં, બે ખબરપણામા ભૂલચૂકથી.

જાણે, પું જાણનારો, જાણકાર. ર. ડાહ્યું; સાહ્યું.

જાણવાણી, અં. અડધું પડધું જાણવાણી આવે તેમ ૨ થોડું ધણું જાણુમા હોય તે
જાત, સ્ત્રી. [જાતિ જન્-જન્મવુ] દેશ ધર્મ ઉપરથી લોકના જે જુદાજુદા વર્ગ તે. (બ-ગાલી, ગુજરાતી, ઇ.) ૨ ધર્મને લક્ષીને પડેલા વર્ણુ વિભાગ (હિંદુ મુસલમાન) ૩ કર્મ ઉપરથી પડેલા વર્ગ ૪ રૂપ રંગ ઇ. થી વસ્તુઓના જે જુદા જુદા જથ્થા બધાયલા હોય તેમાનો દરેક પ જન્મ સ્વભાવ, ખાસિયત ૬ તુકમ બીજ, બાપની જાત “ વળી તુ તારી જાતપર ગયો ? ” ૭ શરીર, તન, બદન દેહ જાતે ને જીવે-એકલુ, એક પોતેજ (કુટુંબમા બીજી કોઈ નથી) જાત-જાતનું “ તે જાતે પ્રાણી છે ” જાત ચોરવી-જોર ન વાપરવું, કામ કરતા આજસ રાખવું જાત તોડી-જાતી તોડ મહેનત કરતી જાત બોળી-વટલાવવું, ધર્મબ્રજ થવું જાતનું અડધું-કમતાકાતવાળું, માદુ, તકલાદી શરીરવાળું

જાત વિ. [સ.] ઉત્પન્ન-પેદા થયલું
જાતકર્મ નં. [સ.] સોળ નક્ષત્રમાનો એક, તરતના જન્મેલા બચ્ચાને તેની નાળ વધેયા પહેલા સોનાને ચમચે જીભ ઉપર ઘી ચોપડવું તે.
જાતજમાત, સ્ત્રી. આખી નાત, આખું પચ જાતભાઈ, પુ. સ્વજાતિનો જે પુરૂષ તે, નાતીલો ૨ ધર્મબધુ

જાતરા, સ્ત્રી. (સ. યાત્રા) જાત્રા
જાતવત-વાન, વિ. ઉડ્યા વીર્ય-બીજનું ૨ સારા કુળનું કુલીન, આયરદાર

જાતિ, સ્ત્રી. [સ.] વર્ણુ વર્ગ, જ્ઞાતિ જથ્થો ૨ કુળવશ ૩ સરખો આડડો (ગણિતમા)
જાતિભેદ, પુ. વર્ણુભેદ, જ્ઞાતિભેદ, નાત નાતનો તફાવત [મહાર હોય તેવું

જાતિબ્રજ, વિ. જાતિથી બ્રજ થયેલું, પતિત, જાત જાતિવેર, નં. સ્વાભાવિક દ્રેષભાવ, દુશ્મનાઇ, કુદરતી વેર [ખાધા પીધાનો સબ્બ હોય તે જાતિચહેવાર, પુ. એક જાતને બીજી જાત સાથે જાતિવાચક, વિ. [સ.] વર્ણિય, જાત બતાવનાર

જાતિસ્વભાવ, પુ. [સ.] જાતનો સ્વભાવ ૨ જન્મનો સ્વભાવ તે, ખાસ ગુણ

જાતી, સ્ત્રી. જાત, જાતિ.

જાતીય, વિ. [સ.] જાતિ સબ્બથી, સ્વજાતીય-પોતાની જાતનું વિજાતિય-પર જાતનું જાતે, અં. પોતે ૨ જાતે ૩ સ્વભાવથી [નાતનું. જાત્યધ, વિ. (સ.) જન્મથી આધળું હોય ને, પ્રચાયક્ષ [અભિમાન તે

જાત્યભિમાન, નં. [સ.] પોતાની જાતનું જે જાત્રા સ્ત્રી. [સ. યાત્રા યા-જવું] તીર્થોમા પવિત્ર યજ્ઞોએ જવું તે ૨ દેવ-મહાપુરૂષ નિમિત્તે જે મોટો સમારભ થાય છે તે, ૩ મોટો મેળો ભરાય તે ૪ ભરણુ પોષણનો માર્ગ લોકયાત્રા-લોક વ્યવહાર, રીતરિવાજ [પ્રવાસી જાત્રાળું, વિ. જાત્રા કરવા જનાર, તીર્થ દ્રનાર, જાથુ-ક, અં. હમેશ રહે-ચા'યા કરે તેમ જાથુ-નું-હમેશ ચાલ્યા કરે તેવું.

જાદ, સ્ત્રી. યાદ, અચર

જાદર, નં. આજ વણાટનું એક જાતનું ધોળું રેશમી ડપડું જાદરનું કાપડું-પરણીતી વખતે ડન્યાને જે ધોળું રેશમી આજવણાટનું કાપડું પહેરાવે છે તે (વટકલ જેવું હોયછે) [કરેલો પદાર્થ જાદરિયું, નં. ધઉનો પોકમા ગોળ ઘી નાખી જાદરણી, સ્ત્રી. જાનમા વરની તરફથી ગયેલી ઓ જાનૈરી, જાનરણી

જાદવ, પુ. (સ. યાદવ) યદુકુળનો પુરૂષ.

જાદવાસ્થળી, સ્ત્રી. (જાદવોની અદર અદરની લઢાઈ, તે ઉપરથી) ધં ક કુટુંબના માણસોની લઢાઈ, વઢવાડ ભારે તોફાન તે

જાદા, અં. [આં.] વવારે જમાદા, ખૂબ

જાદી, સ્ત્રી. (ફાં.) દિકરી, બેટી “ શાહજાદી ”

જાદુ, નં. [ફાં.] મરી ગયેલા જીવોની (જૂત, પિતૃ વગેરે) પાસે અથવા દેવોની પાસે અજ્ઞ-યેમ જેવા મોટા કામો કરાવવાની વિદ્યા-સાધના ૨ મોહિની, કામણ, ચેટક, મારણુ જાદુણુ, જન્-રબ્બી, દુચકો ટોણુ. ૩ સાધારણ જુદિમા લોકથી ન સમજાય-અચબો લાગે તેવી કૃતિઓ,

કારણ મા જુક્તિ ન માલમ પડે તેવા અળ
ચેળ જેવા પ્રયોગો-ખેલો, ગાર્ડીવિદ્યા
જાદુઈ, વિં ચમત્કારિક, જાદુવાળુ
જાદુખોર-રો, પું [ફાં] જાદુ મત્ર જાણનારો
ર અળચેળ ચાલાકીના ખેલ કરનાર
જાદુગર, પું [ફાં] જાદુ કરનાર, બાજીગર ગાર્ડી.
જાદુગરો, સ્ત્રીં જાદુની વિદ્યા, ધલમ, દુચકા
જાદુટોણા, નં સહેજસાજ કામને માટે દુકા દુકા
પ્રયોગ કરવા તે, જાદુનો નાનો ચમત્કાર.
જાદુમંતર, પું જાદુ સંબંધી મત્ર
જાદે, અં (આં) વધારે, ખૂબ
જાદો, પું (ફાં) દિકરો, ખેટો “જાહજાદો”
જાન, પું (ફાં) જીવ, આત્મા, પ્રાણુ ર આ-
શુકમાશુકમા પ્યારો પ્યારી એ અર્થમાં વપરાતો
શબ્દ ‘મારા જાન’ ડ માલ, દમ, પાણી,
રસ, જીવ. ૪ પ્રેમ, સ્નેહ જાનપર કરવું—જીવ
જોખમાય તેવું છતાં પણ કરવું જાનથી માર-
વું—જીવ લેવો, ધાયલ નહિ પણ પૂરેપૂરે મારી
નાખવું જાન આપવો—જીવ આપવો, પ્રાણ કાઢી
નાખવો. ૨ કુરબાન-ફિદા ફિદા થઈ જવું જા-
નથી બેજાન કરવું—મારી નાખવું જાન પર
આવવું—પ્રાણ ઉપર સકટ આવતા સામા મરવું
તે, જીવપર આવવું [જે સગા સંબંધીઓ તે
જાન, સ્ત્રીં પરણવા જનાર વરતી સાથે જનારા
જાન, નં [ફાં] જિયાન] નુકસાન, ટોટો, નાશ,
હાનિ “નાદાનકી દોસ્તી જીવકા જાન”
જાનકી, પું (સં) જનક રાજના પુત્રી, સીતાજી
જાનપિછાન, પું જાણતા અને જોળખતા હોઈ-
એ એવો જે સ્નેહ સંબંધ તે.
જાનમ, નં (જાહજામ) નરક, દોજખ [માલમતા બેઠે.
જાનમાલ, પું જાનત અને મિલકત બને, પ્રજા અને
જાનરડી, સ્ત્રીં જાદરણી, જુઓ
જાનવર, નં (ફાં) જાન—જીવ+વર—વાળું) જ-
નાવર, ચૈતન્યવાળુ પ્રાણી, દોર પશુ. ૨. મૂર્ખ.
જાનાં, સ્ત્રીં (ફાં) માયુક; પ્રિયા, પ્યારી
જાનિ, પું (સં) પતિ, સ્વામી
જાની, વિં (ફાં) પોતાના જાન જેવું પ્યાર,

ધણુજ વહાલુ, પરમ પ્રિય જાની દોસ્ત—જીવ-
વલગ મિત્ર જાની દુસ્મન—કટ્ટો દુસ્મન
જાની, પું જાનૈયા, જાનમા જનાર. ૨ યાત્રિક
જાનીવાસો, પું જાનનો ઉતારો જાનીવાસો
કાણો થવો—પોતાના મળતીઆઓ મા ફાટફુટ
થવી ધરના માણસે ગુલ વાત ઉઘાડી—બહાર પાડવી.
જાનુ, પું (સં) જાન
જાનૈયો, પું વરતી જાનમા જનારો.
જાનૈડી, સ્ત્રીં જાનરડી ર જે ગાય કે હેસનુ દૂધ
વલોવવામાં આવતું નથી તે (જ્યારે કોઈ ગાય
કે હેસ કાલણી થતી નથી સારે તે વિચાર્ય તો
તેને જાનૈડી રાખવાની બાધા રાખે છે)
જાનોતર, પું જાન, અને નોતર. ‘જાનોતર ગઇ
દારકા, એક રહ્યો છે સૌભદ્રાચ’—પ્રેમા”
જાન્યુઆરી, પું (અં) ઈસવીસનનો પ્રથમ માસ
જાપક, પું જપ કરનારો, જપિયો.
જાપ, પું (સં) જપ
જાપતો, પું (ફાં) જાપ સખતાઈ વાળી સાવચેતી,
ચોકસી, તકેદારી, પાકો બદોબસ્ત
જાપાની, વિં જાપાન દેશનું જાપાનમાં જુદ-
ધર્મ ચાલે છે, જાપાનીઓ ૨ જે પીળા છે જાપાન
ઉગતા સૂર્યની ભૂમિ કહેવાય છે.
જાફત, સ્ત્રીં (આં) જાફત (ફાં) મીજબાની, ઉજણી.
જાફરમાની, વિં (ફાં) ફેસરના ર મનુ, કેશરિયુ
જાફરાન, નં (ફાં) ફેસર.
જાફાટ, નં બેદરકારીપણ.
જાબજા, અં બહુ થઈ જાય તેમ, જોઈએ તે
કરતા વધારે, લયો જાયો થઈ રહે તેમ
જાલણુ, વિં જાલણુ; પશુની માદાએ ગર્ભવંતું
થવું તે. [જાગ, મણુ કલાક, એક પહોર.
જામ, પું (સં) ચામ) રાત દહાડાનો આડમો
જામ, નં (ફાં) પડખીવાળુ નાતું પ્યાલું, કટોરો
૨. જમરખ, જમરખ. ૩. દારૂપીવાની રત્ન
જડિત પ્યાલી ૪. પું જામનગરના રાજાનો ધલ-
કાળ અટક.
જામમરી, સ્ત્રીં (ફાં) સણુ-કાચો—સુતરનો જ-
નાવેલો જે કાકડો બંદુક તોપના દારૂને સળગા-

વવાના કામમા આવે છે તે, પલીતો જામગરી ચા-
પવી-સળગી ઉડે તેમ કરવું, પલીતો મૂકવો, ઉશ્કેરવું
જામણ, નં. જામણ-બાધા તે ૨ અધકણ, મેળવણ
જામદાની, સ્ત્રી. (ફા. જામે+દાશત-રાખવું)
અદર ભાત વણેલી હોય તેવું ઉંચા વણાટનું એક
જાતનું સુતરાઉ લુગડું ૨ ચામડાનો થેલો
જામદાર, પુ. (ફા.) જામદારખાનાનો ઉપરી,
ખજાનચી, કીલીદાર, તિજોરીનો દારોગો
જામદારખાનું, નં. (ફા.) જવાહીર, ધરેણા, રોકડ
છલાદી રાખવાનું સ્થળ ૨ નિધિ, તિજોરી,
રાજભંડાર [રજની ૨ સ્ત્રી.
જામની, સ્ત્રી. (સં. જામની) રાત, રેન,
જામફળ, નં. જામફળ.
જામણ, કિં. અ. વિખરાયણ હોય તે એકદુ ચર્ધ
રહેવું બાધા, બાઝવું, ખરોતર ચાલવું, ખૂબ મ-
ચવું, ખીલવું ‘હવે જુદું જામ્યું, રમ જામ્યો’ ૩
બાધા જવું, અખરાવું ૪ વવી ફેલાઈ બહાર
આપવો “આજ કાલ તેનું કામ બહુ જામ્યું છે”
પડરવું, તળિયે ખેસવું, ચોટવું ધંધો જામવો—
વેપાર ખીલવો અને સારો ચાલવો ધંધામા
જામવું—વેપારમા ફાવવું જામી ગઈ—ઠરી
ગઈ, બની ગઈ, ટપાટપી થવી.
જામણ, પુ. (સં.) જામણ
જામની, સ્ત્રી. (સં.) જામની, રજની, રાત
જામીન, પુ. (આ.) અમુક કામ કરી કરાવી
આપવા હું જોખમદાર થાઉં છું, એવી ખાતરી
આપનાર જવાબદાર, ખાધર
જામીનગરી, સ્ત્રી. જામીન થવું તે, ડ્યુલત આ-
પવી તે જવાબદારી, ૨ વિશ્વાસ, ખાતરી, ડ્યુલત.
જામો, પુ. (ફા.) વાવો, મોટા ઘેરવાળો ઘણોજ
નીચો અગરખો (પહેલા આગરદાર શેડ સા-
હુકાર અને સરકારી અમલદાર જામા પહેરતા)
જામણકું, નં. (સં.) એક જાતનું જૂત ૨ શિયળ
જામનિશીન, પુ. પાછળ ગાદી ઉપર ખેસનાર,
વાલી વારસ, વશજ “જામનિશીનો સાથે તમોએ
ધમાનથી તથા ખરેખર પ્રજા ધર્મ પ્રમાણે
ચાલવું”—જૂ પાચમી

જામપત્રી, સ્ત્રી. (સં. જામપત્ર) પીળા રંગનો
તેજનો, જાવતરી, જામફળનું તૈલી સુગંધીદાર છોડ
જામફળ, નં. એક જાતનું લાંબાળ તૈલી સુગ-
ંધીદાર ફળ—તેજનો, મસાલાના કામમા આવે છે.
જાયા, સ્ત્રી. (સં.) સ્ત્રી, પત્ની, વહુ
જાયુ, વિ. જન્મેલું, ઉત્પન્ન થયેલું “જાયુ તે
જવાનું, જો જાયા હો ક્ષત્રાણી કૂખે, ધરો
ક્ષત્રિ મુણ દીલ ખરો”—પાણીપત
જાચી, સ્ત્રી. ફિકરી, ખેટી, પુત્રી ૨ છોકરું, બચ્ચું.
જાચો, પુ. દિકરો, ખેટો, છોકરો ‘સાસુજાચો-
વર, પાત માડીજાચો—ભાઈ
જાર, સ્ત્રી. જુવાર
જાર, પુ. (સં.) જે પર પુરૂષ સાથે સ્ત્રીએ પ્રીતિ
બાધી હોય તે, ચાર, આશડ ઉપપતિ
જારકર્મ, નં. સ્ત્રીએ પર પુરૂષ સાથે અને પુરૂષે
પર સ્ત્રી સાથે આડી પ્રીત કરવી તે, એકપત્નિ
વ્રત અથવા એકપતિવ્રતનું ભગ કરવું તે, વ્યભિચાર
જારકર્મ, વિ. વ્યભિચારી
જારજ, વિ. (સં.) વ્યભિચારથી જન્મેલું બાળક
જારત, સ્ત્રી. મુસલમાનોમા મરણને ત્રીજે દિવસે
કરવામા આવતી જે ક્રિયા તે, ઉકમણાની ક્રિયા
જારણ, નં. (સં.) માણસ રોગી ચર્ધ જાય તેવો
જાદુ પ્રયોગ ૨ વશીકરણ, વશ ચર્ધ જાય તેવું જાદુ
જારણી, સ્ત્રી. (સં.) જારકર્મ કરનારી સ્ત્રી,
વ્યભિચારણી
જારી, સ્ત્રી. જારકર્મ, વ્યભિચાર, છિનાળું
જારી, અ. ચાલુ, જાર, શરૂ, ગતિમાન ૨
ચાલ્યા—નીચ્યા કરે તેમ જારી રાખવું—ચલા-
વવું, ચાલુ રાખવું જારી ડરવું—ફરી શરૂ કરવું.
જારીવિજારી, સ્ત્રી. પકડાય નહિ અથવા શક
ન પડે તેવા વ્યભિચાર
જાર, નં. જારકર્મ, છિનાળું
જાર, અ. જારી, ચાલુ
જાલ, સ્ત્રી. (સં.) જાળ ૨ છટકું કેશજાલ—
ગુ થેલો ચોટલો વણું જાલ—મૂળાકરો. વૃક્ષજાલ—
ઝાડી પૂમજાલ—હુમાડાના મોટા ભવજાલ—ફુનિયા.
જાલમ, વિ. (આ.) ફૂર, જુલમગાર, નિર્દય.

૨ સહન ન થાય તેવું, અસહ્ય, જીવમી
જાલિંદર, પું સાધુઓની એક જાત
જાલી, વિંકૂર, જીવમી નિર્દય ૨ સખત ૩ અસહ્ય
જાવઆવ, સ્ત્રીં જવા આવવાનો વહિવટ તે,
પગરવ ૨ જવુ આવવુ તે, જાઆવ
જાવક, વિં બહાર જવુ, બહાર મોકલવાનું-
રવાના કરવાનું (કાગળ, હુકમ, વગેરે)
જાવક, સ્ત્રીં બહાર મોકલેલું ને 'જાવકમાલ'
૨ ખરચ, ઉધારેલું તે " નાણાની જાવક "
જાવક, પું લાલચ 'ગાન સોળ ઓપીતો અગ,
જાવક રાગ રૂડો ૨ ગ'—સામળ
જાવકખારનીશી, સ્ત્રીં ખાતાની બહાર મોકલ-
વાના કાગળોની નોંધપોથી
જાવજીવ, અં જીવગી પર્યત
જાવડભાવડ, અં જેવુંતેવું, આધુપાતળુ 'ઓજી
તો વરસાદ જાવડભાવડ થયો છે ' ૨ તકલેદી,
ફાસકુંસિયુ, ન ટકાઉ
જાવત, અં (સં યાવત) જ્યાં સુધી
જાવતચંદ્ર દિવાડરૌ, અં સૂર્ય ચંદ્ર તપે ત્યાં
સુધી, હ મેશને માટે (દસ્તાવેજમાં લખાય છે)
જાવતરી-ત્રી, સ્ત્રીં (જાવતરી) જાવકળ ઉપ-
ગની તીખી ને પોચી જાલ.
જાવરી, સ્ત્રીં ચોખા અને દાળનું પાણી (વૈદ્ય
તાવ ઉપર ખાવા માટે લક્ષ્યામણ કરે છે),
થોડા વખતમાં પચી જાય તેવું ખાણું
જાવડ, વિં જીર્ણ, ઝાઝી મુદત ટકે નહિ તેવું,
દોદળુ " કુલ કાચો કાચા જાવરી, જોષને કરને
જતન " ૨ ધસાર્ધ ગયેલું ૩ નાજુક
જાવલી, સ્ત્રીં ખજુરીના પાદડાની સાદડી-ટાક
જાવળું, વિં જાવડ, દોદળું, તકલેદી, જીર્ણ
જાવળું, નં કાજરી, જારુ, પાતળી રાખ
જાવુ, કિં જવુ તે " જાવાનું જરૂર તો, તૈયારી
તેની કાઈ કરો " ૨ જન્મવુ " એવા ચતુરાનન
પકળ જતા " —પ્રીતમ તિતુર નવી દુનિયા
જાવેદાન, વિં (ફાં) હ મેશનું નિરતર નીભે
જાવેદાની, સ્ત્રીં (ફાં) હ મેશગી સર્વકાળ ૨
અન્યાયતા; છેડો નહિ તે, નિલ્લા

જાસક, વિં પુષ્કળ, જોષએ તે કરતા વધુ
જાસકિયા, નં જાહકિયાં, જીઓ
જાસવેલું, સ્ત્રીં જાસ્વદ, જાસુદ, એક ફલવેલ
જાસુદ, સ્ત્રીં એક જાતના રાખેગળી ફૂલની
વેલ, કલેશડીની વેલ
જાસુસ, પું (આં જાસુસ) સદેશા લખ જ
નારો, કાસદ, ખેપિયો, ટપાલી. ૨ શત્રુનો છુપો
ભેદ લાવી આપનારો, ચાર, ખાતમીદાર, ગુપ્ત દૂત
જાસો, પું જાહો, જીઓ [ધણજી, અતિશય
જાસ્ત-સ્તી, અં જોષએ તેના કરતા વધારે,
જાસ્તો, સ્ત્રીં સખતાઈ, જીવમ, બળજેરી કરવી
તે, બળાતકાર
જાસ્વન્દ, નં એક જાતનું ફૂલ, ને તેનો છોડ.
જાહકિયાં, નં પુષ્કળપણ, અલતપણ સચક શબ્દ
જાહર, વિં (આં જાહર) લોકને જાણીતું
એવું, ખુલ્લું, ઉઘાડું, પ્રગટ, છાપેલું, જીવ જાહર
થવું—ઉઘાડું-પ્રગટ કરવું, સૌની જાણમાં આવવું
જાહરમાં આવવું—પ્રસિદ્ધ થવું લોકમાં જા-
ણીતા-પ્રખ્યાત થવું.
જાહરખખર, સ્ત્રીં સૌન્દર્યમાં આવે એવી
ખખર ૨ સૌને રોશન થાય તેવો લખેલો કા
ગળ, જાહરાત
જાહરનામું, નં (આં જાહર + નામ : -પત્ર)
સરકાર, કોઈ સસ્થા કે વ્યક્તિ તરફથી નીકળેલી
એવી જીભ કાગળપર અથવા ન્યુસપેપરમાં છપા-
યેલી જાહરખખર, દહેરો, પડો વગડાવવો કે સાદ
પડાવવો તે, એતવણીનો લેખ તે.
જાહરાત, સ્ત્રીં જાહરખખર, નોટીસ [યાહન
જાહરાંત, અં જાહરમાં ઉઘાડે છોક, ખુલી રીતે,
જાહર, વિં (આં) ઝટ તપી જાય-ચિઠાઈ
જાય તેવું, આકળું, કોંધી, ઉમ, તુડમિજી
જાહો, પું (ફાં જાહ-જાપકો) લપકો, દમાક
૨ જાસ્તી ગુજરનાર, ખાતતાથી, બહારવટિઓ
ગામ-સરકાર ઉપર ચિઠાઈ લેકાના જાનમાલને
ખરાબ કરનાર ૩ " હું તમને ખરાબ કરીશ,
તમારે ધરખર બાળી નાખીશ, તમને મારી
નાખીશ ' એવા શબ્દો બોલી મા લખી ખીવરા-

વતુ તે ૪ જીવપર જોરાવરી કરવી તે
જાહેજલાલી, સ્ત્રી (૧૦૦ જાહે + ૧૦૦ જાહે)
મોટાઈ, અધિકાર, પૈસા, વિદ્યા, ગુણ ઈં નો
દબદબો તે ૨ લખકો, પ્રતાપ, વિભૂતિ, વૈભવ
જાળ, સ્ત્રી (સં જાહે , માછલા, પક્ષી વગેરે
પકડવાનો સુતળો અથવા દોરીનો આછો ગુથેલો
એક ઘાટ ૨ વચમા વચમા ઝીણા કાણા એવું
વણતર તે, જાળી ૩ (લાક્ષણિક) ગુચવણ,
જેમથી ઝટ રસ્તો ન સુઝે તેવી અડચણ, કાદો
પેચ, છટકું ૪ ફસી જવાય તેવો બનાવ-પ્ર
સંગ. ૫ જથો, સમઠ, પકિત ૬ કૂટબાજી ૭ લમ-
ગડાની દોર [બચાવ, મરણ, રક્ષણ
જાળવણી, સ્ત્રી જાળવણી તે, મહાળ ૨ પાલન,
જાળવણી, કિં સં નાશ ન થાય તેવી રીતે
મહાળી રાખવું, સાચવવું, બચાવવું, રક્ષણ કરવું,
લક્ષ રાખીને કરવું [ઝીણું કપડું
જાળવાળિયું, નં જાળિયું ૨ અગ દેખાય તેવું
જાળવાળા, વિં આછું-અગ દેખાય તેવા વણાટ-
નું ૨ જરી ગયેલું, કતાઈ ગયેલું
જાળાંઝાખરાં, નં એક ખીજ સાથે ગુચવાઈ
ગયેલા ઝાળાવાળા છોડવા, બાટવા વગેરે, જેમા
કરોળિયાની જાળો વગેરે બાંહેલા હોય તે
જાળિયું, વિં જાળિયાળું, આછાવણાટનું, જાળીદાર
જાળિયું, નં એક જાતની વનસ્પતિ એના
પાદડાનો રસ છોકરાને વરાધ ઉપર પાવામા
આવે છે, તેથી ઉલટી થાય છે ૨ જાપરામા કે
ભિતમા અજવાળા માટે જે બાકું તે, તિરંગસ,
ધુમાડિયું, બલાડિયું, મગરિયું [જાળીદાર ધરેલું
જાળિયો, પું કાટે પહેરવાનું એક જાતનું જા-
જાળી, સ્ત્રી ઝીણા ઝીણા કાણાવાળું જે ગુથણ
તે ૨ ઉભા અથવા આડા ઉભા મળિયાવાળી
બારી તે ૩ બાકા પાડેલા એની ધાતુની તખ્તી
“ બારીની જાળો ” ૪ પાળમા તથા ઉભા બે
નરમા ફરતા બળદો બાધ ન શકે તેને સાથે
તેઓને મોઢે ધાતી ગખલી કાણાવાળી જે ગુથેલી
કાથળી તે, શિંડી ૫ લમરડાની દોરી તાર
કે મળિયાનાંવાડ, આનરો ૭ ગળણી ૮ કેમીમા

ગોટલી થાય છે તે, જીણ.
જાળીદાર, વિં જાળિયાળું.
જાળું, નં કરોળિયો અને તેની જાતના જીવડાએ
લાળના તળુઓની માખી મચ્છર, ઈં પડવાને
કરેલી ગુથણી-જાળ તે, બાતુ ૨ આખના
ડોળા ઉપર બાજતી છારી-પાતળું પડ ૩ કળિ
યા કકાસથી કાઢને કામકાજ સુઝવા ન દે તે
‘તેને બોલાવીશ નહિ, તે તો કકાસનું જાળું છે’
૪ ખજૂરી તાડના નવા પાતરા પરનું જે પડ તે
૫ છોડ અથવા નાના ઝાડની ડાળીઓનું ગુથાઈ
રહેલું તે ૬ ફાસો, પેચ, છટકું ૭ ગુચ, ગુચવણ
જિગોડું, નં દોર, કુતરા, ઈં ને વાળમા થતું
જિંઘા, નં નાના નાના માછલા [એક જીવકું
જિંડલું, નં રોપ-છોડવાનું ખી હોય તેવું ગોળ
છોડાવાળું ફળ, ડિંડલું, કાલું ‘કપાસ અશાળુના
જાડા ” ૨ જોડું, ફળની જોડ, જોડકું
જિકર, સ્ત્રી (આં) હડ, બોસ, માથાઝીક
૨ ઘણું જરગરવું તે, આજી જલાવાલા
૩ જાજગડ, રેકઝં, તકરાર ૪ આશય, વાદ, તકરા-
રની બાબત, મજકુર ૫ જીવ, અગલ, દમ, સત્વ
જિગર (જીગર), નં (ફાં) કલેજું, કાળજી.
૨ હૈયું, દિલ મન ૩ પ્રાણ, પ્રિય ‘પણ
જિગર’ તારા માટે તેની જરોકે દરકાર કરી નહિ’
જિજાસા, સ્ત્રી (સં) જાણવાની ઈચ્છા આ-
તુત્તા, પૂંછા, જાણવાનું મન થતું ૨ શોધક-
બુદ્ધિ, પુછપાછ [શોધક, પૂંછડ, પડપછિયું
જિજાસુ, વિં (સં) જાણવાની ઈચ્છાવાળું;
જિજુકી, સ્ત્રી તરતની જ-મેલી છોડી ૨ છોડી, છોડરી
જિજુકો, પું નાનો બાળક, નાનો છોટરો
જિત, વિં (સં) જિતેલું-જિતાયું હોય તેવું,
જિતકામ-જિતો છે કામ જેણે જિત કોથ-
જિતાયો છે કોથ જેનાથી વગેરે એ શબ્દને છોડે
જોડાયાથી ઉવટો અથ કરે છે કામજિત-કામે
જેને જીતો હોય તે સ્ત્રીજિત-સ્ત્રીએ જેને
જીતો હોય તે, સ્ત્રીને વશ હોય તે
જિત, સ્ત્રી (સં) જય ક્તેહ, ફાવવું તે.
જિતલું, કિં સં (અં જિ) હરાવવું, જય-

ફતેહ મેળવવી, પરાભવ કરવો ૨ સરતમા-
રમતા કમાવુ ૩ પોતે વશ ન થતા સામાનેવશ
રાખવુ ૩ કિં ૨૦ કાવવુ, પાર પડવુ
જિતેન્દ્રિય, વિં (સં) જીતી છે ઇન્દ્રિયો જેણે
તે, શાત, મંચમી
જિદ, સ્ત્રીં (આં) હક, આગ્રહ, તકગાર, જક
જિદી, વિંજિદ કરનાર, તકરારી, હડીલુ, આગ્રહી
જિન, પું (સં) અર્હત, બુદ્ધ. ૨ નં કપાસ
જિનસ, સ્ત્રીં જણસ. લોહવાનો મચો
જિન્દગાની, સ્ત્રીં (ફાં) જન્મારો, જીવનકાળ,
આયુષ્ય ૨ જીવન, જિદગી ૩ જીવન ગુનર-
વાની ગીતભાત તે
જિદગી, સ્ત્રીં (ફાં) જીવનનો કાળ, જન્મથી
મરણ સુધીનો વખત ૨ જીવતચર્યા, આયુષ્યક્રમ,
જીવન ભોગવવાની રીત ૩ અસ્તિત્વ, ચૈતન્યાવસ્થા
જિમ, અં ૦ જેમ (કવિતામાં)
જિયાફન, (સ્ત્રીં) ફાં ઉગાણી, મિજબાની
જિયાવર, પું વર રાજ
જિરવવુ, કિં ૦ સં પચવવુ, હઝમ કરવુ, જેરવવુ
જિરાકેરી, સ્ત્રીં ૦ જીરેલી ફેરી (અથાણાની)
જિરાયત, વિં ૦ જરાયત, આકાશીઆ.
જિરાસાળ, ન- (સં ૦ જિરક + શાલી-ચોખા)
એક જાતની ઝીણા દાણાની ડાગર.
જિરિયા, વિં ૦ જીરાનો સ્વાદ-વાસઆવે તેવી (ફેરી)
જિહો, પું (આં) રાજના બદોબસ્તને માર
દેશના પાડેલા ભાગમાનો દરેક - ઇનસાફ માટે
પાડેલા પ્રાત-ભાગ ૩ રાજધાનીના મુખ્ય શહેર
સિવાયનો તાબામાં રહેલો પ્રદેશ ૪ પોલીસને
વહેલી આપેલા રોહર-ગામના જે ભાગ તેમાનો
એકેક હતો ૫ એ અથવા વધારે રાજ મળીને
થયેલો એવો જે મિત્ર-સંકર રાજ તે
જિવાઈ, સ્ત્રીં જિદગી ગાળવામાં અડચણ ન
આવે એવું જે તે, આજીવિકા ચલાવવાનું સાધન
ગોઠવણ તે, રોટલા ખરચ ૨ નક્કી કરેલી આ-
વક; પગાર, કામમની મળેલી બક્ષીસ
જિવાન, સ્ત્રીં નાના નાના જીવજીવોના સમૂહ
તે; જીવડાં, સળચાથી જે જીવ પડે છે તે (ધાન્ય

વગેરે), ૨ ધામા પડતા જીવ, નાના મોટા કીડા, કૃમિ.
જિવાડવુ, કિં ૦ સં (પ્રાણી) બચાવવુ, ઉગાવવુ
૨ પાળીપોષી મોટું કરવુ, ઉછેરવુ. ૩ જીવવુ
રાખવુ ૪ જીવ આપવો, સજીવન કરવું
જિવારી, સ્ત્રીં ૦ જીવણું, તાલ-ઠોક દેવાનું નરણુ.
જિવારો, પું ૦ જન્મારો, જિદગી, જીવન
જિવાળ, વિં (જિવ+વાળ) જીવવાળું, સજી-
વન, જીવવુ, ૨. તેજદાર, ક્રોધક-દમવાળું. ૩
સુખી, લીલું, પાસે ધન હોય તેવું.
જિહાન, સ્ત્રીં ૦ દુનિયા, જગત
જિહવા, સ્ત્રીં (સં) જીભ, જીભડી
જિહવાઝે, અં ૦ (સં) જીભની ટોચપર, પાઠે
જી, અં ૦ વડીલ ઉપરીનું માન તેમજ વિવેક બ
તાવવા વપરાતો પ્રત્યય. પિતાજી, શેઠજી, સહેબજી
૨ વિશેષનામની સાથે પશુ બેકાગ છે 'બાપુજી,
બાળાજી, ૩. હાકળી છે, એ અર્થમાં પશુ વપ-
રાય છે ૪ હુકમાને તાન બર્બો ઉદમાર, અદ-
બથી જવાબ દેતા વપરાય છે ૫ સાસરિયાની
સમાઈ બતાવનારો પ્રત્યય. 'કાકીજી'
જી, સ્ત્રીં ૦ મા, જેને પેટે અવતાર લીધો હોય તે; બા
જીએ, અં ૦ (હિં) ધણુ જીવો ને રૂડા કામ કરો
એ અર્થમાં વપરાય છે ૨ સાબાસ, વા વા
જીક, સ્ત્રીં ૦ જક, હક, જીદ ૨ ઝીક, કસબ, જર
જીક, સ્ત્રીં ૦ પત્થર ઉપર પછાડવુ તે ૨ ધો
જીકવુ, કિં ૦ સં ઝીકવુ, જીએ
જીટ, નં ૦ કાટાવાળું ડાળખું
જીતાડવુ, કિં ૦ સં જીતે તેમ કરવુ
જીતાવુ, કિં ૦ અં ૦ હસવવુ, જીત થવી [આવે છે
જીતેલા, નં ૦ કમળની ગાંઠો એ દવાના કાચમાં
જીજત, નં ૦ (આં) સ્વર્ગ
જીજી, સ્ત્રીં ૦ જી, બા, માતા ૨ દાદી નાની
જીજીબા-બેન, સ્ત્રીં ૦ નણદ, વરની મોટી બહેન
જીજો, પું ૦ માનો બાપ, આજો ૨ બાપનો બાપ,
જીટવું, કિં ૦ સં જીટવું [છેદો.
જીડવુ, નં ૦ જીડવુ ૨. સાથે જન્મેલા છોકરા તે
જીજી, સ્ત્રીં ૦ ફેરીની અંદરનું ગોટલીપરનું ફાટી-
વાળું છોકુ-પડ છે તે, ઝીજી.

જાતક, કિં. સં. ગિતક, ફાવક, સામાને હ-
જા, સ્ત્રી. જક, તકરા, હક [રાવવો
જા, નં. (ફાં) ઘોડાની પીઠપર બેસવા સાર
બનાવેલી ચામડાની એક તરેહની ગાદી, સાજ
જા, પુ. શ્રાવક, જૈન ૨ કપાસ લોઢવાનુ યત્ર
૩ મરીને જૂત થયેલો મુસલમાન, ખનીસ [મીડી
જાનો, પુ. (ફાં) દાદરખારી, અલગ કાઢેલી
જાસ, સ્ત્રી. (સં. જિહ્વા) પ્રાણી માત્ર માસના
જે ચપટી પટી જેવા લોચા રૂપી અવયવવડે
ખાય છે, પીએ છે, ચાટે છે અને અવાજ
કાઢી બોલી શકે છે તે, જા. ૨ જાલની પેઠે
લટકતી ધાતુની જે લગડી તે, લાણી. (લટની
જાલ) ૩ દોરની ગરદન પર લટકતી જાડી ચા-
મડી ૪ બોલકુ, તે લાપણુ, વાચા જાલ ન
હોવી-મુગ્ય હોવુ, બોલી ન શકવુ, બોલતા ન આ-
વડવું જાલ હલાવવી-સહેજ-જરા બોલવુ
૨ ભલામણ કરવી જાલ ઉપડવી-મોલવા મા
ડવુ ૨. જૂટથી બોલવુ, કહેવા હિ મત આવવી
જાલ આડી વાળવી-ટોક્ષા આપવાને બદલે વચ્ચે
વાકુ બોલવુ અજુકતુ બોલવુ, વિરૂદ્ધ બોલવુ જાલ
કઠાવવી-થડવુ, હેરાન કરવુ તોખા પોકરાવવી
૨ અચ્ચો ઉપજવવો જાલ ધાલવી-ટુકી ક
રવી, બોલતા બધ થતુ, ગમ ખાઈ જવી, મર્યા-
દાસર બોલવુ, જ પવુ જાલ જૂટી હોની-ગાળો
દેવાની ટેવ હોવી જાલ ટુકી થવી-બોલતા અ-
ચકાવુ, તોતળુ બોલાવુ, બોલી ન શકાવુ (મરતા
મરતા) જાલ મધ કરવી-બોલતા અટકાવવુ
૨ ચુપ રહેવુ જાલે ગટા પડવા-ગરમીથી
અથવા તરસથી) જાલ લુખી પડવી જાલતુ ૨૬
બોનવામા અનુશ વિનાનુ, અમર્યા-ભાષણ કર
નાર જાલ કરડી મરવુ-આપવાત કરવો
જાલડી-લડી, સ્ત્રી. જાલ 'જાલવડી રે, તને,
હાં ગુણુ ગાતા, આવડુ આગસ જ્યાથી રે'
જાલાજેળી, સ્ત્રી. તકરા, આડી તેડી વાત,
લવારી, બોલામોલી, વાદ 'એને વારો કે મારી
સાથે જાલાજેળ કરે નહિ'
જાલાળુ, વિં. અસંખ્ય, ખગળ, ભુકુ

જાલી, સ્ત્રી. જાલના આકારનો વહાણનો આ-
ગળનો ભાગ ૨ દેશી વહાણોમા ત્રણ સઢ હોય
છે તેમાનો વચલો સઢ તે ૩ ઉલ, દાતણુ ક
રતા જાલ ઉપરથી મેલ ઉતારવાની પટી
જામૂત, પુ. (સં. પરિત ૨ વરસા, મેઘ
જાણુ, વિં. (સં. જાણુ) છેકજ જાણુ થઈ
જામ ખવામ ગયેલુ (વસ્ત્ર, લાકડુ, કાગળ વગેરે)
જાણુતાવ, પુ. જાણુજવર, માલમ ન પડે તેમ
શરીરમા રહેતો તાવ વિઠવુ, સાખવુ, ખમવુ
જાણવુ, કિં. (સં.) પચવુ હઠમ ડગવુ ૨
જાણ, નં. (સં.) રસોઈનો મસાલો, એક જાતના બી
જાણુ વિં. (સં.) ખખળી-ધસાઈ ગયેલુ, જર-
જર થયેલુ ૨ જાણુ, ફાકુ તૂટુ ૩ લચી ગયેલુ
જાણુદાર, પુ. (સં.) જાણુ ખખળી ગયેલાની
મરામત કરવી તે, સમરામણી ધર્માદા આશ્રમો
અને દેવસ્થાનોની મરામત, સારોદાર
જાણુએ, અં. તાબે, અતિશય વશ-તાબે હોય
તેમ, કહે તેમ કરે તેવી હાલત હોય તેમ
જાણ, પુ. (સં.) જે ચૈતન કે શક્તિ વડે પદાર્થ
આપોઆપ મોટા થાય છે-હાલવા ચાલવા વગેરે
કામો કરે છે તે, શરીર અને તેમાનુ ચૈતન જે હા
લતમા એકઠા કામ કરતા રહે છે તે, પ્રાણુ આ
ત્મ, અસુ ૨ જ્ઞાનથી જોતા શરીરથી જાણુ પણુ
મળી ગયેલુ દેખાતુ ધજ્જને અશ રૂપ માનેલુ જે
ચેતન તે (અહી જાણુ જવાતમા કહેવાય છે) ૩
જાણુ ચૈતનવાળો જે પદાર્થ તે, પ્રાણુ ૪ જે
વડે જાણુ-પ્રાણુ જાણુ છે તે આધાર, જાણુ ૫
જાણુજાણુ, છેડ નાના પ્રાણુ 'કીડા, પતંગીઆ
વગેરે' ૬ ઉપયોગમા આવે-લાભ કરે તેવો
વસ્તુમા રહેલો તેનો જે-ગુણુ તે, રસ દમ, શક્તિ
તેજ ૭ ધ્યાન, લક્ષ, ધ્યાન પૂર્વક મડયા ૨-
હેવુ તે ૮ રસો, પુણુ દોલત ૯ જાણુના સરખુ
વહાણુ માણુસ ૧૦ ધ્યાન મરજા ચાહના મન
૧૧ નજર જાણુ અડધો થઈ જવો-હરખાઈ
જાણુ, આતુર બનવુ ૨ બાવરા બનવુ એક જાણુ
થવુ-મળતા થવુ, મન મળવા, એક દીવ થવુ
જાણુ દઈ કરવુ-એકચિતે-ધ્યાને કરવુ જાણુ ઠેકાણુ

ન રહેવો-ચિત્તનુ ભમી જવું ગભરાવું જીવ ઠરવો
-નિરાત થવી, સંતોષ થવો જીવ ચાલવો-હિંમત
થવી. જીવ બગડવો-શરીરે અસુખ થવું, તબિયત
બગડવી જીવથી મારવું-ઠાર મારવું, કષ્ટપણ જીવ
વાની આશા ન રહે તેવું મારવું જીવ થવો-પુજી
થવી, પૈસો એકઠો થવો જીવથી જવું-મરવું, પોતે
જાતેજ મરી જવાય તેમ કરવું જીવ લાગવો-
ધ્યાન લાગવું ૨ પ્રેમ થવો, મન થવું જીવ
લેવો-મારી નાખવું ૨ દુખ દેવું સતાવવું જીવ
બાળવો-ચિંતા કરવી ૨ અદેખાઈ કરવી (ઉ
આટને લીધે) જીવ અદર લટકી રહેવો-કાષ
ઈજ્જત વસ્તુની પ્રાપ્તિ માટે અધીરા થવું જીવ
આપવો-અગ તોડીને કામ કરવું ૨ દુખ-જી-
લમથી આપઘાત કરવા તૈયાર થવું ૩ કુરબાન
થવું, બહાલાને માટે ભોગ આપવો, આતુર રહેવું
જીવ હિડી જવો-(ખોળિયામાથી) મરી જવું ૨
એકાએક બાવરા થવું, ફાળ પડવી, ધાસકો પડ-
વો જીવ ઉચો થવો-ધ્યાન જવું રહેવું, દિલ ન
લાગવું, ચિંતાતુર થવું જીવ એક છે-એકય છે
“ મારોને તેનો જીવ એક છે માત્ર દેહ જૂદા છે ”
જીવ કાઢવો-જીવ આપવો, મરવું ૨ અતિશય
આશ્રહ કરી ચકવવું, કાયર કરવું, પાછળ લાગવું,
સંતોષવું, કટાળવું, કટાળો આપવો જીવ ખાટો
થવો-દિલગીર થવું ઉત્સાહ જતો રહેવો જીવ
ખાવો ચીદ્યા કરવું, ખૂન કટાળો આપવો, મ-
તાપડું, પાછળ લાગવું સતાવ્યા કરવું જીવ ગતે
જવો-જીવની સફળિત થવી, મેલે જવું જીવ ઘે
રાવો-મન મળવું, રનેહ થવો મન એક થવા
‘તમે માર થી મોટા ને આપણો જીવ ઘેરાયેલો
નહિ તેથી મારી જીલ ઉપડી નહિ” જીવ
ચગડાળે ચઢવો-આકુળ બ્યાકુળ થવું, ગભરાવું,
અજ પો થવો ૨ છુદ્ધિ-અકંઠ ખોલી, મર્યાદા
બહાર જવું જીવ જતો રહેવો-લાગવું, અદેખા
ઈથી ન રચવું, જીવ જવા જેટલું દુખ થવું
જીવ જોવો-પાણી જોવું, પરીક્ષા કરવી, કસી લેવું
જીવ જાણ્યો ન રહેવો-તૃપ્તિ ન થવી ૨ મન
ઉપરનો અકુશ જતો રહેવો. જીવ દાહો પડવો

-નિરાત થવી, શાત થવું, સંતોષ વળવો; જીવ
દુકો થવો-કરકસરિયું થવું, કળુસ થવું જીવ
ઠરવો-નિરાત થવી, ઠડક થવી, ગભરામણ દૂર
થવી, શાત થવું જીવ ઠેકાણે પડવા-નિરાત થવી,
જીવ ઠરવો, આત્માને સંતોષ થવો. જીવ ઠેકાણે
રાખવો-સાવધ રહેવું, એક ચિત્ત થવું, ચિત્ત
સ્થિર રાખવું, ખમડદાર-હોશિયાર રહેવું જીવ
તલપાપડ થઈ રહેવો-અધિરાઈ ઉત્પન્ન થવી, બહુ
આતુર થવું એક પગે યથ રહેવું, ઉતાવળ-
અધીર બનવું, જીવ તાળવે ટગાવો-જીવ અ-
તરિયાળ રહેવો જીવને ગભરાટ ઉપજવો,
મન ન ચોટવું, જીવ તોડી નાખવો-બણી
જ મહેનત કરવી, ૨ આતુર રહેવું, રનેહથી,
તલસવું, ટળવળવું ૩ બહુજ ચઢાવું, કુરબાન
થવું, ૪ મન લગાડીને કામ કરવું જીવ નીચો
બેસવો-શાંતિ વળવી નિરાત થવી, જીવમા જીવ
આવવો, ઠંડુ પડવું, ઉભરો શમવો જીવને જનાખ
નીકળી જવી-મહા મુશીમત પડવી, જીવ નીકળી
જવા જેટલી મુશ્કેલી પડવી, જીવ પડીકે બધાં
-એકાએક તાલાવેલી થવી, ચટપટી થવી ૨
એકાએક ગભરાટની સાથે જીવ ઉચો થવો,
ઉગ્ર થવો ગભરાઈ જવું જીવ બળવો-ચિંતા
થવી, ૨ કાઈનું દુખ બેચાથી દયાની લાગણી
થવી ૩ અદેખાઈ થવી જીવ ભડકે બળવો-
અદેખાઈ-શોક-ચિંતા કે એવી કોઈ મનની લાગ-
ણીથી કાળજી ચગચગ બળવું, કાળજી બળીને
ખાખ થવું જીવ ભરાઈ રહેવો-વાસના ભાવના
રહેવી, જીવ વળગી રહેવો ‘ પાવલીની ધૂળ જેવી
વિસાતમા તારો જીવ ભરાઈ ગયો. ’ જીવ લઇને
નાસવું-ધારતીનું માનું બણીજ ઉતાવળથી દોડવું
ખીકમાંથી નાસી છુટાય એવી ત્વરાથી નાસી
છુટવું જીવ લયુક લયુક થવો-ગભરાઈ જવું,
ગભરા બનવું પોતિયા ફરી જવા, જીવ લપ
લપ થવો જીવ લેવો-મારી નાખવું ૨ ખીજ
વવું, પાછળ લાગી કાયર કરવું ૨ અસત આશ્ર-
હથી માગવું, સંતોષવું, ચકવવું ખતે પડવું, જીવ
સટોસટવું-જીવ જોખમાય એવું-જીવના જોખમનું

અવપર આવવું-વણા આવેશથી કોઈના પર તૂટી પડવું અવ જોખમાય એવી સ્થિતિએ આવી પહોંચવું અવમાં અવ આવવો—અવ ટળવાથી મતોષ થવો, ચિંતા મટવાથી અવને ટાઢક વળવી, નિગત વળવી, મન ઠેકાણે બેસવું અવતી ડાકણ-ડાકણ જેવા સ્વભાવ ને કપની અને મેલી વિદ્યા નાણનારી સ્ત્રી ૨ ડાકણની પેઠે વળગેલી છૂટે નહિ એવી દુષ્ટ સ્ત્રી. અવતુ પાણી કાઢવું—પાતાળ ફેરી પાણી કાઢવું અવતુ મારવું—દુર્દશા કરવી, ભારે સકટમાં નાખવું, અવતો લાળો—હિનો ધીકધીકતો લાળો અવતો નમતો—અવતો અને વળી સાવધ

અવજન-નુ, નં છેકજ નાતુ, પ્રાણી, કુદરજતુ, જિવકુ કીડો, એરુઝાઝર [અસત પ્રિય અવજન, વિં અદગી જેટલું વહાલું, કિમતી, અવડું, નં નાતો કુદ અવ, જિવાન અવડો, પું અવ ૨ કીડો અવણું, નં અવનાધાર, વહાલો 'અવણું જમવાને આવજો, મારે દસરાતો છે દહાડો રે' (કૃષ્ણ માટે ગોપીઓથી ચોળાયેલો શબ્દ) [પરિત અવત ભગત, અં અવેને ભગે ત્યા સુધી હયાતિ અવણું, પું ધણી, પતિ, વહાલો રિવો તે અવતચર, સ્ત્રીં અવતા પોતાના ક્રિયા-વરો ક અવતદાન, નં મરણુમાંથી ઉગારવું તે, ધાત માથી બચાવવું તે [અવતાર ૩ અવવું તે અવતર, નં અદગી, જનમારો, ભવ ૨ મનખો અવનું, વિં હાનતુ ચાલતુ, અવવાળું ૨ જેમા પ્રાણ, તેજ, ધં અવપણાને સચાર હોય તેવું 'અવતુ ઝાડ-કોપલો' ૩ અખૂટ, વહેતુ ૪ તેજદાર, ભગતુ ૫ લાયક, ઉમદા ૬ મજાણત અવતુ કરવું-અગ્રત કરવું તાણું કરવું ૨ જગાડવું, તેજ કરવું સળગાવવું અવતો મુઓ-અવવા છતા મુઆ જેવો [રાખતી તે અવદયા, સ્ત્રીં અહિસા ધર્મ, પ્રાણી ઉપર દયા અવન, નં [સં] અવ-પ્રાણ રાખી રહેવું તે, અવવું તે ૨ જે સાધને અવતુ રહેવાય તે, આજીવિકા, યુજરાન, યુજરો નિર્વાહ ૩ જે

વસ્તુવડે બીજી વસ્તુ ટકી શકે છે તે "દીવાનું અવન તેલ, અમિતુ અવન લાકડું" ૪ પાણી, ઉદક ૫ અવતર, જિદગી, આયુષ્ય, ૬. પ્રિય-જન, અવ જેવું બીજું જે પોતાનું તે અવનગાળો, પું યુજરાન કરવાનું સાધન, અવ-નતો આધાર અવત, વિં (સં) જિવતુ, અવવાળું ૨ ભગતુ, બળતુ, ૩ તેજ અવસુ, વિં (સં) મુવા પછી નહિ પણ અવ-તાજ અલ્પજ્ઞાન થઈ જન્મ મરણથી, ત્રિવિધ તાપથી મકાયેલો-છુટેલો એવો પ્રાણી અવલગ, વિં અવની સાથે લાગેલું, જેમ શરીરને અવ એકા છે તેવું, ધણુજ વહાલું, પ્રાણુપ્રિય અવવું, કિં અં સજીવ-રહેવું, અવવાળું હોવું મરણ ન થવું હયાત રહેવું 'અવો નર તે ભણું, સ્વજનને જેણે તાર્યા'—પ અત ૨ નાશ ન પામતા ટકવું, ઉગરવું, બચવું ૩. ઉજરવું, વધવું ૪ આસ લેવો [મુશ્કેલ અવસરોસર, વિં અવ જોખમાય તેવું, બહુ અવહત્યા, સ્ત્રીં અવની હલા, પ્રાણીની હિસા અના, સ્ત્રીં શાશ્વતા પાનામા ઉપલાને હેડલા ભાગમાં કોરી મકેલી જગા (જૈન) અવારે, પું અવાઈ અવાતમા, પું અવ, ચેતન, દેહમા રહેલો જે અવ તે, હુપણાને માનનાર ૨ કર્મ કરનાર ને ભોગવનાર અવ તે, માયાના આવરણુવાળો આત્મા અવાળ, વિં સજીવ હોય તે, અવતુ ૨ કૌવત પાણી-દમ-તેજવાળું [નની તજવીજો, ઉલ્લોગ અવિકા, સ્ત્રીં (સં) અવન, અવતર, યુજરા અવિત, વિં (સં) અવતુ ૨ અવન અવી, વિં (સં) અવવાળું ૨ યુજરાનને માટે બીજનો આધાર રાખનાર ૩ અવ, પ્રાણી અવી સ્ત્રીં યુજર્ધ નો ખાટલો ભરતા વચમા જે બે સેરો વારા ફરતી છુગડે અને તારે છે તે એ ચીરામા નહિ પણ બે સાથે બેડકું રહે છે અવેજન, વિં અવના જેવું વહાલું, અવની સાથે લાગેલું, અવલગ, પ્રાણુપ્રિય,

જુલ્યાળી, પુ. ભરતી, વીળ, પાણીનું ચઢવું તે
જુલું, સ્ત્રી. (સ. યુતિકા) એક જાતના સુગ-
ધીદાર ફૂલ અથવા તેનો છોડ

જુઓ, પુ. એક જીવડું જુઓ ૨ જુગાર, ઘત
જુક્તી સ્ત્રી. (સ. યુક્તિ) કરામત કળા, તદ-
ખીર, હિકમત ૨ ઉપાય, ઇલાજ યોજના.

જુખામ, ન. સળેખમ

જુગ, પુ. (સ. યુગ) લાખો કાળ ૨ કાળ, સમય
(કૃત, ત્રેતા, દ્વાપર, તે કલિ એ ચાર જુગ
કહેવાય છે) ૩ એ ચારે મળીને થતો સમય
તે, ૪ જોડું, જોડ, એ ૫ સોડટાની રમતમા
સાથે મળી જોડેજ ચાલનારી એ સોકટી તે

જુગજુગ, અ. (યુગાનુયુગ) ધણા એકજુગોમા,
ધણા લાખા કાળ સુધી, એક પછી એક યુગમા

જુગડું, ન. જુગાર, ઘત, સદો. [જ. મ. મા.]

જુગત, સ્ત્રી. જુક્તી, કળા, ખેલ, દાવ ૨ વિ.
એકડું, સાથે હોય તેવું ૨ ઘટલું, માફક, અનુકૂળ

જુગતો સ્ત્રી. જુક્તિ 'દેહ તારી નથી, જે
જુગતે કરી રાખતા નવ રહે નિજે નયે-' નર

જુગતું, વિ. (સ. યુક્ત ઘટલું, અનુકૂળ, માફક
જુગત ખા, સ્ત્રી. જગદ ખા, જુઓ [ખ. ખ. ખેસલું

જુગદીશ, પુ. જગદીશ, જુઓ

જુગમ, ન. (યુગમ) જોડી, જોડું

જુગલ, ન. સ્ત્રી. [યુગલ] સાથે-જોડાયલા એવા
એ ૨ જોડી, જોડ, જોડું, જુગલ સ્વરૂપ-સ્ત્રી
પુરૂષ સંજોડે-સાથે હોય તેવું [સંટોરિયુ

જુગદિયું, ન. ઘત, જુગદ ૨ વિ. જુગારી,

જુગલકિશોર, વિ. કિશોર વયના એ, જુવાન
દપતી, વડુવર

જુગાર, પુ. (સ. ઘતકાર) પૈસા રૂપિયા પણ
તરીકે મૂકી હારજીતની સરતવાળી રમત તે, ઘત,
જુગડું, જુવું સદો, આપલેનું સાડું કરી કરેલો
ઉપલક્ષ સોદો. [ધિ. ધો. કરનાર

જુગારી, વિ. જુગાર રમનાર, જુગારના જેવે

જુગોજુગ, અ. જુગજુગમા, લવોલવ, સદૈવ,
નવેદાન [૨ ચાલાકી

જુગાર્ધ સ્ત્રી. જાગરાઈ, અળભેરી, બળાત્મર.

જુગું, વિ. [ફા. ૦] જખર, લઠ ૨ ચાલાક, ચતુર
જુગું, કિ. અ. ખેડા ખેડા ઉધવું-જોડા ખાવા.

જુજવી, વિ. (અ. ૦) જુજ ૨ નકામું નજીવું

જુજવું, વિ. જુદું જુદું, નોખું નોખું, અલગ

જુઠું, સ્ત્રી. અસત્યતા, જુઠું તે.

જુઠું વિ. અસત્યવાદી, જુઠું બોલનાર. [ખોટું તે

જુઠણું, વિ. ખાતા વધેલું તે, છોડયું, છડામણું.

જુઠણું, પુ. ભવાઈમા જુઠું જુગલું પણ સમયને

અનુસરીને બોલનારો, વિદુષક, મસ્કરો. લોઝો

જુઠાણું, ન. જુઠું એવું જે કંઈ તે, અસત્ય ૨

હાઈ, મિથ્યાપણું, ખોટારૂ; હાઈ

જુઠાખોલું, વિ. જુઠું બોલનાર, અસત્યભાષી

જુઠું, વિ. ખોટું, અસત્ય ૨ બનાવટી કલ્પિત,

ખોટું, ૩ એકું, અજીકું

જુઠું, ન. જુઠાણું, લખાડીપણું. ૨ ઢોંગ.

જુઠેજુઠું, અ. ખોટું ખોટું, નરદમ-સાવજીવું એવું

જુઠો, પુ. જુઠું બોલનારો.

જુડી, સ્ત્રી. એકઠા બધિલા રેસા, ડાળિયો વગેરે તે

જુડો, પુ. ધણી ચીજોનો બાધેલો જથ્થો, જુમખું,

સમઠ ૨ અખોડો, વાળનો બાધવા તે, જટાજૂટ

જુલ, વિ. (યુત) જોડે હોય તેવું જોડેલું ૨ વાળું.

જુલિયા, ન. પગરખાં; જુના ખાસડા-ટપટપિયા

૨ સખત બોલનો ઠપકો દેવો તે, ટપલો, મહેલું

જુલિયાં મારવા-સખત શબ્દોમા ઠપકો દેવો

૨ ખાસડાનો માર મારવો

જુલી સ્ત્રી. પેજર પગરખી, હલકી મોજડીઓ

જુલીખોર, વિ. ખાસડાખાઉ, નકોર ૨. ન્યારે

ઠપકો મળે ત્યારેજ સમજે તેવું

જુલું, ન. ખાસડું, પગરખું, જુના ટપસિયા જોડા

૨ અપમાન સાથે ના પાડવી.

જુથ, ન. ટોળું, જૂથ.

જુદાઈ, સ્ત્રી. જુદાગીરી, જુદાપણું. ૨. વિયોગ.

૩ બેદ, અતર, પડો, ભિન્નભાવ

જુદું, વિ. (ફા. ૦ જુદું) છુટું, વેગળું, નોખું, પૃથક,

ભિન્ન અલગ ૨. અન્ય ખીજી, ઝોર

જુધ ન. (યુ. ૦) લડાઈ સંગ્રામ. ૨ વઢવાડ,

મારાખારી, અસહનું, આમલું

જુનુ, વિન્વપગયલુ, ધસાયલુ, જી. ૨ આગલા
વખતનુ

જુનુ ખખ, વિન્વ ધણુ જુનુ-હેક ધસામ ગયેલુ
આતિશ્વ [યેલુ, ફાટયુ તૂટયુ

જુનુ પુરાણુ, વિન્વ જુનુ ધણુ વપરાયેલુ, ધસા-
જુનોપાર્થી, પુન્વ વણા દહાડના વહિવટવાળો-
અનુભવી, ખુણા ખોયરાની વાત જાણનારો, ૨
ધણા જણના પાપ-કાવતરા જાણનારો

જુમાન (જુખા), સ્ત્રીન્વ જલ ૨ ખોલી
જુમાની, સ્ત્રીન્વ જમાની, સાક્ષી

જુમખુ, નન્વ જુમખુ, [એકદર કુને
જુમલે-દલે, અન્વ (આન્વ જુમલ) બધુ મળીને
જુમલો, પુન્વ (આન્વ જુમલ) જુદી જુદી ધણી
રકમો મળીને થએલી મખ્યા તે સરવાળો, એક
દર આકડો, ખેરીજ, મેળવણી

જુખીલી, સ્ત્રીન્વ (અન્વ) હરખનો ઉત્સવ, રાન્ય
પ્રાપ્તિ ધન્વ નો પચાસમા વર્ષનો ઉત્સવ તે

જુમલો, પુન્વ કુલ રકમ, સગવાળો

જુમેરાત, સ્ત્રીન્વ ગુરવારની રાત, મોટી બદ
ગીનો દિવસ

જુમે, પુન્વ (આન્વ જુમે) જોખમદારી, જવા
બદારી, આપેલો વિશ્વાસ પાળવાનો ભાર-મોજો
જુરત-રિયત, સ્ત્રીન્વ (આન્વ) છાતી, હિંમત વૈર
૨ રામ, હોમ

જુલમ, પુન્વ (આન્વ જુલમ) જબરજસ્તી સ-
ખતાઈ બળાત્કાર, જોરાવરી, બરજોરી ૨ મતાનો
દોર ચનાવવો તે, અન્યાય, અધર્મ [પિડક

જુલમગાર, વિન્વ જુલમ કરનાર જુલમી, પ્રભ
જુલમાટ, સ્ત્રીન્વ જુલમ, જબરજસ્તી

જુલમી, વિન્વ જુલમ કરનાર ૨ જેમા જુલમ
ચાલનો હોય તેવું ૩ નિર્દય કંઠોર

જુલાઈ, પુન્વ (અન્વ) ઈસ્વીસનનો સાતમો મહીનો

જુલાય, પુન્વ (ફાન્વ જુલ+આય) જેવી ઝાડા
થાય તેવું આસડ રેય, વિગ્ધન ૨ દસ્ત, ઝાડા
ચવા તે જુલાય આપવો-ગભરાવવું લે મેલ
થાય તેમ કગુ

જુલકા ન (ફાન્વ) તમણાપ વટકતી આકડા ૧૨

વાળની લટો તે, વાળના ગુચ્છ કાકપક્ષ

જુવતી, સ્ત્રીન્વ (સન્વ યુવતિ) નારી, જુવાન સ્ત્રી
જુવા, પુન્વ ગલીય જગોમા પાકતા એક જાતના

જવડા ૨ જુગાર છૂત

જુવાખાનું, નન્વ જ્યા જુગાર રમાતો હોય તે,
ઠેકાણુ ૨ જ્યા જુવા હોય તે ઠેકાણુ, ઢોંગનો
તખેલો-કહોડિયુ

જુવાખોર, વિન્વ જુવું રમનાર જુગારી

જુવાન, વિન્વ તરણુ જવાન ૨ ખીનેલુ મજ-
જુત બાધાનુ અને ઉત્સાહવાળું ૩ ઉમ્મરે આ

વેલુ ૪ ઉમરવાળું પણ સ્થિર વિચારનું નહોય
તેવું પાકી સમજ વગરનું ૫ પુન્વ પુરૂષ જન, મણસ

જુવાનજોદ, પુન્વ ભરજુવાન મજજુન કદાવરને
ઉત્સાહવાળું માણસ

જુવાની સ્ત્રીન્વ જોખન તરણાવસ્થા યુવાવસ્થા

જુવાનીનો વખત-તરણાવસ્થા જુવાનીનું
જોર-યુવાવસ્થાનો તોર

જુવાર, પુન્વ જુહાર, જુઓ

જુવાર, સ્ત્રીન્વ એક જાતનું ધાન્ય [ફણુગા તે
જુવારા, પુન્વ જવાગ ધાન્યના નાના ને નવા

જુવારી, પુન્વ જુગારી, છૂન રમનાર

જુવારો, નન્વ જુદું ધર નવું માડેલું વર નવો
ગૃહસ્થાશ્રમ ૨ છૂત જુગાર

જુવાળ, પુન્વ ભરતી ઝર “ અમાસ ને પૂનમે
મોટા જુવાળ આવે છે ”

જુવું નન્વ જુગાર, જુગટુ છૂત

જુવો, પુન્વ (સન્વ યુકા) દોરના શરીર ઉપર થતી
જૂ દોરોના તખેનામા મતગ્યળામા થતો એક
છ પગો જવ

જુસરી, સ્ત્રીન્વ ગાડીનો જે ભાગ બળદોની બાધ-
પર મૂલ્યામા આવે છે તે ૨ ભાર ખોળે “ હવે
ગની જુસરી તારે માથે છે ”

જુસ્સા, પુન્વ (આન્વ જુસ્સ) લાગણીનો ઉછાળો,
મનનો ઉભરો લાગણી મનોવિકાર જોશ બળ,
૨ જનન ઝાળ ૩ સપાટો સુસવાટો ૪ ઇચ્છા,
લાનસા હવસ

જુહાર, પુન્વ તણિકામા એક બીજાનો મેલાપ થતા

વિવેક ભર્યા વદનમા વપરાતો ઉદ્ગાર, નમન,
સલામ, પગે પાગલુ

જુહાર પટોળાં, નં એસતા વર્ષે સારા વસ્ત્ર
પહેરી સગાવહાલાઓની પરસ્પર બેટ લેવી તે
૨ એ દહાડે જમાખને સાસરે જમવા તેડે છે
જૂ, સ્ત્રી (સં યૂકા) પરસેવો ને મેલને લીધે
વાળમા અથવા લુગડામા જે ઝીણો જીવ થાય
છે તે ઇડા તે લીખ કેહેવાય એની બે જાત
હોય છે કાળી અને ધોળી. ચામડીને વળગી રહે
નારી જોળ જૂને ચામજૂ કહે છે

જૂઠ, સ્ત્રી એક જાતની ફૂલવેલ

જૂજીવુ, વિં જુદુ અલગ, નોખુ [મરવુ

જૂઝલું, કિંચ્ચં લડવુ, યુદ્ધ કરવુ રણમા પડીને
જૂડ, નં સમૂહ, કલ્સો જુડો (વાળનો)

જૂડ, નં જૂડ મગધર ૨. બળાતકારે પણ વછૂટે

જૂન, નં બળદની જોડ [નહિ તેવુ પ્રાણી

જૂનલું, કિં સં જોડવુ [વગરવુ

જૂજ, વિં થોડુ, જરા, સહેજ ૨ હલકુ, વિસાત

જૂન, પું (અ) અગ્રેજ વર્ષનો છઠ્ઠો મહિનો

જૂમ, સ્ત્રી કૃદ્ધી ઉસકરાએલી હાલત, ઝૂમ,

જોમ, આધળો ઉત્સાહ [ધિયલુ

જેંસલો, પું બળદ પલોટવાનુ બે પાખાનુ લાકડુ

જે, સં દર્શક સર્વનામ, વસ્તુને દેખાડી તેનો બીજા

સાથે સમ્પર્ક બતાવે છે જેની સાથે તે આવે છે

જે, અં વાક્યના બે ભાગને અથવા બે અર્થ ને

જોડે છે જે કે ના અર્થમા અવ્યય રૂપે વાપર્યો

હોય ત્યારે પછવાડે તે આવે નહિ

જે, સ્ત્રી જન્ય, ફતેહ, જિત ૨ જય થાઓ એવો

આશીર્વાદાત્મક ઉદ્ગાર. ૩ નમસ્કાર-વદનાત્મક

ઉદ્ગાર. જે નારાયણ-ધર્માયનમ પડી ભાગવુ

જેગોપાળ, પું એક બીજાને મળતી વખત એ

શબ્દ બોલાય છે (વૈજયંત-વાણિયાઓમા)

જેજેકાર, પું જયજયતો ઉદ્ગાર, વખાણ;

સરાધરા પાર પડવું તે, પૂર્ણ થઈ રહેવું તે

જેજેવતી, સ્ત્રી એક રાગણી ૨ એક જાતની

જેજે, અં દરેક, પ્રત્યેક. [વેશ

જેજેલુ, વિં સંધી અર્થમા આપ-વજન દેખાડે

છે ' જેટલો ગોળ ધાલશે તેટલુ મળ્યુ થશે. ' ૨.
મખ્યા પણ બતાવે છે "વર્ગમા જેટલા (છાકરા)
હોય તેટલાને મોકલજો. " જેટલો બહાર છે તે-
ટલો અંદર છે—બહુ પહોંચેલ છે

જેટલે, અં જેટલાના અર્થમા અતર-છેડુ બતાવે
છે, અમુક હદ હોય તેમ ' પાણી જેટલે ઉમેથી
આવતુ હોય તેટલે ઉચે પાણુ ચઢી સકે ' ૨ જે
સમયે, જેવારે, કર્મ થતુ હોય તે વખતે. ' મહિપતિ
આવે છે જેટલે, સભા સકળ બોલી તેટલે ' જેટલે
લગી-સુધી-ન્યા સુધી, ન્યા લગણુ.

જેઠ, પું (સં જ્યેષ્ઠ) વરનો મોટો ભાઈ ૨
(સં જ્યેષ્ઠ) સવત વરસનો છઠો મહિનો. ૩ વિં
મોટુ, પૂર્વે જન્મેલુ [તે. ૨. વિં મોટુ

જેઠાણી, સ્ત્રી જેઠની-વરના મોટા ભાઈની વહુ

જેઠી, સ્ત્રી જેઠ મહિનાની પૂતેમ.

જેઠીપુત્ર, પું વડો છાકરો, પહેલા બોળાનો છાકરો

જેઠીમધ, નં (મધુ + યદિ) એક જાતના ઝાડનું

ગળચટુ લાકડુ-છોડુ એ ઓસડમા કામ આવે છે

જેઠીમધનોશીરો, પું જેઠીમધના મૂળનો શીરો.

એક ઔષધ છે [લિખીની એક જાત.

જેઠીમલ, પું વડો મલ, પળખી મલ. ૨. ખા-

જેઠો, પું ચુદી કાઢ્યા પછીનો કસુબાનો રંગ.

જેઠોણુ, નં પરણ્યા પછી કન્યાવાળાએ વરવાળાને

જમવા તેડવાની એક રીત, નાનો ગોરવ

જેડલ, સ્ત્રી ગોઠણુ, સઢીયર (કચ્છ)

જેણુ, સ્ત્રી જીરણુ, ધીરજ (કચ્છ.)

જેણી, સં જેતુ સ્ત્રીજિંગ (પારસીઓ વાપરે છે)

જેડો, અં જેવો (કચ્છ)

જેણીગમ, અં જે તરફ, જે ભણી, જે બાણુ

જેતે, અં ગમે તે, હરકોઈ

જેપ્રમાણે, અં જે રીતે-પ્રકારે.

જેખ, સ્ત્રી (આ) તેજ, પ્રકાશ, ૨ શોભા, ચો-

ખતાની શાખાશી, ઉત્તમતા ૨ ભુલમ. " મનિ

મલેક, જેખ, અમલ કરવા રૂચિ જોડી " ૩ પુષ્કળ

જથાળ ધ ઝરવુ તે " પસીના । જેમેજેખ વળ્યા. "

જેમ, અં જે રીતે-પ્રકારે, પેઠે, માફક. ૨ હોય

તેવુજ. ૩ રૂચે તેમ, રીક પડે તેમ [પ્રમાણે

જેમકે, અં આ રીતે કે; દાખલો કે, આમ; અમ

જેમતેમ, અં ગમે તેમ, હરકોઈ રીતે, પરાણે,
મુશ્કેલીથી ૨ યથાવત [હાલતમા, ફેરફાર વગર
જેમનું તેમ, અં જેમ અસલ હતું તેમજ, તેજ
જેયણ, નં છાણું, અડાયુ, ઘાસનો જેર ને છાણું
થાપેલું તે

જેવરી, સ્ત્રીં (સં જ્યા) ધનુષની દોરી, દોરડી
જેર, નં ઝેર, જુઓ

જેર, વિં (ફાં) વશ, તાળે, અધીન ૨ હારેલું,
પગાંજત, પાયમાલ ૩ નળણુ—કમળેર

જેરકડી, સ્ત્રીં તાબામા રાખવા સાર રાખેલી જે
કડી તે (ઘોડાના મોમા હોય છે), ચોકકું, લગામ
જેરદસ્ત, વિં (ફાં) કમળેર, નળણુ, નમાવેલું
૨ ઢીલું કરેલું, વશ કરેલું

જેરખ દ-ધ, પું (ફાં) ચામડાની કે જાડી બના
તની જે પટી લગામને તગ સાથે જોડે છે તે ૨.
ચામડાનો ફારડો, ચાણક, સાટ

જેરવતું, કિં સં (સં જી) છરવતું પચાવતું,
હજમ કરવું ૨ સહન કરવું, ખમવું, વેંતું ૩ ટકા-
વવું, ધારણું કરવું, [૩ ધયુ બલો, ટોળે મળવું તે
જેરે, પું આગ, લાય ૨ ત બાકુનો છુકો, જરદો.
જેલ, સ્ત્રીં (અં) બદીખાનું, કેદખાનું, તુરગ
જેવડું, વિં માપ-પ્રમાણ બતાવે છે “તે છોકરી
છે તો ચોદ વરસની પછી ૨૦ વરસ જેવડી દેખાય
છે” એ શબ્દ ઉચાઈ મોટાઈ ને વિષે ધણો પ્રવર્તે છે
જેધર, નં જડિત દાગીના, જવાહીર ૨ અલ કાર,
ભૂપણ ૩ હુધરિયાળા ઝાઝર

જેવાણી, નં રસોડાનું એક પાણી, એકવાડ

જેવારે, અં જે વખતે, જ્યારે, જે ટાણે.

જેતું, વિં રૂપ, ગુણ, જાત વગેરે બતાવે છે માફક
પેઠે ૨. અં જેમ, જેલું, જેતું કે જેમકે

જેતુતેતુ, વિં કોઈ પણ-રીત-જાત-રૂપ-ગુણનું
૨. અં ગમે તેવું

જેવે, અં જે વારે, જે વખતે, જ્યારે

જેષ્ટ, પું જ્યેષ્ઠ, જેઠ

જેષ્ટા, સ્ત્રીં જ્યેષ્ઠા, ૧૮ મુનક્ષત્ર.

જેષ્ટિકા, સ્ત્રીં (યષ્ટિકા) લાકડી, મોટી, દડુકો

જેસલી, સ્ત્રીં ખેતરમા ચાસ પાડવાનું ઓળર

જેસુ, સ્ત્રીં જેહુ, ધૂળ

જેહુ, સં જે (કવિતામા)

જેહુ, સ્ત્રીં ધૂળ, રજ, છયાડી ૨ રાખ ભરમ
જેળી, નં દેવત, તેજ, પ્રકાશ, પ્રભાવ ૨ નામ

અવશેષ જેળ ગયું—દૈવત ગયું, બધુય બગડ્યું

જૈન, પું (સં) જિનનો ઉપાસક, શ્રાવક ૨
એક ધર્મ, છુદ્ધ ધર્મનો એક ભેદ, શ્રાવકનો ધર્મ. ૩

વિં જૈન ધર્મનું-સખધી, જૈનનું

જેવારે, પું જયનો વખત, કૃતેહ, વિજય

જૈ, પું પૈસો, કાવડિયો, ફદિયું, દોઢિયું ૨ ધન, મપત્તિ
જૈસાતૈસા, અં જેવું તેવું

જે સણ, નં બાળવું તે જવલન [જ સવું, નાખવું

જે સવું, કિં સં બાળવું ૨ પીરસવું, આપવું

જો, અં સંયમરૂપ સખધી અવ્યય, સરત બતાવે
છે, યદિ, “જો તું કાલે આવશે તો હું સાથે આવીશ.”

જોતી સાથે તો નો સખધ છેજ એ ઉભયા-વચી
અવ્યય કહેવાયછે ૨ જેવું એ અર્થમા, દેખ, નિરખ

“જો તેણે કેવું નામ મેળવ્યું” નો વર્સે પૂર્વા, તો
કણુખી બેસે ઝૂરવા.” ૩ ખ્યાન દે, લક્ષ રાખ ‘જો
આ વળી બૂલિશ નહિ’ ૪ હે, અરે, હે અયિ
‘જો વચમા બોલ્યો’

જોઈતું, વિં જરૂર હોય તેટલું, ખપ પુરતું, માફ-

કસર “જોઈતી વસ્તુ મ ગાવજો,” ૨ ઘટતું, લાયક.

જોઈડેલું, કિં (પ્રસંગ આવે) અનુભવ ઉપર મુ-

લતવી રાખવું, વિચારપર રાખવું ૨ મારવાની

તજવીજમા રહેવું, નુકસાન કરવાની તક ખોળવી,

અટસ રાખવો. ૩ કસી જોવું, અનુભવ કરી જોવો,

તપાસવું

જોક, સ્ત્રીં જળો, જોખ “દોષ હિંદુ ઉમંગે ગ્રહે,

ગુણ ન ગ્રહે ખળ લોક, પિયે રૂધિર પય ના પીયે,

લગી પયોધર જોક ” ૨ વાડો, જૂથ

જોખસે, અં અલમત બેધડક, અવસ્થ નક્કી.

જોખ, નં જેથી જોખતું તે, કાટલા, વજન. ૨.

તોલ, જોખવાની રીત. ૩ કાટો, તાજવું.

જોખ, સ્ત્રીં (સં જોખ) આનંદ, સુખ મોજ

મજા “જીવે રેને જોખ ” ૨ જળો.

જોખમ, નં (હિં) જાવિખમા થવાના નુકસા-

નની ધાસ્તી ૨ નુકસાન, ધોડા, ખરાબી “વહા-
ણુને જોખમ લાગ્યું છે ” ૩ નુકસાનની ધાસ્તી-
વાળી વસ્તુ. ‘ તેની પાસે જોખમ છે માટે તપાસ
રાખજો ’ ૪ વેપારમાં છાતી ચલાવવી તે પ જુમ્મો,
જવાબદારી “ માથેથી જોખમ ઉતારવું ” ૬
ભય, ધાસ્તી
જોખમકારી, વિ. ભય કર ૨ જોખમવાળું
જોખમદાર, પુ. જેને સિર જોખમ હોય તે, નુક
માન ભરી આપનાર, જવાબદાર
જોખમાપ, ન. માપવું તે ભરવું તે માપ અને
ભરતના પ્રમાણે
જોખમાવું, કિ. અ. જોખમમાં આવવું, નુકસાન
થવું જોખમ લાગવું, ખરાબી થવી
જોખવું, કિ. સં. (સં. જુમ્) તોળવું, વળન
કરવું, ૨ ખૂબ મારવું-ઠોકવું. ૩ ગાળો ભાડવી
૪ સુખ માણવું.
જોખો, પુ. (સં. જુમ્-ખુશી થવું) આનંદ
ખુશાલી. ‘ ૨મી જમી જોખો કરી જજો તમારે
ધેર ’—શામળ. ૨ સુખ; જોખ
જોગ, પુ. (સં. યોગ) મેળાપ, સંમેલ, સંબંધ,
સંગતિ “ સદાકાળે કર્મના કોણુ જોગ ” ૨
બનાવ, જોગવાઈ અણુધાર્યો પણ અનુકૂળ સમો,
એકાએક આવેલો યોગ્ય પ્રસંગ “ દૈવ જોગ ”
૩ બદોબસ્ત, તજવીજ, જોગવાઈ ૪ ઉપાય,
સંધન, દાર, મારફત, “ જ્ઞાનના જોગથી ” ૫
વૈરાગ લેવો તે, ભેખ, બાવા વેરાગી થવું તે
૬ ઇશ્વર સાથે એકત્રપણું કરવાનું જે શસ્ત્ર તે
“ જોગાબ્યાસ, જોગાસન ” ૭ તાલ, પ્રસંગ,
તાકડો. ૮ (બ્યોતિષમા) સૂર્ય ચંદ્રના રેખાશ્ર
મણુવા સાથે સૂર્ય માર્ગ-કાન્તિવૃત્તનો (૩૬૦
અશનો) ૨૭ મો જે ભાગ તે એના જુદા જુદા
નામ છે ૯ માફક આવવું, અનુકૂળ આવવું તે,
મેળ, મેળાપ, સંબંધ.

જોગ, વિ. (સં. યોગ્ય) ધટવું, લાયક, યોગ્ય
૨. ધટારથ, લાયક, માફક, દુરસ્ત. ૩ એ શબ્દ
ક્રિયાની પછવાડે મૂકવામાં આવે છે ત્યારે માફ-
કપણું, ધટારતપણું-ગુણસ વિગેરે અર્થ લાય છે,

“ પરજીવાજોગ, ખાધાજોગ, કામજોગ.”
જોગ, અ. પ્રતિ પ્રત્યે, તરફ, ઉપર; ના વાળ
ઉપર, “ + + + ખુશાલદાસ જોગદાસ જોગ
લખીતગ લલ્લુભાઈ જોગદાસ. ૫૦ ” નામજોગ
—જેનું નામ હોય તેનેજ
જોગટી, સ્ત્રી. જોગણ, બાવી, વેરાગણ (તુચ્છકારમાં)
જોગટો, પુ. જોગી, બાવો (તુચ્છકારમાં); વેચથી
બિહામણોને ચુણથી છુરડી નાખનારો પુરુષ,
ધૂર્ત માગણ
જોગણ, સ્ત્રી. [યોગિની] જે સ્ત્રી સસાર છોડીને
ભગવા પહેરી ઇશ્વર ભજનમાં જીવન માળે છે
તે ૨ વેગણણ, સાધુડી ૩ બાવાની સ્ત્રી
જોગણી, સ્ત્રી. (સં. યોગિની) ઇશ્વરશક્તિની
કલ્પેથી સ્ત્રી, દેવી, માતા. એ ૬૪ કલ્પેવાય છે એમાંની
ધણી ખરી વિકરાળ ને ભય કર કલ્પેથી છે
જોગનિદ્રા, સ્ત્રી. (યોગનિદ્રા) સૂષ્ણિ ઉત્પત્તિ
અને લય એ બેની વચમાંના જે કાળ તે, એ દર-
મિયાનમાં બ્રહ્માની જે મોટી નિદ્રા તે. ૨ લામી
ને ચિતા રહિત જ્ઞાત ઉધક નાશ; પ્રલય.
જોગમાયા, સ્ત્રી. ઇશ્વરી, દેવી; જગતના કાર-
ણરૂપ સૂષ્ણિ ઉત્પન્ન કરનારી ઇશ્વરની મોટી શક્તિ
જોગવટો, પુ. જોગીપણું, જોગીની સ્થિતિ, જોગી
થઈ ને ફરવું તે
જોગવણું, કિ. સં. મેળવી દેવું, મેળાપ કરવો
જોડવણું, શોભે તેમ કરવું ૨ વિચેકથી જોગવણું,
માણવું
જોગવાઈ, સ્ત્રી. જોડવણું, બદોબસ્ત; તજવીજ ૨
અનુકૂળ વખત, ટાકણું, સમય, અવસર, તક
જોગણ, ન. ધોડા બળદને ખવડાવવાનું અનાજ,
જોગાનજોગ, પુ. બનવાકાળ, ભાવિ [ચંદી
જોગાબ્યાસ, પુ. [યોગ+અબ્યાસ] જોગ સા-
ધવાનો અભ્યાસ પ્રાણવાયુનું રૂધન કરવાનો
અને નાના પ્રકારના આસન માકવાનો અને બ્રહ્મ
ચિન્તનમાં રહેવાનો અભ્યાસ.
જોગિયો, પુ. એક જાતનો રાગ.
જોગી, પુ. (યોગી) જોગ સાધનથી સમાધિ ચલા-
વી બ્રહ્મનું ચિન્તન કરવામાં નિરંતર કાળ ચુખ-

રનારો, તપસ્વી ૨ મહાદેવની ભક્તિ કગનારા ભ-
ગવા પહેરનારા વેરાગી ૩ વૈરાગી, ભાગી, જેણે
અસાર વિષય ઉપરથી ભાવ ઉઠાડ્યો હોય તે
૪ એક જાતની રાગણી, 'જોગી અસાવરી' ૫ એક
નીચ જાતીના લોક, રાવળીયા. આજ કાલનો
જોગી ને ગાડ લગી જટા—નાની વય છતાં અ-
ભિમાનથી મોટી મોટી વાત કરનાર જોગી
વજીર સા પુમકુ—યથા રાજ તથા પ્રજા
જોગી અસાવરી, સ્ત્રી ૦ એક રાગણી
જોગુ, વિ ૦ લાયક, ચોખ્ખો ૨ તરફ, પ્રતિ
જોજન, પુ ૦ (ચોજન) ચાર કોસ—ગાઉ જેટલું
જે અતઃ—માપ તે [રાખજો, સભાજો
જોજો, કિ ૦ જોવું ક્રિયાપદનો આત્માર્થ ૨ યાદ
જોટડી—ટુ, સ્ત્રી ૦ જીવાન લેસ પહેલવેતરી લેસ.
'ભાભીએ આપ્યા જોટડીઓના દાનરે.'—અભિ ૦
જોટડુ, વિ ૦ કાચી સમજનું, અણસમજી, બોચડ.
જોટુ, ન ૦ જોટડી, જીવાન લેસ, ડાણુ
જોટુ—વાં, ન ૦ સ્ત્રીઓને પગની આગળીએ પહેર-
વાના રૂપાના બખ્ખે કરડા તે, વેઢ.
જોટો, પુ ૦ જે સરખી વસ્તુની જોડ ૨ એક વસ્તુ
ને ભળતી આવતી બીજી કોઈ વસ્તુ તે, જોડી, યુગ્મ
જોડ, સ્ત્રી ૦ જે જણ, એક જાતની જે ચીજ ૨
સરખી જે બે વસ્તુઓ તે "જોડ ને કજોડ" ૩
સમોવડિયુ, બરોબરિયુ સરખું ઉતરનાર ૪
સાથે અવતરેલા જે બે છોકરા તે ૫ તથુરાના
ચાર તારમાના વચલા જે તાર ૬ મેળાપ,
જોડણી "મનને જોડ માયાની બધી"—અખો
જોડકણુ, ન ૦ તરત જોડી કાઢેલું તે, નવી કદપ-
નાનું ગીત તે ૨ જોડડણા ૩ અફવા, ગપ, કપોળ
ઝરિપત વાત ૪ બધમેસ્તી બાબતને ખરા રૂપમા
અડાની દેતી તે, સાચા જુઠા ૫ પ્રપચ, તરકટ, છળ,
કટપનાથી યુક્તિ સર કરેલી બનાવટ
જોડકણા, ન ૦ લક્ષમા વહેવણો સામસામા વખા-
ણના અને કોઈ વાર મેણાના જે બોલ જોડી
ગીત રૂપે ગાય છે તે
જોડકું, ન ૦ જોડ, જોડ, સાધીને બેનું એક કરેલું
તે ૨ કુદરતી સાથે જોડાયેલી બે વસ્તુ તે

જોડણી, સ્ત્રી ૦ જોડવાની ગોઠવવાની જે રીત
તે ૨. જોડેલું તે, મેળવણી, ૩ વર્ણ વિન્યાસ, અ-
ક્ષરો, શબ્દો અને વાક્યોને જોડીને લખવાની રીત
તે, દીર્ઘહ્રસ્વ ઉચ્ચાર પ્રમાણે લખવાની ધરા
જોડણ, વિ ૦ બાર ૧૨ (દલાસોમા)
જોડવું, કિ ૦ સ ૦ (સ ૦ યુજ—જોડવું) મે અથવા વધારે
વસ્તુને એકઠી મેળવી દેવી, ગોઠવવું, સાધવું, ભેગું
કરવું ૨ એકની સાથે બીજાને લગાડવું ચોજવું,
બઝાડવું, વળગાડવું "બળદને જોડવા" (૩ નાણુ,
ઈ ૦) એકકું કરવું, સચય કરવો, સચવું, જમાવવું
૪ નવો સખ ધ કરવો, રતેહ બાધવો "પ્રીત જો-
ડવી" ૫ ક્ષાત્રની પર આળ ચઢાવવા સાર બ-
હાનું શોધવું ૬ રચના કરવી, ગોઠવવું, અક્ષરોને
શબ્દમા ચોજવા ૭ જે અથવા વધારે વાક્યો
એક બીજાના મળધમા આવે તેમ ગોઠવવા ૮
નવી કદપનાવી ગુથણી કરવી રચવું, બનાવવું,
બનાવટ કરવી ૯ કવિતા રચવી ૧૦ ભરી આ-
પવું, ખોટ પુરી પાડવી, ગાંઠનું કાઢી પૂર કરવું
"મેં ચોંદમેં જોડયા" ૧૧ જોડી, જીગલ, બેલ
'દેરાણી જોડાણીનું જોડવું' ૧૨ જોટવું, વેઢ જોડી
કાઢેલું—બનાવટનું, કટિપત વાતો જોડી નાંવો
રચવી, વાતો બનાવવા
જોડા, પુ ૦ પગે પહેરવાના ચામડાના બનાવેલા
ઘાટ તે, પગરખા, ખાસડા જોડા મારવા—જો
ડાથી મારવું ૨ ઠપકો આપવો જોડા ખાવા—
ઠપકો મળવો જોડા ઘસવા—ધક્કા ખાવા
જોડાક્ષર, પુ ૦ (યુક્તાક્ષર) જે અથવા વધારે અ-
ક્ષરનું કરેલું જોડાણ હોય તે દર્શક ચિહ્ન, જોડેલા
અક્ષરો, અક્ષરો જોડાઈ થયેલા ભારે અક્ષર તે
જોડાજોડ, અ ૦ પાસે પાસે, સાથે સાથે, જોડાયેલા
હોય તેમ [થવો, સામેલ થવું મળી જવું
જોડાવું, કિ ૦ અ ૦ ભેગા થવું, ભળવું, સખ ધ
જોડિયો, પુ ૦ સાથે રહી પોતાના જેવું જ કામ
કરનારો, ભાગિયો, સાથી, બરાબરીઓ ૨ સહા-
ધ્યાથી, સહચર, મિત્ર
જોડી, સ્ત્રી ૦ જોડ ૨ નાના છોકરાનું પગરખું
૩ ગાડીએ જોડેલા સરખા બે ઘોડા—બળદ તે

જોડીકાઢવું, કિં સં નવું બનાવવું, રચવું ૨ ખોડું-બનાવટી ઉભું કરવું, તરકટ કરવું ખેસવું ૩૫ આપવું [કામ કરનાર, સાથી
જોડીદાર, પુ. મિત્ર, દેસ્તદાર ૨ ભાગિયો, જોડે
જોડું, નં હમ મય ધથી મળેલા જે સ્ત્રીપુરુષ તે,
દપતી “વહુવરનું જોડું” પુરુષ સાથે રોય સારે
સજોડું કહેવાય છે ૨ ૩૫ ગુણ્ય ઝર્મ-ધધામા સ-
રખે સરખા એવા જે બે મનુષ્યો તે, જોડું એન્જ
વખતે અવતરેલા બે જીવો ૪ નર માદા (એ
શબ્દ પ્રાણીઓને લાગે છે)

જોડે, અન્જોડીને, જોડયાથી ૨ સાથે, મળે ‘જોડે
તેડતો આવળો’ ૩ પાસે, નજીક, “તેની જોડે ખેસ”
જોડો, પુ. પગરખા, જુતિયાની જોડ, ખાસકુ
જોડા ફાડવા—ફોગટ ફેરા મારવા, ધક્કા
ખાવા. ‘ભાઈના જોડા ભાઈના પગમા—એકના
જોડા બીજાના પગમા, એકનું બીજાને બીજાનું
મીજાને એમ ગરબડ—ગુચવણ કરી મૂકવી જોડા
ખાવા—ખત્તા ખાવા, ટપલા—ઠોકરો ખાવી,
નુક્સાન ખોટ—હાની ભોગ વી ૨ ઠપકો સહન
કરવો જોડા ધસવા—ફાડવા—ખુશામત કરવી,
ફેરા ખાવા, ધક્કા ખાવા જોડા મારવા—કાળ-
જમા વાગે એવા ઠોકરેવા, ધણે સખત ઠપકો આ-
પવો, કંઈ વચન કહેવા “આજે તમે તેને ઠીક
જોડા માર્યા, એતો એજ દાવનો છે”

જોજી, પુ. જોડું તે ‘મો જોજી’ ૨ જોવાનું-
હસવાનું તે, ફજેતી, તમાસો ‘જોજી જગતને થાય’
જોત, સ્ત્રી (સંજયોતિ) બળતી તેજદાર વાટ,
સળગેલો કાકડો દીવાની જોત ૨ પ્રકાશ, તેજ,
ચળકાટ, રેશની, ફિરજીનો સમૂહ ૩ ચળકાટ,
તેજ, કાન્તિ, ઝગઝગાટ

જોતજોતામાં અન્જાખ ઉધડે અને દેખાય તેટલા
મા, ક્ષણમા, પળમા; હગારવારમા, જોતાજોતામા
જોતર, નં (યોત્ર, યુજ્-જોડવું) જે ચામડાનો
પાટો બળદને ગળે આવી જુસરી સાથે બને પા-
સથી બધાયલો હોય છે તે,

જોતરવું, કિં સં જુસરીએ જોતરનો એકેકો
છેડો બાધવો, વળગાડવું, જોડવું, ૨. ચાલુ કરવું, કામ

શરૂ કરવું ૩ (સાક્ષણિક) કોઇને કોઇ નવા કા-
મમા-જાળમા નવું-તાજું નાખવું, યોજવું
જોતરવું, કિં અન્જોતરેલી હાલતમા આવવું,
જોડાવું ગુથાવું, ફરજમા પડવું

જોતર, નં જોતર, ધુસરીની સાથે બળદને જોડી
રાખવાનો પટો ૨ લફર જોતર ધાલવું (ગળે)-
લફર વળગાડવું, પીડા વળગાડવી ૨ કોઇ નવાસવા
કામમા પહેલું નાખવું, જોતરે જોડાવું—કોઇ નવા
અન્જાખ્યા-કટાળા ભરેલા કામમા ગુથાવું જાળ-
મા ભરાવું મસારની ધુસરીમા જોડાવું ૨
જોતિષ, નં જ્યોતિષ, જુઓ [સંગત કરવી
જોતી, સ્ત્રી. જોત, જ્યોત.

જોતી, પુ. વદીદાદ પ્રમાણે એક ગોરને મદદ કરે-
નાર તેનો મદદનીશ ગોર. (પારસીઓ.)

જોતું, વિ. જોઇતું કરવું, જરૂરનું, અગત્યનું.

જોવ, પુ. [સં યોવ] સૈનિક, સિપાઇ, હડવૈયો
જુવાન જોધ—હટપટ મજબુત જુવાન.

જોદ્દો, પુ. (સં યોદ્દો) હડવૈયો સૈનિક, શર-
વીર, શારીરિક બળને તાકાદવાળો મરદ.

જોનાર, પુ. તમાસગીર, પ્રેક્ષક, દટા

જોની, સ્ત્રી (યોનિ) જાત અવતાર. “મનુષ
જોની” ૨ સ્ત્રીની ઈન્દ્રિય ૩ વર્ગ, ભાગ.

જોખન, નં (સં જોખન) જુવાનીનો સમય,
પ્રાણીને ત્રણ અવસ્થા છે તેમાની વચલી ૨
જુવાની, તારુણ્ય (પુરુષને ૧૬, અને સ્ત્રીને ૧૩ વર્સે
જોખન આવવા માટે છે) ૩ જોખનનો જે જ-
હાર તે, જોખનનું ખિલવું—શોભવું તે ભરજોખન-
જે સમયે પ્રાણીના શરીરના અવયવો પૂરી રીતે
ખીલે છે તે સમય, તારુણ્ય, યૌવન. જોખન
આવવું—ઉમરે આવવું.

જોખનવતી, સ્ત્રી. જોખન આવેલું એવી સ્ત્રી,
ભરજોખનવાળી સ્ત્રી, વરુણી, યુવતી, જોખના.

જોખના સ્ત્રી. જોખનવતી, જુવાન સ્ત્રી, તરુણી.

જોખનિયુ, નં જોખન, તારુણ્ય, યૌવન

જોખાણું-ધંજી, કિં અન્જો ખાવવો, ૨
પુષ્કળ પરસેવો થવો. ૩. ખેલાન થવું અન્જે-
તન થવું.

જોષો, પુ. એકદમ બધે શરીરે પરસેવો થઇ આવેલો તે. ૨ બેભાનતા, અચેતનપણું, જડતા, નિસંગતા, જીવ ઉડા જતો રહેવો તે
જોમ, પુ. સ્ત્રી. શરીર-મનની ઉત્કેરાયલી હાલત, આવેશી બળ, જુસ્સો, ઉત્તેજનથી આવેલું બળ. ૨ નં બળ, શક્તિ 'તે તો સધળા તે રચ્યા, જખર તાર જોમ' -દલો [રવાળું

જોમી, વિ. જોમવાળું, ખાલી ચઢાવાની અસ-જોયાજોવું, વિ. જોવા લાયક ૨ ખરાબ, હસવા લાયક, ધિ કારયુક્ત

જોર, નં (ફાં) શરીર મધ્યથી જે શક્તિ તે, બળ, પરાક્રમ, કૌવત, સામર્થ્ય ૨ માનસિક બળ, મનશક્તિ, પહોંચ ૨ એકાદુ કાર્ય નિપજે તેવી પદાર્થની શક્તિ, ગુણ, દમ, તેજ "વાયુનું, નાણાનું જોર" ૪ કસ, મજબુતી, ટકાવ ૫ દરિયાનું સારી પેઠે ઉછળવું તે ૬ શરીરને મજબુત કરવા સારું કસરત કરવી તે, (દડ કાઢવા, મગદળિયા ફેરવવા, વગેરે) ૭ ભાર, વજન "જમણી ખાધપર જોર વધારે આવે છે" ૮ ટકી રહેવાની-સહન કરવાની સામે થવાની જે શક્તિ તે, આધાર ૯ ધસારો, દોડ, જોસ્સાનું આગળ વધવું તે ૧૦ પરાક્રમ, સત્વ, ઝસ. ૧૧ જીલમ, જોરજનમાફ, જખરજસ્તી ૧૨ રોગ-જોષા વગેરેનું વધવું તે ૧૩ વગ-વસીલો, સિફારસ, તરફદારી ૧૪ આશ્રય, પુષ્ટિ, ટેકા ૧૫ દબાણ, આગ્રહ.

જોરકસ, વિ. જોષે તાલીમ કસરત કરેલી હોય તે, જોરવાળું, કસરતી, કસાયેલું ૨ જોર કંગુ પડે તેવું

જોરજખરી, સ્ત્રી. જખરજસ્તી, જીલમ ૨ દબાણ જોરજોર, અ. જોરથી ૨ જખરજસ્તીથી, ઉત્સાહથી બળપૂર્વક

જોરવાન, વિ. જોરાવર; જોરવાળું

જોરાવર, વિ. (ફાં) જોનામા ધણું જોર-બળ હોય તે, શક્તિમાન જખર, મજબુત (કામ, માણસ), ૨ પરાક્રમી, પ્રતાપી. ૩ ગુણકારી, સત્વવાળું ૪ જીલમગાર ૫. બળ-જોરવાળું

જોરાવરી, સ્ત્રી. જીલમ, જખરજસ્તી, ધણી સખતાઇ, બળાતકાર આગ્રહ, જોશ

જોરાળું, વિ. જોરાવર, બળવાન, જોરવાળું જોરાળાપણું, નં જોર હોવાનો મદ

જોરી, વિ. મદદવાળું, કુમક હોય તેવું (સેત-રજમા) [પત્નિ

જોર, સ્ત્રી. (હિં) પરણેત ઝેરી, વહુ, ભાઈ, જોરો, પુ. સત્તા, હુકમ, ચલણ. ૨ દબાણ, આગ્રહ, જોર ૩ જીલમ, સખતાઈ "પહાણુ તારી આવ્યો પરપચે, જનાવર સંઘાતે જોરો છે." જોવડાવવું, કિં સં કોઇ બીજો જીવે તેમ કરવું, દેખાડવું, જોવરાવવું, બતાવવું, તપાસરાવવું "ગ્રહ જોવડાવવા"

જોવાજોવું, વિ. નવાઇનું અન્યથા જોવું જોવા જોવું કરવું-જોવાનું મન થાય એવું કરવું, (ખરા-બઅર્થમા) 'ભાડ ભવાયા ચારણ ગાંધવ એ વળિ બોલ્યા એવું, અમે ફજેત ફજેત કરીને, કરીશું જોવા જોવું રે' -દલો ૨ જોવા લાયક (સારા અર્થમા)

જોવું, કિં સં આખથી કોઇ વસ્તુના રૂપ, રંગ, આકાર જોવા, દેખવું, દર્શન કરવું ૨ જોવા લાયક કોઇ પણુ ઈર્ષ્યવડે કોઇ પણુ વિષયનું જ્ઞાન પામવું, જાણવું ૩ દરિઆફ કરવું, વિચારવું. 'તે વિશે જરા જોજો' ૪ તપાસવું, શોધવું, જાણવું 'તે મુકરદમો કોણુ જીવે છે' ૫ ધ્યાન દેવું, લક્ષ આપવું 'ખરા-બર જો' ૬ અદરનું જાણી લેવું "તાર મન મારે જોવું હતું" ૭ અનુભવ લેવો, અજમાય કાઢવી, પ્રયોગ કરીને જાણી લેવું જોધએતો-વિચાર ઉપર વાત, વિચાર કર્યો બાદ જોતા-વિચારતા જોધ લેવું-તપાસવું. નજરે જોવું-ખાત્રી કરવી ૨ પોતાની આખે જોવું, જોધને ચાલવું-વિચારીને પગલું ભરવું, પોતાની શક્તિ જોધ કામ કરવું જોધ લેવું-વિચાર ઉપર રાખવું ૨. માર-મારવાની ધમકી આપવી ઘર જોવું-ગણુ તપાસવું ૨ કુટુંબની પ્રતિષ્ઠાની તપાસ કરવી માથું જોવું-માથામાથી જૂ કાઢવી, માથું ઝાળવું હિસાબ જોવો-ખાત્રી તપાસવું. જોધને ચાલવું-

વિચારીને પગલું ભરવું, ડહાપણથી વર્તવું જોઇને
ડગલાં ભરવા—જોઇને ચાલવું, કામ કરતા પહેલા
ખૂબ વિચાર કરવો

જોશ, પુ. (ફા. સ. ૦ જી. ૫) ઉકળવું તે, ખળ-
ખળવું તે ગરમીથી પ્રવાહીના પરમાણુઓનું ઉચ્ચ
નીચું થવું તે ૨ ઉકળેલી—ગરમ થયેલી હાલત,
ઉભરો, ઉછાળા ‘ ઉકાળાને ત્રણ જોશ આપજો. ’
૩ જોસ્સો, વ્યાકુળતા, ઉશ્કેરણી, જોર, આવેશ
૪ આગળ વધવાનો વેગ, જોર ૫ નીશો, જોસ, મદ
જોષ, પુ. [જ્યોતિષ] ગ્રહ, ગ્રહકળ, મુહૂર્ત,
વજેરે જોવા તે, ભવિષ્ય—સીધું જોવું તે
જોશી—ધી, પુ. [જ્યોતિષ] ભવિષ્યનો જોનારો,
ટીપણું, જનમાધુર્ય ૪૦ જોનારો “ જોશી, ડોશી
ને વટેમાર્ગ એ ત્રણે ફોગટિયા. ” ૨ જ્યોતિષ
જાણનારો, ખગોળ વેત્તા.

જોષિતા, સ્ત્રી. ૦ જોષ જોનાર સ્ત્રી.

જોસ, પુ. (ફા. ૦) જોશ

જોસતાન—જ્ઞાન, ન. ૦ [ફા. ૦] ચોપડી, કામળ,
સ્લેટ વગેરે રાખવાની કાચળી—પાકીટ, દફતરની
થેલી જે નિશાળે જતા છોકરાઓ રાખે છે તે.
જોસ્સો, (પુ. ફા. ૦) ઉશ્કેરાયેલી લાગણી, પ્રસંગ
પરત્વે મનની ઉભરાટી હાલત, મનોવિકાર—ભાવ.
૨ જોમ; જોર.

જોસ્તણુ, ન. ૦ (ફા. ૦) તપાસ, શોધ, તળવીજ
જોસ્તણુ કરવું—જોતવું, જોળવું, શોધવું.

જોહાર, પુ. જુહાર, નમન કરતા વપરાતો મા-
નનો ઉદ્દગાર. [૨ ચર્ચા ઉદાપોહ.

જોહુકમ, પુ. દોર, હુકમનો અમલ ૨ અ. ૦
જેવા હુકમ હોય તેમ, હુકમ પ્રમાણે

જોહુકમી, સ્ત્રી. ૦ કડક અમલ ચલાવવો તે, દોર
તોરવું જોર. [તિ, જોડ, જિંડવાના બાળક
જોથ, સ્ત્રી. ૦ (જોડ) સાથે અવતરેલા જે બે બાળક
જોથિઆ, વિ. ૦ જોડિઆ, સાથે જન્મેલા—અવ-
તરેલાં, જિંડવાના (બાળક)

જા, પુ. (સં. ૦) જ તે જ મળીને થયેલો જોડાશ્વર.

જા, વિ. ૦ જાણનાર, જ્ઞાની. “ જ્ઞાનમય, સર્વમય. ”

જા, પુ. જાણનારો, જ્ઞાની, ડહાપો. ૨. પેદાતી; સુધ.

જામિ, સ્ત્રી. ૦ (સં. ૦) સમજશક્તિ, બુદ્ધિ. ૨ બુદ્ધિથી
પદાર્થ જાણવામાં આવવો તે ૩ તોપણ

જા, અ. ૦ જાણવું દર્શક પ્રલય

જાત, વિ. ૦ (સં. ૦) સમજેલું, જાણેલું, જ્ઞાન, પા-
જાત, સ્ત્રી. ૦ જ્ઞાતિ, જુઓ. [મિલ, ભોમિય
જ્ઞાતિયોવનામુગ્ધા, સ્ત્રી. ૦ (સં. ૦) (કાવ્યશાસ્ત્રમાં)
નવું જોળન આવે છે—આવું છે, એમ જાણવામાં
છે—જાણેલું છે તેવી સ્ત્રી

જાતન્ય, વિ. ૦ (સં. ૦) સમજાવ—જ્ઞાન પામી શકાય
તેવું, જાણવા જોગ, જામજવાલાયક

જાતા, વિ. ૦ (સં. ૦) જાણનાર, સમજનાર વિદુર,
જ્ઞાનશીલ ૨ જેને સારી પેઠે જ્ઞાન હોય તે, બુદ્ધિ-
મા. ૧ ને ડાહ્યું

જ્ઞાતિ, સ્ત્રી. ૦ (સં. ૦) જ્ઞાત ૨ ન્યાત

જ્ઞાન, ન. ૦ (સં. ૦) જાણવું તે, હરકોઇ વાતની
જાણ, માહિતી, સમજણ, બુદ્ધિ. ૨. (જીવાત્મા
પરમાત્મા સંબંધી) સમજણ—જાણ; અહિં જ્ઞાન.
૩ જ્ઞાનશક્તિ, સમજશક્તિ, વિચારશક્તિ, મા-
હિતી, જોળખ, ૪ સમજશક્તિ—બુદ્ધિથી આપણા
મનમાં જે છાપ પડે તે, મનમાં જે મુક્તિ—ચિત્ર
પડે તે ૫ વસ્તુઓનું અનિલવાદી યથાર્થ દર્શન.

જ્ઞાનકળા, સ્ત્રી. ૦ બુદ્ધિશક્તિ, સમજશક્તિનો વિકાસ
જ્ઞાનકાંડ, પુ. (સં. ૦) વેદના ત્રણ કાંડ (કર્મકાંડ,
ઉપાસનાકાંડ અને જીવકાંડ) માનુ એક જ્ઞાનથી
જ મુક્તિ પ્રાપ્તિ છે એમ કહેલું છે.

જ્ઞાનઘન, વિ. ૦ (સં. ૦) જ્ઞાનથી ભરપૂર—ભરેલું.

જ્ઞાનચક્ષુ, વિ. ૦ (સં. ૦) જ્ઞાનથી ઉઘડી છે આખ
જેની તે, જ્ઞાનશક્તિથી આખવાળું

જ્ઞાનચક્ષુ, ન. ૦ જાણશક્તિની આંખ, શરીર ઉપ-
રની નહિ પણ વિચારથી આખ.

જ્ઞાનતત્ત્વ પુ. ૦ મગજથી અમલી નાની નાની રંગો.

જ્ઞાનદીપ, પુ. (સં. ૦) જ્ઞાનનો દીવો.

જ્ઞાનદૃષ્ટિ, (સં. ૦) જાણી દૃષ્ટિ; સાર

જ્ઞાનપરંપરા, સ્ત્રી. ૦ (સં. ૦) ઉત્તરોત્તર જ્ઞાનની
માળા, તર્ક—વિચાર કરતા કરતા જે જ્ઞાન થાયતે.
જ્ઞાનપ્રસારક, વિ. ૦ (સં. ૦) જ્ઞાનનો પ્રસાર—ફે-
લાવો કરનાર.

જ્ઞાનમય, વિં (સં ૦) જ્ઞાનવાળું, જ્ઞાનયુક્ત
જ્ઞાનમાર્ગ, પું (સં ૦) જ્ઞાનથીજ ઇશ્વરપ્રાપ્તિ
મોક્ષ મેળવવાનો રસ્તો તે તત્ત્વચિંતનનો રસ્તો
જ્ઞાનમાલો-ળા, સ્ત્રીં અનેક વિષયોના અનેક
જે જ્ઞાન તે ૨ અનેક જ્ઞાન જે પુત્રકમા માળા-
રૂપે ગોઠવી બનાવ્યા હોય તે [એક નિષ્ઠા
જ્ઞાનયોગ, પું અભિપ્રાય માટે જ્ઞાનના અર્થની
જ્ઞાનલક્ષણ, સ્ત્રીં પ્રત્યક્ષ સાધન સન્નિર્વર્ણનો
એક ભેદ [ચિહ્ન જિજ્ઞાસા, જ્ઞાનવાની વૃત્તિ
જ્ઞાનલક્ષણ, નં જ્ઞાન મેળવવાની ઇચ્છા સૂચક
જ્ઞાનરજ્જુ, સ્ત્રીં જ્ઞાનતત્ત્વ
જ્ઞાનવદસી, સ્ત્રીં (સં ૦) જે વેદો ખાધાથી જ્ઞાન
શક્તિ વધે તે ૨ ભાગ
જ્ઞાનવાન, વિં (સં ૦) જેને જ્ઞાન-હાપણ હોય
તે, જ્ઞાની. ૨ હાપુ સમજી.
જ્ઞાનવિજ્ઞાન, નં (સં ૦) ઇશ્વર સંબંધી અને
પરતત્ત્વ સંબંધી જે જ્ઞાન તે, ઇહલોકિકને ૫૨
લોકિક જ્ઞાન. ૨. પદાર્થોના ધર્મ મળ્યાથી જે
સામાન્ય અને વિશેષ જ્ઞાન તે [જી, બેવડું
જ્ઞાનહીન, વિં જ્ઞાનરહિત, અજ્ઞાન, અજ્ઞાનસમ
જ્ઞાની, વિં ખરે ખોટું સમજવાની શક્તિ ધરા
વનાર, જ્ઞાનવાન, ખરે ખોટું સમજી વિવેક-હા-
પણથી આચરણ કરનાર, વિચેકી, હાપણીય
જ્ઞાનકાર મોક્ષ વિષય જ્ઞાનનાર તથા અનુભવ
કરનાર, સુમુક્ત
જ્ઞાનેન્દ્રિય, નં (સં ૦) જે ઇન્દ્રિયોવડે બહા
રના પદાર્થોનું જ્ઞાન થાય છે તે ત્વગિન્દ્રિય [ચામડી]
ચક્ષુર્ગિન્દ્રિય (આંખ), શ્રોત્રેન્દ્રિય (કાન), રસનેન્દ્રિય
(જીભ), અને ઘ્રાણેન્દ્રિય (નાક), બીજી પાંચ ઇન્-
દ્રિયા છે તે ડમેન્દ્રિય કહેવાય છે, (હાથ, પગ,
મો ગાડ અને ઉપરથ) ૨ મગજ
જ્ઞાનોપાસના, સ્ત્રીં ત્રણ પ્રકારની ઉપાસના.
માનીએક (કર્મોપાસના, આત્મોપાસના અને જ્ઞાનો
પાસના) વેદશાસ્ત્રના અભ્યાસથી જે જ્ઞાન-હા-
પણ મેળવવું તે [ચુર, શિક્ષક, ૨ સમજાવવું
જ્ઞાપક, વિં (સં ૦) જાણી શકાય તેવું, બોધક,
જ્ઞાપક, નં અનુશાસન, વિધાન

જ્ઞાપન, નં (સં ૦) જાણ કરવું તે, જ્ઞાન આપવું
તે, શિક્ષા
જ્ઞેય, વિં (સં ૦) જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરવા જેવું, જાણવા
જોગ, જાણી શકાય તેવું, જે પદાર્થ તે જાણવો તે
જ્ઞેય, જાણનાર તે જ્ઞાતા ને જાણવું તે જ્ઞાન-
એ ત્રણને ત્રિપુટિ કહે છે
જ્યાત્યા, અં દરેક જગ્યાએ, જહિ નહિ. ૨ પરા
કાષ્ટાએ, મુશ્કેલીમાંથી, જેમતેમ
જ્યાદે, અં જાદે, જોઇએ તેથી વધારે ખૂબ
જ્યારે, અં જે વખતે, જે કાળે [દહાડે
જ્યારે જ્યારે, અં વાર વાર, દરેક વખતે, આખો
જ્યા, સ્ત્રીં (સં ૦) ધનુષ્યની પણી-દોરી, મોર્ચી
૨ (ગણિતમાં) ગોળના કોસને જોડનારી લીટી
જ્યેષ્ઠ, પું વિક્રમવર્ષનો ૮ મો મહિનો, જે
૨ વડિલ ભાતા વિં મોટું વડું, પહેલું
જ્યેષ્ઠા, સ્ત્રીં (સં ૦) સત્તાવીસમાનું અરાધનું નક્ષત્ર.
જ્યોતિ, સ્ત્રીં (સં ૦) જોત, પ્રકાશ, જ્વાળા,
તેજ ૨ અગ્નિની શાખા ૩ ઝગઝગાટ, તેજ;
તેજોમય તીવ્ર સ્વરૂપ સૂર્ય, ચંદ્ર, નક્ષત્ર ઇં
જ્યોતિર્લિંગ, નં (સં ૦) શકર તરીકે પૂજાતું
લિંગ ચિહ્ન સ્વરૂપ તે હિંદુના ખાર જ્યોતિ-
ર્લિંગ છે
જ્યોતિર્વિદ, પું (સં ૦) જ્યોતિષનો માતા.
જ્યોતિર્ચક્ર, નં (સં ૦) ખગોળ, ગ્રહમંડળ.
૨ રાશિચક્ર, જન્મકુંડળી.
જ્યોતિષ, નં (સં ૦) આકાશમાના ગ્રહાદિકા
મળ્યાથી (તેઓના મહત્વ, ગતિ, અંતર, તેથી
થતા ચમત્કારિક ફેરફારો વગેરેનું) જે વિદ્યા-
શાસ્ત્ર તે ૨ આકાશના તેજોમય પદાર્થોનું વર્ણન.
૩ એ ગ્રહાદિકાની ગતિ ઉપરથી પ્રાણીઓની
મિત્રિ ઉપર થતી અસર સંબંધી-ગ્રહોના શુ-
ભાશુભ ફળ સંબંધી જે વિદ્યા તે જ્યોતિષના
ત્રણ ભાગ છે ગણિત, ફળ અને મુહૂર્ત.
જ્યોતિષી, પું જ્યોતિષ વિદ્યા જાણનારો, જોશી
જ્યોતિષ્યમતી, વિં ચાંદનીવાળી, જ્યોતિવાળી
૨ નં અજવાળી રાત ૩ એક ઔષધિ.
જ્યોતિષ્માન, વિં (સં ૦) પ્રકાશ આપવું, જ્ઞ-
નિતમય, ઝગઝગાટું.

જ્યોત્સના, સ્ત્રી (સં) ચાદરણું, ચાદની ૨
ચાદની રાત
જવર, પુ (સં) તાવ, તાપ
જવરદન, વિં જવગનાશક, તાવને નાશ કરના
૨ સ્ત્રી ગણો [ચિહ્ન
જવરાશ, પુ (સં) તાવની ઝળકી, તાવના
જવરાકુશ, પુ (સં) તાવ ઉપર આપવાનું
ઓસડ. [ચિત્રો (વનસ્પતિ) ૪ કાડીખાગ
જવલન, નં (સં) બળવું તે ૨ અગ્નિ ૩
જવલિત, વિં (સં) બળવું, સળગવું, સળગેલું.
૨ પ્રકાશિત [ભય તેવું, સળગી ઉઠે તેવું
જવાલાઆહી, વિં (સં) જલદીથી સળગી
જવાળા, સ્ત્રી (સં) બળવું, બડકો, ઝાળ,
ધગધગતો અગ્નિ, તાપ ૨ અતિક્રોધ
જવાળામુખી, વિં (સં) જવાલામુખી જેની અ-
દરથી અગ્નિ બહાર નીકળતો હોય તેવું, જેના
શિખરમાંથી ધુમાડો, બળતા, બળેલા પદાર્થ
નીકળતા હોય તે જવાળામુખી પર્વત —
બળતો પહાડ

જ.

ઝ, પુ (સં) વીસમો મૃણાક્ષર, નવમો તાળુ-
રથાની મહાપ્રાણ અક્ષર. જ ને હ મિશ્ર ઉચ્ચાર
ઝઘડ, સ્ત્રી ઝડ, ઝટાવાળા ઝડવાની સુકી
ઝાળખીઓ ૨ અંબેગ સ્વચ્છ શબ્દ, 'ઝઘડ લેતું
ફાડી નાખ'
ઝઘડકો, પુ ફાટ, ચીરો
ઝઘડવું, કિં સં ફાડવું, ચીરવું
ઝઘડવું, નં નાતું કાટાળું ઝાડ, ઝાખર
ઝકાર, પુ (સં) ઝ અક્ષર અને તેવો ઉચ્ચાર
ઝકઝક, નં લખાણ, તેજ, પ્રકાશ [મારવું
ઝકઝકવું, વિં ઝગઝગવું, ચળકવું, પ્રકાશવું, તેજ
ઝકોર, સ્ત્રી ફરફરવું-ઉડી રહેવું તે, લહેર, ઝ-
પાટો "રમણીય કુસુબલ પતાકાઓ પવન
વેગથી ઝકોરો ચારી રહી છે" ૨ ખટારો ૩
માફી, સમર્પિ. [વાવું તે
ઝકોળ, સ્ત્રી ઝકોર; ફરફરાટ. ૨ પવનનું
૪૯

ઝકઝકોળ, સ્ત્રી તરબોળ, લદબદ, ભગપુર, મચચલ
ઝખ, નં (સં ઝખ) મચ્છ, માછલું
ઝગઝગ, અં (સં ઝગઝગાટ) ઉપરાઉપરી
કિરણ નાખતું હોય તેમ, પ્રકાશ આપતું, ઝગ-
ઝગાટ (ચકચકમા નરમાસ તથા સફેતાઈ અને
ઝગમગમા તીવ્રતા તથા પિળાશ હોય છે)
ઝગઝગવું, વિં ઝગમગ કરવું, ચળકવું, ઉત્તવળ,
તગતગવું, પ્રકાશન, તેજસ્વી
ઝગઝગવું, કિં અં ઝગમગ થવું, પ્રકાશવું,
ચળકવું, આજી નાખે તેમ થવું
ઝગઝગાટ, પુ ઝગમગ થતો પ્રકાશ ચળકાટ,
તેજ, પ્રકાશ, ભલક, સ્ફુરણ
ઝગખગ, અં ઝગઝગ. [રહેવું.
ઝગમગવું, કિં અં ઝગઝગવું, લખાણ થઈ
ઝગવું, કિં અં તેજ મારવું, પ્રકાશવું ૨
દીવું શોભવું
ઝગર, વિં ઉજડ, નિર્જન [૨ પચાતી, કલહ.
ઝગરણું, નં ઝઘડો, જેરમા ટટો ચાલવો તે
ઝઘર, વિં કચ્ચર કચરાઈ પિલાઈ ગયેલું. ૨
૨ અં ચપટ, જડ થઈ ગયેલું તેવું
ઝઘડવું, કિં અં લડવું, ટટો કરવો, ખોલચાલ
કરવી, લડાલડી-મારામારી કરવી 'વઢો ઝઘડો કે
સાજ પડો, પણ દાણ ખેરસતું લેશું' - ત્રેમા
ઝઘડાખેર, વિં ટટાખેર, લડવાડિયો, લલકારી.
ઝઘડો, પુંકળિયો, ટટો, વઢવાડ, લડાઈ, રોળ,
બખેડો [ખૂબ પ્રગાથ પડે તેવું બાળવું તે
ઝઘારે જવું, કિં અં ઝગઝગ થઈ રહેવું
ઝકાર, પુ ઝણઝણ થવું તે, ધાતુમાંથી નીકળતો
ઝીણો રવ તે, રણગર, ગુંગરવ, ગણગણાટ
ઝખના, સ્ત્રી જોયેલા કે સાંભળેલાનો સ્વપ્નામા
જે ભાસ થવો તે. ૨ રટન, વલોપાત, રમરણ
થયા કરવું તે ધ્યાન, મનન, વિતર્ક ૩ ફિકર
ચિંતા, કાળજી, ધખારો
ઝખવાણું, વિં ખશિયાણું, શરમિદુ ભોલું
ઝખવાણું, કિં અં ઝખવાણું પડવું, શરમથી
મેં ઉતરી જવું, શરમાઈ જવું, ભોંકા પડવું.
ઝખવું, કિં સં ઝખના કરવી, રટવું, ચારે

વારે યાદ કરી કરવું ર જોવાનેતલપવુચિતા કરવી
 અખાલુ, વિં જાખુ, શરમિદુ, ખસિયાલુ
 અંગ, પું (જગ.) યુદ્ધ, લડાઈ ર ધોધાટવાળુ
 અઘ-લા, સ્ત્રીં જાઘ, જુઓ [તોફાન
 અજઓ, પું અ અક્ષર [૩ ધુળરો, રોમાચ
 અઝણાટ, પું અણુઅણાટ ૨ ઝીણી બળતરા
 અઝણી, સ્ત્રીં હાથ, પગ ઘણી વાર દબાણમા
 હોવાથી અથવા નળનાધથી તે ભાગમા લોહીનું
 ફરવું બરોબર ન થવાથી જે ક પારી-કમકમી
 જેવું થાયછે તે ૨ જોમ, અજ, ગુસ્સો
 અઝમવુ માવુ, કિં અં ઠાઈપણુ આધાર ઉપર
 ટેકી બહાર લટક્યા કરવું, ટમટમી રહેવું ૨
 (લાક્ષણિક) તલખ્યા કરવું, મતલબને સાર એકને
 એક ઠેકાણે ભમ્યા કરવું ૩ જોર મારવું, શેઠ
 બતાવવી “ પુણ ઉપર અઝમતા પૈસાના પૂજરી
 x x x કરી શકતા નથી ” ૪ અઘડવું, લડવું
 અજણી, સ્ત્રીં અઝણી
 અજેટો-એટો, પું (સં અઝા-તોફાની પવન)
 એક જાતનો છોડવો, અપામાર્ગ, અધેડો એ
 યદ્યકર્મમા કામ આવે છે, એનો ખાર, ધોવાના
 કામમા આવે છે ૨ ઠપકો ૩ ધમકી
 અજેડવું-એડવું, કિં અં તરછોડવું હલાવવું
 ૨ તરછોડી નાખવું, ધિકારવું, ધમકાવી નાખવું
 ૩ ઠપકો આપવો
 અઝણાટ, કિં અણુઅણાટ, તગ તાર તરછોડવાથી
 નીકળતો અવાજ ૨ અણુગમાનો બડબડ
 અઝા, સ્ત્રીં ધ્વનિ, સુસવાટથી થતો અવાજ ૨
 ફરફર
 અઝાવાત, પું વટોળિયો, તોફાની પવન, પવન
 સાથે વરસાદનું ઝાપડું પડવું તે ૨ ધૂળના વર-
 સાદ સાથે થવું વાયુનું તોફાન
 અઝાઝલણુ, પું ઝદો
 અઝિયો, વિં મોઢું, ખૂબ ઉડું ને પહોળું એવું
 ૨. પું મોટો ભયગર કુવો
 અઝો, પું ધ્વનીવાળો લાખો લાકડાનો સોટો-દડ,
 ધ્વજદડ, મોટો વાવટો ૨ લટ
 અઝ, અં (સં અઝિતિ) જલદીથી, ઉતાવળે,

તાકીદે, વહેલું. ૨. તરત, હમણાનું હમણા અટ-
 કરીને—અટ લઇને, તરતજ તાબડતોબ અટ
 લઇને—અટ કરીને, અટદઇને—તરતજ, તાબડતોબ
 અટક, સ્ત્રીં અડપથી પાડી નાખવું—ફેરવી પાડવું
 તે ૨ કુરતીનો એક દાવ ૩ ઝાપટ, ઝાટક; આંચકો
 અટકવું, કિં સં અડપથી ઉરાડી—નાખી દેવું,
 ઝાટકવું, ઉઠાવી ફેંકી દેવું, ઝાપટ મારવી, ઉઠાડવું
 અટકામણુ, નં ઝાટકણુ, ૨ ઝાટકવાની જે ક્રિયા તે
 અટકો, પું તલવાગ વજેરે હથિયારને ઉગામી
 જોરમા મારવું તે, ચીરો, જખમ ૨ આચકો,
 ધક્કો, હડસેલો ૩ દિલને એકાએક લાગેલું જે
 મોટું દુઃખ તે ૪ અડચણુ હરકત પ ચીરો,
 કાપ (લુગડાને) ૬ ચાટકો, દુભણુ, રીસ ચઢવી તે
 અટઅટ-પટ, અં ધણીઉતાવળથી, તાકીદે, અટપટ
 અટવું, કિં સં ઝુટી લેવું, ખુચી લેવું, છીન-
 વી લેવું

અટાપટી, સ્ત્રીં કળયો, બોલચાલ, મારામાગી
 અડ, સ્ત્રીં (હિં) (કવિતામા એક શબ્દાલ કાર)
 સ્વર-અક્ષર તેના તેજ આવ્યા કરે તેવી રચના,
 અડઅમક ૨ એક જાતનો તાલ ૩ લેહ, લગન,
 એક ધ્યાન, તાલ

અડકામણુ, નં ઝાડકણુ, ઝાડકવાની મજૂરી
 અડકામણી, સ્ત્રીં ઝાડકવાની મજૂરી
 અટકાવવું, કિં સં ઝાડકીને ચોકખું કરાવવું,
 અટકાવવું ૨ ઠપકો દેવરાવવો

અડકો, પું કપડું ફાટી પડેલો, ચીરો અરડકો
 અડઅમક, સ્ત્રીં (કવિતામા) એક શબ્દાલ કાર
 અડતી, સ્ત્રીં ખારીક તપાસ ૨ ટાચ માલ
 મિલકતનું જમ થવું તે, જખતી ૩ પોલીસની
 તપાસ અડતી લેવી-ઝાડો જોવો-તપાસવો
 ૨ ધમકાવવું, ઠપકો દઈ શરમિદું કરવું ૩
 સોપેલું કામ સખતાઈથી જોવું, અડતી લઈ
 નાખવી-ધૂળ કાઢી નાખવી

અડપ, સ્ત્રીં ઉતાવળ, જલદી, તાકીદ ૨ દોડ,
 ઉતાવળી ચાલ, ૩ ચાલાકી, છટા, ઘાટી ૪
 ઉતાવળ અને જોરથી ઝુટવી લેવું તે અપટ,
 પ. અડફટ, સપાટો.

ઝડપપંખો, પુ. મોટો ઉચે શટકાવેલો, ઝડપે ચાલનારો પંખો ઝડપલું નં. ઝોટ, ચોટ
ઝડપલું, કિં. સં. એકદમ ઝડપથી પકડી-ઝીલી લેવું. ૨ ઝડપથી ઉડાવી લેવું ૩ ઝપટ મારીને છીનવી લેવું ૪ લાગવું, ભડકો લઈ ઉઠવું, ૫ ૫ અદર ઉઠાવી લઈ ગળી જવું

ઝડપાઝડપી, સ્ત્રી. ધણાજણે એકજ વખતે ઝડપ મારવી તે એકી વખતે લેવાની ઉત્ક્રાં, થોડા ધણા માણસોમા થતી લઘર્ષ-માસમારી

ઝડવઝડ, અ. સહેજસાજ અજવાળું હોય તેમ.

‘ઝડવઝડ હઠાડો જણાતા તે ચાલ્યા’-દલ.

ઝડિયું, નં. ઝપટ (વરસાદનું) ૨. ઝુડિયું, વગર હોલેલી ખાચાવાળી લાકડી, સોટો

ઝડકો પુ. એકદમ જોસમા ચાલેલી તકરાર ૨ વાણીનો માર મારવો તે, સપાટો, ચાટકો ૩ જોરજોર કંઈ કરવું તે ૪ રપેટી

ઝડી, સ્ત્રી. વચમાં વચમા રહી ન જાય તેવો વરસાદ, ઉપરાઉપરી ઝપટા આવ્યા કરે તે, રમઝટ. આતુર. “ચિત્ત અચિત્ત હરે ઝંઝૂમી ઝંઝૂમી ઝડીના ઝળકારા”

ઝણકાર-રો, પુ. રણકો, રણકાર

ઝણઝણ, અ. એવો થતો અવાજ તે ૨ ઘસા-ગથી અથવા ગરમાગરમી તીખું નમતમુ ખા ધથી જે અસર થાય તે જળનરા, ચરચરાટ, ૨ ખળખળ, ત્વરાથી, ધણું જોસમા [તમાટી

ઝણઝણી, સ્ત્રી. ઝઝણી, ખાલી. ૨ રીસ, તમ

ઝણઝણાટ, પુ. મોટો ઝણકાર ૨ ઝમઝમાટ બળતરા ૩ ધમધમાટ, ખૂબ અસર થવી તે

ઝણઝણવું, કિં. અ. ઝઝણી આવે તે વખતે જે અસર થાય છે તે, તમતમવું ૨ ઝણઝણ એવો થતો અવાજ.

ઝણઝણ, અ. તારના ચરકારથી થતો અવાજ

ઝડિયોકુવો, પુ. મોટો અને ઉંડો કુવો

ઝડો, પુ. ઝુડો. [ઉચ્ચ જુસ્સો.

ઝડુમ, નં. સ્ત્રી. જડુન, ગોડો જુસ્સો, કોધનો

ઝડુની, વિ. ઝડુનવાળું, ઉચ્ચ કોધને લીધે જુસ્સાથી ઝડું થયેલું હોય તેવું

ઝંદ, એ નામની ભાષા જેમા પારસીઓનાં ધર્મ-પુસ્તકો લખાયલા છે તે

ઝપ-ખ, અ. એકાએક, ઝટ લખને, તરતજ.

ઝપઝપ-ઝટઝટ, ચપચપ, ટપોટપ.

ઝપટ, સ્ત્રી. ઉતાવળ, જલદી ૨ ચાલાકી ૩.

દોડ, વેગ ૪ જુતમેત ઈ.ની ઝાપટ. ૫. અડ-ફડ, અટવાળી, આચકો હડસેલો ઝટપટમાં

આવવું-અડફટ-આટીમા આવવું

ઝપટપંખો, પુ. લાખી દાડીવાળો મોટો પંખો.

ઝપટાવવું, કિં. અ. ઝપટમા આવવું, પકડાવું,

ઝળખમા-અડફટમાં-આટીમા આવવું ૨ ધૂળ

નીકળવી, ઠપકામા આવવું, ઠોક-મહેણા સાભ-

ળવા ૩ મરજી ઉપરાત નાણા આપવા પડે

તેવી હાલતમા આવવું, સકંચામા આવવું, ભિ-

ડાવું તગ થવું ૪ માદગીમા સપડવું

ઝપાઝપી, સ્ત્રી. કાપાકાપી, કતલર નાની લડાઈ.

ઝપાટવું, કિં. સં. ઉતાવળથી ધણું ખાવું, સારી

પેટે ખાઈ જવું ૨ ચાપીને ખાવું, ગળચવું ૩

ઠોકવું, માર મારવો ૩ મહેણા ટોણા મારવા,

વાણી પ્રહાર કરવો

ઝપાટો, પુ. ઝપટની સાથે આવી લાગતું જે

જોર તે, સપાટો, જોરજો આવાત. ૨ જોરમા

માર પડવો તે ૩ થપડાક, તમાચો. ૪ અડ-

ફાટ, આચકો ૬ કાર્ય કરવાની હોશિયારી,

આવડત ૫ વચમા અચક્યા સિવાય કાર્ય પુરૂ

કરી નાખવું તે, તડકો એકઝપાટે-વચમા બધ

રાખ્યા વગર, એકદમ, એક તડકે, ઝડપથી

ઝપેટો, પુ. ઝપાટો, સપાટો, તડકો [લિવાય તેમ

ઝપાઝપ, અ. ટપટપ, ઝડપથી-ઝટઝટ લઈ

ઝખ, અ. ઝોચિતું, એકદમ, સાહસિક થઇને.

ઝખકવું, કિં. અ. ચોકવું, એકદમ જાગી ઉ-

ઠવું ૨ ઝમકવું

ઝમકારો, પુ. રહી રહીને ઝોચિતો ચળકાટ

દેખાવો તે, ચમકારો, ભડકી ઉઠવું તે

ઝમકોળવું, કિં. સં. ઝમોળવું

ઝમકોળાં, નં. પાણીમા જુગડવું ને પાણુ કાઢવું

ઝખકવું, કિં. પ્રકાશવું જણાવું, રહી રહીને ચ-

મકવું, ચળકવું, તે “ જેમ ઝમકે વીજ અશાડી,
ચળક ચળક તલવાર કરે—પાણીપત.
અમેકરવું, કિં મારી નાખવું, કતલ કરવું “ પણ
રાજ્યમા ગુલામગીરી ભોગવતા માણસો નિ પ્ર
ચોળને ઝમે થતા—હિંં છિંં
અધુકો, પું અધકારો, રહી રહીને જે અજવાળુ
થાય તે ‘ રાત્રે વિજળીના ઝબકા થઈ રહ્યા હતા ”
અધોઝમ, અં ઉપરાઉપરી, તરતજ, અધોઝપ
અધોળવું, કિં સં પાણીમા બોળ્યા કરવું
ડુબાડ્યા કરવું [બોળવી તે, ડુબકી
અધોળિયું, નં કોઈ વસ્તુને પ્રવાહી પદાર્થમા
અલલું, નં નાનાં બાળકનું પહેરણું
અલ્લો, પું જલ્લો
અમક, સ્ત્રીં (યમક) એક જાતનો શબ્દાલકાર
તેના તેજ શબ્દ એક અથવા જુદાજુદા અર્થમા
વપરાયા હોય તે, શબ્દાવૃત્તિ લાટાનુપ્રાસ.
અમકવું, કિં અં વાગવું, ખડખડવું ર ચરચ-
ગવું ઝીણું ઝીણું બળવું
અમકાર-રો, પું અમઝમ થતો અવાજ, ઠણકો, રણકો
અમઝમ, અં ધાતુ વગેરેનો થતો અવાજ ર
તીષ્ણ તમતમ આવાથી મોમા ગરમીની જે
અસર થાય છે તે ઝ માર પડવાથી શરીરની ચા-
પર થતી અસર, ઝીણી વેદના
અમઝમવું, કિં અં અમઝમ થવું, ધાતુમાથી
ધીમે ને ઝીણો અવાજ નીકળવો તે. ર તમત-
મવું, ચણચણવું ઝ અરવું, ઝીણો ઝીણો વર-
સાદ પડવો, ટપકવું [અમઝક
અમઝમાક, અં એવો થતો અવાજ ર
અમઝમાટ, અં તીખી કે ઉની વસ્તુથી જીભ
ઉપર થતી અસર ર અમઝમ અવાજનું ગણ-
ગણી રહેવું તે
અમઝમ, નં અમઝમ જામઝળ ર બિલેરી
ઝાચના લોલકાવાળો ઝાચની હાડીઓનો દીવો,
અદ્ધર લટકાય એની દીવાઓની ઝાચની બનાવટ
અમવું, કિં અં ટપકવું અરવું, ટિપેટિપે પા
ણીનું ફૂટી નીકળવું અમીજવું—ટપકી જવું,
‘પીરે’ પીરે નીતરી જવું ર બાઝવું, અમી જવું

અમાઝમી, સ્ત્રીં સામસામા વાણીપ્રહાર ચાલવા
અથવા હાથ ઉછળવા તે ર દ્વંદ્વયુક્ત
અમોર, પું કહેર, કમકમી ઉપજે તેવું મરણ,
અમિમા પડી જીવતા બળી મરવું તે
અમ્પ, સ્ત્રીં નિરાત, કામમાથી પરવારી નિરાતે
બેસવું તે નિવૃત્તિ, આરામ
અપ-ક, પું (ગાયનમા એક તાલ.)
અપલાવું, કિં અં એદમ યાહોમ કરીને
ફૂદી પડવું, સાહસ કરવું, ઝોકાવું, ધસી પડવું
ર દઝાવું, ઝડપાવું [આરામ લેવો, શાન્ત થવું.
અપવું, કિં અં અં પવું, શાત થઈ બેસવું, કરીને બેસવું,
અપાપાત, પું અપલાવું તે, ફૂદકો, જૂસકો [દિયો.
અરખ, નં શિયાળ જેવું એક જાતનું પશુ, ઘેરખો-
અમર, પું મોટી આફત, ભય કર ફૂંપ “ ફર
થયો અમર થયો ઈં ” ર. એકજાતિયતા ઉપર
ધણા જણે જીવતા બળી મરવું તે
અમરપૂછો, પું બાઉ, બાહુક, હાઉ. (કચ્છ)
અરડ, સ્ત્રીં કાટાવાળા અરડાનો જુકો, સુકી ડાળ
ખીઓના નાના કડકા [ચીરો તે, ફાટ, ચીરો
અરડકો, પું ઉતરડો, લુગડામા પડેલો ઉભો
અરડીનાખવું, કિં સં નખથી વલુરવું, ધસડવું,
ઉઝેડવું. ર ફાડી નાખવું, કડકે કડકા કરવા.
અરડે, નં અખર, કાટાવાળા છોડ ઝાડની લીલી-
સુકી ડાળી, વાકીચુકી અખરા જેવી ડાળી
અરણ, નં અરવું તે, ટપકવું તે. ર અરેલું તે
ઝ જમીન પહાડની તડોમાથી થોડું થોડું નીકળી
વહેતું પાણી, અરો, વહેળો, નિર્ઝર ધ. જીર્ણ થઈ
જવું તે, નાથ પામવું તે ‘ મરણઅરણ ’
અરણ, ચિં જીર્ણ, પ્રાચીન ર ધરકુ જીર્ણ.
અરણ, નં બળવું તે, દહન “ મામી રૂદન શાને કરોછો,
મરણા અરણા સસાર રે ” ર અરણ, અરો.
અરદોરા, પું કસબનું ભરતકામ કરનાર જરદોશ.
અરપવું, કિં અં ધીમે ધીમે અરવું-અરીને
એકડું થવું ર ગળવું “ કાચો કુભ જળે ભર્યો,
અરપતા કેટલી વાર રે ?—જીવરામ. ઝ પચવું,
હજમ થવું ધ ખીલવું, ઉઘડવું, ફૂલવું
અરમર, નં એક જાતનું ઝીણું લુગડું ર ઝીણું

છાટે પડતો વરસાદ ૩ પગના સાકળા ૪ એક જાતનું સ્ત્રીઓની કોટનું ધરેણું. [હોય તેમ અરમરઅરમર, અમં ઝીણે છાટે વરસાદ આવતો અરમરિયુ, નં એક જાતનું બારીક-પાતળું રે-શમી કપડું, ગાજ ૨ આછું પાતળું હળવું વસ્ત્ર. ૩ વિં આછું, ધીર, થોડુંથોડું. ૪ આછા વણાટનું, મુલાયમ, પાતળું, વાવલું અગ ઢિપર માત્ર એકજ વસ્ત્ર, તે પછી અરમરિયુ હોવાથી અગ સગ લપટાઈ ગયેલું હતું]

અરબું, કિં અમં (સં જૂ) કાષ્ટ પ્રવાહીનું ધીમે ધીમે બહાર નીકળવું, સવતું, દ્રવતું ગળવું ૨ પિગળીને બહાર નીકળવું ૩ ધસાઈ જવું, નબળું થવું. ૪ પચવું, જરવું

અરીજવું, કિં અમં અરવું, નીતરવું, દ્રવી જવું. ૨ કપડું ધસાવાથી તારદોરા આધાપાછા થઈ જવા, ફસડી જવું ૩ સવા જવું [છબું, કહેરો. અરખો, પુંબારી આગળનો ગોખ, ડાખલી, અટારી, અરેળી, સ્ત્રી વંકણકણી, તાલની ધુળરી, તાલની ધીકડી અરે, પું જમીન-પહાડમાંથી ઝરીને બહાર નીકળવું પાણી (કેટલેક ઠેકાણે હિના પાણીના અર હોયછે એ પાણીને બાધી લેવામાં આવે છે ત્યારે તેને કુડ કહે છે) ૨ નદીનું મૂળ, જે ઠેકાણેથી નદી વહેતી હોય તે ૩ અપૂટ બહાર, કુપો. ૪ એક જાતનો શવડો

અલ, પું વનો અક જાતનો ઉડતો શવડો
અલક, સ્ત્રીં ચળકાટ, પ્રકાશ, તેજ, અલે, શોભા
અલકાવું, કિં અમં અલકાવું ૨ પ્રકાશવું, દીપવું
અલાવવું, કિં સં કાઈ અલે-ધરે તેમ કરવું, પકડાવવું [ખડેપગે, આધીન

અલુ, વિં અલ્યુ, તૈયાર ને તૈયાર રહેવું તે, અલે-લેહુ, સ્ત્રીં (હિં) ચળકાટ, તેજ, ઓપ, પ્રકાશ, શોભા, (સં અં) ખુબસુરતી, સુદરતા.

અરેદાર, વિં ચળકાટ આપવું, ઓપવું, તેજસ્વી.

અરેમલે, વિં શોભા, તેજ, ઉત્તમતા

અરો, પું ભોગ, વિટબણા (કમ્બ)

અરેલક, નં (સં) કાસીભોડા; કરતાલ

અરેરી, સ્ત્રીં (સં) ઝાઝો, મજરા

અરેલાવું, કિં અમં થોડું બળવું દાઝવું, ઝાળથી બળવું
અવેર, નં જવાહીર, રતનાદિક ૨ સત્ત્વ, હીર, જાત હોશિયારી, પાણી

અવેરખાનું, નં અવેરાત રાખવાનો ઓરડો, બહાર ૨ ઘણું એક અવેરાત તે

અવેરાત, નં હીરા, માણેક, વખેરે, જડાવ દાગીના ૨ બળ સત્ત્વ.

અવેરી, પું અવેરનો વેપારી. ૨ અવેરાતનો ચરીલક, હીરાપારખુ, પરીલક.

અષ, નં (સં) માછલું, મત્સ્ય.

અળક, સ્ત્રીં ઓપ, પ્રકાશ, તેજ ૨ પ્રભા, ચળક.

અળકવું, કિં અમં પ્રકાશ આપવો, તેજ મારવું, ચળકવું, ઓપવું, શોભવું. ૨ દીપવું. ૩. અળ-જળવું, અળકવું

અળકાટ, પું ચળકાટ, તેજનો ભણકો

અળકારો, પું તેજનો ભણકો, ચળકાટ, ભણક, આભા.

અળકી, સ્ત્રીં અરમીનું થોડું થોડું બહાર દેખાવું તે, બરાબળ “ તાવની અળકી. ” ૨ કોઈપણ વસ્તુનું થોડું થોડું જણાવું-માલમ પડવું તે. ૩ અળક, ભણક, તેજસ્વિતા

અળકો, પું ઓપ, ચળક, ચકચકિતપણું.

અળકળી, અમં તેજદાર, ચકચકિત; ભડકે બળવું, અળકળાટ

અળકળાટ, પું મોટો પ્રકાશ-હિન્નસ પડવો તે, અગ્રગાટ ચળકાટ જવાળાનો ભણકો. ૨ વિં ખૂબ પ્રકાશ આપવું, તેજદાર, અળકળાટ

અળકળિયાં, નં આખમા પાણી ભરાઈ આ વવા તે, આજા આસુ, જે પાણી-આસુથી ડાળો ધણો ચળકાટ મારે તે

અળકળિયું-ળી, નં સુરજ ઉગતા પહેલાં અને આશમતા પછીનું ઝાણુ અજવાળું તે, આધ-ળી ધુધળું, ભગલાખળું

અળવું, કિં (એ સખ્દ બહુ વપરાતો નથી પણ બળવુંની સાથે બોલાય છે) જળવું બળવું, બળથો અળ્યો-હિરેરાયેલી પ્રકૃતિમાં

અળહળવું, કિં અમં તેજ મારવું; પ્રકાશ આપવો. અળાંઅળાં, નં અજવાળા અજવાળાં; તેજતેજ-

નો ભડાર [છે તે જાળજી રાય
અધ્યામન, નં. અળવાની મળુરી ર જેથી અળે
અળેળો, પુ. દાઝવાથી જે ફેલો યદ્ય આવવો
તે ર ઉચ્ચ ઓષધથી ચામડીમા પાણી ભરાય
ઉપસવી તે, ફેલો
અંખ, સ્ત્રી. અખુ દેખાવુ તે, જારી, પટલ,
નિસ્તેજતા 'આખે અખ વળે છે ર જાયા,
આભામ ૩ લાજન ડાચ, કાળીટીલી
અંખડુ, નં. વરસાદનો ધુમરાટ અને હવાને
લીધે નિસ્તેજ દેખાવ લાગે તે, ઝાકડુ
અંખડ, નં. ઝાડનું કાટાવાળુ લીલુ સડુ ઝાળુ,
કાટાવાળા નાના ઝાડવા તે ર તુચ્છ નમાલી
વસ્તુ 'ઝાટને મોઢે અખરા' ર હરકત કરનાર,
લકર, પાપ અંખડ ઝીંટવું—નામ ટાળવું, જેમ
તેમ કરીને દૂર કરવું, નિર્મળ કરવું, જે નોખએ
તે આપીને કાઢવું ર. સલાનાશ જવું, નિર્વેશ
જવો. "એને ઘેર અખરા ઝીંટાય "

અંખડુ, કિં. સં. તાડી તાડીને જેવું ભાવ-
પૂર્વક જેવું " ઝીણુ અખ મારે"—દયારામ
ર છુપુ જેવું ૩ અળયળ પામીને જેવું "અ-
ળાએથી સર્વે અખિયુ, લા નહિ મીન મેખ "

અંખાશ, સ્ત્રી. મહતા, અખપણુ, મહિનતા
અંખી, સ્ત્રી. દર્શન કરવું તે, ભાવથી જેવું તે.
અંખુ, વિ. ખરોબર—સાફ ખુલ્લવું—ચળકવું ન
દેખાતું ધુધળું, આશુ 'આખે અખુ દેખાય છે '
ર મહિન મેલુ ૩ શરમિંદુ, અભર્ધ ગયેલુ ઉતરી
ગયેલા મોનુ, નિરુત્સાહ વીલુ ' બહુ દેશપતિ
થયા અખારે, જે કોઇ વિશ્વમા ચાલતા વાકારે
અગ-ધ, સ્ત્રી. જલ્દ, સાચળ
અંખ-ઝ, સ્ત્રી. એક વાઘ ર જળલીકા, કંસી-
નેડા ર ગુસ્સાનો આવેશ તામસ, ખીજવાઈ
તે, કોધી ઉશ્કેરણીની લાગણી
અંખર, નં. સ્ત્રીએને પગે પહેરવાનું ઝીણી
ઝીણી ધુધરીનું રૂપાતું એક ધરેલું, નુપુર ર સી
સાની ગોળાઓ ભરેલી પિતળની કહ્લી (ગાયને
પગે ધાતવામા આવે છે ૨ મેડી, જજર. અંખર
પહેરવા—કેદી થવું, મેડીઓ પહેરવી

અંખરિયાં, નં. અંખરની મેડી ર ખડી, કડી,
જજર ૩ ખણુખણિયા
અંખરી, સ્ત્રી. એક જાતનું ધરેલું, અંખર ર
લાકડીમા ભેરવી રાખેલી પોલી અંખર જે ઉંચી
નીચી કરવાથી અવાજ કરે છે ૩. નાની ઝર-
ણુની નદી
અંખવાં, નં. ખારવાળી જમીનપર મેદાનમા
તડકી વખત પાણી જેવું જે દેખાય છે તે,
મૃગજળ ર રાતાપીળા દેખાવા તે ૩ આખમા
આવેલા આજા આસુ ૪ અંખારા, અખ "આખે
ઝાઝવા વળે છે " અંખવાનું નીર—દૂરથી
લાલદાયક જણાય પણ પાસે જઈએતો તેમાનું
કાંઈ ન હોય એવું જે મિથ્યા તે, ફાફા, ર મૃગજળ
અંખી, વિ. કોધી, તીખુ, આકળુ, ઝટ ચઢી
જાય તેવું
અંખ, સ્ત્રી. તુચ્છ વસ્તુ, કંઈ નહિ એવો પણ
અર્થ રાખે છે ૨ નં. ઝાડુ, ગુલનો વાળુ
અંખાં, નં. સ્ત્રીપુરુષને ગુણે જે વાળ ઉગે છે તે,
પચ કેશમાનો એક [૩ નાની જાખડી
અંખ, સ્ત્રી. અખ, ર. કાંઠાવાળી જળ, પાશ,
અંખડો, પુ. લગિયો ર જે લગિયો ભૂત થયો
હોય તે [નાનો ગસ્તો, ઝીંડુ કટલુ.
અંખલી, સ્ત્રી. વાઝ વડીમાથી બહાર નીકળવાનો
અંખી. સ્ત્રી. વાસની પાતળી ચીપ, ઘાસ કે
ખળુરીની પાતરીનો ગુથેલો દાખડો ર ખીડી
તમાકુ ભરી રાખવાની નાની દાખડી
અંખો, પુ. ગામમાથી કે ખેતરમાથી બહાર ની-
કળવાનો જે રસ્તો તે, મોટું છિંકું ર રસ્તા
ઉપરનું જે બારણું તે ૩ પાદર, ગામની ભાગોળ
અંખો ઝૂડવો—ટાપલું કર્યા કરવું, વાત લખાવ્યા
કરવી તે, બડાઈ મારવી, પિજણ કરવું
અંખ, સ્ત્રી. પ્રતિબિંબ, પડછાયો ર ઝલક, તેજ
અંખવું, કિં. સં. નારાજ થઇને તરછોડીને
આપવું, નાખવું, અભાવથી આપવું ર ખાવા
આપવું ૩ ખાવું, ખૂબ આરોગવું
અંસાચીકી, સ્ત્રી. બહારવટીઓ જે ચિટ્ટી લખીને
ઝાડે બાધી જાય છે (કે મારે સમાધાન નહિ

કરો તો હું આ પ્રમાણે નુકસાન કરીશ) તે,
ધમકી, ત્રાગાની ચેતવણી
અંસો, પુ. ગુસ્સાથી તરછોડવું તે, ગુસ્સો કરી-
કદાળી ખોલવું-આપવું તે ૨ ત્રાણ ૩ હઠ,
આડો, ખોસ
ઝાંહે, સ્ત્રી. તેજ, કાતિ, ચળકાટ ઝાંહે જવું
રહેવું, -ધસાર્ધ જવું, જીર્ણ થવું, નાકોવત થવું,
ખરામ થવું ૨ અ. ખરામ રીતે, ત્રાણ કરીને
ઝાંઘ, પુ. વકીલ, હિમાયતી, આગળ વાત વિચાર
રજી કરનારો
ઝાંઘિસ, પુ. મુકાદમ, નાયક, ચાહિસ, જમાદાર
ઝાંઘઝાળ, વિ. સાદ્ અકચકલું, સ્વચ્છ; શા-
ભીતું (વગર વગેરે) ૨ પ્રકાશવાળું, ચળકવું,
પ્રકાશમાન
ઝાંઘડું ન. ઝાખો દિવસ, ઘેરાયલા આકાશનો
અને હવામા ભેજવાળો દિવસ તે, ઝાખડું
ઝાંઘઝાળ, પુ. મહાલવું તે, આનંદ “છીકું
ખોળતા લાધી પોળ, હવે અપખા કર ઝાંઘઝાળ”
ઝાંઘરિયો, ન. માટીનું નાનું પહોળામેનું વાસણ
ઝાંઘળ, ન. હવાની અદરની ભીનાશ, હવાથી
જુદી પડી પાણી રૂપે પદાર્થ ઉપર ઠરે તે, કાર,
ઝોસ, હિમ, તુષાર [કવું, ચાસિલ
ઝાંઘળિયું, વિ. ઝાંઘળવાળું ૨ ઝાંઘળથી પા-
ઝાંઘળી, પુ. ઝાંઘળ સખથી ઝાંઘળી વા-જે
વા વાયા પછી ઝાંઘળ પડે તે
ઝાંઘ, ન. (ફા. જહાઝ) વહાણ, બતેલો, ફતે-
હમારી ૨ મોડું, વિશાળ, ડ. ઝાંઘ
ઝાંઘી, પુ. ખસારી, નાવિક, વહાણવટી
ઝાંઘ, વિ. વખારે, ધણું, પુષ્કળ, બહુ
ઝાંઘર, વિ. પુષ્કળ, ધણું [ચરો તે, ફોફા
ઝાંઘકણ, ન. ઝટકામણ, ઝાંઘકતા નીકળેલો ક-
ઝાંઘકણી, સ્ત્રી. ઝાંઘકવું તે ૨ ઠપકો; ઠોક. ડ.
ઝાંઘકમણ.
ઝાંઘકવું, કિં. સં. અનાજમાનો કચરો વગેરે
ઊઠી જાય તે સારૂ સુપડાથી સારી પેઠે હલાવવું,
ઝાંઘકવું; ઉપણવું, સોવું ૨. જોરથી હલાવવું,
ખંખેરવું, આપટવું ૩ સારી પેઠે ઠપકો આપવો,

સપડાવવું ઝાંઘકી નાખવું-સારી પેઠે ઠપકો આ-
પવો, સપડાવવું, ધુમાડો કાઢી નાખવો; ખૂબ
ધમધમાવવું ૩ માર મારીને હલકું-પાશ્વર
કરી નાખવું

ઝાંઘકો, પુ. ઝાંઘકવું તે ૨ જનાવરના કરડ-
વાથી જે એકાએક અસર થાય છે તે ૩ ઠપકો,
મહેણા વગેરેથી મનમા જે દુ.ખ આપ છે તે;
રોષ, રીસ. ૪ પાકતા રહી રહીને ચવી લીવ
વેદના, પાકચક્ષ

ઝાંઘ, ન. જમીનમાથી ફૂટી નીકળી વધેલો છોડ,
વજ્ર, તરુ ૨ ઝાંઘના આકારનું દીવાનું ઝુમ્મર.
૩ ઝાંઘના આકારમા ચિતરેલી વસાવળી. ઝાંઘ
ઊગવા બાકી છે-દુ.ખ તો ધણું પડ્યું, એટલું
પડી ચુક્યું કે માથે દુ.ખના ઝાંઘ ઊગતા હોય
તો નિશાની રહી જાય. ઝાંઘ થવું-ઊલુ થવું, બે
પગે ઊભા થવું (જનાવરે.) “વોડો ઝાંઘ થયો.”
૨ કોષથી તપી જવું, રાતાપીળા થવું ઝાંઘપર
ચઢવું-ઝાપરે ચઢવું; બહેકી જવું, કુલાઈ જવું,
મગર બનવું, વઠી જવું.

ઝાંઘકઝાંઘક, ન. દાણાદુણી વગેરેને ઝાંઘકી વીણી
સાદ કરવા તે, આપટીને સાદ કરવું તે
ઝાંઘકણ, ન. અવાજ વગેરે ઝાંઘકમાથી નીકળેલો
જે કચરો, કસ્ટર તે.

ઝાંઘકવું, કિં. સં. ઝાંઘકવું.

ઝાંઘકો, પુ. ઝાંઘકવું તે ૨ ઝાંઘકેલો કચરો.

ઝાંઘઝાંઘ, ન. વાળવુંઝાંઘવું તે, સાફસુદ કરવું તે
ઝાંઘડિયું, ન. ઝાંઘવેલવાળું પહેરવાનું લુભકું, એક
જાતનો સાલો.

ઝાંઘપાન, ન. ઝાંઘ, વેલા અને ડાળા, પાદડા,
ફાલ વગેરે, વનસ્પતિ. ઝાંઘપાનની વિદ્યા-ઉદ્ધ-
ભિજ વિદ્યા ઝાંઘની જાત, તેને માફક આવતી
જમીન, તેના જુદા જુદા ભાગની રચના, વગેરેનું
જ્ઞાન તે. [વનસ્પતિ.

ઝાંઘપાલો, પુ. ઝાંઘ તથા પાલો વગેરે, બધી
ઝાંઘપિ પાળી, સ્ત્રી. ઝાંઘરાની એક રમત.

ઝાંઘડું, ન. નાનું ઝાંઘ ઝાંઘચ-ધણક નાના
ઝાંઘ જે પાસપાસે હોય તે.

ઝાડુ, કિં સં સાવરણી-ભુતારાવતી સાફ કરવું, વાસીદુ વાળવું ૨ ઝાપટવું, ખખેરવું ૩ ભૂતાપશાય વગેરે મેલાની પીડા દૂર કરવા સાફ મત્ર ભણી ઉજણી નાખવી ૪ સખત ંપકા દેવો, ધૂળ કાઢવી ૫ સામાને અસર થાય તેવી રીતે કહેવું. ૬ માર મારવો

ઝાડપટોળાં, નં એસતાવર્ષનો દિવસ એ દિવસે નોકર અને બીજા નાના માણસો મોટા માણસને ઘેર બુહાર-વંદન કરવા જાય છે અને મોટા માણસો તેમને પટોળા-પટકુળ ભેટ આપે છે

ઝાડબીડ, નં વનસ્પતિથી ભરપૂર પ્રદેશ, જ્યાં ઘાસ ઝાડ પુષ્કળ હોય તે

ઝાડાવાટ, સ્ત્રીં ગુદા, ગાડ

ઝાડી, સ્ત્રીં નાના મોટા ઝાડ વેલા, ઝાડવાનો ધ્યુબલો તે, વનસ્પતિનો ભરાવો ૨ એવી ગુચાવલી જમો. ૩ જમલ, વન, અરણ્ય

ઝાડુ, નં સાવરણી, ભુતારો. ૨ પુન્ને, કચરો, ધૂળ, ઝાડુખાવું-નાઉમેદ થઈ જવું, અભર્થ જવું, હાર ખાઈ જવી, ન ફાવવું

ઝાડો, પું ગાડની વાટે નીકળતો મળ, ગૂ દસ્ત, વિશ્વા, નરક, પુરીષ ૨ અધવું તે, અધામણ ૩ ખોવાયલી-ચોરાયલી વસ્તુ માટે જેનાપર શક આવે તેના શરીરની-વસ્ત્રની બારીકીથી જે ગાંધ કરવી તે, ખાતથી કરેલી ખોળ, બારીક તપાસ-ચોક્કસી “ઝાડો લેવો” ૪ જેને મેલુ વળગ્યું હોય તેના ઉપર મત્ર ભણી ઉજણી નાખવી તે ઝાડો લાગવો-ધણીવાર ઝાડો થયા કરવો. ઝાડે ફરવું-અધવું, ઝાડે જવું-ઝાડે ફરવા જવું, અધવા જવું ઝાડો છૂટી જવો-ઝાડો બધ હોય તે એકદમ થઈ જવો ઝાડો અપટો-ઝાડે જવું, હાથપગ ધોવા, દાંતણું કરવું ૪ સવારે ઉઠીને કરવાનું જે કામ તે

ઝાતકાર, વિં ઝળઝળાટવાળું, ચડ્યકિત ૨ શરીરમાં ગરમી કરનાર, ૩ હોશિયાર, ખબ હાર, જયત [આવેશ ૩ ચમત્કાર, જાતિ ઝાતકાર, પું ચળકાટ, પ્રકાશ, ૨ વિહ્વળતા, ઝાપટ, સ્ત્રીં ઝપટથી અથડાવું-ઘાગવું તે.” બુગ-

ડાની ઝાપટ ’ ૨ ઝપટ, અડફટ, અપટો ૩ લપ-ડાક, થાપટ, ફટકો ૪ પાણીની છોળ

ઝાપટવું, કિં સં ઝાપટ મારીને સાફ કરવું, ખખેરી સાફ કરવું ૨ ફટકારવું, ઝાપટ, ફટકો મારવા ૩ ઠોક મારવા ધમકાવી નાખવું, સપ-ડાવવું ૪ ખૂબ ખાવું

ઝાપટિયો, પું મદીરમાં દર્શન વખતે થતી લોકોની ભીડ દૂર કરવાસાફ કપડાથી ઝાપટ મારનારો કારડાખાજ [સરવડુ

ઝાપટુ, નં વરસાદનું એકદમ તુટી પડવું તે ઝાખ, સ્ત્રીં છાખ ૨ દૂધ ભરવાનું મોડું વાસણ ઝાખસોઝ, સ્ત્રીં ફૂદતા ફૂદતા ગગડા કાઢી ફૂટવું તે, ઉજળીને ફૂટવું તે, ધિગાણું મચાવવું તે ઝાખો-ભો, પું કુલામાં તેલ ભરવાનું લાખા મો વાળું નળાકાર વાસણ [જવણ, આપ્રંથળ ઝામ, સ્ત્રીં ઝમ, લગભગપણું

ઝામણ, નં દૂધને આપ્રંથવા મારેનું જે તે, મે ઝામર, પું માથા અને આખમાં થતો રોગ, નજલો ઝામરઝોળ, વિં ગડથોલા ખાતુ, પડુ પડુ થઈ રહેલું ડામાડોલ, પ્રજાતુ પું ખોટું ડોળ, આડખર ઝામરી-રો, સ્ત્રીં હથેલીમાં થતો ફાલ્લો, શરીર ઉપર પાણીભર્યા મોટા ફાલ્લા ફૂટી નીકળે છે તે.

ઝામલુ, કિં સં (સં ઝામક) ઇટ-કીકરી તપાવી પાણી અથવા ઝોસડમાં બોળવી, જમ-કારવું, ૨ કિં અં ઝરપવું, ઝરવું, મળવું ૩ મળવું, ઠરવું, ભેગા થવું ૪ મચવું, બાઝવું ‘લ-ડાખ ખૂબ ઝામી છે’ [હવામાં ફરકતી ડાળીઓ ઝામોરો, પું વૃક્ષની ટોચ, છગાર, ઝાડની ટોચની ઝાચલ, વિં તામસી, ચીડિયુ, આકરા મિળજનું ઝાર, પું રૂશિયાના રાગનો ધલકાળ ૨. ભરતી. ઝારપટોળાં, નં નવા વર્ષનો પ્રથમ દિવસ, કાતિક સુદ પડવે

ઝારણુ, કિં સં સજેલા અથવા દુખતા ભાગને. ઉનું પાણી રેડી શેકવું, દરદવાળા ભાગને ગરમ પાણીની ધારથી ધોવું ૨. ઝાડને વધવા ને ફાલવા ફુટવા સાડ તેના ડાળા સોરવા, ૩ રેણું દેવું; સાધવું, રામ મુઝવી.

ઝારી, સ્ત્રીં નાળયાવાળુ પાત્ર,વાદી. ૨ ગ્રાળ
ને કાણા કાણા વાળા લાખા હાથાનો તવેથો
ઝાર, નં મોટું ડાળુ ૨ ધાડુ, ટોળુ
ઝારો, પું મોટી ઝારી ૨ પાણી જાડવાનું મોટા
નાળયાવાળુ વાસણ ૩ તથુરાના તુમડા ઉપ-
રની ઘોડીપર તારની નીચે મૂકેલો જે દોરો ૨
વગેરે તે (અવાજના ધોરને માટે) ૨ તથુરાનો
પિત્તળનો તાર ખરજ સરનો તાર
ઝાલ, સ્ત્રીં સ્ત્રીઓને કાને ઘાલવાનું એક ધરેણું,
ઝાલક, સ્ત્રીં ઝાલક,છોળ [કર્ણફૂલ,એરીંગ
ઝાલર, સ્ત્રીં (સં ઝલરી) ગૂલ ૨ કિનારી,
આધેલી કાર ૩ મોગરીથી વગાડવાનું ધાડયાળ
ઝાલર, પું એક ડોળ,વાલ
ઝાલરો, સ્ત્રીં ધાડયાળી, નાની ઝાલર
ઝાલવું, કિં સં પકડવું, ધરવું, ગ્રહવું,સહાવું,
વેગને અટકાવવું. હુથ ઝાલવો—મદદ કરવી,
સલાહ લેવી ૨ પરણવું,પાણી ગ્રહણ કરવું
ઝાલાં, નં જહાલ હુકમો, ચીદિયા, આમ કરો
ને તેમ કરો,આ નહિ ને તેમ નહિ, એવા ત્વગિત
હુકમોતે, મહેણા, સખત વચનો 'ઝાલા ઝાલવા'
ઝાવલી-ળી, સ્ત્રીં નાળિયેરી ખભુરીની સુકી
ડાળિયો, તાછડા વગેરે એ ઝુપડા ઉપર છાપ
રાને ઢેકાણે છાંયેના હોય છે ૨ નાળિયેરી વગેરેના
પાદડાની ટટી.
ઝાવસોઈ, સ્ત્રીં ઝનુનમા ફૂંદવું ને યુમે પાડવી
તે,ઝાવસોઈ ૨ હુલ્લ ધાય તેવી સ્થિતિ.૨ લઢાઈ
મારામારી ઝાવસોઈ ઉડવી—કુરતી થવી,લઢાઈ
જગવી, મારામારી થવી
ઝાવાં, નં આધારના વલખા,તડકડિયા,પાણીમા
ફૂલતા આધાર માટે માણસ જે ફાફા મારે છે તે
ઝાહી,વિનંહતેચ્છુ,હેતસી,શુભેચ્છક કલ્યાણચિતક
ઝાળ, સ્ત્રીં (જવાળા) અમિ દીવા વગેરેની
ફૂરથી લાગતી ગરમી, આય ૨ લડકો,જવાળા,
શિખા,૩ ઉચ્છલ ગણી,ફોધનો આવેશ રિણ,રાઈ
ઝાળણ,નં ઝાળવું તે.૨ જેણે વતી ઝાળેલું તે,
ઝાળવું, કિં સં ધાતુની બે સપાટીને વચમા
રેણું મૂકી ગરમ કરેલે ઓળરે નેડવી. વામજન

જુદા પડેના ભાગને સાધવા,રેણું જેવું.
ઝિક, સ્ત્રીં ઝીક; પછાડ, પાણીમા બોળી પ-
ત્થર ઉપર પછાડવું તે. ૨ પટ્ટી નાખવું તે,
હરાવવું તે ૩. કડાકુટ, માથાફોડ. ૪ કટાળીને
કાષ વસ્તુ નાખી દેવી તે
ઝિકવું, કિં સં વિગીને પથરા ઉપર પછાડવું,
પછાડીને ધોણ ૨ હરાવવું, ઉચકીને નાખવું,
મારી નીચે પાડી નાખવું
ઝિકો, પું ઝિકાળવો,છંટ રોડાનો શૂકો.
ઝિઝોટી, સ્ત્રીં એક રાગિણી, ઝિઝોટી
ઝિઝવો, પું એક જાતનું ઝાડ,એક જાતનું ઘાસ
ઝિટવું કિં સં ખરકવું, હમલો કરવો;સીંચવું.
૨ ખઝાડવું, કાટાને વળગી—માઝી રહે તેમ કરવું
ઝિકાળવો, પું છંટ રોડાનો શૂકો
ઝિજ્જાશ, સ્ત્રીં ખારીક,ઝીણપણુ.૨.દોહડાપણુ.
ઝિઝોટી, સ્ત્રીં એક રાગણી.
ઝિમોલ,સ્ત્રીં ઝીમેલ,સતાર મનીએકજાતની ઝીડી.
ઝિયાણું, નં પ્રસવ પછીનું આણું તે.
ઝિરાયણું,નં પ્રથમ પ્રસવ પછીનું આણું,આળ-
કને લઈ સાસરે જતા પિયેર તરફથી જે સર-
સામાન આપવામા આવે છે તે
ઝિલાણું, નં ઢેકડી, પાણી ઉલેચવાની સુપડા
જેવી જે ઝરામત તે ૨ ઝિયાણું
ઝિલ્લી, સ્ત્રીં તમસા, રાતના તીણા અવાજ
કાઢનારા જીવડા
ઝીઝી, સ્ત્રીં એક જાતનું ઝાડ, જેના પાદડાની
ખીડોઓ વાળે છે,આસોતરી
ઝીટ-ટુ, નં લફર,જળગણ,પીડા,પુછકુ મારી
પછવાડે તો ઘેરીનું ઝીટ વગચું છે " [પરાજય
ઝીક, સ્ત્રીં ઝીક ૨ કસખી તારનું ભરત. ૩ હાર,
ઝીકણું, નં રકું કરવું, તારે તાર મેળવી સાંધ
મેળવવી ૨ પરાજય,હાર,ઝીક.૩ કથ કરવી તે.
ઝીકવું, કિં સં ઝીકવું, પછાડવું, અજાળવું.
૨ હોમવું,ઝોકાવવું,૩ રેડવું,ટોળવું. ૪.સંકેતવું,
સામેલ કરવું ૫ હરાવવું પાડી નાખવું
ઝીણ, સ્ત્રીં ફેરીની જોડણી ઉપર વધાવણું.જાહું
પડ, જળી, જીણ

ઝીણપણ, નં ૩૬૫, ચતુરાઈ. ૨ બારીકાથી-
સલાળપૂર્વક કામ કરવું તે [ચતુરાઈ, દોઢઝાપણ
ઝીણવટ, સ્ત્રીં ઝિણાઈ, બારીકા ૨ ઝીણપણ,
ઝીણ, વિં (સં' ક્ષોણ) બારીક, ૨ આણ,
છેકજ પાતળું ૩ કારીગરીનું, નાણુક (કામ)
૪ તીણું, અણીદાર, ધારવાળું ૫ નાનું, નાણુક
'નાના જીવ' ૬ ધીમું, હળવું, નહિ ઉતાવળ
૭ ઠરેલ, ચતુર, ડહાણ

ઝીપટો, પું જેડીમધ

ઝીપવું, કિં ૨૫૦ પડતી-આવતી વસ્તુને અ-
દરથી પકડી લેવી ઝડપી લેવું, ઝીલવું

ઝીમી, સ્ત્રીં મુલાયમ અને કાળો સુદર ભાત
વાળો સાલ્લો [હરાવવું

ઝીલ, સ્ત્રીં જીલ. ઝીલ કઢાવવી-ચકવું,

ઝીલી, સ્ત્રીં જીલોર ગાય ભેસની જીલના
આકારનું એક વાજી

ઝીમેલ, સ્ત્રીં ફીડીથી મોટા એક જાતના જાન-
વર "કાળા કાળા મકોડાને રાતી રાતી ઝીમેલો"

ઝીલ, સ્ત્રીં એક જાતનો ચેપો. એની રાખ,
વાગેલા ઉપર, ચાદા ઉપર દાખવામા આવે છે,
એનું દાતણ થાય છે, 'દાતણ કરીએ ઝીલનું
તો પાપ જાય દીલનું'. ૨ સામે લણવાનું
વાસનું એક ઝોળર ૩ તથુરાનો તાર ૪
લાખેલી પાર-બરણી અનાજ ભરવાના કામમા
આવે છે તે ૫ ઉડા પાણીની જગો, કરાડી,
હોડ ૬ છોળ, છાલક. 'રસની ઝીલ ઝીલના'

ઝીલવું, કિં ૨૦ ઉંચેથી પડતું કે સામે આવતું
નીચે ન પડવા દેતા અદર પકડી લેવું, ઝીપવું ૨
એક જણનું બોલવું બીજાએ ઉપાડી લેવું ૩ એક
ગાયેલું બીજાએ ઉપાડી લઈ ફરીથી ગાવું ૪
ભોગવવું, માણવું, આનંદથી અનુભવવું ૫ પમદ
કરવું, કચુલ કરવું, સ્વીકારવું 'તેણે માથું ઝીલ્યું'
૬ કિં ૨૫૦ નહાવું, જળકીડા કરવી, પાણીમા
રમવું 'જીમનાજી જળ ઝીલવું, માહેલી રે,'
પ્રેમ નદીમા પછી ઝીલતા દીનરાત સૌ વહી જશે'
ઝીલું, નં ૩૬૫ ખેતરમા પાણી લેવાની એક
જાતની ડગમન, ઢેકુડી

ઝીલો, પું મોટું માટીનું વાસણ ૨ બરણી,
લાખેલી કાડી

ઝુટવું-ટી લેવું, કિં ૨૦ ખુચાવવું, જોર કરીને
ખેચી લેવું, આચકા લેવું [લેવું તે

ઝુંડ, સ્ત્રીં ઝડપ, ઓચિતી ઝપટ મારી ખેચી
ઝુટાઝુટ, સ્ત્રીં સામસામી ઝુટ ચનાવવી તે,
હુટાહુટ, ખેચાખેચ [પાચી લેવું

ઝુંટાવવું, કિં ૨૦ ઝુટ મારીને લઈ લેવું, પ-
છુંડ, નં ટોળું, યૂથ, ધચુ મલો, સમૂહ

ઝુંડો, પું નિશાન, વાવટો, જ્વળ ૨ વાવટાની
કાડી-વાસ ૨ મોટું કામ, દિગ્વિજયના કાર્યનું

ઝુપડું, નં છાપર, નાનું સાધારણ ઘર [મડાણ
ઝુપડી, સ્ત્રીં જાજથી જાયલું-જાપરીવાળું નાનું

ઘર, મરડી મટુલી ઉટજ

ઝુંદ-ઝુંદણ, નં (મં ઝોપ) ઝુંદવું તે, ડોલા
ઝુંદવું, કિં ૨૫૦ ઉલ, કેક, સુન્તીને લીધે ઝોકા

ખાવા, ડોલા ખાવા (અપીણીઆએ)

ઝુસરી, સ્ત્રીં ધુસરી, ઘર, ધુર

ઝુસર, નં મોટી ઝુસરી, ઘર

ઝુકડા, પું જમવા ઉપર કે મોજમજા ઉપર ખૂબ
પડવું તે, કષ્ટપણ ત્રિચાર કર્યા વગર તાનમા

લાગ્યા રહેવું તે, ઝોકડા [વવું, ઉટને ખેસાડવું
ઝુકારવું, કિં ૨૦ સંઝકે-નમે તેમ કરવું, નમા-

ઝુકાવવું, કિં ૨૦ નમાવવું, લચી બચ તેમ
ડરવું ૨ લખડાવવું, ઝોલા ખાતું ડરવું ૩ કિં ૨૦

અં યાહોમ કરીને પડવું દૂધી પડવું સાહસ કરવું
ઝુઝાર, પું જોહો, લડવૈયો

ઝુઝાવવું, કિં ૨૦ હકાવવું, ચડવું ૨ લડાવવું
ઝુડિયું, નં ઝુડવાનો દાડિયો, દડુકો

ઝુડો, પું અમોડે બાધવાનો વાળનો-રેશમનો
જે જોડો દોરો તે, ૨ જુડો, જુમખો

ઝુલુઝુલું અં એવો થતો અવાજ

ઝુપડી, સ્ત્રીં ડોલું, ઝોક

ઝુમ, સ્ત્રીં જોમ, કેક, અસર.

ઝુમખડા, નં તુરિયાના જેવા એક જાતના ફળ

ઝુમખડું, નં ટોળું, જથો, સમૂહ, ઝુમખું

ઝુમખું, નં ટોળું, જથો, લહેરખું, જૂમ, એક

જગ્યાએ વળગી રહેલો વસ્તુઓનો સમૂહ તે.
 કુમ્ભો, પુ. જથો, જુડો, કુમ્બુ
 કુમ્ભ, ન. એક જાતનું કાનનું ઝૂલતું રહેતું ધરેલું
 કુમ્ભર, ન. ધણા દીવાસાથે કુમ્ભાના આકાર-
 માં જળે તેવી રચનાનો ધાતુ કે કાચનો પા-
 ખડી ડાળીવાળો ઝાડ જેવો જે ધાટ તે, ઝાડ
 કુરેણુ, ન. કુરાપો; બળાપો, વલોપાત
 કુરાપો, પુ. અફસોસી, ઉદ્વેગ, બળાપો, શોક
 ૨ ના ઉમેદી, નિસાસો ૩ સોચના, ફિકર, ચિંતા
 કુલડી, સ્ત્રી. બાળકને પહેરવાનું ઝલકું
 કુલણુહાર, વિ. ઝલનાર, હિચકા ખાનાર
 કુલણાહંદ, પુ. એક માત્રાવૃત્ત.
 કુલણાં, ન. હિચકા, હિંચ ૨ હિદોળો, પાલણુ,
 કુલો ૩ ડોયણા, દોલણા ૪ લડાવવું તે, રમા-
 ડવું તે, લાડપ ઝૂલતું રહે તેવું બાળકને સ્ત્રીનું ધરેલું.
 કુલણિયુ, વિ. ઝૂલ્યા કરે તેવું ૨ મનમોજી
 મોજીલું ૩ લાડકોડનું, મોજનું ૪ ન. લટ-
 કણિયુ, ઝલતું રહે તેવું ધરેલું
 કુલણાં, ન. હિચકા, હીચ ૨ હિડોળો, પારણુ, કુલો
 કુલાવવું, કિં. સ. ઝૂલે તેમ કરવું, હિચકા
 નાખવા, હિચકા નાખવા ૨ હલાવવું, લડાવવું
 કુલો, પુ. કોલો; હિચકા ૨ હીચ ૩ ડોળી
 ૪ નુકસાન ખાધ
 કુસ્તી, સ્ત્રી. લડાઈ, સામી તકરાર, ટટો
 કૂકવું કિં. અ. વાંકું વળવું, નમવું, ઝૂલી રહેવું, ઝૂમવું
 કૂજવું-કૂજવું, કિં. અ. જુદું કરવું, લડવું ૨
 જોશથી મચ્છા રહેવું, ઝૂમવું “અમે ખાડુ લઈ
 રણે ઝૂમ્યું મારી પાડ્યું શત્રુ સહુ”-પાણીપત.
 કૂડ, ન. ન છૂટે તેવું જળચર, મોટો મગર, કાઠ.
 ૨ ચૂડ, પકડ ૩. વળગણુ, ન છૂટે તેવી બક્ષા
 કૂડવું, કિં. સ. કુડિયાથી મારવું, મારી મારી
 નરમ કરવું ૨ કાપટવું, અડાળવું ૩ ખચેરવા
 પછડાવું કાપટવું, ગેરવતું ૪ કાપટવું, દાખીને
 ખાતું. પ. સતાવી સતાવીને લેવું ૬ પૈસા કઢા
 વવા; દબાણથી ખીસી લેવું, લાચ લેવી. [કુમ્ભ].
 કૂમ, સ્ત્રી. જોમ, ધુધવાતો જુસ્સો કુમ ૨
 કૂમણું, કિં. અ. પડ પડ મધ રહેવું, ઢિંખાવું.

કુમ્ભ ૨ ટાપી રહેવું, આતુરતાથી આસપાસ
 વિટલાઈ રહેવું
 કૂરવું, કિં. અ. કદખાત કરવું, બળાપો કરવો,
 તલસવું, વલોપાત કરવો
 કૂલ, સ્ત્રી. શાલા માટે રાખેલો કિનારીપરનો
 ઝૂલતો ભાગ તે, ઝૂલતી-ફરફરતી ચીજ તે ૨.
 ગાયનની અદર આવતી નાની નાની કડીઓ તે
 કૂલતું, વિ. કોલા ખાતું, લખડવું, ફરફરતું ૨.
 લખડવું, છુટું ૩. મોકળું, ખુલ્લું.
 કૂલવું, કિં. અ. હિચવું; આમતેમ હાલ્યા
 કરવું ૨ લટકવું, લખડવું ૩ પાછળ રહી
 જવું, આશામાં નિષ્ફળ જવું ૪ વાકું વળી
 જવું ૫ ફરફરવું, ઝમઝમવું.
 કૂબેકૂબ, અ. શરીર ઉપર વારવાર પરસેવાના
 મોતિયા વળવા તે, ઉપરાઉપરી પરસેવો વળવો તે
 કૂણ, સ્ત્રી. કાષ્ઠપણ વસ્તુમાંથી ઉડતી ઝીણી
 ઝીણી રંગેટી, છિયાડી, ગર્દ ૨ તમાકુની ધૂળ
 ૩ કમકમી, કોધની ધુમરી
 કૂર, ન. (ફા.) ઠખની અસરથી જે દુઃખ
 થાય તે ૨ ખાવાની વસ્તુમાં રહેલા ગુણથી
 જુદગી જોખમમાં આવી પડે છે તે, વિષ, ગરલ
 ૩ ધંખિયાં, અદાવત, અદેખાઈ, દેવ. “કૂર ગયા
 ને વેર ગયા વળી કાળા કેર ગયા કરનાર” ૪
 વેર, હાનિ કરવાની લાગણી ૫. પ્રીતિલગ, કુસંપ,
 કડવી લાગણી ‘સૂરજે અમારા કુડુબમાં કૂર
 રેડ્યું’ ૬ ગુસ્સો, કોષ, કોપ “એની આખમાં
 કૂર વરસી કહ્યું છે.” કૂરજવું-કૂર જેવું બળ-
 ખામણ થવું, કૂર ખાવા જેવું તાસદાયક થવું
 કૂર આપવું વિષ ખવરાવવું, મારી નાખવામાં
 પ્રયત્ન કરવો કૂર વરસાવવું-(આખમાં) સા-
 માનું સારું જોઈ બળવું, ધંખિયાં ઉત્પન્ન થવી;
 અદેખાઈ થવી કૂર વાટવું-કોઈને નુકસાન કર-
 વાની તગવીજ કરવી. ૨ અદેખાઈ-ધંખિયાં કરવી.
 કૂર, સ્ત્રી. પથ્થરની કિનારી જે ઓટલે મૂકવામાં
 આવે છે તે ૨ વેર, હોળીના દિવસમાં નીકળતા
 ટોળા ૩ ન. કાઝર “પમનું કૂર.” (કવિતામાં)
 કૂરકથુરો, પુ. એક જાતનું કડવું ખી; કૂરકથોળું

ઝેરકાજળી, સ્ત્રીં પરસેવા રૂપે બહાર નીકળી આવતુ શરીરમાનુ વિષ ર મરણાત પરસેવા તે ઝેરણી, સ્ત્રીં હિં વલોવવાની નાની હાથ રવધ ઝેરી, વિં ઝેરવાળુ ઝેર ચઢે તેવુ ર અદેખુ, ઝેર, નં આપડુ “ઝાઝુ ઝેર આંચુ” દ્વિષી ઝેસુ, સ્ત્રીં ધળ, રળ
ઝેડકો, પું ઝરડો, ચીરો, લાખો કાપ ર એકદમ આચકા સાથે વનોવાવુ તે સરકરો, લાખે લસરકે નેતરા ખેચીને વલોવવુ તે
ઝાટવુ-ટીલેવુ, કિં સંખુ ચાની લેવુ, ઝુટવુ [ઝીકવુ
ઝાસવુ, કિં ઝાસવુ, રીસ કરીને આપવુ, અભાવથી
ઝોક, સ્ત્રીં આખની અંદર એકાએક અળણતા
વાગવુ તે, “ઝાડ લાગવી—ઉતરવી” ર વાકુ
વળવુ તે, વલચુ, વાક, રાટ, ફેર ૩ સીધી
લામી લીટીથી સહેજ ઢળતુ—આકુ પડવુ તે ૪
ભરવાડો બકરા ઘેટાને જેવાડામા રાખે છે તે
૫ બકરા ચાડરાનું ટોળુ ૬ નુક્સાન, ખાધ
૭ ઝુલતુ હોય તેવી સ્થિતિ
ઝોક ડા, પું જમવા ઉપર એકદમ સારી પેઠે
પડવુ તે ર સારી પેઠે મોજમઝા મારવી તે
ઝોકવું, કિં સં એકદમ ફેકવુ નાખવુ, ઉસેટવુ
ર વળવુ ઝૂવુ, લચવુ, અંદર ઝૂલ્યા કરવુ કિં
અં એકદમ ઉપડવુ—ધસવુ, સાહસ કરવુ, ફેલી
પડવુ, ચાહોમ કરવુ ર ઉલ-કેફથી ઝોલા ખાવા,
નીચુ વળવુ, ડોલા ખાવા [ચાહોમ, ધસારો
ઝોકાવડા, પું એકદમ અંદર પડવુ—ધસવુ તે,
ઝોકાવવુ, કિં અં ઝપતાની પડવુ ચાહોમ
કરી ફેલી પડવુ ૦ કિં સં સાહસ કામ કરવુ
ઝોકુ, નં ઉલ-કેફથી નીંડુ વળે તે ર ઉલ, નિમ
‘ઝોકુ આવવુ [ડો તે, ઝુકવવુ તે
ઝોકો, પું ઝોક, ઝોલો, ઝોલો ર ઝોલો ખવા-
ઝાટ, સ્ત્રીં ઝાટડી, પહેવ વેતરી ભેશ ર ઝપટ
ઝાટડી—કુ, સ્ત્રીં પહેલવેતરી ભેશ [ઝાપેટ
ઝાટિંગ, પું મરી ગયેલા મુસલમાનનો ભમતો
જીવ, ભૂત ર ધરબાર અને બૈરા છોકરા વ
ગરનો રખડતો માણસ, ડાડ ૩ કુવેડ, મેલુ
કટાળો આપે તેવુ માણસ ૪ હુટફાટને જોર-

જીવમ ચતાવવા તે ઝાટિંગ પાદશાહી—તોફાની
અને જીવમી કારોબાર, અધાધુનીનું રાજ્ય
ઝાડ, નં ભૂત, પિશાચ, મેલુ વળગણુ, ભૂત સ-
ચાર, પીડા ર કટાળો આપતુ માણસ, કુડો
ન મહે તેવુ માણસ, લફર ઝાડ ઝપટ—ભૂતની
ચોટ લાગવી તે ર વળગાટ, આરણકારણ
ઝોરણુ, પું કપડા વગેરે ભરવાનો કાથળો
ઝાલણુ, પું મોટી ઝોળી ઝોરણુ
ઝાખો—જો, પું જોખો, મૂર્છા, મોહ [કાચળી
ઝાચણી, સ્ત્રીં ઝોળી ખડિયો, પેટાવાળી લાખી
ઝોલુ, નં ટોળુ સમુદાય, ઝુડ ર ડોલ, ઝોકુ.
૩ અતર, અવકાશ, છેડુ ખાચો ‘કામમા
ઝોલુ પડવા ન દેતો’ ૪ ડોલવુ—ઝૂલવુ તે,
ઝોકુ ‘વહાણુ ઝોલા ખાય છે’
ઝોલો—જો, પું હિડોળાનુ આમતેમ હાલવુ તે,
નકામુ રખડ્યા કરવુ તે, ફાફા માર્યા કરવા તે,
કામનો પાર ન આવતા વાર લાગવી તે ‘તે
ખીયારો ઝોલા ખાયા કરે છે’ ૩ આમતેમ
ડોલ્યા કરવુ તે ૪ હિચકો, ઝુલો, હિડોળો,
ચોપાળો ૫ કટાણુ, મોહબાણુ
ઝાસવુ, કિં સં ઝાસવુ
ઝોળ, સ્ત્રીં ભૂત, હરકાઈ મેલુ—આકુ તે, આ-
રણગરણુ, ઝાડ ઝોળાઝપટ—ભૂત વગેરેની ચોટ
ઝોળ, સ્ત્રીં જવાળા, ઝાળ, અગ્નિશિખા
ઝોળીવુ, કિં સં બાવકુ ભુજ પકડીને સારી
પેઠે હલાવવુ, પીખી નાખવુ લખડતુ રાખીને
હલાવવુ [અદબદ ગ્હી જીવુ ‘કામ ઝોળાયુ’
ઝોળાવુ, કિં અં ઘોળાવુ, વિતખે પડવુ,
ઝોળાવો, પું ઢોળાવ ઉતરતી ભોય. ર નમથુ,
ઝાડ, ઝોલો તીચો નમેનો ભાગ
ઝોળી, સ્ત્રીં ચારે છેડા બાધી લઈ વચમા
ઝુલતો રાખેલો એવો લુગડાનો એક ઘાટ, નાનો
ખડિયો ર ખોયુ, છોકરાને સુવાડવાની ઝોળી
ઝોળીમાથી ઝડપાવુ—ઘોડીયામા રમતા નાના
છોકરાનો વિવાહ થવો ઝોળી ફેરવવી—બીખ
ઉમાગની, ઉધરાવી ખાવુ ઝોળી લેવી—ભિક્ષા
માગવી ર સાધુ યવુ ૩, ગરીબ સ્થિતિમાં આવવું.

ઝોળીપાળી, સ્ત્રી૦ છોકરાનું નામ પાડતી વખત
બૈરા છોકરા એકઠા થઇ બાળકને ઝોળીમા
સુવાડી 'ઝોળીપોળી પીપળ પાન, ફાઇએ પાડયુ
x x નામ'એમ બોલી ઝોળીને હલાવવી તે
ઝોળી, પુ૦ ઝોળીની પેઠે લચી-નમી પડવુ તે, ઝોલો,
લચક 'ચદરવો ઝોળો ખાઈ ગયો છે' જમીનને
પથુ એ શબ્દ લગાડવામા આવે છે ૨ મોટી
ઝોળી, કાચળો

૧૧.

મા, પુ૦ (સ૦) એકવીસમો મૂળાક્ષર અને દશ
મો વ્યંજન અને અનુનાસિક વર્ણુ કિન્ચિત્, અ-
ચ્ચળ, વગેરે આનાથી શરૂ થતો કોઈ શબ્દ નથી

૮.

૮, પુ૦ (સ૦) અગિયારમો મૂલ્સ્થાની વ્યંજન
વર્ણુ, જીભનો છેડો જોરથી તાળવે લગાડયાથી
એ ઉચ્ચાર થાય છે

ટઈ પડવુ, કિં૦ અ૦ ગદગદી ટસટસ યઈ જવુ,
ભરાઈ દદડવુ (ખસ, કોણા વગેરેનું)

ટક, અ૦ અ૦ ટીક એવો થતો ટકારાનો અવાજ
ટકટક, અ૦ એવો થતો અવાજ 'ટક ટક ટક
થાયે ધડિયાળ, જો હુ સાલ્યો કહે છે કાળ.' ૨
સ્ત્રી૦ નકામુ ટાયલુ, બકવા, લવારી, બડબડાટ
૩ એકી નજરે જોયા કરવુ તે, ટગરટગર 'ટકટક
જોયા કરવુ'

ટકટકિયુ, વિ૦ ટકટક કરનાર, તકરારી, ચીકણુ
ટકટકારો, પુ૦ ટકટક, લવારો, બડબડાટ

ટકવુ, કિં૦ અ૦ ઝાઝી વાર ચાલવુ, પહોચવુ,
નીભવુ, 'આ જોટો ટકવામા ધણો સારો છે'
૨ જારી રહેવુ, નીભ્યા કરવુ ૩. ખોટી થવુ
થોભવુ, ઝાઝીવાર રહેવુ [મજમુત, ધિગુ

ટકાઉ, વિ૦ ટકે તેવુ-ચાલે-નિભે તેવુ, ચિકણુ,
ટકાવ, પુ૦ ટકવાપથુ મજમુતાઇ, ટકાઉપણુ, ચીકણુશ

ટકાવણુ, કિં૦ સ૦ ટકે-પહોચે તેમ કરવુ, નિભાવવુ.

ટકે, પુ૦ તથા પૈસા. ૨. રૂપિયો; છાપવાળો સિક્કો

૩ સોમો ભાગ તે (પ્રમાણુ અને વ્યાજમા
એનો વ્યવહાર થાય છે) ટકા કરવા-વેચીને
પૈસા કરવા ૨ પૈસા એકઠા કરવા પુણુ કરવી,
દ્રવ્યનો સંગ્રહ કરવો ટકા ચઢાવવા-દલાવી તરીકે
વધારીને કહેવુ, અતિશયોક્તિ કરવી, મીઠુ મરચુ
ભભરાવીને જોનવુ ટકાના તથા શેર-સસ્તામા
ગણી કાઢેલુ તેવુ, કઈ લેખામા નહિ તેવુ. ટકાની
પિળરી-ગરીબ, નમળુ, હલકુ અને માલ
વિનાનુ ટકાનુ માણસ-ઓધુ પાત્ર, વિવાહનુ બારમુ
કરે એવુ, લાખી અક્ષલ વિનાનુ, હલકુ, પાણ
ટકોટક, અ૦ ભરપુર, પૂર, ટકોટક, છલકાઈ
જાય તેમ

ટકોર, સ્ત્રી૦ મરોડની બોલી, વ્યાજોક્તિ, અન્થો-

ક્તિ, મસ્કરીમા ઠોક દેવા ને ૨ ટોક, ટોકણી

૩ દાળ, ચોકસી [બધાવેલી ઉચી જગો

ટકોરખાનુ, ન૦ ચોષડિયાગળા ઢોલીને બેસવાની

ટકોરવુ, કિં૦ સ૦ ઈશારત કરવી; જોદો મારવો,

ચેતવણુ, ટોકવુ, તેજ-અમત કરતા રહેવુ

ટકોરી, સ્ત્રી૦ ધટડી, ટોકરી નાનો ધટ ૨ ધાતુ

ઉપર જરા ઠોકર વામતા નીકળતો ઝીણો રણુકો.

૩ મોગરી ૪. આગળી તરછોડી કરાતો આ-

ધાત તે, ઠોક ધીમે હડસેલો

ટકોરો, પુ૦ ધડિયાળવુ વામવુ તે, રણુકો ૨

પિત્તળની ગોળ ચપટી ઝાલર ઉપર ઠોકવાથી જે

અવાજ થાય તે ૩. આગળી ઠોકવાથી જે અ-

વાજ થાય તે ૪ ચાપડ, ઠોક, ઠોટર, ઠેસ

ટકોરો મારે એવુ-અટિ એવુ, ચઢિયાવુ વધે એવુ

ટકોળ, સ્ત્રી૦ મસ્કરી, મળક, કહો, ટોળ

ટકેળિયુ, વિ૦ ટોળી, મળકી, કહોખો મસ્કરો

ટકર, સ્ત્રી૦ માથેમાયુ અક્ષલવુ તે, માયુ મારવુ

તે, ગાયુ "ધેટાની ટકર" ૨ (લાક્ષણિક)

તકરારમા બરાબર ટકી રહેવુ તે ૪ માયુ દુખવુ

ટગટગ, અ૦ એકી નજરે, ટગટગ [તે ૪ ઠોકર

ટગમગ, અ૦ ટગટગ, ટગરટગર ૨ ટગમગ,

ટગમગ, મુસ્કેલીએ સ્થિર રહેવુ " ટગમગ પગ

ટકતો નહિ, ખાઈ ન શકતો ખાજ

ટગર, સ્ત્રી૦ ટટાક્ષ મોહનુ એકી નજરે જોવુ તે.

ટગરડી, સ્ત્રીં ઉતરડ ચઢાવી હોય તેવું, તગરડી
 ૨ તગતગ થતું હોય એવું ને ચઢેલું તે
 ટગરટગર, અમં એક નજરથી, ટગટગ મીટ માડીને
 ટગુમગુ, અમં અસ્થિર, વચમા વચમા તટી
 જાય વળી જરા ટકે એવી હાલતમા હોય તેવું
 ડગમગતું, ૨ ઘડીમા ઠીક રહે વળી થોડીવારમા
 માડુ થાય તેવી હાલતનું. ૩ જેમતેમ, મુશીબત
 થી, જરાતરા ચાલતું હોય તેવું
 ટક, સ્ત્રીં (સં ૦ ટક—બાધવું) વખત, વેળા, વાગ
 એમુક એક વેળા ૨ અમં એકજવાર એકએકસ
 વખતજ, “એક ટક ખાવું” ૨ એકી ફેરે ૩ પું
 ટકા, રૂપિયો “ન આણસો મનમા આશક,
 તમ આવ્યે પામ્યા લાખ ટક”—પ્રેમાનંદ
 ૪ એક પૈસાભાગ જેટલું વજન ટાક “નરસિંયા
 ૨ કને ટક કરેણા કરો દીનબધુ વળ્યો આક આડો”
 ટકણખાર, પું (સં ૦) એક જતનો ખાર એ
 એસડના અને ધાતુ ગાળવાના કામમા આવે
 છે ‘પ્રીત એસી કીજિયે, જેસો ટકનખાર, આપ
 જલ પર રીઝવે, ભાગ્યા સાધે હાડ’
 ટકરાળ, સ્ત્રીં (સં ૦) ન્યા રૂપિયા, પૈસા, વગેરે
 સિદ્ધાપડતા હોય તેવું સરકારી કારખાનું
 ટકાર, પું (સં ૦) ધનુષ્યની પશુજના તરછોડનો
 અવાજ “ધનુષનો ટકાર” ૨ લડાઈની તૈયારી
 સૂચવનારો હથિયારોનો ખણખણાટ, મૂચના
 ટકાવવું, કિં સં ટાકણાથી ટાકવું ૨ ચોઢા
 વવું (બટન, કાગળ ઈ) ૩ નોધાવવું અક્ષરે કુકામા
 લખાવવું, ટપકાવરાવવું
 ટકેટક—ટકોટક, અમં વારવાગ વખતો વખત ૨
 એક વખતથી ખીજ વખત સુધી, એક ફેરે ૩ પૂર,
 છેડાલગી ૪ છલાછલ, ભરપૂર, ટોચ—મો લગી
 ટગડી, સ્ત્રીં પગથી ઘુટણ લગીનો અવયવ તે,
 નળો, પગચરણ ૨ સુચણી, ચોરણી
 ટગાવું, કિં અમં લટકી રહેવું, લમડવું, ૨ ચોઢવું
 લટકાવવું ૩ ફાસી દેવી લખરાવીને મારી નાખવું
 ૪ આશ્રિત થઈ રહેવું, આધારે હોવું
 ટટાખોર, વિં કળિયાખોર, લડકણું, ન્યા લાથી
 કળયો ઉભો કરે તેવું

ટડર—લ, વિં મોડું, બહુ ઉંચું
 ટડેલ, પું વહાણનો મુખ્ય ખલાસી
 ટચ, અમં વગર વિચારે એકદમ ૨ કટ, લગાર
 વારમા, ધા કરતા વાતજ [વર્ગાશ
 ટચ, સ્ત્રીં કમોટી, કાપ તપાસી કસીને પાડેલો
 ટચકડી, સ્ત્રીં ટચકી ૨. નાની, ઠિંગણી
 ટચકારી, સ્ત્રીં ટચકી ટચકારી
 ટચકાવવું, કિં સં ટચકા—ધા મારીને કાપવું
 છુદવું, મારી—કાપી નાખવું
 ટચકિયું, નં કમ્મરનું રહી જવું તે તે, કમ્મરના
 સાધાનું પકડાઈ જવું તે ૨ ટુટિયું
 ટચકું, નં નાનું ટાણું (ટાણાની સાથેજ વપરાય
 છે) ટાણું ટચકું ” ૨ છેડો, ગોળ ટેરવું—નાકનું
 ટચકો, પું ઝટકાનો અવાજ ૨ ધા, જખમ ૩ માન
 લગની લાગણી, ઝટકો લાગવો તે
 ટચટચ, અમં એવો થતો ધાની ત્વરાનો અવાજ
 ડચરો, વિં બુઢો, ઢચરો
 ટચલીઆગળી, સ્ત્રીં હાથ પગની છેદી નાની
 આગળી, ડાનદિંકા, ટચકું
 ટચાક, વિં ખોટો લપકો કરનાર, છીછલો, શેખી-
 ખોર, દોઢાલો ૨ અમં અવાજ થાય તેમ
 ટચાકડી, સ્ત્રીં ટચકી વાગવી તે, ચપટીનો અવાજ
 ૨ ટચાક સ્ત્રીં ૩ ટટાકડી, નાની બહુક
 ટચાકો, પું સાધાનો કડાકો
 ટટવાણી, નં ટટ જેવી નાની ઘોડી
 ટટવું, નં ખચ્ચર ૨ વિં ડિંગણું
 ટટળવું, કિં અમં આશામા ને આશામા આમ
 તેમ ઇચ્છિત વસ્તુ મેળવવા જોયાક રવું ૨
 ગિયાવું પીડાવું, વલખા મારવા ૩ તલપવું,
 ઝખવું, કકામ કર્યા કરવા ૪ ઢંકવું, લખડવું
 ૫ નિષ્ફળ જવું રહી જવું
 ટટળાટ, પું ટટળવું તે, ટળવળાટ, વલોપાત.
 ટટળાવવું, કિં સં ઝખાવવું, કણકાણાવવું,
 તજસાવવું આશામાને આશામા રાખવું
 ટટાર, વિં સીધું, પછવાડે ખુધ ન નીકળી હોય
 તેવું, અક્કડ ૨ હોશિયાર, સચકત ૩ તેજ, સાવધાન
 ટટી, સ્ત્રીં વાસ, કામડાંની લિત, કામડાનો પડદો,
 વાસની ચીપોથી ભરી લીધેલો આતરો, અંતરપટ,

ચક્ર ૨ જળરૂપેશાખખાનુ
 ટટ્ટુ, નં ૨૧૬, વાસનો પડકો, ટટ્ટી
 ટટ્ટુ, નં ૨૧૬, નાનો ને ગટકી ઘોડો, બટ ૨
 ઉપાય, ટેકી, ધલાજ ૩ ચલણુ, દોર ૪ કામકાજ, ધ ઘો
 ટટ્ટુ ચાલવું-કામ ચાલવું, કામ નીલવું ૨ ચલણુ
 હોવું ૩ ઉપાય-ધલાજ ચાલવા
 ટટ્ટુ, સ્ત્રી ૦ ખાલી દોરતોરનો દેખાવ, ડકાસ
 મારવી તેર દિમાક, ઉદ્ધતાષ, છાક ૩ દોડધામ,
 હિતાવળ [૨ શેખી, દિમાક, ઉદ્ધતા])
 ટટ્ટુ, વિં પ્રતિકાર, વારણ, નિવારણુ અવરોધ,
 ટટ્ટુ, વિં કલા છતા ચાનક નલાગે તેવો ઠોઠ
 ૨ ભટકણુ.
 ટટ્ટુ, પું ખૂબ રીસ ચઢવી તે, ઝટકો, કોષ
 ટટ્ટુ, સ્ત્રી ૦ એક જાતનો ઉડણુ સાપ, તણુ
 ટટ્ટુ, પું-લુ, પું સોની જનને-દ્રવ્યમા કપાસિયા
 જેવડો કુમળી ચામડીનો દાણો દેખાય છે તે
 લીલવો, મદનજન
 ટટ્ટુ, પું (અ ૦ ટન) એક વજન, ૫૪ મણુ
 ટટ્ટુ, નં (અ ૦) પાતળા પાટિયાનું જનાવેલું કામ
 તે, પીપર ગાડીની સુપડી, ગાડીની છત્રી ૩ દીવાનું
 ઉપરનું જન, ઠાકણુ
 ટટ્ટુ, અ ૦ ઝટ લઈને ટપકું પડે તેની રીતે. ૨
 એવો અવાજ થાય તેમ ૩. ઝટ, તાબડોતોબ,
 ટપકટપક, અ ૦ એક પછી એક ટપકે તેમ
 ટપકણુ, કિં ૦ પ્રવાહી પદાર્થ દીપા રૂપે ધીમે
 ધીમે નીચે પડવું ૨ જાપરામાથી ગળવું, ચૂવું
 ટપકાવણુ, કિં ૦ સં દીપા પાડવા ૨ સળગાવવું
 (દોવો) ૩ ટુકામા નોધી લેવું, ઉપર ટપકે લખી
 રાખવું (સ્મરણને માટે) શિગ, ટપ મરવું તે
 ટપકિયું; મરકી, નં ઝટ મરણુ થાય તેવો એક
 ટપકી, સ્ત્રી ૦ ગોળ ઝીણો એક ઘાટ ૨ ટીલડી,
 મિનાકારી અખરખની પતરી ૩. કપાળમા ઝીણો
 ચાલો, બિંદુ
 ટપકું; નં નાનું સરખું ગોળ ચિહ્ન, બિંદુ, છુલ્લું
 ૦ ટીપુ, છોટો, ફોર, ઠણુ ૩ મીંકુ, અનુરવાર
 ૪ જરા, ચોક્કું.

ટપકો, પું જન્મપત્રિકા, જન્મશ્લેષ.
 ટપટપ, અ ૦ દીપા પડેથી થતો અવાજ ૨
 હળમની ટપટપી ઉપર અચાથી થતો અવાજ
 ૩ ઝટ, ચટચટ, એકદમ, સપાટાબ ધ. ૪.
 બડબડાટ, કનડાટ
 ટપટપાટ, પું ખટરાગ, ખોલખોલ ૨ આપલ્ય ૩
 ટપટપ એવો અવાજ [ચામડાની સલાડી
 ટપટપિયું, વિં ટપટપ કરનાર ૨ નં ટપટપી,
 ટપટપી, સ્ત્રી ૦ ચામડાના જે કકડાપર હળમો
 અચાને ધસે છે તે
 ટપટટી, સ્ત્રી ૦ હલકી થાપટ ધીમેથી હાથના આમળા
 મારવા તે ૨ મહેણું મારવું તે, ટોણું ૩ દીવાને
 ચોલવવા ઝપટ મારવી તે
 ટપલું, નં હાથા ધડવાનું કુહારનું ઓળર. ૨
 ફોટો તૂટો ધસાઈ ગયેલો જોડો
 ટપલું, વિં બેસી ગયેલું, અકડાઈ ગયેલું.
 ટપલો, પું જોરની ટપલી ૨ તહોમત, આળ, બદ-
 નામી, દોષ, કહેણી ટપલા ખાઈ ખાઈને ધડાવું
 -ઠાકરો ખાઈને રીતમા આવવું, દુ ખ વેઠી ઠેકાણું
 આવવું. [ફેદી જવું, ટપી જવું.
 ટપલું, કિં ૦ અ ૦ વધવું વધારે સારા-ખોટા થવું,
 ટપસટપસ, અ ૦ ટપુચટપુચ
 ટપસિયા, નં ધસાઈ ગયેલા ખાસડા, ટપુચિયા.
 ટપાટપ, અ ૦ ઉપરા ઉપરી દીપા પડતા હોય તેમ-
 ૨ ઝટપટ ટપટપ,
 ટપાટપ, સ્ત્રી ૦ ખોલચાલ, ઝડાલડી ટપાટપી.
 ટપાટપી, સ્ત્રી ૦ ખોલચાલ, લઢાલઢી ૨ લાપોટ-
 ઝાપોટ કરવી, ચઢાકિતરો કરવી [ડાકવું.
 ટપારણુ, કિં ૦ અ ૦ વારેવારે કહેવું ૨ મારવું;
 ટપાલ, પું એક ઠેકાણું કામળપત્રો ખીજે ઠેકાણું
 મોકલવાની બ્યવસ્થા, ડાગ. ૨ એવી રીતે રચાને
 કરેલા અથવા આવેલા જે કામળપત્રો તે ૩.
 પત્રબ્યવહાર
 ટપાલી પું ટપાલવાળો, કાસદ, ટપાલના કામળો
 વહે ચનારો.
 ટપાવણુ, કિં ૦ અ ૦ આગળ વધવું, સરસ નીવડવું;
 ટપી જવું

ટપુશટપુશ, અં બડા વગરનો ફાટયોતટયો બેડો
 બસડાતો ખેચવાથી થતો અવાજ ૨ ધીમે ધીમે
 ૩ ધીમેથી ટપલી મરાય ને કામ થતુ જાય તેમ
 ટપુશિયા, નં ફાટયાતટ્યા ખડા વગરના બેડા,
 હીલા પડતા ખાસડા ૨ અનાજમાથી કચરો
 હિરાડી દેવા મુપડાને જે ઠોક મારે છે તે,
 ટપેરવુ, કિં સં ઠોડવુ, મારવુ ૨ મહેરવુ
 ટપોટપ, અં ઝટઝટ, ટપટપ, ઉપરાઉપરી
 ટપે, અં ટપ, ઝટ લઇને
 ટપો, પું લાખા ગરતે વચમા લેવાતો વિસામો,
 મુકામ, પડાવ, મજલ ૨ એક રીતનુ ગાયન
 ૩ અતર છેડુ ૪ ગપાતો સપાટો “ટપો મારવો”
 પતાકીને મારવુ ‘લખોટાને ટપો માર્યો’, ઉપર
 ચોટિયુ કહેવુ તે, સહેજ કહેવુ તે ૬ મહેણા
 ટાણાના શબ્દો, ચોકડા
 ટખારો પું ધરખર્ચ ૨ ધરમતુ સામાન ૩ અચો
 ટખુકડિયુ, નં ધીમા કાલવેવો જલેબી લાડુ વગે-
 રેનો ભુકો, કેલ ૨ નાજુક, નાનુ, કિંગણુ
 ટખુડી, સ્ત્રીં ડશલી લોટી ૨ નાની કિંગણી સ્ત્રી
 ટખો, પું જૈન સત્રોમા પાક ઉપર જે ઝીણા
 અક્ષરથી પાક પ્રમાણે અર્થ લખેલા હોય છે તે,
 ટીકા ૨ પાનાનો હાસિયો
 ટમટમવુ, કિં અં આતુરતાથી ઝૂંમી રહેવુ,
 આશાભેર બેથા ડગવુ, વિટલાયા કરવુ
 ટમટમવુ, કિં અં તટી પડે તેમ થઇ પડવુ,
 ટપક ટપઠ થઈ રહેવુ
 ટમટમાટ, પું ઉતાવળ, ત્વરા
 ટરખનટાઠન, નં (અં) એક જાતના ઝાડના
 ગુદરનુ તેલ એ દવાના કામમા તેમ રગો મનાવ
 વામા વપરાય છે
 ટલ્લો, પું આટો, ફેગે, ટોલ્લો ધક્કો, વામદો
 ટવળવુ, કિં અં ટળવળવુ, ઝખવુ ૨ ગિખાવુ
 ટગિયો, પું લોહીની ટસર, ત્રાગો, ઝરીને બહાર
 નીકળેલુ ટીપુ ૨ તરડ, છેદ, ડાપ
 ટસ, સ્ત્રીં બાળુ, કાર ૨ મીટ, સરત
 ટસટસ, અં ટગર ટગર, એકી નજરે ૨ ચુસતા
 મતો અનાજ

ટસટસવુ, કિં અં ફાટફાટ થઇ રહેવુ, તગ
 થઈ જવુ ૨ અવાજ સાથે ખેચાવુ, ચુસાવુ ૩
 ગફગફ થઈ જવુ
 ટસટસાટ, અં અસચસાટ, તમામ ચુસાઈ જાય તેમ
 ટસટસાવવુ, કિં સં ખેચીને તમામ લઈ લેવુ,
 ગળી જવુ [૧ છાટો, ટશિયો
 ટસર, સ્ત્રીં આખમા દેખાતી ઝીણી લાલ રંગ
 ટસજ, સ્ત્રીં સખ્યાકાળ, સમીસાજ [ટહુકો
 ટહુકારો, પું હુ ખને લીધે થતો ઉદ્ગાર ૨
 ટહુકડ, વિં ટાહુ, ઠકુ ૨ મઠ, ધીમુ
 ટહુકે, પું ટૈકો, ઘાંટો ૨ ચાલતી વાતમા
 હાજિયો પૂરવો તે, ટેકો, પકારો પૂરતી, વધારો
 ૩ લલકાર, લહેકો
 ટહેલ, સ્ત્રીં ટેલ, આટા ફેરાફાટા કરવા તે
 ટહેલવુ, કિં અં ફેગ આટા ખાવા.
 ટહેલિયો, પું ટેલિયો
 ટળવળવુ, કિં અં તરફડિયા મારવા, તરફડવુ
 ૨ ભૂખ કે હુ ખથી પીડાવુ, હેરાન થવુ, રિખાવુ
 ૩ ઝખવુ, આતુર રહેવુ,
 ટળવળાટ, પું વલોપાત ઝખના ૨ આમતેમ
 વલખા મારવા-માથોડિયા ભરવા તે ૩ અફસોસ,
 શોક
 ટળવુ, કિં અં મટવ, સાડ થવુ, દરદ જવુ,
 ફેર પડવો ૨ દૂર થવુ, ખસવુ, જવુ રહેવુ “હમે
 શુ સગામાથી પણુ ટળ્યા?” ૩ તિરસ્કારથી
 ખસવુ, દીસતુ રહેવુ “હવેઅહીથી ટળો” ૪
 છૂટવુ જવુ
 ટાંક, સ્ત્રીં (સં ટક) એક શેરનો ૫૨ મો ભાગ,
 પૈસાભાર ૨ રૂપિયો ટકો ૩ ત્રેડેની કવમની
 અણી, કત, ચાચ ૪ ટડ વેળા, વખત, વાગ પ સિમ્કો,
 પૈસો, ૬ લખાણુ, લિખિત ‘નદકુવર માહારા
 કથ થવાનો, એણે શેના લખિયો ટાડ’ દયાં
 ટાંકણી, સ્ત્રીં કાગળ ૪ મા ખોસવાની માથા-
 વાળી ઝીણી ખીલી, ટાયણી ૨ સુતારનુ એક
 ઓખર ૩ ટાંકવાનુ કામ
 ટાંકણુ, નં કોતરકામ કરવાનું ઓખર ૨ સપ-
 ગમો દહાડો, ફડો અવસર, ટાણુ ૩ જોમવાઈ,
 મધિ, જોગ, અમુક સમય તે

ટાંકર, વિં (સં) સોદો, લુચ્ચો, રંડીખાળ
 ટાંકલી, સ્ત્રીં ટાંકણી ૨ નાનુ ટાંકુ ૩ પળી
 ટાંકણુ, નં નાનુ ટાંકુ [૪ ચાદી
 ટાંકણુ, કિં સં લીસા થઈ ગયેલાને ખડખ-
 ચડુ ખનાવવુ, ખાડા પાડવા “ ઘટી ટાંકવી ”
 ૨. સીવી સધાડીને વળગાડવુ, ચોદવુ “ ખીસુ
 ટાંકવુ ” ૩ ટાંકા ભરવા, ટેભા દેવા, દોરા ભરવા
 ૪ સામેલ રાખવ, પછવાડે વળગાડવુ-જોડવુ
 “ અરજીની સાથે યાદી પશુ ટાંકેલી છે ” ૫.
 નોધી રાખવુ, ઉતારો કરવો, ટપકાવવુ.
 ટાંકી, સ્ત્રીં પાણીનુ નાનુ ટાંકુ ૨ સ્ત્રી પુરૂષની
 ઇન્દ્રિય ઉપર થતો એક ચેપી રોગ, યાદી
 ૪ અસર, ટેકી, ગુણ.
 ટાંકુ, નં [સં ટંક-ખોદવુ] વરસાદનુ અથવા
 કુવાનુ પાણી ભરી રાખવાને તળિયે છો
 દીધેલો જે ખાડો-કુવો તે ૨ ઘી પાણી એકઠા
 મેળવી બનાવેલો ખાવાનો પદાર્થ તે, ઠારેલુ ઘી
 ૩ મોટો ગોખલો, તાંકુ
 ટાંકિ, પ્રં એકેકવાર સોયને કપડામા ધોચવી તે,
 ટેભો, બખિયો. ૨ સીવવુ તે, સીવણુ, સાધો
 ટાંગ, સ્ત્રીં પગનો એડીથી તે ઘૂટણુ લગીનો
 જે ભાગ તે, ટગડી, નળો ૨ પગ, ચરણુ પાદ
 ટાંગણુ, નં ટંકુ, નાનુ ધોડુ. ૨ ઘણુ કિંગણુ માણસ
 ટાંગણુ, કિં સં [સં ટંક-ખાધવુ.] ઝલવુ
 રહે તેમ વળગાડવુ-ખાધવુ, લટકાવવુ
 ટાંગાટોળી, સ્ત્રીં જે પગ ને ખભો પકડી માણ-
 સને અદર લટકવુ રાખી લઈ જવુ તે.
 ટાંગો, નં ટાંગ ૨ હલકી ધોડાગાડી, ટપ્પાગાડી.
 ટાંચ, સ્ત્રીં જપતી, કલમખાધી ૨ કલમની
 અણીનો વોકો કાપ, કત ૩. ઘટ, ખોટ, કસર,
 ૪ ટમોકા, ટાંકણીનો ધા
 ટાંચણુ, નં ટુકી નોધ, ઉપર ટપકાનુ લખાણુ
 ટાંચણી-લી, સ્ત્રીં ટાંકણી ૨ ટુકી નોધ.
 ટાંચણુ, કિં સં ટેભા દેવા, ટાંકા મારવા. ૨
 ટાંકવુ, ખાડા પાડવા. ૩ કત મારવી, છોડો કાઢવો,
 ખાદ્ય; કુદવુ. ૪ કસરથી વાપરવુ, ઓણુ આખવુ
 ટાંચુ, વિં ઓણુ, કમી, ઉણુ. ૨. નં વાંકુ,

આકુ, દુભણુ ‘ માતાને ટાયુ ન પાડવુ.’
 ટાંટાટરકુ, વિં હિડતા પગ મરડાઈ જતા હોય
 તેવુ, રાડુ ૨ ચિખાવણુ
 ટાંટિયો પું [સં ટગા-જાવ] પગનો નળો,
 પગ, ચરણુ, ટાંટિયો ટકવો-એક ઠેકાણે સ્થિ-
 રતા વાળી રહેવુ. નિરાત વાળી થોભવુ ટાંટિયો
 વાળવો-થાક ઉતારવો, વિસામો લેવો
 ટાડર, સ્ત્રીં તકરાર, કળિયો ૨ ધુળરી, કપ.
 ટાંકુ, નં પોહ, ગ્રાણીઓની હારકતાર, ‘ વણુ-
 જરાનુ ટાંકુ ’ ૨ ટોળુ, ધાડ ૩ મુકામ, પોહનો
 કાઠ, પડાવ. ૪ ટાણુ, રમત ગમતનો અવસર.
 ‘ વણુજરાની મા ટાડા નેધ ગદી છે ’
 ટાંટો, પું દેવતા, અગ્નિ (કન્ચ)
 ટાણુ, નં પવિત્ર દહાડો, સપરમો દહાડો, તેહે-
 વાર “ ટાણુ ટચકે કકળાટ કરવો તે સાફ નહિ ”
 ૨ રૂડો અવસર, ૩ જોગવાઈ, ૪ સંધિ, તક.
 ૫ એકાદો ચોક્કસ વખત. ૬ ખાસ અવસરનુ
 ખરચ, નાતવરો કરવો તે ટાણુસર-જરોખર
 વખતે, યોગ્ય સમયે. ટાંકુ ટચકુ-નાનો અવસર
 ટાંપ, સ્ત્રીં મીડા જેવુ ચિહ્ન, પૂર્ણ વિરામ.
 ૨ ચિહ્ન કરવુ, દાપ મૂકવી
 ટાંપણુ કિં સં તાંકવુ, ટીકી ગહેવુ, તલપી રહેવુ
 ટાપાટરકુ, વિં રાડુ, ટાટાટરકુ.
 ટાંપાટૈયુ, નં ફેરો આટો ખાવાનું કામ તે
 ટાપુ, નં અમુક અતરે જઈ આવવુ તે, મળવા
 જવુ તે, ૨ ફેરો, આટો
 ટાંસ, પું તાસ, છોલની ઝળકી
 ટાઉટાઉ, અં કુતરાના ભસવાનો અવાજ, બહુ
 બકવાહ કરવો તે
 ટાંકણુ નં ટાણુ, સંધી, વખત ૨ ટાંકવાનુ
 ઝાળર, છીણી [તેવુ, કામ પુરવુ
 ટાચકુટુચક, વિં પરચુરણુ, અડકાઉ; મુદાનુ નહિ
 ટાચકો, પું શરીરના અવયવોને સાધા અખ-
 ણથી ખેચતા કે મરડતા જે અવાજ થાય છે તે.
 ૨. ધોડીયા-પારણા ઉપર સોપારી ખાદ્યના જે
 લટકતા રમકડા હોય છે તે. ૩ જખણુ, ખાડવો.
 ગોળી. ૪. મહેણા ટોણાતી લાચણી, ખોદવામણુ તે.

દાયમ, સ્ત્રીં ઘટ, ખોટ
 ટાટ, નં શણના બડા દોરાનુ વણેલુ કપડુ, ગુણુ-
 પાટ ૨ મોટી થાળી તાસડ જેવો થાળ
 ટાટ, વિં લહેરમા હોય તેવુ, મત ચકચૂર ૨
 ખે શરમ, નિર્લજ 'નાગોટાટ' ૩ અક્કડ, સકસ,
 ટાટપટી, સ્ત્રીં ટાટ-સુતળીનુ કપડુ [સજડ
 ટાટલુ, નં વામણુ ઠામ, ટાટલુ કરતુ-એ ઠા
 વાસણુ માળવા
 ટાટવુ, નં નળળુ થોડુ દાયકુ
 ટાટિયા, નં ગાડામા સાલિયાની સાથે વાસની
 ચીપના ગુથેલા કકડાની આડ-આતરો ૨ કામ-
 ડાના બારણા
 ટાટુ, નં કામડાની ચીપોની ગુથેલી માદડી ૨
 વાસકામડાની ભિત-આતરો તે, ફડેતાળ ૩
 કામડાનો ઝાપો ૪ ધાસનુ આસનિયુ ૪ ધામની
 ભિતોવાળુ ઝુપડુ ટાટુ ભરતુ-મદુલી-ઝુપડુ
 કરતુ ૨ આતરો ભરી લેવો
 ટાઠ, સ્ત્રીં હવામાની ગરમી ઓછી થવાવી ઠડીની
 અસર થાય તે, ઠડી ૨ શીતળ હવા, ઠડ
 "શિયાળાની ટાઠ" ૩ તાવ આવતા પહેલા
 જે ઠડી અસર થઈ કણકણી ચઢી આવે છે તે,
 શીતતા, શૈલ ૪ કટાળો આવવો તે, અરુચિ,
 ન ગમવુ તે ટાઠ ચડવી-અણુગમે થવો, દુ ખ
 લાગતુ ટાઠ તડકો-સુખદુ ખ તડકા જાયડો ટાઠ
 ફેરા મારે-ટાઠ પાસે આની શકે નહિ
 ટાઠક, સ્ત્રીં પાણીના અશથી ઠડુ લાગતુ, તે,
 ટાઠી અસર તે, શીતળતા, ઠડક ૨ નિરાત, સતોષ
 ટાઠકિયુ, નં ટાઠક કરે તેવુ લુગકુ-ચીજ તે,
 ગાળી ઉપર પાણી ટાટુ રહેવા જે લુગકુ વિટાળે
 છે તે, છટકિયુ [પાળી મુક તેવા વચન.
 ટાઠા, પું ટાઠા ડામ, મર્મવચનના બોલ અદરથી
 ટાઠિયો તાવ, પું ટાઠ વાઈને આવનો તાવ,
 શીતળવર ૨ અણુગમે-અભાવ થવો તે
 ટાઠી સ્ત્રીં રાખ ભગ્મ, શેલી, વાની ટાઠી વાળવી-
 ચિતાની રાખને ઉપાડી નદી વગેરેમા નાખી દેવી
 ટાઠી શિયળ, સ્ત્રીં શીતળા માતેમ, શીળી સા-

તેમ, (એ દિવસે ટાટુ ખાવાનુ અને ટાઠે પાણીએ
 નહાવાનુ મહાત્મ્ય છે)
 ટાટુ, વિં ગરમ રહેલુ નહિ તેવુ, ઠડુ, ૨ ચરમી
 સમાવનાર ઠડક કરનાર. ૩ પાણીના અશથી
 શીતલ, ઠડુ 'ભોય ટાઠી લાગે છે' ૪ ધીમુ,
 રસળતુ, મદ, ધીરુ પ ચચળ નહિ તે ૬
 શીળુ, મોળુ, ગરીબ ૭ આછી તેજી મારતુ, ઝાખુ,
 રીકુ ૮ ધરાયેલુ, સતુષ્ટ, શાત ૯ શાત
 નરમ, ધીમો 'તેનો મીઠળ ટાઠો પડ્યો.' ટાટુ
 કરતુ-જાત પાડતુ, સતોષવુ' ટાટુ પડતુ-
 શાંત થવુ, શમવુ, નરમ પડતુ, બેર કમી થવુ
 ૨ ઝાખુ થવુ ૩ ઘુઝાવુ ટાઠા પહોરતુ-નવ-
 રાશતુ, ગમ્મતના વખતતુ, ગપ જેવુ ટાટુ
 લોહી-જાત મિળજનુ, ઉશ્કેરાય નહિ તેવુ ૨
 ઉઘતુ, નિદ્રામા પડેલુ 'કેટલાકને તો ટાઠા લોહી-
 માળ વધેરી નાખ્યા' ટાટો માર-દેખાય નહિ
 તેવો માર, છુપો માર, ગડાપાટુનો માર. ટાઠાં
 ઉના-ધરવટના ૨ મંસારના સુખદુ ખ ટાટુ
 શીળુ-આગલા દિવસનુ રાધેલુ, ટાટુ ને વાસી
 ટાઠો, પું ડામ, મહેલુ, મસરકાના બોલ
 ટાટોડિયુ, નં ઠડકિયુ ઠડક માટે ઓઢવાનુ
 બીનુ લુગકુ, છટકિયુ ૨ પાણી ટાટુ કરવાનુ
 પાત્ર ૩ ઝાકડુ, ભેજવાળો-શરદીનો વખત.
 ટાણુ પું વખત, સમય, ૨ વાર તહેવાર, અવ-
 મર, સારો યા માઠો પ્રમગ ૩ સધિ, લાગ.
 ટાણુટચકુ, નળાનુ ટાણુર વાર તહેવારનો પ્રમંમ
 ટાપટીપ, સ્ત્રીં ભાગ્યુ તટયુ ઠીકઠાક કરતુ-
 સમારવુ તે, સાર દેખાય તેમ કરતુ તે ૨.
 તાલમેલથી શણગારવુ તે ૩ ડોળ, દબ, ખાલી
 ભપકો ૪ ચાપચીપ, ટીલા ટપકા કરવા ને
 રૂપાળુ દેખાવુ તે ૪ ટપાટપી, બોલચાલ, લલલડી
 "મતભેદને લીધે ++ ધરમા ટાપટીપ થતી"
 ટાપટીપિયુ, વિં ખાલી દેખાવ કરનાર, ડોળી,
 ટાપલી, સ્ત્રીં ટપલી [દબી ૨ તકભેદી
 ટાપસી, સ્ત્રીં ચાલતી વાતમા વચમા ઉમેરો
 કરવો તે, પુરતી, હાજરો, હુકારો, અનુમોદન
 ટાપી, સ્ત્રીં ટપલી, આગળાની હલકી ચાપ. ૨,

છે ખેસાડવા દીપવાનુ ઝોઝર
દાપુ, પુ. આરે ખાસ સમુદ્ધી વિટળાયલી જમીન; ખેટ
દાપુવા, પુ. રોટલા
દાખેડો, પુ. અને હથેલીઓ અફાળી કરેલો
અવાજ, ભારે અવાજની તાળી [થાય છે
દાખેડ, નં એક જાતનું શાક ફળ એના વેલા
દાપડું, નં નાનું ઘોડું, તવાઈ ગયેલું ઘોડું ૨
ઘોડા ઘોડેસ્વારવાળા ગરાસયો, મનસબદાર
દાપલુ, નં વગર જરૂરનું ખોલખોલ કરવું તે,
કુમલી ૨ હું ડાલાપણુ, પોતાની વડાઈનું ખોલ્યા
કરવું તે. ૩ વિં માલ વગરનું, ખાલી બકવાદ
જેવું દાપલુકુટવું — લખાવીને આપ વડાઈ કરવી,
વગર જરૂરનું ખોલખોલ કરવું
દાલ, સ્ત્રીં દાલડો અથવા ખાવો ઉગી જડ
બાઝયાથી જેટલી જમીન ખેડવામા આવતી નથી
તે ભાગ ૨ તાલ, માથાના જેટલા ભાગ પરથી
વાળ જતા રહ્યા હોય તેટલો ભાગ.
દાલકી, સ્ત્રીંનાની તાલ, માથાની વચલી ખોપરી
દાલકું, નં તાલકું.
દાલી, સ્ત્રીં અર્ધા રૂપીયાનો સંક્રિત, ૨ ચદર-
વામા સાધેલા જુદાજુદા રંગના કડકા, જોળ
ચોરસ કાપલી.
દાહુકો, પુ. પુરતી, ઉમેરો દાહુકો પૂરવો-પુરતી
કરવી, ઉમેરવું ૨ દુહુકાર, આદ, માટો ૩ હુકારો
દાખણુ, નં માળી-ઘોળી કાઢી નાખેલું તે, ચળા
મણુ, થોથ, છોડા. ૨ ટાળી મૂકેલું તે, અવશેષ
દાખણુટોળણુ, નં વિણીને લેતા તોલતા રહેલું
તે, જાડેલું
દાખણું, કિં સં દૂર કરવું, આવતું બધ થાય
તેમ કરવું, રફ કરવું, ખાતલ કરવું. ૨ મટા-
ડવું; સાર કરવું ૩. સાર વિણી લેઈ ખરાબ
રહેવા દેવું.
દાખેલું, વિં જાડેલું, પડવું રહેવા દીધેલું.
દાખે, સ્ત્રીં મળક મસ્કરી; ટોળ, થેકડી કરવી તે
દાખે, પુ. વહાવું તે, વાપદા કર્યા કરવા, હિંડાવ્યા
ક વું તે. ૨. ટાળવું, અતર ગણવો તે. ૩
ખેલ, તમાસો, ચમત્કાર 'ભાષા ભેદન્ય દાળા

ધણા ૪ તાલ, સંગેગ, તાકડો, અવસર
દિંખળ, નં હસવું આવે અને ગમ્મત થાય
તેવું ખોલવું ચાલવું તે, હાથમોના ચાળા અથવા
શબ્દો, મળક, મસ્કરી, ૨ ગતકકુ, ઢોગ સોગ.
દિંખળી, વિં ગમતી, ગતકડાખોર, હાખાજ,
દિંખાટોળી, સ્ત્રીં ટાગાટોળા. [મસ્કરો
દિંખાચુ, કિં અં કાઢ આધારને ટેકી લખ-
ડવું, લટકવું ઝુલવું, ટકવું.
દિંદિ, અં દુ ખ-કાયરતાનો ઉદ્દગાર
દિંટોડી, સ્ત્રીં એક જાતનું કાચર જેવડું જળા-
શય નજીક રહેનાર પક્ષી દિંટોડા-ટટોડીનો
નર કહે છે કે એ પક્ષીને ભવિષ્યની અગમચેતી
થાય છે
દિંટોરો, નં ધિલોડું, મીઠા ઘોલા (શાક ફળ)
દિંપુ, નં બિદું, ટપકું, છુદ, ફેર
દિંખરવાં, નં દિખરનું ફળ
દિખરો, નં એક જાતનું ઝાડ એના પાનની
ખીડીઓ વળે છે
દિખો, પુ. ઢગલો, માટીનો ઢગ ટેકરો. ૨
રાકડો, દર ૩ ખડકલો, વસ્તુઓનો જમાવ
દિહુકું, અં મોરનો અવાજ તે ૨ કાઢને ચીદ
વવાને ડેવો દેખાડી ઓઠથી અવાજ કરવો તે.
દિકાયત, વિં મુખ્ય, વડો, પાટવી
દિકિટ, સ્ત્રીં (અં) કાગળની કકડી ૨ દાખલ
થવાની ચિકી પગવાનગીની કાપલી. ૩ સરકારી
મહોદવાળી છાપ ૪ નામકામ વાળી કાપલી
દિકી, સ્ત્રીં દિલડી, ટપડી ૨ બિદી, નાનું છુદડું
દિકો, પુ. ચાદલો (કચ્છ)
દિકડ, પુ. જડો રોટલો, તિકડ
દિકી, સ્ત્રીં ઢેઝાણે-કામ પડવું તે, ધારેલું પાર
પડવું તે, જે વસ્તુને માટે ઉદ્દેશ કર્યો હોય તે
પ્રાપ્ત થવી તે ૨ ગુણ-અસર થવી, ટેકી ૩
વગ, સિદ્ધારસ ૪ બિદી, દીલડી, નાનો ચાદલો
દિકો, પુ. કિકા, ચાદલો, મોટું દીલ, ગાજરિયુ
૨ ઝમ
દિખાણુ, કિં અં અફળાવું, કુટાવું, ચોખાવું
૨. અગમતેમ રખડવું અચાણું, ફેરા આટા

ખાવા પડવા, ધણી મહેનતે પ્રાપ્ત થવું
ટિપ્પણી, નં (સં) દુકામા નોધી રાખેલુ તે,
ટાયણુ, યાદી, દુકી નોધ, સમજીતી માટે લ-
ખેલી નાની ટીકા

ટિપ્પણી, સ્ત્રીં ટિપ્પણ ૨ અછત, તગી તાણુ
૩ સારી પેઠે ટીપવુ તે ટીપી બેસાડવુ તે ૪
ઈંદોના સાધામા છેા લરવી તે પ થાપી, ટાપી
ટિપ્પણ, નં (સં) અનુસ્વાર ૨ ચિહ્ન,
નિશાની () વાચતા થોલવાની નિશાની
ટિલાયત, વિંપાટવી કુવર, વડો રાજપુત્ર યુવરાજ
ટીકવું કિં સં ધારીધારીને જોવું, ઝીણી આખે
ખાનથી જોવું

ટીકા, સ્ત્રીં એકાદા અધરા વિષમપદ ઉપર વિ-
સ્તારથી સમજણ આપવી તે, ખુલાસો, વિવરણ
“મળ અન્યને ટીકા” ૨ અવગુણ-દોષ દેખા
ડવા તે, બિહાપોહ, વિવેચન ૩ મળક, મશ્કરી
વ્યગ્રમા બોલવુ તે, થેકડી ૪ વગોણુ, નિંદા
ટીકાકાર-ટીકા કરનાર ભાષ્ય કરનાર, વિવેચક
ટીકી, સ્ત્રીં સોનેરી-રૂપેરી ટપકી ૨ ઝીણો ચાલો,
ખિદી ૩ ટિલડી, છુદણુ

ટીકા, પું ટિકા, ટીલુ
ટીચકારો, સ્ત્રીં મશ્કરી, મળક ૨ ખડાઈ
ટીચકારો, પું મસ્તાઈ મકરકુદીઓ ૨ ડચકારો
ટીચકુ, ન ટેરવુ, પાતળો નાળુક છેડો-શિખર
૦ વિં નાનું, ઠિગણુ, વામનજી.

ટીચવુ, કિં સં ગળયવુ, ખાવુ (તિરસ્કારમા)
૨ બે વસ્તુ સામસામે અથડાય એમ કરવુ,
અડાગવુ ૩ છુદવુ લા મારવા, જોખા પાડવા
૪ માનવુ, ઠોકવુ

ટીચો, પું જોખો ટીચા-રૂપિયા (નફેતાર્થ)
ટીચિયારો, પું કંઠગાટ, કકાસ, કળઓ ૨ ગર
ખડ સાધારણ તકરાર, મોત્રચાલ, ખડખડ ભરભડ
ટીચિયાણુ, નં કકળાણુ, ઝલેસક કાસ, રોફટ
ટીપ, સ્ત્રીં નોધ પત્રક, યાદી, સામાનની ટીપ
૨ સ્મરણ ચોપડી, નોધ, ટાયણુ ૩ નામ અને
રકમ, જે કાગળમા લખ્યા હોય તે, ઉધરાણાનો
કાગળ-ખરડો, લખણી ૩ અન્યના પૃથકમા

દુકી ટીકા, સક્ષિપ્ત વિવેચન; સમના ૪. સુને-
ગારને થયેથી સળ, સિલ્લા ૫ તગ, તાણુ ૬
ધણી ઉંચો સૂર (ગૂણામાં). ૭-ચુને પુર-
વાનુ કામ, થાપડી, ટીપણી ૮ નાની ગોળ બા-
લદી. ૯ અનુક્રમણિકા [પુરનારો, ટિપ ભરનારો
ટીપણિયો, પું જોશી ટીપણુ રાખનારો ૨ સાથ
ટીપણી સ્ત્રીં ટિપણી

ટીપણુ, નં પચાગ, પચાગવાળો કાગળ, ૨
મોટી જન્મોતરી, ભુગળભટિયુ, લખાણુ હકી-
ડતનો કાગળ ૩ ધણી બાખતોનું ઢંકે ટાયણુ
૪ વચાવળી, પેઠીનામુ

ટીપરો, સ્ત્રીં અરધા શેરનુ (ભરવાનું) માપ.
ટીપવું, કિં સં ધડવુ, ઉપર ઠોકવુ, ‘સોનુ ટી-
પવુ’ ૨ ઠોકી બેસાડવુ ચોટી જય તેમ મારીને
બેસાડવુ. ૩ મારવુ, ઠોકવુ. ૪ ભુકો કરવો, વાટવુ
ટીપી નાખવુ-ખૂબ મારવુ, ઠોકવુ ૨ ચપટ,
કરી નાખવુ

ટીપુ, નં ટિપુ, જુઓ ટીપે ટીપે સરોવર ભરાય
ને ડાકરે ડાકરે પાળ બધાય-થોડું થોડું કરતા
ટીખ, સ્ત્રીં ઝંઝેરી, એક જાતનું ભરત [ધણુ થાય
ટીમણુ, નં લમને આગલે દહાડે સગા સંબંધી-
ઓને જમાડવા તે, ખાટુવડુ ૨ ખાવાનું ભાયુ,
ખાવુ ૩ થોડું ખાઈ લેવુ તે

ટીમર, સ્ત્રીં ટેકરી, કુગરી, ટિમો. [આખ
ટોલડી, સ્ત્રીં નાનો ચાલો, ખિદી ૨ ચક્રક,
ટીલો, સ્ત્રીં મોતી, નગ, ઈં નો નાનો મિનાકરી
ચાલો, નખલો, આડ ૨ ચોટેલુ આળ, કલક
ટીલિયો, પું બાલણુ ટીલીયા ભગત-ટીલાં
ટપકા કરી ભકિતનો ખોટો આડખર કરનાર.

ટીલુ, નં [સં તિલક] ચદન-કુધી જે
ચિહ્ન કરેલું તે, ચાલો, ત્રિપુડ ટીલુ ચાટી જવુ
-છેતરવુ, ઈગવુ, સામાનુ ખાઈ જવુ. [આંકો
ટીલો, પું ઉણુ ટીલુ, તિલક ૨ કામ કતસિયો,
ટીશી, સ્ત્રીં ટોચ, શિખર ૨ ડાળીમાથી નવે
ફટેલો ફણુગો, કુપળ, કળી ૩ પતરાજ, શેખી,
મગરૂરી, લાયરી

હીસીખોર, વિં પતરાજ, શેખીખોર
 હીસીખોર, પું ગેડીદડાની એક રમત ૨ કોઈને
 બિલ્લવા ડેથો બતાવી ડચકારો કરવો તે
 હુંક, સ્ત્રીં ટાચ, છોડો. ૨ લાજ, શરમ. ૩ હુજદ
 ટેક ૪ કઠી (કવિતામા)
 હુંક, વિં સંક્ષિપ્ત, હુંક ૨ નાનુ
 હુંકકં, વિં નાનુ, છોડુ ૨ હુંક
 હુંકારો, પું (તમે ને બદલે તુ કહી બોલાવતુ
 તે. ૨. બિહાર યુક્ત ભાષા, હલકી બોલી
 હુંકી નજર, સ્ત્રીં છાંદિ ન દોડવી તે, લાખી
 પહોચ નહિ તે ૨ ઉદારવૃત્તિ નહિ તે, કળુ-
 સાર્ધ કૃપણતા.
 હુંક, વિં લાજુ-મોડુ ન હાથ તેવુ. ૨ થોડુ, ઓછુ
 નાનુ ૩ ઠીંગણુ ' હુંક માણસ. ' ૪ સરભર
 થઈ રહે તેવુ નહિ પૂરતુ, ' હુંકો પગાર ' ૫
 નજીકનો, ખાસેનો ' હુંકો રસ્તો. ' ૬ સાકડુ,
 ખેસતુ ન આવતુ ૭ ઓછુ, કમ. ' હુંક ' જીવવુ.
 હુંકેથુક, વિં ભાગેલુ વહેલુ. ૨ દુટિયા વાળીને
 વગર હાલેઆલે પડી રહેલુ. [જુકા હાથવાળુ
 હુટણુ, વિં હાથની ખોડવાળુ, હુકિયુ, હુંકા
 હુટિયાં, નં દીચણુમાથી પ્રગ વાળી સખવા
 તે, ટાઢ, રામથી પમને હુંકા કરી રાખવા તે
 ૨. સકાચ કરવો તે. [રિગ
 હુટિયું, નં સાધારણી જય ને તાવ આવે તેવો
 હુંડી, સ્ત્રીં કૂવામા લાકડાનું ચક ખેસાડી તેના
 ઉપર પાચ છ હાથ ચણી જમીનમા જે ચક
 કિતારે છે તે એ કૂવાના પાયા રૂપે હોમ કૂવાનું
 ખીજુ ચણતર એની ઉપર આવે છે, કંઠવો
 હુંક, વિંવાકા હાથવાળુ, લુલું, વળી ગયેલાહાથનું
 હુંપં નહિ જણુ, કિં અં વાયુથી શરીર સાધે
 સાધામાથી રહી જણુ, અકકાષ જણુ.
 હુંપણુ, કિં સં બિપિમાથી અથવા ચપટીથી
 વાળ ખેંચી કાઢવા. ૨. રૂને ચુટી ચુટી છુદ
 કરવુ, ૩. મહેણા મારી શરમિન્દુ કરવુ, નીચુ
 નેવરાવવુ, ઠોક મારવા, ખીખી નાખવુ. ૪
 મજાળીને દુમા વડે મહડવુ. [મળચવો, ઓપ
 હુંધિયો, પું કોઠે પહેરવાનું સોનાનું એક. હરોણું,

હુંપો પું ગળાનો હડિયો દાખી સજક કરવુ તે,
 ફાસો, દાખ, પડ ૨ કોઈને લાલ થતો હોય તેમા
 આડુ આવવુ, વચ્ચે હરકત કરવી.
 હુંબો, પું મહેણુ, ટોણુ, આલેપ
 હુંઆ, પું ટપકા, બિંદુ, બાળકની આખમા તેજનુ
 ટપકુ મૂકે છે તે [ટાચ.
 હુંક (હુંક), સ્ત્રીં કડી, સ્લોક; કડવુ, ખેત. ૨. શિખર,
 હુંકડાખાઉ, વિં ઘેર ઘેર રખડી કકડો કકડો
 રોટલો માગી ખાનાર, બિખારી. ૨. તુચ્છ, હલકુ
 હુંકડી, સ્ત્રીં સમુદાયરૂપ જે એક આખુ તેમાનો
 એક ભાગ, સૈન્યદલ 'લશ્કરની હુંકડી' ૨ જ્યેષ્ઠવર્ગ
 હુંકડો, પું કડકો ૨. માસ, બચકુ, છુક હુંકડા
 માગી ખાવા-ધરેધર ભટકી રોટલાના. કકડા
 ખાવા, બીખવુ. હુંકડે હુંકડે બિસમિલા-ચોડે ચોડે
 બધુ હજમ કરી જવુ તે [કિમાનનો પત મ.
 હુંકલ, સ્ત્રીં મોટો પત મ, એક બતનો ગોળ
 દુચકો, પું રસ ઉપજે તેવી હુંકી વાતો, ફકરા
 "રમના તે દુચકો" ૨. ધત્તરમ તર સંબધી ભણુ-
 વાના નાના વાક્ય તે અથવા કરવાના નાના નાના
 પ્રયોગ તે, જાદુ ૩. સચના, અણુસારો, ઈસારો,
 સકેત ૪ નાનો કડકો, આખાનો નાનો ભાગ.
 હુંચકી, સ્ત્રીં ચપટી, અગુડો ને મોટી આગળી
 એ બેથી થતો અવાજ ૨. એ અવાજ થતા
 લાગે તેટલો વખત, ક્ષણ ૩ ચીમટી, ચુટી, ચપટી.
 હુંટક, વિંબરાખર મળતુ ન હોય તેવુ; સખધે-
 અનુસધાન ન હોય તેવુ છુદ છુદ; આખુ ન
 હોય તેવુ ૨ ખક્તિ, વહેલુ
 હુંટકાટ, સ્ત્રીં ફાટી જુદુ થઈ જવુ તે. ૨. કુસંપ,
 ફૂટ, મતબેદ, અણુબનાવ વિમહ, ૨ ભાગી તર-
 ડાઈ જવુ તે ૪ નુકસાન.
 હુંટવું, કિં અં આખી વસ્તુના કકડા થઈ
 જવા, ભાગવુ; તુટી જવુ, ભાંગેતુ છુદ પડી
 જવુ ૨ તરડવુ ચિરાવુ ૩ શક્તિ ધટવી,
 બધનુ નરમ પડવુ ૪ અણુબનાવ થવો, કુસંપ
 થવો, કબિયો થવો ફૂટ થવી. ૫. એકદમ જોરમા
 કોઈના ઉપર પડવુ, ધસી જવુ.
 હુંટીઆર, પું એક પાસાપર તણુને બીજાપર એક

એવી રીતનો જે દાવ તે ૨ મૈત્રિમા વાધો
પડવે તે, કુટકાટ, અણુબનાવ ૩ કમળેર, જીર્ણ
શરીરવાળુ માણસ,
દુટીચાર, વિં છેકળ કમળેર થઈ ગયલુ
દુમટુમી, સ્ત્રીં દોલની જોડે વગાડવાની નાની
નગારી, કુમકુમી [લુદુમણુ]
દુમણુ, નં પતર મતરનો જે દુચકો તે “કામ
દુવા, પું ખાડ, ગોખા ૨ નારા, ઉડા દર ૩
દુઆ, દપકા, ગિદુ
દુવાલ, પું (અં ટોવેલ) બીના હાથ, અગ
લુછવાનો જે જાડો મોટો પહેળો રમાલ તે
દુદ, સ્ત્રીં ફાટ, તરડ, ચિરો ૨, અણુબનાવ
વિમ્મ, કુસપ, ઉચુ મન, બગાડ, ખટપટ ૩
અતર, જૂદાપણુ, બેદ દૂટ પડવી-દોસ્તી દૂટવી
૪ તગી, અછત, ખોડ, કસગ
ટે, અં ધાક-બીકનો અવાજ ૨, વિં ચાકીને
લોથ થઈ ગયેલુ, ઠે, સાવ બેહાલ
ટેદુ, વિં ઠે, ચાકી ગયેલુ ૨ બેહાલ, કેટી
અકચૂર, ઘેઘટ ૩ કામ થઈ શકતુ નહોય તેવુ,
દગિદી. ૪ બસન-ખરચોમા પોલા ૬૬ થઈ ગયેલુ.
ટેદુ, નં અપીણીઓ ૨ એક જાતની ઔષધિ
ટેદે, સ્ત્રીં પતરાજ, તોરતુ બોલતુ તે ૨ અણુ-
ગમાનો બડમડાટ, ચેપે ૩ દુ ખની કાયરતાને
લીધે બાળકનુ રો રો કરતુ તે, રેકતુ, આરડતુ
ટેખો, પું ટેકરો, ટિંબો, મોટો ઢગ,
ટેક, પું પણુ, વટ, બોલેલુ પાળવાનો આગ્રહ
તે ૨ આખર, શાખ, ભારખોજ ૩ દહતા,
નિશ્ચલતા ૪ કવિતાનો રાગ બતાવનારી દ્રુક,
આસ્તાઈ, ધ્રુવપદ ટેકતુ પુતળુ-અડગ નિશ્ચય-
વાળુ, મૂર્તિમાન ટેક જેવુ
ટેકણુ, નં ટેકો આપવો તે ૨. ટેકવવાની વસ્તુ,
અટકણુ, ઠેસી ૩ આધાર, આશ્રય, અર્થિગણુ
ટેકરી, સ્ત્રીં સપાટી કરતા વધારે ઉચી જગા,
નાનો ઢગલો ૨ કુદરતી ઉચી જગો, કુમરી,
ટેકરો, પું મોટી ટેકરી કુદરતી અથવા માણસે
કરેલી ઉચી જગો, કુમરો ૨ નિભાવતુ
ટેકવણુ, કિં સં ટેકો આપવો, આધાર આપવો.

ટેકલુ, કિં અં અર્થિમણુ, ૨ ચોક્કસ ૩. ટેકામ
આધારે રહેતુ [આપવો, નિભાવતુ; અથવા
ટેકાવણુ, કિં સં ટેકો આપવો, આધાર-અભરો
ટેકી, સ્ત્રીં આધાર, આશરો ૨ ટીક; ગુણ.
ટેકી, વિં ટેકીલુ, આગ્રહી, એક નિશ્ચયવાળુ.
ટેકીલુ, વિં ટેકવાળુ, પણુવાળુ, ટેક રાખનાર
ટેકો, પું ટેકણુ, અર્થિગણુ, સ્તભ, ૨ આસરો,
મદદ આધાર ૩ એકમત થવુ તે, કોઈના
બોલવાને સમતી આપવી તે, પુરતી, અનુમોદન
ટેચ, સ્ત્રીં કચકચ, તકરાર ૨ ગર્વ; મગફરી
ટેટી સ્ત્રીં એક જાતનું મીઠુ ફળ, શક્કરટેટી.
ટેટું, નં બરતુ મળ ૨ નળાનો માસલ ભાગ
ટેટો, પું વડતુ ફળ ૨ ફટકો ૩ એક જાતનું
વનસ્પતી ફળ જે થુકવાળું કરી તડકે રાખ-
વાથી ફટે છે તે ૪ ફૂલેલો પોકળ આકાર
ટેડુ, વિં મદવાળુ, મિનજી, ગર્વી. ૨ વળેલુ,
વાકુ, મરોડદાર, આકુ
ટેડાઈ સ્ત્રીં વાંક, વકતા ૨ હકીકાપણુ, અભિ-
માન ને મમત, બેપગવાઈ, ગુમાન, ગેખી
ટેપ, સ્ત્રીં [અં] માપવાની પટી. ૨ સળ, ટીપ.
ટેબલ, નં [અં] મેજ, ઉચી પાટ
ટેભો, પું ટોકો, અખિયો, જોટણુ.
ટેરવણુ, કિં સં ટેકો આપવો, સહાય કરવી
(મુશ્કેલ કામમા) ૨. અનુમોદન આપવુ, બધા-
મણુ કરવી, ખેસતુ કરવુ, ટેરવણુ ૩ ખાટલો
ભરતા પાયાને વાર વાર ઉચો નીચો કરવો.
ટેરલુ, નં નાક, જીભનો પાતળો છેડો, અણી
ટેરે, પું પડેલો, અતરપટ
ટેલ (ટહેલ), સ્ત્રીં જોઈતુ મળે તોજ બોલતાં બધ
રહે એવા આગ્રહથી જયક નગરમા ફરી ફરી
જે એકજ એકવચન બોલે છે તે
ટેલભટ, પું ટેલિયો, ટેલ નાખનારો.
ટેલટકોરો, પું ઉપર ચોટિયુ કામકાજ; ફેરો આટો.
ટેલણુ, કિં અં ફેરા ખાવા, ટાંપા ખાવા, માતાં
ગાતા ફરવુ, ટહેલવુ
ટેલિયો, પું ટેલ નાખનારો જ્યમક, ટેલભટ.
ટેલિગ્રાફ, પું (અં) વિજળીક નારને સંકેત,

તાર માથે સંદેશ મોકલવાનું યત્ર
 ટોલિશન, નં (અ. ૦) એક છેડેથી બોલેલું બીજે
 છેડે સંભળાય તેવું યત્ર.
 ટેવ, સ્ત્રી. એકજ રીત પ્રમાણે ચાલ્યા કરવાથી
 અથવા તેનું તેજ કામ વારવાર કર્યાથી મનની
 જે હાલત ધડાઈ જાય છે તે મહાવરો, આદત,
 ઓ, વહીવટ, હેવા ૨ ચાલ, બપસન, ૩ લત
 ખાસિયત, ટુલિ, યુલુ
 ટેવવું, કિં સં જોયા કરવું ૨. ધારવું, અટ-
 કળ કરવી ૩ સહવાન કરાવવો પરિચયમા
 લાવવું ૪ ટેવ પાડવી [યવુ, હળવુ.
 ટેવાવું, કિં અ. ૦ ટેવ પાડવી, લત પાડવી, પરિચિત
 ટેવાળી જવું, કિં એકદમ મોઢે માડી પી જવું
 ટેસી. સ્ત્રી. પતરાળ, ટીસી, શેખી
 ટેડકો, પુ. રીસ, મોષ, યુસ્સો (તિરસ્કાર રૂપે)
 ટેડપડ, સ્ત્રી. જમજમાદ, ઉતાવળ; તાકીદ
 ટેડો, પુ. ધરડો (તિરસ્કાર રૂપે) ૨ વાકો, વક
 ટોંચ, સ્ત્રી. ટાણો, મહેલ ૨ કાયર, કસિ ૩
 ટોકાર, ટોકર, અકુલ ૪ પડપૂજ, તકેદારી, જપતો
 ૫ ખાડો, ભોક. આખાત
 ટોંચણું, નં ટોંચવાનું ઓળર, ટાકણું
 ટોંચવું, કિં સં ટાકવું, વારેધડીયે કલ્યા કરવું
 ૨. ઇપકો આપવો ૩ કાગળમાંડીણ કાણ પાડવું.
 ટોક, સ્ત્રી. નજર; દષ્ટિ ૨ ટોક; વારવાર કહેવું તે.
 ટોકણી, સ્ત્રી. ટોક, ટોક. ૨ ટોકાવું; તે.
 ટોકર, સ્ત્રી. ટોકર, હડફાટ; ટેસ; આંખિતો આખાત.
 ટોકરી, સ્ત્રી. પટડીની જાલ. ૨ પટડી; ધુધરી.
 ટોકવું, કિં સં ચીઠવવું ૨ ઉચ્છેરવું, પ્રાંસ
 કરવું ૩ ખેચતાણું કરવી, આમલ કરવો. ૪
 દષ્ટિ લગાડવી. ૫. વારવાર કહેવું; પૂછવું, પચા-
 રવું, પડપૂજ કરવી ૬. ઉપરાણી કરતા રહેવું
 ટોકણું, નં ટોક, ટોકણી.
 ટોકળો, પુ. મોટી જા.
 ટોચ, સ્ત્રી. છેક ઉપરનો ભાગ, મથાળું, શિખર. ૨
 દુબો; ટોક; મહેલ. ૩. કાણ, ભોક.
 ટોચકી, સ્ત્રી. નાનું ટોચકું
 ટોચકું, નં ટોચ પદાર્થનું ઉપલું નાનું મોળ માથું,

મોગરો ૨ માથું, મસ્તક ૩. છુકું અણિયું, ટીચકું
 ટોચવું, કિં ટોચવું, જુઓ [ધા, ચીરો
 ટોચો, પુ. મહેલું, દુબો. ૨ ટોકર ૨. કાપો,
 ટોટી, સ્ત્રી. બદુક-પિસ્તોલમા મૂકી ફાડવાની
 તાબાની ખોળી ૨ હુકાની નેહની રૂપાની
 ખોળી ૩ ડાનનું ધરેલું, ત્રોટી. ૪ રજ્યદની ડિટડી.
 ટોંગ, પુ. ધધામા થયેલું જે નુકસાન લે, ખોટ
 ૨ મળાતો હરડો. ૩ એક જાતની આતસખાળ,
 હવાધ ટોટો પીસવે-જોથી પકડી દળાવવું ૨
 મુખાવી મારી નાખવું. ૩ મુનામા પકડવું.
 ટોટો આવવો-નુકસાન જવું ટોટો પડવો-
 અછત થવી, તખી જણાવી [દાણુ, ધુધરી
 ટોટા, પુ. ધઈ, બાજરી, જુવારના આખા બાફેલા
 ટોટર, પુ. ડમરો, ડમરાની માજ
 ટોટલો, પુ. ટોટલો.
 ટોડા ગરાસ, પુ. કોથળી સાથ. [રાગણી.
 ટોડો, સ્ત્રી. સવારના સાત વાગે ગાવાની એક
 ટોડો, પુ. સ્ત્રીઓને પગે પહેરવાનું રૂપાનું એક
 ધરેલું, કલ્સા. ૨ રજપૂત, ઇ. ૦ જે સોના રૂપાનું
 જમણે પગે સાકળા ધાટનું પહેરે છે તે. ૩ બદુક
 સળગાવવાની જાડી લાંબી જમમીરી ૪ એક
 હળર રૂપિયા, કોથળા. ૫. ટોડાગરાસ. ૬ ટોટલો.
 ૭ મિનારો, ઉંચી શિખરમાંથી, અરુખાદાર સ્તંભ
 ૮ મોખરો, ભાગોળ. 'આમને તોડે તોરણ બાખ્યા.'
 ટોણો, પુ. મહેલું, ટોક, ટાણો.
 ટોપ, પુ. (તોપ) લશ્કરમા ધોડેવારને માથે ધા-
 લવાની ધાતુની એક તરેહની ટોપી સંખ્યા કવચ
 આયુધને ટોપ-ગિરધર ૨ વરસાદમા ધાલવાની
 જનાતની ટોપી ૩ રાધવાનું પહોળા મોનું વા-
 સણું-તપેલું અથવા જોગલું ૪ મોટી છત્રી,
 ખુપડો. ૫ કુતરાની છત્રી, શિલીન્દ્ર. ૬ તોપ
 ટોપચી, વિ. કોટીનું, દમવગરનું, હલકું, ટુચ
 ટોપર, નં કોપર; નાળિયેરની અંદરનો ભાગ.
 ટોપલી, સ્ત્રી. નાનો ટોપલો; સુડલી, ખોચિયું.
 ટોપલો, પુ. વાંસની ચીપ-નેતરનું બનાવેલું પાંત્ર,
 સુડલો. ૨. ભાર, ભોજ, જોખમ, જોખમદારી,

ટોપી, સ્ત્રીં માથે ધાલવાનું સીવેલું ડમકું, ગોળ
યા લાખા ધાટનું એ ધણી જાતની હોય છે, ૨
ટોપીજ ધાલનારી પ્રભ. ટોપીવાગો-યુરોપિયન
૩ હુકાની ચલમ (કચ્છ) ટોપી ધાલવી-દેવા-
ળુ કાઢવું. ૨ નિર્લજ્જ થવું ૩. ખાખી થવું,
સંસારમાથી નીકળી જવું

ટોપુ, નં ભર ૨ ખનાય દેખાવની ટોપી
ટોયલી, સ્ત્રીં કશલી, લોટી [વાસણ
ટોયલું, નં પહેળા મોનું ઘી તેલ ભરવાનું
ટોયુ, નં ટીપરી, દાણાનું માપિયું [સાચવનારો
ટોયો, પું જૂમ પાડી પક્ષીઓને ઊરાડી ખેતર
ટોરપિડો, સ્ત્રીં(અં) વિજળીના બળે પાણીની
અદર ચાલનારું ગિલ્લીના આકારનું નાથ કરે-
નારું ચત્ર [ધરેણું (કચ્છ)

ટોલ, પું (અં ટોલ) કર, દાણુ, વેરો ૨
ટોલ્લો, પું બારણાની શાખની બહાર નીકળ
તા જે એ ભાગ તે ૨ ધડયાળનો ટકોરો. ૩
ગિલ્લિપર દડો માર્યાથી થતો જે અવાજ તે
૪. વાયદો, ઉડાવવું તે, ધોખો. ૫ ઘેર, આગણું,
' એને ટોલ્લે કોઈ સુખી થયું નથી ' ૨ કોરે
મૂકવું, વિસારી મેલવી, ઉંચે મેલવું ટોલ્લો મારવો,
લખાવવું, મુલતવી રાખવું, વાયદો કરવો, ઉડાવવું

ટોવાણુ, કિં અં વગોવવું, નિદાવું "આય
બધા જનાવરને ટોવાય સૂડો"

ટોવું કિં સં જૂમ પાડી પક્ષી ઊરાડવા, ખે-
તર સાચવવું ૨ બાળક-માદા માણસના મોમા
પાણીનું પુમકું નીચોવવું, ટીપે ટીપે પાણી પા-
ડવું, ધીપવું, સિયવું

ટોળ, સ્ત્રીં મરકરી, મળક, ઠઠરો. ૨ અડપલું.
ઠેડડ બનાવટ નકલ ૪ ટોળું, જથ્થો, સમૂહ
૫ ગમ્મત, હસવાનું તે

ટોળકી, સ્ત્રીં ટોળી, મડળ, ચોકડી

ટોળકિયા, પું અવદીય ધાલણુની એક જાત
ટોળિયો, પું મરકરો, નકલી, બટકબોલો, ટિખળો.
ટોળી, સ્ત્રીં નહાઈ કામ કરનારો એવો જે વર્ગ
તે, જમાવ; સમુદાય "ભુગારીની ટોળી."

ટોળું, ન ધણા જથ્થાનું એકું થવું તે, સમૂ-
દાય જથ્થો, જમાવ, સમ, સમૂહ "લોકું
ટોળું" ૨ ધન્ય બલો [જે ટોળા તે.

ટોળેટોળા, નં ધણા ટોળા, ઉપરાઉપરી આવતા
ટોકાર, પું ટોકો, ટો એવો ઉચ્ચાર
ટોકારવ, પું ટોકો, ટહુકાર.

ટોકો, પું કાયલ-મોરનો પોકાર. ૨ લાખો
સાદ, જૂમ ૩ ચાલતી વાતમાં હાજિયો ભ-
ણવો-રંગ પુરવો તે ૪ ઘાટો, સાદ, બરકો
ટોટો, અં બોલબોલ કરવું તે, કુતરાના ભસ-
વાનો અવાજ

ઠ.

ઠ, પું તેવીસમો મૂળાક્ષર, બારમો વ્યંજન વર્ણ,
મૂર્ધસ્થાની મહાપ્રાણુ [રહી જવું

ઠગરાણુ, કિં અં ઠરી જવું અકઠાર જવું,
ઠઠરવું, કિં અં ઢીલું કરી નાખવું, ઝાલી
ખૂબ હલાવવું, ખખેરવું, જાએડવું ૨ ઠોકવું,
ઠાઠા ભાગી નાખવા, ઝાપટી નાખવું, ખૂબ ભા-
ડવું ઠઠરી કાઢવું-હડસેલી મૂકવું, કાઢી મૂકવું
ઠઠારવું, કિં સં ઠાઠા ભાગે એમ કરવું, ખોખરું
કરવું ૨ છેતરવું ૩ મારીને કાઢી મૂકવું. ૪
શોધી વળવું

ઠઠાળી, સ્ત્રીં મળક, હાસ્ય, હસવા જેવી મરકરી
ઠંડ, સ્ત્રીં ટાઢ રીતજતા, ટાઢક ૩ હીકળ, ચરદી.

ઠંડક, વિં ધાણુજ ઠંડુ થવું તે, ટાંક, રીતજતા
૨ શાંતિ, શાંતતા ઠંડક કરવી-ધીમું-ટાઢ પાડી
ચુકિતથી સમજાવવું મધુર શબ્દોથી શાંત કરવું
૨ ટાઢક કરવી, સામોપચાર કરવા

ઠંડકિયું, નં ઠંડક આપે તેવું લુગડું [શાંતતા
ઠંડાઠ-શ, સ્ત્રીં ધીમાપણુ, ટાઢક ૨ સુસ્તાઈ,
ઠંડિલ નં (સં સ્થંડિલ) ચત્ર ઘાટે કરેલી
ઝોટલી, વેદિ, ચાંતરો ઠંડિલ જવું-લોટા લપ્પ
જવું, ઝાડે ફરવા જવું (જીન.)

ઠંડી, સ્ત્રીં શિયાળાની અથવા હવાના ફેરફાર
થી પડેલી ટાઢ, ગૈલ. ૨. ચરદી. ૩. ઠંડક કરે
તેવી ચીજ. ૪ ભાંગ.

ઠંકુ, વિં દાદુ, શીતળ ૨ ધંમુ, મદ, મોળુ,
 શાત સ્વભાવનુ. ૩ સુસ્ત, આળસુ. ઠંડા લોલી-
 નુ—નિરાતનુ, ઊંચાટ વગરનુ, સુખ્યેનનુ ઠંડી
 મસકરી—ઠાપકુ મો રાખી કરેલી મળક ઠંકુ-
 ગાર—ધણુજ ઠંકુ (ગાર ધણી ઠંડી હોય છે તે
 ઉપરથી) ઠંકુ પાણી રેડનુ—શાત પાડવુ ૨
 નિરાશ કરવુ અસર ઓછી કરી ઠંકુ પડવુ
 —ટાદુ પડવુ ૨ ૨ ગને આખ લાગવી “માલ
 ઠંકે પડ્યો છે.” ૩ શાત થવુ, ધીમુ પડવુ
 ઠંક પેટે—નિરાતે, ટાઢા લોહીએ, સંતોષ રાખીને. ૨
 મોદુ ઠાવકુ રાખીને

ૠસાવુ, દિ. ૦ અ. ૦ દળાખને છેક પાસે પાસે જો-
ખાઈ રહેલુ; સજાડ થવુ ૨ એકદમ પીવાઈ
જવુ, મળામા ઉતરી પડવુ

૬૬૬૬, અમ૦ ઠાકવાયા મતો અવાજ

કરોઈ, સ્ત્રી ૦ ઠાકોરપણુ ૨. શેઠાઈ; મોટાઈ
૩ જોડુકમી, અમલ બજવણી

ઠકરાણા, પુ. ઠકોર જુઓ.

ઠકરાણા, નં ૦ ઠકારની સ્ત્રી, ગરામણી, ઠકરાણા,
ઠકારનો જન્માનખાનાનો સ્ત્રીવર્ગ.

હકારાણી, સ્ત્રી ૦ ઠાકારની સ્ત્રી, ગરાસણી, નાની
રાણી ૨ શેઠાણી, અમલ ચલાવનારી બજાર
માન સ્ત્રી

ઠકરાત, સ્ત્રી. ઠકરાઇ, ઠકારની સત્તા. જગીર
ઠકરાણાં, ન. ઠકરાણા. નાની નાની જગીરો.
ઠકરાણુ, ન. જગીરના વહીવટવાળુ નાનુ રાજ્ય.
ઠકર, વિ. જાટિયા હુવાણાની અટક.

ઠગ, પુ. આકુ અવળુ સમજાવી-બુલચાપ આપી
 ધનમાલ હુડી લેનાર જી કરનારો, ધતારે,
 ઠગારો ર. વિં હુચ્યુ, ખધુ, શક, હુતાર
 ઠગજી, વિં ઠગારુ, હુચ્યુ, ઠોગી, ફતવાખોર
 ઠગખાજી, સ્ત્રીં ઠગાર્ધના ધણો, પ્રપચ, કપદ,
 ઠગો.ર. ઠગવાલી કળા-આવડત

કચ્છવિદ્યા, સી. કચ્છવાની કળા, કચ્છમાણ

ઠગતું, કિં. સં. આદિ અવગુ સમગ્ગરી કાર્ધનુ
કષ હરી લેવુ, કપટથી લેવુ, હેતરવુ, બોળવવુ.
પોસાવાવુ, મુકવુ.

42

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय, पु० भगना याणा, भगवत्पु० भगवत्पु०

કગાડ, શ્રી: કગવુ તે, કગવિદ્યા, પૂર્વતા.

४गा३, वि० ४गनार, ४गा३थीलारेडु, प्रपथी, लुय्यु.

હંગાણુ, દિંચ્યં હેતરાણુ, ધુલાણુ, રસાણુ

૦૦, સ્ત્રી. ૦ જમાવ, ભીડ, ગીરદી, ટોણું, જમો

ઠઠનારુ, ટિંસં ઠાકદેવા; ધધડાવરુ, ઠપકા દેવો.

ઠઠણુવુ, ડિ. ૦૪ ૦૬ણુણુવુ, ૫૩૫૩૫૩.૨ રીસનુ રીણુ

ઠંઠમઠં, સ્ત્રી૦ ખટપટ, સરસરા, કામકાજ, “ નાની
વહુ એના ઈયા છોકરાની અને ભાણીની ઠં-
મઠમા ને ઠંમઠમા રહે છે ’ ૨. મહેમાનગીરી,
યાકરી, ગરદાસ. [ચરચરવુ ધ્રુજવુ.

ઠઠરણુ, કિં. અ. ઠઠરો કરવો, શાલુગરાણુ. ૨.

હંહુ, કિં અં રચવુ હાઠ કરવે.

ઠંઠણુ, કિં અં ન બહાતા અફળાયા કરવું.
૨ ખખળી જવું, વૃદ્ધાવસ્થા આવવી, જીર્ણ થવું.

૩ નકામું રાજીવું રખાડું

હાલે, શ્રી. સરભરા, ખટપટ બરદાસ, ચાકરી.

ઠઠાડપુ, કિં. સં. અડાડી દેવુધુસાડી દેવુ.

ઠાઠારવુ, કિં ૨૫૦ ખૂબ સજીગારવુ, લુગડા ધરે-
જ્વાળી દેખાવડુ કરવુ, ઠાઠ કરાવવો તે

ઠઠારે, પુ. ઠઠારતુ તે, શયુગારતુ તે ૨ ઠઠમાડ.

હાથોર, વિ. મસ્કરો,ટાળા,વિનોદી

ઠંકો, પુ. મળક, મરકરી, ઠંકડી.

હાલુક, સો. હાલુકારવુ તે ધન્યકારો, રકુરણુ, ફરક
૨ પગના જોડવા હાલુકે તેવી ચાલવાની છટા

४७५३, डि० २५० रजुको यवो हेमथी ५३.

અડવું ૨ પીડા થવી, હું અવું - રહી રહીને ગવું.

ઠોરી-ળી, સ્ત્રી. હો મળક મશ્કરી “કરે
ઠોરી સહુ માહેમાહે, નાગરી નાત મોઝારજી.”

લણકારવુ, કિં ૨૫૦ પગે પહેરેલા ધરણીનો
 અવાજ થાય તેમ જોરમાં પગ મૂકી ચાલવુ.૨.
 ૬પકા દેવો ૨ મારવુ

હાથકો, પુ. અવાજ, રણકો ર.નોવાનો અવાજ;
હાથકો. ૨ ટાંબી ધુળરી, કપ ૩ ધજકારો,
રકુરણ, ખટકો, સણકો.

હાલુદા, નં. ખાલી વાસણનો અવાજ ર. ખાલી-
પાણ, ખાલી ખમ હાલુદા પાણને મદનગોપાળ-

ખીરસા ખાલી દમભારી
 હાલુહાલુ, અં. ખાલી વાસણના અવાજ જેવું
 હાલુહાલુપાક, પુ. માર ર વગાડવું-ઠોકવું તે [કરવા
 હાલુહાલુવું, કિં. અં. રહી રહીને રડવું, હાલુકલા
 હાલુહાલુટ, પુ. હાલુહાલુવું તે
 હાલુતકાર, પુ. ઠમકો, ઠમકારો
 ઠમ, અં. ટપ, ધબ [અથડાવું (વાસણ
 ઠપકવું ઠપકાવું, કિં. અં. ઠોકાવું, અફળાવું,
 ઠપકારવું, કિં. સં. ઠોકવું, અફળાવું ર સારી
 પેટે ઠપકો દેવો, ખીજવું ૩ મારવું, ટીપવું
 ઠપકો, પુ. વાક ચુના માટે જે કડવા શબ્દ કહેવા
 —અંબળાવવા તે, ધમકી, ઠોક દેવો તે ર ખીજવું
 તે, શિખામણ દેવી તે ૩ કલક, બટ્ટો, આળ,
 આલેપ ૪ ખોડ, દોષ [આથડવું
 ઠમકવું-કાવું, કિં. અં. ઠપકવું ર રખડવું,
 ઠપકારવું, કિં. સં. ઠપકારવું
 ઠમલાતું, કિં. કુટાવું, પિટાવું, ધક્કા ખાવા
 ઠમક, સ્ત્રી. લટકામા ધુધરા વગાડતા કપક કુદવું
 ચાલવું તે, લહેકો, વગ્ગાગી, મરોડ
 ઠમકઠમક, અં. લટકો કરતા ચાલવું તે-
 ઠમકવું, કિં. અં. ઠમક ઠમક ચાલવું રહી રહીને
 ઠમકારો, પુ. ઠમકો, લટકો [ખડખડવું
 ઠમકો, પુ. પગના ધરેણાનો ચાલતા જે અવાજ
 થાય તે ર લટકો
 ઠમઠમ, અં. એવો થતો અવાજ તે [ઠમઠમ થવું
 ઠમઠમવું, કિં. અં. ઠોક ખાઈ ખાઈને વાગવું,
 ઠમઠમાટ, પુ. એવો અવાજ ર આડબર, ખાલી
 લલકો ૩ કુલાસ, પતંગજ, ખાલીદમ ૪ છન-
 છનાટ, થનથનાટ
 ઠમણી, સ્ત્રી. વાયતા નીચું નમવું પડે નહિ
 માટે બે પાટલીઓ બેગી કરી કરલી થોડી x
 આકારની ત્રિપાઈ [વિગતવાગ કરાર
 ઠરઠરાવ, પુ. છેલ્લો ઠરાવ નક્કી આડો-દર
 ઠરઠમ, નં. છેલ્લે ઠરવાનું-ઠરીને રહેવાનું ઠેકાણું, જગા
 ઠરઠેકાણું, નં. નક્કી ઠેકાણું ર ગોડવણ, બદોબસ્ત,
 બવસ્થા ૩. તજીજ, પત્તો, રામધ બે લાગવું તે
 ઠરડ, સ્ત્રી. કુર, ઠેડ, ઠસ, ઠીલા થઈ જવું તે ૨

થાકી જવું તે ૩ ઠરડાઈ જવું તે, મરડાઈ જવું
 તે ૩ થાકી જવું તે, પાણી પાણી થઈ જવું. ૪.
 પુ. વાક મરડાટ
 ઠરડાવું, કિં. અં. વકાવું મગડવું, વાક વળી જવું
 ર રિસાવું, વાગવાથી વાક ચાલવું
 ઠરડું, કિં. અં. હિં. ધીર પડવું, સજીરી રાખવી
 ર ઊભા રહેવું, ખોટી રહેવું, ટકવું “જરા ઠર, હું
 આબો” ૩ મુકરર-નક્કી થવું, લગન માગશરમા
 ઠરશે ‘જ તળિયે બેસવું, જમવું, એકું થવું, ઉતરવું.
 તળે કચરા ઠરો છે’ ૫ થિજવું જમવું, ધટ થવું
 ‘ધી ઠરવું.’ ૬ સીઝવું ટાઢું થવું ૭ બધાઈ જવું,
 કઠણ થવું ૮ મૂલ-કિં. મત નક્કી થવી “તેના સો
 રૂપિયા ઠરે છે” ૯ બદોબસ્ત થવો, ગોડવણ
 થવી, ૧૦ પ્રસન્ન થવું, સતોષ પામવો, ખુશી
 થવું, છાતી ઠરી ૧૧ મિચાવું લીન થઈ જવું
 ૧૨ ઘર માડીને-ઠાર પડે ને રહેવું, દઢ થવું,
 કાયમ થવું ૧૩ ધરતસાર માડવો ૧૪ ધધે
 રસ્તે પડવું-વગગવું ઠરી ઠામ બેસવું—નિરાત
 વાળીને બેસવું, નિવૃત્ત સ્થિતિમાં રહેવું, હારી
 થાકી નિરાત વાળીને રહેવું “પચાસે જઈ પહો-
 ચ્યોરે ઠેકાણે ન બેઠો ઠરી”—દયાં પેટ ઠરવું—
 સતોષ પામવું, ખુશી થવું ર ભુખ મટવી, પેટમાં
 ટાઢું થવું આખ ઠરવી-ખુશી થવું, રાજ થવું
 ઠરાવ, પુ. નક્કી-મુકરર થવું તે, ઠગવું તે, નિર્ણય,
 સિદ્ધાંત ર કનાર સરત, સાડુ બોલી ૩ ફડચો,
 તોડ, નિશાલ, બદોબસ્ત
 ઠરાવપત્ર, પુ. ઠરાવપત્ર, સાદું
 ઠરાવવું, કિં. સં. નક્કી કરવું ર જમાવવું ૩
 ઠરવા દેવું ૪ સમાધાન કરવું
 ઠરીઠામ, અં. નક્કી અસલ ઠેકાણે ર નિવૃત્ત
 સ્થિતિમાં, નિથર એમ
 ઠરેલ, વિં. ડગે નહિ તે, પુખ્ત, ડાહ્યું, ગંભીર.
 ઠલવાવું, કિં. અં. ખાસો થવું, એકમાથી બીજા
 પાત્રમાં પડવું, નીકળી જવું
 ઠસ, અં. છેડ પાસે આવી રહેલું મંકડાયેલું, ઠસા
 યવું ર ડબ, જડ, મક્કસ ‘ઘણું ખાધેથી પેટ ઠસ
 થઈ ગયું છે’ ૨ નરમ, લોથ, શિથિલ.

ક્રમિકાવ્ય, વિં અભિમાની, રોહિદાર ૨ દીપવું
પ્રકાશિત, શોભતુ, ભલકાવાળું, હસાદાર
ક્રમિકદાર, વિં અવાળ આવે તેવું ૨ ક્રમિકાવ્ય,
દીપવું; ભલકાદાર ૩ રૂપ વૈભવના તોગવાળું,
ભજરમાન.

ક્રમિકો, પું ક્રમિકો, હસો ૨ છર, તોર ૩ ભલક
ક્રમિકુ, કિં અં સારી ચેઢે મનમા ઉતરવું, ધ્યાનમા
આવવું, વિસરી ન જવાય તેવું સમજમા આવવું,
સજડ ચોટવું

ક્રમિકાક્રમ, અં સજડ, ક્રમિકાસીને ભરેલું હોય તેમ,
ક્રમિકાક્રમ [આવે તેમ કરવું, છાપ પાડવી
ક્રમિકાવવું, કિં સં મનમા ઉતારવું, ધ્યાનમા
ક્રમિકાક્રમ, અં ક્રમિકાસીને ભરેલું હોય તેમ, ક્રમિકાક્રમ
ક્રમિકાદાર, વિં મન ઉપર અસર કરે તેવું ૨
ભલકાદાર, છટાદાર ૩ ક્રમિકાદાર, ભજરમાન રૂપ
વૈભવના ગર્વવાળું [દમભેર, તોરમા, મરોડમા
ક્રમિકાવ્ય, વિં રોહિદાર, ભપકાવ્ય ૨ અં
ક્રમિકો, પું બોલવા ચાલવામા મદ અભિમાનથી જે
ભારે લટકો દેખાડવો તે ૨ ડાળ, શિકલ, લટકો
૩ તોર, છર

ક્રમિકા, પું ક્રમિકા અંદરનો જે કંઈક લાભ તે,
ખી ૨. સ્ત્રીં સ્ત્રી અંદર. [ચાળી, ભાણ
ક્રમિકા (ક્રમિકા), નં છળ, કપટ. ૨ પીરસેલી
ક્રમિકા, નં હાડપિજળ, બોણુ, ચોકડું ૨ હાડકું
ક્રમિકા, નં ખીટી, ખુટો

ક્રમિકા, સ્ત્રીં ક્રમિકા તે ૨ દમ, અભિમાન, દભ
૩ અકડાઈ ૪ લુખી ઉધરસ

ક્રમિકા, કિં સંદાખીને ભરવું ગડવું ૨ મનમા
ઉતારવું, ક્રમિકાવવું ૩ બંધ કરવું, બેસાડવું ૪
દિયવું, ગળવવું પ પીવું, ગટ કરવું ૬ ઉધરસ ખાવી,
બે બે કરવું

ક્રમિકો, પું ક્રમિકા; ઉધરસ ૨ ગુમ્મો મુકો [ક્રમિકા
ક્રમિકા, પું ક્રમિકા, રહેલું ૨ બંધ ૩ સ્થિરતા,
ક્રમિકા વિં ક્રમિકા, મળીર, સાથ

ક્રમિકાક્રમ, વિં અવસ્થિત, સદાપ્ર-સુખકવાળું.
ક્રમિકાક્રમ, નં રજપૂત, મરાસિયા, ભિક્ષુ વગેરે,
ક્રમિકાર. ૨. ક્રમિકારના વચન, ૩. ક્રમિકા.

ક્રમિકા, પું થોડી બહુ રાજસભા ભોગવનારા
અને જમીનદાર અસલ ભિક્ષુ લોકોના વચનો,
નાના નાના ગામના ભિક્ષુ રાજાઓ ક્રમિકા-
ક્રમિકાની સ્ત્રી

ક્રમિકા, પું એક જાતનો વિદ્યા. ૨ ક્રમિકાર ૩
છેલ છબીલો, રૂપાળો, વળણુમિયો. “શુદરપાક
સુદર રે, જમજો ક્રમિકા”-પ્રેમા.

ક્રમિકાર, પું (સંક્રમિકાર) કેટલાક રજપૂત-ક્રમિકાને
એ શબ્દ બોડવામા આવે છે. ૨. નાનો રાજા,
ગણસિયો ૩ દેવની મૂર્તિ. ક્રમિકાર મથા ને કમ
રહા-અસલ મથા ને નકલ રહી, સારા મથા ને
નકારા રહ્યા

ક્રમિકાર, પું દેવ, વિષ્ણુ-કૃષ્ણની મૂર્તિ
ક્રમિકા, સ્ત્રીં મોખનો દારો ઉડ્યા પછી તેને
ડડો મારવો તે, અદરને અદર મારેલી ક્રમિકા
ક્રમિકા, નં ક્રમિકા કરનાર લુટારો, ક્રમિકા,
ક્રમિકા, પું ક્રમિકા, સંતલસ, સંકેત, એકલા મળવાની
ધુપી ગોઠવણ ૨ ક્રમિકા.

ક્રમિકા, પું દમદમ; દિમાક, ભલકા. ૨ ક્રમિકા,
ક્રમિકા, ટાપટીપ ૩ ખૂબ ભલકાવાળી તૈયારી,
ધામધમ ૪ ધાંધલ, ડાળ ધિગાણ.

ક્રમિકા, સ્ત્રીં રાજાને ઉચકી લઈ જવાની વાસ
ક્રમિકાની કગકટી, ખાટલી, નનામી જનાળો.

ક્રમિકા, પું ક્રમિકા, ધામધમ, આડબર, દબદબો, શોભા
ક્રમિકા નં ભાગીતરી ગયેલું, જર્જર, સાલપોષિયું.

ક્રમિકા-લુ, વિં ક્રમિકા, ડાળી ૨ ક્રમિકા. ૩
ભલકાદાર, શણગારેલું

ક્રમિકા, નં શરીર ૨. કલેવર, કમર-છાતીના મોટા
હાડકાં બોણુ, હાડપિજર ૩. હીકળ, વરસાદના
દહાડામા બહુ ઠડી લાગવી તે. “ક્રમિકા વાચ છે”
૪ જુની ભાગીતરી દાલ પ. ખળખળી મચેલી
વરતુ, જુલું ચોકડું-બોણુ ૬ બાજરિયાને બેઠે
છેડેથી નીકળેલા કણુગા તે. ક્રમિકા બેસવા-દુર્દ-
શામા આવી પડવું, આશાભ મ થવું, હિ મત કારી
જવી. ક્રમિકા ભાગવા-ર મવા-એકદમ ઉચેથી પડ-
વાથી કે મારથી હાડકા ભાગવા ક્રમિકા બેસી જવું
-પડી ભાગવું; દુર્દશામા આવી પડવું, જે આધારે

કામ નબુ જવુ હોય તે આધાર પડી ભાગવો
 ઠાણુ, નં (સં સ્થાન) તમેલામા થોડો બ-
 ધાઇ રોકાતી હોય તેટલી જગો, સ્થાન ૨ થોડાનુ
 થોડી ઉપર થેકવુ તે, આસગ, આધાન
 ઠાણુ, સ્ત્રીં મિળજ, ટાપટીપ, નખરા, લટકા
 “ ઉતાવળ હોય પશુ તુ તો ઠાણુમાની ઠાણુમા ’
 ઠાણુ, નં સ્થળ, જગા. ‘જેટલા સાધુ તેટલા ઠાણુ’
 ઠાણુ, વિં જાણીતુ, માલમ હોય તેવુ
 ઠામ, નં વાસણુ, પાત્ર, લાડ ૨ રહેવાનુ ઠેકાણુ
 મુકામ ૩ પતરાળી, ભાણુ, થાળી ‘અમે નાહી
 લખ્યે એટલામા ઠામ માડી તૈયારી કરો’ ૪
 ખેસવાની જગા આમન. ૫ વિં સ્થિર, ચોક્કસ
 ઠેકાણુ. ઠામ-માડવુ આસન રાખવુ ૨ ભાણુ
 માડવુ ઠામ ખેસવુ-૨ ડાવલી સ્ત્રીએ નાતરે
 જવુ ૨ હારી થાકી નિરાત વાળીને રહેવુ
 ‘હવે હરીને ઠામ ખેડો’ ઠામ ઠેકાણુ વગરનુ-
 પાયા વિનાનુ, વાયેલ ૨ ગોળા ભરેલુ, અવ્યવ
 સ્થિત, ડામાડોળ ‘આ ઠામ ઠામ ઠેકાણુ વગરનુ છે’
 ઠામ પાલટો, પું રહેવા સુવાની જગામા થયેલો
 ફેરફાર, ઠામ બદલો
 ઠામુક, વિં મુકરર ૨ તદન, સાવ, તમામ
 ઠામેઠામ, અં ઠેઠેર, ઠેકાણુ ઠેકાણુ
 ઠાર, પું નં ઓસ, ઝાડળ ૨ ટાટી હવા, હી-
 કળ ૩. ઠામ, ઠેકાણુ (કવિતામા) ૪ સુતાર ૫
 અં જીવથી, તદન ૬ સજડ નિ સત્વ થયુ
 હોય તેમ ઠાર કરવુ-તરતજ જીવ જાય તેમ
 કરવુ, મારી નાખવુ [નાર, આલરામ
 ઠારક, વિં ઠડક કરે તેવુ, હૃદયને સતોષ આપ-
 ઠારકો, પું નતોષ, નિરાત, જોઇને હરવાપણુ તે
 ઠારવુ કિં સં બધાઇ જાય ઘટ થાય તેવુ
 કરવુ ૨ ઠડ પાડવુ ૩ કચરો નીચે ખેસે તેવુ
 થવા દેવુ ૪ ટાટુ પાડવુ, હોલવવુ જુગવવુ,
 મતોપવુ, પ્રસન્ન કરવુ, કાળજી ઠડ કરવુ જેવાં
 હાયાં તેવાં ઠારો-કરો તેવુ ભોગવો
 ઠારોઠાર, અં ઠામેઠામ
 ઠાલવવુ, કિં સં આલી કરવુ, ઓણુ કરવુ
 ઠાલિયુ, નં ૩ ઘડી થીપેલુ કાલું

ઠાણુ, વિં અમથુ, નકમુ, ફોગટ “ ઠાલી પત-
 રાજ કેમ કરે છે ” ૨, ખાલી, ભરેલુ નહિ તે,
 ૩ બધ ન ડરેલુ વાસ્ત્યા વગરનુ. [નકામુ
 ઠાણુ માણુ વિં તદન ખાલી ૨ ઠાણુ, ખાલી,
 ઠાવકાઈ, સ્ત્રીં ઠાવકાપણુ, ડહાપણુ, ગભીરાઇ,
 ઠાવકુ વિં મયોદા-અદમથી ખોલતુ-વર્તતુ, વિવેકી,
 ગભીર, ડાણુ, મલાગદાર
 ઠિકરો, નં ઠીકર, જુઓ
 ઠિગાણુ, વિં પ્રમાણુસર ઉચાઇ ન હોય તેવુ,
 નીચુ તે જાડુ, ટુંકુ. વામન સ્વરૂપ ૨ હરીને
 ગ ઠાઇ ગયેલુ
 ઠિગરાણુ, કિં અં ઠડીથી સદાચાવુ, બ ઠ
 જવુ, ચટી જવુ ૨ હરી જવુ ખૂમ ટાઢ લા-
 ગવી ૩ તેજ હિડી જવી, ટાટુ પડવુ ૪ ગામકુ
 થઈ જવુ [ખીજની મરકરી કરવી.
 ઠિગાઠાળો, સ્ત્રીં ઠકાળાળ, અડપલા કરી એક
 ઠિઠિયુ, વિં ભાગ્યુદયુ, ઠીકુ, ખ ડેર
 ઠિઠુ, નં ઠીકુ, જુઓ
 ઠિઠાળી, સ્ત્રીં મરકરી, ઠકોરી
 ઠી, વિં ધણુ સાર નહિ તેમ નકાર એ નહિ
 તેવુ, સાધારણુ જોઇએ તેવુ અં વાર- બહે.
 (હોકારો દેવામા વપરાય છે) ૩ શાગાશીનો
 કષ્ટક અર્થ રાખે છે ઠીક છે—ખબર લઈશ-
 જોઇ લઈશ એવા અર્થમા વેર લેવાના સબધ-
 મા વપરાય છે ‘ઠીક છે, યાદ રાખજો.’ ૨
 જોઈશ—વિચાર કરીશ ૩ સાડ છે ‘ઠીક છે’
 ઠીકઠાંક, નં બરોમર; જેવુ જોઇએ ત્યા તેવુ,
 વ્યવસ્થિત ૨ તાલમેલથી જેમ તેમ કરી મૂ-
 કેલુ ઠીકઠાક કરવુ—સુધાગવુ, સમારવુ, વ્ય
 વસ્થિત ગોઠવવુ
 ઠીકરનાથ, પું ગોસાઈની એક જાત.
 ઠીકરી સ્ત્રીં વણુજ નાનુ ઠીકર, ઠીમનો નાનો કકડો
 ઠીકર, નં માટીના વાસણુનો ભાગેલો કકડો,
 કપાળ, ઠીમ ૨ નસીમ, ભાગ્ય. ઠીકર કુટી ગચુ’
 ૩ ભાણુ, થાળી ભિક્ષાપાત્ર. ઠીકરો ફોડવુ-થોડો
 થોડો પણુ ધણો અનુભવ લેવો, માથુ મારવુ,
 ૨ કાઈની આજીવિકાનું સાધન તોડવુ ૩. બોખણુ

ખુલ્લું કરવું ઠીકરામાં ધૂળ પડવી-ખાધા પીધાપર
ધિકાર પડવો, બળુ એવું ખાધું પીધું અને બળી
એવી અક્ષલ. ૨ ચાલતું મુજરાન અટકી પડતું
ઠીકરું મોકલવું-કળોતરી મોકલવી ઠીકરું ફટવું
-ખાણ ખરાબ થવું ૨ રોજી તટવી.

ઠીકાઠીક, વિં જેવું તેવું, કામચલાઉ, વાહવાહ
ઠીમડું, નં યીગડું, જુઓ
ઠીઠિયું, વિં ઠિ ઠિયું, જુઓ
ઠીઠી, અં દાત કાઠીને હસવું તે, અટ્ટહાસ્યનો
અવાજ 'ઠીઠી હસે છે થું' " તિથી સીજ
ઠીડું, નં ભાગી પડી વાપરવામાં ન આવે
ઠીખ, સીં ભાગેલા હાથાનો તળિયાનો ભાગ
૨ કલેડું, કલહ, મોડું ઠિકરું

ઠીલો, પું ઠળિ. ૧ કળયો [૨ ઠીડું
ઠીસરું, નં મશ્કરી, ફસીને અડપણું કગવું તે
ઠીસિયારી, સીં મશ્કરી, શેષા

ઠું ગણ, નં અશીણ ખાધાઉપર સાર ખાવાનું તે
ઠું મણ, કિં અં અમલ ઉપર થોડુંક કાચું કાર
ખાવું. ૨ ઠસીને ખાવું, એકલુ એકલુ ખાવું
ઠું ગો, પું ઠું મણ, અશીણી અમલ કરી તે ઉપર
જે કંઈ કાચું કાર ખાવ છે તે ઠું ગાપણી
કરવાં-નાસ્તો કરવો, થોડુંક ખાઈ લેવું

ઠું ઠણવણ, કિં અં ટાઢથી ઠરી જવું-સંકોચાપ
જવું, કોઠું વળી જવું, ધ્રુજવું.

ઠું ઠું વિં આગળા વનાના-થોડા ઘણા કપાઈ
મયલા હાથવાળું, ધાર વગરનું, જુરું ૨ ડાળિયો
કાપી નાખેલું થોડું ઝાડ, થડ ઠું ઠામા ઠેલવું-ન
મણકારવું, ઉડાવવું, ન લેખવવું

ઠું ડી, સીં હડપચી.
ઠું બરો, પું ખાડળા, જરના ટોઠા ૨ ધોળો મણકો
ઠું શ, સીં બડાઈ, કાશ, ખાલી મમત, મર્વ.
'મારી ભાળીને ખૂલ હોય છે'

ઠું સલો સો, પું (બહુવચનમાં વપરાય)
ઠાસો; ઝડો; હડસેલો ૨ મહેલો; ગોઠો 'આ
પણે કંઈ ભાપ ભાળીના ઠું સા ખાઈ રહેવાના નથી'
ઠું કોઠો, પું એકદમ મોટેથી શેવું, મોક. ઠું કોવો
મૂકવો-એ કોઠો મૂકીને રડવું

ઠું મકો, પું પત ગને ગોઠ મારવી તે, ઝોગે દેવો
તે, આચકો દોરી ખેચવી (કનકવાતી) અને
ઠીલી મૂકવી તે

ઠું મરી, સીં એક તરેહનું માખન "દાદરો ઠું મરી"
ઠું મરો, પું જરનું ભરડું, જોડેલી જરના ટોઠા.
૨ જરના દાણા જવો પત્થરનો મણકો

ઠું શ, સીં હાડકા પાસળા નરમ થવા તે; ઘાણ.
અડાળો, કુશ ઠેડ [તરેહનો અવાજ

ઠું સડી, સીં વાયુ સાવથી-પાદતા થતો એક
ઠું સડું, નં ઠું સડું, ઠું કો મકીને રોવું તે

ઠું, વિં આણુ છકા, દર મૂઠ ૨ થાકીને લોચ થયેલું.
ઠું કડા, સીં મશ્કરી મળક, ૨ કુદકો, ફલ ગ

ઠું કડો, પું કુદકો, છલગ, થેકડી ૨ કલ્લા નીચેના
નાના પાયા, નાના મોગરા

ઠું કડુ, કિં સં કૂદવું, પાછલા પગ ઉપર જોર
રાખી આગલા પગ લવાની ફાળ મારવી "હો
ન તોય ઠું કવા, શીખે વસી વિહ ગમા " ૨

ઠું કડુ, મારવું ૩ ખીઆથી છાપવું

ઠું કાણ, નં રહેવાની જગા, મુકામ, ઘર ૨
સ્થાન, સ્થળ, જગા ૩ આસન, મુકગર જગા
ખેડક ૪ પગરણ, પતો પ્રારભ, 'હણુ રસોઈનું
ઠું કાણુ નથી' ૫. ખાન, દરકાર, કામ કરવાનું
મન 'હું તો તૈયાર છું પણ તારે ઠું કાણુ' કયા છે?"

૬ પાયો, સામેતી, મળ. 'મપનું કમ ઠું કાણુ
નથી' ૭. સ્થિરતા હલતા. ૮. વિશ્વાસ; ખાતરી
નિશ્ચય. "તેના આવવાનું ઠું કાણુ નહિ." ૯. ખોલવા
કરવામાં ધડ માથું નહિ તે ૧૦. હલ, સીધા,
આકો 'પીવામાં ઠું કાણુ રહેતું નથી.' ઠું કાણુ
કરવું-જ્યાનું લા મૂકવું ૨, મંતાડવું, ઢાટવું ૩
હિઝવી દેવું (પેસા) ૪. કાર કરવું, મારી નાખવું,
મ. વગે પાડવું, થોડા સાથે મેકવી લેવું. ઠું કાણુ

મણુ-ખેત પોતાની જગ્યાએ જતા રહેવું. ૨
મુજ અઈ જવું, મરી જવું ઠું કાણુ થડવું-મુ-
કામે પહોચવું રોજગારે ભાગવું; થથે જવાગતું
૩ માથર થવું, રાગે પડવું ૪ ખેતવાસી તરફ
જડવી-હાથ લાગવી. ઠું કાણુ રહેવું-શાંતી ન જવું,
વિવેકથી-મર્માદામાં રહેવું ઠું કાણુ રાખવું-મોકલ

ગખવુ સાવધ રાખવુ ઠેકાણે લાવવુ મર્યાદામાં આણવુ, સમજીની રીતમાં આણવુ
 ઠેકો, પુ. ગાતી વેળા જોરથી તાલ દેવો તે, ઠેક
 ર. થેકડો ર આથોકો, ઝોક
 ઠેક, અ. છડાણી, ઠેરવેલે ઠેકાણે ર સળગ, આરપાર ૩ સીધુ, નાકસામી વાટે ઠેક પહો-
 ચાડવુ—ધારેલે ઠેકાણે લઇ જવુ, ખરેખર, વિતા-
 ડવુ, પાશરુ કરવુ
 ઠેકવુ, વિ. ચાલાક, પહોચેલ, કાવાદાવાખાજ
 ઠેકુ, પુ. વટેમાર્ગીની સાથે ચાલી વખત આવે
 લડી લેનારો, આરખુ, જાણકાર બોમિયો ચોર
 ઠેપલી, સ્ત્રી. ગળી જાડી રોટલી ર થેપલી
 ઠેપાડુ, ન. ખાદીનુ જાડુ ડપડુ ર ધોતિઉ
 ઠેણુ, ન. અડખાડ્યુ લથડ્યુ [ઠેગ ” ર ઠાર
 ઠેર, અ. ખરી જગાએ, અસલ સ્થળે “ ઠેરના
 ઠેરઠેર, અ. ઠેકાણે ઠેકાણે, દરેક જગાએ ઠેર ઠેર
 કુતરા ભસાવવા—ઠેકાણે ઠેકાણે લઢાઈના મૂળ
 રોપવા, ઠેરઠેર નિદા કરાવવી ર જ્યાં ત્યાં
 ભટક્યા કંગુ ઠેરના ઠેર—હતા તેમને તેમ
 ઠેરવવુ, કિ. સ. નક્કી—મુકરર કંગુ ઠરાવવુ ર
 દસકા વાળવા, સ્થિર કરવુ, ચાપીને માડવુ ૩
 અટકાવવુ, રોકવુ
 ઠેરવુ, કિ. અ. બનવુ, થવુ, ઝગરો થવો ર
 જામવુ, ખાઝી જવુ
 ઠેરાવ, પુ. મુકરર કરેલુ તે, નિશ્ચય, નિશ્ચય,
 સિદ્ધાંત ર બહોબસ્ત, ઠરાવ ૩ કરાર, કમાલો સાદુ
 ઠેલમઠેલ, સ્ત્રી. સામાસામી ઠેલવુ તે, ધકાધકી,
 હડસેલા, ગીરદી ર હોમાતુસી
 ઠેલવુ, કિ. સ. ધંધલવુ, ધક્કો મારવો હડસેલવુ
 ઠેલાઠેલ, સ્ત્રી. ઠેલવુ તે ધક્કા મારવા તે
 ઠેસ, સ્ત્રી. ચાલતા ચાલતા પગે કોઈ સાથે અ-
 થડવુ તે, ઠેકર ર હલકી લાત ૩ ખત્તા,
 છક્કડ, નુકસાની ઠેસવે ચઢાવવુ—ધક્કે ચઢા-
 વવુ, વાપદા કરવા ર ન લેખવવુ, ન ગણકારવુ
 ૩ ખત્તા—છક્કડ ખવરાવવી
 ઠેસણિયુ, ન. ધરમાં કામ કરતા પહેરવાનો
 ખડો સાલ્લો અટકણિયુ, ઠેગી ફાયર ૩ વિ. કામચલાઉ

ઠેસવુ, ન. ઠેસ પગનો ગોદો. ૨ ઠેકર, ચાલતા
 કોઈ વસ્તુ સાથે પગ અથડાવો તે ધક્કો
 ઠેસી, સ્ત્રી. અટકણ ફાયર, ઠેસણિયુ, ઉધડી-
 છટકી ન જાય માટે ગળેલુ ટેકણુ ઉઘાળી.
 ઠેડ, સ્ત્રી. હૂસ, અડધાળો
 ઠેસવુ, કિ. અ. ઉધરસ ખાવી, ઠાસવુ ર. અ
 ગદીને ભરવુ [ધક્કો, જોદો
 ઠેસો, પુ. ઉધરસ, ઠાસો, ખોખલો ૩ હડસેલો,
 ઠેક, પુ. અક્ષાળગીકર સપાટો, ઝપાટો, પ્રહાર
 ર ટપલો, ટાણો, મહેણા ૩ કપકો, ખોલના ફટકા
 ૪ રણકો, ઘટનો અવાજ [ખડખડ
 ઠેકઠાક, સ્ત્રી. ઠેકવુ—અક્ષાળવુ તે, ભાગફોડ. ર
 ઠેકર, સ્ત્રી. ઠેસ, હડસેલો ર નુકસાન, ખોટ,
 હાનિ. ૩ ખત્તા, શિક્ષા, નસિયત મળે તેવી થા
 પટ ઠેકર વાગવી—અડચણ ખમવી ખત્તા
 ખાવા ર અથડાવુ ઠેકર ખાવી—ખત્તા ખાવા
 નુકસાન ખમવુ ર અથડાઈ પડવુ
 ઠેકરાવુ, કિ. અ. ઠેકર ખાવી, ઠેસ વાગવી,
 ઠેસે ચઢવુ ચાલતા એકાએક પગે વાગવુ
 ઠેકવુ, કિ. સ. એક વસ્તુને બીજી સાથે જો-
 રમાં પછાડવી, અક્ષાળવુ ર મારવુ, માગ મા
 રવો ૩ વગાડવુ બમ—મળવવુ ૪ નસિયત
 કરવી પ ગપ ચલાવવી, ખોટું ઉડાવવુ ૬
 ખેમાડવુ, અદર જાય તેમ કરવુ ૭ સગ
 કરવો ઠેકો ખેસાડવુ—યુક્તિસર ગોઠવી દેવુ, બધ
 ખેસવુ આણવુ ‘ તે જગાએ તેમણે કોઈ નીચ
 જાતના ડુવરને ઠેકી ખેસાડયો—ગર્વવસેન
 ઠેકાઠેક, સ્ત્રી. ઉપરા ઉપરી ઠેકયા કરવુ તે,
 ઠેકમઠેક
 ઠેકારવુ, કિ. અ. ઠેલવુ, ખેસાડવુ
 ઠેકો પુ. એકવાર જે ઠેકવુ—ઠેકાવુ તે ર ઠે-
 વાથી થતો અવાજ, રણકો. ૩ જાર પુરુષ
 ઠેઠ, વિ. જેનામાં અક્ષય ન હોય તે, જડ,
 જડસો, જડભરત મૂર્ખ, ખેવકુદ ર અભણ.
 ઠેઠિયુ, ન. કુલ્લાનુ ફડિયુ
 ઠેખર, ન. સાધારણ ઉપયોગનું વાસણ, હાથ
 ઠેખલુ, ન. ઠેખર ર વિ. ખેડોળ, ઘાટ વ-

મરુ, રાખડોથુ ૪ બોળુ, અચતુર
કોબારી, પુ. મર્ખ, ઠોડ
ઠોથો, ગુ. મરને બહાર નીકળી આવેલો ખુટો,
કરચો, ખરચો, છુકો ખીલો, ખીલડો
ઠોર, નં. ઠોકાણુ, સ્થળ, જગા 'અકર્મી એક
અભાગિયો, ખીકુ લે તે ઠોર' ૨ પુ. પૈસો
તળીને ખાડ પાયલો જડો રોટલો
ઠોર, અ. ઠાર, તરતજ ૨ જમીનદોસ્ત હોય તેમ
ઠોર કરવું-જીવથી મારી નાખવું
ઠોરમુઠી, સ્ત્રી. એક જાતની છોકરાની એકી
બેકી જેવી રમત [પડાવી લેવું, જીતી લેવું
ઠોરી લેવું, કિ. અ. ઠોરવું, ખુચી લેવું,
ઠોલવું, કિ. અ. ચુટી ખાવું તોડી ખાવું.
ઠોલગો, પુ. મળક ઠંઠા કરનારો ૨ ઉડેલ,
ડાડગો, દાડયો ૩ ધધા રોજગાર વગરનો
રખડો માણસ ૪ વાઢો પ આખરે વિના
નો માણસ ઠાલયાવાળુ-મશ્કરી ઠંઠા કરનાર
ઢગ વગરના માણસોની ટોળી.
ઠાવાવું, કિ. અ. અટકવું, થોભવું
ઠાવું, કિ. સ. રોકવું. અટકાવવું
ઠાળિયાં, નં. લોળિયા
ઠાળિયું, વિ. અટોળકાટલું, મર્ખ ને રખડાઉ
૨ મળકી, ઠંઠા કરનાર ૩. ઢગધડા વગરનું,
ઉડેલ તાંબતવું

ડ.

ડ, પુ. (સ.) ચોવીસમો મૂળાક્ષર, તેરમો મર્ધ-
સ્થાની વ્યંજનવર્ણ
ડશ-સ, પુ. દશ, દ અ ૨' કીનો, ઉંકુ વર
ડસણુ, કિ. સ. દસદેવો, ડખતુ, કરડતુ
ડઘયા, નં. ડેયા ટીકા સુડીવાળી અચુટો ઉચો
ઢરી કંઈ નથી મળવાનું એમ સૂચક ચિહ્ન
ડકડક, અ. સાપ, ઢરોળીના મોમાથી નીકળતો
અવાજ
ડકાર, પુ. ડ અક્ષર અને તેવો ઉચ્ચાર
ડકાળી, પુ. દુકાળ, તળી, ખોટ
ડકો, પુ. [અ. ડોક] વહાણમાં માખ ચઢા-

વવા ઉતારવા બાધેલો ઘાટ તે, કુરળો, ચોટી.
ડખલ, સ્ત્રી. હરકત, નડતર, ૨ ફાસ, આડખીલી
૩ પચાત, વાલમેલ
ડખળિયું, વિ. હરજત કરનાર, આડખીલીરૂપ તે
ડખળિયું, નં. શાકના કડકા નાખી ઉકાળેલી
ડઢા, દાળ, ડખુ
ડખુ, નં. શાક વગેરે નાખી કરેલી તુવેરની દાળ.
ડખે, પુ. ડખુ ૨ વાધો ઝંઘડો, આડખીલી
૩ ગોટાળો, અવ્યવસ્થા, ગરબડ, ખીચડો
ડખેળાવું, કિ. સ. હથાળીને મેળવવું, એકડું
ડરતુ, ડહોળી નાખવું, હાથ ધાલી એકમેક કર-
વું તે, ૨ ચુથી નાખવું, ધુમરડવું, વલોવવું
ડગ, નં. ડગલું પગલું
ડગડગ, અ. બસબસ ન ગોઠવાયાથી હાથ્યા
કરવું તેમ, ડગમગતું એવું [દ્યુપ્યુ થવું
ડગડગતું, કિ. અ. આમનેમ હાલવું ૨
ડગડગો, પુ. મનમાં ખતરો હોવો તે, દ્યુપ્યુ
પણું, વહેમ ૨ દમદમો, અવિશ્વાસ
ડગમગ, અ. ડગડગ, હાલતી સ્થિતિ, ડોલ-
મડોલા, અસ્થિર
ડગમગવું, કિ. અ. ડોલવું, વાકુચુક થવું, ૨
દ્યુપ્યુ થવું, એક નિશ્ચય ન હોવો
ડગર, સ્ત્રી. વાટ રાહ, ૨ ઘરડ, ચીલો
ડગરે, નં. વદ્. ડોસાડગરો-વદ્. સ્ત્રી પુરૂષો
ડગરો-ડોકરો, ડોસો.
ડગલી, સ્ત્રી. અગરખી ૨. છીટ વગેરેની અ-
સ્તરવાળી બાંડી, જાડું બદન.
ડગલું, નં. [પગલું.] ચાલતા બે પગની વચ-
માં જે અંતર તે ૨ કદમ, પગલું ડગ ડગલે
ડગલે-પગલે પગલે ૨ ધીમે ધીમે થોડે થોડે ક્રમે
ક્રમે ડગલું ઝાળખવું-વલણુ બેતુ, સ્વભાવ
ઝાળખવો ડગલું ભરવું-કંઈ કામ કરવા તત્પર
થવું, ઝાળખ ચાલવું [અગરખો, કોટ.
ડગલો, પુ. અસ્તરવાળો સાદો અથવા ગરમ
ડગલું, કિ. અ. હાલવું, ચસકવું, ધુબવું ૨.
અસતુ દૂર જવું ૨ પાછું ફરવું, હંકવું ૪. તાલ્યે
થવું, હારવું

ડાંગળી, સ્ત્રીં લાકડા લુગડાની નાની થીગડી,
 વચ્ચી, ફેરી કાઢેલી પડી, ગાખડી ૨ ડાંગળી,
 નગળની શક્તિ [મચકુ, મોટો કંડો
 ડાંગળી, નં હાકડાનો જાડો ડંકડો, ચીંગા
 ડાંગળી, અં ટગમચુ
 ડાંગળી, પું [સં ૦ ઢંકા] નગારા વગેરેથી કરેલો યશ-
 જયનો શબ્દ, ફતેહનો અવાજ. ૨ મોટું નામ
 થયું તે, નામના, જયજયકાર, પ્રખ્યાત ૩
 ડાંગળી, નગાર, ઢોલ ૪ ટકારો પ્રહાર
 ૫ દાંડિયો, એક માઠાથી બીજા માઠા મુઘીનો
 કંકડો, પેરાઈ ૫ એક જાતનું ડાંગળી વગાડ
 વાનું વાજી ૬ ધાક, હાક ૭ ઢંકેરો, જાહેરાત.
 ડાંગળી વગાડવો-જાપ ખેસાડવી, નામના મેળવવી,
 કર્પાત ફેલાવવી, હાક વગાડવી, વિજય થવો.
 ડાંગળી પું અંકા, દશ ૨ કીનો, વેર ૩ આકડા,
 ઝેરવાળી અણી
 ડાંગળી, કિં અં ૬૨ દેવો, કરડવું, આડડા
 મારવો “વિછી માણસને ડાંગળી” ૨ અપડી
 ભરાવી લાગવું (ખેડો) ૩ સાલવું, મન દુખાવું,
 ખટકવું
 ડાંગળી, અં આશ્ચર્યથી દિઠમૂઠ બનવું તે સ્તબ્ધ
 ડાંગળી, પું દંગળ; બડ, તોફાન [ડાંગ ધોંગ
 ડાંગળી, નં જાડી મજબુત ટુકી લાંડી, નાની
 ડાંગળી, પું જાડી મજબુત ટુકી લાકડી, ડાંગ, પેકા
 ડાંગળી, પું ૬૩
 ડાંગળી, સ્ત્રીં ડાંગળી, લુગડા, દોંગળી
 ડાંગળી, સ્ત્રીં તોફાન, લાકડીથી મારામારી
 ડાંગળી તે ૨ દાંગળી [શિક્ષા થવી
 ડાંગળી, કિં અં ૬૩ થવો, તુડસાન આવવું,
 ડાંગળી, પું મંદિર લીટીઓ અને રાત્રી ભોયવાળું
 સ્ત્રીઓનું લુગડું ૨ જે ડંકે જોડીને કરેલો સાલ્લો.
 ડાંગળી, વિં ૬૩-આલ્લા ઉપરનું
 ડાંગળી, પું જાડીને નાની લાકડી, સોટો, લઢ
 ૨ દાંડિયો (નગારા ઢોલ વગાડવાનો) ૩ જે
 માઠા વચ્ચેનો કંકડો [નાગો, ફગડ, ખેશરમો
 ડાંગળી, પું નાની-ટુકી લાકડી ડાંગળી ૨ લાક,
 ફાંકું, નં કહેરા, તોફાની ઢોરને તેના આગલા

ખે પગ વચ્ચે રહે તેમ ગળે બાંધેલું લાકડું.
 ડાંગળી, અં નકાર, પેરક, આશ્ચર્ય ઉદ્ગાર.
 ડાંગળી [૨ ઉશ્કેરવું, પ્રેરવું,]
 ડાંગળી, કિં અં હાકાટવું, ડાંગળી વગાડી
 હાકવું. ૩ ઉશ્કેરવું [તે, ડાંગળી.
 ડાંગળી, સ્ત્રીં મોઢેથી ડાંગળી શબ્દ કરવો
 ડાંગળી, પું જાહેર તાળવે અડાડવાથી ‘ડાંગ’
 એવો થતો અવાજ ૨ સતો, ઉશ્કેરણી.
 ડાંગળી નં ડાંગળી
 ડાંગળી, નં પાણીમાં ડાંગળી, ગુગળાતા મેંમથી
 નીકળતો શબ્દ ૨ રડવાથી ગળામાંથી જે
 ગમળતો શબ્દ થાય છે તે. ૨ અવાચી, શ્વાસ
 લેતા મૂકતા હરડાઓ ને ગળું ખેચવા તે
 ડાંગળી, પું થોડો પોચો પણ કંકળુ એવો ૨ ધાત્મા
 રહેલો પદાર્થ, લોદા ૨ ગાંઠ દડા, ગડબ.
 ડાંગળી, પું ગળું ભરાઈ જઈ શ્વાસ થુંકની
 આવજામાં મુશ્કેલી પડે તે, રૂધામણ.
 ડાંગળી, પું ડાંગળી, ડાંગળી, ડાંગળી.
 ડાંગળી, વિં [અં ૦ ડાંગળી] બાર, બારનો જથ્થો.
 ડાંગળી, પું થીરલી કે સાકડામોના વાસણનું મો
 જે વસ્તુથી બધ કંવામાં આવે છે તે, ડાંગળી.
 ડાંગળી, નં જાહેરમાં પાણી જવાને કરેલો ખાડા
 ૨ વિં જમીનની અંદરનું, દટાયેલું.
 ડાંગળી, નં દુનિયા ડાંગળી જાય એવો ધંધરી
 કાપ, દાટી દે તેવો આપત્તિનો અવસર, કહેર
 ડાંગળી, પું ડાંગળી, ૩ અક્ષર
 ડાંગળી, નં જાકું ડાંગળી નાના ધોડા જેવું ડંક
 ખેડોળ લાકડું ૨ ડાંગળી, ઉહેરો ૩ જાકું ઢોકળું
 ડાંગળી-મજી, નં દબાવવું તે, બીક, ૩૨
 બતાવવો તે, ધાક, “તુ તો તાગ ધણીનું ડાંગ-
 કામજી બતાવતી હોઈશ” [બતાવવો.
 ડાંગળી, કિં સં ધમકાવવું, બીલાવવું, ભય
 ડાંગળી, સ્ત્રીં ડાંગળી, ડાંગળી, ડાંગળી ૨. ખસી જવું તે.
 ડાંગળી, નં ડાંગળી, ડાંગળી, ડાંગળી
 ડાંગળી, પું કાંઈ પ્રવાહીનો મોટો જોટો, લમણો ૨.
 ધાણ, ડાંગ ૩ ફાળ, પ્રાકો, ચરેરો. ૪. દહેસલ,
 રાંગ, ભય. ૫. એકલા લોડનાજ કરેલા બાજીમાં.

ક્રમિકા, કિં સં હુઆપવી હાય કરી લેવું,
સંતાડી લેવું, દબાવી બેસવું, ગાડતો ધાલવું
ક્રમિકા, ક્રુ. [કુપકો] ખાડ વગેરે ભરવાનો બે
પકનો કાચનો,

ક્રમિકા, ક્રુ. [ક્રીં ક્રીં] એક કુધરીઓવાળું વાળું.
એમાં ગળા કાઠાએ આમકું મડેલું હોય છે

ક્રમિકા, ક્રુ. પટ ગદાત્વરાથી “માથુ રે” ધડ પર
ચોટવું પછી પડે પાલકું ક્રીં હેઠળ ૧-પાણી પત.

ક્રમિકા, કિં સં હંડરવું (હિડીવાળા બોલે છે)
૨ દમ ભરાવવો, બીવસવવું ૩ સંભોગ કરવો

૪ ક્રમિકાવવું; કોઈના લખાણની ચોરી કરવી
ક્રમિકાવવું, કિં સં (આં ક્રીં) દાટવું,

બુધિદહ દેવો ૨ સગ કરાવવો. ૩ ક્રમિકા મરાવવું
ક્રમિકા, નં નાનો બાકડો લાકડીનો કકડો મધેડા

હાકવાની લાકડી ૨ વગર ઉપયોગનો લાકડાનો
કકડો, હમણે હાથમાં રાખવાનું હથિયાર

ક્રમિકાવવું, કિં સં ક્રમિકા કરવું, વિતાડવું,
હોરાન કરવું ૨ મોદાટવું, સોળત કરવી.

ક્રમિકા, ક્રીં ભુઠી ગપ, ભુઠી વાતનો તડકો
૨ બડાઈ ફૂલ.

ક્રમિકા, વિં જડભરત, જડસો, બેવકુદ ૨ ન
કરતો (ભરતડો)

ક્રમિકા, વિં વાથી ફૂલી ગયેલું
ક્રમિકા, ક્રુ. નં બીક જતાણવી તે, શેહ, ધાક

ક્રમિકા, ક્રીં કુપકી, કુપકી
ક્રમિકા, વિં [ક્રમિકા+વાળું] કુવા વગેરે-

માથી કુપકી મારી રેત વગેરે કાઢવામાં કુચળ.
ક્રમિકા, નં કુપકી. ક્રમિકા ખવાં- (પાણીમાં)

કુપકું વળી જરા ઉચર આવવું
ક્રમિકા, ક્રુ. ક્રમિકા, ક્રમિકા.

ક્રમિકા, ક્રુ. નગારાપર આમકા મળનાર, ૨ મ
રોમાનનું કામ કરનાર.

ક્રમિકા, ક્રુ. કુપકા ક્રમિકા પાણી પીવાય તેમ.
૨. એકદમ મોટે કાળિયે ખાઈ જવાય તેમ,

ક્રમિકા, ૩. એકપક્ષી એક રૂપકે
ક્રમિકા, ક્રીં નાનું ક્રમિકા; ક્રમિકા, ક્રમિકા દાળકી.

ક્રમિકા, નં કુલેલા પેટનું ને ક્રમિકા મોનું આમ-
પડ

ક્રમિકા વાસણ, ક્રમિકા. ૨ ક્રમિકા, ક્રમિકા.
ક્રમિકા, વિં ક્રમિકા જેવો કુલેલો; ચોદના જેવો

ક્રમિકા, નં પાતળા આમકાનું ક્રમિકા. ૨ વિં
ક્રીં, ક્રમિકા, ક્રમિકા, ક્રમિકા ૩ મદ; અચંચળ.

ક્રમિકા, ક્રુ. તાંબા પિત્તળનો ક્રમિકા.
ક્રમિકા, નં ક્રમિકા ૨ વગર પકવેલું ક્રમિકા, ક્રમિકા.

ક્રમિકા, ક્રુ. એક પક્ષી એક એમ ક્રમિકા, ૩૮ લખને

ક્રમિકા, કિં સં ચ પાવવું; દબાય તેમ કરવું
૨ ચમદવું ૩ ધમકાવવું, લાય દેખાડવો ૪

દાખીને ખાવું ૫ પચાવી જવું, હોઈયા કરવું
ક્રમિકા, ક્રીં દાખડી, ભુઓ

ક્રમિકા, ક્રુ. ક્રમિકા, ક્રમિકા મેલો ક્રમિકા-લોચી.
ક્રમિકા, ક્રુ. વહાણનો પાછળનો ભાગ

ક્રમિકા, વિં ઉપકાર-સત્તામાં દબાણમાં હોય તેવું,
આશિયાળું, તાણેદાર

ક્રમિકા, ક્રુ. ક્રમિકા, ભુઓ ૨ હરાયાં દોર ક્રુ-
રવાનું સ્થળ ૩ ક્રમિકા, આસ ૪ નાનું ક્રમિકા.

ક્રમિકા, કિં સં બોળવું, ક્રમિકા ૨ અ-
પાવત કરવું

ક્રમિકા, ક્રીં નાનો ક્રમિકા નાની દાખડી.
ક્રમિકા, ક્રુ. દાખડી, ક્રમિકા. ૨. તકિયા જેવું કાગળનું

ક્રમિકા ૩. ગોળ આકારનું ખડિયાધાટું તેલ ભરી
દીવો બળે તેવું કામ ૪ ક્રમિકા, ક્રુ. પ. ક્રમિકા ધાટું

ક્રમિકા ૬. આગગાદીનું ગાડું. ક્રમિકા મારવો
-એકદમ મોટે ક્રમિકા ખાઈ જવું ૨ નાસી જવું

ક્રમિકા, નં જેનાથી ડમ પડે તે, બોલકું
૨ મહેલુટાણાનું કાગળું મધ પડે તેવો ઉપકાર

ક્રમિકા, ક્રુ. ઉપર ડાંડિયો મારી વગાડવાનું બાડા
આમકાનું વાળન, નાનો ઢોલ, સવારીમાં મોખરે

ધોડા બિટપર ઢોલ રાખવામાં આવે છે તે.
ક્રમિકા, નં તેસ્તાન, ભળાડો અને સગવડ

મોટે સ્વારીમાં રખાતો સરસામાન, પશુ વગેરે
નો સમુદાય તે ૨ ધમાલ, ધાંધલ; ધોધાટ

અને મોટાળો મધ રહે તેવું ને ક્રમિકા તે.
ક્રમિકા, ક્રુ. ક્રમિકા વગાડેથી ચલે આવનાર, ક્રમિકા

૨. નં સર ઉપન કરે તેવું લક્ષ્મી જેવું.

અભિજિયું, નં બે બળદની નાની ગાડી, અભણી
અભણી, સ્ત્રી એકો, કંઠરાવાળી નાની ખુલ્લી
આડી ૨ નાની લાકડી

અભણ, નં બાડી નાની લાકડી હાણુ ૨ એમયુ
અમરવુ, કિં અંબવનરપતિનુ પ્રકૃલિત થવુ, ફાલવુ
અમરું, નં કુગડુગી, ડાખલુ

અમરો, પું એક જાતનો સુગંધીવાળો છોડ

અમાકદાર વિં ભપકાદાર, ઠાઠમાઠવાળો

અમાકપું પોશાક, અધિકા-મોટાપણનો ભભકો,
ઠાઠમાઠ, ખોટો ભપકો, આડખર, રોફ.

અફાણુ, સ્ત્રીં અફાસ, બડાઈ માગવી તે, નિર
ફપયોગી વિસ્તાર [ખોટી અફાસ ન માર]

અફાસ, સ્ત્રીં બડાઈની વાત “ચુપ, મુઝી રહે,
અભાવવુ, કિં સં ડામ દેવરાવજો, ચપકા
દેવરાવજો, લાછા લેવા.

અખર, નં (સં આડખર.) ખોટું ડોળ, આ-
અખર, કુલારો, દલ, ૨ ઘટા ઘેરાવો

અક્ષ, પું દય, કીનો.

અર, પું બીક, ભય, ભો, ધાસ્તી,

અરકણુ વિં બિકણુ, ડરપી ભીર

અરપવુ, કિં અં બીવુ, ડરવુ

અરપી, વિં અરકણુ, બિકણુ, ભીર

અરણુ, કિં અં (સં ઠંપી) બીવુ, ભય પામવુ,
ભો લાગલો, ડરપવુ

અરામણુ વિં ભયકર, બિયામણુ [શેઠ રાખવી
અરાવવુ, કિં સં બીવડાવવુ, ધાસ્તી આપવી,

અર, વિં સ્તંભ, અવયવ હાલતા બધ થઈ જાય
તેવી હાલતનુ. ૨ ડરપી ભીર

અલી-ળી, સ્ત્રીં ઘોડા ઉપર બેસની જે ગાડી
નાખવામા આવે છે તે

અલો, પું દલો, પુણ ૨ ઢગલો, ઢગ

અસડસડ, કિં અં મનમા ને મનમા ફંધાવુ,
પિલાવુ ૨ મદ્દગદ્ થઈ રહેવુ, અકડાઈ રહેવુ
૩. અસકા રોકવા

અસકડસક, અં ડચકા ખાઈને. ૨ રહી રહીને,
અટકી અટકીને ૩ ડચકડચક, ઉપરા ઉપરી

અસકલો, નં રડતા અસકા ખાવા તે ૨. હેડ,

બેડી કડી “બેડી, અસકલા ધાંસા ચર્ણુ, કામ
તણને નાખ્યા ધર્ણુ”-સામળ

અસકું, નં રડતા ગળામાથી આંચકો આવી
નાકમાથી જે શ્વાસ નીકળવો તે.

અસવુ કિં સં બચકું ભરવુ, કરડવુ, દય દેવો-
અરથે વિખ ના વળે એવું-ધણુજ ખારીલું, ઉડા
દેખવાળું, અસીલુ

અહાપણુ, નં અહાપણુ, વકુફ, વિવેક વિનય
વાળી ચાલ ચલચત, શાણપણુ ૨. અક્ષલ, સં-
મજ ચતુર્ધર્મ અહાપણુ અહોળવુ-પતરાણુ કરવી,

સમજ વિના માયુ મારવુ, અહાપણુ ચલાવવુ
અહાણું, વિં શાણુ, પ્રમજ વિચારી કામ કરનાર,

દુનિયાદારી જાણનાર ૨ વિવેકી મર્ષાદર્શીલ.
૩ આવડવાળું, હોશિમાર, ભણેલું મણેલું દોઢ

અહાયુ-પોતાનું અહાપણુ બતાવવા આગળ પડનાર,
વચમા મણુ મારનાર [ઉપરા ઉપરી

અળકડળક, અં ટપટપ ટીપેટીપે ગળે તેમ,
અળકડવુ કિં સં સળકડવુ, લાલચ થવી. “દામે

અળકી દાઢ, મન માને તેમ મહાલે” ૨ પ્રેમમા
લીન થવુ

અળવુ, કં અં સળી જવુ, ખોખા થઈ જવુ
અદર ધમી પડવુ ‘કુવો ડલ્યો’ ૩ લાલચમા ગદ્-
ગદ્ થવુ એકતાર થવુ. ૪ અળવુ અધીન થઈ

જવુ ‘મોટા મુનિઓના મન ડળી જાય એવી
પ્રાણુ પ્યારી રે’ પ. ફસકાઈ જવુ, અદરના બળથી
ફાટી પડવુ ‘કાઠી ડળી’

અળી, સ્ત્રીં ડલી

અંક, પું લીલી મોટી માખી ૨ વીંટીની નીચે
નગને વધારે પ્રકાશ આપવા જે પતર મૂકવામા

આવે છે તે ૩ ધાતુના બે કકડા બેડી દેવાને
જે ભુકી મૂકવામા આવે છે તે, રેણુ, રાજ.

અખલી-ળી, સ્ત્રીં ઝાડછોડની નાળુક ડળી,
કિસલય. ફણુજો, શણુજો ૨. જેને ફણ-ફણ લાગે

છે તે ૩ ડળીના કડકા, ગોતર.

અખલુ-ળુ, નં અંખલી.

અખ, સ્ત્રીં લાખી બાડી, અમવા બે. છેડે ભો-
દાની કડિયો ધાલેલી લાકડી.

કાંચર, સ્ત્રી (સંકડાંગર) જાણીસુદા ચોખા, સાલી.
કાંડ-ગો, પું ૭૩, ઝેરી છોડરા વનાનો પુરુષ,
વાંઘો. ૬ નકટ, લુચ્ચો, બે દરકાટ, ભુટો
કાંડગાઈ, સ્ત્રી ૦ લુચ્ચાઈ, અગવિલા; નાગાઈ, દોગાઈ
કાંડલી, સ્ત્રી ૦ ડાળી, ડાળખી, કુમળી કુપળક
૨. કાંડી, નાનો હાથો. રિસો ઠ. હાથો કાંડો; પકડ
કાંડલો, પું કાંડો, ડાળખી ૨ અકુર, કચ્છો;
કાંડી, પું લીલા સાહાના કડકા, પેરાઈઓ
કાંડાઈ, સ્ત્રી ૦ લુચ્ચાઈ, અગવિલા; દોગાઈ ૨. ના-
ગાઈ કાંડાળ, કાંડખલ.
કાંડિયારોલુ, નં ૦ લુચ્ચાઈ લકગા દમલખાનેની
ટાળી, કાંડ માણસોનુ ટાળુ [મે છે તે
કાંડિયારસ, પું રાસ, સ્ત્રી પુરુષે મળી કાંડિયા
કાંડકુ વિં કાંડ, ધૂર્ત, લકચુ
કાંડિયુ, નં ૦ લુચ્ચાઈ કાંડેલો જાગ કાંડી નાખી
બે આખા કાંડા સાધી લક પહેરવા જેવું ક-
રેલુ જે લુચ્ચુ તે.
કાંડિયો, પું લાકડીનો કાંડો, કડકો. ૨. કાંડી
વગાડી લોકની ચોકી કરનારો, રોન કરનારો. ૩
વાંઘો, છોડા ૪ લુચ્ચો, ડગ કાંડક
કાંડી, સ્ત્રી ૦ તાજવાની બે બાજુએ પક્ષા ટાગ
વાની જે લાકડી તે ૨ વિંજણાની લાકડી. ૩
વહાણને નિશાની બતાવવા સારૂ ઉચી ટેકરી ઉ
પર રોપી રાખેલું લાકડુ, વાવટાકાંડી ૪ દીવા-
દાંડી. ૫ કાંડિયાથી વગાડવાનું એક વાજન ૬
નાની લાકડી, કુકી ૭ સીધી કિનારી
કાંડો, પું લોહા લાકડાનો લાગો ને જાડો કાંડો,
પકડ, હાથો, ૨ જાડો ને ટુકો કુકો, કાંડો
૩ લાટ, ધરી, લકો ૪ પગાઈ, મુસળ ૫
કચ્છો, અકુર; પ્રસોહ.
કાંચરુ કિં સં ૦ કાંચરુ દગાડુ ૨ વધવા કે
અરાજ થવા ન પામે માટે બાળુ (૨૨૬)
કાંચો, પું એક જાતની લાજ અને તેનું કાંક
કાંચ, પું [સં ૦ દંશ] મચ્છ, દ ખેટો જીવડો
કાંચ, સ્ત્રી ૦ લલાહ, સંધિ, મુલેહ
કાંચલો પાંડો, પું બાળકની એક રમત
કાંચ, પું ટપાલ. ૨. કુમકુમિયુ; કાંચ. ૩ ટપા-
ચોખી ચોખા.

કાંચોડી, સ્ત્રી ૦ રસ્તામાં રાખેલી સરકારી ચોકી
કાંચર, પું (અં ૦) વેદ, ચિકિત્સક; હકીમ
૨ પડિત, વિદ્વાન, સાસ્ત્રી, લક.
કાંડકાક, પું મેટો કાંક, લાજી.
કાંડકાળ, પું કાંચો પરચુરલ સામાન
કાંકલુ, સ્ત્રી ૦ (સ કાંકિની) જૂતની એક જાત,
વિચિત્ર, લયકર ને હકીલુ સ્ત્રી ૦ જૂત ૨. મેલી
વિલા જાણનારી કુવડ સ્ત્રી ૨ માળવનું ટીક
ને તેનો કાંકલુ રેસો
કાંકણી, સ્ત્રી ૦ કાંકલુ ૨ વિંકાકલુ જેવી, ખાંડપરી
કાંકલી, સ્ત્રી ૦ કાંચલી, જાળુ.
કાંકલું, નં ૦ એક જાતનું વાજન, કુગડુખીયું.
કાંકિયુ, વિં દષ્ટિ વિકાર ઉત્પન્ન કરનાર, વળ-
ગે એવું ૨ ખાંડપર
કાંક, પું કુકારો ૨ નં ૦ લુટ, કાંડ પાડી તે
કાંકો, પું કુકારો ૨ કુટ [વાળુ, કુગડુખીયું
કાંચલુ, નં ૦ કાંકલુ, જુવા વાજરીને વગાડવાનું
કાંચ સ્ત્રી ૦ કાંક, ટપાલ. ૨ કાંચ, કાંચ
કાંચકુ, સ્ત્રી ૦ કાંકકાંક ૨. વસ્તુને ઠેકાણે મૂકવું તે
કાંચલું, કિં ૦ અબોધવું, લખવું [કોટ માં વપસાયે]
કાંચળી, સ્ત્રી ૦ મગજ, મેળુ, અકલ, સમજ સંકિત
૨ પટી, ધીંગડી, માખડી કાંચળી મસકવી-
ગાંડુ બનવું, મગજ લમી જવું [ગાડાનો વાંસો
કાંચળો, પું વિદ્યક, જુગલુ ૨ જલો ૨ દાંડો. ૨
કાંચ, પું (સં ૦ દાંચ) ૨ ગ—મેલનો જાંટો.
કાંચો; કાંચો ૨ કલક, બટો, લાંબન, આળ. ૩
કાંચો, વેર, ખાર
કાંચાકુલી, સ્ત્રી ૦ છેકલેક, અલિનતા ચહેરાયેલું.
“કાંચાકુલી ન દેખીએ, ખરેખરી શુદ્ધ ખાપ.”
કાંચિયું—ધી, વિં ખારીલું, વેરીલું.
કાંચિયો, પું મેટો જાળરો કાંડી ખાપ તેવી દે-
ખાતો અસ્તાન કુતરો.
કાંચુ, પું મગજને ઉચકનારો, ખાંચિયો
કાંચો, પું કાંચ ૨ કાંચિયો
કાંચુ, નં ૦ મુખ, મો ૨ ગાંધા ખાંચ પડેલા
એવું કદરું બહાર નીકળેલું દેખાતું એ; કાંડુ-
કાંચાખિયું; વિં જોલતાં થઈ નેહી તેવું, કાંડુ

ખોલકણ ડાઆકુટ—માથાઝીક

ડાહ, પું ઉધુ વળી જવુ તે, સલાનાશ વળવુ તે, મોટુ નુકસાન થવુ તે. ૨ દટ તર ડાહ વાળવો —ખરાબ કરવુ, ધૂળ ધાણી કરી નાખવુ. 'ડાશીએ ડાટ વાળ્યો રે.'

ડાટણ, નં બારસાખની ઉપરનુ લાકડુ ૨ ડાટવુ તે ડાટવુ, કિં સં જમીનમા ખોદી તેમા કંધ મેલવુ, છુપાવવુ, જમીનમા સતાડવુ ૨ ન ચર્ચવુ ૩. ભૂમિદાહ કરવુ, દાખી રાખવુ "હવે તે વાત અહીંજ ડાટી મુકે! "

ડાટી, સ્ત્રીં ભરાવો, બીડ, દટી, ગીરદી

ડાટો, પું ખરણી શીશી વગેરેનુ મો બધ કરવા સાર તેમા જે ધાલેલુ હોય તે, કુચો, ડટો ડાટો દેવો —બધ કરવુ ડાટા કરવા—ઉપવાસને આ ગલે દિવસે સારી પેટે ખાઈ લેવુ

ડાહ, સ્ત્રીં દાહ, ખોગક ચાવવાના દાત ૨ પકડ ડાહારખી, સ્ત્રીં અવાળુ ૨ ડાદી આગળ થવુ એક ગુમકુ.

ડાહિયાળો, પું પુખ્ત ઉમરનો મરદ, દાદીવાળો

ડાહિયુ, પું રોજ દાર, દનૈયુ મળુર

ડાદી, સ્ત્રીં દાદી ૨ હડપચી

ડાહુ, નં પુખ્ત વયના પુરૂષને ગાલ ગળા ઉપર ઉગતો વાળનો ગથો.

ડાફરિયા, નં ફાફા, ફાઈ વસ્તુને માટે શોખ્યા કરવુ તે, રામાટામા કરવા

ડાફુ, નં ડાચુ ફાડી એકદમ કરડવા જવુ તે, પહોળુ કરેલુ મો ૨ લોતિયુ, બચકુ

ડાફેડિયાં, નં ડાફરિયા, ફાફા

ડાખ, પું દાખવુ તે, દાખ, દખાણુ. ૨ અંકુશ, ધાક

ડાખડિયુ, વિં દાખડી ધાટનુ

ડાખડી, સ્ત્રીં ડખી, ઢાકણવાળુ નાનુ પાત્ર

ડાખડો, પું ડખો ૨ ગોળ પડવી ધાટનો નખ

ડાખણુ, સ્ત્રીં દાખવુ તે ૨ દાખવાનુ યત્ર ૩ દખાણુ, ખોળો. [૨ બારસાખ ઉપરનું પાટિયુ

ડાખણિયુ, નં દાખનાર, જેવી દખાય તે યત્ર

ડાખરિયુ નં પહોળા મોનુ વાસણુ. ૨ ડાખણિયુ

ડાખરું, કિં સં સચાથી દાખવુ, ચાપવુ, ચગ

દવુ, પીલવુ ૨. લાય આપવી ૩ ધસારત ફેરવી. ૪ નરમ પાડવુ ૫ ધાલવુ, મકનુ. ૬. ટેલણુ, જોરથી આગળ કરવુ ૭. છુપાવવુ, મતાડવુ. ૮ અટકાવવુ, થવુ બધ પાડવુ.

ડાખલિયાળુ, વિં દખાણુ માટે રિંગ્રિંગ હોમ તેવુ, કમાનવાળુ " ડાખલિયાળી સુડી. ' ૨ ડાખોડિયુ. ડાખિયલ, વિં ડાખી બાબુથી કામ કરે તેવુ ડાખાજમણી, અમં ડાખી તરફ ને જમણી તરફ, વારાફતી બને બાબુએ ૨. ડાખાને જમણી તરફ ને જમણાને ડાખી તરફ " મળદને ડાખા જમણી કરો ' ડાખા જમણી કવુ—વહાલુ અળ ખામણુ કરવુ ૨ આખ આડા કાન કરવા

ડાખુ વિં પૂર્વ દિશા તરફ ઉભા રહેતા ઉત્તર દિશા તરફનો જે ભાગ તે ડાખાનું ઉલટુ જમણુ. ૨ અળખામણુ, અણમાનીડુ, અળચુ ' મને તેણે ડાખો કરી મુક્યો છે " ડાખી આખ ફરકવી— ડાખી આખ ફરકે ત્યારે પુરૂષો અપશુકન અને સ્ત્રીઓ શુભ શુકન માને છે

ડાખોડી, વિં ડાખે હાથે કામ કરનાર, ડાખોડિયુ, ડાખી બાબુ રહી હિંડનાર

ડાખ-ડો, પું (સં દર્ભ) ઢોગથી ન ખવાય એવુ બે ધારવાળુ એક જાતનુ ઘાસ, કુશ

ડાખોડિયુ, વિં ડાખોડી

ડાખ, પું (સં દાહ) ચામડી ઉપર તપાવેલી વસ્તુ લાગવાથી જે નિશાની—ડાખ પડે છે તે, ચપકો ૨ કલક, બટો, લાજન, ડાખ ડ આફુ, ચકાસુ ૪ કઈ નહિ, ટીકા, ચપકો (ધિકારમા)

ડાડો ડામ—ધણીજ હડી વસ્તુ અડકવાથી થતી અસર તે ૨ ડાવકે મોએ મહેણા મારી જીવ બાળવો તે [કવાની ધોડી ૨ ડાસ, મચ્છર

ડામચિયો, પું લાખી ને ઉચી ગોદડા વગેરે મૂ- ડામણુ, નં ધોડા ગધેડા નાસી ન જાય તેને

માટે લાકડાનો ઘડેલો બે છેડે કાણાવાળો જે કકડો તે જે બે પગની વચ્ચે બાધે છે ૨ રે- ટિયાના આરાએ બાધવાની દોરી તે. ૩. સુકાનને

ડાખી તરફ ફેરવી વહાણુને જમણું વાળવુ તે. "ગોસને ડામણુ" ૪ અંગરખાના છેડાનું એટણુ.

કુમર, પુ. રાજની જાતની વસ્તુ, એને ચોપડ-
ભાથી સામા પુરાઇ રહે ને પાણીથી લાકડુ સડે
નહિ ૨. સાટો અને ધરી એ બેનું અંતર રા-
ખનાઈ જીવું પાડિયું.

કુમરું, કિં. સં. ઘોડા ગધેડાને પગે કામથી
ખામવું. ૨. કામ દેવા, ચપકા દેવા, દમડવું

કામડોલ, વિ. આમ તેમ કામ્યા કરતું હોય
તેવું, અસ્થિર, ચ ચળ, ડોલાયમાન, કાલવું
કામીસ, વિ. (અ.) જેને કાંઈ કામથી બદ

નામી સળી હોય તેવું ૨ નકામું ૩ નીચ, નાપાક
કામેલ, વિ. કામ દીધેલું. [ગાવણું

કાયરો, પુ. નાત, જમણું ૨ કાલ્યાણેનો સમુદાય,
કારો, પુ. ધમકી, દહેશત, બીક, ધાક

કાલુ, નં. ખાણુનો ટોપલો. ૨ વાસ કે ધાસનો
કાલુપણ, નં. સાણુપણ, ચતુરાઈ હિંમો કડ હિંમો

કાણું, વિ. વિચાર કરી ભાલનાર, પ્રસન્ન વિચારી
કામ કરનાર, વિવેકી, સમજી, શાણું ૨ બાણેલું

મણેલું, હોશિયાર, “કાણો દીકરો દેશવર વેઠે.”

૩ ચિખાવણ, દોઢ ચતુર
કાળ, સ્ત્રી. કાડનો અવયવ, આડો હિંમો ગયેલો
જે ફાટો તે, શાખા કાળે વળગાડવું—ધધે

રાજગારે વળગાડવું [ફાટાઓ.

કાળખુ, નં. કાળ અને તેના નાના પાદડા વાળા

કાળાંખાંખડા, નં. નાનું કાળું, કાળ

કાળી, સ્ત્રી. પાતળી કાળ; શાખા, કિસકય.

કાળાં, નં. કાળનો એકાદો ભાગ, શાખા.

કિંગ, સ્ત્રી. ગપ, જાક, જુઠી વાત. ૨ બડાઈની

વાત કિંગ મારવી—જુઠી ગપ ચલાવવી કિંગ

મારુ—ગપ કિંગવનાં

કિંગરી, સ્ત્રી. એક જાતનું શાક

કિંગલુ, નં. માથું, મથાળું, ટાય. ‘લડાઈમા

હજીરોના કિંગલા હિંમો ચલા’ ૨ ચોરીઆનો

કડકો, નવો દુધ બરેલો અંકુર.

કિંગણ, નં. જૂડો તડકો, બનાવટી વાત ૨.

કાણું એકાદું—

કિંદ, નં. મળ, બીજ. ૨. જડ, કિંદ કિંદ જાણુ—

જડચાણી જાણુ કવો; નખેદ વળીકું

કિંટડી દી સ્ત્રી. સ્તનનું ટોચકું, ચુચકું, માન-મા-
ધનો અથ ભાગ. [કરતું.

કિંટવું, કિં. સં. કિંટામાંથી તોડવું, તોડી જીવું

કિંટું, નં. મૂળ, જેમાંથી નવો ફણગો નીકળે છે

તે ભાગ ૨ શાખાનો—ફણનો અથ ભાગ, કિંટકું.

કિંટવાણું, નં. અવ્યવસ્થા, મડખડિયું, જોડાણિયું

ગેર વહીવટ, ગોલમાલ, જોડાણો. ૩ ખાલી લપ-

કાવાળું જે કંઈ કામકાજ તે, દમેદમ—જુડે જુડે

ચાલતું હોય તે

કિંટવું, નં. માવાવાળું ફળ, કોડવું જાડવું. ૨.

વનસ્પતિની કમળા શાખા ‘ચિરના કિંટવા’.

કિંટકું, નં. ફળ—પાદડાને કાખળી સાથે જોડી

રાખનારો જે ભાગ તે; કિંટું ૨ ઉપસી આવેલી

ગાંઠ જેવો લોચો ૩ ટોચકું ટેરવું

કિંટો, પુ. એક જાતનું પક્ષી, કિલકિલા

કિંટવું, કિં. સં. મહા મહેનતે પુર કરવું; મુશ્કે-

લીથી પુર કરવું કીકી નાખવું—જેમ તેમ કરી

પાગ મૂકવું કરી નાખવું

કીકું નં. નાની જાડી લાકડી; પરાણી; કંકણી.

૨ લાકડાનો ટુકો કડકો ૩ કિંટકું, કિંટવું

કીણું, નં. બહાર નીકળેલો અવયવ—ભાગ તે

(શરીર વસ્તુનો); ટુકો ૨ બીજી

કીણો, પુ. શોકના આચકાથી રડાય—બોલાય નહિ

તેમ છાતી ભરાઈ આવવી તે, ક્યુરે, કુમો ૨,

મોટા લખોટો

કીમચું, નં. કીમચું, લાકડાનો એકાદો કડકો.

કીલ, નં. (કીં) મન, કાળજી, ૨ દીલ, શરીર

કુખ સ્ત્રી. વનસ્પતિનો છેક ટોચનો ભાગ

કુખરાવણ, કિં. સં. લપ દેખાડાવવો, બીવગાવવું

કુગર, પુ. કુંગરો, જુઓ.

કુગરાળ, વિ. પહાડી ૨ કુગરનું

કુંગરી, સ્ત્રી. નાનો કુગર, ટેકરી. ૨ વિ. કુંગરનું

કુંગરો, પુ. જમીનની સપાટીથી થણેા ઉંચો ને

લાખો પથરાયેલો જે મોટો ટેકરો તે, પૃથ્વી ઉપર

નાના નાના ટેકરા જે એક બીજા સાથે જોડા-

યેલા હોય છે તે ૨. મોટો દમ; નાનો ખર્જત

૩ એક જાતની વનસ્પતિ. કુંગરો નવકાવવો—દવ

લગાડવો, કુગર ઉપરની વનરપતિ બાળી મૂકવી
કુ ગરવટ, વિં પહાડી, કુગગળ. ૨ કુગરમાનો
રસ્તો. [અટકવી, કુજરાઇ જવુ, ચીમળાવુ
કુ ગળાવુ કિં અં છોડ વેલા કે કુભેની વહિ
કુ ગળી, સ્ત્રીં કાદો, ખાજ રાજમરી, પમાડુ
કુ મો, પું માટીનો હોદો, હુલો ૨. ધતુરી ચલમ,
૩ ચોર, ૪ વિં ધૂત, લુચ્ચા ૫ માતેલ
કુ ચલુ, કિં સં મોટો કોળિયે આતુ, કુચલુ ૩
કુચા ભરવા, ગડબલુ ૨ પાણીનુ પાત્ર મોટો માડલુ
કુ ચુ, નં લાસનો પુત્રો, પગતલો વટાયલુ લાસ.
વિં કુચા જેવુ, ગામડિયુ, સાદુ નિા પ્રેમ
કુ ટી, સ્ત્રીં નાભી કુ ટીનો ઉમળકો-અત કરણ
કુ ટો, પું તરી આવેલો ગાઠ જેવો ભાગ, ડચકો, ઢેકો
કુ ડ, સ્ત્રીં કાદો, પેટનો લખડો થોલો.
કુ ડાળુ, વિં ફાલવાળુ
કુ ડાળો, પું મેટી ફાલવાળો ગણપતિ
કુ ડી, સ્ત્રીં ડાડી, પડો પટલ કુ ડી પિટવી-
નહર કરવુ, પ્રસિદ્ધ કરવુ, વચાડીને લેકોને જણાવવુ
કુ કું, નં કણસલુ કણુનો ડોડો. કુકુ વધવુ-
કુ ડો, પું ફરમો યતો. ૨ કુટો [હજામત વધવી
કુ મી, વિં કપડી, મનમા ગાઠ વાળે તેવુ, મિદુ
હસલુ, કિં સં મોએ અરકાડીને પીવુ ૨ કુચલુ
કુચો, પું તેલ દિવેલની નીચે ફરેલો મેલ ૨
તેલ મસાલાનો રગડો અથાણુનો રસકસ, ૩ કુધો
કુકરી, સ્ત્રીં કુકરની માદા, ભુડણુ.
કુકાવલુ, કિં સં જૂલાવલુ ચુકાવલુ
કુકીજલુ, કિં તાકી જવુ
કુકર, પું જાડુ ગદુ તે મોટી ફાલવાળુ ચોપળ
જનવર, વરાહ સ્વર, ભુડ
કુગડુગિયુ, નં એક જાતનુ વાજીત્ર, ડમર, ડાખલુ
કુધો, પું દુકા ડાડાવાળુ માટા વાડકાના જેવુ
વાસણુ, પ્રવાહી પદાર્થ પીરસવાનો ઓઘરાળો, કુચો
કુચલુ, કિં સં પાણીના પાત્રને હોડે અરકા-
ડવુ મોટો માડલુ ૨ કુચલુ
કુચો, પું ચિથરાનો લોચો, ગાલાનો દાટો ૨
ચિથરુ, ફાટયો તટયો કકડો, ગામો ૨ મોટો
કોળિયો, બુક ૪ ચુથો; નાના કડકા ૫ વિં

આશિશ્વિત, રામો ૬ ગામડિયો કણુળી કુચો
કાઠવા-ધકવી નાખવુ ૨ ધમધમાવલુ, ધમકા-
વવુ ૩ મારી મારીને અલકા કરવુ, હસકુ કરવુ
કુણાઈજલુ, કિં અં રાખતાં દંભવાની વાસ
મારવી [ખજલુ, ચલુચલુ
કુણાલુ, કિં અં દુણાલુ ૨ મનની અંદર
કુપકી, સ્ત્રીં પાણીની અંદર ખેસવુ તે, દુખકી.
કુપટો, પું અગરખા ઉપર ખભેથી એ પાસ યુલુ
રાખવલુ જે વચ તે, દુપટો, પિછોડી, ખેસ, ચલોડો
કુખકી, સ્ત્રીં કુખકી, માયા ઉપર પાણી ફરી
વળે તેમ થોડીવાર અદસ્ય થવુ તે
કુખકુખાં, વિં કુખ્યા જેવુ ચર્ષ રહેલુ
કુખલુ, કિં અં પાણીની અંદર ખેસી જવુ
૨ પાણીમા યુડી યુગળાઈ મરવુ ૩ પાખી
થવુ, કરમ બાધવા. ૪ સંસારની દુખ્યાથી રિખાવુ.
૫ નુકસાનમા આવવુ, મડતીમા આવવુ ૬ તક્ષીન
ચર્ષ જવુ, ગરક ચર્ષ જવુ કુખકી મારી જવી
નજર ચુકાવી સટકી જવુ
કુખળુ, વિં (દુખ્યા.) નિર્બળ, પ્રાતળ; દુખળુ
હુખળો, પું દુખળો, એક જાતનો રાત્રી માણસ
કુખાડલુ, કિં સં કોષ કુખે તેમ કરવુ, જુડાડવુ
૨ તક્ષીન કરવુ ૩ નુકસાન કરવુ
કુખાડુખ, વિં કુખે ને જરા દેખાય એમ થવુ,
લગલગ દુખ્યા જેવુ. ફરીવળે તેટલું ઉકુ.
કુખામણુ, વિં દુખી જવાય એવુ; માથે પાણી
કુખાસ, પું વહાણુનો ફલાલ, મારફતિયો
કુમકો, પું નાનુ ઢોલ, નગાર
કુમચી, સ્ત્રીં (કાં) ધોડાની પીઠ ઉપરથી
સાજ ખસી ન જાય માટે જે સાટ કે દોરી પૂ-
છડીમા ભેરવી રાખે છે તે ૨ ધોડાનો થાપો ૩.
વિં કુજરાયેલુ
કુમકુમ, અં એવો થતો ઢોલનો અવાજ.
કુમાસ, નં એક જાતનુ કમકુ.
કુમો, પું ખીકથી-શરમથી કાષ્ટ બોડે બોલતા
જાતી ધડકવી તે ૨ મન ભરાઈ આવવુ તે, કુમુનો.
કુલલુ, કિં અં ગરક થવુ-દુખી જવુ, ૨ જવુ
રહેવુ, ખતમ ચર્ષ જવુ, કિંમતે ભરખાઈ ચર્ષી.

હવે, પુ. ૨ગડો.

હસકું, નં. ૩મકું, ૩મકું

હસકું, કિં. ૩મ. મોટાકાળિયે ખાવું, ખૂબ; ચાપીને
ખાવું. 'લાડો તો હૂએ હૂએ હૂસેરે'

હરે, નં. પદ્મળ, ડાગરનું ધાસ

હરે, સ્ત્રી. એક જાતનું કાનનું ધરેણું, મરચી,
અકોટીનું ખુમપુ. ૨ એક જાતનું ધાસ ૪ હૂલી

જવુ તે, કિંમતની મયાદા બહાર જવુ ૪. કુરબાન

હસ, સ્ત્રી. અડદાળાં ધાસ, હુય

હંડલું, નં. પાણીમાં રહેનાર સાપ

હંગ, પુ. (ફાં) પહેળા મોતુ પલ્લ તળિયેથી
પાણી પહેળું એવું મોટું વાસણ, ૨ કાદવ, ચિકલ

હંગડી, સ્ત્રી. દંગડી, ભુએક

હમચું, નં. મોટું ભારે ડાસ, અચિય

હંકરાણું, કિં. અંબેડ ઉપસી આવતું ૨ લોહી
નું પાણી મધ જવુ. લાલી ઉઠી જવી. ફેર ચઢવી

હરે, પુ. ગોળાના કાકા પસ્ના જે લાકડા ૨વે

ફરે છે તે. ૨ સ્ત્રી. (ફાં) વિલપ, વાર, ખોટી

હરાણું, કિં. સં. ઉધથી ઘેરાતું, આખો ઉધથી

હોળાવી-મિ ચાઈ જવી. [સાંધેલો દેવ-મેલી દેવતા

હરે, નં. દરે, દેવસ્થાવ. ૨. અનાયું લોકોનો

હરે, પુ. (હિં) તણ, કમડાનું ધર. ૨. સુકામ,

ધર, જાવણી, પડાવ. હરે દેવા-સુકામ કરવો,

૨. અડગ પથારી. [છે તે, ડણ, હરેડી, હેરો

હરે, પુ. તોફાની ઢોરને ગળે જે લાકડું બાધે

હલી, સ્ત્રી. હહેલી, ખડક, પડાળોના ભાગ.

૨. દેવડી, પોલીસ ચોકી

હલું, નં. મોટા બારણા-દરવાજાણું ગાડીવોડો

ગહે તેવું મકાન, તમેલોર ખડકી, નાની પોળ

હલો, પુ. હલું [મૂરખ, જગલા માણસ.

હલેકાણી, પુ. (ફાં) દિલકાવ) ગામડિયો. ૨

હયાં, નં. કંઠે નથી મળવાનું એમ કહેવા મૂકી

વાળી અંગુઠો બતાવી 'હયા' કહે છે તેમ

હાં, સ્ત્રી. લાકડાના અથવા બોખડા ઉપા

કાચવાળો તાબા પિતળનો જે મોટો વડકા તે

હાં, પુ. નાળિયેરને કાતરી કરેલું જે ઠાસ, તે.

૨. નાળિયેરના જે પોખામાં ફૂલોનો મોર પા

લવામાં આવે છે તે, ઉલકા ૪. ગોળામાંથી

પાણી લેવાનો ઉલેચણો, ડાઘ, ડાચો. ૪ હાથો, મોઢો

ખીલો, ગગળે [મળું, ગરદન, કોઠ

ડાક, સ્ત્રી. ધડ અને માથા વચ્ચેનો અવયવ તે,

ડાકરી, સ્ત્રી. ડાચી, ધરડી સ્ત્રી (નુચકારમાં).

ડાકરો, પુ. બુઢો, ડાસો. [ની ચમચી

ડાકલી, (ડોખલી) સ્ત્રી. પળી; થી તેલ કાઢવા

ડાકાખારી, સ્ત્રી. દરવાજાના એક બાજુમાં

નાની ખારી હોય છે તે. ૨ ડાકાનીને જોવાય

તેની ખારી

ડાકાવણુ, કિં. સં. ડાકું બહાર કાઢીને જોવું.

ડાકાણું, કિં. ૩મ. વારંવાર ડાકિયા કરવા, ડાકા

કાઢીને જોવું

ડાકિયું, નં. ડાકું બહાર કાઢીને જોવું તે, નજર.

ડાકી, સ્ત્રી. ડાક, ગળું, ચરદન. ડાકી ધુણવવી

—માથું હલાવવું, હા અથવા ના કહેવી.

ડાકું, નં. માથું, ચરતક, સિર, ખભાથી માથા

સુધીનો ભાગ. ૨ ડાકિયું, નજર. ડાકું ધાલવું-

ડાકો, પુ. ડાખનો સંકો, મલોખ. [માથું મારવું.

ડાખલ, સ્ત્રી. નાના બાળકોનું ટોણું; ભરકુય, ભુ-

જરવાડ, વેળ. [હિલા ધાટનો ધડો, ટોચકું.

ડાલું, નં. (ફાં) માટીના પહેળા મોતો

ડાલું, વિં. અણસણ, ભોળું, બહુ ઉડી ચતુરમ્

ડાલે, વિં. મૂરખો; સભો, ભોમડ. [વગરનું.

ડાચકું, નં. ડાકું માથું ૨. ટોચ; સિખર

ડાદ, સ્ત્રી. દોડ, હચકિતાવણે હોડવું તે.

ડાદાવણું, કિં. સં. દોડવણું, ફટકો, મારીકાવણું. (દોડ)

ડાદી, સ્ત્રી. એક જાતનું જાડું કપડું.

ડાદે, પુ. ફટકો, અપાટો, દડાને જેડીનો માર

ડાડકું, નં. તુરિયાવી એક જાત. એ ફળ ટુંકું

ને આછા લીલું ૨ મનું હોય છે. ડાડકાં છોલવા-

નિરુમી બેસી રહેણું, ધણે રોજગાર ન હોવો

ડાડ, પુ. અમલદ, મેડ, રીસ. "આવડો બધો

વહુણ ડોડ કાઢ કાના ઉપર રાખો છો" ૨

સ્ત્રી. હોશ, કોડ

ડાડવું, નં. કોષપણ વેલાનું કિમતું ફળ. ૨. નિરુમું,

કાણું. ૩. એક જાતનું ડાડકાં જેવું ફળ.

ડાડવો, પુ. ભહેર ભાતનુ ભરત ~~~~
 ડાડળવાં, નં. ફૂલી ગયેલા આખના પોપચા
 ડાડાણુ, કિં. અં. કણસણુ નીકળતુ, ડોડા આવવા
 ડોડિયુ, નં. દોડિયુ, પૈસો, જનાદિ, નૈ
 ડોડી, સ્ત્રી. આકાંતુ ફળ ૨ એક જાતનુ શાક
 ૩ કુવારની વચમાની ડોડી ૪ કોણીની ઉપર
 પહેરવાનુ નાના પોટલિયાવાળુ ધરેણુ પોટલિયો
 ડોડુ, નં. ડોડીનુ ફળ.
 ડોહી, સ્ત્રી. મદિ અથવા મોટાઓને ઘેર પ-
 હેરાના માણસોને ખેસવાની પડાળી, દેવડી.
 ડોડો, પુ. કેળ કેવડા વગેરેના ફૂલનો જથ્થો પા-
 ખડીમા બિડાયલો હોય તે, કેળ કેવડા વગેરેનું
 ફૂલ ૨ મકાઈ ૩ જીવારનું કણસણુ
 ડોણી, સ્ત્રી. દોણી
 ડોખર, નં. ભાગેલુ કુટેલુ માટીનુ વાસણુ
 ડોખુ, નં. ભેશ, મહિષી ૨ વિં. બોયડ, અણુ-
 સમજી, કર્ષ ન સમજે તેવુ, સુચટ ડોખા ચારવા
 -બિન આવડતનુ કામ કરવું
 ડોયાણુ, નં. કોળીકુ, દોનાણુ, ડોરણુ.
 ડોયો, પુ. ડોખ્યો
 ડોરણુ, નં. ભોરિયુ (અગરખાનુ), ૨ જોલાણુ
 ડોલ, પુ. [ડાં] કુવામાંથી પાણી કાઢવાનું
 ઉપર આકડો હોય તેવું વાસણુ તે, ચામડાની
 બોખ ૨ વહાણની વચમાંનું ઉલુ લાકડું, કુવો
 ડોલકાચિ ડો, પુ. રાતા ગળાવાળો કાચિ ડો, કાકા ડો.
 ડોલચી, સ્ત્રી. ટોપલી, સુડલી ૨ નાની ડોલ
 ડોલણુ, કિં. અં. [સં. દુલ] હાલતુ ઝુલતુ,
 ડોલા આવા ૨ પવન પાણીના જોરથી આમ-
 તેમ હાલ્યા કરતુ, ધુણાતુ, નમતુ તે ઉલુ થતુ
 ૩ ત્રાકુ બોલવું ફેરવવું “ બોલ્યા પછી દુ ખ
 થાય, નવ ડોલીએ જો ” ૪ ચળવું ખસવું,
 ‘ માઈ મન કોખને દેખી ના ડોલે રે ’
 ડોલણિયુ, વિં. ડોલા ખાતુ, અસ્થિર, ઝુનતુ
 ડોલમડોલા, અં. આમતેમ ઝુલતું હોય તેવું,
 ઝુનતુ ઝુમગું, અસ્થિર
 ડોલર, પુ. એક જાતના ફૂલ
 ડોલરિયો, પુ. જેની મજરી ડોલી રમણીયતા

ઉત્પન્ન કરે તેવું ફૂલઝાડ, હવાથી ઝુલતા રહેતા
 જીડવા કે ફૂલવાળુ ઝાડ.
 ડોલુ, નં. ઝોડુ, ડળી જવાવુ તે, ઝુકીને નીચુ
 નમી જવુ તે ૨ જોયુ, છક્કડ [૩ તાણત
 ડોલો, પુ. પેદાશ, નફો ૨ જરૂરનું કામ.
 ડોલું, કિં. સં. રગડા જેવા પદાર્થમા ભેળી
 દેવુ, એકમેક કરી નાખવું, બહુ હલાવી રગડો
 કરી મેલવો, ફેણવું
 ડોસલા, નં. પૂર્વજોની માદગીરી માટે પારસીઓ
 જે વાર્ષિક ક્રિયા કરે છે તે, સાવત્સરિક ક્રિયા ડોસલાં
 ખેસવા-પડતી હાલતમા આવવું, નુકસાનીમા આવવું
 ૨ નાહિમેદ થવું, હિમ્મત હારી જવી
 ડોસી, સ્ત્રી. ૧૬ સ્ત્રી, છુદી બૈરી, ધરડી સ્ત્રી
 ડોસી શાસ્ત્ર-ધરડાં બૈરાએ પાડેલી સાસારિક
 ફિદઓ, બૈરક શાસ્ત્ર ડોસી મારવી-સહેલુ કામ
 કરવું ૨ લાખથી કરવી, લોટ બાફવો ડોસીનો
 રટિયો-ધીમુ ધીમુ પણ નિમમિત ચાલતું કામ
 ડોસીવાણિયો, પુ. કપડાનો વેપારી
 ડોસુ, વિં. ધરડુ, ૧૬
 ડોસુ ડગર, નં. ડોસો-ડોસી જે ધરડુ હોય તે
 ૨ વિં. છેક અશક્ત તે ધરડુ, ધરડુ વરડુ
 ડોસો, પુ. ધરડો પુરપ, છુદો, ૧૬
 ડોહ, પુ. [સં. સં. દોહ] ઉડા પાણીનો ખાડો,
 ધરો ૨ પાણી ભરાઈ રહેલું હોય તેવો ખાડો,
 મોટું ખાખોચિયું
 ડોળ, નં. આકાર, ઘાટ, ઠાકુ ૨ ચહેરો, જખી,
 સુરત, આકૃતિ ૩. તરેહ, રીત ૪ ચિહ્ન
 નિશાન ૫ ઢોળ સ્વાગ, ભભકો, આડબર
 ડોળ, પુ. [ડોળો] તુવેર-વગેરે કોળા ભરડતા
 રહેલો જે આખો દાણો તે ડોળ કાઢવા-
 અધમખોખઈ કરતુ, અધમુઈ કરતુ, ચકવી દેવું,
 ૨ મહુડાનું બી ૩ વિં. મૂર્ખ, અભણ ૪ ગા
 ગડુ, નહિ સુધરેલો
 ડોળદમાક, પુ. ભમકો ઠાકમા, આડબર
 ડોળધાણુ, વિં. ડોળી, ખેડસાઈ કરનાઈ ૨ દબી,
 દાલિક કપડી, ઢોળી [ચાળવાની ચારણી.
 ડોળચાળણી, સ્ત્રી. દાળમાંથી આખા દાણો

કોશિકા, વિં સારી આકૃતિવાળુ, સારે દેખાતુ
કોશિકા, પું ધાણીમા કૃતયા વગરના જે દાણા
તે, ઓગણા ૨ બાળવાના વગર ચીરેલા કડકા
કોશિકા, કિં અં આકાર કરવો, ઘાટ લાવવો,
કોશિકા કરવું

કોશિકા, કિં સં ધુમરડવું, વલોવવું, કોશિકા
૨ આખને બહુ ચોળવી, છણવું ૩ બહુ ચુ-
થવું, ફેલાવવું, વધારવું, “ તેણે બહુ વેપાર
કોશિકા છે ” [ડાવી કાઢવું, નિકોળવું.

કોશિકા, કિં સં હલાવીને ઉપર ઉપરથી ગળ-
કોશિકા, નં મહુડાના કોળતુ તેલ ૨ ફરેખા,
નમુનાનો નકશો ૩ મુસદ્દા.

કોળી, સ્ત્રીં [સં દોહા] ઉંઝડી લઈ જવાની
એક તરેહની ઝુલતી માચી. ૨ મોંકાણું, કાણું,
માઠા સમાચાર ૩ વિં દબી, આડબરી

કોળી, પું [હેં દેં કોલેદ] આખનો વચલો
ભાગ, આખનો કાચ ૨ આખ, ચક્ષુ ૩ દૃષ્ટિ,
નજર ૪ ખ્યાન, નિધા, લક્ષ્ય. પિં ધામાનો ચાલો. ૬
દોહદ ૭ ઓઝણું, પહેલુઆણું. કોળી ઉધડવા-
ચાનક લાગવી, અક્ષલ આવવી, આખ ઉધડવી,
ભાન આવવું કોળી ઉમે-જવા-મગરૂરીમા રહેવું,
તોર આવવો કોળી ખેચાવવા-વાટ જોવડાવવી,
ખોટી કરવું, આખ તણાવવી કોળી કાઢવા-ગુસ્સો
કરવો, કોપાયમાન થવું. કોળી ચસકવો-કોષનું
સારે દેખી તે લેઈ લેવાની દાનત થવી “ દ્રવ્યથી
દેશના રાજનું મન ચમકે છે, અને પરદેશના
રાજનો કોળી ચસકે છે. ”—સરસ્વતીચંદ્ર
કોળી, પું રમડો, બહુ પ્રવાહી.

ક.

ક, પું પચ્ચીસમે મૂળાક્ષર, ક નો મહાપ્રાણ.
૨. કોહ, કઈપણું ન આવડતું હોય તેવા માણુ-
સને ક કહે છે, જડસો, યુગદ, અક્ષર શ્વ-
કોહિયો, પું રાડનો હલાલ, ભડવો, મધ્યસ્થ, કુટણો
કોહિયો, વિં બાયલો, નામદં.
કોહર, પું ક અક્ષર ને કોહ્યાર
કમ, પું મંજ, હગલો, ટેકરો

૫૪

કમરો-રોં, નં કુર્ચા, નિતબ, થાપા.

કમરો, નં કમરની નીચે ચાડની આબુખાબુ-
ના માસવાળા ખે અવયવોમાંનો એક, કુલો,
નિતમ્બ. ૨ સિપાર્ષ (હલકા પમારનો)

કમલી, સ્ત્રીં નાનો કમલો. [ચિત્રચોક

કમલોકમલો, વિં ધણુએ, પુષ્કળ, જમાબધ,
કમલો, પું કોઈ વસ્તુનો એક ઠેકાણું કરેલો કમ,
અખાર, જથ્થો ૨ ટેકરો ૩. પુષ્કળ, બહુ,
ધણું કમલો થઈ પડવું-ચાકીને લોથ થઈ જવું,
અચકા થઈ જવું કમલો વળી જવો-કમલો
થઈને અચેતન પડવું, તમાઈ જવું

કકાવું, કિં અં ઉધાડું હોય તે બધ થવું,
વસાવું, ‘ પારી કકાઈ ’ ૨ ઉધાડું-ખહેર-ચાલતું
હોય તે બધ પડવું, ચર્ચાતું બધ પડવું; ૩
છાતુ રહેવું, વિસારે પડવું ૪ ગુમ રહેવું; ઓઠો
પડી જવું ૫ આઝાદન થવું

કગ, પું જેમાંથી નિયમ, સુલક્ષતા, આવડ ને
ચારિત્ર જણાઈ આવે તેવી વર્તણૂક, રહેણી
કરણી ૨ ચાલ, વર્તન, આચરણ. કગ ધણ
વગરનું-કામ ઠેકાણા વગરનું, વાદડી, પાયા વગરનું.

કગો, પું ખેવકુદ, ચૂર્ખા, કમ અક્ષલનો. ૨ જેલ
કચરો, પું ધરડો માણુસ ૨ કોસો; ખકુસ
કચુપચુ, વિંધચુપચુ, અનિશ્ચિત, અજ્ઞાત રાખેલું
કચર, વિં બહુ ધરડું, ખોખાજેવું, ‘ ધરડું કચર ’
કઠણાવવું, કિં સંધમકાવવું, ૨ ગળવવું, વગાડવું.
કઠો-કો, પું ક, અક્ષર શ્વ-; જડસો, કોહ.

૨ પતંગનો વચલો સળિયો

કણકણું, કિં અં રજળવું, વગર કામે ભટકવું,
હરાયા ઢોર જેવું રખડવું.

કણકણ, અં કોલનો ચતો અવાજ

કણકણવું, કિં અં જોશમા ને જોરથી બધુ કાચે
કાલવું. ૨ વાગવું.

કણકણાવવું, કિં સં કણકણે તેમ કરવું, જોર-
મા હલાવવું ૨ જોશમા વગાડવું, ધમધમાવવું;
ગળવવું, કપાવવું [ટડેલ, ઢંઢેર.

કંકાર, વિં મોઢા, ખાલી ને ગિહામણું; ગળવર;
કંકરો, પું ડાડી ચાળી ખીટીને લેકમાં બહેર

કરુ તે (રીયતને માટે સરકાર તરફ) જાહેરનામું-૩. ડાહી, પ્રખ્યાત હાથે પીટવો-જાહેર કરવું, ખુલ્લું કરી દેવું ૨ ફજેલી કરવી હોવાનું, કિં સં પકડીને આમ તેમ ખૂબ હાથવડાવું ઉવતાને હથમથાવવું
હાથ, સ્ત્રીં કોઈ પણ ક્રિયા સળધી ખાસ રીત, છટા, તરેહ, વલણ, ૨ ઘાટ, દેખાવ [ચાજો હાથમથ, સ્ત્રીં રીતભાત, પદ્ધતિ, લજણ છટા, હાથવડા, કિં અં પાણીમા તરતા હાથ પગ હવા-વવા ૨ કુખવડા; છુટી જવું ૩ મરી જવું
હથુ, સ્ત્રીં દિગથી, હથુડી, બાળકી
હથુ(ખુણ), પું તાબાનો એવાડયો પૈસો 'ટકાની ડેસી ને હથુ મુઝામણુ' ૨ માયલો, નામદ
હથુકવું, કિં અં વાગવું, હોલનું હમલ્ય થવું
હથુડી, સ્ત્રીં હથુ, દિગથી
હથુડવું, કિં સં મારવું, હાથવડા પીટવું ૨ થાળ હવું (વહાલમા). ૩. લુગડાથી ઢાંકવું, ઓઢાડવું
હથુલો, પું હિંગલો ૨ ભોદ, ઢોઢ, હથુના જેવો
હથુલો, પું ભડવો, ફૂટણો, ૨ હથુ ૩ જાડોને જડ એવો જે તે
હથાહુડી, સ્ત્રીં એક જાતની રમત
હથો, પું ભડવો ૨. મૂર્ખ, એવકું
હમકવું, કિં અં હાલનું વાગવું-ખડખડવું
હમકારો, પું હોલનો અવાજ, ધમકારો
હમકો, પું હોલની ગર્જના, નાદ
હમદમ, અં પડમ વગેરેનો અવાજ, ડમડમ
હમટોલ, વિં બહારથી મોડું દેખાવું પણ અદરથી પોલું " ૨. હિપ ના દેખાવનું ખાલી દેરાવું કિં સં અમરવું, ખેચવું તાણવું
હસરડવું, કિં સં તાણવું, ખેચવું ૨. પરાણે લઈ જવું. ૩. ધમડવું નિા જાર
હસથડો, પું કામનો બોજો; નિત્ય કરવાના કામ
હસલું, વિં ભોળું, નિષ્કર્ષી, કાચા કાનનું; હસોર
હસુ, નં રેતીનો દડ, ઝીણી રેતી.
હસોર, વિં લાગણીઓ બહાર મારી ગયેલી હોય તેડું, લાગણી રહિત, નિર્લજ ૨ એદી, આળસુ ૩ ભોળું, નિર્ભીમાની.

હહ, વિં પોચું, ઠીકું. ૨ હમ વગરનું, સમ વિનાનું " હિસાબમા હહ છે "
હમકવું, વિં વાકું, આકું પડવું, ગુલવું, લખવું
હમકવું, કિં અં હળવું રહેવું, લદકવું, ૨ નમવું હોવાથી સુદર દેખાવું
હમવું, કિં અં પ્રવાહી પદાર્થે બહાર નીકળી જવું, ૨. નીચે પડવું ૩ વાકું વળવું, નમી-ગુલી જવું ૪ બીબાથી અમુક આકારમા ઉતરવું ૫ લલચાવવું ૬ સરવું, લપસવું [દોળાય તેમ કરવું
હળાવવું, કિં સં ભરાવવું, આકાર પડાવવો ૨ હળિયું, નં ઢેકું ૨ રોડું
હળ્યા, વિં છોકરાને તેની મા લાડમા એ શબ્દે ગાળ દે છે મુઆ, રડ્યા, પીટ્યા
હાકણું, નં જેથી વસ્તુ ઢકાતી હોય તે ઢાકણું ૨ (લાક્ષણિક) દોષનું સવરણું કરનાર, રક્ષક " બાપનું ઢાકણું એટલે ને ધરનું ઢાકણું નાર " ૩ આજ્ઞાદન, આવણું, પટલ.
હાકણિયું, વિં જેના પૂછાના ગુછાની અદર ઘોળાવાળું હોય તે 'હાકણીઓ બુળદ' ૨ ઢાકનારે ઢાકણી, સ્ત્રીં [હેં દેં ઢકણી] માટીના વાસણ ઉપર ઢાકવાનું જાછરે કોડિયું, સંકાર ૨ ઢીચણની જોપરી ૩ ઢાકણું, આજ્ઞાદન
હાકણું, નં ઢાકવા કહેલો ઘાટ, ઢાકણું, આવરણું, આજ્ઞાદન ૨ સગણણું, રક્ષણું
હાકપિટોડે, પું વાતને ચર્ચાતી બધ કરવાની જે જુક્તિઓ-કાવાલાવા તે, દોષને ઢાકવાની તજવીજ સખ બતાવી ઉઠાવી દેવું તે, છાવનું તે ૨ છોકગએની ટપલાબાજની એક રમત
હાકવું, કિં સં ઉધાકું હોય તેને બધ કરવું, આવરવું ૨ ઓરાડવું ઉપર પાથરવું ૩ છુપાવવું, સતાડવું દષ્ટિએ પડવા ન દેવું ૪ ચર્ચા બધ પાડવી, દાખી દેવું ૫ હરો એમ હગી ઉઠાવી દેવું, માડી-ભૂસી વાળવું, ઢાકી નાખવું.
હાંકોડુમો, પું [હાંકવું + ડુડવું] બધ કરવું વગેરે કામ તે, ઉધાકું હોય તે ઢાકવું
હાકયું, નં ઢાકેલું, છુપું ' હાકયું જાણું. '
હાખર, અં દોગની સાથે વપરાતો નિર્ધક શબ્દ

કાંચરૂ, નં ૦ મોટી ગડી કાકડી, આરિયુ.
 કાંચરૂ, નં ૦ મરી ગમેલુ હોર (બેમ બળદ)
 કાંચરૂ, પુ ૦ મોટા બળદ, મોટા બોખ બળદ
 કાંચરૂ, પુ ૦ ડોળ, આકાર, ઘાટ.
 કાંચરૂ, પુ ૦ કાપણ, સમજદારી ૨ શરમ, નમ્રતા,
 લાજ, વળાક, વિવેક ૩ વર્તણુક, ઢગ, ભલી
 વાર, ઠેકાણું
 કાંચરૂ, પુ ૦ ચાળા પાડી વખાણ-નિદા કરી ગાઈ
 બળવી પેટ ભરનારા એક જાતના લોક “ભાટ,
 ચારણ, કાંચી વગેરે.” ૨ સરચાઈ વગાડનારા
 ૩ એક પ્રકારનો (ભવાઈમા) ગાયણનો વેશ.
 ૪ સ્ત્રી ૦ કાંચી
 કાંચરૂ, સ્ત્રી ૦ (સુ ૦) કાચખાની પીંડતું અથવા
 ગેંડાના ચામડાનું ખચાવ કરનાર હથિયાર ૨ સહાય
 કરી શકુથી રક્ષણ કરનાર ‘ સહજન એસા કી-
 જિયે દાલ સરીખા સોય, સુખમે રેહવે પીંડપે,
 દુખમે આગે જોય ” [એક જાત
 કાંચરૂ, પુ ૦ કાંચ બનાવનાર, કાંચરૂ, મોચીની
 કાંચ, પુ ૦ ઉચેથી થોડી થોડી નીચે જતી જમીન,
 કાંચરૂ જગા-કિતાર, કાંચાવ. ૨. એવો કાંચપણ
 ઘાટ. “ છપરાનો કાંચ ” ૩ કાંચકી; કાંચકા
 (અખામા). ૪ કળતર, અદાજ; કાંચા ચાસ
 કાંચી જોઈ આખા ખેતરના પાકનો અડસટો
 બાંધવો તે ૫ કાંચ, રાહ (કવિતામા) ૬. કાંચ
 ૭. કાંચપણ જાતની લેવડદેવડ કે ખાધા ખવ-
 રાખાનો વ્યવહાર, સલા, સખ ૮ ચાલ;
 રીતભાત. ૯ યોગ, તાલ, સધિ ‘ કાંચ કિતરવો
 તાલ ખેસવો, પ્રસંગ મળવો [લગડી તે
 કાંચકી, સ્ત્રી ૦ સોના રૂપાને ચાળીને પાડેલી જે
 કાંચકો, પુ ૦ મોટી કાંચકી ૨. કાંચ, કાંચ, સમ-
 જણ “ એનામાતો કાંચએ કાંચકો નથી ” ૩.
 કાંચકાજની સફાઈ-આવડ.
 કાંચકી, સ્ત્રી ૦ અનાજનો કાંચવુ તે, કાંચકી
 કાંચકી, નં ૦ કાંચી વગેરેના પેરાએ સાલ્યા ઉપર
 જે લુચકુ બાંધે છે તે
 કાંચકું, કિ ૦ સં ૦ પાકેલા કરસણને નીચે પાડવા;
 કાંચકું, કાંચકી, કાંચકી, ૨. કાંચકું પાડવું. મેર

વતુ “ આસુ કાળવા. ” ૩ નીચે નાખકું ખમરકું
 “ ખાટલો કાળવો ” ૪ ગાળીને કાળકી પાડવી
 કાંચકું ૫ કળતર કરકું, કાંચા ખાંડનો આ દાજ
 કાંચકો કાંચી દેવુ-કસ કાંચકો
 કાંચકું નં ૦ કાળવાળું કાંચકું, કાંચકું, ૨. કાંચકું
 કાંચકો, પુ ૦ કાંચકી કરનારે ૨. કાંચકા
 પાણીનો નળ, પાણીને જે કાંચકી કાંચ કરવામાં
 આવે તે ૩. પાંચલો
 કાંચકો, પુ ૦ કાંચ, અકસ ૨ આકસ, કાંચકો
 કાંચકો કરવો-વિશ્રામ લેવો, મુસાફરીમાં વિરામો
 કાંચકી ૦ ગાયુ. ૨ કાંચકા, કાંચકા, ૨. કાંચકો
 કાંચકી, સ્ત્રી ૦ પોવા ખાંડવાની ખાંડકી.
 કાંચકું, વિ ૦ અમુક કાંચકું, કાંચકું એક
 કાંચકા, નં ૦ તમાચા અને કાંચકોનાં કાંચકો તે
 કાંચકો, પુ ૦ નદી કે તલાવમાં કાંચકું કરવો
 ખાંડ ૨. ખેતરમાં પાણી લેવા કાંચકો કાંચ-
 કાંચકો કાંચકો [કાંચકું
 કાંચકું, પુ ૦ કાંચ મળતું કાંચકું એવો કાંચકું
 કાંચકી, સ્ત્રી ૦ કાંચકી; એક કાંચ
 કાંચકી, સ્ત્રી ૦ પુતળી, કાંચકીને રમવાનું રમ-
 કું, બાવલી ૨ કાંચકી નાળુક ખાંડકી કાંચ
 કાંચકો, પુ ૦ પુતળ, બાવલી ૨ કાંચકી, કાંચકી પુરક
 કાંચ, સ્ત્રી ૦ પાંચમાં અકસાતિયાપણું; કાંચકું તે
 કાંચકું, પુ ૦ કાંચ ને પગનો નળ એ ખેતરે વેક-
 નાર કાંચકું, કાંચકું
 કાંચકું, વિ ૦ કાંચકું કાંચકું કાંચકું [કાંચકું
 કાંચકું, નં ૦ કાંચકું નીચે કાંચકોને કાંચકો,
 કાંચકું, વિ ૦ જેના પાંચકીની કાંચકી કાંચકું
 અડતી હોય તે ૨ કાંચકું કાંચકું
 કાંચકું, કિ ૦ નં ૦ ખૂબ પોવું, પોચી કરવું; કાંચકું
 કાંચકા, નં ૦ સાકાચારનો આખ
 કાંચ, સ્ત્રી ૦ કાંચકું કાંચકું, મુકી, ૨ કાંચકું;
 કાંચકો માંચકો કાંચકો
 કાંચકું-કું, વિ ૦ કાંચકું, અમુક
 કાંચકી, સ્ત્રી ૦ તોપના જેવું અસલ-વપરાઈ કાંચકું
 ઉપર ખમરનો માંચકું કરનારે કાંચકું
 કાંચકું, પુ ૦ મુકી; કાંચકું

દીગાર, પુ. ૬૩, ૬૪
 દીચ, વિ. દીમયા જેવું બહુ તે કંઈક તે
 દીઠ, વિ. ધીટ, બેશરમ, ૬૬
 દીમા, સ્ત્રી. સોનાની લગડી-ગોળી
 દીમચુ, ન. ઘેર થાપેલી કચરાની બાટી કાઠી
 ૨ દીમસુ ૩ દીગણ ૪ દીમણ
 દીમણ, ન. વાગવાથી કે જીવડાના કરડવાથી
 ઉપસી આવી થયેલો જે કંઈક ભાગ તે ૨ છુદવાનો
 લાકડાનો કડકો
 દીમર, પુ. માછી, માછલા પકડનારો, ૨. ખારવો
 દીમસુ, ન. લાકડાનો બાટો તે પહેલો કડકો,
 દીચુ, ન. દીમણ, જુઓ ખોડ્યુ, દીમસુ
 દોલ, સ્ત્રી. વાર, વિશ્વ, ખોટી ૨ દીલુ મૂકવું
 કરવું તે 'દીલ મૂક' ૩ ઠાણ, આળસ, સુસ્તાઈ,
 બેપરવાઈ, બેદરકારી [૨ પોચુ, નરમ સ્વભાવનું.
 દીલગડ, વિ. બીકણ, હિમતવગરનું, ભડકણ,
 દીલું, વિ. તગ ન હોય તેવું, નરમ, ઝુલવું ૨
 રગડા જેવું, પ્રવાહી ૩ કમબોર, સુસ્ત, નરમ.
 ૪ પોચુ, સળડ નહિ તેવું ૫ હિમત રહિત,
 પોચી છાતીનું, દીલી દોરી-રહેમ નજર, મરજી
 મુજબ કરવાની થોડી છૂટ
 દુકડું, અ. પાસે, નજીક, કને.
 દુકડું, કિ. સ. હુલુ, શોધવું, ખોળવું
 દુગ, પુ. ઢાંગ, ફેલકતવા
 દુગણ, ન. નાના રોપા-છોડની આસપાસ ક-
 રેલી ઝાખરાની વાડ તે, ઝરડાઝાખરાની યુક્ત.
 દુગણું કિ. સ. ખાવું
 દુગુ, ન. (રમતમા) બે પક્ષમાનો એક.
 દુડવું, કિ. સ. હુલુ, શોધવું, ખોળવું
 દુડી, સ્ત્રી. છોકરાની એક રમત, ઘટી ખીલડો
 દુડિયો, પુ. શ્રાવક ધર્મનો એક સમ્રદાય ૨
 એ ધર્મનો પુરુષ. ૩ મેલો, ગદો રહેનારો માણસ
 દુદણી, સ્ત્રી. એક જાતની રમત, ખોડિયો પાડો
 દુદડું, કિ. સ. (સ. ૦. ૬) શોધવું, ખોળવું,
 શોધી કાઢવું, તપાસવું
 દુદસાં, ન. બાજરીના દાણા વગરના કણસલા
 દુડ, ન. બાજરીનું ખાલી કણસલું

દુણસા, ન. હુલુ, થોથા, કણરહિત કણસલું.
 ૨ ધૂળ, કંઈ નહિ (એ અર્થમાં). [ફેલારા
 દુસાન, ન. થોથ, ઝીણા પાસનો જથો, પોચ,
 દુસો, પુ. હુલુ ૨ હુકો, લાકડાનો ગર; વહેર.
 ૩ ધઉનો બાટો મોટો લાખરો ૪ બાટો કામળો,
 ગરમ આલવાનું બહુ કપડું
 દુકડું, કિ. અ. પાસે જવું, નજીક જવું
 દુડાં, ન. હુલુ, કણ વગરના થોથા
 દુસ, સ્ત્રી. દુસ, શક્તિ ગળી જવી તે. ૨ દુસ, પોચું
 દુકડું, અ. પાસે-નજીક હોય તેવું ખોલે તેવું
 દેક, વિ. તાણ, ગળ્યર, પૈસેટકે ભરપૂર.
 દેકવો, પુ. કુવામાંથી થોડી મહેનત પાણી કા-
 દેકડી, સ્ત્રી. નાનો દેકવો [દવાનો યત્ર
 દેગી, વિ. આળસ, સુસ્ત, એડી
 દેચલો, પુ. કાળ તે સાખી પૂછીવાળું એકપક્ષી
 દેક, વિ. છેલ્લું. (રમતમાં વપરાય છે)
 દેકલી, સ્ત્રી. નાનો દેકો, ગડબ, નાની ગાંઠ
 ૨ નાની ટેકરી દેકલો-દેકો, ખુધ
 દેકાદેયા, પુ. ખાડાખુખડા, ખાડાખેયા, ઉચાનીચી
 દેકડ, સ્ત્રી. માથાફટ, માથાફોડ ૨ પચાત [જમીન
 દેકો, પુ. સપાટી ઉપર એકાદ ટેકાણે ઉપસેલો
 દેખાતો જે ભાગ તે, ખુધ ૨ કમરના અંકાડા;
 કુલો, હાડકું "કામમાં દેકો તો નમતોજ નથી"
 દેડ, પુ. ગલીય ધધો કરનારી એક જાત ૨.
 ખરાબ નીચ સ્વભાવનો માણસ હલકો પાણ
 મલિનવૃત્તિનો માણસ, કડવાડિયો ૩ કોધ.
 ૪ વિ. અશુદ્ધ, બ્રજ, સકર 'દેડગુજરાતી'
 દેખાગી, સ્ત્રી. ઇટનો ભુકો, નાની ઇટ
 દેખાળો, પુ. ઇટનો કડકો, જુની કંઈક પથ્થ
 ખડિત એવી ઢીયાલી રહેલી ઇટ તે, રાકું ૩
 કંઈ નહિ, ધૂળ (એ અર્થમાં) દેખાળો મા-
 ફક અથડાવું-કંઈ પથ્થ ફળ વગર ટીચાવું
 દેડફેજેતી, સ્ત્રી. દેડ જેવી નીચ જાતની પેટે ધડીમા
 લદી ધડીમા એકઠા થવાથી લોકમાં જે વગેણ
 થવું તે, સહેજસાજમાં ગાળો ભાડી લલવું તે
 વળી એક થઈ જવું
 દેડવાડો, પુ. દેડ લોકોને રહેવાનો મહોલો. ૨.

ગદી-અસ્વચ્છ જમા, ૩ તકરારી, જપવા ન દે
તેવુ માણસ ૪ ગદકી, કચરોપુન્ને
દેડાઉ, વિં દેડ સખધી, દેડે વણેલુ, જાડુ,
ગામડી સાદી બનાવટનુ
દેડયાવાળુ, નં હલકી જાતનુ ટોણુ ૨ નીચ
લોકની પેઠે ગાળાગાળા કરનાર
દેડી, વિં દેડાઉ ૨. સ્ત્રીં દેડની સ્ત્રી
દેડિયો, પું દેડ. [૨ ધાકુ, ટોણુ
દેડુ, નં (વાકુ) એડી બાજુ લુટનારા ભિખારી
દેડુ, વિં દેડલોક વણેલુ દેડાઉ
દેડો, પું દેડ. ૨ હલકો, પાણ
દેપલી, સ્ત્રીં ચેપલી, ચપડુ દેકુ
દેપલુ, નં નાનુ દેપુ-ચોસલુ, ચકલુ, દબકુ ૨
સુજેલો શરીરનો ભાગ [દગકુ, રોડુ
દેપુ, નં બાઝી ગયેલુ મટોડુ, ચોસલુ, ગડબ,
દેકુ, નં દબાણથી બાઝી ગયેલી જે મટોડી
તે. ૨. પથરો, રોડુ ૩. ચકલું
દેખરિયો, વિં ઘેરથી એક ટક જેટલુ ખાવાનુ
ભાથુ-દેખરા લખ આવેલો લોક સમુદાય
દેખર, નં તળીને કે સેકેલો જાડો રોટલો ૨.
મોટી જાડી તળેલી રોટલી. દેખરાં બાધીને-
બાધપપુચીને, ગાંઠનુ સુમાચીને.
દેખો, પું સોળે ગડબ, ટેકરો [ઉપર પાય છે]
દેમણ, પું એક જાતનો છોડ (તેનો રસ રતવા
દેચડી, સ્ત્રીં દેડની સ્ત્રી.
દેર, પું દગલો. “દ્રવ્ય અધર્મે કીધો દેર, ઉપમા
દેરી, સ્ત્રીં દગલી. દિવા એક કુખેર”-દયાં
દેલ, સ્ત્રીં મોરની માદા, મોરડી.
દેશકું, નં જાડો રોટલો ૨ બોળિયુ ૩. પોદળો
દેસરો-લો, પું દોરે જે પોદળો મુકયો હોય તે
દેડ, વિં છેલ્લો. ૨ ધણજ વાકુ “વાકુ દેડ”
દેચુ, નં મોડુ દેકુ, ગડબ, બેખડ. ૨ પા
હીમાનો ખાડો [ખાચો. ‘દેકોદેકો’
દેચો, પું ટેકરો; બેખડોનો દગ ૨ ખાડો-
દોગ, પું ખરેખર હોય તેના કરતા બહાર જુડુ
બતાવવું તે, ખોટો દેખાવ, દગ, આડબર ૨
મપ્રચ, ધુતારાપણું; કપટીપણું. ૩. મજાક, હાક;

ચાળા. ૪ રમત, ખેલ, વેશધારીપણું. ૫ બ-
હાનુ, મિષ. ૬. ધર્તિંગ, ખોટારૂ [૨. ધુતારો
દોગી, વિં દોગ કરનાર દાલિક, કપટી, દબી.
દોચ, વિં ખખળી-જીર્ણ મર્ધ મચેલું, ખખ
દોચરૂ, નં ટાડુ અને સ્વાદ રહિત ખાવાનુ તે,
ગોતું, ખાણુ. ૨ વિં વાસી, બેસ્વાદ, ખોટા જેવુ
દોડકોડો, પું પત્થર ફોડનારો, સલાટ
દોડો, પું પત્થર, પહાણો ૨ મોટો ધરડો ખખ
ખળદ ૩ વિં મૂર્ખ, જડસો, બેવકુફ ૩. ખૂબ
મોટો, મોટા હાડવાળો
દોકકું, નં પોચી બાધેલી રૂની માસડી. “રૂનું
દોકકું” ૨ કાયા, બોળિયુ, શરીર, ધોકકું
દોકળી, પું અડદનો અને ચોખાનો લોટ ભેગો
પલાળી આથી બનાવેલો પદાર્થ, ઇદડા. ૨
જાડા દમડા [વચ્ચેથી જાડુ વેલણુ
દોકળિયુ વેલણુ, નં પૂરી, રોટલી વણવાનુ
દોકળિયો, સ્ત્રીં મોટી જાડી સાકડી છોટા ૨
કાલેરાના રોગમા પગે ચઢતી ગાંઠલીઓ, ગોદલા.
દોકળી, સ્ત્રીં દાળ સાથે બફાયેલી નાની બાખરી,
બાટી દાળ સાથે બફાયેલી નાની બાખરી, બાટી.
દોચકી, સ્ત્રીં નાનુ દોચકુ, નાનો ધડો.
દોચકું, નં સાકડા મોલુ મટોડીનુ વાસણુ; નાનો
દોરિયો ૨ માથુ “દોચકુ ઉડાવી દેવુ”
દોડુ, નં શાળમા વણવા સારૂ દોરા વિંટેલો
દોદેક, પું સ્ત્રીની જનનેદ્રિય [સાંઠાનો નાનો કડકો
દોચણું, નં છાંદરાને સુવાની ઝોળી પહોળી
રાખવાને માટે સામસામી લાકડાની કે વાસની
કાણાવાળી ડીંગોરી બાંધવામા આવે છે તે, ડોલણુ
દોર, નં [સં ૦ ધુર-કુસરી] માય ભેસ બળદ
ધોડા બકરા વગેરે ચાર ખાતા પશુ, જેને મા-
ણસ પોતાના ઉપયોગને માટે પાળી શકે છે તે,
જનાવર. ૨ મૂર્ખ, અક્ષય વિનાનુ; ભરોડ, ગ
તાગમ વગરનુ ૩ માલ, મિલકત, ધન. “ચોર
દોર મળ્યા ટોળે, હવે જુડું ચાલશે?”-વલ્લભ
દોરહાંક, નં દોર વગેરેનો ખટલો, દોરદાખર
દોલ, પું [સં ૦] હમદમ અવાજ કરનાર, જોલ
ચામકુ મટેલુ એક જાતનું વાણુ; નગારૂં; ફટક.

ટાલ વાગવું-હમદમ થવું, જાહેર થવું જાને
તરફની ટોલકી વગડવી-બંને પક્ષમાં ભળીજવું,
દભય પક્ષનું મન સમવાય એમ કરવું વાગ્યો
ટોલે જવું-ફજેતી થવી, ફજેતી ફાજદે ચઢવી, વર
ધોડે ચઢવું

ટોલક, સ્ત્રીં એક વાઘ, પખાજ સાકડાના ખે-
ખાની બંને બાજુએ ચામડું મઢેલું હોય તે વાઘ
ટોલકી, સ્ત્રીં નાનું ટોલ નગારી ટોલકી વગા-
ડવી-નાચનારની પછવાડે ઉભા રહી વગાડવું
ર હાથ હા કરવું, ખુશામતમાં વખાણ કરવા

ટોલકું, નં ટોલકી જેવું તેવું ટોલ
ટોલકી, સ્ત્રીં રમેલો નાનો ખાટલો, પલગડી
ટોલકિયો, પું ખાટલો પલગ [ડનારો
ટોલકી, સ્ત્રીંલક્ષ્મ વગેરે શુભ કાય માં ટોલ વગા
ટોલો પું ધણી, વર, પ્રિયતમ, નાયક
ટોલો, વિં એવકુદ, ખૂચટ, અધટિત વાત જુએ
સાબળે તો છુ જેના મનમાં કંઈલાજેજ નહિ તે.

ટોસું, નં કુસકું

ટોંસો, પું હુસો ૨ જાડો ભાખરો.

ટોળ, પું તાબા પિતળના ઉપર સોના રૂપાનું
પાણી ચઢાવેલું હોય તે ૨ થર ચઢાવવો તે

ટોળવું, નં ટોચકું, ખેસગી વગરનું લોકું ખાડ
વગરનું ટોળવું-અનિશ્ચિત સ્વભાવનું, ફરી, જાય તેવું.

ટોળવું, કિં સં પ્રવાહીતે બહાર નાખી દેવું,
માહીથી બહાર પડે એમ કરવું, વહેવરાવવું

૨ વહેવું મૂકવું, ન ગણકારવું, ખ્યાન પર લેવું
દરકાર ન કરવી, દૂર ખસેડી દેવું, 'ધર્મ કર્મને

મૂક્યો ટોળી, વાળી વૈશ્ય કૃષિકારે ઝોળી.' ૩
વિઝવું, પખો નાખવો મારા કાળજડાવી કોર

હુ તમને વિઝણુલે વા ટોળું ' ૪ ઉશોટી દેવું,
બરમાદ રરવું નિરર્થક કરી કાઢી નાખવું 'ખાટી

છાશ ઉકરડે ટોળવી ' ૫. ભોળવું, લેખવું
ટોળાણું, પું ઢળતો પ્રદેશ, ઢળ ગરાડ, ઉતાર

(જમીનનો) ૨ ઉતરતો ઘાટ

ટોળાવ, પું ટોળાણું ઢાળ, ગરાડ

ટોળાણું, કિં અં રેડાવું ઢળકું ૨ છટાવું

૦ ઉડવું, વિઝાવું.

ટોળી માડવું, કિં સં ઢળી પડે તેમ કરવું;
ઉપરથી નીચે નાખી દેવું ૨ ખીમને શીર ઝોળ-
વવું, જોખમ ઝોઢારવું, ગળે ધાણવું ૩ નાશ
કરવું, જમીનદોસ્ત કરવું, બરબાદ કરવું

ટોળો, પું ટોળાવ, કઢણું, ઢાળ

ટોઝો-વો, પું નામરદ, અશક્ત, પોતાની બૈરીને
પોતાના હુકમમાં ન રાખી શકે તેવો પુરુષ, પો
તાની સ્ત્રીને ખોટે માર્ગે ચાલતી જોયા કરે તે
માણસ, ભડવો, ઢોલો

પુ.

છુ, પું છઝીસમો મળાક્ષર, પદરમો વ્ય જનવર્ણ
એથી શરૂ થતો કોઈ શબ્દ નથી

ત.

ત, પું સત્તાવિસમો મળાક્ષર, સોળમો દતરયાની
વ્ય જનવર્ણ.

તઉ, વિં તૌ, તીખુ, જલદ, આકળું.

તક, સ્ત્રીં (ફાં) સધિ, જોગવાઈ, યોગ, અવ-
સર, વખન ૨ લાગ, દાવ ૩ મોસમ, રત.

તકતક, અં તેજ મારવું, દીપવું, ચકચક

તકતકતું, વિં તકતક થવું, ચકચકતું

તકતકતું, કિં સં અચકચકવું, દીપવું [પાતળી ચીપ

તકત્તી, સ્ત્રીં નાની ચોખ્ખણ આકૃતિ; ચોટી ૨.

તકત્તો, પું આઘનો, દર્પણ ૨ કાચનો મોટો કડકો

તકદીર, સ્ત્રીં (આં) નસીબ, સર્જિત, છટ્ટીના લેખ

તકરાર, સ્ત્રીં (આં) સામ સામુ બોલવું તે,

ટટો, વઢવાડ, ઝંઘડો વિવાદ, ભાજ્યડ, ચર્ચા

૦ કારણ હેતુ, દલીલ, સળગ ૩. વાદવિવાદ

કરવાની રીત ૪ વાધો, વિરુદ્ધતા ૫ માથા

ફેડ, આગ્રહ

તકરારિયો, વિં તકરાર કરનારો, માથાફેડિયો.

તકરારી, વિં તકરાર કરનાર માણસ ૨ જેમા

તકરાર હોય તેવું (કામ)

તકસાદી-લેદી, વિં (આં તકલીદી) મજબૂત

નહિ તેવું, જરાક અફળાયથી બાગી જાય તેવું,

કમળેર, નાજીક, કાવલુ ૨. કાચુ, ઉપરના ભાગ
કાચાળુ, સોહામણુ. ૩ મ દાડીઈ, દુર્બળ, નબળુ
તકલીક, સોં (ફાં) તરદી [ચૂક, ભૂલ, કસર
તકસીર, સોં (આં) અપરાધ, મુનો, વાક,
તકાળે-દે, પું (આં) આપીને ઉધરાણી કરવી
તે. ૨ જળરત્ન કરવી તે, લાઘીને લેવું તે.
તકાવલુ, કિં સં નજરમા ધાણલુ, તાકવું ૨.
લાગ જોયા કરવો, તક જોયા કરવી, ટમટમી
રહેવું. ૩ નિશાન માડતા શિખવું

તકાવી, સોં તમાવી [નજર રાખવી
તકાસવું, કિં સં લેવા-પચાવી પડવા ઉપર
તકિયો, પું (ફાં) માથા તળે અથવા વાસા
પછવાડે મૂકવાનો-અઢલવાનો ૩ કાથો ભરેલો
ખાળાયાનો કરેલો ઘાટ, ઓસીકું. ૨ ફકીરને રહે-
વાનો ચોતરો, પીરનું મકાન ૩ ઓઢલા ઉપર
છેડે અઢલવાને ચણીને કરેલો ઉચો ઘાટ

તકેતક અં વખતસર, સધિ ઉપરજ.
તકેદારી, સોં ધમધોદર કામ થાય તેની કરડી
નજર રાખવી તે, જાપતો; આમલ ને ખતથી
કામ લેવું તે, જાગતી ચોકી-સલાળ

તકક, પું એક નાગ. નાગવલિ
તક, નં (સં) જાથ, ભાંગેલું દંઢિ
તખત (ખત) નં (ફાં) સિદાસન, રાજગાદી
૨. અમસ્થાન, મોખરો તખતે તાલિસ મયૂરાસન
તખતનશીન, વિવંતખતે-ગાદીએથેલે (બાદશાહ)
તખતી, સોં (ફાં) અમુક માપની ચોખ્ખણ
સપાટ વસ્તુ. ૨ ખીણ; જે ઉપરથી તેની ખીણ
જાપ પડે તે ૩. કામળોને એક તાવ ૪ કામળનું
એક માન. ૫. ફળ, પાટી

તખનો, પું (ફાં તખતલ) પાટીયુ, ફળ ૨
પાટ, જાટ ૩. આરસી, આપનો, દર્પણ ૪
ચિત્ર કાલ્યુ હોય તેવો કામ.

તગડ, સોં ઉપરાઉપરી કામ કરવાથી મહેનત
તે. ૨. ઉપરા ઉપરી કરવાના કામ. ૩ પચદોડ,
૨ખડપટ્ટી, અથડામણુ, ૨ખડ ૪ ધમાલ, દોડધામ.
તખડલું, કિં સં ૨ખડાવવું, આમ તેમ ફેરા
ખાટા ખવરાવવા, હાફે તેમ કવું. ૨ દોડાવવું

તગેડવું ૩ ધસરકવું; તાણવું.
તગડીઆ, વિં તણુ સેરોનું ભરત (ખાટલામાં)
તગડો, પું તણુ એ સખ્યાનું ચિહ્ન, ૩.
તગણ, વિં તણુ ગણ, તમણુ.
તગતગ, અં ચકચક, કચમચ. [ચળક ચવું.
તમતગવું, કિં અં કમમચવું, ઘીમણ, ચળક-
તગર, નં (સં) એક જાતનું વસ્તુ, એક ઔષધી
તગવું, કિં અં તેજ મારવું અથવા; ઘીમણ
તગાળો (દો), પું તકાળે, આપતી ઉધરાણી.
તગાડ, ન (ફાં) માટી અથવા મુનો ભરવાનું
લોખડનું પાત્ર કટાહ. ૨ મોડું કુબેલું પેટ, હોજર
' જમ્યા જમાયુ જેટલું, જદુરામ ભટ નેટ,
વધ્યુ તગાર દેખીને, હસતા દુ ખે પેટ '- જુદાખી
તગાવી, સોં (આં તકાવી) જેતી કરવાનું
સાધન ન હોવાથી સરકારે ખેડુને ખત લખાવી
લખ જે નાણું અથવા સાધન અમાઉથી ધીરેલું
તગેડવું, કિં સં તગડવું. જુઓ, [હોય તે
તમેડો, પું ૨ખડ અથડામણુ; મહેનત પડતી
તે. "હમણા જળદતે જલુ તમેડો મહોસે છે"
૨ ધમાલ પગતો'.

તમ, પું (ફાં) એકાંતી પીઠ ઉપરનો સામાન
ખસી ન જાય માટે તેના પેઠને લગતો કસીને
બાધેલો પટો તે, જુધ, પટો, કમરખ

તમ, વિં છૂટ વગરનું, તમી હાલતનું, વિનમ
૨ કંણ, ખેસવું, સુસ્ત, તથાણ, સખત. ૨.
ખૂખ કસીને માધેલું; સીકડાવું, ભિડાવું. [ચોરણી
તંગડી, સોં પગ, ટાઈટ્યો. ૨ તાની બધ ખેસતી
તંગારા, સોં તમી, તોટો ભીડ, સંકાય, અજીત
તગિયો, પું તગડી, સમણી. ૨. તમ કબજો
તમી, સોં તાણ, - નૂતમ, અજીત ૨. ભીડ,
તમસ; સંકાય. ૨ લાણાની ભીડથી અથવા મો
ધવારીથી જે મુઝવણુ તે, માડી હાલત, લાચારી.
તમ, સોં (સં ૨વ્યા જાય) એક જાતનો
તેળનો, દ. લચીની. અથવા-તમાલના ઝડની
જાલ એનો સ્વાદ તીખો ને મીઠો હોય છે. વિ. સાર.
તજમરો, પું હિસાબ, ઉપરઉપરથી તખત લેવી
તખવીજ, સોં ખોળ; રોષ, તપાસ, ૨ કુચિત

કરામત ૩ કોશીશ, મહેનત, યત્ન ૪ ચોકસી
સલાળ, બદોબસ્ત [અમલદાર તે
તળવીજદાર, પુ. તપાસ કરી ચોકસી રાખનાર
તળવું કિં. સં. (સં. ત્યજ) છોડી દેવું, લાગ
કરવું, વરજવું ૨ દૂર કરવું, છાડવું
તળગરમી, સ્ત્રી. ચામડી ઉપરની ગરમીની
અસર દેખાવી તે, ચામડી લુખી પડે તેવો એક રોગ
તળવવું, કિં. સં. છોડે તેમ કરવું, લાગ કરાવવું
તડપટ, પુ. બે કિનારા વચ્ચેનું તળ
તડ, નં. (સં.) સમુદ્રનો અથવા નદીનો કાઠો,
કિનારો, તીર ૨ ઢાળ પડતો ભાગ, તળેટી
'કુચતટ' ૩ આડ, બાધ, કિનારા ઉપરનું બાધ
કામ ૪ અ. પાસે, સમીપ
તડરથ, વિ. નિરપેક્ષ, દૂર ઉભેલું, ઝઘડામા નહિ
પડેલું ૨ જડપ જેવું, દિંગ, આભુ [ઝરણું
તટિની, સ્ત્રી. નદી, મરિતા ૨ ઉચા કિનારાવાળું
તડ, સ્ત્રી. ફાટ, ચીર ચીરો ૨ રેતીના રણમા
જ્યા પાણી ને થોડાક ઝાડ હોયતે જગા શાદલ
૨ ન્યાત મડળીમા પડેલા પક્ષ તે, ભાગ,
વિભાગ, તફા
તડક, સ્ત્રી. તણખ, દરદ પાકતા થતી પીડા, સણકો
ઝાટકો ૨ તરંગો જવાપણું, બરડપણું, ફાટ
તડકછાયડો, પુ. એક જાતની છોકરાની રમત
તડકલું, કિં. અ. ખીવું, ડરવું ગભરાઈ જવું ૨
તડ એવા અવાજ સાથે ફાટ પડવી, નકાવું ૩
ફાટી જવું, ચિરાવું [ડગવવું ખીવરાવવું
તડકાવવું, કિં. સં. ધમકી દેવી, ઠપકો આપવો,
તડકું, નં. તડકો,
તડકો, પુ. સૂર્યના પસરી પડેલા કિરણ, સૂર્યનો
પ્રગશ ૨ તાપ ૩ મુશ્કેલ સમય, આકરો વખત
તડકો છાયરો-સુખદુ ખનો વખત, ચઢતી પડતી
'તડકો છાયડો તો સર્વ માણસને એકવાર આવે'
તડતડ, અ. ફાટતા, શોકતા કે તળાતા થતો
અવાજ ૨ ઝટપટ, વગર વિચારે 'તડતડ સામું
બોલે છે',
તડતડવું, કિં. અ. ફાડું ફાડું થવું, તસતસવું,
તંગ હોવું ભયરડાવું 'ચોળી તડતડે છે' ૨

શોકતા અવાજ થવો ૩ તણખા ઉડવા
તડતડાટ અ. વગર અચકાયે, સપાટાખધ
તડતડાટ, પુ. છાકોટો, છણકો, મિનમનો તોછ
ઝાંઝ બરો જુસ્સો [જય તેવું
તડતડિયું, વિ. તડતક થાય તેવું. ૨ બરડ, તૂટી
તડતડિયો પુ. દેવતાનો તણખો, તડતડ થતો
કોલસો-લાકડું ૨ ધસતા અવાજ કરતું દારૂ-
ખાનું ૩ એક જીવડું
તડદંતિ, અ. ઝલદંતે તરતજ, સપાટાખધ
તડપડ, સ્ત્રી. ટેડપૈડ, તડીને સામો જવાબ દેવો
તે ખાલી મિનમ કરવો તે ૨ શેખાઈ, ચિખા-
વલાવેડા ૩ ખોટી બહોશ
તડપડાટ, પુ. ખોડું બળ ખતાવી શેખાઈ કરવી
તે, ટેડપૈડ, ગુસ્સા સાથે છણછણાટ ૨ ચાલાકી
દોઢડહાપણું [હાથપગ પછાડવા
તરફડવું, કિં. અ. ધમપછાડ કરવા તરફડવું,
તડફડાટ, પુ. ધમપછાડ, વલખા, ફાફા ૨ ગભ-
રાટ, વિણાચુટા, હાથપછાડવાથી થતો અવાજ
તડબુચ, નં. એક જાતનું ફલ, કલિંગડ
તડભડ, અ. કાંઈ વાધાનો જલદીથીજ નિકાલ
આવે તેમ, ખરેખર, જેવું લાગે તેવું
તડવી, પુ. તડનો આગેવાન, અગ્રસર
તડવું, કિં. અ. મારવા ઢોડવું ૨ હુમલો કરવો,
સામા થવું [૨ ઝટ અસર કરે તેવું
તડાકું, અ. તડાકલડાક, તાખડતોખ, તડદંતે
તડાકલડાક, અ. એકદમ મોઢામોઢ તરત
તડાકાખધ અ. તડાકાખધ, જરાએ અસર વગર
તડાકિયું, વિ. ગપ્પી, વાતોડું, ફૂલણું
તડાકી, વિ. મોટી મોટી ફલની વાતો કરનાર,
જેના કહેવામા સત્યાસ થોડો હોય તેવું, ખોટી
બગાઈ કરનાર
તડાકો, પુ. વધારી વધારીને મોટીથી વાત કરવી
તે ૨ વખત કાઢવાની જમાાની વાતો તે ૩
જુકી વાત, ગપાટો મપાટો "થડા પહોરના
તડાકા" ૩ લાલ, પેદાશ 'તેને ખૂબ તડાકો પડે
છે' ૪ ધાપ, અણધાર્યો લાલ પ અવાજ, થડાકો,
તડાગ પુ. તળાવ, જળાશય

તડતડ-ડી, સ્ત્રીં મામાસામી બોધયાલ, કજીઓ
 ૨ સરસાસરસી, હોસાતુસી ૩ ધાઈ, ઉતાવળ
 ૪ ભીડ, જરૂર, ધમચકડ ૫ રૂપર્ધા, હરીફાઈ
 તડતડ-ડી, અં ૪૮૪૮, એકદમ, ઉપગ ઉપરી
 તડતુમ, અં અતિશય મોટું ને તસતસતુ, ફૂદી
 તજાઈ તગ થયેલુ અદરના ભગવાથી ઉપસેલુ
 તડમાર, અં ૪પાટાબધ, ધણી ત્વરાથી
 તડાપીટ, સ્ત્રીં પડાપડી, ઉપરાઉપરી પડતુ તે
 ૨ ધમધોઝાર ૩ ધમ્માચકડી, ધાધલ
 તડમારી, સ્ત્રીં ઉતાવળ, ત્વરા, ધાઈ
 તડિત, સ્ત્રીં [સં તડ-મારતુ] વિદ્યુત વિજળી
 તડિગ, પું મસ્ત રહેનારો, ખાઈપી તાળે રહેલો,
 જડો મજબૂત માણસ ૩ બાવો, બેફિકરો, જોગી
 તડી, સ્ત્રીં ઉપરાઉપરી પડતુ તે, દરોડો, ઝડી,
 ૨ માર, ઠોક ૩ ધારા તડીને-ધસીને
 તડકુંવું, કિં અં કોધમા મોટો સાદ કાઢવો
 ગરજવુ, બરાડવુ, ગાજવુ, જુતાળવુ
 તડકે, પું ધુગકિયુ, ઘાટો, બરાડો; ગર્જના
 તડરાતડરા, અં તગડતગડ દોડે ને ધીમુ પડેતેમ
 તડસવુ, કિં સં મારવુ, ધીબવુ, ૨ ખૂબ ખાવુ
 ગળચવુ ૩ ખખેરવુ ઝાટકવુ
 તડેડાટ, પું તડતડ થવુ તે
 તરેમ કોડે, અં તત્પર, આતુર, એક પગે
 તડોતડ, અં તડતડ, ઉપરાઉપરી
 તડોવડ, વિં સમોવડ, સરખેસરખુ સમોવડિયુ
 તણ, વિં તણ, ૩ [બળતો ઝાટકો
 તણખ, સ્ત્રીં રહી રહીને બળબળ થતુ દુખ,
 તણખણુ-ખુ, નં ધાસનો કકડો, ધાસની સળી
 ૨ નજીવુ-નકામુ, તુચ્છ [હોય તેવું
 તણખિયો, વિં ચસક મારે તેવું, તણખ આવતી
 તણખો, પું દેવતામાંથી ઉડતી ચીનગારી, સ્ફુલિંગ
 તણછ, સ્ત્રીં એક જાતનું ચીકણુ લાકડું જેના
 ગાડના સોટા ધોરિયા, અને ડાવડ બને છે ૨
 ઉડતો સાપ ૩. ઝાટકો, નસ ખેચાવાથી આવતો
 તણછિયુ, નં તપકા તોડનો છણકા [ઝાટકો
 તણછાવુ, કિં અં વાયુના રોગથી પગનું
 ખેચાવું-લગાવું, ૨ ઝાડનો છાયો પડવો.

તણછો, પું છાયો, શીજો, વણછો
 તણાવો, પું રથની સાગી નીચેનો દોર
 તણાવુ, કિં અં વહેતા પાણીમા ધસડાવુ,
 ખેચાવુ ૨ (નસ-રંગોતુ) ખેચાવુ, -સકોચાવુ
 તસતસ થવુ ૩ ધણો ખરચ કરી દુર્દશામા
 આવવુ, પરાણે કરવુ ૪ રોગથી લોહી માસ
 ચુકાઈ નળળુ થવુ, કૃષ થવુ, તવાઈ જવુ ૫
 કાઈ શક્તિના જોરમા ધસડાવુ, શરમમા લેવાવુ
 ૬ વધવુ, ઉંચુ જવુ (ભાવ) ૭. ઉડી જવુ,
 નિષ્ફળ થવુ 'હસવામા તણાઈ જાય છે'
 તણ, સં (કવિતામા) છટીનો પ્રત્યય, તુ
 તણી, સ્ત્રીં કુડાળામા ફરતા બળદ બહાર ન
 જાય માટે નાથે જે દોરી બાધવામા આવે છે
 તે ૨ છટી વિભક્તિનો પ્રત્યય, ની [તોખ
 તતકાળ, અં (સં) તેજ વખતે, તાબડ-
 તતકાણુ, અં (સં) તેજપણે, તરતજ.
 તતખેવ, અં તુરતજ, તેજ વખત, સઘ
 તતડવુ, કિં અં કણુનું શેકાતા તડતડ અવાજ
 થઈ ઉછળવુ ૨ સળગતા લાકડા-કાચલામાંથી
 તડતડ અવાજ નીકળવો ૩ ચોપડેલા લેપના
 સુકાવાથી ચામડી ખેચાવી-તણાવી ૪ ચુસ્સે
 થઈ તાણીને બોલવુ તે
 તતડાવવુ, કિં સં તતડે તેમ ડરવુ, શેકવુ ૨
 ખેચીને બાધવુ (ગાસડી વગેરે) ૩ જોરથી બોલીને
 ધમકી દેવી
 તતડિયુ, નં બળતા બહુ તતડિયા ઉડે તેવું લાકડું
 તતડિયો, પું તણખો સ્ફુલિંગ
 તતથેઈ, અં ભવાઈના તાનનો ઉદ્ગાર
 તતખર, અં તત્પર
 તતિ, સ્ત્રીં (સં) શ્રેણી, પકિત ૨, વિસ્તાર.
 તતિગ, નં દિ બલ, ધતિગ
 તતુડી, સ્ત્રીં એક તરેહનું નાનું રણશિગડું
 તતુડું, નં મોટું રણશિગડું તતુડું ફૂકવું-બહેર
 કરવું, ઢહેરો પીટવો ૨ દેવાળુ કાઢવું
 તત, પું (સં) બલ, પરમાત્મા ૨ સં તે
 તત્પરતા, સ્ત્રીં તૈયારી ૨ દક્ષતા, હોશિયારી
 તત્કાળ, અં તતકાળ, તરત, તાબડનોખ.

તત્ત્વજ્ઞાન, અં તાબડતોય, તત્ત્વજ્ઞાન
 તત્ત્વજ્ઞ, નં સં ઇશ્વરપણુ, દૈવત્વ ૨ પરમાત્મા
 તત્ત્વજ્ઞ, અં (સં) તૈયાર, સજ્જ ૨ આતુર
 ૩ વિં હોશિયાર [રણુમા) ૨ ઇશ્વર
 તત્ત્વજ્ઞ, પું (સં) એ નામનો સમાસ (વ્યાક-
 ત્ત્વ, અં (સં) ત્યા, તે ઠેકાણે
 તત્ત્વજ્ઞાન, વિંમાનનીય, શ્રેષ્ઠ (મોટા દરજ્જાના
 માણસને માનાયે વપરાય છે)
 તત્ત્વજ્ઞ, અં તથાપિ, પરંતુ તોપણ
 તત્ત્વ, નં (સં) કેળ, સસ, માયા ગહિત,
 મળ અસ્તિત્વ ૨ પ્રથમ ઉત્પન્ન થયેલી જે પાત્ર
 મુખ્ય વસ્તુ, સૃષ્ટિના બધારણુમા આવે છે તે
 પૃથ્વી, પાણી, તેજ, વાયુ ને આકાશ, તેમાની
 દરેક ૩ મૂળ, બીજ વસ્તુ ૪ પચ્ચીસની સખ્યા
 ૫ માલમિલકત ૬ અહ્યા પરમાત્મા ૭ તોર,
 સાર, અર્થ
 તત્ત્વજ્ઞાન, વિં (સં) સસ-તત્ત્વને ગ્રહણ કરનાર
 તત્ત્વજ્ઞ, વિં (સં) તત્ત્વ જાણનાર, અહ્યાજાની,
 દિલસુદ [કાર્ય] કારણુ શાસ્ત્ર, દિલસુદી
 તત્ત્વજ્ઞાન, નં (સં) તત્ત્વ સબધી શાસ્ત્ર-જ્ઞાન,
 તત્ત્વજ્ઞાની, વિં તત્ત્વજ્ઞાન-શાસ્ત્ર જાણનારો, તત્ત્વ
 દર્શી, અહ્યાજાની વેદાંતી
 તત્ત્વજ્ઞાની, પું (સં) તત્ત્વ જોનારો તત્ત્વજ્ઞાની
 તત્ત્વમસિ, (સં) આ દસ્યમાન જગતમા જે
 કંઈ દેખાય છે તે બધું તુજ છે, એવું યજુર્વેદનું
 મહાવાક્ય છે
 તત્ત્વજ્ઞાન, પું તત્ત્વજ્ઞાની, દિલસુદ, તત્ત્વજ્ઞ
 તથા, અં (સં) તેમ તે પ્રમાણે ૨ અને, ને
 તથા, સ્ત્રીં સ્પૃહા, દરકાર, ગજ, તમા “એને
 હવે તમારી રી તથા છે ” ૨ વિસ્તાર, લખાણુ
 ‘હવે તથા કરી મૂકી દે’ [થયુ છે તે, સુદ્ધ
 તથાગત, વિં (સં) જીવન્મુક્ત, જેને જ્ઞાન પ્રાપ્ત
 તથાપિ, અં (સં) તોપણુ, તોયે, જતા, પણ
 તથાસ્તુ, અં (સં) તેમ થાઓ એવું હો
 તથાસ્વરૂપ, અં ઢયુ પયુ, નહી તે, અચોક્કસ
 તથી સ્ત્રીંતિથિ [‘મારે જવાનું તથાસ્વરૂપ છે’
 તથ્ય, વિં માયુ, ખં ૨ ગુણુગરી

તદનતર અં (સં) સાર પછી, સાર કેડે
 તદન, અં બિલકુલ, તમામ, ૨ નર્મ, હુએહુઅ.
 તદનુસાર, વિં તે પ્રમાણે એવું
 તદપિ, અં તોપણુ, તોય, એમ છતા
 તદબીર, સ્ત્રીં [આં] યુક્તિ, તજવીજ, ત્રેવડ
 ૨ યત્ન, ઉપાય
 તદા, અં (સં) સારે તે વખતે, તે વેળા
 તદાકાર, વિં (સં) તેના સરખું, એક સરખા
 આકારનું ૨ તદૂપ, તન્મય એકાગ્ર
 તદ્વત, અં (સં) તેના જેવું, માફક
 તદ્વલ્લવ, પું મન્કૃતનું અપમ્નશ રૂપ તે, વિદ્યુત
 થયેલો શબ્દ [કાર સમાન સદશ
 તદૂપ, વિં (સં) એક સરખા રૂપનું, તદા-
 તદૂપતા વિં અમાનતા, સાદૃશ્ય
 તદ્વિત, વિં પ્રત્યય લાગી બનેલું તે ૨ સાધિત
 શબ્દ બનાવવાનો એક પ્રકાર ને પ્રલયો વગેરે
 (વ્યાકરણ) [ને ધન-સર્વસ્વ, બહુજ પ્રિય
 તન, પું (સં તનુજ) પુત્ર છોકરો. તન મન
 તન, નં (સં તનુ) શરીર, દેહ, કાયા, વપુ ૨
 તનકં, વિં થોડું, નાનું, નાણુક [મહેનત ૩ મન, દિલ
 તનખ સ્ત્રીં યુમકું પાકતા થતી બળતરાનો ચટકો,
 સળક સળકો ૪ ભેસ મળદની એક જાતની ખોડ
 તનખો, પું તણુખો, ચીનગારી રમગાર, મુસારો
 તનકું, નં તન શરીર
 તનદુરરત, વિં નીરોગી, આરોગ્ય, શરીરે સુખા-
 કારી હોય તેવું ૨ દોગુ પુષ્ટ
 તનદુરસ્તી, સ્ત્રીં (સં) નીરોગીપણુ, આરો-
 ગ્યતા, સુખાગરી, કરાર [૨ તાનબાજ
 તનનન, અં તત્ત્વ વાદના રણુકારની ઝણુઝણી.
 તનબદન, વિં વિશ્વાસુ, વફાદાર, જીવજન
 તનમન, અં બહુજ ઉત્સુક એવું, નાચી કુદી
 રહેલું, એક પગેને એક તાર
 તનમનિયા, નં એક જાતના સુદર ફલ, તખેડો
 ૨ કાનના ઝુમણા [દર્શક ઉતાવળાપણુ.
 તનમનાટ, પું થનથનાટ, આવશ, આતુરતા-
 તનય, પું [સં] દીકરો, પુત્ર નનયા-દીકરી, પુત્રી
 તનિષ્ઠા, પું વાગો, જબહુ, અગરખી (કવિતામા)

‘ગોપી તનિયા ટોપી લાવી, બાળ મુકુદને કાઢેરે’
 ૨ લગોટ; કૌપીન
 તની, પું દોરો તાતણો, તાર ૨ કસ ૩ કોકડી
 તનુ, નં [સં] દેહ, શરીર ૨ વિં કામળ,
 નાભુક ૩ વિરલ, આશુ, ૪ સુદર ૫ નાનુ,
 થોકુ ૬ કૃષ, પાતળુ
 તનુજ, પું [સં] પુત્ર, છોકરો તનુજ-
 પુત્રી, કન્યા [નતનુ ધરેણુ
 તનોડો, પું સ્ત્રીને કાનની લાળીએ પહેરવાનુ એક
 તન્દુલ, પું [સં] ચોખા, ચાવળ
 તન્ત, પું મમત, ચડસ, હંક, જીદ ૨ ડળ્યો,
 લાખી તકરાર ૩ તાર, લાખો દોરો, મયધ
 ૪. વિં અગમ નિગમ, થવાનુ તે ૫ એક-
 સરખુ, ચાલુ તે ચાલુ, લાણુ, અનત
 તન્તની, સ્ત્રીનુનતુની “તીનુ હેકે તતની બળાઈ”
 તન્તર, નં તન્ત
 તન્તરવુ, કિં સં છેતરવુ, આજવુ, બોળવવુ
 તન્તુ, પું [સં] દોરો, તાતણો, રેસો ૨ ઝીણો
 તે લાખો પાતળો કીડો, વાળો ૩ ઝીણી નસ
 “જ્ઞાન તન્તુ” ૪ મળ, ખીજા કુર
 તન્તેતત, અં એક પાછળ ખીજા ચાલુજ હોય
 તેમ, હારોહાર બરોબર, લગભગ સરખુ
 તન્ત્ર, નં [સં] મન્ત્ર શાસ્ત્રનો એક ભાગ
 જેમા દેવદેવીની ઉપાસના સખધી શિક્ષા આપી
 હોય છે તે ૨ અર્થસિદ્ધિ સાધનાઓનો એક
 યૌગિક પ્રકાર ૩ હસ્તક્રિયા, ઔષધીની મેળ
 વણીથી એકાદો ચમત્કાર કરી દેખાડવો તે,
 ૪. વિસ્તારવાળુ કામ ૫ ખટલો ૬ મારણુ
 જરણુ મોહન વગેરેની એક વિદ્યા ૭ સિદ્ધાત
 હેતુ ૮ સખખ ૯ યુક્તિ ૧૦ પ્રબધ રચ-
 નાવાળો ઘટના, નિભાવ માટે કરેલી ગોઠવણુ
 તન્ત્રી, પું તન્ત્ર ચલાવનાર, વ્યવસ્થાપૂર્વક કાર્ય
 ચલાવનાર, અધિપતિ ૨ એક વાઘ
 તન્દ્ર, સ્ત્રીં (સં) માનસિક શારીરિક થાકથી
 આવતુ આળસ, સુસ્તી, મદષણુ, થોડી ઉંઘ
 તન્દ્રાણુ, વિં આળસુ, નિદ્રાવાળુ
 તન્મય, વિં [સં] એક તાર, તમાકાર તદુપ

તન્માત્ર, નં (સં) પંચમહાભૂતના ગુણની સત્તા
 તન્માત્ર, અં તલમાત્ર, સહેજસાજ
 તન્વગી, સ્ત્રીં નાભુક સ્ત્રી
 તન્વી, સ્ત્રીં નાભુક સ્ત્રી ૨ સાલ્લણી
 તપ, નં (સં) મનની ધમ્મા પૂરી પડે માટે
 દેવને પ્રસન્ન કરવાને જે દેહકષ્ટ કરવુ તે, વ્રતચર્યા
 ૨ કષ્ટ વેઠવુ તે ૩ તપોબળ, ૪ ધીકવુ તે, તાવ
 તપબિરિયા, ૧૦ તપખીરના ૨ ગતુ
 તપખીર, સ્ત્રીં તમાકુનુ ચૂર્ણ, છિક્કણી, સુધણી
 ૨ મકરિય નો લોટ, શિંગોડાનો લોટ
 તપગચ્છ, પું જૈનધર્મનો એક ફાટો-વિભાગ
 તપત, પું તાવ, જર, ધીકડી
 તપન, પું સૂર્ય, રવિ ૨ ઉજ્જુતા, ગરમી, ધપ,
 ૩ એ નામનુ એક નર્ક
 તપસોક, પું સાતલોક પૈકી છલો,
 તપવલુ, કિં સં તપાવલુ, ગરમકરવુ, ઉનું કરવું
 ૨ ગુસ્સે થાય તેમ કરવુ ૩ વાટ જોવરાવવી
 તપલુ, કિં અં ગરમ-ઉનુ થવુ ૨ બેસી રહેવુ,
 વાટ જોયા કરવી, ખોટી થવુ, તપ્યા કરવુ ૩
 પુર બહારમા પ્રકાશવુ ૪ ગુસ્સે થવુ
 તપશ્ચર્યા, સ્ત્રીં (સં) તપ કરવુ તે તપનુ
 તપસી, પું તપસ્વી, જોગી [આચરણુ તે, તપસ્યા
 તપસીલ, સ્ત્રીં (આં) અકેકી સ્ત્રીજ બાળ-
 તનો જુદો જુદો ફાટ તે, વિગત વૃતાત, વિવ-
 રણુ, કેશિયત [હોય તેવુ, વિગતવાર
 તપસીલવાર, વિં જેમા દરેક બાળતનુ બ્યાન
 તપસ્વી, પું તપ કરનાર, તાપસ, યોગી, તપોધન
 તપસ્વિની, સ્ત્રીં તપ કરનારી સ્ત્રી, જોગણુ ૨
 જટામાસી
 તપાડવુ-તપાવલુ, કિં સં ગરમ કરવુ, તાપ
 લાગે તેમ કરવુ ૨ તાપમા મૂકવુ ૩ ગુસ્સે
 કરવુ ૪ રાહ જોવરાવવી ખોટી કરવુ
 તપાસ સ્ત્રીં (આં) ખરાખોટાપણુની ચોકસી
 પૂછપરછ, તજવીજ, ૨ શોધ, જોજ ૩ પરીક્ષા
 તપાસણી, સ્ત્રીં તપાસવાનુ જે કામ તે, ચોકસી
 તજવીજ ૨ પરીક્ષા, નિરીક્ષણુ ૩. શોધ
 તપાસનાર, પું પારખનાર, પરીક્ષક, ચોકસી રાખનાર.

તપારુવુ, કિં સં ખરખોડ ખોળવુ-જોવુ,
ચોકમી કરી, પૂછપાછ કરવી ર મેળવવુ, મુકા-
બલો કરવો ૩ સભાળી જોવુ, તળવીજ રાખવી
૪ પરીક્ષા લેવી, આકવુ, કસી જોવુ
તપીજવુ, કિં અં ગુસ્સે થવુ, ગરમ થવુ
તપેલી, સ્ત્રીં નાનુ તપેલુ [ઉનુ થવુ
તપેલુ, નં રાધવાનુ તાપ્યા પિતળનુ વાસણુ
ઢાપેલુ, વિં ગરમ-ઉનુ થયેલુ ર ગુએ થયેલુ
તપેસરી, વિં તપસ્વી, તપના ઐશ્વર્યવાળુ
તપોધન, પું (સં) તપ એજ છે ધન જેનુ તે,
તપસ્વી, યોગી બ્રાહ્મણોમા એક જાત છે એ
મહાદેવ અને જૈનના દેરામાં સેવાપૂજ કરે છે
તપોનિવિ, પું તપશ્ચર્યા કરનાર, ઋષિ, તાપસ
તપોમળ, નં (સં) તપનુ જે સામર્થ્ય તે,
તપનો પ્રભાવ [ઋષિનો આશ્રમ
તપોવન, નં (સં) તપ કરવાનુ વન-ક્ષેત્ર. ર
તપે, વિં (સં) તપેલુ, ઉનુ, ગરમ ર ક્રોધે
ભરાયેલુ, સતાપ પામેલુ ૩ દુખી
તપેમુદ્રા, સ્ત્રીં (સં) ભગવાનના આયુધનાચિહ્ન
વાળી ગરમ છાપ લેતી તે, છાપનો ડામ
તડરંકે, અં ઉચાપત થયેલુ હોય તેમ, અહર
ઉડી ગયુ હોય તેરીતે ર નાશ થયો હોય તેવુ
તડરંકે થવુ-ગુમ થવુ તડરંકે કરવુ ગુમ કરવુ,
ઉચાપત કરવુ
તડરંકિ, વિં (આં) ફાલતુ, ઉપલગ, વધારાનુ
તડરાવત, પું (આં) જગા અથવા વખતની
વચમાનુ જે છેડુ તે, અતર, છેડુ ર જુદાપણુ,
ભિન્નત્વ ૩ આધુ વધતુ હોવુ તે, ફેર, ફરક ૩
શૂલચૂક, હેરફેર, ભેદ
તડે, પું (આં) જથો, વિભાગ, પક્ષ
તખક, સ્ત્રીં (આં) રગખી, તાસક, છીણુ
ર માળ, છછરો મળલો
તખકડી, સ્ત્રીં નાની તખક, નાની રકાખી, તાસક
તખકો, પું મળલો, માળ ર સ્થિતિ, દશા,
હાલત ૩ પાયરી, ધોગણુ ૪ ખડ, વિભાગ
તખડાવવુ, કિં સં અનાજ કોઠાળ વગેરેને
પાણીમા નાખી ખદખદે તેમ કરવુ, પેસ તૈયાર

કરવી, ઉકાળવુ ર દમ ભરાવલો ધમકી આપવી
તખડુક, વિં મૂઠ, ભોટ, કમચક્કન ર ફૂલેલુ
તખલચી, પું તખલા-નરધા વગાડનાર,
તખલા, નં કુડી ઉપર ચામકુ મઢી વગાડવાનુ
ઢોલક-ઢોકડિયા એની સાથે નરધુ હોય છે.
તખિયત, સ્ત્રીં [આં] તનુદુરસ્તી, સુખી હાલત,
પ્રકૃતિ ર બાધો, કાકુ ૩ મિનજ, સ્વભાવ.
૪. મનની સ્થિતિ [ફેરે તેવુ વાયલ, તરગી
તખિયતી, વિં ધડીએ ધડીએ જેની તખિયત
તખીમ, પું [આં] વૈદ્ય, દાકતર, હકીમ
તખીખી, વિં વૈદ્યક સખધી ર નં રૈદુ
તખેલો, પું [આં] ઘોડા બળદ બાધવાની
તથા ગાડી રાખવાની જગા તે ર ઓરડા
વગરનુ મોટુ ઘર, કોઠિયુ
તમ, નં [સં] અધાર, અધકાર ૨ તમોગુણુ-
તમણુ, સ્ત્રીં તમેણુ, ચારી
તમણુ, વિં નણુ ગણુ, ત્રિપટ
તમતમુ, વિં બહુજ તીખુ, તમતમે તેવુ
તમર, સ્ત્રીં તમર ર એક જાતનુ લાકડુ
તમરિયા, નં એક જાતના બાળવાના લાકડા
તમર, નં રાતે ઝીણુઝીણુ અવાજથી બોલતુ
એક જાતનુ જીવકુ [ર કચાશ, ખોટ, કમીના
તમા, સ્ત્રીં [આં] દરનાર, કાળજી, પરવા ગરજ.
તમાકુ, [ફાં] તખાડ
તમાચો, પું [ફાં] ચપટા હાથનો ગાલ ઉપર
જે માર તે, થપકાક, લાપટ ર ફટકો, ચાપટ,
સપટો પ્રમગે લાગણી થાય તેવા બોલ મારવો તે
તમાણુ, સ્ત્રીં તમેણુ, મોટો લાભો ચુલો, ચ
તમામ, અં [આં] બધુએ, જરીએ જરી,
લગારે રહે નહિ તેમ ર આખું ૩ વિંપુર,
મપૂર્ણ ૪ તદ્દત બિલકુલ, ખલાસ [સાડી
તમામી, નં રેશમ અને કસખી તારથી વણેલી
તમામીઅત, સ્ત્રીં પૂર્ણતા
તમાલ, નં [સં] એક જાતનુ ઝાડ એની
જાત તે તજ તે પાદડા તે તમાલપત્ર કહેવાય છે
તમાસગીર, વિં [ફાં] પ્રેક્ષક, ખેલ-તમાસો
જોનાર ર તમાસો કરનાર

તમાસો, પુ. (૩૧૦) હાથ ચાલાકી ધ. ના જે
ખેલ રમત તે ર. જે જોધને ધણા બધું ખુશ
થાય તે. ૩ ફજેલી, ફતવો, તાણાતાણ, ગડબડ.
તમે-તમે, સ. ગુ નું બહુવચન, આપ. [ચર
તમેણુ, સ્ત્રી. ભોય ખોદીને બનાવેલો મોટો ચુલો,
તમેગુણુ, પુ. (સ. ૦) પ્રકૃતિનો એક ગુણુ માયાના
ત્રણ ગુણુમાનો ત્રીજો, સહાર શક્તિનો ગુણુ,
અધકારનો ગુણુ ર ક્રોધ, આકળો સ્વભાવ, તામસ,
તમેગુણી, વિ. તામસી, ક્રોધી, ઝાઝી, આકળ
તઆકું, પુ. સ્ત્રી. એક જાતનો છોડવો એના
પાદ્મનો બૂકા ખીડી-ચલમમા પીરામા આવે છે
ર સુ ધણી 'તેજનામા તઆકુને વરણાગીમાવાળ'
તબુ, પુ. (હિ. ૦) જાડી દોરીનું જે ધર તે
તબુરી, સ્ત્રી. એક તારો ર નાનો તબુરો, ફીનરી
તબુરો, પુ. (આ. ૦) તુમડાને લાકડાનો દાડો
સાધેલો અને તેના ઉપર ત્રણ લોહના ને એક
પિત્તળનો એવા ચાર તાર હોય એવું જે વાળુ
તે, એક તતુવાદ્ય ર જાડું ને ફૂલેલું એવું જે
તે, જાડું ને બેડોળ.
તબોળ, પુ. (સ. ૦ તામસલ) નાગરવેલના
ખાવાના પાન, આવેલા પાન સોપારીનો રંગ. ર
ગજાનો એક રોગ ૩ લાલ રંગ
તબોળી, પુ. ખાવાના પાન સોપારી વેચનારો.
તબોળિયો, પુ. પાનના વેલા ઉપર થતો તતુ-
મય જીવડો ર પાનસોપારી વેચનાર
તમ્મર, ન. (સ. ૦ તિમિર) રોગ, સખત માર,
નખળાઈ કે કાઠ બનાવથી મગજ ઉપર અસર
થઈ જે અધારા આવે છે તે, માથું ફરવું તે,
ચક્કર, ફેર, ધુમરી
તર, સ્ત્રી. પહોળી હોડી, તરાપો ર નાની
ખાડી ૩ દહી દૂધ પર તરી આરી હરેલી જે મીડી
પોપડી તે, મલાર્ક, સત્વ
તર, વિ. રસકસથી બરેલું, સત્વવાળું ર મસ્ત,
તમ, ચક્રચુર ૩ પૈસાદાર, માતબર, તાલેવન
“તે પૈસે તર છે.” ૪. સરસ, તાણુ, બરેલું
(મગજ) ૫ અ. ૦ સારે, તેવખતે (કવિતામા)
તરક, પુ. તર્ક ર. યવન, તુરક.

તરકચો પુ. (૩૧૦) ટપકું, બિંદુ ર પુવારો
૩ ટપકાદાર ભાતવાળું કપડું
તરકટ, ન. ૦ ઠગવા ફસાવવાની બાજી, પ્રપચ રચના,
કાવતર, ખોટી બનાવટ, જાળ, લુચ્ચાધ
તરકટી, વિ. તરકટ કરનાર, કુભાડી, પ્રપચી [વિદૂષક
તરકટિયો, પુ. ૦ ભવાધમા મસ્કરાતો વેશ લેનાર, જુઠણુ,
તરકડી, સ્ત્રી. ૦ હલકી મુસલમાન સ્ત્રી, (તિરસ્કારમા)
તરકડો, ન. ૦ પુ. ૦ છેકળ હલકી જાતનો મુસ-
લમાન ર ઉદ્ધત, દાડ, નિર્લજ્જ ને બેશરમ મનુષ્ય
તરકડુ, કિ. ૦ અ. ૦ તર્ક કરવો, અટકળ કરવી,
તરકસ, ન. ૦ તીરનો ભાથો [ક્યાસ કરવો
તરકારી, સ્ત્રી. ૦ શાકભાજી, ભાજી પાલો
તરકી, ન. ૦ કાળા રંગનું સારસ જેવું એક પખી.
તરકીજા, સ્ત્રી. ૦ (૩૧૦) યુક્તિ, વ્યવસ્થા, ગોડવણુ
તરકોશી, ન. ૦ ત્રણ ચાબલાનું વહાણુ
તરખટ-૩ સ્ત્રી. ૦ માવજત, ઠંઠવેઠ, ચાકરી ર. તજ
વીજ, સભાળ ૩. બાજગડ, પચાત
તરખલુ, ન. ૦ તણખલુ, તણ
તરગ, પુ. (સ. ૦) પાણીની છોળ, મોળો, લોહ,
ધોડો ર મનનો જુદો, ખ્યાલ, કલ્પના.
તરગિણી, સ્ત્રી. ૦ (સ. ૦) નદી, સરિતા
તરગી, વિ. ૦ મોજ, હાલેરી ર જેમ વિચાર
આવે તેમ વર્તનાર, ખ્યાલી મનસ્વી, વાથેલ.
તરગાળો, પુ. ૦ એક જાત છે જે ગાવાનો અને
નાચવાનો ધધો કરે છે, બવાઇયો.
તરઘટ, પુ. ૦ ઉમરો.
તરઘાયો, પુ. ૦ પહોળા મોની દેઘ. ર મોટું પ-
હોળું ઢોલ ૩ જાડું ભારે ને ઉચકતા ન ફાવે
તેવું બાળક ૪ મોટો બેડોળ જે આકાર તે
તરછ, સ્ત્રી. ૦ અહકાર, તોર, તોછડાઇનો મદ
તરછટ, અ. ૦ તદ્દન, સર્વ, બધું [વાથી થયેલી અસર.
તરછોડ, પુ. ૦ તિરસ્કાર, છીટકાર. ર જોરથી વિઝા-
તરછોડવું, કિ. ૦ સ. ૦ જોરથી છીટકારી ફર કરવું
ર. ધિક્કારવું, તુચ્છકારવું, અપમાન કરવું
તરજ પુ. ૦ ત્રાસ, ભય. “જનમ તરજ મોટો,
સર્વ સસાર ખોટો.” ર જોર, આવેશ, તરજ.
તરજુબો, પુ. (આ. ૦) એક ભાષામાથી બીજી

ભાષામા કરેલો શબ્દાર્થ, ભાષાન્તર
તરડ, સ્ત્રી૦ તડ, ફાટ, ચીરો [ગર્વ, મરડાટ, કડકી
તરડાટ, પુનતરડડ થઈ ફાટવું તે ર અભિમાન,
તરડાવું, કિં ૦ અં તડ પડવી, ફાટી જવું,
ફાટવું ર ગુસ્સામા આવી તાણીને બોલવું ૩
વાકુ થઈ જવું, જે ચાવું કતરાવું “આખ તરડે,
દાત કરડે, માયો ખડકની મટે” ર વકાવું
તરણુ, વિં ૦ ત્રણુ ૩ [૨ ત્રણુ, તરણુ
તરણુ, નં (સં) તરવાનું સાધન, હોડી
તરણતારણુ, વિં ૦ ઉદ્ધારનાર, તરવાનું સાધનરૂપ
ને વળી તારનાર [કશો, સહિત તરણુ ચૂર્ણ ર
તરણિ, પું (સં) સૂરજ “જગતીપર જળધર
તરણુ, નં ૦ ત્રણુ, તરખલુ ર તુચ્છ વસ્તુ ન
માલુ જે કંઈ તે તરણાને તોલે-લેખામા નહિ
એવું, નમાલું, ગણતરી વિનાનું તરણાનો મેડ-
રકનો રાગ ર કાગનો વાધ, રજનું ગળ
તરત, અં ૦ તેજ વખત, તાખડતોખ, તુરત
તરતપાસ સ્ત્રી૦ બાગીક શેષ, તજવીજ, પૂછપરછ
તરતવ, નં (સં) તારતમ્ય) સાર, મુખ્ય અર્થ
તરતીખ, વિં (આં) રૂડી રીતે તૈયાર કરેલું,
સરસ ‘ત્રણુ અક્ષર તરતીખ, તેર ગુણુ શોભા સારી’
તરતીખ, સ્ત્રી૦ વ્યવસ્થા, ગોઠવણુ ર ચાતુરી
આધાર, વિવેક ‘નહીં ટકે તરતીખ અહકાર
મન આણે” ૩ મલાળ, માવજત, સારવાર
તરતું, વિં ૦ સપાડી ઉપર રહેલું, ઉચું રહેલું
ર વધતું, ચઢતું, આપાદ ૩ સુભાગી, સાફ
તરધારું, વિં ૦ ત્રણુ સરખા ભાગવાળું ર મોટે
ડડકે લાગેલું કે દળેલું
તરપત, સ્ત્રી૦ તૃપ્તિ, મતોષ ૨ વિનૃત્ત, ધરાયેલું
તરપલું, વિં ૦ દુમળું પાતળું [પખી કમોદ
તરપખો, વિં ૦ ત્રણુ પાખડીવાળું હુકું ર તર-
તરપિડી સ્ત્રી૦ ત્રણુ પિડતું શ્રાદ્ધ ને તેની ક્રિયા
તરપેટ, સ્ત્રી૦ જ્યાં ત્રણુ ગામની સીમ-રસ્તા
એકઠા થતા હોય તે તરબેટો
તરફ, સ્ત્રી૦ (આં) બાણુ, પક્ષ.
તરફ, અં ૦ બાણુએ, બણી, મેર
તરફડવું, કિં ૦ અં તડફડવું, હું ખથી આણીમેર

તેણીમેર ગોથા ખાવા, આકળવિકળ થવું, ભોથવું
ર કોષ મુશ્કેલ કામ પાર પાડવા ફાફા મારવા
તરફડાટ, પું ૦ વેદના કે ચિતાથી ગોથા ખાવા તે,
તરફડવું તે
તરફડિયું, નં ૦ તરફડાટ થાય તેવું હું ખ, ગોથુ
તરફણુ, સ્ત્રી૦ દાણુ વાવવાનું ઓખર તે, દાતી
તરફદાર, વિં (ફાં) પક્ષ જે ચનાગ, પક્ષપાતી
તરફદારી સ્ત્રી૦ પક્ષ, તરફણુ વગ, સહાય, પક્ષપાત
તરફાળ, સ્ત્રી૦ ત્રણુ ફાળવાળી પીછોડી.
તરફી, વિં ૦ તરફ જે ચનાર, બાણુનું, તરફનું
તરફણુ, સ્ત્રી૦ તરફ, બાણુ, પક્ષ ર તરફણુ, દાતી
તરફોડવું, કિં ૦ સં છણુકા કરવા, છોકોટા કરવા
તરફોડા, પું ૦ છોકોટો, છણુકો, ધુત્કાર, ધુરકિયા
તરખડવું, કિં ૦ સં ખદખદવું, જડા પ્રવાહીનું
ઉક્ળવું ર લઢવું, કળઓ કરવો
તરખિયત, સ્ત્રી૦ કેળવણી, તાલીમ, શિક્ષણુ ર વર્તન
તરખુચ, નં (ફાં) તડખુચ, ઢલિ ગડ
તરખોળ, વિં ૦ તદ્દન ભિન્ન, પાણીથી રચીપચી
ગયેલું ર લાઘ, સાવ, તદ્દન
તરભાણી, સ્ત્રી૦ નાનું તરભાણું
તરભાણુ, નં ૦ દેવને નવરાવવાનું, તર્પણુ કર
વાનું તાબાનું થાળી ધાટનું નાનું વાસણુ
તરભેટો, પું (ત્રિ+ભેટવું) ત્રણુ ગામના સી-
માડા જ્યાં મળે તે જગા, તરપેટ
તરમતરા, અં ૦ રસ-પાણીથી ભરપૂર “જમીન
તરમતરા થઈ છે” ર ફાટુ ફાટુ થઈ રહેલું, તસતસ
તરસ, વિં (સં) ચચળ, ચાલાક ર અસ્થિર
તરસતા, સ્ત્રી૦ ચચળતા અસ્થિરતા
તરવક, નં ૦ વકતા
તરવર, નં (સં) તરવર ર અં એક સાથે
ધણાનું તળેઉપર થવું તે, ચચળાધને ત્વરા બતાવવું.
તરવરવું, કિં ૦ અં તળે ઉપર થવું, તલપાપડ
થવું ર ઉપર તરી આવવું, ઉભરાવું, પુષ્કળ-
ધણુ હોવું “માથામા જુઓ તરવરે છે”
તરવરાટ, પું ૦ અધીરાર્થ, ચચળતા, ધમપછાડ,
તરફડાટ ર સરફરાગી, મદ
તરવાડી, પું ૦ ત્રણુ વેદનો જાણનાર

તરવાડો, પું તાડ-ખજુરી છેદી તાડી કાઢનાર.
 તરવાધો, પું ત્રણ પાયાની ઘોડી, માચી
 તરવાર, સ્ત્રીં (સં તરવારિ) સમશેર, અસિ,
 ખડ્ગ, કૃપાણ તરવારની ધારપર રહેવું —
 ધણીજ સલાજથી રહેવું, સખત અમલ નીચે
 રહેવું, વણા જોખમમાં રહેવું લાકડાની તર
 વારે મહિતો ખાવો-દમથી કામ ચલાવવું
 તરવારિયો, પું સહેજમાં ઝટલછ તરવાર વાપરે
 તે ૨ વીર; થોડો, તરવારથી લઢનારો ૩
 શરો છાતીવાળો લડાયો, સિપાઈ
 તરવાણુ, કિં અં ગાય બેસને કાચો ગરલ
 પડવો, અધુરે જવું ૨ તણાઈને તૂટી જવું ૩
 રોગ વગેરેની ગરમીથી ગળી જવું
 તરવું, કિં અં (સં ત.) પાણીની ઉપર
 રહેવું 'નદીમાં તરે છે' ૩ પાણી ભરાઈ
 આવેથી ચળકવું 'આખ તરે એ તાવની નિશાની'
 ૪ ઉપર નીકળી આવવું 'કાટો તરી આવ્યો'
 ૫ સારી રિયતિમાં આવવું, આવાદ થવું 'તે
 આજ કાલ તર્યો છે' ૬ મુક્ત થવું, મોક્ષ પામવો
 તરવું, કિં સં તરી જવું, ઓળંગવું, પાર કરવું
 તરવેણી, સ્ત્રીં ત્રિવેણી [જરખ
 તરસ, નં એક જાતનું ધાતકી વિકાળ પથ,
 તરસ, સ્ત્રીં પાણી પીવાની ઇચ્છા, ધખ, સોસ,
 પ્યાસ ૨, ઇચ્છા, લાલસા, ભૂખ [વાનુ ધરેણું
 તરસતિયું, નં અધરણીવાળી સ્ત્રીના માથે પહેર
 તરસવું, કિં અં તલસવું, આતુર રહેવું ૨
 વેર ભેવાને ટાપી રહેવું, ટમટમી રહેવું, ઝખવું
 તરસાડ, સ્ત્રીં તાડના પાદડા, જવલી
 તરસાવવું, કિં સં રાહ જોવરાવવી, ઝુરાવવું
 તરસાણું, નં તળિયું, અત, પરિણામ ૨ અદાજ
 તરસાળો, પું અદાજ, તળિયાનો સુમાર-અત
 તરાક, સ્ત્રીં સુતર કાતવાના રેટિયાની લોહાની
 અણીદાર સળી, ત્રાક.
 તરાગડો, પું જનેઈ. ૨ દોરડો, તાર
 તરાજવું, નં ત્રાજવું, તોળવાનો કાટો
 તરાડ, સ્ત્રીં તરક, ફાટ ૨ ગર્જના, ખરાડ, રાહ
 તરાડ, પું તક, તાકડો, લાગ, જોગ

તરાડવું કિં સં ખરાડો પાડવો, ખૂમ પાડવી.
 તરાણા, પું એક તરેહનું ગાયન
 તરાપ, સ્ત્રીં ઝપટ, તલપ ૨ કુદકા, છલગ
 તરાપો પું બે હોડીને દોરડાથી સાથે બાધીને
 તરતી કરી હોય તે ૨ વાસ અથવા લાકડાને
 દોરડાથી સાથે સીકડી બનાવેલો પાણી પર તરા-
 વવાનો જે ધાટ તે ૩ ખટલો, મસાર તરાપો
 કુખવો-મસાર ભાગવો, જેના આધારથી બધો
 વ્યવહાર ચાલતો હોય તે ટળી જવો [તેટલું
 તરામણું, વિંતરવું પડે તેટલું ૨ તરી શકાય
 તરાવવું, કિં સંતરે તેમ કરવું ૨ તરના શિખવું
 તરાહ, સ્ત્રીં તરેહ પ્રકાર, જાત
 તરિયા, પું ચોખાની અદર ડાગરના આખા
 રહેલા દાણા તે, બટિયા ૨, બીજ, તરુ "તા
 પીને તેડે તગિયા વાવ્ય રત્નાદેવ" ૩ વિં કમબના
 તાર હોય તેવા ત્રણ પ્રકારના 'તગિયાતોરણું
 બાવિયા'
 તરિયો, પું ત્રીજે દહાડે આવતો તાવ
 તરી, સ્ત્રીં જળમાર્ગ ૨ તર, મનાઈ ૩ કાપ,
 ચીકણી કાળી માટી
 તરીકે, અં પ્રમાણ, પેઠે, માફક ૨ સામાન, રૂપે
 તરીર, અં અનુક્રમે, ઉતરતા [ખોળે, સસારભાર
 તરીલું, નં વધારાનું ધુસરું, જુસરું ૨ કામનો
 તર, પું (સં) વૃક્ષ, ઝડ ૩ખ
 તર નં ડાગર, તખાકુ, વેગણ, મરચી વગેરેના
 જે મૂળ છોડ તે, મર, [આવેલું
 તરણું, વિ (સં) જીવાન, જીવાની આવેલું, ઉમરે
 તરણી, સ્ત્રીં (સં) જીવાન સ્ત્રી, યૌવના ૨ સ્ત્રી
 તરવર, નં (સં) મોઢું ઝાડ
 તરેરાઠ, પું જુમ, ધાટો ૨ કોથ, ગુસ્સાનો
 આવેશ, તણતણી ૩ ચપળતા, તરવરાટ
 તરેરી, સ્ત્રીં ગુસ્સાના જુસ્સાની ધુન્ધરી, રોમાચ,
 એકદમ કપ થવો તે
 તરેરું, વિંકાપાયમાન, આકરો, જલદ 'પ્રગટ ધાટે
 ખુખારી બોલ્યો, તીખો ને તરેરા રે'—પ્રેમા
 તરેહ, સ્ત્રીં (આં) જાન, જાત ૨ રીત, પ્રકાર
 તરેહવાર, વિં વિવિધ પ્રકારનું, જાત જાતનું, વિચિત્ર

તરોબજુ, કિં ૨૫૦ તરવાડ, તરવૈ જુ, ઢો-
રને ગભીપાત થવો. ૨ સુકાઈ જુ
તરોદત, સ્ત્રી (આ) કળા, હીકમત
તરોપણ, નં સુતારનુ ઓળર, ટોપણ
તરોપો, પુ નાળિયેર
તરોવડ, સ્ત્રી ૩ વડ, ખુલાસો
તરોવડ, વિં સરખે સરખા, સમોવડ
તર્ક, પુ (સ) અનુમાન કરવુ તે, ખ્યાલ,
નવુ રૂપ ઉપજવી શકવુ તે, ધારણા ૨ જે કષ્ટ
મનમા નવુ કલ્પેલુ-ધડેલુ તે, કલ્પના ૩ લક્ષણ-
ચિહ્ન ઉપરથી ભવિષ્યનો વિચાર સુઝવો તે
૪ શુદ્ધિની પહોચ, અટકળ ૫ ઉટાગ, અનુમાન,
અસદ્દો ૬ કેટલીક અનુભવ સિદ્ધ વાતો ઉપ-
રથી બીજી નવી વાતો નક્કી કરવાની જે વિદ્યા
તે કાર્ય ઉપરથી કારણને કારણ ઉપરથી કાર્ય
નક્કી કરવાનુ શાસ્ત્ર, તર્કશાસ્ત્ર
તર્કટ, નં પ્રપચ, તરકટ, કાવતરું
તર્કબાજ, વિં અટકળ-કલ્પના કરવામા હોશિ-
યાર ઝીણી નજરવાળુ
તર્કશક્તિ, સ્ત્રી (સ) તર્ક કરવાની શક્તિ
તર્કશાસ્ત્ર, નં (સ) ન્યાયશાસ્ત્ર, અન્વીક્ષિકા વિદ્યા
તર્જન, નં (સ) તરછોડી નાખવુ તે, તિરસ્કાર,
તરછોડી દૂર કરવુ તે ૨ બીજાને તુચ્છ ગણવી
પોતાની સરસાર્થ જણાવવી તે
તર્જના, સ્ત્રી તિરસ્કાર, તરછોડ, અવગણના
તર્જણ, કિં ૨૫૦ તરછોડી નાખવુ, તુચ્છ ગણવુ
તર્જની, સ્ત્રી (સ) અચૂકાની પાસેની આગળ
તર્ત, અં (હિ) તેજ વખત, તરત, જલદીથી
તર્પણ, નં (સ) પિતૃઓને તૃપ્તિ જળ આપવુ
તે, પાણીની અજલિઓ આપવી તે ૨ તૃપ્તિ
તર્પણ, કિં ૨૫૦ તૃપ્ત કરવુ, સંતોખવુ
તર્પિત, વિં (સ) સતોપ પામેલું, પ્રસન્ન થયેલું
તલ, પુ (સ) તિલ) એક જાતનુ બી અને તેનો
છોડ એનુ તેલ નીકળે છે ૨. શરીરની ચામડી
ઉપર તલના આકારનુ જન્મથી જે ચિહ્ન હોય
છે તે ૩ તલ જેટલુ માપ તલમાત્ર-તલ
જેટલુ તલપૂર-તલના તોલ જેટલુ

તલ, નં (સ) તળિયુ ૨ સપાટી 'ભૂતલ'
તલક, અં સુધી, લગી ૨ તરલ, જોતજોતામા
ખસવુ ૩ પુ તડકો, અજવાળુ
તલકછાંચડો, પુ છોકરાની એક રમત
તલખ, સ્ત્રી ૩ ખના, તલમ, ઈતેજરી ૨ આ
કુળ વ્યાકુળતા ૩ ખ્યાસ, સોસ ૨ વિં તિવ
તલખવુ, કિં ૨૫૦ ૩ ખવુ, ઇચ્છુ, તલસવુ
તલખા, નં આતુરતા, ૩ ખના "છત્રપતિ, છ-
છોરા ન થઈએ, પર પત્ની શુ તલખા?"-પ્રેમા
તલપ, સ્ત્રી (સ) ઝડપ, ઉછાળો, કુદકારો,
થેકડો ૨ ઉત્કટ ઇચ્છા, તલખ "બીડી પીવાની
નલપ આની છે" [સવુ ૨ એકદમ કુદકો મારવો
તલપવુ, કિં ૨૫૦ આતુરતાથી ટમટમવુ, તલ-
તલપાપડ, વિં આકળુ, અધીડ, આતુર
તલખ, સ્ત્રી (આ) ઉત્કટ ઇચ્છા, તાલાવેલી,
આતુરભાવ. [પદાર્થ.
તલવટ, પુ તલ ખાડી ગોળ નાખી બનાવેલો
તલહવલહ, અં તલપાપડ અત્યાતુર આકળુ
"પાણીને માટે મારો જીવ તલહવલહ થઈ રહ્યો છે"
તલવાર, સ્ત્રી તરવાર, જુઓ
તલસરાં, નં તલ ખ ખેરી લીધેલા તલના છો-
ડવા ૨ જેમા તલ થાય છે તે શિંગ
તલસવુ, કિં ૨૫૦ અતિ આતુર ગેલુ, તરફડવુ,
ખાલી વલખા મારવા
તલાટી, પુ મહેસુલ વસુલ કરનાર સરકારી મહેતો,
કુલકરણી ૨ તળેટી [કરેલી સુખડી
તલસાંકળી, સ્ત્રી તલમા ઘી ગોળ નાખી
તલાક, સ્ત્રી (આ) પરણેલા સ્ત્રી પુરૂષે અદર
અદરની સમજીતીથી એકમેકનો મન ધ હમેશને
માટે છોડી દેવો તે, છોડા ફાડી આપવો તે, છોડા
છુટકો, ફારગતી
તલાતલ, નં (સ) સાત પાતાળમાનુ ચોથુ.
તલાખત, સ્ત્રી બરોમરી, રખડો, દામી, હરિકાઈ
તલો, સ્ત્રી બરોજની ગાઠ ૨ ઝીણા તલ ૩
શેલડીમા થનો રોગ
તલાવ, નં તળાવ, નાનુ સરોવર
તલામ, સ્ત્રી (ફા) તપાસ, તળવીજ, શેષ

તલ્લાક, સ્ત્રીં એ શબ્દ ગાળમા વપરાય છે
“ જણુતીપર તલ્લાક ”

તલ્લીન, વિં (સં) કાઈ કામ-વિચારમા ગુ
થાઇ ગયું હોય તેવું, ગર્ક થયેલું, એકતાર
તવ, વિં [સં] તારૂં અંત્યારે (કવિતામા)
તવ ગર, વિં [ફાં] પૈસાદાર, ધનવાન, શ્રીમત,
તાલેવન [એકાદ કવિતા

તવન, નં (સં સ્તવન) સન્નય, જ્ઞેનમતની
તવાઈ, સ્ત્રીં (ફાં) ઘાડ, ભીડ ર કમળખતી,
આફત, સકટ, પીડા

તવારિખ, સ્ત્રીં (આં) ઇતિહાસ, રામ્મઓની
કારકીર્દિની હકીકત, વ્રતાત, આખ્યાન

તવાલુ, કિં અં ધાતુનું અગ્નિમા ગુદ્ધ થવું
ર રોગથી નબળા થવું, સુઝવું, પાતળું પડવું

૩ રિમાલુ, પિલાલુ તવાઈજવું—ગળવું
તવી, સ્ત્રીં નાનો તવો, લોઢી [નબળા થવું

તવેથો, પું રસોઈમા ઉપયોગી લાખા સળિયાવાળું
એકપાસ ચપટા પાનાવાળું ઓળાર

તવો, પું લોહાના જે ચકરડા ઉપર રોટલી
રોટલા સેકવામા આવે છે તે, મોટી લોહી. ર
ચલમમા મુકવાની ગોળ ચપટી ઠિકરી

તસ, સ્ત્રીં લીટી, રેખા, બારીક ફાટ ર સં તેનું
તસકો, પું (સં તસ) તુચ્છકાર, ઝાસો, ઠોક, કંપકો

તસતસવું, વિં અગને બધેસેવું, ભયરડાવું,
તગ, તણાઈને ફાટ ફાટ થવું ‘તસતસતી કાચળી’

તસતસવું, કિં અં ભયરડાવું, તગ પડવું ર
ફાટફાટ થવું (ગુમડાએ)

તસખી, સ્ત્રીં માળા (જપવાની) ખેરખો
તસમો, પું ચામડાનો પટો તગ

તસર, સ્ત્રીં છાટ, રેખ, ઝીણી ધાર, રૂધિરની
રેખ તે “આખમા લોહીની તસર આવી”

તસલમાત, વિં (ફાં) વચગાળેનું ઉપલક્ષિયું
ર તાળાનું ૩ સ્ત્રીંકાણું કબજે ૪ ભોગવટો

તસવીર, સ્ત્રીં (આં) ચિત્ર પ્રતિમા, છબિ
તસિયો, પું ફાટ, ચીરો ર લીટો, રેખા, આંકો

૩. (આખમા) છાટો, ધ્રાગો
તસુ, અં તેવું (કવિતામા)

તસુ, પું ગળનો ચોવિસમો ભાગ, બે આગળનુમાપ
તસકર, પું ચોર, ચોટો, કુગો. [રણુ કરવું

તસકરવું, કિં સં ચોરવું, પરહરવું, અપહ-
તસત, પું (ફાં) એક જાતનું ગરમા જેવું વાસણું

તમ્હી, સ્ત્રીં (આં) મહેનત, શ્રમ
તસ્તાનું, નં ધાતુનું મત્ર ઝીલવાનું વાસણું

તસ્માત, અં (સં) તેટલા માટે, તે કારણથી
તહુ, પું (ફાં) સલાહનો કાલ કગર, સાવધીક મધિ

તહુકીખ, વિં ચોક્કસ નક્કી
તહુકુખ, અં (આં) થોડીવાર બધ હોય તેવું,

મોકુક, મુતતરી રાખવું તે [સલાહ
તહુનામું, નં સધિપત્ર, વિગ્રહની શાંતિનો કરાર,

તહુસીલ, સ્ત્રીં (આં) જમાબંધી, મહેસુલ, સલામી
તહુસીલદાર, પું જમાબંધી ઉધરાવનાર, મા-

મલતદાર, રેવન્યુ અધિકાર
તહુસીલનામું, નં જમાબંધીનો ચોપડો

તહાં, અં ત્યા, તે સ્થળે તહિ-ત્યા
તહેનાત, સ્ત્રીં (આં) સેવાચાકરીમા હાજર

રહેવું તે, હજુર ર સેવાચાકરી, તાબેદારી [દિવસ
તહેવાર, પું (ફાં) ટાણું ખુશાલીનો દિવસ, પાક

તહોમત, નં દોષ, આરોપ, બટ્ટો, આળ ર
ગુનો, તોહમત, અપરાધ તહોમતદાર—અપરાધી,

ગુનેગાર આરોપ [અભિપ્રાય જણાવવો તે
તહોમતનામું, નં આરોપ સાબીત થયો છે એવો

તળ, નં તળિયું, મૂળ, અસલસ્થિતિ “તારૂં તળ
તપાસીને બોલજો” ૨. પાયો ૩ કામ, અસલ જગા

તળગટ, પું જે લાકડાપર ચોકડું મૂકે છે તે, ઉમરો
તળધર, પું સાથી, ખેડુત ર વસવાયું, વસાવેલો

૩ દેવાદાર, દબાયેલું, એશિયાળું
તળપ, સ્ત્રીં તલપ, ભુઓ

તળપદ, નં ગામતળની જમીન, ગામતળું ર
અસલ જગા, વસ્તીવાળો જમીનનો ભાગ.

તળપદું, વિં સ્થાનિક, મૂળ વતનનું ‘તળપદી
તળપદ, પું તળગટ [ભાષા] ૨ ગામડી, દેશી

તળવાલું, કિં અં ચાકથી કે તાપથી પચના
તળિયાનું શેકાઈ જવું, રૂક થઈ જવું, લખલખ થવું

તળવું, કિં સં કકડાવેલા તેલ લીમા પકવવું
ર નર તાડ

તળવુ, નં તળિયુ
 તળાધ, સ્ત્રીં વધારે રૂપી ભરેલુ ખિછાનુ, ગંદેલુ
 તળાટી, પું તલાટી ૨ તળેટી
 તળાતાદળા, પું શેકેલા ચોખા મમરા ૨, અં
 છુટેછુડુ, લગારે પગણુ ન રહે તેમ
 તળાવ, નં (સં તડાગ) તલાવ, નાનુ મરોવર
 તળાવટ, નં દોગ ખોટી યુક્તિ, તળવીં
 તળાવિયા, પું એક જાતના કોળી (કાનમ)
 તળાવડી, નં નાનુ તળાવ
 તળાવા, પું જેની અદર પૈડા રહે છે તે બે
 આડીને જડેલા લાકડાના બે ખીલા તે તણવો,
 'કાના તળાવા ને કોની પિજણિયો, બળા આ-
 હ્યા બે માગીછ — પ્રેમાં [ચપી કરવી
 તળાસવુ, કિં સં ધીમે ધીમે ચાપવુ-દાખવુ,
 તળિયાઝાટક, અં તળે સુધી ખતમ કર્યુ હોય
 તેમ, કઈપણુ રહેવા ન પામ્યુ હોય તેમ, ખા
 લીખમ, ૨ સાવ ખતમ
 તળિયાડ, નં તળુ, તળિયુ તળિયાડ ટાકુ
 હોવુ-નિરાત હોવી સતોષ થવો તૃપ્તિ થવી
 તળિયુ, નં કોઈ ચીજનો છેડ નીચેનો ભાગ,
 છુડુ, પાથો, પરચાર, મડાણનો ભાગ ૩ ઉડા
 છુનો ભાગ ૪ પગનો છેડ નીચેનો ભાગ
 તળી, સ્ત્રીં જોડાની અદરનો એસતો ચામડાનો
 છુટો કડો જે ઉપર પગ રહેછે તે, સુખતળી
 તળુ, નં તળિયુ, જોડાનુ નીચલુ પડ ૩ પાથો, મેસણી
 તળે, અં નીચે તળિયે તળે ઉપર થયુ-અ-
 હુજ આતુર થવુ, તાલાવેલી થવી, અધીરા થવુ
 તળેટી, સ્ત્રીં કુગરનો નીચલો ભાગ, તળાટી
 તાડવ, પું પુરુષનુ ઉદ્ધત મુલ્ય, શિવનો નાય
 તાત, સ્ત્રીં ૩ પીજવાની પિંજણીને બાધવાની
 ચામડાની દોરી ૨ સારગીનો તાર ૩ રેટિયાની દોર
 તાંતણે, પું સુતરનો તાર, તતુ, દોરો જીવ
 તાતણે ટગાવો-જીવ ઉચો રહેવો, ઉચાટ થવો,
 અધિરા થવુ [જળથી ગુચવવુ
 તાતરડુ, કિં સં તતગવુ વશ કરવુ ૨ તતુ
 તાતરડી (તાતેડી), વિં દૂશ, નાણુક બાધાનુ,
 હામ્મપગ દોરડી ને પેટ ગાગરડી એવુ

તાત્રિક, પું મત્રત ત્રાદિક જાણુનાર.
 તાતો, પું તાતણો, તાર, તત ૨ બે સેરી વણેલી
 દોરીને ઉમેળી ત્રીજી સેર મેળવવી ૩ પક્તિ,
 તાદળજો, પું એક જાતની લાજી [લ્હાગ, હાર
 તાદળા, પું (સં તકુલ) કાગ બાવટા કોદરા
 વગેરે માથો નીકળેલા ચોખા તે ૨ ભરડેલા મરીના
 તાદુલ, પું તકુલ, તાદળા, ચોખા [કકડા
 તાબડ, નં દેવપૂજન કરવાનુ વાસણ, તરલાણુ
 તાબડી, સ્ત્રીં તાબાનુ પડાળા પેટાનુ વાસણ,
 વટલોઈ [દિધડો
 તાબડો, પું પાણી ભરવાનુ મોટુ વાસણ, હાડો,
 તાબાકુડી, સ્ત્રીં ઝકડાવાળુ તાબાપિતળનુ પહેળા
 માનુ વાસણ [૩ તાબાનો સિક્કો પૈસો
 તામિયો, પું તાબાનો વાડકો કાસિયો ૨ લેટો
 તામુ, નં (સં તામ) આજા રાતા રગની
 એક ધાતુ તાબાનો રૂપિયો-ખોટા રૂપિયા જેવુ,
 બાદલુ, ઝાડુ ટકે નહિ તેવુ
 તામૂલ, નં (સં) નાગરવેલના પાન, કાથો ચુનો
 સોપારીવાળી પાનપટ્ટી [વાઈમા
 તાસણુ, નં નાનો તામિયો, ધાજરો કામાનો
 તાસિયો, પું ડાસાનો મોટો વાડકો
 તાહા, અં ત્યા (કવિતામા)
 તા, અં (સં) વિશેષજનુ નામ બનાવવાનો
 મરુત પ્રત્યય, પાણુ સૂચક પ્રત્યય 'યોગ્યતા'
 તા, પું (હિં) એક કાગળ, તાવ ૨ તાપ, ગરમી
 તાહ, પું પિગરો, ૩ પીજનાર ૨ વણુકર,
 તાહપિગરા-હલકા લડવાડિયા લોક
 તાઉ, વિં ગરમ-આકળા મિગજનુ
 તાઉસ, નં (આં) એક છેડે મોરનો આકાર
 હોય તેવુ એક વાળુ ૨ મોર [૩ નેમ, ચોટ
 તાક, સ્ત્રીં (સં તક) જાશ ૨ રેટિયાની સોય
 તાકડુ, કિં સં એકી નજરે જોયા કરવુ ૨
 નિશાન બાધવુ, સરત જોડતી ૩ અમુક લાભને
 અર્થે તે તરફ પૂર્ણ લક્ષ રાખ્યા કરવુ ૪ ઇચ્છિયુ,
 ધારવુ ચિતવુ
 તાકડી, સ્ત્રીં તરાક, પરવિટો [દિગે
 તાકડો, પું ઠંક, મધિ ટાકણુ, ટાણુ, ૨ તાતણો,

તાકત, સ્ત્રી (આં) શક્તિ, ખેર ૨ મગદુર,
સામર્થ્ય, ૩ હિન્મત
તાકીદ, સ્ત્રી, (ફાં) ઉતાવળ, જલદી, ત્વરા
૨ તરત કરવાનું કહેણ, આજા ફરમાન ૩ ધમકી,
મનાઈ હુકમ
તાકું, નં ભિતમા મોટો ગોખલો, હટારિયુ
તાકોડું, વિં તાકવામા નિષ્કળ ન થયો હોય તે,
તાકયુ નિશાન પાડનાર
તાકો, પું ફાડયા વિનાનુ લાણુ એક સરખુ લુગડુ
તાગ, પું પાર, છેડો અત ૨ નીવેડો નિકાલ
૩ જન વિદાય કરતા ભાગેળે જે દક્ષિણ
પ્રાદ્યોને આપે છે તે ૪ જૂટકારો તાગ કાઢવો
-આશરો કાઢવો
તાગુ, નં દેણુદાર નાણુ ન આપતો હોય તો
તેને બારણે બેસી લાધણુ કરવી તે, પોતાના
જીવપર જોરાવરી કરવી તે ૨ તોફાન, ઢોંગ, શીતુર
તાગડો, પું તાર તાતણો, દોરો ૨ લાગ
તાગડધિખા, સ્ત્રી (વૃક્ષ ધિખા) મોજ મઝા,
ગાનતાનમા મથયુલ રહેલુ તે, રગરાગ, મઝા,
લહેર ખાનપાનની નયિતાઈ દિવુ, છોડી દેવુ
તાગપુ, કિં અં છુટા થયુ, પરવારવુ, ૨ મૂકી
તાગિયો, પું રેશમને તણુનાર-સુધાગનાર
તાગી, પું લાગી મન્યાસી
તાછ, સ્ત્રી (સં તાછ) ટાકણુથી પડતી પત્થ
રની રેખો, કરચો, છોલ, ૨ છોલતા પડતા
(દાગીનાને) હાસા તે ૩ છોલનો ઓપ
તાછવુ, કિં સં ટાકણુથી છોલવુ ખોદવુ ૨
છોલી ઝળકી આણુવી, હાસા-પાસા પાડવા
તાજ, પું (ફાં) રાજના માથાનો મુગટ,
રાજમુગટ-ચિહ્ન ૨ રાજ્ય ૩ ગજુદામા જે
પાનામા તાજ હોય તે ૨ ગ ૪ લાગ
તાજખાનું, નં જાજર, મઝાસ, કાટીઉ
તાજગી, સ્ત્રી (ફાં) તદુસ્તી, આરોગ્યતા,
૨ તાજપણ, નવી સ્થિતિ, લીલાશ
તાજણુ, સ્ત્રી ઘોડી
તાજણુ, પું સાટકો, કોરડો, ચાણુ
તાજમ, સ્ત્રી (આં તાજમ) સલામ

તાજવુ, નં ત્રાજવુ ૨ છુદણુ
તાજકલમ, સ્ત્રી (ફાં) એક લખાણુ બધ
કર્મ પછી વધારામા જે ખીજુ લખવુ તે, ઉમેરો
તાજિયો, પું ધુમટદાર કબરનો આકાર, તાણુત
તાજમ, સ્ત્રી (આં) માન, વિવેક અદબ
તાજુ, વિં (ફાં તાજા) નવુ, તરતનુ ૨
લીલુ, વાસ્ત્ર ન હોય તેવુ ૩ પૈમાથી ભરેલુ, તર
તાજુમ, નં (આં) અચરતી, અચરજ, નવાઈ
તાજુમ, વિં અદ્ભુત, છક્ક થઈ ગયેલુ, દગ
તાજુખી, સ્ત્રી નવાઈ, વિમ્મયતા
તાજેતર, વિં તરતનુ તાજે તાજુ, બિલકલ વખત
તાજેસ, નં પ્રાયશ્ચિન [ન થયો હોય તેવુ
તાટ નં ટાટ, શણુનું કપડુ, જેના કોથળા-ગુણો
બને છે તે ૨ નાના કાનાવાળી મોટી ચાળી,
ખુમચો [અક્કડ, કડક, ૩ કઠણુ, સખત
તાટ, વિં (અં) તગ, બેસવુ, સકડાવુ ૨.
તાટપત્રી સ્ત્રી તાડવુ પાદકુ ૨ એક જાતનુ
વરસાદમા પલળે નહિ તેવુ લુગડુ
તાટુ નં ટાટુ, કામડાનો પડદો, ૨ ઝાપો. ૩
નાનુ જુપકુ, પર્ણકુટી
તાડ, નં (સં તાલ) એક જાતનુ સીધુ ને
ધણુજ ઉંચુ ઝાડ તાડનો ત્રીજો ભાગ-ધણો ઉંચો
-ટ ડલ માણુસ તાડગોળા-તાડના ફળ, ગલેલી
તાડણુ, નં તાડપત્ર, તાડવુ પાદકુ ૨ પાતળી
ચીપનુ લાકડુ [ઠોક, માર
તાડન, નં (સં) સોટી વગેરેથી મારવુ તે,
તાડપત્ર, નં તાડણુ, તાડવુ પાદકુ
તાડવુ, કિં સં (સં તાડ) ઠોડવુ, મારવુ
૨ તાણીને બોલવુ તાડકવુ [ફડસિયુ
તાડિયુ, નં રેટિયાનો આરો ૨ ચીપ ફાડિયુ,
તાડી, સ્ત્રી તાડ, નાળિયેરી ખજુરી છેદવાથી
નીકળતુ પાણી-રસ
તાડકવુ, કિં સં તાણીને બોલવુ, ગર્જવુ,
ખરાડવુ ૨ ગુસ્સે થઈ ખીજવુ, ગાજ ખરાડીને
કપકા દેવો [ધાંટે કપકા દેવો તે
તાડકો, પું ગર્જના, મોટો ધાટો, હાકોટો, મોટો
તાડો, પું ફાટ, ચામડી તણાઈ થતી પીડા તે.

૨ ધમકી, ભેરો ૩ આગ્રહ, હક
 તાલી, સ્ત્રીં રાખોડી, ભસ્મ, શેલી રાખ
 તાણુ, સ્ત્રીં (સં તન-ખેચવુ) શરીરની ર-
 ગોતુ ખેચાવુ તે ૨ ફેફસ, વાઇ ૩ તગી,
 અછત ૪ પાણીનુ ધણાજ ભેરથી વહેવુ તે
 ખેચ ૫ આગ્રહ, ખેચ, ખેચપકડ, હક, દબાણુ
 તાણુવુ, કિં સં આકર્ષણ કરવુ, ભેરથી ખેચવુ
 ૨ પક્ષ કરવા, તરફેણુ કરવી ૩ હોય તેટલુ ભેર
 વાપરવુ ૪ પરાણે લાગુ કરવુ, મારી મચ-
 ડીને ખેમાડવુ, અર્થનો અનર્થ કરવો ૫ ધસ-
 રડવુ, ભેરથી ખેચવુ, ઉઠાવી જવુ ૬ ક્ષાણુ
 કરવુ, લખાવવુ ૭ કાઢવુ, ભરવુ (પાણી)
 ૮ દોરવુ, આક્રુ (લીટી) ૯ નભાવવુ, ચલા
 વવુ ' એક વર્ષ તાણો તો ઠીક '
 તાણુમતાણા, સ્ત્રીં ખેચાખેચ, હુટાહુટ
 તાણાતાણુ, સ્ત્રીં ખેચાખેચ
 તાણિયો, પું ખેચીને ધાતુના તાગ વધાગનારો
 તાણુ, વિં ત્રાણુ ૯૩
 તાણો, પું વણુવાના સાળ પરના જે લાખા તાર
 તે આડા દોરા તે વાણો ૨ તાનો
 તાન, પું (સં) આપ, પિતા, જનક
 તાના, અં ખે હથેલી એક ઉપન એક પડવાથી
 થતો જે અવાજ તે [ઉદ્ગાર ' તાતાયે '
 તાતા, પું રોટલો, ભાખરી ૨ નાચવાના તાનનો
 તાતુ, વિં ગરમ, ઉનુ તપેલુ ૨ આકળા સ્વ
 ભાવનુ, ગરમ મિળજનુ ૩ રતતનુ, તાણુ ૪
 જલદ, ઉચ ' તાતુ તેવ ' ૫ ઓપેલુ હોય તેવુ,
 પ્રકાશિત તાતે વાએ-એકદમ એક સપાટે તર
 તજ, યોગ્ય પ્રમગે [ને ભરેલુ, એવુ
 તાતુ માતુ, વિં શરીરે આરોગ્ય-પુષ્ટ, તાણુ
 તાત્કાળ, અં તરકાળ, તેજ વખતે
 તાત્પર્ય નં (સં) ભાવાર્થ, આશય, મત-
 લય હેતુ, ધારણા, ૨ માર, હુકામા ખતાવેલી
 જે નમિયત તે, નીતિસાર દિખાવનુ
 તાદશ, વિં (સં) તે સગ્ગુ, તેના જેવા
 તાન, સ્ત્રીં ગાવામા જે પલટા લેવા તે ગાવાની
 એક તરેહ, ૨ ધુન, લેહ, કાઈ કામ કરવામા

દિલ લાગી રહેવુ તે રહ, ખૂબ આસક્તિ, ૪.
 મરતી તોફાન ૫ તોર ગર્વ
 તાનો, પું ક્રોધ તામસ ૨ ટાણો, મહેણુ
 તાપ, પું (સૂર્યની) ગરમી, તડકો, ૨ અમિની
 ગરમી, આચ ૩ શરીર ગરમ થઈ આવે નેવો
 રોગ, જ્વર, તાવ ૪ ઉકળાટ, લામ, ઉકળાટ
 ૬ પ્રતાપ, દોર હાક, ડર કરપ
 તાપડિયા, નં તાપને લીધે થતા ગુમડા
 તાપહુ, નં શણુનુ જાકુ કપકુ
 તાપણી, સ્ત્રીં ધાસ, સરોડા ડગડી બાળી જે
 બળતુ કરવામા આવે છે તે, તાપવા માટે જે દેવતા
 બળતુ કર્યુ હોય તે ૨ દેવતાવાળી સગડી
 તાપણુ, નં તાપણી
 તાપત્રય, પું (સં) ત્રણ દુખ-મતાપ તે,
 આધિ, વ્યાધિ ને ઉપાધિ, અને આધિભૌતિક,
 આધિદૈવિક ને આધ્યાત્મિક
 તાપવુ, કિં અં (સં તપ) અગ ગેકવુ,
 તાઢ ઉરાડવી, ગરમ થવુ, ૨ તપ કરવુ ૩
 સતાપવુ, પીડવુ
 તાપસ, પું (સં) તપસ્વી, યોગી
 તાપોટો પુંતાપથી થયેલો ફેફસો તે ૨ ધામ, કઠારો
 તાપોડિયા, નં ઉનાળામા ગરમીથી થયેલા ગુમડા
 તાપ્પડોતપ્પ, અં તરતજ જલદી, સત્વર
 તાપ્પુત, નં (આં) પેગમ્પર મહમદની છોક-
 રીના છોકરા હસનને હુસેન લડઈમા કપાઈ
 ગયા હતા તેની યાદગીરી માટે મોહોરમ મહિ-
 નામા જે તરેહ તરેહના કમર જેવા વાટ બ-
 નાવે છે તે તાણ્યો ૨ શમરૂપ-ન હાલે ન
 બોલે તેવુ-પુતળા જેવુ માણુમ ચૈતન્ય રહિત
 તાપે, અં (આં) કળજમા, વશ, સત્તા તળે
 તાપેદાર, વિં તાપે હોય તેવુ, હુકમમા રહેનાર,
 ઉતરતા દરજનુ ૨ પરાધીન ૩ દબેલ
 તાપેદારી, સ્ત્રીં તાપેદારની જે હાલત તે,
 કાઈની સત્તા તળે કામ કરવુ તે, આધીનતા, પર-
 તત્ત્વતા ૨ નોકરી, સેવકધર્મ
 તાપો, પું (આં તપ્પ) કળજે હવાલો,
 તામડી, સ્ત્રીં તાપડી [ઈલાકા અધિકાર

તામડો, પુ૦ દેષડો, તાબડો, હાડો
 તામસ પુ૦ (સ૦) ઝનુન, ગુસ્સો, ગરમ મિનન
 તામસી વિ૦ કોધી ૨ ગરમ મિનન, ઝનુની
 તામ્ર, ન૦ (સ૦) તાબુ
 તામ્રપટ, પુ૦ (સ૦) તાબાનુ પત્રુ ૨ તાબાના
 પત્રા ઉપર લેખ કાતર્યો હોય તે
 તાચરો, પુ૦ (આ૦ તવાયક) ગાનાગ બજાવનારનું
 મડળ, રામજણી અને તેના સાજન્દા ૨ ટોણુ,
 સમહ ૩ ટોળામા રહેતી પ્રજાઓનો સમૂહ
 તાર, પુ૦ [ફા૦] ધાતુનો ઘડીને ખેચીને
 લાંબો ને પાતળો કરેલો આકાર, વાળો ૨ ફેને
 કાતીને કરેલો પાતળો અને લાંબો આકાર, તાતણો,
 દોરો ૩ કસબ, રેશમ વગેરેનો તાતણો ૪ ગોળ
 ખાડની ચાસણીમાથી નીકળતો ચીકણો પાતળો
 દોરો જેવો જે ભાગ તે પ કાર્ક પશુ ચીકણી
 વસ્તુનો લાંબો ને ઝીણો ભાગ તે “કરોળિયાના
 તાર” ક કેફની ઘેન, તાન, ખુમારી, લેહ, ૭ વિજ-
 ણીના થોગે જે મિત્ર ધાતુની મારફતે એક
 ઠેકાણેથી બીજે ઠેકાણે સંદેશો મોકલાય છે તે ૮
 [અ૦ ટાર] પ્રવાહી કામર રાજ જેવો એક
 પદાર્થ ૯ એક કાગળ, તાવ, તા ૧૦ કિનારો,
 ગડો ૧૧ છેડો, ઉદ્ધાર, અત
 તારક, વિ૦ [સ૦] રક્ષણ કરનાર, તારનાર,
 બચાવનાર ૨ પાપથી છોડાવનાર, મુક્તિ આપનાર
 તારક, પુ૦ તારો, ચાદરણી [કગ્નાર
 તારકસ, પુ૦ તાર ખેચનાર ૨ કસબ તૈયાર
 તારક, પુ૦ ગરૂડ [નુકસાની બદલ આપેલી રકમ
 તારણ, ન૦ [સ૦] રક્ષણ, છુટકારો ૨ બહાનુ,
 તારતમ્ય, ન૦ [સ૦] ઓછુ વધતું, ફેર, તફાવત
 ૨ ભાવાર્થ, મુદ્દો, સારાશ
 તારનાર, પુ૦ બચાવનાર, રક્ષણ કરનાર
 તારવણુ, કિં૦ સ૦ જમે ઉધારનો આકડો ખાતા-
 વાર નક્કી કરવો ૨ દયામ્ન ગયેલી વસ્તુને ઉચી
 આણવી “જમીનને તારવવી” ૩ ઉપર ઉપરથી
 લઈ લેવું ૪ પાણીમા છુટું કરી બોળવું ૫ નફો
 ટોટો કાઢવો
 તારણુ, કિં૦ સ૦ ભવબંધનથી મુક્ત કરવું, ઉદ્ધા-

રવું, બચાવવું, પાપથી છુટું કરવું ૨ સકટમાથી
 કાઢવું, નરમ સ્થિતિમાથી ઉચે આણવું
 તારો, પુ૦ તારો, ગ્રહમડળ. ૨ ટીપકીઓ, ગોળ
 ચકતી ૩ આખની કીકી
 તારામૈત્રક, ન૦ (સ૦) ગ્રહની અનુકૂલતાને લીધે
 થયેલો સબધ ૨ આખે આખ મળતા થયેલી
 પ્રીતિ, આખના અણુસારાથી થયેલી પ્રીતિ
 તારાજ, વિ૦ (ફા૦) ખરાખેહાલ, પાયમાલ, ફના,
 નષ્ટપ્રાય [જેવો આકાર
 તારાટપકી સ્ત્રી૦ ટપકી ૨ રૂપેરી-સોનેરી તારા
 તારીખ, સ્ત્રી૦ (આ૦) રોજ, તિથિ ચ દ્રગતિ મુજબ
 ગણાતા મહિનાનો અક્ષેપ દહાડો (હિંદુની તિથિ,
 પારસીના રોજ અને અંગ્રેજીને મુસલમાની મહિ
 નાની તારીખ)
 તારીજ, સ્ત્રી૦ જમે ઉધારના હિસાબનું તારણુ
 તારીફ, સ્ત્રી૦ (આ૦) વખાણુ, સ્તુતિ, કીર્તિ
 ૨ શાખાશી [વચન
 તાર, સ૦ તુ સર્વનામનું છટ્ટી વિભક્તિનું એક
 તારણી, સ્ત્રી૦ (સ૦) જીવાન સ્ત્રી, તરણી
 તારણ્ય, ન૦ (સ૦) જોખન, જીવાની
 તારે, અ૦ તે વખતે, ત્યારે
 તારો, પુ૦ આકાશમા રાત્રે જે ચળકતો ઝીણો
 પદાર્થ દેખાય છે તે, તારક જે ત્રણ તારાનો
 ખુખમો તે નક્ષત્ર ૨. ગ્રહ. “બ્રહ્મરૂપિતો તારો”
 ૩ આખમાનું તેજળ જે નાનું ટપકું તે, કીકી
 “નેનનો તારો” ૪ હોશિયાર તરનારો પસીતારો,
 નસીય તારો અસ્ત થવો પડતી થવી, દહાડા
 વાકા થવા ‘તેનો તારો અસ્ત થવા બેઠો છે’
 તાર્કિક, વિ૦ તર્ક કરનારો, તર્કશાસ્ત્ર જાણનારો
 તાલ, પુ૦ (સ૦) રાગ ગાવામા સૂરની સરખી
 માત્રાને અતરે જે જેર-ભાર આપવામા આવે
 છે તે, અવાજનું માપ ૨ કાર્ક કામમા પડતી
 મઝા, રસ, લહેજત ૩ પુલાસ, મગજખીમા
 મૂછના વાળ ઉચા ચઢાવવા તે. “મૂછે તાલ દેવો”
 તાલ, સ્ત્રી૦ (તાલુ) માથાના જે ભાગ ઉપરથી
 વાળ ઝેની મેળે જતા રહ્યા હોય તે, ટાલ ૨
 કાસામેડી, છબ્બીકા ૩ તાલમેલ, જુકિત, ખેલ

૪ દાવ, પ્રસંગ, સોષ, સંગવડ
 તાલકી, સ્ત્રીં તાલકુ ઢકાય તેવી ટોપી
 તાલકુ, નં માથાનો ભાગ, તાળવુ ર ટોપીનો
 ઉપરનો ભાગ, ચદો [દાળસર
 તાલખંધ, વિંબુકિતસર, લાગસર ર તાલ સાથે,
 તાલમેલ, સ્ત્રીંસારી જુક્તિથી રચેલો ઠાઠ, અચ્છી
 તરેહની ગોઠવણુ-સોઈ ર ઉપરથી સફાઈ પણ
 અદરથી પ્રપચ હોય તેની દેખાડવાની જુક્તિ ૩
 બહાનુ, નિમિત્ત [ઉપરના લલકાવાળુ
 તાલમેલિયુ, વિં જુક્તિસર રચેલુ, ખદુ, ઉપર
 તાલવ્ય, વિં (સં) તાળવા મળ ધી, તાલુચાનનુ
 તાલાવેલી, સ્ત્રીં જીવ તલપાપડ થવો તે, ચટ-
 પટી “તાલાવેલી લાગી છે તનમા બિહારીલાલ ”
 ર ગભરાટ, ઉદ્વેગ
 તાલુ, પું (સં) તાળવુ, મોનો ઉપલો ભાગ
 તાલુક, પું સખ ધ, લાગતુ વળગતુ તે
 તાલુકદાર, પું ગામ પ્રગણાનો વહિવટ ચલા
 વનાર મરકારી કારભારી ર ગામનો મુખી-
 રાજ, ગરાશિયો
 તાલુકદારી, સ્ત્રીં તાલુકાના વહીવટનુ કામ ર
 તાલુકાના મહેસુલના ઈજારાનુ કામકાજ ૩
 તાલુકદાર સખ ધી
 તાલુકે, પું (આં) મહેસુલની ઉધરાત માટે
 સરકારી ગોઠવણુથી ઠેગવલા પ્રાતના પાડેલા
 ભાગ તે, પરગણુ ર સખ ધ, કબજો, તામો
 તાલે, નં (આં) નસીમ, પારખ, ભાગ્ય
 તાલીમ, સ્ત્રીં (ફાં) અગ વાળવાની કસરત
 સારીરિક કેળવણી ૨ કસરત કરવાનુ ઠેકાણુ,
 અખાડો ૩ ગુરૂ પાસે શિખવુ-અભ્યાસ કરવો
 તે ૪ સીક્ષણ, અભ્યાસ કેળવણી, ઉપદેશ શિક્ષા
 “તમે ધધાની તાલીમ મને આપી ન હતી”
 તાલીમખાજ, વિં (ફાં) કસરત જાણનારો,
 કસરતી ર ધૂર્ત, ડગ, ખેલાડી [લેવાનીકળા, ડગખાજ
 તાલીમખાજ, સ્ત્રીં બુક્તિને ધૂર્તતાથી કામ કાઢી
 તાલેવત-વાન, વિં પેસાદાર, તવ ગર, શ્રીમત
 ર નમીમદાગ ભાગ્યશાળી
 તાવ, પું રોગથી ચીરેર ધીકી આવવુ તે, જવર,

બોખાર, તાપ એ ધણી જાતનો હોય છે ટાઢિયો,
 એકાતરિયો, ચોથિયો, વગેરે ર તપાવવુ તે,
 તાપ દેવો તે ૩ (ફાં) કાગળનો લાખો પહોળો
 કકડો તે ૪ મૂછનો વાક-આકડો [પિણી, કઢાઈ
 તાવડી, સ્ત્રીં રોટલી કરવાનો નાનો તવો ર
 તાવડો, પું મોટી તાવડી ર કઢા, પેણો, મોટુ કઢાયુ
 તાવણી, સ્ત્રીં તાવવુ તે, કકડાનુ તે, માખણુનુ
 ઘી કરવાની ક્રિયા તે
 તાવતરિયો, પું રોગ દોગ, તાવ વગેરે રોગ
 તાવદાન, નં (ફાં) મારીનો કાયર કાગળો રાખ-
 વાની ખાનાવાળી પેટી ૩ ખુરસી ધાટની પાલખી
 તાવરખુ, વિં તામસી, આકળા સ્વભાવનુ
 તાવરસુ, નં નવી ખેડાયેલી જમીનનુ પ્રથમ
 વર્ષ ર પહેલી ખેડનુ ખેતર
 તાવવુ, કિં સં ધાતુના ધાટ ઘડવાને ધાતુને
 અગ્નિમા તપાવવી ર હીણી વસ્તુના ભેગમાથી
 ચોકખી વસ્તુ જુદી કાઢવાને તે વસ્તુને ધણી
 ગરમ કરવી, તપાવવુ ૩ ખરૂં ખોટુ તપામવુ,
 ઝિખત કરવી, કસી જોવુ તાપ દઈ નાણી જોવુ
 ૪ ખરૂં ખોટુ કઢાવવા દમ દેવો
 તાવી, સ્ત્રીં રોટલી રોકવાનુ કલેદુ, નાનો તવો, લોઢી
 તાવીજ ત, નં (આં) મત્ર લખેલો અથવા
 જત્ર પાડેલો એવો ભોજપત્ર, કાગળ, અથવા પતર
 તે, માદળિયુ
 તાવિત, વિં શુદ્ધ, ચોકખુ, રોકડુ ‘તાવિત, તાણુ’
 તાવેથો, પું તવેથો, ચપટા પાનાવાળુ રસોઈનુ
 જોખર ૨ ચામોઢા, ચાદા
 તાશેરો, પું તાલ, ધાટ, તાસીરો
 તાસ, પું (આં) કલાક, અઢી ઘડી ર કાસાની
 ગોળ ધડીયાળ, ઝાલર ૩. સ્વાદ, મઝા ર ગ
 ૪ એક જાતનુ કપડુ, તાસતો ‘ચાર ચોકડી
 તાસ વહુજી’-મામેરુ ૬ ચળકાટ, ચોપ
 તાસ, સં તેને, તેનુ
 તાસક, સ્ત્રીં ધાતુના પતરાની જાજરી થાળી
 તાટ ર છીણુ ૩ ચા પીવાની તબકડી ૪.
 પાન વગેરે મૂકવાનો તાટ [રાઉ કપડુ
 તાસતો, પું [આં] એક જાતનુ રેશમી સુત

તાસીર, સ્ત્રીં [અં] છાપ, પ્રતિબિંબ, તરેહ, સિક્કા 'તુકમે તાસીર ને સોખતે અસર' ર સ્વાદ ઉપજે તેવી ભુક્તિ તદ્દખીર, મઝા "રસોષની તાસીર" ર આકાર, ઘાટ

તાસીરો, પું તાલ, ઘાટ, મઝા, લહેઝત.

તાસુ, નં [આં] માટી અથવા તાખાની ડુડી ઉપર ચામડું મઢી બનાવેલું નગાર તે ર તેને

તાળ, પું તાલ ર ઝાઝ, છમલીકા

તાળવુ, નં મોની અદરનો ઉપલો ખાડા પડતો ભાગ ર માથા ઉપરનો વચલો ભાગ, ખોપરી તાળવે ગોળ ચોટાડવો-મીઠું મીઠું ખોલી મોટી આશાઓ આપવી

તાળી, સ્ત્રીં [તાલ] એક હાથેળી ઉપર ખીજી હાથેળી મારવાનો અવાજ, તાલ ર હા-કથુ-લાત-કોલની નિશાની ૩ તાખોટા ૪ લગન, લેહ, રગ "આસન વાળીને લાગી તાળી, જપે ભોળો રૂઢ મન" તાળી પાડવી-હર્ષનાદ કરવો જે ખોલાવવી ર ફજેતી કરવી, હાસી કરવી તાળાકું થી, સ્ત્રીં છોકરાની એક રમત

તાળુ, નં (સ્ત્રીં તાલક) બારણા પેટી વગેરે બંધ કરવા વપરાતો લોઢા પિતળનો ઘાટ એમા ડળ હોય છે ર મર્યાદા, શરમ, બોલવું બંધ થવું તે તાળા દેવાવા-ઉછેદિયુ થતું, મોઢું બંધ થતું તાળુ, નં તાલુ, તાળવું

નાળો, પું હિસાબ ખરો છે કે ખોટો એ જાણવાની જે ભુક્તિ તે, ટાળો મેળ, દાખલો, સાખીતી ર જોગ, સજોગ ૩ મળતાપણું તે

તાળોટા, પું મોટી ભારે તાળી, તાખોટો

તિકટ-કિટ, સ્ત્રીં (અ) રળચિઠ્ઠી, પાસ. ૨. દપાલની નાની ચિઠ્ઠી

તિકડ, પું જોડા રોટલો, ભાખરો

તિખટ, વિં તીખુ, આકરુ ર નં મરી મરચા

તિખાશ, સ્ત્રીં તીખાપણું, થોડું તીખું હોય તે ર સ્વભાવની ઉગ્રતા, આકરાપણું

તિખેરડ, પું (અ) જેના હવાલામા નાણા રહેતા હોય તે, કીલીદાર, બહારી

તિખેરી, સ્ત્રીં (અં, નાણા રાખવાની જગા,

બહાર ખળનો ર માલમતા રાખવાની મજબુત પેટી (લોઢા લાકડાની) ૩ નગદ નાણું, રોકડ તિતાલીયુ, વિં ઉજાજળું, છોકરવાદિયુ, નાદાન તિતિક્ષા, સ્ત્રીં (સં) ધીગજ, સચુરી, ખામોશ, સહનશક્તિ

તિથિ, સ્ત્રીં મહિનાનો ચંદ્રની ગતિને અનુસર-તો દિવસ, તારીખ, મિતિ ર જે દિવસે મવતરી આવતી હોય તે દિવસ

તિતિર, નં તેતર, મરધાના જેવું એક પક્ષી

તિમિગલ, પું (સં) મોટું માછલું, મગરમચ્છ ર મગર [શાન ૩ તમ્મર, અધારા

તિમિર, નં (સં) અધાર, અધાર ર અ-તિરસ્કરિણી, સ્ત્રીં (સં) પડો, અતગપટ, ચંદ તિરસ્કાર, પું (સં) પિકાર, તુચ્છકાર, તર છોડી નાખવું તે, ફિટકાર (પિકાર, તિરસ્કારના બદ માટે બુઝો ખુજરાતી શબ્દકોશ).

તિથક, વિં વાકું, તીગધુ, આડું [ર પક્ષીઓ તિથ્ય, નં હલકી જાતના પેટે ચાલનારા પ્રાણી તિરાહિત, વિં ત્રાહિત, પરાયુ

તિરોલાવ, પું (સં) અલાવ, ગેરહાજરી, અદસ્થતા તિરોહિત, વિં (સં) અવિદ્યામાન, અદસ્થ અગોચર તિલ, પું તલ

તિલક, નં (સં) ધર્મપથ સૂચક કપાળે જે ચિહ્ન કરવામા આવે છે તે, ટીલું, ત્રિપુડ ર ભૂષણ રૂપ એવું જે તે

તિલકિયુ, નં તિલક-ટીલું કરવાનું ખીજું-છાપ.

તિલાણો, પું જેમા ત, લ, ન, મ, ફ, ર, એવા કોમળ ને રણકા કરતા અક્ષર વારે વારે આવ્યા કરે તેવું ગાયન [ગાદી વારસ ૩ પૂજ્ય તિલાટ, વિં મુખ્ય મોટું ર પાટની ડુવર, તિહાં, અં લા (કવિતામા)]

તી, અં ત્રણ ર સં તે

તીકમ, પું (સં ત્રિકમ-જયુ) ત્રિવિક્રમ ર જે તરફથી ખોદાય તેવી કોદાળી, એ હવો.

તીક્ષ્ણ, વિં (સં) આકર, કડક તીખું (લા પથ) ર તરન સમગ્ર જામ તેવી જુદિનું, અપજ, ચકાર, ચાલાક. ઠ છેદવાની શક્તિ વિશેષ હોય

તેવુ, ધારવાળુ (હથિયાર)
 તીખાં, ન૦ મરી
 તીખુ, વિ૦ (સ૦) ધમધમાટ, ચચરાટ થાય
 તેવુ, જીભને સખત લાગતુ ૨ પાણીવાળુ, તેજદાર,
 જલદ ૩ ઉમ્મરમ મિળજનુ, આકરે
 તીખુ, ન૦ખરે બોદુ, પોલાદ [ત્રીજે દહાડે
 તીજ, સ્ત્રી૦ (સ૦ તૃતીયા) પખવાડિયાનો
 તીજુ, વિ૦ત્રણ એ મખ્યાનો ક્રમ બતાવે છે, ત્રીજુ
 તીટ, ન૦ મેશ, કાળજી 'તીટનો દુચકા કરવો'
 તીડ, પુ૦ એક જાતનો લાખો ટાટિયાનો ને દુકા
 પાખનો જીવડો [અણીવાળુ, ઝીણુ
 તીણુ, વિ૦ છેડે છેક પાતળી ધાર હોય તેવુ,
 તીતીધોડો, પુ૦ એક જાતનો ઉડતો લીલા
 પીળા ૨ ગનો જીવડો ૨ હરેક કામમા ઉતાવળ
 તીતી, સ્ત્રી૦ ચકલી [કરનાર માણસ
 તીન, વિ૦(હિ૦)ત્રણ તીનપાય-પતરાજી, શેખી
 તીર, ન૦ (સ૦) નદીનો આરો, કાઠો, કિનારો
 ૨(ફા૦) બરે સરકટની સોડીમા એક છેડે લો
 ઢાનું તીણુ ધારવાળુ ફળ જે કામકાવડે દૂર ફેંકાય
 છે તે, માણુ ૩ આપણની ઉપરનો ઉભો ભાગ
 ટેકા તે(ધર સીધુ કરવાનો) ૪(ફા૦)મુસલમાની
 ચોથો મહિનો ૫ દરેક માસની તેરમી તારીખ
 તીરકસ, વિ૦ વક્ર, આકુ વાકુ ૨ ન૦ ભિતમા
 આડી વાકી ધટો મૂકી કરેલુ નાનુ જાળિયુ ૨
 ગોળનો એકાદો ભાગ
 તીરજી, વિ૦ વાકુ, આકુ, કતરાતું
 તીરથ, ન૦ તીર્થ
 તીરથવાસી, વિ૦ તીર્થસ્થાનમા ફરતુ, યાત્રાળુ
 ૨ તીર્થમા રહતુ, વાનપ્રસ્થ
 તીરન્દાજ, પુ૦(ફા૦) તીર મારવામા કુશળ તે,
 બાહોશ, નિશાનબાજ, તીર બાજ [ટખલ
 તીરપાધ, સ્ત્રી૦ ત્રણ પાયાની બેસણી-ધોડી, નાનુ
 તીરખાજ, પુ૦ ધનુર્ધર, આખાદ તીર મારનાર
 તીરખાજી, સ્ત્રી૦ તીર મારવાની વિદ્યા, ધનુ-
 વિદ્યા ૨ અસલ થતી એક કુર શિક્ષા, પચ ધટાળી
 તીર્થ, ન૦ (સ૦) ધર્મક્ષેત્ર, પુણ્યસ્થળ, પુણ્યભૂમિ
 પવિત્રસ્થાન, સ્નાન કરવાથી પાપ જાય એવા જે

ભાગીરથી, ગોદાવરી વગેરેના ઉદક તે ૨ વિષ્ણુ-
 સ્નાનોદક ૩ બાહ્ય, સન્યાસી ધર્માદિનુ પાદોદક
 તીર્થકર, પુ૦ (સ૦) જૈન મતમા મનાતા
 મોટા અવતારી આચાર્ય ૨ તત્ત્વજ્ઞાની
 તીર્થયાત્રા, સ્ત્રી૦ (સ૦) તીર્થ કરવાના ઉદ્દેશે
 જે જાતરા તે, તીર્થોમા ફરતુ તે
 તીર્થરાજ, ન૦ જાતનુ મોટુ સ્થળ ૨ પ્રયાગ,
 જ્યા ગંગા, જમના અને સરસ્વાત એ ત્રણે
 નદીઓ મળે છે તે સ્થળ [વડીલ
 તીર્થરૂપ, પુ૦(સ૦) પિતા, બાપ, તીર્થ સમાન
 તીર્થસ્વરૂપ, વિ૦(સ૦)તીર્થ સમાન, પુણ્યસ્વરૂપ
 તીવ્ર, વિ૦ (સ૦) તીખુ, આકરે ૨ તેજ, ઉ-
 તાવળુ ૩ તીક્ષ્ણ, તીણુ ૪ કંઠ, ગરમ, ઉનુ
 ૫ દુ સહ
 તીવ્રતા, સ્ત્રી૦ (સ૦) ગરમી ઉજળતા ૨ આ
 કરાપણુ, તીક્ષ્ણતા, ઉતાવળ ૩ દુ સહતા
 તોસ, વિ૦(સ૦) ત્રીસ ૩૦
 તોસમારખા, વિ૦ જહેલ, ગરમ મિળજનુ, ત
 મોગુણી ૨ બડાધખોર, ફુલજીજી
 તુ, સ૦ [સ૦ ત્વમ] ઉમ્મરે-દરજે નાનુ
 એવા માણસને સમોધવાનો શબ્દ દ્વિતીય પુરૂષ
 એકવચન ૨ અપમાનવાચક શબ્દ 'તુ શુ
 કરવાનો હતો?' ૩ વહાલ અને ભક્તિમા બાળક,
 માતા, સ્ત્રી, પ્રભુ માટે તુ વપરાય છે 'બાપુ,
 હજી તું બાળક છે, 'મહા હેતવાળી દયાળીજ
 મા તુ' 'અખિલ બ્રહ્માડનો ઈશ સ્ત્રી નીશ તુ,
 ઉર વિષે આ સ્તુતિ ધર અમારી' ૪ ધણાજ
 સહવાસવાળા માણુમને માટે તુ વપરાય છે ૫
 પર, ખીજુ 'તુ તે તુ' [૨ તુચ્છકાર
 તુકાર-રો, પુ૦ અપમાનવાચક શબ્દ, દુકારો
 તુગ, વિ૦ (સ) ઉચુ, ઉજત
 તુગુ, ન૦ જેની નીચે કોસ અને ચવકુ ધાલવામા
 આવે છે તે હળનો ભાગ ૨ ફુલેલુ પેટ ૩
 વિ૦ જાકુ, ભરાઉ, સ્થલ
 તુડ, ન૦ (સ૦) વદન, મુખ નુડ ૩ ચાચ
 તુડાઈ, સ્ત્રી૦ હલકાઈ, માથાફરેલપણુ, ઉદ્વેગ
 'તારા ચોદાઓ મિથ્યા ગર્વી, પતરાજખોર અને

તુડાધોર છે'—હિંમિં સ્વભાવનુ, ઉદ્ધત
તુદ, નં તુડ વિં ઉતાવળિયુ ને ગરમ
તુતા, અં તુકારો, તુચ્છકાર, ગાળ દર્ષ લડવુ
તે, પતરાજ કરવી તે

તુબડી, સ્ત્રીં એન જાતનો વેલો ર નાનુ તુમકુ
૩ પાણી ભરવાનુ કામ ૪ ચોર આમલાનુ ફળ
તુબકુ, નં તુબડીના વેલાનુ ફળ, નહી ર
માયુ, ખોપરી (તુચ્છકારમા), ૩ તુબડીના
ધડા જેવા ફળનુ કરેલુ પાત્ર ૪ વિં જડુ કુલેલુ,
પોતાને તુમડે તગ્નુ—આપબળથી કામ કરવુ

તુબર, પુ. વીણા, કીનરી ર એક ગધર્વ
તુબલી-લુ, નં માથાની ખોપરી
તુહિ, (સં) એક તુજ

તુધ, સ્ત્રીં તોઈ, શીત ર તર્ષ
તુએર, સ્ત્રીં તુપર દ્વીદલ અનાજ ટિણી ટૂકડી
તુકડી, સ્ત્રીં લશ્વર વગેરેનો નાનો ભાગ ૨
તુકડો, પુ. કકડો, વિભાગ તુકડેતુડે—થોડેથોડે,
કકડેઅચકે [વશ, કુગ

તુકમ, નં (ફાં) વીર્ય, ખીજ, ઉત્પત્તિ ર
તુકમરિયા, નં (ફાં) એક જાતના મરી
જેવા ખી જે ઓસડમા કામ આવે છે

તુકલ, સ્ત્રીં મોટી પતંગ, ટુકલ
તુક્કો, પુ. ટચકારો, ટક્કો ર જુકું તીર, ફળા-
ની જગાએ ધગેર ધાલેલુ હોય તેવુ બાણ
'લાગ્યુ તો તીર નહિતો તુક્કો'

તુખમ, નં તુકમ, જુઓ

તુચ્છ, વિં (સં) માલ વગરનુ, સાવ વગરનુ
ર જેને ધિક્કારીએ તેવુ છેક નીચી જાતનુ, અધમ,
હલકુ, ધિક્કારપાત્ર [અનાદ, અવગણના

તુચ્છકાર, પુ. તુડારે બોલવુ તે, તિરસ્કાર, ધિક્કાર,
તુચ્છકારવુ, કિં સં તુચ્છ ગણવુ, ઉપેક્ષા
કરવી, તિરસ્કાર કરવો, હલકુ ગણવુ, ઉતારી પાડવુ
તુજ વિં તાર (કવિતામા) [૩ અપૂર્ણ

તુટક, વિં ખડિત, તટેલુ ર જુટક, કડકે કડકે
તુટફાટ, સ્ત્રીં મપ તટવો તે, બગાડ, ફાટફાટ,
વિરોધ ર તુટવુ ફાટવુ તે ફાટ, ચીરો ૩
ધાસ, ખગખા, નુકસાની

૫૭

તુટવુ, કિં અં (સં તુડ) ખેચવાથી જુદુ
થવુ, તતુઓના મળધ છુટા થઈ જવા ર
ભાગી પડવુ, જુદુ પડી જવુ ૩ કલહ થવો
સારાસારી ન રહેવી, સળધ બધ પડવો ૪
આધળિયા કરવા, એકદમ પડવુ (વરસાદ,
પૈન્ય, ઇં) ૫ નાશ પામવુ, છિન્નભિન્ન થવુ

તુટીચાર, પુ. ટુટીચાર ર વિં અશક્ત, નિર્બળ
તુડવુ, કિં અં તુકુ, પ્રસન્ન થવુ
તુણુ, કિં સંધસાધ—ક તાઇ ગયેલા વાણાતાણાના
તાર નવા નાખવા, સમારવુ [તુનિયાર
તુણિયાર, વિં તુણવાનુ કામ જગનાર ર
તુત, નં કાવતર, તર્કટ ર બનાવટ, જુકાણુ-
૭- ગપ, અફવા ૪ ભવાડો, તોફાન, ધતિગ
૫ નખરા, ચેષ્ટા

તુતક, નં વહાણુમા લગર ઉપર પાટિયા જડી
બનાવેલી જમીન, વહાણુનો ઉપલો ભાગ

તુતગ, નં તુત, ખોટાર ૨ પ્રપચ, કાવતર
તુતી, સ્ત્રીં નાનુ પખી, ખોપટી ર મેના
તુતુ નંકુતરુ ર અં કુતરાને બોલાવવાનો શબ્દ
તુનીઆટ, વિં પરચુરણ વેપાર કરનારો

તુમકુ, નં (સં) તુબકુ ર તુમડીના ફળનુ
જળપાત્ર (સાધુ બાવાનુ) ૩ માયુ તુમડીમા
કાકરા-સમજ ન પડે તેવુ કાર્ય

તુમલુ, નં માથાનુ ઉપલુ હાડકુ ખોપરી, તાલકુ
તુમાન, સ્ત્રીં (ફાં) લેઘી, ચોરણી, મોટી
દીલી સુરવાળ

તુમાર, પુ. સરકારી કામકાજ માટે અધિકારીઓમા
અથવા અધિકારી અને અરજદાર વચ્ચે જે લખાણુ
ચાલ્યુ હોય તે કાગળો ર લામો પત્રવ્યવહાર
તુમુલ, વિં (સં) સખત, કપર, ધોત્રાટને
ધમ્માચકડીવાળુ

તુરગ, પુ. (સં) ઘોડો, અશ્વ ર મોજો,
તરગ ૩ તર્ક, જુકો, મરપના વિચાર, ધરિદો
તુરગ નં કેદખાનુ, બધીખાનુ

તુરગી, વિં સ્વચ્છદી, મનમોજી, સ્વેચ્છાચારી.
તુરત, અં તરત, તે સમયે, સત્વર

તુરા, પુ. તોરા, છોગા ર તુવેરના દાણુ,

તુરાઈ, સ્ત્રીં કુકીને વગાડવાનું એક વાળું ૨
કાઠલો, તુરી
તુરાશ, સ્ત્રીં કમ્પક તુરા સ્વાદ [યાય છે
તુરિયુ, નં એક જાતના વેશાનું ફળ એનું શાડ
તુરી, પું સાળનો ઢાઠલો ૨ બે છેડે અણીવાળો
ખીલો • પોડો, અથ 'તેને તુરી આ આપજો
તે યજ રાખશે તમ તણે.'—પ્રેમા ૩ તુરાઈ,
ભવાઈનું વાળું ૪ નાટકી ઢેડ
તુરીયા, સ્ત્રીં (સં) ત્વજાનીઓને મને આત્માની
જે ચોથી અવસ્થા તે (જગૃત, સ્વપ્ન, સુશુપ્તિ—ધાડ
નિદ્રા, ને તુરીયા) જગૃતમાં જે જ્ઞાનાવસ્થા તે
તુરીયાતીત, વિં ચોથી અવસ્થાને પસાર કરી
ગયેલું ૨ બ્રહ્મ ધંધર
તુરે, વિં મિશ્ર સ્વાદનું, કપાય, બેસ્વાદું, લુખુ
તુર્કી વિં તુર્કસ્તાનનું ૨ એક કાળા રંગનું
મોઢી નાનું પક્ષી તુર્કી ચાલ—દુકા દુકા પણ
ઉચ્ચા ઉચ્ચા પગલાથી પાણીના રેલાની પેઠે
ઘોડો દોડતો હોય તેવી ચાલ
તુર્ત, અં તરતજ, તાબડોતો
તુયા, સ્ત્રીં (સં) તુરીયા, જુઓ
તુલ (તુલ) નં ડરસણ, મોલ, ૨ છોડ, પાનક
૩ કરસણના દુકા ઉપર ફાતરા જેવા ફલનો
ભરાવા [બરોમરી • ઉપમા
તુલના, સ્ત્રીં (સં) સરખાપણું, સમાનતા
તુલા-ગા, સ્ત્રીં (સં) ત્રાજવું, ડાટો ૨
સાતમી રાશિ ૩ વજન, માપ ૪ તુલના,
સરખાપણું, સમાનતા ૫ તોળા પુખ્ત માટે
પોતાના ભારોભાર સોનું રૂપુ જેખી દાન આપવું તે
તુલાદાન, નં પોતાના ભારોભાર વસ્તુ તોળાની
તુલી-, અં સુધી, લગી, પર્યંત [દાન આપવું તે
તુલું વિં ગાડું, ભોળું ૨ પ્રેમયેલું
તુલ્ય, વિં (સં) સરખું, સમોવડ, સદશ, બરોમર
તુવર-વેર, સ્ત્રીં એક જાતનું દીલ્લ ધન્ય
જેની દાળ, ભાત સાથે ખાવામાં આવે છે
તુપ, નં ડાંગના જાવા, ફાતરા, કુશકા
તુપમ ન, વિં પ્રસન્ન ખુશી થયેલું
તુપાન, પું [સં] હિમ ડગ ૨ ઓમ, ઝાડળ

“ યથા છે તુણે અગ્ર તુપાર બિદુ’
તુષ્ટિ, સ્ત્રીં (સં) પ્રસન્નતા, ખુશાલી, મતોપ
તુશી, સ્ત્રીં સ્ત્રીઓનું એક ધરેણું, તુશી પાટિયા
તુષ્ટ, વિં [સં] મતુષ્ટ, પ્રસન્ન થયેલું
તુળસી, સ્ત્રીં (તુલસી) એક જાતનો સુગંધી-
વાળો ઝોડ, વૃદ્ધ, મજરી, બહુપત્રી
તુળસીકયારો, પું તુળશીનો આકાશ-કયારો
તુળસીવિવાહ, પું તુળશી વિજયને પ્રિય હો-
વાથી તેને પરણાવવાની એક ધાર્મિક ક્રિયા
તુ, સ્ત્રીં એક જાતનું પોપટને મળતું અચળ
પખી એનું માયુ લાન હોય છે પોપટ જેવું
બોલે છે ૨ તોષ
તુ, સ્ત્રીં ભગ કુટ, ફાટકુટ, ડમપ, અણુબનાવ
૨ ત્રિગુહ, વિરોધ • ખોટ, તંગી
તુણ, નં તીર રાખવાનું ખોખું, ભાથો
તુણવું, કિંસં તુણવું, જુઓ
તત, નં તુત, જુઓ
તપ, નં ધી, ત્રુત
તર, સ્ત્રીં (સં) સીમળો, ડાડી અને આડડાની
ડાડીમાંથી જે બારીક ૩ જેનો પદાર્થ નીડળી
ઉડ છે તે ૨ તુરાઈ ૩ એક જાતનું વાળું
તલ, નં ડરસણ, મોલ • કપાસના છોડ, વેણું
તુણ, નં (સં) ધામ, ખડ ૨ હલકો પાલો
તુણવત, અં યાસ જેવું ૨ હલકું ૩ નકામું,
કાડીનું નજીવું
તુણસાથગે, પું ધાસની મનાવેલી પધારી
તુતીય, વિં (સં) ત્રીજું
તુતીયાગ, પું (સં) ત્રીજો દિવસો
તુતિયા, સ્ત્રીં ત્રીજ ૨ ત્રીજી વિભક્તિ
તુત્ત, વિં (સં) ધગયલું, તોખાયલું, સતુષ્ટ
તુત્તિ, સ્ત્રીં (સં) ધરાયેલી હાનત, મતોપ, મન
ઠરવું તે [મનઝામના, આકાશ
તુત્ત, સ્ત્રીં (સં) તરમ, પિપાસા ૨ ઇચ્છા,
તુત્તાતુર, વિં તરસ્યું આકાશી ઇચ્છવાનું
તુત્તાત્ત, વિં તરસ્યું, તુત્તાતુર આકાશી
તુત્ત, સ્ત્રીં (સં) મનની ઇચ્છા, લાલસા,
ઝામનો બોલ ૨ તરસ, તુપા

તેજળ પુ. એક કડીનો વાળો-વરેણું
 તેટું અ. અભિમાનના બોલને એ શબ્દ લગા
 ડવામાં આવે છે રેટું, નિર્માલ્ય વ્યસની, આળસુ
 તેતાળીસ, વિ. ચાળીસ ને ત્રણ ૪૩
 તે, સ. (સ. તદ્)મે જણુ વાત કરતા જે ત્રીજા
 વિષે બોલાવુ હોય તે તૃતીયપુરૂષ મર્વનામર જે
 નો મળધ બતાવનારો શબ્દ “જે હાલે આગ્યો
 હતા તે આજ આગ્યો છે” ૩ પેલુ, પ્રાણી
 અથવા વસ્તુને બોળાવનારો શબ્દ “તે ચોપડી
 લાવ” તે કરતા-તોપણ, એમ છતાં પણ, એમ
 હોય તો [ભાષ છે ” ૨ તેખડુ
 તેખડ, સ્ત્રી. તજવીજ, કરકસર “તેખડ ત્રીજો
 તેખડુ-છુ, ન. ત્રણ જણુ વચ્ચે જે સાટુ તે
 એકે બીજાને કન્યા આપી ને તેણે એ બીજાના
 વગની કન્યા બદલામાં લેવી તે ‘સાટા તેખડા’
 તેગ, સ્ત્રી. (ફા.) નાની તરવાર, ખડગ, કટાર.
 તેગા, સ્ત્રી. (ફા.) નાની તરવાર કટાર તેગ
 તેગાર, પુ. નિત, જીવ
 તેજ, ન. (સ.) પ્રકાશ રોશની. પચતતમાવુ
 એક ૩ ગરમી, ઉનાશ ૪ દબદબો, ભભકો.
 ૫ શોભા ૬ રોહ શરમ છાયા ૭ બળ
 બેસ ૮ હોશ, ઉત્સાહ
 તેજ, વિ. તીક્ષ્ણ તીખું ૨ ચપળ ચચળ સ્થુતિવાળું
 તેજ, સ. તે ખર, એજ તેજપ્રગાણું-તેમ
 તેજણુ, સ્ત્રી. ચચળ ઘોડી [એ પ્રમાણે
 તેજસ્વિતા, સ્ત્રી. તેજ, ચળકાટ, ભભકા, ૩ આખ
 તેજસ્વિની, સ્ત્રી. તેજસ્વી સ્ત્રી, ૨ જ્યોતિષ્યતી
 તેજસ્વી વિ. (સ.) પ્રકાશિત તેજદાર ૨
 ભપકાદાર, શોભીતુ, ૩ ઉમદા સુદર ૪ બળવાન,
 ૩ આખી ૫ ચચળ, ઉત્સાહી
 તેજનો, પુ. જે વસાણા શરીરને તેજ આપે તે
 તેજખ, પુ. (ફા.) ગવક સુરોખાર વગેરેનો ગરમ
 તેજળ, વિ. તેજવાળું, પ્રકાશવું [રસ, એસિડ
 તેજ, સ્ત્રી. ભાવનું આકરાપણુ, ચઢતો ભાવ ૨
 ચળકાટ, ઉજળામણુ ૩ હોશ, ઉત્સાહ ૪ ચઢતી,
 આબાહી ૫ પુ. ઘોડો, અથ, તુરગ ૬ ઝળકાટ ૭ વિ.
 તેજમદી, સ્ત્રી. ભાવની વધવટ. [તેજ

તેજેમય, વિ. (સ.) તેજથી ભરેલું તેજસ્પ, તેજસ્વી
 તેટલામાં, અ. તે વખતમાં તે દરમિયાન
 તેટલું, વિ. સમઘી અર્થમાં માપ, વજન,
 સખ્યા બતાવે છે
 તેટલે, અ. તેટલામાં તે વખતે ૨ દરમિયાન
 તેડ, સ્ત્રી. કિનારો, તીર, તટ ૨ પક્ષ, બાણુ, તરફ
 તેડવું, કિ. સ. કોઈને આવવાને કહેવું બોલા-
 વવું, નોતરવું ઇજન દેવું ૨ ઉચકવું કમરે
 બેસાડવું સાથે-જોડે લેવું
 તેડાગર, વિ. તેડી લાવનાર, તેડા કરનાર
 તેડું, ન. આવવાને કહેવું તે, બોલાવવું તે ૨
 નોતર, ઇજન ૩ આણું
 તેડું, વિ. વાકું, આકું ૨ છેલ્લાઈવાળું બાકું
 તેડું હકાર, ન. હોકારીને બોલાવવું તે
 તેણીગમ-મેર, અ. તે તરફ, તે બાણું
 તેતર, ન. તીતર તિતર
 તેત્રીસ, વિ. ૩૦ ત્રીમને ત્રણ
 તેથી, અ. તે માટે, વાસ્તે, સાર, તેને લીધે
 તેથી કરીને, અ. એટલા માટે
 તેનાઈજવું, કિ. સ. પાકું થવું, તૈનાગ થઈ જવું
 તેપન, વિ. પચાસ ને ત્રણ ૫
 તેમ, અ. તે રીતે, તે પ્રમાણે
 તેર, વિ. (ત્રયો-દશ) દસને ત્રણ ૧૩
 તેરમું, ન. માણસના મૃત્યુથી તેરમો દહાડો
 તેરસ, સ્ત્રી. પખવાડિયાની તેરમી તિથિ
 તેરીખ, સ્ત્રી. વ્યાજ ગણવા. દહાડો તે
 તેરીજ, સ્ત્રી. તારીજ ૨ તેરીખ [વ્યાજનો દર.
 તેરીમેરી, સ્ત્રી. ગાળ, બોલાબોલી ૨ જોડકામી
 તેલ, ન. તલ વગેરેમાંથી જે ચીકણા પ્રવાહી
 નીકળે છે તે ૨ સત્વ, કસ, અડદાળો તેલ
 કાઢવું-પીતવું કનડવું, ધણીજ મહેનત કરાવી થક-
 વવું સત્વ કાઢવું, અપુશ કાઢવી નરમ કરી નાખવું,
 હકાવવું તેલ ધાલવું-માથે) શોક મૂકવો તેલ
 નીડળવું-ડોળ નીકળી જવા, અતિશય કામ કરી
 ચાકી જવું તેલ પૂરવું-મે કનકવાના પેચમાં ત્રીજાએ
 પોતાનો કનકવો નાખી પેચ કરવો તે ૨ ઉશ્કેરવું
 તેલ રેડાવું-કાળજીમાં ચરેડો પડવો, કાળજી બ.

ળતુ ૨ (પેટમાં) ધાસ્તી ઉપજવી, ધાસકા
પડતો, ૩ અદેખાઇ થવી તેલમાં માખ જૂડવી
—દેખાઇ જતુ ચૂપ થઇ જતુ
તેલણ, સ્ત્રી૦ તેલીની જેરી, ધાયણ [વ્રત તે
તેલા-હુ, નાનવરાત્રિમાં કરવાનું ત્રણ અપવાસનું
તેલિયુ, વિ૦ તેલવાળું, ચિકડું
તેલિયોરાજ, પુ૦ તેલમાં જેમ ગુજરેલી વાત
કહેનારો, તેલથી નહાનાર જયક-માગણ
તેલી, પુ૦ તેલ દિવેલ વેચનારો, ધાચી
તેલુ, ન૦ નવરાત્રિમાં કરવાનું ત્રણ અપવાસનું
વ્રત ૨ ત્રણનું ઝુમખું
તેવડ, સ્ત્રી૦ તેવડ સોઈ, મગવડ ૨ કરકસર
તેવડલુ, કિ૦ સ૦ ત્રણ પડ થાય તેમ કરતુ ૨
લેખવડ, ગણવડ, ગણના કરી, “ હુંને તેવડે
તૃણ માત્ર.” ૩ વ્યવહારિક રીતભાત કરવી, તોતરી
સત્કાર કરવો
તેવડુ, વિ૦ મધી અર્થમાં માપ—પ્રમાણ
ખતાવે છે ૨ ત્રણ પડવાળું ૩ ત્રિપટ, ત્રણગણ.
તેવામાં, અ૦ તેડામાં
તેવારે, અ૦ ત્યારે, તે સમયે
તેવાસ્તે, વિ૦ તેમાટે, તેને લીધે, તે કારણથી
તેવાંસ, વિ૦ ૨૦ [—મરખું
તેવુ, વિ૦ (સ૦ તવન) તે પ્રકારનું, તેના જેવું
તેવે, અ૦ તેજ વખતે તરત
તેહ, સ૦ તે (કવિતામાં)
તેહેનાત, સ્ત્રી૦ (અ૦) તાબેદારી, સેવા, સેવા-
માં રહેવું તે ખીજમત હજીર
તેહેવાર, પુ૦ મુમત્તમાની દીનનો પાક દહાડો
૨ ટાણુ, ખુશાલીનો દહાડો
તેહેસીલ, સ્ત્રી૦ (અા૦) જમીનનું વસૂલ—મહે
સૂલ એકઠું કરી ત્રિજેરીમાં ભગવાનું કામ ૨
મહેસૂલ, કર ૩ મહાલ, પ્રાત તાલુકો
તેહેસીલદાર, પુ૦ વસૂલ ઉધરાવનાર અમલદાર,
તૈ, અ૦ તહીં, ત્યાં [મામલતદાર મહલકારી
તેજસ, વિ૦ (સ૦) તેજગી, પ્રકાશવાળું, રૂપાળું
તૈડ, સ્ત્રી૦ તડચીરો, કાપ ફાટ [વિરદ્ધ હોવું
તૈડાવું, કિ૦ અ૦ ફાટવું, ચીરાવું ૨ વડાવું,

તૈડિયો, વિ૦ તરડાઇ ગયેલો, ભુદો પડેલો. ૨
ફાટી-ચીરાઈ જાય તેવો (પત્થર) ૨ આકરા
સ્વભાવનો, અતડો
તેણુ, વિ૦ તરખણું, તૃણ. ૨ તુચ્છ વસ્તુ
તૈણુ, સ્ત્રી૦ ધરાના જેવું એક ધાસ જેની રાખ
દીવેલ સાથે ચોપડવાથી ખરજવું મટે છે તે
તૈયાર, વિ૦ (ફા૦) પૂર્ણતામાં આવેલું, પૂર, પરિ-
પક્વ ‘નથી લટકતા લૂગડા, તે ઝાડે તૈયાર’
૨ તત્પર, મજ ‘હુ તો તૈયાર’ ૩ હાજર,
તરત રણુ થાય તેવું
તૈયારી, સ્ત્રી૦ તત્પર મજ થઈ રહેવું તે ૨,
કાર્ય થવાનો અનવાનો છેડ નજીકનો વખત તે
૩ તજનીજ, આગળથી કરેલી સામગ્રી ૪
મરણુ સમય ‘હોસા હવે તૈયારીસા છે’
તૈલ, ન૦ (સ૦) તેલ, ચીકટ
તૈલગી, વિ૦ તિલગ દેશનું ૨ શાલણની એક નાત
તૈલાભ્યગ, પુ૦ (સ૦) શરીરે તેલનું મર્દન
કરવું તે [ચીકટ ૨ ધાચી તેલી
તૈલી, વિ૦ તેલવાળું, જેમાં તેલ હોય તેવું ૨
તોતેર, વિ૦ સિતેરને ત્રણ ૭૩
તો, અ૦ (સ૦ તુ) આમે થવાના ભાવમાં, હે વે
‘તો, ચાલશે રેમ નહિ’ ૨ ત્યારે “એમ છે
તો લાવો” ૩ જોના સમધી અર્થનો અવ્યય
“જે તેમ થયું હોત તો ખાસ ન વેડવું પડત”
૪ નિશ્ચયના અર્થમાં ‘તારી પાસે રૂપિયા છે તો
ખરા’ ૫ લાડ મસ્કરીના ભાવમાં “પામે તો આવ’
તેઈ, સ્ત્રી૦ કસમની ઝિનારી [હાસડી
તોક, સ્ત્રી૦ કોશ, હળપુણી ૨ બેડી, જજીર, લોઢાની
તોકલુ, કિ૦ અ૦ ટોડલું
તોકે, અ૦ તો, એટલે, તોપણ
તોખર, પુ૦ ઘેડો
તોજડાઈ, સ્ત્રી૦ તોજડાપણું અવિવેક, હવકાઈ
તોજડુ, વિ૦ અસમ્ય, ઉદ્ધત, અમયોદ ૨ ડુંક
તોજી, સ્ત્રી૦ વિધોદી સાથ ૨ સાર, કસ, સત્વ
તોડક, પુ૦ (સ૦) ચાર સગણના એક ચરણ-
વાળું વ્રત
તોટાવું, કિ૦ અ૦ ખુટીપડવું, ઓણું પડવું, ટાણું રહેવું

તોટી, સ્ત્રીં ટોટી, ચૂસણી, ડિટી
 તોટો, પું ટોટો, નુકસાન ર ગળાનો કુરો હરડિયો
 તોડ, પું નિકાલ, ફેસલો ર સમાધાની માડી
 વાળવું તે ૩ પગની ફેચોનું દુખાવું તે, પગની
 કળતર ૪ ઉપાય, ગસ્તો
 તોડજોડ, સ્ત્રીં ચુટવું, છુટું પાડવું ર ફોડવું
 ભગી નાખવું ૩. મૂકી દેવું, છોડી દેવું “દોસ્તી
 તોડી” ૪ બોલેલું ખેડું કરવું “વચન તોડવું”
 ૫ ઉખાડી નાખવું, ખુટવું ‘વાળ તોડવા’ ૬
 સમારવું, ડિટવું, મોળવું (શાક, ઈંદો)
 તોડમકોડ, અં એક પગે, તૈયાર ઉભેલું એવું,
 તત્પર ને આતુર એવું
 તોડી, સ્ત્રીં એક જાતની રાગણી, ટોડી
 તોડો, પું ટોડો ર પૂણીઆ કાતતા જે ફોરો
 પડે છે તે ૩ હળર ફીઆની કાથળી ૪ ટોલો
 ૫ મિનારો, કચુર, શિખર ૭ મોખરો, ભાગોળ.
 તોતડું, વિં બોલતા અચકાડું, તોતળું
 તોતલું-ળું, વિં અડધા ને ઢાલા બોલવાળું
 તોતો, પું પોપટ, શુ-
 તોપ, સ્ત્રીં [ફાં]ગોળો ફેકવાનું લોખંડનું હથિ
 યાર, ૨ ગપ, અફવા ૩ ધાતુની ટોપી, બખત
 તોપચી, પું [ફાં] તોપ ફેડનાર ગોલદાજ
 ૨ ગપાટી, ગપી [સન્સ
 તોફા, વિં [આં]સુદર, કિમતી, ભારે ૨ સુદર
 તોપણ, અં તેમ છતાં, તથાપિ, તોય
 તોફાન, નં [આં] વાદળ વાવાઝડું વટોળિયો
 ૨ મસ્તી ધિગાળું ઉદ્ધત વર્તન
 તોફાની, વિં તોફાન કરનાર, મસ્તીખોર ૨ ઉજળવું
 ૩ હુલ્લડી ખટપટી ૪ મારામારી-કળયો કરનાર
 તોફારી, વિં સેળભેળિયું, ખીચડો ૨ પગચું
 તોફે-ફા, વિં [આં]સરસ, ઉમદા, મર્વોત્કૃષ્ટ
 તોખરો પું [ફાં] તુખરું જે ચામડાની કાથળીમા
 વોડાને ચદી ખવાડવામા આવે છે તે ર રીસમા
 બુમરાયેલું-ચઢેલું મો તોખરો ચઢવો-દાથરો
 ચઢવો, રીસ ચઢવી, નાખુશ થવું, ગુસ્સે થવું
 તોખા, સ્ત્રીં (આં) ત્રાસ-કટાળાનો ઉદ્દગાર,
 પગતાવાનો શબ્દ માફ માગવાના અર્થમા, પ્રભુ

રક્ષણ કર એ અર્થમા, ત્રાહિ ‘પડે તાપજ બપોરે
 તોમા તે ચકી જો’ [ભારે કડીયાળી લાકડી
 તોમર, નં (સં) એક જાતનું આયુધ લાલો,
 તોય, નં (સં) પાણી, જળ
 તોય, અં તોપણ તે છતાં તથાપિ
 તોયદ, પું (સં) મેન વરસાદ, પાણી આપનાર
 તોયનિયિ, પું (સં) સમુદ્ર
 તોયપણ, અં તોપણ તથાપિ છતાં
 તોર, પું (આં) ભલકો, ઠાં, દમામ ર મિળજ,
 અહાર ૭ મવ તર મવાઈ
 તોરડી, સ્ત્રીં તોલડી
 તોરણ નં (સં) મગજ પ્રમગે ધરને બાગણું,
 દવાજો અથવા ચકલે આમોપાલવના પાનતો
 જે હાગ બાધવામા આવે છે તે ર ચોરી, માડવો
 તોરણે આવવું-છેક નજીકમા આની પહોંચવું,
 લગોનગ આવવું લીલે તોરણે-તોગણું કરમાતા
 પડેલા ફળ વગર
 તોરણીયા, પું એક જાતનું ઘાસ-જેના કણસ
 લામા એક નીચે એક દાણા થાય છે [તરગી
 તોરે, વિં તોરવાળું, મિળજ, પતંગજ ૨ વાયલ,
 તોરી, પું ઘોડો “તોખા તોરી પલાણીઆ”
 તોરી, સ્ત્રીં રીસ ઝાઝ, છટ ૨ અહકાર
 ૩ તુરીઆ, એક જાતના ગરે કસારી પેટે બોલતા
 જગડા ૪ તરગી, વાયલ, મિળજ
 તોરો, પું (આં) ધણા ફૂલ એક સળી સાથે
 એકઠા બાધેલા તે, ગોટો ૨ પાધડીનો કસખ,
 પાલવ ૩ અહકાર મિળજ, ગર્વ “શત્રુને ગહે
 શરણું, તેહ ઉપર શો તોરો” ૪ શિરપેચ, કલગી,
 છોડ્યું ૫ રૂઆ, દમામ, ભપકો ૬ લાવણીનો
 એક ભેદ, જેમા શિવનો મહિમા હોય છે
 તોલ, નં (સં) કાટે કરેલું વજન ર તોળવાના
 વજન, કાટલા ૩ કિમત તુલના, પરીક્ષા “નક્કી
 થશે નરનારમા તેનો તેવો તોલ” ૪ મમાન,
 બરોમગપણ “એની તોલે કાષ્ઠએ નવી” ૫
 ભાર વક્ત આમર સાખ બોલે વધતા બોલ,
 તોય ખુવે છે તાર”
 તોલું, નં ધીનું નાનું વાસણું, પાટું ૨ દસશેર

જેટલું વજન તે ૩ ઉધનું ઝોકું, ડોલું
તોલે, અં બરોબરી કરે તેમ મરણુ, સમાનતામા
તોલડી સ્ત્રીં હ લી, કાળી મટીનું વાસણું "ટકાની
તોલડી તે વાના માગે" ૨ મહાને અર્થ મરકા
કરવા માટે જે માટીના દામમા અર્થ લેઈ
જવામા આવે છ તે [વાતનું વજન તે
તોલો, પું બે ગદિયાણા, એક રૂપિયાભાગ, ૩
તોળાખનું, નં (૬૧૦) સરકારી તિનેરી, લગ
તોમદાન, નં (૬૧૦) વધારાનો દાડ ગોળી ગ
ખવાની ચામડાની સિપાઈની કાથળી ૨ ચોપ
ડીઓ રાખવાની થેલી [આળ, બહો
તોલમત, નં (આં) અપરાધ, ગુનો, આરોપ
તોળવું, કિં સં તોલ કરવું, વજન કરવું ૨
સગાની જેનું, માપવું ૩ ઉપાડવું ઉચકવું ભાર
તોળા, સ્ત્રીં તુલા, ભુઓ [ઝીલવા
તોળાડ, પું તોળનારો જેખનારો મપારો
તોળામણી, સ્ત્રીં જેખામણી તોળામણ
તોળાવું, કિં અં જેખાવું ઉચકાવું
ત્યમ, અં તે પ્રમાણે, તેમ
ત્યા, અં તે ઠેકાણે તે જગાએ
ત્યાગ, પું (સં) છોડવું-મૂકી દેવું તે ર મસારી
સુખને છોડી દઈ વૈગયધર્મ પાળવા તે
ત્યાગવું, કિં મં છોડવું નજ કરવું
ત્યાગી, વિં (મં) મસારાસુખને ત્યાગ કરનાર
ત્યાગો, જતિ વગાડી ૨ દાન દેનારો દાતા
ત્યારન, અં તે વખતથી-ન
ત્યારે, અં તે વખતે ૨ તો, હોવ તો
ત્યાગી, વિં એસી ને ત્રણ ૮
ત્રખક, પું શિવ ચ મડ [વાજિત્ર
ત્રખાણું, નં તાખાની મોટી તોળત તાખાનું
ત્રગડો, પું ત્રણનો આ તગડો
ત્રગણું, વિં ત્રણ ગણું [લેખામા નહિ એવું
ત્રણ, વિં બે ને એક ૩ ત્રણ ટકાનું-હનડ
ત્રણેક, વિં આશર ત્રણ
ત્રપા, સ્ત્રીં (મં) લગ્ન, શરમ
ત્રસણું, નં તપણું કરવાનું ત્રામાનું વામણું
ત્રમજક, અં પું કળી કાપડે કાપડા, ખૂબ કાપડે

ત્રમણું, વિં ત્રણ ગણું
ત્રય, વિં ત્રણ, ૩ [તેરમ
ત્રયોદશા, સ્ત્રીં (સં) મગણનો તેરમો દહાડો,
ત્રવડું, નં ત્રણ વાટનો ચડવો, તરભેટ
ત્રયોદશી, સ્ત્રીં (સં) તેરસ, તેરમી તિથિ તે
ત્રનાડી, વિં (ત્રિવેદી) બ્રાહ્મણોની એકઅટક
ત્રણા, સ્ત્રીં ત્રણા [એવા પ્રાણીઓ
ત્રસ, પું જગમ, પોતાની મેળે હાલી ચાલી શકે
ત્રસકો, પું જાટો ડબકો લોચો ૨ તસિયો,
ચીરો ૩ નિમાસો ૪ નિરાત, જપ
ત્રાખટ, વિં તાખાનું ૨ નં તાખાપાત્ર, તાસક,
તાસ ૩ એક ઔષધિ
ત્રાખડી, સ્ત્રીં તાખાની વટલોઈ, ગગરો
ત્રાખાકુડી, સ્ત્રીં તાખાકુડી
ત્રાખારાય, સ્ત્રીં તાખારાય તાખાની રેણુ-ઝાળણ
ત્રાખિયો, પું તાખાનો લોટો ૨ પૈસો
ત્રાસ, પું દામ, ફામો ૨ વજન, કાટલું ૮
છેહ જ તાખાનો વાડકો, તાસળી ૫ આડ, આતરો
૬ તાખાની રકાખી, તાસક ૭ વાક, વકતા
ત્રાસળું, નં તાસળું, ૨ કાસાનો વાડકો
ત્રાસા, નં તાસા, નગાગ [૨ બાકુ કતરાવું
ત્રામુ, વિં આકુ વાકુ ખુણા પડવું, આડકતરાવું
ત્રાન, સ્ત્રીં તગડ, સુત કાતવાની સોય
ત્રાકડી, સ્ત્રીં સુતર કાતવાની ફરકડી અને સળી તે
ત્રાગડું, નં તળેલી પુરી કાઢવાનો સોયો
ત્રાગડો, પું તાતણો, દોરો, તતુ ૨ જનોખ ૩
વગ દેવાની ફરકડી
ત્રાણું, નં ખીખને ઠપકા મળે તેવું કરવાને પોતે
દુ ખવેડવું તે, પોતાના જીવપર જોરાવરી કરી તે,
લહેણ લેવાને લાવવું તે ૨ જબગદસ્તી, બળાતકા
ત્રાજણું, નં જેખવાનું સાધન, કાટો ૨ કાટાનું
પાંડુ ૩ છુદણાની ગોળ આકૃતિ
ત્રાજીડી, સ્ત્રીં તાના તાજવા
ત્રાદું, નં ઝામડાનો પડકો, ટટી, આતરો
ત્રાડ, સ્ત્રીં ખૂમ ભારે ચીસ, ગર્જના
ત્રાડવું, કિં અં મોટો ધાટો કાઢવો, તતડીને
અવાજ કાઢવો, ૨ ગર્જનું, મોટેથી ધુરકવું

ત્રાડો, પુ. તાડો, સોળથી ચામડી જે ચાઇ થતુ દુ. ખ
ત્રાણુ, ન. (સ. ૦) રક્ષણુ બચાવ ૨ શરણુ,
ત્રાણુ, વિ. ૯૩ તાણુ [આશ્રય ૩ કનય
ત્રાતા, પુ. (સ. ૦) રક્ષણુ કરનાર, બચાવનાર,
તારનાર, તારડ, પાલક

ત્રાપો, ન. તરાપો ૨ વેન, ટાચુ નાવ, વહેવાર
ત્રાસ, પુ. (સ. ૦) ચીડ, કટાળો, ૨ કમકમાડી,
ધુળરો, ૩ ભુનમ, ૬૬૦ ૪ ધાડ ૩૨ ૫
તાસક, કથરોટ

ત્રાસદાયક, વિ. કટાળા ભરેલુ કમકમાડી ભરલુ
ત્રાસવુ, કિ. સ. ૦ ત્રામ થવો કટાળવુ ૨ થ
થરતુ, ધુળતુ બીતુ, ૦ હળકી જતુ

ત્રાસુ, વિ. કોળો તરડાઇ ગયો હોય તેવુ
ત્રાહિ, અ. (સ. ૦) રક્ષણુ કરો-મચાવો એ
અર્થમા વપરાય છે [એવુ, અભણ્યુ, પગય

ત્રાહિત, વિ. જેને અળખ કે ઓળખાણુ નથી
ત્રાહિમામ, અ. મને બચાવ, મને તાર
ત્રિ, વિ. ત્રણુ

ત્રિક, ન. ત્રણનો સમુદાય, ત્રણુ બેડુ
ત્રિકટુ, ન. (સ. ૦) સુંઠ મરી ને પિપરનુ સમ
ભાગે મિશ્રણુ ને

ત્રિકાડ, વિ. (સ. ૦) ત્રણ કાડ-પ્રકરણુવાળુ
ત્રિકમ, પુ. (ત્રિવિક્રમ) વિખણુ
ત્રિકાળ, પુ. ભૂત વર્તમાન ને ભવિષ્ય એ ત્રણ
કાળ ૨ સવાર, બપોર ને સાજ એ ત્રણ કાળ
ત્રિકાળજ્ઞાની વિ. ત્રણ કાળનુ જેને જ્ઞાન છે
તે, સર્વવેત્તા, સર્વજ્ઞ

ત્રિકાળદર્શી, વિ. જ્ઞાની, ત્રણ કાળના જ્ઞાનવાળુ
ત્રિકુટ, વિ. ત્રણ શ્રગવાળુ [આકૃતિ

ત્રિકેણુ, પુ. (સ. ૦) જેને ત્રણ ખુણા હોય તેવી
ત્રિકોણમિતિ, સ્ત્રી. (સ. ૦) બાબુઓ અને ખુણા ઉ-
પરથી માપ લેવાની એક ગણિત પદ્ધતિ [જથો

ત્રિગુણ, પુ. (સ. ૦) રજ, તમ ને સત્વ એ ત્રણ ગુણનો
ત્રિગુણાત્મક, વિ. ત્રણે ગુણવાળુ
ત્રિજ્યા, સ્ત્રી. (સ. ૦) મધ્ય મિન્દુથી તે પરીધ
સુધીની લીટી તે ૨, પણુજ

ત્રિતાપ, પુ. (સ. ૦) ત્રણ પ્રકારના તાપ તે

આધિવૈવિક, આધિભોતિક, આધ્યાત્મિક ૨ આધિ,
આધિ ને ઉપાધિ

ત્રિદડો, પુ. (સ. ૦) ત્રણ ૬૩ (જેણે શુદ્ધિથી
વાગ્દડ, મનોદડ અને કાયદડ એ ત્રણને હડા
બ્યા છે તે) ધારણુ કરનાર મન્યામી

ત્રિદોષ, પુ. ૩૬, વાત, અને પિત્ત એ ત્રણના
સંયોગથી થતો રોગ, મુઝારો સન્નિપાત

ત્રિપા, અ. ત્રણ પ્રકારે ત્રણ રીતે [ત્રાહ તે
ત્રિપક્ષી, ન. બીજે પખવાડિયે મગનારનુ ડરનાનુ
ત્રિપાત, વિ. સાડી ત્રણપાયાનુ નેકલ, વાયન લેધુ

ત્રિપુટી, સ્ત્રી. (સ. ૦) ત્રણનો અમુદાય ને બ્રહ્મા, વિ. ૩
અને શિવ, જ્ઞાતા, જ્ઞેય અને જ્ઞાન કર્તા, કર્મ ને
ક્રિયા) ન જેને ત્રણ પટ દીધેલા હોય તે

ત્રિપુર્ગરિ, પુ. (સ. ૦) ત્રિપુર અસુરનો અને એના
નગરનો નાશ કરનાર, શિવ, મહાદેવ, શણ
“ મને સહાય થાઓ મોરારીરે, મારી લગ્ન
ગણો ત્રિપુર્ગરિ ”

ત્રિપુડુ, ન. (સ. ૦) ત્રણ લીંગનુ નિનક
ત્રિફલો, (સ. ૦) હરડા, બેડા ને આમળા એ ત્રણનુ
સમભાગે ચૂણું તે

ત્રિભંગી, વિ. (સ. ૦) ત્રણ ફેંકાણેથી વળેલો ૨
ત્રણ ફેંકાણે યતિ આવે તેવુ વૃત્ત

ત્રિભુવન, ન. (સ. ૦) ત્રિલોક ત્રણ ભુવન-સ્વર્ગ
ત્રિયા, સ્ત્રી. સ્ત્રી, પત્ની [મૃન્ડુ ને પાતાળ

ત્રિરાશી, સ્ત્રી. ત્રણ પખ્યા ઉપરથી ચોથી
પખ્યા કાઢવાની જે રીત તે [ત્રિભુવન

ત્રિલોક, ન. ત્રણ લોક (સ્વર્ગ, પૃથ્વી ને પાતાળ)
ત્રિલોચન, પુ. જેને ત્રણ આંખ છે તે, મહાદેવ

ત્રિવર્ગ, પુ. ધમ અર્થ અને કામ તે ૨ હય,
ચિત્ત, અને વૃદ્ધિ એ ત્રણ તે

ત્રિવલી, સ્ત્રી. પેટ ઉપર જે ત્રણ ચામડીના
વાટા પડ છે તે [ભુવન આવરનાર ને
ત્રિવિક્રમ, પુ. (સ. ૦) વિપ્લવ ત્રણ કમવાથી ત્રણ
ત્રિવિધ, વિ. (સ. ૦) ત્રણ પ્રકારનુ ‘વિવિધ તાપ’
ત્રિવેણી સ્ત્રી. મ. ૦ ગંગા, યમુના ને સરસ્વતી એ
ત્રણ નદીઓનો ગંગમ થાય છે ને સ્થળ-ધામ
૨. હાલ, પિંગલા ને સુપુમ્ના એ ત્રણ નાદીઓ

નો સમુદાય [એક અટક
ત્રિવેદી, વિં ત્રણ વદ જાણનારો ૨ પ્રાણીજીવી
ત્રિગ કુ, પુંસ્યવશીય પૃથુરાજનો પુત્ર ૨ અધવ-
ચાળ સ્થિતિ, નહિ ધરના કે ધાટના તેની સ્થિતિ
ત્રિશૂળ, નં (સ ૦) છેડે ત્રણ અણીવાળા ફળો
હોય તે, પિનાક, ત્રિશીર્ષક [સમયનો મધિકાળ
ત્રિસધ્યા, સ્ત્રીં સવાર, બપોરને સાજ એ ત્રણ
ત્રીજ, સ્ત્રીં પખવાડિયાનો તીજો દહાડો, ત્રીજીતિથિ
ત્રીઠ સ્ત્રીં પીઠા, દુખ 'આપ્યુ તો કંઈ નહિ,
ત્રીઠ જાણી નહિ, તે તણા સોય રૂદિયે ૪ ધરનો
તુટવુ, કિં અં રીઝવુ, પ્રસન્ન-કુર્યાન થવુ
ત્રેખડ, સ્ત્રીં તેખડ, જુઓ
ત્રેખડુ, નં તેખડુ, જુઓ
ત્રેના, પું (સ ૦) ચાર યુગ પૈકી બીજો (જ-
તિં સુદિ ૯ થી ૨૩ થાય છે) ૧૦૮૦૦૦
ત્રેધા, સ્ત્રીં હોશકોશ [વર્ષનો જે યુગ તે
ત્રેપન, વિં પચાસ ને ત્રણ, પ.
ત્રેવટી, વિં ત્રણ ડોળની ભેગી દાળ
ત્રેવડ, સ્ત્રીં તળવીજ ગોઠવણ, ૨ કન્કસરથી
૪ ચત્રાવાની આવડ-અતુરાઈ
ત્રેવડ, વિં ત્રણ પડ-સમ ધવાળ ૨ ત્રણગણ
ત્રેવડવુ, કિં સં સત્કાર કરવો ઘટિત પ્રમાણે
ત્રેવીસ, વિં તેવીસ ૨૦ [આપવુ મેત્રવુ તે
ત્રેસઠ, વિં માઠ ને ત્રણ ૮
ત્રેતાગિસ, વિં ચાળીસ ને ત્રણ ૮
ત્રેહેકાવુ, કિં સં ભરાયલુ હોવાથી ફાટકાટ
થવુ " ઉન્મત ઉર ત્રેહેગવતી "
ત્રેલોક્ય, નં (સ ૦) ત્રણ લોકનો મમુગાય
ત્રોટી, સ્ત્રીં સ્ત્રીના નાની જુટતુ ધરેણુ
ત્રોઠ, પું તોડ નિકાલ
ત્રોઠવુ, કિં છુટવુ ૨મથી છુટણા પાડના
ત્રોફો, પું સોપારીનો ડોડો
ત્રોવુ, કિં અંશરીર ન ખાધ-દુખળુ થઈ જવુ
કાચો ગર્ભ (પગુનો) પડવો
ત્વ, (સ ૦) પાણ ના અર્થમા વપરાતો પ્રત્યય
ત્વર, સ્ત્રીં ત્વચા, ચામડી [તમ વ
ત્વગિન્દ્રિય, સ્ત્રીં (સ ૦) સ્પર્શની ઇન્દ્રિય, ચામડી

ત્વચા, સ્ત્રીં (સ ૦) ચામડી, ત્વર ૨ જાલ
ત્વદીય, સં (સ ૦) તમારે
ત્વરા, સ્ત્રીં [સ ૦] ઉતાવળ, ઝપટ, તાકીદ
ત્વરિત, વિં (સ ૦) ઝટ જલદી, તાકીદે

થ.

થ, પું (સ ૦) ૧૪ મો વ્યજન ત નો મહાપ્રાણ
થં ચુપ્તુ, કિં અં પુર થવુ, બાકી ન રહેવુ,
પતી જવુ ૨ મરી જવુ, પ્રાણ જવા ૩
નિગ્રહ આનવો
થઈને, અં આરપાર, વિધીને ને રસ્તે 'મુરત
થઈને મુમાઈ જવય' ૨ બનીને 'ઝાલા થઈને
કહેવુ એ ઠીક ન કહેવાય'
થઈ રહેવુ, કિં સં થઈ ચુકવુ, બાકી ન હોવુ
સમાપ્ત થવુ ૨ પતી જવુ, મરી જવુ ૩ વશ
થઈને રહેવુ, મળતા રહેવુ
થકવુ, કિં સં થકે તેમ ડરવુ મહેનત આ
પતી, હરાવવુ, પળવવુ હેરાન ડરવુ
થકિત, વિં ચકિત, દિગ્મૂલ.
થકી, અં પાચમી વિભક્તિનો પ્રત્યય વી લીધે
માટે ૨ માથી અદરથી
થકુ, વિં વતીતુ તરફતુ ૨ અં માગફત, દારાએ.
થટ, સ્ત્રીં જમાવ બીડ ૨ ટોળુ, જથો
થડ, નં મળની ઉપરનો અતે જ્યાથી ડાળા
ફટે તેની નીચેનો જાડો ભાગ ૨ મળ ઉત્પત્તિ
૨ પાસેની જગા પડોશ 'તે મારી થડમા
ગહે છે' ૫ સ્ત્રીઓના વાળ ગુથવાની દોરી
થડકવુ, કિં અં અચકાવુ, અચકી અચકીને
ખોલવુ 'એની જીભ થડકે છે' ૨ રચના સગળ
ન હોવી થડકાવુ-ભાગ આવવો 'કવિતા થડકે છે'
૩ ચમકવુ, ભયથી ડપવુ ૪ ઉછળતા ચાલવુ
થડકો, પું ખોલ કે અક્ષર ઉપર પડતુ જો તે,
થડકીને થતો અટકાવ ને
થડથડવુ, કિં અં થડથડ અવાજ થવો ૨
'પુજવુ તરડાવુ ફરવુ, 'ભમરડો બહુ થડથડે છે'
થડવુ, કિં સં વળ દેવો, આમળવુ ૨ વળ
ચઢવો, અખળાવુ

થડાથડ, અં ઉપરા ઉપરી, વગર વિલખે ૨
થડથડ અવાજ થાય તેમ
થડિયુ, નં થડના મળને લગતો ભાગ, મૂળિ
યાનો ગદ્દો ૨ થડ [મોઢવુ, ગજ
થડી, સ્ત્રીં ઉપરા ઉપરી ગોડવી ડરેલો ઢગલો
થથડવુ, કિં અં કાપવુ, ધુજવુ થથથરવુ
થથડાવવુ, કિં સં ધમકાવવુ ઠપકા દેવો
થથરડો, પું જડો થર, જડુ પડ-લેપ
થથેડવુ, કિં સં જડો થ ડરવો, લપડવુ
થથેડો, પું થથરડો, જડો લેપ
થથેડો, પુંખૂળ જડો લેપ ૨ ભરાવો, ધયુ બલો
ઉપરાઉપરી ચઢાવેલુ હોય તેવુ
થથો, પું થ અક્ષર અને તેવો ઉચ્ચાર
થનકથનક, અં થનથન, જુએ
થનથન, અં ભોય પગ પગ ટકે નહિ એમ
ઉતાવળે નાચવુ કુદવુ તે, તાનમા મલકાવુ તે
'થોડી થનથન કરી રહી છે' ૨ શિરભેરી
કરવી, કહુ ન માનવુ 'થુ થનથન કરી રહ્યા છો'
થપડાક, સ્ત્રીં લપડાક, થાપટ, ધાપો
થપેલી, સ્ત્રીં થપોલી
થપોલિયુ, નં હાથે થાપેલુ તે, થપોલી
થપોલી, સ્ત્રીં હાથથી દબાવી કરેલી ગોળ
ચપટી વસ્તુ, પાથરેલી ઢગલી
થભ, પું (સ્તભ) ભાર ઝીલવાનું ઉભુ
જડુ લાકડું, થાભલો ૨ ધર-કુટુંબમા જે પુરુષ
મૌનુ ભગણુપોષણકરતો હોય તે મુખ આધાર ટેકા
થભન, નં થભી-ઉભુ રહેવુ તે, ધારણ
થભવુ, કિં અં અટકવુ, થોભવુ, ઉભા રહેવુ
૨ બધ પડવુ વિમામો લેવો, થાક ખાવો, અટકવુ
થમણી, સ્ત્રીં થાપણ, મુડી [બસ રહેવા દો એમ
થયુ, અં થવનુ ભૂતકાળ રૂપ, બની ગયુ ૨ પૂર્ણ
થર, પું ઇંટચુના માટીની ચણેલી જે હાર તે
ઓળ ૨ પડ, વળુ ૩ એકસરખુ પાથરણ
પથારો ૪ સ્ત્રીને હાથે પહેરવાની ચડતા ઉતગતી
ચુડીઓ તે ૫ મેલ, કચરો
થગક, સ્ત્રીં ખીક, ભય ધાડ ૨ કપારો, ધુજ
થરકવુ, કિં અં ભયથી ખમચાવુ થરથર થવુ
ખીકથી ધુજવુ

થરડ, પું થગડવાની ક્રિયા ૨ વાકાપણુ
થરડવુ, કિં સં કાચા દોરા બે સેરા કરીને
કાતવા તે ૨ વાકુ કરવુ [વાકાપણુ
થરડાટ, પું મગફળી, ગર્વ, દર્પ ૨ વક્તા,
થરડાવુ, કિં અં વાકુ થવુ, રાડુ થવુ
થરથર, અં પાદડાની માફક ધુજવુ તે, રહી રહીને
કપવુ હોય તેમ ૨ થરેરી, કપ
થરથરવુ, કિં અં કાપવુ, ધુજવુ
થરથરાટ, પું કપ, થડકારો, ધુજારો ૨ ત્રાસ,
ભયની લાગણી [જરી, કપારી
થરથરી, નં ક્રમ્બરની એક જાત ૨ સ્ત્રીં ધુ-
થરમામિટર, નં (અં) ગરમી માપવાનુ યત્ર
થરમે, પું એક જાતનુ કપડુ દપોટો
થરવુ, કિં સં ખાણુમા અનાજ ન બગડે
માટે નીચે અને ચોમેર જુવાર બાજરીના પુળા
ભરી લેવા ૨ થર ચડાવવો
થરી, સ્ત્રીં કાચી કોડીના પડની ઉપર નીચેની
ખાણુએ જે ઉડા કાપા હોય છે તે
થરેરી, સ્ત્રીં કપારી, ધુજ ૨ ધાક, ખીક
થરેરવુ, કિં અં કપવુ, ધુજવુ, ડરવુ, ખીવુ
થવુ, કિં અં કોઈ પણ ક્રિયા ચાલવી ૨ બનવુ,
ધાટ બનવો ૩ ઉત્પન્ન થવુ, જન્મવુ, નીપ-
જવુ 'આ આખે કેરી સારી થાય છે' ૪
પ્રકૃતિ બદલાવી ૫ બનાવ બનવો, અતિમ ફળ
આવવુ 'ફેશનથી મોટી ખરાબી થઈ' ૬
ગુજરવુ, વહી જવુ. 'ચાર વરસ થયા' થઈ
ચુકવુ—ખુટી પડવુ, પૂર થવુ, મરી જવુ થવું
નથી—થઈ શકતુ નથી ૨ રજરવળા હોવી
થળ, નં સ્થળ, ઠેકાણુ, જગા, સ્થાન
થળી, સ્ત્રીં સોની કસારાનુ એક પિત્તળનુ
ઓળર ૨ જગા, જમીન
થાથુ, વિં સુસ્ત, મદ, સહેજ કામ કરતા વાગ
લગાડે તેવુ ૨ ગોળરુ હોય તેવુ, સફાઈ વગરનુ
૩ ભોળુ ને સાદુ, બોચડ, આચારી
થાદલો, પું જહાગ ધસી આવી લખડતો પેદુનો
ભાગ, ફાદ ૨ ભારે અને દુધાળા પયોધર, ધાઇ
થાભલી, સ્ત્રીં નાનો ટેકા, પાતળો થાભલો.

થાંભલો, પું થલ, સ્તભ, ઉભો ટેકા
થાલો, પું થાલલો, સ્તભ ૨ વર કન્યાને
નવરાવત્ત ચારે બાજુ ચાર દહિયારા ઉતારે છે તે
થાક, પું વણી મહેનત કંવાથી શરીરના ગાત્ર
ઢીલા થવા તે, સુસ્તી તદ્રા ૨ વિરામ, આ
રામ ૩ થાગ, તળિયુ, છેડો ૪ અભાવ કટાળો
થાકલો, પું આરામ, આસાએસ ૨ કામ ક-
રતા થોડી વાર વિસામો લેવો તે, રહી રહીને
કામ કરવું તે

થાકવું, કિં અં મહેનત કરતા શરીર દુખાવું
- થોડી વાર અટકવાની જરૂર પડવી, હારી જવું
૩ કટાળવું ૪ લાગવું વળગવું 'તેમા તારે શું
થાકે છે ?'

થાકયું પાકયું, વિં કટાળેલું, ખિન્ન અમિત
થાગ, પું તળિયુ ૨ પાર, છેડો, અત
થાટ, પું ઠાક, ભસકો, દબદબો
થાણદાર, પું થાણનો અમલદાર, ફોજદાર
થાણું, નં (સં સ્થાન) પોલિસને રહેવાનું
સ્થાન, ચોકી, નાકું ૨ ખામણું (વાવવા માટે)
થાથા થાખડી, સ્ત્રીં થાખડીને શાત કરવું તે,
પપાળવું, લડાવવું જેમ તેમ પ્રસન્ન ગાખવું તે
૨ ઢાક પિછોડો

થાન, નં વણાઈ તૈયાર થયેલું લાણુ કપડું તે,
તોકો ૨ સ્તન, સ્ત્રીની છાતી, ધાઈ ૩ સ્થાન,
સ્થળ, ૪ આસન જગા ૫ નાકું

થાનક, નં (સ્થાનક) આસન સ્થાનક, બે-
ઠક ૨ જગા, કામ

થાપ, સ્ત્રીં નરધા ઉપર જોરથી હાથ મારવો
તે થાપડ ૨ ચડ કરવો તે, માટીનો થર ૩
છેતરવું તે ભુવવવું તે, છેતરપીડી, ઘોખો 'થાપ
દેવી' ૪ ચૂંદ, ભૂલ તે થાપ ખાઈ ગયો' ૫
મોજની છોળ ૬ ચાપવું તે ૭ થાપટ, થાપડાક
થાપટ, સ્ત્રીં થાપડાક, લપડાક, ખુશા હાથની ઝપટ
થાપડી સ્ત્રીં થાપી, કડિયાનું લાકડાનું ઓળર
૨ ચપટ બેસાડેલી ઢગલી

થાપટો, પું હોડીમા માલ ચટાવવાનું જે પા
ટિયું તે ૨ હોડી - ચણાના લોટની નાડી

પુરી ૪ કટાળાના છોડતો પળે
થાપણ, સ્ત્રીં મુડી, પુણ, દહો ૨ ઉખડી
ગયેલી લોયને કાંવ મારી નાડી લીંપવી તે
થાપન, નં દેરામા કાઈ દેવ દેવીની મૂર્તિ બે-
સાડવી તે, પ્રતિષ્ઠા કરવી તે ૨ વાદ વિચારથી
પુરવાર કરવું તે

થાપના, સ્ત્રીં પ્રતિષ્ઠા કરવી તે, સ્થાપના
થાપવું, કિં સં ગદવ ઇં નાખી જગા સરખી
કરવી, રચડ કરવો, થાપ દેવી ૨ છાણને દાખી
ચપટા છાણા કરવા 'છાણા થાપવા' ૩
મોટું ડરી બેસાડવું, સ્થાપવું, નિર્માણ કરવું ૪
અમુક વાતને પ્રમાણથી ખરી કરવી પુષ્ટી આ-
પવી, માનવું 'તું તારી વાતનેજ થાપ્યા કર'
૫ આપવું, અર્પણ કરવું 'અર્ચુન કુવર
અભિમન્યુ બળિયો તેના વેરે દન્યા થાપી'

થાપી, સ્ત્રીં થાપડી, ટાપી, થાપી,
થાપેડું, નં ધાવગ થેપાડાને બદલે જે નાકું
કપડું કમ્મરે વિટાળે છે તે
થાપો પું કમ્મરની નીચેનો તે કુવાની પાસેનો
જાંઘનો જે લાગ તે, ઢગરા ૨ મોભારિયું ૩
કુવાળા હાથના છાપા, હાથો, પળે

થામડવું, કિં સં ચપટ પળે ઠોકવું, પોચા
હાથે દાખવું પપાળવું સમજની પટાવી શાત
કરવું ૩ ચોળીને ચપટ બેસાડવું, હારવું

થાખડી, સ્ત્રીં થાખડવું તે ૨ થાપડી, ૩ થપોલી
થામલો, પું થલ, થાલલો

થામર, વિં (સ્થાવર) એક જગાપરથી બીજી
જગાએ ખસેડાય નહિ એવી જ વસ્તુ તે

થાળ, સ્ત્રીં (સ સ્થાલી) મોટી પણ નાની
કિનારની થાળી, કપરોટ ૨ થાળીમા ખાવાના
પદાર્થ મૂકેલા હોય તે નૈવેદ્ય

થાળી, સ્ત્રીં ધાતુનું ગોળ ચપટું ને કોરવાળું
વાસણ, મોજનપાત્ર, ટાંગ, ખુમચો થાળી જેવડું
કપાળ-મોટું કપાળ સૌભાગ્ય સૂચવે છે થાળી
વગાડની-ઢહેરો પીટવો, લોકમા જાહેર કરવું

થાળું, નં વાકડાના જે ચોકડામા ધડી રહે છે
તે ૨ કુવાના મો ઉપર કાસ ધાવવાની ઢાળ

પડતી જગા. ૩ કુવા ટાકાનું ચણી લીધેલું મો
૪ મળિયા એકમેક સાથે બાઝી ગયેલા હોય તે
ભાગ ૫ સ્થળ, ઠેકાણું થાળે પડવું-સ્થિર થવું,
થાળો, પુંમોટી થાળી, ખુમચો ઠિકાણે પડવું
થિગાણું, નં મોટી જગાના ઉખડી ગયેલા
ભાગને કાઢવથી દુરસ્ત કરવું તે [વિદ્યા
થિયોસોફી, સ્ત્રીં [અં] તત્ત્વમિમાસા, અ'યાત્મ
થી, અં કરતા 'ધીરથી મનુ ચાર મહિને
નાનો છે "

થીગડથાગડ, નં મગમત, ગાયડગુખડ સાધવું તે
થીગડી, સ્ત્રીં નાનું થીગડું, પટી [લીધેલી કાપલી
થીગડું, નં મોટી કાપલી, પટી, ટાણા ઉપર સીની
થીજવું, કિં અં (સં સ્થા) ઠરી જવું,
ચોસલા બધાવા, પ્રવાહી મટી કંઠણ થવું, જમવું
થીનું, વિં ઠરેલું, જમેલું, ઘટ્ટ થયેલું
થીર, વિં હાલે નહિ તેવું સ્થિર, અચલ, દઢ
થીરથુમડું, નં કણસલાનો જથો

થીવર, વિં મોડું, ઘરડું. (આવકોમા)
થુ, અં થુકવું તે ૨ ફિટકાર, ધિક્કાર
થુઈ, સ્ત્રીં ફેગ, રફ, બાતલ, ના મળુ (ગમનમા)
થુએર, પું થુવર [માલ વગરનું, તુચ્છ ગણાયલું
થુથુ, અં થુકવાનો અવાજ ૨. ફિટકાર, ફટફટ,
થુથો પું ડુચો, કચરો, સત્વહીન કચરો

થુલિયો, પું બાળકનો મુખ રોગ, બાળકના
મોમા થતી ઝીણી ધોળી ફોલ્લીઓનો રોગ
થુલી, સ્ત્રીં છોલાવાળો લોટ ૨ કણકીદાર લોટ
થુલું, નં છોડા સાથેનો રવો, જડો લોટ છોડાનો
લુકો, ચમામણ [તે, લાળ, રસ

થુ'ક, નં જીભ ઉપર છુટતું જે ચીકણું પાણી
થુકવું, કિં અં થુક બહાર કાઢવું ૨ મોમા
નાખેલા પદાર્થને થુક રૂપે બહાર કાઢવો ૩ ધિક્કાર
-કટાળાના અર્થમા અવગણના કરવી થુકેલું
ગળવું-વચન ભગ થવું, વેણુ ન પાળવું

થુવર-વેર, સ્ત્રીં આમળાદાર કાટાવાળી ચોધારી
દાડીનું એક જાતનું ઝાડ

થૂ, અં ધિક, ધિકાર, ફિટકાર. થૂ તેના નામ
મોપર-ધિકાર છે એના મોને,

થૂલ, નં બાજરીના કણસલા ઉપરની ફવાટી
થેઈકાર, પું નાચતાનનો ખવનિ ૨ થેઈ થેઈ,

પગે બાધેલા ધુધરાનો રણકારો-અવાજ
થેઈ થેઈ, અં નાચરગ ઉડી ગહેવા તે, નાચની
રમઝટ ૨ આમતેમ ડોનતું ઝુલતું ઉલ્લુ થવું તે
થેક, સ્ત્રીં જીવાર જેવો એક પદાર્થ ૨ કુદકો
થેકડી, સ્ત્રીં ઠેકડી, મજક, ચેષ્ટા ૨ થોકડી
થેકડો, પું છલગ, ફાળ, કુદકો ૨ થોકડો.
થેકવું કિં અં કુદવું, ઉછળવું ૨ ચઢવું, આધાન
કરવું. ૩ તપવું, કુફીને ચઢવું

થેકવું કિં સં છાપ પાડવી, બીબાવતી છાપવું
થેપ, નં જાડું લિપણું જાડો લેપ ખરડ, રથડ
થેપડો પું પોપડો, ઉખડેલું લેપનું પોડું ૨ લાફ
-માટીનું કુભારનું કુડું

થેપણી, સ્ત્રીં થેપવાની ક્રિયા
થેપડી, સ્ત્રીં થેપેલી, ચોમલ, થાબડી દાબવી
થેપવું, કિં સં જાડું લીપવું, ગારને જાડી જાડી
થેપાડું, નં ડેપાડું ૨. સુતગઉ ધોતિયું
થેલો, પું થોલિયો ૨ ટેકો [થેડ જાય છે]
થેડ, અં થી, તગ્ધ બાળુ ' નદીનું પાણી ગામ
થેલી, સ્ત્રીં કોથળી (નાણાની)

થેલો, પું કોથળો, ગુણુ નાચગાનની ધુન
થે-નર, પું નાચ ગાયનથી ખસાલીનો અવાજ,
થોક, પું જથો, સમૂહ, ખરડલો, જીડો
થોકડી, સ્ત્રીં થેલી, કોથળી ૨ જીડી બડલ,
સરખો જથો તે

થોકેથોક, અં પુખ્તળ, જથાબધ
થોકડો, પું જથો, સમૂહ, ટોળું, ઢગલો
થોડું, વિં ઘણું વધારે ન હોય તેવું લગાર,
જરા, જૂજ થોડું ઘણું-કેટલુંક, થોડાક ભાગ
થોડે થોડે-કેટલે બચકે, જરા જરા કરીને
થોડા સો મીઠા-દરેકમા હદ હોવી જોઈએ

થોડુંક, વિં જરાક, વધારે થોડું
થોથ, સ્ત્રીં પોચ, કણ વગરની ડાગેર
થોથડી, સ્ત્રીં અગારામા શૈલી નાની ભાખરી
થોથર, સ્ત્રીં નમળાઈમા ખટાશ આધાથી મો
સુણી આવવું તે, નમળાઈની ફિકાશ

થોથરિયુ, નં લખાણ પણ નમાલુ લખાણ,
લાખા ટાયલાવાળુ કાગળનુ ભુગળુ
થોથુ, નં જેમા કઈ માલ-સાર ન હોય તેવુ
લખાણ ર સળેલા ને પોલા થયેલા કણુ ડ યુદુ તીર
થોથો, પુઠકળનુ થડ, પાદડા વગરનો કળનો થાલનો
થોલ, પુઠ પાર છેડા; અ ત “ તેને લોલનો
થોલ નથી ” ર અટકાવ, પ્રતિજ્ઞ
થોલણુ, નં ટેકણુ, અઠિગણુ, અટકણુ
થોલણુ, કિં અં અટકણુ, ડરવુ ખોટી થવુ, દમ
ખાવો ર કિં સં પકડવુ, ઝાલવુ
થોલા, પુઠ મૂછના છેડા આગળ ગાલના ભાગ
ઉપર વધારેલો વાળનો જે મૂછો તે ર જીના
કલાના ટેકણુ તે
થોલાવણુ, કિં સં અટકાવણુ, બધ પાડવુ ૭
ખોટી કરવુ, ગહ જોવડાવળી, ડ પકડી ગખવુ
થોર વિં (મં) જીવુ, ધરડુ ર મોડુ
થોર-રિયો, પુઠ યુગ થોરીઆ રોપવા-કાટો
થોરો, પુઠ દગ વિરવા, લઢાઈના મળ રોપવા
થોલ, પુઠલાગ, દાવ, ઘાટ, મોખ, અનુકુળ સમય ર
થોલથાપડ, સ્ત્રીં ધમકી, ઠપકા થિલ, થપડ.
થોલો પુઠ શરીરનો મામવાળો ને બહાર લમ
ડતો જે ભાગ

દ.

દ, પુઠ (સં) ૧૮ મો વ્યજન ર વિં આપનાર,
દેનાર અર્થ સચક પ્રત્યય “સુખદ”
દશ, પુઠ (સં દશ) ડખ, કરડ, કાટો મારવો
તે ૭ મર્મ, સાગ, લાવાર્થ ડ મનમા મેલ રાખવો
તે, કીનો, વેર ડ હાલ્યમા સાલે તેરી ઝેરી લાગણી
દશિત, વિં કરડેલુ, ડખેલુ
દશી, વિં ઝેરીલુ, કીનાખોર, મેયુ (મનનુ)
દધ, સ્ત્રીં દવાઈ, આણુ ર પીડા, દુખ
દધ, પુઠ ભાગ્યનો દેવ, ઈશ્વર, ભાગ્યદેવી
દધત, પુઠ ઠેત, રાક્ષસ.
દધતા, સ્ત્રીં દયિતા, સ્ત્રી વહુ
દકાળ પુઠ દુકાળ [મોડુ
દકાળિયુ, વિં જૂખથી પીડિત, દુખી ર ભુક્ષિત,

દક્ષ, વિં (સં) અતુરાર્થ ભરેલુ, યુક્તિવાળુ
ર અતુર, પ્રવીણ, ચાલાક, જેના હાથમા કિસળ
રમી રહો હોય તે
દક્ષણ, વિં દક્ષિણ દિશા ર જમણુ પૈસાનુ દાન
દક્ષણા, સ્ત્રીં (સં) દક્ષિણ, બાહણુને અપાવુ
દક્ષણાતુ, વિં દક્ષિણ બાહણુ, જમણા હાથ પરનુ
દક્ષણી, વિં મહારાષ્ટ્ર મળ ધી ર દક્ષિણનો રહેનાર
દક્ષિના, સ્ત્રીં (મં) અતુરગઈ કામેલિયન ર
અપળતા, અચળાઈ ડ ડહાપણુ
દક્ષિણ, સ્ત્રીં સુચ તરફ મો રાખતા જમણા હાથ
તરફની જે દિશા તે ર વિં જમણુ સુવ્ય
દક્ષિણાયન, નં (દક્ષિણ-અયન) સૂર્યની દક્ષિણ
તરફની ગતિનો સમય તે, કર્કરાશિમા સૂર્યનુ જવુ
તે ર કર્કથી, ધન એ જ રાગિમા સૂર્ય હોય ત્યા
સુધીનો જે કાળ તે
દક્ષિણી, વિં દક્ષણી, દખણી
દક્ષિણાભિમુખ, વિં દક્ષિણ તરફના મોનુ.
દખ, નં દુખ
દખણા, સ્ત્રીં દક્ષણા [દક્ષિણ તરફનુ
દખણાનુ, વિં દક્ષિણ તરફ, જમણુ ર અં
દખણી, પુઠ દખણી, દક્ષિણ દેશનો રહેનાસી
દખમુ, નં (ફાં દખ) પાગસીઓના શય ઠેકાણે
પાડવાનુ સ્થળ [આડખીલી, ફાસ, વવરો
દખસ, સ્ત્રીં (આં) આડે આવતી હરકત,
દખખણુ, સ્ત્રીં દક્ષિણ ર મહારાષ્ટ્ર દેશ
દગડ, નં (મં) પથર પહાણો ર ભારે ને જડ
વરણુ, ભારે ગચિયુ રગડ દગડ-જેમ તેમ ઠીક
ઠાક, ધીમે ધીમે
દગડા થોથ, સ્ત્રીં ભાદગ્વા સુદિ થોથ, એ દિ
વસે અદ્ર જોનારને માથે આળ ન આવે માટે
લોક છાપરે પથરા નાખી ગાળ ખાય છે
દગડુ, નં ભારોટિયાના થાલલાની ઉપરનુ આ
ધારણુ જે નાનુ લાકડુ-પથર તે ટેકુ, ચો-
મનુ ગચિયુ
દગડો, પુઠ પથરો ર મોડુ ટેકુ [અવિશ્વાસ
દગડગો, પુઠ (ફાં) શક, વહેમ, ખતરો, હયુપયુ,
દગવખાજ, વિં (ફાં) કગાઈ કરનાર, કપરી

૨. વિશ્વાસધાતી [વિશ્વાસધાત
દમણખાણ, સ્ત્રી૦ (ફા૦) ઠગાર્ધ, કપટ, દગો,
દગાખોર-ખાજ, વિ૦ કપટી, દગો રમનાર, ઠગ.
દગાખોરી-ખાણ, સ્ત્રી૦ છળખાણ, કપટ, ઠગાર્ધ
દગો, પુ૦ [ફા૦] કપટ, છળ, ફેટો ૨ ફરેખ,
દગ્ધ, વિ૦ [સ૦] બળેલુ દાઝેલુ [વિશ્વાસધાત
દગ, વિવ્યક્તિ, વિરમય પામેલુ, દિ ડમલ, ચક્ર, છક્ર
દગડી સ્ત્રી૦ ધાસ વેચવાની લાટી, ધાસખખર
દગલ, પુ૦ ટટો, તકરા, કબ્જો
દગો પુ૦ [હિ૦] બડ, તોફાન, ફિતુર, ફિસાદ
દગોફિસાદ, પુ૦ લડાર્ધ ટટો, ફિતુર
દગન, વિ૦ [અ૦] ૧૨ બારનો જથ્થો
દગાડવું, કિંઅંદાઝે તેમ કરવું ડામવું, બાળવું
દગાડો, પુ૦ જીવ દાઝે એવું જે તે, બળતરા 'અબળાને
આધાર તમારો, ધણો ન કરો દગાડો રે'
દગાપો, પુ૦ બળતરા, મનસ્તાપ, દગાડો, ઉડો સતાપ
દગોડિયું, ન૦ અડધું બળેલું તે, બળ્યું ન બળ્યું
એવી સ્થિતિ ૨ ખોરાણું
દટતર, ન૦ મોટાને લય કર વાવાઝોડથી ઉડતી
ધૂળથી ગામો દટાર્ધ જવા તે, દટાવાની આફત
દટાવવું, કિં સ૦ કોષ દાટે તેમ કરવું, જમી
નમા ખોદી ધાલવું, દફનાવવું, દાટવું
દટાવું, કિં અં જમીનની અદર પુરાવું, મા-
ટીથી ઢકાવું, દફનાવું ૨ ઢકાવું, રૂમ થવું ૩
પુષ્કળ કામમા ભરાવું-ગુથાવું
દટન, ન૦ દટાયલું હોય તે, દાટેલું તે
દટો, પુ૦ દાટો કુચો, સખત ઢાકણું ડટો
દડ, ન૦ પોચી જમીન ૨ ઝીણી ધૂળ ૩ રેતાળ
દડકો, પુ૦ લચકો, લોદો ૨ પોદળો [જમીન
દડધો, પુ૦ ધણું બહુ ને ભારે વાસણું
દડદડ-ડાટ, અં ઉપરાઉપરી રેલા ચાવતા હોય
તેમ, બળબળ, ચાલુ વહેતું વહેણું [નિતરવું, ઝરવું
દડદડવું, કિં અં ઉપરાઉપરી રેલા ચાલવા,
દડદડી, વિનરમ નહિ તેમ ધાડી નહિ એવી દાળ
દડખ, સ્ત્રી૦ જમીનનું ઢેકું, ચોસલું ૨ લુગડાની
ગાઠ ગડખ, ગડી
દડકું, કિં સ૦ અનાજની ખળાને ટીપી પાણી

રેડી છાણુ માટીથી લીપી સાફ સરખી કરવી.
દડખડ, અં દડમજલ, અવાજ થાય તેમ ઉતાવળે
ચાનવું, ધડમડ ધડખડ ધડમડ-જોરથી પગ
પછાડતા ચાલવું, ટુકે અને ઉતાવળે પગલે
દડખડવું, કિં અં દોટ મફતે દોડવું
દડખલું, નં લાદમાટીની કાઠી. [કઠણુ કરવું
દડખવું, કિં અં દાસીને પુરવું, દાખીને ભરવું-
દડખ, નં ઢેપું, ચોમલું ૨ લચકો, લોદો
દડમજલ, સ્ત્રી૦ કાઠી સ્થળે જગાએ અટક્યા વિના
ચાલચાલ કરવું તે
દડવું, કિં અં ગડખડવું, ગડવું ૨ થેપવું,
ટોફાને માટી બેસાડી જમીન સગખી કરવી ૩
ખળી કરવી [૨ ગડખડવું, રગડવું
દડાવું, કિં અં સાફ-સરખું થવું (ખળીવું)
દડિયો, પુ૦ [સ૦ દ્રોણ] પડિયો, પાદડાનો વાડકો
દડી, સ્ત્રી૦ ચિથરા ચામડા વગેરેનો કરેલો ગોળ
આકાર ૨ સુતરનું ગોળ પિંદલું
દડુક, અં ટુકે ટુકે પગલે દોડતું હોય તેમ, ડોલવું
દડુલી સ્ત્રી૦ દડી ૨ ધાણી વગેરે સંકતા હ-
લાવાનું તવેથા જેવું જે નાનું હથિયાર તે
દડુલો પુ૦ મોટી દડો, ગોળો (કવિતામા)
દડો, પુ૦ મોટી દડી ૨ લાડુ જેવો ગોળ આકાર, ગોળો
દડુ, ન૦ [સ૦ દામન] ડહેરો
દડ, પુ૦ (સ૦) હાથમા રાખવાની લાકડી, લાડી,
જેણિકા ૨ શિક્ષા, સળ, નસિયત, શાસન
૩ શિક્ષારૂપ જે દ્રવ્ય તે અપરાધી પાસેથી જે
પૈસા લેવામા આવે છે તે ૪ ખભાથી તે ડાણી
લગીનો શરીરનો જે અવયવ તે, ભુજ દડ ૫ ચાર
હાથની લખાઈ જેટલું જે માપ તે ૬ કસરતનો
એક પ્રકાર ૭ છત્રની લાકડી ૮ જડી, નેત્ર 'રાજદડ'
દડફેરોઈ, સ્ત્રી૦ અપરાધીઓના દડની રકમ, દડ
દડવત, અં (સ૦) દડની પેઠે લાખા થઈને
દડનીતિ, સ્ત્રી૦ આચારનીતિ, અર્થશાસ્ત્ર નીતિ વિદ્યા
દડવું કિં સ૦ (ગુનેગારને) દડ કરવો, શિક્ષા-
નસિયત આપવી, સળ કરવી ૨ નુકસાન-
હાનિ કરવી, પીડવું હેરાન કરવું
દડિત, વિ૦ દડ થયેલો હોય એવું (જન)

દાંડિયો, પુ. ચોકડી ભાતનું જૈરાને પહેરવાનું
 સુતરાઉ લુગડુ ચિડી ૨ વિ. એક ચામલા
 ઉપર હોય તેવું “દાંડિયો મહેલ” ૨ ઠગ, ધૂર્ત
 દડી, પુ. (સં) દડધારી, સન્યાસી
 દડીકો, પુ. નાની લાકડી, ધોકો ૨ પેર, નાનો કડો
 દડુકો, પુ. લાડાનો જડો કકડો, ડગોરો
 દડોરો, પુ. દાડી નગરપડો, જાડેરાત
 દડેલ, વિ. ઉદ્ધત, બેશરમ, નિર્ભજ, દાડ, ધૂર્ત
 દડો, પુ. ગિલ્દીને ઉરાડવાનો દાડો તે ૨ ટુકી
 ને જડી દાડી ૨ લુચ્ચો, ધત, ઉદ્ધત વર્તન
 વાળો માણસ [આવવું
 દતપુ, કિ. સં આપવું, દેવ ૨ રણવું લઈ
 દત્ત, વિ. [સં] આપેલું, બહેલું ૨ દત્તક
 લીધેલું, સ્વીકારેલું
 દત્તક, પુ. [સં] બીજાના છોકરાને વિધિપૂર્વક
 લઈ પોતાનો કરી રાખ્યો હોય તે, દત્તપુત્ર
 દત્તવિધાન, પુ. બીજાને છોકરો આપી દેવાની
 જે વિધિ તે [નિગળવું
 દદડવું, કિ. સં રેલા ચાલવા, દડદડવું, ચૂવું,
 દદા, સ્ત્રી. ચાકરડી ૨ કકંશા ૩ ફૂટણી, ફૂતી
 દદામુ, નં. [સં] ડિલિડમ] લઢાઈની સ્વારી-
 મા સૌની આગળનું જે નગાર તે, મોટો ડમકો
 દદુડી, સ્ત્રી. નાનો દદુડો, ધાર, રોઢ
 દદુડો, પુ. ઉચેથી જોરમા પડતું પાણી, રેલો ધાર.
 દદો, પુ. દ અક્ષર અને તેવો ઉચ્ચાર
 દદુ, સ્ત્રી. ગોળ ચકામા પડતો ચામડીનો ખ
 છુજનો રોગ, દાદર ગજકરણ
 દદિ, નં. (સં) દહિં ૨ ઉદધિ, સમુદ્ર
 દદિજા, સ્ત્રી. લક્ષ્મી
 દન, પુ. દિન [નરનર, જીવે છે અજાને જોરે]
 દનુજ, પુ. (સં) દાનવ, તૈય ‘દેવ, દનુજ,
 દનૈયુ, નં. ગેજનું ડાચું નામ, કાચો રોજ-
 મેળ ૨ એક દિવસનું લવાજમ, રોકડી, રોજ ૩
 રોજ દા મળુ, રોકડી મળુરી લઈ કામ કરનાર
 ૪ રોજ પ્રગટ થઈ, રોજિદું [તીર્ણ ફળ
 દત, પુ. (સં) દાત ૨ હાથીદાત ૩ દાતો,
 દતકથા, સ્ત્રી. (સં) જનવાર્તા, આખ્યાયિકા

દતધાવન, નં. (સં) દાતણ, દાત સાફ કરવાનું
 સાધન ‘દતધાવન કરી, સ્નાન સખ્યા કરી.’ ૪૦
 દતપત્ર, નં. (સં) દાતવાળું કર્ણુ ભૂષણ, ઝાંઝ,
 દતવુ, વિ. બહાર નીકળેલા દાતવાળું [ધુલેર, એરીંગ
 દતસ્થાની, વિ. દાતની મદદથી બોલાવું, દલ
 દતાળ, સ્ત્રી. સુકા પાદડા, ખાતર વગેરે ઉમેડ-
 વાનું ઓળર, પજેડી ૨ દતાળ
 દતાળી, સ્ત્રી. પજેડી, દતાળ [દાતવાળું
 દતાળું, વિ. દાતા ફળાવાળું ૨ બહાર દેખાતા
 દતિયો, પુ. દાતિયો મોટો કાંશકો ૨ ખરેરો
 દત્તી, વિ. (સં) બહાર નીકળેલા દાત-દાતા
 હોય તેવું ૨ દાત મળધી ૩ દતસ્થાની ૨
 પુ. દાતવાળો મોટો હાથી
 દતુડી, સ્ત્રી. ફૂટતો નાનો દાત (ખાળકનો)
 દતુશ, પુ. બહાર પડતો મોટો દાત (હાથીનો)
 દતુશળ, પુ. દતુશ, હાથીનો દા
 દતૈયુ, નં. દાતિયુ, સીઢિયા, કરડવા ધસતું તે.
 ૨ તરફેડો, તુચ્છજાર
 દત્ય, વિ. (સં) દાત મળધી ૨ દાતથી
 બોલાય તેવા (અક્ષરો) ત થ, દ, ડ, ન, લ, સ
 દપદામણ, સ્ત્રી. દબદામણ ધમકી, ડરામણી,
 કરેલો ઉપકાર કહો દબાવવું તે
 દપટ સ્ત્રી. યમણ પુષ્કળ, ભરચક ૨ દાટેલું,
 જમીનમા ઉડુ બધ કરેલું ‘દપટ જળજર’
 દપટવું-ટાવવું, કિ. સં લુચ્ચાઈથી મતાડી
 રાખવું ૨ ધરી રાખવું ૩ દાડી દેવું
 દપટકુંવા, પુ. ખાળકુંવો, દટણ
 દપોટો, પુ. ઉંચા લુગડા જેમા બાધ્યા હોય
 તેવી ગાસડી ૨ દમોટો, એક જાતની ખાડ
 દફણાવવું, કિ. સં (આ.) હોડી ચલાવ-
 વી ૨ મૈથુન કરવું ૩ દાટવું, ગાડવું
 દફતર, નં. (ફા.) સરકારી કે ખાનગી કામ-
 ઝાજના કાગળિયા, ચોપડા, નોંધ, પત્રક વગેરે,
 ૨ વિદ્યાર્થીની ચોપડીઓ રાખવાની થેલી,
 છુગચી, પાકીટ
 દફતરખાનું, નં. (ફા.) દફતરો રાખવાની
 જગા ૨ પુસ્તકાલય, કિતાબખાનું, લાઇબ્રેરી

દફતરદાર, પુઠ્ઠસરકારી દફતર ખાતાનો અમલદાર,
જમાખ દીનો વહીવટદાર ને હિસાબ રાખનાર
દફતરી, પુઠ્ઠ (ફાં) દફતર રાખનારો-લખન રો
દફન, નઠ (આઠ) શયને દાટવુ તે, ભૂમિદાહ
દફનાવવુ, કિં સઠ દાટવુ, ગાડવુ જમીનમા
ખાડો ખોદી ઘાલવુ

દફે, વિઠ (આઠ) વિખેરી નાખેલુ, માડી વા-
ળેલુ, પતાવેલુ ૨ અઠ જથે, સાથે ૩ આમ
તેમ પડેલુ દફે કરવુ-દફન કરવુ ૨ પુર
કરવુ, પાયમાલ કરવુ, વેરી નાખવુ

દફેદાર, પુઠ્ઠ (ફાં) લશ્કરી સ્વારોના રસાલા
નો એક અમલદાર, જમાદાર ૨ ઉચ્ચ દર-
જાનો સિપાઈ, પોલિસ અમલદાર

દફેદારી, પુઠ્ઠ અક્કલ વનાનો, દફો, જડસો, મૂખ
દખડાવવુ, કિં સઠ ધમકી આપવી, દમ આ
પવો, ખીવડાવવુ (તોર-સત્તાથી) ૨ હલકુ
પાડવુ ૩ દાખીને ખાવુ

દફેદારી, સ્ત્રીઠ દફેદારનો અધિકાર

દખદખો, પુઠ્ઠ (ફાં) દરજે અથવા મોટાઈને
શોભતો ઠાઠમાઠ તે, જાહોજલાલી, દમામ,
ભપકો ૨ પ્રભાવ, વિજીતિ, ગૌરવ ૩ પેટ-
પેટની અપચાવાળી દાહત, અપચો, દખદખ
દખલુ, કિં અઠ નરમ પડવુ, દમાઈ જવુ,
તાખે થવુ દખી જવુ-નરમ થઈ જવુ, શેહમા
પડવુ ૨ દખાવુ ૩ જોસ ઉતરી જવો

દખાણુ, નઠ દખાવુ તે, દાખ, આભાર તળે હોવા-
પણુ ૨ આગ્રહ, દખાવીને કહેવુ તે ૩ કોઈ પણ
અકુશથી દખાવુ તે ૪ વજા, ભાર, ખોળે

દખામણુ, સ્ત્રીઠ ધમકી, દાખ, આગ્રહ ૨ દખાવવાનો
ખોજ, ભાર ૩ દખાવવાની મજુરી દખામણી

દખાવવુ, કિં સઠ ધમકી આપવી, દખડાવવુ,
ધુરડાવવુ ૨ દખલુ-તાખે રાખવુ, આખરૂ લેવી,
હલકુ પાડવુ ૩ દાખીને ખાવુ, દખવુ ૪
નીચુ ખેસાડવુ, ચાપવુ, ચગદવુ ૫ શરમમા
નાખવુ ફરજ પાડવી [અધીન.

દખેલ, વિઠ ઓશિયાળુ, તાખેદાર, ઓશિગણુ,
દમ, પુઠ્ઠ (ફાં) પ્રાણી મો-નાક વાટે જે હવા

અદર લે છે તે, શ્વાસોશ્વાસ ૨ પ્રાણવાયુ, જીવ
૩ હાફણુ, શ્વાસ, છાતીની અમૂઝણનો રોગ ૪
ગુણ, સત્વ 'એણુદીમા બહુ દમ નથી' ૫ જોર,
શક્તિ, પાણી ૬ જોરમા ધુમાડો ખેચવો તે
(હુકા ગાળનો) ૭ અહકાર, હુપદ ૮ શેહ,
સ્વાખ, ભલકો ૯ પળ, મિનિટ ૧૦ હિમ્મત
'દમભેર કામ કરે છે' ૧૧ શ્વાસોશ્વાસ ધુટવાની
જે શક્તિ તે ૧૨ ખામોશ, સજુરી, ધીરજ, ધૈર્ય
'જરા દમ ખા' ૧૩ શાંતિ, ધૃતિ

દમકલુ, કિં અઠ પ્રકાશવુ, તેજ મારવુ ૨
વાગવુ, અવાજ થવો

દમડી, સ્ત્રીઠ છેડ હલકી ડિમતનો પેમો

દમડો, પુઠ્ઠ દમ, જીવ ૨ પેસો, નાણુ

દમણી, સ્ત્રીઠ જળદ જોડવાની નાની ગાડી

દમણુ, નઠ મોટુ ગાટલુ, ડમણિયુ

દમદમાટ, પુઠ્ઠ દખદખો, ઠાઠમાઠ ૨ અઠ સડસ-

ડાટ, દમભેર ['ઈદ્રિયદમન' ૨ પીડા, સતાપ
દમન, નઠ વશ કરવુ, તાખે રાખવુ, જીતવુ

દમજોટીલો, પુઠ્ઠ છોકરાની એક રમત

દમપરદમ, અઠ વારેવારે, ઉપરા ઉપરી

દમરો, પુઠ્ઠ (સઠ દમનક) ડમરો

દમલુ, વિઠ દમના રોગવાળુ, દમિયલ [મારવુ

દમલુ કિં સઠ દુખ દેવુ, સતાવવુ, નડવુ ૨ મન

દમાક-મ, પુઠ્ઠ દમદમો, ભપકો, રોફ

દમિયલ, વિઠ દમના રોગવાળુ

દમોદમ, અઠ (ફાં) સરસાઈથી ૨ સરખુ -

ખરાખ થયલુ હોય તેમ [ધણીયાણી, વરવહુ

દમપતી, નઠ (સઠ) સ્ત્રી પુરૂષનુ જોડુ, ધણી

દમલ, પુઠ્ઠ (સઠ) ડોળ, ખોટો દેખાવ, પ્રપચ, ઢોગ

દમલી, વિઠ ઢોગી, ડોળી

દયાલુ, નઠ દળણુ, દળવાના જે દાણા તે

દયા, સ્ત્રીઠ (સઠ) એકનુ દુખ જોઈ ખીજના
દીલમા જે લાગણી થાય છે તે, દાઢ, અનુકંપા,

કરૂણા ૨ રહેમ નજર દયાભાવ [ગરીબ

દયામણુ, વિઠ દયા ઉપજે તેવુ, દયાપાત્ર; દીન,

દયાવન્ત-વાન્, વિઠ (સઠ) દયાળુ, કૃપાળુ

દયાસિન્ધુ, પુઠ્ઠ (સઠ) ધણોજ દયળુ

દયાળ-બુ, વિં કૃપાળુ, દયાવત
 દયિત, પું (સં) ધણી વલ્લભ ર પ્રિય
 દયિતા, સ્ત્રીં (સં) પતિ, સ્ત્રી, ર ખ્યારી, પ્રિયા
 દર, પું ભાવ, કિમ્મત, ર જ્યા ઉસ-ખાર થાય
 છે તે જગા ખારોટ
 દર, નં કોષ પ્રાણીએ જમીનમા રહેવાને કરેલ
 કાણુ-પોલ ખાણુ ર માર્ગ, રસ્તો
 દર, અં પ્રત્યેક, હરેડ ર મા “ માલિકામાઆ
 ઝમા દર ઈજલાસ કાઉન્સિલનુ જાહેરનામુ ”
 દરએક, વિં જુદુ જુદુ, અકેકેકુ, દરેડ
 દરકાર, સ્ત્રીં (ફાં) ગરજ, જરિયાત, તમા
 ર કાળજી, ફિકર, ચિતા
 દરખાસ-રૂ સ્ત્રીં (ફાં) નમનતાપ્રથી કરેલી
 અરજ, ર હુકમનામુ અમલમા આણુનાને સાર
 કરેલી અરજ ડ નમનતાપ્રથી કરેલુ, માગણી તે
 દરગા-લા, સ્ત્રીં (ફાં) પીરને પૂજાનુ ઠેકાણુ
 ર મુસલમાન મત જનનુ ધામ ડ આગણુ,
 ખારણુ ૪ મટી
 દરગુજર, સ્ત્રીં (ફાં) ક્ષમા કરવુ માડી વાળવુ
 તે, સાખી રહેવુ તે, અખાડા ડરવા તે
 દરજણુ, સ્ત્રીં (ફાં) દરજની મેરી, ડપડા
 મિવનાર સ્ત્રી
 દરજી, પું (ફાં) કપડા મિવનારે ને, મેરાઈ
 દરજો, પું (આં) અધિકાર, પડી, મરતમો
 ર વર્ગ, પાયરી ડ લાયગત, યોગ્યતા
 દરડ, સ્ત્રીં દોડ ર દડ
 દરણુ, નં દળણુ, દયાળુ
 દરદ, નં (ફાં) સારીરને થયલુ દુ ખ, રોગ,
 વ્યથા, પીડા ર મનનુ કાર્ષ દુ ખ, ઉદ્વેગ, ચિન્તા,
 ડ મર્મ, છુપો બેન, ખૂમી
 દરદાવો, પું (ફાં) અધિકાર, હક્ક-દાવો, ઇનાકા
 દરદાખીના, પું પેસો ટકા અને ધરેણુ ગાહુ
 દરદી, વિં (ફાં) દુ ખી ર રોગી, માદુ ડ
 દરદની ખૂજ કરનાર, અનુમતી, ધાયેત, પીડિત
 દરદણુ, પું દર્પણ, આયનો, આરસો
 દરમાન, સ્ત્રીં પું (ફાં) રાજસભા, બાદશાહ
 ની ડયેરી ડ રાજ, બાદશાહ ડ જ્યા સર

કારની તરફના મુખ્ય અધિકારીએ લોકને એકકા
 મેળવ્યા હોય તે ઠેકાણુ, એવો જે મેળાવડો તે
 ૪ ન્યાયમંદિર, સરકાર પ ભોળો, ઉત્તર
 દરખારી વિં (ફાં) દરખારને લગતુ, દરખાર
 દરભ, પું દર્ભ, એક જાતનુ ધાસ [મખ ધી
 દરમાયો, પું (ફાં) મહિને જે પગાર આવતો
 હોય તે, મહિનો, પગાર
 દરમિયાન, અં (ફાં) વચમા, વચગાળે, મા
 દરમિયાનગીરી, સ્ત્રીં વચ્ચે પડનાપણુ તે
 દરરોજ, અં હમેશ, રોજ નિત્ય
 દરવાજો, પું (ફાં) મકાન શહેરમાથી બહાર
 જવા આવવાનુ મોટુ મારણુ, રસ્તો વાટ, માર્ગ
 દરવાણી, પું (ફાં) દારપાળ, દરવાન
 દરવાન, પું (ફાં) દરવાજો સાચવનારો સિપાઈ-
 નોકર, દારપાળ, દરવાણી મુસલમાન માગણુ
 દરવેશ, પું (ફાં) દેશોદેશ ફરનાર ફકીર ર
 દરશન, નં દર્શન
 દરશનિયુ, નં અંઓ અને બાળકને કાડે ધાલવાનુ
 કાય અને સોનાના મણકાનુ એક ધરેણુ
 દરસતુ, કિં અં દેખાવુ, નજર પડવુ
 દરસલ, અં હરવર્ષ વર્ષોવર્ષ
 દરાખ, સ્ત્રીં દ્રાક્ષ
 દરાજ-ઝ, સ્ત્રીં દાદર દદુ ખુજળીનો રોગ ર
 (આં) સુતાર લોકાનુ લાકડામા ખાલણુ પાડ-
 વાનુ ર દાથી લાણુ એક ઓખર ડ ખાનુ
 દરાજિયુ, વિં દરાજના રોગવાળુ
 દરિદ્ર, વિં ગરીબ કગાળ દીન ર એદી, આળસુ
 દરિદ્ર, નં (સં) નિર્ધનતેમ નિરુત્સાહી માણસ.
 દરિદ્રતા, સ્ત્રીં ગરીબી, નિર્ધનતા, દરિદ્રાવસ્થા
 દરિદ્રી, વિં (સં) આળસુ, દરિદ્ર ર ગરીબ,
 કગાળ ર ખરી ગરીબાઈ ન જતા કળુસાધથી
 ગરીબાઈ દેખાડનાર
 દરિયાઈ, વિં (ફાં) દરિયા મમ ધી, દરિયાનુ
 ર એક જાતનુ રેશમી કપડુ
 દરિયાફ, પું (ફાં) વિચાર, કારણુ સાથે મનમાં
 નક્કી કરવુ તે ર તર્ક, ધારણુ
 દરિયાવ, પું (ફાં) દરિયો

દરિયો પુ. (ફાં) પૃથ્વી ઉપગ્રહો ખારા પાણીનો
વિસ્તાર તે, સાગર, નિધિ, સમુદ્ર
દરી, સ્ત્રી. ગુફા ૨ ખીણ
દરીખાન, પુ. અમલદારને રહેવાની જગા, બગલો,
દરેક, અ. દરએક, પ્રત્યેક
દરેડવુ, કિં. અ. દાણા પ્રેરવા, ચાવળમાં અના-
જના ખી મુડી મુડી નાખવા ૨ દરેડે પડવુ,
દરેડો, પુ. ધાર, ધોધવો, રેલો [ચતુ, નિગળવુ
દરો, સ્ત્રી. (સ. ડ્રો) દ્રો, ધરો
દરો, પુ. નદીમાં પાણીનો મોટો ખાડો, ધરો
દરોગો, પુ. (ફાં દરોગાહ) કોઈ પણ સરકારી
ખાતાનો મુખ્ય કામદાર
દરોડો, પુ. [દ્રોડવુ] ધાડ, લુટ, દરેડો
દરોખસ્ત, વિ. (ફાં) કંઈ પણ બાકી-કસર વગ-
રતું, પુરેપુરું, બરાબર
દર્દ, (ફાં) દરદ, પીડા, દુખ
દર્દુર, પુ. (સ. ડે) દેડકો, દાદુર
દર્પ, પુ. (સ. ડર્) ગર્વ અહંકાર ૨ બેતમા
દર્પણ, સ્ત્રી. [સ.] આયતો, આરસી, મોટુચાટલુ
દર્શ, પુ. [સ.] એક જાતનું પવિત્ર મનાતુધાસ
દર્શક, વિ. [સ.] દેખાડનાર, બતાવનાર
દર્શન, ન. [સ.] જોવું તે, ૨ દેખાવ, આલોક,
મુખવટો ૩ નજર, દષ્ટિ, ૪ દેવ, સાધુ, ઇલાદિ
ને ભાવ સાથે જોવા તે ૫ તાર્કિક વિચારના
લખાણો તે ૬ મેલાપ, મુલાકાત, મિલન
દર્શનિક, વિ. જોવા જેવું, દેખાવકું, ૨ ખુલ્લું
ઉઘાડું [દર્શનિક, દેખીતું
દર્શનીય, વિ. દેખવા જેવું, દેખવા લાયક ૨
દર્શાવવું, કિં. સ. દેખાડવું, બતાવવું ૨ સૂચવવું
દર્શી, વિ. (સ.) જોનાર “દીર્ઘદર્શી”
દલ, ન. (સ.) પાદકું, પાન, પર્ણ ૨ સૈન્ય,
લશ્કર ૩ દળ, જડાશ્વ, ધનતા ૪ (ફાં)
દિલ, મન ૫ એક જાતની મિઠાઈ.
દલવાડી, પુ. ઇંટો માટી લાવનાર તથા પકવનાર
દલવાડુ, ન. ચમારને ત્યાંથી મફત જોડાતું ચા-
મકુ લાવવું તે (મરેલું દોર લઈ જવાના બદલામાં)
દલાડવુ, કિં. અ. ધીરજ આપવી, મન વળા
પદ

વવુ ૨ જેમ તેમ નિભાવવું, વિઠાળવું
દલાલ, પુ. (અ. દલ) વેપાર ધધામાં આ-
પનાર લેનારની વચમાં સાદુ કરાવનાર, માર-
ફતિયો, આડતિયો ૨ બડવો, કુટણો
દલાલી, સ્ત્રી. દલાલનું કામ તે ૨ દલાલની આડત,
દલાલુ, ન. દલાલી [હકસાર્ધ, મારફત
દલીલ, સ્ત્રી. (અ.) તકરાર, સબબ, કારણ
દલો, પુ. થાપણ, પુજ, મુડી
દવ, પુ. (સ.) જગલ બળવું તે, લાકડે લાકડા
ધસાયાથી એની મેળે જે આગ લાગવી તે, દા-
વામિ, દાવાનળ ૨ વન, જગલ, અરણ્ય ૩
સતાપ, બળતરા ૪ ગરમી. “દવે વીંટી લીધી
દહે દેહ જવાળા” ૫ ઓસ, ઝાકળ, ધુમ્મસ.
દવરાવવું, કિં. સ. ખીજ ન ખાવવું, આધાન
કરાવરાવવું (પશુમાં)
દવલું, વિ. અળખામણ, અણમાનીતું
દવા, સ્ત્રી. (અ.) ઔષધ, દવાદાર ૩ દુવા,
આશીર્વાદ [આણ
દવાઇ, સ્ત્રી. દવા, ઓસડ ૨ દુવાઇ, આરા,
દવાખાતું, ન. ન્યા દવા મળતી હોય તે ઠેકાણું,
દવાડ, પુ. દવ, દાવામિ, દાવાનળ [ઔષધશાળા
દવાડિયું, વિ. અર્ધદગ્ધ, દ્રોડિયું.
દવાત, સ્ત્રી. રશનાઇનો ખરિયો ને કલમદાન
દવાદાર, પુ. ઓસડવેસડ, સારવાર.
દશ, વિ. (સ.) પાંચ ને પાંચ ૧૦
દશઉંઠણ, ન. સ્ત્રીને છોકરું સાપડયા પછીથી
દસમે દિવસે જે અશુદ્ધિ કાઢવી તે
દશક, પુ. દસકો, દસનો જથ્થો ૨ આખી
ગકમનો દસમો ભાગ. [આકાશ તથા પાતાળ
દશદિશા, સ્ત્રી. ચાર દિશા, ચાર ખુણા અને
દશન, પુ. (સ.) દાન
દશનવસન, પુ. અધર, હોઠ
દશનાવળિ, સ્ત્રી. દાતની હાર
દશધા, અ. (સ.) દસ રીતે-પ્રમાણે
દશમ, સ્ત્રી. પંખવાડિયાનો દસમો દહાડો [પુરી.
દશમી, સ્ત્રી. દશમ ૨ દ્વિધે બાધી કરેલી રાત્રી-
દશમું, ન. મરનારની દસમે દિવસે કરવાની ક્રિયા.

દશમૂળી, નંદશ જાતનાં ઔષધિ મૂળની કરેલી દવા
 દશમોડ, વિં ગભરાયલુ, દિડમૂઠ ૨ દિશાભ્રમ
 દશાવતાર, પું વિષ્ણુના દશ અવતાર (મત્સ્ય,
 કુર્મ, વરાહ, વૃસિહ, વામન, પરશુરામ, રામ,
 કૃષ્ણ, બુદ્ધ, કલ્કી)
 દશાંશ, પું (સં) દશ દશના ભાગ લેછ ગ
 શિત થાય છે તે (અપુર્ણાક રીતે $\frac{1}{10}$ અને દશાશ
 રીતે ૧ લખાય છે)
 દશા, સ્ત્રીં (સં) સ્થિતિ, હાલત ૨ પડતી
 હાલત “દશા કરે તે કોઈ ન કરે” ૩ જન્મકાળ
 ઉપરથી ગ્રહાદિકના સંબંધને લીધે ભોગવવાના
 સુખદુખનો અનુક્રમ તે ૪ (દશાહ) મરનાર
 માણસનો દશમો દિવસ, દશમુ. “દશા સરાવવી”
 દશા, સ્ત્રીં ગાડી ઉજવા માટે પૈડામા ધાલ-
 વાની તેલવાળી આતરી ૨ લુગડાના છેડાએ
 આવતી આતરી, દસીઆટ, દશી
 દશી, સ્ત્રીં આતરી, દસીઆટ
 દશીવીશી, સ્ત્રીં સુખદુખ, તડકોછાયડો
 દશેરા, પું વિજયાદશમી, આસો સુદિ ૧૦
 દશૈયાં, નં પરણેલા વરવહુને સાસરા તરફથી
 વારાફરતી જે દશ જમણુ આપે છે તે
 દશોદ, પું દશમો ભાગ દસુદ
 દશેરી, સ્ત્રીં વળનમા દશશેરનુ કાટલુ
 દશેરો પું દશશેર જેખાય એવુ માપનુ કાટલુ
 દસ, વિં દશ [૩ સહી
 દસકત પું(ફાં)હરફ, અક્ષર ૨ હાથનુ લખાણુ
 દસકો, પું દશની સંખ્યાનો જથ્થો ૨ દશ વર્ષ
 દસરા, સ્ત્રીં આસો સુદિ દસમ, વિજયાદશમી
 દસી, સ્ત્રીંદશ વર્ષનો જે કાળ તેર આતરી દશી
 દસીવીશી, સ્ત્રીં દશ ને વીસ વર્ષનો કાળ
 ૨ ચઢતી પડતી ૩ તફાવત, ફેર
 દસુદ, સ્ત્રીં દશાશ, દશમો ભાગ
 દસુદી, પું બારોટ, ભાટ [બારોટ
 દસોંદી, પુંદસમો ભાગ ઉધરાવનાર ૨ ભાટ,
 દસ્તક, પું હરફ, અક્ષર
 દસ્તકશિક્ષક, પુંઅક્ષર સારા લખતા શિખવનાર
 દસ્ત, પું (ફાં) હાથ, કર. ૨ સત્તા, અખ-

તિયાર, કાણુ ૩. ઝાડો, જુલાખ
 દસ્તાન, નં (ફાં) બેરાને મહિને મહિને જે
 અટકાવ-અળગુ આવે છે તે
 દસ્તાનું, નં તસ્તાનુ
 દસ્તાવેજ, પું (ફાં) લખત, લેણુદેણુ સંબંધી
 લખાણુ, લખેલો આધાર-દાખલો
 દસ્તાવેજી, વિં લેખી [૨ દાપુ કર, વેરો
 દસ્તુર, પું (આં) રીત, રિવાજ, ચાલ, ધારો,
 દસ્તુર, પું (ફાં દસ્તોબર) પારસીઓનો ગોર
 દસ્તુરિ, સ્ત્રીં (હિં) હકસાર્થ, સુખડી, દાપુ
 દસ્તો, પું (ફાં) ખાચણીનો દાડો, પરાર ૨
 હાથો ૩ ચોવીસ કાળગની થોકડી
 દહન, નં બળવુ તે, જ્વલન
 દહનક્રિયા, સ્ત્રીં પ્રેતને બાળવાની જે ક્રિયા તે.
 દહવુ, કિં સં બાળવુ, સળગાવવુ
 દહાડાવાળી, વિં ગર્ભવતિ, ભારેવાઈ
 દહાડી, અં રોજ, હમેશ, વારવાર ૨ દાઢી
 હાડો, પું વિવસ, દિન, તિથિ, તારીખ ૨
 મરનારની પાછળ જે ક્રિયા કરવામા આવે છે
 તે ૩ ભાગ્ય, સિતારો ૪ ગર્ભ, ઓધાન ૫
 વાર, વખત, સમય દહાડા કાઢવા-કાળ ક્ષેપ
 કરવો દહાડા ભરાઈ જવા-આયુષ્ય પુર થવુ,
 મોત આવવુ દહાડા ભાગવા-વખત શુભાવવો
 દહાડા રહેવા-ગર્ભ રહેવો દહાડે લાગવુ-ધંધે
 વળગવુ દહાડો આથમવો-પડતી દશમા આવવુ
 દહાડો ઉઘડવો-સારી સ્થિતિમા આવવુ દહાડો
 ઉઠવો-અસ્ત થવુ, પડતી દશા આવવી
 દહિ, નં (સં દધિ) જામેલુ દૂધ, બાજેલુ, પ્રવાહી.
 દહિથરો, નં પરસુદીના લોટમા ઘણુ મોવણુનાખી
 ધીમા તળેલી જાડી પુરી, દહિ જેની પોચી પૂરી
 દહિ વડુ, નં દહિ મા બોજેલુ વડુ
 દહોવું, કિં સં દૂધ કાઢવુ, સત્તવ ખેંચવુ, તત્તવ
 કાઢવુ ૨ કમાવુ, ખાટવુ [ધસોટ
 દળ, પું લોટને ધીમા સાતળી મનાવેલો પદાર્થ,
 દળ, નં (સં દલ) સૈન્ય, લશ્કર, ફોજ ૨
 કાડિયુ, અડધો ભાગ ૩ જાડાપણુ, અદરનો
 માવો, પડ ૪. પાદકુ, પાન ૫ ભરાવો, જથ્થો,

દળણ નં દયણ દળણ દળણ-સખત મહેનત
કરવી, માથાફાડતુ અને કંટાળા ભરેલુ કામ કરવુ
દળદર, નં દરિદ્ર ગરીબાદર આળસ, ટાઢાપણ
દળદાર, વિં દળવાળુ, જાડુ, માવાદાર ર ભારે
દળદ્રી, વિં દરિદ્રી, આળસ
દળવાદળ, નં તોફાનતુ વાદળ ર. લશ્કર, સૈન્ય
દળવુ, કિં મં (સં દલન) ધરીથી અનાજનો
આટો કરવો, બારીક કરવુ, ભયરડવુ ર કચરી
નાખવુ ઠ કંટાળા ભરેલુ કામ કરવુ
દળાઇ, નં દળવાની મજૂરી ર જેટલુ દળ્યુ
હોય તેટલુ ર ભુસુ, થોથ
દળામણ-ણી, સ્ત્રીં દળામ
દળાવણ, કિં સં દળે તેમ કરવુ અનાજનો
લોટ કરાવવો ર અધરૂ કામ કરાવવુ
દળી, સ્ત્રીં દલી, ભુઓ
દાંડ, પું શક, ડાડ ર લુચ્ચો, દોગો ડ ન પર-
છેલો પુરૂષ, વાઢો, ન ફિકરો
દાંડિયો, પું ડાંડિયો, ભુઓ
દાડી, સ્ત્રીં ડાડી, ભુઓ
દાડો, પું (દડ) જાડો દડુકો, ર દસ્તો,
પરાઇ ડ મોટી વસ્તુને ઉચકવાનો તેનો બહાર
નીકળેલો જે ભાગ તે "પાલખીનો દાડો" જ હોયો
દાત, પું (દડ) માણસ પશુ ઇં ને ચાવવાના
હાડકાનો ખીલા તે દત ર કાસકીનો ફણો
ડ દાતો, વેર, કીનો દાત આવવા-બોલવાનુ શૌર્ય
આવવુ દાત ઉડવા- (કરડવાથી) દાતના ચિહ્ન
થવા. દાત કકડવા-તાઢ ચઢવી દાત કકડાવવા
-ગુસ્સો કરવો દાત કરડવા-હારી ચાકવુ, હાક
થવી ર સરમની લાગણી થની દાત કાઢવા-
ખડખડ હસવુ ર દાતિયા કરવા ડ કોઈનુ
કહેલુ હસી કાઢવુ ઉડાવવુ દાંત હોવા-(પેટમાં)
વેર હોવુ ર શૌર્ય-ભુસ્સો હોવો (ખાઈ જવાનો)
મારવા-સપડાવવા ભુસ્સો હોવો. દાતમાં છેડો
ધાલવો-આખરૂ સાચવવી મર્યાદામાં રહેવુ દાતે
ચઢવુ-ચરચાવુ, વગોણુ થવુ દાતે તરણા લેવ-
ડાવવા-સતાપવુ, નરમ પાડવુ, ત્રાસ આપી
હાક પાડવુ [નીકળ્યા હોય તેવુ
દાંતરૂ-વું, વિં જેના એક બે દાત મોં બહાર

દાતિયાં, નં કુકરા, બાજરી કાઢી લીધા પછીથી
કળસલાની અંદરની જે દાડી બળદને ખવરાવવામાં
આવે છે તે ર ચીઢિયા
દાતિયુ, નં કોઈને ચિઢવવા મો પહોળુ કરી
દાત દેખાડવા તે, તરફેડા ર ચીઢવુ તે.
દાતિયો, પું મોટી ચઢાકાર કાસકી
દાંતી, સ્ત્રીં કાસકીના દાતાની વચમાના અતરને
ઓધુ કરવા તુવેરની દાળ ડાગેર વગેરે ધાલી
સળંગડ કરવુ તે (લીખ વગેરે કાઢવા સાંડે) ર,
નવા દાત આવતા બાળકને પહેરાવવાનુ ધરોણુ,
જેમા વાઢનખ, લુવડનો પગ, વળ્ગર ભુકું વગેરે
હોય છે તે ડ તડ, ફાટ ૪ ધારીયુ પ ચાવળ.
દાંતો, પું દાત-કાટા સરખી અણીદાર જે ચીજ
તે છે-મટોડુ ગરીપડેથી દાત સરખો દેખાતો
ભિતનો જે ભાગ તે ડ વેર, કીનો. ૪ કાકર.
દાદરો, નં શરીરની ચામડી કરકરી થવી તે
દાલિક, વિં (સં) દબી, ડોળી, ઢોળી
દાલો, પું એક જાતની લાલ દાડીની લાજ
દા, પું દાવ, વારો ર પાસાનુ પડવુ ડ લાગ,
અનુકૂળ વખત ૪ અં દેનાર, આપનાર
દાઈ, સ્ત્રીં (હિં) જણાવનારી સ્ત્રી, સોચાણી
ર પીડા, દુખ. ડ વિં દેનાર, આપનાર.
દાઇએણુ, સ્ત્રીં દાઇ, સોચાણી ['સુખદાઇ']
દાઇદુરમન, પું કોઇપણ જાનતો વેરની, દુરમન ઇ
દાઉદી, સ્ત્રીં એક જાતનો છોડ, ગુલદાવરી
દાકતર, પું ડાકટર, ભુઓ
દાખલ, અં [આં] આવી પહોંચેલુ, પ્રવેશ કરેલો
હોય તેવુ, હાજર થયેલુ, પ્રસાર ર નોંધેલુ ઇ.
સારૂં માટે, બદલે, પેટે.
દાખલો, પું ચાલતી વાતને મળતી આવતી
વાત તે, ઉદાહરણુ દષ્ટાંત ર અનુભવ, નસિયત
ડ એક વાતની સાખીતીમાં તેને મળતી બીજી
વાત બતાવવી તે, પુરાવો, નિશાની. ૪ ગણિતમાં
એકાદિ બતાવેલી રીત પ્રમાણુ ગણવાનો જે હિસાબ
તે. દાખલો, ખાવો-મેળ મળવો, જોડ આવવો,
પત્તો લાગવો ર પુરાવો મળવો
દાખવણુ, કિં સં દેખાડવુ, બતાવવુ ર બહેર

કરવુ ૩ દાખલો આપી કહેવુ, સમજવુ ૪
દાગ, પુ. શમને બાગવુ તે [અસર થવી
દાગળો, સ્ત્રી. ઠીગડી, ગાબડી, ગાળ પતરી ૨
બુદ્ધિ, શુદ્ધિ, મતિ ૩ કેન્દ્ર, ચણિયાઈ દાગળી,
ખસવી-ધેલુ થવુ, દીવાના થવુ
દાગીનો, પુ. (ફાં) ધરેણુ, અલકાર ૨ કિમતી
વસ્તુ ૩ રકમ, એક સાથે બાધેલી રકમ, નગ
દાઘ, પુ. ડાઘ, ડામ, દઝાવાથી પડેલુ ચિહ્ન,
નિશાની ૨ દહન ૩ લાછન, કાળાટીલી દાઘ
દેવો-અગ્નિ સરકાર કરવો
દાજ-છ, સ્ત્રી. (સં દાહ) મનમા બળવુ
તે, દયા, અનુકંપા ૨ સતાપ, બળતરા ૩
ચીદ, ગુસ્સો ૪ વેર, કીનો. ૫ બાજેલુ તે, ખરપડું
૬ ઇર્ષ્યા, અદેખાઈ [મધ્યાહ્નનો સમય
દાઝણુ, નં દઝાય તેવુ તપી જવુ તે ગરમ ૨
દાઝવું, ક્રિ. અં. ઉની વસ્તુના સ્પર્શથી બળવુ,
ઉતુ લાગવુ ૨ કોઈનુ દુ ખ નોંછ મનમા બળવુ,
દયા આવવી, ૩ સતાપવુ, બળતરા થવી ૪
અદેખાઈ થવી
દાઝીલુ વિ. અદેખુ, ઇર્ષ્યાળુ, દેષીલુ
દાટ, વિ. ગળ્ળ ૨ પુષ્કળ, ભરપુર
દાટવું, ક્રિ. સં. ડાટવુ, સતાડવુ
દાટી, સ્ત્રી. ડાટી, બીડ, ઠઠ
દાટો, પુ. ડટો, ડટો
દાડમ, નં (સં દાડમ) એક જાતનુ અંદર
રાતા દાણાવાળુ ફળ, અનાર
દાડમડી, સ્ત્રી. દાડમનુ ઝાડ [વારવાર
દાડી, અં. દાઢી ૨ રોજ હમેશ, નિલ ૩
દાઢ, સ્ત્રી. (સં દખ્ખા) ખાવાનો પદાર્થ આવ
નાર બન્ને છેડાના જે મોઢા દાત તે દાઢે
લાગવુ-ખાવાનુ મન થવુ, સ્વાદ લાગવો દાઢ
ગળી થવી-મિષ્ટાન્ન મળવુ
દાઢા, પુ. લોઢાના દાતા
દાઢિયો, પુ. રોજિંદો મજૂર
દાઢી, સ્ત્રી. (સં દાઢિકા) હડપચી ઉપર ઉગી
લટકતા વાળ તે ૨ નીચલા ઓઠની નીચેનો
જે ભાગ તે, હડપચી, દાઢીમા હાથ ધાલવા-

અતિશય આજીજી કરવી, કાનાવાલા કરવા
દાઢી, અં. દરરોજ, હમેશ
દાહુ, નં દાઢીએ વધેલા કેશ
દાહો, પુ. દહાડો
દાણુ, નં માલ ઉપર સરકાર તરફથી જે લવા-
જમ લેવામા આવે તે, જકાત, હાસલ, દોલ, વેરો,
દાણુ, નં જાનવરને જે બાફણુ ખવરાવવામા
દાણુ, પુ. (ફાં) અનાજ, કણુ [આવે છે તે
દાણાદાર, વિ. દાણાદાણાવાળુ, કણમય
દાણિયુ, નં કાટમા ધાલવાની કીડિયા સેર ૨
અડધી બાજરી ને દુણસા મળેલુ એવુ
દાણિયુ, વિ. ઢોરને ખવરાવવાને જે વાસણુ-
ટોપલામા દાણુ કાઢે છે તે
દાણી, પુ. દાણુ લેનારો
દાણો, પુ. અનાજનો કણુ ૨ અનાજ, ધાન્ય,
૩ મોગરો, ગાઠ, કાગરો ૪ કણુ, મણુકો
'મોતીનો દાણો' ૫ નગ, છુટી વસ્તુ દાણા
વાળવા-ટુચકો ઉતારી દાણા બાધી રાખવા,
વળગણુ તપાસવા કરવામા આવતો ટુચકો
દાણોદુણી, પુ. અનાજ વગેરે તે અનાજને બીજો
સામાન [સર્જિત, નસીય
દાણોપાણી, નં ખાવાપીવાનુ, અન્નજળા ૨
દાતણુ, નં (સં દાત+વાવન) બાવળ, આવળ,
લોમડા વગેરેની સોડીના કકડા જેનો કુચો દાત
ધસવાન' કામમા આવે છે તે દાતણુ કરવું-
દાતણુથી દાત ધસી કાગળા કરી મો સાફ કરવુ
દાતણુની ચીરીએ-મીલકુલ ખાધુ નથી એવુ
દાતણિયો, પુ. દાતણુ વેચનારો ૨ દાતણુ કરનારો
દાતરડી, સ્ત્રી. નાનુ દાતરડુ [હથિયાર
દાતરડુ, નં ધાસ વગેરે વાઢવાનુ લોઢાનુ દાતાદાર
દાતા, પુ. (સં) આપનાર, ધર્મી, ઉદાર, સખી
દાતાર, વિ. આપનાર, ધર્મી, ઉદાર
દાથરી, સ્ત્રી. ઠિકરાની નાની કથરોટ ૨ કાથળી
દાથરિયુ, નં ઠિકરાનુ ઠામ, માટીની કથરોટ
દાથરો, પુ. સુકિયા, પતરવંકિયા બાફવા સાફ તેની
નીચે ધાલેલુ જે ધાસ વગેરેનુ પડ તે ૨ ચઢેલું
મો, તોબરો

દાદ, સ્ત્રી (ફાં) ફરિયાદ, દુ ખની અરજ કરવી
 તે, બાળખી હક-દાવો. ૨ સભાળ, ખમર ૩
 ધનસાફ, ન્યાય [નિસરણી ૨ દરાજ
 દાદર, પુ. માળપર ચઢવાની પગથિયાવાળી સીડી,
 દાદરખારી, સ્ત્રી દાદરનું બારણું જીનો
 દાદરો, પુ. ગાયનની એક તરફ ૨ નિસરણી,
 સીડી ૩ તાળાની અદરની કળ
 દાદી, સ્ત્રી માયાપની મા ૨ પુ. ફગિયાદી, વાદી,
 દાદુર, પુ. (દુદુર) દેડકો [દાદ માગનાર
 દાદો, પુ. માયાપનો બાપ [દાધીજી”
 દાધવ, કિં. અં. બળવુ “જળને નિહો, શ્રેમદા
 દાધાબળવુ, વિંધુધવાતુ, ધુમરાયલુ, રડતી સુરત
 દાવારગુ, વિં બળિએલ. ૨ આધાપલીત, ગાકુધેલુ
 દાધેલ, વિં બળેલુ (તેલ ઘી વગેરે)
 દાન, નં (સં) ધર્મ બુદ્ધિથી આપી દેવુ તે,
 પુણ્યાર્થે આપવુ તે ૨ ભીખ, ભિક્ષા ૩ બક્ષીસ,
 ધનામ ૪ હાથીના લમણામાથી ઝરતો ચીકણો
 પદાર્થ, મદ, જળ, પ (ફાં) ધરનાર, રાખનાર
 પાનદાન ૨ બળુનાર-સમજનાર ‘કદરદાન’
 દાન, સ્ત્રી વારી, વારો, વખત ૨ નવ ધડિયા
 પછી દસનો ધડિયો
 દાનત, સ્ત્રી (ફાં દિયાનત) નિષ્ઠા, અત કરણની
 ધમ્મ, ચિત્તવૃત્તિ ૨ ન્યાયશુદ્ધિ
 દાનપાત્ર, વિં (સં) દાન આપવાને યોગ્ય
 દાનવ, પુ. (સં) દૈત્ય, રાક્ષસ
 દાનવીર, વિં સખી, ખૂબ દાન આપનાર
 દાનશીલ, વિં દાનેસરી, સરખી ઉદાર.
 દાનસ્તુ, વિં પ્રમાણિક, સમજુ ૨ સારી દાનતવાળું
 દાનાઈ, સ્ત્રી (ફાં દાનિસ્તન) ડહાપણુ, વિવેક
 ૨ લલમનસાધ ૩ પ્રમાણિકપણુ, નેકા, ધર્માનદારો
 દાનાવ-દાનો, પુ. (ફાં) ડાહ્યું, વિવેકી, સમજુ
 ૨ ઉદાર
 દાનિશમદ, વિં (ફાં) ડાહ્યું વિવેકી, સમજુ
 દાનેશરી, પુ. (સં) દાતા, દાનવીર
 દાનો, પુ. ડહાણો, સમજુ, પ્રમાણિક
 દાપુ, નં હકનું માગણુ, કર, લાગો
 દાખ, પુ. ઉપરથી મતો અટકાવ મના, દખાણુ

૨ આગ્રહ, જોરો ૩ ધાડ, રોફ
 દાખડદીખડ, અં છુપુ, એમનું એમ, દાખેલુ
 દાખડી, સ્ત્રી નાનો દાખડો
 દાખડો, પુ. ગોળ અથવા લાખા આકરનું ઢાક-
 જાવાળુ ધાતુનું વાસણુ
 દાખણુ, સ્ત્રી દાખવુ તે, દામનાર જોર, દખાણુ,
 ભાર ૨ સખતી, અકુશ
 દાખવુ, કિં સં ચાપવુ, ચગદવુ ૨ નીચોવવુ,
 ચોળવુ ૩ સકોચવુ, ધટ કરવુ ૪ (વહાલથી)
 ભેટવુ ૫ કનડવુ, પીડવુ ૬ ખ દેવુ ૬ જોરથી
 ઠેલવુ, ધકેલવુ ૭ (જનવરને) ચાપીને ચલાવવુ,
 દાલ, પુ. દર્ભ, જુઓ [ઉતાવળે હાકવુ.
 દાલડી, સ્ત્રી દર્ભની એક નાની જાત ૨ દાખડી.
 દામ, પુ. (ફાં) પૈસા, ગર્થ, ધન ૨ કિંમત, મૂલ્ય
 દામણુ, નં (સં દામન) ઘોડા-ગધેડાને પગે
 બાધવાનું દોરકુ ૨ (વહાણની) ડાખી બાજુ
 દામણી, સ્ત્રી સ્ત્રીઓના કપાળનું ધરેણુ
 દામણુ, વિં ઓશિયાળુ ૨ ગરીબકુ, દયામણુ.
 ૩ પરવશ ૪ નેતરુ, જડી દોરી
 દામતાઈ, સ્ત્રી પૈસા હોવા તે
 દામની, સ્ત્રી વિજળી ૨ દામણી [ગૃહસ્થ, ધની
 દામી, નં બરોબરી જોડો, જોડ, સમોવડિયુ. ૨
 દાય, પુ. વડીલોપાજીત મીલકતમાનો ભાગ, હિસ્સો
 દાય, પુ. દાવ, વખત ૨ દા “જે પાસા પડે
 તે દાય, જે રાજ બોલે તે ન્યાય”
 દાયક, વિં (સં) આપનાર ‘સુખદાયક’
 દાયકો, પુ. દયનો જે જથ્થો તે, દસકો
 દાયચો-જો, પુ. સ્ત્રી ધન, પુરત ૨ દાયભાગ,
 ભાઈઓ ભાગ
 દાયણુ, સ્ત્રી સોયાણી, દાઈ
 દાયતુ, નં દાયજનમા આપેલું ખેતર ૪, પસાયતુ
 દાયભાગ, પુ. ભાગ, હિસ્સો, વહેચણી
 દાયરો, પુ. (ફાં) સમુદાય, ટોળુ, જથ્થો
 દાયા, સ્ત્રી ધાત્રી, બાળકને ઉછેરનારી ૨ દાઈ
 દાયી વિં (સં) દાયક, આપનાર
 દાર, વિં (ફાં) વાળુ, રાખનાર, અર્થસુચક પ્રસય
 દારવુ, કિં સં ચીરવુ, ફાડવુ.

દાર-રા, સ્ત્રી (સં) સ્ત્રી, પત્ની
 દારિદ્ર, નં (સં) દળદર, ગરીબાઇ, દરિદ્રતા
 દારે, નં (સં) એક જાતનું લાકડું, દેવદાર
 દારૂ, પુ (ફા) પાણી જેવો કેરી પદાર્થ, મદ્ય,
 સુરા ૨ સુરોખાર ગધક ને કોયલાની મેળ-
 વણીથી બનતો એક પદાર્થ જે અમિના મયો
 ગથી ઝટ સળગી ઉઠે છે તે
 દારૂખાનું, નં સળગી ઉઠે તેવી વસ્તુ, દાહક
 પદાર્થ ૨ આતસબાજી, દારૂકામ
 દારૂખાનું, વિન્ટામસી, જલદ, તીખું
 દારૂગોળો, પું યુદ્ધસામગ્રી, લઢાઇનો સામાન
 દારૂડિયો, વિન્દાર પીનારો, મદ્યપ [કરાવે તેવું
 દારૂજી વિં (સં) વિકરાળ, ભયકર, તોખા
 દારૂહળદ-ફર, સ્ત્રી-એક જાતની ઔષધિ
 દારો, પું મોઢને વાગેલો ટોલો
 દારોગો, પું દરોગો, જીઓ
 દાલચીની, સ્ત્રી-તજ, તેજનાની એક વસ્તુ
 દાવ, પુ (રમતમા) વારો, વખત, દા ૨ સો-
 ઠાની રમતમા-જુગારમા પાસા ઉપરના ટ-
 પકાનો આકતે ૩ લાગ, વખત, અનુકૂળ વખત
 દાવદી, સ્ત્રી-એક જાતનું ફૂલ, દાઉદી
 દાવાજી, નં મોડું કાળું વાદળ ચર્ધ આવવું તે,
 પવનનું તોફાન, વાવાઝોડું
 દાવપેચ, પું યુક્તિ, કપટકળા, પ્રપચ, વેત
 દાવાઅરજી, સ્ત્રી-કૃગિવાદનામુ
 દાવાખિ, પું દાવાનજ
 દાવાદળ, નં વાવાઝોડું પવનનું તોફાન
 દાવાનજ, પુ (સં) દવ, જગલ બળવું તે
 દાવુ, કિં (દારને) મનોગ થવો, ગર્ભ ધારણ કરવું
 દાવો, પુ (અં) હક, માલીફીપણું, અખસાર
 ૨ હક મેળવવા સાફ સરકારમા કૃગિવાદ કરવી તે
 દાસ, પુ (સં) સેવા, ચાકરી ૨ ગુલામ, લુડો
 દાસવ, નં (સં) સેવા ચાકરી ૨ વેક
 દાસી, સ્ત્રી (સં) સ્ત્રી સેવક, ચાકરડી ૨ ગુ-
 લામડી, લુડી ૩ રાખ [આખ્યાન, પોથુ
 દાસનાન, નં (ફા) મોટી વારતા, કિસ્સો,
 દાસ્ય, નં (સં) દાસપણું, દાસત્વ

દાહ, પુ (સં) બળવું તે, આગ ૨ ધણી ગરમી
 ૩ કકડીને ભૂખ લાગવી તે
 દાહી, વિં (સં) બાળવા જેવું બાળી નાખે તેવું
 દાળ, સ્ત્રી [સં દાહ] કઠોળને ભરડેથી જે
 ફાડ પડે છે તે ૨ તુવેરની દાળ ૩ છકાની અદ-
 રતો જે પીળો રસ-માવો તે. ૩ સૈયડ કરમાયા
 પછી છોડા-પોપડા વાળવા તે
 દાળીઆ, પું સેકેલા ચણા, છોડા વગરના ચણા
 દિએર-યર, પુ (સં દેવર) વરનો નાનો ભાઈ
 દિક, સ્ત્રી (સં) દિશા, બાજી
 દિકત, સ્ત્રી (આં) આનાકાની, શક, હરકત
 દિકામાલી, સ્ત્રી-એક જાતનું ઓસડ, રાજગધ
 વનસ્પતિના દોડાનો રસ
 દિક્ષાલ, પું દિશાનું રક્ષણ કરનાર દેવ ત્રિગપાલ
 દિગલુ, નં ડિગલુ [પાડું
 દિડલુ, નં જિડલુ, ડોડો ૨ પેર, તાળે કડકો,
 દિડી, સ્ત્રી-એક રાગ (મરાઠી)
 દિડુ, નં ડિડું
 દિગત પુ (સં) દિશાનો અત ક્ષિતિજ
 દિગતર, નં દિશાઓ વચ્ચેનું છેડું ૨ દિગત
 દિગતરેષા, સ્ત્રી (સં) દિશાનો છેડો બતા-
 વનારી લીટી, દષ્ટિમર્યાદા, આકાશકક્ષા, ક્ષિતિજ.
 દિગબર, વિં (સં) નાચું, નિર્વાજ
 દિગબર, પું નાગો સાધુ ૨ જૈનનો એક ભેદ
 ૩ શકર [બર મતનું ૨ સ્ત્રી-દુર્ગા
 દિગબરી, વિં (સં) જૈન સામ્રદાયિક, દિગ-
 ત્રિગજ, પુ (સં) અકેકી દિશાનો જે પુરાણ
 પ્રસિદ્ધ હાથી તે ૨ પ્રયડ પુરૂષ, પ્રૌઢ પડિત ૩.
 ખેતરપાળ ગ્રામ દેવી
 દિદર્શન, નં (સં) ઉપર ચોટિયું અવલોકન
 તે, દિશા દર્શાવવી તે સૂચન
 દિગ્વિજય, પુ (સં) રાજ્યે અનેક બીજા
 રાજ્યોને જીતવા તે ૨ મોટી ફતેહ, મોટો જય
 દિગ્વિજયી, વિં (સં) દિગ્વિજય કરનારો,
 ચક્રવર્તી [આજી.
 દિડમૂઠ, વિં અકિત છક્ક, વિરમયાપત્ર, તદુપ,
 દિદાર, પુ (ફા) ચહેરો, સુરત, સ્વરૂપ ૨.

માડાધેલો હાત, ઢગ, હાલત
દિવારી, સ્ત્રીં ચહેરો, સુરત, સ્વરૂપ, દેદાર
દિન, પું (સં) દિવસ, દહાડો
દિનકર, પું (સં, સૂર્ય, દિવાકર, આદિત્ય.
દિનમણી, પું (સં) સૂર્ય, રવિ, ભાનુ
દિનમાન, નં (સં) દિવસનું માપ. ૨ ગ્રહ
'તેનો દિનમાન આજે ઘેર નથી' દિનમાન
ઉઠવો-નમતો દહાડો થવો, દુર્ભાગ્ય થવું
દિનાન્ત, પું (સં) દિવસનો અંત, સાજ
દિનાર, પું (ફાં) સોનાનો સિક્કો, સોનૈયો
દિનેશ, પું (સં) સૂર્ય [નાનો વાધ
દિપડુ, નં એક જાતનું ફાડી ખાનારૂં પથુ
દિપાવડુ, વિં સુદર, શોભીતું
દિપાવડુ, વિં સં શોભાવડુ, સુદર દેખાય
તેમ કરવું ૨ આખરૂં ઇજત વધારવા ૩
ઝગઝગાટ કરવું
દિપાઓ, પું (આં) શરૂની પ્રસ્તાવના, ઉપોદ્ધાત
દિમાખ, પું અહકાર, ગર્વ, અભિમાન ૨
ભલકો, રૂઆખ
દિમામ, પું ઠાં, ભલકો દમામ ૨ દભ
દિમેટી, સ્ત્રીં એક જાતનું ઝીણી યુદીવાળું લુગડું.
દિયર, પું દિયેર, વરનો નાનો ભાઈ
દિયરવડુ, નં સ્ત્રીએ દિયર સાથે ગૃહસ્થાશ્રમ
માડવો તે, નિયોગ
દિયેર, પું દિયેર ૨ સાળો (આખ્ય)
દિલ, નં (ફાં) કાળજી, હૃદય ૨ મન, ચિત્ત,
અત કરણ ૩ ઇચ્છા, મરજી. ૪ પ્યાર, ચાહેના
૫ શરીર, તન દિલ આપવું—મનના વિચાર
જણાવવા દિલ ઉઠી જવું—મન ન રહેવું નારાજ
થવું ૨ સ્તેહ તટવો દિલ થવું—મન થવું,
મરજી-ઈચ્છા થવી દિલ ભારે થવું—તાવના
ચિહ્ન જણાવા ૨ કુમો-ડીખો જગવો, ગળગળ
થવું, દિલ લેવું—શરીરે પુટ થવું લોહી લેવું
દિલ સાફ છે—નિષ્કપટી છે, પ્રમાણિક છે
દિલગીર, વિં [ફાં] નાખુશ, ઉદાસ, શોકાતુર
દિલગીરી, સ્ત્રીં [ફાં] ઉદાસી, નાખુશી, બે
ચેની, શોક

દિલદાર, વિં [ફાં] પ્રાણપ્રિય; જીવજન, ૨.
ઉદાર, ખુદા દિલનું ૩ આશુકમાશુક [ઉદારતા
દિલદારી, સ્ત્રીં જીવજનપણું, પ્રાણપ્રિયતા ૨
દિલભર, વિં હૃદયમા ઉમળકો આવે તેવું, વહાલું
દિલાવર, વિં (ફાં) મોટા દિલનું ૨ હિમ્મત-
વાન ૩ સુખી, ઉદાર [રતા, મનની મોટાઈ
દિલાવરી, સ્ત્રીં બહાદુરી ૨ સખાવત, ઉદા
દિલાસો, પું ધીરજ આપવી તે, મનનું સમા-
ધાન, આશ્વાસન, સાત્વન
દિલોજન, વિં (ફાં) જીવજન, પ્રાણપ્રિય
દિલોજનથી-દિલથી ને જનથી, હોસથી,
અત કરણપૂર્વક, ખરા ભાવથી
દિવસ, પું (સં) દિન, દહાડો, વાર ૨
સૂર્યોદયથી તે સૂર્યાસ્ત સુધીનો જે સમય તે
૩ એક સૂર્યોદયથી તે બીજા સૂર્યોદય સુધીનો
જે સમય તે ૪ સુભાગ્ય, ચઢતીનો સમય ૫
ખારસુ, ઉત્તરક્રિયા, ખરસ દિવસ ગણવા—
કાળની ગણતરી કરવી ૨ રાહ જોવી દિવસ
ઘેર નથી—નમીમ અનુકૂળ નથી, ગ્રહ વાકા છે
દિવસ ફરવો—નસીમ બદલાવું, ભાગ્ય ખુલવું
દિવા, અં દિવસે, દિવસના વખતમા
દિવાકર, પું (સં) સૂર્ય પ્રભાકર, રવિ
દિવાન, પું (ફાં) મુખ્ય પ્રધાન, વજીર, વડો
કારભારી ૨ નં પ્રકરણ, આખ ૩ મોટો
ઝોરડો, ખડ
દિવાનખાનું, નં (ફાં) મુલાકાતને સારૂ જે
જે મોટો ઝોરડો તે ૨ એક જડાવહાર (ફાંડિં)
દિવાનગિરી, સ્ત્રીં (ફાં) પ્રધાનવડુ, વજીરાત
દિવાનાપણું, નં ઘેલાઈ, ઘેલછા ગાડપણું
દિવાની, વિં (ફાં) લેણદેણના ઇનસાફ સખ ધી
દિવાનું, વિં (ફાં) ગાડું, ઘેલું, મગજ ખસી
ગયું હોય તેવું
દિવારાત, અં રાત દિવસ, હરહ મેશ
દિવાલ, સ્ત્રીં (ફાં) ઇંદોનું ઉચું ને લાંબું ચણતર
તે, ભિત. ૨. મોટો સુંદર ને મોઢા મૂલનો ઘોડો
દિવાલગીરી, સ્ત્રીં (ફાં) ભિતે ટ ગાય તેવો દીવો તે
દિવાસો, પું અપાડ વધિ અમાસની જે પર્વણી

તે 'દિવાસો એ સો પર્વનો માસો' દિવાળી, સ્ત્રી (દીપ+આવલી) દીવાની હાર ૨ સંવત વર્ષનો છેવે દહાડો, આસો વદિ અમાસ ૩ કોઈ પણ ઓચ્છવ-આન દનો દિવસ દિવેટ, સ્ત્રી (સં દિપ+વર્તિ) દીવાને સાર ગાળ ચપટી બનાવટ તે, વાટ, બતી [શાન દિવેલ, નંદીવે બાળવાનું બહુ તેલ. ૨ દમ, સત્વ, દિવોંલયુ, વિં દિવેલવાળુ, ચીકડુ ૨ નં દિવેલ ભરવાનું પાત્ર, ધાતુનું કોડિયુ ૨ જનન-વરની ખરીથી પહેલા ખાડા તે [એર ડી દિવેલી, સ્ત્રી જે માથી દિવલ નીચે છે તે મીજ, દિવેલો પું દિવેલીનું ઝાડ, એર ડો. દિવ્ય, વિં (સં) સ્વર્ગ સ બધી, દેવતાઈ, અદ્ભુત ૨ સુદર, રળિયામાયુ ૩ તેજસ્વી ભલકાદાર દિવ્યજ, વિં બીજ, અધરી પ્રતિષ્ઠા " કૃષ્ણ કહે હું દિવ્યજ કરે, તાતા તેલ માહિ કર ધરે " [ગાન દિવ્યજ્ઞાન, નં બંધર સ બધી જે જ્ઞાન તે, સ્વર્ગીય દિવ્યાગના, સ્ત્રી અંસરા પરી, સુદર સ્ત્રી. દિવ્યામ્બર, નં ધણુજ ડિમતી વસ્ત્ર દિશા, સ્ત્રી દિશા, બાળુ દિશા, સ્ત્રી (સં) કોઈપણ એક બાળુ, પાર્શ્વ, તરફ ૨ કોઈ પણ ઉદ્દેશિત એવો જે માર્ગ તે, રસ્તો ૩ ઝાડો, ઝાડે ફરવા જવું તે " દિશાએ જવું " દિશા બાધવી-રસ્તે બૂલા પડ્યા હોઈએ તો દિશા સ બધી વિચાર કરવો ૨ અમુક હદમા ચાલે તેવું કરવું દિગ્દયા, અં પ્રભુ કૃપાએ દિસતુ, વિં દેખાવું, ભાસવું, નજરે પડતું દિસતો રહ્યો-ભલે નજરે પડતો દુઃ રહ્યો દિસતુ, કરવું-પડતું નાખવું, છુપું રાખવું ૨ મંદ્રી દેવું, છોડી દેવું [૨ ભાસવું, લાગવું દિસવું, કિં અં દેખાવું, નજરે પડવું, જણાવું દી, પું દિવસ, દહાડો ૨ વખત, અવસર ૩ સીતારો, દયા દી ઉઠવો-ફેવો-દહાડો ઉઠવો ની વાળવો-દી ઉજળવો, કીર્તિ વધે એમ કરવું દીકરી, સ્ત્રી (સં દારિકા) છોડી, બેટી, પુત્રી દીકરીએ દીવો રહેવો-દીકરીના મતાનથી ધર ઉઘાડું રહેવું

દીકરો, પું (સં દારક) પુત્ર, છોકરો, બેટા દીક્ષા, સ્ત્રી (સં) કોઈ પણ ઉદ્દેશ કોઈ અમુક ક્રિયા-નિયમ પાળવો તે. ૨ બોધ, ઉપદેશ દીક્ષિત, વિં (સં) દીક્ષા લીધેલું એવું. ૨ દીઠ, અં દરએક, પ્રત્યેક [આલેખની એક અટક દીન, વિં (સં) ગરીબ, કગાળ ૨ ગરબઠ, લાચાર, રાક, નરમ સ્વભાવનું, શીળું દીન, સ્ત્રી (આં) ધર્મ, મજબૂત ૨ મુસલમાની ધર્મને માનનારા લોક ૩ ધાર્મિક તોફાન તે દીન પું દિવસ, દહાડો [કરનાર, પ્રભુ દીનદયાળ, વિં (સં) ગરીબના ઉપર દયા દીનતા, સ્ત્રી ગરીબાઈ, લાચારી દીનદાર, વિં ધર્મના ફરમાન મુજબ ચાલનાર દીનપણ, નં ગરીબી, કગાલિયત ૨ લાચારી દીનબધુ, વિં ગરીબનો બેલી દીનવાણી, સ્ત્રી કાલાવાલા, આજીજ દીનાનાથ, પું (સં) દીનબધુ, ગરીબનો બેલી દીપ-ક, પું (સં) દીવો ૨ હાથી " એક માલવ દેશ અધીપ, તેણે તેણે લીધો વેચાતો દીપ " ૩ વિં ઉતેજક, દીપન દીપકલ્યાણ, પું સંખ્યાકાળે ગાવાનો એક રાગ દીપમાળ, સ્ત્રી દીવાઓની હાર, દીપ ઝાડ દીપવુ, કિં અં શોભવું, સુદર દેખાવું ૨ ચળકવું ૩, ઝળકવું, તેજ મારવું, દીપન, વિં જગાડનાર, તેજ કરનાર, દીપક. દીપિકા, સ્ત્રી (સં) દીવી ૨ મશાલ દીપોત્સવ, પું દીવા સળગાવી ઓચ્છવ કરવો તે દીપોત્સવી, સ્ત્રી દીવાળી દીપ, વિં (સં) પ્રકાશિત, તેજસ્વી દીપ્તિ, સ્ત્રી (સં) પ્રકાશ, પ્રભા દીપો, પું એકદમ છાતી ફેંધાઈ જઈ બોલવું બધ થવું તે, કુમો દીર્ઘ, વિં (સં) લાંબુ, મોટું, જામર. ૨ લાંબો બે માનાનો સ્વર આ, ઈ, ઊ [૨ ડાહ્યું, ચતુર. દીર્ઘદર્શી, વિં લાંબે લગી જોઈ-વિચારી શકે તેવું દીર્ઘદંષ્ટિ, સ્ત્રી અગમચેતી, બવિખ્ય દર્શન, દુરદેશી દીર્ઘદંષ્ટિ, વિં લાંબી નજરવાળું, ચતુર

દીર્ઘસુત્રી, વિં ચીકણુ, દોઢકાણુ ૨ ઢીલુ,
ટાપટીપિયુ ૩ આળસુ [આવગદાનુ
દીર્ઘાયુ, વિં (સં) વણુ નર્ધ જીવે તેવુ લામા
દીલ, નં ડીલ, શરીર ૨ મન, હંધ્ય
દીવડુ, નં કણુકના લોચાનુ ડરેલુ કોડિયુ
દીવાદાડી, સ્ત્રીં દૂરથી દીવો દેખાય તેવો
સમુદ્રમા જ્યા ખડક હોય લા કરેલો દીવો રાખ-
વાનો મિનારો [૨ દીવો ધપ વગેરે
દીવાખતી, સ્ત્રીં દીવો ને ખતી (વાટ) વગેરે
દીવાસળી, સ્ત્રીં ગધક વગેરે જવાળાગ્રાહી
મેળવણી લગાડેલી સળ, જે ધસવાયી દીવો
થાય છે તે [ડાનો ઘાટ
દીવી, સ્ત્રીં દીપિકા, દીવો મૂકવાનો ધાતુ-લાક
દીવેટિયો, પું મશાલચી
દીવો, પું દીપ, તેલમા દિવેટ બોળી નેને સળ
ગાવવાથી જે પ્રકાશરૂપ થાય છે તે ૨ ગુણુ વિદ્યાથી
દીસ, નં દિવમ [પ્રસિદ્ધ પામેલુ જન
દીસતુ, કિં સં દેખાવુ, જણાવુ ૨ સૂઝવુ
દુટી, સ્ત્રીં પેટના ભાગમા જે મધ્યર્થિદુ તે,
આત્રગુજ, નાભી
દુટો, પું ઉપસી બહાર નીકળી આવેલી દુટી
દુડ, સ્ત્રીં કાદ, પેટનો થોલો
દુકં, નં કણુસલુ, કુક
દુદાળુ, વિં કાદવાળુ, દુડવાળુ, ૨ ગણુપતિ
દુડિયો, પું ડાડી પિટનારો
દુડી, સ્ત્રીં ડાડિયાથી વગાડવાની થાળી, ડાડી
૨. ડાડીની મારફતે અપાતી ખબર તે
દુદુલિ, નં (સં) ભેરી, આનક [પ્રત્યય
દુ, અં (સં) ખરાખ, નહાર, એવા અર્થસૂચક
દુઃખ, નં (સં) શરીરની અથવા મનની જે
પીડા-વ્યથા તે, ડટ ૨ બેદરકારી અસુખ ૩
હરકત, અડચણુ, સડટ [સતાપકારી
દુખદ-હાયક, વિં, સં) કષ્ટ દે એવુ, કનેશકર,
દુખમય, વિંદુ ખ પડે તેવુ, કષ્ટકારી, નાપકારી,
દુસહ, વિં (સં) ન ખમાય તેવુ [દુખદાપી
દુખિત, વિં (સં) દુખી, પીડાયલુ [ખમાણુ
દુ, નં (સં) બેનો ગુણુકાર, દુના આકર
૬૦

દુઆ, સ્ત્રીં આશીર્વાદ, આશિષ દુઆગીર-
શુભેચ્છક
દુઆ, પું જેમા બે ટપકા હોય છે તે [જગા
દુકાન, સ્ત્રીં (ફાં) વેપારીની માલ વેચવા રાખવાની
દુકાનદાર, પું (ફાં) દુકાન ચલાવનારો, વેપારી
દુકાનદારી, સ્ત્રીં (ફાં) દુકાન ચલાવવા મળ ધી
જે આવડત, માહિતી, કામ તે
દુકાની, સ્ત્રીં બે પાઈ ૨ દાદી ને કાન ઢકાય
એવી રીતે માયુ બાધવુ તે, બોકાની
દુકાળ, પું (સં દુષ્કાલ) વરસાદની તગી
અથવા વધારે વરસાદથી અનાજ ધાસ વગેરેની
તાણુ પડે છે તે, કાળ (લીલો કે સુકો)
દુકાળી, સ્ત્રીં એક સાથે ધણુ કાળ પડવા તે
દુકૂળ, નં (સં) રેશમી સુદર વસ્ત્ર
દુકૂત, નં (સં) પાપ
દુખલુખાઈ, સ્ત્રીં એક જાનનુ જીવડુ, કીમોલ
દુખડુ, નં દુખ ૨ ઓવારણુ, મીકડા
દુખણા, નં મીકડા, ઓવારણુ
દુખજી, નં દુખવુ તે (ચુક વગેરેથી) ૨
પ્રમત્રયતા પહેલા પેટમા સાધારણુ દુખ થવુ તે
દુખવવુ, કિં સં દુખાવવુ, માહુ લગાડવુ
દુખાવ પું દુખાવો [માહુ લાગે તેવુ કરવુ
દુખાવવુ, કિં સં દુખ થાય તેમ કરવુ ૨
દુખાવુ, કિં અંદુ ખ થવુ ૨ માહુ લાગવુ
દુખાવો, પું દરદ, પીડા, વેદના ૨ વેણુની પી.
દુખિયાર, વિં જેને દુખ હોય તે, દુખી
દુખિયુ-ખી, વિં દુખી [મદારીની નગારી
દુગદુગી, સ્ત્રીં સ્ત્રીનુ કાનનુ એક ધરેણુ. ૨
દુગન, વિં (હિં) જેટલા વખતમા એક ચીજ
ગવાતી હોય તેથી અડધા વખતમા ગાવાની
ઝડપવાળુ ૨ બમાણુ, ઉતાવળુ
દુગ્ધ, નં (સં) દૂધ
દુગ્ધ, સ્ત્રીં જેમાથી નીકળવાને મુશ્કેલી પડે
એવી જે હરકત-અડચણુ તે પીડા, આપદા;
દુગ્ધ, વિં ખીગ્ધ [ધર્મસંકટ,
દુગ્ધ, વિં દૂધ આપવુ દુગ્ધાર.
દુગ્ધ, વિં દુગ્ધે તેવુ

દુઝતુ, વિં વહેતુ, ઝરતુ, થોડે થોડે ગળતું
 'દુઝતા અર્થ' ર દુધ દેતુ, દુઝનાર, લાભ કરનાર,
 કાયદાકારક [૩ કમાણી-કેપજ મળ્યા કરવી
 દુઝતુ, કિં સં દુધ દેતુ ર નીગળતુ, ઝરતુ
 દુઝાણુ, નંદુધ દેતુ દેર, દુઝાણુ [અદર બળી ગધાવુ
 દુણુ, કિં અં બળવુ દાઝતુ, ચોટવુ ર અદર ને
 દુણુ, કિં સં રગડવુ, મનાવતુ, સનાવતુ
 દુણાવુ, કિં અં મનમા ને મનમા બળતુ ર
 દાઝતુ, ચોટવુ ૩ મુઝાતુ, સિફાતુ, મનમા બળતુ
 દુણે, પું બળવુ-ચોટવુ તે
 દુડા, પું નાના બેડા બાળતી બેડીઓ
 દુંગા-ળુ, વિં ખૂબ દુધ દે તેવુ, દુવાળુ
 દુરિયુ, નં તુમડા જેની ગોળ દુધી તે
 દુધિયુ, વિં દુધના રગતુ ર દુધથી થયેલુ
 દુધી, સ્ત્રીં એક જાતનો વેલો અથવા તેવુ ફળ
 દુધેલ, વિં દુધાળ, બહુ દુધ દે તેવુ
 દુધેલી, સ્ત્રીં રોરડીના રસમા ચોખાનો લોટ મેળવી
 દુધમા ઉકાળી કરેલો પદાર્થ ર એક જાતનો વેલો
 દુનિયા, સ્ત્રીં (ફાં) જગત, વિશ્વ સર્જિ. ર
 મૃત્યુનોક, માણસજાત ૩ આલમ, લોક દુનિયા
 પાર કરવુ—ટેશનિકાન કરવુ દુનિયાપારતુ—
 અનૌકિક, સમાજથી વિચિત્ર દુનિયામાંથી
 જવુ—મમાજમાંથી નીકળી જવુ અમયાદ થવુ
 દુનિયાદારી, સ્ત્રીં (ફાં) લોકાચાર, લોકઅન-
 હાર ર વહેવાર રીતભાત, નીતિરીતિ
 દુપ-પપટ, વિં બે પડાળુ, બેવડુ બમણુ
 દુપટ્ટો, પું બમે લખડતુ રાખવાનુ ઉપરસ, બેમ
 દુખળુ, વિં અશક્ત, નબળુ કમજોર ર સુક
 લકડી, પાતળુ ૩ ગરીમ, દીન [દુખળી ડહે છે
 દુખગો, પું ભીન જાતનો પુરુષ, નયડો સ્ત્રીને
 દુભણુ, સ્ત્રીં નાખુશી મન દુભાવુ તે
 દુભવતુ-ભાવતુ, કિં સં જીવ બાળવો, પખ-
 વતુ ચીઢવતુ ર મન દુખવતુ નારાજ કરવુ
 દુભાવો, પું દુભણુ દુખ
 દુભાવિયો, પું બે ભાષા જાણનારો, એક ભા-
 પાની મનનબ બીજામાં બોલી સમજવનારો
 દુમ, સ્ત્રીં (આં) પુઝડી

દુમચી, સ્ત્રીં (ફાં) ઘોડાનુ જીન-સાજતગ
 રાખવાનુ ચામડુ, પટો ર અરીણુ, ગડાકુ
 રાખવાની ચામડાની કાથળી
 દુમદુમ, અં એવો થતો અવાજ બતાવે છે
 દુમતુ, કિં સં દમતુ, દુખ દેતુ ર દુભાવતુ,
 મન બાળતુ, ખિન્ન કરવુ [મનોભગ થયેલુ
 દુમાયેલુ, વિં મનમાં બગબગ કરતુ, ખિન્ન,
 દુમાસ, નં એક જાતનુ કપડુ
 દુમેલો, પું આઠ સગળવાળુ પદ
 દુમો, પું દુમો, ડચુરો [અત આવે તેવુ
 દુરત, વિં ઝટ બની ન ગોકે તેવુ, મુશ્કેલીથી
 દુરદેશો, પું (ફાં) પરિણામનો વિચાર ક-
 કરવો તે ર અગમચેતી, દીર્ઘદષ્ટિ ૩ સાવચેતી
 દુરખીન, સ્ત્રીં (ફાં) દુરની વસ્તુ પાસે દેખાય
 તેવો કાચનો યત્ર
 દુરસ્ત, વિં (ફાં) જવુ બેઠયે તેવુ, ધટતુ,
 લાયક, જરોખર ર ખર, વાજખી ૩ ઠીક,
 વાર દુરસ્ત કરવુ-સુધારતુ, સમારતુ
 દુરાચલ, પું આડામ્, જીં, જડ, મમત હડીલામ્
 દુરાત્મા, પું દુર્ચ્છિ દુષ્ટ માણસ [ચાલ, કુટેવ
 દુરાચરણુ, ન (સં) નકાર આચરણુ, ખરાબ
 દુરાચરણી, વિં દુર્ચ્છિ, અધર્મી, દુરાત્મા
 દુરાચારી, વિં (સં) પાપાત્મા અધર્મી, દુર્ચ્છિ
 દુરિજન, વિં દુર્જન [મલ્લ લાસે મુરારિ ”
 દુરિત, પું (સં) પાપ ‘સહજ દુરિત નાસે
 દુરો, સ્ત્રીં દુઓ, બે ટપકાવાળુ પત્તુ તે
 દુર, અં (સં) ખરાબ, નકાર એવો અર્થસૂચક
 ઉપસર્ગ (એવુ કોઈ ઠેકાણે દુખ ને કોઈ ઠેકાણે
 દુ એમ રૂપ થાય છે) [કપરી વાટ
 દુર્ગ, પું (સં) કિંવો, કાટ ર ખીણમાંની
 દુર્ગ-ધી, સ્ત્રીં નકારી ગધ, ખરાબ વાસ, અમો.
 દુર્ગા, સ્ત્રીં (સં) પાર્વતી, ભવાની
 દુર્ગતિ, સ્ત્રીં (સં) અસફળિત, નર્કમાં જવુ તે
 દુર્ગમ, વિં (સં) ન સમજાય તેવુ, ન જવાય તેવુ
 દુર્ગાયદલી, સ્ત્રીં કાળી રાતી ગાડવાળી ચકલી
 દુર્ગુણુ, પું (સં) નકારો ગુણુ કુટેવ, અપલક્ષણુ.
 દુર્ગુણો, વિં દુર્ગુણવાળુ, વ્યસની [કઠણુ
 દુર્ગંદ, વિં (સં) મુશ્કેલીથી પાર પડે તેવુ વિષમ,

કુર્બાન પુ. (સ. ૦) અનીતિમાન, નકાર માણસ
 કુર્બાન, વિ. (સ. ૦) જીતવાને મુશ્કેલ એવું
 કુર્બાર, વિ. નપચે તેવું, કુ ખે પચે તેવું
 કુર્બશા, સ્ત્રી. (સ. ૦) નકારી-પડતી હાલત
 કુર્બશી, વિ. લાખી નજર પહોચાડનાર, દીર્ઘદષ્ટિ
 કુર્બૈવ, ન. કમનસીમ, કુર્બાગ્ય
 કુર્બાળ, વિ. (સ. ૦) અશક્ત, કમજોર નાતવાન
 ૨ ગરીબ, લાચાર ૩ સુકલકડી [લાચારી ૩ ગરીબાઇ
 કુર્બાળતા, સ્ત્રી. (સ. ૦) કમજોરી, નમળાઇ ૨
 કુર્બાર, ન. પેટ [તેવો (કાળ)
 કુર્બાક્ષ, વિ. (સ. ૦) ધાણુજ થોકુ અન મળે
 કુર્મતિ, સ્ત્રી. (સ. ૦) કુલુદ્ધ, કુ શીલ, કુલુદ્ધ
 કુર્બાગ્ય, વિ. હતભાગ્ય, કમનસીમ ૨ ગરીબ,
 દીન [સારી વાણી ન હોય તેવું
 કુર્મખ, વિ. કાળા મોનું, અમ ગળ, જેના મોમા
 કુર્બક્ષ, ન. (સ. ૦) ગફલત, બેદરકારી
 કુર્બલ, વિ. (સ. ૦) કુ ખે પ્રાપ્ત થાય તેવું, વિરલું
 ૨ ભારે, મુશ્કેલ, અધર ૩ કીમતી
 કુર્બચન, ન. (સ. ૦) ખરાય ભાષણ, ગાળ
 કુર્બસન, ન. (સ. ૦) નકાર વ્યસન, કુછ દ, કુટેવ
 કુર્બસની, વિ. દુરાચારી, અવગુણી, કુછ દી
 કુલવુ, કિં. અ. ગીરો મૂકેલી જણસ તેના વ્યાજ-
 માને વ્યાજમા કુલી જવી, ધીમે ધીમે જતું રહેવું,
 કુલારી, સ્ત્રી. (હિં.) છોકરી, પુત્રી [કુલવુ
 કુલીચો, પુ. ચદરવો, વિતાન
 કુલો વિ. ધોતાળ, ખરચાળ, હાથનું છુટું, સખી,
 ૨ કૂકપટ રહિત, ભોળું
 કુવા, સ્ત્રી. (આ.) કોઈનું ભલું ઇચ્છવું તે,
 આશીર્વાદ ૨ કોઈનું કલ્યાણ થવા સારું ઈશ્વર
 પ્રાર્થના કરવી તે [સમ, આણું
 કુવાઈ, સ્ત્રી. જહેરનામું, પડો, રાગતા ૨
 કુવાત, સ્ત્રી. (આ.) સાહીનો ખડિયો
 કુશાલો, પુ. (ફા.) શાલજોટો
 કુશ્મન, પુ. (ફા.) શત્રુ, અદાવતિયો, વેરી
 કુશ્મનાઇ-ની, સ્ત્રી. શત્રુવટ, અદાવત, વેર
 કુશ્કર, વિ. (સ. ૦) કઠણ અધર, મુશ્કેલ
 કુશ્કર્મ, ન. (સ. ૦) નકાર કર્મ, પાપ.

કુકાળ, પુ. કુકાળ; તગીનો વખત
 કુષ્ટ, વિ. (સ. ૦) અધમ, નકાર ૨ પાપી
 કુષ્ટતા, સ્ત્રી. નકાર કર્મ, અધમપણું
 કુષ્ટા, સ્ત્રી. નકારી સ્ત્રી, પાપી સ્ત્રી
 કુષ્ટા, વિ. નકારી, પાપી
 કુસર, વિ. ખીજી, ન ધારેલું, અન્ય, કુસરી
 નીપજવી-જેવા જેવું થવું, ખરાબી થવી
 કુસ્તર, વિ. (સ. ૦) મુશ્કેલીથી તરાય તેવું ૨
 મુશીબતથી પારપડે તેવું, કઠણ, મુશ્કેલ
 કુહાગણ, વિ. અણમાનીતી, અળખામણી
 કુહિતર-તા, સ્ત્રી. છોકરી, દીકરી.
 કુહો, પુ. દોહરો, અનુકુળ જેવું બે ચરણનું પદ
 ફજી, વિ. ખીજી
 ફત, પુ. (સ. ૦) સંદેશો પહોચનારો, હેર, જમસ, ૨
 ચાર ૨ સિપાઈ, છુપી ખાતમી લાવનાર
 ફતિકા-ફતી, સ્ત્રી. (સ. ૦) આશુક માશુકનો મેળાપ
 કરાવી આપનારી સ્ત્રી, કુટણી
 ફૂંધ, ન. (સ. ૦ કુખ) સ્ત્રી-માદાના ચાનમાથી
 જે ઉજળો પ્રવાહી પદાર્થ બાળકના પોષણને
 માટે નીકળે છે તે ૨ વનસ્પતિમાથી નીકળતો
 ધોળો ચીકણો રસ ૩ કણ બધાવા કુડામા
 ભરાતો રસ ફૂંધમાં કાળું હોવું-કઠક કલક-કાળુ-
 ગોર હોવું, છૂપો મર્મ-ભેદ હોવો ફૂંધમાથી
 પોરા કાઢતા-બૂલ ન હોય તેમાથી બૂલ કાઢ
 વાનો યત્ન કરવો, ગેરવ્યાજમી રીતે બારીક
 તપાસવું ફૂંધે ધોઈને આપવું-શુદ્ધ ભાવથી-ઉભી
 આખરેએ આપવું (દેવ) ફૂંધે મેહ વરસવા-સર્વત્ર
 આનંદ ફેલાવો, ન્યાય થવું
 ફૂંધપીતુ, વિ. છેક નાતું (બાળક), ખાઈ ન શકતું
 પણ ફક્ત ફૂંધ ઉપરજ રહેતું ફૂંધ પીતું કરવું-
 મારી નાખવું [કરેલો પદાર્થ, ખીર.
 ફૂંધપાક, પુ. ઉકળતા ફૂંધમા ચોખા નાખી ઉકાળી
 ફૂંધપાણી, ન. તેલમા સચોરો તથા પાણી નાખી
 ફૂંધ જેવું કરેલું તે (શાકમા છાટવા)
 ફૂંધભાષ, પુ. એકજ સ્ત્રીને ધાવી ઉછર્યા હોય
 તેવા બે બાળકો તે ૨ આગળીઆટ, કોઠાઈ, મા
 એક ને બાપ બુદ્ધિ હોય તે [પીને ઉછરેલું

દૂધમલ, વિં દૂધનોજ આહાર હોય તેવુ, દૂધ
દૂધવાગો, પું દૂધ વેચનારો દેનાર
દૂધાળ, વિં દૂધથી ભરેલુ દૂધવાળુ, વધારે દૂધ
દૂધાળુ, વિં દૂધવાળુ દૂધનુ ૨ દુઝળુ ૩ દૂધનુ
બનાવેલુ દૂધનુ ૨ નં તુમડા જેવી દૂધી
દૂધિયુ, વિં જેમાથી દૂધ જે ૧ રસ નીકળે તેવુ,
દૂધી, સ્ત્રીં નહ, દુધી ફળ
દૂધમ, વિં (સં દ્વિતીયમ) બીજી પક્તિનુ,
બીજી નબરનુ ૨ અવિકારમા ઉતરતુ
દૂર, અં (સં) આધે, વેગળે, છેટે
દૂર્વા, સ્ત્રીં (સં) એક જાતની કુમળી ચાર, પ્રો
દૂલ નં બૈરા અથવા છાકરાના કાનનુ ધરેલુ
દૂષક, વિં (સં) દોષ કાઢનારો, છિદ્ર ગોષક
દૂષણ, નં (સં) દોષ, ખોડ ખાપણુ ૨ અપરાધ,
વાક ૩ ભૂલ, ઠપકો ૪ એબ, અપલક્ષણુ
દૂષિત, વિં દોષવાળુ, બગડેલુ, લાછનવાળુ ૨
અભડાયેલુ ૩ ગુતેગાર
દૂગ, સ્ત્રીં (સં) દૃષ્ટિ, નજર ૨ આખ, નેત્ર
દહ, વિં (સં) પાકુ, મજબુત, ફરે નહિ તેવુ
૨ સિદ્ધ નક્કી થયેલુ બ્રુતી, સ્થિરતા
દહતા, સ્ત્રીં વેર્ષ, ધીરજ, હામ હિમ્મત ૨ મજ-
દહભાજક, વિં (સં) બાકી શન્ય રાખે તેવો
અથવા ભાગ ન જ ન્ય તેવો જે ભાજક તે
દહીભૂત, વિં સજડ, ડગે નહિ તેવુ કરેલુ
દશદ, પું (સં) પત્થર પહાણુ
દશ્ય નં દેખાવ, ચિત્ર, આલોક દેખાતુ, જણાતુ
દશ્ય-માન, વિં (સં) જોવા-દેખવા જેવુ ૨
દષ્ટ, વિં જોલુ દોડેલુ ૨ સમજેલુ જાણેલુ
દષ્ટા, વિં જોનાર, દેખનાર જેને સૂઝયુ હોય તે
દષ્ટાન્ત, નં (સં) દાખલો, ઉદાહરણુ
દષ્ટાત્તિક, વિં (સં) દાખલો આપવા જોગ
દાખલામા મુકાય તેવુ શક્તિ ૩ ધ્યાન લક્ષ
દષ્ટિ, સ્ત્રીં [સં] નજર જોવુ તે ૨ જોનારી
દષ્ટિગોચર, વિં [સં] નજરે પડે તેવુ, દષ્ટિ પહોચી
દષ્ટિપાત, પું નજર, જોવાતુ તે [વળે તેવુ
દષ્ટિમર્યાદા, સ્ત્રીં ક્ષિતિજ, આગશકક્ષા
દષ્ટોદષ્ટ, અં આખે આખ મળવી, નજરોનજર,

પ્રત્યક્ષ થવુ [રિચકુ, ડિચકુ
દેડવુ, નં પાણીમાનો સાપ ૨ નાનો સાપ. ૩
દે, અં દેહવાળી, 'ગોરદે'
દેખણુહાર, વિં દેખનાર, જોનાર
દેખત, અં જોતજોતામા, તરતજ ૨ જોતા,
નજર આગળ ૩ દેખાડે કે તરત, ખડાઉતાર
દેખરેખ, સ્ત્રીં સભાળ તપાસ ૨ બાપતો તકેદારી
દેખવુ, વિં સંજોવુ, નજર કરવી ૨ દષ્ટિએ પડવુ,
દેખા, સ્ત્રીં નજરે પડવુ તે, દેખાવુ તે [સમજવુ
દેખાડવુ, કિં સં દેખે તેમ કડવુ, બતાવવુ,
૨ મમળવવુ [કરવુ-રાખવુ તે
દેખાડો પું દેખાવ કડવો તે બીજી જુએ તેમ
દેખાખી, સ્ત્રીં એકમેકનુ જોઇ બીજાએ કરવું
તે, હરિકાષ્ઠ સરસાષ્ઠ ૨ અનુકરણુ
દેખાવ, પું આલોક, રૂપ, ડોળ, આકાર
દેખાવડુ, વિં દેખાવામા સાડ સુદર, રઢિયાળુ,
ફટકુ સુશોભિત [૩ સમજમા આવવુ
દેખાવુ, કિં અં નજરે પડવુ મજવુ ૨ જણાવુ
દેખીતું, વિં ખુલુ, મ્પટ, પ્રત્યક્ષ
દેગ, પું (કાં) દેગડો
દેગડી, સ્ત્રીં (કાં) નાનો દેગ, નાનો ઉનામણો
દેગડો, પું દેગ, હાડો
દેજ, સ્ત્રીં કન્યાને વગવાળા તરફથી જે જમણુ
આપવામા આવે છે તે ૨ આપવાનુ તે
દેડકી, સ્ત્રીં દેડકાની માદા
દેડકો, પું પાણીમા રહેતુ ચાર પગનુ પુચ્છ વિનાનુ
પ્રાણી, ફર્ફર કુવાનો દેડકો-દુકી નજરનો માણસ
દેણુ, નં (આં) ડરજ, ઝણુ દેવુ ૨ ઉપકારનું
દમાણુ ૩ પૂર્વજ-મનુ માગતુ તે ૪ ગણાત, સાથ,
દેણુ, વિં આપનાર દેનાર [મહેસુલ
દેણુદાર, વિં ડરજદાર, ઝણુ દેવાદાર
દેણુ, નં દેણુ દેવુ, ડરજ, ઝણુ
દેદાર, પું દિદાર, દેખાવ
દેન, પું દહન, અગ્નિમસ્કાર
દેન, સ્ત્રીં ગાય, ધેનુ ૨ હિમ્મત, હામ, તાકાદ,
જેન દેન દોઈ નથી-મગદુર નથી, શક્તિ નથી
“પ્રત્યક્ષ વામવતી પણુ દેન દોઈ નથી કે આ

માર્ગે થઈ લઈ જઈ શકે ।' —પ્રેમા૦
 દેર, પુ૦ દિયર ર સ્ત્રી૦ ખોટી, વાર, વિલખ ઢીલ
 દેરડી, સ્ત્રી૦ ઉપરા ઉપરી મુકેલી વામણોની હા
 દેરાણી, સ્ત્રી૦ દિયેગની સ્ત્રી [ઉતરડ
 દેરાસર, ન૦ ધરમા દેવને રાખવાનું તાકું ર
 મદિર, દેર
 દેરી, સ્ત્રી૦ નાનું દેર ર દેવડી ૩ વાગ, ઢીલ
 દેર, ન૦ જેમા દેવ-દેવીનું સ્થાનક હોય તેનું વૃધ-
 વાળું મકાન, દેવળ ૨ ખાડનું રમકડું
 દેડી, સ્ત્રી૦ તમેલા જેવી બાધેલી જગા ર બારણા
 આગળ હજીરિયાને ખેસવાની જે ઓસરી-ચોરો
 તે, દેવડી, ઉલી
 દેલુ, ન૦ ડહેલુ, ગાડીધોડો બાધવાનું મકાન
 દેવ, પુ૦ (સ૦) વિશ્વેશ, પરમેશ ર અમર
 ધર્મશ્રી અશરૂપ, જે પ્રાણી સ્વર્ગમા રહે છે તે,
 ૩ મર્તિ ૪ સ્વામી, શેઠ, ગળ પડપણુ પૂર્ણ
 એવું જન દેવ કાશીએ જવા-પુરુષાતન રહિત
 થવું, દેવત જવું, દેવના દર્શન-ભાગ્યેજ મળી
 શકતું તે [વગેરે આપવાનું તે
 દેવમણ, ન૦ (સ૦) મનુષ્યે દેવોને પ્રજન બલિ
 દેવચક્ષી, સ્ત્રી૦ દુર્ગાચક્ષી, બુલબુલ પક્ષી
 દેવડ, સ્ત્રી૦ આપવું તે ર આપવાનો વહિવટ
 લેવડદેવડ-લેણદેણ
 દેવડાવવું, કિં૦ સ૦ આપે તેમ કરવું, અપા-
 વવું ર લેવું, મરાવવું “છાપ દેવડાવવી” ૩
 બધ કરાવવું ‘બારણું દેવડાવ’
 દેવડી, સ્ત્રી૦ દરવાજા આગળ જે ઉચો ઓટલો
 છાપગી સિપાઇને ખેસવા માટે હોય છે તે ર
 ચોટી, ચણતરો ૩ સાધું મન્યાસી, સતી જ્યા
 દાટ્યા-બાળ્યા હોય ત્યા કરેલું જે ચણતર તે,
 દેવતરસ્યો, પુ૦ બપેયો, ચાતક [મમાધ
 દેવતા, પુ૦ [સ૦] દેવ ર અગ્નિ, વસ્તેવ,
 આતસ દેવતા કરવો-અગ્નિ સસગાવવો દે
 વતા જગવો-ભાગ્યોદય થવો દેવતા ઝરવો
 -લઢાઈ થવી, કટાઓ થવો દેવતામાં ધી હોમવું
 -ઉશ્કેરવું ર બળવું વધારે કરવું દેવતા ઉઠવો
 -બળી જવું, બ્યર્થ જવું ર દેવ રૂંઠવો, નસીમ

પ્રતિકૂળ થવું દેવતા કીડી ગયા-શરીરમાંથી
 ધન્દિયોની શક્તિ નાશ પામવી, નિસ્તેજ થવું
 દીવો દેવતા બધ-વ્યવહારિક આપલે બધ થવી તે
 દેવતાઈ, વિ૦ દેવ સમધી ૩ અદ્ભુત, અજબ,
 અસાધારણ, અલૌકિક, અમાનુષી તેનું લાંબું
 દેવદાર, ન૦ (સ૦) એક જાતનું ઝાડ અને
 દેવદાય, ન૦ દેવ સ્થાનનું ખર્ચ ‘દેવદાયમા બાર
 ગામ આપ્યા’ [લક્ષ્મીનો દિવસ
 દેવદિવાળી, સ્ત્રી૦ દેવઉડી અગિયારસ, તુળસીના
 દેવદૂત, પુ૦ (સ૦) કિરસ્તો, સ્વર્ગદૂત, પાર્શ્વદ
 દેવનગરી, વિ૦ (સ૦) મસ્કૃત લિપિ બાળમોઢ
 દેવર, પુ૦ દિયર, દેવરિયો (કવિતામા)
 દેવના, ન૦ પૂજવાના મર્તીમાન જે દેવ તે
 દેવડી, સ્ત્રી૦ દેવચક્ષી દેવડીમેડી—મોડું તુ-
 કસાન થયું ર હિંમત જતી રહી
 દેવલોક, પુ૦ જ્યાં દેવ રહેછે તે સ્થળ, સ્વર્ગ દેવલોક
 પામવું-મરણ પામવું, દેવલોકમા વાસ કરવો
 દેવસ્થળ-સ્થાન, ન૦ (સ૦) મદિર, દેવળ ર
 પવિત્ર ભૂમી [ર દેર, મદિર
 દેવળ, ન૦ ધર્મશ્રી સ્તુતિ-પ્રાર્થના કરવાનું સ્થાન
 દેવાશી, વિ૦ (સ૦) જેમા દેવનું તેજ રૂપ હોય
 તેનું ર સુદર, કાન્તિમાન [ર દેવી, અમરી
 દેવાગના, સ્ત્રી૦ (સ૦) સ્વર્ગની અપ્સરા, પરી
 દેવાડવું, કિં૦ સ૦ અપાવવું ર ખાવું ૩
 દેવાદાર, પુ૦ દેણદાર, કરજદાર [ચોકવું મારવું
 દેવાધિદેવ, પુ૦ (સ૦) પરમેશ્વર દેવોનો પણ દેવ
 દેવાલય, ન૦ (સ૦) દેવળ, દેર
 દેવાલું, કિં૦ અ૦ અપાવું ર બધ થવું, લિડાવું
 ૩ ખૂટી જવું નાશ થવું
 દેવાળિયો, પુ૦ જેણે દેવાળ કાઢ્યું હોય તે, નાદાર
 દેવાળું, ન૦ જેવું ન આપી શકાવું તે ર સાખ બુડવી
 તે, નાદારી ૩ આપવાને પાસે કઈજ ન હોવું તે
 દેવી, સ્ત્રી૦ (સ૦) ધર્મશ્રી સ્ત્રી રૂપ માનેલી શક્તિ,
 ધર્મશ્રી, માતા ર દેવતી સ્ત્રી ૩ રાજની પટ-
 રાણી દેવી આવવા—ધુજવું, કપવું ચરચરવું
 દેવું, કિં૦ સ૦ આપવું, પોતાનું તે બીજનું કરવું
 ૨ રજ-શટ આપવી ‘તેને જવા દે’ ૩, બધ

કરવું, વાસવું 'તાળુ દેવું'
 દેવું, નંપાછુ આપવાનું તે, કરજ, દેણું, ઋણ
 દેશ, પુ. (સં) અમુક હદવાળો એક સરખી
 બોલી, ધર્મ, જાતિથી વસાથેલો જમીનનો ભાગ
 તે, મુલક, કુદરતી હદવાળો જુ ભાગ ૨ દેશનો
 જે વિભાગ તે, રાજ્ય ૩ કોઈ પણ વસ્તુનો ભાગ—
 અવયવનું ઠેકાણું ૪ જન્મભૂમિ, વતન, સ્વભૂમિ
 ૫ વાત, વિષય [૨ ચાલતો રીતરિવાજ
 દેશકાળ, પુ. વર્તમાન કાળ, ચાલતો જમાનો
 દેશદાઝ, સ્ત્રી. સ્વદેશાનુરાગ, સ્વદેશાભિમાન
 દેશના, સ્ત્રી. ઉપદેશ, બોધ (શ્રાવકામા) દિશવટો
 દેશનિકાલ, પુ. જન્મભૂમિ બહાર કાઢી મૂકવું તે,
 દેશવિદેશ, અંગમે લા, દેશમા અથવા પરદેશમા
 દેશવટો, પુ. દેશનિકાલ, વિવાસન, પરદેશ ફર્યા
 કરવું તે
 દેશાઈ, પુ. દેશના રક્ષણના બદલામા રાજ્ય ત-
 રફથી મળેલી જમીનનો માલિક, વતનદાર,
 જગીરદાર. ૨ રખારી, ભરવાડ
 દેશાઈગીરી, સ્ત્રી. દેશાઈની જે પદ્ધતી તે ૨ દેશાઈ-
 પણીનો હક તે ગરાસ, તોડો, સરકારમાથી
 મળતું લવાજમ તે
 દેશાખ, પુ. એક રાગનું નામ [આચાર
 દેશાચાર, પુ. [સં] દેશની રીતભાત, દેશનો
 દેશાટન, નં (સં) જુદા જુદા દેશોમા પ્રવાસ
 કરવો તે, મુસાફરી, દેશેદેશ ફરવું તે
 દેશાણુ, વિ. દેશી, દેશનું ૨ સ્ત્રી. દેશાઈની સ્ત્રી
 દેશાતર, નં (સં) દૂર દેશ તે, પરદેશ, દેશાવર
 દેશાભિમાન, નં દેશનું અભિમાન તે, દેશપ્રીતિ,
 દેશાવર, પુ. દેશાતર, ૫ દેશ [સ્વદેશાનુરાગ
 દેશી, વિ. દેશનું, દેશ સખધી ૨ ગામઠી
 દેશી, સ્ત્રી. એક રાગની રાગણી જે દેશના લોકને
 ગમતી રીતે ગવાય છે તે, ઢાળ ૨ સ્વદેશનો રહીશ
 દેશીજન, નં પોતાના દેશનું માણસ
 દેશેદેશ-શેદેશ, અ. બધા દેશોમા ૨ સધળેસ્થળે
 દેહ, સ્ત્રી. પુ. (સં) શરીર, તન, કાય, બદન
 દેહ છોડવો—મરી જવું દેહ પડવો—મરણ
 પામવું, જીવ લેડી જવો

દેહદેશ, સ્ત્રી. દેહનું બાન ને, દેહસ્થિતિ.
 દેહદેહ ૩, પુ. દેહકષ્ટ કરવું તે ૨ શરીરને દુ.ખ
 થાય તેવી જે શિક્ષા તે, દેહાંતદેહ.
 દેહરો, નં દેર, મદિર, દેવસ્થાન
 દેહવટ, અ. સધળી દિશામા, ચારે બાજુ ૨.
 વરમછેરા 'કનકના કોટ એટ, દપેરી દેહવટ કરે'
 દેહાત, પુ. દેહનો અત, મોત, મરણ
 દેહાતદેહ ૩, પુ. (સં) દેહનો અત આવે—જીવ
 જાય તેવી શિક્ષા
 દેહાતર, નં (સં) એક દેહમાથી બીજામા
 જવું તે, અવતાર [શરીરી
 દેહી, વિ. શરીરવાળું, દેહવાળો કોઈ પણ જીવ તે,
 દેહેશત, સ્ત્રી. (ફાં) બીક, ધારતી, ડર ૨ ધાક, કરપ
 દે, પુ. દેવ 'દેવજી' ૨ દુ.ખ, પીડા
 દૈત્ય, પુ. [સં] દાનવ, અસુર, રાક્ષસ ૨ કર્મ
 ચડાળ ૩ વિકરાળ, મોટું ને બચકર
 દૈતા, સ્ત્રી. સ્ત્રી, પ્યારી 'રામસિંગ રાંઠોડ ઘેર,
 દૈતા સુદર દેહ—શામળ
 દૈનિક, વિ. નિત્યનું, રોજનું [૨ રાકડા પછી
 દૈન્ય, નં [સં] દીનપણું, ગરીબાઈ, લાચારી
 દૈવ, નં (સં) પ્રાણીના સુખ દુ.ખ વિષે આ-
 ગળથી જે નિર્માણ થએલું તે, હોનાર, નસીબ, ભાગ્ય
 દૈવગતિ, સ્ત્રી. યદ્યચ્છા, દૈવજ્ઞે, અકસ્માત
 દૈવજ્ઞે-યોગ, પુ. ધર્મચર્ય, યદ્યચ્છા, અકસ્માત
 દૈવજ્ઞ, પુ. (સં) જોશી, ભવિષ્યવેત્તા
 દૈવત, નં (સં) દૈવપણું સિદ્ધાઈ ૨ સાર, ફળ,
 જીવ ૩ સત્વ, જોર, બળ
 દૈવિક-દૈવી, વિ. દેવસખધી, દેવ જેવી બુદ્ધિ-
 વાળું ૨ અલૌકિક, દેવતાઈ, અદ્ભુત, અસાધા
 રણ ૩ આધ્યાત્મિક, પારમાર્થિક
 દૈહિક, વિ. શરીર સખધી, શારીરિક, દેહનું
 દા, વિ. બે, દુ [ચ્યોનો પ્રદેશ
 દાઆપ, પુ. બે અથવા વધારે નદીઓ વ-
 દાઈતર પુ. માના મામાપની પાછળ નાત કરવી
 તે, દોહિત તરફનું જમણું ૨ ભાદરવા સુદિ ૮
 ના રોજ મરનાર પાછળ જે ક્રિયા કરે છે તે
 દાકાન, સ્ત્રી. દુકાન, હાટ

દોષમુ, નં (ફાં) દષમુ
 દોગોટીલો, પું લુગડાનો દોરડો કરી રમવાની
 એક રમત દોગોટીલો કરવો—નકામુ ફર્યા કરવું,
 દોડડો, પું રૂપિયાનો સોમો ભાગ [રજળવું
 દોંગાધ, સ્ત્રીં બુચ્ચાધ, ઠગાઈ ૨ બેઅદબી, ઉદ્ધતાઈ
 દોગુ, વિંબડુ, કુલેલા શરીરનું ૨ લુચ્ચુ, ઠગ
 ૩ બેઅદબ, ઉદ્ધત
 દોગાયની, સ્ત્રીં બદનામી આળ, તહોમત
 દોજખ, નં (ફાં) નર્ક, પાપીને સારું ઠેરવેલું
 ત્રાસદાયક ઠેકાણું
 દોટ, સ્ત્રીં ગમરડી, દોડ ૨ દોડવાની ત્રાપ
 દોટવું, કિં અં લોટવું, આળોટવું
 દોટદોટ, સ્ત્રીં દોડાદોડ ૨ ધાધ ઉતાવળ
 ૩ અં જલદી, તાપડતોળ
 દોટી, સ્ત્રીં એક જાતનું જાડું કપડું ૨ કન્યાના
 બાપને વેવાઈની તરફથી મળતી બક્ષીસ
 દોટી, નં પરસુલીની જાડી પૂરીઓ
 દોડ, સ્ત્રીં દોડવું તે, ગમરડી ૨ દોડવાની ઝડપ
 દોડ (ઠ), વિં એકને અડધો [૩ વાઈ
 દોડકાં, નં દોડકાના ફળ ૨ દોડી બાળુનાં બારણા
 દોડકી, સ્ત્રીં તુરિયાના વે પાની એક જાત
 દોડાચામ સ્ત્રીં દોડાદોડ, ધમાચકડી, આમતેમ
 ઉતાવળા જવું તે, ઉતાવળ, ધાધ
 દોડમદોડા, સ્ત્રીં ગાભરાગાભરા આમતેમ દો-
 ડવું તે ઉતાવળ કરવી તે, દોડાદોડી
 દોડવું, કિં અં લાખા પગલા ભરી વાળુજ
 ઉતાવળ ચાલવું, જોરજોર આગળ ધમડું-ધવડું
 ૨ નામવું ધાવું [દોડમદોડા
 દોડાદોડ-ડી, સ્ત્રીં આમતેમ દોડવું તે ૨
 દોડાવું, કિં અં દોડા આવવા, કણસલા કુટવા
 દોડિયું, નં ત્રણ પર્થ પા આનો [૨ દોડી શકવું
 દોડી, સ્ત્રીં એક જાતની વેલ તે તેના ફળ ૨
 ઝુમખે થતા ફળ, આકાદોડી ૩ પોટલિયો
 દોહ, નં ડોડીનું ફળ
 દોહ (કુ), ૧૫૦ એક તે અડધું તે
 દોડો, પું ફળફૂલ, ડોડો, જેની પાતરી ઉધ-
 ણવાળી કેળા દેખાય છે તે

દોહ, વિં દોડ ૨ વધારે, હદ ઉપરાંત દોહ-
 ડહાણું—ચિખાવલું દોહપાયો—દાધારણું, વૈકલ્ય,
 આલિયું દોહ મણુથી ચોપડી—બુડી ગાળ દેરી
 દોહવડું, કિં સં દોહ ગણું કરવું વધારીને વાત
 કરવી [૨ સીવડું, દોરવડું
 દોહલું, કિં સં જોષ્ટએ તેથી વધારે સીવડું
 દોહસો, વિં સો ને પચાસ ૧૫૦
 દોહી, સ્ત્રીં દેહલી, દેવડી, માડવી
 દોહી, સ્ત્રીં દોહણી, છાશ ભરી રાખવાનું મા-
 ડીનું વાસણ, પાટિયો, પાટુડી
 દોત, સ્ત્રીં (આં દોત) ખડિયો, દુવાત
 દોતીઓ, પું અરજીઓ રાખનારો
 દોથો, પું ખોખો, મુઠો
 દોદર, અં બધી બાળુએ, આમતેમ, ચારે દિશાએ
 દોદર—ણ, વિં છર્ણુ ખળખળા ગયેલું ૨ ક-
 કડા થયલા હોય તેવું ઝીણું ખડાયલું નહિ તેવું
 દોડક, પું (સં) ૧૧ અક્ષરનો એક છદ્દ, તેમા
 ત્રણ ભગણું ને છેલ્લા બે ચુરૂ આવે છે 'તે ધનના
 ધણિ ધર્મ તમારો'
 દોપિસ્તા, નં (ફાં) ડાગળને એક સાથે એક
 એમ ચોટાડીને બનાવેલું જાડું પુકું તે
 દોખડું, નં એક જાતનું વાજિત્ર
 દોય, વિં (ફાં) બે
 દોયમ, વિં બીજી પ્રતની (જમીન)
 દોરણું, વિં બુદાબુદા રગનું, બહુ રચુ
 દોયલું, વિં મુશકેલ, અધરૂં, દુખે કરીને મે-
 જનાય તેવું
 દોર, પુંબડું દોરડું, રસો ૨ કરપ, અમલ, રોફ
 દોરડી, સ્ત્રીં દોરી, પાતળું દોરડું, રજળું
 દોરડું, નં નાળિયેરી, ભીડી, સણ વગેરના
 બારીક તાતણુઓને વણીને બનાવેલો જાડો
 લાખો આકાર તે ૨ વરેડું, રાહડું, રાજ
 દોરડા, પું હાથે, કોટે બાધવાનો બિન—નાડાની
 વણેલી દોરીનો કડકો ૨ લખમા મીઠળ પરો-
 ની જે નાડું બાધવામા આવે છે તે ૩ પા-
 તળો દોરડો, તાર
 દોરણું, કિં સં અચકતને રસ્તો દેખાડવા માટે

તેનો હાથ ઝાલી પોતે આગળ ચાલવું, ધીમે ધીમે આગળ કરે તેવું કરવું ૨ સિવવું ૩ આકવું 'લીટી દોરવી' ૪ ચિહ્ન ઝરવું, ઝમ દેવો, રેખાટવું દારવણ, કિં સં રસ્તો બતાવવો, હાથ પડ ડીને લઈ જવું ૨ સિવવું ૩ સ્વમતેચલાવવું દારાટવું, કિં અં સિવવું, દોરા ભરવા દારિયો, પું પાણી ભરવાનું વાસણ ૨ એક જાતનું સુતરાઉ કપડું ૩ સોગૈયાથી જાડું પણું તેનાથી ટુંક જે લાકડું તે ૪ ગળે પહે રવાનો ગળચવો

દારી, સ્ત્રીં સુતર-રેશમને વણીને બનાવેલો લાખો આકાર તે, રસી, પાણી કાઢવાની સુતરની વણેલી ઝીણી દોરડી ૨ સત્તા, ચલણ, સુકાન ૩ આધારભૂત વસ્તુ, આયુષ

દારીછટ, અં સીધી લીટીમા

દારો, પું સુતર-રેશમનો તાર, તણુ ૨ તણુએને વણી કરેલો વાટ, રસી ૩ ગુથેલી સેરોનું સોનાનું ધરણ ૪ મત્રેલો તાર પ કદોરો, કટિસૂત્ર

દાલ, સ્ત્રીં તગી, કમીના ૨ જુલો, હિચકા દાલત, સ્ત્રીં (ફાં) પૈમૌ, પુજ, ગર્થ ૨ માલમિલકત, એકદર સપત્તિ તે દાલતજ્યાદા -દાલત વધો [ધનવાન

દાલતમદ-વાન, વિં દાલતવાળો પૈસાદાર,

દાલસોલ, સ્ત્રીં ગરીમાઈ, નિર્ધનપણું

દાલાખ, પું ભિતમાનું ભડારિયું, તાકું

દાલો, વિં ઉદાર, સખી ૨ ભોળો

દાલા, સ્ત્રીં (સં) હિચકા, જુલો

દાલાયત્ર, નં (સં) હિચકા જેની બનાવટ ૨ ઔષધિ બનાવવાની એક ક્રિયા

દાલાયમન, વિં (સં) હાલતું, જુલતું ૨ ચચળ મનનું, ભ્રમિત [૨ ફેરીઓ

દાશીવાણીયો, પું કાપડનો વેપારી, કાપડીઓ

દોષ, પું (સં દુશ) ભૂલ, ચૂક દષણ ૨ ખોડખાપણું, કસુર, ખામી ૩ લાછન, કાળાડીલી ૪ વાક, તકસીર પ પાપ "પછે બોલ્યા મુનિવર ત્યારે, વસ્તા દોષ અષ્ટાદશ નિવારે"-

ત્રિમાં (બોલવામા અઢાર પ્રકારના દોષ થાય

છે એમ પાતજલ મહાભાષ્યમા કહ્યું છે)

દોષપાત્ર, વિં દુષણીય ખોડવાળું

દોષવાન, વિં દોષિત, દોષવાળું ૨ ગુનેગાર, અપરાધી ૩ પાપી, ૩ ખામીવાળું, અપૂર્ણ દોષા, સ્ત્રીં (સં) રાત્રિ, રજની

દોષિત, વિં દોષવાન, જુઓ [તે, ગુનેગાર દોષી, વિં (સં) દોષવાળું, જેનામા દોષ હોય

દોસ્ત, પું (ફાં) લાઘવ્ય, સ્નેહી, ૨ સાથી, દોસ્તદાર પું દોસ્ત, જુઓ [સિખતી, ૩ ચાર

દોસ્તદારી, સ્ત્રીં લાઘવ્ય, દોસ્તી, સ્નેહ ૨ દોસ્તી, સ્ત્રીં દોસ્તદારી [ધરોબો, ધરવટ.

દોહણી, સ્ત્રીં (સં દ્રોણી) છાશ ભરી આ-ણવાનું માટીનું વાસણ ૨ મડદાને બાળવાની આગ જેમા લઘ જાય છે તે વાસણ ૩ પાકું, ગોસિયું

દોહણું, નં દૂધ દહિ જમાવવાનું વાસણ, ગોસિયું દોહડું, પું (સં) ગભિણી સ્ત્રીએ ને ચતા અ-ભાવા તે, લાલસા

દોહન, નં (સં) દોહવું તે ૨ સત્વ, સાર, ચુટી કાઢેલા ફકરા 'કાન્ય દોહન'

દોહરો, પું એક જાતનું માત્રાવૃત, દુહો

દોહલ, નં દુ ખ, હરકત, માયાકુટ

દોહલું, કિં સં ગાય ભેસ વગેરેના આચળમાથી દૂધ કાઢવું ૨ થોડે થોડે સાર રૂપ સત્વ જે ચાલુ

દોહિત્ર, પું (સં) દિકરીનો દોકરો, દૌહિત્ર

દોહેલું, વિં અધર મુશ્કેલ દુ જે પાર પડે તેવું

દૌત, સ્ત્રીં (આં) ખડિયો

દૌત્ય, નં (સં) દૂતનું કામ તે, દૂતપણું

દૌર્બલ્ય, નં (સં) દૂર્બળતા, કમજોરી

દૌર્ભાગ્ય, નં કમનસીમ, દુર્વ

દૌહિત્ર, પું દોહિત્ર દૌહિત્રી-દોકરીની દોકરી

દુતિ, સ્ત્રીં (સં) તેજ, પ્રભા, કાન્તિ

દૂત, નં (સં) જુગાર, જુવું, જુગડું.

દ્યોત, સ્ત્રીં જોતિ, તેજ, કાળ, જોત

દ્યૌ, સ્ત્રીં (સં) ગગન, આકાશ ૨ સ્વર્ગ.

દ્રઢિમા, પું (સં) મજબૂતાર્થ, મજબૂતપણું.

દ્રઢીભૂત, વિં મજબૂત, સ્થીર

દ્રવ્ય, પુ૦ (સં૦) રમ, ઝરણુ, નિગાળ
 દ્રવણું, કિં૦ સ૦ પીગળવું, ગળવું, ઓગળવું ૨
 ગદગદ થવું, ઢીલું થવું, લાગણીઓથી હૈકું બેદાવું
 ૩ ઝરવું, સ્વવું, ગળી પડવું
 દ્રવિત, વિ૦ ઓગળેલું, ગળેલું ૨ નરમ, પોચું, ઢીલું
 દ્રવ્ય, ન૦ (સ૦) પૈસો, ધન, નાણું, ૨ નવ-
 તત્વ-પદાર્થ માનો પ્રત્યેક (પૃથ્વી, પાણી, તેજ,
 વાયુ, આમાશ, કાળ, દેશ (સ્થળો), આત્મા, અને
 અને ભુદ્ધિ) ૩ સત્ત્વ, અર્ક ૪ પદાર્થ, યીજ
 દ્રવ્યવાન, વિ૦ (સ૦) પૈસાદાર, ધનવાન
 દ્રાક્ષ, સ્ત્રી૦ (સ૦) એક જાતનો વેલો અને તેનું ફળ
 દ્રાવક, વિ૦ ઓગાળી નાખે તેવું ૨ ઢીલું કરે
 તેવું, ગદગદ કરે તેવું 'હૃદય દ્રાવક'
 દ્રાવણુ, ન૦ રસમય તત્ત્વ તે, પ્રવાહી કરેલું તે,
 બેળતની રંગકણોનું મિશ્રણ
 દ્રાવિડ, વિ૦ દ્રવિડ દેશનું
 દુ, કિં૦ અ૦ ગળવું, ટપકવું, ઝગવું [ગણમેળ છદ
 દુતવિલમિત, ન૦ (સ૦) બાર અક્ષરનો એક
 દુમ, પુ૦ (સ૦) વૃક્ષ, ઝાડ, તરૂં " પૂછ્યુ-
 હંચા દુમને તારી ગગને ઝાડ ઝાળ "
 દ્રોણુ, પુ૦ (સ૦) દડિયો, પડિયો. ૨ કૌરવ પાડવનો
 શિક્ષક-ગુરૂ ૩ મુડો, એક માપ
 દ્રોહ, પુ૦ (સ૦) પેટમાં પેસીને દગો દેવો તે
 ૨ પાણી ભરાયલો હોડો ખાડો, ધરો, ૩ અરિષ્ટા,
 ધર્ષા, 'કામ પ્રાણી ઉપર મિથ્યા દ્રોહ ન કરવો'
 દ્રોહી, વિ૦ (સ૦) કપટી લુચ્ચુ, દ્રોહ દેનાર
 દ્રેઢ, ન૦ (સ૦) બેનું જોડું, જોડકું, જુગલ ૨
 એ નામનો સમાસ (વ્યાકરણમાં) ૩ બીરબી-
 રની એકલાની લડાઇ તે
 દ્રેઢ્યુદ્ધ, ન૦ (સં૦) સરખેસરખા બેનું જ યુદ્ધ તે.
 દ્રાદશ, વિ૦ (સ૦) બારની સખ્યા, ૧૨
 દ્રાદશા, સ્ત્રી૦ બારમું, મરનારની બારમે દિવસે
 કરાતી ક્રિયા તે [દિવસ, બારશ
 દ્રાદશી, સ્ત્રી૦ (સ૦) પખવાડિયાનો બારમો
 દ્રાપર, પુ૦ (સં૦) ચાર પૈકી ત્રિજો યુગ
 દ્રાર, ન૦ (સં૦) બારણું, બાર, દરવાજો ૨.
 આગણ. ૩ માર્ગ, રસ્તો

દ્રારકાં, ન૦ એ નામનું પવિત્ર સ્થળ. દ્રારકાંની
 જાપ-સર્વ માન્ય કીર્તિ, સારી પ્રસિદ્ધિ
 દ્રારપાળ, પુ૦ (સ૦) પોળિયો, દરવાન, પ્રતીહાર
 દ્રારા, અ૦ મારફતથી
 દ્વિ, વિ૦ (સ૦) બે [અ, અસ્પષ્ટ
 દ્વિઅર્થી, વિ૦ જેના બે અર્થ થાય તેવું, સદિ-
 દ્વિજ, પુ૦ (સ૦) બેવાર જન્મેલું. ૨. બ્રાહ્મણ,
 વિપ્ર ૩ અડળ
 દ્વિતિય, વિ૦ (સ૦) બીજું, બીજા નબરનું
 દ્વિતિયા, સ્ત્રી૦ બીજા, બીજા નિધિ ૨ બીજા,
 દ્વિદળ, વિ૦ બે ફાડવાળું [વિભક્તિ
 દ્વિધા, અ૦ બે પ્રકારે, બે રીતે
 દ્વીપ, પુ૦ (સ૦) બેટ, ટાપુ, જેની ચારે પાસ
 પાણી હોય તે ૩ જમીનના સાત દ્વીપ પુરાણમાં
 વર્ણવેલા છે તે પૈકીનો જ ભુદ્વીપ, જેમાં આપણે
 વસીએ છીએ તે ૪ હાથી, ગજ
 દ્વીપકંદપ, પુ૦ (સ૦) જેની ત્રણ બાજુએ પાણી
 હોય તે જમીનનો ભાગ
 દ્વીપી, પુ૦ બરફનો વાધ-ચિતો
 દ્વેષ, પુ૦ (સ૦) વેર, ખાર, કીનો, ધર્ષા
 દ્વેષભાવ, પુ૦ વેરભાવ, અદાવત
 દ્વેષી, વિ૦ (સ૦) ખારીલું, કીનાખોર, વેરી
 દ્વૈત, ન૦ (સ૦) ભિન્નતા, બેપણું ૨ બેદલાવ
 જુદાપણું. ૩ કળિયો અણુબનાવ
 દ્વૈતમત, ન૦ (સ૦) ધર્મ અને સૃષ્ટિ એ બે
 જુદા છે એવું જે મત તે ૨ એકથી વધારે
 દેવને માનવાનું મત.
 દ્વૈધીભાવ, પુ૦ (સ૦) દ્વૈત ૨ શકા, સશય

ધ.

ધ, પુ૦ (સ૦) વ્યજન પૈકી ૧૬ મો અક્ષર
 ૨ કુબેર [દાગીને કામ લેવું તે, ત્વરા
 ધક, સ્ત્રી૦ તરમ, સોસ ૨ ખ્યાન, મન ૩
 ધકધકતું, વિ૦ ધગધગતું, ભુઓ
 ધકાવવું, કિં૦ સ૦ ઝડપથી કામ ચલાવવું,
 ત્વરાએ કામ લેવું, ધકેલવું ૪. ખૂબ ગરમ કરવું
 ધકેલવું, કિં૦ સ૦ ધકકે મારી ખસેડવું, હડસે-

લવુ, આગળ મય તેમ કરવુ, મોકલવુ
 ધકોડો, પુ. બુકુ તીર, તીરને બદલે ધગોરો કે
 ગોળ કંઠુ ગોળો હોય તેવુ તીર
 ધક્કા, સ્ત્રી. ધક્કાધક્કી, હડસેલા હડમેલી
 ધક્કામુક્કો સ્ત્રી. ધણી ગરદી હોવાથી મારામારી
 થાય તે, ધાધલ, હાથોહાથની મારામારી
 ધક્કાધક્કી, સ્ત્રી. સામા સામી ધક્કા મારવા તે
 ધક્કો પુ. પીઠ કે ખાથાથી ખસેડવુ તે, હડસેલો,
 ટેબલો ૨ આદત, નુકસાન, તોટો ૩ ફેરો,
 ચક્ક, આટો, જઈ આવવુ તે ૪ ડકકો, ધાટ,
 ઓવારો ૫ રેલવેમા માલ ચઢાવવા ઉતારવાનુ
 સ્થળ ૬ વિકાર, “ શરીરને ધક્કો પહોચ્યો છે ”
 ધખ, સ્ત્રી. તગસ, સોસ ૨ ગરમી તપારો ૩
 ધખમખ, સ્ત્રી. ત્વરા, વેગ, ઉતાવળ [ધખના
 ધખારો, પુ. બાફ, ગરમી, તપારો ૨ શોચના,
 ધખવુ, કિં. અ. ખિખવુ, ભ. વુ. ૨ ધીકવુ,
 ખૂબ ઉનુ થવુ ૩ ગુસ્સે થવુ [ખખના.
 ધખાવવુ, કિં. સ. ખૂબ લગાડવુ, સળગાવવુ
 ૨ ખૂબ ઉનુ કરવુ, ભડભડાવવુ
 ધગડો, પુ. કુલો, થાપો ૨ બાવો, સાધુ
 ધગડુ, ન. સપાઈને માટે તુચ્છકારમા વપ
 રાય છે ૨. ગાડનુ એક પાસુ, કુલુ
 ધગધગતુ, વિ. બળતુ, સળગતુ, ગરમાગરમ
 ધગધગવુ, કિં. અ. નેશથી બળવુ ૨ ધણુ
 ધગા, સ્ત્રી. તાપ, ગરમી [જ ગરમ થવુ
 ધગારી, સ્ત્રી. થોડુ થોડુ ગરમ રહેવુ તે, ધીડડી
 ધચુપચુ, અ. કરવુ કે ન કરવુ એવો અનિશ્ચય
 તે, સંકલ્પ વિકલ્પ, ગડસાગ [ખખડદાર
 ધજ, વિ. શ્રીકાગ, તોફા, સરસ ૨ ટટાગ, સશક્ત
 વળ, સ્ત્રી. (સ. ખવળ) લાકડી ઉપર લુગ
 ડાનો ત્રિકાણુ આકૃતિનો ૨ ગેલો કકડો જે હવામા
 ઉડે છે તે નેજે, વાવટો ઝુડો, પતાકા, ધજ
 બાધરી-ગહેર કરવુ, ફજે ૧ કરવુ, ધજ ચઢાવવી
 ધજગરો, પુ. વાવટો પકડનાર ૨ ધજનો ડાડો
 ધટ્ટી, સ્ત્રી. નગોટી, કૌપીન ૨ ગર્ભાધન પછી
 સ્ત્રીને એક જાતનુ આપવાનુ વસ્ત્ર
 ધડ, ન. માથા વગરનુ શરીર, કબજ ૨ પાચો,

મળ ૩ અ. સ્પષ્ટ રીતે, એકદમ, એક સપાટ;
 તરત ૨ મૂળથી, પ્રથમ, શરૂઆતથી
 ધડક, સ્ત્રી. થડક, કપ, હૃદયની ધ્રુજ તે ૨ ફટ-
 કારો, સોફ, ખીક
 ધડકણુ, વિ. કાયર, ખીકણુ ભડકણુ
 ધડકડક, અ. ફટકફટક, ધમધળ
 ધડકવુ, કિં. અ. નેસમાને ઝડપમા ઉચ્ચનીચ
 થવુ ૨ ખીવુ ધારતી હોવી [ધડ થઈને તરત
 વડધીમ, અ. ઓચિતુ તૂટી પડે તેમ, ધડ-
 ધડડ, અ. ધડકધડક ૨ એકદમ, નેસબેર,
 ધારાબધ, ૩ ઉપરાઉપરી
 ધડવડવુ, કિં. અ. એકદમ નેસમા તુટી પડવુ
 ધડધડાટ, પુ. ઉપરાઉપરી પડતી વસ્તુઓનો અ
 અવાજ ૨ રોફ, સપાટો ૩ અ. એકદમ નેસમા
 કામ ચાલતુ હોય તેમ, ઝપાટા બધ, સપાટામા
 ધડધડીત, અ. ધડધડાટ, ઝપટાબધ [અવાજ
 વડમડમડમડ, અ. ધળધળ, નેરમા ચાલવાનો
 ધડમધડમ, અ. ધડોધડ, ધડધડ
 ધડમધડા, સ્ત્રી. લડાઈ મારામાર ૨ અ. ઉ-
 પરાઉપરી, એક પછી એક [૨ એકદમ
 ધડાકાબધ, અ. સાપાટાબધ, ગરમડાટ સાથે
 વડાકો, પુ. નેરથી થતો મોટો અવાજ ભડાકો,
 મોટો જ્વનિ ૨ બડાશ ૩ કામનો ઝપાટો
 ધડાધડ, અ. ઉપરાઉપરી અવાજ થતો હોય
 તેમ, તડાતડ
 ધડાધડી, સ્ત્રી. નેરમા ચાલેલી મારામારી-બો
 લામોલી ૨ ઉતાવળ, ધમાલ ૩ અગસ, જરૂર
 ધડો, સ્ત્રી. કાયમનુ વળન, અમુક બાધેલુ તોલ
 સતોલો ‘બે મણુની ધડી બાધી છે’ અડમટો,
 આશરો [તેમ, ઉપરાઉપરી.
 ધડીમધડીમ, અ. તડાતડ, ધમ અવાજ થાય
 ધડીમલો, પુ. નેરથી જાતી કુટવી તે ધડી-
 મલો લેવો-ધડધડ કુટવુ તે
 ધડકવુ, કિં. અ. રહી રહીને ગાજવુ ‘મેઘ
 ધડક્યો’ ૨ ધાટા કાઠી બીવરાવવુ, દમ ભરા-
 વવો, ગર્જના કરવી
 ધડસણુ, કિં. સ. મારવુ, પીટવું

ધડો, પુ૦ (સ૦ ઘટ) તાજવાની દાડી અથવા તેનો કાંટો એક સરખો રાખવા સારું પદ્ધતિમાં જે કાંઈ બાર મૂકેલો તે ૨ જે વાસણમાં ચીજ આપવાની હોય તે વાસણની બરોબરનો બાર ખીજ પદ્ધતિમાં મૂકી તાજવું બરોબર કરવું તે ૩ નિત્ય એકજ સરખી જે સ્થિતિ તે ૪ ટેક, સમતા, નિયમ. ૫ રોજ રોજ નિયમિત શીખવું તે, પાઠ, લેસન ૬ નિશ્ચયપણું, દૃઢતા “એના બોલવાનો ધડોજ ક્યા છે ?” નિશ્ચય, શીખા મણ, “આ ઉપરથી આપ ધડો લેશો” ધડ બેસવું-ઠેકાણે-હદમાં રહેવું ધડો લેવો-શીખા મણ લેવી ધડ બેસવું-પડી ભાગવું, પાયમાલ થવું, ખરાબરત થવું [પોલો અવાજ ધણુ, ન૦ ટોળ, સમઠ ૨ અધરણિયાત ૩ ધણુધણુવું, કિં ૨૦ જોશમાં બળવું, જોશમાં બળવાથી અવાજનો ધોર થવો ૨ અવાજ સાથે ધુજવું અને ગાજવું ધણુધણુવવું, કિં ૨૦ ધણુધણુ તેમ કરવું ૨ જોશમાં કામ કરવું. ૩ ધણુડાવવું, ધમકાવવું ધણિયાણી, સ્ત્રી૦ પરણેતર ઝેરી, વહુ, સ્ત્રી ૨ જેની માલીકી-સત્તા હોય તે સ્ત્રી, શેકાણી ધણિયાતુ વિ૦ જેવું ધણીપણુ-સ્વામિત્વ હોય તે, ધણીપણાનાળ, માલીક હોય તેવું ૨ ખાનગી ધણિયાપુ, ન૦ ધણીપણુ, સ્વામિત્વ ધણી, પુ૦ (સ૦ ધની) માલીક, જેની સત્તા હોય તે ૨ ઉપરી, મુખી ૩ પાત, વર, સ્વામી ૪ ધંધર “ધણીનું ધારું થાય” [(હુડી). ધણીબોગ, વિવેચાણુ લેનારનેજ પૈસા મળે તેવી ધણીધોરી, પુ૦ રક્ષક, સભાળનાર, વાલી ૨ માલિક ધણીરણી, પુ૦ કુલ માલિક ધત, અ૦ તુચ્છકારનો શબ્દ ૨ પુરુષની ગુલેદ્રિય ધતપર મારવું ન લેખવવું, ન ગણુકારવું ધતધું, કિં ૨૦ ધતવું, ધુતી લેવું ધર્તિગ, ન૦ તોફાન, મરતી ૨ જુઠો ઢોગ, ફેલકતવો, ખાલી ધામધુમ. [જેરથી ધમકાવવું, ઠપકા દેવો. ધધડાવવું, કિં ૨૦ જોશમાં કામ ચલાવવું. ૨.

ધધણુવવું, કિં ૨૦ ધણુધણુવવું, જુએ. ધધો, પુ૦ પતંગની વચમાં જે ઉભી વાસની સળી ચોટાડેલી હોય છે તે. [લક્ષ, દ્રવ્ય. ધન, ન૦ (સ૦) દોલત પૈસો, નાણું, માલમિ-ધન, વિ૦ સાર, રૂકુ, સુભાગી, ધન્ય. ધન, અ૦ ધન્ય, શાબાશ ધન, સ્ત્રી૦ (સ૦) નવમી રાશિ. એ રાશિમાં સૂર્ય હોય ત્યારે ધન સંક્રાન્તિ કહેવાય છે ધનંજય, પુ૦ અગ્નિ ૨ ચિત્રાનું ઝાડ ૩ અર્જુન ધનતેરશ, સ્ત્રી૦ આસો વદિ તેરસ એ દહાડે ધનની પૂજા કરવામાં આવે છે ધનતર, વિ૦ ધનેતર, ધણુ પૈસાવાળું ૨ બળ-વાન, મોટો ધનુર્ધર હોય તેવો ૩ સર્વોપરી ધનદ, પુ૦ કુબેર, ધનદાતા ધંધર ધનધન, અ૦ ધન્ય, અહોભાગ્ય, ભલે ભલે ધનપાળ, પુ૦ ખજાનચી, ધનાધ્યક્ષ, કાશાધિપતિ ધનરેખા, સ્ત્રી૦ નરસિંખમાં ધન બતાવનારી હથે-ળીમાંની રેખા તે ધનવત-વાન, વિ૦ પૈસાદાર, શ્રીમન્ત, માતબર. ધનાઢય, વિ૦ (સ૦) માતબર, ધનવાન, ધનવત ધનાધ્યક્ષ-પિપતિ, પુ૦ ખજાનચી ધનારખ ન૦ ધન રાશિમાં સૂર્યનું પસાર થવું તે. ધનાશ્રી સ્ત્રી૦ એક જાતની રામણી, જે પાછલી રાત્રે ત્રણેક વાગે ગવાય છે ધનિક વિ૦ ધનવાળું, પૈસાદાર ૨ શુદ્ધ ધનિક, ન૦ ધાણુ, કાચમીર ધનિષ્ઠા, ન૦ (સ૦) ચોવીસમું નક્ષત્ર ધની, વિ૦ (સ૦) ધનવાન, પૈસાદાર ધનુ, ન૦ (સ૦) કમાન, ધનુષ્ય, કામકુ ૨ ચાર હાથનું પ્રમાણ [ધાયુ’ ધનુર, ન૦ એક જાતનો વાતરોગ, સનેપાત. ‘ધનુર ધનુર્ધર, વિ૦ ધનુષ્યથી લડનાર, ધનુર્ધારી ૨ શરવીર ધનુર્ધારી વિ૦ (સ૦) ધનુર્ધર, ધન્ય ધનુર્માસ, પુ૦ (સ૦) ધન સંક્રાન્તિનો મહિનો ૨ એમાં પરાઢીઆમાં જમવું તે. [વાની વિદ્યા. ધનુર્વિદ્યા, સ્ત્રી૦ (સ૦) કામકુ એવી તીર માર ધનુર્વેદ, પુ૦ યજુર્વેદનો ઉપવેદ.

વનુષ્ય, નં (સં) ગમહુ, ચાપ, કમાન ૨ આકા
 શસા જે અર્ધગોળાકાર કામહુ તણાય છે તે
 ધનેતર, વિં (સં) સૌથી સાર, સરમ
 ધનેર, નં દાણામા સળો કરનારો જીવડો, કિલ્લુ
 ધનેશ, પું ધનપાળ, કુખેર
 ધતર, નં જાડુટાણુ, ૨ ધુતી લેવાની કળા-પેચ
 ધતરમતર-જડુ ચમત્કાર ઉપજાવે તેવું જે તે
 ધતુરો, પું એક જાતનો ઝેરી છોડવો
 ધવ, પું (દ્ર-દ્ર) ધમસાણુ, યુદ્ધ ૨ ઉપાધિ ૩
 ધચૂર-મસ્ત એવું [કારીગર, કસખી
 ધધાદાર, પું ધધો કરનારો, ધધાવાળો ૦
 ધધાદારી, સ્ત્રીં ધધો ચલાવવાનું જે કામ તે
 ધધાવારો, વિં કામકાજવાળું [૨ ઉદ્ધમ
 ધધાર્થી, વિં ઉદ્યોગી, વ્યવસાયી, કામગરુ
 ધધો, પું (હિં) પ્રવૃત્તિ, રોજગાર, ઉદ્ધમ ૨
 કામ, મહાવરો
 ધન્ય, વિં (સં) પુણ્યવાન, ભાગ્યશાળી, કૃતાર્થી
 ગુણ મગળ ૨ વખાણવા યોગ્ય, શ્લોષ્ય
 ધન્ય, અં સાખાશ, વાહવાહ
 ધન્યભાગ્ય, નં (સં) આહોભાગ્ય, સુભાગ્ય ૨
 સુવે, મગળ પ્રસંગ
 ધન્યવાદ, પું સાખાશી, વહવાહ
 ધન્યા, વિં સ્ત્રીં સુખી, સુભાગ
 ધન્યતરી, પું (સં) દેવતાઓનો પૈદ, અતિ
 કપરો રોગ મટાડે તે પૈદ
 ધની, પું (સં) ધનુર્ધર ૨ શિકારી, પારધી
 ધપકારો, પું ધપકારો [વધવું
 ધપવું, કિં અં જોરથી આગળ ધસવું, આગળ
 વરપાખાણ, સ્ત્રીં સામાસામી ધપ્પા માગવા તે
 ધપ્પો, પું રખમો થયગાઠ ૨ ખત્તા, ઠોકર,
 વફો, પું ઢગલો 'ધૂળનો ધફો' [નુકસાન
 ધમ, અં પોલી ચાપટનો અરાજ, અચાજ થઈ
 બધ પડવું તે સમાધ જવું, ગાત થઈ જવું તે
 ધમકવું, કિં અં ધમધમ થવું, ધડકવું
 ધમડકો, પું ગોટાળો ઉડું કરી નાખવું તે ૨
 જન્યગર, અધાર
 ધમધમ, અં એક પાંખી એક ધપાકારા થાય તેમ

ધમકારો, પું બારે વસ્તુ ઉચેથી પડતા થતો
 અવાજ ૨ ઊછાળો, ધમધમ થતો
 ધમવું, કિં અં પડવું, દેવાળું કાઢવું ૨ ઢબવું,
 જીવ જવો ને ખોળિયું ભોય ઉપર પડવું, મરી
 જવું ૪ ધીબવું, મારવું
 ધખાકો, પું ધમકારો
 ધખાધખી, સ્ત્રીં મારામારી (હાથથી)
 ધખાયનમ, અં અટકી પડ્યું-પડી ભાગ્ય હોય
 તેમ, જન્યકાર [ઓળવવું-નાભવું
 ધખોડવું, કિં સં હાથથી મારવું ૨ ગળે
 ધખોધખ, અં ઉપરાં ઉપરી ધમધમ થાય તેમ
 ધખમાખાણ, સ્ત્રીં સામસામા ધખમા મારવા તે
 ધખખો, પું ધખો, ચાપડ
 ધમ, નં નગાર, વાળું
 ધમ, અં નરધાના બાયાનો અવાજ ૨ ઢોલ
 પડધમના અવાજ જેવું ૩ જોશમાં, ઉતાવળથી
 "નાડી ધમધમ ચાલે છે" ૪ ધખ
 ધમક, સ્ત્રીં જોશ, આવેશ, શૌર્ય ૨ તેજ,
 ઝળકી, પ્રભા ૩ ભપકો, દબદબો, ભવ્ય દેખાવ.
 ધમક, વિં તેજગર "પીળું ધમક" ૨ અં ધમ-
 ધમક, પું લુહાર, ૨ ધમનાર [કારાબધ
 ધમકવું, કિં અં ધમકવું, ગાળવું, ઢમકવું
 ૨ ઝળકી મારની, તેજ મારવું ૩ કપવું, ધુજવું
 ધમકાવવું, કિં સં શિક્ષા કરવાનો ભય બતા-
 વવો, ઠપકો દેવો ખીવરાવવું ૨ જોશથી કામ
 ધમકી, સ્ત્રીં ખીક, ધારતી, સોફ. [ચલાવવું
 ધમકારો, પું ધમકારો
 ધમચકડ, સ્ત્રીં ગરબડ, મસ્તી, તોફાન ૨ અં
 ખૂબ ઉતાવળે, ઝપાટાબધ
 ધમણ, સ્ત્રીં (સં ધમની) પવન ભરાઈને તે
 પાછો ફરાય એવું ચામડાનું યત્ર (સોની લુ-
 હારના કામનું) ૨ બગીની ઉપરનો ચામડાનો
 જે પડે તે ૩ નાડીઓ, શ્વાસોશ્વાસ
 ધમણવું, કિં સં ધમણથી પવન ફુકી અગ્નિ
 સળગાવવો ૨ ફુંગાવવું ચઢાવવું
 ધમધમ, અં વેગથી, ખૂબ જોગ્યી
 ધમધમવું, કિં અં ધમણ હલાવવી ૨ ગર.

મીનો જોશ વધી જવો, ધુવાપુવા ધમ જવુ ૩
 ૩૫૫, ધજવુ
 ધમધમાર, પુ. ભપકો, દોર દબદબો ર તેજ, દમ
 પાણી ૩ તિખાશ ૪ ગરમડ, ધાટાવાટ
 ધમધમાવવુ, કિં સં અમિ વધારવો ન જોર
 થી ક મ ચલાવવુ ૩ ધમકાવવુ, કપકો દેવો
 ધમધોકાર, અં જોશથી ને ઝડપથી, સપાટાબ ધ
 ઉતાવળ [નાની નળી
 ધમની, સ્ત્રીં ઝીણી નાડી, નસર ભુગળી ૩
 ધમપછાડા, પુ. નકામુ વૈતર, ર સખત મજુરી
 ૩ ખૂમ બરાડા ને પછાડા ખાવા તે
 ધમપાચ્છેરી, સ્ત્રીં છાતી કૂટવી ને રડવુ તે,
 દૂતીને કહાવો કરવો તે [ધમ જવો તે
 ધમરોળ, પુ. ભારે ગભરાટ, રો કકળ, ગજળ
 ધમલો, પુ. ધમપાચશેરી
 ધમવુ, કિં સં અમિ વધારવાને ધમણ ચા
 પવી, વિજ્ઞેવતી વા નાખવો ર ચોરવુ, સટોરવુ
 ધમાચકડી, સ્ત્રીં ટટો ફિમાદ, બોલચાલ, મારા
 મારીવુ કલકલાણુ, ટટો મચવો તે ર ઉધમાત,
 ગરમડ, ધાધલ
 ધમાધમી સ્ત્રીં મારામારી, લડાલડ
 ધમાર, પુ. એક તાલે ગવાવુ ગાન
 ધમારવુ, કિં સં પશુને નવરાવવુ
 ધમાલ, સ્ત્રીં બીડ, ધાધલ
 ધમાલુ, નં મોટી ને ઝેડોળ બાધલી પ ધડી
 ધમાસા, પુ. એક જાતની ઔષધિ, ખડસલિયો
 ધમ્મલ, પુ. (સં) જુડો બાધલો ચોટલો-કેશ
 ધમેલા, નં સળગ વગર સાધાના તગારા અ
 ખડલોખડની ટોપલીઓ
 ધર, વિં (સં) ધગના-ગખના એવો અર્થ
 સૂચક પ્રત્યય 'મણિધર-ધનુષીધર'
 ધર, સ્ત્રીં (સં) ધુર) હળ ગાડા વગેરેનો જે
 ભાગ બળદની બાધપર રહે છે તે ર જ્યારથી
 બળદ જોડાતો થાય ત્યારથી ગણાવુ વર્ષ 'જે
 ધરનો બળદ' ૩ બેનો સકેત ૪ ધોરણુ, નિશ્ચય,
 ભરોસો ૫ મૂળ, શરૂઆત ૬ અંપહેલેથી,
 મૂળથી, શરૂઆતથી

ધરખવુ, કિં અં હારી જવુ હિ મત હાગવી,
 ર ધડકવુ 'રખે ધડ નાર જાય ધરખી' - ધીરો.
 ધરણુ, સ્ત્રીં ઢાળ, ઢબ, ગાવાની રીત ર નં
 આડવાળીનુ વજન ૩ સહાય, આશ્રય ૪ પાળ, પૂલ
 ધરણી, સ્ત્રીં ધરા, પૃથ્વી ર જમીન, ભોય
 ધરણીધર, પુ. પૃથ્વીને ધારણુ કરનાર, કચ્છપ,
 શેષનાગ ૨ પર્વત
 ધરણુ, નં ત્રાયુ, જળરદસ્તી ર બાયધરી: ધીર
 ધરદહારો, પુ. પ્રથમનો દિવસ, શરૂઆત, જેવો
 ને તેવો વખત
 ધરતી, સ્ત્રીં પૃથ્વી ર જમીન, ભોય ધરતી-
 પર પગથ ન મૂકવો-અદ્ધર ચાલવુ, ન લેખવવુ
 ધરતીનો છેડો-આડો આક, હદ ધરતીમા
 પેસી જવુ-અદ્ધર થવુ, ર શરમાઇ જવુ
 ધરતીક પ, પુ. ધરતી ડાલવી તે, પૃથ્વીનુ કાપવુ તે
 ધરપકડ, સ્ત્રીં પકડાપકડી, ઝાલાઝાલ, કાયદાથી
 ધણા માણસોને પકડવા તે
 ધરપચ, સ્ત્રીં ખોટી ધાસ્તી ર ખોટી ધામધુમ,
 પતરાજ ૩ ઉતાવળ કઠી તે ૪ ધરાવાપણુ
 ધાન્ય ધરપત અને ઘી સપત [મારવુ તે
 ધરમોળ, નં ધરાબોળ, સલાનાશ, સાવ ઉંધુ
 ધરમખાતુ, નં પરમાર્થ-દાનમા આવેલા નાણા
 સ બધી પ્રકરણુ-ખાતુ [ફિગટ ફેરો
 ધરમધકો, પુ. વગર કાયદાનો આટો નકામો-
 ધરમૂળ, નં શરૂઆત, પ્રારંભ
 ધરવલુ, કિં સં સતોષ પમાડવો, શાન્તિ પમાડવી.
 ધરવુ, કિં સં પકડવુ, ઝાલવુ ર પહેરવુ, વેષ
 લેવો, ધારણુ કરવુ ૩ પાસે મૂકવુ, નેવેદ કરવુ
 ૪ રૂપ લેવુ, જન્મ લેવો "ધનિયો ભમરા ફેરો
 વેષ" ૫ યાદ રાખવુ, લક્ષ પર રાખવુ 'ધરી
 યાદ અમદાવાદથી એકાદ વસ્તુ લાવજો'
 ધરા, સ્ત્રીં (સં) પૃથ્વી, ધરણી ભૂમિ
 ધરાધર, પુ. (સં) શેષનાગ ન પર્વત ૨ કચ્છપ
 ધરાધરી, અં સાથે, જોડે ર ધરા, બેશક, અનખત,
 ૩ તમામ, અમુક સુદ્ધા
 ધરાબોળ, નં સલાનાશ ર પ્રલય ધરાબોળ
 જવુ-પ્રલય થવો, પૃથ્વી રસાતાળ જવી, ગજળ
 થવો ર ઉછેદિયુ થવુ

ધરાર, અં ૦ અલમત, બેશક, સાત ફેગ

ધરાર—જી, વિં આગળથી ભારે થવું તે, નમતુ
“ધરાર ને હિલાળ”

ધરાવવું, કિં ૦ સં આશિયાળા થયા જેવું કા
ધનુ કંધ પોતાની પાસે રાખવું દરકાર રાખવી
૨ પકડાવવું, ઝંજાવવું, ૩ પાસે મૂકવું, નૈવેદ
કરવું ૪ મતોષ પમાડવો, તૃપ્ત કરવું ૫ ધરવું

ધરાવું, કિં ૦ અં તૃપ્ત થવું, સતોષ પામવો
ધરી, સ્ત્રી ૦ લોહાની જે પેચવાળી દાડીમા પૈડા
ધલાય છે તે, નાડી, આમ ૨ ધોરિયો ને
ઝુસરી જ્યા એકકા નાડેલા હોય છે તે જગા
૩ આધાર, જેની ઉપર અથવા જે મધ્યબિંદુની
આસપાસ ચાક ફરે છે તે

ધરૂ, નં ૦ ડાગેર, તમાકુ ઈં ને રોપવા માટે
પહેલા જે નાળુક છોડ ઉગાડવામા આવે છે તે.
૨ અં ૦ અચળ, નક્કી, ધ્રુવ

ધરૂવાડિયું, નં ૦ ધરૂ છાટવાની જમીન, જેમા ધરૂ
કરવામા આવે છે તે જગા

ધરો, પું ૦ ગાડા ગાડીની વચલી આડી, નાડી ૨
નદીના જે મોટા ઉડા ખાડામા હ મેશ પાણી
રહેતું હોય તે, મદોહ ૩ ઈચ્છા, મનનો ભાવ
ધરામા નાખવું—ઉશીટી દેવું, નાશ કરવું, દૂરકરવું
ધરામા પડવું—ઉડા ખાડામા પડવું

ધરો, સ્ત્રી ૦ (ધ્રો) દરો ગધેડા પાસે ધરો ભેલા-
વવી—સારી ચીજ અયોગ્ય અપાત્રને આપની
ધર્મ, પું ૦ (સં ૦) ઈશ્વરને ઓળખવાનો અને
તેનું ભજન ઈં કરવાનો માર્ગ, પુણ્યમાર્ગ ૨
સસારમા વર્તવાનો જે માર્ગ તે ૩ જુદા
જુદા સપ્રદાયમાનો એક, પથ ૪ નીતિ, ફરજ
‘ પૂત્રનો ધર્મ માતૃપિતાની સેવા કરવી તે છે ’
૪ પદાર્થમા રહેલો તેનો ખાસ ગુણ તે, રત-
ભાવ ૬ ગરીબ, અનાથ, વિદ્વાનને જે દાન
કરવું તે, ૭ ન્યાય ઇન્સાફ ૮ શાસ્ત્ર પ્રમાણેનું
આચરણ સદાચરણ ૯ પ્રાણીઓને કરેલા
પાપ પુણ્યના ફળ આપનારો દેવ, યમ, ૧૦
પાડવાનો મોટા ભાઈ યુધિષ્ઠિર ૧૧ (જૈન) ૫૬-
રમો તીર્થંકર વર્મનો કાટો—જેની ઉપજ પુણ્ય

દાનમા જતી હોય તેવો કાટો—જોખ તે
ધર્મકર્મ, નં ૦ પુણ્યનું ફલ તે, સુકૃત
વર્મક્રિયા, સ્ત્રી ૦ ધર્મનું કામ, શાસ્ત્રને અનુસ-
રતી કરેલી વિધિ

ધર્મક્ષેત્ર, નં ૦ પવિત્ર ધામ, કુરૂક્ષેત્ર, પાણીપત
ધર્મગુરૂ, પું ૦ (સં ૦) ધર્મ સમર્પી ઉપદેશ કર-
નાર, આચાર્ય

ધર્મજ્ઞ, વિં ૦ ધર્મશાસ્ત્ર જાણનાર [દાન આપવું તે
ધર્મદાન, નં ૦ (સં ૦) પુણ્યદાન ૨ ધર્મ અર્થે
ધર્મધુરંધર, વિં ૦ મોટો ધર્મ કરનાર, દાનશીળ,
ધર્મપરાયણ, વિં ૦ ધર્મ પ્રમાણે, ધર્મનિષ્ઠ
ધર્મપુત્ર, નં ૦ (સં ૦) દયા-ધર્મથી પાળેલો
છોકરો, ઔરમપુત્ર

ધર્મપુસ્તક નં ૦ ઈશ્વર સખધી ને મનુષ્ય કર્તવ્ય
સખધી શિક્ષાનું જે પુસ્તક તે, ધર્મને લગતો મથ
ધર્મભાગિની, સ્ત્રી ૦ ધર્મની બહેન, ગુરૂ કન્યા
ધર્મચુદ્ધ, નં ૦ ધર્મને અર્થે જે યુદ્ધ તે ૨ સાચ
વટથી—સત્યને માર્ગે જે યુદ્ધ કરવું તે, મનુષ્ય-
જાતિને શોભે તેવી લડાઈ

ધર્મરાજ, પું ૦ યમ ૨ યુધિષ્ઠિર

ધર્મશાળા, સ્ત્રી ૦ મુસાફરખાનું, સરા

ધર્મશાસ્ત્ર, નં ૦ ધર્મ પુસ્તક, માણસે કેની રીતે
વર્તવું તેની જેમા આજ્ઞા કરેલી છે તે, વ્યવહાર
શાસ્ત્ર ૨ વેદ

ધર્મસંકટ, નં ૦ ધર્મને ધોક્કો લાગે તેવો પ્રસંગ,
કર્તવ્ય ભગ થવું પડે તેવી મુશ્કેલી

ધર્મતું, વિં ૦ ધર્માદા, ધર્મવાળું

ધર્માધ્યક્ષ, પું ૦ (સં ૦) ધર્માચાર્ય

ધર્માત્મા, વિં ૦ (સં ૦) દાનશીળ, ધર્મ ઉપર
શ્રદ્ધાવાળો [કરેલું

ધર્માદા, વિં ૦ દાનમા અથવા દેવનિમિત્ત અર્પણ
ધર્માધિકારી પું ૦ ન્યાયાધીશ ઇન્સાફદાર ૨ આચાર્ય,
ધર્મારણ્ય, નં ૦ ઋષિઓનો આશ્રમ, પુણ્યભૂમિ [ગુરુ
ધર્માંગ, વિં ૦ ધર્મધેલું, ધર્મચુરત

ધર્માવતા, સ્ત્રી ૦ ધર્મચુરતપણું

ધર્માર્થ, વિં ૦ લોક કલ્યાણ અર્થે, પુણ્યદાન માટે.

ધર્મસિન, નં ૦ ન્યાયાસન, ઇન્સાફની ગાદી

ધર્મિષ્ઠ-ધર્મી, વિં દાન કરનાર, ધર્મભુક્તિવાળું
 ૨. આચાર વિચારવાન ૩ સદ્ગુણી, નીતિમાન
 ધર્મોપદેશ, પું ધર્મનો ઉપદેશ, ધર્મબોધ
 ધર્વ, પું સતોષ, તૃપ્તિ
 ધવ, સ્ત્રીં પુષ્ટિ, તેજ ૨ સંતોષ ૩ અંધબધબ
 ધવ, પું (સં) ધણી, સ્વામિ, “ વૈકુઠપતિ શા
 તુ વિશ્વનો, ધવ થઇ ધવ ધાયો ”
 ધવત, સ્ત્રીં ધવ, તેજ, કાન્તિ ધવત વળની-તેજ
 આવવુ, તથીયત સુધરવી ૨ સ્થિતિ સુધરવી(ધનની)
 ધવડાવવુ, કિં સં ધવાડવુ, માતાએ રન-
 માથી દ્વધ યુસાવવુ
 ધવલ, વિં (સં) ધોળ, સફેત ૨ સ્વચ્છ, નિર્મળ.
 ધવળ, નં ધોળ, “ ધવળ મ ગળ ” ૨ બગલો,
 શખ [બાળક પાસે યુસાવવુ
 ધવાડવું, કિં સં સ્ત્રીએ પોતાની જાતીનું દ્વધ
 ધવા, સ્ત્રીં શાંતિ, ચેન, આરામ ધવા વળવી-
 આરામ થવો, સ્થિતિ સુધરવી
 ધસકો, પું ધાસકો, ઉચાટ, ચીવટ
 ધસમસતુ, વિં ગાભર, શાસ ભરું, ધસીને આવતું
 ધસવુ, કિં અં બેસથી આગળ ચાલવુ, સામે
 થવુ ૨ નમવુ, ખસીને નીચે પડવુ ‘કરો ધસ્યો’
 ધસારો, પું એકદમ જોરમા ધસવુ તે, આગળ
 ધસાવડો, પું ધસારો, [વધવુ તે, હુમલો
 ધાંખડી, સ્ત્રીં(ધાખવુ) ઝખના “ સખી મોહન
 મળવાની એક અતર મારે ધાંખડી ”
 ધાખના, સ્ત્રીં ઝખના, કાળજી, ખ્યાન
 ધાખવુ, કિં સં ઝખવુ, ધારી ધારીને જોવુ,
 નિહાળવુ, ટગર ટગર જોવુ “ જસોદા થઇ મન
 માહી ઝખી, જોતી હરિનું વદન ધાખી ધાખી ”
 ધાખો, પું કાળજી, ફિકર ૨ શક, વહેમ
 ધાંગવું, નં બારણાના ચોકકાની વચલા આડા
 લાકડા તે, છુસો.
 ધાંગો, પું જાટો, નાનો લોહો. ૨ રેખા, રેસો
 ધાધલ, સ્ત્રીં ગડબડ, તોફાન
 ધા, અં રીતે, પ્રમાણે, ‘ બહુધા ’ ૨ ગણુ.
 ધાધ, સ્ત્રીં સ્તન, થાન. [શેહ. ૩ બહેરાશ
 ધાક, સ્ત્રીં બીક, દહેસત, ડર, ૨. અકુશ, દાખ,

ધાગડી, સ્ત્રીં ગોદડી
 ધાગડિઓ, પું તોફાન
 ધાગવુ, કિં અંધાકમા હોવુ. [કાટેલુ લુગડુ
 ધાગો, પું દોરો, દોરડો, જુની રસી ૨ જુનું
 ધાટી, સ્ત્રીં લહણુ, ચાલ, રીત.
 ધાડ, સ્ત્રીં લુટારાની ટોળી. ૨ એકદમ કરેલો
 ધસારો-હુમલો તે. ૩ દરોડો, ધણાનું સામડું
 ધસવુ તે ૪ ઉતાવળ, તડામાર, ઝપટ પ હાર, સમૂહ.
 ધાડપાકુ, પું લુટારો, ધાડ પાડનાર
 ધાડાધાડ, સ્ત્રીં ઉતાવળ, દોડાદોડી, ઝડપ.
 ધંડું, નં ટોળુ, જથ્થો ૨ લુટારાનું ટોળુ
 ધાણુ, પું (સં ધાના) એક જાતનો રસોધનો
 મમાલો ધાણાની ભાજી તે કાચમી
 ધાણિયાઘઉં, પું થોડા કસ વાળા ધઉં, [શુદ્ધ
 ધાણિયાગુદર, પું ચિકાશ રહિત-વાક વગરનો
 ધાણી, સ્ત્રીં સેકયાથી ફૂટેલા-પુલેલા અનાજના
 કણ, જુવાર, ડાગર, મકૈ, વગેરેની ધાણી. ધાણી
 ફૂટવી-ફૂલીને ફાટતા ફક્કડ થવુ ૨ ઉપરાઉપરી
 શબ્દો નીકળવા ધાણી શેકવી-જીલમ કરવો,
 સતપવુ, થકવવુ
 ધાત, સ્ત્રીં (ધાત) માણસના શરીરમાનું એક
 ચિકણુ બળવૃદ્ધિ કરનાર સત્વ, વીર્ય. ૨ અનુ-
 ક્રમે આપેલી વિગત, થાદી, ટોષ્ટક
 ધાતકાર, વિં જાતકાર “ જોયુ કામ ધામ ધાત-
 કાર, દોરો મેડીએ કામ કુમાર—પ્રેમા
 ધાનવું, કિં અં કાવવુ, અનુકૂળ આવવુ, સવડ
 પડવુ ૨ જાજવુ,
 ધાતા, પું ઈશ્વર, બ્રહ્મા [૨ હરડે
 ધાત્રી, સ્ત્રીં દાર્ધ, ધાવ, છોકરા સભાજનાર
 વાતુ, પું(સં) ક્રિયાપદનું જે જૂળજૂત દુકુ રૂપ
 તે ૨ વીર્ય ૩ જમીનમાંથી મળતુ દ્રવ્ય તે
 સોનું રૂપ લોહુ વગેરે ધાતુસાધિત-ધાતુ ઉપ-
 રથી થયલું.
 ધાતુક્ષય, (સં) ધાત-વીર્યનું ધટી જવુ તે.
 ધાતુપાત્ર, નં ધાતુનું બનાવેલું વાસણ તે.
 ધાતુપુષ્ટ, વિં (સં) વીર્યને પુષ્ટ કરે તેવું પુષ્ટી-
 કરક, પૌષ્ટિક, (ઓસડ, ખાનપાન વગેરે.)

ધાન, નં (ધાન્ય) રાધેયુ અન્ન ૨ અનાજ
 ધાનમુકી વિં ધાનને સાર ટળવળતુ, ભુખેમરતુ
 ૨ કોષને ખવડાવતુ પડે ત્યારે જીવ જાય તેવુ
 ૩ કળુસ, કૃપણ [તગી ન હોય તે
 ધાના, પું ખાવાનુ પુષ્કળ હોય તે, ખાવા પીવાની
 ધાનિયુ, વિં અન્ન ખાનાર (ખાળક) ૨ પોચુ
 અન્ન ખાઈ જીવનાર ૩ ગરમુ, ડાખા ધાડુ હાકણ
 ધાન્ય, નં (શં) અનાજ [વગરનુ વાસણ
 ધાન્યાબ્રખ, સ્ત્રીં એક જાતની મારેલી અમરખ
 ધાપ, સ્ત્રીં ઉતાવળમા ચૂક થવી તે, ભૂલી જ
 વાવુ તે ૨ લપટ કપટમા જળભેદ કરી પોતાનો
 લાભ લઈ લેવો તે ૩ ફરેખ, ખોટા વિશ્વાસ
 ધાપલા નં ધાખડી મલાવડા કરવા તે, ૨ સમ
 જવટ, અલાવડુ [જોરાવ
 ધાખડિયુ, વિં લટ, પુટ, શરીરે ભરેલુ ને
 ધાખડવુ, કિં સં કોષની પાસેથી લુચ્ચાઈથી
 લઈ લેવુ, છેતરવુ ૨ માથે મારવુ, પહેરાવી દેવુ
 ધાખળી, સ્ત્રીં પાતળો ધાખળો, કાળળી [ઠ ઠોકવુ
 ધાખળો, પું જાડા બનતુ કપડુ, બનુસ
 ધાખુ-લુ, નં મોટી અગાસી ૨ રગ-ફિલ
 વગેરેના ડાઘ તે, ૩ છટકુ, ફાદો ૪ દૂધતુ બેદુ-હેલ
 ધામ, નં (સં) જગો, સ્થાન, રહેઠાણ, ધર,
 મંદિર, મકાન ૨ પવિત્ર ભૂમિ, તીર્થસ્થાન
 ધામણુ, સ્ત્રીં (હિં) એક જાતનો જાડો સાપ,
 ધામણી, સ્ત્રીં જાડી જખરી ભેસ [ધામરોળ
 ધામધુમ, સ્ત્રીં ઉતાવળે ને ધોધાટ સાથે ચા
 લતુ કામ તે, ગરબડ ૨ રગ રાગ ને ઉત્સાહવાળો
 ધામધુમિયુ, વિં ધામધુમવાળુ, દમામી દિખાવ
 ધામરોળુ, નં એક જાતનો જાડો આળસુ સાપ
 ધામા, પું કાયમનો પ્રગવ, સ્થિતિ કરવી તે
 ધામેણુ, નં પહેલા આણુ વખતે કન્યાને આ-
 પેલો સામન, કંકરિયાવર, દાયજો
 ધામે, પું ધામા, પડાવ, કાયમનો વસવાટ.
 ધાર, સ્ત્રીં (સં ધાર) કોષપણુ હથિયારની
 પાતળી તીણી કોર ૨ પાણીની દફુડી, ૩ વસ્તુનો
 છેડા, કોરણુ, હદ, સીમા.
 ધાર-ક, વિં ધારણુ કરપાર, ધરનાર

ધારણુ, નં ધરવુ-રાખવુ તે સજવુ પહેરવુ
 સ્ત્રીં તોળવાનો બાધેલો સતોલો, ધડી ૩ થાભલો
 ૪ ભારોટિયો, પાટડો ૫ ધૈર્ય, હિમ્મત, આશાસન
 ધારણા, સ્ત્રીં (સં) ભાવ, ઇચ્છા ૨ માન્યતા,
 મતબ્ય, ૩ સકલ્પ, હેતુ, ૪ તર્ક, કલ્પના ૫
 ખ્યાલ, વિચાર, મનસુખો [વત, એકાતરો
 ધારણાધારણા, નં એકાતરે ઉપવાસ કરવાનુ એક
 વારણાગત સ્ત્રીં ઢોર વગેરે વેચાતુ આપી તેની
 કિંમત માથી માલ ધણી કાઢ ઓછુ લે તે, છુટ
 ધારણિયો, પું ધારણુ થાભલો ૨ પાટડો
 ધારણુ, કિં સં (સં ધુ) મનમા આણવુ, વિચારવુ,
 સુમાર બાધલો, જેવુ ૨ કલ્પના કરવી, અટકળ
 કરવી ૩ પછવાડેથી ખરે જાણવાને પ્રથમ ખોટાને
 માનવુ ૩ ઇચ્છવુ, ભાવના ગાખવી ૫ માનવુ
 'મારો ધારો તારો ત્રિકમ, જેમ તેમ પાગ ઉ
 તારો' - પ્રેમાનંદ

ધારવવુ કિં અં ફરીથી ઉપણવુ, ઝાટકવુ
 ધારા સ્ત્રીં (સં) દફુડી, ધાર, શેઠ ૨ હાર, ઓળ
 ધારાળુ, વિં ધારવાળુ [તિલો માણસ
 ધારાળા, પું કોળીની એક જાત ૨ ઉશ્કેરાય
 ધારાડી સ્ત્રીં ગામ અથવા કોઈ સ્થળની આસ-
 પાસ પવિત્ર જગા રેડી ભૂત પિશાચાદિને અદર
 આવતુ બધ કરવા ડરેલી જે પાણીની ધાર તે
 ધારાશાસ્ત્રીં પું કાયદાનો ખા, કાયદાકાનુન
 જાણનારો બાહોશ સનદી વકીલ
 ધારિયુ, નં દાતરડા જેવુ પણુ વગર કાકરનુ
 ટુકા હાથાનુ કાપવાનુ હથિયાર નાની વાસી, દાતી
 ૨ કસખી આડી ઉભી લીટીઓવાળુ કપડુ
 ધારાસભા, સ્ત્રીં કાયદા બાધનારી મડળી તે
 પ્રજાકીય અને સરકારી સભાસદોની પરિષદ
 ધારિયુ, નં (સં) સહન કરવાની શક્તિ કરેલ વૃત્તિ,
 દુખ આફતમા ન ગભરાતા ધીરજ રાખવી તે
 ધારી, વિં ધારનાર 'વેશધારી'
 ધારો, પું (સં ધારો) કામકાજ માટે કરી રાખેલા
 જે નિયમોની રચના તે, કાનુન, કાયદો રીત,
 રિવાજ, પ્રથા.
 ધાર્મિક, વિં ધર્મશીળ, ધર્મનુ આચરણુ કરનાર.

ધાવ, સ્ત્રીં બાળકને ધવડાવવા સાર રાખેલી સ્ત્રી
 ધાવણુ, નં સ્ત્રીની છાતીમાંથી નીકળતું જે દૂધ તે
 ધાવણી, સ્ત્રીં ધાવતા બાળકને ધાવવાનું લાકડાનું
 જે રમકડું તે, ચુસણી [રહેતું, નાનું
 ધાવણુ, વિં ધાવતું હોય તેવું ૨ ધાવણુ ઉપર
 ધાવણું, નં નાનું બાળક છોકરું
 ધાવરી સ્ત્રીં એક જાતની વનસ્પતિ
 ધાવડ, નં લોહી વિકારથી હાથ મો સુજી આવતું
 તે ૨ રણસિંચું, તુરાઇ (ભયમા વગાડવાનું)
 ધાવડું, કિં સં બાળકે છાતીનું દૂધ ચુસવું
 ધાવું, કિં અં દોડવું, ઉતાવળથી ચાલવું ૨
 બળવું, ખ્યાન ધરવું ૩ ધાઈ આવવું, દોડતા
 આવવું, ૪ થવું, ઉત્પન્ન થવું “એવી દુષ્ટને દુર્મતિ
 ધાઈ, મુઝો વિસરી ગયો નિજ ભાઈ”
 ધાવું, વિં સરણુ, દામીનું, બરોબરીનું
 ધાસકો, પું એકદમ ખીક લાગવી તે, ફાળ, ચીચરવટો
 ધાસતી-સ્ત્રી, સ્ત્રીં ખીક, દહેસત. ૨ કાળજી, ફિકર
 ધિ ગડમલ, વિં ધિયુ અને મલ જેવું, ખડતલ,
 થાકે કટાળે નહિ તેવું તોફાન, ઉદમાત
 ધિ ગાઇ, સ્ત્રીં ધટ્ટ કુમાર, ચીવટપણું ૨ મસ્તી-
 ધિંગાણું, નં ધાડુ મચેલું યુદ્ધ ૨ લડાઈ, કળયો
 ૩ તોફાન, મસ્તી ૪ કુદાકુદ, વળગાવળગી
 ધિ ગામસ્તી, સ્ત્રીં તોફાન, મસ્તી
 ધિ ગું, વિં જમરદસ્ત, સમર્થ, સત્તા-ઐશ્વર્યથી
 ભરેલું “ધિગો ધણી માથે રે તારાથી હું કેમ
 ડરે ?” ૨ ખડતલ, મજબુત બાધાનું ૩. જાડ
 વણાટનું, ચીકણું, ચીવટ [શરમ
 ધિક, અં (સં) તુચ્છકારના અર્થમાં-ફટ, લાજમ,
 ધિકાવવું, કિં સં ખૂબ સળગાવવું, બડાડ બાળવું
 ધિકાર, પું (સં) તિરસ્કાર, ફિટકાર [ગણવું
 ધિકારવું, કિં સં ધિકાર કરવો, તુચ્છ-હલકું
 ધિલોળો, પું ધુધવાયલો, અદેખો ૨ લુચ્ચો, ડગ
 ધિલોવવું, કિં સં મારવું, પીટવું, કટવું
 ધિમારા, સ્ત્રીં મદતા, ઠડાશ
 ધી, સ્ત્રીં (સં) બુદ્ધિ, અકલ, મતિ.
 ધીકડી, સ્ત્રીં ઉનાશ, બરાગળ, ઝીણો તાવ.
 ધીકધીકવું, વિં ધગધગવું, ગરમાગરમ

ધીકવું, કિં સં ધગધગ થઇ રહેવું, બડાડાડ
 બળવું ૨ ખૂણ આબાદીમાં હોવું, બઢતીમાં હોવું.
 ધીગુણુ, પું શુશ્રૂષા, શ્રવણ, મહણ, ધારણ, ઉઠ,
 અપોહ, અર્થ વિજ્ઞાન તથા તત્વ વિજ્ઞાન એવા
 બુદ્ધિના આઠ ધર્મ પૈકીનો એક
 ધીજ, સ્ત્રીં માણસ અપરાધી કે નિરપરાધી છે
 એ જાણવાની એક રીતની પરીક્ષા, અધરી પ્રતિષ્ઠા,
 દિવ્ય, અવરા સોગન આપવા-લેવા તે
 ધીટ, વિં (ધૃષ્ટ) સંકટ-દુ ખ વખતે કંઠુણુ છાતીનું;
 સહનશીલ ૨ બહાદુર, હિમ્મતવાન, ડમે, ડરે કે
 ન શરમાય તેવું
 ધીબકારો, પું ધમકારો, જુઓ
 ધીબકો, પું મુઝો, ગડો [મુક્તિથી મારવું
 ધીબવું, કિં સં ધીબ ધીબ મારવું, ઠોકવું,
 ધીમત, વિં (સં) બુદ્ધિમાન, અકલમદ પડિત
 ધીમર, પું (સં) ધીવર) માછી, મચ્છીમાર, ઠીમર.
 ધોમુ, વિં સુસ્ત, ઠકું, મદ, ટાડું ૨ શાન્ત સ્વભાવનું.
 ધીમે, અં આસ્તે, હળવે, રફતે રફતે
 ધીર, સ્ત્રીં ભરોસો, સાખ, પતીજ ૨ ધીરધાર.
 ૩ ધીરજ ધૈર્ય [ર શાણુ, હોશિયાર, સાવધ.
 ધીર, વિં (સં) ધૈર્ય રાખનાર, ઠરેલ ઇતિનું.
 ધીરગડું, વિં ભીર, ડરકું ૨. વેત વગરનું
 ધીરજ, સ્ત્રીં ઠરેલ ઇતિ, ધૈર્ય, સહુરી ૨ હિમ્મત.
 ધીરતા, સ્ત્રીં ધૈર્ય, શાતતા, સહુરી ૨. ડહાપણુ
 ધીરધાર, સ્ત્રીં લેવડેવડ, આપલેતો સમધ
 ધીરપ, સ્ત્રીં વેપારમાં સાખ, પતીજ
 ધીરવું, કિં સં પાછું આપશે, એવે ભરોસે
 હિતનું-બ્યાજે આપવું તે. ૨ ભરોસા ઉપર સોંપવું,
 વિશ્વાસે ગહેવું
 ધીર, વિં ધીમ, શાત, ઠકું ૨ ધીરા સ્વભાવનું.
 ધીરે, અં ધીમે, આસ્તે, હળવે
 ધીરો, પું ટેકો, થાભલો
 ધીવર, પું ઠીમર, માછી
 ધીશ, પું મોટો વિદ્વાન માણસ, અધિપ
 શુબાળવું, કિં સં ખૂમ ધોવું, સ્વચ્છ કરવું.
 ધુંધ, સ્ત્રીં ઝાખ [ધુંમાલું તે.
 ધુંધવાટ, પું દયાઈ રહેલો ગુસ્સો, બળાપેક ૨.

ધુધવાણ, કિં અં દેવતામથી ધૂણી નીકળવી,
ધુમાડો થવો, ગોટાણુ ર ગુસ્સો દબાવી મૂકવો.
૩ અકળાયા કરવું
ધુધવાણકુ-ધુધવાણ, નં ઝાખુ અસ્વચ્છ ર અધરા
યલુ, કષ્ટક ઉભસ ને ધણુ અધાર એવો દેખાવ
ધુધવાણ વા, વિંગુસ્સે થયલુ, અતિ ઉતાવળા થવું તે
ધુધો, પું ધુમાડો, ધુણી ર ચુઓ.
ધુશ, સ્ત્રીં રમઝટ પડે રે નગારાની ધુશ, ર તાપ
ધુશળી, નં ધુસરી
ધુસરી-૩, સ્ત્રીં જુસર, ધુર
ધુસો, પું જાડા વણાટનું ગરમ કપડુ કાઢળો
ધુજી, કિં અં ચરચરવું, કપડુ, ટાઢ, રોગ,
ધં ની અસરથી હાલના કરવું ર કાપડુ, ચરકવું
ધુજરી, સ્ત્રીં (સં ધુન) એકાએક ધુજવું તે
ધુજરો, કપારો, ગાત્રભંગ ર શરીર ધુજ્યા કરે
તેવો રોગ ૩ ધૂણા, ચીતળી, ચરચરી
ધુજરો, પું ધુજરી, કપારો ર ભય, ત્રાસ
ધુજવણ, કિં સં ધુજે તેમ કરવું ર ગભગવણ,
ચરચરાવણ ૩ ધાટા કાઠી ખીવરાવણ
ધુડકાવણ, કિં અં ધુતકારવું, કપડો દેવો
ધુજી, કિં અં આવેશથી શરીર ને માથુ
હલાવણ ર ભૂત આવણ ૩ વાકુ બોલવું, નાપાડવી
ધુજાવણ, કિં સં ધુજવણ, ધુજે તેમ કરવું ર
કાઈ તદ્દમીરથી નાણુ કઢાવણ ૩ ઉસ્કેગવું, ચઢાવણ
ધુજાણ, કિં અં ધુણીના ગોટા થઈ કેલાણ
ધુણી, સ્ત્રીં ધુમાડો ર ગોસાઈ પોતાની પાસે જે
ધુમાતો દેવતા રાખે છે તે
ધુત, અં ઝટ, એથુ, છિ ર જુતરાને હાકતા વપરાય
છે ધુત બે કરવું-તિરસ્કાર કરવો, કાઠી મૂકવું
ધુતકારણ, કિં સં તરછોડી નાખવું, ધિક્કારવું,
ધુતારણ, સ્ત્રીં ઠગણી સ્ત્રી [તુચ્છકારવું
ધુતણ, કિં સં છળ કરી લેઈ લેવું, ઠગવું
ધુતાઈ, વિં ઠગ, ધૂર્ત ઠગાઈ
ધુતારો, પું કપટ-ખંધાઈથી હરી લેનારો, ઠગનારો
ધુતાણ, કિં અં છેતરાવું, ઠગાવું
ધુધુ, અં એવો થતો જોરમા અવાજ (નગારાનો)
ધુધુ, નં નગાઈ, ઢોલ

ધુન, સ્ત્રીં નિમજનતા, રઢ, ગરકાવ, લેહ, લગની.
ર તરગી ભાવના ૩ ચાલુ ગાનની પરપરા
ધુની, સ્ત્રીં નદી, સરિતા ર ધુન, જ્વનિ
ધુપડુ, નં ધુપેલ
ધુપણ, કિં સં ધુપ દેવો, ધુમાડો કરવો
ધુપિયુ, નં ધુપ કરવાનું પાત્ર, નિરજન
ધુપેલ, નં સ્ત્રીઓને માથે વાલવાનું સુગંધીવાળું
તેલ, પાકું તેલ, ધુપેલિયુ=કચોળું, પ્યાલું
ધુપેલિયો, પું ધુપેલ બન વવારો-વેચનારો
ધુમ, અં ઝડપ ને જોસમા ર ખેસમાર, પુષ્કળ, બહુ
ધુમધામ સ્ત્રીં ઝડપ ને જોસ ભરી હિલચાલ,
ગડબડ ર ભભકો, ઠાઠ, ધ મધુમ [ખાડી હવા
ધુમર, નં ઝાકળવાળી ધુમાડા જેવી દેખાતી
ધુમસ પું ઝોસ, ઝાકળ, ઠાર.
ધુમાડિયુ, નં ધુમાડો આભુઆભુએ ન ફેલાતા
મીઠો ઉચોજળ્ય એવું ભિતમા રાખેલું પોલાણુ,
ધુમાડી જવાનો રસ્તો, ચીમની
ધુમાડી, સ્ત્રીં (સં ધુમ) બળતી વસ્તુમાથી
નીકળતી કાળી ને હલકી હવા, ધુણી
ધુમાડો, પું ધુણી, ધુમાડી ર બગડેલા ફળો
વગેરેમાથી નીકળતી રજેટીવાળી હવા તે
ધુમાડાના બાચકા-વ્યર્થ પ્રયાસ, શિથિયા યત્ન,
ફાફા ધુમાડો કાઠી નાખવો-મારવું, ઝાપટવું
ખ ખખેરવું, ધમકાવી નરમ પાડવું
ધુમાણ, વિં ધુમાડો થતો હોય તેવું, ધુધવાણ
ર બળિયલ, કણકણવું, ચીઢિયુ
ધુમાણ, કિં અં બળતા ધુમાડો થવો ર ધુધવાણ
ધુમો, પું સરકારીઆ જમીનનું મહેસુલ ર ધુમાડો.
ધુર, નં (સં) જુસર, ધુસર
ધુર'ર, વિં (સં) મુખી, આગેવાન, અગ્રેસર,
ભવ્ય, ભભકાવાળું, મોટું ૩ સર્વોપરી, શ્રેષ્ઠ
ધુરપત, સ્ત્રીં ધરપત તૃપ્તિ, નતોષ
ધુશળી, નં ધુસર [(ધુશળ, મુશળ, ત્રાક, રવૈયો વગેરે)
ધુશળીમુશળ, નં પાખાની ઉપયોગી વસ્તુઓ
ધુસકો, પું એકાએક જોસમા રડવું તે, ભેકડો
ધૂગકટ, પું ધૂળકાટ, ઠારણુ.
ધૂખળી, પું ધૂળકાટ, ધૂળકટ ર ધૂળ ઉડી ઝાખુ થયેલું.

ધૂન, સ્ત્રી (સં ૦ દ્યનિ) શબ્દ-સ્વર, અવાજનો
ધાર, ધ્વનિ ૨ સાબળેલા અવાજનું કાનમાં ધ્રુમી
રહેવું તે ૩ ધ્યાન, ચિન્તન ૪ શર, લત, લેહ
ધૂપ, પુ (સં ૦) બળતા સુગંધિવાળો ધુમાડો
નીકળે છે તે દ્રવ્ય ૨ તડકો, તાપ

ધૂપછતરી, સ્ત્રી તડકાની છતરી [તે, અગરબત્તી
ધૂપસળી, સ્ત્રી જે સળી બળ્યાથી સુગંધ આવે છે
ધૂપદાની, સ્ત્રી ધુપિયુ, ધૂપ કરવાનું પાત્ર
ધૂમ, વિ (પૂ) બૂબ, પુષ્કળ, પારવિનાનું ૨ પુ
ધુમાડો, ધુણી [એક તારો

ધૂમકેતુ, પુ પુષ્કળિયો તારો ૨ ધુમાડાની કાંતિવાળો
ધૂમ્ર, પુ શીલારસ ૨ કાળો રતાશ પડતો રંગ
૩ તે નામનો એક યોગ

ધૂમ્રપાન, પુ ધુમાડો પીવો તે, બીડી, છં પીવા તે
ધૂમ્રલોચન, નં કબુતર, હોસો ૨ વિ લાલ
આખવાળું

ધૂર્ત, વિ (સં ૦) આડુ અવળું સમજાવી પોતાનું
કાર્ય સાધનાર, લુચ્ચો, ઠગ ૨ વિચક્ષણ, કામેલ
ધૂર્તતા, સ્ત્રી ઠગાઇ, લુચ્ચાઇ, કપટ [ચતુર
ધૂસર, વિંતપખીરિયુ, બદામી; કપિલ ૨ ધુધળ
ધૂસમૂસ, અં દોડતું

ધૂળ, સ્ત્રી (સં ૦ વૂલિ) રસ્તામાનો ઝીણો ભૂકો
(મટોડું, છાણ, તણખલા વગેરેનો) જેહુ 'ધર-
માનો કચરો ને રસ્તામાની ધૂળ' આડી વાટની
ધૂળ-કઇનહિ ધૂળ નાખી-બળ્યુ, હશે, દીસતું
રહ્યું ધૂળ વળવું-બગડવું, ખરાબ થઇ જવું
ધૂળ ઉડવી-ઉડડ થવું 'ન્યા પ્રથમ હવેલીઓ
હતી તે જગાએ હાલ ધૂળ ઉડે છે' 'ધૂળ કરવું-
બગાડી દેવું, ધૂળ જેવું નકામું કરવું, જવા દેવું ધૂળ
કાઢી નાખવી-ખૂબ ધમકાવવું, ગભરાવવું પત્તર
રગડી નાખવી ૨ માર મારી હલકું કરવું ૩
(માથાની) માથેથી નેખમ ઉતારી નાખવું ધૂળ
ખાવી-અધટનું આચરણ કરવું, જામ મારવી
ધૂળ ધાલવી-ઝાંખ લગાડવી, વણસાડવું. ૨ ફળેત
થવું, કનિયો કરવો ધૂળ ચાટતું કરવું-પરાભૂત
કરવું; મરણતોલ કરી નાખવું ધૂળ જવું-અર્થ
જવું; બગડવું. ધૂળધાણી કરવું-ધૂળ મેળવવું,

ખરાબ કરવું ધૂળધાણી થઇ જવું-ખગડી જવું
ખરાબ થવું ધૂળ નાખવી-બળ્યું કરવું, દીસતું
દરવું, જવું કરવું ૨ (પાટી) ભણતો આવડવું.
૩ (ભાણામાં) ખાણું ખરાબ કરવું. ૪. (ધોળામાં)
ઘડપણને લાછન લગાડવું ધૂળને પાડે-નજીવી
કિમતે, ધૂળ જેવા મૂલ્યે, ધૂળની કિમતે ધૂળને
પેટે ધાલવું-મહેણા દઇ ધમકાવી હલકું પાડવું,
ઉડનાવી નાખવું ઉતારી પાડવું, ધૂળ ફાંકવું
થઈ જવું-ખરાબખસ્ત કરવું, ખેલાલ કરવું, ખાવાના
સાસા પડે એવી દશાએ પહોંચવું ધૂળ ફાંકવી
-ટેક ખોવો કે જતો રહેવો

ધૂળકોટ, પુ ખૂબ ધૂળ ઉડીને આકાશ ભરાઇ જવું
તે, કોરણ [જમીનદોસ્ત, બરબાદ થઈ જવું તે.

ધૂળધમાસ, અં નજીવું, માલવગરનું
ધૂળધાણી, સ્ત્રી ખરાબી, પાયમાલી, ૨ ખડેર,
ધૂળધોયો, પુ ઠંક ઠંક જડવાની આશામાં ધૂળને ધોનાર,
ધૂળીપડવો, પુ ફાગણ વદિ પડવો

ધૂળાડો, પુ ધણી ધૂળ ઉડતી તે, ધૂળકોટ

ધૂળેટી, સ્ત્રી ધૂળીપડવો

ધૂતિ, સ્ત્રી સંતોષ, તુષિ ૨ ધૈર્ય, ધીરજ ૩ દમ, જોર.

ધૂષ્ટ, વિ (ધૂષ્ટ) બહાદુર, નિડર, હિંમતવાન,
છાતીચલુ ૨ નિર્લજ્જ, અવિચારી

ધેગું, વિ મજબુત, ધિયુ [સાસરીએ "

ધેડી, સ્ત્રી કન્યા. "ચાલો ધેડીને વળાવો હવે

ધેણ, સ્ત્રી બપોલેલી જવારની ગર્ભવંતી ને સણગારેલી

ધેન-તુ, સ્ત્રી (સં ૦) ગાય [સ્ત્રી, અધરણિયાત.

ધેરવાવું, કિં સં ઘોડાને પાણી ચઢવું

ધૈર્ય, નં (સં ૦) ધીરજ, સજીરી, હિંમત, ધૂતિ

ધૈવત, પુ (સં ૦) ગાયનના સમ સ્વરમાનો છઠો સ્વર

ધોંડો, પુ (મં ૦) પત્થર, પહાણ ૨ ઉમરમા

વધેલો પણ અક્ષતો બારદાન. ૩ પત્થરફોડો.

ધોંસરી, સ્ત્રી ધુસરી, ઝુસરી

ધોસો, પુ ધુસો, કાબજો ૨ ઝાસો, તસકો

ધો, પુ એક કપડું જેટલો વખત ધોવાય તે,

ધોણ "જેજ ધોમા કોટ ફાટ્યો" ૨ દોડ

ધોધલો, પુ અડધિઓ લાકું ૨ અડધાલો; ધુસ.

ધોધલો આપવો-ખૂબ દીપવું, મારવું ધોધકળું

ધોકડું, નં રૂની મોટી ગાસડી ૨ દેહ, કાયા ૩
 ધોકરેલું, નં ધોવાનો જાડો દડો, પાપો, ધોયકણ
 ધોકારે, અં સપાટાળ ધ, ઝપાટાળ ધ ઉતાવળે
 ધોકારાળ ૧, અં ઝડપ ને જોસમા, સપાટાળ ધ
 ધોઝાવલું, કિં સંજલદી કરવું, ઉતાવળે ચલાવવું
 ધોઢો, પું જાડી લાકડી, સોટો, લં ૨ નુકસાન, ધક્કો
 ૩ આપદ, અડચણ “ધન હરે પણ ધોઢો ન હરે,
 એ ગુરૂ કથાણ શુ કરે?” ૪ માર, ગડદો, આધાત
 ધોખ, પું (ધોક) હમલો
 ધોખલું, કિં અંભુખ્યા તરસ્યા બેસી રહેવું, ઝુરવું
 ધોખો, પું નુકસાન, ધક્કો ૨ અડચણ, નડતર
 ૩ ખોડુ લગાડવું તે, દુખ “ધરશો નહિ મન
 ધોખો” ૪ કાસકો, ફિકર, ચિંતા ૫ દગો, દ્રોહ
 ધોગવું, નં કમાડના પાટીઆ ઉપર આડો
 જડવાનો લાકડાનો કડકો, ભુહો
 ધોડવું, કિં સં દોડવું, ધાવું, નાસવું
 ધોણું, નં ધો ૨ ધોવાની આવડ ૩ ધોવાનાં લુગડા
 ધોત, વિં સ્વચ્છ ૨ ઉજવું, ધોળું
 ધોતપનોત, અં રંદેદે ચંદ્ર જવું તે ૨ વિંઉદાર,
 મનોતા ગણવાને ધોવાઈ જાય તેવા સ્વભાવનું
 ધોતર, નં ધોતિયું, પોતિયું [૩ કોરડું.
 ધોતલી, સ્ત્રીં બાળકનું નાનું ટુંકું ધોતિયું
 ધોનાળ, વિં ઉદાર, સખી, ખરચાળ, ઉડાઉ
 ધોતાળપણું, નં ઉડાઉપણું, ઉદાર, ઉદારતા
 ધોતિયું, નં પુરૂષને કમ્મરે પહેરવાનું વસ્ત્ર, પોતિયું
 થેપાકું ધોતિયાં દીના થઈ જવા-ડરી જવું
 થરથરી જવું ગભરાઈ જવું
 ધોતી, સ્ત્રીં ધોતલી, નાનું પોતિયું ધોતીપોતી-
 લુગડાલતાની ટાપટીપ
 ધોતીજોડા, પું રેશમી-કસખી કિનારવાળું ધોતિયું
 ધોધ-ધોધવો, પું એકી વખતે ધણે ઉચેવી
 પડતું ધણું પાણી, દદુડો
 ધોધો અં પાણીના પડવાને અવાજ, ધોધમાર
 ધોન, સ્ત્રીં (ધેનું) પૃથ્વી, ધરતી “ધોન ધમે ને લા,
 જેવી લ વાયજો” —દલં
 ધોનારવું, કિં સં મારવું, ટીપવું, આપટવું
 ધોપો, પું દમ “ધોપો કસવો”

ધોખણ, સ્ત્રીં ધોખીની સ્ત્રી, લુગડા ધોનારી સ્ત્રી.
 ધોખાં નં ઇટ, રોડું
 ધોખી પું મેલા કપડા ધોવાનો વધો કરનારો,
 રજક ૨ મૂખ, અક્ષય વિનાનો પુરૂષ. [છે તે
 ધોખીગદ્દો-ઘાટ, પું જે ઠેકાણે ધોખી કપડા ધુવે
 ધોખું, વિંકર્ષજ ન આવડે-સમજે તેવું માણસ,
 બેવકુફ, હ, ભોળું, અણકિસમી
 ધોખો પું હથેલીમા પાડેનો કમુબો ભરવાનો
 ખાડો, અજલી ૨ હથેળીના ખાડા જેવું પાત્ર
 તે ૩ વિં ઠોઠ મૂખ
 ધોમ, પું મારમારનો તડકો, બપોરનો તાપ ૨
 કોષથી રાતા પીળા થવું તે “દિલ્લીથી દાખો
 દિલ્લીનો પાદશાહ, ધોમ ધખિયો અપાર રે” —ભોજો
 ધોયસો, પું ધોઇલો, જુઓ
 ધોરણ, નં નિયમિત જે રીત તે, વહિવટ, પદ્ધતિ,
 ૨ નિશ્ચય, ખાતરી ૩ માપ, પરિમાણ, ધડો,
 શિખામણ ૫ કાળજી, ધ્યાન, ૬ પ્રમાણ, આધાર
 ૭ વલણ ૮ વર્ગ ૯ અદાજ
 ધોરિધર, વિં ધુરધર, જુઓ
 ધોરિયો, પું (સંધુર) ગાડીને જોડેલા બે બળદની
 વચ્ચેના જે લાણુ લાકડું તે, પોત, ઉધ ૨ પાણી
 જવાની નીક ૩ ધોરી, બળદ ૪ કંઠેરો, ધોરો.
 ધોરી વિં મોટું, સરિયામ, સીધું “ધોરી રસ્તો”
 ૨ મોટો, જખરો ૩ મોટી, મુખ્ય “ધોરી નસ.”
 ધોરી, પું છોકરો, પુત્ર, દીકરો ૨ આખલો
 ધોરો, પું અગાસી-ધામાની કોરાણે જે થોડી ઉંચી
 ભિત તે, હૈયારખી ૨ ઓટનાને છેડે અડિંગવા
 માંડ બનાવેલું જે ઉંચું ચણતર તે, તકિયો
 ધોલ, સ્ત્રીં ટપલો, થાપટ, તમાચો તિમ કરવું
 ધોવડાવું, કિં સં ધોવણું કરવું ૨ કાષ્ટ ધુવે
 ધોવણું, નં નિગાળ, ધોએલું પાણી, ધોવરા-
 મણ ૨ ધો, ધોવું તે [જવું તે ૨ ધોવરામણ
 ધોવણું, નં ધોવાઈ જવું તે, પાણીથી ધોવાઈ તણાઈ
 ધોવરામણ, નં ધોવણું, નિગાળ ૨ ધોવાની મજૂરી.
 ધોવું, કિં સં મેલ કાઢવો, સાફ કરવું, નિખા-
 રવું ૨ પવિત્ર કરવું, નાતમા લેવું ૩. કુદીપાક
 આપવો, ઠોકવું, ધોઈ નાખવું —માર મારવો,

૨ પાણી ફેરવવું; અર્થ જમ્ય એક કરવું, નકમું
પકવું, રાખી મૂકવું ૨ ન લેખવવું, ન ગણ-
કારવું, ધોધ વાળવું-માડી વાળવું, જૂસી વાળવું,
વેરી સારવું, પતાવવું
ધોળ, પુંઝીએને ગાવાનું ગીત, ૨ ગીતનો ઢાળ
ધોળવું, નં યુધાયલો રંગડો, મઠો ' પાણી
વિના જેમ હાલ ડોળવું, તે ભાગે ખરે પણ
થાય ધોળવું. '—અખો ૨ ઢોળવું, ગોરસુ, માલવું.
ધોળવું, કિં સં ભિતને ચુરો લગાડી ધોળી
કરની ૨. બળવવું ધોળીકું ધોળવું-અજવાળું કરવું.
ધોળાશ, સ્ત્રીં જરાક ધોળાપણું, સફેલી
ધોળિયો, પું ધોળો બળદ
ધોળીમુસળી, સ્ત્રીં એક જાનના ઔષધિ મળ
ધોળું, વિં દંધના રંગનું, સફેત, ઉજળું ૨
શીકું, નિસ્તેજ સ્વચ્છ
ધોળુંફંગ, વિંતદન ધોળું, સાન ધોળું
ધોળેદહાડે, અં ખુદી રીતે, ઉધાડું ૨ દિવસના
ધોળેશરી સ્ત્રીં રની અધિદેવતા. પ્રકાશમા.
ધોતી, સ્ત્રીં હક યોગનું એક અંગ. ૨ ધોતિયું.
ધોત, વિં (સં) ધોયલું, ઉજળું, સ્વચ્છ
ધ્યાતા, (સં) ખ્યાન ધરનારો
ધ્યાન, નં (સં) ઉડો વિચાર, મમ હોવું તે
૨ મન, લક્ષ્ય, ચિત્ત ૩ ખત, કાળજી ૪ સ્મૃતિ, સ્મરણ
૫ પસંદ પડવું તે, પસંદગી, ૬ ભજન. ૭ સમાધિ
ધ્યાની, વિંઉડો વિચાર કરનાર, ખ્યાન પરાયણ.
ધ્યાલું, કિં અં ખ્યાન ધરવું, ચિંતવું, વિચારવું
ધ્યેય, વિં (સં) વિચાર કરવા જોગ, ચિંતનીય.
ધાંગવું, નં કમાડને જડેલો આડો કકડો, છુહો.
ધાંગો, પું તસિયો, જાંટો [પહેરે છે
ધાંકં, નં એક જાતનું ધાસ જેની વૈષ્ણવો કડીઓ
ધાંગો, પું દોરો, દોરડો ૨ ધાંગો [સંતોખાવું
ધાવું, કિં સં અધરકતું, આખરવું ૨ ધરાવું,
ધાશકો, પું ફાળ, ઓચિતો ત્રાસ લાગવો તે.
ધુજવું, કિં અં હાલવું ડોલવું, ૨ કાપવું ધૂજવું
ધુજરે, પું ક પારો, ચરચરાટ, ક પ.
ધુપદ, વિં (સં) એક જાતનું ગાયન.
ધુવ, પું (સં) પૃથ્વી જે (કલ્પેલા) આસ હિપર

પશ્ચિમથી પૂર્વ તરફ ફેરે છે તે ૨. એ નામનો
તારો ૩ એ નામનો એક ભક્ત. ૪. ૧૨ મો
યોગ ૫ વિં અચળ, દહ. [ટેક, મોરો.
ધ્રુવપદ, નં અચળપદ-ધાસ ૨. (આવાના પદમા)
ધ્રુવવૃત્ત, નં (સં) ઉત્તરધ્રુવ ને દક્ષિણધ્રુવથી
સાદીતેવીસ અક્ષાસમા આવી રહેલો જે અક્ષો
પ્રેશ તે એ પ્રેશની સીમા દેખાડનારી જે રેખા તે.
ધ્રુશકો, પું પોક, મોટે ઘાટે રડવું તે.
ધ્રોણિયું, નં જાંચ બરવાનું મોટું દોહણું.
ધ્રુસ, પું (સં) નાથ, વિનાથ, અધ પનમ.
ધ્રુજ, પુ, (સં) ધન, પતાકા ૨ ગર્વ, અહ-
કાર ૩ અમ, ટોચ, શિખર ૪ ગુણસ્થાન.
ધ્રુનિ, સ્ત્રીં (સં) રૂપ ૫ ન સમજાવું તેવો સ્વર
તે, શબ્દ, નાદ. ૨ આલેના સ્વરનો ગજાગજાટ
-ધોર તે ૩ વાક્યનો હેતુ-ભાવર્થ તે, રહસ્ય.
૪ (કવિતામાં) રસની સૂચના કરનારી જે વાક્યાર્થ
શક્તિ તે
ધ્રુનિત, વિં અવાજના ધોરવાળું, ગર્જિત.

ન.

ન, પુ (સં) એકત્રીસમો મૂળસાર, બળનમાનો
૨૦ મોદતસ્થની અક્ષર, ત વર્ગીય પાત્રમો વર્ણ
ન, અં નકાર સ્વરૂપ વર્ણ, નકાર-નિષેધમાં
વપરાય છે, નહિ. " ન જા ".
નક, સ્ત્રીં દુધી [પાઠે, મોઢે
નકડે, અં પાસે, નજીક, આખ આગળ ૨
નકડો, પું બીજની એક જાત
નકચું નં ટેરવું ને લખની ચામડીનો ભાગ, નૈયુ.
નકકું, વિં નાક વગરનું, નિર્ધર્મ, બેશરમ
નકદાની નાત-ખોટું ખોટું સમજાવી પોતાના
જેવા ખીલતે કરવાનો પ્રયત્ન કરનાર મહાન.
નકદાનું નાક કાપે એવું-છુટું, ધાર વિનાનું.
નકતો, પું અમરકારી તર્ક, છુટો, લભાસે ૨ નુકતો.
નકરામણ; નં હુંડી ન સ્વીકારવાથી જે નુક-
સાની આપવી પડે તે
નકરું, વિં નું, માત્ર તેજ, કેવળ, સાલ. ૨. વિં
ધારો આપવો ન પડે તેવું; એકપુ, કાંઈ પણ ખર

ખરાબત વગરનું નકરી જમીન-જેની ઉપર કંઈ
ઋણ કે મહેસુલ આપવાનું ન હોય તેવી જમીન
નકલ, સ્ત્રી (આ) એક ઉપરથી જે બીજી
ઉતારેલું લખાણ તે ૨ આખેહુખ ઉતારો ૨
એકનું જોઈ તેવું બીજી (કંઈ વધવટ સાથે) જે
આચરણ તે, ચાળા, મસ્કરી ૩ જોડી કાઢેલી
વાર્તા, હેકાયત

નકલખોર, વિં (આ) મસ્કરો, નકલી
નકલ ક, વિંબાછન-કનક વગરનું, શુદ્ધ, સચ્ચરિત
નકલી, વિં નકલ કરનાર, વેષધારી ૨ મ-
સ્કરો ૩ બનાવટી ૪ કસબી, કારીખર
નકલેસર, સ્ત્રી નાકની વાળી, નથ
નકશી, સ્ત્રી કોતરેલું ચિત્રામણ, કોતરણી,
તક્ષણ, મુદ્રા નકશીદાર-નકશીવાળું
નકશીગર, પું નકશી કોતરનાર, તક્ષણ, સલાટ
નકશો-સો પું (આ નકશ) કાગળ કપડા
વગેરે ઉપર કોઈ પણ પદાર્થનો જે આકાર-
રેખાવ ચિતરી બતાવેલો તે. “પૃથ્વીનો નકશો”
૨ જમી તસવીર, ચિત્ર, આલેખ્ય ૩ પ્રતિમા,
વર્ણવેલું સ્વરૂપ

નકસ, સ્ત્રી પાણી, નોખ, નાક, ટેક, માન
નકામુ, વિં અમયુ, નિષ્પ્રયોજન, બ્યર્થ. ૨
બીનરોજગારી, નવર, નિરૂપી ૩ ફળ-સાલ
ન થાય તેવું, નિરર્થક, નિષ્ફળ, ૪. નિર્જીવ,
નિ સત્વ ૬ બીન ફાયદાનું

નકામુ, અં અમયુ, વિના કારણે, ફેગટ
નકાર, પું ના કહેવી તે, નકારો, નખો
નકારવું, કં ૨ ના કહેવી, નહિ કં ૩ એમ
બોલવું, ના પાડવી ૨ ન સ્વીકારવું [હુડી]

નકાર, વિં નરસુ, ખરાબ, નકાર, ૨ મમતી
નકાસ, પું કસાઈવાડો, ઢોરનું માસ વેચવાનું
બજાર ૨ ફાસી દેવાનું ઠેકાણું

નકીખ, પું (અં) છડીદાર, ચોપદાર
નકોર, સ્ત્રી લીટી [વાળેલો આકડો ૨ કાટો
નકુ ચો, પું જેમા સાકળ ભરવવામા આવે છે તે
નકુલ, પું (સ) નોળવો

નકો, પું નાક નકો હામવો-ઢોર નાસી ન જાય

માટે તેને મોઢે મહોરી ધાલી તેને આગલે પગે
દોરીથી બાંધે છે તે [ખરેખરો અપવાસ
નકોડો-રડો, વિં કંઈ પણ ખાધું ન હોય તેવો
નકર, વિં જડ, ધન ભારે, વજનદાર ૨ સગીન,
પોલું નહિ તેવું ૩ કંઈ

નકાર, વિં નકાર, ખરાબ, નકાર
નકડી, વિં ખર, ખાતરી કરેલી હોય તેવું “નકી
તોલ” ૨ ચોખ્ખ, પાકું ૩ અં અખીત, જરૂર
ખાતરીવાળું ખરેખર, નિશ્ચય

નક, પું મગ્ધર, ૨ મસ્કરાશી
નક્ષત્ર, નં તારાઓનું ઝુમખું, એવા સત્તાવીશ
છે ને પૈકી પ્રત્યેક ૨૨૭ સખ્યાની સત્તા ૩ તારો
નક્ષત્રી, વિં ક્ષત્રિય ન હોય તેવી ‘પરશુરામે પૃથ્વી
નક્ષત્રી કરી”

નખ, પું (સ) આગળનાં છેડા પરનું તીણું ને
વાકું હાડકું, જે કાખા છતાં પણ ફરી થાય છે
ને જે કપાતા દુખ થતું નથી તે ‘મનુષ્ય, પશુ
અને પક્ષીને નખ હોય છે’ ૨ પંખો ૩ ૨૦ ની
સખ્યાની સત્તા ૪ ખડ, ભાગ, અક્ષ નખ,
ખુ પવો-કાણુ ખેસવો, પ્રવેશ થવો નખ જે-
ટલું-ધણું નાનું, હલકું, વિસાત વિનાનું (વસ્તુ,
કામ, ઇ) નખથી તે શિખા સુધી-આખે શરીરે,
સર્વાંગે, રૂવે રૂવે નખમા રોગ નથી-ત દુરસ્ત

નખનેલ, નં (આ નકત) પીળો ઉગ્ર વાસનો
હવામા ઉડી જાય તેવો, પારદર્શક, તેલના જેવો
પ્રવાહી પદાર્થ, ટગપનટાઇન [ચાળાચસકા, અદા
નખરાં, નં (ફાં) લટકા, હાવભાવ, શુંગારચેષ્ટા,
નખરાખાજ, વિંલટકાળી, લહેકાળી લીલાવતી.
નખલો, પું (નખ+લો) નખના આકારનો-ચ-
દ્રાકાર જડાવ ચાક્ષી ૨ ચહેરો સુરત ૩ નખથી
કાંતેલું રેશમ ૪ સુતારનું એક હથિયાર ૫
નખનો ધા, વલુરો ૬ કાનનું ધરેણું તે

નખશિખ, અં પગના નખથી શિખા સુધી, સર્વાંગે
નખિયા, નં નખનો આકાર ૨ શાક કરવા સારું
પાપડીની નસ ઉતારી એક બાળુથી ફાડી જોઈ
હોય તે ૩ નખથી પડેલા ક્ષત-ઉજરડા.

નખી, વિં મોટા નખ-પગવાળું (જનાવર).

નખી, સ્ત્રી સોના રૂપામા મહેલો વાવ, રીંછનો
જે નખ બાળકની કોટના હાથરામા ધાલે છે તે
૨. વાજીત્ર વગાડનાગ્ની લોહાની વીગી
નખેતર, નં નક્ષત્ર વિં અશુભ, નખેદ
નખોદ, નં વશમા કોઈ ન રહેતુ તે, વશનો
ઉચ્છેદ ૨ સત્યાનાશ, નાશ
નખેદપાટી, સ્ત્રી સત્યાનાશ, ઉજડપાટી
નખોદિયુ, વિં નાશકારક ૨ વાળિયુ, અપુત્ર
નખોરિયુ, નં નખથી પાડેલો લીટો તે, ઉઝરડો
નગ, પું (સં) પર્વત, પહાડ. ૨ સાતની સમા
નગણુ, વિં અવગુણીર્ણ, નગુણુ.
નગદ, વિં (આનંદકંદ) રોક્કડ (ધન) ૨ કિમતી,
મૂલ્યવાન ૩ લક્ષ્ય, 'નગદ ધરાક' ૪ વજનવાળુ,
સગિન પ. સરસ શ્રેષ્ઠ ૬ રોક્કડ 'નગદ જવાખ'
નગદી, સ્ત્રી કિમતી માલ ૨ રોક્કડ, અવેજ
નગર, નં (સં) શહેર, પુર
નગરચર્ચા, સ્ત્રી લોકવાર્તા ૨ ગપ, અફવા
નગરચા, પું એક જાતની છોકરાની રમત
નગરપટો, પું નગરમા ડાડી પિટાવવી તે,
લોકને ખખર આપવી તે [જનનો મુખી
નગરશેઠ, પું નગરમા સૌથી મોટો શેઠ, મહા-
નગરી, સ્ત્રી પુરી, નાતુ શહેર [૩ નગણુ
નગર, ધિં બેશરમ, નવરોળ ૨ ગુરૂ વનાતુ,
નગારખાતુ, નનગારા વાગતા હોય તે ઠેકાણુ ૨
નગારચી, પું (ફાં) નગારા વગાડનારો [ટકોરખાતુ
નગાર, નં પટલ, દડો ઠોકતા અવાજ કરે તેવુ વાઘ.
૨ ડમકો ૩ જાંતુ ને માસથી ભરપુર એવુ તે
નગીનો, પું (ફાં) જડાવ દાગીનો ૨ કિમતી
નગ, હીરો. ૩ દેખાવડો માણસ. ૪ ચતુર,
હોશિયાર. ૫ ઠોડ, શખ
નખુણુ, વિં કરેલા ઉપકારને ગણે નહિ તેવું, કૃતક્રી
નગોડ, નં (સં) નિર્ધુર ૩ એક જાતની વનસ્પતિ
નમ, વિં (સં) નાચુ, વજ્ર રહિત ૨ ખુણુ.
ઉપાડુ, ૩ નિર્ધાન, બેશરમ. [જડભરત
નધરોળ, વિં કાળજી વગરનું બેદરકાર નકોર,
નંકાવું, કિં અં કાચનુ ભાગતુ, ફૂટી જતુ, ન દાતુ
નખાવું, કિં અં દુર્બળ થઈ જતુ, નખાઈ

જતુ ૨ ઉલટી થવી, આકતુ
નગ, નં પહેલ પાડેલો હીરો ૨ ચીજ, દા-
ગીનો ૩ એક વસ્તુ, રકમ ૪ વિદ્યાકલાથી
શોભતો માણસ ૫ લુચ્યુ, હોશિયાર
નચાવતુ, કિં સં નાચે તેમ કરતુ ૨. રમા-
ડતુ, ખિલાવતુ ૩ કુદાવતુ, ઉજાળતુ ૪ જેમ
કહે તેમ કરતુ
નચિત, વિં ચિંતા રહિત બેદરકાર, બેપરવા
નચુકો, પું નકુચા [૨ નાદાન
નછારવું, વિં જેને કંઈ છોકર નથી તે, વાળિયું.
નગદીક, અં (ફાં) પાસે, પડોસમા; નજીક; કને
નજર, સ્ત્રી (આં) જોતુ તે, દષ્ટિ ૨ જાખી,
દર્શન ૩ ધ્યાન, લક્ષ્ય ૪ દેખાવ ૫ મહેરબાની,
કૃપા ૬ ભેટ, મક્ષીમ ૭ અભિપ્રાય, વિચાર,
"તમારી નજરમા કેમ બેસે છે" ૮ ભાવ, મન
નજર ઉતારવી-નઠારી દષ્ટિ પડી હોય તે
ટુચકાથી મટાડવી. નજર ઉતારી નાંખવી મહેર-
બાની કમી કરવી, કૃપાદષ્ટિ આંધી કરવી નજર
ટુકી છે-નાખી પહોચ નથી ૨ ઉદાર વૃત્તિ નથી
નજર ઘાલવી-ચિત્ત પરોવતુ, દાનત ગ્રાહી
નજર ચૂકાવવી-ભૂલથાપ દેવી નજર ન
પહોચવી-દષ્ટિમર્યાદાની બહાર હોતુ ૨ શુદ્ધિ
ન ચાલવી, તર્ક ન પહોચવો. નજરમાં ઘાલવું
—કોઈને નુકસાન કરવાની તજવીજમા રહેતુ
નજરકેદ, વિં (આં) મુકરર કરેલી જગાએથી
ખસાય નહિ તેવી કેદ, દષ્ટિખંધન [દષ્ટિદોષ
નજરચુક, સ્ત્રી ધ્યાન ન હોવાથી થયેલી ચુક,
નજરચોર, પું નજર ચોરાવનાર
નજરબંધી, સ્ત્રી તત્ત્વજ્ઞથી-જાદુથી લોકોની
નજર બાંધવી તે, લોકની આખને ભુનાવામા
નાખી તે, હાથ ચાલાકી
નજરબાજ, વિં ચારેપાસ નજર રાખનાર,
સાવધાન સાવચેત ૨ તર્કશક્તિવાળુ ૩ ઝટ
સમજી જાય તેવું
નજરબાગ, પું ધરની પાસે આવેલો બાગ [ઉપહાર
નજરાણુ, નં નજર આગળ મુકેલી ભેટ, મક્ષીમ;
નજરિયુ, નં નજર ન લાગે માટે ગાલ ઉપર

કાળુ મેશનુ ટપકુ કરે છે તે
 નજરોનજર, અં. સમક્ષ, નજર સામે, દેખતા
 નજીબો, પુ. (અં. ૦) મસ્તકની ગરમીથી થતા
 એક રોગ. એથી આખે આખ વળે છે, નિમાળા
 સફેત થાય છે, અને દાંત પડે છે
 નજીક, અં. (ફાં. ૦) પાસે, નજીક સમીપ
 નજીવુ, વિ. દમવિનાનુ માવ વગરનુ, નકામુ
 ૨ સામાન્ય, સહેજ
 નજીસ, વિ. (આં. ૦) ખરાબ, ગદુ ૨ નીચ દુષ્ટ,
 નકારા સ્વભાવનુ, અઠકલુ [કહેવુ તે
 નજીમ, પુ. (આં. ૦) જ્યોતિષ, ગ્રહ જોષ ફળ
 નજીમી, વિ. જ્યોતિષી, જોશી
 નટ, પુ. (સં. ૦) વેષ ભજવનારો, નર્તક, ખેલ
 કરનારો ૨ એ નામનો રાગ ૩ દોરડા ઉપર
 ખેલ કરનાર બળશિયો.
 નટડી, સ્ત્રી. ૦ નટનુ કામ કરનારી સ્ત્રી.
 નટખટ, વિ. બાહોશ, કોઈથી ગાજ્યુ ન જાય તેવુ
 નટવર, પુ. (સં. ૦) છેલ્લમટાઉ, ફક્કડ
 નટવુ, કિં. સં. ૦ નાચવુ, તૃલ કરવુ
 નટવો, પુ. નટ, જુઓ [સુત્રધારની સ્ત્રી
 નટી, સ્ત્રી. ૦ (સં. ૦) નટની સ્ત્રી, નટડી ૨ નાટકમા
 નટેશ્વર, પુ. મહાદેવ, શિવ.
 નઠાર, વિ. ખરાબ, નરસુ ૨ ગાળજેવુ, અસભ્ય
 નઠાર, વિ. (નિષ્કુર) જેને શિખામણુ-આનક
 ન લાગે તે, નિર્વાજ, નફ્ટ
 નડ, સ્ત્રી. ૦ હરકત, અડચણ, વિધ
 નડતર, સ્ત્રી. ૦ હરકત, અતરાય, વિધ
 નડવુ, કિં. સં. ૦ વચમા આવી હરકત કરવી,
 વિત્ત કરવુ, અટકાવવુ ૨ પીડા કરવી, સતાવવુ
 નણદલ, સ્ત્રી. ૦ નણદી, નણદ.
 નણદી, સ્ત્રી. ૦ વરની બહેન, નણદવ
 નણદોઈ, પુ. નણદનો વર
 નણદ, સ્ત્રી. ૦ વરની બહેન, નણદી
 નતવાળિયો, પુ. મુએવાની પઞ્ચાડે વરસ દિ
 વસ સુધી દરરોજ એક પ્લાણજી માડવો તે
 નથ, સ્ત્રી. ૦ નાકનુ ધરેલું, વેપર, વાળી
 નથ, કિં. અં. ૦ નથી, છે નહિ (કાઠિં)

નથડી-ની સ્ત્રી. ૦ વાળી, નકવેસર, વિટલી
 નથાણુ, કિં. અં. ૦ નાથવાળુ થવુ, અકુશ-લ-
 નથી, કિં. અં. ૦ છે નહિ [ગામમા આવવુ
 નદ, પુ. (સં. ૦) મોટી નદી-શોણુ, સિધુ, બહા-
 પુત્રા ઈં. માથી પ્રત્યેક ૨ સમુદ્ર
 નદાત-નદાતીઉ, વિ. નાદાર લઈ પાણુ ન આપે
 નદારત-દ, અં. ૦ પાસે નથી-કઈ નથી [તિવુ.
 નદાવા, અં. ૦ હવે પછી માગ્યુ નહિ મળે એમ,
 હક-દાવો નથી એમ
 નદો, સ્ત્રી. ૦ (સં. ૦) પાણીનો જે પ્રવાહ પર્વત-
 માથી નીકળી સાગર, કે સરોવરને મળે છે તે નદી-
 નામ સંજોગ-એક ખીજને મળવાનો થયેનો મોગ
 નરણિયાતું, વિ. બધણી-માલીક વગરનું ૨ નવારસુ
 નંધાર, વિ. અદ્ધર, કોઈપણ આધાર-ટેકા વગર
 નનડવુ, કિં. અં. ૦ કનડવુ પજવવુ, દુ ખ દેવુ
 નનામુ, વિ. લખનારનુ નામ-સહી વગરનુ
 નનામી, સ્ત્રી. ૦ ઠાડી, શય વાહિકા, ખાટલી
 નનૈયો, પુ. ૦ નદાર, ના, નન્નો
 નન્દ, (નદ) વિ. ૦ નવ ૨ પુ. ૦ મગધનો એક મોટો
 રાજ ૨ વાણીઓ "નદના ફદ ગોવિંદ જાણે"
 ૩ દેડકો ૪ આનદ
 નદન, પુ. (સં. ૦) દોકરો, છોકરો, પુત્ર ૨. ઈ-
 દનો બાગ ૩ એ નામનો ૧૮ અક્ષરનો છદ.
 નદવણુ, કિં. સં. ૦ ખડિત કરવુ, કકડો કરવો.
 નદવુ, કિં. અં. ૦ નદવણુ, ૨ નિદા કરવી
 નદવાણુ, કિં. અં. ૦ ખડિત થવુ, કકડા થવા.
 નદા, સ્ત્રી. ૦ દુર્ગા ૨ નણદ ૩. પડવો, અગીયા-
 રશને છડ એ દરેક તિથિ. ૪ આનંદ, મઝા.
 નદિની, સ્ત્રી. ૦ છોકરી, દુહિતા, પુત્રી.
 નદો, પુ. (સં. ૦) શિવનો પોઠિયો, આખલો.
 નન્નો, પુ. ૦ નકાર, ન એ અક્ષર [વગરનું, ઉદા. ૧
 નપગુ વિ. ૦ પગ વગરનુ, લગકુ ૨ ખોટુ, મૂળમૂડ
 નપાટ, વિ. ૦ નબળુ, નઠાર નકાર
 નપુસક, વિ. (સં. ૦) પુરૂષ અથવા સ્ત્રી જા-
 તિનું ચિહ્ન જેને તથી તે ૨ જેનામા વસ્ત્ર-
 વહિ કરવાની શક્તિ નથી તે, હિજડો, ખોળો.
 ૩ પાણી વગરનુ, કાયર, ન મર્દ

નરકરૂં, વિંદરકાં વગરનું, કાળજી-ચિંતા વિનાનું
 નરકરૂં, વિં બેશરમ, બેઅદબ, નિર્ધન
 નરકરૂં, સ્ત્રીં બેશરમપણું, નહોરપણું
 નરકરૂં, પું (આં) ચાકર, લોડો, ગુલામ
 'ક્યા કહેતા હે બે નરકરૂં?' - અં ૦૫૦
 નરકરૂં, સ્ત્રીં (ફાં) એક જાતનું વાઘ,
 નરકરૂં, પું (આં) ખરચ બાદ કરતા રહેની જે
 કમાણી તે; કાયદો, લાલ લોડો, ગુનમ
 નરકરૂં, પું (આં) હલકું કામ કરનારો ચાકર,
 નબદતુ, કિં અં ન ગાંડવું, પત ન કરવું
 નબદુ, વિં ઉચ્છ્રાણ, બેપરવા
 નબળાઈ, સ્ત્રીં નબળી હાલત, અશક્તિ, કમજોરી
 નબળું, વિં દુર્બળ ૨ અશક્ત, કમજોર ૩
 નરમ, માદુ ૪ નામદં, બાયલું
 નબાપુ, પું (આં) અનાથ ૨ બાપ વગરનું
 નબાબ, પું (આં) સુબો, નવાબ
 નલ, નં (સં) આકાશ.
 નભરમુ, વિં ખરાબ, બેસ્વાદ ૨ બેડાળ, વરવું
 નભવું, કિં અં ૦૮૩૦, જોરી રહેલું, ઘણું કાળ રહેલું
 નભાવ, પું ટકાવ ૨ ગુજરાન, ગુજરો
 નભાવવું, કિં સં ગુજરો કરી લેવો, ચલાવવું
 નમણું, નં દેવ પૂજનું પાણી ૨ તોલમા વ-
 ધારો, નમવું તે
 નમણી, સ્ત્રીં બળદ ચાલતા નીચું જોઈ રહે માટે
 આગલા પગે અને શિંગડે જે દોરી બાંધે છે તે
 નમણું, વિં નમેલું, ઢળવું ૨ વાકું, આકું
 નમતું, વિં ઢાળ પડતું, ઢોળાવમા ૨ વિવેકી,
 સંબંધ, નમી પડતું ૩ તોલમા વધારે હોવાથી નીચે
 આવતું (પદ્ય) ૪ ઢીલું, નરમ
 નમન, નં (સં) નમવું તે, નમીને માન આ-
 પવું તે, નમસ્કાર ૨ અથને આરમે જે ધ્વજસ્તુતિ તે
 નમતાઈ, સ્ત્રીં નમ્રતા, નરમાશ ૨ ગરીબાઈ,
 સાલસાઈ નમનતાઈ = નમ્રતા
 નામદર્દી, સ્ત્રીં નપુ સકતા, હોયકારાપણું
 નમવું, કિં સં નીચું વળવું, મરડાવું ૨ નમ-
 સ્કાર કરવા, વદન કરવું ૩ તામે થવું, નીચું
 થવું, હલકું પડવું

નમસ્કાર, પું વદન, નમન, નમવું તે
 નમાજ, સ્ત્રીં ખુદાની બંદગી. નમાજી-ભક્ત,
 નમાયલું, વિં રાક, સત્વહીન, નિરસ્વાહી.
 નમાયું, વિં મા વગરનું
 નમાર, પું નીવાર, એની મેળે ઉગેલી ડાગરના ચોખા
 નમારમુંડું, વિં કામ ધધા વગરનું, નવર ૨
 સ્વચ્છદી, નિરકુરા ૩ કુટુંબ પરિવાર વગ-
 રનું, એકત્વવાયું
 નમાલું, વિં વિત વગરનું કાઢીનું, નજીવું-
 નમાવવું, કિં સં વાકું-નીચું વાળવું ૨.
 તામે કરવું, હલકું પાડવું, હાંપવું
 નમુનો, પું (ફાં) વાનગી, ખાવાપીવાના પદાર્થનો
 જુજ ભાગ ૨ માસલો, અનુકરણીય વસ્તુ ૩.
 ઉત્તમ પ્રકારની વસ્તુ ૪ તરેહ, જાત, પ્રકાર ૫
 જોડું, ફરમો, બિસુ ૬ દાખલો, દણાત, ઉદાહરણ.
 નમુનેદાર-નેદાર, વિં સરસ, ઉત્તમ. ૨ વાનગી લાયક,
 નમેરૂં, વિં મહેર વનાવું, અપકારી, નિર્દય, કુર
 નમ્યું, નં નમવું, નતિ, નમન 'એ નમ્યું ન આપે'
 નમ્ર, વિં (સં) નમી પડેલું, વળેલું ૨. આ-
 ચાકિત, તામેદાર, હુકમસર ૩ રાક, ગરીબ, સાલસ.
 નમ્રતા, સ્ત્રીં (સં) નરમાશ, તામેદારી, આચા-
 કિતપણું ૨ સાલસાઈ, વિવેક
 નયણું, વિં ખાધું વગર, અપવાસી. ૨ એકલું.
 નયન, નં (સં) આખ, નેત્ર
 નર, પું (સં) મનુષ્ય ૨ પુરૂષ, મરદ, ભાઈડો
 ૩ મિત્રગરૂં, ખીલાવાળું ખરડવું નરમાદા. ૪.
 પાણીવાળો-પરાક્રમી-શૂરવીર પુરૂષ, મર્દ
 નરક, નં (સં) પાપીને તેના મરણ પછી
 શિક્ષા પામવાને રહેવાનું ઠેકાણું, દોષખ, જહા-
 તમ, દુખ પડે તેવું, ખરાબ સ્થળ ૩ માણસ
 અથવા જનાવરના મળમત્ર, વિષ્ટા, દુર્ગંધવાળો
 પદાર્થ નરકનો ટોપલો = અપજનનો ટોપલો
 નરખ, સ્ત્રીં (ફાં) તપાસ, પરીક્ષા, કસ ૨.
 દર ૩ ભાવનો ઠેરવેલો આક.
 નરખવું, કિં સં નિરખવું જોવું, તપાસવું.
 નરખા નં ગાવાની સાથે તાલ રાખવાનું એક
 વાઘ, જેને સાહી લગાડેલી હોય છે તે.

નરજાતિ, સ્ત્રીં પુષ્ટિગ ૨ પુરૂષના ગુણવાળુ
 નરડી-ડો, પુંગળુ, ગળાની નળી ૨ શ્વાસ નલિકા
 નરણુ ૦ વિં ભુખ્યા, અભુક્ત ૨ નર્યું, એકલુ
 ૩ નકારકુ ' ઓડી દાતણુ જે કરે, નરણુ હરડે
 ખાય, દુધ વાળુ જે કરે, તે ઘેર વૈદ્ય ન જાય "

નરતુ, વિં નકાર, ખોડુ ખરાખ
 નરદમ, અં (ફાં) નર્યું, તેજમાત્ર ૨ વિં
 ઓખખુ, ભેળસેળ વગરનુ, શુદ્ધ ૩ કિમતી, ભારે,
 તત્તવાળુ

નરપત-તિ, પું નૃપતિ, રાજ, લોકોને પાળનાર
 નરપલુ, વિં પાતળુ, દુબળુ ૨ અટક્યાળુ
 નરભે, વિં નિર્ભય, નયિત

નરમ, (ફાં) કદળુ-ખરખચકુ ન હોય તેવુ, સુ-
 વાળુ, મુલાયમ ૨ ધીર, આકળુ ન હોય તેવુ
 ૩ રાક, સાલસ ૪ સહેજ વાતમા ગભરાઇ
 જાય-પિગળી જાય તેવુ, પોચુ ૫ વાંકુ વળે-
 મરડાય તેવુ ૬ ધાડુ નહિ, પણ રગડા જેવુ,
 દીધુ ૭ ઓધુ, કમળેશવાળુ ' તાવ નરમ છે "

નરમાદા, નં પુરૂષ તે સ્ત્રી ૨ બરડવાની જોડ
 નરમારા, સ્ત્રીં ભલમનસાઇ, સાલસાઇ, નમ્રતા
 ૨ સુવાળાપણુ, કુમાશ

નરમો, પું એક જાતનો કપાસ

નરવર, વિં ઉત્તમ પુરૂષ ૨ રાજ

નરવા, પું (સં નિર્વાહ) જમીન સખધી
 વશપરપરાનો એક જાતનો વહીવટ, જે જમીન
 ઉપર મહેસુલી કર હમેશનો એક સરખોજ નક્કી
 થયેલો હોય તે, ભાગીદારી (ભરૂચ)

નરવી, સ્ત્રીં કુવરી [શુદ્ધ, ચોકખુ

નરવુ, વિં તદુસ્ત, સાજુતાજુ, આરોગ્ય ૨
 નરવો, પું જડેછાટ

નરસ-સુ, વિં રસ વિનાનુ ૨ નકાર, ખરાખ
 નરસાઇ, સ્ત્રીં નબળાઈ, નિર્જાતા ૨ નકારાપણુ
 નરાજ, સ્ત્રીં ખોદવાનુ હથિયાર, ઝેશ

નરાણી, સ્ત્રીં નખ કાપવાનુ ઓળર, નરેણી
 નરાતાળ, અં નરદમ, બિલકુલ, તદન

નરાપમ, પું કગાળ, દુરાતમા

નરાળવુ-નરાળુ, વિં નિરાળુ, ૨ અભુક્ત, નિરાહાર

નર, વિં તેજ એકલુ, શુદ્ધ ૨ એકલુ, નકર
 નરેડાટ, વિં ઉજડ, વેરાન

નરેણી, સ્ત્રીં નખ લેવાનુ એક ઓળર

નરેન્દ્ર, પું (સં) રાજ, નૃપતિ

નરો વા કુંજરો વા, અં નં અથવા હાથી
 અસ્પષ્ટ વચન, ખાતરીનો નહિ પણ ઉડાવવાનો

નર્તક, પું નટ, ભવૈયો [જવાબ

નર્તકી, સ્ત્રીં નટી ૨ નાયનારી

નર્તન, નં (સં) નાયવુ તે નૃત્ય, નાય

નર્મ, નં (સં) રમતગમન ૨ મોજ, મસ્કરી
 ૩ પોચુ, નરમ

નર્યું, વિં મળતુ આવે તેવુ આખેહુમ

નલિકા, સ્ત્રીં (સં) નળી, ભુગળી

નલિકાયત્ર, નં દૂરથી નળીવાળુ યત્ર

નલિન, નં (સં) કમળફલ નલિની-ડાળા
 કમળની વેલ ૨ ડમળની દાડી

નવ, વિં (સં) નવુ તાજુ, તરૂણુ, નતન
 ૨ દશમા એક ઓધુ તે ૩ કેટલાક, અમુક.

૪ સુદર, મધુર ' મન ગમણુ કરવા વીણુ વાતા
 નવ રવે ' ૫ અં નહિ નવ ગમના નમસ્કર-
 હારી છટયુ, થાકવુ, નવ ગળની જીભ-ચાવળુ

ખોલનારી લાખી-સલખણી ન રહે એની જીભ,
 બહુ ખોલવાપણુ નવ તેજ થવા-મહા મુશ્કેલી

પડવી અડચણુ-હરકત વેઠી નવનુ માડીતેર
 વેતરવુ-ગમેતે કરવુ, અવળુ કરવુ, ઉધુ કરી ખેસવુ

નવખડ, પું પૃથ્વીના નવે ભાગ, (હિંદુશાસ્ત્રમા
 પૃથ્વીના નવ ભાગ કયા છે) આખી પૃથ્વી

નવચંદ્ર, પું સૂર્ય, ચંદ્ર, મગળ, બૃહસ્પતિ, શુક્ર,
 શનૈશ્વર, રાહુ અને કેતુ એ ગ્રહો

નવચંદ્ર, નં નવચંદ્રના નવ જેમા જડેલા છે તે
 દાગીનો ૨ કમની મહોળિયુ-ફેટા

નવચંદ્રિ, સ્ત્રીં રૌલપુત્રી પ્રહારિણી ચંદ્રધટા,
 કુખાડા, રકધમાતા, કાત્યાયની, મહાગૌરી, કાલ-
 ગત્રિ, અને સિદ્ધિદા ૨ તેમને મતોપવાને કર

વામા આવતી સ્તુતિ પૂજન હોમ વગેરે તે

નવજોત, સ્ત્રીં જરથોસ્તી બાળકને સદરો કસ્તી
 પહેરાવવાનો સરકાર

નવજોખના, સ્ત્રીં નવુ જોખન—યુવાની જેને આવી છે તેવી, નવયૌવના જીવાન સ્ત્રી [નવ પૈસારભા નવટાંક, વિં શેરના આહમા ભાગ જેટલુ વજન, નવટાંકી, સ્ત્રીં નવટાક જેટલુ જે તોલ—માપ તે નવડી છકડી, સ્ત્રીં દાવપેચ, કપટ, છળભેદ નવડો, પું નવ એ સખ્યાનો આકડો, ૯ નવતર—તેરે વિં નવુ, નવાઈ જેવુ ર તાજી, નવુ,

નવીન, અમર્યુ ૩ નવ પહોળુ અને ૧૩ લાણુ એવુ “નવતેરો ઓરડો” [નવરીતની ભક્તિ તે નવધા, અં નવપ્રકારે, નવરીતે નવધાભક્તિ— નવનવુ, વિં નવુ નવુ નવીન [રીતે ભરપુર નવનિધિ, અં જે ભેષએ તે હોય તેમ, સર્વ નવનીત, નં (સં) માખણુ નવનેળ, સ્ત્રીં મહામુશ્કેલી પુષ્કળ મહેનત નવપચમ, પું વરકન્યાના વિવાહના સખધમા એક જાતની રાશિ દૂટ

નવપહલવ, પું નવા પાનવાળી ડાળી, કુપળ નવમાલિકા, સ્ત્રીં જૂઠ્ઠુ કૂલ [નોમ નવમી, સ્ત્રીં (સં) પખવાડિયાનો નવમો દિવસ, નવયૌવન, નં (સં) નવી જીવાની, જોખન નવયૌવના સ્ત્રીં તારૂણી, સાસરે રહેવા જોગ સ્ત્રી નવરંગ, વિં નવા ગવાળુ, સુદર, મોહક, લલિત નવરંગી, વિં નવા રગતુ ર છેલ્લખીલુ, નવરતન, નં (સં) નવ જાતના કિમતી નગ તે નવરસ, પું (સં) શૃંગાર, હાસ્ય, કર્ણા, રૌદ્ર, વીર, ભયાનક, મીઠાસ, અદ્ભુત ને શાત, એ નવરસ તે

નવરાત સ્ત્રીં (નવરાત્ર) ચૈત્ર, અને આશ્વિનની શુકલપક્ષની નવતીથિઓ તે, માતાના પૂજનાદિવસ નવરાવતુ, કિં સં નહાય તેમ કરવુ ર ઠગવુ, છેતરવુ

નવરાશ, સ્ત્રીં અવકાશ, કુરસદ, પરનાર નવરે, વિં જેને કામ ધધો ન હોય તેવુ, કામ કરવુ બધ રાખ્યુ હોય તેવુ

નવરો, પું (મં) પતિ ધણી

નવરોજ, પું રાતદિવસ સરખા હોય તે વખત— ઋતુમાનો દિવસ ર પારસીઓનો એક તહેવાર

નવલ, વિં (સં) નવુ ર અદ્ભુત, વિચિત્ર નવલકથા, સ્ત્રીં કલ્પિત વાર્તા, કાદબરી નવલખી, વિં નવ લાખની પુણવાળો નવલખી હવેલી—કેદખાનુ, વગર ભાડાની કાટડી, જેલ નવલનિચોર, વિં નવા નવા વસ્ત્ર પહેરનાર નવલશા હીરજી, પું શેઠાઈનુ ડોળ બાલનાર, પૈસે ટકે પુરો એવો, ધોતાળ

નવલુ, વિં નવુ (કવિતામાં) [રતુ ર ઉદ્ધત નવસોલું, વિં ઉછળતા લોહીનુ, જીવાન, ઉછ- નવસો, પું ધણી, વર

નવવધુ, સ્ત્રીં નવી પરણેલી સ્ત્રી

નવશક્તિ, સ્ત્રીં પ્રભા, માયા, જ્યા, સુક્ષ્મા, વિશુદ્ધ, નદિની, સુપ્રભા, વિજ્યા, સર્વસિદ્ધિદા એ નવ શક્તિ

નવશાયક, પું જોવાળીઓ, માળી, તેલી, કુ- ભાર, કર્મકાર, વાળદ, હલવાઈ, કોષ્ટો અને તત્રી, એ નવ જાત

નવશ્રાદ્ધ, નં પ્રેતના મરણ દિવસથી વિષમ દિવસે એટલે ત્રીજે, પાચમે, સાતમે, નવમે, અને અગિયારમે દિવસે થતુ શ્રાદ્ધ

નવસર, વિં નવ સેરતુ

નવસાર, પું ધાતુ ગાળવાનો એક જાતનો ખાર નવસો, પું વરરાજ (ભર્ય) ર વિં ૯૦૦ નવસુ, વિં નાણુ, શરીરે કપડુ ન હોય તેવુ નવાકુર, પું ફણુઓ પ્રરોહ

નવાઈ, સ્ત્રીં નવુ લાગે એવુ તે, વિરમય ઉપ- જાવે તે, અચરત, નવુ એવુ જે તે

નવાજીવુ, કિં સં કૃપા જતાવવી વખાણુવુ, પદ્મી આપવી, માન આપવુ બક્ષીસ આપવુ નવાજસ, સ્ત્રીં (ફાં) કૃપા, પ્રસન્નતા ર ભેટસોગાત, બક્ષીસ

નવાજીની, સ્ત્રીં નવી અથવા જીની ખબર, નવા સમાચાર, નવુ જીવુ જાણવા જેવુ [જલાશય. નવાજી, નં કુવા વાવ વગેરે પાણીના ઠેકાણા તે, નવાજી, વિં સોમા એક કમ, ૯૯ ર એક.

(મકેતાર્થે) નવસે નવાજી—ધણુજ, અસખ્ય. નવાજીનો વેકો—આજ્ઞાને અંગે થતુ દુ ખન

લાગણી ૨ ખી કસોટી નવાણુ ટકા બાદ-
તફન ખોડુ
નવાખ, પુ૦ (આ૦) બાદશાહની તરફનો અમ
લદાર, સુખો ૨ એક ઇલાજાખ નવાખી-નવાખનો
જે દરજ્જો-હાકમી તે ૨ આપખુદી
નવાર, પુ૦ એક જાતના ચોખા [નધણિયાતુ
નવારસી-સુ, વિ૦ વારસ-ધણી ન હોય તેવું,
નવાલો, પુ૦ કોળિયો, કવલ
નવીજીની, વિ૦ નવુ અથવા જીનુ
નવીનારી, વિ૦ નવાઇતુ, તરતનુ પાકેલું 'નવી
નવોન, વિ૦ નવુ નતન [નારી ચીજ'
નવીસ દો, પુ૦ (ફા૦) નવી નવી કલપનાથી
લખનારો ૨ કારકુન, લહિયો
નવુ, વિ૦ થોડાજ વખત ઉપર બનેલું, તાજું,
તરતનુ ૨ ફેરફારથી બદલાયલું, ફરી ગયેલું
૩ રોજ બેવામા ન આવતું હોય તેવું, નવાન
૪ તાજું, તરતનુ, લીલું 'નવુ ચણતર-અખ'
૫ આરબ-શર થતું, મઠાતુ બદલાતુ 'નવુ
વરસ' ૬ વગર ટેવવાળું, મહાવરા ચિનાતુ
નવુજીનુ, વિ૦ જાણ્યામા ન આવેલું એવું તર
તનુ અથવા પહેલાંનુ, નવાજીની ૨ નવા રૂપમા
બદલાયલું ૩ હળીમળી ગયલું હોય તેવું, નવાનુ
જીનુ થઇ ગયું હોય તેવું
નવુનજોર, વિ૦ તફન નવુ જરાએ બગડેલું નહિ તેવું
નવુમલુ, વિ૦ નવુજ તરતનુ તાજું અપરિચિત
નવેણુ, સ્ત્રી૦ રસોડું રસોડાની ધુણીવાળી ભિંતો
વગેરેને પોતુ દેવું તે ૩ જમની વેળા કાઢને ન
અડકાય તેવી જે હાલત તે, અમોટ નવેણિયો
—રાધણિયો, પીગસનાર નવેણિયુ —રસોઈ
કરતા પહેરનાનુ કપડું ૨ ગુચિ, સ્વચ્છ
નવેનામે, અ૦ ખીજે નામે ૨ નવેમર, ફરીથી
નવેલી, સ્ત્રી૦ જીવાન સ્ત્રી, નવોહા
નવેલો, પુ૦ નહિયું
નવેળુ, ન૦ વરની પછનાડે આવેલી છિંડી, ખ ચાળી
નવેમર-થી, અ૦ ફરીથી, નવુ મ ડાણુ માડીને
નવોહા, સ્ત્રી૦ (સ૦) નવી-તરતની પગલેવી
સ્ત્રી, નવવડુ ૨ એ નામની એક નાચિડા

નવાણુ, વિ૦ નવાણું, ૯૯
નવાશી, વિ૦ ૮૯ એ શી તે નવ હોય તે
નવો, પુ૦ ગજીફાના જે પાના ઉપર નવ આડ
નષ્ટ વિ૦ (સ૦) ખરામ થઇ ગયેલું, નાશ પામેલું
૨ હીણું, ખરાખ
નશીકતુ, વિ૦ અ૦ જોર દઈ નાકમાથી લિટ
કાઢવું ૨ લિટ કાઢીને નાખી દેવું.
નશીખ, ન૦ નસીમ, જીઓ
નસ, સ્ત્રી૦ (આ૦) રક્તવાહિની, રનાયુ, રગ,
શિરા ૨ નસના આકારનો પાન-ફળનો રેસો
તે નસ પકડવી—ભેદ-મર્મ જાણવો (કાર્મી),
મળ ડારણુ ઓળખવું નસેનસ જીડો—હાડે
હાડ જીડો, રૂવે રૂવ જીડું
નસકોરી, સ્ત્રી૦ નસકોરાની અદરની કુમળી ચામડી
નસકોર, ન૦ નાકના બે કાણામાનું એકેકું ૨ નાક
નસ તાન, ન૦ ઠોકડ-વારસ ન હોય તેવી ગિયાત,
નિરશ જવું તે કુળનું નિકન થવું તે, વર બેસવું તે
નસલ, સ્ત્રી૦ (આ૦) મળ, જડ, ઉત્પત્તિ ધ્યાન
૨ વશ ૩ પગલું, નિશાની, પત્તો
નસવાન, વિ૦ નિર્બળ, અશક્ત, કમજોર
નસાડવું, કિ૦ સ૦ હાથી કાટવું નાસી જાય તેમ કરવું
નસાણું, ન૦ નાસવું [૩ સળ, શિક્ષ
નસિયત, સ્ત્રી૦ (આ૦) બોધ શિખામણુ ૨ ઠપકા
નસિયુ, વિ૦ હડીલું આમ્રહી
નસીકતુ, કિ૦ સ૦ નાક સાફ કરવું, લિટ કાઢવું
નસીજવું કિ૦ સ૦ બળદને બહુ હાકવાથી
તેની ડોકની નસ બધાઇ જતી તે
નસીખ, ન૦ (આ૦) દૈવ ભાગ્ય કર્મ, કિસ્મત
નસીખ ઉવડવું—ભાગ્યનો ઉદય થવો, સાર થવું
નસીમ જાગવું—ભાગ્ય ફળવું, નસીખ ફરવું
નસીખનો આગળો—કમનસીમ, અભાગી
નસીખદાર, વિ૦ ભાગ્યશાળી, ૨ પૈસાદાર
નસીખો, પુ૦ નસીખ, ભાગ્ય, થવાકાળ
નસેસલો પુ૦ મઠાને ઉચકનાર, ખાધિયો (પારસીમા)
નસો, પુ૦ બદમો
નસોતર, ન૦ એક સારક ઔષધિ
નસ્તર, ન૦ (ફા૦) તીર્થી ધારવાળું ને અણીદાર

એવું હથિયાર જે વાઢકાપના કામમા આવે છે તે
નહાણુ-હાવણુ નં સ્નાન, નહાવું તે ૨ અટ
કાવ, રૂતુ (સ્ત્રીને) ૩ આશૈય
નહાનપણુ, નં બચપણુ, બાલ્ય
નહાનું, વિં નાનું, જુઓ
નહાર, નં વર, નાહર
નહાવણિયુ નં નહાવા બેસવાનું સ્થળ
નહાવું, કિં અં શરીર પાણીથી સાફ કરવું
સ્નાન કરવું, અગોળ કરવું નહાઈ ધોઈને ઉઠવું-
(સુવાવડામાંથી સ્ત્રીએ) પ્રસૂતિમાંથી મુક્ત થવું
સાળતાળ ઉઠવું નહાઈ ધોઈને બેસવું-ઉડાની
દબ-ખાલી થઈને બેસવું, રડી ઉઠવું, ખોટ ભોગ-
વની ૨ આશા છોડી દેવી મનનું શાત્વન કરી
નિરાતે બેસવું, નહાતી ધોતી-અટકાવ આવતો
થયો હોય તેવી

નહિ, અં ન, ના, નિરોધ સૂચક અવ્યય
નહિતર-તો, અં નહિ તો, અથવા તો
નહિયું, સ્ત્રીં દૂધી, નૈયુ ૨ નં નખનેલગતી
આમડીનો ભાગ

નહિ, સ્ત્રીં દૂધી [પાણીનો ફાટો, કામ
નહર, સ્ત્રીં (આં) સરોવર કે નદીમાંથી કાઢેલો
નહાર, પું પળના નખ ૨ નખના ઉઝરડા
નળ, પું (સં) પાણી લેવા કાઢવાને માટે
કરેલી નળી, ખાળ જેવી નીક ૨ ધાતુ-માટીનો
ગોળ પોલો ધાટ ૩ પેટમાંનું પોલુ આતરડું
જે મળ-ઝડાની વાટ આગળ આવે છે તે નળ
જૂટી જવા-હિ મત હારી જવી બેસે કમી થયો
નળવાઈજવું, કિં અં શરીરે છેકળ અશક્ત
થઈ જવું

નળિકા, સ્ત્રીં (સં) નળી. [વાટ, તેવું
નળિયું, નં નળના આઝરનો અર્ધગોળ માટીનો
નળી, સ્ત્રીં (સં) નલિકા) અદરથી પોલો એવો
વસ્તુનો જે લાખો ધાટ તે ૨ ચાકું ૩ પવાલી
નળો, પું ધુટણથી તે પગની પાટલી લગીનો જે
લાખો અવયવ તે ૨ પેટથી તે છાતી સંધીનો
ભાગ તે 'પેટનો નળો' ૩ મોટી નળી-પવાલી
નળોકડી, સ્ત્રીં સાકડી વાટ, નેળ નાળ, ગચ્છી
નાંગર, નં લગર, વહાણની બિલાડી

નાગરણુ, નં ગાગો, ફાસો, નાગૈણુ.
નાગળ, સ્ત્રીં લગર, નાગર ૨ અટકાવ, અવરોધ
નાંગળવું, કિં સં બદર કરવું, વહાણ ચોલાવવું
નાગળુ, નં નાકું, ગાજ [૨ જોતરવું
નાદિયો, પું (નંદી) પોદિયો ૨ મહાદેવનો નદી
નાદી, સ્ત્રીં નાટકના પ્રારંભમા મગળાયરણુ માટે
બોલવા યોગ્ય આશીર્વાચન યુક્ત સ્તુતિવાળા શ્લોક

નાથડિયું, વિં નાનું, નાનાડિયું
નારડી, સ્ત્રીં છોડી, છોડરી
ના, અં (ફાં) પૂજેલા સવાલના જવાબમા નગર
તે હા થી ઉલટું ના' ૨ નિષેધ, અપ્રસન્નતા
-અશિક્ત-ગેરહાજરી બતાવવાના અર્થમા વપ-
રાય છે 'નાખુશ, નાદાર, નામરણ' ૩ બેમાનું
એકે નહિ એવા અર્થમા પણ વપરાય છે 'ના
આમ ને ના તેમ, હવે કરવું કેમ?' ૪ નહિ, મા

નાક, પું હળમ, ગાયબો, રાત
નાકડી, સ્ત્રીં નારખુ, નાભી, પૈડાની ધરી
નાકલાજ, અંજોનો ધવાજ ન હોય તેવું, નિરુપાય
નાકમેહ, વિં (ફાં) નિરાશ આશાભંગ, નાસીપાસ
નાકમેદી, સ્ત્રીં નિગાશ નાસીપાસી

નાક, પું સ્વર્ગ ૨ આકાશ
નાક, નં (સં) નાસિકા) મો ઉપરનો ચહેરાનો
બહાર પડતો અવયવ, સુધવાની ધ્રિય, ધાણે
દ્રિય ૨ આમર, ટેક, માન, શોભા ૩ માન-
શોભા અપાવનાર, (મુખ્ય મનુષ્ય-સ્થળ તે)
નાક જવું=આમર-શોભા જતી રહેતી નાક ઉચું
રહેવું-માન જળવાઈ રહેવું, ટેક રહેવો નાક
કાપવું-ટેક ઉતારવો, આમર ને ઝલક લગાડવું
નાક ઘપે એવું-ચુકું, ધાર વિનાનું નાક ધસવું-
પસ્તાવો કરવો, નાકની દાડી સામુ-સીધે રસ્તે,
સીધાને સીધા નાકમા ઊંટ પેસે છે-મહુ ગર્વ
છે નાકમા તીર ધાલવું-રીમાવવું, ખૂમ સતા
પવું નાકલીટી ખેચી-ક્ષમા માગવી ૨ પસ્તાવો.
કરવો નાકે મોતી આવવા-ઝીંટ આવવું

નાકકુંડું, વિં નાક કપાયું હોય તેવું ૨ બેશરમ.
નાકખુલ, વિં નામજુર ૨ કણુલાતમા ન હોય
તેવું અમાન્ય [નાસીને પગે લાગવું તે
નાકલીટી, સ્ત્રીં જમીન સાથે નાક ધસવું તે;

નાકું, નં જ્યા ધણા રસ્તા મળતા હોય તે સ્થળ, બાડ ર કર, હાસલ, જગત ૩ જ્યાથી રાજ્ય-ગામની અદર જવાય તેવું મુખ્ય સ્થળ દરવાજો ૪ છેડો, અત, હદ ૬ કાણુ, છિદ્ર, વેહ ૭ જગત લેવાનું ઠેકાણુ ચોકી, ચાણુ નાકા, નં દાળ ચોખાના ધણા ઝીણા કડા નાકેદાર, પું ચાણુદાર, જગત ઉધરાવનાર નાકેબ ધી, સ્ત્રીં નાકા બધ કરવા તે વેરો નાકેસ, વિં અધુર, અપૂર્ણ [વાલવો તે નકૌવત, વિં કૌવત ન હોય તેવું, અશક્ત, નિર્મળ, કમળેર ટૌવતી-અશક્તિ, નળળાઈ. નાખવુ, કિં સં જોરથી દૂર ફેંકવું, ઉગડવું, ઉશેટવું. ૨ નીચે ભોય ઉપર પડે તેમ કરવું ૩ ભોય ઉપર બિહાવવું-પાથરવું ૪ પેટમાંથી પાણુ કાઢવું, ઓકવું ૫ લગાડવું, ભરવું ૬ નીગવું ખાવા મઠવું ૭ આરોપવું, પહેરાવવું ૮ ઢાકવું ૯ હવાલે કરવું, સોપવું નાખવું ૧૦ જ્યારે કુદ તની સાથે આવે છે, સારે કિયાની પૂર્ણતા બતાવે છે “કાપી નાખવું, મારી નાખવું” નાખી મકવું-પડી રહેવા દેવું, રઝળાવ્યા કરવું નાખ્યાં ન પહોચવા—દૃષ્ટિમયોદાની—વિચાર શક્તિની બહાર હોવું, નાખી નજર ન પહોચતી નાખુદા-ખોદા, પું (ફાં) વહાણુચલાવનારો, ટેડેલ, નાખુશ, વિં (ફાં) અપ્રસન્ન, નાખુશી, સ્ત્રીં ખુશી નહિ તે અપ્રસન્નતા, ગેમરજી ઈતરાજી, ડરડી નજર નાગ, પું (સં) એક જાતનો સાપ, ફેણુ ૨ ઉપદેવ ૩ દશીલો, દેશી, ૪ હાથી નાગકન્યા, સ્ત્રીં નાગનીકન્યા ૫ પાતળી સુદર સ્ત્રી નાગકેસર, નં એક વનસ્પતિ ઝાડ ૬ કબાબચીની નાગઈ, સ્ત્રીં બે અદબી, નિર્વજ્જતા, ૭ લુચ્યાઈ નાગડું, વિં એક વડાશરીરનું, નાણુક, નિર્બળ ૨ નાગ નાગડો, પું બાવો, સાધુ ૨ લુચ્યો લકુજો તે નાગણી, સ્ત્રીં સાપણુ ૨ હાથણી ૩ એક જાતનું ગળે પહેરવાનું ધરેણુ નાગદત, પું ભિતોમા મારેલો ખીલો ૨ ટાકો નાગપાયમ, સ્ત્રીં શ્રાવણુ સુદિ પાયમ નાગપદ, પું એક જાતનો રતિબધ

નાગપાશ, પું નાગના ગુછળા જેવો ફાસો ૨ એ પ્રકારની સૈન્યની રચના, જેથી શત્રુનું સૈન્ય ફાસામા આવી જાય ૩ ફાસો, ગાળો, સરકાગાં ૪ એક જાતનો રતિબધ

નાગરણુ, નં બગીચે બાધી મૂકવાનું દોરકું દામણુ ૨ ફાસો, ગાળો ૩ હળને ધુસરી બાધવાનું દોરકું નાગરતા, સ્ત્રીં ચાવાડી, લુચ્યાઈ, મુસદ્દીપણુ નાગરભાથ, સ્ત્રીં એક જાતની વનસ્પતિ-ઓષધિ નાગર, વિં (સં) નગરનો રહેનાર ૨ ચતુર સભ્ય, શાણુ ૩ સ્ત્રીં સુઠ ૪ બ્રાહ્મણોની એક જાત નાગરણુ, સ્ત્રીં નાગરની સ્ત્રી [પાનનો વેલો નાગરવેલ-લી, સ્ત્રીં એક જાતના ખાવાના નાગરી, વિં (સં) નાગર સળધી ૩ સુધ-રેલુ, સાર ૩ સમૃત ભાષા, બાળભાષા કિપિ નાગરી ગોઠ-ચાતુરીથી છેતરવાની વાત ૨ આપવા લેવામા નિયમિત વહેવાર રાખવો તે નાગલા, નં નાના સાપ ૨ નાગપાયમને દહાડે નાગલી, સ્ત્રીં ખાવડો [નાગના ચિત્ર પાડે છે તે નાગલોક, પું પાતાળ

નાગળ, નં ભગર ૨ હળને ધુમરી બાધવાની રાશ નાગુ, વિં ડમ્બરે વસ્ત્ર ન હોય તેવું ઉવાડા શરીરનું ૨ ઉવાડું ખુટલું ૩ લાજ વગરનું, બે શરમ ૪ ભુડાણુ ૫ લુચ્યું, દોણુ, સાખ વગરનું, દેવાળિયું નાગુ પુણુ, વિં તદ્દન નાગુ, ન વસ્ત્ર નાગેન્દ્ર, પું ઐરાવત, શ્રેષ્ઠ હાથી ૨ શેષનાગ નાગૈલુ, નં ગાળો ફાસો મરકા ગાંઠ નાધોરી, વિં દોર પાળનાર નાય, પું નાયવું તે, નૃસ રામજનીનું નાયવું ગાણુ તે ૩. જ્યા નાગ થાય તે મેળાવડો બેકક, મિજ-લસ નાય નયાવો—જેમ નજરમા આવે તેમ નાયકો, પું ગર્વનો છણકો ખેલવવું, રમાડવું નાયલુ-ચેણુ, સ્ત્રીં નાયનારી સ્ત્રી, વેશ્યા, રામ-જની, ૨ નખગખોર ભુવાન સ્ત્રી, લીલાવતી, નાયલુવેડા, પું વશ્યાના ચાળા, નખરા નાયણિયો, પું નટ, નાયનાર, ખેલાડી નાયવું, કિં અં ગાયનના તાલસહ તરેહ તરેહથી પગ ઠોકી થનથનાટ કરવો તે ૨ કુદા કરવું, ઠેકવું

નાચાર, વિં (ફાં) લાચાર, નિરાશ્રિત ર
ગરીબ, દીન ૩ નિરુપાય
નાચારી, સ્ત્રીં લાચારી, નિરુપાયપણુ, ગરીબાઈ દૈન્ય
નાગર, પું (આં) અદાલતનો એક અમલ-
દાર જે કેદીઓનો અને ડચેરીના અગ્ય વગેરે-
નો હિસાબ રાખે છે તે ૨ હિજડો, ખોળે
નાળુક-કંઠ, વિં (ફાં) દુ ખ સહન ન થાય
તેવી પ્રકૃતિનું, કામળ, સુમાર ૨ પાતળું,
નરમ, સુવાળુ ૩ બારીક, ઝીણી કારીગરીનું,
૪ તકલ્લી, જરા ભેર લાગતા ભાગી જાય તેવું
૫ અશક્ત, નબળું ૬ તરત ભાન ધઇ જાય તેવું
નાળુકાઈ-કી, સ્ત્રીં નાળુક હાલત, કામળતા,
૨ દુર્બળતા [આટી દઇ બાધવાનું દોરડું
નાછણા સાંકળ, સ્ત્રીં સેલો વાળવાનો દોર,
નાટ, નં (સં) નૃત્ય ર.યુક્તિ, રચના ૩ એક કપડું
નાટ, અં નક્કી, નેટ, નિશ્ચય “ મારીય કહે
છે કે મરવા ભાગો, નથી ખીંતો નાટ ”-ઉદ્ભવ
નાટક, નં (સં નટ-નાચવું) કવિતાની એક
જાત, જેમા ગદ્યરૂપ સવાદ અને કવિતા બને
હોય છે તે ૧ સાગ-વેશ કાઢી જે ખેલ કરવો
તે, ભવાઈ, રૂપક, પ્રહસન ૩ મનુષ્યના બે
સ્સા અને તેઓની રીતભાત એ બેને મનુષ્યના
વેશ કાઢી આમેલુબ બતાવવા તે દશ્ય કાવ્યરૂપે
રૂપકનો તે નામનો એક ભેદ ૪ ભવાડો, ફજેતો
નાટકકાર, પું (સં) વેશ ભજવનાર, નાટક
બનાવનાર-લખનાર, કવિ-સૂત્રધાર
નાટકચેટક, નં હાસ્યવિનોદ, ટિ ખળ
નાટકશાળા, સ્ત્રીં નાટક કરવાની જગા-મંડપ
નાટકી, વિં નાટક સંબંધી ૨ નાટક કરનાર ભાડ
નાટયાંગ, પું નાટકના દશ અંગ પૈકી એક
નાડાચારી, સ્ત્રીં છુટવાનો માર્ગ, પેચ, છટ-
કવાની ખુચ, છુપો રસ્તો
નાચાર ગ, પું નાટક, નૃત્ય વગેરેના ગ ગ તે
નાડ, સ્ત્રીં (સં) જેથી ગણી ઉપર લોહીની
હીની ગતિ સમજાય છે તે, રક્તવાહિની ૨
મળ બળ, આધાર ૩ આળા ચામડાનું દોરડું,
નાડી, ૪, કમળ, ઈં ની પોલી નળી ૫, ભાવ,

વલણુ, સ્વરૂપ નાડી જેવી-માણુમનુ વલણુ કે
સ્વભાવ ઓળખવો, રોગની તપાસ કરવી, નાડ
હાથમા આવવી-રોગ પારખવો, કારણ જાણવું
સ્વભાવ ઓળખવો નાડ હાથમા હોવી-મળ
બળ-ચોટલી હાથમા હોવી

નાડણુ, નં ઝુસર બાધવાનું દોરડું
નાડવું, કિં સં દોરડીથી જકડીને બાધવું
નાડાછડી, સ્ત્રીં ૨ ગળેર ગી સુતરનો દોરો
નાડાછોડ, સ્ત્રીં નાડુ છોડવું તે ૨ પેસાળ કરવો,
લઘુશકા [ર ઝુસર બાધવાની રાશ ૩ નાડુ કસ
નાડી, સ્ત્રીં (સં) નાડ, રક્તવાહિની, રગ, શિરા
નાડુ, નં સુતર-ઉત-રેશમનો ૨ ગેલો દોરો
નાની દોરી ૨ ચોટલે બાધવાનો દોરો, નાડાછડી
૩ લેવા-સુરવાલમા ધાલવાની પાટી ૪ આંધો, હદ
નાણુવું, કિં સં માપવું તપાસવું ૨ અજમાવવું,
અનુભવ કરીને જાણી લેવું

નાણુવટ, નં જે બજારમા નાણાની ઉચલપા
થલ થતી હોય તે ૨ શાહુકાર, નાણુવટી, ચોક્કશી
વગેરેની દુકાનો હોય તે ઠેકાણુ, શરાફ બજાર
નાણુવટી, પું નાણાનો વેપારી, ધીરધાર કરનારો
તે, શરાફ ૨ સાખવાળો, પૈસાદાર

નાણુવટું, નં શરાફનો ધંધો

નાણુ, નં (મં નાણુક) અમુક મૂલના સરકારી છાપના
ધાતુના કકડા જેનું બજાર-લોકમા ચલણુ હોય તે,
સિક્કા ૨ ધન પૈસો, દોલત ૩ મૂલ કિંમત

નાત, સ્ત્રીં જ્ઞાતિ ધર્મ-આચાર ઉપરથી હિંદુ-
ઓમા પડેલા નાના જથ્થા તે ૨ જ્ઞાતિભોજન,
જમણુવાર ૩ જાત (જાત, નાતના તફાવત
માટે જુઓ ગુજરાતી શબ્દકોષ) નાત ગયા
છે-નાત પવિત્ર છે નાત બહાર-પોતાની નાતના
લોકની સાથે જેનો વ્યવહાર બંધ થયો હોય તે
નાતનું બંધારણુ-નાતના રીતરિવાજ નાતનું
નાતર ને પરબનું પાણી એમા મપાડુ શેનું ?-
જમવું ને જમાડવું તેમા કોઈનો ઉપકાર ચઢતો
નથી નાતભાઈ-નાતીલો નાતમેળો-નાતનામાણુ-
નાતરસ, વિં બાતકી, ફૂર, દયાહીન [સોનો મેળાવડો
નાતરિયા, વિં નાતરા થતા હોય તેવી (નાત)

૨ નાતરા કરનાર તિવુ ૩ બેલથુ, વિખતીય
નાતરિયુ ન૦ નાતર કરનાર ૨ નાતર થતુ હોય
નાતર, ન૦ ધણી મરી ગયેથી સ્ત્રીએ બીજા
પુરૂષ સાથે પરણતુ તે ૨ ધણી સાથે ન બનવા
થી છેડા છૂટકા લઇને બૈરીએ બીજા પુરૂષ સાથે
બર કરવુ તે, ધધરાણુ, પુનર્લગ્ન (રાડેલી સ્ત્રી લગ્નની
વિધિ સાથે પરણે તે પુનર્લગ્ન અને વિધિ સિવાય
બીજો ધણી કરે તો નાતર કર્યું કહેવાય છે) ૩
જોડકામાંથી એક બદલાયુ હોય તે જ્ઞાતિ ભોજન
નાતવરે, પુ૦ નાતના લોકને જમાડવા તે,
નાતવાન, વિ૦ (ફા૦) અશક્ત, નિર્બળ, નબળુ
૨ લાચાર, નિરાશ્રિત, તરવાઈ ગયેલુ.
નાતાલ, સ્ત્રી૦ (અ૦) (૩) સખરની પચીસમી
તારીખથી આખર સુધીના જે દહાડા ક્રિસ્ચિયન
લોકના તહેવારના આવે છે તે, ઇસુના જન્મ સખ ધી
નાતિલુ, વિ૦ નાતનુ
નાતીધોતી, વિ૦ અટકાવ આવતો થયો હોય
તેની (સ્ત્રી), જીવાનીમા આવેલી
નાતુ-તો, પુ૦ સખધ, ધરવટ, નિસબત, મેળ
નાથ, પુ૦ (સ૦) ધણી, સ્વામી ૨ માલીક, ઉપરી
૩ જોગીઓની એક અટક ૩ ઇશ્વર “હે નાથ !”
૪ સ્ત્રી૦ દોરને વશ કરવા તેમના નાક કોચી
તેમા દોરી ધાલવામા આવે છે તે, નથ, અકુશ
નાથજી, ન૦ ત્રાજવાની ડાડીના કાણામા પરો-
વેલી દોરી તે [નાખતુ ૨ પરણાવવુ ૩ પળાટવુ
નાથતુ, કિંસ૦ નાથ ધાલવી, વિધવુ, અકુશમા
નાદ, પુ૦ (સ૦) અવાજ, સર, ધોગ ૨ વ્યમન,
છદ, ટેવ, રસ ૩ ગર્વ, અભિમાન, તોર
નાદર, વિ૦ (આ૦) ધણુ સરસ, કિમતી, શ્રેષ્ઠ
નાદાન, વિ૦ (આ૦) અણુસમજી અજ્ઞાન ૨
મુર્ખ, બેવકુફ ૩ અવિચારી, છોકરવાદ
નાનાનપણ, ન૦ છોકરવાદી, અજ્ઞાનતા
નાદાનિયત, સ્ત્રી૦ અવિચાર, છોકરવાદી, નાદાની
૨ મુર્ખાઈ, બેવકુફી [૩ છોકરવાદી
નાદાની, સ્ત્રી૦ અજ્ઞાન ૨ મુર્ખાઈ, બેવકુફી
નાદાર, વિ૦ (ફા૦) જેની પાસે કંઈ નથી તેવું
ગરીબ, દેવાળિયો

નાદારી, સ્ત્રી૦ નાદારની હાલત તે, ગરીબી, નિ-
ર્ધનતા ૩ દેવાળુ
નાદી, વિ૦ તોરી, અભિમાની ૨ જદી, વ્યમની
નાપક, વિ૦ નાનું (કવિતામા)
નાન, ન૦ (ફા૦) મુસલમાન ભકિયારા જે મોટી
રોટલી બનાવે છે તે ૨ નાનમ, કમીપણ, ઓછપ
નાનકડુ, વિ૦ નાનું
નાનડિયુ, વિ૦ આકળુ, ઉતાવળુ ૨ નાનું
નાનપ, સ્ત્રી૦ હલકાશ, ગૌણતા, ઓછપ
નાનપણ, ન૦ બાળપણ, નાની ઉપર, અચપણ
નાનમ, સ્ત્રી૦ હલકાઈ, લાજન, ખોડ ૨ ગરીબી
નાની, સ્ત્રી૦ માની મા ૨ વિ૦ નાનું [જેવું તે
નાનો, પુ૦ માનો બાપ ૨ વિ૦ નાનું
નાના, વિ૦ ધણાએડ, વિધાવધ, તરેહ તરેહના,
૨ નહિ નહિ, ના
નાનું, વિ૦ વયે થોડુ, બાળક ૨ લબાણુ પ-
હોળાણુમા થોડુ ૩ થોડી મહેનતનુ તે થોડી-
વાર ચાલે તેવું ૪ સાકડુ, ટુટ ૫ આકારમા
થોડુક, જરાક, ઝીણુ ૬ નાજુક, સુકુમાર ૭
હલકુ, ભારે નહિ તે ૭ સાધારણ, સામાન્ય નાના
છોડરાની રમત=સહેલુ અને ઝટ થયા કરે એવું
કામ નાના બાપનું—નીચા કુળનું, હલકું
નાનુંથાપુ, ન૦ નાથ (બળદની)
નાનુ સુનું, વિ૦ નાનું સરખું, જેવું તેવું, નજીવું
નાનેર, વિ૦ નાનું નોધકું
નાનો બો, પુ૦ જીવાનનો સમવાય તે
નાન્ય તર, વિ૦ (સ૦) નપુપક વિગતુ (વ્યાકરણ)
નાપસદ, વિ૦ (ફા૦) પમદ ન હોય તેવું, અમા-
ન્ય ૨ અપ્રિય, અણુગમતુ
નાપાક, વિ૦ (ફા૦) અપવિત્ર, ભ્રષ્ટ, પાપી
નાપાકી, સ્ત્રી૦ નાપાક હાલત તે, અપવિત્રતા
ના પાડવી, કિં ૨૦ ના કહેલી, નકાર વાળવો
નાપાસ, વિ૦ નાપસદ, પસદ ન થવાવું તે
નાપિણી, સ્ત્રી૦ હળમડો, વાળદણ
નાપિત, પુ૦ (સ૦) હળમ, વાળદ, રાત
નાપીક, પુ૦ (નાપિક) હળમ, વાળદ
નાફરમાની, વિ૦ (ફા૦) જાણુડિયા ૨ ચનું.

નાકરમાની સ્ત્રી (ફાંના+ફર્માઈશ) અવગા,
ફક્ત ન માનવો તે, અવગણના, અનાદર
નાથુક, વિં (ફાં) હોયજ નહિ તેવું કરી મૂ-
કેલું હોય તેવું સમજો નાશ કરી નાખ્યો હોય
તેવું, પાયમાન, ખેદાનમેદાન
નાભ, સ્ત્રી નાવ, હોડી
નાભિ, સ્ત્રી (સં) દુડી, ચક્રનો મધ્ય
ભાગ, કેન્દ્ર ૩, પૈડાનું મધ્ય જેમા ધરી રહે છે તે
નામ, નં (સં) કોઈ પશુ પ્રાણી અથવા વ
સ્તુને જે શબ્દ ઓળખાય તે, સંતા, અભિધાન
ર વ્યાકરણમા શબ્દના મુખ્ય પાત્રે વર્ગ છે
તેમાનો એક ૩ કીર્તિ, પ્રતિષ્ઠા, નામના
જથ, પ્રસિદ્ધિ ૪ ખ્યાતિ-પદ્ધિ મળેલું જે
ઉપનામ તે નામે રડવું=કાંઈના ઉપર દોષ
મૂકવો નામ કાઢવું—જથ મેળવવો, ઓળખાવું
નામ તારવું—આખર વધારવી, કીર્તિ અજવા-
ળવી નામ પાડવું—અમુક આકારાવવો, જે તે
નક્કી કરવું ર જેથી કોઈ ચીડાય તેવું તેવું
ખીજી નામ ચલાવવું, મસ્કરીનું નામ કરાવવું
નામ અં નામ પાડવા જેટલું, લગારે, થોડું કે
નામક, વિં નામનું
નામકરણ, નં (સં) બાળકનું પ્રથમ નામ
પાડવું તે, તે સંબંધિ જે વિધિ તે, ૧૬ સસ્કાર
પૈકી એક સસ્કાર [પછી ફરી જવું તે
નામકર, વિં નાકબૂલ, નામુકર, હા કહી
નામજાદુ, વિં (ફાં) પ્રસિદ્ધ પામેલું, પ્રખ્યાત,
મશહૂર, લોકપ્રસિદ્ધ, જાહેર.
નામજોગ, વિં જેવું નામ લખ્યું હોય તેનેજ
નાણા મળે તેવી (ફૂડી), નામજોગ ને શાહ
જોગ ફૂડી. [નામ જીરી—ન સીકારવું તે
નામજીર, વિં (ફાં) નાકબૂલ, રદ, બાતલ
નામઠામ, નનામ અને રહેવાનું સ્થાન બેઠે, પત્તો
નામજીદીવો, પું રામજીદીવો [પ્રખ્યાત, માનવત
નામદાર, વિં (ફાં) મશહૂર થયેલું, પદ્ધીધર,
નામદારી, સ્ત્રી પ્રસિદ્ધિ, પ્રખ્યાતિ
નામધારી, વિં કોઈનું નામ ધારણ કરનાર ર
ખોદુ, બનાવટી, ઢોંગી. [પ્રખ્યાતિ, આખર

નામના, સ્ત્રી (સં) ખોદુ નામ, પ્રસિદ્ધિ, કીર્તિ,
નામનિવેશ, પું નામકામ, નામનિશાન.
નામનિશાન, નં નામ અને ખીજી ઓળખાણ
પડે તેવું ચિહ્ન-વરધ ધા વગેરેનું
નામનું, વિં ખોદુ મિથ્યા, નકામું, માત્ર દેખાવું
નામરાશિ, વિં એકજ નામના બે જણ તે, સરખું
નામ ધગવનાર ર એક રાશિના નામવાળા.
નામદ, વિં (ફાં) વિર્યહીન, શક્તિહીન. ર.
જનાની, બાયલો, કાયર ૩ બીકણ, હીચકારો.
નામદાઈ-દી, સ્ત્રી નાકૌતી. ર બાયલાપણ,
હિચકારાપણ, શુરાતન ન હોય તેવું
નામવર, વિં (ફાં) પ્રખ્યાત, નામ મેળવેલું એવું.
નામવુ, કિં સં રડવું ર ઢોળવું, ધાર કરવી.
૩ ઢાળવું, નીચું નમાવવું 'લાળે કામની કથ,
નેણ તે નીચા નામે 'શામળ ૪ વળવું, ફરવું.
'જોઈ પ્રહસ્યને આનંદ પામ્યા, પુત્ર જોવાને
ધર લણી નામ્યા'—મુકુંદ.
નામાંકિત, વિં (સં) પ્રખ્યાત, પ્રસિદ્ધ, જાણીતું.
નામાવળી, સ્ત્રી એક પછી એક નામ લખ્યા
હોય તે, નામની ટીપ, યાદી.
નામી, વિં પ્રખ્યાત, નામાકિત ર સુદર, શોભીતું.
નામીચુ, વિં નામાકિત, પ્રસિદ્ધ, ર ઉત્તમ, સરસ
નામુ, નં (ફાં) જુદેજુદે નામે જેમે ઉધાર થએલા
નાણાનો જે હિસાબ તે ર કોઈપણ રીતના જેમે
ઉધારનું ખાતું ૩ હક, દાપુ ૪ વાર્તા, ખખર પ
નામુકર, વિં (ફાં) નાકબૂલ [નામ લખવા તે
નામુનાસિખ, વિં (આ) અવટવું, નાલાયક, અયોગ્ય
નામુરા, વિં (ફાં) આશાભગ, નિરાશ, નાઉમેદ
નામે, અં નામ ઉપર ર નામથી.
નામેનામ, અં એકજ નામનું એવું
નામેશી-સી, સ્ત્રી (આં) લોકમા આખર
જની તે, બેઆખર ર ગેરિયત, શરમ, લાજ.
૩ આળ, કલક, હીણપદ
નામ્ય, વિં કલામા આધન, વશ
નાયક, પું (સં) કોઈપણ મડળનો ઉપરી,
અગ્રેસર, મુખી, નેતા, આગેવાન. ર નાટક-
જવાઈ કરનારાઓમા જે મુખ્ય આગેવાન તે;

સૂત્રધાર ૩ (૨૨ શાસ્ત્રમા) શૃંગાર વૈભવ-દાન-
શૌર્ય ઈત્યાદિ પ્રસિદ્ધિ પામેલો હિતમ પુરૂષ ૪
આશક, પ્રિયપુરૂષ ૫ સરદાર, જમાદાર, વડો સિપાઈ
નાયકડા, પુ. લિલ્લ, જગલી લોકની એક જાત
નાયકણ-કેણ, સ્ત્રી. રામજની ૨ વેશ્યા
નાયડી, સ્ત્રી. નાઈડી, નાભી, આરા ધાલવાનુ
દીમયુ ૨ ચામડાનો દોર ૩ તાત, ચામડાની ઝીણી
નાયકણી, સ્ત્રી. રામજની, વેશ્યા દિદરી
નાયકા, સ્ત્રી. નાયિકા, ૨ વાતમા મુખ્ય સ્ત્રીપાત્ર
નાયખ, પુ. તાપાનુ, હાથ નીચેનું
નાયિકા, સ્ત્રી. (સ. ૦) ૨૨ શાસ્ત્રમા વર્ણવેલી સ્ત્રી
પ્રેમરસમા પાવરધી, હોશિયાર, જીવાન સ્ત્રી એ
આઠ પ્રકારની છે (સ્વાધિન પતિકા, ખડિતા,
અભિસારિકા, કલહાતરિતા, વિપ્રલબ્ધા પ્રેસિક
ભર્તૃકા, વાસક સન્ન અને વિરહોત્કંઠિતા) ૨
પ્રિય, માયુક, ખારી ૩ ગાનારી સ્ત્રી, રામજની
૪ મુખ્ય સ્ત્રી, અગ્રેસર સ્ત્રી, નાયકા
નાર, સ્ત્રી. નારી, સ્ત્રી, જૈરી ૨. પાણી, સત્વ
નારકી, વિ. નરક સખધી, નરકનું
નારખુ, ન. નાઇડીમા લોખડની ગોળ ચુડી
હોય છે તે, ચમરખુ [ખટમધુર ફળ
નારગી, સ્ત્રી. એક જાતનું રતુખડા પીળા છોડાનું
નારદ, પુ. એક વિષ્ણુભક્ત ઋષિ ૨ મમરો
મકી આધા ખસી જાય તેવો માણસ
નારદવેડા, પુ. એ જણને લગવવાની કળા, મ
મરો મકી ખસી જવાની યુક્તિ
નારાચ, ન. (સ. ૦) તીર, બાણ ૨ ભાલો
નારાચ, પુ. (પિંગળમા) એક જાતનું વૃત્ત
નારાજ, વિ. (ફા. ૦) નહિ રાજ, અમરુષ્ટ, અપ્રસન્ન,
નાગજ, સ્ત્રી. નાગજીરી ઇતરાજ, કમન કિાપાયમાન
નારાયણ, પુ. (સ. ૦) શે. યથી વિષ્ણુ ૨ સન્યાસી
નારાયણબલિ, સ્ત્રી. પિતૃની તૃપ્તિ માટે આપ
વાનો જે બલિદાન તે [શક્તિ તે
નારાયણી, સ્ત્રી. લક્ષ્મી, દુર્ગા ૨ નારાયણની
નારિયળ, ન. શ્રીફળ નારિયળી=નારિયળનું ઝાડ
નારી, સ્ત્રી. પાણીમા થતો એક વેલો, વાળો ૨
સ્ત્રી, જૈરી, ખાઈડી ૨ અળખા, વનિતા

નારીકુજર, પુ. હાથીનો દેખાવ દેખાય તેવી
સ્ત્રીઓના ચિત્રની ગોઠવણી [તે, વહે, શાર
નાર, ન. ગુમડા ઇ. પાડી અદર કાણુ પડે
નાર, પુ. ગામમા વસાનેલો હલકા ધધા કર
નારનો સમુદાય તે, વસવાયા તેમને ગામની
પેદાશમાથી કેટલીક હકસાઇ મળે છે (કદોઇ
કાછિયા, કુભાર, માળી, હજમ, સુતાર, ઢોર
પાળનાર, તબોળી, સોની, લુહાર, ચમાર,
ખાલપા, ઢેડા, ધોળી, ને કાળી)
નારકાડ, વિ. હલકી જાત, લવારા
નાલ, વિ. ન્યાલ [માનો એક ર નાળ, જીઓ.
નાલ, સ્ત્રી. મોઈદડાની રમતમા સાત ફટકા-
નાલકી, સ્ત્રી. (હિ. ૦) ખુસી વારી પાલખી
નાલાયક, વિ. (ફા. ૦) નાયક નહિ તેવું, અયોગ્ય,
અધટિત તે, કામમા ન આવે તેવું [અક્ષમતા
નાલાયકી, સ્ત્રી. નાનાયક ચાલ ૨ અયોગ્યતા,
નાલાસ-લેસી, સ્ત્રી. (ફા. ૦ નાલશ) બદગોઈ,
ગીમત, નિન્દા, શરમ લાગે એવું તે
નાવ, સ્ત્રી. ન. (સ. ૦ નૌ) હોડી, વહાણ
નાવડી, સ્ત્રી. નાની હોડી
નાવડું, ન. હોડકું છેડ નાની હોડી
નાવણ, ન. નહાવું તે, સ્નાન ૨ ઋતુરનાન
નાવણિયું, ન. નહાવાની જગા-પાટલો ઇ.,
નાવલિયો-લો, પુ. ધણી, વર, પતિ
નાવ કેર, વિ. અણવાકફ, જાણીવું નહિ તે,
અણગણ અપરિચિત
નાવારસ, વિ. ન ધણિયાવું ૨ વારસ વગરનું
નાવક, પુ. (સ. ૦) વહણુ ખેડનારો, ખલાસી
૨ સુકાની, ટડેલ
નાવી, પુ. મ. હજમ, વાળદ, રાત, ધાયજો
નાશ, પુ. (સ. ૦) કોઇ વસ્તુને ભાગીતાડી તેનું
નામનિશાન રહે નહી તેમ કરવું તે ૨ નુકસાન
નાશક, વિ. (મ. ૦) સહારક, વિનાશક [તોટો
નાશન, વિ. નાશકારક 'તેજ પોતે કર્મ' કયમ,
સસારનું નાશન થશે ?
નાશવત, વિ. નાશ પામે તેવું, અસ્થિર, નશ્વર
નાશી, વિ. નાશ કરનાર 'કફનાશી'

નાશહ, સ્ત્રી(ફાં)શેહમાથી રાજને ખસેડવો તે
 નાસ, પુ(ન) ધુણી અથવા વરાળ નાકે લેવી
 તે - ઠેકાણુ તપાસ 'તેમ શત્રુના ચાર ફરે, કા
 નાસણુ, નનાસતુ તે, નાસરકુ [જેવો તેનો નાસ]
 નાસતપાસ, પુ(ના)ણી જેવું તે, તળવીજ કચી તે
 ખાતળી કાઢવી તે, ભાળ [તે, શિરામણુ
 નાસતો, પુ(ફાં) સવારમા જે થોડુંક ખાતુ
 નાસભાગ, સ્ત્રી(ના)નાસ, ભાગાભાગ
 નાસરકુ, ન(ના) ત્રાસથી લોકને પોતાનું વતન
 છોડી નાસી જવું પડે તે ૨ નાસણુ, પુ(ક) ખતાવી
 નાસતુ તે, ભાગતુ તે [એની ખારબદામ ગણાય છે
 નાસરી, સ્ત્રી(ગુ)જરાતી હિસાબમાની એક ગણતરી
 નાસવાખ, વિ(ખ) ખોડુ પાપી
 નાસવુ, કિ(ખ) બયથી દૂર ખમી જવું ખીકથી
 દૂર જતા રહેવું, સતાવું છુપાવું, ઉતાવળે દોડવું,
 નાસાનાસ, સ્ત્રી(ના) દોડાદોડ, ભાગાભાગ
 નાસા-સિકા, સ્ત્રી(સ) નાક, ગધગ્રાહક
 ઇદ્રિય ૨ દરવાજાનો ઉપલો ભાગ ન્યા ગણુ-
 પતિનું ચિત્ર કાઢેલું હોય છે તે ૩ અરકુસો.
 નાસામ, પુ(સ) નાકની અણી-ટેરતુ
 નાસીપાસ, વિ(ફાં) નાહિમેદ, નિરાશ
 નાસીપાસી, સ્ત્રી(ના) નાહિમેદી, નિરાશ
 નાસુર, ન(આ) નાક, આખ, ગળુ વગેરેમા
 પડતું સડાતું છિદ્ર તે, રસી દ્રઢતું નાર
 નાસ્તિ, અ(સ) નહિ પણુ, અભાવ ૨ નાશ
 નાસ્તિક, વિ(સ) જગતનો કોઇ કર્તા નથી
 એમ માનનાર ૨ વેદ અને શાસ્ત્ર ઉપર જેને આસ્થા
 ન હોય તે ૩. પુ(આ) આસ્થા વગરનો માણસ, ચાર્વાક
 નાસ્તો, પુ(હા)જરી, દુગો, નાસતો
 નાહ, પુ(ધ) ધગધગતો અગારો
 નાહક, અ(ફાં) ખાલી અસ્મતુ વૃથા.
 નાહર, પુ(નહાર) વકરેલું વર
 નાહવણુ, ન(અટકાવ) ખોપરી ૨ રનાન, અધોળ
 નાહી, અ(નહ) નહી (કવિતામા)
 નાળ, પુ(ના) ગર્ભની દુટ્ટી સાથે જોડાયેલી
 રંગીની લાખી નળી જેની મારફતે ગર્ભને પોષણ
 મળે છે. ૨. અદરની પોલી લાખી નળી

નાળ, સ્ત્રી(સ) નાલા (ધોડા બળદના પગની
 નીચે તેના આકારનું લોહાનું જે પનર જડવામા
 આવે છે તે ૨ ખૂટની એડીએ ચોડવાની લોખ-
 ડની પટ્ટી. ૩ ખેતરમા અથવા મામમાં જતા
 આવતો સાકડો રસ્તો, નેળ, નાળિયુ ૩ પર-
 નાળ. ૪ નેવું, નળિયુ [નાળવું, ભુગળી
 નાળકુ-ચુ, ન(ન) નળી જેવું સાકડું ને લાળુ મે,
 નાળખંધ, પુ(ધો) ધોડાને નાળ જડનારો
 નાળવું, ન(અ) ખોરો, ઝારી વગેરેની કૂખે વળ-
 ગાડેલી વાકી નળી તે, નાળયુ
 નાળિયુ, ન(ના) નેળ, લાળો સાકડો રસ્તો,
 ખે ખેતરો વચ્ચેનો માર્ગ
 નાળિયેર, ન(સ) નારિકેલ) પાણીવાળી
 જગાએ ઉગનાર ઝાડ, એ નામનું એક ફળ જેમાથી
 કોપર નીકળે છે તે, શ્રીફળ નાળિયેર આપવું
 -તોફરીમાથી રજા આપવી, રૂખસદ આપવી
 ૨ વિવાહ કરવો નાળિયેર મળવું-વિદાયગીરી
 થવી, રજા મળવી, ખડખડિયું મળવું નાળિયેર
 મોકલવું-વિવાહનું માગુ કરવું
 નાળીયેરી, સ્ત્રી(ના) નાળિયેરનું ઝાડ
 નાળીયેરો, પુ(ના) નાળિયેરને છોલી અદરથી ટા-
 પડે કાઢી લીધેલું આખું કોટલું, હિલખો, ડાચો
 નાળુ ન(ખા)ડી, નદીનો જે આડો અવળો ફાટો
 તે, વોકળો, વહેળેદ ૨ ઝરો નાની નદી
 નાળો પુ(એ) જગતનો પાણીમા થતો વેલો
 નિ, અ(સ) નિરના આપખ શરૂપે. નિશ્ચય,
 નિષેધ અભાવ અતિશયપણુ એવો અર્થ સૂચક
 નિગાળો, પુ(નિ) ગળતી વસ્તુ [ઉપસર્ગ.
 નિંદક, વિ(નિ) નિંદા કરનાર, નિંદાખોર ૨ નિંદ
 નિંદણુ, ન(ની) કાઢેલું ધાસ તે, નીંદણુ
 નિંદવુ, કિ(મ) નીંદવું ૨ વખોડવું, નિંદા કરવી
 નિંદા, સ્ત્રી(અ) ગોદ, ચુમલી, ગીચત
 નિંદાખોર, વિ(ગી) ગીચતખોર, નિંદક
 નિંદિત, વિ(સ) નિંદા થાય તેવું, જેને માટે
 લોકમા સાર ન બોલાય તે રહસ્યકુ, વચ્ચે
 નિંદ, વિ(નિ) નિંદા થવા જોગ ૨ નહાર, ખરાબ
 નિંદ, પુ(લી) લીમડાનું ઝાડ, લીખેળી.

નિંબુ, પુ. ૩ ગદી લીધું
 નિ શક, અ. (સ. ૦) શકાવગર, બેધડક, બેશક
 નિ શેષ વિ. સ. ૦ શેષ-બાકી કંઈજ ન હોય તેમ,
 તમામ, બિલકુલ ક્રમભેર ૨ ગરીમ, કુચા જેવું
 નિ સત્વ, વિ. (સ. ૦) માલ વગરનું, નિર્માલ્ય,
 નિ સદેહ, વિ. નિ શક, જરૂર, ખચીત [બેશક
 નિ સશય, વિ. સશય વગરનું, અમદિગ્ધ, બેધડક,
 નિ સગ, વિ. સગ સાથી વગર, એકલું, અતડું
 નિ સાણું, ન. (સ. ૦) નગારૂં, ૩ કો 'તારે મરતકે
 મર્ણુ નિ સાણું વાગે છે' [આધન, શ્રીહરિ]—દયા. ૦
 નિ સાધન, વિ. સાધન રહિત "નિ સાધનના
 નિકટ, અ. (સ. ૦) પાસે, સમીપ, ઢુકડે, નજીક
 નિકંદન, ન. (સ. ૦) જડમૂળથી કાપડી જવું તે
 સમૂળો નાશ, નિર્વશ [નિધિ
 નિકર, પુ. (સ. ૦) જથ્થો, ટોળું, સમૂહ ૨ ભડાર,
 નિકર, અ. નહિતો, નહિતર [ક્રમેટી
 નિકષ, સ્ત્રી. ૦ સરાણું, ધાર કાઢવાનો પત્થર ૨
 નિકસવું, કિ. ૦ અ. ૦ નીકળવું, સરી જવું
 નિકળવું, કિ. ૦ અ. ૦ અદરથી બહાર આવવું
 "વગમાથી નિકળ્યો" ૨ પ્રસિદ્ધ થવું, બહાર
 પડવું પંકાવું ૦ પરિણામ આવવું, નિવડવું ૪
 બધનથી મુક્ત થવું, છૂટવું "ક્રમાથી નિકળ્યો"
 ૫ જડવું, જણાવું, માત્રમ પડવું 'એક રૂપિયો
 તાબાનો નિકળ્યો' ૬ જડવું "કચરામાથી વિંટી
 નિકળી" ૭ કાંઈ પણ ગુણથી પ્રસિદ્ધિમા આવવું
 જાહર થવું 'તે નકારો નિકળ્યો' ૮ ઉત્પન્ન થવું,
 ઉઠવું "હોલરથી અક્ષર સારા નિકળતા નથી"
 ૯ મનમાથી બહાર આવવું "પંછી તેની વાત નિક
 ણી" ૧૦ છોડી-લજીને જવું, નાસ્ત્રી જવું નિકળી
 જવું-સ્ત્રીએ પતિનું વર છોડી ચાર સાથે નામી
 જવું ૨ ૨૬ જવું ખામ થઈ જવું ૧૧ ઊગવું,
 ફેલાવું "વાદળામાથી સૂર્ય નિકળ્યો" ૧૨ સામા
 થવું, બહાર પડવું [લગ્ન કરવા
 નિકા, પુ. (આ. ૦) વિવાહ, લગ્ન નિકા પઢના'
 નિગની કાચરી, સ્ત્રી. ૦ નિકા નામના ફળના
 મીઠું લગાડી સુકવેલા કડડા, કાચલી
 નિકાય, પુ. ૦ ધગ, રહેઠાણ, મુકામ

નિકાલ, પુ. ૦ છૂટકો, ફડચો, નિર્ણય, ગુચવણમાથી
 બહાર નિકળવું તે ૨ ફેસલો, 'રાવ ચુકાદો, નિવેડો,
 છેવટ ૩ બધ પડેલું ખુલ્લું થવું તે
 નિકાસ-સ, સ્ત્રી. ૦ માલ પરદેશ જવો તે, દેશાતર
 મોકલવું તે, જે મોકલવામા આવે છે તે
 નિકુજ, સ્ત્રી. ૦ (સ. ૦) લતાગૃહ, વનસ્પતિની ઘટા
 નિકૃષ્ટ, વિ. (સ. ૦) હલકું, ટુચ્છ, અધમ.
 નિકેતન, ન. (સ. ૦) ઘર, મંદિર, મહેલ ૨ કુગળી
 નિકોરી, સ્ત્રી. ૦ નીક મોરી ૨ કાસનું પાણી ખેતરમા
 જે રસ્તે જાય છે તે
 નિખરવું, કિ. ૦ અ. ૦ ધોવાઈ સાફ થવું, ખેળ જવી
 નિખર્વ, વિ. (સ. ૦) સોઅખજ, અથવા ૧૦૦૦ કરોડ
 નિખાર, પુ. ૦ પાણીનું ધણામા ધણું ઓમરી જવું તે,
 મોટી ઓટ ૨ ખેળ કાજ, કપડા નીખારના
 પાણીથી ધોઈ ખેળ કાઢી નાખવી તે
 નિખારવું, કિ. ૦ સ. ૦ ખેળ નીકળી જાય તેમ કરવું,
 કાર લુગડું ધોવું
 નિખાલસ, વિ. (નિખાલિસ રમચ) જેના
 દિલમા કપટ ન હોય તેવું, ખુલા મનનું ૨ શુદ્ધ,
 અકલુષિત, સાલસ
 નિખિલ વિ. બધું, સર્વ તમામ [જજીર ૩ હેડ
 નિગડ, સ્ત્રી. ૦ (સ. ૦) હાથીના પગની સાકળ ૨ બેડી,
 નિગમ, પુ. ૦ (સ. ૦) વેદ ૨ ધર્મ
 નિગમતું, કિ. ૦ સ. ૦ ટાળવું, નાશ કરવો
 નિગમવું, કિ. ૦ અ. ૦ વહી જવું, ગુજરવું
 નિગળવું, કિ. ૦ અ. ૦ ઝરવું, ઝમવું, ટપકવું
 નિગાળ, પુ. ૦ ગાળતા પડેલા કચરો, ગળ, ૨
 ટપકીને પડેલું તે 'જનાવરનો નિગાળ' ૩ રસ,
 સત્વ, ગાદો રસ
 નિગાળો, પુ. ૦ ઉતરેલા રેલાના ડાઘ, ઓધગળો
 નિગીન, ન. [શ. ૦] વીંટીનું નગ
 નિગું, સ્ત્રી. ૦ બેડી, જજીર
 નિગૂઢ, વિ. [સ. ૦] ગુલ્મ, છુપું, ગુપ્ત ૨ ઉડું
 નિગેહુઆની, સ્ત્રી. ૦ તપાસ, ચોકસી, નજર, દેખરેખ
 નિગ્રહ પુ. ૦ [સ. ૦] મામા, હા ૨ બધન, રોષ,
 અટકાવ ૩ દડ, વારણ ૪ નાશ, માગણ, મારવું
 તે ૫ અસ્વીકાર [દાણા બાઝવા
 નિબલવું, કિ. ૦ સ. ૦ કરસણને ડુકા આવવા, છોડ

નિઘર્ષણ નં (સં) ધસારો, મર્દન, સઘર્ષ
 નિઘટ, પું વૈદક કોષ
 નિઘટ, પું (સં) કોષ, શબ્દભ ડાર, ફરહ ગ
 નિઘા, સ્ત્રીં સાવચેતી, સલાળ ર મહેરબાની,
 કૃપાદષ્ટિ [મલાળ, તપાસ, દેખરેખ
 નિઘેબાની, સ્ત્રીં (ફાં) મહેરબાની કૃપા ર
 નિઘોષ, પું (સં) અવાજ
 નિચિંત, વિં નિશ્ચિત, ચિતા રહિત, બેફિકર
 નિચોલ, નં આચાર્યન ઉપવસ્ત્ર, પિછોડી ર ચોળા
 નિચોવવું, કિંસં દાખીને તેમથી પાણી બહાર
 કાઢી નાખવું ર કોષની પાસેથી દબાણ કરી
 ધન કઢાવવું ર સત્વહીન કરવું, દમાવીને નિતારવું
 નિઘવણિયું, નં પાણીનું માટલું વીંછળવાનું લુગડું.
 નિઘામણ, નં માટલી વીંછળામણ
 નિઘાળવું, કિંસં વીંછળવું, પાણી ઉછાળી ધોવું
 નિઘારો, પું ગદુ પાણી જવાનું ઠેકાણું, મોરી
 નિજ, વિં [સં] પોતાનું, જાતનું, ખાસ, સ્વકીય
 નિજનદ, પું પોતાનામાજ આનંદ હોય તે ર
 પરબ્રહ્મ ર પ્રભુની ઐશ્વર્યતાથી મળતો આનંદ
 “નદલાલ નિજનદ આપો રે એ વગ માયુ”-દયા
 નિજવું, કિં અં સુવું, ઉધવું, નિદ્રાવશ થવું
 નિરોળ, અં નક્કી, નિશ્ચે
 નિઠં, અં નક્કી
 નિઠવું, કિં અં ખુટવું ખુટી પડવું ર વીતવું,
 પસાર થવું ર અત આવવો, છેડો આવવો,
 નીલવું, ગુજરવું [વરનો આજ નાગરી નાત રે”
 નિઠિયો, પું તળી, ખોટ. “નિઠિયો નથી પડ્યો
 નિઠાડવું, કિં અં ખુટાડવું ર છેડો લાવવો
 નિડર, વિં નિર્ભય, છાતીવાળું, બહાદુર
 નિત, વિં નિલ, હમેશ, રોજ
 નિતબ, પું (સં) કુલા, ઢગરા થાપો
 નિતખિની, સ્ત્રીં (સં) પોષાતા થાપાવાળી સ્ત્રી,
 ભારે ને ઢળતા ઢગરાવાળી સ્ત્રી
 નિતરવું, કિં અં (હિં) ટુવું, ટપકવું, પાણી
 ઝીણી ધારે ઝપા કરવું નિતારવું -નિતરે તેમ કરવું,
 ઉપર ઉપરથી ચોઢણ પાણી બંધ લેવું
 નેનિતરાણ, નં નિતરેણ પાણી

નિતરું, વિં નિતરેણ, સ્વચ્છ, નિર્મળ [તન, ગરી.
 નિત્ય, અં (મં) દરરોજ, હમેશ, ર ચાલુ, સના-
 નિત્યકર્મ, નં (સં) દરરોજ કરવાના જે કર્મ
 તે, શાસ્ત્ર બોધિત આદ્યનિક કર્મ
 નિત્યતા, સ્ત્રીં અવિનાશીપણ, કાયમપણ,
 નિત્યાનંદ, પું સદનંદ પરબ્રહ્મ [અવિનાશી.
 નિત્યાનંદ, વિં નિલ અને અનિલ, વિનાશી અને
 નિત્યાનંદ નં નિત્યે અનંદાન આપવું તે.
 નિત્યે, રોજ, રોજ, હમેશ
 નિદર, સ્ત્રીં ઉવ, નિદ્રા [કવિતામા].
 નિદરશન, નં (ફાં) ઉદાહરણ, દષ્ટાત
 નિદાધ, પું (સં) ગ્રીષ્મ, ઉનાળો ર ધામ
 નિદાણ, નં નિદેશી ચાર [નિરતર ચિ ન
 નિદિધ્યાસ, પું શ્રવણ તથા મને જાણેલી વસ્તુનું
 નિદાન, નં (સં) પગિણામ, છેવટ ર રોગ નિર્ણય
 ર, અં જરૂર, ખચીત,
 નિદેશ, પું (સં) હુકમ, આદા, ફરમાન
 નિદ્રા, સ્ત્રીં (સં) ઉંઘ, થાકથી આખ મિથ્યાવી તે.
 નિદ્રાચમાન, વિં નિદ્રાવશ, સુતેલું, ઉધવું
 નિદ્રાવશ, વિં નિદ્રાને વશ-તાબે હોય તેવું
 નિદ્રાણ, વિં નિદ્રાવી ભરેલું, ઉધવું, નિદ્રાચમાન
 નિંધડક, અં બેચડક. [કિંગાળ ગરીબ.
 નિંધન, નં (સં) મોત, મૃત્યુ ર વિં દરિદ્રી,
 નિંધાન, નં (સં) નિધિ, પાત્ર ર આધાર
 નિધિ, સ્ત્રીં (સં) ભ ડાર, કોઠાગ (નિધિ નવ છે-
 મહાપદ્મ, પદ્મ, શખ, ચક્ર, કચ્છપ, મુકેદ, કદ,
 નાલ અને ખર્વ) ર કુદસ્તી ખાણ ર દારેલું
 ધન ૪ સમુદ્ર [ઉત્પત્તિ ૪ ફળ પાક
 નિપજ, સ્ત્રીં ઉત્પન્ન પેદાશ ર દાલ, નફો ર
 નિપજવું, કિં અં પેદા થવું ઉત્પન્ન થવું ર
 પ્રાપ્તિ થી, લાલ થવો, ફળ થવું
 નિપજાવવું, કિં સં ઉત્પન્ન કરવું, નવું કરવું,
 બનાવવું, તૈયાગ કરવું, પકાવવું
 નિપનવું, કિં અં ઉત્પન્ન થવું, નિવડવું
 નિપટ, વિં બેશરમ ર અસત, છેક, તદન.
 નિપડ, અં છેક, નિપટ “તું મદમાતી આહીરડી,
 હું નિપડ નાનું બાળ.”-પ્રેમા

નિપાત, પુ૦ (સ૦) પતન, પાત, પડવુ તે. ૨
 મરણ પામવુ તે, મરણ
 નિપાત, કિં અ૦ નિપજવવુ
 નિપાવવુ, કિં સ૦ બનાવવુ, ઉત્પન્ન કરવુ,
 નિપજવવુ / રાધવુ, પકાવવુ
 નિપાળો, પુ૦ નેપાળો ૨ નિગ [ચલર, પાવરંદુ
 નિપુણ, વિ૦ (સ૦) કુશળ, પ્રવીણ, કૌશલ ૨
 નિપુણતા, સ્ત્રી૦ કામેલિયત, પ્રવિણતા, બેકેફગારી,
 હોશીઆરી, આવડ ક્રા
 નિપ્પ, પુ૦ (સ૦) એકાદ વિષય ઉપર મુદાસર
 થયેલુ જે લખાણ તે ૨ વ્યવહાર, ખરડો, વારો
 નિપ્પવન, પુ૦ એડી, શૂખલા ૨ અટકાવ, રોધ
 નિભવુ, કિં અ૦ ધણો કાળ ચાલ્યા કરવુ,
 ટકવુ, જારી રહેવુ ૨ જેમ તેમ કરીતે ચાલવુ
 નિભાઉ, ૧૫૦ નભે-ટકે તેવુ ૨ થોડા દહાડા ટકે
 તેવુ, કામચલાઉ
 નિભાડો, પુ૦ નિમાડો [આધાર, ટકાવ
 નિભાવ-વો, પુ૦ ગુજરાન, ભરણપોષણ ૨
 નિભાવણુ, વિ૦ ચલાવનાર, નિભાવનાર
 નિભાવવુ, કિં અ૦ ટકાવવુ ૨ રસ્તે પાડવુ,
 કેળવવુ ૩ ચલાવવુ, વહિવટ-કારભાર કરવો,
 -ની વ્યવસ્થા કરી
 નિભર, વિ૦ ભારે, મજબુત, મગીન, ભરેલુ
 નિભૂત, વિ૦ (સ૦) એકાત, નિર્જન
 નિબ્રાન્ત, વિ૦ બ્રાન્તિ-શક વગરનુ ૨ નિશ્ચિત,
 નિમ, પુ૦ નિયમ ધારો [મેફિકર
 નિમક, ન૦ (ફ૦) મીઠુ, લુણ
 નિમકહરામ, વિ૦ (ફ૦) જેવુ અન્ન ખાધુ હોય તે-
 નેજ અપમાન કરનાર, લુણહરામ, એધમાન, દગાખોર
 નિમકહરામી, ન૦ લુણહરામી, કૃતનતા
 નિમકહરામી, વિ૦ (ફ૦) જેવુ અન્ન ખાધુ
 હોય તેને ન ભૂનનાર, ઉપકાર બાણના કૃતજ
 નિમજ, વિ૦ (મ૦) કુબેલુ મયેલુ, ભુડેલુ, રચી-
 પચી રહેલુ ૨ મસ્ત, એકતાર
 નિમજ્જન ન૦ (સ૦) સ્નાન, પાણીમા કુબકી
 મારી નહાવુ તે ૨ કુમવુ તે
 નિમડવુ, કિં અ૦ નિવડવુ સિદ્ધ થવુ

નિમલુક, સ્ત્રી૦ વહે ચણુ, સોપણુ, કામકાજ કે જગાતી
 ચોજના / ગોડવણુ, બ, દોખસ્ત દગ્ધાચો, સાલિયાણુ.
 નિમત્રણુ, ન૦ (સ૦) ધજન, નોતર, આમત્રણુ
 નિમલુ, કિં સ૦ કાષ્ટ પણુ નિયમે સોપવુ, કે-
 રવવુ, ચોજના કરવી કામ પર બેસાડવુ ૨
 વહે ચણુ કરવી, ઘોગણુ બાધી આપવુ ૩ ગો-
 ધત્રણુ કરવી, બદોમસ્ત કરવો ૪ નિયોજવુ
 આપકાર સોપવો
 નિમતાણુ, પુ૦ તપાસ [ગ હાલાનો દગલો
 નિમા, પુ૦ કુભારની છટો, હાલા પકવનાની ભટ્ટી.
 નિમાજ, સ્ત્રી૦ (આ૦) બ દગી કરવી તે, પ્રાર્થના
 નિમાજ, વિ૦ નિમાજ ઉપર બહુ લક્ષ આપનાર
 નિમાડો, પુ૦ નિમા, બુઓ
 નિમાળા, પુ૦ ચામડીમાથી જે કાળા તત્ત્વો
 બહાર નીકળી વધ્યા કરે છે તે કેશ, વાળ
 નિમિત્ત, ન૦ (સ૦) ઉદ્દેશ, ધારણા, હેતુ ૨.
 ડારણુ, સમજ ૩ યોગ, સાધન, લાગ ૪ બહાનુ,
 આળ, તહોમત, બોતાનુ ૫ માખ બેસણુ, છિદ્ર
 નિમિષ-નૈષ, પુ૦ આખનો પલકારો મટકુ ૨
 આખ મિચાય તે ઉઘડે એટલો વખત, ક્ષણ
 પણ લહેજો, ૩ જરાક, જેટલુ, લગાર
 નિમીલન, ન૦ (સ૦) આખના પોપચાનુ મી-
 ચાવુ તે ૨ આખનો પલકારો [ભાગે પડવુ
 નિમે, વિ૦ (સ૦) અર્ધુ એવુ, અરધે ભાગે,
 નિમ્ન, વિ (સ૦) નીચુ, ૨ ગભીર
 નિમ્નગા, સ્ત્રી૦ નદી, સરિતા, દોળાવમા વહેનારી તે
 નિયત, વિ૦ (સ૦) નક્કી કરેલુ, નીમી આપેલુ
 ૨ નિયમિત મળવુ, ૩ જોડેલુ, આસક્ત
 નિયતિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) નિયમ ૨ ભાગ્ય, વૈવ
 નિમ્મ, પુ૦ (સ૦) લિમડો
 નિયમન, પુ૦ અટકાવ, દાખ [કિમશ
 નિયમસર, અ૦ ધાગ પ્રમાણે, રીતસર, કમચાગ,
 નિયતા, પુ૦ (સ૦) પ્રાણી-પદાર્થને નિયમે
 ચલાવનાર, નિયમચારી આપી સરળવનારો, સારથિ,
 દોરનારો, ધંધર, બધા બહાડને નિયમમા રાખનાર
 "નિયતા નાથરે, તને નમી નમી કરીએ પ્રણામ"
 નિયમ, પુ૦ (સ૦) ધારો, કાયદો ૨ રીત, ચાલ,

૩. ઠરાવ, નક્કી કરેલું તે ૪ ધર્મમા કહેલી શિક્ષા પ્રમાણે કેટલીક જે બધી પાળી તે, પ્રત પ પ્રતિજ્ઞા ૬ આચાર, આચરણ ૭ મર્યાદા ૮ સયમ નિયમિત, વિં (સ ૦) ઠેરવેલું, નિયમસર [અનુશાસક નિયામક, પુનઃકાની, નાવિક, નિયમમા રાખનાર, નિયુક્ત, વિં (સ) જોડેલું, યોજેલું નિયુત, વિં દસ લાખ નિયોગ, પુઃ આજ્ઞા, હુકમ ૨ યોજના કરવી તે, અપુત્ર વિધવાએ પુત્ર માટે દિગેરવડુ કરવું તે નિર, અં (સ ૦) નિષેધ, અભાવ, વિયોગ વાયક ઉપમર્ગ. નિરક્ષક-અભણ મૂર્ખ નિરકુશ, વિં (સ ૦) અકુશ દાબ વિનાનુ સ્વતન્ત્ર, ઉપખલ, ઉદ્ધત નિરખ, પું (ફાં) ફલાણે ભાવે વેચવું એમ જે ઠેરવી મૂકેલું તે, ૨ તપાસ, પરીક્ષા, કસ નિરખવું, કિં ૨૦ (નિરીક્ષણ) ધારી ધારીને જોવું નિહાળવું ૨ પરીક્ષા કરવી, કસવું નિરગમવું, કિં ૨૦ ગુન્ગરવું, ડાહવું નિરજન, વિં (સ ૦) અધકાર-અજ્ઞાન વિનાનુ, પ્રકાશરૂપ, તેજોમય ૩ કાજળ વિનાના નેત્ર નિરજન, પું પરમાત્મા, બ્રહ્મ નિરધાર, અં નિર્ધાન, નક્કી, નિશ્ચયપૂર્વક, ખાત્રીથી નિરતારવું, કિં ૨૦ નિર્ધારવું ઠેરવવું, નક્કી કરવું નિરન્તર, અં વિં (સ ૦) વચમા અતર ન પડે તેમ, જારી, ચાલુ, હ મેશ, નિત્ય અવિચ્છિન્ન, અખડ દિંપ બે કસુર નિરપરાધી, વિં (સ ૦) અપરાધ વિનાનુ, નિ- નિરર્થક, વિં (સ ૦) નકાસુ, અર્થ-માત્ર વ- ગરનું નિષ્કળ ૨ વૃથા ફોકડ નિરક્ષેપ, વિં સ્વતન્ત્ર, નિરપૃહ સ્વાર્થ વિનાનુ નિરમલ, કિં ૨૦ નિર્મલવું, નક્કી કરવું ઠરાવવું. નિગત, સ્ત્રી ૦ કામ કરનાનું ન હોય તેવી સ્થિતિ, પરવાર, પુરસદ, નિવૃત્તિ, ૨ સુખ, એન નિરાતે, અં કુરસરે, નચિતતાએ ૨ સુખે નિરાકરણ, નં (સ ૦) ના કબૂલ-રદ કરવું તે ૨ પગિલામ, છેવટ, ફેસલો નિવેડો, તોડ નિરાકાર, વિં (સ ૦) આકાર-ડોળ વગરનું ૨ બહા.

નિરાધાર, વિં (સ ૦) આધાર વિનાનુ, પુષ્ટિ- આશ્રય વગરનું, રેકા વગરનું નિરામય, વિં (સ ૦) રોગ વગરનું ત દુરસ્ત નિરાલબ, વિં (સ ૦) અનાથ, દીન, અશરણુ, નિરાશ, વિં આશાભગ, નાહિમેદ [અદ્ ૦ નિરાશા, સ્ત્રી ૦ (સ ૦) નાહિમેદી, નાસીપાસી નિરાશ્રય-શ્રિત, વિં (સ ૦) જેને કાર્ધનો આ- શરો ન હોય તેવું, અનથ, લાચાર નિરાહાર, વિં અપવાસી, ભુખ્યુ નિરાળુ, વિં (સ ૦) ભુદુ, ન્યાર, અલગ, આધુ નિરીક્ષણ નં (સ ૦) બારીક તપાસ, અવલોકન. નિરીક્ષા, સ્ત્રી ૦ બારીક તપાસ નિરૂત્તર, વિં ઉત્તર-જવાબ ન દેવાય તેવું, મોન. નિરૂસાહ, વિં આળસુ, ઉત્સાહ વિનાનુ નિરૂઘાગ-ગી, વિં ઉઘોગ-કામ ન હોય તે, બેકાર, આળસુ, નવર [કરે તેવું નિરૂપકારી, વિં કૃતક્ષ, અપકારી ૨ ઉપકાર ન નિરૂપદ્રવ-વી, વિં ઉપદ્રવ ન કરે તેવું, ગરીબ, શાત નિરૂપમ, વિં અપ્રતિમ, અદ્વિતિય, અનુપમ નિરૂપયોગી, વિં ઉપયોગ-કામમા ન આવે તેવું નિરૂ, વિં નરું, સ્વચ્છ, ખર [બેધલાજ નિરૂપાય, વિં ઉપાય ન ચર્ચ શકે તેવું, લાચાર, નિરૂપણ, નં (સ ૦) વર્ણવવું તે, વ્યાખ્યાન, ૨ ચરિત્ર વર્ણન, વાર્તાકથન ૩ અવલોકન, જોવું તે શોધ નિરૂપણ કરવું=અર્થા કરવી વર્ણવવું નિવેદન કરવું, તપસીલવાગ કહેવું નિરે, પું ખજુગનો રસ, તાજ તાડી. નિરોગી, વિં રોગ વનાનું, ત દુરસ્ત, આરોગ્ય નિરોપ, પું મહેશો, પેગામ, કહેણુ. 'મીજ કાધનો નિરોપ તમારી પાસે છે —સર ૦ [નિગ્રહ નિરોપ, પું (સ ૦) અટકાવ રોકાણ ૨ પ્રતિબંધ, નિર્ગમ, પું (સ ૦) અસ્તિત્વ નિર્ગમન, નં (સ ૦) ગુન્ગરવું, ગાળવું તે, વિતા- વવું, પુર કરવું તે ૨ પ્રસ્થાન બહાર જવું તે નિર્ગમવું, કિં ૨૦ ગાળવું, ગુન્ગરવું, ડાહવું નિર્ગુણ, વિં (સ ૦) ગુણહીન, ગુણ વગરનું, ગુણની કલ્પના ન ચર્ચ શકે તેવું. ૨. નિમક

હરામ, કૃતધ્વી
 નિર્ગુડી, સ્ત્રી ૦ નગોડ રૂ ગુણ વગરનું
 નિર્ગુણી, વિ ૦ નિર્ગુણ, કૃતધ્વી, નિમકહરામ
 નિર્ગોષ, પુ ૦ [સ ૦] અવાજ, શબ્દનો ધોર ૨ નીરવ
 નિર્જન, વિ ૦ જે સ્થળે કોઈ માણસ નજરે ન
 પડે તેવું વિજન, ઉજડ [અજર, અમર ૨ દેવ
 નિર્જર, વિ ૦ [સ ૦] જરા-ધડપણ નથી તેવું,
 નિર્જળ, વિ ૦ પાણી ન હોય તેવું ૨ પાણી
 પણ ન પિવાય તેવું [ઉપવામ]
 નિર્જીવ, વિ ૦ [સ ૦] જીવ-પાણી વિનાનું, જડ,
 અચેતન ૨ નિર્જળ, કમજોર, અશક્ત ૩ જેમા
 કંઈ લાભ ન હોય તેવું, નકાસું અસાર, નિર્માલ્ય,
 નજીવું [માથી નીકળતા પાણીનો પ્રવાહ
 નિર્જર, ન ૦ [સ ૦] ઝરો, વહેળો ૨ ઝરણું, પર્વત
 નિર્જય, પુ ૦ (સ ૦) છેલ્લો વિચાર નિશ્ચય ૨
 નક્કી કરેલી ગોઠવણ ૩ કે સેલો હુકમનામું, ઠરાવ
 નિર્જીત, વિ ૦ ઠરાવેલું તોડ આણેલો હોય તેવો,
 નિર્દય વિ ૦ (સ ૦) ધાતકી, દૂર, દયાહીન
 નિર્દેશ, પુ ૦ (સ ૦) દેખાડવું-ખતાવવું તે, વર્ણન
 ૨ આતા, હુકમ ૩ ઉચ્ચાર
 નિર્દોષ-પી, વિ ૦ (સ ૦) દોષ વિનાનું, નિષ્પા-
 લસ, ભલું નિરપરાધી, એકસુર [રહિત
 નિર્ધન, વિ ૦ (સ ૦) દીન, ગરીબ, કગાલ, ધન
 નિર્ધનતા, સ્ત્રી ૦ દીનતા ગરીબાઈ, દેન્ય
 નિર્ધાર, અનનકી, ખાતરીથી ૨ પુ ૦ નિશ્ચય, ઠરાવ
 નિર્ધારવું, કિ ૦ સંદનકીકરવું ઠરાવવું નિશ્ચય કરવું
 નિર્ધળ, વિ ૦ શક્તિ વનાનું, કમજોર ૨ અશક્ત
 દુર્બળ ૨ ગરીબ દીન
 નિર્દય, વિ ૦ (સ ૦) ભય વિનાનું, બીક વગરનું
 નિર્દર, વિ ૦ (સ ૦) ભરેલું, ભરપૂર ૨ અતિશય,
 પુષ્કળ [૨ તુચ્છકાર ૨ લાખ, અળતો
 નિર્દર્શના, સ્ત્રી ૦ (સ ૦) કટાળો અભાવ
 નિર્દાર્ય, વિ ૦ (સ ૦) અભાગિયું, કમનસીબ
 નિલાન્ત, વિ ૦ (સ ૦) આનંત વગરનું, વહેમ વગરનું
 ૨ ખચીત, નક્કી
 નિર્લેધ, કિ ૦ (સ ૦) ન ભેદાય તેવું
 નિર્ભય, કિ ૦ અ ૦ નક્કી કરવું, ઠગવું

નિર્મળ, વિ ૦ (સ ૦) મળ વનાનું, સ્વચ્છ સાફ
 નિર્મળતા, સ્ત્રી ૦ સ્વચ્છતા, ચોકખાઈ
 નિર્મળી, સ્ત્રી ૦ એક ઔષધિ વનસ્પતિ
 નિર્માણ, વિ ૦ (સ ૦) કરેલું, સર્જીત, ડરમે, લખાવેલું
 નિર્માલ્ય, વિ ૦ માલ વગરનું, કમજોર, કાગલું દુર્બળ
 નિર્માળ, ન ૦ દેવ ઉપરથી ઉતરેલું ૨ દેવને અર્પેલું તે
 નિર્મિત, વિ ૦ (સ ૦) નિર્માણ કરેલું સર્જીત કરેલું
 નિર્મુખ, વિ ૦ ખાવા આંચુ છતા ખાધા વગર
 પાછું ગયું હોય તે, નિરાશ થઈ પાછું ગયેલું
 નિર્મૂળ, વિ ૦ મૂળ વિનાનું ૨ મૂળ ઉખડી ગયું
 હોય તેવું, નિર્વશ
 નિર્માણ, ન ૦ (સ ૦) પ્રયાણ, મુસાફરી
 નિર્માસ, પુ ૦ (સ ૦) રસ, સાર સત્વ, પાણી, ગુદર
 નિર્લજ્જ, વિ ૦ (સ ૦) બેશરમ, બેઅદબ, અ-
 વિવેકી, ધૃષ્ટ
 નિર્લજ્જતા, સ્ત્રી ૦ બેશરમપણું, ધુણ્ણતા
 નિર્લેપ, વિ ૦ લેપ લાગ્યો ન હોય તેવું; લાગે વળગે
 નહિ તેવું, અમંગ
 નિર્લેલી, વિ ૦ જેને લોભ નથી તે
 નિર્વર્તન, ન ૦ (સ ૦) નિશ્ચયપૂર્વક કહેવું તે, પ્રશ્ન સા
 નિર્વર્તક, વિ ૦ નિવારનાર, ટાળનાર [હોય તે
 નિર્વશ, વિ ૦ (સ ૦) જેના વશમા કોઈ ન રહે
 નિર્વશ, પુ ૦ વશમા કોઈ ન હોય તે, નખોદિયું
 નિર્વાણ, વિ ૦ (સ ૦) નિશ્ચય, નક્કી, ખચીત, બેશક
 નિર્વાણ ન ૦ મનુષ્યની છેલ્લી સ્થિતિ, ઉદ્ધાર, મુક્તિ,
 મોક્ષ ૨ લય થવું તે [પોષણ, ગુજારો
 નિર્વાહ, વિ ૦ (સ ૦) ચલાવવું તે, ટકાવ ૨ ભરણું
 નિર્વાણી, વિ ૦ મોક્ષ પામેલું ૨ મુનિ, જેણે
 વાણી મયમ કરેલો છે તે, 'બોલો ખાવા નિર્વાણી'
 નિર્વિકલ્પ, વિ ૦ વિકલ્પ વિનાનું, ભેદ વગરનું
 નિર્વિકાર, વિ ૦ (સ ૦) વિકાર-ખગાડા વિનાનું
 નિર્વિન, વિ ૦ (સ ૦) વિધન-અડચણ વિનાનું
 નિર્વિવાદ, વિ ૦ (સ ૦) વાદ વગરનું ખીનતકરારી,
 અખાધિત ૨ નક્કી, જરૂર, ખચીત
 નિર્વિપ, વિ ૦ (સ ૦) જેમા ઝેર ન હોય તેવું
 ૨ ગરીબ, સાલસ. ૩ ભોળું, નિષ્પાલસ
 વીર્ય, વ ૦ મત્વહીન, નપુસક, બાયલું, નમાલું.

નિવેદ, પુઠ્ઠાણુગમો, અભાવો, કટાણો.૨ વૈરાગ્ય.
 નિવ્યસની, વિઠ (સં૦) વ્યસન વનાનું
 નિલય, નઠ (સં૦) રહેઠાણુ, મુકામ, ઘર.
 નિલવટ, નઠ કપાળ બાહ.
 નિલામ, નઠ ઉછળામણી, હરાણ, લિલામ
 નિવડવું, કિંઠ અઠ (સં૦) કેળવાઈ પ્રસિદ્ધિમા
 આવવું, નિકળી આવવું નક્કી થઈ પ્રગટ થવું
 ૨. ઘડાધને રીઠું થવું, પાકું થવું, કેળવાવું ૨
 ચુટવું, પસંદ કરવું ૩ વિણવું
 નિવર્તવું, કિંઠ અઠ ટળવું મટવું “ નિવર્ત્યો
 સંદેહ ” ૨ પાછા હઠવું, છોડી ખસી જવું, ફરા
 ગત થવું [ખતાવવી
 નિવાજવું, કિંઠ સઠ બક્ષીસ કરવી, મહેરમાની
 નિવારણુ, નઠ (સં૦) નિવારવું તે, વારવું, રોકાણુ
 નિવારવું કિંઠ સઠ (સં૦) આવતાં અટકાવવું,
 દૂર કરવું, રોકવું [વાસ, મુકામ, પડાવ
 નિવાસ, પુઠ (સં૦) રહેવાનું ઠેકાણુ, ઘર ૨
 નિવેડવું, કિંઠસઠપસંદ પડવું વીણી કાઢવું, બુદ્ધ
 પાડવું, ૨ નિવેડો આણુવો.
 નિવૃત્તિ, સ્ત્રી (સં૦) પ્રપચ-ઉપાધિથી દૂર હોવું
 તે, ફરાગત થવું તે, છુટકારો ૨ નિરાત, પરવાર,
 દુરસદ, વિરામ, ૩ સસાર ઉપાધિથી દૂર થઈ
 એકાત વાસ કરવો તે [નિકાલ.
 નિવેડો, પુઠ છેવટ પાર, છેડો ૨ ફેસડો, તોડ,
 નિવેદન, નઠ (સં૦) નત્રતાથી જણાવવું તે, વિન
 મથી કહેવું તે ૨ અરજ [પડાવ મુકામ
 નિવેશ, પુઠ પ્રવેશ, દાખલ થવું તે ૨ ઝાવણી,
 નિશ, સ્ત્રીઠ નિશા, રાત્રિ “અહર્નિશ” ૨ હળદર
 નિશદિન, અઠ રાત દહાડો, હરહ મેશ
 નિશાભાર, અઠ રાત્રિ દિવસ
 નિશાવાસર, અઠ રાત્રિ દિવસ, દરરોજ, વારવાર
 નિશા, સ્ત્રીઠ (ફાં) કંઈ, ખુમારી, ધેન ૨ નિશારો
 ૩. રાત, રાત્રિ, રજની
 નિશાં, સ્ત્રીઠ (ફાં) ખાત્રી, વિશ્વાસ
 નિશાકર, પુઠ (સં૦) ચદ્ર, ગળનીકર,
 નિશાચર, પુઠ (સં૦) રાક્ષસ, ચોર ભૂત ૨
 રાતે ફરનારા હિસક પ્રાણીઓ તે.

નિશાણુ, નઠ (ફાં) નિશાન. ૨ વાવટાવાળી નોખત.
 નિશાતરો, પુઠ જે નીશા ઉપર પથરાયી દાળ
 વાટવામા આવે છે તે, ઉપરવટણો
 નિશાન, નઠ (ફાં) ધન્ય, વાવટો, ઝુંડો. ૨,
 સાખીતી, સદા, ૩ ઇશારત, સાન. ૪ બદુક-
 તીર મારવાનું તાકેલું ઠેકાણુ. ૫. લાજન, લાખુ,
 ઓળખાવાનું ચિહ્ન ૬ લીટો ધસરકો રેખા,
 ૭ ચોધડિયાં, ધડિયાળા ૮ ઊંટ ઉપરની નોખત.
 ૯ ચોટ, ધારણા નિશાનનો હાથી-વાવટાવાળો
 હાથી, આગેવાન, અગ્રેસર
 નિશાનખાણુ, સ્ત્રીઠ નિશાન મારવાની સરત તે;
 નિશાનપર તાકવાનો મહાવરો તે.
 નિશાની, સ્ત્રીઠ ચિહ્ન, છાપ, ઓળખવાનું લક્ષણ,
 ખૂણ ૨ આકો, ધસરકો લીટો, રેખા ૩ ચાદ-
 ગીરી સાર આપેલી જે ચીજ તે ૪ લાખુ,
 લાજવ ૫ સાખીતી, સદા
 નિશાપતિ, પુઠ (સં૦) ચદ્ર, શશી
 નિશારક, પુઠ પડિત, વિદ્વાન, હોશિયાર
 નિશાળ, સ્ત્રીઠ છોકરા-છોકરીઓને બાણુવાની
 જગા, શાળા મદ્રેસા, વિદ્યાલય
 નિશાળગણુ, નઠ નિશાળે દાખલ થતી વખતે
 જે વિધિ કરે છે તે ૨. છોકરાને પહેલવારકું
 નિશાળે બેસાડવું તે [શિષ્ય, જાત્ર
 નિશાળિયો, પુઠ નિશાળે જનારો છોકરો, વિદ્યાર્થી,
 નિશિ, સ્ત્રીઠ નિશા, રાત્રિ.
 નિશો, સ્ત્રીઠ કેફ, ધેન
 નિશાતર, નઠ એક જાતના ઝાડના સારક મુળિયા
 નિશ્ચય, પુઠ (સં૦) નક્કી કરેલું તે, ઠરાવ,
 નિર્ણય, સંકલ્પ ૨ ખાતરી, પતીજ, ભરોસો ૩
 તોડ, નિવેડો [સ્થિર
 નિશ્ચલ, વિઠ (સં૦) ડમે નહિ તેવું, અચળ
 નિશ્ચિન્ત, વિઠ (સં૦) ચિતા વગરનું, બેચીકર.
 નિશ્વાસ, પુઠ (સં૦) નિસાસો. [નિર્વિધન, સ્વતંત્ર.
 નિષ્કટક, વિઠ (સં૦) હરકત વિનાનું, કાટાવગરનું,
 નિપાદ, પુઠ (સં૦) ગાયનનો એક સ્વર ૨ લિધ,
 હસકી જાતના લોક ૩ માછી, ધીવર ૩ ચડાળ.
 નિષિદ્ધ, વિઠ (સં૦) મના કરેલું, અટકાવેલું. ૨.

નહાર, ખરાબ [ના કહેવી તે
નિષેધ, પુઠ (સં) અટકાવ, મના, પ્રતિબંધ ૨
નિષેધક, વિઠ (સં) નિષેધ કરનાર, ના પાડનાર,
નિષ્ક, પુઠ (સં) દીનતર, મહેર [વિરૂદ્ધ મતનું
નિષ્કપટ, વિઠ ખુદના મનનું, નિખાલસ, સરળ
નિષ્કપટી, વિઠભોળ, કપટી નહિ તે ખુદ્ધા દિલનું
નિષ્કરૂણ, વિઠ દયાહીન, કઠોર હૃદયનું [પવિત્ર
નિષ્કલક, વિઠ (સં) કલક-કાષ વગરનું, શુદ્ધ,
નિષ્કામ, વિઠ (સં) ધન્ય પ્રાપ્તિ સિવાય ખીજા
કોઈ ફળની ઇચ્છા ન હોય તેવું “નિષ્કામ ભક્તિ”
નિષ્કારણ, અઠ વગર કારણે, ખીન જરૂર, ફળુલ
૨ અમસ્તુ, કારણ વિના
નિષ્ણાત, વિઠ (સં) નિપુણ, હોશિયાર
નિષ્ઠા, સ્ત્રી (સં) પૂર્ણ ભાવ ને વિશ્વાસથી વળગી
રહેવું તે, આસ્થા ૩ ધારણા, વિચાર, આશય
નિષ્ઠાળુ, વિઠ આસ્થાવાળું, ભાવવાળું
નિષ્ઠુર, વિઠ કઠોર, સખત ૨. કુર, નિર્દય
નિષ્પક્ષપાતી, વિઠ (સં) જે કોઈની તરફદારી
કરતો ન હોય તે, નિસ્પૃહી, સ્વતંત્ર વિચારનું
નિષ્પાવ, પુઠ વાલ
નિષ્પાપ, વિઠ (સં) નિર્દોષ, પવિત્ર
નિષ્પ્રયોજન, અઠ કારણ વગર, નકાસુ
નિશ્ચળ, વિઠ (સં) સ્થિર, દૃઢ ૨ ખસે નહિ તેવું
નિષ્ફળ, વિઠ (સં) ફળ વિનાનું ૨ અઠ ફેલકટ,
નિસડી, સ્ત્રી (સં) નિસરણી [મિથ્યા વ્યર્થ, વૃથા
નિસખત, (અઠ) સખધ, વળગણુ, નાતો ૨
હવાલો, સભાગ, અખતાર ૩ અઠ મારફત
નિસરણી, સ્ત્રી (સં) હંચે ચડવા ઉતરવાને સારૂ પ
ગથિયા વાળો ખનાવેલો વાટ, સીડી, સોપાન
૨ છોકરાની એક જાતની રમત
નિસરવું, કિં અઠનીકળતું, જવું ૨ ઉત્પન્નથવું
નિસારો, પુઠ નિશાતરો. [૩ આગળ ચાલવું
નિસારો, પુઠ નિરાશા કે દિલગીરીમા શ્વાસ
નીચો મૂકવો તે, નિશ્વાસ નાખવો તે, આર્તનાદ,
૨ અકળામણમા દુખદેનારને દેવામા આવતો
શ્રાપ, ખદ્દુવા, હાથ [પાર પડવું, તરવું
નિસ્તરવું, કિં અઠ (સં) પુર થવું, ખૂટવું,

નિસ્તારો, પુઠ (સં) ઉદ્ધાર, મોક્ષ ૨ સામે પાર
જવું તે ૨ છુટકો, નિકાલ [મદ, દમવિનાનું
નિસ્તેજ, વિઠ (સં) તેજ વિનાનું, શીકું ૨ સુસ્ત,
નિસ્પૃહ, વિઠ (સં) જે કોઈની સહાયની ઇચ્છા
રાખતું ન હોય તેવું, બેદરકાર, ખેતમા, ખેપરવા.
નિહિન્તા, પુઠ હણનારો મારનારો.
નિહાલ, વિઠ ન્યાન, ૨ સુખી [જેવું
નિહાળવું, કિં અઠ ધારી ધારીને જોવું, બારીકાથી
નીક, સ્ત્રી (સં) પાણી જવાનો રસ્તો, મોરી, નળ, ગટર
નીકર, અઠ નહિ તો, જો એમ નહિ કરે તો
નીકા, પુઠ (અઠ) થોડા જણને શાર્કેદ રાખી
ધણીધણિયાણીની પેઠે રહેવા બધાવું તે, ગા-
ધર્વ વિવાહ [પડે તેવું
નીકું, વિઠ (હિં) ચોકખું, સ્વચ્છ ૨. સારૂ, પસદ
નીગળવું, કિં અઠ રેલા રૂપે વહેવું, ઝરવું, ટપકવું
નીઘા, સ્ત્રી (સં) નજર, કૃપાદષ્ટિ ૨ સભાગ
નીચ, વિઠ (સં) જાતે અને સ્વભાવે હલકું-
નહાર ૨ હીણી જાતનું, કુળતનું ૩ અપજ્ઞ મળે-
દુખ થાય તેવું, અધમ, પામર, હલકું, હુદ્
નીચણું, વિઠ નીચે હોય તેવું નીચેનું, તળેલું ૨
૨ ઉતરનું, ઢાળ પડવું
નીચું, અઠ અધમ, પામર, નીચ (માણસ). ૨
હલકું, નહાર હુદ (કામ) ૩ નીચાણુમા હોય
તેવું, ઢળવું ૩ થોડી ઉચામનું, એડી બાધણીનું
૪ બેઠું, મદ, ગભીર પ સોણું. નીચું બાલવું-
(શરમનું મારું) નીચું જોવું, શરમાવું, લગવું નીચા
જોવું—શરમાળ, લાજનવાળું
નીચે, અઠ હેઠળ, તળે
નીતરવું, કિં અઠ નિતરવું, જુઓ
નીણ, પુઠ ઢોરનો ચારો
નીત, અઠ નિત્ય, જુઓ ૨. સ્ત્રી (સં) નીતિ (કવિ-
તામા) ‘જુલે લણુતા વ્યાસ ન નીતમા—પ્રેમાઠ
નીડ, પુઠ (સં) પક્ષીઓનો માળો, ગોખો
નીતર, અઠ નહિ તો
નીતિ, સ્ત્રી (સં) પરસ્પર વર્તનના નિયમો
તે ૨ વ્યવહારને સંલગ્ન બાધ ન આવે તેવી રીત તે,
સદાચાર, નય ૩ રાજ્ય પ્રજાના વર્તન સખધી

તેમ રાજ્યના ઉત્કર્ષ માટેની રીતિ, રાજનીતિ.
નીતિમાન, વિં(સં) સદાયરણી, સદગુણી, ન્યાયી
નીદ્યુ, નંઉખાડી નાખેલુ નકામું ધાસ
નીદ્યુ, કિં સં અનાજના ખેતરમાંથી નકામું
ઉગેલું ધાસ તાણી ખોદી કાઢવું
નીમ, નં નિયમ નીમસર=નિયમ-કમ મુજબ
નીમા, પું નીલા, નિલાડો
નીમી, સ્ત્રીં હુડી, ચેક. [મોટા ઘેરનું અગરખું
નીમો, પું(ફાં) છુદીદાર કપડાનું કમરે પટીવાળું
નીર નં (સં) પાણી, જળ, ઉદક ૨ ધન પુજી
૩ દમ, જીવ, પાણી, કસ
નીરજ, નં કમળ ૨ વિં(સં) સ્વચ્છ, સાફ
નીરજી, નં નીરો, નીરેલું ધાસ
નીરવું કિં સં આગળ મૂકવું, નાખવું
નીરસ, વિં (સં) રસ-સ્વાદ વનાવું
નીરો, પું ચાર, ધાસ, ૨ તાજી તાડી
નીરોગી, વિં રોગ વગરનું, તદુરસ્ત
નીલ, વિં (સં) ઘેરો, આસમાની, કાળું.
નીલ, પું વાદગી એક જાત, જેને આખે ડીલે
કળા વાળ હોય છે તે ૨ મોરચુથુ ૩ ગળી.
નીલકંઠ, પું શિવ ૨ મોર, શિખડી. ૩ એ
નામનું એક પખી, દાત્યૂહ ૪ ચકલો, સારસ
પક્ષી, ખજન પક્ષી
નીલમ, નં(નીલમણિ) આસમાની રંગનો હીરો.
નીલમણિ, પું કાળો મણિ. ૨ કૃષ્ણ
નીલી, સ્ત્રીં ગળી.
નીલુ-થું, વિં ઘેર, આસમાની ૨ લીલુ
નીવાર, પું (સં) વગર ખેડેલું ધાન્ય, નીમાર
નીવી, સ્ત્રીં (સં નીવિ) સ્ત્રી કમરે પહે-
રવાના લુગડાની જે ગાઠ વાળે છે તે ૨
(નિર્ધમ) શ્રાવણનું એક વ્રત જેમા જોળ, ઘી, તેલ,
દૂધ, ઇં ખાવાનું બધું હોય છે તે.
નીશા, સ્ત્રીં (આં) કેદ, અમલ ૨ (ફાં)
ખાતરી, પતીજ, ભરોસો “ખાતરનીસા” ૩
મસાલો વગેરે વાટવ. નો પત્થર.
નીસાસ, પું નિશાસ, નિસાસો.
નીહાર, પું (સં) ધુમ્મસ, ઝાકળ,

નુકતી, સ્ત્રીં રાજગરાના લોટની ખાડ પાયેલી શિંગો.
નુકતો, પું (આં) નવો છુદો-તર્ક. ૨. દુર્બોધ,
નકતો ૩ છુપી મતલબ હોય તેવું કોઈ લખાણ,
કોયડો ૪. ફારસી, આરબી હરફ ઉપર સ્વગ્નાં
જે ચિહ્ન તે પ ટિખળ, હસવા જેવી વાત,
નુકસાન, નં (આં) નાશ, હાનિ, ધકો. ૨.
તેટો, ગેરફાયદો, ખોટ ૩. બગાડ, ખગળી ૪
વાધો, અડચણ, જાન.
નુકસાનકારક, વિં દુ ખકારક, હાનિકારક [બદલો
નુકસાની, સ્ત્રીં નુકસાન. ૨. નુકસાનનો અવેજ,
નુગર, વિં ઉપકાર ન માનનાર, કૃતક્રી ૨
નખળું, ખેશરમ. ૩. ગુરૂ વગરનું
નૂતન, વિં (સં) નવું, તરતનું, તાજું, નીતમ.
નૂતર, વિં નૂતન, નવિન, નવતર.
નૂતિ, સ્ત્રીં નમસ્કાર, પ્રણામ ૨ સ્તુતિ; વખાણ,
પ્રશંસા. “એના એ મને આહુતિરે, આપવી કરી
પિતૃ નૂતિ રે—પ્રેમા” [ઝાઝર, નેપુર.
નૂપુર, નં ધૂધરાવાળું એક જાતનું પગનું ધરેલું
નૂર, નં (આં) તેજ, પ્રકાશ, ચળકાટ ‘ચેહેરાનું
નૂર” ૨ શૌર્ય, પાણી, હોશ. ૩ ભાડું (વહાણું).
નૂરી, સ્ત્રીં (હિં) પોષટની જાતનું દાલ ૨ મનુ પક્ષી
નૂસકો, પું ઔષધવિધિ, ચિકિત્સાલેખ.
નૃત્ય, નં (સં) નાચવું તે નાચ
નૃપ-તિ, પું (સં) અધિરાજ, નૃપાળ, રાજા
નૃપાળ, પું નૃપ [તાર. ૨. એષ્ટ પુરૂષ.
નૃસિંહ, પું વિન્નુ, નર ને સિંહનો મિશ્ર અવ-
તાર, અં અને, તથા. ૨. દ્વિતીયા વિભક્તિનો
પ્રલય ૩ પ્રતિષ્ઠાના ભાવમા ક્રિયાપદની સાથે
જેમ ની, તેમ ને જોડાય છે “આવને, બેસને.”
ને, વિં એવું. (કવિતામા), ‘જોરમા ધરડો ને
ભરથાર કે આખો મૂજને રે લોલા’
ને, સ્ત્રીં નેહ, હુકામા ધાલવાની નળી.
નેલલવું, કિં અં પાકવાપર આવવું.
નેઉ, વિં નેવું ૬૦. ૨ નં નળિયું, નેલું.
નેક, વિં (ફાં) પ્રમાણિક, સાચું, હમાનદાર,
૨ નીતિમાન, સદાયરણી, બહુ. ૪. ધારિક, સખી.
નેક, પું ભાવ, દર ૨. હદ, આકો. [બધા નામવાળો.

નેકનામ, વિં નેકાથી પ્રખ્યાત નેકનામદાર-
નેકી, સ્ત્રીં (ફાં) ધનામદારી, સાચવટ ર નીતિ,
સારી ચાલ, સદ્વર્તન, ૩ ભલમનસાર્ધ, સીધાપણ,
૪. કાંઈનું ભલુ થાય તેવી શુદ્ધિ ને તેવી વૃત્તિ તે
નેકો, પું આકો, અમુક હદનો નેક ર ધારો,
નિયમ, પ્રમાણ

નેગ, પું (સં સ્નેહ) પ્રીતિ, પ્યાર, સ્નેહ
નેગવુ, કિં સં જમવુ, ખાવુ
નેચો, પું (ફાં) હુકાની નેહ
નેજવું, નં વાદ, દાદો, બે ચીક્લવટની વચમા
આવતો લાકડાનો ચોરસ કડકો, મોતિયાનો ટેકો,
ફાસડો

નેજારા, પું (ફાં) કટાક્ષ, નેત્રબાણ [ઉપરની ધળ
નેજી, નં લાલાનું ફળ, બરછીનું પાનું ર બરછી
નેજો, પું વાવટો ર બરછી, ભાલો

નેટ, અં નિશ્ચય, ખચીત, નક્કી
નેટી, નં પુક, કેડો, ખણખોદ, પડપૂછ
નેડો, અં પાસે, કેને [‘સાસુ વહુના નેડા લે છે’
નેડો, પું સ્નેહ, પ્રેમ ર નેટા, બારીક તપાસ, કેડો.
નેણુ, નં (સં નયન) આખ, ચક્ષુ, નયન નેણુ
કટારી=કટાક્ષ [ર. આખ, નેત્ર.

નેતર, સ્ત્રીં એક જાતના વેલા અને તેની સોટી
નેતર, નં (સં નેત્ર) દહીં વલોવવાની રવૈને
બાધેલુ દોરડું, વલોણાની રસી

નેતા, પું (સં) આગેવાન, અગ્રેસર ર બળ
-પ્રમાણ જણાઈ જવું તે, પોતાનું સામર્થ્ય
સમજવું તે ‘હવે તેના નેતા પહોંચ્યા’

નેતિ, અં એ નહિ પણ વધારે અનંત, અપાર
નેતીયોગ, પું તે નામનો એક હકયોગ, જેમા
નસકોરાદારા ઝીણુ સૂત્ર દાખલ કરી મોંમા લાવી
બે છેડા પકડી ધર્ષણ કરવામા આવે છે

નેત્ર, નં (સં) આખ, ચક્ષુ, નયન
નેત્રપદ્મવી, સ્ત્રીં આખનો અણુસારો
નેત્રવૈદ્ય, પું આખનો દાકતર

નેન, નં નયન, નેણુ
નેનસુખ, નં ઝીણા વણાટનું સુતરાઉ કપડું
નેપથ્ય, નં રગભૂમિ, વેશસ્થાન ર પડરો.

નેપાળો, પું (સં નેપાલ) એક જાતની રેચક
ઔષધી [વરેણુ, ઝાઝર

નેપુર, નં (નૂપુર) સ્ત્રીઓના પગનું ધુપરાવાળું
નેરો, પું (ફાં નેર) ચણિયાના જે ભાગની
અદર પટી-દોરી-નાકુ ધાલવામા આવે છે તે
નેમ, પું (સં નિયમ ર સ્ત્રીં નિશાન ૩

ધારેલુ બિદુ તે ૪ સમય, વેળા, વાયદો પ. એ
નામના તિર્થકર ૬ અમુક આશય-હેતુ તે ૭
હદ, મર્યાદા [ગરગડી તે ર પૈડાનો પરિધ

નેમી, નં પાણી કાઢવા માટે કૂવા ઉપરની જે
નેર, વિં ન્યાર ર નંચોમાસામા પાણી વહેતું
હોય કે નાનું કોતર, વહેળો

નેવ-નેવા, નં છાપરાના છેડા ઉપરના નળિયા,
ન્યા ધાધોડો પડે છે તે ર નળિયામાથી પડતું
પાણી નેવે મૂકવું-વિસારી મૂકવું, ભૂલી જવું,
છોડી દેવું, નેવના પાણી મોભે ચઢવા-અસભવિત
હોય તે બનવું, અવળે રસ્તે જવું ‘મૂક્યું સહુ
નેવેરે, ગુરૂ ધીર જ્યારે મળ્યા’

નેવર, નં નેપુર, ઝાઝર

નેવલ, સ્ત્રીં બેડી ર ધરેણુ

નેવલે, અં નેવે ‘આવરે વરસાદ નેવલે પાણી’

નેવાણી, સ્ત્રીં નેવ પડે તે જગા, નવેળા

નેવું, વિં સોમા દશ ઓછા, ૯૦ ૨. નેવ, નળિયું

નેવ્યાસી, વિં નેવુમા એક ઓછો ૮૯

નેશ-નેસ, વિં ખરાબ, દુષ્ટ ર હીણું, કમનસીબ

નેસડો, પું ભરવાડ-ગોવાળિયાને રહેવાની જગો,

રખારીવાડો ર આહીર લોકો કામ ચલાઉ છાપરા

બાધીને એક ગામડા જેવું બનાવે છે તે

નેસ્તી પું મોં, પરચુરણ ધરગતુ સામાન વેચ
નારો વેપારી [નિશ્ચા સારી છે’

નેશ્રા, સ્ત્રીં આસ્થા, આકીન ‘એની ધર્મ ઉપ’

નેહ, પું સ્નેહ, પ્રેમ, પ્યાર ર ને.

નેહરી, સ્ત્રીં નેહો

નેહેર, સ્ત્રીં નીક, કૃત્રિમ નદી, મોટો વહેળો

નેહમી, અં હમેશ, દરરોજ, સદા

નેળ, સ્ત્રીં નળોકડી, નળી, નાળ, સાકડો રસ્તો

નૈઋત, વિં (સં) દક્ષિણ ને પશ્ચિમ વચ્ચેની
દિશા-ખુણો

નૈડ, પુ. પુરુષેન્દ્રિય, લિંગ
 નૈયત, સ્ત્રી. ધાનત, ચિત્તવૃત્તિ, નિષ્ઠા [આગતુક
 નૈમિત્તિક, વિ. (સં.) નિમિત્તજન્ય, પ્રાસંગિક
 નૈયાયિક વિ. ન્યાયશાસ્ત્ર ભણેલો
 નૈયુ, ન. નખને લગતી આમડી ર દૂધી
 નૈવેદ્ય, ન. દેવને ધરાવવાનું જે ખાવાનું તે, પ્રસાદ
 નૈષ્ઠિક, વિ. (સ.) કર્મક્રિયા કરવામાં તત્પર,
 આસ્થાવાળો ર મરણ સુધી બ્રહ્મચર્યવ્રત પાળી
 ચુરકુદમા રહેનાર (બ્રહ્મચારી)
 નૈસર્ગિક, વિ. કુદરતી, સ્વાભાવિક, સહજ
 ના, અ. નહિ, મા ર. છઠી વિભક્તિનો પ્રત્યય
 ૩ ૩૫-૩૫
 નૌક, સ્ત્રી. (ફાં) અણી, ટોચ ર ટેક, પથ્થુ, વટ
 નૌક, વિ. સુદર, શોભાયમાન 'બ્રમર દિસે છે
 શોભી ૧૧, નૌક દિસે છે નેન' -શામળ
 નૌકર, પુ. (ફાં) મહેતો, ચાકર ર દાસ, સેવક,
 ખિદમદગાર [પરસ્વાધીન
 નૌકરીયાટ, વિ. નૌકરી કરનાર, નૌકરીવાળુ ર
 નૌકરી સ્ત્રી. ચાકરી ર સેવા, ખિદમદગારી
 નૌકાર, પુ. એક દીક્ષા મત્ર (જૈનમાં)
 નૌકારવળી, સ્ત્રી. નૌકાર કરવાની માળા
 નૌકારશી, સ્ત્રી. જૈન મત વાળાની ચોરાશી
 જૈનોનું મોડું જમણું
 નૌખ સ્ત્રી. પુ. ઘાટ, ડોળ ર ટેક, વટ ૩ છટા,
 ખુખી ૪ મોખરો, મુખવટો, આગળની શોભા
 નૌખદાર, વિ. છટાદાર, ખુખીવાડુ, મોખરાનું
 નૌખુ, વિ. જુદું, ધલાડું, અળચુ
 નૌઝણ, ન. ગાયને દોહતીવેળા પાછલા બે પગે
 જે દોરડું બાંધવામાં આવે છે તે, સેલો
 નૌઝળાસાંકળ, સ્ત્રી. કમાડને બારસાખ સાથે
 જોડનારી સાંકળ, સરડિયા સાંકળ
 નાટ, સ્ત્રી. (અ.) જે ચલણી કાગળ સિક્કાને બદલે
 વપરાય છે તે ર ચિઢી ૩ પાનાના લખાણમાં
 આવેલા સજ્જની સમજ આપવાને પાનાની નીચે
 આપેલી ટીપ, ટિપ્પણ, નોંધ, ઉત્તરો
 નૌતર, સ્ત્રી. નૌતરેલાં-આમંત્રણ કરેલા માણસો.
 નૌતરવું, કિ. સ. જમણ તેડવું, બોલાવવું, ઈજન

દેવુ, આમ તથ્ય કરવું. [નારો ચોર
 નૌતરિયો, પુ. નૌતર કરનારો, ઈજન દેવા જ-
 નૌતર, ન. ઈજન ર બોલાવવું તે, આમ તથ્ય, નિમંત્રણ
 નોંધ-નોંધ, સ્ત્રી. યાદદાસ્તને સાર જે લખી રાખેલું
 તે, ટાચણ, ટિપ્પણ ર જે ચોપડીમાં માત્ર આ-
 પેલો વિગત સાથે નોંધાય છે તે. ૩. જેમાં યાદીને
 વાસ્તે હુડી વગેરેની રકમો લખાય છે તે પ. મોટા
 ચાલકાને ટેકા આપવા સાર જે સાકટાઓ સાથે
 ખીલાથી જડે છે તે
 નોંધડિયો, પુ. છોકરો, છોરો
 નોંધડી, સ્ત્રી. છોકરી, છોડી.
 નોંધવું-નોંધવું, કિ. સ. હુકામાં લખવું, દાખલ
 કરવું, ટપકાવવું ર નોંધ જડવી
 નોંધણું, વિ. નાનકડું [લખાયું. ૩ અદર.
 નોંધાર, વિ. આધાર વિનાનું ર નિરાશ્રિત, એક-
 નોંખત, સ્ત્રી. (આ.) મોડું નગારું (ગાડામાં કે
 જાંટ ઉપર રાખી વગાડે છે તે)
 નોમ, સ્ત્રી. પખવાડિયાનો નવમો દહાડો
 નોય, ં. અ. નહોય, નથી
 નોર, ન. ભાડું, નુર ર ઉઝરડો, નહોર
 નોરતું, ન. નવરાત્રિમાંનો અઠ્ઠેકો દિવસ.
 નોરપડવું, કિ. અ. હારપડવું, ચાલવું થવું.
 નોરા, પુ. કાલાવાલા, આજીજી, નહોરા
 નોહોર, પુ. નખથી પડેલા ઉઝરડા તે, નખશૂત
 નોળ, પુ. નોળિયો ર ભાડું, નર.
 નોળવું કિ. સ. ચોરસાને કાથાની દોરડી પરાળ
 વગેરેના કુચાથી ઘસી સાફ કરવું
 નોળિયો, પુ. (નકુલ) એક જાતનું ચોપણ નાનું
 પ્રાણી, જે ઉંદર સાપને મારે છે
 નોળીકરમ, ન. યોગમાર્ગની એક ક્રિયા (નાકે
 પાણી પીવું વગેરે) ર લુપ્તમાર્ષ, કાવતર
 નોળીનોમ, સ્ત્રી. આવણ સુદિ નોમ
 નોળું, ન. નાનું સાપોલિયું, જેને સીતાજીનું
 ઉઠણ કહે છે ર ચોરસિયા ધોવાનો કુચો.
 નૌકા, સ્ત્રી. (સ. નૌ) વહાણ, મહો, હોડી
 નૌકાગમન, ન. સમુદ્રયાત્રા, સફર [નાવિક વિદ્યા
 નૌકાશાસ્ત્ર, પુ. વહાણો હાકારી જવડી કુશર,

નોકાસૈન્ય, નં દરિયાઇ લશ્કર
નાતમ, વિં નવુ, નતન, તાળુ ૨ નવુ શોભીતુ
ન્યાત-તિ, સ્ત્રીં નાત, ગાતિ
ન્યાતિહુ, વિં નાતિહુ, નાતનુ
ન્યાય, પું (સં) ઇનસાફ, ખરાખોટાની તુલના,
ફેસલો, ૨ સાયવટ, રાતી, વાજખીપણુ ૩
કારણ ઉપરથી કાર્ય, પ્રતિગા ઉપરથી અનુમાન
શોધવાની વિદ્યા ૪ ધારો, નિયમ, કાયદો, રિવાજ,
રવૈયો ૫ અમુકની પેઠે છે એવી જે કહેતી તે
'કાડીને ન્યાયે'

ન્યાયાગાર, નં કોર્ટ, અદાલત, કચેરી
ન્યાયાધિકારી, પું ન્યાય કરનાર, ઇનસાફદાર,
જડજ [ઇનસાફદાર
ન્યાયાધીશ, પું (સં) ન્યાય કરનાર અધિકારી,
ન્યાયાસન, નં ઇનસાફદારની બેઠક-સ્થાન
ન્યાયી, વિં (સં) ન્યાયવાળુ, વાજખી, રાસ્ત
ન્યાય, વિં (હિં) જુદુ, નિરાળુ, અલગ ૨
અબજબજ જેવુ [પડી હોય તેવુ, કૃતાર્થ
ન્યાલ, વિં દ્રવ્યથી ભરપૂર, પૂર્ણ ૨ ઇચ્છા પાર
ન્યાસ, પું (સં) મૂકેલુ એવુ જે તે, સ્થાપન,
ન્યાસી, પું વૈરાગી, લાગી [મૂકવુ તે
ન્યાળવું, કિં સં ધારી ધારીને જેવુ, નિહાળવુ
ન્યુસ, નં (અં) સમાચાર, ખાતમી ૨ અખ
ખાર, વર્તમન [ખાર, વર્તમાન પત્ર
ન્યુસપેપર, નં (અં) અખરનો કાગળ, અખ-
ન્યૂન, વિં (સં) ઓછુ, ઉર્ણુ, કમ ન્યૂનાધિક-
ન્યૂનતા, સ્ત્રીં ઓછાપણુ, કમીના [ઓછુવતુ

પ.

પ, પું (સં) એકવીસમો એ ઇચ્છાની વ્યજન
વર્ણુ, ૨ વિં (સં) પા-પાળવુ) પાળનાર 'ભૂપ'
પીનાર 'મધુપ' [ખીચડો, 'ટાઇપની પદ'
પઈ, સ્ત્રીં પઈસાનો ત્રીજો ભાગ, પૈ ૨ બગાર,
પઈકુ, નં ચાક, પૈકુ
પઈડો, પું બાવળની શિંગ
પઈતુ, નં એળ નાનો પાતળો કડકો, કાતળી, પીતો

પઈસો, પું પા આનો, ત્રણ પાઇની કિમતનો
સિક્કો, જનાદી
પકડ, સ્ત્રીં પકડવા-ઝાલવાનો એક દાવ (કુસ્તીમાં),
૨ કબજો, પળે, ચુ ગલ, દાખ. ૩ જૂલ શોધી કાઢવાની
ચાલાકી તે (તકરારમાં) ૩ કોઇ વસ્તુ સજડ
ઝાલવાનુ હથિયાર, સાણુસી, ચાપ ૪ કાડાબળ,
પગડવુ, કિં સં બાઝવુ ઝાલવુ, વળગવુ કોઇ
વસ્તુ પડી કે સરી ન જાય તેમ ધણુ જોરથી
ઝાલવુ તે ૨ સરકાર હુકમથી કોઇ માણસને
કબજ કરવુ કેદ કરવુ ૩ શોધવુ, ખોળવુ, પેદા
ક વુ 'ચોર પકડાતો નથી' ૪ રોકવુ, અટકાવવુ.
દાન પકડવો=જૂલ કણુલ કરવી ૨ બળજોરી
કરવી ૩ કપકો દેવો

પકડાવવુ, કિં સં કબજે કરાવવુ, ઝલાવવુ.
પકડાવુ, કિં અં ઝલાવુ, પોતાની મેળે તાબે
થવુ, ઝલાઇ જવુ ૨ ઉધાડા પડવુ ૩ જડવુ,
મળી આપવુ
પકતુ, વિં મોકળુ, પહોળુ, વિશાળ, પોકતુ
પકવવુ, કિં સં પાકે તેમ કરવુ ૨ રાધવુ, ચઢવવુ
૩ તપવવુ, ખોટી કરવુ
પકવાન, નં [સં] તળીને બનાવેલો ભોજનમાં
ઉચો પદાર્થ ૨ મીઠાઇ ૩ રાધેલું અન્ન
પકવાસા, પું છાપરાના સાકટા સાથે જડેલી ચીપ,
પકવાસી, સ્ત્રીં સધાડો, ચરખ [અપરડા
પકાર, પું પ અક્ષર ને ઉચ્ચાર, પપો
પકાઈ, સ્ત્રીં ખધાઇ, બેદ-પ્રપચ સમજવો તે,
કાબેલિયત, પકાપણું
પકકુ, વિં કાબેલ, પાકુ, છેતરાય નહિ તેવુ ૨ પુખ્ત
૩ ખરેખર, નક્કી ૪ પાકુ, જર્જરિત, વરકુ,
જર્ણુ ૫ મજબુત, તૂટે ભાગે નહિ તેવુ
પકવ, વિં [સં] પાકેલુ ૨ રાધેલું ૩ તૈયાર,
પકવાશાય, નં ઓજરી, પેટ [જર્ણુ
પક્ષ, પું (સં) પાખ ૨ પખવાડિયુ ૩ બાણુ,
પાનુ, પડખુ ૪ ખેતી તકરારમાં એકની તરફના
થવુ તે, તરફેણુ, ઉપરાણું, બાણુ ૫ મત, વિચાર,
અભિપ્રાય ૬ તડ, વર્ગ, સમૂહ ૭ તકરારી
બાબત, વાદવિષય ૮ બળ

પક્ષકાર, પુ૦ તરફદાર, એકાદા-પક્ષનું માણસ.
ર સામાવાળિયુ

પક્ષભાત-પક્ષાભાત, પુ૦ (સ૦) શરીરનું એક
પાસુ મરી ગયું હોય-નિરપયોગી થયું હોય તે
રોગ, એક જાતનો વાત રોગ.

પક્ષપાત, સ્ત્રી૦ એકાદા પક્ષ તરફ ઢળી પડવું
તે, તરફેણુ ખેંચવી તે, તરફદારી, ઉપરાણું

પક્ષપાતી, વિ૦ પક્ષપાત કરનાર, એકતરફી, ંગિયુ
પક્ષવાદી, પુ૦ (સ૦) વકીલ, એલચી

પક્ષા, સ્ત્રી૦ પક્ષ, તરફેણુ

પક્ષાતર, ન૦ પક્ષભેદ, તરફદારી

પક્ષાપક્ષી, સ્ત્રી૦ રાખરખાવટ, તરફદારી, લાગવ-
ગથી કામ કરવું તે

પક્ષિણી, સ્ત્રી૦ [સ૦] પખીની માદા

પક્ષી, ન૦ (સ૦) પાખવાળું ઉડતું પ્રાણી, પખી

પક્ષી, વિ૦ [સ૦] પક્ષ કરનારો, મર્જાતિયો

પક્ષે-ખે, અ૦ પડખે, બાજુએ ર એકાદ બાજુએ
પખ, પુ૦ પક્ષ, જુઓ.

પખવાજ, સ્ત્રી૦ [સ૦ પક્ષ+વાજ] ખે પાસ
વગાડવાનું હોય તેવું એક વાજ, મૃદગ, પખાજ

પખવાડિયું-ડું, ન૦ પદર દિવસનો કાળ તે, પક્ષ
પખવાની, સ્ત્રી૦ કાનનો વેઢ વધારવા વપરાતી

પખાજ, સ્ત્રી૦ પખવાજ [સળીઓ-ભુગળી.
પખાજ, પુ૦ પખાજ વગ્ગડનારો

પખાલ, સ્ત્રી૦ [પચ+ખલ-આમડું] પાણી ભરી
લાવવાનું આમડાનું ઠામ, મસક ર પ્રક્ષાલન,

શિવના નિર્માણ ઉતારી દેવસ્થાનને પાણીથી
ધોવું તે ૩ મોડું, ભારે અને મોંઘલ પેટ

પખાલચી-લી, પુ૦ જે પોતાની ખાંધ ઉપર
અથવા બળદ પાડા ઉપર પખાલ નાખી પાણી

ભરવા છાટવાનો ધ ધો કરે છે તે

પખાળવું, કિ૦ સ૦ ખૂબ પાણીથી ધોવું-સાફ
કરવું, ખખાળવું 'શ્રી હરિચરણ પખાળતાં, મારો

જન્મ સાર્થક થાય'

પખિચાર, ન૦ સાધો, પસિચાર મૈડવું, ચાણિચાર
પચ્ચુ, ન૦ પક્ષ, બાજુ "ત્રીનિ ધણી મોસાળ,

પ્રીત ધણી અશુર પખાની"-શામળ

પખે, અ૦ વિના, સિવાય.

પખોડવું, કિ૦ અ૦ પખાડવું

પગ, પુ૦ [પાદ] ઉભા રહેવામાં અથવા ચાલ-
વામાં પ્રણીતો જે અવયવ કામમાં આવે છે તે;

ચરણ, પાદ ટાટિયો ર કોઈ વસ્તુ જેના આધારે
ઉભી રહે છે તે, પાયો 'મેજનો પગ' ર મુદાની

વાત, આધાર પગ આવવા-ચાલવા-હિંડવા માડવું,
ર પોતાના ઉપર આધાર રાખવાનું બળ આવવું

૩ ખસી જવું પેટમાં પગ છે-કાવતર-મેલ છે.
પગ ઉઠાવવા-ચાલવામાં ઉતાવળ કરવી, જલદી

ચાલવું પગ કાઢવો-અસુક કામમાંથી મુક્ત
થવું-ખસી જવું ર ખસેડવું, દૂર કરવું, જતું

આવવું બંધ કરવું ૩. ચલણુ બંધ કરવું, જેર
ટાળવું પગ છુટા કરવા-સાકડમાંથી મુક્ત થવું

ર ચાલીને પગને કસરત આપવી. પગ ધાલવો
=પેસવું, માથું મારવું, ધસી જવું પગ ટકવો-હરવો

=એક જગાએ ઠરી નિરાત વાળી બેસી ન રહેવું
ર જરી રહેવું પગ ટાળવો=જતું આવવું બંધ

કરવું દૂર કરવું ર ચલણુ બંધ કરવું, સત્તા
જાય એમ કરવું પગ થરા=શક્તિ-સમજ આ-

વવા માડવી ર ઉપડી જવું ૩ અવરજવર
થવો પગ ધોઇને પીવા=પૂજ્યભુદ્ધિ-ભાવ રાખવો

ધણો આભાર મળવો પગ નીકળી જવો-જતું
આવવું બંધ થવું, દૂર થવું, ચલણુ બંધ થવું

પગપર પગ ચઢાવી બેસવું-નિષ્કાળજીથી ગપ્પાં
મારતા બેસી રહેવું, નવર બેસી રહેવું પગ પાછ

પડવા-શરમાવું, જવાનો ભાવ ન થવો, આગકો
ખાવો, પગ વેસવો-થવો=આવવું જતું થવું,

દાખલ થવું, ધુસવું ર ચલણુ થવું પગ બા-
ધીને રહેવું-લાખા વખત મુઠી ટકી રહેવું; નિભ્યા

કવું પગ ભાગવા-અશક્તિ આવવી ર હરાવવું,
આગળ વધતા અટકાવવું ૩. લગડ કરવું. ૪

નિરાશ થવું, આશાભગ થવું પગ ભારે થવો-
વચગાળે મહાવરો મૂકી દીધાથી આવકો ખાવો,

શરમાવું, પગ પાડો હઠવો; સકોચાવું. પગ માંડવો
-સ્થિર ઉભા રહેવું (બાળકે) ર. નિરાત ધરતી

૩. શરમાત કરવી. ૪ દાખલ થવું. પગમાં

માથુ નાખવું-પગે પડવું પગ વધારવા-ધીમે
ધીમે આગળ ધસવું ૨ લાગવગ વધારવી પગ
વાળવો-ચાક ખાગે, વચમા અટકી શરીરને
સુખ આપવું, વિરામ લેવો પગથી તે માથા
સુધી-નખથી શીખા સુધી, આખે શરીરે, સ્વાગે
પગે કમાડ ઠેલવા=ખે માલુમ રીતે કામ કરવું,
પલીતો મૂકવો પગે કરવું-બાળકને અઘાડવું
પગે ફીડીઓ ચઢવી-કામ કરતા કટાળો આવવો
પગે પડવું-નમવું ૨ આજીજી કરવી ૩ નમીને
પ્રણામ કરવા પગે મેદી ચોપડવી=હિંડવાનું આ-
આળસ. પગે લાગવું-નમવું, કગરવું
પગથ પી, સ્ત્રીં પગ આપવા તે, ચપી
પગતું, વિં મોકળું, મકતું, વિશાળ [ધક્કા
પગતોડ, સ્ત્રીં નકામા ફેરા આટા ખાવા તે,
પગથાર, સ્ત્રીં થોડા પગથિયા પછીનું એક પહોળું
પગથારિયું, નંમોડું પહોળું પગથિયું [પગથિયું
પગથિયું, નંમો ચઢવા ઉતરવા સારૂ પગ મુકવાનું
પત્થર અથવા ઇંટનું જે ચણતર અથવા લાકડાનું
જડેલું જે પાટિયું તે
પગથી, સ્ત્રીં મોટા રસ્તાની બાજુનો નાનો રસ્તો,
શેરડી ખેતરમા પડેલો રસ્તો, એક જણથી
જવાય તેટલો રસ્તો, પગલા પડીને થયેલી વાટ
પગદ ડા, પું થોડું પાણું ઉભું ઉભું ફરાય તે,
૨ થોડું ઘણું મદદગાર [દાખલ થવાવું તે
પગપેસારો, પું લાગવગ ૨ આવળનો પરિચય,
પગપાળો, પું પગે ચાલનાર, પાળો, પેદલ સિપાઇ
પગર, પું અનાજનો પાર, પગાર [૨ કાસદ
પગરખુ, નં (સં ૫૧૬ રક્ષણ) પગના રક્ષણ
અર્થે જે પહેરવામા આવે છે તે, જોડો, મોજડી,
ખાસડા પગરખામા પગ વાલવો-બરેબરી
કરવી, હરિકાષ્ટ કરવી
પગરણું, નં જોતો, લગન, વગેરેનો જે રૂડો દિવસ
તે, સાદ ટાણું, અવસર, રૂડું કારજ ૨ શરૂઆત
પગરણું માડવું-શરૂઆત કરવી [હિલચાલ
પગરવ, પું ચાલતા થતો અવાજ ૨ જવર અવર,
પગરવટ, સ્ત્રીં પગના ધસારાથી જડેલી વાટ-
માર્ગ, પગનો ધમારો તે [૩. શેરડી, પગથી

પગરવટો, પું જવર અવર ૨ પગનો ધસારો
પગરસ્તો, પું ખુશકીનો રસ્તો ૨ પગથી નાનો,
રસ્તો [પાદપક્ષિ ૨ પગથી
પગલી, સ્ત્રીં ચોરના પગલા ૨ પગલાનીહાર,
પગલું, નં ચાલવાથી જમીન ઉપર પડેલો પગનો
આકાર, ડગલું ૨ પગના તળિયાના ચિહ્નવાળી
તખતી ૩. ચોરના ચાલવાથી પડેલું ચિહ્ન ૪
ખે ડગલા વચ્ચેનું અંતર તે પગલું ભરવું-
આગળ વધવું પગલાં કરવા-પધારવું, આવવું
(માનાર્થે) પગલે ચાલવું-અનુકરણ કરવું, અનુ-
સરવું આગળ પ્રમાણે વર્તવું પગલાં લેવા ઉ-
પાય લેવો-ફરિયાદ કરવી
પગલે પગલે, અં વારવાર, ઘણું ખરૂં, હરદમ
પગવાટ, સ્ત્રીં પગલાએ પડેલી પગથી, ગાડી ન
ચાલે તેવો રસ્તો ૨ ખુશકી
પગાર, પું (પોર્ટુગીઝ) નોકરીના બદલામા આપવાનો
બદલો ૨ વિં મોકળું, વિશાળ “ત્રીશ થોજન
નગરી વિસ્તાર, ચોટા ચોવટા પોળ પગાર”
પગારદાર, વિં પગાર લઇને કામ કરનારો, પગાર
ખાનારો, નોકર બાહુતી
પગી, પું પગલા પારખી ચોર શોધી કાઢનારો,
પગલું કાઢનારો, “કુટી મુવા પગીઓ સહુ, પગલું
ઘેરનું ઘેર”-શામળ ૨ વિં જન-મર્તા જેના પગ
પહેલા બહાર આવ્યા હોય તે
પગેપડવું, કિં અં પ્રણામ કરવું, નમવું ૨
નમી પડવું, આજીજી કરવી, પગે લાગી માફ માગવી
પગેપરણું, નં પગે લાગતા મુકવાની ભેટ, નજરાણું
પગેરૂં, નં પગલું, પગલું કાઢવું તે ૨ પગપાદ
પગેલાગણું, નં પગે પડવું તે, પ્રણામ, પ્રણિપત
૨ પગે લાગી ભેટ મૂકવી તે.
પગો, પું સ્ત્રીઓને પહેરવાનું પુતળી બાતનું કપડું.
પગોર, પું કુદા તથા ઉખીનો હાલરૂ ફેરવવાને
પદ્મપદ્મ, પું પાવડી બાધન રો [ફરેલો ઢગલો
પક, પું કાદવ, કીચડ ૨ પાપ, દોષ
પકજ, નં (સં) કમળફૂલ ૨ કાદવમા પેદા થનાર.
પકાલું, કિં અં કામ કામ ઓળખાવું, પ્રખ્યાત
થવું, જાણીતા થવું, વખણાવું

પકાચેલુ, વિં નામીયુ, પ્રખ્યાત; વખણાયેલું
પકિત, (સં) હાર, ઝોળ, ૨ પગત ૩ વર્ગ,
પખ, સ્ત્રીં પાખ, ૨ પક્ષી. [કુકડી, ટોળી
પંખવમ, પું પક્ષાધાત
પંખાણિયુ-ળી, નં એક જાતની ડાગર
પખિયુ, વિં પાંખવાળુ ૨ એક બાજુનું ૩
પખીડુ, નં પક્ષી, વિહ મમ [નં પાખિયુ
પંખેડે, નં (ફાં) પક્ષી, નાનું નાજુકે પંખી
પખો, પું હવાને હિલવી પવન લેવાનું સાધન
વિંજણે ૨ પેડા ઉપરનું ઢાકણ
પગત-તી, સ્ત્રીં પકિત, હાર, ઝોળ, ધાલ.
પગુ, વિં (સં) લગડું, ૨. પામળુ
પથક, પું રસોડયો, ૨ પથારી
પથકડી, સ્ત્રીં પિયકારી
પથકણ, સ્ત્રીં વિં પીકણ, પેચુ, ઢીલું
પથકણુ, નં જૈનોમા અપવાસ કરવાનું એક મત
પથકારી, સ્ત્રીં પિયકારી
પથન, નં પાથન થવુ તે, ખાધેલુ હજમ થવુ તે
પથપથ-ચુ, અ. છેકળ પોચુ જાદગદું; ઢીલું, કુચાપાણી.
પથરંગ-ગી, વિં પાથર ગવાળુ ૨ રંગજેર ગી
પથવવુ, કિં સં પથે તેમ કરવુ
પથારવુ, કિં સં વારે વારે કહેવુ, ટકાર કરવી,
કસારો કરવો ૨. ફેલાવવુ; પસારવુ.
પથાવવુ, કિં સં જડરામિમા પથે તેમ કરવુ.
૨. દયાવી થેસવુ “તેણે તે માલ પચાવ્યો”
પથવું, કિં અં (સં પથ) ખાધેલુ હજમ
થવુ ૨. પથીવાર ટકવું; નિરાતે ભોગવાવુ ૩. રસખસ
થવું, એકતાર થવુ, લીન થવુ. ‘આ જીવ અવિલા
પ્રપચમા પચેલો છે’ ૪ બ્યાપી રહેવું
પથાશ-સ, વિં મે પચીસ, ૫૦.
પચીસી, સ્ત્રીં પચીસ વર્ષની ઉંમરનો સમય.
પચુલાં, નં આપલાંધાપલા, કુલવણાં
પચુસણ, નં (સં) પચુ(પણ) જૈનોના ઉપવાસના
પચીસ, વિં વીસ ને પાંચ, ૨૫. દિવસ.
પચીસી, સ્ત્રીં જૈનાં પચીસ વાના હોમ તે. ૨
પચીસ વર્ષની આસપાસનો જુવાનીનો સમય.
પચ્છમ, સ્ત્રીં પચિમ. ૨ વિં આપજેલું ૩.

પાછળનું, પચ્છમ ભુધિયુ=કયાં પાછી ખરી ભુદિ
સંજે તેવુ, અગમચેતી વિનાનું “અગમ ભુદિ
વાણિયો, પચ્છમ ભુદિ બહા.” સિગથી સપડાવુ.
પછડાવું, કિં અં અજણાવુ; કુટાવુ ૨. માંદા પડવુ;
પછવાડી, સ્ત્રીં પાછળ લાગવુ તે; પુક; કેડો.
૨ પછાડી, પાછળ.
પછવાડી-ડે, અં પૂટે, પાછળ પછવાડે લાગવું=
પાછળ પડવું ૨ ચીલવવુ, કાપર કરવુ; ૩ ખતે પડવુ.
પછવાડુ, નં પાછળનો ભાગ, પૂષ્ટ ભાગ; પુક; કેડો.
પછડાવુ, કિં (સં) જોરથી પટકવુ, નીમે ના-
ખવુ, અજાણવુ ૨ રોજે સપડાવુ. ૩. હસવવું.
પછાડી, સ્ત્રીં ધોડાના પાછલા પગે બાધવાનું
પછાડી, અં પછવાડે. [દોરડું.
પછાડું, નં પાછળનો ભાગ; પુક.
પછાડો, પું હથેલો, ફરીથી પછાડાવુ તે (રામથી).
૨ જોથ, ગુલાટ, જોરથી આમતેમ અજણાવુ
તે. ૩ છુટવાના ફાફા મારવા તે
પછાત, અં (સં) પચાત પાછળ, પુક.
પછાત, વિં પાછળ રહી ગયેલું
પછી, અં કેડે; પાછળથી, થોડીવાર રહીને
પછીત, સ્ત્રીં ધરખી પછવડેની ભિત. [પાટિયું.
પછીતિયું, નં માથાના માથડા પછવાડે બાંધવાનું
પછેડી, સ્ત્રીં પિછોડી. ભુચો “દોટીમા શું, એવું
કહીને પછેડી પથ્થે લીધી વાલા.”
પછેડીવા, અં પછેડીની જગાથ જેટલું; આદરવા.
પછેડો, પું જાડો ચેકાળ, મોટો જોછાડ, પિછોડો
હાંકે પછેડો=જાવરેવુ તે; દાખડીયાડ કરવુ તે.
પછવવું, કિં સં મહારાવવું; અજાણવવુ; ચીલ-
વવુ, ફાંપ દેવુ, વિતાડવુ.
પખાવો, પું છટ નળિયાની ભટ્ટી, નીમા.
પચ, વિં (સં) પામ ૨. નં પાંચ ઝાલા માખુ-
સોની મંડળી. ૩ એ પચનાં એક ૪. જોને
કાપનો પક્ષ નથી એવો ગ્રહિત મુદ્દપ. ૫. કાલું
પાડવાનું જોખર. ૫. છટાળી=સમસ્ત લોક
તરફથી છટાનો માર મારવો તે.
પથક, પું (સં) ધનિજના ઉતરાઈથી-તે
રેવતીના અંત લગીનાં જે માસ નક્કમ તે; પાંચ

દિવસનો કાળ તે. ૨ પાચનો સમુદાય
 પંચકુંડ, નં પાચનો સમૂહ, પચક.
 પચકંદ્યાણુ-ણી, વિંપાય શુભચિહ્ન હોય તેવું.
 પચકાર, પું વણકરનું એક ઓળખ
 પંચકેશ, પું મનુષ્યને પાચ જગાએ ઉગતા
 વાળ (માથુ મુછ, બે બગલ, દાઢી અને શુભેન્દ્રિય)
 પચગુણ, પું શબ્દ, સ્પર્શ રૂપ, રસ, ને ગંધ
 એ પાચ ગુણ [પચની કસોટી
 પંચકયાસ, સ્ત્રીં પચાતનામુ, જાહેર પરીક્ષણ,
 પચકોણુ, વિં પાચ ખુણાવાળું
 પચકોરા, પું (સં) દેહના જે પાચ પડદામાં
 આત્મા રહ્યો છે તે, અન્નમય, પ્રાણમય, મનો-
 મય, વિદ્વાનમય, ને આનન્દમય એવા પાચ કોષ
 પચગન્ય, નં (સં પચનગવ્ય-ગાયત્રી) ગાય
 થી ઉત્પન્ન થયેલા પાચવાના દુધ, દહિ, ઘી,
 મત્તર ને છાણુ એ પાચ દેહશુદ્ધિ માટે વપરાય છે
 પચતત્વ, નં (સં) પૃથ્વી, પાણી, તેજ, વાયુ
 ને આકાશ એ પાચ મહાભૂત, જગતની ઉત્પત્તિના
 કારણરૂપ પાચ મુખ્ય બીજ તે [શાસ્ત્ર
 પચતત્ર, નં વિષ્ણુશર્મા રચિત એ નામનું નીતિ
 પચતિર્થ, નં પ્રયાગ, પુષ્કર, નૈમિષ, વિશ્રાતિ
 સૌકર એ પાચ તીર્થનો સમુદાય
 પચત્વ, નં પાચપણુર મરણ, મૃત્યુ પચત્વ પામવું
 -પાચ તત્વપણુને પામવું, મરી જવું, ગુજરી જવું
 પચપાત્ર, નં સંખ્યાદિક કર્મમાં કામ લાગતું
 પાણી ભરવાનું હિભા ધાટનું પવાણુ, એમાં બો
 ળવાની વસ્તુને આચમની કહે છે
 પચપ્રાણુ, પું (સં) જે પાચ વાયુ પ્રાણીની
 જીવગતિ જરૂરના છે તે પ્રાણ, અપાન, સમાન,
 ઉદાન, વ્યાન
 પચપ્રાણુ, નં (સં) પાચપ્રકારના જેના
 બાણુ છે તે દેવ, કામદેવ, મદન (કમળ, અશોક,
 આપાનો મોર, નવમલ્લિકા, ઘેરા આસમાની રગતું
 કમળ) [કેડ ઉપર ભમરો હોય તેવો ઘોડો
 પચભદ્ર, પું કાળજી, મો, પીઠ, પડખુ અને
 પચભાગ, પું ભૂતપદ્મ ભાગ ધરમાં રોજ થતા
 નાના દોષોના નિવારણાર્થે અપાતું દાન, રસોઈ

કરતા ચપટી ચપટી અન્ન કઠી લઈ દાન તરીકે
 આપે છે તે [આકાશ, પચતત્વ
 પચભૂત, પું પૃથ્વી, જળ, તેજ, વાયુ અને
 પચમ, પું (સં) સપ્ત સ્વરમાનો પાચમો સ્વર
 તે ૨ વિં પાચમુ [નિ મૈથુન]નો સમુદાય
 પચમકાર, પું પાચ મકાર (મલ માસ, મત્સ, મુદ્રા
 પચમાસી, સ્ત્રીં ગર્ભવતી સ્ત્રીના પહેલા ગર્ભના
 સળધી પાચમે માસે કરવામાં આવતો સસ્કાર.
 પચલવણુ, નં સંધવ, બિડલવણુ, સચળ, ટકણુ
 અને સમુદતું મીઠું
 પચસુગંધક, પું કપુર, લવિંગ, કંકાલ, ભયરજળ,
 અને અચર એ પાચ ખુશબોદાર પદાર્થ
 પંચમી, સ્ત્રીં (સં) પાચેમ ૨ પાંચમી વિ-
 ભક્તિ (વ્યાકરણમાં)
 પચમુખી, વિં પાચ મો વાળું, પચાનન
 પચરગી, વિં પાચ ૨ ગતું, પચરગી, ૨ ગ બેરગી
 ૨ મિશ્ર જાતિનું સેળબેળિયું, સડર ૩. આકુઅવળું
 પચરત્ન, નં (સં) પાચરત્ન સોનું, મોતી,
 હીરો માણેક ને પાનું
 પચરસિયું, વિં પાચ અથવા વધારે રસનું મિશ્રિત
 પચરાઉ, વિં મિશ્ર, બેચાર જાતનું, સેળબેળિયું
 ૨ છુટક વેચાતું
 પચવટી, સ્ત્રીં જ્યાં પાચ રસ્તા મળતા હોય
 તેવું ચક્ર ૨ ગોદાવરી નદી ઉપરનો એક પ્રદેશ.
 પચવાયકા, સ્ત્રીં લોક મત, ગામગપાટો, અફવા
 પચરાશિ, સ્ત્રીં પાચ પદ ઉપરથી છઠ્ઠું પદ કાઢ
 વાની રીત, બેવડી ત્રિરાશીની રીત
 પચવક્ત્ર, વિં પાચ મોનું 'શિવ, હનુમાન, ઈં'ં
 પચાગ્નિ, (સં) ચારપાસ ધુણી ને ઉપર સુર્યનો
 તાપ એવું એક કહિન વ્રત.
 પચાંગ, નં (સં) તિથિ, વાર, નક્ષત્ર, ચોગ
 ને કરણુ એ પાચ વાના જણાવનાર જે અથ-
 ટિપણુ તે.
 પચાણરી, સ્ત્રીં ખસખસ, ટોપર, ચારોળી,
 અજમો ને ખાડ એ પાચનું ચૂર્ણ
 પચાણુ, વિં તેવું ને પાચ, દષ
 પચાન, સ્ત્રીં પાચ અથવા વધારે સંખ્ય પ્રયોગ

પાસે નિર્ણય-ફે સલો કરાવવો તે, ભાજગડ, જીહા-
પોહ ૩ તકરાર, ખટપટ ૪ ફિકર, ચિતા ૫
મુસ્કેલી: ગુચવાડો.
પંચાત્યોર, વિં ભાજગડ કરનાર, ભાજગડિયું.
૨. ચર્ચામાં માયુ મારનાર-રસિયો.
પચાતનામુ, નં પચાતનો હરાવ ૨ પચાત
કરવાની સત્તાનો લેખ
પચાતિયુ, વિં તકરારી, ગુચવણિયુ, પચાત
મળી જોષએ તેવુ ૨ પચાત કરનાર
પંચાતી, સ્ત્રીં તકરાર, ભાજગડ ૨ પીડા; દુખ
૩ મુસ્કેલી. ૪ ભાજગડિયો.
પચાનન, પુંસિહ ૨ પાંચ મુખવાળો દેવ, શિવ
પંચામૃત, નં (સં) દર્દિ દુધ, ઘી, મધ ને
ખાડ, એ પાચ અમૃતનું મિશ્રણ તે. એ પાચેથી
દેવને સ્નાન કરાવ્યા પછી એ નવાણું આચમન તે
પંચામૃતયોગ, પું ગળો, જોખર, મુશળી, મુડિકા
અને શતાવળ એ પાચ ઔષધીનો યોગ
પચાયત, સ્ત્રીં મડળી, સલ્લા, ૨. પચાત, ભાજગડ
પચાયતન, નં (સં) પાંચ દેવોનો સમુહ તે
પચાવન, વિં પચાસ ને પાચ, ૫૫.
પચાશી-ચ્યાશી, વિં એથી ને પાચ, ૮૫
પંચાળ પું ડગ, લુચ્યો
પંચિયુ, નં નાનુ ધાતિયુ (ધરમા પહેરવાનું)
પચી, સ્ત્રીં મરકરી, મળક. ૨ કાટાની ચુની.
પંચીકરણ, નં (સં) આકાશાદિ પાચ તત્ત્વો
દેહ આદિમા જે પરસ્પર અનુકૂળ સંમિશ્રણ તે.
૨. પાચ તત્ત્વને એકઠા કરવા ને.
પંચીગર, પુ વિંટી, કાટા વજેરેમા ચુની-નગ બે-
સાકનાર, જડિયો.
પંચોદ્રિય, સ્ત્રીં કાન, આમડી, આખ, જીભ
અને નાક એ પાચ ઈન્દ્રિયો તે
પંચોતેર, વિં સિતેરને પાચ. ૭૫
પંજર, નં (સં) પિજર, પાજર.
પજાબી, વિં પજાબ દેશનુ. ૨. કદાવર, મળ-
શુભ; હિંચુ અને કદાવર, પહેલવાન.
પંજરી, સ્ત્રીં પચાજરી.
પંજોળ, પું બવાડો; ફજોલો. ૨. બહેર તેજાન.

પજો-ઓ, પું (ફાં) પાસા અથવા પાનામા પાંચોનો
જે સમુદાય તે ૨ આમળાં ને હથેળી એટલો
કાડાનો ભાગ ૩ સહીને ઠેકાણે હાથનો જે
છાપો તે ૪ પશુઓના પગનો અવયવ. ૫. પકક;
કબજો. પંજમાં આવલું=સપડાવું, ફસાવું. ૫-
જામા લેવું=કબજે લેવું, સપડાવવું; દાવમાં લેવું;
૫ એટલું, કિં સં નિભાવવું, સહન કરવું; વેઠવું.
પંજેટી, સ્ત્રીં વાડમાંથી સુકો કચરો તાણી લેવાનું
ખેડુતનું ઝોળાર, દાતાળો; કબપવ, પંજેટી.
પટ, પું ધણા રંગના ખાના ચિત્રેણું ખાટિયું
અથવા કપડું ૨ નકશો. "ચિત્રપટ" ૩ કાદો;
નોધ ૪. વસ્ત્ર, લુગડુ ૫. પડો. ૬. ચર, ૭. ૭.
નદીની પહોળાઈ ૮ (જમીનનો) ચીયરડો;
સાકડોને લાળો ચીરો. ૯ અસર રંગ; ખાસ
૧૦ છાપ, ચિહ્ન
પટ, વિંધણ, વધારે, પડવાળું "કુપટ, ત્રિપટ"
પટ, અં તરત, ઝટ ૨ નક્કી, ખચીલ, જર, ૪.
પટક, સ્ત્રીં પટકવું તે, ઝીક; કાપટ; પતન.
પટકવું, કિં સં હિંચુ કરી જોરથી નીચે ના-
ખવું ૨. ધૂતવું, ચીરવું; ફેસલાવવું, પટાવવું.
પટકાવવું, કિં સં પછડામ એમ કરાવવું, અ-
ફળાવવું ૨ હરી લેવું; ધૂતવું [અફળાવું]
પટકાવું, કિં અં ધૂતવું, ડગાવું ૨ પછડાવું,
પટકૂળી, નં સુદર કપડા, પટોળું [કચ્છો].
પટકો, પું લુગડાનો દુકો કકડો; જોગલો ૨. કાજો;
પટ તર, પું લુગડાનો પડો, આતરો; અતરપટ
૨ અતર, જુદાઈ પટ તરે=પરોક્ષે, આડકતરી રીતે.
પટ તરો, પું આતરો, પડો. ૨ ભેદભાવ, ભેદદષ્ટિ.
પટપટ, અં એક પછી એક પડતી ચીજનો આણ
અવાજ ૨ અટપટ, ટપોટપ; ઝટપટ, ટપટપ.
પટપટ, સ્ત્રીં બડબડાટ; લવારો.
પટપટવું, કિં અં બડબડાટ કરવું; કણકણવું.
પટપટારો, પું નિર્ધક વાફાતુરી ૨. લવારો,
બડબડાટ, કણકણ. ૩ પલકારો [કરવું] (આંખ).
પટપટાવવું, કિં સં ગચમચાવવું; ઉપાડમીચ
પટપટિયુ, નં લાકડાનું રમકડું. ૨. ટપટપિયું. ૪.
વિં લવરીખોર.

પટપીત, નંખીણુ વસ્ત્ર, પીળા વાગો, પીતામર
પટરાણી, સ્ત્રીંજની સાથે ગળ પ્રથમ ચરણે
હોય તે રાણી, મુખ્ય રાણી, માનીતી રાજપત્ની
પટલ, પું (સં) ટોળુ, જથો ર પડળ, આખમા
વળતી છાયા ૩ પટેલ ૪ ઢાકણ, આઝાદન
પટલાઈ, સ્ત્રીં પટેલાઈ, પટવની કામગીરી તે
પટલાણી, સ્ત્રીં પટેલની સ્ત્રી.
પટવારી, પું તલાટી ર મહેસુલ ઉધરાવી આપ-
નાર, જમીનની પાટ રાખી તેની મહેસુલ ભરનાર
પટવાસ, પું (સં) તણુ, રાવડી
પટવો, પું રૈશમ ગુથવાનો ધ ધો કરનારો
પટલ, નં (સં) ઢોલ, નગર [લેનાર,
પટાઉ, વિં પટાવનાર, પૂર્ત, પટાવી કામ કાઢી
પટાડી, સ્ત્રીં ચપટી ર પિસ્તોલ, તમચો.
પટાકો, પું પટ, એવો થતો અવાજ ર ફટકો.
૩ તમાચો, ધોલ, લપડાક
પટટ, પું ધોડાનો તમ
પટાટા, પું (અં પોટેટો) ગાજડી બટાટા
પટાદાર, વિં પટા હોય તેવું અટાપટાદાર,
પટાદાર, પું જેણે અમુક વર્ષની બાધણીથી કોઈ
મીજ રાખી હોય તે ર પટાવાળો સિપાઈ ૩
જમીનદાર, પાટોપાટ જમીન રાખી હોય તે,
પાટીદાર [ટપટપ
પટાપટ, અં ઝટઝટ, પટપટ, ઉપારા ઉપરી ર
પટાપટી, સ્ત્રીં આમ તેમ મોટા નાના હિસોટા
પાડેલા હોય તે ર બોલ બોલા, ઝઘડો.
પટાખાજ, વિં પટો ખેલનાર ર ડગ, ખેલાડી,
દાવપેચ જાણનાર
પટામણી, સ્ત્રીં ફોસલામણી, પટામણુ
પટામણુ, વિં પટાવનાર, પટાવે તેવું
પટારો, પું મોગી પેટી, પેટારો
પટાવત, સ્ત્રીં નાના નાના જમીનદાર, લશ્કરી
મદદ આપવાની સરતે જમીન ભોગવનારા, રા
જ્યમા ભાગ ને લાભ ધરાવનારો
પટાવવું, કિંસં સામાને મીકુ લાગે તેવું તજ
વીજથી સમજવવું, ભરમાવવું, ફાસલાવવું ર
વહાવું, છેતવું, ડગવું

પટાવાળો, પું સરકારી કે અમુક સ્થાનો નોકર,
ચપરાસી. [હોળેલા વાળ.
પટિયા નં સારા દેખાવાને કપાળની બે બાજુએ
પટી, સ્ત્રીં લાકડા કાગળ ૪ નો થોડો લાખો
પહોળો કકડો તે, ચિંદરડી, ચીપ ર ખપોટી
૩ મલમવાળી કકડી, થીંગડી.
પટુ, વિં (સં) પ્રવીણુ, ચતુર, કસખી, ર ચ મળ,
ચાલાક ૩ ડાહ્યું, શાણુ ૪ રફુટ
પટુકાણી, સ્ત્રીં ડાહપણની વાત ર પટપટારો
પટુડાવેડા, નં ડહાપણવેડા, શાણપણ
પટુત્વ, નં ચતુરાઈ, ડહાપણ, ચાલાકી
પટેલ, પું તલાટીની સાથે રહી ગામનો વહીવટ
કરનારો, મુખી ર કોઈ પણ વર્ગનો અગ્રેસર,
૩ પાટીદાર મોટો જમીનદાર ખેડુત-કણમી.
પટો, પું લાખો પહોળો રંગનો લીટો ર કમ્બરે
બાધવાનો પટો, કમરબધ ૩ ખભે રાખવાની
ચપરાસની પાટી ૩ કોઈ વહીવટ કરવાનો જે
લેખ કરાર તે, સનદ, દસ્તાવેજ ૫ બચાવ
મોટે લાકડી અથવા તરવારને આમતેમ ફેરવતી
તે, સામાને મારી પોતાનો બચાવ કરવો તે,
એનો જે અભ્યાસ કરવો તે “ પટો રમવો ”
૬ મોટી પટી, થીંગડી ૭ લુગડાનો ચિંદરડો,
લાખો પણ સાકડો કકડો ૮ બે ધારી તરવાર, મુક્તી
પટોવર, વિં પટો ધરનારી, પટરાણી, ‘ચા રાવણુ-
ની પટોધર નાર’ [વારધરતી, તરતને તરત.
પટોપટ, અં ઝટપટ, પટપટ, સપાટાબધ. ર
પટોળ, નં એક જાતનો છોડવો અને તેના ફળ.
પટોળુ નં એક તરેહનું રૈશમી કપડું
પટુ અં ઝટ, તરતજ, પટ ર વિંમોડું, વડું;
પટુણુ-ન, નં (સં) શહેર, નગર ર પાટણુ.
પટાલિવેક, પું (સં) રાજ-અધિકારીને પોતાનો
અધિકાર લેતી વેળા થતો સંસ્કાર-ક્રિયા તે.
પટિકા, સ્ત્રીં (સં) ચિંદરડી ચીપ, પટી
પટો, પું ખાઈ પીને અલમરત બનેલો તે. ર
વિં ડહાવર, મસ્ત, મજાનુત. [રિવાજ, ચાલ.
પઠંગ, પું સહસાસ, પરિચય. ર વગસગ ૩.
પટી, સ્ત્રીં પટી, પટવાળી પટી ‘પાન પટી’ ર,

લાંબો કકડો-ચીરો. 'કાકણપટ્ટી' પદ, પુ. ઓઢવા પહેરવાનું બિનનું કપડું, ધાબળો પહેન, નં પાડ કરવું તે ૨ વાચન પકનીય, વિ. પાક્ય, લણવા યોગ્ય પકણ, સ્ત્રી. ૦ પરડવું તે, સાડુ, બોલી, શરત; કરાર પકવું, કિ. ૦ સં. શરત કરવી, પરડવું, બોલી કરવી પકણ, પુ. (સં. ૦ પુષ્ટ) એક જાતના મુસલમાન ૨. મુસલમાનોમા એક અટક ૩ કાણલનો વ-પુઠે, અ. ૦ પેઠે, માફક [તની ૪ વહાણની પીડ પડ, નં (સં. ૦ પટ) આખી વસ્તુના બે ભાગમાનો એક ભાગ. 'ધટીનું પડ' ૨ ગડી, કલ્હી ૩ અસ્તર, ૪ ચર, વળુ 'પૃથ્વીના પડ' ૫ પડો, આતરો ૬ દળ, પાતળુ આચ્છાદન, ફોતર પડખુ, નં પાસુ બાણુ ૨ કોઈ પણુ ચીજનો બાણુનો ભાગ. ૩ પક્ષ તરફેણુ, તડ ૪ સહાય, મદદ પડખે, નં પાસે, પડોશમા. પડઘમ, સ્ત્રી. ૦ ડાડિયાથી વગાડવાનું એક વાદ્ય પડધી, સ્ત્રી. ૦ કળસિયા વડકા ૪૦ વાસણુના તળિયાની બેસણી ૨ લાડુની તળેનો પછડાવાથી દબાયેલો ભાગ. ૩ ધોડાનો જોરમા પગલા પડવાથી જે અવાજ નીકળે તે, ધોડાના પગની તબડકી પડધો, પુ. ૦ પ્રતિ ધોષ, પડછદો, શબ્દનો ધોર તે. પડધો પડવો=ડકો વગાડવો પડછંગ, પુ. ૦ આકાર, એળે ૨ ભયકર, કદાવર પડછદ-દો, પુ. ૦ પડધો, પ્રતિબ્ધિ ૨ પડછાયો, એળો. [પ્રતિરૂપ. પડછાયો, પુ. ૦ પડેલો છાયડો, એળો, પ્રતિબિંબ, પડછા, પુ. ૦ દષ્ટાંત, દાખલો. ૨ મુકાબલો, સં. આમણી. ૨ ઉચો ને સીધો માણસ પડતર, વિ. ૦ વાંચ્યા વગરની પડી રહેલી જમીન ૨ ન ખેડાય તેની જમીન, ખરાબો. ૩ પડેલી કિમત, મૂળ કિમતનું, ૪ પડી રહેલું, વગર વેચાયેલું [કોમળી, પદ્મી. પડતલી, સ્ત્રી. ૦ ગડાકુ ભરવાની ચામડાની લાંબી પડતાણવું, કિ. ૦ સં. ખોદી નાખવું, ફેરવી તળે ઉપર કરવું; ૨ ચીપકું (પાના) ૩ અદાણવું, ચીકડું. ૪. સરખાવવું મેળવવું

પડતી, સ્ત્રી. ૦ નહારી હાલત, ઉતરતી સ્થિતિ તે; નમતી, અપકર્ષ, નબળી દશા, અસ્ત; ઉતરાવરથા પડતીદશા, સ્ત્રી. ૦ નબળી હાલત, અવદશા, આપતકાળ. પડતીરાત, સ્ત્રી. ૦ મોડી રાત; ભાગીમત પડતું, વિ. ૦ નમતું, ઢળતું, ૨ ખરતું ૩ નં પડવું ૨ ઝપલાવું તે, આધળિયા કરી ધુસી જવું પડતો, પુ. ૦ પરતો, પડછો, બજ, શક્તિ. પડથાર, પુ. ૦ ચોક-ઝોટલો, પરથાર [અંતરપટ પડદી, સ્ત્રી. ૦ પ્રત્યી ચણેલી ભિત. ૨. આતરો; પડદું, નં લુગડે બાધેલું ધાસ પડદેનશીન, વિ. ૦ પડદાનું, ઓઝલાણું, પડદે રહેનાર પડદેપોશ, વિ. ૦ (ફાં) પડદાવાળું, પડદે નશીન. પડદો, પુ. ૦ (ફાં) પડદો આડ, આતરો. ૨ સૂર્યનો તાપ, પાણી, અટકાવવાને માડી ઉપરનું જે કપડું તે છત્ર, ઢાકણુ ૩ કોઈની નજર ન પડે માટે જે વચમા રાખેલું કપડું તે, ચક, ટટી ૪ જે જે આડા વળગાડેલા તારને દાખવાથી જુદા જુદા અવાજ નીકળે તેમાનો એકેક 'સતારના પડદા' ૫ કાનની ચામડીના જે પડની માગફતે અવાજ મળાવાય છે તે " કાનનો પડદો " ૬ ઓઝલ, જનાનો ૭ ઢાકણુ, આવરણુ, આચ્છાદન ૮ શુરખો, અવગુહન ૯ આમડી, છાણુ પડ ૧૦ લાજ, મલાજો. ૧૧. વિવેક, અદબ ૧૨ રહસ્ય, ચુલ ૧૩ અતરપડ પડદા પાછળ હોવું-ખચર ન પડે એવું હોવું, ગુપ્ત હોવું. પડદામાં રાખવું=છાનું-છપુ રાખવું, બે માલમ રાખવું પડદો ખેલવો-ફોડવો=ખુલાસાથી અતરની વાત કહેવી, મન ઠાલવવું નિખાલસપણે વિચાર જણાવવા 'પ્રિયા વિના કયા પડદો હું ફોડું' ૨ જાની વાત ઉધાડી કરવી પડદો ફૂટી જવો-કપટ ખુલ્લું થઈ જવું પડદો રાખવો-છુપાવવું ૨ શરમાવું પડદો પડવો-ખેલ બધ થવો, પડદો ઉધડવો-ચુલ વાત જણાઈ આવવી ૨ (નાટકમા) ખેલ શરૂ થવો પડદો ઉધાડો કરવો-પડદો ફોડવો; ચુલ વાત કહી દેવી [વિલીવલની પરખરા. પડનાળ, સ્ત્રી. ૦ પાણી ઝીલી તે ડાઢવાની નીક. ૨. પડપ, સ્ત્રી. ૦ શરમ.

૫૩૫૩૯, કિં ૨૦ ૬૩૬૩, ૫૩૫૩ એવો
અવાજ થવો

૫૩૫૩૬, પું તડતડાટ ૨ ઝટપટ, સડસડાટ
૫૩૫૩૭, નં ૫૩૫૩ અવાજ સાથે ઝડો થવો
તે, ઝાડાના રોગથી દુખી થવું તે

૫૩૫૪, વિં દુખળુ અશક્ત

૫૩૫૪૧, સ્ત્રીં ફરીફરી પૂછવું તે, પૂછપાછ, તપાસ

૫૩૫૪૨, નં લખેલો કાગળ ખીડવાની કાગળની

૫૩૫૪૩, પું ખીડેલા કાગળનો લખોટો કિચળી

૫૩૫૪૪, નં ભલિતનો અદરનો સત્ય, બે ભિ

તોની વચ્ચે રાખેલી જગા ૨ પુસ્તો, માદર

૫૩૫૪૫, સ્ત્રીં બરદાસ, આકરી, પરોણાગત

૫૩૫૪૬, પું ખાટલાના પાયા તળે મૂકવાનો લાક-

ડાનો ગોળ વાટ ૨ જમવા બેસતી વખત પગને

ટેકણુ આપવાનો લાકડોનો વાટ તે

૫૩૫૪૭, પુ પિછોડીથી પવન નાખવો તે, ખળામાના

ફેતરા-દુણુસાને ઉપણુવાને પવન નાખવો તે

૫૩૫૪૮, કિં ૨૦ (સં ૫૨) કોષ ચીજનું ઉચેથી

બેરમા નીચે આવવું, ખરવું, ગરવું ૨ ઉભું

હોય તે આડું થવું, વાકું વળવું ૩ ખપવું, માર્યા

જવું “તે લડાઈમા પડ્યો” ૪ નગમ-ઓણું થવું,

બધ થવું “પવન પડી ગયો” ૫ ખસિ

વાણા પડવું, લેવાવું ‘તેનો ચહેરો પડી ગયો’

૬ ધટી જવું, ‘શરનો ભાવ પડ્યો છે’ ૭

દુર્દશામા આવવું-અપમાન થવું, દ્રવ્ય જવું, શોભા

તહિત થવું ‘પડ્યા ન ઉઠ્યા ભાઈ, રાજ મોટા

મોટાઓ’ ૮ વચમા નડવું, હરકત થવી ”

૯ હોવું, બનવું “તમે શેક પડ્યા ને હું ચાકર”

૧૦. આળસુ રહેવું, નકામુ બેસી રહેવું ૧૧

કામમા ગુ થાવું, માથે લેવું ૧૨ ક્યા વગર ન

આવવું, તાબે થવું ૧૩ વરાડે-ફાળે આવવું

“એક શાલ તેને સો રૂપિયે પડી” ૧૪ છાયા

રૂપ બનવું, સ્વરૂપે દેખાવું “ગમે તે કરો પણું

દાળાસ તો પડશે” ૧૫ દવેબેજે બનવું આવી

પડવું, પ્રાપ્ત થવું ‘માથે પડી ભોગવવી’ ૧૬

ઝપલાવું, નિલયપણું વૃમ્ભવું “તે મેદાન પડ્યો”

૧૭ ઉઠવું, પ્રકટવી ‘ફેટોઆફ આબેદ્ય પડે

છે” ૧૮ પૂઠે લાગવું ૧૯ દુર્દશામા આવવું સમજ

પડી-સમજવું ઉજડ પડવું-વેરાન થઈ જવું.

ધાડ પડવી-એકદમ એક સાથે ધસારો કરવો,

ઉવટવું ખાતર પડવું-ચોરી થવી રસ્તો પડ-

વો-નવો રસ્તો થવો. ગળે પડવું-વગર હાકે

બાઝવું, વળગવું, આળ મૂકવું નામ પડવું-અમુક

મલ એવું નક્કી થવું ૨ જેથી ચિદાય તેવું બીજું

નામ ચાલવું, ગળું પડવું-ગળામાહેનો કાકડો

દીલો થવો, તાળવું બેસવું પડું પડું થઈ રહેવું

પડવાની તૈયારી પર આવવું, હમણા પડશે એવી

ધાસ્તી થવી ફીકું પડવું-શરમ લાગવી પડી

લાગવું-અત આવવો, ધખાયનમ થઈ જવું

પડ્યા ઉપર પાડું-ખાતર ઉપર દિવેલ. ખાસડા

પડવા-ડપકો મળવો

પડવૈયો, પું પડવાયો, પાયાનો ટેકો

પડવો, પું પખવાડિયાનો પહેલો દહાડો

પડસુદી, સ્ત્રીં મેદો

પડળ, નં આખમા આવેલી છારી, ઝાખ ૨

અતરપટ, અધારી પડળ ઉતરવાં=માન આવવું

પડા, પું હથેળી અને આગળાનું નિશાન છાપો

‘આજ આનદનો ઓવ, કકું કેરા પડા પડ્યારે’

પડાઈ, સ્ત્રીં પતંગ (ઝાલાચાડ) [મછવો

પડાઉ, પું કિનારે ચાલતો માલ લઈ જવાનો

પડાઉ, વિં પડાવી લીધેલું, હરામનું ૨ કડું, પડી રહેલું

પડાકું, અં ઝટ, એકદમ, ચટ લઈને

પડાપડ-ડી, સ્ત્રીં ઉપરા ઉપરી પડવું તે ૨.

સરસાઈ, હોસાતુસી ૩ આપવા લેવાનો ધસારો

પડાવ, પું મુકામ ૨ છાવણી

પડાવવું, કિં સં પડાવી લેવું, ખુચવી લેવું

પડાળ, નં મોભની દરેક બાજુનો છાપરાનો ઢાળ

પડાળી, સ્ત્રીં એક પડાળની છાપરી, અડાળી.

પડિયું, નં પડ (ધટીનું) ૨ સાપ, પૈડું

પડિયો, પું દડિયો, પાદડાની વાડકી

પડિયાણું, વિં પડતર, નહિ વાવેલું તે

પડી, સ્ત્રીં જેમા વસ્તુ બાધેલી હોય તે.

પડીકું, નં અદર વસ્તુ મૂકી ઉપર કાગળ-પાદકું

વિટાળેલો હોય એવી નાની મોટી પડીકા, પુડી

પડીકે બધાવુ-તાણુ હોવી, આવી રહેવુ
 પડીકમજી, નં શ્રાવકો, સાંજ સવાર પાપ માફ
 થવા ઈશ્વર પાસે જે માંશી માગે છે તે
 પડીકાર, પું દાડી પીટનાર
 પડો, પું ઉપલે છેડે અણી ને તળિયેથી ચપટુ
 -ગ્રાળ લાણુ પડીકુ તે ૨ જુડો, ૩. (૫૨૬)
 ઢાલ, નમાઈ ૪ ઢંઢેરો 'નગર પડો વજડાવિયો'
 પડોપાંદડી, સ્ત્રીં એક જનનો સુગંધીદાર છાડવો
 અને તેના પાન. [રહેનાર ૩ નજીક, પાસે
 પડોસ, પું નજીકનો વસવાટ, પાસેનો વાસ ૨ નજીક
 પડોસણ, સ્ત્રીં પાસે રહેનારી સ્ત્રી
 પડોસી, વિં ધરની પડખે-પાખે રહેનાર ૨
 એક મહેક્કાનું, નજીક રહેનાર
 પક, પું વડો બીર, આગેવાન
 પકવુ, કિં સં લણુવુ, અન્નપાસ કરવો ૨
 બોલવું, કિચ્ચાર કરવો ૩. ગોખવુ, પાઠે કરવુ
 પઢેલું, વિં લણેલું. પઢેલ પણુ કઢેલ નહિ-
 લણેલો પણુ મણેલો નહિ
 પણુ, નં (સં) વચન, સોગન, પ્રતિજ્ઞા ૨
 નીમ, ટેક, મમવ " પરમેશ્વર ક્યા પેઠા પણુ,
 પણુ રખાવજો રે ' ૩ પ્રતિજ્ઞા, હોડ, સરત ૪
 અં વધ, ઘટ, વિરોધ બતાવનાર શબ્દ ૫
 પરતુ લેકીન, તોપણુ, છતાં ૬ પણુ અર્થ
 સૂચક પ્રત્યય 'બાળપણુ'
 પણુઘટ, નં પાણીનો ધાગ, જ્યાં જૈરા પાણી
 ભરવાને જાય છે તે. [ચીપ તે, મૌર્વી, ચાપ.
 પણુછ, સ્ત્રીં કામડીના બે છેડા જોડનારી દોરી-
 પણુતર, નં પરિણુય, પરણેતર
 પણુવ, નં તુરાષ " મુદંગ તાલ પ્રણવને વીણુ,
 પટલ વેણુસ્વર તાનજી "
 પણી, સ્ત્રીં (ભાજીની) ભારી, જુડી ['બાળપણુ'
 પણુ, અં ગુણુ, સ્થિતિ, દેખાડનાર પ્રત્યય
 પણુ, અં ભા, પેલે ઢેકણે, તહિ [૨ પનો.
 પણો, પું રેતી ને ધળ એ બેનો એમ તે, દડ,
 પડ, પું (સં પિડે) શરીર, જાત દેહ. 'પટ
 પહેરે નહી પડપર ' ૨. પાડરોગ, લોહીનું શીકું
 પડવું. ૩. માડી-અણુકનો દીલો ગોળો, પેડો.

૪ કણુક ભાતના નાના નાના ગોળા. 'પંડ
 મૂકવો ' ૫ડ મુધીની પથારી=મરતા મુધીની
 પથારી, આગળ પાછળની ચિતા વગરની સ્થિતિ.
 પડાણી, સ્ત્રીં પડયા-પડિતની સ્ત્રી, ગોરાણી
 પડિત, પું (સં) શાસ્ત્રનુ જ્ઞાન ધરાવનારો.
 ૨ વિદ્વાન, બુદ્ધિશાળી પુરુષ [કુશળતા, ચતુરાઈ
 પડિતતા, સ્ત્રીં (સં) પડિતાઈ, આવડત,
 પડિતા, સ્ત્રીં લણેની ગણેલી ચતુર સ્ત્રી, વિદુષી,
 પડિતાઈ, સ્ત્રીં પડિતપણુ, વિદ્વતા [વિદ્વાન સ્ત્રી.
 પડુ, વિં શીકું, પાકું ૨ નં પડરોગ
 પડે, અં જાતે, પોતેજ, ખુદ
 પડેપડ, અં જાતોજાત, પોતેજ ૨ આપોઆપ.
 પડોણુ, નં (સં પટોલ) એક જાતનું છુરું
 સાપ જેવું લાણુ ફળ એનું શાક થાય છે
 પડયો, પું પડિત, પુરોહિત, ગોર ૨ મામડી
 નિશાળનો મહેતાજી
 પખુ, વિં વેચાઉ, બજાર પખુ સ્ત્રી-વેશ્યા.
 પત, સ્ત્રીં (સં પ્રતીતિ) આખર, પણુ, ટેક ૨
 સાખ, ધીર ૩ પતીજ, વિશ્વાસ, ૪ પડરોગ,
 ગળત, દેહ [માનવુ, ગાહવુ
 પત કરવુ, કિં સં માન રાખવુ, ગણુકારવુ
 પતગ, પું (સં) એક જાતનું સુદર મોટી
 પાખવાળુ જીવકુ પતગિયુ ૨ કનકવો ૩ એક
 જાતનું લાકડું, જેનું ગલાલ થાય છે તે અથવા
 તેનો રંગ ૪ સૂરજ પ. પખી ૬ તીતીનોડો, તીડ
 પતગિયુ, નં સુદર પાખવાળુ એક જીવકુ, કુડું
 પતજલિ, પું યોગશાસ્ત્ર કરનાર તે નામનો એક
 ઋષિ ૨ પાણિનિ વિરચિત અષ્ટાધ્યાયી સૂત્ર ઉપર
 મહાભાષ્ય કરનાર મુનિ.
 પતજડી, સ્ત્રીં પાનખર રેતુ
 પતન, નં (સં) પડવુ તે, પાત, મહત્તા અક્ષાસ
 પતરડી, સ્ત્રીં પત, આખર, પતર [પાનના ભજિયા
 પતરવેલિયાં, નં અળવીના પાન ૨. પાનરા,
 પતરાજ, સ્ત્રીં શેખી, કુલ, બજાર
 પતરાજી, સ્ત્રીં ખોટી બડાઈ હુપદ, ગર્વ, શેખી, કુલ.
 પતરાજીએ ૨. વિં બડાઈખોર, કુલજીજી, ડેખી;
 પતરાવળી, સ્ત્રીં પતરાજાની હાર, પતરાણુ
 પતરાવળી, સ્ત્રીં પતરાણી [ભાણુ પીરસણુ.

પતરાળી, સ્ત્રીં પતરાળાની હાર ૨ પતરાળુ,
 પતરી, સ્ત્રીં પાતળી ફાતરી-છોલ ૨ નાનુ પતર
 પતર, નં (પત્ર) ધાતુને ટીપી બનાવેલો પા-
 તળો ઘાટ ૨ મોટી કથરોટ, છાજર, તાસ
 પતવણુ, કિં અં માગતુ આપતુ, ચુકવતુ, સમ
 જીતી કરવી [આવવો, ભરપાઈ થવું
 પતવું, કિં અં સમાધાન થવું, તોડ આવવો, અત
 પતળવું, કિં અં ગુસ્સે થવું ૨ ફરી જવું, પસટાવું,
 વચન તોડવું ૩. પલળવું, નરમ થવું, ગળવું, પિંગળવું
 પતાકા, સ્ત્રીં (સં) નિશાન, ધજા, વાવટો, નેજો
 પતાકડું, નં પત્તુ, કાગળનો કકડો ૨ કાગળ, ચીટી
 પતાવણુ, કિં સં સમાધાન કરવું, માડીવાળવું, ઢુકાવવું,
 સંતોષવું
 પતાસા-સુ, નં ગોળ ચપટા ઘાટની મિઠાઈ
 પતાળ, નં પાતાળ, જીઓ [શિક, રાજ
 પતિ, પું (સં) ધણી, વર, કથ ૨ માલિક,
 પતિત, વિં (સં) પડેલું ૨ નીકળી ગયેલું ૩ નીતિ-
 બ્રહ્મ, વડેલ ૪ પાપી, દુષ્ટ [નાર, ઉદ્ધારનાર
 પતિતપાવન, વિં પતિતને પવિત્ર કરનાર, તાર
 પતિપરાયણ, વિં ધણી ઉપરજ પ્રેમ ધરાવનાર
 પતિયાર, પું વિશ્વાસ, પતીજ ૨ શ્રદ્ધા દહ ભાવ
 પતિરા, નં ધોળાં નાના બકરા, ધોળા હવારા
 પતિપ્રત, નં પતિલક્ષિત તે, શિયળ, સતીપણુ.
 પતિપ્રતા, સ્ત્રીં (સં) સાધવી સ્ત્રી, સતી
 પતીજ, સ્ત્રીં (સં) પ્રતીતિ, ખાતરી, ભરોસો
 ૨ શ્રદ્ધા ૩ સાખ, આખર
 પતુણું, વિં પોણું, પૂણું (મકેતાર્થ)
 પતેલી-લુ, સ્ત્રીં નં તપેલી, તપેલું, ટોપ
 પત્તન, નં શહેર, નગર
 પતર, સ્ત્રીં પત, આખર ૨ વાસણુ, પાત્ર ૩ તોનડી,
 શોકર, લિક્ષા પાત્ર. પતર રગડી નાખવી = ધમ-
 ધમાવવું, ધૂળ કાઢી નાખવી ૨ થકવવું, કાયર કરવું
 પતરવડિયા, નં અળવીના લજિયા
 પત્તુ, નં પાદકું ૨ રમવાનું પાનું ૩ લખેલો
 કાગળ, કાર્ડ [ખબર, ભાળ, શોધ
 પત્તો, પું ઠામડેકાર્ણ નામનિશાન, સરનામું ૨
 પત્થર, પું (સં) પ્રસ્તર) પથરો, પહાણો, ધ ટાળો
 પત્ની, સ્ત્રીં (સં) વહુ સ્ત્રી, ભાણી.

પત્ર, પું (સં) કાઠને લખેલો કાગળ, પત્રિકા
 ચીટી ૨ લેખ 'માનપત્ર.'
 પત્ર, નં પાદકું, પાન ૨ ધાતુનું પાતળું પતર,
 પાનું. ૩ પાતરી જાલ 'ભોજપત્ર' ૪ જીપુ.
 પત્રક, પું (સં) પાનું ૨ એક આખો કાગળ
 ૩. હિસાબનો કાગળ, ટીપ-ચાટીનો કાગળ
 પત્રકાર, પું વર્તમાન પત્રનો માલિક
 પત્રાવિપતિ, પું અખબારનો માલિક, ન્યુસ કાઉન્સર
 પત્રાળી, સ્ત્રીં બાજ, પતરાવળી, બાજુ
 પત્રિકા, સ્ત્રીં (સં) ચીટી, રૂઝો. ૨ જન્મપત્રિકા
 પત્રી, સ્ત્રીં પતરી, ખપોટી ૨ પત્રિકા
 પથ, નં માર્ગ, રસ્તો
 પથરણું, નં પાથરણું, જાજમ, સેતરજી, પાથ-
 રવાનું તે ૨ મરણ પામેલાનો શોક દર્શાવવા
 આવનાર માટે ખેસવાનું પાથરણું તે, શોક સમય
 પથરાણું, કિં અં કાઠ વસ્તુનું વિસ્તારથી ફેલાવું,
 પ્રસરવું (પાણી વગેરેનું) ૨ વિખેરાવું, છુટું છુટું
 પડી જવું, બ્યાપવું ફરી વળવું
 પથરી સ્ત્રીં નાનો પત્થર, કાકરી ૨ જે કાચા
 પત્થરના કકડા ઉપર હજમ અછો ધસે છે તે,
 સલાડી ૩ મૂર્તિપિડમા બધાનો ક્ષાર વગેરેનો ગૂંથો
 તે ૪ ચક્રમકનો કકડો પરમવાનો ગોળ લખોટો
 પથરો, નં પાથણું, પહાણો, મટોડી-ધાતુનો બાત્રી
 ગયેલો કકડણું કકડો ૨ ચચળતા વગરનો પુરુષ,
 ટાટો, ધીમો ૩ જડ વસ્તુ ૪ અડચણ, હરકત, વાધો
 "તેણે વચમા પથરો નાખ્યો " પ કાઠ નહિ, ધૂળ
 (એવા અર્થમાં) પથરો નાખવો-વાધો નાખવો,
 ફડચો થઇ શકે નહિ એવી આડ નાખવી, આડ-
 પથાણું, નં પથરણું, જીઓ [ખીલી નાખવી.
 પથાર, નં પથારો, જીઓ
 પથારી, સ્ત્રીં બિજાનું ખિસ્તરો, સાથરો, સેજ ૨
 મુકામ, પડાવ, ધામા ૩ માદગી, મદવાડ પથારી
 સેવની-માદગીને લીધે ન ઉઠાવું, ખાટલે પડવું.
 પથારીએ પડવું = પથારીવશ થવું, નકાગ કાર્યના
 ફગ ભોગવવા
 પથારો, નં કાઠ પથ વસ્તુનો મોટો વિસ્તાર,
 પ્રસાર, ફેલાવો ૨ મોટી પથારી, સાથરો.
 પથિક-થી નં (સં) વટેમાર્ગ, પ્રવાસી, યુસાફર.

પદ્ધિરો, પુનઃલાવો, ઢગ ૨ વિષય, બાબત, પદાર્થ
પત્થર, નં ૦ પથરો, પાપાણુ પત્થર એટલા દેવ
કરવા-અદ્વાયી જ્યા ત્યા દેવને પ્રસન્ન કરવા કરવું,
જૂલા ભમવું, સધળા યત્ન અજમાવી જવા, બને
તેટલું કરવું પત્થર ખેંચવો-મહા મુશીમતે ઘર
ચલાવવું, ઘડી તાણવી પત્થરની છાતી-કંઠણ
છાતી પત્થરનો ભમગડો-મદ, જડસો, દ, કંઠજ
ભણેલું નહિ તેવું બોલે નહિ પણ ટકટક જોવા
કરે તેવું આવ પત્થરા પગ પર-હાથે કરી દુ ખ
વહોરી લેવું પત્થર કરતા ઇંટ કુળી-ન મામા
કરતા કહાણા મામા સારા, કંઠક સારું

પત્થરિયો, નં ૦ પત્થરનો વાડકો [પહરેણ, કચરી
પથ્થ, નં(સ ૦) ખાવા પીવાની ઘટતી તજવીજ,
પદ, નં ૦ (સ ૦) પગ, ચરણ, પાય ૨ પગનું ચિહ્ન,
પગલું ૩. પદ્મી, દરબજો ૪ જગા, સ્થળ, ઠેકાણું
પ વ્યજનમા સ્વરો ભળવાથી જે અક્ષરો થાય છે
તે, બારાખડી “કકા કિકી કુકુ” ૬ શબ્દના અવ-
યવમાનો એકાદો ભાગ તે ૮ મરનારની પાછળ
થાળી વાડકો, પચ ભાગ વગેરેનું જે દાન આપે
છે તે. ૯ કવિતાનો એક ભેદ, ભજન. પદ ધણી
તરેહના હોય છે ૧૦ શ્લોક અથવા વૃત્તનો એકો
ભાગ, ચરણ, પાદ, ટુક, કડી ૧૧ (ગણિતમાં) શ્રેઢીના
સંખ્યા અંકો અથવા એમાનું એક. ૧૨ વર્ગ
અથવા ધનનું જે મૂળ તે

પદક, નં ૦ (સ ૦) પગલું, લોલક, ચોકી ૨ ચાદ
પદચ્છેદ, પુ ૦ (સ ૦) વાક્યમાં કર્તા, કર્મ, ક્રિયાપદ,
અવ્યય, વિશેષણ વગેરેને જુદા પાડી બતાવવું તે,
વ્યાકરણ કરવું તે [કાઢેલું, પદભ્રષ્ટ.

પદચ્યુત, વિ ૦ (સ ૦) અધિકાર-પદ્વી ઉપરથી
પદડી, સ્ત્રી ૦ ગડાકુ રાખવાની ચામડાની કોથળી
પદપકજ, નં ૦ (સ ૦) ચરણકમળ, પગરૂપી કમળ
પદખંચ, પુ ૦ નં ૦ (સ ૦) પહરચના, કાવ્ય
પદભ્રષ્ટ, વિ ૦ (સ ૦) પદચ્યુત, અધિકાર ઉપરથી
પદમ, નં ૦ પદમ, જુઓ. [હિતરેલું તે
પદમણી, સ્ત્રી ૦ પદ્મિની, જુઓ.

પદર, નં ૦ (સ ૦) પદ્મવ) લુગડાનો છેડો, પાલવ
૨ સ્ત્રીંગાંક પદરનું=ગાંડનું, પોતાનું ૩. આશરો,
ઝરણું; આશ્રય.

પદરખાનું, નં ૦ ભઠિયારખાનું, રસોડું, વીશી.

પદરજ, સ્ત્રી ૦ (સ ૦) ચરણરજ; પદરેણું

પદરેણું, નં ૦ પદરજ

પદલાલિત્ય, નં ૦ (સ ૦) કાનને મધુર લાગે તેવી

સુદર શબ્દ રચના, મધુર લાગે તેવો સ્વરાનુક્રમ.

પદવી-દ્વી, સ્ત્રી ૦ (સ ૦) માનવાળી જગા, દરબજો,

પાયરી હોદ્દો. ૨ મર્તબો, પ્રતિષ્ઠા. ૩ ઇલકાખ.

પદાતી, પુ ૦ પાળો, પગવાળો સૈનિક ૨ પાયદળ

સૈન્ય ૩ પેદળ, પગે ચાલનાર.

પદારથ-થર્, પુ ૦ દુનિયાની કોઈ પણ વસ્તુ, ચીજ.

(જડ અથવા ચેતન) ૨ સાર, વાક્યાર્થ. ૩ ખાવાની

ચીજ વાની ૪ સોનું રૂપ હીરો વગેરે જે ધાતુ તે.

પદાર્થવિજ્ઞાન, નં ૦ (સ ૦) પદાર્થના ગુણ ધર્મની

શિક્ષા આપતું જે શાસ્ત્ર તે

પદાવણુ, કિ ૦ સં ૦ પાદે તેમ કરવું ૨ ધાસ્તી-

ધમકાથી ગભરાવી નાખવું, દમ દબ બીવરાવવું.

પદી, વિ ૦ (સ ૦) જેમા પદ હોય તેવું

પદુ, નં ૦ કામ-ધ ધો (પણુ ના અર્થમાં) “ગોરપદુ.”

પદેડવું, કિ ૦ સ ૦ તમેડવું, દોડાવવું. [રમદોળવું.

પદોડવું, કિ ૦ સ ૦ જગડી જાય તેમ વાપરવું,

પદ્ધતિ, સ્ત્રી ૦ (સ ૦) કામ કરવાની રીત, ધાટી,

દબ. ૨ વિધિ, તરેહ ૩ શ્રેણિ, ધોરણ, ગોઠવણ,

રસ્તો-માર્ગ ૪ પકિત, કમ, ઓળ, હાર

પદ્મ, નં ૦ (સ ૦) રાત્રી કમળ ફૂલ. ૨. સો કરોડ

અજળ જેટલી જે સખ્યા તે ૨ અંગુઠો-આગળી-

ઓના ટેરવા ઉપર જે રેણ ચિહ્ન તે ૪ એક જાતનો

સેનાવ્યૂહ. ૫ શરીરમા રહેલું નાડી ચક્ર ૬. સ્થાન,

જગા “પદ્માસન” જ. એ નામનો રતિખંધ. ૮.

કુબેરના નવભાગરમાંનો એક.

પદ્મરાગ, નં ૦ (સ ૦) માણેક [(ધન સ્વચક.)

પદ્મરેખા, સ્ત્રી ૦ હથેળીમા કમળના જેવી રેખા તે.

પદ્માસન, નં ૦ (સ ૦) ૮૪ આસનમાંનું એક આસન,

૨ બેસવાની એક રીત ૩ જોગનું એક આસન, ૪

જોગનું એક આસન

પદ્મિની, સ્ત્રી ૦ (સ ૦) શુભાર શાસ્ત્રમા ચિત્રિણી

“ ૬૦ ચાર પ્રકારની સ્ત્રી વર્ણવી છે તેમાંની એક.

૩૫, ૨૭ નાજુકાઈ સુધડતા વિવેક આતુરી વજો-

રેશી પહેલા વર્ગમા મૂકવા જેવી જે સ્ત્રી તે ૨
 ધણી સુદર સ્ત્રી ૩ રાતા કમળની વેલ
 પદ્મ, નં (સં) કવિતા રચના, કાવ્ય, ગાયન
 પદ્મરામણી, સ્ત્રીં પદ્મરાવવુ તે ૨ મહાન પુરુષોને
 આમત્રણ કરવુ તે ૩ વદાયગીરી
 પદ્મરાવવુ, કિં સં માનભેર તેડી લાવી બે
 સાડવુ, ભક્તિભાવથી તેડી લાવી માન આપવુ ૨
 પ્રતિષ્ઠા કરવી ૩ માનથી વદાય કરવુ. વળાવવુ
 ૩ ન અપતો માલ માથે મારવો, ઓરાડવુ
 પદ્મારવુ, કિં અં માન સાથે આવવુ-આવી
 બેસવુ ૨ માન માથે વિદાય થવુ
 પદ્મવટ, નં પલ્લવટ, જળાશયનો કિનારો
 પદ્મડો, નં સ્ત્રીઓના કાનનુ ધરણુ
 પદ્માદાર, વિં (ફાં) પહેળાઈવાળુ
 પદ્મારો, નં મૈત્રી, ભાઈબધી, પિછાન, પરિચય
 પદ્માહ, સ્ત્રીં (ફાં) સરક્ષણ, આશરો, ઓથ
 ૨ દેખરેખ, સભાળ
 પદ્મિયાં, નં ખાસડા, બેડા જુતિયા, પીંજર
 પદ્મિહાર-ણુ, સ્ત્રીં પાણિયારો, પાણી ભરનારી સ્ત્રી
 પદ્મીર, નં દુધમા સરકો કે તેજ્ય નાખી આખરી
 બનાવેલું દહિ
 પદ્મ, નં જોળ ને આમલી, અથવા કાચી કેરીનો
 મસાલા સાથે ઉકાળેલો ખિચડી સાથે ખાવામા
 આવતો પદાર્થ, કેરીનુ બાફણુ
 પદ્મ, નં (ફાં) લુગડાની પહેળાઈ, પહેળાપણુ
 પદ્મોત્તી, સ્ત્રીં શનિ કે રાહુની દશા ૨ પડતી
 દશા. ૩ ભાગ્યશાળી, સુભાગી ૪ જેનુ એક
 પણુ છોકરૂં ગરી ગયુ નથી તેવી સ્ત્રી ' પદ્મો
 ત્તીએ પહેર્યાં સોળ શણગાર ' પિયર પદ્મોત્તી-
 બહોળા કુટુંબવાળા પિયરની અને પિયરવણુ
 પદ્મોત્તુ, વિં સુભાગી, ભાગ્યશાળી, બહોળા કુટુંબનુ
 પદ્મોત્તી, સ્ત્રીં મગની દાળને પલાળી, વાટી
 વરાળથી કરેલો પદાર્થ, ઢોકળા
 પદ્મિયાળુ, નં ધણા જણનુ સહિયાર, જેમા
 ધણીની પાતી-ભાગ હોય તેવુ ધધાનુ ચાલતુ
 કામ તે, ભાગિયા ભાગનુ કામ તે [ભાગિયો
 પદ્મિયાળો, નં ભાગીદારીનુ જે તે, પાતી હોય તે,

પદ્મ, નં [સં] રસ્તો, માર્ગ, વાટ. ૨.
 ધર્મ, માર્ગ, સપ્રદાય ૩ અભિપ્રાય, વલણ, માર્ગ,
 વર્તવાની રીત ' તેનો પદ્મ વળી ન્યારોજ છે '
 પદ્મ, વિં પ્રથમ, પહેલુ, શરૂઆતનુ ' પદ્મવર '
 પદ્મી, નં પદ્મનુ, મતનુ નાનક પદ્મી " ૨
 પદ્મર, વિં પાય ને દશ, ૧૫ પ્રવાસી, વટેમાર્ગુ
 પદ્મગ, નં સાપ, અહિ જૂજગ વ્યાલ, ભોગી
 પદ્મણિકા, સ્ત્રીં પરનાલિકા ૨ સિરસ્તો
 પદ્મનસ-પાઉ, નં લિજુની બતનુ એક ફળ
 પદ્મેટી, સ્ત્રીં પારસી નવા વપનો પહેલો દહાડો
 પદ્મૈયો, નં બપૈયો, ચાતક ૨ પાણીનો ફાલ્લો,
 ફેફલો ૩ સીતારના મધ્યનો પાતળો તાર તે, ખીટી
 પદ્મૈયો, પું પકાર ૨ પાટીદાર, કણબી [૪ પપૈયુ
 પદ્મૈયો, પું પવાડો, રાસડો
 પદ્મલિક, વિં (અં) બહેર ૨ સ્ત્રીં વેશ્યા.
 પદ્મરવુ, કિં અં પ્રસરવુ, ફેલાવુ ૨ સોદવુ
 ગધાવુ [પહેળાડવુ
 પદ્માડવુ, કિં સં કાષ્ટ કષ્ટ પામે તેમ કરવુ,
 પપૈયો, નં ઇટનો કકડો, ઇટાળો
 પપાળવુ, કિં સં શરીર ઉપર ધીમે હાથે સુવાળુ
 લાગે તેમ ધસવુ, હાથ ફેરવવો ૨ હેત કરવુ,
 લાડ લડાવવુ ૩ જાવરવુ, ઢાકવુ, ખોડુ લાગવા ન દેવુ
 પપાળવુ, કિં અં ફાફા મારવા, ફેફાસવુ.
 પપ્પ, નં (સં) પાણી ૨ દૂધ [આલાણુ, ઉર
 પપ્પ, નં બળદને કોશ ખેતી ચાલવાની જગા,
 પપ્પોધર, નં (સં) દરિયો, સાગર ૨ મેધ,
 વરસાદ ૩ સ્તન, થાન, આગળ.
 પપ્પોધિ-નિધિ, નં (સં) દરિયો, સમુદ્ર
 પપ્પ, વિં (સં) ખીજુ, અન્ય, અવર, ભિન્ન
 ૨ પારકુ, પરાયુ ૩ ઉત્તમ, શ્રેષ્ઠ
 પપ્પ, અં આધે, દર, ઉપરાત ૨ કવળ ૩
 અવળુ, ઉલટુ ૪ ઉપર 'પાટપર ખેસો '
 પપ્પ, નં (ફાં) પીછ, પીછુ પર મૂકવાં-પિછા
 ફટવા ૨ હલ વગરનુ પરક્રમ કરવુ ૩ શક્તિ,
 પરક, સ્ત્રીં ખાયણીનો દસ્તો, પરાઈ [હોસ, ગરૂરી.
 પરક, વિં (પરાયુ) પારકી, બીજની.
 પરકમણા-મા, સ્ત્રીં (સં) ચક્કર, પ્રદક્ષિણા.

પરકમણ, નં પ્રદક્ષિણા પરકમા
 પરકર, નં (પરિકર) સ્ત્રીનો કદોરો કમરપટો
 પરકાયપ્રવેશ, નં એ બીજા જોગિયામા પ્રવેશ
 પરકિય, વિંપારડ, પરાય, બીજાનું કિરવો તે
 પરકીયા, સ્ત્રીં (સં) પરસ્ત્રી, પારકાની સ્ત્રી
 રસસાત્રમા સ્વકીયા, પરકીયા, સામાન્યા એમ ત્રણ
 પરખ, સ્ત્રીં પરીક્ષા પારખ [નાયિકા ભેદ છે
 પરખવું, કિંપારખવું, પરીક્ષા કરવી [આકુ લાકકુ
 પરખાણું, નં વહાણના કુવા ઉપરનું સઢ બાધવાનું
 પરખાવવું, કિંસં તપાસરાવવું, પરીક્ષા કરાવવી
 ર દત્તવું, આપવું [સમજવું, પરીક્ષા થવી
 પરખાવું, કિં અં જાહેર થવું, ઓળખાવું ર
 પરખિયો, નં પારખનાર, પારખ
 પરગણું, વિંપારકાની ગરજ સારનાર, પરોપકારી,
 ઉદાર, પોતાનો લાભ ન જોતા બીજાનું ભલું કરનાર
 પરગણું, નં (કાં) એક રાજ્યનો નાનો વિભાગ
 પરગમન, નં (સં) જરકમં, ધીનાળુ, વ્યભિચાર
 પરગમ, નં બીજે ગામ, વિદેશ, બહારગામ
 પરઘર, નં બીજે ઘેર, પરગૃહ
 પરચુટણ-રણ, વિં (સં પ્રચૂર્ણ) જુદું જુદું,
 છુટક ર ખુરદો સિકાનું હલકું ચલણી નાણું તે
 પરચો-છો, પુંચમત્કાર, પરતો ર શક્તિનો દેખાડો
 પરછદ-દો, પું પડધો, પ્રતિધ્વનિ
 પરજ, પું એક રાગ, રાજિયો, પગિયો
 પરજ, સ્ત્રીં પહાડી લોકની એક જાત, 'કાળી પરજ'
 પરજ, પું હાથના રક્ષણ માટે તરવારની મુઠ
 આગળનો ટોપલી જેવો જે ભાગ તે, ઢાલની
 મુઠ-પકડ
 પરજક, પું (સં) પર્વક, સુવાનો ખાટલો, પલગ
 પરજળવું, કિં અંબળગવું, સળગવું ર દુ ખ થવું,
 લામણી થવી, ચરચરવું ૩ પ્રસંગવું 'દવા પરજળવી'
 પરજાન, સ્ત્રીં વરધોડો, જાન " જોજન એક
 ચરજન વળાવી, મદન મહેતો આવ્યા જી "
 પરજાપત, પું પ્રજાપતિ ર ઓઝો, કુભાર
 પરજાળવું, કિં અં ભડકો કરવો, બાળવું,
 પરજિયો, પું પરજ, રાજિયો [સળગાવવું
 પરકણું, સ્ત્રીં કરાર, સાકુ, બોલી

પરકણું, કિં સં પકંતુ, નક્કી કરવું, ઠરાવવું. ૨.
 હોડ વધવી, સરત બકવી ૩ સાકુ કરવું, કરાર
 કરવો. ૪ જતું, વધાય થવું, પ્રયાણ કરવું 'તરણી
 તારે આશરે, પરકુ હું પરદેશ.'
 પરકો, પું કરાર, સરત, ઠરાવ
 પરડ, અં એવો થતો અવાજ (પેટનો વા છુટતા)
 પરડ, સ્ત્રીં મુસ્કેલી, પંચાત, પીડા; લમણાઝીક,
 પરડુ, નં પૈડું, ચાક [માથાફોડ.
 પરડો, પું બાવળની શિંગ
 પરણું, નં પરણવું તે, લગ્ન ર પાદકુ, પાન
 પરણવું, કિં સં (સં પરણિય) સસારનો
 લાવો લેવાને સ્ત્રી પુરૂષે શાસ્ત્ર વિધિ પ્રમાણે
 પરસ્પર સબધ કરવો, લગ્ન કરવું, લગ્ન-કરી
 જોડાવું ર સરતથી બધાવું પરણ્યા પહેલી
 અધગણી=મુવા પહેલા પોક. પરણે તેના ગીત=
 વખત પ્રમાણે વર્તવું
 પરણીયું, નં ચપણિયું, મોટું શકાર
 પરણાવવું, કિં સં છોકરી-છોકરો પરણે તેમ કરવું,
 વિવાહ કરવો. ૨ વધારવાને પાણી રેડવું 'છળને
 પરણાવી' ૩ છેતરીને આપી દેવું, ગળે માલવું
 પરણિયત, વિંપરણેલું, લગ્નથી જોડાયેલું ર. પતિ.
 પરણેત, નં લગ્ન " સાસરો પહેલા પરણેતનો,
 જણે સધળો મર્મ " -શામળ.
 પરણેતર, નં પરણેત ર લગ્નવિધિ
 પરતત્ર, વિં (સં) બીજાના તબાખા હોય
 તેવું, પરાધીન, પરવશ, તાબેદાર
 પરત, અં (સં) પાછું.
 પરતક્ષ, વિં પ્રલક્ષ, હાજરાહજુર
 પરતવું, કિં સં ખૂબ ઝીણું વાટવું, છુટવું;
 લસોટવું, ખરલ કરવું
 પરતી, સ્ત્રીં નાની ફાળકી, શીરકી [વિશ્વાસ.
 પરતીત, સ્ત્રીં પ્રતીતિ, પતીજ, ખાતરી ર ભરોસો,
 પરતો, પું (પ્રતાપ) હજુરા હજુર હોવું તે, તરત
 પારખું દેખાડવું તે, ચમત્કાર ર જાયા, પડછો.
 ૩. મનુષ્યથી નજ અને તેવી લીલા
 પરતવે, અં (સં) લીધે, ચોગે, થી.
 પરદાદો, પું દાદાનો બાપ

પરદાર, સ્ત્રી (પરદાર) પારકાની સ્ત્રી
 પરદુ અભજન, પુ (પારકાના દુ અ માટે શ્રમ
 લેનાર, પરાપકારી, ઉદાર
 પરદેશ, પુ (સ) પારકા દેશ, વિદેશ
 પરદેશી, વિ (પારકા દેશનું ર વિદેશી, અગ્ન્યુ
 પરધર્મ, પુ (પોતાના કુળ-દેશના ધર્મથી બીજો
 પરધામ, નં ઉત્કૃષ્ટ ધામ, મોક્ષપદ, વૈકુઠ [ધર્મ તે
 પરનાતી, વિ બીજાનાતનું, પરનાતનું
 પરનાળ, સ્ત્રી (નેવનું પાણી ઝીલવા અને તે જવા
 બનાવેલી લાકડા-લોઢાની નીક તે
 પરનાળિકા, સ્ત્રી (વશપર પરાથી ચાલતી આ-
 વેલી જે રૂઢિ-રીત, પદ્ધતિ, તે ર પરનાળ.
 પરતુ, અ (સ) પશુ, તો પશુ ર અને, તથા
 પરધાર, પુ સરખી કરેલી ઓટલી જેવી જગા
 ર રથડ, તળ ૩ પથારી, શય્યા
 પરનિદા, સ્ત્રી (જુડી બદમોર્ષ, પારકી નાલેશી
 પરદુ, ન (ફાં પર) પખી, પક્ષી
 પરપચ, પુ (પ્રપચ, કાવાદાવા [અન્ય મનુષ્ય
 પરપુરૂષ, પુ (ધણી નહિ તેવો બીજો મરદ ર
 પરપેઠ, સ્ત્રી (ત્રીજવારની લખેલી હુડી તે
 પરપોટો, પુ (પાણીપર થતો હવાથી ભરેલો
 કુકો, બુદ્ધુદ ર ફેલો, ફેલો ૩ ભરમ, ફટોપ
 પરખ, નં (સ્તામા મુસાફરને મફત પાણીપાવાની
 જગા તે ર પર્વ, તહેવાર, રૂડો દિવસ
 પરખડી, સ્ત્રી (ઉચા થાભલા ઉપર ચકલા કચુ-
 તરને માટે દાણા પાણી રાખવાનું કરેલું તે
 પરખીડિયું, નં લખેલો કાગળ ધાલવાની કાગળ
 ની કાથળી, કવર
 પરખિયો, પુ (પરખમાથી પાણીપાનાર
 પરખુદ્ધિ, સ્ત્રી (પારકાની ખુદ્ધિ ર બીજાની ખુ
 દ્ધિ પ્રમાણે વર્તનાર
 પગ્ગ્રહ, નં (મ) જ્ઞાનપ્રત્યય પશુ પર તે,
 પરમાત્મા [જન્મ ર પ્રભવ
 પરભવ, પુ (આગલો કે પાછલો અવતાર, બીજો
 પરભવવું, કિ (સ) (સ) કાયર દરવું, થકવું
 ર ઉપજવું, ઉત્પન્ન થવું ન લેખવું, અના
 દર-તિરસ્કાર કરવો.

પરભા, સ્ત્રી (પરવા, દરકાર, સ્પૃહા ર પ્રભા
 પરભાતિયું, નં (કીર્તન, પ્રભાતિયું, ર મળસકામા
 ગાવાનો એક રાગ
 પરભાર્યું, વિ (પારડ, અગ્ન્યુ ર ત્રાહિત,
 સમ ધ પિછાન વગરનું ૩ અં આરોગ્યાર, ધેર
 પરભુ, પુ (પ્રભુ, ઇશ્વર [આવ્યા વિના
 પરભોગી, વિ (બીજાની વસ્તુનો ભોગ લેનાર
 પરમ, વિ (સ) શ્રેષ્ઠ, ઉત્તમ, મુખ્ય ર ત્રીજો.
 પરમ, અં (વજ્ર, અતિશય, પુષ્કળ, પરિપૂર્ણ
 પરમપદ, વિ (સ) શ્રેષ્ઠપદ ઉત્તમસ્થિતિ,
 મોક્ષપદ, મુક્તિ
 પરમપ્રિય, વિ (સ) ઘણું જ વહાલું, અતિપ્રિય
 પરમહંસ, પુ (સ) પરમાત્મા, બ્રહ્મ ર
 ભિન્નભાવ કે વ્યવહારાદિકની સ્પૃહા વગરનો એક
 પરમાટી, સ્ત્રી (માસ [જાતનો સાધુ
 પરમાણુ, નં (પ્રમાણુ, પુરાવો ર વિ (ખર, ધન્ય,
 લાયક ૩ અં નિષ્ઠે, નક્કી
 પરમાણુલુ, કિ (સ) સાચું માનવું [માણુપત્ર
 પરમાણુ, નં (પાત્રીપત્ર, દાખલો, પુરાવો, પ્ર
 પરમાણુ, પુ (સ) અતિ સુદક્ષ-ત્રીણામા
 ઝીણો અશ તે, સૂર્ય કિરણમા ઉડતી દેખાતી રજ-
 ઝણના ત્રીસમા ભાગ જેટલું તે
 પરમાણુ, અં (પ્રમાણુ, માફક, રીતે
 પરમાત્મા, પુ (સ) બ્રહ્મ, સર્વ સૃષ્ટિના આ-
 ત્મારૂપ જે જગદીશ તે
 પરમાનંદ, પુ (સં) પૂર્ણ આનંદ ર બ્રહ્માનંદ
 પરમાર્થ, પુ (સ) મોક્ષ પ્રાપ્તિ-નું સાધન
 ર પ્રાણી માત્રનું હિત કરવું તે, પરાપકાર બુદ્ધિ-
 કર્મ, ધર્મ, પુણ્ય [હિતાવહ
 પરમાર્થ, વિ (પરમાર્થ કરનારો ર ઉપકારી,
 પરમિયો, પુ (સ) પ્રમેહ) પિશાબની વાટે
 બગડેલી ધાતનું જવું તે, મધુમેહ
 પરમેશ-ધર, પુ (સ) જગદીશ, બ્રહ્મ, પ્રભુ,
 ભગવાન, ઇશ્વર, જગત-સૃષ્ટિ વિગેરે કરનાર
 પરમેશ્વર માથે રાખીને—પ્રતિજ્ઞા પૂર્વક, પર-
 મેશ્વરના ડર રાખીને પરમેશ્વરના ચોર હરવું-
 ઇશ્વરના યુતેગાર થવું પરમેશ્વરને ઓળે બે-

સવુ—પરમેશ્વરનું માનીતું થવું પરમેશ્વર બહાલા હોય તો—ઈશ્વરપર આકીન હોય તો
 પરમેશ્વરી, સ્ત્રીં દેવી આદ્યકૃતિ
 પરમોદવું, કિં સં બહુ સમજાવી કહેવું
 પરમેષ્ટિ, પું બ્રહ્મદેવર વિષ્ણુ શાલગ્રામ
 પરપરા, સ્ત્રીં (સં) ધણી કાળથી ચાલતી
 રીત, ધારો, નિયમ, પરીપાટી
 પરપરા, અં ચાલતું આવેલું હોય તેમ
 પરપરાગત, વિં (સં) પરપરાથી ચાલતું
 આવેલું, રિવાજ પ્રમાણે
 પરરાજ્ય, નં (સં) જે રાજ્યમાં પોતે હોય તેથી
 બીજું રાજ્ય ૨ પરદેશીનું રાજ્ય
 પરલી, સ્ત્રીં (સં પદલી) ધિલોડી, ધરોળી
 પરલોક, પું (સં) મુલા પછી જીવની સ્થિતિ
 તે ૨ મુઆ પછી જે લોકમાં જઈ વસવું થાય તે,
 સ્વર્ગ, દેવલોક, અલ્લલોક ૩ બીજા પારકા લોક
 ‘પરલોક તણે બહુ વાક કહે, મુધરે નહિ ગળ
 જરા અહિયાતું’ પરલોક જવું—ગુજરી જવું,
 પરવ, નં પર્વ ૨ પરમ [મૃત્યુ પામવું
 પરવડવું, કિં અં પાલવવું, બોજવું, પોષાવું, રચવું
 પરવડતું, વિં પાલવતું, બોજતું, પોષાવું
 પરવણી, સ્ત્રીં દાન ધર્મનો અવસર, તહેવાર
 પરવરતાવવું, કિં અં ચાલું કરવું, ફેલાવવું
 પરવરદેગાર, પું (ફાં) પ્રાણી માત્રનું પાલન
 કરનાર, દુનિયાનો સાહેબ, ઇશ્વર
 પરવરવું, કિં અં જવું, સિધારવું
 પરવરશી, સ્ત્રીં (ફાં) પાલણુ પોષણ, બરદાશ
 પરવશ, વિં (સં) પરાધીન, પરતત્ર
 પરવશતા—પણ, નં પરાધિનતા
 પરવસી, સ્ત્રીં બરદાશ, સેવા ચાકરી સારવાર
 ૨ પપાળવું તે [જેવા ફળ થાય છે ને.
 પરવળ, નં એક જાતનું શાક, પડોળું—લીલોડા
 પરવા, સ્ત્રીં (સં) તમા, દરકાર, કાળજી
 પરવાડ, સ્ત્રીં (સં) ગામની છેવટનો ભાગ,
 ગામની નજીકનો ભાગ.
 પરવાનગી, સ્ત્રીં (ફાં) રળ, છટ ૨, હુકમ, આજ્ઞા
 પરવાનો, પું (ફાં) રળ ચિઠ્ઠીર લેખી હુકમ

પરવાર, પું નવરાસ, કુરસદ ૩ પરિવાર, વસ્તાર.
 પરવારતું, વિં બેરોજગારી, નમાગમુક, નિરુ-
 છોગી, નવર [કાજ કરી નવરા થવું
 પરવારવું, કિં અં કામ કરી રહેવું, કામ
 પરવારી, વિં (સં) ભરવાડ જેની એક જાત.
 પરવાળું, નં (પ્રવાલ) લાલરંગનો એક પાથર.
 ઓઠની રતાશ માટે એની ઉપમા આપે છે
 પરવિંદો, પું રેટિયાપગનું સુતર ઓવાળવા
 (ઉતારવા)નો ફાળકો
 પરસાળ, સ્ત્રીં બરના ચોકની પાસેનો પહેલો ખડતે
 પરશી, સ્ત્રીં (સં) પરશુ ફરસી
 પરશુ, પું (સં) કુહાડીના ધાટને મળતું એક
 હથિયાર ફરસી, કુહાર
 પરશુદી—સુદી, સ્ત્રીં બોધણા ધઉનો લોટ, મેદો.
 પરશુરામ, પું રેણુકાને પેટે પેદા થયેલો જમ-
 દમિનો પુત્ર ૨ વિષ્ણુનો છટો અવતાર
 પરસ, સ્ત્રીં ઝાકળ, ઓસ ૨ મોટું મળસકું
 પરસ ચરાવવા—મળસકે બળદ ચરાવવા તે.
 પરસન, વિં પ્રસન્ન
 પરસવું, કિં અં ઓળખવું, પરખવું, જાણવું
 ‘પાસે છે પિયુ અલ્યા તેને નવ પરસિયો, હા-
 થથી બાજી ગઈ થયો રે ખોટી’ નં મહેતો.
 ૨ અડડવું, સ્પર્શ કરવો. “દરશનથી દુકરિત ટળે
 રે, પરસતા પાવન થાય” —અખો ૩ ભજવું
 પરસગ, પું (સં પર્યંક) ખાટલો, પલમર
 દોરીને તણુ સેરી કરવી તે ૩ પ્રમગ, ભાગ.
 પરસાદ, પું દેવ દેવીને ધરાવેલું નૈવેદ્ય ૨ ભો-
 જન, જમવું તે ૩ કૃપા, મહેરબાની ૪ દેવતા
 ઇં એ પ્રસન્ન થઈ આપેલું ફળ પ્રાપ્તકૃતિમાં)
 માર, ઠોક, કુદીપાક
 પરસેવ, સ્ત્રીં મીઠાની સેવા, નોકરી, ચાકરી.
 પરસેવો, પું (સં પ્રસેવ) શરીરની આમડીના
 છિદ્રમાંથી ઝરતું પાણી પરસેવો ઉતારવો—
 પરસ્ત, વિં પરાયણ ૨ પૂજક [મહેનત કરવી.
 પરસ્તશ, સ્ત્રીં પૂજ, આરાધના ૨ અધીનતા
 પરસ્તી, સ્ત્રીં સ્તુતિ, પ્રાર્થના ૨. ખુશામત,
 પરસી, સ્ત્રીં પરદારા, પરનાર [પરાયણતા.]

પરસાકડે, અં (મં પરસ-ત્રાડો) જાળર
 પરસ્પર, નં (સં) કર્મકલેદ [વ્યાકરણમા]
 પરસ્પર, અં માહોમાહે, એકમેકમા, અન્યોઅન્ય,
 આપસઆપસમા [પરતત્ર, પરાધીન
 પરસ્વાધીન, વિં બીજને તામે હોય તેવું,
 પરહરવું, હિં સં લજવું, દૂર કરવું
 પરહસ્તગત, વિં બીજના હાથમા ગયેલું
 પરહેજ, વિં (ફાં) કેદ, બધી, પરવશ કેદી
 ર કયરી, ખાવાપીવા સંબંધની બધી તે
 પરહેજ-જી, સ્ત્રીં (ફાં) કયરી, પથ્ય ર અટ-
 કાવ, પ્રતિબંધ [કયરી પાળનાર
 પરહેજગાર, વિં (ફાં) બધી પાળનાર,
 પરાં, અં આધે, દૂર, આમતેમ.
 પરાગના, સ્ત્રીં [સં પર+અગના] પરસ્ત્રી
 પરાગમુખ, વિં અવળી બાજુ મો હોય તેમ,
 વિમુખ ર ઉલટ, વિરુદ્ધ
 પરાત, વિં શેષ, બાકી રહેલું [ફર્ગત થતું
 પરાતવું, કિં અં પરવાગવું, કામથી નચિત થતું,
 પરા, સ્ત્રીં (સં) શબ્દનું આદિરૂપ, નાદનું મૂળ
 સ્વરૂપ ર ઉચ્ચ ગાત ૩ ગાયત્રી
 પરા, અં પાછું, તરફ, લણી ર દૂર
 પરાધ, સ્ત્રીં ખાડણીનો દાડો-દસ્તો ર વિ પારકી
 પરાકાષ્ટા, સ્ત્રીં (સં) છેત્રી મર્યાદા-હદ ર
 અતિશ્રમ, મોટી મુસીબત, મુશ્કેલી
 પરાક્રમ, નં (સં) લોકમા જશ મળે એવું
 કામ, શૌર્યવીનામના કરવી તે, સામર્થ્ય, બળજોર
 પરાક્રમી, વિં (સં) જશ ગવાય એવા સામ-
 થ્યવાળું ર બળવાન, જોરાવર [વામ, સુગન્ધ
 પરાગ, પું (સં) ફૂલોમાની કુસુમરેણુ ર સોડમ,
 પરાજ-ત, સ્ત્રીં કથરોટના જેવી ઉભીકોરણની
 પરાજય, પું (સં) હાર, પરાલવ [મોટી થાળી
 પરાજી, નં ત્રીસ વીધાનું માપ (કાઠિં)
 પરાટ, સ્ત્રીં ગધેડા ઉપર નાખેલી ગોદડી ખસી
 ન જાય માટે મકરાના વાળની નવસેરી જે દોરી
 આધે છે તે [નાની લાકડી
 પરાણી-રૂણી, સ્ત્રીં બળદ હાકવાની આરવાળી
 પરાણે, અં બળાતકારે, મગજ ઉપરાત, જોરાવરીએ

પરાણો, પું આરવાળી લાકડી (બળદને હાક-
 વાની) ર પરાણો [પાણી, પરાશ.
 પરાત, સ્ત્રીં લોખંડની કથરોટ ર જાશનું
 પરાતપર, વિં (સં) સૌથી ઉચો, શ્રેષ્ઠ ર માયાથી
 જુદું હોય તેવું ર અલ
 પરારીન, વિં (સં) પરસ્વાધીન, પરતત્ર, પરવશ
 પરાત્ર, નં પારકું અન્ન, મફતનું ખાવું તે
 પરાપૂર્વ, વિં અસલ, જીનું, ચાલતું, આવેલું ર
 આગલું પાછલું [સ્કાર, પરિભવ
 પરાભવ, પું (સં) પરાજય, હાર ર તિર-
 પરાભૂત, વિં (સં) હારેલું, પરાજિત
 પરાય, સ્ત્રીં ખાયણીનો દસ્તો, પરાધ
 પરાયણ, વિં (સં) વળગી રહેલું, મળી, અનુ-
 રક્ત, લગતું, વિષે 'તેની વૃત્તિ ઈશ્વર પરાયણ
 થઈ' ર આશ્રિત, તામેદાર, અર્થ
 પરાયુ, વિં પારકું બીજનું,
 પરાર, અં (સં પરારિ) ત્રીજે વર્ષે, ગયે કે આવતે
 પરાં, વિં (સં) એકના ઉપર સત્તર મીંડા
 વાળી મખ્યા ર વિંબ્રહ્માના અર્ધાં આયુષ્યજેટલું
 પરાવર્તન, નં (સં) પાછું ફરવું તે, પ્રતિક્ષેપ
 ર પડછાયો, પ્રતિબિંબ
 પરાવૃત્ત, વિં ઉલટાવેલું, પાછું વળેલું ર પાછું
 આપેલું, પ્રતિબિંબ પડેલું ૩ કટાજેલું
 પરાશ, સ્ત્રીં જાસનું પાણી
 પરાગ, નં ડાગરનું ખસલું પેડાં
 પરિ, અં (સં) ચારેમેર ર વિશેષ, ધણજ
 પરિક્રમ, પું (સં) પગથી ચાલીને જતું પગ
 વતે ચાલવું પ્રદક્ષિણા, વિહાર
 પરિક્રમણ, નં ગોળ ફરવું તે, પ્રદક્ષિણા
 પરિક્રમા, સ્ત્રીં પ્રદક્ષિણા
 પરિખા, સ્ત્રીં શહેરની આસપાસ કરેલી ખાધ
 પરિચર્યા, સ્ત્રીં નોકરી સેવા, ચાકરી, તહેનાત
 ૩ ગુપ્તપા, ખુશામત [આદાન ૩ સ્ત્રી, પત્ની
 પરિબ્રહ્મ, પું (સં) દાન લેવું તે ર સ્ત્રીકારવું તે,
 પરિધ, પું [સં] ગોળ આકૃતિને ફરતી કેાર
 ઘેરાવો ફરતો ઘેર ર ૧૯ મો યોગ ૩ ગદા
 પરિચય, પું (સં) ઓળખાણ, પિછાન, સહવાસ,
 અભ્યાસ, મહાવરો

પરિચારિકા, સ્ત્રી (સ ૦) દાસી
 પરિચિત, વિ ૦ જાણીતુ, જાણખીતુ, પરિચયવાળુ
 પરિચિત્ત, વિ ૦ (સ ૦) નિરૂપણ કરેલુ, જુદુ
 પરિચય, પુ ૦ લગ્ન, વિવાહ [પાડેલુ, છુટુ કરેલુ
 પરિચ્છેદ, પુ ૦ અવધિ, સીમા, ૨ ભાગ, પ્રકરણ
 પરિજન, પુ ૦ (સ ૦) ચાકર લોક, પોખ્યવર્ગ ૨
 પરિવાર, ખટલો [કેડો, અતક્ષણ ૨ નતિજો
 પરિણામ, પુ ૦ (સ ૦) તોડ, નિકાલ, ફે સલો, છેવટ,
 પરિણામ, પુ ૦ (સ ૦) અતિથય તાપ-બાફ ૨
 બળતરા, અકળામણ, પીડા ૩ પ્રતાપ, ભય હિપ્તવ
 તેલો દોર-હાક, ૪ દુ ખ, શોક, મનની અવ્યવસ્થા
 પરિસ્થિતિ, પુ ૦ (સ ૦) સતોષ, આનંદ, તુષ્ટિ
 પરિત્યાગ, પુ ૦ (સ ૦) તજીદેવુ, છોડીદેવુ તે
 પરિત્રાણ, ન ૦ કવચ ૨ વારણ, નિવારણ, રક્ષણ
 પરિધાન, ન ૦ (સ ૦) પહેરવુ તે ૨ વસ્ત્ર, લુગડુ
 પરિધિ, પુ ૦ (સ ૦) ઘેરાવો ૨ પરિવેશ, સૂર્ય-
 ચંદ્રની આસપાસ થતુ તેજુ કુડાળુ તે
 પરિપકવ, વિ ૦ (સ ૦) પાકેલુ-સિઝેલુ ૨ પુખ્ત
 પરિપાટી, સ્ત્રી ૦ પદ્ધતિ, ધારી, ઝામ કરવાની
 રીત ૨ અનુક્રમ
 પરિપાલન, ન ૦ (સ ૦) પાળવુ તે, સાચવી જાળવી
 રાખવુ તે ૨ ચાલવુ હોય તેમ ચલાવવુ તે
 પરિપૂર્ણ, વિ ૦ (સ ૦) ભરપુર, સંપૂર્ણ, પુરેપુર,
 સારી પેઠે, પૂરતી રીતે [જગદીશ્વર, પરમેશ્વર
 પરિબ્રહ્મ, પુ ૦ (સ ૦) જ્ઞાન બ્રહ્મથી પણ પર તે,
 પરિભાવ, પુ ૦ (સ ૦) અપમાન, અવગણના
 પરિભાષા, સ્ત્રી ૦ સાહ્ય વિષયમા જે સંક્ષિપ્ત
 શબ્દ કે વાક્યથી અમુક અર્થ ધટાવ્યો હોય તે
 શબ્દ અથવા સૂત્ર તે ૨ શૈલી ૩ પ્રસ્તાવના,
 શરૂઆતનુ પ્રકરણ [ફરવુ તે, ભટકવુ તે
 પરિભ્રમણ, ન ૦ (સ ૦) પ્રદક્ષિણ કરવી તે, ગોળ
 પરિભ્રમ, પુ ૦ (સ ૦) સુગંધ, સૌરભ, પીમળ
 પરિભાણ, ન ૦ (સ ૦) માપ, જથ્થો, વજન, કદ
 ૨ સંખ્યા ગણન ૩ વર્તુલનો ધેવો, ૪ આ-
 શ્વનો, અંદાજ પ ખાતરી પ્રમાણ
 પરિમિત, વિ ૦ માપવાળુ, ધટિત, માફકસર, હદમા
 પરિમિત, સ્ત્રી ૦ માપ, પ્રમાણ ૨ હદ, મર્યાદા ૩
 પરિમિત, પુ ૦ પર્યંત, પહોંચ, ખાટલો. ધિર, ફેરાવો

પરિચર, પુ ૦ ધોખી, લુગડા ધોનાર
 પરિચાણ, ન ૦ પ્રયાણ, ગમન, પ્રસ્થાન
 પરિચો, પુ ૦ પૂર્વજ, પેઢીનામુ વચાવળિ. ૨ વચ્ચે
 પરિરભણ, ન ૦ (સ ૦) ભેટવુ તે, કોટિ, આલિ-
 ગન. 'પછે પુત્રને પરિરભણ કરી, વહે ભૂપ વચન.'
 પરિવર્તન ન ૦ (સ ૦) ભ્રમણ, આવૃત્તિ, આવ-
 તન ૨ ફેરફાર, ફરી જવુ તે ૩ વિનયમન
 પરિવાદ, પુ ૦ (સ ૦) દપકા, તિરસ્કાર ૨ નિંદા,
 આરોપ, અપવાદ, કહેલી
 પરિવાર, પુ ૦ (સ ૦) છોકરા ઈશ્વાને કુટુંબખીલો
 તે, વસ્તાર, નોકર ચાકર, આશ્રિત વગેરે પોખ્ય
 વર્ગ, પરિજન [પ્રકાશ, તેજુ મડળ, પરિધિ
 પરિવેષ, પુ ૦ ચંદ્ર સૂર્યની આસપાસ હોતો જાળ
 પરિવેષન ન ૦ (સ ૦) આચ્છાદન, ઢાંકણ, બાર-
 દાન, બાધણ, ૩. કોટલુ, પરખીડિયુ
 પરિવ્રાજક, પુ ૦ (સ ૦) સસાર અને માયાનો જોણ
 સાગ કર્યો છે તે, સન્યાસી. [ભિરણ, પુરવણી
 પરિશિષ્ટ વિ ૦ (સ ૦) બાકી-વધારાનુ લખાણ,
 પરિશિષ્ટ, પુ ૦ વધેલુ તે, બાકી, સિલક, અવશેષ.
 પરિશ્રમ, પુ ૦ (સ ૦) ધણો શ્રમ લેવો તે, તરફી.
 પરિષદ, સ્ત્રી ૦ પાઠશાળા ૨ સભા, બેઠક, મેળાવડો
 ૩ મડળી ૪ સેવક, અનુચર,
 પરિસખ્યા, સ્ત્રી ૦ (સ ૦) ગણના, ગણતરી ૨
 સરવાળો [૨ સરહદ
 પરિસરણ, ન ૦ (સ ૦) વહેવુ તે
 પરિસીમા, સ્ત્રી ૦ (સ ૦) હદ, અવધી, છેડો અંત.
 પરિહાર, પુ ૦ (સ ૦) દૂર કરવુ તે, તેજુ તે, લાગ.
 પરિહાસ, પુ ૦ (સ ૦) મસ્કરી, ઠકો, મજાક
 પરી, સ્ત્રી ૦ (ફા ૦) મો માણસનુ શરીર ધોડાનુ ને
 પાખવાળી એવી એક કલ્પિત સુદર સ્ત્રી, કિન્નરી,
 અપ્સરા [પારખ, તપાસનાર, નિરૂપક
 પરોક્ષક, વિ ૦ (સ ૦) પરીક્ષા કરનાર-લેનાર,
 પરીક્ષા, સ્ત્રી ૦ [સ ૦] સામાના જ્ઞાનની તપાસ
 કરવી તે, તપાસ, તજવીજ. ૨ શોધ, પ્રયોગ. ૩.
 જ્ઞાન. સમજશક્તિ 'વૈદને રોગની પરીક્ષા નથી."
 ૩ પારખ, પરખ
 પરીક્ષાપત્ર, ન ૦ (સ ૦) પરીક્ષાવા સવાલોનુ પત્રક.

પરીધ, પુ. ઘેરાવો, ઘેર [સાખ ર પરીક્ષક
પરીખ, વિ. નાણા પારખનાર, શરાશી ધધાની
પરીધરો, પુ. માલમતા, મિલકત ર પાચમુ
પરીસવુ, કિં. સં. પીરસવુ [પાપ (જૈન)
પરીસા, પુ. (પરિશ્રમ) દરદ, દુ. ખ ર અડચણ
પર, વિ. દર, આધુ ર જુદુ, અળણુ ડ
આડુ, અવળુ

પર, ન. આધે પડેલુ એવુ કામ ર શહેર-કસ
ખાની બહાર લગોલગ જે વસ્તી પ્રદેશ તે, પુર
પર, ન. ગોડ ગુમડા પાકેથી જે સફેદ ઘટ પ્રવાહી
નીકળે છે તે [સલ છે' (શ્રાવકામા)

પરપવુ, કિં. સં. કહેવુ, બોલવુ, 'આપવુ પરપવુ
પરપ, વિ. ઝોર, નિષ્કુર (વચન) ર કુર, નિર્દય
પરે, સ્ત્રી. પરોઢ, મળસકુ, પ્રભાત, સુર્યના કિરણ
ફૂટવા તે "પરે પુટવી" ર અ. પેરે, પેઠે, રીતે
પરેજ, વિ. પરહેજ, જુઓ

પરેજી, સ્ત્રી. કરી, પથ્ય,

પરેશાન, પુ. પરીઓનો મુલક "એટલી જોને
મળતી હોય, પરેશાનની રાણી સોય"

પરેશાન, ન. (ફાં.) ધૂર્ત, આલાક, ચતુર

પરેસ્તાન, ન. (ફાં.) પરીઓનો દેશ, સ્વર્ગ

પરોક્ષ, અ. (સં.) નજર ન પડે તેમ, પુક
પાછળ, પાછવાડે ર ગુમપણે, છાનીરીતે, ગેર
હાજરીમા, પડદા પાછળ, ખીજની દ્વારા

પરોગ, ન. છેડો, અત

પરોઢ, ન. પુ. પ્રભાત, મળસકુ, વહાણુ

પરોણાગત, સ્ત્રી. આગતા સ્વાગતા, આતિથ્ય,
અતિથિ સત્કાર, બરદાશ

પરોણાચારી, સ્ત્રી. પરોણાગત

પરોણાચાર, પુ. આગતા સ્વાગતા, બરદાશ

પરોણી, સ્ત્રી. આગ ખોસેલી લાકડી ર સ્ત્રી
મહેમાન ડ સોયમાનો દોરો

પરોણી, પુ. (સં.) અળપુ અથવા ઓળખીતુ
માણસ થોડા દિવસ રહેવા આવ્યુ હોય તે, મહેમાન,
અતિથિ ર આગ ખોસેલી મોટી લાકડી, અકુશ

પરોધ, પુ. પુરોહિત, ક્ષત્રિઓનો ગોર, પ્રોત

પરોપકાર, પુ. (સં.) ઉપકાર કરવો તે, પારકાનુ

ભલુ કરવુ તે, પરહિત કરવુ તે [હિતૈષી
પરોપકારી, વિ. ખીજને ઉપકાર કરનાર, પરગણુ,
પરોવવુ, કિં. સં. સોયના નાકામા દોરો ધા-
લવો ર ધાલવુ, અદર નાખવુ ડ. મનપર લેવુ,
ચિત ચોટાડવુ, લગાડવુ, મનથી કરવુ ડ ભર
વવુ ખોસવુ, ટાગવુ

પર્જન્ય, પુ. વરસાદ મેઘ ર ઈંદ્ર વિજ્ય

પર્ણ, ન. (સં.) પાદકુ, પાનુ ર કાગળ, પત્ર.

પર્ણકુટી, સ્ત્રી. પાદકાથી જાયેલી ઝુપડી, મઠી

પર્થક, પુ. (સં.) પલગ, ખાટલો ર વીરાસન

પર્થન, ન. (સં.) પ્રવાસ કરવો તે, મુસાફરી,

પર્થન્ટ, અ. સુધી, લગી [પ્રવાસ, ભ્રમણ

પર્થવસાન, પુ. અન્ત, આખર, છેવટ, છેડો

પર્થાણુ, ન. પલાણુ ર પ્રયાણુ, નીડળી પડવુ તે

પર્થામિ, સ્ત્રી. (સં.) પૂર્ણતા ભરપૂરપણુ ર

તૃપ્તિ, સતોષ, ડ સીમા, અત

પર્થાય, પુ. (સં.) રીત, રસ્તો ર યુક્તિ, બહાનુ,

ઉપાય ડ એક અર્થના બે ત્રણ શબ્દોમાનો એકાદ

પર્થાલિયન, ન. (સં.) ફરીને બરોબર વિચારવુ તે

પર્થુષણુ, ન. પત્યુસણુ

પર્થેષણુ, ન. (સં.) તળવીજ, તપાસ

પર્વ, ન. (સં. પર્વ-સાધે) દાન ઇં. પુણ્ય

કર્મ કરવાના શાસ્ત્રોક્ત દિવસ ર તહેવાર, શુભ

દિવસ ડ સાઠાનો એક ગાઠાથી ખીજ ગાઠા

સુધીનો જે ભાગ તે, પેરિયુ પેર ડ ભાગ,

પ્રકરણુ" પ આગળાના સાધા વચ્ચેનો ભાગ, ટેરવુ

પર્વણી, સ્ત્રી. પર્વનો દિવસ, તહેવાર

પર્વત, પુ. (સં.) પૃથ્વીની સપાટીથી ઉપસેલો

ટેકરો, ડુગર, પહાડ, ગિરિ ર સાતની સઘા

પલ, સ્ત્રી. પળ, પક્ષ ર માસ

પલક, સ્ત્રી. (ફાં.) આખ બધ થઇ ઉઘડે એટલો

જે જરાક વખત તે, પળ, ક્ષણ

પલકદરિઆવ, પુ. એકદમ વરસાદ તૂટી પડી

રેલમ રેના થઈ રહેવુ તે, હેલી ર ઈંધર, પ્રભુ

પલકવુ-કાવુ, કિં. અંહસવુ, ખુશી થવુ ર

ઝણકવુ, ચમકવુ, રહીરહીને પ્રકાશવુ

પલકારો, પુ. પલક, ક્ષણ, પળ ર ચમકારો, ઝળ-

કારો ૩ અણસારો નેત્રપલ્લવી
 પલકાવયુ, કિં સં પટપટાવયુ, આખ ઉગાડ
 મીચ કરવી તે, ઝમકાવયુ
 પલકો, પું સ્પદ, મીચકારો ૨ તેજનો ભલુકો
 પલગ, પું [પર્યંક] દોલિયો, છતગીવાળો ખાટલો
 પલગડી, સ્ત્રીં નાનો દોલિયો-ખાટલો
 પલગપોષ, પુંઓગાડના જેવું એક જાતનું કપડું
 પલટણુ-ન, સ્ત્રીં [પોટું] પાયદળ લશ્કરનો
 એક સમૂહ એમા ૫૦૦ થી તે ૮૦૦ માણસ હોય
 છે એ ત્રણ પલટન મળીને એક રીજમીટ થાય
 છે ૨ પાયદળ-પોડેસ્વાર લશ્કરનો એક વિભાગ
 ૩ હારનીહાર એક પંચી એક આવતું ટોળું
 પલટયુ, કિં સં ઉટવયુ, ફેરબદ્ધ કરવું ઉધુચતુ
 કરવું ૨ પાછું વાળવું ૩ (વચન) ભગ કરવું
 પલટાવુ, કિં અં બદલાવુ, ફરી જવું, રબદલી
 નાખવું ફરવી નાખવું
 પલટો, પું ઉથલો ચ્વરને ઉતારવો તે ચઢાવવો
 તે ૨ આડા અવળા મવળા પટા ખેલવાની રીત
 પલવટ, સ્ત્રીં વાટડી, લખડતુ વસ્ત્ર કેડે કે જા-
 તીએ કસીને બાધવું તે, પાલવ ઝમ્મરે બાધવો તે
 પલવયુ, કિં સં રીઝવયુ, વિનવયુ
 પલવાડ, સ્ત્રીં વાડ, પરવાડ
 પલળવુ, કિં અં લિજવુ, પાણીવાળું થવું
 પલાખા, નંદરેડ આકના પાડાના ગુણાક પૂજના તે
 પલાખી, સ્ત્રીંઅ કના પાડામાની દરેક હાર, આક-
 ના જે અનુક્રમે ગુણાકાર હોય છે તેમાનો અંકકો
 પલાડી, સ્ત્રીં પગ ઉપર પગ ચઢાવીને ખેસવાની
 જે રીત તે [નિરાતે નિહરતાથી ખેસવું
 પલાઠો, પું મોટી પલાહી પલાહો મારીને ખેસવું=
 પલાણુ, નંસ્વારીના ઘોડા ઉપર નાખવાનું ગાદલું
 આસન ખોગીર, જન પલાણુ કરવું-ચ્વારી કરી
 પલાણુયુ, કિં સં યોડા ઉપર સ્વારી કરી ૨
 પલોટવુ કામમા લેવા માડવું
 પલાણુ, પું છાપતી વખતે ટાઇપ ખરાબર ખેસા-
 ડવા જે જાડો લાડડાનો ચપટો ડડકો ઠેકે છે તે
 પલાંડુ, પું (સં) કાદો, કુગળ, પ્યાજ
 પલાયન, નંસં નાસીજવું તે, પોમારા ગણવા તે,

પલાવ, પું ચોખા મશાલો અને માસનો મિશ્રિત
 રાધેલો પદાર્થ, નાનપલાવ
 પલાવટ, સ્ત્રીં લિલની એક જાત
 પલાશ, પું (સં) ખાખરો, ખાખરાનું ફૂલ
 પલાશપાપડો, પું ખાખરાનું ફળ, પીતપાપડો
 પલાગણુ, કિં સં પાણીવાળું કરવું, ભીતું કરવું
 ૨ સમજાવવું, ગળે ઉતારવું
 પલિત, વિં (સં) પળિયાવાળો, ઘોળા વાળવાળો
 પલીત, નં [ફાં] પ્રેત ભૂત ૨ મેલુ, ગદુ, બિહા-
 માણુ ૩. વૃદ્ધ, ધરકુ
 પલિતો, પું (ફાં) તેલ-દિવેલમા બોળેલો ચી-
 થગનો કકડો ૨ પું બળતો કાડડો, જમમગરી,
 ટેટા ફટકાનો સળગાવવાનો દોરો ૩ સળી, ફદકુ,
 સળેખડ, પલીતો મુકવો=જગાડવું, સાસણી આપવી,
 પ્રેરણા ડગી દૂર રહેવું, રજડ મુકવો
 પલેવણ, નં જીવ જાતુના રક્ષણાર્થે લુગડા,
 રજેહરણા વગેરેને પહોળા કરી તપાસવાં તે [જિન]
 પલોટવુ, કિં સં કેળવવું, શીખરી તૈયાર કરવું
 પાવરધું કરવું ૨ ચાપવું 'શ્રમિત છો, આવો લગા-
 રેક પોઢોપલોડુ પાયે, શ્રમ મટે થોડો'—પ્રેમાં
 પલેવ, પું (સં) ઝાડનો નવા પાનવાળી ડાળી
 કિમલય, કુપળિયા ૨ લાખનો રગ, અળતો
 પલેલી, સ્ત્રીં (સં) ઘીલોડી ઢેડી ૨ નવરાત્રિમા
 આમપામ ગાવાની દીવડી ૩ નાનું ગામકું ૫૩
 પલેલું, નં તાજનાનું દરેક જાખડું, તાજુડું ૨
 વગ તરફથી કન્યાને અપાતી જણસ-રોકડ, સ્ત્રીધન
 પલેલો, પું (પલેવ) છેડો, પદર, પાલવ ૨ છેડું, ટપ્પો
 પવધ, પું પાવૈ, હીઝડો, નામદ ૨ બાયલો
 પવન, પું (સં) આપણી ત્વચાને જે સ્પર્શ
 થાય છે તે તત્ત્વ, વાયુ પવનપંચ ચઢવું-વાદરી
 બનવું, હવાઈ વિચાર કરવા પવન લગવો—
 મિળજ વધી જવો, ખીલવું પવન લાગવો—
 વાયરો વાવો, પ્રસરી જવું ૨ મગતિદોષ લાગવો
 ૩ સુખ દુખ અનુભવવા પવનમાં ઉડી જવું
 -વ્યર્થ જવું પાર ન પડવું, તણાઈ જવું
 પવનચક્કો, સ્ત્રીં પવનના જોરથી ફરતું ચક્કર તે
 પવનપાવડી, સ્ત્રીં એક જાતનું અદ્ધર ઉડતું ચાન,

પવનવેગી, વિં પવન જેવી ગતિવાળું, વાયુવેગી
 પવાડુ, કિં અં પાવુ
 પવાડી, સ્ત્રીં અભરાઈ [૩ નિદાત્મક કવિતા
 પવાડો, પું (મં) વીરગ્ન કાવ્ય ર નિદા, આક્ષેપ
 પવાલુ, નં ૨ પાણી પીવાનું પ્યાલું, જામ ૨
 એક જાતનું મોટું ઉભા ઘાટનું વાસણ
 પવિ, સ્ત્રીં ધંનુ વજ્ર
 પવિત્ર, વિં (સં) દોષ રહિત, શુદ્ધ નિર્મળ
 ૨ અસ્કાર પામેલું, પાવન ૩ જેની સેવા કરવાથી
 પુણ્ય થાય તેવું ૪ પાક
 પવિત્રતા, સ્ત્રીં ચોક્ષ્યાઈ ૨ પાદપણ શુદ્ધપણ
 પવિત્રામારસ, સ્ત્રીં કાકોરજીને પવિત્રા ધગવ-
 વાનો દહાડો, શ્રાવણ સુદિ બારસ
 પવિત્રી સ્ત્રીં (સં) દર્શની વીટી ૨ 'શ્રીનાથજી'
 એવા શબ્દોવાળી હીંગની પાટી
 પવિત્રુ, નં કાકોરજીને ધગવેલી હીરની ગુથેલી
 દોરી તે ૨ કોટે ધાલવાની મોતીની સેર
 પશમ, નં (ફાં) પશ્મ) ઝીણવાળ, ઝાટુ ૨ બાન
 પશમી, વિં ઉનવાળું, ગરમ
 પશમીના, પું બાનનો પોશાક, ગરમ નુગડા
 પશલી, સ્ત્રીં પોશ, પસલી ૨ શ્રાવણ માસમાં
 લાઈ, બેનને બક્ષીશ આપે છે તે
 પશુ, પું (સં) ચાર પગનું પ્રાણી, દોઢ હેવાન
 પશુતુલ્ય, વિં હેવાન જેવું, પશુ સરખું
 પશુપતાકા, નં (સં) પશુના ચિહ્નવાળી ધ્વજ
 પશુપતિ, પું (સં) મહાદેવ, શિવ ૨ ગોવાળ
 પશુપત્ની, નાં પશુ અને પત્ની ચાલતા અને
 ઉડતા પ્રાણીઓ
 પશ્ચાત્, અં (સં) પછી પાછળથી, છેલ્લે
 પશ્ચાતાપ, પું (સં) પસ્તાવો, અનુતાપ, શોક
 પશ્ચિમ, સ્ત્રીં (સં) જે તરફ સૂર્ય અસ્ત પામે
 છે તે દિશા ૨ વિં પાછલું, છેવટનું, પૃથ્વીભાગનું
 પશ્ચિમયુદ્ધિ, સ્ત્રીં પાછળથી રકુરેલો વિચાર
 પશ્યતી, સ્ત્રીં (સં) શ્રદ્ધ સ્વરૂપની ચાર
 સ્થિતિમાની બીજી પરા, પશ્યતી, મધ્યમા, પૈર્વરી
 પસ્તા, નં (ફાં) પિમ્ત) એક જાતનો સુકો મેના
 પસ્તાગિયો, પું શાકભાજી વેચનારે, ગાંધિયો

પસ ૬, વિં (ફાં) ખુશ, રાજ પ્રસન્ન ૨ ચુટી
 વીણી કાઢેલું ૩ રૂચતું, ગમતું, લાવતું
 પસદગી, સ્ત્રીં સન્મતિ મળુરી, કચુલાત ૨
 રાજખુશી ૩ ચુટણી, વગણી
 પસર, સ્ત્રીં મસળડામાં દોઢને ચરના લઈ જવા
 તે, વહાણમાં ચરતું તે
 પસરતું, કિં અં (પસર) ફલાતું, વિસ્તાર
 પામવા, પથરાતું ૨ ખીવતું, ફક્તું
 પસલી, સ્ત્રીં પોશ, અજલી ૨ પોશમાં સમાય
 તેટલું ૩ વીટી ૪ લાઈ, બેનને જે બક્ષીમ
 પસલો, પું ખોખો [આપે છે તે
 પસવારવું, કિં સં પપાળવું, પીમે ધીમે હાથ
 ફેરવવો, શાતપાડવું ૨ ચાપવું
 પસાય, પું (સં) બક્ષીસ, પસાયતું
 પસાયતું, નં ચાકરીના બદનામાં અથવા ધમોદા
 આપેલી જે જમીન-ગામ તે, વસવાયાને કામ
 ઝાજ કરવાના બદલામાં આપેલી જમીન
 પસાર, પું પ્રવેશ પેસારો ૨ ફેલાવો, પ્રચાર
 પસાર, વિં પાર ઉતરેલું, પાસ (પરીક્ષામાં) ૨
 પ્રવશ થયેલો હોય તેવું, દાખલ (કોઈ કામમાં)
 પમાર થવું—પાસ થવું, પરીક્ષામાંથી પાર ઉત
 રતું ૨ દાખલ થવું ૩ નાસી જવું, જતા
 રહેતું ૪ અલપાઈ જવું, મરી જવું ૫ મળુગ
 થવું બહાલ થવું પસાર કરવું—એકાદા મુકામ
 વડાની આગળ વધવું ૨ પાસે થઈ કાઢવું—મોડ-
 લવું ૩ વ્યતિત કરવું નિર્ગમન કરવું ૪ ન
 ગણુગણવું, પત ન કરવું
 પસારવું, કિં સં ફેલાવવું, વિસ્તારવું ૨ લાવાવું,
 આગળ ધરવું વધારવું ૩ અદર થઈને જવા દેવું—
 પસારી, પું ફેલાવ, વિસ્તાર, લાવાઈ [કાઢવું
 પસારો, પું ફલાવ ૨ ધીમે ધીમે પેસવું તે
 પમિયાડ, નં ખીલી વાલવાનું નાકું, ઝેડતું, પખિયું
 પસીનો, પું પગસેવો, સ્વેદસ્નાન, ધામ
 પસ્તાનું, નં (સં) પ્રસ્થાન) ગામ જવા ઉપડવાનું
 મહુગત સાચવવું તે, બહાર ગામ જવા ઉપડવું
 ન, જવું તે [ઉપરી ટોક પડવા તે
 પસ્તાળી, સ્ત્રીં ગાળોનો વરસાદ ૨ પીટણી, ઉપરા-

પસ્તાવું, કિં અં પચાત્તાપ કરવો, ખેદ પામવો, દિલગીર થવું [ગોક, પચાત્તાપ
પસ્તાવો, પું (સં) ખેદ, અફસાસ, દિલગીરી,
પસ્તી, સ્ત્રીં બીજા તરફથી લઢનાર ૨ ઉપગણ
પસ્તુ, નં (પુષ્ટી) પક્ષી, ઉપરાણુ ૨ પસ્તા
પહર, નં મળસ્કામા દોર ચારવું તે, પસ
પહાડ, પું ડુગર, પર્વત, ગિરી પહાડ જેવું -
મોટું અને મગીન, દુર્ગમ્ય, દુસ્તર ૨ જીવાન
જેવ, જખરો પુરુષ “ જીવાન પહાડ જેવો ફારી
પડ્યો ” ૩ આધારણુ પ્રમાણુ કરતા મોટું ‘પહાડ
જેવડું ગુમડું,’ [પહાડી લોહી-ઉચ્ચ જોસ્મા
પહાડી, વિં ડુગરી, પર્વતવાસી ૨ વિશાળ, કદાવર
પહાણુ, પું પત્થર, દગડ ૨ જડ, મદ ‘ટાઢો
પહાણુ’ ૩ ભારે ને મગીન તે [નિખારવું
પહાણુવું, કિં સં કોરૂ લુગડું ગવા માટે ધોવું,
પહુ આ, પું પૌઆ, જીઓ

પહેડી, સ્ત્રીં પેઢી દુકાન

પહેરણુ, નં ગળાથી આધ સુધી આવતું પહેર-
વાનું ઢીલું વસ્ત્ર ૨ પહેરવાની રીત, પહેરવાનું તે
પહેરણુ, નં પહેરવાનું તે ૨ પહેરવાની રીત
પહેરવું, કિં સં સજવું ધારણુ કરવું ૨
ધાનવું, અદર દાખલ કરવું, ધોયવું, પેસાડી દેવું
પહેરવેશ, પું વસ્ત્ર પહેરવાની રીત-તરેહ ૨
વસ્ત્ર પહેર્યા પછીનો દેખાવ, સિઆસ ૩ વસ્ત્ર, કપડા
પહેરામણી, સ્ત્રીં સ્ત્રી ધન પદ્મ ૨ પરજયા
પછી કન્યાને ધેરથી તેના સસરા, સાસુ ઇં ને
જે ભેટ આપવામાં આવે છે તે

પહેરાવવું, કિં સં સજવવું, ધારણુ કરાવવું,
પહેરે તેમ કરવું, ૨ ધાલવું, શણગારવું, ૩ ગળે
ધાલવું, બઝાડવું, ઓરાઢવું ૪ ધાલી દેવું
પહેરેગીર, પું ચોક્કીઆટ, ચોક્કીદાર, ગારદી,
રખવાળ, [બાની. ૩ હવાલો

પહેરો, પું જાપતો, ચોક્કી, રક્ષણુ ૨ સલાળ, નિધે-
પહેલ, સ્ત્રીં પ્રારભ, મડાણુ, શરૂઆત ૨ જે
કંઈ પ્રથમજ-નવું કરેલું તે ૩ પેલ, રૂની પોચીગાદી
પહેલવહેલું, વિં પ્રથમનું, આરંભનું, પહેલપ્રથમ
પહેલવાન, પું (ફાં) લઢાઈમાં સૌથી આગળ

ધસનાર બહાદુર, શરવીર ૨ મલ્લ, કુસ્તીબા-
ણમાં જે જમરો તે, તાલીમખાનાનો ઉસ્તાદ
પહેલવી, સ્ત્રીં (ફાં) જીની ફારસી બાપા
પહેલા, અં અસલ, જીના વખતમાં, અગાઉ,
અગાડી ૨ આગળે, શરૂઆતમાં

પહેલું વિં પ્રથમ આરંભનું ૨ જરૂરનું, મુખ્ય
પહેલા જોળાનું-અચરણીનું મતાન પહેલા નય-
નું=સૌથી સરસ, ઉત્તમ પહેલે ધરથી-ધર
દહાડેથી, શરૂઆતથી

પહોચ, સ્ત્રીં પહોચવું ને,-પુધી અડકવું તે ૨
સમજ શક્તિ, ચતુરાર્થ, પ્રપચ સમજ જવાની
હોશિયારી ૩ નાણુ-માલ મળ્યા બાબતની ચિકી
તે, પાવની, રસીદ ૪ શક્તિ, તાકાત, બળ

પહોચવું, કિં અં ધારેલે ઠેકાણે જવું, પુગવું
૨ અમુક જગાએ અડકી શકવું ૩ હાથમાં આવવું,
મળવું પ્રાપ્ત થવું ૪ બુદ્ધિ દોડાવવી, સમજવું ૫
પકડી પાડવું, પાસે જઈ લાગવું. ૬ પુરા પડવું,
ટકર લેઈ શકવી

પહોચી, સ્ત્રીં કાડે ધાલવાનું જડાવવાનું ધરેણું
પહોચેલું, વિં છેતરાય નહિ તેવું, ખડું પકડું,
કારસ્થાની ૨ કુશળ, શાણું પહોચેલી બુદ્ધી-
પાતાળ જત્રી, જેની મસલત-યુક્તિ જાણવામાં
ન આવે તે, પહોચેલી માયા ૨ પ્રસન્ન કરે એવું ૩
ગાંજ્યુ-છેતરાયું ન જાય એવું, બહુ ચતુરાર્થવાળું

પહોચ્યું, નં હાથનું કાકું, પહોચ્યો,

પહોચ્યો, પું હાથનું કાકું, મણીબધ પહોચ્યા કર-
ડવા-ધણે પસ્તાવો કરવો

પહોર, પું (સં પ્રહર) ત્રણ કલાકનો કાળ-
૨. અં ગયે-આવતે વર્ષ

પહોરો, પું જાપતો, ચોક્કી ૨ પહોર પહોરને
અતરે તપાસ લેવાય ને નવા માણસ રોકાય
એવો જાપતો તે

પહોળાઈ, સ્ત્રીં પહોળપણુ, પનો, વિસ્તાર

પહોળાશ, સ્ત્રીં પહોળાઈ, પનો [રૂપિયો.

પહોળિયું, નં પહોળો રૂપિયો, કલદાર, મુખ્યમરો

પહોળું, વિં પનાદાર, મગતું, ચોકડું ૨ ખુલ્લું, મોઢળું
૩ છુટું, ઢીલું, રમતું ૪. નહિ બિડેલું ખીલેલું

પળ, ન૦(સંપદ) ધડીનો સાડમો ભાગ ૨ ક્ષણ
પળકલુ, કિં૦ અં ખાવાની આશાએ વાર વાર
આવતુ, પેધતુ 'ડોસી મરવાનો લો નથી પણ જમ
પળકવાનો લો છે'

પળલુ, કિં૦ અબ્બલુ, નાસલુ ૨ પળાલુ, ખારલુ
ખરદાશ થતી, પોષણ થતુ 'તેને દોર પળતા
નથી" ૩ અમલમા આવતુ ખર થતુ-કળુન
કરતુ 'વચન પળતુ' ૪ કેશ પાકી જવા, લોળ
થતુ 'માયુ પળુ' ૫ પ્રગટ થતુ ૬ મટી જતુ
'વિના કારણે હું પિડાઉં બધાથી' બળે ના કળેરે
પળે કાઠ ડશાથી"-કુજવિહાર [ધાપલાં

પળસી, સ્ત્રી૦ ખુશામત, છેકળ હલકી તાબેદારી,
પળાસલુ, કિં૦સં પગ ચાપવા ૨ ચાકરી કરતી
સેવા બળનની ૩ હદ ઉપરાત પળસી કરતી
પળા, સ્ત્રી૦ચાકરી, સેવા, ખીન્મતગારી, ૨ કટાળો
ઉપબલે તેલુ કામ, પાલન પીડા ૩ પાલવલુ પડે
એવુ જે તે

પળિયાં, ન૦(પલિત) પાકી ગયલા-ધોળા વાળ
પળી, સ્ત્રી૦ બરણી ઇં માયી ઘી તેલ દિવલ
કાઠવાનુ લોઠાનુ સાહિલ પળો=મોટી પળી

પળોટલુ, કિં૦ સં કળવવા માડતુ, થોડે થોડે
માહિતગાર કરતા માડતુ પાવગધુ કરતુ, કામ
શીખવાડવા પહેલવહેલા કામમા બેડતુ [લુખુ
પાકડ, વિં૦ વાઝિયુ ૪ ઉગડ, વેરાન અફળદ્રુપ
પાક, પું૦ તાળ શેફલા દાણા [ધાનુ

પાકલુ, કિં૦ સં પહોચતુ ૨ ધરતુ લેતુ ૩ ઇન્ડુ,
પાકે, અં૦ વિના, વગર, પાખિ

પાંકયુ, વિં૦ ધારેલુ ઇચ્છેલુ

પાખ, સ્ત્રી૦ (પક્ષ)શરીરને લગતા જે અવયવથી
પખી, ઇં ઉડે છે તે ૨ કાઠ પણ ઉડવાનુ
સાધન ૩ બાળુ, આળુમાળુનો જે વિસ્તાર-
ભાગ તે ૪ છાપરાની બહાર નીકળેલી બાળુઓ
તે છાપરાનો બે તરફનો ઝલનો ભાગ ૫ છાયા
આમરો એથ, સોડ પાખમા ઘાલતુ-એથમા
રાખતુ, હુક આપતી, સોડમા લેતુ પાખમા
ભગલુ-આશરે જતુ. પાખો આવવી-સ્વાત્રથી
થતુ, પુખ્ત ઉમગતુ થતુ પાખો કાપી નાખતી-

નેર ઓછુ કરતુ, આધાર તોડી નાખવો પાખો
વીઝરી-મહાત્મવુ ૨ ધમાવ મચાવતી ફાફા મારવા
પાખડી, સ્ત્રી૦ નાળુક પાનવાળી ક્ષતી ડાળી
૨ પાદડી, પુષ્પદલ ૩ પાગોડુ, પાખ ૪ વશતી
શાખા ૫ નળી દક્ષણા-મેટ "લ નહિ તો
ફલતી પાખડી"

પાખડુ, નં૦ શાખા, ડાળી ૨ કુટુંબની શાખા
૩ પાખ ૪ એક બાળુનો વિસ્તાર

પાખલડી, સ્ત્રી૦ પાખ ૨ પાખડી

પાખલુ, કિં૦ સં અક્ષત વગેરે ઉઠાળી વધારી
લેતુ, સત્કાર કરવો

પાંખાલુ, કિં૦ અંમાન પામલુ, વધાલુ ૨ કળુ
સલાનુ દાણાથી ભરાલુ [૩ ડાળીવાળુ

પાખાળુ, વિં૦ પાખવાળુ ૨ દાતાળુ ફળાવાળુ

પાખિયુ, નં૦ શાખા ડાળી ૨ કુટુંબની શાખા
૩ પાખ ૪ એક બાળુનો વિસ્તાર

પાખી, અં૦ પાખી, બુઓ

પાખુ, નં૦ દાતો પાનુ, અકુ ૨ છોચુ, શિખર
૩ વિં૦ આશુ છુટુ 'છુટુ વિરલ [ભાગ

પાખોડુ, નં૦ ખલાથી તે કોણી મુધીનો હાથનો
પાગત-થ, સ્ત્રી૦ ખાટલા-પથારીનો પગ તરફનો

ભાગ ૪ ખાટવાને તગ કરવાની દોરી

પાગરણુ, નં૦ (સં પ્રાવગ્ણુ)નાનુ ટુક વોતિયુ,
પોતડી 'પાગરણુ નાનુ પહેરીને, ભુનન બેડો ભર

થાર' ૪ પગ આગળ નાખવાનુ લુગડુ તે

પાગરલુ, કિં૦ અં ખીનલુ નવા અકુર આનના
ફાલલુ ડોડાલુ ખીલી નીકળલુ

પાગરો, પું૦ ગોફણતી બે બાળુની ઝૂલતી દોરી

૪ જે દોરીવડે પોડિય, ઝાડે અથવા ટ્રાઈ પળ
ટેકાણે બાળકને સુવાની ઝોળી બાધે છે તે ૩.

ગાજવાના પદ્ધતી સેરા એડરી કરી નાથણે વળ-
ગાડવામા આવે છે તે

પાગળાગાડી, સ્ત્રી૦ બાળક છાકરાને ચાનતા

શિખવવાની એક સાદી ગાડી ઠેલણુગાડી

પાગળુ, વિં૦ [સં પયુ] પગે ખોડવાળુ, પયુ,

લુલુ, લુગડુ ૨ આધાર રહિત, ટેકા વગરનુ ૩

અપર્ણુ, તુટક, ન્યન

પાંગુ, નં દાર (મકેતાર્યે) ર વિં પાગળુ,
 પાંગોડુ, નં ખલાથી કાણી મુધીનો ભાગ તે,
 પાંગોડુ ૨ હાલવા ચાલવાના અવયવોના સાધા
 પાચ, વિં (પચ) ચાર તે એક ૫ ૦ ફટલાક,
 થોડાક પાચ ગેરની-જાણી પાચ વરસનો-
 જુવાન પાચશેરી કુટવી-નકામી માથાફાડ કરી
 પાચશેરી બાધરી-ગળે જોતડ વળગાડવું, જ જળ
 મા પડવું પાચે આગળીએ પ્રજવું-ધણી ભકિત
 કરી ઈશ્વરની મહેરબાની મેળવવી પચ કહે તે
 પરમેશ્વર-ધણી કહે તે ખરૂં
 પાચડો, પું પાચનો આડડો
 પાચદસ, અં થોડાક જાતના પટાવાળુ યુગડ
 પાચપટો, પું રેશમી પટાવાળુ સુતગઉ યુગડ પાચ
 પાચમ, સ્ત્રીં પખવાડિયાનો પાચમો દિવસ
 પાચુ, નં પાચનો પાડો-પડિયો
 પાચાળી, સ્ત્રીં ટ્રોપડી, પાચાળ દેશની સ્ત્રી
 પાજણુ-ણી, સ્ત્રીં નિયમીત ટેવ તે, હેવા ૨
 તાણુને પાવાની ખેળ ૩ ખેળ પાવાનો મચો
 પાજર, સ્ત્રીં પાંચર, જુઓ
 પાજરાપોળ, સ્ત્રીં અશક્ત થયતા જનાવરોને
 રાખવાનું ધર્મનું ઠેકાણું, અનાથાશ્રમ ગાંડુ
 પાજરિયુ, વિં પાજરીનાળુ પાજરી હોય તેવું
 પાજરી, સ્ત્રીં ગાડામા ભરેલો માલ પડી ન જાય
 માટે રાખવાની કામડાની ટટી
 પાજરૂ, નં [પિંજર] પાળવાના પક્ષિઓને જેમા
 રાખવામા આવે છે તે, પિંજર ૨ જ ગલી જના
 વરોને ગોવી રાખવાનું ઘર, હેડ, ડમો ૩ અદા-
 લતમા સાક્ષીને અતે ગુનેગારને ઉભા રાખનામા
 આવે છે તે કહેરો. ૪ ખોખુ, કલેવર
 પાજી, સ્ત્રીં પાજણી, ટેવ, હેવા કિમળાવાળું
 પાડુ, વિં (સ ૦) શીકું, તેજી રહિત ૨ ઘોળું ૩
 પાત, સ્ત્રીં પાગત ૨ પગત પકિત, હાર
 પાતરી, સ્ત્રીં મગ, મક, જુવાર બાજરીના છોડના
 પાનનો કડકો ૨ નાના પાદડા
 પાંતરા-સ, વિં ત્રીસને પાચ, ૩૫
 પાતી, સ્ત્રીં ભાગે આવતો હિસ્સો, ભાગ, વાટણી
 ૨ પતિયાળું, ભાગીદારી ૩ બાબુ, પક્ષ ૪

ગણિતમા એક જાતના હિસાબ ૫ રીત, દરતુર
 “ગજ ગજ કરે ભુગ જીતી, ન્યાયની પાતીએ
 નર નાનારે”-ભોળો

પાથ, પું (સ ૦) મટેમાર્થ, મુસાફર
 પાથી, સ્ત્રીં માથાની વચ્ચે હોળતા પડનો જે
 મારગ તે, સેથી, સીમત

પાઈડી, સ્ત્રીં પાન ફૂલની પાખડી ૨ જુવાર
 બાજરીની પાતરી, ચીટી ૩ સ્ત્રીઓને પહેર-
 વાનું કાનનું એક ધરેણું, મોતીનું ઝુમણું ૪ સોળ,
 દબાયાથી પડેલી ભાત

પાદડુ, નં પાન, પત્ર પાદડુ ફરવું-ભાગ્યો-
 દય થવો, નસીબ જાગવું, પાદડ પાણી પાવું =
 ઘણું દુખ દેવું, સતાપવું, હેરાન કરવું

પાપણુ, સ્ત્રીં આખના પોપથાની કિનારી ઉ-
 પગના વાળ તે

પાપણુ, વિં શીળું, બાયડું, બહુ ગરીબ.

પાસર, વિં પાંચડ, સીધું ૨ ડાહ્યું, સદાચારી
 ઠાવડું, સરળ ૩ ચાદવા ન કરે તેવું, શાત ૪
 દોષરહિત કીક, સાડ ૫ સીધું, વાકડું કું નહિ તેવું ૬
 લાયક, બધે એમનું ૭ કાયદાસર, નિયમ પૂર્વક

પામળી, સ્ત્રીં જાતીના ઠાકાની આજુબાજુની
 જે દરેક હાડકી તે ૨ અક્ષલ, સમજ સાડી-
 ત્રણ પાસળી-ઘેલજાવાળું, વાયેલ, જિહરા પેટનું

પાસળું, નં જાતીનું ચપડું ગોળ વળેલું હાડકું,

પાસુ, સ્ત્રીં (સ ૦) ધૂળ, રજ [હાડકા]

પાસેક, વિં સાડને પાચ ૬૫ [ધડિયો, પાયા]

પા, પું (પાદ) મોથો ભાગ, ચતુર્યાશ્ર ૨ પાનો

પાઈ, સ્ત્રીં (પા) પૈસાનો ત્રીજો ભાગ, અડધી

પાઈકા, પું જાપવાના ખીયાની એક જાત

પાઈન, ન (અ ૦) એક જાતનું ઝાડ, જેમાથી

ટરપનટાઈન નીકળે છે તે, શરૂ

પાઈચો, પું પાચો પગ ૨ મળ, તળ, તળિયું

પાઉ, નં (ફ્રે ૦ પેન) એક જાતનો પોચો રોટલો

પાઉડ, પું (અ ૦) એક સોનાનો સિક્કો, ગીની,

પાઉડર, પું ભુકો, જેર, ચૂર્ણ [મહેર ૨ રતથ]

પાક, પું (સ ૦ પચ) રાધેલી રસોઇ-મિઠાઈ ૨

પેદાશ, નીપજ ૩ સુકાઈ-ચઢી જે તૈયાર થયેલું

તે ૪ દૂધ, ઘી, ચાસણી વગેરેમા રાધી પકવી
તૈયાર કરેલો પદાર્થ તે 'દૂધપાક' ઇં ૫ પાદડા,
ધાસ, અનાજની ગરમીથી ફળ પકવવા તે ૬
ગોડ ગુમડ ઇં પાકવુ તે, સડવુ
પાક, વિં(ફાં) પપિત્ર, શુદ્ધ ર પ્રમાણિક, ચોડખુ
પાકચટ, વિં થોડુ પાકલુ
પાકટ, વિં પાકલુ
પાકડું-ગડું, પું વગ, પક્ષ, તરફેણુ
પાકલુ, વિં મહેજ મહેજમા પાકી ઉઠે તેવુ
પાકવાની ખાસિયતવાળુ
પાકદોસ્તી, સ્ત્રીં નિસ્વાર્થ દોસ્તી ખરીદોસ્તી
પાકમહોબત, સ્ત્રીં પવિત્ર પ્રેમ, સ્વાર્થ વગરની પ્રીતિ
પાકવુ, કિં અં (સં ૫૨-રાધવુ) ઉગીને
ફળવુ, પેશ થવુ, નિપજવુ ર ઝીડે ફળ આવવા
ઽ પોચુ થઇ મીઠુ થવુ, પરિપક્વ થવુ ૪ સડવુ,
વિકાર થવો ૫ કામ પાર પડવુ લાલ થવો, વળવુ
'તેમા તાર શુ પાકયુ?' ૬ કાયર થવુ અકળા
મણુ થવી, થાડવુ " હવે તો માર માયુ પાકી
ગયુ " ૭ મુદત થવી, ઠરાવેલો વખત આવી
પહોચવો ' હુડી આજે પાકે છે ' ૮ ઉત્પન્ન થવુ
નીકળવુ ૯ હારીને તામે થવુ 'થાકશેલારે પાકશે'
૧૦ ધડપણ કે રોગથી કેશનુ ઘોળુ થવુ
પાકશાળા, સ્ત્રીં ગધવાની જગા રસોડુ
પાકશાસ્ત્ર, નં રમોઈ મ મધી શાસ્ત્ર તે
પાકી, સ્ત્રીં તહેવારનો દિવસ ૨ જે દિવસે
બન્નગમા વેચવા સાટવાનુ બધ હોય તે અ-
ણોળે, બધી અકનો, પ્રતિબધ [પક્ષનુ
પાક્ષિક, વિં પખવાડિયાનુ, પખવાડિક ર એક
પાકુ, વિં તળીને પોચુ તે મિઠાશવાળુ થયલુ
પરિપક્વ ૨ જેનુ ધાડુ ડેવટ આગ્યા વિના રહે
નહિ તેવુ પુડ પૂર્ણ, સિદ્ધ (જામ-બદોમસ્ત).
ઠગેલા વળેના 'પાકા અક્ષર' ૪ તૈયાર, સિદ્ધ,
હમણા ચાનુ થાય એવુ ૫ સમજણુ આની
હોય તેવુ, આધેડ, પુખ્ત, ' પાકી ઉમ્મગ ' ૬
કાયમનુ, વણો વખત ટકે તેવુ મજબૂત ૭
છેતરાય નહિ તેવુ હોશિયાર, કાબેલ, બધુ પાકુ
માણુમ ' ૮ વાયદામરનુ, મુદત આવી રહી હોય

તેવુ 'પાકી મુદત' ૯ ઉડી ન જાય તેવુ, ઘણીવાર
રહે-ટકે તેવુ ' પાકો રગ ' ૧૦ વૃદ્ધ, ધરડુ
' પાકુ પાન ' ૧૧ ઠગણુ, લુચ્ચુ ધર્ત
પાખ, સ્ત્રી (સં) પક્ષ, તરફેણુ
પાખડ, નં (સં) ખનાવટ, ઢોગ, કૃત્રિમ
ધાધન, ખોડુ રોતુ ફત્તેવા
પાખડી, વિં, ઢોગી ફતવાખોર ર ડોળી નાસ્તિઽ
પાખર, સ્ત્રીં સોના રૂપાના ફૂલોવાળી ખનાવેલી
ધોડા ઉપર નાખવાની ખૂચ ર ધોડા હાથીની
ઉપર નાખવાનુ લોહાનુ બખતગ ૩ સાજ, સામાન
પાખરિયા, વિં ધોડાની એક જાત " પાણી
પ થાને પાખરિયા, ઉજવળ જેની કાય રે " -સજ્જનં
પાખાડો, પું ગસડો નિદાયક કવિતા " ભૂડો
જે પાખાડા પડે, ભૂડો જે વણુ વાકે વડે " -શામળ
પાખસ, અં પાસે, પૂડ-પાછળ પણુ નજીક
' તમ પાખલ ભમે માહર મનરે "
પાખી, અં સિનાય, વગર
પાખરણુ, કિં મં હાથી ધોડાને લક્ષ્મમા લઈ
જવા તૈયાગ કરવા બખતર ચઢાવવુ ૨ સ્વારી
માટે ઘોડો તૈયાગ કરવો-શણુગારવો
પાખુ, અં પાસે ર વિં આણુ છુટુ છુટુ
પાખે, અં વિના, વગર, સિવાય
પાખો, પું કટેવાળો
પાગ, પું પગ, પાય, પ (કવિતામા)
પાગડુ, નં પક્ષ, વગ, આળખાણુ 'તેના પાગડા મોટા
હતા' ૨ પાગડુ રજામ, પેગડુ ૩ પગ મુકનાનુ
પાગડુ, નં રજામ, પાવડુ પેગડુ [સ્થાન
પાગર, સ્ત્રીં હોડીને ધમરડીને લઈ જવાનુ
દોગડુ દોરડુ બાધવાનો ખીનો-અકોડો તે
પાગરણુ, પું પથારીનો સામાન, મિન્તરો ૨
શોભા અવકાર, શણુગાર " પાગરણુ સર્વ પ્રીને
પરહરો દહાડો કરો છો તેવુ કરો " -શામળ
પાગસ, વિં પોલુ, પોકળ ૨ ગાડુ, ઘેલુ
પાગસનાણુ, નં પગનુ ધરેણુ (રૂપાનુ)
પાગસાગણુ, નં પગે પડવુ તે, નમન ૨ પગે
પડતા જે બક્ષીસ વડીલને નાની વહુએ આપવી તે
પાગા, સ્ત્રીં (ફાં) પાયગા, અશ્વસેનાની ટુક ડી

૨ લશ્કરી યોડાઓને રાખવાનો તમેલો
 પાગિયો, પુઠ મલાહકાર મન્દ કરનાર, પડખે
 રહેનાર ૨ ચીપ મઢવાની રેખો તારણીઆ
 પાઘ, સ્ત્રીઠ પાવડી (ડવિતામા)
 પાઘડી, સ્ત્રીઠ કસખી છેડાવાળુ માથે બાઘવાનુ
 ડુંગ પનાનુ ને લાણુ વણેલુ વસ્ત્ર ૨ બાધેયો
 ઘાટ, સિરોણુપણુ પાઘડી ઉતારવી—કાલાવાલા
 કરના, આજીજી કરની, કરગરવુ પાઘડી ફરવી
 —દેવાળુ કાઢવુ ૨ બોલેલુ ફેરવુ, ફેરવી બોલવુ
 પાઘડી બધાવવી—સરપાવ આપવો, ઇનામ
 આપવુ ૨ ગોક મુકાવો
 પાઘડુ, નઠ જેવી તેવી વિઠાજેલી પાઘડી [પર
 પાચ, નંગડયુમડમાવી નીડળતી બીડી બેરગી રમી
 પાચક, વિઠ (સઠ) પચાવનાર ૨ રમોઇયો
 પાચન, નઠજમ કરવુ, પચવુ—પચાવવુ તે, જઠગમિ
 પાચનગમિ, સ્ત્રીઠ બાધેલુ હજમ કરવાની શક્તિ
 પાછટવુ, કિઠ સઠ પછડવુ
 પાછલુ, વિઠ પાછળનુ, પછવાડનુ ૨ ગુફ્સત,
 ગયેલુ ૩ છેડનુ, છેવટનુ પાછલી ચાર ઘડી—
 છેલ્લી અવસ્થા, પાછલો પહેર દહાડા
 પાછળ, અઠ પુઠે, પછવાડે
 પાછુ, અઠ ફરીથી, બીજીવાર, વળી ૨ ન્યાવી
 આવ્યુ ગયુ હોય તે તરફ ૩ પુઠે, પછવાડે પાછા
 થવુ—મરી જવુ, ગત થવુ પાછી ધરતી—કાઠિયાવાડ
 પાછી પાની કરી—કાઢવી=પાછા હઠવુ, નબળુ
 પડવુ, હારવુ પાછુ નાખવુ—ઉવટી કરવી પાછુ
 વળવુ=મગડી જવુ, હિતરી જવુ ૨ મરણ પામવુ
 પાછુ વાળીને બેવુ—ભવિષ્યનો વિચાર કરવો,
 દીર્ઘદ્રષ્ટિ પહોચાડવી ૨ આચકો આવો, મકોચ પામવો
 પાછાટિયુ, નઠ કપડાની અદરનુ ગજવુ તે ૨
 ગાડાની પાજરીને છેડે જે પાટિયુ રાખવામા
 આવે છે તે
 પાછાતર, વિઠ પાછળથી થયેલુ “પાછાતરો વરસાદ.”
 પાજ, સ્ત્રીઠ પાળ, પૂલ, સેતુ ૨ એક જાતનુ
 ઝીણા પોતનુ રેશમી કપડુ [કાજી, ખેળ
 પાજણી, સ્ત્રીઠ આદત, ટેવ ૨ સતરને પાવાની
 પાજી, વિઠ (કાઠ) બેશરમુ, બદમાસ ૨ કજુસ,

બખીલ ૩ નીચ વૃત્તિનુ, હલકુ, નજીસ
 પાટ, સ્ત્રીઠ ભોયથી ઉચે બેસવાનો લાકડાનો એક
 તરેહનો યાટ, બાડ, પાટલી ૨ મિહામન ગાદી,
 આમન ‘રાજપાટ’ ૩ જમણવાર કરનારને
 માન આપવા આવનારાઓ માટેની એક પાટ
 મેસવુ—રેનુ આવવો, અભડાવુ પાટે મેસવુ—ગા-
 દીએ મેસવુ, ઉચ્ચામતે મેસવુ
 પાટ, પુઠ આખુ ચાન, તકો, અમુક પહોળાઈનુ
 આખુ વસ્ત્ર ૨ અવરણીરાતને પહેરવાનુ ૧૬
 હાયનુ મલમલનુ લુગડુ ૩ ચણીયાનુ લુગડુ
 ‘ચણિયાપાટ’ ૪ ચાદરનુ લુગડુ ‘ચાદરપાટ’ ૫
 જેટલા ડકડા બેડીને ચાદર, ઇઠ બનાવ્યુ હોય
 તે દરેક, કાળ ૩ હારખ ધ કપડાના કાળ પાથરવા તે.
 પાટડી, સ્ત્રીઠ ચોખડો ધડેલો લાકડાનો લાખો
 ડકડો, ભારવટિયો [નાખવાનો ભારવટિયો
 પાટડો, પુઠ મોટી પાટડી, મેડાના ટેકા માટે આડો
 પાટનગર, નઠમુખ્ય શહેર, રાજધાનીનુ શહેર
 પાટલ, વિઠ ગુલાખી, લાલ ૨ પુઠ ગુલાખ
 પાટલાવો, સ્ત્રીઠ પાટલા જેવી ચપડી એક જાતની ઘો
 પાટલાસાનુ, સ્ત્રીઠ મોટી સાળી
 પાટલી, સ્ત્રીઠ મેસવાનુ પાટિયુ, લાખી સાકડી
 પાટ, બાડ ૨ નાનો પાટલો ૩ ગાડીવાનને બેસ
 વાનુ પાટિયુ તે ૪ ઘુડીથી આગળી સુધીનો પગનો
 ચપટા ભાગ તે, પગનો પખે પ સ્ત્રીઓને હાથે
 પહેરવાની ચપડી બગડીઓ ૬ પહેરેલા વસ્ત્રની
 ગેડના પડ ૭ નાની ગેડ, ૮ કટલી વસ્ત્ર
 પાટલો, પુઠ ભોયથી ત્રણેક આગળ ઉચુ રહે
 એવુ લાકડાનુ આસન તે પાટલે બેસાડી પૂજા
 કરી=હુલાવી ફુલાવી નવર બેસાડી રાખવુ પાટલો
 ગેહવો=નિગત વળવી, ગમવુ, કરાર વળવો પાટલો
 પડવો=ફાવવુ નભવુ, ૨ રોહ પડની, વગ ચાલની,
 પૂજવુ પાટલો ફરવો—ન ચાલવુ, જરૂર પડવી
 પાટવ, નઠ (સઠ) ચાલાકી, ચચળાઈ ૨ ચતુરાઈ,
 પાટવણુ, સ્ત્રીઠ પાટવી પુત્રની વહુ, મોટી વહુ [તિજી
 પાટવીકુ વર, પુઠરાજનો વડો છોકરો, જે રાજમાદી-
 પર બેસવાનો હોય તે, સુવરાજ
 પાટિયા, નઠ બેરાની કોટનુ ધરેણુ, તુસી

પાટિયુ, નં લાકડાને વહેરવાથી જે ચપટા ને લાખા પાટા ઉતરે તેમાત્ર અંકુ ૨ એમાનો જે એકાદો કડકા તે ૩ યોડો કરી એસીને જે ઉપર સેવો વણાય છે તે ૪ નિશાળમા છોકરાને શીખવવાનું કાળુ પાટિયુ ૫ પાસળી, છાતીની પેટીના હાડકા તે પાટિયા ગોઠવવા=મધ એસતુ કરવું પાટિયા દેવાવા=હળકી જવું, છાતી એસી જવી, દેવલી એસવી, ભારે નુકસાન થવું, ૨ દેવાળુ ઝાઢવું ૩ ચાવતુ કામ વચ્ચેથી અટકી પડવું, પાટીયાં માજવા=ખાધાપી એકવાડો કાઢી પરવારવું પાટીયા વાળી દેવા=કામ બધ કરવું, ભાગી પડવું

પાટિયો, પુઠ તપેલી જેવા પહોળા મોઢાનું માટીનું વાસણ જેમા શાક કઢી વગેરે થાય છે ૨ દહિ આધ્રકવાનું પહોળા મોનું માટીનું વાસણ, ગોરમુ ૩ એક જાતનો ખાર

પાટી, સ્ત્રીનું સુતરનો વણેલો એકથી ત્રણ આગળ પહોળો ને લાંબો જે વાટ તે 'ખાટલો ભરવાની પાટી' ૨ ચણિયાની પાટી, નાકુ, ૩ છોકરા પાટિયા ઉપર, અથવા સપાટ લીસા પત્થરની તખતી ઉપર, લખે છે તે, સ્લેટ ૪ ટોપલો, નુડલો ૫ ટોળી, નાની ટુકડી " પોલીસની પાટી " પાટી વાળની=ધૂળધાણી કરવું, બગાડવું પાટીપર ધૂળ નાખની—ભણવું,

પાટિગણિત, નં અકર્ગણિત, આડકાથી ગણતરી કરવાની રીત તે [ખેડુત ૨ ખાતેદાર પાટીદાર, પુઠ [પટાદાર] જમીનદાર વતનદાર પાટીર, નં (સં) સુખડ, ચદનવૃક્ષ ૨ ખેતર પાટુ, સ્ત્રીનું લાત પગ મારવા ને પગની હડકટ પાટુડી, સ્ત્રીનું ઘી તેલ ભરવાનું નાનું વાસણ, પાટુક, નં મલકુક, પાટુડી [નાનું મટકું પાટો, પુઠ એ ત્રણ આગળ પહોળાછતો અતે વધારે લાંબો લોઢાનો-આમડાનો કડકો ૨ પૈડા ઉપરનો લોઢાનો ગોળ વિટલો ૩ દરદ ઉપર બાધનાનો લુગડાનો સાડકા લાંબો કડકો ૪ લાંબો સાડકો લોઢાનો પટો 'રેલનો પાટો' ૫ નજર બધ કરવાને આખે બાપેલું લુગડું ૬ ગાળ,

અનુકૂળતા પાટો ગોઠવો-અનવું, કાવવું, મેળ મળવો પાટો જામવો-અનણ થવું ૨ રનેહ થવો પાટોડી, સ્ત્રીનું ચણાના લોટને ઊસમા ઉકાળી કરેલા ઢોકળા ૨ પાટુડી [મબધમા ચાલેલું પાટોપાટ, અમંઓળાઓળ, હારોહાર, એકબીજાના પાંઠ, પુઠ(સં)નક્કી કરેલું મોઢેથી ભણવાનું તે ૨ દેવ દેવીનું સ્તવન ૩ દરોજનું વાચવા ભણવાનું હોય તેટલું, લેસન ૪ પાઠાતર ૫ શિક્ષા, નસિયત, બોધ ૬ વાચી-ભણીને તૈયાર કરેલું મુખપાઠ-મોઢે હોય તેવું

પાઠશક્તિ, સ્ત્રીનું મોઢે રાખવાની શક્તિ, સ્મરણશક્તિ પાઠક, પુઠ વેદનો પાઠ કરનારો, વેદિયો ૨ પૌરાણિક પાઠવવું, કિં સંમોકલવું, ગ્વાના કરવું

પાઠશાળા સ્ત્રીનું(સં)લાખા, શાસ્ત્ર ભણાવવામા આવતા હોય તે શાળા, ડોલેજ

પાઠાન્તર, પુઠ (સં) અમલ પાઠ-પદથી જુદું લખ્યું હોય તે, ભણતું જ પદ-લખાણુ તે

પાઠારેર, વિઠ અમલથી ફેર-જુદું હોય તેવું, થોડાક ફેરફારવાળું [કરનાર અભ્યાસી

પાઠી, વિઠ જેને પાઠ મોઢે હોય તે, ૨ પાઠ પાડું, નં (પૃષ્ઠ) પીઠ ઉપરનું ગુમકું ૨ કુવા-માયી મટોડું કાઢવાની દોગડા બાધેલી જે ટોપલી તે " પાડું ખેચવું " ૩ ગેલડીનો કોલમા ધાત્રી પીલેલો કુચો ૪ પાતળું લાણુ પાદડું

પાડ, પુઠઆભાર, ઉપકાર, એહમાન પાડ ચઢવા=ઉપકાર થવા પાડ માનવો=આભાર માનવો

પાડપટોશ-પાડાપટોસ, પુઠ ડગની જોડાજોડ અથવા જગક દૂર પણ અબધવાળા રહેવાસીઓ તે વરની આપાસપાસેનો વામ તે

પાડવું, કિં સં પડે તેમ કરવું ૨ ગેરવવું, ખગવવું ભાવપર નાખવું ૩ હગવવું ૪ આ-ટ્ટિ બનાવવી, કોતરવું, વાટ બનાવવો રસ્તો પાડવો=નવો રસ્તો ઝાઢવો નામ પાડવું=નામ આપવું ભાવ પાડવા=ભાવ ઓછો કરવો ૨ દર ડગાવો ના પાડવી=ના કહેરી

પાડસી, સ્ત્રીનું કડકી, પતરાજ

પાડાખાર, પુઠ પાટુ વર, અટસ

પાડાપડાસી, વિન્નેના પાસપાસે ધર હોય તે
પાડી, સ્ત્રીં લેશનુ માદા બચ્ચુ ર નાની લેશ
પાડીલુ, વિન્ પાડ ઉપકાર થયો એમ મમને
તેવુ, આભારી, જૂતજ, ગુણુઝાહી,
પાડુ, નન્ લેશનુ બચ્ચુ
પાડુવા, વિન્ બળા, ડમબેર, અશક્ત ર નકારા, દુષ્ટ
પાડો, પુન્ લેશનો નર, મહિપ ૨ પાદ, લેસન. ૩
ધડિયો, ધડો કોડો ૪ ર્દ, રીત ૫ વાપ, પોળ,
મહોદ્ધો શેરી પાડા મુડ એવુ=આવડત વિનાનુ
પાડોવાડિયુ, વિન્ નજીવુ પસેનુ [અણુવડ
પાડોશણુ, સ્ત્રીં પાસેના ધરમા રહેનારી સ્ત્રી
પાડોગ, પુન્ પાડોશ
પાડોશી, પુન્ અડખે પડખે રહેનાર
પાઢીહાડ, નન્ અન મત (શ્રાવકોમા)
પાણુ, નન્ ખેતગમા પાણી પાવુ તે, પાન 'કેટલા
પાણુ થયા=કેટલી વખત પાણી પાવુ' ર સ્ત્રીં
ચતુચાશ, ચોથિયુ ૩ પા દેખાડનારી ઉભી લીટી
૪ પુન્ પાણિ, હાથ, હસ્ત ૫ પત્થર, પાષાણુ
પાણુકો, પુન્ પાણી પાનાર
પાણુકોડ, નન્ ગજીઆ જેવુ કપડુ ર પાણી પડે
ને ખરી જાય તેવુ જુગડુ
પાણુતી, પુન્ પાણીને ખેતરમા વાળનાર
પાણુ, પુન્ (સન્) હાથ કર [ઝાલવા તે
પાણિઅહુણુ, નન્ (સન્) પરણુવુ તે લગ્ન, હાથ
પાણિયુ, વિન્ પાણી હોય તેવુ (નાળિયેર) પાણિયુ
આપવુ=ગમ આપવી, વિદાય કરવુ પાણિયુ
મળવુ=ગમ મળવી વેર એસવુ [મુનિ
પાણિનિ, પુન્ વ્યાકરણ શાસ્ત્રના સુત્રપાઠ રચનાર
પાણિયારી સ્ત્રીં પાણી ભન્નારી સ્ત્રી, પનીહારી
ર નાનુ પાણિયાર
પાણિયાર, નન્ પણીના વાસણુ મૂડવાનુ ખાગને
લગતુ જે હતુ ડેગણુ તે પાણિયારાનો મુનશી=
ધરમા બેઠા મોટી મોટી વાનો કરનાર બહાર
બોલી શકે નહિ તેવો જે તે, ધગુડો
પાણી, નન્ (પાનીય) પ્રાણી માત્ર તેમજ ઝાડ
પાલાને જીવવા માટે જરૂરનુ, જે પચ ત વમાનુ
એક તે, જળ, ઉદક, એક જાતનો રંગ, સ્વાદ, ગધ

વગરનો એક કુદની પદાય ર તેજ, નર, લાવણ્ય
“મોનીનુ પાણી” ૩ આમર, યશ, માન ૪ શૌર્ય,
જેસ્સો દમ ૫ ટેડ, વટ, સાખ ૬ ઢોળ, સોના
રૂપા ૭ નો રસ ૭ ધાર, વાદ “તરવારનુ પાણી”
૭ વીર્ય રેત, ધાતુ પાણીડરવુ-ગગાડી નાખવુ,
ગુમાવવુ, ખાલી કરવુ પાણી ચઢાવવુ-ઉસ્કેરવુ
ઉત્તેજન આપવુ ર ધાર આણી પાણી ચઢવુ
-ઉસ્કેરાવુ, જેસ્સો વધવો પાણી ઊટવુ-ઠડું
પાડવુ શાત કરવુ પાણી જટવુ-ખાવાની ભાવના
થવી, મન થવુ પાણી જવુ-ટોક જવો, આમર
જવી પાણી કરવુ-થકવવુ, નરમ પાડવુ ર
પરસેવો આણવે (પોડાને) ૩ પાણીને માટે
ઝખવુ પાણી પાણી થઇ જવુ-તામે થઈ જવુ,
નરમ થઈ જવુ ર ઓગળી જવુ (ખાર વગેરેનુ)
પાણો પાય એટલુ પીવુ-(કોઇ)કહે તેટલુ ને તેમ
કરવુ પાણી પાવા જવુ-મરી જવુ પાણી પાવુ-
ઢોળ દેવા ર ધાગ આણવાને હથિયાર ગરમ કરી
પાણીમા બોળવુ ૩ ઉસ્કેરવુ, પાણી ચઢાવુ ૪
ઝાડના મળમા પાણી રેડવુ પાણી ફરી વળવુ-
ફોડટ જવુ ધળ મેળવવુ પાણી ભગવુ-ગણુતીમા
નહિ હોવુ, ર શરમીદુ પડવુ, આખુ થવુ અભઠ
જવુ પાણો મરવુ-એવાદ કેઝાણે પચવુ ર પ્રેમ
લાગવો ૩ લાગવગ લાગરી ૪ નરમ પડવુ, શાત
પડવુ પાણી મૂડવુ-પ્રતિજ્ઞા લેવી, સકલ્પ કરવો,
પણુ લેવુ ર પાણી ઉનુ કરવુ પાણી લાગવુ-
પાણી વિકાર થઇ રોગ થવો પાણી લેવુ-આખર
લેવી નીમ લેવો પાણી વડોવવુ-પાણી વડો
વડા જેવો મિથ્યા યત્ન કરવો, મિથ્યા ફક્કા
માગવા પાણીને મૂલે-ભુજ કિંમતે, ધણુજ સસ્તે
ભાવે પાણીથી પાતળુ કરી નાખવુ-છેકજ ઉતારી
પાડવુ, માનલ ગ કરવુ પાણીથી પાતળુ થવુ બહુ
ડરકસર કરવી ન શરમાઇ જવુ પાણીના રેલાની
પેડે-ઉતાવળે, તગત થોડી વારમા પાણીમાં જવુ
-અગ્યાદ જવુ છટી પડવુ, નિષ્ફળ જવુ પાણીમાં
બોળવુ રદ કરવુ, કુખાવવુ, અર્થ જવા દેવુ, વણ
સાડવુ, ધળ મેળવવુ
પાણીછલ્લુ, નન્ નાળિયેર પાણી છલ્લુ આપવુ-

(હલોહલ પાણીથી ભરેલું) શ્રીફળ આપવું, રમ આપની પાણીહલ કરી નાખવું-ઉતારી પાડવું, માનભગ ડરવું, ઉડતારી નાખવું

પાણીદાર, વિં પાણીવાળું, તેજદાર ૨ કડક

પાણીપત્ર, નં ખેતરપર જઈ તુલ્ય-ડરમણ-ઝડબેઈ તેની વિગત જે પત્રકમાં લખી રાખી હોય તે (તલાટીનું પત્રક) [ચાલનાર

પાણીપથ, વિં પાણીના રેલાની પેઠે ઝડપથી

પાણીપોચું, વિં પાણીનો અશ હોય તેવું ગંદુ, પચપચુ

પાણીફેર, પું પાણી બદલો ✓ સ્થલાતર

પાણી, પું પથરો, પાણી ૨ ઠાક વિદ્યાથા

પાણુડવ, પું (સં) પાડુ રાજના પુત્રો ૨ પાચ

પાણિડત્ય, નં પડિતાઇ, પિદ્મતા

પાણુ, વિં કીકું, તેજ ગહિત ૨ ધોળું, કમળાવાળું

પાણુ, પું કમળો ✓ એ નામનો રાજ

પાત, પું (સં) પડવું તે, પતન ૨ અન્યાય

પાતક-તિક, નં (મં) પાપ, અનુતાપ, દોષ

પાતકી, વિં પાપી, દોષી અન્યાયી

પાતજલ, નં પાણિની મુનિના સૂત્ર તથા ડાટ્યા યનના વાર્તિક ઉપર પતજલ મુનિએ રચેલું નવાનિઝ મહાભાષ્ય ✓ પતજલ પ્રણિત યોગશાસ્ત્ર

પાતર, સ્ત્રીં છીનળ, વેસ્થા ✓ ખાટલામાં ચાગ ચાર શેરની પાતી તે

પાતરવડિયા, નં અળવીના પાનને તેના ભજિયા

પાતરા, સ્ત્રીં (સં) પાતર પાતરવડિયા ૨ અળુના પાન પાતરા પાડવા-જાત મહેનત કરી

પાતરી, સ્ત્રીં પાત્રી, જુઓ

પાતરૂ, નં પાદુ ૨ સાધુનું લાડડાનું ઉતારેલું ને રંગેલું ખાસાનું વાસણ (જૈન)

પાતળ, સ્ત્રીં પત્રાવળી, ખાજ, ભાણ ૨ નં ઝીણું અને હલકું સ્ત્રીઓને પહેરાનું તુગડું ગવન

પાતળપેડું, વિં નાના પેટવાળું ૨ થોડું ખાના

પાતળિયો, પું પાતળોને ઉચો દેખાવડો પુરુષ

પાનળું, વિં ઘળ-જાડગ ન હોય તેવું (જાડવી ઉવડું) ૨ ઝીણું, મુદ્દમ ✓ મુકાઈ ગયેલું, લીણું દસ ૪ પ્રસાદી પાટ પોનનું નાનું પાત્રી

૬ આધુ વિખરાતું, છુટ્છુટું

પાતાળ, નં [સં] પૃથ્વીની નીચનો જે પ્રદેશ તે અધો લોક, નાગ લોક [આદાશ, પૃથ્વી ને પાતાળ]

૨ ઉડા ખાડા પાતાળ પાણી-પૃથ્વીના ધણા

ઉડા ભાગમાં ગહેલું પાણી તે, જાનું પ્રાણી

પાતાળ ફોડવું-જમીનના ઉડા ભાગમાંથી ન ખુટે

એવું પાણી ડાદવું પાતાળના પુતળા ઉધાવવા

-ગજમ કરવા, ઉડાને કામેન મનનું પાતાળમાં

પગ છે-મહા છે તેટલો અદર છે પાતાળમાં

પેસી જવું-ધરતીમાં ઉતરી જવું, અદર્ય થવું

૭ નીચું જોઈ જવું

પાતાળજત્રી, વિં ગમે તેમ કરીને કામ પાર

પાડી આપ તે ✓ પહોંચેલી જુદી પાતાળદેડકી=

મહુ ખટપટીને ઉડા હૃદયની સ્ત્રી

પાતક નં પાપ, અનુતાપ

પાતિત્રત્ય, નં (સં) પતિ એજ સર્વસ્વ માની

તેનામાંજ અનુરાગ રાખી તેની સેવા કરવાનો જે

સ્ત્રી ધર્મ તે, પતિ સેવાનું નત તે

પાતી, પું કાગળ “દયાના પ્રીતમને આપી

પાતી, દુતી નુતિમાં જેની ખ્યાતિ”

પાતેલી, સ્ત્રીં (સં) પાતિલી) તપેલી

પાતેલું, નં તપેલું

પાત્ર, નં (સં) દામ, ભાડ, ૨ નદી, સમુદ્ર યગેરેના

તળિયાની જમીન, તળ તળ ✓ નાટકમાં વેશ

પાત્ર, વિં (સં) યોગ્ય, લાયક લિનાર જન

પાત્રતા, સ્ત્રીં લાયકાત, યોગ્યતા, લાયકી [પડીકી

પાત્રી, સ્ત્રીં લીલા પાદમાં દેવમવા માટેના કૂચની

પાથરણું, નં પાથરાનું તુગડું, પાથરાણું

પાથરણું, નં સતરજી, જાજમ યગેરે ૨ શોક કરના

આવલાઓ માટે જે પાથરેલું તે

પાથરણું, કિં (સં) લાણ પહોળું વિખેરી મુકવું,

સ્વાવણુ મિઠાવણુ ✓ નરનું, નાખણુ

પાથરો, પું વાંચી કડખ, કાપણી ફરેલો પાક

પાથેય, પું ભાણુ રમ્તામાં ખાસાનું તે

પાટ પું (સં) ચગણુ ટાટીઓ, પગ ✓ ચાથો

ભાગ પા ભાગ ✓ કપિનાની એક કડી, ચગણુ

પાટ, નં ગુથી છુટ્યો ના નાથુઆર

પાદપ, નં (સં) ઝાડ વૃક્ષ
 પાદપ્રતિ, સ્ત્રીં ખુટતુ ચરણ પુર કરવુ તે
 પાદર, નં (સં) પદ-ગામડું) ગામની બહારની
 ખુલ્લી જમીન ૨ ચરો
 પાદરી, પુ (પાં) પાડી) ખિસ્તી ધર્મનો ઉપદેશ
 પાદસુ કિં અં (પદ્) ગુદાથી વા છુટવો
 પાદશાહ, પુ (કાં) મોટો મુસલમાન રાજ,
 આશાહ પાદશાહુબદો-રાજકુવર
 પાદશાહી, સ્ત્રીં (કાં) પાદશાહની હાકમી-સત્તા
 પાદશાહી, વિં પાદશાહનું સબધી (મહોર, સિક્કા)
 પાદકા, સ્ત્રીં (સં) પાવડી લાકડાના ખડા
 પગવા, દેવ-ગુરૂના પગલાંની તખતીઓ
 પાદોદક, નં (સં) પગ ધોયેતુ પાણી ચણોદક
 પાદ નં (સં) પગ ધોવાનું પાણી
 પાદર, વિં સપાટ મેદાન ઉજડ, ઝાડ ખીડ ન
 હોય તેવું પાદર થવું=મેદાનમેદાન થવું
 પાદર, વિં આડું અવળું નહિ પણ સીધું, પાસડ
 ૨ સરળ, સીધે રસ્તે જનાર ૩ આરોમર, કંઈ
 પણ અટક્યા વગર ૪ તાગડોમ, એકદમ પ
 સીધું સનમુખ ૬ કાઠની માફત વગર પરભાર્યું
 પાદરદોર, વિં ડાલ્યું, ધાવડું ૨ પાસડ, સરળ,
 વાકું ચુકું નહિ એવું
 પાન, નં (સં) પાદકું પત્ર 'પીપળ પાન ખરત,
 હાંતી કું પળિયા' ૨ નાગવેજનું પાન ૩ સ્ત્રીના
 અથાની અદર ગુથેલા વાળ ૪ પાનના આકારનું
 કાન પણ ગુથણું પ પીવું તે 'અમૃતપાન, મધુ
 પાન' ૬ પીણું, પીવાની વસ્તુ ૭ પીવાનું પાત્ર ૮
 ઉપભોગ, ભોગવટો [ત્રિપુ, વમત
 પાનખર, વિં ઝાડના પાદડા ખરી જાય છે તે
 પાનચાળવણી, સ્ત્રીં ઉધયતુ રમતા આવડવું તે,
 પ્રપચ ખેતી જાણવો તે, દાવ, ચતુનાઇ ૨ વસ્તુને
 આવી પાછી કરી ફેરવવી તે ૩ હોશિયારી, ચતુરાઇ
 પાનડ, સ્ત્રીં પાનોડ, જીવર બાજરીના છોડનું
 લાણુ પાદકું [કાનનું ધરેણું ૦ કુમળા નાના પાદડા
 પાનડી, સ્ત્રીં નાનું ને પાતળું પાનકું ૨ સ્ત્રીના
 પાનકું, નં પાદકું, પત્ર, પાનું [પાનનો દાખડો
 પાનદાન, નં [કાં] ખાવાના પાન રાખવાનું પાત્ર,

પાનફલિયુ, વિં લાડકોડમા ઉછરેલું, સુકુમાર,
 ઝાલુરેલું જેણે ઉતો વા પણ અનુભવેલો નથી તેવું.
 પાનખાજરિયુ, નં વા બાજરિયુ
 પાનખીડા, સ્ત્રીં પાનપટી, પાનને કાથો ચુનો
 લગાડી કરેલી પટી
 પાનસોપારી, સ્ત્રીં પાન અને સોપારીની ચુરી
 આપવા તે, મુખરાસ, તાલુકર ચેરીચેરી, બક્ષીસ
 પાના નં ગમવાના પત્તા, ગજો ૨ પુસ્તકના પૃષ્ઠ
 ૩ સોના રૂપાના વરખ
 પાની, સ્ત્રીં પગના તળિયાનો એડીને લગતો ભાગ
 'ઈંદુ મિબને આકારે એડી પાનિયો રે લોલ'
 સ્ત્રીની શુદ્ધિ પાનિયે—જેને આગળ પાછળનો
 વિચાર મૂકે નહિ તેવું
 પાનું, નં (સં) પશુ) ચોપડી-પુસ્તકનો અક્ષરો
 જે છુટો ઢાગળ તે ૨ કાગળની અક્ષરો બાજુ, પૃષ્ઠ,
 મધુ ૩ ગજકાનું એક પત્ર ૪ સોના રૂપાના
 વરખનું એક પત્ર ૫ હાથમા બેસાડેલું ધારવાળું
 પાતળું પત્ર તે "ચપુ-સુડીનું પાનું" ૬ લીલા
 ૨ ગનું મણિ નવ રત્નમાનું એક ૭ નસીમ, જીવન
 મમધ પાનું પડવું—મમધ થવો, માથા સરસા
 જડવા પાનું શોધવું—મોત મોકલવું, મૃત્યુ પ-
 માડવું ૨ પાછલી વાન બોળવી
 પાનેનર, નં કન્યાને પરણતી વખતે પહેરવાનું
 મોસાળ તરફથી આવેલું ધોળું રેશમી વસ્ત્ર
 પાનો પુ (સં) પાળકને જેમ માતાના થાનમા
 દૂધ ભરાઈ આવવું તે ૨ પોરસ ૩ જુસ્સો,
 પાણી, શૌચ પાનો ચઢાવવો—ઉસ્કરવું
 પાનોડ સ્ત્રીં જીવર બાજરીની પાતરી, પાનડ
 પાન્થ, પુ (સં) મુસાફર, વટેમાયું
 પાન્થ, સ્ત્રીં રહેમયામા થતી એક વેશ, ૨ જેમ
 જેમ વળ આવે તેમ ભિડીના ફેલા મુકવા તે, લહેણા
 આપીને વણેલી દોરી તે ૨ પગીનો, ફેલું, ફેલકું
 પાપ, નં (સં) ઈશ્વરી નિયમ તોડવો તે ૨
 ધર્મશાસ્ત્રની આજ્ઞા ઓળંગવી તે, અધર્મ કરવો
 તે ૩ અનીતિ બદ કામ ૪ દોષ, ગુનો, અપરાધ;
 પાતક ૫ દુષ્ટ વાસના, કુડો ભાવ, પ્રપચ, કપટ
 ૬, હત્યા, હિંસા પાપ ગણે—કટક ટણું, કાશ અર્થ,

પાપ ફરી વળવું-કરેલા પાપ આવી નડવા, પાપનું ફળ મળવું પાપનો ઘડો ફુટવો છુપું રહેલું પાપ જાહેર થવું-ઉઘાડું પડવું [નારા પ્રહ
 પાપપ્રહ, પુ. (સ. ૦) દુ ખ દેનાર-નુકશાન કર-
 પાપન, વિ. પાપ હણનાર, પાપ નાશ કરનાર
 પાપડ, પુ. અડદના લોટ વગેરેનો બન વેલો પદાર્થ
 પાપડખાર, પુ. પાપડમાના ખવાનો ખારો, સયોરો
 પાપડ પાણી, વિ. નિર્મળ, કૌવત વિનાનું
 પાપડી, ન. વાલની શિંગર ચોખાના લોટનો એક પદાર્થ ૦ પર્પટી 'ગોળપાપડી=સુખડી
 પાપણી, સ્ત્રી. પાપી સ્ત્રી, પ પિણી [લવું તે પાપા, પુ. રોટલો, તાતો ૨ નાના બાળકનું આ પાપિષ્ટ-પાપી, વિ. (સ. ૦) પાપથી ભરેલું દુષ્ટ દુરાચારી, અધર્મી, દુરાત્મા [૩ અશક્ત, નીર્બળ
 પામર, વિ. (સ. ૦) ક ગાલ, રાક ૨ અજ્ઞાન, મૂર્ખ
 પામરી, સ્ત્રી. (પામી, અધ્યાત્મીસ્થાનમાં એક શહેર છે જે રેશમ માટે પ્રખ્યાત છે તેનું) ઉન-રેશ-મનું વણેલું ખભે ઓઢવાનું કપડું
 પામવું, કિ. સ. પ્રાપ્ત કરવું, મેળવવું ૨ સહન કરવું, ખમવું "તે બહુ દુખ પામે છે" ૩ તામે થવું ૪ જાણવું, સમજવું "વાતડી ગઈ છું હું પામી"
 પાય, પુ. (સ. ૦ પાદ) પગ, ચરણ
 પાયકિસ્ત, વિ. ઉજડ વેરાન, ખેદાનખેદાન
 પાયખાનું, ન. (ફાં) સડાસ, જળરૂં, કાટિયો
 પાયગા, સ્ત્રી. (ફાં) વોડેસ્વારની ટુકડી, લશ્કરી ઘોડાઓનો તખેલો
 પાયખમો, પુ. (ફાં) સુરવાલ, બને પગેથી પહેરવાનું કમર લગી આવતું સીવેલું કપડું, ચોરણો
 પાયતખત, ન. (ફાં) રાજધાનીનું સ્થાન ૨ સિહાસન, રાજપાટ, રાજગાદી
 પાયફળ, ન. પગે ચાલનારું લશ્કર, પેદળ
 પાયમાલ, વિ. નાશ પામેલું, ખરાબેહાલ, તારાજ ૨ નાદાર, ગરીબ
 પાયમાલી, સ્ત્રી. ખરાબી, દુર્દશા, વિનાશ
 પાયરી, સ્ત્રી. સીડી, પગથિયાની હાર. ૨ પગથિયું ૩ ઓઢો, પદી ૪ દરજ્જે પ્રતિષ્ઠા (પાંપાએરી) એક જાતની ફેરી પ. વર્ગ પકિત ૬ હાર, ઓળ

પાયલ, પુ. પગના ધુવરા
 પાયલી, સ્ત્રી. પાવલી ૨ પાલી, ચાગેરનું માપ
 પાયલું, ન. પાવલું
 પાયસ, ન. દૂધની એક બનાવટ [પાયસાન્ન
 પાયસાત્ર, સ્ત્રી. ખીર, દુધપાક બાસુદી પુરી
 પાયુ, પુ. (સ. ૦) ગુદા ગાડ ૨ અપાન
 પાયો, પુ. ખાટલા, ખુરશી, ઈ. નો જે આધાર રૂપ પગ તે ૨ ધોયકણ ૩ જે મૂળ ચથુતર ઉપર કામ થાય છે તે 'ઝમારતનો પાયો' ૩ આધાર, આશ્રય ૪, તળિયું ૫ નીચેની બાજુ (ત્રિકાણી) ૬ મૂળ, આધાર ૭ ચોથો ભાગ ૮ ઘી જોળતે કકડાવવા તે પાયો ટેરવો-ઉતોળન આવવું, ટેકા આવવો પાયો રોપવો-મડાણું કરવું ૨ મૂળ ધાલવું
 પાર, પુ. છેડો, અંત ૨ હદ, સીમા ૩ ચાલીને જવાય તેગે નદી-ખાડીનો જે પાણીવાળો ભાગ તે ૩ ઢાંઠો, તીર, કિનારો ૪ જુવાર બાજરીના કણસલામાંથી દાણા છુટા પાડવા તેને છુદાવવા તે. ૫ અદરનો ભેદ, મર્મ, ગુપ્ત ભાવ ૬ આશ્રય, ઉમરો, આગણ 'જેને ઇચ્છા હોય તે આવે તેને પારેરે' ૭ કાપેલું કરસણ સુકાવા કરેલો ઢગલો પાર પમાડવું-છેડા ઉપર લઈ જવું ૨ છૂટકો કરવો વારના પાર થયા-ધણીજ વાર થઈ ૮ અંબુર, તમામ ૨. વચમાં ઓળગીને મુકામે સલામત પહોંચેલું હોય તેવું "પાર ઉતારવું"
 પાર, સ્ત્રી. બરણી, લાખેલું માટલું
 પારકું, વિ. પોતાનું નહિ પણ બીજાનું, પરાયું, પરકીય પારકું ધન-તિકરી, પારકું ધર ચલાવનાર.
 પારખ, સ્ત્રી. પરીક્ષા, ખર ખોટું જાણવાની શક્તિ, કર, ખૂજ [કરવી ૨ ઓળખવું.
 પારખવું, કિ. સ. પરીક્ષા કરવી તપાસવું, કદર પારખું, ન. પરીક્ષાથી જાણવું તે "ખરા ખોટાનું પારખું" ૨ પરીક્ષા, ખૂજ, કદર ૩ વિ. પરીક્ષક.
 પારગત, વિ. સંપૂર્ણ માહિતગાર, પુરેપુરું જાણકાર.
 પાર પામેલું તે, કુશળ, કામ્ય.
 પારણા, ન. (સ. ૦) અપવાસ મુકવો તે, વ્રતને અતે ભોજન કરવું તે, અપવાસને બીજે દહાડે

જમતુ તે “એકદશીના ઉપવાસ ને દ્વાદશીના પારણા” ૨ સમાપ્તિ ૩ તૃપ્તિ ૪ પાલણા પારણ, નં નાના બળકને માટે લાડાનું ખૂંટા વાય તેવું બનાવેલું ઘોડિયું
 પારદ, પુ. (સ ૦) પારો, રસરાજ
 પારદર્શક, વિ. (સ ૦) આરપાર દેખાય તેવું
 પારદ્ર, પુ. શિકાર ૨ મૃગયા ૩ પારધી.
 પારધી, પુ. (સ ૦) શિકારી
 પારમાર્થિક, વિ. પગલિતનું, પરમાર્થ સબધી
 પારલૌકિક, વિ. સ્વર્ગીય, દિવ્ય, પરલોક સબધી
 પારપાર-રા, અ. પૂર, સપૂર્ણ, આ પારથી પેલે
 પારવતું, અ. પુ. [પાર
 પારવુ, કિં. સં નીદવુ, મૂળથી ઉખાડી નાખવું
 પારસ, વિ. મોટું ‘પારસ જાણું’ ૨ ઉત્તમ પારસ
 એસવું=મોટા થઇ એસવું, પાટ ચઢી એસવું
 પારસણ, સ્ત્રી. પારસી સ્ત્રી
 પારસનાથ, પુ. મોટા જૈન તીર્થંકર
 પારસપિપ્પો, પુ. (સં. પારસ-છરાન દેશનું+ પિપ્પલ) એક જાતનો પિપ્પો ૨ કોઇની
 પણ સ્પૃહા વિનાનો ૩ મિત્ર વિનાનો
 પારસમણિ, પુ. (સ ૦) એક જાતનો મણિ,
 જેના સ્પર્શથી લોહુ સોનું ચર્મ જાય છે એમ કહે
 વાય છે, અચરકાન્ત
 પારસાત, અ. (પાર્શ્વ) પાસેથી, થી (લેખમા
 લખાય છે “પા મુળચઢ ત્રિકમલાલ પારસાત”
 પારસાલ, નં ગયુ સાલ-વરસ, પોર
 પારસી, પુ. જરતોસ્ત્રી ધર્મ માનનારા ૨ સ્ત્રી
 શમસ્થાની ભાષા ‘મદ બર્યો બકતો બહુ પારસી’
 પારસે આવવું, કિં. સવાણે આવવું (ઢોરે)
 પારસો મૂકવો, કિં. પાનો મૂકવો (ઢોરે)
 પારસોવું, કિં. અ. પાનો મૂકવો દ્વષે બરાવું
 પારા, પુ. દાતના મૂળ આગળનું-પેલાનું માસ ૨
 એક જાતનું ધરેલું (બાળકના હાથનું)
 પારાપાર, અ. સંપૂર્ણ, આ પારથી પેલેપાર
 પારાચણ, નં (સ ૦) વેદ-પુરાણ કે કોઈ ધર્મ
 અથવા અર્થેતિ વાચન તે, શ્રીમદ્ ભાગવતનો પાઠ
 પારાવત, નં (સં) કચુતર, પારેવો

પારાવાર, પુ. (સ ૦) સમુદ્ર, દરિયો ૨ વિ. અગાધ,
 પુ. કળ
 પારિજાત-ક, નં (સ ૦) એ નામનું ઝાડ, અને
 તેનું ફૂલ, હારસ ગો, એ ફૂલ સુદર નાજુક રાત્રી
 દાડીનું સફેત હોય છે એ શ્રાવણ બાદરવામા
 થાય છે [બક્ષીસ
 પારિતોષિક, અ. (સ ૦) ઇનામ, સંતોષ થાય તેવી
 પારિપત્ય, નં (સ ૦) શિક્ષા, સજ્જ ૨ હાર.
 પારિપાર્શ્વિક, પુ. (સ ૦) સુત્રધારનો સહાયક, નટ
 પરિભાષિક, વિ. અર્થ બોધક; સાકેતિક વાક્ય-
 શબ્દ તે
 પારી, સ્ત્રી. નંરાજ (પથ્થર ખોદવાની) ૨ રેલ, પૂર.
 પારે, પુ. શુકન ‘તારા પારે સારા છે’
 પારેબ, પુ. પરીક્ષા કરનારો, સિક્કા જોનારો શરાર
 પારેક, વિ. બણા દિવસની વિચાપેલી બેસ, બાખડી.
 પારેવું-વો, નં (સ ૦) પારાવત) આશ્ચર્યની કચુતર
 ‘પારેવો કાણે રે ઉગાડિયો રે’
 પારો, પુ. બહુકમા ભરવાની સીસાની મોળી, છરો
 પારો, પુ. (પારદ) એક જાતની પ્રવાહીરૂપ ભારી
 ધાતુ ૨ સ્ત્રીઓને કાટે માલવાનું ધરેણું ૩ શરીર-
 માની ધાતુ ૪ દાતની આસપાસનું માસ
 પારોહ, વિ. બધણા દિવસ અવાવડ પડી રહેવાથી
 બરડ થયેલું ૨ બોદાઇ થયેલું, પોતુ પડી ગયેલું
 પારોપાર, અ. પારાપાર ૨, કાઠોકાક [ચર્મપત્ર.
 પાર્શ્વમેન્દ્ર, નં (અ ૦) આમડા જેવો ચીવટ કાગળ,
 પાર્શ્વ, પુ. રાજ, ભૂપતિ ૨ મટોડીના બનાવેલા
 શિવલિંગ ૩ વિ. પૃથ્વીને લગતું, માટીનું ૨ જડ.
 પાર્શ્વમેન્દ્ર, સ્ત્રી. (અ ૦) રાજ ચલાવવા લોકોએ
 ચુટી કાઢેલા પ્રતિનિધિઓની સભા.
 પાર્શ્વતિ, સ્ત્રી. દુર્ગા, ઉભા ૨ ગજપીપર
 પાર્શ્વ, નં (સ ૦) પાસુ, બાણ, પડખું
 પાર્શ્વનાથ, પુ. (સ ૦) જૈનોના આદિ તીર્થંકર.
 પાર્શ્વદ, પુ. (સ ૦) સેવક, હજુરિયો ૨ પોળિયો.
 પાલ, (સ ૦) પદ્ધતિ) કેટલાક ઠેકણાના પાણી ઉપર
 જે ચીકણો પદાર્થ તરતો હોય છે તે (વનરખતીના
 કાવાણથી થાય છે, જે પાણિયા પાણી કહેવાય
 છે તે). ૨ રક્ષણ કરનાર. ‘ગોપાલ, ધનપાલ’ ૩,

તથુની દીવાલ-કનાત ૪ પાલખ
 પાલક, વિં રક્ષણ કરનાર પાળનાર
 પાલક, સ્ત્રીં એક જાતની ભાજી
 પાલખ, સ્ત્રીં કડિયા, મજુર, સુતારને ઉચી જગાએ
 કામ કરવા માટે ઉભાઆડા વળાનો કરેલો ઘાટ
 પાલખી, સ્ત્રીં ઉપર કમાન જેવા દાડવાળુ
 માણસો ઉચકી ચાલે તેવુ એક તરેહનુ ખેસવાનુ
 ચાન તે, નરગદન, સુખપાલ, મેનો
 પાલટ, સ્ત્રીં ફેર, ઉલટુ 'ઉલટપાલટ તપાસ'
 પાલટવુ કિં અં પાસુ બદલવુ ફેરવવુ, ઉલ-
 પાલણુ, નં પાળવુ તે [ટાવવુ, ફેરવી લેવુ
 પાલટા પું બદલો, પ્રત્યાવાત સામોઉઘનો, ગોથ
 પાલણુપોષણુ, નં પાળવુ તે, બરદાસ
 પાલવ, પું(સં)પદલવ)સ્ત્રીના સાલ્લાનો ભાત-
 વાળો છેડો ૨ દુપટ્ટા પાવડીનો કસમી છેડો
 ૩ આશરો, શરણુ ૪ ફાટ, પદલો
 પાલવડો, પું પાલવ, છેડો ફાટ
 પાલવવુ, અં અનુક્રળ આવવુ ૨ પરવડવુ
 પોષાવુ, બોજવુ ૩ પાળવુ, મંભાળવુ ઉછેરવુ
 પાલિયા, વિં પાલવુ ભેજવાળી જમીન અને
 તે ઉપર લીધવાળુ
 પાલી, સ્ત્રીં ચારશેરનુ માપ તે (મુબઈમા) ૨
 લતાઝ, ઝાડની નાની પાતરી અને શિંગો વગેરેનો
 ભૂકો ૩ પરાલી, નાનો પ્યાલો ૪ ઓળ, હાર
 પાલીશ, નં (અં પોલીશ) માફ, લીસુ
 પાલુ, નં ડરાંરી વગેરેની ટટ્ટી ૨ પવાલુ
 પાલો, પું (પદલવ)ઝાડ-વેલાના પાદડા ૨ બરફ
 પાનોરિયુ, નં થોરિયા-કાટાનુ ઝુમખુ
 પાસોવવુ, કિં અં નવા પાન આવવા, ફાલવુ,
 પ્રકુદન થવુ. [પાવડો, પેગકુ
 પાવઠકુ, નં પગ મૂકવાનુ ઠેકાણુ, પગથિયુ
 પાવડિયુ, નં લાખા હાથાનો લાકડાનો પાવડો
 પાવ, પું પગ ૨ પા, ચોથો ભાગ
 પાવક, પું(સં)અસિ વન્હિ, દેવતા ૨ સૂર્ય ૩
 ભિક્ષામુ, વાવડિંગ વિં શુદ્ધ કરનાર પવિત્ર કરનાર
 પાવડિયો, પું ભગવાના ટોળામા ઝાડુ, પાણી
 વગેરેનુ કામ કરનારો ૨ એ નામનો એક ધર્મ-પથ

પાવડી, સ્ત્રીં (પાદુકા) ખડા, જે વાટ ઉપર
 પગ મૂકી ચલાય છે તે, પવનપાવડી
 પાવડુ, વિં પાવડો પેગકુ
 પાવડો, પું પેગકુ ૨ કચરો ઠં જે ચી કાઢ
 વાનુ ઓળર ૩ કાચો બાધેલો લાકડાનો પૂલ
 ૪ વહાણુ હોદારવાની બે પાખાની હોદારણી
 પારન, વિં (સં) શુદ્ધ, પવિત્ર નિર્મળ
 પાવરકુ, વિં જળણીટ હોશિયાર કામેવ
 પાવરો, ૫૦ તોમરો (ધોડાનો)
 પાવલા, નં પગે પહેરવાના ટપુસિયા, હવકા ખાસડા.
 પાવલિયો, પું પગ, ચરણુ
 પાવલી-લુ, સ્ત્રીં નં પા રૂપિયો, ચાર આના
 પાવલોપા, પું પગ ઉપર બાળકને ઉભુ રાખી
 હીંચકો ખવગવવો તે
 પાવસ, નં ચોમાસુ 'કુતુ પાવસમા પગ્દેશ પતિ,
 શુભ વેશથી ચીત મળે લડકે' ૨ (મં) વરસાદ
 પાવળિયો, પું ડાખલુ વગાડનાર
 પાલુ, કિં સં પીએ તેમ કરવુ ૨ સિચવુ
 પાલુ, કિં અં જડવુ મળવુ પ્રાપ્ત થવુ
 પાવૈ, સ્ત્રીં પુરૂષ અથવા સ્ત્રીમા ન ખપે તેવુ
 માણસ હિજડો, નપુસક
 પાવૈ, પું હિજડો, નપુસક ૫૩, ફાતડો
 પાવો, પું વાસની ભુગળીનુ એકવાળુ વેણુ વાસળી
 પાશ, પું (સં) ફાસો, આટો ૨ ફાદો, જળળ,
 બધન ૩ લાલય ૪ રગ, અસર ૫ સાકડ
 ૬ કળપી કળળ વગેરેમા લોઢાનુ હોય છે તે
 ૭ દોરી, રજળુ
 પાશલી, સ્ત્રીં નાની પાશ, દુકી દોરડી
 પાશિયુ, નં રાપડી, નાનો પાશ ૨ નાનુ દોરકુ
 પાશેર, વિં શેરનો ચોથો ભાગ
 પાશેરો (રી), પું પાશે નુ વજન-કાટલુ
 પાશો, પું રૂપાનો ઢાળકો પાસલો
 પાપાણુ, પું(સં)પત્થર, પહાણુ [ઉપરનો ખાર
 પાપાણુભેદ, પું એક વનસ્પતિ ઓષધિ ૨ પત્થર
 પાષો કરવો, કિં અં અનાજમાની કાકરી
 ભૂકો નીચે રહી જાય તેમ સોવુ
 પાસ, પું (અં) રજાચિઠ્ઠી ૨ રગ, સોખલની

અસર ૩ પમાર, ફતેહમદ નીવડવુ તે, પસાર
થવુ તે ૪ અન નજીક, પાસે, સાડે
પાસલો, પુ. ધાતુનો લખ્યોરસ કડકો, પાસો
પાસવાન, પુ. પાસે-સાથે ગહેનારો નોકર હ-
જુગીઓ ૨ સોખતી [નરમ કરવું
પાસવુ, કિ. સ. અટવવુ અસગવાળુ કરવુ,
પાસાતાણિયો, પુ. ચાદી ઉપર સોનાનુ પતર
ચઢાવી તાર ખચનાર, તાર તાણનાર
પાસુ, ન. કરોડ, બાણુ, પડખુ ૨ પક્ષ, તરફેણ
પાસુ વાળીને સુવુ=નિરાત વાળીને સુવુ, ફરીને
સુવુ પાસુ સેવવુ=સેવના કરી મહેરબાની મેળ
વવી, તામેદારી ઉઠાવવી 'ખાધ, મોટા પુરપના પાસા
સેવ્યા ડઈ મિથ્યા જાય છે' ૨ અનુભવ મેળવવો
પાસે, અ. સોડે, નજીક ૨ હાથમા સત્તામા
૩ આમળ પાસેનુ-નજીકનુ, જગા-સગપણુ
છેટુ થોડુ હોય તેવુ ૨ ગાંઠુ
પાસો, પુ. જુગાર કે સાગટાની રમતમા મીડાની
નિશાનીવાળો હાથીદાત કે ધાતુનો વાટ તે ૨
ચોરસ કડકો ૩ ભાગ્ય, કિસ્મત ૪ અવસર,
પ્રસંગ પાસો ચઢતો હોવો-દહાડો સિકદર
હોવો, ભાગ્યોદય હોવો પાસો નાખવો-સાહસ
કરી જોવુ, નસીમ અજમાવવુ સવળો પાસા-
સુભાગ્ય ઉઘટો પાસો=દુર્ભાગ્ય
પાહડી, સ્ત્રી. નાની બકરી, બગી
પાહન, વિ. મોડુ, પછવાડે
પાળ, સ્ત્રી. પાણી ફેલાય નહિ માટે બાંધેલી
તટબધી, નીક, ખાળની કોરણ, આડ, બાણુ
૨ હદ, સીમા ૩ કંઠો, કિનારો ૪ 'કગનાર'
'વાળુ' છ. સુચક પ્રત્યય
પાળક, વિ. પાલન કરનાર, પાળનાર
પાળવુ, કિ. સ. ભરણપોષણ કરવુ ઉછેરવુ
મોડુ કરવુ ૨ બરદાસ લેવી ૩ વિધિ પ્રમાણે
આચરવુ-કરવુ (વત) ૪ સસારી રીત પ્રમાણે
વર્તવુ (શોક) ૫. વળગી રહેવુ, બળવવુ
(વચન) ૬ હેળવવુ, પોષવુ ને કેળવવુ
પાળિયો, પુ. શુરવીંગની મરણબૂમિ ઉપર તેની
ચાદગીરી માટે મૂકેલો લેખ-પથરો ૨ બાવ,

આતરો ૩ નિશાન, હદ બતાવનારો ટેકરો, ખૂટ
પાળી, સ્ત્રી. શાક મમાગવાનુ કાતુ જરી ૨
મુકરર કરેલો દિવસ, વારી. ૩ કીનો, વેર
પાણુ, ન. પગે ચાલવુ, ચાલીને જવુ
પાળો, પુ. આખની નિમાળાવાળી જે બાણુ-
કોરણ તે ૨ પગે ચાલી લઢનારો સિપાઇ, પદાતિ
૩ મેળ ફરતી ચીજ-લીટી ૪ ઝાકળ. ૫ ટોણુ
પિખવુ, કિ. સ. સુટવુ, વેરવુ, વેરમછેરા ક-
રવુ ૨ ફેદવુ સુથવુ ૩ ગભરાવી દેવુ
પિગળ ન. કવિતા રચવા સબધી શાસ્ત્ર, છદ-
શાસ્ત્ર ૨ છદશાસ્ત્રનો અથ રચનાર એક ઋષિ.
૩ એ નામનો એક સવત્સર ૪ લાણુલય,
૫ બાણુ ટાયલુ પિગળ કરવુ-લાણુ લાણુ વર્ણવી
ટાયલુ કરવુ, અનિશયોક્તિથી વધારવુ
પિગળા, સ્ત્રી. (સ. ૦) એ નામની એક નાડી
૨ માલગાંધી, ગોરોચન.
પિગાણી, સ્ત્રી. ધુપેલના વાડગી, કચોલુ
પિંછ-છુ, ન. (સ. ૦) પિંચ, પક્ષીઓના ઉડ-
નાના અવયવાના દરેક પિંચ તે ૨ પુછડી.
પિછી, સ્ત્રી. વાળની જુડી, ચામર ૨ ચિતા-
રાની કલમ ઝીણા રવા-વાળની જુડી તે ૩
નાનો ટુચો ૪ ચિત્રકામની આવડ
પિજણુ, સ્ત્રી. ૩ પિજવાનુ ઓળર ૨ કટાળા
ભરેલી વાત, ટાયલુ ૩ પગનુ ધુધરીઓવાળુ
ઝાઝર 'પાગે પિજણુ ગણુકલે'-ભાલણુ.
પિજણિયો પુ. રચના પૈડા બહાર નીકળી ન
જાય માટે જે લાકડુ પૈડા સાથે બાંધે છે તે ૨
પિજનારો ૩ પિજણુને ધરકાવવાનો મોથવો
પિજણી, સ્ત્રી. પિજવુ તે, પિજવાની ચતુરાઈ
પિજણું, ન. પિજવુ તે, ચર્ચા, કુચલી, ટાયલુ.
પિજર-રો, ન. (સ. ૦) પાજર ૨ દેહ, શરીર
પિજવુ, કિ. સ. (સ. ૦ પિજ) રૂને પિજણુથી
છુદુ પાડવુ-સાફ કરવુ ૨ ચર્ચવુ, સુથવુ ૩ ઢોળવુ
પિજર, સ્ત્રી. પિજણુ
પિજરી, સ્ત્રી. પિજરાનો સ્ત્રી ૨ એક જાતનુ પક્ષી
પિજરો, પુ. (સ. ૦ પિજ-કપાસ) ૩ પિજવાનો
ધ ધો કરનારો.

પિ ૩, પુ૦ (સ૦) રાધેના ચોખા કે લોટનો ગોળો
તે (શ્રાદ્ધમાં) ૨ દેહ શરીર ૨ ધાતુ માટીનો
ગોળો ૪ ગ્રાસ, કાળિયો [દાન આપવું તે
પિ હદાન, ન૦ શ્રાદ્ધ કરવું તે, શ્રાદ્ધ કરી અન્ન-
પિ હરોગી, વિં પાકુ રોગવાળું, ફિક્કું, કમળાવાળું
પિ હારો, પુ૦ (સ૦) આહીર 'મુકયા પિ હારિયા
પ્રેરી, તેણે રાધાને લીધી ઘેરી' ૨ હુટારો, પિ હારા
પિ હી સ્ત્રી૦ ગોળાકાર થેપલી ૨ ઘુટી ને
દિ ચણુના સાધાની નાની ગોળ હાડકી ૩ લખ-
ગોળ ઘાટ, શિવલિંગ ૪ દડી, નાનું પિલ્લુ
પિ હ, ન૦ દોરા-સુતળીનું પિલ્લુ, નાની દડી
પિ હો, પુ૦ પિ હ, ગોળો, લાડવો (માટી, ઇ નો)
પિ હેરી, વિં માટીની ભિતોતુ (ધર)
પિ હેરિયુ, વિં પિ હેરી માટીનું
પિ ક, પુ૦ (સ૦) એક જનનું પક્ષી, કાચલ, કાકિલા
પિ ક, સ્ત્રી૦ પાન સોપારી તથા કુર પાનના થુકની
પીચકારી તાજુલનો રસ
પિ કદાની, સ્ત્રી૦ પિચદાની થુકવા માટેનું વાસણ
પિ ખવુ, કિં૦ સ૦ પિ ખવુ
પિ ગળવુ, કિં૦ અ૦ રસરૂપ થવું, ઓગળવું ૨
પોચુ-નરમ થવું "મન પિ ગળવું"
પિ ચકારી, સ્ત્રી૦ પાણી ખેચી ઉરાડવાનું યત્ર
પિ ચદાની, સ્ત્રી૦ પિ કદાની, ભુઓ
પિ ચોડી, સ્ત્રી૦ અડ અને આતરડા
પિ ચ્છ, ન૦ (સ૦) પિ છ ૨ પૂછકું
પિ છો, પુ૦ કેડો, પાછળ પડવું તે પિ છો લેવો=
ખણુખોજ કર્યા કરવી, કેડો લેવા, ખતે પડવું
પિ છન, ન૦ ઓળખાણ, પરિચય માહિતી
પિ છોડા, સ્ત્રી૦ ખેસ ૨ ઓઢવાનું સફેદ પહેાળું
કપડું ચાદર પિ છોડી ઓઢની=દેવાળું કાઢવું
સર્વસ્વ ગુમાવી રોવા ખેસવું
પિ છોડો, પુ૦ મોટી પિ છોડી, ચાદર
પિ જન, ન૦ પિ જણ [મારવું, ધમોવું
પિ ટવુ, કિં૦ સ૦ (સ૦ પિ ટ) છાતી કુટવી ૨
પિ ડાપિટ, સ્ત્રી૦ કુટાકુટ, કુટી કુટીને રોવું તે
પિ ટાવવુ, કિં૦ સ૦ મરાવવું, ડોઝાવવું ૨ કુટાવવું
૩ લોકોને જણાવવું, ગગડાવવું 'થાળી પિ ટાવવી'

પિતર, પુ૦ (સ૦ પિતૃ) જેના શ્રાદ્ધ કરવામાં
આવે છે તે, પૂર્વજ ૨ બાપ, પિતા
પિતરાઈ, પુ૦ કાકાના છોકરા, સાત પેઢી સુધીના
વંશજો [રાઈની સ્ત્રી, પિતરાણી
પિતરાણ, સ્ત્રી૦ પિતરાઈ કાકાની પુત્રી ૨ પિત-
પિતા, પુ૦ (સ૦) બાપ, જનક પિતાપુત્ર=માપ દીકરો
પિતામરી, સ્ત્રી૦ બાળકનું નાનું પિતામર તે
પિતામહ, પુ૦ (સ૦) માપનો બાપ, દાદો ૨
પિતૃ, ન૦ માબાપ ૨ પૂર્વજ [પૂર્વજ ૩ બ્રહ્મા
પિતૃમણ, ન૦ (સ૦) પિતા પ્રતિ છોકરાની જે
ફળ તે ૨ બાપે કરેલું કરજ છોકરાને આપવું
પડે તે ૩ બાપદાદાને શ્રાદ્ધથી સંતોષવા દીકરાએ
આપવાનું દેણું
પિતામહી, સ્ત્રી૦ (સ૦) દાદી બાપની મા
પિતૃ, પુ૦ બાપ, તાત જનક
પિતૃતર્પણ, ન૦ પિતૃઓની જલદાનની નૃત્તિ તે
૨, તર્જની અને અગ્રકા વચ્ચેનો મધ્ય પ્રદેશ
પિતૃપક્ષ, ન૦ (સ૦) ભાદરવા વદ જે પખવા
ડિયામાં પિતૃઓના શ્રાદ્ધ થાય છે તે ૨ બાપ
તરફના સગા વહાલા તે
પિતૃભક્તિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) બાપ ઉપર પુત્રની જે
ભક્તિ તે, બાપની સવા ચાકરી [પૂર્વજોનું વાસસ્થાન
પિતૃલોક, પુ૦ (સ૦) પિતરને રહેવાનું ધામ
પિત્ત, ન૦ (સ૦) ગળખમા લોહીવી ભુદોપાડેલો
એક પીળો પ્રવાહી, વાન, પિત્ત અને કફ એ
ત્રણ પૈકી એક સત્ત્વ
પિત્તજ્વર, પુ૦ પિત્તવિકારથી આવતો તાવ
પિત્તપ્રકૃતિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) ગરમ મિજાજ, આકળો
સ્વભાવ [થી અનેલી પીળો ધાતુ
પિત્તળ, ન૦ (સ૦) તાણું ને જસતની મેળવણી-
પિત્તળ, વિં માલ વગરનું, અસલ નહિ તેવું ૨
પિત્તળિયુ, ન૦ જાલિયુ, વાડકો [ઓછું પાત્ર
પિત્તાશય, ન૦ કાળજી, પિત્ત રહે છે તે અવયવ
પિત્તો, પુ૦ મિજાજ, સ્વભાવનું આકળાપણું
પિત્તો ઉછળવો-મિજાજ તપી જવો
પિધેલ, વિં પિધેલું હોય તે, જાકડું, મત્ત.
પિનાક, પુ૦ (સ૦) શિવજીનું ધનુષ્ય ૨ ત્રિશૂળ.

પિનાડી, પુ. (સ.) શિવ, મહાદેવ.
 પિપર, સ્ત્રી. (સ.) પિપ્પત્રી. પિપર, એક જાતના
 છોડની માજર-ફળ ઓસડ અથાણામા વપરાય છે
 પિપરમિટ, પુ. (અ.) પિપરોનું તેલ-અર્ક.
 પિપ્પીમૂળ, ન. પીપરના છોડના મૂળ
 પિપ્પો, પુ. (સ.) પિપ્પલ. એક જાતનું પવિત્ર
 મનાતું મોટું ઝાડ, અશ્વત્થ ભૂતનો વાસ પિપ્પો=
 જેનું ન્યા ખેસવાનું વધારે થતું હોય તે સ્થળ પિપ્પો
 દીવો કરવો=જાહેર કરવું પિપ્પો ઉગવો-ઉછે-
 દિયું થવું, ન મતાન જવું પિપ્પો ફાટવો-વણા
 જણવું ઉભરાવું, દરોડો પડી એકઠા થવું
 પિપાસા, સ્ત્રી. (સ.) તપા, તરસ, પીવાની ઇચ્છા.
 પિપીલિકા, સ્ત્રી. કાડી. પિપીલિકા માર્ગ-કાષ્ઠ
 કામ પીમે ધીમે પૂર કરવાની જે રીત તે ૨
 મઝા કરવાનું વલણ
 પિમળ, સ્ત્રી. (પરિમલ) સુવાસ, ખુશબો, ફારમ
 પિમળવું, કિં. અ. સુવાસ આવવો, ફારવું, સોડવું
 પિયર, ન. (સ.) પિતૃહ. સ્ત્રીને મામાપનું ધર
 મહિયર પિયર પનોતી=મહોળા પિયરવાળી,
 સુખી પિયરની ૨ પિયરવણું હોય તે
 પિયળ, સ્ત્રી. કપાળમા કડુ ચદનનો લેપ તે, આડ,
 પિયાજ, ન. ડુગળી, કાદો [પત્રલેખા
 પિયાડ, વિ. પ્યાડ, તહાલુ ૨ પારકું, પરાયું [નારો
 પિયાવો, પુ. ખેતરમા પાણી પાવાનો કર ૨ પાણીવાળ
 પિયુ, પુ. (સ.) ધણી, સ્વામી. ૨ પ્યારો, પ્રિય
 પિયુબ-પ, ન. અમૃત, પીયૂષ, સુધા
 પિયુડો, પુ. પિયુ (કવિતામા)
 પિયેર, ન. પિયર, મહિયર
 પિયેરિયાં, ન. સ્ત્રીને માળાપ તરફના સગા તે
 પિયો, પુ. આખનો પીયો તે
 પિરસવું, કિં. સ. (સ.) પરિમવિષ્-ખાવું)
 બાણામા ભોજન મૂકવું ચાળીપુરવી, ખાવાઆપવું
 પિરોજ-જો, પુ. (ફા.) આસમાની રંગનો કિ-
 મતી પથરો, વૈદ્યર્થ મશિ
 પિરોજી, વિ. આશમાની, નીલું
 પિલવણું સ્ત્રી. એક જાતનું ઝાડ; પિલુડી.
 પિલવું, કિં. સ. દબાવવું, નીચોવવું ૨ રિખવું,

કનડવું [૩ એક રાગ.
 પિલુ, ન. પિલવણું ફળ ૨ મરચીનું અમ્યુ
 પિલોડિયું, ન. થડમાથી ફૂટેલો ફણગો
 પિલ્લુ ન. દોરીની મોટી; દડો પિડો
 પિશની, સ્ત્રી. (ફા.) પેશ-અંદર) કાચળી. ૨
 મુસલમાન સ્ત્રીઓ પહેરે છે તે ખુલ્લો સુરવાળ
 પિશાચ, પુ. (સ.) અસ-તોષથી મરેલો જીવ જે
 રૂપ ધરે છે તે. ભૂત, પ્રેત ૨ નંદારો-દુષ્ટદાયક માણસ
 પિશાચી, સ્ત્રી. ભૂતડી. ૨ જ ગલી લોકોની ભાષા
 પિશાખ, પુ. (ફા.) મૂત્ર, મૂતર
 પિશુન, વિ. (સ.) આડિયું દોહી. ૨ ખાતરી, ફૂર
 પિષ્ટ, વિ. દળેલું, પિસેલું, લોટ કરેલું ૨ પુ.
 લોટ, આટો. [વાત વારવાર કહેતી, પુનરુક્તિ
 પિષ્ટ, પેશણ, ન. દળેલાને દળવું તે, એકની એક
 પિંટું, ન. ખાંખડું, છીટું
 પિસવી, સ્ત્રી. કાચળી, થેલી.
 પિસવું, કિં. અ. દળવું, વાટવું, ભૂંકા કરવો. ૨
 જોરથી દાખવું ભીડવું ૩ લસોટવું, ઘુટવું
 પિસવો, પુ. સિસોટો ૨ પાવો
 પિસ્તાળીસ, વિ. ચાળીસ ને પાચ
 પિસ્તોલ, સ્ત્રી. (અ.) નાની બદુક, તમચો.
 પિહર, ન. વહુના મામાપનું ધર
 પિળ-પીળ, સ્ત્રી. આડ, પિયળ.
 પિળચટું, વિ. પિળાશ પડવું
 પિળવું, કિં. સ. કુના રંગડાથી રંગવું. ૨ ખરડવું
 પિળાટ-શ, સ્ત્રી. કંઈક પીળો રંગ, પિળપણું.
 પિળિયું, ન. હળદરથી રંગેલું લગ્નકુંડ, જે લગ્ન પ્રસંગે
 કન્યા પહેરે છે તે ૨ પીળા છંટ [છ; ફટ, ધિક
 પી, અ. એ શબ્દ ફજોતી તુચ્છકાર કરતા વપરાય
 પીઆજ, સ્ત્રી. ડુગળી, કાદો, રાજમરી, કસ્તુરી
 પીક, ન. અનાજ વગેરેનો પાક, મોલ, પેદાશ.
 ૨ તબોળનો રસ, એ રસની પીચકારી
 પીછ, ન. (સ.) પિચ્છ) પીછું, પુછડી.
 પીછી, સ્ત્રી. પિછી, ભુચો
 પીછું, ન. (પિચ્છ) પિછું, પુછડું. પીછાંનું,
 પારેવું કરવું=નજીવી વાતને મોટી કરી માપવી,
 અતિશયોક્તિથી વધારવી, રજવું મજ કરવું. પીછું

ખેચવું-મારવું=સહીતુ બિલાડુ ખેચવું
 પીછા, પુ. પછવાડે લાગવું તે કડો
 પીટણી, સ્ત્રી. પિટવું તે, કુટણુ ૨ માર, ઠોક
 પીટયું, વિ. જેનું નામ દષ કુટયું તે, રડવું
 ૨ જીવતા મુઆ સમાન, એક ગાળ
 પીઠ, સ્ત્રી. (સ. ૦ પૃષ્ઠ) ચોટ, બળર ૨ બળર-
 ભાવ, રૂપ = બરડો, કરોડનો ભાગ, વામો
 ૪ પડવી, ખેસણી ૫ ખેઠક, જગા, આસન
 પીઠ ઉઘાડી પડવી=સહાયકારક ન હોવું, બેદ
 ઉઘડી જવો પીઠ ચોરવી=ખીતુ પાછું પડવું
 પીઠ ઠોકવી=શાખાશી આપવી ૨ મદદે રહેવું
 પીઠ ઢાંચી=ઉઘાડુ ન પડવા દેવું, આશરો આપવો
 પીઠ થાખડવી=ઉત્તેજન આપવું પીઠ દેખાડવી=
 નાસવું પીઠ પાછળ મૂકવું=ઓળવવું મતાડવું
 પીઠ પુરવી=મદદ કરવી પીઠ ફેરવવી=તજ દેવું
 તરછોડવું, ના પાડવી, ફરી જવું પીઠ બતાવવી=
 પુઠ ફેરવવી, હાર ખાઈ નાસી જવું, પાછા પગલા
 કરવા પીઠ લેવી=પાછળ પડવું, પુઠ પકડવી
 પીઠનું જોર=મદદનીશ બળ, પાછળ રહેલાનું જોર
 પીઠ, પુ. (સ. ૦ પિષ્ઠ) લોટ ટિમલ, સ્કુલ
 પીઠ, ન. સ્થળ, મદિર 'શારદાપીઠ' ૨ નાનું
 પીઠિકા, સ્ત્રી. (સ. ૦) વ શાવળી ૨ મૂળથી વિગતવાર
 હેવાલ તે ૩ બાજબ ૪ વર્ગ, ધોરણ, ભૂમિકા
 પીડી, સ્ત્રી. (સ. ૦ પિષ્ઠ) સુગંધી યુક્ત હળદર
 વગર કન્યાને શરીરે પરણતા પહેલાં ચોપડે છે તે
 પીડું, ન. દારૂ તાડીની દુકાન, કતારખાનું ૨ બળગ
 પીડ, સ્ત્રી. પીડા, દુખ ૨ સુક, આડડી ૩
 આપદા, મુશ્કેલી. ૪ દાને મુઝવાની ૨ ગતી લુગદી
 પીડવું, કિ. સ. પીડા કરવી, દુખ દેવું, કષ્ટ દેવું
 પીડા, સ્ત્રી. (સ. ૦) દુખ, વેદના ૨ કલેશ,
 બ્યથા ૩ કાળજી, ચિન્તા ૪ પચાત, માથાફેડ
 ૫ અહ-ભૂત વગેરેથી થતું દુખ
 પીડાકારી-કારક, વિ. દુખ દેનાર, અડચણ કરનાર
 પીડાવું, કિ. અ. પીડા પામવી, ગિઆવું
 પીડિત, વિ. પીડા પામતું દુખી, હેરાન
 પીડ-દિયા, સ્ત્રી. જેની ઉપર મેડાનાં પાટિયા
 જડી જેવાં આંચે છે તે.

પીટીયા, ન. દાઢના પેદા ૨ પીટો [શાક વગેરે
 પીત, ન. પિત ૨ પાણીથી થતું જે કરસણ
 પીત, વિ. (સ. ૦) પીળું, પીળા ૨ ગતું
 પીતકોડી, સ્ત્રી. ચકલીથી નાનું ને કાળુ એક
 પક્ષી એની ગુદા રાતી હોય છે
 પીતપાપડો, પુ. ખડસલિયો
 પીતવાડો, વિ. દર વર્ષે શિયાળું ઉનાળું વાવેતર
 થયું હોય એવું, કુવાનું પાણી પાવામા આવ્યું હોય
 પીતળ, ન. (સ. ૦) પિત્તળ તિત્ત (ખેતર)
 પીતળિયું, ન. પીતળની વાડકી
 પીતાંબર, ન. (મ. ૦) પીળું રેશમી પહેરવાનું વસ્ત્ર
 પીતુ, ન. લખોટીઓ રમનારને ઉભા રહેવાની
 નિશાનીવાળી જગા
 પીન, વિ. (સ. ૦) ભરેલું, પુષ્ટ, જમકું
 પીનસ, પુ. (સ. ૦) સળેખમ જખમ
 પોપ, ન. (પોટું) પ્રવાહી ભરવાની લબગોળ
 પીપર, સ્ત્રી. પિપર [લાકડાની કોડી, ગોળ નળો
 પીપળ, સ્ત્રી. (સ. ૦) પિપલ) એક જાતનું ઝાડ
 પીપિયો, પુ. રાઢ, ખૂમ, ચીસર લેવાલીની ધમાન
 પીપી, સ્ત્રી. એવો અવાજ કરતું વાળું (ઢાલીનું)
 પીમળાટ, પુ. પરિમલ, ગધ, સોઢ, ફેર
 પીયળ, સ્ત્રી. ગુલ કારજમા સ્ત્રીઓને કપાળે
 હિંગળોક કડવી જે ચિતરવામા આવે છે તે
 પીયધ, ન. (સ. ૦) અમૃત, સુધા
 પીયો, પુ. આખનો મળ, ચિપડા ૨ ગુમડા ખીલ
 વગેરેમાંથી નીકળતી ઝણિ ૩ કોદરા ભગડવાને
 ઘટીના પડ ઉપર કરેલો રાખનો થર
 પીર, પુ. (દા. ૦) દેવત્વને પામેલો મુસલમાન સંત
 વલી, ઓલીઆ ૨ અમીર, ઉમરાવ.
 પીસવું, ૧૩૦ સ. ૦ પાસવું, જુઓ
 પીલુડા, ન. પીલુડીના ફળ
 પીલુડી, સ્ત્રી. એક જાતનું ઝાડ. એક જાતનો રાગ.
 પીસો, પુ. છોડનો અકુર, ફણગો ૨ ચકમાથી
 ડ્રેલું કુમળું ઝાળું
 પીવર, વિ. (સ. ૦) જમકું પુષ્ટ ૨ ધટ, ગાદું.
 પીવું, કિ. સ. ૦ પા-પીવું) ગળવું, પ્રવાહી
 પનાથ ન ગળામા ઉતારવો, પ્રાસન કરવું ૨ ચૂસવું.

ધાવવું, ૪. ફાર પીના પ સમાવું, અદગ પચવું,
 શોષવું ૬ મોમા ધૂમાડો લેવો, દમ લેવો ૭ સહન
 કરવું, ગમ ખાવી / ન ગણવું પી જવું=સહન
 કરવું, ૨ ન ગણકારવું, ન લેખવવું ૩ ગળી જવું
 પીસવું, કિં સં દળવું / કચરવું
 પીલતન, વિં હાથીના જેવું
 પીસું, નં ઝીણું પ્રાણી
 પીળક, સ્ત્રીં પીળું શીકું
 પીળવું, કિં સં પીળું કરવું, રમવું, ખરડવું
 પીળું, વિં (મં પીત) હળદરના રંગ જેવું
 પીળો દેડકા=લોહી હડી ગયું હોય અને શરીર
 શીકું જણાવું હોય તેવું
 પીળુંવર્મક, વિં ધણુજ પીળું
 પુખ, પું પોખ ૨ સ્ત્રીં ધરના કગના ઉપરનો
 જાપરાનો દળતો ભાગ, ધરની પાખ ૩ પુખલું,
 તીરની પશુછનો પિછાવાળો ભાગ [૨ પાખકુ
 પુખકું, નંતરગ, લેરખુ 'વાનુ પુખકુ પણનવી'
 પુખવું, કિં સં (સં ૩ + ઉક્ષ) ખેતરમા
 અનાજ વગેરેના ખી હાથે વતી છુટાછુટા વેગવા તે
 'વહિ પુખવા' ૨ વધારી લેવું 'વરકન્યા પુખવા
 પુંગવ, પું (સં) આખલો, ગોધો ૨ શ્રેષ્ઠ, ઉત્તમ
 પુગીફળ, નં (સં) માપારી, ફેફળ
 પુછડિયું, વિં પુછડાવાળું ૨ ચાદવું, વાદરા જેવું
 પુછકું, નં (સં) પુચ્છ) પ્રાણીઓની પુઠનો
 અવયવ, પુચ્છ ૨ લફર, પાછળને પાછળ વળગ્યું
 રહે તેવું માણસ, પીડારૂપ તે, પાપ ૩ છેડો
 અંત ૪. ગુદા, અપદાર ૫ પદવી, ઇલકાખ
 પુછકું છુટી જવું=ગભરાઈ જવું ૨ ઝાડા થવા
 પુછકું પકડવું=હઠ ધરવી પુછકું પછાડવું=ચુસ્સામા
 બખાળા કરવા પુછડામા પેસવું=ધુસવું. ખુશા-
 મત કરી વળગતા જવું પુછકું બળવું=ખોડુલાગવું
 પુછ-છડી, સ્ત્રીં પુછકું, દુમ.
 પુછવું, કિં સં લોવું, લૂછવું
 પુજ, પું (સં) રાક્ષિ, દમલો
 પુજવું, કિં અં પૂજવું, જુઓ ૨ જીવ-
 જીવન રક્ષણાર્થે પુજો વાળવો તે (જૈન)
 પુજણી, સ્ત્રીં સુતરની મુલાયમ સાવરણી (જૈન)

પુજી, સ્ત્રીં દોષત, ગર્થ, ધન
 પુજો, પું વાસીદુ, ગાકુ
 પુઠ, સ્ત્રીં પીઠ, વાસો ૨ કડો, પીછો.
 પુઠળ, અં પાછળ, પરોક્ષે, પછવાડે. [દાકણ.
 પુઠા, નં દાળમા રહેલા છેડા ૨. પુઠું, ચોપડીનું
 પુઠિયું, નં (પુષ્) પાછલો ભાગ, પુઠ ૨ પીઠ. ૩.
 ગાડાની પાજરીનું કમાડ ૪ જેમા આરા ધાલે
 છે તે પૈડાનો ભાગ
 પુઠું, નં છેતર, છોકું ૨ ચોપડીનું દાકણ.
 પુઠે, અં પાછળ, પરોક્ષે [છિવટનું.
 પુઠેવાળ, વિં પાછલી વયમા થયેલું બાળક;
 પુઠરી, નં (સં) ઘોળું કમળ.
 પુડ, નં (સં) ટીકું, તિલક
 પુડવું નં દાડિયું ધોતર ૨. કાસ હાકનારની
 બેસણીએ બાધવાનું ચામકું.
 પુનાગ, પું (સં) નાગકેસરનું ઝાડ. ૨ મોટો હાથી.
 પુપરો, પું છોકરો, દીકરો
 પુખડ, નં પુખકું ૨ નાભુક ગાભકું
 પુભડી, સ્ત્રીં છોડે વળગી રહેલું ૨.
 પુલિંગ, વિં નર ભતિનું
 પુવા, પું પૌઆ, ચપટા મમરા
 પુશ્વલી, સ્ત્રીં વેશ્યા, ગુણકા, પાતર.
 પુ કરવું, કિં અં હિહિ કરી નાખવું; હસી કાઢવું
 પુકાર, પું પોકાર, જૂમ, ધાટો
 પુખરાજ, પું પોખરાજ,
 પુકારવું, કિં અં પોકારવું, બોલાવવું, બરકલ
 પુખત, વિં (ફાં) પાકી જુદિનું, સમજી, અનુભવી.
 પુગલું, વિં પહોચે-આલે તેટલું ૨ પુરવું
 પુગલું, કિં સં પહોચવું, પુરવું થવું ૨ ચાલવું;
 નભવું ૩ મળવું [૨ સ્વાધીન કરવું.
 પુગાડલું, કિં અં પહોચે તેમ કરવું, પહોચાડવું.
 પુચકારી, સ્ત્રીં બાળકને શાત કરવા ઓઠ વતી
 પુઢિ એવો અવાજ કરવો તે
 પુચ્છ, નં (સં) પુછડી, દુમ
 પુછગાછ, સ્ત્રીં પુછપરછ, તપાસ
 પુછપરછ, સ્ત્રીં પુછવું તે, ખોળ; તપાસ.
 પુછવું, કિં સં કાઢ વાત બણવા માગવી, સવાલ

કરવો ૨ તપાસ કરવી. ૩ માગવું. ૪ ગણવું, લેખવું
પુણ્યપુષ્પ, સ્ત્રીના વારેવારે પૂજવું તે, તપાસ, તજવીજ
પુણ્યવૃત્તિ, કિં ૨૦ કાષ્ઠ પૂછે તેમ કરવું ૨ પૂજાવી
જવાબ મેળવવો, તપાસ કરાવવી.

પુટ, પુ. (સં ૫૮) ઔષધ પકાવવા માટે બે
કાડિયા ઉપર નીચે મૂકી તેને કપડાંથી કરી
બનાવેલું પાત્ર, સપુટ ૨ પાસ, અસર ૩ પડિયો,
દડિયો ૪ ખાડો, ગળી ૫ કાચલું પાણી
પુટોદક, નં નાળિયેર ૨ કાચલાની અદરનું
પુડલો, પુ. પુડો, ખારો માલપુવો
પુડી, સ્ત્રીના પડીકુ, પડી

પુડા, પુ. મધમાખીનું કાણા કાણા વાળુ મીણનું
ધર ૨ લોટનું ખીર કરી લોઢી ઉપર તેલ ઘીથી
તળેલો પદાર્થ તે [હું કાષ્ઠ પુણ્યચૌદુ કહું છું ?]
પુણ્યચૌદુ, વિ. વાકું, અયોગ્ય, જુદું, જે વાળખી
પુણ્યવૃત્તિ, કિં ૨૦ કાતવું ૨ હું ખદેવું, પળવવું ૩
નહારે ફળ આવવું, પરિણામે પીડારૂપ થઈ આવવું.
પુણ્યયુ, વિ. પોણું ૨ નં મોટાથી સહેજ નાનું
(ચુડી, જુડી વગેરે) ૩ લહેચી

પુણી, સ્ત્રીના રૂનો વેતકનો લાભો ને આગળી જેવો
જડો જે આકાર કાતવાને માટે તૈયાર કરેલો હોય
છે તે પુણીનો વાહ-રજનું ગજ

પુણ્ય, નં (સં ૦) ધંધર પ્રાપ્તિની શુભાશા, ધર્મ-
શુદ્ધિ, સવાળ, નેકી ૨ દાન, ધર્મ ૩ સુકૃત, ફળ,
સુકળ ૪ મરતી વેળા કરેલું દાન ૫ પવિત્ર સ્થાન
૬ વિંશુદ્ધ, પવિત્ર, પાવન પુણ્યક્ષેત્ર-જ્યાં વાસ
કર્તાથી સત્કર્મનો લાભ થાય તે સ્થળ. [ધાય એવું

પુણ્યસ્થાન, વિ. (સં ૦) જેના નામ સ્મરણથી પુણ્ય
પુણ્યાત્મા, વિ. (સં ૦) ઉત્તમ આચરણ કરનાર,
ધર્મી, પરમાર્થી [એક કર્મ

પુણ્યાહવાચન, નં વિવાહાદિ શુભ કર્મના અગત્ય
પુતળ, નં શય ન જડવાથી તેનું બનાવેલું પુતળ.
પુતળવિદ્યાન, નં (સં ૦) મરનારનું શય હાથ ન
લાગવાથી તેના પ્રતિનિધિરૂપ જે પુતળ બનાવી
બાળવામાં આવે છે તે કર્મ

પુતળિયુ, નં જેમાં પુતળ-ચહેરો હોય તેવો
સિકો ૨ જેમાં પુતળિયા પરીવેલા હોય તેવું ધરેલું

૩ ૧૫ રૂપિઆની કિંમતનો સિકો, મોહાર.

પુતળી, સ્ત્રીના (સં ૦ પુત્તલી) સ્ત્રીના આકારનો ઘાટ,
મૂર્તિ, બાવલી ૨ આખમા જે પ્રતિબિમ્બાકૃતિ
દેખાય છે તે, કાકી ૩ ઉચી ને ખુબસુરત સ્ત્રી
પુતળી, નં માટી-ઘાતુ-લાઠડા ઇનો બનાવેલો
જન જન્નાવરનો આકાર, મૂર્તિ ૨. મોટ, અણુ-
સમજી-જડ તે

પુત્ર, પુ. (સં ૦) દીકરો, બેટો, તન પુત્રના લક્ષણ
પારણ્યામાથી-લક્ષણ શરૂઆતથીજ જણાય

પુત્રવતી, વિ. પુત્રવાળી ૨ છોકરાવાળી

પુત્રદા, વિ. પુત્ર આપનાર, દીકરો દેનાર

પુત્રપૌત્ર, પુ. દીકરા અને દીકરાના દીકરા

પુત્રી, સ્ત્રી (સં ૦) દીકરી, બેટી, કન્યા

પુત્રીજ, પુ. દીકરીનો દીકરો, ભાણેજ [છઠ્ઠિ

પુત્રેષ્ટિ, સ્ત્રીના પુત્રની ઇચ્છા માટે કરવા ચોગ્ય એક

પુત્રેષણા, સ્ત્રી (સં ૦) પુત્રની ઇચ્છા, પુત્રકામના

પુદ્ગળ, નં શરીર ૨ જીવ, મનુષ્ય

પુદ્ગળ, વિ. (સં ૦) સુદગ્ધ આકાર વાળું, શાભિતું

પુનમ, સ્ત્રીના પૂર્ણિમા, પુનેમ

પુનમિયુ, વિ. પુનેમને લગતું, દર પુનમે અમુક
કરવાનો જેને નિયમ હોય તેવું

પુનમિયા, પુ. પોપટા જેવા છોડામાં થતા ધઉ

પુનર-ન, અં ફરીથી, બીજવાર, વળી

પુન પુન, અં વાર વાર, ઘડીઘડી, ફરીફરીને

પુનરપિ, અં (સં ૦) ફરીથી, બીજવાર, ફેર

પુનરાગમન, નં ફરીથી આવવું તે

પુનરાવર્તન, નં બીજવાર આવવું તે

પુનરૂક્તિ, સ્ત્રીના વાર વાર તેનો તે શબ્દ અથવા
વાક્ય બોલવું તે

પુનર્જન્મ, પુ. (સં ૦) મુવા પછી ફરી જન્મ

લેવો તે, બીજો અવતાર ૨ સખત મંદવાડમાંથી

ઉઠવું તે [બીજો અવતાર ૨ ફરી પેદા થનાર.

પુનર્ભવ, પુ. (સં ૦) બીજવાર પેદા થવું તે,

પુનર્ભુ, સ્ત્રીના (સં ૦) જેણે પુનર્વિવાહ કરેલો છે

છે તે સ્ત્રી, નાતરાની સ્ત્રી.

પુનર્વસુ, નં (સં ૦) સાતમું નક્ષત્ર. [પુનર્વન, નાતર.

પુનર્વિવાહ, પુ. (સં ૦) બીજવાર પરણવું તે;

પુનિત, વિં સુદર ૨ પવિત, શુદ્ધ
 પુનેમ, સ્ત્રીં પૂર્ણિમા;પુનમ
 પુપલી,સ્ત્રીં નાના છોકરાની ઇદ્રિય,વહિલી,પપુલી
 પુમ, સ્ત્રીંઉડતી ઝીણી રજ ૨ રવાટી
 પુમકું, નંચપટીમા રહે તેટલુ ૩ ૨ અત્તર, ઇંમા
 બિંજવેલા રૂનો લોચો ૩ પૂજનમા દીપને સાર
 રૂની કરેલી હુમસી વાટ તે ૪ વિં લગાર
 પુમાન, પું પુરૂષ, માણસ ૨ નરજાતિ
 પુ સવન, પુંગળને સરકાર કરવાનો એક વિધિ
 પુર, નં (સં) શહેર, નગર પુરપતિ=રાજ ૨
 વિં ભરેલું ૩ અં આગળ, અગ્રે
 પુરજો, પું (ફાં) કકડો, ટુકડો “તેણે કાગળના
 પુરજો પુરજ કરી દીધા” ૨.ડકો, કુરચો
 પુરણ, નં અદર ભરવાનો માવો ૨ પુરણી ૩.
 વિં પૂર્ણ, ભરેલું [વેડમી ગળી રોટલી
 પુરણપોળી, સ્ત્રીં અદર પુરણ હોય તેવી પોળી,
 પુરણી,સ્ત્રીં પુરવાનું તેર વધારો, ઉમેરણ ૩.
 ઉશ્કેરણી, ચઢાવો [અં આગળ
 પુરત, સ્ત્રીં પહેરામણી,રીત,દેણગી ૨ પુરાત ૩
 પુરતલ, વિં ઇચ્છા પૂર્ણ કરનાર,સતોષનાર
 પુરતું, વિં જોઇયે તેટલું, પૂર્ણ
 પુરદર, પું (સં) ઇન્દ્ર, દેવનો રાજ
 પુરપાટ,અં સપાટાખંધ,પ્રવાહ પ્રમાણે
 પુરખિયો,પુંઉત્તર હિંદુસ્તાનનો માણસ, ચોળો
 પુરવણી, સ્ત્રીં વધારો, પરિશિષ્ટ, સાધણ ૨
 પુરણી, ઉશ્કેરણી [સાખીત
 પુરવાર,વિંપ્રમાણ આપીને સિદ્ધ કરેલું ૨ સિદ્ધ,
 પુરવારી, સ્ત્રીં સાખીતી,પુરાવો આપવો તે
 પુરવી, સ્ત્રીં એક જાતની સાંજે ગવાતી રાગણી
 પુરવીદાણા, પું ઇલાયચી જેવા સુગંધિવાળા
 તેળનાના દાણા
 પુરવું,કિંસં (સંપૂ-ભરવું) ખાડામા મટોકુ,
 પત્થર વગેરે નાખવા, ખીજ કોષ વસ્તુથી પુરી
 સપાટીએ સરખું કરવું ૨ કોષ પાત્રમા પ્રવાહી
 રેડવો ૩ ભોંય લીપી તે ઉપર ચિત્રામણ કાઢવા
 “ચોક્ક પુરવા.” ૮. પવન ભરી વગાડવું, વાવું, પ
 વધારવું ઉમેરવું ૬, ઉતેજન આપવું, ઉશ્કેરવું.

‘તેણે વાતમારગ પુર્યો’ ૭ દાટવું,મટોકાથી ઢાકવું
 ટકે કરવું,ખંધ કરવું ૮ જોડે બોલવા લાગવું
 ‘તેણે સાદ પુર્યો’ ૧૦ અધુરું પુરું કરવું “ખામી
 પુરવી” ૧૧ આપવું,રજી કરવું,“સાહેદી પુરવી”
 પુરવું, કિં અં પાર પામેલું થવું, પહોચાવું,
 પુર પડાવું
 પુરશ્વરણ, નં (સં) મન્ત્રસિદ્ધિને માટે અમુક
 સખ્યાનો જપ કરવો એવું જે અનુષ્ઠાન તે ૨
 આગળથી આચરણ કરવું તે [પુછપરછ, તલાસ.
 પુરસીસ, સ્ત્રીં (ફાં) શાહેદીને સવાલ પૂછવા તે;
 પુરસર, અં (સં) આદિલમને, પૂર્વક, સાથે.
 પુરા, અં (સં) પૂર્વે, અગાઉ, પહેલા
 પુરાણ, નં (સં) ઇશ્વર દીધાનો અને રાજાઓના
 ઇતિહાસનો ગ્રંથ ૨ લાણુ ને કટાણો ઉત્પન્ન કરે
 પુરાણ, વિં જીનું, અગાઉનું, પ્રાચીન. [તિવું ટાપલું.
 પુરાણિક, વિં પુરાણને લગતું ૨ પુરાણી.
 પુરાણી, પું (પૌરાણિક)પુરાણ વાચનારો
 પુરાણ, વિંછેક જીનું-અસલનું, આગલું
 પુરાત, સ્ત્રીં સીવક,વધારો,બાકી
 પુરાતન વિં જીનું, અસલનું
 પુરાણ, કિં અંસરણ થવું, ભરાવું. [જીબાની
 પુરાવો, પુંદાખલો, ૨ પ્રમાણ, સામીતી, ૩ સાક્ષી,
 પુરી, સ્ત્રીં (સં)નગરી,મુખ્ય શહેર ૨ પૂરી
 પુરીષ, નં (સં)વિદ્યા,નરક,મળ.
 પુરું, વિં પૂર્ણ, ભરપુર
 પુરૂષ, પું(સં) મરદ, લાયકો,નર ૨ ધણી,વર
 પુરૂષત્વ, નં (સં) પુરૂષપણ,મદોઈ,શૌર્ય ૨
 બળ, પરાક્રમ
 પુરૂષાતન, નં પુરૂષત્વ, મદોઈ, શૌર્ય. ૨. પ્રજા
 ઉત્પન્ન કરવાની શક્તિ ૩ બળ, પરાક્રમ.
 પુરૂષાર્થ, પું (સં) પુરૂષે જન્મ ધરીને સાધ્ય
 કરવા જોગ જે ઉદ્દેશ તે એ ચાર છે ધર્મ અર્થ
 કામ,ને મોક્ષ. ૨ નં પુરૂષપણ ૩ પરાક્રમ, બળ
 પુરૂષાર્થી, વિં પુરૂષાર્થવાળો. ૨ બહાદુર, વીર.
 પુરુષોત્તમ, પું (સં) વિષ્ણુ, ઉત્તમ પુરૂષ
 પુરુષોત્તમ માસ, પુંઅધિકમહિનો,મળમાસ.
 પુરેપુરું,વિંસંપૂર્ણ કે ઇજ બાકી નહિ તેવું,તમામ,

પુરોડાસ, પુઠ (સં ૦) હવિષ, યજ્ઞમાનો બાકી
 રહેલું હૃતદ્રવ્ય, યજ્ઞનો પ્રસાદ
 પુરોહિત, પુઠ (સં ૦) કુળગૌર
 પુલક, નઠ રવાડ, રૂવ, રોમાચ તિવુ, રોમાચિત
 પુલકિત, વિઠ (સં ૦) શરીરના રવાટા ઉભા કરે
 પુલાક, પુઠ (સં ૦) ચોખ્ખાનું ઓસામણ
 પુલિન નઠ (સં ૦) દીપ, બેટ, ભાડુ
 પુલિગ, વિઠ (સં ૦) નરગતિનું, પુરૂષ વાયક
 પુલ્લી, સ્ત્રીઠ (સં ૦) યરગદી
 પુલ્કર, નઠ (સં ૦) સુર કમળ ૨ સપ્તદીપમાનો
 એક દીપ, ૩ આકાશ ૪ તળાવ
 પુલ્કળ, અઠ (સં ૦) ધણુ, બહુ, અતિશય
 પુષ્, વિઠ (સં ૦) જાડુ, શરીરે ભરેલું, ખાધેલ-
 પીધેલ ૨ રસકસથી ભરેલ
 પુષ્ટિ, સ્ત્રીઠ (સં ૦) શરીર વળવું-ભરાવું તે, ભરાવો,
 વધારો. ૨ ઉત્તેજન, મદદ ૩ બળ
 પુષ્ટિકારક, વિઠ પુષ્ટિકરનાર, પૌષ્ટિક, કૌવતદાર.
 પુષ્ટિમાર્ગ, પુઠ વધ્ધભાચાર્યના પથનો એક માર્ગ
 પુષ્ટ, નઠ (સં ૦) જાડુ
 પુષ્પ, નઠ (સં ૦) ફૂલ, સુસુમ, સુમન ૨ સ્ત્રીની શુ-
 લેન્દ્રિય, ન્યાથી અટકાવ નિકળે છે તે અવયવ ૩
 ફળની ઉત્પત્તિ પહેલા થતા વિકાસ ૪ અટકાવ,
 સ્ત્રીઠ પુષ્પવતી—અટકાવવાળી સ્ત્રી
 પુષ્પવન્ના, પુઠ કામદેવ, મદન
 પુષ્પાન્જલિ, સ્ત્રીઠ (સં ૦) ઓખામા પુષ્પ લઈ
 હરખથી ઉછાળી નાખવા તે, ફૂલે વધાવવું તે
 ૨ માર પુષ્પાન્જલિ આપવી-મારવું, ઠોકવું
 પુષ્પિત, વિઠ પુષ્પથી આચ્છાદિત, ફૂલેલું
 પુષ્પિતાત્રા, નઠ એક જાતનું વૃત (પિંગળ)
 પુષ્પ, નઠ (સં ૦) આડમુ નક્ષત્ર
 પુસ્તક, નઠ (સં ૦) ગ્રંથ, ચોપડી, પોથી, કિતાબ
 પુસ્તકશાળા-કાલય, સ્ત્રીઠ નઠ ન્યા અનેક પુ-
 સ્તકોનો સંગ્રહ હોય તે ઠેકાણું, કિતાબખાનું
 પુસ્તો, પુઠ (ફાં ૦) પાણીનો ધક્કો ઝીલે તેવું બા-
 ધેલું-નણેલું કામ તે, ડકકો, ઘાટ હાથણી
 પુસ્તી, સ્ત્રીઠ કાગળની કાપલીઓ-કરચો ૨
 હાથણી, ભિતની કમ્બરની મજબુતીનું બાધ કામ

પુળો, સ્ત્રીઠ ધાસની જુડી-ભારી.
 પુળો, પુઠ ધાસનો જુડો પુળો મૂકવો=ખરાબ કરવું.
 ૨ દૂર કરવું (નજર આગળથી). ૩ સળગાવવું
 પુળો ઉઠવો=સળગવું ૨ લાગી જવું, નામ દેવાનું
 બધ થવું [એવો અવાજ કાઢવો.
 પૂ કરવું, કિઠ અઠ મુતરવું, શૂ કરવું ૨. પૂઉછિ
 પૂછવું, કિઠ સઠ પુછવું, જુઓ
 પૂજ, નઠ મીડુ, શન્ય, ૨ વિરામ ચિહ્ન. ૩ અનુસ્વાર
 પૂજ, પુઠ જોન સાધુ
 પૂજક, વિઠ (સં ૦) પૂજનાર, પુજરી, અર્ચક
 પૂજન, નઠ (સં ૦) પૂજવું તે, સેવા, બરદાસ અર્ચન.
 પૂજનીય, વિઠ પૂજ્ય, પૂજવા લાયક
 પૂજવું, કિઠ સંપૂજ કરવી, સેવા કરવી ૨ ભજવું
 પૂજા, સ્ત્રીઠ (સં ૦) દેવ ગુરૂનો પ્રસાદ પામવા
 ચદન પુષ્પ વગેરે અર્પવા તે, સેવા, અર્ચન ૨.
 માર, કુદીપાક પૂજા લેવી=આતિથ્ય સ્વીકારવું
 પૂજાપો, પુઠ દેવની પૂજના દ્રવ્યો તે
 પૂજરી, વિઠ પૂજક, સેવા કરનાર, સેવક
 પૂઠે, અઠ પાછળ, પછવાડે.
 પૂજિત, વિઠ (સં ૦) પૂજેલું [૨ મોટું, વડીલ.
 પૂજ્ય, વિઠ (સં ૦) પૂજવા યોગ્ય, માનનીય, માન્ય
 પૂક, સ્ત્રીઠ શરીરનો પાછલો ભાગ ૨ પરોક્ષ.
 પૂત, પુઠ પુત્ર, છોકરો ૨ વિઠ શુદ્ધ, પવિત્ર.
 પૂપ, નઠ પર, પાચ
 પૂર, વિઠ પૂર્ણ, જોઇયે તેટલું ને કર્મક વધારે.
 ‘આજ પેટપૂર ખાવાનું મળ્યું’ ૨ ભરેલું, તર
 પૂર, નઠ (સં ૦) નદીમા પાણી વધી વિસ્તાર
 પામે તે, રેલ ૨ મોટાઈ, કદ ‘અથવા પૂર ૩
 જથ્થો, અમુક પ્રમાણ જેટલું ‘રતિપૂર’ ૪ પૂર,
 ભરેલું, ટાકોટાક [દાળનો માવો.
 પૂરણ, વિઠ પૂર્ણ, બસ, થયું ૨ નઠ ગોળ મેળવેલી
 પૂરત, સ્ત્રીઠ પદ્ધતિ, પહેરામણી
 પૂરવું, કિઠ અઠ વધારવું, ઉમેરવું. સર પૂરવો.
 ૨ બદલે આપવું, ભરી આપવું ૩ પોષવું, ભરવું.
 પૂરિત, વિઠ (સં ૦) ભરેલું, પૂરું ૨ સંતુષ્ટ.
 પૂરી, સ્ત્રીઠ વડે વગેરેનો વણેલો નાનો ગોળ આકાર.
 પૂર, વિઠ (પૂર્ણ) આપું, સધું, તમામ, ૨. કાબેલ,

પ્રવીણ, “તે બધી વાતે પૂરો છે”
 પૂરું, અં (સ ૦) સમાપ્ત, અંત, સંપૂર્ણ
 પૂર્ણ, અં (સ ૦) પૂરું, સંપૂર્ણ, આખું, તમામ
 પૂર્ણકળાએ=પૂર્ણ આબાદીએ
 પૂર્ણચંદ્ર, પુ (સં) પૂરેમનો સર્વકળા સંપૂર્ણ ચંદ્ર
 પૂર્ણાંક, પુ (સં) ભાગ-કકડો નહિ પણ આખો,
 પૂર્ણ અંક
 પૂર્ણાદુતિ, સ્ત્રી (સં) યજ્ઞ-હોમદિકમા છેલ્લા
 બલિદાનનો દિવસ ને સમય તે, હોમની સમાપ્તિ
 પૂર્ણિમા, સ્ત્રી (સં) શુક્લપક્ષની પદરમી તિથિ,
 પૂનમ
 પૂર્ણિમા, સ્ત્રી (સં) એ નામનો અર્થાલકાર
 જેમા ઉપમેય, ઉપમાન, વાચ્ય ને સામાન્ય ધર્મ,
 હોય છે તે. ‘પૂરેમના ચંદ્ર સરખું ગોઝિતુ મુખ’
 પૂર્તિ, સ્ત્રી (સં) વધારો, ઉમેરણ, ખુટતુ પૂર
 કરતુ તે [ઉગમણ ૨ વિં આગલું, અસલતુ.
 પૂર્વ, સ્ત્રી (સં) જે દિશા તરફ સૂર્ય ઉગે છે તે,
 પૂર્વક, અં (સં) સાથે. “આગ્રહ પૂર્વક”
 પૂર્વજ, પુ (સં) પૂર્વજન્-જન્મેલું બાપ દાદા,
 વડવા ૨ વિં પ્રથમ જન્મેલું અગ્રજ, મોડું
 પૂર્વજન્મ, પુ (સં) આ જન્મની પહેલાનો જન્મ
 પૂર્વજિયુ, નં પૂર્વજના ઉદ્ધાર માટે જે ધાર્મિક
 ક્રિયા કરવામા આવે છે તે.
 પૂર્વદત્ત, વિં (સં) પૂર્વજન્મમા-આગળ આપેલું
 પૂર્વદિશા, સ્ત્રી જે દિશામા સૂર્ય ઉગે છે તે
 ૨ ઉગતા સૂર્યના જેવું ફળદાતા, સવાવીસ,
 નોખએ તેવું, ઉત્તમ [૨ આગલું બારણું
 પૂર્વદ્વાર, પુ (સં) પૂર્વ દિશા બાણીતું બારણું.
 પૂર્વપશ્ચિમ, વિં પૂર્વથી પશ્ચિમ લગીતું
 પૂર્વપક્ષ, પુ (સં) પહેલું પખવાડિયુ, સુદિ
 ૨. કોઈ વાતને સિદ્ધ કરવા સારૂ વાદનો પ્રથમ
 પાયો તે, ઉત્તર આપવાની જરૂર પડે તેવો બુદ્ધિથી
 કંપેલો પ્રશ્ન, સિદ્ધાંત વિરૂદ્ધ કોટિ તે
 પૂર્વરમ્, પુ મગળાચરણ, નાદી વગેરેનો પ્રાઠ
 પૂર્વશઘ, પુ નામક નામિકાનો પ્રીતિયુક્ત ભાવ તે
 પૂર્વશત્રુ, સ્ત્રી (સં) આગલી રાત, પહેલી ગાત
 પૂર્વવત્, અં (સં) પ્રથમની માફક.

પૂર્વાપર, વિં યથાનુક્રમ, ક્રમાનુસાર
 પૂર્વા ફાલગુની, સ્ત્રી (સં) ૧૧ મુ નક્ષત્ર.
 પૂર્વા ભાદ્રપદા, સ્ત્રી (સં) ૨૫ મુ નક્ષત્ર
 પૂર્વાર્દ્ધ, વિં (સં) આગળનું, પહેલાનું અરધું
 પૂર્વાવલોકન, નં (સં) દીર્ઘદષ્ટિ, અગમચેતી.
 પૂર્વાષાઢા, નં (સં) એ નામનું ૨૦ મુ નક્ષત્ર.
 પૂર્વા, સ્ત્રી એક રાગિણી. [વખતમા, પહેલા.
 પૂર્વે, અં પ્રથમ, આગળ કહ્યું તેમ. ૨ અસલના
 પૂર્વોક્ત, વિં પૂર્વે કહેલું, અગાઉ કહેવાયલું.
 પૂર્વોત્તર, વિં (સં) પૂર્વથી ઉત્તર લગીતું,
 આગલું ને પાછલું ૨ ઇશાન તરફ
 પૂલ પુ (ફા) નદી-ખાડી-તળાવ ઓળગીને
 જવા સારૂ તેના ઉપર પાટિયા, લોઢાના પાટા,
 પત્થર, ઈંટનો જે રસ્તો બાધ્યો હોય તે
 પૃચ્છક, વિં (સં) પ્રશ્ન કરનાર, પૂછનાર ૨
 શોધક જિજ્ઞાસુ; ખજુઓદિયુ
 પૃચ્છા, સ્ત્રી (સં) પ્રશ્ન, પૂછપાછ, જિજ્ઞાસા.
 પૃથક, અં (સં) જુદું, નોખું, અલગ.
 પૃથક્કરણ, નં (સં) જુદું પાડવું તે, જુદું જુદું
 કરી બતાવવું તે (એવું ઉલટું સંયોગીકરણ).
 પૃથા, સ્ત્રી રિવાજ, રવૈયા, નિયમ
 પૃથુ, વિં (સં) પહોળું, મોડું, વિસ્તીર્ણું
 પૃથ્વી, સ્ત્રી (સં) જમીનનો મોટો જાળો, ભૂ
 ધરા, મહી ૨ જમીન, ભોય ઠ પચતત્વ પૈકી
 એક તત્વ ૪ અકુર ૫ ખેતર
 પૃથ્વીનાથ, પુ રાજ, ભૂપતિ.
 પૃષ્ઠ, નં (સં) પત્રની એક બાજુ પાનું, સફેદ.
 ૨ પીઠ, વાસો ૩. ઉપલી સપાટી. ૪ વિં
 પાછલું પછવાડેનું [સાકરપે જળા. ’—ગ્રેમા
 પે, અં થી કરતા “કહે વાકી જાની વાત,
 પેંગડું, નં ઘોડાના જીનનો પાવડો
 પેંગું, વિં અશક્ત, માઈ કાગલું
 પેચેપેચે, અં મુસપુસ, ચેચેચેચે, જાનુ માનુ,
 પેંજર, સ્ત્રી (ફા) જુલું, પગરખું, મોજડી.
 પેંઠ, સ્ત્રી હુડી ગેરવસ્ત્રે પડેથી બીજવાર કબેલી
 ને હુડી તે
 પેડો, પુ ખાડ ને માવાની બનાવેલી મીઠાઈ. ૨.

ડાગરનું પરાળ ૩ માટીનો લોચો, જે ચાક ઉપર હોય છે તે ' શુ ઘડો કે ઘેડ ઉતરશે, ચાક ઉપર હજી પેડો છે ૪ સુક્કીનો માર

પેથી સ્ત્રી સેથી

પેદાગર, વિં કમાતુ, ગળતુ

પેધવુ, કિં અં પળકવુ, ટેવાવુ, ફાવવુ 'તમે પેધવ્યા વિદેશિઓને, પછી ઉલટયો ધણો યુરોપ'

પેધુ નં ટેવ, આદત, ખો, લત, હવસ

પેખી, સ્ત્રી પતરાજ, મગરખી

પેખવુ, કિં સં જોવુ, નિહાળવુ

પેખાખાખોર, નં કતવાખોર ફિતુરી

પેગમ્મર, પું (ફાં) ઈશ્વરપ્રેરિત જ્ઞાનવાન પુરૂષ જે ઈશ્વરની આજ્ઞાનો લોકોને બોધ કરે છે ૨

પેગામ, પું (ફાં) સદેશો, ખખર [અવતારી પુરૂષ

પેચ, પું (ફાં) આટો, આમળો, 'પાછડીનો પેચ'

૨ ફેર, આમળાવાળી ખીલી ૩. મનમા જે આમળો-આટો તે ૪ છુપી યુક્તિ, કરામત,

કળા, પ્રપચ પછળ, ફાદો, જળ, કાવત્રુ 'પેચમા આવવુ' ૬ એકમેકમા ભરવાવુ તે 'કનકવાના પેચ'

પેચદાર, વિં આટાવાળુ ૨ પેચી

પેચી, વિં ખટપરીયુ, પોકેલુ, તુચ્ચુ

પેચોટી, સ્ત્રી આબોઈ

પેજ, સ્ત્રી ચોખાની કાજી-રાખ

પેટ, નં (સં) શરીરનો છાતી અને પેટુંની વચ્ચેનો ભાગ, જેમા ખાંધેલુ પીધેલુ પાચન થાય છે તે, ઉદર ૨ જઠર, કોઠો, અન્નાશય,

ઝાજરી ૩ દુટીની ને પેટુંની વચ્ચેનો ભાગ, જેમા સ્ત્રીને ગર્ભ રહે છે, ગર્ભસ્થાન ૪ સતાન,

બાળક ૫. આજીવિકા, યુજરાન. ૬ ઝાડો, દસ્ત

૭ એકાદા ઘાટનો બહાર નીકળેલો પોલાણુ ભાગ તે, પેટું ૮ અતર, મન. "એના પેટની ખખર પડે નહિ" ૯ એક કુટુંબ, ગોત્ર, ઘર પેટ

અવતાર વર્ષએ એવું=અહુ ભલુ, સારા સ્વભાવનું પેટ આવવું=જનમનું ૨ ઝાડો થવો પેટ ચઢવું=

ન જીરવાવું પેટ ખોલવું=પેટની વાત કહેવી, મર્મ-ભેદ કહેવો. પેટ છૂટી જવા=વણો ઝાડો થવો

પેટ ટાફુ થવું=ધરાતુ, મતોપ પામવું પેટ પર

છરી મૂકવી=ચાલતા યુજરાનમા અટકાવ=હરડત

નાખની, જીવ જોખમમા નાખવો, પેટ પર પાકું મૂડવું પેટ પાણી પડવા ન દેવું=જ પીને બેમવા=

હરવા ન દેવું, હેરાન કરવું, મતાપવું, કાયર કરવું પેટ ફુલવું=જલધર થવું ૨ ગર્ભ રહેવો પેટ ફેડવું=

ગુમ વાત ઉઘાડી કરવી ૨ મનની વાત કહેવી પેટ બળવું=અદેખાઈ થવી, ઇર્ષા થવી પેટનો બળવો

=નિરાશ થયેલો, જુસ્સાથી અકળાયેલો પેટ બાળવું=પેટ પુરતું ન ખાવું, પૂરું ન ખાવું પેટ

ની પુખ્ત કરવી=ખાવું પેટ ભરવું ૨ લાય આપવી પેટનો પડદો=મનની વાત, જાનો=ગુમ

વિચાર, ભેદ પેટનો મેન=ભેદ, મર્મ, મનનો પાર પેટમાં આમળો=વળ, આટી, કીનો, વેર

૨ ટેક પેટમા તેલ રેડાવું=ફાળ પડવી, ધ્રાસકો પડવો, પેટમા ચરેડો પડવો ૨ ધાસ્તીથી

ચોટી ઉઠવું ૩ અદેખાઈ થવી. પેટમાં દુખવું=

કામ કરવાની આનાકાની કરવી ૨ નજીક, પાસે એમ દર્શાવવામા વપરાય છે 'શનિવાર આ

આળ્યો, કઈ પેટમા દુખે છે' ૩ કોઈનું સાડું જોઈ ન ખમાવું પેટમા પગ-ટાટિયા=

ઢેખીતી નરમાશ પણુ અદરથી હરામી, મીઠા અને ઉડા કાવતરા કરના તે. પેટમા પાળી=

કપટ, વૈર જુદિ, છુપુ તકંટ પેટમાં પેસવું=

મળી જવું ૨ કોઈનો વિચાર જાણી લેવો. પેટમા પેસી નીકળવું=મન-અતરની વાત જા-

ણવી પાર પામવો પેટમાં મિલાડા આળોટવા

=વણી ભૂખ લાગવી પેટમા રાખવું=ગુમ રાખવું,

૨ સહન કરવું, ખમી ખાવું ૩ સમજવું, જે કહે તે સાંભળ્યા કરવું "પેટમા રાખવી વાત

પડદા તણી." પેટમા ઉતારવું=મહન કરવું, ખ-

મવું ૨ ગળે ઉતારવું પેટે પાટા બાધવા=

ભૂખ્યા ગહેતું, ભૂખે પીડાવું પેટે પોટલુ બાધવું

=પોટલુ બાધ્યું હોય એમ પેટ તણાતા સુધી ખાવું પેટનું છોકડ=પોતાનું બાળક પેટ ભરીને

=ધરાઈને, ઠંડ પેટે=નીરાતે, સંતોષથી

પેટપુર, વિં પેટ ભરાય તેટલું, જોઈએ તેટલું.

પેટખેસણ, નં અન્નામણ, ઝાડો.

પેટભર, વિં પોતાના પેટનીજ જેને દરકાર છે
તે, સ્વાર્થી, એકલપેટ
પેટવવુ, કિં સં સળગાવવુ, ચેતવવુ
પેટવુ, કિં અં સળગવુ, લાગવુ, ભડકા થવો
પેટારો, પું મોટી પેટી
પેટિયુ વિં ખાવાનાજ મદલામા કામ કરનાર
'ધાસિયો ઘોડો ને પેટિયો ચાકર' ર રોજ,
રોજનુ ખાવાનુ, પેટનુ ખરચ
પેટી, સ્ત્રીં (સં પેટિકા) જેમા વસ્તુઓનો
ઢગલો માય એવો માલ સામાન મૂકવાનો લા
કડા-ધાતુનો ઢાકણ ઉઘાડ દે કરાય તેવો આકાર
ર અમુક જથો 'અશીણની ૧૫૦ પેટી વહાણમા
ચઢી' ૩ ફટાડાની લુમની ચોમેર ઢાગળ ઢપેટી
જે આનાર બનાવવામા આવે છે તે ૪ પહેરવાનો
ખાય વિનાનો ડમળો ૫ કાચળીનો ચોત્રલાની
નીચનો ભાગ તે પેટી જેવું ચાર તરફથી બધ
પેટુ, નં મોટી રકમની વિગતમા લખેલી નાની
રકમ ર જના રકમો અદરથી દબાવી લખી
હોય તે ઢંઢાણુ "પેટુ પાડવુ" ર મોટાના
સંબધમા હોય તે 'તે તેના પેટામા આવી ગયો'
૩ સાડુ, બદલો ૪ ઉપસી આવેલો ભાગ
પેટે, અં પેટામા, બદલો, અવેજમા, વતી
પેટે-પેઠમ, અં રીતે જેવુ માફક, ગોડે
પેટુ, નં ગુલેન્દ્રિયની ઉપરનો ભાગ ર દાંતના પારા
પેટી, સ્ત્રીં શરાશની દુકાન ર વશના પુરોનો
ચડતો અનુક્રમ તે, વેલો
પેટીઓગત, વિં વશપર પરા, પેટી દર પેટી
પેટીનામુ, નં વશાવળી
પેટીપચક, નં વશ નિકદન 'મલ્લસહારી આવેરા
ચાલ્યા, પેટીપચક પર કસરે'
પેણી, સ્ત્રીં જે વાસણમા પૂરી ભજ્યા વગેરે
તળાય છે તે લોઢીયુ, તાવડી, કઢાહ
પેણુ, પું મોટી પેણી, તાવડો, કટાહ
પેત, વિં સાતનો સંકેત ર પહેલો (રમતમા)
પેંતાન, નં પાખડ, દોગ, ચાળા, ફતવા
પેદ, સ્ત્રીં શરીરનુ બળ, પગની શક્તિ ર કુમ,
કામ કરાવી થડી નાખવુ તે.

પેદળ, નં પાયદળ ર. અં આલીને, પગપાળુ
પેદા, વિં (ફાં) ઉત્પન્ન થયેલુ, બનાવેલુ, તૈયાર
કરેલુ, મેળવેલુ પેદા કરવું=ઉત્પન્ન કરવું, ઉપજાવવું.
ર. કમાવું, રળવું [૩ ફળ, વસ્તાર ૪ લાભ, નફો-
પેદારા, સ્ત્રીં જન્મ, ઉત્પત્તિ ર પ્રાપ્તિ, ઉત્પન્ન, આવક
પેધુ, નં આદત, ટેવ, લગડો.
પેન, સ્ત્રીં (અં) પત્થરની સળી, લેખણ, કલમ.
પેનસીલ, સ્ત્રીં (અં) સીસાપેન [મતનો સિક્કો
પેની, સ્ત્રીં (અં) પેન્સ, એક આનાની કિ-
પેય, વિં પીવા જેવુ તે ર કાજી, રાબડી.
પેર, સ્ત્રીં પ્રકાર, રીત ર તળવીજ, ગોડવણ,
ભુગતી ૩ સ્થિતિ, હાલત, ખબર "ઢહો ઋષિ
પૃથ્વીની પેર" ૪ હદ ૫. નં જમરૂખ, જમફળ.
પેરણુ, નં પહેરવાનુ તે, વસ્ત્ર, લુગડુ 'પેરણુ
છાલો પાદડા, ખાવા વનફળ ફલ' ર પહેરવું
તે ૩ ગળેથી પહેરવાનુ ખુલ્લુ બદન-
પેરણુ, નં કમરેથી પહેરવાનુ વસ્ત્ર, લગોટ
પેરવી, સ્ત્રીં (ફાં) સોષ તળવીજ, ગોડવણ
પેરવુ, નં પેરિયુ, ભુઓ [ર. યત્ન, યુક્તિ.
પેરવુ, કિં અં વાવવુ (દાણા) ર ગ્રેરણુ કરવી.
૩ મોકનવુ [શિલડીના કકડા, પેરણીઓ.
પેરા, નં (સં પર્વ-સાચો) ખે ગાઠાની વચમાના
પેગઈ, સ્ત્રીં કાનરી, ખે ગાઠાઓ વચ્ચેનો ભાગ.
પેરિયુ, નં સાકાનો ખે ગાઠાની વચ્ચેનો ભાગ.
પેરે, અં પેઠે, માફક, રીતે [ર ગુલેન્દ્રિય પેળ
પેરો, પું પહેરો ર ફકરો [-થપોલી.
પેલ, સ્ત્રીં પહેલ, મઠાણુ, ર નં ફેનો લોચો,
પેલીગમ-મેર-તરફ, અં તે તરફ, લા
પેલુ, સં અમુક, ફલાણુ આગલુ, ઓલ્યુ, તે.
પેલે દહાડે, અં ચોથે દહાડે તે દિવસે
પેશ, વિં (ફાં) આગળ. ર પ્રતિષ્ઠિત, વજનસર,
મુખ્ય. ૩ પાર પડેલુ, ખર પેશજનુ=ખર આવવું
પેશ પહોચાડવું=ઠેકાણે લાવવું, ભાન કરાવવું
પેશ, પું પેશી, ધ ધો. ઉઘોગ
પેશકશી, સ્ત્રીં (ફાં) ખડણી, મહેસુલ, આગળથી
નક્કી કરેલો કર ર. કર વસુલ કરનાર [કામ તે.
પેશકશી, સ્ત્રીં પેશકશ, ખડણી ર ખડણી કરાવવાનું

પેશકાર, પુ. (ફાં) ખવાસ, હજુરિયો ર મહેસુલ
કરાવનાર અધિકારી [અપાતુ લવાજમ
પેશગી, સ્ત્રી. (ફાં) કાર્ષકામ ચાલતુ કરવાને
પેશવા, પુ. (ફાં) મુખ્ય પ્રધાન ર સતારાના
ગળના જે બ્રાહ્મણ પ્રધાનો પુનામા સત્તાધારી
થયા હતા તે [ઠાક, પ્રભાવ.
પેશવાઈ, સ્ત્રી. (ફાં) પેશવાની જે ગળ સત્તા તે ર વૈભવ,
પેશવાજ, પુ. (ફાં) રામજનીઓ જે લાખો ઝુલતો
જખો પહેરીને નાચે છે તે
પેશાખ, ન. (ફાં) મૂતર, લઘુશઙ
પેશી, સ્ત્રી. (ફાં) કળી, ગડી. ર અડદની દાળ ૩ ગર્જને
વિંટાઈ રહેનારી ચામડી, ખીજની આસપાસ વિંટા
ચેલુ પડ પીતો, ફેડવુ પ લુગદી
પેશા, પુ. (ફાં) ધ ધો, ઉલ્લેગ, કામ [નિશાનરો
પેષણ, ન. (સં) દળવુ તે, ચૂર્ણ કરવુ તે ર વડી,
પેસવુ, કિં. અં. અંદર જવુ, દાખલ થવુ, ઘૂસવુ
પેસનીકળ, ન. જવુ આવવુ તે વારવાર જવુ
આવવુ તે ર ધાલમેલ, ધરવટ, સહવાસ
પેસાર, પુ. પરિચય સહવાસ, પેસવાપણ.
પેસારવુ, કિં. અં. દાખલ કરવુ, પેસાડવુ
પેસ્તર, વિ. (ફાં) આવવુ “પેસ્તર સાલ”
પેળ-વો, પુ. વૃષણ, પેરિયુ, અડ [ભ ગાર
પૈ, સ્ત્રી. આનાતો ૧૨ મો ભાગ, પાઈ ર પછ,
પૈકી, વિ. માહેલુ, -માનુ, અંદરનું
પૈઠણ, સ્ત્રી. કરાર, ખોલી, સાડ
પૈંવુ, કિં. અં. પરંવુ, કરાર કરવો, ઠરાવવુ
પૈતુ, ન. ફળનો ગોળ પાતળો કકડો ર છોકરા રમ
તમા લોહાનુ કે માટીનુ ગોળ પૈડુ રમે છે તે [ઓહુ
પૈઠો, પુ. ચૂલ ઉપર ઉભા લાકડા વાલી ડગેલુ
પૈડુ, ન. નાભિથી તે પરીવ સુધી આરા જડી
ખનાવેલો ગોળ ઘાટ, ચાડ, ચક્ર ર ચક્રર (યત્રનુ)
૩ સાપોલિયુ. ૪ ચાડ (કુભારનો) પેડુ ફરવુ=કામ
થવુ, નભવુ, પાર પડવુ ર ફાવવુ, સહેલુ પડવુ
પૈડો, પુ. બાવળની શિંગ, કાતરો
પૈશાય, વિ. પિશાય મળ ધી-વાળુ ર પુ. ધમ
શાખમા વળુવેલા આઠ વિવાહ પૈકી એક, કન્યાને
છગડપટ્ટી ઉપાડી જઈ પરણવુ તે

પૈશુન, ન. (સં) ચાડીઓ, પિશુન ર ચાડી ચુગલી
૩ શ્રાવકોનુ ૧૪ મુ પાપસ્થાનક
પૈસો, પુ. તાબાનો ચલણી સિક્કો, જંઈ પા આનો
ત્રણ પાઈ, (સુરતમા) સવાકો ર લક્ષ્મી, ધન, દોલત
પૈસા ખાવા=માલમિલકત ભોગવવી ર લાય લેવી
પૈસા ખાવા લેવા=કન્યાના પિતાએ કન્યા સાટે
પૈસા લેરા પૈસા ખોટા થવા=પૈસા કુલવા પૈસાના
કાકરા કરવા=ઉડાઉપણે ખર્ચવુ પૈસાનું પાણી
કરવુ=ઉડાઉપણે ખર્ચવુ ર ખરીદ કરતા છેતરાવુ
૩ પૈસા છીનવી લેવા પૈસાને બચીઓ કરવી=
પૈસાને સાચવી રાખવા, કબજાપણુ કરવુ પૈસાનું
પુતળુ=પૈસાનોજ મગ્ગ કરી જણનાર
પોક-ખ, પુ. જુવાર બાજરીના લીલા તાળ કુડાના
સેકાયલા દાણા તે
પોકવુ-ખવુ, કિં. સં ચારીના માડવા આગળ
વરને વધાવવો તે ર ધરમા દાખલ થતા વરવહુને
પોકિયુ, ન. લીલુ કણસલુ [નધાવવા તે
પોખણા, ન. પોખવાના સાધનો [તીરનુ મૂળ
પોખલુ, ન. કુડુ, તાળુ કણસલુ ર પણુછ પર માડવાનુ
પોખિયુ, ન. કાટો, અગ, વસ્તુના અવયવો ‘તાળાનુ
પાખિયુ’ ર શાખા, ડાળુ. [પોકાર.
પોક, સ્ત્રી. મોટે ઘાટે રડવુ તે, પ્રસંગે મૂકવો તે ર
પોકરાણુ, ન. ડકલાણુ, છુમાછુમ ર ઘણા જણે
સાથે મોટેથી રડવુ તે
પોચ, સ્ત્રી. પહોચ, રસીદ ર અક્કલ, ઉડી સમજ
પોચી, સ્ત્રી. કાડે પહેરવાનુ ધરેણુ, પહોચી
પોચો, પુ. કાડુ ર કાડાથી આગળા સુધીનો ભાગ
પોચા કરડવા=દીલગી થવુ ર હારવુ ૩ ત્રાસ
પોદલુ, કિં. સં કચરવુ, છુદવુ [ખતાવવો
પોદો, પુ. છુદાયલી ચીજ
પો, પુ. એક (પાસા દાવમા) ર બાજમા ૧૦, ૨૫,
૩૦ ઉપર એક વધારે ગણાય છે તે, વજાનનો અંક
પોજ, સ્ત્રી. એક જાતનો વેલો ર ગાડરાની લીંડી.
પોઘસ, સ્ત્રી. (ફાં) ગાડીના રસ્તામાથી દૂર ખસો,
એવો ગાડીવાનનો પોકાર
પોકળ, વિ. અંદર પોલાણુ હોય તેવુ, ખાલી, પોયું.
ર અર્થ વગર, અમથુ ૩ ખોડુ, જુડુ પોકળ શ્રાદ્ધ

કરવું-મોટી પોક મકરી
 પોકળી, સ્ત્રી (મં) અવકાશ, આકાશ ખાલી તે
 પોકાર, પુ. ખૂમ, મોટો સાદ, રાડ, ચીસ, ઘાટો ૨
 મોટી નામ દમ બોલવું તે
 પોકારવું, કિં. સં મોટો ઘાટો પાડી બોલાવવું,
 ખૂમ પાડવી, આરડવું, બરાડવું બરકવું ૨ શરણ
 પોકેપોક, સ્ત્રી. રડારડ, છુમેછુમ [માગવું
 પોખરાજ, પુ. પીળા ૨ ગનો હીરો
 પોખવું, કિં.સં પોવડવું, પાળવું ૨ ઉત્તેજન આપી
 વધારી નમ કરવું સંતોષવું
 પોગળી, નં. પોટાપણુ જુઠાણુ ૨ પોકળ, બે પાળુ
 પોગળી, સ્ત્રી. ગમડી
 પોચ, સ્ત્રી. દાણા વગરની ડાગર ૨ ઢીલાપણુ. ૩
 પહોચ, હોશિયારી ૪ પાવતી, પહોચ [૨ ઢીલ
 પોચકણુ, વિં. પોચ, બીકણુ, દમ વગરનું, બાચલ
 પોચકું, નં. જાણુનો લચકો, થોડું પડેલું જાણુ
 પોચકા નાખવા-બીતું ડરવું, ડરથી પાછા દડવું
 પોચું, વિં. ઢીલ, દા મવાથી દબાય તેવું, નરમ ૨
 કુમળી ગતીનું ૩ બીકણુ ધીરજ-હિંમત વગરનું.
 ૪ ગરીબ, સાવસ પ નમળું કામળ, મૃદુ
 પોટકી-સી, સ્ત્રી. નાની ગાસડી, પોટલી
 પોટકું-કું, નં. ગાસડી, મથકો [જવું
 પોટલિયેજવું, કિં. અં. જ ગલ જવું, ઝાડે ફરવા
 પોટલિયો, પુ. ઘોડે સ્વારની નાની ચામડાની
 મસક ૨ કુલ્હ ૩ પોલો સોનાનો મથકો
 પોટલો, પુ. મોટો બચકો, ગાસડો
 પોટીસ, સ્ત્રી. (અ. પોટીસ) વઉ, અળસી ધં.
 ની ખદખદાવી કરેલી લુગદી [કાફલો, સાથ, સંધ.
 પોઠ, સ્ત્રી. વણુજર, ટાકું ૨, ગુણુ બેવડો કાચબો ૩
 પોઠિયો, પુ. મહાદેવનો બળદ, નદી [પોઠ લાવનાર.
 પોઠી, પુ. વણુજરનો બળદ ૨ સાદ ૩ વણુજરો,
 પોડવું-ઢવું, કિં. અં. સડવું, ઉધવું
 પોડું, નં. પોપડો, લીપણુ પડર છોડું, ફોતર
 પોઢણું, નં. પોઢવું, સડવું તે ૨ પોઢવાનું જે કંઈ
 પોઢાડવું, કિં. સં. સુવાડવું [તે, ખાટલો.
 પોણું, નં. પાણું, પાણીનું સિંચન, પાણી પાવું તે
 પોણુચું, નં. પોણું એવું જે કંઈ તે. ૨ પોણું

પોણુસો, વિં. નવાણું ને પોણુ, દલાા
 પોણું, વિં. એકમા પા કમ, તથા ચતુર્થાથ પોણુ
 આઠ=રાડવો, બાયલો પોણું ચોડું=વાકું ગેરવા-
 પોણુસો, વિં. પચોતેર ૭૫. [જખી, ખોડું
 પોત, નં. (સં. પ્રોત-વણુલું.) વણુટનું ઘટપણું,
 કુમાસ ૨ કાપડ, સ્વચ્છ નરમ કપડું, 'સાળું
 પોત' ૩ ૬૨૬ ૪ વિધવા થનાર સ્ત્રીને તેના પિયેર
 નંદથી જે લુગડા આવે છે તે પશ્ચીરમાંથી લેલી
 કાઠી નાખવું તે, ફસ બોલાવવી તે ૬ પાણી,
 શક્તિ ૭ જાત જાતિસ્વભાવ, રૂપ. 'પોત પ્રકરણ'
 ૮ બાળક, અચ્ચ ૯ મછવો, બતેલો ૧૦ કા-
 ચના મથકો ૧૧ જ (સંકેતાર્થ.)
 પોતડી, સ્ત્રી. નાનું પોતિયું
 પોતપોતાનું, વિં. સૌં સૌં
 પોતાનીમિત્તે, અં. ખુદ, પોતે, જાતે સ્વસત્તાથી.
 પોતાનું, (સં.) પોતીકું, ખાસગત, સ્વકીય પોતાનું
 કરી રાખવું=માનીતું કરી રાખવું, અંતરનું બનાવવું
 પોતાપણું, નં. સ્વત્વ, વ્યક્તિત્વ, હુપણું.
 પોતપોતામાં, અં. માહોમાહે, આપસઆપસમાં.
 પોતિયું, નં. પુરૂષને કંડે પહેરવાનું વસ્ત્ર, પોતિયું.
 ૨ પોતડી, પચિયું. પોતિયા કાઢવા-મજારાવું,
 ડરી જવું' પોતિયાં છુટી જવા-હિંમત જતી
 રહેવી, લે મેલ થવી પોતિયા લેવાવા-મજારામણુ
 થવી, લે મેલ થવી.
 પોતી, સ્ત્રી. પોતિયું 'પોતીપોતી'
 પોતીકું, વિં. પોતાનું, પારકું નહિ તે, અં. જાત
 પોતું, નં. (દાં.) વસુધા મયેલી મહેસુલનો સર-
 કારી તિજેરીમાં ભરવાનો અવેળ તે. ૨, પાણીમાં
 બોળેલો લુગડાનો કકડો ૩ મસોતું, નાનું ચિચર.
 ૪ હંદ, પિતું, પોચ. ૫ પુડા કરતા તેલમાં બોળી
 લોઢી ઉપર ફેરવવાનું ચિચર ૬ ધોળવાનો કુચડો.
 પોતું ફેરવવું-જૂસી નાખવું, ધૂળ મેળવવું
 પોતે, સં. જાતે, ખુદ, આપ
 પોથી, સ્ત્રી. લુગડાના કડકામાં બાંધેલું પુસ્તક
 -પાના ૨ પુસ્તક બાંધવાનો કકડો. 'પોથી ફાલી
 મર્છ છે' ૩ અજાતામાં બોળેલું ફેનું પોણ તે.
 પોથું, નં. મોટી પોથી, પુસ્તક 'પોથા તે થોથા

ને ડાચા તે સાચા ' ૨ કાર્ધપણ લખેલુ તે
પોદળો પુઠ (સં પુદ્ગલ) ગાય ભે સ ધં
એ કરેલુ ઢગલા રૂપ છાણુ ૨ પોચો ઢગલો
૩ ટાદું, ધીમુ, બેસે સ્વાથી ઉઠી શકે નહિ તેવું
પોપચુ, નં આખની ઉપરની ચામડીનું ઢાકણુ
૨ ધુવરીની ફાડ તે ૩ ભાખરા-મુઠિયાના
ચાળ્યા પછીના કાકરા ' લાડુના પોપચા ' ૪
ખાલી દાણા વગરની જે શિંગ તે
પોપટ, પુઠ લીલા ૨ ગનુ, રાતી વાકી ચાચનુ એક
પક્ષી, શુક, તોતા પોપટ કરી નાખવું-ભણવીને
હોશિયાર કરવું, પોપટજી કરી રાખવું= કલ્લામા
રાખવું, આધીન કરવું, વશ કરવું પોપટ પાળવો=
પપાળીને મોડું કરવું
પોપટા-ટો, પુઠ ચણાની શીંગ પોપટો
પોપટિયુ, વિં પોપટના ૨ ગનુ ૨ ગોખણિયુ
પોપટી, સ્ત્રીં પોપટની માદા ૨ એક જાતની વેલ
જેને પોપટા થાય છે ૩ એરડાને થતો એક રોગ
પોપટો, પુઠ ચણાની શિંગ [૪ વિં લીલુ
પોપડી, સ્ત્રીં નાનો પાતળો પોપડો, કપોળી, પડ
૨ નાનો સુડો ૩ ધાસનું ખેતર, પોપડુ
પોપડા, પુઠ કાષ્ટ સ્ત્રીં ઉપરનું પાનળુ પડ ૨
તપેલીમા ચોટેલુ ભાતનું પડ
પોપનસ, નં એક જાતનું ફળ, પપનસ
પોપલા, નંફાફા, ખાલીમાથાકુટ ૨ લાડના કાલા
પોપળગાળુ, વિં કાચુ માધ કાગલુ
પોપલુ, નં વનસ્પતિનો ટોચવાળો ભાગ, નાજુક
ફણુગો ૨ વિં પોચુ, નરમ ૩ લડાવેલુ,
કાલુધેલુ ૪ કષ્ટ બને નહિ અને ખાલી ફાફા મારવું
પોપા, પુઠ છોકરાને કાજળ આળ્યા પછી હથે-
ળીમા જે કાજળના ટપકા ડરે છે તે, નજરિયુ
૨ એક અમળુ વ્યક્તિ પોપા લઈ ગયા કોઈ
વસ્તુ બાળકને ભુલાવવા વપરાતો ચબ્દ
પોપાખાઈનું રાજ, નં પોચા-નમળા હાકમની
સત્તા 'ખરે બપોરે બણુગુ ને પોપાખાઈનું રાજ'
પોપાગાળુ, વિં પોચુ, કાચુ, માઈ કાગલુ
પોપૈયો, પુઠ એક જાતનું ઝાડ-ફળ ૨ ફાલો
૩ ઇંટનો કચકો

પોખાર, પુઠ પો ને ખાર એવો ત્રણ પાસાનો જે
દાવ તે ૨ વિજય, ફતેહ પોખારા ગણવા-ઝા-
નામાના નાસીજવુ સટકી જવું પલાયનકરી જવું
પોમલો, પુઠ દક્ષણી હિંદુઓમા એક જાત છે
પોમલુ, વિં પોચુ ૨ પોમાઈ જાય તેવું હર્ષધેલું
પોમાવું, કિંચંદર્પીત થવું, પલડે જવું મલકાઈજવું
પોચણુ-ણી, સ્ત્રીં પાણીમા થતો એકવેલો, કુમુદિની
પોચણુ, નં પોચણુનું ફૂલ, કુમુદ ફૂલ એ રાતે
ખીલે છે તે સુરજ ઉગતા કરમાય છે
પોચુ, નં પૈતુ, પિતુ, હદ (રમતમા)
પોર, અં (સં પુરા) ગયે વર્ષે આવતે વર્ષે
પોર, પુઠ પ્રહર ત્રણ કલાકનો કાળ ૨ બાળક
પોરસ, પુઠ ઘણા હર્ષની વાત સાંભળી પ્રફુલ્લિત થવું
પોરવવું, કિં સં પોરવવું તિ, તમિનો આનંદ
પોરિયો, પુઠ છોકરો પોરી-છોકરી
પોરુંકું, વિં ગયા વર્ષનું, યુદ્ધસ્તનું
પોરેંગીર, પુઠ પહેરેંગીર, ચોરીદાર
પોરો, પુઠ પાણીમા થતો બારીક જીપ ૨ પહેરો
૩ કુવામાથી પાણી કાઢવાની ડોલ ૪ કાળ,
સમય "સાચુ બોલવાનો પોરો નથી"
પોરુંગીઝ, વિં પોરુંગાલનું ૨ ફિરગી
પોર્યો, પુઠ છોકરો પોચું-છોકરું
પોલ, સ્ત્રીં પોલુ તે, પોનાણુ, બખુ, દર ૨ ગપ
પોલ, નં નરમ ખીજાનું, પોચુ ગોઠવું 'પોલ
રૂંડેરા પાથરી, આવળમા ભારી એહ '-શામળ.
૨ રૂના ડરેલા થપોલા
પોલકાર-રૂ, નં પોલુ, પોલાણુ, બખુ
પોલકારવું, કિં અં પોલુકરવું, કાચવું, પોલારવું
પોલકારિયુ, નંભોડ, પોલુ કરવું તે, પાડેલું બાડ
પોલકું, નં કુડવું, ફૂલેલું બદન
પોલ પોલા, નં નરમ ખાલી, અધેર, પોલેપોલ
પોલડ, વિં પોલુ અમાર ૨ કાચુ, ખરૂં નહિ તે
૩ ગેલડીના સાકાની આખો, બિચાઈ
પોલાણુ, નં પોલુ તે, ૨ અદરથી ખવાયેલું કે
પોલાદ, નં(શં)તીખુ લોડું બિદાયેલું હોય તે
પોસારવું, કિંચંદર્પીત થવું, ખાતર પાડવું, કાચવું
પોસાર, વિં પોલું ૨ નં બખાઈ, પોલ

પાલાળ, સ્ત્રીં પોલાણ
 પોલેપોલ, નં તદ્દન ખાલીપાણ, અધેર,
 પોલીસ, સ્ત્રીં(અં) શહેર-ગામનુ રક્ષણ કરવા
 તથા વ્યવસ્થા રાખવાને મરકારે રાખેલા માણસો,
 તે સમઘી જે ખાતુ તે ર ગુનેહગારોને પરેજ
 રાખવાની ચોકી [ર બહારનાજ ભલકાનુ
 પોણુ, વિંપોકળ અદર કમ ન હોય તેવુ, ખાલી
 પોલુવાં, નંપોચી ગાદી
 પોણુ, કિં સં પરોવણુ ર ધણુ, ગખીમા
 નાખણુ (રમતમા) [ત્રીજો મહિનો
 પોશ, સ્ત્રીં ખોખો, પશલી ૦ શેષ ૩ કારતકથી
 પોશા, પું પોષણુ ર જૈનોનુ એક મત
 પોશાક, પું (ફાં) પહેરવાના કપડા, વસ્ત્ર ર
 વેષ, પહેરવેશ. ૩ લેખાસ, ખીલત
 પોશાકી, સ્ત્રીં પહેરવાના લુગડા વગેરે આપવાને
 પોશાગીર, પું (ફાં) તાલીમબાજ, પહેલવાન
 ર ફાકડો થઈ ફરનારો ઢગ, ઉજળો ચોર
 પોશાળ-ળા, સ્ત્રીં જૈનોનુ સેવા પૂજ કરવાનુ સ્થળ,
 અપાશરો [મુરખી ર કદર છુજનાર, આહક
 પોશિન્દુ, વિં (ફાં) આશરો-મદદ આપનાર,
 પોશી, વિં પોષ મહિનાની (પુનેમ) [પાલનકર્તા
 પોષક, વિંમદદ કરનાર, ટેકા આપનાર ર પાળનાર,
 પોષણુ, નં (સં) ગુજરાન, ખોરાકી ર ટેકા મદદ
 પોષણીય, વિં (સં) પોષવા લાયક, પાળવાજેવુ
 પોષવશાળા, સ્ત્રીં અપાસરો, ઉપાશ્રય
 પોષણુ, કિં સં પોષણુ કરવુ, ખવરાની પિવરાવી
 જતન કરવુ, પ્રતિપાલન કરવુ, પાળવુ
 પોયાણુ, કિં અંપોષણુ થવુ ર પરવડવુ, પાલવવુ
 ર કદર થવી, કિં મત જણાવી ૪ વધવુ પુષ્ટ
 થવુ ૫ મદદ મળવી, ખાનપાનને માન મળવા
 પાખ્યવર્ગ, પું (સં) જેનુ પોષણુ અવશ્ય કરવુ
 જોષએ તે, કુટુંબના માણસો, આશ્રિતજન
 પોસ, પું (ફાં) અશીણુનુ જીવુ ર વધાર્ષની
 બક્ષીસ ૩ પોશ માસ [રેલુ ૪ યોગ્ય ઘટિત
 પોસાણુ, વિં પરવડવુ, પાલવવુ ર શરીરે ભ
 પોસાણુ, કિં અં પોષાણુ ર ઘટવુ, યોગ્ય હોવુ
 પોસ્ટ, સ્ત્રીં(અં) ડાગ, ટપાલ પોસ્ટમેન=ટપાલી

પોસ્ટી, વિં પોચુ, ટીલુ, નરમ
 પોહ, સ્ત્રીં પરોઢ, બામદાદ ' પાહ ફાટવી '
 પોહ, અં ઢોરને પાણી પાતા બોલતો શબ્દ
 પોહરો, પું પહેરો
 પોહાલય, સ્ત્રીં નવી ખેડાયલી જમીન
 પોહોર, પું (સં પ્રહર) તણુ કલાકનો કાળ
 પોહોર, અં ગયે વરસે, આવતે વરસે
 પોળ, સ્ત્રીં (મં પ્રતોલી) ખડકી બારણા હોય
 તેવો મહેલો, શેરી [ર મોકળાશ
 પોળાઈ, સ્ત્રીં પહોળાપણુ, પનાનો વિસ્તાર
 પોળિયુ, નં પહોળો રૂપિયો, કલદાર રૂપિયો [રહેનારો
 પોળિયો, પું પ્રતિહાર, દરવાન ર પોળની ખડકીએ
 પોળી, સ્ત્રીં પાતળા પડવાળી રોટલી, ગળીપૂરી
 પોળુ, વિં પહોળુ, જુઓ
 પૌઆ-વા, પું ડાગેરને પલાળી સેકી ખાડી તૈ-
 ચાર કરેલા જે ચપટા ચોખા તે [દિકરીની દિકરી.
 પૌત્ર, પું (સં) દીકરાનો દીકરો પૌત્રી=
 પૌનર્ભવ, પું વિધવાએ પુનર્ભવ કર્યા પછી થયેલો
 પૌર, વિં (સં) શહેરમા રહેનાર, શહેરી [પુત્ર તે.
 પૌરક, પું (સં) ઘરની પાસેનો બાગ, નજી બાગ
 પૌરાણ, વિં (સં) પુરાણ મળધી
 પૌરાણિક, પું (સં) પુરાણી, ર વિં પુરાણુનુ
 પૌરપ, નં (સં) પુરૂષપણુ મર્દાઈ ર પરાક્રમ,
 બળ ૩ વિં પુરૂષ મળધી
 પૌર્ણમાસ, પું પુનમના દિવસે કરવાનો યજ્ઞ તે
 પૌર્ણમાસી, સ્ત્રીં (સં) પુનમ પૂર્ણિમા
 પૌષ, પું પોશ મહિનો
 પૌષ્ટિક, વિં (સં) શરીરને પુષ્ટ કરે તેવુ પુષ્ટિકારક.
 પ્યાજ, નં એક જાતનુ કપડુ ર (ફાં) કાદો કુગળી
 પ્યાજ, વિં સહેજ વાતમા ઉતરી પડે તેવુ, મિઝ-
 જ તે હલકા સ્વભાવનુ [પ્યાદાથી મહાત થવો તે
 પ્યાદીમહાત, સ્ત્રીં સેતર જતી રમતમા બાદશાહ
 પ્યાદુ, નં (ફાં) સેતર જતુ મહોર ર પગે
 ચાલી લડનારો સિપાઈ
 પ્યાર, પું પ્રીતિ, પ્રેમ, વહાલ, સ્નેહ.
 પ્યારી, સ્ત્રીં પ્રિયા વહાલી ર માયુક
 પ્યાર, વિં વહાલુ, પ્રિય

ખાલી-લુ, સ્ત્રીં નાનો ખાલો, પવાલી.
ખાલો, પું (ફાં) પવાલુ, કટારો ખાલો પાવો =
અગતિમા જોડાવુ, મતમા મળી જવુ
ખાસ, સ્ત્રીં તરસ, તૃષા [ઈં સૂચક ઉપસર્ગ
પ્ર, ઉં (સં) આગળ, બહાર, દૂર, વિશેષ, અતિશય,
પ્રકટ, વિં (સં) સ્પષ્ટ ખુલ્લુ, ઉઘાડુ ૨ જાહેર,
પ્રકં પ, પું (સં) ધુળરો, કપારો [પ્રસિદ્ધ
પ્રકર, પું (સં) દગલો, સમૂહ ૨ અગર ચંદન
પ્રકરણ, નં (સં) વિષય, ખામત 'ગાન્ય પ્ર-
કરણ' ૨ અથતો ભાગ સર્ગ, અધ્યાય ૩ કામ,
વાત, પ્રસંગ ૪ પ્રસ્તાવના, ઉપોદ્ધાત
પ્રકાશ, વિં (સં) પહોળુ, વિસ્તીર્ણ ૨ ઉત્તમ,
પ્રશસ્ત ૩ નં થડ
પ્રકામ, વિં અસત ૨ મનગમતુ, કામતાવાળુ
પ્રકાર, પું (સં) જાત, ભેદ ૨ રીત, તરેહ ૩
જાળ્યત ૪. નમુનાનો ઘાટ, ફરમો
પ્રકાશ, અં ખુદી રીતે, ચાહન
પ્રકાશ, પું (સં) રોશની, તેજ, ઉજ્જેશ, અજ-
વાળુ ૨ ચળકાટ, ભભક. ૩ પ્રસિદ્ધિ, જાહેરાત
૪ (ફૂલનો) વિકાસ ૫ આતાપ, તડકા
પ્રકાશક, વિં (સં) પ્રકાશ કરનાર, પ્રતિદ્ધ કર-
નાર ૨ અજવાળુ કરે તેવુ
પ્રકાશવુ, કિં અં ઉજ્જેશ આપવો, ચકચકવુ,
દીપવુ ૨ તેજ જણાવુ ૩ મળવુ, જગજગવુ ૪ તપવુ
૫ બહાર પાડવુ, જાહેરમા આણવુ, દીપવુ
પ્રકાશિત, વિં (સં) પ્રકાશેલુ ખુલ્લુ, ઉઘાડુ, ૨
તેજ્યાર, ચળકવુ ૩ જાહેરમા આવેલુ
પ્રકાશી, વિં પ્રકાશ કરનાર પ્રકાશવાળુ
પ્રકીર્ણ, વિં વિસ્તૃત, ખુલ્લુ ૨ પરચૂરણ
પ્રકૃતિ, સ્ત્રીં (સં પ્ર+કૃ) સ્થિતિ, હાવત ૨ મૂળ
સ્વભાવ, જન્મ સ્વભાવ, પદાથ માત્રનો સ્વભા
વિક ગુણ ધર્મ ૩ અનાદિ માયા, ૪ આધાર શક્તિ.
૫ શરીર, તબીયત, જીવ "તેની પ્રકૃતી સારી નથી"
૬ પ્રજનન, જૈયત [ઈં રાજ્યાગ
પ્રકૃતિમડગ, નં (સં) રાજ, પ્રધાન, પ્રભ
પ્રકૃતિજન્ય, વિં (સં) સ્વભાવ જન્ય
પ્રકાપ પું (સં) વાત, કફ અત્રે પિત્તનો અ

સત અગાડો ૨ ગુસ્સો
પ્રકોપિત, વિં ગુસ્સે થયેલુ, ડોપાયલુ, ખીજવાયલુ
પ્રકંમણ, નં ગમન, ફેરો, આટો ખાવો તે.
પ્રકંમા, સ્ત્રીં (સં) પ્રદક્ષિણા
પ્રક્રિયા, સ્ત્રીં (સં) વ્યવસ્થા, ગોઠવણ ૨ કર્મ,
ક્રિયા ૩. ચાલ, રીતિ, રીતિ
પ્રક્ષાલન, નં (સં) ધોવુ-પખાળવુ તે, માર્જન
પ્રખદા, સ્ત્રીં (સં) સલા, મડળી
પ્રખર, વિં (સં) વાળુ જ ગરમ, આકર ૨
તીખુ, સખત કઠોર ૩ અખતર
પ્રખ્યાત, વિં (સં) પ્રસિદ્ધ, નામાકિત જાહેર
પ્રખ્યાતિ, સ્ત્રીં નામના, પ્રસિદ્ધિ, વિખ્યાતી
પ્રગટ, વિં (સં) જાહેર, ખુલ્લુ, ચાહન ૨ પ્રલક્ષ
પ્રગટવુ, કિં અં ખુલ્લુ પડવુ, જાહેરમા આ-
વવુ ૨ સળગવુ, લાગવુ ૩ પેદા થવુ, ઉત્પન્ન
થવુ, નિખળવુ
પ્રગતિ, સ્ત્રીં વધારો, ઉત્કર્ષ, અભિવૃદ્ધિ
પ્રગમવુ, કિં જોડવુ, રૂચવુ ગમવુ " ભુડાને
શી ખામણુ અવળી પ્રગમે" ૨ પ્રસરવુ, ફેલાવુ,
પ્રજળવુ 'ઓસડ પેટમા હજુ પ્રગમ્યુ નથી'
પ્રગલ્ભ, વિં (સં) ઉદ્ભવ ઉછાળવુ ૨ મેશ્વરમ,
ભક્ષાઓલુ, વાચાળ ૩ છાતીવાળુ, શર બાહોશ
પ્રગલ્ભતા સ્ત્રીં ઉછાળવાઈ, નરપણુ ૨ ચીખા-
વલાપણુ, અલેતાઈ [ઉત્સાહી સ્ત્રી
પ્રગલ્ભા, સ્ત્રીં અલેતી નાપિકા વાચાળ પણુ
પ્રવળ, વિં પ્રકૃષ્ઠિત થયલુ પરિપકવ, પૂર્ણ, નિ-
શ્ચાત્મક (બુદ્ધિ) ૨ ખુલ્લુ, નિર્વિકાર, પ્રસન્ન,
ઉદાર (ચિત્ત)
પ્રઘાત, પું (સં) ચીલો, રીત, રિવાજ
પ્રઘૂર્ણ, પું (સં) પરોણા, અતિથિ
પ્રચડ, વિં (સં) તીખુ, આકર, ગરમ ૨
ઉગ્ર, તીવ્ર ૩ અતિશય, વધારે "પ્રચડ વાયુ"
૪ મોટું ને જાનરમાન
પ્રચ્છન્ન, વિં (સં) ઢાંકલુ, ગુપ્ત, છાતુ
પ્રચક્ષિત, વિં લોક રૂઢિતુ ચાલુ, ચાલવું આવેલુ
પ્રચાર, પું (સં) રિવાજ, રીત, રીત ૨
ફેલાવ, પ્રસાર

પ્રચારવૃત્ત, કિં સં કહી દેખાડવું (ટાણાડપે).
 નાણી નેવું, ટાણા મારવો. ૨ સિયવું છાટવું,
 રેડવું ૨. પ્રસારવું, ફેલાવવું
 પ્રચાલક, વિં ચલાવનાર, પ્રવર્તાવનાર
 પ્રચૂર, વિં બહુ, પુબ્ધ, મસ
 પ્રચ્છતા, સ્ત્રીં પૂછાપૂછ, પડપૂછ
 પ્રચ્છાયક, વિં હાકેલું, સતાયલું
 પ્રજળવું, કિં અં બળવું, લાગવું, સળગવું
 પ્રજા, પું રાજ્યના લોક, યેત “પ્રજા ને પ્રજા”
 ૨ છોકરા, સતતિ ૩ ભાવ, વિચાર ‘એના
 મનના પ્રજા બગડ્યા છે ” (જૈનમા)
 પ્રજાગર, વિં(મં)ઉજાગરો, જાગરણ ૨ જાગવું
 પ્રજાપતિ, પું (સં) બ્રહ્મા ૨ રાજા, નૃપ ૩
 પરજાપતિ, કુભાર ૪ દેવનો સુતાર ૫ સવત્સર એક
 પ્રજાવતી, સ્ત્રીં છોકરાવાળી ૨ ભોળાઈ
 પ્રજાસતાક, વિં પ્રજાની સત્તા હોય તેવું, પ્રજાનો
 બહુમત એજ સત્તા તેવું ‘પ્રજાસત્તાકરાજ્ય’
 દેશના સર્વ લોક પોતાના એકત્ર વિચારથી ધારા
 બાધી, એ ધારાનીજ સત્તાને માનનાર રાજ્ય
 પ્રજાપાલ, પું રાજા, નૃપ ૨ વિષ્ણુ
 પ્રજાળવું, કિં સં બાળવું, સળગાવવું
 પ્રજ્ઞ, વિં જ્ઞાની શુદ્ધિશાળી ૨ મમજી, ડાલું
 ૩ નં પડિત, વિદ્વાન
 પ્રજ્ઞા, સ્ત્રીં (સં) સમજ શક્તિ અક્ષર
 પ્રજ્ઞસિલ્પ, વિં (સં) બળવું, લાગી ગયેલું
 પ્રજ્ઞાન, વિં (સં) પ્રનનમ) નમેલું નત ૨
 વાકું વળેલું ૩ વિનયવાળું, વિનયી
 પ્રજ્ઞમવું, કિં અં પ્રજ્ઞામ કરવા, પગે લાગવું
 પ્રજ્ઞય, પું પ્રેમ, પ્રીતિ, સ્નેહ ૨ પ્રેમયાચના
 પ્રજ્ઞયિની, સ્ત્રીં પ્રિયા, ભાર્યા
 પ્રજ્ઞયી, વિં પ્રીતિવાળું, સ્નેહાળ ૨ પું વહાલો
 સ્વામી, પ્રિયવર
 પ્રજ્ઞવ, પું (સં) બ્રહ્મની હિતપતિ, સ્થિતિ, લય એ
 ત્રણ શક્તિનુદાન પમાડનારો સંકેત શબ્દ જ્ઞકાર
 પ્રજ્ઞામ, પું (સં) નીચા નમી પગે લાગવું તે
 નમસ્કાર પ્રણિપાત [પરા, રૂઢિ, પદ્ધત
 પ્રજ્ઞાલિકા, સ્ત્રીં પરનાળિકા, પગનાળ ૨ પર

પ્રણિધિ, પું (સં) છુપો દૂત, જાસુસ, ચાઠ
 પ્રણિપત, નં કાલાવાલા આજીજી, પ્રણામ
 પ્રણીત, વિં કરેલું, બનાવેલું,
 પ્રત, સ્ત્રીં નકલ, ફરદ ૨ જાત
 પ્રતવારી, સ્ત્રીં જાતવારી
 પ્રતાપ, પું (સં) પદ્ધિ સત્તાનું તેજ, કાતિ ૨
 યશ, કીર્તિ, મોટાઈ ૩ પરાક્રમ, દૈવત, શૌર્ય
 ૪ (ઓસડનો) ગુણ ૫ વગવસીલો, લાગવગ
 પ્રતાપો, વિં પ્રતાપવાળું, પ્રરાક્રમી ૨ તેજોમય
 કાતિવાળું, શેહ પડે તેવું
 પ્રતિ, અં પાછું, સામું, તરફ, બાણી, ઉલટું,
 વિરૂદ્ધ વગેરે અર્થમૂલક ઉપમર્ગ ૨ દરેક, પ્રતિદિન
 પ્રતિઉત્તર, પું સામે ઉત્તર, સામે જવાબ
 પ્રતિકૂળ, વિં(સં)માફક ન આવે તેવું ઉલટું,
 વિપરિત, વિરૂદ્ધ
 પ્રતિમહ, પું (સં) દાન લેવું તે ૨ સ્વીકાર
 પ્રતિજ્ઞા, સ્ત્રીં (સં) નિયમ, પણ ૨ પૂર્વપક્ષ
 ૩ સોગત, કસમ ૪ સિદ્ધાન્ત-પ્રમેય
 પ્રતિદિન, અં (સં) દરરોજ, નિયત, હમેશ
 પ્રતિધ્વનિ, પું (સં) પડધો, પડછદો
 પ્રતિનાયક, પું મુખ્ય આગેવાનનો સાથી ૨
 ૨ પ્રતિપક્ષી સામાવાળિયો
 પ્રતિનિધિ, પું વકીલ, મુખ્યત્વાર ૨ અવેજી
 પ્રતિપક્ષ, પું (સં) શત્રુ દુશ્મન ૨ વિરૂદ્ધ પક્ષ
 પ્રતિપક્ષી, પું સામાવાળિયો ભીરૂ, પ્રતિવાદી
 પ્રતિપદા, સ્ત્રીં (સં) પખવાડિયાની પહેલી
 તિથિ, પડવો
 પ્રતિપાદન, નં (સં) પ્રમાણ આપી પુરવાર
 કરવું તે, સાબીત કરી આપવું તે, સિદ્ધ કરવું તે.
 પ્રતિપાળપું(સં) પાલનપોષણ કરનાર, પાળનારો,
 પ્રતિપદ, પું(સં) અટકાવ, મના, બધી, બાધ
 પ્રતિપદ, નં (સં) આરસી-પાણી વગેરેમા
 જે સામે આમેહુઅ ચિત્ર દેખાય તે, છાયાકૃતિ
 પ્રતિપોષવું, કિં સં સામેપોષ કરવો, સમજાવવું,
 શિખામણ આપવી [૨ કાતિ, દીપ્તિ
 પ્રતિભા, સ્ત્રીં (સં) શુદ્ધિ, અક્ષર સમજણ
 પ્રતિભાગ, પું પેટા ભાગ ફળો પાતી

પ્રતિભાન, નં તાત્કાલિક શુદ્ધિ, સમયસૂચકતા,
એકદમ ભાન થવું તે
પ્રતિભાવ, પું સમભાવ, તુલ્યભાવ તે
પ્રતિભાસ, પું (સં) પ્રકાશ, તેજ ૨ પ્રતિચ્છાયા,
પ્રતિબિંબ ૨ મન ઉપર જે એકદમ અસર થતી તે
પ્રતિભ, વિન્સમાન, સરખું, તેજ [સરખાપણું
પ્રતિમા, સ્ત્રી (સં) મૂર્તિ, ચિત્ર ૨ નક્ક ૩
પ્રતિયોગી, પું (સં) શત્રુ, સામાવાળિયો ૨
અવેજી ૩ ભાગિયો, સમોવડિયો ૪ ધુરી, બેડિયો
પ્રતિરૂપ, નં પ્રતિમા, સરખું રૂપ, પ્રતિકૃતિ, સરખાપણું
પ્રતિરોધ, પું (સં) અટકાવ, રોકાણ ૨ તિરસ્કાર
પ્રતિલોભ, વિં (સં) હલકું, ડનિષ, ઉતરતું
પ્રતિવચન, નં ઉત્તર, જવાબ [પ્રતિપક્ષી
પ્રતિવાદી, વિં (સં) સામો ઉત્તર દેનાર, દાદી
પ્રતિવાર્ષિક, વિં દર વર્ષે, વાર્ષિક
પ્રતિવારણ, નં નિવારણ [વૃત્તાત તે
પ્રતિવાર્તા, સ્ત્રી પ્રત્યુત્તરમા જણાવેલી હકીકત
પ્રતિવાસર, અં દરરોજ, હમેશ, રોજ
પ્રતિવિવાન, પું પ્રતિજાર, ઈલાજ ૨ રચના, ઠાઠમાઠ
પ્રતિશબ્દ, પું પડધો, પડછદો
પ્રતિષ્ઠા, સ્ત્રી (સં) માન, આખરૂં ધજત, કીર્તિ,
ન. નિધિપર્વક મૂર્તિ ઉપર કરવામા આવતો
સરકાર ૩ ગૌરવ [કીર્તિવાળું, વિખ્યાત, જાણીતું
પ્રાંતષ્ટિત, વિં (સં) માનવત, આખરૂં દાર,
પ્રતિસ્પર્ધા, સ્ત્રી (સં) હરીદાર્ધ, સરખાઈ,
અડસાઅડસી [વાળો, દુશ્મન, હરીફ
પ્રતિસ્પર્ધી, વિં (સં) મરમાઈ કરનાર ૨ સામા
પ્રતિમ, વિં સમાન, સરખું, તેજ
પ્રતીત, સ્ત્રી ખાત્રી, ભરોસા, પતીજ, પ્રતીતિ
પ્રતીતિ, સ્ત્રી (સં) પતીજ ખાતરી, વિશ્વાસ
૨ મપૂર્ણ જ્ઞાન સમજણ તે
પ્રતીપ, પું (સં) એ નામનો અલકાર જેમા
ઉત્તરી ઉપમા અપાય છે “તેની જાતિ જોઈ અદ્ર
લજવાઈ ગયો તેથી આજ ઉગ્યો નથી”
પ્રતિકાર, પું (સં) ઉપાય, ઈલાજ, ચિકિત્સા
પ્રતિક્ષા, સ્ત્રી (સં) આશા ન રાહ, વાટ
પ્રતીહાર, પું (સં) દારપાળ, પોળિયો, દરવાન

પ્રતિહારી, સ્ત્રી (સં) દારપાલિક, અત પુરની દાસી
પ્રતોદ, પું (સં) પરાણો ૨ ચાલુક
પ્રત્યક્ષ, અં (સં) નજર આગળ, હાજરીમા, પ્રગટ
પ્રત્યક્ષપ્રમાણ, નં જેની ખાતરીને માટે બીજું
પ્રમાણ જોઈતું નથી એવું ઇદ્રિય ગ્રાહ્ય પુરાવો
તે, ખુદતું પ્રમાણ
પ્રત્યક્ષસિદ્ધિ, સ્ત્રી (સં) તરત નજર પડે તેવી
સિદ્ધિ, હાજગ હજુર જે ફળ તે
પ્રત્યયા, સ્ત્રી (સં) પણુછ, કામગાની દોરી
પ્રત્યય, પું (સં) અસાક્ષર, અલ્પચર્ણ ૨
ખાત્રી, વિશ્વાસ, ભરોસા ૩ પ્રતિષ્ઠા ૪ હેતુ, સંબંધ
પ્રત્યાખ્યાન, નં પચ્ચખાણું, મકરપ, નિયમ (જૈન)
પ્રત્યવાય, સ્ત્રી હરકત, ખાત્રી, અડચણ
પ્રત્યાખ્યાન, નં (સં) ઠપકા, મહેણું ૨ નિરાકરણ
પ્રત્યાધાન, પું સામો ધક્કો-માર, સામું જો
પ્રત્યાહાર, પું મયમ, ઇદ્રિયોને કબજે રાખતી
તે ૨ પાછું ખેંચી લેતું તે સંલેપ શબ્દ
પ્રત્યુત્તર, પું જવાબ, વળતો ઉત્તર તે [ઉપકાર
પ્રત્યુપકાર, પું ઉપકારના બદલામા સામો-પાછો
પ્રત્યે, અં પ્રતિ, ને, તરફ, સાથેના અર્થમા
પ્રત્યેક, વિં (સં) દરેક એકેક
પ્રથમ, વિં (સં) પહેલું ૨ સાર, શ્રેષ્ઠ
પ્રથમ, અં પહેલો, આરભમા, આદિ, પ્રધાન
પ્રથમા, સ્ત્રી (સં) પહેલી વિભક્તિ
પ્રથા, સ્ત્રી (સં) રૂઢિ રીત, વહીવટ, માર્ગ, ધારો
પ્રદક્ષિણા, સ્ત્રી આસપાસ ફરવું તે, આગળ
પાછળ ગોળ ફરવું તે, ફરા ફરવા તે
પ્રદર, પું (સં) જીને થતો એક જાતનો યોનિરોગ,
અમુગર ૨ પાલવ [દિખાવ, દશ્ય
પ્રદર્શન, નં (સં) જુદીજુદી કારીગરીનો
પ્રદાન, નં (સં) દાન ન બક્ષીસ આપવું તે
પ્રદીપ, પું (સં) દીવો, બત્તી
પ્રદીપન, નં દીપાવનાર, તેજ કરનાર ૨
ઉઘાડનાર, ચેતવનાર, રૂચી કરાવનાર
પ્રદીપ, વિં (સં) સળગેલું, બડબડાટ બળતું
હોય તેવું, પ્રકાશિત ન તેજ, જાગ્રત, ઉત્સાહિત
પ્રદેશ, પું (સં) વિસ્તીર્ણ જગા, દેશ-મુલક,

પ્રાત ૨ પરદેશ, વિદેશ ૩ અગુરો અને તર્જની
એ બે પહોળા કર્યાથી થતું પ્રમાણ ૪ હદ,
સીમા ૫ સ્થાન, જગા
પ્રદોષ, પુ૦ (સ૦) દર તેગસે સાજો કરવાનું
શિવનું ત્રત ૨ સંખ્યાકાળ ૩ દોષ, ગુનો
પ્રદુષ્ણ, પુ૦ (સ૦) કામદેવ ૨ શ્રીકૃષ્ણનો પુત્ર
પ્રધાનવટુ, ન૦ વજ્રરાધ, કારભારીપાણી દિવાનગીરી
પ્રધાન, પુ૦ (સ૦) વજ્રર, દિવાન, મત્રી
પ્રધાન, વિ૦ મુખ્ય, વડુ, ઉત્તમ, શ્રેષ્ઠ
પ્રપચ, પુ૦ (સ૦) સસાર દુનિયા ૨ કપટ, દગો, છળ,
ઝાતરે, કમાવટ ૩ માયત્ર, ભ્રમ ૪ વિસ્તાર
પ્રપચી, વિ૦ (સ૦) લુચ્ચો, કપટી, ડગ, ખટપટી,
પ્રપિત, પુ૦ (સ૦) દાદાનો બાપ [દગલબાજ, વૃત્ત
પ્રપાત્ર, પુ૦ (સ૦) પૌત્રનો છોકરો
પ્રકુલ-દિલિત, વિ૦ (સ૦) પુલેલુ, ખીલેલુ,
પ્રગોતુ ૨ પ્રસન્ન, આનંદી, ખુશાય
પ્રમથ, પુ૦ (સ૦) એક તરેહનું પથ ૨ નિમ્ન પથ
૩ અથ રચના ૪ બધ, આધેનો આટો તે
પ્રમળ, વિ૦ (સ૦) ભોગવર, બળાન, સશક્ત
પ્રમથ, વિ૦ પડિત ૨ ભણતુ
પ્રમુહ, વિ૦ (સ૦) ભગેતુ ભગત ૨ ભણીતુ
પ્રમોધ, પુ૦ (સ૦) ભગર્તિ, હોશિયારી ૨
સાચ્યેતી ૩ નસિયત, શિક્ષા, શિખામણ ૪ જ્ઞાન,
ખરેખરી સમજ દિવદિવાળી, કાર્તિક શુદ્ધ ૧૧
પ્રમોધિની, વિ૦ ભગવાની, ઉડવાની
પ્રભા, સ્ત્રી૦ (સ૦) પ્રગણ, દ્યુતિ, તેજ ૨ કાન્તિ,
ઓજ ૩ દરકાર, તમા, સ્પૃહા, ગરજ ૪ વડાઈ,
પ્રભુતા, મોટાઈ ૫ ઝગઝગાટ, લખણખાટ
પ્રભાકર, પુ૦ (સ૦) સૂર્ય ૨ ચંદ્ર અગ્નિ, વગેરે
પ્રભાત, ન૦ (સ૦) પ્રાત કાળ, મળસ્કુ, ઉષા પરાહ
૨ પુ૦ એ નામનો એક રાગ ૩ સવારનો વખત
પ્રભાતિયુ, ન૦ પ્રભાત રાગમા ગવાતુ પદ
પ્રભાવ, પુ૦ (સ૦) પદ્મનો દોર, હાક, તેજ,
શેહ ૨ ગુણ, અમર ૩ રવાન, દમામ ૪
સામર્થ્ય, પ્રતાપ, શક્તિ, દૈવત
પ્રભુ, પુ૦ (સ૦) જગનનો નાથ, ઈશ્વર, પરમેશ્વર
૨. રાજા. ૩ ધણી, સ્વામી. ૪ શેક, માલીક
૭૨

પ્રભુનું માણસ-ભોળું માણસ
પ્રભુતા, સ્ત્રી૦ (સ૦) પ્રભુપણ, ઈશ્વરતા ૨.
શેકાઈ, મોટાઈ, વડાઈ ૩ વૈભવ, મહોજલાલી
૪ સત્તા દામ, દોર [૨. ઈશ્વરને ભજનાર
પ્રભુભક્ત, વિ૦ ધણીનો વિશ્વાસપાત્ર, સ્વામિભક્ત
પ્રભૃતિ, અ૦ (સ૦) આદિ લેખને, આરબીને
પ્રમત્ત, વિ૦ ઘેડુ, ગાડુ ૨ ઉન્મત્ત. ૩ ઝાકડું નિશા
વાળું ૪ પ્રમાદી, ધ્યાનરહિત [અભિમાનની ગરૂરી
પ્રમત્તા, સ્ત્રી૦ ગાડાઈ, ઘેવજા ૨ જાક, તુડાઈ,
પ્રમદા, સ્ત્રી૦ (સ૦) મદવાલી સુફર સ્ત્રી
પ્રમાણ, ન૦ (સ૦) સામીની, પુરાવો ૨ દાખલો,
ઉદાહરણ, પડછો ૩ નક્કી-ખાતરીથી કહેવાતુ તે,
ભરોસો, વિશ્વાસ, ખાતરી ૪ અદાજ, આધાર
૫ મપ્યા ૬ માપ ૭ વિસ્તાર, જથ્થો
પ્રમાણ, વિ૦ સત્તાવાળું, માન્ય, કબુલ, ખર, સિદ્ધ
પ્રમાણપત્ર, ન૦ ખાતરીપત્ર, સર્ટીફિકેટ દાખલો
પ્રમાણતુ, કિ૦ અન્વ્યાધાર રાખતો ૨ ગણતુ
૩ જાણતુ ૪ માપતુ [દાનતદારીવાળું
પ્રમાણિક, વિ૦ સાચું ઇમાનદાર, વચની, અદલ,
પ્રમાણિકા, પુ૦ એક અક્ષરમેળ છદ
પ્રમાણિકપણ, પુ૦ નેકી, ઇમાનદારી, નિષ્ઠા, સત્યતા
પ્રમાણ, અ૦ રીતે, સરખી રીતે, પેઠે, ગોઠે
પ્રમાણમહ, પુ૦ (સ૦) માના દાદાનો બાપ
પ્રમાદ, પુ૦ (સ૦) બેદરકારી, બેપરવાઈ ૨
મગરખી ૩ અસાવધપણ, માફલપણ
પ્રમાદી, વિ૦ પ્રમાનવાળું, મગર ૨ બેદરકાર,
અસાવધ, એટી ૩ એ નામનો એક સવત્સર
પ્રમિતિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) પ્રમાણ
પ્રમુખ, વિ૦ (સ૦) મુખી, મુખ્ય, વડુ ૨ સરન-
શીન, પ્રધાન, અધ્યક્ષ
પ્રમુદિત, વિ૦ (સ૦) પ્રસન્ન, થયેલુ હર્ષપામેલું
પ્રમેય, વિ૦ (સ૦) માપવા યોગ્ય ૨ અનુમાન
કરવા લાયક ૩. સિદ્ધ-પુરવાર કરવા લાયક
પ્રમેહ, પુ૦ (સ૦) પરમિયો
પ્રમેયી, પુ૦ (સ૦) મહાદેવના અનુચ; ગણ
પ્રમોહ, પુ૦ (સ૦) આનંદ, હર્ષ.
પ્રમોહ, પુ૦ (સ૦) મૂર્છા-મોહ, ભ્રમ

પ્રયત્ન, પુ. (સ. ૦) પ્રયાસ, પરિશ્રમ ૨ મોટી તજનીજ
પ્રયાણ, ન. (સ. ૦) જતું તે, ગમન, પ્રસ્થાન, કુચ
પ્રયાસ, પુ. (સ. ૦) શ્રમ, મહેનત, યત્ન
પ્રયુક્તિ, સ્ત્રી. (સ. ૦) વિશેષ જે યુક્તિ તે ૨
પ્રયુત, વિ. (સ. ૦) દગ લાખ [પ્રયોગ, પ્રયોજન
પ્રયોગ, પુ. [સ. ૦] અજમાવેશ, અખતરો ૨
કાયદો, ધારો નિયમ ૩ યુક્તિ, તજનીજ ૪ વા
કચમા કર્તા ક્રિયાનો અથવા કર્મ ક્રિયાનો મયધ
દર્શાવનારી જે રચના તે “કર્તારિ-કર્મમિ પ્રયોગ
પ. ફળમિદ્ધિ માટે અમુક ર્તે મત જપવો તે,
અનુશાન વિધિ, સાધના

પ્રયોજક, વિ. (સ. ૦) મોજનાર, પ્રયાગ કરનાર, પ્રેરક,
પ્રયોજન, ન. [સ. ૦] સમય, કાળ ૨ મતજાન,
અર્થ હેતુ ઉદ્દેશ ૩ જરૂર આવશ્યકતા

પ્રેરણ, પુ. [સ. ૦] કણુગો, અકુર

પ્રસય, પુ. (સ. ૦) સૃષ્ટિનો અત-નાશ ૨ મોટી
આદત, મોટા કહેર

પ્રસાપ, પુ. [સ. ૦] શોક-મન-નિદ્રા ઇ. થી જે
વિનુજ લાપણુ તે બડબડટ, ૨ વિલાપ

પ્રસેહ, પુ. ચાટણુ, ચાટના યોગ્ય પાથ

પ્રસેસ પુ. [સ. ૦] પ્રસય, જુઓ

પ્રવચન, ન. [સ. ૦] વિવચન, વ્યાખ્યાન

પ્રવર, પુ. ગોત્ર કુટુમ ‘જેવાલિજ ગોત્ર પ્રવર રે’

પ્રવર, વિ. કુખ્ય, આગેવાન

પ્રવર્તક, વિ. પ્રવર્તાવનાર

પ્રવર્તમન, વિ. ચાલુ, ચાલતું ૨ ફલાયલુ

પ્રવર્તલુ, કિ. અ. ચાલુ થલુ પ્રસરતુ જમતુ

પ્રવર્તવલુ, કિ. અ. ચલાવલુ, ફેલાવલુ ૨ આપી દેલુ

પ્રવાસ, પુ. (સ. ૦) મુસાફરી

પ્રવાસી, વિ. (સ. ૦) મુસાફર, પટેમાર્ગ, પાથ

પ્રવાહ, પુ. (સ. ૦) પાણી ઇ. નુ જે વહેતુ તે રેવો,

ધારા, ઓત્ર ૨ હમેશ ચાલ્યો જતો એવો સસા

ગતો વહેવાર વગર આવકે ધસારો ૪ કમ, મકલના

પ્રવાહી વિ. વહે તેવું, ફેલાય એવું

પ્રવાળ, ન. પરવાળુ ૨ કોમળ પાદકુ

પ્રવિષ્ટ, વિ. (સ. ૦) દાખલ થયેલું, ધુમેલું

પ્રવીણ, વિ. (સ. ૦) નિપુણ, પૂરો, માહિતગાર,

હોશિયાર, કાબેલ, ચતુર

પ્રવૃત્ત, વિ. (સ. ૦) ચાલુ, ચાલતું

પ્રવૃત્તિ, સ્ત્રી. (સ. ૦) વ્યાપાર, વ્યવસાય ૨
ઉદ્યોગ (અર્થ ઉનડુ નિરતિ) [(નાટકના)

પ્રવેશ, પુ. (સ. ૦) દાખલ થવું-તે ૨ વેશ, દેખાવ

પ્રવેશક, પુ. (સ. ૦) સૂચના રૂપ પ્રકરણુ તે, ઉપો

દ્વાત ૨ નાટકને આરંભ તેના ઉદ્દેશ અર્થ

જે લાપણુ-ક્રિયા તે

પ્રવ્રજિત, વિ. (સ. ૦) લાગી, મન-યાસી, પરાગી

પ્રશસનીય, વિ. વખાણવા લાયક ૨ ઉત્તમ

પ્રશસક, વિ. વખાણનાર, સ્તુતિ કરનાર

પ્રશસા, સ્ત્રી. (સ. ૦) સ્તુતિ, વખાણુ, તારીફ

પ્રશસ્ત, વિ. (સ. ૦) સ્તુતિપાત્ર, વખાણવા લા

યક ૨ શ્રેષ્ઠ, ઉત્તમ ૩ વિશાળ, મોકળું

પ્રશસ્તિ, સ્ત્રી. પ્રશસા, સ્તુતિ, વખાણુ

પ્રશ્ન, પુ. (સ. ૦) પૂછ-પૂછવું સવાલ, પૂછેલું તે,

પૂછાર શકા, મદેહ

પ્રશ્નોત્તરી, સ્ત્રી. (સ. ૦) પ્રશ્નને ઉત્તર હોય તેવા

અથ, સવાલ જવામની રચના

પ્રસંગ, પુ. (સ. ૦) અનુગળ સમય, વડતો વખત

સધિ, જોગવાઈ, લાગ ૨ મહવાસ મેળાપ,

સબધ, પરિચય ૩ પ્રદરણુ, બામત વિવય, વાત

પ્રસંગવશાત્, અ. પ્રમગને અનુસરીને

પ્રસંગોપાત, અ. (સ. ૦) પ્રમગે

પ્રસન્નતા, સ્ત્રી. (સ. ૦) રાણપો, ખુશી, મનઝ

૨ ઝંપી, અભિરૂચી, લાવ

પ્રસન્ન, વિ. (સ. ૦) ખુશ રાણ, આનંદિત,

ખુશનુમા, હમતુ ખુશીમા હોય તેવું (વન્ન)

પ્રમર, પુ. (સ. ૦ પ્રમસ્) ફેલાવો, વિસ્તાર

પ્રમરલુ, કિ. અ. પથરાતુ ફેલાતુ, રેનાતુ.

પ્રમવ, પુ. (સ. ૦) જનન ૨ જન્મ, ઉત્પત્તિ

૩ અનતગુ-જન્મવુ તે (બાળકનું)

પ્રસાદ-દી, પુ. (સ. ૦) માશીર્વાદ, કૃપા, મેહેરમાની,

અનુગ્રહ ૨ દેવતા ગુ. ઇ. એ ખુશી થઈ આપેલું જે

ઇ. તે ૩ દેવતાની આગળ ધરાવેલું નૈવેદ્ય ૪

ભોજન, જમતુ તે “ પ્રસાદ લીધો ” પ દોક,

માર ૬ મદિર ‘ આના અઆ નથા પ્રસાદ. ”

પ્રસાર, પુ.૦ ફેલાવો, વિ તાર
 પ્રસારક, વિ.૦ પ્રસાર કરનાર, ફેલાવનાર
 પ્રસારણ, ક્રિ.૦ સ.૦ ફેલાવો કરવો, ઘણામા પથ
 રાવણુ ર પહોળું કરવું [ર ઉધાકુ, ખુલ્લું.
 પ્રસિદ્ધ, વિ.૦ (સ.૦) જાહેર, વિખ્યાત, જાણીતું
 પ્રસિદ્ધિ, સ્ત્રી.૦ (સ.૦) જાહેરપણું ર પ્રસાર, ફેલાવો
 ૩ વિખ્યાતિ, કીર્તિ, પ્રતિષ્ઠા, નામના
 પ્રસન્ન, વિ.૦ (સ.૦) જાણેલું, પેદા થયેલું
 પ્રસૂતા, સ્ત્રી.૦ જેણે જાણ્યું હોય તે, જાણનારી
 “પ્રસૂતાની પીડા રે, વધ્યા ને થુ જાણે”
 પ્રસૂતિ, સ્ત્રી.૦ સ.૦ સુવાતરી, જાણનારી, પ્રસૂતા
 પ્રસૂતિ, સ્ત્રી.૦ (સ.૦) સુવાતરી, પ્રસવ, ગભ મોચન
 ર પ્રસવ, જનન ૩ છોકરા, મર્તાત
 પ્રસ્તાર, પુ.૦ (સ.૦) પ્રસાર, ફેલાવો ર સાથરો,
 ધામની પથારી
 પ્રસ્તાનુ, ન.૦ પરદેશ જવા માટે મારા મુદર્તમા
 સામાન રાથે અન્ય રથજે જઈ ઉતરવું તે, પ્રયાણે
 નીકળવું તે, પ્રયાણ
 પ્રસ્તાવ, પુ.૦ પ્રમત, વખત, અવસર ર કારણ હેતુ
 ૩ પ્રકરણ જનાર
 પ્રસ્તાવના, સ્ત્રી.૦ (સ.૦) અથતો હેતુ, ઇ સંબધી
 વર્ણન, ઉપોદ્ધાત, દિશાઓ, આરભ, શરૂઆત
 પ્રસ્તાવિકા, વિ.૦ (સ.૦) પ્રમતને લગતું, પ્રમતે ઉ-
 પયોગમા આવે તેવું, પરચૂરણ
 પ્રસ્તુત, વિ.૦ (સ.૦) આલણું, વર્તમાન, પ્રામગિક
 ર ન.૦ અવસર, ટાણું ૩ અ.૦ હાલમા અત્યારે
 પ્રસ્થાન, ન.૦ (સ.૦) પ્રદેશ જવા નીકળવું તે, ગમન,
 કુચ, પ્રયાણ
 પ્રસવ, પુ.૦ (સ.૦) ઝરણું, વહેણું, ગળવું તે
 પ્રસવેદ, પુ.૦ પરસેવો, પસીનો, ધામ
 પ્રહર, પુ.૦ (સ.૦) ત્રણ કલાક, પહોર, યામ
 પ્રહર્ષણ, ન.૦ ખુશી આનંદ, હરખ
 પ્રહસન, ન.૦ હાસ્ય, ર હાસ્ય રસનું નાનું
 નાટક, ઉપહાસ, ટોળ [ઝટકો, ફટકો
 પ્રહાર, પુ.૦ (સ.૦) માર, ધા ર આઘાત
 પ્રાકાશ, ન.૦ જલક, મમત ર આઠસિદ્ધિ પૈકી એક
 પ્રાકાર, પુ.૦ કાટ, કિલ્લાની દિવાલ,

પ્રાકૃત, વિ.૦ (મ.૦) લોક વ્યવહારમા ચાલતી બોલી-
 ભાષા ર વિ નીચું હલકું, ૩ સામાન્ય લોકમા
 વપરાતું તે ૪ પ્રકૃતિ સંબધી
 પ્રાકૃતિ, વિ.૦ કુદરતી, સામાન્ય લોક મંબધી
 પ્રાગડ, સ્ત્રી.૦ (સ.૦) મળસકું પ્રાગડવાસી=
 મળસકું થયું, પ્રભાત થયું [વંજપણું, બેઅદમી
 પ્રાગલભ્ય, ન.૦ (સ.૦) પ્રગલભતા, ઉદ્ધતા ૩ ર નિ-
 પ્રાવુણ, પુ.૦ (સ.૦) પરાણો, અતિથિ
 પ્રાચી, સ્ત્રી.૦ (સ.૦) પૂર્વ દિશા, હિગમણ.
 પ્રાચીન, વિ.૦ પૂર્વનું, અસવનું, જુના કાળનું
 પ્રાજે, પુ.૦ પરાજય, હાર ર પ્રત્યય
 પ્રાણ, વિ.૦ શાણું, ચતુર હોશિયાર કુશળ
 પ્રાણ, પુ.૦ (સ.૦) જીવંતિને આધારરૂપ એવો શરી-
 રમા વાયુ તે (એ પાચ છે હૃદયમા રહેલો વાયુ
 મુખ્ય હોવાથી તેને પ્રાણવાયુ કહે છે બીજા
 અપાન, વ્યાન, ઉદાન ને સમાનવાયુ છે) ર જીવ
 ચૈતન્યાતમા ૩ જીવનના આધારરૂપ તે
 પ્રાણજીવન, ન.૦ સ.૦) જેથી જીવંતિનો ટકાવ
 રહે છે તે, પ્રાણની પેઠે જીવનને ટકાવનાર
 પ્રાણનાથ-પતિ, પુ.૦ પ્રાણ રાખનારો, પ્રીતમ, ધણી
 પ્રાણપ્યારી, સ્ત્રી.૦ પ્રાણસમાન પ્રિય એવી જે
 સ્ત્રી તે, પ્રિયા
 પ્રાણધાર, પુ.૦ (સ.૦) પ્રાણનો આધાર ર ધણી વર.
 પ્રાણાન્ત, પુ.૦ (સ.૦) પ્રાણનો અંત, મૃત્યુ ર અ.૦
 પ્રાણ જાય તોપણ
 પ્રાણાયામ, પુ.૦ (સ.૦) શ્વાસને શરીરમા લઈ
 રોકવા અને તેને છુટવા સંબધી જે ક્રિયા તે,
 પ્રાણવાયુને કમજો રાખવો તે તેના ત્રણ બેદ છે
 કુમ્ભક, પૂરક ને રૈચક [પ્રાણાર્પણ તે
 પ્રાણાહુતિ, સ્ત્રી.૦ પ્રાણને આહુતી આપવી તે,
 પ્રાણિયા, પુ.૦ પ્રાણી, પ્રાણ-જીવવાળું
 પ્રાણી, ન. (મ.૦) જેનામા પ્રાણ હોય તે, જીવ-
 ચૈતનવાળું જે તે
 પ્રાણીવિદ્યા, સ્ત્રી.૦ પ્રાણજ્ઞો સંબધી જ્ઞાન તે
 પ્રાણેશ, પુ.૦ પ્રિયપતિ પ્રાણેશ્વરી=પ્રિયા
 પ્રાત કાળ, પુ.૦ (સ.૦) મળસકું, પ્રભાત, વહેણું
 પ્રાત સંધ્યા, સ્ત્રી.૦ (સ.૦) પ્રાત કાળે કરવાનું સંધ્યા

કર્મ (પ્રાણી, ક્ષત્રી, વૈષ્ય) ૨ ઉદય થતા સૂર્ય
પહેલા એક મુહૂર્તનો કાળ

પ્રાતીભ, સ્ત્રીં બુદ્ધિનો પ્રકાશ

પ્રાર્થિક, વિં આરભનું, શરૂઆતનું, પહેલું

પ્રાદુર્ભાવ, પું (સં) બહાર નીકળી દેખાવું તે,
ઉદય, આગમન [ગિવાની, પ્રધાનતા

પ્રાધાન્ય, નં (મં) મુખીપણ, મુખ્યત્વ, આ-
ધાન્ય, પું (સં) મોટા દેશનો એક ભાગ (નદી
પરંતથી થયેલો અથવા મત્તાથી ગણાયો) ૨
દેશ, મુલક, જિલ્લો ૨ ખુણો, છોડો, કોર, અણી
પ્રાન્તિક, વિં પ્રાન્તને લગતું, અમુક દેશવિભાગનું
પ્રાપ્ત, વિં (સં) મેળવેલું, પેદા કરેલું, મના-
દન કરેલું, ૨ પહોંચેલું, મળેલું

પ્રાપ્તિ, સ્ત્રીં (સં) પેદાશ, ઉત્પન્ન, આવક, લાભ
૨ ધર્મની વૃદ્ધિ ૩ આઠ સિદ્ધિ પૈકી એક સિદ્ધિ

પ્રાપ્ત્ય, નં (સં) બળ, સામર્થ્ય ૨ પ્રતાપ
૩ ધણુ જોર-ચનણ હોવું તે [સાચું

પ્રામાણિક, વિં (સં) નેક, અલ, ઇમાનદાર,
પ્રાય, વિં (સં) સરખું સમ, સમાન ૨ અં
બહુધા, ઘણું કરીને ખસુસ.

પ્રાયશ્ચિત્ત, નં (સં) પાપનો જે પસ્તાવો તે,
પશ્ચાતાપ ૨ દોષ અથવા પાપથી મુક્ત થવાને
શાસ્ત્રોક્ત વિધિથી જે કંઈ ક્રિયા કરવી તે ૩ પાપ
પ્રારબ્ધ, નં (સં) થએલા વા થતા કર્મનું સાર
કે માહુ ફળ જે ભોગવ્યા વિના છૂટકો નહિ એવું જે
નિર્મિત તે, અલભ્ય, કર્મફળ ૨ નસીમ, અદૃષ્ટ ભાવી
પ્રારબ્ધવાદી, વિં (સં) નસીમને માનનાર
પ્રારભ, પું (સં) આરભ, શરૂઆત
પ્રાર્થના, સ્ત્રીં (સં) ઈશ્વરની સ્તુતિ ૨ ચાચના,
સ્તુતિ કરીને માગવું તે ૩ વિનંતિ, કાલાવાલા, આશુજી
પ્રાર્થવું, કિં અં માગવું, પ્રાર્થના કરવી, ચાચવું
૨ રતવવું, સ્તુતિ કરવી

પ્રાવૃષ, પું ચોમાસુ, વર્ષોકાળ

પ્રાશન, નં (સં) ખાવું પીવું તે

પ્રાસ, પું અનુગ્રાસ ૨ જખમ કરવો તે ૩
જાહો, (બાગવીઆનો) ૪ ભાલો, સાગ
પ્રાસગિક, વિં સમયાનુસારી, પ્રગતને શોભવું

પ્રાસાદ, પું (સં) દેવમંદિર ૨ રાજમંદિર, મહેલ,
પ્રાસાદિક, વિં (સં) પ્રસાદથી પ્રાપ્ત થયેલું,

પ્રસાદવાળું ૨ મનોહર, સુદર [જેવું, સાધારણ
પ્રાસ્તાવિક, વિં પરચૂરણ, ઉદાહરણ આપવા
પ્રાહુણો, પું (સં) પરાણો, મેમાન, અતિથિ
પ્રિછલુ, કિં અં (સં) પૃચ્છ-પૂછવું સમજવું,
જાણવું, જાણખત્રું ૨ સોપવું ભાગવું

પ્રિન્સ, પું (અં) રાજકુમાર, શાહજાદો

પ્રિન્સિપાલ, પું (અં) પાઠશાળાનો વડો
આચાર્ય, મુખ્ય ગુરુ.

પ્રિવિકાઉન્સિલ, સ્ત્રીં (અં) રાજનું સલાહ-
કારી મંડળ, ખાનગી મંત્રીઓની મંડળી, રાજની
ખાનગી અદાલત

પ્રિય, વિં (સં) વહાલું, પ્યાર ૨ લાડકું,
પમદ ૩ પું ધણી, વર પતિ

પ્રિયકર, વિં પ્રિય લાગે તેવું મનગમતું

પ્રિયજન, નં સ્નેહીજન, આત્મજન [૩ લાલ્લ

પ્રિયતમ, પું વહાલો, ધણી ૨ અલત વહાલું.

પ્રિયતમા, સ્ત્રીં વહાલી, પ્યારી, વલ્લભા

પ્રિયવદા, સ્ત્રીં (સં) વહાલું લાગે તેવું, મીઠું ભા-
વણું કરનારી સ્ત્રી ૨ ખારઅક્ષરના ચરણવાળો છદ

પ્રિયા, સ્ત્રીં (સં) વહાલી સ્ત્રી, પ્યારી

પ્રિસહુ, નં પીરસેલું તે ભાણું, પીરસવાની રીત

પ્રીત, સ્ત્રીં પ્રીતિ, વહાલ, હેત

પ્રીતમ, પું પ્રિયતમ, પ્યારો, વહાલો, વર પતિ

પ્રીતિ, સ્ત્રીં વહાલ, હેત, માયા, પ્યાર ૨

પ્રસન્નતા, કૃપા મહેગ્યાની ૩ અનુરાગ, આહ

૪ આનંદ, હર્ષ ૫ સ્નેહ, પ્રેમ ૬ રૂચિ, ભાવ

પ્રિતિકર, વિં (સં) પ્રેમ ઉપખવે તેવું, વહાલું,

૨ મનોહર, ગમણીય, સુદર

પ્રીતિપૂર્વક, અં હેતવી, વહાલથી

પ્રેક્ષક, પું (સં) જોનાર, તમામગીર

પ્રેત, પું (સં) મૃદુ, શબ, લાસ, ૨ સંપિંડી

કર્મ થાય ત્યાં સુધી મુએલાની જે સ્થિતિ તે

• અવગતિયો જીવ, ભૂત, પિશાચ

પ્રેતલોક, પું જીવનો ઉદ્ધાર થતા સુધી અવગતિયા

જીવનું જે ઠેકાણું રહેલું થયે છે તે ઠેકાણું, ભૂતલોક.

પ્રેમ, પુ. (સં) પ્રીતિ, સ્નેહ, પ્યાર ૨
અતરનો અનુરાગ
પ્રેમકીડા, સ્ત્રી. (સં) હાવભાવ, ગતિવિશાસ
પ્રેમદા, સ્ત્રી. (સં) પ્રેમ આપનારી સ્ત્રી, સુદર સ્ત્રી
પ્રેમપાશ, પુ. (સં) પ્રેમનું બંધન, પ્યારનો ફાસો
પ્રેમપાત્રકા, સ્ત્રી. આશુકમાશુકનો કાગળ, મદનલેખ
પ્રેમળ, વિ. પરિમળ યુક્ત ૨ પ્રેમાળ [પડવાં તે
પ્રેમાશુ, નં. (સં) પ્રેમ ઉભરાઇ આવેથી જે આસુ
પ્રેમાળ, વિ. માયાળુ, અનુરાગી, આસક્ત, સ્નેહાળ
પ્રેમી, વિ. પ્રેમાળ, માયાળુ ૨ અનુરાગી
પ્રેરક, વિ. ઉશ્કેરનાર, ઉત્તેજન આપનાર ૨
પ્રયોગક, મોકલનાર
પ્રેરણા, સ્ત્રી. અતરની ઉશ્કેરણી, જગતિ, સૂચના,
આતરિક સૂચના, ભાવના, ઇચ્છા
પ્રેરવુ, કિં. સં. માકલવુ ૨ અદરથી ઉશ્કેરવુ, ઉલુ
કરવુ, ગોદવુ ૩ પ્રેરણા કરવી, સૂચવવુ ૪ વાવવુ
જમીનમા નાખવુ, ફેકવુ [લેલુ ઉશ્કેરેલુ
પ્રેરિત, વિ. (સં) પ્રેરણા કરેલી એવુ, મોક-
પ્રેસ, નં. (અ.) છાપવાનું યત્ર ૨ છાપખાનુ,
મુદ્રાલય ૨ દયાણુ કરવાનું યત્ર-સયો.
પ્રેસીડન્ટ, પુ. (અ.) પ્રમુખ, અધ્યક્ષ, સભાપતિ.
પ્રાક્ષણુ, નં. (સં) કાષ્ટ યીજને પવિત્ર કરવા
મતરેલુ પાણી છાટવુ તે
પ્રાત, નં. (સં) વસ્ત્ર, પોત
પ્રાતસાહુ, પુ. (સં) ઉમળકા, અતરનો ઉત્સાહ
પ્રાતસાહક, વિ. ઉત્તેજક, હોશ કરાવે તેવુ
પ્રાતસાહન, નં. હોશ, ઉમેદનો ઉછાળો
પ્રાત, પુ. (પુરોહિત) ક્ષત્રિયોનો કુળગૌર
પ્રાત્ર, કિં. સં. નાકામા દોરો પાલવો પરાવવુ
પ્રાષિતસર્તૃકા, સ્ત્રી. વિયોગી નાયકા, વિન્નગણુ.
પ્રાઠ, વિ. (સં) ઉમરે આવેલુ, વૃદ્ધ, પુખ્ત
ઉમરનુ, આધેડ પાકી સમજનુ, બુદ્ધિમાન ૨.
ઉચ્ચભાવ તથા ઉચ્ચ ભાષાવાળુ ૩ વિવેકથી
ભરેલું, ઠાવકું ૪ વિદ્યા-પદવીથી માનવંતુ
પ. દેખાવમા મોટું, ગભીર, ભારેખમ
પ્રાંહા, સ્ત્રી. (સં) રસ શાસ્ત્રમા ત્રણ પ્રકારની
નાયિકામાની ઉમરે પહોંચેલી, સમજવાળી ને પ્રેમને

જાણનારી સ્ત્રી ૨ ૩૦ થી ૫૦ વર્ષની અદરની
સ્ત્રી ૩ મદની અવસ્થાથી જેની લાજ ગયેલી
છે એવી ને નામની અશ્લિષ્ટ
પ્રાઠી, સ્ત્રી. (સં) મોટાઇ, પુખ્તપણું. ૨
વેથ રીત વાણી લેખમા ગૌરવવાળુ જે સૌદર્ય
તે ૩ ઉત્ક્રાં, ઉત્સુકપણું, રીકું ૪ ગભીરતા,
શરીર-મનનુ પુખ્તપણું તે
પ્લવગ, પુ. (સં) વાદરો ૨ મૃગ
પ્લવગમ, પુ. એક રાગ ૨ વાનર, કપિ
'પુત, વિ. (સં) હસ્ત સ્વરથી ત્રણગણો,
અથવા વિશેષેલામો એવો ત્રણ માત્રાનો (સ્વર)
પ્લાસ્ટર, નં. (અ.) મુદ્દો સલ્લો, કેલ,
છો, કફલાત ૨ (ગિલ્લરટર) ફોલ્લો ઉડાવવા
મારેલી પટી ૨ ફોલ્લો, ઝરોળો, ફફોલો
પ્લીહા, સ્ત્રી. ડાળી કુખમાનો એક અવયવ, બરોળ.
પ્લેગ, પુ. (અ.) મરડો, મહામારી, ગાંઠિયો તાવ
ફં.

ફં, પુ. (સં) બ્યજન પૈકી ૨૨ મો અધોષ અક્ષર
ફંઈ, સ્ત્રી. ફાઈ, માપની બહેન. ફંઈયા-રાડવો,
ફંઉડી, સ્ત્રી. ફાલુ, ફાઉડી [આયલો
ફંકડી, સ્ત્રી. ફંજેલી, હાસી ૨ ફરકડી.
ફંકત, અ. (આ.) તેજ એક, માત્ર, કેવળ
ફંકફંડ, વિ. ઉડાઉ ૨ લુચ્છો, ફાટેલો, બેફિકરો
ફંકર, સ્ત્રી. ફિકર, કાળજી, દરકાર
ફંકરડી સ્ત્રી. ચક્રડી, શીરકી, ફરકડી.
ફંકરો, પુ. પ્રસંગને અનુસરતો દાખલો આપવા
જેવુ નાનું વાક્ય-લેખ તે. ૨ પેરેઆફ, પેરો
ફંકાવલુ, કિં. સં. બારીક ભુકી ખવરાવવી ધૂળ
ફંકાવવી=નાસીપાસ કરવુ, હરાવવુ
ફંકીર, પુ. (આ.) જે મુસનમાન ફુનિયાદારી
છોડી અક્ષાની બદલી કરવામા મચ્છો રહેતો
હોય તે ૨ ફંકીરનો વેષ (તાણુતમા). ૩ જેની પાસે
કંઈ ન હોય ને આવેતો ઉડારી દેતેવો માણસ
“મળ્યા તો મીર નહિ તો ફંકિર” ૩ બિખારી,
મરીબ ફંકીરફંકર=માગી ખાનાઈ, ભગતબિખારી.
ફંકીરી, સ્ત્રી. ફંકીરની હાથત, મરીબી, દરિદ્ર-
વસ્થા. “કયા ફંકીરી, કયા દિલ્લમીરી, સદા મગન

મે રહેના રે” ૨ ફકીરનો વેષ ૩ ફકીરને
મળેલી ભીખ, ભિક્ષાવૃત્તિ ૪ સાગ, ભેખ
ફેકોડો, પુ. ખીરાનો તળેલો ગાઠિયો, ફલવડી
ફેકડ વિ. લોકલાજને ન લેખવતા સ્વછદે વર્ત
નાર ૨ સુદર વેશથી ફાકડુ થઇ ફરનાર, છેલ,
લાલ, વરણાગિયુ ૩ ઉડાઉ, નફિકર ૪ સુદર
મળેનુ, સરસ
ફેકડાઈ, સ્ત્રી. ફેકડપાણુ, છેલાર્ધ, ઉડાઉપાણુ
ફેકફેક, પુ. ખાઈ પી ઉડાવી દેવુ તે, ખાલીપાણુ
ફેગદડ, વિ. ફેદડ, આખી બ ગાળી, ઉડાઉ ૨
અખી ખોલ્યા અખી ફેક કરનાર, લુચ્ચો, વિશ્વામ
ન રખાય તેરો. [૨ રખડવુ ૩ ફેદફેદવુ
ફેગફેગવુ, કિં. અ. ફરફરવુ, આમતેમ ઉડવુ
ફેગર, સ્ત્રી. પરાગ પુષ્પ રજ, રેણુ ૨ ફૂલોની
મજરી ૩ ફાલ, ગણિ, ઢગ
ફેગવવુ, કિં. સ. છેતરવુ, ખોટુ સમજવવુ ભુ.
વાડવુ ૨ ફરી જાય તેમ કરાવવુ
ફેગવુ, કિં. અ. આડુ ફટાવુ, પલટાવુ, ખદલાવુ
૨ વાકુ ખોલવુ ખોલતા ખસવુ ‘ખાઈજી એમ
ખોલતા થુ ફગો, દુર્બળ પણુ પોતાનો સગો’
ફગી જવુ=મોલીને ફરી જવુ, વાકુ ખોલવુ
ફેગવો, પુ. હોળીમા રગ છાટી ભેટ દેન રો,
ઘેરો ૨ ફાગ
ફેગાવવુ, કિં. સ. છેતરવુ પટાવવુ, ભુનવાડવુ
“નિચેકારી દદ મન તણો આજ દેશે ફેગવી”
૨ બોલ્યુ ફેરવાવવુ ૩ ફેકવુ, ઉશેટવુ ફગાવી
દેવુ=નાખી દેવુ, ઉરાડી દેવુ ૨ ફેરવી નાખવુ
ફેગરો, પુ. પળેલુ
ફેગાટવુ, કિં. સ. ફકી દેવુ, ફેકવુ, પટાડવુ
ફેચફેચ, અ. કાદવમા અથવા પોચી જમીનમા
પગ મૂકતા થતો અવાજ
ફેજર, સ્ત્રી. મળસડ, વહાણુ, સવાર
ફેજલ, વિ. આનંદી, સુખી ૨ સ્ત્રી. મહેરબાની,
કૃપા ૩ આમાદી
ફેજેલ, વિ. (ફા.) માનભગ, કલકિત, વગોવાયલુ
ફેજેલખોર, વિ. જેની તેની ફેજેલી કરનાર
નિંબ, અપમાનકારક

ફેજેલી, સ્ત્રી. (આ.) ભવાડો, વગોણુ, નિંદા
નામોશી ૨ બેઆબર અપયશ, અપ્રતિજ્ઞા ફેજે-
લીનો ફાળકો=વગોણુ, બે આબર, નિંદા થવી તે
ફેજેતો, પુ. ફેરીના ગોટલા છોતરા ચોળી તેના
પાણીની કરેલી કઠી ૨ ફેજેલી, ભવાડો, વગોણુ
ફેટ, અ. એવો થતો અવાજ તે ૨ તિરસ્કારનો
ફેટકાર ૩ તત્રોક્ત એક મત્ર ‘ફેટ ફેટ સ્વાહા’
ફેટક, સ્ત્રી. ખળીમાના ઘણા ઉપણુવાને વા નાખવા
ફેટક, સ્ત્રી. સફેત પદ્મ, બિલોર [ની ચાદર
ફેટકફેટક, અ. ધમધમ ૨ ભયની હ્રદય ઉપર
થયેલી અસર તે
ફેટકડી, સ્ત્રી. એક જાતનો ખાર એ એસડ
અને ગગની મેળવણીના કામમા આવે છે
ફેટકવુ, કિં. અ. ભુદ્ધિબ્રષ્ટ થવુ, બહાવર થઇ
જવુ, ચળી જવુ, ડાગળી ખસવી ‘કાળજી
ફેટકયુ’ ૨ એક વાત પરથી બીજી વાત પર
ઉતરી પડવુ ૩ (રગનુ) ઉડી જવુ
ફેટકાર, પુ. ફેટકાર ૨ ચમક, ચોક
ફેટકારવુ, કિં. મરવુ, ઝાપટવુ, ઠોકવુ ૨ ફેટકારવુ
ફેટકાર, વિ. ચિત્ત ફેટકી ગયુ હોય તેવુ, ઘેલુ
ફેટકારો, પુ. ચાલુકનો અવાજ ૨ ચિત્તભ્રમ, દિવાનુ
ફેટકિયુ, વિ. ઝટ ભાગી-ફેટી જાય તેવુ ૨
ફેટકળિયુ, સ્થિર ન રહે તેવુ, ફેટકિયો દલાલ
=માથે જોખમ ન ગમે તેવો દલાલ ૩ ફેટફેટ
અવાજ કરે તેવુ ફેટકિયુ બારણુ=બે નહિ પણુ
એકજ બારણુ ૪ ફેટેલુ, ચુના જેવુ ‘ફેટકિયો સોમલ’
ફેટકી, સ્ત્રી. ફેટકડી [ફાટેલુ, ચળેલુ
ફેટકેલ, વિ. કાળજી ફેટકયુ હોય તેવુ, ઘેલુ ૨
ફેટકો, પુ. સપાટો “ફેટકામા કર્તુ જાણુજો હો.”
૨ સપાટો, ઠોડ ૩ ધક્કો, ખોટ. ૪ નસિયત મળવી
તે, ચાપ, સપટો લાગવો તે પ છોગલો, અશુભો
ફેટાનો ધમકારો ફેટકા ખાવો=નુકરાન ખમવુ
૨ માર ખાવો
ફેટફેટ, અ. ફેટકા વગેરેનો અવાજ ૨ ધિક્કધિક્ક
૩ ઝટઝટ, વગર વિચાર્યુ ‘ફેટફેટ જવાબ દે છે’
ફેટાકડી, સ્ત્રી. એક જાતનો છોડ, તરણુ ૨ બ ફુકડી
૩ દયાકડી

ફેટાકો-કડો, પુ. ટોટા, આતસમાજીની એક વસ્તુ
 ફેટાટોપ, પુ. સાપની ફેણ ૨ આડમર
 ફેટાડવુ, કિં. ૧૦ ફાટે તેમ કરવુ ૨ પઠાડવુ
 ચળાવવુ, મોઢે ચઢાવવુ
 ફેટાણાં, નં. ભુડા નિર્વજ ગીત ૨ અપશબ્દ
 ફેટાણુ, નં. ભુડા શબ્દ ' મોઢુ કટાણુ ને બોલો
 ફટાણુ ' [પડેલો ગરાસિયો-ઠાકાર, ફટાચો
 ફેટાચો, પુ. વારસાનો ભાગ લેઈ ભાઈથી ભુ.
 ફેટાર, વિ. ઉવાડુ, ખુલુ, બેશામ
 ફેટારવુ, કિં. સં. ડોળા કાઢવા, બહેમાઈની
 આખે જોવુ તાણીને આખ પહોળી કરી
 ફેટારી, સ્ત્રી. મોટાર, બડાઈ ગર્વ
 ફેટાર, વિ. ખુલુ, ફટાર
 ફેટારેલુ, વિ. ખુલુ, પહોળુ કરેલુ, બેમાઈની રીતે
 ફેટાવવુ, કિં. સં. ખસેડી મૂકવુ, ભગાડી દેવુ
 ' ફટાડવુ વઠાડવુ ૩ છેતરવુ ઠગવુ
 ફેટાયો, પુ. ફટાયો
 ફેટો વિ. ફાટેલુ વેધવાળુ ' કાનફેટો '
 ફેટોફેટ, અ. અપાટાખધ, ઝટોઝટ, તરતજ
 ફેટોંગ, વિ. પોચુ ને મીઠુ (સાપારી) પછાડાયેલુ
 ફેટોળ વિ. પવનથી ગરી પડેલુ અથડાવાથી
 ક્યારાએવુ, ન પાકે ને મગડી જાય તેવુ (કરી, ઇ.)
 ફેડ, નં. દારૂની ભટ્ટી ૨ એક પક્ષનુ ટોળુ ૩ યજ્ઞર,
 માર્કેટ ૪ અ. તડાક ઝટ લઇને, અવાજ માથે
 ફેડક, સ્ત્રી. સઢ ૨ ઝૂંબતો પવનથી ફેડફડ કરતો
 ફેડો ૩ ફેડડિયુ
 ફેડકાવવુ, કિં. સં. આસરડવુ, મળડાવવુ
 ફેડકિયુ, નં. છેડો, પાનવ, ફેડક ૨ દાણા ઉપણુવા
 માટે આદરને પકડી કરેલો પખો
 ફેડકો, પુ. ફેડકાવવુ તે ૨ સમડકો ૩ ખેતરમા અનાજ
 ફેડચ, સ્ત્રી. ફેડચ, કડકો [ખોરવાનુ એક સાહિત્ય
 ફેડચો, પુ. ગુચવણ મટાડી કઈ નક્કી કરવુ તે,
 નિકાવ, તોડ, દેવાની માડવાળ-પતાવટ [ગચિયુ
 ફેડકુ, નં. ફાસ, વાકુ, નિકાવ ન થાય તેવી બાખત,
 ફેડનવીસ-નીસ, પુ. (હિં.) મનદો આપવાનું
 અને મહાલોના હિસાબ તપાસવાનું કામ હોય
 તે અમલદાર, ડેપુટી એકાઉન્ટન્ટ ૨ મુખ્ય કામદાર

ફેડફેડ, અ. ઉડતી ચીજનો અવાજ તે, ફરફરવુ
 તે ૨ ઉપરાઉપરી, તડોતડ
 ફેડફેડવુ, કિં. અ. ફેડફેડ અવાજ થયો ૨
 પાછળ બળવડુ, નાખુશી-ચુસ્તમા ફરિયાદ કરવી,
 ૩ ઉવુ ૪ બીવુ, ધ્રુજવુ, થરથરવુ
 ફેડફેડાટ, પુ. ફેડફેડ થયો અવાજ તે ૨ બડ
 બડાટ ૫ પતરાજ, તે ૪ બીડ, ભય
 ફેડફેડાવવુ, કિં. સં. ફેડફેડ થાય તેમ હલાવવુ
 ૨ કપાવવુ, થરથરાવવુ ૩ ભયભીત કરવુ
 કાન ફેડફેડાવવા=જમત-સાવધ થવુ, તૈયાર થવુ
 ફેડખખતર, વિ. ચોકખુ, ખુલ્લુ, છાતીમા વાગે તેવુ
 ફેડશ, સ્ત્રી. કકડો, ફાડિયુ, લગભગ અડધુ
 ફેડાકી, સ્ત્રી. બડાઈ હાકનાર, તોપચી, ગપ્પી
 ફેડાકો, પુ. મિથ્યા બડાઈ, ખોટી પતરાજ ૨
 તોપ, ગપ ૩ ટોટો, ફટાકિયો ૪ ધખાકો
 ફેડાફેડ, અ. તડાતડ, ભડોભડ, તાબડતોબ
 ફેડિયો, પુ. દાણા વેચનાર, કણિયો
 ફેડેતાળા, સ્ત્રી. પાટિયાની ભિત, પડદી ૨ નવો
 ઉરભવ તે, ધતિગ, બનાવ
 ફેણગી-ગો, પુ. અકુર, પીલો
 ફેણસ-નસ, નં. પનસ, એક જાતનુ ફળ, એની
 છાલ ઉપર કાગરા જેવુ, અદર ખાવાના આપા
 ને તેની અદર જોટલીઓ હોય છે
 ફેણસી, સ્ત્રી. એક જાતની વાલોળ જેવી શિંગ
 ફેણા, સ્ત્રી. (સં.) ફેણ, પુ. [૨ ફેણસનુ ઝાડ
 ફેણી, સ્ત્રી. (સં.) કાંસકી ૨ વણતા જેમા
 તાણાના તાર પરોવી સીધા રાખે છે તે ૩ ફેણ
 ફેણધર, પુ. (સં.) નાગ, ફેણવાળો સાપ
 ફેટાવુ, કિં. અ. રસ્તો બદલવો, આડુ બવ
 ૨ જુદુ પડવુ ૩ ટુંક પડવુ. ૪ છેડાવુ, અવળુ
 ફરવુ, (વિચારમા) બદલાવુ
 ફેડ, નં. (અ.) ઉધરાણુ, રીપ ૨ મુડી
 ફેટવો, પુ. (ફાં.) ઢોંગ, શીતુર, પાખડ, ફેલ.
 ફેટવાખોર=ઢોંગી, પાખડી. [ચાલનાર વઢાણુ
 ફેતેહમારી, સ્ત્રી. એક જાતનું કિનારે કિનારે
 ફેતેહ, સ્ત્રી. (ફાં.) જશ મળે તેમ પાર પડવુ
 તે, જય, જીત ૨ જશ, આખર

ફેલેમંદ, વિં વિજયી, જેતા, જયશાલી
 ફેલેમંદી, સ્ત્રીં ફેલે, જીત, જય [અંડપમા
 ફેંડફેડક, અં ભરદોડમા ચારે પગે દોડતુ, ઘણી
 ફેંફેં, અં ફેંફેંદી ગયુ હોય તેવું પોચું ને ગંધદી ગયેલું
 ફેંફેંતુ, કિં અં કાહીને ચિમળાતુ, કાહીને ગંધ-
 ગદુ થવું ૨ પાકીને પોચું થવું પાકીને કુટવાની
 ફેંફેંદાટ, પું કહોવાટ, સડો [તૈયારીપર આવવું
 ફેંદિયુ, નં ત્રણ પૈ દોઢયુ ૨ ચારપૈ (મુમર્ધમા) ૩
 નાની ગળી ભાખરી, સુવાળી
 ફેંનસ નં ફણસ, પનસ
 ફેના, વિં (આં) સમૂળા નાશ થયો હોય તેવું,
 પાયમાન, નાશ. ફેનાકૃતિયા થઇ જવું=સમૂળો
 નાશ થવો, પાયમાલ થવું, સહાર થવો
 ફેંદ, પું (હિં) કારસ્તાન, કાવતરું ૨ ફેંદી
 જળ ૩ ફેં, ફિતુર ઢોગ
 ફેંદી વિં કારસ્તાની ખટપટી, ફિતુરી, ઢોગી
 ફેંડલુ, કિં અંધુજવું કપવું ૨ પાછળ ખડ
 ખડવું ૩ ફેંડક થવું
 ફેંડાટ, પું ફેંડાટ, જુઓ
 ફેંધો-ફેલો, પું ફેલો
 ફેંધોસલુ, કિં સં જોળવું અને તપાસવું, આ
 રીતપથી શોધ કરવો, આખાખોળા કરવા
 ફેંક, પું (આં) જુદાપણું, કે, અતર, તફાવત
 ૨ ઓછપ, કમીપણું
 ફેંકડી, સ્ત્રીં દોરો ચેડવાનું લકડાનું ઓળ
 શીરકી ૨ ફેંણી ૩ ખોડીમાડ, ઢોગ નજી
 શકે પણ માણસ જઈ શકે તેવો રસ્તો
 ફેંકડુ, કિં અં ચરકડું ધૂજવું કપવું ૨ પાછું
 આવવું, મો દેખાડવું, જણાવું દેખાવું “તે ગયો છે
 તે પાછો ફરકવાનો નથી” ફેંકડી જોવું=પાછી
 નજરે જોવું પાછું ફરી જોવું
 ફેંકારો, પું ધૂજ, કપ, ધૂજવું તે
 ફેંજ, સ્ત્રીં (આં) માણસને કોઇ કામ કર
 વની જે જરૂરિયાત તે, કર્તવ્ય, ધર્મ
 ફેંજદ, નં (ફે) છોકરું, સન્તાન, સન્તતિ
 ફેંણી, સ્ત્રીં ત્રાક ઉપરની ફેંકડી
 ફેંતુ, વિં ગોળ આઝગમા, આસપાસનું, વિંટાળ

૨. ચાલતુ, ગતિમાન [તિ, વશ પર પરા
 ફેંજદારી, સ્ત્રીં વાગસે ઉતર્યાજ કરે તેવી પદ્ધતિ
 ફેંદ, નં (અં) જોડ-જોડીમાનું એક, એક નંગ
 ફેંદુ, વિં ભટકેન, રખડેન, હરાયુ, ૧. કાખેલ,
 પહોચેલું ૩ હુમ્મ્યું
 ફેંફેં, સ્ત્રીં ધીમો વરસાદ, વરસાદની ઝીણી છાટ
 ૨ અં પવનની ધીમી ગતિમા, લહરીએ
 ફેંફેંલુ, કિં અં ફેંકડું, ધૂજવું ૨ એક સગ
 ખી ગતિએ ધીમું વાવું
 ફેંફેંરિયું વિં ઉડતુ ફેં તેવું ૨ નં નછવો કા-
 ગળ, નમાલો લેખ, અરજી ૩ ચીડી ચપારી ૪
 ફેંકડી પ સખત તાવ, મોત, ચરમીદાર
 ફેંમે, વિં માનેલું પુષ્ટ, જાડું ૨ તાજું
 ફેંમાન, પું (ફે) હુકમ, સરકારી સનદ ૨
 હુકમ, આજ્ઞા, ફેંરજિયાત ફેંરવું પડે તેવું સગારી
 ફેંમાનઅરદાર, વિં તામેદાર [લખાણ
 ફેંમાવવું, કિં સં (ફે) સત્તાવાળી આજ્ઞા
 કરી, હુકમ કરવો ૨ ઈચ્છિ જણાવવી, સૂચ-
 વવું ચિંધવું.
 ફેંમાસ, સ્ત્રીં (ફે) (ઉપરીએ) ઇચ્છા જણા-
 વવી તે ૨ લનામણ, સિદ્ધારસ ૩ સોપેલું કામ
 ૪ હુકમ, આજ્ઞા
 ફેંમાસી-સુ, વિં ભાવથી-ચાહતાથી આપ્યું હોય
 તેવું, બહીસનું ૨ સરસ નનાઈનું ઉમદા, ઉત્તમ
 ફેંમો, પું નદરો નમુનો ૨ ફેંરમ ૩ રચનાકૃતિ
 ફેંરલુ, કિં અં (સં) દેકુરું આમતેમ વળવું
 ૨ જઈ પાછું વળવું-આવવું ૩ મચળે ઠેકાણે જવું
 કામ કામ જવું “કોપ જુડ કમિટિમા ફેંરે છે”
 ૪ ગોળ આકારમા ગતિમાન થવું પ ફેંર આવવા,
 ચક્કર આવવા ૧ બદલાવું, અસહ્યથી જૂઠું પડવું,
 ફેંરવાવું ૭ હવા ખાવા જવું “તે સવારે રોજ ફેંરવા
 જાય છે” ૮ સામા થવું, વિરૂદ્ધ પડવું ૯ દિશા
 બદલવી ૧ જમણું કરવું, રખડવું ૨. ૧૧ પ્રદ-
 ક્ષિણા કરી ગોળ આટા મારવા ફેંરી જવું—
 પાસુ મરડી ખેસવું ૨ બોલી-ડબૂનાત તોડવી,
 ઉતડું કરવું પાવડી ફેંરવી ફેંરા ફેંરવા=પરણવું
 ૨ પ્રદક્ષિણા કરવી દિવસ ફેંરવો=ભાગ્ય ઉઘડવું

ફરી વળવું=પુરાપડવું, બધે પહોંચી વળવું ૨ વ્યાપી જવું, પથરાઈ જવું
 ફરશી-સી, સ્ત્રી (સંપરશુ) ડહાડીના ઘાટનું એક હથિયાર ૨ સુથારનું ઓળર
 ફરસ, પુ (ફાં) પત્થરની શીલા-છાટ [જમીન ફરસબ દી, સ્ત્રી પત્થર ખેસાડેલી જમીન, છોવાળી ફરસાટ, પુ કંઈક ફરમે સ્વાદ
 ફરસીપુરી, સ્ત્રી અણા અને ધઉના લોટમા છૂંદ મીઠું મરી નાખી બનાવેલી પુરી, ખારી પુરી
 ફરસીબ, સ્ત્રી આઘા, ધારો નિયમ, કાનુની, રીત ફરસુ, વિં કઠોળ ખાધાથી જે સ્વાદ લાગે તેવા સ્વાદવાળું, મિઠાસ વગર
 ફરસુદ, સ્ત્રી (ફાં) પરવાર નવરાશ, કુરસદ ૨ આરામ, વિશ્રાંતિ ૩ સગવડનો વખત
 ફરહ ગ, પુ (ફાં) શબ્દ તથા તેની જોડે તેના અર્થ લખ્યા હોય તેવા સમૂહ, શબ્દાર્થ કોષ
 ફરાગત, વિં (સં) કામથી પરવારેલું, કુરસદ હોય તેવું, નવર
 ફરામોસી, સ્ત્રી ઉચી જાતનું લોખંડ
 ફરાવી, નંદાહુ, શિયાળ જેવું એક જ ગલી પ્રાણી
 ફરાસ, પુ (આં) જેવું કામ મિજાના પાથરવા, સામાન ગોઠવવો, દીવાબત્તીનું હોય તેવા નોકર
 ફરાસખાનું, નં (અં) મિજાના, દીવા ઇં રાખવાનો ઓરડો. [ખાતા ફળ ખાઈને રહેવું તે ફરાળ, પુ સં ફળનો આહાર, વનમા અન્ન ન ફરિયાદ-દી, સ્ત્રી (ફાં) નુકસાન-ઇજા માટે સળ કરાવવા અને તેનો બદલો લેવા માટે જે અરજ કરતી તે, દાવો, મુકરદમો ૨ રોદણા બડબડાટ, હુ ખોદગાર [ર ફરિયાદ, દાવો, મુકરદમો
 ફરિયાદી, સ્ત્રી ફરિયાદ કરનાર, અરજદાર વાદી
 ફરીથી-ફરી, અં બીજી વાર, પાછું, વળી
 ફરફરા, અં ફરરર અવાજ સાથે પડી જવું તે, ધમાયનમ થઈ જવું તે, ભાગી પડવું તે, ભડ વેરાવી તે, ભોપાળું નીકળવું તે
 ફરેકાળ, સ્ત્રી પાટિયાની ભિત, ફડેતાળ.
 ફરેહી, સ્ત્રી ઉચી નીચી થાય એવી ચીપો જડીને બનાવેલું બારણું ૨ હશ્કરની કવાયત પછી બહુક-

ના જે અવાજે કરામા આવે છે તે.

ફરેમુકામ, અં ફનાફતિયા, ખલાસ, પાર ફરે-મુજમ થવું=ખપી-વપરાઇ જવું ૨ પાયમાલ થવું, ખરાબ દશામા આવી પડવું

ફરેબ, પુ (ફાં) ઘોખો, ઠગમાજી, દગો, ભૂલથાપ
 ફરેબી, વિં ફરેબ દે તેવું ૨ વિશ્વાસનાતી, દગલમાજ.
 ફરેલ, વિં ધણે ઠેકાણે ફરીને અનુભવી થયેલું, કાખેલ ૨ તામસી, મિજાળ, હડીલું. 'માથાનો ફરેલ' ફરેસ્તો, પુ (ફાં ફરિસ્ત) દે દત દેવતાઈ પુરૂષ ૨ સુદર મનોહર પુરૂષ ૩ નિજપટ્ટી માણસ ફરો, પુ (સં ફરેક) અનાજનું માપ (મુખા-ઇમા) ૧૬ પાલી

ફરેક, નં (સં) તખતી, સપાટ પાટિયું [નિખાલસ ફરેકુડી, સ્ત્રી પૈસો, નાણું ૨ લલકુડી, ભોળી, ફરેગ, સ્ત્રી કુદકો, ઠેકડો, ફાળ [અમુક, ચોક્કમ. ફરેલાણું, વિં (ફાં) નામ-ગુણથી ઓળખાય તેવું, ફરેલાલી, સ્ત્રી (અં ફલેનલ) ઝીણા પોતનું ઉનનું ફરિત, વિં (સં) ફળેલું ૨ ફતેહમદ [કપડું ફરેગુ, વિં પુરૂ, માલ વગરનું [નિખાલસ. ફરેલુ, વિં છાછડ, પહોળું, વાકું વલ્લું ૨ ભોળું, ફરા, સ્ત્રી (ફાં) હાર, પરાજય, છુ થઈ જવું
 ફરા, સ્ત્રી (આં) નસ, રગ ૨ નસ ખોલાવવી તે. ફરાકવું, કિં અં ખસીજવું સરીને છુટી જવું ૨. ન પાર પડવું, અધુર છોડી દેવું ૩ પાઝ હડી જવું, દમાઇ જવું, વાકું ખોલવું ૪ ફારી જવું, ચિરાકું ફરાલ, સ્ત્રી (આં) ધાન્યનો પાક, પીક રતુલ. ૩ મોસમ

ફરાલી, વિં મોસમનું, પાક તૈયાર થાય તે સમયનું. ફરાવવું-સાવવું, કિં સં ખોટું સમજાવી ફાદામા નાખવું, ભૂલથાપ આપવી, ઠગવું [દગાવું, ઠગાવું ફરાવું-સાવું, કિં અં સપડાવું, ફાદામા આવવું, ફગ, નં (સં ફલ્-ફળવું) ઝાડની પેદાશ જેમા બી હોય હોય છે તે ૨ જે કંઈ ઉત્પન્ન થયેલું તે. ૩ પરિણામ, અત, છેવટ ૪. સિદ્ધ, લાભ, પ્રાપ્તિ ૫ પરિણામ ૬ પાનું, ફળ. ૭ ઉદ્દેશ, પ્રયોજન, સમજ. ૮. સતાન, પ્રમ્લ ૯ સ્ત્રીને આવતો અટકાવ. ૧૦ ત્રિરાશી વગેરેનું ઇન્દ્રજાળ. ૧૧. સોપારી, મદન ફળ. ફળી

આવવા=ફાયદાકારક નીવડવું, ફળીભૂત થવું, લાભ
ફળદાતા, વિં ફળ આપનાર [થવો
ફળદાયક, વિં ફાયદો થાય તેવું, ફળદ્રુપ
ફળદ્રુપ, વિં (સં) ફળ આપે તેવું ર રસાળ ૩
ઉત્પાદક, ફળનત [ફિતેહમદ ૩ રસાળ
ફળવત, વિં (સં) ફળવાળું ૨ વિજયી,
ફળવાન, વિં ફળદ્રુપ, ફળદાયક
ફળાઉ, વિં ફળ આવતા હોય તેવું ફળનાડ
ફળવું, કિં અં ફળવાળું થવું, પાકવું ૨ ફળ-
લાભ આપે તેવું થવું 'શ્રમ ફળ્યો' ૩ બદલો મળવો
ફળાહાર, પું ફળ ખાંધને રહેવું તે
ફળાર-હાર, પું ફળનો આહાર, ફરાળ
ફળિયું, નં મહોલ્લો વાડો, શેરી, વાસ
ફળીભૂત, વિં (સં) ફળ મળ્યું હોય તેવું, સફળ
ફાંક, સ્ત્રીં ચીર, ફાટ, તરડ
ફાંકડાઈ, સ્ત્રીં છેલાઈ, વરણાગી, લાલાઈ
ફાંકડું, વિં શરીરના બાધાથી અથવા લુગડાલ-
તાની ટાપટીપથી શોભવું, દેખાવડું, વરણાગિયું, છેલ
૨ રસિક, રગિલુ, ખુશમજાજી ૩ સુદર, દેખાવડું
ફાંકડું, નં લખેલી લીટી, વાક્ય ભેદ ન લલ્લો
વાચ્યા ફાંકડા"-અખો
ફાંકું, નં જાડું હાથ ચાલાકી ૨ લીટી
ફાંકો, પું તોર, અભિમાન, ગુમાન ર ટેક
ફાંગો, વિં એક આખે ત્રાસુ જોનાર
ફાંગડું-ળુ, નં ફાંદો, ફાસો, પેચ ૨ પ્રયયમળ
ફાંગળામા નાખવું=ફાસાવવું, સપડાવવું [પરિખા
ફાટ, સ્ત્રીં અગરખાની ચાળનો છેડો ૨ ખાઈ,
ફાંટ, પું દવાને પડાળી રાખીને બનાવેલું પેન
ફાટ, સ્ત્રીં ખોઈ, ઝોળી ૨ મરદ ખેતરમા વીણતા
પીંઠે જે ઝોળી જેવું લુગડું બાધે છે તે [સિનવું
ફાટવું, કિં સં દોરવવું, વેતરીને કાસ્યુ લાખે દોરે
ફાંટો, પું દરિયા-નદીનો આડો ગયલો ભાગ તે
૨ જોસ્સો, પુરગ, કલ્પના, જુદો ૩ આટો, મેવ,
ફાનો ૪ આડકથા ૫ શાખા, ડાળ
ફાફ, સ્ત્રીં મોકું પેટ, પેટનો ઝૂંપતો ભાગ [કાગાઈ
ફાફો, પું (ફફ) યુવવજી, પ્રયય જળ ૨ કપટ,
ફાફરડવું, કિં સં કરડીને ફાડવું, પીખી નાખવું

ફાફાં, નં આમ તેમ-જ્યાં સા ખાલી ધક્કા ખાવા
તે, અધારામા કુટાવું તે ૨. ખોટી આશા, વળખા
૩ કઈ નહિ તે, મિથ્યાપણું ૪ ડાગેરની ધાણી
ફાંકું, અં પતરાળ, ખોડું જોર બતાવવું તે ૨.
ધતરમતર

ફાસ, સ્ત્રીં લાકડાની ઝીણી કરચ-રેખ આમડીમા
પેસી જાય છે તે "ફાસ ભાગવી" ૨ ચણતરનો
કાઠી નાખવાનો ભાગ ૩ યુવવજી, ગભરાટ ૪
તુકસાન કરવા સારૂ વચમા આડ નાખી તે, ગચિયુ
હરકત કરવી તે ૫ ગાળો, ફાસો, સરકા ગાઠ
૬ ફાટ, ચીરાડો ફાંસ કાઢી-અડચણ દૂર કરવી
ફાસ કાઢતા પેસે સાલ=સારૂ કરતા લુકું થવું, લેને
ગઈ પુત ને ખોઈ આવી ખસમ

ફાસવું, કિં સં કુવા-ટાકામા દોરડા વતી ઉતારવું
૨ ઘડાને ગાળો ઘાલવો ૩ ચણતરનો એકાદો
ભાગ ખોદી કાઢવો ૪ ખે ચીને જુદું પાડવું, તોડવું
(ઝાડની ડાળી) ૫ પડતર જમીનમા ખેતી કરવા
સારૂ ખોદવી ૬ ફાસામા લેવું, લપટાવવું

ફાસિયું, વિં ફાસામા આણે તેવું, તરકટી
ફાસી, સ્ત્રીં ફાસો, સખત દોરીથી ગળાને સીકડી
નાખવું તે ૨ યુગળાનીને મારી નાખવાની સજા
"ફાસી દેવી" ૨ પાશ ૪ ફાંધાઈ અકળાઈ મરણ

ફાસું, વિં ફાસિયું થાય એવી જે યુક્તિ તે
ફાસું અં ફાગટ, અમરતુ, વગર કરણે ૨ મફત
ફાસોટિયું, નં ફાટ, ખોઈ, ઝોળી ૨ ઉડળ [પકડ
ફાસો, પું જળ, પાશ, ફાદો ૨ ફાસી ૩ ગાળો ૪
ફાંક, સ્ત્રીં ભૂકો (ચુનાની) ૨ ફાકી, ફાંકડો

ફાંકડો, પું ફાંકો, ફાંકવાનો જે ભૂકો તે

ફાંકડું, કિં સં ભભરી વસ્તુ મોમા નાખવી,
ફાંકડો મારવો ધૂળ ફાંકવી=જખ મારવી, હારીજવું
ફાંકી, સ્ત્રીં ફાંકવાનો જે ભૂકો તે

ફાંકો, પું ફાંકવું તે ૨ ફાંકવાનો ભૂકો ૩ અપવાસ
૪ ભૂકો ફાંકો મુડી=થોડું ઘણું

ફાંગ, પું વસતઝવું ૨ હો ગીમા ગવાતા શૂચારના
ગીત, હોરી ૦ હોળીમા ખોવાતું જે ફટાણું જુકું તે
ફાંગણું, પું (ફાંદયુત) મવન વરસનો પાચમો
મહિનો, વસત માસ

કાગણિયુ, નં એક જાતનો ઝીણા પોતનો સાલ્લો
કાચર, સ્ત્રીં કુહાડા, વાસલા, ઇં ઓળરના ઢીલા
પડેલા હાથમા ખોસવામા આવતી લાકડાની ચીર,
ફાડ ર આડખીલી, ફાંસ, હરકત. ૩ સુતારનું ઓળર
૪ કમકાળ, ચિતાળ, કાચર મારવી = ફડચો નિકાલ
ન થાય એવી આડ નાખવી, વચમા અડચણ નાખવી
કાચર વિં પહોળું, છાછર ર રાટ, વલ્લુ
કાચરો, પું લાકડાનો ચિરેલો કડકો, ચિતાળ
કાજલ, વિં (આં) વધારા ખાતાનું, બાકી રહેલું
ફાલતુ ર નકામું, નિરૂપયોગી
કાજેલ, વિં વિદાન, પડિન ર શાણું
કાટ, સ્ત્રીં ફાટવાથી જે ચીરો પડવો તે તડ, ચીરો
ર સપ તુટવો તે, તૂટ, ફૂટ, ભેદ, આતરો ૩ છાક,
બહેક, તોર ૪ ફાટવું તે
ફાટક, પું દરવાજો, આરણ્ય ર બખાર
ફાટફૂટ, સ્ત્રીં વિરોધ, સ્નેહભાગ, કુસંપ, ફાટાફાટ
ફાટવું, કિં અં આખી વસ્તુના બે ભાગ પડવા,
તડ પડવી, તરડાવું ર પહોળું થવું, ખીસવું
'જુવાની ફાટવી' ૩ વહી જવું, બહેકવું, છડીજવું,
ચળવું 'જરના જેરથી તે આજ કાલ બહુ
ફાટયો છે' ૪ મર્યાદાની બહાર જવું પ. મસ્તીમા
આવવું, વિફરવું ૬ ભય ચિતાથી અકળાવું,
મુઝાવું, ના હિંમત થવું ૭ ઢાંકેલું ઉધાડું
પડવું. "વાત ફાટી" ૮ આચકામેર ફૂટી જવું
ફાટી પડવું = ઓચિતું મરી જવું, છિન્નભિન્ન થઇ
જવું "જુવાન જોષ ફાટી પડ્યો" ફાટી જવું =
વહી જવું, ચળી જવું, છાકી જવું
ફાટાફાટ, સ્ત્રીં ફાટફૂટ, કુસંપ [ભુકું, અપશબ્દ
ફાટ, વિં ફાટેલું હોય તેવું "ફાટું તૂટું" ર
ફાટેલ, વિં બેમર્યાદ, અવિવેકી ર દિવાનું, ખસેલું,
વાયલ. ૩ ફાટેલું, તૂટેલું
ફાડ, સ્ત્રીં ફાટ, તડ. ર કડકો, ચીરી ૩ જુદા
પડેલા સરખા ભાગનો પ્રત્યેક ભાગ. ૪ અડધો
રૂપિયો (મંડાપ) એક મગની બે ફાડ = એક
આપના બે છોકરા
ફાડવું, કિં સં હથિયાર વગેરેથી બે ભાગ જુદા
કરવા, ચીરવું. "લાકડા ફાડવા" ર કડકા કરવા;

ચીરા પાડવા ૩ પહોળું કરવું, ઉધાડવું, વિકાસવું ૪.
તોડવું, ફાડવું. છોડાં ફાડવા = કપકો દેવો, મેજા
મારવા મેહુમત કરવું જેડા ફાડવા = વારવાર
જવું ર પૈસાની ઉધરાણી કરવી ફાડી ખવું =
ચીરી ફાડીને ખાઇ જવું
ફાડિયું, નં આખાનો અડધો ભાગ, ફડસ. ર,
અડધો રૂપિયો [પુરૂષ જેની સ્ત્રી
ફાટડો, પું હિજડો, બાયલો ર કદાવાર ચહેરાવાળી
ફાટિયા, પું ફના, પાયમાલ
ફાટિયો, પું કારાનનો મરનારની શાંતિ માટે
પદવામા આવતો ફકરો ફાટિયા પદવા-મરના-
રની શાંતિ માટે ઇશ્વર પ્રાર્થના કરવી
ફાનસ, નં (ફાં) પવનથી દીવો ન જુળાય તેવું
કાચનું-પતંગનું દીવો રાખવાનું બોખું, કડિલ
ફાની, વિં ફણબચુર, નાશ પામે તેવું
ફાંડો, પું કટાળાના ઝાડનો પાન જેવો જે
અવયવ તે. ર એક જાતની પહોળી શિયાળ આપડો
ફામ, સ્ત્રીં (આં) સ્મરણ, યાદ, ફોમ.
ફાયદાકારક, વિં કિફાયતી, લાભકારક
ફાયદેમંદ, વિં કિફાયત, લાભકારક [અસર, ચુણ
ફાયદો, પું (આં) લાભ, કમાઇ, પ્રાપ્તિ ર
ફાયો, પું સુમધી તેજ અતરમા બોળેલું પુમકું.
ફાર, અં (મં) વધારે, પુષ્કળ. ર વાચણમા
ન સમાયાવી ઉંચે ચઢી ગયેલું, ઘણું વધી પડેલું,
'તપેલું નાનું હોવાથી ચોખા ફાર થયા.'
ફારક, વિં ચુચવણથી છુટું-મોકળું થયેલું ર.
નવર, પરવારેલું, ફુરસદ પામેલું ૩ છુટું, મુક્ત
ફારગ, વિં (આં) ફારક.
ફારગત, સ્ત્રીં છુટકારો, મુક્તિ, નવરાજ
ફારગત, વિં ફારગ; નવર, ર મોકળું.
ફારગતી, સ્ત્રીં આં) છેડો છુટકો, કોઇ બધ-
નમાથી પતાવટ કરી છુટું થવાનો લેખ તે. ફાર-
ગતી આપવી = છુટકારો કરવો; છેડા છુટકા કરવા.
ફારમ, પું (અં ફાર્મ) પાના ગોડવેલા હોય
તેવો છપાયેલો કામળ ર કામળો છાપવાના પ્લી-
બાનો ગોડવેલો સંમદ. ૩. ફેફિયત; હમીકત; મજ-
ફર ૪ વેરો, ફર, ટેકસ, પ. વાડો; ખેતર.

ફારસ, ન૦ (અ. ૦) ગતકકુ, ગમ્મત કરાવનારો નાનો ખેલ-લેખ તે, પ્રહસન ૨ ભવાડો, હસવા મસ્કરી કરના જેવું કાર્ય [પરશિયન, પારસી ભાષા ફારસી, વિ. ૦ ધરાની, ધરાન સંબંધી ૨ ન૦ ફારસી, સ્ત્રી. ૦ (ફાર) પારસી, છુપી ભાષા (વેપારી) ફાર, પુ. ૦ શુકન ૨ ઝાડને ફળ આવવા તે ૩ ઝાડને નવા પાન ફૂલફળ આવે છે તે ફારલુ, વિ. ૦ વધારાનું, ફારજલ, નિરૂપયોગી ૨ પરચુરણ ફારલુ, કિ. ૦ અ. ૦ પોષાલુ, પુષ્ટ થવું, પ્રફુલ્લ થવું ફારસા, ન. ૦ એ નામના ફળ [પલ્લવિત થવું ફારુડો, પુ. ૦ એક જાતની લાપસી, બાટ ફારુ-લુ, ન. ૦ શિયાળ જેવું એક પ્રાણી, જંબુક ફારદુન, પુ. ૦ (સ. ૦) ફારણ ફારવતુ, વિ. ૦ ફાવે તેવું, અનુકૂળ, બંધાયેલું, રચવું ફારવતુ, કિ. ૦ અ. ૦ અનુકૂળ પડવું, ગોઠવું, માફક આવવું ૨ કાર્થ કામમા આગળ વધવું, સફળ થવું, મહેનતમા પાર પડવું, ચાલવું ૩ લાગ-જોગવાઈ મળવી ૪ સુગમ પડવું ફારસફરસ, ન. ૦ (અ. ૦) હાડકામાંથી મળી આવતો પીળા રંગનો હવામા પોતાની મેળે બળે તેવો મીણ જેવો પદાર્થ [નકામું, નિરર્થક જેવું ફારસફુસ, અ. ૦ વિ. ૦ પોચું, પાતળું ને પોલું ૨ ફારસફુસિયુ, વિ. ૦ પોચું, પોલું ૨ સત્વરીન ૩ માલ વગરનું તુચ્છ ફાર, સ્ત્રી. ૦ કુદકો, ફલગ, થેકડો ૨ મોટું જોખમ ખેડવું, સાહસ કરવું ૩ ધાસ્તીની એકાએક ગભરામણ, ધ્રાસકો, ત્રાસ, હેબક ફાર મારવી-કુદકો મારવો ૨ મોટું જોખમ વહોરવું, સાહસ કરવું, ફાર પડવી=ધ્રાસકો લાગવો, એકવું ફારકું ન૦ સુતરની આટી ૨ ફારકો ફારકો, પુ. ૦ કામડીના જે ઘાટપર કાતેલું સુતર વિટાળવામા આવે છે તે, પરવિટો શીરકી ફારવવુ, કિ. ૦ સ. ૦ લાગ પાડવા, વહેચણું કરવી, ના તફા કરવા [જડેલા હોય છે તે ફારવા, પુ. ૦ લોઢિયાના દાતાની આળી સાથે જે ફારિયુ, ન. ૦ માથે વિટાળવાનો ફેટો, નાની પા ધડી ૨ જમતી વખતે પહેરવાનું પચિય ૩

લુગડાનો લાખો પટ [રણુ ફારળી જે, ફારળી, સ્ત્રી. ૦ સાલ્લો, સાડી 'મારી અખામાને પહે-ફારળો, પુ. ૦ લાગ, પાતી, હિસ્સો ૨ વહેચણી, વાટણી, લાગે પડવું આવે તે કાળજી, દરકાર ફિકર, સ્ત્રી. ૦ (આ. ૦) કાળજી, ચિંતા, ઉદ્વેગ ૨ ફિકાશ, સ્ત્રી. ૦ કંઈક શીકું હોય તે, વિવર્ણતા ૨ નિરતેજપણું, જાખ ૩ સ્વાદરહિતપણું, નીરસતા ફિટકાર, પુ. ૦ ધિક્કાર, તુચ્છકાર ૨ અનાદર ૩ અનિષ્ટ ચિંતન, શાપ. [ગણવું ફિટકારવું, કિ. ૦ સ. ૦ ધિક્કારવું, ધુતકારવું, તુચ્છ ફિટણું, વિ. ૦ નાશવત, જોતજોતામા લય પામે, તેવું, વિનાશી ફિટણુકાળ=પ્રલયકાળ ફિટફિટ, અ. ૦ ધિક્કાર, ધિક્કાર, યુયુ, છટ્ ફિટવવું, કિ. ૦ સ. ૦ આપી-પતાવી દેવું બોધ, કરવું ૨ લાય આપવી, લલચાવવું ૩ ઉચ્ચેરવું ફટાડવું ફિતનો, પુ. ૦ ફિતુર ૨ ઢોગ ફેલ ફિતુર, ન. ૦ હુલ્લડ, દગો, બડ બળવો ૨ રાજ-દ્રોહ ૩ ઝંઘડો, તોફાન, બખેડો ૪ ઢોગ, ફેલ ફિતુરી, વિ. ૦ રાજદ્રોહી ૨ હુલ્લી તોફાની, બળ વાખોર ૩ બદમાશ, તોફાની, ફેલખોર ફિદવી, પુ. ૦ (ફાર) ચાકર, સેવક, દાસ ફિદા, વિ. ૦ (આ. ૦) આસક્તિમા ઘેલું થઈ ગયલું, પ્રાણ આપવાને તત્પર એવું ૨ બહુ ખુશ, પ્રસન્ન ફિયો, પુ. ૦ બરોળ, તાપતચ્છી ફિરકી, સ્ત્રી. ૦ ચારેમેર ફરતી એકેકી પાંદડી હોય તેવું ફૂલ ૩ નાનો ફારકો, પરતી, ફરકડી, ચકરડી ફિરકો, પુ. ૦ એક દેશ-રાજ કે ધર્મના લોક, કામ ફિરગી, વિ. ૦ એ નામની એક જાત, પોર્ટુગીઝ ૨ કોઈપણ ટોપીવાળો, ગોરો 'ફરતી ફિરગીની ફારજે મહાવરાવ શહેરનો સુખો ક્યારે આવશે' ફિરસ્તો, પુ. ૦ ફૂત, ફરસ્તો ફિરાવન, વિ. ૦ માથા ફરેલ, મિમ્મજી, હડીલું ફિસટર, ન. ૦ (અ. ૦) જિંદવાળા પોચા પત્થરની પાણી અને બીજા પ્રવાહી ગાળવાની ગળણી ફિનમુફ, પુ. ૦ તત્વજ્ઞાની, તત્વશોધક ફિલસુફી, સ્ત્રી. ૦ તત્વજ્ઞાન, વિજ્ઞાન, તત્વશાસ્ત્ર ફિસાહ, પુ. ૦ (આ. ૦) બડ, હુલ્લડ, ફિતુર ૨ તોફાન,

મસ્તી ૩ ઢોગ, ધિંગાણ
ફિસાદખેર, વિં(આં)ફિસાદી,ફિતુરી,નોફાની
ફિસિયારી, સ્ત્રીં પતરાજ, બડાઇ ફલ
ફિસોટો, પું શ્રમ થાક અને ભયથી પ્રાણી મા
ત્રના મોઢે ને નાકે જે શીજી આવે છે તે, શીજીનો
લોચો ફિસોટો કાઢવો=થકવવુ, હાવવુ
ફી, સ્ત્રીં (અં) હકના રૂપિયા, દસ્તુરી ર લવા
જમ, મહેનતાણ [અમી વિનાનુ મો
ફીક, સ્ત્રીં મોમા ફિક-મે'ળુ લાગ્યા કરે છે તે,
ફીક, વિં(સં)સ્તીત) આણુ ઝાણુ,નિસ્તેજ
૨. સ્વાદ વિનાનુ, મોળુ ૩ રોગ-શરમથી મદ
થયેલુ, નિસ્તેજ, ઉતરેલુ (મો) ૪ ઉત્સાહ વગરનુ
ફીટુ, કિં અં અપાઇ રહેલુ, પુર થઇ જવુ
પતવુ 'દેવુ શીટી ગયુ' ૨ લય પામવુ, નાશ
થવુ નહિ સરખુ થવુ 'પડી પટોળે ભાત, ફાટે
પણુ શીટે નહિ' ૩ મટવુ, ઉડી જવુ ૪ છુટવુ,
છુટા થવુ ૫ સરવુ, મટવુ.
ફીજી, નં (સં)ફેન)કાષ્ટપ્રવાહી, (અફળાયાથી
કે ગરમ થવાથી તેના) ઉપર જે તરતો સફેદ
પદાર્થ તે ફીજી આવવુ=થાકી જવુ,હારી જવાવુ
ફીજીવુ, કિં સં મસગવુ, જોરથી ધસીને એક
તાં કરવુ 'રાઇ શીજી' ૨ ફાયદો કાઢવો,
લાભ મેળવવો 'એમા તળે શુ શીજી'
ફીત, સ્ત્રીં (પોટું) બાહ્ય ને કસમની દોરી
એ બેની ગુથેલી કાગરાદાર જે પટી તે, કાર
ફીત, સ્ત્રીં (અં)નાક, પાટીર માપવાની પટી
ફીસી, સ્ત્રીં પતરાજ, ફિસિયારી, બડાઈ
ફીસુ,વિંતરત તૂટી જાય તેવુ,કોલુ (કપડુ)ર શીક
ફુ, અં જોરથી બહાર નીકળતા પવનનો થનો
અવાજ, ઉઠાને મોટા શ્વાસથી થતો અવાજ ૨
કુકવુ ને સુવવુ એવુ 'જુડ કુકુ કરવુ દોડે છે
કુક, સ્ત્રીંએ માકકુ કરી ઝાઝ જરા પોના રાખી
પેટમાંથી પવન જોરમા બહાર કાઢવો તે ૨ સમ
જનવુ તે, ચડાવવુ "તેને કઈક કુક મારી ખરી"
૩ પ્રાણ, જીવ ૪.કુફવાડો. કુક નીકળી જવી=
એકએક મરી જવુ, દમ નીકળી જવો કુક મા
રવી=જાની સલાહ આપવી; ચેતવવુ. સમજાવવી

દેવુ ઉસ્કેરવુ કુકે ફાટવુ=મીઠુ,ડરવુ થરથરી જવુ,
કુકણી, સ્ત્રીં કુકવાની લાકડાની અથવા ધાતુની
નળી, ભુગળી ૨ કુકવુ તે
કુકવુ, કિં સં મોઢેવતી વા કાઢવો ૨ સળગા-
વવુ, ચેતવવુ "ચૂલો કુકવો ૩ હોલવવુ, શાત
કરવુ 'દોવો કુકવો ૪ બળવવુ, વગાડવુ 'તતુડી
કુકની' ૫ પ પાળવુ, થામડવુ, કુક મારી સંવા-
હન કરવુ ૬ ઉગાડી દેવુ 'બધુ બાપનુ ધન
કુકી બાધુ' ૭ ઉસ્કેરવુ ભભેરવુ ૮ વાવુ, ૯
જાની વાત ઉવાડી કરવી, જાહેર કરવુ કુકી
બાવુ=ઉગાડી દેવુ, ભોર મૂકવુ ૨ સમજાવી
પટાવી ને ખાઈ જવુ
કુકારવુ, કિંઅં કુકારો ડરવો,ર મોમા પાણી
ભરી કુક મારવી ૩ કુકવાડો કરવો
કુકારો, પું કુકવાડો, કુક [વવુ, કુકાવવુ
કુગરાવવુ, કિં સંઉસ્કેરવુ, ચઢાવવુ, બહેકા-
કુફવાટો-કુડાડો, પું કુફવાડો, જુઓ
કુઆરો, પું (આં) કુવારો
કુઈ, સ્ત્રીં કોઈ, બાપની બહેન
કુએડ, વિં કુવડ.
કુએ, પું કોઈને વર, કુવો.
કુકો, પું દડા આકારની કુલેલી વસ્તુ કુગારો
૨ કેટલાક જગત્તર પ્રાણીના ગળા આગળ વા
ભરવાની કોથળી હોય છે તે ૩ પરપોટો ૪ જેમા
પેશામ ભરાય છે તે કોથળી, મૂત્રાશય
કુગ, સ્ત્રીં ઉમ, જારી
કુગવવુ, કિં સં સુજે તેમ કરવુ ૨ પવનથી
કુકાવવુ ૩ ગર્જવવુ કરવુ, ગાભણુ કરવુ
કુગારો, પું કો'નો, ઉપસેલુ તે, પરપોટો, કુકો.
કુગાવવુ, કિં સં કુકવવુ ઉસ્કેરવુ,ચઢાવવુ
કુગાવુ, કિં અં બીની હવાથી કોઈ વસ્તુ
ઉપર રવા જેનો મેવ બાઝવો, જારી વળવી, ઉમ
વળવી ૨ ફેગાઈ જવુ
કુટકળ, વિં નકાચુ ભાગ્યુ તુડ ૨ કીરકોથ;
પરચુરણ ૩ જાહેર, માન વગરનુ
કુટડીયુ, વિં કુટક, જુઓ
કુટડી, વિં ગાઢી, જાઢી. (દાળ.) ૨ રૂપાળી.

કુટક, વિંશભિતુ, દેખાવકુ, ખુમસુરત ર સદાષદાર
 કુટાકુટ, સ્ત્રીં કાટકુટ, કુમપ થવો તે ર ઉપરા-
 ઉપરી કુટવુ તે [તરતો પરપોટો
 કુણ્ણી, સ્ત્રીં ઝીણી ફાલ્લી ર પ્રવાહી ઉપર
 કુત્કાર, પું કુકારો, કુકવાડો, કુકાટો
 કુત્કારવુ, કિં સં કુકારવુ ર કુગરાવવુ
 કુદડી, સ્ત્રીં અકેકના કાડા ઝાલી ગોળ ચક્કરમા
 ફરવાની એક રમત (છોકરીઓની) ર તારાના
 જેવુ જે ચિહ્ન તે * ૩ ફૂલની પાદડી જેવા
 ઘાટની ચકતી [જાતનુ ધાસ
 કુદડો, પું એક જાતનુ ગદુ જીવકુ, વદો ર એક
 કુદનો-દીનો, પું (આં) એક જાતનો છોડ (મસા-
 લામા અને ઓસડમા કામ આવે છે)
 કુંદ, નં પતંગિયુ, નાનુ પાખોવાળુ જીવકુ ર
 ડાગરમા પડતો ઉડતો જીવ
 કુદવાટો, પું જોરથી કુક સાથે બોલવુ તે, કુત્કાર
 કુદવાટો, પું કુદવાટો સામો માણસ ડરી જાય તેમ
 ઘાટો કાઢી બોલવુ તે [કુલવુ
 કુમતી, સ્ત્રીં અબોડે લટકતુ રાખવાનુ ધરેણુ નાનુ
 કુમકુ, નં કુમતુ “મોતીડે જડીયા કુમકા, માહી
 સોના ફેરા બોર”-અહ્મદ, ૬.
 કુમતુ, નં (કાં પુમ્વ-ર) રેશમ-કસળનો લટ
 કતો ચુચ્છો, નાનુ છોચુ, જીવ ર ધુધરીઓનો જુમખો
 -લચ્છો ૩ માંજર, કલગી
 કુરજો, પું (આં) વહાણો પાસેથી મહેસુલ લેવાનુ
 સ્થળ, માડવી, વહાણમા માલ-ઉતારને ચડવા માટે
 બાધેલો પુલ-ભિત, વહાણો થોભાવવાનુ મથક
 કુરવુ, કિં અં (સ્કુર) ધબકવુ, રકુરવુ, જોરમા ધડ
 કવુ ર યાદ આવવુ
 કુરસદ, સ્ત્રીં (આં) પરવાર, નવરાસ, અવકાશ
 કુર્તી, સ્ત્રીં (સં રકુર્તી) જગૃતિ, તેજ, હોશિ-
 ચારી ર ઉત્સાહ [બળ છે ત્યારે ફૂલ ખરે છે તે
 કુલકર-ખર, નં એ જાતની આતમસમાજ જે
 કુલકરણી, સ્ત્રીં કુલકર
 કુલક, નં કુલેકુ ર નાની ફૂલેલી રોટલી
 કુલક, વિં કુલાર્ધ જાય તેવુ, વાદડી
 કુલક, નં વાણીનો ફૂટેલો કણ ? પુષ્પ, ફૂલ ૩ કુદડી,

ખીલેલા ફૂલ જેવી બનાવટ તે
 કુલણુ, વિં કુલાબ્યાથી કુલી જાય તેવુ, ચઢાઉ,
 વખાણથી ઘેલુ ઘેલુ ચર્ધ જાય તેવુ
 કુલતોડો, પું સ્ત્રીં આને પગે ધાલવાનુ એક ધરેણુ
 કુલકંઠાકીઓ, વિં કુકડ, છેલ “કુલકંઠાકીઓને
 કાટમા જાણુ, ધેગ આવે ત્યારે કલેકુ કણુ”
 કુલદાર, પું દારનો અર્ક, આલકોહોલ
 કુલધાર, વિં ફૂલ મુકાય તેવુ, ચોફળુ
 કુલમરડો, પું સોપારીની એક જાત
 કુલમાગ, પું કુકા ફૂલો જ થાય તેવો ખામ ગિાળીઓ
 કુલવડી, સ્ત્રીં તળેલી લોટની મસાલાદાર ગર-
 કુલવવુ, કિં સં ફૂલે તેમ કરવુ
 કુલસાંકળા, નં ફૂલની ભાતના સાકળા
 કુલારો, પું સ્ત્રીં કુલાશ બડાર્ધ, પતરાળ
 કુલાવવુ, કિં અં ઉચુ કરવુ, ઉપસાવવુ ર પવન
 ભરવો ૩ તારીફ કરી મોટે માને ચઢાવવુ, મોટાભા
 કરવુ, જાપરે ચઢાવવુ ૪ ઉશ્કેરવુ, ખીલે તેમ કરવુ
 કુલાવુ, કિં અં વખાણથી મોટાઇ માનવી,
 કુલાસ, સ્ત્રીં કુલારો, બડાર્ધ, પતરાળ [ખીલવુ
 કુલિયુ, નં એક જાતની વનસ્પતિ ર નાનો પ્યાલો
 કુલી, સ્ત્રીં કુદડી
 કુલ, નં ફૂલ, ફૂલના જેવુ નાનુ ચાદુ
 કુલેકુ, નં વરધોડો ર વરકન્યાને લગનને આગલે
 દિવસે ઘોડાપર બેસાડી સગા વહાલા ફેરવે છે તે
 (કાઠિં) કુલેકુ ચઢવુ=ફજેતી થવી, વરધોડે ચડવુ
 કુલેક, નં ફૂલના પાશવાળુ તેલ, સુગંધીવાળુ તેલ
 કુલેવર, નં ફૂલ જેવી ભાતવાળુ [ધુપેલ,
 કુલ્ય, સ્ત્રીં બડાર્ધ, કુલારો
 કુલસ, પું નાણુ, રૂપિયા
 કુવડ, વિં મેલુ, ગદુ ર એદી, આળસુ, અચચળ.
 કુવારો, પું પાણી ઉચે ચઢી વારાફે પડે તેવી
 કુવો, પું કુઓ, જુઓ [બનાવટ
 કુસફાસ, વિં જીવ-દમ-કસ વનાનું, નકામુ, નજીવુ
 કુસકૃતિયુ, વિં જીવ-દમ વગરનું, નકામુ, હલકુ,
 નજીવુ, સહેજમા ઉડી જાય તેવુ
 કુસલાવવુ, કિં સં ફેસલાવવુ
 કૃતિયુ, વિં કૃસકૃતિયુ, જુઓ ર આળ, બફો

ફૂ, અં મોવડે પવન કુક્તા થતો અવાજ ૨ કુક
૩ ધૂળ, આખરે કંઈ નહિ તેવું [જે બાકે છે તે, ઉપ
ફૂગ, સ્ત્રીં વસ્તુ કુગાયાથી તેના ઉપર રૂવા જેવું
ફૂગવું, કિં અં ફૂલવું, ઉપસવું ૨ સજવું,
સોળે આવવો ૩ ચઢવું, ખીલવું, બહેકવું ૪
ઉપ વળવી

ફૂટ, પુઠ (અં) બાર ઇંચની લબાઈનું માપ,
અડધો ગજ ૨ સ્ત્રીં ફૂટય, તૂટ, ભેદ ભગાણું
૩ અણુબનાવ, અદાવત ૪ ભગાર પ. ફાટ, પકી
ફાટી જવું તે ૬ વારવાર ભાગવું-ફૂટવું તે
ફૂટવું, કિં અં (સં સફૂટ) કોઈ વસ્તુમાંથી તેનું
અવયવનું બહાર આવવું, ઉગવું, અકુર આવવો
૨ ખીલવું, વિકસવું, નિધલવું ૩ ભાગવું, કડકા
થઈ જવા, નકાવું ૪ જોરથી ફાટવું 'પરપોટો
ફૂકવો' પ. પ્રસરવું, આરપાર જવું, ખીજ પાસ
દેખાવું 'પાતળા કાગળ ઉપર અક્ષર ફૂટે છે'
૬ જોરમાં ફેલાવું, પ્રસરવું 'કાલેરા ફૂટી નીકળ્યો'
૭ જાહેરમાં આવવું, ઉધાકું પડી જવું 'વાત
ફૂટી' ૮ છુટા પડવું, કુસપ થવો 'ધર ફૂટવું
૯ માકું થવું, નકાર નીકળવું' ૧૦ જોરજોર
અવાજ સાથે ફાટવું, ધડાકો થવો 'તોપ ફૂટવી'
૧૧ ફરી જવું 'સાક્ષી ફૂટયો'

ફૂલ, નં (સં કુલ્લ) ઝાડ વેલીનો સુગંધિ આપતો
પાખડીઓવાળો એક નાળુક અવયવ, ઉધડેલી કળી,
કુસુમ, પુષ્પ, સુમન ૨ ફૂલના જેવો ઘાટ ૩ આત-
મબાજીમાંથી ખરતો ફૂલ સરખો જે આકર તે
૫ આખમા છારીનું ટપકું બાઝવું હોય તે ૬
સોપારીનો ઉતારેલો લુકો ૭ જેમાં ગર્ભ બધાય
છે તે અવયવ, કમળ ૮ પગની આગળિયે ઘાલ-
વાનું ધરેણું, ઊવિટિયું ૯ નાકનો કાટો, ચુક. ૧૦
દહિં વલોવવાની રવૈનો પાખિયાવાળો છેડો ૧૧
પુરૂષની મુહોન્દ્રિયનો આગલો ભાગ-માથું ૧૨.
સ્ત્રીને અટકાવ આવવો તે, રજ ૧૩. ઔષધિને
અગ્નિની આય દીધાથી જે પહેલ પડે છે તે
"અજમાના ફૂલ" ૧૪ ધણુજ હલકું અને નાળુક તે

ફૂલવું, કિં ઉપમવું, ઉચું થવું 'પુરી ફૂલવી' ૨
ખીલવું, જોતનમાં આવવું ૩. વીકાસવું ખીલવું, ખોર

-ફૂલ આવવા ૪ સુઝવું, સોળે આવવો પ વખા-
ણથી રાજ થવું, હરખાતું ૬ ચઢવું, બહેકવું, અપરે
ચઢવું ૭, પેટું નીકળવું, ઉપસી બહાર આવવું
૮ પવન ભરાવાથી કદમા મોડું ઉચું થવું ૯
રોગથી જાડું થવું "વાથી શરીર ફૂલી ગયું છે"
૯ આનદી થવું "હરખમા ફૂલીને ફાળકો થવો"

૧૦ ગર્ભ રહેવો, દહાડા રહેવા [પરાખ.
કુસ, અં તુન્ન, કંઈ નહિ એમ ૨ સ્ત્રીં હાર,
૨, અં ચાકી ગયા જેવું, કસ. "ફે ફે થઈ ગયો."
ફે કવું, કિં સં દરથી નાખવું, ઉશ્કેટવું ૨ દોડારી
મૂકવું, પૂરપાટ જવાદેવું ૩ ગરબડતું નાખવું 'પાસો
ફે કવો' ૪ લાગ્યું તો તીર નહિ તો તુકો એમ
સમજી ગુજારવું 'અરજ ફે કવી' ૫ દરથી જેવું,
ઉપ' ઉપરથી જોઈ લેવું "નજર ફે કવી"

ફેટ, સ્ત્રીં વિટાળેલું હોય એવી બાધેલી કમ્મર
૨ ચાળ, પાલવ. ૩ પાલવની ઝોળી, ફાટ
ફેટો, પુઠ માથે આટા દષ્ટ બાધવાનું કપડું, મોળ,
કસખી ફાળિયું ૨ તાડ અને તરસાડના પાતરાની
વચ્ચમાંની નસ-રેસો તે ૩ કપટ, ડગાધ, છળભેદ.
ફેદવું, કિં સં છુદવું, કચગવું ૨ ચુથી નાખવું,
વખેરી નાખવું, ખરાખ કરી નાખવું ૩. છુદ-
ખુલ્લું કરી જેવું

ફે ફાટ, અંચારે ગમ, જેમ આવ્યું તેમ ૨ પૂર દોડમા
પુરપાટ ૩ ગમે તેમ, મરજી મુજબ, બે મર્થોદપણે
ફે ફે, અં દીલુધેશ, થાકીને લોથ થયેલું

ફે સલો, પુઠ ચુકાદો, નિવેડો, તોડ ૨ હુકમનામું ૩
ફે હું, વિં શીસું ર. લીસું, સુવાળું. [છુટકો, ખુલાસો
ફે હું, નં એક જાતના ઝીણા જીવનું બનાવેલું ધર,
જે આપધના કામમાં આવે છે [ખરામી.
ફેજ, પુઠ સ્થિતિ, હાલત ર. વલે, કરેલા કર્મની થયેલી
ફેડવું, કિં અં અલ કરવું, વાળવું ૨ ફેડવું, ભાગવું
૩ ટાળવું, મટાડવું

ફેણ, સ્ત્રીં (સં ફેણા) સાપની પહોળી કરેલી
ગરદન ૨ તાળાના કોડિયા ઉપરની તાળાની ચીપ.
ફેણ, નં (સં ફેન) ફીણ, [૩. શીણ
ફેફર, સ્ત્રીં થોથર, આછો સોળો, શરીર ઉપર
આવેલી ફિકાશ.

ફેફરી, સ્ત્રી. ફરફર શ્વાસ સાથે બોલાવુ તે ફેફર, નં મોઢે શીણુ આવે, હાથ પગ તણાય ને ચક્કર ખાઇને નીચે પડી જાય તેવો રોગ, વાર્ધ ફેફસુ, નં શ્વાસોશ્વાસનો અવયવ એને ને છિદ્ર હોય છે, એક વડે હવા અદર લેવાય છે ને બીજી વડે બહાર કઢાય છે [મહિનો

ફેફ્ફુઆરી, પુ. (અ. ૦) અગ્રેજી વર્ષનો બીજો ફેર, પુ. અતર, ફરક, તફાવત, ફરફેર ચક્કર, તમ્મર (રોગ) ૩ ધેંગવો, વેર ૪ હાલત બદલાવી તે, ફરક પ કાણુમાં ફરીને સતી આન નારી પેચવાળી બીલી ૬ બાકી, શેષ, અતર ૭ લુગડાનો નીચેનો ભાગ ફેર પડવો=આરામ થવો ૨ તફાવત પડવો

ફેર, અ. ફરીથી ફેર પાવડી બાધવી=બોલીને ફરી જવુ, વચનભાગ કરવુ, આકુ બોલવુ ફેરકુ ડાળુ, નં ગુચવણુ, ઘોટાળો ૨ ચક્રકુ ફેરકુ ડાળામાં પડવુ=રેપેટીમાં આવવુ, ટીચાવુ ફેરણી, સ્ત્રી. રખડપટ્ટી, ફરવુ તે ગ વેચવાને ફરવુ તે ફેરફેટક, અ. અનળ સવળુ, આકુ અવળુ [સુધારો ફેરફાર, પુ. અદનામદલી, ૨ તફાવત, અતર ૩ ફેરબદલ વિન્ફેરવલુ=બદલેલુ હોય તેવુ, અદલમ દલ, કાઇને ઠેકાણે કાઇ હોય તેવુ

ફેરબદલી, સ્ત્રી. ફેરફારી, સ્થાનાતર ફેરવવુ, કિ. સં બદલવુ, કામફેર કરવુ ૨ ચના વવુ, અહિં તહિં લઇ જવુ ૩ ગોળાગરમાં ચલાવવુ ૪ ફેરફાર કરવો, દુરસ્ત કરવુ ૫ રફ કરવુ, ના-મજુર કરવુ ૬ જુનુ રફ કરી નવુ દાખલ કરવુ ૭ ધીમે રહીને ધસવુ ૫ પાળવુ, આમળવુ ૯ અદલબદલ કરવુ ૧૦ ઉલટાવવુ, ઉચવાવવુ ૧૨ વાળવુ, તરફ લઇ જવુ ૧૩ ને નામે ચઢાવવુ, ઉતારવુ ૧૪ પક્ષ બદલાવવો ૧૫ ઉધુ વાળવુ, બગાડવુ ૧૬ સ્થળાતર કરવુ

ફેરાવો, પુ. બાળે ફરવુ=જવુ પડે તે, ચક્કર ૨ પરીવ ધેન, ફેરાવો.

ફેરિયો, પુ. રસ્તે ફરી ફરીને વેચનારો ગેરિસ્ત, સ્ત્રી. (ફા. ૦) યાદી, ટીપ. [વાર 'બે ફેરી' ફેરી, સ્ત્રી. ફેરા મારવો તે, આટો, ચક્કર ૨ વખત,

ફેરેજવુ, કિ. અ. ઝાડે-દિશાએ જવુ, અથવા ફેરો, પુ. જવુ આવવુ ને, આટો, ચક્કર, ૨ લાંબે જવુ તે, લાંબો ચક્રાવો ૩ ઝાડો, અવામણુ ૪ ખેપ, વેળા, વારો

ફેલ, પુ. (આ. ૦) પાખડ, ખોટો દેખાવ, ઢોગ ૨ બહાનુ, નિમિત્ત, ૪ અપરાધ, ગુનો

ફેલખોર, વિ. પાખડી, ઢોગી, ડોળી

ફેલખીન, પુ. ફરીથી નકાર આચરણુ ન કરે અને સારી ચાલ રાખે તેને સાર જો ખખીન તે

ફેલવુ, કિ. અ. ફેલાવુ, પસરાવુ ૨ વધવુ, ફાલવુ

ફેલાવ, પુ. વિસ્તાર, પ્રસાર ૨ વધારે

ફેલાવવુ, કિ. સં પ્રસારે તેમ કરવુ, બહાર કરવુ ૨ વધારવુ, લાવવુ વિસ્તારવુ

ફેલાવુ, કિ. અ. વધવુ, પસરવુ, ફેલાવુ

ફેલાવો, પુ. વિસ્તાર, પ્રસાર ૨ વધારો વૃદ્ધિ

ફેલુ, નં લપ, ધુચવણુ ૨ ગુછળુ ૩ બિડીના તારની લટ ૪ ફાસ આડ ખીલી

ફેસલ, અ. અત આબો હોય તેમ, છેવટનું -

ફેસવુ, કિ. સં તોડવુ, ઉતારી પાડવુ હણવુ 'સાત દિનસ ગોવરધન ધરીઓ, મધવાનો મદ ફેસી'

ફે, સ્ત્રી. ફેાઇ [પાલવનો વિંગાટ

ફેડકો, પુ. ફેરો, ધુમાધુમ, ૨ ઉતાવળે ચાલતા થતો ફેણુ, સ્ત્રી. દરદનુ શમવુ તે, સુવાણુ આરામ.

ફેાઇ, સ્ત્રી. બાપની બહેન

ફેાઇયાડ, નં રાઇએ આપેલી બક્ષીસ ૨ ફેાઇ તરફનું

ફેાક, વિ. ૨૬ "વિવાહ ફેાક થયો" ૨ વ્યર્થ, મિથ્યા

ફેાકટ-ગટ, વિ. અમરતુ, નકામુ વ્યર્થ જાય તેવુ ૨ મફત, પૈસા ખરચ્યા વગરનું ફેાકટ ફાસુ= વ્યર્થ, નકામુ, અમરતુ

ફેાજટિયુ, વિ. પૈસા ખરચ્યા વિના ઉપભોગમાં આવે તેવુ ૨ કામ લાગે નહિ તેવુ, મફતિયુ

ફેાજ, સ્ત્રી. (આ. ૦) લશ્કર, સેના ૨. ટોળુ, ધાકુ

ફેાજદાર, પુ. શેહેર-ગામની રૈનતની સલાળ રાખનાર પોલીસ અમલદાર, કોટવાળ [ફરનાડ

ફેાજદારી, વિ. ગુના મથ ધી ૨ જોરથી અમલ

ફેાજદારો, સ્ત્રી. ગુનાને સાર ફરિયાદ તે ૨ ગુનાને સાર જો ઈનસાફખાવુ તે.

ફેરો, પુ૦ (અ.૦) છબિ; ચિત્ર
ફેરોઆક, પુ૦(અ.૦) પ્રતિક્રિત, છબિ. છાયાચિત્ર
ફેર, પુ૦ નિકાલ, નિર્ણય. ૨. વહેંચણું. - છુટી-
ફેરણી, સ્ત્રી૦ વધાર છુટી વિગત દેખાડવી તે
ફેરણો, પુ૦ ફેરો ફેરો

ફેરણું, કિં૦ સ૦ ભાગવું, તોડવું; ચુરા કરવા. ૨
તોડવું; ઉધાડવું, ઉકેલવું. ૩ અમિની આચ દઈ
અવાજ કરવો; બહાર કરવો, છોડવું ૪. અફાળવું.
“આથુ ફેરણું.” પ.સત્તથી ફાડવું-ઉધાડવું; ચીરવું.
“ફેરો ફેરો.” ૧ છાની વાત ઉધાડી કરવી, કહી
દેવું, ખુલ્લું કરવું “વાત ફેરો દીધી” ૭ સામા-
વાળાને લાય આપી ફેરવો ૮. અંદરથી બેર
કરી ફાટો તેમ કરવું “સુર મ ફેરવી” ૯. મરડી-
વાળીને અવાજ કરવો “ટાંચકા ફેરવા.” ૧૦
કાઈ અવયવને ઇળ કરી તેને કાઢ કરતા બધ
કરવું ‘આખ ફેરવી’. ૧૧ ઘણા અવાજથી કાનમા
દુ ખ થાય તેમ કરવું.

ફેરણું, ન૦ ચકવું. (શાક, ઈ૦ નું)

ફેરત, વિ૦ (આ.૦) કતલ કરી મારી નાખ્યું હોય
તેવું ૨ સ્ત્રી૦ પોતી યગર; પોત. ગળનો કુકડો
ફેરત, ન૦ અત્યંત ઉપલુ ઢોડ, છોતર, ૨ અ-
ફેરો, પુ૦ ગડચું દહિના કુચા-કણ તે
ફેરડું, વિ૦ પોથુ, દીલુ (માલુસ)
ફેરળ, ન૦ સોપારી. ફેરળી=સોપારીનું ઝાડ
ફેરિયો, પુ૦ પાણીથી ભરેલો ફેરો, છામરો.
ફેરમ, સ્ત્રી૦ હામ, સરત, યાદ [‘અખો વિશ્વમા ફેર.’]
ફેર, સ્ત્રી૦ (આ.૦) ગધ, વાસ. ૨ જરા, આળસ.
ફેરણું, કિં૦ અ.૦ પીમળવું, વાસ આવવી, સોડવું,
‘હંમે હાર ગુલાબી ફેરે, ચિતડું સોજી સાખુ ચોરે.’
ફેરણ, સ્ત્રી૦ અ.૦ જાણ, સ્ફુર્તિ; ચળતા. ૨ હાથનું
છુટાપણું; ઉદારતા

ફેર, ન૦ ટપક, છોટા. ૨ કપો (૨ ગળો).
ફેર, વિ૦ મોહ, મુલુ. ૨. અ.૦ જેવું ‘વધી ફેરો
પહેરી ઝાંઝી ને, પાની રાવી યોગ’-ભાગવત.
૨. અ.૦ અ.૦ ૩ ઉદાર.

ફેરો, પુ૦ ભાગેથી આગળી (કયુમ વિનાની).
ફેરણું, કિં૦ સ૦ હેમ મદવા. ૨. ફેરવાથી સ-

મળવીને ખાવું ૩ ચુટવું. “કપાસ ફેરવો.”
ફેરો ખાવું-ચુટી ખાવું, ૨ સમગ્રી પટાવી
ખાધ બવું, વિત વગરનું કરવું

ફેરલ્લી, સ્ત્રી૦ નાનો ફેરો.

ફેરલો, પુ૦ લોહી બગડવાથી ગોળ આકારમા
ઉપસેથી ચામડી, ફેરલો. ફેરલો પુટી જવો-બલા
જવી, પીડા ટળવી. ૨ ખટખટ મટવી ૩. નિકાલ.
ફેરલોમણ, સ્ત્રી૦ પટામણ [યવો, ફડયો ચળો.
ફેરલોમણું, કિં૦ સ૦ ખોટું સમજવું, પટાવવું,
૨ છેતરવું, આજવું

ફેચ, પુ૦ ક્રાન્સ દેશનો વતની

ફેચ પેપર, પુ૦ (અ.૦) ઝીણો કાગળ આ કામળ
ધણો સફેત, ને સુવાળો હોય છે.

ફેસફેસ, ન૦ (અ.૦) ફાસફેસ, ભુઓ

ફોડી, સ્ત્રી૦ ફાલિડી, શિયાળ જેવું એક જનાવર.

ખ.

ખ, પુ૦ (સ૦) તેવીસમો વ્યંજન ધોવાક્ષર.

ખંસરી, સ્ત્રી૦ વાસળી, મોરલી, લેણું.

ખ સી, સ્ત્રી૦ વાસળી. ખંસી બળવવી-ખાવા
કરવું, રાધવું (મળકમા)

ખંસુરી, સ્ત્રી૦ (સ૦) વાસળી

ખમ, સ્ત્રી૦ બાઈ, સી. (અમોઘતા વપરાય છે)

ખમળ, સ્ત્રી૦ સાસુમા, બાઈળ ‘હવે ખમળ, એમ
થુ કહો જે, વડુ તો ધમ્મર ધોડોરે’

ખન્યર, સ્ત્રી૦ સ્ત્રી, બાઈડી, મોટી ઉમ્મર લાયક તે

ખમરી, સ્ત્રી૦ ભેરી; બાઈડી ૨. ખલિ; વડુ

ખઉ-ખઉઓ, પુ૦ બાહિ, લાક; ગળ્યુગળ્યુ

ખઉણું, ન૦ બાઈલ; અડલું

ખઉવું, ન૦ બાઉવું, કરોળિયાનું બાળું.

ખકવૃત્તિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) બગલા જેવું વર્તન તે; ભાગ
આવતા સુધી મૌનધરી ચૂપ બેસી રહેવાનો સ્વભાવ

ખક, પુ૦ (સ૦) બગલો, બગ.

ખકધાન, ન૦ હાં, દોચ. ૨. બગલાના જેવું ધ્યાન

ખકધાની, વિ૦ દલ, બગલાગત, ઠોંગી

ખકખક, સ્ત્રી૦ નકામું ધણું બોલવું તે; ખકવા;
ભવ રી, ભવવર ૨ બકરીનો અવાજ.

બકબકાટ-રો, પુ૦ બકબક, જુઓ
 બકબકિયુ, વિ૦ બકબક કરનાર, લવગેખોર, તડગરી
 બકરકુદી, સ્ત્રી૦ બકરાની પેઠે ગેલતાનની મસ્તી
 તે, તાનખાજી, તાગઝિખા, ઉછાઝગાપણુ ૨ એક
 જાતની કસરત બકગકુદી કરતી=બકરાની પેઠે
 નિષ્કાળજીથી ફાવે તેમ કુંઘા કરવું તાગઝિખા કરવા
 બકરી, સ્ત્રી૦ બકરાની મદા, બોકડી, પાહડી, છાપી
 બકરી એ થઇ જવું — અતિશય ગરીબ નરમ થઇ
 જવું, આધીન થવું
 બકરીઘડ, સ્ત્રી૦ મુસયમાનનો એક તહેવાર
 બકર, ન૦ બકગી અથવા બકરો, બોકડુ છાગ
 બકરો, પુ૦ એક જાતનું ચોપણુ જાનવર બોકડો
 ૨ દોડુ, માટેલુ, પુષ્ટ [ભાષણ
 બકવા-વાટ, સ્ત્રી૦ બકબક, લવારી, ટાયલુ મિથ્યા
 બકવાદ, પુ૦ મિથ્યા ભાષણ, લવારો, વિતડા
 બકવુ, કિં૦ સ૦ વગર વિચારે જેમ તેમ બોલવું
 લવારો કરવો ૪ જુકુ બોલવું ૩ બોલવું, વદવું
 ૪ સરત કરતી [હરીએ ખાધી બકાઇ
 બકાઇ, સ્ત્રી૦ બકાઇ 'જસોદા માતાનું દુધ બળેથી
 બકાત, વિ૦ બાકી-સિલક રહેલું
 બકારો, સ્ત્રી૦ ઉચટી, વમન, ઓડ
 બકારો, પુ૦ ઘાટો સાદ, ખૂમ ૨. બકબકાટ, લવારો
 બકાલ, પુ૦ (આઠ) જેમ તેમ ઢગી દુકાન માડી
 બેઠેલો કાઠીઓ-વાણિયો ૨ ખરચમા ચીકણો,
 કગાલ દેખાતો ને બીકણુ માણસ ૩ (તિરસ્કારમા)
 —વાણિયો

બકાલાપીઠ, સ્ત્રી૦ શાકમજર, શાકમાર્કેટ
 બકાલુ-લુ, ન૦ લીલુ શાક, શાકભાજી
 બકાવવું, કિં૦ સ૦ બકે તેમ કરવું ૨ ચઢાવવું,
 ઉસ્કરવું ૩ ખીજવવું [છે લાડકું, લાડકું
 બકુડી, સ્ત્રી૦ (લાડમા બાળકને રમાડતા વપરાય
 બકુલ, ન૦ (સ૦) બોરસળીનું વૃક્ષ ફળ
 બકોર, પુ૦ ઘોઘાટ, કોલાહલ, દેવો, હાકોલવું બરડવું
 બકોરવું, કિં૦ સ૦ વાગે કાઠી બોલાવવું, અવાજ
 બકવું, કિં૦ સ૦ પ્રસાદો આપવી, ભેટ આપવી,
 દાન આપવું ૨ માંથી આપવી, ક્ષમા કરવી
 બકી, પુ૦ (ફાં) ફાજના માણસોને પગાર આ

પનારો અમલદાર ૨ ઘોડેસ્વાર લસકરનો સરદાર
 બકીસ, સ્ત્રી૦ (ફાં) ખનામ, ભેટ, પારિતોષિક
 બખતર, ન૦ (ફાં) ઝીણીઝીણી કડીઓનો જાળી-
 વાળો ડગલો યુદ્ધ પ્રમગે થોદાઓ પહેરે છે તે,
 ચિતખત, કવચ
 બખતાવર, વિ૦ (ફાં) નસીબદાર, સુખી, શ્રીમત
 બખર, ન૦ ઇતિહાસ, તવારીખ ૨ વૃત્તાત, હકીકત
 બખરવું, કિં૦ અંભાગવું, સાંકળવું ૨ પચવું, ભોગ પડવું
 બખાખખી, સ્ત્રી૦ બહાલડી, ટોટોર બખેડો ફિસાદ
 બખાર, ન૦ પોલ, દર, ગામડું
 બખાળો, પુ૦ મોટો અવાજ, ભારે ઘાટો ૨ હોહા,
 ઘોઘાટ, ૩ મોટેથી ખુખારવું ને
 બખિયો, પુ૦ (ફાં) ટુંકો ને ઝીણો આટો લઇ દી-
 ઘેલો ટાંકો [૨ શકતા
 બખીલાઇ, સ્ત્રી૦ કજુસાઈ, કૃપણ, કગાલિયત
 બખીલ, વિ૦ (આં) કજુસ, કૃપણ, ૨ કગાલ,
 ગરીબ ૩ મખખીચૂસ ૪ શક, ધૂર્ત
 બખેડો, પુ૦ મારામારી, ફિસાદ ધાંધલ, કજીઓ
 બખોલ, સ્ત્રી૦ ઝાડના થડનું પોલાણ ૨ બોડ, ખાણ
 બખત, ન૦ (ફાં) નસીમ, દૈવ, ભાગ્ય
 બખતાવર, વિ૦ નસીમદાર, ભાગ્યશાળી, પનોતું
 બગ, પુ૦ બગલો, બક
 બગડવું, કિં૦ અંખરામ થવું, રબટ થવું ૩
 સડી જવું, કાઢી જવું ૪ ચુચાવું, મેલું થવું
 બગડિયું, વિ૦ જોડીનું બેપણું હોય તેવું બગ-
 ડિયો ખાટલો=જેમા બેસેરા છુરાડેલી ને બે તારેલી
 હોય તે ૨ બને બાજુ ઢોળી પડે તેવું
 બગડો, પુ૦ બેનો આક બગડે બે થવું-ખરાબ
 થવું, નિર્શશ જવો
 બગદો, પુ૦ કચરો, ધળ, પુળે, કાદવ
 બગધ્યાન, ન૦ એકાગ્ર ધ્યાન, સ્તબ્ધ થઇ તાક્યા
 કરવું તે ખોટી સાધુતા
 બગમગ, ન૦ મળસકું, આંધળું ધુધળું, ભળભળું
 બગલગત, પુ૦ અદરથી સ્વાર્થ સાધનારો પક્ષ
 બહારથી સાધું દેખાતો પુરુષ ૨ ભક્તિનો ઢોળ
 કરનારો, બગલા પેઠે મીન ધારણ કરી સ્વાર્થ
 માધવાની જોગવાઈ બોળનાર

અગરું, નં ઘી ગરમ કર્યાથી ઉપર તરી આવતો
જે મેલ તે, યીડુ ૨ ઘી-તેલનો રંગડો
અગલ, સ્ત્રીં (ફાં) ખભાની નીચેનો ખાડો તે,
કાખ ૨ અશરો, શરણુ ૩ અગલ આગળ આ-
વતો અગરખાનો ત્રિકોણ આકાર નો કાપ તે ૪
બાણુ અગલમા ધાવી ઉડી જવું=છેતરીને સટકી
જવું, ન ગણુકારવું, તુચ્છ ગણી કાઢવું અગલમા
રાખવું=પાખમા ધાલવું, હુંફ આપવી, મલાળવું,
છાયામા રાખવું અગલમા હોવું=કબજમા હોવું
૨ સભાળ નીચે હોવું અગલો ઉચી કરવી=
નિર્લજ્જ થવું, દેવાળુ કાઢવું નાદારી બતાવવી
અગલો ફૂટવી—રાજી રાજી થઇ જવું હરખાવું
અગલદાણા, પું પગે ધાલવાના તોડા
અગલગીરી, સ્ત્રીં કોટી, છાતી સરસ ચાપવું તે
અગલભાવાર્થી, વિં બગલા જેવી મતલબ રાખ
અગલુ, નં બગલો કે બગલી [નારો, દોમી
અગલો, પું (સં બક લાખી ગરદન, ઘોળી પાખ
અને લખા પગવાળુ મચ્છાહારી પક્ષી ૨ એક
તરેહનું વહાણુ અગલો પાવસ બેડો-હારી ચાકી
બેસવું, ૨ દેવાળુ કાઢવું
અગવા, પું બાળકના કાનનો મેલ
અગાધ, સ્ત્રીં દોર-કુતરાના શરીર ઉપર રહેતી
એક જાતની માખ, ચિખોડી, ગોચડી ૨ કાનમા
થતો એક રોગ
અગાડ-ડો, પું અરાખ થવું તે ૨ નુકસાન, કસર
૩ વિકૃતિ, રોગ ૪ કનિયો, અણુબનાવ પસડો,
સળો ૬ પાય, પડ ૭ મલિનતા બ્રજતા ૮
લાચ, રૂશવત
અગાડવું, કિં સં અરાખ કરવું, મલિન કરવું
૨ નુકસાન કરવું ૩ રોગ આણુવો ૪ અણુબ
નાવ કરવો ૫ બ્રજ કરવું ૬ દૂષિત કરવું, સડાવવું
અગાડો, પું અગાડ, અરાખી
અગાસું, નં સુસ્તી-ઉધથી એકાએક મો ફાટે
છે તે, મોતો વિકાસ, અવાચી
અગી, સ્ત્રીં (અં) સુદર ઘોડાગાડી ૨ નજર
૩ ઉચ્ચારનું સ્થાન, મો
અગીચો, પું (ફાં) વાડી; ઉપવન, આગ

અગો, પું સ્ત્રીઓને શોકમા પહેરવાનું ચળીના
રગતું વસ્ત્ર, કાળો સાલો
અગુ, નં નિવાસમા પડેલું કાણુ, બાકુ, બખોડ, પોશ,
અધાર, વિં સુના કોડાનું, હૈયાસુતું, બે બાકળા
અકેરાવ, પું છેલ, ફાડો [જેવું, અમિત
અખારવું, કિં સં ઘાટા પાડવા, બખાળવું,
અખારો, પું મોટે ઘાટો, હોદ્દા ૨ એક જાતનો
ખાર મગ
અગ, પું તરેહ, રીત ૨ જુદો, તર્ક, ૩ કલ્પના;
ભુક્તિ, ૩ એક જાતનો ખાગ ૪ નમુનો, ભાત
અગડી, સ્ત્રીં સ્ત્રીને કાંડે પહેવાનું કાચનું-ધાતું-
અગલી, સ્ત્રીં નાનો અગલો [નુ ગોળ ધરેલું
અગલો, પું વાડીની વચમા બાધેલું સુદર મકાન
અગાળી, વિં બગાળ દેશનું-સખધી
અગાળુ, નં એક જાતનું ધાધરા માટે વપરાતું
(લીલી ભોયને રાતા ટપકાવાળું) લુગડુ
અચકઅચક, અં બાળકને ધાવતા થતો અવાજ
અચકવા, પું હડકવા, એક જાતનું ગાડપણુ
અચકો, સ્ત્રીં પોટની, નાની ગાસડી ૩ નાનો કકડો
અચકું, નં કરડવું તે, કાકું બરવું તે ૨ પોટલું
અચકો, પું પોટલું, ગાસડી ૨ ખલેચી, ફાથળો
અચકેરવું, કિં અં કુખાવવું, બોળવું ૨ મોથી
અવાજ કરીને દોરને હકારવું ૩ દોરને પાળી
અચકોડ, નં કુબકી, જુડકી [જ્ઞાત કરવું
અચગી, સ્ત્રીં (ફાં) બાળપણુ, નાનપણુ શૈશવ
અચડવાળ, વિં હૈયા છોકરાવાળું
અચપણુ, નં બાળપણુ, નાનપણુ, અચગી
અચઅચ, અં અચકઅચક [ચસચસાટ
અચઅચાટ, પું અચઅચ એવો અવાજ ૨ અં
અચરવાડ, વિં છોકરા હૈયાવાળું
અચવું, કિં અં મકટાથી ઉગરવું, સલામત
રહેવું ૨ જતું અટકાવું ૩ વધવું, સીલકે રહેવું
અચાધ, સ્ત્રીં અચત, અચાવ
અચારવું, કિં અં દોર હાકતા મોટેથી અચ-
અચ કરવું [તિવું, બાપડું
અચાડ, વિં રાક, ગરીબ, કમજોર, દયા આવે
અચાવ, પું મકટાથી ઉગરવું તે, સંભાળ, સંર-

ક્ષણ, ખરાબી મતી અટકાવવી તે ૨ ખરચ જતા
 બાકી રહે તે, ઉગારો ૩ રદીઓ, ઉત્તર
 અચાવવું, કિં સં ઉગારવું રક્ષણ કરવું, ૨.
 તારવું, મોક્ષ કરવો ૩ ઉગારવું, કસર કરી ફાળવ
 પાડવું, સચય કરવો ૪ વારવું, અટકાવવું,
 અચી, સ્ત્રીં મો, બગી ૨ બોધા, ચુમી, અચ્ચી
 અચોળિયુ, નં નાનું છોકરું, અચ્યુ
 અચ્યાંકચ્યા, નં ઠેચા છોકરા
 અચ્ચી, સ્ત્રીં બોધા, ચુમી, ચુબન
 અચ્યુ, નં નાનું બાળક, છોકરું [વપરાય છે]
 અચ્ચો, પુંદિકરો, પુત્ર (લાડના તેમજ તિરસ્કારમા
 અચ્છટ, વિં જાડુ, અડઅચ્છડુ બરછટ
 અજર, પું તમકું ભાગ
 અજરઅડકું, નં પોયણીનું ફળ ૨ રિછના મોમા
 ઘાલી કાઢી લીધેલો કાળો મણકો (એ નજર ન
 લાગે માટે બાધે છે).
 અજવણી, સ્ત્રીં અમલમા મૂકવું તે, અજવવું તે.
 અજવવું, સ્ત્રીં અમલમા મૂકવું, અજવવું [વાગવું
 અજવું, કિં અમલમા આવવું, પાર પડવું ૨
 અજવેયો, પું મંગ-નરધા વગેરે વગાડનારો
 અજાખ, વિં બેવકું
 અજાજ, પું (આં) કાપડનો વેપારી, કાપડીઓ
 અજાજ, સ્ત્રીં (આં) વેચવાની ચતુરાર્થ, રગ
 ઝગ, હાના કરવી તે ૨ છેતરવાની તજનીજ
 અજાણિયો, પું મલ નટ, દોરડા ઉપર નાચનાર
 અજર, પું (ફાં) માલ વેચાય લેવાય તે ઠોકણું,
 ગુજરી ૨ નાણાની લેવડ દેવડ થાય તે જગા
 ચોડું, હાટ ૩ વેચવા લેવાને મળેલો લોકનો જે
 સમુદાય તે ૪ દુકાનદારોએ ઠેરવેલો ભાવ તે, પીઠ,
 કિમત ૫ માગણી, માગ, ખરીદ [વાત, અફવા]
 અજરગાય, સ્ત્રીં અજરમા ચાલતી ખોટી ખગી
 અજરભાવ, પું અજરમા જે ભાવે સોદો થનો
 હોય તે, પીઠભાવ, નિરખ [અનિશ્ચિત
 અજર, વિં સાધારણ, હલકું, મજરનું ૨ ઉડવું,
 અજવણી, સ્ત્રીં ટાય, જપતી, કલમ મધી, અમ-
 લમા મૂકવું તે ૨ અજવવું-વગાડવું તે
 અજવનાર, વિં વગાડનાર ૨ અમલમા લાવ-

નાર. ૩. બનાવનાર, કરનાર
 અજાવવું, કિં સં અમલમા લાવવું, પાર પા-
 ડવું (કામ) ૨ પાળવું (વચન) ૩ વગાડવું (વાણ)
 ૪ ટાય લાવવી ૫ ઠોકવું, મારવું ૬ રાખવું.
 અજાદ, વિં (આં) ચીકણું, આમલી, હડીલું.
 અજોરો, પું કળશિયો, લોટો.
 અજોઠો, પું એક જાતનું હાથનું ધરણું
 અજર ગદુલો, પું માર્ગતિ, હવમાન.
 અજાડવું, કિં અમલમા લાડવું ૨ લાડાવવું ૩ ઓ
 રાડવું, ગળે ધાલવું
 અજોડવું, કિં સં મારવું, ઠોકવું, રગડવું
 અજ, વિં ભરાવદાર, પોષાતું 'મટ મોગરો' ૨ તીખું
 'નોદું' ૩ જડ, નકર. ૪ તદન, સાવ. ૪ નં
 નાનો સુદર ભરાઈ હિંગણો ઘોડો, દટું [કક્ક
 અડક, વિં બરડ, નમે વળે નહિ તેવું ૨ ખરાબોણું,
 અડકબોણું, વિં ખરાબોણું, જેવું લાગે તેવું હંક
 ભાવણું કરનાર, વિનોદી
 અડકણું, વિં અટકણું, બરડ ૨ કરડકણું.
 અડકણું, વિં બરડ ભાગી જાય તેવું, બગડ, ભાગણું
 અડકવું, કિં અમલમા હડી જવું, ખરી જવું
 અડકી, સ્ત્રીં હિંગણી ભરાઈ બેરી
 અડકું, નં અચકું, ડાકું, ૨ કકડો
 અડન, નં બેરિયું [ભરાઈ ફૂલ-છોડવો, કુદ
 અડમોગરો, પું એક જાતનું ધણી પાખડિવાળું
 અડવો, પું વાટવો, ખલેચી ૨ બેકા ઘાટનો લોટો.
 અટાઉ, વિં ઉડાઉ ૨ છેલ, લહેરી, ફક્કડ
 અટાકિયા, નં ઝટ ભાગી જાય તેવા મોતી, ખોટા
 મોતી ૨ ફેરીનું બારીને કરેલું અથાણું
 અટાટા, પું એક જાતનો કદ, પટેટો
 અટાવું, કિં અં ધણે વખત રાખ્યાથી બેસી
 જવું, બેજથી બગડવું
 અટાશિયાં નં દાણાના ખોખા
 અડકું, પું (સં અટું-છોકરો) જનોણ દીધા
 વિનાનો છોકરો ૨ હિંગણો, વામનજી.
 અટરે નં ચલાવકું, રામપાતર, મોટું કોઈકું
 અટરો, પું માટીનો મોટો વાડકો
 અટો, પું આળ, તહોમત, ફક્કડ, "અટો મૂકવો,

૨. ડાઘ, લાઠન, બદનામ “બટો લગાડવો.” ૩.
 (અ. ૦ બોટલ) દારૂનો સીસો બિંદો, બોખર
 બંકસ, વિ. ૦ બેરથી ઠાસીને બરેલ ૨ ભારે,
 બડ, વિ. ૦ (વડ) મોટું, સારું ‘બડભાગી’ ૨ કંઠણ, બરડ.
 બડબા, પુ. ૦ કપાસ ધ. ૦ ના કુડા, કરચા [એવું તે
 બડબો, પુ. ૦ બડો લઠ માણસ, સગીન મળજીત
 બડબર, વિ. ૦ કંઠણ ને બડબચડ, બરસડ
 બડફાં, ન. ૦ તબડકા, જીલકા, મિમ્મજમા તરછોડી
 નાખતું તે ર. કુતરાનું ડાકું બડકા નાખવા = જીલકા ક.
 બડબડ, સ્ત્રી. ૦ બકબક, લવલવ
 બડબડકુ, કિ. ૦ બકબક કરવી, લવલવ કરવું. ૨
 રીસમા કંઈ કંઈ ધીમે ધીમે બોલવા કરવું
 બડબડાટ, પુ. ૦ બકબક, બકબકાટ, લવારી
 બડબડિયું, વિ. ૦ બડબડ કરનાર, કકણાટિયું
 બડબડુ, કિ. ૦ સ. ૦ અજાણતું, ઝિક્કવું; આપટવું ૨
 કણસલા ઉપર બુધા મારી દાણા ભુદા પાડવા. ૩
 દનાવતું, ગડબડ, દબારીને ભરવું
 બડભાગી, વિ. ૦ મોટા નસીબવાળું, સુભાગી.
 બડમુછિયું, વિ. ૦ મુછરહિત, મુછ ન હોય તેવું
 બડમુછો, પુ. ૦ જેને મૂછ આવી ન હોય તે પુરૂષ,
 બડવું, ન. ૦ મિળગર, બરડવું. [ખુસરો.
 બડવું, કિ. ૦ સ. ૦ મડ સુતર કાતવું, થરડવું
 બડવો, પુ. ૦ (સ. ૦ બડક) દિન વર્ણનો નાનો
 છોકરો બહારચર્ચા દીક્ષા અપાયેલો બાળ, બાળ-
 બહારચારી બડવો ઉડાડવો = દીક્ષા લઈ ગુરૂને લા
 જતા પરણીવત્તાની લાલચ આપી પાછો વાળવો
 તે, સાસુ બિલા આપે છે તે ૨ બાળ બહારચારી
 અને તેની વહુનો વરધોડો કાઢે છે તે. બ વો દોડા-
 વવો = ઉપનયન દીધા પછી ગુરૂને લા મોકલવો તે
 બડવો ધૂણાવવો-ભૂવા ધૂણાવવા. (કોળીબીજમા
 બડવા, પુ. ૦ શેલડીને છોલીને કરેલા કડકા, શરમા
 ગડેરી
 બડવો, વિ. ૦ (બોડ) માથું મુડાવેલો, મુડેલો
 “ઉત્તો રહે બડવો કરે, બડવો કરે હવે.” ૨ કંદરપુ
 બડા, સ્ત્રી. ૦ (હિ. ૦) વપાઈ, મોટાઈ ૨ પતરાજ;
 મગજની. ૩. કુશાશ. [પુલણજી
 બડાઈબાર, વિ. ૦ બડાઈ કરનાર, રવ વખાણ કરનાર,

બડાબુટ-૩, અ. ૦ જેમનું તેમ, સમરવચર; અવ્યવ-
 સ્થિત. “નારે બેહેન, મારે કામ બડાબુટ પડેલું છે.”
 બડાર, સ્ત્રી. ૦ કુલ, મોટાઈ, બડાઈ
 બડીફર, સ્ત્રી. ૦ પ્રભાત, અમસકું
 બડકો, પુ. ૦ કંઠણ વસ્તુ ચાવતા જતો અવાજ તે.
 બડબાવ, બહુ જીવો, ચઠતી કળા બાંધે. ૨ સુસ્થિતિ.
 બડેલોક, પુ. ૦ ઉમરતવ; અગીર લોક.
 બડ, વિ. ૦ હિ. ૦ વડું, મોટું
 બઢતી, સ્ત્રી. ૦ ચઢતી દશા-કળા, ઉત્કર્ષ; અભિજિદિ
 બહુગુ, ન. ૦ બડ, હુલસર તતુડ, રજીસિયું. ૩ મપ-
 મોળા, ડિગ ૪ વખાણ-ગુણ ગવા તે
 બહુબહુલ, કિ. ૦ અ. ૦ માખીએ પાખથી અવાજ
 કરવો, ગણગણવું, ઉપરને ઉપર ભમ્યા કરવું.
 બહુબહુલ, પુ. ૦ ગણગણાટ, ગુનાર ૨ બજવાડો
 ગડ ૩. બકબકાટ,
 બહુવું, કિ. ૦ અ. ૦ બનવું (કવિતામા) [શાય છે તે.
 બહિયો, પુ. ૦ ચોખ્ખાની અદર એક જાતના દાણા
 બહી, સ્ત્રી. ૦ એક જાતનું ડાગરમા થતું અનાજ.
 બહુ, વિ. ૦ બહુ, અક્રમ વચરવું
 બહુડ, પુ. ૦ (ફા. ૦) હુલસ, ફિસાદ, બળવો.
 બહુબોર, પુ. ૦ બડ કરનાર, તોફાની; ફિસાદી.
 બહુડયું, ન. ૦ બદન, બડી
 બહી, સ્ત્રી. ૦ કડ સુધી આવતું પહેરવાનું વસ્ત્ર, બદન
 બતક, ન. ૦ (સ. ૦ વર્તક) પાણીવાળી જાતમા રહેતું
 એક પક્ષી એ કુબડી મારીને માછલી પકડે છે.
 બતક, સ્ત્રી. ૦ બતકના અકારનું પાણી ભરવાનું
 મારી-ધાતુનું વાસણ.
 બતકી, સ્ત્રી. ૦ નાનું બેડું કુલ્લુ-કુલું
 બતરીસ, વિ. ૦ ત્રીસ ને બે, ૩૨ બતરીસ લક્ષણ
 -માણસને સંપૂર્ણ થવાના જે ગુણો તે (બુઝો
 ગુજરાતી ચબ્દકોષ) બતરીસ કોઠે જીવ-
 હોશીઆરી, ચોતરફની સાવચેતી. બતરીસ કોઠે
 દીવા = અત કરણમા અજવાળ થતું તે ૨ આનંદ
 થવો, ખટખટ ટળતી.
 બતરીશી-સી, સ્ત્રી. ૦ બડા, બેમા ૩૨ દાત બાંધ-
 ચેલા છે તે. બતરીશીએ ચઢવું = નિતે ચઢવું. ચવાનું;
 નિંદા થતી, વગેરે થતું. [વનુ, સીખવાડવું.
 બતલાવવું, કિ. ૦ સ. ૦ અજાણવું, બેખાડવું. સંભળ-

અતાવણ, કિં સંદેખાડુ, દર્શાવણ ર. —ની આગળ
ચાલવું, દોરવું. ૩ સાબીત કરવું, સ્પષ્ટ કરવું ૪ કહેવું,
—થી બણીવું કરવું, બહેર કરવું ૫ હાથના ચાળા
કરવા, સાન કરવી ૬ વર્ણન કરવું ૭ સમજાવવું.
આખ અતાવની—ખીવરાવવું, ડાવવું હાથ
અતાવવો=મારવું મો અતાવવું=મળવું [વહાણ
અતેલો, પુ (પોટું) એક બતવું કિનારે ફરવું
અતી, સ્ત્રી (સં વર્તિ) વાટ, દિવેટ ર દીવો,
મશાલ ૩ પલીતો, કાકડી ૪ ઉશ્કેરણી, ઉત્તેજન,
સાસણી ૫ જીભ, બચી ૬ ફાયર, આડ અતી
આપવી=ઉત્તેજન આપવું, ઉશ્કેરવું, અતો ફાટવી
=ખોલવાની શક્તિ ધરાવવી, જીભ ઉપડવી

અતો, પુ. દસ્તો, મુસળી

અત્રીસ, વિ. અતરીસ, ૩૨ [માટે)

અત્રીસુ, ન. અતરીસ વસાણાનું ચૂર્ણ (સુવાવડી

અથાવણ, કિં સં ૬ ફારવું, મથવું, થકવી નાખવું
અથાવી પડવું=અળાતકારે છીનવી લેવું, પચાવી પડવું,
પડાવી લેવું.

અથવો, પુ. તાદળજન—ચીલની ભાજી [સકેત

અદ, વિ. (ફાં) ખરાબ, બુક, નિંદા ર પાચનો

અદ, સ્ત્રી. (હિં) બધના ખુણામા થઇ આવવું
ગરમીનું એક દરદ [છિનાળું

અદકામ, ન. (ફાં) ખરાબ કામ ર બખિચાર,

અદખસલત, સ્ત્રી. ખરાબ ચાલ, કુટેવ

અદખોઈ, સ્ત્રી. (ફાં) ચારી ર નિંદા, ગીબત

અદચાલ, સ્ત્રી. નકારી ચાલ, દુરાચરણ અનાચાર

અદજખા, સ્ત્રી. ગાળ, ખોટી બધા

અદદવા, સ્ત્રી. આપ, અનિષ્ટ ચિન્નન, શાપ ન [નજર

અદદાનન, સ્ત્રી. હરામ દાનત બેનમાની, ખોટી

અદન ન. (ફાં) અગ, શરીર, કાયા ૨ ડોકથી કમર

લગી પહેરવાનું વસ્ત્ર, કડડુ

અદનજર, સ્ત્રી. કુદરિ, દુષ્કાવના

અદનસીય, ન. દુર્ભાગ્ય, અભાગીયાપણું

અ નામ, વિ. બદનામીવાળું, નિંદા, કલકિત

અદનામી, સ્ત્રી. નામેશી, અપજશ ર બદો, આળ

અદનું, ન. ચણતા ઇટ કોલપર રેડવાનું પાણી

બરી રાખવાનું વાસણું, પાણીનું તગારૂ

અદફેલ, નિ. અનીતિમાન ર દુષ્ટ, દડેવ [ધિ ગાણું

અદફેલી, સ્ત્રી. બદચાલ અનીતિ ર તોફાન,

અદખખત, વિ. અભાગિયું, કમનસીમ ર હરામી,

અદખાતિન, વિ. (ફાં) બદદાનતતું [કુષ્ટ.

અદમોઈ, સ્ત્રી. (ફાં) દુર્ગંધ, નકારી વાસ ર

ગીમત, નિંદા ચારી [છોડ

અદરી, સ્ત્રી. (સં) ખોરડી ર વેણ કપાસનો

અદલ, ન. (આં) બદલવું—લેવું તે

અદલ, અ. બદલે સાટે અવેજે, ઠેકાણું

અદલવું, કિં સં એડના અવેજમા ખીજી આપવું

લેવું, સાટાપાટી કરવું, બદલો કરવો ર ફેરફાર કરવો

૩ એક કાઠી ખીજી રાખવું, અથવા જીનામા ફેર

ફાર કરવો, ફેરવી નાખવું 'વેશ બદલવો' ૪ અદ

લબદલ કરવું બદલી જવું=એક મૂકી તેને બદલે

ખીજી લઇ જવું

અદલામ, ન. બદનામ [ને બદલે ખીજી લેવું

અદલાવવું, કિં સં ફેરવાવવું, સુધરાવવું ૨ એક

અદલાવું, કિં અ. એકને ઠેકાણું ખીજી આવવું,

ફેરફાર થવો ૨ ફરી જવું, ખસી જવું ૩ ઉલટ

સુવટ થવું [ખીજે ઠેકાણું જવું તે ૩ અવેજ.

અદલી, સ્ત્રી. ફેરફાર સ્થાનાત્તર ર એક ઠેકાણેથી

અદલે, અ. અવેજમા, સાટે, એકને અભાવે ખીજી

ઠેકાણું

અદલો, પુ. અવેજ, સાટું ર અવેજમા આપેલું તે

૩ ઉપકાર, આભાર ૪ વેર, ખાર પ બદલાવવા ભેગ

અદલું, કિં અ. મોટાની મરજી પ્રમાણે ચાલવું

મર્યાદામા વર્તવું, ગાંડવું, હુકમ માનવો [કદરપું

અદશિકેલ, વિ. ખરાબ ચહેરાનું, વરવું, ખેડાળ,

અદસુરત, વિ. વરવું, કદરપું.

અદહજમી, સ્ત્રી. અજરણું, અપચો

અદામ, સ્ત્રી. (ફાં) એક સુકો મેવો ર એક

હલકું ચણણું (હિસામમા)

અદામડી, સ્ત્રી. બદામનું ઝાડ

અદામી, વિ. બદામના ૨ ગનું, ભુખરૂં લાલ

અદિયાન, ન. કુડડું બદન

અદી, સ્ત્રી. (ફાં) દુરાચણું, અનીતિ, અધર્મ "નેકા

ને બદી" ર નિંદા, ચુગલી ૩ કુટેવ, કુછદ ૪.

ગિલ્લી દડાની અને મળતી રમત રમતા જે
જરાક ખાડો કરે છે તે, ગખી
અહુ, વિં માલ નનાનો, ગહુ [પરવશ
અહુ, વિં (મં) બાધેલુ, સજ્જડ ૨ પરતત્ર,
અવિર, વિં (સં) બહેડ સાભળે નહિ તેવુ
અધુ, વિં સધળુ, આખુ, તમામ, મધુ
અધે, અં સધળે ઠેકાણે સર્વત્ર
અનડી, સ્ત્રીં નની પરણેલી કન્યા, નવવધુ
અનડો, પું પરણવા જતો છોકરો વર ૨ વિવાહમા
ગાવાનુ ગીત
અનવુ, કિં અં એકદમ આવી પડવુ થવુ, નિપ-
જવુ ૨ ૨ વાટમા આવવુ, જેવુ જોઇએ તેવુ થવુ
“ધર ઠીક બન્યુ છે” ૩ અનુકૂળ આવવુ, તાકડો
મળવો ૪ થવુ નિકળવુ, નિવડવુ પન્નેહ-મેળાપ
હોવો, એક સપ રહેવો-હોવો, ૬ હળીમળીને
ગહેવુ ૭ નિશાના રગમા આવવુ ૮ સાકસુક થઈ
સણગરાવુ ૯ થઈ શકવુ, કરી શકવુ ૧૦ મસ્કરી
થવી બનવાભેગ=સભાવિત બનવાકાળ=ભવી
બના, સ્ત્રીં લાજ, આખર, ઈજત [કપડુ
બનાત, સ્ત્રીં (ફાં) પહોળા પનાનુ બહુ બિનુ
બનાવ, પું (હિં) હોનારત, પ્રમગ, ઘટના, એક
એક-ઓચિતુ બનવુ તે, પ્રમગ ૨ મેળાપ, રનેહ,
બનાવડ, સ્ત્રીં બનાવવાની રીત-તરેહ, રચના ૨
પોત, કુમાશ ૩ અસધ નહિ પણ બુદ્ધુજ, નવુ
બનાવેલુ તે, તરકટ, કાવતર ૩ ફજેતી મસ્કરી
બનાવટી, વિં ખોડ, બુહુ ૨ તકલેદી, પોકળ ૩
બનાવેલુ, કૃત્રિમ, ઢોગી
બનાવવુ, કિં સં કરવુ, ધડવુ, રચવુ, જોડવુ ૨
ઉત્પન્ન કરવુ, પેદા કરવુ ૩ બનાવટ કરવી, જોડી
કાઢવુ ૪ કહેવુ, ચિતરવુ ૫ ઘાટ ધડવા ૬ મળક
કરવી, બેવકુફ બનાવવુ ૭ સણગારવુ, ફક્કડ દેખાવ
તેમ કરવુ ૮ દોરવુ, કાઢવુ
બન્નુસ, નં (અં) કામળો, ધામળો, બોરો
બનેવી, પું બેનનો વર
બન્ને-ન્નો, અં બે, બેઉજણ
બદ(બન્દ) પું (કાં) જેથી કાંઈ ચીજ બધ થાય
તે, આડ ૨ બધાણુ, બધ ઇ, બેડી, હેડ ૪ હદમા

રાખવુ તે, કેદ કરવુ તે ૫ પાણી અટકાવવાનો
પુસ્તો, બાધ ૬ પટો [ર હુકમ, આગા
બદગી, સ્ત્રીં (ફાં) ધમર પ્રાર્થના, ભક્તિ નિમાજ
બદર, નં (ફાં) જ્યાં વહાણો તરતા રહે તેનો
દરિયાનો-નદીનો કિનારો, બાર ૨ એને લગતુ જે
શહેર-ગામ તે ૩ કુરજો, માડવી, ડકો. બદર
કરવુ-વહાણો નાગર ૨. ઝાડે જવુ
બદરી, વિં એક જાતનું ઝાખી છુટીવાળું કપડુ
છોટ (પાતરી માટે) ૨ બદરને લગતુ
બદી, પું રહુતિ પાઠકો, ચારણો ૨ કેદી, બદીવાન
બદી, સ્ત્રીં (ફાં) અટકાવ, મના, મંધી ૨ જોડવુ
તે, દોસ્તી. “ભાધબદી” ૩ ગુલામડી, હાથી પકડી
આણેલી સ્ત્રી ‘વિષયાસક્ત પુરૂષની પ્રમાણે તેણે
બહુ બદીઓનો પરિગ્રહ કર્યો હતો’-કાદ બરી.
બદીબાનુ, નં (ફાં) કેદખાનુ, તુરગ, જેલ
બદીજન, પું વખાણુ કરનારા, ભાટ, ચારણ
બદુક, સ્ત્રીં (આં) દારૂ ભરી ગોળી મારવાનું
નળીવાળુ એક હથિયાર, અગ્રન્યસ્ર
બદો, પું (ફાં) સેવક, ગુલામ, દાસ, ફિદવી. ૨
કુલાસમા પોતાને વિષે બોલતા વપરાય છે, હુ પોતે.
બદાના બહાર જોઈ લેવા=પરાક્રમ જોળે બદા
ખાય કે તાપેખ્યા પડ્યા ત્યાં ખેમ ને કુશળ
બદોખસ્ત, પું (ફાં) ગોઠવણ, સંગવડ, તજવીજ
૨ ડગર, ઠરાવ, કણ્ઠકાત ૩ વ્યવસ્થા, સુલેહ શાંતિ
જળવતી તે, જાપતો
બધ, પું (સં) માધવુ-બાધેલુ તે ૨ નિયમ,
ધારો ૩ અટકાવ, રોકાણ ૪ રચના, ગુથણી
“પદબધ” ૫ જે વતી કાંઈ બાધેલુ તે, પટો, પાટો,
ગાં, બેડી. દેહ ૬ દોરકુ, દોર ૭ પાળ, પુસ્તો
૮ શરીર, દેહનું બધારણુ તે.
બધકરવુ, કિં સં અટકાવવુ, વાસવુ (બારણુ)
૨ મીચવુ, ખીડવું, સકાયવું (આખ). ૩. પ્રતિ-
બધ કરવો, મના કરવી. ૪ ખીડવુ, વાળવું, અદર
ધાતવુ “કવર બધ કર્યું.” ૫. આટોપવું, પુર કરવું,
સમાપ્ત કરવુ “લખવનું બધ કરો.”
બધકી, સ્ત્રીં (સં) વેશ્યા, છિનાચી ૨ ત્તાવડો,
બધકોશ, પું ઝાડો ન આવે તેવી પેટની જે સ્થિતિ

તે, કમજીવાત
 અધન, નં (સં) બાવુ તે, બાધણી ૨ પાશ,
 જળ ૩ અટકાવ પ્રતિબંધ ૪ નિરમ, ધારો ૫
 કેદ કરવું તે, કેદ, ૧ પટો દોર ૭ મના, બધી
 અધએસ્તુ; વિં અનુકૂળ, ગોઠવ, માકક આવતું
 અધવ, પુઠભાઈ, સહોદર, બાધવ [ર એસ્તુ, ચોચ
 અધાણ, નં ગાંડ, પાશ, જળ ૨ અટકાવ, પ્રતિબંધ,
 અધન ૩ બાધણી ૪ ટેવ, આદત ૫ બાધવાનું
 તે, દોરકું [વાની રીત
 અધામણ-ણી, સ્ત્રીં બાધવાનો કિંમત, બાધ-
 અધારણ, સ્ત્રીં બધારાની સ્ત્રી
 અધારણ, નં બાધણી, રચના, બનાવટ ૨ બે
 વસ્તુનું સાથે જોડાવું તે ૩ યથા વિચયની ગોઠ
 વણ ૮ જેથી બાધો પડે તેવી વસ્તુ ૫ બાધા
 વિના નજ આલે તે, અસન ૬ બાધો, શરીરની
 બાધણી, ૭ ધાટ, યોજના
 અધાણી, વિં બસની, હેળ-ટેવવાળું
 અધારો, પું રગવાનો ભાગ જુદો બાધી જુદા
 જુદા રગ કરનારો ૨ રેશમી કપડા ધોઈ કુદી
 કરી આપનાર
 અધાવણ, કિં સં બધન કરાવણ, સાથે જોડા-
 વણ ૨ ધાટસર વિટળાવણ ૩ શાબાશી આપવી,
 સરવાવ આપવો
 અધાણ, કિં અબધન થવું, ઇચ્છુ થવું ૨ નક્કી
 થવું, કરવું ૩ અકડાઈ જવું, રહી જવું ૪ મળી
 જવું, ધટ થવું [તિવું (પાણી)
 અધિયાર, વિં બધાયણ (હવા) ૨ વહેતું નહિ
 અધી, સ્ત્રીં મના, અટકાવ ૨ પરેજી, કરી ૩
 કરાર, બોલી, સરત. ૪ પાકી, અણોજો. અધી
 કરવી=કરાર કરવો ૨ મના કરવી, વારવું ૩ કરી
 અધીખાનું, નં કેદખાનું, તુરગ, જેલ. [પાળવી
 અધીવાન, વિં કેદી, બધાયણ, અટકાવેલું
 અધુ, પું (સં) બાધવ, ભાઈ ૨ સોબતી, સાથી
 ૩ મિત્ર, ભાઈબધ, દોસ્ત. ૪ સગપણ કે જાતનો
 કોઈ એક બધુજન=ભાઈમાકું, આમજન
 અધુના, સ્ત્રીં ભાઈચારો, મિત્રભાવ, દોસ્તી
 અધુર, વિં સુદ, પ્રીતિ ઉપજાવે તેવું, રમણીય

અન્ને-ન્નો, અં બેઉ, બેજણ [પડવણું
 અપકું, નં લાકડાનું ગોળ રમકડું ૨ વિં બે
 અપેયો, પું એક જાનનો પક્ષી, ચાતક, દેવતરસેલ.
 અપોર, અં દિવસના બીજા પહોરનો સમય, દહા
 રાનો મધ્ય ભાગ, મધ્યાહન
 અપોરિયું, નં આતસપાણી એક બનાવટ ૨
 અપોર સુધી કામ કરનાર ૩ અપોરે કરવાનું તે
 ૪ એક જાતનું ફલ, જે અપોરે ખીંચે છે
 અફા, પું ધામ, બધારો, બાધ
 અફાકરણ, કિં સં (આ) ફાયદો-ગુણ કરવો
 અફાણ, નં બાધો, તરત ખાવા માટે બારીને રાઇ
 ચઢાવેલી કેરીનું અથાણું
 અફારો, પું ઉપારો, ધામ, બાધ
 અફાણ, કિં અં બાધથી-ગરમીથી પોચું ને મીઠું
 થવું, રધાવું, સીઝવું ૨ ધામથી અકળાવું [કરવો
 અબડણ, કિં અં ચીડમા બોધ્યા કરવું-તવારો
 અબડણ, પું અબડણ તે, લવારો
 અબરચી, પું (ફાં) રસોઇયો, રધવારો [ભજવાડ
 અબરચીખાનું, નં રસોડું, રાધણી ૨ ગદકી,
 અબુચક, પું મૂર્ખ, કમ અક્ષર. ૨ ખાઉંપરો
 અબ્બે, વિં બેબેના જોડકા, બેને જથ્થે.
 અમ, અં (અમ્ય) એવો થતો ભારે અવાજ ૨
 મહાદેવને પ્રસન્ન કરવા કરાતો અવાજ “અમ અમ
 મહાદેવ” ૨ જગી, કદાચર
 અમઠસ, વિં સારી પેટે ભરેલું ૨ ખોખરું
 અમણલું, કિં અં પાખતો અવાજ મવો, ૨
 આશામા વારવાર ભટકવું [ગદકી.
 અમણાટ, પું અમણવું તે, ગણગણાટ ૨ ભજવાડ,
 અમણ, વિં દુપટ, બેવડું, બેગણું અમણી મારસ
 =બેવડી પીડા, બેવડી માથાફાડ
 અમ્ય, પું નરવામાનું બાણ, મદગના જે પાસામા
 ખરજના સરવાળે છે તે ૨ ડોકા ૩. બાવળ.
 ‘આબે અમૃતફળ નિપજ્યા, ને બેબે આવી શબ્દ’
 વિં કદાચર, વિશાળ, મોટું અં અજાણવું=ઠોઠવું,
 માર મારવો અબે બબ-કર્ષન હોય તેવું, પોલું,
 અધર તૂત, ખોટે ખોડું
 અમ્યો, પું (અં ૫મ્ય) પાણીની ધાર ઉરાખવાનો

યત્ર આગ હોલવવાનો-પાણી કાઢવાનો સચો ર
પાણીનો નળ ૩ ઉનામણો [વિવેચન.
ખધાન, નં (ફાં) વર્ણન, વિગતવાર હકીકત,
ખર,અંપુર પડયુ હોય તેવું,અમલમા આવ્યુ હોય
તેવું ૨ પ્રમાણે, મુજબ 'ખર હુકમ' ૩ ખરાખર
-સરખુ-સમોવડિયુ થયુ તે ૪ વિં માફક,ઘટવું,
ખર,પુંપનો, પહોળાઈ ૨ જાત ૩ માલ [લાયક
ખ કં,પું(ફાં) ઉંટના વાળ
ખરકત, સ્ત્રીં (આં) ફાયદો, લાભ, હાસન ૨
ફતેહ,શુભ, કલ્યાણ,મિદ્ધિ ૩ અધિકતા,ભરપુરતા
ખરક દાજ પું બદુકવાળો, બદુકચી પાડવી
ખરકતુ,કિંસં સાદ કાઢી બોલાવવું, બકારવું,ખૂમ
ખરકી,સ્ત્રીં ફીની ગાસડી
ખરકો, પું મોટો સાદ,ઘાટો, ખૂમ, ખરાડો
ખરખાન, વિં (ફાં) વિખરાયેલું, વિસર્જન
મિજલસ ખરખારત થઇ=સભા ઉઠી ગઇ
ખરછટ,વિં કઠણ ને ખરબચડુ ૨ કઠણ, સખત
ખરછી, સ્ત્રીં નાનો બાલો [હાડનુ-માણસ
ખરછા,પું બાલો ૨ કડમ્ને સીધો ઉભો સાઠો
ખરજાત, વિં નીચ તુકમનું, હીલ્ પીજનું
ખરજોરી,સ્ત્રીં (ફાં) જોરા મરી,જીલમ,ખરજોરતી,
ખળાકાર, સખતી
ખરડ,અં આવતા દાતથી અનાજ ધાય તેમ
ખરડ,વિં ઝટ ભાગી જાય તેવું, કડક, કઠણ
ખરડવું, નં મિજગર, ઐડવું
ખરડકખોલું, વિં સખત, કડક ૨ ભડભડિયુ
" એટલે એકજણ ખોલિયો, ખરડકખોનો ખોલ"
ખરડો,પું વાસો, પીક ૨ સોપારીની એક જાત
૩ કરોડ ખરડો થાખડવો=હિમત આપવી,ઉશ્કે
રતુ ખરડો ભારે થવો-માર ખાવાના ચિન્ન
જણાવા [વાસણ (અથાણા ભરવાનું)
ખરણી, સ્ત્રીં ચિનાઇ અથવા લાખોટેલું માટીનું
ખરતરફ, વિં (ફાં) કાઢી મૂકલું રજા આપેલી,
દૂર કરેલું (નોકરીમાથી)
ખરતફી, સ્ત્રીં (ફાં) ખરતરફ કરવું થયું તે [પણ.
ખરદ,નં ભકતને વરદાન આપવું તે, મિર્દ, વચન,
ખરદાશ-દત, સ્ત્રીં (ફાં) સભાળી, તજવીજથી

ખરદિયો,પું બદિજન, ભાટ [પાળવું તે, ખાનર
ખરફ, નં (ફાં) હિમ, કરા ૨ હતામા ઠડીથી
અથવા કૃત્રિમ રીતે બધાયેલું પાણી, વાય,પાલો
ખરફી, સ્ત્રીં (ફાં) દૂધનો માવો,ખાડ અને મસા-
લાની બનાવેલી એક મીઠાઇ [ચુરમુ
ખરફીચુરમુ, નં ઠારેલો લાડુ, ચોસલા પાડેલું
ખરખડ,સ્ત્રીં લવલવ,ખડખડાટ, લવારી
ખરખાદ,અં(ફાં) રદ,નકામું 'વેખારને આખા-
દને બહાને ખરખાદ ચો' ૨ મિથ્યા, ખાલી
ખરખાદી,સ્ત્રીં ખરાખી, પાયમાલી, સર્વ જવું તે
ખરખર,સ્ત્રીં દયા,દાઠ. ૨ કાળજી
ખરલવું, કિંસ્ત્રીં ઉધમા બલવું-બકવું
ખરસટ,વિંખરડ,ઝટ ભાગી જાય તેવું ૨ ખરજીટ
ખરાગળ,સ્ત્રીં ઝીણો તાવ,ધીકડી
ખરાડ,સ્ત્રીં ખૂમ, ખરકો, રાડ
ખરાડવું,કિંસં ખૂમ પાડવી આરડવું,ગરજવું
ખરાડો,પું ખરાડવું તે, મોટો ઘાટો, ગર્જના
ખરાત,સ્ત્રીં (ફાં) વરની જાત ૨ વરઘોડો ૩
ગજીનો એક રંગ
ખરાખર-રોખર, વિં(ફાં) સમાન, સરખુ ૨
ખર, વાજખી,અદલ, યથાર્થ ૩ ઉચિત, લાજીમ,
લાયક, ઘટવું ૪ અનુકૂળ, માફક ૫ સમતોલ,
મરખા જેવું ૬ સપાટ, સરખુ, વાકું ચૂકું નહિ
તેવું ૭ એકાકાર, એકરૂપ, એકતા ૮ ઠીક ઠીક
ગોઠવેલું ૯ દુરસ્ત, જીલચૂક વગરનું ૧૦ પુર,
સપૂર્ણ ખરાખર થવું=પતી રહેવું, થઇ રહેવું
ખરાખરિયું-રોખરિયું, વિં સરખેસરખુ, સમો
વડિયુ [૨ સરસાઈ, સપર્ધા
ખરાખરી, સ્ત્રીં (ફાં) સમાનતા, સરખાપણું
ખરાસ,નં કપુરમા મસાલો નાખી બનાવેલો એક
મુગધીદાર પદાર્થ [૩ પથર માપવાનું માપ
ખરાસ,પું(અં) કુચો, કુચડો ૨ કલમ પિંછી
ખરો, સ્ત્રીં (ફાં) અગરખાનો એક ભાગ ૨ બળી
ખર, નં એક જાતનું ચમરીવાળું ઘાસ એની
સોડીની કલમ થાય છે
ખરો, પું ઘણા તાનથી એઠના યુષ્ણા આગળ જે
ઝીણી ફોલ્લીઓ યઇ આવે છે તે ૨ ચામેદી,ખત.

રાજી ૩ ગર્વ, તોર, અભિમાન, મગરૂરી ૩ ચસકા,
તનમનાટ હોશ
બરોડું, નં જુવાર બાજરીનું સરોડું ૨ બર
બરોળ, સ્ત્રીં શરીરના ડાબા પાસામા આવેલો
એક અવયવ
બર્બર, વિં અનાર્થ, જ ગલી લોક ૨ મુર્ખ
બલકે, અં (આં) એટલુંજ નહિ પણ વધારે, વિશેષ
બલબમ-ગમ, પું (આં) બળબો કફ, ગળદો
બલગરી, સ્ત્રીં સ્ત્રીની કોટનું એક તરેહનું ધરેણું
બલબાવું, કિં અં વારી જવું
બલમ, સ્ત્રીં બાફેલી ડાગેર
બલવણ, નં એક જતનો ખાર, આમળાના
પાણીમા ઉકાળેલું મીઠું મીઠાની બાધાવાળા એ
ખાં વાપરે છે
બલવો, પું (આં) મડ, કિસાદ, તોફાન
બલા, સ્ત્રીં (આં) પીડા કરવું, મેલું, ભૂત પ્રેત,
ચટક ૨ ૨ દુખ આવી પડે તેવો મનાવ, આફત
૩ પીડા, માથાફાડ, માયુ ફેડાવવું ૪ નૈવ્ય
બલાક, પું (સં) બગલો બલાકા-મગલી
બલાડી, સ્ત્રીં મિલાડી
બલાલ, વિં હરામ નીચ ડર્બ કરનાર
બલિ, પું (સં) ભોગ ૨ પૂજા ૩ ભેટ
બલિદાન, નં (સં) દેવ દેવતાને જે ભક્ષ અર્પણ
બલિષ્ઠ, વિં મળવાન, ખેરાવર થાય છે તે, ભોગ
બલિવર્, પું (સં) મળદ
બલિહારી, સ્ત્રીં જશની વાહવાહ, સામાશી, ધન્ય,
સ્વ પ્રતાપ જોતા જે સ્તુતિ-આસકિતનો ભાવ
થવા તે, કિદા થવું તે, વારી જવું તે [વહન
બલુન, નં (અં) વિમાન, હવામા ઉડતું યાન
બલે, સ્ત્રીં કાખમા જે ગાઠ થઇ આવે છે
બલેયા, નં એવારણુ, હર્ષમા આશિર્વાદ દેતા
બે હાથ લમણે ચરકાડી ટાયકા ફોડવા તે દુખડા
૨ ચુડીઓ બલેયા પહેરના=નાતક કરવું
બલેયાબે ચવા, કિં સં હીસા મ માડી વાળવો,
બલેયુ, નં ચુડી, બલોયુ [ખાતા બધ કરવા
બલોયુ, નં પહોળી ચીપની ચુડી [કે બલો છો”
બલસુ, કિં અં ઉત્તમા બોલવું ‘તમે મકા હો

બવાડું, નં નવી ખેડાયેલી જમીનનું ખીજું વર્ષ
બવાસીર, પું હરસ મસાનો રોગ
બશેર, પું બે શેર
બશેરી, સ્ત્રીં મશેર વજનનું કાટલું
બસ, અં (ફં) પૂર, થયું, પૂર્ણ ૨ ધણું, પુષ્કળ.
બસી, સ્ત્રીં ગકાળી, છાછર
બસે-સો, વિં ૨૦૦ [તે, પિચકારી
બસ્તી, સ્ત્રીં (સં) ગુદા વાટે પિચકારી આપવી
બસ્તો, પું (ફં) બસ્ત (ગાસડી, પોટલી
બહલાવવું, કિં સં કુંગરાવવું, ખીલવવું ૨ ફેલા
બહવણ, કિં સં ગેલણ ૨ વહેવું [વણ, વધારવું
બહાદુર, વિં (ફં) હિં મતવાન, સાહસિક, છાતી
ચલું, મદ, શરીર [મદાઈ
બહાદુરી, સ્ત્રીં (ફં) સાહસ, હિં મત ૨ પરાક્રમ,
બહાનું, નં નિમિત્ત, મિષ્ટ, મસ, ઢોગ, જુડું કારણ
બહાર, પું (ફં) ખુમનુરતીનું ખીલી રહેવું તે,
રોજા, ખુખી, રગ ‘શા હતા આપણા બહાર’
૨ આનંદ, મઝા, ખુશી ૩ બહુકનો અવાજ
બહાર, અં (સં) બહિર અંદર નહિ તેવું, બારણું
બહાર જવું=ઝાડે ફરવા જવું, જગલ જવું ૨ ફરવા
કે કામને અર્થે વરતી બહાર જવું
બહારવટિયો, પું બારવટિયો, જુઓ
બહારવટું, નં બારવટું, જુઓ
બહારવું, કિં સં ઝાડું કાઢવું, સાફ કરવું, વાળવું
બહાલ, વિં (ફં) કાયમ, જાથનું રાખેલું હોય
તેવું, સ્થાયી ૨ કણલ, મજુર
બહાલી, સ્ત્રીં કાયમી ૨ મજુરી [આપવી તે
બહાલીબરતરફી, સ્ત્રીં નીમણુંક કરવી તે રળ
બહાવું, કિં સં પથરાવું ૨ ગભરાવું
બહાવર, વિં વિવળ, ગાભર પિંધીપાર
બહિર, અં (સં) બહાર (અંદર નહિ) ૨
બહિર્લપિકા, સ્ત્રીં (સં) પદની બહારના અક્ષર
મધી જે રચના-ચાતુરી તે (ઉત્કૃષ્ટ અત્યોપિકા)
બહિષ્કાર, પું (સં) દેશવરો, ભાગ, બહાર કાઢવું તે
બહિષ્કૃત, વિં (સં) મહાર કાઢી મૂકેલું, તજેલું,
તરછોડી નાખેલું
બહુ, વિં ધણું, પુષ્કળ, મમ જસ્તી, વિપુલ.

૨ મોડુ, ખૂબ અહુગ થઈ=મહુ વીત્યુ, વણ
 દુ ખ પડ્યુ, અવધિ થઈ
 અહુગધા, વિં (સં) પીળી જુધ ૨ શાહજી
 ૩ ચપાની કળી [કરીને, અનેક રીતે
 અહુધા, અં (સં) અહુ પ્રકારે જેતા, વિશેષે, ઘણુ
 અહુબોલુ, વિં બેલકણુ, દોડડાણુ, વાચાળ
 અહુરૂપી, વિનાના રૂપ પેશ ધારણુ કરનાર, નાટકી
 અહુવચન, નં (સં) (વ્યાકરણમા) વસ્તુનું જે
 અનેકપણુ તે
 અહુવાર, અં (સં) વણી વખત, વારવાર
 અહુવિવ, અં (સં) અહુ પ્રકારે, અનેક રીતે
 અહુગ્રીહિ, પું (સં) (વ્યાકરણમા) બે અથવા
 વધારે શબ્દોનો અનુસાર સમાસ
 અહુશ્રુત, વિં (સં) જેણે સાબળી સાબળી ઘણુ
 જ્ઞાન મેળવ્યુ હોય તે
 અહુસાર, અં કીડ, વાર, હા એમજ
 અહેન, સ્ત્રીં બેન, ભગિની, માળખી
 અહેરૂ, વિં જેનાથી કયુ સંભળાય નહી તે, અધિર
 અહોળુ, વિં મોડુ, વિશાળ, ખુદ્દુ ૨ ઉદાર
 અહેળે હાથે-ઉડાઉપણુ, છૂટે હાથે, ઉદારતાથી
 અળ, નં (સં) શક્તિ, સામર્થ્ય, જેર, ૨ કાવત,
 તાકાદ ૩ પ્રભાવ, પ્રતાપ, ગૌરવ ૪ જુલમ
 અળાત્કાર ૫ સૈન્ય, દળ, ફોજ, લશ્કર, ૫ દમ,
 જીવ, જીવર
 અળકટ, વિં અળવાન [હાર પડે છે તે
 અળખો, પું ગળામાંથી જે જડો ચિકણો કંઈ ૫
 અળજેરી, સ્ત્રીં (ફાં) બરજેરી, જેરજુલમ,
 અળાત્કાર ૨ જેરો, અહોશ્ચ, અહુ આગ્રહ
 અળતણુ, નં આવળાના પદાર્થ, ઇષણુ, સરપણુ ૨
 (હિં) રાધવાના વાસણુ
 અળતરા, સ્ત્રીં લાય ચરચરાટી ૨ મનમાં ઈ
 ઝરાવુ તે, અળાપો ૩ ફિકર, ચિંતા ૪ ઇર્ષ્યા, અદે-
 ખાઈ, દાઝ
 અળતુ, નં ભડકુ, તાપ ૨ વિં સળગતુ, લાગતુ.
 ૨ અદેખુ, જેરીલુ ૩. મનમાં દુ ખ પામતુ.
 અળદ, પું (સં અલીવદ) કામમાં લીધેલો
 ખાસી કરેલો વાજરડો તે, ઢાઢો, બેલ ૨ અક્ષલ

વગર મહેનત કરી જાણનારો, વૈતરો
 અળદાર, વિં અળવાન, અળવત મળખુત
 અળપારી, વિં અળવાન
 અળખળ, સ્ત્રીં અળતરા, મનસ્તાપ ૭ ફિકર, કા-
 જી, ચિંતા ૩ દાઝ, ઇર્ષ્યા
 અળખિમ્મ, નં એક જાતનું ફળ
 અળખીજ, સ્ત્રીં એક જાતની ઔષધિ,
 અળવત્તર, વિં વધારે અળવાન, અળિયુ
 અળવત્ત, વિં જેરાવર, સમર્થ, અળવાળુ
 અળવુ, કિં સં અગ્રીથી ગરમીથી ખાખ થયુ,
 દાઝવુ, સળગવુ ૨ જેસાથી અકળાવુ, ગભરાવુ
 ૩ અદેખાઈ કરતી, સારૂ જેછને દાઝવુ ૪ સુ-
 કમ્ જવુ (પાણી વગર)
 અળવો, પું અખેડો, ફિસાદ, તોફાન, અડ
 અળાત્કાર, પું (સં) જેર જુલમ, મળજેરી મ-
 રણ ઉપરાત-પરાણુ કરવુ તે અળાત્કાર કરવો-
 જેર જુલમથી મરણ ઉપરાત સ્ત્રી મભોગ કરવો,
 ૨ જુલમ કરવો
 અળાપો, પું કઢાપો, શોક, પ્રતાપ ૨ અદેખાઈ
 અળિયા-અળિયાકાકા, પું સૈયડ
 અળિયુ, વિં અળવાન, અળવત, જેરાવર
 અળિયેલ, વિં અળેલ, અદેખુ, કઢાપો કરનાર,
 અળિય, (સં) અળિયુ, જુઓ કિકાસિયુ
 અળો, પું (સં) દેવપિતૃ ભૂત ઇં ને અર્પણુ
 અળીદાન, નં મળી, ભોગ [કરવાનું ભક્ષ તે, ભોગ
 અળેવ, સ્ત્રીં શ્રાવણુ સુદિ પુનેમ, નાળિયેરી પુનમ
 યજુર્વેદી બ્રાહ્મણોને જનોઈ બદલવાનો દિવસ
 અળો, સ્ત્રીં ગાય ભેસના વિયાયા પછી તરત કા-
 ઢેલા દૂધની એક બનાવટ
 અળોતિયુ, નં નાના બાળકની ગાડતળે રાખ-
 વાનો પાથરવાનો (જેમાં મળખત્ર પડે તે) કકડો.
 આક, પું (પોર્ટુગેઝ-કો) ખેસવાની પાટલી, ખે-ચ
 આકવુ, કિં અં અકવુ, બોલવુ 'પ્રતિજ્ઞા પાકતો,
 અળ અહુ આકતો, નાર તે લકમાં કાલ લાવુ.'
 આકાઈ, સ્ત્રીં ટેલાઈ, ઊલાઈ, ફાકાઈ ૨ ફુલાશ,
 હુપદ
 આક, વિં (હિં) કુટક, ઊલ, ફાકકુ ૨ વિચિત્ર

મિળજનું, ટેદુ ૩ નાજુક (કામ) ખાંડા કું
કવા—ખુશામતના ગીત ગાવા, વખાણ-પ્રસંશા
ખાંડું, નં રણશિંગુ [કરવી
ખાંડેરાવ, પું ખાંડો ફક્કડ, છેલ્લખટાઉ
ખાગ, સ્ત્રીં (ફાં) નિમાજ પઢવાની ચેતવણીતે
ખાગડ, વિં બુચો, ખધો ૨ બહાદુર, કાબેલ
ખાગરો, વિં મોઢે ચઢાવેલો, બહેકાવેલો
ખાત્રેડવુ, કિં સં મોટેથી રડવું, આરડવું
ખાટ, નં એક જાતનું બાધીને જાત પાડેલું
રેશમી સ્ત્રીને પહેરવાનું વસ્ત્ર ૨ કાટા, ખુ પરા
૩. કાટલાનો સટ
ખાટવું, નં નં નાનું કુમલું ઝાડ
ખાટવું કિંઅં વહેચી આપવું ભાગ પડવું આપવું
ખાટું, નં થોડા વરસાદને લીધે દોડાયલા નહિ
તેવા જીવાર બાજરીના છોડ
ખાડાખીજ, સ્ત્રીં વૈજાખ સુદ્ધિ ખીજ (મારવાડી)
ખાંડિયો, પું મુસલમાનને માટે તિરસ્કારમા વ
પરાતો શબ્દ
ખાંડું, નં પુછડા વિનાનું ૨ અશોભનું ૩ છોગા
વગરનું, ઝાલર રહિત ૪ ઉત્તર નાચું હાથમા
ખાડા કરતી ખાડા, ચોફેર ફરતી ગણગણે
ખાદડી, સ્ત્રીં હુડી, ગુલામડી, ચાકરડી
ખાંધ, પું પાણીનું જોર અટકાવવાને બાધેલી પાળ
પુસ્તો ૨ બધ
ખાંધકામ, નં અણતર, બાધ, ૨ ઇમારતી બાધકામ
ખાંધછોડ, સ્ત્રીં બાધવું ને છોડવું તે ૨ છુટછાટ
ખાંધછોડની વાત=એક એકના પેચમા રમવાની વાત
ખાંધણ, નં પોલી-ગાસડી બાધવાનું કપડું ૨
બધન, ગાંઠ ૩ દોરડું, રમી, ઇં ૪ આંચાદન,
ઢાંકણ ૫ બાધવાનું કમ
ખાંધણી, સ્ત્રીં બાધવાની તરેહ-રચના ૨ બાધીને
રંગેલું કપડું, સુદ્ધી ૩ બધામણી ૪ ઇમારત,
બાંધણું, નં મસાણું, રમશાન. [ચના
બાંધવ, પું ભાઈ, બધવ, સહોદર
બાંધવું, કિં સં(સં બધ) જકડી લેવું કસવું
૨ ગાંઠવું, સાંધવું, ગુથવું, ૩ દંઢ જોડવું, જક-
ડવું, ન છોટે એમ કરવું ૪ બનાવવું રચવું 'વર

બાધવું" ૫ વિંટાળવું, આટા દઈ ઘાટ બનાવવો
"બાધી બાધી" ૬ હ મા ગખવું, ચકુશમા
આણવું ૭ કોઈ આધાર ઉપરથી કલ્પના ઉઠા-
વવી 'આશા બાધવી, તર્ક બાધવો' ૮ બધનમા
લાવવું, કણનાત-ઠરાવને વળગી રહે તેમ કરવું
૯ જમાવવું, એકઠું કરવું, જીમલે કરવું
બાધો, પું બધારણ, રચના ૨ કાડું ડોળ, ઘાટ,
વાન ૩ સંઘટન, ઠરવું-બધાવું તે ૪ બધન,
બાબડી, સ્ત્રીં બગલમા થતો માસપાક [બાધણ
બાણ, પું (અં) એક જાતનો પોલો વાસ
બાંભોરો, પું પોચો પથર (પોરબર તરફનો)
બાયડું, નં કોણી ઉપરનો હાથનો ભાગ
બાય, સ્ત્રીં હાથ, કર બાય ગ્રહાની લાજ' ૨
બાવડું ૩ હાથને ઢાંકતો અગરખા ચોળી વગેરે-
નો ભાગ ૩ કન્યાના હાથની ચૂડી અંકડો અથવા
જોડકું ૪ સહાય, મદદ, આથ 'બાધવ હોય અ
બોલડા તોય પોતાની બાય'
બાયધર-રો, પું બાયધરી કરનારો, જમીન, હા-
મીદાર, જમાન
બાયધરો, સ્ત્રીં જમીનગીરી, જમાની [ખમ
બાય, નં કમાડનો છુરો, આડબધ ૨ નરવામાનો
બાહી, સ્ત્રીં કર, હાથ ૨. સહાય
બા, સ્ત્રીં બહેન "કાશીબા" ૨ મા, આઈ, માતા
બા, અંબાળકને લાડમા બોલાવતા વપરાતો શબ્દ
બાઈ, સ્ત્રીં મોટી ઉમરની ઘરડી સ્ત્રીને વિવેકથી
બોલાવતા વપરાય છે ૨ સાસુ
બાઈ કલાણી, સ્ત્રીં ગરીબાઈ, લિખારીવેડા કરવા
તે ૨ આજીજી, યાચના ૩ સાલાર્થ, નામદોષ
બાઈ કલાણી કરવું=લીખી ખાવું, ગરીબી દેખાડી
માગી ખાવું ૪ બાયલો, કન્યારાણિ બોળી ચરિત્ર
વિનાની સ્ત્રી
બાઈજી, સ્ત્રીં સાસુજી, માનવતા સાસુ
બાઈડી, સ્ત્રીં બાઈ, અમળા ૨ ભાર્યા, પત્ની
બાઈમાણસ, નં સ્ત્રીજન, ઝેર, અમળા જાત
બાઉ-ઉવો, પું લાડુ, મિકાઈ (માળક બોલે છે)
૨ હાઉ, બીવરાવવા માટે કલ્પેલી બીહામણી
આકૃતિ હુક

ખાઉલુ, નં ઔ, આચળનો થોનો
ખાકરી, સ્ત્રી (આંખાકર-દયાળુ) મમતા, મમ
તની લડાઈ, અટસની તકરાર, બાચ ખાકરી
ખાધવી=મમત કરવો, વેર ઉલુ કરવું
ખાકળા, પું આખુ બાફેલું કઠોળ, તોઠા ભૂતને
ખાકળા નાખવા-કઠોળનો બલિ આપી ભૂત શાત
કરવું ૭ લાય આપવી ૨ કડક રહેલું બાફેલું અનાજ
ખાકી, સ્ત્રી (આં શેષ, શીલક, વાપગતા રહેલું તે
ખાકી, વિં અધુરું, અપૂર્ણ, કાચુ
ખાકી, અં નહિ તો નહિતર [વધુ ધટયુ
ખાકીતાકી, વિં લહેણુ, માગતુ ૨ રહું કડું,
ખાકું-કોર, નં મોટું છિદ્ર-કાણુ
ખાખડતુ, કિં અં પઢવું, કળિયો કરવો
ખાખડ, વિં વિચાવાને ધણો વખત થઈ ગયો
હોય તેવું ઢોર ૨ ધટ, મત્તવાળું 'ખાખડી લેસકા
દૂધ સફરમે ઘોલનાજી'
ખાખાખોલુ, વિં ભક્ષાખોલુ, નિષ્કપટી, નિખાલસ
ખાખુ, વિં બાકુ, રગીલુ, ચેની
ખાગ, પું (ફાં) ફૂલ ફળના ઝાડને રોપીને સુ-
દર કરેલી જગા તે, વાડી, બગીચો, વાટિકા, ઉપવન
ખાગડાર, સ્ત્રી ભગામ, રેન (ઘોડાની)
ખાગનેટ, નં (અં) મગીન, બદુકની નળી ઉપર
લાલા જેવું હોય છે તે
ખાગખાન, પું (ફાં) માળી
ખાગાયત-તી, સ્ત્રી ખાગકામ, ખાગ બનાવ-
વાનો હુતર [જમીન
ખાગાયતી, વિં (ફાં) ફળના પાકને લાયકની
ખાગડ, વિં જડો જખરો પણુ ઉદ્ધત, ગમે તેને
ગમે તે કહે તેવું ૨ બાહોશ, નિડર [હાકે
ખાઘડો, પું [વચિત્ર બિહામણા સ્વરૂપનો માણસ,
ખાઘોડ, વિં મૂઠ
ખાચકો, પું ઉધે પળે નેટલું લેવાય તેટલું, પોલી
સુડી ૨ ઉધો પળે કરી ચામડી પકડી ખેચવી
તે, ચીમટો
ખાજ, સ્ત્રી પત્રાવળી, પાતળ, બાજકુ, પતરાળુ
ખજ, પું (ફાં) એક જાતનો પક્ષી, શકરો, મોટી
સમળી [લય "રડીખાજ"
ખાજ, અં (ફાં) વાળુ, રાખનાર, ઇં સૂચક પ્ર-

ખાજ, પું ઘોડો, તૂરી [નુ ચોરસ સુંદર આસન
ખાજટ-ઠ, પું ચાર પાયાનું લાકડાનું થોડી ઉચ્છ-
ખાજકુ, નં પતરાળુ
ખાજકુ, વિં ખખડદાર, ચચળ, પૂર્ત, પહોચેલું
ખખખા વિના બાજ દો-રોલો, ચચળ નહિ તે.
ખાજ દાવેડા, પું ચચળાઈ, ખખડદારી ૨. લુ-
ચ્યાઈ, ખધાઈ
ખાજરિયુ, નં બાજરીનું કુકુ-કણસલું ૨ એક
જાતનું ઘરેણું ખાજરિયુ વધવું-હજમત વ-
ધવી (મજકમા).
ખાજરિયો, પું બાજરીને ખાડી જાસમા રાધી
કરેલો ખોરાક તે ૨ બાજરીના લોટનો કસાર-આટ
ખાજરી, સ્ત્રી (હિં) એક જાતનો છોડ, અને
તેના કુડામાંથી નીજાતું ધાન્ય
ખાજરો, પું મોટા દાણાની બાજરી
ખાજી, સ્ત્રી (ફાં) જે પાટિયા-કપડા ઉપર કોઈ
રમત મડાય તે ૨ દાવ, દા ઠ. હારજીત-હોડની
રમત, ખેલ, ચોસર ૪ દાવપેચની રચના, પ્રપચ
છટકુ ખાજી માડરી=રમવાનું શરૂ કરવું ખાજી
જરી-ખેત બગડી જવો ખજી જીતની=જીત ક-
રની, ફાવી જવું, ખાજી ધૂળ થવી=ખેલ બગડવો,
અવળા પાસા પડવા ખાજી હારતી=નિષ્ફળ થવું,
હાર ખાવી, ધારણા સિદ્ધ ન થવી
ખાજીગર, પું (ફાં) હાથ ચાલાઈનો ખેલ કર-
નાર, ગારડી, મદારી, જાદુગર
ખાજીયાકાર, ભવાડો, ફજેતો
ખાજી, સ્ત્રી (ફાં) કોઈ ચીજનો પહોળાઈ
તરફનો ભાગ, કોર, કોરણુ, ૨ તરફ પક્ષ, ૩ તર-
ફેણુ કુમક, મદદ ૪ મેર, તરફ, દિશા ૫ આધે, છેટે
'ખાજીએ એસો.' ૬ જગા, રચળ, ઠેકાણુ
ખાજીઅંધ, (ફાં) હાથે કોણી ઉપર ઘાલવાનું એક
ઘરેણું, ખેરખી.
ખાજે, વિં (ફાં) કોઈક, ગમે તે એક, એકાદું
ખાજક, વિં (ફાં) લુચ્ચુ, હરામી, ખધુ
ખાજતુ, કિં સં ધરવું, પકડવું, ઝાલવું, વળગવું
૨ લડવું ૩ અડકવું ૪ ચોટી રહેવું, વળગવું ખાજી
પડવું=વળગી પડવું ૨ લટી પડવું

બાંધવું, કિં અન્ધાગવું, આવવું, ઉત્પન્ન થવું ૨
બાટ, પુઠ કસાર [બધાવું, થવું (દોસ્તી)
બાટલી, સ્ત્રી (આ. બોટલ) લાખા આકારનું
ને સાંકડા મોનું કાચનું કામ બાટલી લગત—
બાટલો, પુઠ મોટો શીશો, બટ્ટો [દારૂનો વ્યસની
બાટી, સ્ત્રી બાણાની આચથી શેફલી બાટી
લાખરી અથવા કણકના ગોળા

બાટું, નં નીલયા વગરના જર બાજરીના સાંકા
બાડું, વિં ડોળો ખુણા તરફ જરા ખેચાયેલો હોય
તેવી આખવાળું, ત્રાસુ, તિર્થક ૨ જોતા ડોળો
જરા ખેચાતો હોય તેવું બાડું જોવું=આખ
આડા કાન કરવા ૨ જાનું માનું જોવું ૩ ડોળો
તાણીને જોવું

બાડુવાં-કુવા, વિં બાપુડા, લાડકા, રાકડા, નિર્દોષ,
કાલુ મેલનાગ 'બેલવુ જુઓરે બાડુવા રામનું'
બાડું ઉં, વિં બાળક જેવું અણસમજી ને કાલુ
બાદમ, અં અસ્તુ, બલે, મહુ સાર, કણુક ૨ સાર,
ડીક, હા ૩ અટકાવવું તે બધું 'કહેવું નથી
કાઈ હાવા, બેલવુ બાદમ કર્યું'—વદલલ

બાણ, નં (સં) તીર, શર 'ધનુષ બાણ' ૨ એક
જાતની આતસ બાણ, પછડાઇને સળંગે તેવો ગોળો,
હવાઈ ૩ શ્વ કરની મૂર્તિ જેવી લબગોળ આકૃતિ,
લિંગ ૪ દરિયા-ખાડીને લગતી વિશાળ જગો
ન્યા મોટા જીવાળનું પાણી આવે તે ૫ કામદેવનું
તીર ૬ ખેતરની હદ બતાવનારા માટીના ટેકરા,
ખુટ, પાળિયા ૭ બાધ, પુસ્તો ૮ પગલું ૯ હાથમા
આવેલો શિકાર વાગ્બાણ=આકરા વચન, તીક્ષ્ણ
ભાષણ ૨ મહેણું

બાણવું, કિં અન્ધાંસાડું કરવું, કબાલો કરવો
બાણસુતા, સ્ત્રી ઉધા, ઓખા, અનિરૂદ્ધની પત્ની
બાણાવળી, પુઠ બાણ મારવામા હોશિયાર, પોદો
નિશાનમાજ ૨ અર્જુનનું બીજું નામ
બાણી, સ્ત્રી મુદત, ડેરવેલો વખત ૨ સરત,
કણુકાત ૩ શકુનમા અપાતી ભેટ, મક્ષીસ
બાણ, વિં નેવું ને બે, દર [૨ ભેદ, રહસ્ય
બાતમી, સ્ત્રી સમાચાર, પત્તો, છુપી ખબર
બાતમીદાર, પુઠ ખબર લાવનાર, જાણુસ, મેદું ૨
ખબરપત્રી,

બાતન, વિં (આ.) રદ, નકામું ૨ નિરૂપયોગી
બાતેન, વિં (આ.) ગુમ, ઠાનું, ખાનગી, પડદામા-
અધારામા હોય તેવું

બાથ, સ્ત્રી બેહાથની ચૂડ, બે હાથ લાખા કરી
તેમા કોઇને રાખવું તે ૨ સામું થવું તે, ટક્કર લેવી
તે ૩ સ્પર્શ, હરિકાઈ, બાકરી ૪ કાટી બાથ
લેવી=કાટી કરવી બાથ ભરવી=ભેટવું ૨ ટક્કર લેવી
બાથોડિયું, નં કાફા વલખા ૨ પ્રયત્ન કોળીય
બાદ, વિં (આ.) મખ્યા-જથામાથી ઓછું કરેલું
બાટલ, કમ, ઓછું બાદ કરવું-ઓછું કરવું ૨
રદ કરવું, કાઢી નાખવું

બાદ, અં પછી, વળતી, કડે, ઉપરાત, વધારામા
બાદબાડી, સ્ત્રી બાકી રહેલું તે ૨ બાદ કરવાની
ગણિત રીતિ

બાદર, વિં (ફાંબહાદુર) સુદમથી ઉલટું જાડું,
દેખાય તેવું, મોટું "સુદમ બાદર જીવને અભય દાન
જ દીને"—જૈન

બાદલું, વિં બારલું નકલી, બનાવટી ૨ સોના
રૂપાનો દોળ ચઢાવેલું ૩ નાજુક ૪ કસમનું ચું છળું
બાદશાહ, પુઠ (ફાં) મોટો મુસલમાન રાજા, પાદશાહ
બાદશાહી, સ્ત્રી (ફાં) પાદશાહની હાકમી રાજ,
સહેનશાહત, સામ્રાજ્ય

બાદશાહી, વિં બાદશાહ મખધી-નું ૨ રાજસી
બાદિયાન, નં એક જાતનું વસાણું [વાયુ થાય તે
બાદી, સ્ત્રી (ફાં) અજરણું, મદહજમી ૨ પેટમા
બાદીબવાસીર, પુઠ આધળા હરમ

બાદી હરસ, પુઠ આધળા હરસ

બાધ, પુઠ નં (સં) અડચણ, વાવો ૨ હરકત,
ઉપદ્રવ, નડતર ૩ દોષ, પાપ ૪ પ્રતિબધ, પ્રતિરોધ
બાધક, વિં (સં) માધ કરનાર, પીડનાર, અટકાવનાર
બાધા, સ્ત્રી કંટલીક વસ્તુનો ઉપભોગ ન કરવા
સખધી જે નિયમ પાળવો તે, અટકાવ ૨ માનતા,
આખડી ૩ પીડા, કુખ [યૌવનવતી શયી જેવી'
બાધા, સ્ત્રી દોષ, પાપ 'રાધા બાધા હારક, યુવતિ
બાધું, વિં આખું, સપૂર્ણ, બધું, તમામ
બાધેભારે, અં સહેતમા, મોધમ, એમને એમ,
બાન, નં ઓળી સાડું, બહાનું

ખાનક, સ્ત્રીં બાધણી, રચના [હુડી, ખાનડી
ખાની, સ્ત્રીંવાણી, લાપા ૨ ઝટા, શૈલી ૩ દાસી,
ખાનુ, સ્ત્રીં(ફાં) આમરદાર સ્ત્રી, ખાઈ ૨ શેઠાણી
ખાનુ, નં બહાનુ, મિષ, ૨ સાકુ, સોદા પેટે અપા-
યેલુ નાણુ, ઓટી

ખાપ, પું પિતા, જનક ૨ જીવ જતુ, ઝેરી જનાવર
દુસ્મન (વ્ય ગમા) ખાપ જન્મારે=ખાપ જન્મથી
તે આજ સુધીમા ખાપના કુવામા કુખી મરવું-
ખાપદાદાવી ચાલતી આવેલી ખરાબ રસમને વળગી
રહેવાય નહિ ખાપનો બુધવાર-(જ્યોતિષમા બુધ
વાર નપુસક ગણાય છે તે ઉપરથી) કમજ નહિ

ખાપડુ, વિં ગરીબ, રાક, બહુ ૨ દયામણુ મા
ખાપની ઉફ વનાનુ ૩ કમજોર, અશક્ત

ખાપદાદા, પું પૂર્વજ, ધારાવરણ, વડીલ
ખાપભાઈ કરવુ, કિં અં કાલાવાલા કરવા, ધણુ
સમજવવુ [ઉદ્ગાર

ખાપ રે, અં અરે ખાપ ૨ લય અને વિસ્મય દર્શક
ખાપ સમાન, વિં ખાપ પ્રમાણે, પિતા તુલ્ય
ખાપલા-લિયા, અં ખાપ રે ૨ સકટ-અકળા
મણુમા થનો ઉદ્ગાર

ખાપા, પું ખાપ ૨ ખાપ, વડીલને અને લાડમાં
છોડરાને સંબોધવાનો તેમ સમજવતા કરતા,
ભક્તિ ભાવમા વપરાય છે

ખાપીકું, વિં ખાપનુ પોતાનુ, પોતાના હકનુ
ખાપુ, પું ખાપ, પિતા ૨ મોટેરાને માનાર્થે
વપરાતો શબ્દ ૩ શિખામણુ દેવામા વપરાતો શબ્દ
'ખાપુ જકાક સમજ,' ૪ છોડરાને બોલાવતી વખત
વપરાતો શબ્દ [લાડકી

ખાપુડી, સ્ત્રીં શીળા સ્વભાવની છોડી, ગરીબ, દીન,
ખાફ, સ્ત્રીં વરાળ ૨ ગરમીથી થતો ઉકળાટ,
ઉખારો, ધામ, ખફારો ૩ પસીનો ખાફેલેવો-
વરાળનો શેક કરવો (પરસેવો થવા સાથે)

ખાફણુ, નં બાફવાનુ-રાધવાનુ તે ૨ સ્વાદ વગરનુ
૨ ધાયલુ તે ૩ ઢોરને માટે બાફેલો ખોરાક, ગોતુ
૪ કાચી કેરીનુ કરેલુ શાક, બાફેલુ બાફવું=જેવું
તેવું રાધવું

ખાફવું, કિં સં રાધવું, ચઢાવવું ૨ ઉકાળવું

ખાખ પું (ખાં) પ્રકરણુ, વિભાગ ૨ કામ ૩
વિષય, ખામત

ખાખત, સ્ત્રીં (ફાં) વિષય, પ્રકરણુ ૨ મુદ્દો, મત-
લય ૩ ખીના હકીકત, બનાવ ૩ તપસીજી, વિગત
ખાખત, અં લીધે, માટે, વાસ્તે ૨ વિષે, સંબંધી,
કારણસર [જે કંઈ આપે છે તે ૨ દલાલી, વટાવ
ખાખતી, સ્ત્રીં ખળીમા વસવાયાને લાગા તરીકે
ખાખરાં, નં માયાના ઉપરના નાના નાના વાળ
ખાખરિયો, વિં વિખરાયલા નિમાળા વાળો, જટિલ
ખાખરી, સ્ત્રીં નાના નિમાળાનો ગુચ્છો ૨ ટોપીની
કોરની ડુન [૩ માલમતા.

ખાખસ્તા, વિં સમધી, સગા ૨ લાગતુ વળગતું તે
ખાખા, પું એક જાતના બીલ. ૨ અગ્રેજના છોક
રાઓ ૩ રોટલા, તાતા

ખાણુ, પું (હિં) બાવો ૨ બગાળાનો રહીશ
ખાખે, અં ખામત, તે કારણ સર, માટે ૨ લીધે
ખાખો, પું તાતા, રોટલો [વિષે, સંબંધે.

ખામ, પું એક જાતનો વેલો ૨ બે હાથ ને છાતી
એટલી લ માર્છનુ જે માપ તે, વામ

ખામણિયુ, વિં બાહ્યણુને ખપે તેવું, ચોકખુ, શુદ્ધ
૨ જે શેરડીના ખીના કડકાની આખો મોટી હેય તે
ખામણી, સ્ત્રીં લાલ ચળકતી ચામડીનો એક જીવ
૨ ચાડળ ૩ બાહ્યણી

ખામદાદ, નં (ફાં) ભોર, વહાણુ, મળસક
ખામલી, સ્ત્રીં બગલમા થતી ગાંઠ, કાખ બિલાડી.
ખામરી, સ્ત્રીં ડાકણુ

ખાયડી, સ્ત્રીં સ્ત્રો, ખોરત ૨ વહુ, પત્ની,
ખાયલુ, વિં ખૈરા જેવું, ખૈરક સ્વભાવનું, કન્યારાશિ.
૨ જેવું પોતાની મેરી આગળ ચાલતું ન હોય તે, સ્ત્રી
વશ ૩ નમાલુ, ખીકણુ હીચકારો ૪ નામદ, વિચ્-
હીન, નપુસક

ખાયુ, નં નરધા-ખલામાનુ એક ઢોલકું

ખાર, પું (ફાં) બાકાં, મોટો અવાજ, બહાર ૨
મળ, આનંદ ૩ તડાકો, ધારું થવું તે, જહોજલાલી
૪ તારુણ્ય, જુવાની

ખાર, નં ખારણુ, દરવાજો, દાર ૨. આગણુ
ખાર, વિં (સં દ્વાદશ) ૧૨. દશ ને બે, ૨. જુદું

જુદુ ધણુ, બહુ, સધળુ 'બારે ભાગેળો મોકળી છે' બાર પાદશાહી=બાર પાદશાહી જેવું સુખ, એન બાજુ બાર વગસનો=નાનો, જુવાન બાર વાગી જવા=આફત આની પડવી, પડતી થતી, બારમો ચક્રમા=વિરહતા, અણબનાવ બારે દરવાજા ખુલા છે=કાઈ જાતનો પ્રતિમ ધ નથી બારે દહાડા ને બત્રીસે ધડી-હરહમેશ, નિરતર [ગાડી બારકસ, નં (૩૦) મોડુ વહાણ, ઝાઝર ચાર, મોટી બારબહી ધી, વિંભારી જમીન, આછી આકળીનુ બારગીર, પું (૩૦) ઘોડેસ્વાર પાયગામાનો સિપાઈ (બારગીરને ઘોડો તથા તેનો સામાન તેને નોકરી રાખનાર પૂર પાડે છે શિલેદારને પોતાના ઘોડા વગેરેનો ખર્ચ પોતે ભોગવવો પડે છે ૨ જસુસ, બાતમીદાર ૩ બાહોશને ચાલાક માણસ બારડ, પું નાતમાથી જુદુ પડેલુ, બાયડ બારડી નં નેતર [ધળધાયો બારણિયો, પું સોનીના હાટનો કચરો લેઈ જનારો, બારણુ, નં જવા આવવાનો માર્ગ તે, બાર ૨ દર વાળે, ફાટક ૩ આગણુ બારણા તોડી પાડવા=ચાપીને ઉધરાણી કરવી, તગાદો કવો બા છે તાળા દેવાવા=સત્તાનાશ જવુ, નિર્વશ જવો બારણુ બેસવુ =તગાદા કરવા, લાધવુ બારદાન, નં (૩૦) જેમા માલ ભર્યો હોય તે, બાધણુ, બોખુ ૨ બાધણુનુ તોલ ૩ અડ, રૂપભ બારનીસી, સ્ત્રીં હુડી પત્રી, કાગળ વગેરે નોધવાની ચોપડી, આવક ફાઈલ બારનીસ પું હુડી પત્રી, કાગળ, હુકમ વગેરે નોધ્યા પછી નિશાની કરે છે તે સરકારી માણસ બારમાસી, સ્ત્રીં બારે મહિના ફૂલ આપતો એક છોડ. ૨. બારે માસનુ, વાર્ષિક ૩, જયુનુ, બારમુ, નં મરનારને બારમે દિવસે, જે ક્રિયા કર વામા આવે છે તે, દાદશા બારવટિયો, પું ન્યાય મેસવવા માટે રાજ્ય પ્રજાને હેરાન કરવાને-વેર વાળવા સારુ બહાર પડેલો તે, હુટારો [વાસવા સારુ બહાર નીકળવુ તે બારવટુ, નં બારવટિયાનુ જે કામ તે ૨ વેર બારવાસિયો, પું ઢેડો, ભગિયો, ગામ બહાર

વસનારો તે [રવુ, એકકુ કરવુ બારવુ, કિંસં ઝાકુ કાઢવુ વાળવુ ૨ સાભ-બારસ, સ્ત્રીં પખવાડિયાની બારમી તિથિ દાદશી ૨ વિનાશ બારસ નાખતી=મરી ગયેલાની પાછળ દાનમા લુગડા વગેરે આપવા તે બારસો બેમવી -મોકાણુ મડાવી 'બારસ તો બેસેરે, બાધ જ્યારે મળે નહિ'—ધીરો [વશ, કુડુખ બારસા મ, સ્ત્રીં બારણાનુ ચોકકુ ૨ પેટી, બારસે, વિં બાર વખતે સો, ૧૨૦૦ બારાબડી-ક્ષરી, સ્ત્રીં અકકેકા વ્યજનમા બાર સ્વર મેળતી બનાવેલા પદ, કક્કાના પદ બારીક, સ્ત્રીં (૩૦) ઝીણુ સૂક્ષ્મ ૨ નાજુક, કામળ ૩ પાતળુ ૪ તીક્ષ્ણ, અણીનુ બારીક સમય-અણીનો પ્રમંગ ૨ ધાસ્તી ભરેલો સમય બારીક કામ ઝીણુ કામ બારીક નજરે=ઉડી નજરે, સપૂર્ણ રીતે 'બારીકપણુ=સૂક્ષ્મ રીતે બારીકાઈ-કી, સ્ત્રીં નાજુકાઈ, ઝીણાશ ૨ બારીક પણુ, સૂક્ષ્મતા ૩ પેચ, ચાતુરી બારીસ્ટર, પું (અ ૦) મોટા દરજ્જાના ધારાશાસ્ત્રી બારો, સ્ત્રીં પ્રજશ, હતા, તથા જોવાને માટે ભિ તમા બાકુ રાખેલુ તે ૨ એનુ જે બાગણુ તે ૩ બચવા નાસનાનુ સ્થાન, બહાનુ, મિષ પ (હિ ૦) વારી, વખત બારીકી, સ્ત્રીં ઝીણવટ, બારીકાઈ, ઉડી તપાસ બાર, નં બારણુ, દરવાજો, દ્વાર, બારી ૨ નીકળી જવાની જુગતી-ગત, મિષ ૩ જ્યા નહી સમદ્રને મળતી હોય તે સ્થળ, બાડી ૪ ઝાણુ, માકાર પ વાડમા જવા આવવાનો રાખેલો નાનો રસ્તો 'બોડીમાર' ૬ બદર બાર, વિં બેસડ 'ગાનામા તે મારો થાય છે' બારત, પું દાર (ફેડવાનો) બારતદાન, નં દાર રાખવાનુ શિગડુ-નળી બારેમાસ, અં હમેશ, નિરતર, સદા બારેવાટ, અં અહિ તહિ વેરાનું પડયુ હોય તેમ, વિખરાયેલુ, સથરપથર ૨ નકામુ, નિષ્ફળ, બારે રસ્તે 'બાપાનુ મારેવાટ જાય' બારંથો, પું બાર હાથનો સાકટો ૨ બહાર-

વગેરે પડી રહેનાર, જે લુચ્ચાઈથી બહારનું લા-
વ્યો હોય તે 'માઝ્યાનુ આરોહ' '૩ આરવટિયો
આરોહ, પુ. ભાટની એક જાત [વ્યાજ તે
આરોહ, નં. ટકા ઉપરનું વ્યાજ તે, હદ ઉપગત
આરોહ, અન્નાગલુજ, પરભાડું, ઘેર ગયા વગર,
ખાલ, પુ. વાળ, નિમાળા ર છોકર, બાળક [અરધેથી
ખાલતોડ, પુ. વાળ તુટવાથી થયેલો ફોલ્લો-ગુમકુ
ખાલદી, સ્ત્રી. પાણી કાઢવાની બોખ
ખાલમ, પુ. (હિ) આશક, યાર ર ધણી, વર
ખાલમપેચ, પુ. પાધડી ઉપરનો વાકો દીલો પેચ,
ખાલા, નન્બહાના, મિષ્ટર ફાફા [છાગાવાળો આટો
ખાલાનગ, પુ. ખેચી માધવાનો પટો
ખાલાશ, સ્ત્રી. (ફાં) સંભાળ, ભાળ, સાચવણી
ખાલાશી-સી, સ્ત્રી. બાલાશ, જુઓ [ધાણ
ખાલેખાલ, અ. ૩એરેએ, વાળેવાળ ર તદન,
ખાલેશરી, ન. (સ. ૦ બકુલ) એક જાતનું ફૂલઝાડ,
ખાલુડો, પુ. બાળક [ખોરસળી, ઓવરી
ખાલદી, સ્ત્રી. બાલદી, ડોલ
ખાલ્ય, ન. (મ. ૦) નાનપણ, બચપણ
ખાલ્યાવસ્થા, સ્ત્રી. (સ. ૦) બાળપણ બચપણ
ખાલુ, વિ. ખોડું, નકલી ર ખોટા કસબનુગુછળ
ખાવચી, સ્ત્રી. એક જાતની ઔષધિ-વનસ્પતિ
ખાવટો પુ. એક જાતનું ધાન્ય, નાગલી
ખાવડું, ન. ખભો અને કાણી વચ્ચેનો ભાગ, પાગોડું
ખાવન, વિ. પચાસ ને બે, પર
ખાવનવીર, વિ. મહાબળિયો, બહાદુર
ખાવનાચ દન, ન. એક જાતની સુખડ
ખાવની, વિ. ખાવનના સમુદાયવાળું.
ખાવર, વિ. ગાભર, બેબાકળું, અકળાયલું
ખાવલું, ન. ધાતુ-મટોડીનું પુતળું
ખાવળ-ળિયો પુ. એક જાતનું કાટાળું ઝાડ ર
અડવું તે કુરૂપ તે ખાવળ બોલે = કળ્યાનુ બી રોપવું
ખાવળી, સ્ત્રી. ધણા નાના ખાવળનું વન
ખાવા, પુ. બાપા, પિતા ર. બાપુ, ભાઈ, (સમજ-
વતા વપરાતો શબ્દ) 'હરિપદ ભજ બાવા'
જન્મના કુખ જન્મવા
ખાવી, સ્ત્રી. બાવાની સ્ત્રી, બેગણ ર વિ. બાવીસ

ખાવીમ, વિ. વીસ બે ૨૨
ખાલુ, ન. કરોળિયાનું જાળું
ખાલો, પુ. જોગી, વેસગી, સાધુ. ર બાપ, પિતા
ખાંકલ, વિ. ફરફ, વઢેલ, બેમયાદ ર ખાઉધરો
ખાપ્પ, પુ. (સ. ૦) બાક, વરાળ. ર અશ્વ ૩ ધુમસ
ખાસ, સ્ત્રી. વામ, સોડમ, ગધ, બો
ખાસટી, સ્ત્રી. (અ. ૦ એસ્ટીન) બાક, પાટલી
ખાસઠ-સેઠ, વિ. સાક ને બ, ૬૨.
ખાસા, પુ. સાર, તત્વ [કપડું
ખાસ્તો, પુ. સારા મુલાયમ વણાટનું દેશી ઉમદા
ખાસુદી, સ્ત્રી. ઉકાળાને જાડું કરેલું મસાલાવાળું
ખાડું, પુ. (સ. ૦) ભુજ, કર, હાથ દૂધ, રમડી
ખાડુંક, પુ. વરવો, વિચિત્ર બિહામણો પુરૂષ ર
વાદરો ૩ મુઠ, ઉડી સમજ વગરનું, મૂર્ખ
ખાડુંલું, ન. આવલું, પુતળું ર આવલું, અડલું
ખાડુંચુદ્ધ, ન. ૦ બથ્થ બથ્થા, હથિયાર વગરની લઢાઈ
ખાહેર, અ. બહાર, હદની પેઢી પાસ
ખાહોશ, વિ. હોશિયાર, ચાલાક, કાબેલ ર
બહાદુર, ખબડદાર.
ખાહોશી, સ્ત્રી. હોશિયારી, બહાદુરી, ખબડદારી
ખાહી, અ. (સ. ૦) બહાર, હદની આર, ઉપરનું
ખાહીગોળ, ન. ઉપસેલો ગોળ ભાગ તે, બિ. બા-
કાર (ઉનડું, અતરગોળ)
ખાહોપચાર, પુ. (સ. ૦) બહારના ઉપચાર, બહા-
રના ભાગ ઉપર જે જે લગાડવાનું-કરવાનું તે.
ખાહ્યાન્તર, અ. (સ. ૦) બહાર ને અંદર એમ
ખાહ્યાન્તરેલપિકા, સ્ત્રી. (સ. ૦) કવિતાની બહાર
પડતા અક્ષરોની અંતે વળી અંદરના અક્ષરોની જે
ગુપ્ત શબ્દ રચના તે
ખાળ, ન. (સ. ૦ ખાલ) છોકર, શીશુ, અર્જક
ખાળક, ન. નાનું છોકરે ખાળકી-નાની છોડી.
ખાળકીડા, સ્ત્રી. બાળકની રમત, બાળ ખેલ
ખાળખેલ, પુ. બાળની રમત ર બાળકને માટે
જે રમતગમત તે
ખાળગોપાળ, ન. છેકરા ઈયા; બાળબચ્ચા.
ખાળચરિત્ર, ન. નાના છોકરાં જેવું વર્તન તે.
ખાળચેટા, સ્ત્રી. નાનપણની રમત,

બાળપ, સ્ત્રીં મહેરબાની, કૃપાદષ્ટિ, રહેમિયત
 બાળપણ-જુ, નં બચપણ, નાનપણ
 બાળબુદ્ધિ, સ્ત્રીંકાચી સમજ, નાદાનિયત
 બાળબોધ, વિં બાળકને બોધ આપવા બેગ,
 ઝટ સમજાય તેવું ૨ દેવનાગરી લિપિ
 બાળબ્રહ્મચારી, પું જે પુરૂષ કદી પરણ્યો નથી તે
 બાળબચ્ચાં, નં છોકરા ટૈયા
 બાળભાષા સ્ત્રીં બાળકની બોલી, સમજ પડે
 નહિ તેવી બોલી ૨ માગધી ભાષા ૩ માતૃભાષા
 બાળમિત્ર, પુંનાનપણનો મિત્ર, ગોઠિયો [યવુ તે
 બાળર ડાપો, પું નાનપણમાંથી વિધવાપણ પ્રાપ્ત
 બાળરાડ, સ્ત્રીં નાનપણમાં થયેલી વિધવા
 બાળસીલા, સ્ત્રીં નાનપણની રમત ગમત
 બાળવિધવા, સ્ત્રીં બાળરાડ
 બાળવુ, કિં સં સળગાવવું ચેતવવું, લગાડવું
 ૨ ડામવું, દહાડવું ૩ સત્તાવવું, ખીજવવું, દુભ-
 વવું ૪ જાસવું.
 બાળસ્વરૂપ, નં બાળકનું સ્વરૂપ, નાની નાજીક
 આકૃતિ [માર્યાનું પાપ
 બાળહત્યા, સ્ત્રીંબાળકને મારી નાખવું તે, બાળક
 બાળા, સ્ત્રીં (સં) ઉમરમાં આવતી કન્યા
 બાળાપણ, નં બાળકપણ, નાનપણ શૈશવ ૨
 કૌમાર્ય
 બાળામ ૧, પું બાળકને માથે બાધવાનો ફેટો
 બાળારાજ, પું રાજની પેઠે કરવાની છુટવાળું
 છોકરું, બોળ
 બાળી, સ્ત્રીં બાળા, કન્યા (લાડમાં) 'ચિત્ર
 લેહા કહે સુણ બાળી, કેમ રહે છે આસુડાદાળી'
 બાળિશ, વિં મર્ખ
 બાળુભોળુ, વિં અજ્ઞાન બાળક જેવું
 બાળુવા, નં નાના લાડકા બચ્ચા, નાનેરા, હલેતા
 બાળેર, વિં નાની ઉમરનું, કિશોર વયનું
 બાળોદા, સ્ત્રીં નાનપણમાં પરણેલી છોકરી
 બિદગી, સ્ત્રીં દીલી, ચાઇ બિદી
 બિકટ, વિં કંજી, વિકટ, વસમુ ૨ લયર
 બિગાડ, વિં બગાડ, નુકસાન, ખરામી
 બિગારી પું મજૂર, હેડકરી, વૈતરોનર બિખારી

બિચવો, પું એક જાતનું ખજર [૩ અસહાય
 બિચારું, વિંરાડ, બાપડું, ગરીબ ૨ દુખી, હેરાન
 બિહવા, પું વિધવા, સ્ત્રીંએને પરને અગુડેપહે
 રવાના છવિ ટિયા, કચડા, અણવટ
 બિહાનું, નં ખેસવા-સુવાનું પાથરણું. ૨ પથારી
 બિહાયત, સ્ત્રીં પાથરણું, જાજમ-સેતર જ વગેરે
 બિહાવવું, કિં સં પાથરવું, ઢાળવું
 બિજેર, નં એક જાતનું ફળ.
 બિડવું, કિં સં બધ કરવું, વાસવું, અટકાવવું
 ૨ સંકાચવું, બેડી દેવું ૩ વાળવું ગડી પાડવી
 બિડાવવું, કિં સંરવાળું કરાવવું ૨ બધ કરાવવું
 બિડચુશિડચુ, વિં મુગે મોઢે, ચુમાળને
 બિન, અં વગર, વિના
 બિન, પું (આં) દિકરો 'ખુશાલદાસ ગોકળદાસ
 બિન હરજીવનદાસ
 બિના, સ્ત્રીં (આં) વિવેચન, વર્ણન ૨ બા-
 બત, હકીકત, તપસીક
 બિદડી, સ્ત્રીં સીતી લીધેલી નાની પોટલી મેંગી
 બિદી, સ્ત્રીં ટપકી, ચાઇ, ટપકું
 બિદુ, નં (સં) બુદ્ધ, ટીપુ, ટપકું ૨ શન્ય,
 મીકું ૩ ટાપ () અનુસ્વાર ૪ કણ, ખીજ
 બિદુનો સિધુ=રજનું ગળ, વાતનું વરેકું, તર-
 શુનો મેરું.
 બિની, સ્ત્રીં લશ્કરનો આગળો ભાગ, હેરાન.
 બિભાસ, પું (સં) સવારે ગાવાનો એક રાગ
 બિમાર, વિં(ફાં) માદુ, આળસી, કાપલી ૨ ખિન્ન
 બિમારી, સ્ત્રીં (ફાં) માદગી, મદવાડ, બ્યાધિ
 બિમ્મ, ન (સં) સૂર્ય ચઢતું જે ગોળાકૃતિમાં
 દેખાતું તે, તખતી ૨ આરસી-પાણીમાં જે રૂપ
 દેખાય છે તેનું મૂળરૂપ (બિમ્મ ને પ્રતિબિમ્મ)
 ૩ લીલોડું ૪ છમી, છાયા.
 બિયાન, નં બ્યાન, વર્ણન, વિવેચન
 બિયાબાડ, નં અશુભનાવ, સામી પ્રીત.
 બિયાબાન, નં (ફાં) ભય કરને બીક લાગે હો
 તેવું, ઉજડ વેરાન
 બિયામણ, વિં બીક લાગે તેવું, કારમુ, વિકાળ
 બિયું, નં બી, મીજ

બિચો, પુ. બી, હળિયો, ગોટલો ૦ પેસી
 બિરહ, નં પશુ, પ્રતિષ્ઠા, ટેક, વરદાન, વચન.
 બિરહાણ, વિ. ટેકવાળુ, પશુવાળુ એકવચની
 બિરહાવળી, સ્ત્રી. વખાણુ પ્રથમ સા
 બિરમોહા, સ્ત્રી. એક જાતની જ ગલી વનખપતિ
 બિરાજમાન, વિ. સુશોભિત, સુદરલાગે એમ
 રચાયેલુ ૨ સુખમા બેહેલુ
 બિરાજવુ, કિ. અ. (સ. વિનરાજ=પ્રકા
 થવુ) માન સાથે બેસવુ, પધારવુ ૨ શોભવુ
 સુદર હેખાવુ, બેસવુ આવવુ
 બિરાદર, પુ. (ફા.) ભાઇ, સહોદર બધુ ૨
 દોસ્ત, મિત્ર [દોસ્તી, દાવો
 બિરાદરી, સ્ત્રી. (ફા.) ભાઇચારો, મિત્રતા
 બિરાવુ, વિ. પાગકુ, બીજનુ, પરતુ [૩ ઝાડ
 બિલ, નં (સ.) ચુકા કોતર ૨ દર, રાફડો
 બિલ, નં (અ.) ખરડો, મુસદ્દો ૨ ભરતિયુ
 માતની કિમ્મત સાથે યાદી ૩ ટીપ, યાદી ૪ હુડી
 બિલકુલ, અ. (આ.) તમામ; સાવ, તદ્દન, જરાએ
 બિવ બી, સ્ત્રી. એક જાતનુ ફળ [જગ, મસુળગુ
 બિલાડો-દેલી, સ્ત્રી. એક જાતનુ ચોપડુ જના
 વર, મિની, મળર ૨ લોહાના આકાનો ગુચ્છો,
 કુવા ટાકામા પડેલી ચીજ કાલવાની અકાડી ૩.
 નાગર, લગર; રોહીની બિલાડાં થવા-આપે
 બહુ મેશ આજવાથી કાળુ કાળુ થવુ બિલા
 ડીનું બચોળિયુ=કોઇ વસ્તુને સાથે ને સાથે
 રાખી સાચવ્યા કરવી તે બિલાડુ તાણવુ-બે-
 ચવુ=વગર સમજે કાગળપર સહી કરવી
 બિલાડીનો ટોપ, પુ. કુતરાના કાન જેવી વન
 સ્પતિ [નામનુ નિશાન, સહી
 બિલાડુ, નં બિલાડી અથવા બિલાડો, મીનડુ ૨
 બિલાડો-દેલો, પુ. બિલાડીનો નર ૨ ચાલાક,
 બિલાવર, પુ. સવારનો એક રાગ [બુચ્ચો પુરૂષ
 બિલિયાન, નં પાસા પડેલો હીરો [કાચ
 બિલોર, પુ. (ફા.) આરપાર હેખાય તેવો સુદર
 બિલસ, પુ. (ફા. બાલિસ્ત) વેત
 બિલ્લી, સ્ત્રી. (હિ) મીનડી, બિલાડી.
 બિલ્લુ, નં એક ઈટના ઓસારની ભિત ૨

બિલ્લુ, વિ. ચાલાક, ઠગ, લુચ્ચુ [ભીરુ બેડિયુ.
 બિલ્લવ, પુ. (સ.) એક જાતનુ ઝાડ, બીલી.
 મિવડાવવુ-રાવવુ, કિ. સંસ્કારાવુ, ભય દેખાડવો
 બિશાત, સ્ત્રી. વિશાત, પુ. દોલત. ૨ માલ.
 મૂલ ૩ શક્તિ, બળ, ગુજશ.
 મિસ્તરો, પુ. બિજાનુ, પાથરણુ
 મિસમિલ્લા, પુ. લો ખુદાનુ નામ ને દરોહતેહ
 બિહામણ, વિ. ડરામણુ, ભયકર.
 બિહાગ, પુ. રાતે ગાવાનો ગગ [ફરફુ, અવાસી
 બિહારી પુ. બેલ મોજ કરનાર, વિહારી. ૨
 બી, નં બીચુ, બીજ ૨. મૂળ, મંડાણુ, પાયો
 બી, અ. પશુ વળી અપિ
 બીઆમુ, નં બી 'બરનુ બીઆમુ'
 બીઓ, પુ. એક જાતનુ ઝાડ ૨ હળિયો, બી
 બીક, સ્ત્રી. ધાસ્તી, દહેશત, ભય, ડર ૨ ધાક
 ૩ ચિતા, ફિકર
 બીકણુ, વિ. ડરકણુ ૨ હિચકાર, હિમત વિનાનુ
 બીચ, અ. વચ્ચે, વચમા, અદર, માહે
 બીજ, સ્ત્રી. (દ્વિતીયા) પખવાડિયાનો બીજોદિવસ
 બીજ, નં (સ.) બી બિયુ ૨ વીર્યનો અથ
 જે ગર્ભરૂપ ધારણુ કરે છે તે ૩ મળ કારણુ,
 જડ, પાયો, મડાણુ. ૪. ભાવાર્થ, તાત્પર્ય, સાર
 ૫ જે વર્ણોચ્ચાર રૂપી બીજમાથી મ જ સિદ્ધિ-ફળ
 થાય તે સંકેત વર્ણુ, હરફ 'ઐમ, ક્ષીમ, ક્લીમ,'
 ૬ ઓનાદ, સર્તાત. ૭ અક્ષર
 બીજક, નં બીલ, ભરતિયુ ૨ ચકતી, લેગલ, ટિકેટ.
 બીજગણિત નં (સ.) અક્ષર તથા ચિહ્નથી જે
 ગણિત તે (અકગણિત ને બીજગણિત).
 બીજમાર્ગ, પુ. એક જાતનો માર્ગ-પથ
 બીજમાર્ગ, પુ. બીજમાર્ગ પ્રમાણે ચાલનાર.
 બીજવર, પુ. બીજ વાર પરજનારો પુરૂષ તે
 બીજવાર, અ. ફરીથી, વળી, બીજ વખત.
 બીજુ, વિ. (દ્વિતીય) પ્રથમની સાથે જુએ તે, બેની
 સંખ્યાનો અનુક્રમ બતાવે છે ૨ જુદી જાતનુ, જુદા
 વર્ગનુ ૩ અ. વળી, વધારામા, 'બીજુ કહેવનુ કે'
 બીટ, નં બાણુ, ગોળર.
 બીડ, નં જે જમીનમા ધાસ થવુ હોય તે. ૨.

કાચુ ભરતનું લોહુ ૩ (અં) સરત
બીડવું, કિં સં બધ કરવું ર સીડવું, પુરવું,
ચણવું ૩ સીલ માગવી
બીડી, સ્ત્રીં ચુનો કાથો ચોપડી સોપારી મૂકી
વાળેલું પાન ર તબાકુ મૂકી પાદડાનો વાળેલો
શકુ આકારનો ઘાટ
બીડુ, નં ત્રિકાણ આકારની મોટી બીડી તે
ર કાઈ મોટું કામ કરવાની જાહેર માગણી,
સરતવાળી માગણી બીડુ ઝડપવું=કાષ સાહસ
માથે લેવું, માહસ કામ કરવાની માગણી કરવી
“ તે નામ સાર્થક મહિપતિ વાહ કીધું, બીડુ
કુંહેમ હણવા ઝટ ઝડપી લીધું ”
બીડો, પુંકાગળ ધાલેલું મોટું પરબિડિયું, લખોટો
બીન, સ્ત્રીં (વીણા) એક જાતનું તાર તથા બેપાસ
બીનકી, સ્ત્રીં નિંદી. [તુમડાવાળું વાળું.
બીના, સ્ત્રીં બનાવ, બનેલું તે ર હકીકત, વાત,
હેવાલ, વર્ણન. ૩ વિષય, ખામત [કુટુંબની બાનું
બીબી, સ્ત્રીં ગૃહસ્થ મુસલમાન ઝોરત, ખાનદાન
બીબીજીયું, વિં બીબીને પેટે જન્મેલું, ખાનદાન
મુસલમાનના ધરનું બાળક
બીબુ, નં ધાતુનો અક્ષર, ટાઈપ ર ઝોડુ, સાચી,
ઝેડી ૩ ઢાળ, ઘાટ, આકૃતિ, ફરમો ૩ ચિત્રામણ
પાડવાનો કોતરેલો કડકો, નખુનો, પ્રતિકૃતિ
બીભત્સ, વિં (સં) ચીતરી ચઢે તેવું, કટાળો
આવે તેવું ર શરમ ભરેલું ૩ ભુકું, ન બો
લાય તેવું, નકાર
બીભત્સ, પું એ નામનો નવ રમમાનો એક રસ
બીરજ, પું ચોખા અને ચણાની દાળની મીઠી
બીરમડી, સ્ત્રીં ઉટકટાનું મૂળ [ખીચડી
બીલ, નં દર, બખોલ ર સાપનો રાફડો ૩
આકડો, વેચેલા માલની કિંમત સૂઝા યાદી ૪
ચ્ચીદ, પહેલો પ ખરડો, મુસદ્દો
બીલચન, પું પાસા પાડેલું નગ-હીરો
બીલી, સ્ત્રીં સં બિલ્વ) એક જાતનું ત્રણ ઝુમખે
પાનવાળું ઝાડ [ચિતી ગાંઠ, ઝુમકું ૩ અડ, વૃષણ
બીલું, નં બીલીનું ફળ ર જીરીરના સાધા ઉપર
બીવું કિં અં ડરવું, ભય લાગવો, ધાસ્તી લાગવી,

ચોકવું ર ગભરાવું, કાપર થવું
બુટ, પું અવાવર-અવ્વડ ઉંડો કુવો
બુઠ, વિં અજાન, કમઅક્ષર, જાડી બુદ્ધિનું,
બુદ, નં ટપકું, ફેરે ર જાટો, ટીપુ, ૩ ફોરીના બી.
બુધી, વિં અક્ષલ વનાનું, મદબુદ્ધિ, ઇંધણધોરી
ર આળસુ ને ઝેદી [તળિયું
બુધુ, નં બુધું, જાડો ડગોરો. ર વાસણનું બળેલું
બુખિયો, પું આકસ્મિક લયનો ઢાલ, બુખિયો
બુખારવ, પું બુખારણ સોરબકાર ર ઘોઘાટ
બુક, સ્ત્રીં (અં) પુસ્તક, ચોપડી ર બુકડો, ગ્રાસ
બુકડી-ગડી, સ્ત્રીં સ્ત્રીના કાનનું મોતીનું એક
બુકડો, પું ફાંકો, બુકો [જુલતું ધરેણું
બુકણી, સ્ત્રીં ભૂકી, ચૂર્ણ
બુકવું, કિં સં ફાકવું, મોમા વેગળેથી નાખવું
બુકાની, સ્ત્રીં દાઢી ને ગાલ ઉપર આવી રહે તેમ માથે
બુકો પું ફાસો ર ફાકડો ગ્રાસ [બ ધાય એવો ફટકો
બુગણ, નં ગાડીમા પાથરવાનું જાડું કપડું, મોદ,
બુઘડી, સ્ત્રીં બરણી [આથર
બુચ, પું બૂચ ર દાટો, રોધ ૩ પાનાની રમતનો
બુચર, વિં બુદ્ધિ વગરનું મૂર્ખ [એક દાવ
બુચી, સ્ત્રીં છોડી બુચો=છોકરો, પુત્ર
બુચું, વિં કાન વિનાનું, ર બેઠેલા નાકવાળું
૩ ધરેણું-શોભા વગરનું ૪ સત્તાહીન
બુજ, સ્ત્રીં બૂજ બુઝો
બુજરગ, વિં (ફાં) જલ્દ, ધરકું ર ધરકું ને માનવું
બુજરગી, સ્ત્રીં (ફાં) ધરડપણ, મોટાઈ, બુઢાપો
બુજવું, કિં સં સમજવું, બોધ લેવો ર.
કદર કરવી, પીછાનવું જણવું ૩ હોલાવું
બુજવવું, કિં સં હોલનવું ટાડું પાડવું (આગ)
ર શાત કરવું, રોળી નાખવું, બધ પાડવું
બુઝાવું કિં અં હોવાવું, કમી થવું, બધ પડવું
બુટ, સ્ત્રીં કાનની નીચેની ચામડી, લાળી, કાનની
બુટ પકડવી=કણવ કરવું
બુટાક, અં રગે કાળું ને શરીરે લટ
બુટિયું, નં લાકડાનું લોળિયું
બુટી, સ્ત્રીં નાનો બુટો, ભાત, તરેહ ર અજબ
ગુણવાળી વનસ્પતિ, જડી ૩ પહેંચેલું, કામેલ,
૪. ભાગ, માયા

બુદ્ધિદાર, વિં બુદ્ધિવાળુ, બુદ્ધિદાર
બુદ્ધિ, પું કલના જેવો આકાર, છાપેલું કે વણ
તરમા પાડેલું ચિત્ર ૨ તરંગ, કલ્પના, ફટો.
બુદ્ધિ, વિં ધસાઈને ચપડુ-ગડુ થયેલું, ધાર
રહિત ૨ જાડી બુદ્ધિનું ૦ લાગણી વગરનું
બુદ્ધિ, પું મકાઈ દોડો, બુદ્ધિ
બુદ્ધિ, સ્ત્રીં એકદમ પાણીની અંદર પેસી જવું
તે, કુબ્જી ૨ કામની વખતે ખસી જવું તે
બુદ્ધિયલ, વિં બેવકૂફ, મૂર્ખ, મદ્યુદ્ધિનું,
બુદ્ધિ, કિં અં ૦ કુબ્જી, પાણીની તળે બેસવું
૨ ગરકાવ થવું, દટાઈ જવું
બુદ્ધિ, કિં સં બુદ્ધિ
બુદ્ધિયાળી, વિં બેવકૂફ, મૂર્ખ, અણસમજી
બુદ્ધિયો, પું કાળા મોનો લઈ વાદરો ૨ ધરડો
માણસ, બુદ્ધિયો
બુદ્ધિપો, પું ધરડપણ, જરા, જઈરી
બુદ્ધિયો, પું બુદ્ધિયો, બુદ્ધિ [ડાસ, જુદ
બુદ્ધિ, વિં ધરડુ, જેને જરા આવી હોય તેવું,
બુદ્ધિ, સ્ત્રીં બોણી ૨ અણી, ભાલાનું ફળ
બુદ્ધિ, પું શરીરે લટ ને કાળા સ્ત્રી, સીધણ
બુદ્ધિપરસ્ત, પું મૂર્તિપૂજક; મૂર્તિને માનનાર
બુદ્ધિપરસ્તી, સ્ત્રીં મૂર્તિપૂજ [થવાનું નથી]
બુદ્ધિ, અં થી, થકી, વતી “ એની બુદ્ધિ કાંઈ
બુદ્ધિ, નં બુદ્ધિ ૨ મેલી ફાટેલી પાધડી
૩ તોલમત, આળ, બુદ્ધિ. [કકડો
બુદ્ધિ, પું પાધડીમા બાલવાનો મેલો કાટો
બુદ્ધિ, પું સાવરણો, ઝાડ
બુદ્ધિ, પું (સં બુદ્ધિ) પરપોટો
બુદ્ધિ, પું (સં) બુદ્ધિ ૨ એક ગ્રહ
બુદ્ધિ, વિં જ્ઞાતા, સમજી ૨ પડિત
બુદ્ધિવતાર, પું વિષ્ણુનો નવમો અવતાર.
(જગન્નાથ સ્વરૂપ) ૨ મૌન ધરીને જોયા-
સાબળ્યા કરનાર.
બુદ્ધિ, સ્ત્રીં (સં) સમજ, જ્ઞાન ૨ સમજ-
શક્તિ, અક્ષલ, મતિ ૩ મત, અભિપ્રાય, વિચાર
૪ વિવેક, ડહાપણ ૫ મન, અંત કરણ, શિખા-
મણ ૬ વૃત્તિ, હચ્છા, મન બુદ્ધિનો આગલો=

હૈયાશૂન્ય, મૂર્ખ, ૬ બુદ્ધિ ફરી જની=અક્ષલ
ઉંધી થઈ જની, અવળી મતિ થવી
બુદ્ધિબળ, નં સમજશક્તિ ૨ સેતરજની રમત.
બુદ્ધિમત-માન, વિં બુદ્ધિવાળુ, અક્ષલ
બુદ્ધિહીન, વિં અક્ષલ વગરનું, મૂર્ખ, ગમાર
બુદ્ધિ પું (સં) કાલો, વિદ્વાન. ૨, એક મહ.
એ નામનો વાર [બુદ્ધિવાર=કઈ નહિ.
બુદ્ધિવાર, પું સાત વારમાનો એક. બાપનો
બુદ્ધિવારિયું, નં દર બુદ્ધિવારે પ્રગટ થતું બાપ
બુદ્ધિ, નં જડો ડગોરો, ધોધા ૨ છો ચરવાનો
જડો તે ચપટો દડુકો ૩ બળીને કાળુ થઈ
ગયેલું વાસણનું તળિયું “ બુદ્ધિવાળી તપેલી ”
બુદ્ધિ, સ્ત્રીં બહેન (ગ્રામ્ય) ૨ કાંરી
બુદ્ધિયાત, વિં (કાં) બુદ્ધિ ને માનવતું, ખાન-
દાન, કુલીન, અસલજાત
બુદ્ધિસ, નં બિનનું જડુ કપડું, કામજો, બનુસ.
બુદ્ધિ, વિં કઈજ ન સમજે તે, જડબરત,
બુદ્ધિ ને વિવેક વિનાનું
બુદ્ધિયાતી, સ્ત્રીં ખાનદાની, કુલીનપણ.
બુદ્ધિશક્તિ, વિં (સં) બુદ્ધિ, બુદ્ધિવાળું
બુદ્ધિ, પું પોકાર, હોકારો, બુમ ૨ ગરબડ,
તોફાન ૩ ગપ, ગપટો, અફવા
બુદ્ધિબુમ-બુદ્ધિબુમ સ્ત્રીં ઉપરા ઉપરી ખૂમો
પાડવી તે, બ્યા ત્યા ખૂમ પડી રહેલી તે, રાડેરાડ
બુદ્ધિ, પું બુદ્ધિબુમ, ધોધાટ, હોકારો
બુદ્ધિ, પું મોટી નોખત-ટોલ, લોક મેગા
કરવા વગાડવાનું મોડું ટોલ તે
બુદ્ધિ, પું માથાથી તે પગસુધી આખે શરીરે
વિટળાઈ રહે તેવું સ્ત્રીને બોલવાનું લુગડું, આખ
આગળ જળીવાળો પડો, મહેરો ઢાકવાનું જળી-
વાળું કપડું, અવગુહન.
બુદ્ધિ-રજ, પું (અં) તોપ વગેરે મૂકવાને
કિલ્લાની બહાર પડતી કાંઠેલી રાવડી ગુબાર
૨ દિવાલને ટેકો આપનાર ચણતર, પુસ્તો, હાથિણી
બુદ્ધિ, વિં સેતરજની રમતમા એકલા ખાદાને
બાદશાહજ રહેલા હોય તેવી જીત તે
બુદ્ધિ, સ્ત્રીં બગાડ, અણજનાવ, અણવટ. ૨

અન્યાયી રીતે ચાલતુ તે
બુરાખ, સ્ત્રીં બુરાખ ૨ બાખુ, કાણુ, વેહ
બુરાડવુ, કિં અં બુડાવવુ, બુઓ
બુરાવુ, કિં અં પુરાઈ જવુ
બુરાશ, સ્ત્રીં બુરાધ, બુઓ
બુરાહાલ, પું ખરાખ દશા, માઠી સ્થિતિ [ખાડ.
બુર, વિં ખગખ, નહાર, ભુકુ ૨ નં ઝીણી ધોયેલી
બુલંદ, વિં (ફાં) મોટું, પ્રોદ, યોગ્યતાનુ, ભવ્ય
બુલબુલ, નં (ફાં) એક જાનનું પક્ષી. એ ગુ
લાખની ડાળી ઉપર બેસીને મધુર અવાજે ગાય છે
બુલાખ, સ્ત્રીં (ટર્કીં) બુલાક-વાળી) નાકના
વચ્ચેના પડદામાં ઘાલેલી મોતીની વાળી. ૨
નાડની વચ્ચેનો પડદો
બુલુ, નં ગાડ, ગાડના ઢગડા-તથા બુલુ
છટકી જવું=ડરી જવું ગાડ ગભરાવી [મારવે તે
બુસટ, સ્ત્રીં ઘેણને ગાલે દિયેરે કુકુનો તમાચો
બુસટિયો પું ઘેણનો દિયેર બુસટ મારનાર
બુસુ, વિં મડી બુદ્ધિનું, સુધરેલી રીતભાતથી
અજાણુ ૨ જડ, જડભરત, બુસો
બુસકું, નં વરસાદનું ઝાપડું, એકદમ પુષ્કળ
પાણી પડે તેવું ઝાપડું
બુહારવુ, કિં સં ઝાડ કાઢવું, ઝેરવું
બુક, પું કોળિયો, ગ્રાસ, ફાંકો ૨ (અં)
ચોપડી, કિતાબ
બૂચ, નં બાટલી-સીસીનું ઢાકણ તે ડૂંચો, ડાટો
બૂચ, સ્ત્રીં પાનાની રમતમાં હારનારે જીતેલા
સખસના માગ્યા પ્રમાણે પાના આપવા પડે તે
બૂજ, સ્ત્રીં પરીક્ષા, સમજ ૨ કદર, તુચના
બૂર, સ્ત્રીં કાનની લાળી
બૂર, પું (અં) અગ્રેજી ઘાટનો જોડો
બૂત, પું પ્રતિમા [પીવામાં આવે છે તે, કાપી
બૂન, નં (આં) એક જાતના ખી, જેનો ઉકાળો
બૂમ, સ્ત્રીં હાક, ધારો, રાડ, મોટો સાદ, ખરાડો
૨ એક વાતને સારૂ ધણી જણનું મોટે સાદે
બોલવું, પોકાર ૩ ફરિયાદ ૪ બુમાટો, અ-
ફના, કિવદતી
બૂહત, વિં (સં) મોટું, કદાવર, સ્થૂલ

બૂહતકથા, સ્ત્રીં (સં) પિશાચી લાપામા
વરચિએ બનાવેલી એક કથા
બૂહતપતિ, પું (સં) દેવગુરૂ, મોટો પ્રતિભા-
શાળી પડિત ૨ એ નામનો એક ગ્રંથ
બૂહતપતિવાર, પું (સં) ગુરૂવાર
બે-બે બે, અં બકરાનું બોલવું
બેક, સ્ત્રીં (અં) શરાશી પેઢી, નાણાની આપ
લે કરનારી દુકાન [બિદડી
બેગી, સ્ત્રીં ટપાલ માર્ગે મોકલાતી નાની બચકી,
બે, વિં એક તે એક ૨ બને, ઉભય
બે, અં (ફાં) નાહ, ગેર, કમ, બદ ધં અર્થ
સૂચક ઉપસર્ગ ૨ રે, ખરે 'માર બે માર'
બે અક્કલ, વિં અક્કલ વિનાનું, મૂર્ખ, બુદ્ધિહીન
બે અદખ, વિં અમર્યાદ, અસંખ્ય [અસંખ્યતા
બે અદખી, સ્ત્રીં અમર્યાદપણું, અવિવેક ઉદ્ધતાઈ,
બે આની, સ્ત્રીં બે આનાનો સિક્કો
બે આખર, વિં આખર વગરનું, માનભંગ [ફજેતી
બે આખર, નં અપમાન, અપ્રતિષ્ઠા, અપકીર્તિ,
બે આરામ, વિં બેચેન, ચિતાતુર, માદુ
બે ઇતમાર, સ્ત્રીં અણુવિશ્વાસ, ભરોસો નહિ તે
બે ઇતમારી, વિં અણુવિશ્વાસ
બે ઇમાન, વિં વિશ્વાસધાતી, અપ્રમાણિક ૨
કૃતમી, નિમકહરામ ૩ આસ્થા વગરનું
બે ઇલાક, વિં લાગેવળગે નહિ તેવું
બે ઇલાજ, પું નિરૂપાય
બેઉ, વિં મન્ને, ઉભય
બેક, વિં જોતો સંકેત ૨ થોડુંક, જરા
બે કદર, વિં કદર વિનાનું, બુજ વગરનું
બે કરાર, વિં આરામ ન હોય તેવું, માદુ, વ્યગ્ર, બેચેન
બેકવુ, કિં અં સુગંધિ ફેલાતી, બેકમેક ચઢ
રહેતું ૨ અમર્યાદ, થવું, છકી જવું, વહી જવું, ફાટવું
બેકસ, વિં ફિક્કું
બેકાર, પું જાક, તોર [ગેરવાજબી રીતે.
બેકાયદે, અં નિયમ વિરૂદ્ધ, શિરસ્તાથી ઉલટું,
બેકાર, વિં (ફાં) ઉભય રહિત, નવરૂ
બેકાવવુ, કિં સં વઠાવવું, ફટાડવું, છકાવવું
બેકી, સ્ત્રીં બે, ૨ બેની બેકી. "એકી બેકી."

૨ બધી ભાગી શકાય તેવી સખ્યા બેડી જવું
=ઝાડેફરવા જવું
બેકેટ, વિં અમર્યાદ ઉદ્ધત ર છુટું, બધન રહિત
બેકેલુ, વિં વહી ગયલું, વડી ગયેલું [અણવાડેક
બે ખખર, વિં ખખર ન હોય તેવું, અળણ્યુ,
બેગડ, વિં કલાઈનું ર મેલું પતું
બેગમ, સ્ત્રીં મોટા દરજ્જાની મુસલમાન સ્ત્રી,
શાહજાદી ર અમીર-આદલાહની ઓરત, રાણી
બે ગરજ, વિં ગરજ વનાતું, બેદરકાર, મેકાળજી.
બે ગરજાઉ, વિં બેદરકારી, બેતમા
બેગણિયુ, નં એક જાતનું સુતરાઉ કાળું ઝીણું લુગડું
બેગાર, પું પૈસા આપ્યા વગર મળુરી કગવવી
તે વેડ ર મળુરી, હેલ્લ ડ બીખ. [ર ભિખારી
બેગારી, પું મળુર, હેલ્લકરી ભાર ઉચકનાર
બે ગુના, વિં (ફાં) નિહોંપ, બેતકસીર, નિરપરાધી
બેઘાઘડું, વિં મિશ્ર, બેળસેળ, ન સમજાય
તેવું, સુર, આમ નહિ ને તેમે નહિ તેવું
બેચારેક, વિં બે અથવા ચાર ર થોડુંક
બેચેન, વિં નિરાત-આરામ વગરનું અસ્વસ્થ,
અશાત ર અનારોગ્ય, માદું ડ આનંદ રહિત
બેચેની, સ્ત્રીં અસ્વસ્થપણું, અશાતી, વ્યાકુળતા,
બેજ, વિં બેજર, હેરાન, વ્યાકુળ [ફિઝર.
બેજજ, વિં ગભરાયેલું, અકળાયલું ર કાય
બેજર, વિં, કટાળેલું, હેરાન, અકળાયેલું
બેજવવાળી, વિં ગર્ભવંતી, દહાડાવાળી
બેજવસોતી, વિં ગર્ભવતી, હમેલવાળી [દીપ
બેટ, પું ચારેપાસ પાણીથી વિટળાયેલી જમીન,
બેટી, સ્ત્રીં દિકરી, છોકરી, છોડી
બેટો, પું દિકરો, ઈયો, છોકરો
બેટાબેટી, નં છોકરો અને છોડી, છોકરાઈયા
બેઠક, સ્ત્રીં આમન, બેસવાની જગા ર બિ
બિજાયત, આસન, પથારી ડ બેસવાનો હક,
બેસવાની ખાસ જગા ૪. બેસવાનો વખત ૫
પાયો, બેસણી, તળું ૬ નાય મુજરાની જગા,
મિજલસ ૭ તાલીમની એક કસરત
બેઠાંબેઠાં, અં વગર શ્રમે, બેસી રહેનાર.
બેઠાખાઉ, વિં નિરુચ્છી, બેઠાર, આજસુ

બેઠાબેઠ, સ્ત્રીં બેઠાર હાલત તે, નિરુચ્છમ સ્થિતિ
૨ નફાનુક્સાન વગર, એમનું એમ
બેઠાગરે વિં બેઠલ, ઘણું બેસી રહેનાર.
બેઠીખાંવણીનું, વિં નીચી પથ્થુ ઘાટદાર ખા
ધણીનું ૨ મળણનું, દંડ ઉચલી ન પડે તેવું
બેઠું, વિં બેઠેલું, નીચું, નીચા ઘાટનું ૨ પથ-
રાતું, ધીમું ને એક સરખી ચાલનું 'બેઠું પાણી'
૩ કામ કર્યા વગર, બેઠે બેઠે થાય-મળે તેવું
'બેઠો પગાર' ૪. બેઠા બેઠા થઈ રહે તેવું, ઉ-
પાડવું ન પડે તેવું (કામ) બેઠું ખાતું=કામ
ખાતું બેઠા થવું=સાળ થવું (મદવાડમાથી)
બેઠાની ડાળ ડાપવી=પાગડું તોડી નાખવું
બેઠું બેઠું, અં નિગતે, વગર પરિશ્રમે, આરામથી
બેઠેલ વિં બેઠાગરે બેસી રહેતું હોય તેવું ૨
બેઠેલું ડ માયેલું, ગોળા પડે ગો હોય તેવું ૪
પડી રહેવાથી બગડેલું, સડેલું
બેઠેપગે, અં પલાઠી મારીને.
બેડ, સ્ત્રીં ચુલ્હાની બે બાજુમાની દરેક, બેળ
બેડકું, નં આગળીનો સાધો, પેર ૨ આમલીનો
ચિયોડાવાળો ભામ ડ વરસાદથી રસ્તામા થયેલો
ડીચડ
બેડશી-સાઇ, સ્ત્રીં હુપદ, પતરાજ, કુલ્હ, બડાઇ
બેડસી મારવી-બડાઇ હાકવી, પતરાજ કરવી
પોતાના બણગા કુકવા [બેઠાના ઘાટનું
બેડાચડ, વિં હેલ્લ મોટું અને ઉપર નાનું એવું,
બેડાફેડ, વિં હેલ્લ નાનું અને ઉપર મોટું એવું
બેડિયાતો, પું અલાસી
બેડિયુ, નં આબેથી કેરી તોડી-વેડી ઝીલવાની
જળીદાર ઝોળી. ૨ બત્રીસ મળુનું માપ ડ બે
બળદ બેચી શકે તેટલા ભારનું માફ ૪ શેરડીના
ખીનો બે આખવાળો કડકો
બેડી, સ્ત્રીં કેદીને પહેરાવવાની લોહાની સાકળ,
જશર ૨ શૂખલા, હાથ કડી ડ પાશ, બધન
૪ આડખીલી, અટકાવ ૪ જ જળળ, વિટ'બણા
૫ કાજવટા, ડહેરો ૬ બે આગળીએ પહેરાય તેવી
નોડેલી વિટી ૭ એક જાતનું રૂપાનું પગે પહેરવાનું
ધરેણું "ટોડે ને બેડી મરાશીયા પહેરે છે"

બેડું, નં ગાગર ને ઘડો એ બે ઉપરાઉપરી
મુકયા હોય તે ર ત્રિકામાનુ એક (હરડા, બેડા,
આમળા) ફળ
બેડો, પુઠ વહાણ, ઝહાજ “બેડો બાઇ બુડનો તારો
રે, અબે આઇ પાર ઉતારો રે” ર દુકડી, ટોળ
ઠ હેતુ, મુદાની વાત, ધારેલો અર્થ ૪ છેડો
બોસવો તે “સ ભાળી છેડો, વાળી બેડો વળે ગુરૂપાદ”
બેડોપાર, પુઠ વિજય, કુતેહ, સિદ્ધિ
બેડોલી, સ્ત્રી બેડોલવાળુ, બેકુવાવાળુ (વહાણ)
બેડોળ વિઠ ડોળ વનાનુ, બદ શિકલ, કદરૂપુ
બેઠગ-ગુ, વિઠ ઠગ વગરનુ, અવ્યવસ્થિત, બદો
બસ્ત વગરનુ ર વિલક્ષણ, ઠેકાણા વગરનુ
બેઠબ, વિઠ ઢબ વિનાનુ, પદ્ધતિ વગરનુ ર અમ-
ચાંદ, તરેહવાર ૩ બેઠાયદે
બેઠાળિયુ, વિઠ બે ઢાળ હોય તેવુ (છાપર)
બેઠુ, નં બેડુ, બુઓ
બેત, સ્ત્રી (ફાં) બે ટુકતી ફારસી કવિતા, બે
બે સરખા અનુપ્રાસવાળી ટુકો, દુપાઇ ર કવિતા
બેત, પુઠ મનસુબો, વિચાર ર યુક્તિ, તજવીજ
બે તકસીર, વિઠ બે શુના, નિર્દોષ [ઉપાય ૩ નેતર
બે તમા, વિઠ બેદરકાર, બેશીકર, બેપરવા, નિસ્પૃહી
બે તરફી, વિઠ બંને તરફનુ ર બરતરફ કરવુ તે
બે તાલ, વિઠતાલ વગરનુ (ગાયનમા) ર ગોઠવણ
વનાનુ, ઢાગ વગરનુ ઠ વહી ગયેલુ, હાથથી ગચેલુ
૪ પુષ્કળ, ખૂબ [આવે છે તે, અધારા
બેતાળા, નં બેતાળીસ વર્ષની ઉમ્મરે આબે આખ
બેતાળીસ, વિઠ ચાળસ ને બે [ધોરણુના તોલનુ
બેતાળુ, વિઠ બેતાળીસ શરનો એક મણુ એ
બેદરકાર, સ્ત્રી બેપરવા, બેકાળજી
બેદરદી, વિઠ રોગી ન હોય તેવુ ર અરમિક
બેદસ્તુર, વિઠરીત-શિરસ્તાથી ઉલટુ, નિયમ વગરનુ
બેદાણા, પુઠ (ફાં) એક જાતની ઔષધી
બેદાલાકડી, સ્ત્રી એક જાતની ઔષધી
બેદા વિઠ ગેરવાજબી ર અધેર, અવ્યવસ્થિત
બેદારી, સ્ત્રી દાદ-ફદિયાદના ઉપર જે બેદરકારી
તે દાદ મળનાય નહિ તેની સ્થિતિ ર અધેર
અવ્યવસ્થા, અધાધુધી

બેદિલ, વિઠ દિલ-મન ઉઠી ગયુ હોય તેવુ ર.
ઉચુ મન થયલુ હોય તેવુ, દિલગીર નાખુશ
બેદિલી, સ્ત્રી અણુબનાવ, ર નાખુશી, દિલગીરી
બેદુ, નં (આઠ બયુદ) ઇંકુ
બેદડક, અઠ કોઇ તરફની ફિકર રાખ્યા વિના,
બેસાબેર, હિંમતથી, ધાસ્તી વગર
બેધાર, વિઠ બે તરફ ધારવાળુ ૨ ગોળગોળ,
દ્વિઅર્થી, અનિશ્ચિત ૩ બે કડકાવાળુ, બેતાર
બેન, સ્ત્રી (ભગિની) બહેન [બેધારી લાપસી
બેનડ-ડી, સ્ત્રી બેન (ગીતમા વપરાય છે)
બેનપણાં, નં એક સ્ત્રીને બીજી સાથે જે મૈત્રી
-સ્નેહ તે, સખીપણુ
બેનપણી, સ્ત્રી સખી, સાહેલી, સજની, સૈયર
બેનસીય, વિઠ અભાગિયુ, ફટેલા કર્મનુ
બેની, સ્ત્રી સજની, સખી ર વહાલી બેન, બહેન
બેપનુ, વિઠ બે પગવાળુ (પ્રાણી)
બેપરવા, વિઠ બે દરકાર, ગારીલ ર સ્વતત્ર
બેપરવાઇ, સ્ત્રી નિસ્પૃહીપણુ, બેદરકારી, ગારીલપણુ
બેફાક, અઠ છેકળ ઉધાકુ, લુકુ બોલવુ તે
બેફાટ, અઠ બેફાક, બેશરમપણે, ઉધાડે છોગે
બેફામ, વિઠ યાદ-સ્મરણુ ન રહેલુ હોય તેવુ,
ગારીલ, અસાવધ, બેજાન, સુતુ
બેફિકર-ર, વિઠ ફિકર વગરનુ, ન ફિકર, નચિત
બેબનાવ, પુઠ મેળ ન હોવો તે, અણુબનાવ [પુર, પૂર્ણ
બેબાક, વિઠ (ફાં) કર્ષ બાકી ન રહ્યુ હોય તેવુ,
બેબાપનુ, વિઠ જિનાળનુ, વ્યભિચારથી થયેલુ
બેબાકળુ, વિ બાવર, ગાભર, ઉફેરાયલી ને ગભરાયલી
હાલતમા “જાગી સૈયર બેબાકળી, કેમ રૂવે છે
કન્યા બ્યાકળી” [નીચુ, હલકી જાતનુ
બેબુનિયાત, વિઠ નીચ તુખમનુ, હરામજદુ ર
બેભનુ-થુ, વિઠ બે જાતનુ, સેળમેળવાળુ, જુદા
બેભાન, વિ બેશુદ્ધ, બેહોશ [જુદા મિશ્રણનુ
બેમના, સ્ત્રી સકરપાવકદષ્ટ “જીવને તે ન ટળે
બેમર્મદ, વિઠ બેશરમ, નિર્લજ્જ [બેમના”-અબે
બેમાલમ, વિઠ અપ્રસિદ્ધ, ગુપ્ત, જાનુ, છુપુ. ર
બેમુનાસખ, વિઠ અયોગ્ય, અધરીત [અજાણતા
બેમુરવત, વિઠ નિમકહમમ, કૃતમી, અવગુણિયુ

બેરખ, સ્ત્રી૦ બેહેરખ “વઘોડા શોભાવવા સદા
આરમોની બેરખો બોલાવી હતી”
બેરખ, અ૦ વારવાર, હમેશ હરગીજ [ધરેણુ
બેરખી, સ્ત્રી૦ સ્ત્રીને ડાબે હાથે કાણી ઉપર ધાત્રવાનુ
બેરખો, પુ૦ રદાક્ષના મોટા મણકાની માળા
બેરખ-ગી વિ૦ વણા ૨ ગુન, તરેહવાર ૨ નદારા
૨ ગુન ૩ બેતાલ, બે મિસાલ, ૪ અનિશ્ચિત મનનુ
બેરડાઇ, સ્ત્રી૦ હડીલાઇ, ખવાઈ
બેરડુ, વિ૦ હડીલુ, ખધુ-
બેરબો, પુ૦ એક જાતની દવા
બેરત, વિ૦ હુમ્મુ, ૨ ઉક્ત, ચઢાઉ
બેરત, સ્ત્રી૦ કવખત, કમ્મુ ૩ કવખતનુ, અકાલિક
બેર બેર, અ૦ ફરીફરીને, વારવાર
બેરગી, પુ૦ બાવો વેવાગી, ત્યાગી, સાધુમત ૨
વિ૦ અનિશ્ચિત મનનુ, બેરગી
બેરિયુ, ન૦ માથે કલગીવાળુ ચઢી જેવુ એક પક્ષી
બેરીજ, સ્ત્રી૦ સરવાળો, સરવાળાની રકમ
બેર, વિ૦ જાને ન સાંભળી શકે તેવુ, મધિર
બેરાજગાર, વિ૦ રોજગાર વગગુન, નિર્લભી
બેરેજગારી, સ્ત્રી૦ બેકાગપણુ રોજગાર વગરની
હાવત નવરાઈ
બેલ, સ્ત્રી૦ બે જણની બેડી તે, સાથી, બેડિયો
૨ મળીમાના દરેક જણે જે કંઈ કંઈ આપવુ તે
બેક, ગોઠ (ગાનારી વગેરેનો)
બેલ, પુ૦ (સ૦ બદીવદ) બળદ
બેલડી, સ્ત્રી૦ હાથ, બાહુલતા “બેલડીએ વળગ્યા
વિશ્વાધાર, સુદામે જતા કયો વિચાર.” ૨ બેવ,
સાથી, મદદગાર, હાથ પકડનાર.
બેલદાર, પુ૦ (ફા૦) કડિયાને મદદ કરનારો મજૂર
૨ ચાચવાથી જમીન બોદનારો
બેલાશક, અ૦ (આ૦) સકાય રાખ્યા વગર, છુટથી,
સુખે, બેઠકક, છડેચોટ
બેલિયુ, ન૦ નમળાઇને લીધે આગળાનુ અકડાઈ
જવુ તે, આકડા ૨ એક જાતનુ ફૂલ-તેવુ અપર
બેલી, વિ૦ ધણી, મુરખી, સહાય કરનાર, જેની
ફૂલ હોય તે ૨ હિમાયતી.
બેલુ, ન૦ કાતવાની પુણીનું બેડકું ૨ ધોળો

રેતાળ પત્થર ૩ બેડકું, બેની બેડ, બેડુ. “પ્રભુએ
એના બેલા એનીજ સાથેજ બાખ્યાં હશે”
બેવકુફ, વિ૦ (ફા૦) સમજ વનાનુ, મૂર્ખ, નાદાન.
બેવકુફનો સરદાર-ધણીજ મૂર્ખ, પક્ષો
બેવકુફી, સ્ત્રી૦ મૂર્ખાઈ, નાદાની, બેવકુફાઈ
બેવકર, વિ૦ ઢગ વગરનુ, ખારખોજ વગરનુ,
બેવખત, વિ૦ ઠેરવેલે વખતે નહિ, ક્ષેણા
વખત બેવખત=ગમે ત્યારે, ઈચ્છામા આવે ત્યારે.
બેવચની, વિ૦ વચન તોડનાર, અપ્રમાણિક, લગ્નાક,
વિશ્વાસઘાતી, બોલીને ફરી જનાર
બેવડ, વિ૦ બેરડેલુ હોય તેવુ, દુપટ
બેવડવુ, કિ૦ સ૦ લાખી વસ્તુને વચમાથી વાળી
બે છેડા બેગા કરવા, બેવકુ કરવુ ૨ એકનુ એક
બીજવાર થવુ વધારવુ
બેવડિયુ, ન૦ ઢણુ હડીકા
બેવડુ, વિ૦ બેવડેલુ હોય તેવુ ૨ બમણુ, દુપટ
બેવફ, વિ૦ બેવચની, બેખમાન, અપકારી, કૃતદ્વી
બેવફાઈ, સ્ત્રી૦ બેવફાપણુ, બેખમાની [નવારસી
બેવારસી, વિ૦ બેનો કોઈ વારસ ન હોય તેવુ,
બેવાર, અ૦ બે વખત [આવતુ, ઠીક.
બેશ, વિ૦ (ફા૦) સાઈ, ખાસ, મળેતુ, સુદર, માફક
બેશક, અ૦ ખાતરીથી, બેલાશક, ખચીત, અલખત.
બેશરમ-સુ, વિ૦ શરમ ન હોય તેવુ, નિર્લજ
બેશુદ્ધ, વિ૦ શુદ્ધિ-ભાન ન હોય તેવુ, મુર્છિત,
અચેત, બેહોશ,
બેસઉકે, સ્ત્રી૦ બેસવુ ને ઉકવુ તે ૨ બેસવા ઉકવાની
મહેનત ૩, મળવુ હળવુ તે, મૈત્રી મળધ.
બેસણી, સ્ત્રી૦ જે ઉપર મોટી વસ્તુ રિથર-
હબી રહે તે, વસ્તુનો જે ભાગ જમીન ઉપર
ચપટ બેસી રહે તે ૨ આસન, બેડક, સ્થાન, જગા.
બેસણુ, ન૦ જે ઉપર બેસવાનુ તે, બેડક. ૨ બેસવાની
રીત-દમ. ૩ મરનારના સગાને ત્યા શોક કરવા
એકકુ મળવુ તે, ઉકમણુ
બેસતમ, વિ૦ (ફા૦) પુષ્કળ, અત્યત, ધણુજ
“તેને બેસતમ માર માયો.”
બેસવુ, વિ૦ માફક આવતુ, અતુલ આવતુ, મા-
ફકસરવુ. ૨ નરુ, શરૂ થવુ. (વરસ). ૩. ફેરવુ,

ફાવતુ, ગોઠતુ ૪ લિડાતુ નહિ ઢીલુ તેવુ
એસતી, સ્ત્રીં મેળાપ, દોસ્તી, પ્રીતિ
એસમજ, વિં સમજ વગરતુ, બુદ્ધિહીન ર સમજ
ફેર, ખોડુ સમજતુ તે
એસર જમીન, સ્ત્રીં જમીનની એક જાન
એસરણ, નંકડિયાસુતારીને ભેગા થવાની જગા ઠે
કાણ ર અર્થ, કિમ્મત બદલામા ગાઠતુ કંઈ
આપતુ પડતુ તે [મહેનતાણુ
એસરામણ, નં એસરણ ર એસાડવાની મજુરી-
એસલુ, કિંઅંઆરામ મળે તેમ ઠરી કામ રહેતુ
આસન કરતુ સ્થિર થતુ ર પગને વાળી પેટના પાસા
ઉપર આડા પડતુ (પગુએ) ૩ પગ ટેકની પાખ
મકાચી રહેતુ (પક્ષીએ) ૪ તગ પડતુ લિડાઇ
રહેતુ, બધ એસતુ 'ડગલો મેસતો નથી' ૫ ચો
ટતુ, વળગી રહેતુ 'ડગલા ઉપર કેટલી ધૂળ બેઠી
છે' ૬ મ્પાતુ, વાગતુ 'ચપ્પુ બેઠો' ૭ નવુ ચાલુ
થતુ, આરભ થવો, શરૂ થતુ 'પેશ્વાનો અમલ
ગયો ને અગ્રેજનો બેઠો' ૮ કામમા ગુ થાતુ, -
ની બંડ થતી, ઉધડતુ ૯ અર્થ એસવા, સમજતુ
જુક્તિ લાગુ પડતી 'વાડ્ય એસતુ નથી, કાપડો
બેઠો' ૧૦ બાઝતુ, આવતુ, વળગી રહેતુ 'ઝાડે ફલ
બેઠો' ૧૧ ભારથી ભાગી જતુ, નીચુ પડતુ ૧૨ મૂલ
આપતુ, ડિમત પડતી, લાવ થવો 'ચોપડીતુ શુ
બેઠુ' ૧૩ શરૂ થતુ આરભ થવો 'ચામાચુ
બેઠુ' ૧૪ વળતુ ઠગતુ ચિતરવામા તેના હાથ
બેઠો છે' ૧૭ આળસુ પડી રહેતુ, કામમા ન
હોતુ, નિરુધમી હોતુ 'લાઇ હમણા ઘેર બેઠો છે'
૧૬ નીચે પડતુ, જમતુ, ઠરતુ 'પાણીમા ખૂંકો
બેઠો' ૧૭ જાડુ-ખોખર થતુ 'ગળુ એસતુ' ૧૮
ખોટી થતુ 'એસીને હુ તો ચાડ્યો' ૧૯ બગતુ
હાઝતુ, નીચે ચોટતુ 'દાળ બેઠી, ભાત બેઠો' ૨૦
સાખ ધટવી, દેવાળુ આવતુ ૨૧ ધટી જતુ, ઉતરી
જતુ (ભાવ) ૨૨ ગમતુ, ગોઠતુ સ્થિર થતુ (જીવ)
૨૩ રચતુ, મન મળતુ 'હવે બેને બેમતુ આવે છે'
૨૪ અસર લાગતી, રગ ચઢવો ૨૫ સત્વહીન
થતુ, સડતુ, બગડી જતુ, 'કાપડ એસી ગયુ છે'
શાહુકાર બેઠો=દેવાળુ કાઢ્યુ ઘરે બેઠુ=નસતાન

ગયુ બારણે એસતુ=નગાદો કરવો ઘેર એસતુ -
નોડરી જવી, રોજગાર વગરના થતુ અળગાં
એસતુ=અબડાતુ એસતો પાયો=મેળ, બનાવ,
બનતી રાશ એમવા જતુ=પાથરણે જતુ, ઉઠમણે
જતુ એસી જતુ=પડતી દશામા આવતુ ૨
દેવાળુ કાઢતુ (વેપારમા) ૩ ચોટી જતુ (પેટ) ૪
નમતાન જતુ, નખોદ જતુ ઘર પડી ભાગતુ ૫
ચઢી જતુ, મળી જતુ, (ડાચા, ગાલ) એસીને
સુતુ=બેઈ વિચારીને ચાલતુ
એસાડતુ-રતુ, કિં સં એસે તેમ કરતુ ૨ એસતુ
આવે તેમ કરતુ ૩ ગોઠવતુ ૪ જડતુ ૫ સ્થાપતુ,
ઠરાવતુ નક્કી કરતુ ૬ રાહ જોતુ રાખતુ, ખોટી
કરતુ ૭ તાળો મેળવવો, બરોમર જવાબ લાવવો
૮ રચતુ, બધ એસતુ કરતુ [તે, એસક પડતુ
એસામણ, નં રોગને લીધે દોરથી ઉભુ ન થવાતુ
એસામણ, નં એસવાતુ ભાડુ, મલ્ય ર એસણુ,
એસાડ, પું ઉતાર, મુ ઠર [ઉઠમણ
એમુમાર, વિંસુમાર વગરતુ, અમખ્ય, અતિશય
એસુર-ડ, વિંકાનને ન ગમે તેતુ, ખોખર, ડડશ
એસતી, સ્ત્રીં ભાઇબધી, મિત્રાઇ, મેળ, ગાઠ
એસ્વાદ, વિં સ્વાદ વગરતુ
એહક, વિં હક ન હોવો તે, હક વગરતુ ર અં
મિથ્યા, અમસ્તુ, કારણ વગર
એહક, નં દોરથી ઉઠી ન શકાતુ તે ૨ એસક
એહજીર, અં બેઉપક્ષ હાજર હોય ત્યારે, બન્નેની
હાજરીમા ૨ હાજર ન હોતુ તે ગેરહાજર
એહદ, વિંહદ વગરતુ, અસીમ, બેતુમાર, અતિશય.
એહયા, વિં લાજ વગરતુ, નફકટ, નઠોર, બે
શરમ, હૈયાસુતુ આધળો જાગ જે ધગમા રમે,
બેહયા નાગ ગમે તે કરે'
એ હાલ, વિંભુડા હાલ ર હેગન ૩ માદુ, અચેત
એહાલી, સ્ત્રીં હાલહવાલ સ્થિતિ તે
એ દુરમત, વિં ફાં (૦) માનભગ થયલુ એઆમર
એહેક, સ્ત્રીં પરિમળ, તાસ ૨ તોર, ફાટ
એહેકવુ, કિં અં વાસ આવવી સોઢતુ ૨.
ફાટતુ, ઉન્મત થઇ જતુ [ગર્વ, તોર
એહેકાટ પું પરિમળ, સુગધ, પીમળ ર અભિમાન,

બેહકાવડુ, કિં અં બેકાવડુ, ફટાડુ
 બેહતર, વિં (ફાં) બેશ, તોફા, મુનાસખ, ફીક
 બેહતાલ, વિં અથાગ, પુષ્કળ, પાર વગરનું
 બેહર, સ્ત્રીં બહેગશ, શુન્યકાર, બહેરાપણ
 બેહરખ, સ્ત્રીં (આં) વાવટો ર નગાર તાસા
 અને ડમકાની જોડે ૩ નગાર, ડમકા અને જુડા-
 વાળી આરખ ટુકડી
 બેહર, વિં બધિર, લાગણી વગરનું શુન્યકાર
 બેહસ્ત, નં (ફાં) સ્વર્ગ, દેલાસ બેહસ્તનસીન=
 સ્વર્ગવાસી
 બેહસ્તી, વિં સ્વર્ગવાસી, સ્વર્ગીય, મહુમ
 બેહોશ, વિં બેભાન, બેશુદ્ધ, અચેતન મર્ચિત
 બેહોશી, સ્ત્રીં બેભાનપણ અચેતના મૂર્છા,
 પ્રમેહ ર ગાફેલપણ
 બેડકબોલુ, વિં બટકબોલુ, તડને ફડ કરી દેનાર
 બેડુ, નં ચણિયાર, મિળગર, બરડુ [કરડાગિયુ,
 બેડુડી સ્ત્રીં એક જાતનો વેલો
 બેયર સ્ત્રીં વહુ, સ્ત્રી, બાઈડી [ખડાખારડુ
 બેયાખાર, નં (ફાં) સામી પ્રીત, અણખનાર
 બેરક, વિં મૈરા જેવું સ્ત્રી જેવા સ્વભાવનું
 બેરકશાસ્ત્ર, નં બેગઓમા ચાલતો રીતરિવાજ
 બેરી, સ્ત્રીં બાઈડી, ઓરત, વહુ, સ્ત્રી બેયો
 બેમવી—મોકાણ મડાવી, મોટું નુકસાન થવું, ર
 અશક્તિ હોવી 'કામ કરવાની તો બેયો છે'
 બેર નં સ્ત્રીં મૈરી બેગ છોકરા=કુટુંબકબીલો
 બો, સ્ત્રીં (ફાં) ગધ, વાસ, ૬ અહ દાર, મમત્વ
 ૩ પતંગ ચગાવવાની દોરી
 બોઈ, સ્ત્રીં એક જાતની સુધી માછલી
 બોકડુ-ડો, નં બકર, બકરો, અજ બોકડાને
 મોતે મરવું=કપાઈને મરવું, અસદ્ગતિ થવી
 બોકાની, સ્ત્રીં જુકાની, જુઓ
 બોકીલુ, નં કુતરીનું બચ્ચુ, ભોટિલુ
 બોકી, સ્ત્રીં ચુમી, ચુખન, બચ્ચી
 બોખ સ્ત્રીં પાણી કાઢવાની ડાલ. નાનો કેસ,
 ર નં ભગદાળુ, ગાખડુ ૩ મોટો ખાડો
 બોખલુ, વિં બોખુ, દાત પડી ગયા હોય તેવું
 બોખાર, પું (આં) તાવ, તપત, જ્વર

બોખુ, વિં દાત વગરનું
 બોગદુ, નં (ફાં) મોટું કાણુ, ભગદાળુ ર બોયર
 બોધરણુ, નં પહોળા મોઢાની વટલોઈ
 બોધરો, પું નરતામાથી પુજે કાઢવાની મોટી સાવરણી
 બોધલુ, વિં મો વિકાસીને બોયા કરે તેવું, બાલુ,
 અણુસમજી, મોળુ, ઓલિયુ
 બોચ, વિં સાદું ર ડાગરના છોડને પાણીની
 તગાશને લીધે લોળિયુ ન આવે તે ૨ પું
 જીવારનો દાણો આવ્યા વગરનો ગસદાર સાંઠો
 બોચલો, પું જીગડાનો ટોપ, માયુ તે બોચી
 ઢાંચવાની ટોપી ૨ વાળની કિનારી નકલી ટોપી.
 બોચિયુ, નં વાસની હલકી ટોપલી
 બોચી, સ્ત્રીં ગળાનો પાછલો ભાગ, ગરદન
 બોચુ, નં ગરદન, બોચી બોચુ પકડવું=ગરદનથી
 ઝાલવું, મારવા લેવું
 બોજ, પું (હિં) ભાર, બોજે ર વક્તર, વજન,
 મોભો ~ ચલણુ, માન, સાખ ૪ પોત, કુમાચ.
 બોજદાર, વિં વજનદાર ભારે ર મોભાદાર,
 સાખ પડે તેવું ૩ ધટ, ભરાઉ
 બોજલુ, કિં અં પાલવડુ, અનુકૂળ આવવું, પરવડવું
 બોજો, પું (હિં) ભાર, બોજ ર જવાબદારી, બેખમ
 બોટ, સ્ત્રીં (અં) મજબો, પનાઈ, હોડી ર વહાણ
 બોટણુ, નં બાળકને પ્રથમજ અન્ન ખવરાવવું શરૂ
 કરવું તે, અન્નપ્રાશન
 બોટવું, કિં સં અપવિત્ર કરવું વટાળવું બીજાને
 ન ખપે તેવું કરવું ર પહેલેથી કબજે કરવો, રોકવું.
 બોટિયુ, નં અબોટિયુ [૩ ખાવું, અભાડાવવું
 બોડ, સ્ત્રીં જમીનમા ભરાઈ રહેવાની જગ્યા, બોડ
 કાતર, બબોલ, ચુદ્ધ
 બોડકી, સ્ત્રીં જેના કેશ બોડી નાખવામા આવ્યા
 હોય તે સ્ત્રી ર વિધવા, રાડીરાડ
 બોડકું, વિં બોડ, વાળ વિનાનું ર ખુલ્લું, ઉધાકું
 બોડવું, કિં સં અસ્થા વડે નિમાળા કાઢવા, મુડવું
 બોડાવડુ, કિં સં માથેથી વાળ કાઢવા,
 હજમત કરાવવી મુડાવડું
 બોડી, વિં માથાના વાળ બોડાવ્યા હોય તેવી
 ર રાડેલી, વિધવા. બોડી બામણી=એક જાતનું

લાલ ચળકતી ચામડીનું પ્રાણી
 બોહ, વિં ટોપી-પાવડી વનાનું, ઉવાહુ ૨ વાળ
 વગરનું ૩ બાહુ બોહુ તકોહુ = તન વાળ
 વગરનું બોહા અક્ષર-કાના માત્ર વગરના અક્ષર
 બોહુવુ, કિં સં બોહી-કમાણી કરાવતી રજાવતું,
 આપતું ૨ ગાળ દેવી ૩ વેચાતું લેવા કચુલ કરતું
 બોહી, સ્ત્રીં દુકાનદારને દુકાન ઉઘાડતું પ્રથમજ
 જે રોડ વડે થાય તે, પહેલો વડે ૨
 બેસતે વરસે આશ્રિતને જે બક્ષીસ આપવી તે,
 ખુશખબતી ૩ ઠપકો, ગાળ [પાછલી ધડી
 બોત, વિં વહુ પુષ્કળ બોત ગછ ને થોડી રહી =
 બોત, વિં મદ, મૂર્ખ 'થુ બોત જેવો ઉભો છે'
 બોતડો, પું નાનો બેટ, ચઢાઉ કર્યા વગરનો બેટ
 બોતાનું, નં પાવડીની અદગતો ગાભો ૨ છુતાનું,
 આરોપ, આળ ૩ અપજશ મળે તેવું ખરાબ કામ
 બોતેર, વિં હર
 બોથડ, વિં જડ, ખૂનક, ડોહ, મૂર્ખ, અભણ ૨ સુસ્ત
 બોલો, પું લખોટાની ગમન પુરી થવી તે
 બોદારસિંગ, સ્ત્રીં મુડદારસિંગ
 બોદાવું, કિં અં પાણી પીને તર થતું, પાણી
 થી કોહી કુલી ફાટી-વાહુ વળી જતું, સડતું
 બોહુ, નં અધકચરે વાસણ, બોખર, ૨ મહેલુ,
 બોદાયેલું
 બોધ, પું (સં) સમજ, જ્ઞાન ૨ નિસ્યત,
 અનુભવ ૩ શિખામણ, ઉપદેશ ૪ ગાળે
 બોધક, વિં (સં) બોધ આપનાર, ઉપદેશક
 ૨ શિક્ષક, ગુરૂ
 બોધન, નં (સં) બોધ આપવો તે, બોધ, શિક્ષા
 બોપલુ, વિં ભેળુ અણુસમજ, નટખટ વગ
 રનું સાદું, પ્રત્યક્ષ ન સમજે તેવું
 બોધવચન, નં શિખામણ, શિક્ષા
 બોવતું, કિં અં અર્થ સમજાવવો, ખુલાસો
 કરવો ૨ સમજૂત આપતી શિખામણ દેતી
 બોધિત, વિં (સં) જેને બોધ થયેલો હોતું તેવું
 બોખડી, સ્ત્રીં જીભ ૨ વિં તોતડી બોખડી
 વધરી = હદ ઉપરાંત બોલવાની છુટ થતી
 બોખડ, વિં બોલતા જીભ ખેચાતી હોય તેવું

બોખુ, નં બોખુ, ફેકું [તોતડું. ૨ મુચ.
 બોચ, પું એક જાતનો ધૂપ
 બોચુ, નં ભિડી થાય છે તે લાકડું ૨ પોચુ
 ઝટ સળગે તેવું લાકડું ઝટ ભાગી જાય તેવું લાકડું
 બોચુ, નં (અં બોધ) ખલાસીઓને છઠરા
 પાણી-ખડક વગેરેની ચેતવણી આપના તરતી
 રાખેલી વસ્તુ, તર, કુપક
 બોર, નં બોરડીનું ગોળ ફળ ૨ એના જેવડું
 સ્ત્રીના સેથે પરોવવાનું એક ધરેણું ૨ ગેન,
 પગની આગળીએ ધાલવાનું ધરેણું બોરનું
 [ડટ = સામાન્ય વસ્તુનું પણ જ્ઞાન ન હોય તે
 બોરકુટો, પું સહાર, પાયમાલી બોરકુટો વળેવો
 = બોખર કરતું, માર મારી નગમ કરતું
 બોરડી, સ્ત્રીં (સં અદરો) કાટાવાળું એક ઝાડ
 બોરડી ખ બેરવી-માર મારવો, ઝાપટવું ૨ ઠપકો
 દેવો, ધમકાવતું, ૩ ગરીબને ઝડતું રગડીને લેતું
 બળાતકારે પડાવી લેવું
 બોરદુ, સ્ત્રીં બાળુ કોગ કિનાગ
 બોરણુ, કિં સં સાકે કરતું, વાળવું, ઝાડવું
 બોરસળી, સ્ત્રીં એક જાતનું મુગ ધીંદાર ફૂલો
 વાળુ ઝાડ એને બોર જેવા ફળ થાય છે
 બોરિયુ નં એ નામનો એક છોડ ને તેનું ફૂલ
 ૨ એક ધરેણું ૩ બટન ડોરણું [ધૂળ
 બોરી, સ્ત્રીં જીવાગ બાજરીની કણસવાની ઝીણી
 બોર નં કણમલાના જે ભાગમા અકેકે દાણો
 રહે છે તે દુણસુ
 બોરો, પું પાચવવાનું જાડું કપડું કામળો બન્નુસ
 બોલ, પું અક્ષર ૨ શબ્દ, નચન વેણુ ૩ વાક્ય
 ૪ કડી, ટુક, ચગણ ૫ મહેણું ૬ શિખામણ
 બોલ માગવો-મહેણું મારતું દાણો મારવો
 બોલકણ, વિં બોલ મોલ કર્યા કરે તેવું, ચાચાળ,
 વાતોડિયું બહુ મોલું ૨ તકરાગી, લઢકણ
 બોલચાલ, સ્ત્રીં વાતચિતનો વહેવાર ૨ મેળાપ
 દોસ્તી ૩ તકરાગ, ચઢાઉતરી ઝંઘડો ૪ વે
 પારમા થતું સાડું-ડરા
 બોલછા, સ્ત્રીં બોલવાની રીતભાત, ભાષા
 બોલતુ ચાલતુ, વિં શુદ્ધિવાળું, સાજીતાજી;

બોલબધ, પુ૦ કરાર (મોથી) [આરોગ્ય
બોલબોલા, સ્ત્રી૦ તકરાર, બોનામોલી
બોલબોલા, સ્ત્રી૦ ફતેહ, પોમાર ૨ ચઢતી,
આપાદી ૨. નાહવાહ, જેજેડા
બોલવુ, કિં૦ સ૦ મોમાથી ઉચ્ચાર કરવો,
અક્ષર કાઢવો ૨ શબ્દ-વાક્ય કાઢવુ ભાષણ
કરવુ ૩ કોષને કષ્ટ કહેવુ, વાત કરવી
બોલાચાલી, સ્ત્રી૦ તકરાર, કુમપ, ચડલગટ
૨ બોલચાલ, મમધ
બોલાવવુ, કિં૦ સ૦ કોષ બોલે તેમ કરવુ ૨
હાક મારવી, બમ પાડવી ૩ તેડવુ, તેડાવવુ,
તેડુ કરવુ ૪ સભારવુ, યાદ કરવુ, ખબર
પૂછવી “ મારી વતી ચદ્રાન્તને બોલાવજો ”
૫ બોલવાની ફરજ પાડવી, તકરાર કરવી ૬
આવકાર આપવો, સત્કાર કરવો
બોલી, સ્ત્રી૦ ભાષા, વાણી, વાચા ‘બાર ગાઉએ
બોલી બદલાય, તરવર બદલે શાખા.’ ૭ મહેણ,
કટાક્ષ, ટાણા ૩ કમ્બલાત, સરત, કરાર, બોલવાની રીત
બોલુ, વિ૦ બોનનાર ‘થોડા બોલુ તે થાભતા કોરે’
બોવુ, કિં૦ સ૦ બી ઉગે તેમ જમીનમા નાખવુ-
ધાલવુ પ્રેરવુ, વાવવુ ૨ બોવુ, ગુમાવવુ વરની
મડી બોઈ બેઠો. [૩ પતરાણ
બોસ, સ્ત્રી૦ (આ૦) મમત, હડ ૨ જેરો, બળાતકાર
બોસો, પુ૦ (ફા૦ બોસી) ચુબન, મોકી, મચી, ચૂમી
બોસડુ, (બોહડુ), વિ૦ દુર્ગંધ ઉડે એવુ ગધાય એવુ
બોહોત, અ૦ બહુ, બહુત, પુષ્કળ
બોહોતાળ, વિ૦ પુષ્કળ વધારે [૨ મગતુ, પુષ્કળ
બોહોળુ, વિ૦ પથાગવાળુ, વિશાળ, મોકળુ
બોળ, પુ૦ એક જાતનો ગુદ ૨ કચરો
(દાણાનો) બોળ ધાલવો-બોલી બોલીને થાકી
જવુ બોલીને પેટ દુખાડવુ બોળ ફેરવવો-
નકામુ કરી મેલવુ, કામ બગાડી નાખવુ, ગદ કરવુ
બોળ, સ્ત્રી૦ એ નામનો આવચીમાવચી જેવો
છોડ જેના ગાપડામા લેકો સાવરણા રે છે તે
૨ વિ૦ મીઠાના પાણીમા આથેલુ તે
બોળબોળ, અ૦ કિનાર સુધી, ટોક, છલ્લોબલ
બોળવું, કિં૦ સ૦ (સ૦ બુલ) પાણી, તેવ

૪૦ પ્રવાહીમા કુમાવવુ ૨ પથાળવુ ઝમકાળવુ.
૩ વણુમાડવુ, ગુમાવવુ (નામ.) ૪ રગતુ, તથપથ
કરવુ ૫ સ્પર્શ કરવો, અડકવુ ‘ અન્નમા ચાચે
જાળતો નથી ’
બોળાવાડો, પુ૦ જાણતા, વટાળ, અપવિત્રતા
બોળિયા, વિ૦ મીઠાના પાણીમા રાખેલુ ‘બોળિયા
બોળુ, વિ૦ બોળનાર, કુમાવનાર [વિષુ
બોળો, પુ૦ પલાળી રાખેલો લેટ, આથો
બોબ, પુ૦ (અ૦) અથડાતાજ સમગીને ફાટે
બૌ, પુ૦ આઉ, તાડુ ૨ વિ૦ બહુ [એવો દડો
બાઉ, ન૦ કરોળિયાનુ જાળુ
બૌદ્ધ, વિ૦ બુદ્ધને લગતુ
બ્યાન, ન૦ હકીકત, હેવાલ, વર્ણન
બ્યાસી, વિ૦ ૮૨ [નિર્ચુણ સચ્ચિત્ત્વ સ્વરુપ તે
બ્રહ્મ, ન૦ (સ૦) ઉત્પતિ, સ્થિતિ, લય કારણ
બ્રહ્મ, પુ૦ જગતીશ્વર, પ્રભુ, વિષ્ણુ ૨ બ્રાહ્મણ ૩
ચાર વેદ બ્રહ્મ અક્ષર-હરક
બ્રહ્મગાઠ, સ્ત્રી૦ (સ૦) જનોઈની જે ગાઠ તે
બ્રહ્મચર્ય, ન૦ (સ૦) ચાર આશ્રમમાનો એક,
જનોઈ દેવાયા પછી ગુરુને આ રહી પાળવાનુ વ્રત
તે ર ઈન્દ્રિયદમન [સસારની બળમા પડ્યો નથી તે
બ્રહ્મચારી, પુ૦ (સ૦) બ્રહ્મચર્યવ્રત પાળનારો,
બ્રહ્મજ્ઞાન, ન૦ (સ૦) તત્ત્વજ્ઞાન, શાસ્ત્રીય જ્ઞાન
૨ ‘હું બ્રહ્મ છું’ એ પ્રમાણે આત્માનો અપરો-
ક્ષાનુભાવ “કથા સાભળી કુટયા કાન તોય ન
આયુ બ્રહ્મજ્ઞાન”,
બ્રહ્મજ્ઞાની, વિ૦ આત્મજ્ઞાની, તત્ત્વજ્ઞાની
બ્રહ્મહંગ, પુ૦ મોટો કમ બગલગત, દબી માણસ
બ્રહ્મતત્ત્વ, ન૦ આત્મસ્વરૂપ
બ્રહ્મત્વ, ન૦ બ્રહ્મપણુ ૨ બ્રાહ્મણપણુ ૩ ઋત્વિકનો
ધર્મ ૪ શુદ્ધ તુરીય બ્રહ્મનો ભાવ
બ્રહ્મદિન, પુ૦ બ્રહ્મનો એક દિવસ ૪૩૨ દશ લાખ
સૂર્ય વર્ષ ૨ સારો, ખેસને વર્ષ જે હકીકત વાચ-
વામા આવે છે તે
બ્રહ્મદેવ, પુ૦ (સ૦) બ્રહ્મા ૨ પૂજ્ય બ્રાહ્મણ
બ્રહ્મનિષ્ઠ, વિ૦ (સ૦) નિર્ચુણ બ્રહ્મ ઉપરજ સદા
નિષ્ઠા હોય તેવુ

અક્ષરભોજન, નં ૦ આલ્પણ જમાડવા તે
 અક્ષરધ્ર, નં ૦ મનુષ્યના મરતકનુ એક છિદ્ર, જ્યા
 યોગી ષટચક્રનો વેધ કરી વૃત્તિને સ્થાપે છે અને
 વિદ્યા તથા અવિદ્યાથી સમેત શ્રી મહેશ્વરનુ
 દર્શન કરે છે [થયો હોય તે, પિશાચ થયેલો વિદ્વાન
 અક્ષરાક્ષસ, પુ ૦ સ ૦] બહુલો આલ્પણ જે ભૂત
 અક્ષલોક, પુ ૦ દેવલોક, સત્યલોક
 અક્ષવાદિન, વિ ૦ વેદાની, અક્ષપ્રતિપાદન કરનાર
 અક્ષવાદિની, સ્ત્રી ૦ ગાયત્રી ર અક્ષને માનનારી સ્ત્રી
 અક્ષવેત્તા પુ ૦ (સ ૦) વેદાની, અક્ષને જાણનારો
 અક્ષહૃત્યા, સ્ત્રી ૦ આલ્પણનો વધ કરવો તે ૨
 એનું જે પાપ તે ૩ મોટી મુશ્કેલી, આપદા, પીડા
 અક્ષસૂત્ર, નં ૦ જનોધ, ઉપવિત અક્ષસૂત્રની ગાઠ=
 મજાનુત ગાઠ, નસીમ દેનીએ બાલેલી ગાઠ
 અક્ષસ્વરૂપ, નં ૦ મુનિમદ્ વેદ સ્વરૂપ, અક્ષાનુ સ્વરૂપ
 અક્ષા, પુ ૦ (સ ૦) વિદ્યની ઉત્પત્તિ કરવા માટે
 રજોશુભ પ્રધાન એવું જે અક્ષ સ્વરૂપ તે, ૨ આલ્પ-
 ણોનો મળ પુરૂષ
 અક્ષાગ્ર, નં ૦ (સ ૦) અડ-જોળાકારે જે મહા
 વિશ્વ રચના તે (એમા ચોદશુનનો સમાવેશ છે)
 અક્ષાક્ષર, પુ ૦ ઓકાર, ઝઙ્ગ, પ્રણય, વેદાર ભ
 અક્ષાનંદ, પુ ૦ આનંદસ્વરૂપ, આનંદ, આત્માનંદ
 અક્ષારણ્ય, નં ૦ જરા વે પાઠ થાય છે તે સ્થાન
 ૨ એક અરણ્ય
 અક્ષાર્પણ, નં ૦ અક્ષને અર્પણ ૨ જમતા પહેલા
 જે થોડું થોડું અન્ન જીવજીતુને અર્પણ કરે છે તે
 અક્ષાસન, નં ૦ યસમા ઋત્વિકનું આમન ૨ પક્ષ
 સ્વસ્તિક વગેરે આમન ૩ એક જાતનું આસન
 (યોગમા) [શાપરૂપી અક્ષ તે
 અક્ષાસ, નં ૦ (સ ૦) અક્ષાનુ અક્ષ ૨ આલ્પણનું
 આલ્પ, પુ ૦ તે નામનો એક વિવાહ ૨ પારો ૩ નારદ
 આલ્પ, નં ૦ અઢાર પુરાણ પૈકીનું એક પુરાણ ૨
 એક મુહુર્ત
 આલ્પણ, વિ ૦ (સ ૦) હિંદુની ચાર વર્ણમાની એક,
 દ્વિજ વિપ્ર, વિદ્યા ભણી ધર્મ નીતિનો ઉપદેશ
 કરનારો, આચાર્ય, ગોર
 આલ્પણિયા, વિ ૦ આલ્પણ સખધી, આલ્પણને ખપે
 તેનું ૨ માફ ને સુવડ

આલ્પણી, સ્ત્રી ૦ આલ્પણ જાતની સ્ત્રી ભટાણી,
 ગોરાણી ૨ એક જાતનું સાપના વર્ણન જાનવર
 આલ્પી, સ્ત્રી ૦ એક જાતની વનસ્પતિ, ભરમી (દ
 વામા વપરાય છે) ૨ વાચા, સરસ્વતિ
 આજ, નં ૦ (ગ્રજ) વૃન્દાવન અથવા તે મળધી
 આજલાપા-મથુરાના લોક જે બોલી બોલે છે
 તે આજવાસી-ચોખો, વજનો રહેવાસી

ભ.

ભ, પુ ૦ ચોવીસમો વ્યજન વર્ણ ૨ નક્ષત્ર “જાણે
 ઉગ્યો અનુષ્ઠ યદ્ર, ભ સૌ સાથે રે” ૩ તેજ, કાતિ
 ભદ્રકો, પુ ૦ મહાદેવનો પૂજારી, તપોદન [૪ પર્વત
 ભદ્રકો, પુ ૦ ગુદની એક જાત, ભિલ જેવી ડુગરમા
 ભક્ત, વિ ૦ ભગભગ, જોરથી રહેનારી એક જાત
 ભક્ષાળો, વિ ૦ ૪૮ બોલી દેનાર, મોઢામોઢ જેવું
 હોય તેવું કહેનાર
 ભક્ત, વિ ૦ (સ ૦) પ્રીતિ-આસ્થાથી સેવા કર-
 નાર, ઉપાસક ૨ ઈશ્વરની ભક્તિમા કાળ કાઢનાર,
 ભક્તિ વિષે બોધ આપનાર, ભગત ૩ વિભાગ કરેલું
 ભાગેલું [એગે, કલ્યાણકારી
 ભક્તવત્સલ, વિ ૦ (સ ૦) ભક્ત છે વહાલો જેને
 ભક્તિ, સ્ત્રી ૦ (સ ૦) પ્રીતિ-આસ્થાથી સેવા કરવી
 તે, આસક્તિ, અનુરાગ (એ નવ પ્રકારની છે શ્રવણ,
 ઝીર્ણ, સ્મરણ, પાદસેવન, અર્ચન, વદન, દાસ્ય,
 સખ્ય, અને આત્મનિવેદન, ઈશ્વર પ્રાપ્તિના ત્રણ
 પ્રકાર છે ભક્તિ, જ્ઞાન ને નરાગ) ૨ ભજન, આગધના
 ભક્તિપૂર્વક, અ ૦ ભાવથી, શ્રદ્ધાથી [જે ભાવ તે
 ભક્તિભાવ, પુ ૦ (સ ૦) ભક્તિ ઉપર અત કરણનો
 ભક્તિમાન, વિ ૦ (સ ૦) ભક્તિવાળું, નિશ્ચવાળું
 ભક્તિમાર્ગ પુ ૦ (સ ૦) ભક્તિવડે ઈશ્વર પ્રાપ્ત
 કરી લેવાનો જે પ્રકાર તે, ઉપાસનામાર્ગ
 ભક્ષ, પુ ૦ (સ ૦) ખાવાનો પદાર્થ ૨ જનાવરનો
 ભક્ષક, વિ ૦ ખાનાર, ભક્ષણ કરનાર [શિકાર
 ભક્ષણ, નં ૦ (સ ૦) ખાવું તે ૨ ખાવાનું તે
 ભક્ષી, વિ ૦ (સ ૦) ખાનાર “અન્ન ભક્ષી”
 ભક્ષણીય, વિ ૦ (સ ૦) ખાવાને યોગ્ય, ખાધ શકાય તેવું
 ભક્ષ્ય, વિ ૦ (સ ૦) ભક્ષણીય, ખાવા ભોગ

ભાષ્ય, પુઠ ખાવાનો પદાર્થ, શિકાર ર ચાર ચાર
 ગણતા કાંઈ ન વધે એવી રકમ (એક રમત)
 ભાષ્ય, અઠ, તરત ર એવો અવાજ થાય તેમ
 ભાષ્ય, કિં સંખ્યા, ભરખવુ ર બોલવુ ભાષ્ય,
 ખકવુ [કાંઈ, અક વિના છે નકામુ ભાષ્યામા
 ભાષ્ય, કિં અઠ (ભાષ્ય) કહેવુ 'મુદ્ધ્ય નવ
 ભાષ્ય, વિઠ આચાર વિચારમાં ભ્રષ્ટ થયેલુ, વટલા
 યલુ ર ખાઉંધર ભુખાળવુ ર બખીલ ઝળુસ ૪ બહુ
 બોલુ, છુટા મોતુ [વલખા મારવા
 ભાષ્ય, કિં અઠ ભ્રષ્ટ થવુ, વટલાવુ ર ખાવાને
 ભાષ્ય, વિઠ આચાર ભ્રષ્ટ, અપવિત્ર
 ભાષ્ય, વિઠ નિહર, ધૃષ્ટ ર ખરખચકુ ને ધિગુ
 ૩ વિવેકરહિત
 ભગ, નં છિદ્ર, કાણુ ર ચોનિ, સ્ત્રીનુ ગુલાગ. ૩ સાર
 નશીબ ૪ અશ્વર્ય, ઉત્કૃષ્ટપણુ ૫ ગાડ અને અડકાપ
 વચ્ચેની જગા
 ભગણુ, પુઠ આઠ ગણ પૈકી એક (પિંગળ)એમા
 પહેલો ગુર અને એ લઘુ અક્ષર હોય છે - "ભો-
 જન તે ભણુ ભગણુ, જકાત જગણુ ગણુ જાણુ"
 ભગત, પુઠ ભક્ત, ધંધર પરાયણુ રહેનારો
 ભગતડુ, નં ભક્તિમા ઘેલુ, ભજન કીર્તન અને
 મેવાપૂજા કર્યા કરનાર
 ભગનુ, નિઠ અતિશય ખટખટ-ઘેલાઈ તે
 ભગદાણુ, નં (મઠ ભગદડ)ખાડુ, ખાકોડ, કાણુ
 ભગની, સ્ત્રીં બેહેન ભગિની
 ભગદર, નં(સં)ગુદા અને વૃષણુ એની વચ્ચે
 રોગથી જે છિદ્ર પડે છે તે ર ખાકુ, કાણુ
 ભગભગ, અઠ જોરથી વહેતા પાણીથી અવાજ
 થાય તેમ ૨ વરાળની જાણવાળી ગતિ પ્રમાણે
 ભગર, વિઠ ચિકાસ વિનાનુ ચોળતા-ભાગતા
 વેરાઈ જાય તેવુ ભભર ર ઉપટાઈ ગયેલા ર મનુ
 ભગલ, નં કંગાઈ ઢોંગ
 ભગવત, વિઠ સકળ ઐશ્વર્યવાળો, ધંધર ર અશી
 જન, ભાગ્યશાળી, ભગવત. [વાળી સ્ત્રી
 ભગવતી, સ્ત્રીં પાર્વતી, દેવી ર રાણી ૩ ભાગ્ય
 ભગવતી, વિઠ ભજન-સેવા કરનારી, ભક્તજન,
 તપસ્વિની.

ભગવત, વિઠ ભાગ્યશાળી, પ્રમુખા અશવાળુ ર.
 ધંધર ૩ સાધુમત, શ્રીમત, રાજ વગેરે
 ભગવાન, પુઠ(સં) સકળ ઐશ્વર્યવાન જગદીશ્વર
 ભગવુ, વિઠ ગેરના ર મનુ, ભુખરુ ભગવા કંગવા-
 વેરાળી થવુ, નન્યાસી થવુ ભગવો ઝુડો-પેશાઈ
 ભગળ, નં ભોપાળુ, કંગાઈ, ઢોંગ [વાવટો
 ભગળભાગ્યાર્થી, વિઠ અદર કષ્ટ ને બહાર કષ્ટ
 ભગિની, સ્ત્રીં (સં) બહેન [એવુ, બગભગત.
 ભગીરથ, પુઠ એ નામનો રાજા ર વિઠ મોટુ,
 ખૂબ મહેનત પડે તેવુ ૩ મુશ્કેલ, કઠણુ
 ભગોટુ, નં રેશમનો કીડો [પામેલુ, હતાશ
 ભગ્ન, વિઠ (સં) છેદાઈ ગયેલુ, ભાગેલુ, ર હા
 ભગ, પુઠ (સં) વચ્ચેથી તૂટવુ તે, ભાગી પડવુ
 તે, નાસીપાસી 'મનોભગ' ર ઝકડા કર્યા હોય તેવુ
 હોવુ તે, તાડ વળેલુ તે 'ત્રિભગી પ્રત.' ૩ નાશ,
 અત આવવો તે, ફનાઈતિયા થવુ તે ૪ ખતરો
 આતરો, આડખીલી આવી જવી તે, વિદ્ય આવવુ તે
 ભગ, સ્ત્રીં ભાગ ર ચાણીની લહર
 ભગડ, વિઠ ભાગનો વ્યસની, કેરી પીણુ પીનાર
 ભગડખાનુ, નં ભાગ પીનાગએ જ્યા ભાગ પીવા
 આવતા હોય તે સ્થળ, ભાગનુ પીહુ
 ભગડી, સ્ત્રીં ચાડાળની સ્ત્રી, ભગિયણુ ર કળ્યા
 ઝકાસ કરનારી સ્ત્રી
 ભગડો, પુઠ ચાડાળ, ભગિયો ર નકારો, દુષ્ટ, લડકણો
 ભગણુ, નં ભાગી પડવુ તે, તૂટ ર મધ પડવુ તે,
 અટકવુ તે [ભાગતા અદરથી જે નીકળે છે તે
 ભગાર, પુઠ ભાગેલા વાસણુ ર પોમળ, ફળ વગેરે
 ભગારો, પુઠ ભાગ્યા તુટ્યા વાસણુની ફટ લેનાર
 ભગિયેણુ, સ્ત્રીં ભાગિયાની સ્ત્રી, ચાડાળથી
 ભગિયો, પુઠ નર્ક વાળનારો ઢેડો, હસાલખોગ,
 જાજર વાળનાર. ૨ ચાડાળ
 ભગી, વિઠ ભગડ, વ્યસની ભગીજંગી=
 ભાગ માંગે પીને મરત રહેનાર, ર ભગડો
 ભગુર, વિઠ સહેજમા ભાગી-તૂટી પડે તેવુ, જતુ
 રહે તેવુ ખરડ, નાશવત 'ક્ષણભગુર' ર ભાગી
 જાય તેવુ [પેસના થતો અવાજ
 ભાષ્ય-૨૭, અઠ ભાલો ખરડી કટાર સરીરમા

ભચકવુ, કિં ૨૫૦ પજાડવુ, ભાગવુ
ભચકાવવુ, કિં ૨૦ ભચ દહને મારવુ, અફા
ળવુ, અથડાવવુ, ૫૭૩ વુ, ભાગવુ
ભચક, નં (સં) નક્ષત્ર મંડળ
ભચડભચડ, ૨૫૦ કડક વસ્તુ ચાવતા ક કચરાતા
થતો અવાજ ર ડાગેર ભરડતા થતો અવાજ
ભચડવુ, કિં ૨૦ દાખીને ડચરવુ, ભરડવુ દખા-
વીને ભરડવુ ર દાખવુ, મકડાવ-કચરાય એમ ડરવુ
ભચડાવુ, કિં ૨૫૦ મકોચાવુ ભિડાવુ, ર ભરડાવુ,
ભચા, ૨૫૦ અસ પૂર્ણ [૩ દમાવુ
ભચોભચ, ૨૫૦ ઉપગઉપરી, ભચભચ થાય તેમ
ભજન, નં (સં) ભજવુ તે ર પ્રાય ના, ધંધિર
સ્મરણ, સ્તુતિ ૩ ભાંજના કાવ્ય
ભજનિક, વિં ભજન કરનાર, ભગત
ભજનિયા, નં ભજન કરતા વગાડવાના કાસા,
કરતાત ર ભજન, કીર્તન ૩ ગાળો
ભજનિયો, પું ગાઇને ભજન કરનાર દિખાડવુ
ભજવવુ, કિં ૨૦ વેપ કાઢી બતાવવો, હોય તેવુ કરી
ભજવુ, કિં ૨૦ ધંધગ્નુ સ્મરણ ડરવુ જપવુ ૨
પ્રીતિથી સેવન કરવુ સેવવુ ર લાય આપવી
૩ દીપવુ શોભવુ
ભજવવુ, કિં ૨૦ ભજવવુ, વેપ કાઢી બતાવવો
ભજિયુ, નં કદ ફળના પાતળા કકડાને મસાલા
વાળા ચણાના લોટના ખીંગમા બોળી તળવાથી
ભજુ, વિં ભજનાર (કવિતામાં) [જે બને છે તે
ભજક, વિં (સં) ભાગનાર, નાશ કરનાર ર,
ટાળનાર, નિવારનાર [ભાગનાર, નિવારનાર
ભજન, નં (સં) ભાગવુ-તોડવુ તે ર વિં
ભટ, પું (સં) ચોક્કો, લડવેયો ર પડિત ૩ વેદ
જાણનાર બ્રાહ્મણ ૪ ભિલુક બ્રાહ્મણ ૫ બ્રાહ્મણની
ભટકણુ, વિં રખડવુ, રખડેલ [અટક
ભટકભાલો, પું પ્રલાપી વાચાળ, બટકખોલો
ભટકભાની, સ્ત્રી વગર કામે ધગ ૫૨ ભટકતી મેરી
ભટકડું, કિં ૨૫૦ નગર કામે અહિ તહિ ફર્યો કરવુ
ગખડવુ, ગખડવુ ર કંઈ તોકયા કરવુ [ભટકડું તે
ભટકો, નં ભટકિયા, વલખા, ફાફા ૨ ડરા આટા
ભટકાવવુ કિં ૨૦ ગખડાવવુ, ભમાવવુ ર અથ

ડાવવુ ૩ પજાડવુ, અફાળવુ
ભટકિયા, નં રખડવુ તે, ફાફા મારવા તે, વલખા
ભટજી, પું બ્રાહ્મણને માનાયે મોલાવવામાં વપ-
ભટપડો, પું દિસ્તુ રહે, બળો [રાતો શબ્દ
ભટાળ, સ્ત્રી ભાટાઇ, હદ ઉપરાત વખાણુ આપ
વડાઇ, અતિશયોક્તિ (ભાટની પેઠે)
ભટાણી, સ્ત્રી બ્રાહ્મણી ભટની વહુ ર રોકાણી, રાણી.
ભટિયો, પું ગોસાઇજી મહારાજના મદિગમા રહે-
નાર તેમની ન્યાતનો બ્રાહ્મણ તે
ભટુરિયુ, નં ગાય ભેસને દૂધ વધવા ડાગરને
પલાળી ખાડી ખનરાવવા કરેલો પદાર્થ ર ઢારવુ
ખાણુ ૩ કુરકુરિયુ મોટીલુ, ઠિંગણુ કુતર ૪ વિં
ભાગણુ, ભુગ જેવુ ૫ નાનુ
ભટ્ટ, પું (સં) પગિ, વિદ્વાન, બ્રાહ્મણ
ભટ્ટની, સ્ત્રી (સં) સ્વામિની, શેઠાણી, ગણી
ભટ્ટો, પું બ્રાહ્મણ (તુચ્છકારમાં)
ભટ્ટ, ૨૫૦ ધિકાર છટ, ધિઠ “ભટ્ટ પડી તારા
જીવતરને” ર ઝટ, તરત “ભીમ ભડ ઉડયો ભટ્ટ,
રક્ત ઉત્પલ જેવુ”
ભટ્ટી, સ્ત્રી (સં) ભૂષ્ટિ ભોયમાં ખાડો ખોદી
ઉપરથી ચણો લેઇ બનાવેલો મોટો ચૂનો, ચૂલ
“લુહારની ભટ્ટી” ર જે પદાર્થને અમિની આચ
આપવાની હોય તે પદાર્થની લાડડા છાણુ ધં
સાથે કરેલી ગોઠનણુ “છંટની ભટ્ટી” ૩ મોટા ચૂલ
તથા તે ઉપર મૂક્યા વાસણુ તે “ગસાયણુ પકવ-
વાની ભટ્ટી” ૪ ભટ્ટીથી તૈયાગ થયેલો પદાર્થ તે
૫ ફડ, દારૂ, અર્ક ગઢનાનુ સ્થળ
ભટવુ, કિં ૨૦ ધમકાવવુ, વઢવુ, તપી જવુ ર
ચિહાવુ મનમાં ધખવુ-આકળા થવુ [મહેનત
ભડિયારખાનું, નં રમોડુ ર રસોડાનુ કામકાજ-
ભડિયારણુ, સ્ત્રી સોધયણુ
ભડિયાગી સ્ત્રી રાધનારી રમોધયણુ
ભડિયાગ, નં રાધવાનુ કામ, રસોઇ કરવી તે
ભડિયાગ, પું માધ્યેયો, ગેટી કરનારો, ર ધવારો
ભડિયુ, નં ભડારિયુ, ગાડી ગાડામાં કંઈ ચીજ
મગવા માટે પેટી જેવુ બનાવેલુ તે
ભડ, વિં બળિયુ, પરાક્રમી ર સમૃદ્ધિવન ૩ પું

ચોક્કો, ૪ શ્રીમત પ સ્ત્રી. કાશના વગતની ખીલી
ર મોપાળ, પોગળ ભડ વેનાઈ જવી=મોપાળ
નીકળવું, પોગળ વેગઈ જવું, જે ભારેભાર ચાલતો
હોય તે ઉધાડો પડી જવો

ભડ, અ. એવો થતો અવાજ

ભડક, સ્ત્રી. ચમક, સોદ, ચોક

ભડકણ-ણ, વિ. ભડકે તેવું, ખીકણ, ચમકનાર

ભડકવું, કિં. અ. ચમકવું ખીકથી ચોકવું, ધ્રુવા
પુવા થવું

ભડકાવવું, કિં. સ. ચોકાવવું, ખીવડાવવું ર કપકો
દેઈ ગભરાવવું ૩ કબકાવવું, એકદમ ઉઠાવવું,
આશ્ચર્ય પમાડવું

ભડકિયું, ન. ગધકનો ચુઓ, ઘી અને ગધક ચી-
થરાને ચોપડી બાળવાથી પડતા ટપકા [તેવું
ભડકિયું, વિ. ભડકે બળે તેવું, તરત ભડકે થાય
ભડકી, સ્ત્રી. બાજરી કે જીવારને ફળી તેની અંદર
પાણી નાખી ઉકાળી કરેજો પદાર્થ, રાખડી, ચેશ.

ભડકું, ન. ભડકી.ર જોશવાળું મોટું બળવું, ભ-
ડકો ભણકો

ભડકે, પુ. મોટું ભડકું, જાળ, ભણકો ર સખત
તાપ, આય ૩ જૂખ, ભારે અસર લાય ૪
દિલ્લીરીના જીસાથી જે દુ ખયાય તે, મનસ્તાપ
પ પ્રકાશ, અજવાળું

ભડગ, અ. બિલકુલ, તદ્દન, સાવ 'નાગોભડગ.'
ભડત, ન. દેવતાની આચથી બાફેલું આખું વેગલું
જેની છોલ કાઢી તેને છુદી દહિ અથવા મસાલા
સાથે ભેળી ખાવામાં આવે છે તે ભરત

ભડથવું, કિં. અ. ભરસાડમાં ચઢવું-ખડાવું,
દેવતા ઉપર સીઝવું

ભડભડ, અ. પુષ્કળ, ખૂબ, ખળખળ, વેગથી
ભડભડવું, કિં. સ. મન થવું, ધ્રુવ થવી ર
વગર વિચાર્યું બોલવું, જેમ આવે તેમ બોલવું
ભડભડી ઉઠવું=પ્રધવાઇને એકદમ જોસમાં બળવું
થવું ર એકદમ જોસમાં ગુસ્સો કરવો

ભડભડિયું, વિ. મનને ઉઠારે સપાટાની સાથે
બહાર કાઢી નાખવાની ટેવ હોય તે, વાચાળ, ખટ-
કમોલ, બહુભાષી ર નિઆસસ, મોળું નિષ્કપટી.

ભડભાદર, વિ. મોટું, આખરદાર ર ભર્યુભાદર્યું
ભડવાઇ, સ્ત્રી. ભડવાનું જે કામ તે.ર ભડવાની
કમાઈ, વ્યભિચાર કરનારા પાસેથી મળતી દલાલી.
ભડવું, કિં. સ. ભરડવું, જાડુ દળવું ર. લડવું,
કબિયો કરવો

ભડવો, પુ. પરપુર-સ્ત્રી સાથે મેળાપ કરાવી
આપનારો કુટણો ર નાયકનો સાથી. ૩ સ્ત્રી વશ
ભર્તાર [ગારીઓ હોય તેવી રાખ

ભડસાળ, સ્ત્રી. ઉની રાખ, દેવતાની નાની ચિણુ-
ભડાક, અ. એકદમ અવાજની સાથે ર; તાજડો-
બ ૩ અતરપટ, મો આડે છેડો તાણવો તે

ભડાકો, પુ. તોપ બ દુક કુટવાથી થતો અવાજ
ધડાકો ર કોઈ ભારે મોટી વસ્તુ ઉચેથી પડવાથી
થતો અવાજ ૩ તડાકો, ગપગોળો ભડાકો મારેજો
-જોરથી (કામ) કરવું ર પહેલીજ વખતે જય
મેળવવો ૩. વગર ધાસ્તીએ બોલવું

ભડાભડ, અ. ભડભડ થાય તેમ, ભડોભડ
ભડાણુટ, અ. અહિ તહિ પહેલું હોય તેમ, અવ્ય-
વસ્થિત [બોલચાલ

ભડાણુટ, સ્ત્રી. ધાધલ ગડબડ ર ધમ્માચકડી,
ભડ, ન. મારી બારણાના ચોકડાને લગતો ભિંતનો
જે ભાગ તે, આગલી દિવાલ ભડે બેસવું-પડી ભા
ગવું, પડતી દશામાં આવવું ર નસતાન જવું

ભડાભડ, અ. ભડાભડ એકદમ [થવો
ભણ, પુ. સૂરજ ભાણુ ભણુ કુળવાં=સૂર્યાસ્ત
ભણકાર-રો, પુ. આનંતજનક અવાજ, ચેતવણી
ભણકો, પુ. ભણકાર [ના અવાજ.

ભણતર, ન. ભણવાનું તે, ભણવાનો વિષય ર વિદ્યા,
જ્ઞાન. ૩ અભ્યાસ, અભ્યયન, શિક્ષણ

ભણવું, કિં. સ. (સં. ભણ) શીખવું, પઢવું, અ-
ભ્યાસ કરવો ર જ્ઞાન મેળવવું "અભ્યન કરવું"
૩ કહેવું, બોલવું, વદવું. નણુદ જોડાણી વાકુ ભણે
કુવરબાઇને કુબળી ગણે"-પ્રેમા. ૪ મોખવું, મોઢું
કરવું ૫ વાચવું ભણવું ગણવું-શીખવું તે તેના ઉ-
પયોગ કરવો. "ભણ્યા પણુ મણ્યા નહિ" ભ-
ણી ગણીને=પાવરધા થઇને, હોશિયાર બનીને ભ-
ણી જવું-પોખારા ગણ્યા, નાસી જવું ભણતા

પડિત નીપજે, લખતા લહિયો થાય=મહાવરાથી
માણસ હોશિયાર બને
ભાષામંથ, નં ભાષાવવાનો લવાજમ-રી
ભાષાવવુ, કિં સં શિખવવુ, શિક્ષણ આપવુ,
કેળવણી આપવી ૩ બોધ આપવો, ઉપદેશ કરવો,
જ્ઞાન આપવુ ૩ શિખવી મૂકવુ, સમજાવવુ, સલાહ
આપવી ૪ ટેવાવવુ, મહાવરો પડાવવો
ભણી, અં તરફ, મેઝ, બાણુ
ભણેલુ, વિં શિખેલુ, વિદ્વાન, જ્ઞણીતુ
ભડાર, પુ(સં) ધનધાન્ય ભરી મૂકવાની જગા,
ભોયર ૨ જમદારખાનુ, ખળનો, તિજેરી ૩
દોલત, ગર્થ, ધનમાલ નિધિ ૩ વહાણના તુતકની
નીચેનો ભાગ [૨ ભડારમા મૂકવુ
ભડારવુ, કિં સં જમીનમા દાટવુ-છુપાવવુ
ભડારિયુ, નં ભિતમા રાખેલો ગોખલા, સય,
તાકુ ૨ ગાડાગાડીમા રાખેલી પેટી જેની ગોઠવણ
ભડારી, પું ખળનાનો રખેવાળ, ખળનચી, કી-
લીદાર, તિજેર ૨ અનાજ વગેરેની સભાળ રા-
ખનારો કાઠારી ૩ (સંભાડીર-તાડ.) તાડી ને
દાર ગાળવાનો ધ ધો કરનારી એક જાત
ભંડારો, પું મોટો જમણુવાર, આખા ગામના કે
નાતના માણસોને જમવા તેડવા તે
ભડાળ, નં વેપાર કરવાને એકથી વધારે જણે પો
તપોતાની મુડી આપી જે ઉભુ કરેલુ નાણુ તે, પુજ,
થાપણુ, મુદ્દલ ૨ પોતાની પામે જે રોકડ હોય તે,
એકઠી કરેલી પુજ
ભડાળિયુ, વિં ભડાળવાળુ, મિશ્ર ૨ સાના વા
પરનુ, ગળડગ દુ, ભડાળિયો વેપાર=પત્યાળાનો વે
પાર ટુક ભડાળિયો-થોડી મુડીવાળો, જેની થા
પણુ થોડી હોય તેવુ ભડાળિયો-મુડી કાઢનાર,
મુડીવાળો
ભતરીજી, સ્ત્રીં ભાઈની દીકરી, ભત્રીજી
ભતરીજો, પું ભાઈનો છોકરો ભત્રીજો
ભત્રુ, નં કાચુ કાર ખાવાનુ તે, ઉપહાર, ભત્રુ
ડીમણ ૨ પગાર ઉપરનુ લવાજમ (વધારાની
નોકરી માટે) ૪ કેદીને ખાવા માટે જે પૈમા આ
પગમા આવે છે તે (માગનાર તરફથી)

ભથવાર, નં ભાચુ લઈ જનાર [કામા)
ભથવુ, કિં અં વધવુ, આગળ જવુ (મોષદ-
ભથાયણુ, નં ભાચુ લઈ જવાનુ વાસણુ
ભદલ નં મુડણુ, આખુ માચુ બોડાવવુ તે
ભદ્ર નં (સં) કદ્યાણુ, શ્રેય, આખાદી ૨ મુડન,
જ્ઞાર ૨ વિં મગળ માગણિક ૨ ભલુ, સાર
૩ ભાગ્યશાળી, સુખસપત્ર
ભદ્રક, પું (સં) કદ્યાણુ, આખાદી. "તારા ભે-
ખમા શો ભદ્રક ભાળુ રે, જીવડા જીહારે" ૨ એક
જાતનુ અક્ષરમેળ વ્રત ૩ વિં ભલુ કરનાર
ભદ્રકટ, પું મોટો ગોખર
ભદ્રકાલી, સ્ત્રીં દુર્ગાદેવી, કદ્યાણુકારી દેવી
ભદ્રા, સ્ત્રીં ખીજ સાતમ અને બારસ એ તિથિ-
માથી દરેક ૨ ગાય ૩ પાર્વતી, દુર્ગા ૪ ગળી
૫ વેખડ ૬ ગોકર્ણી (વનરખતિ)
ભદ્રાકરણુ, નં મુડન, હળમત
ભદ્રાક્ષ, પું (સં) એક જાતના રૂદ્રાક્ષ જેવા કળિયા.
ભપકાવવુ, કિં સં જોરમા પાણી રેડવુ, ફેજા-
ળાવવુ ૨ ભડભડાટ બળતુ કરવુ
ભપકી, સ્ત્રીં ધમકી, દહેસત [વ, આડબર
ભપકો, પુ ધમકી, ઠપકો ૨ તોર, રોપ ૩ દેખા-
ભપ, અં વગર વિચારેને વગર વિલખે, અપાટાખ ધ
ભપલ, વિં ફેલેલુ ને જાકુ, સ્થુલ, દોશુ, ફેણુ
ભલક, સ્ત્રીં તેજ, ચળકાટ "રંગી ભલક" ૨
લાલિસ, કાતિ, પાણી [દમદમવાળુ, છટાદાર.
ભલકાદાર, વિં દેખાવકુ, રોણકદાર ૨ સુશોભિત,
ભલકાખ ધ, વિં સુદર શોભતુ, ટટ ૨ અં
છટાદાર, નિડરપણુ, રોફખ ધ
ભલકાવવુ, કિં અં ભપકાવવુ [૩ રોફ
ભલકો, પું ભપકો, ડોળ, કાઠમાઠ ૨ દેખાવ
ભલડવુ, કિં અં ખાવા સાડ મો ચવળવુ, ખાઉં
ખાઉ એમ થવુ ૪ મોટો સાદ કાઢવો
ભભરા, પું મોટુ ભલડવુ તે ૨ મરી મચોરો
હીગ વગેરેનો ઉકાળો
ભભરાવવુ, કિં સં કોઈ વસ્તુ ઉપર આછો
આછો જુકો વેરવો-નાખવો તે ૨ ટપી જવુ, વધવુ.
ભભડ, વિં છુટુ લોચાથી ઉસડુ "ભભરી માળ"

લભુકો, પુઠ એકદમ જોશમા બળતુ થઇ આવતુ તે
 ૨ તેજનો લડકો, લલક
 લભૂત-તી, સ્ત્રી (વિભૂતી) ભસ્મ, યજ્ઞ હોમ
 ની રાખ, રાખોડી. લભુતી ચોળવી=ખાવા બનતુ
 લમગરો, પુઠ ક તારી, ખરાદી, સરાણિયો
 લમ'ડળ, નઠ કાતિમ ડળ
 લમર, પુઠ લમરોર ફેર, ચક્કર
 લમર, સ્ત્રી લમર, ભુકુટી, ભવુ ર વમળ, લમરો
 લમરડી, સ્ત્રી નાનો લમરડો ૨ ચક્કર ફરતુ તે,
 કુડાળુ લમરડી ચકરડી=ગુ ચવણુ, જોટાળો, ભ્રમ
 લમરડો, પુઠ લાકડાનુ આરવાળુ રમકડુ ૨ દોરી
 વિ ટાળી ફે કવામા આવે છે ત્યારે છુ છુ કરતુ ગોળ
 ફેરે છે તે, ગરિયો ૨ એક જાતનુ ફળ ૩ લમરો
 લમરડો=અક્ષ વગરનો, મૂર્ખ
 લમરભાળુ, વિઠ નિખાલસ ભોળુ ને સ્નેહાળ
 લમરિયુ, નઠ સ્ત્રીઓને પહેરવાનુ લમરીઓની
 ભાતવાળુ વસ્ત્ર ૨ ચકરીનો રોગ
 લમરિયુ, વિઠ ગોળ ચક્કર ફરતુ, ચક્કર આવે તેવુ
 ૨ લમરીએ બનાવેલુ, લમરીનુ [રઝળનાર
 લમરી, વિઠ બહુજ અસ્થિર મતનુ, જ્યા ત્યા
 લમરી, સ્ત્રી લમરાની માદા ૨. ચકરડી, ધુમરી
 તમ્મર ૩ લમરાના આકારનુ રમકડુ
 લમરો, પુઠ (સં ૦) લમર) પીળા મોનો ને અંગે
 કાળો, ને ગોટા જેવો પાખવાળો વાજ લાકડુ કોર-
 નારો જીવડો, લમર ૨ એક જાતની મોટી કાળી
 મધમાખી. એ ફૂલની આસપાસ ભમે છે તે ૩
 વહેતા પાણીમા થતા ગોળ કુડાળાં, વમળ ૪ દોર
 -માણસના શરીર-માથાના કોઇ ભાગ ઉપર વા-
 ણનો કુડાળા જેવો આકાર હોય છે તે ૬. મધનો
 પુડો બાંધનારો જીવડો, મધુકર; જાગ લમરો ભુસા-
 ધ જવો=રડાવુ, વિધવા થતુ લમરાળુ=લીણુભાગી,
 નકારા યમભા
 લમવુ, કિં ૦ અઠ ફરવુ, રખડવુ, નકામા આટા
 ફેરા કરવા ૨ ફાફા મારવા, ખાલી ભટકવુ. ૩ મચ
 જમા ફુ ખ થવુ, તમ્મર આવવાં, જીવને ચેન ન
 પડવુ ૪ દોરાધ જવુ; બીજના કહેવા પ્રમાણે આ-
 લવુ. ૫. ચક્કરમા ફરવુ લમી જવુ=તમ્મર આવવા

ચકરી આવવી ૨ મગજે અસ્થિર થઇ જવુ-દોરાધ
 જવાવુ, ફરી ખેસવુ, ૩ ભાન જવુ
 લમાવવુ, કિં ૦ સં ફાફા મરાવવા ૨ ઉધુ ચતુ
 સમજવવુ ૨ છેતરવુ ઠગવુ ૩ વહેમમા નાખવુ ૪
 ભટકાવવુ, રખડાવવુ [ભ્રમિત
 લમેલ, વિઠ જોકલ, ફાટેલ ૨ રખડેલ ૩. ગાડા જેવુ,
 લ પાડો વિઠ મોટા પાડા જેવુ જુડુ
 લ પોલ, વિઠ અદરથી પોલુ પથુ જુડુ દેખાતુ
 લ ભારવ, પુઠ બળદનો અવાજ, મોટો ને પોલો
 લાગતો અવાજ [ભમાવવુ ૨ ઉચ્છેરવુ
 લ ભેરાવુ, કિં ૦ અઠ સાચુ જુડું સમજવવુ,
 લ ભેરણિ, સ્ત્રી ઉચ્છેરણી, ખોટુ કહીને ભમાવવુ તે.
 લ ભેરાવુ કિં ૦ અઠ ખોટું રસ્તે દોરવુ
 લ ભો, પુઠ પાણી રાખવાનુ માટીનુ વાસણ
 લ ભોળવુ, કિં ૦ અઠ ફાફા મારવા, બોળવુ,
 અહિ તહિ શોધવુ
 લમ્મ, અઠ ભારે નક્કર વસ્તુ ઉચેથી પડતા થતો
 અવાજ ૨ ભપ્, ઝપાટાબધ, વગર વિલંબે
 લમ્મર, નઠ (સં ૦) આખનાં પોપચાની ઉપરનો
 કમાનદાર વાળવાળો ભાગ ભકુટી, ભવુ, ભૂર
 ૨ ફેર, ચકરી [૩ રસશાસ્ત્ર પ્રસિદ્ધ એક રસ.
 ભય, નઠ (સં ૦) ખીક, ડર, ધાસ્તી ૨ સંકટ, આફત
 ભય કર, વિઠ (સં ૦) ખીક લાગે તેવુ, ભય ઉપજવ
 નાર, બિહામણુ, વિકાગ.
 ભયભીત, વિઠ (સં ૦) બિધેલુ ડર ખાધ ગયેલુ
 ભયા, પુઠ ભાઈ
 ભયાતુર, વિઠ ભયવાળુ; ભયથી વિહ્વળ.
 ભયાન, વિઠ ભય કર, બિહામણુ
 ભયાનક, વિઠ (સં ૦) બિહામણુ, ભય કર
 ભયાવહ, વિઠ ભય કર, બિહામણુ.
 ભયો, અઠ પુષ્કળ-બહુ થયુ એમ ભયો કરાવવો=
 માનતા પૂર્ણ કરી પુનરીની આશીષ મેળવવી
 ભરયો, પુઠ ઉત્તર હિંદનો રહેનાર
 ભર્યુભાદર્યુ, વિઠ પૈસા અને માણસોથી ભરપૂર,
 મોટા કુટુંબવાળુ
 ભર, વિઠ (સં ૦) ભરપૂર, પરિપૂર્ણ, પૂરા જોશવાળુ
 'ભરહિં' ૨ ભરેલુ, માપસર, 'શેરશેર લોટ.'

ભરઉધ, સ્ત્રી૦ પૂરી-પાકી ઉધ
 ભરકુસ, સ્ત્રી૦ નકામી-નાતી વસ્તુઓનો જથ્થો,
 ભરખ, પુ૦ ભક્ષ, ખાવાનું, ખાદ્ય સામાન્ય મમલ
 ભરખનું, કિ૦ અઠકરડવું, ડખવું, ખાઈ જવું
 ભરચદ, વિ૦ પુષ્કળ, ખીચોખીચ ભરેલું, ભરપુર ૦
 ઠસોઠસ, ભરચક તિવું
 ભરચટ, વિ૦ ભરચડ, પુ' કળ, જરાએ ઉણ ન હોય
 ભરચ દી, સ્ત્રી૦ જેટલી જોધયે તેટલી ચ દી
 ભરચોમાસું, ન૦ ખરેખર ચોમાસાના દહાડા,
 ખરે જમણે ચોમાસું
 ભરજીવાની, સ્ત્રી૦ ખરી-પૂરી જીવાની, પુખ્ત વય
 ભરડવું, કિ૦ સ૦ અનાજને મોટું જેટું દળવું ૨
 ગમે તેમ (જોશમાં) બોલીદેવું ૩ અસષ્ટ બોલવું, ગણ
 ગણવું ૪ બહુ બોલવું, બોલ બોલ કરવું ૫ ગમેતેમ
 વસડી-લખી વાગવું
 ભરડો, પુ૦ ભરડેલા પદાર્થ માનો પડેલો ભૂકો 'દાળને
 ભરડો' ૨ મહાદેવનો પૂજારી, તપોધન ૩ વળીઓ
 સાથે હિપર નીચે જે બખ્ખે વાસ જકડી લેછે તે,
 બધ ૪ શેરડીમાં થતો એક રોગ
 ભરજી, ન૦ (સ૦ ભૃ) ખવડાવવું પિવડાવવું તે ગુજ
 રાન ૨ દુખતી આખમાં જે ખાપરિયુ-જસત
 વગેરે ભરવું તે "ભરજી ભરવું" ૩ જાદુગરનો ટુચકો
 ભરજી પોષણ, ન૦ (સ્ત્રી૦) ખવડાવી પિવડાવી મલા
 ળથી ઉછેરવું-મોટું કરવું તે, પાલણી પોષણ ૨ ગુજ-
 રાન, નિર્વાહ, આજીવિકા [ભરાવું, ઉમેરો, પુરણી
 ભરણી, ન૦ (સ૦) સત્તાવીસ નક્ષત્ર પૈકી બીજી ૨
 ભરણી, સ્ત્રી૦ શાક રાધવાનું વાસણ 'સુદર રીતે
 શાક વધારું, ભોગ ન પામે ભરણી" - દયા૦
 ભરજી, ન૦ સરકારમાં નાણું પહોચાડવું-મોટી
 તીજેરીમાં ભરવું તે, પોણું ભરવું તે ૨ અધુરું હોય
 તે ભરી પુરું કરવું તે ૩ મથક, જથ્થો ૪ જે લાડાનો
 કડકો સરા હિપર મૂકાય છે તે, થાભલા ને ભાલ
 વચ્ચેનું લાકડું
 ભરત, ન૦ (સ૦ ભૃ) માપ, ભરતર, ક્ષેત્રફળ ૨ માપ,
 માપી-ભરી આપવું તે ૩ માપવા-ભરવાનું વાસણ,
 ભરતર ૪ બીજામાં રસ રેડી બનાવેલું વાસણ-
 દાળીનો પ નકશી, નકશી કામ ૬ મશાલો ભરી
 કરેલું શાક

ભરતખડ, પુ૦ (સ૦) હિંદુસ્તાન, આર્યાવૃત્ત
 ભરતર, ન૦ ભરતર માપ, પ્રમાણ ૩ ઢાળેલું તે,
 રસ ડરી ઢારી બનાવેલું તે ૪, ઢાળેલી ધાતુ
 ભરતાર, પુ૦ ધણી, વર, ખાવેલું, કથસ્વામી, ભરી-
 પુરી રાખનાર
 ભરતિયુ, ન૦ વહાણ-ગાડીમાં માલ મોકલ્યો હોય
 તેની યાદી, સતમી ૨ મોકલેલા માલની વિગતવાર
 કિમ્મત સાથેની યાદી ૩ કોઈમાં જેટલું માઈ શકે
 તેટલું ને ૪ વિ૦ ભરનાર, બદલામાંનાણા આપનાર
 ભરતી, સ્ત્રી૦ એકઠું કરવું તે; ભરવું તે ૨ દગિયાના
 પાણીનું ચંદ્રના આઠ્ઠાણથી વધવું તે, વીળ, જીરાળ,
 ઝાગ (ભરતી ને ઝોટ) ૩ પુરું ભરાઈ રહેવું તે,
 જમાવ થવો તે ૪ (લશ્કરમાં) વધારો, ઉમેરણ
 ભરથાર, પુ૦ ભરતાર, જીઓ
 ભરપટ્ટે, અ૦ જોડાએ તેટલું એમ પુષ્કળ, પુરેપુરું
 ભરપાઈ, સ્ત્રી૦ પુરેપુરું મળ્યાની પહોચ, સપૂર્ણ પતાવટ
 ભરપૂર, વિ૦ મપૂર્ણ ભરેલું એવું, કાના સુધી ભરેલું
 એવું, જલોજલ ૨ પુષ્કળ, જોધયે તેથી વધારે
 ભરભર, વિ૦ કોરું સુકું ૨ બિનાશ વગરનું, 'ભર-
 ભરી રેતી" ૩ ચિકટ વિનાનું ૪ કરકરું, કણદાર
 ભરભાખણ, ન૦ સૂર્યોદય પહેલા ને સૂર્યોસ્ત પછી
 જે આછો થોડીક વાર ઉજેશ માલમ પડે છે
 તે, મળસકું, મોટું પરીહિયું, સંખ્યાકાળ, ઝળઝળ
 ભરમ, પુ૦ ભ્રાતિ, શક, વહેમ ૨ પુણ છે એવું જે
 લોકમાં મનાવું તે, પ્રતિષ્ઠા ૩ છૂપો ભેદ, શુભ. ૪
 શાખ, આખર [ભ ભેરવા, છેતરવું, ભમાવવું
 ભરમાવવું, કિ૦ સ૦ આડું અવળું સમજાવવું, કાન
 ભરમાવું, કિ૦ અ૦ છેતરાવું, કંગાવું, આડે રસ્તે
 દોરાવું, વહેમાવું, ભ્રાતિમાં પડવું
 ભરમી, સ્ત્રી૦ એક જાતની વનસ્પતિ-ઓષધિ, બાહી
 ભરમિજલસ, સ્ત્રી૦ ઠંડાઠંડા ભરાયલી સભા ૦ અ૦
 ભરાયલી મલાની વચમાં
 ભરવાડ, પુ૦ બકરા ઘેટા પાળના-વેચવાનો ધ ઘો
 ડરનાર એક જાતિ, રાયકો, રખારી
 ભરવાડણ, સ્ત્રી૦ ભરવાડની સ્ત્રી, રાયકણ ભરવાડી
 તાણવી-લાખી સોડ તાણી સૂવું
 ભરવાડો, પુ૦ ભરવાડ ૨ રમારીનાડો ૩ એ
 નામનું એક ઝાડ

ભરતું,કિં સં (સં ભૂ-પોષણ કરતું) એકાદ
 કામમા, કાષ્ઠ પદાર્થ નાખવો રેડવો “પાણી
 ભરતું” ૨ પુરતું,અર્ધ નાખતું ૩ કુવા નદી તળા-
 વેથી પાણી લાવતું (પાણી)ખે ચતુ,તાણતું ૪ પાણી
 કાઢવા વગેરે કામ કરવાની નોકરી કરવી, ‘તે તેને
 ત્યા પાણી ભરે છે” ૫ જમ્મે કરાવતું માગતા પેટે
 આપતું ‘ભાડુ ભરતું, દેવું ભરતું ૬ માપ કાઢતું,
 માપવું ૭ ચિત્રામણુ-ભરત કાઢતું ૮ લોકને એકઠા
 કરવા,ખેલાવવું,ભેગાકરવા ‘સભાભરતી’ ૯ ટીપમા
 નામ અને રૂપઆનો આક લખી આપવો ‘ટીપમા
 પાચ કપિયા ભર્યા” ૧૦ સચી રાખવું,સચ્ચ કવું,
 સંધરવું ‘દાણો ભરી રાખવો ૧૧ ઠાસવું ગડમવું
 ૧૨ ખાલી રાખેલા આસનમા લખવું ૧૩ રગ
 પુરવો,અધુર ચિત્ર પુરે કંઈ ટોકા મારવો,સીવવું
 ૧૫ અધુર હોય તે પુર કરવું ‘પાના ભરવા”
 પેટ ભરવું-ગુજરાન કરવું. આખ ભરવી-આસ
 આણવા ૨ દવા આજવી મોં ભરવું-લાચ
 આપવી ભર્યું ધર=મરસામનથી ભરપુર ધર,ભર્યું
 ભાદરું ધર ભરી પીવું-મળી જવું, એક્યતાલાવવી
 ભરાઈ,સ્ત્રીંભરામણુ,ભરવાની મજુરી ૨ ભરવાની
 ભરાઈ,વિં ભરેલું,ભરાવાદાર,માતેડું,પૃષ્ઠ, [રીત.
 ભરાવ, પું ભરેલું હોય એવું, ભરાવો “મૂછનો
 ભરાવ” ૨ જથ્થો,જમાવ
 ભરાવતું,કિંસંઉધુચતુ સમજાવવું,ગન ભરવા
 ૨ લટકાવવું,ટાંગવું,વળગાડવું ૪ ભરવા લાગવું,
 ભરવામા મદદ કરવી
 ભરાવતું,કિંઅ. ભરેલું થવું ૨ વળગી રહેવું,
 વિટળાઈ રહેવું ૩ અદર પેસવું ૪ મતાવું,
 છુપાઈ ભરાઈ રહેવું ૫ સપડાવું, ફસાવું ૬ થાકી
 જવું દહાડા ભરાઈ ગયા=આખર આવવી ભરાઈ
 જવું=સપડાવું ૨ સતાઈ જવું ૩ ઠેક સુધી આવવું
 ભરાન પડવું-સંકડામણુમાં આવવું, ફસાવું
 ભરી આપવું, કિંઅ. મજરે આપવું
 ભરીપુરી, અંપુરે પુરે, સધળું
 ભરે સો, પું વિશ્વાસ, ભરોસો, પતીજ
 ભરેડી, સ્ત્રીં વાન,કાન્તી
 ભરે ભાણે, અં એકવાં ખવાય તેટલું લેવું ને

પછી ન લેવું,લીધું હોય તો કઈ ન છાડતા સત્રળું
 જમી જવું “ભરે ભાણે તૃપ્ત ન થયો તો એકું
 ચા? શું થયે?”

ભરોસાદાર,વિંવિશ્વાસ,ખાતરીનું ૨ પ્રમાણિક
 ભરોસો,પુંબહિ)વિશ્વાસ,ખાતરી,પતીજ,ઈત્યાદિ.
 ભર્તા,પું(સં)પતિ,સ્વામી [તીખુ અને તેજદાર
 ભલકો, પું ભાલો, ભાલાનું તેજદાર ફળ-પાત્ર ૨.
 ભલતાનું, સ્ત્રીં મેળ, ભળતા રહેવાપણું
 ભલતું, વિં ગમે તે, કાઈ પણ,અમુક નહિ તે,
 એકાદ ૨ મળતું, ભેસતું, અનુકૂલ પડતું
 ભલપણું,નંભલાઈ, ભલમનસાઈ,સારાપણું
 ભલમનસાઈ,સ્ત્રીંસખ્યતા,માયાળુપણું,પ્રમાણિક
 પણું,નમ્રપણું માલસાઈ,ભલાઈ
 ભલાઈસ્ત્રીંભલમનમાઈ ૨ ભલુ કરવું તે ૩ નેકી.
 ભલાભલા,વિં સારા સારા,મોટ મોટા
 ભલાભલી, વિં મોટા મોટા-યસસ્વી માણસો
 હોય તેવી,પણાએ વીર રત્નો હોય તેવી,બહુ રત્ના
 ભલામણુ,સ્ત્રીં ભાગવણા ભાળનણુ, સોપણું ૨
 સિકારમ, વગ પહોચાડવો તે
 ભલીવાર, પું સત્ત, હોસ, રામ.૨ આવડત,ગમ.
 ૩ સાનસોગત. ૪ સુદગતા, સારાપણું, ૫ સાર
 ભલુ, વિંમાયાળુ ૨ સખ્ય,કાવડું,નરમ મિમ્મજનું
 ૩ પ્રમાણિક, સાચું ૪ રૂકું, શુભ,સાર ૫. અં
 સાર, ઠીક
 ભલુ, નં કલ્યાણુ, શુભ. ભલી ભુડી ઉલ્લવી-
 સારી કે ખોટી ચરચા કરવી, ટીકા કરવી (નિંદાના
 રૂપમા) [૩ સામાય, ધન્ય
 ભલે, અં મસ્તુ, ૨ ઠીક, બહુ સાર, અચ્છું
 ભલેર, વિં ભલુ, સાર [ધનથી)
 ભલોરનેતર, વિં ગમે તેવો મોટો (તન, મન,
 ભલ્લ, પું (શં) ભાલો ૨ એક જાનો રોગ,
 સનિપાત ૩ પીળું નસોતર ૪ રિંડ
 ભલ્લ, વિં (ભલ) ભલુ, સાર
 ભલ્લુક, નં રિંછ ૨ ભાલુ
 ભવ, પું (સં) મસાગ ૨ શિવ ૩ ઉત્પત્ત
 થવું તે ‘મનોભવ’ ૪ જન્મ,અવતાર,જન્માતર
 ૫ હયાતિ ભવની ભાવટ=જન્મભરની પીડા.

ભવજળ, નં (સં) ભવસાગર [પરમેશ્વર
ભવતારણ, નં (સં) મસારમાથી તારનાર ર
ભવસિંધુ, પું (સં) ભવસાગર, ભવાખિધ
ભવન, નં (સં) ઘર, ગહેઠાણ, મુકામ
ભવસાગર, પું (સં) મસાગરૂપી સમુદ્ર, ભવાખિધ
ભવાં, નં ભમ્મર [૨ ભવાડો ફજેતી, વગોણ
ભવાઈ, સ્ત્રીં ભવૈ, હલકા પ્રકારનું નાટક-ખેલન
ભવાડો, પું લોકમા ફજેતી થવી તે, ફજેતો,
માસારિઝ ઝગડો

ભવાટવી, પું મસારૂપી વન-વગડો
ભવાર્ણવ, પું (સં) ભવાખિધ
ભવાની, સ્ત્રીં ભાર્વતી, દુર્ગદેવી આદે ભવાની=
હિન્ડો, ખાયલો, ફાતડો

ભવાખિધ, પું (સં) ભવસાગર
ભવાયો, પું ભવાઈ કરનારો, નાટકી ર નફ
ફટ, ખેશરમ, ફજેતખોગ ૩ તરગાળો ૪ પુરૂષ
જેવા હાવભાવ ને ચાલની ઉચી સ્ત્રી
ભવિતવ્ય, વિં (સં) ભવિષ્યમા થનાર-બનાવ
તે, હોનાર, બનનાર તે

ભવિતવ્યતા, સ્ત્રીં (સં) પ્રારબ્ધ, દૈવ, થવાકાળ
ભવિધ્ય, નં (સં) ભૂ-થવું આવતા કાળમા જે
બનવાનું તે, દૈવ, નસીબ, ભાવી ર પ્રારબ્ધ,
કર્મ ભાગ્ય ૩ બનવાની વાત આગળથી કરવી
તે ૪ વિધાતાના લેખ, લલલેખ, નિર્માણ, ૫
પૈસો, દોલત, ધન ૬ વિં આવવાનો વખત ૭
ભવિષ્યકાળનું, થનાર, હોનાર ભવિષ્ય થવું-મગી
જવું, ગુજરી જવું (કાઠિં)

ભવિષ્યવક્તા-વાદી, પું (સં) દૈવજ્ઞ, જોશી,
હવે પછી બનવાનું કહેનાર, પૂર્વ વાદિ, આદેષ્ટા
ભવિષ્યવેતા, પું ભવિષ્યવક્તા, ભવિષ્ય જાણનાર
ભવિષ્યોત્તર, નં (સં) ભાવી કથન, ફલા-
દેશ, વર્તેલું ભવિષ્ય [કરવો, ગુરસે થવું
ભવુ, નં ભમ્મર, બ્રહ્મી ભાગ યદાવવા-કોષ
ભવેડો, પું ફજેતી, કોષ પછી વાતની ચુચાચુથ
તે, ધાધલ “રોજને રોજ એ શો ભવેડો ?”
ભવૈ, સ્ત્રીં વેશ કાઢી કરેલો ખેલ, એક પ્રકારનું
નાટક ર ફજેતીનો ખેલ ૩ ભવાડો, ફજેતી

ભવોભવ, અં એક પછી એક ઉત્તરોત્તર, જન્મ
આવતા જાય તેમ, જન્માતર, જન્મોજન્મ
ભવ્ય, વિં (સં) ખુબસુરત સુશોભિત, પ્રોદ,
સુદર ર હોવા લાયક, ભાવી
ભશકો, પું મન, ભાવ, ઇચ્છા, મરજી ભશકા
થવા-ખાવાનું મન થવું

ભમ, નં રાખ, ભસ્મ “ધૂળભસ”
ભસકુ, નં વગસાદનું નાનું ઝાપડું.
ભસભસીત, વિં ધણુ સૂકું, જલદીથી ભાગી
જાય તેવું ર ખાખ, માત્રા [ગઈ”

ભસમ, સ્ત્રીં ભસ્મ, ગખ “બળીને ભસમ થઈ
ભસવું, કિં અં (સં ભષ) કુતરાનું બોલવું
ર નિ દા કરવી, ખાલી બકબક કરવી ૩ બોલવું
ભસતા કુત્તા કાટે નહિ=મહુ બોલનારો કંઈ કરી
ન શકે ભસતા કુતરાને રોટલીનો કડકો નાખવો
=ગમે તેમ કરી ધાધલિયાને શાંતિ કરવું

ભસ્તો, પું જહર, પેટ ર પારસીઓ જ્યા પોતાના
મુઠદાને મૂકીઆવેછે તેઠેકાણુ દબમુ ૩ ચામડાનીથેલી
ભસ્મ, સ્ત્રીં (સં) રાખ, રાખોડી, ર યજ્ઞની
રાખ ૩ રસાયણની ખાખ, માત્રા

ભસ્મક, નં (સં) જેટલું ખાય તેટલું ભસ્મ થઈ
જાય તેવો જહર રોગ ર વિં ભસ્મ કરે=ખાળી દે તેવું
ભસ્મગધા, પું (સં) ખડસલીઓ પીતપાપડો
ભસ્માગ, પું (સં) હોલો, કપોતપક્ષી ર એક
જાતનો મણિ

ભસ્મીભૂત, વિં બળીને રાખ કરી નાખેલું એવું
ભળ, સ્ત્રીં ભળતા હળીમળી જવાની પહેલા અગ્નિ-
પણા ને લીધે જે સંકાય-શરમ આવે છે તે, ભળતા
ડરવું તે ર ભળવું તે, હળીમળી જવું તે ભળ
ભાગવી=શરમ તરવી, મનનો ડર-સંકાય મટવો.
ભળકુડુ, નં ઝળઝળ, મળગુગળુ અજવાળું,
મો સૂઝે ન મૂઝે તેવો પ્રકાશ, ર વિં નિખા-
લમ, ભોળું, ખુલ્લું હૃદયનું

ભળકું, નં ભવકું, ભાલો ‘આખ અણિયારી તારી
ઉર સળકે, કાળજકું કોરાયે વચનને ભળકું’-દયાં
૦ વિં ભળળવું, ઝટ મળી જાય તેવા સ્વભાવનું
ભળભાખકું, નં ભળકુંકું [છોળવું
ભળવું, કિં અં આવતા છોકરાએ ધાવણુ ઓકવું,

ભળભળિયું, વિંભડભડિયું, બોલકણ 'આપણે તો
 બોળા ને ભળભળિયા ! જે આવ્યું તે કહી નાખીએ '
 ભળાવવું, કિં સં ભલામણ કરવી, સોપવું
 = ગોવારામા હળવું કરવું (ઢોરને) [અવાજ
 ભા, અંબળદ ગાયનું બોલવું બરાડવું તે ૨ ભુગળાને
 ભાગ, સ્ત્રી (સં ભડગા) એક જાતનો છોડ
 અને બી સાથે તેના પાન, વિજ્યા એમા કેફ
 હોય છે ૨ બી સાથેના પાતરા વાટી છણી કાઢેલું
 જે પાણી તે ૩ તમાકુ, નપખીર ૪ (મં)
 પાથી ભાંગ પીવી-કેફ કરી, ગમે તેમ બોલવું
 તે, વગર વિચારે બોલવું તે [પડે તેવું
 ભાગણ, વિં ખાડતા વધારે ભાગી ચૂરો-ભૂખા
 ભાગરો, પુંએક જાતનો ઔષધિ છોડ ભાગરો
 વાટવો-છુપો ભેદ ખુલ્લો કરવો ઔળનું ચોળ કરવું
 ભાગવું, કિં સં (સં ભજ-ભાગવું) કકડા
 કરવા, તોડવું, ફાડવું, ભાગવું ૨ વહેચી નાખવું
 ભાગ કરવા ૩ ઔષ્ઠ આપવું, ન આપવું "તેણે
 મારા રૂપિયા ભાગ્યા " ૪ ચુચવું, વણવું ૫
 નાશ કરવું, ભરી પુરીને આપવું [૨ ભાગણ
 ભાગું, વિં કકડા થયેલા તેવું, કુટેલું, તૂટેલું
 ભાજગડ, સ્ત્રી (સં ભજ-ભાગવું+વડવું)
 તકરાર, વાદવિવાદ, ઝવડો, વાધો ૨ પચાત
 વાધાના નિકાલનો ઉહાપોહ, પતવણીની પચાતી
 ૩ ખટપટ, વાલમેલ ૪ નિકાલ, તોડ, સમજીત
 ભાંજગડિયું, વિં ચુચવણ ભરેલું, ઘોટાળિયું
 ૨ ભાજગડ કરનાર
 ભાજગડિયો, પું લવાદ, પચ, ભાજગડ કરનાર
 ૨ દલાલ ભાંજગડયાના છોકરા ભૂખે મરે=
 પારકી પચાતમા પોતાનું કામ બગડે
 ભાજણી, સ્ત્રી (ભજ) સખ્યાના ભાગ કરવા
 તે ૨ ઔષ્ઠ મૂલની સખ્યાને ભારે, અને ભારે
 મલની સખ્યાને ઔષ્ઠ મૂલના આણવી એ જે
 ગણિત તે 'ચઢતી ભાજણી, ઉતરતી ભાજણી'
 ૩ ઢોરકુ વણવાની ક્રિયા ૪ વાટણી, વહેચણી
 ૫ ભાગ, હિસ્સો, ફાળો
 ભાંજવું, કિંસં ભાગવું
 ભાડ, વિં (સં)ઉધાડું, નાગું, અસખ્ય (ભાષણ)

૨ નિર્લજ બેશરમું પુંએલ કરનારાની એક જાત.
 જે નાગું બોલે છે, ચાળા કરે છે, મજાક કરે છે
 તે પશુ પક્ષીના અવાજ કાઢે છે તે. ૪ મસ્કરો
 ૫ નં વાસણ, પાત્ર, ઠામ
 ભાડણું, નં ભાડવું તે, ગાળાગાળ
 ભાડરવું-માડર, વિં ભાઈ બહેન એક મા
 બાપના છોકરા, કુકુબી જન
 ભાડવું, કિં સં નાગું-ભુડાળું બોલવું, ગાળ
 દેતી ૨ વગોવવું, નિન્દા કરવી અશુભ બોલી
 ભાંડું, નં (મં) ભાડરવું [શાપ દેવો
 ભાભેર, સ્ત્રીંમાયું બોડાવતા જે ખુદી કઢાવવી તે
 ભાંભર-ળું, વિં ખારાચવાળું, સહેજ ખાડ, મોળું
 ભાય, સ્ત્રીં ભોય, જમીન, પૃથ્વી ૨ સપાટી,
 તળ ૩ અકુર, રૂમ ભોય નાખવું=ચોકે ના-
 ખવું ૨ નીચે પાડી દેવું ભાંચ આવવી=રૂઝાવા
 માડવું ભાય ભાગવી=ધામા બગાડ થવો ભાય
 ભારે પડવી=હિમ્મત હારવી, ડર ભાગવો
 ભાયચયો, પું એક જાતનું ફૂલઝાડ.
 ભાયતળિયું, નં ધરનો નિચેનો ભાગ, તળ
 ભાયપાતરી, સ્ત્રીં એક વનસ્પતિ-ભાજ.
 ભાયરસો, પુંલિ પણના પોપડાનો ઉનો કરેલો રસ
 ભાંચરિગણી, સ્ત્રીં એક ઔષધિ-વનસ્પતિ.
 ભાયર, નં વરના નિચેના ભાગની નીચ કરેલો
 ભાયરિગ, સ્ત્રીં મગફળી [નાનો ચોરડો, ગુફા
 ભા, પું વડીલ-બાપ ૨ દાન, માના બાપ
 ૩ ભાઈ જા મારા ભા પાસે-મારા બાપ-દાદા
 ગયા છે ભા જા, મરી જા
 ભાઈ, પું (સં બ્રાતા) એક માના છોકરામા
 જે છોકરો તે, બધું, સહોદર સાવકો ભાઈ=
 જનેતાનો નહિ પણ બાપની બીજા બૈરીનો છો-
 કરો, ચોરમાન ભાઈ મસિયાઈ ભાઈ=માસીનો
 છોકરો મોળાઈ ભાઈ=મામાનો છોકરો પિત્રાઈ
 ભાઈ=કાકાનો છોકરો ફેદયાઈ=દાદાનો છોકરો
 ૨ રનેહી, મિત્ર, દોસ્ત ૩ જાતિસ્વભાવ. દરજ્જો,
 મિજાજ વગેરે ખતાવવાને બીજા શબ્દ સાથે
 જોડાય છે "ભટભાઈ વાણિયાભાઈ, સિપાઈ-
 ભાઈ " ૪ ભાડમા, માનાયે વપરાય છે " ભાઈ

ધરમા છે કે ?” પ કેટલાક વિશેષ નામની પાછળ
પણ વપરાય છે ડાહ્યાભાઈ ઝવેરભાઈ વગેરે
ભાઈ બાપા કગવા=કરગરવુ, આજીજી કરવી, ભાઈ
સલામો કરવી

ભાઈચારો, પુ. વહાલમા સગા ભાઈ પ્રમાણે એક
ખીખને ગણવુ તે ન સ્નેહીપણુ બ્રાતૃભાવ
ભાઈજી, પુ. વરતો મોટો ભાઈ તે, જેક
ભાઈ મધ, પુ. દોસ્તદાર, સ્નેહી ર નેડિયો, સાથી
ક મડળ-સમાજનો મેમ્બર અથુ
ભાઈબધી, સ્ત્રી. દોસ્તી મિત્રતા
ભાઈમીજ, સ્ત્રી. કાર્તિક સુદિ ૨, ભાવનખીજ એ
દિવસે ભાઈ બહેનને ત્યાજમવા ગય છે, યમદિતિયા
ભાઈભાંડુ, નં. એક મામાપના છોડરા, સગા ભાઈખેન
ભાઈરાખી, સ્ત્રી. ખાસ દોસ્તી, મિત્રાચારી, ચારી
ભાઈવાખીજ, સ્ત્રી. ભાઈખીજ, યમદિતિયા
ભ, કડ, વિ. ઉગી ગએલુ દૂધ ન દેતુ ન વાઝિયુ
ભાકડકથા, સ્ત્રી. ન અને તેવી જુદી ને ત્રાખી વાતો
ભાખરી, -ર, સ્ત્રી. નાની જડી કકુણ રોટલી
ર ખેરાક, ખાવાનુ [ભાખરી, મોડુ તિક્કડ
ભાખરો પુ. મોટો જડો કકુણ રોટલી, જડી
ભાખરો, વિ. મેવડા માધાનુ જડુ માણસ
ભાખવુ, કિ. ૨૦ (સ. ભાખ-કહેવુ) ખોવવુ
ભાખણુ કરવુ ન ભવિષ્ય કહેવુ
ભાખા, સ્ત્રી. ભાખા ર ધોજ-હિન્દી ભાખા
ભાખોડીએ, અ. ઢીચણે, ઢીચણમેર
ભાગ પુ (સ. ૦) હિસ્સો, અશ કાળો, પાતી
ર ભાગવુ ને, વહેચણુ ડ ભાગવાથી જે મખ્યા
ઉત્પન્ન થયલી તે, અપૂર્ણાક ૪ પક્ષ બાળુ, ટોળી
પ પ્રકરણુ, વિભાગ
ભાગલુ, વિ. ભાગેલુ ખડિત, તરેલુ ર ખોખરૂ,
શટ પડલુ, તરડાયેલુ ટાટિયાનુ ભાગેલુ-ચાલ-
વાને કટાગનુ હાથ પગનુ ભાગલુ-આળસુ, સુસ્ત
ભાગલા પગ-નાઉમેદી, નિરાશ નિશ્ચિસાહ
ભાગલો, પુ. માતાના નેવેલ નિમિત્ત પિરસેલી
ચાળ ન ભાગ, કડકો
ભાગવત, નં. એ નામનુ એક પુસ્તક
ભાગવુ, કિ. ૨૦ કડકા કરવા, તોડવુ શેડડ,

ર હિરસા પાડવા ભાગ કરવા ડ અદા ન
કરવુ પાછુ ન આપવુ
ભાગવુ, કિ. અ. કડકા થવા, ચીરો પડવો નાસી
જવુ દોડી જવુ ડ દેવાળુ કાઢવુ, તુટવુ ‘શાહુકાર,
ભાખ્યો ‘પ તોડવુ ઉતારવુ ‘ખારણુ ભાગી અદર પેટો’
ભાગળ, સ્ત્રી. ભાગોળ, જુઓ
ભાગળિયો, પુ. ભાગોળ અથવા બખરમા દુકાન
માડી ખેસનારે ફટકળયો વેપારી. ૨ દારપાળ
ભાગાકાર, પુ. (સ. ૦) મખ્યા ભાગવાનું ગણિત,
ભાગવુ તે ૨ મખ્યાને ભાગેથી જે ભાગ આવે તે
ભાગાભાગ, સ્ત્રી. નાસાનાસ, દોડાદોડ
ભાગિયુ, ભાગીદાર ન સૈયાર, પસાળુ, ભાગવાળુ
ભાગિયલુ, સ્ત્રી. ભાગ લેનારી સ્ત્રી, ભાગ પડાવ-
ભાગિયો, પુ. ભાગીદાર હિસ્સેદાર [નારી, મળી
ભાગી, વિ. હિસ્સેદાર, ભાગવાળુ ર નસીબદાર
ભાગીદાર, વિ. જેનો ભાગ-હિસ્સો હોય તે હિસ્સે-
દાર ર પસાળુ ડ સામેલ, મળી
ભાગીદારી, સ્ત્રી. પાતીદારી હિસ્સો, ભાગ હોવો તે
ભાગુ, વિ. ભાગેલુ, કડકા થયલા-હોય તેવુ, ફટેલુ
(વાસણુ) ન જેનાથી મહેનત ન થાય, જે મહેનતથી
કટાળે ને, આળસુ, ખેડાખાઉ ડ બહુ મહેનત
વાળુ ૪ લખને નામનાર લેભાગુ=લખ પડનાર
ભાગુ ખોખરૂ, વિ. જેવુ તેવુ, ઉપર ચોટિયુ
ભાગો, વિ. ભાખરો
ભાગોળ, વિ. શહેરના દરવાજા પાસનુ છુટુ યોગાન
ર દરવાજે ભાગોળે જવુ = ઝાડે કરવા-અથવા જવુ
ભાગોવડ, વિ. વચલા વાધાનુ, વચલા વર્ગનુ
ભાખ્ય, નં. (સ. ૦) કિસ્મત, નસીમ, દૈવ, તકદીર
ર આમાદી, ઉદય ઉત્કર્ષ, ચઢતી દશા ન
ભાની, ભવિષ્યમા બનનાર તે
ભાખ્યવત-વાન-શાખી, વિ. (સ. ૦) નસીબદાર,
દૈવવાન, મુભાગી, મુખી [કવચિત
ભાખ્યે, અ. ખોગે નસીબને જોરે ર કદાચ
ભાખ્યહીન, વિ. (સ. ૦) અકરમી, અભાગિયુ,
કમનસીમ, દુભાગી [થવા માડવુ તે
ભાખ્યોદય, પુ. (સ. ૦) નસીમ ઉઘડવુ તે; સાફ
ભાખરો, પુ. પહોળા મોતુ ખેડોળ માટીનુ વાસણુ,

ભાજક, વિં (સં) જે અકે એકાદિ સખ્યાને
ભાગવી તે, ભાગનાર

ભાજન, નં (સં) વાસણુ, પાત્ર, ભાડ

ભાજવું, કિં અં ભાગવું છોડ-પાંદડા

ભાજી, સ્ત્રીં (સં) શાક કરવા લાયક કુમળા

ભાજખાઉ વિંપોચુ અને નબળુ, શૌર્ય વિનાનું,

કમતાકાતવાળું ૨ વનસ્પતિ ખોરાક લેનાર,

અન્નભોજ છોડવા ૨ કાઞ્ઞૌષધિ

ભાજપાણી, પું કુમળા અથવા ઝડણુ પાંદડાવાળા

ભાજમૂળા, વિં કષ્ઠ માંસ નહિ તેવું, તુચ્છ,

ગણુત્રી-લેખામા લેવા જેવું નહિ તે, ધ્યાન ન

આપવા જેવું [તેવું

ભાજ્ય, વિં (સં) ભાગવાને યોગ્ય, ભાગ થાય

ભાટ, પું બદીનું કામ કરનાર વાહનનું એક

જાત, ચારણુ, બારોટ ૨ ખુશામતમા તારીફ

કરનારો સ્તુતિપાઠક

ભાટડી-જુ, સ્ત્રીં ભાટની સ્ત્રી, બારોટજુ ૨

ખોપાગ્રાણી, ફળેતાથી નહિ ડરનારી, જરા વાતને

લખાવી મોટી કરનારી સ્ત્રી

ભાટવાડો, પું ભાટ રહેતા હોય તે મહેલો, ભાટશેરી

ભાટવેડા, પું અતિશયોક્તિથી ક્રોધના વખાણુ

કરવા તે, ભાટાઈ

ભાટાઈ, સ્ત્રીં ભાટવેડા ૨ કહેવત

ભાટિયણુ, સ્ત્રીં ભાટિયાની સ્ત્રી

ભાટિયો, પું દુધવાળો ૨ કાછિયો (ગામડામા)

૩ જાલવ કુળના ક્ષત્રિયો જે વેપાર કરે છે તે

ભાઠી, સ્ત્રીં ભઠી, ભુઝા

ભાડું, નં નદિકાકાની ખેડાણુની જગા, છાછરા

પાણીવાળી જગા ૨ રેતી, પણો ૩ સેરડીનો મુળિયા

વાળો કકડો ૪ ચાદુ, વ્રણુ, ચાદી, ક્ષત. [અનાવલો

ભાઠેલો, પું એ નામની વાહનનું એક જાત,

ભાડ, સ્ત્રીં અનાજ શેકવાની ભઠ્ઠી ૨ ભાડજીનું

કલેકું, પેણો ૩ મોટો કુવો. ૪ વેસ્યાઓની દલાલી,

ભડવાઈ [કરનાર

ભાડજીને, પું ભઠ્ઠીથી ધાણી પાંચા શેકવાનો ધ ધો

ભાડવાત, પું ભાડુત, ભાડે રહેનાર

ભાડગીઠી, નં ભાડાનો જે લેખ તે [હાલુ

ભાડિયો, પું અનાજ શેકવાનું કાણુવાળું ભાટીનું

ભાડું, નં મકાન-વાહન વાપર્યાના બદલામા જે

નાણુ આપવાનું ઠરાવેલું તે 'ધરનું ભાડું' ૨ ધારો,

મહેસુલ 'જમીન ભાડું' ૩ કિરાયું, નૂર 'ગાડીનું ભાડું

ભાડુનું, વિં ભાડું આપવું કરી વાપરનાર, ભાડે

રાખનાર

ભાડુતી, વિં ભાડે ફરતું હોય તે, ભાડાનું (વાહન)

૨ પૈસા લઈ કામ કરનાર, મજુરિયું, ૩ ઉપલક્ષિયું.

ભાણુ, નં (સં) નાટકના દ્રશ્ય રૂપક પૈકી એક

૨ સૂરજ, રવિ, ભાગ્ગર

ભાણુકી, સ્ત્રીં ભાણી ભાણુકો=ભાણુજ

ભાણુજ, સ્ત્રીં મેનની દીકરી ભાણુજે-મેનનો દીકરો.

ભાણિયો, પું ભાણો, ભાણુજે ભાણી-ભાણુજ

ભાણુ, નં (સં ભાજન) પીરસેલી ચાણી ૨

ભોજન ખાવાનું

ભાણુજ-ભાણુ, પું (સં) મેનનો દીકરો, ભાણિયો

ભાણુજ, નં ફેંદા ને બહેનના છોકરા

ભાડ, વિં નાચું, ભુડાળું ૨ નં વાસણુ, પાત્ર

૩ પું લોકોને ભુડાળું બોલી અસભ્ય ચાળા કરી

ખુશ કરી આજીવિકા કરનાર ભવાયાથી ઉતરતી

જાનના લોક ૪ મસ્કરો ૫ નિર્ભજ, બેશ્વરમો

ભાડવું, કિં સં ભુડું બોલવું, ગાળ દેવી

ભાડું, વિં ભાડમેનના સગપણુવાળું ૨ સગા વહાલા

ભાત, પું ડાંગર, સાળ ૨ રાધેલા ચોખા, ફૂર

૩ પ્રકાર, ધાટી, ઢમ, ૪ જાપ, તરેહ, નમુનો

ભાત પાડવી=છોડા પાડવા, બેઆખર કરતી

ભાતભાતનું, વિં તરેહ તરેહવાર, વિવિધ પ્રકારનું

ભાતિયું, નં ભાત ઓસાવવાનો કાણુવાળો ટોપલો

૨ રાધેલો ભાત કાઢવાનો તબેથો

ભાતીગલ-ભાતીલું, વિં વેલજીટ્ટીવાળું, રાખે-

રગી, તરેહવાર

ભાતુ-ભાતુ, નં મુસાફરીનો ખોરાક, વાટ ખર્ચો,

પ્રવાસમા ખાવાનો પદાર્થ, ટીમણુ ૨ પગાર

ભાતો, પું ભાથો [ઉપરાત અપાતુ લવાજમ

ભાથી, પું વીર, ભટ, યોદ્ધો

ભાથો, પું તીરનો કાચળો ૨ ધમણ ૩ રાધવાનો

સામાન રાખવાની થેલી.

ભાદરવો, પું વિક્રમ વર્ષનો ૧૧ મો મહિનો
ભાદરવાની ભે સ, સ્ત્રીં ચોમાસામા થતો એક
જીવડો ૨ વિં હજુપુટ, તાતુમાતુ, શરીરે ભરેલુ
ભાદરવાનો જિડા=નવલોહિયો તેર

ભાદ્રપદ, પું ભાદરવો મહિનો

ભાદ્રપદ, સ્ત્રીં એ નામનુ એક નક્ષત્ર

ભાન, નં (સં) શુદ્ધિ, હોથ, સત્તા ૨ રમરણ
યાદ, કામ, ૩ સમજણ, જ્ઞાન, અક્ષય ૪ છાયા,
ભાસ, ભણુડારો ૫ દરકાર દાળજી લક્ષ,
માવચેતી “ ભાન રાખીને લખો ”

ભાનુ, પું (સં) સૂર્ય, રવિ-

ભાનુવાર, પું રવિવાર, આદિત્યવાર

ભાભા, વિં ગડી અક્ષતવાળુ, અભૂજ ૨ મોટા,
વડિલ-જેઠ, દિયેર વગેરે ‘ભાભા ભારમા તો
વડુ લાજમા

ભાભી, સ્ત્રીં ભાઈની વડુ, ભોળાઈ [રાસિ, સખી
ભાભીજી, સ્ત્રીં જેઠાણી ૨ વિં બાયલો, ડબ્બા
ભાભુ, સ્ત્રીં (અનાવલામા) બાપની મા ૨ ભાભીજી
ભામ, સ્ત્રીં ભામા, સ્ત્રી ૨ દોગના ચામડા
ઉપરનો વેરો [ચોર, લખાડ

ભામટો, પું નજર ચુકી લેઈ જનારો, ભમતો
ભામણ, નં વારીખઉ-અલિહારી છે એમ જણા
વનાને હાથના એક તરેહના ચાળા, દુ ખડા,
આવારણા (અખડ સુખી રહે એ ભાવમા)

ભામની, સ્ત્રીં ભામિની

ભામળુ, વિં સ્વા વગરનુ, મોળુ, ફિકુ, બેગવાદ
ભામા, નં ખોટો ભાન ૨ ગાડુ લાગવુ તે,
ભમણા “ એ તેને શા ભામા લાગ્યા છે ”

ભામા, સ્ત્રીં (સં) કામાતુર સ્ત્રી, જીવાન રૂપાળી
સ્ત્રી ૨ દેખાડો, અનાવડા, દેખાડવાનો ઉમળકો
ભામિની, સ્ત્રીં (સં) જીવાન સુદરી

ભામો, પું ભાવ, ભમણા

ભાયડો, પું માટીડો, પુરપ, મગદ ૨ ધણી, વર,
પતિ ઉભે ભાયડો-ધણી હયાત છતાં જે ધણીએ
ભાયાત, પું પિત્રાર્થ ૨ રાગનો સંગો

ભાયાતી, વિં પિત્રાઈ ભાઈ તરીકે હકવાળુ
ભાયો, પું ભાઈ

ભાર, પું (સં ભૂ-ભરવુ) બોલો, બોજ વજન,
૨ ચોવિસ માણસનુ વજન ૩ ૨૦૨૧૭૪૦૦૦ ની
મખ્યા ‘અદારભાર વનસ્પતિ’ (એમા ૪ ભાર
ફળતા વૃક્ષ, ૪ ભાર ન ફળતા અને ૪ ભાર કાટા-
વાળા ઝાડ તથા ૬ ભાર વેની) ૪ ૨૦ તોલાનુ
જે વજન તે ૫ ડાગગ વગેરે દબાવવાનુ વજન
૬ તોલો, એક રૂપિયા જેટલુ વજન ૭ અપચો,
અજીર્ણ ‘પેટમા ભાર છે’ ૮ મોભો, મોટપણુ,
માન, વક્ત્ર ૯ જોખમ ૧૦ ઉપકાર, પાડ,
એહસાન, આભાર ‘તેનો મારા ઉપર બહુ ભાર છે’
૧૧ અમુક જેટલુ જે કંઈ તે બરોમર ‘રતિભાર’
૧૨ સમ્રહ, જયો ૧૩ શક્તિ, વિસાત, દમ,
બળ ‘એના શા ભાર છે’ ૧૪ મહ વ, ગૌરવ,
અગલ્ય વજન ‘હસી બોલ્યો વિહગમ વાણીજી,
એ શુ માન્યુ ભાર બહુ આણીજી’—પ્રેમાં
૧૫ કોષપણુ ચીજની જરૂરિયાત બતાવવા તેના
ઉપર બોલતા ભાર દેના તે “કાના તારી કીકી
કામણુગારીરે” કાના તારી કીકી કામણુગારીરે”
ભારખમુ, વિં બોલો વહી રાકે તેવુ, ભાગ ખમી
શકે તેવુ

ભારખાનુ, નં ભાર ભરવાનુ વાહન-ગાડા, ડામા
ભારજી, સ્ત્રીં (ભાર્યા) પરણેલી સ્ત્રી, પતિ
ભારગિયો, પું મોલ પાટડો, ભાલ ૨ તોર,
તુરી (માળની) ૩ વાળય તમા લોહાનો ભારે ટેકા
ભારણુ, નં ભારવુ તે રાખમા દબાવવુ ૨ પુટ-
પાડ ૩ દામણુ વજન, બોલો

ભારત, નં હિંદુસ્તાન ૨ વદવ્યાસે રચેલો ગ્રંથ,
મહાભારત ૩ વિં ભારતનુ, ભારત સખ ધી
ભારત ચલાવવુ=ચાણુ લાણુ ટાયલુ કંચુ
ભારતી, સ્ત્રીં (સં) વાણી, સરસ્વતી ૨
ગોમાઈઓની એક અટક-મંદ

ભારતીય, વિં (સં) ભાગત નમ ધી, હિંદનેલ ગતું
ભારથી, વિં બહાદુર, ધીર, વીર, બળવાન
ભારંદારો, સ્ત્રીં અંતુરે ન જાય મોટે મત્રલી
માદળિયાવાળી જે સુતરની દોરી દહાડાવાળી સ્ત્રીની
ડમરે બાધમા આવે છે તે [એક ઋષિ
ભારદ્વાજ, પું એક વ્રતનુ પક્ષી ૨ એ નામના

ભારખરદારી, સ્ત્રી (કાં) ભાર ખે ચનાર (ગાકુ, ગધેડા, ઉટ, પોડી, વગેરે) ૨ હેલકરી, મજુર ભારખોજ-વક્કર, પુ. મોટપણુ ૨ માન, વક્કર, મોમે ૩ ભાર, બોને

ભારવટિયો, પુ. ભારવટિયો, પાટડો [ભારવુ ભારવુ, કિ. સ. દેવત ને ગખમા દાખી રાખવો, ભારી, વિ. બોજ-ભારવાળુ, વજનદાર ૨ મોધુ વધારે, મોધુ ૫ અધર, મુશ્કેલ ૪ ધણુ, ખૂમ પ સુસ્ત, જડ (શરીર) [મોટી ભુડી, સમૃદ્ધ, બોજ ભારી, સ્ત્રી-બેચાર દાખી ચીજને એક ઠીપાધેલી ભારે, વિ. વધારે ભારવાળુ, વજનદાર, સગીન ૨ સુસ્તીવાળુ, ચચળતા વિનાનુ, સુસ્ત, જડ શરીર ભારે લાગે છે ' ૩ વધારે ધણુ (કિંમત, ભાવમા) ૪ અવડ, મુશ્કેલ (કામ) ૫ ના-ઉમેદ, દીલગીર, ઉદાસી " ધણુ ભારે, અત-કણે તે તેને મળ્યો " ૬ દુર્જર, પચે નહિ તેવું ' ભારે બોગક " ૭ તોલમા વધારે ' ભારે કપડુ પહેરવાથી મને પચ્યું નહો " ૮ કડક, સખત, ધણુજ ' ભારે મિલનવાળા સાધનો દેખાય છે ' ભારે થવું-માન ધરવું વજનમા વધવું, મોધુ થવું ભારે પડવું-મોધુ પડવું (કિંમતમા) ૨ બોજ જેવું લાગવું-જણવું ' હું મારા ભાઇભોજને ભારે પડી તેને તમે પાલવી " -સર.

ભારેખમ, વિ. આગરદાર, પ્રતિષ્ઠિત મોભાદાર (માણસ) ૨ મોટાઈના ડોળવાળું ૩ ગભીર, ભારેખેમપણુ, ગાભીર્ય, મોટપણુ, પ્રતિષ્ઠા ભારેવાઈ, વિ. હાડવાળી, ગભીરવતી સગર્ભા, બેજવ ભારેશદ્ય, વિ. ધણુજ ભારે, જડ, ખૂબ ભારે ૨ પચે નહિ તેવું

ભારો, વિ. મોટી ભારી (લાકડા ધામ વગેરેનો) ૨ ખુદ્ધા સહનો છેડો, જેને આધારે પવન ઓછો વત્તો લેવાય છે તે ૩ ભારે બોને, ચિતાકારક દુ ખનો સમુદાય. ' રાડેલી ટોકરી એ તેના માથાપને સાપનો ભારો છે '

ભારેવટિયો, પુ. બોને ઉપર પીઠો જડવામા આવે છે તે, પાટડો ૨ મોભ

ભારોટી, સ્ત્રી-ભારી, સરપણુનો નાનો ભારો, ભુડી

ભારોભાર, અ. સરખે વજને, સાટે, એક પક્ષામાં એક ને બીજા પક્ષામા બીજું તેમ, સમતોલ, બરોબર. ભાર્ગવ, પુ. (સ. ૦) એ નામની બ્રાહ્મણની એક નાત ૨ પરશુરામ ૩ ભરચનો વતની બ્રાહ્મણ ભાર્યા, સ્ત્રી (સ. ૦) સ્ત્રી, વહુ, ધણિયાણી ભાવ, ન. કાદવવાળી જમીન, છાછરા પાણી-વાળી જગા, ભાડુ ૨ રેતાળ ને રસાળ જમીન ૩ કપાળ ૪ પુ. પાટડો, ભારવટિયો ભાલ, સ્ત્રી. કુચી, પત્તો. " મારે તો નામ ચકી તરવું એવું વેદ માહે ભાલ છે. "

ભાલદાર, પુ. છડીદાર, નેકી પોકાગનાર, ચોપદાર. ભાલિયો, પુ. ગાગર, મોટો વડો ભાલુ, ન. બરછી, ભાલો ૨ રિછ ૩ ફાહીડી, ભાલો, પુ. બેધાડ ને અણીદાર પાનુ જડેલી દાખી લાકડી, બગછી

ભાલોડુ, ન. તીરનુ પાનુ, કાપલો, ભાલાના પાટનુ નાનું પાનુ તે

ભાવ, પુ. (સ. ૦ ભૂ-થવું) હૃદયમા જેવું લાગવું-થઈ આવવું તે, વૃત્તિ, નિરસો, લાગણી, ૨ પ્ર-વૃત્તિ, સ્વભાવ ૩ (રસશાસ્ત્રમા) રસ ઉત્પન્ન-પ્રગટ થવામા જે વૃત્તિ તે ૪ અભિનય, ચાળા, ચેષ્ટા ૫ મર્મ, ગુમ રહેલો અર્થ, છુપેો ભેદ મત્ત, નિરખ, દર, કિંમત " બાજરીનો રો ભાવ છે ? " ૭ ધરાદો, ધારણા, મતલબ, ઈચ્છા ૮ હેત, માયા, પ્રેમ ' ભાવે કભાવે આ કામ કર્યા વિના છૂટકો નથી. " ૯ આસ્થા, વિશ્વાસ " એક મને એક ચિતે તુ ખણુજે આણી ભાવ "

-પ્રેમા. ૧૦ હૃદયનો પ્રેમ ' હરિ તો ભાવના ભૂખ્યા છે " ૧૧ મિથિત, હાલત, પણુ ત્વ, તા ' પુરુષ ભાવ, સિંખભાવ " ૧૨ સત્તા, કાર્ય, કૃણ " મહભાવ " ૧૩ હોવુ, હાજરી ન્યા પૈસાનો ભાવ ત્યા વિદ્વાનો અભાવ ધણુખર હોય છેજ " અભાવે-ગેરહાજરીમા ૧૪ સુગન્ ' વિદ્વાન ' આર્ય ' પૂન્ય ' નાટકમા સંબોધનાર્થે વપરાતો શબ્દ ૧૫ વખાણુરૂપી કવિતા. ભાવ ખાવો=માન લેવું, ખુશામત માગવી, બહુનીએધને આમ્રહ કરાવવો. ૨. નફો કમાવો ' એ ધણુ ભાવ

ખાઈને વેચે છે ” ભાવ ખૂબવો=દરકાર કરવી,
પત કરવું, લેખવું, ગણતરીમાં ગણવું ભાવ
લજ્જવો=અસહ્ય અવાસ બતાવવો, સ્વભાવ પ્રમાણે
વર્તવું ભાવ લેવો=ધરણ-મન જાણવા યત્ન કરવો
ભાવ-૬, સ્ત્રી૦ ઉપાધિ, જ જળ, આપદા, કલેશ,
મુશ્કેલી, વિડબના ૨ વિચાર, મનોવ્યાપાર
ભાવ-૭ ભાગવી=ઉપાધિ આપદા ટાળવી પીડા
દૂર કરવી, ‘જમને જયો જાદવરાય, ભાવ-૮
ભાગશે રે’ ૨ સસારની જ જળમાથી મુક્ત થવું
ભાવ-૯, ન૦ બાહ્ય, ભૌડુ [ભાષ્યજી
ભાવતળીજ-નખીજ, સ્ત્રી૦ કારતક સુદિ ખીજ,
ભાવ-૧૦, વિ૦ પમદ પડવું, મન ગમવું, રૂચવું
ભાવન, ન૦ રીસ થઈ તેવું કહેવું તે મેહેણ,
ટોણો ૨ ભાવના
ભાવના, સ્ત્રી૦ કપના, ધારણા ૨ વિશ્વાસ,
આસ્થા, શ્રદ્ધા, આડીન, ભરસો ૩ પ્રેમ, વહાલ,
માયા ૪ ધરણ, વૃત્તિ, રૂચિ ૫ પટ ‘એને
લીંચુના રસની ભાવના દો’ ૬ પમદગી, અભિરૂચી
૭ મનમાં મુર્તિ ધારવી તે, ખ્યાન ધરવું તે
ભાવગચ્છક, વિ૦ ગુણ બતાવનાર (વ્યાકરણ)
ભાવવું, કિં૦ સ૦ સ્વાદે ભાગવું (જીભને) ૨
પમદ પડવું ગમવું, ગોઠવું (મનને) ૩ પ્રિય ભાગવું
ભાવસાર, વિ૦ ભુગડા જાપવાનો ધ ધો કરનાર, છીપો
ભાવાર્થ, પુ૦ (સ૦) અદરનો અર્થ, છુપો ભેદ
૨. મતબબ, તાત્પર્ય ૩ આશય, હેતુ, અર્થ
ભાવિક, વિ૦ (સ૦) આગ્રહ-નિષ્ઠાવાળું, આસ્તિક
૨ રસિક, મર્મજ
ભાવી, ન૦ (સ૦) ભવિષ્યમાં બનવાનું તે, ભ
વિષય ૨ નસીબ, પ્રાગ્જ્ઞ
ભાવે પ્રયોગ, પુ૦ જેમાં ક્રિયાપદનો ભાવ એજ
કર્તા હોય તે પ્રયોગ “પેટમાં દુખે છે”
ભાવક, વિ૦ (સ૦) ભાષણ કરનાર, વક્તા
ભાષણ, ન૦ (સ૦) મોઢેથી બોલવું તે ૨
એકદો વિષય વાચવો અથવા મોઢેથી કહી સભ
જાવવો તે ૩ વાણી બોલી
ભાષા, સ્ત્રી૦ (સ૦) મામાથી ગાંઠેલો અવાજ-
ઉચ્ચાર-ધ્વનિ તે, બોલી, વાણી, વ્યાપાર, વાચા,

જખાન ૨. વૃજ ભાષા “તુલસીદામે ભાષામાં
કવિતા લખેલી છે”
ભાષાન્તર, ન૦ (સ૦) એક ભાષામાંથી બીજી
ભાષામાં આણવું તે, તરજુમો, પાકાતર, અનુવાદ
ભાષિત, વિ૦ (સ૦) કહેલું, બોલેલું
ભાષી, વિ૦ (સ૦) બોલનાર મિતભાષી=થોડાબોલ
ભાષ્ય, ન૦ (સ૦) મળ સૂત્ર ઉપર વિસ્તારથી આપેલી
જે સમજ તે, ટીકા, વિવરણ, વ્યાખ્યાન
ભાષ્યકાર, પુ૦ ભાષ્ય કરનાર, ટીકાકાર, વ્યાખ્યાન
કર્તા, વિવેચક
ભાસ ૦૦ (સ૦) મનમાં જે જાપ-જાયા પડતી
-પડેલી તે, ભાન, અસર ૨ જેવું-સરખાપણું
દેખાવું તે, પ્રતીત થવું તે. ૩ બનવાનો જોગ
દેખાવો તે ૪ પ્રકાશ, આભાસ, ઉજેશ
ભાસમાન, વિ૦ (સ૦) પ્રકાશ આપવું, દીપવું
૨ કલ્પનામાં આવવું જણાવું
ભાસવું, કિં૦ અ૦ દેખાવું, જણાવું, દિસવું ૨
કલ્પનામાં આવવું, રકુરવું, મનને ભાગવું ૩ પ્રકાશવું,
ઝળકી મારવી ૪ મરણ જણાવું, જેવું ભાગવું
ભાસ્કર, પુ૦ (સ૦) સૂર્ય, રવિ સુરજ ભાનું
ભાળ, સ્ત્રી૦ ખબર શાન, પતો, ઠેકાણું ૨ ઠેકું
ભાળવણું-ણી, સ્ત્રી૦ સોંપણું સિદ્ધારસ, સુપરત
ભાળવવું, કિં૦ સ૦ સીદ્ધારસ કરવી, ભલામણ
કરવી, સભાળ રાખવાનું કહેવું
ભાળવું, કિં૦ સ૦ જેવું, અવલોકન કરવું, દેખવું
‘જેઠો માળો બાધવા, ભાળ્યો કાળો કાગ’ ૦
મૂઝવું, આખે દેખાવું ૩ સમજવું
ભાળિયો, પુ૦ ધાગર, મોટો ધડો
ભાળું, અ૦ વારં, રીં
ભિગડું, ન૦ (સ૦) જાલકે ચામડીનું કંઠણ તે
ખડખડ હોડું ૨ મરી ગયેલી ચામડીનું હોડું
ભિગારી, સ્ત્રી૦ ભમરી
ભિગારો પુ૦ પીળા માથાનો કાળો જીવડો ભમરો
ભિજર, વિ૦ ધણા વાળવાળું ૨ વિખરાયલા
વાળવાળું, રૂઝડું
ભિજવવું કિં૦ સ૦ ભીનું કરવું, પલાળવું, કુણું
કરવું ૨ સમજની પટાવીને પોતાના મતમાં

મેળવવું, લલચાવવું [તરખોળ થવું
ભિન્નવું, કિં ૦ અં બીનું થવું, પલળી જવું,
ભિન્નમાળ, સ્ત્રી ૦ ગોફણ
ભિડી, સ્ત્રી ૦ એક જાતનો છોડ, એની સોટી-
એને પનાળવાથી છોલ ઉતરે છે જેના દોરડા
બને છે એ સણ કરતા સુવળા હોય છે, વા'ણ
ભિડીમાળ, સ્ત્રી ૦ જેમા પથ્થર, ગોળા, ઇન્કડી
શત્રુ ઉપર ઉરાડવામા આવે છે તે, ગોફણ ર
સીકું, ઝોળા
ભિંડો, પુ ૦ એક જાતનો શાકનો છોડ ર ફાયર,
આડખીલી ભિંડો માગવો-ફાસ મારવી
ભિત, સ્ત્રી ૦ (સ ૦ ભિત્તિ) ઇટ માટીનું ઉભું કરેલું
ચણતર, દિવાલ, કોટકું, ભિ તે ચઢવું=નિંદાવું, વગોવાવું
ભિતર, ન ૦ અતર, કાળજી, હૈકું ભિતર દાઝવું=
કાળજી બળવું, મનમા ઉંકું ખટકવું ર અં ૦ અંદર,
મા, ઉડાણમા
ભિતડી, સ્ત્રી ૦ નાની ભિત, ભિતરડી, બિલ્લુ
ભિતરડી, સ્ત્રી ૦ ભિતડી, બિલ્લુ “ગોળ કેરી ભિત
રડી, શેરડી કેરા દાડા, કોપરડે ધર છાયા, બચ્ચા
ખારણા ઉધાડો” [હથિયાર ર ગોફણ
ભિદિપાલ, પુ ૦ (સ ૦) લડાઇમા વપરાતું એક
ભિંનું, વિ ૦ બીનું, ભિજ્યેલું, લીલું
ભિસવું, કિ ૦ સંદાખવું નીચોવવું, પીલવું, ભચરડવું
ર ચાપવું, જોરથી ભેટવું
ભિક્ષા, સ્ત્રી ૦ (સ ૦) ધર્મ પ્રમાણે ચાચના કરવી તે
ર ભીખની રીત ૩ ઘેર ઘેર ભીખ માગવી તે ૪
ખેગત દાન, બક્ષીસ, ભીખ
ભિક્ષાવૃત્તિ, સ્ત્રી ૦ (સ ૦) ભીખ માગવાનો ધ ધો
ર ભિક્ષાથી ગુજરો કરવો તે [કથુક
ભિક્ષાન્ન, ન ૦ (સ ૦) ભીખ માગી આણેલું અન્ન,
ભિક્ષુ, વિ ૦ ભીખ માગીને ગુજરાન કરનાર ર
ભીખારી ૩ સંન્યાસી, બૌદ્ધ સાધુ
ભિક્ષુક, પુ ૦ ભીખારી, માગણ ર ભિક્ષા ઉપર ગુજ-
રાન ચલાવનાર ૩ યજ્ઞમાનના આશ્રયથી રહેનાર
ગોર-આઠાણ “ભિક્ષુક અને ગૃહસ્થ”
ભિખવાળી, સ્ત્રી ૦ સંબંધી પાસેથી ભીખ માગી
બનાવેલી કડી-ઠોકરવું (છોકરા માટે)

ભિખારચોર, વિ ૦ ભિખારી જેવું ર જુજ ફાયદાનું
(કામ) ર ભુખકું, દળદ્રી, ભીખ ઉપર આધારવાળું
ભિખારણ, સ્ત્રી ૦ ભીખ માગનાર સ્ત્રી
ભિખારી, વિ ૦ ભીખ માગનાર ર મરીખ. ભાત
ભિખારીવેડા, પુ ૦ ભિક્ષુકી ર ભીખારીના જેવી રીત
ભિખાર, વિ ૦ ભિખારી
ભિચડાવું, કિ ૦ અં ૦ લચડાવું, સાકડમા આવવું
ભિડાલીડ, સ્ત્રી ૦ ઘણી ચીજોનું છેકળ પાસ પાસે
આની રહેવું તે, ભીડ, દટી, ગીરદી, સકડાશ
ભિડાવવું, કિ ૦ સ ૦ (તકરારમા) ગભરાવવું, ચુચ
વાડામા નાખવું, નિરંતર કરવું ર ચુચવવું
(સાક્ષીમા) ૩ કાઠના માટે ખોદું ખરૂં કહી મન
ઉચું કરવું, અટસ પડાવવો ૪ ધમકી દેવી, દખ-
ડાવવું, બીક આપવી ૬ જોરથી બઝાડવું, દબાવવું,
આલિંગન આપવું
ભિડાવું, કિ ૦ અં ૦ તગીમા આવવું, સકડાવું ર.
રૂંધાવું, અડળાવું ૩ સળડ એસવું
ભિનાવું, કિ ૦ અં ૦ બીનું થવું, પલળવું, ભિન્નવું
ભિનાશ, સ્ત્રી ૦ ભેજ, આર્દ્રતા, સરદી, પાણીની
અસરવાળું તે
ભિન્ન, વિ ૦ (સ ૦) જુદું, જુદું પડેલું ર અતર હોય
તેવું, વહેંચવું ૩ નોખું, અલગ ૪ ખીલેલું, વિકસિત.
૫ તૂટેલું, ભાગેલું [ફેરફાર
ભિન્નતા, સ્ત્રી ૦ જુદાઇ, ભેદ, અંદર ર પડદો, તફાવત,
ભિન્નલાવ, પુ ૦ (સ ૦) જુદાઇ, ફેરફાર, તફાવત, ફરક
ભિલડી, સ્ત્રી ૦ ભીજની સ્ત્રી
ભિલામુ-મો, ન ૦ એક જાતના ઝાડનું ખી, જે
ઔષધમા વપરાય છે તેના રસથી લુગડા ઉપર
લખેલું ઘોવાઇ જતું નથી ભિલામો ઉરાડવો-
ઠેર ઠેર કજીઆના મૂળ રોપના [જાત, કિરાત
ભિલ્લ, પુ ૦ (સ ૦) ડુગરામા વસનારી એક અનાર્થ
ભિલ્લું, પુ ૦ સાથી, ભીરૂ, બરોબરીઆ મિત્ર, ગોઠીઆ
ભિખજ, પુ ૦ (સ ૦) વૈદ્ય, ચિકિત્સક
ભિસ્તી, પુ ૦ (ફા ૦) ચામડાને કાચળે-મસકે પાણી
ભરવાનો ધ ધો કરનાર-ભરી ઢાટનાર, પખાલી
ભીખ, સ્ત્રી ૦ (ભિક્ષા) જોઈતી ચીજો ન મળેથી
લોકો પાસે ધર્મદા માગવું તે; દીનતા દેખાડી માગવું

તે ર ગરીબ માગનારને જે આપેલું તે, ખેરાત,
દાન ૩ ધરનું ન સદનાથી ઓળખીતા પાસેથી
માગી તાગીને મેળવેલું (નાના બાળક માટે)

લીખવું, કિંમત નિગમ થવું રડી રહેવું 'હું તો
બંને રીતે લીખ્યો" [માગવી.

લીખવું, કિંમત માગી ખાવું, યાચના કરવી, લીખ
લીછરું, વિં ભૂડના જેવા, બરડ, ઉભા ને ડડડ

'રદન વદન મોટા ભીછરા ભૂંડ કેશ"—રત્નો

લીજ, સ્ત્રી ભિનાશ, ભેજ ૨ લુણે

લીડ, સ્ત્રી લેકાનો જમાવ, ફટી, ગીરદી, ઠંડ ૨
સાકડ, તગી, ઓઠપ 'હાતમા નાણાની ધણી ભીડ
આલે છે" ૩ અડચણ, ડખલ હરકત, નડ

લીડવું, કિંમત હિમ્મતથી ધસવું-જવું ૨ પેઢી
જવું, ધુસવું ૩ ટટો કરવો, કછઓ કરવો ૪ આલિ
ગન દેવું, ભેટવું બાથમા લેવું ૫ વાસવું બધ
કરવું (બારણું) ૬ કસવું બાધવું 'તેણે કમ્મર ભીડી'

લીડી, સ્ત્રી ભિડી, ભુઓ

લીત, સ્ત્રી ભિત, દિવાલ

લીતિ, સ્ત્રી (સં) ડર, ભય, બીક [ચીકલવટ

લીતે, પું ભિતે મૂકવામા આવતો ઉભો ટેકો,

લીનું, વિં પાણીથી પલાળેલું, ભિનાશવાળું, ભેજ
વાળું ભીના ઘઉં દળવા-સખતમહેતવું કામ કરવું

લીનેવાને, અં પલળેલા શરીરે [ભારે, મોટું

લીમ, વિં (સં ભી-બીક) વિઢાળ, ભયાનક ૨

લીમ, પું ભયાનક ગમર ભીમસેન પાંચ પાડવો
માતો એક [નિર્જા એકાદશી

લીમ અગિયારસ, સ્ત્રી (સં) જેઠ શુદ્ધ ૧૧,

લીમડા, નં બાળકે મો મીડી હોઠ ફફડારી યુડ
ઉરાડવું તે

લીર, સ્ત્રી (સં) મુરઠેલી, ભીડ [સામે ભીડનારો

લીડ, પું [ભિલ્લુ] [મત્ર, બેડીઓ, ગાંકિયો ૨ ભિલ્લુ,

લીડ, વિં બીડણ, ભયવાળું, બધ ડર

લીલ પું [ભિલ્લુ] હુગર કાતરમા વસ્તી અનાય

લીલડી, સ્ત્રી ભીવની સ્ત્રી [ખત, કિરાત, ઠાકરડા

લીલુક, નં [સં] રિ ઇ, ભયવું [મણ, ડરાલ

લીપણ, વિં [સં] દારણ, ગાઢ ૨ ભયાનક, મિયા-

લીખ, વિં [સં] ભયકર, કારસુ ૨ દારણ, મોટું

ભુઆ, નં પાણી ભુઆ ભરાઈ જવા-પાણી

ભરાઈ જવું, થાકી જવું, હારી જવું

ભુઈ, સ્ત્રી ભોય, જમીન, ભૂમિ ૨ ખેતર

ભુડવું, કિંમત ગવેડાનું બરાડવું-ભોલવું, ભો ભો

ભોલવું ૨ કહેવું (તિગ્ગકારમા) ૩ વગર સમજે

ભુબર, વિં રાખોડીઆ ૨ ગનું [ગમે તેમ ભોલવું

ભુગરા, પું શેષલા ઘઉં-ચણા

ભુગરેટ, સ્ત્રી તપેલી ગખ

ભુગળ, સ્ત્રી ધંતુરાના ફલના આકારનું ફુકીને

વગાડવાનું નળાકાર વાળું ૨ રણશાય, તુરાઈ ૩

બારણા બધ રાખવાનો લાકડાનો કે લોહનો ગજ

ભુગળ ભટિયું-લાટણનું ભુગળ, નીપણ ૨ લખાણ

લખાણ ભુગળ વનાની લગાઈ-ખાતી ફજેતો

ભુગળિયો, પું ભુગળ વગાડનાર

ભુગળી, સ્ત્રી વાસ-ધાતુની પોલી નળી ૨ છાતી

ઉપર જે મૂકવાથી ધબકારા સભળાય છે તે યત્ર

૩ કાનની નળી ૪ ફેર-પેચવાળું નાડું, રમડી

ભુગળું, નં નળીના આકારનો ઘાટ, નળી ભુગળું

ફુકવું-પ્રશશા કરવી વખાણ-ગીત ગાવા ૨

દેવાળું ગઢવું, નાલાશી બતાવરી ભુગળો ભીડારી

=સત્યાનામ જવું નમતાન જવું [ટોળું

ભુજરવાડ, સ્ત્રી નાના છોકરાનું ટોળું, વેળનું

ભુજવું, કિંમત ગેકવું, દેવતા ઉપર ઉત્તુ કરવું

ભુડ, નં એક જાતનું ચોપણ હાથીના ૨ ગનું વણા

ટુઢા પગ ને ટુકી પુઠીનું લાણ મો તથા દબડા

પેટવાળું જાનવર ફુકર, વગલ રાની ભુડને બે

દાત હોય છે તે બહુ જમત હોય છે સુવર

ભુડણ, સ્ત્રી ભુડની માદા ૨ ઘણા જણનરવાળી

સ્ત્રી, ગળગાયરી સ્ત્રી

ભુડમશેળિયું, વિં દેવી, ઝેરીલું ૨ કપડી

ભુડાઈ, સ્ત્રી ખરાખી, બધી, દુર્ગુણ ૨ અણખનાવ,

દેવભાન, ભુડાઈ મિનાકેરી, ઉચુ મન

ભુડાળું, નં ખગમ ભાષા, બિભત્સ, નિર્વજ જાળ

ભુડાઈ, સ્ત્રી ભુડાઈ, ભુઓ

ભુડ, વિં ખરામ, દુષ્ટ, પાપી, અનીતિનું ૨ વેરીલું,

દેવી ખારીલું ૩ કપડી, મીઠું, અતરદેવી ૪ બિભત્સ,

નિર્વજ ભુડાથીખન નાસે=ભુડ ભૂત કળાએ ભુર

ભુથુ, નંભોથુ, જડીઉં ૨ વિંબોથડ, અણસમળ
૩ ખેડોળ, બંતગિડન
ભુભુ, અં ભુગળનો અવાજ
ભુસલુ, કિંસંભોલી નાખલુ, ભુસી નાખલુ
ભુસુ, નંછોતરા, થુલુ, જડી કુસકી, ભુરી, કચરાઈ
ગયેલા છેક ઝીણા છોડાં, વાસ સાકાનો ઝીણો ભુકો
ભુ, નં પાણી (માળકની ભાપામા)
ભુઓ, પુંમેલી વિદ્યા બળુનારો, ભૂત, ધં ઢાઢનારો
૨ કિડિયારામા થતો એક જીવડો ૩ ભુલો, ઉડો ભોક
ભુકી, સ્ત્રીં બારીક ભુકો, રજ [ગયેલુ હોય તેવુ
ભુકેભુકો, અં સુરેચુરો, કકડેકડડા, ભુકેભુકાચઈ
ભુકો, પુંબેર, સુરો, ભુકી ૨ છેક નાના ડડડા
ભુકત, વિં(સં)બાધેલુ ભોગવેલુ [૩ ગર, ચૂર્ણ
ભુકિત, સ્ત્રીં (સં) મસારના લહાવા, ઉપભોગ,
ભોગવડો ૨ ખાતુ તે
ભુકતાવલું, કિંઅંભોગવલુ, ઉપભોગ કરેના
કિં સં જમાડલુ, આરોગાવલુ
ભુખડુ, વિં ભૂખે પિડાતુ, ક ગાળ, તુધાતુર
ત પીમા આવેલુ
ભુખડુ બારસ, વિં અગિયારસનુ અપવાસી બા
રસે પારણા કરવાની આતુરતા રાખે છે તેવુ,
ખાઉ ખાઉની દાનતવાળુ, ડાવા, દીન, તારા
ભુખડુ બારસ પુત્રાએ એકદમ વર માફક જુનમ
કરવો જરી ગાખ્યો-હિં ં સિંભૂખની બાગમ-
અલત આતુરતા ખાવાની લતુતા
ભુખર, પું વહાણને જે ઉત્તર તરફનો પનન લાગે
તે, ઉત્તર દિશાનો વાયુ
ભુખર, વિં શીડ, ઝાખુ, ભલક વિનાનુ
ભુખાળલુ, વિંભુખડુ, ખાઉધર, ભુલક્ષિત
ભુચિયો, વિં ભાગી જાય તેવો, કોરડો (લાકુ)
ભુજ, પું(સં) ખલાયી આગળીના નખ સુધીનો
ભાગ, ડર, બાકુ ૨ સાપ, અહિ
ભુજગ, પું(સં)સાપ, નાગ, ૨, ૨ અસ્થેષા
નક્ષત્ર ૩ ડાર્ફુડ, મોદો, કામીજન
ભુજગી પું બાર અક્ષરના ચરણવાળો એક છ દ
ભુજલું, કિં સં ભુજલુ, શેકલુ, દેવતા ઉપર
ભુજ, સ્ત્રીં હાથ, કં, બાકુ [મકી ઉતુ ડગુ

ભુદાયાર, પું હલકી ચોરીઓ ડરનાર
ભુદો-કો, પું મકાષદોડા
ભુદું, વિંવિ શરમિદુ, ઓશિયાળુ, ઝાખુ, નિસ્તેજ
ભુડકલુ, કિં સં મોહ-મતથી વશ કરલુ, મત-
રલુ, જાકુ કાલુ ૨ છેતરલુ, કંગલુ
ભુડકસ, નં નાના નાના બાળક-છોડરા, ભુરકસ.
૨ વસ્તુઓનો ખીચડો, ૩ ગર, ભુકો
ભુતડુ, નં અવગતિયો જીવ, ભૂત, પિશાચ. ૨
ગદુ ને ખીજ લાગે તેવુ માણસ
ભુતડો, પું ખડીના જેવી ચીકણી મટોડી (માથુ
ચોળવામા વાપરે છે) ૨ ગદો ને બિહામણો માણસ,
ભુતાવળ, નં ભૂતનુ ટોળુ-લારડર
ભુના, નંશાચી લીલી સુકાઈ ગયેલી તુવેરના દાણા
ગાના ૨ પીપળાના ટેટા
ભુરકલુ, કિં સં વશ કરલુ મોહ લગાડવો,
ભુકડલુ ૩ છેતરલુ, ભગમાવલુ છોકરાનુ ટોળું
ભુરકસ, નં વણી ચીંગેનો ખીચડો ૨, નાના
ભુરકી, સ્ત્રીં વશ કરવાની મતરેલી ભગ્ન ૨
મોહિની, ગાડપણ, ખીજ ઉપર શીદા શીદા થલુ તે
ભુરસી, સ્ત્રીં (સં) જનોઇ દીઠ વરાડે આવતી
દક્ષણા ૨ લાય, રૂસત, ૩ પાનમોપારી, બધીસ
ભુરાટ, વિંભુરા ૨ ગવાળુ, ભુડ, બદામી, તપખિરીયા
ભુરાટલુ, નં ગલાણની જમીનની માટી, ધોળી
રતાશપડતી માટી, જેથી ગામડામા વર ધોળે છે તે
ભુરાટ, નં ભુડ મટોડુ ભુરાકુ, ભુરી માટી
ભુરાશ, સ્ત્રીં ભુગપણુ, ગોગપણુ
ભુર, વિં ગોર, ગેર [વામા આવે છે.
ભુડ કોળુ, નં એક જાતનુ કોળુ જે પાક બનાવ-
ભુલકલુ, વિંવ ૨ વાર ભુલ કરનાર, વિસરીજનાર
ભુલચુક, સ્ત્રીં જમમા થયેલી ભૂલ તે, ખામી,
ડસર ફેરફાર ભુલચુક લેવી દેવી=ફેરફાર મજરે
આપવો લેવો [સમજાવલુ તે, ફેરમ
ભુલથાપ, સ્ત્રીં ભુલાનીને મારલુ તે, આકુ અવળુ
ભુલભુલામણી, સ્ત્રીં ગલીકુચીવાળો રસ્તો ૨.
ગુચવણ, અટપડુ કામ
ભુલભુલામણુ, વિં ગુચવણ ભરેલુ, અટપડું.
ભુલવણ, સ્ત્રીં ભુલથાપ, ભુલવણી [૩ ભ્રમ, વિસ્મૃતિ.
ભુલવણી, સ્ત્રીં ભુલલુ તે, ભુલાવુ તે ૨ ભુલથાપ,

ભુલલું, કિંમ્વંસરી જવું, યાદ ન રહેવું, ગાફેલ થવું ૨ ગફલત કરવી, ભૂલ ખાવી, ઠોકર ખાવી, ૩ અક્ષલ ગુમાવવી ૪ મોહમા ફસાવું
 ભુલાવવું, કિં સં ભૂલે તેમ ડરવું ૨ ચુકવવું, ભૂલ ખવરાવવી, ભરમાવવું, ડગવું, છેતરવું
 ભુલાવો, પું ઉધું સમજાવવું તે, સમજાવ ૨ ભૂલ, ચૂક [મોહિત, મુગ્ધ]
 ભુલું, વિં ભૂલી ગયું હોય તેવું ૨ ભુલકણ ૩ ભુવ, પું કુતરાનો કાન, શિલિદ્ર, બિલાડીનો ટોપ
 ભુવન, નં (સં) જગત, લોક [વચમાનો પ્રદેશ ભુવલોક, નં (સં) ભૂલોક તે સૂર્ય એ ખેતી ભુવો, પું ભુઓ [ખાડો પડે છે તે ભુવો, પું જમીનમા પોચાણને લીધે જે ઉડે ભુસકો, પું ઉચેથી નીચે કુદી પડવું તે, કુદકો ભુસવું, કિં સં (લખેલું-ચિત્રેલું) છેડી નાખવું, ચેરી નાખવું, છેદી રદ કરવું કાઢી નાખવું, નાશ કરવું, (રખરથી કે વસીને) ૨ ખેદરકારીથી ઉતાવળમા ગમે લખી કાઢવું
 ભુસ્કો પું ભુમકો, કુદકો [‘ભૂપતિ, ભૂકપ’ ભૂ, સ્ત્રીં (સં) પૃથ્વી, ધરા ૨ ભોય, જમીન, ભૂ નં પાણી ભૂ કરવું-પિશાબ કરવો (ખાળ ભાપામા) ભૂ પીતું કરવું=મારી નાખવું ભૂ, વિં (સં) ઉત્પન્ન થયેલું, જન્મેલું સ્વયંભૂ= પોતાની મેળે ઉત્પન્ન થયેલું પદ્મ ભૂ-કમળમાથી ઉત્પન્ન થયેલું
 ભૂક પ, પું પૃથ્વીના કોઈ ભાગનું હાલવું તે, ધરતીક પ ભૂખ, સ્ત્રીં ખાવાની જે સ્વભાવિત ઇચ્છા પ્રાણી માત્રમા છે તે ૨ ખાવાની ઇચ્છા, લુધા, જુલુસા ૩ ઇચ્છા, લોભ, તૃષ્ણા ૪ ગરજ, ખોટ, તગી ભૂખ્યા બ ગાળી=અડધો ભૂખ્યો ગહેનારા ક ગાળ પુરંપ ૨ ગરજવાન, તગીમા આવ્યું હોવું તેવું ભૂખ ભાગવી=ઇચ્છા પૂરી પાડવી, મનના મનોરથ ભૂખર, વિં રસાળ નહિ તે, રક્ષ, અફળદ્રુપ ઉખરભુખર અવનીમા એ વાત, આખા વિશ્વમા થયું વિખ્યાત—‘પ્રેમાન ૬. [ચિમળાવવું તે ભૂખમગે, પું મખની પીડાવી થતું મોત, ભૂખે ભૂખ્યું, વિં જેને ખૂખ તાગી હોય તે કુધાતું,

ખાઉ ખાઉ કરવું ૨ લાલચું, લોભી ૩ ગરીબ ગરબું, તગીમા હોય તે
 ભૂગોળ, પું (સં ભૂ પૃથ્વી+ગોળ) પૃથ્વીનો ગોળો ૨ ભૂતળ, પૃથ્વી ભૂગોળવિદ્યા=ભૂગોળ ઉપરની રચના સંબંધી જાણવાની વિદ્યા
 ભૂચર, વિં પૃથ્વી ઉપર ફરનારા (પ્રાણી) જળ ચર નહિ
 ભૂત, નં એક તત્ત્વ (પૃથ્વી-પાણી-તેજ-વાયુ-આકાશ એ પચમહાભૂત કહેવાય છે) ૨ મરતી વેળા મરનારનું મન કશામા રહી જવાથી જીવ જે અવગતિને પામે છે તે, પ્રેત, પિશાચ, વૈતાલ, અસુર સેતાન, બ્રહ્મ રાક્ષસ ૩ શરીર, દેહ ૪ દેહધારી જીવ, લોક, દેહી ૫ વિચિત્ર બિહામણ માણસ, ભયકર આકૃતિ, દૈત
 ભૂત, વિં (સં) થયેલું, ગયેલું, ગુજરેલું, વીતી ગયેલું ૨ વાળું, રપ, હાલતમા આવેલું સમાન ‘આશ્રયભૂત, અગભૂત’ ભૂત ભમવા-સ્વાર્થની ખાતર ઘણા જણે લખ્યા કરવું ૨ આગ્રહથી મડયા રહેવું ભૂત ભરાવું-ધુધવાઇને ખેમવું, એકાદી વાત મનમા ને મનમા ગાખવાથી વિશ્રમ થવો, વાકું પડવું, રિસાવું
 ભૂતકાળ, પું ગયેલો વખત તે ગત કાળ
 ભૂતળ, નં પૃથ્વીની સપાટી, જમીનનું તળ
 ભૂતાનળ, સ્ત્રીં ભૂતોનું ટોળું-લક્કર
 ભૂતિ, સ્ત્રીં (સં) હોવાપણું, અસ્તિત્વ ૨ જન્મ, ઉત્પત્તિ, ૩ આખાદાની, ઉદય ૪ વિજય, સફળતા ૫ ધન, માલમતા ૬ પ્રભુતા, મોટાઈ ગૌરવ, ૭ અમાનુષિક શક્તિ
 ભૂદેવ, પું (સં) આહાણું, વિપ્ર, દિગ્ધ
 ભૂચર, પું (સં) પર્વતને ઉચકી રાખનાર-કૃષ્ણ, ઇશ્વર ૨ શેષનાગ ૩ રાગ,
 ભૂપ, પું (સં) રાજ પૃથ્વીપાળ
 ભૂપ કલ્યાણ, પું (સં) કલ્યાણ રાગનો એક ભેદ
 ભૂપતિ, પું (સં) રાજ, પૃથ્વીપતિ, તૃપ,
 ભૂપાળ, પું (સં) રાજ, ભૂપ
 ભૂમા, સ્ત્રીં પૃથ્વીના ગોળાનો પડજાયો, જે ચદ્ર ઉપર પડતા ગ્રહણ થાય છે પૃથ્વીનો જાયા [થાય તે ભૂભાર, નં (સં) પૃથ્વી ઉપર પાપ રૂપ જે ભાર

ભૂમધ્યરેખા, સ્ત્રી० (સં ૦) વિપુલવૃત્ત
 ભૂમ ડળ, નં (સં ૦) આખી પૃથ્વી, સધળો પ્રદેશ
 ભૂમિ, સ્ત્રી० (સં ૦) પૃથ્વી, ભોય, જમીન, રામાળ,
 તળ 'સમ ભૂમિ અવાસ સુદર, થઇ રહ્યો ઝાંકાર'
 ૩ પ્રસ્તાવના, ભૂમિના ૪ ખેતર, ભોય, ક્ષેત્ર ૫
 સ્થાન, ઠેકાણુ ૬ જગા, સ્થાન
 ભૂમિકા, સ્ત્રી० (સં ૦) અસુક સ્થળ (યુદ્ધ વગે-
 રેનું) ૨ ભૂમિ, જગા, સ્થાન ૩ યાતની સાત
 પ્રકારની ઉત્તરોત્તર સ્થિતિ થાય છે તે પ્રત્યેક ૪
 નાટકશાળા, ૨ ગભૂમિ ૫ તળ, તળી ૬ પ્રસ્તાવના
 ભૂમિતિ, સ્ત્રી० (સં ૦ ભૂ + મિતિ - માપણી) પૃથ્વી
 ઉપરના અતરો, તેમ નાના પ્રકારની આકૃતિઓ
 માપવાની વિદ્યા, રેખા ગણિત [વધવું તે
 ભૂમિતિશ્રેઢી-ણી, સ્ત્રી०, સં ૦ ભૂમિતિમાઆગળ
 ભૂર, વિં ધણ, વધારે. ૨ ભૂર્ષ અઠાની, બાધડ
 'છે ભૂર ભોગી વાણીનો, મુરાપાન પ્રીછે નહિ રે'
 —પ્રેમા ૩ ભુરસી
 ભૂરિ, વિં (સં ૦) ધણ, પુષ્કળ, અત્યંત 'રદન
 વદન મોટા, બિહારા ભૂરિ કેશ' —રત્ને
 ભૂર, વિં રાતો, કાળો ને પીળો એ ત્રણ મિશ્ર
 રંગનું, આસમાની
 ભૂલ, સ્ત્રી० (સં ૦ ભ્રમ) ભલવું તે, વિસ્મૃતિ
 ગફલન, ચૂક ૨ ખામી, ખોટ, ખોડ. ૨ મોહ,
 છેતરાવું તે ભૂલાં ભમવા=આડે રસ્તે ચડી જઇ
 ફાફા મારવા, ખરો રસ્તો ન જડવાથી અથડાવું
 ૨ સસારની મોહજનમા ફસાયાથી ચોચાંશીના
 ભૂલવું, કિં અં ભુલવું, ભુલ્યો. ફિરામા ભટકાવું
 ભૂલોક, પું (સં ૦) પૃથ્વી. ૨ મૃત્યુલોક.
 ભૂશલાકા, સ્ત્રી० (સં ૦) ભૂશિર, પૃથ્વીનો આગળ
 ધસી આવેલો ભાગ, ઢેકો
 ભૂશિર, સ્ત્રી, (સં ૦) જમીનની જે અણી લાખી
 થઇ, દરિયામા ગઇ હોય તે, જમીનનો છેડો—અણી
 ભૂષણ, નં (સં ૦) શોભા, શણગાર, ધરેણુ, અલકાર
 ભૂષિત, વિં (સં ૦) શોભાવેલું, શણગારેલું, અલકૃત
 ભૂસ્તર વિદ્યા, સ્ત્રી० (સં ૦) ભૂરચનાશાસ્ત્ર, ભૂ-
 મિના તળ ઉપરના થરો સખ ધી જાણવાની વિદ્યા
 ભૂસ્તરવેત્તા, પું (સં ૦) પૃથ્વીના તળની રચના
 સંબંધીનું જ્ઞાન ધરાવનાર

ભૂકુટી, સ્ત્રી० (સં ૦) ભવ, ભમ્મર.
 ભૂગુવાર, પું (સં ૦) શુક્રવાર, ભુમ્મા (સુસલમાની)
 ભૂગ પું (સં ૦) ભમરો, પદ્મદ
 ભૂત્ય, પું (સં ૦) સેવક, ચાકર, દાસ
 ભેંકડો, પું (સં ૦) ભાખે સાદે રડવું તે [૨ ભેંકડો
 ભેંકાર, ૧૫૦ (થકર) ભયકર, ભય લાગે તેવું
 ભેંચો, પું ભોચો, લાદો, માસ-પેસીનો ભોચો.
 ૨ દખાવા છુદાવાથી ઢીલું પડી ગયેલું તે, છુદો
 ૩ દાખીને પોચું કરેલું તે, કચરી-પીલી ચમદી
 નાખેલું તે, કુટો, ૪ ભરાવો, કાંઈ ચીજનો એકાદ
 જગાએ જમાવ થવો તે
 ભે ભે, અં મોટથી રોવાનો અવાજ
 ભે સ, સ્ત્રી० (સં ૦ મહિષી) જોરાવર દુકા પમનું
 અને આજા કાળા રંગનું ચોપણ પથુ, ડોણું
 ભે સર, પું પાડો, ભે સતો નર
 ભે સસો, પું ધરેડની વચમાનો ઉચો ભાગ.
 ભે સામુર, પું (સં ૦) પાડા જેવો ડરામણો પુરૂષ
 ૨ ભયકર પુરૂષ
 ભેંડું, નં ભેમનું આળું, ભેંસનું કાચું ચામડું.
 ભે હે આવલું, કિં સં ભેસનું આરે આવલું
 ભે, પું ભય, ભો, ખીક ર જોખમ
 ભેક, પું (સં ૦) દેડકા, મેડક
 ભેખ, પું (સં ૦) ભિક્ષુ, વેષ, સોગર ચોગી-જોગી
 વેષ, ગૃહસ્થનો વેષ છોડી દેવો તે, વૈરાગ્ય ર સાધ્યની
 સિદ્ધિ માટે અન્ય અર્થનો ત્યાગ તે, ભિક્ષાવ્રત
 ભેખડ, સ્ત્રી० મટોડાનું મોટું ઢેકું ૨ ઝાઝી રહેલો
 ટેકરાનો ભાગ. ૩ નાણાનો ઢગ, ભારે મોટી રકમ
 ભેખવારી, પું સાધુ, વેરાગી ૨ માગનાર છે એવું
 જણાઇ આવે તેવો વેષ ૩ વેષ ધરનાર, સોગ ધગનાર
 ભેગ, પું મિશ્ર કરવું-કરેલું તે, મેળવણી, ભેળ
 ભેગાભેગું, અં સાથે લાય, સાથે સાથે, મહિ મળવું.
 ભેગું, વિં એકડું સાથે, મળેલું, જમાવ થયો હોય તેવું.
 ૨ મિશ્ર કરું હોય તેવું ૩ અં સાથે, જોડે, મળે
 ભેચક, વિં ખીકથી આલું બનેલું ૨ મુઝાયલું, ગાભરું
 ભેચો, પું જોર, આય; કોવત, શક્તિ ૨ ભરાવો,
 રહેલ્યો [૩ અંદરની બિનાસ
 ભેજ, સ્ત્રી० બિનાસ, શરદી, આદ્રતા, હવા ૨ ટાંઢોડું

લેણ, નંભાયાની ખોપરીની અદરનો નરમ લોચો
 જ્યાં જ્ઞાનશક્તિના તન્તુઓ છે તે ૨ મતિ, બુદ્ધિ
 અક્ષલ, ૩ મગજ
 લેટ, સ્ત્રીં મેળાપ, મળવું તે મુલાકાત ૨ વાર્તાચતનો
 સમાગમ ૩ અર્પણ, ઉપહાર, બક્ષીસ, નજરાણું,
 યાદગીરી માટે આપેલી ચીજ
 લેટવું, કિંસં કોટે વળગવું, આનિ ગન કરવું ૨
 મળવું, મેળાપ કરવો ૩ સામસામા ઝઘડવું, લઢવું
 લેટ લેટા, સ્ત્રીં લઢવામા સામાસામું વળગી પડવું તે
 લેટાડવું, કિંસં એ જણુ લેટે-મળે તેમ કરવું
 લેટિયો, પું લેટ કરાવનારો ૨ મન્દિરનો ભટિયો
 લેટા, પું આલિ ગન કાઠિ, લેટ ૨ ગસ્તામા જતા
 આવતા એકઠા થઈ જવું તે ૩ મેળાપ, મુલાકાત
 લેડ, નં મેડું, ઘેડું
 લેડિયો, પું ઘેટાનો કાળ, વર, નાહર
 લેણ નંધી ઉત્તુ ડરવાનું માટીનું વાસણ, તાવણી
 લેદ, પું (સં) જય મેળવવાના ચાર પ્રકારમાનો
 એક 'સામ, દામ, લેદ ને દડ' ૨ જુદું પડવું તે તફા
 વત, ફરક, અતર, ૩ જાત, પ્રકાર, રીત, તરહ, પ
 ગુણ, ભરમ, મરમ, છાની વાત પ ડપટ, છળભેદ
 લેદવું, કિં સં અદર પેસી જુદું પાડવું, છેદવું
 ૨ આરપાર છિદ્ર કરવું, વિધવું ૩ જોરમા ઉડી
 અસર કરવી, પિગળાવી નાખવું [લિત્ત થવું
 લેદાવું, કિં અં છેદાવું, ડપાવું ૨. ચિરાવું
 લેદિયો, પું લેદ, જાસુસ ૨ સાથી ૩ રિપ્ત, જાસુસ
 લેદ, વિં લેદ જણનાર મળતિયો, સાથી
 લેલટ, સ્ત્રીં ઉની ગાખ, ભરસાળ
 લેર, નં લેરી, ઠોકીને વગાડવાનું એક વાળું
 લેરવ, પું (સં લેરવ) એ નામનો રાગ ૨ લેરવ,
 શિવનું એક ભયકર રૂપ ૩ ચીમડી, ખુશ ૪ આકર
 મખત લેરવ જા પાતા-જમ ગેતુ ખા
 જરાય એતું સાહમ કરવું, આધિગિના ડરવા
 લેરવી, પું (લેરવી) ભેગમ રાગની એક રાગિણી
 લેરવવું, કિં સં આમટો મારવા, આમટો મારી
 વળગાડવું, અદર ધાલી વળગાડવું ૨ ભભેરવું,
 ભમાવવું ૩. લટકવું મૂકવું, લટકાવવું
 લેરવાવું, કિં અં વળગી રહેવું સાકડામા

આવવું, ગુચાઈ જવું
 લેરી, સ્ત્રીં (સં) નોખત, નંગર, પખાજ.
 લેર, વિં સાથી, ભીર
 લેલાડ, પું બગાડ, નુકસાન
 લેવાડવું, કિં સં પાકેલા ખેતરમા ઢોર પેસાડી
 અથવા લુટી લેઈ ખરાખી કરવી, વણસાડવું
 લેવ, પું લેદ, મર્મ
 લેવજ, નં (સં) ઓસડ
 લેળ, પું ભેગ, મેળવણી, મિશ્રણ ૨ સયોગ, એકમા
 ખીજ ચીજ મેળવવી તે ૨ પાકેલા ખેતરમા ઢોર
 પેસાડી ખવાડી દેવું તે, લૂંટ ૩ ભગણું, તૂટ, છિન-
 લિત્ત થઈ જવું
 લેળવણી, સ્ત્રીં ભેળ, મેળવણી, મિશ્રણ
 લેળવવું, કિં સં મેળવવું, એકડું કરવું, મિશ્ર કરવું,
 સામેલ કરવું, જોડવું સાથે લેવું
 લેળવું, કિં સં સામેલ રાખવું, સાથે લેવું ૨ મેળ
 વવું, મિશ્રિત કરવું ૩ એકડું મેળવવું, સરવાળો
 કરવો એકડું લેવું ૪ વણસાડવું ખરાખ કરવું
 લેળસેળ, વિં એકડું, મિશ્રિત, ખીચડો ૨ એકકાર
 થઈ જવું તે, સમડળ [મિશ્રણવાળું
 લેળસેળિયું, વિં પરચૂરણિયું, ઘણી જાતના
 લેળાવું, કિં અં મળતા ભગતા રહેલું, જોડાવું ૨
 ખવાઈ લુટાઈ જઈ ખરાખ થવું લેળાઈ જવું =
 હળીમળી જઈ એકત્ર થઈ જવું
 લેળું, પું સાથી, મળતિયો, જોડિયો, ભીર ૨.
 વિં માથે, સગાથે જોડે ૩ એકત્ર, એકડું
 લેળેડું, વિં ભેળ કરેલું મિશ્રિત
 લેડ, સ્ત્રીં પાણી કાઢવાના કોસની વરતને ખીજ
 છેડે ટાડીઆની એ દર ધાલે છે તે લાકડાનો કડકો
 ૨ ભગડો, ભગડ
 લેડકી સ્ત્રીં ભડકા, રાખડી, ડાશ
 લેડવું, કિં ભરડવું જુઓ [જાડી રાખ.
 લેડકું, ન ભરડડું, જાર બાજરીના લોટની કરેલી
 લેરવ, પું લેરવ વિં ભયકર, વિકરાળ.
 લો, અં ભુગળનો અવાજ ૨ પશુનો બગાડ.
 લો, સ્ત્રીં ભોય, જમીન ફાડવામા આવે છે તે
 લોકોડી, સ્ત્રીં ભોયમા ખાડો કરી દાહ ભરી

લોચ સીં(સંભૂમિ) જમીન, ધરતી, ર માળ ૩ ખેતર, ૩.૬૨૬ રૂઆત આવતી નવી ચામડી, અ કુર લોચ પો, પું એક જાતનો ચ પો, એને કળના નેવા દિઠા બાંહે છે

લોચ તળિયુ, નં ધરનો છેક નીચેનો ભાગ, તળ લોચર સો, પું લિ પળના પોપડાનો જાડો રમ ઉનો કરી સોળ ઉપર ચોપડે છે તે

લોચરિ ગણી, સ્ત્રીં એક જાતનો ઓપધી છોડ લોચર, નં જમીનની અદર કરેલો ખડ તે લોચસિંગ, સ્ત્રીં મમરૂળી.

લોચ તરવડ, સ્ત્રીં સોનામુખી લોચકોળુ, નં(સં વિદારીક દ) એક જાતનું કોળુ

લોચો, પું વાકિઆર, લોમિયો

લોરી, સ્ત્રીં ભમરી લોરો=ભમરો

લોસવુ, કિં ભસવુ, કહેવુ ર ભુસવુ, લોહી નાખવુ

લો, અં(સં) હો, ઓ (સંબોધનાર્થ)

લો, પું ભય, ખીક, ધારતી, ડર

લોધ, પું(સં ભૂત્ય-નોકર) એક શુદ્ધ જાતિ છે એ પાળખી-ડોળી ઉચકવાનો ધ ધો ડરે છે, કહાર

લોક, નં હિંદ, કાણુ, ખાકુ, વેહ

લોકવુ, કિં સંભૂતિવાળી યીજ અદર પેસાડવી, થોમવુ, જેરથી થાલવુ 'કટારી ભોકવી'

લોકાર, નં ભોપાળુ, પોલાર ર ખખાર, 'અદરથી પહોળુ ને પોલુ કાણુ. [રસિક.

લોકતા, વિં(સં) ભેગવનાર ર વિષયાન દી ૩.

લોચ, પું(સં) ઉપભોગ, ઉપભોગમા લેવુ તે, ભોગવટો ર સુખનો લહાવો; સભોગ, રતિ. ૪ માડી દશા,

કુ ખ ભોગવવુ તે પ. દેવને નેવેલ ધરાવવુ તે ૬ જાળિદાન આપવુ તે, ભોગ આપવો તે ૭ દેહનો અથવા સુખ લાભાદિકનો ત્યાગ તે, સ્વાર્થ ત્યાગ ભોગ

ફરી વળવા=દૈવ પ્રતિકૂળ થવુ, કમનસીય હોવુ ભોગ મળવા-આવી ખનવુ, માડી દશા થવી,

ભોગ લાગ્યા-દૈવ હીલુ થવુ, નસીય નહાર નિકળવુ ર જખ મારી

ભોગભોગે, અંકદાખી, કરમ સળેગે, વેળાએ, કવચિત્

ભોગવટો, પું વાપર, વહિવટ, ઉપભોગ, સત્તા, કાણુ, મણિપાલુ.

ભોગવવુ, કિં સંખમવુ, નહન કરવુ, કિતવુ; લહાવો લેવો ર સત્તા-વહિવટ ચક્રવર્તી. ૩ ઉપભોગ ડરવો

ભોગળ, સ્ત્રીં આરણ્યની આડી; ભુમળ

ભોગી, વિં(સં) ભોગવનાર ર. સસારી, વિષયી, રસિક, વિલાસી ૩ આશક, પ્રીતમ, ૪ ભમરો, ૫ સાપ.

ભોજક, પું જૈન મંદિરમા ગાયન કરનારો.

ભોજન, નં(સં) જમવુ ખાવુ તે ર. જમવાનું.

ભોજનીય, વિં ખાવા યોગ્ય, જમવા લાયક. [જમણુ.

ભોજપત્ર, નં એક જાતના ઝાડની અન્તર છાલ.

એના ઉપર મન-કવચ લખીને તે માદળિયામા

ભોજલુ, નં માકડુ [રામે છે.

ભોજર્ધ, સ્ત્રીં [સં ભાનુ જ્યા] ભાર્ધની વહુ, ભાલી.

ભોજ્ય, વિં ખાવા લાયક, જમવા યોગ્ય

ભોટ, વિં ભોથડ, ઢોઢો, મદ

ભોટ ગડી, સ્ત્રીં એક જાતની ધનરૂપિત

ભોટવો, પું પાણી ભરવાનો કુળો, ચણુ

ભોટીલુ, નં કુરકુરિયુ કુતરાનુ અચ્ચુ. પિલુ.

ભોટુ વિં શરમિંદુ, આશિયાળુ, અખુ પડી

ભોથડ, વિં મૂર્ખ, ઠોઠ [મયલુ. ભૂકુ.

ભોથુ, નં ધાસ, દહ, ધં છોડની ચમ્મર જેવી

જડ તે "દર્ભનુ ભોથુ" ર શેઠડીના મળિયાના

રેસા ૩ એડોળ, બદસિકલ (સ્ત્રી)

ભોપાળી, સ્ત્રીં એક રાગિણી સવારમા ચવાય

છે, જેમા પુણ્યજોક રાગ્યોના નાચ હોય છે.

ભોપાળુ, નં પોલુ, પોકળ, ખોટાર, અદર જીવ

-માલ નહિ તે ર ફેલ, દોગ

ભોપી, પું મહાદેવનો પૂજારી, તપોધન; ભરડો.

ભોમ, પું એ નામનો વાર અતે ગ્રહ, મગળવાર

ભોમિયો, પું રસ્તે-વાટ દેખાડનારો, વળાવો.

રાહમાન ર જલુકાર, માહિતીવાળો.

ભોર, પું મસળકુ, પરોઢિયુ, વહાણુ, અજવાળુ,

ઉજેશ ર ધાસના પુળાથી ભરેલુ ગાડુ ૩. અં

સમાપ, ખલાસ, પુર, સાક

ભોર ભોર, અં સમાપ, તમાપ ખલાસ, તરત પુર.

ભોરિંગ, પું મોટો સર્પ, ભારે સાપ.

ભોલ, વિં ખુમ જાડુ ફેલુ, ફુલેલુ "ભાડુ અપડી

પેટ ઓળશી મુસ્ત ખાધારા મોલ બની ”-હું ૬૦
 ભોરો, પુ. ભમરો, ભૂગ
 ભોવન, ન. ભોક, દેશ ૨ ભવન, રહેઠાણ, ધર
 ✓ ભોશ, સ્ત્રી. સ્ત્રીની ગુહૈંદ્રિય, યોની, જનનેદ્રિય
 ભોહ, પુ. વેશનું ઉઠણ ફિરથી આવતી ઓઢારી
 ભોળ, પુ. શબ ફરવો તે, તમ્મર, ફેર, ચક્કર ૨
 ભોળપ, પુ. ભોળપણ, નિખાલસપણ, સાલસાઈ,
 સરળતા, સાધુપણ “ કયા ગઠ તારી ભાળપની
 આરશી જેમા તારે અત કરણ પ્રકાશતુ હતુ ”
 ભોળપણ ન. ભોળ હોવું તે, છોકરવાદી ૨ ભો
 ળપ, ભોળાપણ ૩ સરળતા, સાલસાઈ
 ભોળવવું, કિં. સ. કહેલું ખર માને તેમ કરવું,
 છાની વાત કહી દે તેમ કરવું, છેતરવું, ભરમાવવું
 ૨ પટાવવું, ઉધુચતુ સમજાવવું
 ભોળવાવું, કિં. વિશ્વાસે છેતરાવું, ઠગાવું, થાપ
 ખાની, અંતે રસ્તે દોરાવું
 ભોળાઈ, સ્ત્રી. ભોળપણ, ભુઓ
 ભોળાનાથ, પુ. શિવ, મહાદેવ, ભોળાશ કર
 ભોળારાજ, પુ. નિષ્કપટીને સરથ, ખુલા દિલનું
 ભોળિયો, પુ. ભોળું, નિખાલસ
 ભોળું, વિ. કપટમા ન સમજે તે, નિખાલસ,
 હુઆઈ વગરનું, જેવું હોય તેવું કહી દે તે ૨
 ઠાઈનું સમજાવેલું ખર છે એમ માનનાર, વિશ્વાસુ
 ભોડા, ન. એક જાતના લોક, ભિલ
 ભૌતિક, વિ. (સ. ૦) પચમહાભૂત સભ્યધિ, પચ-
 ભૂતાત્મક ૨ ભૂત ણિશાયાદિક મળ્યધિ ૩ ઈદ્રિ-
 યોના વિષય સભ્યધિ
 ભૌમ, પુ. (સ. ૦) ભોમ ૨ વનખપતિ સાટોડી
 ભૌમ, વિ. પૃથ્વીનું-સમધી ૨ મગગનું
 ભ્રશ, પુ. (સ. ૦) ઉચ્ચી સ્થિતિમાથી નીચી સ્થિ-
 તિમા આવવું તે, અથ પાત, નાશ, પાત
 ભ્રમ, પુ. (સ. ૦) વહેમ, શકા, સદેહ ૨ ભ્રાન્તિ,
 મશય, સકલ્પ વિકલ્પ, ઢયુ પયુ, ૩ માયા, મોહ
 ભ્રમણ, ન. (સ. ૦) ઘેઘાળા, મનની અસ્થિર હાલત
 ભ્રમણતા સ્ત્રી. ભ્રમણ, ભુઓ [૨ ભ્રમ
 ભ્રમણા, સ્ત્રી. વારવાર મનમા થતીને બદલાતી
 ભાવનાઓ ૨ શકા, વહેમ ૩, તાનાવેલી, આનુર

ભાવના ૪ ખોટા વિચાર-ખ્યાલ
 ભ્રમિત, વિ. અસ્થિર મગગનું ૨ ભટકણ. [મધુકર.
 ભ્રમર, પુ. (સ. ૦) છ પગવાળો જતુ, ભમરો,
 ભ્રમિષ્ટ, વિ. ભ્રમવાળું, વહેમી, અચોક્કસ મનનું.
 ભ્રમી, સ્ત્રી. એક જાતના વેશા [‘પદ્મષ્ટ’
 ભ્રષ્ટ, વિ. (સ. ૦) ભ્રશ થયેલું, ઉતરેલું, ચ્યુત.
 ભ્રષ્ટાચાર, પુ. (સ. ૦) આચાર ભ્રષ્ટ થવો તે
 ભ્રષ્ટાભ્રષ્ટ, પુ. ભ્રમણેશપણ.
 ભ્રાત-તા, પુ. (સ. ૦) ભાઈ, બધું, ૨ મિત્ર
 ભ્રાતૃ, પુ. ભાઈ ભ્રાતૃમયા=ભાભી
 ભ્રાતૃત્વ, ન. ભાઈપણ, બધુત્વ
 ભ્રાન્તિ, સ્ત્રી. (સ. ૦) વહેમ, ભ્રમ, શકા ૨ ખ્યાલ,
 ભુઠો તર્ક, ખોટો વિચાર ૩ મિથ્યાપણ.
 ભૂ, સ્ત્રી. (સ. ૦) ભવ, ભમર
 ભૂકટી, સ્ત્રી. (સ. ૦) કોષથી થયેલી વાકી ભમર,
 ભવા ચઢી જવા તે ૨ ભ્રમર, ભવ ૩ બે
 ભમ્મરો વચ્ચેનો ભાગ

મ.

મ. ૦ પુ. વ્યજન વર્ણ પૈકી પચ્ચીસમો અનુના-
 નાસિક ઓઠસ્થાની વર્ણ ૩૬ મો અક્ષર
 મ, અ. (સ. ૦) નહિ, મા ‘એવું વળી મ બોલીશ
 વેણું, કુવર નહિ સાર રે.” [ધ્રુવ
 મઉથવું, અ. કિં. દબાવું નમ્ર થવું ૨ દોરાવું,
 મઉ, વિ. ધણા દિવસનું ભૂખ્યું, ધાનને માટે ટળ-
 વળતું, ભીખાર, મોં ૨ પોચું નરમ ૩ કળુસ
 મકનું, વિ. મરત, ઉન્નત, મનસ્વી
 મકર, પુ. (આ. ૦ મક-ઠગાઈ) ખ ધાઈ, ઠગાઈ
 ૨ કપટ, ફેલ [૨ દશમી રાશિ.
 મકર, પુ. (સ. ૦) મગરમઝ મગર, તિમિંગલ
 મકરકેતન-તુ, પુ. (સ. ૦) કામદેવ
 મકરદંવજ, પુ. (સ. ૦) કામદેવ, અનમ, રમર
 મકરદ, પુ. (સ. ૦) ફૂલમાનું મધ ૨. ફૂલની રજ.
 ૩ આખાની એક જાત [ખાનારો
 મકરખાજ, વિ. (આ. ૦) દભી, ફેલ કરી છુતી
 મકરવા, પુ. શેરડીના કડકા, ઘરમા, ગરેરી.
 મકરસંક્રમણ-કાન્તિ, સ્ત્રી. મકરરાશિમા સૂર્યનું

જવુ તે (પોષ મહિનામા), ઉતરાયન
મકરાકર, પુ. (સ. ૦) દરિયો, સમુદ્ર હરખાવુ
મકલાવું, કિ. ૦ અ. ૦ મદહાસ્ય કરવુ, રાજ થવુ ર
મકસદ, પુ. (આ. ૦) મતલબ, લાવાર્થ, હેતુ
મકસુદ, અ. ૦ મુદામ, ખાસ, મનશીલુજને
મકાઇ, સ્ત્રી. ૦ મકે, જુઓ
મકાત, સ્ત્રી. ૦ આવક માલ ઉપર લેવાતી જકાત,
દાણુ, હાસલ ર ઇનરો, એક હતુ હક તે
મકાતી, વિ. ૦ દાણી, જકાતી અમલદાર
મકાન ન. ૦ (આ. ૦) રહેવાનું ઠેકાણુ, ઘર, નિવાસ
ર ઇમારત, મદિર ૩ મુસાફરોને ઉતરવાની
જગા, મુકામ, ઉતારો
મકાર, પુ. (સ. ૦) કેવળ મ વર્ણુ ર મઘ, મલસ્ય,
માસ, મૈથુન અને મુદ્રા એ પાચ પૈકી પ્રત્યેક.
મકે, પુ. ૦ એક જાતનું અનાજ એના દોડા તે મકેદોડો
મકોડી, સ્ત્રી. ૦ મકોડાની માદા
મકોડો, પુ. ૦ કીડીની જાતનો એક કાળો જીવડો
મકમ, વિ. ૦ (આ. ૦) મજબુત, જબર, ર પાક,
ધીટ, ધૈર્યવાન
મકમપાણુ, ન. ૦ મજબુતાઇ, ધીટતા
મકર, પુ. ૦ (આ. ૦) મકર, ઠગાઇ, કપટ, ફેલ
મકતબ, સ્ત્રી. ૦ (આ. ૦) નિશાળ, પાઠશાળા
મકતુ, અ. ૦ મોકળુ, પહોળુ, વિશાળ
મકતો, પુ. ૦ (આ. ૦) ઇનરો, ર કરાર
મકિકા, સ્ત્રી. ૦ (સ. ૦) માખી, માખ
મખ, પુ. ૦ (સ. ૦) યત્ન, યાગ
મખમલ, સ્ત્રી. ૦ (આ. ૦) એક જાતનું રેશમી વસ્ત્ર
મખખીચૂસ, વિ. ૦ અતિ કળુસ, કૃપણ બખીલ, સૂમ
મગ, પુ. ૦ (સ. ૦ મુગદ) એક જાતનું કઠોળ. ૦
માગ, રસ્તો ૩ ભણી, તરફ, ગમ મગને અડદ
ભેગા-ભેમ આવ્યુ તેમ મગનું નામ મરી-સાર
ખોટું કઇપણ નહિ ર ખીચડો
મગકસારખાંડણાં, ન. ૦ લાકડા, બળતણ, જાણા,
મગજ, ન. ૦ (આ. ૦) માથાની ખોપરી અદરનો
નગમ ભાગ, સમજ તે જુસ્સાનું ઠેકાણુ, ભેળુ
ર બુદ્ધિ, અક્ષલ, મતિ. ૩ બી-ફળની મીજ,
મવો, ઇ. ચણાના લોટનો ખારાનો પદાર્થ મગજ

ખમી જવુ=મગજ બગડવુ, દીવાના થવુ મગજ
ખાઇ જવુ=કાયર કરવુ, માથાફેડ કરાવવી મગજ
પાકી જવુ=ધણી અકળામણ થવી, માથામા દુ ખ
થવુ મગજ લમી જવુ=બુદ્ધિ ઠેકાણે ન હોવી,
ભાન ખસવુ, અક્ષલ ન ચાતવી મગજમાં આ-
વવુ=વિચાર ઉલ્લેખ-થવો, કલ્પના થવી, મનને
લાગવુ ર ધ્યાન-લક્ષમા આવવુ
મગજ, સ્ત્રી. ૦ (ફા. ૦) બખીયાથી દિધેલી જુદી
જાતના કપડાના ચીરાની જે કોર તે, મુગજ
મગડો, પુ. ૦ ગુલબાસનું ખી [મગજર, ડાસ
મગતર, ન. ૦ એક જાતનું નાનું પાખવાળુ જીવડું,
મગતુ, વિ. ૦ પહોળુ, મોકળુ, વિશાળ
મગદળ, પુ. ૦ મગના લોટનો લાકુ ર મગદળિયુ.
મગદળિયુ, ન. ૦ [મુદગર,] કસરત કરતા હાથથી
પકડી ફેરવવાનો ઘટા આકારનો જે લાકડાનો વાટતે
મગદુર, સ્ત્રી. ૦ [આ. ૦] શક્તિ, તાકાત, સામર્થ્ય,
ર જાતી, ગજી
મગણુ, પુ. ૦ ત્રણ ગુર અક્ષરનો ગણુ (- - -)
મગન, વિ. ૦ રાજ, ખુશી, પ્રસન્ન [વાપરે છે
મગખાંડણાં ન. ૦ નાના છોકરાને ગાળ દેવામા
મગફળી, સ્ત્રી. ૦ ભોયશિ ગ
મગર, અ. ૦ (ફા. ૦) પણ, લેકિન, છતા ર પુ. ૦ મગજ
મગરમગજ, પુ. ૦ (સ. ૦) એક જાતનું મોટું જોરા-
વર મગજ, મગજર
મગરમસ્ત, વિ. ૦ હજુ પુણ, જાડો ને લક, ગળુ
ગરદન એક થયા હોય તેવુ ર અહ કારી, ગર્વી
મગરિયુ, ન. ૦ જાપડુ ચાળનારને જાપરાપગ ચઢવા
ગખેલુ બાકુ તે
મગરખ, વિ. ૦ (ફા. ૦) અભિમાની, ગર્વિષ્ઠ, અહ કારી.
મગરર, વિ. ૦ અહ કારી, ગર્વી; મગરમ.
મગરખી-રી, સ્ત્રી. ૦ અભિમાન, ગર્વ ર. પતરાજ,
અહ કાર [કરાવવી
મગાવવુ, કિ. ૦ અ. ૦ અણાવવુ, લવરાવવુ ર. ચામના
મગિયુ, ન. ૦ એક જાતનું ઓઝોનું રેશમી કોરનું
સુત ૭ કપડુ, ચદ્રકળા ર વિ. ૦ મગ જેવડું
મગોટું, ન. ૦ મગમાનું ગાંતર
મગજર, પુ. ૦ મગરમગજ, સુસવાળ

મમ, વિં (સં) કુખેલુ તક્ષીન, ગં થયેલુ
૨. આનદી, પ્રસન્ન

મધમધવું, કિંચિં કારવુ, ખુસખો પ્રસરી રહેવી
મધમધાટ, પું મસાલાવાળી સુગંધીનું પસરી રહેવું
તે. ૨ કૂંડની ખુશખોનું બહેકવું તે

મધરી, સ્ત્રીં મગરની માદા, સુસવાળ

મધવા, પું (સં) ઇ ૬

મધા, સ્ત્રીં (સં) દસસુ નક્ષત્ર મધાની ઓ-
રણી=મધા નક્ષત્રની વાવણી

મકોડી, સ્ત્રીં મકોડી, મોટી કાળી કીડી

મકોડો, પું મકોડો.

મગણ, પું મગણ, મગનાર [ભલો ન બાપકો]

મગન, વિં મગણ. ૨ થાયના મંગ 'મગનો

મંગરો, પું કુગરો, પહાડ, ટેકરો, ટિખો

મગળ, નં ડલ્યાણ, શુભ ૨ અથને આરભે
ઈશ્વરની જે સ્તુતિ તે. ૩ આશીર્વાદના શ્લોક ૪ જશ
ફતેહ, ૫ સ્વસ્તિ, અબાદાની, કલ્યાણ ૬ શ્રેય, શુભ,
ડલ્યાણ. ૭. એ નામનો એક ગ્રહ ૮ એ નામનો
એક વાગ ૯ વિં શુભકારક, સારૂ થાય તેવું ૧૦

મગળવાર, પું ભોમવાર [પ્રચરત

મગળા, સ્ત્રીં પ્રભાતમા મદિરમા પહેલા દર્શન
થાય છે તે ૨ કલ્યાણકારી મૂર્તિ તે ૩. હળદર
૪ દુર્ગા

મગળસૂત્ર, નં (સં) વગ તરફથી કન્યાને
સૌભાગ્યસુત્ર ધાલમા આવે છે તે, સૌભાગ દર્શક
કરી-દોરો તે

મગળફેરા, પું પરણતા વરવહુએ અગ્નિને ચોરીની
આસપાસ ચાર વાર ફરવું તે, મગળફેરા ફરવા=
પગણવું

મગળમૂર્તિ, પું જેનું દર્શન-સ્મરણ ડલ્યાણ કરે
તે મતિ ૨ જેનું મો હમેશા હસતું-આનદી હોય
તે, કલ્યાણ કરે એવું તે ગળનન

મગળાચરણ, નં (સં) અથ અને નાટકના
આરભમા કરેલી જે ઈશ્વર પ્રાર્થના તે, કામ સારૂ
-ફતેહ થવા માટે દેવને વિનતી કરવી તે

મગળાષ્ટક, નં (સં) શુભ કર્મને પ્રાગે આશી-
ર્વાદના જે આઠ શ્લોક ભાલવામા આવે છે તે
(લક્ષ્મી, મુજ, ઇં પ્રસંગે)

મગાવવું, કિં સં મગાવવું, લાવવાનું કહેવું
મગાળો, પું પત્થર માડીને કામચલાઉ કાંધેલો ચુલો.

મચક, સ્ત્રીં પાણુ હડવું-ડગવું તે, અપસરણ, પર-
વૃત્તિ "તે મચક નાંહ આવે"

મચકણિયુ, નં કાનના આગલા ભાગને વિધીને
સ્ત્રીઓ ઝુમખા લાલે છે તે [લહેકા.

મચકો, પું સ્ત્રીએ ચાલતા મરડાવું તે, ચાળો, ડમકો.

મચકોડ, પું મચરડાવું તે અમળાવું તે, તરછોડ

મચકોડવું, કિં સં મો ફરતી નાખવું-મરડવું.
૨ આખળવું, લયકાવવું

મચકોડાણ, કિં અં અમળાણ, વકાણ

મચડવું, કિં સં દાખીને વાકું કરવું વાળવું, મરડવું

મચનચાવવું, કિં સં મટમટાવવું, ઉધાડમચ

ડરવું ૨ જાણવાવું, જેવું તેવું પછાડી નીચોવવું

મચવું, કિં અં માણ, સમાણ "ભોયમા પાણી

મચવું" ૨ કામમા ગુથાવું, ઘૂમવું ૩ લડાઈમા

-કામમા ચાલુ ભીડયા રહેવું, જમાવ થવો, ભુ-

ગતે ભુગત મળી રહેવું, જમવું 'હવે રગ મચ્યો"

૫ ભીડાભીડ-પડાપડી થતી ૬ ઉશ્કેરાયલી હા-

લતમા આવવું, મસ્તીમા આવવું

મચાવવું, કિં સં જમાવવું, જોર જોર ચલાવવું.

મચિયેર, સ્ત્રીં મોરસની જાતનો છોડવો

મચ્છ, પું [સં મત્સર,] માછલું ૨ આકાશમાં

દેખાતી સાત રંગની કમાન, મેઘ ધનુષ્ય, ઇંદ્રઆપ.

૩ વિષ્ણુના દશ અવતારમાનો એક.

મચ્છર, પું (સં મત્સર.) ડાસ, ડામચિયો. ૨.

ઇર્ષ્યા, અદેખાઈ ૩ ઉન્માદ, ગર્વનો આવેશ ૪ અ-

હકાર, ગર્વ, અભિમાન, દર્પ

મચ્છરદાની, સ્ત્રીં મચ્છર ન આવે માટે પલ

ગતી આસપાસનો ફરતો ઝીણી ઝાળીલાળો પડદો

મચ્છામિ દોકડો, અં કાઈ આવક સાધુ થાય

છે તે પ્રસંગે 'મારે દુનિયામા એક દોકડાની ખજી

ઇચ્છા નથી' એમ જે બોલે છે તે

મચ્છી, સ્ત્રીં રાજલી

મચ્છીમાર, પું માછી

મછણ, નં જમ્યા પછી મો ધોવું તે, અણ.

મછરાળ, વિં અહકારથી ઉન્મત થયેલું, ગર્વ

મરત; -ઉદ્ધત 'સલુણીને સલક્ષણી, માનની મદ
મછરાળ'—સામળ
મછર, નંમચર, નાની માખ જેવુ કોષ જવકુ
મછવો, પું નાનુ વહાણુ, હોડી, પનાઈ
મજ, સં મુજ, માર
મજક, સ્ત્રીં મચક
મજકુર, પું (આં) વિષય, મતજમ, બામત,
જકર ર. ઉપર કહેલુ-લખેલુ તે ૦ હકીકત,
હેવાલ, વર્ણન બીના
મજનુ, વિં [ફાં] પ્રેમધેલુ, આસક્ત, હોલેદીલ,
મજનુત, વિં (આં) કંઠુ, જખર, મુસ્તકીન
ટક તેવુ ૩ દલીલ દાખલાવાળુ ૩ અડગ, નિશ્ચયી,
દં, ૪ પાકુ, દડીભૂત, જખર, અસરકારક
મજનુતી, સ્ત્રીં મજનુત હાલત, દંદતા, ૨ વૈય,
ધી જ, હામ ૩ જોર, બળ
મજમદલે, અં (આં મિન-થી + જુમલા-
આખુ) એકદરે, ફલ જુમલે; એકુન 'મજમલે માસ
૧ ના દોકડા ૧૦ વ્યાજના ચહે' [મિગિયા લાગવાળુ
મજમુ', નં [આં મજમુખ] સહિયાર, મજ્યાર,
મજમુદાર, પું [ફાં] પરગણાનો હિસાબ રાખનારો
અમલદાર, દક્તરદાર, વસુલાતીવડો
મજરે, અં [આં] પેટે, સાટે
મજરે, પું મુજરે
મજલ, સ્ત્રીં [આં મનજલ] ટપ્પો, અત-
રાળ ર. મજલ પૂરી થાય તે ઠેકાણુ, મુદામ,
ઉતારો 'મજલે મજલ અમે થોડો બદલતા'
૩, બે જગા-રથળ વચ્ચેનું અતર-માપ. ૪
મુસાફરી, કુચ પ ખેપ, પથ
મજલો, પું [આં] ઘરનો માળ, મેડો
મજહબ, પું [આં] ધર્મ, પથ, મત ર એકાદો
ધર્મ માનનાં ૩ ડળ, સમાજ
મજા, સ્ત્રીં મજા. [પાડી હસાહસ કરવી તે, એજા
મજક-ખ, સ્ત્રીં [આં] મજકરી, હદો, કોષના ચાળા
મજગર, નં મિમગર, બરડવુ
મજિયાર-જિયાર, નં પન્તિયાળુ, લાગીદારી,
ભાગિયાજન; સહિયાર [બેથુ
મજિયાર, વિં સંયુક્ત; એકન, એકસાથે વસતુ,

મજા, સ્ત્રીં [મજા] એક વનસ્પતિ જૂળ.
એમાયી લાલ રંગ નીકળે છે
મજકિયુ, વિં મજકના રંગનુ, પાકા લાલ રંગનુ.
મજુર, પું [ફાં] રોજને મુસારે મજુરી કરનારો,
વૈતરો, ભારવાહ, હેલડરી, ખેમારી.
મજુરણ, સ્ત્રીં મજુરી કરનારી સ્ત્રી.
મજુરી, સ્ત્રીં [ફાં] વૈતર, મહેનત, વેઠ, કમ.
૨ એ મહેનતના બદલાનુ નાણુ, મહેનતાણુ.
મજુસ-સા, સ્ત્રીં [સં મજુસા] મોટીપેટી
મજેતું, વિં ખુશ થવાય તેવુ; સુદર [પટારો
મજો, સ્ત્રીં મજા.
મજજન, નં [સં] કુબકી મારવી-જુડવું તે.
૨ નહાવું, સ્નાન ૩ ઉડકવું, ચકચકાટ કરવું.
મજજા, સ્ત્રીં [સં મજજા] જેમાથી રેત-નીય
ઉત્પન્ન થાય છે તે ધાતુ, (શરીરમાના) હાડકા-
માનો માવો અથવા માસનું સત્વ, મેદ, 'કમ
ડળાની કેલિ, નાગીની મજજા બાળે'—પ ચતુર
૨. સત્વ, ચરખી ૩ મજજા ગર.
મજા સ્ત્રીં [ફાં મજહા] દિલ ખુશ થવુ તે,
ગમ્મત, રીઝવુ તે, હર્ષ, આનંદ, રમુજ. ૨.
સ્વાદ, રસ રૂચિ, ભાવ. ૩ મજરી, ટોળ, મેષ્ટા.
મજાનું-એનું, વિં દિલ ખુશ કરે તેવું, ગમત આપે
તેવું, આનંદકારી ૨ સુદર, સાર, રમ્ય. ૩.
સ્વાદિષ્ટ ૪ ઠીક, વાર.
મજેદાર, વિં મજાનું, લહેજતદાર [રમ, ચમન.
મજેદારી, સ્ત્રીં મજા કરવી-મારવી તે, હાસ્યવિનોદ,
મચ ક પું (સં) સુવા બેસવાનુ ઉચુ આસન,
પલગ, કોચર ખેતરમા બાપેલો માળો ૩ ઉચો
મડપ [મનનો વિચાર; અતરનો જાવ.
મજા, સ્ત્રીં (સં મનીયા) ઈચ્છા ઉમેદ, મરજ. ૨.
મંજન, નં વસીને સ્વચ્છ કરવું તે; માજનુ; ઉડકવું,
ઉગટ ૨. દાંતે પીડ મૂકવી તે દાંતવે મોસી લગાડવી
અથવા રગવા તે. ૩ દાંતે ધસવાનુ ઓસડ, ટુચ
પાહિર [માજર, માળા.
મજરી, સ્ત્રીં (સં) ફલનો ગુચ્છો, માજર ૨ ગુચ્છેલી
મજર, પું (સં) બિહારો, સેધર
મંજિકા, સ્ત્રીં (સં) વેશ્યા

મજિર, પુ. તાલ, ઝાઝર, ડરતાલ, કાસીન્નેડા
મંજુ, સ્ત્રી. (સં.) મજુ [(વાયુ)
મંજુ-લ, વિ. (સં.) કુમળુ, મૃદુ મધુર ર મદ, ધીમુ
મંજુર, વિ. (આ. મનજૂર) કલુલ, પસદ, માન્ય ર
ખહાલ, કાવમ

મજુરી, સ્ત્રી. (આ.) ખહાલી, અનુમોદન, મંમતિ,
અનુમતિ ર રમ, પરવાનગી, છૂટ
મજો, પુ. છોકરાઓને રમવાનો હાથીદાતનો લખોટો
મટ, સ્ત્રી. નિરાત-અપ વાળવી તે ર મટકો, ચાળો
૩ પલકારો, નેત્રસ્પદ [સ્પદ, આખનુ ફરકવું તે
મટક, સ્ત્રી. ચાલવાનો ચાળો, ગતિ મરોડ ર નેત્ર
મટકાવવું, કિં. સં. મટમટાવવું ર આખના અણુ-
સારે વાત કરવી 'મટકટીમા મટકાવી શુરકી નાખ
મારે-દયારામ.

મટકી, સ્ત્રી. નાની માટલી, દહોણી [પલકારો
મટકું, નં. હાલ્લું, દોચકું, નાનું માટલું ર નેત્રસ્પદ,
મટકો, પુ. અગ્ર મરડવાની રીત, ચાળો, અગ્રચેષ્ટા,
હાવભાવ, અભિનય [ર દુર થવું, ટળવું, જવું
મટવું, કિં. સં. મટવું રહેવું, સાડ થવું, ફેર પડવો
મટમટાવવું, કિં. સં. આખ બાધ ઉવાડ કરવી તે,
ઉધાડમીય કરવી તે

મટુકી, સ્ત્રી. દહોણી, ગોરસી ર. હાલ્લી
મટોડી, સ્ત્રી. માટી, મટોડું

મટોડું, નં. ખોદી કાઢેલો મટોડીવાળો જે કચરો તે,
મટોડી, માટી ર કચરો, રજ, ધળ

મઠ, પુ. (સં. મૃદમ) એક જાતનું કોળ.

મઠ, પુ. (સં.) સત-સાધુને રહેવાનું નીચી બાધણીનું
વાડા સાથે જે ધર-જુ પકું તે, આશ્રમ વિહાર

મઠારવું, કિં. સં. મઠરવું, યદુ, ટીપીને ગોળિતું કરવું

મઠિયા, નં. મઠના લોટની ખારી તીખી પૂરી

મઠેરણી, સ્ત્રી. રદો ર સોનીનું મઠેરવાનું ઓળર

મઠેરવું, કિં. સં. મઠવું, કસણવું "કણેક મઠેરની" ર

ટીપીને ઠીકઠાક શોભીતું કરવું (વાસણ, દાગીનો,

ધં) ૩ ટાપટીપ કરવી (વજ્ર, ધ, ની) ૪ ઠઠારી મઠારી

નીકળવું. ૫ મારવું ટીપવું ૬ નિરાતે સવારે ખાવું

મઠો, પુ. દહિ ધણીને ડરેલી જાડી હાશ. [કાકરો

મડ, સ્ત્રી. આડ, મરડાટ, વિરહતા ર મરડિયો,

મડદું, નં. મુડદું, શય, લાસ
મડધો, પુ. ખેપિયાનો ઉપરી, મોટો મલ્લ ર વિંબલક,

પુટ, ખાધપીને દોચ-મડુ ને જોરાવર થયેલું

મડપ, પુ. એક જાતનો છોડ-લાજી

મડમ, સ્ત્રી. (અ.) યુરોપિયન સ્ત્રી, બાનું.

મડાગાઠ, સ્ત્રી. સખત ગાઠ

મડિયાં, નં. મરડીને ધાલવાના પેલા ક'તા

મડિયો, પુ. જેની છા પાકે છે તે ધોળો કાકરો

મડુ, નં. ઠસાઈ ગયેલું મુડદું, શય, મૃતદેહ.

મકડું, કિં. સં. પાન-ચીપ-તાર-આમકુ વગેરેથી

લપેટી લેવું, અસલ ચીજ ન દેખાય તેમ કરવું. ર

ઉપર ચઢાવવું, આરજાદન કરવું ૩ શણગારવું

મઠાવવું, કિં. સં. મઠે તેમ કરાવવું, ઠકાવવું,

શણગારવું

મઠી, સ્ત્રી. નાની ઝુંપડી, પર્ણશાળા, ઉટજ, છાપરી

મઠુડી-લી, સ્ત્રી. મઠી, નાની કુટી, ઉટજ

મણ, પુ. એક જાતનું માપ-વજન, ચાળશ શેર

મણકો, પુ. (સં. મણિ) કાચનો ગોળ દાણો, કણ

ર અકોડો, ગઠોડો

મણા, સ્ત્રી. ઓણ, ઉણ, બારી

મણિ, પુ. (સં.) તેજદાર વોળો કિમતી પથ્થર,

હીરો ર મોતી ૩ ખોટો ચળકતો પથ્થરો ૪ રૂદ્રાક્ષનો

દાણો. ૫. ઉત્તમ પુરુષ-ચીજ ૬ રૂદ્રાક્ષિખરાત

તે 'વિંગમણી' ૮ મહોરો

મણિકંઠ, નં. ચાપ પક્ષી [મણનું કાટલું

મણિકો, પુ. મણ માપ તેવડું વાસણ ર મણનું વજન,

મણિચર, પુ. (સં.) નાગ, મોટો સાપ

મણિપૂર, નં. (સં.) છ પનવાળું નાભિ સમીપ

આવેલું એક જાતનું પથ્થર [સાધો.

મણિખંડ, નં. (સં.) હાથ અને કાકુ એ બે વચ્ચેનો

મડન, નં. (સં.) ગોલીતું કરે તેવું, શણગાર, અલ-

ગર ર (વાદમા) પુષ્ટિ, હોય તેને દલીલ દાખલાથી

નક્કી કરવું તે-નિપાવવું તે ૩. એકનું ખડન કરી

બીજાને સ્થાપન કરવું તે

મડપ, નં. (સં.) કુજ માડવો, લતાગ્રહ ર દહેરાધી

થોડેક દૂર જે બેઠક કરી હોય તે ૩ વિશ્રામ સ્થળ. ૪.

સુખ અવમર ઉપર ઉભી કરેલી બેઠક, માડવો.

મ ડણુ, કિંસંમચવુ, ભીડ્યાં રહેવુ, હોમ-ખ તથી
આર ભવુ, શરૂ કરવુ વળગી રહેવુ, પાછળ પડવુ
મ ડળી, નં(સ ૦) ગોળ, ચોરસ અથવા કોઈ નિયમ-
સર આકૃતિનો જે ધેગવો તે, ચકરકુ, ગોળ ગુર્તુળ,
કુડાળુ, ચક્રર, વેરો, પરિધ ૨ ટોળુ, સમહ, જૂથ,
મધ 'વિદ્વાન મ ડળ' ૩ જેટલી હદમા રાજ્ય મતા
ચાલતી હોય તે, રાજ્યની હદ ૪ એક જાત ।
લસકરનો વ્યૂહ ૫ બિબ (સૂર્ય-ચંદ્રનું) ૬ નિશાન
મારતી વખતે ધનુષ્યધારીનું એક જાતનું આસન
૭ ચક્ર, ચાક ૮ ૪૨ દિવસની મુદત દવા લેવા માટે)
૯ ચકામા, ધાખા, સુજવુ તે ૧૦ નખિયો, અર્ધ
ગોળ વલુરો

મ ડળાકાર, વિં ગોળાકાર, ચકાકાર, ગોળ
મ ડળાક, પું(સ ૦) રાજ્યના એક નાના ભાગનો
સુમો અમીર, સામત, ખડિયો રાજ
મ ડળી, સ્ત્રી ૦ સભા, સમાજ, ભેડક, મજલસ, રાવણુ,
૨ ટોળી, જૂથ, સઘ ૩ પેઢી, કપની

મ ડાણુ, નં આર ભ, શરૂઆત, પ્રારંભ ૨ પાયો,
મળ. ૩ કુવાપરના જે લાકડા સાથે ચાક હોય છે
તે ૪ પાણી ભર્યો કોશ જે જગાપર રહે છે તે
જમા ૪ વાદળાનું ધેરાવું 'વરસાદે મ ડાણુ માડયુ'
મ ડામણી, સ્ત્રી ૦ નાણુ ધીરનાર વ્યાજ ઉપરાત જે
સુખડી-બક્ષીસ લેખને ચોપડામા ખાતુ પાડે છે તે
મ ડાવવુ, કિંસંનો ધાવવુ, લખાવવુ, ૨ આર ભ
કરાવવો, શરૂ કરવુ

મ ડાણુ, કિંસંમોમાડેલુ થવુ, લખાવવુ ૨ મોહકાણુ
થરી ૩ પરણેલી હાલતમા આવવું, ઠામ ખેસવું,
ઠેકાણુ પડવુ ૪ સારી રિયતિમા આવવું

મ ડિલ, વિં(સ ૦) શોભીતુ ભૂષિત, અલકૃત,
મ ડિલ, નં માથે બાધવાનું કસમી વસ્ત્ર, કસમી ફેટો.
મ ડૂક, પું(સ ૦) દેડકો, ભેડ.

મંડૂર, નં(સ ૦) લોહાનો કાટ-મેલ, લોહ રસાયન.
મત, પું(સ ૦) વિચાર આશય, ઉદ્દેશ મનનો
ઠરાવ ૨ અભિપ્રાય, મળનાપણુ, સલાહ ૩
એકાદો ધર્મ માર્ગ-પથ, સમ્રદાય ૪ તત્વજ્ઞાનના
પક્ષોમાનો પ્રત્યેક ૫ સંમતિ, અનુમોદન, પમેદમી.
૬ હક, આગ્રહ. 'મતમા મરવું'. ૭. અં ૦ મા, નહિ

મતમતાતર, નં વિચારનું બુદ્ધિપણુ, મત મતનો
જે ભેદ તે ૨ બુદ્ધિબુદ્ધ ધર્મમાર્ગો

મતલમ, સ્ત્રી ૦ (આ ૦) હેતુ, ઉદ્દેશ, આશય
૨ મુરદ, ઇચ્છા, ભાવના ૩ અર્થ, સમજણ
૪ તાત્પર્ય, ભાવ, સા, અતરની વાત.

મતલખસર, અંકારણુથી, હેતુ પરત્વે. [સ્વાર્થનિષ્ટ

મતલખી, વિં(આ ૦) મતલખ સાધનાર, સ્વાર્થ,

મતવાદ, પું પોતાના મતનો જે આગ્રહ તે

મતવાદી, પું મતનો આગ્રહી, હડવાદી, સ્વમતાગ્રહી

મતવાદી, વિં (હિં ૦) કાંકડી, મદ-જોરસાવાળી

ને ચાલાકી ભરેલી, મદભર

મતવાલુ, વિં પુષ્કળ, અતિશય, ઘણું

મતસરવણી, સ્ત્રી ૦ (સ ૦) છોડીઓનું એક વ્રત.

મતગ-ગજ, પું (સ ૦) હાથી, ગજ.

મતા, સ્ત્રી ૦ (આ ૦) માલ, મિલકત, દોલત, પુજ.

૨. વિશાત, જીવ દમ, મલ ૩ જણુશ, વરતુ

૪ માલ, સાર, તત્વ

મતાદાર, પું સહી સાખ કરનારો ૨ જેને સાક્ષી

તરીકે સહી સાખ કરવાનો હક છે તે ગામડામા

પટેલ ને મતાદાર હોય છે ઉધરાતદાર

મતાદારી, સ્ત્રી ૦ મતાદારપણુ.

મતાલિમાન નં પોતાના મતને વિષે આગ્રહ

તે, જદ ૨ સ્વધર્મોલિમાન, સામ્રદાયિક અભિમાન.

મતારો, પું ધરડો, કોસો, વૃક્ષ. ૨ ખાધેલ પીધેલ બુદ.

મતાલો, પું બહુ ગરમી લાગવાથી મારીનું વાસણુ

ડરસાઈ જાય તે ૨ શરીર કસમોડા ખાય તે.

મતિ, સ્ત્રી ૦ (સ ૦) બુદ્ધિ, સમજ ૨ મનનું

વલણુ, ઇચ્છા, ભાવના ૩ અભિપ્રાય

મતિજમ વિં જેની મતિ ફરી ગઈ હોય તે,

અરિથર ચિત્ત-વૃત્તિવાળુ, ખેસમજ ૨ બુદ્ધિજન્ય,

બુદ્ધિમા થયેલો વિકાર તે ૩ ભુલાવો, મૂકલત

૪ ગાડપણુ [હોય તે, બોધી બુદ્ધિનું

મતિમ ૬, વિં(સ ૦) અક્કલ બહેર મારી ગયેલી

મતિમાન, વિં(સ ૦) બુદ્ધિમાન અકતા, હોશિયાર,

મતીરૂ, નં કાંકડી, ચીબડુ [ચતુર.

મતીલુ, વિં હડીલુ આ નહી મમતી

મતું-વુ, નં (મત) ચિઠ્ઠી દસ્તાવેજની નીચે

જમણી બાણ પર લખનારે પોતાનું નામ લખી ઉપર લખ્યું છે તે ખરું છે એવી જે સહી આપવી તે ૨ હસ્તાક્ષર, મમતિ દર્શાવનારી સહી અન્ન મતુ=આ ઠેકાણે સહી તન્ન શાખ=તે ઠેકાણે સાક્ષી

મત્સ્ય, પુ૦ (સ૦) માંકણ

મત્ત, વિ૦ (સ૦) મદવાળુ, ચરમી ચઢી હોય

તેવું, ચકચૂર, ઘેઘટ ૨ વેલુ, ગાડુ ૩ ઉન્મત્ત

છાકડું, પીધેલ ૪ ઉદ્ધત, અભિમાની, ગર્વિષ્ટ

મત્સર, પુ૦ (સ૦) કોદનું સારૂ જોયું-સાભળ્યું

ન ખમાય તેવી લાગણી, દેવ, ઇર્ષ્યા, અદેખાઈ

૨ મચ્છર, અહકારનો તોર-છાકોટો

મ સરી, વિ૦ અદેખું, ઝેરીલું, ઇર્ષ્યાવાળું, મત્સરવાળું

મત્સ્ય, પુ૦ (સ૦) માંકણ, મીન, મછ [પહેલાં

મત્સ્યાવતાર, પુ૦ વિષ્ણુના દશ અવતાર પૈકીનો

મથક, ન૦ (સ૦) મુખ્ય ઠેકાણું, જ્યાં મોટો

વેપાર ચાલતો હોય તે ૨ ખળી, પીઠ ૩ જ્યાં

વિદ્યા અને જ્ઞાનની ચર્ચાઓ થઈ ચાલતી હોય

તે જગા-સ્થાન ૪ જ્યાં મોટી લશ્કરી ગ્રાવણી

હોય તે જગા-ઠેકાણું ૫ મુખ્ય સ્થાન, રહેઠાણ, ધર

મથન, ન૦ (સ૦) ડહોળવું-વલોવવું તે, વલોણું,

મન્યન ૨ માથાકુટ, ગડમથલ પ્રયાસ, યમ

૩ ચર્ચા ૪ અરણીનું ઝાડ

મથની, સ્ત્રી૦ વલોણું-ગોળી દહિં વલોવવાનું વાસણું

મથવું, કિ૦ સ૦ રોળવું વલોવવું, ડહોળવું ૨

કિ૦ અ૦ ગડમથલ કરવી, ગોથા મારવા, ખૂબ

મહેનત કરવી

મથાવવું, કિ૦ સ૦ થકવવું, હરાવવું, ન ફાવના

દેવું ૨ મથવા દેવું, ખૂબ પ્રયાસ કરાવવો

મથાળી, સ્ત્રી૦ પાઘડી ૨ શિખર

મથાળું, ન૦ ઉપરનો ભાગ, શિખર ૨ મધેપમા

લખેલા જે વિષય અથવા વિષયનું નામ તે ૩

આપના લેનાની હદ નક્કી કરી-ઠગાવવું તે,

અદાજ, આશરો ૪ પાવડી

મથોટી, સ્ત્રી૦ ઢોરના શિંગડાના મળમાનો ભાગ

મથોડું, ન૦ માયુ હુપે તેટલું, છૂટું ઉડાણનું માપ

મથોડું, વિ૦ માણસની ઉચાઈ જેટલું

મદ, પુ૦ (સ૦) ચઢી ગયેલો જુસ્સો, કેદની ખુમારી,

ઉન્માદ, છાકટાપણું ૨ અતિગર્વ, અભિમાન,

અહ ભાવ ૩ કામવિકાર, ઇશ્કનો જુસ્સો. ૪

હાથી ઉન્મત્ત થવાથી તેના ગડચળમાંથી જે

પરસેવાના ઝરણુ છૂટે છે ૨, દાન, મધુ ૫ ફૂલ

ફળમાંથી જે મીઠો રસ ટપકે છે તે, મધ ૬

અભિમાન, ગર્વ, બહેકાટ, તોર, છાક

મદકલ, વિ૦ (સ૦ મદ + કલકલાટ) મદ, કેદ,

ચોવનને લીધે ઉન્મત્ત, મદ ભરેલું ૨ વેલું

મદગગ, પુ૦ (સ૦) હાથી, ગજ

મદત-દ, સ્ત્રી૦ (આ૦) સહાયતા, પુષ્ટિ, કુમક. ૨.

ઓથ, આશરો ૩ ટેકો, ઉત્તેજન

મદતિયુ, વિ૦ મદત કરનારો, મદદગાર, સહાયકર્તા

મદદગાર, વિ૦ મદદ કરનાર, મદદનીસ

મદદનીસ, પુ૦ મદદગાર, સહાયકારક, મદદ કરનાર

મદન, પુ૦ (સ૦) સ્ત્રી પુરુષની સભોગ ઇચ્છા,

જામદેવ મદન પૂતળું=લક્ષ્મીજી ખુબસુરત પુરુષ

મદનફળ, ન૦ મિલન

મદનખાણું, ન૦ (સ૦) કામદેવનું એક ખાણું, ખુબ

મદમાતું, વિ૦ અકુશમા ન રહે તેવું, ઉન્મત્ત,

પ્રકુલ ૨. કે વધેલું હોય તેવું, પુષ્ટ થયેલું, કામાતુર

મદરેસ, સ્ત્રી૦ (આ૦ મદ્રિસ) પાઠશાળા, નિશાળ

મદવિકાર, પુ૦ મત્સર, ઉન્મત્તતા, કેદની ખુમારી

૨ હાથીના ગડચળમાંથી ઝરતું પાણી ૩

ઉદ્ધત ૪ [બૂલી ગયેલું

મદાંત્ર, વિ૦ મદથી અધ થયેલું, મદથી વિવેક

મદાર, પુ૦ (આ૦) આશ્રય, આધાર, ભરોસો,

વિશ્વાસ ૨ ઉદ્દેશ, હેતુ, કારણ ૩ ખ્યાન, લક્ષ

“ અક્ષર ઉપર કાંઈ મદાર રાખશે નહિ પણ

અર્થ ઉપર રાખજો ” [પરોણાચાકરી

મદારત, સ્ત્રી૦ (આ૦) ખાતરદારી, ભરદાસ્ત,

મદારી, પુ૦ (હિ૦, સ૦ મદાર-ધૂતારો) હાથ

ચાલાકીના તેમ જલનની કસરતના ખેલ કરી

ખતાવનારો, ગારડી, બાજીગર ૨ વાદી, કલ્લ ધર,

જગલી પ્રાણીઓને કેળવનાર [૨ ખજન પક્ષી

મહિરા, સ્ત્રી૦ (સ૦) દારૂ, સુરા, આસવ, મધુ

મહિરાક્ષી, સ્ત્રી૦ (સ૦) ખજન પક્ષીના નેત્ર

રંગવાળી ૨ મોહિની આખવાળી સ્ત્રી,

મદી, વિં મદવાળુ, ચઢી ગયલા જુસાવાળુ
 મદોન્મત્ત, વિં (સં) મદથી ઉન્મત્ત, ઉન્મત્ત, અપદ્ધ,
 ઉદ્ધત ૨ ચરખીથી ભરેલું, ફાટેલું
 મધ, પું (સં) મદિરા, દારૂ ૨ મધ
 મધપાન, નં (સં) દારૂ પીવા તે
 મધપી, વિં દારૂ પીનાર, દારૂડિયો
 મદ્રાસી, વિં મદ્રાસનુ-મળધી
 મધ, નં (સં મધુ) ફૂલની અદર જે ગળ્યો
 ને ચીકણો રમ હોય છે તે ૨, માખીઓએ
 એકઠો કરી રાખેલો ફૂલનો રસ મધ મધીને
 ચાટવું=નિરર્થક રાખી મધનુ પપાળી રાખવું
 મધવાળી જીભ=જુશામત ભરેલી જીભ, મધમા
 હાથ મેલાવેલો=મેટી ઓશાઓ આ વી, લાનચ
 ખતાવવી [ફેલીઓ થાય છે તે રોગ [માળકને]
 મધપાક, પું જીભ ઉપર ઘોળી ઘોળી જીભી
 મધપુટો, પું જેમા મધમાખીઓ મધ એકઠું
 કરે છે તે મધમાખીઓનું કાણુકાણુવાળું વર
 નધમાખ-ખી, સ્ત્રીં મધ એકઠું કરનારી માખી
 મધસાગ, પું વચ્ચે ભાગ. [રાત
 મધરાત-ત્રી, સ્ત્રીં રાતનો વચ્ચે ભાગ, અરધી
 મધલાલ સ્ત્રીં [મધ+લાલસા] આશા, ઇચ્છા
 મધવો, વિં પુષ્ટ, જીકુ, જામ પી તાળુ થયેલું
 મધુ, નં સં મકરદ, મધ ૨ સુધા, અમૃત
 ૩ મહુડાનું ઝાડ-ફળ ૪ મધ, દારૂ ૫ વમત
 ઝવુ ૬ ઝાડનો નિગાળ, રસ, મદ
 મધુ, વિં (સં) મિહુ, ગળ્યું
 મધુકર, પું (સં) મધમાખ. ૨ ભમરો, ષટપદ
 મધુકરી, સ્ત્રીં (સં) ઘેર ઘેર ફરી ભીખ
 માગેલું અન્ન, માધુકરી ૨ ભમરી, મધમાખી
 મધુપ, પું (સં) ભમરો ૨ મધમાખી ૩ દારૂડિયો
 મધુપક, નં (સં) દહિ દૂધ મધ, ઘી, સાકરનું
 મિશ્રણ તે ર એ પાય વાનાથી અતિથિતો સ કાર
 કરી અર્પણ કરવું તે
 મધુપાન, નં મધ પીવું તે, મધપાન [મુત્રાતિસાર
 મધુપ્રમેહ, પું (સં) સાકરીઓ પરમીઓ,
 મધુમહિકા, સ્ત્રીં મધમાખી
 મધુમાસ, પું (સં) વસંતઋતુ

મધુર વિં (સં) મીઠું, ગળ્યું, સ્વાદિષ્ટ ૨ કાનને
 મીઠું પ્રિય લાગે તેવું, (સ્વર) ૩ આખને ભાવે
 તેવું, સુદર, ફુટકું (૩૫) ૪ ખુશખોદાર, સુવાસિત
 ૫ પ્રેમ-વહાય ઉપજે તેવું.

મધુરતા, સ્ત્રીં (સં) ગળપણ મિઠાશ ૨ સુદરતા
 મનોહરતા ૩ આહ્વાદપણ ખુશકારકપણ.

મધુરા, પું સુવા ૨ જેડીમધ ૩ મીઠી કાકડી ૪ માકર
 મધુલિહ-લેહ, પું ભમરા.

મધુસ્ફન, પું ભમરો ૨ શ્રી કૃષ્ણ

મધુવન, નં વૃન્દાવન

મનુક, પું (સં) મહુડો.

મધોમન, અં વચ્ચે, મધ્યે

મધ્ય, નં (સં) વચ્ચે ભાગ ૨ શરીરનો મધ્ય
 ભાગ, કેડ, ટટિ પ્રદેશ

મધ્ય વિં વચ્ચે, અધરવચ્ચે ૨ વચ્ચે સ્થિતિનું
 મ યમિન્દુ, નં ગોળનું વચ્ચે બિન્દુ, જ્યાંથી પરીધ
 સુધીનું અંતર સર્વત્ર ખરોખર હોય તે, કેન્દ્ર

મધ્યમ, પું સમ સરમાનો એથી સર માયનસ
 હોય પક્ષીના અવાજ સરખો એક જાતનો અવાજ

મધ્યમ, વિં (સં) વચ્ચે, સાડ નહિ તેમ નરસુ
 નહિ તેવું વચ્ચે વાધાનું ૨ વચ્ચે વચ્ચે હોનાર

મધ્યમસર, અં વચ્ચે માર્ગનું, સાડ તેમ છેક
 ખરાબ નહિ તેમ, અદાજસર

મધ્યમા, સ્ત્રીં (સં) વચ્ચે આગળીર. જુવાનીમા
 આવેલી સ્ત્રી ૩ તે નામની એક નાઈકલ ૪ વાણી

-શબ્દોચ્ચારની ત્રીજી સ્થિતિ 'પરા, પસ્યતિ,
 મધ્યમા, ને વૈખરી.' ૫ જેને નરો અટકાવ

આવેલો છે એવી નારી

મધ્યરાત્ર-ત્રિ, સ્ત્રીં મધરાત, અધીરાત

મધ્યરેષા, સ્ત્રીં વિષુવવૃત્ત

મધ્યસ્થ, વિં (સં) એકે પક્ષનું નહિ તે તટસ્થ ૨

જે પક્ષનું સમાધાન કરનાર, પય ૩ વચ્ચે, વચ્ચેનું
 મધ્યસ્થ, નં (સં) કેડ, કટિ. ૨ વચ્ચે પ્રદેશ.

મધ્યા, સ્ત્રીં (સં) મધ્યમા, જુવાન સ્ત્રી.

મધ્યાહન, નં (સં) ખેર, દિવસનો વચ્ચે
 ભાગ, સૂર્ય મધ્યે આવેલો હોય તે સમય

મધ્યે, અં વચ્ચે, મા, અદર.

મન, નં (સં મન-જાણવું) સમજવાની ધંદિય
જ્યા રહી હોય છે તે સ્થળ મગજ ૨ સમજ
શક્તિ, જાનેન્દ્રિય ૩ જ્યાથી લાગણી ઉભરાય
છે તે, કાળજી દિલ, હૈયું ૫ ઇચ્છા, મરજી
ભાવ ૬ ધારણા, વિચાર ૭ સ્મરણશક્તિ ૮
સત્યાસત્યનું જ્ઞાન, અન્ત કરણ અન્ત કરવું=ઇચ્છા
થવી મન માનવું=અન્ત કરણ માનવું, કણિક કરવું
મન ખાટું કરવું=નાખુશ કરવું મન મનાવવું=
મનોખવું, પ્રસન્ન કરવું ૨ મમજાવવું મનમા
આવવું-ઉત્તરવું=સમજવું ૨ મ જ થવી મન
વાળવું=નરાત વાળની, સન્તોષથી ખેમવું મન
ઉઠવું-અપ્રીતી થવી, ઇચ્છા જની રહેવી ૨ વૈરાગ
ઉત્પન્ન થવો મોટા મનનું-ઉદાર, પરોપકાર શુદ્ધિ
નું મન ઉચ્ચ થવું-નાખુશ-દિલગીર થવું ૨ બેગલી
થવી, મનમા લાવવું-દરગઢ કરવી, ગણવું લેખ-
વવું મન ખાટું થવું=નાખુશ થવું દિલ ઉતરી
જવું, નારાજ થવું

મનપૂર્વક, અં મનથી, જાણીશુજીને ખોટું
મનકંદિપત, વિં (સં) જોડી કાઢેલું, બનાવટી,
મનકામના, સ્ત્રીં ઇચ્છા, મુરાદ વાછા, મનેચ્છા
મનખ, નં માણસ મનુષ્ય [માણસનો અવતાર
મનખાદેહ, સ્ત્રીં માણસની કાયા, મનુષ્યદેહ
મનખો, પું માણસનો અવતાર, નરદેહ ૨
માણસપણ, માણસાઈ ૩ જીવન જીવગી

મનગમતું, વિં મનને ગમતું, પમદ, ગોઠતું
૨ રમ્ય, સુદર ૩ ભાવતું, રચિકર, રચતું
મનકું, નં મન (કવિતામા)

મનન, નં (સં) ચિંતન, મનમા ઝખ્યા કરવું તે
મનજેર, વિં જરાજી ફેગ હોય તેવું, નહિ જેવા
તફાવતનું [ગમતું, પમદ પડતું, ગોઠતું
મનભાવતું, વિં મનને ભાવે-અચે તેવું, મન
મનમથ, પું (સં) કામદેવ [પડે તેવું
મનમાનતું, વિં મન ડખ્ય કરે તેવું, મનને પમદ
મનમાન્યું, વિં પુષ્કળ, બહુ ખૂબ ૨ મન
નૃમ થાય એવું-એટલું

મનમેળ પા, વિં મળતાવડું લળી જાય તેવું

મનમોજી, વિં મનમા જેમ આવે તેમ કરનાર

મનસ્ત્રી, સ્વચ્છદી, તગી ૨ આતદી ૩ વિલ-
મનમોદ, પું આનંદ [સજી, વિચિત્ર

મનમોહન, વિં (સં) દિનપમદ, મોહન, અર્થક
મનવણિયું વિં મન મનાવવા જેવું મન વા-
ળવા જેવું [મરદાસ્ત

મનવર, સ્ત્રીં પરોણા ચાકરી, સરભરા આતિથ્ય,
મનવવું, કિં સં મનાવવું, મનનું સમાધાન
કરવું, રીસ ઉતાગવી ગજ કરવું

મનવા, પું (૧૬૦) માનવ, મનુષ્ય ૨ મન
મનવાંછિત, વિં મનમા ઇચ્છેલું, આકાંક્ષિ, ઇચ્છિત
મનવાર, સ્ત્રીં (અં મેન ઓફ વૌર) લહાઈની
મોટી આગખોટ, મોટું લશ્કરી વહાણ

મનવેગી, વિં ધણુજ ઝડપી, મનના જેટલી
ઝડપ-વેગવાળું

મનગિલ, પું [સં] એક જાતનો ધાતુ જેવા જેરી
ક્ષાર

મનસખદાર, પું [આં] લશ્કરનો અમલદાર
મનસખદારી, સ્ત્રીં મનસખદારનો ઓહો તે

મનસા, અં મનવડે, મનથી

મનસા, સ્ત્રીં (સં મનીષા) મન, ઇચ્છા મછા

મનસિજ, પું (સં) કામદેવ, સમ

મનસુ મો, પુ (આં) ઢાઢ કામ વિષે વિચાર કરવો
તે, ધાગણા યાવવી તે ર વાટ, યુક્તિ તદ્દમીર, વેત. ૩
ઉદ્દેશ, મતલબ હેતુ, ધરાઈ

મનસ્વી, અં મનમા આવે તેમ

મનસ્વી વિં [સં] તુરગી સ્વચ્છદી

મનહુર, વિં મનોહર, સુદર ૨ પું એક જાતનો છદ

મન, સ્ત્રીં [આં] અટકાવ પ્રતિયવ, બધી

મનાં, સ્ત્રીં મના, નિષેધ બધી મનાઇ હુકમ-
ચાલતું કામ એકદમ બધ કરવાનો હુકમ

મનામણ, નં મનાવવું તે, રીસ ઉતાગવાને સમજાવવું
તે 'રીસામણા મનામણા' ૨ જાનાવાલા, પ્રશ્નિષત
સાત્વન ૩ સમજાવી ઐક્ય, સંકાહ

મનારો, પું [આં] મિનારો, ચુનાથી બાંધેલો ઉચો
ગોળ થાભલો, ટોડો તગરડી

મનાવણ, નં મનામણ

મનાવવું, કિં સં સમજાવવું, મનાવી લાવવું, મેળાપ

કરવો, સલાહ કરી, કાલાગલા કરી ખુશ કરવું ૨
 કશું કરાવવું, સાચેસાચું કહેવરાવવું
 મનાવું (કંઠ દોસ્તી થવા (ફરીથી)), સમજીત થવી ૨
 રીસ-ક્રોધ ઉતર્યો હોય તેમ થવું, માનવું
 મની, સ્ત્રી ૦ [બલાડી, મીની
 મનાઓડર, ૨૦ [આ ૦] પૈસા મેળવવાનો હુકમ ૨
 ટપાલ મારફત નાણા મોકલવાની રીત-ગોઠવણ
 તે, હુડી [ભવાઈમાનો એક વેશ.
 મનિયાર, પુ ૦ ચુડીઓ બનાવી વેચનાર, ચુડગર ૨
 મનિયાર, ન ૦ મનિયારનો ધંધો, ચુડી-રમડા
 ઉતારવા તે
 મનીપા, સ્ત્રી ૦ (મ ૦) બુદ્ધિ, મતિ ૨ સમજ, જ્ઞાન
 મનુ, પુ ૦ મન્વતરનો મળ પુરૂષ-રાજ ૨ પ્રખ્યાત
 ૧૪ ઋષિઓમાંનો પ્રત્યેક ૩ માનવ ધર્મશાસ્ત્ર કર્તા
 ૪ ચૌદની મત્તા ૫ કલ્પનો ચૌદમો ભાગ
 મનુજ, પુ ૦ (સ ૦) માણસ મનુષ્ય [આદમી
 મનુષ્ય, ન ૦ [સ ૦] મનુષ્ય માણસ જાત ૦ પુરૂષ, નર,
 મનુષ્યગણ, ન ૦ ૨૭ નક્ષત્રના ત્રણ વર્ગ પૈકી એક
 'દેવગણ મનુષ્યગણ અને રાક્ષસગણ' એ ગણની
 મનુષ્યના સ્વભાવ અને પ્રારબ્ધના ઉપર સત્તાચાલે છે
 મનુષ્યત્વ, ન ૦ મનુષ્યપણું, માણસાઈ
 મનુષ્યતા, સ્ત્રી ૦ માણસાઈ, મનુષ્યપણું
 મનુષ્યલોક, પુ ૦ [સ ૦] મૃત્યુલોક, આલોક, પૃથ્વી
 મનુહાર, સ્ત્રી ૦ મન મનાવવા કાલાવાલા કરવા તે,
 પ્રાર્થના ખાતર, આરાધના
 મને, સ્ત્રી ૦ મના, મનાઈ [વિભક્તિનું એકવચન,
 મને, સ ૦ [સ ૦ અસ્મદ્] પહેલા પુરૂષનું બીજી
 મનોગત, પુ ૦ [વચાર કલ્પના, અભિપ્રાય
 મનોગતિ, સ્ત્રી ૦ મનનો વેગ ૨ મનની પહોંચ-શક્તિ
 મનોગમ, વિ ૦ મન માનવું, મનને ગમે તેવું
 મનોહર, વિ ૦ મનોહર, મનપ્રમદ, સુદ
 મનોધર્મ, પુ ૦ મનનો ધર્મ, મનનું સ્વભાવિક વલણ
 મનોનિમ્ન, પુ ૦ [સ ૦] મનનો નીચમ, મન વશ
 રાખવું તે
 મનોભાવ, પુ ૦ [સ ૦] મનની આશા-ઉત્સાહનો
 ભાવ, નાસીપાસી, મનનું પાછું પડવું તે [લાગણી
 મનોભાવ, પુ ૦ [સ ૦] મનની ઈચ્છા, મનની વૃત્તિ-

મનામ, પુ ૦ [પ ૦] કામગેર, સ્મર મદન
 મનોમય, વિ ૦ [સ ૦] માનસિક મનમય બી, મનનું
 મનોમયકાશ, પુ ૦ [સ ૦] નય કાશ પૈકી એક ૨
 ૬ છુ ને શરીરની સત્તા મારા હસ્તક છે એવું જે
 જ્ઞાન તે ૨ નિ ૦ મનનું માનસિક
 મનોભિરામ, વિ ૦ [સ ૦] મનોહર, રમણીય, રમ્ય
 મનોચત્ન, પુ ૦ [સ ૦] મનની મહેનત ૨ અમુક
 નિયમ જાણ્યા પછી તે પ્રમાણે કરી જોવું તે, પ્રયોગ
 પાઠ, અભ્યાસ પાઠ, ધડો
 મનોરજક, વિ ૦ [સ ૦] દલ પસદ, મનોહર, વિનોદી
 મનોરજન, વિ ૦ મનોરજક, દિલપસદ
 મનોરથ, પુ ૦ [સ ૦] મનનો ભાવ, મનની ધારણા,
 ઉચ્ચ, વાર્ચના
 મનોરમ, વિ ૦ [સ ૦] મનોરજક ૨. પુ ૦ મોગરો
 મનોરના, સ્ત્રી ૦ મોરોચના ૨ પીળી જીંદ
 મનોરમ્ય, વિ ૦ મન રીઝે તેવું, સુદર, મહેનું
 મનોવિકાર, પુ ૦ [સ ૦] લાગણીઓનો ઉછાળો, 'કામ
 ક્રોધાદિકના જુસ્સો [ઈચ્છા, ભાવના
 મનોવૃત્તિ, સ્ત્રી ૦ [સ ૦] મનનું વલણ, ચિત્તવૃત્તિ,
 મનોવેગ, પુ ૦ મનનો વેગ તે ૨ મનનો ઉત્પન્ન થયેલો
 લાગણીનો તીવ્ર જુસ્સો તે
 મનોહર, વિ ૦ [સ ૦] સુદર, રૂપાણું, ખૂમસુરત ૨.
 આકર્ષક મોહક ૩ કામજીગાર ૪ મધુર
 મનોહરી, વિ ૦ મનોહર, સુદર ૨ આકર્ષક, મોહ
 પમાડે તેવું [કરવા તે (મનાવવા માટે)
 મનોહારી, સ્ત્રી ૦ મનુહાર, પ્રાર્થના, કાલાવાના
 મન્ત્ર, વિ ૦ [સ ૦] માનવા લાયક, મનન કરવા જોગ
 મન્ત્ર, પુ ૦ મન્ત્ર, જુઓ 'મન્ત્ર કરતા તન્ત્ર વધે'
 મન્ત્રરત્ન, કિ ૦ સ ૦ જાદુ કરવું ૨ મન્ત્ર ભણી
 અથવા કુંક મારી કાર્ય સિદ્ધ થાય તેમ કરવું ૩
 વશીકરણ કરવું ભુરકી નાખવું ૪. છેતરવું, ભાવવું
 ૫ ભોગવવું ૬ છુપી સલાહ અ પત્ની, શિખવવું
 મન્તરાવવું, કિ ૦ સ ૦ જાદુ કરાવવું, દોરો કરાવવો
 મન્તરાવું, કિ ૦ અ ૦ ઠગાવું છેતરાવું ૨ ભરમાવું
 મન્ત્ર, પુ ૦ [સ ૦] કાર્ય સિદ્ધિ થાય તેવું ગુપ્ત વાક્ય,
 ગુપ્ત વિચાર ૨ દેવ સ્તુતિ, ઋચા ૩ છુપી સલાહ,
 મનમુખો, ૬ જાદુ, ઈશ્વર, મોહિની

મન્ત્રગ્રંથ, નં મસલત કરવાનું ઠેકાણું
 મન્ત્રપુષ્પાંજલિ, સ્ત્રીં [સં] ખોખામા ભરેલા ફૂલો
 મન્ત્ર લક્ષ્મી દેવ ઉપર ઉજાળવા તે ૨ મારી પેડે
 ઠપકા આવવો તે, ધમકી દેવી તે ૩ ગાળોનો વર-
 સાદ, ૪ માર મારી હવકું કરવું તે [પુસ્તક
 મન્ત્રશાસ્ત્ર, નં મન્ત્ર અને તેનો વિધિ એ મમ ધીનું
 મન્ત્રતન્ત્ર, પું દોરાચિટ્ટી [મલાહકાર
 મન્ત્રી પું [સં] વજર દિવાન, પ્રધાન ૨
 મન્ત્રીમડળ, નં કારભારી મડળ, દિવાન અને
 બીજા ગજ દરબારીઓ
 મન્ત્રોપચાર, પું મન્ત્ર વડે કરેલો ઉપચાર
 મન્થન, નં [સં] મથન, મથવું તે, ગડમથલ ૨
 વલોવવું તે [૨૧૧
 મન્થની, સ્ત્રીં દહિ વલોવવાનો કુલડાવાળો વાસ,
 મન્દ, વિં [સં] રીમુ, ઠકુટાદું ધીર ૨ માદું, શિથિલ
 ૩ ઓછું, ૪મ, થોડું ૪ મૂર્ખ, દોહ. ૫ કોમળ
 મદું ૬. સુસ્ત આળસુ ૭ ઝાપુ નિસ્તેજ ૮
 હળવું, આછું, ધીમું
 મન્દ, અં [ફાં] વાળું, હોય તેવું (પ્રત્યય)
 મન્દ્યુદ્ધિ-મત, વિં એવકુદ્ધ, મર્ખ
 મન્દવાડ, પું રોગ આગર ૨ મિમારી, માદગી
 મદવાડિયું, વિં આગરી, રોગી ઘણું ખરૂં માદું
 મન્દવાર, પું શનીવાર [રહેતું ૨ મડવાડ આવે તેવું
 મન્દહાસ્ય, નં [સં] ગાલમા હસવું તે, નિમત
 મોનો મલકાટ, દાત ન દેખાય તેમ હસવું તે, મુખ
 મલકાવવું તે
 મન્દાકિની, સ્ત્રીં સ્વર્ગ ગંગા ૨ ગંગાનો પ્રવાહ
 ૩ એક જાતની મકાનિ [છંદ
 મન્દાકાન્તા, સ્ત્રીં ૧૭ અક્ષરના ચરણવાળો એક
 મન્દાક્ષ, સ્ત્રીં [સં] લાજ શરમ
 મન્દામિ પું ખાધું પચન ન થાય તેવી ગંધિત
 મન્દાર, નં [સં] સ્વર્ગનું એક ઝાડ, પારિજાતક
 મન્દિર, નં [સં] સુદર ઘર ૨ દેવાલય દહેરે ૩
 રાજમહેન હવેલી ૪ મેડીદાર ઘર
 મન્દિરિયુ, નં મુદર ઘર, મન્દિર
 મન્દિલ, નં [આં] કસબના બુદ્ધિવાળી પાધડી,
 જગિયેલ ફૂટો મોળ

મન્દી, સ્ત્રીં ઉતરતો ભાવ ભાવની પાતી
 મન્દુ, વિં ધીમું, સુસ્ત ૨ નમળું
 મન્મથ પું [સં] કામદેવ, મદન, અનગ
 મન્યુ, પું [સં] મનસ્તાપ, રાગ ૨ ગુસ્સો, ક્રોધ
 મન્વતર, પું (સં) ચૌદ મનુ પૈકી કોઈ બેની
 વચ્ચમાનો કાળ તે ૩૦૬૭૨૦૦૦૦ વર્ષનો કાળ
 મપારો, પું અવાજ વગેરે તોવનાગ, જોખો
 મપાવવું, કિં અં તોળાવવું, ભરાવવું માપ કઢા
 વવું ૨ ઝિમત કરાવવી
 મપાવું, કિં અં તોળાવું, ભરાવું પ્રમાણ નીકળવું
 મફત, અં વગર પૈસે, અવેજ-મદલા વિના, ફોગટ
 ૨ અમસ્તુ, જૂજ કિમ્મતે [ફાગટિયુ
 મફતિયુ, વિં બદલામા-સાટામા કંઈ ન મળે તેવું,
 મમલક, વિં ઘણું, અતિશય, પુષ્કળ
 મખારખી, સ્ત્રીં છોકરાને થતો એક રોગ
 મલમ, વિં [આં] મુલ્દમ] મોઢમ, બાધે ભારે,
 અદબદ, અસ્પષ્ટ મદબ
 મમ, નં મામ, ખાઉ ખાઉ (બાળક)
 મમ, સં (સં) મારું મુજ
 મમઘ, સ્ત્રીં માની મા, દાદા
 મમત, પું [નં] પોતાના મતને પકડી રાખવો
 તે ૨ હક બહેસ જીદ આગ્રહ, આગ્રહ
 મમતા, સ્ત્રીં (સં) પોતાનું હોય તેમ માનવું
 તે, મમત્વ ૨ પ્યાર, પ્રાપ્તિ, મારાપણાની માયાતે
 'સમરને શ્રી હરિ, મેલ મમતા પરી, જોને વિચારી
 મળ તાર' - નરં મહેતો ૩ આગ્રહ હક
 મમતાળું, વિં પ્યારવાળું, હેતાળ પ્રીતિવાળું,
 માયાળું ૩ દયાળું
 મમતી, વિં આગ્રહી, જીદી, હડીલું,
 મમતીલ, વિં મમતી જુઓ
 મમતામમતી, સ્ત્રીં ચડસાચડસી સ્પર્ધા
 મમત્વ, નં (સં) હુપણાનું અભિમાન, માગ-
 પણ ૨ હક, આગ્રહ, જીદ
 મમરો, પું ચોખાની ધાણી
 મમરો પું મર્મનું વચન, ફડફડ મમરો મકવો-
 ઉચ્કેરવું, ચઢાવવું ૨ જક મકવો
 મમળાવવું, કિં સં રમ કરવાને અથવા પોચું

કરવાને આમ તેમ મોમા હલાવવું વાગોળવું,
મમાવો, પું માનો બાપ, દદો
મમાલો, પું એક જાતનો જીવડો
મમ્મોચ્ચો, પું ગાળ, અપશબ્દ
મય વિં (સં) વાળુ, ભરપુર, સમાન, ઈં
સૂચક પ્રસંગ “જળમય, આનંદમય”

મયણ, પું (સં) મીનધ્વજ, કામદેવ “ભાનુને
ભવન સુકુમારી સન્મુખ થતા નયન જેમ મય-
ણના બાણ છૂટ્યા” -રત્નં

મયા, સ્ત્રીં વહાન, માયા ૦ દયા, કૃપા
મયાળ, પું એક જાતનો વનસ્પતિનો વેલો,
મયુર, (સં) કલાપિ, કેડી મયૂરી=દેવ
મય્યત, સ્ત્રીં મરણ, મળણ, મૈયત
મર, કિં મરી જા, જતો રહે ૨ અં છોને
હશે, કંઈ દરકાર નથી (એ અર્થમાં) [પાતુ
મરકત, પું (સં) એક જાતનો લીનો મણિ, નીલમ,
મરકલક, વિં મદ હાસ્યવાળો લટકો, મલકાનો
મોનો ચાળો, ‘મરકલકે મુખ મધુરે વચને, મર્યાદા
મન આણીજી’ -પ્રેમાં

મરકી, સ્ત્રીં (સં મૃ-મરવું) વણા મરણ થવા
તે, રોળ, મહામારી ૨ જેથી ધણા લોક મરે તેવો
રોગ, અધોક ડાગળિયુ, માતાનું ૩ આડીઓ તાવ
મરકી, સ્ત્રીં એક જાતની મિઠાઈ, મરચી
મરગ, પું (સં મૃગ) હરણ, કુરગ, મૃગચિંકાર
મરધી, સ્ત્રીં (કાં મુરુગ) મરધાની માદા, કુકડી
મરધો, પું કુકડો, તાત્રચૂડ [૩ મરકી
મરચી, સ્ત્રીં મરચાનો છોડ ૨ કાને પહેરવાની વાળી
મરચુ, નં મરચીનું ફળ એ તીખું હોય છે
મરચાં લાગવા=માફું લાગવું, રીસ ચઢી

મરચુ, વિં તીખા-આકળા સ્વભાવનું મરચુ
મીકું ભભરાવવું=વતારીને વાત કરવી [વાવર
મરજ, પું [આં] જ્યાં, રોગ, દર્દ. ૨ આગર,
મરજાદ, સ્ત્રીં [સં] મર્યાદા સંબંધતા, વિવેક
૦. અદમ લાજ ૩ હદ

મરજાદ, સ્ત્રીં વિવેક, લાજ અદમ ૨ હદ, સીમા.
મરજાદ વેસ, સ્ત્રીં દરિયા કાઠે થતી એક વેલ
મરજાદી, વિં પુષ્ટિમાર્ગના આચાર નિયમે વર્ત-

નાર વૈષ્ણવ [ખાચેશ ૦ મિજળ, તબિયત
મરજ, સ્ત્રીં [આં મર્જી] ઇચ્છા, ખુશી,
મરજવો, પું દરિયામાથી મોતી કાઢનાર ૨
જીવ સંટોસટનું કામ કરનાર.

મરડ, પું આમળો, વળ, દેશ. ૩ ટકોર, ટાણો,
મહેણ ૪ શેખી, ગર્વ ૫ ચુનો પાડવાનો કાકરો.
મરડવું, કિં સં વાકુ વાળવું, આમળો દેવો ૨
આકુ પડવું, હરકત કરવી ૩ ઉથલાવવું, ઉછાટા-
વવું, ફેરવવું, દોરી ખેંચવી

મરડાટ, પું લાડમા રીસાવું તે ૨ રીસમા બોલવું
ડરવું તે, વળ, કસવું બોલવું તે, મરડાતા આલી
લટકો કરવો તે ૪ આમળો, વિરહતા, વળ
મરડાવું, કિં અં વાકુ વળવું ૨ આકુ થવું,
વડવું (માન કે કોષમાં) ૩ નખગ કરવા
મરડાશિંગ, સ્ત્રીં એક જાતની આબળાવાળી શિંગો
અપધમા વપરાય છે [કકર.

મરડિયો, પું એક જાતનો ચુનો પકવવાનો કાકરો,
મરડો, પું વારે વારે ચુક આવી ઝાડે ફરવા જવું
તે, અતિમાર, આમ.

મરણ, નં [સં મૃ-મરવું] ચૈતન્ય બંધ થવું તે,
મોત, જીવ જવો તે, મૃત્યુ ૨ મોટું સકટ, પીડા
મરણકાળ, પું મોતનો સમય, જીવ જવાની વેળા
આખર સમય [હાનિનો પ્રસંગ.
મરણઘાત, સ્ત્રીં મૃત્યુ થાય તેવી ધાન, પ્રાણ-
મરણતોલ, વિં મરણ થાય તેવું મરી જાય તેટલું-
તેવું “મરણ નોલ માર પડ્યો”

મરણપોક, સ્ત્રીં મૃત્યુ સમયે જે પોક મૃત્યુ તે
મરણલોકડાં, નં મરનારને બળવાના લોકડાં
મરણાગત, અં મૃત્યુ થાય તોપણ, જીવ ગયે
મરણાન્ત, વિં [સં] મરણ થતા સુધી, મૃત્યુ પછી
મરણિયુ, વિં મરવાને તૈયાર, મરવાથી ન બીનાર,
મરણ, નં મ-ણ, મૃત્યુ [જીવપર આવેલું.
મરતબો, પું [આં] પદવી, દરજ્જો, મોભો,
અધિકાર ૨ ભારખોજ, અદમ, મરજાદ.

મરદ, પું [કાં મર્દ] પુરુષ, નર ૨ પુરુષા-
તનવાળો માણસ, બહાદુર નર ૩ વીર પહેલવાન.
મરદવું, કિં સં મસળવું, ચોળવું, ધસવું.

મરદાં, સ્ત્રીં પુરુષાર્થ, નીરતા, બહાદુરી ૨
 મરદાનગી, સ્ત્રીં બહાદુરી, મરદપણ [પુરુષાતન
 મરદાની વિં મરદને શોભે તેવું ૨ નિહર
 મરદામી, સ્ત્રીં મરદાં, જુઓ [મરદાં
 મરદી, સ્ત્રીં [શીં] પુરુષત્વ, નીરપણ ૨ બહાદુરી
 મરદુમી, સ્ત્રીં [શીં] મરદાં
 મરદુઆદમી, પું કુલીન, ખાનદાન, ગૃહસ્થ,
 સંજનન ૪ બહાદુર માણસ, વીર નર
 મરનાર, વિં મુવેલું, ગત થયેલું, મૃત ૨ જીવપર
 આદરનાર, મરવાને તૈયાર
 મરની, અં ખસ, દૂર ખસ ૨ ભલે છોને
 મરને, અં ભલે છો, ખેડ 'મરને મણિલાલને
 સુરજ જુદો પાડવા મથે'
 મરવત, સ્ત્રીં લાજ, સમ્યતા ૪ પ્રીતિ, ર્નેહ
 મરવું, કિં અં ચતન ન હોય તેવું થવું, મરણ પામવું
 દેહ સાગ કરવો, પ્રાણ છોડવો, ગુજરી જવું ૨
 સુધાવું, કરમાવું 'ઝાડ મરી ગયું' ૩ ગિયાવું, હું ખ
 પામવું ૮ લાગણી બધ પડી, મરદાલ થવું
 "રોજના મારથી લોહી મરી ગયું" ૫ કમી થવું,
 જતુ રહેવું "ભુખ મરી ગઇ" ૬ લગવું, પચવું
 "જમીનમા પાણી મરી ગયું છે" ૮ તુડસાન
 ખમવું ૯ મહેનત કરવી 'તમે જેસી રહો ને
 હું એકનોજ મગે જાઉં ક' ૧૦ ઠેકાણેથી
 ઉડી જવું, ચાલવું મદ થવું 'સોકડી મરની'
 ૧૧ રાખ-ખાખ થવી "તાણુ મરવું" ૧૨ અ
 ધિરા થવું 'તે પોતાના' યારને માટે મરે છે "
 મરી જવું-છેડ જ અશક્ત થવું મરી જવું હું ખ
 થવું ૨ બધ પડવું, નરમ પડવું (જુસ્સો) ૩
 કરમાવું, (ઝાડ) મરી પડવું-ખરા વ્યત કરણથી
 પોતાનું સઘળું જોર વાપરવું
 મરવો, પુંનાની કાચીકેડી ૨ એક ઓપધી છોડ
 મરસીયા, પું [આં] રાગઆ, ગાકના ગીત
 મરિયું, નં મરી ૨ મરી જેવું તીખું કણ કે
 મરાહા-ઠો, પું મહારાષ્ટ્રમા રહેનાર [અકુર
 મરાહી, વિં મહારાષ્ટ્ર દેશના લોકની ભાષા-રીત
 મરાહણું, સ્ત્રીં મરાહાની સ્ત્રી
 મરહુમ, વિં મરણ પામેલું, સ્વગમ્ય.

મરામત, સ્ત્રીં [આં મરમત] સમરાવવું તે,
 જીવોદ્ધાર [કરાવવો, હજાવવું
 મરાવવું, કિં સં મારે એમ કરવું, ઠોકાવવું, ઘાત
 મરાસ, નં વારસા [રાતી ચાચનો હસ
 મરાળ, પું [સં] એક જાતનો રાતા પગ અને
 મરી, (સં મરોચ) એક જાતના ઝાડના ઝીણા
 ફળ, તીખા, મરિય મરી ફાકવા-ચઢવું ચઢવું બોલવું
 મરીમસાલો, પું ગરમ મસાલો ૨ વધારીને
 કરેલી વાત ભભેરણી
 મરિચિ, નં [સં] કિરણ
 મરીચિકા, સ્ત્રીં [સં] ઝાઝા મૃગજળ
 મર, અં વારી જાડે ૨ ભના, અરેરે,
 મર, વિં ઉજડ, જળ રહિત 'મરભૂમિ ૨ મારવાડ
 મરડિયો, પું ચુડગર, મનિયાગ, મરાણીઓ
 હું ઠી ચુડો પહેરવા ગઇ ત્યારે મરડિયો માટે
 પડ્યો-નસીમ બે ડગલા આગળનું આગળ
 મરડી-ઢી, સ્ત્રીં સાધુની નાની ઝુપડી, પર્ણકુટી
 મરડત, પું (સં) પવન વાયુ
 મરેઠી, સ્ત્રીં એક જાતનો છોડ ૨ મરેઠાની ભાષા
 મરેલું, વિં મૃત, ગત થયેલું ૨ નામર્દ
 મરો, પું મેતાના જેવું હું ખ, માડી દશા, હેરાન-
 ગાત ૨ મોત, મરણ
 મરોડ, પું વલણું, આકાર, મોડ, ઝોક ૨ રાટ,
 વિરહતા ૩ છેનાઇ, લાલાઇ, વરણાગી, અગ
 મરડીને ચાલવું તે [૨ કેરવવું
 મરોડવું, કિં સં મરડવું વાકું વાળવું, મરડવું
 મરોડી, સ્ત્રીં જુથ-દાટા ઉઘાડવાની પેચવાળી
 આકડી-રુદ [વડા શરીરનું, સુકલકડી.
 મરફટ, પું (સં) મા હું વાદરો ૨ વિં એક-
 મર્ત્ય, વિં (સં) નાશવત, 'હે મર્ત્ય' લોકના
 માનની ૧ ૨ નં જેને મરણ આવે છે તેવું માણસ
 મર્ત્યલોક, પું મૃત્યુ લોક, માનવ સૃષ્ટિ
 મ-૧, વિં બહાદુર, શરવીર ૨ પું નર, આદમી
 મર્દન, નં (મં મૃદ-ધુટવું) ચોળવું-રગડવું તે
 મદલું, કિં અં ચોળવું, મસળવું, રગડવું ૨
 ચુદવું, ખુદવું ૩ પીડવું, કમજોર કરવું ૪ હલકું
 પાડવું, માનમગ કરવું

મર્મ પુ (સં મૃ-મરુ) હૃદયની છુપી વાત,
રહસ્ય, હેતુ, છુપો ભેદ ર હૃદય, બેભુ, કાળબુ
ઠ ગુણાર્થ-ભાવ, તાત્પર્ય ડ મતલબ, મતલબ,
અભિપ્રાય પ દાવ, પેચ ૬ મર્મવચન, મહેણુ ડ
શરીરનો નાણુડ ભાગ, અધિસ્થાન

મર્મજ્ઞ, વિં (સંમર્મ+જ્ઞા) મર્મ જાણનાર ર
ગ્સીક, ચતુર [કરડાગી, ટાણુ

મર્મવચન, નં ગુણર્થવાળો શબ્દ ર મહેણુ,
મર્મસ્થાન-સ્થાન, નં કાળબુ, અત કરણુ ર
જ્યા વાગવાથી પ્રાણી મરી જાય તેની શરીરની
કુમળી જગા [પેટ લમણુ, ધં]

મર્માંગ-બુ, વિં જેમા મર્મ રહેનો હોય તેવું
મર્યાદાશીલ, વિં વિવેકવાળુ, વિનયી, વિવેકી,
અદમવાળુ

મર્યાદા સ્ત્રીં (સં) અ મ, વિવક, વિનય ર
પદ્મી-મોટપણુ જેઠ માન રાખી વર્તવું તે ડ હંદ,
સીમા ૪ અટકાવ, પ્રતિમધ પ અવધ, અરધિ

મલ-મલ્લ, પું કુસીયાજ, પહેલવાન, કસરતી
મલક, સ્ત્રીં મા, દૂધ ઉપરની તર [જવાન

મલકટ, પુંકાચળીનો જાતી ઉપરનો ભાગ, તાડ
મલકલુ, કિં અં મલાનવુ ર મદમદ હસવું ડ

મલકાવલુ, કિં સં સાવલુ, ખીનવલુ [ખીલવું
મલકાલુ, કિંસં હસવું ખુશ થવું ૨ મદહાસ્ય

મલકુક, નં [જાશની] દોણી, માલવુ [કરવું
મલકુક, વિં મનગુગળું, મિત્ર સ્વાદવાળું ર

હરખાલ જનાડ, સહેજમા મલગઈ જાય તેવું
મલકુસ્તી, સ્ત્રીં મલ્લયુદ્ધ, કસરતીઓની દાવપેચ

વાળી લડાઈ [હરખાલુ ને ઝુલવું હિંડવું
મલપતુ, વિં આનંદના ડોળથી ડોલવું ચાલવું,

મલખારી, વિં મલખારનું
મલમપટો, પું લેપ-ઔષધ ચોપડી ઉપર બાધેલો

પટો મલમપટો કરવો-થામડથીમડ કરવું, સમ
જવી મનાવી લેવું [વાળી દવા

મલમ, પું ગડગમડ ઉપર ચોપડવાની મીણુતેલ
મલમપટ્ટી, સ્ત્રીં મલમ ચોપડેલી લુગડાની પટ્ટી-

આગળી [સુતરાઉ ડપડુ
મલમલ, નં મળલિન, એક જાનવું બારીક નરમ

મલયાગુરુ, નં (સં) સારામા સારી સુખડ,
મલય પર્વત ઉપર થતું સીમમ, રક્તચંદન

મલાઈ, સ્ત્રીં દૂધ ઉકાળતા તરી આવતો ચીકણો
પદાર્થ, તર ર સત્વ, સાર [આમકે, પડદો

મલાજો, પું લાજ, સમ્યતા, પડદો રાખવો તે
મલાગ, પું (સં મલ્લારી) ચોમાસામા ગવાતો

એક રાગ 'મૂર અલાપે રાગ મલાર'
મલાવડા, નં મીઠું મીઠું બોલવું તે, પમદ પડે

તેવી હસતા સુખની વાતચીત, કામ કરવું નહિ પણું
મીઠું બોલી કામની કલ્પ બતાવવી તે રીઝવણી

મલાવલુ, કિંસં પુરતી કગવી, પ્રકુલ્લ કરી દીપાવલુ,
લહેકાનવું [વાત, રાગ, ધં] ૨ લાવાવલુ અતિ-

શયોક્તિ કરવી ડ વધારીને રગ પુરવા, બહ
લાવલુ [વધારો, ચઢાવો

મલાવો-વડો, પું મલાવલું તે, પુરતી, અતિશયોક્તિ
મનિકા-દિલકા, પું (સં) મોગરો

મલકા, સ્ત્રીં રાણી ગજકર્ત્રી
મલિદો, પું (ફાં) લી, ખાડ, ધઉનો બનાવેલો

પદાર્થ, નગમ માલ ર સત્વ, સાર
મલિન, વિં (સં) મેલુ, ગદુ ર ઝાખુ ડ

ડહોળું, કચરાવાળું ૪ કપડી, દુષ્ટ
મલિનતા, સ્ત્રીં (સં) મેલાપણું, ગદવાડ ર

અસ્વચ્છતા ડ ઝાખ
મલુક, વિં [આં] સાર, શ્રીકાર ર મુલક

મલેક, પું મુસલમાનોમા એક ધલકાળ છે ર અમીર,
ઉમરાવ

મલેરિયા, નં [અ મેલેરિયા] મચ્છરના ડશથી
થતો ટાઢિયો એકાતરિયો તાવ

મજ, સ્ત્રીં મલાઈ દૂધની તર ર સાર, તત્વ
મલોખુ, નં સરોડુ ઘોડો [રેડીઆનું]

મલ્લ, પું મલ, બુઓ
મવડાવલુ, કિં સ માય તેમ કંવુ, સમાવલું

મવરાવલુ, કિં સં સમાવલું, દાખી કામીને ધાલવું
મવડાવલુ, કિં સં સમાવલું, માય તેમ કરવું

મશ, નં (મિથ) બહાનું નિમિત્ત, બુઠો સખબ
મશક, સ્ત્રીં (સં) પાણી ભરવાનો ચામડાનો

મશક, પું (સં) મચ્છર, ડાસ [કાશળો,

મશાલુલ, (ફાં) કામમા રોગયેલુ ગુથાયેલુ
 મશાડ, પું (આં) રેશમ સુતરનુ ધણુ ર ગના
 પટાવાળુ લુગડુ [જણીતુ
 મશાહુર, વિં (ફાં) નામીયુ, પ્રખ્યાત ર જહર,
 મશાગત, સ્ત્રીં મહેનત, શ્રમ. ર મજુરી, રોજ
 મશાણુ, સ્ત્રીં મસાણુ, જુઓ
 મશાણુયુ, વિં મડદુ લઈ મશાણુમા જનાડ,
 મશાણુનુ ૨ અગુલ, જુડુ મશાણુયો=ડાધુ
 મશાણી, પું મડદને લગતો સામાન વેચનારો
 મશાલ, સ્ત્રીં (આં) ચિથરા વિટાળી બનાવેલો
 મોટો કાકડો ર મેંગેરાયુ
 મશાલચી, પું (આં) મશાઅલ+તુર્કીં ચી-
 રાખનાર] મશાલ રાખનાર, મશાવ ધરનાર,
 હજમ મશાલી=મશાલચી
 મશાલો, પું મસાલો, જુઓ
 મશિયાઈ, વિં માળીના છોકરા
 મશકરી, સ્ત્રીં (આં) કંકો, ટોળ ચિષ્ટા કરનાર
 મશકરો, પું (આં) ટોળિયો, નકલી, બટક બોલો,
 મસ, વિં બહુ, ઘણુ, વિશેષ
 મસ, પું મનો ર નં મિષ, બહાનુ
 મસકાં, પું (આં) માખણુ, નવનીત ર સાર,
 સત્વ ૩ ખુશામત
 મસરંકુ, નં મામકિ વચન, કરડાકીનો બોલ
 મસજદ, સ્ત્રીં (આં) મસીદ, દરવા, રોજો
 મસનદ, સ્ત્રીં (આં) ગાદી, તખ્ત, સિંહાસન
 મસમસતુ, વિં ખુમ ખુશબો પ્રસરે તેવુ, મધમવતુ
 મસમમવુ, કિં અમં ખુશબોનુ ઉડવુ, ફારતુ
 મસલત, સ્ત્રીં (આં) સલાહ, મનસુબો, મસલત
 મસલતીઓ, પું (આં) સલાહકાર
 મસવણી, સ્ત્રીં ગૌરી પૂજન, ગોરો
 મસવાડા પું ગર્ભ રહેવા તે, દહાડા રહેવા તે
 ર મહિના, માસ
 મસનાડી, સ્ત્રીં પારકા હના લોકાને-રખારી
 ભરવાડોને ઠોર ચરાવવા ગોચર આપી લેવાતો
 ૨ તે [ડાનો ભાગ.
 મસવાડુ, નં પછવાડુ, ધરની પાછળનો-વા
 મગવાડા, પું ગામનુ પછવાડુ, ભાગોળ.

મસળવુ, કિં સં ચોળવુ, રંગડવુ ર દુપવુ
 ગુદવુ ૨ મારી અદમુઉ કરવુ ૪ દામવુ, ચાપવુ.
 મસળાવવુ, કિં સં રંગડાવવુ, ચોળાવવુ, ચ પાવવુ
 મસાણુ, નં (સં ર મશાન) મડદા દાટવા-
 બાળવાનુ સ્થળ, કબરસ્તાન, દખ્ખુ
 મસાત, સ્ત્રીં ખેડવા લાયકની જમીન
 મસાલો, પું (આં) ખાવાના પદાર્થમા
 લગવાથી જે વિશેષ સ્વાદ આપે તે ર તેમનો ૩
 કોઈ ચીજ બનાવવામા ભેળવાના પદાર્થો-સામગ્રી,
 મભાર મસાલો ભભરાવવો-રસિક કરવુ, વધારીને
 મસિયેણુ, વિં માસીનુ [કહેવુ, ચઢાવવુ
 મસી, સ્ત્રીં (સં) ઝાડ-વેલા ઉપર થતો એક
 જાતનો જીવ ર શેરડીમા થતો એક રોગ, ૩
 [સંમપો] શાષ, રૂથનાષ ૪ કાજગ, મેશ, દાતે
 ધસવાની દના, દત મજન [લી જગા
 મસીદ, સ્ત્રીં મુસલમાનને નિમાજ પઢવાની બાંધ-
 મસર, સ્ત્રીં (સં) એક જાતની દાળ
 મસરિકા, સ્ત્રીં શરીર ઉપર તુવેરના દાણા જેવા
 ફોલા ટી નીકળે છે તે, અછમડા
 મસો, પું શરીરની ચામડી પુલી બાઝેલી કડણુ
 જેળ ગાહ તે, ગાડમાના મસાને હરસ કહે છે ૨
 ઝાડના પાદડા ઉપર થતી ગાહ
 મસોતુ, નં ગમ ચીજ પકડવા રાખેલા લુગડાના
 કંકડા ર કપડાનો કંકડો ૨ ફાટોતુટો મેલો કંકડો.
 મસ્કતી, વિં મસ્કત બદરનુ-સખ ધી
 મસ્ત, વિં (ફાં) મદમાતુ ઉન્મત, ચકચૂર
 ૨ જોરાન, હજપુષ્ટ ૪ ગાડુ [શિખર
 મસ્તક, નં (સં) માથુ ર ખોપરી ૩ ટોમ,
 મસ્તાઈ, સ્ત્રીં મસ્તી, ધિંગાણુ, ધાધલ, ઉદમાત
 મસ્તાન, વિં (મસ્ત) મદમાતુ, હલમસ્ત ર
 તોફાની, ટીબળી, ઉદમાતિયુ ૪ મસ્ત, ઉન્માદી
 ૫ પીધેલ, છાકડુ [ધાધલ
 મસ્તી, સ્ત્રીં (ફાં) તોફાન, ઉછાછળાવેડા, ઉદમાત,
 મસ્તીખોર, વિં (ફાં) તોફાનિયુ, ઉદમાતિયુ
 મસ્તુલ, સ્ત્રીં સાળમા વપરાતી રેશમની ગુછળી-
 મસ્નદ, સ્ત્રીં ખેડક, તખ્ત [કાકડી
 શ્રદ્ધાકુળ, (આં) થોડા દિવસ બંધ રાખેલું, મુલ-
 તવી, દીવમા નાખેલુ.

મહત્ત, વિં [સ ૦] મોટુ, ભારે, વિશાળ [ચદ્રમા
મહતાખ, સ્ત્રી ૦ (સ ૦) એક જાતનું દારૂખાનું ૨
મહતા, સ્ત્રી ૦ મોટપણુ, મોટાઇ ૨ ગૌરવ ઐ-
શ્વર્ય, ગૌરવ, પ્રતિષ્ઠા
મહત્ત, નં (સ ૦) મોટાપણુ, મહિમા ૨ વૈભવ
શોભા, પ્રતિષ્ઠા ૩ વિસ્તાર, વિશાળપણુ
મહત્ત, પુ ૦ [સ ૦] મોટો માધુ, મહાધિદ્રાગી
મહમહુવુ, કિં ૦ મહેકુવુ, ફેરવું, સોઢવુ [દયા
મહર, નં મર્મમા કહેવું તે, મર્મ વચન ૨ કૃપા,
મહરકું, નં મહેણુ, ટોણુ, માર્મિક વચન
મહશુર, વિં [આ ૦] પ્રખ્યાત નામાકિત, મહાશુર
મહલોક, પુ ૦ સમ લોકમાનો ચોથો લોક
મહર્ષિ, પુ ૦ [સ ૦] મોટો ઋષિ
મહા, વિં [સ ૦] મોટુ, બેઠ ૨ વિશાળ, મોટુ
પુ ૦ વિક્રમ વર્ષનો ચોથો મહિનો
મહાકાળી, સ્ત્રી ૦ એ નામની એક દેવી, ઇશ્વરી.
મહાજન, નં મહાપુરુષોનું મહા ૨ જુદાજુદા
ધધાધારીઓના જુદાજુદા મહાનો
મહાજનિયુ, વિં ધણી વગરનું, રખડાઉ, હરાયુ
૨ મહાજનને લગતું
મહાજન, વિં ધેર અધારો, અધારાવાળી
મહાડ, પુ ૦ એક જાતનો રાગ ૨ માઠ, રાજમદિર
૩ વાસ, મહોલો [કલ, (માજમા)
મહાત, વિં [સ ૦] હારેલું કેદ પડેલું, અટ
મહાતંગ, નં સાત પાતાળ પૈકી ચોથું, પાતાળ
મહાત્મ-ત્વ, [સ ૦] મોટપણુ, પ્રાપ્ત ૨ યશ,
કીર્તિ ૩ ઐશ્વર્ય [મહાનપુરુષ
મહાત્મા પુ ૦ [સ ૦] ઉન્નત ભાવવાળો આત્મા,
મહાત્મા, વિં [સ ૦] ઉદાર દીવનું, કુલીનતાવાળું
મહાદશા, સ્ત્રી ૦ (સ ૦) મુખ્ય ગ્રહની પ્રાણી ઉપર
ચાલતી લાખી અસર ખીજા ગ્રહોની જે અસર
તે અંતરદશા. [કિતનું સ્વરૂપ ૩.૧૧ ની મઝા
મહાદેવ, પુ ૦ (સ ૦) શિવ, શકર ૨ સહારશ-
મહાનસ, પુ ૦ [સ ૦] રસોડું, રાધણી
મહાનુભાવ, વિં (સ ૦) મોટા મનનું, ઉદાર દિલનું,
મહાન, વિં (સ ૦) મોટું, મહત્ત
મહાપદ્મ, નં [સ ૦] દશ કરોડ હજાર જેટલી

મખ્યા ૨ ઘોળુ કમળ
મહાપાતક, નં [સ ૦] મોટા પાપ-ચુના
મહાપ્રલય, પુ ૦ સૃષ્ટિનો સમૂળગો નાશ ૪૩૨
કરોડ વર્ષનો અતે થનારો પૃથ્વીનો નાશ તે
મહાપ્રાણુ, પુ ૦ વધારે જોરથી બોલાતા અક્ષરો
મહાખલા, સ્ત્રી ૦ [મ ૦] એ નામની ઔષધિ-
મહાખો, પુ ૦ ભાર, વક્રર, ખોજ [વનરપતિ
મહાભાગ, વિં ભાગ્યશાળી, સારા નશીમવાળું,
૨ સદાચાર મપત્ત [નામનું મોટું વીરરસ કાવ્ય
મહાભારત, વિં બહુ મોટું ને અથડ ૨ નં એ
મહાભૂત, નં (સ ૦) જગતની ઉત્તપતિરૂપ મુખ્ય
તત્ત્વો, પૃથ્વી, પ્રાણી, તેજ, વાયુ ને આદ્ય એ
પાંચ મહાભૂતોમાંથી પ્રત્યેક
મહામાટલું, નં પાપડ વડિયો ૪૦ ભરી કન્યાને
પિયેરથી જે ભેટનું માટલું આપે છે તે.
મહામાયા, સ્ત્રી ૦ અધિષ્ઠાત્રી દેવી, દુર્ગા, અમા ૨.
આદિમાયા
મહામારી, સ્ત્રી ૦ (સ ૦) કાગળિયુ, મરકાનોરોગ.
મહાર, પુ ૦ (મ ૦) ભગી, ચક્રાળ
મહારથી, પુ ૦ મોટો ચોદો, પરાક્રમી લડવૈયો.
મહારાજ, પુ ૦ મોટો રાજા, સાર્વભૌમ રાજા ૨
એ શબ્દ બ્રાહ્મણ, સધુ મોટા પુરુષ ને આચાર્યને
માટે વપરાય છે [ઓલિયુ, ૨ આનદી ઉદાગ
મહારાજા, પુ ૦ મોટો રાજા, સામ્રાટ ૨ વિંભોળું,
મહારાણી, સ્ત્રી ૦ માનિતી રાણી, વડી રાણી
મહારાત્રી, સ્ત્રી ૦ (સ ૦) મહાવદિ ૧૪, શિવરાત્રી,
કાળીચૌદશ
મહારાત્રી, પુ ૦ (સ ૦) મરાડાઓનોદેશ ૨ મોટુ રાજ્ય.
મહાસ, પુ ૦ (આ ૦) મરગણા-તાલુકાનો એક ભાગ
મહાલકરી, પુ ૦ (આ ૦) મહાલનો અધિકારી,
મામલતદાર.
મહાલક્ષ્મી, સ્ત્રી ૦ દુર્ગાની એક શક્તિ ૨. મોટી
લક્ષ્મી, લણે પૈસો 'રાજદારે મહાલક્ષ્મી, બાપારે
વસતી તથા'
મહાલય, નં (સ ૦) મહેલ મદિર ૨ પવિત્રધામ.
૩ ભાદરવા વદમા કરવાનું મોટું શ્રાદ્ધ ૪. મોટો નાશ.
મહાલવુ, કિં ૦ અં ૦ માલવુ, જુઓ.

મહાવત, પુ૦ હાવીનો હાકનાર દિવ, આદત
મહાવરો, પુ૦ (આ૦) પરિચય, વહિવટ ૨ અભ્યાસ,
મહાવીર, પુ૦ મોટો ગર ૨ હનુમાન ૩ એ
નામના એક જૈન આચાર્ય

મહારાય, વિ૦ (સ૦) મોટા મનવાળુ, ઉદાર
મહાસાગર, પુ૦ (સ૦) મોટો સમુદ્ર, મોટે દરિયો
મહિમા, પુ૦ (સ૦) પ્રતાપ, યશ, મોટાપણુ ૨.
ઉપમા કીર્તિ

મહિમાવાન, વિ૦ યશસ્વી, પ્રતાપી
મહિયર, ન (સ૦) માટુ, પ્રહુ) પિયેર, સ્ત્રીના બાપનુ
ધર ૨ લાકડામા પડતો એક જાતનો છારડો, મેદ
મહિયારી, સ્ત્રી૦ દહિં વેચનારી ૨ ગોપી, ભરવાડણી
મહિલા, સ્ત્રી૦ (સ૦) રાણી ૨ સ્ત્રી, બાઇડી
મહિષ, પુ૦ (સ૦) પાડો
મહિષો, સ્ત્રી૦ ભેસ, ડોણુ ૨ પટરાણી, મુખ્યરાણી
મહિષાસુર, પુ૦ પાડાના વૃક્ષે રાક્ષસ, જેને
અબાએ માર્યો હતો તે

મહી, સ્ત્રી૦ (સ૦) પૃથ્વી, ભૂમિ ૨ ગાય ૩ એ
નામની એક નદી ૪ દહિં પ અ૦ માહે, અદર
મહીવર, પુ૦ (સ૦) નાગ, સર્પ ૨ પર્વત
મહીના, પુ૦ (ફા૦) હમેલ, દહાડા મહીના રહેવા
-દહાડા રહેવા, ગર્જા રહેવો [કરનાર, ચાકર
મહીનાદાર, પુ૦ (ફા૦) મહીને પગાર લઈ નોકરી
મહીનો, પુ૦ (ફા૦) ત્રીસ દિવસનો સમય, માસ
૨ દગ્ગાથો, પગાર ૩ અટકાવ આવવાની મુદત

મહીપતિ-પાળ, પુ૦ રાજા, નૃપ
મહીમથનિયા, ન૦ (સ૦) વજોણાનો વાસ
મહુડી, સ્ત્રી૦ નાનો મહુડો ૨ દારૂ
મહુડુ, ન૦ (સ૦) મહુડાનુ ફૂલ એનો દારૂ થાય છે
મહુડો, પુ૦ (સ૦) મહુ) એ નામનુ એક ઝાડ
મહુવર, સ્ત્રી૦ વાદી લોકની વાસણી, એક જાતનુ
વાણુ, મોહર

મહેક, સ્ત્રી૦ વાસ, કૌર, સોદમ, ખુશખો
મહેકવુ, કિ૦ અ૦ કૌરવુ, સોદવુ, વામ ઉડવી
મહેકાટ, પુ૦ ગધ, કૌર, બહેકાટ
મહેજુ, ન૦ ટાણો, ઠોડ, ખોલ મર્મ વચન, ઉપ-
કાગ જી બતાવવો તે, ટપલો

મહેતર, પુ૦ ઢેડાઓનો મુખી, વડો ઢેડ
મહેતરાણી, સ્ત્રી૦ ઢેડડી
મહેતલ, સ્ત્રી૦ મુદત, નક્કી કરેલો વખત
મહેતાણ, પુ૦ ઉપાધ્યાય ૨ ગુરુશિક્ષક ૩ મહેતો
મહેતાખ, પુ૦ [ફા૦] ચદ્ર ચાદ ૨ બપોરિયાની
મહેતી, સ્ત્રી૦ શિક્ષિકા, સ્ત્રી શિક્ષક રિશની
મહેતો, પુ૦ શિક્ષક ગુરુ ૨ હિમામ રાખનારો
ગુમાસ્તો-કાગકુત.

મહેનત, સ્ત્રી૦ આ'સ શ્રમ, ૨ જોર, બળ ૩
મજૂરી, ચાકરી ૪ દુ ખ, આપણ 'નમાયુ છોકરે
ઉછેરવામા બહુ મહેનત પડે છે '

મહેનતાણુ, ન૦ મજૂરી, મહેનતનો મદનો, પગાર
દરમાથો | વ્યવસાયી
મહેનતુ, વિ૦ કામગરૂ તનમનથી કામ કરનાર,
મહેન્દ્ર, પુ૦ (સ૦) ઈન્દ્ર ૨ એ નામનો એક પર્વત
મહેમંત, પુ૦ [ફા૦] આતથિ, પરાણી

મહેમાનગીરી, સ્ત્રી૦ મહેમાની, પરાણી ચાકરી
મહેર, સ્ત્રી૦ (ફા૦) કૃપા, માયા, લક્ષ આપવુ તે
મહેરબાન, વિ૦ કૃપાવત વ્યાળુ માયાળુ સદ્ભાવ-
મહેરબાની, સ્ત્રી૦ માયા કૃપાભાવ, દયાભાવ [વાળુ
મહેરમ, વિ૦ [ફા૦] મનથી માનેલું મનનો મેગ
અત કરણથી વહાલુ તે [કટાહ, અવતુલાકાર
મહેરાખ, સ્ત્રી૦ આ'સ] માનદાર ચણતગ તે ધુમટ
મહેરામણ, પુ૦ સમુદ્ર દરિયો

મહેરો, પુ૦ ભોઇ, પાલખી ઉચકનાર
મહેવ, પુ૦ (આ૦) રાજને ગહેવાનુ મોડુ મકાન
તે, દગ્ગાર હવલી રાજમદિર
મહેલ્યા, પુ૦ મહેલ ૧ વામ, પોળ, પાડો શેરી
મહેગ, પુ૦ શિવ મહારવ
મહેસર, પુ૦ શિવ મહારવ, પગમેશ્વર

મહેનુસ, ન૦ [આ૦] વજો સરકાર તરફથી લેના
તો કર, વેરો ૨ દાણુ, જકાત

મહોતસવ, પુ૦ [સ૦] મોટો ઓચ્છવ, આનંદ
મહોતસાહ, પુ૦ [સ૦] ઉમળકો, ઉત્સાહ

મહોદધિ, પુ૦ [સ૦] મહાસાગર [૨ આબાના ફૂલ
મહોર, સ્ત્રી૦ ૧૫ રૂપિયાનો સોનાનો સિક્કો, ગીની
મળ, પુ૦ [સ૦] મેલ, કચરો, ગદવાડ ૨ કબજ
રહેલો ઝાડો, પેટમાનો કચરો, ગૃ વિષા નર્ક
૩ મનની ઇચ્છા, વલણુ

મળકું, વિંજરા મોળુ
 મળગુગળુ, વિં મેલવાળુ, ૨ જરા મોળુ
 મળણુ, નં મેળાપ, મુલાકાત ૨ સ્નેહ, પ્રિતી
 'મળણુ તેટલુ બળણુ' ૩ મેળ, સપ
 મળતર, નં પેદાશ, રળતર કમાઈ [માયાળુ
 મળતાવડુ, વિં હળી મળી જાય તેવું, મેળાપી,
 મળતિયો, પું સોમતી, સાથી, ગોઠિયો, જોડીઓ
 મળતાવશેક, પું [જયોતિષ] એક ખીજના મળતા
 આવતા ગ્રહ, લહેણુદેણી
 મળદાર, નં ગાડ, શરૂરો, ગુદા.
 મળમાસ, પું અધિક મહિનો, પુરુષોત્તમ માસ
 મળવિકાર, પું ઝાડો ન ઉતરવાથી થએલા રોગ
 મળવુ, દિં અં [સં મિલ-મળવુ] પ્રાપ્ત
 થવું, કમાણી થવી, પેદાશ થવી ૨ સાથે થવું,
 એકઠું થવું, જોડાવું, ૩ એક મતના થવું, વિચા-
 રમા એક થવું ૪ દોસ્તીમા જોડાવું, સબ્ધ થવો
 ૫ જમી જવું 'દૂધ મળવું ૬ વદ-જનકુ થવું,
 'ધોવાથી પોત મળશે.' ૭ ખેસવું આવવું, અનુ-
 કૂળ આવવું ૮ સામસામા આવવું, ભેટવું (લડા-
 ધમા) ૯ જડવું, હાથ લાગવું 'તે પુસ્તક મળ્યું'
 ૧૦ ગુદાઈ-કચરાઈ એકતાર થવું, એક રસ થવું
 મળ્યા બાઈની પ્રીત-માત્ર નામની મળતી પાતી=
 બનતી રાશ, મેળાપ, એકમતા
 મળસકું, નં પ્રભાત, પ્રાત કાળ, પરોઢિયું
 મળી, સ્ત્રીં ગાડી-ગાડાના પૈડામા ઉજેલા દિવેલ
 અને ચિથરાનો થતો મેલ ૨ હવ્વાનની મૂરતિ
 ઉપરનો તેલ સિંદુરનો રંગો-મેલ તે
 મા, અં માહે, અદ-, મધ્યે, મોઝાર ૨ સપ્તમી
 વિભક્તિનો પ્રલય ૩ નહિ, ના, મા
 માકડ, પું માકણુ, ૨ વિં વાકુ
 માકડી, સ્ત્રીં ધડીના ગાળામાનો ગોળ કાણા-
 વાળો કડકો જેમા ખીલની અણી રાખે છે તે
 ૨ માકડની માદા ૩ એક જાતનું તીતીયોડા
 જેવું ઉડતું જીવકુ ૩ વાદરી [રાતામોની], ભો-
 જલી. ૫ ભૂરી ભેસ ૬ એક જાતનો આમડી
 નો રોગ ૭ ઢોરના ગાળિયામાનું લાકડું
 માંકડીકુકી, સ્ત્રીં એક જાતનો જીવ. જેનું મૂત્ર

શરીરે અડવાથી ધોળા ફાટવા થાય છે
 માકડું, નં [સં મકડું] રાતામોનુવાદર, ભોજણુ
 માકણુ, પું [સં મકડું] પરસેવાથી થતો એક
 જીવ, ખટમલ [તે, માકણુવાળુ
 માકણિયું, નં જે લાકડામા માકણુ ભરાય છે
 માગ, વિં આકનો નકેત (વેપારીમા)
 માગ, પું વડનગગ નાગરોમા રૂડે અવસરે કા-
 સાની થાળીમા મેશવી ઢેચડી તથા તેના બે છોકરા
 ચિતરે છે તે ૨ એક નીચ જાત, જે ગળામા
 કાડીકિ બાધી માગે છે તે
 માગ, સ્ત્રીં માયાના લમણા પરના વાળના પટિયા,
 ચોટલાની બે બાજુ ૨ માગણી
 માંગપડી, સ્ત્રીં ૧૮ નો સકેત
 માંગદ્ય, નં શુભકાર્ય, મગળ, શુભ ૨ કલ્યાણુ
 માગણિક, વિં શુભ-મ ગળદારક, રૂડો અવસર
 માંધેરી, પું માજલી મારવાનો મજબો
 માચ, પું [સં મચ] માચો, ખાટલો
 માચડો, પું માચો, ૨ પાટ
 માચી, સ્ત્રીં નાનો ખાટલો, ખાટલી
 માચો, પું માચ, ખાટલો ૨ ચાગ પાયાનો
 લાકડાનો ઉચો ધાટ. ૩ સોકટાની માજમાનું
 ફૂલ ૪ ગાડાની ધરી ઉપરનો પાટલો
 માજર, સ્ત્રીં [સ - મજરી] તુજસી ડમરો
 વગેરે વનસ્પતિની ફૂલ બી વાળી ડાખળી, લટર,
 મજરી ૨ સુખતળી [જોડાની] ૩ મગધાના માથા
 માજર, વિં ભુરી ટીકોવાળું [પરની કલગી
 માજવું, દિં સં ઉટકવું, ઘસીને સાફ કરવું
 માજર, સ્ત્રીં બિલાડી, મીની
 માંટી પું ધણી, વર, સ્વામી
 માટીડા, પું પુરુષ, ભાવડો ૨ પતિ, વગ
 માડ, પું શોભા સાડ ગોઠવેલાં વામણની ઉત-
 રડ ૨ મોઢ, મુગટ ૨ વિં મિથ્યા, ખોટું 'અલ્યા
 માડ માયા વિષે કા વગૂર્યો' ૩ અં ધણી
 મુશ્કેલીથી, માડમાડ 'માડ મળ્યું છે આ તન
 તમને, ચેતો ચતુર સુજણ' [ડણુ જુઓ.
 માડણુ, નં ખામોચિયું, નાનું તલાવડું ૨ મા
 માડણી, સ્ત્રીં માળની ઉલણી ૨ ગોઠવણુ

માંમાં, અં ધણી મુશ્કેલીએ જેમ તેમ માણ
માણ, ઉપર ચોટિયુ 'માંમાં ડહેવુ'
માંલિક, વિં તાયાનુ, ખડિયુ ર સામત
માંવી, સ્ત્રીં [માંવો] જકાત લેવાની જગો,
કુરજો ૨ ધરની અગાડી કરેલી ઉચી ખેંક ૩
રવેશી ૪ નવરાત્રિમા ગરબા ગાના માટે દીરા
મકવા ડરેલો લાકડાનો ઘાટ ૫ બોયશિંગ ૬
ચડલુ બળગ
માંડુ, કિં સંઆરભ કરવો, શરૂ કરવુ, પરગણ
કરવુ ૨ ગોડવવુ, ભુક્તિથી મેલવુ ૩ આકડા લખવા
મકવા ૪ નામુ લખવુ, નોંધવુ ૫ સ્થાપવુ, નવુ કાઢવુ
માંડી વાળવુ-જવુ કરવુ, છોડી દેવુ ૨ પુરૂ કરવુ,
પતાવવુ ૩ મુલતરી રાખવુ પતાવવુ મો માંડવુ-
ધ્યાન પૂર્વક સાલળવુ ૨ ખાવુ ૫ગ માંડવા-ઉભા
થઈ ચાલવુ (ખાળકે) ગાડ માંડવી-નિરાતે બેસવુ
માંડવો, પું [સં મ ડવ] લસ ૬૦ પ્રગરે,
ચદરવો બાધી બેસવાની કરેલી ખેંક મ ડવ ૨
ફલવેલથી છવાયેલી જગા-મકાન ૩ ઝોડો
માંડા, પું કણક કોરમાનો એક ખાવાનો પદાર્થ
માંણુ, નં આટાને બાધતા પહેલા તેમા નગમારા
આણવા માટે ધી અથવા તેલ નાખવામા આવે
છે તે, મોવણુ ૨ શેરડીનો ઉપલો પાતરી તર-
ફનો ભાગ ૪ ગાગર
માંગી, સ્ત્રીં [કાં] મંવાડ, બિમારી, રોગ, પીડા
માંદુ, વિં [કાં] આગરી, બિમાર, રોગી કાયલો
માય, અં અદર મધ્યે ૨ તગતજ વાત
માસ, નં (સં) ગોસ, માસ
માંસાહારી, વિં માસ ખાનાર, માસ ભક્ષક
માંહિ-હે, અં મા, અદર મધ્યે
માંહોમાંહે, અં વર મેળે અદર અદર
માંહો, અં મા, અદર
મા, સ્ત્રીં (સં માતા) જન્મદાતા, આછ, જનની,
જનેતા ૨ ૬૬ સ્ત્રીને વિવેકમા વપરાતો શબ્દ
૩ વડિયાઈ ૪ અં મા ના, નહિ
માઆઝમા, વિં (કાં) મોદ, મહાન
માએનો, પું અર્થ, અન્વય ૨ મતલબ, સાર
માં, સ્ત્રીં મા, જનની ૨ દેવી અમા

માંલ, પું (અં) પોણો ગાઉ, ૫૨૮૦ ફૂટનુ માપ
માંકાંગલુ, વિં બાયલુ, જનાની, રોતુ ૨ નાણુક,
માંકડમુખો, વિં લાલ મોનુ [તકલેરી
માંકડમુછો, વિં વાકડી મુછોવાળો
માંકડી, સ્ત્રીં લાલમોની વાદરી ર ધડીનો ખીસ
ડો જેમા રહે છે તે લાકડુ ૩ દોરના ગાળિયાનુ
ખોરિયુ ૪ કળ છટકાવાય એવી કડી, આકડી
માંકડ, નં માકડુ ભોજલુ ૨ વિંઆણુ રાતુ
માંકડો, પું રાતામોનો વાદરો, ખુદ
માંકણુ, પું માકણુ, ખટમલ
માંકો, પું ભાગરો
માંકિક, નં કુટિયુ મધ ૨ એક હલકી જાતની ધાતુ
માંખ-ખો, સ્ત્રીં [સં મક્ષિકા] પારદગ્ગ પાખ-
વાળો છ પગનો એક જુપ માખ છોકરી=નુક
સાનકે ગેરલાભનુ સચન થવુ માખ બેસણુ=માખ
બેસે તેવુ ચાદુ, લાઠન માખો મારવી=નવરા
બેસી રહેવુ [નીકળતું સત્વ
માંખણુ, નં મસ્કો, નવનીત, દહિં વલોવવાથી
માંખણિયુ, વિં ખુશામતખોર ૨ માખણુ જેવુ
મુલાયમ-નરમ માખણુ લગાડવુ-ખુશામતકરવી
માંખળ, પું પાકેલો માલ ખળીમા આણી સર-
કારનો હિસ્સો નક્કી કુગવો તે
માંખીધાયુ, નં એક જાતની ભમરડાની રમત
માંખીનોવાધ, પું માખો પકડનારો જવડો
માંખો, પું મોટી લીલી માખી
માંગ, પું [સં માગ] રસ્તો, વાટ ૨ મગ-
તામ જગા, કામ ૩ વિસ્તાર મોડળાશ, પહોળાણુ
૪ અતર છેડે ૫ આમન, જગા ૬ પગલુ ૭
માંગણી, ખપ, જરૂર ૮ ઉધરાણી
માંગણુ, વિં માગનાર લિકુક, યાયક
માંગણિયાટ, વિં માગીખાનાર, માગણુ ૨ લેણુદાર
માંગણી, સ્ત્રીં માગુ, માગવુ તે ૨ ખપ, જરૂર
૨ ગજાની રમતમા પાના ઉધરાવવા તે ૪
ભાવમા વધવુ તે
માંગણુ, નં લહેણુ ૨ આપેલુ પાણુ માગવુ તે
માંગવ, પું [સં મગવ-ભાટ] વશના જશ
ગાનાર, વહીવચો [ભાષા-સ્ત્રી
માંગરી, વિં મગધ દેશસમ ધી ૨ સ્ત્રીં મગધદેશની

માગરણાં, નં ૦ ઐરાઓ વરતે વાનો કરે છે તે
માગનાર, પુ ૦ લેણદાર ૨ હકદાર ૩ બિખાર
માગવું, કિં ૦ સં આવેલું પાછું આપવાનું હેવું, હહેલું
આપવાનું પૂછવું, માગી લેવું ૨ ભીખ માગવી
માગ્યા મેહ વરસવા = જોઈતી વસ્તુની પ્રાપ્તિ થવી,
મનોરથ મિદ્ધ થવા [બીજો મહિનો
માગશર, પુ ૦ (સં ૦ માગ શીર્ષ) સવત વર્ષનો
માગુ, નં ૦ માગણી ૨ લગ્ન કરવા સારૂ પૂછવું તે
માઘ પુ ૦ [સં ૦ મઘા] માહ, મવત વર્ષનો
ચોથો મહિનો [સ્નાન
માઘવટો પુ ૦ માહ મહિનામા કગવાનું વન ૨ માવ
માચડો, પુ ૦ ચાર પાયાવાળી પાટ ૨ માચો, મોટો
ખાટલો ૩ માળો [જોની બેઠક
માચી, સ્ત્રી ૦ નાનો માચો, ઢોલડી ૩ ખુરસી
માચો, પુ ૦ ખાટલો, ઢોલિયો પલગ ૨ માળો
૩ માળમા સાથિયા પાડેલા ખાના
માછણ, સ્ત્રી ૦ માછીનો સ્ત્રી ૨ ખલાસણ
માછલી-લુ, સ્ત્રી ૦ (સં ૦ મ્સ) પાણીમા થતું એક
પ્રાણી, મત્સ્ય [ઢીમર, ખલાસી
માછી, પુ ૦ માછલા પકડવાનો ધંધો કરનાર, ધીવર,
માજમ, સ્ત્રી ૦ માઝમ [સુતરાઉ કપડું
માજરપાટ, પુ ૦ માદરપાટ, એક જાતનું મુનાયમ
માજરવેલ, પુ ૦ એક જાતની ડાગર
માજર, વિ ૦ ભુડ, માજર
માજરદેર, પુ ૦ (અ ૦) રોજદારી ગુનાઓની
તપાસ કરનાર અમલદાર, ન્યાયાધીશ
માજ, સ્ત્રી ૦ મા, વડિયાઈ, દાદી ૨ અબાદેવી
૩ વૃદ્ધ સ્ત્રીને માનાર્થે બોલાવવાનો શબ્દ
માજ, વિ ૦ [આ ૦] અગાઉ થઈ ગયેલું ૨ ભૂત-
કાળનું ૩ મરનાર, મહુંમ
માજુકેળ, નં ૦ એક જાતનું ફળ, માયુ
માજુમી, વિ ૦ માજમ ખાવાની ટેવવાળું
માજો, પુ ૦ લાકડી અને કાચના ભૂકામા ધસેલી દોરી
માઝમ, સ્ત્રી ૦ (આ ૦ મ્સ) લાગના વીમા
મસાલો નાખી કરેલો કેરી પદાર્થ
માઝમરાત, સ્ત્રી ૦ ઘોર અધારી રાત, મધરાત
માઝો, પુ ૦ મલાજો, અદખ, મર્યાદા, ૨ સીમા, હદ

માટ, નં ૦ [માટી] માટલું, ગોરસ ૨ એકજાત
ની લાજ, માડ ૩ ખોરાકમા વપરાયેલું માસ
માટ, અ ૦ માટે, સાર
માટરિયો, પુ ૦ થાળું ન બાધ્યું હોય તેવો કુવો
માટલી, સ્ત્રી ૦ નાનું માટલું
માટલું, નં ૦ [માટ] મોટી માટલી, પહોળા મોનું
ગોળ કુખનું માટીનું વાસણ ૨ અખાત્રીજ ઉપર
માટલાનું દાન આપે છે તે
માટી, સ્ત્રી ૦ (સં ૦ મૃતિકા) મટોડી, મૃતિકા
૨ માસ ૩ ધણી, પતિ માટી થવી-બગડી
જવું, નાશ થઈ જવું ૨ માસ બગડી જવું, ખરાબ
થવું ૩ ફના થવું, પાપમાલ થવું માટી બાળવી-
ઢાકવું, છુપાવવું [દૂર ૩ ધણી, વર
માટીડો, પુ ૦ પુરપ, મરદ ૨ પુરપાર્થી, બહા-
માટે, અ ૦ ડાજો, વાસ્તે, અર્થે ૨ તેથી, તે
માઠ, સ્ત્રી ૦ એક જાતની લાજ, માટ [કારણથી
માડુ, વિ ૦ ખરાબ, ભુડ, નહાડ [ડામ] ૨
કષ્ટ ઓછું, કસતું, કમ ૩ અશુભ, અમગળ
૪ દુષ્ટ, ધાતકી
માઠેર, વિ ૦ થોડું, લગાર, સહેજસાજ
માડ, નં ૦ નાળિયેરનું ઝાડ ૨ કેળનો મડપ, માઠ
ગ્રાદેવનું સ્થાન ૩. ફળીઉ, રોરી ૪ એક રાગ
માડણ, નં ૦ (મડન) કપાળે પિયળ ઉપર જે
તરા ટપકી ચોઢે છે તે, પત્રચના ૨. માડણ
શણગાર ૩ કાદવનો ખરડ
માડવ, પુ ૦ વહેવાઈને પહેરામણી આપવાની રીત
માડવિયો, પુ ૦ કન્યાની તરફનો પુરુષ
માડા, પુ ૦ જુવાર-બઉની પાતળી રોટલી
માડી, સ્ત્રી ૦ મા, માતા, માજ
માડો, પુ ૦ રોટલાની પોપડી, રોટલીનું પડ ૨
પુડો [કાઠી ૦] ૩ ધણી મોટી ને પાતળી રોટલી
માડુઆ, નં ૦ લાડકા, બાળુડા
માડમાડ, અ ૦ માણમાણ [મહેલ્યો, લતો
માઠ, પુ ૦ મહેલ, મેડીવાળું સુદર મકાન ૨ વાસ,
માણ, સ્ત્રી ૦ ગોળ ધાતુનું વાસણ, માણ, ગામર
૨ ખમીર ખટાશ ૩ મોયણ, મોણ
માણ, સ્ત્રી ૦ હદ, સીમા. "શિષ નમ્ર જમી તોળી

રહ્યા, જેમ સાગર ન મેલે માણુ ” ૨ કૃષ્ મીણી
 ૩ ઉતરેડ ૪ પાણી ભગવાની કોડલી
 માણકમાઉ, વિગ્ગેકાર, નિરુદ્ધમી, હિણુ ડમાઉ
 ૨ આળસુ, સુગત
 માણુકો, સ્ત્રી૦ એક જાતની ઘોડી [વ્યાસ
 માણુભટ્ટ, પુ- માણુ ખખડાવી ગાઇ ડ્યા કહેના
 માણુમાણુ, અઠ્ઠેમ તેમ કરીને, પરાણે ૦ ધીરે
 ધીરે ૩ અમથુ નામનુ જેવુ તેવુ
 માણુવુ, કિંસ૦ અનુભવવુ, ભોગવવુ, જાતે કરી
 જેવુ ૨ ખમવુ, સહેવુ
 માણુસ, ન૦ (સ૦ મનુષ્ય) નર, પુરુષ, આદમી
 ૨ મનુષ્ય, આદમજાત માણુસની ઓળખા
 હોવુ-માણુસાધમા ખપવુ માણુસની વર્ણુમાથી
 નીકળી જવુ-વિચિત્ર જીવગી ભોગવતી ૨ છેડજ
 અશક્ત થવુ, નામર્દ થવુ
 માણુસાઈ, સ્ત્રી૦ માણુસપણુ ૨ ભનમનસાઈ, વિવેક
 ૩ જનદયા ૪ મદાર્થ [પત્યર
 માણિક્ય, ન૦ (મ૦) માણેક, લાલ ૨ ગનો કિમતી
 માણિયો, પુ૦ ગાડવા, ઘડો ૨ મણુ માય તેવો
 ડુપો ૩ મણુનુ કાટલુ-વજન
 માણી, સ્ત્રી૦ ૧૬ મણુનુ માપ
 માણીગર, પુ૦ (આ૦) વિલાસી, ભોગી, રસીક નર
 ‘મહેલે પધારો મહારાજ, માણીગર મહેલે પધારો
 માણીતલ, ન૦ સુખસ્થળ, વિભાતિ સ્થાન
 માણેક, ન૦ (સ૦ માણિક્ય) રાતુ મણી, લાલ માણેક
 જમાની=ધણી આપે તો આપુ એવી સગતે કરેલી
 જમાની માણેક નોતર=માનની ખાતર નોતર
 માણેકઠારી, સ્ત્રી૦ શરદ પુનમ, આસો સુદિ ૧૫
 માણો, સ્ત્રી૦ મોજ, આનંદ, ભોગ [મહાન, હાર
 માત, સ્ત્રી૦ (સ૦ માતૃ) મા, જનની ૨ દેવી ૩
 માતગ, પુ૦ (મ૦) હાથી, ગજ
 માતગ, વિ૦ જગલી, રાતી ‘એક અમુદ માતગ
 ગજ, ઘટા સયુત બળવાન’-રત્ને૦ [૨ હાથિણી
 માતગી, સ્ત્રી૦ (મ૦) હાથીના વાહનવાળી દેવી
 માતખર, વિ૦ (આ૦) તાનેવન, પૈસાદાગ, ક્ષી-
 માન યનાદ્ય ગુપ્ત ૨ તાગુ, ભગપુત્ર
 માતખરી, સ્ત્રી૦ ત્રિમાનતા, ધનાદ્યતા ૨

આખર, ઇજત, ગૌરવ
 માતમ, ન૦ મોટાઈ, માહાત્મ્ય ૨ ગોક, રડાફટ
 માતર ન૦ પેસાળ, લઘુશકા [જૈન]
 માતા, સ્ત્રી૦ (સ૦) મા ૨ દેવી ૩ મૈયડ, શીતળા
 માતાજી, સ્ત્રી૦ માતા, જનની ૨ દેવી
 માતામહ, પુ૦ માનો બાપ
 માતામહી, સ્ત્રી૦ માતી મા વડિયાઈ
 માતુ, વિ૦ માતેલુ, હજપુટ ૨ અભિમાની,
 અહકારી ૩ મા
 માતુતાતુ, વિ૦ જડુ, હજપુટ ૨ તુડમિજાજ
 મ તુલ, પુ૦ (સ૦) મામો, માનો ભાઈ.
 માતુશ્રી સ્ત્રી૦ મા, જનની, માતાજી
 માતેલુ, વિ૦ ખાનપાનથી પુટ ૩ તાતુ, ગર્વિષ્ટ
 ૩ રસથી ભરેલુ, તર ૪ વકરેલુ, ગર્વથી છોકલુ
 માતુ, સ્ત્રી૦ મા, જનની માતૃપક્ષ=માના પિયેરમળ ધતુ
 માત્ર, વિ૦ વર્ગમા હોય તેટલાજ, સઘળા “મા
 ણુસ માત્ર પાપી છે ” [“ માત્ર એક ગાય ”
 માત્ર અ૦ તેજ, એકલુ એજ, કેવળ, ફક્ત
 માત્રા, સ્ત્રી૦ (સ૦), બજનપર મૂકેલુ સ્વરતુ
 ચિન્ન ૨ ધાતુની ખાખ તે, રસાયન ૩ માપ, વજન
 માત્રામેળ, વિ૦ ઓછી વધારે માત્રા ઉપર પદ
 બધનો આધાર હોય તેવુ
 માતસર્ય, પુ૦ [સ૦] મરુર, તોર ૨ અદેખાઈ
 માથાઓળ, સ્ત્રી૦ સયુક્ત કુટુંબમા જેક દિયેર
 પાસેથી ભરણુપોપણુ ભાગવાનો વિધવાનો હક્ક તે
 માથાકુટ, સ્ત્રી૦ ભાજગડ, પચાત ૨ નડામી
 માથાઝીક, સ્ત્રી૦ માથાકુટ [મહેનત, પીડા
 માથાદીઠ, અ૦ દરેક માણુસે, પ્રત્યેક જનને
 માથાફેડ, સ્ત્રી૦ માથાકુટ, પચાતી, ભાજગડ
 માથાફેડિયુ, વિ૦ ઉભા થતા માથુ અડકે તેવુ
 [છાપર, મેડો ઇ૦] ૨. માથુ ડુખવે તેવુ, માથાકુટિયુ.
 માથાબોળ, અ૦ માથુ અને શરીર પલાળીને
 માથાખાંધલુ, ન૦ માથે બાંધવાનો ઢુકા લુગ
 ડાનો ડડકો
 માથામેલી, વિ૦ અટકાવવાળી, અભડાયલી, અળગી
 માથાવટી, સ્ત્રી૦ સાડી-સાલો ન બગડે માટે
 માથા ઉપરજ આડી રહે તેમ સાડીની અંદર
 ચોટેલો કડકો ૨. આખર, સાખ

માથુ, નં (સં મરતક) ધડ ઉપરનો ભાગ જેમા મગજ હોય છે તે જે ઉપર વાળ હોય છે તે, મસ્તક, શિર ૨ ડોક, ગરદનની ઉપરનો ભાગ ૩ કપાળ “ માથુ કુટવુ ” ૪ પ્રત્યેક માથુસ “ માથા દીક ” ૫ ભાન, મગજ, સમજ માથા ઉતાર=માથેથી ભાર ઉતારવાના સરખુ, લક્ષીવાર વિનાનુ [કામ] માથા વગરનુ=સાહસિક, નિડર, નિર્ભય માથાનુ છત્ર=આશ્રયદાતા, વડીલ, માથે જે મોડુ તે માથાનો ધા=માથામા ધા લાગવા જેવુ માથામાં ટપલા વાગવા= ઠાકરો ખાવી, ધડાઈ ધડાઈને ઠેકાણે આવવુ માથામાં ધૂમાડો રાખવો=મિજબજ કરવો, મગરૂર બનવુ માથુ આપવુ-જીવ જતા લગી કોઈને માટે મહેનત કરવી, જીવ આપવો માથુ ઉચકવુ-સાસુ થવુ માથુ ઉતરવુ-દુ ખતુ મટવુ માથુ ઉચુ કરવુ-સામે થવુ, શિરજેરી કરવી, ૨ કામ-માથી ફરાગત થવુ મોકળા થવુ માથુ કાપવુ-વિશ્વાસઘાત કરવો, દગો કરવો માથુ કુટવુ-માથાફેડ કરવી માથુ ખણવુ-શરમાઈને નીચુ ધાલવુ માથુ ખાઈ જવુ-કાયર કરવુ માથુ નીચુ કરવુ-નમાવવુ, તાબે થવુ, શરણે જવુ ૨ સલામ કરવી માથુ નીકળી પડવુ-માયુ દુ ખવુ, માથા-મા કળતર થવી માથુ પકાવવુ-અકળાવવુ માથુ પાકવુ-પાકી જવુ-કોઈની મહેનત કે તક રારથી અકળાવુ, ધણીજ અકળામણથી દુ ખ થવુ ‘પ્રતિહારી’ આ ખાલી કટાકટથી માર માથુ પાકી ગયુ છે’ માથુ ફરવુ-ચક્કર આવવા, તમ્મર આવવા ૨ મિજબજ જવો, ગુસ્સો ચઢવો માથુ ફાટી જવુ-માથુ દુ ખવુ [તાપથી] ૨ [દરદથી] માથુ ચઢવુ ૩ માથુ ગરમ થવુ [બદબોથી] ૪ મિજબજ હાથમા ન રહેવો, ગુસ્સો ચઢવો માથે આવવુ-અટકાવ આવવો (સ્ત્રીને) ૨ જવાબદારી તણે આવવુ ૩ ઉચે જવુ, (સૂચ) બપોર થવા, મધ્યાહ્ન થવા. માથે ચઢાવવુ=કબૂલ કરવુ-સ્વિકારવુ, પાળવુ ૨ બહે કબવુ, માથે ઢાણુ ચાપવા-માથે ચઢી વાગવુ, બહેની જઈ દુ:ખ હેવુ, લાડમાં વડી જવુ. માથે

છેડો નાખવો=અદમ-મર્યાદા ન રાખવી, માઝા તોડવી માથે પાણી ફેરવવુ=ધૂળ મેળવવુ બગાડવુ. ૨ ચઢવુ, તપી જવુ માદ, પું કેદ, નિશા ૨ મદ, અહકાર માદક, વિં (સં) કેરી, નિશાવાળુ માદરપાટ, પું (ફાં) એક જતનુ સુતરાઉ કપડુ માદરખખત, વિં (ફાં) માદર બખત-જેની મા છિનાળ છે તે)છિનાળનુ, એક જતનની માળ માદળિયુ, નં ધાતુનો પોલો કે લાખ ભરેલો ગોળ નળીના જેવો થાટ “હૈયાનો હાર ને કોટનુ માદળિયુ ” [જેમા ખિવાનુ છિદ્ર હોય તે બેડવુ. માદા, સ્ત્રીંપથુ પક્ષી ધં મા જે સ્ત્રી જત તે ર. માવવ, પું (સં) વિષ્ણુ, કૃષ્ણ ૨ વૈશાખ. માધવી, સ્ત્રીંવ(સં)એક જતનની ખુશ્બોદાર વેલ. માધુરી, સ્ત્રીં જમીનનો આકાર ભરાઈ સકતો ન હોવાથી જમીન સરકારને સોપી દેવી તે ર માધુર્ચ, મિઠાશ, મધુરતા ૩ લલાઈ માધુર્ચ, નં (સં) મધુરતા, મિઠાશ ૨ નર-માસ ૨. જેથી હૃદય પિંગળે તેવો કાવ્યદિગ્ગજો રસ ૪ લલાઈ તિ ૨ લિલ્લા લાવવી તે. માધુકરી, સ્ત્રીં આલણુને રાધેલી રસોઈ આપવી માધ્યમિક, પું એક જતનના બૌધ માધ્યમિક, વિંવચલુ, મધ્યમા આવેલું. [આપવુ તે. માધ્યસ્થ, નં લવાઈ, વચમા પડી કામ કરી માન, નં (સં) મન-વિચારનુ] પ્રતિજ્ઞા, આબરૂ, કીર્તિ ૨ અભિમાન, ઉચુ મત, સદ્ભાવ ૩ પ્રિય-પ્રિયાનુ રીસાવુ તે ૪ મોટાઈ, ભારબોજ, ટેક પ.તોલ માપ, પરિણામ ૬ (ગાયનમા) જે તાલ ઉપર ચાપ પડે છે અથવા ડોકુ ધુણે છે તે માન માગવુ-કલાવાલા કરાવવા ૭ વિં વાળુ. માન અકરોમ, નં આબરૂ, ખિતાબ, ઔરવ માનકરી, પું જેને માન આપવામા આવે તે પુરૂષ માનતા, સ્ત્રીં સકટ નિવારણાર્થે કે કોઈ મુશ્કા પૂર્ણ કરવા દેવ દેવીને અર્પણ કરવાનો જે નિયમ-વન લેવો તે ૨ માન્યતા, માનવતી સ્ત્રી. માનની, સ્ત્રીં માનિની, માનવતી સ્ત્રી. માનનીય, વિં(સં) માન આપવાને યોગ્ય, પ્ર

તિથિત ૨ કબુલ કરેલુ મમત
 માનપત્ર, ન૦ (સ૦) જેમા વખાણુ લખ્યા હોય તે
 કાગળ સ્તુતિપત્ર, ધન્યવાદ પત્ર
 માનપાન, ન૦ ઇજત, આખર, પ્રતિષ્ઠા
 માનભગ, ન૦ (સ૦) અપમાન, હીણપત, અવજ્ઞા,
 માનભગ ડરવું-હલડ પાડવું, નમાનવું, પદી
 માનવ, પુ૦ માનવી, મનુષ્ય જાત [ઉતારની
 માનવતી, સ્ત્રી૦ [સ૦] પતિ ઉપર રીસે ભરાયલી
 સ્ત્રી [રસ શાસ્ત્રમા] ૨ ભારેખમ સ્ત્રી ૩ માનવાળી
 માનવી, ન૦ માનવ, માણસ જાત, આદમ
 માનવુ, કિં૦ સંકબુલ કરવું ૨ તાખે થવું, હુકમ
 માનવો ૩ માન આપવું, લેખવું, ગણવું ૪
 ખરૂ છે, એમ જણવું, સમજવું ૫ રાજી થવું અ
 નુકળ આવવું, કબુલ કરવું માનમા ઉતરવું ૬ પૂ
 જવું ૭ ભરોસો ગાખવો
 માનશુકન, પુ૦ અપશુકન, ખરાબ ચિહ્ન
 માનસિક, વિ૦ (સ૦) મનને લગતું, બુદ્ધિ સમધી
 ૨ કટિપત, તાર્કિક
 માનહાનિ, સ્ત્રી૦ અપમાન, માનભગ ન તિરસ્કાર
 માનિતુ, વિ૦ પોતાનું માનેલું, વહાલું ૨ ભારે
 ખમ, પ્રોદ [વપરાય છે]
 માનિની, સ્ત્રી૦ માનવતી (માની, પુરૂષ માટે
 માની, વિ૦ મગર, અભિમાના ૨ હુ પદી અહ કારી
 માનીપાત્ર, વિ૦ માનવા-કબુલ કરવા જેવા જવામ
 માનુની, સ્ત્રી૦ સ્ત્રી ૨ માનિની, માનવતી
 માનુષી, સ્ત્રી૦ માણસી, સ્ત્રી ૨ વિ૦ માણસ સમધી
 માન્ય વિ૦ (સ૦) માન આપવા યોગ્ય, માનનીય
 ૨ સલાવિત, પૂજ્ય ૩ કબુલ, મજબૂર ૪ લાયક
 યોગ્ય
 માન્યતા, સ્ત્રી૦ માનવું તે માનવાપણું ૨ આખર
 માપ, ન૦ (મ૦) લખાઈ પહોળાઈ ભરી નક્કી
 કરવું તે, ભરતર ૨ તોલ, વજન ૩ વખતને
 ગણવો તે ૪ પ્રતિષ્ઠા, ભાર, ગૌરવ પહલ, સીમા
 ૬ ગણ, શક્તિ
 માપકરણ, ન૦ માપવાનું જે ગણિત તે
 માપણી, સ્ત્રી૦ માપવું તે, માપ કાઢવાનું કામ તે
 માપણી કામદાર, પુ૦ જમીનની સર્વે ડરનાર,

મોજણીદાર, ભૂમાપક, ખુટ-સીમા નક્કી કરનાર
 માપણીખાતું, ન૦ જમીનની માપણી કરનાર ખાતું,
 સર્વે ખાતું [વાનું જાય છે તે, ભાતું
 માપણું, ન૦ ઘઉં ચોરનાર ખેડૂતને માટે ઘેરથી ખા
 માપણું, કિં૦ સંભરવું, માપ-તોલ કરવું, ૨ નાસી
 જવું, સટકી જવું ૩ સરકી જવું, લપટી જવું
 માપુ, ન૦ માપ, માપવાનું પાત્ર ૨ ભરતર
 માફ, વિ૦ (આ૦ મુઆફ) ક્ષમા કરેલું, છોડી
 દીધેલું, માડી વાળેલું ૨ સ્ત્રી૦ ક્ષમા, દોષ મુક્તિ,
 તિતિક્ષા
 માફક, વિ૦ (આ૦ મુઆફક) અનુકૂળ બેસતું,
 લાયક, જેવું જોઈએ તેવું ૨ અ૦ મુજબ, પ્રમાણે,
 પેઠે, રીતે
 માફકસર, અ૦ પ્રમાણસર, મધ્યમસર, યથારિચત
 માફી, સ્ત્રી૦ (આ૦) અટકાવ-પ્રતિબંધ ન હોયો
 તે ૨ ગુનેગારને શીક્ષા ન કરતા મહેરબાનીથી
 છોડી દેવો તે મુક્તિ, ક્ષમા, મોચન
 માફી, વિ૦ આપવા લેવામાંથી બાતલ કરેલું
 માફીજમીન, સ્ત્રી૦ જે જમીન ઉપર સરકાર
 કર ન હોય તે, પસાયતું
 માફી, પુ૦ (આ૦) દેરા જેવી છત્રીવાળી ગાડી
 મામાપ, ન૦ માતાપિતા, મા અને ખાપ
 મામ, ન૦ ખાવાનું, મમ [ખાળક] ૨ મમત્તા,
 માયા, વહાલું ન વાઈ, તાબુથી ૪ ધનમાલ,
 મપત ૫ ટેક, મમતા, અહ તા મામના વાધા
 -ખાવાનું ન મળવું તે, પુષ્કળ ગરીબાઈ
 મામલત, સ્ત્રી૦ (આ૦) વિસાત, દમ, શુવ ૨.
 મતા કિમતી સ્ત્રીજ, ધનમાલ ૩ સાહસ, નવું
 કામ-ધંધો ૪ પરગણાના ગામોની વસુલાત
 ઉગવવાનું ને લોક રક્ષણ તથા વ્યવસ્થા કરવાનું
 જે કામ તે
 મામલતદાર, પુ૦ પ્રગણાની વસુલાત તથા વ્યવસ્થા
 મગધી કામ કરનાર સરકારી અમલદાર [કામ તે.
 મામલતદારી, સ્ત્રી૦ મામલતદારનો જે દરજ્જો
 મામલો, પુ૦ (આ૦) ખટલો, ભારે કામકાજ
 ૨ બારીક પ્રમગ ૩ ફોજદારી ધામધુમ.
 મામી, સ્ત્રી૦ (સ૦ માતુલી) મામાની વફૂ,

મામીસાસુ, સ્ત્રી૦ વર અથવા વહુની મામી,
મામીજી. [રવૈયો, ગિનાજી
મામુલ, પુ૦ (આ૦) ચાલુ વ્યવહાર, શિરસ્તો,
મામેર, ન૦ (મહિયર) મોસાળુ, અઘરણીમા
વહુને પિયેરથી જે રીત કરવામા આવે છે તે
મામો, પુ૦ (સ૦ માતુલ) માનો ભાઈ એ
શબ્દ ઉદર, આદોષ૦ ને પણ લગાડમા આવે છે
મામા મળવા=ચોર-લટારા મળવા મામા માસી-
ના=મોસાળના સગા ર વગવાળા
મામોસસરો, પુ૦ વર અથવા વહુનો મામો, મામોજી
માય, સ્ત્રી૦ મા, માતા, ર અમ માહે, અદર
માયનો, પુ૦ (આ૦) અર્થ, ભાવ, મતલબ, સાર
માયર, ન૦ સ્ત્રીની માનુ ધર, પિયેર, માતૃગૃહ
માયર, ન૦ માહેર, ર મૈયર, પિયેર
માયા, સ્ત્રી૦ (સ૦) જે આદિ શક્તિથી ઘલાડ
રચાયુ છે તે ર પ્રીતિ, વહાલ, સ્નેહ ૩ દયા,
દાઝ, અનુકંપા, કરૂણા, કૃપા. ૪ દગો, કપટ,
ઠગાઈ, ઇળબેદ પ મિથ્યા, નાશવન્તપણુ. ૬
લક્ષ્મી ૭ ભાગ, સમજી ૮ ઈર્ષ્યલ, છળ,
જદુ ૯ મમતાનો વિષય ૧૦. ધનદોલત, પુજી
મસારનો મોહ ૧૧ તમાકુ, ગડાડુ
માયામમતા, સ્ત્રી૦ વહાલ અને મારાપણુ.
માયામોસો, પુ૦ કપટથી જુકુ બોલવુ તે (જૈન)
માયાવી, વિ૦ (સ૦) નાશવત, કૃત્રિમ, મિથ્યા-
ભાસ ર મોહરૂપ, ઠગાઇ ભરેલુ, પ્રપચવાળુ
૩ ભ્રમમા નાખી દે, તેવા ખેલ કરનાર
માયાળુ, વિ૦ કૃપાળુ, સ્નેહાળ પ્રીતિ રાખનાર,
પ્રેમાળ, મમતાળુ
માયિક, વિ૦ માયાવી, મિથ્યા ર માયાથી નીપજેલુ
માયુ, ન૦ માનુરૂપ
માયો, પુ૦ પુજી, ગરથ મગ્ધ
માર, પુ૦ મારવુ તે, ઝપાટો, પ્રહાર, તાડન. ર
મારો, સંહાર ૩ અતિશય, ધણો બોલો [કામનો]-
ધમાલ. ૪. વિપત્તિ, અંતરની પીડા, દુઃખ ૫
કામદેવ ૬. નુકશાન, ફટકો
મારક, વિ૦ મારનાર, ર પુ૦ (અમ૦) દોકડા
મારકણું, વિ૦ મારવાની ટેવ હોય તેવુ, મારે-

વગાડે તેવુ [ઢોર]
મારકૂટ, સ્ત્રી૦ મારવુ ને કૂટવુ તે, માગીટ ર
માથાફોડ ૩ અમ૦ ધમધોકારે, રમઝટ
મારકો, પુ૦ (અમ૦) નિશાન ર ઉપરા ઉપરી
થતી ધમાલ, ઉપાડ ૩ માર, બોલો બેશગમુ
મારખાઉ, વિ૦ માર ખાય ત્યારેજ સીધુ રહે તેવુ,
મારગ, પુ૦ માર્ગ, રસ્તો, પથ ર બેસવાનો
કામ, માગ ૩ તોડ, નિકાલ, ફેસલો
મારગડો, પુ૦ માર્ગ, રસ્તો, વાટ [કવિતામા]
મારગી, વિ૦ અમુક ધર્મ-મતનુ ર મુસાફર, પથી.
મારજી, વિ૦ પથી મુસાફર, પથીક [ગ મારજુઝ
મારજીપટ, અમ૦ એકદમ ઉપરાઉપરી ને ઝડપથી.
મારજુડ, સ્ત્રી૦ માર માર કરવુ તે
મારજી, ન૦ મારવુ તે ર મારવાનો મત્રવિધિ.
મારપીટ, સ્ત્રી૦ મારજુડ, મારફડ
મારફત, સ્ત્રી૦ (આ૦ મઅરફત) જેથી કાઈ
દાર્ય સિદ્ધિ થાય તે, માધ્યથ ર ઉપાય, જેથી
કાય સધાય તે ૩ દલાલી, હકસાઈ ૪ અમ૦
દારા, વચમા રાખીને [ફતે થયેલુ તે.
મારફતિયુ, ન૦ મારફતથી થયેલુ જેની માર-
મારફતિયો, પુ૦ (આ૦) વચમાનો દલાલ ર
આડતિયો, ખીજની વતી કામ કરનાર
મારફાડ, સ્ત્રી૦ મારપીટ, મારજુડ
મારવાડી, વિ૦ મારવાડ દેશ સમધીનુ
મારવુ, કિ૦ સ૦ કોઈ પ્રાણીના શરીરને દુ ખ
કરવા કોઈ પદાર્થ જોરથી અક્ષણવુ, ટીપવુ ર
ઝેર-શસ્ત્ર કે મત્ર પ્રયોગથી મોત આણવુ, જીવ
લેવો ૩ રોગ, આફત ઇ૦ થી કોઈનુ મૃત્યુ
અણવુ ૪ કોઈ પદાર્થ ઉડાવવો, ઉડે તેમ કરવુ-
પ ધાતુની ખાખ કરવી ૬ કોઈ પદાર્થને
ખીજની અદર [કાણુમા] ઘાલવો, ખોસવુ, પહેરા
વવુ ૭ સાધવુ, જોડવુ 'ટોકો મારવો' ૮ હરા-
વવુ, પાડવુ, પાછુ હઠાવવુ ૯ હટવુ, ચોરવુ:
૧૦ મનના જીત્સાને દાખવો, જીતવુ, દાખી
રાખવુ ૧૧ બેસવું કરવુ; ઠોકી ઘાલવુ, જડવુ:
બધ કરવુ 'મેખ મારવી' ૧૨ ઝડપને જોર-
થી કોઈ ક્રિયા થાય તેમ કરવુ "સપાડો મારવો."

૧૩ કાષ્ઠના ૩૫ ગુણના ભાસ થવો ૧૪ ઝડપી લેવું, એકદમ હાથમા લઈ લેવું ૧૫ ચાળો-ધસારત કરવી, સાન કરવી ' નેન મારવા ' ૧૬ દુખ લાગે તેવું કરવું "મહેણું મારવું" ૧૭ ઉચાપત કરવું, હાથ મારવો હાથ મારવા -તરવું ધાડ મારવી-હોશિયારી દેખાડવી, એ-કાદુ મોટું કામ કરવું ઠાર [ઠિર] મારવું-પૂત કરવું, મારી નાખવું ૨ ધણી નુકસાનીમા આણવું
મારીતારી, સ્ત્રી ૦નિ દા વગેણું ૨ ગાળાગાળી, લઢાઈ મારમાર, સ્ત્રી ૦ મારામાર, લડાઈ ૨ તાણાતાણું, એ ચાખેચ ૨ અમ ૦ અત્યત, પુષ્કળ ૪ પરાણે, મુશ્કેલીએ ૪ હડધુત
મારામારી, સ્ત્રી ૦વઢવાડ, ટ ટો ૨ ઘટ, એછપ, તાણું મારિષ, પુ ૦ (સ ૦) નટ
માર, સ ૦ પોતાનું ૨ વિ ૦ મારવાડી, મરેદેશનું ૨ એક રાગ. ૩ રાણો ' ઢોલામાર ' **મારત, પુ ૦ (સ ૦)** મરત, પવન વાયુ **મારતિ, પુ ૦** પવન પુત્ર, હનમાન **મારો, પુ ૦** માર, કતલ, સહાર ૨ શસ્ત્રથી મારી નાખનારો, જલાદ, ધાતક ૩ જે મત્ર પ્રયોગથી મરણ થાય તે ૪ ખૂબ વાપર ખૂબ ખપત, તડી પડવી તે **માર્ક, પુ ૦ (અ ૦)** મારફા, નિશાન ૨ દોકડા **માર્ગ, પુ ૦ (સ ૦)** રસ્તો, વાટ ૨ રીત, રૂઢિ, ચાલ ૩ પથ, સપ્રદાય માર્ગશુર થવું =રસ્તો પકડવો ચાલવા માડવું **માર્ગશીર્ષ, પુ ૦ (સ ૦)** મારગશર મહિનો **માર્ગી-ગુ, વિ ૦** મારગી, જુઓ **માર્ચ, પુ ૦ (અ ૦)** અ ગરેજી વરસનો ત્રીજો મહિનો **માર્જન, ન ૦ (સ ૦)** શુદ્ધ થવા મત્ર ભણી પાણી ઝાટવું તે ૨ સ્વચ્છ કરવું તે, શોધન **માર્જર, પુ ૦ (સ ૦)** બિલાડો, ઘોઘર **માર્જરી, સ્ત્રી ૦** બિલાડી, મીની **માર્તીડ, પુ ૦ (સ ૦)** સરજ, પ્રભાકર, ભાનુ **માર્મિક, વિ ૦ (સ ૦)** મર્મવાળું, સાકેતિક ૨ તીક્ષ્ણ, મહેણાંપ, મર્મબેદક

માલ, પુ ૦ [આ ૦] મિલકત, ધન ૨ વેપાર ધધાની જાણુસ-સામાન વગેરે ૩ કિમત, મૂલ્ય, સત્વ ' તમે આપ્યા તો દશ પણુ તેમા ૪ નો માત્ર છે ' ૪ જીવ, વિશાત, દમ ૫ ગાળો **માલકા, સ્ત્રી ૦** રાણી, રાસી **માલકાકણી, સ્ત્રી ૦** એક જાતના ઔષધિ બીજ **માલકી, સ્ત્રી ૦** માલીકપણ, ધણીપણ **માલકું, વિ ૦** બાકું, ત્રાસુ **માલકોશ, પુ ૦ (સ ૦)** એ નામનો રાગ **માલખુ, ન ૦** આવેલા કાગળો એક દોરામા પરોવી રાખેલી કાદલ-હારડો ૨ આવતાનું ધાસ **માલજાદી, સ્ત્રી ૦** કસબણ, વેસ્યા [જમીન તે **માલજામીન, પુ ૦** ખરાખોટા માલને માટે જે માલણ, સ્ત્રી ૦ (માલિની) માળીની વહુ, ફૂલનું કામ કરનારી સ્ત્રી ૨ નાકમા થતી ફોલી **માલતી, સ્ત્રી ૦ (સ ૦)** મોગરાની જાતનું એક ફૂલ **માલદાર, વિ ૦** સત્વવાળું, પૈસાદાર, તવગર **માલયણિ, પુ ૦** માલિક, ધણી **માલપૂડો, પુ ૦** ગળ્યો પુડો, કાળી રોટી **માલમ, પુ ૦ (આ ૦)** વહાણના માલનો હિસાબ રાખનાર ૨ ખલાસીઓનો ઉપરી, રડેલ **માલમતા, સ્ત્રી ૦ (આ ૦)** મિલકત, સરસામાન, સ્થાવર જગમ મિલકત **માલમસ્ત, વિ ૦ (ફા ૦)** ધન દોલતમા હાકી ગયેલું, ધનના મદવાળું [મિલકત **માલમિલકત, સ્ત્રી ૦** માલમતા, સ્થાવર જગમ **માલવુ, ન ૦** જાશ ધાલવાની દુણી ૨ ઢોચકું, લોટું **માલવુ, કિ ૦** અ ૦ ઠાક માઠથી આનદમા અહિ તહિ હરવું ફરવું, મોજ માણવી **માલિક પુ ૦** ધણી, સ્વામી, શેઠ ૨ પરમેશ્વર, ખુદા **માલિકી, સ્ત્રી ૦ (આ ૦)** માલિકપણ ધણીપણ, સ્વામિત્વ [જણમેળ છદ **માલિની, ન ૦** એક પદર અક્ષરવાળું વૃત, એક **માલિયાત, ન ૦** શેરડી, આદુ, વગેરે ઉંચી જાતનું માલુકાર, પુ ૦ વણકેર, દેડ [ખાગાયતી તૂલ **માલુમ, વિ ૦** વાકેફ, જાણુમા આવેલું હોય તેવું **માલેસ, વિ ૦ (ફા ૦)** ચોળેલું, રગડેલું

માવ, પુંબણી, વલ્લભ ર શ્રી કૃષ્ણનુ લાડકુ સખોધન
 માવજત, સ્ત્રી (ફાંમહાફજત) મ ભાળ, ખરદાસ
 માવડુ, નં કરતે વરસાદ થવો તે (શિયાળામા)
 માવડિયુ, વિં માનાજ કલ્યામા રહેનાર, માવખુ
 માવડી, સ્ત્રીં મા, માડી ર દેવી [કવિતામા]
 માવત, પું હાથીને હાકનારો
 માવતર-વિતર, નં માઆપ, માતાપિના.
 માવરો, પું મહાવરો, અભ્યાસ
 માવુ, કિં અં અદર ભરાઈ શકવું, સમાવું
 સમાવ થવો ર માપ-હદમા રહેવું, ન ઉભરાવું
 માવો, પું દ્વં ઉકાળી બનાવેલો ગાઢો પદાર્થ
 ર સત્વ, તત્વ [રૂપાણુ, સોહામણુ
 માશુક, સ્ત્રીં [આં] પ્રિયા, વલ્લભા ર વિં
 માપાત્ર, નં અડદ
 માસ, પું [ફાં] મહીનો
 માસ, નં ચામડીની નીચે ને હાડકા ઉપરનો
 લાલ પદાર્થ તે, ગોસ, માટી
 માસલો, પું નમુનો, વાનગી ર તરહ, આકાર, રૂપ
 માસિક, વિં [સં] દર મહીને આવતું-નીકળતું,
 મહીનાનું માસિક માદગી=અટકાવ (સ્ત્રીને)
 માસિયો, પું મુએલાનું મહિને કરવાનું શ્રાદ્ધ તે
 માસી, સ્ત્રીં માની બેન [આવતું શ્રાદ્ધ
 માસીસો, પું મુએલાનું દર મહિને કરવામા
 માસો, પું માસીનો વર ર એક વજન-તોલ
 [આઠ રતીનો એક માસો, બાર માસાનો તોલો].
 માહ, પું માધ મહીનો ર મહિનો
 માહવારી, સ્ત્રીં [ફાં] મહીના મહીનાનું, માસિક
 માહતમ, નં (સંમહાતમ્ય) પ્રતાપ, મોટપણું
 ર કીર્તિ, યશ, ખ્યાતિ
 માહતમ, નં (ફાં) શોક, રૂદ્ધ, દિવંગીરી
 માહાડ, પું મહોલ્લો, વાસ ર દોઢી, મહેલનો
 ભાગ ૩ એક રાગ ૪ નાળિયેરી
 માહાત, સ્ત્રીં હાર, બાધી લેવું તે, શિક્ષત
 માહાતમ્ય, નં (સં) મહિમા, પ્રભાવ ર વડાઇ,
 મોટપણું ૩ કીર્તિ, યશ
 માહિત, વિં (આં) જણીતું, જણેલું, વાકેફ
 માહિતગાર, સ્ત્રીં બોમિયુ, જણીતું. ર હોશિ-

યાર, કાબેલ
 માહિતગારી, સ્ત્રીં માહિતી, અનુભવ, જણું
 માહિતી, સ્ત્રીં માહિતપણું, જણું, વાકેફગારી
 માહુ, વિં દુ ખી, કંગાલ
 માહે, અં માય, અદર ર અમુક મહીનો એમ.
 માહેર, વિં (આં) જણીતું, વાકેફગાર
 માહેર, નં માયર, લગ્નવિધિ કરવાનો મડપ
 માહોમાહિ-હે, અં અદર, આપસઆપસમા,
 માયમાય ર ખાનગી રીતે, ધરમેજ. [જે ભાગ તે
 માળ, પું ધરના ભોય તળિયાની ઉપર રાખેલો
 માળ, સ્ત્રીં માળા, હાર ર ઝોળ, ઘટમાળ.
 પરપરા, રેટિયાના આરા ઉપર જે દોરી હોય
 છે તે ૪ માળા, શ્રેણી, “જપમાળા”
 માળકો-ખુ, પું દોરામા અથવા તારમા બેર-
 વેલા કામજોનો હારડો ફાંપલ
 માળણુ, નં છાપરામા વળીઓ ને તે ઉપર નાખ-
 વામા આવતું મૈડણુ, સાડીઓ ધંતે ર. સ્ત્રીં માલણુ.
 માળવી, વિં માળવા દેશ સબધી [વવું, છાજવું
 માળવું, કિં સંવળીઓ અને મૈડણુથી છાપર બના-
 માળા, સ્ત્રીં (સં માલા) રૂદ્ધ, તુળશીના
 મણકાઓને દોરી-તારમા પરેવી બનાવેલો જે
 ઘાટ તે, શ્રેણી, જપમાળા, રમરણી, બેરબો ર
 મોતીનો હાર
 માળિયુ, પું સામાન મૂકવાને ઉંચે બનાવેલું
 મેડા જેવું તે ર છપરાને લગતો છેક ઉપરનો
 માળ, કાતરિયુ [રનાર, ફૂલ વેચનારો ર માળિયુ
 માળી, પું [સં માલિન] કાડ ફૂલને ઉછે-
 માળું, નં માર સાળું [ગાળ]
 માળેણુ, સ્ત્રીં માળીની સ્ત્રી
 માળો, પું [માળ-મેડો] ખેતરમા ટોવાને બેસ-
 વાનું ઉચું ઠેકાણું તે ર પક્ષીએ પોતાને રહેવાને
 બાંધેલું ઘર-રહેઠાણું ૩ મોડું ઘર [મુઅઈમા]
 મિઆઈ અં બિલાડીનું બોલવું તે
 મિચવું, કિં સં સંકામવું બીડવું, બધ કરવું
 મિજખાન, વિં [ફાં] પરાણો, મહેમાન
 મિજખાની, સ્ત્રીં બિજાણી, જાઆરત ર મહેમાની
 મિજલસ, સ્ત્રીં [આં] મડળી; પરિવહ; સભા

૨ બેઠક રાવણ ૩ કચેરી ૪ મેળો
મિત્રગરં, નં જેને યોગે બારણ વસાય ઉધડે
તે, બગડવા નરમાદા
મિત્રજ, પું [ફાં] રસાવ, તબિયત, પ્રકૃતિ,
૨ નજ, આવેરા ૩ ગુરસા, તામસ ૪ મગફળી,
ગફળી મિત્રજ જવો=ગુરસે થવું મિત્રજ ઠે
કાણે ન હોવો=મિત્રજ જવો, રીસ ચઢવી
મિત્રજ, વિં ઘડી ઘડીએ તબિયત ફરે તેવું ૨
ચિદ્વિયુ, સહેજમા ગુસ્સે લરાય તેવું ૩ મગફળી
રજોગુણી સ્વભાવનું [અટકળ
મિત્રજ, નં [આં] માપ ૨ સુમાર, આશરો,
મિટ, સ્ત્રીંદુ ખ સહન કરવું તે ૨ ધ્યાનથી જોવું
તે, ટસ ૩ નજર, દષ્ટિ
મિટ્ટી, સ્ત્રીં (સં ૦ મૃતિકા) માટી મટોડી, મટોડું
મિટ્ટી દાણાદાણ થવી=ખરાખરાત થવું, પાપ-
માલ થઈ જવું, હેરાન થવું મિટ્ટીમા મળી જવું=
પથ ભૂતમા મળી જવું, મગફળી પાપવું
મિટડાં, નં હેતમા હૈયા સરસુ ચાપવું તે, ૨
ઓવાગળા લેવા તે [૩ વહાલું ચુબન
મિટડું, વિં મીઠું, મધુર, પ્રિય ૨ મીઠું મીઠું બોલનાર
મિટાઈ, સ્ત્રીં દૂધ ખાડોના બનાવેલા પદાર્થ ૨
કોષ પણ ગળપણવાળો પદાર્થ
મિટાઈવાળો પું સુખડિયો, કદોષ હલવાઈ
મિટાબોલું, વિં મીઠું-ખમદ પડે તેવું બોલનાર
મિટાશ, સ્ત્રીંથોડુંક મીઠું હોય તે, જગડજે ગળ-
પણ તે ૨ મધુરતા, માધુર્ય
મિટગો, પુંકપાળ ઉપરની ગુથેલી ચોટલાની લટ
મિટળા, નં એક જાતનું ફળ
મિણાલું, કિં અં ઘેને ચઢવું, આળસ લરાવી ૨
પાતો ખેચી લેવો, દૂધ ન મકવું ૩ દુભાવું
મિજ, સ્ત્રીં મીજ, મિયામાનુ ફળ
મિડું, નં શ્વય, નાનું મિડું
મિડીઆવળ, સ્ત્રીંએક વનસ્પતિ છોડ, સોનામુખી
મિડું, વિં ગૂઢ હૃદયનું, ઉંડા મનનું, હૈયા મેલું,
૨ થોડા બોલું [હોય તેટલું જ, માફકસર
મિત, વિં (સં ૦) માપેલું ૨ યથા પ્રમાણ ઘટવું
મિતવ્યય, પું (સં ૦) ડરકસર, વટતો-નિર્ધારિત ખરચ

મિતાહાર, પું (સં ૦) મિત્રનસગ બોજન કરવું તે
મિત્તી, સ્ત્રીં (સં ૦) તિથિ, તારીખ
મિત્ર, વિં (સં ૦) સ્નેહી, દોસ્ત, ભાઈમધ,
મિત્રતા, સ્ત્રીં મૈત્રી, સ્નેહ, દોસ્તી, ભાઈબન્ધી
મિત્રમ ડળ, નં દોસ્તદારો, સ્નેહીઓ
મિત્રાચારી, સ્ત્રીં ધરવટ ૨ મૈત્રી
મિથુન, નં (સં ૦) મૈથુન, સ્ત્રીં પુરુષનો મન ધ ૨
સ્ત્રી પુરુષનું જોડું, દ પતિ ૩ જોડું, બેની બેલ ૪
એ નામની એક રાશિ
મિથ્યા, વિં (સં ૦) ખોટું, જુઠું, અસત્ય, કૃત્રિમ
મિથ્યા, અં નકાચું, ફોગટ, ખાલી
મિથ્યાદષ્ટિ, પું જોનથી છતર મત માનનાર
મિથ્યાલિમાની, વિં બડાઈખાર, ગર્વિષ્ટ, ડોળી
મિનતજરી, સ્ત્રીં જલાવાલા, આજીજી
મિનાકેસો, પું (આં) અણબનાવ, ઉચું મન, વિરોધ
૨ વેર, દેશ, ખાર, અટસ, કોનો
મિનાકરી, વિં (ફાં) મીનાથી શોભીતું કરેલું, મીનાની
કારીગરીવાળું
મિનારો (આં) મનારો, યુરજ, કુરુરો,
મિનિટ, સ્ત્રીં [આં] કલાકનો સાંઘો ભાગ, અટીપળ
મિનો, પું સોના ઉપર કાચના જેવો ૨ ગ પુરવો
મિયાન, નં મ્યાન, મેણ, ખોલી તિ, મરકત
મિયાનો, પું મ્યાનો, પેટી ઘાટની પાલખી
મિરજ, (ફાં) મુસલમાનમા એક ઉચો ખિતાબ,
ઉમરાવ, અમીર
મિરજન, નં માળાનો એક ભાગ મોઢી ચીજ
મિરાત, સ્ત્રીં પુણ, દોલત, થાપણ ૨ હમિયાણી,
મિરાસી, સ્ત્રીં મિલકત, વારસામા મળેલું ધન
મિલકત, સ્ત્રીં (આં) દોલત, ધનમાલ, જગીર,
ગાસ, પુણ
મિલન, નં મુલાકાત, મળવું તે [મળતાવડું
મિલનસાર, વિં મૌ રાથે હળું મળી જાય તેવું,
મિલનસારી, સ્ત્રીં મળતાવડાપણું, સુશીલતા ૨
મળતાવડું
મિલાપ, પું (આં) વસ્તુઓનું સાથે બેળાઈ-જો-
ડાઈ ગ્રહેવું તે ૨ સમજ-વિચારમા મળવું તે ૩
મુલાકાત, બેટ ૪ મેળ મપ ૫ સમાગમ, મેળાપ.

મિલાપી, વિંમિલનસારી ર ઓળખીતુ, જાણીતુ
મિલાવડો પું સાથી સ્નેહીઓએ એકઠા મળી જે
ગમત કરવી તે, મિજલસ, રાવણુ, મેળાપડો
મિશ્ર-શ્રિત, વિં (સં) ભેળસેળ, ખીજ સાથે
ભળેલુ-એકઠુ થઈ ગયેલુ [કરેલી હાથ તે
મિશ્રણુ, નં મેસવણી, ઘણી ચીજો જેમા એકઠી
મિષ, નં (સં) બહાનુ, નિમિત્ત, ખોટું કારણુ
ઢોંગ, ડોળ [પ્રિય
મિષ, વિં (સં) મીઠુ, ગળ્યુ ર સ્વાદિષ્ટ, મધુર,
મિષાન્ન, નં (સં) ગળ્યુ, સ્વાદિષ્ટ ભોજન
મિસકિન, વિં (આ) મુકલસ, પામર, લાચાર, દીન
મિસરી, સ્ત્રીં સાકર, દાણાદાર ખાડ
મિસલ-સાલ, સ્ત્રીં [આં] રીત, જુગતી, તરેહ
ર ઉપમા, દશાત, ઉદાહરણુ ૩ અં પેટે, મોકડ
મિસ્તરી, પું મુખ્ય કડિયો, સલાટ ર હોશિ
યાર કારીગર
મિસ્સી, સ્ત્રીં દાતે ધસવાનો ભૂકો જેથી કાળો
રંગ બેસે છે ર મેશ ૩ શાહી
મીચ, સ્ત્રીં બિયાની અદરનો ગર, મીજ
મીજ, સ્ત્રીં બિયાની અદરનો ગર્ભ ર ખી
મીટ, સ્ત્રીં એકાગ્ર દષ્ટિ, નજર ર આખ, સરત
મીટવુ, કિં અં મટવુ, સાડ થવુ ર નિકાલ
થવો પાર આવવુ
મીડ્ય દર, નં બ્યા મીઠુ પાકતુ હોય તે, અગર
મીઠી, સ્ત્રીં કોટી કરવી તે, હૈયા સરસુઆપવુ
તે ર ચુમી, ચુબન ૩ વિં બહાલી, પ્યારી
“ મારી મીઠી તુ રહે છાની, તારી રક્ષા કરો
ભવાની ” ૪ ગળી, સ્વાદિષ્ટ પ કુળી, પ્રેમ ભરી
“ સાહેબ તમારી મીઠી નજરથી મારૂં ભલુ થશે ”
મીઠું, નં દરિયાનુ પાણી સુકાઈ જે ખારો પદાર્થ
બને છે તે, નિમક લૂણુ ર સત્વ, બળ
મીઠું, વિં અક જતનો સ્વાદ ખાટો, ખારો કે
કડવો, તીખો નહિ તેવુ ર સહેજ ગળ્યુ, કે, ગળ-
પણુ નાખેલુ ૩ નાકને પસંદ પડેતેવુ, ‘મધુર મીઠી
વાસ’ ૪ આખને ગમે તેવુ પ વહાલુ, ગમતુ, પ-
સદ, ખુશ કરે તેવુ (ભાષણુ) ૬ ખાઈ મોળુ
નહિ તેવુ (પાણી) ૭. કામળ, રસભર્યુ, સૌમ્ય ૮

પ્રસન્ન, અવ્યગ્ર (નજર) મીઠું મરચુ ભભરાવતુ=
ખરૂ ખોટું વધારી રસિય લાગે તેમ કરવુ
મીડવો, પું જસુસ, હલકારો, કાસદ ર બેફિકર
દોગી વિધવા ૩ અગ્રેસર, મુખી
મીડિયો, પું જેના શિંગડા નીચે વળી ગયા હોય
તે (બળદ, બકરો વગેરે)
મીડુ, નં મિંદુ, ટપકુ, શૂન્ય ર અનુસ્વાર ૩
એમા કપ્પ નાહ, રદ, ખાતલ ૩ દશક દર્શક
ચિહ્ન (ગણિતમા) એકડા વગરનુ મીડુ=
આધાર પાયા વગરનુ મીડુ મૂકવુ-ટાળી મૂકવુ,
ઝાઠી નાખવુ, લેખ મા ન લેવુ મીડુ વળવુ=રદ થવુ
ખાતલ થવુ, ર વશ જવો
મીડું, વિં ગૂઢ હૃદયનુ, ઉડા મનનુ
મીણુ, નં મધમાખીઓ જે ચીકણા પીળા પદાર્થ
પોતાના શરીરમાંથી કાઢી મધપુડો બનાવે છે તે
મીણુ મીણુ થઈ જવુ=ગળીને એક તાર થઈ જવુ,
પોચુ ને મુલાયમ થવુ મીણુનો પણુ માટી=નબળો
પોચા તોપણુ સત્તાવાળો ઉપરી, તે ઉપરી જ,
માલ વગરનો ધણી પણુ પોતા સાથે પરણેલો
મીણુકપડ, નં મીણુપાયેલુ-લગાડેલુ કપડુ
મીણુબત્તી, સ્ત્રીં મીણુ લગાડેલી વાટવાળી બત્તી
મીણિયુ, નં મીણુવાળુ કપડુ
મીણુ, પું કેક ચઢે તેવો ઝેરી પદાર્થ તે-કાદગા,
સોપારીના ખી વગેરે ર કેક, નીશો, ઘેન ૩ મદ
મીન, નં (સં) માછલુ ર સ્ત્રીં બારમી રાશિ
મીનકેતન, પું (સં) કામદેવ [૩ મીલ, પક્ષ
મીનડી, સ્ત્રીં બિલાડી, મની
મીનડુ, નં બિલાડુ મીનડો=બિલાડો
મીનમેખ, સ્ત્રીં વધારો ઘટાડો, ઓછુ વતુ ર
મીની, સ્ત્રીં બિલાડી [વાઘોસાઘો, હરકત
મીનો, પું (ફાં) મરકત, ઝાચના જેવી વસ્તુ
મીસાસા, સ્ત્રીં (સં) વેદના કર્મકાંડ ને જ્ઞાનકાંડ
સખ ધી જે શાસ્ત્રીય અથ તે “પૂર્વ મીમાસા અને
ઉત્તર મીમાસા.” ર ચોકસી, તક્ષાસ ૩ સમાલોચના.
મીયા, પું મુસલમાન, ઈસ્લામ ધર્મ મરદ.
મીર, પું (ફાં) અમીર, સરદાર ર રમવાના
પાનામા જે બાદશાહ તે ૩ ચઢિયાતુ. “વાહ

વાહ વીર ધીર ! તમથી હું મીર છું ”-વલ્લભ
૪ મીરાશી

મીરાશી, પુઠ એક જાતના માગણુ લોક, મીર
મીલ, સ્ત્રી (અ) કાતવા વણવાનું કારખાનું, ગીરની.

૨ બાકરી, પક્ષ, તડ, સામી યુગ્મેશ તે

મીસી, સ્ત્રી મસી [બનાવેલી રોટલી

મુગણી, સ્ત્રી રાધેલા ચોખાની મરચુ મીઠું નાખી

મુગુ, વિં(સંમૂક) આવાચક, ગુગુ, મડ ૨

ગુપચુપ, જાતમાનું

મુછ, સ્ત્રી હોઠ ઉપરના વાળ મઠ

મુછાણુ, વિંમુછાળો, ૨ જોરાવર, મરદ, પ્રતાપી

૩ ઉમર લાયક

મુજ, નં(સં) એક જાતનું ડાલ જેવું ધામ

મુજી, વિંકંજીસ, કૃષણુ, ૨ મુગુ, બોલે નહિ તેવું

૩ હોસ-અક્ષત વગરનું

મુઝડો, વિં મો આગળ કાળા ને શરીરે ધોળા

વાળવાળો વાછડો, ધોલો

મુઝવણુ સ્ત્રી અકળામણુ, બેચેની, ઉચાટ, ઉદ્ભવેગ

મુઝાવુ, કિં અં અકળાવુ, ગભરાવું રિસાવું,

રહી રહીને શ્વાસ ચાલવો તે ૩ કટાળવું, મનમા

મુઝ, નં(સં) માયુ, મસ્તક [ને મનમા મુઝાવું

મુઝન, નં(સં) બોડાવવું તે

મુઝવું, કિં સં મુઝવું, જીઓ [મણીનું વજન

મુઝી, સ્ત્રી ચાપણુ, પુજી ૨ મુઝલ ૩ અઢી

મુઝાવું, કિં સં એલો બનાવું ૨ હજમત કગાવવી

મુકડો, પુઠ મુગડો, જીઓ [૩ છેતરાવું ઠગાવું

મુકરદમો, પુઠ (કાં) ફરિયાદને લગતું કાગકાજ,

મુકરર, વિં ઠેરવેલું, નક્કી કરેલું [દાવો, કળિયો

મુકરર, અં ખાતરીથી, ખરેખર, નક્કી

મુકરી જવું, કિં સં ના કહેવું, ના પાડવી, ફસડી જવું

મુકવું, (મૂકવું) કિં સં એક પદાર્થ ઉપર ખીજો

રહે તેમ ગોઠવવું, મેલવું ૨ કબજ કરવું, પુરવું

૩ છોડવું ૪ રાખવાને આપવું-સોપવું ‘એકમા

ફિયા મકવા’ ૫ કામ સિખવા મોકલવું

‘ છોડરાને નિશાળે મક્યો છે ૬ લક્ષ આપવું

છોડી દેવું બાકી રાખવું કમી ડગવું “ઉપલી

ચાર લીટી મુકીને વાય ’

મુકાદમ, પુઠ (અ) મુકદ્દમ) ઉપરી, મુખી,

નાયક, અગ્રેસર જમાદાર (મજુર, સિપાઈ વગે-

રેમા) ૨ દારોજો ૩ મારફતીઓ

મુકાદમી, સ્ત્રી મુકાદમનું જે કામ તે, મારફત.

૨ ઉપરીપણું, સરદારી

મુકાબલ, વિં મુકાબલો કરેલું, મેળવેલું ૨ મુકાબલો,

સરખામણી, મેળવણી

મુકાબલો, પુઠ (કાં મુકાબલ) અસલ પ્રમાણે

નક્કલ છે કે નહિ, એ જોવું તે, બેને જોડે તપા-

સવા તે, તુલના, પડછો, સરખામણી ૨ સરસાઈ

૫ દશાત, દાખલો, ઉપમા

મુકામ, નં (અ) ઉતરવાનું ઠેકાણું, વિશ્રામ ૨

ગહેઠાણું, રહેવાની જગા ૩ પડાવ, જાવણી, ઉતારો

મુકાવવું, કિં સં મકે તેમ કરવું, છોડાવવું, છુટું

મુકાવું, કિં સં છોડાવું, છુટવું [પાડવું.

મુકુટ, પુઠ શિરોમણી, મુગટ, સુદર કલગીદાર ટોપ

મુકુ-દ, પુઠ (સં) વિષણુ લગવાન

મુકુલ, પુઠ (સં) દેહ ૨ ખીલતી ફૂલની કળીઓ

મુકર-કર, અં નક્કી, જરૂર, ઠેરવેલું

મુકી, સ્ત્રી ઠોસો ૨ મુકીનો માર

મુકો, પુઠ જમરી મુકી, ગડો, ઠોસો

મુકત, વિં (સં) છુટેલું, છુટું, બંધન રહિત ૨

મસારની માયાથી મોકળું

મુકતા, નં (સં) મોતી ૨ મણકો

મુકતાફળ, નં મોતી

મુકિત, સ્ત્રી (સં) છુટકારો સ્વતંત્રપણું ૨

જન્મમરણના ફરામાથી છુટકારો થવો તે, મોક્ષ

નિર્વાણ, કૈવલ્ય (એ ચાર છે સલોખા, સમીપતા,

સરપતા ને સાયુજ્યતા) મુકિતપદ=બ્રહ્મપદ, કૈવ-

લ્યપદ મુકિત માર્ગ-જે સાધનથી જન્મમરણ

છુટે તે જ્ઞાનમાર્ગ

મુખ, નં (સં) મો, મોઢું ૨ ચહેરો, વદન ૩

જ્યા નદી સમુદ્રને મળે છે તે, બાર ૪ બારણું,

રસ્તો, તાક, દરવાજો, મુખનાં મલોખા કરવા-

મોઢે મીઠું મીઠું સારું લગાડવું, સવાસલા કરવા

મુખમે રામ બગલમે છુરી, ભગત ભયા પણું

દાનત છુરી=હાથમા માળા, પેટમા લાળા

મુખકમળ, નં મુખારવિદ
 મુખકળા, સ્ત્રી (સં) ચહેરાનો દેખાવ-વાટ
 મુખચન્દ્ર, પુ (સં) મુખરૂપી ચન્દ્ર તે
 મુખભુખાની, સ્ત્રી મોઢાની સાક્ષી (લેખીત નહિ)
 મુખડુ, નં ચહેરો, મો, વદન
 મુખતાદ, નં વર્ષિ. ૨ મરનારની વાર્ષિક ધર્મ
 સમધી ક્રિયા (પારસીઓમાં) [જરૂર જોયું
 મુખતેસર, વિ (ફાં) હુક, થોડામાં, મક્ષિત
 મુખત્યાર, વિ (ફાં) સર્વ હકવાળુ, કોઈ તરફથી
 કામ કરવાને સત્તા મળી હોય તે, પ્રતિનિધિ,
 વકીલ, આપ અખત્યાર, સ્વતંત્ર
 મુખત્યારનામુ, નં (ફાં) મુખત્યારી આપવા
 સમધી લેખ સત્તા આપવી તે, વકીલાત નામુ
 મુખત્યારી, સ્ત્રી (ફાં) સદર પરવાનગી, કુલ
 અખત્યાર ૨ મુખત્યારનું જે કામ તે, વકીલાત
 ૨ સ્વતંત્રતા, આપ અધિકાર
 મુખપાક, પુ (સં) બાળકોનો એક જીવલેણ
 રોગ એમાં મોઢા ફાટી જાય પડી ચાંદીઓ
 મુખપાઠ, વિ મોઢે લાણી જવાપ તેવું [પડે છે
 મુખમુદ્રા, સ્ત્રી (સં) ચહેરો, મોનો શક્તિ તે ૨
 દેખાવ, સુરત
 મુખર, વિં ધાધળિયુ, બોલતા શરમાય કે ખ
 મચાય નહિ તેવું વાચાળ ૨ મસ્કરે ૩ ખડ
 ખડતુ, વાગતું મુખરિત=વાચાળ, ગાજતું
 મુખવાદ, નં ભાષણ લવરી
 મુખવાસ, પુ જમી ઉડ્યા પછી પાનસોપારી
 એલચી વગેરે ખાઈને સુવાસિત કરવું તે ૨
 તાણુલ, પાનસોપારી વગેરે દિર્ઘ-સુતળી
 મુખિયુ, નં છાલકા કાથળાનું મો સીની લેવાની
 મુખિયો, પુ હાકોરજીની સેવાની સામગ્રી ફરી
 આપનારામાં જે મુખી તે
 મુખ સામુદ્રિક, પુ (સં) મુખ લક્ષણ ચહેરો
 જોઈ લક્ષણ સ્વભાવ કહેવાની વિદ્યા
 મુખી, પુ એકાદા વર્ગનો મુખ્ય માણસ, નાયક,
 અગ્રેસર. ૨ પટેલ, ગામનો વડો તે, વસુલાતી
 અમલદારને મદદ કરનાર અને ગામની વ્યવસ્થા
 મુખ્ય, વિં પહેલું, મોટું [રાખનાર

મુખ્યત્વે કરીને, અં વિશેષે કરીને, ઘણું બાગે,
 ઘણું કરીને, વિશેષત
 મુગડ, પુ આથે પહેરવાનો સુદર કિમતી ટોપ,
 મોરપિછ, તોરો, ઝલગી, તાજ ૨ મુરખમી, વડીલ.
 “માથાના મુગટ તમે પરણ્યા કે કુવારા રે”
 મુગટી, સ્ત્રી નાનો મુગટો, ધટી.
 મુગટો, પુ અમોટમાં નાહીને સ્ત્રી પુરૂષ બન્ને
 પહેરી શકે તેવું હીરનું વસ્ત્ર
 મુગડી, સ્ત્રી કાનનું ઘરેણું (કાઠિં)
 મુગલ, વિ (ફાં) મુસલમાનોની એક જાત
 મુગલાઈ, સ્ત્રી મુગલોની કારકિર્દી તે, મુગલોની
 જોહાડી-દોરતોર ૨ ઐશ્વર્ય, ઠાકમાઠ, લપકો
 મુગાસાડી, સ્ત્રી અમોટમાં પહેરવાનું રેશમી સ્ત્રી-
 ઓનું વસ્ત્ર, ચોકડિયું
 મુગું, વિં મુઘ મુગોમાર=દેખાય નહિ તેવો માર
 મુગું, વિં (સં) અણસમજી, બાલિશ ૨ સાલસ,
 ભોળું, નિર્દોષ [થોડી સમજવાળી સ્ત્રી
 મુગ્યા, સ્ત્રી કુટતી જીવાનીવાળી પણ રતિમાં
 મુચરકો, પુ (તુકી) ફરી કરે તો અથવા હાજર
 ન થાઉ તો આટલી સખ ભોગવું એવી રીતનો
 જે લેખ ગુનેગારે કરી આપવો તે, કરાર
 મુછ, સ્ત્રી મૂછ, જીઓ [તેવો પુરૂષ તે
 મુછાળો, વિં ઉમ્મર લાયક, મુછો આવી હોય
 મુજ, સં માર, હુની છટ્ટી વિભક્તિ
 મુજબ, અં (આં) પ્રમાણે, પેઠે
 મુજબ, વિં જેવું, સરખું, સમાન, તુલ્ય
 મુજમુદાર, પુ મજમુદાર, જીઓ
 મુજરે, અં મજરે, વળતરમાં એવું
 મુજરો, પુ સલામ, નમસ્કાર, વદન, બેટ
 મુજહામત, સ્ત્રી ટીકા, વિવેચન, ૨ અટકાવ
 બાધ, અડચણ [ગણના ૨ બોન
 મુજબો, પુ (આં) હિસાબ, લેખ, દરકા
 મુજવર, પુ કબરની સલાળ રાખનાર.
 મુજિયો પુતરત જનોઈ દીધેલો બહુક બહારી
 મુઝવણ, સ્ત્રી અઠળામણ, ગભરામણ, એચેની
 મુઝારો, પુ ત્રિદોષ, તાવ, ઉધરસ ને ફેફસાના
 સોજાનો રોગ ૨ એક જાતનું કાંદવનું કોડિયું

મુઝાવુ, કિં અં અકળાવુ, ગભરાવુ, રિખાવુ
૨ શ્વાસ અટકતો આગવો ગુર્ગળાવુ ૩ કટાળવુ
મુઠ, સ્ત્રીં મુઠી ૨ જ્યાથી તરવાગ વગેરે પકડાય
છે તે હાથો ૩ એક મારણુ પ્રયોગ ૪ ગીલી
દડાની ગમતમા એક દાવ

મુઠિયુ, નં કણેકને મુઠીમા ચાપી મુઠીવાળી બ-
નાવેલો ખાવાનો પદાર્થ તે ગરગોલો મુઠિયા
મારવા-પુરૂષે પોતાની ઇન્દ્રિયને મુઠીમા પકડી હલાવવી
મુઠી, સ્ત્રીં (સં મુઠિ) જોરથી આગળા હાથેળી
સાથે વાળેલા હોય તે ૨ તેમા જેટલુ સમાય
તેટલુ તે મુઠી વાળવી=મઝ કરવુ, ગાઠ કરવી
મુઠીઓ વાળીને દોડવુ=ધણી ત્વગથી દોડવુ, જીવ
લઇને નાસવુ મુઠીમા રાખવુ=સત્તામા રાખવુ,
દાખમા રાખવુ

મુઠીભર, અં થોડુક, જૂજ ૨ મુઠીમા માય તેટલુ
મુડણુ, નં માથાના કેશ કઢાવવા તે ૨ બાળકના
પહેલવહેલા કેશ લેવરાવવાની વિધિ ૩ હન્નમત,
વતુ ૪ દિક્ષા લેવી તે

મુડાલ, વિં (ફાં મુરદાર-અશક્ત) મરી ગયેલા
જેવુ, શુષ્ક, રૂક્ષ ૨ અશક્ત, લેવાઇ ગયેલુ, ફીણુ,
કૂશ (માણસ)

મુડદારશિગ, સ્ત્રીં એક જાતની ઔષધિ
મુડદુ, નં માણસનુ ચૈતન્ય-જીવ ગયા પછીનુ
ખોખુ, શબ, પ્રેત, તાસ, લોથ ૨ દુર્બળ, ચૈતન
રહિત, જડ

મુડવુ, કિં સં અસ્થાવરે કેશ કાઢવા, બોડવુ
૨ છેતરવુ, ધૂતવુ, ડગવુ ૩ દીક્ષા આપવી, શિષ્ય
કરવો [ડિગાવુ, છેતરાવુ]

મુડાવુ કિં અં બોડાવુ ૨ ચલા થવુ ૩
મુડિયો, પું મુડાયેલો, શિષ્ય, ચેલો ૨ નાની
સાકટી

મુતરડી, સ્ત્રીં મુતરવાની જગા, પિશાબખાનુ
મુતરવુ, કિં સં જઠરમા છુટા પડેલો પ્રવાહી
ઇન્દ્રિય વાટે બહાર કાઢવો, પિશાબ કરવો ૨
ગભરાવુ, થરથરવુ મોઢાપર મુતરવુ=અપમાન
કરવુ, ન લેખવવુ મુતરો દેવુ=બાળકે અણુસમજ
મા પેશાબ કરવો ૨ ગભરાવુ, ડરી જવુ

મુતરાણી, સ્ત્રીં ઇન્દ્રિય [તાકીદ હોય તેવુ
મુતરાણુ, વિં મુતરવાની હાજતવાળુ, મુતરવાની
મુતરાવલુ, કિં સં મુતરે તેમ કરવુ ૨ ડરાવલુ,
ધમકાવલુ, દબડાવલુ

મુતરિયુ, નં મુતરવાનુ વાસણ
મુતસક, અં (આં) જરાએ જરા, બિલકુલ, તમામ
મુતાલિક, પું (આં) નાયબ કાગભારી-દિવાન
મુદ્દ, નં શત્રુ દુશ્મન ૨ વાદી પ્રતિવાદી
મુદ્દત, સ્ત્રીં (આં) મુકરર કરેલો વખત ૨
વાયદો, વખત, કાળ, કાચી મુદ્દત-વાયદા પહેલાનો
વખત પાકી મુદ્દત-વખત પુરો થયો હોય તે
સમય મુદ્દતસર-વાયદા પ્રમાણે બરોબર વખતે
મુદ્દલ, નં વેપાગ-ધધાને માટે પ્રથમ રોકેલા
નાણુ, ચાપણુ, મૂડી, ભડોળ, પુછ

મુદ્દલ, અં માવ, સમજી, તમામ ૨ જરાએજરા
મુદ્દા, સ્ત્રીં (સં) ઉદ્ધામ હર્ષ, હરખ, આનંદ
મુદ્દિત, વિં (સં) પ્રસન્ન થયેલુ, હવ પામેલુ,
હરખાયેલુ, ખુશી

મુદ્દામ, અં (આં) ખાસ, ખામોખામ, મુખ્યત્વે
કરીને ૨ ધણા કાળનુ, ચાનુ

મુદ્દો, પું (આં) પ્રમાણુ, પુરાવો, સાખીતી
૨ મળ, પાયો “મુદ્દો હાથ લાગવો” ૩ કુચી,
પતો, પગલુ

મુદ્દા, સ્ત્રીં (સં) ચિહ્ન, નિશાની ૨ મહોર
છાપ, સિક્કો ૩ છાપ, આલોક ૪ વિંટી, અમુડી
૫ ખીખા, છાપવાના ટાઈપ, છાપખાનુ ૬ એક
પ્રકારનુ યોગાસન ૭ ગ્રાપાતિલક મુદ્દાલેખ=

મુદ્દાન્તિ, વિં (સં) છાપેલુ [અગ્રલેખ
મુદ્દિકા, સ્ત્રીં (સં) મુદ્દા, નામ ક્રાતરેલી વિંટી,
મુનગા, વિં મનુ'નનુ [સિક્કો

મુનશી, પું (ફાં) લખાણુ પત્રનુ ઝામકાજ કરનાર,
સેન્ટેરી ૨ ફાગસી, ઉર્દુ, આરબી શિખવનાર
મુનસફ, પું [આં] દિવાની કામનો ઇનસાફ
કરનાર ન્યાયાધીશ

મુનસફી, સ્ત્રીં મુનસફનુ જે કામ-દરજાએ તે,
ન્યાયાધીશી ૨ અધિકાર, સત્તા

મુનાસમ, વિં (આં) વાજખી, ઘટારત, યોગ્ય.

મુનિ, પુ૦ [સ૦] ઋષિ, તપસ્વી, યોગી .
મૌન રહી તપ કરનાર સાધુ

મુનિવ્રત, ન૦ અણબોલ્યા રહેવાનું જે વ્રત તે
મુનીમ, પુ૦ [આ૦] પેદીનો મુખ્ય ગુમાસ્તો,
વહીવટ કરનાર ૨ આડતિયો

મુનીમી, સ્ત્રી૦ મુનીમનું જે કામ તે [મૌન, મકલાવ
મુન્ય, ન૦ (મૌન) મુગાપણુ, અણબોલ્યા રહેવું તે,
મુફ્તી, પુ૦ મુસલમાન પચાતિયો

મુફ્લસ, વિ૦ [આ] ગરીબ, કગાળ, બેહાલ
મુફ્લસી, સ્ત્રી૦ ગરીબાઈ, લાચારી, કગાલિયત
મુફ્સીલ, ન૦ બહાગગામ, પરદેશ

મુખારક, વિ૦ (આ૦) ભાગ્યશાળી, સુખી, આબાદ
મુખારકબાદી, સ્ત્રી૦ અભિનદન, ધન્યવાદ

મુમતી, સ્ત્રી૦ જૈન સાધુઓ લુગડાનો ઢડકો મો આગળ
રાખે છે તે [હિન્દુ મુસલમાન ધર્મમાં ગણેલા તે

મુમનો, પુ૦ [દ્ર૦ મોઅમન-મુસલમાન] જે
મુમુક્ષુ, વિ૦ [સ૦] મોક્ષની ઈચ્છા રાખનારો
મુમ્મૈ, સ્ત્રી૦ (ફા૦ મૂમયાઈ) માણસની ચરખીની

મેળવણીનો એક મલમ જે ઔષધ તરીકે વપરાય છે

મુરખ, વિ૦ મૂર્ખ, બેવકુફ

મુરખાઈ, સ્ત્રી૦ મુરખપણુ, મૂર્ખતા

મુરઘો, પુ૦ કુકડો, મરઘડો મુરઘી-મરઘી, કુકડી

મુરજ, પુ૦ (સ૦) એક જાતનું વાજી “ વીણા,

મુરજ, મદગતે, મધ્યે મોરલી વાજે ” ગિરિવર

મુરત, સ્ત્રી૦ મૂર્તિ ૨ ન૦ મુહર્ત

મુરતિયો, પુ૦ કન્યાને પરણનાર, જમાઈ

મુરખખી, પુ૦ [આ૦] કુકડામાં જે વડીલ તે,

શિરછત્ર ૨ પોષક, મદદગાર, હિમાયતી

મુરખખો, પુ૦ [આ૦] ચાસણીમાં બોળી મૂકેલા
ફળાદિક તે

મુરલી, સ્ત્રી૦ [સ૦] વાસળી ૨ દેવને અર્પણ
કરેલી છોકરી મુરલીધર-કૃષ્ણ

મુરવત, સ્ત્રી૦ [આ૦ મુરવત] મોલો, વજન,
ભારબોજ ૨ મરજાદ, અદમ, માન

મુરસદ, પુ૦ ધર્મ ગુરૂ, ધર્મ શિક્ષક-ઉપદેશક

મુરાતખ, ન૦ (આ૦) આખર ગૌરવ, પ્રતિષ્ઠા, માન

મુરાદ, સ્ત્રી૦ ઉમેદ, ઇચ્છા, હોસ, આશા

મુરાદિ, પુ૦ (સ૦) કૃષ્ણ, મુર દૈત્યનો શત્રુ
મુરીદ, સ્ત્રી૦ ચેલી, શિષ્યા

મુરુક, પુ૦ (આ૦) દેશ, પ્રદેશ, રાજ્ય

મુલકગિરી, સ્ત્રી૦ મુલક બોવા તે, મુસાફરી

મુલકી, વિ૦ રેવન્યુ ખાતા સમધી-મહેસુલ મળધી

મુલકીખાતુ, ન૦ રેવન્યુ ખાતુ, મહેસુલ ખાતુ

મુલતવી, અ૦ [આ૦] મોકુફ, અદમ્ય મુલતવી

રાખવું—વિચારવું રાખવું, બાકી રાખવું ૨.

છેવટનું માડી વાળવું

મુલતાની, વિ૦ મુલતાનનું

મુલદાર, વિ૦ કિમતી, મૂલ્યવાન, ભારે

મુલપડી, વિ૦ પદરનો મંકત (વેપારીમાં)

મુલમ્મો, પુ૦ સલ્લો, કેલ, પ્નાસ્ટર

મુલવલુ, કિ૦ સંડિમત કરતી, મૂલ કરવું, ભાવપાડવો

મુલાઈમ, વિ૦ નરમ કુમળું, સુવાળું ને પોચું

મુલાજાત, સ્ત્રી૦ (આ૦) મેલાપ, ભેટ, સમાગમ

૨ મેળ, સખધ, બેસઉક, પરિચય, સહવાસ

મુલાબો, પુ૦ (આ૦ મુલાહજ) અદબ, મર્યાદા,

મલાબો, આમ-ચા

મુલામ, પુ૦ (આ૦ મુલમમઅ) ઢોળ, નસતુ તે

મુલામ, વિ૦ સગસ, સફે

મુલ્લા, પુ૦ (ફા૦) વહોરાઓમાં જે મુખ્ય ધર્મ

સમજવનારો-ન્યાય કરનારો તે

મુલ્લો, પુ૦ ગરય, પુછ, મુડી, ચાપણુ

મુવાકુ, ન૦ નાનું ગામ

મુવાળો, પુ૦ નિમાળો, વાળ, બાલ

મુવુ, અ૦ બલે એ મરી જાય, ખેર

મુરકેટાટ, વિ૦ વાસા પાછળ હાથ બાધેલા હોય તેવું

મુરકેલ, વિ૦ (આ૦) અધરૂ, મહેનત પડે તેવું,

આકરૂ, ભારે, કંઠણુ

મુરકેલી, સ્ત્રી૦ (આ૦) મુસીબત, મહેનત, કડાઈટ

મુરાળી, ન૦ મુસળી, જુઓ

મુછિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) મુડી ૨ પકડ, હાથો

મુસદ્દી, પુ૦ (આ૦) મુસદ્દો કરનાર ૨ કારકુન,

મહેતો ૩ રાજકાર્યમાં કુશળ

મુસદ્દો, પુ૦ ઉંડા અર્થવાળી ઇબારતનો જે લેખ

તે ૨ ખરડો, ૩ નમુનો, ડાળીયું

મુસલમાન, પુ(આ) મહમદ પેગમ્બરને માનનાર
મુસલ્લી, નં નિમાજ પઢાની સેતર જી-ચટાઈ
મુસલમાની, વિં મુસલમાન મધી
મુસજી, નં મુમજી, માબેલુ
મુસજીખડી, પું ચોખા ૨ ખાડવુ તે
મુસજીધાર, વિં જડી ધારમા-જોરમા, ધોધમાર
મુસજીસ્તાન, નં શરીઃ ઉપર જેમ તેમ પાણી
રેડી દેવુ તે, જેવુ તેવુ સ્નાન તે
મુસજી, સ્ત્રીં (સં) એક જાનની ઓપખી
મુસજી, નં (સં મુસલ) ડાગેર ખાડવાનુ
ઓગર, સાબેલુ
મુસાફર, પું (આ) પ્રવાસી, પથી, વટેમાર્ગી
મુસાફરી, સ્ત્રીં ખુશકીને રખે દેશાન્તર કરવુ
તે, પ્રવાસ, પર્યટન, દેશાટન
મુસાલાઈનુ વાને પાણી-વા અને પાણી સિવાય
ખીજી કાઈ નહિ, પાલીખમ, ધનમાલ વિનાની હાલત
મુસારો, પું (આ) રોજ, વેતન, મહિનો, દરમાયો
મુસાહિબ, પું (આ) સાથે રહેનારો, મિત્ર સાથી
મુસિખત, સ્ત્રીં મહેનત, મુશ્કેલી, કઠણાશ
મુન્નકીન, વિં (આ) મજબુત, મક્કમ, જોગવર
મુફૂર્ત, નં (સં) કાઠ સાર ઝામ આરભ
ડરવાનો અનુક્રમ તે ગુલ વખત-ચોવડિયુ તે
૨ ખેલડી ૪૮ મિનિટ જેટલો સમય
મુજીગુ, અંગિકલકત તદ્દન જરાએ ન સગળ, અધુ
મુજીઠી, સ્ત્રીં અપયાવી થતુ અવતુ, ચોકતુ, દુખતુ
તે મોરચી
મુજાપણી, સ્ત્રીં મુજાની જીડી
મુજીયુ, નં ઝાડ-છોડનુ નાનુ મળ જડ સાટોડી
મુજો, પું મળમા થતા ધોળા ડદની ભાજી
મૂક, વિં મુગુ, અવાચક
મૂકારી, વિં મોન ધારણ કરનાર
મૂકવું, વિં સં મુકવું રાખવું મેલવું
મૂડી, સ્ત્રીં ડોડી, ગરદન, ગળચી, ખોચી ૨
પુજી રોકડ ૩ મો, મુખ ૪ લડોળ, મુદ્દવ
મૂડી નીચી ડરી=શરમાવું લજવાવું મૂડી મત-
રવી=આડુ અવળુ સમગ્નવુ, સમગ્નનીને ઠગી લેવું
મૂડો, (મૂઠો) પું મો મણવું માપ “છોના

મૂડા ” ૨ વાળનો જીડો ૩ ખોડો, મુડિયો.
મૂઠ, વિં (સં) મૂખ, કંઈજ સમજે નહિ તેવું,
અજ મતિમદ, ખેવકુક, ઠોઠ, અભૂજ ૨ ખોલે
નહિ પણ ટકટક જોયા કરે તે, જડરૂપ
મૂઠ મતિનો, વિં (સં) જડચુદિતું, મતિમદ
મૂતખડો, પું (મૂત) પિશાબ, લલુશક.
મૂત, નં મૂતર પિશાબ [ટપકે છૂટે તેવો રોગ.
મૂતકૂચ, નં પિશાબ એકદમ ન છૂટતા ટપકે
મૂતપિડ, પું (સં) શુદ્ધ લોહીને મૂતને જીલ
પાડનાર અવયવ [કાથળી, કુકો
મૂત્રાશય, પું (સં) જેમા મૂતર રહે છે તે
મૂત્રાહ, પું ઢોરતુ મૂત્રદાર
મૂખ, વિં [સં] ખેવકુક, મતિમદ, અભજી,
આવડ વિનાનુ, ઠોઠ ૨ [વેકમા સમજે નહિ તે,
મૂખાઈ, સ્ત્રીં નાદાની ખેવકુરી [જડ, અભજી
મૂર્છના-મૂર્છા, સ્ત્રીં [સં] થોડીવાર જે ખે
ગુદ્દ રહેવું તે, ખેહોશી, ખેશુદ્ધિ
મૂર્છીગત, વિં [સં] અચેત ખેહોશ, ખેશુદ્ધિ.
મૂર્ચીત, વિં [સં] અચેત, ખેહોશ, ખેશુદ્ધિ
મૂર્છના, પું મૂતરને એક વાર ઉચે ચઢાવવો અને
પાછો નીચે ઉતારવો તે
મૂર્તિ, વિં (સં) પ્રતિમા જેવું, મૂર્તિમાન
મૂર્તિ, સ્ત્રીં (સં) પત્થર, લાકડું, માટી, ઇંની
દેવદેવીની આકૃતિ, પ્રતિમા, છબિ, પુતળ, બાવલુ
૨ સાધુ પુરૂષ, નત
મૂર્તિપૂજક, પું મૂર્તિની પૂજા કરનાર
મૂર્ચ્ય વિં (સં) મુર્ચ્ચસ્થાનથી ખોલાતું, મોની
અદર તાળવા લણીના ઉપલા ભાગથી તે મોના
પાછલા ભાગથી ખોલાતું
મૂર્ચ્સ્થાની, વિં તાળવે જીમ અડકાડવાથી ખો-
લાતું (૨, ૩, ૬, ૮, ૫ તે શ, એ અમરો.)
મૂત નં કિમ્મત, દામ ૨ ભાવ, દર ૩ પરીક્ષા
પારખ ૪ મજુરી, રોજ ૫ મૂળ, જડ
મૂલક, વિં મૂળરૂપ, અસલ કારણરૂપ
મૂલ્ય, નં [સં] કિમ્મત, મૂલ, ભાવ, દર
મૂલ્યવાન, વિં [સં] કિમ્મતી, મોધુ, ઉચા ભાવનું.
મૂલક, પું [સં] મૂલ-ચોરવું] ઉદર [૨ ખીજી

મૂસ, સ્ત્રી ૦ [સં મૂપા] ધાતુ ગાળવાની કુલડી
 મૂળ, ન૦ [સં મૂલ] ઝાડ છોડવાનો જમીનમાનો
 ભાગ, જડ, જેના વડે રસ ચૂસે છે તે ૩ ઓ
 ગણીસમુ નક્ષત્ર ૩ આદિ કારણ, પાયો, મડાણ
 ૪ પૂર્વજ, આદી પુરૂષ ૫ આરભ, ઉત્પત્તિ
 ૬ ટીકા વનાવું, અસલ લખાણવાળું (પુસ્તક)
 ૭ મુદલ, ભડોલ, પુણ ૮ મખ્યાનો વાત તે
 મૂળપીઠિકા, સ્ત્રી ૦ પારીભાષિક કથન, પ્રસ્તાવના
 ઉપોદ્ધાત [હોય તે
 મૂળપુરૂષ, પુ ૦ જે પુરૂષથી વંશની ઉત્પત્તિ થઈ
 મૂળાક્ષર, પુ ૦ વર્ણમાળાના અસન અક્ષરો તે
 મૂળાડિયુ, ન ૦ મૂળ જડ
 મૂળી, સ્ત્રી ૦ કદના કુમળા મૂળ તે ઝાડની ઉપ
 રથી નીચે લટકતા મુળિયા તે 'વડની મળી'
 મૂળી સુધાડવી-આકુ અવળું સમગ્રવી ભમા-
 વતુ, ભોળવી નાખતુ [નામ માત્રે
 મૂળે, અ ૦ આદિથી આરભમા, અસલથી ર
 મૂગ, પુ ૦ (સ ૦) હરણુ સાખર ર પાચમુ નક્ષત્ર
 મૂગજળી, ન ૦ ઝાઝવાનું નીર, ઝાઝવા, જે ઝાઝળ
 સવારમા જળનો દેખાવ આપી મૂગોને લોભમા
 મૂગચર્મ, ન ૦ હરણુનું ચામડું [નાખે છે તે
 મૂગતૃષ્ણા, સ્ત્રી ૦ (સ ૦) મૂગજળ
 મૂગનયની, સ્ત્રી ૦ મૂગાક્ષી, જુઓ
 મૂગપતિ, પુ ૦ વનરાજ, સિહ
 મૂગમદ, પુ ૦ કરતૂરી
 મૂગયા, ન ૦ (સ ૦) આખેટ, શિકાર, પારધ
 મૂગસાહન, ન ૦ (સ ૦) મૂગના જે જે ચિહ્ન તે
 મૂગલી, સ્ત્રી ૦ હરિણી, મૂગની માદા [ર ચપ્રમા
 મૂગલોચના, સ્ત્રી ૦ (સ ૦) હરણુ જેવા સુદર
 ચચળ આખવાળી સ્ત્રી
 મૂગસર, ન ૦ (સ ૦ મૂગશીર્ષ) પાચમુ નક્ષત્ર
 મૂગાક, પુ ૦ (સ ૦) ચપ્ર
 મૂગાક્ષિ, સ્ત્રી ૦ (સ ૦) હરણુના જેવી આખવાળી સ્ત્રી
 મૂગી, સ્ત્રી ૦ (સ ૦) હરિણી, કુરગી ર એકવનસ્પતિ
 મૂગેન્દ્ર, સ્ત્રી ૦ (સ ૦) સિહ, વનરાજ
 મૂળાલ, પુ ૦ (સ ૦) કમળના તત્તુ, કમળ 'મારા
 હેડા કરા હાર, મળાલથી કુમળા.'—કાન્તા

મૂળાલિની, સ્ત્રી ૦ કમલિની, નલિની.
 મૂળાલિકા, સ્ત્રી ૦ કમળના કુળાકુળા મૂળ
 મૂળ, વિ ૦ (સ ૦) મરી ગયેલું, મુએલું, સ્વર્ગવાગી,
 મહુમ ર પ્રેત શમ ૩ મુડદાલ થઈ ગયેલું
 મૂતસજીવની, સ્ત્રી ૦ (સ ૦) મુએલાને સજીવન
 કરવાની વિદ્યા
 મૂતક, ન ૦ શમ, પ્રેત મુડદું ર મરનાર
 મૂતિકા, સ્ત્રી ૦ (સ ૦) મટોડી, માટી.
 મૂત્યુ, ન ૦ [સ ૦] મોત, સ્વર્ગવાસ, મરણુ
 મૂત્યુપત્ર-લેખ, પુ ૦ વિલ, વમિયતનામુ
 મૂત્યુલોક, પુ ૦ આ પૃથ્વીપર રહેનારા લોક, મરણુ-
 ધીન જન ર દુનિયા, જગત [પખવાજ, પખાજ
 મુદગ, ન ૦ [સ ૦] એક જાતનું ખે હાથે વગાડવાનું વાદ્ય,
 મુદુ, વિ ૦ (સ ૦) પોચું, કામળ ર મધુર ૩ સુવાળું
 મુદુતા, સ્ત્રી ૦ કામળપાણુ, નરમાશ
 મુદુલ, વિ ૦ (સ ૦) કામળ, કુમળું, નરમ ર મધુર
 મુ-મય, વિ ૦ (સ ૦) મટોડીનું, માટીનું બનાવેલું
 મે, સં ૦ મારથી ર (હિ ૦) હું
 મેડક, પુ ૦ મેડક, દેડકું
 મેટો, પુ ૦ (સ ૦ મેલુક-ધેટો) ઘેટો, ગાડર
 મેઢી, સ્ત્રી ૦ ઘેટી, ગાડરની માદા
 મેઢી, સ્ત્રી ૦ (મેઢ્યા) એક જાતના છોડ, જેના
 પાદડાનો છુદો ચામડીને લગાડેથી લાલ થાય છે
 જેઢી મુકવી=હાથનો ઉપયોગ ન કરતા ખેસી રહેવું
 મેઢો, પુ ૦ ધોચેલા ધઉનો લોટ, પરસુલી, નિસાર્તો
 મેશ, સ્ત્રી ૦ કાજળ મેશનો ચાલ્લો-અપકીર્તિ,
 લાજન [૩ સ્ત્રી ૦ અમલ, સત્તા
 મે, પુ ૦ મેધ, મેહ ર અગ્રેજ પાચમો મહિનો
 મેક્ષણુ, પુ ૦ કસાર હલાવવાનો ચાટવો
 મેખ, સ્ત્રી ૦ [શાં] ભિત-જમીનમા મરાય તેવો
 લાકડાનો અણીદાર ખીલો ર લોઢાની ખીલી,
 ચુક ૩ ફાયર, સાલ, ફાસ મેખ ખેસવી-અટકવું,
 વિલખ થવો મેખ મારવી-ફાસ મારવી, ફડડું
 નાખવું, હદ બાધી નકી કરવું સજડ કરવું
 મેખચુ, ન ૦ ખે બાળુએ ચાડાવાળી બોયમા
 દાટવાની દીવી ર મેયકું, નાનું બાળક
 મેખળ, ન ૦ લઢાઇનું એક હથિયાર ર મેખળા,

ઢદોરો ૩ લાર વચમા અથડાયા ડરે તેવુ જે તે
મેખળા, સ્ત્રી૦ (સ૦) ઢદોરો, રસના, ડાચી
૨ ફરતી ગાળ મર્યા ।
મેખિયુ, અશીણુ, કાળિયુ, મેખુ,
મેખી વિ૦ અશીણી, અશીણ ખાનાર
મેખુ, ન૦ અશીણ
મેગની, ન૦ મેટીની હગાર
મેગળ, પુ૦ (મદનગલ) હાથી, ગજ, માત ગ
મેઘ, પુ૦ [સ૦] વગસાદ, મેહ મેહલો
મેઘનુખ્ય, ન૦ આઝાશમા જે પચરગી ધનુખ્ય
થાય છે તે, ઈદ્ર ચાપ, મચ્છ
મેઘરવો, પુ૦ વરસાદની ઝીણી ફરફર ૨ આખા
વગેરેના મહોરમાથી પડતી મધુની છાટ-ફરફર તે
મેઘરાજ, પુ૦ ઇન્દ્ર ૨ વરસાદ
મેઘાડમ્બર, ન૦ (સ૦) મેઘના વાદળાઓનું
ખિચોખિચ ખુમી રહેવું તે, ઘોરભો, ૨ છતરી
વાળી અખાડી (હાથી ઉપરની) ૩ ઠારો,
દિમાક, ડોળ ૪ ગોરખકાર મેઘાડમ્બર ગાજવું=
ધમધોર વટામા ગગડાટ થના ૨ લગનની ધામ-
ધુમને સોર ખંકાર બતાવવાના અર્થમા “ કેવા
ચ દ્રમા છે ઉજળો, મેવાડબર ગાજે ”
મેચકુ, ન૦ મેખયુ ૨ કેડમા ઘાલેલું નાનું બાળક
‘ મેચકાને કેડમા વાલીને આ ચાલ્યા ’
મેજ, સ્ત્રી૦ [શ૦] ટેબલ લખવા માટે ઉચી
પાટિયાની ઘોડી મેજપર ચઢવું-ઢામ બેરપગહોવું
મેજખાન, વિ૦ [શ૦] પરોણો, મહેમાન, યજમાન
મેજર, પુ૦ [અ૦] લક્કરમા એક અમલદાર
મેડક, પુ૦ દેડકો, દાદુર. [૨ માપ, ભરત
મેડી, સ્ત્રી૦ નાનો સરખો માળ, નાનો આગલો
મેડો, પુ૦ માળ [મેડો ૨ શયનગૃહ
મેઢ, પુ૦ લાકડામા પડતા ઇયળ જેવા આઝરનો
મોટો જીવ ૨ ઘેટો ૩ લિંગ
મેઠ, પુ૦ [મેષ] વેટો [તિરી રાત
મેણમેણા, વિ૦ ખુબ અધાર, કંઈ પશુ ન સુએ
મેણ, ન૦ ટોણો, મર્મવચન, ટોક,
મેતર, પુ૦ ઢેઢનો મુખી તે મેતરાણી-ઢેયડી
મેથિયા, પુ૦ ડાંગેમા એક જાતના મેથી જેવા

દાણા હોય છે તે [ખનાવેલું (અથાણું)
મેથિયુ, વિ૦ મેથીનો સભાર-મશાલો ભરી
મેથી, સ્ત્રી૦ (મ૦) એક જાતનું વસાણું ગસો-
ઇમા વપરાય છે શિયાળામા એના લાકુ વાય
છે મેથીના છે-ફાયદો છે, લાભ છે (લાક્ષણિક)
મેથીપાક, પુ૦ મેથીના લાકુ ૨ માર મેથીપાક
જમાડવો-માર મારવો [માસમાની ચરમી
મેઢ, પુ૦ (સ૦ મેઢસ) હાડકામાનો મોવો,
મેઢની, સ્ત્રી૦ [મેઢિની] આનમ, દુનિયા, નોક
૨ લોકનો જમાવ, ગરદી
મેઢાન, ન૦ [આ૦ મયઢાન] ખુલ્લી સપાટ
જમીન ૨ ડિલનાની આસપામની ખુલ્લી જગા
૩ રણભૂમિ, રણ મેઢાન ડરવું-ભાગી તોડીને
સપાટ કરવું મેઢાન પડવું=મહાગ-આગળ પડવું
મેઢિની, સ્ત્રી૦ પૃથ્વી, ભૂમિ ૨ આલમ, દુનિયા
મેઢી, સ્ત્રી૦ એક જાતનો બાગાયતી છોડ
મેઠ, પુ૦ [સ૦] ભોગ, બળિદાન, યજ
મેરા, સ્ત્રી૦ સમજણ, બુદ્ધિ
મેઘાવી, વિ૦ [સ૦] બુદ્ધિશાળી માર્તિમાન
મેના, પુ૦ એક જાતનું સુદર પક્ષી, સારિડા
મેનો, પુ૦ મ્યાનો, જીએ
મેમણ, પુ૦ મુસલમાનોમા એક જાત છે [કાઠિ૦]
મેમનો, પુ૦ નાકની ચુની, કાટો, ચુક
મેમાન, પુ૦ મિજમાન, પરોણો ૨ અતિથિ
મેર, અ૦ મર એ અર્થમા ‘ મેર, એ શુ કરછે ’
૨ સુખે, ભલે, છોને ‘ મેરને ડરે
મેર, સ્ત્રી૦ બાણ, કોર, તરફ, દિશા, પડખું ‘ મેમેર ’
મેર, પુ૦ [સ૦ મેડ] એક જાતના લોક ૨
માળાની ઉપરનો મણકો ૩ મેર પર્વત ૪
હુડાની ચલમ જે લાકડા ઉપર રહે છે તે પ
એક જાતનો જીવડો ૬ ઉપરી, નાયક, શિરોમણી
૭ દાળ ચઢવાનું મોટું વાસણ, બખડિયું ૮ ગળચવા-
ની વચમાનું જડતર મેર મેઢો-સૂર્ય અસ્ત પામ્યો
મેરમેરાયા, ન૦ દિશાળીની રાત્રે છોકરા શેલડીના
સાડાની મસાલ ડગે છે તે ૨ બળતું, ઉખાડિયું
મેરાઢ, પુ૦ દરજી, સંધ
મેરાયુ, ન૦ બળતી મસાલ, ગોરાણુ ૨. (બ્ય-

ગમા) હુકો, છોકરે વગેરે મેરાયા જેવું તે 'પટે
લને મેરાયાનું માન, જરાક નવગ પડ્યા કે આ
મેરાયુ લાઇને નીકળ્યા'

મેરી, સ્ત્રી. નારી, માદા [૩ અખડિયુ
મેર, પુ. મિત્ર, સોબતી ૨ એ નામનો પર્વત
મેલ, પુ. એકાદ ચીજ ઉપર પડેલો કે વળગી
રહેલો બગદો તે, કચરો મળ, કિટુ, કાટ ૩
કાન, દુટી, શરીર વગેરેમાંથી નીકળતો મેલ-
કચરો ૪ પ્રવાહી પદાર્થનું નીચે ઠરેલું કરતર
ઉચ્ચિષ્ઠ, શેષ, ગળામણ પ. મનની છુપી વાત,
ગુણ મેલ મકવો=નિષ્કપટથી ખુલ્લે ખુલ્લું કહી દેવું
મેલડી, સ્ત્રી. એક મલિનદેવી ૨ ચડાળ ભૂતડી.
મેલવુ, કિ. સં. સ્થાપવું, મૂકવું ૨ પહોંચાડવું
૩ મોકલવું ૪ રોકવું, જમે કરાવવું (પૈસા)પ
રહેવા દેવું રાખી મૂકવું ૬ લાગ કરવું, જવું
ઝરવું, છોડી દેવું, મૂકી દેવું

મેલાણુ, ન. છુટકારો, મુક્તિ [મહણુ] ૨ કદમ
ડગલુ પગલુ ૩ મુકામ, થોડીવાર થાક ખાવાની જગા
મેલાપ, પુ. [મલાપ, મુલાકાત ૨ ભેટો, ભેટ
મેલાવવું, કિ. સં. મુકાવવું, જમે કરાવવું ૨
જુદા પાડવું, તળવવું

મેલી, સ્ત્રી. ઝોગ, જરાયુ
મેલીવિદ્યા, સ્ત્રી. ભૂત પલિત કાઢવાની અને
માગણુ જરણુની વિદ્યા ૨ કપટ ભરેલી ચાતુરી
મેલ, ન. ભૂતપ્રેત વગેરે, આકુ, વળગણુ ૨ નર્ક,
મળ મેલુ ઉપાડવું=જનરૂ વાળવું, બોહોરવું
૩ વિ. ગદુ, મેલવાળું, મલિન ૪ કપડી, મિટું
મેવલો, પુ. મેલુલો, મેલ, વરસાદ ૨ વરસા
નથી આવતો ત્યારે ગરીબ લોકો જે ગીત ગાતા
બીખ માગતા નીકળે છે તે એક જણને માથે
પાટયા ઉપર મેવલા-વરસાદનું પુતળું મૂકે છે અને
લોકો તે પુતળા ઉપર પાણી રેડી દાણા આપે છે
મેવાડી, વિ. મેવાડ દશ સખ ધીનું-વસ્તુ, ભાષા
મેવાડો, પુ. મેવાડનો રહીશ ૨ એક ભતનોરોગ
મેવાદાર, વિ. મેવાનું બનાવેલું, મેવો ભરેલું
મેવાસ, પુ. (મહી×વાસ) મહીકઠિા ૨ ચોર
હુટારાના વસવાટવાળો પ્રદેશ [તોફાની લોક

મેવાસી, વિ. મહીકાકાના કોળી ૨ હુટારા,
મેવો, પુ. [ફાં માવેલું] ખાવામાં આવે તેવા લીલા
મેશી, વિ. કળુસ, બખીન, કૃપણ [સુઝા ફળ
મેપ, પુ. [સં.] મેટો

મેપ, સ્ત્રી. પહેલી રાશિ, તારાઓના જે સમૂહમાં
થઈ વમન્ત ઋતુમાં સર્વ પસાર થાય છે તે
મેપરાશિયુ, વિ. મેપુ, અરીણ, કાળિયુ
મેષોન્મેષ, અ. આખ ઉવાડની ને મીચતી તે,
આખનો પનકારો, નિમિષ

મેસ, વિ. કાળજી, મસી, દીપકિટ મેસનો ચા-
લ્યો-અપકીર્તિ, લાછન, કલક મોઢે મેસ ઘસવી=
ભુકું કામ કરવું

મેસરો, વિ. માહેશ્વરી, વૈષ્ણવ [ની મિકાઈ
મેસુર, ન. ચણાના લોટની સુખડી, એક જાત-
મેહૂખૂખ, પુ. [આં.] ઇશ્વર

મેહુ-હુલો, પુ. વરસાદ

મેળ, પુ. રોજ મેળ રોજના હિસામનો ચોપડો.
૨ જુગતી બધે બેસડું તે, બરોમર થવું, અનુકૂળ
આવવું તે ૩ જરૂર, અગત્ય ૪ લેખુ, ગણતી 'નહિ
તણુમા, નહિ તેરમા ને નહિ છાપનના મેળમા'
૫ સુમાર, અડસદો, આશરો ૬ મપ મેળ
આવવો=સપ થવો, ભોગ મળવો. મેળ મેળવવો-
સિત્તક મળવો ૨ બનતી રાશ આવવી, બનાવ
થવો, મેળાપ થવો [અધકણુ

મેળવણુ, ન. મેળવવું તે, મિશ્રણ ૨ આખરણુ,
મેળવણી, સ્ત્રી. મેળવવું તે, મિશ્રણ, ભોગ ૨
મેળવવાની ચીજ ૩ સરખામણી, તુલના, મુગામલો.
મેળવવું, કિ. સં. એકડું કરવું, બેરી દેવું ૨
સરવાળો લેવો ૩ ભેગું કરવું, મેળાપ કરાવવો ૪
કમાવું, પ્રાપ્ત કરવું પ મગ્રહ કરવો, સાચવું ૬ જુદા
જુદા સુરને એક સુરમાં આણવું, એકતાર કરવું
૭ તુલના કરવી, મુકાબલો કરવો ૮ આખરવું
આધકવું [પાધડી]

મેળા, સ્ત્રી. (સં. મહિલા) સ્ત્રી. 'મજ, મેળા ને
મેળાપ, પુ. મુલાકાત, ભેટ, સમાગમ
મેળાવડો, પુ. સભા, મિજલસ, પરિષદ ૨ માણસો-
નો જમાવ, ટોળું, સમુદાય

મેળાવો, પુઠ ધણા જણુ એકક થવુ તે મેળો,
જમાવ “નાત મેળો”

મેળે, અઠાપોઆપ પોતાની ખુશીયી, સ્વેચ્છથી
મેળો, પુઠ જમાવ ટોળુ, સમુદાય ર. તમાસો
૩ મુલાકાત, ભેટો ૪ કાર્ષ ઉત્સવ નિમિત્ત મેળા
થયેલા લોકો તે

મૈડ, પુઠ મરડ, ચુનાના કાકરાવાળી માટી

મૈડિયો, પુઠ મરડિયો, મરડ

મૈડો, પુઠ મરડો, અનિસાર, વાર વાર જળસ પડે
અને પેટમા પીડ આવ્યા કરે તેવો રોગ

મૈત્રી, સ્ત્રી (સં) મિત્રાઈ, દોસ્તી, લાઘવ ધી

મૈથુન, નં (સં) મિથુન-મેકુ (નરમાદાનો સમાગમ
૨ એવું બેઠાવું-મળવું તે

મૈથત, સ્ત્રી (આં) મરણ, મોત, મરણ, મૃત્યુ

૨ મોકાણુ ૩ વિં મરી ગયેલું મરનાર મૈથત
ખરચ=મરનારની કિંયા સમઘી ખર્ચ

મૈયર, નં પિયેર મહિયર

મૈયા, સ્ત્રી માતા, મા ૨ સાધુરી, બાપી

મૈડ, પુઠ (અં) માર્ઘન જુઓ

મો, નં મોડું, મુખ ચહેરો, આકૃતિ, વદન મો
ઉપર શાહી રેડાવી-કલક લાગવું, શરમદા પડી

જવું મો ચઢવું-રીસ ચઢવી, નાખુશ થવું મો

બેયુ=લાડમા ઉગરેલું એકનું એક ખોટનું મો

ધોઈ જવું=ખસી જવું, હડી જવું, રડી ઉઠવું

મો માથું=આધાર, પત્નો સાખીતી મો મૂકીને

=ઢટે મોઢે, શરમ ખમીને માં લેવડાવવું=દવા

આપી મો ગળવું રખાવવું મા લેવાવું=મો વીવું

પડી જવું, મો ઉતરી જવું મોનું પાન=પણ જ

પ્યાર, જેના વડે શોભા રહે એવું

મોકાણુ, સ્ત્રી મોકાણુ, જુઓ

મોકાણિયુ વિં મોકાણુ ડરનાર ૨ અનુભ,

માડું ૩ હીજુ પગવાનું, અપજશિયુ

મોઘવારી, સ્ત્રી મોઘવારી, ઉચા લાવનો સમય

મોઘાઈ સ્ત્રી માન, લાડ ૨ મોઘવારી

મોનું, વિં ભારે કિમતનું, ભારે મુલનું, કિમતી,

ઉચા લાવનું ૨ લાડકું, માનીતું, પ્રિય (બાળક)

મોનું સોનું થવું-માન ચઢવું, ખુશામત માગની,

ટેકમા રહેવું [પહેલીવાર સાસરે આવે ત્યારે]

મોજોણુ, નં મો જોઈને ભેટ આપવી તે (વહુને

મો જોયું, વિંએકનું એક ૨ ધણુજ વહાલું, મોથું

મોનિયું, નં મોઢે સાર લગાડવું તે, મોઢાનું-

ઉપરચોટિયું કહેવું તે ખાલી

મો માગ્યું, વિંએક માગ્યું તેમ, આનાકાની વગર

મો માર, વિં છાતીવાળું, સાહમિક પણ ઉદ્ધત,

બાહોશ, છપાય નહિ તેવું

મોયર, નં લમની ચોરીનો મડપ

મોરખુ, વિં હાજી હા કરનાર, પક્ષપાતી, એક

તરફ “મોરખુ બોલો તો તમને મારા સમ”

મોવડ, વિં આગળ, પાસે, અગ્રે [દાકીને ગડવું

મોવાળવું, કિંએક મરનાર પાછળ રોક કગવો, મો

મોઈ, સ્ત્રી ગિદ્દી ૨ અં મઈ, ભલે, છોને

મોઈલું, નં ગડમ, લાખો મખત સોજો, લાખી ગાઈ

મોકમ, અં બાધે ભારે, મોવમ, અનિશ્ચિત

મોકલવું, કિં સં એક ઠેકાણેથી બીજે ઠેકાણે

જાય તેમ કરવું પહોચાડવું, રવાના કરવું, પાક

વવું ૨ વળાવવું

મોકળાશ, સ્ત્રી જગાની શૂટ, મગતાશ, માગ

મોકળું, વિં ધણુનો સમાવેશ થાય તેવું, છુટ-

વાળું, મગતાશવાળું ૨ ઉદાર, ધોતાળ, સખી

૩ ખુલ્લું, નિખાલસ, નિખંપડી ૪ ખુલ્લું વિસ્તૃત

“મોકળે ફરો નેત્ર મીચી, બેડી છે સાક્ષાત”

મોકાણુ, સ્ત્રી કોઈના મરણના સમાચાર ૨ શોક

ડરવાને બેઠું થવું તે રોડુ કરવું તે ૩ પાયમાલી,

ખરામી ૪ જેને માટે દિલગીર થવું પડે તેવું કામ

મોડું, અં બધ પાડેલું, ઢાઢી નાખેલું, મુલતવી

મોકુંકી, સ્ત્રી મુલતવી રાખવું તે, બધ પાડવું તે

મોક્ષ, પુઠ [સં] ભવમધનથી છુટવું તે છુટકારો,

મુક્તિ ઉદ્ધાર [તાલ ૩ વિચાર

મોખ, પુઠ તબુનો વાસ ૨ (આં) પ્રમગ, લાગ,

મોખરે, અં સોથી આગળ, આગળના ભાગમા,

આગેવાનીમા [પ્રથમનો ભાગ, અગ્રસ્થાન

મોખરો, પુઠ બહાર પડતી જગા ૨ આગનો-

ભાગ, પુઠ મગ ૨ બને લમણ ઉપરની બટો

મોગર, વિં છોડા વગરની [દાળ]

મોઝરી, સ્ત્રી એક જાતની મૂળા સાથે થતી શિંગ
૨ (મુઝર) સહનો, ભાખરો વગેરે ખાડવાનું
લાકડાનું હથિયાર ૩ મેચકી, લાકડાની હથોડી
મોઝરેલ, નં મોઝગના ડૂલોનું કાઢેલું તેલ, કુલેલ
મોઝરો, પુ. એક જાતની વેલ ને તેનું સુગંધી ફૂલ એ
ધણી જાતના હોય છે બટ, હળરી, ફિરકી ને દૂધ
મોઝરા ૨ મોઝરાના ધાટનું જે ધરેણું-વાટ તે
૩ દિવાની ઉપરની બળી રહેલી વાટ ૪ ધુમટ,
જળસ, ધટાટોપ ૫ કોષપણ ચીજનું ગોળ મથાળું
૬ મોટી મોઝરી

મોઝસાઇ, વિં મુગલાઇ, જુઓ

મોઝમ, વિં (આ) ફલાણુ-ચોક્કસ એમ નાંહ
તે, અદમદ, બાધેભારે, નામકામ લીધા વગર
મોઝવારી-વાઇ, સ્ત્રી જે વખતમા વધારે ભાવ
આપવો પડે તે, મોઝુ તે ૨ સત્રણ મોઝુ મળવું તે
મોઝુ, વિં વધારે મૂલે મળતું હોય તેવું કિમતી ૨
અતિ પ્રિય, વહાલું ધણી મહેનતે મળે તેવું
દુર્લભ 'મોઝ તો મોઝી'

મોઝક, વિં છુટ કરનાર છોડાવનાર 'પાપ મોઝક'

મોઝણુ, સ્ત્રી મોઝીની સ્ત્રી

મોઝન, નં [સં] છોડાવવું તે મુકાવવું તે ૨
છુટકા, છુટકો ૪ ઉદાર "ભવમોઝન"

મોઝરસ, પુ. એક જાતનો ઔષધિ ગુદર

મોઝાવુ, કિં સં અમળાવું કરમોડાવું

મોઝી પુ. પગના જોડા સિવનારો-મનાવનારો

મોઝ, સ્ત્રી [આ] ખુશી, હર્ષ ઉલ્લાસ, આનંદ
૨ રમતગમત, સલ, મજા, રમુજ ૩ મરજી,
રૂચિ, ઇચ્છા [ડાના ભરેલા જોડા

મોઝડી, સ્ત્રી નાજુક મિરજાઇ જોડીઓ, કપ-

મોઝડુ, નં હોડો, ઘોડો ૨ પગરખું

મોઝણી, સ્ત્રી [મં મોઝણું] ખેતર-જમીનની
જે માપણી તે ૨ માપવું-ગણવું તે, તપાસણી, સરવે

મોઝણીદાર, વિં માપણી કરનાર

મોઝવું, કિં સં [મં] માપવું ૨ લેવું, ગણવું

મોઝ, નં [ફાં મુઝેલું] આગળા અતેપાચો
હાથ તેષા ધાટનું સુતરાઉ, રેશમી, કે ઉનનું
ઢાંકણ. ૨. ખૂ, જોડો ઉડી ધાયા જાદવરાયરે,

નવ પહેલા મોઝ પાયરે "૨ લહેરો, હોડા, ઘોડા
મોઝર-ઝાર, અં મા, અદર

મોઝિલુ-જી, વિં મોઝ કરનાર, મોઝમજા માર-
નાર, વિલાસી, આનંદી ૨ મનમા આવેતેમ કરનાર
મોઝુટ, અં [આં મવજીઅ] હાજર, તૈયાર, હયાત
મોઝ, નં [આં મવજીઅ] સ્થાને, ગામે
(ગામના નામને જોડાય છે.) મોઝે કલોદ.
મોઝેજો, પુ. [આં] અદ્ભુત લીલા, ચમત્કાર;
અઘોરિક ક્રિયા

મોઝો, પુ. હોડો, તરંગ લહેર ૨ રેલમા તણાઇ
આવેલો કાપ-કચરો તે, પાણીની તરી ૩ વાટો,
અમુક જમીન તે ૪ હાથે પગે પહેરવાનું કો-
થળી જેવું તે

મોટપ-મ, નં મોટાપણું, ગોરવ, મોટાઇ ૨ શોભા,
પ્રતિષ્ઠા ૪ મગજળી, અભિમાન.

મોટલુ, નં મોટું પોટલું, કોથળો 'બાધી મોટલી
દોટ કાઢે ધણું, નવ ઉપડે બાહણું ભાર"

મોટાઇ, સ્ત્રી મોટાપણું. ૨ ગર્વ, અભિમાન,
૩ મમત્વ ૩. ઉદારતા

મોટિયુ, નં [મં મોટ-ગાસડી] અનાજનો કોથળો

મોટિયો=કોથળો ઉપાડનાર, વૈતરો [બહેન

મોટી બાધ-બેન, સ્ત્રી નણદ, સ્ત્રીના વરની મોટી

મોટુ, વિં [મહત] સાધારણ હોય તેના કરતા

કદ-વિસ્તારમા વધારે હોય તેવું, વિશાળ, વિસ્તીર્ણ,

કદાવર, ગજવર, જળર ૨ સખ્યામાં વધારે

(મોટો જથ્થો) ૩ અતિશય, ઘણું પુષ્કળ 'મોટી

મખાઇ મોટો પૈસાદાર' ૪ અગત્યનું, જરૂરી,

ન ચાલે તેવું, ભારે અસર કરે તેવું ૫ વિદ્યા

પદ્ધતિમા વિશેષ ઉચ્ચ ૬ ધરડું વૃદ્ધ, જુજર્જ,

વડિલ, વયમા વધારે ૭ ઉદાર, સખી, મોટા

મનનું ૮ બહોળું, વિશાળ (કુડમ) ૯ પ્રતિ-

ષ્ઠિત, ઇજ્જતદાર ૧૦ મહાન (કાર્ય) ૧૧ વજન-

નદાર, ભારે (પોટલું) ૧૨ ખાનદાન, ગૃહસ્થ

આબરૂદાર 'અમે મોટા ધરના વહુવારે, તમે કાન

કુવર નારકાર' ૧૩ વજનદાર, સભાવિત મોટો

માણસ 'મોટા બા ચુ-આગળ પડીને કામ

કરવું, જેમા તેમા પહેલ કરવી મોટું મન-ઉદા

ગતા, પરાપકાર બુદ્ધિવાળુ મન મોટું પેટ ૨ ખવું
=સહન કરવું, ગુણ વાત મનમા રાખવી મોટે પાટલે
બેસાડવું-વધારે માન આપવું, વખાણ કરવા, કુલા-
વતુ, ચઢાવતુ મોટેથી-મોટે અવાજે, ખુબ પાડીને,
મોટેર, વિન્મોટું, બુઓ [તાણીને ધાટો ઝાઢીને
મોટો પૈસા, પુઠ દોઢ પૈસો, એક પૈસોને અધલો
મોઢી, સ્ત્રી૦ ખાવું-જમવું તે ૨ ખાઉધર
મોઢીદાસ, વિન્ ખાવા પિવાનો ગોખીન, વ્વાદિયુ
મોડ, પુઠ મુથાડિયા નામના ધાસની સળીનોખના-
વેલો વાટ, જે શુભ કામમા જૈરાઓ માથે ધાને
છે તે ૨ ખેતરમા ભાગી પડેલા કણસલા ૨
ઈખારત, ધાટી, ઢખ. (બોલવા લખવાનો મોડ) ૩
(ઘણા કાળને લીધે) હાથ પગને કડોમા થતું
દુખ ૪ હાવભાવ, નખરા ૫ હડીવાઈ, ૭
' એક વાતે તું ઉગરે, મેલી મનનો મોડ ' ૬
ઢીલ, વિલખ ' ઉપનંદે ડ્યું, કહોવો ટપલાનને
રે, ધટીત છે એ વાત, રખે કરતા મોડ " -દયા૦
મોડછી, સ્ત્રી૦ મુર્છા, ઉઘટીને ઝાડો [૭ મોઢ
મોડવું, કિં૦ સં૦ મરડવું ૨ આળખી તોડી નાખવું
૩ માનભગ કરવું
મોડવું, ન૦ છાણનો સિંચેલો ઢગ ૨ ધાસવું
કુદવું, ઓવયો ' આઘળી ભેસે મોડવું દીકું '
મોડા, પુઠ ગામડી નિશાળમા જેમ જેમ છોકરા
આવે તેમ અનુક્રમે લખવામા આવે છે તે, હાજરી
પત્રક, મોડા વચાવ, તજવિજ થાય, મોડો આવે
તે માર ખાય, હાઝર પાટી લાવો જ '
મોડિયું, ન૦ મોઢાપરનું તે કાંઈ પાણુ વસ્તુનો
છેક ઉપરનો ભાગ ' ગોળના માટલાનું મોડિયું '
૨ મોઢે બાધવાની વળણી, સિકી
મોઢી, વિન્ મગડી લાપાની ખાસ લિપિ
મોઢું, વિન્વેળા વટી ગઈ હોય તેવું, વખત વીતી
ગયા પછીનું, અસુરે [એક નામ ૨ મોડ
મોઢ, પુઠ વાણિયા બ્રાહ્મણ અને સુતાગની નાનવું
મઢામોઢ, અ૦ રૂબ૦ સન્મુખ, સમક્ષ
મોઢું, ન૦ માથાનો આગલો બહાર પડતોભાગ
જેમા આખ કાન છે તે ચહેરો વદન ૨ બે
ઓંતી વચમાનો ચીરો ને તેની અંદરનું જે તે,

મુખ, (ખાવાને ને બોલવાને) ૩ વાસણની ઉપ-
રનું જાકું ૪ રસ્તો, વાટ, છિદ્ર, ' શુભગતુમોઢું '
૬ નાકું, દાર ' તે બારણાને મોઢે ઉમો રહ્યો
હતો ' મોઢું મવઝાવવું-જરા હસવું મોઢાની
વાતો-ખાલી ડફાસ, હવાઈ ઢિલ્લા મોઢાનું છુડું=
બહુ બોલુ વાચાળ મોઢાપર કહેવું=શરમરાખ્યા
સિવાય મમક્ષજ કહેવું મોઢાપર યુકવું=ફિટ-
કાર ડરવા ધિકારવું, તુઝ ગણવું મોઢાપરથી
માખ તા ઉડતી નથી-હોશ નથી, રામ નથી,
શક્તિ-જીવ નથી ' મોઢામા આગળી ધાલવી-
(વિરમય પામતા) હબકી જતું ચકિત થતું. ૨
પગણે બોલાવવું મોઢામા જીલ ધાલવી-મોલતા
અટકવું, ચુપ રહેવું મોઢામા યુક એવું-તુઝ
ગણી કાઢે એવું, દગ્ગર ન કરે એવું ૨ ચઢે
તેવું મોઢામા લીલું તરણુ વાનવું=લાચારી-અ-
શક્તિ ખતાની મોઢામા સાડર-મુખમાથી નીક-
ળતી ગુલ વાણી ફળજે [વાસણ ૨ મોવણ
મોણ, સ્ત્રી૦ માણ, બે ઘડા પાણી માય તેવું માટીનું
મોણુમોણુ, અ૦ જેમ તેમ કરતા, પરાણે, બળા
તકારે ૨ છુટે છુડું, મોરમોર, તરત છુડું પડે
તેવું ૩ ધીરે ધીરે, આગતે રહીને
મોત, ન૦ [આ૦ મવત] મૃત્યુ મરણ, ક્રૂહલાગ
મોતિયા, ન૦ હાળ, શક્તિ, હોશ, બળ
મોતિયું, ન૦ છાપગના નેવ તરફ સાકટાનામોઢામા
ધાલેલું જે પાટિયું તે, છાપરાની પાખ
મોતીયો, પુઠ એક જાતનો મોગરો ૨ આખની
કીડી ઉપર આવતી છારી, પડળ ૩ જળ મિદુ.
મોતી, ન૦ [સ૦ મોતિતક] એક જાતની છીપ-
માથી મળતો કિમતી પદાર્થ, એક રતન એજોળ,
ઝણ, લીસું સફત અથવા પિગાશપર પડતું ને
ચળકતું હોય છે, મુક્તા ૨ એના જેવો જેપદાર્થ
હાથીના ગડચળમાથી નીકળતો કહેવાય છે તે ૩
ડિડિયા મોતીએ ચોક પુરવા-મીઠું મીઠું બોધવું.
૨ બડાશ મારવી કુલાવું મોતીના પાણી ઉત-
રવા=માન વટવું [ની મોઢાઈ
મોતીચૂર, વિન્ ઝીણી ઢળીનો દાડ, એક જાત-
મોતીયો, પુઠમોતિયો, આખમા થતો એક રોગ. ૨.

મોતી જેવુ પાણીનું બીંદુ ૩ ફેદલો ૪ મોતીનો દાણો
મોથ, સ્ત્રી. શુદ્ધા (ચીડા) નામની ચરનો ઔષધી
મોદ, પુ. (સ. ૦) આનંદ, ખુશી, હર્ષ [કન્દ
મોદ, સ્ત્રી. દાણા લાવવા માટે ગાડામાં નીચે જે
જાડુ લાણુ પહોળું કપડુ પાથરવામાં આવે છે તે
મોદલું, કિં. ૦. ૫૦ ખુશી થવું રાજ થવું હર્ષમાં આવવું
મોદક-દિક, પુ. લાડવા

મોદી, પુ. અનાજ ગોળ થી મસાલો વગેરે વેચ
નારો વેપારી ૨ મોટા ઘરનો કાઠારી, ભડારી
મોદીખાનું, ન. જ્યાંથી લશ્કરને ખોરાકીપોશાકી
પુરી પાડવામાં આવે છે તે ૨ કાઠાર ભડાર
મોનિયું ન. ઉપર ચોટિયુ નોતર માણેક નોતર
મોમેદ, પુ. [કિ. ૦] પારસીઓને ધર્મની ક્રિયા કરા
વનારો ગોર

મોભ, પુ. ધરનું સૌથી ઉચું જે આડું મોટું લાકડું
તે ૨ વડીલ, અગ્રેસર, આગેવાન મોભારે મ ગળ=
વણી દુ ખદ અવસ્થા [કારવતા મુખ્ય સ્ત્રી
મોભણ, ન. કુટુંબમાં મોટી વહુ પાટવણ કરતા
મોભામ, વિ. મોભના છેડા જેવું, બુદ્ધ મોભામ
ભુદ્ધિ=જડ ભુદ્ધિ

મોભાદાર, વિ. વજનદાર, સંભવિત પ્રતિષ્ઠિત
મોભારિયુ, ન. વચલા ઉપર મોભ ઉપર ઢાક-
વાનું પહોળું નળિયું, જાડી પહોળી ઠીમ
મોભારો, પુ. જાપરાનો સૌથી ઉચો ભાગ, જ્યાંથી
જાપરાનો ઢાળ ઉતરે છે તે [મુખ્ય માણસ
મેલી, વિ. ધરમાં જે વડુ તે, કરતા કારવતા
મોભો, પુ. દગ્ગે, ભાર મોજ, માન પ્રતિષ્ઠા, દંજત
મોમ, ન. [કિ. ૦] મીણ

મોયડો, પુ. બળદ ઘોડા વગેરેને મોઢે ચામડાનું
અથવા દોરડાનું જે ગાળિયુ ધાલવામાં આવે છે તે
મોર, પુ. (સ. ૦ મયૂર) સુદર પિંજાનો એક
પક્ષી, મયૂર મોર મારવો-(મોરચો મારવો=
વિજય મેળવવો તે ઉપરથી) પાર પડવું, ન્યાલ
થવું, ૨ દાવ જીતવો, ફતેહ મેળવવી

મોર, પુ. આખા, આબલી, ઈ. ના ફલોનો ફાલ
મોથફ, ન. મડપ

મોર, અ. પહેલા, આગળથી ૨ સન્મુખ, પાસે

મોરખુ, વિ. કાઠની શરમ રાખીને બોલનાર-
કનાર [વગાડવાનું એક વાણુ, ઘોડાલિયુ
મોરચા, પુ. (૧૬૦) દાતની વચમાં રાખીને
મોરચી, સ્ત્રી. [મ. ૦ મુરશી] મુરછી

મોરચો પુ. કાટ-ચુરજ ઉપર જ્યાં તોપ ગોઠ-
વવામાં આવે છે તે ૨ લશ્કરનો આગલો લડા
યક ભાગ અને તેની ગોઠવણુ ૩. બૂદ્ધ રચના
મોરચો મારવો વિજય મેળવવો, દાવ જીતવો
મોરડ, ન. દુધી વગેરેના ભજિયા ૨ મોરસ
મોરડી, સ્ત્રી. ઢેન ૨ મોયડી, ગાળિયુ.

મોરથુથુ, ન. [સ. ૦ મયુરતુથ] તાખાનો કાટ
એક જાતનો ખાર એ એસડમાં વપરાય છે
મોરરેર, વિ. જુદી જાતનું, બનાવડી (સિંકો).
મોરલી, સ્ત્રી. વાસળી, બસી મોરલીધર-કૃષ્ણ
મોરલી બળવવી-રાધવું, રસોડ કરવી
મોરલી, સ્ત્રી. દેવને અર્પણ કરેલી ને દેવ સેવા
કરતી છોકરી, મુરલી

મોરવણ, ન. દેવતા સળગાવા સારૂ જાણાનો ભુકા
મડવા તે, ગોર ૨ આંધ્રણ, અખરામણ

મોરવણ, કિં. ૦. ૫૦ જમાવણ, આખરણ, મેળવણ.
મોરણ, કિં. ૦. ૫૦ ફલ-મહોર આવણ, ફલવું
મોરવેલ, સ્ત્રી. એક જાતનો ઔષધિ વેશો [થાય છે
મોરસ, પુ. દરિયા કાંઠે થતો એક છોડ એનું શાક
મોરસ, સ્ત્રી. [અ. ૦ મારીશિયસ] આફ્રિકાના
કિનારે બેઠ છે મોરીશીયસની ખાડ તે

મોરસો, પુ. ખેડાણમાં ઢાળ પડતી ટેકરી
મોરાખી, પુ. મોરાખી, ખાતમીદાર
મોરાણી, વિ. મુખ્ય, પ્રધાન

મોરાખી, પુ. યુનો પકડી આપનાર, ખાતમીદાર.
મોરિયો, પુ. ઘડો, દોરિયો ૨ એક જાતનું અણખેડ
ધાન્ય [૨ મોયડી, ગાળિયુ.

મોરી, સ્ત્રી. ગદુ પાણી જવાની નીક, ગટર નળ
મોરો, ન. મોહોર, સોગડું ગમણીય પુતળું
મોરે, અ. આગળ ૨ સાથે

મોરો, પુ. સાપના તાળવામાં થતો ચપટો ગોળ
એક પદાર્થ જે ડચના વિષને ચૂસી લેછે ૨
ધસીને ચળકાટ આપવો તે " મોરો કરવો. "

૧ જેથી ચળકાટ અપાય તે (કાડો, વગેરે.) ૪
અસ્તાઈની કડી (ગાયનમા)
મોહ, પુ૦ કરસણ, પુન, પાક ઉત્પન્ન
મોહદ, સ્ત્રી૦ બાપ આરબ ને માખીજી જાત-
નીથી થયેલી પ્રજા
મોહવી પુ૦ (આ૦) મુસલમાની સરેહ-શાસ્ત્રાર્થ
જતાવી મત આપનારો ૨ વિદ્વાન, પડિત
મોહલુ, ન૦ જૂતને બોવાવતી વખતે જે નગાર
જોરથી વગાડે છે તે
મોહલેદાર, પુ૦ મોહલેદારની ચોકી રાખનારો સિપાઈ
મોહલો, પુ૦ પીવાની બીડીના આકારનો કાગ
ળનો દારૂથી ભરેલો ફાડવાનો ફટાકો ૨ પોળ,
મોવડ, ન૦ મોખર, અથવા ભાગ દિગ્વિજય, શેરી
મોવણ, ન૦ જેથી મોવું તે, મોવણ
મોવાસા, પુ૦ ઢા ના મોઢામાં થતો એક રોગ
મોવાળ, પુ૦ ધરોબો, ધરવટ, મિત્રાચારી
મોવાળો, પુ૦ મુવાળો, નિમાળો, વાળ
મોવું, કિં૦ સ૦ અનાજ સળી ન જાય માટે તેન
દિવેલ લગાડવું-ચોપડવું ૨ હાથ દેવો, મોહવું
ચીકટવાળું કરવું [ઝાલુ, વખત
મોસમ, સ્ત્રી૦ (આ૦) અનુકૂળ સમય, રત,
મોસમ્મી, સ્ત્રી૦ (અ૦ મોઝામ્મીક) એક
જાતની નારંગી મોઝામ્મીકમાંથી આવેલી માટે)
મોસલ, પુ૦ [આ૦] સરકારના હુકમથી તેડ-1
આવેલો ને તાઈફ કરનારો બેલિક્
મોસાળ, ન૦ માનુ પિયેર, દાદાનું ઘર
મોસાળિયા, ન૦ મોસાળ તરફના જે માણસો તે
મોસાળુ, ન૦ લગન જનોઈમાં છોકરી છોકરાને
મોસાળથી લુગડા વગેરેની જે રીત આપવામાં
આવે છે તે, અવરણીને દિવસે સ્ત્રીને પિયેરથી
લુગડા વગેરેનો જે ચાંદો કરવામાં આવે છે તે
૨ મોસાળામાં ગાવાનું ગીત
મોહ, પુ૦ (સ૦) જે શક્તિથી સામાનુ ચિત્ત
તટસ્થ-પરવશ થઈ રહે તે ૨ ૩૫-ગુણુ કમને
વશ થઈ રહેવું તે ૩ માયા અજ્ઞાન ૪ મૂર્છા
બ્રમ બેહોશી [કામણુગાર, આકર્ષક
મોહક, વિ૦ (સ૦) મોહ પમાડનાર મનોહર,

મોહકમ, વિ૦ પુષ્કળ, ભારે, ખૂબ, અતિશય.
મોહજળ, સ્ત્રી૦ મોહરૂપી જળ, મોહપાશ
મોહન, ન૦ (સ૦) મેહવું તે, વશીકરણ, કામણુ-
મોહન, વિ૦ મોહ પમાડનાર, કામણુગાર
મોહન માળા, સ્ત્રી૦ મોટા દારાની માળા
મોહખત, સ્ત્રી૦ (આ૦) રનેહલાવ દોસ્તી ૨ પ્યાર,
મોહખાણુ, ન૦ મોહના બાણુ [પ્રીતિ
મોહર, સ્ત્રી૦ પુકડીને વગાડવાનું વાણુ
મોહરમ, પુ૦ (આ૦ મુહરરમ) મુસલમાની
વર્ષનો પ્રથમ માસ ૨ જે મહિનામાં તાલુતનો
તેહેવા આવે છે તે સીંહા મુસલમાનોના તારક
હસન અને હુસેન ની વાર્ષિક યાદગીરીમાં અને
તેમના શોક તરીકે આ તેહેવાર પાળવામાં આવે છે
મોહાન, વિ૦ મોહિત થયેલું, મોહથી આધૂણો
મોહિત વિ૦ (સ૦) મોહ પામેલું
મોહિની, સ્ત્રી૦ મોહ પમાડનારી સ્ત્રી ૨ જાદુગ ણુ
મોહોર, ન૦ (ફા૦) ૩૫-ગુણુ-ચતુરાઈમાં બહાર
પડવું તે ૨ જે સોગડા વડે સેતરજની બાણુ
રમાય છે તે [રહેવાનું ઘર
મોહોલ, પુ૦ રાજમ દિર, હવેલી, મોહુને સુદર
મોળ, સ્ત્રી૦ શરીરમાં વાયુનું જોર વધવાથી મોઢામાં
પાણી-લાળ છૂટે છે તે ૨ ચણતરમાં જે હાર-
બધ પત્થર કે ઇંટ તે ૩ ઉંઢણુ ૪ સુચીયુ ૫
કીડીયાર, પાણીના માટલા નીચે મૂકે છે તે ૬
મદી ભાવની ઘટ [૨ મોહવું, ભાગવું
મોળવું, કિં૦ સ૦ કાપવું, સમારવું, (શાકભાજી)
મોળાનું, વિ૦ મામાના જે છોડરા તે મોસાળ
તરફના સગા મોળાર્થ ભાષ
મોળિયુ, ન૦ કાપડાની બાંધે જે કસબી પટી
ચોટે છે તે, કાર ૨ કસબી ફેટે
મોળી, સ્ત્રી૦ ચણાના લોટની પાતળી સેવ
મોળુ, વિ૦ (સ૦ મુદુદ) ગળ્યું, ખાડું ને ખાડું
નહિ તેવું ૨ મીઠું નહિ તેમ ખાડું પણુનહિ તેવું
(પાણી) ૩ રસની વાત નહિ સમજે તેવું (માણસ)
૪ તીખું-આકર-ગરમ મિજાજનું નહિ પણ ઠંડા
લોહીનું (પણુ) 'આ બળદ મોળો છે'
મોખેણ, વિ૦ મામાની જે છોકરી તે 'મોખેણુબેન'

મોંછ, સ્ત્રી૦ મુંજની દોરીનો કદોરો, મુંજની દોરી
મો, વિ૦ નરમ, કુમળુ ૨ ઘણા દહાડાનુબૂખ્યુ
ખાવા માટે તલસતુ કગાળ
મોડ, વિ૦ મૌના જેવુ આચરણ કરનાર, બુબુક્ષિત
મોડો, પુ૦ એક ઝાડ એનુ ફૂલ તે મહુડા
મોંતિક, ન૦ (સ૦) મોતી તિ, ચુપકાદી
મોન, ન૦ [સ૦] મુગુ ગહેવુ તે મોઢે ન બોલવુ
મોંલિ, ન૦ [સ૦] ટાય, મથાળુ, શિખર ૨
છાયુ, કલગી
મોવર, સ્ત્રી૦ મહુવર, વાસળી, મોરલી
મ્યાન, ન૦ મેન, કોશ, ધર મ્યાનમા રાખવુ=
કબજમા-હદમા ગાખવુ
મ્યાનો, પુ૦ (કા૦) પેટી ધાટનુ વાહન, એઁ તરે-
હની પાલખી નરયાન, મેનો
મ્યુનિસિપાલિટી, સ્ત્રી૦ મુધરાઈ ખાતુ
મ્લ્લાન, વિ૦ [સ૦] ડરમાયેલુ ઉતરીમયેટ્ટ, ખિન્ન,
મ્લેચ્છ, વિ૦ (સ૦) હિંદુ ધર્મ ન માનનારો તે
હિંદુસ્થાનની બહાગના જે લોક તે

ય

ય, પુ૦ (સ૦) સાડત્રિસમો મળાક્ષર એ અર્ધ
સ્વર તે અર્ધ વ્યંજન એવો તાનુસ્થાની અક્ષર
ગણાય છે
ય પુ૦ પશુ, વળી સ્પષ્ટીકરણ કે ભાર દષ્ટ બતા
વવામા વપરાય છે ‘ રાત્રિએ પોપટ પાખો ફક-
ડાવે છે તોય મને એમના બણકારા વાગે છે ’
ય પલાયન ન૦ નાસી જવુ તે “ય પલાયતે
સ શ્રુતિ”-જે નાસે છે તે પોતાનો જીવન્યાવેછે
યકરામ, પુ૦ માન, મર્ત્યો “કૃપા કરીને ધનામ
યકરામથી મને હાલ તુરત નવાજવુ મુલતવી રાખો,
યકૃત, ન૦ (સ૦) પિતાશય, કલેજુ, કાળજી
યક્ષ, પુ૦ [સ૦] ઉતરતી પક્તિનો દેવ, કુબેરના
નોકર ૨ પ્રેત્યોનિનો એક મલિન પિશાય
યક્ષરાજ=કુબેર યક્ષરાનિ=દિવાળી
યક્ષિણી, સ્ત્રી૦(સ૦) યક્ષની સ્ત્રી ૨ ભૂતડી, જક્ષણી
યજ્ઞ, પુ૦ (સ૦) પિંગળમાના આઠ ગણુમાનો

એક પહેલો બધુ તે બીજો ત્રીજો ગુરુ અક્ષર હોય
તે ‘ ભવાડો (- -) ” [૨ પૂજન
યજ્ઞન, ન૦ [સ૦] હોમ કરવો ન, હોમ, હવન,
યજ્ઞમાન, પુ૦ [સ૦] જે બ્રાહ્મણોની પાસે યજ્ઞ
ફિક કર્મ કરાવી તેઓ ને દક્ષણા આપી યજ્ઞફલ
લેનારો તે, યજ્ઞ કરાવનાર ૨ આશ્રય આપનાર
પોશિદો, પોષક

યજ્ઞમાનવૃત્તિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) યજ્ઞમાનને ત્યાં કર્મ
ક્રિયા કરાવી દાન દક્ષિણા લેઈ ગુજારો કરવો તે
યજ્ઞવુ, ક્રિ૦ સ૦ પૂજવુ, સેવા કરવી ૨ હોમ કરવો
યજ્ઞવેદ, પુ૦ (સ૦ યજ્ઞવેદ) યજ્ઞ કરવાના મંત્રો
નો મગ્ગ તે, બીજો વેદ પ્રમાણે વર્તનારો
યજ્ઞવેદી, પુ૦ યજ્ઞવેદ બણેલો તે, વેદની શિક્ષા
યજ્ઞ, પુ૦ (સ૦) અગ્નિને પુજવાનુ અને તેને બલિ-
દાન આપવાનુ એક વેદોક્ત કર્મ, યાગ, હોમ,
હવન મેધ ૨ બળિદાન, હવન, આદતિ
યજ્ઞકુંડ, પુ૦ (સ૦) બળિદાન માટે કરેલી વેદી.
યજ્ઞનારાયણ, પુ૦ (સ૦) યજ્ઞ દેવતા
યજ્ઞપશુ, પુ૦ (સ૦) યજ્ઞ-હોમને માટે જે પશુ તે
યજ્ઞયાગ, પુ૦ હોમહવન, મેધ, મખ
યજ્ઞશાલા, સ્ત્રી૦ (મ૦) યજ્ઞ કરવાનુ ઠેકાણુ
યજ્ઞોપવીત, ન૦ (સ૦) યજ્ઞ કરીને ડાબી ખાધે
ધારણુ કરેલુ સુત્ર તે, જ્ઞોષ, ઉપનીત
યતિ, સ્ત્રી૦ [સ૦] (કવિતામા) વિરામ, અટક
૨ (ગદ્યમા) જે ટાપ ૩ પુ૦ ત્યાગી, માણુ
યોગી, સત, જૈન સાધુ, ગારુડ
યત્કિચિત્, અ૦ (સ૦) કષ્ટક, જરા, લેશ, અત્પ
૨ હગારેક [૨ ઉપાય, ખતથી કામ કરવુ તે
યતન, પુ૦ (સ૦) મહેનત, શ્રમ, ઉદ્યોગ, કોશીશ
યત્ર, અ૦ (સ૦) જે ઠેકાણુ જ્યાં
યથા, અ૦ (સ૦) જેમ, જે પ્રકારે-રીતે ૨ જેરી
રીતનુ, જેવુ યથા રાજ તથા પ્રજા-જેવો રાજ
યથાક્રમ, અ૦ નિયમસર, એક પછી એક [તેવી પ્રજા
યથાતથ્ય, અ૦ [સ૦] યથાર્થ, જેમ હોય તેમ
યથાતુક્રમ, અ૦ અનુક્રમપ્રમાણે ૨ વાજબી, મગબર
યથાચોગ્ય, અ૦ [સ૦] યથાપુક્ત, જોઈએ તેમ, ઘટિત
૨ પુ૦ નમસ્કાર-આશીર્વાદ ઇ૦ જે વટિત હોય તે.

યથાર્થિ, અં [સં] જેમ રચિ-ભાવ હોય તેમ પસદ પડે તેમ
 યથાર્થ, અં [સં] અર્થ થતો હોય તે પ્રમાણે, આખેલુળ ૩ બરોમર, સત્યપૂર્વક, વાસ્તવિક રીતે
 યથાચિન્તિ, અં [સં] વિધિપ્રમાણે, નિયમાનુસાર
 યથાશક્તિ, અં [સં] મની શકે તેની રીતે, ૨ શક્તિ અનુમા
 યથાસ્થિત, અં [સં] યોગ્ય, જે જેવું જોઈયે
 યથાસાગ, અં યથાર્થ રીતે
 યથાજ્ઞાન, અં [સં] સમજ જ્ઞાન પ્રમાણે
 યથેચ્છા, એછા-છ, અં યથેચ્છા પ્રમાણે, મરજીમુજમ
 યથોક્ત, અં [સં] જેમ કહ્યું હોય તેમ, હુકમ
 યદા, અં [સં] જ્યારે, જે વખતે [પ્રમાણે જે હુકમ
 યદિ, અં [સં] જો, જો
 યદ્યેચ્છા, સ્ત્રી [સં] સ્વેચ્છા, સ્વતંત્રતા ૨ અં
 એની મેળે, વગર પ્રયત્ને, આકરકુ
 યદ્યપિ, અં [સં] જોકે જો, કદાપિ, જો આમ છે
 તોપણ, છતાં 'યદ્યપિ શુદ્ધ, લોક વિરુદ્ધ' નાચરણીય
 યદ્વાતદ્વા, અં જેમ તેમ, ગમે તેમ [નાકરણીય
 યન્ત્ર, પું [સં] સત્યા, સાચો, થોડી મહેનતે
 વહેલું ને વધારે કામ થાય તેવી બનાવટ ૨ ધાતુનું
 પત્ર, કાગળ જેના ઉપર દેવદેવીનું ચિત્ર, નામ,
 ઇલખેલા હોય છે તે ૩ જેના ઉપર કાંઈ આકૃતિ
 ને ખાનામા આકાશ અથવા અક્ષર હોય છે તે
 યમ, પું (મં) મરણ પછી પ્રાણીના પાપ
 પુણ્ય પ્રમાણે શિક્ષા કરનાર દેવ, કાળ, મૃત્યુનો દેવ
 ૨ નિર્દય ધાતકી પુરુષ, ચડાળ, નરાધમ, સેતાન
 ઇન્દ્રિયોને જીતવી તે યમનો દૂત=કઠોર-નિષ્કુર
 કાળજનો યમપુરીની યાતના=ધણુજ દુ ખ, મખત
 શિક્ષા યમપુરીમા મોડલવુ-મારી નાખવું
 યમક, પું [સં] વાક્યમા કે કરિતાના બેચર-
 ણને અતે સરખા અવાજના અક્ષરો આવે તેની
 રીતનો શબ્દાલકાર, અનુપ્રાસ, ઝાઝમઝ
 યમદૂત, પું જમદૂત, જમના જસુમ [યમયાતના
 યમદંડ, પું નરકના દેવે કરેલી શિક્ષા ઝલદડ,
 યમન, પું [સં] કલ્યાણ રાગનો એક ભેદ
 યમપાશ, પું જમનો કોરડો-ફાસો, જમનીદોરી

યમપુરી સ્ત્રી [સં] યમરાજનું શહેર. ૨ નરક
 યવ, પું (સં) જવ યવક્ષાર=જવખાર
 યવન, પું [સં] મીસ અથવા યુનાન દેશનો
 પુરુષ ૨ હિંદુ નહિ એવા જે માણસ તે
 યવાગ, સ્ત્રી નરમ ખીચડી, રામ, ડાઝ, ઓસામણ
 યશ, પું (સં) જે મતલમે મહેનત થઈ હોય
 તે પાર પડી તે, ફતેહ ૨ કીર્તિ, આગર, પ્રતિષ્ઠા
 ૩ નૈવ કૃપા, ભાગશાળીપણુ, શાખાશી, ખ્યાતિ.
 ૪ જય, ફતેહ
 યશસ્વી, વિં [સં] જેને યશ મળ્યો હોય તે,
 ફતેહમદ વિજયી ૨ નામાકિત, પ્રખ્યાત ૩
 ભાગશાળી, સુભાગી
 યષ્ટિ, સ્ત્રી [સં] સોડી, લાકડી, જેષ્ટિકા
 યાચા, સ્ત્રી (સં) માગણી, ભીખ ૨ અરજ,
 પ્રાર્થના કાલાચલા, આજીજી
 યા, અં [સં] અથવા વા, કે
 યાકુત, નં [સં] માણેક ૨ ભાગ
 યાકુતી, સ્ત્રી ભાગના ધીમા મસાલો મેજવી તૈયાર
 કરેલો જે પદાર્થ તે એક કેશ પાક
 યાગ, પું [સં] યજ્ઞ આપવો તે ૨ યજ્ઞ, ભોગ
 યાચક, વિં [સં] યાચના કરનાર, માગણ ૨
 [ભિખાર, જયક [કાતાવાતા ૪ દિનતી, અરજ
 યાચના, સ્ત્રી (સં) માગવું તે ૨ ભોખ ૩ પ્રાર્થના,
 યાચવું વિં સં (સં) માગવું, કરગરવું, પ્રાર્થના-
 અરજ કરવી ૨ ભિક્ષા-ભીખ માગી [હિપાધ્યાય
 યાજ્ઞિક, પું [સં] યજ્ઞ-યાગ કરનાર ૨ ગોર, હોતા,
 યાતના, સ્ત્રી (સં) નરકના દુ ખ, જમ લોખની
 પીડા ૨ તિવ્ર વેદના, અત્યંત દુ ખ, પીડ
 યાતુધાન, પું દૈત્ય, રાક્ષસ એ સ્વયંતે યાતુધાન
 સાથે યુદ્ધ કરવા નહિ ગયા હોય ૧-પ્રેમા
 યાત્રા, સ્ત્રી [સં] મુસાફરી, દેશાતરમા ફરવું તે.
 ૨ જત્રા
 યાત્રાણુ, વિં જત્રાણુ, તીરથવાસી, પ્રવાસી
 યાદ, સ્ત્રી (સં) અગાઉ જોયેલું-સાભળેલું-કરેલું
 તે મનમા રાખવું તે, વિસરી ન જવું પણ સભારી
 રાખવું તે, સ્મૃતિ, સ્મરણ, ફામ ૨ યાદી, ટાચણુ
 યાદગીરી, સ્ત્રી [સં] એધાણી, નિશાની, મના-

રણુ, અભિજ્ઞાન ૨ સ્મરણુ, યાદ ૩ નામ, નામના
યાદદાસ્ત, સ્ત્રી ૦ [ફાં] સ્મૃતિ સ્મરણુ શક્તિ
યાદદાસ્તી, સ્ત્રી ૦ યાદ ડરવાની શક્તિ, સ્મરણુ શક્તિ
યાદી, સ્ત્રી ૦ ટાયણુ, ટિપ્પણુ, નોધ ૨ મુદ્દાઓનું
ટાયણુ, યાદ માટે લખેલો પત્ર ૩. અરણુ ૪ રૂકો,
યાદશ, અ ૦ [સ ૦] જેતુ, પેડે, માફક [ચીરી
યાદોગણુ, પુ ૦ જીવ જીતુનો સમુદાય “કનકવાટ
કરે યાદોગણુ, હોય હાહાકાર”-ઉદ્ભવ
યાન, ન ૦ (સ ૦) વાહન, ગાડી, પાલખી ૨ જીવુ
તે ૩ શત્રુ સામે સૈન્ય લઈ જીવુ તે, સ્વારી, આક્રમણ
રાજનીતિના ૭ વર્ગમાનો એક (સધિ, વિગ્રહ,
આસન, યાન, મશ્વય, અને દ્વૈધી ભાવ)
યાને, અ ૦ [ફાં] અથવા, વા ૨ બદલે
યાન્ત્રિક, વિ ૦ (સ ૦) યત્ર મમ ધી, કરામતી
યામ, પુ ૦ (સ ૦) તણુ કલાક, એક પહોર ૨
અટકવું થોભવું તે, વિરામ. ૩ ક્ષમા
યામિની, સ્ત્રી ૦ (સ ૦) રાત્રી, રાત, જામિની
યાર, પુ ૦ [ફાં] દોસ્ત, સ્નેહી મિત્ર ૨ આશક,
પ્રીતમ, જનર ૩ પ્રેમ [જીવુ, કામી
યારખાજ, વિ ૦ (ફાં) પ્રેમધેણું, કાડીલું - છિના-
યારો, સ્ત્રી ૦ (ફાં) દોસ્તી, મૈત્રી; સ્નેહ ૨ ઇશક,
ખ્યાર, પ્રેમ ૩ મદદનો હાથ, સહાય “ના હું બચા-
વીશ, કુદરત મને ચારી આપશે” ૪ શબ છુટા
મકવાનો દોર [ની ચોટલી
યાલ-જી, સ્ત્રી ૦ (ફાં) કેશવાળી, ઘોડા સિંહ, ઇ ૦
યાવક, પુ ૦ અળતો [સુધી
યાવચ્ચ દ્રવિવાકરો, અ ૦ યાદો સૂરજ તપે ત્યા
યાવત, અ ૦ (સ ૦) ન્યા સુધી, ન્યા લગણુ
યાવની, વિ ૦ (સ ૦) યવન મમ ધી, મેચ્છનું
યાહુદી, વિ ૦ (આ ૦) યહુદી] જુડિયાના રહીશ
ન્યુ લોક
યાહોમ, અ ૦ આખો મીચીને, ધસીને એકદમ,
મરણિયા થઇને યાહોમ કરીને પડો ફતેહ છે આગે
યુક્ત, વિ ૦ (સ ૦) જોડાયેલું, મળેલું, - ઘટતું,
યોગ્ય, લાયક, જેતુ જોઈએ તેવું
યુક્તિ, સ્ત્રી ૦ [સ ૦] કળા, તદ્દખીર, કરામત, ૨
પ્રજ્ઞાજ, તજવીજ, ઉપાય. ૩ આજ્ઞાકી, અતુરાર્થ,

ખૂખી, ૪ રચના ગોઠવણુ [મતી, ઇલમી
યુક્તિમાન-વ-ત, અ ૦ અતુર, કામેલ, હુન્નરી કરા
યુગ, પુ ૦ [મ ૦] આર્યોએ આધિવા ચાર કાળ પૈકી
એક (સત્ય યુગ, ત્રેતાયુગ, દ્વાપરયુગ, અને કળિ-
યુગ) ૨ ચાર યુગ મળી થયેલો કાળ, ચોકડી ૩
જોડુ, જોડ ૪ સમય, વખત [કૃષ્ણ
યુગસ, વિ ૦ જોડ, ૬ પતી યુગસ ક્રીશોર-રાધા-
યુગેયુગ, અ ૦ ભવોભવ, જન-મોજન-મ
યુગ્મ, ન ૦ [સ ૦] જોડુ, જોડ ૨ ૬ પતિ, વરવહુ
યુત, વિ ૦ લાયક, જેવું, યુક્ત
યુદ્ધ, ન ૦ (સ ૦) લઢાઈ, સઘામ, વિગ્રહ, જંગ
યુનાની, વિ ૦ (આ ૦) યુનાન દેશનું, ધરાનનું,
મુસલમાની [પનો વતની તે
યુરોપીઅન, વિ ૦ [અ ૦] યુરોપખડનું ૨ યુરો-
યુવતી, સ્ત્રી ૦ (સ ૦) જીવતી, યૌવના, ૧૬-૩૦
વરસ સુધીની સ્ત્રી તે [પાટવી કુવર
યુવરાજ, પુ ૦ (સ ૦) ગાદીનો વરસ રાજપુત્ર,
યુવાન, પુ ૦ (સ ૦) જીવાન પુરૂષ (૧૬-૪૦ વર્ષ
સુધીનો), તરૂણ ૨ વિ ૦ ઉચ્ચરમા આવેલું
યુવાવસ્થા, સ્ત્રી ૦ જીવાતી, જોમન, તારૂણ્ય,
યૂકા, સ્ત્રી ૦ [સ ૦] જૂ [જોખનઝળ
યૂથ, ન ૦ [સ ૦] ટોળું, સમૂહ, જથ્થો
યૂષ, પુ ૦ [સ ૦] યજ્ઞના પશુને બાધવાનો સ્તંભ
યે, અ ૦ પણુ, વળી ભાર સૂચક શબ્દ “તેમ આપ-
ણામા ગે આવશે”
યોગ, પુ ૦ [સ ૦] જોષ, પ્રમગ, લાગ ૨ વાહન,
યાન ૩ મારફત, દારા, સાધન ૪ મયોગ, મધિ
૫ સમાગમ મેળ, મેળાપ ૬ રીત, પ્રકાર ૬
૭ યોજના, ઉપાય ૮ ન્યોતિષ પ્રસિદ્ધ વિષ્ણુ ભ
વગેરે ૧૭ યોગ પેકી પ્રત્યેક ૬ જાનક્ય સાધનાની
એક રીત [નારી શક્તિ ૨ દુર્ગા
યોગમાયા, સ્ત્રી ૦ (મ ૦) જગતનો અત લાવ-
યોગરૂઢ વિ ૦ [સ ૦] વ્યુત્પત્તિ પ્રમાણે જોલ-
વાનો અર્થ થતો હોય તેવું, ‘શુધર, અગરખુ’
યોગાભ્યાસ, પુ ૦ [સ ૦] સમાધી ચઢાવી પર-
માત્મા સાથે જો એક્ય કરવું તે અને તેનો અભ્યાસ તે.
યોગાચોગ, પુ ૦ [સ ૦] અનુકૂળ અને પ્રતિકૂળ,

લાગ બે લાગ [જુદાજુદા આસન તે
યોગાસન, ન૦ [સ૦] યોગ સાધન કરવા બેસવાના
યોગિની, સ્ત્રી૦ ઉપદેશી ર. જોગણી, મેલી દેવી ૩
વેરાગણુ સાધુડી, તાપસી
યોગી પુ૦ [સ૦] યોગ સાધના કરનારો ૨ તપ
સ્ત્રી, સાધુ ૩ મહાકાળી ઉપામના કરનાર
યોગ્ય, વિ૦ [સ૦] ઘટતુ, લાયક જાજતુ, ખલતુ
૨ માફક, બેગતુ ૩ પાન, લાયક ૪ સમાન,
સરખુ પદ્મ, ચતુર [પ્રતિષ્ઠા ૩ પદ્મિ, દરજ્જે
યોગ્યતા, સ્ત્રી૦ લાયકી, ઘટિતપણુ ૨ માન, આબરૂ,
યોજક, વિ૦ યોજના કરનાર, પ્રેરણા કરનાર, ઘડનાર
યોજન, પુ૦ [સ૦] ચાગ ગાઉનુ માપ, ૬ માપલ
યોજનગદા, સ્ત્રી૦ [સ૦] કરતુરી ૨ મત્સ્યગદા
યોજના, સ્ત્રી૦ [સ૦] ગોઠવણુ, વ્યવસ્થા, રચના
હિન્મત, ડરામત
યોજતુ, કિ૦ સ૦ જુક્તિ કરવી તદખીર ગચવી ૨
મેળવતુ બેસતુ કરતુ ૩ જોડતુ, ગોઠવતુ, રચતુ ૪
બેસાડતુ, બનાવતુ
યોવ, પુ૦ [સ૦] લડવૈયો, સૈનિક ૦ મરદ શરવીર
યોધો, પુ૦ [સ૦] લડવૈયો, શરવીર, પહેલવાન
યોનિ, સ્ત્રી૦ [સ૦] સ્ત્રીની જનનેદ્રિય ૨ જન્મ
સ્થાન, ઉત્પત્તિની જગા ૩, અસ્તાગ ૪ મળ,
આદિ ગ્રાણુ, ખીજ
યોષિતા, સ્ત્રી૦ [સ૦] નારી, સ્ત્રી
યૌવના, ન૦ [સ૦] જોમન, જુવાની, તારૂંચ
યૌવના, સ્ત્રી૦ જુવાન સ્ત્રી, તરૂંચી

૨.

૨, પુ૦ ૩૮ મો મધ્ધસ્થાની મળાક્ષર
રક, સ્ત્રી૦ રતિ, કામદેવની સ્ત્રી ૨ ગઈ
રકઝંક સ્ત્રી૦ તકરાર, વાફુદ્દ, વિવાદ ૨ ભાજગડ,
પચાત ૩ હક, આગ્રહ,
રકમ, સ્ત્રી૦ [આ૦ રકમ] હિસામમા લીધેલો-
લેનાનો આકડો, અક, આડ ૨ ટીપમાની એકાદ
વખતુ ૩ મખ્યા 'રકમ ઉપાડવી' ૪ પ્રકરણુમા
જુદી પાડેલી જે જણના જોગ ખીના તે, કલમનુ
પેડું [કાયદામા આજ, પેટામા કલમ અને પેટામા

રકમ હોય છે] રકમ ઉપાડવી-નાણા લેવા
રકમખંધ, અ૦ જથામ ધ ૨ કડકે કડકે, એક
પછી એક, જુમલે, સરવાળે [કાતુન
રકાન, પુ૦ [ફા૦] રિવાજ, રીત ૦ ધારો, નિયમ,
રકામ, પુ૦ [આ૦] પેગકુ, ઘોડા ઉપર ચઢવાને
પગ ટેકવવાનો પાવડો
રકાખદાર, પુ૦ ખીજમતદાર [રનો ભાગ તે
રકાખા, ન૦ કરસણુ ઉછરતુ ન હોય તેવો ખેત-
રકાખી-ફેખી, સ્ત્રી૦ ધાતુ-કાચની નાની છછરી
ચાળી, નાનો ટાટ, તમકડી
રકો, પુ૦ રકો, ચીડી ૨ બદોમસ્ત, કરાવ, નિયમ
રક્ત, વિ૦ [સ૦] રાતુ, લાલ ૨ લોહીના રગતુ
રકત, ન૦ [મ૦] લોહિ, રૂધિર
રકતકોઢ, પુ૦ એક જાતનો રોગ, જેમા ચામડી
ખવાતી જઈ રમી ઝરે તેવો ભય કર ત્વચા રોગ,
પતનો રોગ
રકતચંદન, ન૦ [સ૦] રાતી સુખડ, રતાજળી
રકતપિત્ત, ન૦ [સ૦] એક જાતનો ચામડીનો
રોગ, રકતકોઢ, પતનો રોગ
રકતખીજ, પુ૦ માકણુ ૨ જ્યા લોહી પડે ત
ફરી ઉત્પન્ન થાય તેવો એક દૈત્ય
રકતવાહિની, સ્ત્રી૦ [સ૦] શિરા, નસ
રકતવિકાર, પુ૦ લોહીનો બગાડ
રકતસ્રાવ, પુ૦ [સ૦] લોહીનુ વહેતુ તે
રક્ષક, પુ૦ [સ૦] પાલક, બચાવનાર, વાલી ૨
રખવાળ ચોટીદાર
રક્ષણુ, ન૦ [સ૦] સભાળ રખવાળુ, બચાવ
રક્ષતુ, કિ૦ સ૦ સભાળતુ, બચાવતુ ઉગારતુ ૨ પાળતુ
રક્ષા, સ્ત્રી૦ [સ૦] સભાળ, બચાવ, રક્ષણ ૨
રાખ, રાખોડી, ભખમ ૩. ટાઢી, હેલી
રક્ષાખંધન, સ્ત્રી૦ ગખડી, આશીર્વાદ દઇ હાથને
કાડે દોરો બાધવો તે
રક્ષિત, વિ૦ સાચવેલુ, સભાળેલુ ૨ પાળેલુ, આશ્રિત
રખ, વિ૦ ગણની મત્તા
રખ, પુ૦ [ઋષિ] જતી એક જૈન સાધુ, યતિ
રખડ, સ્ત્રી૦ રખડતુ તે, દરા, અથડામણુ ૨ વિહાર,
રખડપટ્ટી, સ્ત્રી૦ રખડ, ભટકતુ તે [બમણુ

રખડવું, કિં અં નકાસુ અહિં તહિં ફરવું, રઝ
ળવું ૨ નિરાશ થવું નાસીપાસ થવું, ફાફા મારવા
રખડાઉં, વિં ભટકવું, ભમવું, રખડવું ૨ સ્વેચ્છા
ચારી, ભટકણું, હંગાચું
રખડાટ, પું રખડપટ્ટી, રખડામણું
રખડામણું, સ્ત્રીં રખડાટ, અથડામણું, ભ્રમણું
રખડાવવું, કિં સં રઝળાવવું, ભટકાવવું ૨
રખડે તેમ કંવું ફાવવા ન દેવું, કાંઈ અર્થ ન સરે
તેમ કરવું. ચારી ૩ અસ્થિર, ચચળ (મન)
રખડેલ, વિં ભટકવું ભમવું ૨ ભટકણું, સ્વેચ્છા
રખટી, સ્ત્રીં શરમ, માન
રખપત, સ્ત્રીં આમરૂ-અણી સાચવવી તે
રખરખ, સ્ત્રીં અસુખને લીધે બાળકે વારવાર
ઝીણું ઝીણું રડવું તે ૨ તલપવું ને તલસવું તે, વલખા
મારવા તે [પડવું
રખરખવું, કિં અં તલસવું, [માદગીથી] ચેન ન
રખરખાવટ, સ્ત્રીં રખાવટ, રખટી, આખરૂને-
અણીનું કામ સાચવવું તે [દાર, પહેરેગીર
રખવાળ, પું રક્ષણ કરનાર ૨ રક્ષક, પાલક ૩ ચોકી
રખવાળી, સ્ત્રીં રક્ષા, રક્ષણ ૨ રખવાળ
રખવાળું, નં વાલીપણું, રખવાળી. ૨ સભાળ,
કાળજી, જતન, દેખરેખ ૩ સભાળ લેવા માટે
આપવામા આવવું નાણું, ચોકી
રખાપત, સ્ત્રીં રખાવટ
રખાવટ, સ્ત્રીં ઉપરાણું તરફદારી ૨ કોઈની
શરમ રાખી કંઈ કહેવું તે, કોઈનું સભાળવું તે
રખી, પું ભગીઓ, ઢેડો [કાકિં]
રખું, વિં રાખનાર, સાચવનાર, સભાળનાર
રખે-રખેને, અં કદાપી, કાણું જાણું “રખે લજ-
વતો કુખ માહરી, ફૂળ રખે કાળું કરતો”-હુંદં
રખેવાળ, પું રખવાળ, ચોકીદાર
રખેસર, પું રખી, ભગીઓ, ઢેડ
રખેળવું, કિં સં રાખવાળું કરવું, રાખ ભેળ-
વવી “બાજરી રખેળવી” [૨ વસાવો, ભીલ
રખો, પું ગામ-ખેતરની ચોકી કરનાર, રખવાળ
રખોટવું, કિં સં રખેળવું ૨ રેખા પાડવી,
લીટી દોરવો આકાશી નિશાન કરવું

રખોપિયો-પી, પું રખો, ચોકિયાટ
રખોપુ, નં ચોકીને વાસ્તે જે પૈસા આપવા તે
૨ રક્ષણ, રખવાળું [નહિ (એ અર્થમા)
રખ્યા, સ્ત્રીં રાખ, હેલી, ભરમ ૨ ધૂળ, કંઈ
રગ, સ્ત્રીં [ફાં] નસ શિરા, નારી, રક્તવા-
હિની ૨ ભેદ, મર્મ ૩ ભાવ, વ્રતિ, પ્રકૃતિ
રગડ, સ્ત્રીં કનડ, હેરાનગતિ, પળવણી ૨ માલેસ,
જોરથી વસવું-રગડવું તે ૩ મહેનત, શ્રમ ૪
રખડ રગડ ખૂઝારૂ-ગડી બુદ્ધિનું અને ઢગલાળ
રગડગડ, અં જેમ તેમ, ધીરે ધીરે [વિનાનું
રગડમદલ, પું કસરતી જીવાન, કસરતથી કસા-
યણું ૩ જગલી જેવું, તરેહવાર
રગડવું, કિં સં ખૂબ વાટવું, ધુટવું ૨. મસ-
સવું, મર્દન કરવું, ચોળવું (શરીર) ૩ સારી
પેટે માર મારવો ૪ સરકવું, ગડગડવું, ૫
પળવવું, હેરાન કરવું, વિતાડવું પત્તર રગડવી-
હેરાન કરવું સતાવવું, પીડવું
રગડાટ, પું પૈતર, વેક, સખત મજૂરી ૨ પળ-
વણી, હેરાનગતિ ૩ ગડગડવાથી થતો અવાજ
રગડાણું, કિં અં છુટાવું, કચરાવું ૨ વટાવું
ધુટાવું ૩ ચોળાવું. ૪ માર ખાવો ૫ દુખી
થવું હેરાન થવું ૬ મહેનતમા પડવું
રગડો, પું જડો પ્રવાહી પદાર્થ ૭ નીચે ૮
રેલો પદાર્થ, મેલ, શેષ, મળ ૩ ભીડ ૪ કુ-
ટારો, ખટપટ “જાણ્યા પછી મસાર રગડામા
પડ્યા રહેવું એ જાની પુરૂષનું લક્ષણ નથી”-ચંદ્રં
રગડોળીવું, કિં સં ધૂળવાળું કરવું, કીચડમા
મેલું કરવું ૨ ખૂબ વાપરવું, બણી મહેનત આપવી
રગણું, પું વચલો લધુ ને આસપાસ ગુરૂ એવા
ત્રણ અક્ષરનો જે ગણ તે [-૭-]
રગત, નં રક્ત, લોહી, રૂધિર
રગતરોડી, સ્ત્રીં લશ્કરી નોકરી, ૨ લશ્કરી નો-
કરી કરવાથી મળેલું ઇનામ
રગત રોથડો, પું એક જાતની વનસ્પતિ એ હથિ-
યારથી વાજેલા જખમ રૂઝવાના કામમા આવે છે
રમરમવું કિં અં કરગરવું, કાલાવાલા કરવા
રમરંગાવડું, કિં સં મુમતવી રાખવું, વારવાર

મુન્ત નાખરી ર પગવતુ, મતાવતુ વિતાડતુ
 ૩ રકઝડ ડરાવની, ખાલી ખોટી ડરતુ
 રંગવુ, કિં સં કાલાનાઝા ડગવા
 રંગસિયુ, વિં ધીમુ ચાલનાર, ગતિમા ઝડપી નહિ
 તેવુ ર મદ, ઠકુ સુરત
 રંગિયુ, વિં હડીલુ, તાતી, મમતી
 રંગડ, વિં વટ, ગાદુ, ખૂબ જાડુ
 રઘવાટ, પુંઠિતાવળની ગરમડ, દોડાદોડ ધમ ત્વરા
 રઘવાટિયુ, વિંઆકળુ, ઉતાવળિયુ બાવર, રઘવાયુ
 ભૂત ર કોષ કામ કરવા કે ખાવાપીવાને અંધીડ
 રઘવાયુ, વિં બાવર ગાલડ, આકળુ, બેચેન
 રક, વિં ગરીબ, પામર રાડકુ, સીળ
 રગ, પું (સં) વર્ણ, વાન, ધાયા રાતો, પીળા
 અને વાદળી એની પરપર મેળવણીથી જુદાજુદા
 રગ થાય છે ર વસ્ત્ર, ચિત્ર, ઇં ને રોખા આ-
 પવા તૈયાર કરેલુ મિશ્રણ ૪ તાન, મઝા, રમુજ
 ૫ પટ ૬ આનદ, ખુશી, રાગ ૭ તગ, મુદ્રો,
 મનની સ્થિતિ ૮ કેદ, નિશો, અમલ ૯ ચિન્ન,
 નિશાની, દેખાવ ૧૦ મિષ, નિમિત્ત ૧૧ આખર,
 ગાઝા “ વગાડમે મડપમા ચ ગ, નાગરી ના
 તમા નહેશે રગ ૧૨ સ્નેહ, પ્રીતિ, ભાવ,
 ‘પ્રીત અમારી નીસરીને, કુચળ શુ ર ગ લાગ્યે.’
 ૧૪ રાહ હમ રીતે ‘રંગે ગે ચાલવા દો’ ૧૫
 ગજીદાના પાનામા જે જુદા જુદા રંગ હોય છે
 રગ, અં ધન્ય શાખાશ [તે દરેક
 રગડ, વિં વિષયી, કામાસક્ત ર વ્યસની
 રંગલુ, નં રંગવાનુ કામ ર રંગવાનુ આગર
 રગત, વિં રંગેલુ ર સુદર, નડસીદાર
 રગતાળી, સ્ત્રીં આનદઉભરાતો તામેડો, મોજ
 રગદા, સ્ત્રીં [સં] કટકડી [મઝાનુ પ્રહસન
 રગદાર, વિં રંગવાળુ ખુમસુરત રગનુ
 રગવાણી નંકેદ અમલ કરી આનદ કરવો તે
 રગખાણુ, સ્ત્રીં મોજમઝા, ખુશાલી ર પાનાની
 એક રમત [માહડ, આજ નાખે તેવુ
 રગમેરગી, રિં જુદા જુદા રગનુ, ચિત્રવિચિત્ર,
 રગમૂમિ, સ્ત્રીં નાટકશાળા, ભૂમિકા ન તાલીમ
 ખાનુ અખાડો ૩ મોજમઝા કરવાની જગા

રગભેર, અંખુશીથી, હરખભેર ર રગ માથે
 રગભોગ, પુંઆનદ માણવાની ગમત, વિષયભોગ.
 રગમડપ, પું રગભૂમિ ર જેમા રગ પુર્મા
 હોય તેવો મડપ ૩ નાટકશાળા ન દેવળ આ-
 ગળ જે છુટો ચોડ હોય છે તે, ચાચર
 રગમહેલ-હોલ, પું શુરોક્ષિત મદિર
 રગરસ, પું ચમન
 રગરાગ, પું ગાનતાન મોજમઝા
 રગરાનુ, વિં રગીલુ, નિષયાનદથી મલકાનુ
 ‘રગરાતો મદમાતો, વાસલડીમા ગીત ગાતો’-દયાં
 રગરૂપ, નં ભાત ને ભત ર રગ ને વ્યરૂપ,
 રગરેજ, પું (ફાં) રગનાગ [આકાગ,
 રગનાનો ધ યો ડગનાર, રગારો, હિંયો
 રગરોળ, પું રગમા રોળતુ તે, ઘણી મઝા, બે
 હદ આનદની ઝડીઓ [મમતી માણસ
 રગલો, પું મસ્કરો, નિદ્રાક, જુદેલુ ન રગિલો-
 રગલુ, કિં સં વસ્ત્રને રગ આપવો રગમા
 હુખાવતુ ર રંગથી ઘોળતુ, ચિતરતુ ૩ રૂપ
 આપડ, મીડુ મરચુ ભભરાવતુ અતિશયોક્તિ કરની
 ૪ ઉસ્કેરતુ ચઢાવતુ
 રગાર્ધ, સ્ત્રીં રગવાની મજુરી-આવડ
 રગાટ-ટી, સ્ત્રીં રગવાનુ કામ-કળા
 રગાકુ, નં રગવાળુ પાણી ભરવાનુ કુકુ-વાસણ
 રગામણુ-ણી, સ્ત્રીં રગાર્ધ [ચઢાવનાર,
 રગારો, પું રગરેજ ર ગાડી, ઇંઉપર ર ગ
 રગાલુ, કિં અં રગવાળુ થતુ ર છેતરાતુ કાલુ,
 ર વાગતુ, લોહીલુહાણુ થતુ [જેરી, વ્યસની
 રગી, વિં રગીલુ, મે જ, લહેરી ર ગીલ ગીન્ગ
 રગી, સ્ત્રીં એક ભતની લાલ માટી, સોનાગેર, રમચ્છી,
 રગીન, વિં રંગેલુ ર આનદી, ખુશમિજાજ, લહેરી
 રગીલુ, વિંઆનદી, લહેરી, હસમુખુ, ખુશમિજાજ,
 ર શાલિતુ [વિના તકરારે
 રંગેચ ગે, અં આનદભેર, ખુશીથી, સાગોપાગ,
 રગોળિયુ, નં જમીન ઉપર ચિત્ર કાઢવાનુ જુ-
 ગળુ ર રમચી પક્ષાળવાનુ કઠોડુ (સુતાર વગેરેનુ)
 રગોળી, સ્ત્રીં જમીન ઉપર કાઢેલુ ચિત્ર
 રચના, સ્ત્રીં યુક્તિસર કરેલી ગોઠવણુ-ખનાવટ,

૨ શેખા, ઠાઠ, દેખાવ ૩ વ્યવસ્થા, સુંદર ચ-
મતકારી ધતના તે
રચવું, કિં ૨૦ સં યુક્તિસર ગોવવું ૨ યુક્તિ
સર ગોવવીને સુદગ બનાવવું ૩ જોડવું (કવિતા)
રચિત, વિં (સં ૦) રચેલું, લખેલું ગોઠવેલું
રચીલું, નં એક જાતનો રોગ માણસોમા એ-
કાએક થઈ આવે છે, વૃલિયુ, દુડીઈ
રચ્યક, વિં ધણુ, પ્રણુ, અતિશય, પુ'ડળ
રચ્યુ પચ્યુ, વિં તત્વીન, યુવતાન, મશગુલ
રજ, સ્ત્રીં (સં ૦) ધળ, કસ્તર ૨ નં પરમાણુ,
ઝીણામા ઝીણા અશ કણુ ૩ અગણુ, અટકાવ,
રજસ્વળા ૪ અં ૦ જગ, જરાક, લગીર રજનું
ગજ કરવું-વધારી વધારી મોટું કરવું, કાગનો વાવ
રજ, પું રજેગુણુ [કંવા
રજઈ, સ્ત્રીં રજૈ, રજઈ
રજક, નં (આં) દાણાપાણી, પ્રારબ્ધ, સરજીત,
રજડ, પું (સં ૦) ધોખી, પર્યટ, ધાવક
રજકણુ, સ્ત્રીં (સં ૦) રજ, અણુ, ઝીણામા ઝીણી
કાકરી ૨ કરચ, કડકી ૩ ઠિયાડી, બારીકધૂળ
રજજમ, પું મુસલમાની ૭ મો મહિનો
રજત નં (સં ૦) રૂપુ
રજની, સ્ત્રીં (સં ૦) રાત, રાત્રિ, રજનિડર=ચંદ્ર
રજનીચર, પું નિશાચર, ચોર ૨ ભૂત ૩ રા
ક્ષસ, દૈત્ય [પુરૂષ, ગરાસિયો,
રજપૂત, પું (રાજપુત) ક્ષત્રિય, રાજવ શમાનો
રજપૂતાણી, સ્ત્રીં રજપૂતની સ્ત્રી, ક્ષત્રિયાણી
રજવાડુ, નં રજપૂતોનું રાજ્ય, રાજનું રાજ્ય
રજવાડો, પું રજપૂતો રહેતા હોય તે વિભાગ-
સ્થાન ૨ રાજ અને તેના પરિવારનો મહોલો
રજસ્વલા, સ્ત્રીં [સં ૦] અટકાવવાળી સ્ત્રી, અ-
ભડાયેલી સ્ત્રી, ઋતુવતિ
રજા, સ્ત્રીં (આં રિજા-સમ્મતિ) છુટી, છૂટ
૨ પરવાનગી, આગ્રા, હુકમ ૩ રૂપસદ, ફરા-
ગતી ૪ સમતિ, અનુમોદન, મજૂરી, કબુલાત
રજા લેવી=પરવાનગી મેળવવી. ૨. ગેરહાજર
રહેવા હુકમ લેવો છુટા થવું રજા આપવી-
પરવાનગી આપવી ૨ અનુમોદન-સમ્મતિ આ-

પવી ૩ કાઠી મૂકવું, રૂપસદ આપવી
રજાકજા, સ્ત્રીં માદગી ૨ મોત ૩. અણુધારી
પીડા, દુ ખ દૈવજોગ [લ્લાનુ ગોદકુ
રજઈ, સ્ત્રીં [ફાં] આણુ આણુ રે ભરેલું ઓ-
રજણુ, વિં (આં રજીત-હલકુ) હલકી જાતનો
કાયવો ૨ જે લાંડા ઝટ ઝળખાઈ જાય છે તે
૩ નીચ, હલકટ ૪ નિર્નજ બેશરમુ
રજિક, વિં લગીં જેટલું, ધણુ જાનું 'ધરિયો
ભમરા કેરો વેષ, થયો રજિક નાંધડો વેષ' પ્રેમા
રજિયુ, નં રેતદાની
રજી, સ્ત્રીં રેત, વીર્ય, રજ
રજી, વિં (આં રજીઅ-યાદી) નજર આગળ
હોય તેવું, દાખલ કરેલું, હાજર, તૈયાર
રજીઆત, સ્ત્રીં રજી કરવું-હાજર કરવું તે. ૨
ચોડશી, તજવીજ (મુકરદમાની) ૩ મુઝાબલો, સર-
ખામણી ૪ મેળાપ, મુલાકાત
રજેરજ અં ૦ જરાએ જરા, તમામ, લગારે લગાર
રજૈ, સ્ત્રીં (ફાં રજાઈ) ગિત પાતળું ઓઢવાનું
ગોદકુ
રજેગુણુ, પું (સં ૦) માયાના ત્રણુ ગુણુમાનો
ખીજો, જેથી વિષયવાસના, લોભ, ગર્વ, અસલ, દુ ખ
વગેરેના જોસ્સાઓ થાય છે તે, સ્વભાવ પ્રવૃત્તિ.
રજેગુણી, વિં તામસી, તમોગુણી, જનુની
રજેટી, સ્ત્રીં ઝીણી ધૂળ
રજેંયુ, નં કાતરિયુ, નીચો મેડો
રજેદર્શન, નં પહેલો અટકાવ પ્રથમ ઋતુસ્થાવ
રજેયણુ, પું (રજેકહણુ) જતિની લાકડી સાથે
બાંધેલો ગુચ્છો, સાવરણી, ચલવો, ઓધો
રજજી, સ્ત્રીં (સં ૦) દોરો તતુ, દોરી
રજંગણુ, કિં અં ૦ રખડવું, અથડવું, નકામા લટકવું,
રજંગાટ, પું ૦ રખડાટ, અથડામણુ, મ્રમણુ [ભમવું
રજંગાવણુ, કિં ૨૦ રખડવું રાખવું; અહિ તહિ
-વેરાતુ પડેલું રાખવું ૨ બેદરકારીથી લટકવું-
અધુર રાખવું (માણુમ-કામ) ૩ ભમાવવું, આડે
રસ્તે દોરાવવું, ઉધું સમજાવવું, અથડાવવું.
રચ, વિં જરા, લગાર, થોડુંક [ઝંખડો
રચ, સ્ત્રીં રજડ, પીડા, મુશ્કેલીઓ પરંપરા ૨.

૨જ, સ્ત્રીં (સં ૨જ-ખુશી થવું) મહેનત, શ્રમ, મુશ્કેલી ૨ રજડ, પીડા, રગડાટ ૨જ ખેચની= મહેનત કરવી, મથવું, શ્રમ કરવો
 ૨જક, સ્ત્રીં જેથી કોઈ ચીજ સળગી ઉઠે તે, બહુકા કાનપર મોકલો જે દારૂ તે ૨ ઉશ્કેરણી, મમરો ૨જક ખાધ જવી-બહુક ન કૂટવી, કુસ થઈ જવું, પાછું પડી જવું ૨જક મરવી-ઉશ્કેરવું, મમરો મરવો
 ૨જક, વિં મનોહર મોહક, આકર્ષક ખુબીદાર 'મનોરજક' ૨ જરા, લગાર 'લાખ દિવસની પ્રીત, રીત ૨જકમા તોડે'—શામળ
 ૨જન, નં (સં) ખુશી કરે તેવું પ્રમત્ત કરનાર ૨જવું, કિં સં ખુશી કરવું, આનંદ આપવો ૨ પીડવું ૩ રગવું
 ૨જડ, પું [ફિં ૨જ=શોક] બિગાડ, નુકસાન ૨ મસ્તી, ધિગાણું 'રાતે નો માડે ૨જડ' ૩ વિતાડવું તે, પીડા
 ૨જડવું, કિં સં તોડાન કરી મગાડવું ૨ મતાપવું દમવું વિતાડવું, પીડવું [અકળાએલું ૨જદા, વિં [ફિં] ચિદાયેલું ૩ હેરાન, કાયર ૨જણ, નં ૨ટવું તે નામ દેવા કરવું તે ૨ 'પણ ૨ખડવું તે ૩ ધણો અભ્યાસ ૨જવું, કિં સં વારે વારે નામ દેવા કરવું, બોલવું ૨જણ, વિં નરસુ, ખરાબ થઈ ગયેલું, ઉતરી ગયેલું ૨ડ, સ્ત્રીં લેહ, રહ, મોહિની ૨ડકણ, વિં વાર વાર રડ્યા કરે તેવું ૨ડવું, ઢાગલ ૨ડતીસુરત, વિં રડતા-ઉદાસી ચહેરાનું રોતા મોનું ૨ ઝાખું કગાલ ૨ડવડવું, કિં અં ૨ખડવું ૨વડવું, રઝળવું ૨ડવું, કિં અં આસુ આણવા, રોવું, રૂદન કરવું, શોક કરવો ૨ પોક મકવી, બળાપો કરવો ૩ નિરાશ થવું નિરૂપાય થવું ૮ ઠગાવું, હારવું ૨ડાકુટ, સ્ત્રીં ફળ ન થાય ને પસ્તાવો થાય તેની મહેનત, રડવાનું તે ૨ રડવું કૂટવું તે, શોક કરવો તે ૨ વાધો સાધો, રકઝક, પચાતી ૩ બળાપો, રોજનો કકાસ ૨ડાકુટો, પું ૨ડવું ને કૂટવું તે, ઝધડો, બળાપો

૨ડારડ-રોળ, સ્ત્રીં પોક પોક મકવી રડવું તે, રોકકળ ૨ડાવવું, કિં સં રડે તેમ કરવું ૨ નિગણ કરવું ૩ છેતરવું, ઠગવું, ફરખ દઈ ઉડાવી જવું ૨ડી ઉઠવું, કિં ઉંવમા ઝમકી રડવું ૨ હાથ લહોવા, ન થઈ શકે તેવું, નિરૂપાય થવું, પાછું પડવું હારી જવું ૨ડયું, વિં અભાવ અંતે અણુગમાનો ઉદ્દગાર ૨ વહાલની એક ગાળ. ૨ડયું ખડયું, વિં અચડાવું વિખરાયલું, ૨ આકર્ષક ૩ અં જવલ્લે, કવચિત્ ૨હ, સ્ત્રીં રડ, લેહ, લગની ૨ હડ આગ્રહ 'એવું બોલીશમા હવે, રહ મેલોની કુવર, કોડામણા' રઢિયાર, વિં ધણી વિનાનું રખડાઉ, રેઢિયાળ, સુનું (ઢોર) રઢિયાળું, વિં સુદર, કુટકુ, રૂપાળું 'ચારદત્ત એવું ધણું રઢિયળું નામ છે' ૨ રહ લાગે તેવું રણ, નં (સં) યુદ્ધ, મગ્રામ, લડાઈ ૨ લડાઈનું મેદાન, મગ્રામભૂમિ ૩ મોટું રેતીનું મેદાન ૪ [સં ઝણ] દેણ, કરજ, દેવું રણકાર-કો, પું ધાતુના ઠોકવાથી થતો અવાજ રણકું, વિં કઠણ સપાટીવાળું, ધળ કચરા વગ-રણકો, પું ધાતુના ઠોકનો અવાજ [રનું, કોરે રણદેત્ર, પું [સં] રણભૂમિ, લડાઈનું, મેદાન રણજગ, નં મોટું યુદ્ધ, લડાઈ ૩ સખતઝપાઝપી રણજિત, વિં લલાઇમા જીતનાર, વિજયી, જયવત ગણજણ, સ્ત્રીં ધાતુના અવાજનો ખણખણાટ ૨ ગુજરવ [વાગવું, ઠમકવું રણજણવું, કિં અં ગ્રીણોગ્રીણો અવાજ થવો, રણતુર, સ્ત્રીં લલાઇનું વાળું, તુરે, તતુકું રણથ ભ, પું (સં) રણસ્તામભ) લડાઈનું પગરણ દર્શક વાવટાવાળો થાભલો રણધીર, વિં રણમા ધીર યુદ્ધમા હિંમતવાન. રણભૂમિ, સ્ત્રીં લલાઇનું મેદાન, મગ્રામભૂમિ રણરણવું, કિં અં અવાજ થવો, ખડખડવું, સમસમ થવું [થતો અવાજ રણરણાટ, પું સમસમાટ, ગલિને લીધે પવનમા રણવગડો, પું ઉજડને ભય ભરેલો પ્રદેશ, વગડો

રજુવટ, સ્ત્રીં યુદ્ધમા લઢવાની રીત-નીતિ તે,
 રજુવાટ, સ્ત્રીં બહારવટ [યુદ્ધ ધર્મ
 રજુવાસ, પું રાણીવાસ, જનનખાનુ, અત પુર
 રજુશિનુ, નં યુદ્ધમા શર ચઢાવવા વગાડવાનુ
 વાળુ તણુકુ રજુશિ ગહુ કુ કવુ-એકમા જાહેર
 કરવુ, ઉઘાડુ કરવુ ૨ વખાણુ કરવા પ્રથસાના
 ગીત ગાવા ૩ વિં બેડોળ, કદરુપુ અને સ્થૂલ
 રજુસ આમ, નં મોટુ જુદ્ધ, જખરી લડાઇ ૨
 રજુભૂમિ, યુદ્ધક્ષેત્ર
 રજુસ્તંભ, પું [સ ૦] બે સૈન્યની વચમા ઉભો
 કરેલો લડાઇના વાવટાનો થાભલો ૨ જીતની
 નિશાનીમા બાધેલો મિનારો [હોકારો તે
 રજુહાક, સ્ત્રીં લઢાઇની કોકિયારી, મારોમારોનો
 રજુરખં, પું પૂર્વભવનો સખધ, લહેણાદેણી
 રજુગણ, નં (સ ૦) યુદ્ધક્ષેત્ર, રજુભૂમિ
 રજુચુ, વિં દેવાદાર, કરજદાર, ઝણી ૨ ઓ-
 શિયાળુ, આભારી [દાણુ
 રજુ, સ્ત્રીં લગડી, ગાળીને માતુની પાડેલી, કણી,
 ૨ ડવો, પું બાયલો પુરૂષ, કન્યારાશી, નામરદ ૨ વિધુર
 ૨ ડા, સ્ત્રીં (સ ૦) રાડેક્રી સ્ત્રી, વિધવા ૨ સ્ત્રીની
 એક ગાળ (ધિકારમા વપરાય છે)
 ૨ ડાપો, પું વિધવાપણુ, વૈધવ્ય
 ૨ ડાવુ, કિં અં રાડવુ, ૨ ડાપો આવવો
 ૨ ડા, સ્ત્રીં [હિ ૦] વેશ્યા, કસબણુ, પાતર
 ૨ ડીખાજ, પું વેશ્યા-કસબણુના છદમા પડેલો,
 છિનાળવો, બ્યબિચારી, જરકર્મા
 ૨ ડીખાજ, સ્ત્રીં ૨ ડીખાજનો જે છન્દ તે
 રત, સ્ત્રીં (ઝડુ) મોસમ, ઝડુ, વેળા, સમય
 'કરીની રત' ૨ વિં પરાયણુ, પ્રેમવાળુ
 રતન, નં રત્ન. ૨ આખની કીકી ૩ શોભાડપતે
 રતનજોત, પું એક જાતની વનસ્પતિ આખની
 ઠકક માટે વપરાય છે
 રતનાગર, સ્ત્રીં પું દરિયો, સાગર, ૨ રત્નોની ખાણુ
 રતનાળુ, વિં તેજસ્વી, તેજદાર, 'રતનાળી
 રહિયાળી, મોટી આખડીરે - દયાં
 રતમજાળિયો પું એક જાતનું અંડ
 રતલ, પું એક જાતનું તોલ, સુરતી એક સેર,

રતવા, પું એક જાતનો ખાળ રોગ, જેમા શરીર
 ઉપર લાલચકામા થાય છે
 રતાવળુ, વિં રાત્રે સમુજાય ન દેખે તે
 રતાંજલી, સ્ત્રીં રાત્રી સુખડ, રક્તચદન
 રનાશ, સ્ત્રીં રાનાર ગનોથોડોજે અશ્વ, તે લાલાશ
 રતાળુ, પું એક જાતનો કન્દ, શકરકદ
 રતિ, સ્ત્રીં [સ ૦] કામદેવની સ્ત્રી ૨ પ્રીતિ, પ્રેમ,
 સ્નેહ (સ્ત્રી પુરૂષનો) ૩ મલોગ ૪ વિષયેચ્છા
 રતિકેલી, સ્ત્રીં મલોગ, મૈથુન
 રતિપતિ, પું કામદેવ, મદન, કામ
 રતીપુર, વિં રતીના જેટલુ, લગાર, જરાક
 રતીભર વિં લગાર, જરાક
 રતી, સ્ત્રીં કિમતી જણુસ તોળવાનું એક વજન,
 ચનોડી, ગુજર રતી જેટલુ કદ કે વજન, ૨૬
 ઝેન ૩ નસીય વલણુ, લાગ્યની ગતિ
 રતુ, સ્ત્રીં રત, મોસમ ૨ અળયુ, અડકાવ
 રતુમકુ, વિં જરા રાતુ હોય તેવું ૨ લાલ, રાતુ
 રતોવાઈ, અં રાતોરાત, રાતે ને રાતે
 રત્ન, પું (સ ૦) કિમતી ચળકતો પથર નગ,
 જવાહીર ૨ જાતજાતમા સૌથી સાફ ને શોભા
 રત્નગણી, સ્ત્રીં જૂઠી, ભૂમિ [રૂપ તે
 રત્નજડિત, વિં (સ ૦) રત્નો જેમા બેસાડેલા-
 જડેલા છે તેવું, નંગવાળુ
 રત્નાકર, પું (સ ૦) સમુદ્ર, દરિયો [વહેલ
 રથ, પું (સ ૦) ચાર પૈડા ને બે ધુમટવાળી ગાડી;
 રથયાત્રા, સ્ત્રીં અસાડ સુદ ૨ ના રોજ પળાતો
 તહેવાર તે દિવસે રથમા મૂર્તિને બેસાડી રથ શહે
 રમા ફેરવે છે રથયાત્રા-અદક પાસળી, ઘેલજા-
 વાળુ, વાયેલ, 'આતો કેવળ રથયાત્રા દેખાય છે,
 અરેરે! આતો અને મારી હીરાલક્ષ્મીનો અખધ
 કેમ થાય ?'
 રથી, પું રથમા બેસી લઢનાર ચોદો
 રથડ, પું જાણુ આડીનું જાડુ લિ પણુ-ચર, શેપ
 રદ, વિં (આં) નકાચુ, નિરથક, આતલ, નિષેધ
 કરેલુ, ૨ નિરૂપણી; તુચ્છ
 રદકરવુ, કિં સં કાઢી નાખવુ, છેકી નાખવુ,
 ખાતલ કરવુ. ૨ નામ જુર કરવુ

રદન, પુ. (સ. ૦) દાત “રદન વદન મોટા ભીછરા
ખરા કેશ” ૨ નં ૨૩૩ રદન ડરવુ ૩ હંદય,
અત ડરણુ રદન શેકવુ-દુ ખ દેવુ, હંદય બાળવુ
રદિયો, પુ. એક વાત-તડારાને રદ કરનારી તેની
મામે રણુ થયેલી બીજી વાત
રદ્દી, વિ. ૨૬ ડરેલુ, નડાસુ, નિરુપયોગી ૨ નકામી
ચીજોનો ભગાર
રનવન, વિ. છુટુ જવાયુ, અહિ તહિ વેગયલુ
રનવન થવુ-ખેદાન મેદાન થવુ ખરાખેહાલ થવુ,
પાપમાલી થવી
રનોડી, વિ. રાની, વનચર, વગડાઉ જ ગલી
રન્દો, પુ. ૨-ધો
રન્ધવાગે, પુ. રસોધયો, રાધનારો [અકળામણુ
રન્ધામણુ-ણી, સ્ત્રી. ૦ રાખ્યાની મજૂરી ૨ ધામ,
રન્ધાવુ, કિ. ૦ અ. ૦ રાધેલુ થવુ ચદવુ, સીઝવુ ૨
ઉવડવુ, ફાયદો થવો, તૈયાર થવુ [ઓળર
રન્ધો, પુ. લોકકુ સાફ-લીસ કરવાનું સુતારનું
રન્ધ્ર, નં. (સ. ૦) કાણુ, છિદ્ર ૨ દોષ, ખોડ
રન્નાદે, સ્ત્રી. ૦ (સ. ૦ રન્દલા) માતા, જવારા
વાળી દેવીને ખેસાડવી તે ૨ સૂર્યની સ્ત્રી
રપાટી, સ્ત્રી. ૦ ગળરડી, લાખી દોડ ૨ રપેટી, સખત
રપેદો, પુ. ફેરો, આટો [ગમ લેવુ તે
રપોટ, પુ. (અ. ૦ રીપોટ) હેવાલ, રીપોર્ટ,
હકીકત, કેશિયત [થોડે થોડે
રફતે રફતે, અ. ૦ (ફા. ૦) ધીમે ધીમે, આસ્તે આસ્તે
રફુ, પુ. (ફા. ૦ રફુ) લુગડામા ન્યા ફાટયુ હોય લા
ખીન દોરા ભરી લેવા તે તૂણવુ તે
રફુગર, વિ. રફુ કરનાર, તૂણનાર
રફુચકર, નં. (સ. ૦ રિપુ + ચક) હાનિ નુસાન
૨ શત્રુનો પેચ, વ્યુહ, પ્રપચ ડાવવુ રફુચકર
ડરી જવુ-જાનુમાનું નાસી જવુ, છટકી જવુ
રફેફફે, અ. ૦ ખરાખ ખસ્ત પાયમાલ, ફનાફાતિયા
૨ ઉધુ ચતુ કરેલુ તેમ, વિખેરી નાખેલુ એવુ
રખ, પુ. પ્રભુ ઇશ્વર
ગખર, નં. (અ. ૦) એક જાતના ઝાડનો રમ
એનામા ગ્રિથિત-સ્થાપક ગુણુ છે
ગખારી, પુ. બગમેટા ચરાવનારો, ભરવાડ

રખી, પુ. રવિ, શિયાળુ પાક
રખારણુ, સ્ત્રી. ૦ રમારીની સ્ત્રી, ભરવાડણુ
રમકઝમક, અ. ૦ રમઝમ, ઠમકાભેર
રમ-ડુ, નં. જેથી રમાય તેવી વસ્તુ, ખેલોના,
પુતળી, બાવલુ ૨ પ્રિય વસ્તુ-ચીઝ, મન આનંદ
પામે તેવી વસ્તુ ૩ રગીલુ-ગમતી માણસ રમ-
કુ થઇ રહેવુ=વશ થઇ રહેવુ, જેમ રમાડે-નચાવે
તેમ કરવુ
રમખાણુ, નં. મોટો ઝગડો, જગ ૩ તોફાન,
ધિગાણુ, ધાધલ ૩ બડ, ફિતુર ૪ નાસભાગ
રમચિયુ નં. રમચી પનાળવાનું કડોકુ, રગોળિયુ
રમચી, સ્ત્રી. ૦ સોનાગેર એકજાતની લાલ માટી, રગી
રમજાન, પુ. (ફા. ૦) હીઝરી સનનો નવમો મહિનો
રમઝમ, અ. ૦ અવાજ કરવુ, રમઝમ, વાગવુ
રમઝમાટ, પુ. ઉતાવળી ચાલથી થતો ઝાઝરોનો ધોર
રમણુ, નં. (સ. ૦) રમવુ તે ૨ ગમ્મત, ખેલ.
૩ ઘણી પતિ, મોગી ૪ કીડા, લીલા [સુલટ
રમણુભમણુ, અ. ૦ અવ્યવસ્થિત વેરમખેરણુ, ઉલટ-
રમણી, સ્ત્રી. ૦ (સ. ૦) મનોર સ્ત્રી, વિલાસી મોજલી સ્ત્રી
રમણિક, વિ. ૦ સ. ૦) રમણીય, સુદર, મનોહર
રમણિય, વિ. ૦, સ. ૦) જોતા જીવ ખુશ થાય તેવુ,
સુદર, રમ્ય [૨ બારસાખનો એક ભાગ
રમણુ, નં. ખુલ્લી જગા મેદાન, ચોગાન, આગણુ
રમત, સ્ત્રી. ૦ રમવાની જે ચીજો તે (કસરત, સેત-
રજ, ગજફા મોકટા ઇ. ૦) ૨ તમાશો, ખેલ
૩ મજા, ખેન કીડા લીલા, મોજ. [મોજ, ગમત
રમતિયાળ, વિ. ૦ ગમતમાજ ચિત હોય તેવું ૨
રમતુ, વિ. ૦ ખેતવુ, ગમત કરવુ ૨ ઢીલુ ખેસતું
નહિ તેવુ, ફરતુ રહેવુ [મહેનતે
રમતા રમતા, અ. ૦ સહેલાઈથી, સુખ પૂર્વક, વગર
રમતારામ, પુ. ન્યા લા ભટકનાલ, એક ગ્રથને ન
રહેનારો ૨ વિતરાગી, રાગદ્રેષ રહિત ગિતિમા
રમરમાટ, અ. ૦ મપાટામ વ, સડસડાટ, ઉતાવળી
રમરમાવણુ, કિ. ૦ અ. ૦ જોરથી ચલાવવુ, ઉતાવળે
હા-વુ ૨ કિ. ૦ સ. ૦ મારવુ, ઠાકવુ
રમણુ, કિ. ૦ સ. ૦ મનને ગમાડો કરવો, ખેલવુ, ગમ્મત
કરવી, કિડા કરવી ૨ તમાસો-ખેલ કરવો. ૩

દાવ ખેલવો ૪ લાડ કરવું ૫ ભટકવું, ગમડવું,
રમીજવું-લીલા કરી જવું રહેવું, દેહ ઢોડવો
“ તેના રામ રમી ગયા ”

રમસ્તાન, નં ધડમધડા, તોફાન, ધિગાણુ, રમ
ખાણુ રમસ્તાન મચાવવું-ધણા જોસમા તુટી
પડવું-ત્રાસ આપવા

રમળ, નં (આં રમલ-રેતી) પચરસ ધાતુનો
પાસો, ભવિષ્ય ડહેનારા રાખે છે તે

રમા, સ્ત્રી (સં) લક્ષ્મી ૨ મુદર સ્ત્રી

રમાડવું, કિં સં કોષ્ટને રિજવવાને સાથે રમવું,
ગમત કરાવવી, મનરજન કરવું ૨ ચઢાવવું,
ઉશ્કેરવું ૩ નડમો વખત ગળાવવો ૪ છેત
રવું ફોસલાવવું રમાડી દેવું-મારી નાખવું

રમાડો, પું રમવું તે, ગમાડો, ગમત, વિનોદ

રમુજ, સ્ત્રી (આં) ગમ્મત, ટિખળ, ખુશ
થઈએ તેવો ખેલ, તમાસા, મગ્નક ૨ કંઠો ટોળ
મશ્કરી [વિનોદી, ટિખળી

રમુજી, વિં રમુજ આપે તેવું, દિલપમદ ૨ ટોળી,

રમ્લા, સ્ત્રી (સં) એક અપ્સરા, પરી, મહતાબ

૨ ભાઈળ, નં (સં) કેળ. [૨ કેળ, કદળી

રભોડ, સ્ત્રી (સં) જેની જાંઘ કેળના થડ
જેવી છે તે [મનોહર, શોભિતુ, મુદર

રમ્ય, વિં (સં) આનંદ પમાડે તેવું, રમણીય,
રચણુ, નં જવાહીર, રત્ન, ‘વાગે ફરકે પુછડી,
તે ગ્યણુ ઝણકે દત’

રચણી, સ્ત્રી રજની, રાત, નિશા

રવ, પું (સં) સાદ, અવાજ નાદ

રવઝ, સ્ત્રી રવૈ, દહિ ભાગવાનું ઓળર

રવડવું, કિં અં રખડવું, આચડવું

રવદ, સ્ત્રી (રવ+વદવું) સરત, હોડ

રવરવ, અં અકલગરો ખાધાથી જીભ ઉપર જે
ભાગણી થાય છે તેમ [વલ્લવલિયુ

રવલીપ ચક્ર, વિંદાધારેયુ, ઘેલુ ૨ વતીપાતિયુ,

રવા, પું (ફાં) દરાય. ૨ સોના રૂપાની ઝીણી

ગોળી, કરચ ૩ વિં અનુકૂળ, ભાષક ૪ સમ
ધાત, બરાબર

રવાદાર, વિં રવાવાળું, દાણાદાર, કણકીદાર

રવાદારગી, સ્ત્રી પક્ષપાત, તરફદારી, પક્ષ લઈ
સાર ખોલવું તે ૨ દલાલી કાઢવી તે, હાથ
મારી લેવો તે

રવાદારી, સ્ત્રી (ફાં) દલાલી, સોપેલી ચીજ-
માથી થોડીક ઉચાપત કરવી તે ૨ પક્ષપાત,
તરફદારી

રવાનગી, સ્ત્રી (ફાં) રવાને થતી વખત જે
બક્ષીસ આપવી તે, વદાયગરી ૨ બહારગામ
જવું તે, ગમન ૩ નિકાશ

રવાબ, પું રોફ, રૂઆબ, દમામ ૨ ધારો, રિવાજ
રવાના, અં (ફાં) વદાય બહાર જવા દેવું તે
રવાના ચીઠી=નિકાશ માટેનો પગવાનો

રવાયો, પું રૈયો, જુઓ

રવાલ, સ્ત્રી થોડા બળદ વગેરેની એક તરેહની
ચાલ ૨ કુદરતી ચાલની ઢબે, આસ્તે

રવિ, પું (સં) સૂરજ, સૂર્ય, ભાસ્કર, આદિત્ય,
ભાનુ, દિનકર, પ્રભાકર સવિતા

રવિવાર, પું (સં) આદિત્યવાર, આતવાર

રવી, સ્ત્રી (અં રોંયુ) લશ્કરી માણસની
આવડતની ઉપર ઉપરની તપાસ, ઢવાયત

રવી, વિં (આં રળીઅ) શિયાળું, રખી
રવેઉ, પું રવિવાર

રવેશ, પું (ફાં રવિશ્-જૂરી પરસાળ) ધરના
માળનો બહાર પડતો જે ભાગ તે, જીનુ, ઝંખો
૨ રિવાજ, રસમ, ચાલ, રાખેતો,

રવૈ, સ્ત્રી વલોણાનો વાસ, રૈયો

રવૈયા, વિં ધણાજ નાના તે ગોળ એવા વેગણુ,

ચિલડા, વગેરે ૨ ચીરી મસાલો ભરી કરેલુ શાક

રવૈયો, પું (ફાં) ધણા કાળથી ચાલતી આવેલી

રીત, ચાલ, શિરસ્તો, રિવાજ ૨ દહિ વલો-

વવાનો ફૂલડાવાળો વાસ

રવો, પું દાણા દાણાદાર લોટ ૨ ધાતુની ગોળ
ઝીણી કરચો ૩ ગોળની ચાકી ૪ પાસા, ફૂલ

રશિમ, પું (સં) કિરણ કર, મરીચિ તેજ.

૨ દોરી, રાશ

રવાને, અં વદાય, મોકલેલું એવું વદાય કરેલું

રસ, પું (સં) કોષ્ટ પશુ વનરપતિ રૂળમાથી

નીકળતો પ્રવાહી સાર, ચીક, સત્વ, દ્રવ “કરીનો રસ” ૨ એક જાતનો શરીરમાના પ્રવાહીઓનો વિકાર તે જુદા જુદા નામે દેખાય છે સળેખમ, ગોળીનું વધવું, વગેરે ૩ ધાતુનું ગળાવાથી થતો પ્રવાહી ૪ જીનો અને નવનો સકેત ૫ પારો, ગન્ધક ૪૦ ખનીજ પદાર્થ ૬ ખાર ઓગળનાથી જેટલો ભાગ પ્રવાહી રૂપ થાય તે ૭ ખાદુ ખાડ, ૪૦ જે સ્વાદ તેમાનો પ્રત્યેક (૫૬૨૨-મધુર, ખાદુ, ખાર, કડુ, મોળુ, તીખુ) ૮ મિઠાશ, લહેજત ૯ મનુષ્ય પ્રાણીની મનો દૃષ્ટિ ઉપર વિવિધ પ્રમોગોની અસર થવાની જે વિવિધ મનોભાવનું નિરસારણ તે શૃંગાર, હાસ્ય, કંઠા નીર, રોદ્ર, ભયાનક, અદ્ભુત, બિભત્સ અને શાત એમ નવ રસ ગણાય છે ૧૦ પ્રીતિ, અનુરાગ, ઉમળકા ૧૧ શરીરના બધારણમાનો જે ટીસો પ્રવાહી તે ૧૨. લાલ, અર્થ, કમાઈ ૧૩ અર્ક, સત્વ કસ ૧૪. ગમ્મન, મઝા ૧૫. ખૂબી, ગુણ ૧૬ મમત હ૦ રસ ઉતારવો— હાથથી ખૂમ માર મારવો ૨ (પગનો) ફેગટ ધક્કો ખાઈ પાછા આવવું ૩ ઘણા વખત સુધી ઉભા રહેવું ૪ (જીભનો) બદલવા દેવી, જેમ આવે તેમ બડવા કરવું રસ જમવો—ગમત પડતી આનંદ થવો ૨ ઠરી જવું રસ કાઢવો—અર્ક ખેંચવો, તત્વ જાણી લેવું, રસભેર— આનંદથી, મઝા પડતી હોય તેમ રસ પડવો— સ્વાદ લાગવો, મઝા પડવી રસે ભરાવું—ઉશ્કેરાવું, બેશ વધવો, મમતે ચઢવું

રસકપૂર, ન૦ પારાની મેળવણીવાળો પદાર્થ જે ઓસડમા વપરાય છે (પારો, ગધક અને મીઠું એની બનાવટ)

રસકસ, પુ૦ [મૂળ રસ તે અને કસ-શક્તિ] તેજમ, અર્ક, સત્વ ૨ રસાળતા, ફળદ્રુપતા ૩ આદ્રતા, રસ ને રસનું કારણરૂપ તત્વ રસજ્ઞ, વિ૦ રસનો જાણનાર (કાવ્ય નાટકના) રમણિયો, પુ૦ રસનાર, ઢોળ ચઢાવનાર રસનાર, વિ૦ રમથી ભરપુર રસવાળું રસાળ ૨ રચિક, મિષ્ટ

રસના, સ્ત્રી૦ (સ૦) જીભ, જીહ્વા ૨ મેખળા, કાચી, કદોરો

રસનેન્દ્રિય, સ્ત્રી૦ જીભ સ્વાદેન્દ્રિય

રસખસ, વિ૦ રસમય, રસથી પૂર્ણ

રસભગ, વિ૦ (સ૦) રસમા ભગથો હોય તેવું

રસભગ, પુ૦ આનંદના પ્રવાહમા ખતરો પડવો— ભગ થવો તે

રસમ, સ્ત્રી૦ ઘણા કાળથી ચાલતી આવેલી જે

સંસારી રીતભાત તે, આત્મ, રવેશ, રવૈયો

રસમય, વિ૦ (સ૦) રસવાળું, આનંદરૂપ

રસરાજ, પુ૦ એક જાતની પારાની ઔષધિ ૨

ખાર, પ્રેમ ૩ પારો ૪ શૃંગારરસ

રસવતી, સ્ત્રી૦ એક જાતની ઔષધિ

રસવાદ, પુ૦ રસે ચઢવું તે, ઈર્ષા, સરમાઈના

જુરસાથી ઉશ્કેરાયલી હાલત અિઝવૃદ્ધિ

રસવિકાર, પુ૦ વાસીવિકાર, શિયળ ધાતુ તે ૨

રસવું, કિં૦ સ૦ એક ધાતુને ખીજી ધાતુનો રસ

૨ ગ ચઢાવવો, ઢોળ દેવા, પટ દેવો ૨ રગવું,

સુશોભિત કરવું

રસસિન્દુર, ન૦ (સ૦) જસત, પારો, મોરચુનું ને

સુરોખાર એ ચારની મેળવણીવાળો જે પદાર્થ તે

રસળવું, કિં૦ અ૦ નકામો વખત ગુમાવવો,

રામાટામા કરવા, ઢીલ કર્યા કરવી, ભટકવું

રસળાટ, પુ૦ રામાટામા કરી વખત કાઢવો તે,

રસા, સ્ત્રી૦ રસવતી, પૃથ્વી ભૂમિ [રસળવું તે

રસાંજન, ન૦ દારૂ હળદરના અષ્ટમાશ ઉકાળામા

બકરીનું મૂત્ર મેળવી કરેલું ચૂર્ણ

રસાતળી, ન૦ (સ૦) સાત પાતાળમાનું પામરું

પાતાળ એમા અતત નાગ રહે છે “રસાતલ

ધાલવું=પાપમાલ કરી નાખવું. ૨ ગજમ કરી

નાખવો રસાતળી જવું=ધડે બેસવું, ભાગી પડવું.

૨ નિર્વજ જવો ગજમ-હાહાકાર થઈ જવો,

રસાયન, ન૦ (સ૦) જુદા જુદા દ્રવ્યો મળવાથી

તેમાથી નવો પદાર્થ બને છે તે, જુદા જુદા રૂપ

ગુણના પદાર્થોના મળનાથી થયેલો જુદાજ રૂપ

ગુણનો પદાર્થ ૨ પારાની મેળવણી વાળી ઔષધિ.

૩ કીમિયો

રસાયની, વિઃરસાયન જાણનારો ર કીમિયાગર
 રસાલ, વિઃ (સં) રસવાળું, સ્વાદિષ્ટ ર ક્ષણદ્રુપ
 ૩ પુઃ આખો
 રસાલદાર, પુઃ ઘોડેસ્વાર ટુકડીનો નાયક
 રસાલો, પુઃ [૬૧૦] ગૃહસ્થ-અમલદારનો ધર-
 ખટલો, વાહન વગેરે, કામદારના સગા પરિવાર
 ૨ ઘોડેસ્વાર પલટન
 રસાવતુ, કિઃ સં ઢોળ ચઢાવવો, રસવું
 રસાળ-ળુ, વિઃ જેમા પુષ્કળ રસ હોય તેવું ૨
 સ્વાદિષ્ટ ૩. રસ-આનંદ ઉપજાવે તેવું ૪ ક્ષણદ્રુપ,
 સારો પાક થાય તેવી [જમીન]
 રસિક, વિઃ (સં) ગાયન, કવિતા ઇં રસ
 વિષય ઉપર જેની પ્રીતિ હોય તે, રસને સમજનાર,
 ગુણ, કદરદાન ૨ સામાનું મન ખુશી કરે તેવું.
 રસિકતા, સ્ત્રીં (સં) રસિકપણું.
 રસિકા, સ્ત્રીં વિલાસી, રસ સમજનારી, રસભોગી,
 રસિયણું, વિઃ રસ ભેનારી, રસધેલી, રસ માણુ-
 વામા ઉત્સુક ૨ ચડસીલી, ભાવિક પ્રીતિવાળું
 રસિયું, વિઃ રસધેલું, હોસીલું; કોડીલું, રસમા
 રસિયો, વિઃ વિલાસી, મોજ, રસ માણી જાણનાર
 રસિલું, વિઃ રસ ભર્યું, સ્વાદિષ્ટ ૨ રસિયું, રસમા
 પ્રીતિવાળું
 રસી, નં પ૩, પાચ, ખેર ગુ પાણી ૨ દોરડી, દોરી
 રસીદ, સ્ત્રીં (અં રીસીટ) પહોચ, પાવતી
 રસેન્દ્રિય, સ્ત્રીં જીભ, જિહ્વા
 રસેલું, વિઃ ઢોળ ચઢાવેલું
 રસો, પુઃ અથાણું, શાક, મુરખ્યા વગેરેનો મસા
 લાવાળો જડો રસ ૨ ઢીલું શાક ૩ જડુ દોરડું,
 દોર [ખોરાક, ભોજન
 રસોઈ, સ્ત્રીં રાધવું તે ર રાધેલું તે. ૩ ખાવાનું,
 રસોઈયો, પુઃ રાધનારો, રાધવારો [પાકશાળા.
 રસોડું, નં રસોઈની જગા, રાધણી, ભઠિયારખાનું,
 રસોળી, સ્ત્રીં વરસોળી, ગળગડ.
 રસ્તો, પુઃ માર્ગ, વાટ, રાહ. રસ્તો કાપવો-
 આલ્યાં જવું ૨ મજલ કરવી રસ્તે પડવું-ચર
 થવું; સરાડે મહવું; રાગે પડવું ૨ જતા થવું, ખસી
 જવું ૩ મરી જવું

રહસ્ય, નં (સં) છુપોભેદ, મર્મ, ગુપ્તભાવ
 રહિત, વિઃ (સં) વિનાનું, વગરનું
 રહીશ, પુઃ રહેવાસી, રહેનાર, વતની
 રહેણાક, પુઃ રહેઠાણું, મુકામ
 રહેણી, સ્ત્રીં રહેવાની રીત, આચાર, વ્યવહાર,
 કહેણી તેવી રહેણી-જેવું જોખવું તેવું વર્તવું
 રહેમ, સ્ત્રીં મહેરબાની, કૃપા, ક્યા રહેમ નજર;
 રહેમિયત, સ્ત્રીં રહેમ, દિલસોજી, માયા [કૃપા
 રહેવાસ, પુઃ મકાન, રહેઠાણું, નિવાસ
 રહેવાસી, વિઃ રહેનાર, વતની, નિવાસી
 રહેવું, કિઃ અં વસવું, મુકામ કરવો, નિવાસ
 કરવો ૨ ટકવું, ઠરવું ૩ પોતપોતાને ઠેકાણે હોવું
 ૪ માવું, સમાવું ૫. થોભવું, ખેટી થવું ૬ મમવું,
 એન પડવું ૭ દહાડા કાઢવા, કાળ ગુજારવો 'હવે
 રોષને રહેવાનું' ૮ ટકવું, કાયમ રહેવું, નભવું
 'અમલદારોની અવકૃપા છતાં હજી તે નોકરી
 ઉપર છે' ૯ અટકવું, થોભવું 'વરસાદ રહે એટલે
 આવીશ' ૧૦ અધુર હોવું, બાકી રહેવું 'હવે તારા
 છ રૂપિયા રહ્યા' ૧૧ ગુજરો કરવો, ગુજરાન
 ચલાવવું ૧૨. ચાલવું, વર્તવું રહી જવું-અટકી
 પડવું ૨ પાછળ રહેવું ૩ અકડામ જવું રહી
 રહીને-થોડે થોડે, થોડી થોડીવારે, અટકી અટકીને.
 રહ્યું-પતી ગયું, બસ રહ્યું સહ્યું-ખપતા બાકી રહેલું.
 રળતર, નં કમાણી, પેદાશ, રળો. ૨ લાભ
 રળવું, કિઃ સં પેદા કરવું, કમાવું ૨ લાભવું,
 રળાઉં, વિઃ પેદા કરતો, કમાઉં [ખાટવું
 રળિયાત, વિઃ ખુશી, પ્રસન્ન, રાજી
 રળિયામણું, વિઃ મુશોભિત, સુદર, મનોહર. 'રળિ-
 યામણી ગુજરાત જેવા જોગ જેવી જાણને, ધરી
 યાદ અમલદારથી એકાદ વસ્તુ લાવજો'
 રળી, સ્ત્રીં ખુશી, આનંદ, હરખ ૨ હોશ, ઉમંગ.
 'પટેલ એક પાદરે બોલ્યો, રાવણની નવ પોતી રળી.
 રળી રાશે, અં સુખચેનમા, આદર ૨ ગળ પ્રમાણે.
 રળો, પુઃ રળતર, પેદાશ ૨ લાભ, નફો
 રાંક-કંક, વિઃ ગરીબ, નિર્ધન ૨ પામર, બિચાર,
 દીન, બાપક ૩ ગરીબ, સાલસ. 'ફુજીની દીકરી
 રાકડી, આચાર કરી બાધો રાખડી.' [ગરીબ.
 રાંકું, નં ભીખાર (કાઠિ) ૨. વિઠરાકડું, નિર્માલ્ય,

રાંગ, સ્ત્રી૦ કાટ-ટોકરી વગેરેની દિવાલને લગતો
 રાંગડા, વિંધીમે ધીમે ચાલનારો [નીચેનો ભાગ
 રાંગાળી સ્ત્રી૦ (સ૦) રંગની જે ઓળ પાડેલી
 તે [જમવા બેસવાને દેકાણું] ર માથિયા
 રાચો, પુ૦ મામડીઓ, ગમાગ, ગમો
 રાંચણ, સ્ત્રી૦ પગમા ચતો એક જાતનો રક્ત રોગ
 રાટ, પુ૦ વાક, વલણ ર વિરૂદ્ધતા, મતભેદ, અણ-
 જનાવ [વાક, ખોટું, અસત્ય, જુઠું
 રાટું, વિંધ અમળાઈ ગયેલું, વાકું, મરડાવું ર
 રાડ, સ્ત્રી૦ રાડેલી સ્ત્રી, વિધવા ર વેશ્યા
 રાડખાજ, વિંધ કાછડી છૂટો, સ્ત્રી લપટ
 રાડખાણ, સ્ત્રી૦ રડીબાજનો જે છદ તે
 રાડવું, કિં અઠ પતીમાના એકનું મગલુ થવાથી
 જે હાથત થવી તે ર મુરખી સરદારના મરણથી
 રગ-મઝાનું જતું રહેવું, દયામણું દેખાવું
 રાડવો, વિંધ જેને ઘેરાનીજ પામે બેગી રહેવું
 ગયતું હોય તે, બાયલો, જનાની ર પુરષાતન
 વનાનો, નામદ [ગાડેલી
 રાડીરાંડ, સ્ત્રી૦ રાડેલી સ્ત્રી, વિધવા ર. નિરાશ્રિત
 રડીછાડી, સ્ત્રી૦ તળચેલી ર રડાયેલી
 રાડવું, ન૦ પાણી કાઢવાનું દોરડું, રસી
 રાંઠો, પુ૦ નાસ્તો, થોડોક ખોરાક લેવો તે
 રાદલ, ન૦ જવારા, માતા વાવવા તે, રનાવે, જગ
 રાવણુછઠ, સ્ત્રી૦ શ્રાવણુ સુદિ અથવા વદિ છઠ,
 જે દિવસે શીળી સાતમેને સારૂ રાધી ચૂકવામા
 રાંધણિયું, ન૦ રસોડું, રાધણી [આવે છે તે
 રાંધણિયો, પુ૦ રાધનારો, ગસોષયો
 રાંધણી, સ્ત્રી૦ રસોડું ર, રાધવાની ઢબ
 રાંધણ, ન૦ જે કંઈ રાધવાનું તે-રાધવું
 રાવવું, કિં સ૦ ખાવાને સારૂ ખાશીને તૈયાર
 કરવું, પકવવું, સીકવવું ર અગ્નિની આયથી મેળ
 વણી કરવી 'ગધક રાધવો' ર તૈયાર કરવું
 રાપ-ડી, સ્ત્રી૦ કળપી, ડરસણુમા ઉગેલું નકાસુ
 ધાસ કાઠી નાખવાનું ઓળર
 રાપવું, કિં સ૦ રાપડી ફેરવવી, કઢપવું
 રાપી, સ્ત્રી૦ ચામડા કાપવાનું મોટીનું એક ઓળર,
 ખરપડી કોણુ કહે છે કે એ રાપીનો ધા છે'

રાફડો, પુ૦ ઉધેઈ-કીડી વગેરેએ માટી બંદી
 બનાવેલો રાફડો.
 રાસો, પુ૦ ખાડો ખોદવાનું હથિયાર ર રાસો
 રા, પુ૦ રાવ, રાળ ર પ્રભુ, ઇશ્વર ર સેનું
 રા, સ્ત્રી૦ લક્ષ્મી, પૈસો ર સહાય, વહાર ર ફરિયાદ
 રાઇ, સ્ત્રી૦ (સ૦ રાજિકા) એક જાતનું બી
 એના દાણા ઝીણા ને ઝાખા કાળા રંગના હોય
 છે એ રસોઈમા, અથાણામા ને ઓસડમા ક્રમ
 આવે છે રાઇ ચઢાવવી=ઉશ્કેરવું, તેજ કરવું
 રાઇ મરચા પડવા=દેખી ન શકાવું રાઈ મરચા
 લાગવા=માડું લાગવું, રીસ ચઢવી
 રાઇજગ, સ્ત્રી૦ મોટો સમારજ, વિજયયજ્ઞ
 રાઈતીકેરી, સ્ત્રી૦ રાઇ દીધેતી-ચઢાવેલી અથા-
 ણાની કેરી
 રાઇતું, ન૦ ચિલાડા કાકડી દહિમા નાખી રાઇ
 ઓળા તૈયાર કરેલો જે પદાર્થ તે ર કોઈની
 હાની-ખરાખી કરવીતે. રાઇતું કરવું-હાનિ અથવા
 ખરાખી કરવી, કચરી નાખવું.
 રાઇમીડું, ન૦ કોઈની નજર દૂર કરવાને રાઇ
 મીડું ઉતાગી અસિમા નાખવા તે. ર કેર, દેવ, બળજા
 રાઉત, પુ૦ બહાદુર, બાહોશ, હોશિયાર.
 રાઉસ, વિંધ ખરાખર, વાજખી, ઠીકઠીક
 રાચેણ, સ્ત્રી૦ રાયણ, રાણ
 રાકા, સ્ત્રી૦ (સ૦) પૂર્ણિમાની રાત, સરદ પુનમ.
 રાકેશ, પુ૦ (સ૦) ચંદ્ર
 રાકાપતિ, પુ૦ (સ૦) પુનમનો ચંદ્ર
 રાક્ષસ, પુ૦ (સ૦) ભયકર દેખાવનો અને દુષ્ટ
 વૃત્તિનો મનુષ્ય, તૈય, દાનવ, અસુર. [સમજ
 રાક્ષસગણ, પુ૦ રાક્ષસના સ્વભાવવાળા મહત્તે
 રાક્ષસણો, સ્ત્રી૦ (સ૦) રાક્ષસની સ્ત્રી ર. કૂરને
 ભયકર દેખાવની સ્ત્રી
 રાક્ષસી, વિંધ સખન, જગલી (ઉપાય) ર રાક્ષસે
 કગે હોય તેવી (માથા) ર રાક્ષસ જેવું, અતિ
 મોટા કદવાળું, ભય, જગી ૪ વિકાળ, ભય-
 ક ૪ પાપી, કૂર, ઘોર ૬ નકાર ૭ કઠોર, કઠોર
 રાક્ષી, સ્ત્રી૦ મોની બને બાણુપર જે અકલિ
 અણીદાર દાત તે

રાખ, સ્ત્રી૦ કોઇ વસ્તુ બળી ગયાથી તેની જે રેખ રહે તે, ખાખ, લરમ ૨ અં ૦ કોઇ નહિ બૂજ, ફોગટ ૩ વેસ્મા, રાખેલી સ્ત્રી રાખ ચોળવી=વેરાળી થયુ. ૨ પાયમાલ થયુ રાખ ચોળાવવી-ખરાખખસ્ત કરવુ, નિર્ધન કરવુ રાખ બૂજ=નકામુ એવુ જે કોઇ તે રાખ માથે ધાવવી=ખરાખ કામમા આવેવાની લેવી, ખરાખ કૃલ કરવુ રાખડી, સ્ત્રી૦ રક્ષા) મકટ નિવારણાર્થે હાથે બાધવાની મતરેલી દોરી ૨ હાડાનાળી સ્ત્રીને હાથે મર્જના રાણુને માટે આશીર્વાદ રૂપ જે દોરો પાંચમે સાતમે મહિને (નણુદ તરફથી) બાધવામા આવે છે તે ' દુર્ગળની દોકરી રાકડી, આઆર કરી બાધો રાખડી. '

રાખ રખાવટ, સ્ત્રી૦ એક ખીજને મદદ કરવાનો બ્યવહાર તે [અણીની વેળા રાખની તે રાખપત, સ્ત્રી૦ કોઇની જની આબરૂ સાચવવી તે, રાખવુ, કિં ૦ સં ૦ પાળવુ, રક્ષણુ કરવુ. ૨ સભાળવુ, સાચવવુ; જતન કરવુ ૩ બચાવવુ, ઉગારવુ ૪ પોતાના કમળ-હવાલામા હોવા દેવુ, રોકવુ, ભોગવવુ ૫ મચરવુ, જળવવુ, મૂકી છાડવુ, તૈયાર કરી મૂકવુ ૬. બહાર ન કાઢવુ, પાછુ હાવવુ, અંદર રહેવા દેવુ ૭ બાકી રાખવુ, છોડી દેવુ, પડવુ રહેવા દેવુ ૮ અટકાવવુ, રોકવુ ૯ જમાવવુ, એકઠું કરવુ ૧૦ રોકવુ ૧૧ નુકશાન ન થાય તેમ કરવુ

રાખસ, પું ૦ રાક્ષસ રાખસી=રાક્ષસી.

રાખોડી, સ્ત્રી૦ રાખ. રાખોડા=રાખ

રાગ, પું ૦ (સં ૦) મધુર લાગે તેવી સરની મિલાવટ, ગાવાની તરેહ-દમ એ મુખ્ય છે ' શ્રી, વસન્ત, ભેરવ, પન્થમ, મેઘ બૃહનાટ ' અથવા ' ભેરવ માલકોસ, હિંદોલ, દીપક, શ્રી ને મેઘ હ્લાર, ' તે દરેકને છ છ રાગણી છે, તેથી છ રાગ ને છતરીસ રાગણી કહેવાય છે ૨ દેશ દેશમા માત્ર થકે તેવી જે તરેહ તે; દેશી, લાળ, અલ. ૩ બાટી સાદ, અવાજ ૪ રગવાળો લેપ, સુવાસિત પદાર્થનો લેપ. ૫. કઠ, અવાજ, સ્વર, રવ, ' રાગ પામને પારખા, નાહીને ધળી ન્યાય,

તરવુ તતરવુ ને તત્કરવુ, એ આઠે આપ કળાય ' ૬ પ્રીતિ, ઇન્દ્ર, અભિલાષ, મનનો ભાવ. ૭ ગુસ્સો, ક્રોધ, કાપ ' ભાઇતો રાગે લગાયા છે ' ૮ ખેસવુ આવવુ, ગોઠવુ તે રાગે પડવુ=સરાડે ચઢવુ રાગ આવવો-મનવુ રાગ માવો-માવુ, લલકારવુ રાગ ઝાઢવો-ગાવુ

ગગડા, પું ૦ લાભો મોટો સાદ ધાટો ૨ બે કડો રાગણી, સ્ત્રી૦ (સં ૦ રાગિણી) રાગની સ્ત્રી રાગમાળા, સ્ત્રી૦ જેમા ધણુ રાગ સાથે ગાવામા આવે તેવી રચના ૨ કાવ્ય માળા, પિંગળ રાગી, વિં ૦ લાગણીવાળુ, તરત જુસ્સો થઇ આવે તેવુ ૨ પ્રેમી, અનુરાગી ૩ વિષયી ૪ ગુસ્સે થયેલુ, ક્રોધી. [૨ તેવુ તે ફરી ગાવુ. રાગેટવુ, કિં ૦ અં ૦ રાગ કાઢતી વખતે ગણુગણુવુ રાગોટો, પું ૦ લહેરમા ગમે તેવી રીતે સાદ કાઢી ગાવુ તે, રાગડો ૨ બે કડો.

રાધુ, પું ૦ પોપટ

રાચ, પું ૦ ધર કામમા વાપરવામા આવતો સામાન ૨ ઓળર, હથિયાર, રાછ. [થાય છે તે રાચ, નં ૦ વણતા જેના વતી દોરા ઉંચા નીચા રાચરચીલુ, નં ૦ રાચ, ધર હિપચોગી સામાન. રાચવુ, કિં ૦ અં ૦ ખુશી-રાછ થવુ, પ્રસન્ન થવુ. ૨ સાંર દેખાવુ, શોભવુ ખીલવુ [હાથિયાર. રાછ, નં ૦ કારીગરનુ વતરણુ, ઓળર ૨ કાખેલ, રાજ, પું ૦ રાજ, ભૂષ ૨ સ્વામી, શેઠ. ૩ વિં ૦ રઢિયાળુ, શોભીતુ સજ્જ આવવુ-રૂપ આવવો ૨ સત્તા પ્રાપ્ત થવી રાજકરવુ-ઓલવવુ રાજ થવુ =ઓલાઇ જવુ, ગુલ થવુ [માની સુલતાની રાજક દૈવક, વિં ૦ રાજ્યનો કે ઇશ્વરી કોપ, આસ-રાજકન્યા, સ્ત્રી૦ રાજની કન્યા, રાજપુત્રો, કુવરી. રાજકવિ, પું ૦ રાજ્યે આશ્રય આપી પોતાની પાસે રાખેલો કવિ [રાજનીતિ રાજ્ય પ્રકરણુ રાજકાજ-કારભાર, પું ૦ રાજ્ય સંબંધી કામકાજ; રાજકીય, વિં ૦ રાજ્યનુ ૨ રાજનીતિ, સંબંધી, રાજતત્ત્વ, રાજ પ્રકરણી

રાજકુવર, પું ૦ ગજકુમાર -કુવરી=રાજકન્યા

રાજકુમાર, પું ૦ રાજનો પુત્ર, રાજકુવર.

રાજગઠ, પુ૦ રાજને રહેવાનો કિલ્લેદારી મુકામ.
રાજગરી, સ્ત્રી૦ કુગળી, કૃષ્ણાવલી, કાદો, પ્યાજ
રાજગરો, પુ૦ એક જાતનું ધાન્ય એ કલાહારમા
ખપે છે [રાજ્ય, સરકાર

રાજગાદી, સ્ત્રી૦ રાજને બેસવાનું સિંહાસન ૨
રાજગોર, પુ૦ રાજનો ગોર, ગજ પુરોહિત
રાજચિહ્ન, ન૦ (સ૦) રાજ છે એમ ઓળખાઈ
આવે એવા જે ચિહ્ન-હાડ તે, મુગટ, છત્ર, ચામર,
છડી ઇલાદિ ૨ રાજ મળવાના જે ચિહ્ન તે ૪
રાજના સિકાની છાપ-નિશાન તે

રાજત, ન૦ રૂપ, ચાદી

રાજતત્ર, ન૦ રાજ્યનું કામકાજ

રાજતિલક, ન૦(સ૦)ગાદી ઉપર બેસતા રાજના
કપાળમા ચાલો કરવામા આવે છે તે [ધટિત
રાજતુ, વિ૦ ગોભતુ, દીપતુ, સુદર ૨ અરાપર,
રાજતેજ, ન૦ રાજ નૂર, રાજનો ભપકા,
રાજદડ, પુ૦ રાજએ કરેલો દડ અથવા શિક્ષા ૨
રાજએ હાથમા પકડેલો જે દડ તે ૨ રાજમત્તા
રાજદરબાર, ન૦ રાજ સભા ૨ ઈનસાફની કચેરી
૩ સરકાર

રાજદરબારી, વિ૦ રાજદારી ૨, સરકારી.

રાજદૂત, પુ૦ રાજનો એલચી, રાજનો જાસુસ
હજુરિયા [થાય તેવું વર્તન તે

રાજદ્રોહ, પુ૦ (સ૦) રાજ કે રાજ્યને નુકસાન
રાજદ્રોહી, પુ૦તોફાની, ફિતુરી, હુલ્લડખોર

રાજદ્વાર, ન૦(સ૦) રાજનું ન્યાય કરવાનું સ્થળ
૨ મહેલનો દરવાજો ૩ અદાલત, સરકાર
રાજદ્વારી, વિ૦ રાજ મળ ધી, રાજકીય ૨ મોડું
વૈભવી

રાજવાની, સ્ત્રી૦ (સ૦) રાજ રહેતો હોય તે
શહેર, સરકારી કામ ચાલતા હોય તે મુખ્ય શહેર,
રાજન, પુ૦ રાજ ૨ હે રાજ । [પાયતખ્ત
રાજનગર, પુ૦ રાજધાની ૨ મુખ્ય શહેર
રાજનીતિ, સ્ત્રી૦ રાજ્ય ચલાવવા સમ્બંધી જે
વિદ્યા તે ૨ રાજએ પ્રજાપ્રતિ ને પ્રજાએ રાજપ્રતિ
આચરવાના જે ધર્મ તે ૩ રાજકાજ
રાજપાટ, ન૦ રાજ્ય, રાજગાદી,

રાજપદ, ન૦ (સ૦) રાજની જે પદો તે.
રાજપાટિકા, સ્ત્રી૦ સ્વારી. 'જયસિંહ દેવે રાજ્ય
પાટિકામાથી પાછા ફરતા શ્રી હેમાચાર્ય જોયા.'

રાજપુત્ર, પુ૦(સ૦) રાજકુવર, રાજકુમાર

રાજપુત્રી, સ્ત્રી૦ રાજકન્યા, રાજકુમારી

રાજપુરૂષ, પુ૦ રાજને રાજ્યકાજમા સલાહ આપ
નાર ૨ દીવાન, પ્રધાન, વજીર

રાજખીજ, વિ૦ રાજના વશમા જન્મેલો; હિ આ
તુખમતુ [ભાવ રાખવો તે, વફાદારી

રાજભક્તિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) રાજ અને રાજ્ય તરફ
રાજભોગ, પુ૦ મંદિરમા દેવને ધરાવાતો પ્રસાદ,
મહાપ્રસાદ. [વાડો

રાજમંદિર-લવન, ન૦ રાજનો મહેલ, સરકાર-
રાજમાતા, સ્ત્રી૦ રાજની મા

રાજમાન્ય, વિ૦ (સ૦) રાજએ માન્યો હોય તે,
રાજથી પ્રતિષ્ઠા પામ્યો હોય તે, પ્રતિષ્ઠિત

રાજમાર્ગ, પુ૦(સ૦) મોટો રસ્તો ૨ ધોરી રસ્તો
રાજમુદ્રા, સ્ત્રી૦ (સ૦) રાજની મોહોર, રાજની
છાપ

રાજયોગ, પુ૦(સ૦) ઈશ્વરમા મનને એકાગ્ર કર
વાનો માર્ગ તે ૨ રાજ થવાનો જે ગ્રહયોગ તે

રાજચિહ્ન, સ્ત્રી૦ રાજ્યની આબાદાની-ચહતી
રાજરોગ, પુ૦ અસાધ્ય અને લગ્નથી ચાલે તેવો

રાગ, ક્ષય [ઋષિ થયેલો ક્ષત્રિય

રાજર્ષિ, પુ૦ [સ૦] ઋષિઓમા શ્રેષ્ઠ તે, તપથી

રાજસૂક્ષ્મી, સ્ત્રી૦ રાજની આમાદી, રાજ્યની સમૃદ્ધિ

રાજસૂ, સ્ત્રી૦ રાણી, નસીબદાર સ્ત્રી, ઠકરાણુ,
સુભાગી અને જાજરમાન સ્ત્રી

રાજવશી, વિ૦ રાજના વશમાનું, ખાનદાન.

રાજવળુ, ન૦ દરબાર ૨ હજુરિયા

રાજવી, સ્ત્રી૦ રાજ, મહારાજ 'કુવરયા' રાજ-
વીને માટે તો ઝખના કરતા હતા' ૨ વિ૦
રાજના જેવું, રાજવૈભવવાળું

રાજવું, કિ૦ અ૦ શોભવું, સુદર દેખાવું 'તારી
ગ્રીવાએ કપોત કથુરેખા રાજે રે'

રાજવૈદ, પુ૦ (સ૦) રાજનો અથવા રાજથી
પ્રતિષ્ઠા પામેલો વૈદ

રાજવૈભવ, પુનરાજ દરબારી ભપકો, ગજ શોભા, રાજનો ઠાઠ, પ્રભાવ
 રાજમિયા વિરાજીત, વિં (સં) રાજ લક્ષ્મી વડે શોભિત, મોટી પદ્મિના ભારેખમપણા ને દમ દબાથી શોભિત [રાજ જેવું રાજશ્રી (રાજેશ્રી), વિં (સં) રાજ્યની લક્ષ્મી, રાજસ, વિં (સં) રજો ગુણવાળું, આકળું, ઉચ્ચ-સ્વભાવનું ૨ વૈભવી, મોજી.
 રાજસભા, સ્ત્રી (સં) રાજકારભારની મસલત સાફ જે કચેરી તે. ૨ દરબાર ૩ કચેરી, કોર્ટ રાજસત્તા, સ્ત્રી રાજની સત્તા-હકુમત, રાજ્યની રાજસત્તા, નં રાજઓનું રાજ્ય રાજહુંસ, પુ (સં) ચાચ તથા પગ રાતા ને શરીર સફેદ એવો જે હસ પક્ષી તે રાજ, પુ દેશના લોકનું સરક્ષણ કરનાર, જેની સત્તાને માન આપી આજ્ઞામા વર્તે છે તે, ભૂપ, નૃપતિ, અધિરાજ ૨ વર્ગ વિષયમાં સૌથી જે શ્રેષ્ઠ તે ૩ જેને કાષ વાતની કાળજી નથી, તેવો ભોળો ઉદાર માણસ 'ભાઈ એ તો રાજ છે' ૪ સ્વામી, માલિક, વડો, મુખ્યભાર 'સૌ સૌના ધરના રાજ' ૫ મુખ્ય, શ્રેષ્ઠ, ખાસ એવું જે તે રાજ જેવું-નિખા લક્ષ, મોટા મનનું યથા રાજ તથા પ્રજા=જેવો રાજકર્તા તેવીજ તેની પ્રજા રાજને ગમતી રાણી ને જાણી વીણતી આણી-જે જેને પમદ પડ્યું તે ખરે [વર્તી રાજ, શહેનશાહ રાજાધિરાજ, પુ રાજઓનો પણ રાજ તે, ચક્ર રાજભોજ, પુ (ભોજગજ ન્યાયી અને ઉદાર હોતો તે ઉપરથી) ઉદાર પુરૂષ, પરગણું માણસ રાજિ, સ્ત્રી (સં) ઓળ, હાઠ ૨ લેખા, આકો રાજિત, વિં સુદર લાગવું, શોભવું રાજિયો, પુ રાજ, રાજવી ૨ શોકનું ગીત, મરસિયો રાજ, વિં (આં) ખુશી પ્રસન્ન ૨ કબૂલ, અનુકૂલ [તોકરી) છોડવા સખધી જે લેખતે રાજનામું, નં ખુશીથી કાંઈ બાજત છોડી દેવી તે, રાજપો, પુ રાજપણું, પ્રસન્નતા ૨ સમતિ, સુસપ, મનની ઇચ્છા રાજવ, નં (સં) કમ, પદ [ધિરાજ રાજેન્દ્ર, પુ (સં) રાજઓમા વડો, રાજ

રાજેશ્રી, પુ રાજશ્રીવાળું. વૈભવી ને ઠાઠવાળું ગજો, પુ નૃપ, ભૂપાળ, મોટો પ્રતાપી માણસ રાજપ, નં રાજની હકુમતમાંનો પ્રદેશ તે ૨. પ્રજા પાળવા મમધી રાજની જે સત્તા-ધોરણ તે, પ્રજાના રક્ષણને લગતી ગ્રાહવણ તે ૩ આપ અખત્યારીનું જે ચલણ તે "તેના ધરમા મૈરાનું રાજ છે"

રાજ્યકૌશલ્ય, નં (સં) રાજનીતિ, નીતિગતા રાજ્યતત્ત્વ, નં રાજકારભાર [પદચ્યુત. રાજ્યભ્રષ્ટ, વિં ગાદી ઉપરથી ઉઠાડી મૂકેલું, રાજ્યમંડળ, નં રાજ્યમમધી વિચારને વ્યવસ્થા કરનાર મંડળ

રાજ્યાભિષેક, પુ રાજ્યપદ ધારણ કરવાનો વિધિ, પટ્ટાભિષેક, ગાદીએ બેસાડવું તે

રાજ્યાસન, નં રાજગાદી, તખ્ત, મિંહાસન રાઠોડ, પુ રજપુતની એક જાત

રાડ, સ્ત્રી રડ, ગદ, આસક્તિ "રૂઢિયા માહે લાગી છે રાડ, એહ વાતનો કહી દેખાડ-શામળ. ૨ લઢાઈ, તકરાર, કળિયો ૩ ચીસ, કીકિ ચારી, ભયની ઝૂમ. ૪ ફરિયાદ ૫ ઘાટો, હોકારો રાહ, નં બાજરી ભુવારનો સાઠો ૨ તીર, બાણ ૩ ખરે ૪ કડયાનું એક ઓળર

રાહ, સ્ત્રી રાડ, ભુઓ

રાણી, સ્ત્રી (રાણી) રાજની સ્ત્રી ૨ રાજ્ય કરનારી સ્ત્રી. રાણીનો સાળો=મિથ્યા ડોળ ધાલ-ધાલનાર, શેખાઈ કરનાર રાણીનો ખટમલ-રાણીનો સાળો. રાણીનાથ=રાજપુત્રી, રાણીને પેટે જન્મેલી કુવરી રાણીઓ=રાજપુત્ર રાણીવાસ, પુ રાણીઓને રહેવાનો મહેલ, રણ. રાણીપ, સ્ત્રી રાણપો [વાસ, જનાનખાનું રાણી, પુ રજપુત રાજ ૨ મોટો ને પોતાના વર્ગમાં શ્રેષ્ઠ તે. ૩ દમામી, ડોળી. ૪ રાજના ધરખટલોનો મુખ્ય ખવાસ

રાત, સ્ત્રી (સં રાત્રિ) સરજ અસ્ત પામે ને ફરી ઉગે ત્યાં સુધીનો જે કાળ તે, નિશા, રાત્રિ, રજની ૨ અં દરકારીથી અથવા તુચ્છ-કારમાં વપરાય છે. "મારી દૈવતરાત બાણે."

રાત આપણા બાપની છે=દિવસે કામ ન થયું હોય ત્યારે આખી રાત જાગીને કરવાના નિશ્ચય પર આવતા એમ બોલાય છે રાત દહાડાની ખબર-શુદ્ધિ સાન, દુનિયાદારીની ખબર, સુખ, દુઃખની ખબર રાતનો રાગ=રાતે જાગનાર ર. ધ્રુવડ, ચોર રાતવરત=રાતને વખતે, ઝઘાપિ રાત્રિએ, ગમે તે વખતે

રાત, પુ. વાળદ નાપિક, હળમ

રાતડ, સ્ત્રી. લાલાઈ ર લાલ જુવાર જે ઘણી ફેડવામાં કામમાં આવે છે તે ૩ ગાજર ૪

રાતડિયા, ન. ગાજર ખડખડિયા, સુવાળી રાતડિયો, પુ. રાતી જુવાર, રાતડ

રાતડી, સ્ત્રી. રાત્રિ, રાત, રાતલડી ર રાત્રી ર ગુરુ રાતદહાડો, અ. રોજ, હમેશ, નિત્ય ર ફરી ફરીને, વાર વાર

રાતખ, સ્ત્રી. (આ. ૦) વેચનાર તાજેતાજી વસ્તુઓ રોજ મોકલે તેવી કરેલી ગોઠવણ, વારો, નેક રાતખ રાણીને આપવા, આવે તબોળી ઘેર, ખીડા બાસઠ પાનના પચાસ પોચાડે ફેર-શામળ. ૦ ૩

રાતલડી, સ્ત્રી. રાત [કવિતામાં] [સીધુ, ભથ્થુ રાતવાસો, પુ. મુસાફરીમાં રાત જાળવી તે, અન્ય અથગે રાત રહેવું તે સાથે રહેવું

રાતવુ, કિ. અ. સાથે રાતવાસો રહેવું દપતિવું રાતુ, વિ. (સ. ૦ રકત) રક્ત, આતસી ર મમ, તલ્લીન, આસક્ત ૩ આડળ ૪ ઉત્સાહી, ઉમંગી (પ્યારમાં) રાતી રાયણ જેવું-મજબૂત અને તદુરસ્ત (શરીર) રાતુ પીળું થવું=કોધાય માન થવું, 'લાલચોળ થઈ જવું'

રાતોરાત, અ. રાતેજ, રતોવાઈ, રાતમાને રાતમાં રાત્ર-ત્રી, સ્ત્રી. રાત, નિશા દાધારગી રાત્રા-રિકા, સ્ત્રી. વરધેલી સ્ત્રી ર ત્રણપાયાની, રાન, ન. ઝાડીવાળી મોટી જગા, જગલ, વન ૦ ઝાડવનાનો ઉજડ પ્રદેશ, રણુ રાનરાન થઈ જવું-ખરાબખરાત થવું, ખેલાલ થઈ જવું

રાનડી, વિ. વનેર, અસમ્ય, જગલી ર મૂર્ખ, અવિવેકી [જગલી, તોછડુ, ઉડમગ રાનવુ, વિ. રખડાઉ, વનેર, વગડાઉ ર અસમ્ય

રાની, વિ. રાનવુ, જગલી. વિવેક વિનાનું, અશિષ્ટ રાપતો, પુ. રિવાજ, રીત 'વલ્લભ કવીંચ તોષ, રાંડ, પુ. રાંડો [રાણુ એક રાપતો]

રાંડો, પુ. સાપે પોતાને માટે બોયમાં જે દર પાડ્યું હોય તે ર ઉધઈનું ઘર રાંડ ફાટવો-ખૂમ ઉભરાવું, ઘણા જણનું એક સામડું બહાર રાખ, સ્ત્રી. ઘેસ, ભડક, કાળ. [પડવું

રાખ-ડી, સ્ત્રી. એસડિયાની ભુકાને પાણી-દહમાં ઉકાળી બનાવેલું પેય, કાળ

રાખડુ, ન. રાખડી, રાખડી જેવું

રાખડિયું, વિ. ઢીલું રાખ જેવું

રાખેનો, પુ. રિવાજ, આલ, નિત્ય નિયમ ર હમેશનો જે નેક તે

રાભો, પુ. ગામડીઓ, ખેડુત-ગોવાળ

રામ, પુ. (સ. ૦ રમ-રમવું) સર્પમાં બાપી રહેલો ઈશ્વર ર ઈશ્વરના અશરૂપ જીવ તે ૩ હોશ, ઉસગ, હિમત, દમ 'તેનામાં કઈ રામ નથી' ૪ આનો 'બ્યાજ રામ ૮ કર્યા છે' ૫ માલ, કિમત 'દુખ થાય જનપર, રામવું ન રામવું'

રામરાજ્ય=સુખને અભયવાળું રાજ્ય રામ શરણ થવું-મરી જવું રામ રમી જવા-નિર્જીવ થઈ જવું, ઠડુ પડી જવું રામવું નામ દો-એ વાત છોડી દો ર માયા છોડી દો રામ વગરનું-

દમ વગરનું રામ નામે પત્યર તરે-મોટાને નામે ખોર વેચાય રામ બોલો થવા-મરી જવું ર આવી બનવું, માયા જવું છેકજ નુકસાનીમાં આવી પડવું ૩ પડી ભાગવું, ધમાયનમ થઈ જવું રામ કાઠિયું=સાવપોલિયું રામ ગાડિયું=

વેતા વગરનું રામરામ=જેગોપાત, છેલ્લી સલામ. રામ ચક્ર=મોડું કુડાળું, ગોળ ચક્ર

રામકળી, સ્ત્રી. (સ. ૦) એ નામની એક સવારની રામકી, સ્ત્રી. બારી, સાધુડી, ચોગિની [રાગણી રામગોવાળિયો, પુ. નાગો નાગો ફરતોનાનો

છોકરો, નાદાન છોકરો

રામચી, પુ. એ નામનો એક રાગ

રામજણી, સ્ત્રી. નૃત્ય ને ગાન કરનારી સ્ત્રી, તાયફે ર ચુણિકા, વેસ્યા [રામચન્દ્રનો જન્મ કિવસ. રામજયન્તી, સ્ત્રી. રામનવમી, ચૈત્ર સુદ ૬,

રામડાળી, સ્ત્રી ૦ ઠાકડી, નનામી, કકેડી, શયવાહિની
 રામઢોલ, નં ૦ મોટું નગર પડવમ, નોખત ૨
 ખૂબ જાડું બેડોળ દેખાય તે
 રામજીવીવો, પુ ૦ શુભ પ્રમણે સ્ત્રીઓ માથે મોડ
 ઘાલી હાથમા લટકતો દીવો રાખે છે તે, મગળ
 દીવો [આણુ
 રામદુવાઈ, સ્ત્રી ૦ રામના નામે હુકમ તે, રામની
 રામજીત, પુ ૦ હનુમાન ૨ વાદર
 રામદાસિયુ, વિ ૦ ગરીબ, કગાલ, વિપદ્ અસ્ત
 રામનવમી-નોમ, સ્ત્રી ૦ ચૈત્ર શુદ્ધ નોમ, રામ-
 ચંદ્રનો જન્મ દિવસ, રામ જન્મન્તિ
 રામનામ, નં ૦ રામનું લજન, રામ રામ કરવું તે
 “રામ નામ જપતા, પરાયા માલ અપના.”
 રામપગણુ, નં ૦ રામના પગલાવાળી ચકતી-
 મિનાકારી ધરેણુ
 રામપત્રિ, સ્ત્રી ૦ એક જાતની ઔષધી.
 રામપાત્ર, નં ૦ બટેર, ચપણિયુ, કાવલો, શકોર,
 રામૈયુ ૨ ઠીકર, તુચ્છ ચીજ તે
 રામફળ, નં ૦ એક જાતનું ફળ
 રામબાણુ, વિ ૦ (સ ૦) આબાદ લાય પડે તેવું,
 ધારી અસર કરે તેવું, સફળ, અસરકારક ‘રામબાણુ
 ઓસડ.’ [ઠાકણું ૨ વિ ૦ બેડોળ, વરવું
 રામજી યુઝાર, નં ૦ માટીનું મોટું જાડું બેડોળ
 રામરસ, પુ ૦ મીઠું, લવણ. ૨ રામ ઉપરની
 અત્યંત પ્રેમભક્તિ
 રામરાજ્ય, નં ૦ રામચંદ્રનું રાજ્ય (જેમા સર્વ
 પ્રજા સુખીને આબાદ હતી) ૨ જે રાજ્યમા
 લોકોને ન્યાય છુટ અને સરક્ષણ મળે તે, નિર્ભય
 રાજ્ય-અમલ
 રામરામ, નં ૦ સલામ, નમસ્કાર, યથાયોગ્ય,
 જેગોપાળ, જય ગુરૂ (એક ખીજને મળતી વખતે,
 છુટા પડતી વખતે અથવા કાગળમા લખવાની
 એક પ્રકારની રીત)
 રામરોટી, સ્ત્રી ૦ રાધેલા અજની લિક્ષા, તૈયાર
 રોટલા ૨. માલપુવા [વનિતા, નારી, મહિલા
 રામા, સ્ત્રી ૦ (સ ૦) સુદર મનોહર સ્ત્રી ૨
 રામાનુજ, પુ ૦ (સ ૦) વિષ્ણુની ભક્તિવાળો પશુ

વેદાતના વલણવાળો એકપથ-સપ્રદાય
 રામાયણુ, નં ૦ (સ ૦) દક્ષરથ પુત્ર રામના ચરિ-
 ત્રની જે કથા તે ૨ મોટીને લખાણુ વાર્તા,
 સંસારિક ઝઘડાની કથની [પિછોડી
 રામી, પુ ૦ માળી, બાગબાન ૨ રામનામ છાપેલી
 રામૈયો, વિ ૦ (સ ૦ આરામ) સૂઢ વનાનો કોસ
 રામનું નામ દષ્ટ ઝીલાતો કોસ
 રામૈયુ, નં ૦ ચપણિયુ, શકોર, રામપાત્ર
 રામોસી વિ ૦ એ નામની જગલી લુટારાની એક,
 જાત ૨ પગી, ચોકીદાર, પહેરેગીર ૩ પટા-
 વાળો, સિપાઈ
 રાય, પુ ૦ રાજ. ૨ ધનવાન પુરૂષ, વૈભવી જન
 ૩ માનાર્થે વપરાતો શબ્દ
 રાયઆબળા, નં ૦ મોટા આબળા
 રાયકવાળ, પુ ૦ આહાણુની એક જાત
 રાયકો, પુ ૦ ભરવાડ, રખારી
 રાયજાડુ, વિ ૦ સુદર, રૂપાળુ, રાજને શોભતું
 રાયજાદો, પુ ૦ રાજકુવર. -જાદો=રાજપુત્રી.
 રાયણુ, સ્ત્રી ૦ એ નામનું ઝાડ ૨ (તેનું) ફળ, કોકડી
 રાયત, સ્ત્રી ૦ (આ ૦) કિકાયત ૨ કમી, ઓણુ
 ૩ આરામ, રાહિયત, વિસામો ૪. ઠડક, ટાઢક.
 રાયરેક, નં ૦ રાજને ગરીબ, રક અને તવ ગર
 રાયલુ, વિ ૦ આપ નામદારનું, નામદારને લગતું
 ‘હું પણ દાસી રામલી, બાલ ગલાની લાજ’
 રાલ, સ્ત્રી ૦ રાણ, એક જાતનો જવાળાગ્રાહી ગુદર
 જે દેવદાર અને એલા ખીજ, ઝાડોમાંથી મળે છે
 રાવ, સ્ત્રી ૦ ફરિયાદ, અરજ ૨ સહાય મદદ ૩ ચાડી
 રાવ, પુ ૦ રાય, રાજ [શબ્દ
 રાવણ, વિ ૦ ભાટ-આરોહને માનાર્થે બોલાવવાનો
 રાવટી-ઠી, સ્ત્રી ૦ ડાખલી, ઝંખો, ગોખ ૨ નાનોતણુ
 રાવણુ, પુ ૦ એક રાક્ષસ રાજનું નામ ૨. વિ ૦
 મોટું, કદાવર રાવણુ જેવું=ચહેલું-રીસાયલું ૨
 સૂઢેલું, ફૂલેલું. ૩ ભારે ને બિયામણુ
 રાવણીયો, પુ ૦ ગામનો ચોકીદાર
 રાવણુ, નં ૦ રજપુત ઠાકોરની મડળી તે ૨ નાતનું
 પય, જમાત ૩ એકઠા મળી કસુબા કાઢવા,
 તડાકા મારવા તે ૪ સિપાઈઓને રહેવાનું ઠેકાણું

રાવત, પુ૦ ઘોડેસ્વાર, ચોદો ૨ ચરવાદાર, અથ
પાળ, અચરક્ષક, ૩ ચાલાક, બાહોશ
રાવતા, સ્ત્રી૦ (રાય+તા) રાજની રીત, રાજને
લાયક રીતભાત, રાજપણું. ' દ્રોપદી કને જઈ કે '
સ્કંધ હવાવી હલાવી, ઉત્તર ન આપો, એ થુ
રૂડી રાવતા ' —વદ્ધભ

રાવળિયો, પુ૦ એક શુદ્ર જાતિ કેટલાક પાટી
વણવાનો અને દાતણ વેચવાનો ને ઢોલીનો
ધ ધો કરે છે

રાવળુ, ન૦ રાવળું ૨ જનાનખાનુ

રાશ, સ્ત્રી૦ સરાસરી, મધ્ય પ્રમાણુ ૨ રાશિ
૩ લાગીદારી, મહિયાર ૪ ઢગલો, મચય પ
લ ડોળ, મુડી [અનીન, રેન

રાશ, પુ૦ અછોડો, લગામની દોરી-વાધણી,
રાશડી, સ્ત્રી૦ અછોડો, રેન ૨ દોર, જાડીદોરી
૩ રૂપાનો અછોડો [સોળ કુટનુ માપ

રાશવા, વિ૦ દોરની લખાઈ જેટલું (છેડું) ૨
રાશિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) નક્ષત્રના જે બાર ઝુમખા
તેમાનુ પ્રત્યેક ' મેષ, વૃષભ, મિથુન, કર્ક, સિંહ,
કન્યા, તુલા, વૃશ્ચિક, ધન મકર, કુમ્ભ ને મીન '

રાશિ, પુ૦ ઢગલો, ઢગ ૨ સરખી જાતના અકને
પ્રમાણુ ગણિતમાં માડવાનો પ્રકાર (ત્રિરાશી,
પચરાશી છલાદિ)

રાશી, વિ૦ ખરાબ, હલકું, નબળું

રાપણુ, સ્ત્રી૦ એક ઔષધિ, રાખા

રાષ્ટ્ર, પુ૦ (સ૦) દેશ, મુલક ૨ રાજ્ય, સરકાર

રાષ્ટ્રિય, વિ૦ રાજદારી, રાજ્ય મળધી. ૨ પ્રજા
કીય, પ્રજનુ

રાસ, સ્ત્રી૦ અછોડો, રેન ૨ (સ૦) ગોળાકારે
ફરતા ને ગાતા રમત કરવી તે, ગોળ કુદડી

રાસ, સ્ત્રી૦ સરખાપણું, મેળ, મળનુ આવવું તે
૨ સહિયાર, પાતયાળું

રાસ, પુ૦ પ્રાકૃત લાપામા વીરરસ કાવ્ય

રાસકડા, સ્ત્રી૦ (સ૦) વદ્રાવનમા ટૂંછે ગોપી
આ સાથે રમેલી રમત ૨ ટૂંછુના જેવી રમત
રાસડો, પુ૦ એક રીતની દેશી, બનેલા બનાવનો
ગરબો [ખતાવનાર

રાસરાસી, પુ૦ ગોપી ટૂંછુના રાપનો એલ કરી

રામભ, પુ૦ ગધેડો, ખર, ગર્ધભ રાસભી=ગધેડી
રાસમડળ-ળી, ન૦ સ્ત્રી૦ રાસકડા રમનાર
રાસલીલા, સ્ત્રી૦ રાસકડીડા, ભુઓ [માણસો
રાસી, વિ૦ ખગળ, નરસુ, નહાર

રાસુ દો, વિ૦ (રાત્રિ+શુ-ચ) રાત્રિના પાછલા ભાગમા
દેખનાર (રતાધળાથી ઉલટું) ૨ આધળો

રાસો, પુ૦ વીરરસ કાવ્ય 'પૃથુરાજ રાસો'

રાસ્ત, વિ૦ (રાં) ખર, પ્રમાણિક, ન્યાયવાળું,
વાજખી [વટ, વફાદારી

રાસ્તી, સ્ત્રી૦ રાસ્તપણું, સચ, ધમાનદારી, સાચ
રાહું, પુ૦ [રાં] રસ્તો, માર્ગ

રાહું, સ્ત્રી૦ રીત, તરેહ ૨ ઢાળ, ચાલ ૩ ખોટી
થવું ને, વાટ, ઢીલ ૪ રવાલ, કુદરતી ચાલ 'રાહે
રાહે ચાલવા દો'

રાહુદારી, સ્ત્રી૦ [રાં] એક મુકામેથી બીજે મુકામ
જવાની, માલ વગેરે લેઇ જવાની રજાચિઠી ૨
વટેમાર્ગ, પ્રવાસી

રાહુવટ, સ્ત્રી૦ સ્ત્રી પુરૂષે સસાર માડી રહેવું તે

સહવાસ, લગ્ન હકનો ભોગવટો [કરતુ માણસ
રાહું, પુ૦ (સ૦) એક ગ્રહ ૨ નડતુ-હરકત

રાળ, સ્ત્રી૦ એક જાતની ઔષધી પદાર્થ, જે
અગ્નિના મયોગે જલદીથી બળે છે, રાલ

રાળ, પુ૦ એક જાતનો સિંકો, ડોલર (સવામે-
અઠી રૂપિયાની કિંમત) જપાન, ચીન ને અમે-
રીકામા ચાલે છે

રાળવું, કિં૦ અ૦ સાફ કરવું, લીસું કરવું ૨ અદર
અદર પતાવવું, માડી વાળવું, રોળી નાખવું

રાળો, પુ૦ આડો, આડા થઇ રોઇ ઝવડો કરી
ધાધલ કરવું તે, રાડો, હડ, આડાઇ

રિંગણી, સ્ત્રી૦ વેગણુનો છોડ, વતાકડી ૨
રિંગણી, બેડા ધાટનું

રિંગણું, ન૦ વેગણું, વતાક

રિછ, ન૦ (સ૦ ઋક્ષ) આખા શરીરે જનડા બર
સટ લાખા વાગવાળું ને પાછલા પગ ઉપર ઉભું

રહી શકતું હિસક પ્રાણી

રિછડી, સ્ત્રી૦ રિછની માદા

રિંછડું, નર રિંછ, જેને શરીરે વળ હોય તે. ૨
જગદી, અસભ્ય [હાના, આનાકાની
રિખવું, કિંઠ અંધુટણીએ હિડવું, પેટે ચાકવું
'રિખતા આવે રામજી, ચક્રાર ને જ્યમ ચદ'
રિજાવવું, કિંઠ સં પુશ કરવું, પ્રસન્ન કરવું
રિજાવટ, પુઠ (સં અર્થ) દરિયા, સમુદ્ર
'મારા દિલમા દુ ખનો આજ રિજાવટ રેળિયોરે'
-ભૂમાનદ [આખાદની, ઉત્કર્ષ,
રિંછ, સ્ત્રી (સં) લક્ષ્મી, દોલત, વિભૂતિ ૨
રિપુ, પુઠ (સં) શત્રુ, દુશ્મન. ૨ બેઠું, જસસ.
રિખાવું, કિંઠ અંધ પીડા પામ્યા કરવું, દુ ખ ભોગવ્યાં
કરવું [મહાવરો
રિવાજ, પુઠ ચાલ શિસ્તો. ૨ આચાર ૩ ટેવ,
રિષ્ટ પુઠ માહુ, ખોદ, નધર.
રિસામણા, નર રિસાવવું તે, રીસ, રસાણ 'રિ-
સામણા મનામણા'
રિસામણ, વિઠ સહેજ વાતે રિસાય તેવું
રિસાવું, કિંઠ અંધ ગુસ્સે થવું, કોધે બરાવડ, ૨
નારાજ થવું ૩ ચિઠાવવું
રિસામણી, સ્ત્રી એક જાતનો છોડ, લગ્નમણી
રિસાળ, વિઠ રિસામણ, રિસાળવું
રીખવું, કિંઠ અંધ પી થવું. 'રીખિયો ભકિત
વિષુ જણુ ભાઈ'
રીજ-જ, સ્ત્રી પુશી, આનંદ, પ્રસન્નતા ૨ રી-
જ્યાને બદલે જે આપવું તે, બક્ષીસ, શીખ, ઉપ-
હાર, ભેટ
રીજવણી, સ્ત્રી પુશાલી, પુશ્ચ યાચ તેમજરવું તે
રીકઝીક, સ્ત્રી રકઝક, માથાકુટ, તકરાર, કલહ. ૨
રીજવટ, સ્ત્રી રીજવવાની મુક્તિ-કળા
રીજવું, કિંઠ અંધ પ્રસન્ન થવું, પુશી થવું
રીડ-હ, સ્ત્રી ખમ, ચીસ, સડ, પોકાર.
રીફ, વિઠ વપરાઈને મજબુત થયેલું, પાકું. (માટીનું
વાસણ.) ૨ દુ ખ-અપતી વેડી વેડી કઠણ થયેલું,
ખડતલ, અનુભવી
રીત, સ્ત્રી કામકાજ કરવાનો માર્ગ તે પદ્ધતિ;
રૂઠિ, વર્તણૂક ૨. ચલ, રસમ, શિસ્તો. ૩ ધારો;
નિમ્મ ૪. પ્રકાર, તરેહ. રીતમાં રહેલું-રૂઠિપ્રમાણે

વર્તવું, લોકામારથી વિરુદ્ધ ન વર્તવું રીતમા
આવવું-હરેલ થવું રીત કરવી-કર કરિયાવર
કરવો રીત રાખવી-રિવાજ પ્રમાણે વર્તવું ૨
લેવડ દેવડમા નિયમિત રહેવું. રીતસર-રિવાજ
મુજબ, રૂઠિને અનુસરીને, યથાવિધિ, પદ્ધતિવાર
રીતભાત, સ્ત્રી કરકરિયાવર ૨. ચાલચલણ
વર્તણૂક. ૩ રૂઠી, રિવાજ. 'બધા દેશની રીતભાત
મળવી આવતી નથી.' [રૂઠિ, રસમ.
રીતિ, સ્ત્રી (સં) પ્રકાર, આચાર, પદ્ધતિ
રીત, સ્ત્રી રિંછ, જુઓ.
રીપોટ-ટ, પુઠ (અં) હેવાલ, હાકલ ૨. ટાચણ
૩ અફવા, લોકવાયકા,
રીમ, નં (અં) કાગળના ૨૦ ધા-દસ્તા
રીર, સ્ત્રી રાડ, ખમ, લીણું દુ ખનો અવાજ
રીસ, સ્ત્રી ગુસ્સો, કોધ; કાપ ૨. રોષ, ચીડ, કમન
રુઆટી, સ્ત્રી કુમળાને છેકળ ઝીણા વાળ.
રૂઠિ-રવું, નં કુમળો ને છેક નાનો વાળ
રુચું, નં રુવાડી ૨ રડવું, રોવું, રૂઠન
રુંછો, નં નાનકા તાંતણું, વાળના છુછાં (બવ)
રુઠચાળ, સ્ત્રી (સં) રુઠવટ.
રુંઠમુડ, વિઠ ચોળચોળ, ખેડેળને સ્થૂલ
રુઠવટ, સ્ત્રી માણસના માથાની ખોપરીનો હાક
રુંઠો, પુઠ ઉપહાર, નાસ્તો. (કાઠી) નિઠાણ
રુધન, નં શસ્ત્રાનુકૂળ, ચુમળાટ. ૨ અટકાવ;
રુધવું, કિંઠ સં (સં રૂન્) રૂધન કરવું,
ચુમળાવવું. ૨ આળવું, ચેકવું
રુવાડું, નં રૂઠિ, રુંઆટી, રુમ. [રૂઠલુ વ્યે.
રુંહણ, નં રોષ, રીસ. 'પડે કાળાને મનમા
રુંઆખ, પુઠ (ફા) મોતે દેખાવ ૨ ભપકો, ડોળ
રુંઠ્યે, અંધ રીતે, પેટે; રૂઠ્યે, પ્રમાણે, ચારરૂતે.
રુંઠદાર, વિઠ રૂપી ભરેલું, રૂઠેલ.
રુંઆટી, સ્ત્રી ઝીણા મુંવાળા વાળ, રુવા
રુંકો, પુઠ (ફા) રૂઠ્યે, રૂઠી ચિઠી; રુંકેપચા
લખેલી કાઈ મતલબ
રુંકિત, સ્ત્રી અનુ વલણ, ઈચ્છા, આવ. ૨ તાલ;
રૂખ, પ્રસંગ, સમય જે અનુકૂળ પડે તેવી તબક્કા
રૂખડું, નં ઝાડ, વનસ્પતિ. ૨. કાપ, તરી.

રુખસત, સ્ત્રી (આ) રંગ, છુટી ર બરતરણી,
ખડખડિયુ [ગમવુ, ફાવવુ
રુચ્યુ, કિં અં ભાવવુ, પમદ પડવુ, ઠીક પડવુ,
રુચી, સ્ત્રી (સ) સ્વાદ લાગવો તે, ભાવવુ-
ગમવુ તે ર ઇચ્છા, મરણ, ભાવ ર મન, સ્વાદ
૩ તેજ, પ્રભા, કાંતિ [ર સ્વાદુ
રુચિકર, વિં (સ) સુદર, મનોહર, મનોરંજક
રુચિર, વિં મધુર, સ્વાદુ ર મનોહર, દિવ્ય-
સદ, દિવ્ય
રુચ્છુ, વિં (સ) સરળ, સીધુ ર કોમળ, નરમ
રુચ્ચાત, સ્ત્રી રુચ્ચાત, રુચ્છુ કરવુ તે, નિવેદન
રુચ્ચુ-આવુ, કિં અં ધા પુરાવો, ધા-ગુમડા
ઉપર ની ચામડી આવવી, દરદ મટવુ
રુઠવુ, કિં અં ગુસ્સે થવુ, કોપ કરવો, નાપુશ
થવુ. (એતુ ઉલટુ મુઠવુ)
રુઠુ, વિં સાર સુદર, મળેતુ ર યોગ્ય, લાયક,
૩ સુદર, સુશોભિત ૪ લલુ, સાર સૌ રુઠા
વાના થશે-સાર થશે
રુઠુડ, નં (સ) ધડથી જુદુ પડેલુ માથુ, ડોક
રુદન, નં (સ) રડવુ તે, વિલપન આકંદ
રુદય, નં હૃદય, મન, અત કરણુ
રુદ્ર પું (સ) શિવ, શિવતુ લય કર એક સ્વરૂપ
રુદ્ર, વિં અગિયારનો સંકેત ર ઉગ્ર, લય કર
રુદ્રતાત, પું (સ) ગાયનના તાલમાનો એક
રુદ્રાક્ષ, સ્ત્રી (સ) એક જાતના વૃક્ષનુ ખી
રુદ્રી, સ્ત્રી શિવ-રુદ્રનો સ્તુતિ પાઠ, જે અભિ-
ષેક કરતા લણુવામા આવે છે તે
રુધિર, નં (સ) લોહી રક્ત
રુખરુ, અં (આ) મોઢામોઢ, સમક્ષ સામે
રુમજુમ, અં ઝીણી ફરફરે થોડો થોડો પછુ
વણીવાર વરસાદ વરસતો હોય તેમ. ર ઠમક
ઠમક ચાલતા ધુધરીઓનો અવાજ ચાલુ હોય તેમ
રુમટુ, નં રવાટી ઝીણાવાળ [નળી
રુમઠી, સ્ત્રી શરીરમાથી લોહી ખેચી કાઢવાની
રમી મસ્તકી, સ્ત્રી એક જાતનો ગુદર, ઔષધિ
રુવાટી, સ્ત્રી રુઆટી, જુઓ
રુ, નં કેટલીક વનસ્પતિના ડિડવામાથી નીકળતો

કુમળો તતુરૂપ પદાર્થ, તુર (કપાસ, આકડો,
શિમળો ઇં)

રુઆખ, પું લલકો, દમામ, તોર, રોફ
રુઘ્એ-રુઘ્એ, અં મારફતે, વડે ર પેઢે, રીતે.
રુઘ્લ, વિં રૂવાળુ, ર ભરેલુ તેવુ
રુકાર, પું હા પાડવી તે, કણુલાત
રુક્ષ, વિં (સ) ખડખડુ, કર્કશ ર કઠોર, કઠણુ
રુક્ષત, સ્ત્રી કઠણાશ, ર રુખસત
રુખ, સ્ત્રી અટકળ, અનુમાન, કયાસ, તર્ક
(બળર ભાવ સખધી) ર સારો વખત, પ્રસંગ,
લાગ, અનુકૂળતા, મોખ, ૩ વલણુ, હેતુ “રાણીની
જાણી રુખ, મરણ કીધી ર”

રુખ, પું (રૂં રુખ-અહેરો) અહેરો, સુરત, શિકલ
રુખી, પું (સ) ઝૂંધિ) ઝૂંધિ, સત
રુઝ, સ્ત્રી ચામડી આવવી તે, અકુર, ભોય
રુઝવુ, કિં અં ધાનુ પુરાવુ, અકુર આવવો.
ર સાતા વળવી, આરામ થવો [કમી થવુ
રુઝાવુ, કિં અં રુઝવા માડવુ, પુરાવુ ર દરદ
રુઠ, વિં (સ) વ્યવહારમા ચાલુ, લોકપ્રસિદ્ધ,
વપરાઈને સિદ્ધ થયેલુ [રીત તે, રિવાજ, રવૈયો.
રુદિ, સ્ત્રી (સ) વહેવારમા ચાલતી આવેલી
રુણ, નં (સ) દેવુ, ફરજ
રુત, સ્ત્રી (સ) મોસમ, તક ર પ્રસંગ, તાકડો
૩ હવાપાણી, આખોવા, દેશપ્રકૃતિ. રુતુ આવવો=
રુતુરાજ, પું વમત [અજણું અઢવુ
રુપ, નં (સ) અહેરો, દેખાવ, આકાર. ર
શિકલ, રૂપરેખા, મુખવટો ૩ વલણુ, ગતિ.
“કેસનુ રૂપ કેવુ છે?” ૪ નિયમ, પ્રકાર, રીતિ,
વિધી, ક્રમ, મર્યાદા ૫ સૌદર્ય, શૌભા, કાન્તિ
૬ સ્વભાવ, ધર્મ, પ્રકૃતિ

રૂપ, વિં જેવુ, મળતુ, સમાન, સરખુ, મથ.
રૂપક, નં (સ) એક વાતને એકાદુ નવુ રૂપ
આપવુ તે, ઉપમા ર એક અર્થાલંકાર ૩.
ખેલન, નાટક ૪ ગાયનનો એક તાલ
રૂપર ગ, નં ઘાટ, આકાર અને રમ
રૂપવંતી, વિં કુટડી, રૂપાળી, ખુમસુરત.
રૂપાળુ, વિં સુદર રૂપનું, ગોભિતુ, સુશોભિત.

રૂપિયો, પુઠ રૂપાનો ચલણી સિક્કો, ૧૬ આના
૨ લક્ષ્મી, ધન ૩ ચાર પાખડીનું ડાહુ, ઘોડો
રૂપી, પુઠ સરખું, જેવું ૨ મળધી, લગતું
“સસારરૂપી બહુ પીડા છે”
રૂપુ, નઠ (સં રૌપ્યમ) એક જાતની સફેદ
ચળકતી ધાતુ, રમત, ચાદી
રૂપેરી, વિઠ રૂપા જેવું; રૂપાનું
રૂપરૂ, અઠ હજુર, સન્મુખ, સામે, મમક્ષ
રૂમલું, કિંઠ અઠ તાનમા ચઢી ફાવે તેમ બોલવું
ચાલવું ૨ ધૂમવું, માલવું, ૩ લડવું, ગાડાની
માફક માર માર કરવું [મલકાટ]
રૂમાટ, પુઠ રૂમવાનો તોર, આનંદ અભિમાનનો
રૂમાલ, પુઠ (ફાંઠ) હાથ મો લજવાનો લુગડાનો
કડકો, અચ્છો, હજુરિયો
રૂલ, સ્ત્રીઠ(અઠ) સામાન્ય નહિ પણ વિશેષ એવો
કરાવ ૨ નિયમ, કાયદો, કાનુન ૩ શિરસ્તો
રૂલ-૨, સ્ત્રીઠ(અઠ) લીટી દોરવાનો ગોળ ઘાટ,
રૂવાન, નઠ(ફાંઠ ૨વા) શબ, મડકું. [આકણી.
રૂવું, નઠ ઝીણું છેક નાનો વાળ, રૂઢિ
રૂવો, પુઠ ચોરસ લોખંડનો વચ્ચેમાં ખાડાવાળો
કડકો જેમાં ખારણું બેસાડવામાં આવે છે તે
રૂસવાઈ, નઠ અપમાન, માનભંગ, ફજેલી, બદનામાં
રૂવત, સ્ત્રીઠ લાય રૂવતખોર=લાચિયો
રૂહ, પુઠ (આઠ) જીવાત્મા; પ્રાણ.
રૂંકળો-ડો, પુઠ એક જાતની બળદની ગાડી ૨
મોટો ઘોટો કાઢીને રડવું તે, ભેકડો
રૂંકવું, કિંઠ અઠ ગાય ભેસતું ખરાડવું, આરડવું
રૂંગણ, નઠ વતાક
રૂંજપેજ, વિઠ હોશ વચરવું, નમાલું, નબળું,
પોચું, ગરીબ. [જે ચક્કર તે
રૂંટ, પુઠ કુવામાંથી પાણી કાઢવાનું ઢોચકાવાળું
રૂંટમાળ, સ્ત્રીઠરેટના ઢોચકાઓની જે ફરતી હાર તે
૨ અસ્તોદય, ચઢતી પાતી, તડકો જાયડો, ઘટમાળ
રૂંટિયો, પુઠ કાતવાનું એક યત્ર
રૂંટો, પુઠ ઉપવન, પછેડી “માથે બાધી પાધ
સુતેરી, રૂંડો રૂંટો ઓઢી, મન લલચાવતીરે”-
હથાળ ૨ ફૂંટો મોળ.

રેંઢવું, નઠ રેંઢળું, ગાકું, શકટ.
રેંડો, પુઠ રેંલો [મેળવણી.
રેંણુ, નઠ વામણ સાધવાની ધાતુ અને ખારની
રેંલો, પુઠ જીવાન વાજરડો, ગોલો રેંલ્લી=નાની
ગાય, વાજરડી
રેંસવું, કિંઠ મારી નાખવું, કતલ કરવું, ફાડી
ચીરી નાખવું, રેંસી નાખવું=ઝંભે કરવું
રેં, અઠ ઓ, હે, અરે. એ શબ્દ કોઈને બોલાવતા,
નિસાસાનો ઉદ્ગાર તરીકે, તેમ કવિતામાં પદને
છેડે નિરર્થક લગાડે છે
રેંખ, સ્ત્રીઠ(રેંખા) લીટી, આકા ૨ લગાર, જરોકે,
કિંચિત્ “મેંખ ધર્મી પણ રેંખ ન સમજ્યો, સંત
સાધુની રીત” ૩ કરચ, કકડી, રજ ૪ વળ,
વળિયું ૫ જડ, દાતમાં જડાવેલી ઝીણી ટપકી.
રેંખતો, પુઠ (ફાંઠ) ફારસીને ઉર્દુ કવિતાનો ઢાળ,
ગાવાની એક તરેહ.
રેંખાશ, પુઠ (સઠ) પૃથ્વીના ગોળા ઉપર એક
સ્થળેથી બીજા કોઈ પણ સ્થળનું પૂર્વ પશ્ચિમ
રેખાએથી અપાતુ જે અંતર તે. (રેખાશ ગણ-
વાને હિંદી જોશીઓએ ઉજ્જન રાખ્યું હતું.
હાલ અંગ્રેજોએ અનિય રાખ્યું છે)
રેંખા, સ્ત્રીઠ લીટી, આકા ૨. હથેળીમાંનો કાપો,
શુભાશુભદર્શક ચિહ્ન ૩ વિધિવિધિને કાપતી એક
ધ્રુવથી બીજા ધ્રુવને જળતી જે લીટીઓ તે, દક્ષિણ-
તર સુત્ર
રેંચ, પુઠ (રેચન) પેટમાંનો મળ ઝાડાની વાટે
પાતળો ચપ બહાર નીકળવો તે; જીવાળ; વિરેચન
૨ મળ સારક ઔષધ, જીવાળ ૩ (લાક્ષણિક) ધમકી,
ડર બતાવવો તે.
રેચક, વિઠ (સઠ) રેચ આવે તેવું, સારક.
રેચકું, નઠ મમરો, ફેલું, ફડકું; સળી.
રેજ, અઠ તાળે, હવાલે ૨ પરચિત. [દાવ’
રેજ, વિઠ રેખવાળું, જોડકાનું ‘છેકે રેજ સાતનો
રેજી નઠ બેલું, જીમ, સરવાળે જે તેર બેલવાનો
એક દાવ ૪ કુમવું, ફેટાનો ઉડતો રહે તેવો છેડો,
કલગી ૪ ભાલા ઉપરનો વાવટો. રેજી ઉડાવવા
-મેળ મારવી, ચમત કરવી.

રેણે, પુ. (૧૦) સુતરાઈ અથવા રેશમી કાપડનો કકડો, ખડ. ૨ ધાતુ ગાળવાની કસડી.
 રેંદા, પુ. નાની પાથડી [આશ્રમ]
 રેંદાણુ, ન. રહેવાનું ઠેકાણું, સુકામ, વાસ. ૨
 રેડ, સ્ત્રી. પુ. પાછળ પડવું તે, કેડો, અનુસરણુ
 રેડવું, કિં. સ. અધાવી-નિભાવી ભેવું ૨ ગળાવવું, રંગડાવવું
 રેડું, કિં. સ. એકાદા પ્રવાહીને ઉંચેથી નીચે પડે તેમ કરવું, ધડુડો-દડોડો કરવો ખાણી રેડવું- (દેવતા) હોલવવું, શાન્ત કરવું ૨ નહાવાનું પાણી કાઢવું નાખપર પાણી રેડવું-નામ કલકિત કરવું ૨ નામ ન દેવું
 રેંદિયાળ, વિ. ૨ ખડક, ભટકવું, હરાયુ ૨. નમાહું રેંદિયાળ ગાડુ-ધીમે ધીમે થતું કામ
 રેંદિયાળુ, વિ. કદરૂપું, નરસુ ૨ ઉપલકિયું
 રેંદિયું, વિ. જડ, ધટ 'રેંદિયો કસુખો' [ધટ]
 રેંદું, વિ. ૨ ખડક, છુટું; સંજાળ વચરનું ૨ ભડું,
 રેણુ, સ્ત્રી. (સ. ૦ રજની) રાત, રાત્રિ 'ઝાઝી રેણુ ગઈ જગજીવન, તેણે નિદ પુમારી'—અઘા ૦ ૨
 રેણ, રેલ ૩ પગની ધૂળ, રજ ૪ રેણુ
 રેણી, સ્ત્રી. સંચારમા રહેવાની રીત, આચાર, વર્તણૂક 'ફણી તેવી રેણી' ૨ રાત્રિ
 રેણુ, સ્ત્રી. ધૂળ, રજ
 રેણુકમીજ, ન. એક જાતની ઔષધી
 રેત, ન. (સ. ૦) ધાત, વીર્ય ૨ સ્ત્રી. રેતી
 રેતડી, સ્ત્રી. અતરડી, કાનસ
 રેતદાની, સ્ત્રી. જેમા રેતી ભરી હોય તે પાત્ર, રેતિયું
 રેતરડી, સ્ત્રી. હુહાર સોની ઈં નું ધાતુ ધસવાનું ઝાળર, કાનસ રેતડો=મોટી કાનસ
 રેતવી-તાળ, વિ. રેતીનો ભેગ હોય તેવું કચુદાર
 રેતિયું, ન. રેતદાની, રજિયું
 રેતી, સ્ત્રી. નાની નાની કાકરીઓવાળી ધૂળ, કચુદાર રજ રેતીમા નાવ ચલાવવું-પોલ પોલ ચલાવવું, મમજવામા ન આવે એવા કામ કરવા
 રેથળ, પુ. કુખો રથડ, થાપ
 રેન, સ્ત્રી. રાત, રજની ૨ લગામ, રાશ
 રેંડ, પુ. (સ. ૦) જે રકાર પાસેના અક્ષર રાથે

જોડાતા તેને માથે () લખાય છે તે 'વર્ષ, દર્શન.'
 રેંડું, પુ. બાતમીદાર, દૂત, જસસ
 રેલ, સ્ત્રી. ધણો વરસાદ પડવાથી નદીમા પાણી વધી જવું તે, પૂર ૨ પુષ્કળપણુ, છોળ ૩ લોહાની સડક, આગગાડી ૪. લોહાનો પાટો
 રેલછેલ, સ્ત્રી. પુષ્કળપણુની છોળ, ભરચક, લેલુટ, સમૃદ્ધિ 'નાણાની રેલછેલ'
 રેલવે, પુ. (અ. ૦) લોહાનો સડકનો રસ્તો
 રેલવું, ન. (રેલ+વહેવું) પાણીનો સાપ, પાણીમા તરતો સાપ
 રેલવું, કિં. સ. રેલવે ચાલવો, વહેવું 'વહાલા તો વેરી થઈ બેઠા હું ખના હુગર રેલ્યા'—ગોવિંદ
 ૨ રેલાવું, પથરાવું ૩ દુર કરવું, કાઢી નાખવું, 'આખા વહાલો કુલી અલબેલી, વેલ હું ખ નાખ્યું છે રેલી'—દયા ૦ ૪. જવું, પરવરવું 'જોરથી અલિયા ખ ધપર ધાલિયા, રોળિયા રોષે ને રેણે રેલ્યો'—શામળી.
 રેલાવું, કિં. અ. ૦ રેલાવું પસરી જવું 'સતીપણુ રેલાયુ એના રૂપમા રે' ૨ દદડવું રેલા ચાલવા
 રેલિયું, વિ. રેલ મંબ ધી, રેલમા ખેંચાઈ આવેલું ૨ રેલા નીકળતા હોય તેવું 'રેલિયો જોળ'
 રેલો, પુ. એકાદા ઢીલા પ્રવાહીનું વહેવું તે; પ્રવાહ, ધાર, દદડો
 રેવ ચી, સ્ત્રી. એક જાતની વનસ્પતિનો રસ રેવ-ચીના સીરો-દૂધમા રાધીને તે રસના બનાવેલા ગાગડા તે
 રેવડી, સ્ત્રી. ખાડની ચાસણીમા તલ નાખી પાડેલી ચડતીઓ ૨ [લાક્ષણિક] ફજેતી, ફજેતીનો શબ્દ,
 રેવડી ઉડાવવી=ફજેતી કરવી આખર ધૂળ ધાણી કરવી રેવડી દાણાદાણુ થવી=આખરના કાકરા થવા, ફજેતી થવી ૨ ખરાખખસ્ત થઈ જવું, રેવડીના પેચમા ભેવું=ફસાવવું, સપડાવવું, આટીમા ભેવું [દાળ]
 રેવતી, સ્ત્રી. (સ. ૦) રજ મુ નક્ષત્ર ૨ તુવેરની
 રેવન્ત, પુ. ઘોડો, હય, અશ્વ [કિસ્ત, વસુક્તાત
 રેવન્યું, સ્ત્રી. (અ. ૦) જમીનના કરની મહેસુલ,
 રેવવું, કિં. સ. સાધો કરવો, ઝાળવું

રેશ, વિં (સં) જશક, કિચિત્, લગાર 'શિદ્ધ
 નેષ કળિ ફરતો, માર્ગ મળિયો રેશ'—ભાલજી
 રેશમ, નં (ફાં રશિમ—ફીરણ) એક જાતના
 ફોડાની લાળના નિકળતા તતુઓ, હીર રેશમની
 ગાઠ—ન છુટે તેની ગાઠ—એમ ધ
 રેશમી, વિં (ફાં) રેશમનું, હીરાગળ.
 રેષા, સ્ત્રીં (સં) લીટી, રેષા ૨ ફળની અદરના
 તતુઓ નસ
 રેસ, સ્ત્રીં એક રૂપિયાનો ચારસેમો હિસ્સો
 રેસ વિં રેશ, જરા, લગારેક, કિચિત્ [નસ
 રેસા, પું રેષા] ફળમાં છેક પાતળા તતુઓ, તાર,
 રેહેણી, સ્ત્રીં રેણી; રહેવાની રીત
 રેહેમ, સ્ત્રીં કૃષ્ણ, દમા, બહેરબાની
 રેળવું, કિંસં સમાધાન કરવું રેળી નાખવું
 રેયત, સ્ત્રીં [આં] લોક પ્રજા; જનસમૂહ, દેશની
 રેખણી, સ્ત્રીં સુતારનો રદો [વસ્તી
 રેખણ, નં લાકડા—પત્થર ઉપર આકા પાડવાનું
 ચોળર, ટાકણ
 રેખણ, કિં સં રદો ચારવો, સાફ કરવું
 રેચું, વિં ગામડિયું, અસભ્ય [મીઠું કરવું તે
 રેઠો, પું ત્રીજા પહોરનું જમણું ૨ વાળું, ૩ મો
 રેક, વિં રેકડું તરત રણુ થાય તેવું
 રેક, સ્ત્રીં રેકવું તે, રેકણી, રેકણ
 રેકકળ, સ્ત્રીં રડારડ, વિલાપ, આફ [સંધી
 રેકડ, વિં રેકડું ૨ રેકડી આપ લેના હિસાબ
 રેકડ, સ્ત્રીં નાણું, રેકડા પૈસા [ચોપડી.
 રેકડમેળ, પું રેકડેથી આપ્યા લીધા ના હિસાબની
 રેકડિયું, વિં ઉધાર નહિ તેવું, તરત નાણું લે
 તેવું ૨ હાજર જવાબી, તરત જવાબ દે તેવું,
 હાજરાહજુર
 રેકડી, સ્ત્રીં તરતજ આપી દેવામાં આવતી મંજુરી.
 રેકડું, વિં તરત આપેલું એવું, તરત નાણું આપવું
 પડે તેવું (કામ) ૨ હાજરાહજુર, તરત જવાબ
 આપે તેવું ૩ ચોકખું, ૨૫૪
 રેકણી, સ્ત્રીં અટકાવ, પ્રતિબંધ; અવરોધ ૨.
 રેકી રાખવું તે, ખોટી.
 રેકવું, કિં સં અટકાવવું; ખોટી કરવું, ચોખા-

વું ૨ અડચણ કરવી, ખાળવું, ખલેલ કરવી,
 વિધન કરવું. (કામ કરવું) ૩ ઘેરી લેવું આતરવું
 ૪ તોડરીમાં રાખવું, કામે લગાડવું. ૫. પૈસા મૂકવા
 રેકાણ, નં અટકવું પડવું તે, ખોટી રહેવું પડવું
 તે ૭ અડચણ, ખાળો ૩ દબાણ, ઘેરી—આતરી
 લેવું તે [કામમાં હોવું ૩. ઘેરાવું, ખાળવું
 રેકાણું, કિં અં અટકવું, ખોટી થવું ૨ યુવાણ,
 રેકું, વિં અમુકના જેવું, સરખું, સમાન
 રેકુંટ, સ્ત્રીં કદપાત; આફ
 રેખ, વિં રેક; રેકડું [દમામ, રેક, બલકા.
 રેખ, પું [સં રેખ] રેખણ, આકાશ. ૨
 રેખણ, નં બળેડો, કિસાદ, કમિયા ટટખા
 લોકનું બેચું થવું તે ૨ લોધાટ
 રેખું, વિં પ્રમાણ, પેઠે, અમુક નેટલી કિમતનું
 રેખું, નં બળતણ, લાકડા
 રેગ, પું (સં) સરીરની પ્રકૃતિમાં જે વિકૃતિ
 થાય છે તે, દરદ, આભર, બાધિ; વિકાર ૨
 રીસ; બળિયેશણું, ધુધવાતાપણું.
 રેગચાળો, પું ફેલાતો રોમ, ચેપી વિકાર
 રેગરાઈ, સ્ત્રીં રોમ અને બીજા ભૂત—મેલા
 વગેરેની પીડા
 રેગાન, નં (ફાં) એક જાતનો તેલ, સીણ, રાળ
 ૪ ના મિશ્રણવાળો ચિકણો ચકચકતો પ્રવાહી,
 વારનીસ, રેગાન ચઢાવવો—રળવું; ૨ ટાપડીપ
 કરવી, —પર ઢાક પિંડોડ કરવો રેગાન ફરવું—
 ખરાબ થવું, નુકશાન થવું
 રેગિયું—ગીલું, વિં રેગી; માદુ, આભરી
 રેગિય, વિં (સં) રેગી સરીરની પ્રકૃતિવાળું
 રેગી, વિં રેગવાળું, દરદી આભરી, માદુ
 રેગો, પું યુનો [રશિકર, પ્રકૃતિને અનુકૂળ.
 રેચક, વિં (સં રચિ) સ્વાદિષ્ટ, ઘહેજતદાર,
 રેચડી, સ્ત્રીં ભુકું, લુચ્ચાઈ, અણચી
 રેજ, પું (ફાં) દહાડો, દિવસ ૨ મંજુરી, કારી-
 ગરની એક દહાડાની મહેનત, મુસારો
 રેજ, અં (ફાં) દરરોજ; હમેશ, નિંલ, અપ્પટ
 રેજઅ વડું, કિં અં રોવ આવવું, રડવું આવવું
 રેજગાર, પું (ફાં) યુગરાતને મારે નૈધધી

ચાકરી તે, ઉલ્લમ, કામ ર, કસમ, વ્યવહાર, વૃત્તિ
 રોજગારી, વિં વ્યવમાથી, ધધાર્થુ ર સ્ત્રીં
 ધધો, વેપાર ર આજિવિકાનુ સાધન
 રોજનામુ, નં (ફાં રોજનામેહુ) રોજમેળ,
 રોજના રોજ લખાતો હિસાબ તે
 રોજનિશી સ્ત્રીં (ફાં) દરરોજના કામની નોધ
 વહી ર ડાયરી, નિલ નોધ [હોય તે ચોપડો
 રોજમેળ, પું દરરોજનો જમે ઉધાર જેમા લખાતો
 રોજરોજ, અં હમેશ નિલ, દરરોજ
 રોજિન્દાર, પું રોજના મુસારે આવતો મજુ ,
 રોકડીએ આવતો મજુર
 રોજ, સ્ત્રીં જે ધધા-રોજગાર ઉપર યુજરાન
 ચાલતુ હોય તે ર યુજરાન, આજિવિકા ૩
 પેદાશ, રોજની આવક
 રોજો, પું (ફાં) મુસલમાની દીનમા કહેલોદિવ-
 સનો ઉપનાસ તે ર મોટા ને ધાર્મિક મુસલ-
 માનની સમાધ, કબર
 રોજ, નં પું એક જાતનું ધોડાને મળતુ વગ
 ડાઉપશુ ર. ઉડીસમજ વગરનુ, જડભરત, જગદી
 રોટલી, સ્ત્રીં અનાજના લોટની પાતળી ગોળ
 વણેલી ચીજ પાતળી બાખરી, ર આજિવિકા,
 પોષણ, યુજરાન.
 રોટલો, પું મોટી ને બહુ જડી રોટલી ર યુજ
 રાન, આજિવિકા રોટલો વાળવો=મેવડ વાળવુ,
 બગાડી નાખવુ, ચુથી નાખવુ રોટલા થવા-પેચ
 થતી વખતે જ્યારે બ ને કનકવા એકઠા થઇ જાય
 છે ને બનેતો રોટલા જેવો વાટ થાય છે ત્યારે
 તેના રોટલા થયા એમ કહેવાય છે રોટલા
 ભેગા થવુ-ખાવાની તક મળની, આજિવિકામળની
 રોટલે રડતી-કગાળ, નાદાર
 રોડુ વિં કોચુ, પાડના પહેલાજ સુઝાઇ ગયેલુ,
 ચીમળાયેલુ ૨ તુર
 રોડ, વિં રગડ જેવુ, ગાદુ ર (અં) માર્ગ
 રોડુ, નં ઇટાળો, ઇટનો કકડો પપોથો
 રોડુ, નં મોડુ છાણુ ર. રોડુ ૩ વિં રખ-
 ડતુ, હરાયુ
 રોટો, પું મોટો ને મુકો લોચો, દગડ

રોણુ, નં જોશમા ચાલતો કળ્લો, કિસાદ, બખે-
 ડો ર રાતની ચોડી [સાજમા રડી પડે તેવુ
 રોતડુ, વિં રડકણુ, બહુ રોનાર ર સહેજ-
 રોદણુ નં વિતડડા, દુ ખની વાત
 રોદન, નં (સં) રડવુ તે, આકદ
 રોદો, પું ખાડો, ગર્ત
 રોવ, પું (સં) અટકાવ, ખાળો ર વિરોધ.
 રોથવુ, કિં સં અટકાવવુ, ખાળવુ, ર ઝોધવુ,
 રૂધવુ, રોકવુ, ધેરવુ
 રોન, સ્ત્રીં (અં રાઉન્ડ) ખેચાર સિપાઈઓએ
 સાથે રાતે ચોડી માટે ફરવુ તે, રાતની ચોડી
 રોનક, સ્ત્રીં (ફાં) ઝલેહ, તેજ ર ગ્યનાની
 શોભા, છટા, ભપકાદાર દેખાવ ૩ નોખ.
 રોનકદાર, વિં છટાદાર સુશોભિત, ઝલેદાર
 રોપ, પું છોડવો, નાનુ ઝાડ, રોપો
 રોપણી, સ્ત્રીં રોપવુ તે ર વાવણી, વાવેતર
 રોપવુ કિં સં છોડ ઝાડના મળીયા જમીનમા
 દાટવા ૩ કોઇ વાતની શરૂઆત કરવી, પાથો
 નાખવો,-નુ મૂળ નાખવુ,-નુ ખીજ રોપવુ
 રોપો, પું ઉગેલા કરસણનો ફણુગો, રોપ, છોડ,
 નાનું ફૂલઝાડ
 રોફ, પું [ફાં] ભલકો, ભલકાદાર દેખાવ ર
 ડોળ, આડબર, પતરાજ ૩ કરપ, પ્રતાપ,
 દાખ, દમામ
 રોફી વિં શેખી, પતરાજખોર, આડબરી, દાબિક
 ર ટાપટીપિયુ ઠાઠમાઠ કરનાર
 રોખડ, વિં અક્કલ વગરનુ, ભુદ્ધિહીન, મૂઠ ર
 અરસિક, નિરાનદ ૦. અચતુર
 રોખડી, સ્ત્રીં એક જાતનું ધરણુ 'અલ્યા લાખ
 ટકાની મારી રોખડી જો, હીરાજડિત મારો છે
 હાર જો'-રતનિયો ર લોખડી
 રોમ, પું (સં) શરીરની ચામડી ઉપરના વાળ,
 નિમાળા, રવાટા. ર વાળનું છિદ્ર, ર ધ્ર.
 રોમેરોમ, અં વાળવાળે, રજે રજે.
 રોમશત્રુ, પું (સં) હજમ, વાળદ, રાત
 રોમાવળી, સ્ત્રીં (સં) રવાટીની હાર, રોમરાજી
 રોમાચ, પું રવા ઉભા થવા તે

રોમાંચિત, વિં (સં) ૨૦ વા ઉભા થયા હોય તેવું
રોયણ, નં ૩૬૫ 'રામા રોયણ રોયથી, નયણે
ભરીયા નીર' ૨ રોહિણી નક્ષત્ર [લગર, નાગર
રોયલો, સ્ત્રીં મજબો નાગરવાની નાની બિલાડી,
રોયુ, વિં પિટયુ, ૨૩યુ
રોલ, પું (અં) ચક્ર ૨ એક જાતનું રેશમી
કપડું ૩ ગોળો, વિં ૮ ૪ રજીસ્ટર; હાજરી પત્રક
૫ આકણી, વેણુ [જેવું
રોલુ, વિં મદમતિનું, અરધુ છેલું ૨ બહાવગ
રોવરાવવું, કિં સં કોષ ૨૩ તેમ કરવું, રડાવવું
રોવુ, કિં સં વિલાપ કરવો, આકૃદ કરવું, રૂદન
કરવું ૨ ઠગાવું, છેતરાવું રોતી સૂરત-રડતો
ચહેરો
રોશન, વિં (ફાં) જાહેર, ખુલ્લું, દેખીતું ૨
ચળતું, ચક્રચક્રિ ૩ પાયમાલી, નાથ રોશન
વાળવું-ધણજ નુકસાન કરવું, ધૂળધાણી કરી નાખવું.
રોશનાધ, સ્ત્રીં તેજનો બહુકા, પ્રકાશ ૨ સાહી
(લખનાની) [ચળકાટ ૨ શાહી
રોશની, સ્ત્રીં પ્રકાશ, તેજ ૨ દીપ્તિ; બહક,
રોષ, પું રીસ, ગુસ્સો, ક્રોધ
રોહ, નં એક જાતનું ધાસ.
રોહડો, પું એક જાતનું ઝાડ, રોહીડો.
રોહિતાશ્વ, પું અગ્નિ, દેવતા
રોહિણી, સ્ત્રીં (સં) ચોથું નક્ષત્ર
રોળ, પું નુકસાન, ખરાબી ૨ ઘણું, ગળળ
૩ ઘોષાટ, શોરખકાર, ગરબડ સડબડ ૪ ઘણું,
મોટો જથો [થિવું
રોળવાવું, કિં અં ચિઠાવું, ખિજવાવું, ગુસ્સે
રોળવું, કિં સં ચોળવું, મસળવું ૨ સાફ
કરવું, ધસવું ૩ કચરી નાખવું, રમદોળવું, મેલ
કરવું ૪. પાયમાલ કરવું મારી નાખવું.
રોળાવું, કિં અં ખરડાવું, ગદોળાવું ૨. બગડવું,
પાયમાલ થવું ૨ ચોળાવું, મસળાવું ૪ કામમા
વપરાવું
રોળું, વિં અધારાવાળું; સૂઝે નહિ તેવું. ૨
અરબચ્છ, મેલું રોળી કોળી બેળા-સંધિ પ્રકાસ,
મળગુંગળું અજવાળું, ઝાંખો મો સૂઝે તેવો પ્રકાશ

રોગો, પું ભાગ્યગડ, પચાત ૨. આક્રમનો ભુમટો
૩ કમાઈ, પેદાશ
રોંદ્રસ, પું (સં ૩૬-ભય ૩૨) નવ રસમાનો
ક્રોધથી ઉત્પન્ન થયેલો રસ [સ્થાનનું નામ
રૌરવ, નં (સં) સાત નરક સ્થાનો પૈકી બીજા

લ.

લ, પું (સં) ૩૬ મો મૂળાક્ષર ને ૨૮ મો
અન્યનવર્ણ
લઘ્યાવવું, કિં સં આણવું, સાથે લખને આવવું.
લઘપડવું, કિં અં ભેળવવું, સામેલ મળવું
માની લેવું ૩ સતાવવું
લઘ્યેસવું, કિં અં સરસાત કરવી, આરભ કરવો
લઘ્યેલું - કિં અં ખુચવી લેવું, ઝુટી લેવું
લઉઓ, પું મસ્કરો, પૈદામિક, હાજર જવાબી
લકવો, પું શરીરના એકાદ અંગની સજા જતી
રહેતી તે, પસાવાત, અર્ધાગવાયુ
લકાર, પું લ અક્ષર અથવા તેવો ઉચ્ચાર.
લકાર, સ્ત્રીં (હિં) લીટી, નિશાની, રેખા
લકુબો, પું નફા; ફાયદો. ૨ સત્વવાળો કોળિયો
લકુદરો, પું રડીયાજ, ઇસ્કી, વડેલ, લુચ્ચો.
લકડ, નં [હિં] લાકડું, ઇમારતી લાકડું
લકડકામ, નં લાકડાનું બનાવેલું કામ, સુતારકામ
લકડકોટ પું લાકડાનો બનાવેલો કોટ-આતરો
૨. વહાણમાથી ન્યા લાકડા ઉતરે છે તે બદર
કાઠો
લકડખોદ, પું એ નામનું પક્ષી, વાઢો સુતારિયો
લકડધકડ, અં ધમધોકાગ, સપાટાબધ, દોરથી
લકડધકડ લેવું-ધમધોકાર ચલાવવું (કામ) ૨
રપેટીમા લેવું, દમ દેવો. [એક જાતના લાડુ,
લકડશી, વિં કંણ લાકડાના વહેર જેવું ૨
લકડિયું, નં રોજ જેધનો મસાલો રાખવાની
લાકડાની પેટી ૨ ગડાકું બનાવવા માટેનું લાકડાનું
એક ચોકડું ૩ વિં કંણ "લકડિયું સોપારી"
લકી, નં કબુતરની એક જાત
લક્ષ, પું નં [સં] નજર, દ્રષ્ટિની એકાગ્રતા,

ધ્યાન ૨ મન, જીવ, ચિત્ત ૩ ચોટ, નિશાન
૪ વિં લાખ
લક્ષણ, નં [સં] જે ચિહ્ન-નિશાનીથી વસ્તુ
ઓળખાય છે તે, નિશાન ૨ ચાલચલણ, આ-
ચરણ, વર્તન, વર્તણૂક ૩ બ્યાખ્યા ૪ ગુણ
અભાવ, ખવામ ૫ રૂપ, રૂપી “પ્રજ્ઞ લક્ષણ
મૃગલીનો કસ પ્રગટયો કાળ” ૬ ડોળ, રૂપ ૭
ટેવ, આદત. સામુદ્રિક લક્ષણ-હાથની રેખાઓ
ઉપરથી સ્વભાવ-ગુણ-ભાગ્ય જોવું તે
લક્ષણવર્તુ, વિં સારા લક્ષણનું, લાચકીવાળું,
ગુણી, ચતુર, કાબેલ.
લક્ષણા, સ્ત્રી[સં] સ્ત્રી શબ્દ કે વાક્યના અર્થમાં
ખીજે કોઈ અર્થ લેવાય તે “આખા મામનું
પાપ ગયું” ૨ અધ્ધાર, પદ-યુનતા.
લક્ષવસા, અં ૭૩૨, નક્ષિ ‘લક્ષવસા સીતા અહીં
લાવું, ૭૩૨પણે અયોધ્યા જઈએ’
લક્ષવુ, કિં સં ધારવું, તાકવું (નિશાન) ૨
આજ્ઞા રાખવી, વાટ જોવી, ૩ ચિહ્ન ઉપરથી
સમજવું, અટકળ કરવી ૪ શોધી કાઢવું, જાણવું
લક્ષવેધી, વિં [સં] તાકોડી, ધારેલું નિશાન
પાડનાર, ઇચ્છિત વસ્તુ જરૂર લાવનાર
લક્ષાધપતિ, પું[સં] લાખ રૂપિયાની પુણવાળો.
લક્ષાવવિ, અં લાખે લેખા હોય તેમ, લાખસુધી.
લક્ષી, વિં [સં] ધ્યાન રાખનાર, અમુક હેતુ
રાખીને કામ કરનાર
લક્ષ્મી, સ્ત્રી[સં] ધન, દોલત. ૨ ધન આપ-
નારી દેવી ૩ શોભા, શ્રી ૪ ભાગ્યશાળી સ્ત્રી
૫ વિષ્ણુની સ્ત્રી ‘લક્ષ્મી ચાલે જરૂર આવી
ત્યારે મો ધોધ આવશે-વખત ન વિચાર્યો, જે
વખતે જે મળે તે ન લેવું
લક્ષ્મીપૂજન, નં આસો વદ ૧૩ ને દિવસ ધનની
પૂજા કરવાનો જે રિવાજ છે તે
લક્ષ્મીવાન, વિં ધનવાન, શ્રીમત, તવગર
લક્ષ્ય, વિં લક્ષ આપવા બેગ ૨ લક્ષ આપી
શકાય તેવું ૩ તાકી-ધારી શકાય તેવું.
લખ, વિં લાખ. ‘લખચોરાસી અવતાગ.’
લખ, સ્ત્રી લત, છદ ૨ લક્ષ્મી

લખણી, સ્ત્રી લખણી ૨ “ટીપ, ઉધરાણીનો કાગળ.
લખત, નં ખત, દસ્તાવેજ ૨ લખાણ, લેખ.
લખપતિ, વિં લાખ રૂપિયાની સત્તાવાળું, પૈસાદાર
લખલખ, અં ઝળાઝળા ૨ વચમાં વચમાં, ઝડપથી
ખેલવું “લખલખ લવલવ શી કરે ? જરૂર આ-
વળે આજ”-શામળી ૩ પ્રવાહીનો ઉછળતા
થતો અવાજ.

લખલખવું, કિં અં ફાટવું, પીડા થવી. ૨
તેજ મારવું, ચક્રચક્ર ૩ બડમડવું જેમ તેમ
ખેલખેલ કરવું [ખડાટ, લવારો, લોખાટ.
લખલખાટ, પું ઝઘઝઘાટ, તેજ, પ્રભાવ ૨ બડ-
લખલખિત, વિં ચક્રચક્રિત; ઝગઝગવું, બલકાદાર
લખલું, વિં પુષ્કળ, ભરપુર, ખેડુમાર
લખવું, કિં સં [સં લિખ-લખવું] ચિતરવું,
આલેખવું, કોતરવું (ચિતારા, કોતરનારા લખવું
કહે છે) ૨ કાગળ પત્ર લખવા. ૩ રમવું, જોડવું,
ગ્રથ કરવો ૪ ન વિસરાય તેવું કરવું “હૈયામાં
લખી રાખ્યું છે” ૫ ધ્યાનપૂર્વક જોવું, અવ-
લોકવું “સુધારક સદને લખી ક્ષય થયો, તે
લજવાય”-દયાં

લખાઈ, લખામણ-સ્ત્રી, સ્ત્રી લખવાનું મહેનતાણું
લખાણ, નં લખિલું તે. ૨ લખવાની ઇચ્છારત્ન
છટા ૩ દસ્તાવેજ, લેખ
લખારો, પું લવારો, નકામી ટકટક, બડબડાટ.
લખાવટ, સ્ત્રી લખાણ કરવું તે ૨ લવારો.
૩ ધારતી

લખાવવું, કિં સં લખે તેમ કરવું ૨ ઝપ-
લાવવું, કુદી પડવું ૩ ખીજે લખે તેમ કરવું.
લખાવું, કિં અં અશક્ત-નિર્જાળ થવું, શરીર લેવાવું
લખિત, નં નસીબમાં લખેલું તે, ભાની. ૨ લખેલું
‘લખિત કદાપિ કાળે કાથી મિથ્યા ન થાય’.

લખિતગ, વિં લખનાર, લાં
લખી આપવું, કિં દસ્તાવેજ કરી આપવો.
લખેશરી, વિં લખપતિ, ધનવાન [આપવો
લખોટવું, કિં સં લાખ લગાડી ધુટી ચળકાટ
લખોટી, સ્ત્રી લાખની ગોળા, મળે, લકડી.
લખોટો, પું મોટી લખોટી. ૨ ખિડેલો કામળ

(કામકાળનો) ૩ સીલબધ પગખીડિયુ
લખ્યા, સ્ત્રીં દસ્તાવેજ, લખત “ લખ્યા થયા
લખખણ, નં લક્ષણ ચિટલે વાકું ન બોલાય ”
લખ્યુ પત્ર, નં લખત, લેખ, દસ્તાવેજ
લગ, સ્ત્રીં મોહને જે ટેકા ઘોડીયાટ ઉપરથી
આપે છે તે, જે ૨ સુતરની એક આડી-લટ
૩ પાછળનો ટેકા-દબાણ ૪ અં ૦ સુધી, લગણ
લગડુ, નં છાલકુ, ગુણ ૨ ગધેડાની પીઠ ઉપર
લાડડાનું જે ચોકકું ભાર ભરવા મૂકે છે તે ૩
ભાર, બોળે “ લખ ચોરાશી કેરૂ લગડુ, માથે
વહોરી લીધુ રે ”

લગડી, સ્ત્રીંગાળેના સોના રૂપાની લાખી હાળકી
લગણ, અં ૦ લગી, સુધી, પર્યંત
લગણ, પું ૦ પહેલા બે ગુરૂં ને છેલ્લો અક્ષર લધુ
હોય તે ગણ ૨ બોળ, ભાર

લગત, નં સખધ, ધરોબો ૨ અં ૦ પાસે, બેડે,
લગતું ૩ વિં ૦ લગતુ, સખધવાળુ

લગતી, સ્ત્રીં વગ, તરફેણુ, પક્ષ, શરમ ૨
મખધ, લાગતુ વળગતુ

લગતુ, વિં ૦ મખધમા હોય તેવુ, સખધી, લાગુ પડતુ
લગદી, સ્ત્રીં થપોલી, લુગદી.

લગન, નં લગન, સખધ નહિ એવા સ્ત્રી પુરૂપે
શાસ્ત્ર વિધિથી જોડાવુ તે, વિવાહ, સાદી ૨
(જ્યોતિષમાં) પાંચ ધરીનો (બે કલાકનો) કાળ-
વખત દિવસના છ ને રાત્રિના છ લગન
લગનગાળો, પું ૦ લગન કરવાના શુભ દિવસો
(મકરસંક્રાંતિથી તે જેઠ સુધી હોય છે)

લગનપડો, પું ૦ વરના તરફથી કન્યાને લા લગનો
શુભ દિવસ લખી કકુતું જે પડિકું મોકલે છે તે
લગનસરા, સ્ત્રીં લગનગાળો

લગનિયો, પું ૦ વરને તેડવા જનારો કન્યા તરફનો
કાંઈ માણુમ મામો લગનિયો-હાઠમાઠિયો

લગની, સ્ત્રીં લેહ, ખ્યાન, ૨૬

લગભગ, અં ૦ પાસે, નજીક, અડેઅડ

લગરીએક-રીક, વિં ૦ જરા, થોડુ, કંઈક

લગવાડ, સ્ત્રીં સમધ, લાગતુવળગતુ. ૨. આ-
શકમાથુકનો સખધ, પ્રીતિ

લગાડવુ, કિં ૦ અડે-લાગે તેમ કરવુ, અડ-
કાડવુ ‘ટેમલને હાથ લગાડ’ ૨ કામે-ધધે
વળગે તેમ કરવુ, ટેકાણે પાડવુ ૩ બાળવુ, સળ
ગાવવુ ૪ ચોપડવુ, ચોળવુ ૫. લાગુ પાડવુ,
“ તેને આ અર્થ લગાડ ” ૬ સાધવુ, ચોઢવુ
“ આ કડેલ લગાડો ” ૭ ખ્યાન આપવુ, ખતથી
ચોટાડવુ “ ચિત લગાડી વાય ” ૮ માનવુ, આણવુ
“ મનમા બોટું નલગાડીશો ” ૯ લગાવવુ, ચીકટાવવુ
લગામ, સ્ત્રીં (ફાં ૦) ચોકકું, નાથ, વાગ ૨
રાશ, દોર ૩ અકુર, દામ ૪ આણુ, મર્યાદા,
હદ ૫ સત્તા અધિકાર ૬ અટકાવ, પ્રતિબંધન
૭ વિવેક, શરમ

લગાર-રેક, અં ૦ થોડુ, જરાક, સહેજ.

લગાવવુ, કિં ૦ ચોપડવુ (ઓસડ) ૨ મારવુ
‘ તેણે તેને આળખી લગાવ્યો ’ ૩ લાગુ પાડવુ,

કામમા આણવુ ૪ સોખત કરવી

લગી, અં ૦ (મર્યાદા-હદ બતાવે છે) સુધી, લગણુ, વેર.

લગીર, વિં ૦ થોડુ, જરા

લગે, અં ૦ હ, લલે. (એ અર્થે ઉત્તેજનમા)

લગોલગ, અં ૦ છેક પાસપાસે, સોડમા, બેક
ખીજને અડે તેમ ૨ લગભગ, પાસે

લગ્યુ, અં ૦ પાછળ લાગેલું હોય તેમ, સાથે બેડે.

લગ્ન, નં (સં ૦) લગન, બુચ્ચો [૨. પાસે, નજીક

લગ્નકુડાળી, સ્ત્રીં જન્મ કુંડળી, જન્મોત્તરી.

લગ્નઘટિકા, સ્ત્રીં જે શુભ સમયમા વર કન્યાનો
હસ્ત મેળાપ કરવાનો હોય છે તે

લગ્નપત્રિ, સ્ત્રીં લગ્ન કરવાનો શુભ દિવસ

લગ્નપત્રિકા, સ્ત્રીં જેમા લગ્ન જણાવેલું હોય

તે પત્રિકા, કકોતરી [એક ખીજને વરે છે તે

લગ્નમૂહૂર્ત, નં જે સમયે વર કન્યા ક્રિયાથી

લલિમા, સ્ત્રીં (સં ૦) આઠ યૌગિક સિદ્ધિમાની

એક ૨ લઘુપણુ

લધુ, વિં ૦ [સં ૦] નાનું, ટુંકું, સ્ફુટ. ૨ હલકું

ભારે નહિ તેવું ૩ સુગમ, સહેલું, થોડી મહેનતનું

૪. ઠિગણુ, અદ્ય (રૂપ) ૫ હરવ, એક માત્રાનું (વર્ણ)

લઘુતા, સ્ત્રીં નીચપણુ ૨ નાનાપણુ, થોડપણુ,
ટુંકાણુ ૩ હળવી હલકું તે.

લઘુતાઈ, સ્ત્રી૦ દુકાણુ, હસ્તવ ૨ હલકાપણુ,
લઘુત્વ, ન૦ દુકાણુ, લઘુતા [નીચપણુ
લઘુલાઘવી, સ્ત્રી૦ (સ૦) પેચવાળી તદ્દમીર,
હાથચાલાકી ૨ ઇચ્છાનુસાર શરીરને નાનું ને
હનકુ બનાવાય તેવી કળા

લઘુશકા, સ્ત્રી૦ (સ૦) પિશાચ કરવો, મુતરવુ તે
લક, વિ૦ (લક) પૈસાદાર લક્ષાધિપતિ 'લક
પતિ શે લક જેમનો, થયો વક વિચિત્ર' લક
લાગવુ-મોટો જ્ય મળવો, પાર પડી જવાવુ
લક, સ્ત્રી૦ પાતળી કમર ૨ લગ

લકા, સ્ત્રી૦એક જાતની આતસબાજી ૨ રાવણની
નગરી લકા કરી-સળગાવી મુકવુ, બાળવુ
લકા લુટવી-ધણા મોટા ખજાના મેળવવા લકા-
ની લાડી-ધણેજ દૂરની કન્યા 'લકાની લાડી
અને ધોધાનો વર' અશક્ય હોય તેવું, ન જોગ
બાય તેવી વાત

લગડ, વિ૦ લગડુ, લુલુ, ખોડુ, પાગળુ, પગુ
લગડુ, વિ૦ [લગ] પગે ખોડવાળુ, નિર્ગત
થયલુ, ખોડુ, પાગળુ, પગુ, લુલુ, ચાલતા પગ
તણાતો-ખેચાતો હોય તેવું

લગર, ન૦ (ફા૦) વહાણુ થોભાવવાની બિલાડી,
નાગર ૨ ઝાઝર, પગનું ધુધરીઓવાળુ ધરેણુ
૩ એક છેડે વજન બાધેલી દોરી ૪ હારકતાર ટોળુ
લગરવા, ન૦ ઓળખો, છેડે વજન હોય તેવીદોરી
લગરવુ, કિં૦ સ૦ લગર નાખવુ, નાગરવુ ૨
વળગાડવુ, જોતરવુ ૩ ફાદામા લેવુ, આતરવુ
લગરિયા, ન૦ નાની ઝાઝરિયા, ધુધરીવાળા
આબળિયા

લગરિયુ ન૦ ઝાઝર ૨ વિ૦ લઘરવાળુ
લગરી, સ્ત્રી૦ ધુધરીઓવાળુ આબળેલુ પગનું
ધરેણુ ઝાઝર, તોડ 'સુદર બાળક રૂપ રસાળુ'
ચરણુ લગરી વાગે રે'—દયા૦

લગાર, સ્ત્રી૦ લાખી હાર, પકિત એકએક સાથે
ગદાયેલુ હોય તે [રાડુ ચાલવુ

લગાલુ, કિં૦ અ૦ લગડાવુ, ખોડગાવુ, ખોડાવુ,

લગૂર, પુ૦ (સ૦) લગૂલ=પુછડી) પુછડી, પુચ્છ

માકડુ વાદર 'પ્રતિહાર અચરત પામીઓ,

દેખી લહર લગૂર' ૩ લફર

લગૂરિયુ, વિ૦ પુછડાવાળુ, પુછડિયુ ૨. ન૦
વાદર, માકડુ ૩ લફર

લગોટ, પુ૦ કાછોટો, લગોટી લગોટ મારવો=
સાધુ થવુ, જોગી બનવુ લગોટ બધ=બહારી
અવસ્થામા મયમમાં

લગોટિયુ, વિ૦ નાનું, બાળ અવસ્થાનું, લગોટી
વાળીને ફરે તેવું લગોટિયા મિત્ર=માળમિત્ર,
બાળ ગોડિયા ૨ બાવો, વેરાગી

લગોટી, સ્ત્રી૦ ફક્ત ઇદ્રિય ઢકાય એટલો લુગ-
ડાનો જે લાભો કકડો કમ્બરે વિટાળેલી દોરીની
સાથે રાખવામા આવે છે તે લગોટી મારવી=
વેરાગી થવુ ૨ બધી માલમતા ખોઈ નાખવી
હિંગવી દેવુ [[ધિકારમા]

લગોટો, પુ૦ મોટી લગોટી, કચ્છ. ૨ બાવો.

લઘન, ન૦ લાધવુ તે, ઉપવાસ, લાધણુ ૨ કુદકો;
કુદી જવુ તે ૩ ઉલધન [ર ઓળગવુ

લઘલુ, કિં૦ અ૦ ઉપવાસ કરવો, લાધણુ ખેચવી
લધી, સ્ત્રી૦ રાજિયા ગાંધ કુટણી કરાવનારી;
ભાટડી, વડારણુ

લધો, પુ૦ સરણાઈ વગાડવાનો ધધો કગનાર
લધોર, વિ૦રૂપાળી સ્ત્રી, સુદર બધનાળી [લધાવુ તે
લચક, સ્ત્રી૦ કરમોડ, મચકોડ, મોચ લચકવુ તે,
લચકવુ, કિં૦ અ૦ ભાગથી વાકુ વળવુ-મરડાવુ.
૨ જોબનમા-મદમા ચાલતા કમરેથી જરા મર-
ડાવુ, ૩ કરમોડ ખાવો, મરડાવુ, ઉતરી જવુ, મોચાવુ
લચકલચક, અ૦ મોટેમોટે કાળિયે, જલદીથી ૨
ઝોલા ખાવુ, ઝુલવુને લખડવુ

લચકો, પુ૦ પોચા-દીલા પદાર્થનો લોચો

લચકો, વિ૦ લચકા રૂપ, ગાદું 'લચકો દાળ'

લચડવુ, કિં૦ સ૦ લપડવુ, ચોપડવુ, ખરડવુ

લચડ-લચાડ, ન૦ માથુ ફેડાવનાર, તકરારી,

ખેન પડાવે તેવું [પાણી નીકળે તેવું (વસ્ત્ર.)

લચપચ, વિ૦ ચીકણુ, ચુદર જેવું ૨ તરબોળ,

લચપચવુ, વિ૦ લોહો-લચકો પડે તેવું, પ્રવા-

હીથી તરબોળ [લેતા સરી પડવુ

લચલચલુ, કિં૦ અ૦ લચકવુ ૨ પસરી જવુ,

લચવું, કિં અં વચમાથી જરાક નમી જવું
 દબી જવું, સાધામાથી મરડાવું ૨ નરમ દોરી
 મૂકવી, આગ્રહ મૂકી દેવો, શરણ થવું, દબાઈ
 લચ્છન, નં લક્ષણ [જવું ૩ ત્રાસુ થઈ જવું
 લચ્છો, પું માળો, કાચ ચઢાવેલી દોરી
 લછ, પું લક્ષ્મી, લાછ [નીચું ધલાવવું
 લજવવું, કિં સં લાજ લાગે તેમ કરવું, શરમાવવું
 લજવાવું, કિં અં શરમાવું, લાજ આવવી, ૨
 શેઠ પડવી, સંકાય લાગવો [જનારી વનસ્પતિ,
 લજમણી, સ્ત્રીં લાજળી, સ્પર્શથી સકાચાઈ
 લજમણું, વિં લાજ-શરમ લગાડે તેવું ૨ અશો-
 ભવું, નકાર [લજવવું
 લજવવું, કિં સં શરમ પહોંચે તેવું કરવું,
 લજ્જા, સ્ત્રીં લાજ, શરમ, ૨ મર્યાદા, અદબ, ૩ ફિટકાર
 લજ્જવાન, વિં શરમાળ, મર્યાદાશીલ
 લજ્જાળું, વિં લજ્જવાળું, અદબવાળું, ૨ લા-
 જળીનો છોડ [શરમિદું
 લજ્જિત, વિં (સં) લજ્જ પામેલું, લાજેલું
 લચ્છન, નં લાછન, લાખુ, નિશાન ૨ જોડ,
 ૩ કાળાટીલી ૪ લક્ષણ
 લટ, સ્ત્રીં લાખા નિમાળાનો થોડો જથ્થો લાખા
 નીમાળાની ચુચ, ચોટલાની, સેર, વેણી ૨ વડની
 મળી ૩ હીર-સુતરની વણ્યા વગરની સેર ૪
 મોતીની સેર ૫ જળ, પેચ
 લટક, સ્ત્રીં શોભીતો મરોડ-વાક, તરેહ, રીત
 ૨ લયક, અમળાઈ પડવું તે 'તે લટક ખાઈ
 ગયો' ૩ મદમા ચાલતા જરા કમ્મરેથી મર-
 ડાવું તે, અગમરોડ, લટકો
 લટકણ-ણિયું, નં પાદડી, લોલક, ઝુમણું, લટ-
 કતું તે ઝુલ્યા કરે તેવું, ધુલર ૨ વિં લટકવું
 એવું, લખડવું, ઝુલવું
 લટકવું, વિં આધાર-ઉલ્લમ વનાવું (જન) ૨
 લખડવું, લટક્યા કરવું ૩ નિરાધાર ૪ નિરૂપી
 બેકાર. ૫ અધવચ રહેલું, અંતરાણિયું લટકવું
 મૂકવું=અધવચ છોડી દેવું, અંતરિયાળ રાખવું
 લટકવું, કિં અં લખડવું, ઝુલવું રહેવું, હિચવું
 ૨ ઝુમી રહેવું ૩. લખડે-ટ ગાઈ રહે તેમકરવું

૪ રહી જવું, રખડવું, નિરૂપી રહેવું ૫
 ખાંડવું, વળગવું
 લટકાવવું, કિં સં ટાંગવું, લખડાવવું, લટકે
 તેમ કરવું ૨ ફાંસી દેવી ૩ અદબદરાખવું,
 લટકાવું, કિં અં લખડવું, ટાંગવું [ચાલવાળું
 લટકાળું, વિં લટકાળોર, લેંકાવાળું, ચટકતી
 લટકું, નં હાવલાવ, નખર, અદા, 'અમુલખ
 લટકું લાખતું, ચેલા તે પામ્યા પાર' -દયાં
 લટકો, પું અગનો શોભિતો મરોડ, લહેકો ૨
 છટાવાળો ચાળો. ૩ હાવલાવ, નખરા, અદા.
 લટકોઝટકો, અં અકસ્માતથી, દૈવયોગે
 લટપટ, અં ડોક આમ તેમ કરી રમતિયાળ દેખાવું
 તે, 'લટપટ પખી ચતુર સુળણ' ૨ ઝટપટ,
 જલદી ૩ સ્ત્રીં ધાલમેલ, ગાઢ સળધ, ખુલા
 દિલની આપલે [નંહળમનો ચામડાનો કડકો
 લટપટિયું, વિં લીસું, ૨ ઉતાવળું, ચચળ. ૩
 લટર, સ્ત્રીં નાની ડાળીઓનો ગુચ્છ, લટ, શાખા
 ૨. ફેરો, આટો
 લટવું, કિં અં લટી જવું સમજી જવું, નમી
 પડવું ૨ સંકોચાવું લટી પડવું=નમી પડવું,
 આજીજી કરવી ૨ સમજી જવું
 લટાર, સ્ત્રીં ફેડકો, ફેરો, આટો
 લટિયાં, નં બામરા, લણી એક લટ લટિયા
 પીખવા=મારવું, ફેડી નાખવું, ફળેત કરવું. લટિયાં
 ગુથાવા=પણોજ નિકટ સમધ હોવો.
 લટુરી, વિં લટકતી, ઝુલતી, 'નાકે મોતી લટે
 લટુરી, સુદર મુખપર ઝુમે રે'
 લટું, વિં એકજ વિષયમા ચિત્ત ચોટી રહેલું હોય
 તેવું ૨ લીન, તક્ષીન, તન્મય, એકતાર, મશગુલ.
 ૩ કંઈ કરવાને અશક્ત, નિર્બળ. ૪ થાકીને
 લોથ થઈ જવું 'થાકથી લટું થયો છું' ૫ સ્ત-
 બ્ધ, ન હાલે-ફરે તેવો (ભમરડો)
 લટ-ઈ, પું જાડી મજબુત ગાઢાવાળી લાકડી,
 ડગોરો, ડાગ ૨ વિં શરીરે ભરેલું, પુષ્ટ ને
 મજબુત [૩ ઢાળકો ૪ જાડો માદરપાટ
 લટો, પું ડગોરો, જાડી લાકડી. ૨. ગાડીની ધરી
 લઠિંગા, પું લક ૨ લુચ્ચો

લડકણી, વિં લડે-કાસ કરે તેવું, લઢવાડિયું
તકરારી
લડત, સ્ત્રીં બેજણની અથવા બે જણની લડાઈ
ર કુળબો, તકરાર ૩ મુકદ્દમો
લડથડવું, કિં અં ગોથુ ખાઈ જવું, અમ-
ળાઈ પડવું, સમતોલપણુ જવાથી પડી જવાવું
લડથડિયું, નં ગોથુ, ગુલાટ, અડખડિયું
લડધું, વિં અલમન્ત, લઢ
લડધો, પું લઈગો. ર ખાધિલપીધેલ ને તોફાની
લડખડવું, કિં અં લટકી રહેવું, ઝુકવું ર
નાસીપાસ થવું, નિબંધન થવું. ૩ રહી જવું,
ખાતલ રહેવું
લડખડિયું, નં ઠોકર ખાઈ પડવું તે, ગોથુ
લડમલડા, સ્ત્રીં લડાઈ, વઢવાડ, ટટો
લડવાડ, સ્ત્રીં લડાલડ, ઝંઘડો, મારામાર ર બોલાબોલ
લડવું, કિં અં કાસ કરવો, કળિયો કરવો,
ટટો કરવો, ચક્રમક કરવી 'તે બે લડ્યા છે' ર
ગાળા ગાળ કરવી તકરાર કરવી ૩ શસ્ત્રાદિથી
ચુક કરવું, લડાઈ મચાવવી ૪ (સરકારમાં) ક-
ળિયો ચલાવવો, દાવો, બાધવો, સરકાર દરખાસ્તવું
લડવૈયો, પું લડનારો, શરતીર ચોઢો ર કુસ્તી
બાજ, પહેલવાન [ડોલતા લથડતા પગેચાલવું
લડસડવું, કિં અં ઝુલવું, અડખડિયા ખાવા,
લડાઈ, સ્ત્રીં લડવું તે, તકરાર ર અણુમનાવ
કાસ ૩ ગાળાગાળ, વળગા વળગી ૪ ટટો,
ઝંઘડો, મુકદ્દમો ૫, સમામ, ચુક, જગ લડાઈ
વેચાતી લેની -કાઈનું ઉપરાણું લઈ પોને લઢવું
લડાઈખોર, વિં લડકણી, લડે તેવા સ્વભાવનું
લડાક, વિં લડકણી
લડાયક, વિં લડવામાં કામ લાગે તેવું, લડા-
ઈના બરનું ર લડાઈ કરે તેવું, લડરૈયું ૩
લડકણી, લડકાર [કળિયો
લડલડ, -ડી, સ્ત્રીં લડાઈ, વઢાવઢી ર રોજનો
લડાવવું, કિં સં બે જણુ લડે તેમ કરવું ર
કલાવવું, વઢાલથી રમાડવું, પંખાળવું
લડ, નં તાર વિંટવાનું સોનીનું ઓળર ર ચુ
લડું, પું લાડું, લાડવો [છળું, આટી

લડકણી, સ્ત્રીં રીત-તરેહ ર આદત, ટેવ
લણવું, કિં સં કણસલું તોડવું-કાપણી કરવી
ર નીચે પડેલું સાભરી લેવું, એકઠું કરવું ૩
ગુણ લેવો, મધરવું ૪ ફળ પામવું, ભોગવવું
૫ જાણી જવું સાબળવું
લણનાર, પું પાક ઉતારનાર, ઢાળનાર [તાફાની
લ ડ વિંદાડિયું, લાંઠ ર લુચ્ચુ, ધૂર્ત ૩ વઢેલ;
લ ડ, પું પુરપની ગુલેન્દ્રી ર કાવતરાખોર, લુચ્ચુ,
ધૂર્ત ૩ લખાડી, ભુક ૪ દાચ, લાઈયું [કિવારો
લ ડોર, વિં લઢેલ, રખડલ ર મોટી ઉમરનો
લત, સ્ત્રીં હ મેશ મનમાં થતી ઇચ્છા, બ્યાન,
લેહ, લગની ર ટેવ, આદત, કુહ, વ્યસન
લતા, સ્ત્રીં (સં) વેલ, વેલી,
લતાકુંજ, સ્ત્રીં કુટીર, વેલનો માડવો, કુજ
લતાડ, સ્ત્રીં ફરી પાધડી બાધવી, તજવીજથી
ઉથલો મારી દેતો તે, ચુકવણી ર છળ, પ્રપચ
૩ લાત, પાટું, પાદપ્રહાર ૪ ગોથ ખવરાવવી
દૂર લઈ જવું (પત ગને) [બુઢેબુઢું તાકવું.
લતાડવું, કિં સં ખરાબ કરવું, બગાડવું, ર
લતા, નં અં શબ્દ લુગડાની સાથે 'એના જેવું ખીન્નું
કમ' એવા અર્થમાં બોડાય છે લતા લેવાઈ જવા =
હુંડાવું ર ગભરાટમાં આવી પડવું, ખબર લેવાઈ
જવા
લતો, પું લગતો આવેલો જે વસ્તી-સીમનો ભાગ,
મહોરલો, પડ, જિલ્લો, હદને લગતો આવેલી જે જગા
તે, વાડો, વિભાગ [લમડે ને પગે અથડાય એમ
લથડપથડ, વિં પાણીથી તરબોળ ર સથરવથર,
લથડવું, કિં અં ગોથુ ખાવું ર (બોલવામાં)
અચકાવું, અટકી પડવું ૩ પાછળ રહી જવું,
નિરાશ થવું ૪ ખૂલવું, ચુકમાં વડવું
લથડીઉં, નં ભમરી, રખલન, ગળડી પડવું તે
લથખથ, અં છેક પાસે આવી એકમેકને ભેરમાં
વળગેલા હોય તેમ, બેટાભેટ
લથરપથર, અં સથરપથર, વેરણુ છેરણુ
લઢખદ, અં લચકા જેવું હોય તેમ ર કોઈ
ઢીલા પદાર્થમાં ખરડાયું હોય તેમ ૩ તલ્લીન,
મગ્ન ૪ વિંખૂપ ભિન્નયેલું-પલળેલું

લક્ષ્યવતુ, કિં સંખ્યાં ઉપર ભરાવવું, ઉપર ભાર નખાવવો

લક્ષ, સ્ત્રીં ઉપાધિ, પીડા, આપદા, સતાપ, જાળજી
ર ચીકણો માણસ, માથું પકવનાર

લક્ષ, અં જલદીથી, ઉતાવળે બોલતા થતો અવાજ,
ચટચટ [અદર જવું તે

લક્ષારો, પું ઝપટની સાથે જીભનું બહાર આવવું
લક્ષો, પું ચીકણા જાડા ગદા પદાર્થનો લક્ષ્યો,

લોહો “લોટ નરક વગેરેનો લક્ષ્યો” ર મહેણા,
ટાણો, મર્મવચન [ન થયું તેમ

લક્ષ્યોઝપ્કો, અં સહેજસાજ, થોડુંધણું, થયું
લક્ષ્યપ, સ્ત્રીં ધાલમેલ, લટપટ, પેસનિકળ

લક્ષ, અં એકદમ ઓચીંતી મારેલી ઝડપ, તલપ.
સહસાપતન ર ઝપટ, ઝુટ ડ અટવાળી, અડકટ

૪ ધીમે ધીમે ચઢવું તે લહેર પ પેચ, ફદો
૬ એકાએક સુચી છડી આવવો તે

લક્ષ, અં તલ્લિન, મગ્ન. ‘લક્ષ થયા લાલ ભારે
અતીસે’-દયાં ર ચીકણ, ચોટી જાય તેવું

લક્ષઝપટ, સ્ત્રીં ઓચીંતી ઝુટ મારવી તે. ર
લાપોટ ઝાપોટ ડ જે કઈ થોડું આવ્યું-થયું

તે ખરૂં એવું
લક્ષવું કિં સં ગુડાળવું, વિટાળવું, વિંટવું

ર આમળો લેવો, પેચમા લેવું, ગુચવી નાખવું
લક્ષટાવું, કિં અં આંખળો આવ્યો હોય તેવું

થવું, વિટળાવું, વળગી રહેવું ર લલચાવું, ફસાવું
લક્ષટું, વિં અદરના ભાગમા ખરોખર સળગડ

ન ખેસવું, ઢીલું, રમતું, નરમ ‘કળ લપટી પડી’
ર. ધસાઇને લીસું થયલું, નરમ (ખીલી, ફેર)

૩. લાલચું (માણસ)
લક્ષડવું, કિં સં જડ ચોપડવું, ખરડવું

લક્ષડક, સ્ત્રીં થપડક, તમાચો, લાપટ, ઘોલ
ર મહેણ, ટાણો. લક્ષડક મારવી=તમાચો મારવો

૩ ટાણો મારવો, ચોકના ચોઢવા ડ ધૂતવું
લક્ષરડો, પું જાડો લેપ, ઓધરાળો ‘આખે કા-

જળના લક્ષરડો’
લક્ષલપ, અં ઝપાટાખંધ, ઝટઝટ, ઝડપથી

લક્ષલપ, સ્ત્રીં (સં) બકબક લપારો, લવરી.

લક્ષલપાટ, સ્ત્રીં વગર આવડતે ઉતાવળથી ને
કરવું તે. ધાધળ.

લક્ષલપિયું, વિં નકામું ઘણું બોલી ગરબડ કરે
તેવું ર વગર સમજે ઉતાવળ કરીને કામ બ-

ગાડનાર, ધામધુમિયું, ઉત્પાતિયું ડ લવરીખોર,
બોલકણ

લક્ષવું-લપાવું, કિં અં સતાવું, છુપાવું
લક્ષસણ, વિં લપસી જવાય તેવું, સરકણ, લીસું

લક્ષસવું, કિં અં (સં સર્થ-ખસતું) ખસી
પડવું, સરવું, સરકી જવું “તે લપસ્યો જો.”

ર જોયું ખાવું ડ પોખારા ગણવા, પલાયન
કરી જવું [આપે તેવું

લક્ષસિદર, નં ઘણું લાજ ને ટાયલું, કટાળો
લક્ષટિયો, પું જુસટિયો

લક્ષવું, કિં અં સતાવું, છુપાવું, ઓઠે ભરાવું
લક્ષલપુકું, લક્ષલપુ, અં લપની ચરચરાટી,

લપથી અગતું સંકાચાવું ને ઉધડવું [લાવડું
લક્ષડું, વિં જોના પેટમા વાત ન રહે તેવું, વેવલું, અ-

લક્ષેડું, કિં સં અદરનું ઢાકવું, વેજન કરવું,
ઢકાય તેમ વિંટળવું ર સામેલ કરવું ફાદમા

લેવું, ગુચવવું, સંડોવવું [થવું
લક્ષેડાવું, કિં સં વિંટળાવું ઢકાવું ર સામેલ

લક્ષેડો, પું લપ્પો, ખૂબ કસબવાળું વણતર ર
આગાદન ઢાકણ, આવરણ

લક્ષેડું, કિં સં જડ ચોપડવું ખરડવું
લક્ષેડાવું, કિં અં લક્ષેડેલું થવું, ચોપડાવું

લક્ષેડ, વિં શખ, મૂર્ખ ર જુઠોને ઠેકાણા
વગરનો લક્ષેડશખ=જુઠો તડાકા મારનારો,

મપિદાસ, ઠોસિયો
લક્ષેડો, પું મોટી ઉમરના પુરૂષની ગુલ-દ્રી

લક્ષેડ, સ્ત્રીં લક્ષેડક, થાપટ ઘોલ ર વિં
ચીકણ, સળડ ચોટી જાય તેવું

લક્ષપાળપન, નં છુપી ધાલમેલ, આધુ પાધુ ને
ઉધુચતું કહેવું તે ર લુચ્યાઇ, ડગાઇ ડ બહાનું,

ઢાગ, નિમિત્ત.
લક્ષપાદાર, વિં ખૂબ જરીવાળું. [‘લક્ષપાની સાડી’

લક્ષેડો, પું નરદમ કસમ ભરી બનાવેલું વસ્ત્ર તે

લક્ષ્મી, સ્ત્રીં લુચ્ચાઈ, ઠગાઈ ધૂર્તતા ૨
 લખાડીખણ ઉદ્ધતાઈ, તોછડાઈ, નફરતા
 લક્ષ્મી, વિં જેની લુચ્ચામા શાખ હોય તે, જુહુ,
 નિર્લજ ૨ ખધુ પાકુ ૩ કપટી, દગાખાજ
 લક્ષ્મીલક્ષ્મી, અંબુલુ, લખડુ તે ઉડતુ ૨ ફર-
 ફરતુ, અટેવાળે આવી વિંજતુ
 લક્ષ્મી, કિં અં નીચે લટકતુ હોઈને ભોય
 સાથે અડક્યા કરતુ, લખડુ
 લક્ષ્મી, નં નડતર, ખેન, પળવનાર જે કષ્ટ તે
 ૨ સાથે વળગેલા જે માણસો તે (ત્તી, છોકરા,
 ચાકર વગેરે) ૩ કામમા નડે તેવું, આડ ૪
 વારેવારે માથુ પકવનાર ૫ લિંટનો લપકો
 નાકનો મળ
 લખ, પું [શિં] ઓઠ ૨ લાળ ૩ ધાત જવી તે
 લખડપક્કે, અં દરકાર રાખ્યા વિના, જોરથી,
 ખળાતકારે, દમભેર ૩ જખ મારીને, નામરજીએ
 લખડુ, કિં અંબલટકતુ ટ ગાવુ, જોલા ખાવા, જુલ
 લખડાવવુ, કિં અં લખડે તેમ કરવુ, ટાગવુ,
 લટકાવવુ, જુલાવવુ ૨ આશાભગ કરવુ
 લખતર, વિં કૌવત વગરતુ, પાતળુ, કૃશ, લખોતર
 ૨ નરમ, સ્તિગ્ધ
 લખાચિથો, વિં ચિથરિયો, ચિથરે હાલ
 લખાચો, પું ચિથરા, ફાટેલા કપડાના કડકા,
 ફાટા તુટા કપડા, જીર્ણવસ્ત્ર
 લખાડ, વિં જુહુ, અસત્ય બોલનાર
 લખાડી, સ્ત્રીં જુહુ, જુહાણ, અનુત
 લખુકિયા, નં લખુલણ થતુ તે [યર્ધ જવા તે
 લખુલણ, અં બીકથી શરીરના અવયવો ઢીલા
 લખોચુ, નં મોહુ મો, ડચુ
 લખ્વ, વિં પ્રાપ્ત, મેળવેલુ, સપાદન કરેલુ
 લખ્યા, સ્ત્રીં હુ ખધા ૨ બાળખચ્યા
 લખિ, સ્ત્રીં (સં) લાભ પ્રાપ્તિ, ઉપજ
 લખ્ય, વિં (સં) પ્રાપ્ત થઈ શકે તેવું, મળવા ભોગ
 લખજી, નં ગાલની ઉપરનો ને માથાની નીચેનો
 અચવ લખજી ઝીકવા=માથાફેડ કરવી લખજી
 લાય દેવા=લિમત હારની આશાભગ થતુ
 લ પટ વિં (સં) ખલિયારી, ખરફેલીમા પડેલુ, કામી

લખ, વિં લાણુ, દીર્ઘ સુવિશાળ, વિસ્તીર્ણ.
 ૨ પું ઓળખો ૩ દોરીએ બાધેલુ સીસાનુ
 વળન (પાણી માપવાને) લગર ૩ કાટખુણો
 લખકણ, પું ગધેડો ૨ વિં લાખા કાનવાળુ
 લખગોળ, વિં અંડાનર, અડાટિ
 લખાઈ, સ્ત્રીં લખાણ ૨ લાણુ જે માપ તે
 લખાણ, નં લાણુ અતર ૨ લખાઈ ૩
 વિસ્તાર, ફેલાવો ૪ લાખી વિગત
 લખાવવુ, કિં સં લાણુ કરવુ, વધારવુ ૨
 પહોચાડવુ, ઘણો વખત ચલાવવુ
 લખાવુ, કિં અં વધવુ તણાવુ, ખેચાવુ
 ૩ વણો વખત ચાલવુ [એવુ, દીર્ઘ
 લખૂશ, વિં શિરસ્તાથી વધારે લાણુ કે ઉચુ
 લખોચાઈ, સ્ત્રીં મીધી ઉચાઈ
 લખોદર, પું (સં) ગણપતિ, ગણેશ ૨ ફાદવાળુ
 લય, પું (સં) નાશ, ક્ષય, પાયમાલી, વિનાશ
 ૨ પ્રલય ૩ એક તારે થતુ તે, એકાગ્રતા ૪
 ખેમાલુમ થઈ જતુ તે, સમાપ્ત જતુ તે ૫ સર
 નિકળ્યા પછી તેનું ધીમે ધીમે ઓછુ થઈ ઘટી
 જતુ તે ૬ (ગાયનમા) વિરામ, માન
 લયાનત, સ્ત્રીં (આં) ગેરિયત, શરમ, નામોશી
 ૨ કુદુઆ, ત્યાનત ૩ ધિક્કાર, ફિટકાર
 લલકાર, પું લલકારતુ તે ૨ સર લખાવવો
 તે, લલિત ખનિ
 લલકારતુ, કિં અં જોરથી લાભો સાદ કાઢવો,
 ખૂમ પાડવી 'નેહો લલકાર્યો' ૨ મધુરો સ્વર
 લ માવવો 'ગગ લલકારવો'
 લલચાવુ, કિં અં લાલચ આપવી, લોભમા
 નાખતુ ૨ આકર્ષતુ, મોહિત કરવુ, લભાવુ
 લલચાવુ, કિં અં લાલચમા પડવુ, લોભમા
 લેવાવુ ૨ મોહિત થવુ, પ્રેમ લાગવો
 લલતિકા, સ્ત્રીં (સં) લાખો ને મોટા હાર
 લલના, સ્ત્રીં (સં) પ્રેમરસ ભરી નાજુક સુદર
 સ્ત્રી, રસિક ને વિલાસી સ્ત્રી 'લલના ન થાયલગાર,
 કામજી મત્ર કશે'—૬૬૦
 લલાટ, નં (સં) કપાળ, ભાલ, ૨ નસિય,
 ભાગ્ય લલાટ લેખ=છઠીના લેખ

લલ્લાટિકા, સ્ત્રીં દામણી, કપાળ ઉપર રહે તેવું
એક જડિત ધરેણું
લલિત, પુઠ (સં) રઢિયાળું, કુમળું, નાળુંક ૨
મનોહર, સુદર ૩ લહેરી, તુરગી, અસ્થિર ૪
ખુશકારક, આનંદ આપે તેવું ૫ એક રાગ
લલિતા, સ્ત્રીં જુવાન મનોહર સ્ત્રી, લલના
લલુતા, સ્ત્રીં લાલચ, આશા, ચાહના, તૃષ્ણા, લોભ
લલુપતા, સ્ત્રીં તૃષ્ણા, લોભ, લાલચ, લલોપતા
લલુપતા, નં અલાવડા, હાજી હા કહી ખુશ કરવું
તે ૨ ઓવારણા, લાડકા સવાસલા ૩ લાડ,
મનવણા, લલોપતા.
લવ, પુઠ અશ, ભાગ ૨ કણ, આણ ૩ નિમેષનો
૧૬ મો ભાગ ૪ સ્ત્રીં લવારો, બકબકાટ,
લવરી 'લાલ વિના લવ ડરવી લાવે' ૫
વિં લગાર, જરાક, થોડુંક, કંઈક
લવગ, નં (સં) એક જાતનું ઝાડ અથવા એનું
ફૂલ તેજનામાનું એક વસાણું લવગિયુ, લવગના
આકારનું કાનનું ધરેણું ૨ લવિંગ જેવું નાનું તે તીખું
લવણ, નં મીઠું, લણ, નિમક, ૨. તેજ, કાંતિ
૩ બાહોસી [બકબકાટ
લવરી, સ્ત્રીં અતિશય બકબકા ડરવું તે, લવારો,
લવલવ, નં લવરી, લવારો, બકબકાટ,
લવલવવુ, કિં અં બકવું, નિર્થક બળડયા ડરવું
લવલવાટ, પુઠ લવરી, જુઓ.
લવલેશ, અં જરાક, કંઈક, લેશમાત્ર, તલમાત્ર
લવલું, કિં અં (સં લપ્-બોલવું) વગર કારણે
મળધ વગરનું બોલ્યા કરવું ૨ ધેલા કાઢવા, બડવું,
લવરી કરવી લવી જવું-બેભાનમા કહી દેવું ૨
ગાળ બાડવી [લાયકી, વિવેક
લવાજણ, સ્ત્રીં લાવણ્યતા, બોલવાની મિઠાશ,
લવાજમ, નં (આં) મુદતે મુદતે આપવાનું નાણું.
૨ મુકરર કરેલી હકસાધ તે, દરતુરી- શી, પગાર
લવાદ, પુઠ (આં) પક્ષકારોનો વાધો પતવવાને
નિમેષા ત્રાહિત તે, પચ, મધ્યસ્થ, અમીન
લવાદી, સ્ત્રીં લવાદનું કામ, પચાયત, નિર્ણય
લવાર, પુઠ લુહાર લવારવાડો-જે ભાગમા લુહાર
લોકો રહેતા હોય તે

લવારી, સ્ત્રીં લવરી, બકવા, મિથ્યા લાખણ
લવાર, નં લાવણ બાળક ૨ બકરીનું બચ્ચું
લવારો, પુઠ લવરી, બકવા
લવિંગ, વિં લવગ, જુઓ [નિ તીખું
લવિગિયુ, નં કર્ણુ ભૂષણ ૨ લવગ જેવું નાનું
લવો, પુઠ જીભનો લોળો, જીભની હીલચાલ
“એતો લવોજી યા બધ રહે છે” ૨ લઉઓ,
લવજ, પુઠ (આં) શબ્દ, બોલ [મસ્કરો
લરકર, નં (ફાં) સૈન્ય, ફોજ ૨ જથ્થો, ટોળું ઝુંડ
લરકરી, વિં લરકર સખધી, સૈનિક ફોજનું
લસણ, નં (સં) લશુન એક જાતનો ઉચ્ચ વાસનો
લસણિયુ, વિં લસણ મેળવેલું હોય તેવું [કંદ
લસણિયો, પુઠ લસણની છેક નાની કળી જેવો તપ-
ખિરિયા ૨ ગનો કિમતી પથ્થર
લસતું, વિં શોભતું, સુદર ૨ નરમ,
લસરક, અં ખૂબ લાણુ એમ 'લાણુ લસરક'
લસરકો, પુઠ સપાટીપર લાણુ સધવું તે, લસરકો
“જે લસકા સુક લસ” ૨ લીટો, આંકો, ઉઝરડો
લસલસતું, વિં તાણું, તાળુંને લીધી ભરેલું (લાડું,
ખીચડી વગેરે) ૨ લીસું તે તેજ મારતું ૩ મધુર,
સ્નિગ્ધ
લસલસતું, કિં અં તેજ મારતું, ચળકતું ૨ મો-
જમા ડોલવું-નાચવું ૩ સ્નેહથી ભરપૂર હોવું
લસલસાટ, વિં પુષ્કળ, સારી રીતે, લસલસાટ
‘તે લસલસાટ ઉઘી ગયો છે’
લસલું, કિં અં લપસલું, સરી જવું ૨ રમતું
નાચવું, થનથન કરવું. ૩. ખલવું, સારું દેખાવું, શો-
ભતું ૪ ચળકતું, ઝબકતું ઝળાઝળા થવું [વાટવું
લસોટવું, કિં અં ધુટવું, ઝીણું કરવું, લસરકે
લહ-કો, પુઠ સ્વાદ, લેહ, લળકો ૨ ચાળો, મરોડ.
લહર, સ્ત્રીં લહેર, તરંગ ૨ ફરક, મદમદ પવન
વાવો તે ૩ વેળ, ઉભરો ૪ મોજ, આનંદની ખુશાલી
લહરી, સ્ત્રીં તરંગ, મોજી ‘સરોવરમા રૂપાલી
વાટા જેવી લહરીઓ આવી રહી હતી’
લહલું, કિં અં જાણવું, સમજવું,
લહાણ, નં નફો, ફળ, લાભ ૨ કમાઈ આપપત.
લહાણી, સ્ત્રીં શુભકાર્ય પ્રસંગે હાજર રહેલા-

ઓને એકજ જાતની બક્ષિસ આપવી તે, ભેટ, ઇનામ
 લહાણ, નં લાણ, બક્ષિસની વસ્તુ
 લહાણુ, કિંસં વહે ચતુ, વાટી દેવ, જણુ દીઠ આપવુ
 લહાણો, પું લાવો લાલ, ભોગવટો ૨ ઓરિયો,
 ઓરોતો [પરથી નકલ કરનાર, લેખક
 લહિયો, પું પુસ્તકનો ઉતારો કરનાર, અસલ ઉ
 લહી, સ્ત્રીં ખેળ, લાહી
 લહે, સ્ત્રીં લેહજત, તાન, મોહ, લેહ ૨ એક
 લક્ષતા ૩ મઝા પડવી-સ્વાદ લાગવો તે
 લહેકવુ, કિંસં ૩૨૩૨૩, બૂકવુ, “એવી લીલા લ
 તાઓ લહેકે, રધુપતિ રામ”
 લહેકો, પું હાથ, કમર અને ડોકનો શોભિતો ચાળો
 મરોડ ૨ ચાપલુસી, તાણી ચાપીને બોલવુ તે
 લહેર, સ્ત્રીં (સં જહરી) મદ પવનની ઝાપટ,
 ફરક, લહર ૨ ધીમા પવનથી પાણીનું જરાજગ
 ઉચુનીચુ હાલવુ તે, તરંગ, લહરી ૪ કેક,
 ખુમારી ૫ તર્ક, વિતર્ક ૬ ઉધની અસર ૭
 સમૃદ્ધિની વૃદ્ધિ, આબાદાની ૮ ઉર્મિ, વિચા-
 રના મોજ, તુરંગ ૯ આનંદ, મોજ ૧૦ એકળી
 ૧૧ મદ, અહતાનો ફોકો
 લહેરિયા, નં વસ્ત્ર, ભોય, કાગળ, ઇંપર વાકડીયા
 ભાત પાડી હોય તે ૨ એકળી, લહરી ૩ ઝોકો,
 ઝોલ્યા (હોડીના) ૪ ઝોકુ
 લહેરિયુ, નં એક ધરેણુ ૨ લહેર ભાતનો સાલો
 લહેરી, વિંમનમોજ, આનંદી ૨ તરંગી ખ્યાલી
 ૩ કેરી, વ્યસની ૪ ઇસ્કી, વિષયી ૫ ઘોતાળ,
 ઉગઉ ૬ રંગીલુ, તાની
 લહેવુ, કિંસં સાલળવુ, ખ્યાન આપવુ ૨ સમજવુ
 લહોવુ, કિંસં લુછવુ, નુછવુ ૨ વળગેલુ ધસી
 લઈ લેવુ
 લગકવુ, કિં સં લટકતા હાલવાથી રહી રહીને
 તેજ મારવુ ૩ ઉમગથી ડોલવુ ડોલવુ આવવુ
 ‘લગકે આવે ઢોર’ ૪ ગોલવુ, દીપવુ ૪ નીચુ
 નમવુ, લમડવુ ૫ ખાવાનો લાવ થવો
 લગવુ, કિં અં નીચુ વળવુ, નમવુ ૨ ઝુકવુ
 ‘આખા લળી લળી જાય’ ૨ ઉમળકામા આવી
 જવુ, પ્રેમ ઉભરાવો ‘લળીલળી લાય પાય’

૩ સ્વાદ લાગવુ, લાવવુ (ખાવાનું) ૪ તેજ
 મારવુ, ચળકવુ
 લાક, પું પાતળી વસ્તુનો વાક, મરોડ ‘ચ દ્રવ્યની
 લફટી શુભ વાક, સિદ્ધાકારે કટીનો લાક’-સામળ
 લાગ, સ્ત્રીં એક જાતનું વટાણું જેવું પળાય પડુકોળ
 લાઘકલાય, પું [અં] એક જાતનું સુતરાઉ કપડુ
 લાગર, નં લગર વહાણની બિલાડી
 લાગરવુ, કિંસં વહાણુ થોભાવવુ
 લાઘ, સ્ત્રીં ઉપવાસ, લાઘણુ
 લાઘણુ, સ્ત્રીં ઉપવાસ [ધોડી
 લાઘણી, સ્ત્રીં ગાડી ગાડના ધુસરા નીચે મુઠવાની
 લાઘણુ, નં ફેલુદાર પોતાનું ફેલુ અદા કરે લા
 મુધી તેને ખારણુ લેણુદારે ભૂખ્યા બેસી રહેવુ તે,
 લાઘણુ ધાલવુ = ઉધરાણીને માટે આગણુ બેમવુ,
 ખાવા પીવાના સોગન લઈ આડા ચર્ધ બેસવુ
 લાઘવુ, કિં અં ભૂખ્યા તરસ્યા બેસી રહેવુ, ઉ
 પવાસ કરવો ૨ ખોડી થવુ
 લાઘો, પું લાઘણુ, ઉપવાસ ૨ લાવણુ
 લાંચ, સ્ત્રીં ઢામ કાઠી લેવા સારૂ કોઈને જાનુ આ-
 આપવુ-લેવુ તે, પાન સોપારી, રૂસ્ત લાંચ આ-
 પવી-મો દાખવુ, પૈસા આપી આગળ પડવુ અટ-
 કાવવુ લાંચ ખાવી = હાથ મારવો ખીરસા ભરવા,
 લાંચ ખવરાવવી = રૂસ્ત આપવી, દાખવુ
 લાંચ, સ્ત્રીં નમણુ, દબણુ
 લાંચખાઉ-ખોર, વિં જાચિયુ, રૂસ્ત લેનાઈ
 લાંચવુ, કિં અં હેઠળ નમવુ-દખાવુ
 લાંચવુ, કિં સં રૂસ્ત આપવી, લાંચ આપવી
 લાંચિયુ, વિં લાંચ લેનાર, રૂસ્તખોર
 લાંચુ, વિં કમી, ઓણુ, ન્યુન
 લાંચુ, નં લાંચન ડાવ, બટ્ટો
 લાંખે-ઝો, પું વાધો, હરકત, નડતર
 લાં-ઠિયુ, વિં લુચ્યુ, ખ ધુકા, રસ્તાની, શક ૨ તો
 ફાની, મસ્તીખોર, નમદુ ૩ જમર, ન જાહ્યુ
 રહે તેવુ [બદાપણુ ૩ શકતા
 લાંકાઈ, સ્ત્રીં લુચ્યાઈ, ખ ધાઈ ૨ લાંકપણુ, ન
 લાંકો, પું રાખેલો ચાર ૨ દોગો, જખરો, ધૂર્ત
 લાણુ, સ્ત્રીં લહાવો, ઓરિયો ૨ લાલ ફાયદો.

લાંઠા, પુ. લોઠો, લયકો, લિનો લોચો
 લાપ, પુ. (સં લેખ) દોવો ઝડિલ
 લાપડુ નંસુકુ ઘાસ ર ચીમળાઈ ગયેલુ લીલુ ઘાસ
 લાંપી, સ્ત્રી. કાચ બેસાડવાનો ચીડણો પદાર્થ
 (સફેતો અને બેલતેલ અથવા દિવેલની બનાવટ છે)
 લાખટ ગિયુ, વિ. શરીરના પ્રમાણ કરતા જેના
 ટાટિયા વનારે લાખા હોય તેવું (માણસ)
 લાંબલાત, નં. ગયા વખત રહેલા ઉભા ડાગેરના
 લાંબી, સ્ત્રી. સ્મૃતિ, કામ ર લાપી છોડ, બડધો
 લાખીટુ કી, સ્ત્રી. તકરાર ગાળાગાળ ન ચિકાશ,
 પચાત, ચર્ચા ડ એલફેલ, આડીતેડી
 લાખીનજર, સ્ત્રી. દીર્ઘદ્રષ્ટિ, અગમચેતી, અવિખ્ય
 દર્શન, દુરદેશો
 લાખુ, વિ. (સં લેખ) - લટકાવવું) લખ, લખાણ
 ર ઉંચુ ન બહુ, ધણુ, મોટું “લાખા દહાડા”
 ૪ શિરસ્તાથી વધારે ઉંચુ “આ માણસ લાખો
 છે” ૫ વિસ્તારવાળું “લાણુ કુટુંબ” ૬ અં
 આધે, દૂર, છેટે ‘મોન બહુ લાણુ છે’ ૭ દૂરનું,
 આધેનું, વેગળું લાખો. વિચાર=આગળનો-લ
 વિખ્યનો વિચાર લાખું કાઢવું-ધણુ જીવવું, ધણુ
 વર્ષ જીવવું લાખુ થઈ જવું-મરી જવું ર મૂંઝ
 જવું ૩ વેપારમાં ખોટ આવવી લાંખા બોડે
 ટુકો બળ, મરે નહિ તો માદો પડે-પૈસાદારની
 સાથે મમત ન કરવો લાખુ કરવું-લખાવવું,
 પાંજળું કરવું [દર્શક ચીકી-કાપલી
 લાંબવું, નં. લાભુ, વહેચણું ર લાગ-હિસ્સા
 લાંબુ, નં. લાભવું
 લાં, લખત ગ-નિખીત ગતુ ટુકું રૂપ
 લાં, સ્ત્રી. ધઉ ના લોટમા પાણી રેડી ઉકાળી
 કરેલો ચીકણો પદાર્થ લાંઈ ર ખેળ, ડાજ
 લાંલાજ, વિ. ઇલાજ વગરનું, નિરૂપાય, લાચાર
 લાઉશકર, નં. લાવલશકર, રાજ અને સો ર વસ્તાર,
 કુટુંબ પરિવાર, મોટો રસાલો ૩ કુમડ, સહાય
 લાંકડ, વિ. લાકડાનું બનાવેલું [સામાન
 લાંકડકુંડ, નં. લાકડાના કંકડા વગેરે પરચુરણ
 લાંકડસી, પુ. એક જાતની મીઠાઈ, ચણાના લોટના
 ચાસણી પાઈ વાળેલા લાકડ ર લાકડા જેવું (કંકણ)

લાંકડાં, નં. લાકડું ર બળતણ, ઝડી
 લાંકડાવાળો, પુ. લાકડા વેચનાર, કઠિયારો
 લાંકડિયુ, વિ. લાકડાનું, લાકડિયુ ર નં. કંકડા,
 મસાલાની પેટી
 લાંકડી, સ્ત્રી. લાંકડાનો પાતળો ઘાટ જે ચાલતી
 વખતે આધાર માટે રાખે છે તે, જેલિકા, સોટી,
 છડી ર લાપી, ડાગ ડ આધાર, આશ્રય, ટેકો
 એક લાંકડીએ હાંડવું-નાના મોટા મચળાને એક
 સરખો હુકમ કરવો તે, એક અંશે મુડવું લાંકડી
 જેવી-મારવા તકવું ર અશક્તિથી ટેકો રાખવો
 ચાકરો કરશો કે લાંકડી ?-સુખ આપણો કે દુઃખ
 દેશો ? લાંકડીઓ ઉડવી=લઢાઈ થવી
 લાંકડું, નં. (સં લેખ) કાપેલું ઝાડ અથવા
 નેનો કાંઈ પણ કંડો ર બળતણ, કાપી ૩
 ઇમારતી લાકડું કુંળવાનનું લાકડું-ઉંચા ખાન
 દાન કુટુંબનો વર લાંકડા કાપવા-ન ગણકારવું,
 ન લેખવું લાંકડા લઢાવવા-સાચા જુડા કરી
 લઢાઈ કરાવવી, ઉશ્કેરણી આપ્યા કરવી ‘લાંકડાં
 સંકારવા-શાત પડેલી લઢાઈ ઉભી કરવી, ઉત્તેજન
 આપવું. લાંકડાની તરવાર=છત-વિત્ત વિનાની
 સ્થિતિ, દમમા ને દમમા કામ લેવાની રીત તે
 લાંકડી કરવી-સાસણી કરવી, ઉશ્કેરવું, ઉત્તેજન
 આપવું લાંકડું લાલવું-વચ્ચે પોતાના સ્વર્થની
 બામત અડાવી દેવી, નવી બાબત વચમાં ધુસા-
 ડી, પગ પેસારો કરવો લાંકડું પેસવું-વચ્ચે
 ખલેલ થવું, નડતર થવું, લાંકડે માંકડું વળગાડવું=
 બે જથ્થુ વચ્ચે તકરાર-લાજગડ થાય તેમ કરા-
 વવું, બેને લડાવવા ર વિરૂદ્ધ સ્વભાવના સ્ત્રી
 પુરૂષનું જોડું ગોઠવી દેવું
 લાંક્ષણિક, વિ. (સં) લક્ષણ મુખધી, પારિ-
 ભાષિક ર મૂળ શબ્દાર્થ થતો હોય તેવું ૩.
 સ્વભાવ દર્શક ખાસીયત વાળું, અસાધારણ ૪
 સાંકેતિક, સૂચક
 લાંક્ષ, સ્ત્રી. (સં) લાખ ર અળતો.
 લાખ, સ્ત્રી. (લાંક્ષ) પિપળા, બોરડી ઇ. ઝાડ
 નો ઝરતો ચીક ર એક જાતનો જીવડો અથવા
 તેને સુકવી તેમાંથી બનાવેલો રાતો ર મ.

લાખ, વિં (લક્ષ) સો હજાર, લક્ષ લાખરૂ-
પિયાતુ માણસ-પ્રમાણિક ને લલુ ૨ અમૂલ્ય,
મોઘુ, અગલનુ લાખો વણુનરો-જો લાખોરૂપિ-
યાનો વેપાર કરે છે તે, લાખ પોઠો વાળો
લાખ જાળે પણ સાખ ન જશો-આખરૂ ખોવા
કરતા મરવુ લલુ. લાખના તૂટ્યા કોડીએ મધાય
નહિ-આલ ફાટે ત્યા ઠિંગડુ ડ્યા દેવાય લાખ
પચોતરી-વધારીને બોલનાર, લખાડી લાખ
વાતની એક વાત-દુકામા, સારાશકે
લાખવુ, કિં સં નાખવુ (સુરત) ૨ માટીના
વાસણને લાખ ચઢાવવી ૩ રહેણુવુ
લાખિયુ, નં લાખનું બનાવેલું કંકુ, ડંકણુ ૨
વિં લાખનુ, લાખવાળુ
લાખુ, નં શરીરના કોઈ ભાગ ઉપર જન્મથી
પડેલો લાલ ડાઘ તે ગુજ, ચાઠ, લાછન
લાખેણુ, વિં પ્રતિષ્ઠિત, આમરૂદાર પ્રમાણિકને
લલુ, અમુલ્ય, ઉચાગુણવાળુ
લાખોટુ, વિં લાખ ચઢાવેલું, લાખેલું
લાખોટો, પું બિડેલો કાગળ, લખોટો ૨ લખોટી
લાગ, પું તાકડો, જોગ, ધાર્યું પાર પડે તેવી જોગ-
વાઈ, દાવ ચોટ, પ્રસંગ ૨ પકડ, આનાર, ટેડણુ
૩ ચુક્તિ, કળ લાગ આવવો=તડ મળતી લાગમા
આવવું=દાવમા-ચોટમા આવવું લાગ જોવા=પ્ર
સંગ જોળવો લાગ મેળવવો=અનુકુળ-જોઈતો
વખત તડ મળે તેમ કરવું
લાગર, અં જરૂ, ચાલુ, બધ ન પડે તેવું, સતત
લાગડું, નં ખરામ સમઘ, (સ્ત્રી પુરૂષનો) ૨
ધરવટ, પરિચય, ગાંટો મળ ધ-દોત્તી તે
લાગણી, સ્ત્રીં અતરમા થતી સારી માડી અસર
તે, લાવના ૨ દાઝ, ડખ ૩ જ્ઞાન, મમજ, બોધ
લાગત, સ્ત્રીં પડતર કિ મત, ખચ, બેસરામણી
લાગતુ, વિં વળગતુ, લાગુ, સમઘવાળુ.
લાગતુ વળગતુ, નં સગાસગધી, બાધવ, મ-
નઘી, મમઘ રાખતુ હોય તેવું હરકોઈ
લાગલાગ, પું સમઘનો જે હડ અને હિસ્સો
તે વહેંચણી તે હિસ્સો વારો
લાગલાગર, અં તગતજ, તક્ષણ તાબડોતોય

૨ સાથેને સાથેજ, જરૂ, એક પછી એક અથ.
લાગલું, અં તરતજ, તેજ વેળા
લાગવું, કિં અં અડકવું, અથડાવું, અડવું, -નો
સ્પર્શ થવો ' મારા હાથને તેનો હાથ લાગ્યો ' ૨
ભાસવું, જણાવું, ' મારા પગ તળે ચ'પાયું
તે સાપોતિયુ લાગ્યું ' ૩ વાગવું, આધાત થવો
' મને સોટી લાગી ' ૪ બાઝવું, કુટવું, વળગી રહેવું
' કુળે કુળા લાગ્યા ' ૫ જણાવું, -નો અનુભવ
થવો, સહેવું, વીતવું ' ગમત લાગવી, દુખ લા-
ગવું ' ૬ -નું હૃદય વિધવું, દ્યાર્દ્ર થવું, હૃદય
પિગળવું ' તેના મરણની ખબરથી મને બહુ
લાગ્યું ' ૭ ઇચ્છા-હાજત થવી, લાવના થવી.
' તરસ ભૂખ લાગવી ' ૮ બળવું સળગવું ' ધર
લાગ્યું ' ૯ વળગવું, ચોટવું, ' તેલીયા કાગળ ઉપર
માહી લાગતી નથી ' ૧૦ ખરચ થવું, કિંમત
પડવી ' તેના મને પચ્ચિસ રૂપિયા લાગ્યા ' ૧૧.
જડવું, મળવું, પ્રાપ્ત થવું, ' મુઠો હાથ લાગતો
નથી ' ૧૨ મળ ધી થવું, સગુ હોવું ' તે તેના
ડાઝ લાગે છે ' ૧૩ ભાસ થવો, દીસવું, જણાવું
મને લાગે છે કે તે કામમા તેને ફટેલું મળશે.
૧૪ લાગુ થવું, કામે વળગવું, ઉદ્યોગે ચઢવું, જોડવું.
' તે નોકરીએ લાગ્યો ' ૧૫ લાગુ પડવું, બેસવું
આવવું કુચી કળને લાગતી નથી ' ૧૬ પછપડે
થવું કેડા લેવો, વળગ્યા રહેવું ' તે તેની પુડે
લાગ્યો છે ' ૧૭ લાગુ પડવું, સમઘ હોવો.
તે ગુનાને યથી ડલમ લાગે છે ' ૧૮ નડવું, હેરન
કરવું થવું ' ઉજાગરો લાગ્યો છે ' ૧૯ વળગવું,
-ની સાથે જોડાવું ' તે સ્ત્રી સાથે લાગ્યો છે.
૨૦ દીલને માડી અસર થવી, ચટકા લાગવો.
પગે લાગવું-નમવું કામે લાગવું-કામને અનુકુળ
આવવું ઉપયોગી થવું
લાગુ, વિં લાગેલું, સમઘ હોય તેવું ૨ મળવું,
બધેબેસવું ૩ અનુકુળ, મોહમા પડેલું. ૪ ચાલુ,
જારી લાગુ પડવું-પછાડે લાગવું, સામેલ થવું,
સાથે જોડાવું
લાગેલું, વિં મોહમા પડેલું, સમઘમા હોય તેવું
૨ અડકેલું, વળગેલું ૩ ચોટેલું, બાઝેલું ૪

ખળેલું, સળગેલું ૫ વાગેલું
 લાગો, પુ. અપતિયાર, સત્તા, ૨ દાપુ, હક્ક,
 ૩ સંબંધ, લાગતુવળગતુ, સગપણ ૪ કર,
 વેરા ૪ પીછો, પીઠ, કેડ, ૫ દાણુ, જકાત, હાસલ
 લાગવ, ન. (સ. ૦) લધુત્વ, નાનાપણુ ૨ મૃદુતા,
 કોમળતા ૨ નાબુકપણુ ૩ લધુતા, નાનમ
 ૪ નીચતા ૫ હળવાપણુ ૬ ચચળાઈ.
 લાચાર, વિ. (ફા. ૦) અશક્ત, નિરૂપાય નિરાશ
 ૨ ગરીબ, પામર, રાક, દીન [ખાષ, દીનતા
 લાચારી, સ્ત્રી. ૦ નિરાશપણુ, અશક્તતા ૨ ગરી-
 લાછા, સ્ત્રી. ૦ (સ. ૦ લક્ષ્મી) લછ, ધન, દોલત
 લાછા કુવર=પૈસાદાર-ધનવાનના પુત્ર
 લાછા, ન. (અછરણુ-મોરફીના ઉપાયમા) હથે-
 લીમા ને પગને તળિયે લિખાડના પાદડામા છામ
 છાટી ગરમ કરેલા તવેયાથી શેકતુ-ડામતુ તે
 લાછો, પુ. હીરની આટી, ચુછળી હીરના લાછા
 જેવું=સુંવાળું ને નરમ
 લાજ, સ્ત્રી. ૦ (સ. ૦ લજ્જા) શરમ, મનનો
 સંકાય, શરમાળપણુ. ૨ અદ્ય, મર્યાદા ૩ ઐગ્યો
 મોટાની અદ્ય રાખવા માયાનો છેડો મોપર
 ખેચે છે તે, લાજ કાઢવી તે, આધુ ઓઢવુ,
 ધુમટો તાણવો ૪ આખર, ટેક, માન, 'જેણે
 મુકી લાજ તેને નાનું સરખુ રાજ' લોકલાજ=
 માન-પ્રતિષ્ઠાનો ભય તે.
 લાજમ, વિ. (આ. ૦) લાયક, ધટતુ, યોગ્ય
 લાજવુ, કિ. ૦ અ. ૦ શરમાતુ, મનથી સંકોચાવુ,
 ૨ અદ્ય રાખવી ૩ માનભંગનો ડર ગાખવો,
 આખર માટે ખીવુ [ની ધાણી
 લાજ, ન. ૦ (સ. ૦ લાજ) સેકેલી ડાગર, ડાગર-
 લાજળી, સ્ત્રી. ૦ લજ્જામણી, એક જાતની વેળ
 લાજળુ વિ. ૦ શરમાળ, લાજવાળુ
 લાજુલાડી, વિ. ૦ શરમાળ, મો સતાડતુ કરે એવુ
 લાજમ, વિ. ૦ (આ. ૦) લાજમ, ધટતુ, યોગ્ય
 લાજન, ન. ૦ (સ. ૦) ચિહ્ન, લાખુ. ૨ ચદ્રમાના
 બિંબમાં જે ચિહ્ન દેખાય છે તે, મૃગલાજન
 ૩ ડાખ, બટ્ટો, કલક
 લાટ, પુ. સુરત અઢાવીસીમાનો કેટલોક પ્રદેશ

૨ (અ. ૦ લોટ] સોરટીમા મુકરર કરેલા નખરો
 પૈકી કોઈ, એકાદ જથ્થો ૩ ઓડો, મોજો, તરગ
 ૪ અ. ૦ સાથે, મામટી રીતે
 લાટ-ઠ, સ્ત્રી. ૦ ચરખાની ધરી-લટ્ટો ૩ ધાણીનું
 ઉભુ લાકડુ (તલ પીલનાર) ૪ લગડી.
 લાટખ ધ, અ. ૦ મોટા પ્રમાણમા, જમાવ ધ
 લાટાનુપ્રાસ, પુ. ૦ (સ. ૦) એક પ્રકારનો સ્ખંદાલકાર
 લાટી, સ્ત્રી. ૦ લાકડાની વખાર ૨ લાટ દેશની
 ભાષા, ભગ્ય તરફની ભાષા
 લાટો-ઠો, પુ. ૦ મોજો, તરગ, ઓડો. વેઠ
 લાટી, સ્ત્રી. ૦ લાટી ૨ જાડી લાકડી, ડાગ
 લાડ, ન. ૦ પ્રીતિના ઉભરામા મીઠી વાણીથી બોલા-
 વવુ, રાજી રાખવુ તે, હેત વહાલ ૨ પ્રસન્ન
 રાખવાના સાધન-સામગ્રી લાડ લડાવવા-પ્રીતિ
 બતાવવી રમાડવુ
 લાડ, વિ. ૦ લાટ દેશનુ વતની, વાણિયાની એક જાત
 લાડકંડ, વિ. ૦ લાડકું, વહાલુ, લાડકવાયુ ૨ માનીતુ
 લાડકવાયુ, વિ. ૦ લાડકું, વહાલું, પ્રિય ૨ લાડમા
 ઉછરેલુ ૩ અતિશય લાડથી બહેકી ગયેલુ-
 ઉદ્ધત થયેલુ [થી ભેટ અપાતી મિઠાઈ-નાણાં
 લાડકાલાડ, પુ. ૦ જનોઈ-વ્રત વગેરેમા સગા તરફ-
 લાડકડું, વિ. ૦ લાડકવાયુ, જુઓ.
 લાડલેલુ-લાડસંધેલુ, વિ. ૦ અતિ લાડે ઘેલછા
 વાળુ, લાડમા વહી ગયેલુ 'ડ્યા લાગી આવડી
 વાર, મારી લાડસંધેલી લાડણી રે' [વહાલી
 લાડણી, સ્ત્રી. ૦ લાડલેલી કન્યા, નવવધૂ ૨ માનીતી,
 લાડણી. પુ. ૦ લાડકડો, લાડવાયો, (લાડલેલો છોકરો
 -વર તે) ૨ માનીતો.
 લાડલી, સ્ત્રી. ૦ લાડમા ઉછરેલી કન્યા-સ્ત્રી 'આખ
 ભરોમા અલખેતડી રે, લાડલી લાવુ' ૨ કાલી,
 રમતિયાળ, રમુજી
 લાડવણુ, સ્ત્રી. ૦ માનીતી સ્ત્રી, મોઢીવહુ
 લાડવાઈ, વિ. ૦ લાડકી, વહાલી.
 લાડવાયુ, વિ. ૦ લાડકું જુઓ
 લાડવુ, કિ. ૦ અ. ૦ લાડ કરવુ, જેલ કરવુ, વહાલ
 બતાવનાર પાસે સેજસાજ રિસાવુ, હાના કરવી,
 લાડવો, પુ. ૦ લાડ [માન-ધરવુ

લાહસલુ', નિં લાહયેલુ, કાલુ, ચાવળુ
 લાહાહ, સ્ત્રીં વારવાર રિસાવુ ને મનાવુ તે
 લાહી, સ્ત્રીં લાહલી ૨ નવી સ્ત્રી, વહુ ૩ ઝોકરી
 લાહીસો, પું લાહમા ઉછરેલો છોકરો-પુરૂષ
 લાહુ, પું (લહુ) લોટમા ગોળ, ઘી નાખી બના-
 વેલો પદાર્થ, મોદિક ૨ ફાયદો, લાભ
 લાહો, પું લાહિલો વર 'લાહો લાહી જમે રે
 કસાર, ઉપર વેવણુ ટળવળે રે' ૨ નાના પ્રકારના
 મસારીસુખ ભોગવનારો 'ઝોય લાહા હાયહાય'
 લાણુ, નં લાભ, નફો, ફાયદો ૨ ઇનામ, બક્ષિસ
 લાણુ, નં વાટણી, વહેચણી ૨ વહેચવાની વસ્તુ
 તે લાણુ નોતરૂ=નાતનીવહેચણી અનેજમવાનોહક
 લાત, સ્ત્રીં પગથી મારેલી ઠોકર, પાટુ લાત
 ખાવી-તુચ્છકાર સહેલો લાત મારવી-પાટુમારવી
 ૨ તુચ્છકારવુ ૩ તુકસાનીમા ઉતારવુ, ઠગવુ
 લાતી, સ્ત્રીં મદર ઉપર વહાણુમાથી ઉતરેલો
 માલ રાખવાની વખાર તે, કોડી પીઠુ
 લાદ, સ્ત્રીં હાથી-ધોડા-ગધેડાનો મળ
 લાદવુ, કિં સં ભાર ભોજ ભરવો
 લાદી, સ્ત્રીં ફરસખધી ૨ ચોઢવાનો ધડેલો
 પથ્થર, પથ્થરની તખતી
 લાવવુ, કિં સં ભાર ભોજ મૂકવો ૨ નિપ
 જવુ, 'ભયકર રામ તને લાદ્યુ હોત, તો તારી
 પણુ એવી જ દશા થાત'
 લાધવુ, કિં અં ચોટવુ, અટકી જવુ ૨ પ્રાપ્ત
 થવુ, હાથ લાગવુ જડવુ પાવુ
 લાનત, સ્ત્રીં શરમ, ગેરિયત, લયાનત
 લાપટ, સ્ત્રીં થપ્પડ, ધોલ લપડાક લાપટિયો-
 અધણિયાતને ગાલે કકુનો હાથ મારનાર દિયેર
 લાપડુ, વિં ઢીલુ [કગવુ તે
 લાપન, નં પદ્મજેદ ડરી સમજવુ, અથગ્ઝાન
 લાપસી, સ્ત્રીં (સં લપ્સિકા) કસાર, બાફેલો
 લાપી, સ્ત્રીં લાપી [લોટ
 લાપોટ, સ્ત્રીં તમાચો, લપડાક
 લાપોટિયુ, નં ગાન સુણ આવી થવુ ગુમકુ
 લાફાલ ફ, સ્ત્રીં કુનાશ મોટાઇમા ઘણુ ખન્યવુ
 તે, ઉડાઉપણુ ૨ કુન, બડાશ વેડફવુ-ઉડાડવુ
 લાફાવેરા, પું ઉડાઉપણુ

લાફે, પું (ફાં) નોધ ૨ ઉડાઉ, કુવણુ ૩
 લાખડી, સ્ત્રીં લાવરી [થાપટ, તમાચો
 લાખરૂ, વિં કુમળુ, નાજુક ૨ નં લાવરી
 લાખુ, નં કુવાગનુ પાન
 લાભ, પું (સં) ફાયદો, નફો, પ્રાપ્તિ ધર્મ-
 લાભ 'ધર્મનો અથવા ધર્મ વડે લાભ થાઓ!
 વેચનારાઓ માલ જોખતા એક ડહેવાને બદલે
 લાભ કહે છે તે 'લાભજી, બનેજી, ઇં'
 લાભકારી, વિં લાભ કરે તેવુ, ફાયદાકારક
 લાભ પાચમ, સ્ત્રીં કારતક મુદપ, સોભાગ્યપચમી
 લાભવુ, કિં અં ફાયદો થવો, મળવુ ૨ સાપ
 ડવુ, જડવુ [માલવુ તે ૩ ઉડાઉપણુ
 લાભાલાભ, પું નફો, તુકશાન ૨ આમતેમ
 લાભાજીલાભ પું ઉડાઉવેડા ૨ લાભ છે લાભ
 છે એવી ડફારો અધેચ ચલાવવુ તે
 લામણુદિવો, પું રામણુ દીવો, દેવને નમન
 કરી કાચ' સિદ્ધ માટે લીધેલો દીવો તે
 લામા, પું ટિએટના બોદ્ધ આચાર્યનો ઇલિગળ
 લાય, સ્ત્રીં તાપનો લડકો, આગ્ન, આગ ૨
 બળતરા, તીવ્ર લાગણી, કારી દુખ ૩ એક જાતનુ
 રેશમી કપડુ
 લાયક, વિં [ફાં] પાત્ર, ગુણુવાન ૨ યોગ્ય,
 વટિત, વટારત ૩ સમાન, સરખુ, અનુરૂપ
 લાયકાત, સ્ત્રીં પાત્રતા ૨ યોગ્યતા ૩ લાયકી
 લાયકી, સ્ત્રીં (ફાં) યોગ્યતા, પાત્રતા ૨ વિનય,
 સમ્યતા, વિવેક [ચાપલુસી
 લાયરી, સ્ત્રીં પતરાજ, રોખી, ડફાસ ૨ આડબર;
 લાયલેપા, સ્ત્રીં મુશ્કેલાર્થ, ત્રાસ, ખેન
 લાર, સ્ત્રીં હાર, ઝોળ ૨ સમ્રહ ધાડુ
 લારી, સ્ત્રીં (અં લોરો) ધકેલીને ચનાવવાની
 ખુદ્દી ગાડી, ઢેલણુગાડી (રેલની સડક ઉપર)
 લાડ, નં ઝાખરૂ લફડ 'મનથી મૂકી દેજે રે
 માયાનુ લાડ''-રીરો ૨ ધાડુ, ટોણુ, સમ્રહ
 લારે, અં હારે, સગાથે, સાથે ૨ ઝોળબધ
 ૩ ટોળે, ધાડે
 લાલ, પું (ફાં) લઅલ-લાલ મણિ)છેલ, ફાંકડો
 જુવાન, રંગીલો, ઇશકી, બાકો, ૨ રાતા રંગનો

પક્ષી ૩ સ્ત્રી ૦ માણુક, રાતો મણી ૪ વિં
રાતો રગતુ, રાતુ
લાલચ, સ્ત્રી ૦ લલચાવુ તે, લોભે મોહમા પડવુ
તે ૨ લોભાવાને આપેલુ તે, લાય ૩ લાલસા,
લાભની આશા ૪ લોભ, મોહ, ગય
લાલચટક, વિં ધણુજ રાતુ, કસુબા જેવુ રાતુ
લાલચોળ, વિં રાતુચોળ, લાલસુરેખ [ધંપ્સુ
લાલચુ, વિં લોભ-લલુતા રાખનાર, અભિક્ષાષી,
લાલજી, પું કૃષ્ણના બાળ સ્વરૂપની મૂર્તિ.
લાલન, નં (સં) લલાવવુ-હુલરાવતુ તે, લાડ.
લાલપાલ, સ્ત્રી ૦ આમનાવાસના લાડકોડથી
લાલખાઇ, સ્ત્રી ૦ આગ, લાય [પાળવુ તે
લાલમલાલ, વિં ખૂબ લાન, રાતુચોળ ૨ જીવને
પુશ કરે તેવુ ૦ ફાકકુ, સુરેખ [તૃષ્ણા લોભ.
લાલસા, સ્ત્રી ૦ (સં) કામના, ધંપ્ષા, હવમ, ૨
લાલા, પું ગુલાલા ૨ લાલાઇવાળો-ફકડ પુરૂષ
લાલાઇ, સ્ત્રી ૦ છેલાઇ, ફાકડાઈ [૩ મોની લાળ
લાલાજી, પું ખુશમિજાજી, ફકડ ૨ ગૃહસ્થ,
લાલાશ, સ્ત્રી ૦ ગ્તાશ [સમ્યજન
લાલચ, નં (સં) (લાપણુ-કાવ્યમા) શબ્દરચના
સખી જે કુમળુ સૌન્દર્ય તે ૨ સુદરતા,
લાલિયો, પું ઢેડો (સુરતી) [લાવણ્ય, કાતિ
લાલી, સ્ત્રી ૦ તદુરતીને લીધે શરીર ઉપર તેમા
વિશેષ ગાલપર જે તેજ મારવી તે, લાલ સુરખી,
રતાશ ૨ જુલતુ લોલક, જીભ 'ધટની લાલી'
લાવ, પું લાવો, ઓરિયો લાભ
લાવણી, સ્ત્રી ૦ (હિં) એક રીતની કવિતા રચના
લાવણી પત્રક, નં (મં) લાવણી-વાવણી+પત્રક)
આસામીવાર સરકારી લેણાનુ પત્રક,
લાવણ્ય, નં (સં) સરળતાનુ સૌન્દર્ય, છટાવાળી
સુદર ભલક ૨ ભાષાની માધુર્યતા (લાપણુ
લાવરી, સ્ત્રી ૦ એક જાતનુ પક્ષી [લપાણુ વગેરેમા)
લાવર, નં કુતરાનુ ભસવુ તે ૨ કુતરાનુ કરડવુ તે
લાવરશકર, નં સરળમ સાથેનુ મોડુ લશ્કર.
લાવરું, કિં સં ૫ સે આવે તેમ કરવુ, લપ
આવવુ, આણુવુ ૨ બધ કરવુ, વાસવુ ૩ ખરીદ
કરવુ લાવી મકુવુ-ઠેકાણાસર આવવુ, બેસવુ કરવુ

લાવુ, કિં સં ખુશાલીમા સૌને સરખી બક્ષીસ
આપવી
લાવો, પું આનન્દનો ભોગવટો, ઓરતો, ઓરિયો
લાશ, સ્ત્રી ૦ બરમાદ, નકામુ લાશ જીવુ-ખરાખ
ચવુ, પાયમાલ ચવુ
લાસ વિં છેલુ ૨ સ્ત્રી ૦ મડદુ, શખ, લોચ.
લાસરિયુ, વિં વિસરભોળું, કામ ઠેકાણુ વનાનુ,
ધડા વગરનુ બોદ્યુ પાળે નહિ તેવુ [રિશમી કપડુ
લાહ, સ્ત્રી ૦ લાય, આગ ૨ જૂખ, ૩ લાય,
લાહાળો, પું લાળો, અગારો, જીવતો કાયલો
લાહી, સ્ત્રી ૦ ખેળ, લાઇ
લાહેરી, સ્ત્રી ૦ લાયરી, જુઓ
લાળ, સ્ત્રી ૦ (લાલા) મોહનો ચીકણો પ્રવાહી
લાળિયુ, વિં લણી લાળ પડતી હોય તેવુ (દાકર)
૨ કરોળીઆ વગેરે જીવડાની લાળ જેવા જ તુ
૩ લાળથી પહેરેલુ કપડુ બગડે નહિ માટે છોક
રાને બાધવામા આવતુ લુગડુ
લાળી, સ્ત્રી ૦ કાનનો નીચલો લમડો લાગ, કાનની
બુટ. ૨ ધટનુ લોલક
લાળો, પું અગારો, બળતો કાયલો ૨ બળ-
તરા, દાઝ "હાયમા માળા ને હૈયામા લાળા"
લિંગ, નં (સં) ચિહ્ન, નિશાની ૨ જાતિભેદ
દર્શક સચા. ૩ મહાદેવની પિડી-બાણુ ૪ સૂક્ષ્મ-
પણુ, અરૂપ દેહત્વ ૫ પુરૂષ જાતની ધંન્દ્રિય
લિંગદેહ, સ્ત્રી ૦ (સં) દશ ધંન્દ્રિય, પાય પ્રાણુ
મનને બુદ્ધિ, એ તત્વોને એકઠી કલ્પેલી એવો
જીવનો જે દેહ તે, જીવાત્માનું સૂક્ષ્મ શરીર
લિંગાયત, પું કોટમા શિવલિંગ નાખનાર લોક
લિટ, નં નાકનો મળ, શ્લેષ્મ
લિટિયુ, વિં વારે વારે લિટ આવ્યા કરતુ હોય
તેવુ ૨ લિટ લેવાનો કડકો.
લિડી, સ્ત્રી ૦ બકરી, ઉંદર, ધં ની અધાર
લિડીપિપર, સ્ત્રી ૦ ઝીણી પિપર, એક ગરમ
ઓષધિ [જેવો મળ
લિડું, નં ઘોડા ગધેડાનો મળ, કંકણુ ગરગોથા
લિપણુ, નં જાણુમાટીનો લેપ ધૂળ ઉપર લિપણુ
=ન ટોકે કે ન રહે તેવુ કામકાજ કહેવુ તે.

લિપ્યુ, કિંસં છાણુમાટીની ગારથી લેપ કરવો,
કાર્ષણ્ય પ્રવાહી મપાટી ઉપર પથરાય જાય તેમ
કરવું

લિખડી, સ્ત્રીં નાનો લિખડો મીઠો લિખડો
લિખડો, પું (સં નીમ્બ) એક જાતનું ઝાડ
એ બે જાતના હોય છે કડવો અને મીઠો મીઠા
લિખડાના પાદડા કઢીમા નાખે છે

લિખુ, નં (સં) એક જાતનું ખટાસવાળું ફળ
લિખોધ, સ્ત્રીં લિખોળી

લિખોળી, સ્ત્રીં લિખડાનું ફળ ૨ એક જાતનું
પહોળા મોનું તાખાનું વાસણું ૩ એક જાતનો
સોનાનો દાગીનો

લિખિત, વિં લખીને, લખેલું ૨ ભાની [ગસકી
લિખિયુ, નં લીખ કાઢવાની ઝીણા દાંતની
લિથોગ્રાફ, સ્ત્રીં શિળાછાપ

લિથોગ્રાફી, સ્ત્રીં શિળાછાપની વિદ્યા

લિથરે, વિં લખાચિમે, ચિથરિયો

લિપ્ત, વિં (સં) વિપેલું, ચોપડેલું, ખરડાયેલું

લિપ્તી, સ્ત્રીં ઇચ્છા, પાછા, આશા

લિપિ, સ્ત્રીં (સં) ભાષામા બોલાતા વર્ણના
જે ચિહ્નો નક્કી કરી રાખવામા આવેલા છે ને,
અને તે માડવાની રીત, મળાક્ષર, લખવાની ભાષા

લિપિચાર, સ્ત્રીં જોડણી લખવાની કળા

લિમોત્સવ, પું ચૈતર શુદ્ધ પડવો એ દહાડે
લિખડાનો રસ પીવાનું માહાત્મ્ય છે

લિખમ, નં લિખા ૨ ગનો કિમતી પત્થર, લાલ

લિલવટ, નં કપાળ, લાલ 'લિલવટ લાલનું રે,
શોભે કુંડમ બિદુ કીધુ' -દયાં

લિલવેલુ, સ્ત્રીં એક જાતનું ઘાસ, જેની સળીની
ટાપલીઓ કડિયા બને છે

લિલવો, પું સ્ત્રીની ગુલેન્દ્રિનો બહાર જણાતો
લખગળ ભાગ તે, ટણિયો ટણો ૨ વાનનો દાણો

લિલાડિ, નં (ચિનાઇંલિલાઓ) લિલામ, હરાજ

લિલાણુ, નં લીલોતરીવાળી જગો ૨ વિંલીલુ,
ભીનું, ચવડું [વેચાતી ચીજો

લિલામ, નં હરાજ, કંછાળણી ૨ હરાજમા

લિલામુ, નં લિયુ ચાડુ -ચકામુ (મારથી થયેલું)

લિસોટી, સ્ત્રીં નાની લીટી ૨ છેકા

લિસોટો, પું મોટો જડો લીટો ૨ છેકા

લિસ્ટ, નં (અં) યાદી, ટીપ

લીક, સ્ત્રીં લીટી, હાર ૨ સીમા 'હસે લોક રૂપે

લીક વાળી, નાખે કાકરા પાડે તાળી' -પ્રેમાં

લીખ, સ્ત્રીં માથાના વાળમા પડેલા જૂના ઝીણા

ઈડા ૨ ઝીણા જતુઓના ઇંડા

લીટી, સ્ત્રીં સાહી કે રગથી પાડેલો દોરા જેવો

લાખો આગર રેષા, સતર ૨. હાર, પકિત,

ઓળ ૩ (કવિતામા) ૫૬, કડી ૪. થોડુંક

લખેલું તે "ચાર લીટી લખી આપજો" ૫. પા

રૂપિયો, ચોથિયાનો સંકેત તે ૬ (ભૂચિતિમા)

પહોળાઈ નહિ તેવી જે લખાઈ તે ૭ હદ,

મીમા, આડો આક લીટી દોરવી=૨૬ કરવું

૨ હદ દરાવવી ૩ લખવું

લીટો, પું જડી લીટી, આંકો ૨ છેકા

લીદ, સ્ત્રીં હાથી, ઘોડા, ઇં ની લાદ

લીધ, અં તેથી, તેટલા માટે

લીન, વિં સમાઈ ગયેલું ગરકાવ ૨ એકામ

ચિત એક તાર, લેહ લાગેલી એવું ૩ તક્ષીન

લીમડો, પું લિખડો જુઓ લીમડે લટકવું-

અવગતિયુ થવું, અસદગતિને પામવું

લીલ, સ્ત્રીં બાંધેલા પાણીમા પત્થર, લિત ઉપર

લીલા ૨ ગતી ચીકાદવાળી ઝીણા તતુરૂપ વન-

અપિત થાય છે તે, સેવાળ ૨ નીલોદ્રાહ, વરસી

વાળતા પહેલા પરણાવવું તે ૩ વાછડી, જુવાન ગાય

લીલછાયુ, વિં લીલી છાલનું લીલું

લીલછામુ, નં લીલું ચાદુ, લિલામુ [વનસ્પતિ

લીલવણુ-ણી, સ્ત્રીં લીલોતરી, લીલું શાક, તાજી

લીલવા, પું વાલ, કડોળના લીલા દાણા

લીલાંપાણો, નં હુટેલી ભાગ, માયા

લ'લા, સ્ત્રીં (સં) કોડા, ખેલ, તમાસો ૨ ખુબી

અદ્ભુત કરામત ૩ અવતાર, વેષ ૪ વિષથી

ગમત, વિનોદી ગમત લીલા વસ્તારી-લીલા કરી

મરી ગયા [સમૃદ્ધિ, મોજમજા.

લીલાલહેર, સ્ત્રીં પુર સુખ, આઆદી, પુષ્કળ

લીલીધારી, સ્ત્રીં ભાગ ૨ ભાગની કેફ

લીલીચાહ, સ્ત્રીએક જાતનો ડાહ્ય-કુશાન જેવો
સુગંધીદાર છેડ ૨ ચાની જાત
લીલીપીઠ, સ્ત્રી શાક બજાર, બકાલ પીઠ
લોહુ, વિં (સં નીલ-ભરૂ) પોપટીઆરગતુ,
કાચી ફેરીના રગતુ (આસમાની અને પીળો મળી-
ને લીલો રગ ચાય છે) પાણીવાળુ, ભિનાશ-
વાળુ, પચપચુ 'લીલી ભોય' ૩ રસવાળુ, તાળુ
સુકું નહિ "લીલો મેવો" ૪ તાળુ, પૈસાથી
ભરપુર "તે લીલો છે" ૫ ઉજળુ, સારૂ લીલુ
કરવું=ઉકાળવું, કલ્યાણ કરવું લીલા ઝાડ તળે
જૂએ મરે એવું-સાધન હોવા છતાં શૈય ન હોય
તેવું, નિર્જળ ૨ ભોળુ, આળસુ, મોટા લીલા
સુકાનો વિચાર=રોગ્યાયોગ્ય સારા માકાનો વિચાર
લીલી લેખણ-તાળે લેખ ધમધોકારે ચાલતો
વેપાર-ધધો ૨ ઉધાર લીલી વાડી-જીવાની
૨ વાડી વસ્તાર લીલો તોગણે-એમ ને એમ,
નિષ્ફળતાની સાથે, વીલે મોઢે, વગર પરણે
લીસુ, વિં ખરબચડું નહિ પણ સાફ, સુવાળુ,
૨ મીઠું, મધુર, 'લીસી જીભ' ૩ લાસરિયુ, અપ્ર-
માણિક 'લીસો માણસ' ૪ કણવગરતુ, ચીકણું
લીહ, સ્ત્રીંલીટી ૨ હદ, આડોઆક [સુવાળુ (ધી
લુગી, સ્ત્રીં (ફાં) માથુ બોડતી વખત ખોળામા
વાપરવાનો લુગડાનો કકડો (હળમતો)
લુચી, સ્ત્રીં દોડતા દોડતા એકદમ પાછું ફરી
જતું તે [માલ
લુટ, સ્ત્રીં અપહરણ, વસ્ત્ર લોચન, ૨ લુટેલો
લુટવું, કિં સં લુટવું, જીઓ
લુટણિયો, પું લુટારો, લુટ પાડનારો [જખરૂં
લુઠ-ઠો, પું ધણી, પતિ, ૨ ધર્ત ૩ વિંમસમ
લુડી, સ્ત્રીં લોડી, લુદી; ગુલામડી.
લુડો, પું ધરમતુ કામકાજ કરનાર ચાકર, દાસ,
ગુલામ, વેચાણ રાખેલો દાસ. [૨ આળોટવું
લુંડવું, કિં અં ભાખોડિયે-દિયણિયે ચાલવું
લુદો, પું લોદો, લયકો, લાયો
લુખ, સ્ત્રીં ઝુમખુ, ઝુચ, પાનવાળી ડાળી
લુએલુએ=ડાળીએ ડાળીએ, ઝુમખે ઝુમખે
લુઓ, પું કણકનો ગોળો-લોઓ 'લુઆ કરવા'
૨. સ્ત્રીની છાતી, ધાઇ

લુખરી, સ્ત્રીં ખુજળી [ત્રયા રોગ.
લુખસ, સ્ત્રીં ખુજળી, ખણજ આચ્યા કરે તેવો
લુખિયુ, ન- તબાકુ પીવાની ચલમ, ચુગી
લુખુ, વિં ચોપડયા વગરતુ, ગળે વળગે તેવું,
(ધી વગરતુ) ૨ અચાણ્યા શાક વગરતુ, એકલું
(ખાવાતું) ૩ રસ-તેજ વનાતું, શીકું, ભલક-
રહિત 'લુખો ચહેરો' ૪ ધન-સપતિ વિનાતું,
ખાલી, ગરીબ ૫ રૂક્ષ, રસડસ વગરતું
લુગડા, નંપહેરવા ઓઢવાના વસ્ત્ર; કપડા, લુગડાં-
લતા-લુગડાને તેવીજ બીજી વસ્તુઓ. લુગડાં
લેવાવાં=લુટાવું, આખરૂ જવી. [વસ્ત્ર, સાલ્લો.
લુગડું. નં વસ્ત્ર, પટ, વસન ૨ સ્ત્રીને પહેરવાતું
લુગત, નં શબ્દકોષ-મમ્મહ. [ગોળી
લુગદી, સ્ત્રીં પ્રવાહી સાથે વાટેલા પદાર્થની નાની
લુચ્યાઇ, સ્ત્રીં લુચ્યાપણ, ખ ધાઇ, ચોદાઇ, ધૂતતા
લુચ્યુ, વિં ચોરી, જુકને જુગતી એ ત્રણનું મિશ્ર
ખોલનાર, ખધું, ડંગ ૨ પકકું, જળમેદ સમજ
લુછણિયુ, નં લુછવાતું કપડું, અગુલો [જનાર
લુછવું, કિં સં લુગડું ફેરવી સાફ કરવું, લોવું
લુટફાટ, સ્ત્રીં ફાટી ભાગીને-ધામધુમથી લુટવું તે.
લુટવું, કિં સં જખરજસ્તીથી-મારીને છીનવી
લેવું, બળાતકારે હરી લેવું ૨ ઘણા જણે એક-
દમ તૂટી પડીને જેટલું લેવાય તેટલું લઇ લેવું.
૩ ખીજની વસ્તુનો ઉપયોગ કરવો 'જેખન લુટવું'
લુટાઉં, વિં લુટથી મેળવેલું ૨ લુટી લેવા જેવું.
૩ ન ધણિયાતું
લુટારો, પું લુટારો, દરોડો પાડનાર.
લુટાલુટ નં અહિ તહિ લુટવું તે. ૨ જેમ જે-
નાથી લેવાય તેમ તેણે લેઇ લેવું તે, કાઢ વસ્તુને.
માટે ઘણા જણે માંગણી કરવી તે
લુટાવવું, કિં સં કાઢ લુટે તેમ કરવું ૨. વેરી
નાખવું, ઉડાવી નાખવું, રફેરફે કરવું.
લુણ્યા, નં મીઠું ચઢાવેલા ચીરિયા-કાતળી તે.
લુણહરામ, વિં કૃતમી, નિમકહરામ, ખાય તેવું
લુણી, સ્ત્રીં એક જાતની ખારી ભાજી ખોદનાર.
લુણે, પું ઇટ, છો વગેરેમાં રહેલો ખારનો ભાગ
તે લુણે માગવો-તુણે બહાર દેખાવો, કિંત

ઉપર છારી વળવી [(અક્ષર, શબ્દ, ધ્વનિ)
 લુપ્ત, વિ(સં)વ્યમાથી જતુ રહેલુ, ઉડી ગયેલુ
 લુપ્તોપમા, સ્ત્રી અપૂર્ણ ઉપમા, (ઉપમામા
 ઉપમેય, ઉપમાન, સામાન્ય ધર્મ ને વાયક એ ચાર
 વાના સ્પષ્ટ જોષએ પણ જ્યા એક અથવા બે
 ઓછા હોય ત્યા લુપ્તોપમા જણવી) [અભિજાપી
 લુપ્ત, વિ(સં) લોભિયુ, લાલચુ ૨ ઇષ્ટુ,
 લુપ્તક, પું શિકારી, વ્યાધ ૨ લાલચવાળો
 લુપ્ત્યા, સ્ત્રી લોભ, આતુરતા, ‘અરે છુ પ્રગ-
 ત્સા, મનહર મુગ્ધા છોડી લુપ્ત્યા, વર્ધ સારી’-પ્રે.
 લુપ્ત્યાવુ, કિં અં લોભાવુ, લલચાવુ
 લુપ્તો, પું મોટી લૂમ, ઝુમખુ, પાનફલનો મોટો
 ગુચ્છ ૨ પ્રાપ્તિ, ફાયદો
 લુપ્તરી, સ્ત્રી ચાકરડી, દાસી “આહીરડા અમે
 જ્યમ ગમુ રે, લુપ્તરીથી લાગ્યો રંગ”-લાલજી
 લુપ્તી, સ્ત્રી જલ, જલ્દા [ઢીલુ, નિર્બળ
 લુલુ, વિં લગડુ, ખોડુ ૨ બળ-શક્તિ વગરનું
 લુલાણી, સ્ત્રી લુલાણીની સ્ત્રી
 લુલાણો, પું રજપૂતની એક વેપાર કરનારી જાત
 લુલાર, પું લોહાના ઘાટ ધડનારો ૨ લુહારના
 ટાકણા જેવી સખત ચાચવાળુ એક પક્ષી
 લુલો, પું લુલો, જલકનો જણુના માટે કરેલો જોળો
 લુશ, વિં નરમ, શિથિલ, ઢીલુ
 લુશ-લુશ, અં ઉતાવળમા, ઝટઝટ
 લુસ, વિં થાકેલુ, ધ્રમિત થએલુ ૨ (અં) ટીલુ
 લૂ, સ્ત્રી ઉનાળાના દિવસમા ગરમ પવનનો ઝપટો
 તે ૨ ગરમ પવનના ઝપાટાથી આવેલો તાવ
 લૂધ, સ્ત્રી લુવો
 લૂક-ખ, સ્ત્રી લ, તડકાનો તાવ
 લૂટ, સ્ત્રી લુટવુ તે ૨ લુટેલુ તે, અપહરણ
 લંબુ, કિં અં આજોટવુ, ગરબડવુ
 લૂણ, નં (લવણ) મીઠુ નિમક ૨ ઉપગર એહશાન
 લૂણ ઉતારવું=ચરતે નજર ન લાગે તે માટે તથા
 તેની અલાખલા દૂર રહે માટે બહેન પાછળ બેસી
 એક વાડકીમા મીઠાના કાંડરા ભરીને ફેરવે છે તે
 લૂણવાણી, સ્ત્રી રોટલો ધડતા લોટનો લુઓ
 વાળતા મીઠાનું પાણી કચેલુ તે

લૂમ, સ્ત્રી નાળી સાથે વળગેલો ફળ વગેરેનો જથ્થો,
 ઝુમખો, લુમ, ગુચ્છ
 લેખક નં લેખુ, ઝુમખુ
 લેખિયુ, નં લહેરની ભાતવાળુ કપડુ
 લેકવુ, કિં અં લટકવુ, લખડવુ, ફરફરવુ
 લેકાવવુ, કિં સં ધુળવતા લખાવવુ, મલાવવુ
 (સર) ૨ ઝુલાવવુ ૩ ફરકાવવુ, ધુળવવુ
 લેકો, પું લહેકો, ચાલનાનો મરોડ, લટકો ૨
 ચારી ચાવી બોલવુ તે
 લેલાવુ, કિં અં જરાક ખોડાવુ, લગડાવુ
 લેધી, સ્ત્રી બાળકની સુથણી, ચોરણી
 લેધો, પું કમ્મરથી તે પગની છુટી સુધી પહેર-
 વામા આવતુ સુતરાઉ કપડુ, સુરવાળ, સુથણો,
 ચોરણો [મોટી, સુવાળી
 લેચી, સ્ત્રી બહુની કળકની બે પડી પાતળી રોટલી,
 લે, સ્ત્રી લેહ ૨ ચડસ ૩ ટેપ ૪ સ્વાદ, રસ
 ૫ તક્ષીનતા ૬ મમ્મત
 લેકિન, અં પણ, તોય
 લેખ, પું લખેલુ તે ૨ કોઈ લખાણુ, નિખંધ,
 ૩ કરાર, ખત, ચીટી ૪ મસ્કાગ, સમ્પદ, નસીમ
 ‘કર્મના લેખ’ [લેખ લખનારો
 લેખક, પું (સં) લખનાર, લહિયો ૨ કત્તો,
 લેખણુ, સ્ત્રી લખવાનું સાધન, કલમ
 લેખનં(સં) લખવુ તે ખોદવુ કાતરવુ તે
 લેખપત્ર, પું કરાર, દસ્તાવેજ, ખત, લખાણુ
 લેખવવુ, કિં સં દરગર ગખવી હિસાબમા
 લેવુ, ગણકારવુ “બળવાન શત્રુને તેણે લેખ્યો
 લેખવુ, કિં અં ગણવુ, દરગર કરવી [નહિ’
 લેખા, સ્ત્રી લીટી, રેષા ૨ ત્રિપિ
 લેખાવટિયો, પું ગણિતવેત્તા, જોષી ૨ લેખક,
 લેખિની, સ્ત્રી કલમ, લેખણુ ચોપડા લખનારો
 લેખુ, નં ગણનરી, પ્રણામ, હિસાબ “સાતો
 લાખે લેખા છે” ૨ લખાણુ ૩ મોઝે ગણાય
 તેવા ટુકા સહેલા હિસાબ
 લેખે, અં હિસાબે, પ્રમાણે, રીતે, દર મુજબ
 ૨ પ્રીતર્ય, દરગર રાખીને, અર્થે વારતે “પર
 મથગને લેખે” લેખે લાગવું-મજરે પડવુ કામમા
 લેખત, સ્ત્રી લહેખત, જુઓ [આવડુ

લેખો, પુ. નિમેષ, પળ વાર ૨ પલકારે;
 લેટવું, કિં અંઆકુ થવું આળોટવું, જરાવાર સુવું
 લેણ, નં લહેણ, લેવાનું તે,
 લેણ, વિ. ગિહ્વા દડાની રમતમા એક દાવ
 લેણ, વિ. લેનાર “ જીવ લેણ ”
 લેણદાર, પુ. ભાગનાર, લેણિયાત (ઉલટું દેણદાર)
 લેણદેણી, સ્ત્રી. લેવડ દેવડ, બ્યવહાર ૨ પેલે
 જન્મ આપેલું તે આ જન્મે લેવાનું એવો જે
 કર્મનો સખધ તે, ઋણાનુબધ ૩ લહેણ, ભાવ.
 લેણિયાત, પુ. ભાગનાર, ધીરનાર, લહેણવાળો
 “ લેણિયાતનો લહેણ લેવા આવે, દીવા જેવું ”
 લેણ, નં આપેલું પાછું લેવાનું તે ૨ સુખ થાય
 તેવો મળધ
 લેતાણ, સ્ત્રી. લેમેલ, હાયવાય, લય ભરી ગલ-
 રામણ ૨ જલદીથી પૂર્ણ કરી દેવાની બ્યાકુળતા.
 લેપ, પુ. (સં.) દીલો પદાર્થ લગાડવો-ચોપડવો તે
 ખરડ, ખપડો, પાતળો થર
 લેપડી, સ્ત્રી. લુગદી, પોલટિસ
 લેપડું, નં મોઢ ન ઉડવાથી તેને ભોય સરસો
 ડોઢ મારવો તે ૨ વિ. ખોટો ગળે પડનાર
 લેપડો, પુ. ચોપડો, થર
 લેપન, નં લેપ કરવો તે, લેપ, ખરડ.
 લેપવું કિં અં લાગવું, વળગવું, ચોપડવું ૨
 ઢાકવું, “રાહુ ચંદ્રને લેપે” ૪ ફૂદી જવું, લોપવું
 ૪ લગાડવું
 લેફો, પુ. વળગેલો કાદવ, લપકો. (પગે-જોડાએ ધર)
 લેખાસ, પુ. (ફાં) પહેરવેશ, પોશાક, પહેરવા
 આઢવાની રીત
 લેલાયુ, વિ. અહિંથી તહિંથી એમ પારડુ થોડક
 લેખ પોતાનું દેખાડનારો ૨ કાર્ષકામમા દોડાદોડ
 કરનાર, લેખને નારી જનાર ૩ લેખ પડેલું, ઉપ-
 રચોટિયા જાનવાળું
 લેમેલ, સ્ત્રી. મરવાની તૈયારી, વિણાયુ ટા, ઉતા-
 વળે કામ કરી દેવાની ગભરામણ
 લેરખડું, નં લેરખું, ઝુમખું
 લેરિયું, નં લહેરની ભાતવાળું કપડું,
 લેરખું, નં લખ ફોળું ઝુમખું

લેલાટ, નં કપાળ ભાજ
 લેલાર, વિ. ધણ, વધારે, અતિશય “મગળ
 મોતી હસ ચરે જઈ, મગળ ગાલ લાલી લેલાર.”
 લેલી, સ્ત્રી. એક જાતની લીલી ચણી
 લેલું, નં કાટિયાનું એક ઓળંગ, લેલો
 લેલુંટ, વિ. નધણિયાનું, લેવાય ને લુટાય તેવું
 લેલુર, વિ. ઉધે ઘેરાયલું, ઉધેડું ૨ ખૂબ મગતું
 ને પહોચતું એવું
 લેલીમજનું, વિ. (લેલી નામની ખુબસુરત ઓ-
 રત ઉપર કાર્ષક નામનો મરદ, મજનું(દી-
 વાનો) થઇ ગયો હતો તે ઉપરથી) દુર્બળ, નિર્મત,
 ખેલાલ. [લસવાનું
 લેલો, પુ. કડિયાનું ઓળંગ સહો લગાડ્યા પછી
 લેવટાં, નં નાના માછલા
 લેવડ, સ્ત્રી. ઉધાર લેવાનો બ્યવહાર તે, લેવું
 કરવું તે લેવડ દેવડ=લેવા દેવાનો વહેવાર, ધીરધાર
 લેવડાઉ, વિ. છિનાળ, બ્યલિચારી [ખરીદ કરાવવું
 લેવડાવવું, કિં સં ઉપડાવવું, ઉઠાવરાવવું ૨
 લેવા દેવા, નં કાર્ષક થણ રીતનો લેવા-આપ-
 વાનો સખધ, લેવડદેવડ ૨ સંમધ, લાગતું વળગતું
 લેવાવું, કિં અં શરમાઇ જવું, ખસિયાણું પડવું,
 ૨ દુર્બળ પડવું, શરીર સુકાવું. ૩ લુટાવું
 લેવું કિં સં ગ્રહણ કરવું, સ્વીકારવું ૨ પકડવું,
 ગાલવું, સહાવું ૩ દાખલ કરવું, અદર લેવું,
 ભેળવવું ૪ ખાવું, પાન કરવું ૫ કચ્છલ કરવું
 ખેચવું ‘તેણે તેનો પક્ષ લીધો’ ૬ ખરીદ
 કરવું, વેચાતું લેવું ૭ સ્વીકારવું, કચ્છલ કરવું
 “તેણે ભેટ લીધી” ૮ ધારણ કરવું “સોગ લેવો”
 ૯ આણવું, લાવવું ૧૦ દોરવું, તેડી જવું
 ‘છોકરાને કયા લીધો?’ ૧૧ તોડીપાડવું, નાશ
 કરવું ‘જીવ લેવો’ ૧૨ ધમકાવવું, ડપકો આ-
 પવો ‘તેને અ બોલે કે તરતજ લેખ નાખ્યો’
 ૧૩ ઉતારવું, ટાકવું, તોલવું ‘આ હેવ લ તમારી
 ચોપડીમા લઇ લો’ ૧૪. ખોલવું, ઉચ્ચાર કરવો
 ‘હુ કંઈ તેનું નામ લઉં છું કે મારી ખોલણી
 કર્યા કરે છે’
 લેવુંકેવું, નં લેણું દેણું.

લેશ, વિં ૨૪, કિચિત, જરાક
 લેશમાત્ર, અં ૦ કિચિત, જરાક, અપ
 લેસ, સ્ત્રીં જરીની કિનાર-કાં
 લેહ, પું (લિહ-ચાટવુ) ચાટણ
 લેહ, સ્ત્રીં ચડસ, ૨ લગની, તાન, તલ્લીનતા
 લેહર, નં ધીમો, મં પવન
 લેહલીન, વિંતલ્લીન 'લક્ષ્મીવેતા, લેહલીન વાસના,
 પરખે પરખનહારે' [આણુતુ, પિછાનતુ
 લેહેવુ, કિં સં સમજવુ, જાણવુ ૨ મનમાં
 લેહેજત, સ્ત્રીં (આં લજજત) અદસ્તી ખુબી,
 સ્વાદ, રસ ૨ મઝા, ગમત, આનંદ
 લેહેજો, પું (આં લહજ) આખ મિયાઈ ઉવડે
 એટલો વખત, પળ, ક્ષણ
 લેહેજી, નં પાન્ય મુકતા લિડી સુતર વગેરેનું
 જે છોડુ આપે છે તે ૨ માગણુ લેણુદેણુ
 લોંકડી, સ્ત્રીં એક જાતનું જગલી જનાવર
 લોકુ, વિં પૈસાદાર, માતખર
 લોકો, પું શરીરે મજબુત ને જગલી હાલતમાં
 ઉઠેલો કાળો-માછી ૦ મજબુત, જખર ૩
 તાલેવત ૪ ચાર ૫ ધણી ૬ હુશિયાર, ચાલાક
 લોડી, સ્ત્રીં ચાકરડી, દાસી ૨ ધરનું કામકરવા
 વેચાતી રાખેલી સ્ત્રી, ગુલામડી લોંડી જયો-
 લોડીનો છોકરો [ચાકર, દાસ
 લોડો, પું વેચાતો રાખેલો માણસ, ગુલામ ૨
 લોદો, પું ચીડણી નરમ પદાર્થનો લોચો, લચકો
 લોમરી, સ્ત્રીં ઉનનું કીમતી વસ્ત્ર 'પાપણુ ઉપર
 પાધ લેહકે, લોખરી ઓઢી લાલ'—પ્રેમાં
 લોક, પું (સં લોક-જોતુ) ગામ, દેશ, ખડના
 રહીશોનો સમુદાય 'ચીના લોક' ૨ કોમ, જાતિ વર્ગ
 'હિંદુ લોક' ૩ માણસ જાત, આલમ ૪ વર્ગ,
 મડળ, જાતિ ખલકત 'શદ્ર લોક, સિપાઈ લોક'
 ૫ જગત, દુનિયા એ ત્રણ કહેવાય છે સ્વર્ગલોક,
 મૃત્યુલોક, પાતાળ લોક, વળી સાત પથ્રુ કહેવાય
 છે, ભૂર, ભૂવર, સ્વર મહુર, જન, તપ, ને સસ લોક
 લોકડિયા, નં સાધારણ લોકનો વર્ગ (કવિતામાં)
 લોકલાજ, સ્ત્રીં લોકમાં લાજ લાગી તે ૨
 લોકમાં સાફ નકાર કહેવાવાનો ડર તે

લોકમત, પું લોક કહેણી, કોઈ માણસ માટે સાફ
 નરસુ કહેવાવું તે
 લોકરૂઢિ, સ્ત્રીં લોકચાર, લોકવ્યવહાર
 લોકવાયકા, સ્ત્રીં જનકથા, ગપ અફવા
 લોકપ્રિય, વિં લોકોને ગમતું, જનપ્રિય,
 લોકાર્થ, સ્ત્રીં પરાયા-પારકા પણું, લોકપણ.
 લોકચાર, પું લોકમાં જે રૂઢિ-રીત ચાલતી, હોય
 તે, વ્યવહાર, ચાલ
 લોકપવાદ, પું લોકમાં નકાઝ કહેવાવું તે
 લોકીક, નં કોઈને લા મરણ પ્રમગે રડવા જવું
 તે, કાણુ મોકાણુ, સોમવારિયુ
 લોકાયત, વિં નાસ્તિક 'લોકાયત વાદે રે, પ્રભુ
 ને નવ લોપીએ રે'—પ્રેમાં
 લોકોત્તર, વિં (સં) લોકના વિચારથી પર-
 આપેતું ઘણું સરસ ૨ આ દુનિયા સખ ધીનહિ
 પણ પેલી દુનિયા સખ ધી [કલ્યાણ
 લોકોપકાર, પું સર્વ લોકનું કલ્યાણ, સાર્વજનિક
 લોખંડ, નં લોહ, લોહ [સખત, મજબૂત, કઠણ
 લોખડી, વિં લોહનું બનાવેલું, લોખડનું ૨
 લોચ, પું (સં લુચ-તોડવું) માયાના વાળ
 પોતાને હાથે ઉઘેડવા તે (જૈન)
 લોચક, નં સ્તન, કપ ૨. સુતારનું એક ઓળર
 ૩ કાજળ, મેશ ૪ સાપની કાચળી ૫ લોચો,
 ગોળો, પિંડ
 લોચન, નં હુપી નાખવું તે, ચુટી તોડી નાખવું તે
 ૨, હુટી લેવું તે ૩ આખ, ચક્ષુ ૪ જ્ઞાન
 લોચના, સ્ત્રીં લોચ લોચ કરવું તે, ખેંચેની, જખના
 ૨ અવલોકન, દેખવું તે
 લોચવું, કિં અં તલસવું, ચહાવું ૨ બોલ બોલ
 કરવું ૩ (મદવાડથી) આમ તેમ આળોટવું.
 લોચવું 'આખી રાત લોચલોચ કરું છે' ૪
 ચુથાવું, લોચા જેવું થઈ જવું
 લોચો, પું એકાદા લુગડને ગમે તેમ વાળેલું તે
 ડાચો ૨. પદાર્થને ચાવતા ચોટી જવું તે. ૩.
 ઢીલો ઘટ પદાર્થનો થોડો જથ્થો, લચકો, લેહી.
 ૫ ગરબડ ગોટાળો, ગળપિયુ 'હિસાબમાં લોચા
 છે' ૬ બોલવામાં આથકા ખાવા, બોલતાશબ્દ

ભાગા તુટા, સાલળનાર ન સમજે તેવું બોલવું
તે 'ભાઈ ઠીક બોલોની, લોભા શુ વાળો છો ?'
૭ તકરાર, ફડદુ, વાધો 'વચમાં લોભો નાખ્યો'
લોભાવું, કિં ૨૫૦ ચુથાવું, ગજરાવું ૨ ભારે
થવું મિથાવું (આખ)
લોટ, પું અનાજનો બારીક ભુકો, આટા ૨ જેર,
ભુકલી, ગર લોટ માગવો=ભીખ માગવી લોટ
ચાટવું=પાયમાલ લોટ ફાકવો=ગમે તેમ બકવું
લોટ ઉડવો=સડી જવું, પાયમાલ થઈ જવું
લોટકુ, નં ઠીકરાનો ઘાડવો, ચડવો, લોટ
લોટણ, નં એક જાતનું કચુતર ૨ લોટવું તે, આ-
જોટવું તે
લોટપોટ, વિં લોથપોથ 'લોટપોટ' થઈ ગઈ સૌ
લક્ષના પ્રીતમમાં મન પ્રેમી — દયા. ૨ ગોટ
મોટ, મોઢે માથે ઓઢીને પહેલું [ખાવી ૨ સુવું
લોટવું, કિં ૨૫૦ આજોટવું, ગરજડવું, ગુલાટ
લોટિયું, નં ઘટીમાંથી લોટ વાળવાનું લુગડું
૨ વિં બોકુ રોકું, લોટાના તળિયા જેવું 'લો-
ટિયો વહોરો' [ટીનું વાસણ
લોટી, સ્ત્રીં નાનો લોટો, કઢલી, લોટા જેવું મા-
લોટો, પું પાણી પીવાનું વાસણ, કળશિયો ૨
ઝાડો, અવામણ
લોઠ, પું છાંય, મોજો, તરંગ ૦ હિદોજો ૩
તાપથી માટી ગળા બાંહેજો ગઢો ૪ વાધો, તક-
રાર ૪ લોઠાની લાટ-લઢો [પાડવા, પીયવું
લોઠવું, કિં ૨૫૦ કપાસમાંથી રેને કપાસિયા જુદા
લોઠી, સ્ત્રીં તવી, નાનો તવેલ ૨ બહેન
લોઠું, નં એક જાતની કાળીને કઠણ ધાતુ, જેના
હથિયાર, ઓગર, ઇં બને છે તે, લોખંડ ૨
ઓગર, હથિયાર, વતરણું
લોથ, સ્ત્રીં લાસ, મુડદું ૨ ઉચકવું-નિભાવવું
ભારી પડે તેવું માણસ ૩ ખાટલી, કરકટી
લોથ, વિં રસ જીવવાના, નરસુ, નકામું, ખરાબ.
'આજના પાન લોથ છે' ૨ ઠોઠ, બેહોશ ૩
અશક્ત, સુસ્ત; નરમ થઈ ગયેલું લોથ પોથ-
યાકીને છેક નરમ-ઢગલો થઈ પડેલું
લોથડી, સ્ત્રીં ભુગવેટમાં શેકેલી આખરી

લોથવું, કિં ૨૫૦ બેચેનમાં આજોટવું; લોટવું.
લોથિયું, વિં રસ-જીવવાના, માલ વગરનું ૨.
નરસુ, નકામું, ખરાબ ૩ કુતરાનું બચકું
લોચર, પું (લોધ) એક જાતનું ઝાડ, અને તેની
છાલ ૨ બાટ, પુષ્કળ તેલ નાખી બાફેલો લોટ
લોધો, પું મજબુત બાધાનો લામો માણસ, દોઝ
લોપડચોપડ, નં ચીકટ, ઘી તેલ વગેરે
લોપ, પું (સં) જવું રહેવું તે, ન દેખાવું તે.
લોપવું, કિં ૨૫૦ ઓળગવું, ન માનવું; અવજા
લોખ, સ્ત્રીં યાદદાસ્તી, સ્મરણ શક્તિ. [કરવી.
લોખરી, સ્ત્રીં સુદર ઝીણી ધાબળી, ટિનની ઓઢણી.
લોખાન, પું (આં) એક જાતનો ચુંદર. એ
ધૂપ કરવામાં તે ઓપધના કામમાં આવે છે
લોભ, પું (સં) કાષ વસ્તુ પ્રાપ્ત કરવા અતિ-
શય ઇચ્છા રાખવી તે, તૃષ્ણા, લાલચ
લોભાવું કિં ૨૫૦ લાલચ થવું, લોભમાં પડવું
લોભાવું, કિં ૨૫૦ લોભ પમાડવો, લલચાવવું
લોભિયું-લોભી, વિં બેને ઘણો લોભ હોય તે,
ઘણો લાલચ, તૃષ્ણાળ
લોમ, પું (સં) કથ, વાળ, રોમ, રુવું [કાબળો.
લોમડી, સ્ત્રીં લોખરી, બારીક વણાટની સુદર
લોમ વિલોમ, વિં અવળું સવળું ૨ વહેરો, આતરો
લોલ, પું ફેર, બે હાથ પસારીને ચક્કર ચક્કર
ફરવું તે ૨ કડીને અતે તાળી પાડતા વપરાતો
વધારાનો શબ્દ ૩ વિં ચચળ, ઝુલવું ને રમવું
ફરવું ૪ સુદર, સુરેખ 'કાને કુડળ લોલક લોલ
લોલક, નં ઝુલવું લટકણિયું, લખડી નાની જડ
વસ્તુ તે, 'ઘડિયાળનું લોલક'
લોલણી, સ્ત્રીં મનોહર ચાલવાળી સ્ત્રી, વટકાળી
સ્ત્રી, લાડલી 'મત મનાવે તો માનું, હો લોલણી'
લોલા, સ્ત્રીં જીભ [નમાલ
લોલિયું-ગિયું, નં કટી, ઉમી, કણસલ. ૨
લોલુપ, વિં મમ, મચ્યું રહેવું 'લોલિયણ તણ
મન લોભમાં લોલુપ રહે' ૨ લાલચ, ઇં સુ
લોલુ. કિં ૨૫૦ લૂછવું; લુગડાથી ધસી કાઢવું
લોહ, નં (સં) લોહ; લોખંડ. [ચમક પડાણ
લોહકાન્ત, પું લોહના ભેગવાનો એક અત્યર,

લોહિયુ'બક, નં એક જાતનો ધાતુ, એક જાતનું
લોહ જેનામા દૂર પડેલા લોહાને ખેંચવાનો ગુણ
છે, અચરકાત [ગામડિયો
લોહર-રિયો, વિં ધણો જાડોને મજબુત માણસ,
લોહભરમ, સ્ત્રીં (સં) લોહાની ખાખ
લોહિયાળ-બુ, વિં લોહિયા ભરેલું, લોહિવાળું.
લોહિયુ, નં લોહિયુ, પેણી, કઢાઈર તવો, લોહી
લોહી, નં પ્રાણીના શરીરની નસોમા ફરી વળતો
જે લાલ પ્રવાહી તે, રૂધિર, ખૂન ૨ તુકમ કુળ.
૩ સગપણ, મમક લોહી પડવું-શરીરની કાઈ
પણ ઈન્દ્રિય વાટે ધણુ લોહી નીકળવું (ધણુ
ફરીને ઝાડાવાટે નીકળે છે તેને કહે છે) લોહી
આવવું=લોહી ભરાવું, પુષ્ટ થવું લોહીનું તરસું
=ખારીલું, વેરીલું, લોહી ઉકળવું=ક્રોધ વ્યાપવો,
જનુન ચઢવું, તપી જવું, બળાપો થવો લોહી
ઉઠાવો કરવો=ગરમ થઈ જવું, લોહી ઉડી જવું
=સુરખી જતી રહેતી, ફીક પડવું લોહી પીવું-
ચુસી ખાવું, વિત વગરનું કરવું, હેરાન કરવું સતા-
વવું લોહી બળવું=ચિતા થવી, સોસાઈ જવું લોહી-
હીનું પાણી થવું-લોહિમા વિકાર થવો, ચિત્ત
ઓછું થઈ જવું લોહીનો કાળિઓ=દિલ્લગીરીનું
ખાવું તે મરી ગયેલા જીવાનનું ખાવું તે
લોહીલુહાણુ, વિં લોહીચુતું, લોહીનોહી થઈ
ગયેલું [વાતું ધરેણું
લોળિયુ, નં કણસલું ૨ કાનની લાળીએ પહે-
લોળો, પું જીભનું ટેરવું
લોઝો, પું રાખઓ આગળ ગતકડા કરનારો
માણસ, વિદ્વંસક, મશ્કરો હાજર જવામી વૈદાસિક,
લૌકિક, વિં (સં) લોઝમા ચાલતું હોય તેવું
(ફેલી વજેરે) ૨ સાધારણ ૩ દુનિયાદારી ૪
ખખરો [નામી, નામોશી
લ્યાનત, સ્ત્રીં લ્યાનત, શરમ, ક્રિટકાર ૨ બદ.

વ.

વ, પું ૨૯ મો બજન વર્ણ અને ૪૦ મો મુળાક્ષર.
વ, અં (અાં) અને ૨ અથવા, વા
વરાપું (મં) એક મૂળ પુરૂષથી આવેલા પુત્ર

પૌત્રાદિકનો જે ક્રમ તે કુળ, ગોત્ર ૨ સંતાન,
પરિવાર ૩ વામ

વ શચરિત્ર, નં વશાવળી, પેહી નામું
વ શજ, વિં (સં) વશમા ઉત્પન્ન થયેલું, જન્મેલું
વ શપરપરા, સ્ત્રીં પેહી ઉતાર
વ શાવળી, સ્ત્રીં વશમા ઉત્પન્ન થયેલાઓની યથા
ક્રમ નોધ, પેહીનામું

વ શવૃક્ષ, નં વશ વિસ્તારનું ઝાડ
વ શી, વિં વશનું-સંધી "સૂર્ય-ચંદ્ર વ શી"
વ શી સ્ત્રીં (હિંબ સી) વાસળી, વેણુ, ગોવા
ળોઆ પાવા વગાડે છે તે

વધ, સ્ત્રીં વૈ, વાધ [કવિરાજ, વૈષ્ણ.
વધદ, પું [સં વૈધ] દવા કરનારો, ચિકિત્સક,
વધદુ, નં દવા આપવાનું કામ તે, પ્રાણીનો રોગ
જોઈ તેના પ્રતિકારનો જે ઉપચાર તે ૨ ફૂટી
નાખવું તે, કચરી નાખવું તે

વઢિ, સ્ત્રીં વહુ જીઓ ૨ ચીરો, તરડ, ફાટ -
'પગમા વઢિઓ પડી છે'

વકડ, નં [તેલું વકટું-એક] ગીતી દડાની રમ
તમા મોઢ અને ગમી (બદી) ની વચ્ચેનું અંતર
ભરતા પહેલું જે બોલાય છે તે વડ્ડ ભરતી એમ
બોલાય છે વકટરેડ=એક બે, એમ દડાની ગણ-
તરીમા બોલાય છે

વકરવું, કિં અં ફરી જવું, પટવાઈ જવું, વિપ
રીત થઈ જવું ૨ ફાટવું, બહેકવું હદ બહાર
જવું 'વકયો ઉદર કાળ' ૩ જોરથી કુટી નિક-
ળવું, ફાલવું ૪ આડું થવું, વાકા થવું પ સામા
થવું, છટવું, ખસી જવું

વકરો, પું [સં વિક્રય] વેચવું તે ૨ વેચાણુ
૩ વેચાણથી ઉપજેલા પૈસા તે ૪ વેચાણને
ભગતુ નામું તે, રોકડમેળ પ બદલે-કિંમત આ-
પીને લીધેલું હોય તે વકરો કરવો=વેચવું, માલ
વેચીને નાણા કરવા તે

વકારવું, કિં અં વકરે એમ કરવું, ચઢાવવું
ઉશ્કેરી મૂકવું ૨ બહેકાવવું, સામું થાય એવું
બનાવવું ૩. બળ આણવું

વકાલત, સ્ત્રીં [અં] વકાલતું કામ ધણી તે,

વકાલતનામું, નં વકીલત કરવાની સત્તાનો લેખ,
 મુખ્યભારનામું, વકીલપત્ર
 વકાસ, પુઠ ખીલવું તે ૨ અવકાસ, ખોલ, તરડ
 વકાસવું, કિં અં ફાડવું, પહોળું કરવું, ઉઘા-
 ડવું ૨ મો ફાડીને ટકટક બેસા કરવું ૩ કિં
 અં ઉઘાડવું (મો), ખીલવું, (ફલ)
 વકી, સ્ત્રી [અં] સભવ, ભોગ ૨ વાટ, વાયદો,
 રાહ ૩ ઉમેદ, આશા, ધારણા. ૪ અદાળ,
 મદાર, ઇચ્છેલા સમયની આશા
 વકીલ, [અં] એક રાજ્યે ખીજ રાજના દર-
 બારમા રાખેલો ચોતાનો માણસ તે, પ્રતિનિધિ,
 એલચી ૨ આડતિયો, સત્તાથી કામ કરનારો
 માણસ, એજન્ટ, મુખ્યત્વાર ૩ અદાલતમા પક્ષ-
 કારો તરફની દલીલો કરનાર સનદી માણસ,
 ખીજના તરફથી લડત ચલાવનારો માણસ
 વકીલાત, સ્ત્રી વકીલનું કામ-ધંધો તે ૨ વકી-
 લપણ, ખીજની તરફથી દલીલ-વિવાદ ચલાવવાનું
 કામ તે ૩ વકીલના દરજ્જાની મોટાઈ
 વકુફ, સ્ત્રી [આં] સમજ, અક્ષ. ૨. ડહાપણ,
 શાણપણ, ધીરજ અને જ્ઞાનવાળી યોગ્યતા વકુ-
 ફદાર=સમજી, ડહાણ, વકુમ
 વકુફર, પુ. [આં] બારખોજ, માન મર્તબો,
 મોભો, વજન ૨ દાગ, શેહ ૩ લાયકીવાળી
 રીતભાત, દગ. ૪ વિં લાંઠ, કપર, તોફાની,
 આકરા મિલજનું વકુફર ખોલો=વજન મુમાવવું
 હલકા પડી જવું [તિ. ૨ બાપણ
 વક્તવ્ય, વિં [સં] બોલવાને યોગ્ય, કહેવાજેવું
 વક્તવ્યતા, સ્ત્રી [સં] કહેવા જેવું જે તે
 ૨ અપવાદ, દૂષણ [કરનાર 'શ્રોતાવક્તા'
 વક્તા, વિં [સં] બોલનાર, બાપણકાર, કથા
 વક્તવ્ય, તં [સં] બોલવું તે, બોલવાની શક્તિ-
 છટા તે, વાક્યાતુર્ય, જખેફરાસી.
 વક્ત્ર, નં [સં] મો, મુખ, વદન ૨ ચહેરો
 વક, [સં] વાક, આક, તેક ૨ વળેલું, વલણ-
 વાળું ૩ ઉલટું, વિરૂદ્ધ
 વકચ ચુ, નં પોપટ. ૨ વાકી આચવાળું પક્ષી
 વક્તા, સ્ત્રી [સં] વાકાપણ, વાકડાઈ, વાક, આક.

વકી, વિં [સં] વાકી ગતિએ જનાર, વાકું
 ચાલનાર. ૨ એક રાશિમાંથી ખીજ રાશિમાંગય
 એવું 'વકીચલ' ૩ દેષણુદિથી જનાર ૪ વાકી
 લીટીમા પડનાર, વકીલવન=કરણેનું આડા પડવું તે.
 વકોક્તિ, સ્ત્રી [સં] કટાક્ષનું બોલવું તે, વા-
 કામા કહેવું તે ૨ મહેણ, ટાણો, કપડા ૩
 એક ગાંધ્યાલકાર [પાસળાઓની પેટી તે
 વક્ષ સ્ત્રેણ, નં [સં] છાતી, પેટની ઉપરની
 વક્ષ્યમાણ, વિં [સં] આગળ કહેવામા-બોલ-
 વામા આવનાર તે, હવે પછી બોલવાનું તે
 વખ, નં [સં વિષ] વિષ, ઝેર ૨ દેષ
 વખત, પુ. [અં વક્ત] કાળ, સમય ૨ મો-
 સમ, ઝડપ ૩ સંધી, લાગ, તક, ભોગ. ૪
 કમખખતી, માડી હાલત પ જમાનો, સમો કાળ.
 ૬ પટ, ખેપ, વેળા ૭ વાર થતી તે, મોકું
 ૮ નવરાશ, કુરસદ ૯ ભવ, અવતાર ૧૦
 આયણ ૧૧ ગીલીદડની રમતમા એક દાવ.
 વખત બે વખત=કવખત-યોગ્ય અવસર નહિ
 એમ, મોસમનો વખત નહિ તે
 વખતસર, અં છટતે વખતે, યોગ્ય પ્રસંગે, સવેળા
 ૨ જાત સમયે ૩ કદાચ, કદાચિત
 વખતોવખત, અં વારંવાર, વારે ધડીએ
 વખવખ, સ્ત્રી બૂખના વળખા, વસોપાત, વખ-
 વખાટ, વખવખો ૨ કણકણ, ૩ વિણાચુટા
 વખવખવું, કિં સં ખાઉ ખાઉ કરવું, વળખા
 માગવા, ફાફા મારવા, તલપવું ૨ રગરગ કરવું,
 કણકણવું
 વખવખાટ, પુ. વખવખ, વસોપાત, વળખા
 મારવા તે ૨ ખાઉ ખાઉ કર્યા કરવું તે, ખાઉ-
 ધરા વેગ ૩ કકણુટ
 વખવાદ, પુ. વિખવા, દેષ, ઝેર, ૨ ટટો, કળિયો
 વખાણ, નં [સં] વ્યાખ્યાન] પરમેશ્વરના
 ગુણ ગાવા તે, તીર્થકરોનો ગુણાનુવાદ ગાયોતે.
 ૨ તારીફ, સ્તુતિ, પ્રશંસા, શાખાથી
 વખાણવું; કિં સં તારીફ કરવી, ગુણ ગાવા,
 ૨ માન આપવું, પ્રશંસા-સ્તુતિ કરવી
 વખાણું; નં લોકમા વ્યાખ્યાનરૂપ સ્થ પડેલી

જે શિખામણીની ધાત તે, ઉખાણુ, કહેતી
 વખાર, સ્ત્રીં વેચનાનો માલ રાખનાનુ સ્થાન-
 મકાન તે, કોકાર, કોકી, માન ભરેલી દુકાન
 વખારે નાખવુ = ઓછી અગત્ય આપવી, વહેતું
 મૂકવુ, બહુ દગ્ગર કે ઉત્સાહ નહિ દેખાડવો તે
 વખારિયો, વિં વખારનો માલીક ર વખાર
 ઉપર રહેનારો નોકર [વખારીને ભાગે કુચી]
 વખારી, વિં વખારિયો, વખારનો ધણી 'છપ્પન
 વખુદુ, વિં વિખુદુ સાથથી જુદુ પડેલું
 વખુ, વિં પક્ષનુ તરફનુ, વધણવાળુ 'પિયેર-
 વખુ બાધી' ર નં પક્ષ, ઓથ, વગ, સહાય
 વખેરવુ, કિં સં છુટુ કરી નાખવુ, વેરી નાખવુ.
 ર પાથરવુ, પહેણુ કરી નાખવુ ૩ જિન્નલિન્ન
 કરી નાખવુ, ભાગ વગેરે છુટા કરી નાખવા
 વખો, પું વિપત્તિ બખનુ હુ ખ, હેરાનગતી,
 મકટ, આજીવિકાની મુશ્કેલી વખાનો માર્યો દેશ
 છોડી પરદેશ આવ્યે' [દયા કરતી ધિક્કારવું
 વખોડવુ, કિં સંખોડ કાઢવી, નિદવુ, ભૂલ કા
 વખોરો, પું ટેમલ-કમાટ વગેરેનુ અંદરનુ પાસા
 પડતુ ખાનુ તે ર નાની પેટી-પાન સોપારીની
 વગ, સ્ત્રીં [કાં] ઓળખાણુ-પિછાણુનો જે
 સબધ તે, શિક્ષારસ ૨ લાગ તડ, અવમર,
 યોગ ૩ જગા ઠેકાણુ માગ ૪ પક્ષ, તરફેણુ,
 ૫ અબધ-પગિચા 'ખીનોમા વગનો માણસ પેમે'
 સત્તા, ટેકા ૬ વગેરે કરવુ = માગ ને સગ
 વડ હોય તે પ્રમાણે કાર્ય કરવુ વગ લાગવો =
 સંકારસ થવી, કામ સરવુ
 વગડવુ, કિં અં વાગવુ, અવાજ થવો
 વગડાઉં, વિં જગલી, રાતી
 વગડો, પું જગલ, રાત, ખુલ્લુ મેદાન
 વગદા, નં કાફા, વગખા વગદા વિણવા =
 કાફા મારવા
 વગર, અં [આં] સિવાય, વિના, વણ વગર
 લાડાની કાટડી = કેદખાનું વગર પાણીએ નાવ
 ચવાવવુ = સાધન વગર કાર્ય સિદ્ધ કરવુ
 વગવસીયો, પું મોટાની ઓળખાણુ ને સહાય
 તે, ઓળખાણુ અને સહવાસનું

વગસગ, સ્ત્રીં વગ, વસીયો, સિક્ષારસ ર સમાવેસ
 થાય એવી જગો, સગવડ
 વગળ, નં બેગ, મેળવણી, મિશ્રણ ૨ શ્રેષ્ઠતા,
 તુખમફેર ૩ કપટ, છળ ૪ બાવળ, લિમડો,
 ઈં ની અતરછાલનુ પાણી તે
 વગાડવુ, કિં સં ઠોકીને કુકીને અવાજ થાય
 એમ કરવુ ર નાદ કરવો ૩ વાગે-આધાત
 થાય એમ કરવુ, 'જો જો છરી ન વગાડતા' ૪
 લાગવુ, મારવુ ઢેર વગાડે તેમા માલિક થુ કરે ?
 વગિથુ, વિં વગનુ, તરફેણુ, પક્ષનું ર ઓળ
 ખીતુ, સબધનુ ૩ નં તરફદારી, પક્ષપાત
 ૪ વગવાળુ માણસ ૫ સગા સબધીને વધારે
 આપવુ તે ['છાણુ એક વગુ કરો',
 વગુ, અં જથે, તફો, તરફે ર બાણુ, તરફેણુ
 વગુતવુ, કિં અં ગુચાવુ, ભરાવુ, 'અલ્યા'
 માડ માયા વિષે કયા વગુચો' - રત્નેં [(સ્ત્રી)
 વગુતી, વિં ભટકતી, રખડતી, દુષ્ટ આચરણુવાળી
 વગેરે, અં (આં વગેરિહી) અમુક અમુક અને
 વળી બીજા સર્વે એમ, ઇલાદિ અમુક અને બીજી
 ઉપલક્ષ બધુ એમ
 વગો, પું વગુ, બાણુ અમુક લાગની જગા
 વગોણુ, નં નિદા, ફજેતી, લોકમા ખોડું ખોલાવુ
 તે, ચરચાનુ તે
 વગોવડું, કિં સં નિદા કરતી, ફજેત કરતું,
 ખરાખોટા દષ બહાર મૂકી સામાની અપમાર્તિ
 થાય એમ કરવુ
 વગોળવુ, કિં સં વાગોલવુ; ફરીને ચાવવુ;
 મમળાવવુ ર (મનમા) વિચારવુ
 વધરડું, નં (સં વિ ન) વડેડું, વધરણુ,
 હરકત, અડચણુ ર વિદ્ય આડખીની ૩ નિંદી
 કાઢેયુ એવુ તે સેગમેળ થઈ ગયેલુ અને કુશ-
 કમા કાઠી નાખેયુ એવુ-અનાજ વગેરે બગદો
 તે ૪ વડેડું, રાતી સાડી જેવી ડાગર
 વધરણુ, નં વિદ્ય, હરકત, અડચણુ ર આડ-
 ખીવી 'વિવાહમા વધરણુ કરવુ'
 વધરો, પું (સં વિદ્ય) ટોટા, કળિયો; અણુ-
 બનાવ ર વિદ્ય ૩ અગાજ થવાની તૈયારીમાં

આવુ, સળવા માડુ. (અનાજ)

વધળુ, કિં અરુ

વધાર, પુ. મર્યા રાઈ ને હિગ વગેરે તેલમા કકડાવી દાળ શાક વગેરેમા જમકારવા તે, ખોરણી.

૨ મમરા, દુચકા (ઉશ્કેરવા માટે) વધારી ખાવુ-ખાશી ખાવુ, નકાચુ રાખી મકુ

વધારણી, સ્ત્રી. હિગ ૨ વધાર કરવાનીરીત વધારવુ, કિં સ. વધાર કરવો, ખોરણીકરવી.

જમકારવુ ૨ લાલ કરવો, ફળ કાઢવુ ૩ તીખી મીઠી ધુણી દેવી [દીધેલા

વધારિયાં, વિં વધારની વાસ આપેલા, ખોરણી વક, પુ. વાક, આકુ વલણુ

વકાઈ, સ્ત્રી. વાકાઈ, આડાઈ ૩ વિરોવ, વિર હતા ૩ હડ, આગડ

વકાવુ, કિં અ. રિસાવુ, આડા થવુ, વાકુ થવુ ૨ વાક આપવો, વાકુ વળવુ, મરડાવુ ૩

વગ, સ્ત્રી. બગ, કલાઈ દ્વિર ખસી જવુ વચકલુ, ન. વાકુ, આકુ, વાધો, અરધેથી આકુ

પડવુ તે, વચકુ વચકવુ, કિં અ. વચ્ચેથી-અરધેથી બેઢિલી થઈ હોય તેવુ થવુ, રિસાવુ, જટકી જવુ

વચકળવુ, કિં અ. સરી જવુ, મચકાડાવુ, ખસી પડવુ 'હાથમાથી વચકળી ગયો, તેમા હુ શુ કરું'

૨ નરમ પડવુ, ઓછુ થવુ 'ઋત્વના બાનથી, અગ્રણીખરે ચઢેલો કોપ ટીલો પડ્યો-વચકળ્યો'

વચકાવુ, કિં અ. રિસાવુ, મરડાવુ, વકાવુ, વચ્ચેથી જટકી જવુ ૨ વાધો પાડી નિરૂદ્ધ પડવુ,

છેડાવુ વચકેલ, વિં વઢેલ, આડે માર્ગે ઉતરી પડેલ.

જટકેલ, ૨. અટક્યાળુ, આકુ ૩ તોડાની વચકો, પુ. બેઢિલી, ૨ વહેમ ૩ વાધો

વચગાળો, અ. અરધે રસ્તે, દરમિયાન, મધ્યે ૨ અતરાળે ૩ અવકાશમા, મહિ મહિ

વચગાળો, પુ. વચમાનુ અંતર, વચલો ભાગ, આતરો, વચમા આવવુ જે કાઈ તે.

વચડવુ, કિં અ. વલુરવુ, ઉઝરડા પાડવા. વચન, ન. (સં.) સંજ, બોલ, ૨ વાણી, બાવણ,

કથન ૩ કથુનાત, કોલ, વેણુ ૪ પ્રતિજ્ઞા, પણુ, ટેડ ૫ મહેણુ, ટાણો, મર્મનો બોલ ૬ પ્રમાણુ,

વાક્ય, ઉદાહરણુ ૭ વ્યાકરણુમા એક અને અનેક એવી સખ્યા બતાવવાની સજ્ઞા વચન આવવુ=

કોલ-વિશ્વાસ આપવો વચન કાઢવુ=બોલવું ઉચ્ચાર કરવો વચન તોડવુ=ફરી જવુ, ભોલ્યુ ન બોલ્યુ

કરવુ વચન પાળવુ=બોલ્યા પ્રમાણે વર્તવુ વચન લેવુ=કોલ વિશ્વાસ-ખાતરી કરી લેવી

વચનાથ, વિં તાબેદાર.

વચનિકા, સ્ત્રી. ઉદાહરણુ, પ્રમાણુનુ દુચકુ વચની, વિં વચનવાળો, વચન પાળનાર ૨

પ્રમાણિક, સત્યવાદી ૩ ટેકી, વફાદાર. વચનીય, વિં કહેવા ભોગ, કપકાને યોગ્ય. ૨.

ન. કહેતી, મહેણુ, ટાણો ૪. દૂષણુ; લાજન વચમાં, અ. વચ્ચે

વચરમાવુ, કિં અ. વનસ્પતિનુ કરમાવુ, તાજગી જતી રહેવી, શાકભાજીનુ ચિમળાવુ તે ૨ વચળવુ.

વચલાવાંઘાનુ, વિં મધ્યમ પકિતનુ; સાધારણ હાલતનુ, ધણુ સાર નહિ તેમ ધણુ નીચુ નહિ તેવુ

વચલુ, વિં વચમાનુ, વચ્ચેનુ. ૨ ન. વચમા જે હોય તે ખીજુ.

વચવચ, સ્ત્રી. બડબડાટ, વચમા ઉઝાજળુ બોલવુ તે વચવચાટ, પુ. વચમા વચમા ઉઘાતાઈથી બડ

બડવુ તે, વગર પૂછે વચમા બોલ બોલ કરવુ તે, વચળવુ, કિં અ. જુવાનીના મદમા છકીજવુ,

મર્યાદા બહાર જતા રહેવુ 'છોકરો વચળી ગયો' ૨ ભગાણુ પડવુ, વિદ્ય નડવુ, હરકત પડવી,

કચળી જવુ, ૩ ડાઘળી ખસી જવી, ગાડા થવુ, જમિત થવુ, ચળી જવુ વચળેલ-વચળેલ,

બહેકો ગયેલુ, ફાટી ગયેલુ, મર્યાદા બહાર, જટુ રહેલુ હોય એવુ નિર્લજ્જ, વ્યભિચારી.

વચાળુ, ન. કોડી અને પેડી, પટારા વગેરેની વચ્ચેની ખાલી જગા તે, બે વસ્તુ વચ્ચે રહેલી

ખાલી જગા ૨ ખુણો, આકુ, 'ખુણેવચાળે જુઓ, પડેલુ હશે તો જડશે.'

વચેટ, વિં વચલુ, મધ્યમ વચ્ચે અ. બન્ને બાજુ સરખુ અંતર હોય તેમ.

તેવે ઠોકાણે, મધ્ય ભાગે ૨ ઠાપ કામ ચાલતુ
 હોય તે વખતમા, દરમ્યાન, વચમા અદર, મા,
 મધ્યમા ૩, એક બીજાની મહિ મહિ, પરસ્પરના
 મમ ધે ૪ બાબુપર નહિ પણ મેદાનમા, જાહે-
 રમા સૌ કાષ જાણે તેમ વચ્ચે આવતુ=દરમિયાન
 ગીતી કન્ટી. વચ્ચે પડતુ=હાથ ધાલવો ૨ સમા
 વચ્ચોવચ, અમ મધ્ય ભાગે, વચ્ચે. [ધાન કરતુ
 વચ્ચ, પુ. (સ. ૦ વતસ) છોકરે, બાળક ૨
 ગાયતુ બચ્ચુ વાહરકુ. [ઝેરી ઔષધિ કદ
 વછનાગ, પુ. (સ. ૦ વતસનાભ) એક જાતનો
 વછિયાત, પુ. માવ ખરીદ કે વેચાણ કરવા પર-
 દેશ ગયેલો માણસ તે, આડતિયો
 વછુટયુ, કિ. ૦ અ. ૦ જોરથી છુટીને જુદુ પડતુ,
 છુટયુ, ૨ કુટયુ, ઉડયુ અવાજ સાથે ઉડી
 પડતુ ૩ હેડો છોડવો, સ્વતંત્ર રમતુ થતુ 'બાળક
 વછુટયુ' ૪ વિયોગ થવો
 વછુડ, વિ. ૦ જુદુ, નોખુ, વિખુડુ, નિરાળુ
 વછેરી, સ્ત્રી. ૦ ધોડીનુ બચ્ચુ, નાની ધોડી, ટટ
 વાણી ૨ (તિરસ્કારમા) છોડી-જુવાન કન્યા
 વછેરો, પુ. ૦ ધોડીનુ બચ્ચુ, નાનો ધોડો, ટટવો.
 ૨ જુવાન, જુવાનિયો [૨ વિચ્છેદ, બેદ, ફાટકુટ
 વછો, પુ. (સ. ૦ વિચ્છેદ) વિભેગ, જુદાઈ, વિરહ
 વછોડયુ, કિ. ૦ સ. ૦ બાહેલુ-ચોટેલુ જુદુ પાડતુ,
 જોરથી જોચી આગળ કંવુ, આધુ ખસેડતુ
 ૨ ધીર ધીરે બચ્ચન મુકાવતુ, આધુ કરતા કરતા
 તદ્દન મુકી દે એમ કરાવતુ ૩ છોડયુ, ફેડયુ,
 વછોચુ, વિ. ૦ વિખુડ પડેલુ, વિયોગી, જુદુ પડેલુ
 'ટોળા વિછોષ મરગલી, તેમ ટળવળે માયળ'
 વજન, ન. ૦ (આ. ૦) ભારેપણુ તે, બોજ, તોજ
 ૨ તોળવાતુ કાટલુ, જોખ ૩ ભારબોજ માન
 ૪ ગૌરવ, શેહ, વજ્ર ૫ દયાણુ ભાર ૬ વજ.
 વજનદાર, વિ. ૦ ભારેવજનવાળુ, બોજદાર, મગીન
 ૨ ભારબોજવાળુ, મન આમર ને શેહ પડેલુ
 પ્રતિષ્ઠિત, કદર થાય તેવુ
 વજનસર, વિ. ૦ પ્રમાણુમા, જોખએ તેટલુ,
 વજરકકા, વિ. ૦ જરા ધોળા ધઉ (કાઠિં))
 વજરબદ્, ન. ૦ એક જાતનું કંઠ્યુ ખી રિખના

મોમા રખાવી મતરેલુ જેથી નજર લાગે નહિ
 એવુ છોકરાના હાલનામા રાખવામા આવતુ ખી.
 વજ તર, ન. ૦ વાજિ તર, વાજ તર, વાજુ
 વજ, સ્ત્રી. ૦ (આ. ૦) મતિ, બુદ્ધિ ૨ વૃત્તિ, વક્ષણ,
 રૂખ, ઇચ્છા ૩ ફાફા, વળખા, ભ્રમણા 'અખા-
 જીવ તણી એ વળ, અજને ઠામે પૂજે અખ'
 વજાડયુ, કિ. ૦ સ. ૦ વગાડયુ, મળવતુ ખખડાવતુ
 વજકુદાર, વિ. ૦ (આ. ૦) જેને સરકાર તરફથી
 ધનામી જમીન મળેલી હોય તે, જમીનદાર,
 જગીરદાર, ગગસિયો, દેસાઈ [તિ
 વજરો, પુ. ૦ ધનામ દાખલ મળેલી વાડીની જમીન
 વજર, (અ. ૦) પાદશાહને સલાહ આપનારો મુખ્ય
 મસલતિયો, પ્રધાન, મત્રી (૨) સેતરજમાનુ
 એક મહોર [કારકર્દી તે
 વજરાઈ, સ્ત્રી. ૦ વજરપણુ, પ્રધાનનો અમલ અને
 વજરાત, સ્ત્રી. ૦ વજરાઈ, પ્રધાનવડુ ૨ વજરનો
 દરજ્જો ૩ વજર તરીકેની સાહેબી
 વજરી સ્ત્રી. ૦ વજરાત, વજરની સાહેબી
 વજુ ન. ૦ ચળુ, હાથ પગ અને મો ધોવા તે
 (નિમાજ પદતા પહેલા)
 વજુદ, ન. ૦ સત્ય, ખરાપણુ, વારતવિકતા, વિશ્વાસ
 કરવા જેવુ તે ૨ મળ આધાર ૩ વિ. ૦ સાચુ,
 ખર, ખાતરી લાયક [માત્રીનો કર
 વજે, સ્ત્રી. ૦ ગણોત, પાકેલા અનાજનો હિરો,
 વજેવગતિયુ, વિ. ૦ ભાડુ જમે થાય અને વ્યાજ
 ખાતે મડાય એવી સરતવાળુ (ખાતુ-લખત)
 વજજર, ન. ૦ (સ. ૦) વજ, ઇન્દ્રનુ બહુજ કંઠ્યુ
 હથિયાર ૨ વિ. ૦ વજ, કંઠ્યુ, સખત વજજર-
 બાણ=કારીવા
 વજ, ન. ૦ (સ. ૦) ઇન્દ્રનુ આયુધ ૨ ભાગે, તૂટે
 નહિ એવુ, અતિ કંઠ્યુ અને મજબુત હથિયાર
 ૩ વિઘ્નુત, વિજગી ૪ દીડુ, ફલની ડાડી
 વજવાત, પુ. ૦ કડાકો (વાદજાનો)
 વજચર્મ, પુ. ૦ ગેડો
 વજજાતી, સ્ત્રી. ૦ કંઠ્યુ હૈયુ, દયાની કે લયની
 જરાપણુ લાગણી ન થાય તેવુ હૈયુ ૨ વિ. ૦ નિર્દય,
 વજદત, પુ. ૦ ઉદર ૨ કુકર [દયાહીન.

વજ્રહતી, સ્ત્રી૦ એક ઔપધિ
 વજ્રસેપ, પુ૦ ઝટ ઉખડે કે ખરે નહિ તેવો લેપ
 ૨ વિ૦ સખત, ખરેખડ સખજડ
 વચક, વિ૦ (સ૦ વચ્ચ-ઠગતુ) ઠગ, કપટી, છેતરનાર
 વચક ન૦ વાચનનો વિષય, વાચન [એના પ્રાણુ]
 વચ્ચુ, કિં અ૦ બચવુ, ઉગરી જતુ 'કેમ વચે
 વચાર, ન૦ કમ્મ' [તેમ કરવુ
 વચાવવુ, કિં સ૦ બચાવવુ ઉગારવુ ૨ વાચે
 વચાવુ, કિં અ૦ વાચી શકવુ, ઉકલવુ ૨ ચર્ચાવુ,
 નિદા થવી 'કયાવા સારા પણ વચાયા ખોટા'
 વચાળો, પુ૦ અવવરો ખુણો, ખાલી જગો, અચ્ચડ
 વછના, સ્ત્રી૦ ઇચ્છા, ચાહના [ભાગ
 વછ, સ્ત્રી૦ ખપાટિયાની ભારી
 વઝા, સ્ત્રી૦ (સ૦ વઘ્યા) વાઝણી સ્ત્રી
 વઝ, ગુ૦ (સ૦) વડતુ ઝાડ ૨ ટેક, પણ ૩
 આગર, ધીર ૩ [વાટ-સ્થળ] ધીરધાર કરવાની
 જગા-સ્થાન તે, બજાર 'નાણાવટ'
 વટતર, વિ૦ વટાતર, ધરેણિયાત, રૂપિયાનુ વ્યાજ
 નહિ ને ધરતુ ભાકુ નહિ એવુ, વટાવથી જેતુ
 અંતર ભાગી નાખવામા આવેલુ હોય એવુ
 બ્યાજ વટતરનો ધધો
 વટક, સ્ત્રી૦ ઉપરામણી, વધારાની રકમ ૨ નુક
 સાની, ખોટ, મદલો વટકવાળી=મદલો વાળવો
 વેર વાળવુ
 વટકવુ, કિં અ૦ વટકી જતુ, રીસમા ખસી
 જતુ, વકાવુ, છટકી જતુ વટકીજતુ-વકાવ
 છટકી જતુ, દહોતા પાકુ મારી ખસી જતુ
 વટલેલુ, કિં અ૦ સ્વજાતિ ને ધર્મ તણને પર
 જાતિ ને પરધર્મ સ્વીકારવો, કુશાચાર બ્રજ થવુ,
 પતિત થવુ કિં અસથ કુશાચાર તળવવો,
 વટલાવવુ, કિં સ૦ વટલે એમ કરવુ, સ્વધર્મ
 વટલાવુ, કિં અ૦ વટલીજતુ, આચાર બ્રજ થવુ
 વટલેલ, વિ૦ વટલેલુ, ધર્મબ્રજ
 વટલો, વિ૦ નરસુ, પાણ
 વટલોધ, સ્ત્રી૦ તાબડી
 વટવુ, કિં અ૦ થઈ ચૂકવુ, જતુ રહેવુ, 'વેળા
 વટી ગધ' ૨ પસાર થવુ ૩ પાણુ હકવુ,
 હર

ઓસરવુ 'પાણીની વીળ વટી' ૪ નાસીજતુ,
 આધાપાછા થઈ સતાઈ જતુ વટીજતુ-પસાર
 કરી જતુ, દૂર જતા રહેવુ, ઓલગી જતુ
 વટકુકમ, પુ૦ સમવવાળા સર્વે તરફ લખેલો
 હુકમ, મુખ્ય હુકમ
 વટાણા, પુ૦ (સ૦ વાતાન) એક જાતનુ કડોળ
 વટાણા વાવવા=નાસી જતુ, સટકીજતુ, પોખારા
 ગણવા [લાકડાની કલમ, વતરણ
 વાટણુ, ન૦ પાટી ઉપર ધૂળ નાખી લખવાની
 વટાવ, પુ૦ (હિ૦) વળતર, મુદ્દમાથી કઈ કારણ-
 થી ઓછુ લેવુ અથવા કાપી આપવુ તે, છુટ
 ૨ મોટા સિક્કાનુ પરચૂરણ લેતા જે ઓછુ આવે
 તે, બદલામણુ
 વટાવવુ, કિં સ૦ એક જાતનુ નાણુ આપી તેના
 બદલામા બીજુ જાતનુ-પરચૂરણુ નાણુ લેવુ,
 ખુરદો કરવો, બદલો કરાવવો ૨ હુડી, નોટ,
 વગેરેના નાણા કરવા તે ૩ પસાર કરવુ, પાછળ
 મૂકવુ, ઓળગવુ, છોડવુ 'વડ વટાવ્યો કે પછી
 કંઈ ભો નથી' ૪ કચરાવવુ, ભુકો થાય એમ
 કરાવવુ ૫ સરસ હોવુ, ચઢવુ 'છોકરો બાપને
 વટાવે તેવો છે'
 વટાવુ, કિં અ૦ ભુકો થવો, ચુરો થવો ૨ કચ-
 રાવુ, છુદાવુ, ભિડાવુ ૩ ખૂબ મહેનત લેવી,
 ઘસાવુ 'નાનો ગુમાસ્તો ઘણુ વટાવ'
 વટાળ, પુ૦ વટલોવાપણુ, બ્રજતા 'વહાલામા
 વળી વટાળ શો ?'
 વટાળવુ, કિં સ૦ કોઈએ કોઈને તેના ધર્મમા-
 થી પોતાના ધર્મમા આણવુ, આચાર મુકાવવો
 ૨ નહિ ખપતુ ખાવ તેમ કરવુ ૩ બ્રજ કરવુ,
 જેતુ ન ખરે તેણે અડકવુ (વાસણુ, ખાવાનુ,
 ઇ૦ ને) ૪ ટપી જતુ, સરસાઈમા વધવુ, ઉપરી
 થવુ, આગળ જતુ
 વટાળો, પુ૦ વટાળ બ્રજતા ૨ વગળ
 વટિકા, સ્ત્રી૦ (સ૦) ગોળા
 વટી, વિ૦ ટેકવાળુ ૨ ધીરધાર કરનાર 'નાણાવટી'
 ૩ ધારણુ કરનાર 'કકાવટી'
 વટીક, અ૦ પણ, મુકાવ.

વડુ, વિં ત્વ ને પણ ના અર્થમા 'પ્રવાનવડુ' વડુકાર-કો, પું ૬ ગ, રીતભાત

વટેણુ, નં વતરણુ વટાણુ [પ્રવાસી
વટેમાર્ગુ, વિં વાટે જનાર, રાહદારી, મુસાફર,
વડ, પું (સં વડ) સારી જાયા આપનાડ એક
મોડુ અને ઘટાદાર ઝાડ બાપ તેવા ખેટા અને
વડ તેવા ટેટા=મા તેની દીકરી ને ઘડો તેવી
દીકરી, સરખા ગુણુ-ખાસિયતનુ વડના-વાદરા
ઉતારવા=બહુ તોફાન કરવુ 'એતો વડના વાદરા
ઉતારે એવો છે'

વડકણુ, વિં તકરારી સ્વભાવનુ, વડવાડિયુ, લડ-
ણુ, ટટાખોગ, વડકાર 'વડકણી વહુએ દીકરો
જણ્યો'

વડકાર, વિં વડકણુ, કળિયાખોર મિળજી
વડલીર, પું મુખ્ય સાથી, ટોળાનો આગેવાન
વડવઘ, સ્ત્રીં વડવાઘ, વડની મળિયો

વડવા, પું પિતૃઓ, પૂર્વજે ૨ સ્ત્રીં ઘોડી
વડવાઈ, સ્ત્રીં વડ અને પિ પર વગેરેના ડાળ
માથી દૂદીને લગ્નગત મળિયા તે વડની જટા
વડવાગોલ, સ્ત્રીં (સં વડગુલી) એક જાતનુ
રાત્રિચર પક્ષી એ આખો દિવસ આડને ડાળે
ઉઘે માથે લટકે છે અને રાતે ચારો કરવા ઉડી
જાય છે (એ પક્ષી ઇંડા મૂકતુ નથી પણ બ
આને જન્મ આપે છે) [ખોલ્લચાલ

વડવાડ, સ્ત્રીં વડવાડ, ટ ટો, ડળિયો, મારામરી,
વડવાડિયુ, વિં ટટાખોરિયુ લડકણુ ૨ વડ
વાડિયા=એક જાતના પક્ષી, ચીજડી, વડવાગલા
વડવાનળ, પું (સં વડવા-ઘોડી+અનલ-દેવતા)
સમુદ્રમા રહેલો અગ્નિ તે, સમુદ્રના તલિયામા
રહેલી ગરમી તે ૨ જળમાની પૌરાણિક અગ્નિ-
દેવતા એનુ મો ઘોડી જેવુ ને શરીર જવાળાંપ
કહેવાય છે

વડવુ, કિં અં બોલચાલ કરની, કળિયો કરવો,
બાખુ, ૨ કિં સંડપકોઆપવો, ચીહવુ, ખીજવુ
વડવો, પું બાપના બાપ, અથવા માતા બાપ
તે, દાદો આજો વડવા=પૂર્વજે

વડમસંગે, પું વરનહુતા સસરા-સાસુનો બાપ તે

વડસાવિત્રી, સ્ત્રીં (વડ+સાવિત્રી=સૂર્ય પુત્રી) જેક
સુદિમા આવતુ એક વ્રત નવા પરણેલા વરવહુએ
સૌભાગ્યને માટે તેનું આરાધન અને વ્રત પૂજ
વગેરે કરવા તે

વડસાસુ, સ્ત્રીં સસરા-સાસુની મા [મોટો સહાયક.
વડહથ્થ, વિં બળવાન, સમર્થ, જમણો હાથ,
વડાઈ, સ્ત્રીં મોટાઈ, લોકમા મોટા ગણવાપણુ
તે ૨ આખર, ઈજત, કીર્તિ ૩ અભિમાન,
પતરાજ, ફૂલાથ

વડાગર, વિં (વડુ+અગર) દરિયા કિનારા ઉપર
ખોદેલા કુવાઓના ખારા પાણીને સુકવીને બના-
વેલુ પાસાદાર ગાગડુ મીઠુ.

વડારણુ, સ્ત્રીં ગોલી, ખવાસણુ, રાણીની દાસી.

વડાવા, પું બાપદાદાઓ, પૂર્વજ

વડાડસાત, સ્ત્રીં વિનાયક શાન્તિ

વડિયાઈ, સ્ત્રીં બાપની અથવા માની મા તે, દાદી
વડિયો, પું પ્રતિરૂપિ સામાવાળિયો, પ્રતિપક્ષી
'મર્જનો વડિયો પડિત, માનનો વડિયો નરમાથ'
૨ સમાનતા ધરાવનારો, ભીર

વડી, સ્ત્રીં (સં વડી) ગાળી, ગરગોલી, નાની
લચકી ૨ ચોળાની દાળને વાડી મસાલો નાખી
તેની નાની લચકીઓ બનાવી મુકેવેલી જે ગર-
ગોલીઓ તે વડીપાપડ વડી જવા=ખાડુ મોણુ
થઈ જવુ કામ બગડી જવુ

વડીલ, વિં મોડુ, માનનીય, પૂજ્ય, મુરબ્બી
જ્યેષ્ઠ ૨ કુટુંબ સગારનેહીમા જે માનનીય મોડુ
તે ૩ પું વડવો, દાદો, પૂર્વજ વડીલોપાન્નિત=
દાદાએ પેદા કરેલુ, (માલમિલકત) વારસે મળેલુ,
વડીલ પર પરાગત=બાપ દાદાથી

વડુ, વિં મોડુ (સગપણુ, ઉમ્મર, ગુણુ પદવી,
ખાદા વગેરેમા) ૨ વૃદ્ધ. ૩ ઉત્તમ, શ્રેષ્ઠ તે વડુ
કરવુ=શ્રુતવતુ, શુભ કરવુ, દીવો રાજ કરવો.

વહુ, નં અડદની દાળ વાડી તેની તળી કાઢેલી
નાની પણુ જડી થેપલીઓ તે, ધારી (નાગરમા),
અડદની જડી પૂરી

વડે, અં એ, યી ઈં વિલક્ષિતઓનો પર્યાય ૨,
માગફત, લીં, દાગ, ચોગે, સાધને.

વડોલો, પુ. દાદો, આજે ૨ પૂર્વજ
વડકણ, વિ. લડવાડિયુ કળિયાખોર
વડકાંર, વિ. ડકાસિયુ, લડવાડિયુ
વડવાડ, સ્ત્રી. અણુમનાવ, તકરાર ૨ કળિયો
લડાઇ, મારામાર, તોફાન [વિવાદ કરવો
વડવું, કિં. અ. વડવું, લઢવું ૨ તકરાર કરવી,
વઢવું, કિં. અ. કપાવું, છેદવું
વણ, અ. વિના, વગર, સિવાય ૨ પુ. કપા
સના છોડ તે [લુગડુ બનાવનાર, વણનારો
વણકર, પુ. સુતર, રેશમ કે રેવાના તતુઓનું
વણકરી, સ્ત્રી. વણવાની મજૂરી, વણાઇ
વણછો, પુ. ઓથ ૨ ઝાડની જાયાની મર્યાદા તે,
જાયડો, જાયો [સાટવું તે
વણજ, ન. (સ. વાણિજ્ય) વેપાર ધંધો, વેચવું
વણજર, સ્ત્રી. વેપારી માનની પોડ તે, માલ ભરેલા
પોડીની લગાર તે, કાફો ૨ હેલ, એક સામટો
આવેલા માલનો જથ્થો
વણજરી, સ્ત્રી. વણજરાની સ્ત્રી. ૨ વેપારીની
સ્ત્રી, શેડાણી, વેપારણ 'વણજરો તુ, હું વણજરી,
મુગટપર મેવારી, મેવારી'
વણજર, વિ. વણજરમાનું, ટાડાવું ૨ વેપા
રીનું, બજાર ૩ રાની, જગથી 'વણજાર કુતરી'
વણજરો, પુ. બળદની પીઠપર માલ ભરી દેશ
પરદેશ લઇ જનાર વેપારી ૨ એ નામનો એક
રાગ, બનજરો
વણતર, ન. વણવું તે, વણાટ ૨ વણવાની તરેહ
-રીત તે ૩ પોત, કુમાશ, વણાટ
વણવું, કિં. સ. રેસા તાર વગેરેને આબળી
લાખો દોર બનાવવો, આબળવું, આબળા દેવા ૨
આડા ઉભા તતુઓ-તારને સાગ પર ચઢાવી
ટોડીને કપડું બનાવવું ૩ કણકના લુવાને વેલણ
ફેરવી મોટો કરવો, શેટલી-પૂરી વણવી. ૪ વિ
સ્તારવું, વધારવું, બનાવટ કરવી, 'વણીને વાત
કરવી' ૫ ચુટી કાઢવું, ચગદી દાખીને શેટલા
જેવું કરી નાખવું, પાયમાલ કરવું 'વાટ આ-
બો નાખે વણી' ૭ કેળવવું, ગડવું, હંપવું, ખુલ્લું,
'દોકરી જણી સારે વણી શે નહિ' ૮ વિણવું,
નિવેડી કાઢવું.

વણસવું, કિં. અ. બગડવું ખરાબ થઇ જવું,
કચળી જવું ૨ નાશ પામવું, પાયમાલ થઇ જવું
૩ સુકાવું, કરમાવું
વણસાડ પુ. બગાડ ૨ નાશ, હુમ, હા
વણસાડવું, કિં. સ. ભેમાડવું, તોડી ફેડીને ખ-
રાબ કરી નાખવું, બગાડવું, 'વણસાડમા વન ઉપ-
વન, લકા બાળી ઉલ્લઘીઓ ઉદ્ધિ' ૨ પાયમાલ
કરવું, નાશ પામે એમ કરવું, મટાડવું, ફિટા-
ડવું 'સિંહ બળદનો વન વિષે, વધ્યો હતો બહુ
સ્નેહ, લોભી ચુગલ શિયાળવે, વણસાડ્યો પણ તેહ'
વણાઇ, સ્ત્રી. વણવાનું મહેનતાણું તે, વણાઈ, વ-
ણામણી ૨ વણવાની ખુખી-કારીગરી તે, વણાટ,
વણાટ, પુ. વણાઇ, વણતર, કુમાશ, પોત
વણાવવું, કિં. સ. બીજા પાસે તૈયાર કરાવવું,
બીજો વણે એમ કરવું
વણિક, પુ. વેપારથી આજીવિકા કરનાર તે, ખેતી
નહિ પડતું ધંધો કરનાર ૨ ધંધો કરનારા વેપા
રીઓનો સમુદાય તે, વાણિયો
વણિયર, ન. નોળના જેવું ભારે પુછડાવાળું ને
કાખરા રગનું એક નાનું ચોપડું પ્રાણી એને
ગોળ બહુ ભાવે છે.
વટોળ, પુ. ધુમરી લઈ ફરતો ભેરદાર પવન,
વાવાઝોડુ વટોળે ચઢવું = લહેરમા આવવું
વટોળિયો પુ. ભમરાની પેઠે કુડાળા ફરતો ભેરમા
છુટેલો જે પવન તે, કુડાળે ફરતો વાયુ, ચક્રવાત.
વાવાઝોડુ, વટોળ
વઠ, પુ. શરીરમા વાયુના ગોળા આવવા તે
વઠવું, કિં. અ. હઠ બહાર જવું, હાથથી જવું
વડી જવું = વહી જવું, બગડી જવું, બહેકવું.
વઠેલ, વિ. છટકેલ, દુરાચારી, વઠેલું [ખોળે.
વડળ, પુ. (સં. વડળ) હિંગડો, નપુસક
વડી, સ્ત્રી. ખુશી જમીનની આસપાસ માટીની
નાની ભિત ૨ વાડો, ભિત કરી આતરેલી જગ્યા
વડી જાવી = ભિત પાણીથી ભિજી નહિ માટે
તે ઉગર કરાડી નાખી મટોડું કચરાથી દાખવું તે
વડી પરતું ખરમલું = તુચ્છ, નિર્બળ, નાનું કામ.
વડો, પુ. મોટી વડી, માટીનો કોટ ૨. ભિતથી

આંતરી લીધેલી મોટી જગા ૩ આતરેશા ખુલ્લા
 ચોગાનની વચ્ચેનું મોટું મકાન ૪ મહોલો પાંડો
 વત, અં ૦ પેઠે, માફક, રીને, મુજબ, પ્રમાણે ૨
 જેવું, સરખું, સમન, 'પાપાણવત'
 વતડણુ, કિં ૦ અં ૦ (સં ૦ વિનુડ-ચીરવુ) વતૈ-
 ડણુ, વલુરવુ, નખથી ચામડીને ખણુવુ, ઉઝરડી
 નાખવુ 'વા રાએ વતરડી નાખ્યો'
 વતન, નં ૦ (આં ૦) પોતાનું મૂળ ગામ, સ્વભૂમિ,
 જન્મભૂમિ, સ્વેશ ૨ (વેતન) સેવાના બંધામાં
 સરકાર તરફથી અપાયેલી જમીન, ખેતર વગેરે તે,
 જગીર, ગામગિરાસ
 વતનદાર, વિં ૦ જગીરદાર, મજમુદાર, દેસાઇ
 વતનવાડી, સ્ત્રી ૦ રાજ્ય તરફથી રાજ્ય સેવાના
 બંધામાં મળેલી જમીન વગેરે તે, સ્થાવર મિલકત
 વતની, વિં ૦ રહેવાસી, રહીશ, રહેનાર
 વતરડણુ, કિં ૦ સં ૦ વતડણુ, વતૈડણુ, વલુરવુ
 વતરણુ, નં ૦ લખવાના સાધન, ઓળખ, કલમ,
 પિછી ટાકણુ તે [વિના
 વતરેક, અં ૦ (સં ૦ વ્યતિરેક) સિવાય, વગર,
 વતરેગ, અં ૦ વિના, વગર, સિવાય
 વતાગરે, પું ૦ વૈતરો, હેલકરી, મજૂર [પજવવુ.
 વતાડણુ, કિં ૦ અં ૦ વિતાડણુ, ખુટવાડણુ ૨ સતાવણુ,
 વતાવણુ, કિં ૦ અં ૦ છેડણુ, અં ૦ પહુ કરવુ, ચાદવુ
 કરવુ, બોલાવણુ, ચીઢવણુ, ઝેડણુ
 વતીપાત, પું ૦ સત્તરમો યોગ (જયોતિષ)
 વતીપાતિયુ, વિં ૦ અડપહુ, ચાદવુ ઉઠાછળુ ૨
 ચચળ ૩ વિદ્ય કરે એવું
 વતી, અં ૦ થી-થડી માટે, વડે ૨ અદલે, માટે
 વતુ, વિં ૦ વતું, વધારે ૨ નં ૦ વધેશ્વા વાળ,
 વતે, અં ૦ થી થડી, મારફતે, વડે [હળમત
 વતેસર, વિં ૦ લપાણુવાળુ, વિત્તારવાળુ ૨ નં ૦
 ટાયલુ, લપાણુ, પિગળ 'વ તતુ વતેસર ન કરતા.'
 વતૈડ, સ્ત્રી ૦ વલુર, ખણુજ, ચેળ ૨ ખુજલીનો રોગ
 વતૈડણુ, કિં ૦ અં ૦ વલુરવુ, ખણુવુ, ખજવાળવુ
 ૨ નખથી ચીરી નાખવુ
 વતુ, ૧૦૦ વધારે, પુષ્કળ વતુઓહુ=વધારેઓહુ
 ૨ નં ૦ વધેલી હળમત [ગાયનું બચ્ચુ-વાછડુ

વતસ, નં ૦ (સં ૦) માળ, બાળક, છોકરું, બચ્ચુ ૨
 વતસલ વિં ૦ વહાલુ, સ્નેહાળ
 વતસા, સ્ત્રી ૦ પુત્રી, દીકરી ૨ વાછડી
 વદ, સ્ત્રી ૦ વદિ, મહિનાનું બીજું પખવાડિયું, કૃષ્ણપક્ષ
 વદતિ, સ્ત્રી ૦ વાણી ૨ કહેણુ, બોલ
 વદન, નં ૦ (સં ૦) મુખ, મો ૨ ચહેરો
 વદણુ, કિં ૦ સં ૦ બોલવુ, કથવુ, ઉચ્ચાર કરવો
 ૨ ઝળવ કરવુ, મજૂર પડણુ 'અધારિયામાં માનતા
 કરેલી વદે નહિ'
 વદાઈ, સ્ત્રી ૦ જુદા પડતી વખતે જે રજા લેવી
 તે ૨ દૂર જનારને સગા મિત્ર તરફથી અપાતી ભેટ
 વદાઈગીરી, સ્ત્રી ૦ વદાઈ, જતી વખતની બક્ષીમ
 વદાડ, પું ૦ મુકરર કરેલો વખત, વાયદો
 વદાય, સ્ત્રી ૦ વદાઈ વદાય કરવુ =વળાવણુ, રવાને
 વદાર, પું ૦ વદાડ, વાયદો [કરવુ ૨ કાઠી મકવુ
 વદિ, સ્ત્રી ૦ વદ
 વદિતા, સ્ત્રી ૦ અવાજ, રવ 'સમય પરત્વે મધુર
 વદિતા, કાઠીશ્વા સભળાવે'—પ્રેમાં
 વદી, સ્ત્રી ૦ એકમનો અક દશકમાં, દશકનો સોમા
 એમ જે ઉમેરવામાં આવે છે તે, વધ
 વિદ્યા, સ્ત્રી ૦ વદી, વધ [ન કળે'
 વધાન, નં ૦ પાખડ કપડ 'કોળીના વધાન કોઈ
 વં, પું ૦ [સં ૦] કાપી નાખવુ તે, ભોગ આપવો તે
 વધ, સ્ત્રી ૦ વધારો
 વધઘટ, સ્ત્રી ૦ વધતુ ઓછુ તે
 વંચતુ, વિં ૦ વધારે, વિશેષ ૨ મોટું થતુ
 વંચરાવળ, સ્ત્રી ૦ અતરગળ, ગોળીનું વધવુ તેરોગ
 વધવુ, કિં ૦ અં ૦ વધારે મોટું થતુ ૨ બાકી
 ગહેલુ શેષ રહેલુ ૨ ચદવુ, વધીને માગવુ ૪.
 નફો રહેલો ૫ ઉગવુ
 વંચઈ સ્ત્રી ૦ વધામણી, ખુશ ખબર ૨ ખુશ ખબર
 લાવનારને જે ભેટ આપતી તે, ઇનામ [પૂજન તે
 વંચામણા, નં ૦ મગળ કાર્ય નિમિત્ત માતાનું જે
 વંચામણી સ્ત્રી ૦ શુભ વર્તમાન, ખુશ ખબર ૨
 મુખારકમાદી, ધન્યવાદ, અભિનંદન ૩ ઇનામ, બક્ષીસ
 વંચારવુ, કિં ૦ સં ૦ ઉમેરવુ, મેળવવુ ૨ ભારે કરવુ
 ૩, મોટું કરવુ, ફેલાવણુ, ૪ ચઢાવણુ, ઉચે દરજ્જે

વધારે, અં અધિક, જાહે, વિશેષ [લક્ષ જવુ
વધારો, પું ઉમેરો, જેટલુ વધારે તેટલુ તે ર
નફો, પેદાશ ૩ સિલક, કાલતુ ભાગ, શેષ ૪
પૂર્વણી, સાધણ ૫ ટાયણ ૬ ચઢતિ, વૃદ્ધિ.
વધાવવુ, કિં ૦ સં આશિર્વાદ દેતા ફૂલ ચોખા
નાખવા તે

વધાવો, પું આશિષ અને સમતિની ભેટ તે,
પ્રુશાલીની બક્ષીમ તે ર અમુક ધારણાબાધી
નાખેલા દાણામા એકી આવવી તે 'વેણુ કે
વધાવો' ૩ મગળસુચક પાસો તે, કાર્યારંભની
ફતેહ બતાવનાર પહેલુ શુભ-મગળ તે 'ભમરા
પહેલો વધાવો મારે આવ્યો'

વધુ, વિં વધારે, ઘણુ, પુષ્કળ, વધતુ [વધુ તે
વધુ, સ્ત્રી ૦ વધુ, બેરી, સ્ત્રી, જીવાન બાઈડી ર છોકરાની
વધેરવુ, કિં ૦ સં અલ્પિદાન આપવુ ભાગીદોડીને
ભોગ આપવો ર દેવની પ્રસન્નતા માટે પશુ
શ્રીફળ વગેરે અર્પવુ તે, વધ કરવો, ભોગ દેવો
૩ કાપવુ, છેદવુ 'નાળ વધેર્યો'

વધ્ય, વિં [સં ૦] વધ કરવા યોગ્ય

વન, નં [સં ૦] ખૂમ ઝાડપાનથી ભરેલુ ક્ષેત્ર-
કુળ, બાગ, બગીચો, વાડી ર વગડો, જગલ,
રાન, અરણ્ય. [ઝાડની છાલના રેસાનુ વસ્ત્ર તે,
વનકુલ, નં [સં ૦ વન+કુલ-વસ્ત્ર] વસ્ત્રલ,
વનકોલી, સ્ત્રી ૦ જગલી બોરડી

વનચર, વિં વનમા ફરતા પશુ, વગડાનાં જનાવર
ર રાક્ષસ. ૩ વાનર 'વનચર વીરા' વધામણી

વનદેવતા, સ્ત્રી ૦ [સં ૦] વનની દેવી તે

વનપતિ, પું વનરાજ, સિંહ.

વનપુષ્પા, સ્ત્રી ૦ સુવા

વનપ્રિય, સ્ત્રી ૦ કાયલ

વનપ્રિયા, સ્ત્રી ૦ [સં ૦] કોકિલા, કાયલ

વનમાળા, સ્ત્રી ૦ [સં ૦] દિવ્ય શુભ લગી લટકતી
રહે એવી પુષ્પમાળા તે, ફૂલનો મોટો હાર

વનમાળી, પું શ્રીકૃષ્ણ

વનરાજ, પું [સં ૦] વનનો રાજ તે, સિંહ.

ર મોટો કેશાળીવાળો વાઘ. 'એક વિકટ વનમા
વસે, સિંહ વડો વનરાજ.'

વનવાગળુ, નં વાગોલ, વનવાગળુ

વનવાસ, પું [સં ૦] વતમા જઈ રહેવુ તે,
વનમા વાસ કરવો તે ર દેશવટો

વનવાસી, વિં [સં ૦] વનમા જઈ રહેલુ વનમા
રહેનાર, અરણ્યવાણી ર જગલી

વનવિહાર, પું [સં ૦] વનોવન ફરવુ તે ર

વાડી ઉપવનમા ફરવુ ને આનંદ માણવો તે

વનસ્પતિ, સ્ત્રી ૦ [સં ૦] છોડવા અને ઝાડપાન
વગેરે લીનોતરી ઝાડપાલો, જડીબુટ્ટી વનસ્પતિ
વિદ્યા=ઉદ્ભિન્ન્યવિદ્યા, ઝાડપાલો મળ ધીનું જ્ઞાન
[વિજ્ઞાન તે

વના, અં વગર, સિવાય, વણુ, વિના

વનિતા, સ્ત્રી ૦ [સં ૦] નારી, સ્ત્રી, ર અનુરાગ
વાળી જીવાન સ્ત્રી

વનેખા, પું પીડા, દુઃખ, આકૃત, મંડલ, મુસ્કેલી,
હેરાનગતી ર અડચણ, આપદ.

વનેચર, વિં વનચર, વનમા ફરનારા જગલી
ર રખડાઉ, ઝમઝમ

વનો, પું [સં ૦ વિનય] વિનય, સભ્યતા, વિ
વેકબરી સભ્યતા 'વનો વેરીને વશ કરે'

વનૈડવું, કિં ૦ સં ખરામ કરી નાખવુ, ઝોઢ-
વેલા કાર્યને અરધેથી બગાડી નાખવુ 'એણે
કામ બધુ વનૈડવું'

વનૈડો, પું કામ કાર્ય અરધેથી છિન્નભિન્ન થઇ
જાય એવો જે ઝગડો-વાધો તે, વાદ કાય બગડે
એવી મુસ્કેલી તે, સહવામણ, ઓધવામણ 'એમા
તે બળ્યા ધણા નવૈડા છે'

વત, વિં [સં ૦] વાળુ, ભરેલુ વાન 'ધનવત'

વતરી, સ્ત્રી ૦ ઝાકણી, ભૂતડી, પ્રેતયોનિમા ગયેલી

વતાક, નં એક જાતનુ શાક, વેગણુ [વિધવા

વદન, નં નમન, પ્રણામ [વખાણવા લાયક.

વદનીય, વિં [સં ૦] વદન કરવા જોગ. ર

વંદવુ, કિં ૦ સન્નમવુ, પ્રણામ કરવો ર પ્રસાદલેવો
વદો, પું વાદો, ઝલ

વધ, વિં વખાણવા લાયક, નમવા જોગ

વધ્યા, સ્ત્રી ૦ [સં ૦] વાઝણી, છોકરા ન થયા
હોય તેવી [મુસ્કેલી, હેરાનગતી

વપત, સ્ત્રી ૦ (સં વિપતિ) વિપતિ; દુઃખ ર

વપન, નં [સં] મુડન, હળમત, વતુ
 વપની, સ્ત્રીં અસ્ત્રો ૨ વણવાનુ સાધન
 વપરાવુ, કિં અં ઉપયોગમા આવવુ, ડામમા
 આવવુ ૨ ખરયાવુ ૩ ધસાવુ, ઓણુ થવુ
 વપરાશ, સ્ત્રીં વાપર, ઉપયોગ ૨ અપત ૩
 વપલો, પું કૌતુક, અચરત [ધાસ, ધસારો
 વપા, સ્ત્રીં [સં] મળ્લ, હાડકામા રહેલો
 ચીકણો રસ તે, ચગ્ની ૨ રાફડો [ઝાયા, દેહ
 વપુ, વિં [સં] સુદ ૨ નં શરીર, તન,
 વફા, સ્ત્રીં [અં] વચનને વળગી રહેવુ તે,
 પ્રમાણિકપણુ, સન્નિધ ૨ ભક્તિ, શ્રદ્ધા વિશ્વાસ
 વફાદાર વિં વચનને વળગી રહેનાર, ઇમાનદાર,
 મત્વવાદી, પ્રમાણિક ૨ વિશ્વાસુ, ભક્તિવાળુ,
 સન્નિધ ૩ રાન્યભક્ત
 વફાદારી, સ્ત્રીં વચનને વળગી રહેવુ તે, ઇમાન,
 પ્રમાણિકતા, સ્વામિભક્તિ રાન્યભક્તિ
 વભુલણુ, નં પીડા આપદા, દુખ
 વભો, પું મહતા, ભાર ૨ મર્યાદા, અદબ ૩,
 ઠાક, વૈભવ, સાહેબી, વૈભોગ,
 વમન, નં (સં) ઉલગી વાતી, ઓઢારી
 વમળ, નં વહેતા પાણીમા થતા કુડાળા તે,
 આવર્ત, ભમરી, પાણીની તુમરીઓ તે ૨ વિચારની
 ગુચ, વિચારની ડગમગ હાલત તે, ગુચવારો,
 ડામાડોળ હાલત તે, કિંજર્તવ્ય મૂઢતા તે
 વમાસવુ કિં સં પશ્ચાત્તાપ કરવો, પસ્તાવુ, શોક
 કરવો ૨ ચિતવુ, વિચારમા પડવુ, વિમાસવુ, અટ
 કળ કરવી, ધારવુ
 વય, સ્ત્રીં (સં) જન્મથી માડીને ગણાતો જીવ-
 નકાળ તે, ઉમ્મર ૨ આયુષ્ય, આવરદા ૩ પક્ષીઓ
 'નવ ચોવન જતા પણુ તેણે બહુ વયનો ક્ષય કયો
 હતો'—કાદં વયોવૃદ્ધ=વયમા મોડું, વૃદ્ધ
 વયણુ, નં વચન, વેણુ, બોલ
 વયસ્ય, પું (સં) મિત્ર દોસ્ત સોમતી
 વયસ્યા, સ્ત્રીં સરખી વયની સાહેલી, સખી, સૈયર
 વયી, વિં વયનુ, ઉમ્મરનુ સમવયી=સરખી
 વર, વિં (સં વૃ) સાડ ઉત્તમ, શ્રેષ્ઠ [વયનુ
 વર, પું (સં) પરણવી યોગ્ય છોકરો=પુરૂષ તે

૨ પતિ, સ્વામી, ધણી ૩ શુભાશિષ, દેણુગી,
 પ્રસન્નતાનુ ફળ તે ૪. વરદાન 'બાણુ વર લખ
 સુખે આવશે, માટે કૃષ્ણ ગયા છળવા',
 વરક, પું સોના રૂપાના છેક પાતળા પાના.
 વરકન્યા, નં વિવાહિત છોકરો છોકરી તે, પરણતું
 સ્ત્રી પુરૂષનું જોડું
 વરખ, પું વરક ૨ ખીજ રાશિ બ, વ, ઉ અક્ષર
 ઉપરના નામની રાશિ, વૃષભ ૩ નં વૃક્ષ, ઝાડ
 વરખડી, સ્ત્રીં એક ઝાડ
 વરખાસન, નં વર્ષાસન, સાલિયાણુ, વરસાણુ
 વરખે, અં વરસમા મવત ૧૯૮૧ ના વરખે
 વરગણી, સ્ત્રીં વર્ગણી, વહે ચણી ૨ વળગણી
 વરઘેડ, સ્ત્રીં વરઘોડાની સામે ઘોડે બેસીને જતી
 કન્યા સાથેનું સરગસ
 વરઘોડો, પું વરનો ઘોડો તે ૨ પરણવા જતા
 વરનું સરગસ કાઠ માઠવાળી સવારી ૩ ફળેતી,
 ધાધલ, વરઘોડાની વાડી=ચાર ધડીની શોભા.
 ૨ જુકા દમદમાવાળુ વરઘોડો કાઠવો-ધતિ ગ
 ઉણુ કરવુ, વિદ્ય આણુ વરઘોડે ચઢવું=પરણવા
 જવુ, ઉત્તલવુ ૨ ફળેત થવુ
 વરચવુ, કિં અં કટાળવુ, કાયર થવુ
 વરચસ, પું બીજને ઓસિયાળુ પાડવાને એકાદુ
 કર્મ કરવુ તે
 વરજવુ, કિં અં વર્જવુ, તજવુ, છોડીદેવુ
 વરજેગો, પું ઉચાટ, ફિકર, ચિતા ૨ ફળેતી,
 વરઘોડો [લેવુ ૨ વર્ગ પાડવા
 વરડવુ, કિં સં ઉઝરડવુ સાભરી-ખણી ખોતરી
 વરડુ, નં ફૂટેલો-ફણુગાયેલો કઠોળનો કણુ, વાલ,
 વટાણુ, મગ વગેરેના ફણુગાયેલા દાણા ૨ વાજન
 સાથે જોડાતું ઉઝરનું ચિહ્ન ઉનું પાખડુ
 વરણુ, સ્ત્રીં (સં વણુ) જાતિ, પ્રકાર, નાત;
 જાત 'નીચ વરણુ' ૨ પું રંગ ૩, અક્ષર. ૪.
 પહેલો આકોશ પ ગણતી, લેખુ 'તે કશી વરણુમા
 નથી' ૬ (મં) દાળ
 વરણુ, નં પાણી, જળ 'જનક પખાળે ચઃણુરે,
 પટરાણી નામે છે વરણુ રે'—ઉદ્ભવ
 વરણુસ કર, વિં જુદી જુદી જાતના ભેમવાળુ

* ૨. જરજ, અનૌરસ ૩ મિશ્ર લોહીનું
વરણાગિયું, વિં જોને રૂપાળા દેખાડવાનો કોડ
હોય તે, કાકડ, ટાપટીપિયુ, છેલાઈવાળું. વરણા-
મિયો-ફક્કડ થઈને ફરનારો, છેલ, ઇશ્કી, ૨ ગીલો.
'વેગેળો રહેની વરણાગિયા' -દયાળ
વરણાગી, સ્ત્રીં વરણાગિયા થવું તે, ટાપટીપ,
આપચીપ કરવી તે, છેલાઈ, ભપકો, શોભા ૨ વર-
ગિયાઓનો વરવોડો-ઠાક તે 'ગોસાઈજીના લાલના
લગનમાં બધા સ્વરૂપની વરણાગી નિકળે છે'
વરણાવરણી, સ્ત્રીં વરણાગિયા ધર્મ તે, નાતજાત.
૨ સુટણી ૩ વિં જુદી જુદી જાતનું.
વરત, નં (સં પ્રત) ઇચ્છિત વસ્તુ મેળવવા
માટે દેહને કષ્ટ આપીને કોઈ દેવનું પૂજન આરા-
ધન વગેરે કરવું તે ૨ માન્યતા, બાધા ૩. નિયમ,
પણ, સંકલ્પ ૪ પું કોસ ખેતવાનો દોર 'વા'લા
વરત વાઢી શીદ લો છો ધટે નહિ તમને રે' ૫
દોરની ચરાઈ
વરતડી, સ્ત્રીં પાતળો વરત, નાનું દોરડું
વરતણિયો, પું ગામનું રખવાળું કરનારો પગી,
ચોરી શોધી આપનારો, ગામનો ચોકીયાટ, રખ-
વાળ, ચોકીદાર તલાકીનો સિપાઈ ૨ વળાવો,
મુસાફરને બીજા ગામ સુધી સહીસલામત વળાવી
આવનારો, ભોમિયો
વરતણી, પું કાપલો, બાળતિયુ
વરતણ, કિં અં (સં વર્ત) વર્તવું, ચાલવું,
આચરવું ૨ પારખવું, જાણવું ૩ બનવું, થવું ૪
મળવું, પ્રાપ્ત થવું
વરતારો, પું ભવિષ્યમાં બનનારા બનાવો ડહેવા
તે, જોશ જોવો તે, અગમચેતી
વરતાવણ, કિં સં ફેલાવણ, પ્રસિદ્ધ કરવું ૨
ધ ધે લગાડવું ૩ ઉડાડી દેવું, વેડશી નાખવું, વહેચી
દેવું ૪. આપી દેવું ૫. વરતે-આચરે તેમ કરવું
વરતાણ, કિં અં પોષાણ, તેને ત્યાં દસ માણસો
વરતાય છે' ૨ પરખાવું 'તે થુ છે તે વરતાવું
નથી' ૩ વપરાવું, ખપવું ૪ થવું, પસરવું 'આનંદ
વરતાઈ રહ્યો'
વરતી, અં વળતી, પછી, કેડે, પછવાડેથી

વરદ, વિં વરદાન આપનાર, દાતા, દયાળુ, વરદાથી.
વરદાઈ-ચી, વિં (સં) વર આપનાર, કૃપાળુ
૨ જોને વરદાન મળેલું હોય એવું, બરદાથી
વરદાન નં (સં) ભક્ત ઉપર પ્રસન્ન થઈ દેવ
દેવીએ તેની આશા પૂર્તિ થાય એવું વચન આપવું
તે, આશીર્વાદ, દુવા કૃપાપ્રસાદ, વર.
વરદી, સ્ત્રીં વરધી, ખમર, કહેણું, સદેશ ૨ હુકમ,
આગ્રા ૩ રજ, પરવાનગી આગળથી કામકાજને
માટે આપવામાં આવતી ખમર.
વરધ, સ્ત્રીં સારા અવસરને માટે નક્કી કરેલા
દિવસની આડે રહેલા જે દિવસ તે, મુહૂર્ત દર-
મિયાન આડા રહેલા જે દિવસો તે, વરધ ભરવી
=લગનને દિવસે ગૌત્રજની પૂજા માટે જે પાણી
લાવે છે તે [જન્મનું સતક તે
વરધસુવાળું, નં જનનાશૌચ બાળકની ઈર્ષ
વરધસાંકળી, સ્ત્રીં બાળકની કોટે પહેરાવાતી
પાંચ વર્ષ સુધી વર્ષોવર્ષ એકએક બંકાડે વધારતા
વરમ, પું સોળો. [જવાની સાકળી તે
વરમાળ, સ્ત્રીં વરને કન્યા જે ફૂલહાર પહેરાવે
છે તે, સ્વયંવરમાં કન્યા જોને પસંદ કરી માળ
આરોપે છે તે ૨ હસ્ત મેળાપ કરાવી વર
કન્યાના કંઠમાં જે સુતરની આવી નાખવામાં
આવે છે તે [જનારો તે, પથુનાર વર
વરરાજ, પું રાજ જેવા ઠાકમાઠથી પરણવા
વરવાઢ, સ્ત્રીં લગાઈ તકરાર, ટોટો, કળિયો
વરવાઢિયું, વિં તકરારી, કળિયાખોર
વરવું, વિં બેડોળ, કદરૂપું, અદક્ષરત ૨ નરસું,
નકાર, હલકું 'હું પણ વરવી બોલું વાણું, પલક
એકમા પતકું પ્રાણું' -શામળીં
વરવું, કિં અં પસંદ કરવું, પરણવું, સુ ડી કાઢવું
૨ જોડાઈ જવું, સલમ થવું 'વરિયા વરિયા
શ્રી ગોરધનવાલ, મીરા મન મોહનસુ મોહું' ૩
ખપવું વપરાવું ૪ કિં સં નોતરવું, વરણી
વરવેશ, પું સારો વેશ [કરવું.
વરવેશ, વિં માતખર, ધનાઢય 'જ્યાં ન કૃષિકાર
વરવેશજી, રાખે વરણાગીમાં કેશ, મારા વાંલાજી.'
વરવુવરાક, વિં નિમોહ્ય, નિસ્તેજ

વરસ, નં (સં વર્ષ) બાર મહીના જોડલો
 ગળ તે, સાલ ૨ વર્ષિય મુસારો તે, સાલિયાણુ
 વરસદહાડો=એક આખુ વરસ
 વરસગાઠ, સ્ત્રીં દર વર્ષે આવતો જન્મનો દિવસ
 તે, જન્મદિવસ, સાલગીરી ૨ વાર્ષિક દિવસ
 વરસફળ, નં આખા વર્ષમા બનનારા બના-
 વોની ટુકડી નોંધ, સારો
 વગસવું, કિં ૨૦ (સં વર્ષ) વૃષ્ટિ થવી મોટે
 જથ્થે વેરાતુ વેરાતુ પડતુ, વરસાદ પડવો ૨
 ઉદાર થવું અને આપવું, નવાજેશ કરવી, છૂટે
 હાથે વેરવું [રકમ તે, વર્ષાસન, સાલિયાણુ
 વરસાણુ, નં દર સાલ આપવાની નક્કી કરેલી
 વરસાદ પું (સં વર્ષ) આકાશમાથી બિંદુરૂપે
 જે પાણી પડે છે તે, મેઘ, વૃષ્ટિ, મેહ ૨ ઉપરથી
 ધારાની માફક ધણુ પડતુ તે 'તીર, પથરા અને
 ગાળોનો વરસાદ' વરસાદ વરસવો=ધારાનીમાફક
 ઉપરાઉપરી પુષ્કળ વર્ષાણુ થવું વરસાદની પેઠે
 વાટ જોવી=બહુ આતુરતાથી રાહ જોવી
 વરસાવવું, કિં ૨૦ વૃષ્ટિ કરવી, વેરવું, નાખવું
 ૨ ઉદારતા બતાવવી, ત્રુકવું, સારી પેઠે આપવું
 વરસી, સ્ત્રીં મરનારની પહેલી વાર્ષિક તિથિએ
 કરવ મા આવતી ક્રિયા તે ત્રિવાહુની વરસી
 વાળવી=ઉલટુસુલટુ કરી નાખવું
 વરસુડી, સ્ત્રીં બળદ વગેરેની ખાધે પડેલા
 આટણુનો પાક, ગરદનનો રોગ ૨ ગળાપર ગાઠો
 નિકળાને પાકે એવો રોગ, ડકમાળ
 વરસુદ, સ્ત્રીં હજમ, ધોખી વગેરેને તેમના
 કામના મહેનતાણુ તરીકે વરસ દિવસે આપવા
 ઠરાવેલુ લવાજમ તે, ઉધડ ઠરાવેલુ વાર્ષિક મહેન-
 તાણુ, વરસોત-સોધ
 વરસોત-૪, સ્ત્રીં વરસુદ, વાર્ષિક મહેનતાણુ તે
 ૨ દર વર્ષે મળતો હક તે
 વરસોવરસ, ૨૦ દરવરસ, પ્રતિવર્ષ,
 વરસોગી, સ્ત્રીં શરીર ઉપર ન દુ ખતી પણ
 કદે ૪થ્યા કરતી માસની ગાઠ, ગસોળી
 વરગો, પું દારને થતો એક રોગ
 વગ, નં વેળા, વખત, વાર

વરાંગ, નં (સં) મસ્તક, માથું [૨ વેશ્યા
 વરાગના, સ્ત્રીં (સં) સુંદર સ્ત્રી, રૂપાળી સ્ત્રી
 વરાંગી, સ્ત્રીં મુઘડ ને સુંદર સ્ત્રી, સુંદરાગી.
 વરાસવું, કિં ૨૦ પસ્તાવું, અફસોસ કરવો
 ૨ ભરોસે ભૂનવું, છેતરાવું
 વરાસે, ૨૦ ભરોસે જાણુ હોય નહિ તેમ ૨
 સમજમા, ધારીને, મિથે, બ્રમે ૩ વડે, આશ્રયે
 વરાસો, પું ભરોસો આશ્રય, વિશ્વાસ
 વરાક, વિં (સં) કગાલ, ગરીમ, નમ ૨
 નીચ હલકટ, અધમ [મિથેલુ (મીઠું)
 વરાગડું, વિં તડકે સુકાઈને હલકું તે પાસાદાર
 વરાટી, સ્ત્રીં કોડી 'વરાટી વ્યાપાર વિષે ન લાધી,
 જા મૂળગી, મૂરખ ખોટ ખાધી'—રત્નેં
 વગડ, સ્ત્રીં ભાગ, હિસ્સો, વાટો 'વરાડે આવે
 વરાડું, નં દોરડું, દોરી, રજીયું [તે તમે લો'
 વરાહવું, કિં ૨૦ લડાવવું, કળિયો કરાવવો
 વરાહિયો, પું એક જાતનો વેનો ને તેના ફલ.
 વરાણિયે, ૨૦ વડે, થી 'સાપ પેટ વરાણિયે
 ચાલે છે' ૨ આધારે, સહાય-હુંક-જેરને લીધે
 વરાધ, સ્ત્રીં ઉધરસ, તાવ, કબજિયત ને હાફનો
 નાના છોકરાને થતો જીવ લેણુ રોગ, ભારે સસણી
 વરાધે, ૨૦ બહાને, મિથે 'માખણુ વરાધે ધરમા
 તેડી, જુઠા આળ ચઢાવે'
 વરાપ, સ્ત્રીં અતરાળની શાતિ, રાયત, થોડા
 વખતની અટકાયત, વિરામ, અવકાશ ૨ તલખ;
 ઇચ્છા, આતુરતા 'એને હુક્કાની વરાપ આવી છે'
 વરાપિયું, નં કારી ડાગેર પુખીને કરેલુ ધર,
 વરસાદ આવે તે દરમિયાન પાણી પાછને ઉગા-
 ડેલા છોડવા તે
 વરાસોહા, વિં (સં) કમ્મર નીચેના માંસલ
 ઉચા અવયવોવાળી સુંદર સ્ત્રી 'ચાલ ચાલ વરા-
 સોહા' ચાલ આ રગમેલમા'
 વરાવવું, કિં ૨૦ પરણાવવું ૨ સુટી કઢાવવું,
 આમ ત્રવું, વફળીમા નોતરવું ૩ આપી દેવું
 વરાવું, કિં ૨૦ વરેલુ થવું, ૨ વફળીમા આવવું
 'ચાર પાદાણુ વરાવા છે'
 વરાહ, નં (સં) ભુડ, કુકર, સુવ વરાહા-

વતાર=વિષ્ણુનો ત્રીજો અવતાર

વરાળ, સ્ત્રી૦ પાણી અથવા લિનાશ ગરમ થતા તેમાંથી ઘોળા વાયુરૂપ પદાર્થ બને છે તે, બાષ્પ, બાફ એ સ્થિતિસ્થાપક છે અને તેને ઠંડી લાગતાં તેનું ફરીને પાણી થાય છે ૨ ગુસ્સા-ક્રોધનો ઉદ્ગાર, બળતરા, દાઝ, લાગણીનો ધ્વનિ ૩ બેસ, બળતો ઉછાળો, ક્રોધનો ઉભરો, અહ ડાર વરાળયત્ર, બાફના જેરથી ચાલે એવી કરામત તે, સાચો 'આગગાડી, મિલો અને કારખાનાના મોટા મચાઓ વરાળથી ચાલે છે'

વરાળિયુ, વિ૦ વરાળવાળુ, જેમાંથી વરાળ નિકળતી હોય એવું-ઉત્તુ [બિયા, એક વસાણું પરિયાળો, સ્ત્રી૦ જીરાની જાતના સુગંધિદાર વરિષ્ઠ, વિ૦ (સ૦) વડુ, મોડુ, સર્વોત્તમ, ઉપલુ વરી, ન૦ સાડી, બે મહિને પાકતું એક ધાન્ય વરીડો, પુ૦ નદી-તળાવના સુકા તળિયામાં ખલેલો ઝાચો કુવો, વીડો [વૃક, નાહર

વર, ન૦ કુતરાના જેવું માસાહારી જ ગલી ચોપડુ, વરડ, ન૦ પલાળીને ફૂટના દીધેલી ડાંગેર, ફણ-ગાવેલી ડાંગેર [દિશાનુ રક્ષણ કરનારો દેવ વરણ, પુ૦ (સ૦) પાણીનો અધિષ્ઠાતા દેવ, પશ્ચિમ વરણી, સ્ત્રી૦ ક્રિયા-કર્મ કરવાને બ્રાહ્મણ યુદ્ધી કાઢવો તે, યુદ્ધી, પમદગી, વરણી ૨ માર પડવો તે, શિક્ષા 'આજ દીક વરણી થઈ છે' ૩ ફસાવું, સપડાવું રોકાવું 'તમે પણ વરણોમાં વરે, અ૦ સાથે, સોથતે [આવ્યા છો' વરેડી, સ્ત્રી૦ વરોડી, વર તરફથી લગનની ખુશાલીમાં અપાયેલું જમણું ૨ જનોણ લગન વગેરેની ખુશાલીમાં નાત જમાડવી તે

વરેડું, ન૦ દોર, દોરડું

વરો, પુ૦ નાતનું જમણું, શુભ-અશુભ કાર્ય નિમિત્ત જે નાત જમાડવી ને, નાત મિત્રો વગેરેને જમાડવા પાછળ વાવશવું તે, ખરચ, 'વરો ન કરીએ ધર વેચીને, જુગટડે નવ રમીએજી' ૨ વપરાશ, અપત, વાપર, વાવર.

વરોટો, પુ૦ વાટો, લાટ જેવો મોટો ગોળ પત્થર તે, રોલ, રસ્તો સરગો કરવાતે કાકરેટ દબાવ-

૬૩

વાનો ગોળ પત્થર તે.

વરોડી, સ્ત્રી૦ વરેડી, લગનની ખુશાલીમાં વર વાળાઓ તરફથી નાત જમાડવી તે

વરોત, ન૦ વરત, મોડું જાડું દોરડું

વરોણ, ન૦ વાઝિયાપણું ૨ લમરો ૩ બરોળ, ડાળા પડખાના હૃદય નીચેનો એક અવયવ વરોણા, સ્ત્રી૦ મોટી માખી, લમરી.

વરોળણુ, કિ૦ સ૦ વલોવણુ

વર્ગ, પુ૦ (સ૦) મોટા સમુદાયનો એક દ નાનો ભાગ તે, જથ્થો એક જાતનું ટોળું-જાકળ તે 'દેવ વર્ગ' ૨ ભાગવિભાગ, ટુકડી. ૩ મડળ ૪ ખડ, પ્રકરણ વગેરે. ૫. એક સંખ્યાને તેજ સંખ્યાએ ગુણવી તે, દ્વિધાત. '૪ નો વર્ગ ૧૬' વર્ગમૂળ, ન૦ (સ૦) [ગણિત] વર્ગની મૂળ સંખ્યા કાઢવાની રીત તે, વર્ગનો મૂળાક ૬૪ એ વર્ગ ને ૮ એ વર્ગમૂળ.

વર્ગસમીકરણ, ન૦ એક જ્યોતના હિસાબ (બીજા ગણિતમાં)

વર્ગીકરણ, ન૦ (સ૦) સરખે સરખી વસ્તુઓને જાતવાર જુદી પાડવી તે; જથ્થા પાડવા, વર્ગોવર્ગી.

વર્ગીય, વિ૦ (સ૦) સજ્જતીય, એકજ વર્ગનું, મળતું હોય એવું તે. ૨ વર્ગનું; વર્ગ સંબંધી.

વર્જનીય, વિ૦ (સ૦) તજવા ભેગ, છોડી દેવા જેવું [૨ ૨૬ કરવું.

વર્જણુ, કિ૦ સ૦ તજવું, મૂકી દેવું, છોડીદેવું વર્જિત, વિ૦ (સ૦) તજવા ભેગ, છોડી દેવા જેવું

વર્જ્ય, વિ૦ (સ૦) ત્યાગ કરવા ભેગ, તજવા લાયક.

વર્ણ, પુ૦ (સ૦) રંગ ભાત તરેહ ૨ અમુક સિદ્ધ અને તેનો ઉચ્ચાર કરવો તે, અક્ષર, હરફ, દરકત ૩ સ્ત્રી૦ જાતિ, નાત જાત, કર્મનુસાર

પાડેલા મનુષ્યના વર્ગમાંનો એક વર્ગ તે -બ્રાહ્મણ, ક્ષત્રિય, વૈશ્ય ને શૂદ્ર ૪ ભેદ, વિભાગ

વર્ણન, ન૦ (સ૦) સ્વરૂપાલેખન, બ્યાન, હકીકત વિવેચન, ૨ તારીફ, વખાણ, પ્રશંસા 'ભોજન આજ જમ્યા જે અમો, તેનું વર્ણન સહુએ તમો'

વર્ણનીય, વિ૦ [સ૦] વર્ણન કરવા ભેગ, વિવેચન કરવા લાયક, વખાણવા લાયક

વર્ણમાલા, સ્ત્રી ૦ અક્ષરમાળા, કક્ષો, મૂળાક્ષરો
વર્ગવિચાર, પુ ૦ અક્ષરવિચાર
વર્ણવુ, કિ ૦ સ ૦ વર્ણન કરવું, ખ્યાન કરવું,
હકીકત જણાવવી ૨ વખાણવું
વર્ણસંગાઈ, સ્ત્રી ૦ એકનો એક અક્ષર ફરી ફરીને
આવે તેવું વાક્ય, સજાતીય વર્ણોનું આવર્તન તે,
વર્ણાનુપ્રાસ 'મોઢુ એણે કીધું ઝમ માટે દેશે
મોઢુ માન, મોટા મોટા મહીપતિ મહીપતરામને'
વર્ણસ કર, વિ ૦ જેના માળાપે ફેર હોય એવું,
વ્યભિચારથી ઉત્પન્ન થયેલું, મિશ્રવર્ણનું ૨ નો-
ફાની, ઉદ્દૃષ્ટ, અનાડી ૪ ૨ ગતિ સેળભેળપણ
વર્ણવિષ્ણુ, વિ ૦ વર્ણ અને અવર્ણનું જેમા ઠેકાણું
ન હોય એવું, ખીચડખાતું ૨ શલુમેળો, સેળ-
ભેળ, ખીચડો [સાકળિયું
વર્ણાનુક્રમણિકા, સ્ત્રી ૦ મૂળાક્ષર પ્રમાણે ગોઠવેલું
વર્ણાનુપાસ, પુ ૦ યમક, ઝમક
વર્ણાશ્રમ, પુ ૦ (સ ૦) જાતિવાર વિભાગ અને
તેમના કર્તવ્યો વગેરેની વ્યવસ્થા તે બ્રાહ્મણ,
ક્ષત્રિય, વૈશ્ય અને શૂદ્ર, એ ચાર વર્ણ અને
ચાર આશ્રમ તે વર્ણાશ્રમ ધર્મ=વર્ણના વિભાગે
આચરવાના જે ધર્મ ફરજ વગેરે તે
વર્ણવિચાર, પુ ૦ [સ ૦] વર્ણ-અક્ષરનું જે સ્પષ્ટ
ઉચ્ચારણુ તે, અક્ષરેઅક્ષર ખુલ્લા સમજાય એમ
ખોલવું તે [ચાલ, ચાલચલણ વર્તન, આચાર
વર્તણુક, સ્ત્રી ૦ આચરણુ, વર્તવાની રીતભાત,
વર્તન, ન ૦ (સ ૦) સ સાગમા વર્તવાની જે રીત
ચાલચલણ તે, આચાર, આચરણુ ૨ ચરિત,
વર્તણુક, આચાર
વર્તમાન, વિ ૦ (સ ૦) ચાલુ, ચાલતું ૨ વિદ્ય-
માન, આધુનિક, હમણાનું, ચાલુ જમાનાનું ૩
સમાચાર, ખમર, હકીકત, ચાલતી વાત કે ચર્ચા
તે વર્તમાનકાળ-ચાલતો સમય (વ્યાકરણમા)
ચાલતો વખત દેખાડનારી ક્રિયા અને તેના પ્રત્યયો
વર્તમાનપત્ર, ન ૦ જેમા ચાલુ સમયના વર્તમાન
-સમાચાર છપાતા હોય એવું પત્ર તે, છાપુ,
રોજિદુ, અવાહિક, પાક્ષિક તે માસિક જે પત્રમા
ચાલતા સમયની ચર્ચાઓ આવતી હોય તે, સામ-

યિત લેખપત્રિકા

વર્તવુ, કિ ૦ અ ૦ (સ ૦ વર્ત-થવું) આચરણુ
કરવું, ચાલવું, વ્યવહરવું, વર્તન કરવું ૨ હોવું,
રહેવું, થવું, બનવું ૩ કિ ૦ સ ૦ પારખવું, જેવું,
જાણવું - 'તેણે પગલું વર્ત્યું'

વર્તારો, પુ ૦ વરતારો, ભવિષ્યમા બનનાર બનાવ
સમધી ગ્રહોની ચાલ જેમ કાઢેલા અનુમાનો
તે ૨ અદાજ, આશરો, અડસટ્ટો, કલણ વર્તારો
કાઢવો=આશરે કેટલું થશે તે સમધી અનુ-
માન કરવું

વર્તવિવુ, કિ ૦ સ ૦ પરખાવવું, અનુમાન કરા-
વવું ૨ ભવિષ્યમા થુ બનશે તે જ્યોતિષ પ્રમાણે
જેવરાવવું ૩ વહેચવું ૪ લુટાવવું ૫. વળ-
ગાડી દેવું, માથે મારવું, આપી દેવું, બગાડવું
વર્તિક, પુ ૦ ત્રાવક લોકનો જાતિ

વર્તી, વિ ૦ (સ ૦) હોનાર, રહેનાર અગ્રવર્તી-
સૌથી આગળ રહેનાર ચક્રવર્તી-મોટી સત્તાવાળો
વર્તુલ, ન ૦ (સ ૦) કુડાળું, ગોળચકરકું, ગોળ
આકાર તે ૨ વિ ૦ ગોળ, ગોળ આકારનું

વર્તિક, વિ ૦ (સ ૦) વધારનાર તે

વર્તન, ન ૦ (સ ૦) વધારવું તે.

વર્તમાન, વિ ૦ વધતું રહેતું, વધે જતું, ચઢતી દશામા
આવતું, આગાદ થતું, ઉગતું, આગળ વધતું

વર્તિત, વિ ૦ (સ ૦) વધેલું

વર્મ, ન ૦ (સ ૦) રક્ષણ કરનાર, કવચ, બખતર

વર્ચ, વિ ૦ (સ ૦) ઉત્તમ, શ્રેષ્ઠ ૨ મુખ્ય, પ્રધાન
૩ પસદ કરેલું [કાળ તે ૨ ઉમ્મર, વય

વર્ષ, ન ૦ (સ ૦) બાર મહીના, ૩૬૦-૫ દિવસનો

વર્ષણુ, ન ૦ વરસવું તે, વરસાદ

વર્ષફળ, ન ૦ વર્ષ દરમિયાન બનવાના બનાવો
સમધીનો જોશીઓ ગ્રહ ગણિતથી જે વર્તારો
ગઢે છે તે [ચોમાસુ

વર્ષા, સ્ત્રી ૦ જ ઋતુઓમાની વરસાદની ઋતુ તે,

વર્ષાસન, ન ૦ વરખાસન, વરસુ દરસાલ આપવા-

ની નક્કી કરેલી રકમ તે, વરસાણુ, સાલ, સાલિયાણુ,

વર્ષોવર્ષ, અ ૦ દરસાલે, દરવર્ષે [જીવાધ.

વળગાડુમી, સ્ત્રી ૦ બાઝવું-વળગવું તે.

વલ્લભ, નં ૦ મનનુ જે તરફ વળતુ થાય છે તે, મનનો ઝોક, મરજી, ઇચ્છા, મનોવૃત્તિ, ભાવના રૂપ ૨ મરોડ, વાક, ડોળ, સ્વરૂપ ૩ કવિતામા કડવાની અંતે અને શરૂઆતમા આવતી સાખી તે, ઉચ્છ્વો ૪ જીવારના પહોળા ચાસ હોય તેમાથી ઉખેડી લીધેલા છોડ તે ૫ વળવાનુ તે, ઝોક, વાક (નદી રસ્તાનુ) ૬ વહેવારમા અપાતી નફા ટોટાની ઉપરામણી વલ્લદદાણિયાં, નં ૦ મુદ્દલ ને વ્યાજ વળે લા લગી કબજે રાખેલી જમીન

વલ્લદે, અં ૦ [આં ૦ વલ્લદ-છાકરો) દીકરો, પુત્ર ' ગુલામખાન વલ્લદે રહેમાનખાન

વલ્લદો, પું ૦ હોલેન્ડ દેશનો રહીશ, ડચ

વલ્લખાતુ, કિં ૦ અં ૦ રોકાવુ, ગુથાવુ [ખલૈયા વલ્લય, નં ૦ (સ ૦) જીઓને કાંડે પહેરવાના કકણુ, વલ્લવલ, સ્ત્રી ૦ બોલબોલ કરવુ તે, વારવાર વગર પૂછવે ધણુ બોલ્યા કરવાપણુ તે ટાયલુ, મિથ્યા ભાષણુ 'તુ વચમા વલ્લવલ ના કરતો' ૨ જોછએ તેથી વધારે ચ ચલતાતે ૩ ચિખાવલાવેડા ને ચાળા કરવા તે

વલ્લવલતુ, વિં ૦ વલ્લવલ-બોલબોલ કરે એવુ, સમજ્યુ ન સમજ્યુ માત્ર બોલ્યા કરે એવુ, ટાયલુ કરનાર ૨ અતિ ચ ચળ, ચિખાવલુ

વલ્લવલતું, કિં ૦ સં ૦ બોલબોલ કરવુ, ટાયલુ કરવુ મોઢામા જીભ નહિ ધાલવી તે ૨ વિલાપ કરવો, રોતા રોતા બોલતુ, કુ ખ સભારતુ ને શોક કરવો ' વૈદર્ભી વનમા વલ્લવલે ' ૩ વળખા મારવા, કાયરતાથી આમતેમ જોતુ ને રોતુ વલ્લવલાટ, પું ૦ વલ્લવલ કરવુ તે, વલોપાત, હાયવાય ૨ ખણુજ આખ્યા જેવુ થવુ તે, સળવળાટ વલ્લવલિયુ, વિં ૦ વલ્લવલતુ, બોલબોલ કરનાર ૨ વલોપાત કરતુ. ૩ ટાયલુ કર્યા કરે એવુ, ખડુબોલ વલ્લી ૦ પું ૦ (અં ૦) બ દો, બોલિયો (મુસલમાનમા)

વલ્લુ, નં ૦ વળુ, પડ, થર, પોપડો

વલ્લુધલુ, કિં ૦ સં ૦ મડવુ, વળગવુ, વિટળાવુ ૨ પેધવુ; પલકવુ [વડે, લીધે

વલ્લુધુ, વિં ૦ પેધલુ, ટવાયેલુ, પળકેલુ ૨, અં ૦

વલુર સ્ત્રી ૦ ખણુજ, ચેળ, વતૈડ [ઉઝરડા ભરના. વલુરવુ, કિં ૦ અં ૦ ખણુવુ વતૈડવુ, ચેળ ભાગવી, વલે, સ્ત્રી ૦ સ્થિતિ, અવસ્થા, હાલ, દશા ' જો વિચારી જીવ તારી સી વલે થશે ' ૨ જુડા હાલ ૩ વેતરણુ 'હવે તારી વલે કરીશ' ૪ ક્રિપાય વલેણુ, નં ૦ વણિયર, [તે, જીભનું હાલવુ તે વલો, પું ૦ ધ ખના ૨ જોછએ તેની હિલચાલ થવી વલોણાવારે, અં ૦ તણુ ચાર દિવસે, હમેશ, વારવાર આખો દહાડી,

વલોણુ, નં ૦ માખણુ કાઢવા માટે દહિને વલોવતુ તે ૨ વલોણાની ગોળી, વાસ ૩ વિચારો અને કામકાજ ઈં ની જે ડહોળાડહોળ તે, ધુમાધુમી, ઘોળાધોળ, વલોણામા મુતરવુ -સારા કામમા ફેફકું નાખવુ

વલોપાત, પું ૦ આતુર હૃદયે રડતા રડતા વલ્લવલ કરવુ તે, અધિગતાથી આકળાપણુ દેખાવુ તે ૨ હાયવાય, આક્રંદ ૩ ગાભરા પડી જલુ તે વલોપાતિયુ, વિં ૦ વલોપાત કરનાર, અધીર, વલ્લવલિયુ

વલોવલુ, કિં ૦ સં ૦ દહિને રવૈથી હલાવી નાખવુ, દહિ ભાગવુ ૨ આમતેમ હલાવતુ, ધુમરડવુ, ઉચ્છ્વપાયલ કરી નાખવુ ૩ ચર્ચવુ, ચુચવુ, મથવુ વલ્લકલ, નં ૦ (સ ૦) ઝાડની અંતર છાલના રેસાઓ માથી બનાવેલુ વસ્ત્ર, શણિયુ, ' વલ્લકલ અતિ ઝોણુ ઝોઢતી જે ખભે ખે ' (શાકુન્તલ) ઝ. ઉ વલ્લમીક, પું ૦ (સ ૦) ઉદર અને કીડી વગેરેએ દરની આગળ કરેલો માટીનો ઢગ, રાફડો

વલ્લભ, વિં ૦ (સ ૦) વહાલુ, પ્રિય ૨ પું ૦ પતિ, સ્વામી ૩ આસક; પ્રીતમ, ચાર.

વલ્લભા, વિં ૦ વહામી, પ્રિયા. પ્રિયતમા ૨ પત્ની, વહુ ૩ માયુક [ખધી તે

વલ્લભી, વિં ૦ વલ્લભ મપ્રદાયતુ, વલ્લભાચાર્યનુ-સ-વલ્લ ખખખા(હી), અં ૦ સામ સામા દાવની પતાવટ પુર થઇ ગયુ એમ, માગતુ લહેણુ રહેલુ નથી એમ વલ્લરી, સ્ત્રી ૦ વેલ, લતા વૈરાગ્ય વલ્લરી હરિ ભજવા વખાણી-રત્ને.

વલ્લવ, પું ૦ ગોપ, ગોવાળિયો.

વલ્લી, સ્ત્રી સંવેદ; વેલી, લતા, વલ્લિકા
 વલ્લુ; વિં પહોળુ, ચોકુ ર ફટાણુ, રાડુ વ
 હુ ચાલવુ=પહોળે પગે ચાલવુ, ખે પગ વચ્ચેના
 અંતરને મોકળુ રાખી ચાલવુ તે રાડુ ચાલવુ
 વવરજવુ, કિં ઠરાવવુ, નીમવુ
 વવરાણુ, કિં અં વપરાણુ, ખપવુ, ખરચાવુ
 વવળણુ, વિં વવળાટ કરવુ, વવળે એવુ ર
 ગીલી થાય એવી અમર કરવુ
 વવળણુ, કિં અં ખજવાળણુ પડે એમ થવુ,
 ખુજળી લાગવી, ખરજ આવવી
 વવળાટ, પું વવળણુ તે, વનસ્પતિની ઝેણુ અને
 જાતના પગનુ ખુચવુ તે, ખણુજ, ખજવાળ, એળ
 વવાવુ, કિં અં છેતરાવુ, ઠગાવુ [કાચુ]
 વવો, પું વકાર ર વિવેક એક વળ્લા વિના સર્વે
 વશ, વિં (સં) જીતેલુ, તાખાનુ હોય તેનુ અધીન
 તામેદાર, અનુકૂળ ર મુખ, મોહિત તામે શરણે
 વશા, સ્ત્રી (સં) વાઝણી સ્ત્રી ર હાથિણી ૩
 પું અશોક, આના ઠોકડા, અમુક ભાગ તે
 'વસાદા ૧૫ વશા, દુકાળના ૫ વશા'
 વશાત, અં (સં) થી, લીધે, કારણસર 'દેવવશાત
 વશાયર, પું વિષધર, સાપ, નાગ 'આડો વશિયર
 ઉતર્યો, પ્રભાત કરે પહોર' ર ઝેર 'રાણે વશિ
 યર મોકલ્યો, દેખે મીરાને હાથ'
 વસાણ, પું એક મોટા પ્રસિદ્ધ વૈદિક ઋષિ,
 મર્ધવશના મુખ્ય ગુરુ [વાનો મત્ર-યુક્તિ, જાદુ
 વશીકરણ, નં (સં) વશ કરવુ તે, વશ કર
 વશેક, વિં વિશેષ ર પું મેળ મળતાવશેક=
 મળતી રાશિ, સારો મેળ
 વશ્ય, વિં વશ કરાય એવુ, તામે અધીન.
 વસટાણુ, નં રિસાયેલા-મોદવ થયેલાને સમ-
 જતી ઠેકાણે લાવવુ તે, વિશિનુ કામ તે ર કુટિ
 છીપણુ, કુટણુ ર દરખાસ્ત, માણ
 વસટાળો, પું ભડો ૨ સમજાવટ ડરાવનારો
 વસતી, સ્ત્રી (સં) વસવુ તે, વાસ ર રહે
 વાનુ સ્થાન, રહેકાણુ ૩ વસેલી જગ્યા, વાસ
 ૪ લોકમખ્યા ૫ માણુમોનો ભરાવો-વધારો તે
 વસતીપત્રક, નં ગામ, શહેર, દેશ, ઇં ના

માણુમોની મખ્યાતી ગણતરીની કુલ નોંધ,
 વસતીવાડી, સ્ત્રી છોકરા ઝેયા, બાળબચ્ચા-
 વસતેય, પું (મં વિસ્તેય) અમિ, દેવતા
 વસત, નં (સં) વત્ત, કપડુ લુગડુ ર બચ્ચન
 વસત, પું (સ્ત્રી) (સં) વસતી છ ઋતુઓ-
 માની ફાગણ ચૈત્રમા આવતી ઋતુ તે, મીન જામે
 મેષ રાશિમા સર્વ હોય તે કાળ ર. એ નામનો
 એ ઋતુમા ગવાતો એક રાગ ૩ વર તરફથી
 કન્યાને આપવામા આવતી વસ્ત્રાલકારથી બેટ
 'વહુને વસત ચઢાવ્યુ'
 વસતતિલકા, પું (સં) ચોદ અક્ષરનો એક
 ગણ મેળ છદ એમા તગણુ, ભગણુ, બે જગણુ
 ને છેલ્લા બે ગુરુ અક્ષરો આવે છે
 વસંતપચમી, સ્ત્રી માહા શુદિ પચમી તે, આ
 દિવસથી વસંત ઋતુની શરૂઆત થાય છે
 વસંતપૂજા, સ્ત્રી વસંત આવવાથી આનંદપામતા
 લોકો ઈશ્વરનો ઉપકાર માનતા જે આનંદઉત્સવ
 અને દાન, પૂજન વગેરે કરે છે તે, હોળીનો આચ્છવ
 વસતિયુ, નં વસત ઋતુમા પહેરવા જેવુ કસુ
 બાની છાટવાળુ ઘોળુ અથવા ફલફટાકિયુ, ચિત્ર
 વિચિત્ર સુદર ઝીણા પોતનુ વત્ત તે વસતની
 શોભાવાળુ સુદર ફૂલેવાર વત્ત તે
 વસતોચ્છવ, પું હોળીનો આચ્છવ
 વસમુ, વિં મુશ્કેલ, અવર, કઠણુ 'એતો વસમો
 માર્ગ હતો' ર કપર, વાકુ, તરેહવાર 'પણ
 રાડપેલી કુલડી બહુ વસમો છે એનુ તો કાલા-
 યન કહેજ છુટકો' ૩ ખરાખ, ખોડુ, માહુ
 વસડ, પું સમધ ['વસમો બનાવ'
 વસડો, પું (આં) ભાગ ર જમીનનો કડકો
 વસડો, પું વચ્ચેનો, કપડુ વણતા વચમા રહી
 ગયેલુ કે ગુચાચલા તારની ધુચ, બાળુ તે. ર
 વારદાન, ગુણપાટ
 વસવસો, પું (આં) અરેજો ખતરો, શક, વહેમ
 વસવાયુ, નં વસવાને બોલાવેલુ તે, ગામલોકાનું
 કામ કરવા જમીનનો બદલો આપી વસવાને
 બોનાવેલા કારીગર લોક, જે ગામનુ કામકાજ કરે છે
 અને તેના બદલામા પસાયતી જમીન લેવાવે છે.

‘વસવાસા લેલે વિપ્ર સધાથે પાડયો વાઘો’
વસવાસ, સ્ત્રી ૦ સરસાઈ, ચડસાયડસી, સ્પર્ધા
વસલું, કિં ૨૫૦ (સ ૦ વસ-રહેવું) વાસ કરવો,
રહેવું ૨ મનમાં આવવું, ઈસવું, ખાત્રી થવી,
દિશમાં ઉતરવું ૩ ગમવું, પમદ પડવું ‘એ વર
મારે મન વસ્યોરે’

વસાણું, નં ૦ વનસ્પતિની વસ્તુ તે, ઔષધિ, ઓસ-
ડિઆ. ૩ રોગ મટાડે અને શરીરને સુધારી દદ
કરે એવો ઔષધિ નાખીને બનાવેલો પાક તે
વસાત, સ્ત્રી ૦ વિસાત, માલ, પુ ૭ ૨. દિસાળ,
ગણતરી, લેખ

વસાવવું, કિં ૦ સં વસ્તી કરવી, વાસ કરાવવો
‘મામ વસાવવું’ ૨ ખરીદ કરવું, વેચાણ લઈ
રાખવું સધરવું ‘વાસણ વસાવવા’ સર્વ સાધન
ખરીદી તૈયાર કરવું ‘નડિયાદના ધરમાં જોઈતો
તમામ સામાન વસાવ્યો છે.’

વસાવું, નં ૦ વસ્તીનું રખેવાળું કરવું તે ૨, રખ-
વાળું, ચોકી-દેખરેખ રાખવાનું મહેનતાણું તે
૩ રહેવાવું, ટકાવું જગલમાં એકલા તે વસાય?
વસાવો, પુ ૦ રખો, ચોકિયાદ પગી

વસિયત, સ્ત્રી ૦ (આ ૦) મુવા પછી અમુકને ઇસ્કા-
મત મળે, એવો મરનારે કરેલો લેખ ૨ વારસો.
વસિયતનામું, નં ૦ મરનારે પોતાની મિલકતની
વ્યવસ્થા માટે કરેલો લેખ તે, મૃત્યુપત્ર, વિલ,
વસિયાણું, નં ૦ વસવાટ, વસવાનું સ્થાન [વસિયત
વસી, પુ ૦ વહીવટ કરનાર, ગામ ઉપર રહી તેનો
બદોમસ્ત રાખનાર

વસીલો, પુ ૦ (આ ૦) લાગવગ, લક્ષામણ થાય
એવો સંબંધ ૨ મોટાની લાગવગનો ટેકો તે,
હુક, મદદ ૩ યોગ, સંધિ. ૪ મારફત દ્વારા
વસું, પુ ૦ (સ ૦) પૈસો, ધન, દ્રવ્ય, લક્ષ્મી. ‘વસું
વગર નં પશું’ ૨ આઠની સંખ્યાનો સંકેત
વસુંકવું, કિં ૦ આ ૦ ગાય બેસે દૂધ દેતા બધ
થવું, ઉચી જવું, વસુંકી જવું

વસુંધા, સ્ત્રી ૦ (સ ૦) પૃથ્વી, ધરા, જમીન.
વસુંમતિ, સ્ત્રી ૦ (સ ૦) વસુંધા, પૃથ્વી
વસુંધરા, સ્ત્રી ૦ (સ ૦) પૃથ્વી, વસુંધા, ધરા

વસુંલ, નં ૦ સ્ત્રી ૦ (આ ૦) માગતા પેટે અથવા
ડર તરીકે જમે થયેલું તે ૨ આવડ, આમદાની,
મહેસુલ ૩ જમીનનો કર, ભાડુ તે ભેગી કરનાર
વસુંલદાર, વિ ૦ માગતું-ડર ઉધરાવનાર, આમદાની
વસુંલાત, સ્ત્રી ૦ જમીન ઉપર લેવાતો કર, સાથ,
ભાડુ વગેરે જમાખ ધી, મહેસુલ ૨ વસુંલ લેવું તે.
વસો, પુ ૦ જમીનનું એક માપ, વિધાનો ૨૦ મો
ભાગ, સવાપાય હાથ, ડાઘ મળ ૨ સો અથવા
વીસનો અશ-વિભાગ તે, આની-આનો, અશ,
હિસ્સો ‘સો વસા તમારે કાષ થશે’ ૩ આખર,
વસ્ત, જુ ૦ વસ્તુ [સાખ ‘તે વસા હાર્યો.’
વસ્તારણું, સ્ત્રી ૦ બહોળા વસ્તાર=કુટુંબવાળી,
પનોતી, વસ્તીવાળી [કમીલાવાળું.

વસ્તારી, વિ ૦ વસ્તીવાળું, બચરવાડ, કુટુંબ
વસ્તી, સ્ત્રી ૦ પરિવાર, પુત્રાદિક તે ૨ લોક, રૈયત, પ્રજા
વસ્તુ, સ્ત્રી ૦ (સ ૦) હર કોઈ પદાર્થ તે, ચીજ ૨
મળ સ્વભાવ, ગુણ ધર્મ ૩ મળ ઉદ્દેશ, ભાવ, મત-
લમ ૪ વિષય, વાર્તા હકીકત (વાર્તા નાટક ધોની)
વસ્તુત, અ ૦ (સ ૦) વસ્તુ રૂપે, ખરી રીતે, નિશ્ચય
રૂપે, મૂળ સ્વરૂપે

વસ્તેવ, પુ ૦ (મ ૦) દેવતા, આગ, અગ્નિ
વસ્ત્ર, નં ૦ (સ ૦) લુચ્છુ, કપડું પટ ૨ પહેરવાના
કપડા નવસ્તુ=નાચું, ઉઘાડું વસ્ત્રલોચન=લુગડા
વગેરે ચોરાઈ જવું તે, નાગા ચઈ રહેવું તે
વહન, નં ૦ (સ ૦ વહનિ) અગ્નિ, દેવતા
વહન, નં ૦ વહેવું, ઉપાડી લઈ જવું તે ૨ ચલાવવું-
નિભાવ કરવો તે ૩ વહેવું તે, વોહ, ગમન (પાણી
વગેરેનું) ૩. વાહન; યાન

વહવાલું, કિં ૦ આ ૦ છેતરવું ઈશવું, વહાવું
વહાડ, પુ ૦ ઝટકો, જખમ, ઘા. ‘એને ઘા વહાડ
પડ્યા છે’ ૨ કાપ, છેદ, કાપવાનો કે કાપેલો
જે ભાગ તે ‘લામા લાકડાના તણ વહાડ કરને’,
૩ કાપવાની શક્તિ તે, ધાર, કાપણી ‘છરીનો
વહાડ સારો છે’ ૪ કાપેલો છેડો ૫ શેલડીનું
વાવેતર, શેલડીની કાપણી તે વહાડકાપ-વાહવા
કાપવાનો ધ ધો ૨ વાહવું કાપવું તે ૩ કાપકુપ,
કડો વહાડકુટિયુ=કડો કરનાર, મૂળમાધીયે

ઝોણુ આપનાર ૩ તોફાની, મારફાડિયુ ૪ ભાજ-
ગડિયુ [કરવુ, છુટ્ટ પાડવુ
વહાણુ, કિં ૨૦ વાહવુ, કાપવુ, છેલ્લુ ૨ ખાતલ
વહાણિયુ, નં ૦ ખજુરનો કાચળો
વહાણિયો, પું વાલિયો, મળકો, ઉમળકો
વહાડી, સ્ત્રીં વાલી, ટુકા નાળયાની ઝારી, ઘી તેલ
ભરવાનું નાળયાવાળુ પાત્ર
વહાણુ, નં ૦ ઝાઝ, ખારકસ, નાવ, મોટો મછવો
વહાણુ કમાવું=સારી, પ્રાપ્તિ થવી દરિયાઈ વેપારથી
વહાણુમ, સ્ત્રીં પાવડી, ખડા ઉં વહાણુમ પગે
પહેરી'તી જેહ, શિતા પર પખોડી તેહ 'ઉદ્ધવ
વહાણુવટી, પું વહાણુથી દેશ પરદેશનો વેપાર
ખેડનાર ૨ વહાણુનો માલીક-ઉપરી તે, મોટો
ખારવો, નાવીક ૩ મોટો દરિયાઈ વેપારી
વહાણુવટ, નં ૦ વહાણુ રાખી તે વડે કરવાનો
ધંધો, વહાણુ ખેડવાનો ધંધો કામ તે ૨ દરિ-
યાની મુસાફરી, સફર, જળયાત્રા
વહાણુ, નં ૦ પ્રાત કાળ, ઉષાકાળ ૨ પ્રભાત
પરોઢિયુ, મળસડુ
વહાણુલુ, નં ૦ પ્રભાત, પરોઢિયુ (કવિતામા)
વહાર, સ્ત્રીં મદદ, કુમક, ઉપરાળુ ૨ સહાય,
આશ્રય ૩ દાદરિયાદ, પોકાર, મદદ માટે કરેલી
અરજ તે "મારી વહારે ચઢજો ગિરિધારી"
વહાલ, નં ૦ પ્રેમ, પ્રીતિ, ઉમળકા
વહાલપ, સ્ત્રીં પ્રેમ, વહાલ તે ૨ માયાળુપણુ
વહાલી, વિં સ્ત્રીં પ્રિયા, પ્રિયતમા, વક્ષભા
વહાલુ, વિં પ્રિય, પ્રેમપાત્ર, ઉમળકા આવે તેવુ,
લાડકુ ૨ ગમતુ, જીવને આનંદ આપે તેવુ
વહાણુ, કિં ૨૦ પટાવવુ, યુક્તિથી સમજાવવુ
૨. મન મનાવવુ ૩ ઉડાવવુ છળવુ,
વહાણુ, કિં ૨૦ છેતરાવુ ઠગાવુ 'વણુ તપાસે
રખે વગ્ની, ડાહી થઇને વહાતી'-પ્રેમાં ૨
ખેચાવુ
વહી, સ્ત્રીં વર્ષ, નામાનો ચોપડો ૨ પેઢીનામુ,
વસાનલી, પાછળે ઇતિહાસ, વૃતાત 'હવે એની
વહી વાચવી રહેવા દો'
વહીજવુ, કિં ૨૦ (સં ૦ વહ) વહેવુ વે, માથે

ઉચ્ચકીને તથા જવુ ૨ વહન થઇ જવુ, રેલવુ, જવું
રહેવુ ૩ નીતી જવુ, સમય થઇ જવો 'રૈના પાર
રાને વહી ગયા' ૪. ઉચ્છ્રાબળ થઇ જવુ, હટપાર
જવુ, ઉદ્ધત થઇ જવુ
વહીતર, નં ૦ મહેનત, મજુરી, થાક લાગે એવું
સખત કામ ૨ મહેનતાણુ, મજુરી ૩ વેક,
જુલમ-ખળાતકારનું કામ [રોજીઓ
વહીતરો, પું મજુર, બોળે ઉઠાવનારો, બેલદાર,
વહીપૂજ, સ્ત્રીં ચોપડાપૂજવ, સારદાપૂજન.
વહીલાવવુ, કિં ૨૦ ઉપાડી લાવવુ ઉચ્ચકી
લાવવુ [ઠગી લેવુ
વહીસેવુ, કિં ૨૦ સહી લેવુ, નિભાવી લેવુ ૨
વહીવટ, પું વ્યવસ્થાપૂર્વક કામકાજ ચલાવવુ તે.
૨ કારભાર, વ્યવસ્થા, બદોબસ્ત ૩ ચાલતો
વ્યવહાર તે, શિરસ્તો, રવૈયો ૪ સમજ, પ્રસંગ.
વહીવટી વિં વહીવટનું, ચોપડાને લગતુ.
વહીવટદાર, પું વહીવટ કરનારો કારભારી, વ્યવ-
સ્થાપક ૨ વજર, પ્રધાન ૩. મામલતદાર
(ગાયકનાડીમા)
વહીવ ચો, પું પેઢીનામુ રાખનાર, ખારોટ, ભાટ
વહુ, સ્ત્રીં (સ વચ્ચે) પરણીને આવેલી જીવાન
સ્ત્રીના નામ સાથે સાસરામા બેડાતો શબ્દ 'સુરજ
વહુ, લલિતાવહુ' ૨ છોકરાની સ્ત્રી, પુત્રવધૂ ૩
સ્ત્રી, પત્ની, ધણિયાણી, ભાઈ.
વહુવર, નં ૦ ધણીધણિયાણી ૨ નવુ પરણેલુ બેડુ
૩ જીવાન નવોદા સ્ત્રી, વહુવાર 'ઓશિયાળી દિમે
દામણી, ને વહુવર આવી સાસુ ભણી'
વહુવાર, નં ૦ વહુવર, જીવાન-માનિતી વહુ તે ૨
વહુ રૂપે હોવુ તે, 'વહુવાર માણસ રે, ડાહ્યા બહુ
ચાશો મા, જળ ભરવા એકલડા રે, હવે પછી
જાશો મા' -દયાં
વહેચણુ, સ્ત્રીં વાટણી, ભાગ કરવા તે ૨ ભાગ,
વાટો, હિસ્સો, ફાળો ૩ વિભાગ, વર્ગીકરણુ
વહેચણી, સ્ત્રીં વહેચણુ
વહેચવુ, કિં ૨૦ ભાગ-હિસ્સા પાડવા ૨
અતગ-નિરાળુ કરવુ, જુદુ પાડવુ. ૩. ફાટકુટ
પેમવી, મતભેદ પડવો વહેચી લેવુ-લડાઈ કરવી

વહેંચાવું, કિં ૨૦ ભાગ થવા; ભુકું થવું-૫૩૫
 ૩ ફૂટ-૫૫ થી, સખ ધ તૂટવો
 વહેંચું, વિં વહીજવું, પ્રવાહમા હોય તેવું, ચાલવું,
 ગતિ કરવું વહેંચી નીક=ચાલુ પ્રવાહ, ચાલુ ઉઘોમ
 -કામ વગેરે વહેંચીસેર=ચાલ્યાજ કરવું હોય તે
 વહેંચું મૂકવું=છેડું મૂકી દેવું, રખડાવવું, ખસેડી
 મૂકવું ધ્યાન ન દેવું, ન ગણકારવું, જવું કરવું.
 વહેંચું, પું (આં વહેંચું) શક, સહેલું ર જમ,
 ભાતિ ૩ ખોટી માન્યતા, શક ૪ અચાનકે લીધે
 ખરે માની લીધે હોય એવું તે, મૂઠ વિશ્વાસ
 પ. અવિશ્વાસ ૬ વસવસો, દગદગો
 વહેંચી, વિં શકાશીલ વહેંચાય એવું, અવિ
 શ્વાસી ર કાચા કાનવું, તરગી, લહેરો વહેંચીનું
 જળ-ધણજ અવિશ્વાસ [ઝીણું ભુકું
 વહેંચું, પું વહેંચતા કે ચારતા પડતા ગોર, લાકડાનો
 વહેંચણું, નં વહેંચવું તે ર વહેંચામણ ૩ વહેંચવાનું
 ઝાંઝર, આડિયું, કરવત
 વહેંચણિયો, પું વહેંચનારો, કરાઈ
 વહેંચવું, કિં સં કરવત-આરી આડિયાથી
 કાપવું, ધીરેથી ધસીને છેડવું, વસરકા દઈ દઈને
 વાઢવું ર દુખ દેવું, રિખાવવું. [મજૂરી
 વહેંચાઈ-મણી, સ્ત્રી વહેંચામણ, વહેંચવાની
 વહેંચામણ, નં વહેંચાઈ [ર ભુદાઈ 'વહેંચો આતરો'
 વહેંચો, પું ભેદ, આતરો, ફરક, તફાવત, અંતર
 વહેંચ, સ્ત્રી વેલ, વાહન, માફો, રથ ર નં એક
 મોડું માછલું. જેના તેલનો મીણબત્તી બને છે
 વહેંચું, વિં ઉતાવળ, ઝડપવાળું ર અં ૦ જલદી,
 સત્વર. 'ચાલ ચાલ ઝડ વહેંચી, તજ તુજ મનથી
 તમામ લજ્જને'-મં ૦ નં ૩ અમુક નિર્ણયિત
 વખત પહેલાં 'વહેંચો આવજો' ૪ અગાઉ, આગળ
 વહેંચા થવું=જલદી કરવું, પાર લાવવો વહેંચું
 તે પહેલું=આગળ જાય તે જીતે. ર યથાતુકમે
 એમ વહેંચા મોડા=એમ સારે, કાઈ અમુક વખતમા
 વહેંચડાવવું, કિં સં રેલો ચાલે એમ કરવું,
 રેલાવવું ર છેતરાય એમ કરવું, ઠગાવવું ૩
 ઊપડાવી લેવરાવવું, ઉચકાવરાવવું.
 વહેંચણું, સ્ત્રી વહેંચાઈની સ્ત્રી, વહેંચણું

વહેંચરામણ, નં વહેંચવાનો-ઉ ચકી જવાની મજૂરી-
 મહેનતાણું ર તણામણ ૩ છેતરામણ.
 વહેંચરાવવું, કિં સં નફો ઝરાવવો, રળાવવું
 વહેંચાઈ, પું વરકન્યાના બાપ આમણસામણ જે
 સખ ધે ઝોળખાય છે તે
 વહેંચણું, સ્ત્રી વરકન્યાની માતાઓની ઝોળખ
 વહેંચાર, પું (સં વ્યવહાર) સખ ધ; વહીવટ,
 લેવડદેવડ અને બીજી કામકાજ કરવાનો જે સમા
 ગમ તે ચાલ, રિવાજ, પૃથા ર સખ ધી જનોનો
 સમહ, ભોજન વગેરે કરવા કરાવવાને બાધેલો
 સભા તે ૩ આમર સાખ ૪ ધરોબો, ધરવટ,
 ગાઠ સખ ધ પ. પરિચય, મખ ધ, છૂટ - ' બોલ
 ચાલનોએ વહેંચાર રાખવાની મના કરી છે '
 વહેંચારિયો, પું લેવડદેવડમા ચોખ્ખવટવાળો
 માણસ, સાહુકાર, ચોખ્ખો વહીવટ રાખનારો,
 વહેંચારે ચાવનારો
 વહેંચારીકું, વિં સાધારણ, વહેંચારને શોભવું,
 મધ્યમ, જેથી કામ સરે એવું તે
 વહેંચાર, વિં વ્યાવહારિક, મધ્યમસરવું, સાધા-
 રણ, સર્વોપયોગી થઈ પડે એવું તે ર શક્ય,
 બની શકે એવું
 વહેંચું, કિં સં ઉચકવું, ઉપાડવું, તાણવું ર
 ખમવું, વેઠવું, સહન કરવું, સહેવું ૩ નિભાવવું,
 ચલાવવું ૪ કિં અં ૦ પ્રવાહ થવો, ધારે સરવું,
 રેલવું ૫ ધસડાઈ જવું, તણાવું, ખે ચાઈ જવું
 ૩ વીતવું, પુર થવું. ૪ ફાટવું, વઠી જવું.
 વહેંચો, પું વહેંચતા પાણીનો નાનો પ્રવાહ, નાની
 નદી, ઝરણું. ર. વહેંચુનો લાખો ખાડ તે
 વહેંચણું, અં ૦ વગર, વિના, વિહોણું.
 વહેંચારત સ્ત્રી વોરત, ખરીદ. ર. વહેંચારવું-માખ
 તે ૩ વહેંચારવામા આવેલું અન્ન વગેરે ૪ જોખમ
 વહેંચારતિયો, પું ખરીદનાર, ગ્રાહક ર વહેંચાર-
 નાર-યતિ, શ્રમણ
 વહેંચારવું, કિં સં વોરવું, ખરીદ કરવું, ર
 સવરવું, એકું કરવું ૩ માગી લાવવું, આણવું,
 લઈ આવવું
 વહેંચારો, પું દેશી મુસનમાનની એક જાત,

વહ્નિ, પુ૦ (સ૦) અગ્નિ, દેવતા
 વહ્નિજવુ, કિં સ૦ ચાલ્યા જવુ, ખે ચાઈ જવુ,
 તણાવુ, નકમુ જવુ રહેવુ
 વળ, પુ૦ આબળો, આટો, ફેર 'દોરાનો વળ'
 ૨ ગોઠવણુ યુક્તિ, કળ 'વાળી લાવુ અમો વળે'
 ૩ અનુકૂળતા, વળ 'આ કામ વળે કરવાનું છે'
 મારાપણાનું અભિમાન તે, મમત ૪ કસ, આગ્રહ
 ૫ અટસ, કીનો ઝેર ૬ જુગતી, પ્રપચ, ૭
 લાગ, દાવ, પેચ ૮ પક્ષ, ર્નેહ-મિત્રતા વળે-
 રેનો મળધ ૯ ઉતાર, ઢાળ વળ દેવો-આબ-
 જવુ, ચઢાવવુ વળ ચઢાવવો-આબજવુ, ૨ ઉશ્કે
 રવુ, ઉત્તેજન આપવુ વળ ઉતારવો-હપદ તોડ
 વુ, મમત મુકાવવો ૨ ઉભેજવુ ૩ ઘાટઉતા
 રવો વળેવળે-લાગે લાગે, યુક્તિએ વળકવળ-
 લાગ કલાગ, અનુકૂળતાને પ્રતિકૂળતા
 વળકો, પુ૦ બાફલો, ગરમી લાગવાથી બફાવા-
 પગ આવવુ ૨ શાન્ત પડવુ તે, દીલગીરી ઝમી
 થવી તે, વિશ્રામ મળવો તે, થળે પડવુ તે
 વળગણુ, ન૦ નિશચત, મળધ, લાગવુ વળગવુ,
 ૨ પ્યાર-પ્રેમની ગાઠ ૩ ભૂતાદિકથી મપડાવુ તે
 વળગણી, સ્ત્રી૦ અદ્ધ રાખેલી લાકડી કે દોરી,
 જેની હિપર લુગડા મુકવવા મકવામા આવે છે
 તે, 'અવળી, ઓવરણુ
 વળગવુ, કિં અ૦ બાઝવુ, ચોટવુ, બીજને
 અડી-ચીકટાઈ રહેવુ ૨ ભેટવુ, કાઠી-આલિ-
 ગન કરવુ ૩ વિટાવુ, લપેટાવુ ૪ આગ્રહથી
 લાગ્યા રહેવુ ૫ તકરાર કરવી, ટટો, કરવો,
 લડવુ ૬ મન-શરીરમા દાખલ થવુ ૭ રોકા-
 વુ, વાતે વળગવુ 'વાટે ને ઘાટે રે તમે વળગો
 છો વાતે' -દયા૦ ગળે વળગવુ-માથે પડવુ
 ૨ ગળે ન ઉતરવુ પાપ વળગવુ-દુર્વ્યસન
 પડવુ, પીડા લાગવી ભૂતવળગવુ-શરીરમા ભૂત
 આવવુ, ત્રમણુ લાગવી
 વળગાટ, પુ૦ વળગાડ, ભૂત ધ૦ થી સપડાવુ તે
 વળગાડવુ, કિં સ૦ બઝાડવુ, ચોટાડવુ, ૨
 ભેરવવુ માથે નાખવુ ૩ ભેદાડવુ
 વળણુ, ન૦ વલણુ વૃત્તિ, મનનો ઝોડ ૨. મરોડ,

ઢગરીત ૩ ખુણો, વાક ૪ રાગનો ઉચલો
 વળતર, ન૦ બદલા તરીકે જે મળે આપવાનું
 તે, હકસાઈ ૨ વટાવ, બદલો, અવેજ
 વળતા, અ૦ પાછા ફરતા
 વળતા પાણી, ન૦ નરમ પડવુ ભેર ૨ વગસા
 આવવાનું ચિહ્ન ૩ માદા માણસને બીમે બીમે
 સાર થવા માડવુ તે
 વળતીદશા, સ્ત્રી૦ લાગ્યોદયનું ચિહ્ન
 વળતી, અ૦ પમ્પી, ફરીતે, પછવાડેથી જરા રહીને
 એમ ૨ વધારામા, વળી
 વળદાર, વિ૦ આબળાવાળુ ૨ ટેકીલુ, મમતી,
 ૩ અટસિયુ ૪ પેચદાર, આટીકુ ટીવાળુ
 વળવળ, સ્ત્રી૦ ખણજ, ખનખન થવી તે, ચટપટ
 વળવુ, કિં અ૦ પાછા આવવુ, ફરવુ ૨ વાકુ
 થવુ, વચ્ચેથી નમવુ, મરડાવુ ૩ ફટાવુ, વકાવુ,
 વાકુ ફરવુ ૪ રાહે આવવુ, સીધા થવુ, માનવુ,
 મનાવુ ૫ મહાવરો પડવો, ફરવુ કસાવુ, કેળવણી
 મળવી ૬ સુધરવુ, મરોડમા આવવુ 'હવે એના
 અક્ષર વળ્યા' ૭ બાધો પકડાવો, તાળ થવુ,
 આરોગ્ય થવુ 'શરીર વળ્યુ' ૮ ગુછળાવાળુ-ગાઠ
 ડપ થવુ, ગઠાવુ 'અળોડો વળતો નથી' ૯
 પાકવુ, ફાયદો થવો, ફળ મળવુ, સરવુ 'એમા
 ડધ વળવાનું નથી ૧૦ બાઝવુ, ચિકાસથી એકડા
 થવુ-એડાવુ, લોચો વળવો 'લાડુ વાળવો'
 વળાવવુ, કિં સ૦ વદાય કરવુ, મોકલવુ ૨ કાઠી
 મકવુ, ફરવુ ૩ જનારને રસ્તો દેખાડવો-માર્ગે
 પાડી આવવુ ૪ ઝાડુ પુળે કઢાવવો, સાફ કરાવવુ
 વળાવિયો, પુ૦ વળાવો, ભોમિયો અને રક્ષક
 વળાવું, કિં અ૦ વાકુ થવુ ૨ ન૦ રક્ષક અને
 ભોમિયા તરીકેનું કામ તે [વરતણિયો
 વળાવો, પુ૦ રસ્તો દેખાડનારો; વળાવિયો, ભોમિયો,
 વળિયા, ન૦ દખાણુના આકા, પરસેવાના ડાઘ, ચાઠા
 ૨ આટણુ ૩ વચ્છણ ૪ થર, પડ (જમીનના)
 વળિયુ, ન૦ લુગડે પડેલો પરસેવાનો ડાઘ
 વળી, સ્ત્રી૦ પાતળો લાળો સોટો, સાકડી ૨. સાકડીને
 છેડે જડેલી ખોલી [વાર, પાછુ
 વળી, અ૦ પણ, અને ૨ પંખી, ફરીથી ખીજી

વળીજવુ, કિં અં વાકુ થવુ, નમવુ ૨ મમજ
જવુ, ઠેકાણે આની જવુ ૩ પક્ષમા જતા રહેવુ
'એ તમારી તરફ વળી ગયો'

વળુ, નં થર, પડ, પોપડો ૨ અસ્તર, માહેલુ
ઢાકણ, પરચાર, તળિયુ ૩ ખોળ ૪ મડળ,
પક્ષ, સમુદાય, રાહ, ઢાળ ૫ જુગડે પડેલો પરસે
વાનો ડાવ, વળિયુ ૬ ધઉની રોટલી

વળુદવુ, કિં અં લાગવુ, પ્રેમ કરવો [વળુદે'
વળુદુ, અંથી, લીધે, વડે 'એહુ ખાય તે ચોપડયા
વળુકો, પું કેળવળી, શિક્ષણ

વળો, પું ભડીને લાખી વળી, મોટો સોટો [વાણી
વળોક, પું વાટ, મરોડ ૨ વિવેક, રીતભાત,
વળોટ, પું વળુકો, શિક્ષણ

વળોટવુ, કિં અં ચઢિયાતા થવુ, એક થવુ
વાક, પું વક્તા, વાકાપણ, વકાશ ૨ રાટ, વળ,
મરડાટ, તેડાઈ, વુડ ૩ સ્ત્રીઓને કાણીએ પ-
હેરવાનુ વાકદાર ભળીવાળુ ધરેણુ, વાકુ ૪
ગુનો અપરાધ, દોષ તડસીર ૨ દૂષણ ખોડ,
ભૂલ વાક કાઢવો=મૂલ કાઢી

વાકડલુ, વિં વાડ ૨ ખોડુ લાગવુ તે, (કવિતામા)
વાકડવેલુ વિં વેલાજેવુ વાકુ, ગુ થણીના આટાવાળુ
વાકડી, વિં ઉત્તમ જાતની (સોપારી) ૨ ફક્કડ,
સરમ, ટેકુ ફાકડુ

વાકડુ, નં સ્ત્રીઓને કાણી ઉપર પહેરવાનુ એક
ધરેણુ, વાક, ઘોડાવાક ૨ વચલી આગળીએ પહે
રવાનુ વિટલા જેવુ એક વરેણુ, વેઢ, ઘોડો ૩
વિં વાકુ, બાકુ, રાકુ [પહેરામણી

વાકડો, પું વરને આપવાની રોકડ-પૈઠણુ તે,
વાકસાથીઓ, પું વાકા પાખાવ જો સાચિયો ૨
મડળ, રેખાચિત્ર [૩ આડાપણુ, હડીલાઈ
વાંકાઈ, સ્ત્રીં વાકાપણુ, વાકાશ ૨ છેલાઈ ટેડાઈ
વાકાખોલુ, વિં ખોલીને ફરી જનાર, આડાખોલુ
૨ જુહુ, અપ્રમાણિક ૩ નિદક ખોડુ અને
અવળુ ખોલનાર [વિરૂદ્ધતા

વાંકાશ, સ્ત્રીં વાકાઈ, વક્તા ૨ આડાઈ ૩
વાકુ, વિં સીધુ, નહિ તેડુ, વળેલુ, વાકવાળુ ૨
ઉભડુ, ઉધુ, અવળું, વિરૂદ્ધ ૩ જુહુ, ખોડુ ૪

ખાંડ, છેલ્લ, તેડુ, ફાકડુ ૫ ઓરમિભજવુ, વિચિત્ર
વલણુ ૬ કુટિલ વાકુ ચાલવુ=આડે રસ્તે જવુ,
વિરૂદ્ધ વર્તવુ, અનીતિએ ચાલવુ વાંકી નજરે
જોવુ=જાનામાના જોવુ, અપ્રસન્નતા દેખાડવી, કુ-
દૃષ્ટિ કરવી વાકુ પડવુ=નાખુશ થવુ, ખોટુ લગા-
ડવુ હુ ખ લાગવુ ૨ ઉધુ પડવુ, ગુસ્સે થવુ વાકુ
ખોલવુ=ખોલીને ફરી જવુ, નામુકર જવુ, આડુ
ખોલવુ જુહુ ખોલવુ, નિંદા કરવી વાકુ વળવુ=
નમી જવુ, વાગ થઈ જવુ ૨ નમવુ ૩ ફટાવુ
વાકુ વાળવુ=મરડવુ ૨ નમાવવુ, નરમ કરવુ વાકી
પાધડી મક્કી-છેલાઈ કરવી, ટાપટીપ કરવી ૨
દેવાળુ કાઢવુ વાકો દહાડો-કમળખતીનો સમય,
અવળો દહાડો. વાકુ મો કરવુ=મો ફેરવવુ ૨
ચેષ્ટા કરવી, મસ્કરી કરવી વાકો વાળ=ચત્કિચિત્
પીડા, હરકત હેલો, આચ

વાકુ, નં અણુખનાવ, ગેરસમજીતી
વાકુ ચુકુ, વિં આડુતેકુ સહેજસાજ વાકુ ૨.
આડુ-અયોગ્ય લાગે એવુ, ૩ ગાળાગાળનુ, વધારે
પડવુ ૪ સર્પાકર વાકુ તે

વાંકુ તૈડ, વિં બહુજ વાકુ, વળી ગયેલુ
વાકુ વસમુ, વિં આડુતેકુ, અયોગ્ય અને આકર
લાગે એવુ, વિરૂદ્ધ અને કંઠણુ, જુહુ ને રીસ ચઢે
એવુ, વિપરીત [કુટકુ, ટાપટીપિયુ

વાકુ વરણુગિયુ, વિં ટેડાઈને ટાપટીપવાળુ,
વાગલા, નં વળખા, ફાફા ઉં અત્ર વિના છેયા
મારે વાગલા, તો કયાથી કરીએ ટોપીને આગલા
વાધુ, નં પાણીના જોસથી જમીન ખોદાઈ પડેલો
લાખો અને ઉડો ખાડો તે, કાતર

વાવો, પું (સં વર્ગ) વર્ગ, પક્ષિ 'દુકાળમા
વચના વાધાના લોક બહુ હુ ખી થાય છે,' ૨ જાત,
તરેહ

વાચન, નં (સં વાચન) વાંચવુ તે, ઉકેલવાની
ઢમઢમ, પડન ૨ અધ્યયન, અભ્યાસ, જ્ઞાન, મહિતી
વાચનમાળા, સ્ત્રીં વાચવા-ભણવાની ચોપડી-
ઓની ઐગી

વાચનાલય, નં (સં) પુસ્તકશાળા, લાયજેરી
વાચવુ, કિં સં લખેલુ જોષ ખોલવુ, ચિહ્ન

ભાષા સમગ્રય તેમ ઉકેલતુ, લખેયુ મનમા બેસાડી સમજી મોટેથી ઉકેલતુ ૨ અભ્યાસ કરવો, અર્થ યન કરવુ ૩ જ્ઞાન મેળવતુ, સમજતુ, જાણતુ, ભણતુ ૪ કહેવુ, ભાષવુ 'ગમ વેળા આહણે વાચતો નથી' ૫ ઇચ્છવુ ચિંતવુ, 'કામનુ પણુ ભણુ વાચતુ' ૬ ઠગાવુ, છેતરાવુ 'શરરનો વાચો અહીં આવ્યો, સત્ય માનજે વાનજી' - વિષ્ણુ [મગજ અભિલાષા વાંછના, સ્ત્રી ૦ (સ ૦) ઇચ્છા, ભાવના, ડામના, વાંછા. સ્ત્રી ૦ (સ ૦) ઇચ્છા, અભિલાષ, ભાવ ૨ મરજી વાંછિત, વિ ૦ (સ ૦) ઇચ્છેલુ, ધારેલુ વાંછ, સ્ત્રી ૦ અકળદુપતા, નહિ કળમાપણુ તે, પ્રજો ત્પતિ નહિ થવા પાણુ તે વાંછણી, વિ ૦ [સ ૦ વન્ધ્યા] પ્રગન થતી હોય એવી સ્ત્રી વાંછણી વિચાવી = પુષ્કળવાર લાગતી વાંછિયામાડ, વિ ૦ વાંછિયાનુ, ખીનવારસી ૨ એકનુ એક-મહુજ વહાલુ છોકરૂ તે 'વાંછિ-યાખારનો દીકરો' વાંછિયુ, વિ ૦ જેને છોકરા ન થયા હોય તે પ્રજો રહિત, જેમાથી નફો-લાભ ન થાય એવુ 'વાંછિયો ધ ધો' વાંછિયાના પાડનુ = એકનુ એક, વાંછુજ વહાલુ, મોઘી ડિમતનુ [નૈવેદ્યની પ્રસાદી વાટ, સ્ત્રી ૦ વહેચણી લાગ, હિસ્સો ફાળો ૨ વાટવુ, કિ ૦ સ ૦ વહેચવુ, ભાગ પાડવા વાટો, પુ ૦ ભાગ હિસ્સો ૨ ગરાસમા મળેલી જમીનનો ભાગ તે, જેની ઉપર સરકારી ધારો આપવાનો ન હોય પણ ફક્ત સલામી ભરવાની હોય એવી જમીન-ખેતર તે, રાજસેવાના બા લામા મળેલી ખીનકરવાળી જમીન તે વાટો, પુ ૦ કુવારો, વગર પરણેલો પુરૂષ ૨ વિધુર, ૨ ડાયેલો ૩ કુટુંબ-સ્ત્રી છોકરા નગરનો માણસ 'ભાવડા વાટો હોય કમ સ્ત્રી વાટી હોય છે' વાંતરવુ, કિ ૦ સ ૦ દાદાદોરા કરી નાખવુ વિખેરી નાખવુ બગાડી નાખવુ (૨) વેતરવુ ઝપવુ (૩) કરડવુ ૪ શેરડીના સાતમાથી ખી માટે ત્રણ ત્રણ આખાના ડડા કરના તે વાંટી, સ્ત્રી ૦ ઉનના ડપડાં અને ડગળો લાગના કીડ તે, ૨ અનાજમા પડતા બારીક છાંયડા તે

વાતિ, સ્ત્રી ૦ (સ ૦) ઉલટી, વમન, ઓકારી વાદર, પુ ૦ (સ ૦ વાનર) માણસને મળતી આકૃ-તિનુ શરીરે વાળવાળુ અને અટક્યાળા સ્વભા-વનુ એક વનચર પ્રાણી, વાનર, કપિ, મર્કટ, ભો જલુ, આની ઘણી જાતો થાય છે વાંદર એટલા = અટક્યાળા વાદર વેડા = વાદરાની માફક ચાળા કરવા તે ૨ વિ ૦ તોફાની, અટક્યાળુ વાંદરી, સ્ત્રી ૦ વાદરાની માફ, ભોજલી ૨ બેડોળ ને ચિખાવલી સ્ત્રી વાંદરૂ, ન ૦ વાદર, મર્કટ, કપિ, વાનર 'વાદરાને નીસરણી આપવી = મર્ખને ઉશ્કેરણી આપવી ચઢાઉને ચઢાવવો વાંદરો, પુ ૦ નર વાનર તે, કપિ ખૂદ ૨ ચાપ, ઘોડો, બહુડનો વાદરો ૩ તાજાનો ખીલો, ઉલાળો ૪ સળગાવતા આમતેમ કુદે તે ધુમરડી ખાય એવી આતસમાજ ૫ ભાર ઉપાડવાનુ એક યત્ર, કેન ૬ મારેલા ખીના ખેચી ડાઢવાનુ યત્ર વાદરાનો ધાંચુ થીને બગાડવુ તે વાદો, પુ ૦ હા ને ભેજવાળી અધારી જગોમા થતો રાતી પાખવાળો છવડો, ઝલ, વદો ૨ એક ઝાડમાથી નીકળતો ખીજી જાતના ઝાડનો જે પ્રરોહ તે એથી અમલ ઝાડ ફળતુ નથી વાંદર, વિ ૦ વૃષણુ વિઝાગવાળુ (બળદ) ખાસી કરતા રહી ગયેલી એકાદ ગળે લીધે જેના વૃષણુ વધી ગયેના એવુ (આખલુ) વાંદો, પુ ૦ હરકત, અડચણ ૨ બાધ, મન ભેદ ૩ વિરોધ, તકગર ૪ શ્વ વહેમ ૫ દોષ ભૂન, ખોડ વાંદો સાધો = માધ, હરકત વાંદો ડાઢવો = બાધ લેવો વિરૂદ્ધ પડવુ, શ્વ લખજવો, ખોડુલાગવુ વાંદળી, વિ ૦ વાયેલ, જેમ તેમ બોલે અને વગર નિવેક નાવરે એવુ, અખી બોલ્યુ ને અખી ફોગ કરે એવા સ્વભાવનુ ૨ ફાગટ, અમથુ ૩ માલ વગરનુ, [વિપણુ ૨ ઉડાઉપણુ વાંદળાં, સ્ત્રી ૦ નિડળતા, મનની અચિરતા, વાયે વાસ, પુ ૦ (સ ૦ વગ) ઉભા સાટા જેવુ ને પેરે પર પાન ને ગાડવાળુ એક ઝાડ, ૫ શ, કીચક ૨ ડડિયાનુ ઘંટો હોનવાનુ ઓખર ૩ ૭-૮

હાથ જેટલું પરિમાણ-માપ તે 'એ વાસ પાણી છે' ૪ મોટો રૈયો, છેડે લાકડાનો કુલવાળો દહિં ભાગવાનો વાસ 'વલોણાનો વાસ' વાસ ફરવો-ધરમા રાયરચીલું સરખું એ ન હોવું સુકો વાસ મારવો=ધસીને ચોકખી ના પાડવી વાસ બધાય=ઠાઠડી બધાય, મરી નય
 વાંસકપૂર, નં વાસ ફેડતા નિકળતો કપૂર જેવો ધોળો વાસનો રસ, વશ્લોચન
 વામડો, પું વાસ, લાખો વાસનો સોટો, વળો
 વાંસણી, સ્ત્રીં વાસળી, રૂપિઆ ભરવાની સાકડી લાખી કાચળી
 વાસફોડો, પું વાસને ફેડનારો, વામ ફેડી તેની ચીપોની ટોપલીઆ અને છાખડા બનાવરો
 વાસલડી, સ્ત્રીં વા કુકી વગાડવાની ભુગળી, વાસળી, પાવો, વેણ, નસી (ઝવિતામા)
 વાંસલો, પું લાકડા છોલવાનું સુતારનું ઓળર.
 વાસળી, સ્ત્રીંવેણ, બસી, પાવો ૨ વાસણી, કમરે બાધવાની લાખી સાકડી કાચળી
 વાસી, સ્ત્રીંદાતરડા જેવું ફળુ બેસાડેલો વાસ, વાસે, અંપાછળ, પુકે, પછવાડે ૨ પુકે લાચુ ને લાચુ રહેવું તે, ખતે ૩ ગેરહાજરીમા
 વાંસો, પું બરડો, પીક વાસો બારે થવો=માર આવના લક્ષણ થવા
 વાસોડ, નં વાસનું વન, વાસવાડો
 વા, પું (સં વાચુ) વાચુ, પવન. ૨ સધિવા, વાતરોગ શરીરના વાચુનો વિકાર-સાધા દુખે એવો એક રોગ ૩ વાધનો રોગ, ફેફડે ૪ મનસ્વી તુરગ, લહેર, મનનો ફાટો વિચારનો ઉછાળો વા આવવો=સાધા દુખવા ૨ તરગ ચઢવો વા કાઠી નાખવો=પ્રાણવાયુ જતો રહે એમ કરવું-મારવું-ધમકાવવું તે ૩ કામ કરાનીને ઘણુંજ ચકરી નાખવું વાખાતુ કરવું=રખાવવું, નહિ ફાવવા દેવું વા નીકળી જવો=મરી જવું ૨ ચાકી જવું, કાયગ થઈ જવું વા રાવો=અસર થવી, ગુણદોષ લાગવો ૨ સુખદુખ અનુભવવો 'સસારનો વા હજી વાયો નથી' ૩ ઘેલછા આવરી વાએ ચઢવું=લહેરે ચઢવું, ખીલવું, ઉસ્કેરાવું, વા સાથે

લડે એવું=સહેજ સહેજમા લડી ઉઠે એવા સ્વ ભાવનું, લડકણ વાનું ફાંફું=મગીન નહિ પશુ માત્ર પોચું ભડુ, વાચુથી પુટ થયેલું વાએજવું=ગર્ભ ઉડી જવો, અધુરે જવું ૨ રજ ચઢીજવું તે વાના ધોડા=તુરગી, મનમા આવે તેવું કરનારા વા, અં અથવા, કિંવા, યા
 વાઠ, સ્ત્રીં મોઢે ફેણ આવે, હાથપગ તણાય તેવો રોગ, ફેફડ, હિસ્ટીરિયા [વિંવાયક, ઢગ વગરનું વાઉ, સ્ત્રીં પગને તળિયે પડતા ચિરાડા તે ૨ વાએજ, સ્ત્રીં વાચજ
 વાફ, સ્ત્રીં (સં) વાણી, બોલી ૨ વચન, બોન વાફ્યાતુરી=મોલવાની ચતુરાઈ તે, મોલવાની ખુની, જળાનફરાસી વાફપડતા=મોલવાની ઇટા-હો-શિયારી
 વાક, પું(સ્ત્રીં) બધાય એવું ચીવટ સત્ય તે કસ, ચિકાશ સાર ૨ દમ કસ, જીવ, સત્વ ૩ પાણી, તેજ, નગ [૨ સહેજમા વાક પાડે એવું વાકડવું, વિં સહેજ કડવું, ઝડુચું ૨ હડીલું, આક વાકફ, વિં (એં વાકફ) વાકફ ભણીતું વાકળો, પું વહેળો, નાળું, નહેરૂ વાકફ, વિંમાહિતગાર, ભણીતું, ભોમિયુ, પ્રવીણ, નિપુણ [પ્રવીણતા વાકફગારી, સ્ત્રીં માહેતી, ભણ, ખબર ૨ વાકય, નં (સં) પૂર્ણ અર્થ બતાવતો એકથી વધારે શબ્દોનો જે સમૂહ તે ૨ વચન, કહેણ, કથન ૩ અથમાનું પ્રમાણ સૂત્ર વાકયરચના=વાક્ય બનાવવાની કળા તે વાક્યાર્થ=વાક્યની મતલબ વાફવિદગ્ધા, સ્ત્રીં(સં) સકેતની વાણી બોલવા-મા ચતુર સ્ત્રી, બોલવામા કુશળ એવી નાયિકા વાખ, પું તાડજાના ફેટા, દાડાના સખત રેસા ૨ શિંગતી બાળુની નસ-નેસ વાખરો, પું ભાખો તૂટ્યો ધરગતુ પરચરણ સર-સામાન, ધર ચલાવવાનો ઉપયોગી સામાન તે વાખદ, વિં વા લાગતા ખદખદે એવું, વાચી ઉબળતું આખનું એક દરદ વારવાર થતા આ-ખના દરદથી ઝીણી થઈ ગયેલી આખો તે વાખો, પું વખો ભૂખમરાની પીક, ભૂખનું દુખ

આપદા ર કમળખતી મુશ્કેલી, સાસો
 વાગ, સ્ત્રી૦ વાણી, બોલી ર લગામ, રેન વાગ
 દેવતા=સરસ્વતિ વાગ્દાન-વચનથી આપેતુ દાન
 વાગબાણુ=મહેણા [છાપેલુ છાયલ, બગો
 વાગડિયુ, વિ૦ વાગડનુ, વાગડ સખધી ર ન૦
 વાગતાં, અ૦ બરોબર વખતે
 વાગતુ, વિ૦ અવાજ કરતુ, ખડખડતુ વાગતો ઘટ
 =ખડખ હાકનાર વાનોડિયો
 વાગવું, કિં૦ અ૦ એક વસ્તુને બીજી જોરથી અથ
 ડાવી, પછડાવુ 'ધક્કો લાગવો' ર ધન થવી,
 જખમ લાગવો ડ ઠોકવાથી કે કુકવાથી અવાજ
 વાગણુ, ન૦ વાગોળ વનવાગોળ [નીડળવો
 વાગીશ, પુ૦(સ૦) બૃહસ્પતિ, ગુરૂ
 વાગીધરી, સ્ત્રી૦ (સ૦) સરસ્વતી, શારદા
 વાગો, પુ૦ વાધો ગળાથી ઘુટણુ લગીતો મોટો
 ડગલો, જમો ર પોશાક
 વાગોલ-ળ, સ્ત્રી૦ વડવાગોળ ર ઓગાળ
 વાગોળવુ, કિં૦ અ૦ ખાધેલુ મોમા લાવી ધીમે
 ધીમે ફરીતે ચાવવુ, ચગળવુ ડ મનન કરવુ
 ચિતન કરવુ
 વાઘ, પુ૦(સ૦ વ્યાધ) પીળા રંગનુ કાળા પટા
 વાળુ એક હિસક પશુ ર બિહામણુ-ચરચરાવી
 નાખે તેવુ માણુસ ડ બકરા ઘેટાનુ ટોળુ, ૪
 ઘેન ૫ વિ૦ ગીરો
 વાઘણુ, સ્ત્રી૦ વાધની માદા
 વાઘખરો, સ્ત્રી૦ કાઝરીઓની એક રમત, બાજી
 ર તરતા પાણીમા તે જમીન ઉપર ખેલાતી રમત
 વાઘખારસ, સ્ત્રી૦ આસોવદિ ખારસ, એ દિવસે
 ખારણુમા વાઘ ડાઢગમા આવે છે
 વાઘમાર, સ્ત્રી૦ વાઘ મારનાર, વાધનો શિકારી
 ર બહાદુર, શૂરવીર ડ શીસિયારીખોર, મોટી
 મોટી બડાશની વાતો કરનાર, આયલો, બીકણુ
 વાઘરણુ, સ્ત્રી૦ (વાગુરા-જળ) વાધરીની સ્ત્રી
 ર પુવડ-ગદી અને અસબ્ય સ્ત્રી
 વાઘરી, પુ૦ (સ૦ વાગુરિક) જળ નાખી પશુ
 પખીઓ પકડી આજીવિકા કરનારો, પારધી ર
 એ લોકની એક નાત તે

વાઘાખર, (સ૦) વાધના ચામડાનુ વસ્ત્ર કે આ-
 સન તરીકે વપરાતુ વાધનુ ચામડુ તે, વાઘાંખ
 રી-વાધના ચામડાને વસ્ત્ર તરીકે વાપરનાર તે,
 શિવ, શક, જોગી
 વાઘેણુ, સ્ત્રી૦ વાધની માદા, બિહામણી સ્ત્રી
 વધેર, પુ૦ કાઠી લોઢની એક જાત ઓખામડ
 જમા એમની વસ્તી છે
 વાઘેલો, પુ૦ રજપૂતની એક પેટા જાતિ-શાખા
 વાઘેલી રાણી=વાઘેલા રજપૂતની ડન્યા
 વાચો, પુ૦ વાગો, ગળાથી ઘુટી લગીતો સુદર
 ડગલો ર પોષાક ડ ગાસડીઓ 'વાચ વસ્ત્રના
 પચવીશ વાઘા, ચાર ચોકડી તાસ વહુજી' -મામેરૂ
 વાચ, સ્ત્રી૦ વાચા, વાણી, બોલી, ભાષા
 વાચક, વિ૦ બોલનાર, બોલતુ ર દર્શક, દેખાડ-
 નાર, બોધક 'ગુણવાચક' ડ વાચનાર અવાચક
 =જેને વાચા ન હોય તે ર અજ્ઞાન, બોલવાની
 શક્તિ રહિત 'અવાચક જીવ બિચારો શુ કરે'
 વાચન, ન૦ વાચતુ તે, પાઠ કરવો તે ર કથન,
 વાચવાની ઢબજમ
 વાચસ્પતિ, પુ૦ બૃહસ્પતિ, દેવના ગુરૂ ર વિદ્વાનો
 લડા ડ ડાહ્યો ૪ પુષ્ય નક્ષત્ર
 વાચા, સ્ત્રી૦ (સ૦) બોલી ભાષા, જખાન,
 ભાષણુ, વાણી ર બોલવાની શક્તિ
 વાચાળ, વિ૦ બોલવાની બહુ છુટવાળું, છટાદાર
 બોલનાર ર બહુ બોલુ બોલ બોલ કરનાર,
 વાચાળપણુ=બહુ બોલવુ તે
 વાચિક, વિ૦ (સ૦) વાણીનુ, બોલી સખધી,
 વચનથી કરેલુ એવુ (કાયિક, વાચિક તે માનસિક)
 વાચો, પુ૦ એ હોડથી થયેલો ખુણો
 વાચ્ય, વિ૦ (સ૦) બોલવા જેવુ, બોલવા જોગ
 ર બોલેલુ, રહેલુ
 વાચ્યાર્થ, પુ૦ (સ૦) ખુલ્લો-સ્પષ્ટ અર્થ તે
 બોલેલા બોલનો જે ઓખો અર્થ થતો હોય તે
 વાછટ, સ્ત્રી૦ વાછટ, જુઓ [(લક્ષ્યાર્થ, નહિ)
 વાછડુ, ન૦ (સ૦ વત્સ) ગાયનું બચ્ચુ
 વાછટ, સ્ત્રી૦ પવનથી ઉડેલા વત્સાદના છાટા,
 વત્સાદના ફેરા પડવા-ઉડવા તે

વાછરિયુ, નં વરસાદની છાટ આવતી અટકા
વનાર પાટિયુ અથવા બાધેલુ ટાટુ તે ૨ છળુ
વાછરડી, સ્ત્રીં ગાયનુ માદા બચ્ચુ, વાછડી,
નાની ગાય (એક વેતરની)
વાછરડુ નં વાછડુ [એક એ ધરનો)
વાછરડો, પું વાછડો, વત્સ, ધોલ્યો, નાનો બળદ
વાછર, નં (સં વત્સ) ગાયનુ બચ્ચુ, વાછડુ
૨ ધાવતુ બાળક [લાડકુ, લાડમા ઉછરેલુ
વાછલ, (સં વત્સલ) વહાલુ, પ્યાડ ૨ લડાવેલુ,
વાછટ, સ્ત્રીં અધોવાયુ, પાદ
વાજ, સ્ત્રીં તોખા, ત્રાસ હેરાન થવાવુ તે ૨
હારી જવુ તે વાજ આવવુ=તોખા તોખા પો-
કારવી, ચાકવુ, કાયર થઇ જવુ, હેરાન થવુ
'રાય કહે નહિ મુહર્તનુ કાજ, અમો આવુ ન
વૃથા વાજ'-પ્રેમાં
વાજ, સ્ત્રીં (આંવઅજ) ઉપદેશ, ધર્મનો બોધ
વાજણ, સ્ત્રીં સારી ઝોલાદ ઉત્પન્ન કરે એવી
મોટી અને સારી જાતની ધોડી તે
વાજ તર, નં વાજ, ઢોલ, સરણાઈ વગેરે વાજ ત્ર
વાજળી, વિં (આં વાજિઅ) યોગ્ય, ધટારત,
બરોબર, યુક્ત ૨ ખરૂં, સત્ય, રાસત ૩ ઉચિત,
લાયક, જાજતુ, ધટતુ
વાજલુ, કિં અં વાગલુ. (ઠાકવાથી અથવા ધસ-
વાથી) ખડખડવુ, ગાજવુ, સૂર થવો વાજતે
ગાજતે=મડી ધામધુમથી ૨ ચાહન, જહેરરીતે
વાજ, નં વાજ તર વાજ વાળા=ટોલ પડધમ,
વાજિત્ર, નં વાજ, વાદિત્ર [ઇં, વગાડનાર
વાજિયા, વિં પાણી પાદને પકવેલા (ધઉં)
વાજ, પું (સં વાજ-બાણવેગ) સારી ઝો-
લાદનો ઉચા તુખમનો ધોડો, અશ્વ, હય ૨ બાણ
૩ અરડુસાનુ ઝાડ [આવેલુ
વાજબુલ વળુદ, વિં પોતાની મેળે હયાતીમા
વાજકરણ, નં સારૂં પુરુષત્વ આપનારી ઔષધ
ક્રિયા બળવીર્ય આપે એવો પ્રયોગ ૨. વિં
વીર્યવર્ધક, ૨ જાદુ
વાજવિધા, સ્ત્રીં જાદુ, કામણ, ઇલમ
વાજુ, નં વા, ધા કે ધસરકા એ ત્રણ પૈકી એક

મારફતે અવાજ નીકળે તે ધત્ર, તે, વાજ, વાજિત્ર
૨ મડળ, ટોળુ 'વઢેલ વાજુ' ૩ જમાવટ
વાઝોડુ, નં પવનનુ તોફાન વાવાઝોડુ વાવટોળ
વાટ, સ્ત્રીં રસ્તો, માર્ગ, પથ, રાહ. 'વાટે ને
ધાટેરે, વળગો છો વાતે'-દયાં ૨ ખોટી થવુ
તે; પ્રતીક્ષા, રાહ 'હું વાટ જોઈ જોઈ ને થાક્યો'
૩ દિવેટ, બત્તી, કાકડો ૪ લોઢા કે રખમરનો
ગાડીના પૈડા પર ચઢાવવામા આવતો ગોળ પાટો
પ. વધારેલી જાશ ૬ ચણા વગેરેને પાણીથી
ભેળવેલો લોટ વાટ ઉઠવી=બળવુ, કટાણીને
પડતુ મૂકવુ ૨ મૂળ મળવુ, વણસવુ 'વાકી
મૂજ પર વાટજ ઉડી, નર્કની વાટે મચ્યો'-દયાં
વાટ જોડી=રાહ જોવી, ખોટી રહેવુ વાટ પડવી
=રસ્તો થવો, નિર્જન થઇ જવુ 'ઝાડાની વાટ
પડી' ૨ મધ્યાકાળ થવી વાટ પાડવી=છિડુ
પાડવુ ૨ ધાડ પડવી, લુટવુ વાટમાર લુટારો,
ચોર, ધાડપાડુ

વાટકી, સ્ત્રીં વાડકી, જાલિયુ [મુસાફરીનો ખરચ
વાટખરચ, નં મુસાફરી સારૂં જે ખરચી તે,
વાટખરચી, સ્ત્રીં મુસાફરી દરમિયાન ખરચ-
વાની રકમ તે ૨ ખીજ દુનિયામા જતા ઉપ-
યોગમા આવતુ આ દુનિયામા કરાયેલુ ધર્મ દાન તે
વાટણિયો પું વાટવાનો ગોળ પથરો, નિશાતો,
વાટણી, સ્ત્રીં વાટણી, વહેચણી [ઉપરવટણો
વાટણો, પું વાટવાનો ગોળ પથરો, નિશાતરો
વાટપાડુ, પું રસ્તે અટકાવી લુટનાર, લુટારો ૨
ખેતરની વાડ-ધર ફાડી લુટનાર, ખાતરપાડુ, ચોર
૩ નવો રસ્તો કાઢનાર ૪ પહેલ કરનાર, અગ્રેસર
વાટમાર, પું મુસાફરોને લુટીલેનાર ૨ મારનારો
વાટલા, પું ચોખાના અડધિયા કણ, મોટી કણકી
વાટલુ, કિં સં કુટીને બારીક કરવુ કચરવુ,
ખાડવુ ૨ વહેચવુ, ભાગ પાડવા ૩ નિદા
કરવી ખરાબ કરવુ [ખાનાવાળી કેથળી
વાટવો, પું પાન સોપારી વગેરે રાખવાની ધણી પડ-
વાટસર, પું મુસાફર, રાહદારી, પ્રવાસી, પથી
વાટિકા, સ્ત્રીં (સં) બગીચો, વાડી, ઉદ્યાન
૨ વાડકી ૩ ધરની જમીન

વાદી, સ્ત્રીં નાળિયેરના સુકા ગોળાનો અરધો ભાગ તે, કાચલી ૨ વાડકી
 વાદુ, નં બોધરણના ધાટનું એક વાસણ
 વાદો, પું ગોળ લાખો વિટો, વિટલો 'પત્તરવે-
 લિયાનો વાદો' ૨ ચુનાનો લાખો ગોળાકાર થર
 તે ૩ આમડીની પેટ ઉપર પડેલી કરચલી,
 વલ્લિ, વિટનો ૪ તરંગ લોહ, મોળો વાટા
 મૂંવા=કેડાવતુ, ભોર મૂકવુ, ફનાફાતિયા કરવુ
 વાડ, સ્ત્રીં જમીન કે ખેતરની આસપાસ કાટા
 કે થોર વગેરેનો કરેલો આતરો, આડ 'વાડ રાખે
 ખેતરને' ૨ મહોલો, ફળિયુ, વાડો, 'લખાવાડ'
 વાડ તેવો વેલો=આપ તેવો ખેટો જેવો રાજા તેવી
 પ્રજા વાડ સાબળે, વાડનો કાટો સાબળે=વાડને
 પશુ કાન હોય છે, મત્ર વગેરે જાની વાત બહુજ
 ધીમેથી બોલવી વાડ વેવાને ખાચ=જેનો આશ્રય
 તેજ હણે, રક્ષણ કરનારજ લક્ષણ કરે વાડ
 બાધવી=આસપાસ જમાવટ કરવી, ઘેરાઈ જવું
 વાડ વગર વેલો ન ચઢે=મદદ વગર કામ ન થાય
 વાડ, પું વાદ, ધા, જખમ ૨ ધાર
 વાડકી, સ્ત્રીં નાનો વાડકો, જાક્ષી વાડકીનો
 વહેવાર=રાધેલું આપવા લેવાનો વહેવાર તે
 વાડકો, પું જમતી વખતે નરમ ખોગક લેવાનું
 પાત્ર, મોટી વાડકી, કટોરો, કાસિયો, છાલુ
 વાડવ, પું (સં) બ્રાહ્મણ, વિપ્ર, દ્વિજ
 વાડવુ, કિં સં વાદવુ, ડાપવુ, છેદવુ ૨ ચીરવુ
 ૩ ભુદુ ૧૩વુ ૪ ખાતલ કરવું થિલો
 વાડિયુ, નં વાદિયુ, ખજુર ભરવાનો સાદડાનો
 વાડી, (સં વાદિકા) આમ મગીચો, ઉઘાન
 ૨ ફાલો ગળુગાર કરવો તે 'ધેનને વાડી લાવો'
 ૩ નાતવરા કરવા માટે પડાળીઓ અને છુટા
 ચોડવાળું બાધેલું મકાન તે વાડી લુટાઈ જવી
 =ધજ મળી જવું બગડવું વાડીનો વરથોડો=
 વિત વગરની પશુ ઠાઠમાઠવાળી વસ્તુ, તકલેદી
 વાડો પું આતરી લીધેની ખુદની જમીન ૨
 વરપાળની બધિયાર ખુદી જગા ૩ બડરા
 પેટા ઈં પુરનાની જગા ૪ મહોલો પાડો,
 ફળિયુ, વાસ 'બુહારવાડો ૫ મકામ, તાજખાનું

જાગર ૬ પક્ષ, તડ, તફો, જૂથ વાડો વાળ-
 વો=તડ-ટોળું બાધવું વાડેજવું=ઝડે ફરવા જવું
 વાડોલિયુ નં નાનો વાડો, 'વાડથી આતરેલી
 થોડી જગા ૨ દુગલું, નાના ઝાડની આસપાસ
 કરેલી વાડ તે
 વાદ, પું ચીરો, કાપ, ધા, જખમ ૨ વહાડ,
 કાપવાની શક્તિ ૩ ધાર, તીક્ષ્ણતા ૪ શેલડીનું
 વાવેતર તે ૫ કાહલુ શેલડી પીલવાનું યત્ર, ચી-
 ચુડો ૬ ચુડ વાદ મૂકવો-કાપવું, આડુ કાપવું
 તે ૨ કાપવા માટેની નિશાની કરવી ૩ બગાડી
 નાખવું
 વાદકુટિયો, પું વાદકાપ કરનારે, શસ્ત્રવેષ ૨
 મળમાધીયે ઓછું આપનાર, કડ્ડો કરનાર, આમ
 તેમ ઉંધુ છતુ કરનાર, જ્યા ત્યા બગાડે-લડાઈ
 ટટો ઉભો કરાવે એવો ખટપટિયો
 વાદવુ, કિં સં આડુ કાપવું, ભુદુ પાડવું ૨
 ચીરવું ફાડવું ૩ ખાતલ કરવું કાઠી નાખવું
 વાદિયુ, નં ખજુરની સાદડાની યુથુ
 વાદિયો, પુંઉતકટ ઇંચ, ઉમેદ, લતુના ૨ ચડસ,
 ઉમળકા ૩ વાડિયો, વાદો [વાસણ, ઝારી
 વાદી, સ્ત્રીં ઘી વગેરે ભરવાનું નાળચાવાળું
 વાદો, પું વાદનારો, સુતાર
 વાણુ, સ્ત્રીં વાણી, બોલી 'સાચી વદળો વાણુ'
 ૨ કસર, ટાય, કમીના 'ખરચમા જરાએ વાણુ
 આવવા દેતા નહિ' ૩ ફાયદો-લાભ થાય એમ
 મળવું તે, કિફાયત 'વાણુ પડવું લેવું' ૪ નં
 શણ, લિડી અને બીજા વનસ્પતિ રેસાઓની
 દોરી 'વાણુનો ખાટલો' નં વહાણુ, નૌકા
 વાણુવટી, પું વહાણુનો માલીક, વહાણુ રાખી
 ધ ધો કરનાર ખલાસી
 વાણિજ્ય, નં (સં) માલ લેવા આપવાનો અને
 નાણાની ધીરધાર વગેરેનો ધ ધો તે, વેપાર
 વાણિયણુ, સ્ત્રીં વાણિયાની સ્ત્રી
 વાણિયાશાહી, વિં વણિકની નીતિ રીતિનું ૨
 સ્ત્રીં વાણિયા વિદ્યા ૩ આડુ અવળું સમ-
 જવવાની કળા ૩ કરડસરિયો, શાત, અનેખામોશ-
 વાળો કારભાર તે

વાણિયો, પુ૦ (સ૦ વણિક) વેપાર ધંધો કરનારી એક જાતિ, વૈશ્ય, વણિક ૨ વેપારી ૩ મોદી ૪ એક જાતનો હિંદો તીડ જેવો જીવ વાણિયા થઈ જવું=વખત પ્રમાણે વર્તવું, વખત જોઈ પોતા ઢીલા થવું, અગમચેતી વાપરવી 'થઈ વાણિયા પેઠા પછી પણ, કર્યો હિંદુ પર અપાર કોપ'—હ૦ ૬૦ વાણિયાના કાળજી જેવું=સખત અને રીઠું વાણિયા મુજ નીચી=પાછા પડ્યા તોપણ કંઈ નહિ, કાર્ય સરે એટલે બસ વાણી, સ્ત્રી૦ (સ૦) વીચી, જ્યાન, વૈખરી, બોલી 'વાણી શુરા વાણિયા, રણશુરા રજપુત' ૨ ભાષા ૩ અવાજ, ઘાટો, રાગ ૪ સરસ્વતી વાણુ, ન૦ વહાણુ, સવાર ૨ પ્રભાત, મળસકું, વાણેલું (કવિતામા) 'વાણેલા ભને વાચારે' વાણે, પુ૦ વણતરમા આવતા જે આડા દોરા તે ઉભા દોરા તે તાણો [૨ નોકર વાણેતર, પુ૦ ગુમાસ્તો, નામુ લખનારો મહેનો વાણુ, ન૦ વાયણુ, ઉમળકાનું જમણું તે વાત, પુ૦ (સ૦) પવન, વાયુ ૨ શરીરમાના પ્રવાહીમાનો એક વિકાર વાત, પિત્ત ને કફ ૩ સધિવા, ધનુરવા ઈ૦ જે વ્યાધિ તે વાત, સ્ત્રી૦ (સ૦ વાર્તા) વાર્તા, કથા ૨ (બનાવેલી) કહાણી, ગાથા ૨ ખીના, હકીકત 'એ વાત એમ બની કે-' ૩ ઇતિહાસ, તવારીખ ૪ જ્યાન, વર્ણન ૫ સમાચાર, ખબર ૬ વિષય, બાબત 'આ વાત તારા કામની નથી' ૭ વિનંતિ, અરજ 'ગરીબની વાત કોઈ સાલ જતું નથી' ૮ લોકમા ચાલતી ચર્ચા, કુચલી, નિદા લોક ગમે તેવી વાત કરે તેથી શુ ૯ ગપ, ખોટી અફવા, ગપાટો 'એવી વાત ચાલી છે કે ગાય બોલે છે' ૧૦ હાલત, રીત, સ્થિતિ, 'પૈસાદારની વાત જુદી ને ગરીબની વાતજુદી' ૧૧ મુદ્દો, ધારેલો હેતુ દરખાસ્ત, 'કમિટીમા એની વાત મારી ગઈ' ૧૨ શિખામણ, કહેણ ૧૩ મત્ર, ખાનગી બાબત વાત ઉઠાવવી=મુદ્દા નો વિષય પડતો મુદ્દો, વાત બુવાવવી ૨ ગપ ચલાવવી, વાત કહેવી=રસ પડે તેમ કોઈ બનાવ

કહી મનનાવવો વાત ઝડું=ઉભુ રાખવું, ખોટી કરવું વાત ચાલવી-લોડમા ખબર થવી, ગપ ચાલવી, નિદા થવી. વાત પામવી-જણી જવું, સમજાઈ જવું વાત ફાટવી-વાત ખુલ્લી થવી, વાત ફેલાવી ૨ હાડ જવું 'હવે ભાઈની વળી ફાટી છે' વાત ફેડવી-ખાનગી બાબત જાહેર કરવી વાત બનાવવી-નવું જોડી કાઢવું, જુદો ઉઠાવવો વાત મળવી-સમાચાર મળવા, ખીજાની મારફત જાણવું 'વાત મારી જતી-મુદ્દાની બાબત ઉડી જવી, ખેન કચળા જવો, ધારું છૂળધાણી થવું વાત કરવાનું ઠેકાણું-સુખ દુખનો ઉભરો કાઢવાનું યોગ્ય સ્થાન ખાનગી વાત ઝરી હેયુ હજવું કરવાનું ઠેકાણું 'વાત કરવાનું ઠેકાણું તો વિશ્વમા, મિત્ર મુસ્કેલીમા કોઈક મળશે'—૬૦૩૧૦ વાતનું વતેસર-પિછાનું પારેવું, કાળજીનો વાધકરવો તે વાતે વળવું-કામ ધંધો રહેવા દઈ વાતમા રોકાવું, કામમા ગુલતાન થઈ જવું વાતગર, વિ૦ વાત કર્યા કરે તેવું, વાતોડું વાતગુદમ, ન૦ (સ૦) આધળું ગડ, પાકું વાતધ, વિ૦ (સ૦) વાયુને હકાવનાર, વાતહારક વાતચીત, સ્ત્રી૦ ગપ્પા, મલાવણ ૨ મન રાખી ને કોઈ ખાસ બાબત કહેવી તે વાતડ, સ્ત્રી૦ લાખી લાખી વાત તે, ટાપલું ૨ વાતૈડ દેખાય નહિ એની પડેલી તરડ-ચીર તે વાતાચન, સ્ત્રી૦ (સ૦) બારી વાતરેકત, ન૦ (સ૦) શરીરમા રહેવા વાયુના પ્રકાપથી થયેલો રોગ, પન વાતાવરણ, ન૦ (સ૦) પૃથ્વીની આસપાસ વિટા ચેલું વાયુનું પડ આવરણ તે, પૃથ્વીના ગોળાની ચોક્કસ રહેલી હાલ તે ૨ સમ્મિતિ હાલત, સન્મેગ વાતી, સ્ત્રી૦ વાટ, દિવેટ, અગરમત્તી વાતૂલ, પુ૦ વાનો ગોટો, પવનનો ગોળો ૨ વિ૦ વાયુવાળું (શરીર), વાયડું વાતૈડ, સ્ત્રી૦ ઝીણી વા સચરે તેવી તરડ-ચીર વાતોડું, વિ૦ વાતગર, વાચાળ, બહુ બોલુ વાતસલ્ય, ન૦ (સ૦) વતસલતા, મમતા, પ્રેમ, વાદ, પુ૦ (સ૦) કોઈ બાબતના નિર્ણયને માટે

પ્રશ્નોત્તર રૂપે જે સભાષણ થાય તે, નિર્ણય-તા
રણુ માટેનું ભાષણ તે, ચર્ચા ૨ સામ સામે
તકરાર કરવી તે, ભાજગડ, ચર્ચા, બ્રહ્મપોહ ૩
કબિયો, ટટો ૪ દાવો, ફરિયાદ ૫ સ્પર્ધા,
સરસઈ, હરીફાઈ ૬ જદ, નાદ ' મારી ખેનોને,
સખીઓના વાદે, મારે જીવુ મૈયર બની ઠાકે '

વાદવિવાદ, પુ૦ (સ૦) શામસામી પ્રશ્નોત્તર રૂપે
ભાષણ તે, વાદ, સભાષણ ૨ તકરાર, ભાજ-
ગડ ૫ પચાતી

વાદળ, ન૦ આકાશમા ધુમાતો બાફનો સમૂહ તે,
આગશમા એકઠી થઈ ગોટાતી દેખાવી વરાળ,
તે, અબ્બ, આભલુ ૨ અણુગમતો અવરોધ,
આડખીલી ૩ ભય, સંકટ, દુ ખ વગેરેનો ઓધ
તે ૪ છાયા, ઢાકણુ, આવરણુ વાદળાં આવવા
-વરસાદના પગરણુ થવા ૨ સકટનું તોફાન થવા
માડવુ વાદળ ધેરાવુ -અતિ ભય ઝુઝમી રહેવો
વાદળ ચઢવુ

વાદળો, સ્ત્રી૦ લુ ખરી ને આછી વરાળનો સમૂહ
જળરૂપ થયેલી વરાળનો નાનો જથ્થો ' પેલી વાદળી
ઓએ ધુમાધુમ માડીરે ' વાદળી તાપ-આછી
વાદળીઓમા થઈને પડતો કડક આકરો તડકો
તે ૦ વિ૦ વાદળાના જેવા રગતુ, ભુર

વાદળી, સ્ત્રી૦ પાણી ચૂસી લેતો એક જાતનો
પદાર્થ, એ જાણુ કાણુ વાળો, પોચો ને પીળાશ
પડતો હોય છે દરિયામા ખડકોને ચોટી રહે છે
ગડગુમડ ધોવાના કામમા તેનો ઉપયાગ થાય છે
વાદળુ, ન૦ વાદળ ૨ મડટ, દુ ખ, વગેરેનું ઝુઝમી
વાદિત્ર, ન૦ વાળુ, વાદ્ય, વાજિત્ર [રહેવું તે
વાદી, વિ૦ વાદ કરનાર, તકરારી ૨ ફરિયાદ-
અરજ કરનાર, દાદ માગનાર ફરિયાદી ૩ અમુક
એકાદા મતનાળુ ' ડર્બવાદી ' ૪ ગાર્ડી, બાજી
ગર, મત તત્તથી ખેત કરનારો, ખેડાડી, બહુગર
વાદીલુ, વિ૦ વાદે ચઢી જાય એવું ૨ મમતી
૩ ચડમીલુ છદીલુ

વાદ્ય, ન૦ (સ૦) વાળુ, વાજિત્ર, વાજિતર
વાણુ-ણી, સ્ત્રી૦ અટકેલા શ્વાસનું રહી ગઈને અવાજ
માથે બહાર નીકળવું તે, અટકડી, હેડકી
વાવર, ન૦ વાધરડી

વાધરડી-રી, સ્ત્રી૦ તાબા ચામડાની સાકડી પટી-
સાટ વાધરડી માટે ભેશ મારવી=ઉદર પક-
ડવા હુગર ખણવો [૨ બનવું

વાધવુ, કિ૦ અ૦ વધવું, આગળ ધપવું-ધસવું
વાન, અ૦ વાળુ, સૂચક પ્રસય - 'ધનવાન .

વાન, ન૦ શરીર, દેહ, બાધો 'સોજે સાન, વીસે
વાન' ૨ શરીરનો વર્ણ, રંગ ' વજે શરીરનું
વાન ' ૩ સ્વરૂપ, વલણ ૪ ટાઢથી ઉખડેલી ચામડી
વાનગી, સ્ત્રી૦ કોષ્ટ સારી ચીજ વાપરી નાખતા
બાકી રાખેલી શેષ તે, નમુનો, માસલો ૨
થોડીને સારી કોઈ નવાઈની ચીજ

વાનપ્રસ્થ, પુ૦ (સ૦) ત્રીજો આશ્રમ તે ગૃહ-
સ્થાશ્રમ પછી સસાર ઉપરથી ભાવ છાડી ઇશ્વર
ભજન માટે એકાન્ત વાસ કરવો તે ૨. વનમા
જઈને રહેવું તે

વાનર, પુ૦ (સ૦) માણસના આકારને મળતું
પુછડાવાળું અર્ધજંગલી પ્રાણી, મર્કટ, માકડુ,
કપિ, વાદર વાનરચેષ્ટા=આદવા કરવા તે, દાતિયા
વાનવુ, વિ૦ જંગલી, રાતી કિરવા તે
વાના, ન૦ વાની, જાત, પ્રકાર ૨ જણુસ, ચીજ
૩ બહુ રીતે વિવેક કરવો, આગ્રહ કરવો ઘણા
વાના કરવા=મહુ રીતે સમજાવવું

વાની, સ્ત્રી૦ જાત, પ્રકાર ' કેટલી વાનીના શાક
હતા ? ' ૨ નવા અન્નમાથી બનાવેલો પદાર્થ;
કુમળી જીવારનો પોખ ૩ મડાની રાખ, છાગ

વાની વાળની=શબને બાળ્યા પછી ત્રીજો દિવસે
ચિત્તાની રાખને નદીમા નાખી ટાઢી વાળવી
વાનીર, ન૦ (સ૦) એક જાતનું પાણીમા થતું
ધાસ, નેતર, બર જેવા સાકાનું ધાસ

વાનુ, ન૦ ચીજ, વસ્તુ, જણુસ ' એકેકે વાનુ
જુલતો નહિ. ' ૨ બાબત 'કેટલા વાના યાદ
રખાય' ૩ કપકાના વચન, વાફ્રપ્રહાર 'સુરજે
ધણુ વાના કર્યા ' ૪ વિનવવું તે, આજીજી, આગ્રહ
૫ નિરાળું કંઈ કંઈ તે, અકેકેકે સાહિલ 'ટકની
તોલડી તેર વાના માગે' ૬ રીત, પ્રકાર, જાત
વાનો, પુ૦ એક જાતનો સુગંધિદાર પદાર્થ વાને
ધાલવું=વિવાહાદિકની દીક્ષા આપવી, પીડી ચોળવી

૨. લેપ, ખરડ, રગતો હાથ મારવો તે
વાનિતિ, સ્ત્રી (સં) ઉલટી, ઓઠારી, વમન
વાપર, પું વપરાવું તે, વપરાશ, ખરચ. ૦ ખપ,
ઉપયોગ ૪ ઉપયોગ, ભોગવટો
વાપરવું, કિં સંવાવરવું, ખરચવું, ખપમા લેવું
૨. ઉપયોગ કરવો, ભોગવવું ૩ રોકવું, ભોગ-
વાપસ, અં (ફાં) પાછું [વટામા રાખવું
વાપી, સ્ત્રી (સં) વાવ, વાવડી
વાફે, પું ખીજ ફૂલાવવાને બનાવેલો ક્યારો,
વાડીનું તળિયું.
વાખસ્તુ, વિંસગુ, સ્નેહીને ઓળખીતું તે, મંબ ધી
વા બાફ, નં વા આવવાનું જાણિયું-બાફુ
વામ, સ્ત્રી ૦ બે હાથ પહોળા કરી જાતી સાથે
મપાતી જે વાપાઈ તે, છ કુટ જેટલી લાપાછનું
માપ ૨ વિં (સં) સુદર, મનોહર 'વામ-
લોચના' ૩ ડાણુ ૪ ઉલટું, અવળું, 'વામમાર્ગ'
વામદૂક્ષિ કરવી=જમીને ડાબે પડે એ સ્પર્શ રહેવું તે
વામણ, વિં ઠીંગણું નાના-હુડા કદનું, નીચું
વામના, સ્ત્રી ૦ અધમતા, હલકાઈ, નીચપણ ૨ હક
વામન, વિં (સં) ઠીંગણું, નીચું, હક ૨
પું ઠિંગણો પુરૂષ ૩ વિષ્ણુનો પાંચમો અવતાર
વામન દ્વાદશી=ભદ્રવા સુદિ બારસનો દિવસ
તે એ દિવસે બળી રાગને છલ્લો હતો
વામમાર્ગી, વિં આર્ય ધર્મ નીતિથી ઉલટી
રૂઢિ-રીતનું, વામ સંપ્રદાયનું ૨ દેવીભક્ત, શક્ત
વામવું, કિં સં ભાર ઓઠો કરવાને કાઠી
નાખવું, કમી કરવું ૨ ઉલટી કરવી, કાઠી નાખવું
૩ કિં અં ઓછું કરવું, કમી કરવું, ઘટાડવું
૪ મટવું, શમીજવું 'ફુ ખ વામ્યુ' ૫ કહેવું
વિચાર જણાવવો 'આજ એકાંત છે, બ્રાત ભાણુ
ભલી, વાત વાંતતા પ્રત્યે વેણુ વામું' [૩ સરસ્વતી
વામા, સ્ત્રી (સં) સ્ત્રી, આઈડી, નારી ૨ લક્ષ્મી
વામાગ, નં (સં) ડાણુ અંગ તે, શરીરની
ડાબી બાજુ તે ૨ સ્ત્રી, પત્ની
વામાટામા, પું અનિશ્ચયમા-સશયમા વખત
આજવો તે, રસજાટ ૨ અનામની, ગણાતક્ષા
વામી, વિં વામમાર્ગી, વેદ વિરુદ્ધ નીતિના સમ્ર

દાયને માનનાર ૨ મત્રશાસ્ત્ર પ્રમાણે દેવીને
ભજનાર, મઘ, માસ મત્સ્ય, મુદ્રા તે મૈથુન, આ
પાંચ મમ્માના ભોક્તાઓ તે ૩ નાસ્તિક
વામોડ, વિં (સં) વામ-સુંદર+ઉરું) સુંદર
સાથળવાળી સ્ત્રી, રૂપાળી
વાય, પું વાયુ, પવન 'વાયે વાય સવાય, વાયે
વેળું પરજળે' ૨ સ્ત્રી ૦ જીત. 'આય તેની વાય
છે' ૩ અં હાય
વાયક, નં વેણું, વાંચ્ય, બોલ, વચન. 'માત કહ્યું
માન્યું નહિ માટે, ગીમ્મ કરી બોલ્યા વાયક' -હું ૦ હું
વાયજ, સ્ત્રી ૦ ધર્મ મમધી જે ઉપદેશ તે,
બ્યાખ્યાન, ભાષણ
વાયકું, વિં પેટમા વાયુ ઉમ્મત કરે એવું, બાદી
કરે એવું ૨ મમતી, જિદ્દી ૩ વહેમી, તરફવાર
સ્વભાવનું, ઢીલગદું
વાયણું, નં નવા પરણી આવેલા વરકન્યાને અને
સીમ તિનીને સગા તરફનું હોસનું જમણું આપવું
તે, ખુશાલીનું જમણું પ્રમાણે, અવધિને દિવસે
વાયદાસર, અં નકી કરેલે વખતે જ એમ, મુદત
વાયદો, પું (અં) બાંધ ૦ કોઈ પણ કામને
માટે મુકર કરેલો વખત તે, મુદત, અવધિ, બોલી,
ડરાં વાયદો કરવો=મુદત ડરાવવી વાયદે ચઢવું
=ટોળવે ચઢવું અગસ્તના વાયદા=ખોટા વાયદા,
અતિ લાંબા વાયદા મુદત આપવી પણ તે કદી
પાળવી નહિ એમ
વાયન, નં એક સુપડામા ફળ, કુકુ અને કાસડી
મૂકી બાંધણીને દાનમા આપવું તે 'વાયન દાનને
વાયે લેવા લગના શકે ભૂમિ ભેટે' -પ્રેમા ૦
વાયરૂ નં ખરડિયું, કોરડું ચોમાસું
વાયરો, પું વાયુ, પવન વાયરે ચઢવું=કોઈના
કહેવાથી ઉત્કેરાઈ જવું, વિચારના તરંગ ઉપર
ઉડવું ૨ ખૂબ ખીલવું, મનસ્વીપણે ધુમવું તે
વાયલ, વિં વાતલ, વા આવે-તુરંગ આવે તેમ
વર્તનારૂં, ફરી જાય એવું, દઢતા વગરનું, ધેલછા-
વાળું ૨ વહેમી, તરંગી
વાયસી, વિં વાયલ, તરંગી [મિયા તે
વાયવડિગ, નં એક જાતના મરી જેવા ઓષધિ

વાયવ્ય, વિં [સં] પશ્ચિમ અને ઉત્તર દિશા
વચ્ચેનો ખુણો

વાયસ, પું [સં] ઝાગડો, કાગપક્ષી વાયસાન્ન
=શ્રાદ્ધમાં કાગડાને નાખવાનું અન્ન તે ૨ ઉડી
નય એવું એક તેલ, ટરપેનટાર્ન

વાયુ, પું (સં) વા, પવન ૨ બાદી, વાયુમય=
પવનવાળું વાયુરૂપ=હવા જેવું, અપચો વાયુચક્ર=
પૃથ્વીની આસપાસ વિટાયેલું વાયુનું પડ, પૃથ્વીની
પાછળ ફરતો વાયુ, પાતાવરણ વાયુચક્રશાસ્ત્ર=
નભોવિદ્યા [માટીનું ક્ષાનસ

વાયુ, નં પવન લાગે નહિ એવું દીવો મૂકવાનું
વાર, પું ત્રણ કુટની લબાઇનું માપ, દોઢ ગજ
તે, યાર્ડ [વારિ પાણી, જળ

વાર, પું (સં) દિવસ 'સોમવાર' ૨ નં
વાર, સ્ત્રીં ઢીલ, ખોટી ૨ સમય, વેળા ૩
ફરિયાદ, રાવ ૪ ખેપ પાળી, ફેરો, આવૃત્તિ
૫ વહાર કુમક, મદદ ૬-અં મુજમ પ્રમાણે
તપસીલવાર' ૭ તરત, આ ઘડીએજ

વારણ, નં (સં) વારવું તે, અટકાયત, રોકાણ,
રોધ, અટકાવવું તે ૨ હાથી, ગજ

વારણા, નં વહાવના અભિનદન, મીઠા, ઓવારણા
વારતા, સ્ત્રીં વાર્તા, કથા, કહેણી

વારતેહવાર, પું વ્રત ઉત્સવનો દિવસ, પવનો
દિવસ, અવસર, પ્રમગ

વારવું, કિં સં અટકાવવું, મના કરવી, થોભા
વું, નહિ કરવા-આચરવાનું કહેવું રૂડા માટે
વારે છું, પ્રીત્તી કહું પેરે

વારવું, કિં સં વિધિ આવતું અટકાવવું, દૂર
રવું ૨ ઓવારણા લેવા ૩ માથે ઓવારી
ઉતારી ફેંકી દેવું 'હું તેના નામપર પાચસો
વારી નાખું છું'

વારસ, વિં (અંવારિસ) મરનારની મિલકતનો
હદદાર, મિરાશગીર ૨ પુંઉત્તગધિગરી, દાયદ
વારસનામુ, નં વસિયતનામુ

વારસો, પું [અં] મરનારની જે માલ મિલકત
તેના વારસને મળી હોય તે, મિરાશ, વતન દાયભાગ

વારડ, નં (અં) ગુનેગારને પકડી લાવવાનો

તાકીદનો હુકમ તે [ફરફરીને, પુન પુન
વાર વાર, અંવારેઘડીએ, આખો દહાડી, રહીરહીને,
વારાગના, સ્ત્રીં (સં) ગણિત, વેશ્યા, વારત્તી
વારાણસી, સ્ત્રીં (સં) કાશી, બનારસ

વારાફરતી, અં જેમ જેનો વારો આવે તેમ,
એક પછી એક, ક્રમ પ્રમાણે ૨ ગહીરહીને, થોડી
થોડી વારે [તે, વાર વાર આવળ કર્યા કરવી તે
વારાફરે, પું વાર વાર આવવું જવું, આટા ખાવા

વારિ, નં (સં) જળ, પાણી, સલી-
વારિજ, નં (સં) પાણીમાં ઉમળ થયેલું તે,
ડમળ પન્ન, પોચાણું

વારિજ, સ્ત્રીં (સં) પાણીમાંથી ઉત્પન્ન થયેલું
તે, લક્ષ્મી, સમુદ્ર મથનમાંથી ઓદરત્ન નિકળ્યા
તેમાં લક્ષ્મી પણ એક હતા તેથી સમુદ્રની પુત્રી
કહેવાય છે

વારિવિ, પું (સં) સમુદ્ર, સાગર, દરિયો

વારિનિવિ પું (સં) પાણીનો ભડાર, સમુદ્ર

વારિદદ, પું (સં) પાણીનો ધરો

વારિ, સ્ત્રીં વારો, પાળી, વેળા, ખેપ ૨ શેલ-
ડીનો રસ ઉકાળવાનું ઝરડનું બળતણ ૩ હય,
ઘોડો ૪ અવસર, પ્રસગ

વારી, અં જુદું જુદું પાડેલું તેવું, વિગત જુદી
પાડી હોય તેવું 'જાતવારી'

વારીજવું, કિં અં શીદા શીદા થઈ જવું, વહા
લના ઉભગવી ખુશ થઈ જવું ૨ મોહી પડવું,
મુગ્ધ થઈ જવું ઓવારણા લેવા ૩ તારી બલા
-રાગ દોગ લેઉં [અસ્તુ ૩ ભલે, વાહ

વારે વિં મળેનું, સુદર ૨ અં ઠીક, સારું, હા,
વારણી, સ્ત્રીં (સં) પશ્ચિમ દિશા મદિરા,

એં જાતનો પીવાનો દારૂ [ધડીએ

વારેઘડીએ, અં નાર વાર, આખો દહાડી, ઘડીએ
વારેદાર, વિં વારાવાળું, જેનો વારો હોય તે ૨
કર ઉધરાવનાર [વખત, હમેશા

વારેવારે, અં વાર વાર, ઘડીએ ઘડીએ, ઘણીઘણી
વારો, પું પાળી, વારી, ખેપ, ફેરવેલી મુદત ૨
એક પછી એક એમ આવ્યા કરવું તે ૩. વેપા-

રીઓએ અણગમતા એકાદ જણે કુકાન ખુદી

રાખવાને ગોઠવેલો અનુક્રમ તે, વારી ૪ દાવ, લાગ પ. ખેપ ફેરો ૬ અણોળે, પાકી વાર્તા, સ્ત્રી (સં) વાત, કથા, કહાણી, ગાથા ર સમાચાર, ખખર ૩ બનાવ ૪ હકીકત, વૃત્તાત વાર્તિક, નં (સં) સૂત્રાદિ ઉપરની લખાણ યુક્તસાવાર સમજીતી તે, વિવેચનવાળી ટીકા તે ર આતમીદાર, ચાર ૩ કાસદ, દૂત વાર્ષિક, વિં (સં) વરસે વરસે આવતું, વર્ષ મધ્ય ૨ વરસ દિવસનું 'વાર્ષિક હિમાળ' ૩ આરમાસી વાલ, પું એક જાતનું કઠોળ, ઝાલર, ઓલિયા 'લાડુ ને લાલ, ખાઓ માગ લાલ' ર ત્રણ રતિ-ભાર જેટલું વજન તે, તોલાનો ૩૨ મો ભાગ 'વાલ સેને ગધેડું મઢવું', વાલપાપડી, સ્ત્રી વાવની શિંગ તે પાપડી વાલરા, સ્ત્રી જે જમીન ઉપર આગલા પાકના સુકા છોડવા-ખુ પરા બાળવામા આવ્યા હોય તે વાલદ, પું હળમ, નાપિત, રાત વાલમ, વિં વહાલો, વલ્લભ, પ્રિયજન તે ઘટ-ઘટમા ધર કીધા, વાલમ વરણાગિયારે' ર આ-લણની એક વાત વાલિયા, પું ઝોળી બાધવાની દેરી, ડાયણની દેરી ર તાજવાની દેરીઓ-પાગરો, સાટો ૩ નેતરા વાલી, વિં (આ) રક્ષક-પાલક તે, આશ્રય દાતા, મુરખમી, હિમાયતી ર પક્ષ ખેચનાર, 'નાના છોકરાનું વાલી કોણુ' ૩ રામી, ધણી, માલીક વાલીઘોડો, પું મજબુત માધાનો ને સારી જાતનો-આધાન માટે ખાસ ગણેલો ઘોડો તે વાલુકા સ્ત્રી (સં) રેતી વાલુકાય ત્ર=રેતીવાળી વખત માપવાની ધડિયાળ તે વાલુ, (સં) વહાલું, પ્રિય. ર હેત ઉપજે એવું. ૩ પમદ પડતું, મનગમતું ૪, માનીતું વાલેસરી, વિં વહાલ રાખનાર ર હિતસ્વી, શુભચિંતક ૩ આમ વાલોળ, સ્ત્રી વાલની શિંગ વાલની પાપડી વાલો, પું વેલો, સ્ત્રીઓને કાને અને નાકે પહે-રવાનો સોનાનો વાળો તે વેલા, મોની નથ હિંદી

અને મુલતાનીઓ વાપરે છે) ૨ ભરાડી વાવ, સ્ત્રી (સં વાપિના) પગથિયા વાળો લખાણ કુવે, વાપિક, વાવડી 'વાવ કુવા નદી તીર તળાવો' ૨ વઉ વાવટો, પું ધ્વજ, પતાકા, નિશાનવાળો ઉચે વામા ફરફરતો રાખેલો લુગડાનો કકડો તે, નેળે વાવટો ઝાઢી=ધ્વજનો દડ તે ઝડો વાવટો ચઢાવવો=જય ચિન્હ રોપવું (૨) જાહેર કરવું, ૩ આણ ફેરવતી વાવટા ઉડાડવા=ફજેત કરવું, નાલાસી જાહેર કરવી વાવડ, પું સમાચાર, ખખર ૨ ભાળ, પત્તો ૩ વાવર, મરજ, રોગનું ફેલાવું તે વાવડી, સ્ત્રી વાપિગ, નાની વાવ ર કુવો વાવણિયો, પું અનાજ ઓરવાનું ઓખર, ફડકી વાવણી, સ્ત્રી વાવવું તે, ઓરણી, બોવું તે (વાવણી =મી જમીનમા નાખવા, રોપણી=ઉગેલા છોડને ફરીને જમીનમા ચાપવા) વાવર, પું મરજ, પ્રસર, કંઈએક રોગનો ઉપાડ. ૨ વપરાશ, ખપ, ઉપયોગ [ખપમા લેવું વાવરવું, કિં સં ખરચવું, વાપરવું, ઉડાડી દેવું, વાવલા, નં વળખા, ફાફા ૨ વસવાયાને આપેલી માશી જમીન તે, પસાયતું વાવલું, નં પસાયતું. ૨ આખમા પડેલું ઝીણું ફૂલ વાવલું, કિં સં જમીનમા બી દાટવા-નાખવા, ઘેરવું ૨ ઉગે-આમળ ઉપર કુટી નીકળે એમ કરવું, 'ઝેર વાવતા નહિ' [ધુમરી લેતા વાવતું જોર. વાવ ટોળ, નં વટોળિયાનું તોફાન, ચક્રવાત, વાવા, વિં સાર, મજેતું સરસર અં વાહવાક વાવાઝોડ, નં પવનનું મોટું તોફાન, વાવટોળ વાવાદળ, નં જોરથી પવન ચાલવો અને વાદળ ચઢી આવવા તે ૨ વરસાદ સાથે પવન જોરમા ફૂકાવો તે ૩ સકટ, મોટી આપત્તિ, કટકદળ વાવું, કિં અં વહાવું, પવન ફૂકાવો ૨ શરીરને હવા લાગતી, ચામડી ઉપર ટાઢા ઉના પવનની અસર થતી 'ટાઢ વાય છે, લ વાય છે' ૩ વાગવું, બજવું, સૂર નિકળવો ૪ ખેચાવું, તણાવું ૫ વિચાવું જન્મ આપવો, પ્રસવ થવો,

વાણી, કિં સં સમજાવવું, જાણવું, પંડાવવું 'હુતો
જાણુ તમારી વાત, વિકૃત મૂકો વાયાની વાત'
૩ વગાડવું, બળાવવું 'વાર છુ વિકૃત રે, મોરલી
વાણીમા' [વાણેતરવાળી જમીન ૪ પાક
વાણેતર, નં વાવવું તે ૨ વાણેતર તે, કરસણ ૩
વાણ્ય, સ્ત્રીં ઉત્તર વચ્ચેની દિશા તે, વાચવ્ય
વાસ, પું (સં) ગધ, પરિમળ, બો, નહારી વાસ,
દુર્ગંધ ૨ વચ્ચ, લુગડા ૩ વસવું તે, રહેવું,
રહેણાં ૪ વસ્તી, રહેવાસ 'ગામમાં સારા લોકોનો
વાસ નથી' ૫ મહોત્સવો, પોળ, વાડો. 'નવો
વાસ' ૬ ધર, મકાન, સ્થાન ૭ આશ્રમ, મુકામ
ઉચ્ચાળો ૮ ધરખટલો વાસપુરવો=રહેવું વસવાટ-
ની શરૂઆત કરવી

વાસ, સ્ત્રીં આદ્યને દિવસે કાગડાને જે અન્ન નાખ
વામા આવે છે તે ૨ અશ્વ, ચિહ્ન

વાસકસજ્જ, સ્ત્રીં અષ્ટ નાયિકાઓમાની એક,
બોમની તૈયારી કરી પ્રીતમની વાટ જોતી ખેડેલી
નાયિકા તે [મદન ૨ ચોળી, પોલકો

વાસકુટ, પું (અં) વેઈસ્ટકોટ, બાડિયો કમળો,
વાસણ, નં કામ, ભાડ પાત્ર ભાજન વાસણ
કુસણ=ગધવા વગેરેના ભાડ તે

વાસના, સ્ત્રીં (સં) ધર, ભાવના, મન ૨
ગધ, પરિમળ ૩ પ્રવૃત્તિ

વાસર, પું (સં) દિવસ, દહાડો, વાર
વાસપૂજ, સ્ત્રીં નવા ધરમા વામ કરતા હામ, પાક,
ધંડ કરવાની ક્રિયા તે

વાસરમણિ, પું (સં) સૂર્ય, રવિ, આદિત્ય
વામવ, પું (સં) દેવ લોકોનો ગળ, ધંડ
વાસવુ, કિં સં બધકરવું, ઢાકવું અડાવવું

'પેટી વાસી' ૨ વગાડવું, બળાવવું ૩ કિં અં
વાસવાળું થવું, ફેરી રહેવું 'કેવડે વાસવા વન
ખેતરો' ૪ રહે તેમ કરવું, વસાવવું ૫ આપવું, દત્તવું

વાસતી, સ્ત્રીં (સં) વનત ઋતુમા ફાલનારી
એક પુલવેન ૨ વિં વર્ષત ઋતુ મમધી, વનનું
વાસિત, વિં (સં) વાસવાળું, પરિમલ યુક્ત

વાસી, વિં રહેનાર વાસ કરનાર 'નડિઆ
વાસી' ૨ એક રાત જેટલું જીવું, તાજું નહિને,

આગના દિવસનું ૩ કરમાયેલું, ચીમળાયેલું, શીળું
૪ બગડી ગયેલું, વાસ મારતું

વાસીદુ, નં ઢોરનું જાણુ-અને કચરો પુળે તે,
૨ ઘરમાનો કચરો, પુળે, કર, ઝાડુ

વાસુ, પું ખેતરની ચોકી કરનાર

વાસુકિ, પું નાગનો રાજ સર્પરાજ

વાસુદેવ, પું વાસુદેવનો પુત્ર કૃષ્ણ ૨ શ્રવણનક્ષત્ર

વાસુપિયો, પું ખેતરની ચોકી કરવાને રાતે સીમમા
જઈ રહેનારો તે, ખેતરમા રાતવાસો રહેનારો

વાસુસ, સ્ત્રીં (વામગુણ) યુગ, આકડી

વાસેલ, વિં જતો રહેનો કસ લાવવાને માટે

વાસુલી કયા નગર પડતર રાખેલું ખેતર તે
સાખ કાળળી કાનરી

વાસો, પું વાસ કરવો તે, રહેવું તે ૨ વાસર,

દિવસ 'સુવાવડીને આજ બાં વાસા થયા

વાસોતી, પું સીમમા રાતે રહેનાર, વાસુપિયો

વાસ્તવ, વિં (સં) બરાબર, યોગ્ય, ઘટિત ૨
સાચું, ખરૂં વાજમી

વાસ્તવિક, વિં જેવું હોય-જેમએ તેવું, વસ્તુત,

ખરેખર, વાજબી, યોગ્ય બરાબર

વાસ્તવ્ય, વિં (સં) રહેવા-વસવા યોગ્ય વસ-

વાને યોગ્ય એવું ૨ વામ કરનાર, રહેનાર, રહે-

વાસી 'કસમે નડિયાદ વાસ્તવ્ય પટેલ નટવરલાલ

લલ્લુભાઈ'

વાસ્તુ, નં (સં) ધર બાધવાની જગા તે ૨ ધર,

મકાન, વાસસ્થાન ૩ નવા ધરમા રહેના જતા

પહેના વાસ્તુ ભૂમિદેવતાની શાંતિ અર્થે જે

હોમાદિક ક્રિયા કરવામા આવે છે તે ૨ નવી

ચીજનો પ્રથમ ઉપયોગ કરવો તે

વાસ્તુપૂજન, નં ધરનો પાથો નાખતા જે ક્રિયા

કરવામા આવે છે તે ૩ નવા બધાવેના ધરમા

રહેવા જતા પહેલા કરવામા આવતી હોમાદિકક્રિયા

વાસ્તુવિદ્યા, સ્ત્રીં ગિદ્ય, મકાન માટે કેવી જગા

પમદ કરવી અને કેવી સગવડવાળા બાધવા તે

સમધીની વિદ્યા તે

વાસ્તુશાંતિ, સ્ત્રીં નવા ધરમા રહેવા પહેલા તેમા

જે શાંતિહોમ અને બ્રહ્મભોજન વગેરે કરવા તે

વાસ્તે, અં કાજે, માટે, અર્થે, સાર ૨ લીધે
વાહુ, અં વાહ, શાયાશ, ધન્ય ૨ શરમ ભરેલુ
છે એમ, ખરામ 'વાહ ખુશાલદાસ' તમેજ
તમારે હાથે તમારા ભાષનુ અહિત કરો છો ।'
વાહુક, વિં વહી જનાર, ઉચ્છી-ખેચીને લધ
જનાર ૨ હાજનાર, ચલારી જનાર 'ચવાહક'
વાહુન, નં જેની ઉપર અથવા જોમા ખેરી દૂર
જવાય તે, વેન નરવાહન-વાલખી, ડોળી
વાહુર, પું વા, પવન ૨ અધોવાયુ
વાહુરવુ, કિં અં અધોવાયુ ચક્રવો, પાદુ
વાહુવુ, કિં સં વાવુ, છેતરવુ, ઠગવુ
વાહિની, વિં વહેનારી વહી જનારી, પ્રવાહ રૂપે
દોડનાર તે ૨. નદી ૩ સેના રકત વાહિની
=લોહીને વહેનારી રગ [૨ વાહિની
વાહી, વિં વહેવુ તે વહેનાર, વાહક 'ભારવાહી'
વાળ, પું બાલ, મુવાળો, કેશ
વાળણ, નં ઉતાર 'રેચનુ વાળણ ખીચડી' ૨ વાળવુ
તે 'મારણ જાણે તે વાળણ કેમ ન જાણે ?'
વાળદ, પું હળમ, રાત.
વાળવુ, કિં સં વાકુ કરવુ, નમાવવુ, આખ
જવુ, મરડવુ ૨ ગોળાકારે બનાવવુ, વિંટો કરવો,
ગોળ લપેટવુ ૩ ગડી કરવી, પાટલી કરવી, કલ્લી
કરવી ૩ શળ ન પડે તેમ કરવુ ભુગળા જેવુ
કરવુ 'ખીડી વાળવી ૫ ખીડવુ 'ઝાગ વાળી
દેવા' ૬ વળ દઈ ગોળ ગાંઠ બાધવી 'અઓડો
વાળવો' ૭ પાછુ ફેરવવુ ખીજ દિશા તરફ
હકારવુ, 'ગાડી વાળવી' ૮ પાણી જવાનો
રખ્તો ડરવો, પાણી બધે ફેરવવુ 'ખેતરમા પાણી
વાળવુ' ૯ અટકાવવુ, જતુ બધ કરવુ, ગળતુ
અટકાવી લેવુ 'નીક વાળવી ૧૦ મો ઢાકીને
રડવુ 'છેડો વાળવો' ૧૧ પુરે ડરવુ મામાતે ડરવુ
૧૨ ઢાકતુ, છુપાવવુ 'એના ઉપર ધૂળવાળ' ૧૩
અસર ન કરે એમ કરવુ ઉતારવુ કમજોર કરવુ
'મુક વાળવી' ૧૪ દુચકો કરવો, માથે ઉતાર
વુ 'દાણા વાળવા' ૧૫ ગોળો મઝાડવો -
'લાક વાળવો' ૧૬ ખીચડો કરવો, એકું ને
શેળમેળ કરી નાખવુ ૧૭ ઉંધુ ખણવુ, વણ-

સાડવુ બગાડી નાખવુ, ખગમ કરવું ૧૮.
જોરવાળુ ને પુષ્ટ કરવુ 'શરીર વાળવુ' ૧૯
સુધારવુ, ઠરાવવુ, મરોડદાર કરવુ 'અક્ષર
વાળવા' ૨૦ ઉભરો શમાવવો, નિલ સો દેવો,
શાત ડરવુ મન વાળવુ '૨૧ આપી દેવુ ભરપાઈ
કરવુ, પતાવી દેવુ 'દેવુ વાળવુ' ૨૨ જનાખ દેવો
'ઉચ્છો વાળવો' ૨૩ બદલો લેવો 'વેરવાળવુ'
૨૪ કચરો કાઢવો, સાફ કરવુ, બહારવુ, ઝાડુ
દેવુ, 'પુજો વાળવો' ૨૫ વિખગએલા કેશને
હોળીને ડીક ઠાક કરવા 'ચોટલો વાળવો' દાથ
વાળવા=કૂટવુ મન વાળવુ=મતોષ પકડવો, સમા-
ધાન કરી લેવુ વાળી આપવુ=માગતા પેટે
માત્ર વગેરે જમે આપવો, અદા કરવુ વાળી
લેવુ=બદલો વસુલ કરી લાધને આપવુ ૨ વગર
સહાયે ઉચ્છી લેવુ, જાતે ઉઠાવી લેવુ
વાળા, પું ધાતુના તારના ગુછળા તે ર વનસ્પતિના
લાખા, પાતળા રેસા ૩ કડીઓ, કડક
વાળાકુંચી, સ્ત્રીં જડા બગસટ વાળની સોનીની
દાગીના ધોવાની પિંછી, જડા વાળનો ઓપણિઓ
વાળાગરણ, વિં શેળમેળવાળ, મિશ્ર ૨ બાદલુ
વાળિયો, પું ખળીમા અનાજ ઉપણુતા ઢગલા
પરનો દુણસાવાળો કચરો તે, ઉપણો
વાળી, સ્ત્રીં નથ, વેમર, નાસાબૂષણ વિટની,
૨ (પુરૂષની) જનની કરી
વાળ, સ્ત્રીં જ્યુદાગ રેતી ૨ ઝાકરી, ચોળિયુ
વાળ, નં સાજનુ-રાતનુ ભોજન તે, વિયાળુ
વાળ, અં (સં વાન, વત) ભરેલુ ગખ
નાર, ગુણુતુ, મજધનુ, વગેરે અર્થસૂચક પ્રયય
વાળો, પું ધાતુ વગેરેનો તાગ-તાતણો તે ૨
વનસ્પતિનો તાર જેવો રેસો ૩ એક જાતના
ધાસના તાર જેવા સુગંધીનાર મળિયા 'વાળાની
ટટી' ૫. પાણી મારફત શરીરમા ગયેયો તતુ
જેવો એક જીવડો, જે શરીરના એકાદ ભાગને
સુગંધી નાર પાડી એની મેળે કે ઓસડથી ધીરે
ધીરે બહાર નીકળે છે
વિંછી, પું (સંવૃત્તિક) ઝેરી ૩ ખવાળો એક
જીવ, વીછુ એને આડપગ હોય છે પુછડીને છેડે

કાળો વાકા અણીદાર આડો હોય છે, તે મારે છે
તેથી ઝેર ચઢે છે [વીજન
વિજ્ઞાનો, પુ૦ (સ૦ ૦૧જન) પખા, વીજ્ઞાનો,
વિજ્ઞુ, કિ૦ અ૦ પવનનાખવો, હવામા ધુમા-
વવુ, ગોળ ફેરવવુ, [ફરશી
વિજ્ઞુ, ન૦ સુનારનું લાડકા કાચવાનું ઓળંગ,
વિટલો પુ૦ ભુગળા જેવી ગડી, વિટો,
વિટવુ, કિ૦ સ૦ ગોળ લપેટવુ ૨ ઘેરી લેવુ
વિટી, સ્ત્રી૦ વીટી મુદ્રિકા, અગુડી વિટીમાનું
નગ=ઉત્તાદ, પહોચેલુ
વિટો, પુ૦ વીટો, વિટાયેલો ગોળ આઝાર તે, લપેટી
કરેલો ભુગળા જેવો આઝાર
વિહારવુ, કિ૦ સ૦ પાલવવુ, ચલાવવુ, નિમાવવુ
૨ અગવડ વેરી-સહીને ચલાવવુ
વિધ, ન૦ કાણુ, ભોક, નાડ
વિધાણુ, ન૦ વિઝણુ, ફરશી
વિધવુ, કિ૦ સ૦ શારવુ વેહ પાડવો, સાર પાડવો
૨ કાચવુ ૩ ધા કરવો, ભોડવુ ૪ અસર કરતી,
પિગળવુ
વિચારો, પુ૦ મોતી વિધનાર ૨ કાન વિધનાર
વિધાણુ કિ૦ સ૦ કાચાણુ, શગવુ, વેહ થવો
૨ છેદાણુ, ૩ પલોટાણુ, અનુભવી-પાવરધા થવુ
વિધુ, ન૦ ડાણુ, ઊદ્ર 'ભુવારને વિધા પડ્યા'
વિ, અ૦ (સ૦) બુદ્ધિ, અભાવ, ફેરફાર, વિવિ-
ધતા, વિરોધ, પ્રતિદૂષણતા, ચલન, ફેલાવો અને
પુષ્કળપણુ વગેરે સૂચક ઉપસર્ગ
વિચ્છાણુ, કિ૦ અ૦ (સ૦ વી.) વહાણુ, જણવુ
પ્રસવવુ, અચ્ચાને જન્મ આપવો
વિચ્છાણુ, ન૦ વાણુ, સાજનું ભોજન
વિકટ, (સ૦) અધર, મુસ્કેલ ૨ કંઠણુ જખર
૩ ભયકર ભારે ૮ અણુધ ૩ મણુ, ડરામણુ
વિકરાળ, વિ૦ (સ૦) ખીક લાગે એવું, વિચા-
વિકટપ, પુ૦ (સ૦) અપવાદ, તદ્વાત ૨ અનિ-
શ્રય, મહેલ, હ્યુપયુ ૩ અદન ૪ કલ્પનામય
વિચાર, તર્કવિતર્ક. [ફૂલવુ પ્રકૃતિનત થવુ
વિકસણુ, કિ૦ અ૦ (સ૦) ખીનવુ ઉધડવુ
વિકળ, વિ૦ આતુર, આકળું, વિવળ, ગાભર

વિકળતા, સ્ત્રી૦ વિકળપણુ, આતુરતા, અકળા-
મણુ, વિણાયુટા [પણુ થોડો વખત તે
વિકળા, સ્ત્રી૦ કળાનો સાકમો ભાગ તે, ક્ષણથી
વિકાર, પુ૦ (સ૦) કોષપણુ વસ્તુની અસત્થ સ્થિ-
તિમાં થતો જે ફેરફાર તે, અગાડ ૨ રોગ, બ્યાધિ.
૩ આવેશ, લાગણી, સ્વરૂપની વિપરીતતા, વિપર્યય
વિકારી, વિ૦ વિચારવાણુ, અગડીગયેલુ ૨ વિકાર
ઉત્પન્ન કરે એવું રોગી, અપથ્ય ૩ ખરામ
ભાવનાવાણુ, કુત્સીત
વિકાશ, પુ૦ (સ૦) વિકાસ, ખીલવુ તે, ઉધડવુ-
ફૂલવુ તે ૨ ખુટવુ થવુ તે સ્પષ્ટ સ્વરૂપમાં
આવવુ તે, ફેલાવ ૩ તેજોમયતા, ભણુકો
વિકાશવાદ, પુ૦ વનસ્પતિ, પ્રણીઓ વગેરે દેશ,
કાળ અને પરિસ્થિતિને લઈને વધતા અને ખીલતા
જાય છે એવો જે મત તે, ઉત્કન્તિવાદ (યુરોપમાં
ડાર્વિન નામના વિદ્વાને ગયા સૈકામાં જે મત
પ્રતિપાદન કર્યો તે)
વિકાસ, પુ૦ (સ૦) ઉધડવુ તે, ફૂલવુ-ખીલવુ તે
૨ તેજ, પ્રકાશ
વિકાસણુ, કિ૦ અ૦ ખીલવુ, ઉધડવુ ૨ કિ૦
સ૦ ઉધડવુ, પહોળું ડરવુ, ફાડવુ ૩ ટમરટમર
જેવા કરવુ [ખીલવુ ૩ આનંદ આપે એવું
વિકારી, વિ૦ ફૂલનાર ખીલનાર ૨ ખુલવુ,
વિકીર્ણ, વિ૦ (સ૦) વેરાયણુ, વિખરાયેલુ ૨
છુટુ છુટુ કરી નાખેલુ, ફેદાયેલુ
વિકૃતિ, વિ૦ (સ૦) વિકાર પામેલું અગડી ગયેલું,
ખરામ, સ્થિતિ ગુણમાં ફેરફાર થયેલું હોય તેવું
વિકૃતિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) વિકાર, સ્વાભાવિક સ્વરૂપ-
ગુણમાં થયેલો ફેરફાર તે, અગાડો, વિક્રિયા
વિક્રમ, (સ૦) પરાક્રમ, પુરુષાર્થ, શૌર્ય, બળ ૨
જાહેજલાલી 'રાવણુ વિક્રમ રાવના, અસ્ત સમ-
યને સમીપ સૂચવે છે' ૨ પગલું કદમ ૪ એ
નામનો ઉજ્જનનો પરાક્રમી પરાપકારી ગળ
વિક્રમ સવત=વિક્રમ રાજાએ ચલાવેલો વત્સર
વિક્રય, પુ૦ (સ૦) વેચાણુ, મલ્ય લઈને આપવું તે
“કન્યાવિક્રય જે કરે ધન લઈ, ધિકાર તેને ધરો’
૨ વકરો

વિકાંત, વિ(સં) પરાક્રમી, બહાદુર ૨ જિયા
મણ. ૩. ઉશ્કેરાયણ, ઉન્માદમય
વિક્રિયા, સ્ત્રીં [સં] વિકા, વિકૃતિ ૨ ઉનટી
ક્રિયા થવી તે, બગડવું તે
વિક્ષેપ, પું [સં] આતરો, અડચણ, હરકત,
અટકાવ ૨ કોઈ કાર્ય-વિચારમા ખલેલ પડવી
તે, મન વિખરાઈ જવું તે ૩ વાર, વિલખ
વિખ, નં [સં વિષ] ઝેર, વિષ, વખ
વિખડુ, નં વિખ, ઝેર (કવિતામા)
વિખરવું, કિં અં વેરાવું છુટું છુટું પડવું, ખરવું
વિખરાવું, કિં અં વેરાવું, ફેલાવું, પથરાવું ૨
છુટું છુટું થઈ જવું [તકરાર
વિખવાદ, પુંવેર ઝેર થાય એવી બોલચાલ, ઝગ્ગિયો,
વિખવું, કિં સં પીખવું, ફેંદવું, ફાડી તોડીનાખવું
વિખવાણું, સ્ત્રીં ઝેરી બોલ, કડું ભાષણ, મહેણું
વિખિયા, સ્ત્રીં સ્ત્રી, બાઈડી ૨ ઝેરીલી કુલટાસ્ત્રી
વિખે, અંવિષે મા, સબધે, માટે, ડાળે, અર્થે
વિખેરવું, કિં સં છુટું પાડવું, આમતેમ આધુ
કરી નાખવું વેરી નાખવું
વિખ્યાત, વિ(સં) નામાકિત, પ્રખ્યાત, લોકમા
જાણીતું હોય એવું, નામોચું
વિખ્યાતિ, સ્ત્રીં [સં] નામાકિતપણું, પ્રખ્યાતિ,
પ્રસિદ્ધિ ૨ યશ, કીર્તિ, આમર
વિગન, સ્ત્રીં હેવાલ' બીના, મપૂર્ણ વાત તે,
હકીકત, તપ સીલ, જેમ બન્યું હોય તેમ કમનાર
અથેતિ કથન તે વિગતે=એ રીતે, અર્થ-મમ
જણ્યુ અને વિવેચન-મનન વગેરે સાથે 'પણ
વિગતેથી જો વચાય, તો તેમાથી કાઞજ થાય'
૨ માહિતી, જણ્યુ
વિગતવાર, અં અથેતિ હકીકત સાથે, તપસી
લવાર, જુદા જુદા રૂપરૂપ જુલાસાઓ સાથે
વિગેરે, અં વગેરે, આદિ લખતે અમુક અમુક અને
બીજા વધારે એમ
વિગ્રહ, પું [સં] તકરાર, ઝગડો ૨ લડાઈ,
વટવાડ ૩ શરીર, દેહ ૪ (બ્યાકરણમા) સમા-
સના અવયવો-શબ્દ જુદા પાડવા તે ૫ અશ,
ભાગ, ટુકડો. ૬ આઠાર, ૨૫૩૫

વિગ્રહવાન, વિ(સં) શરીરી, દેહધારી ૨ પ્રાણી
વિઘરવું કિં અં વેરાઈ જવું, જુદું પડી જવું,
ઉડી જવું ૨ તાપથી ઓગળી જવું, પીગળવું ૩
ઉડી જવું, ના ઉમેદ થવું
વિઘરાવું, કિં અં વિઘરવું, વેરાઈ જવું, નરમ
પડવું ૨ ઓગળી જવું
વિઘરો, પું કળિયો ઝગડો, ટટો, વધરો
વિઘાત, પું (સં) મારવું તે, ધા કરવો તે, ધાત,
સહાર ૨ હાર, નાશ [ઉચ્છેદક
વિઘાતક, વિ(સં) તોડી પાડનાર, નાશ કરનાર,
વિધુ, નં ચાળીસ ગુણ જેટલું જમીનનું પ્રમાણ
વિધો, પું વિધુ, ચાળીસ ગુણ ૨ સો ચોરસ
હાથ જમીનનો કંકડો તે
વિંન, નં (સં) હરકત, અડચણ, નડતર ૨
સડત, વિપત્તિ, દુખ ૩ મુશ્કેલી, વિડબના
વિંનહર, વિ(સં) વિઘ્નને હરનાર, ગણપતિ, ગણેશ
વિચક્ષણ, વિ(સં) ચતુર, તરત સમજી જાય
એવું ૨ ચાલાક ૩ ભણેલું, જ્ઞાની, શાણું ૪
ગાંજ્યુ ન જાય એવું, ડામેલ
વિચરવું, કિં અં (સં) દૂર-આરે જવું, પ્રવાસ
કરવો ૨ બહાર જવું, નિડગવું ૩ દાખલ થવું,
પેસવું 'વિચરી વિલાયત લાયક વિલોક્યા લોક'
વિચાર, પું (સં) સારં ખોટું-ખરૂં ખોટું અને
કર્તવ્યાર્ક્તવ્ય સમષ્ટી તુલના-પરીક્ષા કરવાની
જે સમજશક્તિ તે, સદસદ વિવેક કરવાનું જ્ઞાન
તે મનમાનુ ચિંતન, મનન, મનોબ્યાપાર (૨)
જ્ઞાનશક્તિથી મળેલો અનુભવ, બધાયેનો અભિ-
પ્રાય તે, (૩) મત, નિશ્ચય, ઠરાવ, (૪) ઉદ્દેશ,
હેતુ, આશય (૫) વિવેક, સમ્યક્તા, કોઈ કામ
કરવા ન કરવાની મર્યાદા (૬) કલ્પના તર્ક
મનસુબો (૭) ગુચવણ, ગડમથલ (૮) બીક,
ભય (૯) અટકાવ, અડચણ, થોભવું તે (૧૦)
ચિંતા, ફિડર, કાળજી (૧૧) ધ્યાન, લક્ષ (૧૨)
પશ્ચાત્તાપ વિચાર આવવો=કલ્પના ઉઠવી ૨
ડપકો પડવો, શકા થવી વિચાર કરવા=કાર્યો
કાર્યના નિર્ણય માટે મનમા મથવું ૩ મનસુબો
કરવો. ૪. થોભવું, થોભતા અટકવું ૫. બીજા

સાથે વિવાદ ચલાવવો વિચાર જાણવો=સામાનો
શો મત છે તે જાણવાનો યત્ન કરવો વિચાર
રાખવો=વિવેક રાખવો વિચાર પૂર્વક=વિચાર
કરીને, જાણી જુજીને વિચારશીન=હાથ, વિવેક-
વળ, ગભીર, સમજી [તપાસ
વિચારણા, સ્ત્રી૦ વિચાર કરવો તે (૨) પરીક્ષા,
વિચારવું, ૩૦ સ૦ વિચાર કરવો, સાર અસાર
સમજના ૨ ધારવું ૩ પૂછવું
વિચારી, વિ૦ વિચારવાળું (૨) હાથ, શાણ
વિચિ, સ્ત્રી૦ તરંગ, હાલેર, મોજો
વિચિત્રજી, વિ૦ વિચિત્રજી ચતુર, ચાક્ષક
વિચિત્ર, વિ૦ (સ૦) તરેહવાર, ભાતભાતનું
(૨) અગમ્ય જેવું, અર્હુન, નવન (૩) ખેડોળ
(૪) ભલીવાર વગરનું, ચચળ મનનું
વિચિત્રતા, સ્ત્રી૦ વિચિત્રતા તહેવારપણું
વિચેતન, વિ૦ (સ૦) ચેતનરહિત, ખેલાન
વિચેષ્ટા, સ્ત્રી૦, સ૦ ચેષ્ટા, મજકરી (૨) અડપણ
વિચ્છિન્ન વિ૦, સ૦ જુદું-જુદું પડેલું, ફાટી-
તૂટી ગયેલું [(૩) જુદાઈ વિભેગ
વિચ્છેદ, પુ૦ (સ૦) જેદ, કાપ, ધા (૨) વિભાગ
વિચ્છાત્ર, કિ૦ સ૦ પાણીમા ઝમકાળી અથવા
પાણી નાખીને ધોવું, પાણીથી સાફ કરવું-ધોવું
(૨) ઉઠાવું, ચમકવું, ખીવું (૩) છેતરવું, કંગવું
(૪) ઝાપટી નાખવું, ખ ખેરવું, પીખી નાખવું
વિષ્ણુઆ-વા, પુ૦ (સ્ત્રીઓને) પગને અગ્રુડે પહેર
વાનું રહેણું
વિગ્રહ, પુ૦ જુદું પાડવું તે, વિભેગ, જુદાઈ
વિજ્ઞાનનારા, પુ૦ વિરજુના વાળાના વિજ્ઞાનનો
પતન તે
વિજ્ઞાણ, પુ૦ [સ૦ વ્યજ્ઞન] વિઝણો, પ મો, જે
હવાનાથી વાની હલરીઓ આવે એવી બનાવટ
વિજ્ઞન, વિ૦ (સ૦) માણસના વસવાટ કે અવર-
જવર વગરનું ઉજ્જડ (૨) એજાત, જ્યાં કોઈ હોય
નહિ એવું, વરાન
વિજય, પુ૦ (સ૦) જીત, ફતેહ, જય (૨) એ
નામનો વિજીતો પોગિયો 'જય વિજય
વિજયા, સ્ત્રી૦ (સ૦) દુગા, પાર્વતી (૨) ભાગ,

ગાળની માજરો અને પાનનો જુકો માથા
વિજયાદશમી, સ્ત્રી૦ આસો સુદ દશમનો તહે-
વાર તે, દસરા, પ્રયાણ કરવાનો અને સીમાનું
ઉલ્લંઘન કરવાનો દિવસ તે [આનંદ
વિજયાનંદ, પુ૦ (સ૦) જીતની ખુશાલી, જયનો
વિજયી, વિ૦ (સ૦) વિજય કરનાર, ફતેહમંદ,
જયવત, યશસ્વી [ફેરવણ
વિજયુ કિ૦ સ૦ વિજયુ, હવામા આમતેમ જોરથી
વિજળી, સ્ત્રી૦ (મ૦ વિદ્યુત) વાદળાના પર-
સ્પર ધસારાથી આગાશમાં થતો તેજનો પ્રકાશ
તે, વિજ, ચપળા, વિદ્યુત (૨) એ પ્રકાશનું
કારણ રૂપ જે તત્વ તે (૩) રાસાયનિક પ્રયો-
ગથી ઉત્પન્ન થતી એક શક્તિ
વિજ્ઞતિ, સ્ત્રી૦ પર નાત-જાત તે (૨) નવિન
વિજ્ઞતીય, વિ૦ (સ૦) ખીજ જાતનું, હલકી
વિજ્ઞપરો, પુ૦ છુટકો નિકલ, તોડ [જાતનું
વિજ્ઞરી, સ્ત્રી૦ જરીને છુપાવવાની ડાળા-લુચ્ચાઈ-
ચચળાઈ તે 'જરી-વિજરી' (૨) હાથચાલાકી
વિજ્ઞેગ, પુ૦ (સ૦ વિયોગ) જુદાઈ વિરહ,
વિયોગ, અગમ્ય, વિષ્ણુ, દૂર રહેવું તે
વિજ્ઞેગણ, સ્ત્રી૦ પતિથી દૂર પડેલી સ્ત્રી, વિગહિણી
વિજ્ઞેગી, વિ૦ વિયોગી, વિરહી, વિજ્ઞેગવાળું
વિજ્ઞાપિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) વિનતિ અરજ, આજીજી
વિજ્ઞાત, વિ૦ (સ૦) સારી રીતે જાણેલું, વિદિત
વિજ્ઞાન, ન૦ (સ૦) સવિશેષ-ખાસ જે જ્ઞાન તે
તત્વજ્ઞાન, કેવળજ્ઞાન (૨) વિદ્યા, શાસ્ત્રીયજ્ઞાન,
કોઈપણ પ્રકારનું અનુભવજ્ઞાન, ભણતર, જ્ઞાન
વિજ્ઞાનમયકોશ, પુ૦ (સ૦) શરીરમાં રહેલો
પાત્ર કોશમાંનો એક કોશ જે જ્ઞાનને હ્વયમાં
ઉતારે છે, ધારણ કરવાની શક્તિ કેવળ ચૈતન્યજ્ઞાન
વિજ્ઞાનિક, વિ૦ વિજ્ઞાન મય ધી-લગણ, શાસ્ત્રીય
વિજ્ઞાની, વિ૦ વિજ્ઞાન જાણનાર, શાસ્ત્રી, જ્ઞાની
વિજ્ઞાપના, સ્ત્રી૦ (સ૦) માનપૂર્વક કરેલી અરજ
તે, વિજ્ઞાપિ, વિનતિ સાથે નિવેદન કરવું તે
વિટ, પુ૦ (સ૦) શઠ, ધૂર્ત ૨ ભડવો, જર ૩
મળ, વિષ્ટા ન ટળે જનની વિટ વામન
વિટપ, સ્ત્રી૦ (સ૦) ડાળી, પત્રન, શાખ, સુદર

‘લલિત લતાઓ લટકે વિટપ વિટલાઈ’-અં ૦ વ
વિટપી, નં (સં ૦) શાખાવાળુ તે, ઝાડ વૃક્ષ
વિટલ, નિં ન ટળે એવું, દં ૨ મૂર્ખ, અણુસમજી
વિટલા, પું અને પહેરવાના સોનાના વાળા
વિટલાતુ, કિં અં વિટાતુ, લપેટાતુ, ઘેરાતુ
વિટપુ, કિં સં વિટવુ લપેટવુ ૨ ઘેરીલેવુ
કમળમા ધાલવુ

વિટગા, સ્ત્રીં કુલટા, છિનાળ ૨ કાળેન સ્ત્રી
વિટડ, નં પાખડ, ફેલ

વિટબણા, સ્ત્રીં (સં વિડબન) પીડા, દુ ખ
૨ મુશ્કેલી, નડતર ૩ માથા ફેડ, પચાતી
વિટાળવું, કિં સં વિટવુ, લપેટવુ ૨ ગોળા
પિટાળો, પું વિટો [કાર ગડી કરની
વિટો, પું વિટો, વિટલો, ‘ગોદડાનો વિટો’ ૨
આટી, ગુ છળી [પરમેશ્વર

વિટલ, પું (સં ૦) વિષ્ણુનો અવતાર, કૃષ્ણ,
વિડબન, નં (સં ૦) પીડા, આપદા ૨ મુશ્કેલી,
અડચણ ૩ પચાતી, ગુ ચવણ, વિટબના
વિડારવુ, કિં સં મારી નાખવુ ૨ ચીરવુ,
ફાડવુ ૩ શમાવવુ, ઓછુ કરવુ

વિણુ, અં વિના, વગર, શિવાય
વિણુવુ, કિં સં અનાજમાથી કાકરા, ડસ્ટર
કાઢી નાખવા ૨ સાડ સાફ જોઈને ઉપાડો લેવુ
ચુટવુ ૩ ઘણામાથી પસંદ કરી લેવુ, વરણી
કરવી તે ૪ સાભરી લેવુ, એકઠું કરી લેવુ, ભેગુ
કરવુ ૫ ચુટવુ, તોડવુ, વેડવુ વિણી લઈએ એવું
=સુદર, મળેનુ, સ્પષ્ટ, ધ્યાન ખેંચે એવું ‘ખોલ નો
જણે વિણી લઈએ એવા’ [વ્યગ્રતા

વિણાચુટા, પું વ્યાકુળતા, અજ્ઞામણુ ખેંચેની,
વિણામણુ, નં અનાજમાનુ કાકરા વગેરે કસ્ટર
તે ૨ ખોડખાપણુ, દોષ, કહેવા જેવું ‘એમા કંઈ
વિણામણુ નથી’ ૩. વિણવાની મજૂરી ધૂળ
વિણામણુ કાકરાન્ન હોય તેમાથી શુ મળવાનું ?
વિણામણી, સ્ત્રીં વિણામણુ [સંકટ, દુ ખ.
વિતક, નં વિનેલુ તે, ગુજરેલુ તે, અનુભવેલુ ૨
વિતકડા, નં વિતેલા જે સકટ-મુશ્કેલીઓ તોરે
તે ‘વિતકડા વિત્યા તે કોને કહીએ રે ઓધવશ.’

વિતથ, વિં ખોડુ, અસત્ય, મિથ્યા, ફેકટ
વિનતુ, પું (સં ૦) અનગ, કામ ૨ વિં ધણુ
ઝીણુ ૩ સુદર ૪ નાજીક
વિનડ, પું (સં -) ઉડતા વિચાર ને, ખોટા તર્ક
૨ કલ્પના, તરંગ ૩ ભ્રાન્તિ, વહેમ, શક ૪
અટકળ, અનુમાન

વિતન, નં (સં ૦) સાત પાતાલમાનુ ખીજી
વિતવું, કિં અં ગુજરવુ, પડવુ, અનુભવમા
આવવુ. ૨ વહીજવુ, ગુજરવુ

વિતડા, પું ખોટો નાદ, મડવાદ ‘વિતથ વિતડા
કરી મરે, લેવો તેણે આ લાવ’-રત્નેં વિતડવાદ
=નકામી તકરાર, માથાઝીડ [કરવુ

વિતાડવુ, કિં સં દુ ખ દેવુ, પગવવુ, હેરાન
વિતાન, નં [સં ૦] ચદગવો, છત

વિતી, સ્ત્રીં વિતેલુ જે તે, આપદા, ગુજરો ‘મુજ
વિતી તુજ વિતશે, ધીરી બાપુડિયા’

વિત્ત, નં [સં ૦] શક્તિ, બળ, કૌવત ૨ ધન, દોલત,
પૈસાટકો. ૩ માલ મિલકત, પુણ ૪ સાર, કસ
૫ રસ, પાણી, હીર, ડ જીવ વિતપાળ=ધનપતિ,
કુબેર ભડારી

વિદગ્ધ, વિં [સં ૦] બળેલુ, દાઝેલુ ૨ ચતુર, હોશિ
યાર, કાબેલ, મુસદ્દી ૩ ધૂર્ત, પહોંચેલુ આવડ-
વાળુ ૪ કાચુ પાકુ

વિદગ્ધતા, સ્ત્રીં હોશિયારી, ચતુરાઈ, આવડ.

વિદગ્ધા, વિં ચતુર-કાબેલ સ્ત્રી ૨ ચતુર નાપિક

વિદળ, વિં બે લાગે વહેચાયેલુ, જેમા રેસા ન
વિદાય, વિં વદાય, જીઓ [હોય તેવું

વિદાયગીરી, સ્ત્રીં મોકલવું-વળાવવું તે, વદાર્થ,
રત્ન અને ભેટ-આશિષ આપવા તે

વિદારક, વિં (સં ૦) ફાડનાર, ચીરનાર ૨
ટાળનાર, મટાડનાર [વિં ટાળનાર

વિદારણુ, નં (સં ૦) વિદારવું-ફાડવું તે ૨
વિદારવુ, કિં સં ફાડવું, ચીરવું ૨ મટાડવું.
ટાળવું, નાશ કરવું [જણાવેલું.

વિદિત, વિં (સં ૦) માહિત, જાણમા આવેલું,
વિદુર, વિં (સં ૦) ડાહ્યું, શાણું, અનુભવી ને
બહુશ્રુત હોય એવું ૨ કગાથ, ગરીબ, દીન

વિદુરવેડા=ક ગાલિયત બતાવ્યા કરવી તે
વિદ્યપદ, પુ૦(સ૦) ભણેલો ગણેલો ટોળી માણસ
 ૨ મસ્કરો, ૨ ગલો, બુકણ, તરકડિયો
વિદેશ, પુ૦(સ૦) પરદેશ, પારકા-પરાયો દેશ તે
વિદેશી, વિ૦(સ૦) દેશનું, સ્વદેશી નહિ તે, પન્દેશી
વિદેહી, વિ૦(સ૦) માયા પાશથી જે મુક્ત હોય
 તે, છતે દેહે જેણે બલ નાણુ હોય તે, જીવન-
 મુક્ત, જ્ઞાની
વિદ્ય, વિ૦(સ૦) વિદ્યાયેલું, વેદ પડેલો હોય
 એવું ૨. વપરાયેલું, ઉપયોગમાં આવેલું ૩
 અનુભવી, જેને વિતેલું હોય, જેણે દુષ્ઠ સહેલા
 હોય એવું [સમક્ષ, પ્રત્યક્ષ
વિદ્યમાન, વિ૦(સ૦) જીવતું, હયાત. ૨ હાજર
વિદ્યા, સ્ત્રી૦(સ૦) સારી રીતે જાણવાનું તે, જ્ઞાન,
 હિડી સમજ તે ૨ ભાષા, કળા વિચાર ઇ૦
 સમધી જે ઉડું જાણના ભણવાનું તે, જ્ઞાન,
 સમજણ. ૩ સુશિક્ષા, કેળવણી ૪ ઇક્ષમ,
 હુન્નર, કળા ૫ અર્થમાના રેસા ચૌદ વિદ્યા=
 જ્ઞાન સમધી ૧૪ વિભાગ તે (ચાર વેદ, શિક્ષા,
 કર્મ, વ્યાકરણ, નિરૂક્ત, છંદ, જ્યોતિષ (છ અંગ),
 ધર્મ, મીમાંસા, તર્ક અથવા ન્યાય ને પુરાણ)
 ચૌદ વિદ્યા જાણ=વિદ્વાન, ૨ ભણેલો અને અનુ-
 ભવી ૩ હોશિયાર, ડામેવ, ૪ હેતરાય નહિ
 એવો ઇગ, ધૂર્ત અવિદ્યા=અજ્ઞાન, માયા, અણુ
 સમજ મેલી વિદ્યા=મ તગ્ત તરનું જ્ઞાન તે વિદ્યા
 કાંઈના આપની નથી=ભણે તેની વિદ્યા
વિદ્યાગુરુ, પુ૦ આચાર્ય, શિક્ષક, મહેતાજી
વિદ્યાધર, પુ૦ ડૈલાસ પર્વત ઉપર રહેતા અર્ધ
 દેવલોકની એક જાતિ, કુબેરના યક્ષ [ભણતું તે
વિદ્યાલયાસ, પુ૦ અધ્યયન, ભણતર, શિક્ષણ,
વિદ્યાલય, ન૦(સ૦) શાળા, પાઠશાળા, નિશાળ
વિદ્યાર્થી, પુ૦ ભણનાર, નિશાળિયો, શિષ્ય, શીષ્ય-
 નાર તે, અભ્યાસી
વિદ્યાશાળા, સ્ત્રી૦ વિદ્યાલય, પાઠશાળા
વિદ્યુત, સ્ત્રી૦(સ૦) વિજળી, દામિની, આણી-
 માત્રમાં જે ગુપ્ત બળ ગ્રહેલું છે તે, ચપગા
વિદ્યાવણ, ન૦(સ૦) ગળાને પાણી થયેલું હોય

તે, ૨ ઓગળવું તે, પ્રવાહી કરવું તે
વિદ્યુમ, ન૦(સ૦) પ્રવાહ, પરવાળું, પરવાળાનું
 ઝાડ ૨ કિસલય કુપળ [પડિત
વિદ્યજ્ઞન, ન૦(સ૦) વિદ્વાન માણસ, દ્વિલક્ષુક,
વિદ્યતા, સ્ત્રી૦(સ૦) વિદ્વાનપણ તે, પડિતાઈ
 ૨ જ્ઞાન [જ્ઞાની, પડિત, વિજુધ, ભટ્ટ
વિદ્વાન, વિ૦(સ૦) વિદ્યા ભણેલું, જ્ઞાનવાન-
વિદ્ય, પુ૦(સ૦) પ્રકાર, તરેહ, જાત
વિનય, ન૦ વિઝણુ ફરસી [તે સ્ત્રી રાડીરાડ
વિવના, સ્ત્રી૦(સ૦) જેનો પતિ મરી ગયેલો હોય
વિધવિધ, વિ૦ જુદી જુદી જાતનું, બહુ પ્રકારનું,
 તરેહવાર [દેવતા, દૈવ
વિધાતા, પુ૦(સ૦) બ્રહ્મા, પ્રજાપતિ ૨ ભાગ્ય-
વિદ્યાત્રી, સ્ત્રી૦ ભાગ્ય નિર્માણ કરનાર દેવતા, કર્મ
 દેવતા, દૈવ લોકમાં એવી માન્યતા છે કે, બાળક
 જન્મ્યા પછી છઠ્ઠે દિવસે ભાગ્યદેવતા તેનું નસીમ
 આડી જાન છે છઠ્ઠીના લેખ
વિદ્યાન, ન૦(સ૦) વિધિ, રીત, પ્રકાર 'દત્ત
 વિદ્યાન' ૨ સેવા, ઉપાસના ૩ ઉપાય, ઉપચાર
 ૪ ક્રિયા, મસ્કાર ૫ જોડવું-વળગાડવું તે પ.
 હાથીને માટે કરેલો લાડુ
વિરિ, પુ૦ [સ૦] અલ્પદેવ, પ્રજાપતિ. ૨ ભાગ્ય
 દેવતા. દૈવ ૩ પ્રજાર, કર્મ, રીતિ, પદ્ધતિ ૪
 કરવાનું તે, આજ્ઞા, આદેશ, શાસ્ત્રપ્રમાણ ૫ મસ્કાર
વિવિધુક્ત, વિ૦(સ૦) શાસ્ત્રમાં બતાવેલા પ્રકારને
 અનુસાર, નિયમસર, શાસ્ત્ર પ્રમાણે
વિધુ, પુ૦(સ૦) યદ્ર, યદ્રમા, શરી [૨ ડાણેલો
વિધુર, વિ૦ વ્યાકુળ, અકળાયેલું ૨ વિયોગી ૩
વિધેય, વિ૦(સ૦) કરવા જોગ ૨ અધીન, તાબાનું,
 ૩ આજ્ઞાધારક [પદનું રૂપ તે 'કર, લખ, ઇ૦'.
વિધ્યર્થ, અ૦(સ૦) આજ્ઞાનો અર્થ સૂચક ક્રિયા-
વિધ્વસ, પુ૦ [સ૦] નાશ, ખરાબી 'યજ્ઞનો
 વિધ્વસ કરતા, ગાળતા મળીર'—ઉદ્ધવ ૨ પ્રતિ-
 કૂળતા વિધ્વસી=નાશ કરનાર, ઉચ્છેદક
વિનતા, સ્ત્રી૦ [સ૦] વનિતા, સ્ત્રી
વિનતિ, સ્ત્રી૦ [સ૦] પ્રાર્થના, અરજ, વિનતિ
 ૨ નમ્રતા ૩ આજીજી [સભ્યતા, સલુકાઈ
વિનય, પુ૦ [સ૦] નમ્રતાઈ, નમ્રતા દેખાડવી તે,

વિનવનું, કિંમ્બં વિન તિ કરવી, અરજ કરવી.
 ૨. કરગરવું, કાલવાલા કરવા, આજીવ કરીને કહેવું
 વિનતિ, સ્ત્રીં વિનતિ, અરજ, આજીવ
 વિના, અં વના, વગર, સિવાય
 વિનાયક, પું [સં] ગણપતિ, ગણેશ, ગળનન
 વિનાશ, પું [સં] નાશ, પાયમાલી, ખરાબી,
 અગાડો. વિનાશ કાળે વિપરીત બુદ્ધિ=જ્યારે
 ખરાબી થવાની હોય ત્યારે બુદ્ધિએ પલટાઇ જાય
 વિનાશક, વિં નાશકારક, સંહાર કરનાર, વિષ્વ સક
 વિનાશી, વિં નાશ પામે એવું, બં ગુર
 વિનિપાત, પું (સં) પતન, અવનતિ, પરાજય,
 મોટી આફત
 વિનિમય પું (સં) અદલો બદલો, મોબદલો,
 એક વસ્તુ આપીને બીજી લેવી તે
 વિનિયોગ, પું (સં) વસ્તુ વગેરેનો ઉત્સર્ગ તે
 ત્યાગ ૨ જોડી દેવું તે, યોજના, સંધાન
 વિનીત, વિં (સં) સૌમ્ય, વિવેકી, સભ્ય ૨
 સુશિશિત, સુધરેલું ૩ પળોટાય એવું ગરીબ,
 વિનો, પું સલુકાઇ, વિવેક, વનો [કડા સ્વભાવવું
 વિનોદ, પું [સં] ખુશીમા હસવું બોલવું વગેરે
 તે, મોજ, ગમત ૨ રમુજ, મઝા ૩ હંકામશ્કરી
 વિનોદી, વિં આનંદી, ગમતી, હહેરી [મજાક.
 વિન્યાસ, પું [સં] વિચારયુક્ત ગોઠવણ, રચના
 ૨. સ્થાપના [શત્રુ, દુશ્મન
 વિપક્ષ, પું [સં] સામોપક્ષ, સામાવાળિયા ૨
 વિપત્ત, સ્ત્રીં [સં] દુ ખ, આપદા પીડા ૨
 આફત, મુશ્કેલી [વિટ બણા
 વિપત્તિ, સ્ત્રીં [સં] પીડા, દુ ખ ૨ મુશ્કેલી,
 વિપરીત, વિં (સં) ઉલટું, અવળું, વિરૂદ્ધ ૨
 પ્રતિકૂલ [કાર ૩ અડચણ
 વિપર્યાય, પું [સં] પલટો, વિપરીતતા, ૨ ફેર
 વિપર્યાસ, પું [સં] વિપર્યાય, વિરૂદ્ધતા ૨
 ફેરફાર, વિક્રિયા [સેકડ જેટલો અલપ વખત
 વિપળ, સ્ત્રીં [સં] વિપલ] પળનો સાઠમો ભાગ,
 વિપાક, પું [સં] સારી રીતે પાકી તૈયાર થઇ
 જવું તે પરિપક્વતા ૨. છેવટ, પરિણામ ૩ રચિ,
 હહેજત, સ્વાદ.

વિપિન, નં [સં] વન, અરણ્ય, રાન.
 વિપુલ, વિં [સં] મોટું, વિશાળ, વિસ્તીર્ણ ૨.
 પુષ્કળ, ખૂબ ૩ ઉડું
 વિપ્ર, પું [સં] બ્રાહ્મણ, ઋષિ
 વિપ્રયુક્ત, વિં વિભેગી, વિરહી [પણું, ફાટકુટ.
 વિપ્રયોગ, પું (સં) જુદાઇ, વિભેગ ૨ જુદા-
 વિપ્રલબ્ધ, વિં (સં) હાથેલું, વચિત. ૨ નિરાશ,
 નાસીપાસ થઇ ગયેલું [શૂં ગાર તે
 વિપ્રલ સ, પું (સં) વિપ્રયોગ, વિયોગ. ૨. વિયોગ
 વિપ્લવ, પું બોળાણ, પૂરમા બોળાઇ નાશ પામવું
 તે, જળપ્રલય ૨ બળવો, ઉથલપાથલ અને અધા-
 ધુધી, ૩ અરિષ્ટ, પાયમાલી સંહારકાળ
 વિકરવું, કિંમ્બંમિભજ જોવો, ઉશ્કેરાવું, ફાટવું.
 વિક્ષણ, વિં નિષ્કળ, ખાલી, મિથ્યા
 વિષ્ણુ, પું [સં] પડિત ૨ દેવ, સુર
 વિલકત, વિં (સં) જુદું પડેલું, અળગ થયેલું.
 ૨ વહેચાઇ ગયેલું, ભાગ પડી ગયા હોય એવું
 વિલકિત, સ્ત્રીં [સં] વ્યાકરણના કારક પ્રત્યયો
 તે, નામનો ક્રિયા સાથેનો સંબંધ દેખાડનારા
 પ્રત્યયો તે [૨ એક સંવત્સર.
 વિલવ, પું [સં] ઐશ્વર્ય, સાહેબી, વૈભવ, આબાદી.
 વિલા, સ્ત્રીં [સં] પ્રભા, પ્રકાશ ૨ શોભા ૩.
 વિલાકર, પું [સં] સૂર્ય, રવિ [કિરણ.
 વિલાગ, પું [સં] ભાગ, હિસ્સો, ફાળો
 વિલાજ્ય, વિં [સં] ભાગી થકાય એવું, ભાગવા
 જેવું [૨ પ્રેમ, માયા.
 વિલાવ, પું [સં] રસ ઉત્પન્ન કરે એવો ભાવ.
 વિલાવના, સ્ત્રીં [સં] પારણા, કલ્પના કરવી તે.
 વિલાવરી, સ્ત્રીં [સં] રાત્રિ, રાત, નિશા.
 વિલાવું, કિંમ્બં શોભવું પ્રકાશવું
 વિલાપા, સ્ત્રીં [સં] વિકલ્પ, આમે થાય તે તેમે
 થાય એવી જે છુટ તે [વહેમ.
 વિલીપિકા, સ્ત્રીં [સં] ભય, બીક ૨ જોટો
 વિભુ, વિં [સં] સર્વ વ્યાપક, નિસ ૨. પું બંધર.
 વિભૂતિ, સ્ત્રીં (સં) સંપત્તિ, ઐશ્વર્ય ૨ આબાદી;
 કલ્યાણ, શ્રેય ૩ પ્રસાદી ૪ ભજૂતિ યજ્ઞનીભસ્મ.
 વિભૂષણ, નં (સં) શણગાર, અલકાર, ધરેણું
 ૨ શ્રી, શોભા

વિભૂષિત, વિં (સં) અલકૃત, સન્નિગારેહું
 વિભ્રમ, પું (સં) વહેમ, શક, બ્રાન્તિ ર.
 મનની મોજ, ઘેલછા
 વિભ્રાન્ત, વિં (સં) ગુચ્ચાયેલું, બેશુદ્ધ, નિમગ્ન
 વિમર્ષ, પું (સં) આલોચન, ગમન કરવું તે
 ર ચીઢ, ક્રોધનો આવેશ [સ્વચ્છ
 વિમળ, વિં (સં) મળરહિત, નિર્મળ, ચોખ્ખું,
 વિમાચીડી, સ્ત્રીં એક ઠેકાણાનો માલ ખીજે
 ઠેકાણ સહીસલામત પહોંચે તે માટે ડરાવેલી
 વિમાની ચીડી તે [આકાશયાન, બીજ
 વિમાન, (સં) આગશમા ઉડે એવું વાહન તે,
 વિમાસણ, સ્ત્રીં પાછળથી થતી ચિતા કે વિચાર
 તે, પશ્ચાત્તાપ, પરતાવો, મનસ્તાપ
 વિમાસવું, કિં સં પશ્ચાત્તાપ કરવો, પરતાવું,
 પાછળથી ચિતા કરવી
 વિમુક્ત, વિં (સં) છુટું બંધનથી મોકળું, છુટેલું,
 સ્વતંત્ર ર લક્ષ્ય, તજેલું, મૂકી દીધેલું
 વિમુખ, વિં (સં) મોફેરવી બેઠેલું તેવું, વિરૂદ્ધ
 ર અગણ, જુદું, ૩ દૂર, આધુ
 વિમુખતા, સ્ત્રીં પગલ મુખપણું, જુદાઈ, વિરૂદ્ધતા
 વિમુગ્ધ, વિં (સં) બેભાનપણું, ગભરાયેલું,
 બ્યાકુળ મોહપામેલું
 વિમૂઢ, વિં (સં) અણુમમજી, મૂર્ખ [જેખમ
 વિમો, પું જ દગી, માન, ધંની સહીસલામતીનું
 વિયત, નં (સં) આગશ, નભ [વિયાવું તે
 વિયાણું, વિં વિયાવું, વરસ વિયાણું=વરસે વરસે
 વિયાવું, કિં અં બાળકને જન્મ આપવો, પ્રસવવું
 જણવું (પશુ પખી) [ગહેવું તે, વિરૂદ્ધ
 વિયોગ, પું (સં) જુદાઈ, વહાલામાથી વેગળા
 વિયોગિની, સ્ત્રીં નિહરિણી, વિન્નેગણ [વિરહી
 વિયોગી, વિં પ્રિયજનથી જુદું પડેલું, વિખુદ,
 વિરક્ત વિં (મં) મસાર ઉપરની પ્રીતિતજ
 હોય એવું નિરપેહ, બેદરકાર, લાગી
 વિરક્તિ, સ્ત્રીં લાગ, મસાર ઉપર ભાવન હોવો તે
 વિરચિત વિં રચેલું, બનાવેલું સરજેલું
 વિરડો, પું વરીડો, વરડો, પાણી સુકાઈ ગયા
 પછી નદી કે તળાવની અંદર ખસેલો કુવો

વિરણ, સ્ત્રીં એક જાતની વનસ્પતિ, સુમધિવાળો.
 વિરતિ, સ્ત્રીં (સં) વિરામ, નિવૃત્તિ, શાંતિ.
 વિરમવું, કિં અં અટકવું, થોભવું, બંધ પડવું,
 જ પવું, આરામ લેવો
 વિરલ, વિં (સં) આધુ, ગીચ નહિ એવું ર
 દુર્લભ, ક્વચિતજ મનતું ૩ કોમળ, નાજુક.
 વિરલું, વિં ક્વચિતજ બને-જોવામા આવતું એવું,
 અસાધારણ, દુર્લભ
 વિરવણ, નં એ નામનું સુગધિદાર ધાસ
 વિરસ, પું રમ વગરનું બેસ્વાદ, રસ રહિત
 વિરહ, પું વિન્નેગ જુદાઈ
 વિરહાતુર, વિં (વિરહ) વિન્નેગથી અકળાયેલું
 વિરહિણી, સ્ત્રીં પતિ વિન્નેગથી અકળાતી સ્ત્રી,
 વિન્નેગણ
 વિરહી, વિં વિરહવાળું, વિન્નેગી, જુદું પડેલું
 વિરચિ, પું (સં) બ્રહ્મા, પ્રજાપતિ
 વિરાગ, પું (સં) મમાર ઉપરનો પ્રેમ ઉડી
 જવો તે, વૈરાગ્ય, ભાગ ઉપરની માયા વગરનું
 વિરાગી, પું ત્યાગી, વેરાગી, સાધુ-સત ર મસાર
 વિરાજમાન, વિં શોભાયમાન પ્રકાશિત, સુશો
 ભિત, દેદીપ્યમાન ર બેઠેલું મિરાજેલું
 વિરાજવું, કિં અં ગોભવું, સાડ દેખાવું ર.
 પ્રકાશવું, વિલસવું [ર આવિષ્કૃત.
 વિરાજિત વિં શોભતું, સુદર લાગતું, સુશોભિત
 વિરાટ, વિં મોટું, વિશાળ, ભવ્ય ર બ્રહ્માડ,
 વિશ્વ રૂપે ધૃત્યર્થનો દેહ તે
 વિરામ, પું આરામ, વિશ્રામ, કુરસદ ર જ પ,
 અટકાવ ૩ અત, અસાન, મરણ વિરામ-
 ચિહ્ન=વિશ્રામ લેવાની નિશાની, (વાચનમા)
 વિરામવું, કિં અં અટકવું, થોભવું, કામ કરતા
 આરામ લેવો, થાક ખાવો, ૩ નિવૃત્ત થવું, મરીજવું
 વિરાવ, પું (મં) પ્વનિ, અવાજ, શબ્દ, નાદ
 વિરૂદ્ધ, વિં (સં) ઉલટું, સામું પ્રતિકૂલ ર
 અયોગ્ય, અવળું, જુદા વિચારનું
 વિરૂદ્ધતા, સ્ત્રીં સામાપણું, અમતપણું, પ્રતિકૂલતા
 વિરૂપ, વિં કદરૂપ, વરવું, રૂપરહિત, બદ્ધસીકલ.
 વિરૂપતા, સ્ત્રીં બેડાળપણું, બદ્ધસીકલ

વિરેચન, ન૦ જુલાપ, રેચ
 વિરેચ, પુ૦ (સ૦) વેર, દેપ, અંટસ. ૨ વિર-
 કતા, વિપક્ષતા, વિપરીતતા ૩ સકટ, આકૃત.
 ૪ લડાઈ, ટટો, તકરાર પ. અટકવ, અવરોધ,
 વારણ ૬ અભાવ; દુસ્મનાઈ ૭. એક ખીજથી
 ઉલટાસુલટી હોતુ તે ૮ એ નામનો એક અથકાર
 વિરોધી, વિ૦ વેરી, દેખીલું, ઝેરી ૨ સામાવા-
 ગિયો, દુશ્મન. ૩ કળિયો-તકરાર કરે એવું
 વિલક્ષણ, વિ૦ (સ૦) ઓર તરેહનું, ઢગધડાવગ-
 રનું, તરેહવાર ૨ અદ્ભુત ૩. અસાધારણ,
 વિશેષ લક્ષણનું

વિલપન, ન૦ (સ૦) રૂદન, વિલાપ. ૨ બડબડાટ
 વિલપવુ, કિ૦ સ૦ આક્ર દ કરવું, વિલાપ કરવો
 વિલય, પુ૦ (સ૦) મળીને પ્રવાહી થવું તે, દ્રાવણ
 ૨ નાશ, પાપમાલી, પ્રલય
 વિલસવુ, કિ૦ અ. (સ૦) મોહક દેખાવુ,
 ઝળઝળ રહેવું, શોભવું, ૨ ફરકવું, હવામા ઉડવું
 ૩ આનંદમા રમવું, કીડા કરવી. [ચેષ્ટાઓ
 વિલસિત, ન૦ (સ૦) ગતક્રમ, નખરા, આનંદી
 વિલય, સ્ત્રી૦ વાર, ખોરી, ઢીલ
 વિલાત, સ્ત્રી૦ વિલાયત, વતન, સ્વદેશ
 વિલાપ, પુ૦ (સ૦) રોવું તે, રૂદન બોલીને રડવું
 તે ૨ ખરેખરા અંરના દુખનો પોકાર તે
 વિલાયત, સ્ત્રી૦ ન૦ સ્વદેશ, વતન, જન્મભૂમિ
 ૨ તુર્ક સંસ્તનતનો એક ભાગ, તુર્ક પ્રજાનો અસહ
 દેશ ૩ ગોરા-યુરોપિયન લોકનો દેશ
 વિલાયતી, વિ૦ વિલાયતનું-વિલાયતમા બનેલું.
 ૨. તરેહવાર, તોછડું, વિચિત્ર ૩ અમૃત રીત-
 ભાતનું વિલાયતી મીઠું=એક રેચક મીઠું
 વિલાવું, કિ૦ અ૦ કરમાવું, ઢીલું પડી જવું, ઉતરી
 જવું ૨ ખીમળવું, ગળવું
 વિલાસ, પુ૦ (સ૦) રમતમત, કીડા ૨ મોહક
 હિલચાલ, લટકા; લહેરી લહેકા. ૩ શૃંગાર ક્રિડા,
 ૨ ગયાળ, ગેલ
 વિલાસી, વિ૦ આનંદી-મોજીલું, ચમતી, ૨ કામી,
 કીડાસકા. ૨ લહેરી, જુલાખી, નખરાબાજ, રસિક
 વિલિયુ, ન૦ અરધો રૂપિયો (સંજ્ઞા)

વિલાન, વિ૦ (સ૦) તન્મર, તદાગર ૨ ખીજમા
 ભળી ચયેલું, નાશ પામી ગયેલું એકાકાર
 વિલુખ્ત, વિ૦ લોભાયેલું, આકર્ષિત ૨ લપટ
 વિલેપન, ન૦ (સ૦) ચોપડવું તે, લેપ
 વિલોકણી, સ્ત્રી૦ જોવાની દબ, વિલોકન છટા,
 નિરીક્ષા, તપાસણી,
 વિલોકન, ન૦ (સ૦) નિરખવું તે; અવલોકન
 વિલોકનીય, વિ૦ (સ૦) જોવાજોગ, સુદર
 વિલોકવું, કિ૦ સ૦ જોવું, નિહાળવું ૨ તપાસવું
 વિલોચન, ન૦ (સ૦) નેત્ર ખાખ, ચક્ષુ, તપાસ
 વિલોમ, વિ૦ (સ૦) વિપરીત, અસમ, બ્યસ્ત
 વિલોમજ=ઉચ્ચ જાતિની સ્ત્રીમા નીચ-હલકી
 જાતિના પુરુષથી ઉત્પન્ન થયેલું [ચચળ
 વિલોલ, વિ૦ (સ૦) હાલવું, કપવું, ૨ તરલ,
 વિલોવિલ, અ૦ અર્ધોઅર્ધ (સંજ્ઞા)
 વિલોલતા, સ્ત્રી૦ ચચળતા, તરલતા, અસ્થિરતા,
 હાલહાલ થયા કરવું તે [ધરાદો, પૃચ્છા.
 વિવક્ષા, સ્ત્રી૦ (સ૦) બોલવા-કહેવાની ઇચ્છા,
 વિવક્ષિત, વિ૦ બોલવાનું મનમા ધારેલું તે બોલવા
 ધારેલો અર્થ તે
 વિવર, ન૦ (સ૦) પોલાણ, ગુફા, દર, છિન્ન
 વિવરણ, ન૦ (સ૦) લબાણુ ખુલાસો, વ્યાખ્યાન,
 સ્પષ્ટી કરણુ વિવેચન
 વિવર્જિત, વિ૦ સ૦ ત્યાગ કરેલું તજેલું
 વિવર્ણ, વિ૦ (સ૦) બેગુ, શ્રીક ૨ બેડોળ, કર્ષ.
 વિવર્ત, પુ૦ (સ૦) ચક્રાકાર ફરવું તે, પરિભ્રમ
 ૨ અવિદ્યાબ્યાસ, મિથ્યામતિ ૩ વિકૃતિ, વિકાર
 ૪ જમાવ, રાશિ. [ફરક, ફેરફાર.
 વિવર્તન, ન૦ ફરી જવું તે, ઉલટ ચક્રર, ૨
 ત્રિવિદ્યુત, વિ૦ (સ૦) વધેલું, વિસ્તાર પામેલું
 વિવરણ, વિ૦ (સ૦) પ્રાધીન, પરતન, ૨ વ્યાકુળ
 વિવસ્વન, પુ૦ (સ૦) સૂર્ય, રવિ, આદિલ
 વિવાહ, પુ૦ (મ૦) કાર્ત્ત્વિયમતની સારાસ રતા
 માટે સામ સામે મુદાસર મોતવું તે, ગિહાપોક,
 ટીકા, વાદ ૨ કળા, તકરાર
 વિવાદી, વિ૦ વાદ કરનાર, તકરારી, પ્રતિવાદી.
 વિવાસન, ન૦ (સ૦) દેશવટો, દેશનિકાલ.

વિવાહ, પુ૦(સં૦) વરકન્યાનો સંબંધ કરવો તે, વેસવાળ, સગાઈ (વિવાહ ફેગ થાય, લગ્ન ફેક થઈ શકે નહિ) ૨ પાણીમહણ, લગ્ન વિવાહ માડવો=લગ્નની ધામધુમ કરવી વિવાહની વરસી =ઓળાનું ડોળ, અવળચવળ, બગાડી નાખવું તે, જોષએ તે કરતાં ઉલટુંજ [વગેરેની ધામધુમ તે. વિવાહવાજન, ન૦ વિવાહ અને તેને લગતી વાજ વિવાહહિત, વિ૦ પરણેલું, લગ્ન કરેલું હોય તેવું વિવિધ, વિ૦ (સં૦) અનેક પ્રકારનું, ભાતભાતનું જેમા ધણી જાતો હોય એવું વિવૃત, વિ૦ ઉધાડું, ખુલ્લું ૨ વિસ્તૃત વિવેક, પુ૦ (સં૦) સારાસાર સમજવાની શક્તિ, સદ્સદ્ વિચાર, હઠાપણ, જ્ઞાન ૩ સમ્યાચાર, સમ્યતા, વિનય, મર્યાદા, મલાજો ૪ કરકસર, સંભાળીને વાપરવા ખરવાની રીત તે વિવેકી, વિ૦સમ્ય, વિનયવાળું, ૨ સમજી, ડાહ્યું વિવેચન, ન૦ (સં૦) સ્પષ્ટીકરણ, ગુણ દોષ જુદા પાડી બતાવવા તે, ટીકા, ચર્ચા વિશદ, વિ૦ (સં૦) ચોખ્ખું, નિર્મળ ૨ સ્પષ્ટ, ખુલ્લું ૩ શ્વેત, ધવલ વિશાખા, ન૦ સોળાયું નક્ષત્ર વિશારદ, વિ૦ (સં૦) નિપુણ, કુશળ, જાણીતું. ૨ દક્ષ, ચતુર [વિસ્તીર્ણ વિશાળ, વ૦ (સં૦) મોટું, ઘણું લાંબું પહોળું, વિશિષ્ટ, વિ૦ (સં૦) ઉત્કૃષ્ટ, ઉત્તમ ૨ અસાધારણ વિશુદ્ધ, વિ૦ (સં૦) પવિત્ર, દોષરહિત ૨ ચોખ્ખું, ભેજ ખમરનું વિશુદ્ધતા=પવિત્રતા, ચોખ્ખાઈ વિશુદ્ધિ, સ્ત્રી૦ શુદ્ધિ, પવિત્રતા, દોષ રહિતપણું વિશે, અ૦ વિશે, મા, સંબંધી, બાબત ઉપર વિશેષ, વિ૦ ઘણું, બહુ, પ્રમાણ કરતા વધારે તે ૨ અમુક, ખાસ, ખસુસ. ૩ જાન, પ્રકાર, ભાત વિશેષણ, ન૦ (સં૦) પ્રાણી પદાર્થનો ગુણ કે મખ્યા બતાવનાર શબ્દ [કરીને, ખસુસ વિશેષત, અ૦ (સં૦) ઘણું કરીને, મુખ્યત્વે વિશેષતા, સ્ત્રી૦ વધારેપણું, ઉત્કૃષ્ટતા, શ્રેષ્ઠાઈ વિશેષે કરીને, અ૦ ખસુસ કરીને, ઘણું કરીને વિશેષ્ય, ન૦ (સં૦) (બ્યાકરણ) જેનું વિશેષણ હોય

તે શબ્દ ૨ વિશેષે કરીને જાણવા જોગ વિષય તે. વિશ્રામ, પુ૦ વિસામો, આરામ ૨ થાકીને જોસવું તે, વિરામ લેવો તે ૩ આરામ લેવાનું સ્થળ. વિશ્રામવું, કિ૦ અ૦ આરામ લેવો, થાક ખાવો, દમ ખાવો ૨ મુકવું [ખાવો-દમ ખાવો તે વિશ્રાંતિ, સ્ત્રી૦ (સં૦) વિસામો, આરામ ૨. થાક વિશ્રુત, વિ૦ (સં૦) જાણીતું, પ્રખ્યાત, ૨. વિદિત વિશ્વ, ન૦ (સં૦) બ્રહ્મા ૨ જગત, સૃષ્ટિ, દુનિયા વિશ્વકર્મા, પુ૦ (સં૦) દેવનો શિરપી ૨ કારીગર; વિશ્વસનીય, વિ૦ (સં૦) ખાતરીનું [સુતાર વિશ્વભર, વિ૦ (સં૦) વિશ્વનું ભરણ પોષણ કરનાર, પરમેશ્વર [રાજ ૨ એક ક્ષત્રિય ઋષિ વિશ્વામિત્ર, પુ૦ ગાંધીરાજનો પુત્ર-એક મોટો વિશ્વાસ, પુ૦ (સં૦) ભરોસો, ખાતરી, ઇતવાર ૨ શ્રદ્ધા, આકીર્ણ, પ્રતીતિ, વિશ્વાસઘાત=વિશ્વાસ આપીને અવળું કરવું તે, કપટ વિશ્વાસઘાતી= દ્રોહી, કપટી, દગલબાજ, ગળાફાસ, નિમકહરામ. વિશ્વાસી, વિ૦ વિશ્વાસ, વિશ્વાસ રાખે એવું વિશ્વાસપાત્ર, પ્રામાણિક ૨ ખિસ્તી, ઇસુના ધર્મને માનનાર [પ્રામાણિક વિશ્વાસુ, વિ૦ વિશ્વાસ કરવા જોગ, વિશ્વાસી; વિષ, ન૦ (સં૦) ઝેર, જેથી જીવ જાય એવું દ્રવ્ય તે, હલાહલ ૨ અત્યંત કડવું દ્રવ્ય તે, વખ. વિષણુ, વિ૦ (સં૦) ખિન્ન, ઉદાસ ૨ શીકું, નિસ્તેજ વિષમ, વિ૦ (સં૦) એકીનો અક ૨ કમી જાતી ૩ મુશ્કેલ, કઠણ, કષ્ટસામ્ય, મહેનતનું ૪ અસમ, ઉચીનીચ નહિ સરખું ૫ ઉલટું, વિરૂદ્ધ ૬ દારણ ૭ અદ્વિતીય, અતુલ્ય [અસમતા વિષમતા, સ્ત્રી૦ કઠણાઈ, મુશ્કેલી ૨. ન્યુનાધિકતા, વિષય, પુ૦ (સં૦) ઇન્દ્રિય ગ્રાહ્ય બાબત તે, ઇન્દ્રિયોથી જે કર્મ કરી શકાય તે ૨ કામ, ઇશ્કબાજ ૩ હેતુ, ઉદ્દેશ ૪ કામ, બ્યાપાર ૫ મનોવૃત્તિ, વિચારણા તે [બાબતોમા જે રસ પડે તે. વિષયાનંદ, પુ૦ (સં૦) સમોજેમ્જા ૨ સંસારી વિષયાત્ર, વિ૦ કામાસક્ત, વિષયી, વિ૦ વિષયાસક્ત, વિષય લોહુપ, કામી વિષયે, અ૦ વિષે, મા, અંદગ, લગતું, સંબંધે.

વિષાદ, પુ૦ (સ૦) નિરુસાહથી થતી જે લાગણી તે, શોક, દિલગીરી. ૨ આપદા, દુઃખ
 વિધુવ, ન૦ (સ૦) પૃથ્વીના ગોળાના ઉત્તર દક્ષિણ એ સરખા ભાગ દેખાડનારી રેખા જ્યાં મેષ અને તુલા સંક્રાન્તિમાં રાત અને દિવસ સરખા થાય છે, વિષુવિક્કા, સ્ત્રી૦ કોલેરા, કોગળિયુ માતાનું વિષે, અ૦ મા, અંદર, મહિ, ઉપર, બાહ્યત વિષ્ક લાક, પુ૦ (સ૦) ભજવવામાં આવતા નાટ-કની વસ્તુની વૃત્તાત, ઉપોદ્ધાત, આમુખ વિષ્ટર, પુ૦ (સ૦) દર્બાસન, ધાસનુ આસન વિષ્ટિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) સમાધાનીની પચાત, સલા-હનું કહેણુ શિષ્ટાઈ, સામોપચાર ૩ સાતમુ કરણુ વિષ્ઠા, સ્ત્રી૦ (સ૦) પ્રાણુએ ઉત્સર્જ કરેલો મળ, ગૃ, નરક [સૃષ્ટિનું પાલન કરનાર દેવ, નારાયણુ વિષ્ણુ, પુ૦ (સ૦) પરમેશ્વર, સત્વગુણનું સ્વરૂપ, વિષ્ણુતેજ, ન૦ વિષ્ણુનું ઐશ્વર્ય તે ૨ ઘી, વૃત વિષ્ણુપદ, ન૦ (સ૦) આદ્યાશ, ગગન, વ્યોમ 'હમે ઉચ્ચ વિશાળ વિષ્ણુપદમાં જૈને વસેલો હશે' વિસમયુ, કિ૦ અ૦ કંકુ ચતુ, શાત પડતુ, શમતુ ૨ થોડીવાર આરામ મળે એમ થતુ ૩ ઊભરણુ ઉતરીજતુ 'રેલના પાણી વિસમ્યા છે ૪ ધેનનો ખોળો ભર્યા પછી તે ખોળામાંનું તેની માતાએ પોતાના ખોળામાં લેતુ તે વિસરભાણુ, વિ૦ સહેજ વારમાં ભૂલી જાય એવુ ભૂલકણુ ગાફિલ, નિષ્કપટી વિસરવુ, કિ૦ સ૦ ભૂનવુ, ચૂકવુ યાદ ન રહેવુ વિસર્ગ, પુ૦ (સ૦) સ્વર્ગ આગળ કંઈક હક્કારનો ઉચ્ચાર સૂચક ચિહ્ન તે ૨ લાગ, દાન વિસર્જન, ન૦ છોડી દેવુ તે, જતુ કરવુ તે ૨ લામ, જળ ચૂકવુ તે ૩ કામ બધ કરી છુટક પડી જતુ તે બરખાસ્ત 'મજા વિસર્જન થઈ' વસાત, સ્ત્રી૦ માલ, જીવ, દમ ૨ ઉપયોગીપણુ વિસામો, પુ૦ (સ૦ વિશ્રામ) થોભતુ-અટકતુ તે, આરામ, નિવૃત્તિ. ૨ થોભવાની જગા ૩ શ્વ લખ જતા થોભવાની જગા-ચોતરો વિસાર, પુ૦ ભુલાવુ તે, વિસ્મરણુ વિસારવું, કિ૦ સ૦ વિસરવુ, ભૂલીજવુ ૨ મન માંથી કાઢી નાંખવુ.

વિસારો, પુ૦ વિસાર, વિસ્મરણુ; વિસ્મૃતિ વિસ્ત, વિ૦ (સ૦) વિસ્તૃત [પામવુ વિસ્તરવુ, કિ૦ અ૦ ફેલાવુ, વધવુ વિસ્તાર વિસ્તાર, પુ૦ (સ૦) ફેલાવો, પ્રસાર, વધારો, ક્ષેત્રફળ ૨ પરિવાર વિસ્તારવુ, કિ૦ સ૦ ફેલાવવુ. વધારવુ, લખાવવુ વિસ્તીણુ, વિ૦ (સ૦) વિસ્તારવાળુ, વિશાળ વિસ્તૃત, વિ૦ (સ૦) પ્રકુલ, વિશાળ, ફેલાયેલુ વિસ્ફોટક, પુ૦ (સ૦) લોહી વિકારનો એક ત્વચા રોગ એમાં સરીર ઉપર ઘોળા ફોલા કુટી નિકળે છે વિસ્મય, પુ૦ આશ્ચર્ય, અચંખો, તાબુખી વિસ્મરણુ, ન૦ (સ૦) વિસ્મૃતિ, ગફલતી વિસ્મિત, વિ૦ વિસ્મય પામેલુ, ચકિત. વિસ્મૃતિ, સ્ત્રી૦ વિસ્મરણુ, નહિ યાદ રહેવુ તે ૨ ભૂલ [એકાત-પ્રણય વિસ્મલ, વિ૦ (સ૦) એકાતિક, ખાનગી, ગુલ્લ વિહંગ, ન૦ (સ૦) પક્ષી પખી ૨ એક રોગ. વિહંગમ, ન૦ (સ૦) પખી, પક્ષી વિહરવુ, કિ૦ અ૦ રમવુ, ખેલવુ, કીડા કરવી વિહાણુવુ, કિ૦ સ૦ ગુજારવુ, ગાળવુ વિહાર, પુ૦ (સ૦) રમત, ખેલ, કીડા. ૨ આદિ હરવુ ફરવુ તે ૩ ઠામઠામ ફરતા રહેવુ તે, બ્રમણુ ૪ મઠ, આશ્રમ વિહારી, વિ૦ વિહાર કરનાર, ફરનાર વિહીન, અ૦ (સ૦) વગર, સિવાય વિહુણુ-હોણુ, વિહવિખુડ, છુટ, અળગ, એકલુ વિહુવલ, વિ૦ (સ૦) બાવર પડી ગયેલુ, આતુર, આકળવિકળ, ગાભરુ વિહુવલતા, સ્ત્રી૦ મહારાટ, અકળામણુ, બાવરા-પણુ ૨ ગુચવણુ, અલત આતુરતાવાળી બેચેન મનની સ્થિતિ તે વિળાલો, પુ૦ બાવરો, વેવલો, બેવકુફ વિ૦ વિ૦ વિલમ્બાનનું હુંક રૂપ. 'મણિલાલ વિ૦ લલ્લુભાઈ.' વીખ, ન૦ ઝેર, વિષ, હથાકલ. ૨ ખાર, દેષ; વીખવાદ=દેષ-ખારની લડાઈ. વીધુ, ન૦ ૨૦ ગુઠનું માપ, સો ચોરસ હાથ.

વીધાટી, સ્ત્રી૦ વિધેટી, કિસ્ત, મહેસુલ.
 વીચિ, સ્ત્રી૦ તરંગ, છોળ.
 વીજ, સ્ત્રી૦ વીજળી.
 વીજન, પુ૦ (સ૦) વિંઝણો, ૫ બો
 વીણ, અ૦ વગર, સિવાય, વિના
 વીણા, સ્ત્રી૦ (સ૦) એક તત્ત્વવાદ, બીન, તથુરો
 વીત, ન૦ વિત્ત, ધન, પૈસા [વીણાપાણિ=નારદ
 વીતક, ન૦ જે વીતેલુ તે, વિપત્તિ, મકટ [તિથ્યંકર
 વીતરાગ, વિ૦ (સ૦) શાત, સયમી ૨ જૈન
 વીતવુ, કિં અ૦ વિપત્તિ પડવી, દુ ખ પડવુ
 ગુજરવુ ૨ પુઝ થવુ, વહી જવુ 'મુજ વીતી તુજ
 વીતશે, ધીરી બાપુડિયા' [વહી જવા દેવુ
 વીતાડવુ, કિં સ૦ દુ ખ દેવુ, પીડવુ ૨ ગુમાવવુ,
 વીથિ, સ્ત્રી૦ કુજ, લતાઓમાની સાકડી વાટ
 વીમા, પુ૦ જિદગી કે માલમિલકતનુ જોખમ
 ગામવુ તે, નુકસાનના બદલાનુ સાદુ
 વીર, વિ૦ (સ૦) શર, પરાક્રમી બળવાન, બહાદુર,
 જોરાનર, ૨ પુ૦ મરદ માણસ, લડવૈયો, જોદ્દો,
 ૫૨ પુરૂષ ૩ પૌરૂષ મરદાઈ, પરકમ ૪ ઉગ્ર
 સ્વભાવનુ એક ભૂત, બળવાન પિશાચ વીર
 મકના=મત્રથી પિશાચનો પ્રવચ કરાવવો
 વીરતા, સ્ત્રી૦ પરાક્રમ, પૌરૂષ, મરદાઈ
 વીરપત્ની, સ્ત્રી૦ શરવીર પુરૂષની પત્ની, પુરૂષના
 જેવાજ શૌર્યવાળી સ્ત્રી તે
 વીરરસ, પુ૦ (સ૦) જુસ્સો ઉશ્કેરે એવુ કાવ્ય,
 લખાણુ કે વર્ણન, કાવ્યના નવરસમાનો એક રસ
 વીરવિદ્યા, સ્ત્રી૦ મરદાનગીને લગતુ શિક્ષણ ૨
 વીર સાધવાની મત્રવિદ્યા ૩ લડાયક તાલીમ
 વીરશ્રી, સ્ત્રી૦ પરાક્રમની ઝગડી, જુસ્સાની તેજ
 ૨ બળ-પરાક્રમની વાહવાહ તે.
 વીરહાડ, સ્ત્રી૦ યુદ્ધ પ્રમજે ચોક્કાની મોટી અને
 લાયકર ચીસ, લડવાના જુસ્સાથી રણુ ગજવી
 વીર્ય, સ્ત્રી૦ એક જનની વેદ [મૂકવુ તે
 વીરો, પુ૦ ભાઈ, બધુ કૌવત, મદાઈ, શૌર્ય.
 વીર્ય, ન૦ (સ૦) શુક, ધાતુ રજ ૨ બળ,
 વીર્યહીન, વિ૦ નિર્મજ, શૌર્ય રહિત, પૌરૂષરહિત
 વીલ, ન૦ અરધો ફાડિયુ (સંકેતમા) ૨ વારસ-
 નામુ, વસિયતનામુ ૩ ભરતી

વીલાં, ન૦ એક જાતના હારમાને હારમા હિલ્તા
 પખી [શરમિદુ ૩ વિખુદુ, છુદુ, રમખુદુ.
 વીલુ, વિ૦ શીકુ, આખુ, નિસ્તેજ ૨ ઓશિયાળુ;
 વીસ, વિ૦ (સ૦ વિશતિ) બે વાર દસ, ૨૦,
 કાઝો. વીસવસા=પૂર્ણ, સોળ આની, મોટે આગે,
 ખચીત, જરૂર
 વીસો, સ્ત્રી૦ વીસ વરસની મથુત્રી, નીસ વીસનો
 સમુદાય તે ૨ ભોજન ગૃહ, ખાણાવળ. ૩ સરાઈ
 ૩ વિ૦ પ્રમાણિક, વ્યવહાર કુશળ, વિવેકી, સમજી
 'એ તો વીસી માણસ છે'
 વુજી, ન૦ વજી નિમાજ પઢવા પહેના હાથ મો
 ધોવા તે પ્રાર્થના પહેના નહાવુ-શુદ્ધ થવુ તે
 વુજી, ન૦ હયાતી ૨ તત્ત્વ, અર્ક, સત્ત્વ
 વુઠવુ, કિં અ૦ તુડવુ ૨ વરસવુ
 વુઠવુ, કિં અ૦ જવુ
 વૃક, ન૦ (સ૦) વડા, નાહર [૨ ભીમસેન
 વૃકોદર, પુ૦ વડાનેવા પેટવાળો, ભૂખાળો.
 વૃક્ષ, ન૦ (સ૦) ઝાડ, તરુ, છોડવો
 વૃત્ત, ન૦ (સ૦) ગોળ આકૃતિ, વર્તુલની લીટી;
 કદોરા જેવી રેખા ૨. આચરણુ, વર્તણુક, રીતભાત
 ૩ કવિતા રચનાનો એક પ્રકાર, ૭૬ ૪ કામ,
 ધ ધો ૫ ખચર, સમાચાર ૬ હકીકત, ઇતિહાસ
 વૃત્તાન્ત, ન૦ (સ૦) હકીકત, વિગત, વર્ણન ૨
 કથા, ઇતિહાસ, બખર ૩ સંદેશો, ખચર ૪ વર્ત-
 ણુક, રીતભાત
 વૃત્તિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) ધ ધો, વ્યાપાર, આજીવિકા,
 ઉદ્યમ ૨ અત કરણુનુ વલણુ, મનનો ભાવ ૩
 પ્રકાર, પદ્ધતિ ૪ ટીકા, વિવરણુ ૫. નિષ્ઠા
 વૃત્યનુપ્રાસ, પુ૦ (સ૦) ગદ્યપદ્યમા એકતે એક
 અક્ષરોની આવૃત્તિ ઘણી નાર થાય તેવો શબ્દાલંકાર,
 ઝડઝમક, 'મોડુ એણે કીધુ કામ માટે દેશે મોડુ
 માન, મોટામોટા મહીપતી મહીપતરામને'
 વૃથા, અ૦ (સ૦) મીથ્યા, ફોગલ, નકાર્યુ, નિષ્ફળ
 વૃદ્ધ, વિ૦ (સ૦) ધરડુ, ઉમ્મરે પહોંચેલુ, જૈદ.
 ૨ વડીલ, વડવાઓ
 વૃદ્ધત્વ, ન૦ (સ૦) ધડપણુ, જૈરી
 વૃદ્ધા, સ્ત્રી૦ ઉમ્મરે પહોંચેલી સ્ત્રી, ડાસી.

વૃદ્ધાવસ્થા, સ્ત્રી (સં) ધરડપણુ, બુઢાપો, નૈશી.
 વૃદ્ધિ, સ્ત્રી વધારો, ઉમેરો ૨ અન્યુદય, આખાદી.
 વૃદ્ધિ ગતિ, વિં વધી ગયેલું, વિસ્તાર પામેલું
 વૃદ્ધિક, પુ (સં) વિદ્યા. ૨. આઠમી રાશિ
 વૃષભ, નં અંડ, ગોળાની કાચળી, આડવો
 વૃષભ, પુ (સં) પોહિયો, આખલો, નદી, સાઢ
 વૃષભવજ, પુ મહાદેવ, શિવ [૨ બીજી રાશિ.
 વૃષભી, સ્ત્રી પતિત સ્ત્રી, શુદ્ધા, ધર્મબ્રહ્મ સ્ત્રી
 વૃષ્ટિ, સ્ત્રી (સં) વરસાદ ૨ કાષ્ઠ પથુ વસ્તુનું
 ખૂબ આવી પડવું તે, મોટો પ્રપાત
 વૃંદ, નં (સં) ટોળું, જથ્થો, સમુદાય
 વૃદ્ધ, સ્ત્રી (સં) તુળસી ૨ રાધિકા
 વૃદ્ધારક, વિં (સં) મનોહર, રમણીય ૨ ઉત્તમ
 વૃંદાવન, નં (સં) તુળસીનું વન ૨ વ્રજ
 વેગણ, નં વલાક, રિંગણ.
 વેગણી, સ્ત્રી વલાકડી, રિંગણી
 વેંચણ, સ્ત્રી ભાગ, ફળો, વાટખી
 વેચવું, કિં સં ભાગ પાડવો, વાટવું, નોખું કરવું
 વેંત, સ્ત્રી બિલ્લસ, અગુઠાના ટેરવાથી તે ટચથી
 આગળી સુધીનું માપ તે વેત ભોય ન સુઝવી=
 ગુચવણુમા આવી પડવું, કર્તવ્ય ન સુઝવું, અઠ્ઠલનો
 ઉપયોગ ન થઈ શકવો.
 વેતિયુ, વિં વેત જેવડું, ટુકડું, ઠિંગણું
 વેકળો, પુ વહેળો, વહેળિયુ, નાળું
 વેખડ, સ્ત્રી એક ઔષધ, કાષ્ઠવા
 વેખળ, વિં સ્વમાન રહિત, અડખડ હસી પડે
 એવું, ટુક વગરનું (૨) અસભ્ય, નિર્લજ્જ
 વેગ, પુ ગતિ, ચાલની ઝડપ, ગતિમા રહેલું જોર,
 ઝડપ ૨ ગતિનો ઉભરો, જેસ ૩ ગતિ, દોડ
 ૪ ચચળાઈ, ભાવનો ઉછાળો ૫ હડસેલો, ધક્કો,
 વેગ, પુ માથાનો સણકો, ચસકો. [આચકો
 વેગણ, નં વેગણ, રિંગણ, વતાક [નિભાવવું
 વેગરવું, કિં સં વેડવું, સહન કરવું ૨ પાળવું,
 વેગળાઈ, સ્ત્રી છેડ, અતર, દૂર હોવું તે.
 વેગળું, વિં દૂર, છેડે, આધુ ૨ છુડ, જુડ.
 વેગળું એસવું=અડકાવું, અભાડાવું
 વેગળું, અં આધે, છેડે, લાખે અંતરે

વેગું, વિં વગ, જડણ, સમજ વનાવું
 વેચવું, વિં કિંમત આપતા મળે એવું, વેચાવું.
 વેચવું, કિં સં મૂલ લઈને આપવું, ૨. ગુમાવવું
 વેચાઉં, વિં વેચવા મૂકેલું, ૨ વેચવાનું
 વેચાણ, નં વેચવું તે, ૨ જેટલું વેચેલું હોય
 તેટલું તે, વેચાવું તે
 વેચાણિયુ, વિં વેચાણ લીધેલું, અધાટિયુ, ખરીદેલું
 વેચાવું, વિં વેચાઉં, વેચવા મૂકેલું [ખરીદાવું
 વેચાવું, કિં અં કિંમતે મળવું, પ્રાપ્ત થવું,
 વેળ, પુ નિશ્ચાન, નેળ ૨ દુઝ, વિપત
 વેળ, નં ફાફા, વળખા
 વેળળું, નં પાણી અટકાવવાનો બધ, આડસર
 વેઠ, સ્ત્રી વગર દામનું વૈતરૂં, જેમા મળતર ન
 હોય એવી મહેનત ૨ ફરજિયાત વૈતરૂં ' સર-
 ગરી વેઠ ' ૩ નડતર, ભાર, પીડા ૪ ખાલી
 મહેનત-માથાકુટ [ભોગવવું, દુખે નિભાવવું.
 વેઠવું, કિં સં સહન કરવું, ખમવું, મથેપડેલું
 વેઠાવું, કિં અં સહન થવું, સહેવાવું, ખમાવું,
 સખાવું [તકરે કરેલું.
 વેઠિયાવાડ, વિં ઢગ વગરનું, કમનવું, બળા-
 વેઠિયો, પુ વેઠ કરનારો, વગર પૈસાનો નોકર,
 ૨ વૈતરો, મજૂર, બોળે ઉપાડનારો
 વેડ, પુ વેઠ, જુઓ.
 વેડવું, કિં સં ઉઠાડી દેવું, નકામું ખરચી
 નાખવું, ગુમાવવું, અકારણ જતું કરવું
 વેડમી, સ્ત્રી પૂરણપોળી, ગળી રોટલી
 વેડવું, કિં સં વિચુવું, ઉતારવું, તોડવું, ચુટવું,
 ૨ ફળ મેળવવું, લણવું, લાલ કાઢવો.
 વેડાવવું, કિં સં ફળ ઉતરાવવા, વિચાવી લેવું
 વેડાંગ, પુ ધોડા, અથ, હથ
 વેડી, સ્ત્રી છેડે બળાદાર ઝોળીવાળી લાખી લાકડી,
 વેડર, વિં ફાકડું, સુદર. [(આખો વેડવાની)
 વેડો, પુ કેરી વગેરે ફળ ઉતારનારો, વેડનાર
 વેઠ, પુ વેડ, બેથી વધારે આટાની મોટી અગુડી
 ૨ વેઠો, કાપો, અકા. [મેળવવું.
 વેઠવવું, કિં સં મુકાબલો કરવો, સરખાવવું,
 વેઠો, પુ આગળાનો કાપો, ૨. ઝટ ફાટે નહિ

એવી લાકડાની ગાંઠ, ગડેરી વેઠા ગણવા=આ-
ગળીના કાપે હિસાબ ગણવો ૨ આતુરતાથી
રાહ ભેવી

વેણુ, નં ૦ વચન, બોલ ૨. વેણુ, વાસળી, મોરલી
૩ ગુથેલો ચોટલો, વેણી ૪ વહેણુ, પાણીનો
પ્રવાહ, ખેંચાઈ જવાય એવું પાણીનું ભેરભેર
વહેવું તે પ. નાળુ ૬ જનનનો દુખાવો, કષ્ટાવું
તે ૭ કપાસનો છોડ.

વેણા, સ્ત્રી ૦ વીણા, તથુરો, એક તત્તુવાદ્ય
વેણાચુટા, પુ ૦ હાથવાય, મનની ગભરામણુ. ૨.
ભૂખનાં વળખા ને થતું દુખ

વેણી, સ્ત્રી ૦ (સ ૦) સ્ત્રીઓના માથાના વાળની
ગુથેલી લટકો તે, ચોટલો ૨ અબોડે બાધ-
વાનો ફૂલનો સુદર મજરો તે ૩ કમાડમા જડેલી
લાંબી ચીપ, ઉભો બુસો

વેણુ, નં ૦ પાણી ભરી લાવવાની ગાડી.

વેણુ, સ્ત્રી ૦ વાસળી, મોરલી ૨ વાંસ

વેણુકવાર્ણ, કિં ૦ સં વહાણુ વાવું, સવાર થવું
વેણુકા, સ્ત્રી ૦ વાંસળી ૨ પાતળા નક્કર વાસની
વેત, પુ ૦ ઘાટ, મોખ, ત્રેવડ, તજવીજ [ઝાડી
વેતન નં ૦ (સ ૦) રોજ, ભાડું, દરમાયો, પગાર
૨ જીવાઈ, વરખાસન

વેતર, નં ૦ વિયાવું તે, એક એક વારનું જનન તે,
વેતર આવવું=પશુમાદાને આધાન કાળ આવવો,
સવાણે આવવું [૨ વલે, શિક્ષા કરવાની તજવીજ
વેતરણુ, સ્ત્રી ૦ જીમતી, ગોડવણુ, તજવીજ, ત્રેવડ
વેતરવું, કિં ૦ સં શરીરને ખેસતું આવે તેમ લુગડા
કાતરવા તે ૨. કાપીકુપીને ઘાટમા લાવવું, અનુ-
કૂળ આવે તેમ કરવું ૩ (વ્યગમા) બગાડવું;
છિન્નછિન્ન કરી નાખવું

વેતસ, નં ૦ નેતર ૨. બૃ [આવડ
વેતા, પુ ૦ ઢાકળો, લક્ષીવાર, હોશિયારી, ડહાપણુ,
વેતાળ, પુ ૦ (સ ૦) એક ઉપદેવ ૨ પિશાચનો
રાજ ૩ ભૂતની એક જાત ૪ દારપાળ, હજીરિયો
વેતા, વં ૦ (સ ૦) જાણનાર 'તત્ત્વવેતા.'

વેત્ર, નં ૦ (સ ૦) નેતર, બૃ ૨ છડી, નકામ
વેત્રવર, પુ ૦ (સ ૦) છડીદાર, દારપાળ

વેત્રામન, નં ૦ (સ ૦) નેતરની ખુરસી.

વેદ, પુ ૦ (સ ૦) જ્ઞાન ૨ આર્ય પ્રજાનું ધર્મ પુસ્તક.

વેદ ભણવા=વેદ ભણવા જેવું મુશ્કેલ કામ કરવું.

વેદના, સ્ત્રી ૦ પીડા, દુખ, કળતર [પ્રકૃતિ રૂપ.

વેદમૂર્તિ, વિ ૦ જાણે વેદજ ન હોય એવું, વેદની

વેદાંત, નં ૦ (સ ૦) વેદમાનું તત્ત્વજ્ઞાન તે, ઉપ-

નિષદ્ધનું જ્ઞાન, 'જગત મિથ્યા છે અને જ્ઞાનથીજ

મોક્ષ મળે છે' એમ બોધ આપનાર તત્ત્વજ્ઞાન તે

વેદાંતી, વિ ૦ વેદાંતના મતને માનનાર, અદૈત-

વાદી, બ્રહ્મ સત્ય અને જગત મિથ્યા, એવું માનનાર.

વેદિયો, પુ ૦ વૈદિક કર્મકાંડ કરાવનારો. ૨ દુનિયાદારી

વ્યવહારની સમજ વગરનો માણસ વેદિયો ઠોર

-પુસ્તક પડિત [ગાવવાનો કુડ (૨) ચોટલી

વેદી, સ્ત્રી ૦ (સ ૦) હોમ કરવાનો અમિ સળ-

વેદોક્ત, વિ ૦ (સ ૦) વેદમા કહેલું, વેદ પ્રમાણે.

વેવ, પુ ૦ (સ ૦) છિદ્ર, વેહ, ૨ સૂર્ય ચંદ્રનું જેટલું

ગ્રહણ થાય તે ૩ રાફ ૪ સુતાર કડિયાના

કામમા સમાન્તરતાનો દોષ તે, બાધ, નડતર

પ ગ્રહાદિકની ગતિ અને તેમના ભ્રમણ વગેરેનું

પ્રમાણ તે, વખતનું પરિમાણ [સમ

વેધન, નં ૦ (સ ૦) વિધવું તે, ૨. વિધવાનું ઓળર,

વેધલો, પુ ૦ કાનના ઉપલા વેહમા પહેરવાનું ધરણું.

વેધવું, કિં ૦ સં વિધવું, ભોકવું, કાણ પાડવું ૨

મનમા ઉડી અસર કરવી [ધં તપાસવાનું સ્થાન

વેધશાળા, સ્ત્રી ૦ (સ ૦) ગ્રહાદિકની ગતિ, ભ્રમણ,

વેધા, પુ ૦ (સ ૦) બ્રહ્મદેવ, પ્રજાપતિ, બ્રહ્મા

વેધી, વિ ૦ વેધવાળું, દોષવાળું ૨ ચોટ-નિશાન

પર જમ વાગે એવું, વિધી નાખે એવું 'શબ્દ-

વેધી' [૩ લગાર, હાર, પરપરા ૪ વળો.

વેન, નં ૦ વહન, વહેવું તે ૨ વાહન, યાન, ગાડી

વેપથુ, નં ૦ (સ ૦) કપ, ધૂજ, થરથરાટ

વેપલો, પુ ૦ વેપાર (તિરસ્કારમા)

વેપાર, પુ ૦ માલ વેચવા સાટવાનો ધ ધો તે, રોજ-

ગાર, ઉદ્યમ ૨ જીવન વ્યવહાર ચલાવવો તે,

વેપાર માડવો=સ્ત્રીપુરૂષે સસાર ચલાવવો તે.

વેપારી, વિ ૦ વેપાર કરનાર ધ ધાધારી, વ્યવસાયી

વેર, નં ૦ (સ ૦) વૈર=દુશ્મનાઈ, શત્રુવટ ૨ આર,

ઝેર, અઘાવત, દેષ ૩ વહેરતા પડેલો ભુકા તે,
વહેર. ૪. અં લગી, સુધી, પર્યંત-
વેરણ, સ્ત્રીં વેરી, શત્રુ, દુશ્મન ૨ વિં ખારીલી,
દેષ કરનારી ૩ વેરાયેલું, વિખરાયેલું
વેરણખેરણ, વિં વેરાયેલું, આમ તેમ વેરાઇ ગયેલું,
અસ્તવ્યસ્ત
વેરણિયો, પું વહેરવાનું કામ કરનારો, કરાઇ
વેરભાવ, પું શત્રુવટ, દેષ, ખાર
વેરવી, પું વેરી, શત્રુ. ૪ વિં ઝેરીલું, દેષો
વેરવું, કિં સં છુડું છુડું પડે તેમ કરવું, વિખેરી
નાખવું, વિખરાતું પડે એમ કરવું ૨ ઢોળવું ૩
પાથરવું ૪ ઉડાડી દેવું, વાવરી નાખવું ૫ વહેરવું
વેરાગ, પું વૈરાગ, સસારાભાવ, ત્યાગ
વેરાગણ, સ્ત્રીં લાગી સ્ત્રી, બાવી, સાધુડી.
વેરાગી, પું લાગી, બાવો, સાધુ જેણે સસારની
માયામમતા છોડી દીધી હોય તે
વેરાતું, વિં વિખરાતું, આમ તેમ છુડું છુડું પડતું-
હતું હોય તેવું, પથરાતું
વેરાન, વિં ઉજડ, નિર્જન ૨ નં જગલ, રાન
વેરી, વિં ઝેરીલું ૨ દુશ્મન, શત્રુ
વેરે, અં સાથે, સંગાથે, જોડે [રાન્ય ઉપજ
વેરો, પું રાન્ય તરફનો કર, જકાત ૨ મહેસુલ,
વેરો, પું અંતર, ભેદ [ફલપાનની ભાત ૩, હહેર
વેલ, સ્ત્રીં (સં વહિ) વેલી, લતા ૨ વેલી જેવી
વેલણ, નં રોટલી વણવાનું વતરણ
વેલણિયું, વિં વેલણ જેવું ૨ નં વેલણ
વેલા, સ્ત્રીં આપદા, વિપત્તિ ૨ વેળા, વખત ૩
ખરાળ વખત, પડતીનો વખત ૪. હદ, સીમા,
વેલિયું, નં સોના રૂપાના તારની કડી ૨ અરધો,
રૂપિયો, અડધો ૩ વિં હગવગરનું, વલુકકું,
બાલવે ચાલવે ને પહેરવેશી સાદું
વેલી, સ્ત્રીં નાનો વેલો, લગી
વેલો પું મોટી વેલ, એ જમીન ઉપર પથરાય છે
અથવા ઝાડને વળગી ઉચે ચઢે છે વેલાતોડ
વરસાદ-ચોમાસાના અતનો વરસાદ, ઉત્તરના
પવન સાથે વરસતો ઝેરી વરસાદ, જેવી વેલા સુકાઇ
જાય છે.

વેવ, સ્ત્રીં એક જાતની વેલ. એના પાનનો રસ
થોડીજ વારમા જમી જાય છે
વેવડાવણું, કિં સં વહે-આલે તેમ કરવું, વેલો
ચલાવવો ૨ બહેકાવણું, ફટાડવું [તિ, નફો, લાભ
વેવરામણ, નં વહેવરામણ ૨. સસ્તો મળવું
વેવલાં, નં ફાફા, વળખા, તરણા, વેવના ડાખળા
વેવલું, વિં સાદું, ટાપટીપ વગરનું, દાધારે ગું;
સાબડોળાથું, ૨, લપડું, વલવલતું, અચતુર
વેવીશાળી, નં વિવાહ કરવાથી થયેલો સંબંધ
તે, વાગદાન, સગાઇ ૨. બ્યા છેકરો છેકરી
દીધેલા હોય તે કુટુંબ સાથેનો સંબંધ 'વેવીશા-
ળમા નોતરા દેજો વેવીશાળિયો=વિવાહ કરનારો
વેવું, કિં સં (સં વહું) વહેવું, ભુઓ ૨
વઠીજવું, બહેકવું, હદ બહાર જવું ૩ ઠગવું,
છેતરવું [પાતર
વેશ્યા, સ્ત્રીં (સં) ગણિકા, વારાગના, પુશ્વલી,
વેષ, પું (સં) વેશ, સુંદર પોશાક, શોભાતો
દેખાવ તે. ૨ પહેરવેશ, લિખાસ, પરિધાન, પોષાક.
૩. રૂપ, સોગ ૪ સુહાગણના ચિહ્ન રૂપ ચણુ-
ગાર તે, વાળ, ચુડો, ચાલો, વગેરે
વેષવારી, વિં સોગ લેનાર, ઢોળી ૨ ઠગ, લુચ્ચુ.
વેષન, નં (સં) ઢાંકણ, પડ, પરખીડિયું ૨
૨ બાધણ, વિંટણ ૩. વિંટાળવું તે
વેસણ, નં ચણાનો લોટ, કઠોળનો આટો ૨
ચણા કે કઠોળના આટાનું ખીર, ભજિયા, પાતરા
ઉપર ચોપડવામા આવે છે તે.
વેસર, સ્ત્રીં નથ, વાળી, વીંટલી, ભુલાખ. ૨.
નં થોડા ગધેડામાથી ઉપજેલું સંકરપ્રાણી, ખચ્ચર,
અથતર 'એ તો વેહર ગધેડો છે'
વેસરી, સ્ત્રીં વાળી, નાથ.
વેસવાળ, નં વિવાહ સંબંધ, સગાઇ, વાગદાન
વેહ, પું વે, વિંધ, ચાર ૨ નાકું ૩ દર
વેળ, સ્ત્રીં વેળા, સમય ૨ તાણ, આકડી ૩
તરગી બાવના, વિચારનો ઉછાળો.
વેળા, સ્ત્રીં વખત, સમય ૨ અમુક નિશ્ચિત
સમય ૩ ટાકણ, ટાણ; સંધિ, પ્રમંગ. ૪ દીલ;
વાગ, વિલખ. ૫ મુરઠેલીનો વખત, ફુર્જાગ્ય.
વેળા વટાવવી=મોટી કરવું, સમય વીતી જાય

એમ કરતુ વેળા વળવી=સુખી દિવસો આવવા,
ભાગ્ય ઉધડતુ વેળાએ મળે ને કેળા=સમયે મળ્યુ
તે સોનુ પડી વેળાએ પાડુ=દાઝ્યા ઉપર ડામ
વેળાસર, અંબ વખતસર, સમય ઉપર, ધટતે
વખતે ૨ ઉતાવળે, જલદી, વહેલા
વેળિયુ, નં કાને પહેરવાનુ વાળાનુ શુછળ
૨ વહેળિયુ, ઝરણુ, નાળ
વેળુ, સ્ત્રીં રેતી, ધૂળ [આકડી.
વૈ, સ્ત્રીં વાર્ધ, વાયુનો રોગ, ફેફસે તાણુ ૨
વૈ, સ્ત્રીં વહી, ચોપડો વૈ વાયવી=મધુગુજરી કહી
કહેવરાવી ટાણુ મારવા વૈવ સ્વા=વશાવળીઓની
નોંધ રાખનાર એક જાતિ-ભાટ, ચારણ વગેરે
વૈ, સ્ત્રીં મોડુ અને ઉંડુ દર ૨ કોળ પકડવાનો
ફાંદો, કોળવૈ, ઉંદરિયુ ૩ અંબ નિત્રે, નક્કી
વૈકલ, વિં વાયેલ, ઘેલુ, સાડીતણ પાસળીનુ
વૈકલિપક, વિં (સં) વિકલ્પવાળુ અડુકફડકિયુ
વૈકુઠ, નં (સં) વિષ્ણુનુ નિવાસસ્થાન, વિષ્ણુનુ
ધામ વૈકુઠવાસ-મરતા વૈકુઠમા વાસ મળવો
તે, સદ્ગતિ [મરનાર, સદ્ગતિ પામેલુ
વૈકુઠવાસી, વિં વૈકુઠમા જન્મ વસેલુ, મુએલુ,
વૈકૃત, વિં વિકૃતિ પામેલુ બગડી ગયેલુ
વૈખરા, વિં (સં) રપટ ઉચ્ચારવાળુ, ચોખ્ખુ
૨ વાણીની ચાર રીતિઓમાની ચોથી તે 'પરા
પસ્યતી, મધ્યમા અને વૈખરી' ધડધડાટ-ધાણી
ફૂટે તેમ મોલાતી વાણી તે [નવાઈ, અદ્ભુતતા.
વૈચિત્ર્ય, નં (સં) વિચિત્રતા, વિચિત્રપણુ ૨
વૈજયત, પું (સં) ઈન્દ્રનો વાવટો, ધ્વજ
વૈજયતિકા, પું વાવટો, ઝાલનાર
વૈજયંતી, સ્ત્રીં કાળી તુળસી ૨ તુલસીની મજ-
રીઓની માળા તે 'શેભે લાછન પર્વત માળ,
કોસ્તૂલ કંઠે વૈજયતી' -ગિરધર
વૈજ્ઞાનિક, વિં (સં) વિજ્ઞાન સંબધી, ઉચ્ચ,
જ્ઞાનનુ, શાસ્ત્રીય [રિજ દાર
વૈતનિક, વિં (સં) પગારદાર, દાદિયુ, મજુર,
વૈતરણી, સ્ત્રીં યમલોકના માર્ગમા આવતી એક
વૈતર, નં વહીતર, જુઓ [નદી
વૈતરો, પું વહીતરો, મજુર

વૈતાલિક, પું માગધ, ચારણ, સ્તુતિપાઠક
વૈતાલ, પું વેતાળ, જુઓ ૨. શિવનો મળ્યુ.
વૈદ, પું વૈદ્ય, જુઓ. [વિદ્યા ૨. વૈદનુ કામ તે.
વૈદક, નં રોગ પારખવાની ને તે મટાડવાની
વૈદગ્ય, નં (સં) ચતુરાઈ, પ્રવીણતા, કારીગરી,
૨ ધૂર્તતા 'વૈદગ્ય વાપર્યું અધુ વણસીજ જશે'
વૈદર્ભ, વિં વિદર્ભને લગતુ. વૈદર્ભી=દમયતી,
ઋષિણી [વિદિયો
વૈદિક, વિં (સં) વેદ સંબધી ૨ વેદ ભણેલો,
વૈદુ, નં વૈદનુ કામ-ધંધો તે, રોગ પારખી દવા
આપવી તે 'ના આવડે ભીખ તો વૈદુ શીખ'
વૈદ્ય, નં (સં) નીલુરતન, આસમાની હીરો
વૈદેહી, સ્ત્રીં (સં) જનકી, વિદેહના રાજનીપુત્રી.
વૈદ્ય, પું (સં) રોગની પરીક્ષાક રી દવા આપ-
વાનો ધંધો કરનારો, ચિકિત્સક, હકીમ, તખીય,
દાકતર, કવિ, (બ ગાળીમા)
વૈદ્યન, વિં (મં) વિજ્ઞાનુ-સંબધી.
વૈધરત, નં વૈધૃતિ, ૨૭ મો યોગ
વૈધર્મ્ય, નં (સં) પરધર્મપણુ, આચારભેદ ૨.
મળ સ્વરૂપમા ભિન્નતા તે
વૈવચ્ય, નં (સં) ૨ડાપો, વિધવાપણુ
વૈવૃતિ, સ્ત્રીં (સં) સત્તાવીસમો યોગ
વૈનીતક, નં (સં) પાલખી, સુખપાલ, ડોળી
'વૈનીતકમા બેસી ફર્યો' રત્નો. [૨ ખરાખી
વૈપરીત્ય, નં (સં) વિપરીતપણુ, ઉલટાઈ
વૈપુલ્ય, નં (સં) વિપુલતા, પુષ્કળપણુ;
વૈભવ, પું (સં) સુખ સાહિલની સગવડ-સાધન
તે, સાહેબી, ઠાકમાઠ, ૨ સમૃદ્ધિનો ઝળકાટ, વૈભોગ
૩ ઐશ્વર્ય, પ્રતાપ, કીર્તિ [રહેનાર, અમીરી
વૈભવો, વિં વૈભવવાળુ, સાહેબીવાળુ, ઠાકમાઠથી
વભોગ, પું વૈભવ, મોજમજા, સાહેબી, ઠાક
વૈમાન, નં વિમાન, આકાશમા ચાલનાર યાન તે.
વૈમાનિક, વિં (સં) વિમાન સંબધી, વિમાન
ચલાવનાર [વ્યાકરણ શાસ્ત્ર જાણનાર
વૈયાકરણ, વિં (સં) વ્યાકરણ સંબધી ૨ પું
વૈયાકરણી, વિં વ્યાકરણ શાસ્ત્રી
વૈર, નં (સં) વેર, દેષ, ૨ કીનો

વૈરથ્ય, નં (સં) વિરક્તતા, ર. ખોટ, અછત.
 વૈરાગી, પું (સં) વેરાગી, બાવો, જોગી, સાધુ
 વૈરાગ્ય, પું (સં) સસારની માયા મમતારહિ-
 તપણ, આસક્તિનો અભાવ તે, સસાર ઉપરની
 પ્રીતિનો ત્યાગ તે, અનાસક્તિ [બળ, મોટું
 વૈરાટ, વિં (સં) વિરાટ સભધી ર અતલી
 વૈરી, વિં (સં) વેરી, દુસ્ત્રમ
 વૈરથ્ય, નં (સં) વરવાપણ, બેડાળપણ
 વૈવર્ય, નં (સં) ક્રિકાશ ર કદરપાપણ
 વૈવર્ત પું (સં) ફેર, પલટો, રૂપાન્તર નવુ-
 ખીજી સ્વરૂપ ઉદ્ભવવુ તે, ચક્રર [સાતમો મનુ
 વૈવસ્ત, પું (સં) હાલ ચાલતા મન્યન્તરકર્તા,
 વૈવાહિક, વિં (સં) વિવાહ સભધી, લગ્નબાળત
 વૈશાખાન, પું (સં) વ્યાસનો એક વિદ્વાન,
 શિષ્ય, જનમેજય રાજાને જેણે મહાભારત સભ-
 બાવ્યુ હતુ તે.
 વૈશાખ, પું (સં) કાર્તિકથી સાતમો મહીનો
 વૈશાખનદન, પું ગધેડો, ખર (વૈશાખ માસ
 ગધેડા માટે કામેદિપક છે તે ઉપરથી)
 વૈશ્ય, વિં (સં) આર્યોના વર્ણાશ્રમ ધર્મપ્રમાણે
 ત્રીજી વર્ણના લોક તે, વેપાર ધંધો કરનાર એક
 જાતિ તે, વણિક
 વૈશ્વદેવ, નં (સં) જન્મતા પહેલાં અન્નને જે
 બલિ આપે છે તે કર્મ, નિલ બલિ આપવો તે
 વૈશ્વદેવિયુ, નં વૈશ્વદેવતા બલિ આપવાને અમિ
 રાખવાનુ પાત્ર, યજુડના જેવી તાબાની શમડી
 વૈશ્વાનર, પું (સં) દેવતા, અમિ. 'વૈશ્વાનર
 નિપાવે પાક, ખટરસ ભોજન સધળા શાક'-ઉદ્ભવ.
 વૈષમ્ય, નં (સં) ભેદભાવ, ન્યૂનાધિકતા ર
 કષ્ટાશ, મુશ્કેલી. [નાર ર. વિષ્ણુ સભધી.
 વૈષ્ણવ વિં (સં) વિષ્ણુભક્ત, વિષ્ણુને માન-
 વેષ્ણુવી, સ્ત્રીં લક્ષ્મી.
 વૈહાયસ, વિં (સં) આકાશ માર્ગે જાય એવું
 વૈહાસિક, પું (સં) મસ્કરો, ભુડણ, ભાડ
 વો, પું વોહ, જોસબેર પાણીનું વહેવું તે, વહેણ.
 ર ધોધ, ધારાવહન
 વોકળો, પું પાણીનું નાનું વહેણ, નાળુ

વોડકો, સ્ત્રીં જીવાન ગાય-બેશ, જોટડી
 વોણ, નં નાળુ, વહેણ ર સીમમા પાણી ભરાઇ
 રહેલો લાખો ખાડો
 વોરત, સ્ત્રીં વહોરત, ખરીદી
 વોરતિયો, પું વહોરનારો, ખરીદ કરનારો.
 વોરવુ, કિં સં ખરીદ કરવું, વેચાતી લેવું ર
 એકડું કરવું, સધરવું ૩ ઘેર ઘેર ફરી ભિક્ષા
 માગી લાવવી તે (જૈન), માધુકરી ૪ માથે
 લેવું, જોખમ ભોગવવું.
 વોરો, પું વહોરો, મુસલમાનોની એક જાત
 વોહ, પું જોરથી વહેતા પાણીનો પ્રવાહ તે, વહેણ
 ર પાણીને વહી જવાનો વેગદાર માર્ગ તે.
 વોહોરવું, કિં સં વોરવું, જુઓ [ખુલ્લું રફુંટ, ઉધાકું
 વ્યક્ત, વિં (સં) સમજી શકાય એવું, સ્પષ્ટ,
 વ્યકિત, સ્ત્રીં (સં) એક જણ, એકત્વ, એક
 માણસ એમ. [ચિતાપુર, બ્યાકુળ, વિહ્વલ.
 વ્યગ્ર, વિં (સં) અસ્થિર, ગભરામણમા પડેલું
 વ્યગ્રતા, સ્ત્રીં વિહ્વલતા, માનસિક અસ્વસ્થતા
 વ્યગ, નં વક્રોક્તિ, કટાક્ષ
 વ્યંજન, પું સ્વર બળ્યા સિવાય જેનો સ્પષ્ટ
 ઉચ્ચાર થતો નથી તે વર્ણ 'ક, લ, ર' ર ડાધ,
 નિશ્ચાની ૩ અભ્યયવ, ગુણાગ.
 વ્યડળ, પું નપુસક, ખોજો ર પુરૂષાર્થહિન.
 વ્યજન, પું (સં) વિઝણો, પખો
 વ્યતિરિક્ત, વિં (સં) જુદું, અળગું ર ખીજી,
 ઇતર, ભિન્ન. ૩ વગર, સિવાય
 વ્યતિરેક, પું (સં) ભિન્નત્વ, જુદાપણ, પૃથગત્વ
 ર ત્યાગ, વર્જન. ૩ મળતાપણું નહિ તે
 વ્યતીપાત, પું (સં) ૧૭ મો યોગ એ અશુભ
 ગણાય છે ર આડખીલી, ફાસ
 વ્યતિપાતિયુ, વિં સંનેપાતિયુ, તોફાની, મસ્તીખોર.
 વ્યત્યય, પું (સં) વિરક્તતા ર. આડખીલી ૩
 ઉલટસુલટપણું
 વ્યથા, સ્ત્રીં (સં) પીડા દુખ. ર. મનસ્તાપ.
 વ્યથિત, વિં (સં) પીડિત, દુખી, ખિન્ન,
 કલાન્ત, ગભરાયેલું
 વ્યભિચાર, પું (સં) અત્યારનો ભંજ કરવો

તે ૨ પર હોય એવા સ્ત્રી પુરુષનો સંગ્રહ તે,
 છિનાણુ, ભરકમં [પર-પુરુષ મંગી સ્ત્રી
 વ્યભિચારિણી, સ્ત્રી ૦ વ્યભિચારી સ્ત્રી, છિનાણ,
 વ્યભિચારો, વિ ૦ છિનાણવુ; સોદુ, વિષયાસક્ત
 ૨ રસને સહાય કરનાર ભાવ તે (એ ભાવ ૩૪
 પ્રકરના છે જુઓ ગુજરાતી શબ્દકોષ)
 વ્યય, પુ ૦ (સ ૦) ખરય, ખપત ૨ વાપર
 વ્યથ, વિ ૦ (સ ૦) નકાસું, નિરથક; ફેગટ, મિથ્યા
 વ્યવસાય, પુ ૦ (સ ૦) કામકાજની ખટપટ, રોજ-
 ગાર, ધ ધો, ઉલોગ, ૨ નિશ્ચય, કરાવ
 વ્યવસ્થા, સ્ત્રી ૦ (સ ૦) બ દોખરત, ગોઠવણ
 વ્યવસ્થાપક, પુ ૦ (સ ૦) વ્યવસ્થા કરનારો
 વ્યવસ્થિત, વિ ૦ યથાક્રમ, ઠીકઠીક, રીતસરનું,
 વ્યવહાર, પુ ૦ (સ ૦) વહેવાર, જુઓ [વ્યવસ્થાવાળું
 વ્યવહારિક, વિ ૦ વહેવાર સંબંધી, સાસારિક ૨
 આચરવા યોગ્ય. [આચરવા યોગ્ય
 વ્યવહાર્ય, વિ ૦ (સ ૦) વહેવારમા મુકાય એવું,
 વ્યષ્ટિ, સ્ત્રી ૦ (સ ૦) એકપણ, એકાક (સમષ્ટિથી ઉલટું)
 વ્યસન, ન ૦ (સ ૦) દુ ખ, આપદા, ૨ માદક
 પદાર્થ લેવાની હેળ તે, કેફ કરવાની ટેવ ૩
 છદ, લત, હવશ [વાળું, બ ધાણી
 વ્યસની, વિ ૦ દુ ખી, સકટમાં પડેલું ૨ વ્યસન-
 યસ્ત, વિ ૦ (સ ૦) વેરાયેલું ૨ ઉલટું, વિપરીત
 ૩ વહેચી નાખેલું, છુટપાડેલું
 વ્યાકરણ, ન ૦ (સ ૦) કોઈ પણ ભાષા શુદ્ધ બોલવા
 લખવાની રીતિનું શાસ્ત્ર
 વ્યાકરણી, વિ ૦ વ્યાકરણ જાણનાર ભાષાના નિયમો
 વજેરનો જાણનાર તે [અસ્થિર-ચિત્તવાળું
 વ્યાકુળ, વિ ૦ (સ ૦) ગભરાયેલું, બાવર, વિહ્વલ,
 વ્યાકુળતા, સ્ત્રી ૦ વિહ્વલતા, મુસ્કેલીની ગભ-
 રામણ, મુઝવણ
 વ્યાખ્યા, સ્ત્રી ૦ (સ ૦) શબ્દ, વાક્ય અને વિષયનો
 ખુલ્લો-સ્પષ્ટ અર્થ સમજાવનાર વિવેચન-ખ્યાન
 તે, ટીકા, સમજાવી
 વ્યાખ્યાન, ન ૦ (સ ૦) કોઈ વિષયને વધારે સ્પષ્ટ
 કરી બતાવવો તે, વિવેચન, સમજાવી ૨ ભાષણ,
 વિગતનાગ એકાદો વિષય પ્રતિપાદન કરવો તે
 ૩ વ્યાખ્યા કરવી તે

વ્યાધ, પુ ૦ (સ ૦) વાધ, શૈર
 વ્યાજ, ન ૦ નાણા વાપરવા બદલ મળે રકમ
 ઉપરાંત આપવો પડતો વધારો તે, વૃદ્ધિ ૨.
 બહાનું, મિષ ૩ સુક્તિ, તદબીર.
 વ્યાજખાઉ, વિ ૦ મોટે વ્યાજ નાણાની ધીરધીર
 કરનાર, વ્યાજ ઉપર કમાઈ કરનાર
 વ્યાજવટંતર, ન ૦ વ્યાજ અને વટાવ વચ્ચે, નાણા-
 ની ધીરધારનો બદલો અને આપકેનો વટાવ વચ્ચે
 ઉપજ તે
 વ્યાજવટું, ન ૦ વ્યાજ અને વટાવ મળે એવો
 ધ ધો, નાણાની આપને ને ધીરનો ધ ધો
 વ્યાજુચીટી, સ્ત્રી ૦ વ્યાજ લેવાની સરતે ધીરેલી
 રકમનું લખાણ તે [ફર
 વ્યાધ, પુ ૦ (સ ૦) પારધી, શિકારી ૨ વિંદુષ્ટ,
 વ્યાધિ, પુ ૦ (સ ૦) રોગ, આજર, મરજ, દરદ
 ૨ દુ ખ, પીડા
 વ્યાન, પુ ૦ (સ ૦) શરીરમાના પાત્ર વાયુઓમાનો
 ત્રીજો (પ્રાણ, અપાન, વ્યાન, સમાન અને ઉદાન)
 વ્યાપક, વિ ૦ (સ ૦) સર્વ ઠેકાણે વ્યાપી રહેનાર,
 જેની હાજરી દરેક ઠેકાણે હોય એવું
 વ્યાપર્ણ, કિ ૦ અ ૦ ફેલાવું, સર્વત્ર હોવું, પ્રસરવું
 વ્યાપાર, પુ ૦ (સ ૦) પદાર્થ પ્રાણીની ક્રિયા,
 અથવા પરસ્પર વ્યવહાર તે ૨. ઈંદ્રિયો દ્વારા
 ચાલતો પ્રવૃત્તિ ક્ષેત્ર તે, માનસિક ગત્યથલ કે,
 ધ ધો રોજગાર, વેપાર 'વ્યાપારે વસતી લક્ષ્મી'
 વ્યાપ્ત, વિ ૦ (સ ૦) ચારે તરફ પ્રસરી રહેલું,
 વ્યાપેલું ૨ પૂર્ણ ખ્યાત
 વ્યાપ્તિ, સ્ત્રી ૦ (સ ૦) ફેલાવ, પ્રસર, ભરપુરતા
 વ્યાપોહ, પુ ૦ (સ ૦) અત્તાન, મૂર્ખપણું [ર થાક.
 વ્યાયામ, પુ ૦ (સ ૦) શરીરને લાગતો શ્રમ, કસરત
 વ્યાલ, પુ ૦ (સ ૦) સાપ, નાગ, ૨ ચિત્તો; વાધ
 વ્યાવહારિક, વિ ૦ (સ ૦) વહેવાર, વ્યવહાર સંબંધી
 વ્યાસ, પુ ૦ (સ ૦) મધ્ય રેખા, ગર્ભસૂત્ર ૨
 જડાષ, ૩ વિસ્તાગ. ૪ પુરાણનો લેખક
 વ્યાસ ગ, પુ ૦ (સ ૦) આસંગો, હેળ, હેડો ૨
 મહાવરો, ધણો અભ્યાસ ૩ પૂર્ણભક્તિ.
 વ્યાળ, પુ ૦ સર્પ

બુદ્ધિમં, પુ૦ (સ૦) ગોટાળો, અવળો ક્રમ
 બુદ્ધિપતિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) સારી રીતે જાણુ તે,
 સમજવા જેટલું જ્ઞાન, જાણપણ ૨ શબ્દોના
 વ્યાકરણજ્ઞાને અર્થ કરી જાણવાની શક્તિ, શબ્દ-
 વિન્યાસ [માહિતગાર ૨ પૂર્ણ
 બુદ્ધિપત્ન, વિ૦ (સ૦) પૂર્ણ જ્ઞાનવાળું, જાણીતું,
 બુદ્ધિ, પુ૦ (સ૦) ક્ષત્રુના સૈન્યથી ઝટ હુમલો ન
 થાય એવી લશ્કરી ગોઠવણ
 બ્યોમ, ન૦ (સ૦) આકાશ, ગગન, નભ
 બ્યોમચર, ન૦ આકાશમાં ફરનાર, પખી
 પ્રજ, ન૦ (સ૦) ગાયો અને ગોવાળનું ગામ તે,
 ગોપત્રામ ૨ વૃન્દાવન
 પ્રજલુ, કિં૦ અં૦ જલુ, ગમન કરવું
 પ્રણ, ન૦ (સ૦) ચામડી પર ગડગુમડથી અથવા
 વાગવાથી પડેલો વા, છિદ્ર, કાણું, નાદ, આહુ
 પ્રત, ન૦ (સ૦) ઈશ્વર પ્રસાદ, પાપનિવાણીર્થ,
 અથવા ફળપ્રાપ્તિને માટે શાસ્ત્રાનુસાર કર્મ કરવા તે,
 બાધા, પણ, અમુક કરવા ન કરવાનો આગ્રહ તે.
 પ્રતાળ, વિ૦ પ્રતી, પ્રતવાળું
 પ્રતી, વિ૦ (સ૦) જેણે પ્રત લીધેલું હોય તે
 ૨ બ્રહ્મચારી, નિયમવાળું, તપસ્વી, સાધુ
 પ્રાત્ય, વિ૦ (સ૦) સોળ વર્ષ લગી જેને ઉપ-
 વીત સરકાર ન થયો હોય તેવો, સરકાર વગરનો,
 બહિષ્કૃત ૨. શદ્ધથી ક્ષત્રિયાણીને પેટે જન્મેલો તે.
 પ્રીડા, સ્ત્રી૦ (સ૦) લાજ, શરમ
 પ્રીહિ, પુ૦ (સ૦) ચોખ્ખા, ભાત
 પ્રેહ, પુ૦ વિરહ, વિયોગ
 વહાર, સ્ત્રી૦ વહાર મદદ, કુમક, સહાય બહારે
 માતુ=કુમકે જલુ, સહાય કરવી, બચાવ કરવો
 વહેલ, સ્ત્રી૦ (સ૦ વાહન) વહેલ, રથ, સુદર
 ગાડી. ૨ ન૦(અ૦) મોટું ચરખીદાર મગરમચ્છ

૨૧.

શ, પુ૦ ગુજરાતી બાણામા ૩૦ મો બળન વર્ણ.
 શક, પુ૦ (સ૦) અમુક વિજયના સ્મરણ માટે
 વિજયી રાજાના જન્મ કે વિજય કાળથી વર્ષવાર
 જે ગણતરી કરવામાં આવે છે તે, સવત્સર ૨

વિજયડકો, જયની છાપ. ૩. વહેમ, સંઘ્રય, ભાતિ,
 શક ૪ એ નામના શરવીર લોક જેને વિક્રમે
 હરાવ્યા હતા, સિમ્બિયન. ૫. છાપ, દાબ, ધોક, કાણુ.
 શકટ, ન૦ (સ૦) ગાઠ, ગાઠી. શકટબૂહ=ગાડાને
 આકારે સૈન્યની ગોઠવણ તે.
 શકટી, સ્ત્રી૦ ગાઠી, ગાડી. ૨ શકટી; ફરતી ચુલી.
 શકન, પુ૦ શકુન, શુકન
 શકરો, પુ૦ (સ૦ સ્થેન૦) ચચળ ને તેજદાર
 એક શિકારી પખી શકરોબાજ=સમડી જેવું
 એક મોટું પખી ૨ ઝડપે કામ કરનાર, ચચલ
 ને બાહોશ, ચકાર, બડો ઉઠાઉગીર.
 શકલું, કિં૦ અં૦ શક્તિમાન ચલુ. (સહાયકારી
 તરીકે વપરાય છે) [હેડ ૩ સકડામણ
 શક ચો, પુ૦ સક ચો, દાબવાતું યત્ર, છટકું, ૨
 શકાર પુ૦ સ્વાદ, લહેજત, મત્રા ૩ સત્વ, સાર
 શકુન, ન૦ (સ૦) શુભાશુભ સચક ચિહ્ન, સુચિહ્ન.
 ૨ પ્રશ્ન, વચન
 શકુનિ, ન૦ એક પખી. ૨ દુર્યોધનનો મામો
 મામો શકુનિ=અવળે માર્ગે દોરનાર, મહા ખટ-
 પટી ને પ્રપચી માણસ તે
 શકુત, ન૦ (સ૦) મોર. ૨ ચાસ.
 શકે, અં૦ જાણુ, જાણીકે, આમ હોય નહિ શુ એમ.
 શકેર, ન૦ ચપણિયુ, રામપાતર, બટેર
 શક્કાદાર, વિ૦ ભપકાદાર, મોહક, મનહર, છાપવાળું
 શક્કા, પુ૦ સિક્કો, છાપ, મહોર ૨. સુદર ભવ્ય
 મુખવટો, મોનો ચહેરો ૩ ઘરેણા અને લુગડાની
 ટાપટીપવાળી ભભક તે ૪. નાણુ. ૫. લકટી.
 શક્કો પાડવો=છાપ પાડવી, અમલ બેસાડવો,
 ભાર પાડવો, શાખાશી મેળવવી [સમર્થ,
 શક્ત, વિ૦ (સ૦) કરી શકે એવું, શક્તિવાળું,
 શક્તિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) પ્રાણી અને પદાર્થમાં રહેલું
 કાર્ય ચલાવનારૂં મૂળ કારણ તે, સામર્થ્ય, બળ,
 જોર, તાકાત, ૨ સત્વ, કસ, દૈવત ૩ સાર,
 જીવ, દમ ૪ જેથી મનોબળાપાર ચાલે છે તેના
 કારણરૂપ જે ધર્મ તે, મનોબળ, પહોંચ, 'તર્ક-
 શક્તિ' ૫ સાધનરૂપ માનેલી સત્તા. ૬ ગુણ,
 અસર ૭ માયા, પ્રકૃતિ ૮. દેવી, માતા. ૯.

ખબરદારી, મજબુતી.

શક્તિમાન, વિં શક્તિવાળુ, સમર્થ, કરી શકે એવું
શક્તિહીન વિં બળરહિત, અસમર્થ, નિર્બળ
શક્ય, વિં બની શકે એવું, કરાય તેવું, સંભવિત
શકં, પું (સં) ઈન્દ્ર, દેવલોકનો રાજા
શખસ, પું (અં) સખસ, એકાદ જણ, અમુક
માણસ તે

રાગ, સ્ત્રીં શકુ આકારની ટોચ, શિખર. ર.
ઉપલો ઉચો ધુમટદાર ભાગ તે ૩ કળી જેવો
આકાર, દીવાની જોત

રાગડી, સ્ત્રીં સધડી, ઉપાડી લઇ જવાય એવી
ઠાયલા કોલસા બાળવાની માટી કે ધાતુની બનાવટ
શકર, પું (સં) શિવ, શંભુ, કલ્યાણ કરનાર દેવ
શકરો, પું એ નામનો એક રાગ.

શકતુ, કિં અં મહેમા પડતુ, શકા આજીવી
શકા, સ્ત્રીં શક, વહેમ, અદેશો, સંદેહ ર વસવસો,
સંશય, ખતરો, ૩ કટિપત ભય

શકાતુ, કિં અં સંકાયાતુ, સંદેહમા પડતુ,
શરમાતુ ર. હાજત થવી ૩ વહેમાતુ

શકાશીલ, વિં વહેમમા પડતુ

શકિત, વિં શકવાળુ, સશય પડેલુ

શકુ, નં (સં) દીવાની જોતના આકારનો ધન
નક્કર પદાર્થ ર. હળવર અબજ ૩ સૂર્યચત્ર,
છાયા માપવાનો ચુડા ઉતાર ખીલો

શખ, પું એક જાતના દરિયાઇ જાનવરનું કંઠણ
કોટલુ, શુક્તિ માછલીનું ઘર ર એવા આકારનું
ટેરવા પરનું ચિહ્ન ૩ વિં મૂર્ખ, ઠોઠ ૪ ઠાલી,
પાસે કંઈ ન હોય તેનું શખ કુકવો=દેવાળુ
કાંઠવું, ભડ વેરવી શખ વાગવો=ખાલી થવું,
પતી રહેવું શખ ભારથી=ખરેખરો મૂર્ખ

શખજી નં ખડી જેવો એક ઔષધિ પદાર્થ
શખણિ, સ્ત્રીં કામશાસ્ત્ર પ્રમાણે ઉચી, ચીઠિ
ચણુ, લાખા કેશવાળી અને કામી સ્ત્રી ર કકા-
સિયણુ, કકંશા

શખલા, સ્ત્રીં ખેડી, હેડ, બધન [ર સૂગ ચઢવી
શખાતુ, કિં અં મંકાયાતુ, શરમાતુ, લજતુ
શચી, સ્ત્રીં (સં) ઇન્દ્રાણી

શઠ, વિં (સં) બખીલ, ધૂર્ત, હુમ્મુ. ર
રસાદિકની અસર રહિત, ૩ ગુણુ જાણે મર્દિ
એવું, કંઠણુ છાતીનું ૪ નિર્દય, દુષ્ટ

શઠતા સ્ત્રીં બખીલાઇ શઠપણુ ર ઠગાઈ
શણુ, નં (સં) બિડીની જાતનો એક છોડ,
જેની જાલના રેસાના કપડા બને છે

શણુગટ, પું ધુધટો, છેડો, લાજ 'શણુગટ વાળે
ને મુખ મલકાવે, કુચપર પાલવ ઢાળે'

શણુગાર, પું અલકાર, આભરણુ; ધરેણુ ર.
સુદર વસ્ત્ર

શણુગો, પું અકુર, કણુગો શણુગાવું=અકુરિત થવું

શણુવું, કિં અં સાભળી લેવું, મુણુવું. ર
થોડા ઉપરથી રહસ્ય સમજી જવું

શણિયુ, નં શણુનું કપડું, અખોટયુ

શંડ-દ, પું (સં) નપુસક, પુરુષત્વહીન

શંડલી, સ્ત્રીં સાડી

શત, વિં (સં) સૈકું

શતક, નં (સં) સોનો સમુદાય ર સૈકું

શતકંતુ, વિં (સં) સો યજ કરનાર ર ઇન્દ્ર

શતજીવી, વિં સો વર્ષ જીવે એવું, સો વર્ષ

શતધા, અં સો રીતે, સો પ્રકારે [જીવનાર,

શતભિષા, સ્ત્રીં (સં) ચોવીસમું નક્ષત્ર એમાં
સો તારાનો સમુદાય છે

શતપદી વિં સો પગવાળુ, બહુપગી

શતસાઠ, સ્ત્રીં શતક, સોનો સમુદાયવાળી ચોપડી

શતાવરી, સ્ત્રીં એક ઔષધિ વનસ્પતિ

શત્રુ, પું (સં) દુશ્મન, વરી, હરીફ

શત્રુતાઈ, સ્ત્રીં દુશ્મનાઈ, વેર, શત્રુવટ

શત્રુવટ, સ્ત્રીં દુશ્મનાવટ, વેર ર અદેખાઈ, ખાર

શનિ, પું (સં) નવગ્રહોમાંનો એક ગ્રહ.

ર સાતનારમાંનો એક વાર ૩ એક જાતનો

કિમતી પત્થર, નીલમણિ

શનિવાર, પું સાત વારમાંનો એક વાર, મંદવાર.

શનિશ્ચર, પું શનિ ર અદેખાઈ, ઝેરવેર, ઇખ્યા.

શનેઉ, પું શનિવાર [હળવે

શનૈ, અં (સં) ધીમે ધીમે, આસ્તે, હળવે

શપત-થ, પું સોગત, સમ પ્રતિજ્ઞા -

શરમુ, નં શરીર પરનો તુચ્છવાળ તે, ઝાંડુ
 શરફરી, સ્ત્રી(સં) નાની માછલી
 શરખ, નં (સં) મડદુ, મડુ મૃતદેહ.
 શરખ, પું (સં) અવાજ, સર, ધ્વનિ, ઘોષ,
 ૨ ખોલ, વાણી, વચન, સંખુન ૩ અર્થ સમ-
 ન્ય તેવો એક કે વચારે અક્ષરોનો સમુચ્ચય તે
 ૪ ઠપકો, મહેલુ
 શરખકોષ, પું અર્થ સહિત શબ્દોનો ભંડાર
 શરખચોગી, વિં બીજ સાથે સખ ધ દેખાડ-
 નારો અવ્યય -ઉપર, પાસે, તરફ વગેરે, [પદ્ધતિ
 શરખરચના, સ્ત્રીં શબ્દોની ગોઠવણ, લેખન
 શરખવેધી, વિં શબ્દ સાલણી તે ઉપર નિશાન
 મારે એવું
 શરખલાકાર, પું (સં) પ્રિય લાગે તેવી રીતે
 શબ્દોની ગોઠવણ, ઝડ ઝમક, પ્રાસ, વગેરે
 શમ, પું (સં) મનના જોસ્સાઓને દામી
 રાખવાનું બળ-વૃત્તિ તે, આતર ઇન્દ્રિયોને શાત-
 મદ પાડી દેવાનો કાચુ તે, ઇન્દ્રિયોનું દમન
 શમતા, સ્ત્રી શાંતિ, ટાઢક ૨ ક્ષમા, ધીરજ,
 ખામોશ
 શમન, નં આશ્વાસન, સાત્વન, શાંતિ
 શમનલાડુ, પું માણસના અવસાન વખતે જે
 લાડનું દાન અપાય છે તે, મરણ સમાનો દા-
 નનો લાડુ
 શમવુ, કિં અં નરમ પડવું ટાડું પડવું, ઉતરવું,
 શાતથવું (જુસ્સો, ઉછાળો) ૨ ઠંડુ થવું, વિ-
 સમવું, ૩ સીઝવું ' ખીચડી શમે એટલે ખાવા
 આપુ છું ' ૪ હોલાવું, ધુઝાવું (આગ) ૫ ગળી
 જવું, અદૃશ્ય થવું, (ગાઠ ઈં)
 શમશમાકાર, વિં હાલવું ચાલવું બધ પડી-
 ગયેલું હોય એવું, સંઘા વગેરે રહિત સ્થિર, શાંત
 શમશેર, સ્ત્રીં (ફાં) તરવાર, કૃપાણુ, અસિ
 'સમશેર તો શિરોહીની, પ્રતિમા બલી કુગરપુરી'
 શમશેરબહાદુરન્તરવારિયો, શરવીર જોધ, તર-
 વાર ચલાવવામાં બહાદુર, એક ઈલકાબ
 ૨ ગજશાના પાનામાંનો એક રંગ
 શમાવવું, કિં સં ટાડું પાડવું, શાંત કરવું,
 ૬૮

હિતારવું ૨ સીઝાવવું ૩નરમ પાડવું, [ખીચડી-ડો
 શમી, સ્ત્રીં (સં)કાટાવાળું એક ઝાડ, સમડી,
 શભુ, પું (સં) મહાદેવ, શંકર, શિવ
 શભુમેળો, પું સેળસેળ, ખીચડો, ૨ જુદીજુદી
 જાતનું એકત્ર પાણુ તે ૩ એક પંક્તિએ એસી જમી
 શકે તેવું જમણું [૩ સુવાનું સ્થાન
 શયન, નં (સં) સુવું તે ૨ પયારી, બિછાનું
 શયનનૃહ, નં (સં) સુવાનો ઓરડો
 શય્યા, સ્ત્રીં (સં) પયારી, બિછાનું, સેજ
 શર, પું (સં)તીર, બાણુ [સહાયતા, કુમક
 શરણુ, નં (સં) ઓથ, આશ્રય, રક્ષણ ૨
 શરણાગત, વિં (સં) શરણુ આવેલું, આશ્રિત
 શરણુ, નં શરણુ, ઓથ, આશ્રય (જૈન)
 શરત, સ્ત્રી હોડ, આમ થશે તો હું આમ કરીશ
 એવી કણુલાત કે પ્રતિજ્ઞા લેવી તે, બોલી, હાર
 જીતમાં નક્કી કરેલી ગોઠવણ ઠરાવ
 શરદ, સ્ત્રી (સં) છ ઋતુઓમાંની એક, આસો
 ને કાર્તિક મહીનાનો સમય તે, ૨ વિં બીનું,
 ઠંડી અસરવાળું, ભેજવાળું
 શરદપુનમ, સ્ત્રીં આસો સુદ પુનમ, માણેકદારી
 શરદી, સ્ત્રીં ઠંડી, પાણી-ભેજવાળી હવા, ટાઢક
 ૨ ભેજવાળી હવાથી થતી અસર, શરીરનું
 ઠંડું પડી જવું તે ૩ સળેખમ
 શરાંધ, પું (સં) બાણુનો ભાથો
 શરખત, પું (ફાં) કિણુ, નારંગી, વગેરેના
 રસને ચાસણી સાથે મેળવીને કરેલું પીણું
 શરભ, પું (સં) સિંહથી પાણુ વધારે બળવાન
 એક કહેવાતો આઠ પગવાળો મૃગ તે
 શરમ, સ્ત્રીં (ફાં) સ્વભાવથી કે વિવેકથી જે
 સંકોચ તે, લાજ. ૨ ટેક, અભિમાન, આભર ૩
 લાજન, લ્યાનત. ૪ ધિક્કાર [જેવું, જાણુ પડવું
 શરમાવું, કિં અં સંકોચાવું, લાજવું ૨ નીચું
 શરમાળી, વિં વિવેકી-નરમ સ્વભાવનું, લજ્જાળું,
 શરમવાળું
 શરમિદગી, સ્ત્રીં શરમ, હીણુસ્પતી; ગેરિચિત.
 શરમિદુ, વિં શરમથી જાણુ, વિવેકથી નરમ
 પડી ગયેલું, જાણુ, ફોડું

શરભો, પુ૦ શેલડીનો કકડો, પીતો
 શરવડું, ન૦ સરવડું, નાતું ઝાપડું, ઝડી
 શરવું, વિ૦ તીક્ષ્ણ કાનવું, ઝટ સાબળે એવું,
 શરૂઆત ૨ શરીદાર, મીઠા સ્વાદવું
 શરાધ, ન૦ (સ૦ આદ્ય) આદ્ય, પિતૃતર્પણ
 શરાધિયા, ન૦ આદ્યપક્ષ, આદ્ય કરવા ઠરાવેલા
 ભાદરવા વદના દિવસો.
 શરાપ, પુ૦ શાપ, બદ્ધવા દુઃખીની વાણી
 શરામ, પુ૦ (આ૦) પીવાનો દારૂકેદી પેય તે, મદ્ય
 શરાવલ, ન૦ ચપણિયું, શેકાર, રામપાત્ર
 શરાવવું, ક્રિ૦ સ૦ કાણું પડાવવું, સરાવવું
 શરાવું, ક્રિ૦ અ૦ કાણાવાળું થવું, નથાવું, ૦
 સસારની જાળના અનુભવી થવું, ટેવાવું, રગ-
 ડાવું ૨ સુખી થવું 'પરગામ દીકરી દમને શરાયા નહિ
 શરાસન, ન૦ (સ૦) ધનુષ, કામડું, ચાપ.
 શરી, સ્ત્રી૦ સ્વાદ, મીઠીવાસ, લહેજત
 શરિક, વિ૦ (અ૦) ભાગિયો, સાથી
 શરીગત, વિ૦ સહાયક, સાથી ૨ બેલી, વાલી
 શરીર, ન૦ (સ૦) દેહ, તન તન, કલેવર, બદન
 ૨ તદુરન્તી 'શરીર સાડે નથી' શરીર ભરાવું=
 લોહિયાળ થવું ૨ તાવઆવેવો શરીર વળવું=
 તદુરસ્તી સુધારવી ૨ કમરતવી બાધો આણવો
 શરીર બગડવું=આજની નરમ થવું શરીર લેવાવું
 =દુર્બળ થઈ જવું શરીરમા ઘાણું પેસવો=રોગે ધર
 કરવું [શરીર સખધી
 શરીરી, વિ૦ (સ૦) દેહી જેને શરીર છે એવું,
 શરૂ, વિ૦ (આ૦) ચાલુ, મડાયેલું, આરભાયેલું,
 જારી ૨ એક જાતનું ઝાડ.
 શરૂઆત, સ્ત્રી૦ આરભ, મૂળમ ડાણું, પહેલ
 શરૂઆત વિ૦ તીક્ષ્ણ શ્રવણે નિદ્રાનો, તરત સાબળે
 એવું ૦ કામળ-તીણો સ્વર. [લાકડાનો ચાટવો
 શરૂવો પુ૦ (સ૦ શ્રુવ૦) યજ્ઞમા ઘી હોમવાનો
 શરૂ, પુ૦ (અ૦) મુસલમાની કાયદો, શરૂદ
 શર્કર, સ્ત્રી૦ (સ૦) ખડી સાકર, ખાડ, મીસરી
 શર્મ, ન૦ સુખ, આનંદ ૨ શાંતિ ૩ શરમ
 લાજ ૪ લાજમ, ધિક્કાર
 શર્વરી, સ્ત્રી૦ (સ૦) રાત્રિ, ગત, ગજની

શલભ, ન૦ (સ૦) તીતીધોડો, તીડ
 શલાકા, સ્ત્રી૦ (સ૦) સળી, ગોળ સળેખડી,
 આખ આજવાની થળી. ૨ ૨ મવાની કલમ, પિછી.
 ૩ ટાકણું ૪ પુ૦ જૈનના ૬૩ પવિત્ર સાધુ
 શલ્ય, ન૦ (સ૦) તીર, બાણ ૨ મેખ ખીલી
 શલ્યા, સ્ત્રી૦ શિલા, પત્થરની છાટ [૩ કટિ કટક
 શવ, ન૦ (સ૦) મડદું, શવ શવવાન=કાઠડી.
 શવલ, વિ૦ (સ૦) બહુરંગી, વિચિત્ર
 શશ, ન૦ (સ૦) સસલુ શશરૂગ=સસલાવું
 શિગડું, ન હોય એવી વસ્તુની ખેટી કલ્પના,
 વઝયાવુત્ર-આકાશકુસુમ જેવું
 શશિક, પુ૦ (સ૦) ચંદ્રમા, ચંદ્ર
 શશિ, પુ૦ (સ૦) ચંદ્રમા, ચાંદો શશિકાત=એક
 જાતનો પત્થર, ચંદ્રકાન્ત ૨ પોચાણું શશિમુખી=
 ચંદ્રના જેવા મુદર મુખવાળી-સ્ત્રી, ચંદ્રમુખી.
 શસ્ત્ર, ન૦ શકું, કવાડું
 શસ્ત્ર ન૦ (સ૦) હથિયાર, આયુધ ૨ રાજ, વતરણ.
 શસ્ત્રવિદ્યા, સ્ત્રી૦ લડાઇમા હથિયાર વાપરવાનું
 જ્ઞાન તે, આયુધકળા [મટાડવાનું કામ
 શસ્ત્રવૈદ્ય, ન૦ વાઢકાપની વિદ્યા અને રોગ
 શહેર, ન૦ નગર, પુર, મોટું ગામ
 શહેરી, વિ૦ શહેરનું, નાગરિક, શહેરસખધી
 શળ, પુ૦ ગડીથી પડેલો આઠો, હાસિયો, ખેડ,
 વળ ૨ તમાચાના મારનો ઉઠેલો આઠો, સોળ.
 પત્થરની છાટ, શિલા
 શળી, સ્ત્રી૦ ધાસ, વાસ ૪૦, ની પાતળા લાખી સાડી
 તે, શલાકા, ચીપ, સળેખડી ૨ પાવલાનો સંકેત
 ૩ જામમરી, ખોરણ, ચાદવું ૪ હજામની પથરી
 શળી કરવી=ઉશ્કેરવું, ચાદવું કરવું [વિકૃતિ.
 શળો, પુ૦ સડો, સળો ૨ મગાડો, ખરાખી, વિકાર,
 શતકરી, વિ૦ શકરમતનું, મહાદેવિયો.
 શા, વિ૦ શાહ, સાહુકારનું ડુંક ૩૫ ૨ વાણિયાની
 એક અટક ૩ સાહુકાર, શરાફ 'શાહે ચોર'
 શાખ, વિ૦ શાહી, શાહનું 'અકમરશાખ' ૨ જેવું;
 'વાણિયાશાખ' ૩ સ્ત્રી૦ રૂચનાઇ, સહી, મસી
 શાઉડી, સ્ત્રી૦ જમીનમા ઉંડા દરમા રહેનારૂં
 અણીદાર સિસોળિયાવાળું એક પ્રાણી

શાક, નં રાધીને કે તળીને ખાવાના કામમા
 લેવાતી લીલોતરી, કદમળ, ધં તે
 શાકજી, સ્ત્રીં એક જાતની પિશાચ સ્ત્રી, ભૂતડી
 ૨. ઉતરતી પક્ષિની જોમણી
 શાક ભરી, સ્ત્રીં એક દેવી, દુર્ગા, અબા
 શાકભાજી, સ્ત્રીં ભાજી મૂળિયા કદ તથા ફળ
 શાકે, અં શાનિવાહનના શકવર્ષમા-શકિ ૧૮૪૬
 શાકેર, સ્ત્રીં (સં સર્કેરા) સાકર
 શાકત, વિં શકિત ઉપાસક, દેવીભક્ત
 શાખ, સ્ત્રીં અવટક, અટક ૨ આખર, છજત ૩
 વટ, સાખ વહેવાર ૪ મમતિ, કબુલાત, સાક્ષી
 શાખા, સ્ત્રીં (સં) ડાળ, ડાળી, ઝાડ છોડ
 વજેરેના અકુર તે ૨ ફાટા, આગળ વધેલો
 અમુક મૂળનો વિસ્તાર તે ૨ એકાદ મોટા વિષયનો
 ભાગ-પ્રકરણ ૪ વેદમંત્ર લખવાની એક પદ્ધતિ
 ૫ સમૂહ, ટોળી [આવેલી કેરી
 શાખિયુ, નં સાખ, આખા ઉપરજ પાકપર
 શાગરિત, પું (ફાં) સાથે કામ કરનારો, સહાયક,
 સાધી રાખેલો સાથેનો માણસ ૩ શિષ્ય, ચેલો
 શાખેગ, વિં શાહજેગ, જુઓ [૪ કારીગર
 શાઠ્ય, નં (સં) શઠપણ, શઠતા ૨ બખીલાઈ
 શાણુ, નં (સં) ચાર માસા ભારતુ વજન ૨
 સરાણુ [મોટું પહોળું કોડિયુ
 શાણુકું, નં ચપણિયુ, શકેર ૨ બીખ માગવાતું
 શાણુપણુ, નં ડહાપણુ, ચતુરાઈ ૨ સમ્યતા,
 વિવેક, શિષ્ટાચાર ૩ અક્ષલ, સારી સમજ
 શાણુ, વિં ડહાયુ, વિવેકી, સમ્ય ૨ નં રવંતુ,
 સોણુ
 શાતા, સ્ત્રીં શાતિ, ટાઢક ૨ નિરાત, ઉદ્વેગ
 મટી જવો તે ૩, આનંદ, સુખવૃત્તિ
 શાદી, સ્ત્રીં (ફાં) વિવાહ ૨ લગન, પરણવું તે
 શાન, સ્ત્રીં (આં) અહેરાનો દેખાવ, શિક્ષા,
 રૂપ ૨, પહેરવા બાંધવાની છટા, ભભક
 શાનદાર, વિં છટાદાર, ધાટીલું સારા દેખાવનું
 ૨ જળરમાન
 શાનસોગાત, સ્ત્રીં છેલાઈ, ફાકડાપણુ ૨ માલ,
 હીર, તત્ત્વ ૩ બાહોસી, હોશિયારી.

શાને, અં શા માટે, કેમ, શીકને
 શાન્ત, વિં ધોધાટ વગરનું, નિરવ, ચૂપ ૨.
 ધીસુ, નરમ પ્રકૃતિનું. ૪ જુસ્સા વગરનું, ઠંડું
 શાન્તતા, સ્ત્રીં શાતિ, ચુપકીદી, નીરવતા.
 શાન્તિ, સ્ત્રીં શાન્તપણુ, નશ્વિતાઈ ૨ ધીરજ,
 ધૃતિ ૩ નિરાત, આરામ, ૪ નિવારણ, વારવું તે
 શાપ, પુ (સં) બદ્ધવા દેવી તે, અમમળ
 થાય તેવો પ્રબલ મકદ્દપ, શ્રાપ ૨ ગાળ
 શાપિત, વિં બદ્ધવા પામેલું, શાપ દેવાયેલું
 શાખાન, પું (ફાં) મુસલમાની વર્ષનો આ-
 ક્રમો મહીનો
 શાખાશ, અં કોઈ સારા કામને માટે ઉત્તેજન
 આપવું, અથવા વખાણ કરવા તે, ધન્ય ધન્ય,
 ઠીક કર્યું, વાહ વાહ ! બલે, એમ કહેવું તે
 શાખાશી, સ્ત્રીં ધન્યવાદ, વડાઈ, તારીફ, પ્રસન્ના
 શાખિત, વિં (આં) પુરવાર કરેલું હોય એવું,
 ખાતરીનું, પ્રમાણથી સિદ્ધ ૨ મક્કમ, પાકું,
 મજબુત ૩ અખોવન, જેવું ને તેવું, સારી હાલ-
 તમા રહેલું
 શાખિતી, સ્ત્રીં પ્રમાણ, દાખલો, પુરાવો.
 શાખુત, વિં જેમને તેમ અસલ હાલતમા રહેલું,
 નહિ બગડેલું, સાચુત, મજબુત
 શાખુતી, સ્ત્રીં મજબુતી, ટકાઉ, અખડતા ૨
 સાખીતી, પુરવારી
 શાખિદક, વિં (સં) શબ્દસખ ધી, ઉચ્ચારને લગતું
 શામ, વિં સ્યામ ૨ નં કૃષ્ણ
 શામળું, વિં કાળું, ઘેરા આસમાની રંગનું
 શામિલ, વિં સામેલ, ભળેલું, જોડાયેલું, જોડે
 રહેલું, ભેળું, વળગેલું
 શાયડી, સ્ત્રીં શારડી [કળજનો પીતો
 શાયપોતો, પું વરાધ ઉપર પાવાનો સાફડીના
 સાચર, પું (ફાં) કવિ, વિદ્વાન. ૨ ભાટ, વહીવચો
 શાયી, વિં શયન કરનાર, પોઢનાર 'શેષશાયી'
 શાર, નં કાણુ, ૧૭૨ ૨ બાખુ, પોલ
 શારડી, સ્ત્રીં કાણુ-શાર પાડવાનું મુતારનું ઓળર,
 કોરવાનું ઓળર ૨ રિખાવે-દમ્યા કરે એવું તે,
 સંતાપનાર.

શારંગી, પુ. મોટી શારંગી, મોટું કાણું પાડવાનું યત્ર
 શારદ, જુ. શારદા, સરસ્વતી [સરસ્વતી
 શારદા, સ્ત્રી. (સ.) વિદ્યાની અધિકારી દેવી,
 શારણ કિ. સ. કાણું પાડવું, વેહ પાડવો, છિદ્ર
 કરવું ૨ મહેણા ટાણાથી બાળવું, પીડવું
 શારંગ, ન. (સ.) શારંગી ધનુષ, કામડું ૨
 વિષ્ણુ ધનુષ ૩ હાલી
 શારીર, વિ. (સ.) શરીર સંબંધી, શરીરને લગતું
 શારીરિક, વિ. (સ.) શરીર સંબંધી
 શાર્ફલ, પુ. (સ.) વાધ, ચિત્તો-વાધ
 શાર્ફલવિકીડિત, પુ. (સ.) જેમાં મ, સ, જ,
 સ, ત, ત, એ ગણને છેલ્લો એક ગુરુ અક્ષર આવે
 તેવો એગણીસ અક્ષરનો એક છદ
 શાલ, સ્ત્રી. (ફા.) ઉંચી જાતનું ઓઢવાનું ઉનનું
 વસ્ત્ર શાલદુશાલા=શેલા પાધડી, પાધડીપટો
 શાલ, પુ. (સ.) સાગનું ઝાડ, સાગ
 શાલગ્રામ, પુ. (સ.) વિષ્ણુ, કાળો, લીસો અને
 કાણાવાળો જે એળપત્યર વિષ્ણુતરીકે પૂજાય છે તે
 શાલભજ્જિકા, સ્ત્રી. (સ.) પુતળી, બાવલી
 શાલિ, સ્ત્રી. (સ.) ડાંગર, સાળ, ભાત
 શાલિગ્રામ, પુ. શાલગ્રામ
 શાલિની પુ. (સ.) અગિયાર અક્ષરનો એક
 છદ એમાં પહેલા ચાર અક્ષર દીર્ઘ, પછી એ
 રગણુ ને એક ગુરુ હોય છે 'દુર્લિક્ષે ના, હિન્દ
 પીડો પ્રભુજી' [પરિક્ષા કરવાની વિદ્યા
 શાલિહોત્ર, પુ. (સ.) ઘોડો, અશ્વ ૨ અશ્વ
 શાલમલિ, સ્ત્રી. (સ.) સમડી, એક કાટાણું ઝાડ
 શાવક, ન. (સ.) બાળ, બચ્ચુ ૨ શ્રાવક, જૈન
 શાશ્વત, વિ. (સ.) હમેશનું કાયમનું, નિત્ય,
 હમેશ ૨ ખાતરી ભરેલું, નક્કી એવું, નિશ્ચય
 શાસક, વિ. (સ.) શાસન-કરનાર, અમલદાર
 શાસન, ન. (સ.) શિક્ષા, સળ ૨ અમલ,
 રાજ્ય, કારકિર્દી ૩ આજ્ઞા, હુકમ [૨ રાજ
 શાસિતાર, વિ. અમલ કરનાર હુકમ ચલાવનાર
 શાસ્ત્રી, પુ. (સ.) હુકમ-અમલ ચલાવનાર, રાજ
 શાસ્ત્ર, ન. (સ.) કાષ્ઠપણુ વિદ્યા-વિયયનું ધોરણ-
 મર કરેનું નિબંધન તે

શાસ્ત્રાર્થ, પુ. (સ.) શાસ્ત્રના વચનનો અર્થ ૨.
 શાસ્ત્રના મુદ્દા કરવામાં આવતી ચર્ચા.
 શાસ્ત્રી, પુ. (સ.) શાસ્ત્ર જાણનારો, પડિત, વિદ્વાન
 શાસ્ત્રીય, વિ. (સ.) શાસ્ત્ર સંબંધી, શાસ્ત્રની
 રીતનું, શાસ્ત્રના ધોરણને અનુસરતું
 શાહ, પુ. (ફા.) મુસલમાન રાજા ૨ નાણાવટી,
 શરાફ ૩ વહેવારિયો, વટવાળો, ગૃહસ્થ ૪ ચોર
 શાહજાદી, સ્ત્રી. શાહની પુત્રી, કુવરી [(વ્યગ્રમાં)
 શાહજાદો, પુ. શાહ-પાદશાહનો પુત્ર, કુવર
 શાહજી, ન. ખડી જેવી એક દવા, શખજી
 શાહજોગ, વિ. ચીડી-હુડી વગેરે લખને આવ-
 નારને તરત નાણા આપવા પડે એવા ચોખખા
 વહેવારવાળું ૨ ખરૂં, સ્વીકારવા જોગ, કાપદાસર
 શાહવટ, સ્ત્રી. નાણાવટીપણું, ચોખખો વહેવાર,
 શાહી, સ્ત્રી. રશનાઈ, શાધ [પ્રમાણિકપણું
 શાહો, વિ. શાહને લગતું, શાહ સંબંધી
 શાહુકાર, પુ. વહેવારિયો, શરાફ, વેપારી, નાણા-
 વટી ૨ પૈસાદાર, પ્રમાણિક ગૃહસ્થ ૩ ચોર,
 લુચ્ચો (વ્યગ્રમાં) [સાચવટ, સાહુકારી.
 શાહુકારી, સ્ત્રી. શાહુકારપણું ૨ પ્રમાણિકતા,
 શાહુડી, સ્ત્રી. શાહી [નારો, સાક્ષીદાર
 શાહદ, પુ. (ફા.) સાક્ષી આપનારો, સાખ પુર-
 શાહદી, સ્ત્રી. સાક્ષી, સાખ, પુરાવો, જુબાની
 શાહેર, પુ. (આ.) કવિ, પડિત, શાયર
 શાહેરી, સ્ત્રી. કવિતા [યત્ર
 શાળ, સ્ત્રી. શાનિ, ડાંગર, ભાત ૨ લુગડા વણવાનું
 શાળા, સ્ત્રી. (સ.) નિશાળ, મદરેસા ૨ મકાન,
 ઘર 'ઔષધ શાળા'
 શાળિયુ, ન. હલકી જાતની ડાંગર, સાડી
 શાળી, સ્ત્રી. ડાંગર, ભાત
 શાળોપયોગી, વિ. શાળાના કામનું, અભ્યાસના
 બરનું [દોરી વગેરેની ગુથેલી ઝાળી
 શિકુ, ન. કોષ વસ્તુ કે પાત્ર અદ્ધર રહે એવી
 શિંગ, ન. શિંગડું ૨ સ્ત્રી. દિલ્લ અનાજના
 બીવાળી પાપડી ૩ તુરાઈ
 શિંગડી, સ્ત્રી. નાનું શિંગડું ૨ બહુકનો દારૂ
 ભરવાનું શિંગડા જેવું ભુંગણું તે

શિંગડું, નં પશુના માથાપર ફટી નીકળતો અવ-
યવ તેર એવા આકારનું ફુટી વગાડવાનું વાદ્ય
શિંગિયોવછનાગ, પુ. એક જાતનું એરી વનસ્પ
તિનું મૂળિયું, શિંગ જેવો કળીદાર વછનાગ
શિંગી, સ્ત્રી. નાના શિંગડા જેવું એક વાદ્ય
શિંગાટી, સ્ત્રી. શિંગડાનું વલય તે ૨ નાનું
શિંગડું ૩ જે ઠંકાણેથી શિંગડા ફૂટે છે તે માથા-
નો ભાગ ૪ એક આપવાનું ઓળર ૫ શિંગડે
ધાલવાનું ધરેણું [વલ

શિંગાડી, સ્ત્રી. પાણીમાં થતી ગરદાર ફળની
શિંગાડું, નં ત્રણ ખુણિયું એક ગરદાર કદફળ,
શિંગડું, નં ઝાડ, શિંગોડીનું ફળ
શિખવું, કિં. સં. પાણી છાટવું, છીપવું
શિકલ, સ્ત્રી. (ફાં.) સિકલ, જુઓ
શિકસ્ત, સ્ત્રી. (ફાં.) મહાત, પરાભવ, હાર ૨
નસિયત, ધડો ૩ વિં. હારીને પાછું પડેલું
છક્કડ ખાઈને ઠંકાણે આવેલું, હારીને સમજેલું
શિકા, નં દામણીની મોતીસર જૂલ, કપાળપર
સેરો જૂલતી રહે તેવો સોંઓનું મોતીનું ધરેણું
શિકાકંઠ, સ્ત્રી. ચિકાખાઈ, વાળ, રેશમ ને ઉનનો
મેલ કાપનારી એક વનસ્પતિ. એ માથું ચોળ-
વાના કામમાં આવે છે

શિકાર, પુ. (ફાં.) પારધ, મૃગયા, આખેટ ૨
ખોરાક, ભરખ ૩ ચોટ મારીને લેઈ લેવું તે,
ચોરવું તે, દગાથી કાઢ ચીજ હાથ કરવી તે
૪ વિં. શ્રીકાર, સરસ, શ્રેષ્ઠ [ભરવું, આપવું
શિકારવું, કિં. સં. સ્વીકારવું, કબુલ રાખવું ૨
શિકારી, પુ. પારધી, વ્યાધ ૨ વિં. શિકાર
મળધી, શિકાર કરનાર, શિકાર

શિકાર, વિં. શિકારી, શિકાર કરનાર
શિકે, અ. સુદ્ધા, સહિત

શિકોતર, નં વળગ્યું વછુટે નહિ એવું ભૂત
શિકાકાંઠ, વિં. રાગની મહોરવાળો સિકો [ઉસ્તાદ
શિકાક, પુ. (સં.) શિખવનાર, મહેતાજી, માસ્તર,
શિકાણ, નં શિખવાની રીત, બોધ, ઉપદેશ
શિકાણીય, વિં. શિખવવા ઉપદેશ આપવા બેગ
શિકા, સ્ત્રી. (સં.) જ્ઞાન આપવું તે, બોધ,

ઉપદેશ ૨ શિખામણ ૩ જ્ઞાન, વિદ્યા. ૪ સળ.
શિક્ષિત, વિં. ભણેલું, શિક્ષા પામેલું મસ્કૃત, સુધરેલું.
શિખ, સ્ત્રી. (સં. શિક્ષા) શિક્ષા, શિખામણ, બોધ,
ઉપદેશ, ૨ વદાયગીરી, રળ, વદાયની, આશિષ, ભેટ
શિખડ, પુ. શ્રીખડ, નિતારેલા દહિંમાં ખાડ
નાખીને છણી જનારેલો લેલ પદાર્થ

શિખડી, પુ. દ્રુપદ રાગનો પુત્ર ૨ મોર, મયૂર
શિખર, નં (સં.) શૃંગ, ટોચ, છેક ઉપરની
શ્વકવાકાર ટોચ તે ૨ મથાળું શિખર ચઢાવવું
=કોઈ કામને સરેતોરે પાર પાડવું, ઠેક પાર પાડવું.
શિખરખધી, વિં. મથાળાખધ, શિખરવાળું
શિખરિણી, પુ. (સં.) સત્તર અક્ષરનો એક
અક્ષરમેળ છદ તેમાં ય, મ, ન, સ, લગણ અને છેલ્લે
લધુ અને ગુરુ અક્ષર આવે છે અને છઠે તથા
બારમે યતિ પડે છે

શિખવણી, સ્ત્રી. ઉશ્કેરણી, ભભેરણી, છાની
શિખામણ, સલાહ ૨ ચેતવણી, શિક્ષા
શિખવવું, કિં. સં. શિખવાડવું, ભણાવવું, ઉપદેશ
કરવો ૨ ભભેરવું, ઉશ્કેરવું, ધુમરાવવું, ચઢાવવું.
શિખવું, કિં. સં. જ્ઞાન લેવું, જાણવું, ભણવું,
અનુભવ લેવો-મેળવવો

શિખા, સ્ત્રી. (સં.) ચોટલી, માથાની વચ્ચેમાં
વાળ વધારી ગાંઠ વળે તેવા કેશ ૨ કંઠગી, છોચું
૩ છેડ ઉપરથી શ્વકવાકાર ટોચ ૪ જોત, શંગ
શિખાઉ, વિં. શિખવું, નહિ પાવરધું, અનુભવ
લેવું હોય જવું, અજાણ્યું અજ્ઞાન

શિખાડવું, કિં. સં. ભણાવવું, શિખવવું, બતાવવું
શિખામણ, સ્ત્રી. શિક્ષા, બોધ ૨ સારી સમજ,
સલાહ ૩ ચેતવણી

શિખી, પુ. મોર, મયૂર

શિખડો, પુ. ખીજડી, સમડો, એક કંટાળી ઝાડ.
શિતળા, સ્ત્રી. સૈયડ બળિયા, તાવ સાથે આખા
શરીર ફેફસા થઈ આવે એવો એક ચેપી રોગ
શિતાખ, પુ. એક વનસ્પતિ, વરાધ ઉપર વપ-
રાય છે તે ૨ વિં. (ફાં.) ઉતાવળ, જલદી
શિતાખી, સ્ત્રી. ઉતાવળ, ત્વરા, ધાઈ

શિથળ, વિં. નરમ દીકું, પોચું ૨ નિર્બળ,

શક્તિહીન. ૩ ચક્રેલુ, દમ-કૌવતરહિત
શિથિલ, વિં (સં) શિથળ, નરમ, પોચુ, ઢીલુ
શિથો, પું સેથો, પાથી, સીમત
શિકારસ, સ્ત્રીં (ફાં) લાગવગ, લલામણુ સોપણુ,
બીજને માટે પોતાની વગ ચલાવવી તે
શિખિકા, સ્ત્રીં (સં) પાલખી, પડદાવાળાડોળા
શિખર, પું (સં) તથુ ૨ છાવણી
શિયળ, નંશીયળ, શીલ, પોતાના પતિ ઉપરજ પ્રેમ
ભક્તિ રાખી તેનેજ પરાયણુ રહેવું તે, એકનિટ
રહેવું તે, સતીત્વ ૨ ઇન્દ્રિય-નિગ્રહ, સયમ ૩
શુચિતા

શિયાવિયા, વિં શર્મિદા પડી જવું, ગભરાઇ
જવું તે. ૨ બહાવર, લજ્જાખિન, હોશ્વરહિત ૩
જાખા પડી જવું તે, ઢીલા પડી જવું તે ૪
દબાઈ જવું તે

શિયાળ, સ્ત્રીં કાહલુ, શિયાળવું [કંડુ, ટાડું.
શિયાળું, વિં શિયાળાનું, શિયાળામા પાકવું ૨
શિયાળો, પું ટાઢની મોસમ, ઠડી ઋતુ, શીતકાળ
શિર, નં (સં) માથું, મસ્તક, ઉત્તમાગ. ૨
ટોચ, મથાળું ૩. શિખર, શૃંગ ૩ લશ્કરની
આગલી હાર શિર આપવું=ગમે તેવું કંઠણુ કામ
કરવું શિર સલામત તો પધડિયા બોતેરી=જીવતો
નર ભદ્રા પામે.

શિરચ્છેદ, પું ડોકું-મસ્તક છેદવું તે ૨ વધશિલા
શિરછત્ર, નં માથાનું ઢાકણુ, પાળડ, વડીલ ૨
ઉપરી, આશ્રયદાતા, [કામ કરનાર
શિરજેર, વિં માથાફરેલ, સ્વયંજના અભિમાનથી
શિરજેરી, સ્ત્રીં સરજેરી, આપ બળની ખુમારી
તે, જોરાવરી [વડીલ, ઉપરી

શિરતાજ, પું શિગ્રજ, માથાનો મુગટ ૨
શિરનામુ, નં મરનામુ, કાગળ ઉપર લખવાનું
નામ કામ ને ઠેકાણું તે [૨ ધન્યવાદ, શાખાશી
શિરપાવ, પું (ફાં) મરપાવ, બક્ષીસ પાઘડી
શિરપેચ, પું સુદર તોરો, ફેટા કે પાઘડીપરની
કલગી, કિમ્મતી છોગ [લશ્કર, સિરખ દી

શિરખંધો, વિં કિલા શહેરના રક્ષણુ માટે રાખેલું
શિરસ્તેદાર, પું અમલદારનો મુખ્ય કારકુન જે

વિગત રજુ કરે છે ને જીભાનીઓ લખે છે,
શિરસ્તેદારી, સ્ત્રીં શિરસ્તેદારનું કામ હોદ્દો
શિરસ્તો, પું (ફાં) ધારો, રીત, ચાલુ રિવાજ;
શિરા, સ્ત્રીં રગ રક્તવાહિની નસ [નિશ્ચય
શિરાજી, નં ઓસીકું, ઉપધાન

શિરામણુ-ણી, નં નાસ્નો, સવારમા ટાડું ઉનું
જે સહેજસાજ ખાવું તે

શિરાવણુ, કિં સં આરોગવું, નાસ્તો કચેલો
ગિરી, સ્ત્રીં (ફાં) મિકાશ, શરે, સુગંધ અને
સ્વાદ બેની મઝા તે

શિરીન, વિં (ફાં) મીઠું, મધુર, ગળ્યું

શિરીષ, નં (સં) એક જાતના સુદર ફૂલ

શિરો, પું લોટને ઘીમા શેકી ગોળ કે ખાડનું
પાણી નાખી સીઝવેલો ખાવાનો પદાર્થ ૨ લોટ
જેવા પદાર્થને ચાસણીમા મેળવવો તે, ચાટવા

જેવી નરમ બનાવટ ૨ ગડાકું કરતા વપરાતી
ગોળની રસી [૨ સમૂહ-વર્ગમા શ્રેષ્ઠ એવું તે

શિરોમણુ, પું માથાનો મુગટ, કલગીમાનું, રત્ન

શિલક, સ્ત્રીં જણુશ, વધેલી રકમ સીલક

શિલા, સ્ત્રીં (સં) લાખો ને પાતળો પત્થર, જાટ.

શિલાજાપ, સ્ત્રીં લખેલું શિલા ઉપર ઉતારી તે
ઉપરથી બીજા કાગળપર જાપવું-જાપેલું તે

શિલાજીત, પું પત્થરનો રસ આ દ્રવ્ય ધાતુપ્રુષ્ટ છે

શિલારસ, પું એક જાતનો ગુદર લેપ ને ધૂપના
કામમા આવે છે [લખાણુ

શિલાલેખ, પું (સં) પત્થર ઉપર કાતરેલું

શિલીમુખ, પું (સં) બાણુ, તીર ૨ ભમરો

શિલેખાનું, નં તોપખાનું, શાસ્ત્રાગાર [કાન, બૂછત્ર

શિલીન્દ્ર, નં (સં) મિલાડીનો ટોપ, કુતરાનો

ગિલોછ, પું (સં) ખળી અને ખેતર વચ્ચેમા

પડેલા કણ વીણી લેવા તે, શિલોંછટિ=વેરાયેલા

કણ વીણી લાવી તે પર અજીવિકા કરવી તે.

શિલ્પ, નં (સં) હાથથી-ચત્રથી કરેલી કસી-

ગરી કળા તે શિલ્પકાર=કારીગર શિલ્પશાળા

=કળા-કારીગરી શિખવાનું સ્થાન, કળાભવન ૨

કોડય શિલ્પશાસ્ત્ર=કારીગરીને લગતા વિદ્યા, જ્ઞાન
પુસ્તક, ઇં

શિલ્પશાસ્ત્રી, પુ૦ શિલ્પશાસ્ત્ર ભણુનારો, કળા-
શિલ્પી, પુ૦ કારીગર [પ્રવીણ, કારીગર
શિવ, પુ૦ (સં૦) કલ્યાણગરી દેવ, મહાદેવ ૨
સહાર શક્તિ રૂપ ઈશ્વર ૩ પરમાત્મા ૪ કલ્યાણ
શિવનિર્માલ્ય, વિ૦ શિવને અર્પણ કરેલું, શિવ
ઉપરથી ઉતરેલું, ૨ વાપરતા પાપ લાગે એવું,
ઉપયોગમા ન લેવા જેવું

શિવરાઈ, પુ૦ શિવાજી મહારાજે ચલાવેલો સિંકો
શિવરાત્રી, સ્ત્રી૦ દરેક મહિનાની વદિ ૧૪ તુ શિવ
વ્રત તે; માધમાસની વદિ ૧૪

શિવરાત્રી, સ્ત્રી૦ (સં૦) શિવજન્મતી, માધ વદિ
૧૪ ને દિવસે કરવાનું જે વ્રત તે

શિવા, સ્ત્રી૦ (સં૦) પાર્વતી, દુર્ગા. ૨. શિયાળ
' જેમ શિવા બોલે સિંહ પૂઠ ' ૩ ચોધડિયુ

શિવાએ-ય, અ૦ વગર, વિના

શિવાલય, ન૦ (સં૦) શ કરતું દહેરૂ, શિવમ દિર
શિશિર, પુ૦ (સં૦) ઠંડા પવનવાળી ઋતુ-પોષ-

શિશુ, ન૦ (સં૦) બાળક, છોકરૂં, બચ્ચુ [માધ
શિશન, ન૦ પુરૂષની ચુલ્લેદ્રિય

શિષ્ય, વિ૦ (સં૦) કેળવાયેલું, સુસંસ્કૃત, ભણેલું
મણેલું ને સુધરેલું, મોટું મનાયેલું (વિદ્યા, કુળ, ડહા-

પણથી.) ૨ વિવેકી, આખરૂંદાર ૩ ડહાણુ, સમજી
શિષ્યાઈ, સ્ત્રી૦ શિષ્ટપણું, શિષ્ટાચાર [ચતુર

શિષ્ટાચાર, પુ૦ સુધડી રીતભાત, સારા આચરણ
૨ આદરસતકાર

શિષ્ય, પુ૦ (સં૦) વિદ્યાર્થી, ભણુનારો ૨ ચેલો
શિષ્યા, સ્ત્રી૦ વિદ્યાર્થિની, શિષ્યનારી, અભ્યાસ,

કરનારી કન્યા ૨ ચેલી.
શિસ્ત, વિ૦ અનુકૂળ પડતું, લાયક

શિળીસાતમ, સ્ત્રી૦ શીતળાદેવીનું વ્રત આવણી
સાતમે આ વ્રત આવે છે અને તે દિવસે લોક

ટાઢે પાણીએ નહાય છે તથા ટાડું જમે છે
શી, સં૦ કથી, યુ ૨. કેવી, કેવા પ્રકારની

શીકર, ન૦ (સં૦) પાણીની છાટ, ફરફર
શીકું, ન૦ શિકું, દોરી કે તાર ચુથીને બનાવેલી

આદર લટકાવાય એવી ઝોળી
શીખ, સ્ત્રી૦ શિખામણ, બોધ, સારી સલાહ ૨.

આગા, હુકમ ૩ વધાય ૪ અણ્ણીદાર પોલો
લે લાનો મળિયો પ. પળખતો એક ધર્મ.

શીઘ્ર, વિ૦ (સં૦) સત્વર, જલદી, તાબડોતોબ
શીઘ્રકવિ, પુ૦ તાબડોતોબ કવિતા બનાવી દે એવી

શક્તિવાળો કવિ તે. શીઘ્ર કવિતા=તરતની તરત
બનાવેલી કવિતા તે, [લાગેલો બોધ તે ૨ ગાળે

શીઘ્રબોધ, પુ૦ તરકાળ જે જ્ઞાન થાય તે, તરતજ
શીડતું, કિં૦ સં૦ સજડ બધ કરતું, પુરતું (કાણું)

૨ બીડતું, વાળતું (દેવ.)
શીત, વિ૦ (સં૦) ટાડું, ઠંડુ ૨ ટાઢ, ઠંડી

' શીતકાળ ' ૩ લોહીનો ગરમાવો ઘટી જવો
તે, શરીર ઠંડુ પડતું તે ૪ ટાઢા ભાતના દાણા

શીતકદિમધ, પુ૦ જે જગાએ જવાથી ઠરી જવાય
એવી જગા બતાવનારી પૃથ્વીના ગોળાપરની રેષાતે

શીતકાળ, પુ૦ (સં૦) શિયાળો, ઠંડીની મોસમ
સિશિર, હેમત

શીતળ, વિ૦ (સં૦ શીતલ) ટાડું, ઠંડુ 'શિયાળે
શીતળ વા વા'ય' ૨ ભેજવાળું ૩ ગરમી રહિત

શીતળા, સ્ત્રી૦ (સં૦ શીતલી) શિતળા, સૈયડ,
માતા, બળિયાકાકા ૨ ઠંડક બક્ષનારી દેવતા

શીથળો, પુ૦ શીળો, ઠાવકો, નરમ સ્વભાવનો
માણસ ૨ કાટા થોર લાવવાનું લાકડાનું બના-

વેલું સાધન ' શીથળો લાઇ તે સચર્યો, આખરા
લેવા જાય '—શામળ.

શીઠ, અ૦ શા માટે, શા સારૂ, કેમ, શાને ૨
કયા, કહિં, કયે ઠેકાણે ' તમે શીઠ જાઓ છો ?'

શીધુ, ન૦ સીધુ, દુરસોઇની કાચી સામગ્રી. ૨
શીરો, પુ૦ શિરો, જુઓ [વારણી, દારૂ

શીધ, ન૦ માથું, મસ્તક ૨ ટોચ, શિખર
શીસો, પુ૦ (ફાં૦) પ્રવાહી ભરવાનું કાચનું પાત્ર,

બાટલી, કુપો. [દેવી
શીળી, સ્ત્રી૦ માતા, સૈયડ ૨ ગરમી શમાવનારી

શીળું, વિ૦ નરમ સ્વભાવનું, વિવેકી, સભ્ય,
સાલસ, દેખીતું ઠાવકું પણું અંદરથી મોળું ૨

ગરીબ, દીન ૩ ઠંડુ, ટાડું ૪ વાસી
શીળો, પુ૦ મવાલ, ઠંડા-શાંત સ્વભાવનો, સહ-

નશીત ૨ શીળો, આખે શરીરે કાટાવાળું એક
નાનું પ્રાણી ૩ ઝાંપડો.

શુક, પુ૦ (સ૦) પોપટ, રાધુ ૨ વ્યાસ પુત્ર
શુકન, ન૦ શુકન, શુભ સૂચક એવું જે તે
શુકર, પુ૦ [આ. શકુર-શાઆશી] જેનેકાર,
ફતેહ, જય ૨ ઉપકાર, આભાર શુકરગુળ-
રવા=ઉપકાર માનવો (ઈશ્વરનો) ૪ સુભાગ્ય
શુકર ભક્ષા મચ્ચો=સુભાગ્ય કે બચ્ચો

શુકરાના, પુ૦ શુકર, જેનેકાર, જય 'જાઓ
શુકરાના કરો' [છીપોલી, શીપ, મોતીની છિપ
શુક્તિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) એક જાતની માછલીનું કાટલું,
શુક, પુ૦ (સ૦) સૂર્ય મહાભૂતો એક ગ્રહ.

૨ એ નામનો વાર ૩ શુકાચાર્ય, દૈત્યનો ગુરુ,
ભાર્ગવ ૪ વીર્ય, રેત [૨ ભલીવાર, ઢગ
શુકવાર, પુ૦ સાતવારમાનો એક વાર, ભુશુવાર
શુકાચાર્ય, પુ૦ ભાર્ગવ, શુક ૨. વિ૦ કાણુ
શુક્લ, વિ૦ (સ૦) શુભ્ર, સ્વેતર ઉજળું, સ્વચ્છ
શુક્લ, પુ૦ બ્રાહ્મણોને કર્મોત્તર કરાવનારો પુરોહિત.

શુક્લપક્ષ, પુ૦ સુદપક્ષ, અજવાળિયુ
શુચિ, વિ૦ (સ૦) પવિત્ર, શુદ્ધ, પુનિત
શુડો, પુ૦ શુક, પોપટ ૨ હુડો

શુદ્ધ, જુ૦ સુદ, શુક્લપક્ષ, અજવાળિયુ
શુદ્ધ, વિ૦ (સ૦) ચોખ્ખું, સ્વચ્છ ૨ પવિત્ર,
શુચિ ૩ ભૂલ વગરનું, દોષ રહિત ૪ ખરૂં, ભેળ
વગરનું, અસલ ૫ ભાળ, ખચર 'સાવજ સઘળાને
પૂછે છે, સીતા કેરી શુદ્ધ' [૨ રગમહેલ

શુદ્ધાન્ન ન૦ (સ૦) અત પુર, જનાનખાનું,
શુદ્ધિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) ધર્મક્રિયા કરી પવિત્ર થવું
તે, પ્રાપ્તિ કરવું તે, શુચિતા, સ્વચ્છતા ૨
ચોખ્ખું ભાન, મઠા ૩ જગર્તિ

શુદ્ધિપત્ર, ન૦ (સ૦) ગ્રન્થની ભૂલ ચૂકના સુધા-
રાની યાદી તે [૨ સુશુદ્ધિ, સન્મતિ

શુદ્ધયુષ્ઠ, સ્ત્રી૦ શુદ્ધિયુદ્ધિ, ચોખ્ખું ભાન ને જ્ઞાન
શુની, સ્ત્રી૦ (સ૦) કુતરી, કુતરાની માદા
શુબશત, સ્ત્રી૦ મુક્તમાની ૮ મા માસની ૧૮
મી તારીખે ઉજવાતો ઉત્સવ

શુભ, ન૦ [સ૦] કયાણુ, મગજ, શ્રેય ૨
પુ૦ ૨૩ મો યોગ ૩ વિ૦ કલ્યાણગરક, સુખ
દાયક ૨ સાર, સુભાગ્યવાળું ૪ સુંદર, મજેનું

શુભેચ્છક, વિ૦ શુભચિતક, શુભેચ્છુ
શુભેચ્છુ, વિ૦ સાર ચહાનાર, કલ્યાણ ઇચ્છનાર
શુભ્ર, વિ૦ (સ૦) ધોળું, સ્વેત, ઉજળું, તેજસ્વી
શુમાર, પુ૦ [ફા૦] આશરો, અડસદો, અદાજ.
૨ સખ્યા, પ્રમાણ, પાર 'જેશુમાર જીવ પડ્યા
છે' ૩ વિચાર, ચોકસી, સુમાર

શુમારે, અ૦ આશરે, અદાજે
શુદ્ધ, ન૦ (સ૦) સ્ત્રીને તેના માઆપ અને
સ્વામી તરફથી મળેલી બક્ષીસ તે સ્ત્રીધન ધર
ખચ્ચમાથી કરકસરે અને મલાળે અચાવેલું નાણું
તે સ્ત્રીનું ખાનગી ગણાય છે

શર, વિ૦ (ફા) આરબેલું મહાણું કરેલું, ચાલુ
૨ ન૦ એક જાતનું ઝાડ

શુશ્રુષા, સ્ત્રી૦ (સ૦) આજ્ઞામા રહેવું તે, અધીન
રહીને કાર્ય બજાવવું તે ૨ સારવાર, સેવા-
ચાકરી, વડીલની ખુશામત

શુક, વિ૦ (સ૦) સુકું, લીલાશના અશ વગ
રતું, કોરુ ૨ તવાઈ ગયેલું, દુર્બળ ૩ રસ
વગરનું, અરસિક

શુ, સ૦ (માણસ સિવાય) કાઈ પણ વસ્તુ વિષે
પ્રજ્ઞતા વપરાતું સર્વનામ, કિયું ૨ વિ૦ કેવું,
કઈ જાતનું 'કેવા પ્રકારનું ૩ અ૦ કઈ નહિ,
હિસાબમા નથી એમ -જે ત્રણ ગાઉ ચાલવું
એમા તે શુ ? ૪ કઈ ન જાણેલું એવું પડેલું.
'તોબરાશુ મો' ૬ સરખાપણું ૭ સાથે, થી
'કરવી તે શુ પ્રીત'

શુઠ, સ્ત્રી૦ (સ૦ શુઠિ) સુકવેલું આદુ, સુકું આદુ
શુડ-ઠ, સ્ત્રી૦ (સ૦ શુડા) હાથીનું પગ લગી
નીચું ને પોલું ભુગળા જેવું નાક

શુદ્ધુઠ, વિ૦ સજારહિત, ખેલાન ૨ વગર
ખોલે, ગુપચુપ, છાનુમાનું

શુદ્ધુઠ, કિ૦ સ૦ જમાવવું, ઠાકમાઠ સાથે તૈયાર
કરવું 'જન શુદ્ધાડી ક્યા જશે ?'

શુઠિયુ, વિ૦ શુદ્ધ જેવી બનાવટવાળું 'શુઠિયો કોશ'
શૂકર, ન૦ (સ૦) ભુડ, હૂકર, વરાહ
શૂદ્ર, પુ૦ (સ૦) ચાર વર્ણોમાની છેલ્લી વર્ણ
તે, સેવા કરનાર

શૂદ્રાણી, આં શૂદ્રની સ્ત્રી, શૂદ્રવર્ણની સ્ત્રી
શૂન, સ્ત્રીનું મીઠું, નાનું ટપકું
શૂનકાર, પુ. ન્યા કથુ હોય નહિ એવાપણુ,
ઉજડપણુ ૨ નીરવતા, ખાલીપણુ ૩ સઘા
રાહિત્ય, બેભાન અવસ્થા ૪ વિ. ખાલી નીરવ,
ઉજડ ૫ સઘા રહિત [ચિહ્ન ૨ ખાલીપણુ
શૂન્ય, નં (સં) મીઠું મિઠું, અનુસ્વારનું
શૂન્ય, વિ. ખાલી, રિક્ત, ઠાણું, સુતુ ૨ રહિત,
વગરનું 'જ્ઞાનશૂન્ય'

શૂન્યવાદી, પુ. (સં) જગત કે ધર્મર કઈ છેજ
નહિ એવો મત ધરાવનાર, નાસ્તિક,
શૂર નં (સં શૌર્ય) જુસ્સાનો ઉભરો, લા
ગણીનો ઉછાળો 'તે જરા ટેકો આપ્યો એટલે
ભાષતે શર ચઢ્યું' ૨ બહાદુરી, હિંમત, શૌર્ય
૩ પુ. ચોક્કો, લડવૈયો, બહાદુર માણસ, વીર
પરાક્રમી

શૂર, વિ. શૌર્યવાન, પરાક્રમી, બહાદુર ૨ હિ-
મતવાન ૩ આગળ પડતા હરકોઈ ગુણવાળું
'દાનશૂર' ૪ સાહસિક [લડવૈયો
શૂરવીર, પુ. બહાદુર, હિંમતવાન ૨ ચોક્કો,
શૂરાતન, નં શૌર્ય, શરપણું ૨ બહાદુરી, બળ
શૂર, વિ. શરવાળું, બહાદુર, જુસ્સાદાર
શૂરો, પુ. ચોક્કો, લડવૈયો, સાહસિક
શૂર્ષ, નં (સં) સુપડું, અનાજ ઝાડકવાની બનાવટ
શૂળ, સ્ત્રી. કાંટો, અણીદાર ખીયો, ગરબો
૨ નં વાયુની સળક, ચુક

શૂળી, સ્ત્રી. એક તરફ અણીવાળો મોટો જડો
સળિયો, અણીદાર લોખડનો કાંટો ૨ ફાંસી
શૂળીએ ચઢાવવું=શૂળી પરોવાઈ જાય એમ કરવું,
દેહાતદ્દની શિક્ષા કરવી, ફાંસી દેવી ૨ ડખ્યા
કરે એવી પીડા, શૂળીની માફક ખટક્યા કરે એવું
તે, 'સાકયની શૂળી'

શૂગાસ, નં (સં) ચિયાલ, કોહલું [અકુશ
શૂણિ, સ્ત્રી. [સં] હાથી હાકવાની આકડી,
શૂખલા, સ્ત્રી. [સં] સાકળી-સાકળ ૨ બેડી
શૂગ, નં [સં] પર્વત વગેરેની ટોચ શિખર,
ઉપલુ મથાળું 'ગિરિયુગ' ૨ શિખરુ

૬૬

શૂગાર, પુ. [સં] અલકાર, ધરેણા અને પોષાક
વગેરે તે, શશુગાર ૨ સુદર દેખાય એવી રચના
૩ સ્ત્રીપુરૂષના પ્રેમનો ભાવ તે, વિલાસ ૪
પ્રેમભાવ, રતિ ૫ કાવ્યના નવ રસમાંનો એક
મુખ્ય રસ તે

શૂગારી, વિ. ઈશ્કી, શૂગારપ્રિય, કામી, ઇસ્ક-
ખાજીમાં ગુલતાન, શૂગારરસ સમજનાર
શૂગી, વિ. શિગડાવાળું પથુ ૨ પર્વત
શે, અં શા માટે, કેમ શા અર્થે
શેકડો, પુ. સોનો જુમલો, સેકડો
શેકી, સ્ત્રી. ઢોરને મોઢે બાધવાની જળી ૨
શિકા જેવી જુડી-પડી

શે, અં શા માટે, કેમ
શેક, પુ. શરીરના બ્યાધિવાળા ભાગને તાપ કે
બાકથી ગરમાવો આપવો તે.

શેકવું, કિં સં દેવતા ઉપર ગરમ કરવું, અગ્નિ
ઉપર તડતડે કુલે તેમ કરવું (ભાખરી, પાપડ,
રાટલી ઇં) ૨ શરીરને ગરમી આપવી ૩
સતાવવું, સતાવવું

શેખચઢી, વિ. શેખસઢી, હવાઈ કિલ્લા બાધનાર
૨ આજસુ, મોટા મોટા વિચારમાં મગ્ન થઈ પડી
રહેનાર [મુસલમાનોમાં એક અટક છે

શેખ, પુ. [આં] આરબ ટોળીનો ઉપરી ૨
શેખઈ, સ્ત્રી. પતરાજ, બડાઈ, દલ

શેખદાર, પુ. કુમારવિસદારનો કારકુન, જે મામની
રજુઆત, ઝાડની હરાજી, અને માપણી વગેરેનું
કામ કરે છે

શેખર, પુ. [સં] હાર, માળા, તોરો, છોડ

શેખાઈ-ખી, સ્ત્રી. પતરાજ, ગરરી, બડાઈ

શેખીખોર, વિ. પતરાજખોર, બડાઈ મારનાર,
શેજ, સ્ત્રી. શય્યા, બિછાનું ૨ પલંગ. '[દભી.

શેક, પુ. [સં એટ્ટી] મોટો આજરદાર વણિક
અથવા વેપારી તે, સાહુકાર, તવગર ૨ સ્વામી,

ધણી, માલીક ૩ ઉપરી, વડો, મુરખમી
શેઠાઈ, સ્ત્રી. શેઠપણું, વડા તરીકેનું કામ ૨.

શેઠનો દરબજો-ઓઢો (નાત, ઇં નો) ૩ શેઠ-
પણાનો લહાવો-સત્તા

શેઠાણી, સ્ત્રી. શેઠની સ્ત્રી, વણિકની પત્ની તે ૨
સ્વામિની, માલીક સ્ત્રી, મોટા માનવાળી સ્ત્રી
શેઠિયા, પુ. શેઠ, સાહુકાર, મોટા વેપારી, ગૃહસ્થ
નાત-મ ડળનો ઉપરી ૩ માથે ગોરો એવો બળદ
શેઠો, પુ. ખેતરની હદ ઉપરની પાળ-પાળી તે,
ખેતરનો છેડો, ખે ખેતર વચ્ચેનો આતરો ૨
શેણ, ન. શણ ૨ વિ. શાણ, ડાહ્યું [પગથી, રસ્તો
શેણિયુ, ન. સણનું કપડું તે
શેણ, અ. શાથી, કેમ ૨ શામા, શા ઉપર
શેતરજ, પુ. ચતુરાઈ ભરેલી એક રમત, ચોપટ,
બુદ્ધિબળની રમત ચતુર ગ એમા પાદશાહ, વજીર,
હાથી, ઉટ, ઘોડો અને પેદળ મળીને ૩૨ મહોરા
હોય છે રાજ ધેરાય એટલે રમત પુરી થાય છે
શેતરજી, સ્ત્રી. રગદાર પટા પટાદાર બડપોટ
પાથરણ, મજબુત બળમ
શેતાન, પુ. (અ.) બચકર-અધોર દુષ્ટ કર્મ
કરનાર દેવદૂત, ભૂત, મોટો જીન, ખબ્બીસ ૨
રાક્ષસ, દૈત્ય ૩ તોફાની, મસ્તીખોર, તર્કડી
શેતાનિયત, સ્ત્રી. શેતાની, શેતાનપણું.
શેતુર, ન. એક જાતનું ઝાડ, અને તેનું ફળ રેગમ
ખનાવનારા કીડા એના પાદડા ખાય છે
શેન, ન. શયન શેન વાટવા-સૂઈ જવું
શેર, પુ. ભરતર-જોખનું એક માપ, મણુનો
૪૦ મો ભાગ ૨ (અ.) ભાગનું લખત, વિભાગી
લેખ [તાકુકી ઉઠવું, સામા થવું
શેર, પુ. વાધ, ચિતો શેર થવું=ખહાડુરી આણવી
શેરડી, સ્ત્રી. શેલડી, ઉસ, ધક્કુ, ૨ પગવાટ,
નાનો સાકડો રસ્તો, પગથી
શેરડો, પુ. પગવાટ, પગથી.
શેરિયાં, ન. શણના બિયા
શેરિયુ, વિ. શેરનું વજન-માપ ૨ સેરોવાળું
શેરી, સ્ત્રી. ધરોની ઝાળ વચ્ચેનો રસ્તો, સાડડા
માર્ગનો મહોલો, ફળિયું
શેરીલોમાન, પુ. (ફા.) શેરીલોમાન એક
ઝાડનો બળતો સુગંધવાળો યુદર
શેરો, પુ. સેરો, ચરજી, દસ્તાવેજ અથવા લખત
ઉપર અધિકારીએ ટુકમા લખેલું લખાણ-જવાબ
તે, ટિપ્પણ, ટુકો જવાબ કે હુકમ તે

શેલડી, સ્ત્રી. શેરડી, ધક્કુ, ઉસ.
શેલારી, સ્ત્રી. સ્ત્રીઓ ઉપરથી તરીકે વાપરે
એવું કસબી રેશમનું સુદર શેલુ તે.
શેલી, સ્ત્રી. ચક્રમકથી દેવતા પાડવાની મુજ-
દોરડી ૨ ભસ્મ, રાખ, રખ્યા.
શેલુ, ન. કસબી કારપાલવવાળો ખારીક સુદર
વણાટનો ખેસ, કસબી ઉપરથી 'શેલુ પાધડી.'
શેલો પુ. દોહતા ગાયના પાછલા ખે પગે એક
દોરડાની આડી નાખી તે ૨ ખજે આડી ના-
ખીને બધાય એવો દોરડાનો કડકો તે 'શેલો
લીધો ને તાખડી વીસરી રે લોલ'
શેલોત, પુ. જમીનદારો તરફથી ગામનું વસુલ
ઉધરાવનારો મહેતો, તલાટી
શેવગાંઠિયા, પુ. હાથે વણેલી બડી પાનળી ને
તળેલી ખારી સેવો તે
શેવટ, ન. છેડો, અત, આખર ૨ પરિણામ, ફળ.
૨ એક જાતનો ગોસાઈ ૩ નિકાલ
શેવડો પુ. શ્રમણ, બુદ્ધ-જૈનધર્મનો સાધુ
શેવાળ, સ્ત્રી. પાણીમા પગથિયા અને પત્થરવગેરે
ઉપર બાઝતો લીલા રંગનો ચીકણો ને લીસો
નાળુક વનસ્પતિનો થર, લીય ૨ તાળ શાકભાજી
પાણી ગરમ થતા તેમાંથી નીકળતી બિની આછી
વરાળ ૩ શિગની નસ, વાળા
શેવાળિયુ, વિ. શેવાળવાળું, લીલી સુગંધી
શેવાળ બાઝી હોય એવું ૨ આછી વરાળ
નિકળતી હોય એવું, વરાળિયુ
શેવુ વિ. ઢાળપડવું, સહેજ નમવું (ઉલટું ચરાળ)
શેવો સ્ત્રી. સેવ, મેદાની કણકને વણીને કાઢેલા તાર.
શેષ વિ. (સ.) બાકી રહેલું, બચેલું, વાપરતા
વધેલું તે, વાનગી ૨ પ્રસાદ
શેષનાગ, પુ. નાગનો રાજા જેના ફેણ ઉપર
પૃથ્વી રહેલી છે તે મોટો સર્પ (પુરાણ)
શેષપાચી વિ. શેષનાગપર સુતેલા, શેષ પર
સુનાર ૨ પુ. વિષ્ણુ, ભગવાન
શેહ, સ્ત્રી. (ફા. શાહ) પ્રતિબંધ, અટકાવ,
૨ દખાઈ જવું તે, છાયા પડી જવી તે, દાખ,
ધાક, ઝાપ ૩ શરમ, લજ્જા

શેઠજીવી, સ્ત્રી ૦ જમરજસ્તી, બળાતકાર
 શેઠજીવી, સ્ત્રી ૦ જમરજસ્તી, બળાતકાર
 શેઠ, પુ ૦ ઠેકુ, છાની ગોકવણ કરનાર
 શેઠનશાહ, પુ ૦ (ફાં) મોટા રાજ, સામ્રાટ,
 સ્કેવર્સી રાજ [કારકિર્દીનું
 શેઠનશાહ, વિ ૦ શેઠનશાહનું-તને લગતુ, ની
 શેઠર, ન ૦ (ફાં) મોટા વેપારનું અને ઝાઝી વસ્તી-
 વાળું સ્થાન તે, નગર, પુર
 શેઠરી, વિ ૦ શેઠરનું, શેઠર સમ્બંધી ૨ નાગ-
 રિક, સારી રીતભાતનું, સમ્ય
 શેઠવત, ન ૦ વિષયસુખની ઇચ્છા, હવથ
 શે, ન ૦ અનાજનું માપ (કાકિં)
 શેકું, ન ૦ સેકું, સોનો જુમલો
 શેકો, પુ ૦ સેકો, સેકું, સદી
 શેત્ય, ન ૦ (સ ૦) શીતળતા, ઠંડક ૨ ટાંક, શીત
 શેથિદ્ય, ન ૦ (સ ૦) શિથિલતા નરમાશ, ઠંડા-
 પણ્ય ૨ નબળાઈ, કમજોરી
 શેલ, પુ ૦ (સ ૦) પર્વત, પહાડ, ગિરિ [૨ વર્તણૂક
 શેલી, સ્ત્રી ૦ (સ ૦) ઢળ, ઇચ્છારત, રીત, પ્રકાર
 શેવ, વિ ૦ (સ ૦) શિવ સમ્બંધી ૨ શિવભક્ત
 શેવી, વિ ૦ શિવનું, શિવ સમ્બંધી, શિવધર્મનું
 શેશવ, ન ૦ (સ ૦) શિશુપણ્ય, અયપણ્ય, નાનપણ્ય
 શેક, પુ ૦ (સ ૦) નાસીપાસી, ખેદ, દિલગીરી ૨
 બળાપો, સતાપ, આક્રંદ, રૂદન ૩ વ્યવહારથી દૂર
 રહેવું તે ' શેક પાળવો '
 શેકકારક, વિ ૦ ખેદકારક, દિલગીરી ઉપગમે એવું,
 કુ ખજનક; શાયનીય. [૨ પ્રતિસ્પર્ધી
 શેકય, સ્ત્રી ૦ સૌક્ય, પોતાના પતિની ખીજ સ્ત્રી
 શેખ, પુ ૦ (આ ૦ શવક) હોશ, ચાહ, ઇચ્છા,
 કાઠ ૨ મોજમઝા, ૨ ગમ્મીજીવી ભાવના
 શેખી, વિ ૦ હોશીલુ, ઉમેદી, મોજ, કાઠીલુ
 શેખીલું, વિ ૦ શેખ-આનંદની ભાવનાવાળું
 શેય પુ ૦ શેક, ખેદ, દિલગીરી ૨ ક્રિકર ચિંતા,
 કળજી. ૩ અફસોસ, પશ્ચાત્તાપ, પસ્તાવો.
 શેયના, સ્ત્રી ૦ શેય, શેક ૨ ચિંતા, દિલગીરી
 ૩ અફસોસ ' જીવ! તું શીદને શેયના કરે,
 કૃષ્ણને કરેલું હોય તે કરે '

શેયનીય, વિ ૦ શેક કરવાયોગ્ય, અફસોસકારક
 શેય, વિ ૦ (સ ૦) શેક-દિલગીરી કરવા જેવું
 શેણિત, ન ૦ (સ ૦) લોહી, રૂધિર, રક્ત.
 શેય, પુ ૦ સોજો, લોહીનો જમાવ થઇ ચામડી
 કુલવી તે [ઝડતી, તલાસ ૨. પતો; બાજ
 શેય, સ્ત્રી ૦ (સ ૦) ખોળ, તપાસ, તળવીજ ૨
 શેયક, વિ ૦ શેય કરનાર, હુડનાર, તલાસ કર-
 નાર ૨. અભણ વસ્તુ તથા વિચારને જાહેરમાં
 લાવનાર ૦ શેય કરે એવું, ઝીણી તપાસ-નિરી-
 ક્ષણ કરવાની ટેવવાળું
 શેયખોળ, સ્ત્રી ૦ શેયનું અને ખોળનું તે, નહિ
 જણાયેલી બાજત તલાસ કરી જાહેરમાં લાવવી તે
 શેયન, ન ૦ (સ ૦) શેયનું તે, ખોળ; તપાસ;
 તલાસ ૩ પરીક્ષા ૪ સ્વચ્છ કરવું તે
 શેયનું, કિં ૦ સ ૦ ખોળનું, હુડનું, ફેરસનું ૨.
 તળવીજ-તપાસ કરવી ૩ પરીક્ષા કરવી, કસવું
 ૪ ઝડતી લેવી ૫ દુરસ્ત કરવું, દોષ કાઢી નાખી
 બરોબર કરવું ૬ મેલ, કચરો, ભેગ કાઢી નાખી
 કાઠ વસ્તુને ચોખ્ખી કરવી, શુદ્ધ કરવું
 શેયાશેય, સ્ત્રી ૦ ખોળ ખોળા, હુડાહુડ
 શેયિત, વિ ૦ શેયી કાઢેલું ૨ ચોખ્ખું કરેલું,
 શેફા, પુ ૦ એક વનોપધિ સતપુષ્પા [સુધારેલું
 શેભન, વિ ૦ ગોભાર્ષ, સુદર, ઉત્તમ, તેજસ્વી
 ૨ શેભે એવું તે, ભપકાદાર
 શેભનું, વિ ૦ શેભા આપે એવું, મજેનું ૨ લાયક
 થટવું, જાજવું, ઉચિત
 શેભવું, કિં ૦ અ ૦ સારું દેખાવું, સુદર લાગવું,
 ૨ થટવું, જાજવું, બ્યાજખી લાગવું
 શેભા, સ્ત્રી ૦ (સ ૦) સારો-સુદર દેખાવ, સૌ દર્શ,
 લાવણ્યતા ૨ પ્રતિષ્ઠા, આબરૂ ૩ લાજ, માન
 શેભાયમાન, વિ ૦ શેભાવાળું, ભવ્ય, સુદર, શેભવું
 શેભિત, વિ ૦ શેભવું, સારું દેખાવું, ખલવું
 શેર, પુ ૦ ગોધાટ, કલાહલ, ગડબડ ૨ અવાજ;
 શેરખકોર, પુ ૦ ગોધાટ, કલાહલ. [ખવનિ
 શેપ, પુ ૦ (સ ૦) સુકાવું તે, સુકવણ, ૨. ચૂસ,
 સોસ, પ્યામ, તરસ. ' કંઈ તો કાટા પડ્યા, મુખે
 પડીઆ શેપ ' ૩ લીનતા, ફૂર્ણતા

શોષણ, નં (સં) સુકાર્થ જવુ તે, રસાદિકવુ
ખેચાપજવુ તે, ર ચૂસ, ખેચ [દેવુ, સતાપવુ
શોષવુ, કિં સં ચૂસવુ, ખેચવુ, પીવુ ર દુ ખ
શોષાવુ, કિં અં સુકાર્થ ર દુખીય થવુ, વિત
અને રસ ઓછા થઇ જવા ઠ કદમા ધટવુ,
સકુચિત થઇ જવુ ૪ કરમાવુ

શોહવુ, કિં અં સારુ દેખાવુ, સોભવુ (કવિતામા)
શોહાવુ, કિં અં શોભવુ, ખલવુ, સારુ દેખાવુ
શોચ, નં (સં) સ્વચ્છતા, પવિત્રતા, શુદ્ધતા,
પ્રાયશ્ચિત ર ઝાડો

શૌરસેની, સ્ત્રીં શરસેન દેશની ભાષા, પ્રાકૃત,
ભાષાઓમાની મથુરા તરફની ભાષા

શૌર્ય, નં (સં) શરત્વ, બળ, સાહસ, હામ,
છાતી. ર પરાક્રમ, બહાદુરી

શ્મશાન, નં (સં) મડદા ઠેકાણે પાડવાનુસ્થાન,
મશાણુ, પ્રેતભૂમિ, કબરસ્થાન, દખમુ, શ્મશાન
વૈરાગ્ય=તાણુ મરણ થતા સસાર ઉપર આવેલો
ક્ષણિક અભાવ તે, થોડીવાર ટકે એવા વિચારનો
આવેશ તે [રના વાળ તે, મુછ

શ્મશ્તુ, સ્ત્રીં (સં) પુરુષને ઉપલા એક ઉપ
શ્યામ, વિં સં કાળુ, ધેરા આસમાની રંગુ
ર પું કનૈયો, કાન ઠ પ્રીતમ વર, 'બતદે
સખી કાન ગલી મોરો શ્યામ' ધિણો ધોડો
શ્યામકર્ણુ, પું કાળા કાન અને કાળા પુછડાવાળો
શ્યામા, સ્ત્રીં (સં) સોળ વર્ષની જુવાન સ્ત્રી
શ્યામિકા, સ્ત્રીં (સં) ઝાળપ, કાળાશ ર ધાતુ
વગેરેનો કાટ

શ્યાલક, પું (સં) વહુનો ભાઇ સાળો

શ્યાલી, સ્ત્રીં સાળી વહુની બહેન

શ્યેની, સ્ત્રીં સમળી, માજપ ખીની માદા

શ્રદ્ધા, સ્ત્રીં (સં) આસ્તિક શુદ્ધિ, આસ્થા,
આડીન, ભરોસો, પતીજ, અચળભાવ

શ્રદ્ધાળુ, વિં શ્રદ્ધાવાળુ, વિશ્વાસુ આસ્તિક
શ્રમ, પું (સં) શરીર અને મનને કામ કરતા
પડતુ જોર તે, આયાસ ર રજ, જહેમત, પૈતર
ઠ યત્ન, મહેનત ૪ થાક, ધસ પ દુ ખ,
કષ, વેદના [સાધુ તે, શરવણુ

શ્રમણુ, પું (સં) શુદ્ધ અથવા જૈન ધર્મનો

શ્રમિત, વિં થાકેલુ, શ્રમ મદ્યો હોય, એવુ
શ્રવણુ, નં (સં) સાભળવાની ધ દ્રિય, કાન ર.
સાભળવુ તે ઠ બાવીસમુ નક્ષત્ર

શ્રવણુ, કિં અં સરવુ, ટપકવુ, ઝરવુ

શ્રાદ્ધ નં (સં) શ્રદ્ધાથી પિતૃઓની તૃપ્તિ માટે
કરાતી તર્પણ પિડદાનાદિક ક્રિયા તે, પૂર્વજોને
જલાજનિ-પડ આપવા તે

શ્રાન્ત, ૧૫૦ થાકેલુ, કટાણી ગયેલુ ર શાત

શ્રાપ, પું શાપ, મદદુવા અનિષ્ટ ચિંતન

શ્રાવક, પું જૈનધર્મ પાળનાર તે, જૈન

શ્રાવણુ, પું (સં) સવત વર્ષનો દસમો મહીનો

શ્રાવણી, સ્ત્રીં શ્રાવણ મહીનાની પુનમ, બજેવ,
યજુર્વેદીઓને જનોઇ બદલવાનો દિવસ-તહેવાર,
નાળિયેરી પૂાણુમા

શ્રાવિકા, સ્ત્રીં જૈન ધર્મ પાળનારી સ્ત્રી

શ્રાવ્ય વિં (સં) સાભળવા યોગ્ય

શ્રી, સ્ત્રીં (સં) લક્ષ્મી, વિષ્ણુપત્ની ર સપત્તિ,
ધન, અર્થ, દ્રવ્ય ઠ શોભા, ભભક, મૌદર્ય ૪
કીર્તિ, ખ્યાતિ, નામના, મહિમા. ૫ ઐશ્વર્ય,
વૈભવ, જહોજલાની ૫ સુભાગ્ય બદતી ૭
ધર્મ અર્થ અને કામ એ ત્રણુ અર્થાસદ્ધિ તે
૮ શુભસૂચક ગુણુદર્શક ઉપસર્ગ 'શ્રી ગણેશ, શ્રીરામ'

શ્રીકંઠ, પું (સં) મહાદેવ, શકર

શ્રીકાર, વિં સુદર, મમજેતુ ર સરસ, ઉત્તમ

શ્રીખડ, પું શીખડ ર (સં) ચદન, સુખડ

શ્રીગણેશાયનમ અં મગળસુચક ગણુપતિ,
વદન ર આરભ, શરૂઆત, પગગણુ, મડાણુ
'કરોને આજેજ શ્રી ગણેશાયનમ'

શ્રીવર, પું (સં) વિષ્ણુ, લક્ષ્મીને ધારણુ કર-

શ્રીપાત, પું સન્યાસી, ભાગી [નાગ પ્રજુ

શ્રીફળ, નં નાળિયેર શ્રીફળ આપવુ=રમઆપ-

વી, બરતરફ ઝરવુ, રૂપસદ આપવી ૨ બીલીનુંફળ

શ્રીમત, વિં (સં) સુભાગી, સુખી, ભાગ્યશાળી
ર ધનવાન

શ્રીમત, વિં ધન, પદવી, યશ્વ અને ઉત્તમતા
વાળુ, સુભાગી, યશસ્વી, ગજરાણાઓના નામ
પૂર્વે મૂકાતો શબ્દ 'શ્રીમત સરકાર શ્રીશયાણરાવ
બહાદુર' ર પસાદાર, ધની, ગૃહસ્થ

શ્રીમંતાઇ, સ્ત્રીં ગૃહસ્થાઈ, ધનવાન પણ. ૨.
વૈભવ, સાહેબી [વાન અને યશસ્વી
શ્રીમાન, વિં ભાગ્યશાળી, સુખી, વૈભવી, ધન-
શ્રીમુખ, નં સુદર, સુભાગી, ધન્ય, પુણ્યસ્વરૂપ
મુખદર્શન 'ચાલોને ડાકાર જઇએરે, શ્રીમુખ
સુદર જોવાને' ૨ સ્વમુખ, પોતાનું મો તે.
'જેકહેવું હોય તે આપ શ્રીમુખે કહેાને' ૧' ૩

સાઠ સવત્સરમાનો એક સવત્સર
શ્રીયુક્ત, વિં બડભાગી, શ્રીયુત.
શ્રીયુત, બું શ્રીયુક્ત, શ્રીમાન.
શ્રીરંગ, પું વિષ્ણુ ભગવાન
શ્રીરાગ, પું એક રાગ
શ્રીરામ, પું કલ્યાણ નિધાન રામ તે ૨ છેલ્લું
શરણુ ને, અત વખતે શ્રીરામ બોલાય છે ૩
પડતી-અતનો વખત 'હવે શ્રીરામ થઇ જવાના'
શ્રીરામ બોલાઇ ગયા=પતી રહ્યું, પુર થઈ રહ્યું
શ્રીવત્સ, પું છાતીમા લક્ષ્મીના ચિહ્નવાળા વિષ્ણુ
શ્રુત, વિં (સં) સાબળેલું [ર વેદ, શાસ્ત્ર
શ્રુતિ, સ્ત્રીં (સં) સાબળવાની ઇન્દ્રિય, કાન, શ્રવણ
શ્રુતિકંડ, વિં કાનને કંઠાર લાગે એવું, અપ્રિય.
શ્રુત્વા, અં (સં) સાબળાને
શ્રુવ, પું (સં) ઘી વગેરે હોમવાનો ચાટવો, શરવો.
એઢી, સ્ત્રીં આગળ વખા કરવું તે 'ગણિત એઢી'
એણી, સ્ત્રીં (સં) પક્તિ હાર, ઝોળ, લાર
એય, પું (સં) શુભ હોવું તે, કલ્યાણ, પુણ્ય
૨ મોક્ષ, મુક્તિ. ૩ હિત, શુભ

એયસ્કર, વિં (સં) કલ્યાણકારક, હિતકર
એષ્ટ, વિં (સં) સર્વોત્તમ, સૌથી સરસ ૨ મોડું, વડું
એષ્ટતા, સ્ત્રીં સરસપણ, મોટાઇ, વડાઇ
એષ્ટી, વિં એષ્ટ, પ્રધાન, શેઠ, મુખ્ય
એણી, સ્ત્રીં (સં) કુલો, થાપો, નિતબ
એતા, વિં (સં) સાબળનાર, શ્રવણ કરનાર.
ઓત્ર, પું (સં) કાન, શ્રવણ.
ઓત્રિય-ત્રી, વિં વેદોક્ત કર્મ કરનાર
સ્લાધા, સ્ત્રીં (સં) આપ વખાણ, બડાઇ,
આત્મસ્તુતિ
સ્લાધ્ય, વિં વખાણવા લાયક, સ્તુત

મિલક, વિં (સં) જોડેલું, જોડેલું, મળેલું ૨. દ્વિઅર્થો
સ્લીપદ, નં (સં) પગ વગેરે નડા થઇ જાય
એવો લોહી વિદારનો એક રોગ
સ્લેષ, પું (સં) ભેટો, બાથ, આલિંગન. ૨ જેમા
જે અર્થ ગહેલા હોય એવું વાક્ય, શબ્દ, વગેરે.
સ્લેષ્મ, નં (સં) શરીરમાનો ચીકણો ધાતુ,
કફ ૨ સળેખમ
સ્લોક, પું (સં) લઘુચર અક્ષરના નિયમ પ્રમાણે
રચેલી કવિતા અથવા ચાર ચરણનું પદ, વ્રત, છંદ
શ્વપચ, પું (સં) ચડાળ, ભગી
શ્વશુર, પું (સં) સસરો, વધૂવડ્ડો બાપ.
શ્વશ્રૂ, સ્ત્રીં (સં) સાસુ
શ્વસિત, વિં શ્વાસ લેવું, હાફવું, થાકી ગયેલું.
શ્વાન, પું કુતરો
શ્વાનનિદ્રા, સ્ત્રીં કુતરાની ઉંઘ, તરત જગી જવાય
એવી ઉંઘ તે
શ્વાપદ, નં (સં) ચારપણ જગલી જનાવર,
શિકારી પ્રાણી.
શ્વાસ, પું (સં) નાકથી વાયુ લેવો મૂકવો તે,
દમ, ઉચ્છ્વાસ ૨ દમ, હાફ, કફથી વધી ગયેલી
ગતિવાળો પ્રાણવાયુ
શ્વાસોચ્છ્વાસ, પું (સં) શ્વાસ લેવો ને મૂકવો
તે, દમ લેવા મૂકવાની જે ક્રિયા તે
શ્વેત, વિં (સં) ધોળું, સફેદ ૨ ગૌર
શ્વેતાંબરી, વિં ધોળા વસ્ત્રવાળા જૈન સાધુઓની
એક જાત

પ.

પ, પું (સં) એકત્રીસમો બ્યજનવર્ણ, પ ને
બદલે ખ ઉચ્ચાર પણ થાય છે, 'ખટકર્મ'
પટક, નં છકડું, છનો સમૂહ
પટકર્મ, નં (સં) કાષ્ઠપણુ છ કર્મ તે લાઠીપુના
છ કર્મ-અખ્યયન, અખ્યાપન, દાન, પ્રતિગ્રહ, યજન
અને યાજન છે તાત્રિક છ કર્મ-જ્ઞાન, મારણ,
ઉચ્ચાટન, મોહન, સ્તબ્ધન, અને વિશ્વસન છે

હકના છ કર્મ-ધર્મ, નસિત, નેતિ, નૌભિ, ત્રાદક
અને કૃપાભતિ
પદકોણ, વિં છ ખુણવાળુ, જેને છ ખુણા હોય
એવું - પદકોણકૃતિ. [છ કુકળીવાળુ
પદ્મચક્ર, નં જોયા છ ચક્ર-કુકળી હોય તે. વિં
પદ્મપદ, પું (સં) જમરો તીડ, મચ્છર, ભુ. ૨.
છ પગવાળુ પ્રાણી ૩ છ ટુકોવાળુ કાવ્ય, છપો
પદશસ્ત્ર, નં છ શસ્ત્ર તે (સાખ્ય, યેચ, ન્યાય,
વૈશેષિક, મીમાંસા ને વેદાલ)
પડગુણ, પું છ ગુણ તે (સંધિ, વિત્તહ, યાન,
આસન, દૈવીભાવ, ને સમાશ્રય, તેમજ, ધર્મ,
યશ, શ્રી, જ્ઞાન, અને વૈરાગ્ય.)
પડરસ, પું (સં) છ રસ તે (મીઠા, ખારો,
ખારો, તીખો, કડવો, અને તુરો)
પડરિપુ, પું (સં) છ શત્રુઓ (ક્રમ, ક્રોધ,
લોભ, મોહ, મદ, અને મત્સર)
પટુ, પું (સ્ત્રીં) છ ઋતુઓ તે (વસત, શ્રીષ્ઠ,
વર્ષા, શરદ, હેમત, અને શિશિર.)
પડગ, નં (સં) વેદના છ અંગ-વિભાગ તે
(ખે હાય, ખે પગ, માથુ અને કેક્ર)
પણમાસ, પું (સં) છ મહીના
પષ્ટિ, વિં (સં) સાઠ, ૬૦. [દ્વિવસ તે
પછી, સ્ત્રીં (સં) છઠ, બાળકના જન્મનો છટો
પડ, વિં (સં) નપુસક, હિન્દકો, ખોળો.
પોડશ, વિં (સં) સોળ; ૧૬
પોડશોપચાર, વિં સોળ પ્રકારના ઉપચારવાળુ,
સોળ ઉપચાર યુક્ત

સ.

સ, પું (સં) ૩૨ મો દત્તચંદ્રની વ્યજનવર્ણ
૨ અં સહિત, સહ, સાથે 'સકુદ્ય' ૩ વિં
સુ, સાર ને ઉત્તમ 'સપૂત' ૪. સં ૨૫; પો-
તાનું. 'સંધામ'
સંધ, પું ૬૨૭, મેરાઈ. ૨ સ્ત્રીં સખી, બહેન-
પણી. ૩ (આં) સહી; કમ્પન, જળુર ૪ વિં

(સં સદૃશ) સાઈ, ઘાટનું, સમાન, સરખું, જેવું.
'વાણિયાસમ્પાદ' ૫ પાય માપ
સંદહર, પું (દાં) વેરો, કર ૨ માથાવેરો.
સંદયદ, પું (અં) સૈવદ, મુમ્મલમાન ધર્મજન-
ઓની જાત, પેગંબરના વશનો
સંદયર, સ્ત્રીં સૈયર, સખી, બહેનપણી
સઉ, વિં (સં સર્વ) સૌ, સર્વે, સધળા; સહ
સઉકા=સર્વે તમામ
સકડવુ, કિં સં તાણીને બાધવું, જકડવું.
સકણ, વિં સખણ, સમુ, સીધું, ઠાવકું
સકન, પું શકન ૨ વચન, બોલ, શબ્દ ૩
ગાડાની આડખીલી
સકરકદ, પું જમીનની અંદર અંતો એક જગ્યાએ
ગળપણુવાળો કદ, સકરિયા; માજર, રતાણુ, વજેરો
સકરણ, વિં અવયવવાળું [કદમૂળ તે
સકરચી, વિં ભાગ્યશાળી, નસીબદાર, સુખાચી.
૨ સુખી-પૈસાદાર ૩ સારા કર્મ કરનાર.
સકરિયુ, નં શકરિયુ, સકરકદ
સકરેણ, વિં કરણાયુક્ત, દયાળુ
સકરો, પું બાજ, શકરો.
સકમક, વિં (સં) જેને કર્મ હોય એવું (ક્રિયાપદ)
કર્મયુક્ત, જેમા કર્તા ને કર્મ બને હોય તે (ક્રિયાપદ)
સકલાત, સ્ત્રીં (તુકં) સુકલાત) જાડા તત્તુનું પક્ષ
મુલાયમ ઉનતું કાપડ, ખનાત 'ગજેશ્વરી અબજમ
તકિયા, સકલાત રૂપ વિશાળ' - હરિદાસ
સકળી, વિં (સં સકલ) સર્વ, બધું; તમામ.
૨ મપૂર્ણ સકળીયુક્ત સપત્ર=સર્વગુણ જેનામા
હોય એવું, સર્વ ગુણાન્વિત [દ્વિપાણુ.
સકંચો, પું સંચો, યત્ર ૨ જકડ; બીક; હેંક;
સકામ, વિં (સં) સ્વાર્થયુક્ત, જેમા કષ્ટ હેતુ
-કામના હોય એવું 'સકામ ભક્તિ' [રીતભક્ત
સકાર, પું સારાપણું, સ્વાદ, સાર સત્વ. ૨ ઢંગ;
સકારણ, વિં સહેતુક, કારણસર, અર્થયુક્ત
સકારવું, કિં અં સ્વીકારવું, કબુલ રાખવું
સકારો, પું શાળના તત્તુઓને સીધા રાખનારી
લાકડી-ચીપ તે
સકાળી, પું સુકાળ ૨ સવાર, પ્રભાત (ચરામીચર).

સુકુમાર, વિં સુકુમાર, નાનુક, કુમળુ
 સકૃત, નં (સં) પુણ્ય કર્મ તે ૨ અંચેકળવાર
 સકોબળ, વિં સુકુમાર, ધણુ નાનુક
 સકોર, નં સકોર ચપણુયુ, રામપાત્ર
 સકર, સ્ત્રીંસાકર, ખાડ. સકરખોગ-સાકર ખાનારો
 -જવડો. ['સક્રમ રૂપેયો']
 સક્રમ, વિં સિક્રવાણુ, સુદર, સરસ, તોરે, મળેનુ
 સક્રરેરી, સ્ત્રીં ખડલુયુ
 સક્રકરપારે, પું ગળપણુ નાખીને બનાવેલી ભા-
 ખરીનો તળેલો કકડો [રિતે કસેલુ
 સક્રસ, વિં મળ્યુત, દદ, કંણુ, સખત, સારી
 સક્રાધ, વિં સક્રધ, સિક્રાદાર, સુદર ૨ ચોખ્ખુ
 લોહું (મક્રાધ અને ગળવેલ)
 સક્રો, પું સક્રો, સુદર છાપ ૨. સાખ, શેઠ, દાબ
 ૩ રોક, ભાલકો ૪ પથરની લખોટી, પથરી
 સક્રત, વિં [સં] જોડાયેલુ, લાગેલુ વળજેલુ
 સક્રતુ, પું [સં] શેકેલા જવનો લોટ, સાતુ
 સખણુ, વિં નહિ અડપણુ, ઠાવકુ, સખ્ય; સાલસ
 સખત, વિં અં સખત, કંણુ, કંઠાર ૨ દદ,
 મળ્યુત (ચરીર) ૩ કરકું, કંઠાર (ખોલી)
 ૪ ચકતી નાખે એવુ, જોર પડે એવુ (કામકાજ)
 ૫ નિર્દય, જુલમ. 'સખત (રાજ-કાયદો)'
 ૬ અધર્મ, મુશ્કેલ (કામ)
 સખતાધ-તી, સ્ત્રીં કડકી, સખતી, કંઠારતા,
 કરડાઈ ૨ જુલમ, નિર્દયતા ૩ આકરાપણુ
 ૪ બંધી, પ્રતિબંધ [ગરમ કાપડ, બનાત
 સખલાત, સ્ત્રીં [તુર્કીંસક્રલાત] એક જાતનુ
 સખા, પું મિત્ર, સાથી, રનેલી
 સખાવત, સ્ત્રીં આં દાન, બક્ષીસ ૨ ઉદા-
 રતા, ધોતાળપણુ. [સખાવતનુ.
 સખાવતી, વિં દાનેશ્વરી, ઉદાર, દાવા, ૨
 સખી, સ્ત્રીં [સં] બહેનપણી, સાહેલી; વયસ્થા
 ૨. સ્ત્રીં વેષ લખને ગાનારો પુરૂષ, બાપલો
 સખી, વિં દાનેશ્વરી, ઉદાર, દાનવીર
 સખીલાવ, પું સ્ત્રીં રૂપે પરમેશ્વર ઉપર પ્રેમ
 પૂર્વક ભક્તિ રાખવી તે ૨ ઐરકચાળો; આપલાપણુ
 સખુન, પું [અં] ખોલ, વચન, ભાષણ

સખો, પું મિત્ર; દેવત.
 સખ્ય, નં (સં) મિત્રતા, દેવતા.
 સમ, સ્ત્રીં સમ, સિખર. ૨ દીવાની જ્યોત તે.
 સગરો, પું સાલો પહેરતાં રૂપે ખાસવાને છોડા તે.
 સગડ, સ્ત્રીં ખખર, ખાતમી ૨ ચાગ; પત્તો
 સગડી, સ્ત્રીં [સં શકટી] શગડી, જુઓ
 સગડો, પું માળેલો ધઉનો લોટ
 સગણુ, પું પહેલા બે લલુ ને ત્રીજો ગુરૂ અક્ષર
 આવે એવો ગણુ તે 'સમતા તે ગણુ સગણુ,
 જકાત જગણુ ગણુ જણો' -ધિંગળ ૨ કોડા, પુડ
 સગન, પું હળની સેઠને ધુસરે બાધવાને મારેલો
 ને ખાલો તે [વિવાહ કરવો
 સગપણુ નં સગઈ, સગાસખધ સગપણુ કરવું=
 સગરામ, નં છત્રીવાળી ગાડી
 સગર્ભા, સ્ત્રીં [સં] ગર્ભવતી, બારેવાઈ
 સગમ અગિઆરસ, સ્ત્રીં બાહરવા સુદિ ૧૧,
 જળજિલ્લા એકાદશી
 સગવડ, સ્ત્રીં અનુકૂળતા, સોઢ, જોગવાઈ ૨
 કુરસઠ, અવકાશ ૩ મોકળાશ, જગા ૪. લાગ, તક
 સગવાડ, સ્ત્રીં સગાઈ, સગપણુ.
 સગાઈ, સ્ત્રીં સગપણુ, સગાસખધ ૨ વિવાહ.
 સગીર, વિં [ફાં] કાચી ઉમ્મરનુ, નાનુ, કમ-
 દેસર વયનુ નહિ તે
 સચુ, વિં એક લોકોનુ સગધી, સખધી જોડા-
 ચેલુ, સગોત્રી, કુડખી [ગુણેવાળુ
 સચુણુ, વિં [સં] ચુણુપુત્ર, આકાર બાવાદિક
 સજોત, વિં એકજ ગોત્રનુ તે, કુડખી ૨ બાધવ
 સઘન, વિં બાદ, દાટ, ધનધોર એવુ તે
 સઘણુ, વિં બહુ, લક્ષમ, મધુ, સર્વ
 સંકટ, નં [સં] કુખ પીડા ૨ અપતિ,
 અશિત, વિં. ૩. બીડ; તાણુ, તમી ૪ મુશ્કેલી,
 ચુચવણુ
 સકડામણુ, સ્ત્રીં જમાની તમાલ, નહિ મોક-
 લાશ ૨ કુટાખારી નહિ એવી સ્થિતિ, બીડ, મુશ્કેલી.
 સકડાણું, કિં અં મુશ્કેલીમાં આવણુ, બિડાકુ.
 ૨ ક્યાકુ, ભચડાકુ. ૩ જમાની તમાલ પડવી,
 મોકળાશ ન હોવી

સંકડાશ, સ્ત્રી૦ જગાનીત ગાથા, સાકડર મુશ્કેલી
સકર, પુ૦ [સં૦] ભેળસેળ, મિથ્યણુ ૨. મિથ-
જાતિ ૩ વિ૦ ભેળસેળિયુ, જુદી જુદી જાતના
માખાપથી ઉત્પન્ન થયેલુ

સકરતા, સ્ત્રી૦ ભેળસેળ, મિથ્યણુ, વગળ.

સકર્ષણુ, ન૦ [સ૦] ખેચવુ તે ૨. ખેડવુ તે

સકર્ષણુ, પુ૦ [સ૦] બળરામ ૨ શેષનામ

સકલન, ન૦ એકઠું-એકત્ર કરવુ તે, સરવાળો,
જમાવટ.

સકલ્પ, (સ૦) કરાવ, મનસુખો ૨ ઇચ્છા, હેતુ,
મનનો ઉદ્દેશ ૩ નિર્ધારણુ, નિયમ, ધર્મ, કર્મ
વગેરે કરવા માટે લેવામાં આવતો નિયમ તે,
મનનો નિશ્ચય તે. સકલ્પ વિકલ્પ=દ્યુપયુ

સકલ્પ, ન૦ [સ૦] સકટ, જુઓ

સકાશ, વિ૦ સરખુ, જેવું

સકીર્ણ, વિ૦(સ૦) ભરચક, વ્યાપ્ત ૨ મિશ્રિત

સંકીર્તન, ન૦ સ્તુતિ, પ્રાર્થના ૨. વખાણુ

સકુચિત, વિ૦ સાકડ મોકળું નહિ એવું, સકોચ
પામેલું ૨ ખિડાયેલું, નહિ ઉધડેલું. ૩ અદર
ને અદર ગુચાયેલું

સકેત, પુ૦[સં૦] કાષ્ટ કામને માટે કરેલી છુપી
ગોઠવણુ તે, છુપી યોજના ૨ છુપી રીતે મળ-
વાને નક્કી કરેલી જગા, ગ્રામ સ્થાન તે ૩ સાન,
ઇશારો ૪ સામમ'

સકેલવું, કિં૦ સ૦ એકત્ર કરવું, વેરાયેલું એકઠું
કરવું ૨ આરોપવું, એક સ્થળે કેન્દ્રસ્થ કરવું,
સમારવું, વ્યવસ્થિત કરવું, વાળી લેવું, પાછું
ખેચી લેવું

સકોચ, પુ૦ ઉણપ, ઓછું પડવું તે. ૨ વિવેક,
શરમ. ૩ આચકા ખાવો તે, ખમચાવું તે ૪
તગી, ભીડ, અછત ૫ મકડાશ, ભીડ, જગાની
તાણુ તે ૬ અદર ને અદર સમાતો દીલનો
ઉભરો બહાર ન કાઢતા સમાવવો તે

સકોચવું, કિં૦ સ૦ પાછું ખેચી લેવું, ડકાવવું,
૨ એકઠું કરવું, આરોપવું, વાળી લેવું

સકોચાવું કિં૦ અ૦ સકોચ થવો, ચઢી જવું,
ડુંકે થવું કરમાવું ૨ શરમાવું, આચકા ખાવો
૩ ખીડાવું, શીપાવું

સકોડાવું, કિં૦ અ૦ સકડાવું, ભિડાઇ રહેવું.
સકેણી, સ્ત્રી૦ ઉશ્કેરણી [ઉશ્કેરવું, પલીતો મૂકવો
સકોરવું, કિં૦ સ૦ આધુ ઠેલવું, જામત કરવું ૨
સંક્રમણુ, ન૦ (સ૦) ગ્રહનું એક રાશિમાથી
ખીજી રાશિમા જવું તે, ઉલ્લંઘન

સકાન્ત, સ્ત્રી૦ ઉત્તરાયણુ, સૂર્યનું મકર રાશિમા
સંક્રમણુ તે ૨ છડામણુ, શાહુકારી

સકાન્તિ, સ્ત્રી૦ મકાન્ત, ઉત્તરાયણુ ૨ સંક્રમણુ.

સક્ષિપ્ત, વિ૦ (સ૦) ડુંકે, નાનું

સક્ષેપ, પુ૦ [સ૦] થોડો સાર, ટુકાણુ

સક્ષેપાસ, પુ૦ (સ૦) ગડબડ, ધાધલ

સખારો પુ૦ પાણી ગાળતા ગળણામા રહેલો
કચરો-પોરા વગેરે

સખાવું, કિં૦ અ૦ સહ થવી, ચિતરી ચઢવી
૨ શરમાવું, લજવાવું ૩ સહન થવું, સહેવાવું
સખાવો, પુ૦ શકા, વહેમ ૨ શરમ, લાજ,
ઓઝપો ૩ કમકમાટી, કટાળો

સખ્ય વિ૦ (સ૦) ગણાય એવું ૨ સ્ત્રી૦
ગણના, પરિમિતિ [૨ સૂગ, ચીતળી.

સખ્યા, સ્ત્રી૦ [સ૦] આક, આકડો, પરિમાણુ
સંગ, પુ૦ (સ૦) સાથે ને સાથે જવું આવવું,
બોલવું ખેસવું તે, સોજત, સહવાસ, પરિચય ૨
સમાગમ, મસજી ૩ ચેપ, સ્પર્શ ગાઢ સખધ,
અગ સખધ સયોગ ૪ મુલાકાત, મેળાપ, ભેટો

સગત, સ્ત્રી૦ સોજત, દોસ્તી, મેળાપ ૨
મળેલું, ગયેલું [મગ ૨ મેળાપ, સમાગમ
સંગતિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) સહવાસ, સોજત, દોસ્તી,
સગદિલ, ૧૫૦ [ફા૦] પત્થર જેવી છાતીનું.

સગમ, પુ૦ (સ૦) મેળાપ, સંધિ, બે કે વધારે
ચીજનું એકઠા થવું તે ૨ ભીડ, ઠઠ ૩ સન્નેગ
સગાત-થ, પુ૦ સાથે જનાર તે, સથવારો, સાથ,
વાટનો સોમતો

સગી, વિ૦ સાથી, સોબની, મેળાપી

સગીત, ન૦ (સ૦) ગાવું, નાચવું, ને બજાવવું
તે ૨ વાજ સાથે ગવાય તેવું પદ ૩ ગાવા
બજાવવાનું શાસ્ત્ર [૨. મજાસુત, જોરાવર.

સગન, વિ૦ પત્થર જેવું કઠણુ, નક્કર; વજનદાર
સગે, અ૦ સાથે, સોબને, સગાતે

સુગેમરમર, પુ૦ ચક્રમકોની છાટવાળો આરસ-
પ્રહાણ
સુગો, પુ૦ ખૂબ આસક્તિ, હેડો 'આમગો'
સુગ્રહ, પુ૦ (સ૦) એક જથ્થે એકઠું કરવું તે,
સારી સારી વસ્તુઓનો એક સ્થળે જમાવ તે
૨ સધરી રાખેલું તે
સુગ્રહણી, સ્ત્રી૦ (સ૦) વારવાર ઝાડો થયા કરે
એવો રોગ, આતંસાર; મરડો, સધરણી
સુગ્રહસ્થાન, ન૦ (સ૦) જે સ્થળે દેશ પરદે-
શની જાણવા બેવા બેગ વસ્તુઓ એકઠી રાખ-
વામા આવતી હોય તે
સુગ્રામ, પુ૦ (સ૦) યુદ્ધ, લડાઈ [ચૂડ
સુગ્રાહ, પુ૦ (સ૦) પકડ, જળરાધથી ઝાલવું તે,
સઘ, પુ૦ (સ૦) ટોણું ૨ યાત્રાળુઓનો સમુદાય
સઘટ, વિ૦ સજડ, ભિડાયેલું, ચગદાઈ રહેલું
સઘરવું, કિ૦ અ૦ એકઠું કરવું, ભેગું કરવું ૨
જળવી રાખવું, જતન કરી રાખવું ઢસ્વીકારવું,
દાખલ કરવું, ની અદર લેવું [ખોલાવવી તે
સઘરા, સ્ત્રી૦ શરીરમાથી લોહી કઢાવવું તે, કસ
સઘરો, પુ૦ સઘ્રહ, સાચવી રાખેલી વસ્તુનો જથ્થો
સઘવી, વિ૦ મધ કાઢનાર, યાત્રાળુઓનો નેતા
સઘાડિયો, પુ૦ સઘાડાથી ઘાટ ઉતારનારો
સઘાડો, પુ૦ ચરખ, હાથીદાત, ઢાકડા વગેરેનો
ઘાટ ઉતારવાનું યત્ર તે ૨ જૈન સાધુ સાધ-
વીઓનો સમુદાય
સઘાત, પુ૦ સગાથ, વાટના સોખતી, સથવારો
૨ ધણાનો એક સાથે જમાવ તે, સમઠ, જથ્થો,
સઘાથ, પુ૦ સઘાત, સથવારો, સાથ [સમુદાય
સઘાથી, વિ૦ સાથી, સોમતી, મિત્ર
સંઘાથે, અ૦ સઘાતે, સાથે, જોડે
સચરાચર, વિ૦ (સ૦) ચર અને અચર સર્વ તે,
જડ અને ચૈતન્ય અથવા સ્થાવરને જગમ બધુય
સચરાચર ઉતરવું=નિર્વિધે પાર પડવું, સાગોપાગ
પૂર્ક થવું સચરાચર વ્યાપવું=સર્વત્ર પથરાઈ રહેવું
સચિત્ર, વિ૦ (સ૦) ચિત્રસહિત, ચિત્રયુક્ત
સચિવ, પુ૦ (સ૦) પ્રધાન, વજીર, દિવાન
સચેતન, વિ૦ ચેતનાવાળું, જાગૃત, સાવધ

સચેત, વિ૦ (સ૦) સચેત, કપડાસહિત, માથાએળ
સચોટ, વિ૦ આખાદ, અચૂક, નિષ્ફળ જાય એવું.
સચોડું, અ૦ તદન, બિલકુલ
સચ્ચરિત, ન૦ સદ્વર્તન, સદાચાર ૨ વિ૦ સદાચારી
સચ્ચિદાનંદ, પુ૦ (સ૦) સત્ ચિત્ અને આનંદ
સ્વરૂપ તે, બલ [૩ પાકું, મજબુત, દઢ
સચ્ચુ, વિ૦ સાચુ, ખર, સત્ય ૨. અડગ, સાણત.
સજ, વિ૦ તૈયાર, તત્પર
સજડ, વિ૦ મજબુત, ન ખસે-હાલે એવું, મક્કમ,
દઢ ૨ પાસે પાસે, ભીડાણ, ૩ પાર પડે એવું,
જળર, સચોટ ૫ જડવત્ થઈ ગયેલું, નિ સંગ,
દબાઈ ગયેલું ૬ મરી ગયેલું, નિર્જીવ ૭. અક-
ડાયેલ, હિલચાલ કરવાને અશક્ત, રહી ગયેલું એવું,
સજન, ન૦ સુજન, સારો માણસ
સજનતા, સ્ત્રી૦ સુજનતા, સજનપણ [કાન્તા
સજની, સ્ત્રી૦ સખી, સૈયર, બહેનપણી. ૨ ગ્રિયા;
સજવું, કિ૦ સ૦ શણગાર પહેરવો, ધારણ કરવું
૨ ધાર કાઢવી, ધસવું, ઉતારવું, પથરી ઢિપર
ચઢાવવું
સજવું, કિ૦ અ૦ તૈયાર થવું, તત્પર થઈ જવું,
પરવારવું, સજીને બેસવું=ગમથી પરવારી તત્પર
સજળ, વિ૦ પાણીવાળું, જળયુક્ત [ચઢ રહેવું
સજ, સ્ત્રી૦ શિક્ષા, સાસન, નસિયત ૨ નુક-
સાન પૂરતો બદલો, પ્રત્યાઘાત
સજઈ, સ્ત્રી૦ સામગ્રી, તૈયારી
સજાત, વિ૦ કુલીન, ઉચા તુખમનું, ખાનદાન,
સજાતિ, વિ૦ સ્વજાતિ, પોતાની સમાન જાતનું
સજાતીય, વિ૦ (સ૦) એક જાતનું, એક જ વર્ગ
સજાપો, પુ૦ ત દુરસ્તી, આરોગ્ય [અથવા વજીરું
સજાય, સ્ત્રી૦ ગિખામણ, બોધ ૨ સમજણ
સજાયો, પુ૦ છોર છર, અસ્ત્રો
સજાવવું, કિ૦ સ૦ શણગારવું, શોભાવવું, અલ-
કૃત કરવું, પહેરાવવું ૨. ઉતરાવવું, ધાર કાઢવી,
૩ તૈયાર કરવું [ચોગ્ય તે
સજાવાર, વિ૦ સજ કરવા લાપક, શિક્ષાને
સજિત, વિ૦ સજિત સજી થયેલું, તૈયાર,
સજીવ, વિ૦ જીવવાળું, જીવનું.

સજીવન, વિં સજીવ, જીવતું ૨ ફરીને જીવતું થયેલું, જીવ આવેલો હોય એવું ૨ ના પુન-જીવન સજીવન કરવું=ફરીને જીવવું કરવું, તાજું લીધું કરવું, ૩ નાશ ન પામવું, સુકાય ખૂટે નહિ એવું, અમર, અખૂટ 'સજીવન પાણી' સજીવારોપણ, નં (સં) નિર્જીવમા સજીવ પણાનો આરોપ કરવો તે, જડમા જીવ તલાવ મૂકવો તે [પત્ની જે જોડ તે સજોડ, વિં જોડયુક્ત, જોડીદારસહિત, સ્ત્રી પુર-સજોડ, નં સાથી સાથે હોવું તે, પતિપત્નીનો એક સાથ તે, વહુવર, દપતી સજજ, અં(સં) તૈયાર, તત્પર [ખસે એવું સજજડ, વિં સજડ, મજજીત, દઢ, ન ડગે કે સજજન, નં (સં) ખાનદાન માણસ, કુળવાન નર ૨ સદાચારી પુરૂષ, સમ્યજન સજજનતા, સ્ત્રીં સજજનપણ, સમ્યતા, વિવેક સજજ, સ્ત્રીં (સં) પોષાક, અખતર ૨ શય્યા, સુવાનો સરજમ તે ૩ મરનારના તેરમાને દિવસે શય્યાનું જે દાન દેવાય છે તે, સજજદાન સજજત, વિં (સં) સજજ-તૈયાર કરેલું ૨ ધારણ કરેલું, પહેરેલું ૩ ઉતારેલું, ધાર કાઢેલું સડ, પું (અં સેટ) એક ખીજમા આવી રહે એવી વસ્તુઓનો સમૂહ તે, ગજ ૨ અં ઝટ, એકદમ સડકલું, ૧કં અં જતા રહેવું, નાસી જવું ૨ સરી જવું, ખસી પડવું સડકાવવું, કિં સં મારવું, ઝાપટવું ૨ દોરો ભરવો, સિવવું ૩ છટકાવવું, ખસેડી નાખવું ૪ ચોરવું સડકિયું, નં સગકિયું, ઝટ સરે એવી ગાઠ, પહોળો સાકડો થાય એવો ગાળો. ૨ ઉદરડી સડકો, પું જોષકા, લાકડી, ૨ છડી, સોડી સડરપટર, અં સચરવચર, ટાપટીપ વગર, જેમ તેમ, જડઅડસડઅડ, લોચો પોચો સડડ, કિં અં ગુપચુપ ખસીજવું, સડડવું, નાસીજવું, ૨ ચોરવું સરીજવું=મટકી જવું સડક, સ્ત્રીં ચામડાની માટ કે દોઢીના કોરડાને

હવામા છટકાવીને કરવામા આવતો અવાજ ૨ અં વિઝીને તરછોડતા અવાજ થાય તેમ ૩ ઝટ, તરત સડકાખધ, અં તરત, એકદમ, ઝટ ૨ સપાટામા સડીક, વિં ડીકાસહિત, સમજીતી સાથે સડોરિયો, પું સડો કરનાર, વાયદાના ભાવે વેપાર કરનાર, સડાખાજ સડોસડ, અં ઉપગઉપરી, સડાક સડાક સડાખોર-ખાજ, વિં સડોરિયો સડો, પું અમુક વાયદે અમુક ભાવે આપવા લેવાની સરત તે, તેજમ દીનો ધ ધો ૨ છેતરીને લુચ્યાપથી હરી લેવું તે સડલ, વિં નરમ, પોચું, ઢીલું (જૈન) સડ, વિં જડ, ડમ, ખુમ ભરાવાથી કઢણ થયેલું. ૨ સ્તખ, દિડમઢ, સ્તખ ૩ અં ઝડપથી. ૪ પું સઢ સડક, સ્ત્રીં બાધેલો માર્ગ, મોટો રસ્તો, સપાટ રસ્તો ૨ વિં સ્તખ, દિડમઢ, જડ, આજી સડકો, પું સડકો સખડકો, ચાગળાથી પ્રવાહી પદાર્થ મોમા લેતા થતો અવાજ તે, જોરથી વાયુ ખેચતા થતો અવાજ સડજોડ, વિં અઢી, (વેપારીનો સંકેત) સડડ, કિં અં કોઢી જવું, મગડવું, શળવું, બદબદવું ૨ સડવું, વળીયો ઉપર કાખડા નાખવા સડસડવું કિં અં ઘી તેલમા પાણી બળવું-ગરમ થવું, ઉકળવું ૨ સડસડ એગે અવાજ થવો સડસડાટ, અં સપાટાખધ, રેલાની પેઠે, ઝડ-પથી, કડકડાટ સડસડાટ કિં સં સડસડ થાય એમ કરવું, ૨ ધમકાવવું, દમ દેવો, કટકાવવું સચ, પું ખીજને ઝટ સમગળ નહિ એવી કરા મત, ગોઠવણ, યુક્તિ ૨ સચો, યત્ર, અટ-પટી રચના. ૩ ધન વગેરે સતાડવાનું ગુપ્તસ્થાન, ગોલખ સચચ, પું (સં) સમઢ, ઢગ, અંખાર, જમાવ. સચરણ, કિં સં જવું, ચાલવું થવું 'શુકન જોઈને ચચરજો રે' ૨ અદર દાખલ થવું, બાપી જવું, પ્રવેશ કરવા ૩ સમઢ કરવો ૪ સંચારવું

સંચરમણ, નં સંચરમણી
 સંચરમણી, સ્ત્રીં ચળામણી, જાપરાના નળિયા
 ફેરવવાની મજૂરી તે
 સંચરાવણ, કિં પ્રં પાણી ગળે નહિ માટે જાપ-
 રાના નેવાં બરોબર ગોઠવાવવા, ચળાવણ, નળિયા
 ફેરવાવવા [ફેરફાર
 સંચલન, નં (સં) આમ તેમ જવું તે, સચાર,
 સંચણ, કિં સં એકઠું કરવું, સંભાળીને રાખી
 મૂકવું, સંધરવું ર ઉચું મૂકવું, બચાવવું ર જમાવ
 કરવો, સિંચવું
 સંચળ, પું ઔષધિમા પકવેલું મીઠું
 સચાર, પું (સં) આમ તેમ ફરવું તે ર આ-
 વળ-અવર જવર, ગમન ર દાખલ થવું, અદર
 જવું તે, પ્રવેશ ર પગરવટ, સાકડો માર્ગ
 સંચારણ, કિં સં નળિયા ફેરવીને ઠીકઠીક
 કરવા, ચાળવું. ર રેડવું, નાખવું (પાણી છં)
 ર ચોળવું, મર્દન કરવું.
 સચારી, વિં ફરનાર, ભમનાર ર ચચળ, સ્ફુલ્ક
 સચિત, વિં (સં) એકઠું કરેલું, સાચવી મૂકેલું,
 સંધરેલું ર નં પૂર્વ જન્મના બાકી રહેલા
 કર્મ તે, પ્રારબ્ધ
 સચો, પું થોડી મહેનતે અને થોડા વખતમા
 ધણું કામ થાય એવી કરેલી જે યુક્તિ-ગોઠવણ
 રચના તે, યત્ન ર ચરખો
 સંચોરો, પું પાપડિયો ખારો (સુરત)
 સંજમ, પું (સં સંયમી) કબજે, દામ, અકુશ,
 ધડિયોને વશ રાખવી તે ર ધદ્રિયનિમ્મલ, વૈરાગ્ય.
 સંજાત, વિં (સં) ઉત્પન્ન થયેલું, ઉદ્ભૂત
 સંજાપ, પું લુગડા ઉપર જુદા ર ગવાળા કપ
 ડાની દોરી જેવી જે કિનાર મુકાય છે તે, મુગજ,
 સાધાપર આવતી ઝીણી પટી તે, જૂથ
 સંજામી, વિં (સં સંયમી) જિતેદ્રિય, ધદ્રિ-
 યોને કાણુમા રાખનાર ર સાધુ, જોગીઓની
 એક યોગ્ય.
 સંજવન, વિં (સં) જવણ, જવન આપે એવું
 સંજવની, સ્ત્રીં (સં) મુએલાને જવણ કર
 નારી વિદ્યા-ઔષધિ વગેરે તે

સંજુક્ત, વિં સંયુક્ત, સાથે વળગેલું. ર. સંધાયેલું
 સંજુત, વિં સંયુક્ત, જુઓ
 સંજોગ, પું મેળાપ, સંગમ, મિલન, ર અજુ-
 ધર્યો બનાવ, દેવયોગ ર બેગાયવું તે, બેટો. ૪.
 સંધિ, પ્રસંગ, અવસર
 સંજોગી, વિં સંસાર સાથે જોડાયેલું, સંસારી
 ર બીજ સાથે સંધ પાળું, જોડનાળું
 સંજોરી, સ્ત્રીં એક જાતનું ખાવું, ધુધર
 સંજ્યા, સ્ત્રીં સંધ્યા, સાજ, સંધ્યાકાળ.
 સંજા, [સં] જાન, ચેતના ર. જ્ઞાન, સમજ,
 જ્ઞાન, ઈશ્વરત, નિશ્ચાની ૪ નામ, વસ્તુ-પદાર્થ
 વગેરેની યોગ્ય તે
 સંડસેટ-ઠં, વિં સાઠ ને સાત, ૧૭
 સંડાક, અં અટ, ત્વરાથી. સંડાક લેવું=અટ લખને,
 સંડાકો, પું ચાણકનો અવાજ ર સંબંધકો
 સંડિયો, પું પતરવેલિયાનો દાડો, પતરવેલીયા,
 અવળીના પાન સંડિયા-પતરવેલિયા
 સંઠ, પું પવન ભરાઈ વહાણને ગતિ મળે તે
 માટે વહાણના ચાલકાને બાધવામા આવતું કપડું
 ર અં સડ, જડ, ૧૬૩ મૂઠ
 સણકો પું જળ ભોંકાતી હોય એવું શરીરમા થતું
 દર્દ, તણજ, ખટકે ર તરમ, વેળ શો શણકો
 સણગટ, પું ધુધટ, છેડો, સેડકો, સોડિયું
 સણગો, પું પલાળેલા દાણામાથી ફૂટતો ફણગો
 તે, અકુર
 સણભિડી, સ્ત્રીં સણથી જડા ને ભિડીથી
 પાતળા રેસાનો છોડ, શોરયાનો છોડ
 સણસણ, અં ઉકળતા પાણીનો અવાજ,
 સણસણવું, કિં અં સણસણ અવાજ થવું
 સણસણાટ, પું પાણી બળતા ને હવા ચિરાતા
 થતો અવાજ, ગોળી, તીર, પવનનો જોસ, થોડાની
 ચાલ, ધં નો જોસ તે
 સણસારવું, કિં સં ઈસારો કરવો, ચાણક
 ફેરવી તથા હવામા ફટકાવીને ચલાવવું-હાકવું-
 માન કરવી
 સણસારો-૨, પું સાન, ઈસારો, અણસારો ર
 ધીમા ઈસારાનો અવાજ પગરવ, 'સણસારો થતા
 વાત હું જાગ્યો અને ચોર નાહો'

સજ્જગ, સ્ત્રી ૦ જમીનની અંદરનું લાણ પોલાણ,
જમીન ખોદીને કરેલો સાકડો અતર માર્ગ, સુરંગ,
જુગદુ ૨ વિ ૦ સજ્જગાવાણુ -અ કુરવાણુ
સજ્જદ, સ્ત્રી ૦ (આ ૦) સનદ, સનદ, પરવાનો,
રજમીડી ૨ સત્તા, અધિકાર ૩ સરકારે આપેલો
હડ-દસ્તાવેજ, અધિકાર પત્રિકા
સજ્જીજી, વિ ૦ સગપણના સખધવાળી, સગી
સજ્જીજી=સગો
સડાસ, પુ ૦ જળરૂ, પાયખાનુ, તાજખાનુ
સઠ, પુ ૦ હિજડો, નામદ, નપુ સક
સત, વિ ૦ (સ ૦ સત્ય) સાચુ, ખરૂ ૨ વાસ્ત
વિક, યથાર્થ ૩ ન ૦ દેવત્વ, સાચ દેવમાયે હવે
'કયા સત રહ્યું છે' ૪ સતીના સતનો ખરેખરો
ઉછાળો ૫ સાર, કસ, સત્વ.
સતજુગ, પુ ૦ (સ ૦ સત્યયુગ) ચાર જુગમાનો
પહેલો સાચવટ અને સરકૃતિનો યુગ તે
સતત, અ ૦ (સ ૦) સૈવ, નિરતર, સદાકાળ હમેશ
સતમ, પુ ૦ (આ ૦ સિતમ) જુલમ, ત્રાસ, પરાકાષ્ટા
સતમી, સ્ત્રી ૦ નોધ, યાદી ૨ પરદેશથી આવેલા
માલનુ, ભરતિયુ
સતર, સ્ત્રી ૦ (અ ૦) લીટી, ઝોળ, કાલમ
સતાર, પુ ૦ (ફા ૦ સિતાર) છતારનું તતુવાઘ
સતારો, પુ ૦ ભાગ્ય, નસીર, ૨ ગ્રહ, મહબળ તારો
સતાવણી, સ્ત્રી ૦ પળવણી, હેરાનગતિ, પીડા ૨.
ચીઢાય એમ કરવું તે
સતાવવુ, કિ ૦ સ ૦ પળવવુ, દુ ખ દેવુ, વિતાડવુ
૨ ચીઢવવુ [પ્રમાણિત માણસ
સતિયો, પુ ૦ સલ યોજનાર, ખરા વાદી ૨
સતી, સ્ત્રી ૦ પતિવ્રતા, પતિનેજ પરમેશ્વર માની
પતિપ્રાણા યધ રહેનાર સ્ત્રી ૨ પાર્વતી ૩ ગાયત્રી
સતીત્વ, ન ૦ સતીપણુ, પાતિવ્રલ
સતુ, વિ ૦ સાચુ, સત્ય માર્ગે ચાલનારૂ ૨ છતુ,
પ્રકટ ૩ સાચવો [ઠેકાણા વગરનું, ગડબડિયુ
સતોસતિયુ, વિ ૦ સોસણુ, કોષને માથે નહિએવુ
સત, ન ૦ સત્ય, માય ૨, વિ ૦ સલ, સાચુ ૩
ઉત્તમ, શ્રદ્ધ
સત્કર્મ, ન ૦ (સ ૦) સારૂ કામ તે, પરાપકારનુકામ

સત્કાર, પુ ૦ (સ ૦) આદરમાન, વિવેક. ૨ પૂજા;
આતિથ્ય [સમાન કરવું ૨ સ્વીકારવું
સત્કારવુ, કિ ૦ સ ૦ સત્કાર કરવો, આદરમાનવેલું,
સત્કૃત, વિ ૦ (સ ૦) સત્કાર કરાયેલું, સ્વીકારેલું.
સત્ક્રિયા, સ્ત્રી ૦ (સ ૦) સત્કર્મ, રૂઝ આચરણ.
સત્તમ, વિ ૦ (સ ૦) ઉત્તમ, શ્રેષ્ઠ
સત્તર, વિ ૦ દસ ને સાતની સખ્યા તે, ૧૭ સત્તર-
વાર=વારવાર, ખાસ, ખસુસ સત્તર જગાએએ
ધણે ઠેકાણે, કામકામ સત્તર આની=પુરેપુરૂ,
બહુ સરસ
સત્તા, સ્ત્રી ૦ (સ ૦) ધણીપણું, માલકી, સ્વામિત્વ
૩ બળ, જોર, કૌવત, શક્તિ ૪ અધિકાર, હક.
૫ અમલ, હાકમી ૬ ધન, પૈસો સત્તાઆપવી=
હક-અધિકાર આપવો સત્તા આવવી=કૌવત
આવવું, ધવાવળવી સત્તા ચલાવવી=અમલકરવો.
સત્તા આગળ શાણપણુ શા કામનુ=બળવાન-અ-
મલ આગળ ડહાપણુ નકામું છે [૩ સખત.
સત્તાજી, વિ ૦ નેહ ને સાત, ૬૭ ૨ ત્રણનોમકેત.
સત્તાવારી, વિ ૦ સત્તાવાળુ, સત્તાવાન.
સત્તાવન, વિ ૦ પચાસ ને સાત, ૫૭
સત્તાવાન, વિ ૦ સત્તાવાળુ અધિકારવાળુ
સત્તાવીસ, વિ ૦ વીસ ને સાત, ૨૭
સત્તો, પુ ૦ સાતના આકવાળુ તે (પતુ-પાસો, વગેરે)
સત્પાત્ર, વિ ૦ (સ ૦) લાયક, યોગ્યતાવાળુ, ઉત્તમ
પાત્ર તે ' સત્પાત્રે દાન '
સત્ય, ન ૦ [સ ૦] ખરાપણુ, તથ્ય, સચ્ચાઈ;
સાચવટ. ૨. પહેલો યુગ, કૃતયુગ ૩ વિ ૦ સાચુ,
ખરૂ, વાસ્તવિક [પ્રમાણિકતા
સત્યતા, સ્ત્રી ૦ સાચવટ, સચ્ચાઈ, ખરાપણુ ૨
સત્યયુગ, પુ ૦ [સ ૦] પહેલો યુગ, કૃતયુગ
સત્યલોક, પુ ૦ (સ ૦) સાત લોકમાનો ઉપલો
લોક તે [શુક; ઈમાનદાર.
સત્યવાદી, વિ ૦ ખરાખોલું, સાચુ યોજનાર, પ્રમા-
સત્યશીલ, વિ ૦ સાચુ જ યોજવાના સ્વભાવનું,
સલને વળગી રહેનારૂ, સાચુ
સત્યાનાશ ન ૦ પાયમાલી, ખેદાન મેદાન ચર્ચજીવુ
તે, સાવ નાશ થઈ જવો તે

સત્યાશી, વિન્એ શી ને સાત સત્યાશીયુ-૧૮૮૭
ની સાલને વગતુ સાસરે સત્યાશીયો ને પીયર અઠા-
સિયો=ઓલામાથી ચુવામા

સત્ર, નં (સં) યજ્ઞ, યાગ ૨ અન્નક્ષેત્ર, સદાપ્રત
સત્રપ, પું સુખો, હાકેમ, મહાલકરી
સત્રશાળા, સ્ત્રીં યજ્ઞશાળા ૨ અન્નક્ષેત્ર, ગરીબ
યાત્રી વગેરેને અન્નદાન દેવાનું સ્થળ તે

સત્વ, પું (સં) માયાના ત્રણ ગુણોમાંનો પહેલો
અને સારો ગુણ તે ૩ મૂળ સ્વભાવ, મૂળતત્ત્વ
૩ નં બળ, શક્તિ, કૌવત હીર ૪ સાર, કસ
૫ વસ્તુ, પદાર્થ, દ્રવ્ય ૬ પરાક્રમ

સત્વર, અં (સં) જલદી, તરત, સીધ, ત્વરાથી.

સત્વરતા, સ્ત્રીં ઉતારણ, ધાષ્ટ ૨ ઝડપ

સત્સમાગમ, પું સારા-સાધુ માણસનો મેળ પ
તે, સતસમાગમ, સદાચારી

સત્સંગ, પું સાધુનો સમાગમ, સુજનની મૈત્રી

સત્સંગી, વિં મત સાધુનો સોબતી ૨ સ્વામી-
નારાયણ સંપ્રદાયનો માણસ, જિજ્ઞાસુ

સથરપથર, અં જેમતેમ, આમતેમ, વિખરાયેલુ
હોય તેમ ૨ વિં અવ્યવસ્થિત, ટાપટીપ રહિત,
૩ ગુચવાયેલુ, ગભરાયેલા જેવુ

સથવારો, પું સગાય, સાથ ૨ મધ, કાફલો
૩ કડિયાની એક જાત [સ્વીકારવુ

સદગરવુ, કિં સં માનવુ, ગાંઠવુ, પત કરવુ ૨

સન્ન, નં (સં) ધર, મંદિર, ધામ ૨ ગહેઠાણુ

સદ્ય, વિં દયાળુ, કૃપાળુ [દરજાનુ ૨ કુલ

સદર, વિં (અં) મુખ્ય, વડુ, ઉત્તમ, શ્રેષ્ઠ, ઉચા

સદરઅમીન, પું ઉચા દરજ્જાનો ધનમારી અમ-
લદાર, ન્યાયખાતાનો વડો અમલદાર

સદરપરવાનગી, સ્ત્રીં જેમ રૂવે તેમ કરવાની કુલ
છૂટ તે, કુલ મુખત્યારી [જાવણીમાનુ બળર

સદરબળર, નં મોટુ બળર, મુખ્ય બળર ૨.

સદરહુ, વિં ઉપર-આગળ જણાવેલુ એવું તે,
ઉપરોક્ત, પૂર્વોક્ત

સદરો, પું ઢુકી બાયનુ ખુલતુ પહેરણુ [પડવુ

સદર્બુ, કિં અં માફક આવવુ, રચવુ, અનુકૂળ

સદસત, વિં સાચુ ખોડુ, સાફનરસુ

સદસ્થ, પું (સં) સભાસદ, સભ્ય

સદળ, વિં દળવાળુ, જાડુ સ્થૂમ

સદળુ, વિં જાડુ, દળવાળુ ૨ ભારે

સદા, અં (સં) હમેશ, નિત્ય, નિરતર, રોજ

સદાચરણુ, નં મદર્તન, મારી ચાલચલગત

સદાચરણુ, વિં સારી ચાલચલગતનુ, નીતિ માર્ગે
ચાલનાર

સદાચાર, પું (સં) સારો આચાર, રીતભાત તે

સદાનંદ, પું પરમાત્મા ૨ વિં સદાય આનંદમા

સદાબર, વિં સદાવડુ, આખુ, બધુ [રહેનાર

સદાવડુ, વિં સમુજનુ, તમામ ૨ આખુ, બધુ,

૩ હમેશનુ, સદાને માટે

સદાપ્રત, નં અન્નક્ષેત્ર, મતમાધુ, વટેમાર્ગુ ને ગરી-

બને અન્નદાન આપવુ તે, અન્નદાન

સદાશિવ, પું મહાદેવ, શ કર

સદાસર્વદા, અં હરહમેશ, નિત્ય, નિરતર

સદી, સ્ત્રીં (ફાં) સો વર્ષનો કાળ, મૈકુ, મેંકડો,
શતક [તેટલી વારમા એમ, મવેળા

સદીસા, અં વેળાસર, જેટલી વારમા કરવુ જોઈએ

સદશ, વિં (સં) મરણુ, જેવુ, સમરૂપ સમાન

સદશ્યતા, સ્ત્રીં સાદશ્ય, સમાનતા, સમરૂપતા

સતૈવ, અં (સં) હમેશ, સદા, નિરતર

સદોદિત, વિં નિત્ય પ્રકાશમય, ૨ સતૈવ, હર-

હમેશ, રોજ ઉઠીને ' સત્ય સદોદિત જ્યમનુત્યમ
છે, ના આવે ના જાય. '-નિરાત

સદગતિ, સ્ત્રીં મોક્ષ, ઉદ્ધાર, મુવા પછી જીવની
સારી ગતિ થવી તે

સદગુણ, પું સારા ગુણ-રીતભાત-ચાલચલગત તે.

સદગુણી, વિં સારાગુણવાળુ, ગુણવત, સદાચારી

સારી ચાલતુ [તિ, મજ્જન,

સદગૃહસ્થ પું કુટુંબ કબીલાવાળો, પ્રતિષ્ઠિત માણસ

સદર્મ, પું સાચો ધર્મ, સદાચાર, નીતિ રીતિ

ને સારો માર્ગ તે

સદ્યુદ્ધિ, સ્ત્રીં સ-મતિ, સારી સમજ [પ્રેમભાવ

સદભાવ, પું (સં) સારો ભાવ ૨ સ્નેહ, માયા,

સદ, નં (સં) ધર, ગૃહ, મંદિર

સદ, અં (સં) તરત, તક્ષણ ૨, હમણાજ

સદ્વર્તન, નં (સ ૦) સારી ચાલચલત, સચ્ચરિત
સદ્વવાસના, સ્ત્રી (સ ૦) ઉચો મનોભાવ, સારી
ભાવના

સદ્વૃત્ત, નં સદ્વર્તન ૨ વિં સુશીલ, સચ્ચરિત
સંધન, વિં ધનવાન, પૈસાદાર, ધની.

સંધરવુ, કિં અં સુધરવુ, સારૂ થવું-મનવું
સંધર્મી સ્ત્રી સાથે રહીને ધર્મમાં વર્તનારી સ્ત્રી
સંધર્મી, વિં એકજ ધર્મનું, એક મત-ગુણવાળું

સંધવા, સ્ત્રી જેનો સ્વામી હયાત છે તે હેવાતન-
વાળી, સોવાશણ [સધામ જવું=મરી જવું

સધામ, નં સ્વધામ, પોતાનું અસહસ્થાન, સ્વર્ગ,
સધારવુ, કિં અં જવું, વિદાય થવું ૨ મોળવું,

સુધારવું [૨ સિદ્ધ કરાવવું

સધાયવું કિં અં સિધાયવું, જવું, વદાય થવું

સદ્ધર, વિં શક્તિમાન, બળવાન ૨ ભારે, મજબૂત

૩ પૈસાદાર, મોભાવાળું, સદ્ધર આસામી, ખમ-

તીજન [વત્સર, સાથ, વર્ષ, સન ૧૯૨૫

સન, પું (આં) ખ્રિસ્તી તેમજ હીજરી સ-

સનદ, સ્ત્રી (આં) સનદ કોઈ ધંધો, હક કે

ભોગવટા માટેનું અધિકાર પત્ર, પરવાનગી, પટો

૨ બક્ષીસનામું. ૩ પ્રમાણપત્રિકા ૪ ફરમાન,

હુકમ

સનમના, અં ઉદાસ, નાખુશ 'સુણી એમ સ-

નમના થઈ સહુ ઉઠયા, ઉઘમ મડ્યો વિવા'

તણો રે'-દયાં ૨ દિલગીર

સનસ, સ્ત્રી માનમર્તબો ૨ ગરજ, દરકાર,

સનમાર્જની, સ્ત્રી સાવરણી, ઝાડુ [તમા

સનાતન, વિં (સ ૦) અનાદિ, અનાઘન્ત, અ

ચળ, હવું, છે તે રહેશે એવું, પરાપર્વથી એક

સરખું ચાલી આવવું

સનાથ, વિં (સ ૦) ઉપરિ-ઓથવાળું, જેને

કોઈનો આશ્રય હોય તેવું, સુભાગી ૨ (સ્ત્રી) સ

ધવા, સોનાશણ ૩ કૃતકૃત

સનાદ, વિં નાદીલુ છદી ૨ પાશર મખણ

'મારા વહાના સનાદે રહેજો રે'-ગોવિદ

સનાન, નં સનાન, અગ્રેણ ૨ મરણાશૌચ

સગા સબંધીના મરણથી જે નહાવાનું તે ૩,

મરણનો શોક-કેર, સનાનના સમાચાર=માહ

વાવડ સનાન સુતક=લેવા દેવા, સબધ

સનાનિયું, વિં સનાનવાળું, મરણાશૌચથી અ-

ભડાયેલું ૨ દુખદ અને અશુભ સૂચક

સને, અં સનમા, મવત્સરમા 'સને ૧૯૨૫'

સનેડો, પું સનેહ બધન, સનેહની લગતી, હેડો

'છપીલા સગાથે મારો સનેડો બધાણો, ચાલી સ-

મારતી લાજ સર્વે છોડી રે'-લોળો

સનેપાત, પું સન્નિપાત, ભુઓ

સત, વિં [સ ૦] સત્યશીલ, નેક ૨ લાગી સાધુ,

રાગદ્વેષ રહિત તે ઈશ્વર ભજન કરનાર, ભક્ત-

જન વેરાગી [વશ, ગોત્ર ૩ વિસ્તાર

સતતિ, સ્ત્રી [સ ૦] છોકરા ઈયા, ઓલાદ ૨

સતમ, વિં [સ ૦] ગુસ્સે થયેલું, ખુબ અકળા-

યેલું ચીઢાયેલું, ક્રોધ દુખાદિથી તપી ગયેલું-કાપર

થયેલું [વાળું એક ફળ

સતર, નં [પોં સીટોન] ખાટા મધુરાપાણી-

સતલસ, સ્ત્રી ખાનગી ગોઠવણ, મત્ર, મસલત

૨ મનસુખી

સતાકુકડી, સ્ત્રી મતાઈને રમવાની એક રમત

સતાડવું, કિં સં ગુમ રાખવું, છુપાવવું, છાનું

રાખવું ૨ ઢાકવું

સતાન, નં [સ ૦] અચ્ચાં, છોકરા, અપલ, વસ્તાર

સંતાનિકા, સ્ત્રી દૂધનું ફેણ-તર

સતાપ, પું [સ ૦] પીડા, ભુસ્સાથી થતી અક-

ળામણ, દુખ ૨ મનની અકળામણનો ભુસ્સો,

આવેશ ૩ ફિડર, ચિંતા ૪ પશ્ચાતાપ

સતાપવું, કિં સં પીડવું, દુખેલું, હેરાનકરવું,

તાપ આપવો, પજવવું, વિતાડવું, બાળવું ચીઢવું

સતાપિત, વિં દુખી, કલેશથી વ્યાકુળ થયેલું

સતાવું, કિં અં છુપાવું, છાનું રહેવું, ભરાવું,

ગુમ રહેવું [૨ ખુશ રાજ સતોષી

સતુષ્ટ, વિં [સ ૦] તૃપ્ત થયેલું, સતોષપામેલું,

સતોષ, પું સતોષ તૃપ્તિ, ધરપત

સતોષવું, કિં સં સતોષ પમાડવો, મનસમા-

ધાન કરવું, રાજ કરવું ૩ તૃપ્ત કરવું, ધરાવવું

સતોલો, પું ખારદાન સહિત કુલ વજન તે,

સંતોષ, પુ૦ (સ૦) સંતોષ, તૃપ્તિ ૨ ધીર,
ધીરજ, સચુરી ૩ આનંદ, ઉત્સાહ
સંતોષકારક, વિ૦ ખાતરી ભરેલું, મનમાનવ
સંતોષી, વિ૦ સતુષ્ટ, થોડામા તૃપ્ત થનાર, તૃપ્ત,
ધરાયેલું ૨ આનંદી

સંતોષી, પુ૦ મરણ પચારો તે, મરવાને સૂવું તે
સંતોષુ, કિં. અ૦ યુ થાવું, રોકાવું, મધાન થઇ
જવું, ભેળાવું ૨ વિવાહ થવો

સંદર્ભ, પુ૦ (સ૦) વાક્ય કે વસ્તુનો આગળ
પાછળના અર્થ સાથે સબંધ તે

સંદિગ્ધ, વિ૦ (સ૦) વહેમ પડતું, અચોક્કસ
સંદુક, સ્ત્રી૦ (હિ) પેટી, પટારો

સંદેશ, પુ૦ (સ૦) કહેણું, પેગામ, ખબર
સંદેશી, પુ૦ મદેશ, પેગામ, કહાવી મોકલવું તે
સંદેહ, પુ૦ (સ૦) વહેમ, શંકા, ખરખરો

સંધાન, ન૦ (સ૦) જોડાણ, સાધવું તે, મેળાપ,
મિલન ૨ જોગ, લાગ, તાગડો ૩ લક્ષ, ધ્યાન
૪ અતુકુંળ

સંધાની વિ. સાધી આપનાર, સંજોગી

સંધારો, પુ૦ સાધનારો (વાસણ વગેરેનો), કમારો

સંધિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) મધાવું-જોડાવું તે ૨ મે-
ળાપ, મેળ, મજાહ તહ 'સંધિ વિગ્રહ' ૨

(વ્યાકરણ) અક્ષરોનું એક બીજા માથે જોડાણ
તે ૩ જોગ, અવચર, પ્રમગ, ટાકણ ૪ મા-
ધાની જગા, પોલ, ફાટ ૫ અણીનો રખત
તાકડો ૬ બે ઋતુઓ કે યુગ વચ્ચેનો વખત
૭ ભાગ, કકડો સાધો [એવો વાયુનો રોગ

સંવિવા, પુ૦ શરીરના સાધાઓ રહી જાય

સંવિવિગ્રહ પુ૦ પ્રપચવિદ્યા, કારસ્તાન, લડાઇ

સંધુ, વિ૦ સંધણું, બધું, તમામ [નિ સલાહ

સંધુકણ, ન૦ અહિ તહિની વાત કરી ઝગડો
કરાવવો તે, ચાડી યુગલી, સળેખકું કરવું તે,
પાલતો મુકવો-ઉશ્કેરવું તે.

સંધે, પુ૦ સહેલ, શક ૨ અ૦ બધે, સંધળે

સંધ્યા, સ્ત્રી૦ (સ૦) જોડાણ, જોડનારો વિભાગ

૨ બે સમયની વચ્ચે-જોડતો વખત, સંધિનો

સમય, સાંજ, દીવા વખત, દિનાન્ત, સમીમાજ,

અસુર, ઝળઝળ સંધ્યાકાળે=દીવા વખતે. ૩ સ-
વાર, બપોર અને સાંજની સ્તુતિ-પ્રાર્થના ત્રિ-
કાળ મધ્યા 'સંધ્યા કરવી-આહણે ગાયત્રી દેવીની
સ્તુતિ અને ધ્યાન કરવું તે

સંધ્યાકાળ, પુ૦ સાંજના ઝળઝળાનો વખત, સ-
યાસ્તનો વખત, સમીમાજ

સંનિધ, અ૦ (સં) પાસે, નજીક

સંન્યસ્ત, ન૦ (સ૦) સંન્યાસી થવું તે, સમાર લાગ

સંન્યાસ, પુ૦ (સ૦) સસારના પ્રપચ અને
કામ્યકર્મોનો સમુજગો ત્યાગ તે [તે, ત્યાગી

સંન્યાસી, પુ૦ (સ૦) જેણે સંન્યામ લીધેલો હોય

સન્નિકર્ષ, પુ૦ (સ૦) પાસે ખેંચવું તે, સામીપ્ય

સન્નિધિ, સ્ત્રી૦ પાસેપણ, સમીપતા

સન્નિપાત, પુ૦ સ૦ વાત, પિતને કફ એ ત્રણે

બગડયાથી થતી બચકર માદગી, વિણાયુ ટા, ગ-

ભગમણ ૨ મરણ વખતે થતી ગભરામણ લ

વરી, તલપાપડ [વિવેક

સન્માન, ન૦ માન આપર, પ્રતિષ્ઠા ૨ સત્કાર,

સન્માનિત, વિ૦ સત્કારાયેલું, સાર માન આપેલું

સન્માર્ગ, પુ૦ (સ૦) સારો રસ્તો, નીતિરીતિનો

સપકણ, ન૦ સળપણ, મળધ [માર્ગ તે

સપટાવવું, કિં. સ૦ જકડવું, સળડ કરવું, દા-

ખીતે બધ કરવું

સપટેખર, પુ૦ સ૦ અગ્રેજી નવમો મહિનો

સપડાવું, કિ, અ૦ ફસાવવું ફાદામા ઘેરી લેવું,

૨ ધમકાવવું, ખીજવું, ગભરાવવું

સપત, પુ૦ સમ, સોગન

સપત્ની, સ્ત્રી૦ પતિની બીજી સ્ત્રી, રોક્ય

સપન, ન૦ સ્વપ્ન, સ્વપ્ન

સપરમુ, વિ૦ માગલિક, શુભ, ખુશાલીનું

સપરાણ, વિ૦ સવળું, બધું ૨ જખર, બળવાન

સપરિવાર, વિ૦ સંકુલ, પરિવાર સહિત

સપસપ, અ૦ ચપચપ, ઝડપથી

સપાટ, વિ૦ હિયુ નીચું-ખાટા ટેકરા વગરનું, એક

સરખું સીધું, સમાન્તર ૨ તમામ, બધું

સપાટ, સ્ત્રી૦ (પોટું) ચપડા જોડા, એડી વ-

ગરના આપવે ભગઈ રહે તેવા જોડા

સપાટાખંધ, અં તરત, ઝટ, તાગડોળ
સપાટિયુ, નં વામ અથવા બડેની ચીપ
સપાટી, સ્ત્રીં કાઠ પથુ વસ્તુનો છેક ઉપરનો
ચપટો ભાગ, સપાટપથુ

સપાટો, પું ઝડપ, ત્વરા, જોસ ભરી દાડ તેર
પવનનુ જોરથી ફુકાવુ તે, ઝપાટો ૩ માર,
ચાખૂંની જોરદાર ૧૪ અને તેનો હવામા સફાટ
તે, ૪ ધમધોકાર કામ ચાલવુ તે પ ચાલાકી
સપાડુ, નં આભાર, એહશાન, ભાર, પાડ ૨.
વગ, ભડામથુ

સપારે, અં બરોબર, ઠીક, દરોમસ્ત
સપાસપ, અં સપાટામધ, ચપોચપ
સપુચુ વિં મમુળુ, તમામ, બધુ, સધળુ
સપુરત, સ્ત્રીં સુ પરત, સોપણ, ભાળવણી
સપ્રત, પું કુકુબની આમરમા વધારો કરે અવો
સપેત, વિં સફેદ, ધોળુ, ચેત [દીકરો
સમે, વિં (સં) સાત, ૭ સમેક=સતો
સમેકોણુ, વિં માન ખુણાનાળુ
સમેકીપ, પું (સં) સાત ખેટ તે, સાત ખડ
(જથુ, કુશ, પ્લસ, શાદમલી, કૈય, શાક અને
પુર-પુરાણુ પ્રમાણુ)

સમંયાનુ, સ્ત્રીં સોતુ, રૂપ, તાજુ, લોહુ, કલામ,
સીચુ અને જમત એ સાતધાતુ ર શરીરના બ
ધાગળુમાના સાતતરવો તે (રસ, રક્ત, માસ,
મજ્જા, ચરબી, હાડ અને વિર્ધ)

સમપદી, સ્ત્રીં (સં) વિવાહમાનો એક અગ
લનો નિધિ, વરદન્યાએ સાત પગના સાથે ચાની
મૈત્રી મગધ જોડવા તે

સમપણુ, વિં એક કુખમા સાત પાન હોય એવુ
ર એ નામની એક વેન [મી વિભક્તિ

સમેમી, સ્ત્રીં માતમી તિથિ તે, સાતમ ર સાત-
સમેર્ષિ, પું (સં) પુરાણુના મુખ્ય સાત(કશ્યપ,
અત્રિ, ભગ્દાજ, વિશ્વામિત્ર ગૌતમ, જમદગ્નિ તે
વસિષ્ઠ) ઋષિઓ તે એ નામથી ઝાળખાતા
સાત તારાઓનુ મુખ્યુ [તિ, ચડીપાક

સમેશતી, સ્ત્રીં સાતસે શ્લોકનો એક સમુદાય
સમેસ્વર, પું (સં) ગાયનના મળ સાત સ્વર
તે (મા, રી, ગ, મ, ય, ધ, ની)

સમાહ, નં (સં) માતદિવસનો સમુદાય તે,
ર સાત દિવસમા ભાગવત પારાયણુ કરવુ તે
સપટ, વિં ખેમતુ તગ, સજડ, વળગેલુ
સફે, સ્ત્રીં બાળુ, કો ૨ હાર, ઝાળ
સફેર, સ્ત્રીં (અ) વહાણની મુસાફરી તે ર વહાણુ
ખેડવાનો ધ ધો ૩ મુસલમાની બીજો માસ
સફેરજાત, નં એક જાતનુ મીઠા ગરનુ ફળ
સફેરી, વિં મુસાફરીનુ-સફર કરનાર વહાણુ ર
લહેરી, ઉદાર ખુલા મન અને હાથનુ
સફળ, વિં ફળવાન, સિદ્ધિ, પાર પડવુ ર પ્રમાણુરૂપ
સફા, અં સાર, સ્વચ્છ, નિર્મળ, સપાટ ર ખલાસ,
તમામ, ચોક્ષુ

સફાઈ સ્ત્રીં સ્વચ્છતા, નિર્મળતા ર બોલવાની ચા-
લાકી, છટા ૩ બડાઈ ચાનુર્ધ ૪ ટાપટીપ, બભડ પ
ચુચવણુ રહિતપણુ, ચોખવટ ૬ નરમાથ
સફાઈદાર, વિં સફાઈનાળુ, સુરેખ, સ્વચ્છ ર મુ-
વાળુ, એક સરખી સપાટીવાળુ

સફાળુ, વિં ફાળ પડી હોય એવુ, ખેખાકળુ, ગભ-
રાયેલુ ર અચમુચ ગભરાઈને જાગેલુ એવુ
સફીત, સ્ત્રીં છોકરાની એક રમત, ખોબીલુ
સફીલ, વિં પાસેનુ, જોડેનુ, લગોલગ અડેલુ એવુ,
પડાસનુ

સફીલદાર, પું હરેહરના જોડાણુવાળો, પડોસી,
જેના વરની કે ખેતરની સાથે આપણી હદ જોડા
યેલી હોય તે પડોસી

સફેત, વિં (ફાં) સફ-ધોળુ ર ચળકતુ, ઉજળુ
સફેતી, સ્ત્રીં ધોળી-ઉજળી ભુકી ર ધોળાશ,
ઉજવળતા ૩ ધોળુ સુરેખ પડ ૪ ઈડામાનો શ્વેત
સફેતો, પું ધોળો ભુકો, ચાક, સપેતો [ગ

સફુ, નં ઝાડુ, શિકુ

સફેર, પું પાનુ, પૂઠ

સખ, વિં (હિં) સધળુ, બડુ, સન, સૌ

સખક, નં પાંઠ, ધડો

સખજી, સ્ત્રીં ભાગનુ પાણી, ભાગ

સખજો, પું એક જાતનો છોડવો, ડમરો

સખડકો, પું પ્રવાહી પદાર્થ ચૂસતા થતો અવાજ
ર લહેજતથી આગળી ભરી ચૂસવુ તે સખડકો

વગર ધનડકો=ઢીલા લહેજતદાર પેય વગર કઈ મજા નહિ

સમ્યક્, કિં ૦ અં વાસી પડ્યું રહેવાયી અગડી જવું, ધૂળ ખાતું પડી રહેવું, રઝગતુર સડવું, કોહવું, ગદગદવું [ચૂસના અવાજ થવો તે સમડાક, અં સમડકો થાય એમ ઢીલો ખોરાક સમડાવવું, કિં ૦ સં ઢીલો ખોરાક આગળા વડે ચૂસી લેવો, આસરડવું રઝગાવવું, બગાડવું, કોહ-સમધું, વિં મજબુત, સારા બાધાનું [રાવવું સમખ, પું (અ) કારણ હેતુ, ઉદ્દેશ ર બહાનું, તકરાર-મુદ્દો ૩ અં અમુક કારણ છે માટે, વાસ્તે, તેથી, કારણે [જુઓ સભુર સખર, અં રહો થોભો, ધીરા પડો, થોડી રાહ સખરસ, નં મીઠું, નિમજ, સર્વે રસ જેનામા હોય તે સખળ, વિં બળવાન, બેરાવર ર સચુણ સખળુ, વિં બળવાન [ભલડ સખી, અં ૦ જામિ, તસીર ર શક્તિ, શોભા, કાન્તિ, સખુદ્ધિ, સ્ત્રીં સુખુદ્ધિ, સારી મતિ ર અં ભુદ્ધિથી, બુદ્ધિપૂર્વક [અં થોભો, રહો સખુર, અં ધીરજ, સહનશક્તિ, સખુરી ર સખુરાઈ-રી, સ્ત્રીં ધીરજ, સહનશક્તિ સભર, વિં ભરપૂર, સર્વત્ર ભરેલું હોય એવું તે ર તદન, ટાકાટાક 'એવું સભરે ભરાળે' સભા, સ્ત્રીં (સ ૦) એક જગાએ એકઠા થયેલા માણસોનો મસહ, મેળાવડો, પરિપદ સભાપતિ, પું અધ્યક્ષ, પ્રમુખ, મડળીનો વડો સભાસદ, પું સભામાનો એક જણ, સભ્ય સભર, વિં ભરપૂર, પૂર્ણ ભરેલું ર. માતખર, પૈસે ભરપૂર ૩ ગર્ભવતી (ધોડી) સહ્ય, વિં (સ ૦) વિવેકી, ડાહ્યું, શિષ્ટ ૩ સભા શોભતું, સભાની શોભા રૂપ ર પું સભાસદ સહ્યતા, સ્ત્રીં વિવેક, લાયકી, શિષ્ટતા, વિનય સમ, પું શપથ, સોગન ર વિં સરખું, બરોબર ૩ સમઘ, સ્ત્રીં પીતળની દીવી [અં સપાટ સમકાલી, વિં એકજ કાળે હોય-થયેલું હોય તેવું, એક વખતનું [નજીક, પાસે સમક્ષ, અં રૂપરૂ, નજર આગળ-સામે ર

સમખાવા, અં સોગન ખાવા જેટલું પણ, ચર્તિક- [ચત્ પણ 'મારી પામે મમખાવાયે પૈમો નથી' સમઘ, વિં (સ ૦) સમળું, બધું, તમામ સમચોરસ, વિં ચારે બાજુ તે ખુણાઓ સરખા હોય તેવું [ભાગ પાડવાની રીત તે સમચ્છેદ, પું મરખા ભાગ પાડવા તે, સરખા સમજ, સ્ત્રીં સમજણ, જ્ઞાન ર અક્ષન ર ટીકા, ખુલાસો

સમજણ, સ્ત્રીં કોઈ વસ્તુ વિષે વિચાર કરી તેમાનો મારાઈ ગ્રહણ કરવાની જે શક્તિ તે, અક્ષત, બુદ્ધિ, ચર્ચા જ્ઞાન ર ટીકા, ખુલાસો ૩. ડહાપણ શાણપણ

સમજણું, વિં મમજદાર ર ડહાણું, દક્ષ, ચતુર ૩ ઉમ્મર લાયક, પોતાનો અર્થ શામા છે તે મમજ શકે એટલી વયનું, અનુભવી

સમજદાર, વિં સમજણું ડહાણું, મજબૂત

સમજવું, કિં ૦ સં બળવું, મનથી માનવું પિઠા-ણવું ર જ્ઞાન પામવું, અથ ગ્રહણ કરવો ૩ ખરા ખોટાની તુલના કરવી, વિચાર કરવો 'મારે શું કરવું, તે હું મમજી છું' ૪ માનવું, સુલેહ કરવી, આગ્રહ છોડવો

સમજાવવું, કિં ૦ સં મમજે એમ કરવું, મનવવું, પટાવવું ર શાત કરવું, નરમ પાડવું ૩ જ્ઞાન આપવું, બોધ કરવો ૪ અમર કરવી પ છેતરવું, ઠગવું ૬ મનમા ઉતારવું-ફાવવું, ખુલાસો કરવો

સમજી, વિં મમજણું ડહાણું, નિવેકી

સમજીક, વિં સમજી, વિવેકી, સમજણું

સમજીત, સ્ત્રીં સમજ આપવી કરી તે, વિરોધ શમન, સમાધાન ર શિખામણ, બોધ, ઉપદેશ ૩ સુ-લેહ, સધિ મલાહ, મપ, સમાધાન ૪ ખુલાસો

સમજીતી, સ્ત્રીં સમજ, સમજીત ર અર્થબોધ, વિવચનાત્મક ટીકા ૩ સલાહ, ઐક્ય

સમડો, સ્ત્રીં એક જાતનું પખી, બાજની માદા ર ખીજડી, શમીનું ઝાડ [ખિયો બાવો

સમડો, પું બાજ ર ખીજડો ૩ કામણ દુમ સમણ, નં ઉમેરણ, અ દાજમર ઉમેરવાની ચીજ -પાણી તે, ઉના પાણીને માફકસર બનાવવા

માટે તેમા ઉમેરવાનું ઠકુ પાણી તે
 સમણી, સ્ત્રી સોની-હુહારનું એક ઓળંગર
 સમણ, નં સ્વપ્ન, સ્વપ્ન [ભૂમિકા તે
 સમતલ, વિં સરખી સપાટીનું ૨ નં સપાટ
 સમતા, સ્ત્રી સમત્વ, સરખાપણું
 સમતોલ, વિં સરખા વજનનું, સરખું, બરાબર
 ૨. એક સપાટી પર હોય એવું
 સમત્વ, નં (સં) સમાનતા, સરખાપણું
 સમદરસોથ, સ્ત્રી એક જાતની વેન, એના પાન
 ગડગુમડ ઉપર વપરાય છે
 સમદર્શી, વિં (સં) સૌની તરફ એક સરખી
 નજરે જોનાર, નિષ્પક્ષપાતી, ભિન્નભાવરહિત
 સમદુ ખી, વિં પરદુ ખે દુ ખી થનાર, સરખા
 દુ ખમા હોય તેવું
 સમદૃષ્ટિ, સ્ત્રી અદલપણું, સરખી નજર
 સમદો, પું તાજું ચામડું, રંગ વગરનું આળું
 સમવાત, વિં અદાજસરનું, મધ્યમસરનું
 સમન, પું (અં) હજુરમા હાજર રહેવાનું ફરમાન
 -ફકમ
 સમન્ધ, પું સબન્ધ, જોડાણ, વળગણું તે
 સમન્વય, પું (સં) એક સરખો ક્રમ તે, પર-
 સ્પરનો સબન્ધ તે.
 સમભાગ, પું એક મરખો ભાગ તે
 સમભાવ, પું એક સરખો ભાવ તે, સમરૂતિ
 એક સરખું વહાલ-પ્રેમ તે
 સમય, (સં) કાળ, વખત, વેળા ૨ મોસમ,
 રત ૩ લાગ, મધિ, અવસર ૪ પ્રમગ, સ્થિતિ
 સમયસૂચકતા, સ્ત્રી જે સમયે જે ખોલવા કરવા
 જેવું હોય તે તત્કાળ સ્ત્રી આવવાપાણું, સમયને
 યોગ્ય બુદ્ધિમત્તા
 સમયાનુસાર, અં સમય પ્રમાણે, સમયને અનુકૂળ
 સમર, નં (સં) યુદ્ધ, લડાઈ
 સમરણ, નં સમરવું તે, યાદ ૨ રટણ, નામનો
 ઉચ્ચાર-જપ કર્યા કરવો તે [માળા-બેગખો
 સમરણી, સ્ત્રી જપમાળા, સમરણ કરવાની નાની
 સમરથ, વિં સમર્થ, બળવાન ૨ મોટું ભારે
 સમરપણી, વિં પાતાને હાથેજ રસોઈ પાણી કરી

જમનાગ, વૈષ્ણવધર્મની જેણે મર્યાદ-દીક્ષા લીધી
 હોય તે [મરજદ
 સમરપણું, નં વૈષ્ણવધર્મની શુદ્ધાચાર મર્યાદા તે,
 સમરવું, કિં મં સમરણ કરવું, સમરવું ૨
 સુધરવું દુરસ્ત થવું
 સમરાવણું, કિં સં ભાગ્યુતટયુ દુરસ્ત કરાવવું,
 મરામત કરી, સુધારવું
 સમરાગણું, નં લડાઈનું મેદાન, યુદ્ધભૂમિ
 સમરી, વિં (અં) ડુંક, ઉપરટપકેનું મક્ષિપ
 સમર્થ, વિં બળવાન, જોરાવર, શક્તિમાન ૨
 નિપુણ, કાબેલ ૩ ધનવાન, પેસાદાર ૪ મોટું ભારે
 સમર્થન, નં (સં) દલીલોથી પુરવાર કરવું તે,
 પુરવારી ૨ બળ આપવું તે
 મમર્ષણ, નં આપી દેવું તે, અર્પણ કરવું તે,
 સોપવું તે ૨ ભેટ આપવું તે
 સમર્ષણી, વિં જેણે સર્વસ્વ અર્પણ કરી દીધેલું
 હોય તે પુષ્ટિ માગ પ્રમાણે સર્વ શ્રીકૃષ્ણને અર્પણ
 કરી આત્મશુદ્ધાચારે ગહેનાર તે
 સમર્ષવું, કિં મં સામાને આપી દેવું, ઉત્સર્ગ
 કરવો, ૨ ભક્તિથી આપવું
 સમર્પિત, વિં (સં) અર્પણ કરેલું, આપી દીધેલું
 સમસો, પું મુસવમાની યાટની કસખી ભરેલી ટોપી
 સમવચસ્ક-થી, વિં સરખી ઉચ્ચગુણોથી
 સમવાય, પું (સં) મગ્ધ, મમ્ધ, મેળાવો, જમાવ
 સમવિપમ, વિં નૂનાધિક, વહાલું અળખામણું,
 ભિન્નભાવ, અખડામખડી
 સમવિપમતા, સ્ત્રી ભિન્નભાવપણું, નૂનાધિકતા
 ૨ વહાલા અળખામણાપણું
 સમવું, કિં અં સમાવું માવું, ભરાવું ૨ ધીમું
 પડવું શાતથવું ૨ હોલાવું, છુટાવું, ટાકું થવું
 સમશીતોણું, વિં સરખી ગરમી ને ઠડીવાળું
 સમશેર, સ્ત્રી જનરવાર ખડ્ગ, અસિ, તેમ સમશેર
 બહાદુર=તગવાગિયો તગવાર બાજ-લડવૈયો
 સમશ્ચિ, સ્ત્રી (સં) મમુલ્ય સ્વરૂપ, વિરાટરૂપ,
 જેમા ધણાનો સમાવશ થયેલો હોય એવું એક તે
 સમસમાકાર, વિં તીવ્ર, યોગાટરહિત, શ્વન્ધકાર
 સમસાન, નં (સં) સમશાન) મશાણ, પ્રેનભૂમિ

સમસાનિયુ, વિં પ્રેત-મહદને અડેલુ ને તેની સાથે જનાર, મરણશૌચવાળુ ર અશુભ, અમ-ગળ. ૩ પું સમસાનિયો, ડાહ્યુ
સમસ્ત, વિં સધળુ, બધુ, તમામ, આખુ, પૂર્ણ
સમસ્યા, સ્ત્રીં ધરાણે, સાન, મકેત, નિશાની
ર ઉત્તરદાયક પૃચ્છા, ઉખાણુ ૩ ગૃહાર્થસ્યક
પદ-વાક્ય [ઉત્તમ ૩ પ્રમાણિક, માયુ
સમજસ, વિં (મું) ખર, યોગ્ય ર માર
સમાગમ, પું (સં) મેળાપ, મિલન ર સંગતિ,
સોગત, સયોગ ૩ પિછાન પરિચય, એકડા થયુ
તે, વાતચીતનો પ્રમગ
સમાચાર, પું બનતા બનાવોની ખબર માતમી,
વર્તમાન ર હાલત સખધી પૂછપરછ તે, ખબર
અતર [સભા, પરિષદ ૪. માજનુ, જમાત
સમાજ, પું (સં) નમુદાય, સમૂહ ર મડળી,
સમાજી, વિં સમાજમા બેઠાયેલો, સમાજનો
અનુયાયી તે [થાય એટલુ તે
સમાણુ, જું સમણુ, ઉમેરણુ પાણી, સમાસ
સમાણુ, વિં સરખુ, સમાન, બરોબરિયુ (વયમા)
સમાણો, પું સોનીનુ એક એાજર, મોટી પકડ
સમાણી=નાની પકડ
સમાવ, સ્ત્રીં સાધુમતને જ્યા દાવ્યા હોય તે જગા-
દેરી-પાળિયો તે, કમર, ઘેર
સમાધાન, નં (સં) તકગરનો ખુલાસો ને
નિવેડો તે, ગુચવણુ, ચિતા, ધં મટી જવા તે
ર નિવેડો, નિકાન, છુટકારો ૪ ખુલાસો
સમાધાની, સ્ત્રીં સમાધાન નિવેડો ર નિરાત,
શાત ચિત્ત ૩ સુલેહમય
સમાધિ, સ્ત્રીં (સં) પ્રાણવાયુને બ્રહ્માડમા
ચઢાવી રિથર રાખવો તે, એકચિતે ઉંડુ ધ્યાન ધ
રવુ તે, અમુક આસને બેસી પ્રાણાયામથી બ્રહ્મ-
પર થયુ તે ર એકધ્યાનતા સમાધિ લેવી-સમાધિ
લઈ જળમા અથવા જમીનમા દટાવુ તે
સમાધિસ્થ, વિં (સં) સમાધિ લઈ બેઠેલુ હોય
તે, સમાધિમા હોય તે, સમાધિમા હોય તેવુ ર
સમાધિ સાધનાર ૩ ગત, મુએલુ 'સમાધિસ્થ
આચાર્ય પર આક્ષેપ કરવો એ ઠીક નથી.'

સમાન, વિં (સં) સમ, સગળુ, સરખી રીતે
ર સપાટ, સમતલ ૩ બરોબરિયુ, સરખી વયનુ,
સમાણુ ૪ જેવુ, તુલ્ય, સરખુ [બરી, હરિકાઈ
સમાનતા, સ્ત્રીં સરખાપણુ, સદશતા ર બરો-
સમાનવૃત્તિ, સ્ત્રીં મર્વાકાળ એક સરખો મનોભાવ
-વલણુ હોય તે [અર્થનુ, પર્યાયરૂપ
સમાનાર્થ, વિં સરખા અર્થ-મતલબવાળુ, એક
સમાનિકા, સ્ત્રીં આઠ અક્ષરના પદવાળો એક છદ
સમાનોદક, વિં (સં) એક ગોત્ર-કુટુંબનુ, જેની
બ્રહ્મજ્ઞિ પહોચતી હોય એટલુ દૂરનુ
સમાન્તર, વિં મરખે અતરે હોય તેવુ
સમાપ્ત, વિં પુર, પૂર્ણ, છેડો, આખર, પાગ
સમાપ્તિ, સ્ત્રીં (સં) પૂર્ણતા, છેવટ, અત, પાર
ર પગિણામ, પૂર્ણાહુતિ
સમાયક, સ્ત્રીં જૈનલોકો બે ધડી સુધી પરમેશ્વર-
નુ ધ્યાન ધરવા બેસે છે તે
સમાર, પું સમારવુ તે, દુરસ્તી, સમારકામ ર
ચાસમા બી નાખી તે ઢાકવા માટે ઉપર જે
લાણુ પાટિયુ ફેરવે છે તે સમાર દેવો=સરખુ
કગ્વુ સમારે આવવુ=કરસણુ વેત દોઢેક જેવકુ
સમારકામ, નં દુરસ્તી, તરામત [થયુ
સમારલ, પું (સં) ઠાઠમાઠથી આરભ કરવો
તે, ધામધુમથી શરૂઆત કરવી તે, પગરણુ
સમારવુ, કિં સં દુરસ્ત, કગ્વુ, બગડેલુ હોય
તે સુધારવુ ર મોળવુ, છોલી કાપીને તૈયાર કરવુ
(શાક) ૩ ટાપટીપ કરવી શોભે એમ કગ્વુ,
શણુગાગ્વુ
સમારાધન, નં (સં) સારી રીતે આરાધન
કરવુ તે, શુશ્રૂષા પરિચર્યા, સેવા
સમાલવુ, કિં સં સાચવવુ, સભાળવુ ર તપાસ
રાખવી, ચોક્કસી રાખવી ૩ બચાવવુ, રક્ષણુ કરવુ
૪ સાવચેત રહેવુ, ધ્યાન રાખવુ
સમાવ, પું સમાવેશ, સમાસ, જગા વગ
સમાવર્તન, નં (સં) બ્રહ્મચારી વિવાર્થાએ
ભણીને પાછા ઘેર આવવુ તે
સમાવવુ, કિં સં ટાહુ પાડવુ, નરમ પાડવુ ર
અદરને અદર મવરાવવુ, સમામ કરવો, જગા-સ-

ગવડ કરી મિમાપ થવો ર નરમ પડવુ દમાવુ
સમાવુ, કિં ૦ અં માત્ર અદરને અદર પુરાવુ,
સમાવેશ, પું (સં) સમાસ જગા, વગ
સમાસ, પું (સં) એકથી વધારે શબ્દ મળીને
થયેલુ એક પદ તે જુદા જુદા અર્થવાળા ખે સ
જો નોડાઇ એક અર્થવાચક શબ્દ થવો તે
સમાસ, પું માત્ર તે જગા થરી તે વગ,
સગવડ મમાવેશ ર બીજા વણુની માથે પહવામ
પાડી તેમનામા હળીમળી જવુ તે માસગમા
પડતી અડચણો દૂર કરી વામ કગવો તે 'બહેન
શાતા' માનરામા મમાસ થરવો તેમાજ ડહા
પણુ છે'

સમાસોજિત સ્ત્રીં (સં) એક અર્થવાચક
સમાહાર, પું સમ્રહ, જથો ર મયોગ ૩ સક્ષેપ
સમિતિ, સ્ત્રીં (સં) મ ડળી ટોળી ર સલા, મેળાવડો
સમિતિ, સ્ત્રીં (સં) યસમા વપરાતા તૃણ કાઢ,
હવનનુ બળીતણુ

સમિયાણો, પું સમિયાણો, માડવો ડેરો
સમીકરણુ, નં (સં) ગરખુ કરવુ તે ર ગણિ
નમા જેઉ બાળુ સગખી કરવાનો પ્રકાર-રીત તે
સમચીન, વિં (સં) સારુ, ઉત્તમ. ર અં
બરોબર, વાસ્તવિક

સમીપ, અં (મં) પામે, નજીક નિહ
સમીપસ્થ, વિં પામેનુ નજીક આવેલુ
સમીર, પું (સં) વાયુ પવન
સમીરણુ, નં વાયુ, પવન વાતાવરણુ, પટલ
સમીરીસે, અં વગર ઇન્નએ, અખોવન, બિની
આચ આવા વગર

સમીસાજ, સ્ત્રીં મધ્યાકાળ દીવા વખત, દિનાત
સમુચિત, વિં (સં) યોગ્ય, વટિત ઉચિત
સમુચ્ય, પું (સં) દગલો મગ્રહ, સગ્રહ
સમુદ્ર, પું મમુઃ દરિયો, સાગર
સમુદ્રદેણુ, નં મુકાઈ ગયેલુ દરિયાઈ રણુ
આમડ નરીકે વપરાય છે

સમુદાય, પું (સં) સમૂહ, ટોળુ જથો
સમુદાય, પું (સં) સાગર, દરિયો, અર્જુવ
સમુદ્રકુની, સ્ત્રીં (સં) માટા સમુદ્રોને જોડ

નાર નાનો પાણીનો ભાગ તે
સમુદ્રકુળી, નં એક જાતનુ વનસ્પતિ આંધિ કુળ.
સમુત્પત્તિ, સ્ત્રીં (સં) આબાદી, ચઢતી, વૃદ્ધિ,
સમુરન, નં સાડ-શુભ મુહૂર્ત [ઉત્કર્ષ
સમુળીયુ, વિં (અં) સમુળુ, બિલકુલ તમામ,
અનવશેષ જરેજર

સમુ વિં સાજુ, જેવુ હોતુ જોઇએ તેવુ ર
દુરસ્ત, બરોબર, યથાસ્થિત ૩ મીયુ, સપાટ
૪ સ્વચ્છ ૫ તદુરસ્ત ૬ સાચુ ન્યાયી યોગ્ય
૭ સરખુ, સમોવડિયુ 'અમ સમી મૌ નાની
બાળકી-બીરદાળી માં' સમુ કરવુ=સમારવુ,
દુરસ્ત કરવુ ૨ પાશુ-સીધુ કરવુ ૩ સાજુ
કરવુ ૪ ટીપવુ, શિક્ષા કરવી, મારવુ

સમૂહ, પું (સં) ટોળુ, જથો ર સગ્રહ
સમૂહ, વિં આબાદ, મમર્થ ર પુષ્કળ, ભરપુર
સમૂહિ, સ્ત્રીં (સં) આબાદી, પુષ્કળપણુ, છત,
રેલછેલ ર જાહોજલાલી, બઢી હાલત, વૃદ્ધિ
૩ દોલત, ધન

સમે, અં સમયે, વખતે ર મોસમમા, ઋતુમા
સમેટવું, કિં સં આટોપવુ, પતાવવુ, અત
આણુવો ર એકું કરવુ, મકાચવુ

સમેત, અં સાથે, જોડે, સુદા યુક્ત
સમેદાની, સ્ત્રીં સમે, પીનળતી દીની
સમેયો, પું સામયુ દેવજ્ય તીનો મેળાવડો, અમુક
ધર્મના માણસોનુ ભેગા થવુ તે

સમે, પું સમય, વખત, ર ઋતુ મોસમ ૩
અવસર, પ્રમગ, દાવ, લાગ [શાન્તિ તે
સમેાતી, સ્ત્રીં મપમા રહેવાથી મળતી સુખ-

સમેાતુ, વિં સામડુ એક સાથે
સમેાર, અં સામે, નજર આગળ, સન્મુખ
સમેાડ, સ્ત્રીં જોતડ બરાનવાની ધુ સરાની ખીલી.
સમેાવડ, વિં સમાન, સરખુ, બરોબરિયુ
સમેાવડિયુ, વિં બરોબરિયુ, બીર ૨ સમાન
બળિયુ પોતાની હારનુ માણુમ ૩ સામેાવળિયુ,
પ્રતિસ્પર્ધી

સપ, પું (સં) મૈત્રી એકય, મેળ, ર સુનેહ,
મધિ એકમત અને અન્યો ય સહાય કરના જેવો
સારો મયધ તે

સ પત, સ્ત્રી૦ (સ૦) આદ્યવિકાના સાધન તે, પૈસોટકો, ધન, દોલત ખેતર, ઢોર અને રોકડ વગેરે ઉપજના સાધન, 'મપત હોય તો ધર ભલા, નહિ તો ભલો નિદેગ' ૨ સાધનબળ, તાકાત, એટલી મપત હોય તો આવજો, નહિ તો રેજો તમારે ઘેર' [રાનના ને વૈભવના સાધન
સ પત્તિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) ધન, દોલત, પૈસો ૨ ગુજ-
સ પદા, સ્ત્રી૦ મપત, સપત્તિ ધન, દોલત
સ પત્ર, વિ૦ (સ૦) મપત્તિવાળુ, મેળવેલુ, પ્રાપ્ત થયેલુ ૨ યુક્ત-સહિત

સ પસ પીને, અ૦ હળીમળીને, સલાહ શાંતિથી
સ પર્ક પુ૦ (સ૦) મેળ, મગ, સમઘ
સંપાદન, ન૦ ઉપાર્જન, મેળવવુ તે
સ પાદિત, વિ૦ (સ૦) મેળવેલુ, પ્રાપ્ત કરેલુ
સ પાદવુ, કિં ૮ સ૦ પ્રાપ્ત કરવુ મેળવવુ પેદા કરવુ ૨ વહોરી મકવુ ૩ કામ કાઢી લેવુ
સ પી, વિ૦ મપવાળુ, એક ખીજને મળતુ, ભળતુ એવુ, મળીને આવનાર, મપીલુ મતભેદ નહિ હોવાપણુ [લનાર, સપવાળુ
સ પીલુ, વિ૦ મપમા રહેનાર, સપ મપીને ચા-
સ પુટ, ન૦ (સ૦) એક કોડિયા પર ખીજી કોડિયુ ઉધુ ઢાકીને બનાવેલુ જોડકુ તે ૨. પોલાણુ ખાડો ૩ બે પળઓનુ જોડાણુ તે 'કર સપુટ કરી પગે લાગ્યા, મલ્યા પાચે વીર' [તમામ
સ પૂર્ણ, વિ૦ સ) પરિપૂર્ણ, સમાપ્ત ર આખુ, બધુ,
સ પૂર્ણતા, સ્ત્રી૦ પરિપૂર્ણતા, કર્ષ પશુ ન્યુનતા નહિ હોવાપણુ તે

સ પ્રદાન ન૦ (સ૦) વ્યાકરણમા જોને ઉદ્દેશી ક્રિયા પ્રવર્તતી હોય તે, ચોથી વિભક્તિનો અર્થ તે
સ પ્રદાય, પુ૦ (સ૦) ચાલુ વહીવટ તે, શિર રતો, રવૈયો, રિવાજ, ચાલ રીત ૨ ધર્મ મતનો ફૂટો, ધર્મમત, પથ

સ ખદ્દ, વિ૦ સાથે બધાયેલુ, વળગેલુ

સ ખવ, પુ૦ (સ૦) એક ખીજનુ જોડાણુ-સ-મેલન ને, વળગણુ, લગવાડ ૨ સગપણુ, નાતો, સગાઇ [સગુ

સ ખંધી, વિ૦ લાગતુ વળગતુ, સખધવાળુ ૨

સ ખોધન, ન૦ (સ૦) ખોલવુ તે ૨ જે ઉચ્ચારણથી સામાને જ્ઞાન થાય તે, અમુક ઉદ્દેશીને ખોલવુ કે ખોલાવવુ તે, એ, અરે, હો ' ૪૦ ઉચાર તે [કહેવુ, હાકોટવુ, ઉદ્દેશીને કહેવુ
સ ખોનવુ, કિં ૮ સ૦ અમુકને ઉદ્દેશીને ખોલવુ વા
સ ભવ, પુ૦ (સ૦) કારણ, હેતુ ૨ બની સકવુ તે, બને એવી જોગવાઈ, શક્યતા ૩ ખાતરી, પુરાવો, સાબીતી ૪ મૂળ, હયાતિ, ઉત્પત્તિ
સ ભવવુ, કિં ૮ અ૦ ઉપજવુ, બનવુ ૨ ખાતરી હોવી [એવુ

સ ભવિત, વિ૦ શક્ય, બને એવુ, સભવ હોય
સ ભળાવવુ, કિં ૮ સ૦ સાબળે તેમ કરવુ ૨ જણાવવુ, જહેર કરવુ ૩ ટકોર રૂપે સામે ઉત્તર આપવો, મહેણુ મારવુ

સ ભાર, પુ૦ (સ૦) જોષ્ટી તૈયારી તે જોષ્ટો જે કાર્ષ સામાનતે ૨ શાક-અથાણુ માટેનો મસાલો
સ ભારણુ, ન૦ અમુક વાત યાદ રહ્યા કરે એવી ચીજ, જામ બક્ષીસ વગેરે તે, નામ રાખવાનુ સાધન, જેને જોતા અમુક યાદ આવે તે

સ ભારવુ, કિં ૮ સ૦ યાદ કરવુ, સ્મરણુ કરવુ ૨ યાદ કરાવવુ, સ્મરણુ કરાવવુ [હોય તેવુ
સ ભારિયુ, વિ૦ સંભારવાળુ, મસાલો વાલેલુ
સ ભાવના, સ્ત્રી૦ (સ૦) સભવ ૨ આદરમાન ૩ એ નામનો અત્ર કાર

સ ભાવિત, વિ૦ (સ૦) પ્રતિષ્ઠિત, આબરૂદાર
સ ભાષણુ, ન૦ વાતચીત, પરસ્પર ભાષણુ વિવાદ-ચર્ચા

સ ભાળ, સ્ત્રી૦ તપાસ રાખવી તે, રક્ષણુ માટેની કાળજી ૨ આશ્રય, આશરો ૩ ચોકશી, તપાસ
સ ભાળવુ, કિં ૮ સ૦ સાચવવુ, કાળજી રાખવી ૨ આશ્રય આપવો ૩ ઉછેરવુ, લાલનપાલન કરવુ ૪ તપાસ રાખવી બગડે કે ખરાબ થાય નહિ તે માટે બ્યાન રાખવુ

સ ભે, અ૦ સર્વે, સધળુ

સ ભોગ, પુ૦ (સ૦) સુખરૂપ ભોગવટો, ઉપભોગ, સુખનો અનુભવ લેવો તે ૨ સ્ત્રી પુરુષનો અગમગ, વિષયભોગ.

સ ભ્રમ, પુ૦ (સ૦) મનની અસ્થિર હાલત, ભ્રમણ, બહાવરાપણ, બુદ્ધિભ્રમ ૨ ભ્રાતિ ૩ ભય, ધાસ્તી, દહેસત ૪ પ્રમગ આવ્યા છતાં કર્તવ્યની સૂઝ પડે નહિ એવો ભ્રમ થવો તે
સ મત, વિ૦ સામાની સાથે મળતાપણુ તે, મનુર, એકમતપણુ
સ મતિ, સ્ત્રી૦ મળતાપણુ, કથુનાત, અનુમતિ, મળતો વિચાર હોવો તે, મનુરી
સ મર્દ, પુ૦ (સ૦) ધસારો ૨ કજીયો, લડાઇ ૩ ધાકુ યુદ્ધ જમવું તે, ભીડાભીડ, કાપાકાપી
સ માજની, સ્ત્રી૦ સાવરણી, ઝાડુ
સ મુખ, અ૦ સામે મોઢામોઢ, રૂબરૂ, હાજરાહજુર
સ યમ, પુ૦ (સ૦) નિગ્રહ, નિરોધ ૨ ભોગાદિકનું વર્જન તે, ૩ ખીજને દુખ દેવાથી દૂર રહેવું તે, નિયમ, બધન, પ્રત્યાખ્યાન
સ યમી, વિ૦ સયમવાન, જેને મન અને ઇન્દ્રિયો વશ કરી હોય તે
સ યુક્ત, વિ૦ સાથે જોડાયેલું, વળગેલું, સયુત
સ યુત, વિ૦ વળગેલું, સાથે જોડાયેલું. ૨ મેળવેલું, મળેલું, સહવર્તમાન
સ યોગ, પુ૦ (સ૦) જોડાવું-મળવું તે, જોગ, મેળાપ, સધિ ૨ સપ, ઐક્ય, ભેળ ૪ મેળવણું, મિશ્રણ ૪ સ્ત્રી પુરૂષે વિવાસમા જોડવું તે
સ યોગીકરણ, ન૦ સયોગ-મિશ્રણ કરવું તે, (પૃથક્કરણથી ઉલટું)
સ યોગીજન, ન૦ એક ખીજની સાથે લગતા ચાલુ પાણી તે, સામુદ્રધુનીના પાણી
સ યોગીભૂમિ સ્ત્રી૦ જમીનના ખે મોટા ભાગને સાધનારો. નાનો જમીનનો ચીયરવટો
સ યોજિત, વિ૦ (સ૦) જોડેલું, યોજેલું
સ રક્ષણ, ન૦ (સ૦) રક્ષાવું-સચવાવું તે, રક્ષા ૨ બચાવ ૩ આશ્રય, ઓથ, સહાય ૪ પાલન
સ રક્ષિત, વિ૦ સારી રીતે રક્ષણ કરેલું, પાળી-પોષીને રાખેલું બચાવેલું, સાચવેલું શરણે રાખેલું
સ લગ્ન, વિ૦ (સ૦) જોડે લાગેલું, જોડેલું, વળગેલું સયુક્ત
સ વત, પુ૦ (સ૦ સ વતસર) વરસોની ગણ-

નાનો અનુક્રમ તે, શક (વિક્રમરાજના શકને સવત લખવામાં આવે છે)
સ વતસર, પુ૦ (સ૦) મવત, શક, વર્ષ ગણના ૨ બાર માસ જેટલે કાળ તે, વર્ષ, સાલ સ-વતસર ૬૦ છે (જુઓ ગુજરાતી શબ્દકોષ)
સ વરવું, કિ૦ આવરવું, ઘેરી લેવું ૨ સમેટવું, આટોપવું [ઉછેરેલું, મોટું કરેલું ૩ ચઢાવેલું
સ વર્જિત, વિ૦ (સ૦) વધારેલું, વધેલું ૨ સવાઈ, પુ૦ (સ૦) મામ સામે સવાલ જવાબ ચલાવવા તે, વાદ, સભાગણુ ૨ તકરાર, સામસામી બોલચાલ તે
સ વાહન, ન૦ (સ૦) થાકેલા અથવા અકડાઈ ગયેલા અગને યોગવા તે, અજ દબાવવા તે, અગમર્દન, ચપી
સ વેદ, પુ૦ (સ૦) ઇન્દ્રિયો દ્વારા લાગણી-અસર વગેરેનું જ્ઞાન થવું સમગ્નવું-જણવું તે
સ વેદન, ન૦ સવેદ, ઇન્દ્રિય દ્વારા જ્ઞાન તે
સ શય, પુ૦ (સ૦) શક, શકા સ દેહ, વહેમ, અદેશા ૨ ભય, ખીક
સ શયાતમક, વિ૦ શક પડતું મહેલવાળું, અનિશ્ચિત.
સ શયી, વિ૦ વહેમી, શકારીલ [મુક્તિ
સ શુદ્ધિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) સ્વચ્છતા, પવિત્રતા, દોષ
સ શોધન, ન૦ સારી રીતે કરેલું શોધન, દોષાદિકનું સમાર્જન તે, પ્રક્ષાલન, શુદ્ધિ કરવી [કરેલું
સ શોધિત, વિ૦ સ્વચ્છ-દોષ રહિત કરેલું, શુદ્ધ
સ શ્રય, પુ૦ (સ૦) આશ્રય, આશરો, આધાર ૨ શરણું, વિશ્રામદામ
સ સર્ગ, પુ૦ (સ૦) અડકાઅડકી, સ્પર્શ, સયોગ, ગાઢસ્પર્શ-સબધ, વહેવાર
સ સર્ગી, વિ૦ વહેવારવાળું, સબધી, સાથી
સ સાર, પુ૦ (સ૦) અનેક સમૃદ્ધિ, અનેક પ્રાણી અને લીલાવાળી જે આ સર્જિત તે, જગ, આલમ, પૃથ્વી 'થયો મોહ મમ સસાર આખો.' ૨ જીવોનું ઉત્પન્ન થવું સુખ દુખ ભોગવવું, જીવવું અને મરવું વગેરે જીવનકલહ રૂપ વ્યવહાર તે ૩ નરમાદાનું એક થઈ રહેવું, વ્યવહારવું અને પ્રત્યેક્ષ કરી વગેરે તે ૪, છોકરા અને પરિ-

વારવાળી સ્થિતિ પ જન્મ મરણાદિક આવા
ગમન-ધટમાળ તે ૬ સૃષ્ટિ, જગત, વિશ્વ ૭
દુનિયાદારી, લોકાચાર ૮ વિવ, મનુષ્ય સૃષ્ટિ
સ સાર તરવો=જીવન કલહના ઝગડામાથી છૂટવું,
ધંધરને ઓળખવો, મુક્તિ મેળવવી સ સાર મા-
ડવો=પરજીવ ૨ જગતના જર્ણ વ્યવહારમા પડવું
સ સારનો વા વહાવો=સ સારના પ્રપચની અમર
થવી, સુખદુ ખનો અનુભવ થવો, નિખાલસપણું
જતુ રહેવું, પ્રપચ બાળ આવડવી

સંસારીક, વિં લૌકિક, ઐહિક

સ સારી, વિં ધરખાર અને પરિવારવાળું સ્ત્રી
છોકરાવાળું, વસ્તારી ૨ સ સારને લગતું, વ્યવ-
હાર સંબંધી

સંસ્કાર, પું (સં) સારૂ ઠરવું-સુધારવું તે,
શુદ્ધીકરણ તે ૨ મન મગજ પર થતી કે પડેલી
સારી ખોટી છાપ તે, સ્વભાવ રૂપ થઇ ગયેલી
અસર ૩ કેળવણી ૪ પવિત્રતા, સ્વચ્છયણ
૫. અભિમત્રણ, સારી છાપ પાડવાનો વિધિ
ધર્મશાસ્ત્ર પ્રમાણે કરવામા આવતા સોળ વિચિ તે
સ સ્કારી, વિં જેના મળવીજ સારી અસર થ
યેલી હોય એવું, સસ્કારવાળું, મારી કેળવણી
લીધેલું, પુણ્યશાળી

સ સ્કૃત, વિં (સં) શણગારેલું, મસ્કાર પામેલું,
પાવન થયેલું ૨ નં આર્યોનું સાહિત્ય જેમા
લખાયેલું છે તે ભાષા, ગીર્વાણભાષા

સંસ્થા, સ્ત્રીં (સં) કામ કામકાજ માટે સ્થા-
પેલી નિયમ-અધારણવાળી સભા-મંડળી, મંડળ
સ સ્થાન, નં (સં) પાસેનો પ્રદેશ ૨ રાજ્ય,
મુલક ૩ પરદેશીઓએ વસાવેલું થાણું ૪ દેવ,
ગુરૂ, ઇં ને અપાયેલું ગામ કે ગામની ઉપજ
૫ કાયમ વસવાટનું સ્થાન

સંસ્થાની, વિં સસ્થાનવાસી

સંસ્થાપક, વિં સ્થાપન કરનાર

સ સ્થાપન, નં સારી રીતે સ્થાપવું, ખેમાડવું તે,
પ્રતિષ્ઠા ૨ નિયોજન, વ્યવસ્થા [ખેમાડેલું

સ સ્થાપિત, વિં સ્થાપેલું, ચાલુ કરેલું, ઉધારેલું,

સ હાર, પું (સં) ક્ષય, ઉચ્છેદ, કતલ ૨ પ્રત્યય,

સામટો નાશ તે ૨ સગ્રહ, જમાવ, જથો.

સ હરવું, કિં સં નાશ કરવો, કરવું, કતલ થવા
વવી, સામટું મારી નાખવું, ઉચ્છેદ કરવો

સ હિતા, સ્ત્રીં (સં) કમસર કરેલો અમુક મ-
ગ્રહ તે ' ઋગવેદ મહિતા

સ દત્ત, વિં (સં) આતરેલું, આવરેલું ૨ ખે-
ચેલું, તાણેલું ૩ ઉચ્છિન્ન

સમ્યક્, વિં (સં) સારૂ, ઠીકઠીક, બરાબર
૨ પુરેપુરૂ, પૂર્ણ, બધું ૩ ખરેખરૂ

સમ્યક્, નં વાસ ૨ સાગરી, વળી

સર, નં (સં) તળાવ, સરોવર ૨ હોજ, કુડ

સર, પું વ્યાજ ગણતા મુદલ અને મહિનાનો ગુ-
ણાકાર તે એક રૂપિયાના ૧૦૦ સર ગણાય છે
વ્યાજની પરિભાષાનો આકડો ૨ (અંશેર)

વાટો હિસ્સો ૩ હિસ્સા પત્ર

સર, નં (સં શિર) માથું, ડોકું ૨ સ્ત્રીં સા
કળી, શેર, આવલી

સર, વિં વડુ, મોટું, ઉપરી 'સરસુઓ' ૨ અં
રૂપએ, પ્રમાણે કાયદાસર ૩ સાટે, વાસ્તે, અર્થે,
'ધ ધાસર' સર કરવું=કળજે કરવું, તાળે કરવું,
જીતવું, વશ કરવું [સરંચો

સરંચો, પું સુગંધીદાર દ્રવ્યો વેચનારો વેપારી,
સરંકજ, સ્ત્રીં ન.ય, રેન, અછોડો 'સાઠ સળ-
કાવી સત્તણે, સરંકજ લીધી હાથ.' સામળ

સરંકટ, સ્ત્રીં એક જાતનું ધાસ જેના સાઠાના
તીરના રાડા થાય છે, ને રેસાનું મુંજ થાય છે
એનો તાપ આકરો હોય છે [સણ ૨ લીસુ

સરંકણ, વિં સરી-સરકી જવાય એવું, લપ-

સરંકલ, નં (અં) ગોળ પોલી આકૃતિ, કુડાળું

સરંકલુ, કિં સં લપસવું ૨ ખસવું, જવું

૩ છટવું ૪ ધસવું, માથું મારી પેસવું

સરંકસ, નં (કાં) વરઘોડો કરી ફરવું તે, મોટા

સમુદાય સાથે ફરવું તે ૨ (અં) જનાવર કે
જવી તેના ખેલનો તમાસો કરવો તે

સરકાર, સ્ત્રીં (પું) પ્રજાનું શાસન કરનારી

સત્તા તે, રાજ અમલ, રાજ ૨ સ્વામી, ધણી ૩
જેનો વુકમ માન્ય કરવો પડે એવું તે, વુકમીજન

સરકારી, વિરાજ્ય સ બધી, જહેર લાભનુ-હિતનું
સરકાવતું, કિં સંખમે-સરકે એમ કરવું, સેર-
વવું, ખસેડવું, આધુ પાછું કરવું [તે, ગાળાગાઠ
સરકાયું, નં સરકાવી શકાય એવી આટીની ગાઠ
સરકો, પું (ફાં સિક્ક) ધણેજ ખાટો રસ
તાડી, દાક્ષ ને શેલડીનો ખાટો થઇ ગયેલો રસ તે
સરકયુલર, પું (અં) ધણી જગાએ ફેરવવાનો
પત્ર તે, પરિપત્ર ર ધણાને લાગુ પડતો ધારો
સરખામણી, સ્ત્રીં સરખાવવું તે, તુલના, પડછો,
મુકાબલો [પડે છે નાખી જેવું

સરખાવવું, કિં સં મુકાબલો કરવો, મેળવવું,
સરખું, વિં મમ, સમાન, સદશ્ય ર જેવું,
ખરો મર, લાયક ર સપાટ નહિ સરખું = જરાક,
નહિ સરખું થઈ જવું = જતું રહેલું, અલોપ થતું
સરખેસરખું, વિં એક સરખું જ બીજું હોય
તેમ, ખરોખરિયું [રામ-મોજનું સ્થાન તે
સરગ, (સં સ્વર્ગ) દેવભૂમિ, સ્વર્ગ ર આ
સરગવો, પું એક જાતનું ઝાડ, સેકટો, એના
ફૂલને શિંગોનું શાક થાય છે

સરગસ-ઘસ, નં (આં શહેર+ગસ્તન) ટોળે
થઈ શહેરમાં ફરવું તે, વરઘોડો લખ ફર-
વું તે

સરગ, પું વહાણનો ટડેલ [સરજત
સરજણ, નં સરજવું તે, ઉત્પન્ન કરવું તે, નિર્માણ,
સરજનહાર, પું સરજનાર, ઉત્પન્ન-પેદા કરનાર,
ધંધર [ચવું, પેદા કરવું
સરજવું, કિં સં ઉત્પન્ન કરવું, બનાવવું, ર-
સરજવવું, કિં અં સરજવું, પેદા કરવું ર
ઉત્પન્નવવું

સરજત, સ્ત્રીં મોટી જીત, મહાવિજય ર નિ
ર્માણ થયેલું, સરજયેલું, નક્કી થયેલું, લાવી
સરજેરી, સ્ત્રીં શિરજેરી, બળજેરી, સામાનો
વિરોધ છતાં આપ બળે કામ તે ર જીતમ
સરજમ, પું (ફાં શિરજન-અજમ) કામને માટે
જરૂરના સાધનો, સરસામાન, સામગ્રી ર સરકાર
તરફથી મળેલો શિરપાવ ને તેના નિર્વાહ માટે
ની જગીર તે

સરડવું, કિં સં સેડવું, જોડવું સીકડી લેવું છાપડ
સરડવું = વળીઓ ઉપર અપાટિયા બાધી લેવા
સરડો, પું કાચિડો, કાકીડો, સાપના જેવા મોનું
ધોની જાતનું એક પ્રાણી [પીપુડી.

સરણાઈ, સ્ત્રીં યુદ્ધને વગાડવાનું એક વાજી,
સરણી, સ્ત્રીં નાનો પગ રસ્તો, વાટ, શેરડી,
સરત, સ્ત્રીં નજર, દષ્ટિ, સુરતા ર સ્મૃતિ,
યાદદાસ્ત ર ધ્યાન, લક્ષ્ય ર બોલી, હોડ, કરાર
પ ધોડોડની હોડ

સરતા, સ્ત્રીં સરત, સુરતા ર. ચિત્ત, ધ્યાન
સરદાર, પું આગેવાન, મુખી, વડો ર લશ્કર-
નો ઉપરી ર અમીર, ઉમરાવ, જગીરદાર ર
બહાદુર અગ્રેસર પ. અમલદાર, નાયક, ઉપરી
અધિકારી [રીપણ, આગેવાની

સરદારી, સ્ત્રીં સરદારપણ, અમીરાઈ ર ઉપ-
સરદી, સ્ત્રીં શરદી

સરદે, વિં દયાળુ, સહૃદય, માયાળુ

સરનસીર, પું અધ્યક્ષ, સભાપતિ, પ્રમુખ ર
મુખ્ય, વડો, ઉપરી

સરનામું, નં શિરનામું, બીડેલા કાગળ ઉપર
નામ કામ ઠેકાણું વગેરે લખવું તે ર નામ
ગહેઠાણની લાખ, પુરેપુરો પત્તો

સરપણ, નં બાળવાના લાકડાં, કાઠી, એ ધરા
સરપખો, પું એક જાતની વનસ્પતિ, ધોળો ધ-
સરપચ, પું પચનો વડો તે, અધ્યક્ષ [માસો
સરપાવ, પું (ફાં સરાપા) શિરપાવ, ઈનામ
(પાઘડી, શેલાનો) ર શાખાશી, ધન્યવાદ

સરપેચ, પું શિરપેચ, જીઓ

સરપોશ, નં ઢાંકણ ર ગલેફ, આચ્છાદન તે

સરફદાજ, વિં (ફાં) પ્રખ્યાત, નામાકિત

સરફરાજ, સ્ત્રીં વખાણ, સ્તુતિ ર પદવી ચઢાવ

સરખત, પું (ફાં) શરખત [ર લલામણ

સરમતી, વિં સરસ ઝીણા કુમાશવું, ઝીણા તારનું
'સરખતી મલમલ' [ખાસ સરલણ માટેનું.

સરખદી, વિં સિરખદી, શહેર અને કિલ્લાની

સરભર, વિં જેઉ બાજી બરોબર હોય એવું તે,

સરખેસરખું, ઓછુવણ નહિ એવું ર પુરેપુરું,

સમધાત, નફોટોટો સરખા કરેલા હોય એવું
સરભરા, સ્ત્રી૦ આદર સત્કાર, પરાણીની સગ-
વડ સાચવવી તે [એક જતુ
સરભિયો, પુ૦ નાનો કરમ, ઝાડા વાટે પડતો
સરલ, વિ૦ (સ૦) સીધું, સપાટ, ૨ સહેલું, મુ-
શ્કેલી વગરનું, ઝટ થાય એવું ૩ વાધા વગરનું,
સુગમ, નિષ્કલક [જતુ ઝાડ
સરવ, ન૦ (ફા૦) એક જાતનું સોટાની પેઠે વંચુ
સરવડાં, ન૦ થાય ને વળી રહી જાય એવો જે
વરસાદ તે, ઝાપટા ૨ પાણીનાં ખાળોચીયા
૩ સારસ પખી
સરવડિયા ન૦ થોડી થોડી વારે વરસતો વરસાદ
તે, ઝાપટા 'શ્રાવણના સરવડિયા'
સરવણ, પુ૦ (સ૦ શ્રમણ) બુદ્ધ ધર્મનો શ્રમણ-
સાધુ-ભિક્ષુ ને. ૨ લાગી, યતિ, વેરાગી ૩
બ્રાહ્મણથી ઉતરતી વર્ણનો ટેલિયો ૫ ભિક્ષુઓ-
ની એક નાત-જાતિ, કાવડવાળો બ્રાહ્મણ
સરવણ, સ્ત્રી૦ જાણાયમા થતો જળો જેવો જીવ
સરવણો સ્ત્રી૦ તેરમાના છેલ્લા શ્રાદ્ધની ઉજવણી
સરવસ, વિ૦ સર્વસ્વ સધળું, બધું તમામ
સરવાણી સ્ત્રી૦ પાણીનો ઝરો, ઝરણું
સરવાયુ, ન૦ વાર્ષિક હિસાબ, નફોટોટોનો નફી
કરેલો આકડો, જમા ઉધારની છેલ્લી તારવણી
સરવાળો, પુ૦ એકથી વધારે રકમોનો જુમલો
તે, એકીકરણ તે સરવાળે=છેવટે, અતે, પરિણામે.
સરવું, કિ૦ અ૦ (સ૦ સૃ) ખસવું, લપમવું
૨ સરકવું, જતુ ૩ વગર અડચણે ચાલ્યા
જતુ ૪ પાર પડવું, બજવું, વળવું, સીઝવું
'તમારો સાસરો લાજે બાઇ, વણુ આવ્યે સરશે
વેવાઈ'-મામેર ૪ (સ૦ શ્રૂ) વિ૦ ઝટ સાબળે
એવું ૪ તરત સાબળી-સમજી જાય એવું ૬
તિવ્ર, ચતુર, ચાલાક 'એના કાન સરવા છે'
સરવે, સ્ત્રી૦ (અ૦) માપણી, ભૂમાપન ૨ અ૦
સધળા, બધા
સરવેખાતું, ન૦ માપણીખાતું
સરવેચર, પુ૦ માપણી કરનારો
સરવો, પુ૦ ચતુર્મા લી હોમવાની લાકડાની લામા

લામાની કડછી, ચાટવો ૨. ઉદાર પુરુષ. ૩
ફકોર, ચપણિયું, રામખાન
સરસ, વિ૦ ઉત્તમ, શ્રેષ્ઠ ૨ ચઢિયાતું. ૩ રસવાળું,
સ્વાદિષ્ઠ ૪ સુદર ૫ વધતું, નમતું (તોલમા).
૬ પુ૦ સરસ, ચામડા અને હાડકામાથી મળતો
ચુદ્ધ જેવો ચીકણો એક પદાર્થ ૭ એક ફૂલ
ઝાડ જેના ફૂલ સફેદ પ્રુમતા જેવા હોય છે
સરસર, વિ૦ ઝટ સરી જતુ એવું, ચટ ચટ સ-
રતું-ચાતવું એવું, સડસડાટ ૨ પુ૦ છોકરાની
એક રમત, ખારોપાટ
સરસવ, પુ૦ (સ૦ સર્ષપ) એક જાતના બી
સરસદેશો, પુ૦ ખમરઅતર
સરસાઇ, સ્ત્રી૦ એક બીજાથી સરમ થવું તે, ખ-
રોળરી, સ્પર્ધા, હરિકાષ, ચડસાચડસી
સરસામાન, પુ૦ રાયરચીલું, ધરમતુ સામાન,
સર જમ [સરસાઇ, જુઓ
સરસાસરસી, અ૦ જોડાજોડ, પાસેપાસે ૨ સ્ત્રી૦
સરસિજ, ન૦ (સ૦ સરસિ-તળ વડી) કમળ, પોવણું
સરસિયું, ન૦ સરસવતું તેત ૨ ચોમાસામા
થતા સાપ જેવા જીવ તે, અળસિયા.
સરસિપારસ, સ્ત્રી૦ લાગવગ, વગસગ
સરસી, સ્ત્રી૦ સરસાઇ, સ્પર્ધા, હરિકાષ
સરમુ, વિ૦ બહુજ પાસે, લાગી-ઇમાઇને રહેલું,
વગગેતુ જોડાજોડ ૨ સરસ, ચઢિયાતું
સરસુઓ પુ૦ મોટો મહાલકારી, વડો સુઓ,
પ્રાતનો ઉપરી અધિકારી
સરસ્વતી, સ્ત્રી૦ (સ૦) વાગ્દેવી, શારદા, વિ-
દ્યાની અધિષ્ઠાતા દેવી ૨ બ્રહ્માની પુત્રી. ૩ એ
નામની એક નદી [ડાનો સીમાડો
સરહદ, સ્ત્રી૦ સીમા, હદ, કોઈ પણ પ્રદેશના છે-
સરળ, વિ૦ (સ૦ સરલ) સીધું, પાશરું, પાધરું.
૨ મહેલું, સાદું, ઝટ આવડે કે થાય એવું ૩
સાદું, આડબર રહિત, સાધારણ ૪ કપટ
રહિત, ભોળું, નિખાતસ
સરળતા, સ્ત્રી૦ સરળપણું, સહેલાઇ, ભોળપ.
સરાંઠી, સ્ત્રી૦ કરાંઠી
સરા, સ્ત્રી૦ શરી, પોળ ૨. ઋતુ, મોસમ, ટાણું.

‘લગનસરા’ ૩ મુસાફરખાનુ, ધર્મશાળા ૪. મારા,
 ધોષ, પ્રવાહપરંપરા
 સરાક, પુ૦ ફાસ, કાટો, ખુ પરો
 સરાકતી, વિ૦ બક્ષીસ અથવા ધનાની જમીન
 સરાગ, વિ૦ ગીત, રગવાણુ [ઉપરનો વેરો-કર.
 સરાડ, પુ૦ શરાટ, મીઠી વાસ.
 સરાડે, અ૦ સારે માર્ગે, સરળ રસ્તે સરાડે
 ચઢાવવું=ઢારે પાડવું, રસ્તે પાડવું સારી રીતે
 આપ્યા કરે એમ કરી આપવું
 સરાણુ, સ્ત્રી૦ (સ૦ શાણુ.) ધાર કાઢવાનું યત્ન,
 જેના ફરવાથી ધાતુ ધસાય એવું બનાવેલું ચક્કર
 સરાણિયો, પુ૦ સરાણુરાખી હથિયારો વગેરેની
 ધાર કાઢનાર [કરવાનું કર્મ તે, શ્રાદ્ધ
 સરાધ, ન૦ (શ્રાદ્ધ) શ્રદ્ધાથી પિતૃઓને અર્પણ
 સરાધરા, અ૦ અથેતિ, પહેલેથી છેવટ લગી, સાગો-
 સરાધિયા, ન૦ શ્રાદ્ધ કરવાના દિવસો [પામ
 સરાય, પુ૦ (સંશાપ) શાપ, કુદુવા, અત ક-
 રણથી ભુરૂં ધરવું તે
 સરાફ, પુ૦ (આ૦ સરરાફ) નાણાની ધીરધાર
 અને આપ લે કરનારો સાહુકાર, નાણાવટી
 સરાફી, સ્ત્રી૦ નાણાવટ, સાહુકારી
 સરાખ, પુ૦ (ફા૦) શરાખ, પીવાનો દારૂ, મદ્ય,
 સરામણુ, ન૦ બચાવ
 સરાર, અ૦ સરેરાશ, ઠેક
 સરાવણુ, ન૦ મોટું ચપણિયું, શકોર
 સરાવણુ, કિ૦ સ૦ શ્રાદ્ધ કરવું ર અન્નવત્,
 લગાડાવવું ‘નેહના નયણે કાળજી સરાપિયા’ ૩
 પાડવું (આસુ) ૪ સારે તેમ કરવું
 સરાવતુ, કિ૦ અ૦ ખુલી થવું, સુખ મળવું ર
 લાભવું, સુખી થવું ‘મણિલાલના લગન કરીને હું
 સરાઈ નહિ’ ૩ શગવું, કાણું થવું ૪ અન્નવત્
 સરાસર, અ૦ લગભગ, મગમગ થાય એમ લગભગ
 સરખુ એમ [શુમારે ર એકઢરે, આનરેજ
 સરાસરી, અ૦ લગભગ અદાજે મરખુ એમ,
 સરાહ, સ્ત્રી૦ સરે, મુસાફરખાનુ ૨ વખાણ, પ્રશંસા
 સરાહવું, કિ૦ સ૦ વખાણવું માન વધારવું,
 મહિમા વધારવો, ચઢાવવું, કુલાવવું

સરાહી, વિ૦ વખાણવા લાયક, મનોહર, સુશોભિત
 સરીગત, વિ૦ આશ્રય દેનાર, બેઝી, વાલી ર
 સરિતા, સ્ત્રી૦ (સ૦) નદી [સાથી, સોબતી
 સરિયત, સ્ત્રી૦ શરત, પ્રતિજ્ઞા, પણ, હોડ, બોલી.
 સરિયાણુ, વિ૦ સરિયામ ર ચોખ્ખું, દેખીતું
 સરિયામ, વિ૦ મુખ્ય, ધોરી, મોટું ર જહેર,
 સર્વેને માટે ખુબ હોય એવું, સાર્વજનિક ૩
 પાસર, સીધું [ખેસણી તે
 સર, ન૦ ચાલતા ઉપર મૂકેલી ભરણાની ચિત્રેથી
 સર, ન૦ શર, એક જાતનું ઝાડ, સરવ
 સરપ, ન૦ આકાર, આકૃતિ ર કાન્તિ, ચહેરો
 ૩ વિ૦ સરખું, સમાન
 મરપના, સ્ત્રી૦ એડરપતા, સરખાપણું, સદૃશ્યતા
 સરેતોરે, અ૦ સાગોપાંગ, સારી રીતે (પાર પડવું
 એમ) ર ઉવાડે છોગે, ખુલેખુલું છયોક ૩
 વાજતે ગાજતે, અખોવન, કંઈપણ અવલ આવી
 વગર એમ [૩ એક સરખું, સમાનતાપર
 સરેરાશ, અ૦ સરાસરી, લગભગ ર એકઢરે
 સરેસ, પુ૦ ચામડા-હાડકામાંથી નીકળેલો એક
 જાતનો ચીકણો પદાર્થ
 સરૈયો, પુ૦ સુગંધીવાળી વસ્તુઓ વેચનારો
 સરોજ, ન૦ (સ૦) કમળ, પોયણું
 સરોડવું, કિ૦ સ૦ ધાસના પુળા છોડી ધસ પ-
 હોયું કરવું ર ગમાણુમાં વિખરાયેલું ધાસ
 મકેલી આપવું ૩ સાથે બાધવું, બેડવું, વળ
 ગાડવું બે ઢોરના ગળા એક ઢોરડે બે જુદા ગા
 બાથી બાધના તે [મનોખુ (રેટિયાનું)
 સરોડું, ન૦ જુવાર બાજરીનો સાંઠો, રાડું ર
 સરોતરી, વિ૦ વાજમી, ન્યાયયુક્ત
 સરોદો, પુ૦ એક જાતનું તત્તુવાદ્ય, સારંગી ર
 સુડી ૩ નાડમાંથી ચાલતા શ્વાસ ઉપરથી બ-
 વિષ્ય ઝહેવાની વિદ્યા
 સરોહુ, ન૦ સ૦) કમળ, પોયણું
 સરોવર, ન૦ મોટું બાધેલું તળાવ, જળાશય
 સરોપ, વિ રોપયુક્ત, ગુસ્સાવાળું, ક્રોધી
 સર્ગ, પુ૦ (સ૦) વિષ્ણુ ર સૃષ્ટિ, ઉત્પત્તિ, સર્જન
 તજવું-છોડી દેવું તે ૪ જગના વિષયનો વ-

ભાગ, પ્રકરણ, અધ્યાય
 સર્જન, નં (સ૦) પેદા કરવું તે, ઉત્પત્તિ ર
 છોડી દેવું તે, વિખેરણું, વિસર્જન
 સર્જિત, વિ૦ સર્જેલું, અકિત, નિર્માણ થયેલું
 ર ન૦ ભાગ્ય, નસીબ, કિસ્મત [ત્વરાથી
 સર્પ, પુ૦ (સ૦) સાપ, ભુજંગ ર અ૦ ઝટ,
 સર્પણું, સ્ત્રી૦ સાપણું, નાગેણું ર ન૦ એધરા
 સર્પેલું, કિ૦ અ૦ દોડી જવું, ખસવું, સરવું
 સર્વ, વિ૦ સૌ, બધું, સધળું ર આખું, પૂર્ણ
 સર્વજ્ઞ, વિ૦ સૌ જાણનાર, જ્ઞાતી ર પરમેશ્વર
 સર્વજ્ઞના, સ્ત્રી૦ (સ૦) સર્વ જાણવાપણું તે
 સર્વજ્ઞિ, સ્ત્રી૦ મરનારના તેરમાના દિવસે કર
 વામા આવતી શ્રાદ્ધ ક્રિયા તે
 સર્વતોભદ્ર, પુ૦ (સ૦) બધી બાજુએથી સુદર
 દેખાવવાળું મહાન-સ્વસ્તિક તે ર ચારે બાજુ
 બારણાવાળું સુદર ગોળાકાર બાષકામ રચના ૩
 એક જાતની લસકરની ગોઠવણુ-બુદ્ધ રચના ૪
 દરેક બાજુથી એક સરખી વચાય એવી પદ્ધ
 રચના તે 'વાહ રે વાહ રસાળી મહોજ, જહી
 મળી સાર હવા રે હવા' ૬૦ ૩૧
 સર્વત્ર, અ૦ (સ૦) બધે, સધળે દરેક જગ્યાએ
 સર્વથા, અ૦ બધી રીતે કોઈ પણ પ્રકારે
 સર્વદા, અ૦ હમેશા, નિરતર, વારવાર [શબ્દ તે
 સર્વનામ, ન૦ (બ્યાકરણમા) નામને બદલે આવતો
 સર્વપ્રિય, વિ૦ (સ૦) સૌને વહાલું
 સર્વલક્ષ, વિ૦ સર્વલક્ષી, જે તે ખાય એવું (અમી,
 કાગડો, બકરૂ વગેરે)
 સર્વમાન્ય વિ૦ (સ૦) સૌને માન્ય હોય તે,
 સૌ કબુલ કરે એવું, બધા માને એવું
 સર્વવ્યાપક, વિ૦ (સ૦) સૌ ઠેકાણે હોય-ઘટ-
 ટમા રહેલું એવું તે ર ધ્વિર, બહા
 સર્વસ્વ, વિ૦ (સ૦) બધુજ, તમામ, સધળું
 ર પોતાનું બધું તે.
 સર્વાતીત, વિ૦ (સ૦) સર્વથી ન્યાડ-ભુદ્ધ તે,
 સૌથી ભિન્ન-અલગ રહેલું એવું તે 'મુજમા સૌ
 હું સર્વાતીત, હું છું ત્યા નહિ દેતાદેત'-અખે.
 સર્વાનુમતે, અ૦ સર્વ મળીને, એકમતે.

સર્વે, અ૦ બધું, સૌ ર સ્ત્રી૦ (અ૦) જમીનની
 માપણી તે
 સર્વેશ, પુ૦ (સ૦) સૌનો માલીક તે ર પરમેશ્વર.
 સર્વોત્કૃષ્ટ, વિ૦ (સ૦) સૌથી ઉત્તમ, સરસ.
 સર્વોપયોગી, વિ૦ (સ૦) સર્વને કામ-ઉપયોગી
 લાગે એવું [ર મોટી સત્તાવાળું
 સર્વોપરિ, વિ૦ સૌને ટપી પડે એવું સરસ-શ્રેષ્ઠ,
 સહ, સ્ત્રી૦ (સ૦) શિલા પથરની છાટ, શિલા,
 છીપર ર જરમાજરીના કણસવાળા પુળા
 સલક્ષણ, વિ૦ સારી રીતભાતનું, ડહાણું, ઠાવડું
 સલજજ, વિ૦ (સ૦) લાજવાળું, શરમાળું,
 મર્યાદશીલ ર. વિવેકી, સમ્ય [શાહત
 સલતનત, સ્ત્રી૦ (આઠ)રાજ્ય, પાદશાહત, સહેન
 સલપો, પુ૦ સપાટો, દમ, કુંક 'ચલમનો સલપો'
 ર એકીવાગ, ફેરો, એકી વખત, એકી રકમ 'એક
 સત્રાપે લાખ રૂપિયા ઠાણું કાઢે ?'
 સલવવું, કિ૦ સ૦ સાલવવું છિદ્રમાં બરોબર
 ખેસાડવું. 'ખાટલો સલવવો'
 સલવાવડું, કિ૦ સ૦ સાલ ખેસાડાવવા ર ગુચર્ણ-
 ગોટાળામા નાખી દેવું
 સલવાવું, કિ૦ અ૦ સાલબધ થવું, જોડાવું, બીજ
 સાથે સજડ થવું ર ગભરાવું, ગુચવાવું, મનમા
 ખટખટ થવું [અખડ, આખું
 સલગ, વિ૦ સાથેનું સાથે, આતરો ન હોય તેવું,
 સલાટ, પુ૦ પથર ધડનારો, ઘોડ ફોડો,
 સલાટી, સ્ત્રી૦ કાળા લીસા પત્થ ની ચોરસી,
 છીપર, નાની શિલા ર મોચી અને હળમની પધરી
 'સોનાતો સળયો ને સલાટીએ સોનાના કડે'
 સલાડું, ન૦ ફાયર જેવી પથરની છીપર ર બંનેરણી
 સલાખત, સ્ત્રી૦ મોટાઇ, ભારેખમપણું, પ્રોઢતા.
 સલામ, સ્ત્રી૦ (આઠ) કોઈ માણસને માન આપવા
 હાય ઉચો કરી કપાળે અડાવવો તે, માન આપવું
 તે, નમન, વદન
 સલામત વિ૦ (આઠ) કાયમ, હયાત, સારી હાલ-
 તમા રહેલું, જેવું ને તેવું જ, અખોવન સલામત
 રહેવું=કાયમ રહેવું, ચિરજીવ રહેવું, સચવાઈ રહેવું
 સસામતી, સ્ત્રી૦ હયાતી, અસ્તિત્વ, કાયમી ર

ખાતરી, વિશ્વાસ. ૩ રક્ષા માટેની ખાતરી તે,
અભયપણું, નિશ્ચયતા ૪ સુલેહશાન્તિ ૫ મતકા-
રનો ઉદ્દેશીય, સલામી, ધન્યવાદ, આદરાતિથ્ય ૬
હયાતી ધચ્છરી તે

સલામી, સ્ત્રી સલામ દાખલ અપાતુ માન-બેટ
વગેરે તે, મત્રામતી ૨ ક્રિસ્ત, મહેસુલ, ભરણુ
સલાહ, સ્ત્રી (અં) મેળ, મેળાપ, મિત્રતા,
દોસ્તી ૨ સધિ, તહ, શાતિવાળો સખ ધ ૩ મત,
અભિપ્રાય ૪ શિખામણુ, બોધ

સનિહા, નં (સં) પાણી, જળ

સલુક, સ્ત્રી (આં) રીતભાત, ચાલ, વર્તણુક ૨
સભ્યતા, વિવેક ૩ મેળ, મપ

સલુકાઇ, સ્ત્રી વિવેક, સભ્યતા ૨ ભલમન્યાઇ

સલુકુ વિં રમવાળુ, મિઠાશદાર, મીઠકુ ૨ સુદર
મનોરજક, મનોહર કાતિવાળુ

સલુકુ, વિં અહિં તહિંનુ આમતેમ બોલનાર,
સવાસલિયુ, વલુકકુ ૨ એક ખીજનુ ખાનગીએક
ખીજને કહી ખુશામત કરનારુ ૩ સલાહકરનારુ

સલેટ, સ્ત્રી (અં) સ્લેટ, પથરપાટી

સલો, પું જમીન ઉપર પાતળુ છાણુપાણી પાથ-
રવુ તે, પાતળુ લીપણુ સલો કરવો=અમોટકરવો,
છાણુપાણી ફેરવવા

સલોકતા, સ્ત્રી (સં) એક પ્રકારની મુક્તિ ૨
એમ્લોકપણુ, જુદાપણુ નહિ તે

સલોકા, પું (સં સ્લોક) પ્રશ્નોત્તરરૂપે પદ્ય, સમ-
સ્યારૂપે અથવા સામસામે મહેણા ટાણાએમોવાય
એવી કવિનાની કડીઓ, સ્લોક, ચમોલા, ચાચખા

સલ્લી, પું વહન, શક, અદેશી ૨ સભ્ય, તીર,
ભાણેકુ ૩ શિયા, પથરની છાટ ૪ વિં
અત્યંત ભારેપણુ મતાનનાર શબ્દ 'ભારેસલ'

સલ્લી, પું ખારીક ખાડી ચાળેલી છો, સાગોળ
સવઇ, સ્ત્રી સવાઇ, સવાયુ લેવા દેવાની રીત તે
૨ પોલિસનો કાઢિન વગરનો ફેટો ૩ શ્રેષ્ઠતા,
સવામણુ સરસ તે

સવડ, સ્ત્રી સગવડ જોગવાઇ ૨ ગોઠવણુ
સવતસ, વિં (સં) બચ્ચાવાળી, વાછડાવળુ,
સવતસ=વાછડાવાળી સવતરી

સવણુ, વિં (સં) એક વર્ણુનુ, એક રગનુ ૨
સરખુ, મળતુ, એકજ વર્ગનુ [છોડ ઉમેડવા તે
સવલવુ, કિં સં ચાસને ગાળેગાળેના સજજદ
સવળવુ, કિં અં સળવળવુ, ચામડીને લાગે
એમ નાના જીવ જતુનુ હાલવુ-ફરવુ ૨ તરફ-
ડિયા મારવા

સવળુ, વિં સીધુ, સુતર, વળપડતુ ૨ ગમે-ફાવે
તેવુ, અતુકૂળ પડતુ, રચતુ ૨ શોભતુ દીપતુ
(અવળાથી ઉલટુ સવળુ)

સવા, પું સુવા, જરા જેવા પણુ તીખા સ્વા-
દના બિયા ૨ પાપગુમા પડતી ઝીણી જૂ-ઝીણી
જવાત તે ૩ પુડનો પવન અતુકૂળ પવન ૪
વિં એક અને ઉપર તેના ચોથા ભાગ જેટલુ.

૫ પાધરુ, સીધુ, અતુકૂળ, રચતુ

સવાઇ, સ્ત્રી ચોથાઇ, સવાગણુ તે ૨ સિપાઇનો
ફેટો પાધડી ૩ વધારે કામની મજુરી

સવાકો, પું પૈસો, ઝવડિયો, દોઢિયુ

સવાણુ, સ્ત્રી મત્રા, આનંદ ૨ આરામ, ફેર, કરાર

સવાણુ, નં પશુ માદાઓનો ગર્ભધાણુનો કાળ,
મદોત્પત્તિ, ઉન્માદ સવાણુ આવવુ=પશુ માદાને
અત વ આવવુ, આરે આવવુ

સવાદ, પું કાષ્ઠપણુ ચીજનો જીભથી પરખાતો
રસમર્મ તે, મિઠાશ, લહેજત (ખારો ખાટો, કડવો
મીઠો, તીખો, કટાણોને હરમો)

સવાદદાર, વિં સવાદવાળુ, લહેજતદાર, સ્વાદિષ્ટ

સવાદિયુ, વિં સવાદદાર ચીજના વાઢિયાવાળુ,
૨ સ્વાદની પરીક્ષા કરનારુ ૨ નં સેડા ઉપર
ઉગેલા ધાસની કિમત [નેકી ૩ ધર્મનુ કામ

સવામ, નં (અં) સદગુણુ ૨ પ્રમાણિકપણુ,

સવાયા, નં સવાયા આકતો ફોટો

સવાયુ, વિં એક આખુ અને તેના ચોથા ભાગ
જેટલુ વધારે તે, સવાગણુ ૨ ચઢિયાતુ, વધતુ,

સવાયો, પું સવાકો, મોટો પૈસો, પૈસો [જદે

સવાર, નં પ્રાન કાળ, મળમકુ, ભોર

સવાર, પું વાહન ઉપર બેઠેલું-ચઢેલુ તે, સ્વાર
૨ ઘોડા-હાથી વગેરે ઉપર બેઠેલો તે ૩ વાહન
ઉપર ચઢવુ તે ૪ ઘોડાપર બેસીને લડનારો સિપાઈ,

ઓળીદાર પ. દમપર ચઢી જવું તે
 સવારી, સ્ત્રીં સવાર થવું તે ૨ બેસાર, બેસનાર
 તે, ઉતર ૩ વાહને ચઢી ઠાઠ માઠથી ફરવું તે,
 ફેરણી ૪ હુમલો, ચઢાઈ ૫ ફરવા નીકળવું, આમ
 તેમ જવું આવવું તે ' સવારી કયા ચાલી ? ' ૬
 પડાવ, મુકામ છાવણી ૭ ગાયનમા એક તાલ.
 સવાર, વિં વહેલું, ઉતાવળું, સવેળું, વખતસર
 સવાલ, પું (અમ) પૂછવું તે, પ્રશ્ન ૨ માગણી,
 અરજ ૩ સુખન, બોલ
 સવાવું, કિં અં પશુમાદાનું ગાભણા થવું ૨
 પકડાવું ૩ સોવાવું, ગમવું, એન પડવું, જોડવું
 સવાસલું, નં ગીઠડા વચન, મીઠું મીઠું બોલવું
 તે ૨ સારૂ લાગે એવા કાલા કાઢવા તે ૩
 આજીજી; કાયાવાલા
 સવાસો, વિં સો ને પચીસ તે, ૧૨૫
 સવિ, વિં સર્વ બધું
 સવિતા, પું (સં) સર્વ રવિ. ૨ ઉત્પન્ન કરનાર
 સવિસ્તાર, વિં વિગતવાર, વિસ્તારપૂર્વક
 સવે, અં સુવ્યવસ્થિત, ઠેકાણે, રસ્તે ' આટલું
 કામ સવે પાડ્યા વગર નહિ ચાલે. ' ૨ વિં સારૂ,
 રૂડું 'એ તો સવેકુંજી કષ્ટ કહેવાની નહિ '
 સવેળા, અં વખત પહેલા, આગળથી, સમય ઉપર.
 સવે, સ્ત્રીં સવાઈ
 સવેયો, પું એકરાગ, કાવતાની એક રચના
 સવ્ય, વિં (સં) ડાણું, દક્ષિણ તરફનું સવ્ય-
 સાચી=ડાબોડી, ડાબે હાથે પથ્થ કામ કરી શકે
 એવું=અર્જુન સવ્ય અપસવ્ય કરવું=સત્તાડવું,
 પચાવી પડવું
 સસડવું, કિં અં ઉકળવું, ખૂબ ગરમ થવું, ખદ
 ખદ થવું, તળાવું સસડાવવું=પકવવું, તળવું
 સસણી, સ્ત્રીં શ્વાસ લેતા મૂકતા ગળામા કફ
 બોલે એવો માળકને થતે એક રોગ નરમ પ્રકા-
 રનો ત્રિદોષ
 સસતું, વિં સોધું, થોડી કિમ્મતનું
 સસરો, પું વર-વહુનો બાપ
 સસલું, નં મોટા કાન, નાનું કદ ને ટુકી પુછડીનું
 બીકણું કુદકા મારી ચાલનારે પથ.

સસધુ, કિં અં બેસીજવું, કંઠે ધરીજવું, સોસાવું
 સસ્તું, વિં સોધું [૨ સમલો, શશ
 સસ્સો, પુંસ અક્ષર અને તેનો ઉચ્ચાર તે, સકાર
 સહ, અં (સં) સાથે, બેડે, સહિત
 સહકાર, પું (સં) આખો ૨ એકબીજાને
 મદદગાર રહી મળીને કામ કરવું તે [કરનાર
 સહકારી, વિં મળીને કામ કરનાર, સાથે કામ
 સહગમન, નં (સં) સાથે જવું તે, સ્ત્રીએ પતિની
 પાછળ (મરી-બાળી) જવું તે, સતી થવું તે
 સહચર, પું (સં) સાથે ફરનારો, સોબતી, જોડિયો.
 સહચરી, સ્ત્રીં (સં) સખી, સૈયર, સાહેલી
 સહજ, વિં (સં) સાથે જ-મેલું ૨ સ્વાભાવિક
 કુદરતી ૩ સહેલું, સુલભ ૪ અં લગીરેક,
 જરા ૫ અમસ્તું, કારણ વગર સહજસાજ=
 જરાક, માણુમાણુ, નામતું
 સહજનદ, પું સ્વામિનારાયણ સપ્રદાય પ્રવર્તક
 આચાર્યનું નામ ૨ સ્વાભાવિક રીતેજ આનંદ
 પામેલ એવા=બ્રહ્માનંદી તે.
 સહન, નંમહેવું-ખમવું તે, સહી રહેવું તે, વેડવું તે
 સહનતા, સ્ત્રીં સહન કરવાપણું, ખામોશ ૨
 ધીરજ, ધૈર્ય [સાખી જનાર ૨ ધીર, શાત
 સહનશીલ, વિં સહન કરે એવા સ્વભાવનું,
 સહનશીલતા, સ્ત્રીંમહનતાખામોશ ૨ ધીરજ, ધૈર્ય
 સહપાડી, વિં સાથે બળુનાર, જોડિયો.
 સહરાવું, કિં અં ખુશીયવું રાજ્યવું 'ખીડી
 ખાઈબે લાઈ ઉભા, મુખ બેઠ જનની સહરાણી '
 સહવર્તમાન, અં (સં) સાથે બેડે, સહિત
 સહવાસ, પું (સં) સાથે વસવું-રહેવું તે ૨
 પરિચય, મહાવરો, ટેવ, અભ્યાસ ૩ બોલવા
 ચામવાનો સારો સમય [૨ ટેવાયલું
 સહવાસી, વિં સાથે વસનાર, પરિચિત, બોળખીતું
 સહસા, અં (સં) વિચાર કર્યા વગર, અધિ-
 રામ્થી, ઉતાવળે, આકળું થઇને ૨ વિંઓચિત્તું,
 વગર વિચાર્યું, આખો મીચીને પાહોમ કરવાપણું તે.
 સહસ્ર, વિં (સં) હજાર, ૧૦૦૦
 સહાધ્યાયી, વિં (સં) સહપાડી, જોડિયો.
 સહાય, સ્ત્રીં મદદ, કુબક. ૨ દેહા, આશ્રય

૩ મિત્ર, સાથી ૪ મહેરબાની, કૃપા ૫ વિન્ન
મદદગાર સહાયજૂત=મદદગાર થઇ પડનાર
સહાયતા, સ્ત્રી૦ મદદ, કુમક ૨ આશ્રય, ટેકા
સહાયી, ૧૦૦ મદદગાર, સહાય કરનાર
સહારો, પુ૦ આશ્રય, સાથે રહેવારૂપી મન ગમાડો તે
સહિત, અ૦ (સ૦) સાથે, જોડે ૨ સુદ્ધા
સહિયડ, પુ૦ સૈયડ, અળિયા, શીતળા
સહિયર, સ્ત્રી૦ સૈયર, સખી, સાહેલી, બહેનપણી
સહિયાર, ન૦ પલાળ, મઝિયાર [રહે એવું
સહિયજી, વિ૦ (સ૦) સહન કરે એવું સાખી
સહી, સ્ત્રી૦ ખરૂં છે, કચું છે, એમ જણાવવાને
સહી આપવી તે, લેખ વગેરેમાં હસ્તાક્ષર કરવા તે,
મતુ ૨ કચું, મજુર ૩ નક્કી, સિદ્ધ, પાર
૪ સખી, બહેનપણી ૫ શાહી રૂશનાઈ
સહીસલામત, વિ૦ જેમનું તેમ રહેલું એવું એમ
કુશળ, જેવું ને તેવું ૨ અ૦ હેલા હરકત વગરનું
જેમનું તેમ, આખા, વગર જોખમે
સહુ, વિ૦ સહિ, સૌ, સત્વળ
સહેરો, પુ૦ જરીનો પટકો; મડીલ
સહેલ, વિ૦ સહેલું, જુઓ ૨ સ્ત્રી૦ આનંદ
આમતેમ ફરવું તે ૩ આનંદ, મોજમઝા માણવી
તે સહેલસપાટા-મોજમઝા, અનંદમાં હરવું
ફરવું રહેવું તે સહેલધા=હરવા ફરવાની જગા,
મોજમઝાનું સ્થળ
સહેલાણી, વિ૦ મોજ, આનંદ, મોજ મારનાર
સહેલું, વિ૦ થોડી મહેનતે થાય એવું, સુતર,
સરલ, નહિ અધરૂં
સહેવું, કિ૦ સ૦ સાખવું, વેઠવું, ખમવું, ભોગવવું
સહોદર, વિ૦ એક માતા, માળયા (છોકરા)
સહોવું, કિ૦ ગમવું, ગોઠવું ૨ સોહવું, શોભવું
સહ્ય, વિ૦ (સ૦) સહેવાય એવું, ખમાય એવું
અસહ્ય=ન ખમાય એવું
સળ, પુ૦ ગેડનો આકા, હાસિયો, વળ, ગડીતું
વળિયું ૨ સોળ, મારની નિશાની ૩ એક
વસ્તુની ખીજ પોત્તી વસ્તુ ઉપર દબાણથી પડેલી
ભાત-નિશાની તે 'કકણના સળ દીસે પીઠે,
શીદ મતાડો થાય આનંદ દીઠે'—દયા૦

સળક, સ્ત્રી૦ સોય બોકાતી હોય એવી રહી રહીને
થતી પીડા તે, શળ
સળકડી, સ્ત્રી૦ સળેખડી, સળેકડું
સળકડું, ન૦ સળેખડું, સળી સળકડું કરવું=ઉશ્કે-
રવું, ચીઢાવવું, ખીજવવું, પલિનો મૂકવો, ચાદવું કરવું
સળકમ, ન૦ સળેખમ, રસવિકાર
સળકવું, કિ૦ અ૦ સહેજ હાલવું, ધૂંજવું, આમ
તેમ મરડાવું ૨ ભાવ થવો પાણી છુટવું, 'ઘાઠસળકી'
સળકાવવું, કિ૦ સ૦ હલાવવું, અગતે આમતેમ
ફેરવવું ૨ વેગથી ચલાવવું, ઉતાવળ મારી મૂકવું
સાઠ સરનાવી સલક્ષણે—સામળ
સળકું ન૦ ઝરડા, ઝાટા ઉપાડવાનું બે પાખડાનું
લાડકું, છીટલો
સળકો, પુ૦ સોય ધોચાતી હોય એમ માસ પાકમાં
થતું હું ખ-પીડ તે ૨ વેગનો મનોભાવનો ઉછાળો
સળગવું, કિ૦ અ૦ લાગવું, બળવું ૨ લડાઈ લાગવી,
તકરાર થવી
સળગાવવું, કિ૦ સ૦ દેવતા પાડવો, લગાડવું, બળે
એમ કરવું ૨ લડાઈ ટટો થાય એમ કરવું
સળવળ, સ્ત્રી૦ સળવળવું તે, આમતેમ હાલવું
લોટવું તે ૨ ખણજ, ચેળ, ઘાઈ ધસાતું હાલતું
હોય એવી ચામડીને થતી અસર
સળવળવું કિ૦ અ૦ જરાજરા હાલવું, મરડાવું
૨ ખણજ આવવી, ખીલી થવી
સળવું, કિ૦ અ૦ ખવાઈ જવું, અદરનું સત્વ
ખવાવું તે, અદરથી બગડવું ૨ સડવું, કોહવું
સળગ વિ૦ આખું, ચાલુને ચાલુ, અખોવન ૨
એક છેડાથી ખીજ છેડા લગી સાધ રહિત
સળિયો, પુ૦ (સ૦ સલાહ) લાકડા ધાતુનો
ગોળ ને પાતળો લાખો કકડો, લાકડી જેવો ધાતુનો
દડીકો-ગજ
સળી, સ્ત્રી૦ ધાસની, લાકડાની કે ધાતુની પાતળી
ને લાખી ગોળ કાખડી સળી કરવી=ઉશ્કેરવું,
હિતેજન આપવું, અડપલું-ચાદવું કરવું
સળેકમ, ન૦ સળેખમ, 'લેખમ, રસવિકાર નાક-
માથી પાતળી રસી ઝરે એવો ચરદીનો વિકાર.
સળેકડું, ન૦ સળેખડું, સાઠા કે ધાસનો કકડો, સળી

સળેખડુ કરવું=કરેરવું, અટક્યાળું કરવું
 સળે પુ. સળવું તે, કાંઈ ચીજનું અદર જીવ
 ઉત્પન્ન થઈ ખગવું તે ૨ કોહવું-સડવું તે ૩
 લાખો વખત અદર ને અદર ખરામી થયા કરે
 ને બહાર જણાય નહિ તેનો બગાડો
 સાંધ, પુ. પરમેશ્વર, ખુદા, ૨ ફકીર સાંધકે ટટ
 ચલને દો=ચાલવું હોય તેમ ચાલવા દો
 સાંધડુ, નં. આલિંગન, ભેટવું તે ૨ ખખર અ
 તર, સમાચાર સાંધ કહેજે-ખખર પૂછજો.(કાઠિ)
 સાંકડ, સ્ત્રી. સકડામણ, મુખીખત, મુશ્કેલી
 સાંકડુ, વિ. પડોળપણુમા થોડું એવું, સહેલથી
 ન માય તેવું ૨ બીડાતુ, છૂટ વગરનું ૩ ઓછું,
 થોડું સાંકડે સમાસ કરવો=થોડામા ચલાવવું.
 સાંકડુ, કિં. સં. માપવું, સાખો ઝાઢવો
 સાંકળ, સ્ત્રી. ધાતુની કડીઓ જેડીને બનાવેલો
 લાખો ધાટ ૨ કડી, આકડી ૩ જમીન ભર-
 વાનું ૧૦૦ ફુટ લંબાઈનું માપ સાંકળ રીતિ=એક
 બીજ સાથે સમઘ રાખતી રકમોના હિસાબ
 ગણવાની એક રીત
 સાંકળવું, કિં. સં. સાંકળ પ્રમાણે જેડવું વળ-
 ગાડવું, બઝાડવું ૨ ગુચવવું, વિટાળવું
 સાંકળિયું, નં. અનુક્રમણિકા, સૂચિ
 સાંકળી, સ્ત્રી. કડીઓ જેડી ભેરવી બનાવેલો
 લાખો ધાટ, સેર ૨ કોટિ ધાલવાની કડી, અઝોડો
 ૩ મિશ્ર કરેલું 'તલસાંકળી'
 સાંકળુ, નં. સોના રૂપાના અકોડને જેડીને બ
 નાવેલો ધાટ, સોના રૂપાની ગુચણીના વત્ત નેપુર
 સાંકેતિક, વિ. [સં.] સંકેતનું, સંકેત સમઘી
 સાંકો, પુ. સાખો, ભરતમાપનો અડસટો
 સાખવું, કિં. સં. ખમવું વેઠવું, સહન કરવું ૨
 ધારણ ખમવું ૩ માપવું, અડમટો કાઢવો ૪
 ખરોખર ડરી જેવું પત્રીતવું ૬ લક્ષમાકરવી, મહી લેવું
 સાંખુ, નં. સરખામણીનું માપ, અદાજ કાઢેનો
 જેખ ૨ ખેડીને પડતર રાખેલું ખેતર, વાસલ
 સાંખો, પુ. એકનો સંકેત [રાખેનું ખેતર
 સાંખ્ય, નં. (સં.) કપિલ મુનિકૃત દર્શનશાસ્ત્ર
 સાંગ, સ્ત્રી. બરછીના આકારનું એક હથિયાર.

સાંગ, વિ. (સં.) અગો સહિત, અનુષંગી ભાગ
 વિભાગ સાથે 'સાંગવેદ' ૨ આખુ, તમામ, સપૂર્ણ.
 સાગરી, સ્ત્રી. સમડીની શિંગ [૩ એકનો સંકેત
 સાગરું, નં. બાળકનું રક્ષાસૂત્ર, હાલર, બાળકની
 કોટમા ધાલવાનું ધરેણું
 સાગળવું, કિં. સં. સાંકળવું સાથે રહે તેમ બાધવું
 સાગામાચી, સ્ત્રી. આઢેથીને ખેસામ એવી પાટી
 ભરેલી દેશી ખુરસી ખુરસીઘાટની માચી
 સાગી, સ્ત્રી. ગાડીની ધરી અને સાટી વચ્ચેનો
 કોઠડાવાળો માચડો, જડામાનો ખાટલો ૨ કોઠ-
 ડાવાળી પાટી ભરેલી માચી [અથેતિ સપૂર્ણ
 સાગોખાગ, વિ. સહિસલામત, અગઉપાગ સહિત,
 સાચરવું, કિં. અં. સંચરવું, જવું, વદાય થવું
 'શુદ્ધ ભેદને સાચરજો ૨' ૨ સંધરવું, એકડું કરવું
 સાચો, પુ. યત્ર, સહેલાઈથી નેવધારે કામ થાય
 એવી યુક્તિવાળી બનાવટ, સંચો. ૨ ખીચું, ઓઠું
 સાજ, સ્ત્રી. સંખ્યાકાળ, દીવા વખત સાંજ પા
 ડરી=મોડું કરવું સાંજ સવાર=રોજ નિરતર
 સાજી, સ્ત્રી. સાજે ગાવાના લમગીત ૨ આરતી
 સાજે, અં. સંખ્યાકાળે, સૂર્યાસ્ત સમયે
 સાજે, પુ. ધુધરા, ગજેરીમા ભરવાનો માવો તે
 સાંઠો, પુ. ધામ, બાજરી ધનો લાખો પેરાઈ
 વાળો દાડો, પાતળો સોટો
 સાંડ, પુ. ગોધો, આખલો. ૨ નિરકુશ માતેલો
 સાડસી, સ્ત્રી. સાણસી [માણુમ ૩ મોટું ઉટ
 સાંઠ, પુ. આખલો, ગોધો, નદી ૨ માતેલો
 નિરકુશ માણુસ ૩ મોટું ઉટ [ઉટડી
 સાંઠણી, સ્ત્રી. ઉતાવળી ચાલનું સવારીનું ઉટ ૨
 સાંઠવું, કિં. સં. પ્રવાસની તૈયારી કરવી, જ-
 વાને તમર થવું, ઉતાવળે જવું
 સાંઠિયો પુ. સાંઠ, ગોધો ૨ સવારીનો ઉંટ, ઉટડો.
 સાંણસી, સ્ત્રી. બે રૂપાવાળી પકડ, ચીપિયો.
 સાંણસો, પુ. મોટી અને લાખી માણુસી.
 સાંતર, નં. રમોઈની સામગ્રી, એકદિવસનું સીધું
 સાતવું, કિં. સં. સતાડવું, છુપાવવું ૨ પુરૂ થવું
 સાતળવું, કિં. સં. ઘી તેલમા શેકવું તળવું.
 સાંતિકું, નં. હળ ૨ એક હળે ખેડાય એટલી

જમીન [૨ એક હળનો ખેડુત ૩ હળ.
સાંતિ, સ્ત્રી૦ એક હળથી વવાય એટલી જમીન
સાતીવરો, પુ૦ હળ ઉપરનો કર તે
સાતેલી, સ્ત્રી૦ છોકરાની એક રમત
સાથ, સ્ત્રી૦ ખેડુતને ખેતી કરવા બદલ માનકને
જમીન ભાડુ આપવું પડે છે તે, ખેડ ભાડુ, ગણોત
સાંથવું, કિં૦ સ૦ સાથે આપવું, વાવવા માટે
જમીન ભાડે આપવી તે ગણોતે આપવું. ૨
જોડવું, સહમ કરવું ૩ રોકવું, કામે વળગાડવું
સાથી, વિ૦ ખેડવા-વાવવા માટે જોણે જમીનભાડે
લીધી હોય તે, સાથે રાખનાર, ખેડુત
સાથીડા, પુ૦ ખેડુત, ગણોતિયો, ભાડે ભાગે જમીન
ખેડનારો [થીગડુ જોડેલો કે સાધેલો ભાગ તે
સાવ, સ્ત્રી૦ ફાટ, યી ૧ ૨ સાધો ૩ સિવણ ૪
સાવણ, ન૦ સાધનો ભાગ ૨ સીવણ ૩ વધા
રાનો બાકી રહેલો ભાગ, પુરવણી
સાધવું, કિં૦ સ૦ સિવવું, ૨ જોડવું, ચોઢવું,
વળગાડવું ૨ સામેન કરવું, મેળવવું, જોડાણ
કરવું, ૩ રેણુ-થિગડી દેવી (વાસણને)
સાધો, પુ૦ ફાટ, ચીર ૨ સાધણ, સાધનો ભાગ
તે ૩ આતરો, સાધેલો ભાગ તે, થીગડુ સાધો
સાપડ, પુ૦ સપુટ [ખાવો=મેળાપથવો, લાગ ફાવવો
સાપડવું, કિં૦ અ૦ મળવું, પ્રાપ્ત થવું, લાભ
મળવો, જડવું ૩ જન્મવું, અવતરવું કિરવું
સાપવું, કિં૦ સ૦ મલાળ રાખવા આપવું, હવાલે
સાપ્રત, અ૦ હમણા, હાલ, વર્તમાનજામા ૨ તૈયાર
' સાપ્રત થયા તતખેવ'
સાખ, સ્ત્રી૦ સામ, મુસળની લોખડની ખોની
સાખેલ, સ્ત્રી૦ સમોલ, ધુસરીની ખીલી
સાખેલી, સ્ત્રી૦ નાનું સાખેલું
સાખેલું ન૦ મુસળ, ડાગેર વગેરે ખાડવાનું છેડે
લોખડની ખોલીવાળું બુધું,
સાંભરવું, કિં૦ અ૦ યાદ આવવું, સ્મરણ થવું
૨ એડું કરવું, ભેગું કરી લેવું
સાભળવું, કિં૦ સ૦ અવાજ સમજવા, શ્રવણ
કરવું ૨ મન પર લેવું, ધ્યાન આપવું ૩ માનવું,
ડમ્બલ કરવું ૪ દાદ આપવી

સાંસણી, સ્ત્રી૦ છુપી ઉશ્કેરણી, સફારણી
સાંસતા, સ્ત્રી૦ ધીરજ, સહુરી ૨ સત્તા, શક્તિ
સાસતું, વિ૦ ધીમું, નરમ ૨ સહુરી ગખતું,
ધીર [લગી, સળગ
સાસર, વિ૦ આરપાર, એક છેડાથી ખીળ છેડા
સાસા, પુ૦ સાસો, તગી, અઘત, ટાચ ૨ મુશ્કેલી,
વિડબના ૩ ફાફા હાડમારી ૪ સશય, શક, વાધો
સાસારિક વિ૦ [સં૦] સસાર મમધી, દુનિયાદા
રીનું, સામાજિક
સાસો, પુ૦ મશય, શક, વહેમ, ખતરો ' સાદ
સાભળાને સાસો કીધો, ત્યારે હેત જણાણ.
' ૨ તાણ, સાસા ખોટ, તગી
સાસોટ, અ૦ આરપાર, સાસર, સીધું [સા ગતિ'
સા, સ૦ (સ૦) તે, તેણી 'મરણે યા મતિ,
સાધ, વિ૦ (સ૦ સદશ) સરખું, જેવું 'વાણિયા-
સાધ' ૨ સ્ત્રી૦ શાહી, રેશનાઈ
સાધડી, સ્ત્રી૦ સાયડી, કાણુ પાડવાનું ઝાંખર
સાધસિ, પુ૦ ઘોડાવાળો, રાવત
સાકટી, સ્ત્રી૦ સાગની લાખી જડી ડાળી, વળી
સાકણ-કેણ, સ્ત્રી૦ (સ૦ શાકિની) મેલી દેવી,
ફૂલા ૨ જૂતડી 'ડાકણ સાકણ' [ખાડ
સાકર, સ્ત્રી૦ ચળકતા ખાડના પાસાદાર ગાંગડા,
સાકરવું, કિં૦ અ૦ ખોલાવવું, સાદેલો બકારવું,
ખરકવું ૨ ગળપણ ચઢાવવું
સાકરિયું, વિ૦ સાકર ચઢાવેલું-પાયેલું ૨ ગળ્યું
મીઠું ૩ સાકર જેવું
સાકરિયો, પુ૦ આખા વગેરે ફટલાક ઝાડના ઝીણા
ફૂલમાયી ઝરતો-ઉડતો મીઠો રસ તે, ફૂલના
સાકાર, વિ૦ (સ૦) આકારવાળું [મધની ઝરમર તે,
સાક્ષર, વિ૦ (સ૦) લખી વાચી જાણનાર, ભણેલું
૨ વિદ્વાન-લેખક, પાંડિત
સાક્ષરતા, સ્ત્રી૦ માક્ષરપણું વિદ્વતા.
સાક્ષાત્, અ૦ (સ૦) જોતો જોત, ખુલ્લું-દેખાય
એમ ૨ વિ૦ ખરેખર, ખુલ્લું, ઉઘાડું, રખડ,
હાજરાહજુર, રપષ્ટ
સાક્ષાત્કાર, પુ૦ પ્રત્યક્ષતા, નજરોનજર દેખાવું.
સાક્ષી, સ્ત્રી૦ જુમાની, નજરે જોયેલું જાણેલું હોય

તે કહી બતાવવું તે, શાહેદી, સાખ ન સહી,
જતહાજરીની પુરવારી, સાખીતી
સાક્ષી, વિં જુમાની આપનાર; શાહેદ
સાખ, સ્ત્રીં સાક્ષી, શાહેદી ૨ આખર, વટ, ટેક
૩ ઝાડપરજ પાકેલુ ફળ તે ૪ ડાળ, સાખા
૫ બારણાના ચોકડાના ઉભા ટેકા તે, બારણુ,
આગણુ [તે, સાખ,
સાખિયુ, નં ઝાડપરજ પાકે આવેલુ જે ફળ
સાખી, સ્ત્રીં દહોરા જેવી લાવીને ગવાતી ટુકી
બે ચરણુની કવિતા પદ અને ગરબીમા પણુ પૂર-
વણીમા એ આવે છે [કનિયો, કકાસ
સાખો, પું ત્રાહે ત્રાહેનો બતાવ તે, ગજબ, ૨
સાગ, પું એક જતવું ઝાડ ૨ ફાસ, ફાયર
સાગર, પું દરિયો, સમુદ્ર ૨ લાડર-ગુણુસાગર
સાગરજ, સ્ત્રીં(સં) સમુદ્રમાથી ઉત્પન્ન થયેલી
તે, લક્ષ્મી [સાથી
સાગરીદ, પું (ફાં) શિખ, ચેલો, મળાતિયો,
સાગવાન, નં સાગના લાકડા તે
સાગવુ, નં સગપણુ, સખ ૫ 'સચ સાગવુ'
સાગુચોખા, પું (મલાયં સાગુ) ખજુરાના
ચડમાના ગરના દુધિયા કણુ તે
સાગોળ, પું ચાળેજો બારીક ચુનો, સલ્લો
સાગુ, વિં (સં) સધળુ, તમામ, બધુ
સાચ, નં સલ, ખર, સાચુ
સાચમાચ, વિં ખરેખર, જેવું છે તેવું, સાચુ
સાચવટ, સ્ત્રીં સત્યતા, મચ્યાઈ
સાચવણુ, સ્ત્રીં સાચવવું તે સલાળ, જાતન
સાચવણી, સ્ત્રીં જતન, મલાળ, રક્ષણ
સાચવવું, કિં સં સલાળવું રક્ષણ કરવું, જતન
કરવું ૨ વાસવું, મંધ કરવું
સાચાઈ, સ્ત્રીં સત્યતા સાચવટ, ખરેખર
સાચાળુઠા, નં ખરે ખોટુ ભરવવું તે, લાભેરણી
સાચુ, વિં ખર, સલ, જેવું હોય તેવું ૨ પ્રમા-
ણિક, ઇમાની ૩ વફાદાર, એકવચની ૪ ખર,
બતાવટી નહિ તેવું
સાચે, અં ખરે, નક્કી ૨ વ્યાખ્યાની રીતે
સાચો, પું રેશમનો પાકો દોરો, મોતી પરોવી
ગાંધવાનું શુભમ

સાજ, પું (ફાં) કોઈ કામના ઉપયોગનો સરસા-
માન, સાધન મામત્રી, ૨ કંટ ધોડા વગેરે ઉપર
નાખવાનો સામાન ૩ પોષાક, લુગડાલતા ૪
ગાનારીનો સારગી, તખલ્લા વગેરે સામાન.
સાજન, નં વરના વરવોડા સાથે રહેલા સારા
સારા માણસોનો સાથ
સાજનું, નં નાતવું પચ, જમાત
સાજર, વિં અલદૂત, શણુગારવાળું 'લાગ્ય
એટલું સારું કેની કે બે હાથ સાજરા રહ્યા'
સાજવું, કિં અં માજવું, ઉટકવું ૨ ફાવવું
સાજસર જામ, પું જોઈવું, સાધન, મરસામત્રી
સાજિ દો, પું (ફાં) ગાનાર અને નાચનાર સાથે
વગાડનાર, તખલ્લી [ઉસ
સાજખાર, (સં સર્જિકા) એક જતનો ખાર,
સાજુ, વિં નીરોગી, તદુરસ્ત ૨ આખુ, લાગેલું
-તૂટેલું નહિ એવું, સાજુ તાજુ=તદુરસ્ત. ૨
આખુ સાજુ સમુ=સાજુ અને આખુ, તદુરસ્ત
સાજોગ, વિં શાહજોગ જુઓ
સાટ, સ્ત્રીં ચામડાની લાખી ને પાતળી પટી,
વાધરડી ૨ કરોડ, બરડાનું હાડકું
સાટકો, પું ચાખૂક, કોયડો ૨ કરોડ, સાટ
સાટમાર, વિં ચાખૂક-લાલો મારીને ચીંટવનાર,
પ્રાણીઓને ચાખૂક કે લાલો લગાવી ખીજવીને
દાવપેચ લડનાર
સાટમારી, સ્ત્રીં સાહમારી, જગલી પ્રાણીઓને
ખીજવીને માહોમાહિ અથવા પોતપોતાની સાથે
લડાવવાનો તમાસો-ખેલ તે, હાથી, વાઘ, પાડા,
ગોધા, કે માણુમની જીવલેણુ લડાલડીની ગમત તે
સાટવું, કિં સાટે-ખદેલે આપવું, ખીજ વસ્તુની
બરોબર આપવું 'વેચવું સાટવું' ૨ સાટું કરવું,
ગાલો કરવો ૩ સરત કરવી ૪ મૂલ દરાવવું,
સાટાંતેખડાં, નં સામસામા નહિ પરતું પહેલો
ખીજને બીજે ત્રીજને અને ત્રીજે પહેલાને સાટું
આપે એવો કન્યા લેવા દેવાનો કરારી વહીવટ તે
સાટી, સ્ત્રીં ગાડીમા બેસવાનું ચોકડું
સાટીન, સ્ત્રીં(અં સેટીન)ધટ વણાટનું સુંવાળું
રેશમી કાપડ, ગળિવાણી

સાદુ, નં બોલી, શરત, પડણુ ૨ બદલો-અવેજ
આપવાનો કરાવ, કબાલો, કરાર

સાદુક, વિં ડગ, હુચ્ચુ

સાદે, અં બદલે, અવેજમા, ભારોભાર

સાદો, પું ઘીથી મોઝેલો ચોખાનો લોટ ૨
ગાડામા જ્યા માલ ભરાય છે તે ભાગ ૩

ધોયલું ઘી રિવાળુ ૨ અભિમાની, ગર્વી

સાદોપ, મોટા દેખાવવાળુ, ફુલારાવાળુ, આડબ-

સાડ, વિં પચાસ ને દસ, ૬૦ 'શુદ્ધિ નાડી'

સાડી, સ્ત્રીં સાડ વર્ષની વય, ઘડપણ 'સાડી ને

સાડી, સ્ત્રીંસાડ દિવસે પાકતી જડા લાલ ચોખાની

ડાગર ૨ જે મહિને થતી જુવાર

સાડત્રીસ, વિં ત્રીસ ને સાત ૩૭

સાડલો, પું સાદનો, સ્ત્રીંઓને પહેરવાનુ વસ્ત્ર

સાડા, વિં (સં સાધ) અડધુ વધારે, અડધા

સહિત, 'સાડાસાત'

સાડી, સ્ત્રીં (સં સાદિકા) સ્ત્રીંઓને પહેરવાનુ

ઉચ્ચ સુતરાઉ રેશમી વસ્ત્ર

સાડુ, પું માદુ સાળીનો વર [તામળુ, ડીબ

સાણુકુ, નં મોટુ શકાર, કઠાષ જેવુ બિલાપાત્ર,

સાણુસી, સ્ત્રીં સાડસી, નાની પકડ

સાણુસો, પું મોટી પકડ, ચુ ગલ, ચીપિંગો ૨

મોકડામણુ, મુકેલાષ

સાણું, નં કોઠાર કે કોરીની બાજુએ રાખેલુ

કાણું, બાજુ ૨ બારી, સાકડો માર્ગ, ગળુ

'રાટલો તો એને સાણે ઉતરતો નથી'

સાત, વિં (સં સમે) પાચ ને બે, ૭ વિં

સાતની મપ્યા શુભસૂચક ગણાય છે, તેમ ઘણી

વાર લાખી મુદત, ઘણી સખ્યા, મપૂર્ણતા, ઇં

ખતાવવામા વપરાય છે 'સાતવાર પાલવે તો,

સાત હુચ્ચાનો હુચ્ચો, સાતમે માળ, સાતેધોડે,

સાતપાચ થવી ઇં' [નાસીપાસી.

સાતડેસાત, અં થઇ રહુ, કઇ માલ નથી, તદન

સાતપડુ, વિં સાત પડ ઇળ હોય એવુ, સાત

પડવાળુ, ચોપડુ, જેના પડે પડ જુદા પડે એવુ

સાતપડો=ચામડીના સાતે પડને મુજવે એવુ

હાથેળો કે પગની પાનીએ થયુ એક ગુમકુ

સાતમ, સ્ત્રીં પખવાડિયાની સાતમી તિથિ,

સાતમુ, વિં સાતમા નજરનુ [સાતમો દિવસ

સાતરા, પું સાથરો, કાપેલા કરસણનો પથારો,

છુટા પુળા ૨ ધાસની પથારી ૩ વિં શણુ

ગારીને તૈયાર કરેલા 'પછી રામકૃષ્ણ કીધા સાતરા'

૪ ભોયપર પ્રાથરવુ તે (પતંગની દોરી)

સાતવો, પું સાથવો, સાતુ, શેઠેલા અનાજનો લોટ

સાતા, સ્ત્રીં શાંતિ, નિરાત, સતોષ, ઠંડક ૨

સાતુ, પું સાથવો, સાતવો [આરામ, કરાર

સાત્વિક, વિં (સં) સત્ત્વવાળુ, શાંત સ્વભાવનુ,

સમતા-ગુણનુ, ગભીર સ્વભાવનુ

સાત્વિકભાવ, પું મનની અદરનો ભાવ તે, સ્વેદ-

રોમાચાદિ કામ ભાવના દર્શક આઠ વિકાર તે

સાથ, પું સગાથ, સથવારો ૨ સગ, સોખત,

૩ અં સાથે, સગે, જોડે

સાથરિયો, પું સાથરે બેઝનારો, નદી નવાણુ ઉપર

બેઝનારો બાલણુ [કકડો, નાનુ આસનિયુ

સાથરી, સ્ત્રીં સાથરાની નાની ચટાઇ, ત્રાપડાનો

સાથરો, પું ધામનુ બિહાનુ, પરાળની શય્યા

૨ સાથરો, દર્જની આદડી ૩ ચોકો, મરનારને

સુવાડવા લીપી તૈયાર કરેલી જમીન સાથરે

સાથળ, સ્ત્રીં જળ [સુવાડવું=મારી નાખવુ

સાથિયો, પું (સં સ્વસ્તિક) મંદિર અને

ધરના આગણમા પાડવામા આવતી કકુ, સુનો

ઇં ની શુભ સૂચક ચોખુણુ આકૃતિ, મગળ

સૂચક ચિહ્ન ૨ સાખ, સહી દર્શક નિશાની

સાથી, પું સાથે રહેનારો, સોખતી, મિત્ર જોડિયો,

દોસ્ત ૨ ખેડ કરવાને રાખેલો માણુમ, હાળી

૩ મદદગાર ૪ અં શા માટે, કેમ

સાથે, અં જોડે, મગાથે સાથે લાય=ભેગાભેગુ,

એકેકે, જોડેજ સાથે સાથે=હારે, સામડુ,

એકી વખતે

સાદ, પું અવાજ, ઘાટો ૨ ખૂમ, ખરકો ૩ સર,

સ્વર સાદ કરવો=ખોલાવવુ, હાકલવુ સાદ પાડવો

=ખુમ પાડીને તો સાબળે તેમ જાહેર કરવું, ડાડી

સાદડ, નં એક જાતનુ જાડ [પિટાવરી

સાદડનાણું, નં લોક-જાહેર ઉધણાનુ સર-

કારના હવાલામા રાખેલું નાણું તે, સાદહ અગ્ય
=ઉપરાણાનું કે ધર્મદાનું સરકાર હવાલામાના
નાણામાથી જાહેર લાભને માટે થતું જે ખરચ તે
સાદહી, સ્ત્રી૦ ભિંડી, દર્બ, અને એવી બીજા ધાસની
છાલની કરેલી ચટાઈ તે, ખજુરીની છટિયા, વાસની
કે વાસ વણી ગુથીને બનાવેલું મિજાનું ૨ સાદ
(કવિતામા) [ખજુરાના પાનના રેસા, જવડું
સાદહ, ન૦ જુની ફાટી તૂટી ચટાઈનો કકડો ૨
સાદહો, પુ૦ સાદહ, એક જાતનું ઝાડ

સાદર વિ૦ આદરપૂર્વક, માનભર, ભાવ સહિત
૨ નિવેદન, રજુઆત, વિદિત-જાહેર કરવું તે
૩ પૂજ્ય ૪ સ્ત્રી૦ ગર્ભવતીને થતી ખાવા પીવા
વગેરે ભાવનાઓને, કેડ, લહાવા, અભાવા, દોહદ
સાદાઈ, સ્ત્રી૦ સાદાપણું નિરભિમાનપણું ૨ અકૃ-
ત્રિમતા, સરલતા, સમતા

સાદુ, વિ૦ સાધારણ, સામાન્ય ૨ અકૃત્રિમ, કુદ-
રતી ૩ સરન, સીધું ૪ દહા રહિત, મોટાઈ
કે ઠાઠમાઠ વગરનું, બલકરહિત

સાદૃશ્ય, ન૦ (સં૦) સરખાપણું, મળતાપણું,
૨ સામ્ય ૨ તુલ્યતા

સાધત, વિ૦ આદિને અંત લગી મપૂર્ણ અથેતિ
૨ સજગ, મૂળથી છેડા સુધી

સાધ, વિ૦ સાધુ, ૨ ન૦ સ્વાધિન

સાધક, વિ૦ કાર્ય સાધનાર ૨ મદદગાર, સહા-
યક ૩ સાધના કરનાર, દેવજૂતાદિકને વશ
કરનાર, ભક્ત

સાધન, ન૦ (સં૦) જે વડે કંઈ સધાય તે, સાધ-
વામા ઉપયોગી બીજ, ઉપકરણ, સામગ્રી ૨
ઉપાય, યુક્તિ ૩ સુતાર કડિયાનું એક ઓળર
૪ પ્રમાણ, દાખલો સાધન ચતુષ્ટય=મોક્ષની જે
ચાર ઉપાય તે

સાધના, સ્ત્રી૦ કાર્ય સિદ્ધિ માટેની ભક્તિ, તપ,
હોમ ઇત્યાદિ ક્રિયાઓ તે, સિદ્ધિ કરવું-સાધવું તે,
વશ કરવું તે [૨ દ્વતી ૩ પદ્યછેદ

સાધનિકા, સ્ત્રી૦ સાધ્ય કરવાનું જે સાધન તે;
સાધની, સ્ત્રી૦ સરખી સપાટી સ્વચ્છ સુતાર કડિ-
યાનું એક ઓળર, સાધણી

સાધનીય, વિ૦ (સં૦) સાધવા ભોગ, સિદ્ધ કરવા
લાયક, સાધ્ય [સત્વગુણજ્ઞાણી ૩ બાવી, સાધુદી.
સાધવી, વિ૦ સૌભાગ્યવતી, સોવાસણ ૨ સીલવતી;
સાધવું, કિ૦ સં૦ ધારેલું કામ કાઢી લેવું, અર્થ
સિદ્ધ કરવે, હરેક રીતે મતલબ પાર પાડવી ૨
પોતાનું કરી લેવું વશ કરી લેવું, હાથમાં લેવું,
અધીન બનાવવું ૩ ભક્તિ પરિચર્યા વગેરેથી વશ
કરવું 'વેતાળ સાધવો' ૪ અમુક જગદાદિ કેમ
બન્યા તે બતાવી આપવું, કયા કયા ફેરફારથી થયું
તે સિદ્ધ કરી આપવું પ. અમુક આચરણ કરવું
નિયમ પાળવો ૬ બેસાડવું, ટાળો મેળવવો ૭
વખત રાખવો, સજોગ બોઈ લેવો 'તમે પણ
આજ ઠીક લામ સાધ્યો' ૮ પતાવવું

સાધારણ, વિ૦ (સં૦) સામાન્ય, જુદું ન પડે
એવું, મધ્યમ સરનું, નિત્યનું, સર્વને ઉપયોગી
થાય એવું ૨, સમાન, સર્વને એક સરખું લાગે
એવું, વચલા વાધાનું, શ્રેષ્ઠ નહિ તેમ એકદમ શ્રેષ્ઠ
નહિ એવું ૩ આડબર રહિત, સાદુ ૪ સાક
સંવત્સર પૈકી એક સંવત્સર

સાધારણતા, સ્ત્રી૦ સાદાપણું, સામાન્યપણું, સાદાઈ
સાધિત, વિ૦ (સં૦) સાધેલું એવું તે, સાધીને
સિદ્ધ કરેલું ૨ ખિર છે એમ સિદ્ધ કરાયેલું,
સાખીત કરાયેલું, બીજા ઉપરથી બનાવાયેલું,
૩ પાર પાડેલું, નક્કી કરેલું, બર આણેલું;
વશ કરેલું

સાધુ, વિ૦ (સં૦) સાફ, ઉત્તમ ૨ શુદ્ધ, પવિત્ર.
૩ પ્રમાણિક, શીલવાળું ૪. ધર્મી, સદ્ગુણવાળું.
૫ પુ૦ સજ્જન, સત્પુરુષ ૬ બાવો; જોગી, વેરાગી.
૭ નીતિમાન અને ભક્ત માણસ તે
સાધુતા, સ્ત્રી૦ સારાપણું, સુજનતા, વૈરાગ્ય, ત્યાગ,
નિષ્કપટીપણું.

સાધુસત, પુ૦ ધર્મી, ભક્તજનન અને જ્ઞાનીપુરુષો.
સાધ્ય, વિ૦ (સં૦) સિદ્ધ કરાય એવું, સમ્ય, બની
શકે-પાળી શકાય એવું જે તે, સાધનીય.

સાધ્યસ, ન૦ (સં૦) બીક, ભમ, ગભરાટ, હોભ.
હાંફળાફાંફળા પડી જવાપણું તે

સાધ્વી, સ્ત્રી૦ (સં૦) શીલવતી, પતિવ્રતા સ્ત્રી,

પવિત્ર અને સચ્ચરિતવાળી સ્ત્રી, સત'
સાન, સ્ત્રી૦ (આા) ઇશારત ઇશારો, મંકેત,
મમકયા ૨ આખમયકારો ૩ સમજણ, અક્ષર,
બુદ્ધિ, જ્ઞાન 'સોજે સાન ને વીસે વાન' ૩ છટા ૪,
આડ, સાનમા મુકેલુ તે, અવેજ, આટી, ગીરવી
૫ ટેક, લાજ, આમર 'ધણુએ કહીએ છીએ પણ
એને કયા માન છે

સાનક, સ્ત્રી૦ હીખ, રહેઓ, તાસડ
સાનદાશ્વાય', ન૦ હર્ષની સાથેજ અચળો ઉપ-
સાનશુદ્ધ, ન૦ લાન [જવો તે, તાણુથી
સાની, સ્ત્રી૦ કચરિયુ, તેલ ભર્યો કચરેલા તલનો
ભુકા [ફારતુ
સાનુકૂળ, વિ૦ અનુકૂળ પડતુ, બંધબેસતુ, રુચતુ,
સાનુનય, વિ૦ આજીજી સહિત, વિવેકભેર, વિન-
વણી કરતુ, સાલસ

સાનુસ્વર, વિ૦ અનુસ્વારવાળુ
સાનવન, (સ૦) ગભરાયજ્ઞાને શાત થાય તેમ
આશ્વાસન આપવુ તે, ટાહુ પાડવુ અને ધીરજ
આપવી તે

સાન્નિધ્ય, ન૦ (સ૦) પાસેપણુ, સમીપતા, નજીક
સાપ, પુ૦ (સ૦ સર્પ) નાગ ભુજગ, અહિ
સાપની કાચળો=માપની આમરીની ખોલ
સાપણુ, સ્ત્રી૦ સાપેણુ નાગણુ, સાપની માદા
સાપઆમણી, સ્ત્રી૦ સાપના કણા જેવો લાલ
ગંગો એક જીવ

સાપરાય, વિ૦ (સ૦) દોષિત ગુનેગાર
સાપિડય, વિ૦ (સ૦) કુટુમ્બી ગોત્ર-વંશનુ, પિત્રાઇ
સાપોલિયુ, ન૦ માપનુ બચુ, કણો, નાનો માપ
સાફ વિ૦ (ફા) સ્વચ્છ, ચોક્કસ ૨ ઉચુ નહિ
તેવુ અપાટ, મીઠુસડાક ૩ પવિત્ર, શુદ્ધ ૪
લીસુ, સુવાળુ ૪ સ્પષ્ટ, ખુલ્લુ, ઉઘાડુ આડ
કે ઝોળારહિત

સાફ, અ૦ ધસીને, ખોલકુલ, તદ્દન
સાફી, સ્ત્રી૦ ચલમની સાથેનો ધુમાડી માફ, ને
હઠી કરવાનો કપડાનો ટકડો ૨ પતંગજી, બકાઇ
૩ વળતર વગરન

સામદુ, વિ૦ બધુય, તમામ, સમજણ

સામર, ન૦ શાખાદાગ શિંગડાવાળુ એક જાતનુ
હરણુ, એનુ શિંગડુ સામરશિંગુ કહેવાય છે
સામરી સ્ત્રી૦ સામરની માદા, હરિણી
સામળિયો, પુ૦ દૂધ દહીનો વેપાર કરનારો
સામીત, વિ૦ (સ૦) મિલ્ક, પુરવાર, દાખલા
દલીલથી પુરવાર કરેલુ

સામુ, પુ૦ ખારો અને તેલની મેળવણીથી બના-
વેલો મેલ કાપે એવો એક પદાર્થ સામુગોળો=
રૂબરૂ, ગોળમટોળ, સ્થૂલ ખુમ જાડુ

સામુચોખા, પુ૦ સામુચોખા [સગીન, નકર
સામુત વિ૦ આખુ, અખોવન જેવુ ને તેવુ ૨
સામેસો, પુ૦ વન્ના સાથે શણગારીને ઘોડે
બેઠેલો સાથી-છેકરો [ગેય સૂકતોનો સગ્રહ તે
સામ, પુ૦ (સ૦) ત્રીજો વે, ઋગ્વેદમાથી લીધેલા
સામ, પુ૦ સ્નામિ, પ્રતિ, પ્રભુ વનભ ૨ સમગ્રવાને
સમાધાની પૂર્વક કામ ડાઢી લેવાનો પ્રકાર ૩
ત્રાહીત ૪ સામેનાની ખોલી, સાગ

સામગ્રી, સ્ત્રી૦ કોઇ કાર્ય કરવાને માટે જોઈતા
ઉપકરણુ સામાન તે સાધન સજાર, સાહિત્ય,
વતરણુ, ઝાળર, વગેરે ૨ રસોઇનો સામાન ૩
વાનીઓ ખાવાની વિવિધ ચીજો

સામદુ, વિ૦ માથે લાગુ, એકજથે એકીવારે
૨ તમામ, એકજ વારે, સધળુ ૩ એક દર, એકડુ
સામત, પુ૦ ખડિયો રાજ મડળીક ઠાકાર ૨
લડવૈયો, થોઢો ૩ સરદાર ૪ વિ૦ પાસેનુ, જોડેનુ
સામદ, પુ૦ સામત

સામનસુમન, પુ૦ સરસામાન, પરચૂરણુ ઉપયોગ-
ની ચીજો, સામગ્રી, સાહિત્ય, ઘર વાખરાનીચીજો
સામનો, પુ૦ સામે થનાપણુ તે, ખાડરી, વિરુદ્ધતા
સામર, ન૦ એક ઝાડ [૨ લડાઇ.

સામધ્ય, ન૦ (સ૦) મળ, ભેર, શક્તિ ૨ મગ
દુર મમતા, તાકાદ ૩ ગુણુ, અસર કરવાની શક્તિ
સામયિક, વિ૦ સમયપરતુ, વખતને લગતુ, અ-
મુક દાનિન

સામસામુ, અ૦ એક ખીજની સામી નજર હોય
એમ ૨ એક ખીજની વિરુદ્ધ, હિંદીકાષ્ઠમા, સ્પ-
ર્ધામા, પ્રતિપક્ષે

સામળું, વિં કાળાશ પડતું, ઘેરા ૦ મનું
સામજસ્ય, નં (સં) યોગ્યતા, ચોક્કસાઇ
સામત, વિં સામત, જુઓ [સમુદાયિક
સામાજિક, વિં સમાજ સંબંધી, સસારને લગતું,
સામાન, પું જીવન વ્યવહારને માટે ઉપયોગી
ચીજો તે સામગ્રી, સાહિત્ય, સરજામ, રાચ-
ચીજી, ધરવાખરો, ૨ ભાર [તુ ૨ ખાસ નહિ એવું
સામાન્ય, વિં (સં) સાધારણ, મધ્યમ, વચગાળે
સામાન્યનામ, નં આખા વર્ગને લાગુ પડે એવું
નામ, ધણીને લાગુ પડતું-વિશેષથી ઉલટું
સામાન્યા, સ્ત્રીં (સં) વારાગના, વેશ્યા.
સામાપાયમ, સ્ત્રીં ભાદરવા સુદિ પાયમ, ઋષિ
પાયમી એ દિવસે સામો-અણુખેડ ધાન્ય ખાધને
રહેવાનું વ્રત કરાય છે

સામાવાળિયો, પું શત્રુ, હરીફ, પ્રતિપક્ષી, ભીરુ
સામાવાળો, પું સામાવાળિયો, હરીફ, પ્રતિપક્ષી
સામસામી, અં એક બીજાની સમુખ, મોઢામોઢ,
એકબીજાની સામે ૨. સ્પર્ધા-હરીફાઈમા એમ
૩ જાતોના સામસામી આવવું=વડતુ, હરીફાઈ
મા પડતું

સામિધ્ય, નં (સં) સમીપતા, પાસેપણું
સામીલ, વિં (ફાં) સામેલ, જોડાયેલું, મળેલું
૨ ભાગીદાર, હિસ્સાવાળું, સોજતી, મદદગાર
સામું, અં સમુખ, સમર, નજર આગળનું ૨.
ઉલટું, વિરુદ્ધ, અનુ ૩ પ્રત્યુત્તરમા, વિવેક
છોડીને, ખેમયાદાપણે 'સામું બોલવું' ૪ આગળ-
પાસે જવું તે 'સામા જવું' ૫ સ્પર્ધામા, સર-
ખાપણામા 'નરુ હેમને સામા શ્રી કૃષ્ણ કર્યા'
૬ તરફ, બણી 'સામું જોને નદના છોગાળા'
૮ અટકાવ, અવરોધ કરવો તે 'સામ થવું' ૯
વિરોધી તરફનું ૬ બદલા-સાટામા એમ ૧૦
હજુરમા, પ્રત્યક્ષ, મો આગળ 'મારી સામે,
આવીને કહે' [ખાડી

સામુદ્રકુનિ, સ્ત્રીં બે મોટા સમુદ્રોને જોડનારી
સામુદ્રિક, વિં શરીર પરના ચિહ્ન પરથી શુ
ભાશુભ વર્તવું તે સંબંધીનું ૨ સમુદ્ર સંબંધી.
સામે, અં સમુખ, રૂમરૂ, નજર આગળ, સામે

૨ વિરુદ્ધમા ઉઘટા પક્ષમા ૨ દુશ્મન તરીકે
સામેલ, વિં સામીલ, જોડાયેલું, સાથી, ભાગી
દાર ૨ સ્ત્રીં ધુસરીને છેડે ધાલવાની ખીલી
સામેલું, નં સામેલું, મુસલ [સમેલ
સામેયું, નં દેવ રાજા કે મોટા માણસને વાજતે
ગાજતે સાજન સાથે સામા લેવા જવું તે, નવા
આવનારની સામે લેવા જવું સરઘસ તે, આદર
સત્કાર કરનાર સરઘમ.

સામો, પું વગર ખેડે કે વગર વાવે થતું એક
જાતનું ખડ ધાન્ય ભાદરવા સુદિ પાયમિ તે
ખાવાનું માહાત્મ્ય છે

સામોપચાર, પું મીઠા વચને કરીને મનવલું તે.
સામાને પ્રિય લાગે એવી સમજવવાની રીત તે
સામ્ય, પું સરખાપણું, મળતાપણું
સામ્રાજ્ય, નં (સં) જેમા ધણા ખડિયારાન્યો
હોય એવું મોટું રાજ્ય, શહેનશાહત, પાદશાહી
સામ્રાટ, પું (સં) સમ્રાટ, ચક્રવર્તી રાજા, પાદ-
શાહ, શહેનશાહ [યાર ૩ ચિં મદદગાર
સાયક, નં (સં) બાણ, તીર ૨. ખડગ, હથિ-
સાયર, પું સાગર, સમુદ્ર, દરિયો, ૨ કવિ, કાવ્ય
કરનારો સાયરી=કાવ્યવિદ્યા ૩ દારૂ તાડી વગેરે
કરી ચીજો ઉપરનો કર તે

સાયકાળ, પું સંધ્યાકાળ, સમીસાજ, અસુર
સાયપ્રાત, સ્ત્રીં સાંજસવાર
સાયસન્ધ્યા, સ્ત્રીં સૂર્યાસ્ત સમયની સંધ્યા તે
સાયુજ્ય, વિં સાથે મળી-જોડાઇજન્ય એવું સમાઇ
જન્ય એવું ૨ સ્ત્રીં ચાર પ્રગરની મુક્તિ બદલ-
ખશ્વરમા એકાકાર થઈ જવાવું તે 'તુહિ સ્વર્ગ'
તુ મોક્ષ પ્રલક્ષ મારે! મારે! કદા પામુ સાયુજ્ય
તાર સદા રે!!'

સાયો, પું મદદ, આશરો ૨. ફરિનો ઝબ્બો
સાર, વિં સારું (કવિતામા)

સાર, પું રસકસ, સત્વ ૨ તાત્પર્ય, મતલબ,
સારાશ ૩ મૂલ્યાર્થ ૪ ઉદ્દેશ, હેતુ ૫ કૃપા મદદ.
૬ લાભ, ફળ, માલ ૭ સ્ત્રીં સારવાર, આશ્વા-
સના. ૮ સાત્વના, બરદાસ. ૯. કાણું, ઝીણું,
બાકું 'આરણીના સાર.'

સારક, વિં (સં) સરકાવે એવું, રેચક-૨ ઠીક ઠીક કરનાર ધુચ કાઢનાર હોળનાર
 સારડી, સ્ત્રીં માયડી, વિંધ પાડવાનું ઓખર ૨ દમનાર, દુ ખ દેનાર, રોજને રોજ કનડનાર
 સારણુ, નં કુવાનું વહેણુ, વાવ કુનામાથી કાઢેલી નહેર ૨ વિં સારનાર, નિભાવનાર, ચલાવનાર
 ૩ નં પેદુમાની આતરડા ગાંઠ, અતર્ગળ
 સારણુગાંઠ, સ્ત્રીં પેદુમાની અત્રગાંઠ, જે વાયુના જોરે કાથળીમા સરી પડે છે તે એને સરતા અટકાવવા પટો રાખવો પડે છે, તેને સારણુગાંઠો પટો કહે છે [કાણક, કોઠો
 સારણી, સ્ત્રીં (સં) નહેર, નીડ ૨ આવલી, સારતા, સ્ત્રીં સારપણુ, સત્વપણુ
 સારથિ, પું (સં) રથ હાકનારો, ગાડીવાન. સારપવુ, કિં સં કયારામાના નકામા છોડ તાણી નાખીને આજ કાદવમા દાખવા તે
 સારમડળ, નં એક જતનું ૩૨ તારનું વાળુ સારમેય, પું શિકારી કુતરો ૨ ધનધાન્ય વગેરે સારવા, સ્ત્રીં ફળદ્રુપ જમીન
 સારવાન, પું ઉંટવાળો, રાયકો, ઉંટ હાકનારો સારવુ, કિં સં શ્રાદ્ધ કરવું, તર્પણુ કરવું સરાવવું ૨ વિંધવું, કાણુ પાડવું, વેહ પડે એમકરવું. ૩ પરાવવું, અદર ધાલવું પેસાડવું ૪ દુ ખ દેવું, કનડવું ૫ ખેરવવું, પાડવું ટપકાવવું 'આસુ સારવું' આજવું, ચોપડવું વગાડવું, 'કાજળ સારીજી' ૭ પાર પાડવું, નિભાવવું બનીઆવવું, પૂર્ણ કરવું 'નરેણી તગવારનું કામ ન સારે' ૮ શણગારવું, સોહાવવું
 સારસ, નં સરોવર-તળાવને ડાઠે રહેતા લાલ પગ અને લાલ ચાચના રાખોડિયા રંગના પખી એ નરમાદાનું જોડું સાથેજ રહે છે, અને એક મરતા પીજી વિયોગથી કટાણી ખાણુ કાઢી નાખે છે એના બોલવાને 'કૂજન' કહે છે
 સારગ, પું (સં) બપોરે ગવાતો એક રાગ ૨ મૃગ, હરણુ ૩ ધનુષ્ય, કામદુ ૪ હાથી, ગજ ૫ સિંહ ૬ ભમરો ૭ સારગ ૮ મેષ ૯ ચંદન, સુખડ ૧૦ કામરૂવ [છે એવા વિષયુ

સારગપાણિ, પું (સં) જેના હાથમા સારગ સારગી, સ્ત્રીં એક જતનું તતુવાલ, કીનરી સારાશ, સ્ત્રીં માગપણુ, ભવાઈ ૨ મેળ, દોસ્તી સારાસાર, પું સાગ ને અસારતા તે, સારા ખોટા નો વિચાર [અતર પ્રેમની ગાંઠ તે સારાસારી, સ્ત્રીં મૈત્રી મિલાપ, દોસ્તી ૨ સારા, નં સહારા, રખડતા ગરીબ ચોર લોક તે, સારાશ, પું ભાવાર્થ, મતલમ, તાત્પર્ય [નારુકારુ સારિકા, સ્ત્રીં મેના [સ્વરની પરિભાષા સારીગમ, સ્ત્રીં જેય ગગના સૂરની બારાખડી, સારીપેઠે, અં પૂરતી રીતે, ખૂબ, પૂર્ણ રીતે ૨ ખૂબ, પુષ્કળ, જોડે એ તેટલું ૩ ત દુરસ્ત, આરોગ્ય ૪ સારીકાણી, ધરાધને એમ ૫ બ્યાનથી, સારીવા, સ્ત્રીં ઔષધિ [કાળજીથી સાફ, અં માટે, વાસ્તે લીધે
 સારો, વિં સુદર, સગસ, રૂકુ, શોભીતું ૨ આખું, બધું, પૂર્ણ ૩ ફાયદાગર્ક, લાભદાયક ૪ સુખ-દાયક ૫ સુવડ ૬ પાકું, ટગઉં ૭ ઘટવું, યોગ્ય સારો કરવું=સુધારવું, ઠીકકરવું, દુરસ્ત કરવું ૨ સારેવડું, નં ચોખાનો પાપડ [ભલું કરવું સારો, પું સારપત્રિકા, વર્ષ દરમિયાન બનવા જોગ બનાવોની આગાહી તે
 સાર્થ, વિં (સં) અર્થયુક્ત, અર્થ સહિત સાર્થક, નં સફળતા કૃતાર્થ, ૨ પ્રમાણુ સાર્થવાહ, પું માલ વેચવા દેશપરદેશમા ફગનારો વેપારી, વણુજરો ૨ મધવી, યાત્રાળુઓનો આગેવાન-ભોમિયો
 સાર્વજનિક, વિં સર્વેને ઉપયોગનું, લોકોપયોગી સાર્વભૌમ, વિં (સં) ચક્રવર્તી, શહેનશાહી સાલ, સ્ત્રીં વર્ષ, બાર મહિના ૨ પાકની મોસમ તે ૩ વરસાણુ, વર્ષાસન ૪ વિધમા બેસે એવો છેડો, બધે બેસતો સાધો ૫ નડતર, હરકત, આડખીલી, ફાસ 'આ સાલ વળી તમે કયાથી આણ્યુ' સાલકમચો=છુપી ગોઠવણુ ૬ ગીલી-દડાની રમત ૭ શ્વાય
 સાલગીરી, સ્ત્રીં વષ ગાંઠ, જન્મદિવસ સાલગુહરત, નં પાઠલી સાલ, ગતવર્ષ.

સાલેમ, પુઠ ધાતુપુષ એક જાતનો કદ
 સાલવર્ણ, કિં સં સાલ એમતા કરીને ઉભુ
 કરવુ, સાલ ધાલવા ર. હલામણ થાય એમ
 કરવુ. પચાતી ઉભી કરવી ડ સગ કરવો
 સાલવાર, અં વરસવાગ, વર્ષાનુક્રમસર
 સાલવારી, વિં એકપછી એક સાલવારહોય તેવુ
 સાલવી, પુઠ સુતાર ર વણકર, શાળવી
 સાલવુ, કિં અં પ્રુ ચવુ, ખટકવુ, રહી રહીને
 સાલરવુ ને દુખવુ ર લાગવુ, અસર થવી.
 સાલસ, વિં મવાન, નરમ ચલાવવુ, બહુ ર
 સુધુ, વિવેકી ઠાવકુ ડ મર્યાદશીલ, ડરકુ, શરમાળ
 સાલસાઇ, સ્ત્રીં ભલમનસાઇ, સાલસપણુ ર
 સરલતા [ર ઢગવગરનુ
 સાલાતુલુ, વિં ભોળુ, નિહંપટી, નિખાલસ,
 સાલિયા, નં સાલિયુ, સાલ કાટેલુ આકુ
 સાલિયાણુ, નં વર્ષાસન, વાર્ષિક વેતન, જમાઇ
 સાલિયુ, નં વર્ષાસન ડ વિં સાલસાવનુ, વાર્ષિક
 સાલોકથ, નં (સં) સલોકતા, જુઓ
 સાહલો, પુઠ સ્ત્રીઓને પહેરવાનુ ર ગિતવચ્ચ, જાયજ
 સાવ, વિં (સં સર્વ) તમામ, બધુજ ર અં
 તદન, મિલકુલ, નરાતાળ
 સાવકુ, વિં (સં સાપત્નીક) ઝોરમાઇ,
 ખીજ માનુ, સાવકી મા=અપર માતા
 સાવચેત, ૧૦ સાવધાન, હોશિયાર, જાગ્રત, સચેત
 સાવચેતી, સ્ત્રીં સાવધપણુ, સાવધાનતા, હોશિ
 યારી, જાગર્તિ. ર ખખડદારી તપાસ તજનીજ,
 નીધા ડ ચેતવણી [જડભરત
 સાવજ, પુઠ ચિત્તો, વાવ, ર વિં જ ગલી, રાની,
 સાવજ, વિં સચેત, જાગ્રત, સાવચેત
 સાવધાન, વિં (સં) સાવધ, સચેત, ખખડદાર
 ર ખ્યાન દઇ રહેલુ
 સાવધાનતા, સ્ત્રીં માવધાનપણુ, માવધાની
 સાવધાની, સ્ત્રીં હોશિયારી, ખખડદારી ર તપાસ
 સાવન, (સં) સૂર્ય સમ ધી, એક સૂર્યોદયથીખીજ
 સૂર્યોદય લગીનો એક દિવસ એ ગણતરીનુ તે
 સાવરણી, સ્ત્રીં કચરો ગઢવાની ધાસ અથવા
 તાડજાના રેસાની જુડી, ઝાકુ, કેરસુણી

સાવરણી, પુઠ મોટી સાવરણી-
 સાવરિયુ, નં સાસર
 સાવલુ, નં શકાર, અપણિયુ
 સાવિત્રી, સ્ત્રીં (સં) ગાયત્રી. બ્રાહ્મણ, ક્ષત્રિય
 ને વૈશ્ય એ ત્રણ વર્ણની મત્રદેવતા ર શિવપત્ની,
 પાર્વતી ડ બ્રહ્માની સ્ત્રી લિલુ ડ ટેકા દેવો
 સાવુ, કિં સં સહાવુ, પકડવુ, આલવુ ર ડળને
 સાશ્વર્ય, વિં સવિરમય, અથ વાપૂર્વક
 સાષ્ટાગ વિં અં (સં) આઠે અગ સહિત,
 આઠે અગે (મસ્તક, આખ, હાથ, જાતી, પગ,
 ધુટણુ, મન અને વાણી) 'સાષ્ટાગ પ્રણામ'
 સાસ, પુઠ શ્વાસ દમ, ર હાફ ડ જીવ
 સાસરવાસ, પુઠ સાસરામા વસવુ-રહેવુ તે ર
 સાસરવાસો
 સાસરવાસો, પુઠ છોકરીને સામરે જતા તેના ઉપ-
 યોગ માટે આપવાના લુગડાં ધરેણુ અને અગત્ય
 નો સરસામાન વગેરે ને, કરિયાવર
 સાસરવેલ, સ્ત્રીં સસરાના કુટુંબનો પરિવાર
 વગેરે તે, સસરાનો પરિવાર
 સાસરિયા, નં સાસરાના સગા-કુટુંબોજન
 સાસર, નં સાસરાનુ ઘર (વહુ વરને અરસપરસ)
 સાસુ, સ્ત્રીં (સં સ્ત્રી) વર વહુની મા, બાઈજી
 સાસુજયો, પુઠ સાસુનો છોકરો તે, વર, પાન.
 સાસુડી, સ્ત્રીં સાસુ
 સાસોટ, વિં શ્વાસભેર, હાફુ
 સાસના, સ્ત્રીં (સં) ગાયને ગળે જે જોદડી
 જેવી ચામડી લખડે છે તે ગૌકાબળ.
 સાહુ, પુઠ શાહ, સાહુકાર
 સાહુચર્ય, નં (સં) જહુ આઠ સમય-સર્ગ
 ર મૈત્રી, મેળાપ, ધાડો સહવાસ તે દિાય તે
 સાહુજન, નં સાજન, સારા માણસોનો સમુ-
 સાહુજનુ, નં માજનુ, ન્યાતનુ પત્ર, જમાત
 સાહુજિક, વિં સહજ એવુ તે, સ્વાભાવિક, કુ-
 દરતી, મદ્દઅ
 સાહસ, વિં અવિચારી, જોયા વિચાર્યા વગરનુ;
 ર નં અવિચારી-જોખમ ભરેલુ કામ ડ.
 શરત્વ. (૪) ધાઇ, ધાધથ

સાહસિક, વિં સહસા, અવિચારી, ઉતાવળિયુ
 ૨ નોખમ ખેડનાર ૩ હિંમતવાળુ, બહાદુર
 સાહાયક, વિં મદદ કરનાર ૨ નં સાથી,
 મિત્ર, મદદગાર [૩ ઓથ, ટેકા.
 સાહાય, સ્ત્રીં મદદ, કુમક ૨ મૈત્રી, દોસ્તી
 સાહાવુ, કિં સં પકડવુ, ઝાલવુ, ધરવુ
 સાહિત્ય, (સં) કાવ્ય, નાટક અને લલિત, ૨-
 સિક ભાવવાળુ વાડમય તે, આનંદ, ઉત્સાહ,
 ઉપદેશ અને રસ ઉપગમવે એવુ મનોરંજક લખાણ
 કાવ્ય વગેરે તે ૨. સાધન, સામગ્રી, કાષ્ટ કિ-
 યાને પૂર્ણ કરવાને ઉપયોગી વીજો તે
 સાહી, સ્ત્રીં રથનાઇ, શાહી, મસી
 સાહીબી, સ્ત્રીં સાહેબી, વૈભવ, કાઠમાઠ
 સાહુ, વિં સારો, પ્રમાણિક, વટ-સાખવાળો
 સાહુકાર, પું પ્રમાણિક-વટવાળો માણસ, વહે
 વારિયો, શરાફ ૨ ભલો માણસ ૩ ઉકાવ-
 ગીર, લુચ્ચો (વ્યગ્રમા)
 સાહુકારી સ્ત્રીં પ્રમાણિકતા, વહેવાર, સાખ,
 આચર ૨ સુજનતા, ભનાઇ ૩ છડામણ
 સાહુડી, સ્ત્રીં સસલા જેવડુ સિમોળિયાવાળુ
 એક ચાર પશુ પ્રાણી
 સાહેત, અં હમણાજ, મિત્રદારામા, જરાકમા
 સાહેડું, પું સાક્ષી, જુઆની આપનાર
 સાહેદી, સ્ત્રીં જુઆની, પુરાવો ૨ સાક્ષી
 સાહેબ, પું માલીક, ધણી, ગેઠ ૨ સ્વામી
 ૩ મોટો માણસ, ગૃહસ્થ ૪ મહેરબાન, મુરબ્બી
 ૫ ધન્ય, પ્રભુ ૬ ટોપીવાળો, યુરોપવાસી તે
 સાહેબખાની, વિં ઉંચી જાતનુ, ઉંચી બનાવટનુ
 સાહેબજાદી, સ્ત્રીં ગૃહસ્થ-ઉમરાવની દોકરી,
 કુવરી 'તમે ઓઢો મહેબજાદી ચુદડી'
 સાહેબજાદો, પું ઉમરાવનો જણ્યો, ગૃહસ્થનો
 પુત્ર, ખાત્રદાન કુટુંબનો નખીરો
 સાહેબલોક, પું ગૃહસ્થ ૨ ગોરાલોક ટોપી
 વાળો યુરોપીયનો [પણ, સત્તા
 સાહેબી, સ્ત્રીં મોટો વૈભવ, શેઠાઇ ૨ ધણી-
 સાહેબો, પું સ્વામી, વગ, ધણી
 માહેર, પું સાયર, માગર, સમુદ્ર, દરિયો.

સાહેબી, સ્ત્રીં સખી, બહેનપણી. ૨ ચંબેલી
 જેવો એક જાતનો ફૂલછેડ
 સાહ્ય, સ્ત્રીં સહાય, મદદ, કુમક
 સાહ્યતા, સ્ત્રીં સહાયતા, મદદ [આશ્રય
 સાહ્યો, પું કુમક, ઓથ, પાછળના બળનો ટેકો,
 સાળ, સ્ત્રીં શાળ, કાપડ વણવાનુ યત્ર.
 સાળવી, પું કપડા વણનાર ૨ એક નાત
 સાળાવેલી, સ્ત્રીં સાળાની વહુ તે
 સાળિયુ, નં નાના જડા ચોખાની ડાઝેર
 સાળી, સ્ત્રીં વહુની બહેન
 સાળુ, પું સ્ત્રીઓને પહેરવાનુ ઝીણુ રગિત કપડુ
 સાળું, અં વિચારની મુશ્કેલીમા ગાળ જેવા
 તિરસ્કાર-કટાણાનો ઉદ્ગર
 સાળેલી, સ્ત્રીં સાળાની વહુ તે
 સાળો, પું (શ્યાલક) વહુનો ભાઇ
 સિંગ, સ્ત્રીં શિંગ
 સિંગડી સ્ત્રીં શિંગડી, જુઓ [અસ્થિશળ
 સિંગડુ, નં શિંગડુ, પશુ વગેરેને માથે ફૂટતા
 સિંગોટી, સ્ત્રીં શિંગડાની ફૂટ, શિંગડા ઉગે છે
 તે ભાગ ૨ શિંગડા પરનો કં
 સિંગોડી, સ્ત્રીં શિંગોડી
 સિંગોડુ, નં સિંગોડુ એને સુકવી ખાડી કે
 દળીને લોટ કરવાયા આવે છે
 સિચણિયુ, નં લગાડને પાણી સિચવાની ઝારી
 ૨ કુવામાથી પાણી કાઢવાનુ દોરડુ
 સિચવુ, કિં સં કુવામા મૂકવું, ઉતારવુ ૨
 ઘાટવુ, રેડવુ, પાણી પાવુ ૩ ઉપરાઉપરી ભરવુ
 -ગોઠવવુ ૪ ભર્યા કરવુ, લાધવુ ૫ ખૂમ પીવુ.
 સિચાણો, પું બાજ, શકરો, સમડો
 સિદરી, સ્ત્રીં દોરી, કાયાની દોરડી
 સિદર, નં (સં) પારો, સીસુ ને ગધકની
 મેળવણીનો લાલ સુરેખ લુકો તે, સીસાને રા-
 ધીને પારો તથા ગધક મેળવી બનાવેલુ ચૂર્ણ
 સિદ્ધરિયા, વિં સિદ્ધરના જેવા રગનુ
 સિંધવ, પું એક જાતનો ખાર એ ખાણમાંથી
 નીકળે છે ૨ ઘોડો, અશ્વ [મોટી નદી
 સિંધુ, પું (સં) દરિયો, મધુદ્ર, એ નામની

સિંહુડા, પુ૦ શર ચડે એવા સૂરનો એક રાગ
સિંહુ, પુ૦ (સ૦) એક મોડુ બળવાન હિસક
પ્રાણી, વનરાજ, મૃગરાજ ૨ એક રાશી
સિંહુણ, સ્ત્રી૦ સિંહની માદા, સિંહિકા એને
કેશાળી હોતી નથી. [છતો પોદાર
સિંહનાદ, પુ૦ (સ૦) હુકાર, ગર્જના ૨ લડા
સિંહસ્થ, વિ૦ બૃહસ્પતિ સિંહ રાશિમા હોય
એવું વર્ષ સિંહના બૃહસ્પતિ પ્યાર વર્ષે થાય છે
સિંહાસન, ન૦ (સ૦) ગાદી, દેવ રાજ, આ-
ચાર્ય અતે મોટા જનને બેસવાનું સુદર આસન,
ભદ્રાસન, રાજ્યાસન, સુદર અને કિમની કારી-
ગરી વાળી બેઠક
સિંહાવલોકન, ન૦ સાવચેતીભ રેલી તપાસણી
સિંહિકાસુત, પુ૦ સિંહ ૨ રાહુ
સિકતા સ્ત્રી૦ રેતી, પથ્થો
સિકલ, સ્ત્રી૦ મુખવટો, ચહેરો ૨ દેખાવ, ડાળ,
દગ ૩ ઘાટ રોનક, તેજ
સિકલીગર, પુ૦ ધસીને સાફ કરનારો, ધસનારો,
સરાણિયો ૨ આપણિયો, આપ દેનારો
સિકદર, પુ૦ ગ્રીસનો મહાન શહેનશાહ, એલેક-
ઝાડર ૨ ઉત્તિ સિતારો [લેવું, પાસ કરવું
સિકારવું, કિં સ૦ સ્વીકારવું, કબૂલ કરવું. ૨
સિકોતર, ન૦ એક જાતનું ભૂત
સિકોર, ન૦ શકોર, ચપણિયું
સિકાદાર, વિ૦ છાપવાળું, ચોખ્ખી ભભકનું ૨
સુદર દેખાવનું, ભભકાદાર [અનામત.
સિકાખંધ, વિ૦ મહોર છાપવાળું, બોડેલું ૨
સિકકેકટાર, સ્ત્રી૦ કટારની છાપ હોય એવી મ
હોર અથવા નિશાની તે
સિકકો, પુ૦ છાપ, મહોર ૨ મહોરવાળું નાણું,
ચત્રણી નાણું ૩ ઘાટ, ચહેરો ૪ મોટી ભ
ખોટી ૫ છાપ, ૩ કો, ફતેહની નિશાની
સિજવું, કિં સ૦ ચઢવું, ધીમી ગરમીએ બ-
દલાવું ૨ ટાકું પાડવું
સિજવું, કિં અ૦ ચઢવું, ૨ ધાવું, બદાવું ૨
બળવું, દાઝવું દુ ખી થવું ૩ પાર પડવું સિદ્ધ
સિદ્ધી, સ્ત્રી૦ સીટી, સીસોટી. [થવું

સિતળા, સ્ત્રી૦ શીતળા, બળિયા
સિતાફળ, ન૦ એક જાતનું શરદ ઋતુમા પાકતું
ફળ, અનુર, અનુછ [જીડી
સિતાફળી, સ્ત્રી૦ સિતાફળનું ઝાડ, અનુરી, અનુ-
સિતાર, પુ૦ એક જાતનું તતુવાલ.
સિતારો, પુ૦ (ફા૦) ગ્રહ, તારો ૨ નસીબ, દશાએમ.
સિતેર, વિ૦ સાંક ને દસ, ૭૦ [૩ ચઢતી, આખાદી
સિત્યાશી, વિ૦ એવી ને સાત, ૮૭
સિત્યેતોર, વિ૦ સિતેરને સાત, ૭૭
સિદ્ધ, અ૦ શીદ, શા માટે, શા કારણે.
સિદાવવું, કિં સ૦ પીડાવવું, પંચવવું, દિખા-
વવું, હેરાન કરવું
સિદાવું, કિં અ૦ પીડાવું, દુ ખી થવું, રીમાવું.
સિદ્ધ, વિ૦ (સ૦) પકડું, નક્કી. ૨ પાર પડેલું,
તૈયાર સજ્જ ૩ દાખલા દલીલથી મુરવાર
કરેલું, સાબીત ૪ પુ૦ જ્ઞાનથી પૂર્ણ એવો વ્રતો
જેની પાસે સિદ્ધિ હોય તે, જેની વાણી ફળે તે
સિદ્ધતા, સ્ત્રી૦ સિદ્ધપણું સિદ્ધત્વ. ૨ સાબીતી
સિદ્ધસાવક, પુ૦ ધારેલું કામ પાર ઉતારવાને
માટે મળી ગયેલા ગુરુ એવો તે ૨ બેઠે કાર્ય
કરી જણે એવો જે તે, જુવોને જાગરિયો એકજ
સિદ્ધાધ, સ્ત્રી૦ સિદ્ધપણું. ૨ સિદ્ધની મોટાઈ
સિદ્ધાંત, પુ૦ (સ૦) પ્રમાણથી કરેલો જે નિર્ણય તે,
નિશ્ચય, દઢમત, ઠરાવ ૨ મતવ્ય, વિચાર,
અનુમાન [ઉપર આવેલું ૨ દઢ ઠરાવનું.
સિદ્ધાતી, વિ૦ સિદ્ધતાવાળું, એક નક્કી વિચાર
સિદ્ધિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) કાર્ય કે ધારણાની પરિ-
પૂર્ણતા તે, પાર ઉતરણી ૨ મુક્તિ, છુટકો ૩
જય, ફતેહ. ૪ તથા મત્ર વગેરેથી પ્રાપ્ત થનાર
અલૌકિક અદ્ભુત સામર્થ્ય તે.
સિંધવું, કિં અ૦ પૂર્ણ થવું, સિદ્ધથવું.
સિંધવો, પુ૦ ગાડના પાછલા ભાગમાં ચૂકવવા
જે ટેકણ લાકડું તે, પ્રક્રિય. [વિદાય થવું.
સિંધારવું-વવું, કિં અ૦ જવું, ચાલતી પકડાવી,
સિંધી, પુ૦ આફ્રિકાનો રહેવાસી, હબસી.
સિપણી, સ્ત્રી૦ સિપણ તે, છટકાવ.
સિપવું, કિં સ૦ જાવું; રેડવું

સિપાઈ, પુઁલડરૈયો, હથિયારનધ રહેનાર માણસ
 ૨. પટાવાળો ૩ ચોખીદાર. સિપાઈ બન્નેયો=
 શરવીરનો પુત્ર
 સિપાઈગીરી, સ્ત્રીં સિપાઈનુ કામ તે.
 સિપાઈ સ્ત્રીં નાની છીપ, શખલી
 સિપાઈ, પુઁ સન્યામી, શ્રીપાન
 સિફત, સ્ત્રીં ગુણુ, ખાસિયત. ૨ તારીફ, વખાણુ
 ૩ તરેહ, છટા ૪ હિકમત, કરામત [છાલકુ
 સિફતુ, વિં છજુક્કુ, બલીવાર વગરનુ, છાજતુ,
 સિફાઅહાદુર, વિં હિમ્મતવાળો, છાતી ધડો,
 મજબુત મનનો માણસ
 સિફારસ, સ્ત્રીં (ફા) સિપાઈસ, બલામણુ,
 ભાળવણી કાઢના શ્રેય માટે પોતાના બળીતા
 ઉપર વગ ચલાવવી તે
 સિખ દી, વિં સિરખ દી, બુઓ
 સિમલો, પુઁ એક જાતનુ ઝાડ એના જિંડવા-
 માથી બહુ સુવાળુ ૩ નીકળે છે
 સિમાડો, પુઁ ગામને લગતી જમીનનો છેડો,
 ગામની હદ ૨ સરહદ, મર્યાદા
 સિમટ, પુઁ (અ ૦ સીમેન્ટ) એક જાતની ધણી
 ચીકણી બનાવટી માટી, કોઇ ચીજને વધારે ચીવટ
 ચોટાડી દે એવી વસ્તુ તે
 સિર, નં માથુ, મસ્તક, ટોચ, શિખર
 સિરતાજ, પુઁ માથાનો મુગટ
 સિરપેચ, પુઁ ફેટા અથવા પાઘડી ઉપર બાધ-
 વાનો હીરામોતી જડિત પટકો
 સિરમ દી, વિં સમ્રાટને જરૂર પડે ત્યારે સામત
 રાજ્યએ પોતાને ખરચે રાખેલુ લશ્કર પુરૂ પાડતુ
 તે ૨ એવુ રાખેલુ લશ્કર તે ૩ મહારાજના
 લશ્કરનો જે ભાગ ખડિયા રાજને લા તેના
 ખરચે રહે છે તે
 સિરસ, પુઁ સિળન, ધચરકા વિકાર
 સિરસ્તેદાર, પુઁ અમલદારનો મુખ્ય કારકુન જે
 વિગત રજુ કરે છે અને બુઆનીઓ વગેરે લખે છે
 સિરસ્તો, પુઁ ચાલુ વહીવટ, ધારો, નિયમ
 સિરાજ, સ્ત્રીં બત્તી, ચિરાગ
 સિરામણ, નં નસ્તો, સવારતુ ખાવાનુ

સિરાવતું, કિં સં નાસ્તો કરવો. ૨ સબડકે
 ખાવુ, હોશથી ઝપાટે ખાવુ
 સિરોઇ, સ્ત્રીં પાણી ભરી રાખવાનુ નળી જેવા
 મોતુ મોટા પેટનુ વાસણુ
 સિલક, સ્ત્રીં વધારો, પુરાત, જણુસ [જેમનું તેમ
 સિલશિલાઅધ, અં હારદોર ૨ અકબધ,
 સિલાર્ધ, સ્ત્રીં સિવડામણુ, સિવવાની મજુરી ૨.
 સિવવાની ઢબ, સિવણુ
 સિલાજીત, પુઁ પત્થરમાથી ઝરેલી રસ્તીનો પદાર્થ,
 એ ઓસડ તરીકે વપરાય છે, શિલાજીત
 સિલેદાર, પુઁ ઘોડેસ્વાર સિપાઈ (ઘોડાનુ ખગ્ય
 તેને પોતાને માથે હોય છે)
 સિવડામણુ-ણી, નં સિલાર્ધ
 સિવડાવતુ, કિં સં દરજી પાસે કપડાને ડાખી
 સાધીને બેસતો ઘાટ કરાવવો
 સિવજુ, નં સિલાઈ, સિવતુ તે, સિવવાની ઢબ-
 જ્ય ૨ સિવવાની મજુરી ૩ સિવેલુ તે
 સિવણી, સ્ત્રીં સિવવાની રીત-ઢબજ્ય તે, સાધવુ તે
 સિવવુ, કિં સં સોયદોરાથી ટાકા મારી બેડતુ
 -માધવુ, દોરો ભરવો, ટાકા દેવા
 સિવાઈ, સ્ત્રીં સીવડામણુ
 સિવાય, અં વગર, વિના ૨ વધારામા
 સિસમ, પુઁ એક જાતનુ ભારે, કંથુ, કાળા
 રંગના લાકડાવાળુ ઝાડ
 સિસોટી, સ્ત્રીં સીટી, ઓઠ દાનીને કે ભુગળી
 રાખી પવન ફુકીને ઝીણો અવાજ કાઢવો તે
 ૨ એક જાતનુ ઝાડ
 સિસોળિયુ, નં સાહુડીના શરીર પરનો બડો
 થળ જેવો પિંછાનો સળિયો
 સિહાવિહા, અં શિયાવિયા, શરમિ દુ, ઓશિયાગુ
 સીક, સ્ત્રીં લોહાનો લાખો પાતળો શળિયો, ગજ
 સીકુ, બું શિકુ [૨ ૧૦ માદુ, આગ્રી.
 સીડતું, કિં સં બધ કરવુ, સજડ પુરતુ-છાદી
 લેવુ ૨ અદા કરવુ, આપી દેવુ બીડયુસીડયુ=
 ચૂપચાપ [પગથિયાવાળી બનાવટ
 સીડી, સ્ત્રીં નિસરણી, દાદર, ચઢ ઉતર કરવાની
 સીત, સ્ત્રીં હળપુણી, ડોશ ઉં 'સીત વળઆ

માટે સીતા, વેદ પુરાણે વિદિતા—ઉદ્ધવ
 શીત્કાર, પુઠ એઠથી પવન કુકી અવાજ કાઢવો
 તે ૨. ઉરકેરવાનો અવાજ તે ૩ કામળ સીટી
 જેવો અવાજ ૪ ભય, ને ઠીની ધુળરીથી
 થતો એવો અવાજ
 સીદ, અં શીદ, શા માટે
 સીદી, સ્ત્રીં સૈદ, સ્તક ૨ પું સીધી, હમસી.
 સીધુ, નં (સં) દાર, વારણી
 સીધુ, નં રાંધી ખાવા જેટલુ કાચુ અનાજ
 વગેરે તે, ૨. ખોરાકી, ખરચી [પ્રમાણિક
 સીધુ, વિં પાશર, પાધર ૨ સરલ, નિષ્કપટી,
 સીના, પું છાતીનો ફેલાવ, છાતીની વિશ્વળતા તે
 સીપ, સ્ત્રીં (સં શુક્તિ) છીપ
 સીમ, સ્ત્રીં ગામને લગતી ખેતરપાદરની જમીન
 ૨ હદ, મર્યાદા, ૩ છેડો.
 સીમઠોક, અં બધુ, તમામ
 સીમત, નં (સં) સેથો ૨ અધરણી
 સીમતિની, સ્ત્રીં સોવાશય સ્ત્રી, સૌભાગ્યવતી
 સ્ત્રી ૨. અધરણિયાત, ઘેણ [બૂભાગ તે
 સીમા, સ્ત્રીં (સં) હદ, મર્યાદા ૨ અમુક મર્યાદિત
 સીમાડો, પું સીમ ૨ ગામની હદ—છેડો
 સીયમ, વિં ઉતરતા દરજ્જાનું, હલકી જમીન
 ત્રીજા નખરે મુકાય એવી હલકી જમીન.
 સીરી, સ્ત્રીં ચરી, મીઠી વાસ ૨ લહેજત
 સીસી, સ્ત્રીં શીશી [નરમ ધાતુ
 સીસુ, નં એક જાતની ભારે પથ્થુ વળે તેવી
 સીસો, પું સાકડા મોનું નળાકાર કાચનું વાસણ,
 મોટી શીશી.
 સીળી, સ્ત્રીં શીળા, બળિયા, સૈયડ
 સીળુ, વિં શીળુ, નરમ રવભાવનું, મોળું,
 ઠી પ્રકૃતિનું ૨ વિવેકી, કાવકુ ૩ ધીમુ ૪
 સુ, અં સાથે, પ્રત્યે, શુ [દાદુ
 સુખળાં, નં ઉખી ઉપરના સોય જેવા રેસા
 સુઘડુ, કિં સં નાકથી વાસ લેવી ૨ નાક
 વાટે કાઢી જીજ અંદર લેવી
 સુઠ, સ્ત્રીં (સં) સુકવેલુ આદુ
 સુઠીપાક, પું મોટો ભાગ જેમા સુઠનો હોય

એવો પાક ૨. માર.
 સુડ, સ્ત્રીં શુદ્ધ, હાથીનો નાકનો અવયવ.
 સુડલી, સ્ત્રીં બોમિયુ, ટાપલી
 સુડલો, પું ટોપલો
 સુથિયુ, નં માટીની ગોળા નીચે મૂકવાનું વેશા-
 ધાસનું ઉદાણ 'સુથિયુ ને સાવરણી.' ૨. પાધ-
 ડીનો ડુચો
 સુદણુ, સ્ત્રીં ભાવસારની ખારવાળી કુડીની જગા.
 સુદર, વિં (સં) આખને અને મનને બંધો
 એવું સાર, રૂપાળુ, મનોહર ૨ શૌભાવાળું.
 દેખાવમા રમણીક લાગે એવું, દેખાવકુ, મજેનું
 સુદરી, સ્ત્રીં રૂપવાન-દેખાવડી—ગોઠક સ્ત્રી.
 સુવાળી, સ્ત્રીં સુકવીને તળેલી પૂરી [મુલાવમ
 સુવાળુ, વિં નરમ, પોચુ, રેશમ જેવું લીસુ,
 સુ, અં (સં) સારુ, સુદર, વધારે, ઇં અર્થ
 મયક પ્રલય ૨ વિં સરખુ
 સુધ્યાણી, સ્ત્રીં દાઢ, પ્રસવ કરાવનારી.
 સુક, સ્ત્રીં સુકવણુ, વરસાદની તળી, સુઘપણુ.
 સુકન, પું શુકન, સારા ચિહ્ન ૨ બોલ, વચન.
 સુકર, વિં (સં) સહેલું સરલ, ઝટ બને એવું
 સુકલકડી, વિં લાણુ ને પાતળુ એકવાડા હાડનું.
 સુકવણી, સ્ત્રીં સુકવેલું તે ૨ સુકાવું તે.
 સુકવણું, નં જૂરતા વરમાદ વગર વાવેતરનું
 સુકાવું તે, સુક; કોરકુ, 'કર્મ વિનાનો ખેતી કરે
 બળદ મરે કે સુકવણુ પડે'
 સુકવણુ, કિં સં સુકાવા નાખવું—મૂકવું, વાગરો
 કે તડકે નાખવું; સુકાય તેમ કરવું
 સુકવું, કિં સં સુકાવું. સુકું થવું
 સુકાન, નં (અં) પટવાર, વહાણને ધારેલે મારે
 ચલાવવાની કળા; જે મરડવાથી વહાણ દિશા બદલે
 છે તે લાકડું—કુચી ૨. ધારેલે મારે ચલિ કરા-
 વનાર, કળ, લખામ [ટહેલ
 સુકાની, વિં વહાણનું સુકાન ફેરવનાર ખાસસ્ત્રી,
 સુકાવું, કિં અં કોર પડવું, સુકું થવું જવું.
 સુકાળ, પું સારા પાકવાળો વખત, સોંપવારી.
 ૨ પુષ્કળપણું
 સુકીર્તિ, સ્ત્રીં સારી નામના, ખ્યાતિ; આજર.

સુકું, વિં બિનાથ રહિત, કાર, સુકાઈ ગયેલુ
(૧) કુર્બાણ, નહિ પુષ્ટ. (૨) જાલકુ (૪) ખાલી
સુકો દુકાળ=વરસાદ વગર પડેલો કાળ તે સુકું-
બંધ=તદન સુકું

સુકુમાર, વિં ધણ કોમળ, નાળુક, સુવાળુ
સુકુલ નં (સં) સારકામ, પુણ્ય, પ્રભુ પ્રીત્યર્થ
કરવામા આવતા સંવળા કર્મ તે (૨) વિં
પુણ્યકારક, રૂકું, શુભ

સુકો, પુઠ ચલમમા પીવાનો તમાકુ
સુકોમળ, વિં સુકુમાર, કુમળુ ૨ નરમ, સુવાળું
સુકકો, વિં લુખો, કોરડો ૨ ખાલી, નકામો
સુખ, નં સ્વસ્થતા, નિરાત ૨ મોજમઝા ૩
જગતના ઉપભોગથી ચિત્ત આનંદમા રહેવું તે

૪ વૃષ્ટિ, આરામ ૫ આનંદ, હર્ષ
સુખકર કારી, વિં સુખ ઉપજાવે એવું,
સુખચેન, નં નિરાત, શાન્તિ
સુખડ, સ્ત્રીં ચદન, એક જાતનું સુવાસિત લાકડું
સુખડિયો, પું સુખડી બનાવી વેચનારો મિઠા-
ઈવાળો, દલવાઈ

સુખડી, સ્ત્રીં ધી ગોળમા ધઉનો લોટ શેકાને
બનાવેલો ખાવાનો પદાર્થ ૨ મિઠાઈ ૩ હક
સાઈ, દસ્તુરી

સુખતળી, સ્ત્રીં જોડો પગમા નખ એ માટે જો-
ડાની અંદર રાખવાનું નરમ છુદું ચામડાનું પડ
સુખદ-દાર્દ-દાયક, વિં સુખદેનાર, સુખઆપે એવું
સુખન, પું બોલ, વચન, વેણુ

સુખપાલ, સ્ત્રીં સુદર પાલખી, મેનો
સુખરૂપ, અં સુખમા, ક્ષેમ, આરોગ્ય
સુખલા, પું ધઉનો જોડો લોટ, રવો

સુખવાસેલી, વિં સુખમા રહેનાર, મોજ, વૈભવી
સુ મવેલ, સ્ત્રીં એક જાતની ડાંગર, કમોદની
એક જાત [બિજાનું, વિકાસ માટેનો પલ્લગ

સુખશાયા, સ્ત્રીં સુખરૂપે સુવાય એવું સુદર
સુખતાળા, સ્ત્રીં આરામ, નિરાત ૨ આરોગ્ય

સુખકારી, સ્ત્રીં સુખરૂપતા, સુખી હાલત, તદુત્તરી
સુખાળુ, વિં સુખવાળું, સુખી ૨ આરામમા
સુખિયું, વિં સુખી, વૈભવી. [સુતેલું

સુખી, વિં સુખવાળું, તન, મન, અને ધનથી
સુસ્થિતિવાળું, સ્વાસ્થ્યવાળું

સુગ, સ્ત્રીં કાઈ વસ્તુ જોતા સાબળતા કમકમી
આવવી તે, કટાળો, ચીતળી, ઘૂણા

સુગવ, સ્ત્રીં ખુશમો, પરિમળ [પગિમળ
સુગધી, વિં સારીવાસવાળું ૨ નં ખુશમો,
સુગધીદાર, વિં સારીવાસવાળું, ખુશમોદાર
સુગમ, વિં સહેલું, સરલ, સુતરું.

સુગરી, સ્ત્રીં એક જાતનું પાપી, એનો માળો
ધણાજ પારીક ગુલાએલો હોય છે

સુગરુ, વિં જેને માથે ગુરુ-અકુશ છે એવું
સુગામજી, વિં સુગ ચઢે એવું કટાળો-ઘૂણા
ઉપજાવે એવું [નસકોરા કુલાવવા.

સુગાલુ કિં અં સુગ ચઢી, કટાળો ખાવો,
સુગાળ-ળાલુ વિં અપ્રિય વસ્તુ જોતાજ સુગ ચઢે
એવું, ચીતળીવાળું ૨ પુષ્કળ સોધું

સુઘડ, વિં સ્વચ્છ, ચોક્ષુ ૨ ચતુર, વિવેકી
સુઘડતા, સ્ત્રીં સુવડપણું, સ્વચ્છતા, ચોક્ષમાઈ
સુચરિત, વિં નીતિ અને સદાચારવાળું, સારા
પ્રમાણિક જીવનક્રમવાળું

સુચવતું કિં સં સુચના કરવી, બતાવવું, જણા-
વવું, ઈસારો કરવો ૨. મમજે એમ કરવું

સુજન પું સારો-પ્રામાણિક માણસ, ગુણવાન
સુજનતા, સ્ત્રીં સત્જનનપણું, અસરાશી, ભલાઈ
સુજની સ્ત્રીં રત્નઈ, આજી ૩ ભરેલું જોડવાનું
પાતળું ગોદડું [દિખવું

સુજલુ, કિં સં (દરદથી) ફૂલવું, ઉપસવું ૨
સુજશ, પું નામના, કીર્તિ, પ્રખ્યાતિ

સુજણ, વિં ડાહ્યું, ચતુર, પ્રવીણ ૨ માહિત-
ગાર ૩ જાણીતું, જુદિમાન.

સુજાત, વિં ઉચી જાત-કુળનું, ઉમદા ૨ બહુ
સુજા વિં સુજણ, ગુણવાન તે ગુણ સમજનાર
સુજતા, સ્ત્રીં સારી રીતે જાણવાપણું ૨ સુ
જનતા, મોજન્ય [બ્યની પરખ

સુઝ, સ્ત્રીં અક્ષય, નજર પહોચવી તે ૨. કર્ત-
સુઝલું, કિં સં દેખાવું, નજરે પડવું ૨ સમ-
જાવું, જાન્યવું, મનમા આવવું. ૩ ભાસ થવો.

અક્ષય પહોંચવી ૫ પરખાવુ, ગમ પડવી.
 મુક્તાળીશ, વિં ચાળીય ને સાત, ૪૭.
 મુક્તાળી, પું મવત ૧૮૪૭ માં પડેલો મોટો
 દુકાળ ને
 મુડવુ, કિં સં કાપણી કરવી, હાળવુ, વાહવુ
 મુડી, સ્ત્રીં સોપારી કાતરવાનુ ઓળર
 મુડો, પું મોટી મુડી, ફળ કાપવાનુ ઓળર.
 ૨ શુડો, પોપટ ૩ ધાસ થાય એવી જમીન,
 પોપડુ ફૂલવુ, હીમણુ થવુ
 મુણવુ, કિં સં સાબળવુ ૨ કિંઅં મુજવુ,
 મુણાવણી, સ્ત્રીં મુણવુ તે, ફરિયાદને લગતી
 બામતો સાબળવી તે, સાબળવુ તે
 મુણાવવુ, કિં સં સંભળાવવુ ૨ જણાવવુ
 મુત, પું (સં) પુત્ર, છોકરો, દીકરો ૨ સારથી,
 ગાડીવાન ૩ ક્ષત્રિથી વ્યાહણીને થયેલો પુત્ર
 મુતક, નં મરણુ જનનને લગતી અસ્પર્શતા
 રખારીનુ મસ્તક=જેનો પારજ આવે નહિ એવુ તે
 મુતલુ, વિં સુદર શરીરવાળી, સ્વરૂપા, નાણુક
 મુતર, નં રેનો તાર, તાતણુ, દોરો
 મુતર, વિં સહેલુ, સુગમ, પાશર
 મુતરફેણી, સ્ત્રીં મુતરના તાર જેવી ખાડ, દૂધ
 ને મસાલાની બનાવેલી મિઠાઈ
 મુતરશાળ, સ્ત્રીં ડાંગરની એક જાત
 મુતરાઉ, વિં રૂના તારની બનાવટનુ
 મુતરિયો, પું મુતરનો વેપારી ૨ મુતાર
 મુતરો, વિં સહેલુ, સુગમ, સગલ
 મુતળ, નં (સં) માત પૈકી મીઠુ પાતાળ
 મુતળવુ, કિં સં જોડવુ, સાકળી લેવુ, બાધવુ
 મુતળી, સ્ત્રીં શણુની પાતળી દેરી, સિદરી
 મુતા, સ્ત્રીં (સં) પુત્રી, દીકરી, છોકરી
 મુતાર, પું લાકડા ધડનાર, સુધાર, ઠાર
 મુતારો, વિં મુતારને લગતું.
 મુત્રામા, પું (સં) ધં
 મુથાડિયો, પું એક જવલુ ધાસ
 મુદ, અં-શુકત પક્ષ, અજવાળિયુ [વિષ્ણુનુ ચક્ર
 મુદર્શન, વિં સારા દેખાવનું, રૂપાણુ ૨ નં
 મુદામન, અં નુકસાન ન થાય તેમ, સજામતીથી,

મુદ્ધિ, અં સુદ, અજવાળિયુ ક્ષેમ, સ્થિતિમાં.
 મુદિન, પું શુભ દિવસ, આનંદનો દિવસ
 મુદ્દક, વિં ખૂબ મજબુત, નબર, મુસકીન
 મુદ્દા, અં સાથે, સહિત
 મુધ, સ્ત્રીં સમજ, લાન, જ્ઞાન
 મુધબુત, સ્ત્રીં શુદ્ધિશુદ્ધિ મધુર્ણ જ્ઞાનને લાન
 મુધબુત હીજવી-કર્તવ્યકર્તવ્ય નિર્ણયક શુદ્ધિ
 જતી રહેવી, લાન જવુ
 મુરરુ, કિં અં સારા થવુ નીતિ રીતિ ને
 બ્યવહારની સમજમા આવવુ ૨ દુરસ્ત થવુ,
 શુદ્ધ થવુ, સમરવુ [સ્થિતિ
 મુવરાહ, સ્ત્રીં મુધારો, મુધરવુ તે ૨ મુધરેલી
 મુવરાઈખાતુ, નં મુધારો કરનાર ખાતુ, નગર
 વાવસ્થા રાખનાર મસ્થા, મ્યુનિસિપાલિટી.
 મુધા, સ્ત્રીં (સં) અમૃત ૨ મધ મુધારમ=
 અમૃત જેવી નિઃકાશ
 મુધાકર, પું (સં) ચંદ્ર, ચંદ્રમા, મુધાશુ
 મુધારક, પું મુધારો કરનારો, મુધરેલો
 મુધારવુ, કિં સં સારુ કરવુ, સારી હાલતમા
 લાવવુ. ૨ નીતિ-અવહારના સારા માર્ગપર
 આણવુ, આપવુ ૩. દોષ-ગહિત કરવુ બ્રહ્મ
 મુધારવી, શુદ્ધ કરવુ ૪ દુરસ્ત કરવુ, સમારવુ,
 ઠીકઠીક કરવુ (યત્રાદિકને) પ. મોળવુ, ચોખ્ખુ કરવુ.
 મુધારો, પું મુધરવુ સ્ત્રી, સારાપણુ. ૨. દુરસ્તી,
 મરામત, વધધટ-ફેરફાર શુદ્ધ થવુ તે.
 મુધાંશુ, પું (સં) ચંદ્રમા, ચંદ્ર, શરી
 મુધી, અં લગી, પૂર્વત ૨ દરમિયાન
 મુધી, વિં સારી શુદ્ધિનુ ડહાણુ, શાણુ
 મુધીર, વિં ઠાવકુ; ઠરેલ ૨ હિ મતવાળુ, અ-
 ડગ, બહાદુર ૩ દં, સુસ્ત
 મુધું, વિં સીધું, પીંશર, ૨ સરલ, નિષ્કપટી,
 મુનકાર, વિં શ-યકાર [મોળુ ૩ ખર્ચ, સાચુ
 મુનત, સ્ત્રીં મુસલમાનપણુનો એક સંસ્કાર.
 આમા લિંગમણિનું ઠાકણુ ત્વયાનો છેદ કરવામા
 આવે 'શિયાળ ન હોત તો મુનત હોત સમગી'
 મુનમુન. વિં શ-મુન, દિદ્મુદ, ચૂપચાપ.
 મુની, પું મુસલમાની ધર્મનો એક સંપ્રદાય. (શિયા
 અને સુની).

સુનું, વિં વસ્તી વગરનું, સહવાસ વગરનું, એ
કાલિક, ૨ રક્ષક રહિત 'ધણી વગર ટોર સુના'
૩. શોભારહિત, ઉજડ, શાત, ઉજળામણ ને
સુનું, નં સોનું, સુવર્ણ [આનંદ રહિત
સુનેરી, વિં સોનેરી, સોનાનું

સુપડો, સ્ત્રીં નાનું સુપડું ૨ પાણી ઉલેચવાની
સુપડા જેવી બનાવટ, ઉલેચણી ૩ નાની ચો
રસ સુપડા ધાટી પડનાળ કરા ને પાંખ આ-
ગળ છાપરામા રખાય છે ૪ ગાડીના પેડાના
ફરવાથી ઉડતી ધૂળ અને કાદવ અટકાવે એવું
પેડાપર રહેતું ઢાંકણ

સુપડું, નં અનાજ વધેરે ઝાટકવાનું વાસ, વાસ
અથવા ધાતુનું બનાવેલું સાધન

સુપતી, સ્ત્રીં સલાટની હથોડી.

સુપન, નં સ્વપ્ન, સ્વપ્ન

સુપાત્ર, વિં યોગ્ય, લાયક ૦ ઉચ્ચ, કુલીન,
ખાનદાન 'સુપાત્રે આપો દાન'

સુપુત્ર, પું કુટુંબની આબરૂમા વધારો કરે એવો
દીકરો તે, કુળદીપક

સુપૂરત, સ્ત્રીં સુપરત, સોપણ બાળવણ

સુમે, વિં (સં) સુતેલું, ઉધેલું

સુમિ, સ્ત્રી (સં) ધોરનિદ્રા, ધેનની એકતારતા

સુચુદ્ધિ, સ્ત્રી (સં) સારી મતિ, સારી સમજ
૨ નિષ્કપટ બુદ્ધિ, સત્તિષ્ઠા તે

સુએદાર, પું સિપાઇઓની નાની ટુકડીનો અ
મલદાર, જમાદારથી ચડતો દરજ્જો, મોટો
નાયક ૨ પરગણાનો હાકિમ [ઓહો

સુએદારી, સ્ત્રીં સુએદારપણ, સુએદારીનો

સુએ પું (અં) જિલ્લો, પ્રાત ૨ જિલ્લા કે
પ્રાતનો ઉપરી અમલદાર

સુએ'ય, પું (સં) સાગે બોધ-સલાહ, શિખા
મણીની વાત ૨ સહેલથી સમજાય એવી સરલ
વાત-વસ્તુ તે [૨ નસીબદાર, ભાગ્યશાળી
સુભગ, વિં (સં) સુદર, મજેનું, ગમણીય
સુભગા, સ્ત્રીં સ્વરૂપવાન સ્ત્રી, સુદરી ૨ નસીબદાર
-ભાગ્યશાળી સ્ત્રી.

સુભટ, પું યોધ, લડવૈયો, શરવીર

સુભાગ્ય, નં સારું નમીય, ચઢતી વેળા ૨. વિં
નસીબદાર [ખોનાયેલું, સુદર વાણીનું

સુભાષિત, વિં મધુર વાણીવાળું, સારી રીતે
સુભૂ, વિં સુદર ભ્રમરવાળી, કમાનદાર સુશોભિત
ભવાવાળી સ્ત્રી 'તમારા સમ છે સુભુ!'

સુમતિ, સ્ત્રીં (સં) સુચુદ્ધિ, ડહાપણ, અકલ
સુમન, નં (સં) પુષ્પ, ફૂલ

સુમસામ, વિં મુગુ અને બાનવગરનું, સુનકાર
સુમાર, પું શુમાર, અદાજ, અટકળ ૨ અનુમાની
માપ-વજન ૩ નીશો, રંગ.

સુમારે, અં આસરે અડસદે અટકળે

સુમેરુ, પું એક મોટો ને ઉચો પર્વત, મેરુ
સુયાણી, સ્ત્રીં સોયાણી, દાયણ [ધારી

સુર, પું (સં) દેવ, દેવતા ૨ સૂર, સ્વર, અવાજ
સુરધ, સ્ત્રીં સિરોઈ, સાકડા મોનું મોટા પેટનું

પાણીનું વાસણ

સુરખી, સ્ત્રીં લાલી, લાલાશ, ચોખ્ખા, તાજ
ને ત દુરસ્ત લોહીની ઝળકી તે ૨ તેજ, ચળકાટ,

ભલક ૩ અસર, લાગણી ૪ કોર્ટમા રળું
થયેલા દાખલા બાબત કરવામા આવતી નિશાની.

સુરજ, પું (સં સૂર્ય) સૂર્ય, આદિત્ય, રવિ

સુરત, સ્ત્રીં ચહેરો, મુખાકૃતિ, મુખવટો ૨ સગ,
રતિ, મનોગ [સ્મૃતિ ૩ સારી મોસમ

સુરતા, સ્ત્રીં લક્ષ, નજર, ધ્યાન ૨ યાદદારત,

સુરતી, વિં સુરત સમધી ૨ સ્ત્રીં યાદ,
સ્મૃતિ ૩. મોહ, પ્રેમ [૨ આધેળો

સુરદાસ, પું હિંદીભાષાનો એક પ્રસિદ્ધ કવિ
સુરધન, નં પૂર્વજ

સુરપતિ, પું (સં) ઇન્દ્ર, દેવનો રાજા

સુરભિ, સ્ત્રીં (સં) મનવાહિત ફળ આપનારી
ગાય, કામધેનુ ૨ વસત ઋતુ ૩ વિં સુવા

સિક, સુગંધિયુક્ત [અજનદ્રવ્ય
સુરમે, પું અજનમા વપરાતું ખનિજ દ્રવ્ય,

સુરલોક, પું (સં) દેવલોકનું રહેવાનું સ્થળ,
સ્વર્ગ, દેવભૂમિ, ત્રિવિષ્ટપ

સુરવાળી પું પાવનમો, ચોરણો લેધો.

સુરંગ, સ્ત્રીં ખડકવાળી જમીનમાં પત્થર તોડી

નાનું બખાર પાડી દારૂ ભરીને ઉડાડી મૂકવાની
સ્ફોટક્રિયા તે ૨ ભૂમાર્ગ, ભોય અદર ઝાઢેલો
રસ્તો, ભોયરુ ૩ ભેરથી ફાટી જેને અથડાય
તેને ઉડાડી દે એવી પાણીમા ને ભોયમા મક
વાની એક બનાવટ તે
મુરંગી, વિં ભભકાદાર રગવાળુ, શુશોભિત
૨ લહેરી, રંગીલુ રમુજી ૩ સ્ત્રીં ઉચી જા-
તનો રગ નીકળે એવી વનસ્પતિ, સોરગી
મુરા, સ્ત્રીં (સ૦) મદિરા, મધ, દારૂ
મુરાખ, સ્ત્રીં વિધ, કાણુ, બાકાર
મુરાગના, સ્ત્રીં (સ૦) દેવલોડની સ્ત્રી, દેવી
મુરાપાન, નં મધુપાન, દારૂ પીવો તે [વિશુધ
મુરીનર પું દેવ, દેવ જેવો સારો મત માણુસ,
મુરૂપ, વિં દેખાવડુ, રૂપવાન, ફાકડુ [ભભકાદાર
મુરેખ, વિં સુદર, મજેતુ, શોભિતુ ૨ સફાંદાર,
મુરેશ, પું (સ૦) સુર-દેવનો રાજ, ધંદ્ર
મુરેશ્વર, પું (સ૦) સુરેશ, ધંદ્ર, દેવનો રાજ
મુરોખાર, પું ધોળો અને લામા પાસાનો એક
ખાર એ ફાડવાનો દારૂ બનાવવામા, ધાતુઓ
ગાળવામા અને દવામા વપરાય છે
મુચાવડું, કિં સ૦ સુલકુ કરવું, ચતુ કરવું ૨
સમું કરવું [સાર
મુલક, વિં સવળ ૨ સવળ પડતુ, અનુકૂળ,
મુલતાન, પું (ફાં) રાજ, પાદશાહ ૨ સુમો,
મોટા પ્રાંતો અધિકારી-ઉપરી હકિમ
મુલતાની, સ્ત્રીં સુનતાનની કારકિર્દી તે, પાદ-
શાહી ૨ વિં સુલતાનને લગતું
મુલક્ષણ, વિં સદ્ગુણી, સારા ગુણુ
મુલભ, વિં (સ૦) ઝટ મળે-પ્રાપ્ત થાય એવું,
સહેલું, સાલ, સુગમ્ય
મુલમતા, સ્ત્રીં સહેલાર્થ, અનુકૂળતા, સુગમતા
મુલસિત, વિં (સ૦) મનોહર જમીલુ, ઉમ-
ળકા આણે એવું-સુદર સુકુમારતા, મદુતાવાળુ
મુલાખ, સ્ત્રીં વિવ, વેહ, જુલાખ
મુલુક, વિં મિલનસાર, મળતાવડુ ૨ સપ,
સમજાવટ ૩ નરમ-સદાચારવાળુ
મુલેહ, સ્ત્રીં સલાહ, શાંતિ, ટટો બખેડો ન

થાય તે ૨ સમાધાની, સપ, ઝંઘડાની માડવાળ
તે મુલેહાધિકારી-ટટો બખેડો ન થાય તેમ કર
નાર અમલદાર, જે પી. (જસ્ટીસ આફ ધી
સુવર, નં હુકમ, જુડ; વરાહ [પીસ)
મુવણ, નં (સ૦) સોનુ, હેમ, કચન ૨ વિં
ઉજળા ગૌરવણુ [એ ગરમ ને પાયક છે
મુવા, પું એક જાતના સુગંધિદાર મસાલાના ખી
મુવા, પું સવા, અનુકૂળ પ ન તે ૨ અનુકૂળ-
વાલકાગક સમય [રોગ, મુવાડમાથી લાગતો રોગ
મુવારોગ, પું પ્રસૂતિમાથી લાગુ પડેલો એક સ્ત્રી-
મુનાવડ, સ્ત્રીં જનન કાળ તે, પ્રસૂતિ, બાળકને
જન્મ આપવાનો અને તે પછીની માદગી અથવા
અશક્તિનો વખત

મુનાવડી, વિં પ્રસૂતા, મુનાવડ મુતેલી સ્ત્રી
મુવાસ, સ્ત્રીં સારી પરિમળ, ખુશબો, સુગંધિ
મુવાશણ, વિં સોભાગ્યવતી, સોહાગણ
મુવ સણી, સ્ત્રીં સૌભાગ્ય-એવાતનવાળી સ્ત્રી
મુવાસિત, વિં ખુશબોદાર
મુવાસિની, વિં સોવાશણ, સૌભાગ્યવતી
મુવાળુ, વિં મુવાળું, લીસુ, ૨ નં સતક
મુવાગ, પું સ્વાગ, પોષાક. ૨, વેષ, પોષાક
મુવાંણુ, આરામ, ફેર. ૨ ગમત, મજા, આનંદ
મુવુ, કિં સવુ, થયન કરવું ૨ ઉધવુ
મુશિકિત, વિં (સ૦) સારી કેળવણી પામેલું
ભણ્યુ ગણ્યુ, કેળવાયેલું [વિવેકી, મર્યાદાશીલ
મુશીલ, વિં સારા નરમ સ્વભાવનું, ગુણવાન,
મુશોભિત, વિં ખૂબ શોભાવાળું, સુદર
મુશ્મુષા, સ્ત્રીં સેવા; ચાકરી
મુશુમિ, સ્ત્રીં ગાંઠ ઉધ, ધોર નિદ્રા, જેમા કંઈ
જાન ન હોય એવી નિદ્રા ૨ સ્વપ્ન
મુશુમ્મા, સ્ત્રીં એક શ્વાસ નળી, નાકની વાટે જે
નાડીમાથી શ્વાસ નિકળે છે તે
મુસવાદ, સ્ત્રીં સ સ એવો પવનના સપાટાનો
અવાજ, ભેરથી પવન વહાતા થતો અવાજ ૨
તીર પત્થર વગેરેનું વાતાવરણમાથી વેગે પસાર
થતા થતો અવાજ
મુસવાદો, પું મુસવાદ, પવન ચિરાતા થતો એવો

અવાજ ૨ વેગે ધસતા પાણીનો અવાજ ૩
પવનનો ઝપાટો, જરદાર લહેરિયુ.
મુસવાડ, સ્ત્રીં અવાજની પર પરા, ઘોર, ઝલા
ખંકાર ૨ મન્દર, તિમિગદ
મુસવાડો, પુઠ જોરથી પવન વહાવો-નીકળવો
તે ૨ જોમદાર નિસાસો, નિવાસ, ધુફવાડો
મુસ્ત, સીં આળસ, મદ, ધીમુ, એદી.
મુસ્તી, સ્ત્રીં આળસ, ઉઘનું ઘેન ૨ મદતા,
મુસ્વર, પુઠ મધુર અવાજ [શૈથિલ્ય
મુહાગ, વિં મધુર, સુદર, શોભિતુ
મુહાગણુ, સ્ત્રીં સૌભાગ્યવતી સ્ત્રી ૨ માનિની,
વહાલી, પતિના પ્રેમવાળી સ્ત્રી ૩ સૌવાશય
મુહાગી, વિં સુભાગી, સુખી ૨ વૈભવી, સૌ-
ભાગ્યયુક્ત [ચિન પડતુ
મુહાલુ, કિં અં શોભતુ, દીપતુ ૨ ફાવતુ,
મુદ્દય, પુઠ (સં) મિત્ર, ભાષ્યધ, દોસ્ત. ૨
વિં વહાલુ, સ્નેહી [હિતચિતક
મુદ્દજન, નં સ્નેહીજન, વહાલા, ભવવાળા,
સુળ, નં શળ, એક જાનુ તીક્ષ્ણ દરદર કાટો
મુકર, નં ભુડ, ધુકર
મુક, વિં મુક, તાજગી વગરનુ, શુદ્ધ ૨ બિનાશ
વગરનુ ૩ સત્વહીન, નિર્બળ, ૪ શરીરે પાતળુ
૫ ધન રહિત, કોરડુ
મુકો, પુઠ તમાડનો ભુકો, જરદો [વેદિક પદ
મુક્ત, નં (સં) મળેનું હુકુ વાક્ય ૨ નાનું
મુક્તિ, સ્ત્રીં મુક્તિ, િપોલી, સીપ
મુક્તમ, વિં (સં) ઝીણુ, બારીક ૨ અપ,
થોડુ ૩ અલ્પત, નાનુક ૪ તીક્ષ્ણ
મુક્તમદર્શક, વિં બારીક વસ્તુને દેખાડનાર,
અલ્પને મોટા રૂપમા દેખાડે એવું
મુક્તમદર્શી, વિં બારીક નજરે જોનાર, ઝીણુ-
વટથી જોનાર ૨ તત્ત્વદર્શી
મુક્તમદેહ, પુઠ (સં) દેહથી છુટો પડેલો જીવ
જેનો આશ્રય કરી રહે છે તે, વિંગ દેહ-શરીર
મુગ, સ્ત્રીં ધ્રુણા, ાટાળો, ચીતળી, સાભળતા
કે જોના તિરસ્કાર અને અભાવ ઉત્પન્ન થવો તે
ક પારી, કણકણો

મુચક, વિં જેથી ચેતવણી મળે એવું, મુચના
કરનાર, દર્શક
મુચના, સ્ત્રીં ઇસાગે, ચેતવણી, સાન, પ્રેરણા
મુચિ, સ્ત્રીં (સં) યાદી, માકળિયુ ૨ સોય
મુચિત, વિં મુચના કરેલી હોય એવું, જણાવેલું,
ખતાવેલું સમજાવેલું [ક્રિમાનુસારી ટીપ
મુચિપત્ર, નં સાકળિયુ, અનુક્રમણિકા, યાદી,
મુઝ, સ્ત્રીં ગમ, સમજ, જ્ઞાન ૨ પહોચ, કાર્ય
ઝરવાની કુશળતા ૩ ઉકેલ [સામદુ વ્યાજ તે
મુડવ્યાજ, નં રૂપિયા રહ્યા હોય તેટલા વખતનું
મુત, પુઠ (સં) મારચિ, રથ હાકનાર
મુતક, નં જન્મ તેમજ મરણ વગેરેની આમ
મુતકી, વિં જેને મુતક લાગે તે [ઉછેટ તે
મુતિકા, સ્ત્રીં (સં) સુવાવડી સ્ત્રી
મુતિકાચુહ, નં સુવાવડખાનુ
મુત, નં (સં) તાર, તાતણો, દોરો. ૨ રૂનો
તાતણો, મુતર ૩ નિયમ, ધારો ૪ નાનું વાક્ય,
હુકુ વચન ૫ પદ્ધતિ, ગોઠવણુ [૨ સુતાર.
મુત્રવાર, પુઠનાટક ભજવનારો, નટલોકનો નાયક
મુદ્દ, સ્ત્રીં શુકલપક્ષ, અજવાળિયુ, સુદિ
મુર, સ્ત્રીં સારી શુદ્ધિ, સુસમજ, જ્ઞાન, સચા
૨ મજાળ, ખમર મુદ્ધ આવરી=જ્ઞાન આવવું ૩
મુધી, અં સુધી, પર્યંત, લગી [સમજ પડવી
મુતુ, વિં મુતુ, એકાંત, વસ્તી રહિત, ઉજડ.
મુર, નં જિનનું વસ્ત્ર
મુમ, પુઠ કૃપણ, ઝભુસ, ખખીત
મુર, પુઠ સ્વર, અવાજ, રાગ ૨ સુરજ ૩ શર
સુરજ, પુઠ રવિ, આદિત્ય, સૂર્ય. [થાય છે
સુરણુ, નં એક જાનનો કદ એની મોટી ગાંઠો
સુરિ, પુઠ (સં) કવિ પડિત, વિદ્વાન ૨ ધર્મ-
સુરિયુ, વિં શર ચઢાવે એવું [ગુરુ, સાધુ
સૂરી, સ્ત્રીં સતી પતિ સાથે જળી મરવા તૈયાર
મથેલી સ્ત્રી ૨ વિં પાણીદાર, તેજ
સૂરો, પુઠ બહાદુર, જનુની માથુસ
સૂર્ય, પુઠ (સં) જેના ઉદયાસ્તથી દિવસ રાત
થાય છે તે સર્વ પ્રક્રમા ઐશ તેજસરી પ્રહ તે,
આદિત્ય, ગવિ, સુરજ

સૂર્યકાન્ત, પુ૦ (સ૦) સૂર્યમણિ, જેમા થયને પડતા સૂર્યકિરણો અમિ ઉત્પન્ન કરે છે તે કાય-મણિ, સ્ફટિક

સૂર્યમહાલુ, ન૦ (સ૦) સૂર્ય, ચંદ્ર અને પૃથ્વી સીધી લીટીમા આવતા ચંદ્રને લીધે સૂર્યમિમનો જે ભાગ પૃથ્વી પરથી ઝાંખો દેખાય છે તે, ચંદ્ર આડે આવવાથી સૂર્યમિમનુ ઢકાવુ તે

સૂર્યપટ, પુ૦ ઔષધિઓને સૂર્યનો તડકો ખવ રાવવો તે

સૂર્યમિમ, ન૦ સૂર્યની ગોળ તખતી તે, થાળી જેવુ ગોળ સૂર્યનુ ચક્રદુ દેખાય છે તે, સૂર્યમડળ સૂર્યમડળ, ન૦ મૂર્ધ અને તેની આસપાસના ગ્રહોનો સમૂહ ને ૨ સૂર્યમિમ

સૂર્યમાળા, સ્ત્રી૦ મૂર્ધ અને તેની આસપાસ ફરનારા ગ્રહોનુ વર્તુલ તે, સૂર્ય ને તેના ગ્રહોનું સૂર્યારિત, પુ૦ સૂર્યનુ આથમવુ તે [દુમખુ

સૂર્યદિય પુ૦ (સ૦) સૂર્યનુ ઊગવુ તે

સૂચ, વિ૦ પાશર, સીધુ ૨ સરખુ ૩ ન૦ સમાધાન, નિવેડો, પતવણી, ઝડડો-તડરારનુ સુવર, ન૦ ભુડ, હુકર, સુકર, [સમાધાન થવુ તે સુવુ, કિં અ૦ શયન કરવુ, લોટવુ, આડા થવુ ૨ ઉધવુ, નિદ્રા કરવી, ધોરવુ

સૂસવુ, કિં અ૦ સીતકાર કરવો સુ-સુ થાય એમ કરવુ 'સીતકારો સસવે, લવે, ઉઠીઉઠી દોડે, પડે ભૂતળે'-ગીતગોવિંદ

સૂળ, ન૦ શૂળ, કાટો

સૂજવું, કિં સ૦ ઉત્પન્ન કરવુ, બતાવવુ

સૂપ્ર, વિ૦ (સ૦) ઉત્પન્ન કરેલુ, પેદા કરેલુ, ઉદ્ભૂત

સૂષ્ટિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) વિશ્વ, જગત, દુનિયા ૨ ઉત્પત્તિ, ઉદ્ભવ ૩ પૃથ્વી, મૃત્યુલોક. [કુદરતી

સૂષ્ટિજન્ય, વિ૦ સૂષ્ટિ થકી ઉપજેલુ જગતમાનુ, સૂષ્ટિલીલા, સ્ત્રી૦ આ જગતની જે ઉચ્છવાયજો, વ્યસાયો અને તેના વિવિધ ફેરફારો વચ્ચે તે

૨ કુદરતી શોભા-રચના ને સૌંદર્ય વચ્ચે તે સૂષ્ટિસૌંદર્ય, ન૦ કુદરતની મનોહરતા-અજબ શોભા તે, જગતની સ્વભાવિક રમણીયતા

સૂષ્ટિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) અંકુશ

સે, અ૦ શા માટે, સે. ૨ સો, શત

સેકડે, અ૦ સો ઉપર, સેકે

સેકડો, પુ૦ શતક, સેકુ ૨ સોનો જથ્થો

સેતક, વિ૦ પુષ્કળ, ઘણુ [લાઠડું.

સેતલો પુ૦ સળકુ, ઝરડા ઉપાડવાનુ જે ફળનું

સેતી-થી, સ્ત્રી૦ માથાના વાળને હોળતા પાડેલી

સેથો, પુ૦ સેથો [લીટી, સીમત.

સે, સ્ત્રી૦ સહનશક્તિ, અભ્યાસ ૨ ટેકરિવાજ.

સેક, પુ૦ શેક, [૩ શેક, જાયા દાખ.

સેકડો, પુ૦ સરગવો

સેકડું, વિ૦ કિં શેકડું શેક કરવો ૦ અગ્નિ

ઉપર ગરમ કરવુ-તપાવવુ ૩ ભુજવુ, કોર

તળવુ, ફેડવુ ૪ સતાવવુ, ચિતા કરાવવી, બાળવુ

સેખમ-ખી, સ્ત્રી૦ બડાઈ, પતરાજ, મગફરી

સેચન, ન૦ મિચવુ-પાવુ તે, થોડે થોડે રેડ્યા

કરવુ તે, જાટણ.

સેજ, સ્ત્રી૦ શયા, પથારી ૨ રુદન, રોવુ તે

સેજ, વિ૦ જરાક, થોડુ, ૨ અમસ્તુ, પ્રયોજન

રહિત ૩ અ૦ ઝટ, સહેનાઈથી

સેજસાજ, વિ૦ થેહુ ઘણુ, અમસ્તુ-અગારેક ૨

અ૦ મસ્કરીમા, ગમતમા સહેજજ, ઉપરચોટિયુ

સેજર, ન૦ વરાળ ૨. અંશ, થોડો ભાગ. [નામનું

સેજરત, અ૦ સહેજ, અમસ્તુ, હસતા, મળકમાં

સેજિયુ, ન૦ પચિયુ, ટુંકુ કોર વગરનું ધોતર

સેજુ, ન૦ મળતાપણુ, ગુણાશ, સાદસ્ય ૨. રેવુ,

આભિજ્ઞાલ અમર, 'એ છોકરામા એના બાપનું

જરાય સેજુ નથી' ૩ સોજ, બાધો, હાડ

સેજે અ૦ વગર મહેનતે, ફેમટ ૨. સહેજ

સેટુડી, વિ૦ ગરીબ પ્રણુ આમ તેમ માથા માર-

નારી હલકા પેટની ૨ ચોરડી

સેડ, સ્ત્રી૦ હળની લાખી સીવી ધરી તે. ૨ ધાર;

પ્રવાહની જોરદાર ધારા, સેડ ૩ પસ; વગ. ૪

જોર, શેહ

સેડો-હો, પુ૦ ખેતરની હદ ઉપરનો બાંધ, સીમાનો

બાંધ. ૨ પાળી, હદ ૩ પગરતો, શેરડો; પખથી.

સેણુ, સ્ત્રી૦ કણુ, બિડી

સેણી, સ્ત્રી૦ સહનતા 'કંણુ બહુ સેણીરે'-નિરાંત.

સેતરજ, પુ૦ સેતરજ, જુઓ
 સેતરજ, સ્ત્રી૦ સેતરજ, જનમ [દુષ્ટ માણસ
 સેતાન, પુ૦(ફા૦) ભૂતપ્રેત ૨ તોફાની-લુચ્ચુ-
 સેતુ, પુ૦ (સ૦) પૂલ, પાણી ઉપર જવાય અ-
 સેતુર, ન૦ સેતુર [વાય એવો બાધેનો રસ્તો
 સેન, ન૦ સૈન્ય, ફોજ, લશ્કર ૨ આખનો ચાળો,
 સેનવો, પુ૦સેન નામની જાતિનો માણસ [માન
 સેના, સ્ત્રી૦ ફોજ, લશ્કર ૨ (ફા૦ સેહના)મખ-
 તર, કવચ ૩ ધાડુ, મોડુ ટોળુ
 સેનાની, પુ૦(સ૦)લશ્કરી ટુકડીનો ઉપરી નાયક
 સેનાપતિ, પુ૦ (સ૦) સૈન્યનો ઉપરી, લશ્કરનો
 મરદાર
 સેનો, પુ૦(અ૦ સેના) ધોયેલું ઘટસુતરાઉ કાપડ
 સેપ, ન૦ સેમ, સેફ, સફરજન [ર શેર, વાધ
 સર, પુ૦ શેર, ૪૦ રૂપિયાભાર જેટલું વજન તે,
 સેર, સ્ત્રી૦ શ્રી, તખ્ત, તરણુ ૨ માળા,
 મણકાની આવલી ૩ ગુથેલી દોરી, સાકળી, તાગ,
 તાતણો ૪ ધાર, ધારા 'દૂધની સેર' પ આટો,
 ફેરો, આનદ-મોજમા ફરવું તે ૬ નાડી શિગ
 ગ સેરે આવવું=ભૂત ભરાવું, દુખ થવું
 સેરડી, સ્ત્રી૦ સાકડી પગવાટ, શેરડી ૨ શેલડી, ઇંડુ
 સેરડો, પુ૦ સાકડો પગરતો, પગથી, વાટ ૨
 આધગળો, સળ, લાળી કરચલી 'એને મોઝે
 સેરડા પડી જાય છે ૩ ચરેડો'
 સેરમાઇ, સ્ત્રી૦ એક જાતની માછલી
 સેરવલું, કિં ૨૦ ખસેડવું, સરકાવવું ૨ લપમી
 જાય એમ કરવું
 સેરવો, પુ૦ માસને ઉઝાળીને બનાવેલો રસ તે
 સેરિયુ, વિ૦ સેર માય એવું ૨ ન૦ સેરનુમાપ
 ૩ એક સેરની કદી ૪ એક જાતનો છોડને
 સેરી, સ્ત્રી૦ શેરી, નાની પોળ, ફળિયુ [તેનું જી
 સેરીલાખાન, પુ૦ એક જાતનો નુદર
 સેરે, પુ૦ પોતાના અભિપ્રાયનો ટુકડો લેખ, મત
 સેલ, સ્ત્રી૦ સેહેન ૨ પતથગની છાટ [દર્શક લેખ
 સેલ, વિ૦ સહેલું, અધરું નહિ એવું
 સેલડેલી, વિ૦ અણસમજમા-માળભાવથી હ-
 લેતા જેવી લાગતી, પ્રેમની વેળ ગાડી, ટાપરીપને

કુટડાઈની ધુતવાળી, મુઝા
 સેવડી, સ્ત્રી૦ શેનડી, ઉસ, ઇંડુ
 સેલડુ-રો, ન૦ કુવારનું ફૂલ [મહેલાણી
 સેલાણી, વિ૦ મોજ, ફક્કડ, છેલ, લહેરી સ્વભાવનું,
 સેવારસ, પુ૦ સિનારમ, એક જાતનો ચીકણો
 ધાતુપુષ્ટ પદાર્થ [પાલવનું સુદર વસ્ત્ર
 સેવારો, સ્ત્રી૦ સ્ત્રીઓને પહેરવાનું કસખી કાર
 સેલાસાડી, સ્ત્રી૦ સેલારી, કસખી ને બારીક વણાટનું
 સેલી, સ્ત્રી૦ હેલી, રાખ, છાર [વસ્ત્ર
 સેલું, ન૦ બારીક વણાટનું કસખી વસ્ત્ર, શેલું
 સેલો, પુ૦ શેલો, જુઓ
 સેવ, સ્ત્રી૦ ચાકરી, પૂળ ૨ શેવ, જુઓ
 સેવક, પુ૦ (સ૦) ભક્ત, ઉપાસક, સેવા કરનારો,
 શિષ્ય ૨ તાબેદાર, આધીન જન ૩ નોડર, ચાકર
 સેવકાઇ, સ્ત્રી૦ સેવા કરવાની રીત, સેવા કરવાપણું
 સેવટ, ન૦ છેવટ, શેવટ જુઓ
 સેવડી, સ્ત્રી૦ સાધુડી, આર્જ [યતિ, દીક્ષિત
 સેવડો, પુ૦ (સ૦ શ્રમણ) જૈનસાધુ, સાગી,
 સેવતી, સ્ત્રી૦ એક જાતની વેલ ને તેના ફૂલ
 સેવન, ન૦ સેવવું તે, સેવા ૨ પખીની માદાએ
 ઇંડાને હુફ આપવા તે ઉપર બેસવું તે
 સેવના, સ્ત્રી૦ સેવા કરવી તે
 સેવતર, ન૦ એક જાતની સોપારી
 સેવર્થન, વિ૦ ઉત્તમ જાતિનું સોપારી
 સેવલું, કિં ૨૦ (સ૦) સેવા-ચાકરી કરવી ૨
 ભજવું ૩ પખીની માદાએ ઇંડાને ગરમી આપવા
 તેની ઉપર બેસવું ૪ કામમા લેવું, વાપરવું
 સેવા, સ્ત્રી૦ (સ૦) ચાકરી, નોકરી ૨ પૂળ,
 આરાધના ૩ સારવાર, બરદાસ્ત, ખાતર
 સેવાળ, સ્ત્રી૦ શેવાળ, લીલ 'ખરી પ્રીત સેવાળની
 તે જળ બેળા સુકાય' ૨ વાળા, રમા, તત્તુ, નસ
 સેવિત, વિ૦ સેવેલું, સેવાતું હોય એવું
 સેવું, કિં ૨૦ સેહવું, અનુકૂળ પડવું, ગમવું
 ૨ સદવું, માફક આવવું ૩ ઘણીવાર ટકવું
 સેવું, કિં ૨૦ સેહેવું, સહન કરવું, ખમવું, સાખવું
 ૪ ધરવું, ઝીલવું ૩ વેદવું
 સેવૈ, સ્ત્રી૦ શેવ, જુઓ [ચાકરી કરવા લાયક

સેવ્ય, વિં (સં) સેવા કરવા નેગ, બજવા-
સેસ, સ્ત્રીં વરકન્યા અને અધરણિયાત સ્ત્રીના
ઓળામા નાળિયેર, પાન, સોપારી અને રૂપિયો
આપવામા આવે છે તે, પોસ ૨ વિવાહાદિક
શુભ અવસરે આપવામા આવતી ભેટ
સેસકૂલ, નં (સં ૨૧ીર્ષ ફૂલ) સ્ત્રીઓ માથે-
વેણીમા જે સોનાનુ ફૂલ ધાલે છે તે, સેથા આગળ
ચોટલામા ગુથવાનુ ધરેણુ, સીમ તબૂપણુ
સેસવા, પું વધારેલા ચણુ
સેહ, સ્ત્રીં બીજના પ્રતાપમા અંજાર જવુ તે,
છાયા પડી જવી તે ૨ (સેતરજમા) અટકાવ,
પ્રતિબંધ ૩ શરમ, લાજ ૪ દાખ ૫ ક્ષોભ
૬ સહેવાપણુ, સહનશક્તિ ૭ ટેવ, ધારો
સેહેજ, વિં થોડુ, અદ્ય, જરાક, કિચિત્ ૨
અમસ્તુ ફોગટ ૩ નં લોહી, હાડ
સેહેતુ, વિં સહન થતુ, ખમાતુ, સહી શકાય
એવુ, હુકાણુ
સેહેનશાહ, પું શહેનશાહ, પાનશાહ
સેહેલ, સ્ત્રીં આનંદની મોજમા આમતેમ હરવુ
ફરવુ તે ૨ સેહેલુ સુતર, સરલ
સેહેલાણી, વિં સહેલ કરનાર, આનંદ મોજમા
રહેનાર, લહેરી, ફક્કડ થઇને આમતેમ ફર્યા કરનાર
સેહેલુ, વિં સહેલ, સુગમ, સુતર
સેવવ, વિં મિલવુ ૨ પું સિધવ ૩ થોડો
૪ એક રાગ
સે, પું સર્ધ, દરજી, મેરાઈ ૨ સિહ ૩ કળશીનો
સોળમો લાગ ૪ હસ્તાક્ષર, સહી
સે, સ્ત્રીં સહિયર, સખી, બહેનપણી
સૈકત પું (સં) રેતીવાળો કિનારો 'સુરાપમા
સૈકતને તટે તટે.' [વર્ષનો જુમલો તે, સદી
સૈકું, નં સો, સોનો જથો તે, શતક ૨ સો
સૈકો, પું સોનો જુમલો, શતક, સદી, સૈકું
સૈડકિયુ, નં સરકાવાય એવી આડીવાળી ગાંઠ
તે, ગાળો ૨ છાકરાની એક રમત
સૈડણુ, નં છાપરાની વળીઓ ઉપર નાખવાના
કાખડા, કબોળની પાતળી સોડીઓ વચ્ચે તે,
છાજ, સૈદણુ.

સૈડણુ, કિં સં વળીઓ ઉપર કાખડા પાખરી
તે બાધવા, છાવુ ૨. આડી દંઠ ખે વસ્તુઓ એક
બીજ સાથે બાધવી, જોડવુ, સાંચવુ.
સૈઠણુ, નં સૈડયુ. [૨. વિં સૈન્ય સગધી, લશ્કરી
સૈનિક, પું (સં) લશ્કરી માણસ, થોદો, સિપાઈ.
સૈન્ય, નં (સં) લશ્કર, ફોજ, સેના, દળ
સૈયડ, પું બળિયા, શીતળા
સૈયદ, પું મહમદ પેગંબર સાહેબનાં વજ્રને તે
સૈયર, સ્ત્રીં સખી, સાહેલી, બહેનપણી.
સૈયાડ, વિં એકડું, ભેગુ, ભાગીદારવળુ. ૨
મળિયારુ ૩ પલાણુ, પાતીઓવાળુ
સોંગ, પું વેધ, ખોટો દેખાવ ૨ ઢોગ, આડખર
સોઘવારી, સ્ત્રીં સસ્તાઇ, છત. ૨ થોડા મૂલે
વધારે મળે તે [ખાવુ, આનાકાની ફરવી
સોંધુ, વિં સસ્તુ, છતવાળુ સોંધુ મોધુ થવુ=માન
સોતળવુ, કિં સં થી તેલમા શેકવુ-તળવુ
સોંધા, પું (હિં) એક સુંઘી પદાર્થ 'સુંઘધ
સોધા કુકું મ કેસર, ઉડાડે અખીલ ગુચાલ' - પ્રેમા
સોપડવુ, કિં અંબડ જડવુ ૨. મળવુ ૨ જન્મ
આપવો, અવતરવુ, જણવુ
સોપણુ, સ્ત્રીં સુ પરત, ભાળવણી ૨ હવાલો
સોપવુ, કિં સં ભાળવવુ, હવાલામા આપવુ
સોંસરો, વિં આરપાર, સળમ સોંસરો પડવુ=ન
પચવુ, હજમ ન થવુ
સોહ, પું ભાન, શુદ્ધિ ૨. સમજણુ, અકલ,
સો, વિં દસ વખત દસ તે, ૧૦૦ સોએ વર્ષ
પુરા થવા=આવી જનવુ સોએ સહસ્ત્ર વચાય
=પિ જાનુ પારેવુ થાય, રજવુ ગજ થાય. સો
ગળણુ ગાળીને પાણી પીવુ=બહુ વિચારી-સાવ
ચેતી રાખીને કામ કરવુ સોના માંડ કરવા=
નુકસાનમા ઉતરવુ સોમણુ રૂની તળાઇમા સવુ
=તદન નચિંત થઇ રહેવુ, સુખ આનંદથી રહેવુ
સો સમાનુ સયુ=બહોળા કુટુંબવાળુ. સો દહાડા
સાસુના તો એક દહાડો વહુનો=એકાદ વખત
તો લાગ આવેજ સો જોશી બરેબર એક ડાસી=
વિદ્વતા કરતા અનુભવ વધે.
સોઇ, સ્ત્રીં મગવડ, બ્યવસ્થા. ૨ સોય, ૩ દરજી,

સોમયાણી, સ્ત્રી૦ દાઇ, દાયણ
 સોમયા, પુ૦ મોટી સોય [અવનર, સોહેલો
 સોમલો, પુ૦ આનંદ ઉત્સવનો દિવસ, મગળ
 સોમ્યક, વિ૦ સોની લગલગ
 સોક સ્ત્રી૦ જાડય, સપત્ની
 સોકટી, સ્ત્રી૦ ચોપટ-ખાણુ લાકડા કે હાથી
 દાતનું મહોર, ગુજરાતના ધાતનું ગમકડું સોકટી
 મારવી=ધારેલું કામ પાર પાડવું, ફતેહ પામવું
 સોકટી ઉડાડવી=પ્રપચ તોડી ઉતારી નાખવો,
 નેમમા નાસીપાસ કરવું
 સોકડું, ન૦ સોકટી મહોર
 સોકલડી, સ્ત્રી૦ માંધ પપત્ની
 સોઅ, પુ૦ શોખ, કોડ, પ્રીતિ, ભાવના
 સોગન, પુ૦ સોગદ, નમ કમ, સપથ
 સોગાત, સ્ત્રી૦ કિમતી બેટ, નજરાણાની ચીજ,
 નવાઈની વસ્તુ ર મિવન્ત, ભારી ચીજ
 સોચ, પુ૦ગોક, પરિતાપ પશ્ચાતાપ ર શોષ બોળ
 સોચના, સ્ત્રી૦ શોચ, શોક, પશ્ચાતાપ ર ચિતા,
 ફિકર, પરિતાપ 'જીવતુ શીદને સોચના કરે,
 મૃણ્ણને કરવું હોય તે કરે'
 સોજ, પુ૦ સુજનતા, સારાપણું ર લક્ષણ, ચાલ
 સોજી, સ્ત્રી૦ મેદો, પરશુલી
 સોજીલુ, વિ૦ મારા વિવેકી ગુણવાળું, મળના
 વડા-કોમળ સ્વભાવનું [(કમોળુ=અસ્પૃશ્ય)
 સોજી, વિ૦ સારું, ઉત્તમ, સ્વચ્છ, ચોખ્ખું
 સોજો, પુ૦ માર કે રોગથી લોહીનો જમાવ થઇ
 આમડી ઉપસી આવવી તે, માસ પાડ ર આમ-
 ડીના ઉપલા પડમા પાણી ભરાઈ આવવું તે
 સોટી, સ્ત્રી૦નેતર અથવા ઝાડની પાતળી યાળી, ડાડી
 સોટો, પુ૦ મોટી જડી લાકડી-સોટી તે, ડાગ
 ર દાગ, ગેહ માટકાડવી અથવા કંડક અમલવી
 પાડેલી ધાડ તે
 સોડ, સ્ત્રી૦ પાર્શ્વ, પાસુ બાળુ 'સોડમા ભરાવું
 -પડખામા પેસવું ર ઓડવાનું વસ્ત્ર ૩ શરીર
 ઢકાઈ રહે એમ ઓઢવ તે ૪ સાડીનો જે
 ભાગ માથા ઉપર ઓઢે છે, તે જે લાજ કાઢ-
 વામા વપગય છે તે, સોડિયુ સોડતાણીને સુવું

=નિરાતે મોઢે માથે ઓઢીને સુવું, આળસુ પડી
 રહેવું ર મરી જવું સોડ પ્રમાણે સાથરો=મળ
 પ્રમાણે કામ, ધર બેઠને વરો કરવો
 સોડ, પુ૦ વાસ, પરિમળ, બો
 સોડમ, સ્ત્રી૦ વાસ, પરિમળ, બો, મધ.
 સોડવણું, ન૦ સોડણિયું, સોડ લેવાનું વસ્ત્ર.
 સોડણું, કિં ૨૦ ફોરવું, વાસ હડપી, ગધાતું
 સોડિયું, ન૦ સ્ત્રીના પહેરવેશનો ડાળી તરફનો
 ઝુલતો ભાગ, સોડ [રીતે
 સોડે, ૨૦ પાસે, પડખે ર બેડે ૩ પ્રમાણે,
 સોડો, પુ૦ સોડ ર મદદગાર
 સોઠ, વિ૦ (સ૦) સહન કરનાર, ખમનાર,
 સહનશીળ સોસનાર ર ધરખમ
 સોણુ પુ૦ વાસની ખીલી, ફાયર
 સોણું, ન૦ રવપનું ર બાકુ
 સોત-નું, ૨૦ સુદા, સહિત [સંગે ભાઈ, ભાકુ
 સોદર, વિ૦ (સ૦) માળયુ, એક માનું ર પુ૦
 સોદાઈ, સ્ત્રી૦ લુચ્ચાઈ ર વ્યભિચાર
 સોદાગર, પુ૦કિમતી ચીજો વેચનારો, મોટો વેપારી
 સોદાગીરી, સ્ત્રી૦મોટી કિમતના માલનો વેપાર
 તે, મોટો વેપાર, ધધો ર સોદાગરપણું
 સોદુ, વિ૦ લુચ્ચુ, ખધુ ર વ્યભિચારી, કામી,
 વિષયા ૨ હગમી
 સોદો, પુ૦ વચવાતો ધધો તે, વેચાણુ, વેચવા
 લેવાનું નામ તે, ર વેપાર ખરીદી ૩ લુચ્ચો,
 વ્યભિચારી માણસ ૪ કચ, કૂત, દોગો
 સોધો, પુ૦ પડોપાદડી
 સોનાપાણી, ન૦ જેમા સોનું બોળેલું હોય તેપાણી
 સોનાગર, પુ૦ એક જાતની પીળી ધમકવાળી
 લાલ માટી [વનસ્પતિના સારક પાન
 સોનામુખી, સ્ત્રી૦ મીઠી આવળ, એક જાતની
 સોનાર-ની, પુ૦ સોનાના ઘાટ ધડનાર.
 સોનારણ, સ્ત્રી૦ સોનીની સ્ત્રી
 માનું, ન૦ સુવર્ણ, હેમ [ટોળ ચઢાવેલું.
 સોનેરી, વિ૦ સોના જેવા પીળાંચતું, ર સોનાનો
 સે નેરીકેળો, ન૦ પીળા પાતળાં ઊલનાનાંકેળો.
 સોનેયો, પુ૦ સોનાનો સિક્કો, સોનાનાણું

સોપાન, પુ. (સ. ૦) નિસરણી, સીડી, દાંદર
સોપારા, પુ. (આ. ૦ સિપારા) અધ્યાય, બામ
સોપારી, સ્ત્રી. (સોપાલા એ. ૦ બદર છે) ફેફળ,
અકાટ [હાક તે, ધાક ર સોળે
સોફ, સ્ત્રી. ૦ બયનો દામકો, બય અને શ્વાસ મિશ્રિત
સોફવા, પુ. ૦ સરીર ફૂલી જાય એવો વાયુનો રોગ,
ફૂલણવા; ફેફવા [ના સગ તે

સોખત, સ્ત્રી. ૦ સગત, સાથ, મૈત્રી ર સ્ત્રી પુરુષ-
સોખતી, પુ. ૦ સાથી, જોડિયો ર મિત્ર, દોસ્ત
સોભ, ન. ૦ સૌભાગ્યના ગીત, વરકન્યા પરણ્યા પછી
ગણપતિ પૂજન વખતે ગવાય છે તે ગીત
સોભાગ, ન. ૦ સૌભાગ્ય, હેવાતન ૦ સાક ભાગ્ય
તે સોવાસણુતો વેશ

સોભાગવટુ, ન. ૦ બારસાખ ઉપરનું લાકડું
સોભાગવટી, વિ. ૦ સૌભાગ્યવટી, સોવાશણુ, સંધવા,
સુવાસિની,

સોમ, પુ. (સ. ૦) એક જાતની માદક વનસ્પતિ
ર ચંદ્રમા, સ્ત્રી. ૩ એ નામનો એક વાર, સોમવાર
સોમયા, પુ. (સ. ૦) સોમરસ પીનારા, યાત્રિક
સોમયોગ, પુ. (સ. ૦) જે યજમા સોમરસ
દેવોને અર્પણ કરે છે તે યજ્ઞ

સોમલ, પુ. ૦ પથર અને ધાતુ સમિશ્રિ પોલાદ
જેવા સહેજ લીધાર ગતો બરડ પાથ એ લાલ
અને ધોળો એમ બે રંગનો આવે છે લાલ મન-
શિલ કહેવાય છે આ હળાહળ ઝેર છે અને
તેમા સ્વાદ નથી

સોમવતી, વિ. ૦ સોમવાર યુક્ત અમાસ એ દુષ્ટ
તિથિ ગણાય છે સોમવતી અમાસ ને શુક્રવાર=
તદન ખોડુ, અમંભવિત તે

સોમવલ્લી, સ્ત્રી. ૦ (સ. ૦) સોમ નામની વન-
સ્પતિનો વેલો તે એનો રસ બહુ કેરી છે.

સોમવાર, પુ. (સ. ૦) ચંદ્રવાર, સોમ [સાધન.
સોય, સ્ત્રી. ૦ સૂઈ, સિવવાનું કાણાવાળું અણીદાર
સોય, (સ. ૦) તે. ૨ સૌ, સંધળા ૩ એમ.

સોયણી, સ્ત્રી. ૦ સોહિની, એક રાગિણી

સોયમ, વિ. ૦ ઉતરતી પ્રતિની જમીન, 'અવલ.
દાયમ, ને સોયમ'

સોયલુ, વિ. ૦ સુંદર, સોહેલુ ર સહેલુ, સરલ
સોયાણો, સ્ત્રી. ૦ જણાવનારી, દાયણુ, દાઈ
સોયો, પુ. ૦ સુતળી આવે એના નાકવાળી સોમ
સોરઠી, સ્ત્રી. ૦ ઘણી નાની રકમો ફાળા જડતી
બેગી કરી તેમાંથી અમુક હિસ્સો રાખી બાકીની
રકમમાંથી ધનામ તરીકે ચીકીઓ કાઢી ભાગ્ય
અજમાવાની એક ક્રિયા તે લોટરી

સોરઠ, (સ. ૦ સૌરાષ્ટ્ર) કાંકિયાવાડનો એક ભાગ
ર એ નામનો એક રાગ

સોરઠી, વિ. ૦ સોરઠનું, સોરઠને લગતું

સોરઠો, પુ. ૦ એક રાગ, (એથી ઉલટો દોહરો)

સોરણુ, ન. ૦ સોપાવું ને, સોસ ર અણુગમે,
પશ્ચાત્તાપ, મુઝવણુ

સોરમ, સ્ત્રી. ૦ ખુશમો, સુવામ; પરિમળ

સોરવણુ, કિ. ૦ મમતુ, ગોઠવું, ચેન પડવું

સોરણુ, કિ. ૦ સ. ૦ છોલવું, ઉપર ઉપરથી ઉખા-

ડવું, ઉઝરડવું ર દુમાવું, મનમા મુચાવું ૩
ભુડું બોલવું, ધસાવું બોલવું [રિગ અને છે;

સોરગી, સ્ત્રી. ૦ એક જાતની વનસ્પતિ એનો લાલ

સોરલ, સ્ત્રી. ૦ ખુશમો, સુમધ [ટવું ર ગાળોદેવી

સોરાટવું, કિ. ૦ સ. ૦ ઝુડવું, જેમ ફાવે તેમ ગાપ-

સોરાણુ, કિ. ૦ અ. ૦ છોલાવું, ધસારે ઉખડવું

સોરાસોર, સ્ત્રી. ૦ છોલાછોલ ર ધોધાટ, ગડબડ

૩ ડોળાડોળ, ધમલ, કલબલાટ

સોરી, સ્ત્રી. ૦ કળ, મમ ર ગોઠવું, ગમવું તે ૩

કરસણના સાકાને સુકાના માટે ઉભા મૂકવા તે

સોરી વળવી=ધરપતે થવી, ગમવું, ગોઠવું

સોરૂ, અ. ૦ લગી મુખી, અમુક વખતમા એમ,

'બહારથી ક્યાર સોરા આવશે?'

સોવરાવવું, કિ. ૦ સુશૌભિત કરવું, શોભાવવું,

શણુગારવું [સિને સોળ આના, ચોક્કસ

સોવસા, અ. ૦ લગભગ નક્કી એમ, ખાતરી પૂર્વક,

સોવાણું, કિ. ૦ અ. ૦ અહિ તહિ ફાફા મારવા,

મુશ્કેલીમાંથી છૂટવા માટે આમ તેમ એકામ

જેવા ફરવું [શિરબંકાર, ગડમચલ

સોવસટ, પુ. ૦ ગડબડાટ, મલરાટના ફાફા ર ધાધલ,

સોવું, કિ. ૦ સ. ૦ સુપડામા નાખી હલાવવું; ઝાટ-

કવુ ૨ વારા ફરતી બન્ને બાજુ તરફ ઝુલાવવુ,
હિલોળવુ
સોવાસણ, વિં સુવાસિની, સધવા, સૌભાગ્યવતી
સોસ, પું વારવાર તરસ લાગ્યા કરવી તે, પાણી
વગર ગળુ સુકાવુ તે, પિપાસા ૨ શોષ, હૃદયદાહ,
અંતરના દુઃખની લાગણી તે ૩ ફિકર, કાળજી
સોસવાટ, પું સુસવાડ, મગરમચ્છ ૨ ચૈડકો
સોસવાવુ, કિં સં રસનુ સુકામ જવુ, શરીરનુ
સુકાવુ, કદે વટવુ, દુર્બળ થઈ જવુ, શોષાવુ
સોસવું, કિં અં ખમવુ, સહન કરવુ ૨ કિં
સં બેચયુ, ચુસી લેવુ 'પણ કુરુઓનો ધાણુ
કાઠના લોહી સોસતા કયમ ન ડર્યું' -પાણીપત
સોસળાઈ, સ્ત્રીં બેદાશપણુ
સોસળુ, વિં બુલકણુ, વિસર ભોળુ, ૨ હૈયા
સુનું, લક્ષ ન હોય તેવુ
સોહણુ, સ્ત્રીં શોભા 'મુખ તણી મોટી મોહિની
ઉપર અલક તણી સોહણી' —ગીરધઃ
સોહમ, અં તે હુ છુ, એવો નાદ તે શ્વાસ
લેતા ને મક્તા, અદર થતો એવો ધ્વનિ
સોહણુ, વિં સુદર, શોભીતુ ૨ સાર, સ્વચ્છ
૩ આનંદ અને રમન ગમત, રગરાગ સખી
માગસર મહીને મનમાહિ કાણુ કરે સોહલાં
સોહણુ, કિં અં શોભવુ, ખલવુ
સોહાગ, નં સૌભાગ્ય, હેવાતન 'હજો એનો
અખડ સોહાગ' ૨ નસીમદારપણુ, સુભાગ્ય તે
સોહાગણુ, વિં સૌભાગ્યવતી, સધવા
સોહાગી, વિં સુશોભિત ૨ સારા ભાગ્યવાળુ,
સુખી ૩ આનંદી, મોજીલુ
સોહામણુ, વિં સુદર દેખાવનુ, સુશોભિત
સોહાવુ, કિં અં શોભવુ, સાર લાગવુ, ખલવુ
સોહિની, સ્ત્રીં મનોહર દેખાવની મોજીલી સ્ત્રી
સોહણી, સ્ત્રીં રાત્રે ગવાતી એક રાગણી
સોહણી, પું ભલકો, રોષ, ૨ આનંદનો ઉછાળો
તે ઉત્સવ તે ૩ પોતાની શોભા સુદરતાને લીધે
માન સૌભાગ્યનુ અભિમાન તે સૌભાગ્યના માન-
નુ લાડ તે [ગમવુ, ગોઠવુ, ફાવવુ
સોહણું, કિં અં શોભવુ, સુદર દેખાવુ ૨

સોહણું, વિં સુદર ૨ સગલ
સોળ, વિં ફસ ને છ ૧૧
સોળ, પું મારનો પડેલો આકા, સળ
સોળુ, વિં ધોધને અલગ રાખેલુ [વસ્ત્ર, અમોટિયુ
સોળુ, નં અમોટમાજ પહેરવાનુ અલગ રાખેલુ
સોળીયો, પું લામો વળો, સોળા ડુટનો વાસ
સો, વિં સધળા, સર્વ, અથા સૌ સોના ગીત
ગાય=સૌ પોતપોતાનુ સારુ બોને સૌ સૌને મન
સવાશે=દરેક માણસ પોતાને માટે અભિમાન
રાખે સૌ સુતા જળ અલ્લા જગા=જેલે ઉભા
થવુ છેવટમા નવી વાત લાવી રળુ કરવી
સોકુમાર્ય, નં (સં) કામળતા, નાજુકતા. ૨ મૃદુલ્ય
સૌમ્ય, નં (સં) સુખ, આરોગ્ય
સૌમ્ય, નં (સં) સુજનતા, ભલાઈ, કૃપાળુતા
સૌદામિની, સ્ત્રીં (સં) વિજળી, વિઘ્ન
સૌદર્ય, નં (સં) સુદરતા, શોભા, કાંતિ, ખુબ-
સુરતી, પૂર્ણ કળા
સૌભાગ્ય, સ્ત્રીં (સં) ભાગ્યશાળીપણુ ૨ એવા
તન, સધવાવસ્થા ૩ ગોલા, સુદરતા ૪ એ
નામનો એક યોગ
સૌભાગ્યવતી, વિં સધવા, સુવાસિની
સૌમ્ય, વિં (સં) સાર્વિક વૃત્તિનુ, નમ્ર, શાન્ત,
ભલુ સાલસ ૨ સુદર, મનોહર [લગીનો કાળ
સૌરમાસ, પું (સં) એક મકાનિથી બીજીમકાનિ
સ્કંધ, પું (સં) ખભો, ખાધ ૨ પ્રકરણુ,
અધ્યાય, ખામ ૩ ઝાડનુ થડિયુ, કાડ
સ્ટેશન, (અં) રેલગાડીને થોભવાનુ અને તેમા
બેસાડને ચઢવા ઉતરવાનુ સ્થાન તે ૨. ઠેકાણુ ૩
પડાવ, રહેઠાણુ, મુકામ
સ્તન, પું (સં) યાન, ધાઈ, આચળ
સ્તનપાન, નં (સં) ધાવવુ તે, દૂધ પીવુ તે
સ્તનપક, પું (સં) ફલનો ગુચ્છ, મજરી, ફૂલ
વાળુ લુમણુ [૨ છક્ક, કુકિત, બેહોશ.
સ્તંભ, વિં (સં) આશ્ચર્યચકિત થયેલુ, દિગ્મદ
સ્તંભ, વિં થાલેલો ટેકાનુ ઉલુ લાકડુ
સ્તંભન, નં રોધ, અટકાવ ૨ થોભાવવુ તે,
અદર રાખવુ તે

સ્તવ, પુ. (સ. ૦) સ્તુતિ, ગુણપ્રશસા
સ્તવન, ન. ૦ સ્તુતિ કરવી તે, તારીફ, સ્તોત્ર [કરવા
સ્તવવુ, કિં. ૦ સ. ૦ સ્તુતિ કરવી, ગુણ ગાવા, વખાણ
સ્તુતિ, સ્ત્રી. ૦ ગુણપ્રશસા, તારીફ, વખાણ
સ્તુતિપાત્ર, વિ. ૦ વખાણવા લાયક સ્તુતિકરવાળે
સ્તુપ, પુ. (સ. ૦) રાફડો, માટી ઇંટ વગેરેનું,
ધુમ્મટ જેવું બાધકામ, સમાધ, પાળયો
સ્તેન, પુ. (સ. ૦) ચોર, તસ્કર, છુટારો
સ્તેય, ન. ૦ ચોરી, ચૈત્યકર્મ
સ્તોત્ર, ન. ૦ (સ. ૦) સ્તુતિનો પાઠ, સ્તવન નિશિ
સ્તોય, વિ. ૦ વળેલું, વાકું ૨ પુ. ૦ જમાવ, મળ,
સ્ત્રી, સ્ત્રી. ૦ (સ. ૦) માનવ માદા, નારી, બાઈડી,
૨ વહુ, પત્ની, ભાઈ સ્ત્રી કરવી=પરણવુ,
નાતરું કરવું સ્ત્રિયારાજ=ન્યા સ્ત્રીઓનું જ રાજ્ય
હોય તે સ્ત્રીની શુદ્ધિ પાન એ=સ્ત્રીની મતિ
હલકાઇ ઉપર જ ન્યા
સ્ત્રીકેસર, ન. ૦ વનસ્પતિમા રહેલો ફલોત્પાદક રેસો
તે, ફલમાનો ગર્ભોત્પાદક અકુર
સ્ત્રીચરિત્ર, ન. ૦ સ્ત્રીની ચતુરાર્થ, સ્ત્રીના કાવાવા
સ્ત્રોવન, ન. ૦ જેની ઉપર સ્ત્રીનો હક હોય તે ધન
(માનપતા, ભાઈભાડું, ઇ. ૦ ની બક્ષીસ-ચાલનોતે)
સ્ત્રોવર્મ, પુ. ૦ સ્ત્રીની પતિ પ્રત્યેની ફરજ તે ૨
રજ, રજસ્વલા [વહુ, દપતી
સ્ત્રીપુરુષ, પુ. ૦ ધણી ધણિયાણી, પતિપત્ની, વર-
સ્ત્રીલપટ, વિ. ૦ વિષયી, કામી, વ્યભિચારી
સ્ત્રીલિંગ, ન. ૦ (સ. ૦) સ્ત્રીચિહ્ન, નારીજાતિ
સ્ત્રીહૃત્ય, સ્ત્રી. ૦ (સ. ૦) સ્ત્રી માર્યાનું પાપ તે
સ્ત્રીહરણ, ન. ૦ જેરથી સ્ત્રીને ખેંચી-ઉચકી જવી તે
સ્ત્રેણ, ન. ૦ (સ. ૦) સ્ત્રીત્વ, બાયલાપણ
સ્થ, (અ. ૦) સ્થાન, રહેઠાણ, વાસ, સ્થિતિ, દર્શક
પ્રત્યય ૨ વિ. ૦ સ્થાનમા રહેલું 'માર્ગસ્થ'
સ્થવિર, વિ. ૦ (સ. ૦) પાકટ ઉમ્મરનું, વૃદ્ધ, જીર્ણ
સ્થલ, ન. ૦ (સ. ૦) જગા, સ્થાન, ઠેકાણું
સ્થલચર, વિ. ૦ (સ. ૦) પૃથ્વી ઉપર રહેનાર ફરનાર
તે, ભૂચર
સ્થલમાર્ગ, પુ. ૦ (સ. ૦) જમીનનો રસ્તો; ખુશકીમાર્ગ
સ્થલાનર, ન. ૦ (સ. ૦) જગાની અદલા બદલી તે,

રહેઠાણ ફેરવવું-બદલવું તે
સ્થાંડિલ, ન. ૦ (સ. ૦) જમીનથી સહેજ ઉંચી
ઝાટલી, ચોતરો, વેદી
સ્થાણ, વિ. ૦ (સ. ૦) સ્થિર, અચલ ૨ પુ. ૦ ડાળા
પાખડા વગરનું ઉણુ થડ, ખોડ, કાડ ૩. કુદરતી
ઉગેલી ઝાડી-ઝરડ ૪. મહાદેવ
સ્થાન, ન. ૦ (સ. ૦) જગા, ઠેકાણું, સ્થળ ૨ રહે-
ઠાણું, ગૃહ, ઘર, ૩ પદ, પદવી, ખોખો, દરજ્જો.
૪ પ્રમગ અવસર [ગાદી, આસન. ૩ ખેંકક
સ્થાનક, ન. ૦ [સ. ૦) સ્થાન, વાસ, રહેઠાણ ૨.
સ્થાનિક, વિ. ૦ સ્થાનનું, જગાને લગતું, ઠેકાણાનું
સ્થાપક, વિ. ૦ (સ. ૦) થાપનાર, નવું ઉણું-ખડું
કરનાર, મડાણ કરનાર, રોપનાર, આર ભ કર-
નાર ૨ સામીત કરી આપનાર
સ્થાપત્ય, ન. ૦ (સ. ૦) સ્થાપનાને લગતું કામ તે,
શિલ્પવિદ્યા પ્રમાણે બાધવાનું કામ તે
સ્થાપન, ન. ૦ (સ. ૦) થાપના, મડાણ, ખડું કરવું
તે ૨ સામીતી, પુરવારી
સ્થાપના, સ્ત્રી. ૦ (સ. ૦) સ્થાપવું તે, મડાણ
સ્થાપવું, કિં. ૦ સ. ૦ માડવું, ઉણું કરવું, નિર્માણ
કરવું ૨ ગોઠવવું ખેસાડવું ૩ મુકરર કરવું,
નિમવું, યોજવું ૪ સામીત કરવું; પુરવારકરવું
સ્થાપિત, વિ. ૦ (સ. ૦) સ્થાપેલું, ખેસાડેલું મુકરર
કરેલું, પુરવાર કરેલું; મિલ કરેલું
સ્થાયિભાવ, પુ. ૦ (સ. ૦) જે રસનો ભાવ છેવટ
લગી જેમનો તેમ રહ્યું કરે તે (એના નવપ્રકારછે)
સ્થાયી, વિ. ૦ ધણીવાર ટકે એવું, ટકાઉ ૨ હમે-
શનું, ડગે નહિ-સ્થિર રહે એવું રિટ, ખુમચો
સ્થાલી, સ્ત્રી. ૦ (સ. ૦) થાળી, ટાટ, નાની કચ-
સ્થાવર, વિ. ૦ (સ. ૦) એક ઠેકાણથી બીજે ઠેકાણે
ખસે કે ખસેડી શકાય નહિ એવું, અચળ, સંચાર
શક્તિ રહિત; જગમથી ઉલટું તે સ્થાવર મિલ-
કત=ઘર વાડીવજીદા વગેરે તે
સ્થિત, વિ. ૦ (સ. ૦) અચીત, દઢ, અડગ ઉભેલું.
સ્થિતિ, સ્ત્રી. ૦ (સ. ૦) કાયમ એક ઠેકાણે રહેવા-
પણું તે, સંસ્થિતિ, ૨ મુકામ, રહેઠાણ. ૩. એક
સરખી નિશ્ચિત હોલત-દશા તે. ૪. અવસ્થા;

હાથત, દશા ૫ વાસ, નિવાસ, મુકામ, પડાવ,
સ્થિતિસ્થાપક, વિં અસલ સ્થિતિને વળગી
રહેનાર, વાળીને પાણી મૂકી દેતા અસલ રૂપ પકડે
એવું, પૂર્વ સ્થિતિગામી

સ્થિર, વિં (સં) અડગ, દઢ, નિશ્ચલ, ૨
કાયમ, જાણુ રહે એવું, ઠરેલ ૩ મજબુત, દઢ
૪ શાત, ધીમું

સ્થિરતા, સ્ત્રીં સ્થિરપણું, અડગતા, નિશ્ચયતા
સ્થૂલ, વિં (સં) જડ, પુષ્ટ, ભરેલું ૨ ગાદું,
ગીચ, ઘટ ૩ મોડું, કઠાવર ૪ જડ, અચ-
સ્થૂલતા, સ્ત્રીં જડપણું જડાપણું [ચળ, ઠોડ
સ્થૂલદેહ, પું (સં) હાડમાસથી ભરપૂર દેહ તે,
સ્થૈર્ય, નં સ્થિરતા, દઢતા કિલેવર, જોળિયું
સ્નાત, વિં (સં) નહાયેલું

સ્નાતક, વિં (સં) ગૃહસ્થાશ્રમમા દાખલ
થવાને યોગ્ય બનેલો પ્લવ્યારી વિદ્યાર્થી તે
સ્નાન, નં (સં) નહાવું તે, અધોળ નહાવણું
૨ મરણ નિમિત્ત નહાવું તે ૩ આશૌચ, મળ-
ધીના મરણથી લાગતુ સ્નાન ૪ નહાઈને પવિત્ર
થવું તે, તીથ નહાવું તે સ્નાન કરવું-નહાવું
૨ સગાઈ સ પધ તોડી નાખવો

સ્નાયુ, પું (સં) જે તતુએ કરીને માસ
અન્યિને વળગી રહે છે તે, માસના તતુ, રગ, નસ
સ્નિગ્ધ, વિં (સં) લીમું સુવાળું ૨ ચીન્ટ
વાળું, ચીકણું ૩ કામળ, મુનાયમ

સ્તુષા, સ્ત્રીં (સં) છોકરાની વહુ તે, પુત્રવધૂ
સ્નેહ, પું (સં) માયા, મમતા, વાત્સલ્ય ૨
પ્રીતિ, વહાણ હેત ૨ મૈત્રી, દોરતી ૩ અ
તરતુ વળગણું ૪ ચીકટ, ચીકણું દ્રવ્ય

સ્નેહાકર્ષણ, નં (સં) સ્નેહતુ જે ચાણુ તે
એકબીજા પ્રતિ પરમાણુઓનું અર્પણ જે ચાણુ તે

સ્નેહાળ, વિં સ્નેહવાળું, હેતાળ, માયાળું

સ્નેહી, વિં સ્નેહવાળું, પ્રેમવાળું વહાલું ૨
મિત્ર, દોસ્ત પ્રિયજન [ધર્મ્યા, અદેખાઈ

સ્પર્શ, સ્ત્રીં (સં) સરસાઈ, હરીફાઈ ૨
સ્પર્શાળ, વિં ચડસીલું, વાદીલું ૨ અદેખું

સ્પર્શ, પું લાગવું-અડવું તે, કાંઈપણ ચીજને
અડકવું તે, સસર્ગ, સગ-ન, મેળાપ ૨ ચામડી
દ્વારા કાંઈ ચીજનું જ્ઞાન થવું તે, અડકવાથી થતી
ઓળખ ૩ લવ, લેશ

સ્પર્શમણિ, પું (સં) જેના સ્પર્શથી લોહ સુવર્ણ
થઈ જાય તેવો પત્થર ૨ કાચમણિ પારસમણિ

સ્પર્શસ્પર્શ, પું અડકાઅડકી, આભડછેટ

સ્પષ્ટ, (સં) ચોક્ષુ, ખુલ્લું, સાફ ૨ સરળ
ને શુદ્ધ, સમજાય એવું, સુવ્યક્ત ૩ બરાબર, ચોક્કસ
સ્પષ્ટવક્તા, વિં ખરાબોલું, ચોક્ષેચોક્ષુ ઝઠી
દેનાર [ચોખવટ

સ્પષ્ટીકરણ, નં (સં) સ્પષ્ટ કરવું તે, ખુલાસો,

સ્પર્ષ, પું (મં) થરકા, સ્ફુરણ પવકારો

સ્પર્દન, નં (સં) થરકા, ધ્રુજ, કપ

સ્પૃહણીય, વિં (સં) ઈચ્છા-વાચ્છા કરવા
યોગ્ય ૨ સુદર, જેવા જાણવા જેવું

સ્પૃહા, સ્ત્રીં (સં) ઈચ્છા, ટૂંચુ, ગરજ,
દરકાર, પરવા [એક સુદર પત્થર-કાચ

સ્ફટિક, પું પાસાદાર ચળકતી બાબુઓવાળો

સ્ફટિક, વિં (સં) સ્ફટિકતુ ૨ સુદર દેખા-
વતો અવ્યક્ત ચળકતો પત્થર

સ્ફુટ, વિં ઉવડેલું, ખુલ્લું થઈ ગયેલું, વિકસિત
૨ સ્પષ્ટ, ચોક્ષુ, ઉઘાડું ૩ ટીકા-ખુલાસો
કરેલું ૪ છુટેછુટું, સબધ વિનાનું

સ્ફુરણ, નં (સં) ઝીણી-ધીરી ધ્રુજ-કપ તે,
ધ્રુજારી, આખતુ ફરકવું તે ૨ ઓચિંતુજ મનમા
યાદ આવવું-સૂઝવું તે, જતું તે

સ્ફુરેલું, કિં અં થરકવું, કપવું, હાનવું, ફરકવું
૨ એકદમ સૂઝી આવવું, એકાએક યાદ આવવું
૩ પ્રગટ થવું, અકુર કુટવો

સ્ફૂરર્તિ, સ્ત્રીં (સં) સ્ફૂરણ, કપ ૨ જગર્તિ,
તેજ, ચચળાઈ

સ્ફોટ, પું (સં) જોરથી ઝુટવું તે ૨ ફોડ,
ધડાકા ૩ ખુલાસો, ચોખ્ખો નિવડો

સ્મર, નં (સં) કામદેવ, મદન અનંમ

સ્મરણ, પું (સં) સ્મરવું તે, યાદ કરીને
જપવું તે મનન ૨ સ્મૃતિ, યાદ, ફામ સ્મરણ
પોથી=ટિપણું, નોંધણું

સ્મરણી, સ્ત્રીં જપ કરવાની માળા, એરખો
 સ્મરણીય, વિં (સં) યાદ કરવા બેગ
 સ્મરણું, કિં સં યાદ કરવું, સભારવું ૨ બજવું
 સ્મારક, વિં યાદ દેનાર ૨ નંસંભારણું, યાદગીરી
 સ્માર્ત, વિં (સં) સ્મૃતિ સંબંધી ૨ સ્મૃ
 તિમા કહ્યું હોય તેમ ધર્માચરણ કરનાર
 સ્મિત, નં (સં) મદહાસ, સહેજ મો મલ-
 કાવવું તે, માલમા હસવું તે
 સ્મૃતિ, સ્ત્રીં (સં) પર પરાની યાદદાસ્ત ઉપગ્રથી
 ઋષિઓએ મનાવેલા ધર્મ, આચાર, નીતિ, વગેરેને
 લગતા ગ્રંથો તે, ધર્મમહિતા ૨ યાદ, સ્મરણ,
 સ્મરન, પું (સં) લગાધનો ગ્રંથ ક્ષિમ ૩ જ્ઞાન
 સ્થાલક, પું વહુનો ભાઈ, સાળો
 સ્તગારા, વિં (સં) માળાવાળું, પુષ્પહાર યુક્ત
 ૨ પું એકનીસ અક્ષરનો એક ગણ મેળ છદ
 સ્તજ, સ્ત્રીં (સં) માળા, ફૂલનો હાર
 સ્તસ્ત, વિં (સં) ઉતરી-ખસી ગયેનું, તૂટેલું
 સ્ત્રાવ, પું (સં) ધીમે ધીમે ગળવું-ઝરવું તે,
 નિતરણું, ઝરણું ૨ રસ, ગુદર, ગાળ, ૩ અટ-
 સુવ, પું ચાટવો, શરવો [ગવ, ઋતુ
 સ્ત્રોત, પું (સં) ઝરો, ઝરણું
 સ્તેષ્ટ, સ્ત્રીં (અં) પત્યરપારી
 સ્તન, સં પોતાનું પોતીકું ૨ વિં સ્વર્ગસ્થ
 સ્વકર્મ, નં પોતાનું કર્મ અથવા કામ તે
 સ્વકાંદપત, વિં (સં) મનના ઉકાવનું
 સ્વકીય, સં પોતાનું, પોતીકું
 સ્વકીયા, સ્ત્રીં પોતે પરણેલી તે, પરણેતર સ્ત્રી
 સ્વચ્છ, વિં (સં) ચોક્ષુ, સાફ ૨ નિતર
 નિર્મળ, શુદ્ધ ૩ શ્વેત, ધવલ ૪ નિર્દોષ, સાત્ત્વિક
 સ્વચ્છતા, સ્ત્રીં ચોખ્ખાઈ, સફાઈ, નિર્મળતા,
 સ્પષ્ટતા ૨ ઉજળામણ
 સ્વચ્છક, પું મન ગમતો આચાર તે, સ્વેચ્છાચાર
 સ્વચ્છદતા, સ્ત્રીં સ્વચ્છદપણું, આપખુદી
 સ્વચ્છદી, વિં સ્વેચ્છાચારી, આપમનિયુ ૨
 હાકીલ, માયાકરેલ
 સ્વજન, નં (સં) પોતાના અગત-આમ
 માણસો તે; સગા-કુટુંબીજન, બન્ધુજન.

સ્વજાતિ, સ્ત્રીં પોતાની જાતિ અથવા વર્ગ તે
 સ્વજાતીય, વિં પોતાની જાતિ-વર્ણનું, એકજ
 ખાસિયતનું [જ-મથીજ.
 સ્વન, અં પોતે, આપોઆપ, વગર ઉપદેશ,
 સ્વત સિદ્ધ, વિં પોતાની મેળેજ ઉત્પન્ન થયેલું,
 સ્વયંજ, અટ્ટિમ. ૨ દેખીતું પ્રલક્ષ
 સ્વતત્ર, વિં આપ અખસાર, સ્વાધીન, કોઈના
 તાબામા કે હુકમમા નહિ એવું, સ્વચ્છદી
 સ્વતત્રતા, સ્ત્રીં સ્વાતંત્ર્ય, આપઅખસારપણું,
 છૂટ, સ્વેચ્છા
 સ્વતત્રપણું, નં આપ અખસારપણું, સ્વતત્રતા.
 સ્વદેશ, પું (સં) પાપીકા દેશ, જન્મભૂમિ,
 વતન [ભૂમિ માટેની મમતા તે
 સ્વદેશાભિમાન, નં (સં) પોતાની જન્મ-
 સ્વદેશાભિમાની, વિં દેશનું અભિમાન ધરાવનાર
 સ્વદેશી, વિં પોતાના મુલકનું, સ્વદેશનું તે
 સ્વધર્મ, પું (સં) શાસ્ત્રવિહિત આચાર કર્તવ્ય
 તે, કુળરીતિ-નીતિ ૨ પ્રમગને વધ પ્રાપ્ત થયેલું
 જે કર્તવ્ય તે ૩ કુદરતી ધર્મ ગુણ અને ખાસિયત
 સ્વધર્મી, વિં પોતાના ધર્મનું
 સ્વધ્વા, અં (સં) પિતરોને બલિદાન આપતા
 કરવાનો ઉદ્દગાર ૨ પિતરોને અર્પણ કરવાનો બલિ
 સ્વધ્વામ, નં રહેકાણું, નિજધામ, વતન ૨ સ્વર્ગ
 સ્વધ્વામ જવું=સ્વર્ગ જવું, મરી જવું.
 સ્વન, પું (સં) સર, અવજ, ધોર, નાદ
 સ્વપ્ન, નં (સં) સમણ, શાણ, ઉધમા ખરા
 જેવા ભાસતા દેખાવો તે
 સ્વપ્નદર્શન, નં સ્વપ્ન લાધવું તે ૨ ઉધમા
 જણાયેલો ઓળા-દેખાવ
 સ્વપ્નવત, વિં સ્વપ્ન જેવું મિથ્યા, ખોટું
 સ્વપ્નાવસ્થા, સ્ત્રીં સ્વપ્નાવાળી હાલત
 સ્વપ્નાન્તર, નં સ્વપ્ન દરમિયાન, સ્વપ્ન ને જગર્તિ
 વચ્ચેનું અંતર. સ્વત જ્ઞાન પામેલું.
 સ્વપ્રકાશ, વિં પોતાનાજ તેજથી ચળકવું ૨
 સ્વભાવ, પું (સં) કુદરતી વલણ ગુણ, ધર્મ,
 પ્રકૃતિ, ખાસિયત તે જાતિ, દેહ, દેહકાળને લઈ
 બધાયેલો પ્રાણીઓનો જે કુદરતી મનોભાવ તે.

સ્વભાવજ, વિં સ્વભાવ સિદ્ધ, સ્વાભાવિક
સ્વભાષા, સ્ત્રીં પોતાની ભાષા તે, માતૃભાષા
સ્વભૂમિ, સ્ત્રીં સ્વદેશ, વતન, આપીકી જમીન
સ્વય, અં આપોઆપ, પોતેજને, પોતાની મેળે
સ્વય પાક, પું પોતાને માટે પોતે કરેલી રસોઇ તે
સ્વય પ્રકાશ, વિં સ્વપ્રકાશ, જુઓ
સ્વયંભૂ વિં(સં) પોતાની મેળે ઉત્પન્ન થયેલું,
૨ ધન્ય, અભા, વિષ્ણુ વગેરે દેવ તે
સ્વયંવર, પું (સં) કંપાએ પોતેજ પોતાને
માટે વર પસંદ કરવો તે [મયક્ષન શક્તિવાળું
સ્વય વહુ, નિં પોતાની મેળે ગતિ કરન ર, પોતામાજ
સ્વર, પું (સં) અવાજ, સાદ, ઉચ્ચાર ૨ ખનિ,
ધોષ, સૂર, ઘાટી. ૨ જોનો પૂર્ણ ઉચ્ચાર થાય
એવો વર્ણ-અક્ષર, (અ, ઈ, ઉ, વગેરે) ૪
નાક વાટે ચાતતો શ્વાસ તે (શુભાગુમ જોવા
માટેનો) ૫ સૂર્ય અને ધ્રુવ એ જો વચ્ચેનું અંતર
-જગા ૬ સ્વર્ગ ૭ આકાશ, ગગન
સ્વરક્ષણ, નં (સં) આત્મરક્ષણ, પોતાનો અચાવ
સ્વરસ, પું ઉત્તમ સ્વાદ તે ૨ લીલી વનસ્પતિ
કચરીને કાઢેલો રસ તે
સ્વરાભ્ય, નં(સં) પ્રજાએ પોતે પોતાના ધા ૧
ધડી તે પ્રમાણે પોતાની વ્યવસ્થા રાખવી તે, લોક
સત્તાનું રાભ્ય તે
સ્વરિત, વિં(સં) સમાન ઉચ્ચારવાળું, ચોખ્ખા
એક સરખા અવાજનું, સ્વરના ત્રણ પ્રકારના ઉ
ચ્ચાર છે, તેમાના છેલ્લા પ્રકારનું (ઉદાત્ત, અનુ-
નુદાત્ત ને સ્વરિત)
સ્વરૂપ નં(સં) ઘાટ, આકાર ૨ દેખાવ ૩
વર્ણ, રંગદાર છટા ૪ સુદરતા, કુદરત, રૂપ
૫ લક્ષણ, નિશાન, ઓળખ ૬ ઝાખી, કંઠક
આભાસ ૭ વિચાર, ઉદ્દેશ, વચણ ૮ મળ
તાપર્ણ સામ્ય
સ્વરૂપતા, સ્ત્રીં કુદરત, સૌદ્ય ૧ સલોકતા,
સામ્યતા ૨ ચાર પ્રકારની સુક્તિઓમા ત્રીજી,
ધન્યરૂપતા તે
સ્વરૂપતાન, વિં ખૂબસરત, રૂપાળું, કુદરત
સ્વરોદય, પું (સં) સ્વરનો ઉદય તે, ૨ સરોવર,

સ્વર ઉપરથી શુભાગુમ જાણવાની વિદ્યા
સ્વગ, નં(સં) દેલોકને રહેવાનું ધામ, સુર
ભૂમિ સ્વર્ગવાસ=સ્વર્ગમા વાસ કરવો તે ૨ મરણ,
મૃત્યુ સ્વર્ગવાસી=સ્વર્ગમા વાસ કરનાર, દેવલો
કમા વસનાર તે મરી ગયેલું=મરણ સ્વર્ગ-
જગતુ=મરીજગતુ સ્વર્ગના સુખ=અહુ વૈભવી સુખો
સ્વર્ગગંગા, સ્ત્રીં (સં) દેવનદી, સુર-આપગા
સ્વર્ગીય, વિં અનોક્કિક, દિવ્ય, આકાશીય
સ્વર્ણ, નં (સં) સોનું, હેમ સુવર્ણ
સ્વદંષ, વિં બહુજ થોડું, જરા, લેશ, ટિચિત
સ્વવશ, વિં (સં) સ્વાધીન, આપ અખત્યાર,
સ્વશુર, પું શ્વશુર, સસરો [સ્વતંત્ર
સ્વસા, સ્ત્રીં બહેન, ભગિની
સ્વસ્તિ, અંકં થાણુરૂપ, 'કલ્યાણ થાઓ' એવો
આશીર્વાદાત્મક ઉદ્ગાર ૨ ૩ થાણુ, ક્ષેમ
સ્વસ્તિક, પું (સં) મગળ મૂલ્યક એક ચિહ્ન,
સાથિપો, ચોકડી, ચતુષ્પદ
સ્વસ્તિક્ષેમ, અં 'સારુ થાઓ' અને આબાદ
રહો' એવો સતોષ આશિષનો ઉદ્ગાર
સ્વસ્તિવાચન, નં (સં) કાર્ધ પણુ કર્મની
શરૂઆતમા મગજાર્યે કહેવામા આવતા શુભ વચન
તે પુર્યાહવાચન [મગળમૂલ્યક પદ
સ્વસ્તિશ્રી, અંડાગળપત્તરના આરભમા લખાતું
સ્વસ્થ, વિં (સં) કારેગ, કામથી પરવારેલું-
નચિત, શાત સુવણવાળું, સુખરૂપ, નિરામય
સ્વસ્થતા, સ્ત્રીં નચિતાઈ, સુખરૂપતા-નિરાત,
શાન્તતા, નિચરતા, સ્વાસ્થ્ય, ચેન
સ્વસ્થાન, નં પોતાનું રહેઠાણ, સુકામ
સ્વહિત, નં (સં) પોતાનું હિત તે, સ્વાર્થ
સ્વાગત, સ્ત્રીં આવકાર, આદરમાન, સત્કાર
સ્વાગતા, સ્ત્રીં આવકાર, સમાન, અભિનદન,
આવનારને વિવેક બતાવવો તે [સારપણુ
સ્વાતંત્ર્ય, નં (સં) સ્વતંત્રતા, આપ અખ
સ્વાતિ, સ્ત્રીં પદરમુ નક્ષત્ર એ આસો સુદમા
આવે છે સ્વાતિના જગ મિડુના મોતી થાય
છે એમ કહેવાય છે ૨ સૂર્ય પાતળી
સ્વાત્માનુભવ, પું (સં) પોતાને થયેલો અનુ

ભવ, જાત અનુભવ, ૨ પોતાના આત્માને ઓળખવો તે

સ્વાદ, પુઠ્ઠ (સ ૦) જીભથી સમજતો વસ્તુનો સારો નરસો રસ તે ૨. લહેજત, મિઠાસ ૩ રુચિ ૪ શોખ, મોહ સ્વાદ લાગવું=લહેજત આવવી, ખાવું ગમવું સ્વાદ પડવો=રસ પડવો, ગમવું રુચિ કર લાગવું ૨ પેશુ પડવું, ટેવ પડવી સ્વાદ ચખાડવો=વૈદુ કરવું, પુખ્તાળવી આપવી.

સ્વાદિષ્ઠ, વિઠ સ્વાદવાળું, ગ્લાન, લહેજતદાર સ્વાદિષ્ટ, વિઠ સારૂ સારૂ ખાવાની ટેવવાળું સ્વાદુ, વિઠ સ્વાદવાળું, રસાળ, મીઠું, ૨ છદીલું સ્વાધીન, વિઠ (સ ૦) પોતાને વશ ૨ સ્વતંત્ર, આપ અખત્યાર ૩ તામે કબજે

સ્વાધીનતા સ્ત્રી (સ ૦) આપ અખસારી, સ્વાતંત્ર્ય, સ્વવશતા [રાખનારી સ્ત્રી સ્વાધીનપતિકા, સ્ત્રી પતિને નચાવનારી-વશ સ્વાભાવિક, વિઠ સ્વતંત્ર સિદ્ધ, કુદરતી, મૂળ પ્રકૃતિ, અકૃત્રિમ ૨ અઃ આપોઆપ, એની મેળેજ ટિક, હૂપદ

સ્વાભિમાન, નઃ પોતાને માટે અભિમાન તે, સ્વાભિમાની, વિઠ ટેકી, હૂપદવાળું, આનંદની સ્વામ, પુઠ્ઠ ધણી, પતિ ૨. ઉપરી દરકારવાળું. સ્વામિતા, સ્ત્રી ધણીપણ, બાદશાહી રાજપણ સ્વામિની, સ્ત્રી ધણીપણી, શેઠાણી સ્વામિત્વ, નઃ ધણીપણ; માલીકી

સ્વામી, પુઠ્ઠ (સ ૦) ધણી, વર, પતિ ૨. માલીક, શેઠ ૩ રાજ ૪ મહાત્મા, દેવ [પહેલો પુત્ર સ્વાયંભુવ, પુઠ્ઠ પહેલો મનુ સ્વયંભૂ, બ્રહ્માનો સ્વાર, પુઠ્ઠ અસ્વાર, સ્વાર ૨ વાહનપર ચઢીને બેઠેલું તે સ્વાર થવું=તગાદો કરવો, ઘોડે ચઢી આવવું, ઉતાવળે અને હુકમભેર કાર્ય કરાવવા તૈયાર થવું ૩ ખૂબ ગુસ્સે થવું સામા ધુરંકવું સ્વારી સ્ત્રી સવારી, ૨ ચઢાઈ હુમલો. ૩ ઠાઠખંજ જવું આવવું તે, પ્રવામે નીકળવું તે, ફેરણી મુકામ. ૪ ઉતાડ, બેસાડ.

સ્વાર્થ, પુઠ્ઠ (સ ૦) સ્વહેતુ, આપ મતલબ, આત્મહિત. ૨ ક્રોધ; ધન ૩ લોક ૪ જેમા ચોખ્ખો

અશ્વરાર્થજ હોય તે. (વાક્ય, ધૂનનો)

સ્વાર્થી, વિઠ આપ મતલબી, એકલપેદુ

સ્વાસ્થ્ય, નઃ (સ ૦) સ્વસ્થતા, આરોગ્ય. ૨. નચિતતા નિગત

સ્વાહા, સ્ત્રી (સ ૦) અગ્નિની સ્ત્રી ૨ અઃ દેવને હવિ આપતા વપરાતો શબ્દ ૩. નઃ બળી ભસ્મ થઈ જવું તે ૨ ગળી જવું; ઓઢીયા કરી જવું, ઉચાપત કરી જવું તે

સ્વાહાકાર, પુઠ્ઠ સ્વાહા શબ્દનો ઉચ્ચાર તે સ્વીકાર, પુઠ્ઠ (સ ૦) માન્યતા, કશુલાત, અગીકાર, એકરાર, જાતી ઠોડીને કહેવું તે.

સ્વીકારવું, કિઃ સઃ માન્ય રાખવું, કશુલ કરવું, ૨ માથે લેવું, ગ્રહણ કરવું. ૩ માનવું, પાળવું ૪ એકરાર કરવો

સ્વીકૃત્ય, વિઠ માની લીધેલું, સ્વીકારેલું

સ્વીય, વિઠ પોતાનું, સ્વસત્તાનું

સ્વીયા, સ્ત્રી પોતાની વહુ, પરણેલી સ્ત્રી

સ્વેચ્છા, સ્ત્રી પોતાની મરજી-ધમ્મજ તે ૨. મમત, સ્વચ્છંદ [વર્તવું તે, સ્વચ્છંદ, મમત.

સ્વેચ્છાચાર, પુઠ્ઠ મરજીમા આવે તેમ ચાલવું સ્વેચ્છાચારી, વિઠ મરજીમા આવે તેમ વર્તનાર, સ્વચ્છંદી, નિરકુશ. [આવે તે,

સ્વેચ્છાપ્રારબ્ધ, નઃ (સ ૦) ધમ્મજ પ્રમાણે બની સ્વેદ, પુઠ્ઠ (સ ૦) પરસેવો, ધામ, બાક

સ્વેદજ, વિઠ પરસેવાથી ઉત્પન્ન થયેલું તે. માકણ જૂ વગેરે જીવ, સ્વેદજ કહેવાય છે

સ્વેદન, નઃ પરસેવો આવવો તે. ૨ પરસેવો લાવે એવી દવા

સ્વૈર, વિઠ (સ ૦) મનમા આવે તેમ કરનાર.

૨ રખડવું, ભટકવું, ફરનાર, સ્વચ્છંદી, સ્વતંત્ર, મનમોજી ૩. નિરકુશ, બેલગામ, ઉચ્છ્રાંખલ.

સ્વૈરિણી, સ્ત્રી (સ ૦) પોતાની મરજી માફક ચાલનારી સ્ત્રી, બલિયારિણી, સ્વચ્છંદી સ્ત્રી.

સ્વોપાનિર્જિત, વિઠ (સ ૦) પોતે જાતે પેદા કરેલું, પોતે વસાવેલું

હ.

હું, પુઠ (સં) વ્યજનોમાનો ૩૪ મો કંઠ
સ્થાની વર્ણ

હું, અમઃ આશ્વર્થ, તુચ્છકાર, તેમ હકાર દર્શક
અને ઉત્સાહ, અનુમતિનો ઉદ્ગાર

હું, પુઠ (સં) લાખી ડોક, લાલ પગને ચાચ
વાળું એક જળચર પક્ષી એની ચાલ આનંદ
પમાડે તેવી હોવાથી એની ઉપમા શ્રીને અપાય
છે ૨ જીવ, આત્મા [વાળી સ્ત્રી

હું, સગામિની, સ્ત્રી (સં) હસના જેવી ગતિ
હું, સહી, સ્ત્રી હસની માદા,

હું, અઃ આશ્ચર્યસૂચક અવ્યય [^
હું, સપદ, નં લખાણુમા ઉમેરો દર્શક એક ચિહ્ન
હું, નં હૈયુ, જુઓ

હું, પુઠ (આં) સનામિત માલકી, દાવો, ઇલાકો
૨ દસ્તુરી, કોઇને કંઈ નિયમિત આપવું લેવું
પડતું હોય તે, લાગો ૩ વિં વાળખી, ખર,
સાચુ હું કરવું=ચોગ્ય બદલો આપવો, મજરે
લાવવું હું થવું=મરી જવું, હું પહોંચવો=દાવો
લાગવો, ધણીપણુ હોવું

હું, તાવા પુઠ (આં) ખુદા, પરમેશ્વર

હું, દાર, વિં (આં) જેનો હું પહોંચતો હોય
તે, દાવેદાર ૨ વાળખી ખર ૩ હું ધરાવનાર
હું, દારી, સ્ત્રી માલકી સ્વામિત્વ ૨ હિસ્સો-
લાલ મેળવવાનો હું તે મિથ્યા, ખોટી રીતે
હું, નાહું, અઃ વગર કારણે, અમરતુ ખાલી,
હું, સાધ, સ્ત્રી દસ્તુરી દલાવી, હકતુ લવાજમ
હું, કાર પુઠ (સં) હનો કેચાર તે, ૨ સ્વીકાર,
હા કહેવું તે ૩ હકાર

હું, કારવુ, કિં સં હાકતુ ચનાવવું, ૨ હા કહેવું,
મજુર રાખવું ૩ બોલાવવું સમોષવું હાકલવું
હું, કાર, નં હાક મારીને તેડવું-બોલાવવું તેડાગર
હું, કારો, પુઠ હાકમારીને બોલાવનારો, નોતરિયો,
તેડાગર ૨ હોકારો, મોટો સાદ

હું, કાલવુ કિં સં હાકી ગઢવું ૨ હાકવું,
ચલાવવું, ૩ બોલાવવું હાકવું=બોનાવવું

હું, કીકત, સ્ત્રી (આં) કોષ બનાવ સંબધી હેવાલ,
બીના, ૨ ખખગ, ખાતમી, સમાચાર [વૈદ;
હું, કીમ, (આં) યુનાની વૈદુ કરનારો મુસલમાન
હું, કીમી, સ્ત્રી હકીમનો ધધો, વૈદુ

હું, કુમત, (હકુમત) સ્ત્રી (આં) સત્તા, અમલ,
અધિકાર ૨ રાજ્ય, હાકમી ૩ તાબો, [લાગો

હું, પુઠ (આં) હા, અધિકાર, સત્તા લાગત,
હું, ખાડખા, વિં સખલ ઉખલ, ખળખળી
ગયેતુ, ડગમગતુ, હાલજુલક ૨ અવ્યવસ્થિત

હું, ગએક, સ્ત્રી ઝાડોને ઉલટી, ૨ મહામારીનો

હું, ગણ, નં હગતુ, ઝાડો, દસ્ત [રોગ, કોમળિયુ

હું, ગણુ, પુઠ મળદાર, ગાડ [એક ખ્યાનથી

હું, ગમગ, અઃ તાકીને ટગર ટગર, એકીનજરે,

હું, ગમગવુ કિં એક ખ્યાનથી તાકતુ, બગધ્યાન

ધરતુ ૨ હરબડી જતુ, ટાટિયા ભાગી જવા

હું, ગમરટપર, અઃ બોડિયા અક્ષરના લેખનો

નમુનો કેળવણીના પ્રચાર પહેલાં કાના માત્ર

વગરતુ લખાણુ લખાતુ, અને વાચનાર તેને

ગોઠવી સમજી લેતો (હિંગ મરીને ટોપરા)

હું, ગવુ, કિં અઃ અવવુ, મળત્યામ કરવો, ઝાડે

ફરવું ૨ (પખીતુ) ચરતુ હું, ગી જતુ=ખીક ત્રાસથી

ધીરજ જતી રહેવી, ઢીલા થઇ જતુ હું, ગી દેવુ,

ભય-મીકને લીધે બધ છુટી જવા, કહીદેવુ, કણુલ

થઇ જતુ હું, ગી પડતુ=ભયથી ચરકી જતુ, ઢીલા

-નરમ પડી જતુ નિર્માત્ય થઇ જતુ

હું, ગાણુ, વિં ઝાડે ફરાણુ ૨ ઢીલુ, નરમ સ્વભાવતુ

હું, ગામણુ, સ્ત્રી વારવાર દસ્ત થયા કરવો તે,

અતિસાર ઝાડે ફરવાતુ

હું, ગાર, સ્ત્રી પખીઓનો મળ, વિષ્ટા, ચરક

હું, કાર્થ-મણી, સ્ત્રી હાકવાની મજુરી

હું, કાર, પુઠ (સં) અહકાર, ગર્વ, અભિમાન

હું, કારવુ, કિં સં હાકતુ ચલાવવું, ચાલતુ કરવું

હું, કાવુ, કિં અઃ ચાલતુ થવું, હાકી કઢાવું

હું, ખારવુ, કિં સં સ્વચ્છ કરવું, ગાળવું

હું, ખારો, પુઠ ગળામણુ, ગાળ, નીકળેલો કચરો

હું, ગામ, પુઠ (ફાં) અવસર, તક, મોસમ, ૨, ધમાલ

હું, ગામી, વિં કામચલાઉ, કામપુરતું, મોસમનું

હાંમો, પું સમાચકડી, ગડખડ ૨. તોફાન,
સુલેહ ભગ, દંગો. ૩ ચઢાવો
હાંમચવું, કિં અં હાલીને ખળખળી જવું,
સાધામોથી હાલવું, ડમમગવું
હાંમચ્યાટ, પું ખળખળાવી નાખવું તે, આમ
તેમ હાલી-ખડખડાવી ઢીલુંકરી નાખવું તે
હાંમચ્યાવવું, કિં સં હાલી ખડખડાવી ઢીલું
કરી નાખવું, ડગાવવું, આમતેમ હાલાવવું ૨ અન્ય-
વસ્થિત કરી નાખવું [રાળ]
હાંમ, સ્ત્રીં યાત્રા, જાત્રા (મક્કાની) હાંમ=જાત-
હાંમ વિં પચેલું, ૨ જીરવેલું, ઉચાપત કરેલું
હાંમ થવું=પચાવવું, જીરવવું, ઉચાપત કરવું,
ઝોળવવું, ખાધજવું હાંમ થવું=પચવું, જીરવું
હાંમિયત, સ્ત્રીં પાચન થવું તે, હાંમ ડરવાની
શક્તિ, જહરખળ
હાંમરત, પું (અં હાંમરત) માલીક, સ્વામી.
શ્રીમાન માણસને સમોધવાનો શબ્દ, માનવત
હાંમરત ભરવી= (પ્રાણવિનિયમથી) આત્મખળે
ખીળની સંજ્ઞા હરી લઈ તેને મિજલસ, ઈ દેખાડવી
અને પોતાની ઇચ્છાનુસાર પુછાતા પ્રશ્નોના જવાબ
આપવાની એક યૌગિક ક્રિયા, પ્રાણવિનિયમ
હાંમ પું (અં) વાળદ, નાઈ, રાત, ગાયબો
૨ અણુપડ કારીગર હાંમને હાથ આરસી=
ચીખાવણ વેડા કરવા તે, અણુકલાઈ
હાંમડી, સ્ત્રીં હાંમમની સ્ત્રી
હાંમડો, પું હાંમ, (તિરસ્કારમા)
હાંમત, સ્ત્રીં મુડન, સૌર, વપન ૨ મુડવું તે.
હાંમનું કાર્ય તે. ૩ ખોડવા જેવા વાળ તે
હાંમત કરવી=મુડવું, ખોડવું ૨ ફરી ફરીને
સંધારવું પડવું.
હાંમર વિં (આં) દસ વાર સો તે, સહઅ.
૨ પુછક, ધણ, અગણિત હાંમર હાથનો ધણી=
પરમેશ્વર [ધણી પાછડી કે રેસાવાળું (ફૂલ)].
હાંમરી, કિં કામથી સાથની ઉપજવાળું. ૨
હાંમ, અં અણખિ; હાંમ; અત્યાર લગી.
હાંમરો, પું (આં) મિનારાઓવાળું સુદર કચ-
રનું મકાન, રોળો, પવિત્ર સુદર મકાન ૨ મોટી

નામનાનું કામ તે 'શા મોટો હાંમરો કયો કે આટલો
ખધો ફુલાય છે ?'

હાંમ, અં હાંમ પણ, અત્યાર લગી

હાંમર, સ્ત્રીં (આં) મોટા માનવું પદ, મહેર-
ખાન, કૃપાવત માનવું સમોધન ૨ હાંમરી, નજર
આમળ-રમરમા હોવું તે તહેનાત. ૩ ખુદ, આપ.
હાંમરિયો, પું તહેનાતમા રહેનારો નોકર, પ્રતીહારી
હાંમર, સ્ત્રીં મનમા થતી લાગણી, ખટકો
હાંમરિયું, નં બધ કરાય એવું તાકું, હાંમરું,
દોષાલ, ભડારિયું

હાંમ, સ્ત્રીં (સં) જીવ, જક, દુરાગ્રહ, મમત ૨
આઝાઈ હાંમ કરવી=જક લેવી, દુરાગ્રહ કરવો,
નહિ માનવું હાંમ લેવી=આઝાઈ માડવી, દુરાગ્રહ
કરવા હાંમ ચલવું=મમત રાખવો

હાંમયોગ પું (સં) ઇશ્વર આરાધનાયે આગ્રહ
પૂર્વક દેહને કષ્ટ આપવું તે, ચિત્તવૃત્તિ નિરોધરૂપ
પ્રાણાયામાદિયોગ (રાજયોગથી ઉલટો)

હાંમવું, કિં અં પાછા ખસવું, પાછા પગલા ભરવા
૨ હારવું, નખળા પડવું, નરમ થઈ જવું ૩
ફરી જવું, ચુલાટ મારવી

હાંમવવું, કિં સં પાછું ધકેલવું ૨ હરાવવું
હાંમલાઈ, સ્ત્રીં હાંમ, દુરાગ્રહ, જક ૨ આઝાઈ.
હાંમી, વિં જકી, જિદી, મમતી ૨ આહુ
હાંમીનો હનમાન=દૃઢ, જખરો ને વળી હાંમી
હાંમ, સ્ત્રીં જોશ, આગ્રહ ૨ કાલાવાલા, આજીજી
હાંમકવા, પું (તેવું હાંમ-કુતરો+કરડવા) કુતરો
અને શિયાળવાને થનો એક જાતનો સનિપાત,
કરડવા ધાય ને કરડે તેવો રોગ ૨ ચીડનાકાકા
મારવા, ન્યા ત્યા લૌર્વા નાખવા, ચીઢિયા કરવા
હાંમકાયું, વિં હાંમકવા લાગ્યો હોય તેવું ૨ ચિઢિયું
હાંમકું-પું, નં હાંમકવા કરે એવો સનિપાત, હાય-
વલાય, અતિનોખ-ચીડના લૌવા.

હાંમનાઈ, સ્ત્રીં (સં) હાંમનાલી પીળા રંગનો
એક ઝેરી ખાર, રંગદાર, સોમલ ૨ (હાંમનાળું)
જખરમાં સંધળી દુકાનો અને લેવડદેવડ બધ
રાખવા તે (શોકના ગમમાં કે સરકારના ક્રોધ
હાંમ પર નાશાળ બતાવવા) [ખવું તે
હાંમુત, સ્ત્રીં તરછાડ, તિરસ્કાર, તરછાડી ના-

હૃડપ, સ્ત્રીં ઝડપ, ઝુટ મારતી તે ૨ અં
તરત; એકદમ [આગળનો અવયવ
હૃડપચી, સ્ત્રીં ઓઠની નીચેના ભાગ, દાઢી
હૃડફ, સ્ત્રીં કાલ-આટમા મૂકેલું તે
હૃડફટ, સ્ત્રીં ધક્કો, હડસેલો
હૃડફાઉ, વિં પરચૂરણ, અવધાઉ
હૃડફે, પું જડસો, મર્ખ ૨ ધરકે તરો
હૃડફેટ, સ્ત્રીં ધક્કો, હડસેલો, આચકો
હૃડઅડવું, કિં અં નાહિમ્મત થઈ જવું નરમ
પડવું, ૨ ગભરાવું, થરડી જવું
હૃડસાકળ, સ્ત્રીં ટોડા, સ્ત્રીઓના પગનું ધરેણું
હૃડસેલવું, કિં સં નેરથી દેલવું, આચકો મા-
હૃડસેલો, પું આચકો, ધક્કો [રવો, ધકેલવું
હૃડહૃડ, અં (કુતરાને) ધુતજરી ઝાઢવાનો ઉદ્ગાર
હૃડહૃડવું, વિં ઉતકટ લાગણીવાળું, ચુસ્ત, ખરે
ખરું, પાકું ૨ તદ્દન.
હૃડહૃડવું, કિં અં ચુસ્સામા બોલવું, ઉછળીને
બોલવું ૨ સડસડ થવું પાણી સાથે બળવું
હૃડાકું, વિં નેરભેર, સપાટામધ, ઝડપથી 'બલો
થુરો તોપ તણો બડાકો, હવા વિષે હોય જતો
હડાકો' ૨ ધારેલે વખતે જઈ પહોંચે એવું
હૃડાકો, પું પ્રતિબંધિત, પડ્યો રમેળ હિસામનો)
હૃડિયાદોટ, સ્ત્રીં આમતેમ દોડદોડ કરવી તે
હૃડિયો, પું હરડિયો, કુકરો, ગળાની ઘાટી
હૃડી, વિં અઢી ૨ સરખું, બરોબરી ૨ સ્ત્રીં
દોટ, દોડ [ધોધાટ તે
હૃડડાટ, અં એકદમ તથા ધસારાથી પડવાનો
હૃડકું, અં એકદમ ધસારાથી
હૃડે, અં કુતરાને હાકતા કરાતો અવાજ ૨ તિર
સ્કાર-તુચ્છકારનો ઉદ્ગાર
હૃડો, પું આગલી તરફથી ગાકું ટેકાય એવો પાયો
તે ૨ જા ધુસરી બધાય છે તે ગાડાનો ભાગ
હૃણવું, કિં અં મારી નાખવું, નાશ કરવું
હૃણહૃ કે ખણહૃ, સ્ત્રીં હાકે ના, હાકાટો છાકાટો
હૃણહૃણવું, કિં અં ઘોડાનું ખોખારવું ૨
ઉત્સાહથી ખોખારવું, તનમનાટ કરી મૂકવો
હૃણહૃણાટ, પું હણહણવું તે, ઘોડાનો ખોખારો.

૨ તનમનાટ જમાધને ઘેર ઘોડાને સાસુને
હૃણહૃણાટ=ખોટો ગર્વ [ગાડાની સુપડી
હૃણિયું, નં ગાડી હાડનારને ખેસવાની જગા,
હૃત્ અં દિલગીરીનો ઉદ્ગાર, અરેરે !, ધિક્ ૨
ઢોર હાકરાનો ઉદ્ગાર [માર્ગ ગયેલું
હૃત્, વિં (સં) હણેલું ધનાયેલું, મારેલું ૨
હૃતભાગી, વિં અકરમી, કમનસીમ, નિર્ભાગી
હૃતભાગ્ય, સ્ત્રીં કમનસીમ, દુ વ
હૃનાશ, વિં કમનસીમ, નિર્ભાગી ૨ નાસીપાસ
થયેલું, નિર્જાળ, અશક્ત
હૃત્યા, સ્ત્રીં (સં) વધ, હિંસા, ઘાત, ખૂન ૨
હિંમાથી લાગતો દોષ-પાપ તે
હૃત્યારો, વિં ઘાતકી ખૂની ૨ પાપી
હૃથરોટ, પું બાબુમધ, બેરખા
હૃથવાર, વિં એકજ હાથને હળેલું, એકજ હાથે
ટેવાયલું-દોહવાદે એવું [ર સાહિત્ય, સાધન.
હૃથિયાર, નં બચાવ કરવાનું સાધન, શસ્ત્ર, આયુધ
હૃથિયારખ'૧, વિં શસ્ત્ર સજ્જા હોય તેવું
હૃથ્યું, વિં હસ્તક, મારફત ૨ એક હાથ હોય એવું
હૃથેળી, સ્ત્રીં હસ્ત તલ, હાથની અદરનો ચપટો
ભાગ કરતવ, હૃથેળીમા પૃથ્વી આવી જતી=કટા-
કટીનો વખત આવવો હૃથેળીમા નચાવવું=રમ-
કડા રૂપ બનાવી દેવું
હૃથોટી, સ્ત્રીં હાથે કામ કરવાની છોપ તે, આવ
કત ૨ ટેવ, મહાવરો ૩ ઝડપ ને સહેલાઈથી
કરવાની બખ તે હૃથોટી પડવી=ટેવાવું હૃથોટી
ખેસતી=ઝડપ ને પદ્ધતિનો મહાવરો થવો તે
હૃથોડી, સ્ત્રીં નાનો હથોડો
હૃથોડો, પું ઘાણ, મુદ્ગર, લોખંડી મોગરી
હૃફ, સ્ત્રીં (આં) મર્થાદા, સીમા, અવધ ૨
અત, છોડો, આખર હૃફ આવવી=આખર આવવું,
બહુ થવું, હૃફવાળી=ઘાણ વાળી નાખવો હૃફ
ઉપરાત=ગળ ઉપરાત બહુજ વધારે હૃફપાર=
પુષ્કળ, ખૂબ
હૃનકન, સ્ત્રીં આનાકાની, હાના, હ્યુપચુ
હૃનન, નં (સં) હણવું તે, હલા, હિંસા
હૃનું, નં (સં) દાઢીનો નીચલો ભાગ, ચિથુક,
હૃપચી, ચુથરી

હુનુમાન, પું વાયુપુત્ર, એક મોટો બળવાન રામ
 ભક્ત ૨ કપિ વાદરો હુનુમાન હડીઓ કાઢે
 એવું=ખાલીખમ, કપ ન હોવું તે
 હુનુવટી, સ્ત્રીં હડપચી, યુધરી, ચિયુક
 હંતા, પું હિંસક, હણનારો, ધાતક
 હુપતો, પું (ફાં) કાધુ, ડકડેકડે રડમ ભરવી,
 તે ૨ કિસ્ત, સરકારી મહેસુલ
 હુરેતો, પું હપતો, કાધુ ૨ કિસ્ત
 હુખક, સ્ત્રીં(આં)ખીકથી ચોકવું તે, ફાળ, ધાસકો
 હુખકવું, હિં અં ભય ત્રાસથી ચોકવું, ધાસકો
 પડવો, હડમડી જવું
 હુખકાવવું, કિં સં ગમરાવવું, ખીવડાવવું
 હુખશી, પું સીધી, નીઝા, મૂર હુખશણ-સીધણ
 હુખહુખાર, પું 'હુખહુખ' એવો અવાજ ૨
 ખખખા, ગડમડાટ
 હુમચી, સ્ત્રીં કુદડીએ ફરવું ને ગાવું તે, ગાતા
 તાનમા ઉછળીને પુદડી લેવી તે
 હુમખત, વિં પોતાની જાતિનું-વર્ગનું તે
 હુમડી, સ્ત્રીં હુપણાની ગરૂરી, મગરૂરી ૨ હુપદ
 હુમણા, અં અધુના, આ વખતે, હાલ
 હુમાન, નં (આં) નહાવાની જગા, નવાણ
 હુમાખખાનું નં નહાવાની ઓરડી સ્નાનગૃહ
 હુમામદસ્તો, પું (ફાં હાવન-ખલનદસ્ત)
 પગર, મુસલી, દસ્તો, ઉપરવટણો
 હુમાલ, સ્ત્રીં હમાલનું કામ તે ૨ મજૂરી, પૈતર
 હુમાલી, પું (આં) ફરાસ કચેરીનું હલકું કામ
 કરનારો ૨ હલકો નોકર ૩ હેલકરી, મજૂર
 હુમિયાણી, સ્ત્રીં (આં) થેલી, કાચળી વાસળી
 ૨ ધન, હોવત, પુણ
 હુમી, સ્ત્રીં બાહેધરી, જમીનગીરી ૨ અવેજ, બાન
 હુમીદાર, પું બાહેધર, જમીન, હામી આપનાર
 હુમીર, પું કલ્યાણ રાગનો એક પ્રકાર.
 હુમેલ, પું ગર્ભ, ગાભ, દહાડા
 હુમેલ, સ્ત્રીં (આં હુમાઇલ) ચપરાસ, પટાપ
 રતી ચકતી ૨ પટો
 હુમેશ, અં (ફાં) સદા, રોજ, નિત્ય
 હુમેશગી, સ્ત્રીં હમેશ હોય એવું, અવિચ્છિન્નતા,

નિરતરતા ૨ અનંતપણું
 હુમેશા, (અં) નિત્ય, સદા, રોજ, સૈન
 હુમલા, અં ગાયનો અવ્યક્ત ઉચાર
 હુમ, પું (સં) ઘોડો, અશ્વ, વાજ, તુરગ
 હુમચીવ, પું (સં) વિખણ, ઘોડાના જેવીકાષવાળું
 હુમદલ, નં (સં) ઘોડેસ્વાર લશ્કર
 હુમશાળા, સ્ત્રીં ઘોડાર, અશ્વશાળા, તળેલો
 હુમાત, વિં (આં) જીવતું, વિદ્યમાન [સ્તિત્વ
 હુયાતી, સ્ત્રીં જીવત રિયતિ ૨ જિંદગી, અ-
 હર, પું (સં) થકર, મહાદેવ ૨ વિં હરનાર,
 લેનાર ૩ અં દરેક, પ્રત્યેક, એકેક
 હરએક, અં દરેક, હરેક, પ્રત્યેક ૨ સર્વે
 હરકત, સ્ત્રીં (આં) અડચણ, નડતર ૨. વાધો
 હરકેઈ, વિં (આં) ગમે તે કોઈએક, કોઈપણ
 હરખ, પું આનંદ, ખુશી ખુશાલી ૨ સતોષ
 હરખચમક, સ્ત્રીં અતિ આનંદથી ગાડા થવું
 તે, હરખ થેલછા. ૨ અતિ હર્ષથી થતો એક
 વાયુ, તાણ [થિવું
 હરખવું-ખાવું, કિં અં રાજ થવું, ખુશી
 હરગીજ, અં (ફાં) કોઈપણ રીતે, કદીપણ
 હરઘડી, અં વારવાર, આખો દહાડી, ધડીએ-
 પલકે, હમેશ [જાનનું ફળ
 હરડ, સ્ત્રીં (સં હરિતડી.) ખારેક જેવું એક
 હરડવું, વિં છે નજીકનું, અડીને હોય એવું
 (હરડવું સચું) ૨ પૂર્ણ આસ્તિક, ચુરત (હર-
 ડતો ભગત) ૩ ભલીમ. (હરડતો દુશ્મન.)
 હરડા, નં હરડના નાના અ કચરા ફળ, હરડના
 કોચા (આ ફળ રેચક અને રગ આપનારા છે)
 હરડે, સ્ત્રીં હડી નામના ઝાડનું ફળ
 હરણ, નં (સં હરિણ.) હરિણ, કુરગ, મૃગ,
 છિંકારુ ૨ (સં દે) ઉપાડી જવું-ખેચીને
 લઈજવું તે, ઝુટવી લેવું-હરવું તે ૩. વિં ફર
 કરનાર, છોડવે એવું
 હરણી, સ્ત્રીં હરિણની માદા મૃગલી, કુરગી.
 હરતાલ, સ્ત્રીં પીળા રંગનો સોમલખાર, હડતાળ
 હરતુફરતું, વિં હાલતું ચાલતું, સાણું થવું
 હરદમ, અં હમેશ, રોજ. ૨ વારંવાર, સંખેસણ.

હરદાસ, પુ૦ હરિકથા કરનારો, હરિભક્તની આ-
ખ્યાયિકાઓ કહેનારો

હરનિશા, અ૦ (સ અહર્નિશ) રાતદિન, હમેશ,
નિરતર, સૈવ, વારવાર [વર્ણુ]

હરફ, પુ૦ (આ૦) ખોલ, શબ્દ ઉચ્ચાર ૨ અક્ષર,
હરફર, સ્ત્રી૦ હરવુ ફરવુ તે, હાલચાલ, આવળ,
હેરાફેરા

હરમડવુ, કિંઅ૦ ડરીજવુ, હિમ્મતજતી રહેવી
૨ ગભરાવુ, મુઝાવુ ૩ નાસીપાસ થવુ

હરમુ, વિ૦ હળદરના સ્વાદનુ, કષાય

હરવખત, અ૦ હમેશ, રોજ, નિત્ય,

હરવખત, અ૦ વારેબીએ, વારવાર, હમેશ

હવર, સ્ત્રી૦ યાદ, સ્મરણ, સરત, ધ્યાન, લક્ષ

હરવરસ, અ૦ વર્ષોવર્ષ, દરવધે

હરવાયુ, વિ૦ રખડેલ, યોદ્ધૈયુ ૨ કાયર, સુસ્ત

હરવુ, કિં૦ સ૦ ડુટી લેવુ, જિનવી લેવુ, પડાવી
લેવુ ૨ દર કરવુ, છોડવુ, ૩ ફરવુ

હરવુ, વિ૦ લીલુ, વનસ્પતિના રંગનુ ૨ તાજુ

હરવુફરવુ, કિં૦ અ૦ આટા મારવા, આવુ પાછુ
થવુ ૨ મહાનવુ, માણવુ [મસા, યુદ્ધકુર

હરસ, પુ૦ (સ૦અર્શ) યુદ્ધમાં થતો એક રોગ,

હરસાલ, અ૦ વર્ષોવર્ષ, દરેક વર્ષ

હરહરમહાદેવ, અ૦ આનંદની લાગણી સહિત
આરભ કરવાનો ઉદ્દેશાર [મરી

હરહુન્નર, પુ૦ દરેક હુન્નર, પ્રત્યેક જાતની ડારી-

હરાખ, સ્ત્રી૦ (તુકું હરાફ) વોડો માધવાનો
દોર ગણ ૨ ખોરડીનો કાટો

હરાજ, વિ૦ (આ૦) જહેર માગણીએ વેચલુ,
ઉછામણીએ વેચવા કાઢેલુ ૨ સોધુ, જૂજ

હરાજ, સ્ત્રી૦ લીલામ, ઉછામણી [કિમ્મતનુ

હરાફ, વિ૦ હરાયુ

હરામ, વિ૦ (આ૦) વગર હકનું, અધટિત, નામુ
નાસીબ, અયોગ્ય ૨ સુસ્ત, આળસુ, ખેડાખાઉ

હરામખોર, વિ૦ હરામનુ તકાવનાર, લુચ્ચુ, દુષ્ટ,
અવગુણિયુ, કૃત્તની [નિમકહરામી

હરામખોરી, સ્ત્રી૦ લુચ્ચાઈ, દોગાઈ, હરામી,
હરામચરકો, પુ૦ વગર હકનુ લેવા-ખાવાની ટેવ-

ભાવ-ઉકાટો

[નોરસ જાનજ

હરામખદુ, વિ૦ વ્યભિચારથી ઉપજ થયેલુ, અ-

હરામી, વિ૦ હરામખોર, ઉત્પાતી ધૂર્ત, લુચ્ચુ

હરાયુ, વિ૦ રખડેલ, જ્યા ત્યા ધુસનારુ, રઝ-

ળતુ ૨ નિરકુશ, ઉચ્છૃંખલ, અડિયલ. ઉછાજળુ

હરાર, અ૦ જરૂર, નકી, અવસ્ય (કાઠિ)

હરિ, પુ૦ (સ૦) વિજ્ઞુ, પરમેશ્વર ૨ ઘોડો ૩

સિંહ, 'સાથક હેવે પડ્યો મૃગ ઉપર, પીઠથી પેટ

ચીરો હરિ વિધ્યો-દયા ૪ ચદ્રમા 'હરિવદની'

૫ ઉનાળામા કુવાના પાણીએ પકવેલો પાક

'રવિ ને હરિ' ૬ મયુર ૭ વાનર

હરિકીર્તન, ન૦ (સ૦) સંગીત સાથે ઇશ્વર

ભક્તિ તે, હરિભજન

હરિગીત, પુ૦ (સ૦) એક માત્રા મેળજ

હરિચંદન, ન૦ (અ૦) પીળારંગની સુખડતુ ઝાડ

૨ કદપવૃક્ષ 'હારો રૂપાળી હરિચંદનના દુભોતી'

હરિજન, પુ૦ પરમેશ્વરનો માણસ, ભક્તજન ૨

ભોળો માણસ

હરિજુ, ન૦ (સ૦) હરજુ, મૃગ, કુરગ

હરિજુક્ષી, સ્ત્રી૦ (સ૦) હરિજુના જેવી મોટી

ને કાળી સુદર ચચળ આખોવાળી સ્ત્રી, મૃગાક્ષી

હરિણી, સ્ત્રી૦ (સ૦) હરણી, મૃગક્ષી, કુરગી

હરિત, વિ૦ (સ૦) વનસ્પતિ જેવા રંગનુ, લીલુ

૨ નવા લીલા તાજ પાન પલ્લવવાળુ

હરિતાલ, સ્ત્રી૦ હડતાળ, પીળાસોમલ

હરિદ્રા, સ્ત્રી૦ (સ૦) હળદર

હરિયા, અ૦ (અ૦ આરયા) આમઆમ, આરસ્તે

(ગધેડા હાકતા વપગાય છે)

હરિયાળી, સ્ત્રી૦ લીલાતરી, લીલી તાજ વનસ્પ-

તિની ગોલા, વનસ્પતિનો લીલો કુન્નર દેખાવ

હરિયાળુ, વિ૦ હરિયાળીવાળુ, લીલુ કુન્નર

હરિવદની, સ્ત્રી૦ (સ૦) ચદ્રના જેવા સુન્દર મુ-

ખવાળી સ્ત્રી ચદ્રમુખી

હરી, વિ૦ કુવેતરનું, કુવાના પાણીએ પકવેલું

હરીકાય સ્ત્રી૦ લાજ, લીલાતરી (આવકા)

હરીતકી, સ્ત્રી૦ (સ૦) હરડ, પાકેલી હિમજ,

હરીકૃ, પુ૦ (આ૦) સામાવાળિયો, પ્રતિવાદી,

પ્રતિપક્ષી, પ્રતિસ્પર્ધા, ૨ શત્રુ, દુશ્મન, વિરોધી
હરીકાંધ, સ્ત્રીં સરસાર્ધ, સ્પર્ધા ૨ દુશ્મનાઈ, યત્રુતા
હર, વિં (સંં હરિત) લીલુ ૨ શેફલા ચણાના
સ્વાદનું, રચિ ઉચ્ચેરે એવા સ્વાદનું, સ્વાદુ ૩ અં
અહ હર પર્=અહિંતહિ, આમતેમ ૨. સમુખ,
સામે હર હર=રખર

હરેક, અં પ્રત્યેક, દરેક [દોટ, દોડ.

હરેડી-રી, સ્ત્રીં દડમડી, કોઈની પાછળ પડવું તે
હરેરાં, નં હરેગના ફળ

હરેરો, પું એક જાતનું ઝાડ ૨ ખરેરો

હરોલ, સ્ત્રીં ફાં હરાવલ)હાર, પક્તિ, ઓળ
૨ લશ્કરનો પાછલો ભાગ ૩ સાથ, જોડ ૪
વિં અગાઉ, પહેલા

હર્તા, વિં લેઈ લેનાર, હરનાર નાશ કરનાર

હર્થ, પું મોટું અને સુદર મકાન, મહેલ

હર્ષ, પું આનંદ, હરખ, ખુશી હર્ષ નાદ=
જયધોષ, સામારીનો પોકાર

હર્ષિત, વિં હરખાયેલું ખુશી થયેલું

હલક, સ્ત્રીં (આં) સાદ, કંડ, સૂર, અવાજ
૨ મૂર્છના, ધીરેધીરે સૂર ખીલવવો ને ધીરેધીરે
ઉતારવો તે ૩ રોનક ઘાટ

હલકટ, વિં હલકું, નીચું ૨ છછુકલા સ્વભાવનું

હલકાઈ, સ્ત્રીં નીચતા, હલકાપણું ૨ અપ્રતિષ્ઠા
૩ છછુકલાઈ

હલકાર, પું ઉતેજડ પ્રેરણા, મોટા વાટાની ડચ
કાર 'હાક્યા હસ્તી તે દે હલકાર, થાય ખડ્ગ-
તણા ચમકાર'-પ્રેમાં

હલકારવું, કિં સં હોસથી હાકવું-ચલાવવું

હલકારો, પું (ફાં હરકાર) દોડનારો ખેપિંગો,
કાસદ, ૨ જસુસ, ફૂત

હલકું, વિં હળવું ભાર-વજન વગરનું ૨ ઝટ
પચે એવું (ખોરાક) ૩ તદુરસ્તીને માફક
આવે તેવું, પચાવે તેવું (પાણી) ૪ ઝોઝા મૂ

લનું, સોંધું ૫ ઉતરતું, કનિષ્ઠ ૬ સુગમ, સહેલું,

ઝટ અને એવું ૭ નીચું, ખરાબ અધમ ૮ અધ

ટિત, અથોગ્ય ૯ છીજીલું, અનુદાર ૧૦ જૂજ,

થેકું, અલ્પ ૧૧. નજીવું, પુચ્છ, માલ વગરનું.

હલકું કરવું=મદ ઉતારવો, મારવું, ખ ખેરવું ૨.
મનખાલી કરવું હલકું પાડવું=આખર-પ્રતિષ્ઠા
વટી જાય એમ કરવું હલકું પેટ=છીજીલું, ઝોણુ
પાત્ર, મોટા પેટનું નહિ તે હલકું લોહી=ખા-
નદાન-ઉચ્ચ કુટુંબનું નહિ તે, ઉતરતા દરજ્જાનું
તે હલકી ગાંધી વધારે દોડે=સહેલું-સરલ કામ

ઝટ થાય [હલેવું ૨ ઉલેર, ઉચી વધવાળું

હલડ, વિં અણસમજી, કાચી જુદિનું, બાલિશ,

હલડલવું, કિં અં ખળભળવું, ઉચ્ચેરાવું

હલભલ, સ્ત્રીં ગભરાટમા બાવરા બની હોહો

ઝરી મૂકવી તે; જુમાણુંમ [કરવી તે, હીલચાલ

હલમલ, સ્ત્રીં આમતેમ હરવું ફરવું ને ધાધલ

હલમસન, વિં (આં) અલમસ્ત; હાલમસ્ત,

સ્થૂલ-ધિગડમલ ૨ મન્દોમત

હલવા, સ્ત્રીં એક જાતની માછલી [કદોધ

હલવાઈ, પું મિઠાઈ બનાવી વેચનારો, સુખડિયો,

હલવાન, નં (આં) કાર-ભરત વગરનું ઝા

ઢવાનું ઉતનું કપડું તે, કાળજી, અલવાન, બનાત

હલવું, વિં હળવું, હલકું, ભારે નહિ એવું

હલવો, પું (આં) સુખડી, મિઠાઈ

હલસો, પું શ્વાસનો ઉઠાવ, મોટેથી દમ ચાલવો

તે ૨ હલેસું, ચાટવો

હલા, અં (સં) બહેનપણી-સખીને સબોધવાનો

ઉદ્ગાર ૨ સ્ત્રીં સખી, બહેનપણી, સાહેલી

હલાક, વિં (આં) હેરાન દુખી, અથડામણથી

કટાળેલું, શ્રમિત ૨ કંગાલ. [૨ તાણું, તગી

હલાકી, સ્ત્રીં હેરાનગતી, અથડામણ, આપદા

હલાણું, નં અલેણું, લેણું નહિ તે, અનુકૂળતા-

ખેસતી નહિ તે ૨ ખેડવાને ખેતરના પાડેલા ભાગ તે

હલામણું, સ્ત્રીં અથડામણ, માથાફોડ, હલાકી,

પિંજવું-ડહોળાવું પડે તેવું કામ, પચાતી

હલાલ, વિં (આં) કાપદેસર, વાજખી, ધર્મ

નીતિને અનુસરવું, રીતનું, હકનું હલાલ કરવું=

વાજખી રીતે પ્રાપ્ત કરવું-કાર્ય ખાજખવું (હ-

લાલમા કૃતજ્ઞતાનો ભાવ રહેલો છે ,

હલાલખોર, પું ભગી. ૨ હલાલ કરી લેનારો,

ખરોખર કાર્ય કરીને બદલો મેળવનારો

હલાલો, સ્ત્રીં આસક્તિ, અનુરાગ. ૨ નિઝા
હલાવતુ, કિંઠાલે તેમ કરતુ, ડાવાવતુ ૨, તળે
ઉપર કરતુ, ફેરવતુ ૩ કપાવતુ, ધુણાવતુ ૪
ઝુલાવતુ. હિ દોળવતુ ૫ ઉસ્કેરતુ, ખગુન કરતુ,
ફરીને ઉભુ થાય એમ કરતુ ૬ ઉમેળવતુ માથુ
હતાવતુ=સમતિ આપવી ૨ ના કહેવી જીભ
હલાવવી=ખોલવતુ, ભતામણુ કરવી, ઉત્તર આપવો
હાથ હલાવવા=કામ કરવતુ, ઉઘોગે લાગવતુ ડોચો
હવાવવો=વચમા અડચણુ નાખવી હલાવી=
ખીચડી ને લગારી દીકરી=મ ને બગડે છે
હલાહલ, નં (સં) કાતીલ જેર, મહા કારીજેર,
કાળદૂદ વિપ ૨ તદન, સાવ, નરદમ 'હલાહલ
હલેણુ, નં અલેણુ, નહિ લેણુ તે [જુકુ]
હલેતુ, વિં અલેતુ, દુનિયાદારીથી અણુવાકેક
હલડ, કાચી સસજણુવાળુ ૨ ધીમુ, હળવુ, ધીર
હલેસુ, નં હોડીને ગાંત મળે એમ પાણી હલાવ
વાનો ચાટવો, હાવેસુ
હલ્યા, અં અલ્યા, અરે, ઓ સખોધક ઉદ્દગાર
હલ્લો, પું (આં હમલ) ધસારો હુમલો, ચઢાઇ,
ચારી ૨ ધકકો, તુકસાન ૩ નામકાજ, ધ ધો
હલધ, સ્ત્રીં આકાશમા ઉડે અને ઉપર જઇ
ફાટે એની એક આતસમાજ, હવાઈ
હલડ, વિં અવડ, આવાવડ
હલકવ, નં યુક્તિ પ્રયુક્તિ, દાવપેચ
હલણુ, સ્ત્રીં સુવાણુ
હલણુ, અં હમણુ, હાલ તરત, આ વડીએ
હલન, પું (ફાં) દેવતાઓને ઉદ્દેશીને ભાત ઘી
વજેરે અગ્નિમા હોમવાની ક્રિયા તે હોમ, યાગ
હલમ, પું (ફાં) ઇચ્છા, વાસના ૨ લોભ ૩
આતુરતાવાળી બહુતા તે, તલપ
હલખઈ, સ્ત્રીં હવગૈ ૨ હવાઈ
હલગૈ, સ્ત્રીં અભરઈ, ભિતે જડેલુ પાટિયુ ૨
સુવાવડીને ખવડાવવાનો તખનો
હલા, સ્ત્રીં/અં/પવન, વાયુ ૨ પૃથ્વીની આસ
પાસ વિટાયલો વા તે વાતારણુ ૩ ભેજ, ભિનાશ
૪ આકાશ ૫ આરોગ્યને અનુકૂળ સ્થિતિ વજેરે
તે હવા ખાની=સારી સ્વચ્છ હવામા રહેલુ ફરતુ

તે હવામા ફીડી જતુ=અદક્ષ થતુ, યુમ
થતુ ૨ બર્થ જતુ, પાગ ન પડતુ તકેતુ
જતુ, હવામા ખાયકા ભરવા=વળખા-ફાફા
મારવા એક હવા સો દવા=હવાની તદુરસ્તી
ઉપર સૌથી સારી અસર થાય છે હવામાં
કિશ્કા બાધવા=જેખશક્તિના વિચાર કરવા
હવાઈ, વિં હવા મળધી ૨ આકાશમા-ઉમે
ઉડનાર ૩ ખાલી, મિથ્યા, પવનના લહેરા જેવુ,
તરગી 'હવાઈ વિચાર' ૪ એક જાતની આતસમાજ
હવાટ, પું ભિનાશ, ભેજ, શરદી [પાખર
હવાડુ, નં ગાય ભેસનો દુધાળો અવયવ, માવલુ,
હવાડો, પું દારને પાણી પીવા માટે બનાવેલો કુવા
પરનો કુડ, બાધેલી ટાકી. કુવો હવાડો કરવો=
આપવાત કરવો, જીવ પર જોરાવરી કરવી
હવાયેલુ, વિં બીનુ, ભેજવાળુ [ખ્યાન હકીકત
હવાલ, પું (આં) હાલત, અવસ્થા, દશા ૨
હવાલદાર, પું (આં) ગામ ઉધરાત ખાતાનો
પટેલ તલાટીનો સિપાન, પટાવાળો ૨ વડો સિપાઈ,
નાની સૈનિક દુકડીનો વડો નાયક [ગીરી
હવાલદારી, સ્ત્રીં હવાલદારનુ નામ તે, સિપાઈ-
હવાલો, પું (આં) કબજો, તાબો ૨ સુપરત,
ભાળવણુ ૩ અખત્યાર, સત્તા ૪ મેંદો પાડવાની
ઝીણી ચાલણી ૫ ચિત્રામણુ
હવા-વિ, અં હવે, અત પર ૨ હમણા
હવિષ્ય, નં (સં) હોમવાનુ દ્રવ્ય તે, હવિ
હવુ, કિં અં હોવુ, થતુ [ખ્યાન=હોમવાનુ અન્ન
હવે, અં હવા, આજપછી, અત પર ૨ અધુના
હવેજ, પું (સં હરિદ્રા) હળદળનો લોટ
હવેથી, અં આજપછી, અતારપછી, અત પર
હવેર, વિં બાવર, ગભરાયેલુ.
હવેલી, સ્ત્રીં (આં હવાલી) મોટુ ને સુદર
બાધણીનુ મકાન ૨ વૈષ્ણવ ધર્મનુ મંદિર
હવે, સ્ત્રીં હવાઈ
હવ્ય, વિં (સં) હોમવા યોગ્ય અભાદિક તે.
હશે, અં જેર, કંઈ ચિતા નહિ, હોય,
હસકેતસકે, અં હસકેકસકે, વારેબડીએ, સહેજ
સહેજમા, રહી રહીને.

હસ્યશ્લી, સ્ત્રીં હસવાની રીત તે, હસવું તે.
હસતાન ખસન દતાન, અં(સં)હસનાક્ષરેષુ
દ્વાતમ) હસતાક્ષર- સહી કરીને આપેલું એવું
લેખમાં લખાતું એક પદ.

હસદ, સ્ત્રીં (અધ) અદેખાઈ, કોનો વેર.

હસદખોર, પું અદેખો; કીનાખોર.

હસમુખ, વિં આનદી; ખુશ મિનમ

હસવું, કિં અં (સં હસ) અતરની ખુશાલી
જણાવવી, મો મલકાવવું ર ખુશી થવું, હર્ષિત
થવું ૩ હાસી કરવી, મસ્કરી કરવી ૪ તુચ્છ-
કારવું, અવગણના કરવી, બનાવવું. ૫ યાગા
પાડવા. ૬ નં હાસ્ય. ૭ મસ્કરી, મળક
હસવામાંથી ખસવું થવું=સહેજ મળક કરતા
લડાઈ થવી હસી નાખવું=લક્ષમાં ન લેવું, નમાણું
ગણી કાઢવું હસી પડવું=એકદમ હસવું ખડ
ખડ હસવું=મોટેથી હસવું હસતાં હાડ ભાગવા
=મીડી બોલીમાં ટપકા દેવો હસવું પક્ષી=આનદી,
રમુજ, હસમુખ. ૨. કાગારું.

હસામજી, વિં હસાવે એવું

હસારત, સ્ત્રીં હાસી, હાસ્ય ૨. મસ્કરીનું કારણ
હસાવવું, કિં સં હસે એમ કરવું ર ખુશ
કરવું ૩ ફજેતી થાય એમ કરવું

હસી, સ્ત્રીં હસારત, હાસ્ય ૨ મળક મસ્કરી
ઉપહાસ્ય, ફજેતી, ઠેકડી [નક્ષત્ર
હસેત, પું (સં) હાય, કર, પાણી ૨ તેરમું
હસેતક, અં મારફતે, દારા ૨ હવાલે, તામે
હસેતકૌશલ, નં (સં) હાયની આવડ-છટા,
કારીગરી ૨ હાયચાલાકી, ખીજને ખખડ પડે
નહિ એમ કામ કરવાની છોપ

હસેતકિયા, સ્ત્રીં હાયની કારીગરી તે ૨ ચતુ-
રાઈ, કાઈ જણે નહિ એમ કામ કરવાની અજાન
આવડ તે (નફ) [હવાલામાં ગયેલું

હસેતગત, વિં (સં) હાય ગયેલું-આવેલું.
હસેતદોષ, પું અખતા યમ ગયેલી ભૂલ; સ્વાભાવિક
રીતે જ યમ ગયેલો દોષ તે, નજરચૂક

હસેતમેજાપ, પું હાયેવાજો (એક વૈવાહિક ક્રિયા).
૨. હાયે હાય મેળવણા તે

હસેતમસી, નં (સં+અમલક-આખળ) હાય-

માનુ આખળ, સ્પષ્ટ; ખુલ્લું સમજાય એવું
હસિતદત, પું હાથીદત. (દાત અને હાડ સી).
હસિતની, સ્ત્રીં (સં) હાયણી, કરિણી ૨
રસશાસ્ત્રમાં ચાર ભતિની સ્ત્રીઓ વર્ણવી છે તે
પૈકીની એક [-મારીનો બાપ-આડો તે
હસિનખ, પું કિણની દિવાલ સાથે કરેલો રેતી
હસિતમદ, પું હાથીના મડચળમાંથી કરેલો
હસિશાળા, સ્ત્રીં હાથીખાનું [પરસેસે તે
હસેતી, પું (સં હસિન) હાથી, ગજ, માત મ
હસતી, સ્ત્રીં (સં અસ્તિત=છે) હોતું તે; હયાતી
હસેતે, અં અમુકને હાયે, પોતે જાતે એવું ૨
હાયથી, અમુક દારા, મારફત.

હળ, નં (સં હળ) ખેતર ખેડવાનું ખેડતનું
સાધન, જમીનમાં ઉડા ચાસ પડાય એવું એક
ઓળર, નાગર, સાતીકું હળે જોડવું=કામ ધ ધે
વગગાડવું, પનોટવું હળ ખેડવું=ખેતી કરવી.

હળેથી છુટવું=સખત કામ કરી ફારમ થવું
હળકવું, કિં અં સકળવું. હાલવું. ૨ હુંલવું
હળદ-દર, સ્ત્રીં (સં હરિદા) પીળા રંગનો

એક કદ એનો દ્રવાદ હંગમે હોય છે
હળધર, પું બળરામ, કૃષ્ણના મોટા ભાઈ.

હળપુણી, સ્ત્રીં હળના ચવડામાં ઘાલવાની દોલ.

હળમળ, સ્ત્રીં મળવું-હળવું તે, ખેસલે, મપ.
મળ 'સૌ સાથે હળમળ રાખવી' ૨ ખળખળ

હળવટ, સ્ત્રીં (સં+વૃત્તિ) ખેતી

હળવું, કિં સં બળમે ચાસતી વચ્ચે હળ ફેર-
વવું તે ૨ કિં અં બળવું, મળી જવું, હળી
જવું ૩ દોસ્તી થવી (સ્ત્રી સાથે) ૪ ફળવું

હળવું, વિં હલકું. ૨ ધીમું, પોચું, નરમ.

હળવે, અં આસ્તે, ધીમે નરમાશયી, સખુરીથી

હળાહળ, વિં અતિશય, તમામ, બિવકુલ. ૨
ધણજ કડવું ૩ નં કારીઝર

હળિયું, નં નાનું હળ

હળુહળું, વિં ધીમે ૨ અં હળવેહળવે, આસ્તેથી

હળોતરો, નં વરસાદ થયા પછી પહેલવહેલા
હળ જોતરવા તે, પહેલવહેલા હળ જોડવાનું મુદ્દત
કરવું તે

હાં, અં હા, હીક; વાફર હા, સમતિસૂચક ઉદ્દેશર.

૩ એમ ? એમ કે ? (ગુસ્સામા) ૪ હુકારો,
સમજ્યા, વાર, પછી ૫ બસ, થયુ, પર્યાસ
હાઉ, અં. હા, હા, બસ.
હાંક, સ્ત્રી. સાદ, ધાટો, ખૂમ, તેડુ
હાંકણી, સ્ત્રી. હાંકવાની રીત
હાંકનાર, વિ. ચલાવનાર, પ્રચાલક, ગાડીત.
હાંકવું, ક્રિ. સં. ચલાવવું, (વહાણું, ગાડી ઇ.)
૦ જોરથી ચલાવવું, ધકેલવું, આગળ વધારવું (કામ)
૩ નસાડવું, દૂર કરવું, (ગાયને હાક) ૪ તડાકા
હાંકેડું, વિ. હાંકનાર, ગાડીત [મારવા ગપ્પા મારવા
હાંજા, પુ. હાસભરી શક્તિઓ, ઉત્તેજનાઓ ૨
હિંમત, દૃઢતા, આશા ૩ ગાત્ર, શરીરના અવયવો
અને મનની શક્તિઓ તે
હાજી, અં. માન સાથે હુકારો દેવો તે. ૨ વારુ
એમ, કબૂલ, વિવેકી સમતિ, સ્વીકારનો ઉદ્ગાર
હાંડલું, નં. માટીનું વાસણ.
હાંડી, સ્ત્રી. હાલ્લી ૨ ધાતુપાત્ર ૩ હાલા જેવું
દીવો ચૂકવાનું કાચનું વાસણ, લટકતો દીવો
હાંડીધોયો, પુ. રાધવાના વાસણ માળનારો
હાંડો, પુ. (સં. હાડા) પાણી ભરવાનું મોડું પાત્ર,
દેધડા ૨ એવકુદ્
હાંજું, નં. સાણું, કોડીની નીચે રાખેલું આખું-મો
હાંફ, સ્ત્રી. ઉતાવળે શ્વાસ ચાલવો તે ૨ હૃદયનો
ચાક, છાતીની રૂધણ, અમુઝણ
હાંફણું, સ્ત્રી. હાંફ ૨ શ્વાસ, દમ, રૂધામણ
હાંફણું, વિ. હાંફ ચઢી હોય એવું, આવરૂ, વ્યાકુળ
હાંફણું ફાંફણું, વિ. ગભરાયેલું, આવરૂ, બેબાકણું
૨ કિંકર્ણવ્યમૂઢ
હાંફવું, ક્રિ. અં. જોરથી શ્વાસ લેવો ચૂકવો, ખૂબ
શ્વાસ ચાલવો, ફેફસે એમ કુદવાડા મારવા
હાંજી, સ્ત્રી. હાડલી, નાનું હાલું રસોઇનું પાત્ર
હાંદલું, નં. હાડલું, માટીનું મોડું ને પહોળા
પડખાનું વાસણ ૨ (અ. વ.) ધરવાખરો હાલા
ફાડવા=વાર વાર કળિયો કરવો, અણબનાવ કરવો
૨ વાર વાર ધરવાખરો ફેરવ્યા કરવો, લટવું
હાંદલું ફાડવું=પેટ ફાડવું, આજીવિકાના સાધ
નોના નાશ કરવો ૨. બેદ બહાર પાડવો હાંદલાં

કુસ્તી કરે છે=ખાવા પીવાના વાખા છે, ખાલી છે.
હાસ, સ્ત્રી. ઉમંગ, ઉત્સાહ, કોડ, ધમ્મ ૨.
શ્વાસ, દમ હાસ ઉડી જવા=ગભરાઇ જવું
હાસકાંસ, પુ. શ્વાસ ને પ્રાણ, જીવનમળ, પ્રાણ
શક્તિ, મનની દૃઢતા ને વિશ્વાસ
હાસડી, સ્ત્રી. ગળાનું હાડકું, જતું ૨ ગળે પહેર-
વાનું એક ધરેણું ૩ ધોડાને ગળે પહેરાવવાના
સામાનનો એક ભાગ ૪ મથનું લોહાનું ચકરડું
૫ પેડાના મોનો લોખડી પાટો
હાસલ, નં. (અં. હાસકાંસ) વેરો, દાણું જકાત
૨ ફળ, ફાયરો ૩ પેદાશ
હાસવો, પુ. ચાચવો, ત્રિકમ, કાદાળી
હાંસિયાઘઉં, પુ. ધઉની એક જાત
હાંસિયો, પુ. (અં.) કાગળ વગેરે પર આડાવી
જુદો પાડેલો ભાગ, આકા, ગેડ, કાર, બાળુનો ભાગ
હાસી, સ્ત્રી. મશ્કરી, હસવા જેવી ટકાર, મજાક
થેકડી, થેષ્ટા ૨. ફજેતી ૩ વિ. ઉમંગી, ઉત્સાહી
હાસીલ, નં. હાસલ, દાણું ૨ ફાયરો, લાભ
૩ લવાજમ, મહેસુલ
હાસીલું, નં. ઉમંગી, ઉત્સાહી
હા, અં. (સં.) ખેદ, શોક, વિષાદ ઇ. દર્શક
ઉદ્ગાર 'હા' રામ' ૨ મતિ-મ જીરીદર્શક
ઉદ્ગાર, હકાર હાના=આનાડાની હાનાને વેર
=એક ખીળની વિરુદ્ધ એમ, પૂર્વ પશ્ચિમ જેવું
હાઉ, નં. એક કાલ્પનિક જીવ, ધોધર ૨ ઝેર
હાંક, સ્ત્રી. હોકારાની ભયજનક છાપ તે, દોર,
પ્રતાપ, સત્તા ત્રાસનો ડર 'વાગી વાગી સ્વય-
વરમ હાંક, હો નળ આવ્યો' ૨ મોટો સાદ,
ખૂન હાંક મારવી=ખોલાવવું, ધટા પાડવો હાંક
દેખાડવી=ભય દેખાડવો, ધાક બતાવવી, ધમકાવવું
હાંકટવું, ક્રિ. સં. ઠપકા દેવો, ધમકાવવું ૨
મોટેથી બોલાવવું [કારભાર
હાંકમી, સ્ત્રી. હાંકમની સત્તા, અમલ બજવણી,
હાંકળ, સ્ત્રી. સાદ, ખૂમ ધાટો
હાંકલણું, ક્રિ. સં. હાંક મારીને બોલાવવું, સાદ
દેવો, ખૂમ પાડવી ૨ દામ દેવો, ધમકાવવું.
હાંકવું, ક્રિ. સં. હાંકવું, ખમડદારીથી કામ કરવું

મલાળથી માર્ગે મલાવવુ તે ર પ્રેરવુ, પ્રવર્તાવ, વુ
આગળ ગતિ કરાવવી ૩ મોટે ઘાટે બોલાવવુ
હાકેટવુ, કિં ૨૦ જોરથી બોલાવવુ ૨ હાકવુ,
કાઠી મૂકવુ ૩ ધમકાવવુ

હાકેમ, પુ. (આ.૦) હાકમ, સુખો, અમલદાર
હાકોટો, પુ. મોટો ઘોટો, ખૂસ, ખરાડો
હાકોટવુ, કિં ૨૦ ધમકાવવુ, દન દેવે
હાજત, સ્ત્રી. (આ.૦) જરિયાત, અગલ આવ
શ્યકતા ૨ ખજુસ, ઝાડા પિસાબની લાગણી,
૩ દેવ, આદત

હાજર, વિ. (આ.૦) પ્રત્યક્ષ, રૂપરૂ, મો-નજર
સામે, તૈયાર, મોજુદ. 'હાજર સો હથિયા' ૨
હાજરજવાબી, સ્ત્રી. સવાલની સાથેજ જવાબ
આપવાની સ્વાભાવિક આવડ તે, સમયાનુસાર
ઉત્તર દેવાપણુ તે ૨ સમયસચ્ચતા

હાજરજામીન, પુ. ગુનેગારને જરૂર વખતે હાજર
કરે એવો જામીન તે [વિનિમય જેવી ક્રિયા
હાજરાત, સ્ત્રી. જદુમતરની એક ક્રિયા, પ્રાણુ
હાજરાહજીર, વિ. સાક્ષાત્, પ્રત્યક્ષ પરછો આપે
એવુ, બોલતાવાત આવીને જીલ્લો રહે એવુ, પ્રત્યક્ષ
હાજરી, સ્ત્રી. હાજર હોવુ તે, પ્રત્યક્ષ હોવુ તે,
પ્રત્યક્ષતા, સમુપસ્થિતિ હાજરી લેવી=હાજર છે
કે નહિ તે જોવુ ૨ ખમર લેવી, સપડાવવુ
૩ નાસ્તો, સહેજસાજ ખાઈ લેવુ તે, શિરામણી.
હાજવુ, કિં ૨૦ ખટકવુ, લાગવુ, અડી રહેવુ
હાજિયો, પુ. હકાર, હા કહેવી તે, સર્માત આપવી
તે 'તમે હાજિયો લણો તો કામ થાય' ૨.
ખુશામતિયો [હા=જેમ કહે તેમ કર્યા કરવુ તે
હાજી, અ. વિવેકી હકારો, હા સાહેબ. હાજી
હાજી, પુ. વિ. મુસલમાન યાત્રાળુ, હજ-જાતત
કરવા નીકળેલુ

હાઠ, ન. (સ. ૦ હઠ) દુકાન ૨ ગુજરી, બજાર
હાટક, ન. (સ. ૦) સોનુ; સુવર્ણ
હાટકવું, કિં ૨૦ બોલાવવુ, ગળના કરવી.
હાટકુ, ન. હાટ, દુકાન. ૨ તાકું, બડારિયું.
હાટું, અ. સારું, મારું, કાજું.
હાડ, ન. અસ્થિ; હાડકું ૨ આધો, કાકું. ૩

હૈયુ, અતર 'હાડનો રાક છે' હાડકચરિયો=
જીર્ણ જવર હાડનો તાવ=અમમા રહેલો ઝીણો
તાવ હાડવેર=કટ્ટી દુસ્મનાઈ હાડજવુ=છેલે
પાટલે બેસવુ, છેક નિદ્રા થવુ ૨ વડી જવુ, હાથથી
જવુ. હાડ ભાગવા=ખુબ મહેનત કરાવી ચક-
વવુ ૩ માર મારવો ૪ અશક્ત કરવુ

હાડ, અ. ધણુજ ૨ છેકજ, હદ બહાર
હાડકી, સ્ત્રી. નાનુ તે પોચુ હાડકું
હાડકું, ન. હાડ, અસ્થિ હાડકાનો આખો=આજસ
ખ ધો, બખીલ. હાડકાં પાસળા ખોખરા કરવા
=મારવુ હાડકા રગવા=મારવુ, ૨ ભારે તુક-
શાન કરવુ હાડકા રજળવા=કમોતે મરવુ, દુ ખી
ચઈ મરવુ, મત દેહને કોઈ ઠેકાણે પાડે નહિ
એમ થવુ હાડકા શેકવા=સતાપવુ, બળતરા
હાડછેડ, સ્ત્રી. તિરસ્કાર, ધૂતકાર [કરાવવી
હાડજવર, પુ. હાડમા રહેતો ઝીણો તાવ તે
હાડપિ જર, ન. હાડકાનો માળો-પાજર-ખોખુ
હાડમાર, વિ. અજુગમતુ, તુચ્છ ૨ સ્ત્રી. દુ ખ,
વિપત્તિ ૩ મુશ્કેલી ૪ હાડ છેડ હાડમાર થવુ=
હાડઠેડ થવુ, હડહડ થવુ

હાડમારી, સ્ત્રી. તિરસ્કાર, ધૂતકાર ૨ હે ન
ગતી, મુશ્કેલી, આપદા [કોણુ હાડશે'
હાડવુ, કિં ૨૦ ઠોર ચરાવવા જવુ 'ગાયોમા
હાડવેર, ન. હિડુ વેર, પાકુ વેર તે
હાડવેરી વિ. કટ્ટો દુસ્મન. [વનારો
હાડવેદ, પુ. ઉતરી ગયેલા કે ભાગેલા હાડ ચદા-
હાડિયાકરસણુ, ન. એક જાતનો પાચ પાનવાળો
પીળા ફૂલનો છોડ, તનમનની, ટીલવણુ.

હાડિયો, પુ. કાગડો, વાચસ ૨ ચતુર માણસ
'ખખીમા કમ હાડિયો ને માણસમા કમ બાડિયો'
હાડી, વિ. મજબુત હાડનુ, લઢ ૨ મહેનતુ,
કષ્ટ સહન કરનાર ૩ હડીલુ, મમતી ૪ હાડનુ
હાણુ, સ્ત્રી. હાનિ, તુકસાન, ૨ નાશ

હાથ, પુ. (સ. ૦ હરત) જેથી ઝાલવા-પકડવાની
ક્રિયા થાય છે તે પંજવાળો અવયવ, હરત, કર,
બાકુ. ૨. કોણીથી વચલી આંગળી સુધીની લલા-
ઈનું માંખ, અરધો જળ, ૩ પોતે, જાતે ૪. બાણુ,

પડખુ, પાસુ ૫ તાબો, કપડો; અખસાર, અધિ-
 દાર. ૬ સ્ક્રિપ્ત; સ્ત્રા; બળ ૭ માણસ; વ્યક્તિ
 ૮ આવક, કિસમ; અતુરાઈ ૯ સાથી મદદ-
 નીસ. ૧૦. સંબંધ, સામેલગીરી; પુરતી, મદદ
 ૧૧ કૃપા, રહેમ; દયા, મહેરબાની. ૧૨. એકએક
 વાગની ક્રિયા તે. ' ચાર હાથ તેલના ને એકહાથ
 રમતો મારવો પડશે ' ૧૩ પાણી મૂલ્ય, વિત્તહ-
 ' એણે તેના હાથની માગણી કરી ' ૧૪. દાવ
 (રમતમાં) હાથ આપવો=સહાય કરવી, વહારે
 ધાવુ હાથ આવવું=જડવું, પ્રાપ્ત થવું હાથ ઉઠા
 વવો=મારવા ઉઠવું. ૨ જાણ કરવું, હક છોડી
 દેવો. હાથ ધસવા=પથાપા કરવા હાથધાસવો
 વચ્ચે પડવું, માથુ મારવું હાથ ઝાલવો=મદદ
 આપવી ૨ પરચુવું, સંબંધ આધવો હાથ દા-
 બવો=વારવું, અટકાવવું હાથ દેવો=ટેકા આપવો
 મદદ કરવી ૨ વારવું હાથ ધોવા=આશ્વાસકવી
 હાથ નાખવો=ઝડપ મારવી, હુટવું ૨ આપર
 લેવી હાથ હેઠા પડવા=નિરાશ થવું હાથ પર
 લેવું=ધ્યાન આપવા માડવું, જાતે કંવા માડવું
 ૨ વશ કરવું, આધિન બનાવવું હાથ બેસવો=
 મહાવરો પડવો, ટેવાવું, હાથ મારવો=ઉઠાવીલેવું,
 ઉઘાપત કરવું ૨ લપેટો મારવો. હાથ વળવો=
 ટેવાવું હાથ વાળવા=ફૂટવું, પીટણી પાડી.
 હાથથી જવું=હાડ જવું, છેક વડી જવું, હાથ
 પગ=આધાર, કાર્ય કરી આપનાર હાથ લાકડી=
 ટેકા, મુખ્ય=સહાયક હાથ વેતમાનનગ્રહ, પાસે
 થોડા વખતમાં હાથ નીચેનું=તામાનું, અધીન
 હાથકડી, સ્ત્રી ૦ જાતીર, બેડી, ડસકલા હાથકડી
 કરવી-હાથે બેડી ધાલવી, ફેદ કરવું
 હાથચાસકડી, સ્ત્રી ૦ બીજાના સમજવામાં આવે
 નહિ એવી કામ કરવાની ઝંખી આવડ તે, હાથ
 ચાળવણીની ચતુરાઈ
 હાથણી, સ્ત્રી ૦ હાથીની માદા.
 હાથધોણું, ન ૦ અતિસારનો રોગ, ઝાઝા
 હાથરસ, પુ ૦ હાથે વીર્ય પાડવું તે
 હાથા, પુ ૦ ક કુવાળી હાથના પંજની છાપે.
 હાથિયો, પુ ૦ હસ્ત નક્ષત્ર ૨ મહાપતો હાથી,

મોટો હાથી ૩ બડવી ૪. બળદ થોડાના વાળ
 સાફ કરવાનો કાથીનો ખરેરો.
 હાથી, પુ ૦ (સ ૦ હસ્તિ) એક મોટું સ્થૂંબ શરી-
 રનું જાનવર, ગજ, માત્ર. [હાથ સંબંધ
 હાથિવજો, પુ ૦ વગ્ન-ચાના હાથ મેળવવા તે;
 હાથિળી-હી, સ્ત્રી ૦ ચતા હાથનો અંચુડો અને
 આગળીઓ વચ્ચેનો ભાગ, કરતલ હાથિળી દેખા-
 ડવી-કષ્ટ નથી એમ જણાવવું હાથિળીમાં પૃથ્વી
 આવી જતી-મોટી આદતમાં આવી પડવું હાથિ-
 ળીમાં નચાવવું-જેમ ઢહે તેમ કરે એવું બતાવી
 દેવું, વશ કરી લેવું
 હાથિ, પુ ૦ હાથિયાર પકડવાનો લાકડાનો દાડો,
 દસ્તો ૨ મુઠ, પકડ ૩ છાપ, મુદ્રા ૪ સહાય,
 મદદ ૫ પક્ષ ૬. ક કુવાળા હાથની છાપ ૭
 તાલી, ભાવ ઠરાવી નક્કી કરવાની નિશાની
 હાથોહાથ, અ ૦ એકબીજાની સહાયથી. ૨ હળી-
 મળીને, સુપસંપીથી ૩ જાતોજાત, રુમર ૪ એક
 પત્તી બીજાને એમ [૨ હાથ, હાનિ, નુકસાન.
 હાન, સ્ત્રી ૦ (સ ૦ સાન.) માધા, આખડી, માનતા.
 હાનિ, સ્ત્રી ૦ (સ ૦) નુકસાન, હાણ ૨ ખરાબી
 નાશ, પાયમાલી. ૩, ઇમ, ધક્કો [ઇમ કરે એવું
 હાનિકારક, વિ ૦ નુકસાનકારક, પાયમાલી કરેતેવું
 હાફિઃ, સ્ત્રી ૦ બગાસુ, અવાચી
 હાખધુ-દુ, વિ ૦ બધું, તમામ ૨ એક સામદુ
 હામ, સ્ત્રી ૦ (અમ ૦ હામી) હિન્મત, બહાદુરી;
 જાતી, સાહસ, મજદુર [જવું, નિરાશ થવું.
 હામલવું, કિ ૦ અ ૦ નાહિન્મત મજ જવું, ડગી
 હામી, સ્ત્રી ૦ જામીનગીરી, પાયધરી.
 હામીદાર, પુ ૦ જામીન, હમીદાર
 હાય, સ્ત્રી ૦ દુ ખ, ત્રાસ અને અસ્થિરતા ઉદ્ગ-
 ગાર, અરેરી, ધ ખ ૨ અતરના-ઉઠા દુખની
 બદલવા, છાપ ' તુલસી દાવ ગરીબકી કચુ ન
 ખાલી જાય. ' ૩. આય; સ્ક્રિપ્ત; બળ, જોર. ૪.
 બય; બીક
 હાયવજાળ, (હાયવરાળ), સ્ત્રી ૦ અતરને વચ્ચે
 પાત ૨ દુ ખ, ચિતા, પીચ ૩. અસ્થિરતા; ખંખ
 હાર, સ્ત્રી ૦ પ્રાજ્વલ, પ્રાજ્વલ, મહાત ૨. અમ,

પકિત, શ્રેણી, ધારા. ૩. કાશ, ખેળ, કપડા કડ-
કડતા-અકડ રાખવા માટે કરેલું ચીકણું પાણી
તે. ૪ આહાર, ખોરાક. 'હાર મારે કે ભારમારે'
હાર, પુ. (સ. ૦) મોટી માળા, મુલ્યવાન
હારક, વિ. હરનાર, દર કરનાર [કહાભરણ,
હારજિત, સ્ત્રી. હારવું કે જિતવું તે, જયપરાજય
હારમે, પુ. મોટા મણકની માળા તે ૨ ખાડ-
ના ચક્ત્રાવા હારકા

હારણ, વિ. હરનાર, ૨ હારેલું, ગયર
હારફ, ન. (સ. ૦ હારફ) હવનો ભાવ, પેટનોગલ,
રહસ્ય ૨. ઇન્જા, મનોભાવ. ૩ સારાશ, ભાવાર્થ
હારદોર, અ. એક પછી એક, એજબંધ
હારબંધ, વિ. એકએકની પાળળ, અનુક્રમબંધ
હારણ, ક્રિ. અ. ખોવું, પાસેનું ગુમાવવું ૨
થાકવું ૩ પાળ પડવું, પરાજિત થવું
હારિયલ, ન. એક હડીલ પખી હારીલ
હારિયુ, વિ. હારનું, સરખું; સમોવડિયુ ૨ જો-
હારી, વિ. હરનાર, હારક ડિનું, સાથવાળું
હારીલ, ન. હારિયન, એક હડીલ પખી એમ
કહેવાય છે કે, એ પખી જન્મથી તે મરતાસુધી
પોતાના પગમા એક સળી સળે છે ને તેને મરતું
નથી ૨ પકડેલી વાત ન છોડનાર દંડ આચ્છવાળું
'મગર, મકોડો, હારીલ કડી, તે કરતા ત્રિયા
શુદ્ધ માડી'

હારે, અ. જોડે, સાથે. ૨ જોળે, હારબંધ
હારેક, વિ. રોતક, રોતા ચાકે નહિ એવું ૨
આક, હડીલ, જાકી. ૩ તોફાની, મસ્તીખોર
હારો, પુ. સાત મણનું વજન (દાણાનું) ૨. મોઢવું,
હારોદોર, અ. હારદોર [હાણાનો ઢગલો
હારોદોર, વિ. હારબંધ, અકેજી હારસા હાય
તેમ ૨. અ. જોડે, એક પકિત.
હાર્દ ન. હારફ, મતલબ, સારાશ, હેતુ
હાર, પુ. (અ. ૦) અવસ્થા, દશા, સ્થિતિ. ૨.
મુશ્કેલી, આપદ, મુશ્કેલ.

હાર, અ. અસહમણ; અળી, તલશું
હારકહુલક, વિ. હાલનું અને ઉભરાવું, અચાત
૧. અ. અવસ્થા, તોફાન, મડબડ.

હારિયાલ, સ્ત્રી. હાલવું ચાલવું તે, હરફર, આ-
વળ ૨, કામકાજ, પ્રકૃતિ ૩ રીતભાત.
હારિત, સ્ત્રી. (આ. ૦) અવસ્થા, દશા, હાલ, સ્થિતિ
૨ ટેવ 'હાલત બધ મુલે'

હારિતે શિગર, અ. તદુસ્તીમા
હારિપોલ, વિ. શુદ્ધ, ધસાવેલું.

હારિખકાલ, સ્ત્રી. હલમલ, ધાંધલ
હારિમસ્ત, વિ. અલમસ્ત, આછપીને ફેગુ બનેલું.
હારિરડ, ન. બાળકને ખુલાવતા મવાનું ગીત તે
૨ ટાળું, સમુદાય ૩ હાલરડું

હારિર, ન. બાળ રક્ષાસત્ર, બાળકને નજર ન
લાગે એવી ચીજોની માળા ૨ ટાળું, ભુથ, સમુ-
દાય ૩ કબુલમાના ડણું છુટા પાડવાને બળ-
નોનું ટાળું ખળીમા ફેરવવું તે. ૪ હાલરડ.

હારિવું, ક્રિ. અ. ચિત્તિમાન થવું, ધુબવું, ડગવું
એક જમાએથી ખસવું, ચાલવું

હારિસો, પુ. હરકત, હારિન, નુકસાન
હારિહવાલ, પુ. દુર્દશા, ખરાબી, પાયમાલી ૨.
વિ. દુર્દશામા આવેલું, દુખી, હેરાન.

હારિહાલ, અ. તરત, તાત્કાલ, વગર વિલંબે.
હારી, સ્ત્રી. બાળકને સુવાડાની ઝોળી; ખોશુ
હારીગારી, સ્ત્રી. હલરડું

હારીસુવાળો, વિ. નાના મોટા સૌ, બધા, તમામ
૨ હલકા માણસો [જુલણ

હારો, પુ. બાળકને ખુલાવતા ખાવું તે, હાલરડું
હાવ, પુ. (સ. ૦) આહવાન ૨ આકર્ષક ચાળો,
કામ ઉત્પન્ન કરે એવી સ્ત્રીની જુગાર એણે તે,
પ્રેમનો ચાળો; લટકા. ૩ ઇન્જા, આશા ૪ હવસ
હાવભાવ, પુ. નખસાં, લટકા, શારીરિક ચાળા અને
મનની ભાવના. [૨. મજાક, વખવખિયું, ખાવડ.
હાવર, વિ. અસતોષી, ખાઉધર, અતિ લોભી.
હાવરો, પુ. આવરો, આવકનો મોપડો ૨ તાવ
ગયા પછી શુષ્ક ઉલડવી તે

હાયાં, અ. હમણા, અધુના, આ વખતે.

હારા, અ. મતોપનો ઉદ્ગાર

હારસ, (સ. ૦) હસવું તે; હાસ

હારી, સ્ત્રી. હારી, થેકડી ૨ ફોલ્ટી. [સ્થિત.

હાસ્ય, નં હાસ, હસવું, મુખ મલકાવવું તે ૨
હાસ્યરસ, પુ (સ ૦) હાસ ઉપજાવે એવું તે,
જેથી હાસ્યની લાગણી ઉત્પન્ન થાય તે, નવ
કા ય રમમાનો એક રસ

હાહાકાર, પુ ૦ શોક ત્રાસની લાગણી, જ્યાં ત્યાં
અરેરીની લાગણી પ્રસરી રહેવી તે, અરેરી,
શોકનો ગભરાટ

હાહો, સ્ત્રી ૦ ધાધલ ગડગડ, શોરજકાર ધોધાટ
હાળો, પુ ૦ હળ ખેડનારો ૨ પતિ, સ્વામી ૩
પુરુષ, મરદ 'હસતો હાળો ને રોતી ગડ-'

હિ ગ, સ્ત્રી ૦ એક ઝાડનો ઉગ્ર વાસવાળો રસ,
હિ ગડો, પુ ૦ હલકી જાતની હિંગ [વધારણી
હિ ગળોક, પુ ૦ ગધક અને પારાની મેળવણીનું
ચૂર્ણ, પારાની મેળવણીનો લાલ ભુકો

હિ ગળોકિયુ, નં હિ ગળોક રાખવાની દામડી
હિ ગામ, પુ ૦ હગામ મામલો, અણીનો વખત
હિ ગોર, નં એક જાતના ફળનો ફળિયો

હિ ચંકો, પુ ૦ અદ્ધર ઝૂલવું રહે એવું પાટિયુ, દોલ,
ઝુલો, હિંદોળો ૨ અદ્ધર હાલવું તે

હિ ચવુ, કિ ૦ અં હિ ચકા ખાવા, ઝૂલવું, લટકવું
હિ ચાડવું-ચોળવું, કિ ૦ સં ઝુલાવવું, હિ ચંકો
હલાવવો ૨ અદ્ધર ઝુલવું રહેવા દેવું

હિ ડવું, કિ ૦ અં પગલા ભરવા, ચાલવું, હાલવું

હિ ડાળ, પુ ૦ એ નામનો એક ગાવાનો રાગ

હિ દવાણી, સ્ત્રી ૦ હિ દુ સ્ત્રી, હિ દની રહેવાસીની

હિ દી, વિ ૦ હિ દુરતાનવું, હિ દનો વતની

હિ દુ, વિ ૦ હિ દી ૨ હિ દુ ધર્મને માનનાર

હિ દોલ, પુ ૦ હિ ચંકો, દોલ, ચોપાળો, ખાટ

હિ દોળાખાટ, સ્ત્રી ૦ સુવાનો હિ ચંકો, ખાટ, ચોપાળો

હિ યા, અં અહિયા, અત્રે, અહિ આગળ

હિ સક, વિ ૦ (સ ૦) હિ સા કરનાર, ધાતક, ખુની
૨ ફૂર, ભયંર, ઉગ્ર

હિ સા, સ્ત્રી ૦ (સ ૦) જીવથી મારવું તે, ખૂન, ધાત

હિ સારવ, પુ ૦ ખુ ખારો [કરવો

હિ સારવું, કિ ૦ સં મારવું, જીવલેવો, વધ

હિ સારી, વિ ૦ હિ સા કરનાર, ધાતક, ફૂર, શિકારી,

માસબક્ક, માસાહારી

હિ'સ, વિ ૦ (સ ૦) ધાતુક, જીવથી મારી નાંખે
એવું, ઉગ્ર, શિકારી

હિ, અં (સ ૦) નક્કી, જરૂર ૨ તુચ્છકારનો હિસકાર
હિક, સ્ત્રી ૦ જાતીમા શ્વાસનો ધક્કો લાગવો તે,
શ્વળ, પાસામા થતું દુ ખ ૨ વાધણી

હિકમત, સ્ત્રી ૦ (અં) યુક્તિ, કરામત, કારી-
ગરી ૨ ઉપાય; ઇલાજ ૩ રચના, યોજના,
કિમ્મ ૪ અક્ષત, ચતુરાઈ ૫ દાવપેચ

હિકમતી, વિ ૦ કરામતી, હિકમતવાળું ૨ યોજક
હિકરાણુ, નં રોકકળ, કકલાણુ ૨ ધોધાટ, ખૂમાખૂમ
હિકાયત, સ્ત્રી ૦ (અાં) વાર્તા, કિસ્સો

હિકકડ, વિ ૦ લાગણી વગરનું, નિર્દય, કઠોર

હિક્કળ, નં કાર, અતિશય ઠડી, ટાઢ, શરદી

હિક્કા, પુ ૦ અનિયમિત શ્વાસથી જાતીમા લાગતો
ધક્કો ૨ અવાચી, વાધણી ૩ શ્વળ

હિક્કાનાદ, પુ ૦ શ્વોસોચ્છ્વાસને લીધે હૃદયમા
ઉત્પન્ન થતો અવાજ તે, અવ્યક્ત ધ્વનિ ૨
રુધિરાભિસરણનો આતરધ્વનિ તે ૦ પડધો,
પડધો, પ્રતિધ્વનિ

હિચકાર, વિ ૦ (ફાં) ગયર, માપલું, નામદં; ખીકણુ

હિજડો, પુ ૦ (ફાં) નપુસક, વ્ય ડળ, નર ચિન્ન-
પુરુષાર્થ રહિત હોય તે, ખાચલો, (હિજડાને
દાઢી મુજ આવે છે, પવૈને નહિ) ૨ જનાની,
ભાગુખાઈ, પોતિયા છોડ [પુવાવું, ઝરવું

હિજરાવું, કિ ૦ અં મનમા ખળ્યા કરવું, દુમાવું,

હિજરી વિ ૦ (અાં) મુસલમાની સવતની ઓળખ,
પેશળર સાહેબ ધ સ ફફર મા મકકેથી મદિને

ગયા ત્યાથી ગણવા માડેલો સવત

હિત, નં (સ ૦) કર્યાણુ, શ્રેય ૨ લાભ,
ફાયદો ૩ ગુણ ૪ મતલબ, સ્વાર્થ

હિતકર, વિ ૦ રિત કરે એવું, હિતકારક.

હિતકર્તા, પુ ૦ હિત કરનાર, ગુણકારી.

હિતકારક, વિ ૦ હિતકર લાભનું, ફાયદાનું

હિતકારી વિ ૦ હિત કરે એવું, ગુણકારી.

હિતસ્વી, વિ ૦ હિતેચ્છુ કલ્યાણચિતક.

હિતાર્થ, અં હિત માટે, લભ સારે

હિતુ, વિ ૦ હિત કરનાર, હિતેચ્છુ, સાર ઇચ્છનાર

હિતેચ્છુ, વિં શુભેચ્છક, હિતરતી
હિતૈષો, વિં હિત ઇચ્છનાર, શુભેચ્છક, રમેહી
હિતોપદેશ, પું (સં) સરી સલાહ, હિતની
શિખામણ

હિમ, નં (સં) યરફ, દાર, ઓસ ર અતિ
હી તે, ઘણી ટાઢ તે ૩ સુખડ ૪ કારા વામ-
ણમા ખુદ્દી હવામા પલાળી રાખેલી દવાનું પાણી
પ સોનું ૬ તાજુ માખણ

હિમકર, પું(સં) ૬૩ કિરણવાળો ચંદ્ર ર કપુર

હિમજ, સ્ત્રીં નાની હરડે, એ રેચક છ

હિમજીહરડે, સ્ત્રીં નાની કાચી સુકી હરડે

હિમરો, નં એક જાતનું રેશમી કપડું

હિમાયત, સ્ત્રીં સમર્થન, ઉપરાણ, પક્ષદારી ર

સિદ્ધારસ, વસીલો, હુક ૩ મદદ, આધાર

હિમાયતી, વિં હિમાયત કરનાર, તરફદારી લેનાર,
વાદી, મદદગાર, મુરખી

હિમાયલુ, વિં હિમથી બળી ગયેલું, ઠીગરાયેલું,
ક્યેવરે સોસાયેલું, સુકલડી ક્ષીણ થવું

હિમાવુ, કિં અં હિમથી બળવું, ઠીગરાવું, સોસાવું,

હિમાણુ, વિં હિમવાળું, અતિ ઠડીવાળું 'હિમાણુ
વા વાપારે હલકી ટાઢના' ર. હિમાલયનું

હિમાંશુ, પું(સં) શરી, ચંદ્રમા [પાણી, સત્ત્વ

હિમમત, સ્ત્રીં બહાદુરી, હામ, જાતી ર દમ,

હિમમતવાન, વિં બહાદુર, જાતીયલું, શૂર

હિરણ્ય, નં (સં) સોનું, હેમ ર સત્ત્વ, દેવત

હિરણ્યગર્ભ, પું જગદુત્પત્તિ કરનાર સુવર્ણાડમાનું
દૈવત-સત્ત્વ તે, બ્રહ્મદેવ

હિરાકશી, સ્ત્રીં આજા લીલા ર ગનો એક ક્ષાર

હિરાદખખણ, નં એક ઔષધી વસ્તુ

હિરાબોળ, પું એક જાતનો કડવો ગુદર

હિરામલ, નં પોપટ જેવું લીલા ર ગનું એક પખી

હિલચાલ, સ્ત્રીં હાલવું ચાલવું તે, પ્રજ્ઞિત ર
રીતજાત, હાલચાલ ૩ કામકાજ.

હિલાળો, પું ગમ્મત, મોજમઝા, ખુશાલી, ઉલાસ

હિલાળો પું તર ગનો ઉજાળો, ઉલાળો, હુમરડી

હિસવું, કિં અં મલકાવું, રીઝવું; હરખાવું

હિસાખ, પું(સં) ગણવું તે, ગણના, ગણતરી.

ર આકડા ગણવાની વિદ્યા ૩ જમા ખર્ચ, ખાતુ,
ટીપ, આવકજવકનું લેખ ૪ તારીખ, લેખ પ.
માગતા લહેણનો જોડતોડ તે ૬ જવાબદારી,
જોખમ ૭ અડસટ્ટો, આશરો, અદાજ ૮ દાખલો
(ગણિતનો) ૯. તુલના, સરખામણી, લેખ ગુજસ
'મોટાની વાતમા એનો શો હિસામ' ૧૦ જવાખ,
ખુલાસો ૧૧ બાવ, દર

હિસાખી, વિં હિસાખમા પ્રતીણ ર ગણતરી-
બાજ, ગણડ ૩ અદાજ રાખીને કરનાર, કરકસ-
ગિયુ ૪ ચોકસાઈદાર પ મુસલમાની વર્ષ (નજુ-
મીઓ નજુમમા આ વર્ષનો ઉપયોગ કરે છે
૩૫૪ દિ ૮ ૭ ૪૮ મિ નુ વર્ષ તે)

હિસારવ-રો, પું અવાજ, હણહણાટ, ખોખાર
હિસ્સેદાર, વિં ભાગીદાર, પાતીદાર ર ગોઠિયો,
સાથી, ભીર

હિસ્સો, પું (ફાં) ભાગ, પાતી ર બસ, ફાળો
હી, અં તુચ્છકરનો-કડોળોનો અવાજ, ખીખી
હીક, સ્ત્રીં હેડકી, વાધણી ર રુળડ, સૂળ ૩
તાકીડ, ઉતાવળ 'સાંઓ લેવાની બહુ હીક કરે છે'
હીકા, સ્ત્રીં ઉપરાઉપરી હેડકીઓ આવવી તે
ર તાણ, મરતી વખતના આચડ

હીટ, નં (આં) હીર, રેશમ

હીણુ-ન, વિં (આં) ઓછું, કમ ર તુચ્છ, નજીવ ૩
હલકું, અધમ ૪ ખરાબ, નબળું ૫ રહિત, વગરનું.

હીણુકમાઉ, વિં ખેડાર, નિરંધમી, આળસ

હીણુપત, નં હલકાઈ, લાજન, ભુટ્ટો, દોષ

હીણુભાગ્ય, નં કમનસીબી, દુર્ભાગ્યપણું.

હીણુભાગી, વિં અકરમી, કમનસીબ, ભાગ્યહીન

હીણુવર, પું કન્યાના સુકાબલામા ઉતરતો વર તે.

હીણુવર, નં ક્ષેત્ર (ઉમ્મર કે ગુણમા)

હીણુવું, કિં અં ઉતારી પાડવું, નિદવું, ધુરુ

ખોલવું, હલકું ગણવું

હીણું, વિં નકાર, ખરાબ ર નીચું, હલકું,

અધમ ૩ નરસું, ભેળવાળું

હીનતા, સ્ત્રીં અધમતા, હલકાઈ ર યદો, અપવાદ

હીનો, પું હેનો, મેદી ર હિમ

હીયા, નં એક જાતના ટાળે ટાળા ફરતાં પક્ષી,

હીર, નં રેશ્મ ૨ તેજ, સત્ત્વ ૩ પાણી, નર
 ૪ દેવત, ઝોવત ૫ શોભા, ઝંબેહ, કાતિ ૬
 રસકસ ૭ હિમ્મત ૮ પ્રેમ
 હીરકોરી, વિં રેશ્મી ઝિનારનુ વન્ન
 હીરચીર, નં ઉચી જાતના કિમતી વન્ન
 હીરનીર, નં પાણી, નર ૨ હિમ્મત, ખળડદારી
 હીરાકણી, સ્ત્રીં હીગતી ડરચ
 હીરાક હી, સ્ત્રીં પાસાદાર મણકાની ડહી
 હીરાગળ, વિં રેશ્મી
 હીરાવેન, વિં ઉત્તમ, આલાક, હોશિયાર, ચતુર
 હીરો, પું (સં હીરક) તેજદાર ધોળો કિમતી
 પત્થર, મણિ, રત્ન [જુલુ, કપતુ, ધૂજતુ, હાલતુ
 હોલતુ, (ગિનતુ), કિં અં ડોલતુ, આમતેમ
 હીક્ષા (હિલ્લો), પું હેનો, આચકો, ધક્કો ૨
 ધરડ, ચીલો ૩ હરડત નુકસાન
 હીસતુ, કિં અં હિસતુ, ભુઓ
 હીહી, અંમળડકે તુચ્છકારનો અવાજ [જાને પોતે
 હું, સં પહેલો પુરૂષ એક વચન જોનાર પોતે,
 હું, અં હા, હા, પ્રત્યુત્તર, હપણુ તેમજ ખામોશનો
 હુકારો [પુરૂ ડરતુ
 હુંકતુ, કિં અંતલપી ગહેતુ ટમટમતુ ન જલદી
 હુંકાર-રો, પું કહેનાર ઉપર લક્ષ છે એવું સૂચક
 શબ્દ ૨ તાડકો, જોખારીને જોલતુ તે, હોકારો
 હુંછી, વિં હીષપયુ, અપશુકનિયાળ ૨ નિર્ભાંગી,
 અક્કરમી ૩ અશુભ ચિહ્નવાળુ [તતુ, છુછા
 હુંછુ, નં મો, મોડુ ૨ ધાસતુ મતુ ૩ છેરાના
 હુંડલો, પું સુડલો, ટોપલો [વળતર
 હુંડિયામણુ, નં હુંડી માટેનો વટાવ, હુંડીની લાગત,
 હુંડી, સ્ત્રીં દેશ પરદેશ વચ્ચે નાણાની આપ લે
 કરવાને ચલાવવામા આવતી સાહુકારી ચીઠી તે,
 એક ગામ ભરેના નાણા ખીજે ગામ મળે એવો
 સાહુકારી ઝાગળ તે
 હુંડે, અં એકજથે, ભુમલે, ટોળે-સાથે
 હુંડળ, સ્ત્રીં ઉડળ, ખાથ ૨ પહોળા ખે હાથમા
 લેવાય એટલો જથો તે ૩ સહિયાર
 હુંધિયુ, નં સુધિયુ, ઉદરણુ [આપવડાઇ
 હુંપણુ, નં પોતાપણુ, અહ તા, અભિમાન, અહ કાર

હુંપણુ, નં પોતાપણુ ૨ અહ તા
 હુંપદ, નં પોતાપણુનુ અભિમાન તે
 હુંપદી, વિં અભિમાની, ગર્વા, અહ કારી
 હુંડે, સ્ત્રીં ગરમાવા ૨ મહાય, આશ્રય ટેકો,
 પ્રતિબળ ૩ મહાયતા, મદદ, કુમડ
 હુંડાયેલુ, વિંકોકરવણુ, ગરમાનાવાળુ, થોડુ ગરમ
 હુંડાલુ, કિં અં ગરમી આવવી, ઉજાતા મળી
 હુંડાણુ, વિં હુંડનાળુ ગરમ
 હુંડા, સ્ત્રીં હોશ, કોડ, ઉત્માહ ૨ ભાવના લાલસા
 હુંડાગમુસળ, નં હળ અને ઉખળ, ધગગતુ
 ધામના જોગળ ૨ પરજાતા વરને પુખ્તા મસાર
 ચલાવવાના જે સાધન દેખાડે છે તે
 હુંડિયાર, વિં હોશિયાર, ચાલાક, બાહોશ ૨
 કુશળ, ઉસ્તાદ, ચતુર ૩ સાવધાન, ખબરદાર
 ૪ ઝટ સમજે એવું
 હુંડિયારી, સ્ત્રીં હોશિયારી, બાહોશી ઝર્યકુશળતા
 હુંડી, વિં ઉમગી કોડીલુ ૨ ભમરાવાળુ
 હુંડે, અં માવચેત, હોશિયારીમા
 હુંકમ, પું (ફાં) આઝા, કરમાન ૨ શામન,
 સત્તા, અધિકાર ૩ ઠરાવ, કાનુનો ફેસલો ૪
 ગજીકામા મહત્ત્વનું પાતું
 હુંકમનામુ, નંમળહેર ડરેલો નિર્ણય, કાયદેસગ્નુ
 કરમાન, ચુકાદો, ફેસલો [કિર્દી ૩ હાકમી
 હુંકમત, સ્ત્રીં હકમત, અમલ ૨ વહીવટ, કાર
 હુંકકો, પું (આં) તમાકુ પીવાનો નેહ ચલમ
 વાળુ યત્ન [૨ તકરાર
 હુંજત, સ્ત્રીં (આં) હક, મમત, આગ્રહ, જીદ
 હુંજતખોર-તી, વિં મમતી, આગ્રહી, જીદી ૨
 તકરારી, વાધાખોર [૨ ધમકાનતુ, દબડાવતુ.
 હુંડતાવતુ, કિં સં તુછકારતુ, તરછોડી નાખતુ
 હુંડદો, પું મશ્કરી મળક, ટોળ
 હુંડો, પું જગલી પોપટ, હિયા
 હુંડ, વિં (સં) હોમેલુ, બલિ આપેલું.
 હુંડદવ્ય, નં (સં) હોમવાની વસ્તુ તે, બલિ.
 હુંતાશ-શાન, પું (સં) અસિ, દેવતા, વસ્તેવ.
 હુંતાશની, સ્ત્રીં હોળી, હોલિંગ [ચતુરાઇ, પેચ
 હુંનર-નર, પું (ફાં) કારીગરી, કિસમ, કળા ૨

હુનરી, વિં કિસખી, કારીગર, ચતુર, કરામતી,
હુનાળી, વિં ઉનાળાનુ, ગીખમ ઝગતુનુ કિગાખાજ
હુનાળો, પું ઉનાળો, ગીખમ, ગરમીની મોમમ
હુનું, વિં ઉનુ, ગરમ, તાતુ, દઝાય એનુ, તરેલુ
હુપકો પું ઉપકો, ઉઘટીનો ઉઘાળો, ઉલક
હુમેહુમ વિં (આં હુમિહ) જેનુ નેતેવુજ,
આમેહુમ, સદશ [આકમણ
હુમનો પું હનો, જાપો ધસાગે, ચઢાધ, સ્વારી,
હુમાયુ, નં (ફાં) એઝ જાતનુ પખી એમ
હહેવાય છે કે, તેને એક પગ, એક પાખ અને
એક બાજુએ આકડો હોય છે નરને માદા એ
આકડા ભેરવીનેજ સાથે ઉડે છે, અને જેની
ઉપર એમની જાયા પડે તે રાખ થાય છે એ
પોતાની ધંધાએ બળી જાય છે તે સ્વાતી નક્ષ-
ત્રમા ફરી સજીવન થાય છે [માન-મર્ત્યો
હુરમત, સ્ત્રીં સાખ, પ્રતિજ્ઞા ર આખર, ધજત,
હુરિયો, પું ફજેતો, ભવાડો. ર મજન ઉડાવવી
તે, હીહી કરી કાઢતુ. [મક્ષોભ ઉત્પાત, ઉલ્કાપાત
હુલક, નં લોકમા ઓચિતો ગભરાટ ફેલાવો તે,
હુલડ-હુડ, નં તોફાન, બખેડો, બડ, બળવો
સુયેહનો ભગ, ફિતુરી ગડગડાટ, દગો [શિહી
હુલડખોર, વિં બડખોર, તોફાની, રાજ-સ્વામી
હુલડાઝ, સ્ત્રીં હુલડી વર્તન તે બડખોરપણુ
હુલડી, વિં હુલડખોર, તોફાની
હુલરાવવુ, કિં સં બાળકને ઉજાળીને રમાડવુ,
ખીલવવુ, ઉશ્કેરવુ [રત જવી
હુલવું, કિં અં ખલાસ થઈ જતુ, બધપડવુ,
હુલામણુ, નં લાડ દેખાડો આનંદનુ ઉભરણુ,
જુલણુ. ર રનેહ ને ઉમળકાનુ લડામણુ તે
હુલાવુ, કિં અં પુરુ થઈ જવુ, બધ પડવુ, પતી
રહેવુ ર કિં સં લડાવવુ ર સમજાવવુ
હુલાસ, પું ઉલાસ, ઉમગ, ઉત્સાહ [ર સૌંદર્ય
હુસન, નં (આં હુસન) ચહેરો, કાન્તિ, સુરત
હુસહુસ, અં ઝટપટ જ્યા ત્યા, ત્વરાથી, જેમ
તેમ આર્ષમા [ર વાદરો, મર્કટ ર વાનરનુ બોલવુ તે
હુક, પું (અં) આકડો, છેડેથી વાળેલો ખીલો
હુકાફક, સ્ત્રીં સામસામે મોટેથી હોકારા કરવા

તે જેમભરી તકરાર ર વાદરાની ધુરકાધુરકી.
હુરી, સ્ત્રીં પરી, અપસરા
હુડ, અં જટ, હડ, તિરસ્કારી ઉદ્ગાર
હુણુ, પું હિમાલયની પેલીપારના અસલી જંગલી
હુપ, અં વાનરનુ બોલવુ તે [રહેવાસીઓ.
હત, વિં (સં) હરાયેલું, છીનવી લીધેલું
હદય, નં (સં) હમયુ, કાળજી, અંત કરણુ ર.
જાતી, વૃક્ષ ર ફેફસા ઝ મન, અંદરના વિચાર,
પેટ હદય પીગળવુ = દયા આવવી
હદયભેદક, વિં કાળજી ભેદ-વીધિ એવુ
હદયવેદક, વિં કાળજી વિધી નાખે એવુ, કારી
હદયશત્રુ, વિં કંઠણુ હેયાનુ, નિર્દય ર દયાક્રુટ.
હદયગમ, વિં આલ્લાદક, મજેનુ
હપીકેશ, પું (સં) વિષજી
હટ્ટ વિં (સં) ખુશ, પ્રસન્ન [માટેલુ તાજી જલુ
હધપુટ, વિં (સં) આનંદ ખીલેલુ, શરીરે
હે, અં અરે, અહો, આશુ, એવો વિસ્મયતાદર્શક
ઉદ્ગાર [ત મીમા હોવુ.
હેકવુ, કિં અં ઝંઝવુ, હિચક્ર ખાવા. ર
હેકાર, પું હુપદ, અહકાર, અહભાવ
હેકારી, વિં અહગારી, અભિમાની, અર્વિષ્ટ
હેડવુ, કિં અં આલવુ, જવુ, ગતિ કરવી.
હેશી, વિં આક વાર દસની સખ્યા તે, ૮૦.
હે, અં (સં) સમોષક ઉદ્ગાર ઓ, અરે, અચિ
હે, સ્ત્રીં પ્રપૂર્ણતા, જેવારો ર હિમ્મત, ધીરજ.
હેજ, નં હેત, ઉમળકા ર ભેજ, બિનાશ, હુણુ.
હેઠ, અં નીચે તળે હેઠે
હેઠલાણુ, નં હેઠેનો ભાગ તે, ભોયતળિયુ
હેઠળી, વિં નીચે, ર. ઉતરતુ, કમ
હેઠાણુ, વિં નીચલુ, તળેનુ ર ઉતરતુ, હલક
નીચુ 'જુકુ બોલી હેઠાણુ પાડે છે' [ર નચવુ.
હેઠું, વિં નીચુ, હેઠળ ર ઓણુ ઉતરતુ-હલક.
હેઠે, અં નીચે, તળે ર ઉતરતુ, નરસ. હેઠે
ખેસવુ-હારી થાકીને શાત પડવુ. ર તળિયે જામવું.
હેડ, સ્ત્રીં (સં હુડિ) જે કારેલા મોટા ભારે
લાકડામા યુનેગારનો પગ ધસાવી રાખવામા
આવે છે તે. ર ડેરો ૩. ફાડ, ટોણુ (બળદવું)

હુડડી, સ્ત્રીં ભારે આસના ડચકા તે ૨ વાધણી
 હુડયા, સ્ત્રીં (સં) એ નામની એક રાક્ષસણી
 ૨ હુડી તે જળરી સ્ત્રી, ખેળો
 હુડિયો, પું હુડ-હાડમાનો વાછરડો, ઘોડો ૨
 દોઢ વેચનારો [સમોવડ
 હુડી, સ્ત્રીં દોરોનો ગદ્દો ૨ ઓળખરીનુ,
 હુડો, પું આમગો, અનુરક્તતા, આસક્તિ ૨
 ખ્યાર, વળગણ ૩ હળીજનુ તે
 હુણુ, સ્ત્રીં તળાઈ, બિજાનુ, ગાદલુ
 હુત, નં સ્તેહ, માયા પ્રીતિ ૨ ચાહના
 હુતકનુ, નં ભરેલુ ગાકુ ગાહી (કાઠિં)
 હુતપ્રીત, સ્ત્રીં વહાન, માયા ૨ અનુરાગ ૩
 કૃપા, મહેરબાની
 હુતસ્વી, વિં હિતસ્વી, ગુભેચ્છક ૨ માયાળુ
 હુતાળ, વિં હેતવાળુ, માયાળુ
 હુતુ, પું (સં) ઉદ્દેશ, આશય, મતલબ સખમ,
 અર્થ ૨ કાગણુ, નિમિત્ત ૩ હિતસ્વી, ગુભેચ્છક
 હુતુક, વિં હેતવાળુ, કારણયુક્ત
 હુતેસરી, વિં વહાલેસરી, પ્રીતિપાત્ર, ગુભેચ્છક
 હુતવાભાસ, પું (સં) મિથ્યાજ્ઞાન, ખોટો હેતુનો
 ભાસ તે, પ્રાતે, બ્રમ
 હુટળ, નં ઘોડેસ્વાગ હશ્કર તે, હયદળ [૨ ખીક
 હુમક, સ્ત્રીં (અં) હુમખત) ધાસકો, કાળ, ધાસ્તી
 હુમ, નં (સં) સોનુ ૨ નાગકેસર ૩ બરક
 હુમક, વિં (અં) કહુમક) એવકુક, મૂખ, અ
 જુસમળુ ૨ ખીકણુ, હિચનક, ડરકુ
 હુમકાર, પું (સં) મોની
 હુમખેમ (ખેમ), વિં ખુશખુશાલ ૨ સહીસલાખત
 હુમગિરિ, પું (સં) સોનાનો પર્વત મેઝ
 હુમજ, સ્ત્રીં હિમજ, નાની સુખી હરડે
 હુમત, સ્ત્રીં (સં) શિયાળાના પહેલા ખે મહિ-
 નાની મોસમ-ઋતુ
 હુય, વિં (સં) તજબાજોગ, ત્યાજ્ય
 હુર, પું બાતમીદાર, જામુસ, ચાર [જોનાર
 હુરક, પું જામુસ, ચાર ૨ નિહાળી-ધારીધારીને
 હુરણ, સ્ત્રીં ઓરણુ, લુહાગ, સોની જેની પર
 ધડે છે તે

હુરણાં, નં હેરિયા, છુપુ પથુ ધારીને જોવું તે,
 નિરીક્ષણ કરવું તે.
 હુરેર, પું ફેરફાર, અદલાખદો ૨ ફરક, ભિન્નતા,
 હુરમ્મ, પું (સં) ગણપતિ, ગળનન [તદ્વાવત.
 હુરવુ, કિં સં ધારીધારીને છુપી રીતે જોવું,
 તપામ કર્યા કરવી, નિહાળીને જોવું, પુક જોવી,
 ખોતણા કાઢવા, છિદ્ર તપામવા
 હુરાન, વિં (આં) બ્યાકુળ, દુઃખી, બ્યગ્ર,
 પીડિત, અસ્વસ્થ ૨ કાયર, મુશ્કેલીઓ વગેરે
 થી ખીદીખીદી થઈ ગયેલુ
 હુરાનગતિ, સ્ત્રીં વિપત્તિ, પીડા ૨ નુકસાન
 હુરાવવુ, કિં સં છુપી નજર રખાવવી ૨
 ઓળવાવવુ, ચોરાવવુ ૩ ખ્યારથી જોવાવવુ
 હુરિયુ, નં હેરિયા, જાનુમાનુ જોવું તે ૨
 ઝોકુ, ડોલું ૩ ફૂડીએ ફરવું તે
 હુરે, નં ઓર, નાનો સાપ ૨ છુપી નજરે જોવું
 તે, નજર નાખવી તે ૩ બેદ, ચાર
 હુરો, પું જામુસ, બેદ ચાર ૨ ડોરો
 હુરોફેરો, પું ફેરો આટો, જવુ આવવું તે
 હુલ, સ્ત્રીં એક ગાડાનો ઓળો તે, ભાર ૨
 બેદ 'આજ સવારે એકલી માથે હેલ ઉપાડી'
 બ્રહ્માં ૩. ધાસ-લાકડાનો ભોર ૪ મજુરી,
 વૈતરુ, ઉચકામણી
 હુલકરી, પું મજુર, વૈતરો, ભારવાહ.
 હુલના, સ્ત્રીં (સં) તિરસ્કાર, તરકોડ, અવગણના
 હુલપટો, પું નકામો ફેરો, આટો. ૨ મજુરી,
 વેઠ મહેનત
 હુલવુ, કિં અં હળીજનુ ૨ ઝોલાખાવા
 હુલા, સ્ત્રીં (સં) ચેષ્ટા, ચાળા વિલાસ
 હુલાખા, અંસપાટામા, સહેજવારમા, જોતજોતામાં
 હુલાલિ, નં (આં) મુસલમાની ૩૫૪ દિવસનું
 હુલિ, પું (સં) સૂર્ય, રવિ, આદિલ [વર્ષ હિસાબી
 હુલી, સ્ત્રીં ચાલુ વૃષ્ટ થવી તે, સતત વરસાદ
 પડ્યા કરવો તે ૨ સખી, સારેલી ૩ ગીતની એક
 દેશી ૪ બગલ ૫ સેલી, રાખ, બસ્મ (મડાની)
 ૬ કણ પળ
 હુલો, પું અક્ષાળ, હડસેલો આચકો ૨ પુર;

તરંગ, છાળ, ૩. નુકેમાન, ખોટ ૪ ઝપાટો, સપાટો
 હેલ્લો, પુઠ હેલો, આચકો. ૨ હીલ્લો
 હેવા, પુઠ ટેવ, મહાવરો, અભ્યાસ. ૨ પરિચય
 હેવાતન, નં સૌભાગ્ય, એવાતણુ [સહવાસ
 હેવાન, નં (આઠ) પથ, ઢોર, જનાવર ૨
 વિં અણુસમણુ, કમઅક્ષય [પણુ, નાદાનિયન
 હેવાનિયત, સ્ત્રીં પથપણુ, પાશવ ૨ અણુસમણુ-
 હેવાલ, પુઠ (ફાં) હકીકત, વૃત્તાત ૨ વર્ણન,
 ખ્યાન, આખ્યાન. ૩ હાલત, અવસ્થા, હાલ
 હેવારવ, પુઠ ઘોડોનો અવાજ, હણુહણુટ, ખોખાર
 હેળ, સ્ત્રીં ટેવ, આદત, મહાવરો, કરવડું
 હેળવવુ, કિં સં પ્રેમભાવ કરાવવો, પરિચય
 -સહવાસ કરાવવો ૨ ટેવ પાસવી, કેળવવુ, પાળવુ
 હૈડિયો, પુઠ ગળામાનો શિંગડા જેવો અવયવ,
 ગળાની ધાટી
 હૈડું, નં જાતી, મન, અત કરણ ૨ યાદદાસ્ત.
 હૈણિયો, (હેણુ) સ્ત્રીં આકાશમા છ તારાઓનું
 ઝુમખુ દેખાય છે તે, મૃગશીર્ષ
 હૈયાએળો, પુઠ મનમા ચિત્તાની ગડભાગ થવી
 તે, કરાવ પર ન અવાય એવી ફિકર, દુ ખથી
 જાતી યોળવી તે
 હૈયાટવું, કિં અં નાહિ મત-નાસીપાસ થવું
 હૈયાત, વિં (ફાં) જીવત, જીવવું, હયાત
 હૈયાતી, સ્ત્રીં હયાતી, અસ્તિત્વ
 હયાતોડ, વિં સખત મહેનતવું, ભારે, જાતીના
 બધતૂટી જાય એવું સખત, જખ્ખર
 હૈયાફાટ, વિં હૈયુ-જાતી ફાટી જાય એવું, હૃદય
 વિદારી નાખે એવું
 હૈયાકુટું, વિં મૂઠ, અણુધ, બેવકુફ, દિવાનું
 હૈયારખી, સ્ત્રીં જાતી જેટલો ઉચો કઠોડો-લિત તે
 હૈયાસુનું, વિં જીલકણુ, બેફામ, મૂઠ, હૈયાકુટું
 હૈયુ, નં હૃદય, મન, અત કરણ ૨ જાતી, દિલ,
 ૩. કાળજી ૪ સ્મરણુશક્તિ, માદદાસ્ત ૫ હિમ્મત
 ધીરજ હૈયાનો હાર=અતિ પ્રિયજન, વક્ષભ
 હોંસ, સ્ત્રીં હોશ, ઉમમ, ઉલટ, કોડ; ઉત્સાહ
 ઓરિયો. [ધમાલ, ધાધલ, તકરાર
 હોંસાતુસી, સ્ત્રીં સ્પર્ધા, હરિફાધ, સરસાધ ૨.

હોસિયાર, વિં હોશિયાર
 હોંસીલું, વિં ઉમચી, ઉત્સાહી, કાડીલું
 હો, અં વાર, ઠીક, સાર ૨ બસ, થયુ ૩ જરૂર,
 નક્કી, ખાતરી-સંમતિઆપવી તે ૪ વદાયગીરી
 આપતા કરાતો ઉદ્ધાર ૫ અરે, ઓ
 હોધયા, અં ઓહકારનો ઉદ્ધાર, તૃપ્તિનો ઉદ્ધ-
 ગાર હોધયા કરવું=હજમ કરીજવું, પચાવી
 પડવું [દેવો, ખીક બતાવવી
 હોકાટવું, કિં અં હોકારો કરીને વારવું, કપકો
 હોકાયત્ર, પુઠ વહાણનું દિશા સૂચક યત્ર
 હોકાર, પુઠ ઘોષાટ, ગડબડ ૨ તોખાનો પોકાર,
 બચનો જુમાટો [સમતિ, ઝુજાત.
 હોકારે, પુઠ મોટો પોકાર, જુમબગડ, ત્રાડ ૨
 હોકીરો, પુઠ જુમાટો, બરાડ, ત્રાડ
 હોકો, પુઠ હુકો, તમાકુ પીવાનું એક યત્ર.
 હોજ, પુઠ (અં હેવજ) પાણીનો કુડ-મોટી
 ટાકી, ટાકલી
 હોજટ, સ્ત્રીં ઓઝટ અડકટ, થપડ ૨ જૂતા-
 દિકની જાયા, વળગણુ ઝપટ ૩ જમીનદાર
 અને ખેડુત વચ્ચેનો વાર્ષિક હિસાબ
 હોજરી, સ્ત્રીં ઉદર, પેટ, જઠર [જમવું
 હોજરું નં પેટ, ઉદર હોજરું ભરવું=ખાવું,
 હોઠ, પુઠ (સં ઓઠ) ઓઠ, હોઠ હલાવવા=
 બોલવું હોઠે આવી રહેવું=બોલાય એટલીજ વાર
 હોડ, સ્ત્રીં સરત, પણુ, હડપ વચન. ૨ સર-
 સાધ હોડ બકવી=સરત કરવી ૩ હારજીતનો
 કબાલો-કરાર [ધાટનું કાચલું
 હોડકું, નં નાની હોડી, પનાઈ ૨ હોડકાના
 હોડવું, કિં અં સોડવું, ફોરવું, વામ મારવી
 હોડી, સ્ત્રીં મછવો, પનાઈ [ર ઓઢવું, ઢાકવું
 હોડો, પુઠ ઓઢો, ઢાકણ ૨ મોજો, તરંગ, લોઢ
 હોણુ, અં આ સાલ, ચાલુ વર્ષ
 હોતા, પુઠ (સં) યજમા મત્ર લણી હોમાવ-
 નાર મુખ્ય માણસ, હોમ કરનાર
 હોત્ર, પુઠ હવનનો કુડ, વેદી.
 હોત્રી, વિં હોમ-હવન કરનાર, બલિઆપનાર તે
 હોદ્દાર, વિં અધિકારી, અમલદાર, કામદાર

હોહો, પુ. પદવી, દરજ્જો માન મર્તબો ૨
અધિકાર, સત્તા ૩ ઘોડનો સાજ ૪ અખાડી
હોન, પુ. એક જાતનો અસહી સોનાનો સિક્કો
હોનાર, વિ. ચનાર, બનનાર, બાવી
હોનારત, સ્ત્રી. અકસ્માત, અણધાર્યો બનાવ
૨. ભવિષ્ય, ભવિતવ્ય

હોફ, સ્ત્રી. સોફ, ખીક, ભય, ધાસ્તી
હોખાળો, પુ. હોહા, મોટી ખુમખરાડ ૨ ભવાડો,
ફળેતો ૩ ઉધિયા પર મૂકેલું તાપનું ભડકું
હોમ, પુ. (સં.) હોમવાનું કર્મ અને તેને લગતો
વિધિ તે, યજ્ઞ, હવન ૨ આદતિ
હોમવું, કિં. સં. આદતિ આપવી, અગ્નિ ને
અર્પણ કરવું ૨ ચઢાવવું, વધેરવું, બલિ તરીકે
આપવું ૩ ઝઘડામાં નાખવું, મોટા અધગ કામમાં
ઝપલાવવું

હોમાવું, કિં. અં. ઝપલાવું, ઝઘડામાં પડવું
હોય, અં. હશે, ખેર, ચાલુ જાય છે એ અર્થમાં
વપરાય છે ૨ સમતિ અર્થે, ભલે એમ
હોયહોય, અં. હાયહાય [સૌક્યનું
હોરમાન, વિ. અપર, અવર, ખીજી, ઓરમાન,
હોરવવું, કિં. ગમવું, ચેન પડવું ૨ છોલવું
હોરવું, કિં. સં. વેચાવું લેવું, ખરાદવું ૨ માગી
લઈ આવવું, લિહાન બેગુ ઝગવું ૩ સોગવું, છોલવું
૪ મુઝાવું, દુમાવું

હોરા, સ્ત્રી. (આં.) અઢી ઘડી જેટલો વખત તે,
૭ ભવિષ્ય. ૩. રેખા, ચિહ્ન ૪. લક્ષ, મધિકાળ
હોરામણ, નં. મુઝામણ ૨ છોલામણ
હોરી, સ્ત્રી. એક ફાવું રાગ લાગણીના ઢમે
ગવાની એક રાગિણી ૨ વહોરી
હોરો, પુ. વહોરો [ચૂલ ૨ ભય ખીક ધાસ્તી
હોલ, સ્ત્રી. તમણ, ચ્યારી, જમીન ખોદીને કરેલી
હોલવણ, નં. હોલાણ હોલાઈ જવું તે
હોલવવું, કિં. સં. ખુઝવું, શાત પાડવું ટાફ
કરવું ૨ સ્મજવવું, પતાવવું, શમાવવું
હોલાણ, નં. હોલવણ ૨ કુવાને લગતો ઢળતો
ખાડો

હોલિકા, સ્ત્રી. (સં.) કાગણું સુદ પુનમને દિવસે

પડતો એક તહેવાર, હોળી, હુતાશણી
હોલેદિસ, વિ. અસ્થિર મનનું, ઉઠેલ, ઘેલછા-
વાળું, કંકેલું ૨ ભોળું
હોલો, પુ. કણ્ઠતંથી સહેજ નાનું એક પખી,
કપોત ૨ ઓલો, ચુલાની ઝાગ ને તાપ જાય
એવી જોડે કરેલી બખેલ તે

હોવા, પુ. હોહા, ઘે. ઘાટ, ગડબડ
હોવાવું, કિં. અં. ગભરાટમાં આમ તેમ અથ-
ડાવું, મુઝાવું, ચુચવાવું ૨ અકળાવું, ગભરાવું
૩ ગમવું ચેન પડવું

હોવું, કિં. અં. થવું, બનવું, હયાતીમાં આવવું
હોવે, અં. હા, અલબત્ત ૨ અવશ્ય, જરૂર.
હોશ, સ્ત્રી. ભાન, શુદ્ધિ, ચેતના ૨. શક્તિ, રામ
૩ હોશિયારી

હોશિયાર, વિ. (ફાં.) કુશળ, નિપુણ ૨ કાબેલ,
ચતુર ચાલાક ૩ કારીગર, આવડતવાળું ૪
સાવધ સાવચેત [ચાલાકી ૨ ખળડદારી
હોશિયારો, સ્ત્રી. નિપુણતા, કાબેલિયત, ચતુરાઈ,
હોશે, અં. હશે ૨ હોસે, ઉલટે
હોસાન, નં. ઉપકાર, પાડ ૨ કૃપા, મહેબબાની
૩ ચહેરાની ભલક, કાન્તિ

હોહળાઈ, સ્ત્રી. સોસળાઈ, ખેદરહારી ૨ આળસાઈ
હોહળું, વિ. ખેદરહાર, આળસ ૨ ભુલકણું, ભોળું
હોહા, સ્ત્રી. ઘે. ઘાટ, ગડબડ, ધમાલ ૨ જહેગત
હોળ, નં. હળ, સાતી [કેશ સમારવા
હોળવું, કિં. સં. કાસકીથી વાળ સાફ કરવું,
હોળાઈયો, પુ. ઓળાઓ, પૂર્ણતા દેખાડનાર અર્ધ-
ચંદ્રાકાર ચિહ્ન

હોળાયા, નં. હોળીમાં નાખવાના નાના છાણા
હોળિયા નં. હોળાયા

હોળિયો, પુ. વેઝેયો, ફાગ ગાનારો

હોળી, સ્ત્રી. (સં. હોલિકા) કાગણું સુદ પુનમે
આવતો એક તહેવાર, વસંતપક્ષવ ને રળિ મજરી
હોમવાનો દિવસ ૨ ભારે ચિતા, મોટો ઉતાપો
હોળોનું નાળિયેર=ઉદ્ધત આગેવાન, એકદમ વગર
વિચારે કુદી પડનાર હોળી વાળવી=નુકસાન
કરવું, ખરાબી કરવી

હોળેયો, પુઠ હોળાધયો ર ઘેરેયો, ફાગ ગાનારો
-ઢાઢરો [ધૂત, ઘી, તપ

હોમય, વિઠ (સઠ) હોમવાને ચોગ્ય દ્રવ્ય તે,
હુદ, પુઠ (સઠ) પાણીનો ઉડો ખાડો, ધરો,
ડોહ, ખાડો, બોખ, ગર્ત 'શોભે કાટતણા કાકરા,
પરિખાના હુદ પાણી ભર્યા -અમ્મ

હાસ, પુઠ (સઠ) ધગડો, ક્ષય નાશ, લય, ધીરે
ધીરે ઝાણુ થવુ તે [અાગજનુ

હસ્ય, વિઠ (સઠ) લધુ, હુક, નાનુ, અપ, હુકા

હી, સીઠ (સઠ) લાજ, શરમ. ર મર્યાદા

હીમ, (સઠ) લક્ષ્મીનો બીજમત્ર

હુલાહ, પુઠ (સઠ) આનંદ, હર્ષ, ઉમંગ ર
સુખચેન, મોજમઝા

—
૫.

૫ પુઠ છેલ્લો મૂળાક્ષર એનાથી શરૂ થતો એક
શબ્દ નથી લ ને બદલે ૫ વપરાયો છે

“ જેવો આ ગુજરાત દેશ સહુમાં, શ્રેષ્ઠતા પામી રહ્યો,
તે મધ્યે અતિ શ્રેષ્ઠ ચારતર છે, કષ્ટે ન જાય કહ્યો,
એવા દેશની જે ગિરા ગુણવતી, નામે મહા ગુર્જરી,
વાઘો તે મુરસે કસે ગુણ ગણે, જે પ્રિય વાચકો હરિ ”

ગુજરાતી શબ્દકોષ માટે મળેલા અભિપ્રાયો—

ગુજરાત ધર્નાકુલર સોસાયટીની ઓફીસ,

અમદાવાદ તા ૭-૪-૨૪

ભાષાના વ્યવ્યાસ માટે કોષ અને વ્યાકરણ એ તદ્દન આવશ્યક અંગ છે અને તેજ કારણથી ઈંગ્રેજી અમલની શરૂઆતમાં પાઠરી ભાઈઓએ બાયબલના પ્રચાર અર્થે જે તે દેશી ભાષાના કોષ અને વ્યાકરણ સા પ્રથમ તૈયાર કર્યા હતા એ જાણીતી વાત છે આપણે અહિં ડૉ. ટેલરનું વ્યાકરણ જાણીશું છે કોષ માટે ગુ. વ. સોસાયટીની સ્થાપના થઈ ત્યારથી તેના સ્થાપક સ્વ. એવેન્કાડર ફિક્સલોક ફ્રેમિસ સાહેબે તજવીજ કરવા માટેની અને તે અર્થે જીના હસ્તલિખિત પુસ્તકોની નકલો કરાવવાનું અને ગ્રંથ સંગ્રહ કરવાનું કાર્ય આરંભેલું પણ ગુજરાતી કોષ પ્રજા સમક્ષ પ્રથમ ધરવાનું માન કવિ નર્મદને જ છે તે પછી લાખે જાણે એક સારો અને બને તેવો સંપૂર્ણ કોષ તૈયાર કરવાનું ભગીરથ કાર્ય રા. લલુભાઈ ગોકળદાસ પટેલે હાથ વરેલું જાણવામાં છે, અને જુગી થવા જેવું એ ઠેકે એ ભગીરથ કાર્ય એમણે એવું હાથે અને ને વળી બહુ સારી રીતે પાર પાડ્યું છે નાસ્ત્રીય અને ઐતિહાસિક પદ્ધતિ યે ગુજરાતી ભાષાના નામ સ્વરૂપે હજી બહુ સમય લાગશે દર માર્ગ પ્રજાની માગા પિન પહોંચી વળવાને જે એક સારા ગુજરાતી કોષની જરૂર હતી તે મારા સમજ્યા પ્રમાણે રા. લલુભાઈનો નામ બહુજ સારી રીતે પુરી પડે છે અને ગુજરાતી પ્રજાની તેમની આ મેગ બદલ આપણે માએ તેમનો ખચિત ચત કરણ પૂર્વક આભાર માનવો જોઈએ

હીરાલાલ ત્રિલોચનદાસ પારેખ

આ મેકેટરી ગુ. વ. સોસાયટી

રા. બ. રમણભાઈ મહાપતરામ નિલકંઠ બી. એ. એલ. એલ. બી.

ગ. ગ. લલુભાઈ ગોકળદાસ પટેલે રચેલો ગુજરાતી શબ્દકોષ સને ૧૯૦૯ મા પ્રસિદ્ધ થયો ત્યારથી હું તેનો ઉપયોગ કરું છું અને તે મને ગમે. મૂલ્યવાન માલમ પડ્યો છે એ કોષમાની ગ્રંથપ્રજા વિરાગ છે, અને તેમાં આપેલા અર્થ તથા સમજૂતી કિમતી અને વિસ્તારી છે રા. રા. લલુભાઈનો આ પ્રયાગ વલો મનુષ્ય છે અને આ કોષ પ્રસિદ્ધ કરી તેમણે ગુજરાતી ભાષાની મહોત્તરી સેવા બજાવી છે હું આગા રાખું છું કે તેમણે પ્રસિદ્ધ કરવા વારેલી બીજી આવૃત્તિ વિશેષ એવ બંધવને અને ગુજરાતી પ્રજા તેમની યોગ્ય કદર કરો

અમદાવાદ તા ૨૬ અપ્રિલ ૧૯૨૬

રમણભાઈ મહાપતરામ નિલકંઠ

પ્રિય ભાઈશ્રી—

લખવાન આનંદ પ્રાપ્ત થાય છે કે આપે આ કોષ લેવાની જરૂર ગુજની વાણિયા અલકારમાં નિલકંઠ પ. જ. મુખ્ય ખામી હતી તે પુરી પાડી છે પૂર્વ સ્વાયલ્લા આવાજ નામના જે આહિત્ય નહોતું તે આપ આ નામના ઉમેરી પૂર્ણ કર્યું છે હું નથી ધારતો કે હવે પડીનો કોઈ ભાષાગાત્રો આ કામથી વિશેષ નહીં કરી શકે + + +

દાણાપીઠ નવેવાસ-અમદાવાદ

તા ૨૪-૫-૨૪

બી. રનહાવિન,

હમનલાલ મનસુખરામ ત્રવડી

‘અદોક્ષિ’ના કર્તા.

૨૧ બ રણુહોડભાઈ ઉદયરામ તરફથી—

૨૧ ઇલ્લુભાઈ .. નડીઆદ

મહુધા તા ૨૦-૧-૧૯૧૦

તમારો રાખ્દકાપ તથા ઝાગળ મળ્યા રાખ્દકાપ ત્રેમ મને વણીજ આનંદ થયો ગુજરાતી પ્રત ઉપર તમે એક પ્રકારનો ઉપકાર કરી સાહિત્યમાં વધારો કર્યો છે મેં મારા મિત્રો, સખ વીરો અને સાહિત્યકારોને કાપ માટે વળી વખત સૂચના કરી હતી પુરુષ ગળ્દો અને અર્થવાળો આ કાપ ખરેખર ઉ-નેજનને પાત્ર છે અવતરણ મૂક્યા છે તે વાલુ ગાર કર્યું છે હજુ ઘણા અવતરણોની જરૂર છે જોશુભી માટે હજુ ગુજરાતી ભાષામાં એક નિશ્ચય થયો નથી ક્તા તે માટે ખીલ આશ્વત્તિ વખતે જરૂર ચાલ આપશે.

રણુહોડભાઈ ઉદયરામની આશિષ

લીખડી તા ૨૧-૩-૧૯૧૨

૨૧ ન ઇલ્લુભાઈ,

તમારો રાખ્દકાપ મેં તેયો-તપાસ્યો, ખરેખર ઉમદા અને પ્રગતિપાત્ર આ એક જ કાપ આપણી ગુજરાતી ભાષામાં થયો છે મન કવિ નર્મદાગ કરભાગના વાનલા ખીનો તમે ઉપયોગ કરી સાડ ફળ લાવી રાખ્યા છો હવે જે કાપ થશે તે તમારી જ મહેનતના ફળને આખરે અ નિવિવાદ છે પ્રત્ન અને સરગર ઉભય તરફથી મદદ મળે ખીલ આશ્વત્તિ સુધારા વચ્ચે માથે તેના ઇન્કુ છુ પ્રભુ તમને મદદ કરો

વલ્લભદાસ પોપટલાલ શેઠ

(વે.૦૬) ઉપ્યુગી વહિવટદાર-ભાવનનર રટેટ

(ભારતજીવન-રાને ૧૯૧૦ મુખર્ષી)

તમારો રચેલો 'ગુજરાતી રાખ્દ કાપ' રત કવિ નર્મદાગ કરના રાખ્દ કાપ કગતા વણીજ ચઢી-આનો, પુરુષ રાખ્દ-સક્રકાળો, ગુજરાતી અગ્યાસથેને અતિ ઉપયોગી દરેક રસ્મા-દરેક લાયમેરી એમા રાખવા લાયક તૈયાર થયા છે તમે ઘણા રાખ્દો ગોધી રોત્રીને ઘણા વર્ષના પન્નિમથી અ તૈયાર કયા છે તે ગુજરાત તમારૂં ફળી છે જે ઝામ ગ વ સોસાઈટી જેની શ્રીમત સરથા નથી કરી ગત તે તમે કરી સાહિત્યની ભારે સેવા કરી છે એક રાખ્દના અનેક અર્થ સાથે તે રાખ્દો કયા વપરાયા છે તેના પ્રચલિત વા થો + + + ઠાકા બહુ સગળતા કરી આપી છે ડોઈ શ્રીમતે અથવા રાજ રજવાડાએ આવા રથોને મદદ કરવી આવશ્યક છે + + + તમારી એ સાહિત્ય સેવા માટે ગુજરાત તમારૂં જાણી છે એ ગહારે પુન કહેવું પડે છે

સેવક,

ડાહ્યાભાઈ રામચંદ્ર ગહેતા

રાખ્દકાપ-ભારત જીવન

સરસ્વતિજીના સ્તાં સ્વં ગોવર્ધનરામભાઈ તરફથી. મુંબઈ તા ૨૪-૧૦-૧૯૧૦

બાઈ લ'લુભાઈ પટેલ,

“તમારો ડોષ મળ્યો મ્હુ જોયા-નપાશ્યો આજ મુદ્દા કાર્ય તદ્દમે કરી ગડગો, હેલુ ધાર્યુંન હવે”

ગે. મા. ત્રિપાઠી.

રા રા મહુભાઈ હરગોવિંદદાસ કાઠાવખા એમ. એ તરફથી સને ૧૯૦૫

+ + આ સાથે ફરમા પાછા મોકલ્યા છે જ્યાં ગકાઓ જણાઈ તે બુધાર્યુ છે નર્મકોષ કરતા કામ ઉત્તમ થશે + +

“જૈન” ઓફીસ-મુંબઈ,

પ્રિય ભાઈ લલુભાઈ,

તા ૧-૧૧-૦૬

તમારા શ્રમ, કાર્ય કરવાની કુશળતા, સખ્ત ભડોળ એકલું કરવાની તમારી હિમત અને રખડ-પટ્ટી, જોમજ સતત ૧૫ વર્ષની તમારી મહેનતનું રૂળ જોઈ ખાનદ પામુ કુ આલુ કાય હલુ થયુ નથી અને ભવિષ્યમા આથી સારૂ ડોલ કરશે કે કેમ તે રાજ છે એકલું હાલે, કુળી આર્થિક સ્થિતિ અને તેમા પાલ વખતોવખતની પરત નૂતા જના ઉત્તમ ડોષ તૈયા કરી ખરેખર સાહિત્યમા વવારો કર્યો છે

ભગુભાઈ ફતેહચંદ કારભારી.

રા ભાઈ લલુભાઈ

અંગેલા

અંગેલા જતા મુગ્ત મને મળવા આવેલા પરતુ હુ તે સમયે બહાર ગામ હતો તમારો ડોષ મને મળ્યો છે ૨૩ ફેબ્રુઆરી મુદ્દામાની ભેટ મિલકારી છે ની બેલસાગેને તમે ડેટેશન આવેલા હતા તે વખતથી મને તમારે માટે સારો અભિપ્રાય હતો તમારૂ કાર્ય ઉત્તમ પ્રગ સાપાત ને ઉત્તેજનને લાયક છે નડિઆદ જાઓ ત્યાં જુઓ મને મળજો

મુગ્ત ૧૯-૪-૧૦

શુભેચ્છ,

જમિયતરામ ગૌ શાસ્ત્રીના આશિષ

કડવા પોળી-અમદાવાદ તા ૨૫ મી માર્ચ ૧૯૨૪

શ્રીયુત લલુભાઈ ગોકળદાસ પટેલે નિર્માણ કરેલો ગુજરાતી રાખ્દેશ વાંચી મને પ્રજો ખાનદ થયો છે ગુજરાતી ભાષામા આ એક અપૂર્વ અન્ય છે તેમા દરેક ગખ્દોના અર્થો, ગાહિત્યના અવ-તરણો અને અન્ય ઉદાહરણો સાથે આવવામા આવ્યા છે આપ્ટેના સરકૃત ગખ્દકાશની માદક ઉત્તમ મક્કના કરવામા આવી છે આ કોષની નવિન આકૃતિમા વજો મુધારો વવારો કરવામા આવનાર છે તેથી જે નવો અન્ય બહાર પાડવામા આવશે તે ગુજરાતી ભાષાના અલકાર જેવો અત્યુત્તમ થશે આના છે કે સાહિત્ય રસિક સંજ્ઞનો આવી મુદ્દર જીતિને સારો સત્કાર આપી ગુજરાતી વાંચ-મચની ખીલવણીના પ્રયાસમા મદદગાર થશે આ અન્ય નિર્માણ કરવામા શ્રીયુત લલુભાઈએ અગા-ધારણ પરિશ્રમ લીધો છે, જેની ઉચિત કદર ગુર્જર ભાઈઓ કરશે એવી આશા છે

જેડાલાલ ચીમનલાલ સ્વામિનારાયણ

* જણિત મદિના આચાર્ય,

ગુજરાત મહાવિદ્યાલય-ગુજરાત વિદ્યાપીઠ

શાળોપયોગી ગુજરાતી શબ્દકોષ માટેનાં અભિપ્રાયો.

૨મજુલાઈ મહાપતરામ નીલકંઠ બી એ એલ એલ, બી,

અમદાવાદ-ભદ્ર તા ૪ માર્ચ ૧૯૨૫

‘ + + આ શાળોપયોગી શબ્દકોષ નિર્માણમાં બહુતા-વિદ્યાર્થીઓને ઉપયોગી થાય તેવા છે આપના જે મોટા શબ્દકોષમાંથી આ શાળોપયોગી પુસ્તક બનાવ્યું છે તે સલામતી અને મહેનતથી કરેલું છે ’

૨મજુલાઈ મહાપતરામ નીલકંઠ

શ્રી લલ્લુભાઈ પટેલના શબ્દકોષની ન્હાનો આકૃતિના ડાપેલા શરૂઆતના દોઢસો પાનાં જોયા એમના અંત્યની આ નવિન આકૃતિ છે આ અંત્યમાં પ્રથમ ભાવ તો એજ તરી આવે છે કે પચાસેક વર્ષ ઉપર નર્મદા જે એકને હાથે ધીનુ તે આજે પણ એકથે હાથે કરવાનું ગણુ છે એકલા અની બાગસરીના શબ્દોથી ૧૫૦ પાનાં ભરાયા છે એ હરીકત ઉપરથી શબ્દ ભડાળનાં જ્યાં આવશે કંઠાક કંઠાક ભૂલો છે, કંઠાક શુદ્ધિ હજી વધારે સાધી રાજ્ય એમ છે, કંઠાક મતભેદના વિષયોએ હશે એ અપૂર્યો છતાં ય ઉપરતો ભાવ તો એ જ ઉઠળી આવે છે કે કંઠાક વર્ષોથી ગુજરાત વર્નાકુલર સોનાઈટી હજી કર કર કરે છે હજી વીરા વરોયી માહિત્ય પરિષદ પોકરે છે, ને ત્હેના કોઈ નેતાએ કે કોઈ કમિટિએ કરવાનું માથે લઈ કર્યું નથી, તે આમ એક ગૃહસ્થના શ્રમથી ન વનથી સમય છે એ એકલવાયનો મહાશ્રમ ગુણજ ગુજરાતીઓના આશરે પામશે જ

અમદાવાદ તા ૫ માર્ચ, ૧૯૨૫

ન્હાનાલાલ દલપતરામ કવિ

+ + આ પુસ્તક પાછળ લેવાયતા શ્રમનો જ્યાં સંપૂર્ણ માણસોને નજ આવે પરંતુ જેઓ તુલા તુલા વિજ્યાના અભ્યાસી હોય અથવા જે ગાંધી લેખકો હોય અને પોતાના લખાણોમાં વાક્ય રચના અને શબ્દોની જોડણી ઉપર કાળજીપૂર્વક યાન આપતા હોય તેઓજ આ પુસ્તકની ખરી કદર કરી શકે આ શાળોપયોગી આકૃતિને આપે આટલી વિસ્તાર પૂવક બનાવી + + + પુસ્તકના ઉપયોગીપણામાં બહુ વધારો થયો છે + + આ કામ ગુજરાતી ભાષાની બહુ સગીન અને વ્યવહાર સેવા જેવું છે, તે માટે આપને ધન્યવાદ પટે છે + + આપને પ્રજા તરફથી તેમજ કળવણી ખાતામાં તરફથી સારો આશ્રય મળે એ એમ હું માનું કે અને ખગ અત કરણથી ફતેહ હૃદય થું

નવસારી તા ૩-૪-૨૫

આપનો મેલક,

અરુદેશર નસરવાનજી બીલીમોરીયા

શ્રી શ્રી કૃષ્ણભાઈ મોહનભાઈ ડાંગેરી એમ એ એસ એસ બી
ભાઈ સ્વસ્થભાઈ,

મુમુષુ તા ૩-૧-૧૫

તમારો ડાય બાદીકથી તપાસવાની કુસ્તર મળી નથી ઉપર ઉપરથી લેઈ ગયો '૩ કામ બાંધી
સાડી રીને થયુ છે માગ તરફથી માં મૂચના કાવાની નથી

કૃષ્ણભાઈ મોહનભાઈ ડાંગેરી

સીડ ૧૧૧-રમોલકોઝ -૧૨-મુંબઈ

ગ ગ બુનીભાઈ કાકુભાઈ પટેલ બી એ કડી વિભાગના માણ એન્જીનેરીંગ ઈન્સ્ટિટ્યુટ

“ તમારો કોપ હુ વણા વર્ષથી વાપડ છુ એ વણા ઉત્તમ છે તમારો સાળોપયોગી કોપ પણ
નિર્માર્થીઓને વણાઉ ઉપયોગી થઈ પડ્યો તમારો શ્રમ સ્તુતિપાત્ર છે ફરેક સાળાઓની લાચરેરીમા
ખાવા લાયક છે ” તા ૧-૪-૨૧

રાષ્ટ્રિય વિવામ દિવ

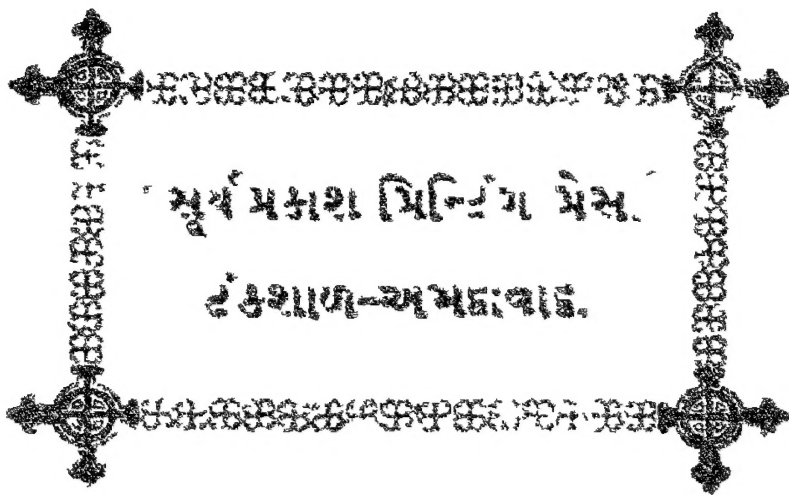
મત્યાગ્રહાશ્રમ—સામરમતી

‘ શ્રી સ્વસ્થભાઈ પટેલે હમણાજ તૈયાર કરેલો સાળોપયોગી, ગુજગતી રાખડેપ ’ હુ લેઈ ગયો
હુ હાલમા વિદ્યાર્થીઓને ઉપલબ્ધ નેટલા કોપ છે તેમા એજ મને મારામા નારો જાણ્ય છે માગ
જામને માટે હુ ન વાપરતો પણ થયો હુ શ્રી સ્વસ્થભાઈની મહેનત પ્રતિસાધાત્ર છે

આસો સુદ ૮

૧૯૨૧

દત્તાત્રેય ભાઈકૃષ્ણ કાલેલકર

‘सूर्य मंगल मिनिटिंग मेस.’

दं कशाण-अमदावाद.

